

Libreria H. B. ...
A
1
Tabla
85

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

17 oto 2 - S.

R. 1063

ANNALES

ECCLESIASTICI

AB ANNO MDCXCVIII.

UBI DESINIT

CARDINALIS BARONIUS,

AUCTORE

ODORICO

RAYNALDO

CONGREGATIONIS ORATORII PRESBYTERO.

Accedunt in hac Editione

NOTÆ CHRONOLOGICÆ, CRITICÆ, HISTORICÆ,

QUIBUS RAYNALDI ANNALES ILLUSTRANTUR, SUPPLENTUR, EMENDANTUR,

AUCTORE

JOANNE DOMINICO MANSI

LUCENSI

CONGREGATIONIS MATRIS DEI.

Tomus Primus.

Dom. Fratta inv.

Carolus Pisarri inc.

LUCÆ

Typis LEONARDI VENTURINI.

MDCCLVII.

DE SUPERIORUM LICENTIA.

JO. DOMINICI MANSI
CONGREGATIONIS MATRIS DEI LUCENSIS

In novam hanc editionem Continuationis Annalium Baronii ab Oderico Raynaldo
Tarvisino Congr. Oratorii de Urb. presbytero confecta

P R Æ F A T I O.

ISTORIÆ Ecclesiasticæ plenos absolutosque Commentarios tradere dudum meditati mihi, ut a Baronii Annalibus operis hujus mei exordium ducerem, prompta facilisque ratio suadebat. Ipsa enim rei æquitas postulare visa est, ut cui primæ in Ecclesiastica historia ex omnium confessione debentur, ille editionis hujus meæ primum & dignissimum locum obtineret. Baronio adiutor datus est Pagius, sive ut ea restitueret, quæ viro doctissimo, occidanti interdum cum bono illo Homero, de quo in veteri paroemia, exciderunt; sive ut ea documenta sufficeret, quæ Baronii ætas nondum detexerat; sive tandem ut ea vindicaret, quæ Baronius scite affirmaverat, minus vero scite eruditi quidam negaverant. Ipsi vero Pagio interdum labanti, quæ mortalis naturæ inibecillitas est; animadversionibus frequenter succurrendum fuit, quas vel ego, sociusque meus doctissimus Dominicus Georgius Rhodiginus, ille ex locupletibus, ipse vero e paupere meo penu deprompsimus, vel divites clarorum virorum eruditum suppeditavit. His munita præsidis ~~Historia Ecclesiastica~~ primorum sæculorum tempora periculosa & obscura secure prætergressa, ad annum usque 1198. feliciter pervenit, ad eam scilicet sæculorum lucem, in qua Baronii jacturam minus graviter ferat, cum eo in loco constituta sit, in quo ipsa per se discernere valeat, ubi pede consistat.

Quamquam vero sic res habent sese, haud ita tamen de eruditione ingenioque meo confidere audeo, ut absque certo duce quod reliquum est descriptionis usque fere ad nostra tempora perficiendum mihi spondere potuerim. Quin et si ea omnia abunde mihi suppeterent, quibus destitutum me fateor; occupata jam ab alia provincia, recteque administrata, ab incœpto me desistere juberet. Ex iis vero plane multis scriptoribus, quos attexere Baronio merito potuissem, ipsa operis instituti ratio postulabat, ut cæteris recusatis, unum aliquem ex iis seligerem, qui eadem plane cum Baronio methodo res Ecclesiasticas per annorum series digestas tradiderunt. Igitur qui post Baronium Annales Ecclesiasticos scripserint, omnino tres occurrunt: Henricus Spondanus Apamiensis Episcopus, cujus extant continuationis Baronianæ volumina tria sæpius edita; Abrahamus Bzovius Ordinis Prædicatorum, vir doctus, cujus Annalium Ecclesiasticorum opus ad annum usque 1560. perductum volumina novem implet; & Odericus Raynaldus Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii presbyter. Neque enim eorum habendam esse rationem puto, qui sive in epitomem redactos annales dederunt, ut Brietius, cujus sunt annales ad annum 1663. pertinentes, quibus adjecta est continuatio per totum annum 1692. tom. VI. in 8. Tursellinus breve Annalium Ecclesiasticorum volumen unicum in 8. reddens; Aurelius, cujus opus cum continuatione ad nostra usque tempora intra libellos tres in 8. continetur; & id generis reliqui. Negligendos etiam illos duxi, qui fufus quidem, sed alio quam Baroniano sermone ac stylo digestam historiam tradiderunt; ut Godeau, Fleury, cæterique.

De tribus vero Scriptoribus illis quem potissimum seligerem consultandum mihi diligenter, deliberandumque mature proposui. Henrici Spondani concinna brevitatis, & in brevitate copiosa eruditio cum sermonis majestatis placebat; sed & vicissim displicebat, quod brevitatem affectans anecdotas Romanorum Pontificum Epistolas, quas habuit exploratas, nec aliunde repetendi facultas erat, & scripta alia ad historiam Ecclesiasticam apprimè conducentia ressecans, lectores earum rerum studiosos velut ore hiantes relinqueret. Studio insuper partium addictior est interdum, quam ut historicum Ecclesiasticum deceat; notum est enim quam multus sit in Gallis suis defendendis; qualem in se querelam excitarit a Genuensibus, quos immerito ab eo traductos edito libro conqueritur Anonymus de Arminiis; ita enim se appellat personatus ille scriptor libelli: *Observationum ad Annales Ecclesiasticos Henrici Spondani &c. quibus expenduntur nonnulla ejusdem Spondani de aliquibus Principibus Nationibusque elogia.* An. MDCLVI. in 4. absque loci & Typographi nomine.

Abrahami Bzovii Annales, quantum in rebus Monachorum tradendis copiosi, tantum in rebus aliis Ecclesiasticis sunt parci. Quamquam adeo stricta colligatione inter-

P R Æ F A T I O.

quo Cicero Verrem, bipedum omnium nequissimum, boni viri elogio frequenter ma-
stat.

Quamquam vero laude sua fraudari Scriptorem nostrum cum viris plurimis doctis-
simis injustum reputo; adhuc tamen nonnulla præfert, quibus iustissimam criminandi
causam æmulis suis præbeat. Partium studio plus forte nimio addictus est, quo nomi-
ne male audit apud Gallos in magno illo schismate duorum prius dein trium Ponti-
ficum, iis faventes, qui Avenione sedebant. Illos enim vehementer adeo perstringit
Annalista, ut hæreticos crederes non catholicos impugnari. Poterat ille quidem Ur-
bani VI. partes tueri, in quas Romanam Ecclesiam semper inclinasse censebat; sed
in re non clara moderatione opus erat. Baronius, cui in Romanam Ecclesiam studium
fuisse ingens nemo prudens negaverit, affirmasse fertur eruditissimo amico suo P. Sir-
mondo, teste P. Brietio Annal. tom. 5. ad An. 1378. *Nihil se æque reformidasse, quam
pervenire ad hoc tempus, de quo quid statuentum, non esset libere pronunciaturus.* In-
tra prudentem hanc hæsitacionem si se tenuisset Raynaldus, acres illas Baluzii cen-
suras, quibus mordetur in notis ad Vitas Papatum Avenionensium, evitasset. Fœde
etiam, quamvis minus meritis, proscinditur a Gallo illo Scriptore libelli *Recueil de
diverses piéces pour les defences de censures de la Faculté (de Paris) contre le livre
de Jacque Vernant, d' Amedeus Guimensus.* Quod enim Raynaldus in tom. XVIII. An-
nalianum Academiæ Parisiensis Doctores paulo liberius objurgasset de appellatione a
Decreto Romani Pontificis ad futurum generale Concilium, decoquere id non valens
libelli Scriptor multa & indigna in Annalistam nostrum evomit. Hæc aliis in Ray-
naldo displicent; mihi vero quid carpendum sit paucis expedio. Paulo accuratorem
in chronologicis rationem habitam vellem; ea enim neglecta, sit interdum, ut unam
eamdemque historiam bis succedentibus annis repetens, ex una geminas efficiat. An-
no 1225. combustos Lutetiæ hæreticos quosdam narrat; idem repetit anno succeden-
ti; crederes duas narrari historias, cum eadem ipsa sit. De Parisiensibus Conciliis bis
per duos succedentes annos repetitis, vide quæ inferius adnotabo. Annorum etiam
exordia, quæ alii in *Januario*, alii in *Martio* ponebant, Annalistam nostrum non in-
frequentem diverterunt a recto. Turbat etiam non semel narrationis ordinem, ut quæ
posteriora sunt tempore, hæc in Annalibus teneant priora. Denique criticæ artis mi-
nus peritus vera passim & ficta, certa æque ac incerta, omnia iisdem coloribus pin-
git, efficitque ut fidem iis etiam, quæ vera narrat, suspendas, metu ne forte dubium
aliquid pro vero admiseris. Huic vitio, quod sæculi potius quam Scriptoris nostri di-
xeris, pro mea virili medendum in adnotationibus meis suscepi. Antequam vero de
adnotationibus hisce rationem reddam eruditis Lectoribus, juvat varias Raynaldini hujus
Operis editiones pro more nunc familiari & laudabili recensere.

Annalium Oderici Raynaldi editiones raræ hucusque numerantur. Præter Roma-
nam illam An. 1646. cœptam, & An. 1667. absolutam, nulla occurrit ante Colonien-
sem anni 1694. Nulla deinceps alia post secundam illam apparuit. Nec præla magis
fatigavit ejusdem operis epitome Latina, quam statim post octo Annalium volumina
Raynaldum evulgasse Romæ superius indicavi. Haud plus aliquid positum est operis
in recudenda Italica eorum Annalium epitome ad An. usque 1534. pertingente, quam
ipse per se Author adornavit produxitque Romæ tribus tomis in 4. An. 1670. typis
Valesianis. Hæc ipsa iterum elegantissimis typis descripta cum adjecta Baronii Epito-
me vernacula, quam Raynaldus bipartito volumine jam An. 1641. ediderat, quatuor
in fol. volumina implens recusa est An. 1683. non quidem Romæ, ut præfert inscrip-
tio, sed Venetiis typis Balleonianis.

Has omnes Raynaldi Editiones nostra hæc Lucensis excipit, in qua Annales Ec-
clesiastici dantur, non illi tantummodo, quos Author ipse per se Romanis prælis evul-
gavit; sed & cum additamento voluminis illius bipartiti, quod post ejus obitum ex
relictis ab eo schedis Anonymus auctor, ejusdem Oratorii presbyter, compegit. Quæ
absoluta, Index generalis omnium simul Annalium Baronii, Raynaldi, Pagii, & No-
tarum omnium dabitur. Curatum est, ut Editio hæc emendatissima prodiret, corre-
ctis iis, quæ Auctor ipse emendanda in calce voluminum Romanæ editionis monue-
rat. Latine Epitomis volumen producturo auctori, addenda quædam succurrerunt in
ampliori Opere omissa; hæc pariter ne in Editione hac Lucensi desiderarentur, sedu-
lam operam impendi; quamquam nolens in ipsum Annalium contextum manum in-
ferre, additiones hæc in subjectas adnotationes reicendas censui, diverso tamen cha-
racterè descriptas, quo indicio Lectores intelligerent me ibi aliena dare, non mea. Cæ-
terum in hac ipsa Lucensi Editione novo plane cultus ornamento paret Raynaldus.
Exhibet enim perpetuas notas, quæ rerum ab auctore scriptarum historiam illustrant,
supplent, emendant. De illarum pretio quid existimandum sit, Lectorum esto judi-
cium, quod post accuratam earum lectionem æquissimum ferent. Quæ interim de illis
scire eos cupio, pacis hic exponenda.

Adnotationes ex me alias & alias Lectores quique, pro vario eorum studio, indo-
le, regione, ac religione expeterent. Horum enim alii optarent maxime, ut in sta-
biliendis magis magisque Religionis Catholicæ Romanæ dogmatibus, sumpta apre-
occasione, laborarem. Quibus ego repono, me adnotationes in Historiam Ecclesia-
sticam

P R Æ F A T I O.

sticam scribere, non disputationem aliquam dogmaticam; & si forte interdum dog-
ma aliquod in Annalibus sese offert, huic fulciendo rationes & argumenta vulgaria
Raynaldus affert; accuratior discussio longius me traheret, quam adnotationum limi-
tes paterentur. Si quod tamen occurrit, in quo stabiliendo Annalista minus operis po-
fuerit, tunc ego opportune manum admovi, ea suggerens, quæ validiora judicabam.
Sunt qui mallent Raynaldi emendationem in iis, in quibus partium studiosior est, tunc
saltem quando de re quapiam lis est inter Catholicos; ut cum agendum fuerat de le-
gitimo Pontifice stabiliendo in schismate trium Pontificum. Sed quorsum isti? num-
quid vellent me Annalista partes deserere, ut suas amplecterer? Quo jure, qua per-
suasum ratione? Ipsi quidem suas afferunt; sed & vicissim Annalista sectatores suas;
singuli probabiles, nemo certas; cui potissimum parti militet veritas, nemo adhuc
dispexit. Audi S. Antoninum vicinum eorum temporum Scriptorem, Hist. part. 3. tit.
22. cap. 2. *Multæ disputationes factæ sunt circa istam materiam, multi libelli pro u-
triusque partis defensione nec unquam sic potuit questio illa decidi, quin semper
remanerent apud plurimos dubia.* Quid ego opinionem pro opinione permutaverim?
Anne forte, ut alterius partis favorem inanem captem, alterius vero invidiam gra-
vem & minus necessariam incurram? Tueatur igitur sententiam suam Annalista, de-
fendant alii oppositam; ego utrorumque certamina, velut ex edito quodam loco se-
curus prospiciam. His ergo omnibus valere jussis, cum studiosis Historiæ Antiquita-
tisque Ecclesiasticæ agam familiaris. Ex me expectare illos moneo Annalium Ecclie-
sticorum emendationem, si quid forte errati inter legendum deprehendi. Detexi ve-
ro quam plurima in chronologia, in geographia nonnulla, in historiæ veritate fre-
quentia. Eorundem etiam Annalium illustrationem curandam suscepi; ut cum jeju-
num nimis & mancum in historia rerum majoris momenti se præbet Annalista, huic
ego plenis manibus accuri, ea supplens, quæ a coævis Historicis expedita in rem con-
ferre judicavi. Id vel maxime servandum mihi sumpsi in elogiis historicis singulorum
Pontificum describendis, quibus singulorum ingenia moreque vivis coloribus expri-
menda curavi, ne vitii quidem aliquorum dissimulatis; ita tamen ut quæ forte per
calumniam ab æmulis objecta comperi, hos ego veluti nævos tollere studerim. Qua
in re operam me haudquaquam infelicem posuisse confido in apologia pro Innocentio
III. quem parum adfuisse quin supplicii damnatorum æternis addiceretur, ex visuncu-
lis nonnullis adstruere quidam nituntur; & pro Clemente V. quem non bonis artibus
sacram dignitatem obtinuisse Johannes Villanus Florentinus eorum temporum histori-
cus, accusat. Consilium pariter & mihi fuit augere pluribus historiam Conciliorum Oe-
cumenicorum, quam fuscè descripsi; plura afferens quæ in historiis Conciliorum huc us-
quæ vulgatis minime offendas; nec prætereunda censui Concilia provincialia ab An-
nalista omissa, valuitque plurimum ad intentum Labbei editio Veneta haud ante
multos annos a Colero vulgata. Longe tamen plura mea industria conquesta sunt,
quorum historiam hic paucis expedio; acta vero fusiora in meo ad Concilia Veneto-
Labbeana Supplemento, quod modo sub prælo sudat, & volumina forte aliqua im-
plebit, propediem sperare Eruditos jubeo.

Nec ita me intra Annalium Raynaldi fines continere proposui, quin pro re na-
ta alio etiam excurrerim. Sæpe enim volo ex me expectent studiosi correctionem, e-
mendationem, illustrationem Labbei, sæpe Pagii in Breviario Pontificum Romano-
rum, Ciaconii ejusque correctorum Oldoini ac Vistorelli, Baluzii, Fleury. Interdum
& heterodoxos Scriptores Lenfant, Basnagium, Duplessium reos teneo. Cum enim
absolutissimos Historiæ Ecclesiasticæ commentarios dare constituerim, non ejus tan-
tummodo, quem duces sequor; sed & eorum omnium, qui in eadem Historia traden-
da versati sunt, rationem habendam judicavi. Erunt fortasse plura, quæ ex me vicis-
sim repetant posteri; errores & ipsi meos detegant & carpant. Quid ni? id ut fiat
etiam atque etiam rogo, quo vel meæ famæ dispendio id tandem obtineatur, ut Hi-
storia Ecclesiastica illud perfectionis culmen attingat, quo nihil supra.

Hunc ergo scopum in Adnotationibus hisce adornandis mihi præstitui; ex quo
plura advenisse historiæ Ecclesiasticæ commoda, nescio an vanus adulator, mihi ob-
landior. Nam præter pauca illa, quæ superius in transcurso indicavi, chronologiam
Ecclesiasticam sexcentis fere dicam mendis inquinatam repurgavi. Conciliarem præ-
fertim, quam turbatam, sicut præteritorum sæculorum, ita etiam præsentium usque
ad sæculum XV. offendi. Fateor equidem unius vel alterius anniculi mendum esse; sed
mendum tamen, quod Annalium confusionem, historiarum quorundam monstra pe-
perit. Non semel enim ex hac chronologiæ trica provenit, ut singulare aliquod
Concilium, vel historia bis repetita, in duo perperam diffecaretur. Ita Concilia Pa-
riensia duo, aliud anni, 1404. alterum 1408. ex hallucinatione hac chronologica
distincta fuisse in nota ad An. 1404. demonstro. Per simile sphalma chronologicum a-
lia duo invexit Parisiensia Concilia, alterum Anni 1527. aliud An. 1528. cum reip-
ta semel tantummodo An. 1528. Patres convenerint, ut ego in nota ibidem. Sed &
alia sunt, quibus in hac conciliari syntaxi mea opera provisum est; nam præter-
quam, ut innui, chronologiam habent intricatissimam, sæpe etiam historia rerum in
illis gestarum mendosa est & manca; sæpe erratum est in nomine loci, quo Paribus
in-

P R Æ F A T I O.

Indictum est. An. 1235. Moguntia habitam Synodum legimus, cum reipsa Francofurti patres coiverint. In An. 1586. Ravennatense pro Forolivienfi Concilium; in An. 1310. Bononienfe pro Ravennatenfi irrepsisse demonstro. Sæpe tandem, ut jam innui, nova & hucusque incognita Collectoribus Concilia revelo. Quæ enim editio sive Labbei, sive Lupære, sive Veneta, sive Martenii indicavit Synodum Græcorum Anni 1223. Laudensem Anni 1227. Senonensem, 1228. Sylvanestensem 1228. Moguntinam, 1239. Bituricensem & Valentinam 1240. alteram Bituricensem, 1243. Willariensem, 1244. Hafniensem 1258. Danicam 1267. Ad Castrum Gontheri, 1278. ad Weddel in Dania 1281. Aquilejensem 1282. Constantinopolitanam, 1283. Andegavensem 1291. Spalatinam 1292. Genuensem 1293. ut de aliis sequentium sæculorum fileam? Hæ omnes & aliæ plures in sedibus suis collocatæ a me hic describuntur.

Series etiam Patriarcharum Constantinopolitanorum tum Græcorum, cum Latinorum correctissima est in Annalibus cum adnotationibus meis conjunctis, quæ apud Raynaldum, adscitis aliunde nominibus ignotorum hominum, inferciebatur. Hierosolymitanorum vero Latinorum Patriarcharum chronotaxis hic purior quam apud ipsum Papebrochium, qui de hoc argumento peculiari scripto, præfixo volumini III. de Actibus Sanctorum mensis maii, differuit. Exulare enim iusto Thoma quodam, atque Willelmi Patriarchali dignitate, qui Thomam præcessisse hucusque reputatus est, Willelmo inquam ad annum usque 1270. deducto, tota Patriarcharum series native fluit. Sunt etiam qui ex me vellent certiores hæresum quarundam epochas constitutas; illorum ego vota pro virili expleturus Dulcinianorum, Beguardorum & Beguinarum, Lutheranorum, Calvinianorum, aliorumque origines investigavi, dogmata ab Annalista non satis extricata explicui, eorumque omnium certas epochas assignavi.

Ratio pariter mihi est habita de religionum Ordinum crepundiis, epocha, authore, propagatione, Apostolicæ Sedis confirmatione, ac tandem de quorundam stegmate in sigillis representato scitu digna notavi. Lege quæ differui de originibus Ordinum Prædicatorum, Minorum, SS. Trinitatis Redemptionis captivorum, Servorum. B. M. V. Jesuitarum &c. quæ tandem de stegmate Ordinis FF. SS. Trinitatis in medium produxi. Scriptores, virique cæteri sanctitate vel meritis in Romanam Ecclesiam clari illaudati abire nequaquam permisi sunt: eorum fatis, rebus gestis, libris tandem quos evulgarunt, expansis. Anonyma quædam opera auctori suo, me primum prodente, adscribuntur. Ex me ex. g. scient eruditi opus illud Gallicum, quod nomine continuatoris ad Historiam Willelmi Tyrri PP. Martene & Durand Veter. Monum. T. V. vulgarunt, ipsum esse Bernardi Thesaurarii, cujus Gallicum opus F. Pippinus Ordinis Prædicatorum scriptor, Latinis literis traditum, & a se passim interpolatum reddidit, ac sub Bernardi Thesaurarii nomine Muratorius rer. Ital. Tom. VII. vulgavit. Placitura etiam Eruditis confido ea, quæ de duobus Nihemiis inter se non confundendis omnium primus ego commentatus sum.

Ecclesiasticæ quædam origines novam hic lucem accipiunt; Tiara Pontificia triplici distincta circulo; flos ille quem Pontifex olim quarta Quadragesimæ Dominica per Urbem equitans gestabat; ensis quo in pervigilio Natalis Domini virum aliquem summum Pontifex donabat; lactinorum esus in Quadragesima olim in Germania vetitus; mos anathema solemniter pronuntiandi in Hæreticos, aliosque flagitiosos die Cœnæ Domini; Jubilæi singulis centenariis annis institutio, & alia sexcenta.

Solemnium etiam Fæstorum quorundam sive origines, sive propagationes novas hic detego, ceu festi Nativitatis B. M. Virginis, Transfigurationis Domini nostri Jesu Christi, & alia plura. Omitto cætera vel minus necessaria, vel quorum narratio prolixior præfationis hujus modum excederet. Rei periculum ipsi per se faciant Lectores, intelligentque, nullis me pepercisse laboribus, quo opus veritatis atque eruditionis ornamentis excultum, delicatulos difficileque criticos, pellectu suo alliceret.

Præter hucusque explicatas adnotationes meas in fine totius operis appendicis loco dabuntur Baluzianæ adnotationes ad Baronii Annales, quæ e MS. codice prodierunt in novissima Annalium ejusdem Baronii editione a Veneris typographis curata. Cum vero adnotationes illæ partim contineant variantes lectiones ex eo productas, quod vetera documenta a Baronio vulgata, cum vetustis MSS. Codd. Baluzius iterum contulit; partim vero historica sint, sphalmata quædam Baronii corrigentes; in hac Lucensi editione variantes majoris momenti servantur; ex notis historicis illæ tantummodo parebunt, quæ non itidem in Pagio recurrunt. Quæ enim Pagius æque ac Baluzius vidit & emendavit; in hac editione in qua Pagii curæ exhibentur; cur molesta crambis ex Baluzianis recoquatur?

Supereff, fontes indicem, unde rivulos derivare succurrit, quibus areolam meam irrigarem. Nec sane ambigere Eruditos credo, quin in opere isto compingendo neglexisse me putent recentiorum illorum scriptorum adjumenta, qui hucusque argumentum idem vexarunt, Spondani, Bzovii, Fleury, Baluzii, Pagii. Horum ego laboribus profecti, hos excipsi, cum Annalibus Raynaldinis contuli, & inter dissidentia, quæ probabilissima essent, selegi. Consului & Raynaldi nostri epitomem Latinam ab eo confectam, in quam operis jam absoluti additamenta quædam coniecit; eademque ego in notis meis dedi, additis animadversionibus, si quas rei opportunitas postulabat,

P R Æ F A T I O.

bat, ne quid desiderandum studiosis relinquerem. Præter recentiores, ipsa etiam per me veterum coævorumque scriptorum volumina evolvi & consului. Adita sunt Vetera monumenta Martenii cum ejus Anecdotis; grande opus & Ecclesiasticæ eruditionis veram sagenam ex omni genere picium congregantem! Actuum Sanctorum collectio insignis volumina non pauciora xxxviii. jam attingens. Aditi & Italicarum rerum scriptores Muratorii xxvii. volumina complentes, quibus accesserunt ejusdem Auctoris Antiquitates Italicæ mediæ ævi volum. vi. Inde mihi Historiarum Italiæ certior & plenior cognitio, quæ ex historicis exteris jejuna plerumque incerta & confusa petitur. Non defuit Lunigii Spicilegium Ecclesiasticum septem compactaque in folio volumina æquans, Ludevig Reliquiæ X. tomorum in 8. Schannat Vindemiæ, & traditionum Fuldensium, opus utile; Baluzii Miscellanea per VII. in 8. volumina distributa; Muratorii Anecdotorum volumina V. in 4. Dacherii Spicilegium notissimum opus; Mabillonii Vetera monumenta; Petri Canisii Veteres lectiones ex Basnagii editione; Matthæi vetera Analecta tom. X. in 4. Hugonis Sacræ antiquitatis monumenta tom. I. in fol. Menckenii rerum Germanicarum Scriptores, itidemque Freheri Scriptores rerum Germanicarum. Ex Græcis præsto fuit Historia Byzantina. Res Turcicas ex Abulpharajo aliisque Arabicis Scriptoribus Latine & vernacule redditus didici. Quæ propius ad nostra tempora accesserunt, Historicis ætatis illius debeo Segnio, Varchio, Du Tillet, Gobelino, Burneto &c. Ne quid dixerim de epistolis Cardinalis Poli, de Vita Pauli III. Pont. Maximi, quæ duo una cum aliis quamplurimis Emin. Cardinali Quirino eruditione non minus quam purpura insigni literatus orbis accepto referre debet. Ita pariter gratus commemoro epistolas Leonardi Aretini, Colucii Salutati, Vitam Nicolai V. ab eruditis quibusdam non ita pridem vulgatas. Hæc speciminis gratia indicavi; longe enim plures Scriptores mihi consulendi fuerunt, ut opus seu molirer seu molitum expolirem. Hæc vero scire ex me Lectores volui: quibus tandem peroratis, nuncupatisque VOTIS XX. MULT. XXX. illis omnibus, quorum adspirante favore pelago huic me primum commisi, eoque velificavi, quo optatum jam portum prospicio; Præfationi huic meæ finem impono.

LEONARDUS VENTURINI TYPOGRAPHUS

L E C T O R I.

Quemadmodum ii solent, qui longæ ac difficilis peregrinationis viam plurimam sunt emensi, apto quodam in loco paulisper consistere, ubi fessas itinere vires recreent, dulci interim commemoratione percententes, quæ levandæ molestiæ habuerunt adjumenta, quos viros offenderunt benignos, quos asperos, quorum humanitate usi sunt ad hospitium; ita pariter & mihi nunc, editionis meæ ceu itineris spatio jam plurimo decurso, accidit. Hunc ego locum elegi, ut aliquantisper subsisterem, gratosque interim de beneficiis patronis, adjutoribusque meis cum benevolis lectoribus sermones conferrem. Immensum operis consilium grande, arduum, difficile per multos agitatum annos, validisque adversariis oppugnatum, tandem cepti, manum operi admovi, eoque jam perduxim, quo de exitu, ultra mihi desperandum non sit. Numquam vires suppetissent tantæ, ut ut eo devenirem, nisi quos habui itineris instituendi auctores, illos & prosequendi incentores, adjutores, fautores nactus fuissim. Omnium primus insigni est laude celebrandus Benedictus XIV. Pont. Maximus, qui mihi se olim in moderata fortuna Mecenate; nunc vero in summa dignitate, non Mecenate tantummodo, sed plantæ Benedictum pontificem exhibet, benignum, liberalem, munificum. Hic, si consultore indigebam, consilio astitit; si incentore, institit laudando, suadendo; si adjutore, manu, voce, scriptis epistolis profuit. Est hoc gloriæ maximo Ecclesiæ Principi apud optimos rerum æstimatores, ut quæ sincera sunt Ecclesiæ commoda, hæc ab optimo Pontifice magno studio promoveri intelligant. Erit etiam laudi apud feros posteros, qui epocham memorabilem reformatæ historiæ ecclesiasticæ sub Pontifice Benedicto XIV. collocandam noverint.

Egregium optimi Patris exemplum, sicut & reliqua omnia præclara, imitatus est Joannes V. Lusitanæ Rex P. F. A. in quo sicut & reliquæ virtutes summæ, ita summus erga opus istud meum favor & propensio. Nihil profecto ad benignitatem adiiigi majus potest supra eam, quam filio meo Salvatore Mariæ Venturini impendit, cum Ulyssiponem venientem, ut opus tanto Regi dicatum meo nomine redderet, non semel regio aspectu & alloquio dignatus est, significavitque probare se consilium, opus, editionem, omnia. Nihil ad munificentiam accedere potest augustius quam quod contulit, mihi referendum munus, regia liberalitate plane dignissimum. Vellem pro impensis beneficiis parem grati animi significationem rependere, sed tanto pondere opprimor; & Principi privatus concedo. Deus ambos hosce patronos eximios, Pontificem & Regem sospitet, quo ad multa paræ exempli decora reserventur. Sospitet & regiam Lusitanicam familiam, regios Infantes, regiumque Fratrem, qui oblatum

opus

opus exceperunt, approbatione, favore, auro promoverunt atque juvarunt. Regium quidem hunc favorem ipsum per se acre Principis ingenium, quo optima quæque statim distinguit ac bene dispositam voluntatem trahit in amorem, operi quidem meo conciliaffet; sed confirmarunt tamen auxeruntque optima apud illum officia Reverendissimi P. Joannis Baptistæ Carbone Societatis Jesu Theologi. Is est vir cui summam in toto Lusitanico regno auctoritatem conciliavit & regia Principis gratia, & totius Aulæ Lusitanicæ æstimatio cum doctrina & humanitate conjuncta, quas omnes dotes in editionis hujus meæ commodum, utilitatemque convertit. Profuit etiam eques Commendator Sampajus Lusitanus, qui in Romana Urbe Regis sui negociis invigilat ea diligentia & fide, quam Rex suus probare semper, & Aula Romana admirari visa est. Vir iste eximius, petente Cardinali Gentili, curam sibi assumpsit Regi suo porrigendi supplicem libellum meum, quo tanti Principis patrocinium novæ huic editioni implorabam.

Post Principes summos ingrati animi notam incurrerem, nisi insignium quoque virorum erga me opusque meum studia commemoraverim. Atque inter eos mihi grata semper erit memoria Josephi S. R. E. Cardinalis Firrao, non ante multos annos ingenti bonorum omnium luctu defuncti; ille enim operis suscipiendi consilium promovit, & si quæ in exequendo occurrerent impedimenta, auctoritate sua omnia submovit, defensoremque se strenuum, & patronum sollicitum exhibuit. Vivunt adhuc, vivantque diu Nereus Corsinus, Antonius Zaverius Gentili, Pompejus Aldovrandi, Joseph Accoramboni, Silvius Valenti Gonzaga, Jacobus Oddi S. R. E. Cardinales amplissimi, quos in effigiem ecclesiasticorum Principum egregiæ virtutes, & erga Historiam hanc ecclesiasticam laudabilis amor efformant. Singuli enim per se quisque aliquid operi huic promovendo contulerunt, viros potentes in ejus auxilium invitando, apud externos scriptis epistolis commendando, viva denique voce manuque juvando. Vota sunt etiam mihi nuncupanda pro salute Marcelli Crescentii & Joannis Baptistæ Barni S. R. E. Cardinalium, qui cum legatione Apostolica fungerentur, ille quidem in Gallia, hic vero Madriti, quid non egerunt ut editionem hanc meam promoverent eruditique omnibus commendarent? Noscit Gallia Annales Ecclesiasticos editionis meæ, noscit Hispania, id unice amori diligentia virorum istorum debeo. His omnibus accedit Rainerius Card. Simonetti, cujus pristinum favorem in hanc editionem expertus sum magnum; maximum sperare in futurum suadet adjecta nuper tanto viro dignitas, cum antiqua humanitate conjuncta. Neque eos denominans, quidquam detractum opto laudibus totius Sacri Cardinalium Collegii, quod mire in hanc meam editionem propensum gratus agnosco.

Sunt equidem his omnibus inferiores, sed in nostrum commodum gradu consistunt æquali; Illustrissimus & Reverendissimus D. Bernardus Cangiani, Bovianensis Episcopus dignissimus, qui nihil sibi fecit reliquum, ut opus longe lateque promulgaret, omniumque manibus tereretur: Reverendissimus Pater Magister Nicolaus Ridolfi sacra Prædicatorum familia, & Palatii Apostolici, ut vocant, Magister, qui editionem hanc meam non voce tantummodo & plausu, (quæ tamen in viro summo maximi habenda sunt) sed opere ipso probavit. At quorum ego! Imminus fuisse, si clarissimorum virorum, quos habui instituti mei consortes, nomina singula recensenda susceperim. Parco labori meo, parco illorum modestiæ, quos tamen nosse velim, me, sin minus chartis, certe tamen memori in pectore descriptos tenere omnes, apto demum tempore proferendos.

Æque tamen cum ingratis habere, si pressum silentio tenerem nomen P. Joannis Dominici Mansi Congregationis Clericorum Regularium Maris Dei Lucensis, cujus erga editionem hanc merita opus ipsum prædicat. Si quo enitet splendore, si quo eruditionis apparatu spectandam se prodit, si quo novitatis pellectu allicit, id unice viri egregii studio referendum est. Vetus illud ingensque eruditorum studium erga Baronii Annales intepuisset jam, nisi nova veluti fomenta præbuisset Illustris Dominici Georgii Rhodigini viri doctissimi, de quo satis in præfatione ad Annales ipsos Baronii nostræ editionis, ejusdemque P. Mansi accessiones eruditissimæ. Raynaldi Continuatio in bibliothecarum pulvere obsqualuisset, nisi operi detergendo laborem industriamque suam vir iste indefessus contulisset. Eo igitur nomine sit mihi ille inter patronos meos singulares adlegendus, rogandus insuper, ut qua cœpit prolixitate opus, eadem pariter diligentia ad exitum usque perducatur. His ita peroratis, obligataque insuper fide mea lectoribus de excudendo opere recens fuis characteribus, optimaque insuper charta, sumptibus minime parcens, quo eruditissimam commodissime serviam, nunc tandem intermissum paulisper iter resumo.

ANNALES ECCLESIASTICI.

(2) Jer. c. 1.

RD UAM provinciam suscipere jussus Jeremias, (a) suavissimis hisce verbis: *Ne timeas tecum ego sum, recreatus, jacentem animum excitavit, qui ad divini majestatem imperii metu perhorruerat. Cujus ego oraculi memor, impositum difficillimum munus perducendi ad nostrum usque sæculum Ecclesiasticam historiam, quam Cardinalis Baronius duodecim voluminibus est prosequutus, quibus tot veluti sideribus Ecclesiam Dei illustravit, eamque firmissimis propugnaculis contra hæreticorum impetum communit, divinæ opis spe confirmatus suscepi, quamvis operis difficultate initio depresso animus langueret. Numquam enim illud attingere essem ausus, nisi congregationis nostræ patres, quibus Baronius absolvendæ Eccle-*

siasticæ historiæ provinciam amplissimæ hereditatis loco se relinquere testabatur, non modo precibus, verum imperiis etiam vim intulissent. Rem igitur aggressurus, divini numinis, cujus gloriæ elucubrationum mearum labores devovi, opem supplicibus votis expeto, Beatissimæque Virginis, intercedente S. P. Philippo Nerio, ipsius cultui, dum in terris ageret, addictissimo, suffragia imploro. Cum enim condendorum Ecclesiasticorum Annalium auctor Baronio extiterit, atque ita scribentem suis apud Deum precibus juverit, obicientes sese illi difficultates submoverit, levari labores, ac sub onere interdum fatiscentem confirmarit, ut jure (fatente ipso Cardinali) operis parens dici posse videatur; me quoque illud assumentem, eadem studii contentione, qua olim Card. Baronium, nunc provecutum spero.

JESU CHRISTI
ANNUS
1198.

INNOCENTII PAP. III.
ANNUS
I.

VACAT. IMP. OCCID. I.
ALEXII ANGELI IMP. 4.

I. Innocentii III. creatio.

PEREPT novum anno supra millesimum centesimo nonagesimo octavo indictione prima splendorem Innocentius III. in augustissima Petri sede collocatus, qui rerum gestarum magnitudine plurimum Romanorum Pontificum in agenda Christi gloria, revocandis ad Sedis Apostolicæ obsequium schismaticis, proferenda ad exteras gentes religione, amplificandaque Ecclesiæ majestate, labores æquavit. Extulere ipsum ad amplissimam dignitatem præclaræ virtutes, insignia doctrinæ ornamenta, adiumentaque naturæ, quibus non impar ad sustinendas totius orbis curas animi robur adiecerat, ut quæ licet ætatis suffragio careret, annos triginta septem tantum natus eadem die qua exequiæ Cælestino Tertio sacro ritu

perfolutæ sunt, nimirum vi. id. Januar. prætermisiss Cardinalibus senioribus inter se de Pontificatu certantibus, (b) secunda omnium gratulatione, Apostolicis infulis invitatus, ac renitens decoratus est. Gesserat antea Cardinalitios apices sub titulo diaconicæ SS. Sergii & Bacchi, ac magnos ad amplissima quæque munera capeffenda spiritus e claris natalibus comitum Signiæ hauserat, fueratque a Trasimundo patre optimis moribus excultus, atque in celeberrimis postea academiis, scientiis perpolitus, cujus vitæ primordia depingit anonymus auctor, qui ejus gesta accuratissime ac summa fide, ut restatur Baronius, usque ad annum ejus Pontificatus undecimum tradidit. Quæ cum nos una cum Innocentii epistolis contu-

(b) Rog. & Baron. hoc anno.

liffemus, in nullo a veritate deflectere comperimus, extabant antea in bibliotheca nostra Vallicellana, in manuscripto codice ex pervetusto volumine Avenionensis tabularii descripto; nuper vero una cum eisdem Pontificis regestis, XIII. XIV. XV. & XVI. ex MS. bibliothecæ collegii Fuxensis Tolosæ, fodalium illius opera typis mandata fuerunt. Hæc igitur auctor de primis Innocentii vitæ auspiciis, corporis forma, animi egregiis dotibus, claritate generis, delibavit:

II. Natalium claritas.

Innocentius III. ex patre Trasimundo de comitibus Signiæ; matre vero Clarina de nobilibus viris; fuit vir perspicacis ingenii, & tenacis memoriæ, in divinis, & humanis literis eruditus, sermone tam vulgari, quam literali discretus; exercitatus in cantilena, & psalmodia; statura mediocris, & decorus aspectu; medius inter prodigalitatem, & avaritiam, sed in eleemosynis, & victualibus magis largus, & in aliis magis parcus, nisi cum necessitatis articulus exigebat: severus contra rebelles, & contumaces, sed benignus erga humiles, & devotos: fortis, & stabilis, magnanimus, & astutus, fidei defensor, & hæresis expugnator: in iustitia rigidus, sed in misericordia pius; humilis in prosperis, & patiens in adversis; naturæ tamen aliquantulum indignantis, sed facile ignoscentis. Hic primum in Urbe, & deinde Parisiis, tandem Bononiæ scholasticis studiis infudavit, & super coetaneos suos tam in philosophica, quam in Theologica disciplina profecit, sicut ejus opuscula manifestant quæ diversis temporibus edidit, & distavit, &c. Percenset ejus elucubrationes, de quibus nos extremo Pontificatus ipsius anno opportunius differemus. Utriusque etiam juris scientia effloruisse, non modo Baronius in schedis, quæ apud nos extant, observavit, verum eisdem Pontificis sapientissima responsa ac decretales ab eo datæ epistolæ in omnium oculis collocarunt: quæ Jordani antiqui historici verbis cujus ingens opus antiquitus exaratum in bibliotheca Vaticana asservatur, (a) confirmanda videntur: Hic subtilis fuit valde, tam in jure, quam in theologia, & factus Cardinalis, in moribus & scientia gratus fuit nimis. Pergunt gesta:

Forma corporis.

Animi virtutes.

Educatio.

(a) Bibl. Vatic. n. 1960.

III. Gesta, dignitas cardinalitia.

Hunc sanctæ memoriæ Gregorius VIII. Papa in subdiaconum ordinavit, & Clemens III. Papa promovit in diaconum Cardinalem, vigesimum nonum ætatis annum agentem, assignans ei ecclesiam sanctorum Sergii, & Bacchi, cujus ipse fuerat diaconus Cardinalis. Proficiebat autem sicut ætate, sic & probitate coram Deo, & omni populo, ita ut omnes de sui sublimitate præsumerent, & sperarent; infra biennium autem, postquam promotus fuit in Cardinalem, præfatam sanctorum Ser-

gii & Bacchi ecclesiam, quæ nimis erat deformis & ruinosa, ut magis crypta, quam basilica videretur, suis sumptibus restauravit, parietes erigens, & renovans tectum; super novos gradus construens altare, novaque pectoralia faciens antechorum; statim autem postquam fuit ad Apostolatam assumptus, jussit fieri ante ipsam ecclesiam porticum columnatam de bonis quæ in Cardinalatu contulerat sibi Deus, multis mirantibus in novitate sua tantas invenisse expensas, cum manus suas ab omni turpi munere excussisset, nullam a quoquam donationem, vel promissionem accipiens, antequam ejus esset negotium terminatum, nihil exigens a quocunque; via regia semper incedens, non declinans ad dexteram vel sinistram; inter fratres sine querela conversans.

Inflaurata ab eo ecclesia SS. Sergii & Bacchi.

Illius integritas.

IV.

Quod ad diaconiam pertinet SS. Sergii & Bacchi, cujus Innocentius titulum in Cardinalatu gessit, ea adeo temporum injuria eversa est, ut nulla pene illius rudera supersint. Sita erat inter Severi Imp. triumphalem arcum & Capitolium, quam Baronius multis ante annis collapsam ac profanatam se vidisse asserit, quæ quanta magnificentia ac cultu assurgeret, ex eisdem Innocentii ad clericos illius ecclesiæ data epistola (b) colligi potest. Præterea Innocentium, antequam Cardinalis diaconi dignitate fulgeret, in basilica S. Petri canonicum extitisse, ipse testatur (c) in epistola ad canonicos illius data, cum jam Pontificias infulas adeptus esset. Emenus etiam erat alios honorum gradus, ac munera obierat, in quibus divina illum providentia ad omnium augustissimum pro dignitate gerendum expoliebat: de cujus creatione ac nonnullis illius præfagiis hæc vitæ illius auctor monumentis propagavit:

(b) Innoc. 1. 2. ep. 94.

(c) lib. 1. ep. 296.

V. * septem Solia.

Defuncto igitur Cælestino cum quidam Cardinalium se contulissent ad * septem Solis monasterium, ejus causa ut liberius & securius ibi possent de successoris electione tractare, ipse cum quibusdam aliis apud basilicam Constantinianam voluit decessoris obsequiis interesse: quibus honorifice celebratis, ipse cum illis ad præfatum locum accessit, missarum solemnium in honorem sancti Spiritus a solis ibidem Cardinalibus celebratis, cum ad tractandum de substitutione Pontificis consedisent, placuit omnibus in communi, ut ad terram humiliter inclinati singuli pacis osculum sibi darent, & oratione præmissa examinatores fuerunt secundum morem electi, qui sigillatim votis omnium perscrutatis, & in scriptum redactis, examinationem factam retulerunt ad fratres: & quoniam in eum plurimi convenerunt, licet tres alii fuissent ab aliquibus nominati, post disputationem inter eos super ætate habitam, quia tunc erat annorum triginta septem, omnes tandem con-

Eligendi Pontificis antiqui ritus.

Ante pontificatum didus Lotharius.

senferunt in ipsum propter honestatem morum, & scientiam literarum, eum in summum Pontificem eligentes, stentem, ejulantem & renitentem, vocantes ipsum Innocentium, cum prius Lotharius vocaretur: & publicata electione cum hymnis, & laudibus ductus est a multitudine cleri, ac populi, qui inferius expectabant ad Constantinianam basilicam, & inde ad patriarchatum Lateranensem perductus, peractis omnibus secundum ritum solitum, & antiquum.

VI. De illius Pontificatu præfagia.

Cum autem celebraretur electio, hujusmodi signum apparuit, quod videlicet tres columbæ frequentabant volatus in locum, in quo Cardinales sedebant congregati, & cum ipse post nominationem fuisset a cæteris segregatus, una illarum, quæ candidissima erat, ad eum volitans, juxta dexteram insidebat. In visione quoque nunquam ostensum est, quod ipse matrem suam duceret in uxorem, & aliæ multæ revelationes factæ sunt viris religiosi de ipso, quas scribere prætermittimus; quoniam, & ipse volebat hujusmodi præfagia indicare. Ob ista atque alia jure de ipso, veluti de Timotheo Apostolus affirmavit,

(a) 1. Thim. 1.

(a) secundum præcedentes divinitus factas prophetias ad Pontificatum evedum, usurpari possit. Equidem in objecto cuidam sacerdoti cælesti viso, D. Petrus significavit se Innocentium singulari amore a teneris ejus annis complexum, perque varios honorum gradus ad Sedem suam extulisse. Sed de his rursus aptiori loco. Celebrata est ejus electio sexto Id. Jan. anno Incarnationis Dom. MCXCVII. & quia tunc diaconus erat, dilata est ejus ordinatio in presbyterum usque ad sabbatum quatuor temporum IX. Kal. Martii, &c. Enumerat auctor Redemptoris annos non ab ejus nativitate, ut consuetudo recentior invaluit, sed ab annuntiatione ut multi ex antiquioribus auctoribus usurparunt. Insequenti post die quam Apostolicum fastigium attigerat, Innocentius encyclicas literas ad fideles dedit, (b) quibus inopinæ promotionis suæ eos fecit certiores, utque demisse de se admodum sentiebat, pluribus aliis qui meritis ac virtutibus præcellerant, omissis, in se unum omnium oculos coniectos ac suffragia concurrisse scripsit; dignissima quidem epistola est, quam ob styli elegantiam & sententiarum majestatem in nostros Annales producimus; sed potius particulam tantum excerpere visum est, cum jam in lucem edita sit: nostri enim consilii est, ea breviter delibare, quæ ante typis mandata fuerunt, eaque fusius adducere monumenta, quæ hæcenus lucem non aspexerunt, atque ex iis epistolam ferendam ostendit sæpe Baronius, contexere, ut quæ errorum periculis minus obnoxia habenda videatur.

(b) Innoc. 1. 1. ep. 1.

Innocentius &c.

Felicis memoriæ Cælestino patre ac prædecessore nostro, vi. Id. Jan. viam universæ carnis ingresso & in Lateranensem basilicam (sicut moris est) honorifice tumulato, fratres nostri, videlicet episcopi, presbyteri, & diaconi Cardinales, & nos ipsi cum eis simul in unum secessimus, ut tanto licentius & tutius de substitutione Pontificis tractarem, quanto tractatus ipse majorem deliberandi copiam & amplioris circumspeditionis consilium requirebat. Cumque missarum solemnibus in honorem sancti Spiritus celebratis, requisita fuissent omnium voluntates, ad insufficientiam nostram oculos extenderunt: humano forsitan æstimantes arbitrio, in sacculo Benjamin scyphum argenteum invenire, licet plures ex ipsis ætatis, ordinis & meriti ratione potuissent ad tantæ dignitatis apicem dignius evocari; cujus siquidem dignitatis onus cum insufficientiam nostram recusat, utpote nostris debilibus humeris importabile, sub illius tamen confidentia & exemplo, qui infirmitatem beati Petri trina prius negatione probatam, post trine confessionis vocem in gubernatione suarum ovium confirmavit, quod persone nostræ multiplex imperfectio denegabat, in ipsius contulimus voluntatem, fratrum nostrorum acquiescentes instantiæ, ne reluctatio diuturna dissidii pareret detrimentum, aut dispositioni divinæ videretur aliquatenus obviare; sperantes quod ille, qui dat omnibus affluenter, & non impropere: qui novissimum fratrem, virum utique secundum cor suum in regem de postfætantes assumpsit, de lapidibus suscitabit filium Abraham, vocans ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, ut infirma eligens, sortita quæque confundat, &c. Dat. Laterani v. Id. Jan.

VII.

Demissio animi in adepta dignitate.

VIII.

Simillimis literis Gallicanum clerum adepti pontificatus certiores factos admonuit, ardentissimis apud Deum precibus insisterent, ut susceptam Ecclesiæ administrationem pro modulo suo gereret (de quo etiam ad Cistercienses & Præmonstratenses datæ litteræ (c) tum suam ipsam operam ad tuendam eorum dignitatem explicaturum pollicetur. (d) In exaratis vero Philippo Regi Francorum literis, (e) quarum sententia superioribus consentiens erat, adjecit, se ob singularem Regni Francorum cum Ecclesiæ conjunctionem adductum, ut ipsi literarum suarum primitias veluti speciali (ut loquitur) Ecclesiæ filio offerret, hortatusque est, promissa criminum condonatione, in fide & amore Ecclesiæ adhæresceret, pulcherrima Ludovici Septimi exempla coleret, suum Apostolicæ Sedi auxilium porrigeret, mutuis se quoque auxilium amplexibus officiisque eum profequiturum. Nec mora, quam Regi Francorum benevolentiam promiserat;

(c) lb. ep. 175.

(d) lb. ep. 3.

(e) lb. ep. 2.

Gesta Innoc. ante consecrationem.

Pro abdu-
cendo a
pellice
Rege Fr.
laborat.

(a) In lib.
1. ep. 4.

IX

(b) Rig. in
Phil. Aug.
Infolita
in Galliis
fames.

Periclitat-
ur Phi-
lipp. in
bello.
(c) Paris.
hist. Ang.

explicuit: antequam enim tiaram pontificiam solemniter exciperet, ut Regem a pellice, cujus amoribus erat irretitus, monitis suis divelleret, incumbere coepit; cum nullae sint amoris illustriores notae, quam cum amans alterius vitia increpat, ac foediores maculas ab eo detergere atque amovere meditatur. Jam quidem ante Caestinus Apostolicas curas prodegerat, atque involutus in libidinis caeno Philippus Inseburgim Reginam sacrarum Deo virginum monasterio incluserat, inductamque Mariam regio luxu diffluentem in palatio alebat. Quod cum gravissimum omnium oculis scandalum iniiceret, Philippo teterrimam labem inureret, divinam iram laceraret, quae etiam continuis angustiarum aculeis, ut e vitio excitaret, ipsum torquebat; Innocentius Parisiensi episcopo vitae probitate, prudentia, doctrinaque conspicuo partes iniunxit, (a) pontificio nomine rogaret Regem, ut ejecta pellice, Reginam reciperet; perpenderet ipse, quod cum contra Ecclesiae imperia induxisset, suscipiendos ex ea filios sceptrum Francorum nunquam successuros, & si ipsius filius Ludovicus ex humanis eximeretur, diadema in exteris manus devolutum, iri: inueneretur caeleste numen flagelli sui terrorem incutere, jam Gallias fame attrivisse, nec leviora alia mala glomerare, se quidem quantumvis cupiat, nullam ipsi molestiam facillere, ex imposita Deo sibi muneris religione, tanta mala inertet & impune non toleraturum.

Qui quoniam, inquit, eidem Reginae sui negavit corporis potestatem, ipsius promerentibus culpis, multis angustiis irruentibus nunquam optata potuit felicitate gaudere, sed praeter alias afflictiones tota Gallica provincia famis fuit sterilitate percussa, & nisi quantocumque respiciat, flagellum Dei contra se potest gravius formidare. Confirmat Rigordus, (b) qui ait tum hoc anno ac duobus praecedentibus ex nimia imbrum eluvione corruptis segetibus diram famem in Galliis saevivisse, maximasque tempestates inhorruisse, adeo ut a Trembaelo ad Kalam monasterium fegetes, vineas, nemora vis procellae everterit, pluvisse e caelo lapides ad nucum & ovorum magnitudinem, populumque similibus prodigiis exterritum, jam natum in Babylonia Antichristum, ac finem mundi imminere existimasse. Auxere ea mala clades a Riccharo Anglorum Rege illatae, qui numerofo colleto exercitu Francorum Regis terras diripuit, Cortellas aequavit solo, igne obvia quaeque delevit, venientem Philippum Francorum Regem fudit, qui vix e praelii discrimine maxima suorum parte vel caesa vel capta effugit; nec levius aliud periculum adiiisse adicit Parisius; (c) In hoc

congressu Rex Francorum pondus praelii ferre non valens, coactus cum suis ad Gisorsii castellum aufugit, & cum fugiendo pontem de Gisors ascendissent fugientes, confractus est ille pons praeter multitudinem intrantium cum impetu pontem, & ipse Rex cum equo & armis cecidit in fluvium de Cethe cum aliis innumeris de Regno Francorum: ubi Rex ille in caeno jacens volutus a mortis discrimine vix ereptus est; ut non vana Christi vicarii praesagia fuisse constet, cum haec mense septembri dicat Rigordus contigisse; is vero mali causam refundit in Regis facinus, quo Judaeos paulo ante Parisios reducerat: verum cum ob illud, tum ob Inseburgim uxorem ab illo repudiatam, ut praedixit Innocentius, plesti a Deo meruit. At de iis rursus inferius.

Nunc alia quae ante susceptas solemniter pompa Apostolicas infulas gesserit, cumulare juvat, quibus magnam sui huiusmodi auspiciis expectationem concitavit: ac maxime quam alte ipsius animo impressum fuerit, reparandis Terrae sanctae rebus insistere, cujus subsidio primas curas, ex ejus ad Germanos principes ac viros nobiles, qui superstitibus Caestino Pontifice, atque Henrico Imperatore spe evertendae Sarracenorum potentiae cum exercitu instructissimo Syriam petierant, datis literis (d) addixisse constat; sed cum de his pluribus iterum agendum sit, nunc supersedendum iisdem arbitror, atque alia ante consecrationem gesta delibanda. Apostolicam etiam sollicitudinem ad ferendam aliis regnis laborantibus opem exporrexerit, ut ob id nonnullorum cruce insignitorum profectionem in Terram S. instrumentum, in aliud tempus differre necesse fuerit. Exardescente enim intestino & civili bello in Ungaria, cum Henricus Rex sedi Apostolicae significasset, gravissimo terrore seditionem in suo regno erumpere, precesque adderet, ne cruce signati suarum partium in tanto periculo discedere, regiamque causam deserere cogerentur, Innocentius archiepiscopo Strigonienfi, qui crucis militare signum sibi imprefferat, ut votum differret, imperavit, (e) nequaquam enim illud huiusmodi facto violatum iri. Cum vero ineunte pontificatu haec scripserit Innocentius, Regis literae ad Caestinum missae videntur, atque is interea temporis, morte oppressus fuisse: exortam sane vivo adhuc Caestino in Ungaria discordiam liquet, cum ipse Caestinus in eos omnes anathema jaculatus esset, qui Andream ducis fratris Ungariae Regis partibus faverent: quare Innocentius abbati S. Martini, qui eo se scelere vinculisque anathematis implicuerat, nulla impertita salute scriptis literis (f) in censuras a Caestino districtas impegnisse mo-

nuit, nunt, X.

X.

Innoc. cura pro reparandis reb. Terrae S.

(d) lib. 1. ep. 13.

Studet Ungariam pacare.

Cur differant Ungari Crucisg. profectioem

(e) lib. ep. 5.

(f) lib. ep. 7.

Frater Reg. turbarum auctor.

(a) lib. ep. 10.

XI. Providet rebus Italicis.

(b) Ep. 13.

(c) lib. ep. 33.

(d) lib. ep. 35. Quid circa Pisan. gestum.

(e) lib. ep. 22.

nuit, praecipitque, ut Apostolico folio ad facti rationem reddendam se sisteret.

Praecipua fax illius belli, quo flagrabat hoc tempore Ungaria, Regis Henrici frater erat, qui cum suscepto Hierosolymitanae expeditionis voto se cruce insignivisset, extincto patre Bela arma sacra in fratrem converterat: illum enim antea pater, cum in extremo mortis discrimine versaretur, objecta incurrendae paternae maledictionis poena ac religione obstrinxerat, ut votum, quod ipse nuncuparat, exequeretur, fueratque obreatus, voti a se suscepti religionem in filium transfudisse. Quare Innocentius cum, ut Ungariam pacaret, tum ne dux votum infringeret, exaratis Apostolicis literis (a) votum solvere, atque ex Ungaria in Terram sanctam discedere imperavit. Quid vero dux postea gesserit, inferius cum caeteris rebus Ungaricis collocabimus, reliqua Innocentii pontificatus primordia decurramus.

Caeterum non ita ad extera regna studia diffundeat Innocentius, ut negligeret Italiam, ac suis non consulere: cum enim basilicae duodecim Apostolorum & S. Petri ad vincula presbyteri Cardinalum legati cum episcopis, urbibusque Hetruriae foedera, quae Romanae Ecclesiae detrahebant dignitati, inivissent, ad ea dissolvenda conficiendaque alia, quae Tusciae & Romanae Ecclesiae rationibus magis conducere, ipsos iussit (b) incumbere. Egerant etiam Perusini & Viterbienses, de contrahendo illo cum Tuscis foedere, atque utrorumque magistratibus iussit (c) Pontifex, inchoatum tractatum intermitterent, donec nova ipsis ab Apostolica sede provincia demandata fuisset; Cardinalibus vero qui conciliando illi foederi desudabant, aliis literis (d) praecipit, ut si Tusciae praefecti imperia ab Apostolica sede prioris S. Fridiani opera sibi delata perficerent, a Pisanis interdicti sententiam non amoverent, si vero iisdem magistratus Hetruriae iussa denunciata non capefferent, ea lege Pisas interdicto exolverent, si magistratus exhibita cautione sponderent, pontificia iussa pro eorum libertate, atque Ecclesiae Romanae dignitate ipsis iniuncta exequi; cum vero ea respublica certo rectore careat, arrepta honesta aliqua occasione illam sacris restituant, adactis prius sacramento civibus, se ineundae societatis leges, quas alii Hetruriae rectores admisissent, statim ampleuros.

Petenti inter haec archiepiscopo Mediolanensi, (e) ut eos qui a Romano Pontifice sacrum aliquem ordinem susceperant, quorum maxima erat multitudo, ad diaconatum, & sacerdotium promoveri possent, cum ipsius ecclesia ea de causa ministrorum penuriam pateretur, in-

dultit; ea tamen lege, ut ipsi contenti-erent, eoque gradu digni essent, quorum nomina sibi significaret.

Haec atque alia Innocentius fanciebat, antequam solemnibus ceremoniis tiara pontificia esset redimitus, ne, ut ipse loquitur, eo temporis intervallo marcesceret otio, suaeque promotionis primitias Deo surriperet, cui universa opera consecrare tenebatur. Tunc vero dimidia tantum bulla diplomata consignabat, quorum auctoritas ne ab aliquo revocaretur in dubium, atque infringeret, encyclicis ad praesules datis literis (f) eisdem fidei esse decrevit, ac reliqua quae bulla integra postea communita forent. Cur vero tam diu suam consecrationem distulerit, ea ratio fuit, sive quod ipso die festo cathedrae S. Petri in ea primum solemniter sedere ex pietate vellet, unde illius sensu delibutus in media celebritate lacrymis temperare non potuit; sive quod cum diaconatu tantummodo insignis esset, cum renuntiatus est Pontifex, atque sabbato quatuor temporum presbyterio decorandus foret, ea celebritas citius quo decebat apparatu, commode agi non posset; cujus magnificentiam ac pompam ita vitae illius auctor describit: *Et quia tunc diaconus erat, dilata est ejus ordinatio in presbyterum usque ad sabbatum quatuor temporum nono Kal. Martii, & sequenti Dominica, in qua tunc occurrit festum cathedrae S. Petri, fuit apud sanctum Petrum in episcopum consecratus, & in ejusdem Apostoli cathedra constitutus, non sine manifesto signo, & omnibus admirando. Interfuerunt autem consecrationi ejus, quam ipse cum multae cordis compunctione, & lacrymarum effusione accepit, quatuor archiepiscopi, & episcopi viginti octo, sex presbyteri, & novem diaconi Cardinales, & decem abbates, cum quibus omnibus, & tam priore cum subdiaconis, quam primicerio cum cantoribus, nec non iudicibus, advocatis, & senatore, & caeteris scholis processit solemniter coronatus per Urbem a basilica sancti Petri usque ad Lateranense palatium, comitantibus praefecto, & senatore cum magnatibus, & nobilibus Urbis, multisque capitaneis, & consulibus, ac rectoribus civitatum. Coronata est tota civitas, & clerus cum thuribus, & incenso, populus autem cum palmis & floribus utrinque cum hymnis & canticis, sparsis de more missilibus obviam illi catervatim venerunt, factaque laude tam infra ecclesiam sancti Petri, quam ante Lateranense palatium, postquam ascendit in domum majorem, quae Leonina vocatur, presbyterio per ordinem distributo, solemne convivium celebravit; haec quae ex actis audivimus, iis simillima sunt, quae de aliis Romanis Pontificibus refert Baronius.*

XII.

Ejusdem roboris ante & post consecrationem gesta. (f) Id. ep. 83.

Illius consecratio.

Celebritatis pompa.

Jam

XIII.

Jam alia, quæ postquam Pontifex sacratuſ est geſſerit, proſequamur. Ajunt ipſius acta, Romanis magnis clamoribus conſuetudinem expoſcentibus, ſtatim atque electuſ eſt, cum tamen Eccleſiæ opes exhaustæ propemodum, atque ab Henrico Imp. qui Siciliam, regnum illius ſtipendiarium, atque patrimonium B. Petri uſque ad portas Urbis occuparat, attrituſ eſſent; quin etiam a Benediſto diſſipatæ, qui maritimam ac Sabiniam ab ejus dominio alienarat, poſt inunctionem pontificiam votis eorum obſequutum.

(*) Anony. auſt. ib.

Statim (a) poſt electionem ipſius Romanuſ populuſ cœpit apud eum vehementer inſtare, ſupplicans & depoſcens, ut eos ad fidelitatem reciperet, & conſuetæ ſibi dona conferret; ipſe vero induci non potuit, ut ante conſecrationem ſuper hoc eis vellet præbere conſenſum, ſed poſt conſecrationem, cum turbulentius conclamarent, deliberavit ſuper hac petitione populi diligenter. Et quoniam ſtatus Eccleſiæ Rom. peſſimus erat, pro eo quod a tempore Benediſti chariſſimi ſenatum Urbis * prodiderat; & idem Benediſtuſ ſeipſum faciens ſenatorem ſubtraxerat illi Maritimam, & Sabiniam, ſuos juſtitiarios in illis conſtituens. Henricuſ autem Imperator occupaverat totum regnum Sicilia, totumque patrimonium Eccleſiæ uſque ad portas Urbis præter ſolam Campaniam, in qua tamen pluſ timebatur ipſe quam Papa; in hoc devenit conſilium, ut petitionem populi exaudiret, quatenus & tempuſ redimeret malum, & patrimonium recuperaret amiſſum: verum antequam populo reſponderet, volens ſcire, utrum theſauruſ Eccleſiæ ſufficeret ad hoc opus, uſuſ eſt hac cautela quod per ſingulaſ parrochialeſ eccleſiaſ fecit ſingulaſ parrochialeſ occulte deſcribi, ut ſciret & numerum & quantitatem ipſorum; & ita veritate comperta juſſit illoſ recipi per ſingulaſ regioneſ, ſed numquam tanta potuit adhiberi cautela, quin frauſ committeretur. Subdunt acta, præfectum Urbis qui ad hoc tempuſ Imperatori fidei ſacramento obſtrictuſ fuerat, in verba Innocentii juraſſe, atque etiam Pontificem patrimonium amiſſum recuperariſſe.

* perdidit

Uſurpata ab Henrico Imp.

Datum plebi ab Innoc. conſuetudinem.

Adactiuſ in Pont. verba Urbis præfectuſ.

* quibuſcunque

Sequenti die poſt conſecrationem ſuam Petruſ Urbis præfectuſ ad ligiam fidelitatem recepit, & per mantum, quod illi donavit, de præfectura eum publice inveſtavit, qui uſque ad illud tempuſ juramento fidelitatis Imperatori fuerat obligatuſ, & ab eo præfectura tenebat honorem. Sed & ab aliis baronibuſ * circumquaque juramento fidelitatis recepit, miſſiſque nuntiis per totum eccleſiæ patrimonium feſcit ſibi fidelitatem ab omnibuſ exhiberi, & excluſiſ juſtitiariis ſenatoris, qui ei fidelitatem juraverat, ſuoſ juſtitiarioſ ordinavit, electo per medianum ſuum alio

ſenatore, tam in Urbe, quam extra patri monium recuperavit nuper amiſſum. Quibuſ conſentiunt, quæ in regeſto pontificio habentur, ſecundo a celebritate conſecrationis die præfectuſ in Cardinalium conſiſtorio fiduciarii viri officia Innocentio detuliſſe, ac ſcypho argenteo, accepti gratiſſimi obſequii ergo donatum fuiſſe.

Ad revocanda etiam alia Eccleſiæ jura quæ divulſa atque occupata improborum potentia fuerant, legationeſ decretaſ in Picenum, cui Marcualduſ vir opibuſ potens, & dolis inſtrictiſſimuſ incubabat, cumque Cardinaleſ ad obſequia Eccleſiæ populoſ traducere, ac fidei ſacramenta exigere cœpiſſent, ut prædam retineret tyrannuſ, miſſiſ oratoribuſ ſpondit ſe in fide ac poteſtate Innocentii futurum; ſed cum fraudeſ ſuaſ a Pontifice detectaſ præſagiret, promiſſa infregit; omneſ dein conatuſ ſuoſ eluſoſ intuituſ, populoſque ad Eccleſiæ obſequium excuſſo depulſoque ſervitutis illiuſ jugo concurrere, oblata ingenti pecuniæ vi, promiſſoque cenſu annuo tentavit Innocentium, ut fiduciario titulo Marchiam ipſi relinqueret, ſed reſpuit inſidi hominiſ preceſ Pontifex, Picenumque Eccleſiæ reddidit. Reducta eſt igitur (inquunt acta) tota Marchia præter Aſculuſ ad dominium, & fidelitatem Eccleſiæ; videlicet Ancona, Firmuſ, Auximuſ, Camerinuſ, Fanuſ, Aſinuſ, Senogallia, & Piſauruſ cum omnibuſ diœceſibuſ ſuiſ.

Dum ita Piceni Germanicæ tyrannidiſ pertæſi, ad parteſ Eccleſiæ certatim confluereſt, Marcualduſ iras omneſ in eoſ, quos in ſervitute continere non poterat, effudit; contracto enim exercitu quacunque ibat, ferro flammaque urebat agroſ, ſpoliabat templa, oppida excindebat; quem ita furentem monuere Cardinaleſ legati, ut ab urbium excidio, vaſtitate agrorum, templorum incendio, deprædatione domorum abſiſteret, monitaque & imperia ſibi facta contemptu elidentem, anathemate perculere, cujuſ vinculiſ licet ob detentam Eccleſiæ ditionem longe priuſ irretiri meruiſſet, dilata tamen reſ fuerat, donec in apertam contumaciam erupiſſet. Incuſſam Marcualdo a Cardinalibuſ ſententiam confirmavit Innocentiuſ, ac Piceni epicoſ mandavit, (b) vibratum in eum ac ſequaceſ anathemata promulgarent.

Prodiere mox in lucem nefaria Marcualdi conſilia, qui enim honoris Eccleſiæ cupidiffimuſ ſe ſinxerat, jactaratuſ ſe Eccleſiam magiſ, quam ulli Imperatoreſ auxiſſent, amplifiaturuſ, abjecta larva, hoſtiſ crudeliſſimuſ evaſit: Nihil enim (ut Chriſtuſ In Evangelio docet (c) eſt opertuſ, quod non revelabitur,

Senator illi ſe ſubiicit, & patrimoniuſ recuperatur.

XIV. Miſſi pro revocanda ad Ecleſ. Marchia legati.

Marcualdi arteſ.

Urbeſ eccleſiæ redditæ.

Marcualdi impetuſ.

(b) Lib. 1. ep. 38.

(c) Matt. 10.

XV.

neque occultum, quod non ſciatur. Cumque avulſam ex unguibuſ Marchiam lugeret, in Siciliam impetuſ convertit. Sed de eo inferiuſ.

Quid nunc Innocentiuſ ut præpotentem aliuſ Germanuſ ex Eccleſiæ ditione detraheret, intueamur. Iſ erat Conraduſ Spoleti dux & Aſſiſii comeſ, qui cum populuſ ad libertatem, qua ſub Eccleſiæ imperio ſuaviſſime fruebantur, excitatoſ videret, maleque ſibi metuens, ne ex ditione injuſte obtenta everteretur, Pontificiſ gratiam colligere conatuſ eſt, ac dataſ filiſ obſidibuſ fidem ſuam illi obligare, arceſque omneſ præſidio militari ſuiſ ſumptibuſ muniendaſ, tradere, cenſum, etiam pendere, militeſque pro tuendo patrimonio alere pollicituſ eſt. Egregiæ viſæ ſunt conditioneſ Pontifici, ſed cum Italos a Germaniſ, ſub quorum jugo diu gemuerant, abhorreſ videret, eaſ reſpuit: unde Conraduſ ſub nulliſ conditionibuſ Innocentii arbitrio ſe permiſit, populoſ ſacramenti ſibi præſtiti religione liberavit, arceſque nonnullaſ dedit, quæ vitæ illiuſ auctoſ fuſe proſequitur. Exarſit vero non leviſ controverſia in reddendæ Aſſiſii arcis cauſa, quam tamen juſſiſſe bona fide Conraduſ, ut Pontifici dederetur, teſtatur Innocentiuſ ad præfectoſ Hetruriæ in apologeticis ad eoſ dataſ (a) litteriſ: ii enim cum in Eccleſiæ gratiam admiſſuſ Conraduſ vidiffent, atque inſuper arcem Aſſiſii non fuiſſe Innocentio reſtitutam, levitatis arguere ac traducere Pontificem cœperant, quod cum ad pellendoſ Germanoſ conſilia iniſſet, jam ipſorum potentiam recepto Conraduſ aleret, ipſique arcem Aſſiſii aſſerere moliretur; quam calumniam Innocentiuſ depulit, rem non dolo & colluſione factam, ſed Aſſiſinateſ & Peruſinoſ deditioſ illiuſ ſucceſſuſ diſturbaffe; quod etiam hiſ verbiſ Pontificiſ vitæ auctoſ aſſerit: Sed Aſſiſinateſ, qui eam tenebant obſeſſam, non permiſerunt illam reddi, quin captam protinuſ detruxerunt; impoſito quippe arci præſidio injectuſ erat ipſorum libertati fraſnum, qua ut potirentur, illam deleverunt. At querentem de obloquutorum ſufurriſ Innocentiuſ, atque hæc graviffima in Pontificiæ majeſtatiſ detractoreſ pronuntiantem audiamuſ: Licet peccatoreſ ſimur & nati de peccatoribuſ; illiuſ tamen viceſ exercemuſ in terris, qui peccatuſ non fecit, nec inventuſ eſt doloſ in ore ejuſ; qui cum ſit Dominuſ omnium, habent in veſtimento & in ſæmore ſuo ſcriptuſ: Rex Regum, & Dominuſ dominantium: in nobiſ honoratur, cum honoramur; & contemnitur cum contemnimur, ipſo teſtante, qui ait: Qui voſ ſpernit, me ſpernit; & qui me ſpernit, ſpernit eum, qui miſt me, &c. Pergit rei geſtæ ſeriem, quam ex actiſ in pauca coegimuſ, recenſere;

Conraduſ ſe Innocentio ſubmiſit.

(a) Ep. 88.

Cur non tradita Innocentio Aſſiſii Arx.

Hinc enata calumnia.

Quantuſ honor Pontifici deferenduſ.

ut Conraduſ percuffiffet anathemate, Purgat qui cum Eccleſiæ ſe ſubiiceret, omniaque erepta reſtitueret, Fulginiuſ & Innocentiuſ terannam redderet, atque arceſ aliaſ dedere contenderet, Eccleſiæ conciliari meruiſſet.

Conſirmant dicta Pontificiſ ipſiuſ geſta: (b) Recuperavit ergo Romana Eccl. ducatuſ Spoleti, & comitatuſ Aſſiſii, videlicet Reate, Spoletuſ, Aſſiſiuſ, Fulginiuſ, & Nuceriaſ cum omnibuſ diœceſibuſ ſuiſ. Quia vero mora prædicti Conradi erat valde ſuſpecta, de mandato domini Papæ rediit in Theutoniam. Recuperavit etiam Peruſiuſ, Eugubiuſ, Tudertuſ, & Civitatem Caſtelli cum comitatibuſ ſuiſ, recepto juramento fidelitatiſ a civibuſ, baronibuſ, & Catanis. Fecit etiam deſtrui caſtrum montiſ ſanctæ Mariæ, in quo tempore prædeceſſoriſ ſui Conraduſ, qui muſca in cerebro dicebatur, captuſ detinuit præſatuſ Octavianuſ epicoſuſ Hoſtienſem de Francia redeuntem, ut eſſet hæc demolitio in tituluſ memoriæ ſempiternæ.

Provolavere ad imperium Eccleſiæ circa hæc tempora una cum aliſ Montis Belli capidani, quorum magiſtratuſ, qui antea inviti ab Apoſtolice ſediſ obſequio Imperatorum Romanorum potentia injuſte divulſi fuerant, occasione captata, cum Italiaſ populi extincto Henrico, qui ipſoſ duriffimo jugo attriverat Germanicæ diviſa, ad libertatem aſſurgerent, ſummoque ſtudio ad novi Pontificiſ, qui ſediſ Apoſtolice ſubdituſ in priſtinuſ ſtatuſ vindicare ſtudebat, obſequia ſe converterent, Innocentio fidei ſacramento ſe aſtrinxere, utpote qui comitatuſ ambituſ comitiſſæ Mathildiſ contenti, Eccleſiæ obnoxii eſſe deberent; e quorum litteriſ (c) hæc decerpiſimuſ, quæ redeuntiuſ ad Eccleſiæ dominium, populorum gaudiuſ ac triumphuſ illuſtrent: Non eſt opuſ inſinuare quod luce clariuſ conſtat, nec unquam ab aliquo negari poterit, quod non fuerit (nimiruſ Monſ Belluſ) de comitatuſ comitiſſæ Mathildiſ: ſed prævalente adverſuſ Eccleſiam Dei publica olim poteſtate, dominationem ſuam in ipſo caſtro Eccleſia non valuit exercere. Nunc vero quia omnipotentiſ Deuſ ſic diſpoſuit, ut tempore veſtro filiorum diſperſioneſ ad ſinuſ Catholicaſ matris redeant, patriſ imperium per omnia ſervaturi. Hinc eſt, quod unanimeſ uno voto omneſ querimuſ, & diligenter petimuſ dominium veſtruſ, veſtraque ſanctitatiſ tanto devotiſ fidelitatem facere cupimuſ, quanto indubitanter voſ credimuſ ſpirituſ Dei habere, atque ideo accepiſſe poteſtatem, ut omnia in ſtatuſ reſtitutioniſ, veſtra ſapientia reducatuſ.

Erigebant ita ſe ſe indieſ reſ ſediſ Apoſtolice, Innocentiiſque ſtudio atque opera effloreſcebant, qui non modo in-

XVI. (b) Inn. auct. Revident ad ditionem Eccleſiæ ducatuſ Spoleti & comitatuſ Aſſiſii. Receptæ aliaſ urbeſ.

XVII. Monſ Belluſ ditioniſ eccleſiæ adjectuſ.

(c) Apud Innoc. ep. 47.

Ut divulſuſ ab ea fuerat.

XVIII.

Innoc. ceteros excitat ad sua recuperanda.

(a) lb. ep. 249.
(b) lb. ep. 291.
(c) lb. ep. 293.
(d) lb. ep. 305.

(e) lb. ep. 386.
(f) Reg. post eand. ep.
(g) lb. ep. 498.
Datus a Catenensi comite Rom. Ecclesie tenus.

Coerces Innoc. episcopum ne solveretur impediendum.
(b) lb. ep. 217.

Innoc. itinera per Italiam.

(i) lb. 1. ep. 357.

recuperandis Romanæ Ecclesiæ bonis indutriam collocavit, sed cum etiam omnium aliarum ecclesiarum curæ ipsius humeris incumberent, ad eas in pristinum splendorem ac jura afferendas animum convertit, suoque exemplo inertiam præfulum excitavit; demonstrant hoc ejus literæ ad Neocastrensem, (a) Aquinatem, (b) Melitensem (c) episcopos, & archiepiscopum (d) Montis Regalis exarata, quibus præcepit, a prædecessoribus alienata bona ad ecclesias suas revocarent; quorum postremo secundis etiam literis imperavit, ne res ecclesiæ, eaque maxime quæ ad episcopum spectarent, distraherentur. Plures aliæ eo argumento datæ, quas percensere supervacaneum sit; atque ita inter cæteros Strigoniensem & Colocensem archiepiscopos eorumque suffraganeos ad tuendas ecclesiarum immunitates, quæ admodum obsoleverant, excitavit: (e) de quo ad Regem Ungariæ eadem sententia scripsit, (f) quem etiam Sclavos ad solvendas Colocensi archiepiscopo decimas compellere jussit. (g) Nec prætereundum videtur, Innocentium a Catenensi & Orchadiensi comite certiore factum, ab ipso in Catenensi comitatu singulis domibus unius denarii vestigal tempore Alexandri Papæ impositum, ut Romanæ Ecclesiæ, elemosynæ ergo pro illius perducendo opere mitteretur; eique rei episcopum A. Catenensem consensisse, quo ex humanis exempto, ipsius successore censum illum solvi vetante, Orchadiensi & Rosmarchensi episcopis provinciam dedisse, (b) si ipsorum monitis Catenensis episcopus non obsequeretur, remotâ omni provocationis cuiuscunque mora, ut de elemosynis subductis faceret satis, factamque prohibitionem rescinderet, Apostolica auctoritate adigerent. Ita vigilantissimus Pontifex recuperandis ecclesiarum, ac maxime Romanæ juribus operam dabat: ad cujus subditos, qui ad illius obsequium, ut supra vidimus, nuper redierant, in fide confirmandos adeuntem, ac varias ecclesiasticæ ditionis urbes & loca perlustrantem nostra sequatur oratio, quidve in singulis gesserit cum ejus vitæ auctore percensent:

Celebrato ergo Apostolorum festo Dominus Urbe exiit, & in ducatum Spoletanum accessit, quem ad fidelitatem Ecclesiæ nuper revocaverat, ut illum personaliter visitaret; venitque Reate, ubi receptus cum ingenti gaudio & honore consecravit ecclesiam sancti Eleutherii martyris, & ecclesiam S. Joannis Evangelistæ. Neque omittere hic possumus Pontificem, dum consecrandis iis sacris ædibus vacaret, ad Octavianum Hostiensem episcopum datis literis (i) imperasse, ut quedam in basilica S. Petri altaria, in quibus peragebantur divina, sacro ritu dedicaret, ad

quod objectum sacerdoti caeleste visum, patratumque in eo miraculum, ut ferretur, induxit:

Octaviano Hostienfi episcopo vicario nostro.

Paucis diebus ante nostrum ab Urbe recessum, sacerdos quidam ætate longævus, timoratus, ut creditur, ad præsentiam nostram accessit, secreto proponens quod in visione nocturna per somnium ei apparuit B. Petrus Apostolus dicens: Accede ad Pontificem Innocentium, & ex mea sibi parte significa, quod a nativitate sua quasi filium illum dilexi, & per diversos gradus promotum in mea tandem sede constitui. Quapropter & ipse decorem, & honorem domus meæ debet diligere, studioque vigili promovere. Sciat ergo quod in ecclesia mea pauca sunt altaria consecrata; unde contingit, quod in altaribus dissecratis divina mysteria celebrantur. Faciat igitur ea saltem cum debita reverentia consecrari, super quæ novit frequentius officium celebrari divinum. Verum cum semel & iterum eadem sibi fuisset visio revelata, nec ipse quod mandabatur, impleveret, tertio tandem idem Apostolus velut offensus intulit dicens: Quia meum obaudisti mandatum, ego tuum tibi tollam auditum; ex tunc ita surdus effectus est, ut penitus non audiret. Gemens ergo vehementer, & plorans ad confessionem B. Petri devotus accessit, cum lacrymis postulans, ut misertus sibi restitueret auditum, quia mandatum ipsius illico adimpleret: quo per Dei misericordiam exaudito, quod acciderat ei nobis per ordinem indicavit. Licet autem secundum Apostolum non sit credendum omni spiritui, quia tamen in tali negotio Angelus sathane non transfiguraret se in Angelum lucis, & melius est pie credere, quam temere dubitare, cum honestum sit, quod proponitur faciendum: & si verum non esset quod asseritur revelatum, fraternitati tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus altaria Philippi & Jacobi, Simonis & Judæ, B. Gregorii & S. Andreae, quæ dissecrata dicuntur, tu ipse consecres, vel per alios auctoritate nostra facias consecrari. Credimus enim quod ex hoc nobis fructus æternæ retributionis accrescet.

Adjungere hic aliud ad ritus sacros pertinens visum est, quod ante scriptis ad Wormatiensem episcopum literis statuerat pro celebrando in ejus Ecclesia Divi Pauli conversionis festo die. Acceperat enim Innocentius in ea quidem ejus mortis festum agi diem, non vero conversionis ipsius, cum tamen is mos in Romana Ecclesia sanctissime susceptus esset. Mandavit ergo, ut in ea re cum Ecclesia Romana congrueret, egregiisque argumentis ac doctis antithetis non minus conversionis, quam martyrii diem religio-

XIX. Quid de consecratione altarium S. Petri iussit.

Quam charus B. Petro Innoc.

Pœna in detrectantem sacerdotem A. postoli imper.

Obtinet poenitentiam.

Quid in ea re decernat Innoc.

XX.

(a) lb. ep. 44.
Iubetur festus dies conversionis S. Pauli celebrari.

iffime colendum illustravit: (a) In conversione siquidem Saulum ab impugnatione fidelium revocavit dispensatio Jesu Christi: in passione vero Paulum ob prædicationis officium Neronis crudelitas interfecit: ibi dextera Domini fecit virtutem, hic tyranni gladius intulit passionem; ibi Dominus animam persecutoris salvavit & corpus, hic servus nequam. Apostoli prædicantis corpus sine animæ læsione peremit. Præterea non paucioribus ejus conversio contulit, quam passio profuit, cum plures sint, ad quos prædicationis ejus sonus exiit, quam qui ejus exemplo subierint passionem: nobis enim vivendo profuit, sibi contulit patiendo; nobis etiam jam conversus, ut similes ejus essemus exceptis vinculis cupiebat, sibi aut dissolvi, aut esse cum Christo affectabat ardentius moriturus; nec ipsius fuisset passio gloriosa, nisi sancta conversio præcessisset.

XXI. Reate cum esset, exaravit plures alias epistolas, quibus totius orbis utilitati consulebat: e quibus, cæteris alio loco reservatis, nonnullas decerpimus. Traduxit (b) Faventinum episcopum ad Papiensem sedem, a civibus suffraganeisque summis votis ob egregia doctrinæ & virtutum ornamenta expetitum. Cumque de translationibus sedium agere coeptum sit; adnectimus, quo zelo Innocentius in eos exarserit, qui sua auctoritate, non implorata Apostolica, ad aliam sedem transilirent, vel qui hanc Romano tantum Pontifici debitam in transferendis episcopatus invaderent. Bambergensi ille episcopo, & P. Scholarum magistro interdicendi munere Hildesemensem episcopum, qui sine auctoritate Apostolica ad Herbipolensem transvolarat, privandique canonicos Herbipolenses electionis faciendæ jure provinciam injunxit; (c) de quo ad Hildesemensem episcopum & clerum, atque Herbipolenses laicos & ecclesiasticos graviore literas (d) dedit; cumque tentatum male facinus audacissime tueretur episcopus, pontificiumque munus exercere præsumeret, ad comprimendum illius tumorem Innocentius rebellem anathemate percussit, & Colonienfi, Saliburgensique archiepiscopis, eorumque suffraganeis præcepit, (e) illum e fidelium consortio ejectum promulgarent; ut vero ille tandem superbiam frerit, & quam demisse incussam poenitentiam exolverit, suo loco dicetur.

(d) Reg. post eand. ep.

(e) lb. id.

Districte ob idem facinus in alios episcopos censuræ. (f) Ep. 117.

si veritas rumori ad se delato consentiret, Turonensem confirmandi & consecrandi episcopos munere interdiceret, Abricensis pontificali officio exercendo submoveret, donec Apostolica sedes aliud de ea re statuisset; cumque ferret fama archiepiscopum Rothomagensis facinori consensisse, ut ex Abricensi ad alteram demigraret, inquisita rei veritate, pari poena plecteret; ubi de ea ad Romanos tantum Pontifices spectante auctoritate hæc graviter differit: Ne si universis universi licerent, par videretur in singulis jurisdictionis singularum, & ex hoc Petri navicula sine remige fluctuaret, Dominus noster eam ad humani corporis similitudinem figuravit, ponens Romanam Ecclesiam caput ejus, & ad suum & ipsius obsequium, cæteras secundum varia officia dignitatum ei pro membris adaptans, non ut omnia membra eundem actum haberent, sed dum permanerent in unius corporis unitate, sic ad implendam legem Christi alter alterius onera supportaret, ut capit suo, in quo est plenitudo sensuum, suis vicibus deservirent, nec ejus sibi officium alicujus præsumptionis audacia usurparet. Hujus autem Domini & magistrum omnium magisterium sancti patres diligentius attendentes, majores Ecclesiæ causas, utpote cessiones episcoporum, & sedium translationes sine Apostolicæ sedis licentia fieri vetuere, ut ea, quæ sola obtinet plenitudinem potestatis, de his dissoneret, nec liceret alicui, de episcopatu ad episcopatum sine ipsius auctoritate transire. Ne vero Pontificem eas poenas in eos tanta severitate distringere, tanquam ad novum aliquid miraretur Bituricensis archiepiscopus, subjecit quibus poenis Patriarcham Antiochenum percussisset. Sed de his factis, reliqua Innocentii itinera ex actis persequamur.

Ann. Eccl. Tom. XX.

Inde profectus Spoletum, dedicavit ecclesiam cathedralis, ibique quoddam miraculosum evenit, quod cum cives anxiantur super aquarum penuria, coeperunt circa civitatem studiose perquirere, ubi fodiendo possent aquarum copiam invenire, quæ sufficeret equorum multitudini ad aquam scaturire de rupe, quæ fossas ibi factas replevit, ita exiens abundanter, quod omnibus equis sufficiebat ad potum, vocataque est fons Papalis. Processit inde Perusium, ubi majoris ecclesiæ consecravit altare: veniensque Tudertum altare sancti Fortunati solemniter consecravit; & ad ornatum omnium altarium, quæ propriis manibus consecravit, obtulit serica pallia pretiosa, & pallas subtiliter operatus, & statuens rectorem in ducatu Spoletis, & comitatu Assisi, terrisque vicinis, videlicet Gregorium S. Mariae in Aquiro diaconum Cardinalem. Probant

XXII. Innoc. Spoletum petit.

Casus novus de fonte ibi scaturiente.

Consecrat Tuderti altare S. Fortunati.

Imponit rectorem Spoletis & Assisi.

Cur tanta severitas in ea re ab Innoc. adhibita.

Exempla ejusdem ecclesiæ severitatis.

extrema hæc ejusdem Innocentii literæ, quibus Spoletinos, (a) Reatinos, (b) Fulginates, Assinates, Eugubinos, Tuderinos, Castellanos, Cardinalis a Romana Ecclesia magistratui præfecti imperiis obtemperare jussit, quorum ultimis (c) datæ aliæ literæ, ut fidei sacramentum, quo sese præfenti Pontifici astrinxerant, ejus subdiacono & capellano renovarent, gauderentque importunum Germanorum jugum, sub quo diu luxerant, dejecisse. Simillimis literis Faliscos (d) hortatus est, oppidum & certa bona restituerent Ecclesiæ, ac pro ejus causa strenue dimicarent. Augebat populorum erga sedem Apostolicam amorem, quod ipsorum privilegia corroboraret, vel augeter novis Innocentius, atque ipsos in clientelam Ecclesiæ admitteret; quo beneficio Agathinos, (e) Tuderinos, (f) Perusinos, (g) atque etiam prænobiles viros Uguitionem (h) & Guidonem marchiones, eorumque fidei obnoxios ornavit. Devinctis igitur sibi Apostolicis beneficiis populis, quos peragratis eorum terris ad constantiam in fide Ecclesiæ excitarat per Ameliam, Ortam & civitatem Castellanam, ut tradit vitæ ejus auctor, ante festum omnium SS. in Urbem reverfus est.

XXIII. Eo tempore aliorum exemplo recepti etiam in Apostolicum patrocinium Hetrusci, qui ad recuperandam libertatem cum Spoletanis fœdus inierant, sanxerantque se armorum societatem ad tuendam Ecclesiæ ditionem & jura sanctissime servaturos, nec ullum principem agnituros, nisi quem Romanus Pontifex approbaret; vicissim pollicitus est literis suis Innocentius se ab oppressorum injuriis ipsos vindicaturum. De quo plura ejus vitæ auctor, qui etiam Innocentii literas (i) ad eos datas adducit, e quibus hæc delibavimus: Licet ad universas Provincias nostræ provisionis aciem extendere debeamus, specialiter tamen Italiæ paternam nos convenit sollicitudine providere, in qua Christianæ religionis fundamentum existit, & per Apostolicæ sedis primatum, sacerdotii simul, & regni præeminet principatus. Hujus autem provisionis officium laudabiliter exercemus, si per nostræ sollicitudinis studium procuramus, ne filii a servis, neque minores a majoribus opprimantur, ut servata moderaminis æquitate sic isti serviant, quod illi non serviant, ut nec isti subesse contemnant, nec illi prodesse. Volentes ergo vos tanquam speciales filios Apostolicæ protectionis brachiis amplexari, firmum gerimus in deliberatione nostra propositum ad divini nominis gloriam, & Apostolicæ sedis honorem, quantum cum nostra possimus honestate, vobis adversus oppressionis incursum, & gravaminis insolentiam nostrum patrocinium exhibere.

XXIV. Cæterum recufarunt Pisani ad illud fœdus accedere, ac nulla ratione adduci potuerunt, sive pertimescerent, ne cum novus Imperator creatus foret, fœderatos obtereret armorum suorum potentia, sive ab Ecclesia, in cujus commodum cedebat, animis abalienati essent, quamvis illos Innocentius egregio beneficio sibi devincire meruisset, atque adducere ad sedis Apostolicæ tuendam dignitatem, a qua eorum civitas ingens ornamentum acceperat: archiepiscopi enim primatum non in Turritanam modo provinciam Sardinæ ab Adriano, Alexandro, Clemente & Cælestino concessum confirmavit, verum etiam ad Calaritanam atque Arborensem provincias hoc diplomate exporrexit, tum ut nonnulla insignia ad Pisarum augendum decus, cujus cives profligandis infidelibus egregiam operam sæpius locassent, præferret indulgit. (k) Denique ut Pisana, inquit, civitas, quæ favore cælestis numinis de inimicis Christiani nominis victoriam frequenter obtinuit, & eorum urbes plurimas subjugavit, amplius honoretur, equo albo cum naco albo in processibus utendi, & crucem, vexillum scilicet Dominicum per subjectas vobis provincias portandi, & per spacium illud Vulturan. episcopatus, quo de Pisan. episcopatu ad Populonen. transitur, tibi tuisque successoribus licentiam damus. Pallii quoque usum fraternitati tuæ concedimus; ut videlicet eo secundum consuetudinem Pisan. ecclesiæ perfruaris, & in consecrationibus trium episcoporum in Corsica, Alerien. videlicet Ajacen. & Sagonen. ac prædictorum duorum in Sardinia, & Populien. episcopi, quorum metropolitanus existis, &c. Non eo privilegio aliisve Pisani evicti sunt, ut ad ineundum cum aliis Hetruriae populis fœdus pro defendenda Ecclesia se converterent: sed nec minus Innocentio sine Pisanorum ope in recuperandis aliis, felicissimi exitus processerunt, quos vitæ ejus auctor sequenti oratione enumerat:

XXV. Post hæc (nimis sancita Hetruscorum & Spoletinorum fœdera) dedit operam ad recuperandam Radicofanum, Aquampendentem, Montemflaconem, atque Tuscanam, quæ tandem recuperavit non sine laboribus & expensis, liberans Aquampendentem ab Urbevitanis, qui eam acriter impugnabant. Misit præterea nuncios & legatos ad recuperandum * marchionatum Ravennæ, Eritenorum, & terram Cavalcacomitis; sed archiepiscopus Ravennas assererat * marchionatum antiquitus fuisse concessum a Romanis Pontificibus ecclesiæ Ravennati, & privilegia ostendebat, Britenorum quoque concessum de novo ab Alexandro Papa, dum Venetiis moraretur. Superfedit ergo dominus Innocentius prudenter ad tempus magis, quam super hoc vellet aliquid experiri: permisit tamen, ut

XXVI. Pisani a superiori fœdere abhorrent. Reposcit terras comitissæ Mathild. * Sirtigii Manutum ab eo Radicofan. * exarchatum * exarchatum. Præsentia arch. Raven. jura

archiepiscopus Ravennas salvo jure Apostolica sedis recuperaret Brittenorium, & teneret. Cum autem per legatos suos ad hoc specialiter destinatos requireret terram comitissæ Mathildis a civitatibus detinentibus eam, licet ipsæ civitates vellent eandem per Romanam Ecclesiam sub certis conditionibus recognoscere, ac tenere; quia tamen pactioes illæ convenientes non erant, noluit ex ipsa terra quicquam concedere præter id, quod concessit episcopo Mantuano, differens in aliud tempus idoneum, quia tunc ei sollicitudo gravior supervenit ex divisione Imperii, & turbatione regni Sicilia, quibus eum principaliter intendere oportebat. Has autem munitiones ad manus suas dominus Innocentius detinebat, & custodiri faciebat per primos Castellanos; in Tuscia Radicofanum, Montemflaconem, & Ordam; in ducatu Spoletino, Gualdum, & Cese; in Sabina Roccham, Anticoli; in Campania, Lastanum, & Castrum in maritima, Roccam * Euregii, Subdit Radicofanum ab eo novis muris cinctum, ac Faliscorum oppidum novo templo exornatum: Ad planum Montisflaconis fecit fieri cappellam, & removeri domos post palatium usque ad muros castrum, constituens hinc inde parietes a palatio usque ad muros illos, in muro faciens largam portam, ut haberet ipsa munitio ingressum non solum communem per castrum, sed etiam proprium specialem per illum locum. In roccha de Radicofano fecit exaltari veteres muros, & novos construi, cavari fossatum, & locum bene muniri. Roccham vero Euregii redemit a Rolando Guidonis de leculo, cui Oddo, & Robertus Fragapani in feudum concesserant, quamvis eam ab Ecclesia Romana tenerent solius custodia ratione. Patrimonium autem Apostolicæ sedis in Tuscia diversis temporibus commisit regendum diversis personis, a quibus faciebat annuatim colligi feudum per civitates & castra; in aliis autem Regionibus proprium accipiebat afflictum. Subiicit, duos viros nobiles Guidonem & Nicolaum, sed qui nobilitatem suam factorum turpitudine, graffando diu in prætereuntes, qui ad aulam pontificiam commeabant, fœdissime corruperant & inquinarent, ad imperia Innocentii demisse venisse. Obtinebant ii cum aliquot prædonibus arcem fortissimam, cui Rispanpani nomen erat, atque ad reprimidendas eorum eruptiones rectoribus patrimonii jusserat, ut collecta valida militum manu, adductisque operis munitissimam turrin proxime excitarent; nec segnius ii iussa capefferant, cum illi metu se sponte dediderent, ac sacramento Pontifici parituros se devinxerent; tum de compressis Narniensibus, qui Utriculum everterant, dictus auctor hæc addit: Idem vero Pontifex justus & fortis fecit exercitum contra illos tam de Romanis, Ann. Eccl. Tom. XX.

quam de forinsecis congregari, per quem graviora sunt, quam intulerunt, damna perpeffi, & tandem reedificato Castro banum mille librarum ab illis accepit jurantibus ejus stare mandatis, faciens ducentas libras præstari pro restauratione murorum. Quia vero longum esset explicare per singula, quam diligens, & studiosus extiterit circa patrimonium Ecclesiæ reformandum, sufficiat dixisse pauca de multis, quia multa possunt excogitari de paucis, quamvis hanc sollicitudinem quodammodo haberet exosam, unde sæpe dicebat: Qui tangit picem, coinquinabitur ab ea maxime quia labor erat magnus, & fructus parvus, & propter excrescentem malitiam homines non poterant facile coerceri. Quamvis igitur tot curis ad reparanda Romanæ Ecclesiæ jura ac bona distentus esset, longe magis in summi Pontificis implendis cæteris partibus, ut in administranda justitia, contundendis hæreticis, perpoliendis moribus, adducendis schismaticis, infidelibus expugnandis operam studiumque collocavit. Infedit alte ipsius animo, arrepto primum Ecclesiæ clavo, ut vitæ ejus auctor testatur, avaritiam, quæ æquitatem corrumpere solet, excindere: Inter omnes pestes venalitatem habuit exosam, cogitans qualiter eam posset a Romana Ecclesia extirpare. Statim ergo fecit edictum, ut nullus officialium curiæ suæ quicquam exigeret præter solos scriptores & bullarios, quibus certum modum præfixit, districte præcipiens, ut singuli suum officium gratis impenderent, recepturi gratuitè, si quid eis gratuito donaretur. Eandem integritatem in aliis clericis desiderabat; unde cum rumor ad ipsum affluisset, prælatos Longobardiæ, cum ex delegatione Pontificis causas pertractandas susciperent, super decima litis vel parte alia, præter expensas victualium pro mercede convenire, ac pignora recipere, gravissime eos increpuit, (a) imperavitque ab iis sordibus abstinerent, quæ fœdissimam labem ecclesiasticæ dignitati aspergerent: Licet (inquit) nostræ sollicitudinis labor generaliter debeat ad omnes extendi, quia sapientibus sumus & insipientibus debitores; specialiter tamen ad clericos, qui dormire debent a vitis, ut sint pennæ columbæ deargentatæ, ne quid in illis appareat, quod offuscet candorem ecclesiasticæ puritatis. Ad comprimendos vero pontificiarum bullarum adulteratores, gravissimis propositis pœnis a scelere eos deterere conatus est, de quo tum ad archiepiscopum & canonicos Mediolanenses, (b) tum ad Remensem archiepiscopum, (c) S. Sabinæ Cardinalem, quod illud malum graffaretur in Galliis, litteræ pro delegendis fontibus exaratæ. Perdebat etiam Galliis alia non levior pestis, ufurarium scilicet, quos a præsulibus Gallicanis coerceri

Edomiti Narnienses. Pœna iis imposta. Dicitur Innoc. invite terrena curantis. XXVI. Coercita fori pontificii officialium avaritia. Anon. vit. auct. (a) lb. ep. 334. Contra cleric. avarit. (b) lb. ep. 347. Contra falsarios. (c) lb. ep. 234.

(a) 16. ep. 397. cōri, iussit. (a) Ne vero remota longe vitia percellere, vicinis vero, quæ in ipsius aula committebantur, connivere videretur, emendandæ suæ aulae incubuisse Rogerius consentit cum vitæ ejus auctore, qui subiicit, ipsum ostiarios a notariorum cameris amoveri iussisse, ut liber omnibus pateret accessus, atque exemplo Domini e palatio Lateranenſi trapezitas aurificesque depulſiſſe.

XXVII. Addit ipsum pro impertienda omnibus iustitia consistorium ter in hebdomada coegisse, moremque qui penitus obsoleverat, revocasse, tantumque in ferendis sententiis sapientiæ doctrinæque specimen explicuisse, ut omnes admiratione sui percelleret; unde ex universo fere orbe ad illum pro excipienda in suis controversiis sententia conflueret: pro eo vero quo ardebat impertiendæ cuique iustitiæ, abſcindendarumque litium, quæ annis pluribus partes adversas torſerant, desiderio, Turonensem archiepiscopum ac Dolensem præſulem, ad suum tribunal accersivit, ut difficillimæ de primatu causæ definiendæ sententiam exciperent, quæ ut secundum Turonensem lata fuerit, suo loco dicitur. Eodem iustitiæ zelo inflammatus erepta Petro S. Mariæ in via lata diacono Cardinali, dum e provincia, in qua legationem gesserat, rediret, ut restitueretur operam dedit.

Turon. & Dolens. citati. Lib. 1. ep. 165. Diripuerat opes Cardinalis Palavicini filius aliorum prædonum comitatu succinctus; in quos postea ille anathema atque in circumvicina loca interdixit fulminavit; dein cum Placentinis, in quorum ditione prædones verfabantur, agi ab Innocentio cœpit, ut eos ad reddenda, quæ rapuerant, cogerent, ac ni parerent intra certum tempus, ecclesiam Placentinam Ravennati se subiecturum, imo eorum urbem episcopali dignitate exuturum, daturum literas (b) ad Constantiam Augustam, Francorum & Anglorum Reges, comitem Campaniæ, Burgundiæ ducem, comitem Maurinensem atque alios principes, ut Placentinorum mercatorum in suis terris degentium fortunas detinerent, comminatus est; Placentinos præterea magistratus, Parmensiumque præfectum, nisi intra tempus a Cardinale præstitutum factum esset satis, anathemate vinciendos, de quo ad Placentinum episcopum litteras (c) dedit, eodemque exemplo ad Parmensem episcopum & clericum exaravit, e quorum auctoritate Suburbium S. Domini subduxit, vetuitque ne Huberto Palavicini filio quidquam ecclesiasticorum proventuum traderent, tum arguit quod in servando interdixit se negligentes & remissos gererent; quid vero in eos animadvertisset, Ravennatem archiepiscopum certiore fecit (d) ut contumaciam ipsorum infringeret atque edomaret.

(b) 16. ep. 121. Et in Parmenses.

(c) 16. ep. 122.

(d) Ep. 123.

Subjocere se Pontificis imperiis Parmen-

ses, & direptæ pecuniæ partem mediam restituere sponderunt, centumque marcis perſolutis ad faciendâ reliqua intra certum tempus se adstrinxere, & Cardinale vibratas interdixit & anathematis in quosdam sententias relaxante, remisit etiam alias pœnas Innocentius, de quo ad episcopum, senatum, populumque Parmensem scriptæ literæ; (e) tum archiepiscopum & clericos Burgenſis Ecclesiæ, (f) quos ex dominio episcopi exemerat, donec Cardinalis sua recuperasset, pristino statui reddidit, ejusque auctoritati subesse imperavit.

De Innocentii iudiciiſatis, nunc aliqua illius sapientissima responsa in dubiis propositis data proponemus. Consuluerat Nidrosiensis archiepiscopus Innocentium, an altare in quo sacerdos anathematis reus divina celebrasset, iterum consecrari deberet; an ulla consuetudo liceret haberi cum fidelium communione eſecto, qui quidem excipiendi Ecclesiæ imperia cautionem dedisset, nondum tamen absolutionem adeptus esset; an aliqui, & quinam cum anathematis reo versari atque agere teneantur; quæ pœna iis incutienda, qui vel inviti vel volentes a fidelium communione segregatis commiscerentur; quid statuendum in presbyteros, qui naves inter pugnandum regunt, vel confligunt ipsi, vel in prælio pugnantescitant. Ad quæ ita Innocentius: (g) Neque iterum altare consecrandum; nec cum reo anathematis consuetudinem habendam ab ea tamen lege nonnullos a Gregorio PP. excusari; extremam vero difficultatem ita solvit: *Quia vero tam sacerdotes, qui gubernant naves ad pugnam, quam qui personaliter exercent pugnam conflictum, & hi qui alios incitant ad pugnandum, omnes quidem enormiter peccant, de rigore canonum credimus deponendos.*

Subdit aliorum solutionem dubiorum, quæ nos hic congeremus; eos qui sacerdotium sibi collatum laico traderent, ac postea ab eo idem reciperent, sacerdotio illo exuendos, quamvis ea cessio nullius roboris extitisset. Præterea altare, in quo tabula consecrata mota fuerit, vel immaniter diffracta, iterum consecrandum; non negare se, quin oleum, non consecratum alteri sacro misceri non possit; clericos, qui anathematis vinculis irretiti sacris ordinibus initiati fuissent, vel quos præſules Ecclesiæ communione eſecti sacris inaugurasset, ab ordinum sacrorum munere depellendos, deturbanosque.

Nec minus prudenter definiit, quid Trecenti episcopo agendum esset; qui cum professionem Hierosolymitanam vovisset, ut de maximi momenti negotiis ad Ecclesiam suam spectantibus cum Campaniæ comite ageret, susceptoque itinere, in

Parmenses faciunt satis.

(e) Ep. 391.
(f) Ep. 401.

XXVIII. Nidrosiensis archiepiscopus in dubiis sedem Apostol. consulit.

(g) 16. ep. 379.

Aliorum solutiones.

Hetruria acceperat illum ex humanis difficultate; cumque spes suas elusas videret, sine Apostolicæ tamen sedis consilio remeare in Gallias noluit; habitoque consilio Innocentius re in utramque partem agitata hæc decrevit: (a) Cum olim in veteri lege permutare vota licuerit, eaque auctoritas sedi Apostolicæ tradita sit, se ea lege ipsum voti religione liberare, ut quos sumptus facturus esset, in Terræ sanctæ subsidium derivaret. Cum in lege veteri, in qua non minus præceptum Domini obligabat, quam votum hodie obligat in Ecclesia, primogenita quæ Domino mandabantur offerri, quædam redderentur Domino, ut primogenita Levitarum, quædam redimerentur, ut aliarum tribuum, quædam commutarentur in aliud, sicut primogenitum asini, quod ovis commutabatur: ex hoc attendentes, quod votum etiam commutari possit in opus aliud pietatis, præsertim cum bonæ memoriæ A. Papa prædecessor noster votum peregrinationis etiam redimi posse, vel in aliud commutari responderit requisitus. Et infra. De communione fratrum nostrorum & tam archiepiscoporum quam episcoporum, & aliorum prudentium consilio, quos per Dei misericordiam multos nobiscum præſentes habuimus, licentiam concedimus votum peregrinationis taliter commutare, ut omnes expensas, quas fueras in eundo, morando & redeundo facturus, alicui religioso committas in necessarios usus terræ illius sine diminutione qualibet transferendas.

Propositum etiam illi est, quid de illius conjugio sancendum foret, qui cum primo mulieri, quam ante alius cognoverat, impudice consuevisset; dein susceptum ex alia soluta filium eidem mulieri e sacra baptismi fonte efferendum dedisset, ac postea ejusdem mulieris amore incensus, eam clandestino matrimonio sibi junxisset; demum parentis objurationibus ab ejus contubernio divisus, ac peregre profectus aliam Eugubii uxorem duxerat, e qua prolem sustulisset.

Ad hæc statuit Innocentius, (b) ut Lincolnienſis episcopus inquisita rei veritate divortium cum prima pronuntiaret, ut an cum secunda versari posset, decerneretur. Longe gravius Innocentio in Francorum Regis conjugii quam attigimus, causa desudandum fuit; mixtis enim precibus imperiis ac minis sæpius illum urgebat, (c) ut quam superinduxerat, rejecta, veram conjugem in gratiam admitteret; se quidem quanto altioribus titulis ad ipsius dilectionem astrictus sit, tanto vehementius ad curandam illius animæ salutem incitari; pareret rationi, non libidini, expedita in suum caput divinæ vindictæ tela adverteret, sciret sui exempli perniciem ad alios emanare; accusari inertie sedem Apostolicam ac passim.

(a) Ep. 69.

(b) Ep. 378.

Philippi Franc. Reg. causa.

(c) Ep. 170.

jam de ea detrahi, quod tantum scelus impunitum dimitteret; se constantissime animo decrevisse, nullis minis, nullis precibus, nullo amore, nullo dignitatis regie ac potentie intuitu, a religione officii declinare, severitatemque, ubi suavitas non juverit, adhibere.

Innocentius &c. Memor esto conditionis tuæ, & novissima juxta verbum Sapientis attendens, quod scandalum in Ecclesia parit, quod nobis detraktionem generat, quod in perniciem tuæ salutis vertitur, & in dispendium totius regni redundat, alios simili corrumpens exemplo, corrigas per te ipsum, superinductam de finibus regni Francorum removeas, & eam reduces in regnum, & Reginam appelles, ac facias appellari; mandans ei ab omnibus tanquam Regina deferri, quam a te minus rationabiliter abjecisti. Quod si postmodum usque adeo serenitatem tuam oriens ex alto respexerit, & cor tuum lux illa fuerit illustrare dignata, quæ illuminat omnem hominem ventem in hunc mundum, ut prædictam Reginam, quam ex testimonio plurium, quibus est religionis & dignitatis ratione credendum, miræ sanctitatis, & honestatis audivimus esse, retineas in gratia conjugali, præsertim cum vix nobiliorem ducere possis, & id tibi plurimum expedire noscatur, in his facilius, & ad votum tuum celerius exequendis, quæ serenitatis tuæ diebus istis incumbunt, gaudebimus plurimum, & in agendis tibi gratiarum actionibus assurgemus. Quod si forsitan (quod absit) desuper datum non fuerit, sicut de jure tenemur, juris tibi licentiam non negamus, quo minus facta prius restitutione audiamus, & exaudiamus, quod rationabiliter duxeris proponendum. Si autem (quod non credimus) nec famæ tuæ, nec honori consuleres, nec mandatis nostris, nec monitis obedires, quantumcunque nobis molestum existeret te in aliquo molestare, contra te tanto amplius moveremur, & manum curarem apostolicam aggravare, quanto serenitatem tuam sincerius diligimus, & quos amamus, severius arguere intendimus, & durius castigare. Cum (inspirante Domino) immutabilem animum, & inflexibile propositum habeamus, nec prece, nec pretio, nec amore, nec odio declinandi a semita rectitudinis, sed via regia incedentes, nec ad dexteram declinabimus, nec deviabimus ad sinistram, sine personarum acceptione facientes iudicium, quia non est personarum acceptio apud Deum. Non ergo posses, quantumcunque confidas, de tua potentia subsistere ante faciem, non dicimus nostram, sed Dei, cujus (licet immeriti) vices exercemus in terris cum auctore iustitiæ, qui est veritas, pro iustitia, & veritate pugnante inimici tui in te, ac Regnum Franciæ præ-

Gravis admonitio ad Philipp.

Valerent, nec valeret temporalis tuus, & exiguis potentatus divinae, ac aeterna repugnare omnipotentiae majestatis. Facias ergo, fili charissime, de necessitate virtutem, & nobis in hoc, imo creatori tuo, per quem vivis, & regnas, humiliter satisfacias, quatenus & ipsum tibi reddas propitium, & nos tibi constituas amplius debitores, sciturus pro certo, quod nisi mandatum nostrum hac vice curaveris adimplere, non differemus ulterius, quin officii nostri debitum exequamur. Dat. 16. Kal. Junii.

XXX.
Secunda
Philippi
uxor.

Similia de Innocentii monitis, studioque ad convellendum illicitum illud conjugium adhibito differit vitae ejus auctor, ac retexens illius historiam refert, ut extincta Philippi prima uxore Balduini comitis Hannoniae filia, e qua Ludovicum sceptri postea heredem susceperat, Inseburgim Danorum Regis sororem ardentibus votis expetitam in uxorem, perductamque in Gallias Ambiani matrimonio idem Rex sibi junxerit, dieque insequenti in principum circumfuso coetu corona redimiri a Guillelmo Rhemeni archiepiscopo jussit: ac tunc in ipsa regiae inunctionis media celebritate Rex, qui antea illius amore exarserat, quasi fascino aliquo percitus, aversissimo ab ea animo esse coepit, horrere ad illius aspectum, toto vultu impalescere, celebritatis moras non ferre, reque perfecta de solvendo conjugio mota controversia est, & quaesito honestatis colore jactatum ab aliquibus, secundam hanc conjugem primam quarto consanguinitatis gradu attigisse; cumque ancipiti amoris odiique aestu angeretur Rex, postmodum ipsi consultum est, poneret metum, ad eam accederet, omnem illum moerorem uxore cognita ex animo deletum iri: paruit ille, ac paulo post ab ea egressus tantum horrore concepit, ut ipsius conspectum, ne quidem nomen ferre posset; ac tum serio de divortio agere coepit. Negabat ille se cognoscere uxorem potuisse, contra illa cognitam se a viro contendebat, coactoque praesulum concilio, cui Rhemenis archiepiscopus Apostolicae sedis in sua provincia legati munere auctus praefuit, divortii sententia lata est, Regina Inseburge Pontificis fidem implorante, provocanteque ad Apostolicam sedem.

Pronuntiatum a conciliabulo divortium.

XXXI.
Opposuit se Caelestinus III.

Facti rumore audito Caelestinus III. sententiam a conciliabulo pronuntiatam rescidit, Regique vetuit, ne alteram induceret. Urgebat querelis vehementissimis

Danorum Rex Pontificem, ne tantam sibi sororique injuriam inferri pateretur; at Philippus spretis Pontificis jussis, Moraviae ducis filiam, [1] Inseburge in sacrarum virginum monasterium relegata sibi conjunxit. Nec in eum Caelestinus vehementius exarsit, animadvertitve. Quo defuncto Innocentius arrepto Ecclesiae clavo foedissimum scandalum, ne plures exempli improbitate corrumpere, tollendum ratus, nervos omnes contendit, ut Inseburgim regio thoro restitueret, nec ab incepto destitit, donec felicissime illud in opus perduceret: non enim modo illum hoc anno Parisiensis episcopi opera monuit, tum literis, quas supra attulimus, miserum Regem increpuit, verum etiam Petrum S. R. E. diaconum Cardinalem tituli S. Mariae in via lata legatum in Gallias misit, ut male contractum cum Moraviae ducis filia conjugium dissolveret, Regemque districtis ecclesiasticis censuris ad recipiendam Reginam compelleret. Extant de iis ad Regem literae, (a) quibus jam tertio commonitum ait, atque adeo in suscepta sententia miratur obduruisse, necdum advertere quantam nomini suo labem inurat; tum hortatur, ut Petri Cardinalis legati, quem mittit, monitis obsequatur: provinciam vero legato injunxit, (b) ut nisi Rex intra mensem post commonitionem factam, Reginam honori regio & thoro restitueret, ipsius ditionem Ecclesiastico interdicto percelleret, adeo ut praeter baptismum parvulorum & poenitentias morientium, nullum divinum officium celebraretur; atque ea de re Galliarum praesulibus, ut interdictum, ubi vibratum foret, religiosissime servarent, scripsit.

Dein remisit decepto- rum constantia.

(a) lb. ep. 346.

(b) Ep. 344-345.

Ad decernendam illam legationem Innocentium alia etiam consilia moverant, ut nimirum dissidentes Anglorum, & Francorum Reges ad mutuam pacem adduceret, & Cruce signatorum turmae ad reparandas Terrae sanctae res conficerentur, quod vitae Innocentii auctor testatur: & quidem Philippi in eo bello res depressas, quod alia occasione recensuimus, fuisse ex Pontificiis ad ipsum literis colligitur: *Ingemiscimus & dolemus, quae de serenitate tua saepius ad nostram audientiam referuntur, cum quod dolentes referimus, tam super facto carissimae in Christo filiae nostrae Reginae Francorum illustri uxoris tuae, quam etiam super discordia, quam cum carissimo in Christo filio*

XXXII.

NOTAE [1] Errore communi aberrans Annalista Moraviae ducis filiam assignat Mariam, seu potius Agnetem, ut Gallica monumenta, teste Spondano, perpetuo illam appellant; Moraviae, inquam, ducis filiam assignat, cum potius ducis Meraniae filia extiterit. Est autem Merania tractus ad Athesim fluvium, ubi nunc, ait Spondanus ad A. 1201. I. principatus Tyrolensis consistit. MANSI

nostro illustri Rege Anglorum exercet taliter te habere dicaris, ut amulis tuis non solum repugnandi tibi materiam praebes, sed etiam audaciam expugnandi, quod serenitati tuae manifestum tribuit argumentum, quod Dominus noster tuis sit peccatis iratus. Non levibus bellis appetebatur Rex, ad quae sopienda Innocentius operae non pepercit: initum quidem foedus a Philippo cum Flandriae comite confirmavit, (a) utque Ricchardum ad pacem, vel quinquennales inducias inflecteret, Petro Cardinali legato injunxit, (b) & quos proclives ad pacem conciliandam atque idoneos praesules cognosceret, ex Anglia Apostolica auctoritate ad rem cum iis tractandam evocaret. Hic adiciendum reor, quod tradit Rogerius, (c) Fulconem virum sanctissimum prophetiae & miraculorum gloria celebrem, dum inter se conciliare utrumque Regem niteretur, comminatum, ni ab armis discederent, alterum e vivis sublatum iri; quae praedictio vera in Ricchardo extitit, qui in obsidione Chaluti anno insequenti telo confossus obiit; quamvis enim inducias admisisset hoc anno, proximo tamen magno suo malo bellum movit.

(a) lb. ep. 130.
(b) lb. ep. 344.

(c) Rog. hist. Ang. Praeditio mortis Riccardi.

XXXIII.
Laborat Inno. pro dissolvendis incestis nuptiis Regis Legionensis.
(d) Ep. 92. Marian. de reb. Hisp. lib. 11. c. 19.
Commissa Rainerio in Reg. Navarrae inquisitio

(e) lb. ep. 92.

Innocentium respuisse, ac Regem coetu fidelium submovisse Rogerius testatur. (f) Cum vero Legionensis Rex Ovetensem episcopum regno atque ecclesiae sua depulisset, quod interdictum a Legato Apostolico fulminatum servasset, Rainerio antequam interdictum amoveret injunxit, (g) episcopum dignitati & ecclesiae restitui juberet: fuisse vero episcopum, virum pietate ac religione praestantem ejus gesta demonstrarunt, cum everfa metu regiae potentiae plurium praesulum constantia, regno prius quam sententia sua depulsus est, atque exilii poenam triumpho duxit, verum etiam ad restituendam pietatem collapsam, egregiam operam navavit: cum enim sanctitatis splendor in quodam monasterio emarcuisset, in quo seculares canonici fuerant instituti, ille disciplinae antiquae revocandae cupidus potestatem ejus rei ab Innocentio sibi fieri expetiit, qui piis ejus desideriiis lubentissime morem gessit.

(f) Reg. hist. Ang. XXXIV. Oveten. episc. restitui jubet Innoc. (g) lb. ep. 125.

Ad faciendam etiam confirmandamque in reliquis Hispaniis pacem subiicit, imperatque (h) Rainerio, si Castellae & Legionis Reges ad officium redierint, injustumque matrimonium divulserint, ad coeundam cum Rege Portugalliae, aliisque Hispaniarum Regibus concordiam incumbat. *Volumus etiam nihilominus & mandamus, ut, si dicti Castellae & Legionis Reges ad mandatum nostrum & commonitionem tuam dictum contractum illicitum retractarint, eos ut aliter inter se, & cum Sanctio Rege Portugalliae honeste conveniant, & ceteros Reges, ut inter se pacis student foedera reformare, super quo te praecipue volumus esse sollicitum, per excommunicationis & interdicti sententiam appellatione remota cogere non omittas, &c. Dat. Rom. apud S. Petr. 16. Kalen Maii Pont. an. 1. Aliis etiam literis Rainerium paci inter Portugalliae & Castellae Reges conciliandae, incusso iis censurarum terrore, operam dare jussit: (i) accepisse enim se, aliquos pacis invidos utrumque Regem ad foedera antea pacta & jurata rescindenda exasperare, de quo ad Lusitanum etiam datae literae: (k) illum porro atque ejus regnum, utpote sedis Apostolicae stipendiarium, in B. Petri clientelam accepit. (l)*

(h) Ep. 92.

Labores Innoc. Regibus Hisp. ad concordiam reducendis.

(i) lb. ep. 248.

(k) Reg. post cand. ep. (l) Ep. 439.

Cum Lusitaniam Romanae Ecclesiae stipendiariam ex literis superioribus indicatum sit, non omitemus Innocentium ab eodem Rege censum quatuor unciarum auri poposcisse, (m) ad quas perfolendas Alphonsum ipsius parentem se suosque atrinxisse in regestis pontificiis reperisse ait; repetiit etiam centum byzantios annuos: cum enim idem ipsius pater ad tempora Alexandri Pontificis ducis titulo tantummodo decoratus fuisset, ab Apostolica sede eblanditum, ut regio nomi-

XXXV. Lusitania Ecclesiae stipendiaria. (m) Lib. 1. ep. 99.

ne insigniretur, eumque ad reponendam gratiam centum byzantium censum annuum Rom. Ecclesie pollicitum: quos tamen nec pater suscepta regia dignitate, nec ipse adhuc persolvissent: unde Cælestinus commotus ad eos exigendos Michaelem Notarium in Lusitaniam miserat.

Illustri Regi Portugallie.

Serenitatem Regiam volumus non latere nos in regestis bonæ memoriæ Lucii Secundi Romani Pontificis reperisse, quod recollendæ memoriæ A... pater tuus quatuor auri uncias annuatim Romanæ Ecclesie constituit censuales: ad quorum solutionem se, & heredes suos in posterum obligavit. Cæterum cum idem pater tuus usque ad tempora felicitis memoriæ A... Papæ prædecessoris nostri, ducis esset nomine appellatus, ab eodem meruit obtinere, ut tam ipse, quam ejus heredes regio nomine vocarentur. Ut autem idem pater tuus sacrosanctam Romanam Ecclesiam matrem suam honore debito præveniret, & ut devotionem, quam circa ipsam habebat, ostenderet in effectu, centum byzantium annuatim Romanæ Eccl. constituit censuales; quos post susceptionem regii nominis nec ipse solvit, nec tu postmodum curavisti. Cumque id felicitis recordationis Cælestino Papæ prædecessori nostro relatum fuisset, magistro Michaeli tunc Ecclesie Romanæ notario, quem ad partes Hispanie destinavit, per suas dedit literas in mandatis, ut te ad exolvendum censum annuum monere diligentius, & inducere procuraret, & si opus esset, auctoritate fretus apostolica compellere non differret. Tu autem eidem, prout placuit, respondisti, quod dictus pater tuus præfatus A... antecessori nostro pro annuali censu decem annorum mille aureos miserat, & cum non illi decem anni essent expleti, ipsos centum aureos iterum solvere minime tenebaris, licet illos eidem prædecessori nostro non pro censu, sed devotione, quam ad eum habebat, liberaliter donavisset. Rogamus igitur regiam serenitatem, monemus, consulimus, & hortamur per Apostolica scripta mandantes, quatenus prædictum censum dilecto filio fratri Rainerio persolvere non postponas: alioquin noveris nos idem dedisse firmiter in mandatis, ut te ad solutionem illius diligenter moneat, & inducat, & sicut expedire viderit, appellatione

remota compellat. Dat. Romæ apud S. Petrum 8. Kal. Maii.

Eiusdem Rainerii concionatoris egregii XXXVI. magnisque virtutibus præditi viri opera, non in Lusitania modo, Castella, Navarra, ut supra attigimus, est usus (a) (a) Ep. Innocentius: verum in provincia quoque 92. Narbonensi aliisque locis ad hæresim comprimendam; diffuderat illa adeo virus suum, populosque corruperat, ut ministrorum sathanæ vox avidissime exciperetur, atque ab Evangelicis concionatoribus infestissimis animis abhorrent, unde ex ea animarum funestissima clade tantum, mœrorem Carcassonensis episcopus concepit, ut cum pestem illam edomare atque excindere non posset, gerendæ episcopali dignitati se imparem ratus, honore cedere decreverit, atque ab Innocentio supplicibus votis expetierit, ut alium in suo gradu collocaret, qui excolendæ Christi domini vineæ felicitius operam navaret: at Pontifex Narbonensi Archiepiscopo & Rainerio provinciam imposuit, (b) ut si episcopum annis gravatum, atque animi virtutibus pascendo gregi inferiorem reperirent, abire episcopatu permitterent; tum religiosissime imperavit, ut studium omne diligentiamque in hæreticis e provincia Narbonensi eiicendis ponerent: cumque invalerent adeo malum, ut non modo verbo divino, sed etiam ferro coercendum esset, Auxitano archiepiscopo præcepit (c) Innocentius, ut vires omnes ad grassantis mali propulsandos impetus intenderet, principumque auctoritatem, ut ferrum, ad vindictam improborum exereret, imploraret. Eidem etiam archiepiscopo in-junxit, ut cum non leve damnum Ecclesie aliquorum avaritia crearet, qui occupatis pluribus sacerdotiis, ministrorum plurium obsequiis illam defraudabant, eos omnes qui plures archidiaconatus, personatus, dignitatesque obtinerent, retento quod optarent sacerdotio, cæteris se abdicare in sua provincia cogeret: (d) quod maxime eo tempore necessarium erat, quo pluribus Ecclesia ministris ac pugilibus egeret, qui cum hæreticis, qui eo tempore pravaram opinionum virus populi afflabant, generose decertarent.

Ingens quidem erat hæreticorum col- XXXVII
lu.

A Rom. Pont. in regnum redacta.

Baron. an. 1144. n. 3. 1179. n. 16.

Census illi imposuit.

XXXVI.

(a) Ep. 92.

(b) Ep. 492.

(c) lb. ep. 81.

(d) lb. ep. 82.

Juvies, sed præ cæteris errorum infamia atque scelere insignes erant Waldenses, Cathari, & Paterini, ad quos proster-nendos visum est Innocentio, ita severitatem ecclesiasticam exercendam, ut quos ipsius legati Rainerius & Guido anathemate perculissent, atque hæreticos pronuntiaissent, principes e sua ditioe eicerent, bonaque eorum sicco addicerent; si vero illi in iis terris ulterius morarentur, morte afficerentur, utque principes concessio sibi in plectendis sceleratis munere fungerentur, ea auctoritate Rainerium instruxit, ut incussa in ipsos anathematis, atque in obnoxias iis terras interditi religione adigeret. Fulminavit etiam in eos pœnas, qui vel hæreticos recipere, vel auxilium aliquod iis præbere præsumerent; contra vero propositis indulgentiis aliorum zelum incitavit, qui legatis suis operam, auxiliumque in persequendis hæreticis præstarent: Aquensem in primis, Narbonensem, Auxitanum, Viennensem, Arelatensem, Ebredunensem, Terraconensem, Lugdunensem archiepiscopos, eorumque suffraganeos, tum principes viros, comites, barones, ac populos literis (a) Apostolicis ad id ardentissime est adhortatus: aliis etiam literis tertio id. maii datis (b) Innocentius ecclesiastica ac sæculari dignitate conspicuos viros incitavit, ut ad frænandam hæresim studium impenderent, faverentque Guidoni, ejustque sententias exequerentur; etiamdum Rainerius quem in Hispanias ad agenda maximi momenti negotia, de quibus jam ante egimus, mittere meditabatur, ab eorum provinciis abesset.

Præter Apostolicos legatos missos ab Innocentio, in aliis Galliarum partibus opposuit divina providentia perditissimis sathanæ satellitibus viros sanctissimos, qui doctrinæ luce ac miraculorum fulgore of-fusas ab hæreticis tenebras discutere ac discipere conabantur. Insignis inter cæteros fuit Fulco sacerdos, ad quem etiam data ab Innocentio literæ, (c) qui divino incensus zelo populos e vitiorum, cœno abduxit, Regum potentiam non expavit, generose sua illis vitia objecit, plura miracula patravit: de cujus viri fiantate ac gestis hæc Rogerius: (d) Eodem anno erat in Gallia quidam sacerdos nomine Fulco, quem magnificavit Dominus in conspectu Regum, deditque ei potestatem

tem cæcos illuminare, claudos, mutos, & alios diversis languoribus oppressos curare, demones effugare; hic autem meretrices, relicto impudicitia fræno, ad Dominum convertit. Eadem de Fulconis miraculis & piis operibus Rigordus, (e) & Jordanus (f), qui ajunt plures ex iis mulierculis, quæ in prostibulis latebant, ad conjugalem continentiam studio suo revocasse; alias, quæ conjugium respuebant & Deo soli vivere cupierunt, sumpto regulari habitu in nova abbacia S. Antonii Parisiis, quæ causa illarum eo tempore condita est, fuisse collocatas, alias diversis peregrinationibus & laboribus nudis pedibus incedendo se exposuisse, quæ a Jordano (g) ad hunc annum confirmantur. Id malum non in Galliis modo, sed in reliquo orbe maxime tunc vigeat: unde Innocentius in perditas illas mulieres, quæ pudicitiam quibusque obviis, animas dæmonibus prostituiebant, miseratione ductus, e cœno facilius abducendas ratus, (h) si viros, qui eas ducerent, nanciscerentur, infamiam quæ in jungenda sibi matrimonio meretrice erat, amoveri conatus est, atque indulgentias iis proposuit, qui ex Christiana pietate hujusmodi meretriculas uxores ducerent, quo maritali fræno coercita a scelere impudicitia sibi temperarent. Subdit Rogerius de Fulcone: Usurarios etiam ad cælestem thesaurum invitans, quem nec arugo, nec tinea demolitur, nec fures furantur: fecit omnem substantiam, quam usura & fœnus devoraverat, in usus pauperum distribuere. Et infra: Quia in illo tempore messis quidem erat multa & pauci operarii, conjunxit ei Dominus viros sapientes verba salutis aeternæ predicantes, magistrum Petrum, & dominum Robertum, & dominum Eustachium abbatem de Flay, & cæteros quosdam, qui missi per orbem terrarum predicaverunt, ubique domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis.

Cum de prodigiis mentio sit edita, hic nonnulla congeremus, quæ ab auctoribus hoc anno patrata recensentur: & quidem divini fuit consilii, ut dum glisceret hæresis, quæ populum suo veneno infectum a pietate & fide abducebat, plura Deus miracula ad confirmandos suos ac veritatem Dominici corporis in sacramento Eucharistia, quam maxime hæresis petebat, illustrandam patraret; hæc enim

(e) Rig. in Phil. Aug.

(f) Jord. MS. cod. Vat. bibl. Meretrices pœnitentes.

(g) Jord. ubi sup. Meretrices dicitur datæ indulgentiæ.

(h) lb. ep. 112. Hab. c. inter opera de sponsal. & matr.

XXXIX.

C Ri-

NOTÆ [1] **A** Nnalista noster in annalibus suis contractis, de quibus in præfatione egimus, huic numero post voces illas: Cathari & Paterini, hæc addit: Inter quos eminebant Bononiis, ita per antiphrasim dicti; qui monasticam disciplinam eminentes vita acerbitate externaque virtutis pompa subornabant infelices peccatores, ut in eorum meritis salutis sua spem collocarent, quamvis in omni flagitiorum cœno volutarentur. Ut vero fallaci ea spe delusi ruerent in inferos caelesti viso in somnis offensum est Guillelmo Episcopo Albienfi (Guillel. de Pod. Laur. chron. cap. 3.) visus enim ei est vir pravobilis ipsius affinis e lecto in fornacem ardentissimam adrepere, quem nulla virium contentione continere posset: & hoc meditati allatus est nuntius affinem extremo morbo confecti, ad quem cum se contulisset, nulla illum ratione ab hæreticorum com-

NOTÆ

munione revocare potuit, neque hypocritas illos perditissimos coercere. Paulo inferius post illa verba: Rainerius, & Guido, addit parenthesi inclusam hanc animadversionem (is erat Hospitaliariorum ordinis conditor ob eximiam sanctimoniam Innocentio charus, ac beati nomen promeritus, oriundus e monte Pessulano, qui patriam hæresi inquinari ferre non poterat) Huc usque Annalista. Porro inter Albigenes hæreticos selecta quedam erat hominum portio qui se bonos homines, quod majori virtutum furo splendesceret, appellabant. Boni illi homines apud nonnullos corrupte Bononiis nuncupati. Vide Dacangium in Glossario v. Boni homines. MANSI

(a) Rig. in Phil. Aug. Rigordus tradit (a) : Apud Roseum in Bria, in sacrificio altaris vinum visibiliter mutatum est in sanguinem & panis in carnem. Plura alia similia miracula a Deo in Germania atque Italia patrata annis sequentibus videmus; historiam suam prosequitur memoratus Rigordus: In Vermendeso miles quidam, qui mortuus fuerat revixit, & multa futura multis postmodum prædixit; in Gallia circa festum S. Joannis Baptiste in nocte ros de celo cadens mellitus, spicas segetum infecit ita, quod multi spicas in ore ponentes saporem mellis manifestissime percipiebant. Alia non minus nova scribit Parisius: (b) Undecimo Kal. julii & idibus maii pluit sanguis undatim super edificantes turrim apud Andeliacum in Normannia, mortem fortasse Regis Ricchardi denuntians in brevi futuram.

XL. Subiicit Rogerius, ut Fulco ob acerrimum zelum in reprehendis sceleribus Ricchardi Regis aliorumque improborum odium collegerit, a quibus conjectus in carcerem & vinculis constrictus, divina ab iis virtute salvus & liber avolarit. Convenit aliquando Ricchardum, monuitque, ut tres sceleratissimas filias citius viris locaret, eoque subfannante, cum nullas suscepisset, adjecit illas esse superbiam, cupiditatem, luxuriam; rem facete prosequitur Rogerius: Prædictus autem Fulco quadam die accessit ad Ricchardum Regem Angliæ, & ait illi: Dico tibi, o Rex, ex parte omnipotentis Dei, ut tres filias tuas, quas habes pessimas, citius marites, ne aliquid deterius tibi contingat. O digito compeste labella, accusator erit, qui verum dixit: Nemo sine vitiiis nascitur, beatus qui minimis urgetur; & alibi: Nemo sine crimine vivit. Cui fertur Regem respondisse: Hypocrita, mentitus es in caput tuum, quia filiam non habeo ullam. Ad quod Fulco respondens ait: Certe non mentior; quia, ut dixi, tres habes filias pessimas, quarum una est superbia, altera cupiditas, tertia luxuria, &c.

XLI. Itaque prædictus Fulco relicto Rege abiit prædicans verbum Dei, e civitate in civitatem: cumque prædicando verbum Dei, civitatem Lexoviensem esset ingressus, clerici civitatis illius, quorum vitam immundam vir ille plenus Spiritu sancto, & operibus bonis reprehenderat, injecerunt manus in illum, & vinculis constrictum in-

carcerem miserunt. Sed neque vincula, neque carceres eum tenere potuerunt. Et sic permissus abire, venit Cadamum, prædicans præceptum Domini; & in conspectu plebis multa signa faciebat: custodes autem castelli existimantes, quod placeret Regi, injecerunt manus in eum, & vinculum miserunt in carcerem; & ruptis carcere & vinculis, exiit illæsus. Ibat gaudens, quoniam dignus habitus est contumeliam pati pro nomine Christi, & exiens a castello excussit pulverem pedum suorum in testimonium supra illos.

Dum ii concionatores egregii, Fulco fociique vitiorum sentinam, e qua solet emergere hæresis, e Gallis sacris concionibus exahurirent, non torpebant otio Franciæ prælati; cum enim non modo Galliam Narbonensem, aliaque circumjecta loca hæresis infecisset; verum in reliquis Gallias venenatas radices propagaret, ex præfulum diligentia excisæ atque amputatæ fuerunt. Mali auctor Terricus, qui diu in specu abdita Corbiniaci delituit, ubi ad se venientibus pestiferum & lethale virus afflabat, tandem e tenebris productus in lucem, ultricibus flammis injectus est. Meritas etiam alii pœnas luere, alii ad fidem sinumque Ecclesiæ felicissime revocati; hæc enim Roberti chronicon Antiffiodorensis (c) ad annum 1198. postea Trevis anno 1608. editum tradit: De hæresi Populiciana omnium hæreseon fœulentissima, quæ virulentas radices suas late quidem, sed latenter hoc tempore propagarat, multi ad fidem conversi sunt, eorumque confessione plures ex eadem hæresi sunt detecti. Inter eos hæresiarcha Terricus magnus diaboli laqueus, qui apud Corbiniacum in specu subterranea diu latuerat, pluresque subverterat, tunc productus e latebris & convulsus incensus est. Apud urbem quoque Nivernensem abbas S. Martini & decanus majoris ecclesiæ de hoc pestilentissimo errore notati, episcoporum sistuntur concilio Senonis convocato, ibique abbas deponitur, decanus suspenditur, & sic ad sedem Apostolicam destinantur. Apud vicum quoque, qui dicitur Charitas, quidam viri prædixites hæresis prædictæ notabiles, cum se absentassent die, quo citati fuerant, ut ab hac infamia se purgarent, ab Ecclesia sunt præcisi & expositi publicæ potestati. [1]

Fulco vinculis divinitus liberatus.

XLII.

Terricus hæresiarcha flammis traditus.

(c) Rob in chron. Antiffiod.

In alios pœna statuta.

At-

NOTÆ [1] Concilium hoc Senonense ad exordium sequentis anni 1199. referendum esse, deduco ex lib. 2. epistolarum Innocentii III. epist. 90. ad Petrum Capuanum apostolicæ sedis legatum, qua illum facit certiore, se nuper ex literis, & nunciis Archiepiscopi Senonensis comperisse, Raynaldum abbatem S. Martini Nivernensis depositum fuisse ab eodem Archiepiscopo & suffraganeis in concilio Senonensi, qua de sententia abbatem ad sedem apostolicam appellasse. Mandat vero legato pontifex, ut ipse per se pontificis nomine de causa & appellatione illa cognoscat; nam ait Archiepiscopus, etiam diutius expectatus pauciora documenta Romam transmisit, quam quæ ad eandem causam plenius ibi discutiendam necessaria erant.

Da-

XLIII.

Afflixere etiam Gallias per ea tempora alia pestes Cotereili, & Bascli, quorum opera magno sceleris exemplo Claramontanus episcopus, iracundia furens in fratrem suum Alvernæ comitem usus est, ut illius terras incendijs, rapinis, cædibus popularetur: ad cuius furori iniiciendum frænum, literis supplicibus exoravit Innocentium comes, ut partes suas adhiberet, atque ad Apostolicam clientelam obtinendam oppidum recens a se excitatum pietatis ergo Romanæ Ecclesiæ donavit, (a) aurique unciam pro censu dedit; ad eam liberalitatem explicandam incitant egregia parentis exempla, qui prænobile aliud oppidum eidem Ecclesiæ obtulerat.

(a) Apud Innoc. l. x. post ep. 495.

XLIV.

Flagitanti comiti opem Apostolicam attulisse Innocentium probabile est, cum lubentissime hujusmodi conciliandæ inter dissentientes pacis, administrandæque justitiæ onera susciperet, & contra potentiorum injurias etiam inferioris conditionis viros tueri ac defendere soleret: ita enim Walterum (b) archiepiscopum Rothomagensis colligere animos iussit, suæque juris dicundi auctoritate, spretis Philippici Francorum ac Ricchardi Anglorum Regum minis, uti certissimum ipsi præsidium sedem Apostolicam allaturam, ita monachos Cantuarienses contra Huberti archiepiscopi Cantuarien. & Anglorum Regis gratiam protexit, atque ecclesiam Lamelich diffensionis fontem everti imperavit: de qua controversia fuse Parisius. (c)

(b) Ep. 259.

(c) Par. hist. Ang. XLV. Conventrensem episcop. admiranda poenitentia. Par. hist. Aug. hoc anno.

Cum de monachorum Cantuariensium oppressione mentionem fecerimus, hic admirandum Conventrensis episcopi, qui monachos ecclesiæ suæ gravissime fuerat persequutus, iisque etiam ejetis sæculares canonicos induxerat, poenitentia genus afferemus. Dum ille Romam contenderet, morbo lethali in Normannia implicitus, divinoque actus timore, religiosos plures viros ad se evocavit, iisque præsentibus omnia sua crimina, alta voce multis intercisa suspiriis patefecit, petiitque, ut sibi pœnam aliquam ad ea eluenda infligerent, omnibusque ad tantum illius dolorem de peccatis exactæ vitæ conceptum stupore percussis, obtestatus est eos, ut poenitentia loco sibi, salvo divinæ misericordiæ beneplacito, Ann. Eccl. Tom. XX.

flammis purgatorijs ad extremum iudicii diem scelera expiare juberent: tunc commissi in monachos criminis, quos crudelissime exagitarat, memor, abbatem quandam intuitus, magno lacrymarum imbri effuso expetiit, sibi monasticum habitum conferret, ut patronos haberet, quorum persequutor extitisset: dein erogatis in pauperes opibus suis, animam piissime efflavit. Quam historiam ex Parisio affert Baronius (d), atque adeo consulto nos, licet in præsentem inciderit, excubere prætermittimus, tum fabellam de ridiculam, quam a Parisio in Romanos Pontifices noto odio imbuto confictam idem Cardinalis demonstrat.

(d) Bar. an. 1191. n. 34.

Alienum hic non fuerit paulo amplius excurrere, ut emicuerit Pontificis zelus in revocando primævo veteris sanctitatis flore, qui in monasteriis emarcuerat, astringendaque nimia religiosorum, qui e claustrorum septis evagabantur, libertate; de quo acriores ad R. tituli sanctorum Marcellini & Petri presbyterum Cardinalem abbatem Cassinensem literas dedit, utque ad purgandos suorum monachorum deformatos mores incumberet, stimulos admovit. Perstrinxit (e) enim ipsi non levem maculam aspergi, si subditi parum religiose viverent, quibus frænum iniicere deberet: Super hoc tu non videris alienus a culpa, qui cum tibi sit ipsius ecclesiæ cura commissa, culpam negligis corrigere subditorum: quia juxta verbum sapientis: Ubi non est gubernator, populus corrui, pastoris incuriam dissolutione ovium accusante. Et infra gravissimum hoc monitum religiosi viri altissime pectori insculpendum, ut cælestibus quam terrenis opibus cumulandis, quarum postea mole primæva sanctitas opprimitur, magis incumbant, pronuntiat.

XLVI. Studium Innoc. pro vita monastica restituenda.

(e) Ep. 384.

Si quasi ad excusationem in temporalibus tuæ studium intentionis expendis, ut ecclesia tua in possessionibus dilatetur, illas omnibus debes præferre divitias, quibus inter filias Sion tua supergredi valeat universitas, quæ videlicet in spiritualibus attenduntur. Primum namque jubemur quærare regnum Dei, & sic nobis adiici omnia promittuntur: unde si Marthe studium laudabiliter retinens partem Mariæ, quæ non auferetur ab ea tibi eligere voluisses, de spiritualibus sollicitius meditando, scandalum

XLVII.

C 2

lum

NOTÆ Data sunt literæ illæ die XIII. Kal. Julii, anni profecto sequentis 1199. nam Petrus nonnisi exeunte decembri anni 1198. in Galliam venit, teste Rigordo. Quibus ita se habentibus, patet concilium nonnisi anno 1199. celebratum fuisse, alias plus nimis dilata fuisset delatio appellationis ad Romanum pontificem. Quia vero asserit pontifex post literas illas, nuper ab archiepiscopo Senonensi acceptas, se diutius expectasse, ut plenius ab eo edoceretur; hinc non inepte deduceretur Februarii, vel Martii mense anni 1199. concilium habitum fuisse; atque hinc factum, ut Galli scriptores, qui annum ab exitu martii exordiuntur, anno 1198. illud assignaverint. Ex his etiam literis intelligimus concilio huic Petrum Legatum non præfuisse, quod Spondanus ad hunc annum sine ullo teste asseruit; alias enim pontifex causam in eo concilio tractatam eidem non remisisset. MANSF

lum illud potuisses evadere, per quod Cassinensis ecclesia in observantiis regularibus adeo inferior prædicatur, ut quæ mater religionis extiterat & magistra, vix filia sive discipula jam meruerit appellari. Subiicit, ut cæteris eos præficiat, in quibus religionis amor adhuc hæsit, & lili-um viret (ut ait) inter spinas, ut si exemplo virtutis cæteris præluxerint, facilius aliorum mores excolant ac perpoli-ant. Nec Cassinensium monachorum singulare illud malum erat, ut liberius evagarentur, sed cum aliis monachis in cæteris regnis commune. Petragoricensi enim episcopo in Galliis injunxit (a), vagos monachos in monasteria detruderet, aliisque pluribus, ut Aëduensi episcopo & Ungiacensi, & S. Margaretæ abbatibus, (b) ut restituendæ in cœnobiiis pristino splendori religiosæ disciplinæ operam navarent.

(a) lb. ep.
444.(b) lb. ep.
233.XLVIII.
Privilegia viris
religiosis
data.(c) lb. ep.
479.(d) Ep.
251.(e) 283.
&c.(f) lb. ep.
241.(g) lb. ep.
242.

XLIX.

Ut in reprimenda eorum insolentia, qui pravis moribus ab instituta vitæ professione desciverant, severum se exhibuit ita benevolentiam in veræ sanctitatis cultores explicuit. Ex oriente enim in Ecclesia nova familia, cui S. Trinitatis de redemptione captivorum nomen est, ac pio illius conditoris Joannis consilio diligentissime discussa, nascentem novum religiosorum ordinem sua auctoritate fulcivit (c). Quorum ea professio fuit, ut tertiam bonorum, quæ sibi erogarentur, partem in redimendis Christianis, qui sub Sarracenorum servitute lugebant, collocarent. Efferente se ac piorum liberalitate bonis aucta nova familia, quam M... comitissa Burgundiæ multis redditibus atque ædibus Cervi frigidi amplificarat, illam Innocentius, bonaque ejus sedis Apostolicæ clientelæ credita voluit (d), aliaque plura beneficia Apostolica in religiosos viros contulit (e). Cumque maximæ inter Virgilienses religiosos viros, & Nivernensem comitem circa procuratorum obligationes arsisent controversiæ, certisque legibus ab Ostiensi episcopo (f) & Francorum Rege temperatæ essent; quod gestum in ea re fuerat, probavit Pontifex, ac Senonensi archiepiscopo, Aëduensi, Lingonensi, Antissiodorensi & Nivernensi episcopis provinciam injunxit, (g) ut ad servandas conventiones partes cogerent.

Cum imparis conditionis viros contra principum potentiam ad defendendam æquitatem sustinentem Innocentium suspexerimus, æquum est, ut justas Regum causas adversus alios Reges ab iniqua tyrannide vindicantem intueamur. Equidem id munus pro Anglorum Rege Ricchardo suscepisse constat, partesque suas interposuisse, ut Navarra Rex duas arcas, quarum alteri Rochabrum, alteri S. Joannis de Pedeportæ nomen inditum, a

Navarri parente in dotem filia Ricchardo in matrimonium collocatæ concessas restitueret: Navarroque significavit (b), se Narbonensi archiepiscopo provinciam demandasse, ut incusso censurarum terrore ipsum compelleret. Passus etiam erat gravissimam injuriam Ricchardus ab Henrico Imp. dum enim e Terræ sanctæ expeditione rediret, ab illo interceptus, & per summum scelus ingens pecuniæ vis ab eo extorta erat, quod cum non modo magno Regis damno, verum Ecclesiæ opprobrio, cujus clientelæ commissus fuerat, verteretur, Innocentius extincto jam Henrico incubuit, ut Philippus Sueviæ dux, in cujus manus Imperatoris ærarium devenerat Ricchardo pecunias refunderet, ejusque rei provinciam Magdeburgensi archiepiscopo commendavit (i), significaret duci, ad quem vel successionis, vel tutelæ jure bona pervenerant, ut nisi Anglo faceret satis, Romanam Ecclesiam, injuriam acceptam æquo animo amplius non laturam, sed censuras meritas tum ipsi, tum ejus ditioni inflicturam. Commissi in Ricchardum sceleris particeps fuerat Austria dux, qui ab eodem pecuniæ vim exegerat, factique pœnitens, dum morbo implicitus in extremo vitæ & mortis confinio versaretur, divinique numinis vindictam pertimesceret, filium atque adstantes proceres jurejurando adegit, ablatam a Ricchardo pecuniam ipsi restitui curarent. Sed eo extincto sacramenti religionem filius contempsit, quem Innocentius literis (k) arguit, similiterque monuit sedem Apostolicam illatam injuriam ferre non posse, seque archiepiscopo Salisburgensi munus imposuisse, ut censuris ad reddenda ablata eum compelleret: de quo etiam ad eundem archiepiscopum literæ exarata (l). Quid vero Innocentius apud eos principes, Regem scilicet Navarra, Austria & Sueviæ duces egisset, Ricchardo significavit: (m)

Super eo, quod prædicti tui nuncii postularunt, ut nobilem virum N.... filium ducis Austria ad restituendam pecuniam, quam pater suus in periculum animæ suæ ad te dum redires ab obsequio Jesu Christi, pro redemptione tua violenter extorsit, & in ultima voluntate pœnitentia ductus per eundem filium suum tibi restituendam mandavit, voluntate Apostolica cogeremus. Noveris nos eisdem nostris literis injunxisse, ut prædictam pecuniam sine difficultate qualibet restituere non omittat, alioquin venerabili fratri nostro N.... Salisburgensi archiepiscopo literis nostris injungimus, ut ipsum ad restitutionem ejusdem pecuniæ faciendam moneat diligentius, & inducat, & per severitatem ecclesiasticam appellatione remota compellat. Verum quia circa personam nobilis viri N.... ducis

(b) lb. ep.
210.(i) lb. ep.
235.
Ut extorta a Ricchard. reddantur, elaborat Innoc.(k) lb. ep.
241.(l) Reg. post eand. ep.
(m) lb. ep.
229.

L.

Sueviæ quadam audivimus immutata, eadem ad præsens scribere cautela prohibente nequivimus, ut juxta postulationem pecuniam tuam, quam a te Henricus quondam Imperator frater ipsius contra Deum, & periculum animæ suæ extorserat violenter, dum de transmarinis partibus remearet, deberet tibi restituere, præsertim cum ejusdem fratris sui thesaurus ad eum esset ipso mortuo devolutus, & ipse vel heres sit, vel tutor heredis. Veruntamen scripsimus venerabili fratri nostro Magdeburgensi archiepiscopo, ut ducem ipsum ad restituendam pecuniam ipsam moneat diligentius, & inducat: alioquin tantam injuriam non poterimus sub dissimulatione transire, quin in eundem ducem, & terram ejus sine cujuslibet acceptione personæ officii nostri debitum, & severitatem curemus ecclesiasticam (sicut justum fuerit) exercere. Insuper scribimus carissimo in Christo filio nostro N.... Illustri Regi Navarra, ut pecuniam & castella sancti Joannis de Pedeportæ, & Rocabruna, quæ pater suus tibi cum filia sua concessit in dotem, sine aliqua difficultate restituat: alioquin venerabili fratri N.... Narbonensi archiepiscopo, cui jam alia vice (si bene recolimus) super hoc scripsimus, nostris damus literis in mandatis, ut ipse eum per censuram ecclesiasticam ad hoc monitione præmissa sine appellationis obstaculo justitia mediante compellat.

LI.
(a) Ep.
220.

Postularant (a) præterea Ricchardi oratores ab Innocentio, ut Philippum Francorum Regem objecto censurarum terrore cogeret ad eas arcas restituendas, quas antequam e Terræ sanctæ expeditione reversus esset, invasisset, cum maxime sub clientela sedis Apostolicæ versaretur. Sed illius petitis Regis Francorum legati obstiterunt, Regem suum ad id nulla religione teneri posse, cum Anglus inita ante fœdera primus infregisset, sororem etiam Philippi accipere respuisset, aliamque sibi conjunxisset; tum quod instructa ornataque in Terram sanctam profectio, cum ex pactis omnia quæ ab ipsis parta forent, æqua forte inter utrumque dividi debuissent, acceptam a Tancredo Rege pecuniam, atque e Cypro obtentum thesaurum Ricchardus cum Philippo non divisisset: addidere, Ricchardum Philippo graves injurias in Terra sancta intulisse, atque ab ejus obsequio plures viros principes subduxisse: quæ res Philippum permoverat, ut non sine dedecore in Gallias regrederetur: quin etiam subjecere, postquam Ricchardus in libertatem assertus fuisset, cum eo de omnibus illatis illi damnis, quæ accepisset se a Philippo querebatur, transigisse, conciliatque fœdere plura liberaliter contulisse. Objectis iis a Philippi legatis, Ricchardi oratores respondere,

Francorum Regem junctum fœdus & sacramento confirmatum apud Messanam priorem violasse, cum Siculis in Ricchardum confurgentibus Philippus non modo auxilium petiit denegasset, verum ad arma etiam contra ipsum profiliisset, ac tres Angliæ Regis milites contorta ballista propria manu peremisset: pacato postea tumultu, fœdereque novo contracto, Philippum accipiendæ fororis suæ in uxorem religione Ricchardum liberasse, ac promissis sibi decem marcharum millibus omni in Gifortium & Ucaffinum jure discessisse. Quod ad thesaurum Cypri, atque a Tancredo acceptam fororis suæ defunctæ dotem spectaret, Francorum Regi abunde satis factum fuisse, adeo ut Philippus Ricchardo e Terra sancta discessurus pollicitus esset, se nullas ipsius terras occupaturum, nullumve hostilem impetum illaturum, nisi quadragesimo die postquam in terras suas rediisset. Hæc coram Innocentio ab utriusque Regis oratoribus ardentibus animis jaçabantur, quam causam ventilare magis ac definire pro concilianda inter utrumque pace paratus erat Pontifex, sed cum oratores standi illius judicio provinciam sibi traditam negarent, causa hæsit, rescriptitque Ricchardo Innocentius, quid coram se Francorum Regis oratores postulatis ipsius objecissent, induxisse se in animum transilire alpes ad eas controversias extinguendas, ut primum Patrimonii & Sicilia res composuisset; quod si occasio non permetteret, legatos Apostolicos summa auctoritate ad concordiam adducendam instructos transmissurum: verum exorientium in dies novarum curarum moles non permisit Innocentium ex Italia discedere; quare legatum, ut supra tetigimus, misit qui inducias quinquennales inter utrumque Regem confecit. Sed de eo anno sequenti.

Transmisit hoc anno Innocentius ad Anglorum Regem, ut eximium suum erga eum amorem mirifico aliquo munere commendaret, quatuor annulos, in quibus quatuor lapides pretiosi, smaragdus, saphirus, granatus, topazius auro inclusi radiabant, quos ad ipsum non ob pretium, quem hujusmodi opibus circumfluere sciret, sed ob illorum mysterium se misisse ait: illud vero subjecta hac epistola elegantissime illustravit: (b)

Illustri Regi Angliæ.

Inter opes terrenas, quas mortalis oculus concupiscit, quasi cariora desiderat aurum obryzum, & labides pretiosos; licet autem his, aliisque divitiis excellentia regalis abundet, in signum tamen dilectionis, & gratiæ quatuor annulos aureos cum diversis lapidibus pretiosis tuæ magnitudinis destinamus, in quibus te volumus spiritua-liter intelligere formam & numerum ma-

LII.
Munera
Ricchard
a Pontifice
missa.(b) Ep.
205.Illorum
mystica
interpretatio.

teriam, & colorem, ut mysterium potius, quam donum attendas. Rotunditas enim aternitatem significat, quæ initio caret, & sine. Habet igitur regalis prudentia, quid in annuli forma requirat, ut de terrenis transeat ad cælestia, de temporalibus ad aterna procedat. Quaternarius autem, qui numerus est quadratus, constantiam mentis insinuat, quæ nec deprimi debet adversis, nec prosperis elevari. Quod tunc laudabiliter adimplebit, cum quatuor virtutibus principalibus fuerit adornata, videlicet iustitia, fortitudine, prudentia, temperantia. Intelligas igitur in primo iustitiam, quam exerces in iudiciis; in secundo fortitudinem, quam exhibeas in adversis; in tertio prudentiam, quam observes in dubiis; in quarto temperantiam, quam in prosperis non dimittas. Per aurum vero sapientia designatur, quia sicut aurum præceminet universis metallis, sic sapientia donis omnibus antecellit, Propheta testante, qui ait: Requiescet super eum spiritus sapientiæ, & intellectus, &c. Nihil est, quod magis oporteat Regem habere. Unde Rex ille pacificus Salomon solam a Deo sapientiam postulavit, ut populum sibi commissum sciret provide gubernare. Porro smaragdi viriditas fidem; saphiri serenitas spem; granati rubicunditas charitatem; topazii claritas operationem significat; de quo Dominus ait: Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est. Habes igitur in smaragdo quod credas, in saphiro quod speres, in granato quod diligas, in topazio quod exerces, & de virtute in virtutem ascendas, donec Deum Deorum videas in Sion. Dat. Romæ apud S. Petrum IV. Kal. Junii.

LIII. Accepit hifce ab Episcopo Lexoviensi muneribus, ingentes Ricchardus redditis literis Innocentio grates egit, nec eos annulos sui pretio sibi gratissimos modo, sed longe chariores, quod tam pulchre ab illo descripti distinctique fuissent: tum nepotis sui Othonis, qui in Germania in Regem Romanorum electus fuerat, causam ardentissime commendavit; suum ac nepotis obsequium se Apostolicæ sedi certissime polliceri, atque ea laude cæteros omnes Reges principesque, quantumvis se suaque Ecclesiæ devoverint, multis partibus superaturos.

Libell. de nego. imp. bibl. Vat. ep. 4. Commendat Innocentio Othonem nepotem.

Excellentissimo Domino suo, & universali Patri Innocentio Dei gratia catholice Ecclesiæ summo Pontifici, devotissimus suæ majestatis filius Ricchardus eadem gratia Rex Angliæ, dux Normanniæ & Aquitaniæ & comes Andegaviæ salutem & debitum in omnibus cum reverentia & desiderio famulatum.

Quanto de Apostolicæ gratia majestatis, tum per literas speciales, tum per fi-

deles nuncios, tum etiam per signa munerum vestrorum in interiorum sinum & cubiculum animæ nostræ plenior certitudo devenit, tanto præcordis nostris major exultatio, vestraque fiducia charitatis innascitur, qua non solum ad referendas grates, verum & ad exhibenda totius devotionis obsequia jugi responsione tenemur, &c. & infra: Qualescunque etenim reges & Principes vestræ se paternitati exhibeant, nos & devotissimum filium vestrum, nepotem nostrum, regnum, & coronam regni Alemanniæ ad perpetuam devotionem vestram, & Ecclesiæ Romanæ nuper adeptum, præceptis vestris atque obsequiis invenietis omnifariam mancipatos. Nec vivunt in mundo duo principes Christiani, qui adeo desiderabiliter vestræ dominationi studeant deservire, & quorum ministerio facilius possitis totius Christianæ pacis adversarios expugnare. Huic accedit, quod inter omnia, & præ omnibus, quibus spiritus noster majori sollicitudine studiosus invigilat, & ad quorum efficientiam favorem Apostolicum indulgentius inclinandum suspirat ipsius est Othonis negotium, ut scilicet de beneficio Apostolicæ pietatis ad promotionem ipsius dexteram dignemini sublevationis extendere, filium vestrum devotissimum Imperialis munere diadematis insignire. Nos enim in quantum fides Christiana, & regalis devotio apud Deum, & apud vos, ipsamque Romanam Ecclesiam cavere potest, aut poterit, quicquid ad nos spectat, in anima & corpore & honore terreno, pro ipso vobis in perpetuum fœdus astringimus, atque juxta dispositionem vestram, & beneplacitum astringemus, quod vobis tanquam unico, sub Deo, domino suo & Ecclesiæ Romanæ debitam & juratam fidelitatem impendet, & quæcunque ab aliis Imperatoribus detracta sunt, & diminuta, restituet, restituta quoque inviolabili firmitate servabit, omnemque pravitatem secularis potentie juxta consilium vestræ paternitatis eliminare curabit; & infra: Super præmissis autem & super annulis, quos nobis per Episcopum Lexoviensem vestra tam nobilis, quam liberalis magnificencia destinavit, super literis & qualitates lapidum designantibus, easque reddentibus, licet admodum pretiosi existant longe amplius pretiosos tanquam a supremo & superexcellente descriptore distinctos grates totius cordis affectione referimus, & de tantæ dignationis vestræ gratia gloriamur, cui utinam vota cordis nostri, quæ ad plenum per literas, aut nuncios explicare non possumus, viva voce permittente Deo (injecerat enim spem Innocentius descendendi in Gallias, ut Ricchardum Angliæ & Philip. Francorum Reges conciliaret) & devotis obsequiis referare possemus: in cujus utique rei spe & desiderio spiritus noster assiduus vexationibus debellatus con-

Grates agit ob acceptos annulos,

tinuè refovetur, & salvari suspensus expectatione quiescit. Dominus personam vestram Ecclesiæ suæ diu servet incolumem.

LIV. Nec semel Othonis causam commendasse Innocentio contentus, repetitis literis, ut Pontificem ad suas partes induceret, egregia sua erga Ecclesiam studia parentis Othonis ac majorum merita; contra a Philippo Suevo ac progenitoribus incultas sedi Apostolicæ injurias, & damna proposuit.

Sanctissimo in Christo patri Innocentio, Dei gratia summo Pontifici, Ricchardus eadem gratia Rex Angliæ, dux Normanniæ, Aquitaniæ, & comes Andegaviæ, salutem & sinceram semper devotionem.

Sanctitatem vestram credimus non late-
(a) lb. ep. 5. re, totius & curiæ Romanæ (a), sicut credimus, tenet memoria, quanta non minus antecessorum nostrorum, quam nostri devotio sanctæ Sedi Apostolicæ, & Romanæ præceptis Ecclesiæ, affectu semper benignissimo fuerit alligata: illud & paternitatis vestræ novit discretio, quanta ducis Saxonie pridem sublato de medio, Romanæ fuit Ecclesiæ semper devoto studio dilectionis astricta: e contrario vero Imperatoris ultimi antecessorum suorum sequentis vestigia, & in vexationibus S. Romanæ Ecclesiæ non minori, quam pater suus repugnantia patrisantis, cura fuit, sicut & antecessorum suorum præcepta Apostolica non curare, & jura ipsius curiæ non servare. Inde est, quod in sanctitatis vestræ conspectu devotionis nostræ spiritum totum supplicationibus exhaurimus, quatenus Othoni nepoti nostro prælibati ducis filio, quem ad regnum Alemanniæ celebris eorum vocavit electio, quorum interest Regem eligere, & quem eorumdem consensus in loco ad hoc debito sublimavit in Regem, favore velitis Apostolico consentire, & regnum sibi Alemanniæ auctoritatis vestræ munimine confirmare electionem ipsius, & coronationem approbantes, & propositum ducis Sueviæ & sequentium suorum super hoc reprobantes.

Richard. illum innotuit in gratiam Innoc.

LV. Velit itaque Sanctitas vestra omnes, qui eidem duci in hac protervia sua consenserint, anathematis, si placet, vinculo innodare, & terræ magnates Apostolica commotione ad hoc inducere, ut ei tanquam domino sine difficultate adhæreant, quem electio debita in loco debito coronavit; hoc siquidem vobis in spiritu, quo vestri sumus, pollicemur, & nos super hoc fidejussores statuimus, quod idem nepos noster, dum nostro consilio requiescet, non solum sanctæ Romanæ Ecclesiæ jura conservabit præsentialiter possessa, sed in præterito habita ad statum debitum revocabit teste meipso; apud Barneiu. 18. die Aug. Hæc Ricchardus, qui summa cupiditate promovendi ad Imperium Othonem ardebat cum in spem magnam efferretur, conjun-

ctis postea Imperii viribus ingens aliquid in Gallias moliri, cumque a pacificendis cum Francorum Rege induciis abhorreret, neque a legato Apostolico, Petro nimirum Capuano, cui ea provincia data fuerat, infringi posset, ait Parisius (b) legatum remotis arbitris cum Rege colloquutum, ipsi certam spem injecisse, ut si in ea re Innocentio obsequeretur, Pontificem in aliis ipsius voluntatibus se accommodaturum; atque ita Ricchardum in spem Othonis, opera Innocentii ad Imperium evehendi elatum, conficiendis induciis assensisse.

Formidabat sane periculum, quod Gallis creabatur, Philippus Francorum Rex, si Otho, cum quo gerebat inimicitias, Imperio augetur, atque adeo viribus omnibus ac nervis contendeat, ut ejecto Othone Philippus Sueviæ dux Imperio potiretur. Qua de re suas ad Innocentium literas dedit, quibus ipsi pollicebatur Suevum in omnibus Ecclesiæ pariturum, si quæ illius bona injuste occupasset, mox restitutum, utque Ricchardus fidem suam pro Othone Pontifici obligabat, illum fidem Ecclesiæ & obsequentem futurum, ita Francorum Rex pro Suevo idem spondebat, & si a promissis resiliat, se pro defendenda Ecclesiæ causa in eum arma conversurum, meminisset obsequiorum, quæ Francorum Reges Ecclesiæ præstitissent, nec Othonem cum tanto Galliarum periculo ac dedecore ad Imperium admitteret; tum subiicit se ex Apostolico imperio & consilio inducias quinquennales contraxisse.

Sanctissimo patri & domino Dei gratia sacrosanctæ Romanæ & universalis Ecclesiæ summo Pontifici charissimo consanguineo suo, Philippus eadem gratia Francorum Rex salutem, & tam debitam, quam devotæ subjectionis obsequium.

Novit sancta paternitas vestra, novit & mundus, quomodo nos & progenitores nostri Ecclesiæ Romanæ obedientiam, reverentiam, & in omnibus, & per omnia exhibuimus famulatum, nec unquam cessavit devotio nostra, nec cessabit, quod non solum tempore * sinceritatis, sed etiam ad * prosperitatis, nos & regnum nostrum efficaciter comprobavit. Inde est quod nos de meritis regni nostri, & prædecessorum nostrorum, & nostris plenius confidentes, sanctitatem vestram quanta possumus affectione rogamus, & attentius supplicamus, quatenus devotionem nostram, & patrum nostrorum, regni etiam nostri sincerius intuentis: inde mutua nos & regnum nostrum & negotia honorem nostrum contingentia oculi benignitatis vestræ dignemini contemplari. Ad hæc cum Rex Angliæ per fas & nefas pecunia sua mediante, nepotem suum ad Imperialem apicem conetur intrudere, vos nullatenus intrusionem illum, si

(b) Paris. hist. Ang. hoc an.

Inducia Ricchardus admittit.

LVI.

Laborat Phil. Franc. Rex pro Suevo.

Libell. Vat. ep. 13.

* prosperitatis. Commendat Innocentio Francorum merita.

Queritur de Ricchardum Othonem promotum.

Periclitari Gall. si Otho imperet.

LVII. Vult conciliare Suevum Innocentio.

Spondet facturum fati.

(a) Paris. bist. Ang.

LVIII. Phil. Suevus pro colligenda gratia Innoc. negligentior.

Illam ambit Otho.

placet, debetis admittere, quæ in opprobrium & detrimentum coronæ nostræ cognoscitur redundare: nec nos credimus, quod vos quidquam in præsentis casu in præjudicium nostrum debeatis sustinere, cum nos vel nostri nihil unquam contra Romanam Ecclesiam attentaverimus, nec unquam per Dei gratiam curabimus attentare.

Porro de Philippo Rege Alemanniæ noverrit sanctitas vestra, quod si aliquando pater ejus vel frater Romanam Ecclesiam in aliquo offendit, nos dolemus. De querelis autem quæ inter Ecclesiam & Imperium afflitæ sunt, prædictus Rex Alemanniæ Philippus consilio nostro, sicut asserit, paratus est acquiescere, & pro vestra gratia & Ecclesiæ obtinenda in terris, castellis, possessionibus, pecunia etiam competenti, de consilio nostro se perpetuo fœdere vobis, & Ecclesiæ obligare. Quod si ipse in hoc consilio nostro non acquiesceret, ipse nos nullatenus amicum inveniret. Ad hæc de mandato vestro & auctoritate usque ad quinquennium treugas dedimus & fiduciavimus, tamquam qui nolumus in his vel in aliis voluntati Apostolicæ contraire; & sicut lator præsentium, & alii vobis poterunt intimare, mandatum vestrum firmiter fuimus prosequuti. Ex harum literarum calce suspicione laborat Parisius (a) erroris, dum ait Philippum post cladem acceptam a Ricchardo suis oratoribus urfisse Innocentium, ut ad pacem vel inducias Anglum adduceret, legatumque Ricchardo remotis arbitris, ut arcanum ac reticendum aperuisse, missum se a Rege Francorum Pontificem urgente, ut pacem inter utrumque conciliaret. Si enim ita res esset, gratias ageret Philippus Innocentio, quod ad inducias Anglorum Regem pellexisset, non autem pro captanda illius gratia se paruisse imperiis pontificiis jactaret.

Dum ita Anglorum & Francorum Reges ad æmulos Imperii promovendos apud Innocentium officiis ac promissis certarent, quid Philippus & Otho apud Pontificem agerent, intueamur. Neglexit magno suæ dignitatis damno, initio Philippus Suevus sedis Apostolicæ gratiam colligere, ut qui ditionis Ecclesiasticæ partem non exiguam detinebat, ac si tulisset occasio, recuperata ab Innocentio jura ipsi eripere meditaretur. Contra Otho omni officiorum ostentatione Innocentium est prosequutus, suisque literis, quo sedis Apostolicæ gratiam prolesteret, ubi immensos labores, quos ipse pater Henricus Saxonie dux a Friderico I. Imperatore, Ecclesiæ Romanæ tuendæ gratia pertulisset, a quo etiam ditione sua exutus, eiectusque in exilium fuisset, propofuit; mollissime insinuavit, divinam providentiam filium, quo parentem præmio digno in posteris afficeret, ad Imperium

suffragiis principum extulisse, se ab Adolpho Aquisgrani feliciter corona cinctum omnia Ecclesiæ jura confirmasse, suamque illi defendendæ operam devovisse, tum supplicibus precibus expostulat, ut cum familiæ suæ de sede Apostolica optime meritæ studiis Friderici, Henricique Imperatorum, atque ipsius Philippi injurias conferat, se ad excipiendâ Imperii insignia Philippo repudiato evocet, omnes, qui fidei sacramento Philippo se devinxerint, suscepta religione liberet, ictumque anathemate Suevum promulgari in Germaniam jubeat.

Sanctissimo in Christo patri ac Domino spirituali I. sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ summo Pontifici Otho divina favente gratia Romanorum Rex & semper Augustus salutem & devotionis filialis affectum cum debita reverentia.

Navicula Petri quibusdam retro temporibus persecutionum fluctibus est agitata; & nisi Ecclesia Dei in petra a Christo fundata fuisset & solidata, jam pravorum persecutionibus inclinata funditus corruisset. In ipsa etenim persecutione progenitor noster Henricus dux Saxonie in fide sanctæ Romanæ Ecclesiæ indefinenter perseverans, & voluntati atque iniquæ dominationi Frederici quondam Imperatoris nullatenus acquiescens, matrem suam spiritualem, sanctam videlicet Romanam Ecclesiam, in omnibus est imitatus: ideoque prævalente impiorum persecutione, honoris sui dignitate privatus, exilio cum liberis & familiaribus suis addictus fuit & expositus. Volens igitur Dominus Ecclesiæ suæ statum in melius reformare, & fidem ac devotionem jam dicti patris nostri in suis posteris remunerare, sua ineffabili clementia effecit, quod nos ab optimatibus & principibus Imperii, ad quos de jure spectat electio, ad regni gubernacula ex inopinato vocati sumus & electi, in sede quoque Augustorum apud Aquisgranum locati; consecrationem & coronationem a manu Adolphi Colonienfis archiepiscopi, præsentibus principibus ea, quæ decuit, solemnitate cum plenitudine regie dignitatis accepimus.

Cupientes igitur gressus nostros ab ipso dirigi, per quem Reges regnant, & potentes scribunt justitiam, dignum duximus ipsius electionis nostræ hora juramento firmare, quod possessiones & jura Romanæ Ecclesiæ, aliarumque ecclesiarum Imperii firma & illibata servabimus, & quod consuetudinem illam detestabilem, qua episcoporum, abbatum, & principum de hac vita migrantium bona, tempore mortis relicta, quondam nostri antecessores hætenus occupabant, omnino in posterum dimittemus, & de beneficentia nostra principibus Ecclesiasticis in perpetuum relaxamus. Petimus ergo, & cum instantia paternitati

LIX.

Othonis literæ ad Innoc.

Libell. Vatic. de neg. imp. ep. 3.

(x) Cit. cod. ep. 4. & deinceps.

LXI.

LX.

vestræ supplicamus, quatenus fidem ac devotionem nostram considerantes, merito quoque patris & avunculi nostri Regis Angliæ, qui nunquam ab obsequio Ecclesiæ Romanæ recesserunt, ad memoriam revocantes, injurias etiam Philippi ducis Sueviæ quondam ducis Tusciæ, & patris & fratris ejus non dissimulantes, nos regiam dignitatem adeptos, ad Imperii consecrationem vocare dignemini. Et de legatis ad Apostolicam sedem a se missis addit: Ad hæc paternitati vestræ significamus, quod dilectos & fideles nostros, legatos videlicet G. præpositum Bunen. H. sancti Gereonis in Colonia scholasticum, H. priorem Vudinen. & H. Aquilegensis gloriosissimi Regis Angliæ avunculi nostri capellanum, & fidelem nostrum M. de villa sivem Mediolanensem, pro consummatione honoris nostri, ad vestram transmittimus sanctitatem. Quicquid igitur cum præfatis legatis nostris a vestra tractatum vel ordinatum fuerit providentia, id majestatem nostram in omnibus, & per omnia ratum & firmum habituram præsentibus literis sanctitati vestræ significamus. Hæc Otho; ut vero historiæ multorum principum contentione implicatæ atque obscuræ lucem afferamus, totius rei gestæ atque altius repetitæ seriem ex regestis (a) Pontificum atque auctorum libris hauriendam proponendamque arbitramur.

Extincto anno superiori Henrico Imp. in Sicilia, magna animorum contentione Ann. Eccl. Tom. XX.

a Germaniæ principibus divisus in plures competitores Imperii studiis de creando Cesare certatum est: Henrici quidem filius Fridericus Siciliæ Rex, successor Imperii electus a principibus erat, sed ea electio Henrici potentia ac metu extorta fuerat: tum ipse Henricus moriens principes sacramento fidei, quo se Friderico devinxerant, solverat; illum etiam imbellis ætas tanto oneri ferendo imparem reddebat: alienumque a ratione erat, cum qui se regere non posset, tot regendis populis præficere. Non desuere tamen, qui ipsum promoveri ad Imperium affectarent. Et quidem (b) Otho de S. Blasio tradit Philippum Henrici fratrem ex Italia in Germaniam reversum, egisse cum magnatibus, ut quam antea de Friderico, electionem celebrant, confirmarent; sed verifimilius est diligentem operam navasse, ut sibi, non nepoti viam ad Imperium muniret, cum illi non Sueviam modo, verum & Siciliæ regnum, ut videbitur, eripere conatus sit. Abbas Urspergensis (c) certe tradit illum Imperii insignia a fratre relicta secum in Germaniam extulisse. Conciliabat illi principum gratiam avita nobilitas plurium sceptris decorata, opum magnitudo, cum Henrici thesauros obtinisset, nec non egregiæ aliæ dotes, quibus a natura ornatus fuerat, atque adeo Erfordii a majori principum parte primus in Regem Romanorum electus est: (d) [1]

Convenerant ex alia parte Andernaci D Co.

Æmuli Imp. Frid. Phil. Bertolphus & Otho.

Frideric. ante mortem patris electus.

(b) Otho de S. Blasio.

(c) Ursper. in chron.

Philippus Erfordii eligitur.

(d) Godefr. monach. in annal. LXII.

NOTÆ

[1] EX Godefrido monacho S. Pantaleonis apud Coloniam, qui per hæc tempora scribebat annales a Fræhero vulgo tos discimus cœtum ex principibus Germaniæ collectum convenisse Coloniam dominica III. quadragesimæ. Ibi vero dum de electione Bertolphi Zarigiæ ducis in regem Germaniæ principes deliberarent, perlatum ad eos fuisse, ducem Saxonie cum Magdeburgensi archiepiscopo, aliisque principibus Erfordium venisse, ut & ipsi pariter de rege creando agerent. Quare legatus ad eos missus Herimannus Monasteriensis episcopus, ut rogeret ne quid novarent; sed frustra ille; nam eo veniens comperit electorum suffragia in Philippum Sueviæ ducem jam consensisse. Quod ut ad Coloniensem cœtum delatum est, cum Bertolpho convenerunt, ut ipse in patriam suam remeans exercitum cogeret, ac dein certa die Adernacum rediret, spondentes futurum, ut eum ibi Regem crearent. Sed cum statuta die episcopus Colonienfis, aliique Adernacum adissent, compererunt Bertolphum cum Philippo concordasse, ut accepta ab eo pecunia, & ducatu, electioni & regno renunciaret. Ea spe frustrati principes Otonem elegerunt, qui in albis paschalibus (nempe octava paschæ, quæ anno illo in diem III. aprilis incidit) Vormatiæ coronatus progressus fuit. Dein vero Aquisgrani, quam urbem a Philippo occupatam obsedit, & deditioe recepit, ab Adolfo Colonienfi archiepiscopo consecratus inthronizatur. Ex tota hac Godefridi narratione intelligimus Bertolphum non quidem electum, sed electionis spem certam habuisse. Philippum vero circa quadragesimam assumptum fuisse in regem; ac dein Otonem non quidem bis coronatum, ut sentit Raynaldus, sed Wormatiæ coronam regni, Aquisgrani vero consecrationem recepisse, quanquam & ibi pariter coronari iterum potuit. Verum quoad dissidium in electione regis Germaniæ peculiariter tradit Reinerus monachus cœvus in continuatione chronici Lamberti Parvi deducta usque ad an. 1230. quæ una cum eodem chronico prodiit in collectione Monument. veterum Martenii tom. V. narrat ille conventum Coloniensem conditum fuisse non quidem in tertiam, sed in secundam dominicam quadragesimæ, quæ in Missa canitur Reminiscere &c. ibi vero electum Bertolphum, cum interim alii principes regi prætulissent Rogerium (lege Fridericum) filium Henrici imperatoris trium annorum, cui legatarium (an forte tutorem, seu regni administratorem) avuncululum suum Philippum ducem Sueviæ dederunt. Quæ asserit Reinerus, electum fuisse Bertolphum, non de electione propria accipiendum est, sed de consensu & pollicitatione facta ab electoribus, prout supra ex Godefrido notavimus. Pergit autem Reinerus, & narrata electione Otonis notat illum regem renunciatum statim Aquisgranum obsedisse, ac dein cepisse idibus julii. Ex quo habes diem consecrati Otonis in regem, id enim eadem die peractum credo, cum die sequenti teste eodem historico, idem Otto filiam ducis Lovaniæ desponsaverit: quas nuptias consecrationem ejus præ-

Bertolph.
Andernā-
ci.

Colonienſis, & Trevirenſis archiepiſcopi, alique principes, qui Bertolphum ducem Zaringiæ cognita Philippi electione, quæ reſcindenda videbatur, cum ob invaluſum Eccleſiæ patrimonium anathemate deſixus eſſet, Regem creaverunt; ſed ille potentiam Philippi veritus, ne tandem purpuram ſuo ſanguine cruentaret, ignave ſuorum cauſam prodidit, acceptiſque a Philippo undecim millibus marcharum ac ducatu, ceſſit Imperio, & Philippum Regem ſalutavit. Accepta turpiſſimæ rei fama ipſus electores, metuentes ne Eccleſia in Philippo non advocatum, ſed perſequutorem haberet; tum maxime ne ipſum infeſtum experirentur, ſi regno præter ipſorum voluntatem potiretur, ſuffragia in Othonem Henrici quondam Saxonix ducis filium contulere, qui delatum ſibi regnum aſide amplexus principum ambire gratiam cepit, tum Aquigranum cum exercitu advolavit, urbemque, licet Philippi præſidio munitam, ad deditio-nem compulſit, in qua ab Adolpho Colonienſi regis inſignibus decoratus eſt, cum antea apud Vangionum urbem in albis paſchalibus fuiſſet iis redimitus. De illius electionis diſſenſione atque utriuſque principis ſequacibus hæc auctor vitæ Innocentii: *Colonienſis archiepiſcopus, & quidam alii principes tam eccleſiaſtici, quam mundani videntes ſe in electione Philippi fuiſſe contemptos, vocaverunt Othonem filium quondam Henrici ducis Saxonix comitem Piſtaviſem, & apud Coloniam elegerunt in Regem, eumque Colonienſis archiepiſcopus coronavit ſolemniſter Aquigrani; & ſic facta eſt diſiſio in Imperio longo tempore duratura. Nam Othoni adheſerunt Colonienſis archiepiſcopus & ſuffraganei univerſi; præterea Cameracenſis, Padeburgenſis, & Ildeſemienſis epiſcopi, necnon Bremenſis archiepiſcopus, dux Lovaniæ, dux Limburgi, comes Palatinus Rheni, Langravius Thuringiæ, multique co-*

mites, ita quod terram obtinuit ultra Moſellam a Cameraco uſque in Daciam pene totam: Philippo vero reliqua terra cum cæteris principibus ſe ſubmiſit, quamvis nec iſti nec illi firmiter adhaerent, ſicut ex poſt facto patebit. Efferebant maxime Othonis cauſam Ricchardus Angliæ Rex, ut dictum eſt, atque Innocentius Rom. Pontifex: Anglus quidem, quod illius avunculus eſſet; Pontifex vero quod ex iis genus Otho duceret, qui Romanæ Eccleſiæ ſemper ſtuderant, tandemque obtinuit Innocentius, ut ille ad Imperium eveheretur, cujus parens ob deſenſam Pontificis Romani cauſam Saxonix ducatu depulſus fuerat; contra Philippus ob Eccleſiæ nonnullas occupatas terras Imperium amiſit.

Redeundi quidem in Eccleſiam animum Philippus præ ſe tulerat, cum adipiſcendo Imperio anathematis, quo erat a Cæleſtino percuffus, infamiam ſibi impedimento futuram præſagiret, atque Cæleſtino, dein Innocentio ſe facturum ſatis detulerat, qui Sutrinum epiſcopum atque abbatem S. Anaſtaſii in Germaniam commiſſo legationis munere miſit, ut Philippum ea lege ſacris reſtituerent, ſi archiepiſcopum Salernitanum (a) in libertatem vindicaret, atque Eccleſiæ imperiis ſepariturum ſacramento ſponderet: licet enim a Pontifice Romano iis vinculis irretitus ſedi Apoſtolicæ, ut ſolveretur, ſiſtendus eſſet, condonavit tamen itineris laborem, ſi archiepiſcopum ex ergaſtulo, in quo diu luſtu contabuerat, eximeret: ad quem liberandum præterea Innocentius Spirenſi, Argentinenſi & Wormatienſi epiſcopis navare operam juſſit, (b) ac monere Wil. de Berc, qui ipſum detinebat, ut quantocyus ad ſedem Apoſtolicam dimitteret, ni pareret, in eum eccleſiaſticam ſeveritatem exererent, ac loca, ad quæ transferretur, interdicto ſubiicerent, ſe quoque rem Sutrinum epiſcopo

LXIII.
Poſcit ille
in gratiam
Eccleſiæ
admitti.

(a) Ep. 25.

(b) Ep. 24.

NOTÆ

ceſſiſſe, vix credo. Designat etiam auctor iſte diem coronationis Philippi ſubdens: *Circa feſtum S. Remigii (quod Kalendis octobris celebratur) P. Dux Suevia Moguntia cum uxore coronatur, duci Bohemia coronam regalem imponit.* Ex verbis huius coævum ſubobſcure licet inſinuari ſuſpicor Philippum primo electum fuiſſe non quidem in regem, ſed in tutorem & adminiſtratorem pupilli, quod & perſpicue aſſeritur ab Ottone a S. Blaſio ſcriptore coævo, & ab anonymo ſcriptore qui Ricobaldi Ferrarienſis, ſæculi XIV. ſcriptoris, huiusmodi imperialem Italiane vertit vulgatam *Rer. Italic. to. VIII.* tradit enim Sueviæ ducem imperium Germaniæ pro Friderico puero adminiſtraſſe. Vicariam hanc ſuam adminiſtrationem obruiſſe Philippum, ne regni uſurpator videretur notat F. Franciſcus Pippinus coævus ſcriptur in ſuo chronico ad annum uſque 1247. perducto, & vulgato ibidem: *Dicebat, ait, ſe ideo imperium gubernare, ut nepos ejus puer Fridericus illud poſſideret, ſicut diſpoſuerat pater ejus.* Verum non diu poſt Philippum regnum ſibi jure proprio uſurpaſſe ſuſpicari non immerito quis poſſet cum & Octobris initio regis diadema ſumpſerit, & inſtrumentum fœderis ab eo inito cum Philippo Francorum rege vulgatum in collectione Martenii tom. I. col. 1017. datum III. Kal. Julii anno MCXCVIII. ſuo nomine, aſſumpto regis Romanorum titulo, ſignaverit.

Animadvertiſſe etiam dignum cenſeo Philippum epocham regni ſui ante ſuſceptam regni coronam Moguntia deduxiſſe, quod eruo ex ejus diplomate ſignato anno MCXCIX. regni anno II. dato Moguntia III. Kal. octobris. Ferret enim annum regni primum, ſi epocham illam calendis octobris anni 1198. ſtaſiſſet. Extat diploma in Spicilegio eccleſiaſtico Lunigii inter Salisburgenſia num. XXVI. MANSI

po commendatſe. Eduxit demum e carcere Philippus archiepiſcopum, quod Innocentii vitæ auctor teſtatur, additque una cum eo ejus fratres liberatos, quos oculis orbatos ab Henrico tradit Urſpergenſis una cum aliis nobilibus Siculis atque ad creandam Germanis invidiam ab Innocentio oſtentatos, ſed ad terras Eccleſiæ, ob quas occupatas fuerat e fidelium cœtu ejeſtus, reddendas mentem non flexit, quem tamen Sutrinus epiſcopus, ſive numeribus corruptus, ſive illius blanditiis delinitus, ducem nec præſtita cautione, ſacramentove recepto temere non ſervato Eccleſiæ ritu occulte abſolvit: quem ob improbe geſtam legationem Innocentius poſtea epiſcopali dignitate exutum in monaſterium conjecit, ut lacrymis commiſſum facinus deleret, ſed id poſtea contigit. De ea legatione hæc ejus vitæ auctor: *Illi ergo in Theutoniā procedentes invenerunt ſupradictum Philippum a quibusdam principibus electum in Regem, qui Guarmanam ad ipſas accedens de facto ſe fecit abſolvi non publice, ſed occulte, nec præſtito juramento ſecundum formam Eccleſiæ, ſed promiſſione facta per ſtolam.*

Non ſervato
ritu
male ab-
ſolvitur.

LXIV.

(a) Ep. 26.

Liberanda
Sibilia
filiisque
ſtudet In-
noc.

Interea eidem Sutrinum epiſcopo, atque abbati S. Anaſtaſii legatis ſuis commiſit, ut Sibilia olim Reginæ Siciliæ Tancredi Regis uxori, filio ejus ac filiabus liberandis incumbere, (a) quos Henricus expugnata Sicilia mancipandos ſervituti in Germaniam amandarat: qui cum injuſte detinerentur (Imperator enim poſt inſita fœdera in ſuam poteſtatem eos redactos immani prodicione oppreſſerat) anathematis ſententiam legatos fulminare juſſit in eos, qui ipſos in vinculis tenerent, atque loca & dioceſim, in qua vinſti eſſent, interdicto percellere, Maguntinæque clero præcepit, ut latam ab iis ſententiam religioſiſſime ſervaret. Hæc vero ſcribit de Siculis debellatis & exciſis opibus Nortmannorum quorum potentia, quæ in ea inſula adeo effloruerat, vindice tandem numine, cum in vitia ſefe effuſiſſent, enervata ac penitus proſtrata, & ipſi vel gladio, vel crudeliſſimis ſuppliciis, vel funeſtæ traditi fuerant ſervituti.

Sutrinenſi epiſcopo & abbati Sancti Anaſtaſii.

Inter cætera, quæ Dominus in nobis miſericorditer operatur, magna reputandum eſt miſerationis indicium, cum eis penam accelerat temporalem, quibus ultio debebatur æterna, ſicut in regno Siciliæ diebus noſtris intelligitur accidiſſe. Cum enim Siciliæ populus & cæteri de eodem regno effœminati otio & pace nimia diſſoluti de ſuis divitiis glorianteſ, ſefe in voluptatibus corporis laſcivius exerceant, aſcendit in altum fœtor eorum, &

Ann. Eccl. Tom. XX.

traditi ſunt ob multitudinem peccatorum ſuorum in manibus perſequentium: uſque adeo autem in eos, quod dolentes dicimus, furor exarſit hoſtilis, ut quidam eorum turpi morte damnati in tribulatione cordis, & corporis animas exbalarent, quidam membrorum mutilatione deformes, ferent abjectio plebis & ludibrium populorum; majores vero ipſorum compedibus & nobiles manibus ferreis alligati, captivi & exules in Theutonia maceſcunt: reliqui hereditates ſuas in extraneis transferri videtibus, & domos ſuas ſubiici alienis.

Cur Siculi
ab Henr-
Imp. victi

LXV.

Hæc ex Innocentii geſtis illuſtrare licet. *Deſuncto Rogerio filio Tancredi Regis Siciliæ, quem pater in vita ſua Regem conſtituens, fecerat coronari, eique filiam Iſuchii Conſtantinopolitani Imperatoris duxerat in uxorem, conſequenter etiam pater ejus præ nimio, ſicut dicebatur, dolore deſunctus eſt, relinquens tres filias, & unicum filium parvulum nomine Guillelmum, quem mater ejus Sibilia coronari fecit in Regem. Regno igitur taliter deſtituto, Henricus Imp. aſpirans ad illud occaſione Conſtantia conjugis ſuæ, filia quondam Rogerii primi Regis Siciliæ avi prædicti Tancredi, congregavit exercitum maximum de pecunia, quam extorſit pro redemptione Ricchardi Regis Anglorum nequiter capti, dum rediret de terra promiſſionis ab obſequio Crucifixi. Hic igitur regnum ingreſſus ſine pugna illud obtinuit nemine reſiſtente: præſata vero Sibilia cum filio ſuo, & filiabus, Salernitano quoque archiepiſcopo, & fratribus ejus recepit ſe in quodam Caſtello Siciliæ, cum qua Imperator fecit de pace tractari, & concordaverunt pariter in hunc modum: quod Imperator impoſito juramento conceſſit Guillelmo filio ejus, & heredibus ſuis comitatum Licii, quem pater ejus Tancredus habuerat ante regnum; & addidit ei principatum Tarenti, promittens ſalvare perſonas, & res. Mox autem poſtquam eos in ſua poteſtate recepit, occaſione captata, cepit illos, & quosdam alios nobiles regni, eoſque captivos in Theutoniā deſtinavit, faciens fratres prædicti archiepiſcopi, alioſque nonnullos privare luminibus oculorum; archiepiſcopum vero, Reginam, & filium ejus ac filias in arcta cuſtodia detineri; per-gunt Innocentii literæ:*

Cladis Si-
eulæ ſe-
rics.

Præcepſ
Henrici
victoria.

Pacis le-
ges.

Perfidia
Henrici
Imp.

LXVI.

Verum ne compaſſionis noſtræ ſolatium, qui patientibus ex ſuſceptæ adminiſtrationis debito compati volumus & tenemur, penitus ſubtrahatur, quibus ipſe Dominus jam videtur ex parte placatus, venerabilibus fratribus noſtris univerſis archiepiſcopis & dilectis filiis nobilibus viris marchionibus, ducibus, baronibus, & aliis Alemanniæ principibus dedimus in mandatis, ut dilectam in Chriſto filiam noſtram nobilem mulierem Sibiliam, filium, ac filias ejus & cætero de regno Siciliæ, qui in Theu-

D 2

10.

tonia detinentur a detentionis suæ vinculis ad nos liberata excusatione & dilatione cessante remittant. Inde est quod discretioni vestra per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus si mandatum nostrum forte non fuerit adimpletum, vos in detentores eorum excommunicationis sententiam proferatis, &c. Fuisse tandem Sibilium defuncto jam in vinculis Guillelmo filio, quem Henricus antea excœcarat, atque excœcuerat, ut tradunt Sicularum rerum auctores, una cum filiabus carcere exemptam, atque in Gallias profugisse tradit idem auctor (a), ac Philippum Rogerii Regis defuncti uxorem Constantino-politani Imperatoris Isachii, quem frater Imperio luminibusque orbarat, filiam sibi conjunxisse.

(a) Innoc.
vit. auct.

LXVII. Cum in lugubres Siciliæ calamitates ac funestas conversiones incurrerit oratio, percensendum est nobis, quanto belli turbine hoc tempore fuerit concussa, quantumque diligentiam in eo tuendo Ecclesiæ stipendiario regno Innocentius collocarit. Flagitavit primum quidem Constantia Imperatrix & Regina Siciliæ ab eodem Pontifice, ut eo regno Ecclesiæ fiduciario una cum filio Friderico indueretur, ad novarum rerum cupidos coercendos, concessitque (b) Innocentius gratis Rogerii ipsius patris, fratris Willelmi erga Ecclesiam officiis, ejusque nominis recordatione adductus, spe quoque quam dabat promptissimi obsequii impulsus ipsi, hereditibusque, qui Regis Willelmi ejus fratris Adriano Papæ fidei sacramentum deferentis exemplo, sedis Apostolicæ fiduciaris se profiterentur, legesque sibi dictas observarent, seque vicissim Pontifex ad eam contra omnes invasores defendendam obstrinxit, cumque illa coram Ostiensi episcopo, ab Innocentio ad excipiendum ipsius fidei sacramentum misso, beneficiarium regnum suum esset professâ, adjecit Innocentius, ut ipsa, cum occasio ferret, sibi ac successoribus ligium homagium exhiberet: census vero pro regno attributo mille sciquatorum impositus est.

Constantia Imp.
regno Sic.
a Pont.
induta.

Constantiæ Imperatrici gloriose Regine Siciliæ; ac charissimo filio illustri Regi Siciliæ eorumque heredibus.

Super gentes, & regna &c. Et infra: *Credentes quod prædictorum Regum vestigia vestra regia serenitas in devotione, ac obsequiis ecclesiæ imitetur: vobis, & heredibus vestris, qui sicut dictus Rex Willelmus quondam frater tuus felicitis memorie Adriano Papæ prædecessori nostro exhibuit nobis, & successoribus nostris, & Ecclesiæ Romanæ fidelitatem & hominum exhibere, ac quæ subscribuntur, voluerint observare: concedimus regnum Siciliæ, ducatum Apuliæ, & principatum Capuæ cum omnibus pertinentiis suis: Neapolim, Sa-*

lernum, & Amalfiam cum pertinentiis suis: Marsiam, & alia quæ ultra Marsiam habere debetis, & reliqua tenimenta, quæ tenetis a prædecessoribus vestris hominibus sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ jure detentia, & contra omnes homines adjuvabimus honorifice manutenere.

Pro quibus omnibus coram venerabili fratre nostro Octaviano Episcopo Ostiensi Apostolicæ sedis legato, quem ad juramentum tuum filia Imperatrix recipiendum transmisimus, fidelitatem nobis, nostrisque successoribus, & Ecclesiæ Romanæ jurasti, sicut continetur in duobus similibus capitularibus, quorum unum penes te sigillo nostro, alterum penes nos sigillo tuo aureo signatum habetur. Firmiter repromittens, quod quia præsens præsentem debet hominum exhibere, quancumque nos, aut successores nostri te in aliqua parte regni, quam secure possis adire, ad nostram præsentiam vocaverimus, reverenter accedes ligium hominum præstatura, nisi certum impedimentum, aut necessitas evidens interveniat, quibus cessantibus sine fraude venies ad ligium hominum faciendum. Cum autem tu filii Rex favente domino ad legitimam ætatem perveneris, nobis, & successoribus nostris, ac Ecclesiæ Romanæ fidelitatem & ligium hominum exhiberetis: census vero sexcentorum sciquatorum de Apulia, & Calabria, quadringentorum vero de Marsia, vel æquivalens in auro, vel argento vos, ac heredes vestros statuisstis Ecclesiæ Romanæ annis singulis soluturos, nisi forte impedimentum aliquod interveniat, quo cessante census integro persolvetur. Electiones autem secundum Deum per totum regnum canonice fiunt, de talibus quidem personis, quibus vos, ac heredes vestri requisitum a nobis præbere debeatis assensum. Quod ad Siciliæ præsulum electiones spectat, quarum causa ingentes contentiones exarsere; de iis ita definit Innocentius, ut cum sedes aliqua vacaret obitu episcopi, Romano Pontifici atque Constantiæ, vel heredibus denunciato, de præficiendo ecclesiæ episcopo deliberaretur, eoque electo, regius consensus flagitaretur, antequam ecclesiæ administrationem adiret. Quid porro Constantiæ Imperatrici ob egregia majorum erga Ecclesiam merita in præsulum electionibus concessisset, Siculum clerum certiorum fecit (c), præscripsitque, ut in electionibus celebrandis se gerere deberent, nec minis metuere debilitari se, vel frangi promissis, ac spe paterentur: scirentque omnes electiones, quæ ex imperata forma non fierent, rescindendas. Jussit etiam, ut in agendis litibus libere, si ita vellent, ad sedem Apostolicam provocarent, legatissimeque Apostolicis, cum ad eos missi essent, religiose obsequerentur.

LXVIII.

Census
pro Sicil.
regn. im-
positus.

(c) Ep.
410.

Dum

LXIX.

Dum hæc ageret Innocentius, Siciliæ regno inhiabat Marcualdus, cujus perfidiam & scelerata consilia, quæ in se & filium suum in regno conflabat, agnoscens Constantia, bellum ipsi denuntiavit, ac regio diplomate hostem promulgavit, jussitque subditos ab ipso ut scelesto proditore cavere: sinistram etiam Imperatrix de Gualterio episcopo opinionem concepit, regiumque sigillum, quo ut regni Siculi cancellarius utebatur, eripuit, quod ipsius fratres Marcualdum in regnum duxissent: conciliavit tamen illi Innocentius Gualterium, atque adeo in ipsius gratia constituit, ut Augusta e vivis discessura filium ei regendum committeret. Cum eos tumultus increbrescere ac fluctus sensim extolli atque infremere videret Innocentius, Octavianum Ostiensem episcopum, legatum in Siciliam misit (a), ut impendentis belli minas discuteret, populoque in Constantiæ Augustæ ac Regis Friderici ejus filii fide contineret; atque archiepiscopos, episcopos, priores, abbates, aliosque ecclesiarum in Sicilia prælatos legato obtemperare jussit.

(a) Ep.
411.

LXX.
Constantia moritur.

Innoc. vit.
auct.

Marcuald
infidiat
Siciliæ.

Adierat Siciliam Octavianus, cum Imperatrix Constantia 27. novemb. diem suum obiit, scriptoque testamento Romanum Pontificem regni moderatorem (quam dignitatem regni balium vocabant) ac Friderici tutorem designavit, triginta milia tarenorum, quod monetæ erat genus, ex Regis Siculi redditibus pro defendendo regno attribuit; si quos vero ampliores sumptus alendo militi sustinendoque demandato oneri desideraret, omnes illi ex regio ærario refundendos decrevit: educandum vero Fridericum Panormitano, Montis Regalis, & Capuano archiepiscopis, ac Gualterio cancellario commisit. Ut vero contra Marcualdi tyrannidem affectantis ac se balium Siciliæ ex testamento Henrici Imp. mentientis impetus certandum Innocentio fuerit, sequenti anno differretur, nunc breviter quid de eo Ricchardus de Sancto Germano in suo Chronico afferat, perstringamus; pauca tamen de eo auctore, cujus manuscriptum perverstum in bibliotheca Cassinensi extat, atque ex eo delibatum summa fide exemplar habuimus, sæpius a nobis adducendo, ad illius laudem, quam silentio obruere ac deterere nefas esset, præmittimus; illum, sive veritas spectetur historiæ, sive diligentia, qua præcipua quæ in orbe universo, maximeque in utriusque Siciliæ regno, e quo oriundus erat, gereretur collegit, primis etiam annalium scriptoribus conferendum. In suo ille historiæ proœmio testatur notari se officio functum in oppido, cui a sancto Germano nomen inditum: ea suis annalibus commendasse, quæ vel hausisset oculis, vel a viris fide dignissimis accepisset; ea-

que ad scribendum ratione permotus, quo sequutura posteritas veterum factis erudita aliquam utilitatem delibaret. Sumam porro ille historiam a tempore, quo Guillelmus secundus Siciliæ Rex fatis cessit, sui que ingens desiderium reliquit, & Clementis Papæ anno secundo est auspiciatus. Is vero auctor de Constantia Augusta hoc anno ex humanis exemptam & Marcualdi consiliis hoc prodit: MCXCVIII. Imperatrix ipsa processu temporis S. obiit & prædictum filium unicum Fridericum, & regni balium Innocentio Papæ ex testamento reliquit: dictus vero Marcualdus cognito de morte Imperatricis, congregato malignorum exercitu, quos prece, pretiove conduxerat, regnum non sine illorum, qui erant de regno, auxilio & ducatu intravit, & veniens in comitatum Molisii, in quo fidei suæ reliquæ servabantur, ad dictum Cassinensem abbatem pro pace legatos misit, per quos etiam ipsum, ut sibi regni juraret balium, quod sibi Imperator reliquerat, ut dicebat, requisivit. Quia vero a prædicto abbate hoc obtinere non potuit, nam primo regni ipsius balium dicto Innocentio Papæ juraverat, qui contra ipsum Marcualdum ad jam dictum abbatem duos miserat Cardinales, cum exfortio militum Campanorum & auxilium terræ suæ eundemque Marcualdum excommunicationis vinculo innodaverat, & sequaces illius: ipse sui furoris impatiens cepit more Theutonico in terram monasterii deservire. Hæc auctor de tyranni conatibus & Innocentii sese illi opponentis constantia. Nunc quid contra alterum ferocissimum tyrannum, qui in Septentrione sæviebat, actum fuerit, perstringamus.

Felicio in concepto scelere Marcualdo Tyrannus Suero extiterat, qui tumida ambitione consilia in opus perduxerat, ac Norvegiæ coronam legitimi heredis sanguine stillantem rapuerat, crudelitatemque exquisitissimam in eos, qui ejus tyrannidi restiterant, exercebat: alios spe corruerat, alios ferro prostraverat, alios in exilium exegerat, alios etiam suis fraudibus circumvenerat, ut enim pios ad obsequium alliceret, Clementis Pontificis literas adulterat, inque sui favorem corruerat, licet vero in omnes nullo discrimine ferociret, maxime tamen in ecclesiasticos immanem se præbebat: qua in re divinæ vindictæ æquitas se depromebat, ut præfules, qui illum improbis natalibus infamem antea ad sacros ordines contra Ecclesiæ canones promovissent, ultorem facinoris experirentur. Infurrexit adversus illum Innocentius repulsiisque oratoribus, quos ad sedem Apostolicam miserat, provinciam injunxit (b) Nidrosiensi archiepiscopo, aliisque Norvegiæ præsulibus, ut terras, quæ tyranno parebant, interdicto percellerent, desigerent ana-

Innoc. re-
lictus tu-
tor Frid.
& Balium
Sic.

LXXI.
Suero
Norvegiæ
tyrannus.

(b) Ep.
380.

the-

themate ejus partibus implicitos, ac tyrannidis fautores literasque Apostolicas, quas depravarat, adulterinas promulgarent.

Innocentius &c.

In vestrorum & totius populi Norvagiæ criminum ultionem permittente Domino credimus accidisse, quod usque adeo in vos & totum regnum Norvagiæ tyrannica Sueri crudelitas & violentia detestanda prævaluit, ut & regnum nec electione principum, prout accepimus, nec ratione sanguinis occupavit, & in viros ecclesiasticos ipse quondam ecclesiastico (sicut dicitur) functus officio debacchetur, ecclesias opprimat, clericos persequatur, affligat pauperes, & sæviat in potentes: ita ut divino credatur accidisse iudicio; ut qui secundum etiam suam assertionem illegitime natus, ad sacros non fuerat ordines promovendus, contra sanctiones canonicas assumptus ad eos, fortius in illos deserviat, qui in ordinatione ipsius statuta canonum non servarunt. Consentit Crantzius (a) illum sacerdotium gessisse in Pherogia, additque natione Suecum fabro patre genitum fuisse, atque fugientibus ab Erlingo fufis casu per deserta obvium, se illis ducem præbuisse, fregisse viatores, mentitaque origine Haraldum Hyberniensem avum sibi vendicasse, ac Sivvardo procreatum se finxisse, mox vulgo errori suffragante, totam Norvegiam cædibus, ferro, flammis, ut tyrannidem firmaret, corrupisse. Et infra: Miramur autem non de Deo, qui ad correptionem vestram ejus tyrannidem hætenus toleravit, nec de ipso, cujus spiritus obstinatus in malo, malum dediscere, assuetus iniquitati, non potest: sed de his qui apostatam, sacrilegum & nefandum adhuc etiam sacrilegæ temeritatis ausu sequuntur, & ei præbent auxilium & favorem, cujus tyrannidem persequi potius pro viribus tenebantur, &c. Dat. apud civit. Castell. II. non. octob.

Sacris ini-
tatus.

In Eccle-
siasticos
sævit.

(a) Albert.
Crantz.
Norvag.
J. 6. c. 13.

LXXII.
Solicitati
adversus
illum fini-
tami Reg.
(b) Ep.
381.

Bergen-
ensis
episc. ty-
ranni fau-
tor.
(c) lb. ep.
382.

po Nidrosiensi e gradu dimoveri atque anathemate ritu solemniter feriri iussit. Hujus vero fortem animum collaudavit, qui nullo terrore a tyranno objecto infringi, nullis blanditiis flecti, nullis promissis corrumpi potuerat, ut Sueronis crimen partemque sua auctoritate auget, atque exilium improbæ felicitati prætulit. Tradit Innocentii vitæ auctor, illum Pontificis jussu a Lundensi archiepiscopo benigne exceptum, regni in vafore extincto ecclesiæ suæ felicissime restitutum.

Nec Norvegos modo premebat Suero, verum & Islandos, etiam præfules, & clericos partium suarum studio infecerat: quos Innocentius acerrime coarguit (d), quod Sueronis e sacris eiecit, & apostatæ, & Deo ac sanctis ejus (ut loquitur) ob scelera sua inimici societate se implicuissent; objecit etiam plura alia crimina ut ex eorum turpitudine concepto horrore, ab iis sibi temperarent, pervicaciam erga præfules projectam verecundiam, homicidia, incendia, stupra, aliaque scelera, quæ dicenti ruborem iniiciant. Eadem (e) ad principes & populos Islandiæ scripsit, adjecitque se eorum salutis maxima cura uri, proinde hortari, ut præfules colerent, eorum præceptis obtemperarent, immo ipsi numini in eorum persona id obsequii deferrent, dederent se bonis operibus, ac præsertim elemosynis, quæ instar aquæ crimina, ut Scriptura commendat, extinguant. Præfules vero alloquens, ita pergit eorum ignaviam carpere, qui animas in exitum æternum ruentes a præcipitio non revocarent, justis censuris scelera non insectarentur, populorum sanguinem ex eorum manibus a Deo exactum iri; pastorem enim eos tacendo occidere, quos peccantes non arguat; tum legatum ad eos se missurum pollicetur, quæ omnia in meliorem statum restituat. Ac justissimi sane ob maximam animarum stragem concepti doloris querelas de ignavis iis præfulis effundebat Innocentius, cum ex eorum negligentia veluti ex funesto quodam fonte tot mala emanarent in eas regiones, quæ tandem successorum pari vel majore inertia, hæresi contaminatæ profligatæque fuerunt.

LXXIII.
Islandi
Sueroni
student.
(d) lb. ep.
319.
Eorum
vitia.

(e) Reges.
post can. d.
ep.

Incubuit etiam Innocentius excindendis vitiiis, quæ submotas alias ad Septentrionem regiones turpi dæmonum servituti addixerant, & bonis consuetudinibus, quæ sensim abolebantur atque obsolecebant, confirmandis, inductisque improbis extirpandis. Traditus fuerat mos a primis in Utlandia insula religionis Christianæ satoribus, ut præpositus, qui vices episcopi gerebat, in parochiis perlustrandis synodos cogeret; eos qui scelerum publicorum nota aspersi erant, se sistere juberet, fateri crimen, penitentiamque im-

LXXIV.
Laborat
pro Ut-
landia.

impositam excipere: si accedere contemnerent, vel scelus emendare, contumaces obfirmatosque in crimine anathemate feriret: quam piam consuetudinem tollere populi meditantur, & cum iis qui fidelium consortio depulsi erant, familiariter agere non verebantur. Præterea, pullularant aliæ improbæ consuetudines ut in gradu vetito matrimonia pecuniis erogatis contraherent, ac pro damnis quibuscumque illatis, non nisi ad marcham unani solvendam cogi possent. Ergo ad restituendas probe institutas consuetudines, ac nefarias & injustas antiquandas, præposito de Serand, atque aliis Utlandiæ præsulibus scriptis literis operam, incusso rebellibus censurarum terrore, collocare imperavit; (a) ne vero pontificia jussa eluderentur, Absaloni archiepiscopo Lundensi (b) imposuit, si præpositus ac prælati data imperia exequi negligerent, in eos animadverteret.

(a) Ep.
418.
(b) Ep.
419.

Consulente eodem archiepiscopo sedem Apostolicam, ac deferente, quod cum in Dania more aliarum gentium testamenta non conficerentur, sed ubi aliquis Ecclesiæ vel monasterii pro animæ suæ salute bona conferre cuperet, sive in extremis ageret, sive bona valetudine uteretur, modicum terræ panno involutum altari imponere, vel in extrema pallii ora quod episcopus vel prælatus sustineret, collocare, adhibitisque testibus eam donationis formam, pronuntiare solitum quæ scotatio dicitur, demum consurrexissent quosdam cavillatores, qui eas donationes infringere ac revocare niterentur; idcirco supplicem rogare Innocentium, ne spoliari Ecclesias perturbare pateretur, quibus hujusmodi donationes collatæ fuissent. At rei æquitate adductus Innocentius, datis ad archiepiscopum eundem & clerum Lundensem literis (c) censuras in eos distringere mandavit, qui aliquid in ea re novarent, cum hujusmodi consuetudo non tam factæ donationis quam possessionis traditæ evidens (ut ait) argumentum foret.

(c) Ep.
420.

Exaratis aliis eidem archiepiscopo literis (d) Pontifex ea omnia quæ Adrianus ipse prædecessor in confirmando regno Suetiæ decreverat, ex Cardinalium sententia, sua auctoritate, ut firmum ad sequuturas ætates esset, munivit. Corroboravit præterea primatum Lundensi archiepiscopo in regnum Suetiæ, adeo ut tam Absalonus, quam successores, Suetiæ archiepiscopum consecrarent, qui fidei sacramento, salva suprema pontificis Romani auctoritate, ipsis se adstringeret. Ad obtinendum vero pallium utrumque archiepiscopum legatos ad sedem Apost. transmittere, palliumque ad Lundensem ecclesiam deferri iussit, ac tum Lundensis archiepiscopus, adacto in fidem & obsequium Romanæ Ecclesiæ archie-

Lunden-
sis arch-
episcopus
Suetiæ.

piscono Suetiæ illud daret, quod quidem antea ab Escillo Lundensi erga Stephanum Upsalensem sub Alexandro Papa usurpatum fuerat, ne vero is usus temporum sequutorum injuria obrueretur, quæ a prædecessoribus Adriano, Alexandro, Lucio, Urbano, Clemente, & Cælestino sancita erant, stabilivit. De quo ad eundem Lundensem diploma amplissimum, dedit Innocentius; nunc quid Gnesneni archiepiscopo scripserit intueamur.

Ad comprimensa hostium suorum consilia, refranandosque impetus, ad sedis Apostolicæ præsidium confugiendum ratus Boleslaus Wratislaviensis dux obtinuerat, ut Polonis præsulibus provincia ea imposita esset, ut Apostolica auctoritate in eos censuras expedirent, qui bellum ipsi inferrent; sed ii cum pontificia jussa negligerent, questus est apud Apostolicam sedem, nullum hætenus auxilium ex Apostolico patrocinio se percepisse: unde Innocentius ad Gnesnensem archiepiscopum ac suffraganeos datis literis (e) demandatum ipsis munus exequi, atque in Boleslai impugnatores anathema jaculari iussit. Tradit vero Longinus (f) Boleslaum a filio suo Jaroslao Wratislaviensi ducatu facta cum proceribus conspiratione eiecit. Ardens enim ambitione juvenis id scelus in odium Adleydis novercæ ausus est, quod filios ex ea susceptos præferri sibi a patre conspiceret; dein vero patri conciliatus Wratislaviensi episcopatu ornatus est, suamque ecclesiam donato Nisensensi agro auxit. In aliis etiam Polonia regionibus non nihil barbarum extitit: exempto enim e vivis Waladimiro Haliciensi duce qui a Pannoniis sua ditione deiecit, Casimiri Polonorum ducis beneficio, & armis (g) restitutus fuerat, plures Russiæ principes, inter quos Romanus defuncti nepos ardentius cæteris principatum illum affectabat; contra quos movens Cracovia Lestko albus Halicienses obviam officiose factos perhumaniter excepit; dein mutatis animis in arma coortos fudit, arcemque ad deditionem compulit, demum magnis controversiis agitatis, quamvis illam in provinciæ formam redigere, ac Polonia conjungere percuperet, beneficiario jure Romano tradidit, ne si id negaret, impendente jam a Miecziſlao majoris Poloniae duce bello hostium numerum auget, atque a fronte & tergo peteretur.

LXXVII.

(e) Ep. 43.
Boleslaus
a filio c-
jectus.
(f) Long.
hif. Pol.
hoc anno

(g) Long.
hif. Pol.
hoc anno

Lestko
tribuit
Halicien-
provinciam
Roman.

Nec pacatæ adhuc erant in Ungaria res; quamvis enim in suscepto primum, ut vidimus, Pontificatu Innocentius curas in eo regno ad pacem adducendo posuisset, mota tamen inter Regem, fratremque discordia nondum sopita erat, ad quam iterum componendam literas Apostolicas Andreæ duci scripsit, quibus post exornatum multis laudibus Ungariæ

LXXVIII.
Turbæ in
Ungaria.

regnum; quod semper sedi Apostolicæ fidi-
simum extitisset, atque etiam ipsius Be-
la pater, dum schismatis funesti tempestate
concuteretur Ecclesia, pro illius dignita-
te periculosissimum bellum in schismati-
cos suscipere non veritus esset, significa-
vit (a) incredibili se conciliandæ inter
ipsum, ac Regem pacis cupiditate arde-
re, atque ad eam amplectendam pater-
ne adhortari, quam si respueret, sciret
se Strigoniensi, & Colocensi archiepisco-
pis provinciam tradidisse, ut in ipsum fau-
toremque anathema fulminerent. Subdi-
tur in regeſto, eodem exemplo literas
Strigoniensi, & Colocensi archiepiscopis
ſcriptas: nimirum ut in regni perturbato-
res intentato cenſurarum eccleſiasticarum
terrore inſurgerent. Ob hos tumultus Un-
gariæ Regi Innocentius indulſit, (b) ut
comitem Mozonem, atque alios viginti
viros nobiles, qui cruce erant inſigniti,
ac profeſſionem Syriacam voverant, in
Ungaria ad ſervandam pacem, frangen-
doſque rebellium impetus retinere poſſet.

(a) Inn. I.
I. ep. 270.

Conce-
duntur
Regi cru-
ceſignati
aliqui.

(b) Ep.
269.

LXXXIX.
Res Ter-
ræ ſanctæ.

Defluxit ad Terræ ſanctæ res ora-
tio, quarum lugubrem ſtatum deſcri-
pturi ex literis Innocentii nonnulla præ-
mittimus. Exempto ex humanis Henrico
comite Campaniæ, eodemque Rege Hiero-
ſolymitano Aimericus Rex Cypri du-
cta in uxorem ab eo relicta vidua Regi-
na Hieroſolymitana ſacri regni ſcep-
trum capeſſivit; ad quem in Terram ſanctam
adducendum cum Tyri episcopos expe-
tente Chriſtiano exercitu, nec tum relu-
ſtante Patriarcha Hieroſolymitano profe-
ctus eſſet, celebrandis regiis nuptiis Pa-
triarcha vehementius affinitatis objecto im-
pedimento obſiſtere, Tyrique episcopum
in odium, & invidiam apud Romanum
Pontificem literis aculeatis vocare cona-
tus eſt; mutata dein voluntate Regem,
Reginamque matrimonio jam perfecto
corona redimivit: Patriarcham Innocen-
tius perſtrinxit literis (c) ſuis, quod vel
male prius contradixiſſet, vel ignave po-
ſtea aſſenſiſſet, ſe vero poſt excuſſam
rei veritatem, juſte in ipſum animadver-
ſurum; carpiſit etiam quod tum ipſe, tum
alii Syriæ præſules mutuis ſe convitiis la-
ceſſerent, alerent odia, invicem famam
alienam roderent, atque obſcurarent, un-
de pravum exemplum in populos emana-
bat, divinaque iracundia exaſperabatur,
quam potius orationibus, vigiliis, jeju-
niis, aliſque, ut ait, operibus charita-
tis, mollire debuiffent.

(c) Epist.
517.
Objurga-
tur Pa-
triarch.
Hierofol.

LXXX.
Rex Cy-
pri ele-
ctus Rex
Hierofol.
(d) Ep.
436.

Elegerant porro in Regem Aymericum
Transmarini principes concurrentibus cer-
tatim omnium ſtudiis, ut Innocentius ad
Tripolitanum comitem datis (d) literis
teſtatur, quod magna ſpes de promo-
vendis Terræ ſanctæ rebus, magnif-
que ex Cipro ad debellandos Sarrace-
nos (conjunctis iis regnis) auxiliis eli-

ciendis, contrahendiſque aſfulgeret: ne
vero interim laboraret Cyprus, dum Hiero-
ſolymitanis rebus ſubveniretur, rogavit
Pontifex Tripolitanum comitem, cum Cy-
pri Rex e regno ſuo tuendæ Terræ ſan-
ctæ cauſa diſceſſiſſet, ac deſerta, qua-
fruebatur quiete, adeundis laboribus, pe-
netrandiſque periculis caput objeciſſet, ut
ſi qua neceſſitas poſtularer, ad defenden-
dam Cyprium advolaret. Ad ſimilem ſe-
rendam opem principem Antiochenum,
magiſtrum, & fratres militiæ templi (e)
eſt adhortatus. Conſuluit etiam novi Re-
gis Hieroſolymitani, Reginæque auſpiciis,
ipſoſque, ac regnum, & omnia, quæ in
ſuam ditionem redacturi eſſent, in Apo-
ſtolicam clientelam admifiſit. Ne vero di-
ſiparentur vires tranſmarinarum regio-
num, quæ maxime ad frangendos Sarra-
cenorum conatus erant neceſſariæ, ſi or-
ientales in occidentem, ut conſueve-
rant, ad luſtranda Apoſtolorum limina
tranſfretarent, nuncupati voti religione
eos liberavit, (f) modo aliquam pecu-
niam in bellum contra Sarracenos inſu-
mendam elargirentur.

Rogati
principes
Cipro ad-
eſſe.

(e) Regeſt.
poſt eand.
ep.

(f) Ep.
437
Orienta-
les libe-
rati voto.

Propoſuit vero Aymerico egregia præ-
cepta Pontifex, quibus mores regioſ
perpoliret, regnumque optime adminiſtra-
ret, ubi enim ipſius oratorem ſe excep-
ſiſſe, ac perhumaniter audiſſe præſatus,
gratulatuſque eſt, quod elidendis Sarra-
cenorum conatibus ſe accinxiffet, hortat-
us eſt (g), ut quanto altiore ſaſtigio
emineret, tanto magis demitteret ſuper-
bos ſpiritus, divinam opem imploraret,
ſine qua ipſius impetus inanes reciderent,
demum certiſſimi ſubſidii ſpe implevit.

Præcepta
Hier. Re-
gi tradi-
ta.

(g) Epist.
485.

Nec vana pollicebatur, toto enim pe-
ctore cogendis ex Gallia, Ungaria, An-
glia, Italia, auxiliis incumbere, ut de-
monſtrant literæ ad Narbonenſem archi-
episcopum, & ſuffraganeos datæ Reate
xviii. Kal. Septemb. quæ etiam ad alios
præſules, principesque orbis Chriſtiani
miſſæ fuere: iis enim, ubi Hieroſolymæ
ſub Sarraceno jugo calamitoſiſſimum
ſtatum, ſepulchrum Domini, quod Pro-
pheta glorioſum prædixerat, prophanat-
um deſcripſit, induxitque Sarracenos
Chriſtianiſ inſultantes, enarrat, quid Ger-
mani in Terra ſancta egerint, ut Bery-
thum a Sarracenis deſertum ceperint, au-
ditaque Henrici Imperatoris morte, me-
tu perciti in occidentem intempeſtively re-
dierint; Sarraceni vero erectis, & con-
firmatis animis magna Chriſtianorum tru-
cidata multitudine expugnarint Joppen,
ac per reliquas terras diſfuſi omnia va-
ſtent, tantoque terrore perſuſi ſint Chri-
ſtiani, ut ex urbibus pedem efferre non
audeant. Quare ipſos hortatur, (h) ut ze-
lo incitati in arma contra ipſos proſiliant.

(h) Inn. I.
I. ep. 334.

Exiſtente quondam in caſtris arca Do-
mini Sabaoth, Urias domum ſuam ingredi

recuſavit, a licito etiam uxoris ſe compe-
ſcens amplexu: nunc vero principes noſtri
gloria Iſrael, de loco ſuo in injuriam no-
ſtri tranſlata vacant adulterinis amplexi-
bus, deliciis & divitiis abutentes, & dum
ſe invicem inexorabili odio perſequuntur,
dum unus in alium ſuas nititur injurias
vindicare, non eſt quem moveat injuria
Crucifixi, non attendentibus ipſis, quod
jam inſultant nobis inimici noſtri dicentes:
Ubi eſt Deus veſter, qui nec ſe poteſt,
nec vos de noſtris manibus liberare? Ecce
jam prophanavimus ſancta veſtra: ecce
jam ad deſiderabilia noſtra manum exten-
dimus, & ea loca impetu primo violenter
invaſimus, & vobis tenemus invitis, in
quibus ſuperſtitionem veſtram principum
ſingitis ſuſcepſiſſe. Jam infirmavimus, &
confregimus baſtas Gallorum, Anglorum co-
natus eliſimus, Theutonicorum vires com-
preſſimus; nunc ſecundo Hiſpanos domuimus
animoſos, & cum omnes virtutes veſtras
in nos duxeritis concitandas, vix adhuc
in aliquo profeſciſtis; ubi ergo eſt Deus
veſter? exurgat nunc, & adjuvet vos,
& ſiat vobis, & ſibi proteſtor. Theutoni-
ci ſiquidem qui ſe præſumebant inauditum
de nobis reportare triumphum, ad nos ve-
hementi ſpiritu tranſfretarunt, & cum
ſolum caſtrum Baruth nullo defendente ce-
piſſent, niſi eos, ſicut & alios principes
veſtros fugæ beneficium liberaſſet, in ſe
potentiam noſtram graviter fuiſſent exper-
ti, & eorum ſtragem ipſorum ſoboles per-
petuo deploraret. Reges enim, & princi-
pes veſtri, quos dudum de terra fugavi-
mus Orientis, ut timorem ſuum audendo
diſſimulent, ad ſuas latebras, ne dicamus
regna, reverſi, malunt ſe invicem expu-
gnare, quam denuo vires noſtras, & po-
tentiam experiri. Quid igitur ſuper eſt,
niſi ut his, quos fugientes in excuſatio-
nem veſtram ad terræ cuſtodiam dimiſiſtis,
gladio ultore peremptis, in terram veſtram
impetum faciamus, nomen veſtrum, & me-
moriæ perdituri? Qualiter ergo, fratres,
& filii, opprobria exprobrantium repelle-
mus, qualiter eis poterimus reſpondere,
cum eos pro parte verum proſequi videa-
mus, ſicut nuper ad audientiam noſtram
certa ſignificatione pervenit: recepimus e-
nim literas de partibus tranſmarinis, quod
cum Accon navigio perveniſſent, caſtrum
Baruth obtinuerunt nemine defendente.

LXXXII
Capitur
Berythus
a Germa-
nis.
Chron.
Slav. I. 5.
c. 4.

Berythum appellat Lubecenſis, adici-
que Coruthum a Germanis cinctum obſi-
dione, quæ cum in longum tempus tra-
heretur, cepto deditioſis tractatu ſæpius
aliquorum temeritate diſcuſſo, annonæ
que in caſtris ingraveſcente, percrebuiſ-
ſe advenientis Saphatini, qui maxima e
Perſide, Media, Damasco contractas co-
pias ſecum rapiebat, terrorem, habito-
que bellico conſilio, ipſo Purificationis B.
Virginis pervigilio indictum omnibus, ut
Ann. Eccl. Tom. XX.

ſequenti die omnes ad conferendas cum
hoſte manus expediti, ſuccinctique eſſent,
cumque omnes magno ardore impetum
in hoſtem facere paratiſſimi eſſent, diſſe-
minatos cæcos ſufurros cancellarii Imper-
rii familiam, aliorumque principum ſu-
pelleſtile tota, aliſque impedimentis col-
lectis verſus Tyrum iter arripuiſſe, mox-
que exorto tumultu omnes in præcipitem
fugam ſe effuſiſſe, relictis iis tantummo-
do, qui morbo impliciti, vel ſauciati
erant, quos barbarica rabies abſumpſit.
Nec mirum ſi hoſtilis exercitus Chriſtia-
nos ſolo terrore diſſarit, cum ii crimi-
nibus graviffimis divinam iracundiam la-
ceſſiſſent; plures enim, inquit auctor,
qui divini nominis defendendi amore uxores
propriæ reliquerant, meretriciſ blanditiis
deliniti ſceleri indulgebant; unde
& divinum numen in eos, quos crimen
inſtabiles fecerat, iras laxaſſe viſum eſt,
cum fugientes fulguribus, tonitruis, ful-
minibus, grandine, pluvia, eluvionibus-
que maximis fatigaret.

Adventu
Saphatini
fugiant.

Sarraceni vero in Joppem facientes im-
petum, ex adverſo eam per violentiam
occuparunt, & caſis multis Chriſtianorum
millibus eam funditus deſtruxerunt. Ve-
rum Theutonici, rumoribus de morte Im-
peratoris acceptis, non expectato paſſagii
tempore, naſes reduces aſcenderunt; unde
Sarraceni, qui ad reſiſtendum eis exerci-
tum paraverant copioſum, in terram Chri-
ſtianorum adeo debacchantur, ut Chriſtia-
nis nec ſine periculo civitates egredi liceat,
nec in ipſis ſine formidine remanere, im-
mo eis gladius foris imminet, metus intus.
Eadem confirmantur a Lubecenſi, qui ait
(a) Joppe a Sarraceniſ obſeſſa Henricum
Regem Hieroſolymitanum eo accuriſſe,
Chriſtianoſque plus æquo generoſos præ-
cipiti eruptione temere in hoſtem facta
primo impetu caſis pluribus, vertiſſe alios
in fugam qui tandem collectis animis con-
globati Chriſtianos repulſe, quos cum
perſequerentur atrocius, cives metuentes,
ne Sarraceni permixti fugientibus ingre-
derentur Joppen, portas occluſere, at-
que ita Chriſtiani in civium conſpectu
trucidati; illos Germanos fuiſſe refert au-
ctor, atque Italorum, & Anglorum, qui
in urbe erant, in eos invidia, & odio
oſtili gladio expoſitos, nec multo poſt
urbem a Sarraceniſ expugnatam. Regem
vero Henricum magno mœrore ob in-
gentem Chriſtianorum ſtragem editam,
perfuſum Acconem revertiſſe: ſubditque
de funeſta illius morte, dum ſolus cum
altero ad colligendam frigidiorum auram
ſuper exedras ſtaret, ſubito cecidiſſe, &
fracta cervice expiraſſe; cui Stadenſis
conſentientia tradit, his verbis (b):
Rex Hieruſalem nocte ſurrexit, ut urinam
proiiceret, & de fenestra cadens fractis cer-
vicibus expiravit, & cliens ſimilitar qui
eum

LXXX.
III.
Joppe oc-
cupata a
Sarraceniſ.

Redeunt
Germani
audita
Imp. ne-
ce.

(a) Chron.
Slav. I. 5.
c. 2. &
c. 5.

Clades
in Jop-
penſi ob-
ſidione.

Funeſta
mors
Henrici
Regis
Hier.

(b) Stad.
in Chron.

eam revocare curabat, hæc Stadenſis. De ſucceſſore vero agens Lubecenſis, appellatum aſſerit a principibus Regem Tyri, & cum vidua Regina nuptias contraxiſſe. Sed jam nos Cypri Regem illum fuiſſe ex literis Apoſtolicis vidimus; de diſceſſu vero Germanorum præcipitato, eadem quæ Pontifex refert: triſti allato nuncio de obitu Henrici Imperatoris, qui in Sicilia anno ſuperiori diem clauſerat, principes commotos reditum protinus adornaſſe, poſt ſolutam Coruthi obſidionem, atque appetente Martio paucis relictis mare conſcendiſſe, ita formidanda initio illa Germanorum expeditio evanuit, cum Sarracenum Imperium ab iis evertendum videretur, iſſique abeunſibus arctius a Sarraceniſi Christiani premi cœperunt; ad quos juvandos egregia hac adhortatione Occidentales incendit Innocentius: *Si Deus ſubiit mortem pro homine, dubitavit homo mortem ſubire pro Deo; cum non ſint condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis: negabit etiam ſervus Domino divitias temporales, cum Dominus ſervo divitias largiatur æternas, quas nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcenderunt.*

Subiicit Pontifex ſe duos Cardinales ad inſtruendam cruce ſignatorum expeditionem promovendamque, Romanæ Eccleſiæ ſumptibus ſuſtentandos mittere, atque alterum Petrum S. Mariæ in via lata diaconum Cardinalem in Gallias ire juſſum de induciis inter Francorum, & Anglorum Reges conciliandis acturum, ut ex utroque regno vires cogantur, de quibus nos ſupra; alterum vero Siſſridum tit. S. Præxedis præſbyterum Cardinalem Venetias ad claſſem adornandam deſtinare: tum, proſecturis ſedis Apoſtolicæ clientelam, reliquas criminum labeſ poſt exceptum exomologæſeos ſacramentum delendas, aliasque prærogativas pollicetur; tum remittendas iis, qui ære alieno obſtricti ſunt pecuniarum uturas, creditoresque ad eas relaxandas, reſtituendasque pro eo tempore, quo arma geſſerint, compellendos; tum addit animos, ac bona ſpe implet ſuis divinum numen cœleſti ope non deſuturum.

Antequam vero ſuperiores literas daret, ac Germanos ex Syria vela feciſſe didiciſſet, accepto imminentis eorum reſſitus nuncio, ex Italia colligere vires lægerat, ne omni auxilio Terra ſancta deſtitueretur, ac lugubres literas (a) per Siciliam, Apuliam, Calabriam, Thuſciam ſparſerat, quæ Syracuſano epifcopo, atque abbati Sambuciendi inſcriptæ ſunt, quibus propoſito inſeliciffimo Terræ ſanctæ ſtatu, quæ ſanguine Chriſtiano furore barbarorum fuſo madebat, elegantiffime adductis pluribus ſacræ Scripturæ oraculis depiſto diſſerit, ut Apoſtolica

ſedes ſæpius fideles incendere conata ſit, ut filios (ſic enim loquitur) in injuriæ paternæ vindictam, & fratres armaret in fraterni excidii ultionem, ac licet plures Reges, principesque correptis ſacris armis in Syriam ad reparandas illius res proſecti eſſent, tamen quia, ut eventus docuit, turgerent ſuperbia, atque humana magis quam divina potentia freti eſſent, omnes illorum conatus a barbaris fractos, debilitatoſque fuiſſe, qui ſi æterno numini divino amore conjuncti fuiſſent, tanto robore cœlitus fuiſſent induſti, ut vel unus Chriſtianus mille, & duodecim millibus Sarracenorum proſligandis par extitiſſet: non ideo tamen abiiciendos animos, tandem enim placidum, ac propitium Deum futurum, ne partas victorias Sarracenus potentæ ſuæ adſcribat, & Chriſto procaciter inſultet; tum hæc graviffima librat, ſubjungitque. *Quis igitur in perſona propria pro eo laborare recuſet, imo etiam extrema pericula ſuſtinere, qui pro nobis crucis patibulum ſubire voluit, ut inimici a nobis expelleret poteſtatem. Quis ſua denegat illi, qui nobis & eſſe contulit, & habere; qui centuplum retribuit in præſenti, & in futuro præmia pollicetur æterna: nam & ſecundum Apoſtolum, pietas promiſſionem habet vitæ, quæ nunc eſt, & futura. Quis pro eo mori denegat, qui factus eſt pro nobis obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis, qui habet poteſtatem corpus & animam perdere in gehennam, & ſecundum multitudinem miſerationum ſuarum brevi temporis ſpatio mortis compendio vitam iſtam in æternam potens eſt commutare. Ad dit ſe omnibus Siculis imperaſſe, claſſem comparent, commeatuque illam inſtruant: cum enim Germani, ut accepit, reditum apparent, rem plenam periculi futuram, ſi nulla in Palæſtinam auxilia ſubmitterentur, ac non modo amiſſa non reparatum iri, ſed quæ ſuperſint, graviffimum diſcrimen aditura: tum hortatur epifcopum Syracuſanum atque abbatem Sambuciensem, ut arbes, oppida, & pagos Sicilia obeant, & Chriſtianos ad arma pro tuendo Chriſti nomine, inſurgendaque Sarracenor. tyrannide corripienda incendant, ampliſſimam criminum veniam crucem induturis proponant; ſubditurque, eadem ſententia per Apuliam, Calabriam, ac Tuſciam literas Apoſtolicas ſparſas fuiſſe.*

Aliis etiam eloquentiæ Chriſtianiæ gloria florentibus viris Liddeni epifcopo (b), Tranenſi archiepifcopo, epifcopo Caperſanenſi, priori S. Andreæ de (c) Benevento, abbati de floribus, aliisque pluribus provinciã demandavit, ſacrum bellum in Sarracenos pro concione promulgarent, ſe Cardinales Piſas, Januam, Venetias pro ornanda claſſe miſiſſe, magna

LXXXV.
(b) Epif.
341. &
342.
(c) Reg.
poſt eand.
ep.

ex

Inſtructa plurima navigia.

(a) lb. ep.
404.

Epifcopi collectas pro bello ſacro agunt.

(b) lb. ep.
407.

Reſtituitur Eccleſiæ Folcar. comes.

(c) Ep.
405.

(d) Ep.
395.

Sollicitatur Remundus.

LXXXVI.
Provocatur Alexius ad verſus Sarracenos.

(e) Epif.
351.

ex Gallis & Anglia conciliatis Regibus auxilia ſperari: juſſit etiam variis in locis ab archiepifcopis concilia provincialia cogi & celebrari, in quibus de comparandis pro milite ſtipendiis ageretur, quod probant literæ (a) ad Ebredunenſem, Arelatenſem, Aqunenſem archiepifcopos data: ne vero ſiniſtra ſuſpicio aliquem imbueret, Pontificem indiſtas in Terram ſanctam pecunias ad ſua commoda derivaturum, præcepit, ut ex ab epifcopis dioceſanis cogentur, atque e Templarii unius, alteriſque hoſpitalarii conſilio pro ſtipendiis non effuſe, ſed frugaliter erogarentur, de quo ad Piſanum archiep. Epifc. Urbinatem, Camalduli, & S. Fridiani priores extant literæ. (b)

Studit etiam Pontifex impios in Crucifixi obſequium traducere, atque ad condonationem criminum obtinendam imponere conſuevit, ut ſumptis armis in Terram ſanctam proficerentur, ita Vv... comitem Folcarciensem virum ſceleratum, qui Eccleſiæ fideles oppreſſerat anathemate percuffum, jam nobilis viri R. de Ago opera ad officium redeuntem in arma ſacra proſilire juſſit, atque ab R. Maſilienſi præpoſito ea lege communioni fidelium reſtitum iri eſt pollicitus. (c) Similia Remundo comiti Toſoſano viro ſceleſto ad Eccleſiam, a qua amputatus fuerat, reſtituo propoſuit (d), egregiaque avi ipſius in Terra ſancta facinora edita, ante oculos conſtituit, ut tum præteritis criminibus ſuſceptam labem detergeret, tum ad æquandam majorum gloriam deſenſa Chriſti cauſa ſe incitaret. In excitando etiam ad bellum ſacrum Alexio Græcorum Imp. omnes conatus ſuos collocavit.

Reparare Terræ ſanctæ res, atque Sarracenor. potentiam evertere poterant Græci, ſi ſuas cum Latinis vires conjunxiſſent, tum quod armis, opibusque florenter, tum quod facile in Syriam traicere poſſent. Ad eos ergo in opus adeo pi-um, atque ad Eccleſiam revocandos conatus ſuos Innocentius contulit. Porrexe- rat illi tractandæ rei occaſionem Alexius, qui ut Innocentii vitæ auctor enarrat, Pontifici recenter ad ſolum Apoſtolicum eveſto, ſuos oratores muneribus pretioſiſſimis onuſtos miſerat, rogatque ut per legatos Imperium luſtraret, qui adeo urbane invitatus Albertum, & Albertinum cum literis ad Alexium miſit quibus ipſum hortatus eſt, (e) ut cæterorum principum, qui Chriſtiana religione imbuti erant, exemplo ad Mahumeticam ſuperſtitionem excindendam præſto eſſet, atque ad conciliandos ſchiſmaticos operam navaret, nec ſe ignave illatam Romanæ Eccleſiæ injuriam, e cujus obſequio ſe Græci ſubduxerat, toleraturum.

Imperialis excellentiæ magnitudo, ſi ſe coram eo humiliaverit, qui humilia reſpicit, & alta a longe cognofcit, & ſuper eo Ann. Eccl. Tom. XX.

ſui ſtabiliverit Imperii fundamentum præter quod aliud poni non poteſt, quod eſt ipſe Jeſus, & ſuper quo ipſe Dominus noſter naſcentis Eccleſiæ poſuit fundamentum, ſuper hanc petram (inquiens) ædificabo Eccleſiam meam, exaltabitur, & elevabitur; quoniam omnis, qui ſe humiliat, exaltabitur ſecundum teſtimonium veritatis, & firmabitur, & non ſectetur: quoniam ædificium, quod ſuper hoc fundamentum conſiſtit, nec caſum timet, nec ad machinas formidat hoſtiles. Ut autem firmius, & fortius Imperium tuum in hujus fundamenti firmitate perſiſtat, oportet ut Deum univerſis tuis affectibus anteponas & ſponſam ejus Romanam Eccleſiam, cujus ipſe fundamentum, & fundator exiſtit, præcipue veneris, ut dum in dilectione ſponſi, & ſponſæ perſiſteris unitate, ex nulla parte celiſtitudinis tuæ ſublinitas quatiatur. Veriſſima hæc oracula extitere: cum enim monita pontificia obriviſſet ſchiſmatico ſaitu Alexius, aliquot poſt annis in odium ſchiſmatis a Gallis & Venetis cruceſignatis Imperio depulſus eſt, quam perniciem, ſi obſequutus fuiſſet Innocentio, a ſuo capite propulſaſſet; pergit Innocentius.

Verum non ut ad detractationem, ſed tuam potius correctionem loquamur, miramur non modicum, murmurat etiam adverſum te populus Chriſtianus, immo & ipſe Jeſus, ubi ille te increpat: Hoſpes fui, & non collegiſti me, infirmus, & non viſiſtaſti me, in carcere, & non veniſti ad me. Cum enim peccatis noſtris exigentibus venerint gentes in hereditatem Domini, & coinquinaverint templum ſanctum ejus, immo & ipſum Jeſum Chriſtum quodam modo captivaverint, lignum ſanctæ Crucis, in qua ſalus mundi pependit, & delevit chirographum moris antiquæ, in qua etiam Apoſtolus ſe aſſerit gloriari: *Mibi abſit, (inquiens) gloriari niſi in Cruce Domini Noſtri Jeſu Chriſti, nec Chriſto exuli ſubvenire, nec ad liberationem Terræ natiuitatis ipſius intendere haſtenus, ſicut debueras, curaviſti: cum tamen, ex vicinitate locorum, & abundantia divitiarum tuarum, & potentia, qua inimicos Crucis munere divino præcellis, id potueris commodius, & expeditius aliis principibus adimplere. Eſt etiam aliud propter quod * ſolum adverſus te, immo adverſus Romanam Eccleſiam, quæ id haſtenus, quaſi ſub diſſimulatione tranſiit, murmurat populus Chriſtianus. Cum enim Dominus noſter unam ſibi ſponſam elegerit non habentem maculam, neque rugam, juxta quod in Canticis proteſtatur: Una eſt (inquiens) dilecta mea, ſponſa mea, columba mea: & in Evangelio dicit: Alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, ut fiat unum ovile, & unus paſtor: Cum etiam inconſultis tunica Chriſti diſiſa non fuerit, & in ſymbolo contineatur expreſſe: Credo in unam*

LXXXVII.

Probatur Eccleſiæ unitas.

* non

LXXXIV.

Legatus Venetias pro claſſe miſſus.

(a) lb. ep.
301.

nam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam; Græcorum populi ab unitate Apostolicæ sedis, & Romanæ Ecclesiæ recedentes, quæ disponente Domino cunctorum fidelium mater est, & magistra sibi aliam ecclesiam confinxerunt, si tamen quæ præter unam est, ecclesia sit dicenda. Adjecit alias ad Patriarcham Constantinopolitanum litteras (a) quibus postquam differuit ut divinum numen repudiata synagoga, Ecclesiam ex gentibus sibi condiderit, eamque beato Petro & successoribus regendam commiserit, hortatur, ut suas partes in tollendo schismate adhibeat, atque ad recuperandam Terram sanctam Christi imbutam sanguine, ac Sarracenorum flagitiis, & sacrilegiis contaminatam Christiano cultui asserendam Alexium Imperator. permoveret.

(a) Lib. 1. ep. 352.

LXXXVIII.

Hæsit in perfidia Alexius & Romanæ Ecclesiæ conjunctionem, ac Terræ sanctæ reparationem sprevit, cui dispar admodum Armeniæ Rex, qui cum pro singulari studio ab Ecclesia Romana, & Im-

perio Occidentali insignia regia poposcisset hoc anno, a Maguntino Archiepiscopo iis est redimitus, de quo hæc Chronicon Slavorum: Remansit dominus Moguntinus & dominus Vverdensis, & quidam de nobilioribus cum populo Dei, misericordiam ipsius, & consolationem expectantes. Moguntinus tamen tunc aberat in Armenia constitutus pro coronando Rege ejusdem terræ, ad quod tamen negotium cancellarius deputatus fuerat, qui ut dictum est, in Cypro similia perpetraverat (de eo auctor c. 2. egerat, ubi ait Cypri Regem tunc a Græcis, quorum erat stipendiarius, descivisse.) Sed cum esset apud Baruth, visum est principibus, ut remanente cancellario, Moguntinus vicem ejus suppleret, & ipsum Regem diademate imposto ad titulum Romani Imperii coronaret. Subdit auctor perfecta regiæ consecrationis celebritate, Maguntinum archiepiscopum pacem inter Armeniæ Regem, & principem Antiochiæ magno Terræ S. com- modo conjunxisse. [1]

Inter Arm. Reg. & P. inc. Antioch. pax.

NOTÆ [1] In exitu anni hujus hæc addenda suppetunt ex annalibus contractis. Condita est hoc anno nova familia religiosa, quæ a permutandis captivis S. Trinitatis nomen accepit, cujus magister B. Joannes de Matha sanctitatis exemplis divinisque illustrationibus conspicuus institutus est ab Innocentio cum inter divina peragenda sese obtulisset Dei angelus in altari qui nivea veste amictus, distinctoque pectore cruce cujus recta linea purpureo, transversa ceruleo colore intermicabat, consistentibus ex utroque litere hinc christiano, inde aethiopo, in quorum vertices cancellatas manus demittebat: quod divinum ostensum non modo ad posteros veteri traditione dimanavit, verum etiam insigni Petri II. Aragonum regis diplomate, quarto Innocentii pontificatus anno consignato (extat in regio archivio Barchinonensi) confirmatur. Singularem vero benevolentiam studio insignibus beneficiis Innocentius hunc ordinem, cujus princeps monasterium fuit in Gallia cui Cervi frigidum nomen inditum est in quo B. Felix Valesius regia stirpe satus incluruit, complexus est, ut ex ejus literis 451. & 459. constat. Hæc Annalista.

Ordinis SS. Trinitatis redemptionis captivorum exordia cum hoc anno vulgo chronologi componunt, quibus fidem adstruit eorum temporum scriptor Albericus monachus in suo chronico a Leibnitio vulgato Accession. historic. to. II. cujus Alberici verba inferius dabo. Nec ego quidem his testibus refragor si de initio operis suscipiendi consilio agatur. Quod vero ajunt quidam S. Johannem de Matha primum ordinis illius authorem hoc anno Romam venisse ejus confirmationem petiturum, quam & impetrasse beneficio angeli cujusdam qui sacris operanti Innocentio die festa S. Agnetis januarii die XXVIII. per visum apparuit; id ego ad annum sequentem 1199. revocandum censeo. Hoc enim anno 1198. die illa januarii pontifex nondum sacerdotio initiatus erat, ut Annalista num. 6. notat. Nec est cur reponant ex fide veteris brevii ordinis SS. Trinitatis constare venisse illum Romam anno 1198. Innocentii pontificis anno primo; nam vulgari ejus ætatis more, Gallis præsertim familiari, annus novus a pascha sive a die XXV. martii exordiebatur; & Innocentius annorum suorum epocham non ab electione sed a die consecrationis ducebat. Ex quo fit ut annus 1199. januario mense & annum 1198 & primum Innocentii annum tunc referret. Hanc rationem difficultatis expediendæ si nosset Pagius ad annum 1198. IV. melius profecto lectoribus persuasisset, quam obtrudendo mirum illud paradoxum, nempe Missam celebrare perinde esse rudi ætatis ejus stylo ac Missam auscultare. Cæterum de novo ordine SS. Trinitatis, juvat hic proferre celebre testimonium Alberici, qui ad hunc annum 1198. ita scribit: Hujus (Innocentii) anno primo surrexit novus ordo fratrum domus S. Trinitatis per quemdam Magistrum Joannem de Francia cooperante sibi Papa, & ille magister apud Cerfroy juxta Wandeluz in possessione cujusdam militis Rogerii miraculose de Halopia liberati primam domum suam instituit. Ipsi itaque sub obedientia pralati domus sua, qui minister vocatur, in castitate, & sine proprio debent vivere, omnes Ecclesia hujus ordinis intitulantur nomine S. Trinitatis. In unaquaque tres erant primo clerici & tres laici præter suum dispensatorem, qui, ut præmissimus, minister est appellatus. Hujusmodi parvas congregationes habent in Francia, Lombardia, & Hispania, & etiam ultra mare usque ad sexcentas, sed sunt aliqua personis multis jam abundantes. Generale capitulum apud Cerfroy habent diocesis Meldensis in octavis pentecostes. Omnes res suas undecimque licite veniant, debent in tres partes æquales dividere, quarum duabus habent vivere, & supervenientibus pauperibus dividere; tertiam vero partem ad redemptionem captivorum, qui sunt incarcerati pro fide Christi reservare. Redimunt autem non solum christianos a Saracenis, sed & Saracenos a Christianis (hinc ordinis stemma Christianum & Aethiopem captivum exhibens) ut ipsum pro Christiano captivo possint commutare Saracenum. Ordo quidem commendabilis est, sed multam habet materiam evagandi. Quod asinos, & mulos equitant, primo fuit institutum causa humilitatis, & causa etiam paupertatis. MANSE

I. **O**ffert sese nobis annus Christi millesimus centesimus nonagesimus nonus indictione secunda, felix quidem Ecclesiæ, si ipsam novis duobus sanctitatis luminibus collustratam, si ejus gremio Dioclios Dalmatasque receptos, Bulgaros ad conjunctionem provocatos, in obsequio confirmatos Armenos, Livones Christi cultu imbutos, Occidentales triumphali Crucis signo ad res Terræ sanctæ reparandas insignitos spectemus; verum luctuosus, si hæreticos passim in diversis provinciis se efferentes, tumultuantem Angliam, Germaniam competitorum Imperii studiis laceratam, Siciliam a Marcualdo, atque ab aliis proditoribus ferro flammisque foedatam intueamur. A Siculis vero rebus ducturi exordium, revocamus in memoriam, Pontificem arrepta Friderici tutela, cum ob imploratam ab Augusta matre, Apostolicam fidem, tum ob stipendiarii Ecclesiæ regni tuendam pacem, curas suas ad moderandam legatorum opera Siciliam contulisse, de quo ad mœrentem Fridericum sunt literæ, (a) quibus luctum illius permulcet, commendat legatos, orbitatemque Apostolico patrocínio fulcire pollicetur; subjungitque: Monemus Severitatem tuam & exhortamur in Domino, quatenus omni penitus mœrore deposito, effugatis tristitiæ tenebris, exultes in Domino, & in eo consolationis suscipias medicinam, qui pro temporali spiritualem tibi patrem providit, & in matris obitu matrem Ecclesiam materna sollicitudine tuæ indoli deputavit, ut factus postmodum vir, & in Regni solio solidatus eam amplius venereris, per quam te cognoveris, exaltatum.

(a) Lu. 1. 1. ep. 561.

II. Urgebat ea res Innocentium ad legatos mittendos, quod Marcualdus secundum a Rege in Sicilia magistratum, cui balii nomen erat, affectaret, ut susceptis tutoris vice, Siciliæ habenis, ex imbellibus pueri manibus sceptrum eriperet: ad cujus discutiendas insidias, munerisque suscepti Constantiæ precibus partes implendas, quid fecerit Pontifex, ex ejus actis delibemus: Marcualdus autem regressus in regnum ad occupandum illud totis viribus intendebat, præterens quod ex testamento Imperatoris ipse debebat esse balii Regis, & Regni. Satim ergo D. Papa Gregorium S. Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem legatum in Siciliam destinavit, ut ibi cum familiaribus Regis de Regni negotiis ordinaret. Extant de illo Innocentii literæ ad eundem hoc eodem anno datæ, de quibus paulo post dicemus. Qui profectus recepit ab iis balii juramentum, & fecit illud ab aliis per Siciliam exhiberi; verum quia non bene inten-

Siculi in Pontificis verba adacti.

debat ei a familiaribus Regis, & præsertim a cancellario (erat is Gualterius Trojanus episcopus) qui dedignabatur eum superiorem habere, cum & omnes non regis, sed propriis utilitatibus insudarent: post non multum tempus ad sedem Apostolicam est reversus, nunciis cum literis Regis per regnum transmissis, ut ab omnibus D. Papæ juramentum balii præstaretur.

In terram vero laboris D. Papa direxit Joannem tituli S. Stephani in Cælio monte presbyterum, & Gerardum S. Adriani diaconum Cardinales, ut civitates, comites, barones inducerent ad resistendum perfido Marcualdo, qui congregato exercitu intendebat in primis capere monasterium Cassinense, ut ingressum regni liberum obtineret. Agit de hac legatione idem Pontifex ad L. Aquilanum comitem scribens; ubi postquam meritis eum laudibus ob servatam Constantiæ Augustæ fidem ornavit, pontificii auxilii expectatione ad propulsandum hostem erigit, mitti legatos ad continendam in officio Siciliam, tum quod ex testamento Augustæ Fridericus tutelæ Apostolicæ fuerit commendatus. Prætermittendum vero non est, Pontificem ipsum supradictis regiis familiaribus hoc anno aliis literis significasse, (b) ejusdem se Augustæ testamentum ab eorum nunciis deferendum expectare, addiditque de Gregorio S. Mariæ in Porticu diacono Cardinali, quem egregiis ornat laudibus, eum se Apostolicæ sedis legatum in Siciliam sui vice mittendum duxisse, ut populos in Regis fide, & sedis Apostolicæ studio, ac veneratione contra Marcualdi perverfa consilia, fraudesque contineret. Reperiuntur Innocentii (c) ad eundem Gregorium Cardinalem datæ, quibus ipsi Regis adhuc infantis tutelam, regni administrationem creditam voluit, & commendatam. Verum ad acta redeo.

III.

(b) Innoc. 1. 1. ep. 560.

(c) Ib. ep. 558.

Cum vero Cassinensis abbas in instanti necessitatis articulo summi Pontificis auxilium imploraret, misit nobilem virum Landonem in Monte longo consobrinum suum rectorem Campaniæ cum quingentis pene militibus, & centum archarius conductis ad solidos... qui cum præfatis Cardinalibus receperunt se in villa S. Germani, ut eam defenderent contra impetum Marcualdi.

IV. Lando Cassinum missus.

Sed rei gestæ seriem ex probatissimo auctore (d) ejus temporis ex eodem loco oriundo præstat decerpere: ait ergo ineunte anno Marcualdum contractas perditorum hominum copias per Venafrum in D. Benedicti ditionem infudisse, castrum S. Petri metu ab incolis derelictum igne delevisse, S. Victoris oppidum vi cepisse,

Oppidum S. Germani captum. (d) Riech. de S. Germano in Chron.

Marcual-
di pro-
gressus.

ac diripuisse; inde Cervario, ac Teroclo desertis a populo, exustisque, ad oppidum, cui sancti Germani nomen est, defixis castris, plures insultus hostiles intulisse, ejusque impetus strenue a Campanis initio exceptos, elusosque, verum cum Diupuldus copias adduxisset, atque editiore loco urbi infestus immineret, abbate occasione muniendi monasterii vallum noctu egresso, Cardinales, atque incolas paulo post metu perfusos urbe se subduxisse, Marcualdum illa capta, direptaque, in eos, quos reperit, immaniter saeviisse (quibus fossa novae chronicon consentanea tradit) tumque belli molem contra monasterium convertisse, ac frustra impressis variis assultibus tentasse: in spem tamen hostis venerat, ut annonae defectu obsessos ad deditorem compelleret: licet enim Pontifex Jordanum tit. S. Pudentianae presbyterum Cardinalem, atque Octavianum subdiaconum cum unciis auri mille quingentis ad Petrum comitem Celanensem misisset, ut comitatus obsessis suppeditaret, comes maximam pecuniae partem, ut tradit Innocentii vita auctor, in suos usus averterat, ac parum frumenti submisserat, non tam ad sustinendam vitam, quam famem producendam: urgeri etiam obsessi aquae penuria coeperant, cum die S. Mauri festo recurrente (is vero in decimum quintum januarii diem incidit) repente asperato nubibus caelo, procellaque mixta grandine gravissime detonante, tantam imbrum vim depluisse, ut cisternae monasterii implerentur, ostes vero everfis dejectisque tentoriis, pluribusque tempestatis impetu occumbentibus in fugam effusos obsidionem deseruisse, quasi Deus in hostes procellas armasset (eadem quoque in laudato fossae novae chronico referuntur, additurque plures ex hostibus cecidisse, nimirum ab insequentibus nostris caesos; ut ex recitatis Innocentii literis audisti) redditaque numini pro tanto beneficio a Cardinalibus, ac religiosi viris justas gratiarum actiones; Marcualdum vero frementem ira, vindictam in nonnulla proxima oppida effudisse, eaque ferro, flammaque vastata, ac S. Germani exustas portas, ac moenia plerisque in locis solo adaequata.

V.
Divina
in sacri-
legos
vindicta.

Affert idem auctor aeternae commendanda memoriae duo praecleara miracula quibus Deus illatas sibi injurias ultus est. Prophanabant ecclesias Marcualdi milites, atque in iis nulla loci habitazione, velut in prophanis domibus suas obibant stationes, ludoque indulgebant, percitque interdum furere sacra altaria, & imagines gravioribus ludibriis afficiebant, e quibus perditissimus miles, cum sacras reliquias ab aliis ex altaribus raptas videret, in beatæ Deiparæ aram-

manum sacrilegam iniecit, quam Deo vindice debilitatam, arefactamque mox sensit. Alter hoc sceleratior dæmonē afflatus cum in pendente Christi e cruce effigiem, in S. Germani templo propositam lapidem vibrasset, deinde immani sacrilegio Judæis nequior, qui olim in Christum expuere, effusa impura urina illam prolueret, subito in furorem versus linguam dentibus laniavit, corporeque exarescente infelicem animam evomit. Offusus erat non levis terror iis praesulibus, qui res Siculas administrabant, quod Marcualdus oppidum, cui S. Germani nomen inditum, cepisset, bellique molem in Cassinum vertisset; sed eos Innocentius felici alio rerum successu recreavit, consumptos, elusosque in obsidendo Cassino hostiles impetus, contractis Pontificis opera magnis copiis ingentes hosti clades impressas, Marsiam interea subactam, atque munitissimas Marcualdi arces funditus excisas, deletasque fuisse, sunt haec ejus verba: (a) Marcualdo circa obsidionem Cassinensis monasterii inaniter occupato, comites, barones, cives, & alii Regis, & regni fideles ex magna parte in singulis provinciis convenientes in unum, ad resistendum ei, sibi mutuo subvenire juramento firmarunt: immunita munientes, & villas, & casalia reducentes ad civitates, & loca munita, & contra eum etiam exercitum congregantes. Interim etiam non cessavit manus Domini flagellare tyrannum, cum milites nostri saepius in exercitu Marcualdi facientes insultum, multos ex eis occiderint, multos ceperint, plures etiam vulneraverint, & obsessi de obsidentibus frequenter victoriam reportarint.

Nec cessavit etiam manus nostra effundere super eum vasa iræ, non solum spiritualiter, sed & temporaliter nostram super eum, immo potius divinam potentiam exercendo, cum per dilectum filium nostrum I. tit. sanctæ Priscæ presbyterum Cardinalem A. S. L. tota fere terra, quam idem Marcualdus habuerat in Marsia, sit divino munere in manu forti, & brachio extento ad dominium Ecclesiae revocata, munitionibus ejus in quibus spem suam posuerat, relictis in cinerem, & favillam, &c. Tum adiicit, ut ærarium suum in bellicos sumptus liberaliter effuderit, hortaturque thesaurum regium aperiant, atque ad crudelissimi hostis discutienda consilia, opes viresque conferant, qui si victoria potiatur, laxatis barbaro furori habenis, quam atrociter in eos grassaturus sit demonstrat, cum jam plura crudelitatis exempla ediderit, alios vivos terræ infoderit, alios flammis iniecerit, alios liquenti adipe perfuderit, alios in maris fluctus precipites deturbarit; nec hominis perfidiam immanitati imparem, cum jam saepius

(a) Inn.
l. 1. ep.
553.

Fraus
Marcual-
dus.

VI.

Marcualdi
immanitas.

pius illius dolos experti sint. Ad crudeliter ergo perfidum istumque ecclesiastico anathemate non depellendum modo, verum etiam elidendum florentissimum se exercitum ex Longobardis, Tuscis, Campanis instruere: quamprimum vero suas ipsi copias adornent, quas si cum suis conjunxerint, certissimum triumphum de hoste reportatum iri.

VII.
Diupul-
dus a Ca-
sertæ co-
mite ca-
pitur.

Excitati sunt hinc monitis plures principes, inter quos strenue se gessit Casertæ comes, quem ideo plurimum commendat Pontifex, cum accepisset ab eodem comite summa prudentia captum, atque in vincula conjectum Diupuldum olim occulte, postea aperte Regis, regni que opibus inhiantem, qui Marcualdo adeo potentior erat, ut sine ejus auxilio ille nec in regnum pedem inferre, nec progressum ullum facere potuisset. Cum hæc, inquam, de Diupuldi, aliorumque vinculis agnovisset Innocentius, eidem comiti provinciam demandavit, ut eos tam caute, arctique custodiendos curaret, ut nec e vinculis evolare, nec ejus probitati, diligentiaque illudere possent. Dum vixit Casertæ comes, in vinculis Diupuldum tenuit, sed eo sublato ipsius filius Guillelmus, ut tradit (a) Ricardus, parentis virtuti dispar, ducta in uxorem Diupuldi filia, ipsum e vinculis emisit.

(a) Ric. de
S. Germa-
in chron.
VIII.
Marcual-
dus Pon-
tificem
promissis
delinire
nititur.

Quid vero deinde actum sit, Innocentii gesta enarrant, Marcualdum elusos impetus suos cernente, ad artes & dolos confugisse, Innocentiumque muneribus corrumpere ac promissis subornare conatum, ut Fridericum, quem partum supposititium aiebat, destitueret; sed Pontificem nefanda promissa cum horrore repudiasset: Sperans autem (nimirum Marcualdus) quod eum posset inclinare (Pontificem scilicet) misit per Conradum Moguntinum archiepiscopum de Hierosolymitanis tunc partibus redeuntem, ut saepe per alios secreta fecit & caute tentari, utrum eum posset oblatione munerum mitigare, promittens, quod si solummodo ab ejus impedimento cessaret, quamvis nullum sibi praestaret auxilium, in continenti daret ei valentiam auri viginti millium unciarum, & postquam obtinisset Panormum, totidem sibi auri uncias exhiberet legitimam sibi fidelitatem praestaret, duplicaret censum, & multiplicaret obsequia, quæ Romani Pontifices de regno Siciliae consueverunt habere, ipsumque regnum ab Apostolica sede immediate teneret. Nec debebat obstare, quod summus Pontifex Regem infantulum in sua cura susceperat, quod, sicut ipse firmiter assererat, puer ille nec Imperatoris nec Imperatricis filius fuerat, sed suppositus partus, quod testibus astruere promittebat. Porro summus Pontifex, tantam ipsius iniquitatem attendens, promissiones & oblationes ipsius execrabiles judicavit.

Subiiciunt gesta, Marcualdum, cum primæ artes imbutæ scelere non succederent, alias explicuisse, ac pietatis specie circumveniri posse Innocentium arbitratum; religionis arrepta larva, Ecclesiam conciliari postulasse, cum plures ideo a se abhorre videret, quod fidelium cœtu depulsus esset: Cumque non posset hoc modo proficere, ad aliam se fraudem convertit, proponens quod reconciliari vellet ecclesiastica unitati; sed cum fuisset illi responsum, quod oportebat cum juramento firmare, ut super omnibus, pro quibus excommunicatus erat, mandatis Apostolicis obediret: respondit, quod in spiritualibus absolute pareret; in temporalibus autem istis mandatis parendi praestaret juramentum cautionem, quod cum sibi fuisset asseritum, quia propter eum consuetâ forma jurandi nullatenus mutaretur, promisit tandem in scriptis, quod super omnibus, pro quibus excommunicatus erat, juraret absque pacto quolibet & tenore, se universis mandatis Apostolicis pariturum. Latere aliquam sub religionis specie fraudem subodoratus est Innocentius, ne tamen suo deesse officio videretur, ac poenitentem repellere, illius rite absolvendi munus legatis imposuit, quos Marcualdus obsequiis subdolis delinitos in locum iniquiorem pellexit, ut duriora ipsi imperia imponere non auderent, ne si id facerent, vinculis traderentur, sed ii collectis animis, licet se circumventos & Marcualdi militibus circumfusos viderent, mandata pontificia constantissime exposuerunt. Licet autem D. Papa fraudem ipsius haberet suspectam valde, quia tamen redire volentibus non est aditus Ecclesiae obserandus, misit Verulas in Campaniam Octavianum Ostiensem episcopum, & Guidonem S. Mariae trans Tyberim presbyterum, ac Ugolinum S. Eustachii diaconum Cardinales, ut dictum Marcualdum illuc ad eorum praesentiam accedentem sub forma reciperent supradicta: qui cum venissent, post multas altercationes praescripto modo juravit rogans episcopum, & Cardinales praedictos, ut ad faciendum mandatum descenderent ad monasterium Casemarii memorata civitatis vicinum, ut coram sociis suis, quorum illic remanserat multitudo, audiret, usus hac fraude, ut cum a loco munito ad locum descenderent immunitum, non auderent ei grave proferre mandatum.

Acquievit episcopus Ostiensis, seductus consilio nobilis viri Leonis de monumento consobrini sui, qui reconciliationis hujusmodi fuerat mediator: acquieverunt & alii licet improvide, ipsius Ostiensis episcopi persuasione seducti, cumque ad praedictum monasterium descenderent, paratum est illis convivium, in quo praefatus Marcualdus eis accuratissime deservivit, & circa finem convivii submurmuratum est quod ca-

IX.
Marc. fi-
de gratia
Ecclesiae
ambit.

X.
Legati in
locum i-
niquio-
rem pel-
lecti.

Ugolini
Card.
constan-
tia.

Manda-
tum Pon-
tificium.

XI.

Marc. a-
dire Pon-
tificem
proponit.

Marcual-
di fraus.

pi deberent: ut sic territi, mandatum, quod displiceret illi, facere non auderent. Vehementer ergo confusi, quid facerent ignorabant; sed præfatus Ugolinus S. Eustachii diaconus Cardinalis, resumpto spiritu fortitudinis, coram omnibus, qui cum eo erant ad audiendum, mandatum protulit scriptum, bulla D. Papæ munitum, in quo mandatum, quod illi faciendum erat, continebatur expressum, & ait: Ecce mandatum D. Papæ, nos aliud facere non valemus. Hanc autem cautelam summus Pontifex adhibuerat, tum propter se, tum etiam propter illos. Mandatum est ergo illi, sicut continebatur in scripto, sub debito præstiti juramenti, ut ab aliqua regni invasione ac molestatione per se ac suos omnino desisteret, nec ipsum ut patrimonium B. Petri aliquatenus molestaret, unversaque quæ regno per se, vel suos fraudulenter, ac violenter invaserat, restitueret, quæ haberet: quæ vero detinerentur ab aliis, pro posse suo restitui faceret bona fide. Super damnis autem & injuriis irrogatis, præsertim Ecclesiæ Romanæ, ac monasterio Cassinensi, satisfaceret competenter, secundum dispositionem summi Pontificis, & proprias facultates; in clericos & viros ecclesiasticos manus de cætero non immitteret, nec immitti faceret violentus. Cardinales & legatos Apostolicæ sedis nec spoliaret, nec caperet, nec spoliari, nec capi faceret, aut etiam obsideri; nisi forte impugnatus ab eis in defensionem propriam id facere cogeretur, non quod ei diceret, tunc licere, sed quia hoc ei non interdicebat, ex debito juramenti.

Exposito pontificio mandato inclinabant ad seditionem animi, sed Marcualdus strepitum audaciamque suorum compressit, & Cardinales rogavit, ut Innocentii mandatum differretur, dum ipse coram eo causam egisset: Audito mandato factus est ingens tumultus in populo, sed ipse Marcualdus quamvis valde commotus, non tamen permisit, ut in Cardinales committerent aliquid inhonestum, quin potius usque ad Verulam eos in propria persona conduxit, proponens quod ad præsentiam summi Pontificis vellet accedere, ut ei quædam secretissima patefaceret, quæ nulli alii revelaret, unde petebat, ut prædictum mandatum interim suspendere dignarentur: literas tamen suo sigillo munitas in testimonium destinavit, quod præscriptum juramentum præstiterat, & mandatum receperat superscriptam: sed ad vomitum rediens, post absolutionem suam literas D. Papæ direxit, in quarum salutationis alloquio fraudem ejus perpenderit, in eo quod salutatio talis erat: Reverendo Episcopo patri & domino Innocentio, Dei gratia sanctæ Romanæ sedis summo Pontifici, Marcualdus Imperii Senescalcus, &c. Salutem & obedientiam tam debitam,

quam devotam, & in aliis sic erat expressum: Marcualdus Imperii Senescalcus, & id quod est, devotum obedientiam famulatum; tamquam nec ex toto supprimeret, nec exprimeret manifeste, quod regni balii & procurator existeret, sicut se prius in suis literis consueverat appellare. Extant literæ ab Innocentio Romano Pontifice ad Marcualdum post ejus absolutionem, data (a), quibus ostendit, si tanta ac gravissima sua flagitia animadverteret, eum sedis Apostolicæ mandatum non modo justum, sed etiam pium fuisse cogniturum; ac postmodum ipsum a balii titulo abstinere jubet.

De Marcualdi absolutione episcopos, comites, omnesque Siculos data ad eos epistola (b) docuit, cui etiam adjecta latine antea anathematis formam in ipsum Marcualdum, ejusque fautores omnes; specialiter vero in Diupuldum, Othonem, Sifridum, & Othonem e Laviano, Hermannum, & Sorellæ arcis præfectum, utque eum receperit, declarat; nimirum publice Marcualdum sine ulla pactione, cruce, & evangelio tacitis jurejurando se obstrinxisse Pontificis dicto audientem in posterum futurum in iis omnibus, ob quorum prævaricationem e fidelium cœtu motus pulsusque fuerat. Quæ vero post hæc egerit Marcualdus, acta percentent, ipsum grassari fraudibus cœpisse, & literis suis longe, lateque infundere se fidelium communioni restitutum, atque adeo sibi devinxisse Innocentium, ut etiam administrandæ illi Sicilia præfecisset. Sed ne aliquem suis dolis caperet Pontificem ad eos disturbandos sparsisse literas, (c) quibus perfidi hominis scelus, reique cum ipso gestæ feriem patefecit, præcepitque ab eo omnes veluti publico hoste, proditore, ac perjuro caverent, & comminatus anathema, si qui ab ejus societate non abstinere.

Cum disjectas ita fraudes, abscissosque dolos videret Marcualdus, aperte conceptum scelus effundere decrevisse, & conflata cum aliquibus nobilibus Siculis qui arces in Sicilia limite, atque aditu obtinebant, conjuratione in regnum perurpasse tradunt acta; moxque Innocentium Siculorum clamoribus impulsus, legatum, ac Jacobum consobrinum strenuissimum ducem magna militum manu succinnum submisit: Ipse vero cognoscens se sua intentione fraudatum, cœpit subtiliter machinari, qualiter posset in Siciliam transfretare, suam ibi nequitiam liberius impleturus: & cum quosdam sibi comparasset fautores transivit (ipsum copias in Siciliam trajecisse chronicon fossæ novæ tradit) & cœpit mala, quæ poterat operari, dimittens suæ iniquitatis complices, & fautores Diupuldum, Othonem, & Sifridum fratres ipsius, Conradum Sorellæ,

(a) Innoc.
l. 2. ep.
159.

XII.

(b) Ib. ep.
158.

Qua ratione Marcuald. ab. solutus.

(c) Inn.
l. 2. ep.
171.

XIII.

Sicilia
contra
Marcuald.
defensa.

la, Othonem de Laviano, & Fredericum Milviti, & quosdam alios, multas ex hac parte Phari munitiones tenentes, qui omnes cum illo de unitate conveniant in id ipsum. Cum ergo per illum mala cœpissent per Siciliam multiplicari, familiares Regis ad summum Pontificem clamare cœperunt, ut eis cum exortio mitteret protectorem. Misit igitur C. tit. S. Laurentii in Lucina presbyterum Cardinalem, Apostolicæ sedis legatum, & nobilem virum Jacobum consobrinum suum & Marescallum cum ducentis militibus pecuniaria mercede conductis, quibus adjunxit Anselmum Neapolitanum, & Angelum Tarentinum archiepiscopos, viros industrios, & prudentes, quorum studio, & consilio niterentur, qui profecti Fredericum in Calabria compresserunt totam provinciam devastantem, & inde pervenere Messanam civitatem Sicilia fidelissimam, quæ nunquam in hac tempestate a via regia declinavit. Hactenus acta de Marcualdi in Sicilia reditu, ac impressione, de quo Godefridus (a) hujus temporis auctor eum Marquardum appellans, ita mentionem fecit; ipsum jussu Philippi Regis (ita vocat Philippum Suevum, qui Germaniam invaserat) patru Friderici pueri, Apuliæ regnum eidem puero Regi servandum reliquisse: verum enimvero tyranni potius color, quam ratio esse potuit.

(a) Godefr.
in annal.

XIV.

(b) Inn.
l. 2. ep.
213.

Censuræ
in Marc.

Ad elidenda Marcualdi consilia Pontifex impigre se accinxit, & comitibus, cæterisque omnibus Siculis literas (b) misit, in quibus inter alia hæc sequuntur. Innocentius &c. Cæterum nos fraudes ejus, & versutias attendentes, ipsum cum universis fautoribus suis nominatim autem Diupuldo, & fratribus ejus Odone de Laviano, Vuillelmo Crasso, & sequacibus, & fautoribus ejus excommunicationis curavimus vinculo inmodare, & universos a juramento fidelitatis, societatis, vel hominii ei præstiti absolventes, omnem terram, ad quam ipse, vel aliquis de principalibus fautoribus ejus devenerit, sententiæ subjecimus interdicti, & mandavimus prædictos omnes per fratres, & coepiscopos nostros, & alios ecclesiarum prælatos singulis diebus dominicis, & festivis excommunicatos publice nunciari. Dicitur vero Marcualdus a simili sibi querens auxilium, a pirata prædo, & raptor, a marino non jam latrunculo, sed latrone, Vuillelmum Crassum quem ei tam pœna, quam facinus coequalibat, adscivit, & quasi non sufficeret ei, quod charissimus in Christo filius noster F. Sicilia Rex illustrissimus suo fuerat patrimonio spoliatus, nisi eum faceret etiam matris possessione privari, sicut nobis ex transcripto literarum, quas Philippus mittebat, innotuit, Siciliam est ingressus, & non regni, sed Regis etiam, oblitus bene-

ficioorum patris, qui cum erexit de pulvere, & de stercore suscitavit, excidium meditatur, quasi suis dicens fautoribus: Hic est heres, venite occidamus eum, & habebimus hereditatem ipsius: si nobis non creditis, operibus credite. In ipso namque ingressu suo quibusdam Sarracenis confederatus, eorum sibi contra Regem, & Christianos convocavit auxilium, & ut eorum animos ad stragem nostrorum amplius excitaret, & sitim augetet eorum, jam ipsorum fauces Christiano sanguine cruentavit, & mulieres Christianas captas per violentiam eorum exposuit voluntati, &c. Inflammare nititur Siculos, ut adversus tyrannum in arma profiliant, qui Sarracenos in perniciem Christianorum armaverat: indulgentias arma sumpturis pollicetur, quas Hierosolymas profectura adipiscerentur, cum utrobique causa par versaretur: nec enim commode parari in Terram sanctam expeditio posset, si Sicilia Sarracenorum dominatione præmeretur; extat eodem exemplo ad Capuanos hoc anno ita Innocentii epistola (c), in qua ad retundendos hostes, ac tuendos Christi fideles vices suas C. tit. S. Laurentii in Lucina presbytero Cardinali viro nobili, provido, & honesto commisisse ait, utque eas melius implere possit, Neapolitanum, & Tarentinum archiepiscopos, atque Jacobum Marescallum suum, atque Odonem de Palumbaria, nobiles, prudentesque viros consanguinitate sibi conjunctos, super executione balii, ut ipse loquitur, adjungendos existimasse, eidem Cardinali legationis onus per totum Sicilia regnum injunxisse: postremo imperat, ut quicquid, vel omnes simul, vel singuli ipsorum cum legato conjunctis studiis ad publicæ rei administrationem, ac sedis Apostolicæ, regiæque celsitudinis dignitatem tuendam, augendamque decernerent, reciperetur ab omnibus, ac servaretur. Eadem prorsus Pontifex ad Siculos episcopos, pluresque populos, qui post recensitam epistolam enumerantur. Dum ita inolefcerent in Apulia Sarraceni, atque habenas furori laxarent, nonnulli perditissimi Christiani, in quibus flagitia præterita fidem extinxerant, Sarracenorum ritus amplexi religionem jurarunt, adversum quos, atque alios nihilo istis meliores, qui ad hæreticorum partes descisciebant, Innocentius insurrexit, provinciamque Syracusanam episcopo imposuit (d), ut ecclesiasticas in eos pœnas distringeret, principumque imploraret opem, ne cuiquam, ut ait, impune a fide catholica resilire liceret: ne vero Sarraceni alii, qui in Sicilia versabantur, cæteris sese conjungerent, quos Marcualdus (ut antea vidimus) impio foedere contra Regem & Christianos sibi adsciverat, prudentissimus

Marc. Sarracenos sibi conjungit.

(c) Inn.
l. 2. ep.
237.

(d) Inn.
l. 2. ep.
297.

Pontifex eodem tempore Sarracenos in Sicilia constitutos monuit, (a) ne contra legitimum Regem tyranno adhererent.

(a) Inn. l. 2. ep. 218.

XV. Porro qui tanta cum sedulitate, ac providentia pro Siculo Rege ab hostibus undique impetito laborabat Innocentius, operam dedit, ne quid ab ejus familiaribus occupari, distrahiq; pateretur. Quare cum accepisset supradictos antistites, qui Siculo regno præerant, plura, quæ ad Regem pertinerent, diversis beneficii loco assignata divulgasse, præcepit

(b) Ib. ep. 179.

(b), ut quæ minus utiliter distraxerant, revocare, & convellere studerent: vetuitque, ne quid præterea hac ratione dissiparent, atque alienarent; ac demum regni, Regisque custodiam gravissime commendavit. Neque ille ingratus erga Innocentium visus est exitisse, qui Faliscos hortatus est, (c) ut in fide Pontificis perstarent, acceptaque ab eo beneficia colere se religiosissime significavit. Cum charissimi in Christo patris nostri D. Innocentii summi Pontificis, & Ecclesie Romanæ circa nos, & regnum nostrum, non modica beneficia jugiter sentiamus, in quibus possumus, grata sibi volumus filialis devotionis vicissitudine respondere, & tam regaliter, quam humiliter ejus implere beneplacitum voluntatis. Gaudemus autem, quod, sicut accepimus, ad fidelitatem matris vestræ, & ipsius summi Pontificis humili curastis devotione redire, & in ea fideliter, & firmiter permanetis. Ne autem de juramento, quod nobis præstitisse dicimini, in posterum dubitetis, præsentibus vobis duximus literas destinandas, quibus & affectum nostrum exprimimus, dum id gratum scribimus nos habere, & tanquam Ecclesie filii vos ad fidelitatem ejus regaliter exhortamur, monentes ut sic in ea persistere procuretis, ut non ex temeraria levitate, sed ex deliberatione discretiorius ad id videamini processisse. Utinam ille in hac mente, atque optima de Romano Pontifice existimatione semper perstitisset.

(c) Ep. 176.

Faliscis relaxat iusjurandum Frideric.

XVI. Antequam e Siculis rebus alio sermonem convertamus, quid summa prudentia, altissimoque consilio præditus Pontifex, Romanæ juribus Ecclesie regniq; ut exitus comprobavit, utilitati prospiciens, ac cum Gualterio Bremenfi comite inter hæc egerit, intueamur. Accesserat comes ad Innocentium, ut jura, quæ uxoris nomine in comitatu Licii, & principatu Tarentinum obtinebat, repeteret: duxerat quippe majorem naturam filiam Tancredi Siciliæ Regis, ac Guillelmi, cui Henricus Imperator erepto regno, eam ditionem ex initi fœderis legibus contulerat, sororem. Æstuvavit initio Pontifex consilio ancipiti, quid tandem sibi agendum esset, cum grave Sici-

liæ periculum imminere videretur, ne eam Gualterius occuparet, hinc suaderet justitia, ut petita admitteret, quæ si respuerit, non levius discrimen impendebat, cum plures Galliarum proceres Gualterio affinitate conjuncti, ejus causæ æquitatem armis persequi paratissimi essent, ac tandem re diligentissime librata, Innocentius in eam partem flexit, ut Gualterium Friderico conciliaret, concessissetque iis, quæ peteret, sacramento illum solemniter astringeret, se Regi puero, atque Ecclesie fidem servaturum; quo facto, & suas partes confirmavit, ducemque fortissimum hosti opposuit, quæ ex literis (d) Innocentii ad eos, quibus Siciliæ, & Friderici cura erat demandata, exaratis, ne factum in invidiam vocarent, accipiamus.

(d) Extant in actis.

Comiti &c. Procuravimus igitur, & obtinimus apud ipsum studio diligenti, multa consilii deliberatione præhabita, quod exhibuit nobis supra crucem, & reliquias juratoriam cautionem, quod nec per se, nec per alium machinabitur quicquam contra personam Regis, honorem ipsius, & regnum Sicilia, sed cum assequetur principatum, & comitatum prædictos, vel justum escambium, ad mandatum nostrum præstabit eidem Regi fidelitatem, & homagium exhibebit, & nobis tam Regis tutelam, quam regni balium asscurabit proprio juramento, & quod bona fide pro posse suo ad defensionem Regis, & regni studebit contra hostes ipsius, nominatim contra Marqualdum, Diupuldum, Oddonem de Laviano, & fautores ipsorum. Similiter autem S. uxor, & filia quondam Regis Tancredi, uxor ipsius comitis juraverunt, quod id quantum in eis est, fideliter observabunt, & procurabunt apud eundem comitem, ut inviolabiliter observetur. Quod si forsitan contra præstitum juramentum idem comes, vel uxor ipsius per se, vel alium, quacumque tentarent occasione venire, præter reatum perjurii, excommunicationis in personas, & interdicti sententiam in terram incurrerent, & ab omni jure, si quod eis non solum in prædictis terris, sed in regno etiam competeret, cadent omnino. Super quibus omnibus fideliter observandis fidejussores idoneos idem comes nobis, quos poterit exhibebit, &c. Commendat ipsis virtutem comitis, hortaturque ejus opera ad hostem retundendum urantur, & causæ ejus faveant æquitati.

XVII. Jurejurando adductus Gual.ami. cum Regi futurum.

Nec sagaci conjectura a rei veritate aberrat Innocentius; cum enim Marqualdus post obsessum Avellinum, Vallatam Apuliæ oppidum direptioni traditum, Iterniam expilatam, obtentum Salernum, comparataque classe, ut ante diximus, in Siciliam trajecisset, ac receptus Panormo inito fœdere cum comite

XVIII. Ricch. de S. Germ.

gentili de Balear, quem Gualterius regni Sicilia cancellarius Regi custodiendo præfecerat, Fridericum, urbemque in suam potestatem redegit, Gualterius e Gallis, quo se contulerat, ut vires cogeret, sequenti anno reversus una cum Jacobo Andriæ postea comite, ac legato pontificio contra Marqualdum sequenti anno operam Regi puero summa fide atque animo explicuit. Quid vero gessit acceptis pontificiis literis Gualterius alter Trojanus videlicet episcopus, Sicilia regni cancellarius, maxima audacia vir præditus, ac rerum novarum cupidus, quem ad turbandam rempublicam invidia, ac ambitio stimulabant, operæ pretium est ex actis cognoscere: Cum autem Gualterius Trojanus episcopus regni Sicilia cancellarius apud Messanam has literas recepisset, commotus vehementer, & convocato populo intentionem summi Pontificis in impetu spiritus, modis quibus potuit, studuit depravare, magis sibi timens, quam Regi, quia ipse cum omnibus suis semper opposuit se Regi Tancredo; verubatur, ne præfatus comes, qui filiam ejus duxerat in uxorem, si potens efficeretur in regno, in eum, & suos acriter vindicaret. Denique de Gualterio comite hæc subduntur: Memoratus vero comes, uxore, ac socru dimissis, in Franciam est reversus, ut exercitu congregato veniret ad obtinendam terram præscriptam, & ad hostes regios expugnandos. Illum vero, atque ejus comitatu Licii in sedis Apostolicæ clientelam acceptum (a) literæ Apostolicæ confirmant. Quæ vero ille in Italiam reversus contra hostes præclara facinora ad miraculum explicuerit, sive potius, quæ ejus beneficio concesserit, ac præstiterit divinum numen, proximo anno afferemus.

Cancellarius invidiam comiti Pontificique constat.

(a) Inn. l. 2. ep. 174.

XIX. Studet Innoc. Marchiam in Ecclesie fide confirmare.

(b) Inn. l. 2. ep. 4. (c) Id. l. 1. ep. 551. Pluribus Italiae populis Inn. consulit. (d) Id. l. 2. ep. 39. (e) Ib. ep. 199. (f) Id. l. 2. ep. 166.

archiepiscopo commissa ad se perlata fuissent, archiepiscopo Neapolitano, & C. S. Laurentii in Lucina presbytero Cardinali Apostolicæ sedis legato demandavit, (g) ut in eum quam diligentissime inquirerent. Insuper electionem Pennensis episcopi, qui confirmationis beneficium nondum ab Apostolica sede assequutus, episcopale munus obire fuerat ausus, irritam fecit, convulsitque (h) Tarvisinum prætorem, populumque, quorum civitas interdito supposita fuerat, acriter reprehendit, (i) quod cum olim Feltrum sacris ædibus igne consumptis penitus delevissent, & cum Feltrensem, Belunensem, & Cœnetensem dioceses vastassent, exinde Belunensem episcopum crudeliter enecassent, Opitergii castrum, & alia loca occupassent; nuper etiam cum Vicentinis, & Veronensibus conspiratione facta in diocesi Cœnetinam, spreto, violatoque jurejurando, ingenti exercitu comparato irruissent, ipsaque Cœnetensi urbe, ac tam principe ecclesia, quam aliis concrematis & sacrilegis manibus everfis altaribus, sacras reliquias avexissent. Hæc, aliaque flagitia Tarvisinis exprobrat Innocentius, ac gravissimas minas jactat, ni resipiscant, & iniusta, illataque damna resarcire contendant. Permoletum sane sub ipso scribendi initio in hæc patriæ flagitia incurrisse, sed veritatis studium, quam præ aliis omnibus nobis ob oculos semper propositam cœlestamur, non patitur ea silentio præteriri. De his Innocentius Aquilejenti patriarchæ, (k) & Ferrariensi episcopo scriptis literis, quæ extant, partes imposuit, ut cathedralem Cœnetensem ecclesiam a Tarvisinis flammis deletam, in loco tutiore excitari juberent. Quemadmodum vero æquitatis amantissimus Pontifex in contumaces, ac pervivaces magnis spiritibus infurrexit, ita resipiscences alacri animo sinuque excepit, eorumque scelera clementissime venia delevit. Quapropter cum Vejorum civitas, quæ nunc Castellana appellata (quod ad Romanæ Ecclesie patrimonium pertineret) ob relictorem in vico Pontifice sibi præfectum interdito subjecta fuisset, civisque ad faniorem mentem reversi, hujusmodi electionem ut in mandatis acceperant, publice revocassent, ecclesiasticas censuras laxare episcopum, ac amovere jussit. Cæterum quod ad urbanas res attinet, hoc anno idem Pontifex suam erga canonicos basilicæ S. Petri benevolentiam, dato diplomate patefecit, (m) cujus hic ego partem adscripsi: *Expropter dilecti in Domino filii tam redditum, quem de signis plumbeis sive stanneis Apostolorum Petri, & Pauli imaginem præferentibus, quibus eorum limina visitantes in argumentum propriæ devotionis, & testimonium itineris com-*

(g) Ib. ep. 228.

(h) Id. l. 2. ep. 277.

(i) Ep. 27.

In Tarvisinis animo madverit.

(k) In. l. 2. ep. 8.

Castellanos censuris solvi jubet Inn.

(l) Id. ib. ep. 33.

S. Petri canonicis ejus SS. imagin. constandarum jus tribuit.

(m) Id. l. 2. ep. 538.

summam seipfos insigniunt, prædecessores nostri, & nos ipsi percipere consuevimus, quam auctoritatem fundendi ea, vel quibus volueritis fusoribus concedendi, qui vobis tantum de ipsis respondeant, vobis, & per vos canonice vestrae presentium auctoritate concedimus. Effudit plures in alios prærogativas confirmatas literis Apostolicis; quæ cum typis excusæ sint, atque eas quisque consulere possit, ad graviora mole, dignitateque augustiora nos rapit oratio.

XX. Si aliquorum paulo supra recensitis sceleribus Italia foedabatur, duorum sanctitatis clarissimorum luminum Homoboni, & Parentii splendore fulgurabat, maximisque eorum opera editis miraculis illustrabatur, quorum primum Innocentius a Cremonensibus rogatus, instituto de ejus sanctitate, & miraculis sacro examine, quæ duo Pontifex necessaria asseruit, ut quis in militante Ecclesia sanctis annumeretur, solemniter ritu cœlestium cathalogo adjectis, ac diploma Apostolicum ad Cremonensem clerum, populumque edidit, (a) in quo post collocatam in luce ipsius pietatem, tantum orationis studium, ut callosa genua ob crebras genuflexiones haberet, atque opus quodlibet (ut ait) faciendo, stando, sedendo, jacendo, ad orationem labia continuo movere videretur; subdit pium ejus mortis genus, qui enim dum viveret, continuis fundendis precibus incumbere consueverat, inter medias preces sanctissimam animam efflavit.

(a) Inn. l. 1. ep. 37.

* ad S. Homoboni mors & miracula.

Innocentius &c. Deducto vitæ sanctæ curriculo, cum matutinale officium in festivitate S. Brictii surrexisset, circa missæ primordia idem se ante crucem dominicam more solito in oratione prosternens, dum cantaretur hymnus angelicus, beato sine quievit. Quæ vero, quot, & quanta miracula fuerint subsequuta, & quot advenientibus ad sepulcrum ejus sanitatis beneficia sint impensa, cum longum sit enumerare per singula, unum inter cætera ad assertionem catholicæ fidei duximus expressius annotandum. Cum enim quædam demoniaca mulier ad sepulcrum ejus deducta fuisset, ne aliqua fraus lateret, eadem primo fuit aqua non benedicta resperisa, quæ se patienter aspergi permittebat, aquam secundo respuit benedictam; & ut res evidentiori experimento pateret, oblatam non consecratam absque aliqua præscientia sibi recipiens, præsentatam eucharistiam consecratam subsequenter abhorruit, nec recepit; quæ & meritis ejusdem sancti liberata recessit. Ut autem virtus morum, prout est superius prælibatum (licet omnis dubitatio amoveri ex subsequente signorum, per divinum iudicium videretur) fide apud nos claresceret pleniori, ne miraculorum etiam virtus aliqua fraude pos-

set vel figmento julari, veritatem rei sollicitius duximus inquirendam. Fidem namque quam super conversatione ipsius absque figmento hypocrisis fraudulento divinum iudicium (ut dictum est) manifeste ostendere videbatur, per testimonium dilecti filii Osberti presbyteri S. Egidii, Cremonensis presentis cum episcopo memorato, recepto ab eo firmavimus juramento, sub cuius obestatione, videlicet juramenti, ipse qui patrinus ejus existens, per 20. annos, & amplius confessionem ejus saepe receperat, quæ de illius sancti conversatione præmisimus, cum ipso episcopo, & aliis supradictis juratis similiter asseruit esse vera, & de obedientia, quam in orationibus, vigiliis, & aliis penitentia fructibus, in qua sibi ab eo imposta erat, plus injuncto satisfaciens exhibebat, nos reddidit certiores.

Ea etiam quæ de miraculis ipsis fuerant nobis exposita, per juramentum omnium prædictorum, qui propter hoc venerant, fide suscepimus, pleniori assertionem ipsius episcopi sub firmo verbo sacerdotis requisito, in virtute obedientiæ concurrente, ut sic divinum, & humanum secuti iudicium, cum majori procedere securitate non possemus. Cum igitur hæc omnia tam de probitate morum, quam virtute signorum, ad favorem petitionis, pro qua episcopus memoratus, & alii supradicti ex parte vestra vehementer instabant, concurrere videremus, de fratrum nostrorum consilio post multam deliberationem habitam cum eisdem archiepiscopis, & episcopis, quos super hoc ad consilium nostrum admisimus, de divina misericordia, & ejusdem sancti meritis confidentes, ipsum sanctorum cathalogo duximus ascribendum, statuentes ut in die depositionis ipsius, & ejusdem festivitatis devote a vobis, & aliis Christi fidelibus annis singulis de cætero celebretur. Inde est quod universitatem vestram rogamus in domino, & monemus, per Apostolica scripta præcipiendo mandantes, quatenus ejusdem sancti memoriam (prout dictum est) cum celebritate debita venerantes, ejus apud Deum suffragia humiliter imploretis, per cuius merita ad gaudia æterna pertinere valeatis. Datum Lateran. 11. idus januarii. Hactenus Innocentius. Recitatur etiam hujusmodi diploma in Bullario (b) nuper edito, corrigendus tamen est collector, qui datum ponit vigesimosecundo superioris anni die, quem adnotavit: ubi enim in regeito 11. idus januarii habetur, legit ipse undecimo Kalend. januarii, deceptus vel quod ita legatur in exscripto a Surio exemplo, vel quod datum dicatur Pontificatus anno primo. Innocentii Pontificatus annos ab VIII. Kal. Martii quo die consecratus fuit, numerari cepisse nulli dubium est, sicque 11. idus januarii anni Domini 1199. in primum In-

XXI. Miraculorum testes sacramento obstricti.

(b) Laert. Cherub. 2. 1. p. 35.

(a) Apud Surium 13. nov.

XXII. Petrus Parentius Urbiveteri præficitur.

Parentii virtus, inque pauperes amor.

nocentii incidit. Cæterum S. Homoboni festum XIII. Novembris celebratur, quo feliciter ad Deum migravit, ut in ejus (a) actis scriptis a canonicis ecclesiæ Cremonensis habetur. Atque hæc de indulgentis hoc anno ab Innocentio III. imperitatis dixisse suffecerit.

Verum illustri confessori fortissimum Christi martyrem adjungamus, qui eodem anno pro fide catholica Urbe veteri mortem oppetiit. Fuit is Petrus Parentius, cujus res gestæ ab ejus temporis auctore conscriptæ in tabulario illius ecclesiæ aservantur, e quibus decerptum delibatumque exemplum in Vallicellana bibliotheca nostra extat. Rem vero, uti gesta fuerit, adducemus, cum præsertim hæc nondum, quod sciam, in lucem emanarint. Manichæorum impura hæresis adeo Urbeveteri invaluerat, civesque corruerat, ut illius nefarii sectatores non solum insultarent catholicis; verum etiam aperte in eos minas jactare, irasque effundere auderent. Quare orthodoxi ad Apostolicam sedem firmissimam, contra hæreticorum vesanos impetus ardem, ac præsidium confugere, atque ab Innocentio missis in Urbem nuntiis supplices postulantes, ut periclitanti, & ruenti civitati magistratum præficeret, cujus opera hæretica nequitia præfocaretur, ac radicitus evelleretur; quem autem, quantumque virum hoc ipso anno acceperit, quidve ipse præstitit, sic tradit auctor: A populo itaque Romam transmissi nuntii Urbeveteranorum, acceperunt Petrum Parentii exultanti animo in dominum & rectorem, quem & summus Pontifex approbavit, injungens eidem in remissionem peccatorum suorum civitatem Urbeveteranam a sermone hæresis expurgare, denuntians eidem, quod si propter hoc mortis sustineret periculum cœlestis regni acquireret præmia sempiterna. Hic autem erat ætate juvenis, sensus canitie senex, sermone facundus, proposito constans, ingenio perspicax, memoria tenax, rerum communium diligentissimus custos, in tenenda uniuscu-

jusque justitia firmus, in fide catholica defendenda firmissimus, largissimus in elemosynis exhibendis, ita quod quando contingebat ipsum per civitatem Romanam cum aliquo equitare, si rectores poterat hospitalium invenire, inquisito pauperum numero diligenter ad eorum emenda cibaria occulte pecuniam exhibebat, & postmodum hora comestionis solus revertens, pauperibus quasi famulus Domini serviebat. Hic etiam decimas exsolvebat, præter Romanorum, Tuscorum, & aliorum consuetudinem improbandam. Vocato itaque Petro Parentii ab Urbeveteranis in dominum, & rectorem, anno Domini 1199. mense Februarii receptus est ab Urbeveteranis magnus, & immunis * cum olivarum, & lauri ramis, cum gaudio, & honore; plane pacificæ Olivæ filio pacis, triumphalesque lauri triumphum de hæreticorum perfidia acturo debebantur.

* magnis & juvenibus.

Et quia venerat pacem subditis ministrare, ipsius officium a pace sumpsit initium commendandum: prohibuit enim Urbeveteranos in carnisprivo a bellorum conflictibus abstinere, quia eo tempore sub ludi occasione multa consueverunt homicidia perpetrare. Prosequitur auctor, ut zelo in hæreticos, a quibus demum trucidatus, laureaque martyrii decoratus est, incensus in eos pœnas severissime distrinxerit, ad foedissimam pestem excindendam. Manetis enim insania toties extincta, in ea urbe revixerat, pluresque infecerat.

Tumultuantes comprimunt Parentius.

Ut autem melius posset hæreticos de agro Ecclesiæ fulce justitiæ rescicare, cum episcopo Riccardo frequenter habebat consilium in majori Ecclesia, circa eum locum adherendo, * sepulcrum, in quo ejus corpus modo permanet tumulatum. Postmodum autem plurimorum habito consilio sapientum, in publica statuit concione, ut si quis infra diem statutum, ad Ecclesiam, quæ gremium suum non claudit redeuntibus, remearet, & episcopi obediret mandatis, veniam & gratiam mereretur: qui autem redire ante præfixum diem contempneret, pœnam exciperet legibus, & canonicis consi-

XXIII. Hæresim excindere aggreditur. ubi

NOTÆ [1] Itera hic indicatæ Innocentii ad Viterbientes integræ recitantur in annalibus contra-ctis in hanc sententiam:

Clero & populo Viterbiensi. De communi fratrum nostrorum consilio, assensu quoque archiepiscoporum & episcoporum apud sedem apostolicam existentium districtius inhibemus, ne quis hæreticos exceptare quomodolibet vel defendere, aut ipsis favere vel credere quoquomodo presumat: presenti decreto firmiter statuentes, ut si quis aliquid horum facere forte presumpserit, nisi primo secundoque commonitus a sum super hoc curaverit presumptione cessare, ipso jure sit factus infamis, nec ad publica officia vel consilia civitatum, nec ad eligendos aliquos ad hujusmodi, nec ad testimonium admittatur: sit etiam intestabilis, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus præterea ipsi cogatur super quocumque negotio respondere: quod si forsan iudex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec causa aliqua ad ejus audientiam perferantur. Si fuerit advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur; si tabellio, instrumenta per ipsum confecta nullius penitus sint momenti; sed cum auctore damnato damnentur, in similibus idem etiam præcipimus observari. Si vero clericus fuerit ab officio & beneficiis deponatur, & in quo major est culpa, gravior exerceatur vindicta. Si quis autem tales postquam ab ecclesia fuerint denotati contempserit evitare, anathematiz-

(a) Lib. 2.
ep. 1.

stitutam. Ditrinxit sane eo tempore Innocentius severissimas leges in hæreticos, quæ in litteris (a) ad Viterbienses datis continentur. Subdunt gesta quo zelo episcopus hæreticos Parentio detulerit; ille vero eos mox variis pœnis affecerit: Episcopus vero exardescens contra Manichæorum perfidiam, vehementer testimonia hæreticorum ab hæresi ad catholicam redeuntium unitatem recepit sollicitudine pastoralis, & Petro Parentii præsentavit: hic alios alligavit ferreis nexibus compedidos, alios censuit publice verberibus flagellandos, alios extra civitatem coegit miserabiliter exulare, alios pœna multavit pecuniæ, quæ amissa veris lacrymis ab avariis possessoribus deploratur; ab aliis accepit pignora copiose, domos etiam fecit dirui plurimorum. Rector itaque nostræ civitatis via regia incedendo, nec ad sinistram nec ad dextram declinabat. Hæc zelo Catholicæ fidei æstuans novus Phinees, hoc ipso anno quadriagesimali tempore pergit.

XXIV.

Dum ita ad convellendam, obruendamque hæresim impetus suos divinæ asserendæ gloriæ zelo inflammatus converteret, subit animum visendæ patriæ cupiditas ut resurrectionis Dominicæ festum cum suis celebraret; cumque Innocentio III. suum deferre obsequium in votis gereret, eidem ab Ecclesia D. Petri ad Lateranensem eunti prope D. Danielis Basilicam occurrit, cui Summus Pontifex sereno, atque exporrecto vultu: *Volumus, Petre, ut nobis exhibeas fidelitatis jumentum, ex quo nostræ civitatis regimen suscepisti.* At Parentius mox ad pontificia exequenda imperia paratissimum se exhibuit, significavitque ita se exagitasse hæreticos, ut sibi mors ab iis pertimescenda videretur, cui tum Innocentius, si is casus contingeret, Apostolica auctoritate omnium criminum veniam imperitit: quam vocem Parentius veluti suæ mortis præsciis gratissimo animo provolutus in genua excepit, ac domum profectus concepto incredibili subeundi martyrii ardore testamentum condidit: quare cognita, uxor, materque repentino luctu obrutæ, in gemitus, suspiriaque sese effuderunt; mox ille divino actus spiritu, fundendi pro Christo sanguinis cupiditate incensus, Urbem veterem se contulit, atque a catholicis magnificentissima pompa exceptus est: contra hæretici

Parentius suam mortem præfagit.

urgere nefaria meditata consilia, insidiæque ejus vitæ moliri cœperunt; eo enim vivo stare hæresis non poterat, omnique ejus radices ac fibræ excindendæ penitus, atque evellendæ erant.

XXV.

Corruptere hæretici promissa ingenti vi auri servum nequissimum, Radulphum nomine, alteri Judæ perfidia simillimum, qui in tempesta nocte dominum crudelissimis ipsorum manibus prodidit mox illi furiis perciti Martyrem circumdedere, utque pignora ab hæreticis accepta redderet, atque hæreticas partes se defensorum sacramento polliceretur, incusso crudelissimæ mortis terrore adigere reluctantem sunt conati, quibus ille pignora quidem restitutum spondit, nullo vero metu de catholicæ fidei constantia dejectum iri respondit. Cumque ipsum frustra concutere hæretici niterentur, alii in iras efferati ictibus caput contundere, alii gladiis latera perfodere, quam sibi inflatam mortem generoso animo pertulit, seque divinæ victimæ instar numini obtulit. Expleto furore hæretici exanime corpus in proximum puteum deicere, lapidibusque obruere meditati sunt, sed divina providentia nullo conatu sacras exuvias loco dimoveri passa est, atque ad illustrandam Martyris gloriam ingens aliud miraculum explicuit, ut nux arbor arida cui Martyris augustæ reliquiæ incubuerant, eo anno bis fructum afferret.

Ejus martyrium.

XXVI.

Mox divina ultio in omnes ejus mortis conscios sese effudit, ut brevissimo tempore tristissimo mortis genere consumerentur, sed maxime in Radulphum proditorem desæviit, cujus nefandum cadaver cum sepulcro mandatum fuisset, adeo intumuit, ut terræ grave admodum esset, effusisque visceribus ita inficeret aerem, ut crudelissimo pestis genere correpti incolæ passim letho absumerentur, quo illi animadverso, funestum cadaver inde effodi, atque alio procul abiici jussere, quo facta truculenta illa pestis grassari desiit. Sed a lugubribus scelestorum suppliciis ad Martyris præmia, ac gloriosissimos triumphos oculos convertamus. Inventum a catholicis sacrum ipsius corpus ingenti pompa funebri elatum est, ac post multos dies non gravem modo ullum odorem afflavit, sed corruptionis expers, atque ita tractantibus molle, ac si viveret, repertum, quamvis tunc maxima æstas arderet, ac levi panno feri-

CO

Data resurgendi optio martyri.

co tegetetur; quod vero majorem longe admirationem concitare potest, recipiendæ pristinæ mortalis vitæ a numine data optio est, cujus miraculi ædituus vir pius testis extitit, qui vocem hanc cælitus missam: *Vis resurgere Petre* inaudiit, atque aliam respondentem, nolle se præteritæ vitæ pericula adire. Sed ne hæc levitia ac commentitia putentur, quæ unius vel paucorum testimonio fulciantur, edidit Deus, ad Martyris sui in luce collocandam gloriam plura prodigia, ut cum præsentibus interdum tribus vel quatuor hominum millibus, qui ex variis locis confluerant, in gentilitio Martyris scuto in ecclesia appenso divinitus nova fulgere lumina visebantur; interdum extinctæ faces subito spectante maxima populi multitudine accendebantur, plures ægri e morbis, quorum pertinaciæ omnia remedium genera eluserat, pristinæ valetudini restituebantur; alii vero qui Martyris collectam apud Deum gratiam irriferant, justis ac repentinis pœnis afficiebantur.

XXVII.

Hisce atque aliis prodigiis, ad quæ spectanda maxima undique populi multitudo concurrebat, oppressa est extinctaque Urbeveteri hæresis, quæ trucidato Martyre majori furore grassatura putabatur: nec non ad eam evertendam Innocentius acerbissimas leges fulminavit, quæ in litteris ad Viterbienses datis (a), in quorum urbem sese ea pestis insinuarat, continentur.

Inn. infestatur hæreticos.

(a) Lib. 2.
ep. 1.

Nec in finitimos modo, sed in remotissimos quosque hæreticos Apostolica sollicitudine pugnandum Innocentio fuit, maximeque adversus Metenses quosdam, qui ut pravaram opinionum virus imperitæ plebeculæ sub scientiæ furore infunderent, sacra Biblia in linguam vernaculam traduxerant: unde mox scientiæ opinione inflati quique e fæce populi, atque in audaciam elati, sacerdotes contemnere, detrectare eorum imperia, clandestinos cœtus celebrare, prædicandi verbi divini munus sibi arrogare cœperant; adversus quod malum, salubre adhibiturus remedium Innocentius, legatos ad Metenses misit, qui versionis novæ auctorem, atque ejus consilium inquirerent, tum literas Apostolicas ad cives dedit, (b) quibus commendato sacrarum literarum studio monuit, ne se impostorum nequitia in fraudem induci paterentur, qui in auro poculo instillare errores solebant, tum eorum laicorum arrogantiam damnavit, qui ab Ecclesiæ præfulibus non missi promulgandi verbi divini provinciam invaserant; non esse cujusque in id officium ac munus se ingerere, qui si divinitus missos se esse jactarent, vel sacris oraculis, quæ in ipsos congruerent, D. Joannis exemplo vel editis mi-

(b) Lib. 2.
ep. 32.

raculis comprobarent, alioquin in numero impostorum habendos, qui temere ad circumveniendos simplices, suisque imbuendos erroribus se divino agi spiritu effutire consueverunt.

Disseminandæ hæreseos occasionem arripuerat zizaniorum auctor cum gravi diffensione Imperium Germanicum, ad quod tunc Metæ spectabant, arderet. Eruperat enim anno præterito civile bellum, cujus in dies incendium magis magisque grassabatur, motusque crebris populorum gemitibus Innocentius malo afferre remedium decrevit, atque Conrado Maguntia archiepiscopo & Sabinensi episcopo Cardinali, qui magna apud Germanos auctoritate florebat, ac nondum ex Oriente, quo ad Leonem Armeniæ Regem corona oriandum se contulerat, erat reversus, scripsit, ut qua fide & constantia olim Ecclesiæ fluctuanti adhæserat, nunc illi adesset, atque in causa exortæ Philippum inter Othonemque discordiæ sedis Apostolicæ sententiæ se accommodaret, ac sibi obnoxios populos ad eum Imperatorem salutandum obstringeret, quem Romanus Pontifex jure electum agnovisset.

Archiepiscopo Maguntino, Episcopo Sabinensi.

Solidata in devotione (c) sedis Apostolicæ fides tua, & in obsequio ejus probata tempore juventutis, non deficiet, immo proficiet fortius in ætate matura, nec frigescet etiam frigescente corpore, sed de die in diem amplius incalescet. Qui enim, cum Petri quondam navicula jactaretur fluctibus, & venti & mare insurgerent contra eam, ita ut nunc de scopulosis fluctibus pendere videretur in præceps, nunc inter intumescentes undas, imas formidaret arenas, cum Reges terræ ac principes astitissent in unum adversus eam, & Christum ejus, illi fideliter, & inseparabiliter adhæsisisti, pro ea in mortem & in carcerem ire paratus, nec minas Principis, nec latentes insidias, nec proprium exilium experiescens; jam nunc cum cadentibus, fluctibus, & vento spirante propitio æquora noscitur sulcare pacata; & Petrus veteri timore deposito, super undas maris incedat, quis te poterit a charitate sedis Apostolicæ separare? Sane nec persecutio, nec gladius, nec fames, nec aliud te ab Ecclesiæ devotione divellet, in qua post summum Pontificem locum nosceris præcipuum obtinere: fortis est enim ut mors dilectio, & dura sicut infernus est æmulatio, nec aquæ multæ possunt extinguere charitatem.

XXVIII. Germanicas turbas pacare nititur.

XXIX.

Unde cum inter ceteros fratres nostros apud nos primus existas, licet a nobis, etsi non mente, corpore tamen multo sis spatio separatus; in arduis tamen negotiis, quæ nobis incumbunt, tuo uti volumus

NOTÆ se noverit sententiam incurrisse. In terris vero temporali nostra jurisdictioni subiectis bona eorum statimus publicari; & aliis idem fieri statimus per presentes; & principes seculares quos ad id exequendum si forte negligentes extiterint per censuram ecclesiasticam remota appellatione compelli volumus & mandamus. Dat. Later. VIII. Kal. Aprilis pontificatus nostri anno I. Hæc Annalista quem tamen extra suas sedes has literas retulisse ex adscriptione temporis quo consignatur exploratum est. Annus enim Innocentii primus cum VIII. Kal. aprilis conjunctus annum præcedentem denotat, quo epocham suam a consecratione die IX. Kal. martii inchoavit. MANSI

mus consilio, & favore. Noveris igitur, immo jam nosti, quod post Henrici quondam Imperatoris decessum vota se principum dividerunt, ita quod quidam eorum Othonem H. quondam ducis Saxonie filium, quidam vero Philippum quondam fratrem dicti Henrici Imperatoris nominarunt in Regem: venerabilis autem frater noster Coloniensis archiepiscopus, & alii, qui in nominatione predicti Othonis favorem praestiterant & assensum, congregato exercitu obsederunt pariter Aquisgranum, & eo capto, predicto Othoni in sede posito Augustali dictus archiepiscopus regni coronam imposuit, sicut ad ipsum de jure dicitur pertinere, qui in die electionis suae apud Coloniā de conservando jure Romanae Ecclesiae, & aliarum etiam ecclesiarum per se ipsum praestitit juramentum, & postmodum etiam se astrinxit juratoria cautione, quod ecclesiis & principibus, quae dicti Imperatores injuste abstulerant, restituere universa: pravam etiam consuetudinem relaxavit, per quam iidem Imperatores bona ecclesiasticorum principum decedentium occupabant. Dicitur vero Philippus & qui eum nominarunt Regem, venerabilem fratrem nostrum Tarantensem episcopum vocaverunt, qui regalem imposuit eidem Philippo coronam, & licet ipsi duo, Philippus scilicet, & Otho semel, & iterum inter se invicem dimicarent, neuter tamen plenam victoriam est adeptus.

XXX. Nos autem, qui non ad destructionem Imperii, sicut quidam pestilentes homines mentiuntur, intendimus, sed ad conservationem, & provisionem ipsius potius aspiramus, cum etsi quidam Imperatores persecuti fuerint ecclesiam, alii tamen multipliciter honorarunt, expectavimus haec & in neutram partem volumus declinare; licet uterque de favore nostro, & benevolentia glorietur, expectantes si forsitan principes redirent ad cor, & Imperio super tanta dissensionis incommodo providerent; sed quidam eorum adhuc in sua obstinatione persistunt, & non minus, quam nominati predicti partem, quam fovent, juste vel injuste tumentur: ex quo spoliatur ecclesia, pauperes opprimuntur, strages corporum proveniunt, & periculum animarum. Cum igitur non expediat de cetero populo Christiano, nec nobis etiam dissimulare incommoda tanta dissensionis sit tutum, tibi facti seriem duximus intimandum, ut cum non tam Maguntinus archiepiscopus, quam Sebiniensis episcopus consideratione per Romanum Pontificem maximum Ecclesiae Dei membrum existas, in tam arduo negotio favorem tuum habeamus pariter, & assensum.

XXXI. Quid vero necessitates terrae Orientalis & quid ei expediat plenius cognovisti, super mora vel reditu tuo fraternitati tuae nihil expresse mandamus, quam credimus

id acturam, quod magis viderit expedire. Monemus igitur fraternitatem tuam, & exhortamur attentius per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus cum huic tractatui non possis personaliter interesse, arbitrium tuum nobis per literas tuas apertas committas, ratum habiturus, & firmum, quod in tanto negotio, prout Dominus nobis dignatus fuerit inspirare, ac de fratrum nostrorum consilio, & voluntate processerit, statuemus: universis enim officialibus tuis canonicis, praelatis, comitibus, baronibus, & aliis tibi, & ecclesiae Maguntinensi subjectis per literas tuas districte praecipias, ut eum cujus nominatio per sedem fuerit Apostolicam approbata, in Regem recipiant, & partem ejus potenter foveant, & viriliter tueantur. Credimus enim, quod sic dante Domino in hoc negotio procedemus, quod Deo & hominibus erit acceptum, & apud Deum meritum, & apud homines ex hoc gloriam consequemur. Tuam etiam, & tuorum profectum pariter, & honorem in ipso negotio diligenti curabimus studio promoveri; nec erit de facili, qui se statutis nostris opponat, si tuus nobis suffragetur assensus, & devotio tuorum accedat, cum & tanta sit per Dei gratiam Apostolicae sedis auctoritas, ut quasi certum ab omnibus habeatur, quod ille praevalere omnino, cui suum dignata fuerit favorem praestare. Datum Laterani 5. Nonas maii Pontificatus nostri anno secundo.

XXXII. Mox apud alios Germaniae principes gravissime questus est, quod tamdiu ob duorum principum electionem lacerato imperio, ad sedem Apostolicam, cujus erat controversiam illam dirimere, ob supremam sibi a Christo collatam auctoritatem, non confugissent: tum eos hortatus est, discordiam quanto citius extinguerent, ne si eam alerent diutius, Imperium in gravissimum periculum adducerent, alioquin se ob emergentia inde discrimina, ex officio remedium, quod suaderet aequitas, adhibiturum; atque ejus partes, qui majoribus studiis principum niteretur, everturum.

Universis tam ecclesiasticis, quam secularibus principibus Alemanniae.

Quanta (a) debeat esse concordia inter regnum, & sacerdotium, in seipso Christus ostendit, qui est Rex Regum, & Dominus dominantium, Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedec, qui & secundum naturam carnis assumptae de sacerdotali pariter, & regali stirpe descendit. Ad quod etiam designandum beatissimus Petrus ad fidem Christi conversis dicebat: Vos estis genus electum, regale sacerdotium; & ad Christum in Apocalypsi clamatur: Fecisti nos Deo nostro regnum, & sacerdotium. Haec enim sunt duo cherubin, qui versis vultibus in propitiatorium super ipsum duabus aliis conjunctis mutuo se describuntur

XXXII.

(a) lb. ep.
2.
Innoc. ad
Germ.
princ. lit.

respicere: haec sunt duae mirabiles, & speciosae columnae posita juxta ostium in vestibulo templi, quas ambit linea duodecim cubitorum: haec sunt duo magna luminaria, quae Deus in firmamento caeli constituit; luminare majus ut praesset diei, & luminare minus, ut nocti praesset: isti sunt duo gladii, de quibus Apostoli responderunt: Ecce gladii duo hic. Quorum omnium rationem, aliorumque multorum, quae de sacris libris excepta concordiam expresse significant inter Ecclesiam & Imperium, exponere praetermittimus, cum utilitas ex ipsa proveniens expressius hanc exponat.

XXXIII. Per hanc enim concordiam propagatur fides, haereticis confutatur, plantantur virtutes, vitia succiduntur, servatur justitia, iniquitas propulsatur, viget tranquillitas, persecutio conquiescit, cum pace populi Christiani paganorum barbaries subjugatur, cum incremento Imperii Ecclesiae libertas accrescit; cum incolumitate corporum salus proficit animarum, & tam clero, quam populo sua jura servantur; & licet Romanam Ecclesiam, quasi matrem universa regna respiciant, in quibus nomen colitur Christianum, Romanum tamen Imperium eam arctius debet ac devotius amplexari, ut & ipsa per illud accipiat defensionis auxilium, & illud per ipsam in suis necessitatibus adjuvetur. Ille vero, qui paci semper invidet, & quieti, sicut Romanam tunc divisit Ecclesiam, ita nunc Romanum divisit Imperium, & tantam inter vos discordiam seminavit, ut duos vobis in Reges praesumpseritis nominare, quibus inter vos ipsos divisi pertinaciter adhaeratis, non attendentes quot, & quanta discrimina per hoc non solum Romano contingant Imperio, sed universo proveniant populo Christiano. Et ecce per hujus dissensionis materiam Imperii libertas minuitur, jura depereunt, & dignitas decurtatur, destruantur ecclesiae, laeduntur pauperes, principes opprimuntur, universa terra vastatur, & quod est longe deterius, strages corporum imminet, & periculum animarum: ex hoc etiam inimici fidei Christianae non modicam audaciam contra fideles assumunt.

XXXIV. Nos igitur hujusmodi auditis, & cognititis, tacti fuimus dolore cordis intrinseco, & nimio maerore turbati; quia non ut quidam pestilentes homines mentiuntur, ad Imperii destructionem, vel depressionem intendimus, sed ad conservationem & exaltationem ipsius potius aspiramus, cum etsi quidam Imperatores Ecclesiam vehementer affixerunt, alii tamen eam multipliciter honorarunt. Expectantes autem haec expectavimus, si forte vos ipsi juniori ducti consilio, tantis malis finem imponere curaretis, videlicet ad nostrum recurreretis auxilium, ut per nos, ad quos ipsum negotium principaliter & finaliter noscitur

Arguit non confugisse ad Apost. sedem.

Ain. Eccl. Tom. XX.

pertinere, vestro studio mediante tanta dissensionis sopiretur: verum quia vos in hac parte negligentes & desides haecenus exitistis, nos qui juxta verbum propheticum constituti sumus a Deo super gentes & regna, ut evellamus, & destruamus, aedificemus etiam & plantemus, officii nostri debitum exequi cupientes, universitatem vestram monemus attentius, & exhortamur in Domino per Apostolica scripta mandantes, quatenus Dei timorem habentes praeculis, & honorem zelantes Imperii, ne libertas ejus depereat, & dignitas annulletur, ad provisionem ipsius melius intendatis, ne fovendo discordiam per vos Imperialis sublimitas destruat, quae per vestrum deberet studium conservari: alioquin quia mora de cetero trahit ad se grave periculum, nos quod expedire noverimus procurantes, ei curabimus favorem Apostolicum impertiri, quem credemus majoribus studiis, & meritis adjuvari. Dat. Laterani, &c. Pontificatus nostri anno secundo.

XXXV. Paulo post Philippus oratores suos ad Innocentium misit, ut se ad coronam Imperii excipiendam evocaret, quibus Pontifex post longam orationem, qua regnum & sacerdotium mutuo foedere arctissime conjungi debere exemplo Christi, qui utramque dignitatem in se conjunxisset (ut in literis supra allatis egit) illustravit, tum sacerdotium Imperio augustius, cum rebus divinis aliud humanis praesit, atque a sacerdotibus Reges, non contra a Regibus sacerdotes consecratur; atque ob officii majestatem etiam in scripturis sacris Dii appellentur: nec modo officii amplitudine, verum & temporis antiquitate sacerdotium praecellere, atque illud institutum a numine; regnum vero ex tyrannide & scelere originem in Nembroth hausisse: permiffum vero in populo Dei ob illius pervicaciam, & quidem apud Hebraeos aliquanto tempore regnum cum sacerdotio coaluisse, indeque bona ingentia emanasse, alias ab eo divisum, atque ex eo foedam malorum colluviam emeruisse, Regeque improbos sacerdotio infensos sceleris poenam tulisse: idemque apud Christianos in lege Evangelica accidisse, in qua sacerdotii hostes, schismaticisque auctores nisi pudorem, atque dedecus ex suis omnibus consiliis ceperunt. De quo ultimo differentem Innocentium audiamus:

Porro (a) quod accidit in veteri testamento, contigit in novo, & ne longe peccantur exempla, divisum est simul regnum, & sacerdotium tempore Innocentii Papae, & Regis Lotharii; contra Innocentium intrusus est Anacletus; contra Lotharium vero Conradus; sed praevaluit uterque catholicus, Innocentius videlicet, & Lotharius; quoniam Innocentius coronavit Lo-

(a) lb. ep.
18.
Schismatici confusi.

G

iba-

thariam; & succubuit uterque schismaticus, Anacletus videlicet, & Conradus, quia veritas præjudicat falsitati. Deinde schisma divisit Ecclesiam tempore Alexandri, Imperium in unitate permansit tempore Frederici: sed idem Imperator, non ut defensor, sed ut persecutor Ecclesie schisma fovit, & favit schismaticis. Porro schisma cum schismaticis, & fomentum cum fautoribus est confusum. Concludit demum non ita sacerdotium regni diffiduum aliturum, ut Reges enatas in sacerdotio discordias fovere, se Imperio bellis civilibus lacera- to compati, deliberaturum cum Cardinalibus, atque Philippo responsum daturum, quod sibi numen cœlesti afflaret.

XXXVI. Nunc autem Ecclesia per Dei gratiam in unitate consistit, & Imperium peccatis exigentibus est divisum: verum Ecclesia non sic illi retribuit, quemadmodum illud Ecclesie, quia super ejus divisione condolet, & compatitur, pro eo maxime quod principes ejus maculam posuerunt in gloria, & infamiam in honore, libertatem, & dignitatem ipsius pariter confundentes. Verum ad Apostolicam sedem jampridem fuerat recurrendum, ad quam negotium istud principaliter, & finaliter dignoscitur pertinere; principaliter, quia ipsa transfudit Imperium ab oriente in occidentem; finaliter, quia ipsa concedit coronam Imperii. Verum verbum tuum audivimus, videbimus literas domini tui, deliberabimus cum fratribus nostris, & dabimus tibi responsum; inspiret autem nobis omnipotens Deus honestum consilium, & revelet nobis beneplacitum suum, quatenus in hoc negotio ad honorem ipsius, ad utilitatem Ecclesie & salutem Imperii procedamus.

XXXVII. Dum utriusque electi oratores apud Innocentium officiis ad ejus colligendam gratiam certarent, non minus inter se ii principes armis dimicabant; prodit enim Godefridus monachus (a) Othonem ducta in uxorem filia ducis Brabantie, partes suas auxisse, & Colonienfis archiepiscopi, ac generi sui viribus fretum astate eas in hostem duxisse Confluentia aliisque oppidis exustis in hostiles terras grafatum, cumque frustra plures nobiles, qui se ipsi conjuncturos erant polliciti, expectasset, ob commeatuum inopiam abcessisset. Philippum vero re cognita Mosellam magnis succinctum copiis trajecisse, Coloniensem episcopatum vastasse, ac tum Brabantie ducem in eum movisse, sed nullo congressu commisso hostiles exercitus hinc inde se recepisse. His similia, nimirum Philippum Mosella trajecta, in Colonienfes fines fecisse excursionem, & ingentem vastitatem intulisse, habet in Hirsaugienfi chronico Joannes Trithemius, qui subdit Philippum secum novum Bohemorum Regem tunc adduxisse, Odacherum scilicet, de quo Lubecensis (b):

Philippi in Colonien. archiep. irruptio. (b) Arnol. Lubec. ebron. Slav. or. l. 6. c. 2.

Bohemo etiam major dignitas accessit, ut cum antea ducatum teneret, titulo regio a Philippo sublimatus, ibi & ipse procederet coronatus, & gladii regii bajulus. De quibus etiam Hirsaugienfe chronicon tradit, Philippum quo Bohemos sibi devinciret, prædictum eorum ducem Regem creasse, tributis ipsi, atque uxori coronis: quem autem Odacherum, alii Odacharum vocant, Martinus Chromerus (c) agens de regali a Philippo ipsi dignitate, collata, Premisslaum, sive Othocharum appellat. Subdit Godefridus eodem anno Conradum Maguntinum archiepiscopum ex Italia, quo ex Syria reversus appulerat, in Germaniam una cum Bonifacio marchione de Monte ferreo transfuisse, ut excitatam discordiam sopiret, regnoque utrumque cedere persuaderet, quod si fieri non posset, ut induciant ex communi principum consilio inirentur, dareturque opera, ut alter diadema abiiceret; invitatum vero a marchione Othonem, ut Bopardiam veniret abnuisse; non leve enim dedecus suscepturum se arbitratum, si accepta Imperii ornamenta deponeret; cujus res ut extincto Ricchardo, atque Joanne avunculo ipsum deserente inclinata fuerint, inferius dicemus, ubi funestum tanti principis obitum attingemus. Cæterum Conradum Coloniam se contulisse, ut cum archiepiscopo Colonienfi, & civibus colloquium de ea re ageret, ait Godefridus, sed infecto negotio discessisse; ut vero in Ungaria feliciter, quam in Germania pacem adduxerit, mox delibabimus.

Mutuis ita sese cladibus conficiebant Germani atque Imperii coronam partiri ferro flammisque contendebant, quos longe fatius fuisset conjunctis armis, animisque barbaros comprimere, qui Livones Christi religione imbutos excindere in susceptæ fidei odium moliebantur. Conatus equidem est Innocentius ipsos ad tam sacrum bellum, in quo gloriosissima vultura accepturi, atque in ipsa morte triumphaturi essent, incitare quem neophytorum tuendorum cura ac sollicitudo urebat: cum præcipue conversionis illius gentis, ut refert Jordanus proximis verbis, maximus extitisset. Livonia provincia confinis Dacis & Polonis pro majori parte conversa est ad fidem per ejus sollicitudinem; subditque: Ibi dominantur fratres Alemanni, quoniam ipsi expugnaverunt terram. Testes vero ejus sollicitudinis sunt ejus literæ tertio nonas Octob. Laterani datæ ad universos Saxonie, ac Westphalie Christi fideles, quæ cum scitu dignissima contineant, earum partem afferre visum est: (d) Accepimus quod cum bonæ memoriæ M. episcopus Livoniensis fuisset provinciam Livoniensem ingressus, in verbo Domini laxans prædicationis suæ retia in

Frustra tentata a Conrado concordia.

XXXVIII.

capturam inter populos barbaros, qui honorem Deo debitum animalibus brutis, arboribus frondosis, aquis limpidis, virentibus herbis, & spiritibus immundis impendunt, usque adeo Domino concedente profecit, ut multos a suis erroribus revocatos, ad agnitionem perduceret veritatis, & sacri baptismatis unda renatos doctrinis salutaribus informaret. Verum inimicus homo qui tanquam leo rugiens circuit quaerens, quem devoret, invidens conversioni eorum pariter, & saluti, persecutionem paganorum circumadjacentium in eos iniquis suggestionibus excitavit, cupientium eos delere de terra, & de partibus illis Christiani nominis memoriam abolere. Ne igitur negligentia nostræ valeat imputari, si hi qui jam crediderunt, retro cogantur abire, ne præsumant aliqui fidem nostram recipere, si illi qui jam receperunt, a paganorum incursum remanserint indefensi, &c. Hortatur ut in arma contra paganos generose prosiliant, iisque criminum veniam, sedisque Apostolicæ clientelam pollicetur; eademque ad Sclavos, & Transalpinos scripsit.

XXXIX. Sollicitabat ita Innocentius Germanos finitimisque populos ad tuendos Livoniae fideles, utque districta in mutuas cædes arma in paganos verterent, cum Conradus Maguntinus frustra pacem Germaniæ afferre meditatus, transgressusque in Ungariam Hemenadum, sive Emericum Regem, quem Henricum alii vocant, cum Andrea fratre conciliavit, sanxitque foedus iis legibus, ut ambo in Sarracenos gladios stringerent, Pannoniaque Lupoldo Austriae duci commendata, mare traicerent, & si in transmari- nis regionibus alter mortem oppeteret, alter superstes regnum obtineret, quæ Godifredus (a) suis annalibus prosequitur. Conatus erat anno superiori ipsos dissidentes conjungere Innocentius, atque Andreæ, si fratrem armis lacefferet, censuris percelli jufferat; neque Emerico, qui se atrociori scelere devinxerat, ignavo silentio pepercit; effractis ille templi foribus, Vatiensem episcopum, quem claves sacrarii tradere, atque facessere jufferat, dum una cum canonicis divinam opem imploraret, atque hæc cum lacrymis decantaret: *Apice Domine de sede sancta tua, & cogita de nobis, e summo altaris gradu ad solum vi detraxerat, ac tempore egerat; ob quod facinus eum acerbioribus literis (b) xi. Kal. Jul. datis perstrinxit, ubi hæc gravissima intorsit: Audivisti, quod cum Heliodorus ararium, quod erat Hierosolymis, spoliaret, percussus ab Angelo exspirasset, nisi pia ei subvenisset oratio sacerdotis. Balihafur, dum spoliato templo vasis sacris in convivio uteretur, articulos manus regni sui terminum notavit in pariete depingentis.*

(a) Godif. in annal.

(b) Inn. l. 2. ep. 89.

(d) Inn. l. 2. ep. 183.

Pompejus non quia spoliavit, sed quia intravit solummodo sancta sanctorum, de semper victore victor effectus, commissum jugulo expiavit; subjungit, ut sponte sua errata emendet, ne censuras in eum jaculari cogatur: qua de re ad Colocensem archiepiscopum etiam scripsit, (c) ut Regem ad poenitendum adduceret. Verum majores contra incestas principum nuptias ipsi labores adeundi fuerunt. Mirum quomodo occidentales plerique Reges ecclesiasticæ, immo divinæ disciplinæ excusso jugo iis temporibus adeo ab humani generis hoste illecebris nefariis pellesti in transversum acti fuerint, ut quis merito Davidicum illud eis occinere, atque obicere potuerit: *Et nunc Reges intelligite, & erudimini, qui judicatis terram, apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via justa.* Componente scilicet, ac docente eos summo omnium parente, ac doctore, ad hoc a Christo in supremam Ecclesie cathedra constituto. Innocentius itaque hoc secundo sui Pontificatus anno, Compostellano archiepiscopo, cunctisque Legionensis regni episcopis onus injunxit, ut Legionis Regem, & Castellæ Regis filiam in prohibito gradu copulatos dividere ab invicem, ac segregare niterentur; extant ea de re ad eos datæ literæ, quibus facti atrocitatem describit, atque in similia scelera divinæ iras effusas demonstrat. *Sane in oriente una duobus fuit incestuose conjuncta, in occidente vero unus sibi duas præsumpsit jungere per incestum; & incestui quidem in oriente commissio, non solum consensus, sed & auctoritas clericorum ibi consistentium intercessit; sed in destabili copula in occidente contracta, licet non absque quorundam ecclesiasticorum virorum assensu fuerit forsitan attentata, auctoritas tamen Ecclesiastica nullatenus intervenit. Volens autem Deus majus peccatum vindicare celerius, & a similibus alios detertere, tam * C. quondam marchionem, qui N. Regina Hierosolymitanæ prius adhæserat per incestum, gladio, quam Henricum quondam Campaniæ comitem, qui ei, & in culpa quodammodo, & in poenâ successit, præcipitio, utrumque vero morte imprævisa peremit. Nondum autem in hujus iniquitatis auctores in occidente suam exercuit ultionem, sed quanto longanimius sustinet, tanto forsitan severius vindicabit.* Subdit, ut Raynerium virum incorruptæ integritatis misisset, qui Legionensem Regem pervicacem, regnumque sacris interdixit, qui nullas tamen in Regem Castellæ censuras intorserat, cum imperia Ecclesie excipere paratus esset. *Et infra: Nuper autem venerabiles fratres nostri Toletanus archiepiscopus, & episcopus Palentinus ex parte ipsius Regis Castellæ, & ex parte Regis Legionensis venerabilis*

(c) Reg. post eand. ep.

XL. Legion. Regis damnatæ nuptiæ.

Divina in nuptias incestas ultio. * Conradum.

Reges gradum in nuptiis veritum remitti flagitantes repulsi.

frater noster Zamorensis episcopus ad sedem Apostolicam accedentes postulabant, ut cum eodem Rege Legionensi, & filia dicti Regis Castellæ deberemus super tam incestuosa copula dispensare; propter quod nisi specialis illa gratia, quam ad devotionem dicti Regis Castellæ habemus, motum animi nostri temperasset, in ipsos ita curassemus severitatem ecclesiasticam exercere, quod nulli de cætero temporibus nostris ad nos repudiatas toties, & damnatas petitiones afferrent, cum ipsi etiam noverint, quod id ab eodem prædecessore nostro sæpius postulatum fuerit, & ab eo inhibitum, non indultum. Tandem vero intelligentes archiepiscopus, & episcopi memorati, quod non solum indulgentiam super hoc a nobis, sed vix etiam possent a nobis audientiam impetrare, interdictum in terram dicti Regis Legionensis prolatum tandem a nobis postulavere remitti, afferentes, quod ex eo triplex toti regno periculum ab hereticis, Sarracenis, & Christianis etiam imminerebat, &c. ab hereticis, dum illi suum virus evomerent, tacentibus sacerdotibus; a Sarracenis, ob intepescentem populorum ardorem; a Christianis, ob sacerdotes ab iis male habitos quod sibi sacramenta denegaret; subdit argumenta contraria, censuras iustissime ad divini numinis tuendam gloriam magno zelo latas, atque in populos commissorum a principibus criminum pœnas derivari, verum quia multitudinis miserendum sit, se de severitate ita remittere, ut interdictum amoveri permittat, ubi tamen Rex, ac Regna interfuerint, templa claudantur: Relaxavimus ergo non totum, sed in una parte solummodo interdictum, nec perpetuo, sed ad tempus, quamdiu scilicet nobis placuerit, & viderimus expedire, ut probemus interim spiritus, si ex Deo sint, & an (sicut iidem archiepiscopus, & episcopi asseverant) sperata inde utilitas sequeretur, sic videlicet, ut in regno ipso divina celebrentur officia, sed decedentium corpora sepultura ecclesiastica non tradantur, in quo tamen clericis gratiam facimus specialem, in eo videlicet, ut in cœmiterio ecclesiastico, cessante solemnitate solita tumultentur, &c. Quia vero castra quedam, quæ idem Rex Legionensis dictæ filia Regis Castellæ in dotem tradidisse proponitur, ita ut si eam aliqua occasione relinqueret, ipsa cederent in jus ejus, impedimentum præstare videntur huiusmodi copula dissolvendæ, cum castra ipsa non tam ob turpem, quam ob nullam potius causam sint data, utpote cum inter eos matrimonium non existat, & ideo nec dos nec donatio propter dotem, ne ad commodum ei cedat, quod debet in pœnam ejus potius retorqueri, castra ipsa restitui volumus, & ad id puellam ipsam per excommunicationis sententiam coarctari, au-

toritate Apostolica decernentes, ut si ex tam incestuosa, & damnata copula proles est, vel fuerit quæcumque suscepta, spuria & illegitima penitus habeatur: quæ secundum statuta legitima in bonis paternis nulla prorsus ratione succedit. Datum Laterani per manum Rainaldi, domini Papæ notarii, cancellarii vicem agentis VIII. Kal. junii indictione II. incarnationis Dominicæ anno 1199. Pontificatus vero D. Innocentii Papæ Tertii anno II.

Hactenus Innocentius, quæ iisdem fere verbis in ejus vita leguntur: auctor enim hanc ejusdem epistolam exscripsisse videtur. Cum accepisset præterea Pontifex de aliis iidem incestis nuptiis inter Christianos Reges conciliandis agi, rem discutere, ac præpedire diligentissime incubuit; vi namque (ut ipse ait) regnum Navarra Regis (superiori anno invadentibus Castellæ, & Aragoniæ Regibus sororem Navarra, quantumvis tertio consanguinitatis gradu conjunctam uxorem Aragonio expetente, Castellanus ab eodem Navarra Rege sibi timente, de sorore ei nupti danda juramentum extorsit. Id veruit Innocentius, ad Navarrum hæc scribens (a): Nos igitur attendentes, quod juramentum, non ut esset iniquitatis vinculum, fuerit institutum, & quod in malis promissis fides sit penitus rescindenda, serenitati tuæ districtius inhibemus, ne si vera sunt, quæ præmissimus occasione juramenti præmissi, quod perjurium est verius nominandum, procedas ad incestuosam conjunctionem complendam. Datum Laterani III. Idus febr. Cum vero de Aragoniæ Rege inciderit mentio, silentio hoc nos Dominum. Cum nonnulli ipsum induxissent ad jurandum, non petito populi assensu, monetam patris sub ipsius obitum de legitimo pondere diminutam in eodem se ad tempus conservaturum, Rexque a jurisjurandi religione se liberari, absolvi que postulare; respondit Pontifex (b) non tam absolutione, quam interpretatione hic opus: quandoquidem iurandum concipiens monetam aut legitimam aut illegitimam putabat; si legitimam, sacramentum illicitum, nec servandum: si vero illegitimam existimabat, licitum omnino fuerat, atque ideo conservandum. Quapropter consulit, mandatque, ut pro diminuta illa moneta alia pristini, ac legitimi ponderis patris nomine cuderetur; hæc atque alia in hanc sententiam Innocentius.

Verum his graviora Francorum Rex Philippus perpetravit; cum enim vivente Cælestino III. legitima uxore ejecta, pellicem induxisset, pessimo exemplo, ac scandalo toti regno creato, summoque proborum omnium luctu; in tanto scelere impure jaceret: nec paternis Romano Pontificum precibus, nec minis fle-

XLII.
Illicite
Regis A-
ragonum
nuptiæ
Pontificis
opera im-
pedita.

(a) Inn. I.
1. ep. 552.

(b) Idem I.
2. ep. 28.

XLIII.
Innoc.
contra
Philip.
Gall. Reg.
adulter-
ium in-
furgit.

cte-

heretur, Innocentius divino zelo succensus, cum ipso durius ac gravissime agere coepit, ut ejus literæ ad cunctos Galliæ archiepiscopos, cæterosque præfules doctent, quas velut majoris ponderis, utpote quæ gestorum hactenus seriem amplectantur, lectori fore gratiores arbitramur:

(a) Inn. I. 2. ep. 189. Anxiatur (inquit a) in nobis ex amaritudine spiritus, & cor nostrum præ dolore turbatur, dum in casu matrimonii charissimi in Christo filii nostri Philippi Francorum Regis illustrissimi declinare ad sinistram, vel dexteram pertimescimus, ne videamur plus homini deferre, quam Deo; & rursus regia via in Regem ipsum procedere molestamur, cum in eo propter prærogativam dilectionis, & gratiæ nos ipsos reputemus offendi. Monet enim, & movet nos vehementius contra eum, & debitum pastoralis officii, & fortius Phinees zelantis legem Domini notum vobis exemplum inducit: sed angit nos plurimum, & retrahit aliquantum gratia specialis, quam ad eundem Regem habemus, & quam non solum circa ipsum, sed circa totum regnum Francorum opportunitate concessi proposuimus exhibere. Reducens enim ad mentem, & infra nos ipsos sæpius recolentes beneficia, nobis olim in suo regno scholasticis insistentibus disciplinis impensa & a Deo donum sententiæ quantacumque collatum præter debitum officii pastoralis, quo sumus singulis debitores, nos tam Regi, quam regno specialiter teneri fatemur, & non solum a regis gravaminibus, quantum licet manum retrahimus, sed ad honorem ipsius & regni ejus augmentum ardentius aspiramus. Cæterum attendentes, quod nos Dominus (licet immeritis) in sede justitiæ collocaverit, & vicarios sui, & Apostolorum principis constituerit successores, ne videamur acceptorum beneficiorum ingrati, si ei, qui nos de pulvere suscitatos, inter principes, immo super principes sedere voluit, & de principibus judicare, hominem præferamus, ne sine causa etiam accepisse dicamur ligandi, & solvendi per B. Petri merita potestatem, dissimulare non possumus, quin exhibeamus justitiam postulantis; & errantes ad rectitudinis tramitem revocemus, ferrum etiam apponentes vulneribus, quæ fomentorum non sentiunt medicinam. Considerantes præterea, quod salus animæ præferenda sit corporis voluptati, & utilitati quam voluntati potius deferendum cum multa beneficia præstentur invitis, ne vel odisse filium, si virgæ parcamus, vel egro videamur causam interitus præstitisse, si vulneribus fatis oleo vinum super infundere differamus, saluti Regis ipsius consulere, disposuimus & honori, credentes quod quantumcumque contra nos, immo licet injuste forsitan moveatur, ad mentem tamen re- versus, cum remedium senserit medicinæ, tanto nobis reddetur, & Apostolicæ sedi de-

votior, quanto in corrigendo excessu, per quem Deum sibi reddit offensum, per quem ad excusandis excusationes in peccatis, & in contemnendis Ecclesiæ sacramentis factus est aliis prævaricationis exemplum, per quem etiam fama ejus est apud bonos, ne dicamus penitus, plurimum offuscata, majorem in nos ex charitate fuerit severitatem experius. Ecce enim Dux Bohemiæ, sicut accepimus, ipsius secutus exemplum, uxore relicta legitima, simili modo adulteram superinducere non expavit, sed alii principes, & privata persona judicare, dando libellum repudii suis uxoribus sunt parati, nisi principis citius occurratur. Id etiam Arnoldus Lubecensis ejus ævi scriptor tradit, asserens Odacherum Bohemum, uxore ejus legitima repudiata aliam sibi copulasse. Aliis præterea literis (b) ad Magdeburgensem archiepiscopum, duosque abbates ex A. nobilis mulieris quærimoniis sibi innotuisse asserit, quod cum ipse princeps rite ductam, susceptis ex ea liberis, ut legitimam uxorem annis plus viginti habuisset, eam tandem rejecisset, atque Ungarici Regis sorore sibi conjuncta, ad impuras nuptias convolasse. Quapropter mandat, ut in ipsum inquireret, seque hac de re faceret certiorum; pergit Innocentius: Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, & ex parte Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra in virtute obedientiæ districtè præcipimus, quatenus sententiam, quam idem Cardinalis in Regem, superinductam, & eorum familias vel in regnum etiam duxerit proferendam, & vos sublato cuiuslibet appellationis obstaculo firmiter observetis, & faciatis ab aliis inviolabiliter observari. Si quis enim cujuscumque dignitatis, vel ordinis eis post interdictum nostrum, vel officia celebrare divina, vel ecclesiastica, præsumperit impendere sacramenta, se noverit ipsius dignitatis, & ordinis periculum incursum. Cum enim ex hoc quaramus solite salutem Regis ipsius, & amplius eum, quam ipse se diligit, diligamus, utpote quem nos in domino diligimus ad salutem, ipse se in animæ suæ perniciem diligit contra Deum, non timemus, si quod pro veritate, ac justitia contra nos scandalum oriatur: quoniam si Deus nobiscum, quis contra nos? nec poterit adversus nos aliquorum machinatio prævalere, quia veritas, & justitia nos defendent.

Hactenus Pontifex, qui præterea hac de re ad Petrum diaconum Cardinalem legatum scripsit (c). His consentanea asserunt ejus vitæ acta, ubi legatione in Gallias superiori anno missa, eam ipsi provinciam impositam tradunt, ut cruce inignitas copias congregaret pro Terra

Dux Bohemiæ eodem crimine implicatus.

(b) lb. ep. 180.

XLIII.
(c) Reges. post cit. ep.

san-

sanctæ reparandis rebus, pacem vel inducias Francos inter, & Anglos conciliaret, ac Philippum uxorem, quam iniquissime repudiaret, recipere cogeret: felici vero adeo successu rem promovisse, ut maxima Christianorum multitudo in arma sacra concurrerit, & ad inducias admittendas Anglorum Regem repugnantem adegerit. Habes lector hoc ipso anno ab Innocentio datas literas, cum ad Petrum ipsum (a) III. Kalen. tum VII. Kal. April. ad Francorum Regem, (b) quibus ab eodem Cardinali legato factas ad quinquennium inter Gallia, & Angliæ Reges inducias approbat, atque Apostolica auctoritate confirmat, ipsius Petri sinceritatem, fidem, sollicitudinemque plurimum commendat, & Philippum Regem easdem inducias observare adhortatur, Cardinali de pace agenti faciles aures daret; harum denique induciarum Rogerius hoc pariter anno meminit. Circa tertium vero capitulum (inquit acta) notandum, &c. Pergunt de Philippi conjugii petito primo rei exordio narrationem exponere, legatum Apostolicum Divione concilium coegisse, ut ecclesiastica severitate insanis irretitum amoribus percelleret, ac Philippum urente conscientia, meritamque sibi pœnam præfagiente, ad sedem Apostolicam, ut legati sententiam eluderet, provocasse: illum vero, cum tuto in Philippi ditione tantam rem agitari non posse pertimesceret, Viennam se contulisse, indicoque alio concilio interdicti sententia Gallias percussisse.

(a) Inn. 1. ep. 25. & sup. ep. 23. (b) lb. ep. 24.

Legatus Divione concilium cogit.

XLIV.

In quam sententiam ita Rigordus hujus temporis scriptor: Eodem anno (hoc ipso scilicet) mense decembri, in festo S. Nicolai convocatum est concilium apud Divionem a Petro prædicto Cardinali, omnium episcoporum, abbatum, & priorum totius regni. Sed quia contra Regem Franciæ regnum ipsius sub interdicto ponere moliebatur, a nuntiis Regis ad Romanam sedem est appellatum, tamen ipse Cardinalis appellatoni non deferens, (id ipsum namque jusserat Pontifex, ut ejus perhibent acta) in eodem loco astantibus episcopis universis sententiam protulit, sed usque ad 20. dies post natiuitatem Domini non esse publicandam præcepit; hæc ipse. Quæ S. Antoninus (c) exscripsisse videtur, & Jacobus Meyerius, (d) qui paulo post Rigordum floruit, ista adiicit: MCXCIX. Philippus comes Namurcensis Balduini frater, circumventus Gallorum insidiis, prope Lutetiam capitur una cum viris aliis nobilibus duodecim, in quibus, & Petrus sedis Apostolicæ legatus, patria Duacensis, Cardinalis tituli sanctæ Mariæ in Via lata, qui non diu post dimissus e custodia, Divione oppido Burgundiæ coegit episcoporum conventum, in quo Philippo Regi sa-

(c) S. Ant. 2. par. tit. 27. c. ult. (d) Jacob. Meyer. an. Flandr. l. 7. Legatus captus a Francis ac mox liberatus.

cris interdixit, propterea quod Ingeburgæ justæ uxori Mariam superduxerat filiam ducis Moravia. Cur autem solius Divionensis synodi uterque mentionem fecerit, ea fortasse non incongrue ratio reddi posset: quod Viennensis, de qua acta, cœpti Divionensis complementum, potius quam novum concilium videri potuerit. Quid vero in ea synodo ad colligenda pro bello sacro pecuniarum subsidia actum sit, inferius dicitur. Quod vero ad Philippum Namurcensem comitem, alioque captos attinet, de quibus Meyerius supra, Rogerius, Matthæus Parisius ac Rigordus de his sermone facto, ne tenuissimam quidem de Petro Cardinali comprehensione mentionem edidere; sed Rogerius audiamus: Interim Henricus comes de Namur, frater Philippi comitis Flandriæ (Rigordus comitem hunc in vincula conjectum, non Henricum, sed Philippum cum Meyerio vocat) & Petrus de Douay miles optimus, & familiaris comitis Flandriæ, & electus de Cambrai, frater prædicti Petri, capti sunt a familia Regis Franciæ, & traditi sunt illi. Petrus autem de Capua Cardinalis, & Apostolicæ sedis legatus in Francia, in adventu suo interdixit Franciam propter captionem prædicti electi de Cambrai, & Normanniam propter retentionem Philippi Eboracensis episcopi, & antequam sententia illa relaxaretur, Philippus Rex Franciæ dimisit præfatum electum abire liberum, & Johannes Rex Angliæ (de quo infra) dimisit Philippum Belvacensem episcopum abire, datis duabus millibus maris argenti pro expensis in ipso, & per ipsum factis tempore Ricchardi Regis Angliæ, & post mortem Ricchardi Regis, usque ad diem liberationis suæ. Præterea idem episcopus Belvacensis juravit, coram prædicto Cardinali, & aliis viris ecclesiasticis, quod de cætero in vita sua nunquam arma gestabit contra Christianos.

Comes Namurcensis a Gallis captus.

Belvac. episc. liberatus.

Cum in Gallicis rebus nostra verferetur oratio, hic aliqua ex Cæsario (e) Cisterciensi monacho adducere prodigia alienum non putavi, quæ Parisiis in homine ab humani generis hoste in immanissima flagitia acta, ac novo, ingentique miraculo veniam a misericordiarum patre consecuto hoc anno evenisse videntur, cum ille in exomologesi facienda tantum dolorem animo conciperet, ut vox singultibus abscessa, crimina sacerdoti detegere non posset, eaque chartulæ mandasset, ut ex scripto sacerdos recognosceret, manente charta integra divino miraculo abrasa penitus, ac deleta reperta sunt: Annus modo vigesimus est secundus plus minus, * eo tempore, quo ad ordinem veni, qui fuit ab incarnatione Domini millesimus ducentesimus uno minus, in quo tale quid a viris religiosi, & literatis, ut sunt

XLV. (e) Cæs. l. 1. c. 10. Pœnitentis scripta crimina divinitus deleta.

* ab

abbates & scholastici, contigisse Parisiis veraciter intellexi. Erat ibi juvenis quidam in studio, qui suggerente humani generis inimico, talia quaedam peccata commiserat, quæ obstante erubescencia, nulli hominum confiteri potuit, cogitans tamen quæ malis præparata sunt tormenta gebenæ, & quæ bonis abscondita sunt gaudia perennis vitæ, timens etiam quotidie iudicium Dei super se, intus torquebatur morsu conscientia, & foris tabescebat in corpore: quid plura? tandem miserante Deo, timor ille servilis verecundiam vicit; qui sicut seta filum, charitatem inducere consuevit. Veniens ad sanctum Victorem, priorem vocavit, & quia confitendi gratia venisse indicavit: ille paratus ad tale officium, sicut omnes sunt fratres ejusdem monasterii, statim venit, in loco ad hoc deputato sedit, præmissique exhortatione juvenem confiteri volentem expectavit. Mirares, tantam hora eadem pius Dominus, cujus natura bonitas est, cujus voluntas potestas est, ejus opus misericordia est, cordi ejus contulit contritionem, ut quoties confessionem inciperet, toties singultibus intercepta vox diceret: in oculis lacrymæ, suspiria in pectore, singultus erant in gutture; hæc ut vidit prior, dcebat scholari: Vade scribe peccata tua in schedula, & defer ad me; placuit consilium juveni, abiit, scripsit, die altera rediit, & si confiteri posset, iterum tentans, ut prius defecit: & cum nil proficeret, schedulam priori porrexit. Legit prior & obstupuit, dixitque juveni: Non sufficio tibi solus dare consilium, vis ut ostendam abbati, & licentia vi ei: venit prior ad abbatem, & porrexit schedulam legendam, rem ei per ordinem exponens. Quid deinde gestum sit, audiant peccatores, & consolentur desperati, & recreentur; mox enim ut abbas chartulam ad legendum aperuit, totam ejus continentiam deletam invenit; impletumque est in eo quod Dominus per Isaiam dicit: Delevi ut nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua; & paulo post advocantes scholarem, ostenderunt schedulam, dicentes ejus peccata esse divinitus deleta, quam cum perspexisset, & ex signis bene cognovisset, in tantum cor ejus ex magnitudine gaudii est dilatatum, in quantum prius ex magnitudine tristitiæ fuerat angustatum, & nullam ei injungentes satisfactionem, monuerunt, quatenus Deo de perceptis beneficiis gratias ageret, atque de cætero cautius viveret; huc usque Cæsarius.

Eximia pœnitentis contritio.

Peccata e scripto divinitus deleta.

If. 44.

XLVI. Innoc. cura pro restituendo Gaufrido ep. (a) Lib. 2. ep. 55.

stitueret dignitatem: eodemque argumento ad Regem, ac Rhotomagensem archiepiscopum scripsit, commendavitque, ut inter hos principes pacem omni ratione conciliare studeret; graviore etiam ad Regem epistola data sic eum compellat (b): Ne culpa tua nobis, & in futuro imputetur ad pœnam, eidem Cardinali dedimus in mandatis, ut magnificentiam tuam ad hoc per interdictum totius Eboracensis provinciæ appellatione remota compellat; & si nec sic infra tempus, quod idem legatus tibi statuerit, effeceris, quod mandamus, ex tunc totam Angliam sublato appellationis obstaculo subiciat sententiæ interdicti. Præterea circa hoc negotium Petro Cardinali legato literas misit (c), quibus contra Eboracensis ecclesiæ sacerdotia dignitateque occupantes sententiam tulit. Quomodo vero Ricchardi Regis obitu res Gaufridi ad meliorem statum adductæ fuerint, paulo infra dicitur. Hoc namque ipso anno Ricchardi necem contigisse hujus temporis scriptores testantur, atque Innocentii literæ ostendunt; cum eodem anno, & ad Ricchardum, & ad successorem ejus, ac fratrem Joannem scripsisse reperitur: cecidit enim plane in Ricchardum divinum illud oraculum (d): Multos perdidit aurum & argentum; dum enim investigando thesauro avide inhiat, in mortem inopinatam incurrit; qua vero ratione hæc obtigerint, a Rogerio, (e) qui hisce temporibus historiam conscribebat, accipiamus: Interim Vvidomarus vicecomes de Limoges invento magno thesauro auri, & argenti in fundo suo, misit inde Ricchardo Regi Angliæ domino suo partem non modicam (de quo Rigordus ad annum 1199. in vita Philippi Augusti hæc ait: Thesaurus prædictus, ut ferebatur, fuerat Imperator quidam de auro purissimo cum uxore, & filiis, & filiabus ad mensam auream residentibus, qui posteris quo tempore fuerant, certam dabant memoriam) sed Rex eam refutavit, dicens se debere totum illum thesaurum habere de jure donationis suæ, quod prædictus vicecomes nullo modo concedere voluit. Subdit auctor Ricchardum potiundi thesauri cupiditate æstuantem, raptu exercitu oppidum (cui apud Gallos Chaluz nomen est) obfidione cinxisse, cumque inclusi deditiois, & pacis leges exposcerent, superbe, & immaniter a Ricchardo ipsis denegatas; quare illi ex desperatione sumptis animis ad propulsandas hostiles impressiones se comparavere, inter quos Bertramnus de Gurdun expetendæ ultionis avidus misso te-

(b) Lib. 2. ep. 56.

(c) Regest. post eand. ep.

(d) Eccl. 8.

(e) Roger. hist. Ang. inventus ingens thesaurus.

Ricch. fagitta i-ctus.

natum vidimus, letho proximus; temere enim chirurgus, ut ferrum avelleret, brachium inciderat. Joanni fratri Regnum testamentum reliquit, opus suarum partem tertiam Othoni Regi Germaniæ divisit; adiicit auctor egregium erga percussorem clementiæ exemplum, cum jam id oppidum a Marchadeo expugnatum fuisset: Deinde fecit coram se venire Bertramnum de Gurdun, qui eum vulneraverat, & dixit ei: Quid mali tibi feci, quare me interemisti? cui ille respondit: Tu interemisti patrem meum, & duos fratres meos manu tua, & me nunc interimere voluisti. Sume ergo de me vindictam, quamcumque volueris: libenter enim patiar, quæcumque excogitaveris majora tormenta, dummodo tu interficiaris, qui tot & tanta mala contulisti mundo. Tunc præcepit eum Rex solvi, & dixit: remitto tibi mortem meam. Subiicit Rogerius percussorem e vinculis laxatum, atque centum solidis donatum a Rege, sed abeunti Marchadeum manus iniecisse, atque post Ricchardi mortem exutum pelle in crucem egisse, ac Philippum Regis spurium vindicandæ parentis necis cupiditate ardentem, vicecomiti Lemovicensi mortem intulisse.

XLVII.

(a) Rober. Append. ad Siegb. (b) Rigor. in Philip. Aug. (c) Albert. Stad. in chron. (d) Jac. Meyer. in annal. (e) Mart. Pol. in chron. (f) Math. Par. hist. Aug. in Riccar. 1. & alii. Ricch. sepultura.

His consentanea de Ricchardi cæde, [I] deque tempore obitus habent Robertus de monte (a), Addens ipsum decem annis regnasse, Rigordus (b), Albertus abbas Stadenis (c) Jacobus Meyeri (d), Martynus Polonus (e) ac demum, ut cæteros omittamus, Matthæus Parisius (f), quem Ricchardi mortem Christiano principe dignam referentem audire juvat: Rex sapientissimus cum periculum sibi cereret imminere, exitum suum cordis contritione, oris pura confessione, corporis & sanguinis Domini communionem munivit, & necis suæ auctori mortem suam condonavit, atque liberatum a vinculis abire præcepit; corpus vero suum apud fontem Ebraudi secus pedes patris sui, cujus proditoriæ se confitebatur sepeliri jubens, Ecclesiæ Rhotomagensi inexpugnabile cor suum legavit; Et paulo post: Tumore ad cor ejus subito perveniente, octavo idus aprilis, die martis (vir martio operi deditus) apud castrum prædictum spiritum exhalavit. Sepultus est autem apud fontem Ebraudi, sicut ipse vivens ordinaverat, cum quo multorum judicio decus & honor militiæ pariter sepulta sunt. Addit auctor epitaphium:

Pictavus extra ducis sepelitur, tellusque
Chalutis
Corpus dat claudi sub marmore fontis
Ebraudi,
Neustria tuque tegis cor inexpugnabile
Regis.
Sic loca per trina sparsit se tanta
ruina.
Nec fuit hoc funus, cui sufficeret locus
unus.

Quæ autem de Ricchardi obitu S. Hugo Lincolnienſis episcopus præſenſerit, ejus vitæ auctor sic literis (g) prodidit: Noctē quadam cum graves curæ & sollicitudines præter morem animum ejus distraherent, & infestarent, easque præ tumultu earum, & importunitate excutere non valeret, admodum cœpit animo perturbari. Sed illico ad se reversus, pectus percutit, graviter ingemiscit, primo mane confessarium accersit, valde se peccasse pronuntiat, quod non ita ut decet hominem Christianum, omnem curam suam jactasset in Dominum; sed perinde ac si propriis adinventioibus ipsi fidendum foret, discrucari & angustanter cœpisset; revera tamen in tam periculoso tum erat itinere, ut si præ curis canisset, mirum videri non debuerit. Comperit postea, illa eadem nocte mortuum fuisse Ricchardum Regem. Nec mysterio vacavit viri sancti turbatio tam insolita tam vehemens. His vero opportune attextenda est ex Godefrido visio de Ricchardi morte cuidam episcopo Romæ divinitus ostensa: Dum, inquit (h), quoddam castrum, Limogia scilicet, obsideret, & circumiens quaereret, ubi assultus opportunus faceret, telo lethaliter percussus, quod non sine judicio Dei factum hoc modo probatur. Siquidem episcopus quidam dum sine causa offensam ejus incurrisset, in tantum eum est persecutus, ut a propria sede eum exturbaret, præcipiens ei ne deinceps ejus se oculis offerret. Ille Romam progressus, ad Apostolicum se contulit, qui dum quadam die aſtaret altari, ipso momento, quo Ricchardus obiit telo, videt ipsum telum secus altaris crepidinem lapsum, cui charta fuerat innexa, secundum vaticinium Merlini olim prædictum: Telum Limogia occidit leonem Angliæ. Quæ autem de Ricchardi anima e purgatorii pœnis erepta narrant historici, suo loco (i) reddemus.

Defuncto Ricchardo Rege, Joannes comes Moretonii, qui ut tradunt Rigordus

(g) Apud Sur. t. 6. die 16. novemb. S. Hugo Ricchardi obitum præſentit

(h) Godefr. in annal. an. 1198. Episc. exul telum quo Ricchardus, Romæ videt.

(i) Ann. Christi 1232. XLVIII. Joannes Ricchardi successor.

NOTÆ [1] D Iem obitus Richardi regis Angliæ diligenter adnotavit Radulphus Abbas de Coggeshale, quæ erat Cisterciensis ordinis in Angliâ abbatia; asserit enim obiisse illum die VII. idus aprilis, quæ XI. erat a vulnere accepto, additque regnasse IX. annis, mensibus VII. & diebus XX. (legendum IV.) ductis a III. Non. Septembris anni 1189. quo a Balduino archiepiscopo Cantuariensi coronatus fuit. MANSI

dux Martinus Polonus, & post eos S. Antoninus (a) sine terra dicebatur, in illius locum successit (b), atque e Nortmannia in Angliam profectus, apud Londinium in S. Petri Apostolorum principis, ipso dominicæ ascensionis festo, sexto Kalend. junias ab Huberto Cantuariensi archiepiscopo magna episcoporum, comitum ac procerum frequentia, inter quos S. Hugo Lincolnienſis versabatur, qui omnes ad ornandam ac cohonestandam pompæ celebritatem fuerant accersiti, consecratus est & corona redimitus. Hæc pluribus Rogerius, addens (c) principes cismarinarum regionum post Ricchardi interitum non Joanni, sed Arthuro ejus nepoti adhæsisse: Convenerunt in unum (inquit auctor) principes Andegavia, Cænomannia, & Turonia, & adhæserunt Arthuro duci Britannia, sicut ligio domino suo, dicentes judicium & consuetudinem terrarum illarum esse, quod filius fratris senioris debet ei succedere, in patrimonio sibi debito, videlicet in hereditate, quam Gaufridus comes Britannia pater ipsius Arthuri esset habiturus, si superuixisset Ricchardum Regem Angliæ fratrem suum, & ideo tradiderunt Arthuro Andegavia & Turoniam & Cænomanniam. Constantia vero mater Arthuri comitissa Britannia venit Turonum, & tradidit Philippo Regi Francia Arthurum filium suum; nimirum custodiendum tuendumque, quod & præstitit, ut subdit auctor; eadem refert Parisius. Hæc vero consulto præterire nolimus, ut quæ infra (d) de Arthuro dicenda melius percipi possint. Addit Rogerius Joannem ipso die, quo regia corona cinctus, prædicto Huberto archiepiscopo cancellariæ munus contulisse, cumque ille auctoritatem, qua floreret, regiamque familiaritatem, qua decoratus esset, effuse jactaret, sic illum redarguit: Domine (salva pace vestra loquar) certe si bene consideraretis nominis vestri potentiam, & honoris dignitatem, non deberetis jugum servitutis vobis imponere: quia nunquam audivimus, vel vidimus de archiepiscopo fieri cancellarium, sed de cancellario vidimus fieri archiepiscopum. Exciderat Huberto Apostolica sententia, (e) ecclesiastico viro præ oculis semper habenda: Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus: ut ei placeat, cui se probavit.

Quod pertinet ad Gaufridum Eboracensem archiepiscopum, cujus nuper me-

XLIX.

NOTÆ

[1] Petrus de Corbolio anno tantum sequenti in archiepiscopum Senonensem assumptus fuit; nam præterquam quod ejus translationem e Cameracensi ad Senonensem ecclesiam anno 1200. refert auctor cævus chronici Turonensis vulgatus in Collectione Martenii to. V. asserit pariter in Episcopale illud solium evectum fuisse ab Octaviano episcopo Ostiensi, qui non nisi septembri mense anni 1200. in Gallias venit. Forte autem a novembri mense anni 1199. quo Michael Senonensis obiit, successoris electio ex interdicto (quod interim Gallicanum Regnum afflixit) usque ad septembrem sequentis anni dilata fuit. MANSI

minimus, Ricchardi obitu percepto, dum peractis negotiis, ut subdit Rogerius, ab Urbe in patriam reverteretur, iterum ad Innocentium Pontificem rediit, rebus suis melius prospecturus, & consulturus, quibus ex sententia confectis, in Nortmanniam regreditur, ibique a Joanne Rege fratre, qui eo se ex Anglia contulerat, honorifice excipitur, ac multi, qui præbendas ad Eboracensem ecclesiam pertinentes hactenus retinuerant, ardente ac impellente conscientia ultro cesserunt. Interea quomodo imminetia Angliæ mala divinitus fuerint propulsata, ex Rogerio addiscemus: Eodem, inquit, anno, cum VVilhelmus Rex Scotorum esset in proposito veniendi in Angliam cum exercitu, accessit * feretrum sanctæ Margaritæ quondam Scotorum Regina, quod est apud Dunfermelin, & pernoctavit ibi, & divinum oraculo in somnis monitus, ne Angliam cum exercitu invaderet, permisit exercitum suum domum redire. Cum vero de gestis in Transalpinis partibus sermonem instituerimus, haud prætereunda videntur, quæ Rigordus hoc itidem anno monumentis consignavit (f): Mense novembri Michael Senonensis archiepiscopus, vir theologus & Deo placens migravit ad dominum. Cui successit Petrus de Corbolio, quondam Innocentii Papæ discipulus: per cujus manum & auctoritatem primo Cameracensem episcopatum, secundo Senonensem meruit obtinere. [I] At Petrum Innocentii Papæ non discipulum, sed magistrum extitisse ipsius Pontificis res gestæ, dum de eo ad hujusmodi episcopatus dignitatem ab Innocentio promotio mentio incidit, semel iterumque testantur. In quam sententiam tradit S. Antoninus (g) Senonensi archiepiscopo viro, ut ait, Deo pleno ad Deum migrante, Petrum Innocentii Papæ olim didascalum successisse; itemque de eodem Petro Martinus Polonus hoc facetum ac lepidum scribit (h): Tunc floruit P. de Corbolio (sic enim eum vocat) Senonensis archiepiscopus quondam Innocentii Papæ didascalus, de quo dicitur, quod cum Papa illi obiceret: Ego te episcopavi; respondit: Ego te papavi.

Cæterum Ricchardi morte res Othonis non modicum labefactæ ac perturbatæ fuerunt, quod ille, dum vixit, omnibus nervis contenderet, ut eidem Othoni nepoti suo Imperium compararet. Quapropter Otho ad Innocentium Pontificem-

H scri-

Gaufridi ad Eboracensem ecclesiam reditus.

* ad Rex Scotus admonetur divinitus ne Angliam invadat.

(f) Rig. in Phil. Aug. Franc. Reg.

(g) S. Ant. par. 2. tit. 17. c. ult. §. 30. (h) Mart. Pol. chron. l. 4. in Inn. 3. par.

Facetum responsum.

L. Othonis res post mortem Ricch. inclinatæ.

(a) *Vatic. Cod. sup. cit. ep. 19.* Otho Pontificis opem implorat.

scribens (a) hæc inter alia: *Testis sit nobis Deus, quod post mortem avunculi nostri Regis Ricchardi, unicum nobis solatium, & adiutorium, quia scimus veraciter, dum tantum vos habeamus propitium, negotium nostrum promovebitur, & ad finem bonum, felicem & optatum auxiliante Domino producet; unde vos sicut patrem charissimum & dominum modis omnibus honorare proponimus, & omnia jura nostra, sicut audivistis in literis nostris, proximo conservare. Negotium enim nostrum vestrum reputetis, quia vobis in adiutorio nunquam deesse volumus, & omnia negotia nostra, quæ vestra sunt secundum consilium vestrum terminabimus. Ad quæ forsitan videtur spectasse Godefridus, dum ait (b):*

(b) *Godefr. in an. hoc anno.* Constabat quia Otho Rex omnino pene terreno auxilio, & humano solatio destitutus, quantum ad respectum adversæ partis, regnum, aut Imperium nunquam obtinere posset, nisi adiutorio solius Dei, qui dominatur in regno hominum, & cuique voluerit, dabit illud. Quamvis enim Joannes Rex initio ipsi favere visus sit, cito tamen eum deseruit, quod Innocentius postea ipsi hisce verbis objecit. (c)

(c) *Innoc. l. 5. ep. 160.* Pontifex Joannem provocat, Othoni faveret. Cum inclytæ recordationis Ricchardus Rex Angliæ frater tuus sedi Apostolicæ cum multa precum instantia supplicavit, ut promotioni charissimi in Christo filii illustri Regis Othonis nepotis ejusdem Regis & tui in Romanum Imperatorem electi efficaciter intendere dignaremur, promittens se ad id operam efficacem impensurum eodem Rege, prout Domino placuit, sublato de medio, tu qui eidem in regni solio successisti, non solum precibus, sed etiam promissionibus per literas plures, & nuntios apud nos, & fratres nostros pro eodem negotio instare curasti, asserens te, & terram tuam expositurum omnino ad ejusdem negotii complementum. Nos vero credentes, ut quod promittebas verbo, curares opere adimplere, promotioni ejusdem Regis sollicitius intendere procuravimus, sicut per Dei gratiam effectus operis manifestat. Sed qualiter tu postmodum deserens nos, & Romanam Ecclesiam, eidem Regi manum auxilii tui subtraxeris, & juraveris contra ipsum, utinam nescirent alii, quia non potuit nos latere. Hæc ille. At de jurejurando Joannes inferius. Cæterum Othonem, dum ab omnibus pene derelictus esset, ab Engilberto cæco, qui divino numine afflatus futura prædicebat, erectum, ac meliorum spe recreatum testatur Cæfarius (d):

(d) *Cæf. l. 6. c. 10.* Prædictum Othonis Imper. Invenitatus a ducissa Saxonie uxore Henrici ducis matrona valde religiosa, inter alia multa, quia unus ex filiis ejus Imperator esset futurus, prædixit, quod postea impletum vidimus in Othone, qui Henrico successit in Imperio. Hic cum post ele-

ctionem in maximis fuisset tribulationibus, & pene omnibus desperatus, ab eodem cæco confortatus est, eo asserente, quia omnibus modis forent implenda, quæ a Deo fuerant præordinata.

Sed rursus ad Innocentium, qui in solio justitiæ disponente Domino constitutus (ut ejus utamur verbis e) ad Apostolicam sedem allatas quæstiones perpendit diligentissime, sapientissimeque diremit. Extant complures ejus epistolæ (f) ad Compostellanum & Bracharensem archiepiscopos, aliosque hoc ipso anno datæ, quibus in eorundem præsulum causa a se latam sententiam confirmat. Sed præstat hic adnotare, quæ Pontifex ad Martinum Bracharensem archiepiscopum scribens de crucis usu sanxit (g):

Ne præ multitudine & magnitudine quæstionum quæ inter te ac venerabilem fratrem nostrum Compostellanum archiepiscopum vertebantur importabile vobis gravamen incumberet, super quæstione de usu crucis aliquando ventilata, vos ad concordiam duximus invitandos: qui nostris acquiescentes consiliis, in hunc modum concorditer convenistis, ut uterque per provinciam alterius universam, crucem ante se faciat sine contradictione deferri. Volentes igitur, ut hæc forma concordie nostro mediante studio procurata inter vos & successores vestros inviolabiliter observetur, eam auctoritate sedis Apostolicæ confirmamus, statuentes, ut nulli omnino hominum, &c. Datum Lateran. 2. non. Julii. In eandemque sententiam ad Petrum archiepiscopum scripsit, ad quem item paucis interjectis diebus diploma dedit (h), quo decessorum suorum vestigia sectatus, Compostellanam ecclesiam ob B. Jacobi Apostoli ibi quiescentis reverentiam privilegiis ornavit & communivit, eidemque archiepiscopalem sedem ex Emerita quam Sarraceni occupaverant, compostellam translata in omnes sequentibus ætates confirmavit: decrevitque Emeritanum episcopum, cum ea urbs ex Sarracenorum manibus, servituteque in Christianorum potestatem, libertatemque dante numine esset vindicata, Compostellano archiepiscopo obnoxium futurum. Tum subdit de annuo censu, quem Catholici Reges solvendum Compostellanæ ecclesiæ decreverant: Illum etiam censum

qui vota dicitur, quem Hispanorum Catholicæ Reges ex singulis boum paribus a flumine Pisorga usque ad mare occidentale, & per totam Lusitaniam provinciam, atque etiam in Toletis, & Transserram annuatim solvendum pro salute totius terræ liberaliter statuerunt, eidem ecclesiæ confirmamus, & omnimodo interdiciamus, ut nulli fas unquam sit, eum ipsi ecclesiæ qualibet occasione subtrahere. Dat. Lat. per manum Rainaldi Acheruntini archiepiscopi cancellarii vicem agentis 2. idus Julii, indict.

Archiep. fedes ex Emerita Compostellam translata. (h) *Ibid. ep. 130.* Censu Regibus cathol. solutus Compostell. ecclesiæ.

LI.

(e) *Innoc. l. 2. ep. 97.*

(f) *Id. ib. ep. 95. 124. 125. 126. 127. 140.*

(g) *Innoc. l. 2. ep. 98.*

(b) *Ibid. ep. 130.*

Censu Regibus cathol. solutus Compostell. ecclesiæ.

(a) *Ibid. ep. 137. 138. 140. III.*

dict. 2. incarn. Dom. MCXCIX. Pontificatus vero D. Innoc. Papæ III. ann. 2. De hoc censu alibi etiam Pontifex (a)

Sed ad sapientissima Innocentii judicium, unde deflexit, revocetur oratio; pergunt acta: Eodem quoque tempore veterem illam, sed necdum inveteratam querelam, quæ de metropolitana dignitate super totam Britanniam inter Turonensem & Dolensem ecclesias vertebatur, tam prudenter examinavit, tamque subtiliter definiivit, ut licet per prædecessores suos multoties fuerit definita, nunquam tamen, nisi per eum definita fuerit sortita finalem. Habes lector, de his prolixiorem Innocentii epistolam

(b) *Id. ep. 79.*

(b) ad Bartholomæum Turonensem archiepiscopum; ubi in primis hæc contenta, quibus Dolensem ecclesiam Turonensi ut metropolitana subjecit, sanxitque, ne in posterum Dolensis episcopus pallii usum affectaret, ac licet post latam sententiam instrumenta aliqua pro Dolensi ecclesia producerentur, se Apostolica auctoritate vim omnem illorum rescindere atque elidere, ne lis sæpius sopita iterum revivisceret.

Innocentius, &c. Dolensis ecclesia postulabat, ut cum in libertatis semper possessione fuisset, electum Joannem per dilectum filium nostrum Jorvit. S. Pudentianæ presbyterum Cardinalem, tunc Apostolicæ sedis legatum auctoritate Apostolica confirmatum consecrare in archiepiscopum, & ei usum pallii curarem de solita sedis Apostolicæ benignitate conferre. Cæterum ex parte Turonensis ecclesiæ fuit ad prædicta responsum, quod cum olim tota Britannia fuisset Turonensi ecclesiæ tanquam metropoli suæ subiecta, Britannis tandem conspirantibus contra Regem Francorum, & proprium sibi constituentibus Regem, occasione B. Sansonis quondam Eboracensis archiepiscopi, qui dum in partibus Britannie pateretur exilium, in Dolensi ecclesia cum archiepiscopis insignibus ministrarat, Dolensis ecclesia contra Turonensem supercilium elationis assumpsit: Britannis volentibus sibi novum archiepiscopum, sicut novum Regem creaverant suscitare. Unde bonæ memoriæ Nicolaus Papa prædecessor noster Salomoni tunc Regi Britannie scribens, quod omnes episcopi regni ejus suffraganei essent ecclesiæ Turonensis per literas suas expressit, adiiciens tandem ut si contentiosus agere vellet ad sedem Apostolicam destinaret, ut quæ esset sedes metropolitana per ejus judicium appareret. In aliis etiam literis directis eidem Turonensi ecclesiæ metropolim esse Dolensis ecclesiæ, sicut ex prædecessorum suorum monumentis & exemplis priorum patere dicebat, asseruit, &c. Demum post adductas Urbani II. Lucii II. Eugenii, Anastasii, atque Alexandri Pontificum auctoritates, qui apostolica sententia metropolitana di-

Turonen. ecclesia Britannia Metrop.

Britanni novum Regem & metropolitanum sibi constituent.

gnitatis jura Turonensi ecclesiæ asseruerant, ita litem dirimit Innocentius:

Audientia ergo sibi propter hoc publica in consistorio bis indulta, quia præter præmissa nihil ad commodum partis suæ potuit allegari: cum quasi prænosceret quod deberet in causa succumbere electioni renuntiare voluit in manibus nostris: & a commissis sibi & sociis suis a Dolensi capitulo super eadem causa procuratore cessare. Nos autem nolentes hominum malitiis indulgere, nec renunciationem recepimus, nec passi fuimus, ut a commissis sibi, & sociis suis a Dolensi ecclesia super eadem causa procuratoris officio resiliat. Ipso igitur, nihil quod ad causam suam faceret postmodum proponente, cum ipsum negotium diu quidem cum multa diligentia nos & fratres nostri sufficientissime discussimus, præmissis & aliis multis rationibus, per idoneos advocatos, ab utraque parte prudenter inductis: quas propter prolixitatem superfluum, in hac pagina prætermisimus annotare: de communi fratrum nostrorum consilio, auctoritate Dei omnipotentis & beatorum Apostolorum Petri & Pauli & nostra, utraque parte præsentate, prædictas prædecessorum nostrorum sententias confirmantes, decernimus, statuimus & sancimus, ut Dolensis ecclesia perpetuis semper temporibus suffraganea plene subiaceat ecclesiæ Turonensi, & debitam ei suæ veræ metropoli reverentiam & obedientiam, cum aliis suffraganeis ecclesiæ Turonensis impendat, nec unquam Dolensis episcopus, ad pallii usum aspiret: & ne causa toties definita, de cætero valeat in contentione scrupulum refricari, si qua posthac instrumenta vel argumenta pro parte Dolensis ecclesiæ possent quomodolibet inveniri, nos auctoritate Apostolica nil ea penitus valitura censemus. Nulli ergo, &c. definitiois, &c. Dat. Lateran. per manum Rainaldi D. Papæ notarii, cancellarii vicem agentis. Kal. Junii indictione 2. Incarnat. Domini ann. MCXCIX. Pontificatus vero D. Innocentii Papæ Tertii anno 2. At de abdicatione, quam electum Dolensem perterritasse ait Pontifex; hæc Rogerius: Cum Dolensis electus contra se sententiam datam audivisset, turbatus, nec immerito, ac tristis plurimum ad præsentiam D. Papæ accessit, & se volens dimittere, ipsi domino Papæ Dolensem ecclesiam resignavit. Cui dominus Papa, cum hoc vidisset, absque mora respondit: Tu sponsus es, & te sponsa tua exigit. Istud facere absque nostra licentia, quod nolumus, tu non potes: tibi in virtute obedientiæ præcipimus, ut post vocationem factam ab archiepiscopo Turonensi, infra quadraginta dies ad ipsum, omni excusatione posthabita, tamquam ad metropolitanum tuum recepturus ab eo munus consecrationis accedat. Sic ille. Innocentius porro alias ejusdem exempli cum

Dolensis ecclesia Turonensi subiecta.

(d) Inn. 1. 2. ep. 80.
(b) Ib. ep. 81.
LIII. paulo ante recensita epistola misit archiepiscopo & capitulo Turonensi (a), Francorum Regi (b), clero & populo Dolensi, Rhotomagensi archiepiscopo, atque aliis, quorum Rogerius meminit. [I]

Ut vero Innocentius Dolensem sua dignitate discedere meditantem murere abire non permisit, ita Conradum Hildesensem sedis Herbipolensis invasorem e dignitatis gradu reluctanter dimovit: plurimum enim adversus superbum præfulem fuisse laborandum, ipsius epistolæ tum vita acta declarant, in quibus hæc leguntur: Excommunicavit Conradum * Ul. deseuensem episcopum Imperialis aula cancellarium, virum utique nobilem, divitem, & potentem, ingeniosum, industrium, & astutum; quia videlicet ad Herbipolensem ecclesiam sua præsumpsit temeritate transfere, monitusque contempsit respicere ab errore, præterens quod a Cælestino Papa sibi fuerat indultum, ut invitatus majorem posset assumere dignitatem, sed hoc indulgentia eum non poterat excusare, quoniam Herbipolensis ecclesia, quamvis ditior, non tamen dignior, quam Hildesemensis existit, & majoris est indulgentia, ut quis transeat ad parem, quam ad majorem dignitatem ascedat; & ideo cum post admonitionem contemptam præcepisset eidem, quatenus utramque ecclesiam dimitteret, quia cautum est in canonicis, ut qui ad majorem se plebem contulerit, & a cathedra pelli aliena, & cavere propria, ne illis præsideat, quos per superbiam sprevit, vel illis quos per avaritiam concupivit, ipse tamen excommunicari fecit eundem, & per totam provinciam publicari. Hæc ibi quæ & ejusdem Pontificis literis comprobantur, quandoquidem hoc ipso anno ad eundem Conradum prætermissa salutatio scribens (c) invehitur in eum graviter, quod Apostolicæ sedis auctoritate contempta (ad quam, ut ait, episcoporum cessiones, depositiones, & translationes spectare compertum est omnibus, eadem dixerat in epistola ad Andegavense capitulum paulo ante data d) ab Hildesemensi ad Herbipolensem ecclesiam transfere præsumpsisset. Quapropter & præcipit (e) Hildesemensi capitulo, ut alium sibi eligant episcopum, & Magdeburgensi archiepiscopo (f) & suffraganeis ejus, pluribusque aliis episcopis, ut

(a) Ibid. ep. 570.
(d) Ibid. ep. 529. c.
(e) Inn. 1. 2. ep. 52. v. 1.
(f) Inn. 1. 2. ep. 196.

illius anathema promulgarent. Ipsum, inquit, in festo principis Apostolorum proxime præterito presentibus nunciis ejus, inter missarum solemnium excommunicatum publice nunciavimus & mandavimus ab omnibus evitari. Ideoque universitati vestræ per Apostolicæ scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus latam in eundem C. a vobis excommunicationis sententiam publicantes, ipsum singulis diebus dominicis, & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis denunciatis excommunicatum: & ab omnibus tanquam contemptorem Apostolicæ jussionis arctius evitandum. Ut vero post imploratam Innocentii Papæ misericordiam episcopatum recuperarit, suo loco dicemus.

LIV. Cum nostra oratio in episcoporum causis versetur, non est prætereundum, Innocentium hoc eodem anno Hierosolymitano patriarchæ & dominici sepulchri canonicis demandasse (g) ut ad certum diem procuratores suos ad Apostolicam sedem mitterent, de Tyrensi, & Peterenii archiepiscopis causam adversus Antiochenum patriarcham dicturos. Quid demum in Balduini Comitis Flandriæ causa egerit, exponamus. Exarferant antea inter Philippum Francorum Regem ac Flandriæ comitem nonnullæ controversiæ ad quas extinguendas ad certas leges descendendum utrumque ecclesiam dimitteret, quia cautum est in canonicis, ut qui ad majorem se plebem contulerit, & a cathedra pelli aliena, & cavere propria, ne illis præsideat, quos per superbiam sprevit, vel illis quos per avaritiam concupivit, ipse tamen excommunicari fecit eundem, & per totam provinciam publicari. Hæc ibi quæ & ejusdem Pontificis literis comprobantur, quandoquidem hoc ipso anno ad eundem Conradum prætermissa salutatio scribens (c) invehitur in eum graviter, quod Apostolicæ sedis auctoritate contempta (ad quam, ut ait, episcoporum cessiones, depositiones, & translationes spectare compertum est omnibus, eadem dixerat in epistola ad Andegavense capitulum paulo ante data d) ab Hildesemensi ad Herbipolensem ecclesiam transfere præsumpsisset. Quapropter & præcipit (e) Hildesemensi capitulo, ut alium sibi eligant episcopum, & Magdeburgensi archiepiscopo (f) & suffraganeis ejus, pluribusque aliis episcopis, ut

(g) Lib. 1. ep. 503. Innoc. Regis Franciæ & Flandriæ comitis causam agnoscit.

(b) Inn. 1. 2. ep. 40.
(i) Inn. reg. post cit. epist.
(k) Ib. ep. 41.

NOTE [1] IN Annalibus contractis hæc addita sunt: Consultus hoc anno Innocentius ab archiepiscopo Bossanensi de variis dubiis, ita ad ea respondit: Tibi duximus respondendum, quod licet omnes consanguinei viri sint affines uxoris, ex eorumdem viri videlicet, & uxoris conjugio nulla prorsus est affinitas contracta, propter quam inter eos debeat matrimonium impediri; quamvis etiam vir & uxor alienum puerum teneant in Baptismo, nulla tamen inter eosdem virum & uxorem contrahitur compaternitas, cum una caro sint per copulam conjugalem, & ideo sibi reddere debitum non prohibentur. Quærenti etiam archiepiscopo de sacerdotum Latinorum celibatu responsum est, ut ad dimittendas concubinas eos cogeret pro suspensione, inquit officiorum, & beneficiorum subtractionem. MANSI

(a) Ib. ep. 43.
Judei ab injuriis vindicati.
(b) Inn. 1. 2. ep. 282.
(c) Lib. 2. ep. 198.
(d) Ibid. ep. 116. LV.
(e) Lib. eod. ep. 524.
(f) Inn. Reg. post cit. ep.

riam ejus uxorem, tanquam peculiare, ut ait (a), Ecclesiæ filios protegere, tuerique volens, omnino vetat, ne quis sine justa manifesta causa ipsos, eorumve loca ecclesiastica censuræ subiacere audeat, irritam faciens, si qua in eos sententia ferretur, dum illi ad Apostolicam sedem appellassent. Hæc de tanto principe haud silentio præterisse oportuit.

Reticendum quoque non putavi, æquissimum Pontificem non solum dilectos filios, verum etiam externos ipsos, cæteroque immeritos ab injuriis vindicasse; cum enim exagitati Judæi patrocinium ejus implorarent, dato pro ipsis diplomate hæc justit (b): Ex Christianæ pietatis mansuetudine prædecessorum nostrorum felicitis memorie, Calixti, Eugenii, Alexandri, Clementis, & Cælestini Romanorum Pontificum vestigiis inherentes, ipsorum petitionem admittimus, eisque protectionis nostræ clypeum indulgemus. Statuimus, enim, ut nullus Christianus invitatus, vel nolentes eos ad baptismum per violentiam venire compellat, sed si eorum quilibet sponte ad Christianos fidei causa confugerit, postquam voluntas ejus fuerit patefacta, sine qualibet efficiatur calumnia Christianas, veram quippe Christianitatis fidem habere non creditur, qui ad Christianorum baptismum non spontaneus, sed invitatus cognoscitur pervenire, &c. Vetat ne ulla Judæis injuria aut damnum eorum rebus a Christianis inferatur. Sed qui perveraces homines defendit, eos amantissimo sinui excipiebat qui ad fidem Christi transvolabant: ita Aduensem episcopum arguit (c), quod Judæi conversi, ejusque filii curam neglexisset, atque abbatem & conventum S. Mariæ de Leycestre quendam Judæum qui susceptis Christianis sacris, ex summis opibus & florenti fortuna in abjectam atque egentem defecerat, alere jussit. (d)

Incendebat nimirum illum zelus lucrandarum Christo animarum, quo inflammatus ex Apostoli monito ingenium ad omnia flectebat, ut omnes, sive Judæos, sive gentiles, sive hæreticos, sive schismaticos ad Christum adduceret. Is vero emicuit, cum Vulcano Diocliæ atque Dalmatiæ Rege divinitus ad Romanæ Ecclesiæ obsequium revocato, ad populos ipsi obnoxios convertendos Joannem capellanum & Simonem subdiaconum in eas regiones misit, provinciamque ipsis imposuit, (e) ut omnia male antea statuta, atque a vera pietate abhorrentia emendarent. De quo Regi, Reginæque, tum spectatissimo in iis regionibus viro S. magno Jupano, uxorisque ejus, tum Diocliensi Archiep. tum denique regionum illarum archiepisc. episc. abbatibus, atque clericis literas (f) misit. Extant itidem a Vulcano redditæ ad Innocentium li-

teræ quas ex parte afferre, ut quæ tanti principis pietatem redoleant, illustrentque, haud molestum fore putavi.

Beatissimo (g) atque sanctissimo Patri & (g) Lib. 2. Domino Innocentio Dei gratia sacrosanctæ & Dalmatiæ ad Innoc. Romana Ecclesiæ summo Pontifici, & universali Papæ Vulcanus eadem gratia Diocliæ atque Dalmatiæ Rex salutem, & devotionis affectum.

Venientibus ad nostram præsentiam domino Joanne Capellano, & domino S. religiosi, & discretis sanctæ catholicæ & Apostolicæ sedis legatis amodo jucundati sumus, qui sicut solis splendor in virtute suarum totum orbem videtur illustrare, ita illorum sancta, & salubri prædicatione totum regnum nostrum creditur fore illustratum. Unde merito dicimus: Visitavit nos oriens ex alto. Illorum itaque probitate, & scientia nos informati Deo, & Paternitati vestræ innumeras grates rependere curamus, quia tales ad nos misistis, quales in voto habuimus suscipiendos, divino munere præditos, quia omne datum optimum, & omne donum perfectum desumum est. Præsentatis igitur literis vestris intelleximus, quia postulationibus nostris Apostolatus vestri beatitudo misericorditer acquievit. Unde nos cum magna animi devotione præcipimus, ut per totum regnum nostrum, omnia, quæ secundum Deum sunt, ordinent, & confirmet, &c.

LVI. Hæc ipse Christianis principibus, summa in Apostolicam sedem, ejusque ministros observantiæ & obedientia egregium ad imitandum exemplum præbens. Rescripsit præterea ad Innocentium, tum magnus Servia Japanus (b); tum Joannes Diocliensis & Antibarenensis archiepiscopus in hæc verba: (i)

Sanctissimo Patri, & domino Innocentio Dei gratia summo Pontifici Joannes Diocliensis & Antibarenensis ecclesiæ humilis minister, tam debitam, quam devotam obedientiam.

Gratias uberes refero sanctissimæ Paternitati vestræ de honore pallii, & pontificalis officii plenitudine, quam mihi per dominum Joannem, & dominum Simonem familiares & legatos vestros concedere dignati estis, & infra: Ego vero in proximo nuncios meos ad pedes vestræ sanctitatis transmittam, qui devotionem meam Paternitati vestræ plenius declarabunt. Hactenus Joannis epistola ad Innocentium, postquam synodalia acta leguntur, ubi nonnulla decreta ex sanctorum Patrum conciliis quod legati profiterentur, renovata. Primo contra simoniacos sancitur, ut tam episcopus, qui pecunia allectus sacros ordines contulerit, quam qui prudens ac sciens susceperit, perpetuo deponatur. Eorum dein conjugia, qui sacris ordinibus initiati sunt, damnantur: præterea subditur: Prohibemus etiam, ne aliquis episcopo

Literæ Regis Diocliæ & Dalmatiæ ad Innoc.

LVI.

(b) Inn. 1. 2. ep. 168.
(i) Ibid. ep. 169.

Literæ archiep. Diocli.

Statuta varia ecclesiastica de cœlibatu laicord. De collatione ordinum.

Episcopus, nisi in quatuor temporibus juxta sanctorum Patrum constitutionem, aliquem ad sacros ordines promovere præsumat; solus enim Romanus Pontifex dominicis diebus subdiaconos ordinare potest. Cum autem episcopus ordinationem fecerit, non nisi unum ordinem a subdiacono, & supra conferre præsumat: ordinatus autem in subdiaconum, ad minus per annum in eodem officio deserviat, & diaconus similiter faciat. Quicumque autem episcopus contra hoc venire præsumpserit, tandiu a conferendis ordinibus absteineat, donec a Romano Pontifice misericordiam consequatur. Præteritus silentio alios canones in ea synodo sancitos, quod in lucem editi sint, atque omnibus nota complectantur.

LVII. Dum Joannes ac Simon in Diocliæ partibus legationis munere fungerentur, accusatus est homicidii Dominicus Saocensis episcopus, celebratoque concilio, ut illius causa ageretur, convictus solummodo est homicidam scienter ad sacros ordines promovisse, ob quam culpam ultro mithra abjecta se episcopatu abdicavit, dein facti poenitens repetitis dignitatis insignibus, ad sedem Apostolicam provocavit, reque discussa hanc sententiam Innocentius, quam archiepiscopo Antibarensi literis (a) significavit: Cum secundum Apostolum episcopus bonum testimonium debeat & ab his qui sunt intus, & ab his qui sunt foris, habere, qui ad curam positus aliorum, in seipso debet ostendere, qualiter alios in domo Domini oporteat conversari, nec præferens memorandi criminis labem, lucidam gerat sacerdotii dignitatem. Nos attendentes quod satius sit in Domino in inferiori ministerio deservire, quam graduum sublimitatem appetere cum scandalo aliorum, episcopum monuimus diligenter, ut postquam episcopalia insignia resignarat, citra pontificale fastigium creatori suo devotum impenderet amodo famulatum, quod in humilitatis spiritu & contrito animo visus est acceptasse. Subdit, ut certos episcopatus redditus ad vitam sustentandam attribuat, atque in eos, qui ipsum exagitant, anathema fulminaret. Qua vero ratione Dominicus temere dignitatem recuperare pertentavit, sequenti anno videbimus.

LVIII. Pro Bulg. convertendis laborat Innoc. Aggregatis felicissime Romanæ Ecclesiæ, a qua diu discissæ schismate fuerant, Dalmatia ac Dioclia, convertit animum Innocentius in Bulgaros ad Christi ovile instar solliciti pastoris revocandos, cui sese egregia obrulit tentandæ rei, quæ demum postea in opus perducta est, occasio: excusserat enim Bulgarorum princeps per hæc tempora Græcorum jugum, atque e Romanis veteribus genus suum ducere gloriabatur, ob quæ missis legatis, literisque ipsi gratulatus, ut ad Romanæ Ecclesiæ obsequium rediret, pro-

vocavit; de quo hæc ejus acta: Direxit Dominicum archiepiscopum Bisuntinum, virum in Græca & Latina lingua peritum, ad Joannem dominum Blancorum, & Bulgarorum, qui a Græcorum dominio se subduxerat, per quem tales ei literas destinavit.

Innocentius &c.

Respexit Dominus humilitatem tuam, & devotionem, quam erga Romanam Ecclesiam cognosceris hactenus habuisse, & te inter tumultus bellicos, & guerrarum discrimina, non solum potenter defendit, sed etiam mirabiliter, & misericorditer dilatavit. Nos autem audito, quod de nobili urbis Romæ prosapia progenitores tui originem traxerunt, & tu ab eis & sanguinis generositatem contraxeris, & sinceræ devotionis affectum, quem ad Apostolicam sedem geris, quasi hereditario jure, jam pridem te proposuimus & literis & nunciis visitare, sed variis Ecclesiæ sollicitudinibus detenti, hactenus non potuimus nostrum propositum adimplere: nunc vero inter alias sollicitudines nostras, hanc etiam assumendam duximus, immo consumendam potius jamdudum assumptam, ut per legatos, & literas nostras te in laudabili foveamus proposito, & devotione sedis Apostolicæ solidemus, &c. Hactenus Innocentii epistola, quæ etiam in ejus cuso regesto (b) habetur. Quomodo autem princeps ille Romani Pontificis legationem, literasque summa gratulatione ac reverentia exceperit, atque humanioribus verborum officiis rescripserit, suo loco exponemus. Jam ad Græcorum res, quorum conversionem ardentissime sitiebat Innocentius, nos conferamus.

Miserat anno superiore Constantinopolim Innoc. Papa nuncios quod ejus acta testantur, Albertum subdiaconum, & Albertinum notarium ad Alexium Imperatorem, adhortaturos, ut Terræ sanctæ suppetias ferret, Græcorum ecclesiam ad Apostolicæ sedis obedientiam, a qua contumaciter tandiu defecerat, revocandam operam daret. Præterea Constantinopolitanum patriarcham admonuerat, quod supra tetigimus, ut principem ipsum ad id impellere atque inducere omni studio niteretur. Quid autem exinde factum, missæ ultro citroque literæ significant, quæ in pontificio hujus anni regesto asservantur. Visus est Camaterus patriarcha Pontificios legatos humaniter excepisse, atque Innocentii zelum commendasse, qui ipsum de conjungenda Romanæ Græcorum ecclesia provocasset, tum perfidiam suam in modum dubii exposuit (c), cur tandem Romanam Ecclesiam universalem appellasset Innocentius, atque ecclesiarum matrem, & cur is dignitatis titulus Hierosolymitanæ attribuendus non sit cum ex ea fides Christiana emanarit.

Innoc. li. teræ Regi Bulgar.

(b) Inn. l. 2. ep. 257.

LIX. Legati Constantinopolim missi.

(c) Apud Inn. l. 2. ep. 200.

Innocentio sanctissimo PP. Rom. & in Christo domino dilecto fratri nostro.

Quod mihi in tuæ sanctitatis scripto non modicam superinduxit ambiguitatem, non abscondam. Nam & pro miro habeo, quomodo unam, & universalem Romanorum vocasti Ecclesiam, ut quasi jam divisam in species quasdam specialissimas, & hæc uno existente grege, ovilem Christi nobis quodammodo pastoribus sub eo constitutis pastorum principe communique doctore. Et quomodo erit, quod apud vos Romanorum Ecclesiæ mater (ut dixisti) communis aliarum Ecclesiarum, & secundum quas aliquas rationes, & per quas unquam causas quero addiscere dubitans. Quod autem mihi, & plus extendit ambiguitatem, dicam, & indulge mihi sacrerime Papa, si nunc primo hunc patriarchalem sacrum thronum me ascendente, nondum de tali hac dubitatione diligentem solutionem addiscere accidit. Audiens enim quis in psalms David dicentem: Mater Sion dicet homo, & homo natus est in ea, secundum verum utique verbi, & justitiæ aequitatem, Hierosolymitanam ecclesiam matrem aliarum Ecclesiarum nominabit, prærogativam secundum fidem tam tempore, quam & dignitate. In ea enim utique ut novissimus omnium Christus & natus est secundum carnem, & conversatus, &c. Posthæc vero de schismate, quod a Pontifice Græcis fuerat exprobratum, se suosque purgat in hunc modum: Reprehensionem autem a tua sanctitate nobis superinductam silere nequeo, ut scindentibus quasi unam, & de super contextam Christi vestem, & sic a vobis usque nunc, & discissis, &c. Hæc Constantinopolitanus patriarcha in rebus certissimis, notissimisque vel dubius ac anceps, vel ignarus; nec mirum, qui enim ab Ecclesiæ catholica schismate discissus aberrat, ubi solummodo veritatis sol Christus affulget, cœcutiat necesse est, altissimisque tenebris sit involutus.

LX. At qui ipsius Christi vices gerebat in terris Innocentius, doctrinæ micantes adeo radios e Petri cathedra in tenebricosum orientem jaculatur, ut iis omnes etiam Græcorum ignorantia tenebræ diffusi discutique possent, ni posuissent, ut scriptum est (a), tenebras lucem & lucem tenebras. Præstaret equidem tanto Pontifice dignas literas (b) iidem verbis adducere, sed cum studeamus brevitate, ea tantum, omissis cæteris, afferemus, in quibus vis potissimum sita est.

Innocentius &c.

Huic Dominus (nimirum Petro) oves suas pasendas, vocabulo tertio repetito, commisit, ut alienus a grege dominico censeatur, qui eum etiam in successoribus suis noluerit habere pastorem. Non enim inter has, & illas oves distinxit, sed simpliciter inquit: Pasce oves meas, ut omnes

omnino intelligantur ei esse commissæ. Jacobus enim frater Domini, qui videbatur esse columna, Hierosolymitana sola contentus, ut ubi semen fratris præmortui suscitarer, ubi fuerat crucifixus, Petro non solum universam Ecclesiam, sed totum reliquit sæculum gubernandum, &c. Postquam plura in hanc sententiam ex sacris scripturis congestit, subdit ista:

Ipse quidem primus Judæos, ipse quoque primus gentiles post ascensionem Christi convertit ad fidem, ut super utrosque fideles se primatum accepisse monstraret. Cum ipso die Pentecostes ad verbum exhortationis ipsius circiter tria millia Judæorum baptisimi receperint sacramentum, ac deinde Cornelium centurionem, & suos quasi primitias gentium ad revelationem angelicam baptizavit. Cum autem inter Apostolos ad consultationem credentium magna fieret conquisitio, utrum oportet circumcidi fideles, & legem Mosaicam observari, Petrus principali fretus auctoritate respondit: Quid tentatis Deum imponere jugum super cervicem discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus? Cujus sententiam subsecutus, apostolicum super ipsa questione decretum Jacobus promulgavit. Paulus etiam postquam abiit in Arabiam, & iterum rediit in Damascum, deinde post tres annos venit Hierosolymam, ut Petrum videret, cum eo Evangelium, quod in gentibus prædicaverat, collaturus: ne forte in vacuum curreret, aut etiam cucurrisset, &c.

Cæterum ad illa, de quibus Joannes edoceri cupiebat, hac ratione respondit: Quævisisti etenim dubitans, & addiscere volens, qua ratione Romanam Ecclesiam unam & universalem in nostris literis vocaverimus, velut in quasdam species specialissimas jam divisam, cum & unus sit pastor, & unum ovile, licet sub uno pastorum principe Christo plures sint constituti pastores. Nos autem inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod Ecclesia duabus de causis universalis vocatur: intelligentia, namque dictorum ex causis assumenda dicendi, cum non res sermoni, sed rei sit sermo subjectus. Dicitur enim universalis Ecclesia, quæ de universis constat ecclesiis, quæ græco vocabulo Catholica nominatur, & secundum hanc acceptionem vocabuli, Ecclesia Romana non est universalis Ecclesia, sed pars universalis Ecclesiæ, primæ videlicet, & præcipua velut caput in corpore, quoniam in ea plenitudo potestatis existit: ad cæteras autem pars aliqua plenitudinis derivatur; & dicitur universalis Ecclesia illa una, quæ se continet ecclesias universas. Et secundum hanc nominis rationem Romana tantum Ecclesia universalis nuncupatur, quoniam ipsa sola singularis privilegio dignitatis cæteris est prælata, sicut & Deus universalis do-

LXI. Respondetur dubiis Patriarchæ.

dominus appellatur, non quasi jam divisus in species, aut specialissimas, aut etiam subalternas, sed quoniam universa sub eius dominio continentur. Est enim una generalis Ecclesia, de qua Veritas inquit ad Petrum: Tu es Petrus & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. Et sunt multae particulares ecclesiae, de quibus Apostolus ait: Instantia mea quotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum, ex omnibus una consistit, tanquam ex particularibus generalis, & una praeminet omnibus quoniam cum unum sit corpus ecclesiae, de quo dicit Apostolus: Omnes unum corpus sumus in Christo, illa velut caput ceteris membris excellit.

Hierosolymitana ecclesia quomodo mater dicitur.

Quaeristi etiam, & te asseruisti non modicum dubitare, cupiens addiscere causam, quam acceptabis sine contradictione rationem habentem, cum David de Jerusalem dicat in Psalmis: Mater Sion dicit homo, & homo factus est in ea, utpote in qua Christus dignatus est conversari, praedicare pariter, & docere, ac nostram operari salutem, in ea nostrae ponens fidei fundamenta, propter quod merito mater debet nuncupari, cum ex ea doctrina processerit salutaris. Cur mater omnium ecclesiarum Ecclesia Romana dicatur, quae ab Hierosolymitana ecclesia orthodoxae fidei sacramenta recepit, cum Apostolus etiam inquitens se usque ad Illyricum Evangelium praedicasse, quod quasi a Jerusalem inceperit evidenter ostendat. Licet autem ex praemissis intelligatur, & huic inquisitioni responsum, cum Ecclesia Romana mater dicatur non ratione temporis, sed ratione potius dignitatis. Nam etsi secundum Joannem Andreas prius venerit ad fidem, quam Petrus, praelatus est tamen Petrus Andreae, cum & in Apostolorum catalogo semper primus quasi praecipuus praemittatur, non quod Petrus sit prior tempore, sed potior dignitate. Ad omnem tamen dubietatem tollendam tua fraternitas debet distinguere secundum diversos nominis rationes inter Romanam, & Hierosolymitanam ecclesiam, quod illa dicenda sit mater fidei, quoniam ab ea sacramenta fidei processerunt; ista vero dicenda sit mater fidelium, quoniam privilegio dignitatis universis fidelibus est praelata, &c. Quod ad concordiam conciliandam attinet, in quam pacis amantissimus toto pectore incumbat, proposuit se concilium oecumenicum celebraturum, ad quod ipsum invitabat. Ad extremum vero habetur: Datum Laterani 2. id. novemb. recitatur etiam in Innocentii vita.

LXII.
(a) Apud Innoc. 1.2. ep. 202.

Extat praeterea Alexii Imperatoris epistola (a) Innocentio sanctissimo, ut ipse ait, Papae Romano per Joannem Georgium Venetum nuncium suum data mense februarii, die, & indictione 2. ex qua idem Pontifex ad Joannem patriarcham

recitat, quae de cogenda synodo dicta sunt: Innocentii vero responsio continetur pariter in ejus regeſto (b) tum vitæ actis. Quoniam vero Alexius innuere videbatur, quod nondum pro Terra sancta e Sarracenorum manibus eripienda elaborandum foret, seque timere addiderat, ne si illi liberandae praefinitum a Deo tempus antevertere auderet, frustra opus perentaret, atque adeo sibi a Domino propheticum illud obiiceretur: Sibi regnaverunt & non per me: dominati sunt, nec me noverunt. Innocentius ita ipsum informavit atque erudit.

(b) Inn. ib. ep. 203.

Innocentius &c.

Ut non tam ad reprehensionem, quam instructionem loquamur, si diligenter consideres, & inspicias veritatem, longe aliter intelliges sentiendum. Bonorum enim omnium dator, qui reddet unicuique secundum opera sua, cui servitia coacta non placent, liberum homini concessit arbitrium ut super his, in quibus humanum posset invenire remedium, dominum non tentaret; scriptum est enim: Non tentabis Dominum Deum tuum. Est igitur in tanta necessitate populi Christiani, vel potius Jesu Christi tam tibi, quam universis sacri baptismatis unda renatis libero utendum arbitrio, & subveniendum exuli crucifixo: ne, si redemptionis ejusdem terrae tempus ignotum hominibus expectare volueris, & nihil agere per te ipsum, sed universa relinquere dispositioni divinae, sepulcrum dominicum a Sarracenorum manibus praeter tuae subventionis auxilium liberetur, & inde per negligentiam Imperialis magnificentia divinam incurrat offensam, unde per solitudinem suam, gratiam Domini poterat promereri. Nunquid enim sensum Domini cognovisti? nunquid consiliarius ejus es?

Innoc. ad Imp. Constantinop. literae.

Ut certus in dispositione divina, tunc primum arma moveas in Paganos, & ad liberationem Hierosolymitanæ provinciae accingaris, cum Dominus misereri disposuerit populi Christiani, & hereditatem suam de Sarracenorum manibus liberare. Ineptissimum quidem in consulendis astrologis Alexium fuisse, cum aliquid susceptorus esset, notat Choniata (c) adeo ut cum aliquando Chalcedone Blachernas petiturus, dictum ab astrologo tempus expectaret, subito magno hiatu dehiscente terra in periculum ingens adductus fuerit, ipsius gener Palæologus una cum aliis male crucibus affectus, eunuchus vero infossus, atque voragine haustus perierit: Deo monstrante (ut subdit auctor) se esse horarum & temporum Dominum, & a se itinera hominum vel prosperari vel impediri. Infanientem ergo principem astrorum observationi, superstitionique addictissimum pluribus monuit Innocentius, ut libero arbitrio, quo pollebat, in tanta re perducenda uteretur. Pergit Innocentius:

(c) Nicet. Chon. 143.

Alexius dum pareret astrologo periclitatur.

Gau-

LXIII. Gaudemus autem quod super Ecclesia unione, pro qua Imperatoria magnificentia specialiter literas nostras direximus, & legatos, sicut ex literis tuis accepimus, promptum videris habere affectum, & ad consummandum, quod scripsimus, intendere diligenter, &c. Agit postea de generali concilio, quod ad consulendum Ecclesiae commodis ac utilitatibus decreverat celebrare, ac demum hortatur, ut Joannem capellanum, familiaremque suum & Apostolicæ sedis legatum, quem ipsi mittebat, benigne exciperet, atque honore prosequeretur; data est hæc epistola Laterani idibus novembris. Praeterea ejusdem mensis decimo sexto Kal. ad magistrum L. vicarium suum Constantinopolim scripsit Innocentius; cum enim accepisset quosdam ibi in sacerdotali tantum gradu constitutos confirmationis sacramentum conferre, ne id fieret, graviter vetuit; eodemque die Latinis omnibus clericis, atque laicis ibidem agentibus imperavit, ut eidem Apostolicæ sedis legato obtemperarent.

Imp. & Patr. refiliunt a promissis.

Quid autem tam Imperator, quam patriarcha Pontificiis acceptis literis egerint, tradit Innocentii gestorum scriptor: Cum autem (inquit) Imperator, & patriarcha literas hujusmodi recepissent, & eas sibi fecissent diligenter exponi, non minimum doluerunt de iis, quae prius scripserant poenitentes; quoniam Imperator ex promissione sua cognoscebat se obligatum, quod cum Romano Pontifice convocaret concilium generale, ipse debebat Graecorum ecclesiam ad illud concilium destinare, statuta concilii accepturus. Patriarcha vero ex responsionibus Apostolicis super suis consultationibus factis cognoscebat, se tam rationibus, quam auctoritatibus, coarctatum ad obedientiam Romano Pontifici exhibendum.

LXIV.

Imperator igitur habito cum Graecis longo consilio ad ultimum sic respondit, quod si Romanus Pontifex faceret in Graecia celebrare concilium ubi quatuor antiqua concilia fuerant celebrata, illuc Graecorum ecclesia suos mitteret responsales, & fingens se longius ire, ad aliam materiam se convertit, mittens summo Pontifici literas, in quibus nitentur probare, quod Imperium Sacerdotio praepollebat, ad quas & dominus Papa respondit. Recitare pergit Innocentii ad Alexium redditam epistolam, qua falsissimam imperiti principum opinionem confutat, confirmans apertissimis rationibus imperiali dignitati sacerdotalem antecellere, post quae addit:

Hæc si prudenter attenderit Imperatoria celsitudo, non faceret, aut permitteret venerabilem fratrem nostrum Patriarcham Constantinopolitanum magnum quidem & honorabile membrum Ecclesiae juxta scabellum pedum suorum in sinistra.

Ann. Eccl. Tom. XX.

partie sedere; cum alii Reges & principes archiepiscopis, & episcopis suis, sicut debent, reverenter assurgant, & eis juxta se honorabilem sedem assignent. Nam & piissimus Constantinus, quantum honoris exhibuerit sacerdotibus, tua, sicut credimus, prudentia non ignorat. Tulere postea Graeci perfidiae suae poenas, cum divino numine permittente crucisignati Imperium Constantinopolitanum invasere; si enim Alexius Innocentii monita audisset, nunquam Latini ipsius nepotis partes adversus ipsum susceperunt.

At si nimio fastu turgidi Graeci subdere se Christi vicario respuerunt, longe sapientiores Armeni, qui jam ante anno Christi MCXLV. Eugenio se submiserant jugum illius suavissimum excipere gloriae ac triumpho duxerunt. De his enim Innocentii vitæ scriptor ista prodit: Audita fama nominis ejus Gregorius Armeniorum Catholicus (ita vocabatur eorum patriarcha) & Rex minoris Armeniae, nuntios, & literas cum muneribus domino Innocentio transmisserunt ad devotionem & obedientiam ejus se humiliter exponentes. Insertæ sunt hujusmodi epistolæ hujus anni regeſto.

LXV.

Innocentio &c.

Vobis, (a) qui estis caput post Christum consecrati ab eo, & caput catholicae Ecclesiae Romanae matris omnium ecclesiarum adeo prudentius, & sanctius, quod debetis esse in loco Apostolorum sublimis Papa, & vobis sanctis archiepiscopis, episcopis, Cardinalibus, presbyteris, clericis, & omnibus, qui sunt de vestra sancta Ecclesia salutem & fraternitatem. Pax Dei sit inter vos. Gregorius homo Jesu Christi per gratiam Dei, Catholicus totius ecclesiae Armeniorum, filius vestrae sanctae Ecclesiae, quae est fundamentum legis totius Christianitatis. Quod intellectu difficile videbatur Constantinopolitano patriarchae, Romanam scilicet Ecclesiam matrem esse omnium ecclesiarum, pleno ore, ut notissimum certissimumque, hic & infra Armenorum Catholicus profitetur, qui & de Maguntino episcopo, deque Rege didemate solemniter redimito, ut supra vidimus, hæc subiicit: Noveritis domine, quod ad nos venit nobilis, sapiens, & sublimis archiepiscopus Maguntinus, qui nobis attulit ex parte Dei, & ex parte sublimitatis Ecclesiae Romanae, & ex parte magni Imperatoris Romanorum sublimem coronam, & coronavit Regem nostrum Leonem, & nobis reddidit coronam, quam nos perdidimus a longo tempore, unde nos fumus elongati a vobis, & nos recepimus eam libenter, & cum magno gaudio, & inclinamus, & regratiamus Deo, & sanctae Romanae Ecclesiae, & alta Imperatoris Romanorum. Sciat domine, quod ipse nobis monstravit vestra praeccepta, & nos ea

(a) Lib. 2. ep. 209.

Corona a Pontifice, & Imp. missa Rex Armeniae redimitus.

I

mul.

multum libenter audivimus, & libenter volumus legem, & fraternitatem sublimis Ecclesie Romanae, quae est mater omnium ecclesiarum, & nos solebamus eam habere, & nunc eam habemus, & libenter volumus esse ad vestrum mandatum, & firmiter sunt ad mandatum etiam vestrum omnes archiepiscopi, episcopi & omnis clerus nostrae ecclesiae, qui sunt in multis terris, & sunt multi per Dei gratiam.

LXVI. In quam sententiam Leo Armenorum Rex eundem Pontificem sic alloquitur:

Innocentio, &c.

In vestri vero luminis gratia salutaribus monitis reverendissimi patris nostri archiepiscopi Maguntini instructi, & informati omne regnum nobis a Deo commissum amplissimum & spatiosum, & omnes Armenios huc illuc in remotis partibus diffusos, ad unitatem sanctae Romanae Ecclesiae, divina inspirante clementia, revocare cupimus, & exoptamus. Et infra, contra Sarracenos subsidium flagitans adiicit, quae sequuntur: Vestram flexis genibus imploramus pietatem, quatenus lacrymabilibus domini Maguntini precibus, & nostris divino intuitu aures misericordiae porrigatis, & miseris Christianissimis compatientes subsidium Christianissimum nobis accurrendo mitatis, &c. Datum Tharsis anno ab incarnatione MCXCIX. mense maio, die vigesima tertia. De Armenia Rege per Maguntinum archiepiscopum corona exornato agit etiam Arnoldus Lubecensis (a) cujus tamen textus, ut bene notavit Cardinal. Baron. tom. 12. ann. 1197. num. 11. labefactatus est expuncto a novatore aliquo Romani Pontificis nomine, quo potissimum auctore, ut audivimus, ista peracta fuere. Credi vix potest quam optimi patris animum pro Ecclesia Dei tanta negotiorum mole gravatum, tamque

Contra Sarracenos auxilium implorat.

(a) Arnol. Lubec. l. 5. in fin.

filiorum praevagationibus flagitiisque afflictatum haec levarint, recrearintque, quandoquidem totis viribus, studiisque omnibus contendebat, ut catholicos in officio contineret, aberrantesque ad Ecclesiam catholicam revocaret, nil optatius, jucundiusque ipsi accidere potuit, quam ut hujusmodi laeta nuncia exciperet. Igitur quem gementem saepius vidimus, par est, uti ingentibus gaudiis delibutum, deque his gratias largitori bonorum Deo referentem audiamus. Extant ejus ad Catholicum, Regemque Armeniae redditae epistolae, cum in regesto, tum in ejus vitae actis, ac primo ad Gregorium Catholicum scripsit (b) 9. Kal. decemb. hoc anno. Ex eo (inquit) te radicatum in fide catholica, & esse catholicum non tam nomine, quam merito experimur, quod Apostolicae sedis magistrum recognoscens, eam ecclesiarum omnium matrem, & nos caput universorum fidelium confiteris, sicut ex tuarum nobis innotuit serie literarum. Ubi postquam de primatu Apostolicae sedis aliqua differuit, subdit quomodo in pastoralis munere se gerere debeat; multa paucis amplectitur; quae utinam Ecclesiae praesules ob oculos sibi proposita haberent, atque implerentur: Esso, inquit, circa subiectos magister, ut doceas, ut corrigas pater, mater, ut foveas, doceas minus doctos, superbos corrigas, humiles foveas & devotos: justitiam misericordia temperans, & aequitatem in judicio non relinquens.

Eodem fere argumento ad Leonem Regem scribens, ipsum praecipit optimis imbuit. (c) [1] Sed haec aliaque ab ipso de Christi aucta gloria triumphante hauriamus.

(b) Lib. 1. ep. 210.

Innocentii literae ad Patriarch. Armen.

PP. documenta ad Patriarch.

LXVII. (c) lb. ep. 212.

In

NOTAE [1] Totam hanc historiam de successione in Antiocheno principatu fufius scribens Annalista frequenter labitur, corrigendus ex ipsa Leonis Armeniae regis ad Innocentium epistola fidelius expressa, ac denique ex codice diplomatico Melitenfi, quem nuper vulgavit e Melitenfi Tabulario P. Sebastianus Pauli congregationis meae Clericorum Regularium Matris Dei decus eximium. Boemundo III. Antiochiae principi liberi fuerunt duo Raymundus natu major & Boemundus (ita enim in diplomatibus perpetuo appellatur). Raymundus ex nepte Leonis Armeniae Regis filium genuit, qui modo Rupinus, modo Raymundus Rupinus in Diplomatibus nuncupatur. Raymundus vero iste letalis morbi violentia, acerba se morte rapi sentiens, Boemundum III. patrem suum adhuc superstitem rogavit, ut quem sibi destinaverat Antiochenum principatum in Rupinum filium suum transferret: Ut jus hereditarium sibi pertinens filio suo (Rupino) reservaret. Spondit pater, fidemque suam, defuncto mox Raymundo, liberavit. Nam eidem nepoti suo jurari, & ligium hominum fieri fecit, salva tamen fidelitate sua quoad vixerit. Hanc rem narrat Leo in eadem ad Innocentium epistola. Graviter id ferens alter Boemundi filius, comes Tripolitanus, qui de patris nomine Boemundus pariter appellabatur, in urbem Antiochiam valida suorum manu perripuit, exactoque inde patre principatum invasit: Dominum principem Boemundum exclusere. Sed brevi res in pristinum restituta; qui enim antea filio rebelli faverant equites Templarii, & Hospitalarii, versis pro patre armis usurpatorem vicissim expulere. Ex his ergo intelligimus I. errasse Raynaldum dum asserit principatus Antiocheni jus non Rupino, sed filio ejusdem Rupini quaesitum a Leone Armeniae rege fuisse. II. scribentem Rupinum ante hunc annum immaturo fato interiisse; nam Rupinus in diplomate anni 1215. adhuc vitam spirasse legitur; quique immatura morte raptus fuit, non Rupinus filius, sed Raymundus pater dicendus erat. MANSI

Innocentius &c.

Innocent. Regi Armen.

Gaudemus autem, quod tu sicut princeps catholicus Apostolicae sedis privilegium recognoscens, venerabilem fratrem nostrum Maguntinum archiepiscopum, episcopum Sabinensem unum ex septem episcopis, qui nobis in Ecclesia Romana collaterales existunt, benigne, ac hilariter recepisti, & non solum per eum institutis salutaribus es instructus, quibus juxta continentiam literarum tuarum totum regnum tuum licet amplissimum desideres informari, & universos Armenos ad Ecclesiae Romanae gremium revocare, sed ad honorem, & gloriam Apostolicae sedis, quam constitutam esse novisti super gentes, & regna diadema regni recepisti de manibus ejus, & eum curasti devote ac humiliter honorare, & nos per ipsum, & literas tuas ad orientalis terrae subsidium invocasti. Post haec tradunt acta: Rex quendam militem cum literis suis ad summum Pontificem destinavit, rogans, & postulans, ut eum super injuriis quas super successione principatus Antiochiae comes Tripolitanus cum hospitalariis cuidam nepoti suo Rupino nomine irrogaverat, ad sedem Apostolicam appellasset, faceret ei justitia plenitudinem exhiberi. Emerferat Rupini majoris natu filii Remundi Antiochiae principis morte: is enim suscepto ex Aliza uxore Leonis Armeniae Regis nepte filio, in extremis vitae confinis patrem obsecravit, ut principatum Antiochenum, qui naturae jure in se transfundendus erat, si superstes foret, in filium, eundemque ipsius nepotem transmitteret. Sublato in ipso aetatis flore Rupino, tristis pater, filio justis perfolutis, nepotem suum, qui filium ipsi redivivum referebat, Antiocheno principatu ornavit, atque ut heredi legitimo nobiles, populunque sacramento adegit; rem tulit graviter Tripolitanus comes defuncti frater, atque ad invadendum principatum Hospitalariis, ac Templariis fultus se comparavit; subornatis civibus Antiochiam occupavit: eosque priori sacramentum abjurato, novo alio sibi devinxit: quo facto non modo Remundo parenti, verum etiam Leoni Armeniae Regi, cujus neptis filius patria hereditate exuebatur, gravissimam injuriam intulit. Armenus igitur Templariis atque Hospitalariis paulo post Tripolitanum deferentibus ejectionem a filio restituit atque Innocentium rogavit, ut Apostolicam in tanta re auctoritatem adhiberet, ac jura Rupini defuncti filii avumque a Tripolitani conatibus assereret ac vindicaret: cui Innocentius ut melius dubia explicarentur, & aequa ferri posset sententia, legatos in orientem se missurum respondit.

Armen. Rex appellat ad Pont. pro Antiocheno Principatu.

LXVIII. (a) Inn. l. 2. ep. 145.

Habes lector eandem Innocentii epistolam (a) inter alias hoc anno datas typis Ann. Eccl. Tom. XX.

cusas: ubi etiam recitatur illa, quam ab ipso Rege acceperat. (b) Pergunt gesta: Per eundem militem misit ei D. Papa vexillum, quod postulaverat ab eodem. De quo Innocentius haec ad eundem Regem (c): Nos igitur de tua devotionis sinceritate confisi, ad petitionem dilecti filii Roberti de Margat militis, nuncii tui, in nostra dilectionis indicium, vexillum B. Petri tua serenitati dirigimus, quo in hostes crucis dumtaxat utaris, & eorum studeas contumaciam cum Dei auxilio, suffragantibus Apostolorum Principis meritis refranare. Datum Laterani XVI. Kal. Jan. Quo item die ad Paganum, & Aronem comites, universosque Armeniae optimates, milites ac populum scribens, (d) eadem de vexillo habet, cohortaturque eos ad strenue in Sarracenos cum Rege, uti coeperant, dimicandum.

Monuit (e) praeterea, hortatusque est Innocentius Regem, ut castrum Halton nuncupatum, quod cum Sarracenis metu principum, qui jam ante in transmarinas regiones copias trajecerant, dimissum fuisset, ipse detinebat, Templariis omnino restitueret, qui antequam ab illis occuparetur, ut Pontifex acceperat, pacifice ipsum possederant: demumque addit, si quid in hac re proponere voluisset, liberum ipsi fore coram se vel legatis in orientales partes quamplurimum profecturis jus experiri. Quid vero Rex ad Innocentium, alibi videndum.

Flagitaverat inter caetera oratorum opera ab Innocentio Armenus, ut crucesignatus exercitus in orientem contra Sarracenos submitteretur, cum rei bene gerendae pulcherrima occasio affulgeret. Et quidem anno praeterito Pontificem in tam pia expeditione instruenda sanctissime occupatum vidimus: ob id inter alia Petrum Cardinalem in Gallias miserat, Goffredum vero Venetias, quos insignierat cruce, ut exemplo caeteros allicerent: qui ambo hoc anno summo zelo operam suam explicuerunt; de Goffredo enim haec acta: Misit Goffredum presbyterum Cardinalem ad ducem, & populum Venetorum, ad cuius exhortationem ipse dux, & multi de populo crucis characterem acceperunt, marchioque Montisferrati, episcopus Cremonensis, & abbas de Lucedio, multique alii nobiles de provincia Lombardia cum multitudine plebis innumera devoverunt se ad officium Crucifixi; de Petro vero haec tradunt: Adeo divina gratia favente profecit, quod innumera tam militum, quam peditum multitudo ad verbum exhortationis ipsius signum crucis suscepit ad obsequium Crucifixi, cum quibus etiam quidam episcopi, & abbates, & alii multi clerici peregrinationis propositum acceperunt, inter quos principales fuerunt Theobaldus comes Trecentis, Ludovicus comes

(b) Inn. l. 2. ep. 244. (c) Inn. l. 2. ep. 247. Inn. mittit Regi Armen. vexillum B. Petri.

(d) Ibid. ep. 246. recitatur item in Innoc. vita. (e) Inn. l. 2. ep. 252.

LXIX.

Auct. vit. Innoc.

Barrensis, Balduinus comes Flandriae & Hammoniae, & comes de S. Paulo, Sueffionensis, & Trecentis episcopi, & quidam ordinis Cisterciensis abbates. Atque eodem Cardinale in concilio Divionensi ab ipso indicto agente, aliqui praesules Galli trigessimam reddituum partem pro alendo milite sponderunt; alii solvendam quadragesimam, ut ab Innocentio imperatum erat, se astrinxerunt: sed cum ii a promissis resilire vellent, Parisiensi, & Sueffionensi episcopis, atque Vallis Sarnei, & S. Victoris abbatibus praecipit, ut eos, qui Petro trigessimam polliciti erant, ad quadragesimam saltem persolvendam incussa censurarum religione adigerent; pecuniarum pariter ex aliis regnis subsidia cogere, operam dedit, de quo ad Syracusanum episcopum, atque abbatem de Sambacia datae litterae, (a) quibus etiam, ut pro voto suscipiendae ad D. Jacobi templum peregrinationis permutando datae pecuniae, atque vacantium sacerdotiorum redditus, parte tamen vicario sustentando reservata, in iis quibus animarum cura conjuncta esset, in eam rem converterentur; ne vero caeteros gravioribus oneribus, quae ipse attingere recusaret, atterere videretur, qui ecclesiasticis quadragesimam imposuerat, (b) se & collegium Cardinalium ad decimam solvendam devinxit, atque etiam navim propriis instructam sumptibus, frumentoque onustam ad levandam Syrorum pauperum egestatem submisit, de quo suo ardentissimo rerum Terrae sanctae reparandarum studio ad Patriarcham scripsit (c). Deinde bene coepta studiosissime profectus, hoc ipso anno Francorum Regem vehementer hortatus est, (d) ut universos sui cruce signatos non solum admoneret, sed transfricare compelleret, atque insuper suis ipse impensis eodem copias quam citissime traiciendas curaret, cumque ab Aymerico Hierosolymitano Rege operam atque auxilium flagitante legatos accepisset, ex iis unum ad Philipsum ire iussit, quo plenius de orientalium catholicorum depressis rebus faceret certiore. Cumque Constantinopolitanus Imperator ob Cypri regnum Hierosolymitano Regi bellum minaretur (defecisse enim a Graecis Cypri Regem Germanis in Terram sanctam vela facientibus anno 1197. atque a cancellario Imperii corona redimitum tradidit Lubecensis e) velle se ait, ut apud Imperatorem literis agat, ne cum totius Christiani populi detrimentum bellum moveret, sed potius juvaret, atque in re Christiana promovenda operam explicaret. Eodem pariter exemplo ad Angliae Regem scripsit, ut in regesto subditur, in quo habentur etiam pontificiae litterae (f) ad universos catholici orbis episcopos, & clericos circa idem ne-

gotium missae, ad hujus anni finem datae, quas pariter (g) Rogerius totidem verbis reddit: eisdem, utpote Terrae sanctae miserimum statum, & tanti Pontificis studia exponentes, ex parte in medium proferendas arbitramur.

Innocentius, &c.

Graves orientalis terrae miseriae, & necessitates urgentes, jam potius peccatis exigentibus desistere cogimur, quam referre, cum ad eum statum (si status tamen dicendus est casus, quod dolentes dicimus) eadem terra devenerit, ut nisi citius ipsius fuerit necessitati succursum, & occursum conatibus paganorum, pauci Christiani, qui se defensionem hereditatis Domini, & Crucifixi obsequiis devoverunt, hostiles sagittas sui sanguinis effusione inebriaturi credantur, & paganorum gladiis suis jugulis placaturi, reliquiis desolationis illius terrae sine spe humani subsidii perdendis totaliter, & ab hostibus occupandis, cum de partibus illis pene omnes jam redierint peregrini. Id autem haecenus Dominus Jesus Christus, ut probaret adhuc fortius fidem nostram, & intelligeret plenius, qui sunt ejus misericorditer impediit, manus eorum in ipsos convertens, & eos inter se multiformiter discordantes, permittens, ad invicem deservire, ut Christianis interim ad ipsius Terrae subsidium excitatis facilius daretur facultas recuperandi perditam, & de hostibus triumphandi. Tum subdit egregiam rei gerendae occasionem se praebere dissidentibus inter se, ut ex Aymerici Hierosolymorum, & Leonis Armeniae Regum literis accepit, tum agit de quadragesima Ecclesiasticis imposta, & decima ad quam se, & Cardinales astrinxit, de qua nos antea. Pergit ipse:

Ad hac in singulis ecclesiis truncum concavum poni praecipimus, tribus clavibus consignatum, prima penes episcopum, secunda penes ecclesiae sacerdotem, tertia per aliquem religiosum laicum conservandis: & in ea fideles quilibet, juxta quod eorum mentibus Dominus inspiraverit, suas elemosynas deponere, in remissionem suorum peccatorum moneantur, & in omnibus Ecclesiis, semel in hebdomada pro remissione peccatorum, & praesertim offerentium. Missa publice decantetur. Et infra: Quia vero summa necessitas exigit, & communis requirit utilitas, ut populus Christianus non solum in rebus, sed etiam in personis contra paganos in succursum Terrae sanctae sine dilatione succurrat, fraternitati vestrae per Apostolica scripta praecipiendo mandamus, quatenus ad exhortandos, & inducendos fideles, per vos ipsos, & alios viros idoneos prudenter, & diligenter instetis, ut qui sufficientes fuerint ad bellum Domini praestandum, in nomine Domini Sabaoth signum Crucis assumant; alii vero juxta suarum sufficientiam facultatum, pias

(g) Rog. in annal. Angl.

Innoc. ad universos Episc. litterae.

Explicata cruce signatis indulgentia.

(a) Arn. hist. Slav. l. 5. c. ult. Reliquiae Bremam ab oriente delatae. LXXII.

(b) Inn. l. 2. ep. 9.

LXXI. Truncus in ecclesiis elemosynarius in id expostus.

pias elemosynas largiantur; nos enim de Dei misericordia, & beatorum Apostolorum Petri, & Pauli auctoritate confisi, ex illa quam nobis Deus (licet indignis) ligandi & solvendi contulit potestatem, omnibus qui laborem hujus itineris in personis propriis subierint, & expensis, plenam peccatorum suorum de quibus cordis, & oris egerint poenitentiam, veniam indulgemus, &c. Idem beneficium ad eos porrigit, qui partem bonorum belli sacri sumptibus addiderint, & cruce signatos, eorumque res in sedis Apostolicae clientelam admittit. Audisti querentem, & deplorantem Innocentium, quod peregrini paucis ibi derelictis Sarracenorum crudelitati objectis reversi essent, de quo anno superiori questus fuerat; id vero etiam Albertus Stadenensis (a), tum Arnoldi Lubecensis supra a nobis allato testimonio comprobatur. Addit praeterea idem Stadenensis hoc eodem anno reversum quoque archiepiscopum Hartvicum sacras B. Annae reliquias, gladiumque Petri, quo Malco auriculam amputaverat, Bremam detulisse.

Quo studio ad fideles illos defendendos incubuit Innocentius, ne in Sarracenorum servitutem abducerentur, vel eorum exponerentur furori, eodem fatigat illos, qui in Mahometanorum servitutem ceciderant, ab ea vindicare; non enim modo institutum pium virorum, qui liberandis e Sarraceno jugo fidelibus, quorum fides in servitute periclitabatur, se suaque devoverant, collegium Apostolica auctoritate firmavit, verum ad barbaros Reges, ut ad permutandos captivos faciles se praebent, sollicitavit, tum pro eo, quo incensus erat zelo, ad Redemptorem orbis agnoscendum ipsos provocavit (b).

Innocentius, &c.

Viri quidam, de quorum existunt numero praesentium portitores, nuper divinitus inflammati, regulam, & ordinem invenerunt; per cujus instituta tertiam partem proventuum omnium, quos vel nunc habent vel in futurum poterunt obtinere, in redemptionem debent expendere captivorum, & ut melius valeant suum propositum adimplere, cum saepe facilius per commutationem, quam per redemptionem de captivitate ergastulo valeant liberari, ut paganos captivos a Christianis redimant, est concessum quos pro liberandis Christianis debeant commutare. Caeterum quoniam opera quae praemisimus, & Christianis expediunt, & paganis, hujusmodi vobis duximus per Apostolicas literas intimanda. Inspiret autem vobis ille, qui via veritas est & vita, ut agnita veritate, quae Christus est, ad eam venire quantocumque festinetis. Dat. Lat. 8. id. mar. Pontif. nostri ann. 2.

Alterius etiam religiosae familiae, cui Calatravae nomen erat, instituta, ac pias consuetudines confirmavit, (c) vitaeque rationem definit, ut una cum belluina virtute, quam in Sarracenos explicabant, monasticae vitae pietatem conjungerent. Nec taciti praetermittere possumus privilegium, quo idem Pontifex Falconem Corbejensem abbatem ornavit, usu annuli ipsi impertito, cujus mysteria his verbis aperit, atque illustrat (d): Inter caeteros siquidem sacramentales ornatus praelatis ecclesiarum conceditur annulus, qui est signaculum fidei, juxta quod pater filio revertenti dare annulum in manu praecipit, ut videlicet ecclesiam sibi commissam praelatus ipse, intemerata fide custodiat, ut quam fideliter observandam per visibilem speciem jugiter admonetur.

Lit. In- noc. ad Miramon. olin.

(c) Id. ib. ep. 51. Abbati Corbejen. usus annuli datus.

(d) Lib. 1. ep. 518.

(a) Inn. l. 2. ep. 906.

(b) Id. ep. 260. & Innoc. vit. auct.

(c) Lib. 2. ep. 181. LXX.

(d) Inn. l. 2. ep. 243.

(e) Arnol. Lubec. chron. Slav.

(f) Ib. ep. 260.

I. Millesimus ducentessimus Redemptoris annus indictione tertia obignatus, felix Ecclesie alluxit, cum Innocentius Romanus Pontifex post ingentes ut vidimus, pro Ecclesia susceptos impensofque labores, cui immerito congruere possint illa Domini verba: (a) *Scio opera tua, & laborem, & patientiam tuam; a patre misericordiarum, & totius consolationis Deo tandem erectus, recreatusque est. Ac primo quidem de profligatis Rom. Ecclesie perduellibus, illius iura iniquissime obterentibus, Marcualdo scilicet ac sectatoribus victrices Altissimo laudes cecinit. Qua vero ratione hæc prospera successerint, jam enarrare aggrediamur. Traduxerat tyrannus savissimus in Siciliam, ut dictum est, exercitum, non alio consilio, quam ut regnum illud, Rege puero e medio sublato, sibi vendicaret, idque sine dubio, ut ostendit eventus perfecisset, ni Pontifex vesanos ejus conatus elisset; C.... tituli S. Laurentii in Lucina presbytero Cardinali, Apostolicæ sedis legato, Anselmo Neapolitano, & Angelo Tarentino archiepiscopis, atque Jacobo consobrino suo, & marescallo cum militari manu in Siciliam, ut supra enarravimus, destinatis, quos Innocentius III. non. februarii scriptis ad Siculos literis, demisse, reverenterque excipi jubet, hortaturque eos populos, ut conjunctis cum illis copiis ad communem hostem arcendum, propulsandumque generose sese comparent. Cinxerat valida obsidione Panormum Marcualdus, ac Sarracenorum princeps Magadæo fortissimas cum eo copias conjunxerat, & Monte Regali capto in spem capiendæ urbis efferebatur, cum legatus Apostolicus regio succinctus exercitu laboranti Panormo suppetias tulit. Tum hostis pacem flagitare cœpit, ut longiore mora copiam dissolverentur, iisque dissipatis perfidia postea vinceret, quos aperto bello superare non potuisset, sed a pontificiis discussæ fraudes, atque eo anathemate percusso pax omnium consensu denegata, commissoque prælio, ingenti clade Marcualdus fufus & profligatus est; Magadæo cæsus, & magna Sarracenorum multitudo ferro deleta: quæ tantæ victoria Jacobi consobrini Innocentii virtute potissimum parta est. Ut autem Marcualdi contusa superbia, quæ in dies præferocior, insolentiorque reddebatur, ex Innocentii actis, atque ex epistolis ad ipsum Pontificem tunc datis, rei gesta veritatem continentibus audire præstabit.*

II. Interea Marcualdus attractis sibi Sarracenis Sicilia, multisque sibi nobilibus

sociatis, in tantum profecit, quod obtentis multis civitatibus, & castellis venit usque ad Panormum, & civitatem ipsam fortiter impugnabat, unde oportuit legatum, & marescallum summi Pontificis, qui Messanæ cum præfato cancellario morabatur, accelerare Panormum. Quid autem de ipsorum adventu provenerit, literæ Anselmi Neapolitani archiepiscopi ad D. Papam transmissæ testantur, quarum tenor est talis: Innocentio, &c.

Bona quæ vestrarum orationum intervenientibus meritis operatus est Dominus his diebus, volui domino meo, sicut vidi propriis oculis, declarare, & infra: Factum est itaque, ut tum pro mandato vestro, tum quia totus exercitus, & populi Panormitani tumultus nimis crescebat, & murmur post diem quartum inter Panormum, & Montem Regalem, quem Marcualdus acceperat, & tenebat, ab hora tertia usque fere novam fuit hinc inde fortissime præliatum, & tandem sicut Domino placuit, promerentibus sanctis orationibus vestris, post multas partis adversæ strages, mutilationes, & cædes, peregregii viri domini marescalli vestri subsidium, qui cum suis in extremo locatus castellum tenebat ipse, optatum habuimus de inimico triumphum: ut enim aliquantulum plenius loquar, primi nostri, qui erant in prima belli acie constituti, licet in primis viriliter fecerint, licet complures prostraverint, & occiderint, multitudinem tamen illorum, qui insimul in eos irruerunt, non valentes sustinere, bis terga dedisse coacti sunt, & benedictus a domino marescallus bis eos recepit, & defendit incolumes, & dum nimis urgeret, & premeret Teutonicorum, & Agarenorum pars alia, benedictus a domino marescallus, & sui unanimiter, & * furiose congressi in hora una, & puncto uno castra verterunt, fugaverunt, ceperunt, cæciderunt, occiderunt, sequentes, & persequentes, donec illi, qui gladium evaserunt, loca castrorum cum omnibus tentoriis, & rebus suis desererent, & se per aspera montium, per concava vallium, & defossa terrarum dispergerent, & in viam perditionis abirent. Quidam autem Pisani, ut dictum est, numero quingenti, & amplius, quibus quidam præerat nomine Benedictus, qui & ipse Pisanus Montis Regalis montana tenebat, & infinita Sarracenorum multitudo erat ibi cum eis, ad custodienda loca debilia constituti.

Sed cum primo nuntiatum est bellum, pedites nostri cum comite Gentili, & comite Margario, & quibusdam aliis militibus potenter ascenderunt, transcendunt, & obtinuere montana, & omnes fere, quot ibi inventi sunt, in ore gladii posuerunt. Benedictus autem ille, qui præerat, cum pau-

Marcualdus Panormum obsidet.

Commissum Marcualdo pugna.

* animosè

Marescallus Pontifex fundit hostes.

cis dicitur evasisse, sed & quidam Sarracenus nomine Migadæo, qui omnium erat magister, & dux, ibi quoque truncatus, & mortuus fuit; Marcualdus vero quo, & cum quot, aut quibus de suis aufugerit, adhuc nescitur. Scimus autem, quia ille nuper hominum, & diaboli mediator prædictus Rainerius de Manente captus est, & in carcere positus, & multi alii de majoribus, & melioribus, quorum nomina nescio de exercitu Marcualdi, quot autem, & qui sint occisi, nescimus. Scimus autem multos, & optimos fuisse. Spolia eorum multa, & pretiosa fuerunt, ita quod totus ille dies vix ad exportandum suffecit Dominus, dies optate redemptionis, & lætitiæ dies, in qua magnificatum, & benedictum est nomen vestrum, dies, inquam, quæ & nobis de hoste victoriam contulit, & viro egregio marescallo cum omnibus suis nomen acquisivit æternum; faciat Deus, ut ei respondeatur secundum merita sua bona, immo præclara opera sua, vobis autem non commendo, quia opera sua valde bona cum apud vestram magnificenciam recommendant. Hactenus Anselmus ad Innocentium Pontificem, qui de eadem victoria reportata, ut ejusdem verbis utar, faciente nobiscum Domino signum in bonum ad Apulos omnes scripsit. (a)

(a) Ib. l. 3. ep. 21. IV. Collata a Pontifice in Marescallum præmia.

Optabat Anselmus, ut egregia beneficia a Jacobo marescallo Sicilia regno præstita paribus beneficiis compenfarentur, cujus votis ultro morem gessit Innocentius, atque amplissimo munere Jacobum ornavit.

Innocentius, &c.

Attendentes qualiter in te circa nos, & Romanam Ecclesiam sincere vigeat devotionis affectus, qualiter nostris te hactenus exposueris beneplacitis, & mandatis, de communi fratrum nostrorum cons. ecclesiam sanctorum Nerei, & Achillei, quæ inter titulos Urbis Cardinalatus gaudet honore, tuæ fraternitati concedimus, confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus, non quod sufficienter ex hoc nos credamus tuis meritis respondisse, sed ut in eo saltem ex aliqua parte dilectionis propositum, quod circa te gerimus, exprimamus, licet tale sit, quod concedimus, quod paucis unquam fuerit ab Apostolica sede concessum, immo sapius multis, & magnis viris petentibus denegatum; hæc Innocentius.

Sed ad ejus acta redeamus, quæ addunt Marcualdum in hac turpi, atque infami fuga, omni supellectili exutum, repletumque in Henrici Imp. scrinio testamentum, cujus ibidem fragmentum redditur, atque id suo loco in ejusdem scilicet principis obitu a Baronio recitatum sic consulto prætermisimus. Quodnam autem Jacobus Marescallus Innocentii Papæ con-

sobrini virtutis præmium a Siculis tulerit, sic tradunt: In tantum autem præfati Marescalli strenuitas, & prudentia, non solum Regis familiaribus ejus, verum etiam universis comitibus, & baronibus, & omnibus tam indigenis, quam extraneis grata extitit, & accepta, ut communi consilio, & favore * comitatus Andriæ donaretur, regali privilegio aurea bulla munito super ipsius sibi concessione collato. Verum qui illi meritos honores decrevere, legitimos sumptus refundere denegaverunt; ibidem namque adicitur: Quia vero familiares Regis necessaria sibi, & suis denegabant expensas, & propter nimium æstatis ardorem milites sui jam cœperant graviter infirmari, compulsus est ad propria remeare, multamque pecuniam D. Papa fecit militibus largiri, tum pro stipendiis, & muneribus, tum pro equis & armis, quoniam præter quasdam expensas, quas fecerant in Sicilia, nihil penitus a regis familiaribus exceperunt. Queritur Innocentius nuper citatis literis, (b) quod pro ingentibus sumptibus, quos in tuendo regno suppeditarat, nihil sibi penitus repensum esset (eadem reperit etiam ad Fridericum Sicilia Regem scribens, ut sequenti anno constabit) deque marescalli reditu mentionem facit, ut paulo post aperiretur, sed quanto cum sui, rotiusque regni periculo regii ministri abire permiserint Jacobum, immo coegerint potius victui necessariis denegatis, rei exitus illustrabit. Nam Sicilia tanto destituta viro, animos, viresque redintegavit Marcualdus, ac nova in perniciem regni conflare, molirique cœpit. Omnium autem malorum auctor extitit Gualterius Trojanus episcopus, ac regius cancellarius, qui cuncta ad se, suosque per fas, & nefas derivabat; de quo acta:

Tum temporis defuncto Panormitano archiepiscopo, metropolitana Panormitana vacabat, ad quam præfatus cancellarius vehementer aspirans, usque adeo laboravit, quod fecit se in archiepiscopum postulare, eandemque postulationem per præfatum legatum admitti, summo Pontifice penitus inconsulto, & quamvis nondum pallium recepisset, necdum etiam postulasset, Panormitanum tamen archiepiscopum re, & nomine se gerebat. Quid cum ad summi Pontificis notitiam pervenisset, redarguit valde legatum, quod in tanto negotio circa talem personam procefferat, antequam suum beneplacitum perquisivisset, ut tamen illi deferret, de multa benignitate concessit, ut idem cancellarius tam in spiritualibus, quam in temporalibus procuracionem ageret metropolitana antedictæ, sic tamen ut se, sicut prius, Trojanum episcopum appellaret, & si vellent ecclesie Panormitane procuratorem, sive ministrum; sed ipse spiritu elationis inflatus, hujusmodi gratiam

Baron. an. 1197. n. 9.

Comitatus Andriæ Marescallo a Siculis datus.

* comitatu

(b) In. l. 2. ep. 270. & l. 3. ep. 21.

V. Cancellarius Panormit. archiep. affectat.

Pontific. carpit.

iam dedignatus est acceptare; quin potius ad infamandum summum Pontificem de facto Brenensis comitis, nec linguam, nec calicium voluit cohibere. Quoniam vero palato summus Pontifex ejus improbitatem atque arrogantiam retulerit, sequenti anno narrabitur, cum etiam de aliis ab Innocentio reportatis in Italia victoriis dicitur. Quemadmodum enim opera Jacobi consobrini sui in Sicilia copias hostium fudit, & nequissimum tyrannum Marcualdum fregit, fugavitque, ita illius nequitiae ac tyrannidis participem ac socium Diupuldum virtute Gualterii strenui ducis in Campania auxilio coelitus immisso vicit atque subegit; at de his suo loco. Interea pergunt gesta ceptam de Gualterio episcopo narrationem; Gualterius autem Trojanus episcopus, & regni Siciliae cancellarius, quasi totum sibi usurpavit inter familiares regios dominatam. Itaque tanquam Rex esset, conferebat, & auferabat comitatus, & baronias instituebat, justitarios & camerarios, secretarios, & stratigotos, vendebat & pignorbabat dohanas, & bajulationes accipiebat, & expendebat redditus, & proventus, quin etiam familiares insuebat regios, quos volebat immemor Apostolicae jussionis, quam ipse cum aliis sibi fieri postulaverat, in hac verba:

Innocentius &c.

VI. Pontificis pro agenda Sicilia iusta.

Prohibemus, ut dominium Regis nullatenus distrabatur, nec titulo quolibet obligetur; nisi evidentissima urgenti necessitate, utpote si exercitum terra, vel mari oporteat congregari, & tunc de redditibus propter hoc pignori obligatis accepta pecunia in obsequio regio per manus secretariorum expendatur. Praesentium quoque tenere duximus inibendum, ut nullus vestrum qui Regi familiariter adhaerens, nisi ex communi omnium voluntate, vel ex majori saltem parte consilii senioris, aliquod arduum regni negotium audeat explicare, vel percipere quicquam de fisco praesumat. Regis quoque patrimonium minime consumetur, nisi assensu nostro primitus requisito. Praecipimus etiam, ut nullus secretariorum alicui personaliter de familiaribus Regis intendat, aut aliquid ei de fisco persolvat, nisi omnibus assentientibus, vel majori parte volente, per quas thesaurum nuper inventum jubemus studiosius custodiri. Gravatur etiam nos admodum, & perturbat, quod cum perfidus Marcualdus sit per vires nostras, & regias domino Deo faciente contritus, & ad nihilum fere redactus, quidam, ut audivimus, in dispendium Regis, & regni, contra nostri formam mandati pacem cum ipso moliantur, ut qui iudicio jacet divino prostratus, hac dolosa pace resumptis viribus resurgat concitus ad nocendum, &c.

VII.

Addunt gesta de Gualterio episcopo

illum superbia elatum obrutis contemptu Apostolicis imperiis, res novas molitum, pacemque cum Marcualdo iniisse atque affinitate nova confirmasse; sed cum Marcualdus eo modo viam sibi ad tyrannidem munire vellet; contra Gualterius Marcualdi potentia fratrem suum Gentilem fulcire nitetur, ut ipsum, si posset, ad regnum vel summam opes efferret, pugnante invicem utriusque ambitione gravissimis discordiis dissenfere: Ut autem idem cancellarius praconceptam malitiam posset liberius adimplere, callide procuravit, ut Apostolicae sedis legatus rediret. Vocaverat autem idem cancellarius Gentilem fratrem suum comitem * Metrupelli, & familiarem regium constituerat, ad sublimationem ejus ardentem aspirans; cepitque cum Marcualdo tractare de pace contra proprium juramentum, & Apostolicum interdictum, contradicentibus aliis dominis curiae, nisi quos ipse creaverat, ut sibi faverent, & quanquam eundem Marcualdum sciret a domino Papa cum omnibus suis fautoribus excommunicatum & maledictum, quem & de ipse mandato Apostolico cum omnibus suis fautoribus excommunicaverat, & maledixerat ore proprio, composuit tamen cum eo, in regiam eum familiaritatem admittens, immo inter universos familiares majorem constituens, dividens sibi regnum cum illo, ut unus in Sicilia, & alter in Apulia Regis & regni negotia procuraret, mandans sub nomine regio universis, ut pacem illam reciperent, & secundum eam intenderent Marcualdo, etiam si summo Pontifici displiceret. Verum et si uterque intenderet decipere reliquum, affinitatem tamen contrahere firmaverunt per conjugium inter nepotem unius, & neptem alterius. Porro cum uterque deprehendisset fraudem alterius, revelata sunt abscondita tenebrarum, quoniam Marcualdus per nuntios, & literas suas publicavit ubique per regnum, quod cancellarius machinabatur hoc & huiusmodi, ut comitem Gentilem fratrem suum ad regni solium promoveret: cancellarius autem e contra, quod Marcualdus resumere vires, & crudelius solito debacchari; haec ibi.

Ceterum de inita a Gualterio contra pontificium interdictum cum Marcualdo pace, graviter exostulat Innocentius in supra citatis ad Apulos literis; (a) ubi in eandem sententiam urget ista:

Innocentius, &c.

Verum Marescallo ipso ad praesentiam nostram propter infirmitatem militum, & expensarum defectam victore reverso, cancellarius, ut accepimus, contra prohibitionem expressam ei factam sub nomine nostro contradicentibus venerabilibus fratribus nostris Montis Regalis archiepiscopo, & episcopo Cephaluden. familiaribus regis, & aliis multis magnatibus, qui se, & mu-

* Metrupelli

Cancellarius cum Marcualdo pacem affinitatemque in-

VIII. Pontifex Apulos cum Marcualdo. pace servare vetat. (a) In. l. 3. ep. 21.

ditiones suas optime paraverunt, cum Marcualdo compositionem inivit, quam timemus in Regis perniciem, & regni periculum attentatam, nisi ei fortiter obvietur, & cum majora dicuntur eidem Marcualdo jam de bello fugato per hanc compositionem concessa, quam ipsemet peteret ante fugam. Ne igitur idem perfidus Marcualdus qui per vires superare non potuit, immo qui nostris est viribus superatus, per fraudes valeat superare, sed magis in suis fraudibus superetur, monemus universitatem vestram, & exhortamur in Domino, & per apostolica vobis scripta tam ex parte nostra, quam Regis districte praecipientes, mandamus, quatenus eidem Marcualdo qui ad oppressionem vestram revertitur citra Pharum, non respondeatis in aliquo, sed sicut hactenus potius, immo fortius, quam hactenus potentes, & viriliter resistatis, quia si resistere volueritis, non poterit prevalere, cum virtus ejus sit penitus enervata, nec moveamini ad literas, si quae vobis fuerint sub sigillo, & nomine regio destinata, cum non Rex sit auctor earum, sed is potius, qui compositionem inivit. Nec credatis, quod ob utilitatem nostram ista scribamus, cum parati sint illi, si consentire vellemus compositioni praedictae, mandatis Apostolicis obedire. Sed ad ista movemur potius, ne fiant novissima vestra deteriora prioribus, & ad extraneos deveniant domus vestrae, & vobis in exilium destinatis, vel variis cruciatibus interemptis, matres, & natae vestrae, uxores pariter & sorores debonestanda tradantur in manibus exterorum, sitque pejus eis, qui fuerint in regno relictii, tam turpiter vivere, quam exulare, vel mori. Noveritis autem, quod licet hactenus pro regni defensione multas subierimus anxietates, sollicitudines, & expensas, exponentes pro ipso fratres nostros, consanguineos, & fideles, nunquam tamen circa defensionem ejus tepescimus, sed sollicitius solito vigilamus, sicut in proximo dante Domino per experimentum operis sentietis. Datum Later. Atque hactenus de rebus Siculis ab Innocentio summa prudentia confectis.

IX. Innocentius ab adultera Franc. Regem abducere aggredditur.

Verum haud hic egregii Pontificis praclaris triumphis finis impositus; qui namque feros tyrannos Marcualdum, ac Diupuldum opera invidiorum ducum profligavit, intolerandam refractarii Regis laesiviam ecclesiasticis censuris expugnavit. De his dicturi, videbimus primum, quid Galliae episcopi gesserint, post Divionense, ac Viennense concilia a Petro tituli sanctae Mariae in via lata diacono Cardinale, & Apostolicae sedis legato sub anni superioris finem celebrata, quid libidinis agitatus stimulis Philippus pertentavit, atque moliri ausus fuerit, memoria repetendum. Petrus Cardinalis legatus, ut ex Rigordo narravimus, de uni-

Ann. Eccl. Tom. XX.

versa Gallia ecclesiastico interdicto subicienda, sententiam ferens vetuit, ne ante vigesimum a Domini nativitate diem promulgaretur. Dum igitur tradit Rogerius Petrum Capuanum Cardinalem, & Apostolicae sedis legatum hoc anno januarii mense statim post Christi natalitia sententiam interdicti dedisse, de promulgatione intelligendum est. Addit praeterea Petrum lata sententia inde recessisse, clericisque pro imperio praecipisse, ne divina celebrari permitterent baptismatis, ac poenitentiae administratione excepta. Praeteritis itaque (subdit Rigordus) viginti diebus tota Regis Francorum terra interdicto subjacuit. At Innocentii acta id singillatim enarrantia in medium adducamus: Receptis igitur, nimirum episcopi, literis ejus, hoc est Petri Cardinalis Apostolicae sedis legati, quidam in auditu auris obedire coeperunt; sicut canonici Senonenses, Parisiensis episcopus, Sylvanectensis, & Suesionensis, Ambianensis, Arrebatensis, & quidam alii sententiam interdicti firmiter observantes: alii vero distulerunt observare sententiam, sicut Rhemensis archiepiscopus, Noviomensis, Bevacensis, Morinensis, Meldensis, Carnotensis, Aurelianensis, Antistodorensis, & alii forte perpauci nuncios suos ad sedem Apostolicam destinantes, per quos quasdam excusationes licet frivolas praetendebant, sed promittebant, quod si illis expositis placeret summo Pontifici, sententiam observarent. Cum igitur summus Pontifex excusationes illas evidentissimis rationibus improbaret, praecipit eidem, ut & ipsi pariter observarent sententiam interdicti, qui audito praeepto, humiliter paruerunt, sicque tota terra Regis Francorum arctissimo est interdicto conclusa; ita ut clausis ecclesiis nusquam in caemeteriis sepelirentur corpora mortuorum, quin etiam super terram servabantur ubilibet insepulta. Addit Rogerius Innocentium post confirmatam Petri sententiam, cunctos qui ad Hierosolymitanam obeundam peregrinationem crucem suscepissent, lege exemisse, ac praeterea indulgisse, ut missae sacrificio interesse possent, atque ecclesiastica sepultura fruerentur.

Perculsa interdicto Gallia.

Exempti ab interdicto lato cruce signati.

X.

His acceptis Philippus quid egerit, acta produunt: Rex autem in tantam indignationem excanduit, ut episcopos, & alios clericos, qui primo servaverant interdictum, ab ecclesiis suis faceret violenter expelli, & bona omnia occupari; idem tradit Rigordus (a), atque ex eo S. Antoninus, Regem in iras efferatum, episcopos qui jaculando interdicto assenserant, e suis sedibus deturbasse, sacerdotes, qui templa clauserant, bonis exuisse, atque Inseburgem Reginam optimis moribus, virtutibusque ornatam apud Stampas arctiori custodia inclusisse. Verum ad Inno-

(a) Rig. in gest. Phil. Aug.

K cen-

Interdium tol-
li per
nuntios
postulat.

centii vitam revertamur: Sed cum plebs
universa clamaret, Rex non valens tantum
Ecclesia severitatis sustinere vigorem, nun-
tios suos quosdam, videlicet clericos, &
quosdam milites ad summum Pontificem de-
stinavit, conquerens multipliciter de dicto
legato, sed tamen offerens per eosdem ju-
ratoriam cautionem, quod coram legatis,
vel delegatis iudicibus staret juri. Qui-
bus ipse prudentissimus Papa respondit,
quod distinguendum erat, utrum stare vel-
let juri dictato, aut juri dictando, si ju-
ri dictato, videlicet secundum jus, quod
dictaverat, superinductam a suo remove-
ret consortio, & Reginam acciperet autedi-
ctam, libenter reciperet cautionem oblatam,
immo sine cautione qualibet, si hoc faceret,
relaxaret sententiam interdicti, dummodo
prius episcopi, & clerici destituti plenam
fuisent restitutionem adepti. Si vero ju-
ri dictando, videlicet ut secundum jus,
quod dictaret, affinitatis decideretur arti-
culus, cautionem oblatam reciperet ad cau-
telam, dummodo superinducta remota, Re-
ginam prius reciperet memoratam. De Phi-
lippi ad Innocentium legatione, de-
que ejus decernendae causa ait Rogerius
(a) Philippum plures oratores, a-
lios atque alios ad Innocentium misisse,
ut interdicto amoto templa Gallis resti-
tueret, ac primo, iterumque repulsam
passum, demum in eam concordiae spe-
ciem descendisse, ut Rex repudiata adul-
tera Inseburgem reciperet, eamque re-
gno more haberet, si vero de ea dimit-
tenda experiri iudicio vellet, id Regi Da-
norum, atque aulae pontificiae significatum
iri, ut ex utraque parte a viris prudenti-
bus res discuti, atque ex aequitate defi-
niri possit.

(a) Rog.
bist. Ang.

Proposita
a Pontifi-
ce condi-
tiones qui-
bus tol-
lendum
esset.

XI.

A Philip-
po convi-
tium in
Archiep.
Rhem.
jaetum.

Ceterum quae post legatorum in Gal-
liam reditum Rex egerit, Innocentii vitae
scriptor exactissime exponit: Hoc autem
cum per nuntios suos a sede Apostolica rever-
tentes audisset, spiritus ejus cepit multi-
pliciter anxari, quia nec illam volebat re-
cipere, quam habebat vehementer exosam,
nec istam dimittere, quam habebat nimis
acceptam; verum convocatis quibusdam
principibus, tam ecclesiasticis, quam mun-
danis, cepit deliberare cum illis, quid ei
foret in hoc articulo faciendum, quibus
unanimitur respondentibus, quod parendum
erat Apostolicae sedis mandatis; quaesivit
ab avunculo suo Rhemensi archiepiscopo,
qui sententiam divortii promulgaverat,
utrum verum esset quod dominus Papa scri-
pserat, videlicet quod illa non erat divor-
tii dicenda sententia, sed ludibrii fabula
nominanda, qui cum respondisset verum ef-
fesse, quod scripserat summus Pontifex (non
enim audebat aliud respondere) statim Rex
intulit dicens: Ergo tu es stultus & fatuus
qui talem sententiam protulisti. Haec au-
ctor. Plane quidem ii stultitiae nota in-

fames comperti, ut Philippus ipse lanci-
nante criminis conscientia vel invitus fas-
sus est, qui foedissima perpetranti non
modo non obstiterint, verum indulse-
runt, variisque coloribus, fuscisque infame
flagitium oblinire, ac subornare non
erubuerint, ut jure in eos cadat illud pro-
pheticum: (b) Stulti principes Taneos, su-
pientes consilarii Pharaonis dederunt con-
siliium insipiens. Nec plane alienum in hac
re a Philippo Pharaonis nomen, ut qui
in suscepto flagitio tamdiu perstaret,
cujus in tantam pertinaciam cor ob-
riggerat, ut in illud divinas iras de-
tonantis Pontificis minae haecenus penetra-
re non potuerint. Quare Rogerius de eo-
dem Philippo sermonem instituens: Cum
induratum esset (inquit) cor Philippi Re-
gis Franciae, nec blandis nec asperis pos-
set emolliri, ut adulteram suam dimitte-
ret, &c. Verum quoniam spiritus ubi vult
spirat, & obduratos peccatores ad pœ-
nitentiam inflectit, emollitum tandem
Philippi cor pertinaciam posuit, & ad
Romani Pontificis voluntatem sese infre-
git, ut in eo illud Sapientis oraculum
comprobetur (c): Cor Regis in manu Do-
mini, quocumque voluerit, inclinabit illud.
Ut vero haec evenerint, acta memorata
prosequuntur, quae post enarratam primam
Regis legationem, de altera tum ipse,
tum Innocentii haec scriptis tradidere: Re-
missis igitur nunciis instabat, ut prius quod
videlicet remisso interdicto cognosceretur de
jure, sed cum nec minis, nec precibus,
nec promissis animus summi Pontificis fle-
cti posset, in fundamento justitiae solidatus
ipsius arbitrio se submitit, qui Octavia-
num Ostiensem episcopum, legatum in Fran-
ciam destinavit. Hanc legationem Rigor-
dus (d) male in sequentem annum con-
jecit, qui tum ex mox subiacendis lites-
ris 11. Kal. novembris anno pontificatus
Innocentii tertio datis arguitur, tum quod
interdictum hoc ipso ineunte promulga-
tum octo menses tantummodo tenuerit;
subiiciunt gesta, quas Innocentius leges
legato dederit: Talem ei formam praefi-
gens, ut ante omnia satisfactionem plena-
riam de damnis, & injuriis clericis irro-
gatis faceret exhiberi; ita quod hi, qui
propter obedientiam & reverentiam Apo-
stolicae sedis graves perpeSSI fuerant contu-
melias, & jacturas, per Apostolicam sedem
sibi sentirent, & gauderent congrue satis-
factum; deinde superinductam praecipere
a regio consortio tam localiter, quam car-
naliter removeri, ut non solum a Regis
amplexibus, verum etiam a regni finibus
faceret illam excludi, & praefatam Regi-
nam ab ipso Rege solemniter recipi, & re-
galiter pertractari, recepta publice jura-
toria cautione, quod eam sine iudicio Ec-
clesiae non dimitteret & sic relaxaret sen-
tentiam interdicti.

(b) 1f. 11.

(c) Prov.
21.

Philippus
Pontifici
paret.

(d) Rig.
in gest.
Philipp.

Con-

XII.
(a) Lib. 3.
ep. 10.

Confirmant superiora literae Apostoli-
ca (a) quibus Inseburgi Reginae signifi-
cat Innocentius, Ostiensis episcopi lega-
ti opera Philippum priorem animum fre-
gisse, sedis Apostolicae excepisse imperia,
& ad sarcinda ecclesiis illata damna, i-
psamque, ejecta inducta, ut Reginam &
uxorem habendam paratum, seque ea-
de re a legato, Parisiensi, Sueffionensi,
& Trecenti episcopis certiore factum.

I. Reginae Francorum Illustri.

Intellexisse te credimus haecenus, & nunc
plenius percepisse, quantam sollicitudinem,
& diligentiam in negotio tuo curavimus
exhibere, cum etsi charissimum in Christo
filium nostrum Philippum Francorum Re-
gem illustrem ad receptionem tuam juxta
juris ordinem prius curavimus per lite-
ras, & nuntios commonere, tandem vul-
neribus fatis oleo vinum cum Samaritano
duxerimus infundendum, in terram Regis
ipsius interdicti sententiam proferentes, &
licet Rex ipse laesum se reputans, in cle-
ricos, & ecclesias manus suas duxerit ag-
gravandas, nunc tamen faciente Domino
signum in bonum, de mandato nostro per
ministerium venerabilis fratris nostri Ost.
Ostiensis episcopi Apostolicae sedis legati,
quem propter hoc specialiter in Regnum
Francorum direximus, cor suum ad obe-
diendum mandatis apostolicis inclinavit,
ita quod tam clericis, quam ecclesiis satis-
factum. Ann. Eccl. Tom. XX.

faciens plene de injuriis, & damnis illa-
tis, & superinducta remota, te velut uxorem
suam & Reginam Francorum receperit,
& jurari fecerit in animam suam,
quod regaliter te tractabit, & praeter Ec-
clesiae iudicium non dimittet, sicut idem le-
gatus, & venerabiles fratres nostri Pari-
sien. Sueffionen. Trecent. & alii quidam epi-
scopi, qui praesentes fuerunt, per suas no-
bis literas intamarunt. Extant in pontifi-
cio regesto ejusdem Octaviani legati lite-
rae (b), quibus rei gestae seriem enarrat
Innocentio una cum aliis Sueffionensis
(c) episcopi, archiepiscopi (d) Rhemen-
sis, Trecentis, Catalaunensis, & Carno-
tensis episcoporum eo argumento exara-
tis, quibus praefixa alia O... Parisiensis
ecclesiae sacerdotis, qui Innocentio Gal-
licanae ecclesiae triumphum ob Philippi con-
versum animum, receptam ab eo Regi-
nam, atque damna ecclesiarum restaura-
ta explicat. [1] Verum alieno adhuc a Re-
gina animo erat Philippus, eamque pa-
rum honorifice tractasse videtur, cum In-
seburges querelarum plenas literas ad In-
nocentium dederit, qui non sine admira-
tione ob acceptas ab aliis contrarias lite-
ras ita rescripsit:

(b) Ep. 13.

(c) Ep. 12.

(d) Reg.
post cand.
ep.

Innocentius, &c.

Monemus serenitatem Regiam, & exhor-
tamur in Domino quatenus apud eum qui
secundum Psalmistam, refugium nostrum
& vir-

XIII.

K 2

NOTAE

[1] Literae Octaviani hic indicatae fere integrae recitantur in Annalibus contractis.
Amantissimo patri ac reverendissimo domino Innocentio divina providentia summo pontifici,
suus Octavianus Ostiensis episcopus commendationem & devotam in omnibus reverentiam.
Habito cum archiepiscopis, episcopis, abbatibus, & aliis ecclesiarum praelatis diligenti tra-
ctatu qualiter deberent nobis in facto Regis assistere, eos juxta mandatum vestrum, & volun-
tatem nostram promptos invenimus & paratos: ipse vero rex cum in colloquio illustrium co-
mitis Flandriae, ac ducis Brabantiae apud Compendium moraretur, audito adventu nostro cum
velocitate, & latitia maxima Senonis nobis occurrens, devote & humiliter nos recepit, &
cum honore tractavit, cumque familiarem, & diutinum habuissimus cum ipso tractatum, ac su-
per multis prout expedire videbatur eum fuissimus studiose alloquuti, ultra opinionem omnium
ita invenimus eum propitium & benignum, ut apud omnes qui animum ejus noverant divi-
num miraculum videretur, qui utique post longam invectionem, qua ipsum fuimus constanter
aggressi, tandem cum multa lacrymarum effusione, & humilitate cordis, mandatis nostris se
submitit, ac nostris dispositionibus pariturum promisit. (Nonnullis interjectis ut de injuriis,
damnisque illatis praefulibus, & clero fecerit satis, subdit.)
Ceterum volentes in cunctis rite procedere injunximus ei, ut superinductam a se tam car-
naliter quam localiter separaret, quod & fecit, prout expedire melius videbatur, firmiterque
in audientia omnium repromisit, quod eam nec cognoscere debeat nec videre, donec fuerit re-
ginae negotium ad finem adductum. Injuncto autem sibi mandato, ut Inseburgem reginam reci-
peret, eam de loco, in quo olim eam statuerat praecipit adduci: Et infra: post familiare collo-
quium (nimirum regis, & reginae, praesente legato) in consistorium exeuntes, ubi erat in-
finita cleri, & populi multitudo, reginam eandem a tribus episcopis fecimus honorificentia re-
gali deduci, factoque mandato, ut eam rex tanquam uxorem suam & Franciae reginam accipe-
ret, & honorifice pertractaret, recepit eam publice, & huic mandato, licet invitus, ac aliis
omnibus mandatis vestris se pariturum firmiter repromisit. His addit legatus sacrorum iustitiam
sublatum maximo omnium gaudio fuisse: ceterum regem adduci non potuisse, ut reginam resti-
tueret thoro, utque conjugem retineret, sed ut controversia de illius conjugio discuteretur in-
stitisse, ac se illi promississe jus in ea causa ipsi redditum iri. Certiorem interea fecit rex misso
oratore Innocentium se apostolicis imperiis morem gessisse, ac licet ab hostibus ecclesiae sollicitatus fu-
isset, ut sedes armorum adversus Romanam ecclesiam, a qua se acerbis habitum querebatur,
cum ipsis coiret, nunquam tamen assentiri ipsis voluisse. Qua in re certe maximis laudibus ef-
ferendus est; a cujus exemplo abfuit postea Henricus Anglia rex, qui ob pellicis amores, se
innumeras animas in exitium traxit. Placuit autem divina providentia inductam a Philippo
Rucis Moravia filiam & vitam subducere, ac tumultuum occasionem ne recrudesceret, tollere. MANSI

& virtus & in tribulationibus est adjutor, piis orationibus instare procures, ut idem Rex te in gratia retineat conjugali, & maritali affectione pertractet. Quis enim scit si petens accipias, invenias quærens, & aperiatur pulsanti? Pete igitur, quære, ac pulsa, instat opportune, & importune, si forsitan propter tuæ petitionis instantiam necessitates, & lacrymas tuas respiciat Dominus miserator, & idem Regi circa tempus inspiret affectum, & ipsum a sua dignetur duritia revocare. Apud charissimum quoque in Christo filium nostrum Ca. Regem Danorum illustrem fratrem tuum, cui etiam de novo nos super hoc scribimus, literis, & nunciis instare procures, ut ad defensionem causa tuæ cum advocatis, & retribus, & aliis, quæ visa fuerint expedire sufficientes dirigat responsales cum se per impotentiam excusare non possit, sicque ipsi æque facile, vel facilius, dummodo assertioni tuæ veritas suffragetur, obstaculum affinitatis objectæ removere per suos, quam aliter parti, nisi propositioni ejus veritas subsit, legitime comprobare. Noveris autem, & habeas pro constanti, quod nos dante Domino in tua tibi non deerimus ratione, licet Regi postulanti justitiam non potuerimus, nec velimus audientiam denegare. Datum Lateran. xi. Kal. novemb. Eadem est literarum sententia, quas ad Danorum Regem (a) Inseburgis fratrem dedit, quem etiam forori opera non deesse jussit. Regina porro querelis excitatus legatum monuit (b) in restituenda pristinae dignitati Regina operam navaret; rem tanti momenti sibi videri, ut pro ea causa sanguinem lubentissime profunderet. Regique Francorum significanti se Apostolicis imperiis obsequutum, & querenti a legato se asperius habitum, respondit, ne exulceraret animos, sed ad iussa illius æquissima se inflecteret.

(a) lb. ep. 11.

(b) lb. ep. 14.

XIV.

Implorante eodem tempore sedis Apostolicæ misericordiam Altissiodorensi episcopo, qui fulminatum a Petro Capuano Apostolicæ sedis legato in Gallias interdictum non servarat modo, sed auctor una cum cæteris fuerat, ut contem-

ptu obtineretur, Innocentius severitatem clementia temperandam censuit: cum enim ad Senonensem archiepiscopatum postulatus esset, ad eam dignitatem ob præteritum facinus non admisit, indulgit (c) tamen ut episcopali munere, a quo obeundo submotus legati sententia erat, fungeretur. Cæterum placuit divinæ providentiæ inductam a Philippo ducis Moraviæ filiam, ob quam tanti tumultus in Galliis commoti fuerant, ex hac vita subducere, ne illius causa Galliarum regnum diutius affligeretur. [1] Antequam vero ex interdicti publica calamitate Gallia emergeret, novo gaudio illius luctum permulsi. Philippus enim & Joannes Angliæ Rex post iterata colloquia pacem, ac foedus xi. Kal. junias inter se pepigere, ac postredie ejus diei Blanca filia Adelpboni Castellæ, ejusdem Joannis Regis neptis, quam Alieonora Regina Joannis mater in Hispanias profecta receperat, Ludovico Philippi Regis filio apud Purmor in Normannia ab Helia Burdegallensi archiepiscopo matrimonio juncta est; qui cum aliis ipsam fuerat comitatus, adstante celebri episcoporum ac virorum principum corona, qui regias nuptias honestarunt. Hæc fufius Rogerius, (d) qui pacis conditiones recenset, eademque de foedere ac nuptiis Robertus (e) de monte, Matthæus Parisius (f) Rigordus, & alii. Porro hanc Regis Castellæ filiam a Ludovico ductam Parisius Blacam, Rigordus (g) Blanchiam nominat, Robertus vero Blandam corpore moribusque honestissimam virginem appellat. Quod ad Ludovicum attinet, Philippus Rex, ut Innocentii acta testantur, ex prima uxore, filia Balduini comitis Hannoniæ, comitisque Flandriæ nepte unicum susceperat, qua postea defuncta, prædictam Inseburgem Canuti Danorum Regis fororem in matrimonium accepit. De Philippo item addit Rogerius, Judæis quos ipso sui principatus initio regno ejecerat, redeundi, commorandique liberam fecisse potestatem. [2]

(c) Lib. 3. ep. 18.

Pax inter Francos Anglosque inita.

Ludovici filii Philippi nuptiæ.

(d) Rog. in Annal. Ang. (e) Rob. de Mont. Append. ad Sigeb. (f) Matth. Par. in an. Angl. (g) Rig. in Phil. Reg.

Hoc

NOTÆ

[1] **O**bitum Mariæ seu Agnetis, quam Philippus Galliarum rex repudiata uxore sua duxerat, Raynaldus hoc anno recitat; sed anno tantum sequenti assignatum apud diligentissimos horum temporum scriptores reperio. Albericus Monachus trium fontium in Chronico, quod cum anno 1241. quo & florebat, absolvit, ad annum MCCI. scribit, Eodem anno mater eorum (Philippi scilicet, & Mariæ, quos Philippus Galliarum rex ex Agnete genuerat) superintroducta moritur; & juxta Meduntum in Ecclesia S. Coentii sepelitur, ubi rex fecit Abbatiam centum & viginti monialium. Guillelmus de Nangis, qui Chronicon suum cum sæculo claudit ad eundem annum, rebus Concilii Sueffionensis narratis subdit: Regina vero Maria quam Philippus rex superinduxerat, auditis divortii sui rumoribus, dolore anxia apud Possiniacum moritur. MANSI

[2] **I**n fine hujus paragraphi hæc addunt Annales contracti: In Narbonensi porro Gallia hoc tempore ecclesiastica res maxime collapsa est, ita ut magnates templa invaderent, eaque in castrorum formam redigerent ac praesidiariis militibus munirent. Tum hæresis adeo impune grassata, ut christianam religionem & omnia sacra ut deridicula temneret, ut que-

ritur

XV.

Hoc etiam anno Joannes Angliæ Rex soluto priore conjugio cum Hauvifa, quam tertio consanguinitatis gradu attingebat, Isabellam filiam Ailmari comitis Engolismensis desponsam Comiti Marchiæ uxorem duxit, ut tradit Rogerius. [1] De quibus nuptiis etiam Robertus de monte, Matthæus Parisius, & alii, qui post ipsos scripsere. Addit Rogerius Joannem Normannicis confectis negotiis, in Angliam octobris mense cum novâ sponfa perrexisse, ibique apud Westmonasterium Londini ambos ab Huberto Cantuariensi archiepiscopo regiis insignibus decoratus.

Eborac. archiep. a Rege fratre divinat.

XVI.

Hoc interim spatio, quomodo Gaufridus Eboracensis archiepiscopus jussu Regis fratris omnibus episcopatus bonis spoliatus in Jacobum Eboraci vicecomitem, ejusque ministros, qui ecclesiasticas possessiones invaserant, atque in illos, qui Regis animus contra se commoverant, anathematis sententiam tulerit, totamque Eboracensem provinciam ecclesiastico interdicto supposuerit, ac demum quomodo Joannes, proborum consilio, ablata bona fratri restitui jufferit, iidem qui supra Rogerius & Parisius pluribus tradunt. Crebra vero leguntur inter Regem atque archiepiscopum exorta dissidia, quæ tamen haud difficili negotio composita & conciliata fuerunt.

Concilium Londinense.

Quod ad Hubertum pertinet Cantuarien. archiepiscopum, quem Anglorum Regi atque Regiæ coronam imposuisse vidimus, Rogerius post enarratam concordiam per judices ab Innocentio constitutos inter ipsum initam, atque Cantuarienses ecclesiæ S. Trinitatis monachos, post recensitas amicitia conciliatæ leges, quarum præcipua fuere, ut archiepiscopo sacram ædem Lameheensem, eodem quo antea loco, novis tamen jactis fundamentis ædificari liceret, & ne sæculares canonicos ibidem constituere posset, sed regulares dumtaxat, eosque præmonstratenfis ordinis, ac tredecim minimum, vel ut maxime viginti, demum ait eundem archiepiscopum Londoniis apud Westmonasterium hoc anno generale episcoporum

concilium celebrasse; illud enim ita appellabant olim majores, quod ex provinciis uni primati antistiti subjectis cogebatur, ut Cardinalis Baronius demonstravit (a). Quatuordecim porro canones enumerat auctor, quos in eo archiepiscopus Hubertus promulgavit, decrevitque, ut pie inviolateque a sibi subjectis fervarentur, idque jure optimo, cum maximi sint ponderis atque momenti.

Atque in primis ut divino cultui mancipati præcipua qua decet reverentia, & animi devotione suum munus obeant, hujusmodi profertur decretum:

Salubri provisione consilii prospeximus, ut a quolibet sacerdote celebrante verba canonis rotunde dicantur & distincte, nec ex festinatione retracta, nec ex diuturnitate nimis protracta, non est enim ibi diu immorandum propter insurgentes cogitationes, quæ ut muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti. Similiter & omnes horæ & omnia officia aperte & distincte dicantur, ita quod ex festinatione nimia non præcidantur, vel syncopentur. Quod si observatum non fuerit, sacerdotes hoc non observantes, post trinam admonitionem usque ad condignam satisfactionem suspendantur. Salvo in omnibus sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ honore & privilegio. Quæ postrema verba singulis adduntur canonicis, licet enim semper in ecclesiasticis statutis subintelligantur, ea tamen suæ in Apostolicam sedem observantia monumentum Anglicani episcopi perpetuis exarare notis voluere, ex quibus aliisque tum mox, tum alibi dicendis viderint Angliæ novatores, quam impudenter ejusdem sacrosanctæ sedis Angliæ ipsis reverendæ, obloquendo & latrando auctoritatem obterant. Sed ad canones redeamus.

Observatione etiam dignissimus alter isti proximus, ubi de missarum celebratione, deque sacratissimo Eucharistiæ mysterio hæc habentur: Non liceat presbytero bis in die celebrare, nisi necessitate urgente, & tunc idem cum in die bis celebrat, post primam celebrationem, & sanguinis sumptionem, nil infundatur calici. Sane post

(a) An. 347. n. 8.

Can. quomodo celebranda missa.

Can. missa bis in die ab eod. sine necessitate non celebranda.

NOTÆ

ritur Innocentius hisce verbis: Innoc. libr. 4. epistol. 22. Accedit ad hoc damnata & damnanda diversarum hæreson pravitas, quæ Deum & ministrum Domini Moysen ore polluto blasphemans, damnat tam novum testamentum quam vetus, & ecclesiastica sacramenta, contemnens ea prædicat esse sacrilega, & quidquid fidei religionis & divini cultus in Ecclesia solemniter agitur & fideliter observatur inutile ac ridiculosum affirmat. Et infra: II dicunt bonum malum & malum bonum, vocant tenebras lucem & lucem tenebras, in dulce amarum, & amarum in dulce convertunt, nec Deum timent, nec Deum reverentur, dogmata evangelica prava interpretatione pervertunt. Tantorum malorum causam tribuit Innocentius præsulum imperitia & avaritia, qui sacerdotia indignis & pueris conferrent, & leges canonicas confundent. Cumque archiepiscopus Narbonensis magna eorum criminum invidia laboraret, cardinalis S. Prisca legatus in eum inquirere jussus est. MANSI

[1] Joannes rex Londonum veniens cum nova uxore, ceremoniam iteratæ coronationis & consecrationis ejusdem reginæ, quæ quasi duodennis videbatur, ait Radulphus Abbas de Coggeshale in Chronico Anglicano peregit prima Dominica post festum S. Michaelis, idest ipsis Kalendis Octobris, quæ dies anno illo in Dominicam incidebat. MANSI

post primam celebrationem diligentissime abforbeantur stillulae de calice, & digiti surgantur, vel lingua lambantur, & laventur, reservata lotura in vaso mundo, ad id specialiter deputato, quae lotura sumatur post secundam celebrationem. Haec ita se habeant, nisi in prima celebratione adsit diaconus, vel alius minister honestus, qui loturam sumere possit. His adiciamus, ut reponatur Eucharistia in pyxide munda & honesta, & in pyxide munda & honesta deferatur ad agrum linteo mundo superposito, & lucerna praecedente ac cruce, nisi aeger valde remotus fuerit. Renovetur quoque hostia ipsa singulis dominicis diebus.

XVII. De baptis. Quod ad tertium attinet, ubi de baptismatis & confirmationis agitur sacramentis, isthaec inter alia leguntur: Non liceat diaconibus baptizare, vel poenitentias dare, nisi duplici necessitate, videlicet quia sacerdos non potest vel absens, vel stulte non vult, & mors imminet puero vel aegro. Ita patres. Id vero de poenitentis non de poenitentiae sacramento, cujus legitimum minister solum sacerdotem esse Ecclesia catholica profitetur; sed de publicis, quae publice peccantibus ex eiusdem Ecclesiae praescripto injungebantur. Si vero (pergit synodus) in necessitate puer baptizatur a laico, quod fieri potest a patre vel a matre absque matrimonii praesudicio; sequentia immerisionem, non praecedentia (quae scilicet peracta sint) per sacerdotem expleantur. Ex his vides, lector, in Anglia illum morem viguisse; ut infantes, qui baptismate initiabantur, in undas sacras, quod antiquitus fiebat, immergerentur.

Ceterum de confessionis sacramento subdit (a): Cum poenitentiae, quae est secunda tabula post naufragium, tanto major adhibenda sit circumspectio, quanto magis est necessaria post lapsum reparatio, nos sacrorum canonum statuta sequentes, praecipimus, ut sacerdotes in poenitentia diligenter attendant circumstantias, * quantitatem scilicet personae & quantitatem delicti, tempus, locum, causam, moram in peccato factam, devotionem animi poenitentis; & ut poenitentia talis injungatur uxori, unde non reddatur marito suo suspecta de aliquo occulto & enormi peccato: idem in marito conservetur. Nullus etiam sacerdos post lapsum, antequam confiteatur, ad altare praesumat accedere celebraturus. Id adiciamus ad sacerdotum cupiditatem refecandam, ut missae non injungantur in poenitentia bis, qui non fuerint sacerdotes. Sacrosanctum missae sacrificium, utpote praestantissimum religionis actum, maxime idoneum ad id accomodatumque esse in dubium revocari nequit. Attamen ut eorum, qui juxta Apostolicum dictum, quae sua sunt quaerunt, non quae Jesu Christi

(a) Can. 4. De confessionis sacram.

* qualitate.

fi, coerceatur aviditas, id jure inhibetur.

Consultum est insuper (b) ex Lateranensis concilii praescripto, ne episcopi aliique ecclesiastici Christiano populo graviores forent, in quam sententiam haec inter alia: Nos ipsius (nempe modo dicti concilii) instituta humiliter & devotissime sequentes, decernimus, ut archiepiscopus parochias visitans, quadragesimum vel quinquagesimum electionis numerum, episcopus viceesimum vel tricesimum nequaquam excedant, archidiaconus vero quinque aut septem, decani constituti sub episcopis duobus equis contenti existant. Nec cum canibus venatoriis aut avibus proficiantur, &c. Ex eadem insuper Lateranensi synodo prohibetur: ne quis (c) sine certo titulo ad diaconatus vel presbyteratus ordines promoveatur (d): ne ante canonicam commotionem praemissam anathematis, aut suspensionis sententia feratur (e); neve quidquam pro sacramentorum administratione exigatur.

Adhaec patres alia sanxere de decimis (f) solvendis, de clericorum continentia atque honestate (g), ac de matrimonio, de quo statuere (h): Nec contrahatur aliquod matrimonium sine trina denunciatione publica in ecclesia, neque si fuerint personae incognitae. Sed nec copulentur aliqua personae matrimonio, nisi publice in facie ecclesiae & praesente sacerdote, & si secus factum fuerit, non admittantur alicubi * ecclesia, nisi speciali auctoritate episcopi. His addidere (i), quod publici criminis infamia inustus, ut confiteantur ac faciant satis semel atque iterum & tertio commonitis confestim canonica purgatio indicatur. Praeterea ejusdem concilii Lateranensis institutione suffulti, leprosis (k) sacellum & coemeterium permittunt. Postremo vetant, ne quisquam a laicis (quod jam saepissime statutum fuerat) sacerdotia sine episcopi auctoritate recipiat. (l) Atque haecenus de Londoniensi concilio.

His enarratis Rogerius accuratissimus scriptor S. Hugonis episcopi Lincolnensis obitum refert; eodem anno contigisse non solum Matthaeus Parisius, sed ipsius vitae acta testantur. In primis enim asserunt inter Galliae Angliaeque Reges pacem ipsius opera conciliatam, quam hujus anni mense majo confectam certissime constat, id affirmantibus hujus temporis auctoribus, quos supra memoravimus, Rogerio, Roberto de Monte, nec non Rigordo, Matthaeoque Parisio, qui eodem saeculo scripsit, cumque praeterea Rogerius oculus testis asserat, S. Hugonem Lincolnensem episcopum creatum anno post Christum natum millesimo centesimo octogesimo sexto, addant vero acta eum annos quindecim, & quinquaginta octo dies.

De non gravandis laicis. (b) Can. 3.

(c) Can. 6.

(d) Can. 7.

(e) Can. 8. De matrimonio.

(f) Can. 9.

(g) Can. 10.

(h) Can. 11.

* in (i) Can. 12.

(k) Can. 13.

(l) Can. 14. XVIII. S. Hugo Lincoln. episc. hoc anno moritur.

dies sedisse, non ante hunc annum obiisse necesse est. Licet mendum in hujusmodi annorum numero in acta irreperisse ex modo allatis auctorum testimoniis dicendum videatur, atque affirmandum potius, sanctum antistitem sedem Lincolnensem annis quatuordecim (quod Matthaeus Parisius (a) asserit) ac dies octo supra quinquaginta ornasse. Tradunt enim acta beatum virum die festo S. Matthaei Apostoli & Evangelistae sacris episcopalibus initiatum, ac 15. Kal. decembris e vivis ereptum fuisse. Haec praeterire nolumus, quibus infra scriptus error exploditur, cum post res gestas D. Hugonis haec leguntur: Porro anno Christi millesimo ducentesimo octogesimo, qui fuit a beati viri obitu fere octogesimo sexto, octobris sexto die, sacrum ejus corpus elevatum atque translatum est. Qua ratione ejus obitus ad annum millesimum centesimum nonagesimum quartum referendus esset. Igitur ne foedissime vitae scriptor errasse, secumque pugnare dicatur, affirmandum est, ista de translatione corporis ab alio adjecta, quod ex ipso contextu orationis satis perspicitur. His de tempore stabilitis firmatisque, praecleara tanti praesulis funera celebraturi, quemadmodum superioribus annis plura ex Anonymo ejus vitae scriptore a Baronio nostro reddita accepimus, ita ex eodem aliisque delibabimus.

XIX. Cum jam tempus (inquiunt acta) adveniret transitus ejus ad patriam, acri febre corripitur (modo laudati auctores quartana eum laborasse affirmant). Morbo autem ingravescente, saepius orando haec verba repetebat: O pie Deus requiem praesta nobis; bone Domine, Deusque verax dona tandem nobis requiem. Quod quidam de astantibus audiens, quasi pro consolatione dixit ei: Jam domine quiesces. At ille: O vere, inquit, beatos illos, quibus vel in extremo judicii die requies inconcussa donabitur. Dicente rursus eo ipso, illum diem ei futurum, Deo volente, judicii diem, quo esset e vita discessurus, cum magna fiducia dixit: Non recte sentis; non enim judicii, sed gratiae, & misericordiae dies erit, quo ego defungar. Cum adhuc esset incolumis, & mentio fieret de mortis horrore, dicere consueverat: Male profecto nobiscum ageretur, si nunquam mori deberemus; haec de morbo, sanctique viri fiducia, cujus etiam egregium exemplum praebuit, dum a praecipuo amico de datus ab ipso iudiciis compellatus est: Quandoquidem (inquit) domine multo tempore, tum ordinarius, tum etiam delegatus per multorum iudex fuisti, diligenter oro, studeas ne dum generatim, sed etiam speciatim confiteri, quos & quot privato amore, vel odio aut promoveris, aut deprefferis parum juste; respondit ille: Odio seu amore, sed nec spe quidem vel timore

(a) Paris. hoc anno

Mori cupit.

personae, vel rei cujuscunque a veritate iudicii me unquam exorbitasse penitus memor non sum; si autem de recto deflexi, hoc vel propria ignorantia, aut certe assistentium culpa accidit. Haec ipse. Enimvero Romanos Pontifices totius provinciae negotia Hugoni committere, ipsumque sancta aequitate difficillimas controversias, jure consultissimis mirantibus, dirimere consuevisse fidem faciunt acta, quae subdunt: Ad verba namque sua tantam adhibebat cautionem, ne quid contra veritatem proferret, ut nedum in dubiis, sed etiam in certissimis frequenter hanc adiceret appendicem: Sic modo nobis occurrit. Eadem per omnia cautela in literis sigillo ipsius munitis ille veritatis amator semper utebatur. Almonitus etiam, ut testamentum pro more faceret: Tædet me, inquit, hujus consuetudinis jam passim in Ecclesiam introductae, nec habui quicquam nec habeo, quod non sit ecclesiae, quam regendam suscepi. Attamen ne fiscus rapiat, pauperibus tribuatur totum, quod videor possidere. Vigebat namque adhuc perverfus ille atque sacrilegus mos, Romanis Pontificibus frustra reclamantibus, ut defunctis episcopis ecclesiastica bona fiscus invaderet, atque expilaret. Addunt his Rogerius & Matthaeus Parisius tum Joannem Angliae Regem ad sanctum virum officii causa aduntem ipsius testamentum confirmasse, & in Domino (ut iidem ajunt) pollicitum, quod deinceps Praesulum testamenta rationi consentanea, rata habiturus foret.

Ut vero ingravescente morbo morteque imminente sese orationi dederit, obitumque, tum ingentia, quae Angliae ac maxime clero imminebant mala, ob quae lubenter se e vita discedere aiebat, ac prophético afflatus spiritu praesagerit, enarrat vitae ejus auctor: Cum jam autem ille, quem diximus, novembris dies propinquasset, lachrymantibus filiis dixit, ut funeri necessaria praepararent. Facto denique in se spiritu Dei, mala grandia futura praedixit & Regi & regno, in primis autem clero. Dicebat proinde libenter se velle mori, ne tanta cerneret dissidia: & haec quidem omnia mox ab ejus obitu sicut praedixerat, evenerunt; in quo sicut & in aliis multis apertissime videre licet eum prophetiae spiritum habuisse. Decimo septimo novembris die, cum sentiret vires sibi magis magisque deficere, iussit accenseri monachos, & clericos in obsequium funeris sui, & quia episcoporum nullus interesse poterat, ordine instruxit eos, quemadmodum funus ipsum curare deberent. Iussit quoque, ut non Londonia, ubi aegrotare coepit humaretur, sed ut Lincolniam translatum eum in primaria aede sepelirent. Concilium namque universale totius regni Lincolniae celebrabatur, ad quod episcopi omnes convenerant. Ipse autem interrogatus

Illius aequitas.

Heredem ecclesiam instituit.

Imminentia Angliae mala praedicit.

num interesse vellet, respondit, etiam; id vero quomodo accipi voluerit, ex sequentibus patebit. Advesperante ergo die vir pius & misericors sciens, quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad patrem totius consolationis, cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos; cernensque ubertim flentes charissimos filios, suavissimis eos sermonibus consolari nitebatur, dextram etiam capitibus singulorum diutius imponens, Deo & verbo gratiae ejus eos omnes commendavit. Demum de extremo ejus vitae actu: Deinde (nimirum postquam amantissimis verbis suos in lacrymas solutos dexterarum capiti imposita solatus esset) desiccante voce cum rogarent eum, ut Dominum pro idoneo pastore deprecaretur, tandem respondit: Deus id faciat; quo dicto pavementum coram eo nudatur; & cinere benedicto in crucis formam sparsa, complerit preces inchoaverunt, cum autem versum illum audisset: Clamavit ad me, & ego exaudiam eum; cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum, imponi se cineri poscit (is mos a sanctis olim religiosissime servabatur, ut in cinere strati, quo poenitentiae sacrae magis indulgerent, emorerentur) psallentibus illis festinavit, vultu placidissimo spiritum sensum colligebat, quem tunc in manus conditoris tradidit, cum illud Simeonis canticum inciperetur: Nunc dimittis servum tuum Domine secundum verbum tuum in pace. Obiit circa annum Domini 1200. cum jam sexagenarius esset, deinceps in sabbato pacis aeterna quieturus. Tenuit cathedram episcopalem annis quindecim, & quinquaginta, & octo diebus. Haec tenus gestorum scriptor.

In cinere feliciter animam efflat.

XX. S. corpus lacte candidius, vitroque pellucidius visum.

Recentet postea divinitus ostensa de ejus gloria prodigia, cujus mirabile quoddam vestigium in sacro corpore impressum effulsit: Cum lavarent capellani videlicet, corpus exanime, lacte candidius foris apparuit: intus vero vitro purius cernebatur. Jam vero egregium illius funus, vel potius insignem laetissimumque triumphum spectemus; subdunt gesta sacris vestibus adornato corpore incredibilem hominum multitudinem concurrisse, ut feretro gestando collum submitterent (Londonio enim, ubi dum post tractatam inter Anglos & Francos pacem rediens ex morbo obierat, Lincolniam transferebatur) atque inter alios Joannem Angliae & Wilhelmum Scotiae Reges innumera praesulum procerumque corona stipatos id officium sancto corpori praestare sibi gloriae & triumpho dixisse. De iis agunt etiam Rogerius & Parisius, quorum prior trium archiepiscoporum, episcoporum plurimum aliorumque nomina percenset, asserens, quod ad archiepiscopos attinet, fuisse Hubertum Cantuariensem, Joannem Du-

blinensem (hujus loco habet Parisius Gaufridum Eboracensem) & Bernardum Rauguentem.

Sic sic placuit (loquuntur acta) remuneratori omnium bonorum glorificare servum suum fidelem, qui toties erga sepulchram aliorum sollicitus fuerat; eademque Parisius. Contigit vero saepius, ut divinum numen servum suum in eo pietatis genere occupatum ita adamaret, ut foetorem putridis corporibus halantem percipere non permitteret. Addunt acta: Cum audisset aliquando quendam ex persecutoribus ejus defunctum, statim praeparavit se, ut illo pergeret, hominemque sepeliret. Occurrentibus vero famulis & dicentibus, certissime comparatas esse insidias juxta vitam. Tum demum, inquit ille, juste excusabimur, si pedes compedibus constringantur, & incendi facilius erepta sit. Quo dicto, relictis aliis, cum duobus tantum eo se contulit, ac funus honorifice curavit. Sed ceptam sacri funeris historiam prosequamur.

Illius charitas erga inimicum.

Quod ad sepulturam spectat, Rogerius & Parisius sacrum corpus in ecclesia, quam ipse in Deipare honorem construxerat, juxta altare S. Joannis Baptistae a praedictis archiepiscopis & episcopis tumulo mandatum esse tradunt. Porro non modo templum illud aedificandum curaverat, verum in caementario etiam opere tantus praesul inservire ac desudare voluerat, ac propriis humeris lapides gestare, nec a dignitate Episcopali alienum putabat vilissimum laborem suscipere, quo divina gloria augetur. Quanti vero apud Deum meriti is labor esset, ingenti miraculo illustratum est, cum aeger accepto in humeros corbe, quo sanctus utebatur, pristinam valetudinem, ut testatur Parisius (a), est adeptus.

(a) Par. hist. Angl.

Pluribus autem signis veluti quibusdam gloriae trophaeis ejus feretrum & sepulchrum Deus illustravit: ad gestorum namque calcem legitur toto sex dierum itinere, & post exequias ipsius divinum numen plura miracula sancti sui meritis patrasse, inter quae illud stupore maximo omnes defixit, quod narrat etiam Parisius, accensas faces, quae sacro corpori praeferebantur, licet vento & pluvia asperaretur caelum, nunquam diebus quatuor ita extinctas fuisse, quin semper ex iis aliqua arderet. Haec, aliaque de S. episcopo miracula enarrant acta, quibus adicienda arbitror, quae Rogerius scriptis de eo commendavit, virum sanctum, dum in humanis versaretur, dicere solitum, maximum illud sibi videri miraculum, si quis alicujus sancti precibus ex hac vita eriperetur, ut ex illius periculis in caelum evolare: quod miraculum ait in eo contigisse, qui cum ad feretrum sancti preces fudisset, ut ex hac vita, ad Christum intuendum di-

discederet, sequenti nocte animam pie efflavit; addunt etiam infra decimum quintum ab obitu diem D. Hugonem decano ecclesiae Lincolnensis videndum se obtulisse, monuisseque sibi a Christo concessum, ut e canonicorum collegio unus brevi in caelum demigraret, proinde imperaret omnibus, ut se ad mortem compararent, quae fors in Robertum felicissime cecidit, cujus corpus asperissimo cilio sub veste candida horrere repertum est. Sed ad acta redeamus, quae ceptam de rebus admirandis narrationem ita prosequuntur: Mulier quaedam caeca ad primum corporis contactum oculorum lumen recepit. Fur quidam cum crumena pecunia refertam abstulisset a latere cujusdam feminae orantis ad corpus S. Hugonis, miraculose protinus caecatus est. Sentiens ergo divinam ultionem, seipsum publice accusavit, crumenam reddidit, & visum recuperavit. Rogerius autem & Parisius ajunt furem fuisse daemone correptum, verum utrumque contigisse potuit. Miles quidam, cujus brachium cancer plane corroserat, ad corpus S. Hugonis sanatus est. Puer quidam vita functus meritis illius revixit. Vir quidam languidus a medicis desperatus, ad sanctum beati viri sepulchrum venit, moxque sanus & incolumis surrexit. Denique non longo temporis spatio a sepultura pretiosi thesauri, intra paucos dies ad monumentum ejus sex paralytici sanitatis beneficium adepti, tres caeci illuminati, muti duo loquendi facultatem receperunt; duo quoque contracti pristinae sunt firmitati restituti, & hydropica femina ejus meritis curata est. Mulier quaedam cum quatuor fecisset abortus, admonita est ab ancilla sua, ut puerulum cereum S. Hugoni offerret, quod ubi fecit, non abortivit unquam, sed sex incolumes pueros enixa est. Sunt & alia permulta illustra miracula, quibus sanctum suum Dominus mirificavit. Haec pauca interim brevitate studio commemorasse sufficiat in laudem & gloriam praepotentis Dei, qui vivit & regnat in infinita secula seculorum amen. Huc usque res gestae S. Hugonis Lincolnensis episcopi, cujus innumera miracula praetermittimus silentio, illius vero memoria, quo e vita discessit die, nimirum xv. Kal. decemb. a catholica Ecclesia coli consuevit. (a)

Multi beneficia ingentia S. viri precibus obtinent.

(1) Rom. Mart. eo die ubi Bar. lit. f.

XXI.

(b) Reg. in Annal. Angl. hoc anno.

Nec taciti praetermittere debemus, quae admiratione digna de Eustachio abbate, Rogerius (b) refert illum viri sanctissimi Fulconis, de quo anno 1198. mentionem edidimus, in convertendis populis laboris socium in Angliam trajecisse, atque sacris concionibus Anglos magna felicitate & Christi gloria instruere coepisse, effulsisse miraculis, atque inter alia apud Wii non longe a Cantuaria quendam fontem sacrasse, cujus beneficio postea caecis o-

culorum lumen, auditus surdis, mutis vox; debilitatis incessus hausta ex illo aqua fuerint restituta, adiciuntque prodigium in muliere arreptitia, quae pariter hausta, aqua daemones evomit: tum de alio fonte divinitus ejusdem viri S. opera scaturiente tradit populi laborantis aquae inopia apud Rumenel precibus flexum, a Deo obtinuisse, ut in loci ecclesia e rupe percussa perennes aquae exilirent, quae multis morbis praesens remedium attulere; tum plura pie ab ipso gesta subiicit.

Eadem Parisius (c), qui prodigia coelestis ostensa adjungit, ac lunas quinque caelo emicare visas historiae prodidit: Paulo ante nativitatem Dominicam apparuerunt de nocte quinque lunae in caelo, circa primam vigiliam noctis: prima apparuit in aquilone, secunda in meridie, tertia in occidente, quarta in oriente, quinta apparuit in medio illarum quatuor lunarum, habens secum stellas multas, quae cum stellis suis circumibat quinque, vel amplius praefatas quatuor lunas. Haec autem apparitio multis videntibus, & admirantibus quasi per spatium unius horae facta est. Atque haec de rebus Angliae dixisse sufficerit.

(c) Par. hist. Ang. hoc anno. Quinque lunae de nocte visae.

Jam ad Innocentium Romanum Pontificem redeamus, cui in causis non solum Galliae, Angliaeque Regum, sed Germanorum etiam principum, inter sese de Imperio certantium, plurimum elaborandum fuit. Cum enim singulorum jura ac merita quam diligentissime perpenderit, rejectis Philippo Suevo regni inavore, & Friderico Siciliae Rege, quorum alter anathemate percussus, alter Othoni operam suam studiumque porrexit. Quomodo autem haec se habuerint, nunc discutiendum, ac praecipue super ea re ex epistolis ab eodem Pontifice hoc anno datis atque acceptis. Primum inter eas locum obtinent Othonis literae (d) quibus post uberrimas relatas gratias de collatis in se a Pontifice officiis ait inter inferiores superioresque principes circa Rhenum incolentes, quorum pars altera sibi, altera vero Sueviae duci parebat, Maguntini archiepiscopi opera ad B. Martini festum inducias initas esse, secus autem inter Saxoniam principes, in quam provinciam decreverat provolare, ut Dacorum Regi, sororio suo, auxiliares copias adducendi occurreret, eique sese conjungeret. Addit insuper Maguntino archiepiscopo elaborante principes suos nominis Pontificis consensisse, ut proxime post B. Jacobi Apostoli solemne festum, inter Andernacum & Confluentiam in colloquium descenderetur, cui ex parte quidem sua Colonienfis archiepiscopus, Mönasterienfis, Leodiensis, Trajectensis, ac Paderbornensis episcopi, Corbejenfis ab-

In Germania de Imperio dissidium.

Pontifex Othonis partes fovet.

(d) Lib. Vat. ex regest. Innoc. de negot. Rom. Imp. signatus v. 415. ep. 20.

bas, Brabantiae dux, & Flandriae comes interessent; ex parte vero Sueviae ducis Salisburgensis, ac Treverensis archiepiscopi, Frisingensis, Argentinensis, Basilienfis episcopi, Moraviae dux, Conradus Marchio de Landisbergo, B... Cerin- giae dux, Maguntinus vero internuntii partes obiret, quo de summa rerum de- ciderent, atque omnibus diffidiis finem imponerent, adeo ut quidquid eorum pars major de Imperio decerneret, ab ipsis caeterisque Germaniae principibus in- tegre inviolataeque servaretur. Quam- obrem Otho idem, qui Ecclesiae patroci- nium, auxilium atque auctoritatem in omnibus, ut ait, rebus suis optabat In- nocentium supplicibus verbis orat, ut praedictis principibus, ecclesiasticis aequae ac laicis, aliisque, si quos colloquio interese contigisset, praeciperet, ut sibi adhaerescerent, ac praesto essent.

XXIII. Rogatus igitur ab Othone Pontifex ad universos Germaniae principes hanc dedit epistolam. (a)

Innoc. ad Germ. principes epistola de deli- gendo in Imp. (a) 1b. ep. 211

Universis tam ecclesiasticis, quam secularibus principibus Alemanniae.

Cum de discordia, quae diebus nostris, peccatis exigentibus, super Imperio est sub- orta, vehementius doleamus, quia non, ut aliqui mentiendo confingunt, ad depre- sionem ejus incendimus, sed ad exaltationem potius aspiramus, cogitavimus septus infra nos ipsos, deliberavimus quoque fre- quenter cum fratribus nostris, & cum aliis viris prudentibus & discretis, non semel tantum tractavimus, qualiter ad sopien- dam dissensionem hujusmodi possemus impen- dere operam efficacem, fuerunt autem quam- plures, qui nobis suggererent, ut cum duo fuissent per discordiam in Reges electi, de studiis eligentium, & meritis electorum in- quireremus solcite veritatem, quatenus in- telligeremus plenius, cui esset favor Apo- stolicus impendendus; dicebatur enim de altero, quod receptus esset a pluribus, & insignia Imperialia obtineret, sed oppone- batur protinus contra eum, quod nec ab eo, qui potuit, nec ubi debuit, fuerit coro- natus, cum Tarantasiensis archiepiscopus tanquam extraneus, & ad quem id mini- me pertinet, evocatus, ei regni praesumpse- rit imponere diadema. Praeterea obicie- batur eidem, quod contra proprium jura- mentum, super quo nec consilium a sede Apostolica requisierat, regnum sibi praesumpserat usurpare, cum super illo jura- mento sedes Apostolica prius consuli debuisset, sicut etiam quidam consuluere pru- demer, apud quam ex institutione divina plenitudo residet potestatis.

Philippi Suevi jus refel- litur.

Addebatur etiam contra ipsum, quod cum bone memoriae C... Papa praedecessor nos- ter ipsum pro temeritate sua excommuni- cationis sententia publice innodasset, & nuntii nostri, quos pro liberatione venera-

bilis fratris nostri... Salernitani archiepiscopi quondam in Teutoniam misera- mus, datam sibi formam a nobis in abso- lutione ipsius, qui jam in Regem se fecer- rat nominari, minime servavissent, contra quam nihil agere poterant, idem profecto excommunicatus electus fuerat in Regem, & adhuc excommunicationis sententia te- nebatur astrictus. Unde juxta sanctorum Patrum canonicas sanctiones ei, qui talis existit, non obstantis juramento fidelitatis, est obsequium subtrahendum. Proponit etiam eum adhuc anathematis vinculis irretitum cum electus esset, tum subdit: Hoc quoque contra eandem non modicum facere propo- nebant, quod contra libertatem Imperii re- gnum sibi jure nitebatur hereditario usur- pare. Unde si prout olim frater patri suc- cesserat, si nunc succederet frater fratri, libertas principum deperiret, cum non per eorum electionem, sed per successionem po- tius regnum videretur adeptus. Ut caetera benignius taceamus, quae contra genus ip- sias, super oppressione tam ecclesiarum, quam principum opponuntur, ne ipsum per- sequi videamur. Haec in Philippum, quae indignum Imperio reddebant: unde gravi- ter redarguendi, qui Philippo plus aequo studentes, justissimum Pontificem in crimen vocare ausi sunt, quod illum rejecerit (b), ut taceamus perditissimos novatores (c), quibus solemne est cuncta a Romanis Pon- tificibus gesta dente maledico carpere, ac traducere. Quod vero ad Othonem spe- ctat, subdit Innocentius:

Caterum proponebatur pro altero, quod ab eo qui potuit, & ubi debuit, fuerat coro- natus, cum a venerabili fratre nostro Coloniensi archiepiscopo, ad quem id per- tinet, apud Aquisgranum in solio Augu- stali fuerit inunctus & coronatus in Regem, sed opponeretur eidem, quod pauciores eum principes sequerentur. Hactenus Pontifex de eorum meritis, quos inter summi hono- ris, celsissimaeque dignitatis certamen erat. Quid vero in tanta re egerit, his docet: Licet autem nobis fuissent talia saepe sug- gesta, & ut sic procederemus, consultum a viris prudentibus, & discretis, volentes tamen honori vestro deferre, universali- tatem vestram paterno commonuimus dile- ctionis affectu, & per Apostolica vobis scripta mandavimus, ut Dei timorem ha- bentes praeculis, & honorem zelantes Im- perii, ne annullaretur dignitas ejus, & libertas etiam deperiret, melius intendere- tis ad provisionem ipsius, nedum foveretis discordiam, ne per vos destrueretur Imperialis sublimitas, quae per vestrum erat stu- dium conservanda. Alioquin quia mora pe- riculum ad regem traheret, vos quod ex- pedire sciremus, solcite procurantes, & curaremus favorem Apostolicum imperti- ri, quem crederemus majoribus studiis, & meritis adiuvari. Gaudemus autem, quod

(b) Urs. & Nau. in Chron. (c) Cent. 13 s. 6. col. 1302.

XXIV. Dicitur Otho- nis causa

Pontifex hortatur principes de Imp. consen- tiant.

licet monita nostra distuleritis hactenus ex- audire, nunc tamen redeuntes ad cor, & quid potius expediat attendentes, juxta commonitionem nostram proposuistis, ut ac- cepimus, de Imperii pace tractare. Mo- nemus igitur universitatem vestram, & ex- hortamur in Domino, & per Apostolica scripta mandamus, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus iis, quae praemisimus, diligenti meditatione pensatis, ad eum vestrae dirigatis considerationis in- titum, qui merito strenuitatis, & probi- tatis ad regendum Imperium est idoneus; quod quasi praecipuum in hoc negotio pro- curare debetis, cum praesertim hoc tempo- re non solum Imperium probum, & strenuum exigat habere rectorem, sed & Ecclesia non possit, nec velit diutius justo, & pro- vido defensore carere, quem nos possumus, & debeamus merito coronare, ab eo pen- tus animum removentes, cui propter impe- dimenta potentia favorem non debeamus Apostolicum impertiri.

XXV. Alioquin unde crederetis discordiam vos sopire, inde contingeret vos majus scandu- lum suscitare, quoniam praeter id quod, se fieret forte contrarium, Urbi, & pene- penitus toti displiceret Italia, Ecclesia quo- que id ferret graviter, & moleste, nec se dubitaret pro iustitia & veritate potenter opponere, quae Deo desiderat potius, quam hominibus complacere. Efficitis etiam perdi- tionis occasi Terrae sanctae, ad cuius recu- perationem totis viribus aspiramus. Haec autem vobis praedicimus, non ut libertatis, dignitatis, potestatis vestrae privilegio de- rogare velimus, sed ut dissensionis, & scandali materiam amputemus, cum is sit a vobis assumendus in Regem, quem nos in Imperatorem possumus, & debeamus merito coronare; ne si secus accideret, fieret er- ror novissimus peior priore. Si vero salu- bribus monitis nostris, quae de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta pro- cedunt, prudenter ac reverenter curaveri- tis acquiescere; nos cum eo pariter, & pro eo, qui rite sic fuerit promotus in prin- cipem, ad honorem, & exaltationem Impe- rii efficaciter intendimus, cum & ipse no- biscum pariter, & pro nobis ad honorem, & exaltationem Ecclesiae intendere debeat, ut speramus, ita quod eo faciente, qui est Rex regum, & Dominus dominantium, sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech, regnum & sacerdotium die- bus nostris mutuis subsidiis optatum reci- pient incrementum. Super juramentis etiam illud auctoritate Apostolica statuemus, quod ad purgandam eo famam & conscientiam redundabit, unde non permittatis vos ali- quo modo seduci sub specie pietatis ab iis, qui non communem, sed specialem utilita- tem inquirunt, quod ad hoc specialiter de- bet principis electio procurari, non ut pro- videatur certa personae, sed ut republicae

Ann. Eccl. Tom. XX.

consulatur. Quod utique fieri non potest nisi persona principis provida sit, & ju- sta, strenua, & honesta. Cum is sit a vo- bis assumendus in Regem, quem nos in Im- peratorem possumus & debeamus merito coro- nare. Ac postremo de nuntio, quem eis mittebat, adiicit: Ut autem de nostro beneplacito, & consilio reddamini certiores, dilectum filium E. acolytum nostrum, virum providum & discretum nobis & fratri- bus nostris merito suae probitatis acceptum, de cujus plane fidelitate confidimus, ad vos duximus destinandum, cui ea quae vobis ex parte nostra proponet, indubitata fide credatis. Rursumque ad ipsos scribens (a) eis qui in Regis electione Apostolicis mo- nitis pareant, maximam a se gratiam inuituros pollicetur.

XXVI. Aliam praeterea Conrado Maguntino archiepiscopo epistolam (b) dedit, ubi in primis valde se mirari ait, quod de Imperii rebus nec literis, nec nuntiis ab eo certior factus esset.

Innocentius, &c.

Miramur non modicum, quod cum publi- ce nobis, coram fratribus, promiseris vi- va voce, quod nihil prius finaliter de Im- perii ordinatione tractares, quam per li- teras & nuntios tuos nostra consuleres beneplacitum voluntatis, nuper in colloquio quod fuit inter Andernacum, & Confluen- tiam te procurante, sicut pro certo didici- mus celebratum, aliquid diceris quasi si- nialiter tractavisse, cum facta compromis- sione, in quosdam principes tam Ecclesia- sticos, quam etiam seculares, quod illi de- creverint in colloquio, quod in proximo est conditum, ab universis debeat observari. De inito commissioque utriusque partis concilio Andernacum inter & Confluen- tiam, ista habet Godefridus (c) mona- chus hujus temporis scriptor: Ad quod colloquium se contulerunt Coloniensis archie- piscopus, & Hermannus Monasteriensis, & Trevirensis, & alii quam plures, sed quod consiliati sunt, processum non habuit. Verum ad Innocentii redeamus epistolam, qui paucis interjectis verbis Conradum ur- get precibus, ut diligentissime pro Ec- clesiae atque Imperii consulendis rebus na- vet operam, consiliaque sibi, dum in au- la pontificia versaretur, patefacta in o- pus adduceret, ut extremus illius vitae actus primo consentiret, nec partam in- juventute ob explicitum erga Ecclesiam studium gloriam senex corrumperet, pos- setque cum Apostolo exclamare: Bonum (d) certamen certavi, cursum consumma- vi, fidem servavi, ideoque reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. Datum Lateran.

(a) 1b. ep. 214. (b) 1b. ep. 220. (c) Godef. in Annal. (d) 1. Tim. 4.

XXVII. Aliae praeterea extant Innocentii lite- rae (e) eidem Conrado hoc anno missae: cum enim Otho Rex de Thuringiae Lan- ta-

(e) Eod. cod. Vat. ep. 27. I. 2. gra-

gravior apud Apostolicam sedem conquestus esset, illum licet juramento devinctum haud fidem sibi servare, Pontifex ipsi Maguntino archiepiscopo, cujus infidus princeps neptem duxerat, in mandatis dedit, ut ad reddenda saltem, quæ ab Orthone acceperat, illum hortaretur, & induceret. Post has vero atque alias epistolas, quarum infra mentionem faciemus, de tribus ad Imperium electis Innocentii consilium atque decretum recenseretur, quod adducendum a nobis, dignitas argumenti exposulare videtur. Titulus atque exordium hujusmodi est:

Deliberatio domini Papæ super facto Imperii de tribus electis.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Interest (a) Apostolicæ sedis diligenter, & prudenter de Imperii Romani provisione tractare, cum Imperium noscitur ad eam principaliter & finaliter pertinere, principaliter, cum per ipsam, & propter ipsam de Græcia sit translatum, per ipsam translationis auctricem, propter ipsam melius defendendam; finaliter quoniam Imperator a summo Pontifice finalem, sive ultimam manus impositionem promotionis propria accipit, dum ab eo benedicitur, coronatur & de Imperio investitur, quod Henricus optime recognoscens, a bonæ memoriæ Cælestino Papa prædecessore nostro, post susceptam ab eo coronam cum aliquantulum abcessisset, rediens tandem ad se ab ipso de Imperio per pallam auream petiit investiri. Sicut autem Imperatores sunt in Reges electi, puer (nempe Fridericus Sicilia Rex) Philippus, & Otho, sic tria sunt circa singulos attendenda, quid liceat, quid deceat, quid expediat. Circa puerum quidem filium Imperatoris Henrici, facie prima videtur, quod non liceat contra ejus electionem venire, quæ juramento est principum roborata. Nam etsi juramentum illud videatur violenter extortum, non est tamen ideo non servandum, cum licet juramentum, quod Gabaonitis præstiterunt filii Israel, fuerit per fraudem subreptum, illud tamen nihilominus decreverint observandum. Præterea, etsi a principio fuerit sit extortum, postmodum tamen pater ejus intelligens se perperam processisse, juramentum relaxavit principibus, & literas super electione remisit, qui postmodum puerum ipsum, patre absente, sponte ac concorditer elegerunt, fidelitatem ei pene penitus omnes, & quidam hominum exhibentes, unde non videtur contra licita juramenta venire. De jurejurando hoc, de quo Innocentius, sic ait Godefridus: Cui (id est Friderico) in Regem electo, vivente adhuc patre, principes Imperii fidem & sacramenta fecerant. Hoc idem alii. Pergit Pontifex de Friderico: Videtur etiam non decere, ut cum ipse Apostolicæ sedis sit tutela commissus,

& sub ejus protectione receptus, per eam privetur Imperio, per quam in jure suo fuerat conservandus; maxime cum sit scriptum: Pupillo tu eris adjutor. Quod non expediat contra ipsum venire, illa præsertim ratione videtur, quod cum idem puer ad annos discretionis perveniens intellexerit per Romanam Ecclesiam Imperii se honore privatum, non tantum non exhibebit ei reverentiam consuetam, sed ipsam potius modis, quibus poterit, impugnet, & regnum Sicilia retrahet a devotione ipsius, & negabit ei obsequium consuetum. Hæc Innocentius, nec falsus vates, postea enim Ecclesia Romana Fridericum ætate auctum infensissimum hostem, ut videbimus, sensit.

Verum (addit Pontifex) contrarium e contra videtur, quod liceat videlicet, deceat & expediat venire contra electionem ipsius. Quod liceat, videtur ex eo, quod juramenta illa fuerunt illicita, & electio indiscreta. Elegerunt enim personam non idoneam, nec non solum Imperio, sed nec alicui officio congruentem, puerum videlicet vix duorum annorum, & nondum sacri baptismatis unda renatum; unde non videntur tam illicita, & indiscreta juramenta servanda. Nec obest, quod de Gabaonitis obiicitur, cum juramentum illud potuerit sine Israelitici populi læsione servari, hæc autem servari nequeant absque gravi jactura non unius gentis, sed Ecclesiæ damno, & dispendio populi Christiani. Nec obstat, quod opponitur juramenta illa licita secundum intentionem jurantium extitisse: intelligebant enim, quod etsi eum tunc in Imperatorem eligerent, non tamen ut tunc imperaret, sed postquam ad legitimam perveniret ætatem. Sed qualiter de ipsius idoneitate poterant judicare? nonne potuisset esse stultus, vel usque adeo improvidus, ut esset indignus minori etiam dignitate? Sed pone illos intellexisse, ut tandem imperaret, cum esset idoneus ad Imperium gubernandum, interim autem pater reipublicæ provideret. Casus postmodum intervenit, propter quem non potest, nec debet juramentum hujusmodi observari, de quo nullatenus principes cogitabant, scilicet patris decessus. Unde cum per procuratorem non possit Imperium procurari, nec Imperator debeat fieri temporaliter, nec possit, aut velit Ecclesia Imperatore carere, videtur quod liceat Imperio in alio providere. Quod non deceat ipsum imperare, patet omnibus manifeste: nunquid enim regeret alios, qui regimine indiget aliorum? nunquid tueretur populum Christianum, qui est alienæ tutelæ commissus? Sed nec obstat, quod obiicitur ipsum esse tutelæ nostræ commissum, cum non sit nobis commissus, ut ei obtineamus Imperium, sed regnum Siciliae potius defendamus. Patet enim illud idem ex verbo scripturæ

XXVIII.
Allata
pro Fri-
derico ar-
gumenta
confutatur.

XXIX.
Præsentia
ad Imperium
Philippi
Suevi ju-
ra.

dicentis: Va terra, cujus Rex puer est, cujus principes mane comedunt. Quod non expediat ipsum Imperium obtinere, patet ex eo, quod per hoc Regnum Siciliae uniretur Imperio, & ex ipsa unione confunderetur Ecclesia. Nam ut cætera pericula taceamus, ipse propter dignitatem Imperii nollet Ecclesia de regno Siciliae fidelitatem, & hominum exhibere, sicut noluit pater ejus. Nec valet, quod opponitur, quod non expediat venire contra electionem ipsius, ne postmodum molestat Ecclesiam, per quam Imperium se cognoverit amisisse. Nunquam enim vere dicere poterit, quod Ecclesia Imperialem ei abstulit dignitatem, cum potius patruus ejus non solum Imperium, sed & paternam hereditatem invaserit, & maternam possessionem occupare per suos satellites machinetur, ad cujus defensionem Ecclesia Romana non sine multis laboribus, & expensis prudenter, & potenter intendit?

Quod vero ad ejus patruum attinet: De Philippo (inquit) videtur similiter, quod non liceat contra ejus electionem venire: cum enim in electionibus circa electores zelus, dignitas, & numerus attendatur, & de zelo non sit facile judicare, cum ipse a pluribus & dignioribus sit electus, & adhuc plures & digniores principes sequantur eundem, juste videtur electus, unde contra justam & legitimam electionem non videtur licere venire. Quod non deceat, videtur similiter, ne videlicet videremur nostrarum injuriarum ultores si, quia pater & frater ejus fuerunt Ecclesiam persecuti; cum persequi nos vellemus, & aliorum culpam in penam ejus præter officii nostri debitum immutare, cum potius præcipiatur a Domino: Diligite inimicos vestros, benefacite iis, qui oderunt vos, & orate pro persecutoribus, & calumniatoribus vos. Quod non expediat, patenter apparet: cum enim potens sit tunc terra, quam opibus, & personis, non videtur expedire, ut contra torrentem brachia dirigamus, tam potenti nos taliter opposcentes, ut eum reddamus nobis, & Ecclesiæ inimicum, & ne majorem videremur discordiam suscitare, fieretque novissimus error peior priore, cum nos potius pacem inquirere & persequi, & evangelizare aliis debeamus, quæ fovendo illum posset de facti provenire.

XXX.
Rationes
quæ Phi-
lippum ab
Imperio
excludant.

Verum e contra videtur, quod liceat nos ei opponere: fuit enim juste, ac solemniter per prædecessorem nostrum excommunicationis sententia innodatus; juste quia beati Petri patrimonium partim per violentiam occuparat, partim damnificarat incendiis & rapinis, & super hoc commonitus semel, & iterum per fratres nostros satisfacere non curarat; solemniter, quoniam in celebratione missarum in ecclesia beati Petri in festivitate non parva, quod

ipse postmodum recognovit, cum pro absolutione sua nuntium ad sedem Apostolicam destinavit, & cum tandem per delegatos nostros contra formam mandati nostri post electionem suam se fecit absolvi: unde patet, quod fuerit excommunicatus electus. Videtur quoque forsitan aliquibus, quod nondum sit ab excommunicationis vinculo absolutus, cum quondam Sutrinus episcopus in absolutione ipsius formam non servaverit sibi datam, cum forma data eidem fuerit hæc, ut pro absolutione venerabilis fratris nostri Salernitani archiepiscopi, quem ante absolutionem ipsius mandabamus ab ergastulo suæ captivitatis absolvi, ei laborem itineris veniendi ad sedem Apostolicam relaxaret, & postmodum recepto ab eo publice secundum formam Ecclesiæ juramento, quod super iis, pro quibus excommunicatus fuerat, mandato nostro pareret, munus ei absolutionis impenderet, sed ipse nondum archiepiscopo absoluto, & nullo ab eo juramento recepto, non in publico, sed clam ipsum absolvere de facto solummodo, quia de jure non potuit, est conatus. Propter quem ejus excessum, cum ipsam rediens recognoverit, ab episcopatu remotus, in monasterio diem clausit extremum. His consentanea de Philippo anathematis sententia percusso a Cælestino Romano Pontifice, deque Sutrinis episcopi legationis munere perfundi prævaricatione, Innocentii vitæ acta, Urspergensis pluribus sunt profectu; pergit Pontifex: Præterea cum nos Marcwaldum & omnes fautores ipsius, tam Theutonicos, quam Latinos excommunicationis sententia sapienter innodemus, & ipse non solum fautor & auctor iniquitatis ejus existat, patet eum excommunicationis sententia subjaceri.

XXXI.

Præterea cum notorium sit ipsum juramentum fidelitatis puero præstitisse, & nunc regnum Theutonicum, & quantum in eo est, Imperium occupasse, constat eum perjuri esse reum. Sed obiicitur, quod si, quemadmodum superius est expressum, juramentum illud illicitum reputemus, quomodo dicimus eum reum esse perjurii, & transgressorem præstiti juramenti, quod dicitur non servandum? sed respondetur, quod etsi juramentum illud illicitum fuerit, non tamen ab eo temeritate propria resilire, sed nostram prius debuisset consulere voluntatem ad exemplum illius juramenti, quod filii Israel Gabaonitis præstiterant, quod licet fuerit per fraudem surreptum, non tamen sua temeritate resilierunt ab eo, sed Dominum consulere decreverunt. Præterea cum omne, quod contra conscientiam sit, adificet ad gehennam, quia secundum Apostolum, omne quod non est ex fide, peccatum est; & idem Philippus super hoc negotio taliter se excuset, quod regnum nullatenus accepisset, nisi nosset, quod illud invadere alii disponebant, patet eum

(a) Id. ep.
29.
Deliberat
quis pro
Imperatore
agnoscendus.

Probatur
eam deliberationem
ad Pontificem
pertinere.

* tres

Quid iustum
quid decorum,
quid velle
attendit.

Fridericus
ad Imperium
ponderatur.

credidisse juramentum illud fuisse servandum, & ex eo quod venit taliter contra illud, ejus esse conscientiam vulneratam. Sic ergo videtur, quod licet nos excommunicato, & perjuro debeamus opponere, & ejus conatibus obviare. Quod ei nos opponere deceat, manifeste videtur ex eo quod si prout olim patri filius, sic nunc immediate succederet frater fratri, videretur Imperium non ex electione ei conferri, sed ex successione deberi, & sic efficeretur hereditarium, quod debet esse gratuitum, præsertim cum non solum Federicus substituerit sibi filium, sed Henricus etiam filium sibi voluerit subrogare, & per hoc forsitan in posterum abusto traberetur in usum.

XXXII. Quod autem expediat opponere nos Philippo, liquet omnibus manifeste: cum enim persecutor sit, & de genere persecutorum fuerit oriundus, si non opponeremus nos ei, videremur contra nos armare furentem & ei gladium in capita nostra dare, &c. Ostendit quantum ex ea stirpe propagati principes Imperium consecuti Ecclesie Romanæ summisque Pontificibus adversi infensique extiterint. Nempe Henricus IV. Fridericus, & Henricus V. ejus filius (de quibus singulis fuisse Baronius) Henricus enim, qui primus Imperium de genere hoc accepit, persecutionem gravissimam in Ecclesiam suscitavit, & bonæ memoriæ Paschalem PP. qui eum coronavit, cum episcopis, Cardinalibus & multis nobilibus Romanorum cepit per violentiam, & perfidiam, & tandiu tenere præsumpsit, donec pro liberatione non sua, sed eorum, qui fuerant capti secum, quos minabatur mutilare tyrannus, privilegium quocumque voluit, et fecit, cumque postmodum idem Paschalis detentionis suæ vinculis liberatus, prædictum privilegium, quod descendum erat potius privilegium, revocasset, dictus Henricus præter Cardinalium electionem hæresibus quosdam dati sibi privilegii occasione creavit & Idolum contra Ecclesiam Romanam erexit, & ex tunc schisma usque ad Calixtum tempore longo duravit. Huic de eodem genere successit in Imperium Fredericus, qui cum Tyburtinos tunc rebelles post coronationem suam promississet ad subjectionem Ecclesie revocare, eos sibi postmodum vendicavit, dicens quod civitatem ipsam vellet in specialem Imperii cameram retinere, & sic eos contra ecclesiam Romanam armavit. Qui etiam cum bonæ memoriæ Alexander prædecessor noster, tunc Ecclesie Romanæ cancellarius ad eum a felicis recordationis Adriano Papa, qui eum coronaverat, destinatus fuisset, lectis literis, in quibus continebatur, quod Imperator deberet Ecclesie Romanæ deferre, cum ipsa ei coronæ beneficium contulisset dicitur cum furore, & iracundia respondisse: Nisi essemus in Ecclesia, jam

Suevi principes ob Ecclesiam exagitam infames.

scirent qualiter Theutonorum enses incidant, & protinus eum infecto negotio, pro quo ierat, terram suam jussit exire, & eundem Adrianum moliebatur, sed frustra cum quibusdam deponere, opponens ei quod esset filius sacerdotis. Ipse idem postmodum contra eundem Alexandrum longo tempore schisma fovit, & quoscunque potuit, contra eum conjurare coegit in juramento apponens, quod nullo tempore penitentiam reciperent de hujusmodi juramento, & ipse idem sub eadem forma juravit. Ipse quoque cum Venetiis terram Cavalcacometis, quam occupaverat, & alia quadam Ecclesie Romanæ restituere per juramenta principum permisisset, ipsam postmodum fortius occupavit, & bonæ memoriæ Lucio prædecessori nostro accedenti in Lombardiam satis fraudulenter illudit, ipsum & successorem ipsius apud Veronam quasi obsessos tenens.

XXXIII. Henricus autem filius, & successor ipsius in Ecclesie persecutionem suæ dominationis execravit primitias, cum beati Petri patrimonium violenter ingressus, illud multipliciter devastavit, qui etiam quosdam familiares fratrum nostrorum naso fecit in injuriam Ecclesie mutilari. Ipse occisores bonæ memoriæ A. Leodiensis episcopi, quem ipse coegerat exulare, post interfectionem ipsius, in multa familiaritate recepit, & publice participavit eisdem, & beneficia postmodum majora concessit. Ipse venerabilem fratrem nostrum Auximanum episcopum, quia confessus est coram eo, quod episcopatum per sedem Apostolicam obtineret, alapis in præsentia sua cadi fecit, & de barba ejus pilis avulsis ipsum inhoneste tractari. Conradus Musca in cerebro venerabilem fratrem nostrum Ostiensis episcopum cepit, & in vinculis posuit, & inhoneste tractavit de mandato ipsius, sicut idem Conradus publice testabatur, & sicut melius apparuit ex postfacto, cum non solum non fuerit evitatus, aut punitus ab ipso, sed honoribus & possessionibus dilatus. Ipse postmodum Sicilia regnum adeptus, publice proponi fecit edictum, ut nulus vel clericus, vel laicus ad Ecclesiam Romanam accederet. Nec ad eam aliquis appellaret.

XXXIV. De Philippo isto Henrici V. fratre substituit: Ab Ecclesie persecutione incepit, & adhuc in ea persistit: olim enim patrimonium Ecclesie sibi usurpare contendens, ducem Tuscie & Campanie se scribebat, asserens, quod usque ad portas Urbis acceperat potestatem, & etiam illa pars Urbis, quæ trans Tyberim dicitur, ejus erat jurisdictioni concessa. Nunc etiam per Marcualdum, Diupuldum & fautores eorum nos & Ecclesiam Romanam persequitur, & regnum Sicilia nobis auferre conatur. Si ergo id facit in arido, in viridi quid faceret, & si adhuc aridus & exanguis, ut

po-

potestatis adhuc messis est in herba, nos & Ecclesiam Romanam persequitur. Quid faceret, si quod absti, Imperium obtineret? inde videtur non irrationabiliter expectare, ut prius nos ejus violentie opponamus, quam amplius invalescat, quod autem etiam in Regibus filii pro patribus sint puniti, divina pagina protestatur. Quædam congerit e sacra Scriptura de prompta exempla, quæ dicta illustrant.

Nonne propter peccatum Sauli dictum est a Domino per Samuelem: Stulte egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi? Quod si non egisses, jam nunc præparasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum, sed nequamquam regnum tuum ultra consurget. Salomoni quoque legitur a Domino esse dictum: Quia non custodisti pactum meum, & præcepta, quæ mandavi tibi, dirumpens scindam regnum tuum, & dabo illud servo tuo; veruntamen in diebus tuis non faciam propter David patrem tuum, de manu filii tui scindam illud. De Jeroboam similiter dictum fuit a Domino per Achiam: Ecce ego inducam mala super domum Jeroboam & percutiam de Jeroboam mingenem ad parietem. Et ibidem legitur, quod interfecit Baasa, Nadab, filium Jeroboam, & percussit omnem domum Jeroboam, non dimisit nec unam quidem animam de semine ejus, donec deleteret eam, propter peccata Jeroboam, quæ peccaverat, & quibus peccare fecerat Israel, & propter delictum, quo irritaverat Dominum Deum Israel. De Baasa quoque scribitur dixisse Dominus: quia ambulasti in via Jeroboam, & peccare fecisti populum meum Israel, ecce ego demerem postera Baasa, & postera domus ejus. Achab etiam dictum invenitur a Domino per Eliam: Ecce ego inducam super te malum, & demerem postera tua, & interficiam de Achab mingenem ad parietem. Nam & Dominus dicit: Ego sum Deus zelotes vindicans peccata patrum in filios usque in tertiam, & quartam progeniem in his, qui oderunt me, id est, in his, qui circa me paternum odium imitantur.

XXXV. Postremo pro Othonis causa subdit: De Othone videtur, quod non liceat ipsi favere, quoniam a paucioribus est electus: quod non deceat, ne videamur non ob gratiam ejus, sed alterius odium ipsi favorem Apostolicum exhibere: quod non expediat, quia respectu alterius videtur pars ejus debilis & infirma. Verum cum tot, vel plures ex iis, ad quos principaliter spectat Imperatoris electio, in eum consenserunt, quos in alterum consenserunt, cum non minus idoneitas, seu dignitas electæ personæ, quam eligentium numerus sit in talibus attendendus, nec tantum pluralitas quoad numerum, sed salubritas quoad consilium, in eligentibus re-

Pro Othone ad Imperium efferendo concluditur.

quiratur, & Otho magis sit idoneus ad regendum Imperium, quam Philippus, cum Dominus etiam puniat peccata patrum in filios usque in tertiam, & quartam progeniem in iis, qui oderunt eum, id est, in iis, qui patrum peccata sequuntur, & Philippus progenitorum suorum peccata in Ecclesie persecutione sequatur, cum etsi non debeamus reddere mala pro malis, sed bene facere mala facientibus nobis, non tamen debemus honorem pro injuria in iis, qui in solita perseverant malitia compensare, aut contra nos armare furentes, cum Dominus ut confunderet fortia, humilia elegisse legatur, utpote qui David in Regem de post foetantes accepit, videtur, quod & liceat, deceat, & expediat ipsi favorem Apostolicum exhibere. Absit enim ut deferamus homini contra Deum, aut timeamus vultum potentis, cum secundum Apostolum non solum a malo, sed ab omni specie mala nos oporteat abstinere; scriptum est enim: Maledictus qui confidit in homine, & qui ponit carnem brachium suum.

XXXVI. Nos igitur ex prædictis causis pro patre non credimus insistendum, ut ad præsens debeat Imperium obtinere: personam vero Philippi propter impedimenta patentia penitus reprobamus, & obstandum ei dicimus, ne Imperium valeat usurpare. De cetero vero agendum per legatum nostrum apud principes, ut vel convenient in personam idoneam, vel se judicio, aut arbitrio nostro committant: quod si neutrum elegerint, cum diu expectaverimus, cum monuerimus eos ad concordiam, cum instruxerimus eos per literas, & nuntium nostrum, & consilium nostrum eis duxerimus exponendum, ne fovere eorum discordiam videamur, & dicere cum Ezechia: Sit pax & veritas in diebus nostris, ne si secuis fuerimus a longe, ut videamus finem cum Petro, tandem veritatem, quæ Christus est, negare cogamur, cum negotium istud dilationem non capiat, cum Otho & per se devotus existat Ecclesie, & ex utraque parte trahat originem ex genere devotorum, ex parte matris de domo Regum Angliæ, ex parte patris de prosapia ducum Saxonie, qui omnes Ecclesie fuerunt devoti, & specialiter Lotharius Imperator proavus ejus, qui bis pro Apostolica sedis honore Apuliam est ingressus, & in obsequio Ecclesie Romanæ decessit, * ei manifeste favendum, & ipsum recipiendum in Regem, & præmissis omnibus, quæ pro honorificentia Ecclesie Romanæ debent præmitti, ad coronam Imperii evocandum.

Hactenus Innocentius, qui hoc anno ad Treverensem etiam archiepiscopum pro Othone scripsisse reperitur. Cum enim Adolphus Colonienis archiepiscopus Othoni eidem studens, apud Apostolicam sedem expostulasset, quod Treverensis eum se pro Rege habiturum interposito

jura-

* Statuimus.

juramento spopondisset, quem ipse reciperet, idque ut plenius præstare posset, Colonienſis eccleſiæ theſaurum pignori a ſe accepſſet, nec tamen ſacramento ſtaret, nec theſaurum redderet, Innocentius data (a) epiſtola promiſſa complere jubet, alioquin mandat, ut theſaurum reſtituat, ſequæ Apoſtolicæ ſedi ſiſtat; ſuſpenſionem a pontificali officio comminatus, ni dictis obtemperarit.

(a) Cod. sup. cit. p. 26.

XXXVII.

(b) Cit. cod. ep. 28.

Innoc. l. 1. tera ad Angl. Reg. in gratiam Othonis.

Adhæc, quæ pro Othone Anglorum Regi Joanni ejus avunculo præcipit, ab ipſo auſcultemus. (b)

Innocentius, &c.

Sane quid egeris circa chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Othonem nepotem tuum, tua te conſcientia conveniat & accuſet, & utinam ita ſatagas ſuper hoc tuum errorem corrigere, ut infamiam aboleas, & jacturam: quia vero quantumcunque tibi deferre velimus, poſtulantibus juſtitiam nolimus denegare, cum ſecundum Apoſtolum ſapientibus ſimus, & inſipientibus debitor, ad gravem prænominati nepotis tui querelam paternum reſpectum habentes, ſerentatem tuam monemus attentius & exhortamur in Domino, per Apoſtolicam ſcripta mandantes, quatenus pecuniam, quam inelyta recordationis Ricchardus Rex frazer tuus ei teſtamento legavit, ad cujus ſolutionem juramento diceris obligatus, ipſi ſolvere non omittas, ut ſua ſaltem illi reſtituas, qui de tuis ei debueras ſubvenire. Alioquin nos in ſua ſibi juſtitia nulla deerimus ratione, quo minus ſecundum officii noſtri debitum procedamus. Atque his de rebus ad Cantuarienſem archiepiſcopum ſcripſit.

Cæterum Pontifex graviffima illa verba: Sane quid egeris, &c. quibus hortatur, ſuadetque, ut errorem corrigere, atque infamiam abolere, & reſarcire jacturam ſtudeat, ideo mea ſententia inculcat; quoniam Joannes cum in Normannia agens in Philippi Regis, poſt anni ſuperioris natalem Domini diem, congreſſum, colloquiumque deſcendiſſet. Juravit, inquit Rogerius, quod nullum auxilium faceret Othoni nepoti ſuo, neque de pecunia, neque de hominibus ad Imperium Romanum adipiſcendum. Quæ poſtea Pontifex ipſi expoſtulat (c) ſubditque eodem anno, hoc ſcilicet, Othonem Imperatorem designatum fratres ſuos Henricum Saxonie ducem, Willelmumque Wintonienſem Joanni Angliæ Regi avunculo miſiſſe, ab eoque Eboracenſem, ac Picavienſem comitatus ſibi a Ricchardo olim traditos, duasque partes theſauri ab illo item ſibi relictas poſtulaviſſe, Joannem vero ob juſjurandum datum abnuſiſſe. Ea de cauſa Innocentius Papa ad Oſtienſem epiſcopum Apoſtolicæ ſedis legatum iſta etiam hoc anno ſcripſiſſe (d) videtur: Per Apoſtolicam ſcriptam mandantes

(c) Inn. l. 3. ep. 160.

(d) Cod. sup. cit. ep. 25.

quatenus ſi qua forſan inter ſe vel cum aliis obligatione tenentur illicita (Philippus videlicet Francorum, & Joannes Anglorum Reges) eam ſecure diſſolvat, cum ſecundum Prophetam diſſolvere debeamus colligationes impietatis, & faſciculos deprimentes, illam enim colligationem cenſemus illicitam, quæ regie devotionis obsequium erga ſedem Apoſtolicam impediret, præſertim in illo negotio, quod ſuper Imperii Romani ordinatione verſatur. Porro juſjurandum a Joanne aliisque præſtitum, ab Innocentio reſciſſum proximo anno dicitur.

Nec illuſtris Othonis victoria ſilentio obſcuranda, quam Rogerius historia ſua complexus eſt, eodem anno paulo ante feſtum S. Petri ad vincula Othonem cum Philippo apud Branſavichum acies commiſiſſe, ac multis adverſæ partis captis nobilibus victoriam retuliſſe. De Philippo vero tradit Conradus Urſpergenſis (e) abbas hujus temporis ſcriptor, Philippum Alſatiam vaſtaviſſe, & quaſdam arces expugnaviſſe; eadem poſt illum alii, additque (f) fragmenti historiae incertus auctor, Othonem comitem ejuſdem Philippi fratrem diutina ægrotudine conſectum, in bona confeſſione (ut ait) deſunctum eſſe.

Eodem quoque anno e vita migravit Conradus (de quo ſupra frequens mentio) archiepiſcopus Maguntinus ac S. R. E. Cardinalis epiſcopus Sabinenſis, id teſtantibus tum Conrado epiſcopo, qui de eo in perverſto Maguntino chronico hæc prodidit: Gravi ægrotudine fatigatus, & cum de die in diem ſe convaleſcere ſperaret, ſubito & inſperata morte præventus Deo ſpiritus reddidit MCC. tum Alberto abbate (g) Stadeniſi, Henrico Sterone (h) Godefrido (i) monacho, & aliis, quos (k) inter Rogerius (l) ita loquitur: Eodem anno obiit Maguntinus archiepiſcopus, qui in civitate Maguntie receperat Philippum ducem Sueviæ in dominum, & eundem ibidem in Regem coronaverat. Verum ſicut Rogerio omnes Germanicarum rerum ejus temporis ſcriptores de Conradi morte, quod in hunc annum ceciderit, ut modo vidimus, aſſentiuntur, ita quod Conradus Philippum corona ornaverit, altum ſilentium omnes tenere. Proſecto Conradum pro componenda inter Othonem, & Philippum pace auctoritatem ſuam interpoſuiſſe, ac plurimum elaboraviſſe, tum ipſius Othonis ſupra reddita literæ (m) tum ex citatis auctoribus aliqui affirmant. Aſt omnium inſtar unus ſit Innocentius Romanus Pontifex, ad Colonienſem archiepiſcopum, qui ſub anni ſequentis initium hæc ſcribit (n): Poſtmodum vero audito, quod per ſolicitudinem bonæ memoriæ Conradi archiepiſcopi Maguntini, a noſtra præſen-

XXXVIII. Otho prælo potitur.

(e) Urſ. perg. in chron.

(f) Naucl. hoc anno & Germ. chron. l. 19.

Conradi obitus.

(g) Stado in chron.

(h) Ster. in annal.

apud Canis. antiq. lect. tom. 1. pag. 241.

(i) Godefr. in annal.

(k) Siffred. ep. l. 2. chr. auſtral. alii que.

(l) Rog. in Angl. annal.

(m) In reg. ſupr. cit. ep. 20.

(n) Innoc. ep. 30. cod. Vatic. de neg. imp.

11a

ſua redeuntis, diſpoſiti ſunt principes ad colloquium convenire, ſuper ordinatione Imperii tractaturi, ne quid ex contingentibus omittere videremur, literas noſtras ad eum per proprium nuncium duximus deſtinandas, conſilium noſtrum eidem fideliter exponentes. Cæterum cum nec ſic hætenus inter eos bonum concordie potuerit provenire, &c. in quam ſententiam præcitus Conradus Maguntini chronici ſcriptor epiſcopus deplorat, ardentiffimis votis, dum abeſſet in oriente, Conradum expectatum, ut laceratæ civilibus bellis Germaniæ pacem inferret, remque perfecturam fuiſſe, ni cœptos conatus mors nimium ſuis funeſta eliffiſſet. Porro inde Rogerio errandi oblatam occaſionem exiſtimamus, quod Philippus jam ab electionis ſuæ exordio Maguntie, ut Albertus Stadenſis, atque Innocentii geſta teſtantur, corona redimitus fuerat; quam tamen non Conradus archiepiſcopus (quippe qui longe gentium aberat) ſed (quod Innocentius papa ad illum ſcribens (a) & ejus reſ geſtæ confirmant) Tarantaſienſis epiſcopus impoſuit, atque hætenus de laudatiſſimo Conrado.

(a) Ib. ep. 1.

XXXIX. Dux Bavar. opes eccleſiæ rapit & miſere perit. (b) Conrad. in Mag. chron.

(c) Cony. ib.

Maguntina Eccleſiæ ſchiſmate.

Reliquum eſt ut eorum, quæ ejus obitum ſubſecuta ſunt, aliqua proferamus in medium. Reſert laudatus auctor (b) extincto Maguntino archiepiſcopo, ducem Baviariæ ipſius e fratre nepotem, Maguntiam advolaſſe, atque omnes illius opes, & ſacram gazam, quam pretioſiſſimam habebat, atque eccleſiæ Maguntinæ reliquerat, diripiſſe, nec facinus impune tuſiſſe; paulo poſt enim cæſum turpiſſime non perceptis ſacramentis interiſſe. Verum adeo grave facinus perleve exiſtimari poteſt, ſi ſecutæ clades ſpectentur: exortum namque continuo ſchiſma eccleſiam illam annis pluribus concuſſit, & ingentia mala invenit. De his Conradus (c) Maguntinenſis archiepiſcopus: O altitudo, & profunditas judiciorum juſti judicis Dei, terribilis in conſiliis ſuper omnes filios hominum. Imperator obierat, & ſurgunt duo Reges pro Imperio litigantes, non eſt qui a malis imminentiſſimis ſe abſcondat. Maguntinenſis archiepiſcopus non eſt, & duo pro eo, qui eorum ſiat major, decertant, ex utraque parte amici, & fautores promiſſionibus, & muneribus acquiruntur; & turpe eſt dicere. Ann. Eccl. Tom. XX.

re, ipſi clerici electores ſimonie vitio maculantur, & multiplicantur mala ſuper terram, & ſcinditur eccleſia Maguntinenſium, qui uni adherent, cum eo recedunt, alii remanent cum altero, una pars, quæ remanſerat canonicorum cum ſuo electo communicatur; ſed ipſi hæc excommunicationem ſe ſimulantes ignorare, divina celebrare non omittunt. Duravit hæc contumacia annis octo. At ſuboſcura auctoris verba ex Godefridi narratione illuſtranda ſunt, qui ait (d) graviffimos tumultus Maguntie incanduſſe, dum a Philippo annitente Lupoldum Wormatiensem in archiepiſcopum popoſcere, alii Siffridum præpoſitum elegere, atque ex urbe egreſſi Bingam ſe contulere, ubi electionem confirmarunt, eoque audito Lupoldum auxiliis Philippi cinctum, Siffridum ſocioſque Binga depulſiſſe, hunc vero confuſiſſe ad Othonem; qui mox Bingam cum exercitu advolavit, & Lupoldianos gravi clade affecit. Demum quod ad Maguntinas res attinet, addit Dodechinus ejus civitatis mœnia hoc anno reſecta, inſtaurataque: atque his ad Marianum Scotum appendici finem imponit.

(d) Godefr. in annal.

Antequam vero e Germania revocetur oratio, dicendum remanet, quid Innocentius Papa in alterum Conradum Hildeſemenſem quondam epiſcopum refractarium egerit: [I] contra vero quam benigne reſiſcentem poſtea exceperit, atque amplexatus fuerit; extat ejus ad Bambergenſem epiſcopum, atque ad Maguntinum ſcholasticum hoc anno VII. Kalendas februarii data epiſtola (e), ubi poſtquam oſtendit, eſſi cuiſiam fortaiſſe videri potuerat, impertitæ ſibi a Cæleſtino Tertio indulgentiæ occaſione, ad altiorum gradum tranſcendendi facultatem habuiſſe, ad parem tamen tranſire haud integram fuiſſe (is vero Herbipolenſem ſedem propria auctoritate, ſicut dictum eſt, arripuerat) cum in majori, inquit Pontifex, dignitate propter majorem utilitatem facilius ſoleat diſpenſari; deinde poſt alia recenſita, quæ in ejuſmodi cauſa canonici geſſerant, ea nos ſuis locis reſtulimus, hæc de anathematis ſententia in eum prolata ſubiicit: Cum poſtquam alius de mandato noſtro fuit in epiſcopum Hildeſemenſem electus, & etiam confirmatus, ſe ipſe præſum-

XL. Conradus Hildeſemenſis ob contumaciam cenſuris percuſus.

(e) Innoc. l. 2. ep. 268. c. licet extr. de tranſlat. epiſc.

M

ſum-

NOTÆ [1] Joannes Fridericus Schannat in ſuis Vindemiis literariis editis anno 1723. ex Moguntino codice vulgavit bullam Innocentii III. datam Lateranis V. Idus aprilis pontificatus ejuſ anno tertio, ideſt hoc anno, in qua pontifex capitulo Hildeſheimenſi exponit omnia, quæ in cauſa Conradi geſſerat, additque illum ſupplicem acceſſiſſe ad ſedem apoſtolicam, veniam de commiſſis poſtulaturum, quam & obtinuiſſe; ita tamen, ut epiſcopatum utrumque Hildeſheimenſem & Herbipolenſem penitus dimitteret; quare capitulum monet Pontifex, ut Herbipolito ab eodem capitulo in locum amoti Conradi ſuffecto adhæreat, addens ſe pariter copiam ſeciſſe Herbipolenſi capitulo, ut de novo epiſcopo ſibi provideret. MANSI

sumpserit Hildesemensem episcop. nominare, & electum ipsum, & ejus ecclesiam per suos fecerit multipliciter molestari. Habentur ejus literæ (a), quæ paucis interjectis diebus, iv. videlicet nonas februarii, Padeburnensi episcopo, aliisque misit, mandans, ut H. Hildesemensi electo, adversus Conradi jam cœtu fidelium moti atque exauctorati fautores auxilio essent: Apostolica sedis injuriam dissimulare nolentes, ipsum in festo principis Apostolorum, presentibus nunciis ejus inter missarum solemniam excommunicatum publice nuntiavimus, mandantes sententiam latam a nobis per Teutoniâ publicari. Quoniam vero Ecclesia Dei sponsi sui vestigiis insidit, de quo scriptum est (b): Percutit (superbos nempe, & contumaces) & manus ejus sanabunt; dum scilicet qua par est animi demissione obtemperent, Innocentius ejusdem Ecclesiæ post Christum caput addidit, ut literis sedem Apostolicam facerent certiore, an imperia pontificia respueret, ut gravioribus pœnis illud percelleret, an pareret, atque ab utraque eccl. Herbipolensi, & Hildesemensi abstinere, ut clementiam, dum non ecclesiastica disciplina enervaretur, in eum explicaret.

(a) Ep. 278.

(b) Job. 5.

Conradi pœnitentia. (c) Inn. vii. aut.

Hildesem. episc. pœnitentia.

At Conradus facti pœnitens cum pertinaciam fregisset, ab Apostolica sede veniam, dignitatemque episcopalem est affectus: quæ Innocentii res gestæ (c) exactissime describunt: Qui (nimirum Conradus) cum ab omnibus vitaretur, tentavit multoties per honorabiles nuncios, si forsitan intercessione principum, aut oblatione munerum ejus posset animum inclinare, quod cum nullo modo proficeret, proprium tandem recognoscens excessum, primo coram Magdeburgensi archiepiscopo, & multis principibus, ac secundo coram Maguntino archiepiscopo, & multis aliis magnatibus juramento firmavit, quod mandatis Apostolicis obediret, & exinde nec viarum evitans discrimina, nec incommoda temporis impetrati ad Apostolicam sedem accessit, in multa contritione cordis, & magna humilitate corporis beneficium absolutionis implorans, qui cum fuisset juramento rursus præstito absolutus, depositis calceamentis, & pallio eum corrigia in collo, Apostolico se conspectui præsentavit, & prosternens se totum in terram in modum crucis manus expandit, cum grandi fletu postulans indulgentiam, proprium confitendo peccatum. Commota autem sunt viscera summi Pontificis super eum, sed ne dissolveret nervos ecclesiastica disciplina, post deliberationem multiplicem in summo consistorio præcepit eidem sub debito præfati juramenti, ut tam Hildesemensem, quam Herbipolensem ecclesias omnino dimitteret, qui quamvis omnino confusus obedivit, faciens de necessitate virtutem, misitque munera quadam ipsi

domino Papæ, videlicet argentea pulchra visu, qui animo hæsit paulisper, hæsitans utrum deberet illa recipere, an potius refutare, sed ne ille de gratia sua penitus desperaret, recepit oblata, & ne putaret, quod munerum posset donatione corrumpi, misit ei per honorabilem nuntium unam cuppam auream pretiosam, majoris quam illa essent vasa argentea universa valoris. Etenim summa prudentia justitiaque præditus Innocentius, memor divini oraculi ab accipiendis muneribus, quæ etiam excœcant (d) prudentes, & tubvertunt verba iustorum, prorsus abhorruit: paterna vero charitate nonnihil accipere compulsus, majori relato munere cunctis jus dicentibus ad imitandum pulcherrimum exemplum dedit. Volens autem oleum infundere super vinum, cum præcepisset, ut Hildesemensis ecclesia idoneum sibi Pontificem per electionem canonicam provideret, ordinationem duxit Herbipolensi ecclesiæ deferendam, ut si forsitan eadem ecclesiæ iterato postularer eundem, humilitatum * eligeret, quæ dejecerat exaltatum, sicque post annum factum est, ut prævidit; ita acta, quæ de Salisburgensi archiepisc. in eandem sententiam subdunt:

(d) Exod. 23.

Pontificis benignitas erga dejectum Hildesemensem, * erigret.

Ne autem ex aliqua parte suum judicium claudicaret, similem pene modum adversus Salisburgensem archiepiscopum observavit, qui cum esset Brixinensis episcopus, quoniam ad archiepiscopatum Salisburgensem electus, absque licentia summi Pontificis ad metropolitanam ecclesiam transire præsumpsit, electionem ipsius omnino cassavit, & præcepit eidem, ut ad primum ecclesiam secunda relicta rediret, cassans quicquid egerat apud illam; unde Burgensem electum a Burgenfi episcopatu removit, quoniam in eum ab ipso fuerat institutus; ipse vero alterius exemplo perterritus humiliter obedivit; cumque postmodum fuisset electus, electionem recipere non præsumpsit, sed cum electoribus suis ad Apostolicam sedem accessit, dispensationis gratiam obtenturus, & quidem obtinuit, ut experimento cognosceret, quod in archa fœderis & virga continetur, & manna. Hoc namque anno vi. idus aprilis defuncto Adalberto Salisburgensi archiepiscopo, Eberhardum Brixinensem episcopum in illius locum subrogatum, tum Henricus Stero (e) tum Salisburgense, & Augustense chronica testantur; addit vero Salisburgense: (f) Perchatoldus præpositus ejusdem ecclesiæ Romam pro pallio ab ipso destinatus, infecto negotio Romæ mortuus est: ipse vero episcopus per se vadens Romam, multo labore, & sudore tandem ab Innocentio Papa pallio honoratur; postquam scilicet imperanti Pontifici paruit, ut ex recitatis Innocentii vitæ actis accepimus. Interim funesta, ac perniciofa exardescente discordia inter Bavariæ ducem, & Ra-

XLI. Transientis ad alteram Ecclesiam sine licentia Pontificis pœna.

(e) Stero in annal. apud Cambr. an. 1189. tom. 2. p. 242. (f) Salisb. chron. apud eund. tom. 6. pag. 1259.

Inter Ducem Bavariæ & Ratisp. episc. dissentio.

XLII. (a) Aventini in hist. Bojar. l. 7.

Aventini in Rom. Pont. dictionum consultatum.

(b) Append. ad vit. S. Eduard. Sur. 10. 3. apud Bar. 10. 12. an. 1161. n. 1.

(c) Jo. O. lav. l. 13. c. 7. apud Bar. an. 1164. n. 50.

(d) Saxo Gra. l. 14. apud eund. loc. cit.

(e) Alex. 3. vit. & ep. 92. 93. apud Bar. an. 1173. n. 5. 6. 7.

(f) Chron. Bamberg. apud eund. an. 1189. n. 13.

(g) Calest. diplom. ex arch. Eug. apud eund. 1192. n. 1.

tisponensem episcopum, inflammatoque bello dictu immania contigere, quæ Salisburgensis chronici auctor hisce verbis historiæ mandavit: Discordia facta est inter ducem Bavariæ Ludovicum, & episcopum Ratisponensem Conradum, cui confederatus dominus Eberhardus archiepiscopus Salisburgensis in manu valida venit in auxilium nullo resistente, & diruta sunt castra aliquanta, & ex utroque facta sunt incendia plurima per universam Bavariam, villarum depredationes, & ecclesiarum, ita ut non ab altaribus abstinere, & reliquias sanctorum inde auferrent, aliaque quamplurima nefanda, & inaudita perpetrarent. Ita ipse, qui eodem anno ait pacem inter illos tandem conflam, compositamque fuisse.

De his agens recentior historicus (a) Eberhardum archiepiscopum malorum omnium auctorem cum collegis proclamat, acerbè, & contumeliose contra episcopos investus, quod bella moverent, & agitent. Sane si non servato moderamine, ut ajunt, inculpata tutelæ episcopi bella gerant, magna sine dubio objurgatione, atque animadversione digni sunt, cæterum si ecclesiæ juribus consulentes, injuriam vi, & armis, cum opus sit, prohibeant, veram laudem promereri, & colligere omnino fatendum est: id enim prudentissimos æque ac sanctissimos præfules præstitisse, cuilibet vel leviter in reum ecclesiasticarum monumentis versato luce clarius apertum, & conspicuum est. Porro inter alia, quæ temere, impudenterque vir improbus contra sacerdotes effutiit, hæc habet: Et ne omnino res divinas floccifacere videantur, magno religionis supercilio Chunegundem Augustam albo superum adscribunt. Hæc ipse. Sed nunquid Germaniæ episcoporum id muneris erat; an præcipue vero de sacerdotum principe, Romano, inquam, Pontifice ea intelligi voluit? equidem cœlitum ordini adicere tum etiam ad summum Pontificem spectasse, ut antiquiora mittamus, recentia testantur exenpla, Alexandri Tertii, qui Eduardum (b) Anglorum Regem, Helenam (c) viduam genere Wigotham, Canutum (d) Danorum Regem, ac Thomam (e) Cantuariensem archiepiscopum, & martyrem; Clementis item Tertii, qui Othonem (f) episcopum Bambergensem; Cælestini pariter Tertii, qui Ubaldum (g) Eugubinum episcopum; ac demum Innocentii, qui, ut vidimus superiori anno, Homobonum in sanctorum numerum retulit, quod vel in synodis, vel de episcoporum, & Cardinalium, qui apud Apostolicam sedem reperiebantur, consilio facere consueverant, mox universæ Ecclesiæ præsulibus, cæteris acclamantibus consentientibusque. Cum igitur dicat ille maledicentiæ veneno suff-

fusa, imbutaque hæc verba: Ne omnino res divinas floccifacere videantur, magno religionis supercilio Chunegundem Augustam albo superum ascribunt. Eum perstringere, & percellere maledicto videtur, ad quem ea res pertinebat.

Verum ne falso conicere aut calumniam adhibere videamur, reddimus hic, quæ de Innocentio paucis interpositis verbis superioribus adjecit, quæ infensum, odioque imbutum impii hominis adversus Pontificem animum declarant; sic enim ait: Spectante itaque atque concitante Romano sacerdote Philippus, & Otho cognatas acies committunt, frater adversus fratrem, filius adversus parentem confligere cogitur, atque invicem sanguine se polluant Argentoracum, Aquæ Granae, Agrippinensis Colonia, Edsurdia, pluraque alia oppida obsessa, cuncta luctu, & cæde completa sunt. Quis aliam tantæ discordiæ inter Christianos causam attulerit, nisi Romani Episcopi spectaculum, quasi paria componentis? populus Christianus mutuis se vulneribus, cobortantibus Flaminiibus Romanensibus contrucidavit. Hactenus auctor livore calumniique perlita oratione, cujus sententiam laudant, comprobantque perditissimi alii novatores (b) qui mendaciis, & maledictis pascuntur. At quam falso, & impie in parentem optimum hæc proferat, supra a nobis allata confutarunt; qui enim ab eo pro pace concilianda, tuendoque Imperio susceperat, aditosque labores, missas literas, decretas legationes attenderit, ea ipsi Prophetæ verba vere affinger: Quid est quod debui ultra facere vinea mea, & non feci ei. Nec enim decuit, quod forte auctori placuisset, anathemate percusso Ecclesiæ perduelli Philippo, ingenti Christiani reipublicæ damno, ac opprobrio religionis, regnum confirmare, Imperialemque dignitatem in eum conferre. Plura adduci possent ad infringendam vesani hominis calumniam, suoque splendori asserendam veritatem: verum hæc prudenti cuique suffecerint, quæ tamen prætermittere non debuimus, ut Innocentium a calumniis vindicarem, omnesque perciperent, quam fidem auctor promereatur, cujus jure merito Ecclesia scripta proscripta.

Quod autem attinet ad sanctam virginem Chunegundem Augustam, plurimum miraculis effulgentem ab Innocentio Papa inter sanctos hoc anno aggregatam, testatur hac de re ejusdem Pontificis hoc anno datum diploma, quod ex annalibus Bambergensibus edidit Jacobus Gretserus (i) Societatis Jesu Theologus, & ex eo Surius (k) ac ita inscribitur:

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Theomoni episcopo & dilectis filiis capitulo Bambergensi salutem.

XLIII. Aventini infana calumnia.

(b) Cent. 13. c. 10. col. 986.

Impius Aventinus refellitur.

XLIV. In SS. Catalogum Chunegundem relata.

(i) Jacob. Gretser. de divis. Bamberg. (k) Sur. 10. 2. die 9. mart. no. va edit.

litem & Apostolicam benedictionem.

Cum secundum evangelicam veritatem, &c. Nonnulla præfatus, quæ brevitatis ergo prætermittimus subdit: Nos itaque cognoscentes, quod hoc revera iudicium sublimius est inter cætera iudicandum, in ipsius examinatione plenariam volumus adhibere cautelam, & ideo prænomatos jurisjurandi religione constrinximus, ut puram nobis super hoc dicerent veritatem. Qui jurati dixerunt, quod, sicut ex celebri fama, & solemnibus scriptura noverunt. B. Chunegundis S. Henrico Imperatori fuit matrimonialiter copulata, sed ab eo non extitit carnaliter cognita. Unde cum dominus Imperator ageret in extremis, principibus & parentibus inquit de illa: Qualem mihi eam assignastis, talem vobis eam resigno; virginem eam dedistis, & virginem reddo. Suam ergo virginitatem Domino consecravit, & servavit intactam: ita quod, cum aliquando, instigante humani generis inimico, suspicio quedam contra ipsam fuisset exorta, ipsa, ut suam innocentiam demonstraret, super ignitos vomeres nudis præstantis incessit, & processit illæsa.

Henric. Imp. testimonium de virginitate S. Chunegundis.

Comprobatur miraculo.

Ejus pia opera.

Item S. Imperator Henricus, & hæc Imperatrix egregia Chunegundis de propriis facultatibus Babenbergensem fundaverunt Ecclesiam, & dotaverunt: quam cum suis omnibus pertinentiis ex fervore devotionis, quam ad Apostolicam sedem habebant, B. Petro Apostolorum principi obtulerunt, annum ei censum ad indicium, quod juris sit Ecclesie Romanæ, solventem. Sed & alia plurima beneficia piis locis, & venerabilibus ecclesiis contulerunt, Christum sibi facientes heredem.

XLV. Miracula edita.

Hæc & alia retulere de meritis, de miraculis asserentes, quod eis presentibus & videntibus, ad memoriam hujus virginis cæci visum, claudi gressum, muti verbum, & surdi recuperaverunt auditum, aliique languoribus impetiti frequentes & evidenter plenam consecuti sunt sanitatem, & quod est mirabilis novitatis, & novi miraculi, pulvis de tumulo ejus assumptus sæpe conversus est in frumentum. Nos ergo de meritis, & miraculis ejus multis & magnis, non solum testimoniis, sed & testibus certiores effecti, cum secundum Prophetam laudandus sit Deus in sanctis (a) suis, de fratrum nostrorum consilio, & pontificum multorum apud sedem Apostolicam existentium, ipsam beatam virginem Chunegundem catalogo sanctorum adscripsimus, ejusque memoriam inter sanctos decrevimus celebrandam.

(a) Ps. 130.

Quapropter universitatem vestram monemus, & hortamur in Domino, per Apostolica scripta mandantes, quatenus quod nos solemniter & caute statuimus, vos humiliter, & devote servetis, ut meritis ejus & precibus apud misericordissimum iudicem

indulgentiam consequamur. Collectam autem & alias orationes in commemoratione ejus dicendas edidimus, quas in hac pagina duximus subscribendas, &c. Datum Lateran. 3. nonas aprilis Pont. nostri anno tertio. Hactenus Innocentii diploma a memorato Jacobo, sed a novatoribus (b) antea typis mandatum. Hi tamen impie sanctorum cultum, cælumque blasphemis impetentes, solemnes hujusmodi albi sanctorum adjectiones, adauctam idololatricam distant. Cæterum de Chunegundem ab Innocentio in cœlitum catalogo reposita meminere quoque fragmenti historici incertus auctor (c) Salisburgensis chronici scriptor (d) Stero (e) (qui etiam sacrarum ejus reliquiarum translationem multis præsentibus episcopis factam tradunt) Siffrius (f) presbyter aliique; porro ita in eodem fragmento legitur: *Offa S. Henrici & S. Chunegundis levaverunt, sicut ab Innocentio Papa canonizati fuerant.* Verum S. Henricus non ab Innocentio, sed ab Eugenio sanctis annumeratus fuit.

(b) Cent. 13. c. 7. ex hist. Bamberg.

(c) Frag. hist. auct. an. 1199.

(d) Chron. Salisbur. an. 1200.

(e) Ste. apud Canis. ant. lect. to. 1. p. 243.

(f) Siffrius, epit. 1.2. an. 1201. XLVI. Innoc. diligentia in hæret. persequendis.

Antequam vero e Germania discedamus, ad Ungaricas paululum res divertere Pontificæ literæ nos impellunt. Hoc enim anno cum audisset Innocentius, Culinum Banum magna conspicuum dignitate virum, Patarenos hereticos a Spalateni archiepiscopo pulfos excepisse, ac fovere, Hemmerado Ungarorum Regi præcepit, ut Banum ipsum, ni respiceret, cum ipsis hæreticis proscibendum curaret: quas literas cum vigilantissimi pastoris a Dominico grege lupos arcentis, atque insectantis sollicitudinem præ se ferant, hic reddendas existimamus.

Accepimus (g) quod cum nuper venerabilis frater noster Spalaten. archiepiscopus Patarenos non paucos de Spalaten. & Trugurien. civitatibus effugasset, nobilis vir Culinus Banus Bossinus iniquitati eorum non solum tutum latibulum, sed & presidium contulit manifestum & perversivati eorundem terram suam, & se ipsum exponens, ipsos pro catholicis, immo ultra catholicos honoravit, vocans eos antonomastice Christianos. Ne igitur hujusmodi morbus, si ejus non obstat principis, vicina corrumpat, & in regnum (quod absit) Ungariæ defluat labes ejus, serenitatem regiam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, in remissionem tibi peccaminum injungentes, quatenus ad vindicandam tantam Christi, & Christianorum injuriam potenter, & regaliter accingaris, & nisi Banus prædictus universos hæreticos de terra suæ potestati subjecta, proscripserit, bonis eorum omnibus confiscatis, tu ipsum & hæreticos ipsos non solum de terra ejus, sed de toto Ungariæ regno proscribas, & bona talium, ubicunque per terram tuam poterunt inveniri, confisces, nec parcat oculus tuus Bano præ-

(g) Lib. 3. ep. 2. Innoc. litt. ad Ung. Reg. pro hæret. pel. lendis.

dicto, quin contra eum jurisdictionem exerceas temporalem, si alias ad viam rectitudinis non poterit revocari. Nicolaum quoque quondam Faren. episcopum, qui non solum præter auctoritatem nostram, sed etiam contra prohibitionem expressam Jaderinam metropolim, quam præsumpsit invadere, detinere præsumit; unde suspensus a nobis anathematizari mandatur, ut a suo respiscat errore, tradita tibi potestate compellat, ne juxta canonicas sanctiones non careas scrupulo societatis occultæ, si manifesto facinori desinas obviare. Dat. Lat. v. id. octob. Hactenus Innocentius, cujus pro catholica fide monita, ac iussa utinam ab Ungaro Rege, cæterisque Christianis principibus nunquam oblivioni traderentur.

XLVII. Innoc. in tollendis schismatibus studium.

(a) lb. ep. 9.

Qui modo hæreticæ pravitati occurrere Innocentius studuit, quamlibet imminenti schismatis occasionem remove summopere contendit. Quapropter ad Constanum archiepiscopum scripsit, ut cum duobus aliis episcopis ad certa loca se conferret, in quibus Græci sacris a Latinis sacerdotibus peractis, & vicissim Latini Græcorum divinis officiis interesse respuebant, atque ad utrosque conciliandos, quæ e re divina fore viderentur, constitueret.

Non solum autem Nicolaum, de quo paulo ante audisti, sed & alios delinquentes præfules coerces: etenim præter ea quæ de Gallicanis, Germanisque episcopis antea recensuimus, Pennensem (a) episcopum acriter objurgat, ex Cisterciensi abbate creatum episcopum laxioris vitæ genus instituisse, tum maxime sub B. Laureti, & Cuperfanensis comitis fide & clientela se futurum spondisse, falso asserentem hac de re ab Apostolica sede literas se accepisse. Qua præterea ratione animadverterit in Dominicum, qui Suacensi episcopatu cum se abdicasset, suppressis Apostolicis, atque adulterinis adhibitis literis eandem iterum sibi vindicaret dignitatem, ipse significat (b).

(b) Lib. 3. ep. 35. Poena episc. falsario infligenda.

Innocentius, &c. Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, & districte præcipimus, quatenus, si forte occasione literarum illarum in aliquo processisti, irritum denuncians penitus, & inane, jam dictum Dominicum si denuo venire ad partes illas præsumpsit, omni dilationis occasione & appellatione postposita, in aliquo facias monasterio districti ordinis ad agendam penitentiam arcte retrudi. Prænomiatum autem G. episcopum, se præmissis veritas suffragatur, in loco suo, & dignitate sublato contraditionis & appellationis obstaculo restituas, & facias in episcopatu suo pacifice permanere, illos Ecclesiastica districtione compescens, qui se tibi duxerunt temeritate qua-

libet opponendos. Dat. Later. Non. decemb. Pont. nostri ann. 3.

Quemadmodum contra prævaricatores XLVIII. antistites insurgit, ita eorum, quos injuria læcessitos, & oppreffos cernit, innocentiam tuendam defendendamque suscipit. Quamobrem cum Novarienses episcopum suum e sede atque e civitate iniquissime deturbassent, non præmissa salute epistola hac increpuit:

Consulibus, & Populo Novariensi. Non (c) duritiæ nostræ, sed vestris est (c) Lib. 3. ep. 5. excessibus imputandum, quod Apostolica salutationis alloquium nos vobis cogitis denegare: vos enim tanquam ingratitude filii, immo velut hostes iniqui insurgere, non erubescitis in parentes, in patrem exilium, & in matrem excidium, & multiplex in Romanam Ecclesiam opprobrium operati, matrem ancillare volentes, & ejecto patre hereditatem vobis paternam vindicare in quo tyrannidem etiam exceditis viperarum, quæ alterius tantum parentum perniciem operantur, in alterum nihil penitus machinantes. Ecce etenim Novariensem ecclesiam matrem vestram, in qua lavacro estis regenerationis abluti, hostiliter persequentes, eam redigere nitimini sub tributo, & venerabilem fratrem nostrum Novariensem episcopum patrem vestrum, quia sponsæ suæ injuriam non poterat aquantimter sustinere, de vestris coegistis finibus exulare. Et paulo post aberrantes oves ad caulam revocare satagens subdit: Licet autem propter hoc jam pridem fueritis excommunicationis vinculo innodati; volentes tamen plenius experiri, an adhuc in vobis alicujus devotionis scintilla remanserit, an in corde vestro dicatis cum insipientibus: Non est Deus; universitati vestrae per Apostolica scripta mandamus, & sub divini iudicii interminatione præcipimus, quatenus redeuntes ad eor, & quod perperam egeritis attendentes prædicto episcopo, & ecclesie Novariensi super ablatis omnibus, & injuriis irrogatis satisfactionem plenariam impendatis. Deinde gravissimas in refractarios, pertinacesque minas fulminat, adiicitque:

XLIX. Censuræ in eos fulminata.

Alioquin præter id, quod vos per venerabilem fratrem nostrum Mediolanensem archiepiscopum & suffraganeos ejus singulis diebus dominicis, & festivis pulsatis campanis, & caudelis accensis excommunicatos mandamus, publice nunciari, & civitatem vestram, & terras, quæ vobis responderint, suppositas interdicto. Noverris nos capitulo, abbatibus, prioribus, universo clero Novariensi per Apostolica scripta in virtute obedientie districte præcipiendo mandasse, ut nisi infra mensem post susceptionem presentium mandatum fueritis Apostolicum executi, ex tunc in testimonium vestrae perversitatis excutientes pulverem de pedibus suis, civitatem No-

varientem egredi non postponant, & sicut ethnicos, & publicanos vestra vos iniquitati relinquunt. Extat hujusmodi epistola (a) ubi hæc inter alia: Nec minus tenemini de civitate in civitatem effugere, persequentes, ut eos fugiendo fugare possitis, vel potius ab sui præcipitio revocare. Sic ipse. Nova plane bella elegit Dominus: duce etenim Christo, fuga plerumque franguntur, fundunturque hostes, deque eorum iniquitate prostrata clarissima trophæa statuuntur. Postremo pergunt minaces ad Novariensem populum literæ: Quod si nec sic ad viam potueritis revertitudinis revocari, eidem archiepiscopo dabimus in mandatis, ut de civitate vestra in locum idoneum cathedram transferat pastorem, vel Novariensem diocesim auctoritate fretus Apostolica dividat, & divisam episcopis vicinis assignet, sicque sitis in fabulam, & opprobrium seculorum, & pœna vestra causa metus universis effecta deterreat a similibus præsentibus pariter & futuris. Nos quoque rectoribus Lombardiæ sub interminatione anathematis dabimus in mandatis, ut vos tam in colloquiis, quam aliis tanquam excommunicatos evitent, & per universa regna, in quibus nomen colitur Christianum, bona mercatorum vestrorum mandabimus usque ad satisfactionem congruam detineri. Dat. Later. 16. Kal. novemb.

Sardinia Quoniam vero de Innocentii in sceleribus persequendis zelo flagrantissimo pluribus egimus, silentio prætereundum non est, ipsum hoc eodem anno in nefaria Calaritani iudicis facinora acriter invecum, ut data ad eum epistola (b) ostendit; ubi habetur etiam Sardiniam peculiari quodam, ac legitimo jure ad Apostolicam sedem pertinere. Eodem anno Firmanis scriptis (c) Innocentius, ut cum aliis Piceni civitatibus inducias, ac pacem coeant, ut nondum conceptum fidei jusjurandum Apostolicæ sedis legato deferant, utque per totam diocesim annum censum Romanæ Ecclesiæ pendendum imponerent; quemadmodum ipsa eorum civitas constituit, eodem fere argumento Anconitanis, & Auximanis scripsit. (d)

Fanensem præterea populum, ejusque consules in fidem protectionemque suscipiens ad eos epistolam dedit, quam in medium adducere operæ pretium ducimus, ut inde intelligatur, quam demisse populi erga Apostolicam sedem se gererent, & quanta ipsa eos benignitate, benevolentiaque complecteretur.

Innocentius, &c.

Cum (e) dilectus filius Joannes Rustici nuncius vester, & procurator cum literis vestris de rato ad nostram præsentiam accessisset, nobis ex parte vestra promissit, quod tam vos, quam omnes, qui sunt de vestro districtu nobis & successoribus no-

stris, & Ecclesiæ Romanæ fidelitatem curabitur universaliter exhibere, expeditionem, parlamentum, pacem, & guerram ad mandatum nostrum, & legatorum, ac nunciorum nostrorum per totam Marchiam bona fide juxta proprias facultates vestris expensis facere sine fraude, appellationibus ad nos, vel legatos, aut nuncios nostros legitime factis, debita veneratione deferre; procuraciones idoneas nobis, legatis, & nunciis nostris impendere; pro annuo quoque censu quinquaginta libras usualis moneta persolvere annuatim, medietatem videlicet pro ipsa civitate, & medietatem pro ejus districtu, vel, si mallemus, novem denarios pro unoquoque fumante, ut more vestro loquamur, exceptis clericis, militibus, iudicibus, advocatis, tabellionibus, & iis, qui nullas possessiones habere noscuntur, qui non consueverunt assiduum præstare, quem videlicet censum vestris expensis nostræ Camera inferetis, postulans humiliter, & implorans, ut vobis consulatum cum sua jurisdictione confirmare auctoritate Apostolica dignemur; salvo universis demanis, quæ libere semper in nostra, & successorum nostrorum dispositione consistant. Licet autem longe majora consueveritis aliis exhibere, ut tamen sentiat, & gaudeatis vos ad illud dominium rediisse, quod de se vere dicere potest: Jugum meum suave est, & onus meum leve; promissionem, & oblationem ipsius factam nobis ex parte vestra de fratrum nostrorum consilio duximus acceptandam, &c. Hadstenus Pontifex, qui in eandem etiam sententiam ad Esinum populum, atque Pesaurienses consules scripsit. (f)

Hoc anno ex hac vita migrasse traditur S. Raymundus Placentinus, cujus res gestas breviter percurrendas duximus, quod præsertim non ita pervulgatæ videantur. Cruce igitur ab episcopo, benedictioneque percepta Hierosolymam profectus, loca sancta summa religione, animique voluptate perlustravit, reversusque postmodum in patriam, uxorem suadentibus propinquis cum duxisset, consueta pietatis opera non prætermisit, & quæcunque lucraretur, tum in domesticis sumptibus tolerandis, tum in levandis egentibus, jejuniis & orationibus assidue intentus, consumebat. Cumque divini verbi semen, cujus excipiendi audivimus erat, in ejus pectore veluti in nitido, subactoque solo, radices alte egisset, ingentes patientiæ fructus attulit, quæ in filiorum ferenda morte uxorisque diuturniore infirmitate ad miraculum effulsit. Defunctaque uxore rursus ad sanctum Jacobum in Compostella peregrinationem instituit, tum limina Apostolorum, aliaque sacra loca, victu elemosynis quæsito, religiosissime internis deliciis delibutus inivit. Romæ cum ageret, atque inde sanctam civitatem

tem Hierusalem cogitaret, divino monitu Placentiam rediit, ubi nosocomium instituit, ingentique virtutis exemplo administravit. Quare ab ægrotis, egenisque patris & patronis loco habebatur. Tandem lethali febri correptus decubuit, divinisque sacramentis communitus anno salutis MCC. ætatis vero LX. quinto Kal. augusti felicem animam in cœlum efflavit. Cujus postea sepulcrum ingentibus Deus miraculis illustravit. Hæc pluribus in per vetuti Placentinæ ecclesiæ breviarii lectionibus, quarum veritatis splendidissimo nitore conscriptarum exemplum in bibliotheca nostra asservatur.

Hæc inter Christianorum res cum in oriente, ut tradunt a), in deterius laborentur, dominus Papa Innocentius (inquit Robertus de monte) quadragesimum nummum reddituum ad subsidium terræ Hierosolymitanæ petiit. [1] Quæ præterea confirmantur ex literis ab Innocentii vitæ scriptore recitatis, quas hoc anno datas in dubium revocari non potest, cum in iis & de synodo a Petro tit. S. Marcelli presbytero Cardinali tunc Apostolicæ sedis legato apud Divionem coacta, & de interdicto, cui adhuc Philippi regnum suppositum erat, mentio fiat. Divionensem autem synodum præcipitante superiori anno Petrus celebravit, interdicti vero sententia ex ejus præscripto promulgata est sub hujus anni initium atque per octo menses Francorum regnum sub ecclesiasticis censuris ingemuit, ut ex Innocentii gestis vidimus; hæc de tempore dicta sint.

Quod vero ad literas pertinet, earum exordium est hujusmodi: Verendum est nobis, & vobis, &c. quæ cum prolixiores sint, atque ejusdem argumenti cum iis, quas supra reddidimus (c) ne lectori fastidium ingeramus, hæc dumtaxat affer-

re nobis suffecerit: Certa die, quam tamen sacerdos prænunciet populo, missa publice decantetur, singulisque diebus inter missarum solemnias, Deus venerunt gentes in hereditatem tuam, campanis pulsantibus cum oratione consueta dicatur. Et infra: Quia vero his, qui divina se mancipant obsequiis servitutis, & abstinendum ab illicitis, & licitis parcius est utendum, ne licitum fiat illicitum, si lascive vel illi-center agatur, volumus & mandamus, ut eos ex parte nostra monere diligentius, & inducere procuretis, ne diebus illis, quibus carnibus vesci debent, aut etiam jejuniorum diebus præter pulmenta pluribus ferculis, quam duobus, & eis etiam moderatis utantur, nisi forsitan comitibus, baronibus, & aliis nobilibus tertium ferculum, quod vulgo dicitur intermissum, ultra id quod exhibetur familiæ, apponatur; nec de cætero votum peregrinationis adimpleant, herminis variis, seu griffis induantur: ad quorum utrumque tam clericos quam laicos, & mulieres, & quæ vel transfretare teneantur ex voto, vel secutura sunt in peregrinationis itinere viros suos. Similiter volumus commoneri armigeros, & alios servitores diligenter, & efficaciter, quantum in vobis fuerit, inducatis, ut coloratis vestibus non utantur, sed contenti sint aliis convenientibus indumentis.

Ad hæc etiam tempora spectare videntur, quæ de Rosforum religione ac fortitudine Niceta Choniata memorie mandavit, ipsos Christianorum miseros, quos in servitutem infideles populi abducebant, cum Blachi Cumanis conjuncti excursiones in Thraciam gravissimas sæpissime imprimerent, episcoporum hortatu in arma procurrisse, gentemque efferam edomuisse; quibus clarissimis religionis nostræ trophæis huic anno feliciter finem imponimus.

(a) Nauch. Chromer. hist. Pol. to. 2. (b) Robert. in append. ad Siegb. Pro subsidio Terræ sanctæ reddituum quadragesima decreta.

(f) Reg. post eand. ep. II.

(c) Ann. 1199.

NOTÆ

[1] Vestigial istud de quadragesima omnium ecclesiasticorum proventuum in subsidium rerum Orientalium solvenda, ante hunc annum indictum fuisse colligo ex auctore gestorum Innocentii, qui impositum antea narrat quam aggrediatur historiam legationis Petri Capuani in Galliam. Nec Raynaldi argumentum contra nostram sententiam urget, licet enim literæ, quas Innocentius ad Gallos dedit pro multa hac exigenda ante annum 1200. dari non potuerint, cum interdicti anno illo in Galliam insidiati meminerint; ex illis tamen non inepte deduci possent vestigial ante annum illum indictum fuisse, sed ejus solutionem ad id usque distulisse Gallos, merito proinde redargutos in ea a Pontifice verbis illis: Nec manus vestras ad mandatum nostrum sapius repetitum voluistis hactenus aperire. Inferius vero subdit: Plures vestrum non solum quadragesimam juxta mandati nostri tenorem, sed tricesimam juxta promissionem factam in Divionensi Concilio in tam pium opus convertere tenerentur. Ex quibus verbis inani suspicor vestigial illud ante celebrationem Divionensis Concilii anno 1199. habiti, imperatum fuisse. Posteriores equidem fuisse literas hæc indictioni quadragesimæ demonstrat etiam auctor gestorum Innocentii, qui cum ante legationem Petri indictionem quadragesimæ, narrasset literas ad Gallos nonnisi relatis iis, quæ ad annum 1200. pertinent, recitat. Demum in literis, quas Innocentius ad episcopos per Europam dedit ad indicendam quadragesimam, interdicti in Gallias lati non meminit; unde argumentum Raynaldi deductum ex interdicti hujus commemoratione ad eruendum annum constituti census corrui. Postremo tandem in literis datis anno 1192. apud Raynaldum ibid. num. 85. Innocentius misisse se Venetias Cardinales ablegatos suos ad scribendos in sacram expeditionem milites asserit. Eo autem missum Soffridum Presbyterum Cardinalem Messana reducem, quo contulerat pecuniam ex quadragesima collectam discimus ex auctore gestorum Innocentii. Quo postremo argumento eruius censum hunc ab Innocentio sub ipsis pontificatus exordiis indictum fuisse. MANSI

Indictæ publice decantetur, missa publice precibus. Quia vero his, qui divina se mancipant obsequiis servitutis, & abstinendum ab illicitis, & licitis parcius est utendum, ne licitum fiat illicitum, si lascive vel illi-center agatur, volumus & mandamus, ut eos ex parte nostra monere diligentius, & inducere procuretis, ne diebus illis, quibus carnibus vesci debent, aut etiam jejuniorum diebus præter pulmenta pluribus ferculis, quam duobus, & eis etiam moderatis utantur, nisi forsitan comitibus, baronibus, & aliis nobilibus tertium ferculum, quod vulgo dicitur intermissum, ultra id quod exhibetur familiæ, apponatur; nec de cætero votum peregrinationis adimpleant, herminis variis, seu griffis induantur: ad quorum utrumque tam clericos quam laicos, & mulieres, & quæ vel transfretare teneantur ex voto, vel secutura sunt in peregrinationis itinere viros suos. Similiter volumus commoneri armigeros, & alios servitores diligenter, & efficaciter, quantum in vobis fuerit, inducatis, ut coloratis vestibus non utantur, sed contenti sint aliis convenientibus indumentis.

Ad hæc etiam tempora spectare videntur, quæ de Rosforum religione ac fortitudine Niceta Choniata memorie mandavit, ipsos Christianorum miseros, quos in servitutem infideles populi abducebant, cum Blachi Cumanis conjuncti excursiones in Thraciam gravissimas sæpissime imprimerent, episcoporum hortatu in arma procurrisse, gentemque efferam edomuisse; quibus clarissimis religionis nostræ trophæis huic anno feliciter finem imponimus.

Blachi Thraciam vastant.

Du-

re nobis suffecerit: Certa die, quam tamen sacerdos prænunciet populo, missa publice decantetur, singulisque diebus inter missarum solemnias, Deus venerunt gentes in hereditatem tuam, campanis pulsantibus cum oratione consueta dicatur. Et infra: Quia vero his, qui divina se mancipant obsequiis servitutis, & abstinendum ab illicitis, & licitis parcius est utendum, ne licitum fiat illicitum, si lascive vel illi-center agatur, volumus & mandamus, ut eos ex parte nostra monere diligentius, & inducere procuretis, ne diebus illis, quibus carnibus vesci debent, aut etiam jejuniorum diebus præter pulmenta pluribus ferculis, quam duobus, & eis etiam moderatis utantur, nisi forsitan comitibus, baronibus, & aliis nobilibus tertium ferculum, quod vulgo dicitur intermissum, ultra id quod exhibetur familiæ, apponatur; nec de cætero votum peregrinationis adimpleant, herminis variis, seu griffis induantur: ad quorum utrumque tam clericos quam laicos, & mulieres, & quæ vel transfretare teneantur ex voto, vel secutura sunt in peregrinationis itinere viros suos. Similiter volumus commoneri armigeros, & alios servitores diligenter, & efficaciter, quantum in vobis fuerit, inducatis, ut coloratis vestibus non utantur, sed contenti sint aliis convenientibus indumentis.

DUcentesimus primus supra millesimum indictione IV. cum novo saeculo exoritur annus, quo & VI. id. Januarii quartus Innocentii Papae inchoatur: cum vigilantissimus Pontifex de Romano mirum in modum sollicitus Imperio, in Germaniam legatione missa, & Philippo Suevo repudiato, Othoni, confirmato ipsi regno, Imperatoriam coronam pollicetur; quae ut se habuerint, supracitato codice Vaticano uberrimam scribendi materiem suggerente epistolarem jam narrationem aggrediemur. In primis igitur Innocentius Colonienfem Archiepiscopo, ac suffraganeis illius, ejusdemque provinciae principibus literas misit, quae cum ardens ejus studium reducendae, firmandaeque concordiae, & Christianae religionis, ac publicae utilitatis maximam curam, & in legatis mittendis prudens consilium praese ferant, adducendae videntur.

Colonienfem Archiepiscopo, & suffraganeis ejus, & nobilibus viris principibus in Colonienfem provincia constitutis.

Nec vos (a) nec alios credimus dubitare quin Imperii Romani proventus principaliter, & finaliter nos contingat; principaliter, quoniam per Romanam Ecclesiam de Gratia fuit specialiter pro Ecclesia defensione translatus; finaliter, quia etsi alibi coronam regni recipiat, ab Apostolica tamen sede ultimam manus impositionem, & coronam Imperii recipit Imperator. Unde audito quondam, quod vota principum in Imperatoris fuissent electione divisa, tanto magis fuimus de ipsorum divisione turbati, quanto bonus status Imperii ex causis praedictis specialius ad nos spectat, & pro multis, & magnis necessitatibus populi Christiani non solum Ecclesia devotum habere desiderat defensorem, sed & Imperium totum indigere cognoscitur idoneo provifore. Verum quantumcunque grave nobis existeret, & molestum, quod Imperii provifio videbatur in commune religionis Christianae dispendium ex tali divisione differri, ne tamen principum dignitatem ignorare, vel ledere videremur, expectavimus aliquandiu, si forsitan ipsi usi consilio saniori, vel per se ipsos, si fieri posset, divisioni suae finem imponerent, vel super hoc saltem nostrum consilium implorarent, ut per eorum studium nobis mediantibus discordiae malum bono concordiae purgaretur, & rugam schismatis unitatis simplicitas aboleret. Cum autem expectatio nostra nec nobis nec vobis, immo nec Imperio ipsi prodesset, sed obesse potius videretur, ne dissimulando videremur hujusmodi fovere discordiam, ad concordiam vos curavimus per literas Apostolicas invitare, quas ad multos principum novimus pervenisse. Postmo-

dum vero audito, quod per sollicitudinem bonae memoriae C. Archiepiscopi Maguntini a nostra praesentia redeuntis, disposuissent principes ad colloquium venire super ordinatione Imperii tractaturi, ne quid ex contingentibus omittere videremur, literas nostras ad eos per proprium nuncium duximus destinandas, consilium nostrum eisdem fideliter exponentes.

Ceterum cum nec sic haecenus inter eos bonum concordiae potuerit provenire, aut utiliter Imperio provideri, deliberavimus cum fratribus nostris, quid esset agendum, & qualiter posset malis imminuentibus obviari. Tandem vero in hoc resedit consilium, ut venerabilem fratrem nostrum Praenestinum episcopum Apostolicae sedis legatum, religione conspicuum, praedictum honestate, magnum Ecclesiae Dei membrum, quem inter ceteros fratres nostros specialis dilectionis brachiis amplectamur, & cum eo dilectum filium magistrum Phil. notarium nostrum, virum providum & discretum, nobis & fratribus nostris merito suae probitatis acceptum, ad partes Germaniarum ex nostro latere mitteremus. Quia vero quanto negotium istud magis est arduum, tanto majores, & maturiores exigit tractatores, venerabili fratri nostro Ockensensi episcopo Apostolicae sedis legato, qui post nos in Ecclesia Romana obtinet primum locum, dedimus in mandatis, ut si a negotiis illis, quibus intendit in regno Francorum, se poterit expedire, cum ipsis pariter & per ipsos nuper a nostro latere venientes instructus plenius ad partes vestras accedat, & ambo episcopi simul, vel alter eorum, si ambo non poterint interesse, cum eodem notario vestrum consilium audiant, & vobis beneplacitum nostrae voluntatis exponant; ideoque universitati vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatenus cum ab eis, vel eorum altero fueritis evocati, ad praesentiam evocantium, aut evocantis accedere non tardetis. Datum Laterani nonis Januarii. In eundem modum (b) ad Maguntinae ecclesiae capitulum, itidemque ad Salisburgensem, Bremensem, & Trevirensensem Archiepiscopos, & suffraganeos episcopos, atque singularum earundem provinciarum principes scripsit. Quo etiam die, nonis nempe Januarii, ejusdem argumenti ad universos tam ecclesiasticos, quam laicos Germaniae principes epistolam (c) dedit, ad cujus calcem legatos eis commendans haec addit: Monemus igitur universitatem vestram, & exhortamur in Domino, & per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus legatos ipsos, vel eorum alterum in Theutoniam accedentem, & eundem notarium recipiat

II.
Legatio
in Germaniam
missa pro
compendenda
dissentione.

(b) Post.
eand. ep.
30.

(c) Ib. ep.
31.

tis hilariter, & sicut decet, honorifice pertractetis, ipsorum monita, & consilia recipientes humiliter, & inviolabiliter observantes. Nos enim eis dedimus in mandatis, ut ad concordiam vestram, & utilem ordinationem Imperii prudenter & diligenter intendant. Datum, &c.

III.
Innocent. Othoni Imperium confirmat.
(a) Ib. ep.
32.
(b) Ib. ep.
33.

Duobus fere elapsis exinde mensibus Kalendis videlicet martiis, Othoni regnum confirmavit, atque Imperii insignia pollicitus, haec inter alia adjecit. (a).
Illustri Regi Othoni in Romanum Imperio electo.

Ut non solum dispositio rerum (b), & temporum omnipotentem Dominum demonstraret, sed ipsa quasi conformitas operum, & eventuum ad se invicem eundem omnium fieretur auctorem, caelestibus Dominus terrestria conformavit, ut dum mirabili quadam similitudine respondere viderimus imaginis unum & eundem factorem, & auctorem omnium cognoscamus. Ipse etenim licet sit magnus in magnis, ut mirabilis tamen & in minimis appareret, sicut circa mundi creationem, & saeculorum inita duo magna luminaria in firmamento caeli constituit, unum quod illuminaret diem, alterum quod in tenebris radiaret; sic processu temporum ad firmamentum Ecclesiae, quae caeli nomine designatur, duas magnas instituit dignitates, primam quae illuminet diem, id est, in spiritualibus spirituales informet, & animas diabolica fraude deceptas a peccatorum catenis absolvat, cum ex privilegio sibi traditae potestatis, quos ipsa ligat, & solvit in terris, Deus ligatos habeat, & solutos in caelis; alteram quae in tenebris radiet, dum in haereticis mentis cacitate percussos, & hostes fidei Christianae, quos nondum oriens ex alto respexit, Christi & Christianorum punit injuriam, & ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum materialis gladii potestatem exercet, unde sicut in eclipsi lunae tenebrae amplius tenebrescunt, & majoris caliginis obscuritas invalescit, sic ex imperatoris defectu haereticorum vesania, & violentia paganorum contra catholicos, & fideles perfidius, & crudelius malitia multiplicata consurgunt. Hoc autem attendentes solcite, ac volentes malis imminuentibus obviare, circa provifionem Imperii solliciti fuimus, sicut per frequentes literas directas ad principes, & legatos transmissos ad eos omnibus credimus patuisse, in quo quantum celsitudini tuae duxerimus deferendum, & tu ipse novisti, & res perhibet testimonium veritati. Novimus enim qualiter in clypea recordationis Lotharius Imperator proavus tuus Ecclesiae Romanae devotus extiterit, qualiter pro defendendo ejus honore, non solum semel, sed & secundo vocatus accesserit, qualiter in ipsius subsidio finierit dies suos, qualiter avus, & pater tuus ejus vestigiis inherentes praedecessoribus nostris ex-

Compendatio majorum Othonis obnavatam ecclesiae operam.

Ann. Eccl. Tom. XX.

hibuerint se devotos, qualiter etiam Anglicana domus, ex qua ex parte matris es ortus, in devotione sedis Apostolicae fere semper perstiterit, & persistat, & ei tempore grandis persecutionis obsequium impenderit opportunum. In te igitur progenitorum tuorum devotionem suscitare plenius, & abundantius remunerare volentes, credimus, & quasi pro certo tenemus, quod non solum in ea te verum ostendes heredem eorum, & legitimum successorem, sed tanto ipsos in hoc praecedes amplius, quanto te a nobis magis intelliges honoratum. Inspiret autem cordi tuo is, qui corda principum habet in manu sua, & per quem Reges regnant, & principes detinent principatum, ut affectum nostrum penset plenius per effectum, quam nostro tibi explicemus, vel explicare possumus affatu, & ea quae acta sunt haecenus, & aguntur, & adhuc dante Domino per nos circa te agentur in posterum, fideliter in tuo corde reponas, & ita memoriae recommends, ut nec obliviosus videri valeas, vel ingratus, sed ad Apostolicae sedis exaltationem, & honorem potenter intendas, & ejus plene benevolentiam recognoscas, quia cum defecissent fere penitus vires tuae, in tua dilectione non reperit, nec te deseruit in adversis, sed tamdiu fovit, donec juxta tuum te desiderium exaltaret.

IV.
Utinam Otho sapientissimi patris saluberrima monita memoria semper coluisset, nec tot tantisque ab Apostolica sede acceptis beneficiis ingratum sese praebuisset. Verum quamvis gratiam postea non reulerit, haud tamen Pontifex redarguendus, Othonem elegisse, cum hujus electio ex prudentiae praescripto peracta sit: ille enim optimi haecenus principis specimen dederat, atque erga Romanam Ecclesiam obsequentissimum se demonstrarat. Consilia enim, non exitus inspicere, laudarique debent: quis enim divinae Saulis electioni vir sanae mentis detraherit, & quamvis ille in perditissimum principem desciverit? Sed rursus ad epistolam.

Nos enim serenitatem tuam in eodem consilio fratrum nostrorum honorare volentes, ultra quod in saeculo saecularis princeps nequeat honorari, auctoritate omnipotentis Dei nobis in beato Petro collata, te in regem recepimus, & regalem tibi praecipimus de cetero reverentiam, & obedientiam exhiberi, praemissisque omnibus, quae de jure sunt, & consuetudine praemittenda, regiam magnificentiam ad suscipiendam Imperii Romani coronam vocabimus, & eam coronam tibi dante Domino humilitatis nostrae nominibus solemniter conferemus. Monemus igitur celsitudinem regiam, & exhortamur te Domino, quatenus spem tuam ponas in illo, qui reprobo Saule David delegit in Regem, & talem te studeas exhibere, ut de te quoque dicere valeat: Inveni virum secun-

Othoni etiam coronam promittit.

N. cun-

V. *mandum cor meum. Huc usque Innocentius. Præterea ipsis etiam Kalendis martii ad universos Germanos principes his de rebus longiorem epistolam scribens, ea recensuit, quæ ad tollenda diffidia, Imperiumque stabilendum per literas, legationesque peregerat.*

Universis tam ecclesiasticis, quam secularibus principibus Alemanniæ.

(a) Libell. *Et si (a) quondam Imperatores Romanam Ecclesiam in multis affixerunt, multi tamen in pluribus honorarunt, ita quod per devotionem, & liberalitatem ipsorum magnifica beneficia novimus Ecclesiæ provenisse. Unde non est aliquo modo credendum, quod, sicut pestilentes aliqui mentiuntur, volentes inter Ecclesiam, & Imperium immortalis discordiæ materiam suscitare, ad depressionem intendamus Imperii, per quod si bene fuerit ordinatum, Ecclesiam non solum defendi credimus, sed etiam exaltari. Novimus etenim, & vos nostis, quod ejus provisio principaliter, & finaliter vos contingit; principaliter quidem, quia per Ecclesiam de Græcia pro ipsius specialiter fuit defensione translatum; finaliter autem, quoniam, etsi alibi coronam regni recipiat, a nobis tamen Imperator Imperii recipit diadema in plenitudinem potestatis. Attendentes autem olim quantum dispendium ex defensoris defectu pateretur Ecclesia, quantumque detrimentum ex Imperatoris carentia sentiret religio Christiana, licet expectaverimus expectantes, si forte vos ipsi saniori usi consilio tantis malis finem imponere curaretis, vel ad divinum, & nostrum saltem recurreretis auxilium, ut per Deum & nos vestro studio mediante tanta dissensio sopiretur, quia vos super hoc negligentes invenimus & remissos, ut nostrum exequeremur officium, vos per literas nostras paternam curavimus sollicitudine commonere, ut timorem Domini habentes præ oculis, & Imperii zelantes honorem, ne vel annullaretur dignitas ejus, vel libertas deperiret ipsius, ad provisionem ipsius melius intendere curaretis. Alioquin quia mora traheret periculum ad se grave, nos quod expedire sciremus, utiliter procurantes curavimus ei apostolicum impertiri favorem, quem crederemus majoribus studiis, & meritis adjuvari. Cum autem nobis ad literas, quas ad multos vestrum novimus pervenisse, nec verbo fuisset, nec facto responsum, expectavimus iterum donec audivimus, quod per studium, & sollicitudinem bonæ memoriæ C... archiepiscopi Maguntini a nostra præsentia redeuntis fuerat procuratum, ut quidam vestrum ad commune colloquium convenirent, de provisione Imperii tractaturi: unde ne videremur ab incepto desistere, literas nostras ad vos per proprium nuncium duximus destinandas, consilium nostrum vobis exponentes fideliter & super iis, quæ necessaria videbantur, diligentius instruentes.*

Cæterum cum nec per expectationem diutinam, nec exhortationem honestam, nec instructionem plenariam fuit discordiæ prioris incommodum sequentis concordie commoditate purgatum, ne quid ex contingentibus omittere videremur, venerabilem fratrem nostrum Prænestinensem episcopum Apostolicæ sedis legatum, virum religionis conspicuum, præditum honestate, magnum Ecclesiæ Dei membrum, quem inter cæteros fratres nostros specialis dilectionis brachiis amplexamur, & cum eo dilectum filium magistrum Philippum notarium nostrum virum providum, & discretum, nobis, & fratribus nostris merito suæ probitatis charum admodum & acceptum, ad partes vestras duximus destinandos, qui cum venerabili fratre nostro O. Ostiensi episcopo Apostolicæ sedis legato primum locum post nos in Ecclesia Romana tenente, ut tam ipse a negotiis illis, quibus tenebatur in regno Francorum, se posset utiliter expedire, ad vos simul accederent, & ex parte nostra monerent salubriter, & inducerent diligenter, ut per vos ipsos, cum eorum, si necesse foret, consilio, & præsidio ad concordiam intendere curaretis, vel si forte per vos desiderata non posset concordia provenire, nostro vos committeretis arbitrio, vel consilio, salva in omnibus tam libertate vestra, quam Imperii dignitate, cum neminem magis, quam Romanum Pontificem mediatorem in hoc vos habere deceret, qui voluntatibus & rationibus intellectis provideret, quod esset justum, & utile, vosque per auctoritatem cœlitus sibi datam super juramentis exhibitis, quoad famam, & conscientiam liberaret, & ad quem negotium Imperii ex causis superius assignatis non est dubium pertinere. Cæterum quoniam hæcenus nec expectationis nostræ modestia, nec exhortationis studium, nec consilii maturitas, nec instructionis discretio vos commovit, nec legatorum nostrorum usque adeo sollicitudo profecit, ut vel per vos ipsos sepulta discordia, sicut vos sæpe monuimus, concorditer ad provisionem intenderetis Imperii, vel consilio, aut arbitrio nostro committere vos velletis, cum dispendium Ecclesiæ, quæ diutius nec vult, nec debet idoneo defensore carere, sustinere nolimus ulterius, vel dissimulare jacturam populi Christiani, cum alteri de vestris electis favorem impendere non possimus, propter excommunicationem publicam, perjurium manifestum, & vulgatam persecutionem, quam progenitores ejus, & ipse in Apostolicam sedem, & ecclesiis exercere nullatenus dubitarunt. Propter insolentiam etiam, quam exercuerunt in principes, & alios sibi subjectos, & ne libertas principum in Imperatoris electione vilescat, si non per electionem, sed successionem transferri a patribus in filios, & in fratres a fra-

VI.

VII.

fratribus Imperium videatur, consentire in alterum nos oportet.

Fuit enim nobilis vir Philippus dux Suevia a bonæ memoriæ Celestino Papa prædecessore nostro propter invasionem, & devastationem patrimonii beati Petri commotione secundo præmissa publice, ac solemniter excommunicationis sententia innodatus, cum in Tuscia moraretur, quod ipse postmodum recognovit, dum per nuncium suum ab ipso prædecessore nostro absolutionis beneficium postulavit, & postmodum a tunc Sutrinio episcopo, quem cum abbate sancti Anastasi pro liberatione venerabilis fratris nostri... Salernitani archiepiscopi miseramus, contra formam mandati nostri defacto solummodo, quia de jure non potuit, post suam electionem apud Wormatiam occulte se fecit absolvi, unde patet, quod fuerit excommunicatus electus, & videtur non immerito, quod adhuc sit ex eadem causa excommunicationis sententia innodatus, cum prædictus episcopus eum auctoritate sua non posset absolvere, auctoritate vero nostræ delegationis, nec plus, nec aliter liceret hoc ipsi, quam quod ei fuerat ab Apostolica sede concessum; ex eo etiam excommunicationis sententiæ subiacere creditur manifeste, quod cum perfidus Marcualdus, Dei & Ecclesiæ inimicus, cum universis fautoribus tam Theutonicis, quam Latinis excommunicationis vulgatæ vinculis suæ iniquitatis meritis sit astrictus, sicut jam vobis per literas nostras directas per prædictum Placentinum ipsius Philippi nuncium intimasse meminimus, quas ad ipsius Philippi audientiam credimus pervenisse, ipse nihilominus, quamvis id non tantum ex relatione ipsius judicis, sed etiam per publicam famam ad notitiam ejus devenerit, eidem excommunicato non solum communicat, sed eum in malitia sua fovet, & per nuncios, & literas suas exacuit furorem ipsius, ut charissimum in Christo filium nostrum Philippum Sicilia regem illustrem nepotem suum, quem jam hereditate paternam privavit, adhuc privet possessione materna.

VIII.

Idem etiam contra proprium juramentum, super quo nec consilium a sede Apostolica requisivit, ambitionis vitio regnum sibi usurpare præsumpsit, non alium causa necessitatis in Regem eligere, quod utcumque tolerabilius videretur, cum super illo juramento sedes Apostolica prius consuli debuisset, sicut & eam quidem consulere prudenter, apud quam ex institutione divina plenitudo residet potestatis. Nec valet ad plenam executionem ipsius, si juramentum illud dicatur illicitum, cum nihilominus super eo nos prius consulere debuisset, quam contra ipsum propria temeritate venire, illo præsertim exemplo, quod cum Gabaonia a filiis Israel per fraudem subripuerint juramentum, ipsi tamen cognita fraude non

Ann. Eccl. Tom. XX.

luerunt contra illud sua temeritate venire.

Quod autem de genere persecutorum existat, vos non credimus dubitare, cum Henricus, qui primus Imperium de genere hoc accepisset, bonæ memoriæ Paschalem Papam prædecessorem nostrum cum episcopis, Cardinalibus, & multis nobilibus Romanorum præsumpsit captivare: Fridericus autem pater ipsius Philippi contra felicis recordationis Alexandrum prædecessorem nostrum longo tempore schisma fovit; Henricus frater ipsius Philippi qualiter se habuerit circa interfectores sanctæ memoriæ A. Leodiensis episcopi, quem ipse prius coegerat exulare, ac Conradus, qui prædictum Ostiensem episcopum ceperat, satis nostis: qui etiam qualiter venerabilem fratrem nostrum Auximanum episcopum cædi fecerit, & pilos de barba ejus avelli, & tractari cum in pluribus inboneste, qualiter quoque quosdam familiares Ecclesiæ Romanæ naso fecerit mutilari, qualiter prædictum Salernitanum archiepiscopum captivarit, & quosdam viros ecclesiasticos flammis torrerit fecerit, quosdam vero vivos in mare submergi, ad vestram credimus audientiam pervenisse. Hæc sunt pauca de multis injuriis personales, quas Apostolica sedi circa viros ecclesiasticos irrogarunt. Regales autem injurias subticemus, quas ei circa possessiones ecclesiasticas intulerunt, ne cui posset perverse intelligenti videri, quod pro jure, ac honore Imperii defendendo, injurias hujusmodi perpetrarint, cum nos jus, & honorem Imperii conservare velimus per omnia illibatam. Quod idem Philippus Ecclesiæ persecutor extiterit, & existat, ex iis, quæ præmissimus, satis patet. Quod pater, & frater ejus vobis imposuerint grave jugum, vos ipsi perhibete testimonium veritati. Nam ut cætera taceamus, hoc solum quod vobis in substitutione Imperatoris eligendi voluerunt adimere facultatem, libertati, & honori vestro non modicum derogarunt. Unde si sicut olim patri filius, sic nunc immediate succederet frater fratri, videretur Imperium ei non ex electione conferri, sed ex successione deberi. Plura de Philippi anathemate, & flagitiis ingerit, quæ ex ipso Innocentio præterito anno attigimus.

Nos igitur quoniam duobus ad habendum simul Imperium favere nec possumus, nec debemus, nec credimus persona in Imperio, sed Imperio in persona potius providendum, quia etiam ad hoc dignior reputatur, qui magis idoneus reperitur ex causis prædictis, non amaritudinis, sed rectitudinis zelo, sicut is novit, qui renum est scrutator, & cordium, personam Philippi tanquam indignam quoad Imperium, præsertim hoc tempore, obtinendum penitus reprobamus; & juramenta, quæ ratione regni sunt ei præstita decernimus non servanda,

N 2

non

no tam propter paternos, vel fraternos excessus, quam propriam eius culpam; quamvis non ignoremus dictum a Domino: Ego sum Deus zelotes, vindicans peccata patrum in filios usque in tertiam, & quartam progeniem in iis, qui oderunt me, id est, in iis, qui contra me paternum odium imitantur. Hæc de re rejecto Philippo; de Othone subiicit:

IX. Cum autem charissimus in Christo filius noster Otho vir sit industrius, providus, & discretus, fortis, & constans, & per se devotus existat Ecclesie, & descendat ex utraque parte de genere devotum, cum etiam electus in Regem, ubi debuit, & a quo debuit, fuerit coronatus, & ipse sua strenuitatis, & probitatis meritis ad regendum, & exaltandum Imperium idoneus esse nullatenus dubitetur, nos auctoritate B. Petri & nostra cum in Regem recipimus, & regalem ei præcipimus honorificentiam exhiberi, ipsamque ad coronam Imperii, sicut decet, vocare curabimus, & eam ipsi solemniter, & honorifice ministerio nostro, Domino concedente, conferre. Monemus igitur universitatem vestram, & exhortamur in Domino, & in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus ei de cætero sicut Regi vestro in Romanorum Imperatorem electo reverenter, & humiliter deferatis, regalem ei honorificentiam, & obedientiam impendentes, &c. Ex iis autem amplius confirmatur, quod dicebamus, Othonem scilicet cum ad regnum evehus est, dignum prorsus corona Imperii extitisse; demum additur in fine: Si enim salubribus monitis, & consiliis nostris, quæ de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta procedunt, prudenter ac reverenter curaveritis acquiescere, nos cum eodem, & pro eodem Rege ad honorem, & exaltationem Imperii efficaciter intendemus, cum & ipse vobiscum pariter, & pro nobis ad honorem, & exaltationem Ecclesie intendere debeat, ut speramus, ita quod eo faciente, qui est Rex regum, & Dominus dominantium, sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech regnum, & sacerdotium diebus nostris mutuis subsidiis optatum recipient incrementum. Super primis etiam juramentis illud auctoritate Apostolica statuimus, quod ad purgandam & sanam, & conscientiam redundabit: eis autem, qui super hoc monitis, consiliis, & mandatis nostris humiliter acquieverint, super honoribus, dignitatibus, & possessionibus suis apud prædictum Regem, & suos curabimus utiliter providere. Quod si etiam idem nobilis vir Philippus de plano acquiescere vellet, ac Deo, & Ecclesie satisfacere, competenter paterna eum curaremus sollicitudine confovere, & ad honorem, & profectum ejus intendere diligenter. Datum Laterani Kalend. martii.

Quo pariter die Hildesemensi episcopo præcipitur, (a) ut Othoni Regi suo in Romanorum Imperatorem electo honorem & reverentiam impenderet, atque ad hoc ipsum quoscunque posset, inducere niteretur: quod etiam Salisburgensi & Coloniensi, plurimisque aliis Germaniæ archiepiscopis, episcopis, ducibus, comitibus, ac nobilibus viris injungit. (b) Scripsit præterea ad Aquilejensem patriarcham, eumque plurimum commendat, (c) in illa altercatione Imperii Apostolicum iustum attendentem, in alteram partem deserto Philippo deflexisse.

Bohemiæ quoque ducem admonuit, (d) faveret Othoni, ac redarguit, ab eo sibi regium diadema imponi poposcisse, qui legitime regiam dignitatem nondum esset consecutus:

Et si commendabilis videaris in eo, quod ad honoris tui profectum, & augmentum intendis, reprehensibilis tamen appares ex illo, quod ab eo imponi tibi petisti regium diadema, qui nondum legitime dignitatem regiam est adeptus. Qualiter enim posset nobilis vir Philippus dux Sæviæ conferre alii, quod nondum ipse accepisset, cum non colligantur de spinis uva, nec de tribulis ficus, nec sit facile fugere mel de petra, vel olium de saxo durissimo, tua nobilitas satis intelligit per se ipsam. Quamobrem his subditis hortatur, ut ab Othone postulet regie insignia dignitatis. Cum autem Apostolica sedes post fundamentum, de quo inquit Apostolus: Fundamentum positum est, præter quod aliud poni non potest, quod est Christus Jesus, fundamentum totius Christianitatis existat, juxta illud Evangelii: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, nos qui licet insufficientibus meritis ad ejus sumus regimen evocati, procurabimus ex collata nobis plenitudine potestatis, ut quod factum fuerit, etiam posterorum tuorum temporibus obtineat firmitatem: eundemque Regem per venerabilem fratrem nostrum Prænestinum episcopum Apostolicæ sedis legatum, virum scientia præditum, conspicuum honestate, religione laudandum, quem inter cæteros fratres nostros specialis dilectionis brachiis amplexamur, & dilectum filium magistrum Philippum notarium nostrum virum providum, & discretum, nobis, & fratribus nostris acceptum duximus commonendum, ut se tibi facilem, & benevolum studeat exhibere, quod ex quanta benignitate procedat, industriae tue relinquimus discernendum. Ita Innocentius.

Non solum autem apud Germanos principes, sed apud alios etiam Reges, ut designato Imperatori præsidio essent, e laboravit. Ac primum datis ad Philippum Francorum Regem multa humanitate, verbisque officiorum aspersis literis (e), ostendit ipsius magis rem agi, si Othoni

Præcipitur Germanis Othonem Imp. agnoscant. (a) Libell. Vat. de negotio Imp. ep. 34. (b) Idem. post ep. 34. & ep. 35. usque ad 45. & ep. 57. & 58. (c) lb. ep. 41.

X. (d) lb. ep. 43.

Inn. Ducem Bohem. hortatur, ut regiam coronam ab Othone postulet.

XI.

(e) lb. ep. 46.

Innoc. liter. ad Franc. Reg. ut enim Othoni conciliet.

potius, quam Philippo Suevo Imperium decerneretur. At præstat Pontificem ita Regem compellantem audire: Ne vel levem maculam in gloria tua poneris, si super ordinatione Imperii Romani, quod ad nos principaliter, & finaliter noscitur pertinere, ne dixerimus nostræ dispositioni resistere, sed nostræ non sequeris beneplacitum voluntatis, & sic cum Apostolica sede regnum Franciæ non sentiret, cui super arduis negotiis semper adhaeret, licet multa & magna nobis, & nostris fuerint utrimque promissa, nec ad munera tamen flecti potuimus, nec ad preces induci, ut alterutram partem præter conscientiam tuam vellemus assumere, cum velimus tecum favere alteri, & cum eodem tecum pariter prævalere. Ut ergo serenitati tuæ nostræ pateat dispositionis arcanum, noveris quod examinantes merita per sonarum, invenimus quod alterius promotio, præter alias rationes sufficientes, & validas, quibus ejus debet promotio impediri, & quas venerabilis frater noster O. Ostiensis episc. Apostolicæ sedis legatus tibi poterit plenius explicare, nec nobis, nec tibi, nec regno tuo etiam expediret, cum si, quod absit, Imperium obtineret, saltem occasione nepotis ad regnum Siciliae ardentius aspiraret, cum ad illud jam manifestis indiciis ardentem aspiraret. Quod autem hujusmodi unio, vel confusio potius non expediat regno tuo, satis intelligit regia serenitas per se ipsam. Promotionem autem alterius ad honorem, & commodum regni tui credimus pertinere, cum inter eum, & charissimum in Christo filium nostrum Ludovicum filium tuum a finitatis vinculum sit contentum, & inter te, & charissimum in Christo filium nostrum Joannem Anglorum Regem illustrem, per Dei gratiam plene pacis concordia reformata. Quibus amplius comprobantur, quæ superiori anno enarravimus de composita pace inter Philippum Francorum, & Joannem Anglorum Reges, deque nuptiis Ludovici ipsius Philippi filii cum Blanca Castellæ Regis filia, ejusdemque Joannis nepte. Ad postremum vero Innocentius Regem magnopere adhortatur, ut iis, quæ prædictus Apostolicæ sedis legatus honori ejus, atque utilitati consulens proponeret, faciles aures daret.

XII.

(a) Lib. Vat. ib. ep. 47.

Ut vero Octaviano Card. legato omnia explorata essent, hujusmodi epistolæ exemplum transmissit, ac post laudatam ipsius prudentiam hæc jussit: (a) Monemus fraternitatem tuam, & exhortamur attentius, & per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus apud Regem ipsum interponas efficaciter partes tuas, ut super hoc monitis nostris, & consiliis acquiescat, cum sufficienter velimus ejus indemnitati cavere, & dispositionem nostram ad honorem, profectum, & gloriam ejus pertinere credamus. Octavianus enim Innocentio signi-

ficarat, licet Philippum, utpote ab Anglicanis Regibus multas sibi illatas injurias recolentem, in Imperii causa sibi adversantem reperisset, pontificiis tamen consiliis pariturum sperare, modo ejus indemnitati ab ipso Pontifice prospiceretur. Denique eidem legato mandat Innocentius, ut si res in Gallis ex sententia cederet, in Germaniam proficisceretur, quo una cum Prænestino episcopo Apostolicæ sedis legato, ex suarum præscripto litterarum res Imperii statueret, conficeretque. Insuper Joannem Anglorum Regem hortatus est, (b) ut ad Imperium consequendum nepoti sororio faveret, ac pecuniam, quam inclytæ recordationis Ricchardus ejus frater testamento reliquerat, ejusdem legatis quamprimum largiretur. Cantuariensi præterea archiepiscopo Joannem ad id cogeret, compelleretque, imperavit. (c)

Hæc inter quid sedis Apostolicæ legati egerint, refert ab eorum epistolis accipere, quæ gravioris momenti cum sint, eas prætermittere non possumus, ne officio deesse videamur. Extant igitur tam Cardinalis Prænestini episcopi, quam Philippi Apostolicæ sedis notarii, quos ab Innocentio in Germaniam missos dicebamus, accuratæ literæ continuationem ferient, quæ rerum hæc ab ipsis gestarum exactissime continentes, ac primum sibi vendicant locum, quæ Prænestinus episcopus in hæc verba ad Pontificem scripsit: (d)

Innocentio Pontifici, &c.

Beatitudinis vestrae mandatum devotione debita prosequentes, cum venissemus in Grecas, periculorum eventus, & marium dispendia fere ubique passi, venerabilem fratrem nostrum Ostiensem episcopum, & magistrum Ægidium acolytum vestrum ibidem nos contigit invenisse, quibus communicatis omnibus, quæ a vobis suscepimus in mandatis, de communi consilio magister Philippus & magister Ægidius cum vestris, & nostris literis processerunt locuturi cum Rege pro facto Ecclesie, quod novistis, & principibus ad certum locum, & terminum evocandis. Nos vero cum in Gallia partibus expectandum duceremus, domino Ostiensi similiter ad expediendum suæ legationis officium secedente, donec a vobis & ab antedictis sociis nostris responsum acciperemus, propter sæpissimas inculcationes nunciorum Romanæ Ecclesie, ne Gallis quoque nos essemus oneri, coacti sumus versus Leodium festinare, ubi tri-duo commorantes, nuncios domini Regis Othonis, & prædictorum sociorum nostrorum accepimus, nos literis pariter, & precibus urgentissime sollicitantes, ut quia negotium nullam ulterius capiebat dilationem, & mora irreparabiliter apparebat damnosa, cum omni festinatione ac-

(b) Ibid. ep. 48. Inn. apud Ang. Reg. pro Othone narrata opera. (c) lb. post eand. ep. XIII.

(d) Id. ep. 50. Legati ad Inn. lit. gestorum ase feriem continentes. * Treccas

celerare deberemus. Ceterum quia dominus Othienfis huic negotio maxime necessarius erat, directis ad eum tam Regis, quam nostris, & sociorum nostrorum literis, ut veniret, nos accepto itinere Aquasgrani Regi obviamus, congratulanti nimis de adventu nostro, & cum devotione plurima se nobis offerenti: cum quo ingressi Coloniam principes quosdam, ibidem die ipsis prefata recepimus; ad quosdam enim mandatum nostrum pervenire non potuit, quidam suscepto etiam mandato penitus accedere nequiverunt, & quidam venire noluerunt, & hoc eos noluisse deprehendimus, quia ne nostros reciperent nuncios, civitates, & domos suas clausisse feruntur, Maguntinus precipue, Spirensis, Vormatiensis: quidam præterea nuncios super eodem negotio a quibusdam principibus directi, suspensio perierunt. Hoc etiam sanctitatem vestram latere non volumus, quod si negotium dilatum fuisset, quorundam corda principum sic immutata videbantur, quod in odium Romanæ Ecclesiæ tertium procreassent, nec nobis hoc in principio ita patere potuit, sicut postea ipsorum intentio est plenius per assiduam familiaritatem comperta, etiam accepto consilio ab his, qui honorem Ecclesiæ, ac vestrum diligunt, in conspectu omnium, qui conveniant, literas vestre sanctitatis Regi, & de ipsius receptione, & approbatione cunctis exhibuimus, & eum de cætero auctoritate vestra publice denunciavimus Regem Romanorum, & semper Augustum, excommunicatis omnibus, qui se ei ducerent opponendos, quod utique tota, quæ aderat, universitas gratanter accepit, & super eo Deo, & providentiæ vestre benedictionem, & gratiarum vota persolvit.

XIV.

Sane quia factum hoc necesse erat melius solidari, aliud colloquium apud Corbejam indiximus, quo ad taxatum terminum, accedentes coram iis, qui ibidem conveniunt, eodem modo processimus, eos vero, qui se absque rationabili causa jam tertio citati absentaverant, sub pœna suspensionis, & excommunicationis iterum duximus evocandos, quos si non venerint, aut mandato nostro non obediuerint, secundum quod vobis placere novimus, auctore Domino puniemus. Ea propter ad factum hoc laudabiliter consummandum, cujus gloriosus finis æternam gloriam pariet Ecclesiæ, nomenque vestrum continuabit in ævum, supplicamus celsitudini vestre, & quantum possumus, suademus, quatenus ad stabilendum id, quod factum est, & feliciter expediendum, quod restat, secundum quod providentiæ vestre melius visum fuerit, & presentium lutores, de quorum discretionem confidimus, Fr. Quil. monachus Cisterciensis. Fr. F. canonicus Mortariensis nuncios nostri suggererunt, qui quod in literis minus est, verbo supplere poterunt,

manum consilii, & auxilii apponatis, & propositionibus adversæ partis, si accesserit, intendere non * dignemini, istud pro certo scientes, quia si soli Ecclesiæ principes, domino Regi Othoni fideliter adhaerissent, vel adhuc eidem vellent viribus, & animis adhaerere, nulla vel modica esset difficultas, in ipsius progressu negotii, finisque desideratis vestris principiis, & nostris laboribus arrideret. Hoc præterea certum sit paternitati vestre dominum Regem expositum esse, fecisseque liberaliter omnia, quæ imperastis, & facturum libenter singula, quæ vita sua comite sibi duxeritis imperanda. Ita Cardinalis legatus. Hic vero opportune reddentur, quæ de his breviter tradit in annalibus Godefridus (a): Venit etiam Coloniam circa festum Apostolorum Petri & Pauli Guido Cardinalis Prænestinis episcopus, a sede missus Apostolica, Philippum & quoslibet ejus fautores excommunicatos pronuncians, & ad determinatum diem ad colloquium omnes episcopos invitans regni Teutonici venientes, ut obedirent Othoni, ex auctoritate præcipiens Apostolica; nolentes autem obedire excommunicans. Hæc auctor, eodemque ex ipso, ut videtur, Joannes Trithemius in suo Hirsaugiensi (b) chronico; confirmantur hæc nuncupati ab Othone nunciis Apostolicis sacramenti forma, qua ille ad servanda Romanæ Ecclesiæ jura, petendos armis illius hostes, atque iudicio Pontificis in causa foederatorum Hetruriæ, & Longobardiæ acquieturum, pacemque cum Francorum Rege conciliaturum sese atrinxit: quam nos formam ex libello Vaticanæ bibliothecæ tum Romanæ Ecclesiæ jura pia Pontificis adducendæ publicæ pacis consilia illustranda, ac securam Othonis perfidiam, ob quam postea Imperio dejectus est, in luce collocandam deprompsimus.

Juramentum Othonis Regis illustris in Imperatorem Romanorum electi.

Ego Otho (c) Dei gratia Romanorum Rex & semper Augustus, tibi domino meo Innocentio Papa, tuisque successoribus & Ecclesiæ Romanæ spondeo, polliceor, promitto, & juro, quod omnes possessiones, honores, & jura Romanæ Ecclesiæ pro posse meo bona fide protegam, & servabo; possessiones autem, quas Ecclesia Romana recuperavit, liberas, & quietas tibi dimittam, & ipsam ad eas retinendas bona fide juvabo. Quas autem nondum recuperavit, adjutor ero ad recuperandum, & recuperatarum secundum posse meum ero sine fraude defensor, & quæcumque ad manus meas devenient, sine difficultate restituere procurabo. Ad has pertinet tota terra, quæ est a Radicofano usque Caperanum, exarchatus Ravennæ, Pentapolis, Marchia, ducatus Spoletanus, terra comitissæ Mat-

* dedignemini.

(a) Godefr. an. 1201.

(b) Chron. Hirsaug. eod. anno & alii.

XV. (c) Libell. vat. post ep. 75. Jusjurandum quo te Otho Rom. Pont. obstrinxit.

thildis, comitatus Brittenorum cum aliis adjacentibus terris, expressis in multis privilegiis Imperatorum a tempore Ludovici. Has omnes pro posse meo restituam, & quiete dimittam cum omni jurisdictione, districtu, & honore suo: verumtamen cum ad recipiendam coronam Imperii, vel pro necessitatibus Ecclesiæ ab Apostolica sede vocatus accessero, de mandato summi Pontificis accipiam procuraciones ab illis. Adjutor etiam ero ad retinendum & defendendum Ecclesiæ Romanæ regnum Sicilia. Tibi etiam domino meo Innocentio Papæ, & successoribus tuis omnem obedientiam & honorificentiam exhibebo, quam devoti & catholici Imperatores consueverunt sedi Apostolicæ exhibere. Stabo etiam ad consilium & arbitrium tuum de bonis consuetudinibus populo Romano servandis & exhibendis, & de negotio societatis Tusciæ, ac Lombardiæ: similiter etiam consilio tuo, & mandato parebo de pace, vel concordia facienda inter me & Philippum Regem Francorum, & si propter negotium meum Romanam Ecclesiam oportuerit incurrere guerram, subveniam ei, sicut necessitas postulaverit, in expensis. Omnia vero prædicta, tam juramento, quam scripto firmabo, cum Imperii fuerit coronam adeptus.

Actum Nuxiæ in Colonienfi diocesi anno incarnationis Verbi 1201. VI. idus junii, in presentia Philippi notarii, Aegidii acolyti & scriptoris præfati domini Papæ. Hactenus solemne Othonis exactum reditumque juramentum.

XVI. Coloniae Otho a legato confirmatus. (a) 1b. ep. 51.

Quidnam vero post promulgatam Colonienfi Othonis confirmationem apud Trajectum eodem super negotio gestum atque transactum sit, Philippus Innocentium certiore faciens, sic enarrat: (a) Post pronuntiationem excellentissimi domini Othonis, Dei & vestra gratia illustrissimi Romanorum Regis semper Augusti Colonienfi in multorum presentia solemniter celebratam, quia & nobis, & domino Colonienfi episcopo, & aliis, qui de consilio noscerant, videbatur quasi medicum profecisse, nisi matrimonii negotium, quod inter eundem Regem illustrem, & nobilem virum Trajecti eadem confirmatio simili pompa repetita. per vigilantiam nostram & sollicitudinem compleretur; accessimus & dominus Prænestinis, & ego apud Trajectum super Mosam; ubi multorum principum, comitum, baronum, & nobilium ex remotis partibus multitudine congregata, pronuntiatio illa, quæ Colonienfi solemniter facta fuerat, ibidem fuit fere solemniter repetita, & dispensatione præmissa, per juramenta nobilium ex utraque parte matrimonii fuit negotium confirmatum. Ex tunc autem præfatus dux, qui cum domino Rege non æquis passibus ambulabat, ita per gratiam Dei & merita vestra fuit in dilectione ipsius, & benevolentia solidatus, ut & filium suum

* in

Regem ipsum assumpserit, & negotium Imperii apud quoslibet esse proprium, sub voce præconis protestetur dicens: Quicumque me diligit, & meus esse voluerit consanguineus & amicus, in hujus mihi totis viribus articulo necessitatis assistat, ita quod ex hoc Delos & Gebren. comites viri nobilissimi, & potentes, qui nobis se manifestissime opponebant, & partem Suevi totis viribus tuebantur, incontinenti, ubi eis innotuit de hoc verbo, ad mandatum domini Regis, & beneplacitum sunt reversi.

Fecit etiam præfatus dux edictum generale per totam terram suæ jurisdictioni subiectam, in quacunque domo duo, tres, quatuor, quinque, aut sex homines essent, uno tantum relicto, reliqui secum egredierentur ad pugnam. Omnes etiam amicos suos & consanguineos invitavit ad bellum, in quod, sicut publice dicitur, dominus Rex tam cum duce, quam cum domino Colonienfi & comite Palatino fratre suo, qui in omnibus potior pars consilii Regis, & consilii nostri semper existit, & aliis episcopis, comitibus, & magnatibus terræ in expeditionem producet centum millia armatorum, nec creditur quod eis aliquis resistere valeat, sed dumtaxat omnipotens Deus, a quo factum est istud, quod in oculis omnium est mirabile Aegyptiorum illorum, Suevorum videlicet, castra respiciat, & ea deiciat in profundum, & partis dexterae justitiam, causam scilicet sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ tueatur. Nam de Suevo, ut verum fatear, sicut testis est Deus, mentio non habetur, nisi quod aliquando adscitis aliquibus episcopis, quos potest difficulter habere, Vormatiensi videlicet, Spirensi & cancellario suo, Lantgravo etiam & quibusdam comitibus, qui cum eo non ambulant recto corde. Nam dux Bohemæ potior pars auxilii sui, & dominus Argentinenfis, ac plures de superioribus nobiscum sunt, per illius gratiam, qui recte cuncta disponit. Conqueritur autem de vobis, idem dux Sueviæ, de Romana Ecclesia coram ipsis dicens, quod ea sola ratione invehimini contra ipsum, quia sine licentia vestra voluerit imperare, eos intelligere faciens, quod ex hoc deperit libertas eorum, & nemo præter voluntatem Romani Pontificis non poterit imperare, sed sicut per illos, qui in consilio sunt ipsius, frequenter accepimus, nullo modo per Dei gratiam nec proficit, nec profecit, nec potest exercitum congregare. Ceterum dominus Prænestinis, & ego cum magistro Aegidio in itinere sumus, Bingam, quæ civitas est prope Maguntiam accedendi, ubi credimus Maguntinum, Vormatiensem, multos comites, & barones ad mandatum sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, & vestrum, & ad domini Regis servitium facile per amicos nostros inducere, nec laborare desistimus, nec etiam desistemus, donec negotium

Dux Brabantie ad partes Othonis se confert.

Dux Bohemæ ad Ottonem desinit.

ium Ecclesie & Imperii, Deo propitio, feliciter consummatur. Quidquid autem profecerimus apud istos, processum etiam hujus negotii per ordinem cito per alias literas vobis intimare curabo. Vestrum igitur est in Lombardiam honorabiles nuncios, & literas destinare, ut sicut in Alemannia, ita & ibi negotium Ecclesie, & Imperii procuretur. Huc usque Philippi legati epistola. At non solum ii tum ad Innocentium scribere, sed Otho quoque Rex hasce literas omnibus officii & obsequii significationibus rescriptas eidem Pontifici misit (a).

(a) lb. ep. 52.

Reverendissimo in Christo patri & domino charissimo Innocentio Dei gratia summo Pontifici, & universali Papae, Otho eadem gratia Romanorum Rex, & semper Augustus debitam devotionem, & fidelem subjectionem.

XVII.
Othonis
literæ ad
Innoc.

Primitias nostrae promotionis & beneficia paternitatis vestrae mente sollicita recolentes, & attribuentes benignitatis vestrae beneficio totum, quod dignitati aut viribus accrevit, vel in posterum accrescere poterit, tam devotas quam uberes sanctitati vestrae gratiarum referimus actiones, quia in boni principii proposito perseverare dignati estis & illud per venerabilem patrem nostrum Prænestinum episcopum laudabiliter consummare; quod ad Deum tantum, & ad prosecutionem mandati vestri, suo respectu habito, ita prudenter & circumspicte in iis, quae legationis suae ministerio expedienda erant, se gessit, quod licet factum nostrum nimis implicitum in suo ingressu repererit, Deo & orationum vestrarum suffragio sic per opera studiorum suorum effecit, quod promotionem nostram ex parte maxima solidavit. Siffridum deinde Maguntinum, & Haug. Leodiensem electos ipsi commendat, quod pro Cameracensi proximis literis praestitit (b) ista ad calcem addendo: Nec miretur sanctitas vestra, si totam seriem facti praesenti pagina non inseruimus; in proximo enim concedente Domino, qui vos plane super omnia instruant, solemnes nuncios ad pedes vestros duximus destinandos. Ceterum de Othonis nunciis ad Apostolicam sedem missis meminit Innocentius ad eundem.

(b) lb. ep. 53.

(c) lb. ep. 54.

Othonem postea haec scribens (c): Ut autem (inquit) celsitudini tuae plenius pateat Apostolica constantia firmitatis, & de ipso non possis in posterum aliquatenus dubitare, quid nuper apud nos, & a nobis sit gestum, qualiter responsum quorundam principum nunciis, serenitati tuae venerabilis frater noster archiepiscopus Maguntinus, & nuncii tui plenius intimabunt.

XVIII.

Igitur acceptis Othonis literis Innocentius episcopo Prænestino Apostolicae sedis legato, & magistro Philippo notario, & Acolyto suo primum rescribens, (d) eos laudibus ornat, tum quia nec rebus

(d) lb. ep. 55.

parcendo, nec personis, ut ait, indulgendo, inuncto sibi muneri diligenter incumberent, & quia, ne qui forent oneri, cum Apostolo & abundare scirent, & penuriam pati. Quid autem eis praeeperit, ipsum refert Pontificem audire: Cum ad publicationem super eodem negotio faciendam solemniter processeritis, districte vobis per Apostolica scripta mandamus, atque praecipimus, quatenus efficaciter insistentes incepto principes, qui Regi favent, eidem in dilectione, ac devotione ipsius fortius radicetis, & ad idem alios prudenter, & efficaciter inducat. Ut autem os iniqua loquentium penitus obstruatur, nec praevalent maledicta quorundam, qui nos asserunt libertatem electionis adimere principibus voluisse, in auribus omnium verbis, & scriptis saepius inculcatis, quod libertati eorum in hoc facto detulimus, & illam eam duximus observandam. Non enim nos personam elegimus, sed electo ab eorum parte maiori, qui vocem habere in Imperatoris electione noscuntur, & ubi debuit, & a quo debuit, coronato favorem praestitimus, & praestamus, cum Apostolica sedes illum in Imperatorem debeat coronare, qui rite fuerit coronatus in Regem. In eo quoque stamus pro principum libertate, quod ei favorem penitus denegamus, qui sibi jure successionis Imperium nittitur vindicare: videretur enim Imperium non ex principum electione conferri, sed sanguinis successione deberi, si prout olim patri filius, sic nunc fratri frater, vel natus patri nullo succederet mediante. Frustra ergo bene facta depravant, quae falso nos impugnare confingunt, * quam defendimus * quia potius libertatem, sicut facti evidentia manifestat. Et infra: In ferendis autem sententiis, praesertim excommunicationis, & depositionis in magnas personas cum non deceat, nec expediat totam distractionem ecclesiasticam pariter exercere, vos volumus, & mandamus cum multa procedere gravitate non ut irapunitam rebellium contumaciam dimittatis, sed ut quod ligandum fuit, tanto ligetur fortius, quanto nervus ad hoc fuit fortior exquisitus.

XIX.

Deinde de Maguntino archiepiscopo pauca ista subiicit: Quod autem de venerabili fratre nostro archiepiscopo Maguntino, tu frater episcopo secundum formam mandati nostri fecisti, gratum & ratum nos noveris habuisse. Illustrantur haec subobscuriora iis, quae Otho ad Pontificem ipsum scripsit. (e) Ait enim Prænestinum episcopum Siffrido electo Maguntinae ecclesiae administrationem concessisse; verum non solum administratione illum auxit Cardinalis legatus, sed primo presbyterum, deinde archiepiscopum consecravit, ut Innocentii litera sequenti anno datae testantur, (f) idemque tradit Godefridus, (g) additque ipsum Siffridum cum

(e) lb. ep. 52.
(f) Inn. l. 5. ep. 14. quae etiam habetur C. bon. mem. ext. de electi.
(g) God. in annal. ano. 1201.

commendatitiis Cardinalis, Othonisque literis Romam profectum, accepto a Pontifice pallio confirmatum esse, quod in Hirsaugiensi (a) etiam chronico asseritur; at de pallio infra. De ipsius autem in urbem adventu quid Innocentius dicat, paulo ante audivimus; sed ut eo revocetur, unde deflexit oratio, eadem epistola Innocentius de victoriis a comite Brenensi de Diupuldo, caeterisque Marcualdi fautoribus reportatis legatos certiores facit, cujus verba infra reddemus, ac postremo subicit: De urbe quoque scire vos volumus, quod eam per Dei gratiam ad beneplacitum nostrum habemus, &c. Datum Anagninae.

(a) Triv. Hirsaug. chron. ad ann.

Ubi scripta etiam epistola, quam ad Othonem reddidit hoc titulum insignitam: Illustri Regi Othoni in Romanorum Imperatore electo. Ipsum itaque adhortatur, ut spem maxime in eo constituat, qui deponit de sede potentes, & humiles exaltat, divinam opem, quam expertus erat hactenus, sibi defuturam ne minimum quidem dubitaret, monetque ne tenere sese periculum offerat: Ceterum licet in te strenuitatis virtutem plurimum commendemus, quia tamen audacia nonnunquam in principe solet esse damnosa, si per sonam suam exponat improvide periculis & fortunae, sicut nuper fuisset expertus, nisi tibi manus Domini assistisset, persona tuae sollicitudine studeas praecavere. Ita Innocentius; sed quodnam fuerit ejusmodi Othonis periculum, non prodit; fortasse esse potuit, quod Albertus Stadenensis abbas notat, (b) iniquis Philippum, & Othonem vires suas hoc anno circa Mosellam contulisse. Anagninae praeterea dum moraretur Innocentius, Colonensem archiepiscopum, ne ab Othone descisceret, (c) impense cohortatus est, quod & sequenti anno iterum, (d) ac tertio (e) praestitit. Adolphus defectionem quasi praesagiens prudentissimus Pontifex, eam rationibus, consiliis, ac monitis occupare, atque antevertere nisus est; verum quod infra dicitur, actum egit. (f) Haec pro Othone tunc temporis gesta.

(b) Abb. Stad. in chron.

(c) Cit. lib. ep. 54.
(d) lb. ep. 66.
(e) lb. ep. 79.

(f) Anno 1203. XX.

Verum haud defuere principes, qui a Philippo starent, ac non solum in Germania armis, quae praetermittimus, sed & literis etiam atque officiis, querelis ac legationibus graviter admodum, vehementerque apud Romanum Pontificem aegerent: id primum Germani quidam episcopi, & principes praestiterunt, quorum nunc inscriptiones literarum audies; ignore lector, si in iis diutius moramur, neque enim par est silentio res tantas diffimulare. Extant ergo Germanorum quorundam principum liberiores, atque ardentis ad Innocentium datae literae, quibus Philippum de Imperio dejectum falso conqueruntur.

Ann. Eccl. Tom. XX.

Sanctissimo (g) patri, & domino Innocentio sacrosanctae Romanae sedis summo Pontifici universali Dei gratia Magdeburgensis, Bremensis archiepiscopi Vormattensis, Pataviensis, Ratisponensis, Constantiensis, Augustensis, Ekstadenensis, Havelbergensis, Brandeburgensis, Misnensis, Nuemburgensis episcopi, Babenbergensis electus Fuldenensis, Herseveldensis, Campidonensis abbatibus; Rex Bohemiae, dux Zaringiae, & rector Burgundiae, dux Saxoniae, dux Austriae ac Stiriae, dux Aleraniae, Turingiae Lantgravius, marchio Moraviae orientalis, Alesensis, Brandeburgensis, marchiones de Orlamunda de Sumfenberch, de Brenen. de Vovitin. comites salutem & debitam in Christo reverentiam.

(g) Cit. lib. bell. ep. 60. Plurium principum. ad Pont. literæ in Philippi Suevi gratiam.

Extimare non valet ratio, nec rudis simplicitas hoc potest credere, ut inde juris cuiusque surgat turbatio, ubi juris soliditas permansit hactenus inconvulsa, quis tam duri etiam, tamque perversti sensus extimet, ut inde emanet superstitio, ubi quiescere debet sanctitas, divina etiam ordinatione, non humano iudicio pie, & salubriter est provisum, ut in urbe Romana, ubi olim erat caput superstitionis, illic quiesceret caput sanctitatis, & suppliciter est omnibus orandum, ut ad extremitatem non attrahatur principium, ne Omega dicatur revolasse ad Alpha. Non ergo sacrosanctae Romanae sedis sanctitas, & cuncta pie fovens paternitas hoc sentire ullo modo vos permittit, ea, quae juri dissona, & honestati contraria a Domino Prænestino vestrae sanctitatis, ut ipse asserit, legato, in Romanorum Regis electione sunt indecenter nimium perpetrata, ut de vestrae mirae prudentiae prodierint conscientia, nec sanctissimam sancti coetus Cardinalium credimus huc conniventiam accessisse. Quis enim huic similem audivit audaciam? quis verus accedere potest testis, fore hactenus sic praesumptum, cum nec hoc testetur fabula, nec affirmet res gesta, nec cujusque hoc codicis asseveret series? Quamvis acerbo, infensoque forent animo, Romanum tamen Pontificem, atque Apostolicam sedem consuetae gloriae titulis ornant: eos namque praetermittere apud catholicos religio fuit; id autem annotare voluimus, quo impudens, ac blasphemum recentioris politici Romanae Ecclesiae infensissimi hostis audacia retundatur. Unus enim ex iis, de quibus scriptum est: Posuerunt in caelum os suum, & lingua eorum transivit in terra; quem admodum divini spiritus opera blasphemio ore, ita Christi vicarii dignitatem laceravit.

Verum ad principum literas, unde aberravit oratio, revertamur: Ubinam agistis, o summi Pontifices, ubi audistis sancti patres totius Ecclesiae Cardinales antecessores vestros, vel eorum missos Roma-

XXI.

horum Regum se electionibus immiscuisse, sic ut vel electorum personam gererent, vel cognitores electionis vires trutinarent? respondendi instantiam vos credimus non habere. Quid ad hæc Innocentius, paulo post audiemus; addunt: In Romanorum enim electione Pontificum hoc erat Imperiali diademati reservatum, ut eam Romanorum Imperatoris auctoritate non accommodata ullatenus fieri non liceret. Verum, ut Cardinalis Baronius pluribus ostendit, tyrannice id sibi principes, Ecclesia Dei in servitutem redacta, arrogarant, quam postea S. Henricus primus æqui amantissimus Imperator in pristinam libertatem vindicavit, constitutione edita, de qua Germani principes dicere pergunt: Imperialis vero magnificentia, quæ cultum Dei semper ampliare studuit, & ejus Ecclesiam privilegiorum specialitate decorare curavit, hunc honoris titulum Dei Ecclesie reverenter remisit (quin restituit) quod constitutio primi Henrici evidenter explanat, cujus series hæc est, ut nullas missorum nostrorum cujuscunque impeditio argumentum in electione Romani Pontificis componere audeat, omnino prohibemus. Extant hæc verba in privilegio, quod idem princeps Romanæ Ecclesie confirmavit, & Baronius (a) ex autographo in arce S. Angeli assertato typis commisit. Sed rursus ad epistolam.

(a) Baron.
10. II. an.
1104.
XXII.
Querelæ
fautorum
Philippi
adversus
Pontif.

Si laicalis simplicitas bonum, quod de jure habuit, reverenter contempsit, Sanctitas pontificalis ad bonum, quod nunquam habuit, quomodo manum ponit? sed cum vestra sanctæ curiæ tanquam piæ matris nos tangat opprobrium, cum ad Romani Imperii sinu astricti titulum, ejus injuriam cogimur non tacere. Vobis ergo superscriptorum principum cum dolore aperit universitas, quod Prænestinum episcopus in Romani Regis electione contra omnem juris ordinem se ingessit, nec videre possumus, cujus personam inculpabiliter gerat: gerit enim vel personam electoris, vel personam cognitoris. Si electoris, quomodo quæsit oportunitatem, qualiter arbitris absentibus mendacio veritatem, & crimine virtutem mutaret? quomodo enim ea pars principum, quam numerus ampliat, quam dignitas effert, injuste nimium est contempta? Et si cognitoris, hanc gestare non potuit: Romanorum enim Regis electio si in se scissa fuerit, non est superior iudex, cujus ipsa sententia integranda, sed eligentium voluntate spontanea contuenda; mediator enim Dei, & hominum homo Christus Jesus actibus propriis, & dignitatibus distinctis officia potestatis utriusque discrevit, ut & Deo militans minime se negotiis implicaret secularibus, ac vicissim non ille rebus divinis præsidere videretur, qui esset negotiis secularibus implicatus (Si hi principes superioribus verbis

innuere velint summum Pontificem certis justis occasionibus ab uno principe in alium Imperia, ac regna traducere non posse, eos pluribus locis Baronius, tum Perronius, alique confutarunt.) Sed si vos iudicem confiteamini, factum hoc excusationem habere non potest: vestrum enim in vos possumus exercere gladium, quia absente alia parte, sententia a iudice dicta nullam habeat firmitatem. Quid ergo prædicti Prænestini sententiam in Othonem firmare potuit, cum nihil ante in eo factum sit? nam quid erit, aut quas vires habere poterit, quod ab iis sit, quos tenuior compefcit numerus, quo minor comitatur auctoritas, quod partis alterius reddidit absentia vitiosum? Contra eum ergo, qui talia operatus est minus decetia, vester se rigor exerceat, sit in eum tantum pie sæviens disciplina. Vobis enim pater sanctissime insinuare decrevimus, quia electionis nostræ vota in serenissimum dominum nostrum Philippum Romanorum Regem, & semper Augustum una voce, uno consensu contulimus: hoc spondentes, hoc firmiter promittentes, quod a vestra, & Romanæ sedis obedientia non recedet, & eum Deo, & vobis sua devotio reddet acceptum, & filialis eum timor imbuet, & defensoris eum strenuitas commendabit. Unde petimus, ut veniente tempore, & loco, sicut nostri officii est, unctionis ipsi beneficium non negetis.

Hæc asperiore animo Philippi fautores ad Innocentium Pontificem, qui inania ejusmodi argumenta validissimis rationibus refellit, data ad Zaringiæ ducem gravissima epistola, cujus pars inferitur juri canonico, extra de electionibus. (b)

Nobili viro duci Zaringiæ.
Venerabilem fratrem nostrum Saltzburgersem archiepiscopum, & dilectum filium abbatem de Salen, (c) & nobilem virum marchionem orientalem quorundam principum nuncios ad sedem Apostolicam destinat benignè recepimus, & eis benevolam duximus audientiam indulgentiam. Eberhardum ex Brixienfi episcopo Salisburgensem electum archiepisc. Romam venisse Salisburgense, ut vidimus, testatur chronicon. Literas quoque, quas per eos quidam nobis principes destinarunt, diligentius perlegi fecimus, & quæ continebantur, in eis notavimus universa: inter cætera vero, quæ dicti principes per eandem nobis literas intimarunt, hac præcipue objectione sunt usi dicentes, quod venerabilis frater noster Prænestinus episcopus, Apostolicæ sedis legatus, aut electoris gestit, aut cognitoris personam. Si electoris in alienam messem miserat falcem suam, & electioni se ingerens, principum derogaverat dignitati. Si cognitoris, absente altera partium videtur perperam processisse, cum citata non fuerit, & ideo non debuit

XXIII.

(b) C. venerabilem
extr. de
elect.
(c) Inn. 6.
ad. eod. ep.
61.

Germanorum princip. Phil. faventium querelæ refutantur.

contumax judicari. Verum nos qui secundum Apostolicæ servitutis officium, sumus singulis in justitia debitores, sicut justitiam nostram ab aliis nolumus usurpari, sic jus principum nobis nolumus vendicare, unde illis principibus jus, & potestatem eligendi Regem in Imperatorem postmodum promovendum recognoscimus, ut debemus, ad quos de jure, ac antiqua consuetudine noscitur pertinere; præsertim cum ad eos jus & potestas hujusmodi ab Apostolica sede provenit, quæ Romanum Imperium in personam magnifici Caroli a Græcis transtulit in Germanos, sed & Principes recognoscere debent, & utique recognoscunt, quod jus, & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promovendi eam ad Imperium ad nos spectat, qui eam inungimus, consecramus, & coronamus. Est enim regulariter, & generaliter observatum, ut ad eum examinatio personæ pertineat, ad quem impositio manus spectat. Nunquid enim, si principes non solum in discordia, sed etiam in concordia sacrilegum quemcumque, vel excommunicatum in Regem, tyrannum, vel factum hæreticum eligerent, aut paganus, nos inungere, consecrare, ac coronare hominem hujusmodi debemus? absit omnino. Objectioni ergo principum respondentis asserimus, & adicimus, quod legatus noster episcopus Prænestinus, nec electoris gestit personam, juxta quod nobis per literas suas, quidam principum opponebant, utpote qui nec fecit aliquem eligi, nec elegit, & sic electioni se nequaquam ingessit; nec cognitoris personam exhibuit, cum neutrius electionem, quoad factum eligentium, confirmandam duxerit, aut etiam infirmandam, & sic jus sibi principum nullatenus usurparit, aut venerit contra illud. Exercuit autem denunciatoris officium, quia personam ducis ejusdem denunciavit indignam, & personam regis ipsius denunciavit idoneam, quod Imperium obtinendum, non tam propter studia eligentium, quam propter merita electorum, quamvis plures ex illis, qui eligendi Regem in Imperatorem promovendum, de jure, ac consuetudine obtinent potestatem consensisse: dicantur in ipsum Regem Othonem, & ex eo quod fautores Ph. absentibus aliis, & * contentis ipsum eligere præsumperunt, patet eos perperam processisse, cum explorati sit juris, quod electioni plus consensus unius, quam contradictio multorum obsistat. Unde quia privilegium meruerunt amittere, qui permisi sibi abusi sunt potestate, videri non immerito potest, quod injuria hujusmodi non obstante ceteri uti potuerunt jure suo, & quoniam dux prædictus nec ubi debuit, nec a quo debuit coronari, & unctionem accepit, memoratus vero Rex, & ubi debuit, videlicet Aquisgrani, & a quo debuit, scilicet a venerabili fratre nostro Colonienfi archiepiscopo recepit utrumque, nos utique, non Philippum, sed Othonem reputamus, & nominamus Regem, justitia exigente, in reprobatione vero præfati Philippi ducis Sueviæ propter manifesta impedimenta personæ, non accusatione, sed condemnatione potius fuit opus, quia non accusatione, sed condemnatione indigent manifesta.

* contemptis

Quod autem in electione vota principum dividuntur, post admonitionem, & expectationem alteri partium favere possumus, maxime postquam a nobis unctio, & consecratio, & coronatio postulantur, sicut utraque pars a nobis multoties postulavit, ex jure patet pariter, & exemplo. Nunquid enim si principes admoniti & expectati, vel si non potuerint, vel noluerint convenire, Apostolica sedes advocato, & defensore carebit, eorumque culpa ipsi redundabit in panam? Sciunt autem principes, & tua nobilitas non ignorat, quod cum Lotharius, & Conradus in discordia fuissent electi, Romanus Pontifex Lotharium coronavit, & Imperium obtinuit coronatus, eodem Conrado tunc demum ad ejus gratiam redeunte. Nos ergo per nuncios principum memoratorum eos duximus commonendos, ut sicut nos a juris ipsorum cessamus injuria, sic ipsi contra jus nostrum se nequaquam injuriosos ostendant, sed a duce præfato, justo quidem a nobis iudicio reprobato recedant, & præfato Regi Othoni non abnuant adhaerere, nisi tunc demum contra personam, vel factum legitimum quid ab eis objectum fuerit, & ostensum: sunt enim notoria impedimenta ducis Sueviæ, scilicet excommunicatio publica, perjurium manifestum, & persecutio divulgata, quam progenitores ejus, & ipse præsumperunt in Apostolicam sedem, & alias ecclesias exercere. Repetit, quæ in hac sententiam ex eodem Pontifice recitavimus; deinde sic pergit: Utrum vero dictum juramentum licitum fuit, an illicitum, & ideo servandum, an non servandum extiterit, nemo sanæ mentis ignorat ad nostrum iudicium pertinere. Quod autem Philippus de genere persecutorum existat, principes non credimus dubitare, cum Henricus, &c. graves principum Suevorum in Ecclesiam, persecutiones recenseret, quas omnibus notatas esse ait; addit infra: Insuper si supra dictus dux, quod absit, Imperium obtineret, libertas principum in electione periret, & Imperii obtinendi de cætero cæteris fiducia tolleretur. Nam si prout olim Fridericus Conrado, & Henricus postmodum Friderico, sic nunc, vel Fridericus Philippo, vel Philippus Henrico succederet, videretur Imperium non ex electione sed ex successione deberi. Præterea cum multi principum ex Imperio æque sint nobiles, & potentes, in eorum præjudicium redundaret, si non nisi de domo ducum Sueviæ

XXIV.

con-

via videretur aliquis ad Imperium assumendus. Cum ergo nos flecti a nostro proposito nulla penitus occasione possimus, sed in eo potius firmissime persistamus, & tu nobis sepe per literas tuas duxeris suggerendum, ut eidem duci nullatenus faveremus, nobilitatem tuam monemus, & exhortamur in Domino, & per Apostolica scripta mandamus, quatenus sicut de gratia nostra confidis, & nos de tua devotione speramus de cetero, a praefato duce Philippo recedas omnino, non obstante juramento, si quod ei ratione regni fecisti, eum eo quantum ad Imperium obtinendum reprobato juramentum huiusmodi non debeat observari. Praedicto vero Regi Othoni, quem nos, concedente Domino, ad coronam Imperii disponimus evocare, patenter adhaereas, & potenter, ut cum ei ad commonitionem nostram adhaeris, inter primos gratiam, & benevolentiam ejus obtinere praecipue merearis, ad quod nos pro tua nobilitatis amore dabimus operam efficacem. Datum Laterani. Huc usque Innocentius Papa, deque his omnibus Othonem (a) fecit certiorum. Adversabatur etiam Othoni Francorum Rex, cum quo inimicitias gerebat, si-bique imminens periculum disicere subdebat. Quare Suevum in gratiam Innocentii adducere conabatur, deque Pontifice, quod etiam ante vidimus, ob defensas, auctasque Othonis partes querebatur.

(a) lb. ep.
64.

Sanctissimo patri, & domino Dei gratia summo Pontifici Philippo eadem gratia Francorum Rex salutem, & tam debitam, quam devotam in Christo reverentiam.

XXV.
(b) lb. ep.
62.

Miramur plurimum ex eo, quod vos Regem Othonem, (b) qui sicut vestra novit paternitas, minus legitime electus est, tam per nuncios, quam per legatos vestros modis omnibus in Imperatorem nitimini promoveri, praesertim cum ipse, & omne genus suum regno Francorum manifesti semper extiterint inimici. Praeterea mirandum est, quod cum pluries nobis per literas vestras mandaveritis, quod vos & honorem nostrum, necnon & regni nostri proficuum plurimum affectetis, vos hominem, & ejus sequaces nobis, & nostro regno inimicos super caput nostrum nitimini imponere, & in Imperium promovere, quamvis regnum Francorum id erga sanctitatem vestram, vel Ecclesiam Romanam nunquam meruerit. Veruntamen vestra noscat sanctitas, quod huiusmodi promotio, quam non considerata ratione intenditis facere, non tantum in injuriam regni Francorum; verum etiam in omnium Regum catholicorum ignominiam noscitur redundare. Praeterea gravamina, quae vos nobis irrogastis, aequanimiter sustinimus; ista vero, quae ad detrimentum nostri, & regni nostri exheredationem manifeste imminere videmus, nullatenus pate-

romur. Quod si in huiusmodi proposito vestro volueritis perseverare, nos ad id competens consilium pro loco, & tempore conabimur adhibere. Insuper multoties vobis mandavimus, & adhuc mandamus, quod si forte de Rege Philippo timetis, ne aliquid contra Romanam Ecclesiam velit in posterum machinari, si ipsum in Imperatorem contigerit promoveri, sciatis, quod nos de nobis, & de ipso, & pro ipso vobis competentem cautionem super istis parati sumus prestare, quod si nostro consilio super iis nollet acquiescere, auxilium nostrum, & consilium eidem Philippo penitus denegaremus; immo potius ei nocumentum inferremus. Super praedictis autem charissimo consanguineo nostro marchioni Montisferrati ex parte nostra indubitanter credatis. Gallias enim in periculum adduci pertimescebat.

Graves erant Francorum Regis querelae, utque eventus docuit, iustissimae, ingruenti vero malo mederi se arbitrabatur Innocentius, si utrumque principem arctiori amicitiae foedere conjungeret, atque odia diligentia sua extingueret: quare ab Othone, antequam ipsius electionem approbaret, legatorum opera exegit, ut iurejurando se devinciret ex consilio, ac sententia Pontificis pacem cum Francorum Rege initurum, redditisque Philippo Franco literis, (c) quid pro Galliarum fovenda pace egisset cum Othone, certiorum fecit, utque cum ipso foedus coiret, est adhortatus.

XXVI.

Philippo illustri Regi Francorum.

Miramur non modicum, & turbamur, quod unquam de nobis regia serenitas cogitavit, quod super caput ejus, & regni Francorum vellemus imponere hominem inimicum, cum quantumcumque charissimum in Christo filium nostrum illustrem Regem Othonem in Romanorum Imperatorem electum in Domino diligamus, quantumcumque ad exaltationem intendamus Imperii, plus tamen circa te nostrae vigeat dilectionis affectus, & incrementum regni Francorum ardentius affectemus, maxime te regnante, quem scimus in devotione sedis Apostolicae solidatum, utpote in qua illustri memoriae Ludovico Regi Francorum patri tuo hereditario jure velut in regno succedas; unde inter ceteros Reges catholicos, & principes Christianos serenitatem tuam praerogativa dilectionis amplectimur, & ad ea quae honorem tuum, & incrementum regni Francorum respiciunt, propensius aspiramus, utpote in cujus exaltatione exaltari credimus Apostolicam sedem, & in cujus depressione, quod absit, ipsam deprimi crederemus. Quod autem personam nobilis viri Philippi ducis Sueviae reprobendam duximus quoad Imperium obtinendum, regalis excellentia non miretur, cum impedimenta eidem obstantia sint quasi o-

(c) lb. ep.
63.

mnibus manifesta, & nulla possint tergiversatione celari, videlicet excommunicatio publica, perjurium manifestum, & persecutio divulgata, quam progenitores ejus, & ipse praesumpserunt in Apostolicam sedem & alias ecclesias exercere: fuit enim, &c. In eundem modum, ut in ea, quae scribitur duci Zaringiae usque pervenisse. (Perpendant Christiani principes, quantum rebus suis perniciem afferant, qui Ecclesiae violant majestatem, dum se iis honoribus indignos exhibent, qui a Pontificum auctoritate pendunt.) Ipse quoque Philippus degenerare se credens, si minus peperam ageret, quam egerant patres ejus, & ejus mensuram in malitia non impleret, in Apostolicae sedis persecutione sua promotionis primitias execravit dum terra illa, quam pater ejus, & frater occupaverant, non contentus, ad aliud patrimonium beati Petri, quod pacifice praedecessores nostri possederant, manus violentas extendit, & ducem Sueviae, ac Campaniae scribere se praesumpsit, asserens, quod usque ad portas Urbis ita quod in trans Tyberim, etiam ducatus acceperat potestatem: unde propter hoc a praedicto praedecessore nostro post frequentem commonitionem fuit excommunicationis sententia innodatus. Qualiter igitur Ecclesiam Romanam defenderet, qui in ejus delectatur offensa? qualiter eam tueretur ab aliis, qui a seipso eam noluit esse tutam? Praeterea si dux ipse, quod absit, Imperium obtineret, &c. In eundem modum, ut duci Zaringiae usque assumendus. Ceterum regia celsitudinis literae continebant, quod ne quid contra Romanam Ecclesiam Philippus machinaretur, in posterum de te pariter, & de ipso, & pro ipso nobis paratus eras competenti cautione cavere: sed qualiter illius possemus credere cautioni, qui eorum tam moribus, quam sanguine se exhibet successorem, qui cautiones per seipsum interdum, & per principes suos praedecessoribus nostris aliquando praestitas non servarunt, nisi forte cum opportunitatem non habuere nocendi. Quod autem eidem Regi Othoni favorem nostrum, & Apostolicae sedis gratiam praestitimus, & praestamus, ea praecipue factum noveris ratione, quod cum duo simul Imperatores esse non possint, & reprobato praedicto duce Sueviae, per nos creare tertium non possemus, personam Regis ejusdem ad reprimendam reprobati malitiam nos oportuit approbare, tutius reputantes ante tempus occurrere, quam remedium post causam querere vulneratam. In approbatione vero, immo ante approbationem Regis ipsius, tam regia serenitatis, quam regni Francorum memoros nos noveris extitisse, cum ab eo tam per scripturam suam, quam per proprium juramentum sufficientem receperimus cautionem, ut super facto tuo consiliis nostris, & monitis acquiescat. Praeterea cum cha-

XXVII.

rissimo in Christo filio nostro Ludovico primogenito tuo qui in regnum tibi, Domino faciente, succedet, proxima affinitatis vinculo sit astrictus, & multis principibus tam consanguineis, quam affinitibus tuis, tum consanguinitate, tum affinitate conjunctus existat, promotionem ejus regno Francorum credimus expedire. Nec est de facili praesumendum, quod pro charissimo in Christo filio nostro Joanne Rege Anglorum illustri celsitudini regiae aliquando se opponat, cum in suis necessitatibus eum sibi non senserit adiutorem, quare teneatur eum contra celsitudinem tuam in suis negotiis adjuvare, praesertim ex favore tuo senserit se juvari. Verum praeter alias cautiones, quas poteris ab illo recipere, Ecclesia Romana tam te, quam regnum tuum semper faciet ab ipso securum, & ei, si (quod non credimus) malignari forte praesumpserit, juxta officii nostri debitum se opponet, usque adeo enim regni Francorum diligimus libertatem, ut non solummodo contra eum, sed contra omnem hominem, qui illud molestare praesumeret, pro ejus immunitate staremus, & ejus defenderemus pro viribus dignitatem.

Sunt aliae rationes, quae serenitatem tuam a favore Philippi retrahere satis debent, & ad Regis Othonis auxilium invitare. Nosti enim, quod si Philippus, quod absit, Imperium obtineret, saltem occasione nepotis, cujus curam sibi vellet ratione sanguinis vendicare, regnum Siciliae occuparet, quod nunc quoque per satellites suos invadere, sed in vacuum, machinatur; quod si super hoc compleret, quod avertat Dominus, votum suum, cum Imperium ei virorum vires, regnum autem divitiarum copiam ministraret, in superbiam jam elatus aliud cogitaret, & regnum Francorum sibi disponderet subjugare, sicut olim obtento regno praedicto disposuerat frater ejus Imperator Henricus, affirmans, quod te de cetero ad fidelitatem sibi compelleret exhibendam. Ad audientiam quoque tuam credimus pervenisse, quod serenitati tuae in Lombardia paravit insidias de ultramarinis partibus redeunti. Cum ergo Dominus te de manu querentis tuam animam liberavit, debes totis viribus praecavere, ne te in priorem necessitatem inducas, neve frustra coneris reddere tigridem mansuetam; unde tutius credimus, ut eum cadere patiaris qui si staret, statui tuo proposito fratrum non immemor invideret, & alieno eum ictu prosternas, vel saltem prosterni permittas, quem, si subsisteret, & Imperii monarchiam obtineret, non posses sine multo gravamine sustinere.

XXVIII.

Potes autem per Regem Othonem, & hostem illum deicere, & ab eo nunc talia obtinere, quae non posses ab ipso, postquam plenius invalesceret, impetrare. Unde festinatione credimus opus esse, cum ad pro-

XXIX.

motiorem ejus via sit paratissima, & aperta. Ad hoc serenitatem tuam nolumus ignorare, quod super imperii Romani negotio quicquid nobiscum fecerit & pro nobis, ratum permanebit, & firmum: si quid autem faceret, & maxime contra nos quam utilitatem, & stabilitatem posset habere, circumspectio regalis advertat. Præterea sicut damnosum reputares & grave, si Romanus Pontifex contra regnum Francorum cuique & maxime Imperatori fuisset; ita grave nobis existeret, & molestum, si Rex Francorum cuique contra Romanam Ecclesiam præsertim super imperio Romano fuisset. Absit igitur, ut vel regnum Francorum deserat unquam Romanam Ecclesiam, vel Ecclesia Romana desit unquam regno Francorum, &c. Dat. Lateran.

XXX. Pie erant ac prudentissime agitata Pontificis consilia, quæ Otho postea perfidia sua confudit, cum non modo cum Philippo pacem, uti jurarat, colore respuit, sed etiam alia quoque sacramenta Innocentio data infregit. Reliqua ad Philippum Francorum Regem spectantia prosequamur. Coactum esse Sueffionis celeberrimum episcoporum ac doctissimorum virorum concilium, [1] cui Octavianus Ostiensis episcopus Apostolicæ sedis legatus præerat, tradit Rigordus (a), atque diebus quindecim præfente Philippo Francorum Rege de ipsius matrimonio vel dissolvendo, confirmandove magna animorum contentione agitatum, eaque longiore mora tædio affectum Philippum, infalutatis patribus Inseburgem Regnam secum abduxisse, & concilio rei novitate admodum stupore defixo denunciante, ne amplius tantos excitarent clamores, se Inseburgem propriam uxorem agnoscere, nec jam ab ea divelli ullatenus velle. Recenset idem auctor Philippum excepisse magnificentissime Parisiis Joannem Anglorum Regem, quod etiam tradit Parisius, (b) additque Francorum Regem palatio suo

(a) Rigord. in reb. gest. Philip.

(b) Par. hist. Angl.

Anglo relicto in alias ædes demigrasse, atque arctissimum, ut videbatur, foedus astrinxisse; cæteris enim legibus eam addidit, ut si Francorum Rex Anglum laceraret bello, nobiles viri ad Anglum deficerent; si Anglus Francum peteret, Angliæ proceres ad Francum transvolarent: sed ea concordia parum diu, ut sequenti anno videbimus, tenuit.

Percussit antea aliud fœderis genus cum Philippo Joannes Anglorum Rex, se Othonem nepotem nulla in re, ut Imperium sibi assereret, adjuturum (male enim sibi Philippus ab Othone, ut diximus, metuebat) nec invitum illud Joannes pepigerat, cum relicta testamento a Ricchardo fratre Othoni, colore aliquo justitiæ negare posse arbitraretur. Sed Innocentius, qui Othonis partes contra Philippum Suevum attollebat, Othonis æquitatem defendendam suscepit, ac primum precibus apud eum egit, (c) ut nepotem tueretur & relicta a Ricchardo largiretur: de quo ad Cantuariensem etiam archiepiscopum literas, (d) dedit, ut Joannem ad id, quod maxime Anglorum gloriæ vertebatur, adduceret: postea vero cum eo sacramento Joannem alligatum accepisset, illud ut iniquum rescidit, convulsiitque.

Cum charissimus in Christo filius noster Philippus Rex Francorum illustris non potuerit te absolvere a debito, quo teneris inclyto Regi Othoni nepoti tuo in Romanorum Imperatorem electo, quemadmodum nec ipse Rex Otho te posset absolvere a debito, quo teneris præfato Regi Francorum; & ratio dictet & natura deposcat, ut avunculus debeat subvenire nepoti, profecto juramentum, quod eidem Regi Francorum diceris præstitisse, ne videlicet subvenires prænominato Regi nepoti tuo, debet illicitum judicari. Nos igitur & tuæ salutis, & suæ utilitati paterna volentes sollicitudine providere, quia secundum Pro-

XXXI.

(c) Libell. Vat. ep. 48.
(d) Ib. ep. 59.

phetam debemus dissolvere colligationes impietatis & fasciculos deprimentes, juramentum hujusmodi quantum ad hunc spectat articulum, tam a te, quam ab eis, qui per te taliter juraverunt, decrevimus non servandum serenitati tuæ per Apostolica scripta mandantes, quatenus eo penitus non obstante debitum illi subsidium & favorem impendas.

XXXII. Sed qui parum de electione nepotis sui ad Imperium vocati laborabat, electionibus episcoporum impudenter se ingerebat, atque Angliam ea de causa permiscere cœpit: tradit enim Rogerius ipsam Lincolniam se contulisse pro deligendo illius ecclesiæ episcopo, atque electionis libertatem canonicis adimere voluisse, ex quo plura dissidia emerere.

Nec solum inter Regem, ac Lincolnienfis ecclesiæ clerum post sanctissimi sacerdotis excessum, sed etiam inter Regem ipsum, & Gaufridum fratrem ipsius Eboracensem archiepiscopum exorta dissidia, quod auctor idem refert, additque Honorium Richmundiæ archidiaconum ob sibi illatas ab eodem archiepiscopo injurias ad Innocentium Papam confugisse, qui ad archiepiscopum scriptis literis sic eum increpat, ac redarguit: Quia tanta presumptionis excessum incorrectum nec volumus, nec debemus relinquere, tuæ fraternitati per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quod taliter, quæ prædicta sunt, corrigas per teipsum, quod adversum te nos non cogas durius commoveri, qui toleravimus hactenus temeritatem tuam in multis, alioquin noveris nos venerabili fratri Eliensi episcopo, & dilecto filio abbati de Balham per scripta nostra præcipiendo mandasse, ut prædictas excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias taliter a te illatas nullas esse denunciant, & te ad restitutionem eorum, quæ vel a clericis vel ab ecclesiis archidiaconatus ejusdem, post appellationem ad nos legitime interpositam, extorsisti, & recompensationem damnorum per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellerent. Hanc pluresque alias in Honorii causa Innocentii epistolæ recitat (a) Rogerius. Cæterum ejusmodi dissensiones initia fuere malorum, quæ sanctissimus Hugo Lincolnienfis episcopus morti proximus divino afflatus spiritu, Anglorum Regi, regno, & clero prænuñciaverat: cœpit autem judicium (b) a domo Dei.

(a) Rog. hoc anno.
(b) Auctor ejus vita apud Sur. tom. 6. die 17. nov. super ann. cit. XXXIII. Diem judicii imminere concionatores promulgant.

XXXIII. Tradit Rogerius eodem anno populos graviori metu, quasi imminente extremo judicii die, perfusos cohorruisse, quem terrorem publicum auxere pii magis, quam prudentes sacri oratores, qui D. Joannis oracula: Ego Joannes vidi Angelum descendentem de cælo, habentem clavem abyssi, & catenam magnam in manu sua, & apprehendit draconem antiquum, qui est diaboli, & sathanas, & religavit eum per annos mille, & misit eum in abyssum, & clausit, & signavit super eum, ut non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni, & post hæc oportet eum solvi modico tempore; in eum sensum detorquebant, ut dicerent, jam eos mille annos effluxisse, atque argumenta alia ex Christi domini verbis depromebant, quibus inter cætera impendentis mundi finis signa, ingentibus bellis arsurum orbem, ac terræmotibus concutiendum prædixit, quorum plura accidisse expaverant: quod enim ad bella attinet, iis orbis pene universus conflagravit: quod vero ad signa, quinque lunæ in cælo noctu fulserant pluribus stellis circumfusæ, de quibus anno superiori diximus: quod ad terræmotus pertinet, maximos hoc ipso anno extitisse antiqui auctores testantur: de iis enim Longinus (c) superiori anno hæc habet: Quinta mensis maii die terræmotus in Polonorum regione, vicinisque regnis, & terris, sub meridiano tempore exortus, & frequenti dierum spatio resumtus, pluresque turres, domos, & munitiones attrivit, quæ res raro in Polonia contingens, velut prodigiosa, & apud plerosque in religionem versa videbatur. Et Fossonovæ chronicon (d): Terræmotus grandis. Consonat Rogerius: (e) Quinto idus januarii auditus est terræmotus magnus in Anglia apud Eboracum, & in finibus ejus. Similia Henricus Stero: (f) Terræmotus multis terrarum locis factus est magnus, ita ut multas urbes, & ecclesias destrueret, & mortes hominum fierent: cœpit autem eodem terræmotus quarto nonas maii. Hoc ipsum totidem verbis in Augustensi chronico traditur; præterea Matthæus Parisius (g) hoc literis prodidit: Hoc anno horrendæ tempestates, tonitrua, coruscationes, grandines, & pluviarum inundationes, mentes hominum concusserunt, & damna multa in locis plurimis intulerunt. His igitur, atque id genus aliis illi doctores fortasse permoti, supremum judicii diem instare, atque imminere denunciarent; nec ideo exprobrandi, cum sanctissimi æque ac doctissimi Ecclesiæ patres ex ejusmodi signis idem inferre, prænuñciareque consueverint.

(c) Hist. Pol. an. 1200. Chromer. eod. ann. Terra-motus in Polonia.
(d) Chron. Fossonovæ eod. ann.
(e) Roger. in anal. Angl. an. 1201.
(f) Stero apud Canis. antiq. lect. 10. 1. pag. 242.
(g) Par. Hist. Angl. an. 1201.

NOTÆ [1] DE mense, ac die, quo Sueffionense istud concilium cœptum fuit, dissidium est in speciem aliquod inter Scriptores, cum Rigordus aprili, Rogerius vero, & Monachus Aquicinctinus martio mense habitum ferant. Sed re ipsa martio mense, eodemque media sui parte evoluto, ut habet Aquicinctinus incœpit, cum illud in quadragesima coactum tradat Rogerius; anno vero illo pascha in diem XXV. martii incidit. Utraque autem hæc sententia facile ex eo conciliatur, quod concilium, mediante mense martio cœptum, toto aprili usque ad majum mensem, teste Monacho Aquicinctino, duravit. Adeoque Rigordus recte affirmavit habitum illud fuisse aprili mense. Quod autem addit ex Rigordo Raynaldus, concilium illud diebus XV. durasse, cum testimonio Aquicinctini non pugnat. Nam convocati Sueffionis episcopi toto Aprili adventum Joannis de S. Paulo presbyteri Card. tit. S. Priscæ judicis destinati in causa divortii Philippi regis expectarunt, quo demum ineunte maio superveniente, tunc per dies XV. de causa disceptatum fuit.

Spondanus ad hunc annum num. I. persuasum habuisse videtur in eodem Sueffionensi concilio ex pontificis autoritate legitimos declaratos fuisse liberos, quos ex Agnete Philippus genuerat, ea scilicet ratione, quod conjugium illud episcopi quidam ratum habuerint. Sed licet concessio illa a pontifice facta est in bulla data hoc anno die IV. novembris, licet, inquam, concessio illa publicata fuit Senonis ab Odone Episcopo Parisiensi; id tamen non nisi anno sequenti januarii mense præstitum docent ejusdem Odonis literæ, eodem mense signatæ, in quibus Odo bullam illam Pontificis legisse se perhibet. Extant literæ illæ in appendice ad opera Petri Blesensis excusa Parisiis. MANSI

XXXIV.

(b) Ann. super.

Quoniam vero de signis, ac prodigiis agimus, videamus quæ de Eustachio abbate de Flay, (cujus supra (b) meminimus) deque admirandis ejus rebu enarrat Rogerius. Recenset ergo virum illum pietate, & miraculis conspicuum pro sacra concione promulgasse populis delapsam e cælo epistolam, inventamque in altari S. Simeonis in monte Golgorthæ, lectamque magna religione a patriarcha adstante populo Christiano, qua ob non servatum ab hora nona sabbati diem dominicum omnia mala, quibus attriti fuerant,

erant, ulciscente numine, in eos redundasse ferebatur, ac longe graviorum terror, ni resipissent, incutiebatur; hanc nos prætermittimus, cum apud Rogerium facile, qui velit, consulere ipsam possit; nullum porro argumentum auctor attulit, quo eam e cælo potius missam, quam ab aliquo inepto præstigiatore in altari illo ad iniiciendam credulis religionem, collocatam argueretur: quam sane cum ego discussissem, nec enim cui-libet affirmanti illico fides adhibenda est, monente divina sapientia (a): *Qui credit cito, levis corde est*; atque Apostolo proclamante (b): *Omnia autem probate, quod bonum est, tenete*; fictitiam illam, & ab aliquo impostore subornatam, compositamque existimo. In primis igitur dominici diei observandi modus præscriptus latentis fraudis suspicionem movet. *Volo iterum, ut nemo ab hora nona sabbati usque ad solem surgentem diei lunæ aliquid operetur, nisi quod bonum est.* Infuetum prorsus, & post hominum memoriam inauditum, ut per literas e cælo missas Christus Ecclesiam instruat: vicarium namque suum in ea constituit, qui vel ex cathedra, vel consultis episcopis in conciliis servanda decernat. Ipse præterea modus alius ab illo est, quem Christi fidelibus universalis Ecclesia injungit, cui solemne semper fuit Domini, sponsique sui præcepta non modo vel leviter non negligere, verum etiam quam diligentissime custodire; cunctisque adhæc suspicionem iniicit insolita, ac in sacris paginis inaudita isthæc jurisjurandi formula, quæ præsertim paucissimis verbis tot, & tanta juramenta complectatur: *Juro vobis per sedem meam, & thronum meum, & Cherubim, qui custodiunt sanctam sedem meam.* Et infra: *Juro vobis per dexteram meam.* Quid de malis intentatis? *Mittam vobis bestias habentes capita leonum, capillos mulierum, caudas camelorum*; hæc enim argumento sunt, illusorem aliquem simpliciorum piæ credulitati imposuisse. Plura alia congereremus, nisi lectori molestiam exhibere vereremur.

XXXV. Addit Matthæus Parisus, qui etiam has literas historiæ inseruit: *Cum autem patriarcha, & clerus omnis terræ sanctæ hunc epistolæ tenorem diligenter examinassent, communi omnium deliberatione decretum est, ut epistola ad iudicium Romani Pontificis transmitteretur, quatenus quidquid ipse agendum decreverit, placeat universis: cumque tandem epistola ad domini Papæ notitiam pervenisset, continuo prædicatores ordinavit, qui per diversas mundi partes profecti prædicaverunt ubique epistola tenorem, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis, inter quos abbas de Flay nomine Eusta-*

chius, &c. Sed ista facili negotio reiici posse videntur, tum ob ea, quæ paulo ante adduximus, tum quia nullus, quod viderimus, horum temporum scriptor de iis ne verbum quidem fecerit, cum tamen tantum prodigium jure merito omnium stylo celebrari debuisset. Hæc namque ipsa, quæ affert Parisus, ipsam suspensionem augent. Dolemus hujus anni Innocentii regestum, ad quod veluti ad lydium lapidem revocanda forent, non reperiri.

Id fortasse suspicatus etiam Rogerius, haud firmiter asseverat, quod postea Parisus, epistolam e cælo missam, sed ut audisti, caute, & prudenter ait: *Dicebat enim (Eustachius scilicet) quod hoc mandatum subscriptum de observatione diei dominici venit de cælo.* Post illud vero recitatum subiicit de Eustachio (quem bona fide id promulgasse non inficias eo) egregiam operam pro erudiendo populo Eboraci collocasse, ad quam urbem Joannem Salernitanum tit. S. Stephani in monte Cælio presbyt. Card. A.S. in Scotia, Hibernia insulisque adjacentibus legatum accessisse, eumque illum fuisse, qui Cælestino extindo electus cum Lothario suæ electioni renuntiavit, licet decem Cardd. ipsum elegerint. *Prædictus vero Joannes (inquit Rogerius c) non manducavit carnem, vinum, & ciceram non bibit, nec aliquid quo inebriari potuit, sed aurum, & argentum stitit.* Deploranda plane est complurium ecclesiasticorum conditio, qui reliquis superatis vitiis, avaritiæ fordibus perliti, insanæ pecuniæ cupiditati summo aliorum scandalo, suæque animæ detrimento turpissime succumbunt.

At longe gravius, atque execrabilius crimen scientia inflati hominis quod novo divinitus repressa est exemplo, ut tradit Matthæus Parisus. Is erat Simon Churnai literis expolitissimus, qui scientiæ suæ opinione adeo omnes imbuerat, ut certam ad eum audiendum concurreretur: cum aliquando de rebus theologis differeret, ac sententiarum, quas protulerat, majestate omnes stupore defixisset, rogantibus, ut tam eleganter dicta scriptis mandaret, subjecit se tam facile quæ de Christi gloria astruxisset, contrariis argumentis si vellet everfurum, ac mox divina ultione percussus, in amentiam incidit; auctoris enim verba sunt: *Accesserunt quidam ipsius familiariores, & ad discendum avidiores, postulantes a magistro ut eo dictante quæstiones literis commendarent: dixerunt namque indignum esse, & jacturam irreparabilem, si memoria tantæ scientiæ deperiret; quibus ipse elatus, & major sibi se, ait oculis sublevatis, temere solutus in cachinnum: O Jesule, Jesule, quantum in hac quæstione*

XXXVI. Divina ultio in superbum blasphemumque doctorem.

confirmavi legem tuam, & exaltavi, profecto si malignando, & adversando vellem fortioribus rationibus & argumentis, scientiam illam infirmare, & deprimendo improbare, & hoc dicto elinguis penitus obmutuit, non tantum mutus, sed idiota, & rediculo infatuatus, nec postea legit, vel determinavit, & factus est in sibilum, & derisum omnibus, qui hoc audierant. Vir igitur intra biennium didicit literas cognoscere, & ultione aliquantulum mitigata, a filio suo quodam diligenter edocente vix potuit pater noster, & symbolum discere, retinere, & balbutiendo pronunciare. Hoc igitur miraculum multorum scholarium suppressit arrogantiam, & jactantiam refrænavit. Hæc vidit magister Nicolaus de Fulii vir magnæ auctoritatis, qui postea episcopus Dunelmensis factus fuit, ex cujus relatu, & certo testimonio hæc literis commendavi, ne vetustas tantum miraculum aboleret, eodem episcopo suadente, & est sermo omni acceptione dignissimus.

XXXVII. His enarratis ad Innocentium Romanum Pontificem redeamus, & quam supra leviter attigimus, de Diupuldo Ecclesiæ perduelli geminam relatam victoriam spectemus. Primum vero, quæ ad rationem temporis pertinent, diligenter investiganda. Sane utramque uno, eodemque anno contigisse expresse testatur Fossænovæ chronicon, hujus temporis auctor infra afferendus, idemque satis indicant recitanda Innocentii verba. Quod autem altera victoria non ante hunc annum reportata sit, docent ejusdem Pontificis gesta, dum post datas literas quinto nonas julii, pontificatus anno quarto recensent, ac statuunt acta; quod vero hoc anno reddita ostendit ab eodem Pontifice epistola Prænestino episcopo S. R. E. Cardinali, & Apostolica sedis in Germaniæ partibus legato, ejusque sociis, postquam illi de confirmatione Othonis, & aliis, quæ ibi geferant, ipsum hoc item anno certiores fecere: si autem superiori anno obtigissent, non suberat ratio cur de iis eos admoneret Innocentius, cum enim hoc anno, ut vidimus, sint in Germaniam missi, tanta hæc, ipsos minime latere antea potuissent. Memoria igitur lapsus videtur Fossænovæ chronici auctor, qui hujus anni gesta ad superiorem præposuerit, frequens in scriptoribus error, & tolerabilis, si interdum apud quantumvis accuratos reperiat, cum facillimum sit labilem mortalium memoriam in habenda annorum ratione quandoque hallucinari; atque hæc hactenus de tempore; jam optatissimam narrationem aggrediamur. Recenset igitur auctor Gualterium comitem Brenensem collectis exiguis quidem, sed strenuissimis turmis e Galliis transfugis in Italiam, ac temerarium a plerif-

Gualterius Brenensis Rom. accedit.

Ann. Eccl. Tom. XX.

que existimatum, Innocentium vero miserum ejus inopiæ, quingentas auri uncias contulisse, ut milites cogeret, cum hostes arces munitissimas tenerent, ac literas ad Siculos dedisse, ut ipsum exciperent, illumque iis succinctum copiis, quamvis Diupuldu maximum, ut ipsi se opponeret, exercitum comparasset; intrepide regnum ingressum, receptum a Theanensibus, & circa Capuam venientem Diupuldum numerosissimo stipatum, exercitu profligasse, cui Ricchardus (a) Ricchard. in chron. hoc ann. consentit, additque Cæleri comitem virtutis illius admiratione percussum cum eo foedus pepigisse. Subjungit Innocentii gestorum auctor de incusso hostibus metu: *Cecidit terror ejus in omnes, qui suam, & suorum virtutem, & fortitudinem audiebant; compressisque Theutonicis, qui ante adventum ipsius per regnum libere discurrebant, descendit pacificus in Apuliam, & reddita sunt ei quadam civitates, & villæ pertinentes ad principatum Tarentinum; videlicet Mathera, & Hydruntum, Brundisium, aliæque quamplures; obtinuit etiam Melfiam, Borolum, Montem Pilosum, & quasdam alias civitates, quæ suæ se custodiæ commiserunt, cæpitque pugnare contra Monopolitanos, & Tarentinos, & quosdam alios, qui dominationem ejus recipere noluerunt. Castellanus quoque Licii potenter obtinuit, multaque magnalia potenter exercuit, quæ longum esset per singula enarrare. Hactenus de prima victoria.*

De secunda vero dicturi afferenda sunt primum, ut temporis exigit ratio, quæ in rebus gestis Innocentii enarrantur, de Gualterio Trojano episcopo, ac Siculi regni cancellario, adversus quem Pontifici non parum fuit elaborandum; cum enim arrogans & contumax homo Apostolicæ sedis admonitiones, comminationesque contemneret, Innocentius Petri exerens gladium, graviter in ipsum animadvertit, ejusque intolerandam animi elationem, ut prosequuntur acta, dejecit. Exhaustis ille ac dissipatis Siciliæ opibus in Calabriam & Apuliam trajecebat, atque ad conflandas pecunias spoliavit ecclesias omni auro, argentoque, sive in calicibus, crucibus, thuribus, vel iconibus constaret, nec minori feritate pecunias a populis corraferat, quæ omnia postea inanibus largitionibus consumpsit, nec destitit vocare in odium Pontificem, adversus Gualterium conjurationes inire. Quem ita obfirmatum in scelere, cum malum impunitate creveret, Innocentius percussit anathemate, a Panormitana & Trojana ecclesia submovit, atque omnes, ut a perfido cavere jussit: mox illum ab omnibus contemptum, qui adeo sui terrorem omnibus injecerat, ait auctor, cumque odio &

(a) Ricchard. in chron. hoc ann.

XXXVIII. Cancellarius Siciliæ ob scelera arrogantiamque sacræ ejus.

invidiæ publicæ pateret, se Diupuldo ac sequacibus conjunxisse, eoque viso Siculi Regis familiares ipsius sceleris confisos Friderici nomine Innocentium rogasse, ut cancellarium in gratiam admitteret; cui Pontifex has literas reddidit:

Innoc. l. ter. ad Frid. ex gestis.

Utinam puerilibus annis virilem animum Dominus inspiraret, & etati adhuc teneræ illam sensus infunderet gravitatem, per quam inter fas & nefas discernens, inter fidem & perfidiam judicares, nec fideles damnâres pro perfidis, nec perfidos pro fidelibus exaltâres, utinam non experimento disceres, sed doctrinâ, quod in Evangelio legitur: Inimici hominis domestici ejus, & quod sapiens protestatur: Nulla p̄stis afficiatior ad nocendum, quam familiaris inimicus existit. Utinam intelligeres quod in etate quondam & nunc etiam tenera constitutum, & utriusque parentis desitutum solamine, protegendum sedes Apostolica te recepit, & ut manus servorum, qui contra te conjuraverunt in regno, confringeret extra regnum, radicem pestiferæ arboris visa fuerit amputare, ut venenosi rivi poculum exsiccaret in fonte, nec in regno etiam tibi deficit manus nostrâ, immo nos per fratres & milites nostros cōhibuimus impetus Marcualdi furentis, qui in fideles tuos barbara feritate deserviens non regni balium, ut adulatores tibi aliqui mentiuntur, sed regni dominium nitebatur sibi per violentiam occupare, te Henrici quondam Imperatoris, & inlytæ recordationis Constantiæ Imperatricis matris tuæ filium esse negans, ut hac occasione tam hos, quam alios a tuo subsidio revocaret. Exponit quantos labores pro ipsius tuenda salute adiverit; deinde valde queritur de regiis ipsis domesticis, qui privatæ dumtaxat rei studentes prædicto Jacobo Marefcallo sine remuneratione dimisso, sub specie pacis, quæ, ut rei monstravit eventus, proditio porius dicenda erat, Marcualdum anathematis sententiâ damnatum, jamque dejectum ad Regis exitium erexerant, pluraque addit pro Gualterio comite, eumque de regno optime meritum ostendit. Dat. Laterani quinto nonas julii Pontificatus anno 4.

XXXIX. Missus legatus in Apuliam contra Diupuldum.

Misit igitur (pergunt gesta) dominus Papa Petrum Portuensem episcopum legatum in Apuliam & terram laboris, præcipiens comitibus & baronibus, castellanis & civibus, ut ad mandatum legati cum dicto comite, contra Diupuldum & cancellarium exurgerent universi qui cum in Apuliam pervenisset, miser ille solo nomine cancellarius ad præsentiam ejus accessit, reconciliari postulans Ecclesiæ unitati, & præstito corporaliter juramento, quod pareret universis mandatis Papæ, absolutus est a legato: sed cum mandaret ei, ut

non opponeret se comiti Brenensi, respondit, quod si Petrus Apostolus hoc ei præcepisset, missus ab ipso Christo, mandato busjmodi non pareret, etiamsi sciret, quod propter hoc deberet in inferno damnari, & ponens os suum in cælum, cum linguam traheret super terram publice coram omnibus summum Pontificem blasphemabat præsentem legato; abiitque ad Diupuldum, & congregatis universis, quos poterat congregare, ad pugnandum contra Brenensem comitem juxta Barolum processerunt. Hæc novus Sennacherib, alterque Rabfices, qui cum illis pariter, ut mox audiemus, magno miraculo prostratus ac depressus est: nam subdit gestorum auctor alteram victoriam describens:

Ipsæ vero comes erat ibi cum paucis, nam de fidelibus Regis pene nullos secum habebat ibi: Barolitani quoque licet præcedente die legato jurassent, cum aspicerent multitudinem esse cum illis, & paucitatem cum istis, non permiserunt ipsos intrare. Videns itaque comes se constitutum in arcto, cepit multipliciter anxari, maxime propter legatum, cui tanquam formidoloso plurimum metuebat. Sed confortatus in Domino profiliit ad arma cum suis, & benedictione & remissione a legato accepta, cum idem legatus maledixisset hostibus in nomine Domini, comes alta voce S. Petrum invocans adiutorem processit ad pugnam, & cum acriter dimicare cœpissent, adversarii terga venterunt, & in fugam conversi singuli, prout poterant, declinabant, ex quibus multi sunt capti, plures sunt caesi, plurimi etiam in stagnis, & paludibus suffocati. Videbant enim plerique crucem auream splendidissimam ante comitem miraculose deferri, fuitque tanta victoria, ut prima quasi nulla videretur respectu secundæ. Nam inter alios captus est Siffredus frater Diupuldi, & Oddo de Laviano, qui sanctæ memoriæ Albertum Leodiensem episcopum interfecerant, Petrus de Venere sororius cancellarii, & magister Gerardus Salernitanus intrusus, multique alii nobiles, & potentes. Magnificatus est ergo comes & clarificatus in regno, hostes autem humiliati sunt & oppressi, comes vero Gentilis recepta pecunia, sicut publice dicebatur, turrem ad mare tradidit Marcualdo, abiitque Messanam. Hactenus vitæ Innocentii scriptor. Similia Fossæ novæ chronici auctor, qui cum asserat Gualterium & Rogerium Apuliæ Cardinalem cum Gualterio Diupuldum fuisse aggressos, affirmandum videtur duos eidem duci astitisse S. R. E. Cardinales, nisi ipsum auctorem hic etiam hallucinatum affirmemus. Immo dictum etiam Roffidum abbatem Cassinensem legationis eius cum Petro * Galloræ Portuensi episcopo obisse affirmat Ricchardus (a) eandem vic-

Cancellarii perfidia.

Comitis Brenensis insignis victoria.

Ante pugnantem aurea crux ferri visa.

* Galone (a) Ricchard. notar. in chron. an. seq.

etoriam profecutus: quamvis in sequentem annum coniciat.

XL.

Innoc. ad Germanos literæ de relato victoria. (a) Innoc. sup. cit. cod. ep. 55. * Gualterius.

De utraque demum victoria Innocentius Papa ad prædictum Cardinalem in Germania legatum, sociosque hoc eodem anno Anagninæ cum esset, ita scripsisse reperitur: (a) Pro certo noveritis, quod nobilis vir * Walterus comes Brenensis cum aliis fidelibus nostris de perfido Diupuldo & Marcualdo fautoribus jam secundo mirabiliter faciente Domino triumphavit. Primo in terra laboris, & in Apulia consequenter, & præter strages hominum, hostium spolia, & recuperationes terrarum, multos cepit, & magnos tam Theutonicos, quam Latinos, ex quibus duos, quos tenet, exprimum nominatim, Siffredum videlicet Diupuldi germanum, & Oddonem de Laviano, qui sanctæ memoriæ Al. Leodiensem episcopum interfecit. Et cum jam quasi totum regnum citra Pharam nostræ pareat voluntati, comes ipse de mandato nostro contra Marcualdum triumphaturus auctore Domino in Siciliam transfretabit. Eadem repetit in epistola sequenti anno ad Siculos data (b). Denique de Gualterio adiciunt Pontificis gesta: Ut autem dominus Papa majorem impenderet comiti Brenensi favorem, nobilem virum Jacobum confobrimum, & marefcallum suum in Apuliam destinaverat, constituens eos pariter magistros justitiariorum Apuliæ, ac terræ laboris, fecitque illi castrum Baroli ad custodiam assignari, & reddi montem Pilosum, qui ad comitatum Andriæ pertinebat, regia liberalitate concessum, præcipiens comiti memorato, ut ad obtinendum comitatum prædictum impenderet ei auxiliium, & favorem, cum autem multa agerent prudenter & potenter, &c. reliqua infra. Quod vero pertinet ad Marcualdum omnium turbarum auctorem, Philippo Suevo impulsore, ac fautore, cunctis jam animi tum corporis viribus ente batur, ut Sicilia regno potiretur, injecissetque in regem cruentas manus, nisi Gualterium comitem, quod testantur acta, reformidasset. Quamobrem de Philippo queritur Innocentius, data ad Germanos principes epistola (c), cujus supra meminimus: Eidem, inquit, excommunicato (nimirum Marcualdo, de quo ipsi sermo) non solum communicat, sed eum in malitia sua fovet, & per nuncios, & literas suas exacuit furorem ipsius, ut charissimum in Christo filium nostrum Fridericum Sicilia Regem illustrem nepotem suum, quem jam hereditate paterna privavit, adhuc privet possessione materna. Quomodo autem Marcualdo tyranno e medio sublato Italia pax postliminio redierit, proximo anno dicitur. Hoc interim spatium cæteras hujus anni Innocentii res gestas prosequamur. Igitur non solum tranquillitati regni Siculi studuit, sed

(b) Id. lib. 5. ep. 38.

Pontificis opera plura loca comit. Brenensi redditia.

(c) Inn. cit. cod. ep. 33. Inn. que-relæ adversus Philipp. Suevum.

quietem etiam aliis Italia regionibus conciliare satagit. Quapropter data ad Picensates clericos, laicosque universos epistola (d), graviter increpuit, quod postquam in Ecclesiæ ditionem adducti essent, adeo exitiales rixas exercerent, cumque Senogalli, Faventini, & Camertes oppida quædam, & bona ad Romanam Ecclesiam spectantia occupassent, minacibus literis (e) ut fraudata restituerent, imperavit.

(d) Innoc. l. 5. ep. 46.

(e) Id. ib. ep. 48. 49. 50.

Verum nil magis Innocentio cordi fuit, quam ut res Terræ sanctæ promoveret, & laborantibus Christi fidelibus opem afferret, nullumque ob id studium, operam, aut industriam prætermitteret; extant ejus literæ (f) nonis februarii Laterani datæ, quibus mandat, ut quinquagesima, quam pro hujusmodi subsidio Præmonstratensi ordini, omnibusque Galliarum abbatibus imperaverat, Templariis transmittatur, quod ad alios plures abbatibus scripsit (g) in eandem porro sententiam hæc breviter Parisius: (b) Circa dies istos ad instantiam Innocentii Papæ data est quadragesima pars reddituum omnium ecclesiarum ad subveniendum terræ promissionis. Duæ hac de re ejus epistolæ recitantur a Rogerio hoc eodem anno, qui breviter præfatur: Interim Innocentius Papa si per afflictos pia gerens viscera, in hac forma scripsit ecclesiarum prælati.

(f) Id. ib. ep. 44. (g) Regest. ibid. post ep. 44. (h) Par. hist. Angl. hoc ann. Proventuum quadragesima ad id in Anglia decreta.

Innocentius episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus, archiepiscopis, & episcopis per regnum Angliæ constitutis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Voluit Dominus in occupatione Hierosolymitana provinciæ punire sic nostros excessus, ut passionis suæ quodammodo mysterium innovando, & penitentiæ januam & salutis nobis aditum aperiret: qui enim peccata nostra in corpore suo super lignum pertulit, crucifixus iterum in ligno, ad nostrorum absolutionem criminum se quasi permisit affligi, dum crucem, in qua salus nostra pependit, & quam proprio sanguine rubricavit, a Saracenis occupari passus est, &c. Porro solertissimum Pontificem per alias etiam Christiani orbis regiones literas hujusmodi transmisisse par est credere: verum, ut diximus, non extat quartum hujus anni regestum. Subdit autem Rogerius, Hubertum Cantuariensem archiepiscopum die S. Bartholomæo Apostolo sacra Londoniis apud Westmonasterium cum esset, omnibus suffraganeis Romani Pontificis ex præscripto mandasse, ut adhibita per dioceses diligenti inquisitione, si quos sacrum crucis signaculum deposuisse reperissent, ad S. Martini, & beatissimæ Virginis Purificationis proximum festum illud resumere, seseque ad peregrinationem accingere.

(g) Regest. ibid. post ep. 44.

(h) Par. hist. Angl. hoc ann. Proventuum quadragesima ad id in Anglia decreta.

Innoc. hortatorix ad Angl. lit. pro succursu illi ferendo.

atque instruere compellerent.

XLII. Quod autem spectat ad Campaniæ comitem, quem una cum Flandrensi, & Blesensi comitibus cruce insignitum in prædicta epistola Pontifex meminit; Theobaldus is erat Campanus, & Trecentis comes dictus, quem hoc ipso anno defunctum testantur Rogerius, (a) Rigordus, (b) aliique; (c) de ejus obitu, ac successore fit etiam mentio in actis Innocentii, dum de bellico apparatu in Terræ sanctæ subsidium agitur: [1] Cum de subventionem Hierosolymitanæ provincie tam in Italia, quam in Gallia ingens fieret apparatus, comites Galliarum cruce signati miserunt nuncios suos in Italiam ad duces, & populum Venetorum, ut ab eis sibi concederent navigia opportuna. Tractatum est igitur inter eos de societate pariter in eundi, & postquam sub certis conditionibus convenerunt, & communiter est provisum, ut aliquot in Syriam destinatis, ceteri tenderent in Ægyptum, ut caperent Alexandriam, & finitimas regiones, sicque Terra sancta liberaretur facilius de manibus paganorum: ubi ergo Franci, & Veneti societatem hujusmodi firmaverunt, utrique simul ad sedem Apostolicam nuncios destinaverunt petentes, ut summus Pontifex pactiones inter se factas pro subsidio Terræ sanctæ auctoritate Apostolica confirmaret. Ipse vero quod futurum erat præsciens, caute respondit, quod conventiones illas ita duceret confirmandas, ut videlicet ipsi Christianos non laderent, nisi forsitan iter eorum nequiter impedirent, aut alia causa justa, vel necessaria forsitan occurreret, propter quam aliud agere possent, Apostolicæ sedis legati consilio attendentes. Veneti autem confirmationem super hoc tenore recipere noluerunt, unde pro certo convincitur, quilibet fuerit eorum intentio per effectum operis postea declarata. Contigit interim, quod Theobaldus comes Trecentis qui se ad iter peregrinationis magnifice præparaverat, debitum carnis exolvit. Unde ceteri comites, & barones consilio Regis Franciæ vocaverunt Bonifacium Marchionem Montisferrati, & eum sibi ducem Christiani exercitus præfecerunt, tradita ei majori ex parte pecunia, quam sibi pro subsidio Terræ sanctæ comes memoratus congregaverat.

(a) Rog. ann. 1201. (b) Rig. in Phil. Aug. Franc. Reg. cod. Ann. (c) Joann. Mariana de reb. Hisp. l. 11. Fœdera Francos cruce signatos inter & Venetos inita.

Campaniæ comes in apparanda expeditione emoritur.

XLIII. Urgebat maxime eam expeditionem, Innocentius, ut Rogerius testatur, quod novum discrimen Terra sancta adire timeretur, cum Sultanus Damasci nepote ejecto Babyloniam occupasset; ex altera parte rei gerendæ tempus commodum videretur, cum alii Sarraceni principes ab ipso diffiderent, & Deus everfurus Babylonios nonnullis jam editis signis, ac prodigiis crederetur, cujus rei fidem faciunt literæ magistri hospitalis Hierosolymitani ad Angliæ priorem exaratae (d). Innocentius, &c.

Vestrae fraternitati declaramus, quod ille Christianorum hostis nequissimus Damasci dominus Saphadinus, Babylonis effectus est dominus, quia nepotem suum & alios, quorum successionem timebat, de regno Babylonis ut perfidus, & perjurus ejecit. Viget adhuc inter ipsum, & Soldanum Alepb, & plures alios nimia discordia, quæ sine careat, & nunquam decidat, vel arefcat. Ipse quoque Saphadinus suis odibilis, & infestus domesticas timet insidias, & in nullo loco tutum se credens (utpote, qui nepotibus suis proditor extitit, & perjurus, quos etiam funditus quotidie exheredare conatur) Babyloniam exire non audeat, quæ res nobis hoc anno munimen præstitit, & tutelam: paraverat enim contra nos tumidus, & intolerabilis insilire, & Christianitatis, quæ superfuerant, funditus demoliri reliquit. Percussit etiam Deus virga potentie sue Babylonicas regiones in flumine illo paradisi, quod agros hostium irrigabat, ne flueret, nec anno præterito fluctus emisit, propter quod in fame pereunt, & eorum animalia perdiderunt, nec plures eorum veriti sunt, pater filium vendere, dives pauperem, potens debilem, ut sic vitam suam a fame conservent, quam siccitatem fluminis, si non fluxerit, futuram timent. Hoc etiam quisquis excogitet sapiens, quod si flumen nutu Dei præsentis anno non fluxerit, arva non irrigaverit, in magno discrimine vitæ suæ erunt, quorum jam infinita multitudo necessitate compulsæ, & famis austeritate terram nostram, sicut locustarum agmina, replevit pro sustinendis corporibus suis: ubi quidam terras Ecclesiæ moliantur, quidam more bestiarum silvestribus herbis vescuntur, qui-

(d) Extant apud Rog. hoc ann. Saphadinus e Babylonia nepotem eiecit.

Euphrate exarscente Babyloniæ fame pressi.

quidam fame necati per loca silvestria mirative reperiuntur vermibus, & avibus comedendi.

Nos igitur in Domino ponentes spem nostram qui quando vult, præliis finem ponit, speramus, quod populo Christiano datum initium miserendi, cum ipsorum conerit inimicos. Datur etiam gentibus materies admirandi, quod quidam Sarracenus ætate juvenis, origine vilis, inter pastores a pueritia simpliciter nutritus, de novo sic omnibus peritus apparet, ut omnes sapientiam ejus admirentur, & nomen Jesu Christi publice prædicat: ita quod ipsi jam duo millia paganorum, & eo amplius incredentes ejus exhortationibus fidem nostram susceperunt, & fonte sacri baptismatis sunt renati, & circumcisionis suæ condolent se sustinuisse dolorem; immenso tamen inimici nostri exultant gaudio, quia nos paucos sciunt, & pecunia pauperes, & armorum copia sentiunt derelictos, &c. Subiicit, in maximum discrimen adductæ Terræ sanctæ opem afferat. Si enim ab

Adolefcens Sarracenus plures populares ad Christianam divinitus convertit.

uno Babylonis, vel Damasci Rege tueri vix se poterat, quid jam existimandum, ubi duorum illorum regnorum vires, & opes conjunctæ fuerunt? Quibus auditis, subdit auctor, dominus Papa Innocentius misit unum Cardinalem ad Regem Franciæ, & ad Regem Angliæ, postulans subsidium fieri de terris eorum ad subventionem terræ Hierosolymitanæ, ad cujus mandatum ipsi Reges concesserunt, se daturos ad subventionem præfate terræ quadragesimam partem omnium reddituum suorum de uno anno, & Rex Angliæ hoc ipsum mandavit fieri de redditibus, & excæctis, & Wardis suis Angliæ, & præcepit, ut omnes laici terrarum suarum simili modo quadragesimam partem reddituum suorum darent in eleemosynam ad subventionem terræ Hierosolymitanæ. Ita Rogerius, qui Galfridi

Rogerius hoc anno historiam absolvit.

NOTÆ [1] Theobaldum Trecentem comitem hoc anno obiisse, affirmant quotquot vidi omnes. Sed menseni æque omnes silent, præter unum, quem norim, Albericum, qui ad hunc annum notat: *Mortuus est in Campania circa Pentecostem Theobaldus Comes.* Pentecostes anno illo in diem X II. Maii incidit.

Hoc pariter anno diem clausit extremum Joachimus Florensis abbas cujus celebre nomen est infer eorum temporum scriptores. Nec vitæ sanctimonia minus quam scriptis claruit; quanquam enim in eo, quem scripsit, adversus Magistri sententiarum doctrinam de Trinitate libello reprehendendum aliquid damnandumque Innocentius III. coactumque sub eo Lateranense concilium judicavit; nihil tamen de sinceritate doctrinæ morumque viri sanctimonia ex ea damnatione detractum est, ut scite animadvertit Albericus ad hunc annum, & Pagius in Critica Baronii ad A. 1188. 21. ex illo Alberici aliorumque testimonio demonstrat. MANSI

I. Millesimus ducentessimus secundus Redemptoris annus exoritur, indictione quinta notatus, quo merito divinum illud Sapientiae oraculum occini potest: *(a) Sap. 3. Bonorum laborum gloriosus est fructus (a);* etenim post immensos ab Innocentio Romano Pontifice ad Marcualdi impetus propulsandos exantlatos labores, maximo Romanæ Ecclesiæ, atque Italiæ commo nefandissimus, infensissimusque tyrannus divina ultione e medio tollitur: cuius antequam infelicem interitum recenseamus, de iis Innocentii laboribus dicendum, quos fuisse gravissimos ejus epistolæ declarant. In primis enim ad Pisanos rescribit *(b)* quarto non. martii, sinceram fidem ab ipsis per literas ostensam, verum haud sibi integre fecisse fatis, qui suos e Sicilia non revocassent, ne Marcualdo opitularentur: quapropter imperat, ut eos inde avocent, ne ulla ratione tyranno faverent. Præterea ad universos Siculos missis literis præcepit, ut comiti Brenensi Gualterio, quem in Marcualdum *(c)* eo destinarat, fidem, dexteramque porrigerent. At præstat Pontificem ipsum hæc, aliaque prudentissime decernentem audire.

(a) Ib. ep. 48. Innoc. Siculos comiti Brenensi contra Marc. favore jubet.

Laudes comitis Brenensis

Innocentius &c.
Recepimus ab eodem comite super crucem, & evangelia publice juramentum, quod nec per se, nec per alium quicquam contra personam, vel coronam regiam attemptabit, sed potius hostes Regis, & regni, nominatim autem Marcualdum, Diubuldum, & fratrem ipsius Oddonem de Laviana, & ejus germanum viriliter impugnabit, quod ipse fideliter executus bis, concedente Domino, mirabiliter obtinuit de Diubuldo triumphum, & prostratis multis ex fautoribus ejus Oddon. de Laviana, & Sa. Diupuldi germanum cum quibusdam aliis adhuc detinet vinculis alligatos. Volentes igitur per eum Regi, & regno plenius subvenire, ipsum contra Marcualdum in Siciliam destinamus, sperantes in Domino, quod desideratam de ipso victoriam citius assequatur. Licet autem usque adeo in obsequio Regis, & regni jam eluceat fides ejus, ut de puritate intentionis ipsius nullus penitus debeat dubitare, ut tamen omnis penitus suspicio sopiatur, dilectum filium R. tituli sanctorum Marcellini, & Petri presbyterum Cardinalem Apostolicæ sedis legatum, & nobilem virum Jacobum consobrinum, & marescallum nostrum in Siciliam duximus dirigendos, concessa eis plenaria potestate, ut gerant in illis partibus vices nostras, & personam regiam, si de Marcualdi manu fuerit liberata, faciant per familiares regios fideliter custodiri. Comiti etiam dedimus in mandatis, ut proce-

dat juxta dispositionem eorum, & ipsorum statutis humiliter acquiescat, &c. *Dat. Lat.*
Hactenus Innocentii literæ, quas post alias mense maio datas exhibet hujus anni regestum, quæ vero his adnectuntur, *(d)* ad Petrum episcopum regium familiarem, ac Panormitanum archiepiscopum designatum scriptæ sunt, ubi Innocentius commendata ejus fide, & opera, quam strenue in Siculi regni causa explicuerat, adeo ut exilium defectioni prætulisset, Gualterii comitis accessu consolatur, atque Sarracenis ex ipsius sententia se scripsisse affirmat. Deinde vero 13. Kal. octobris Velletris cum esset, Gualterio comiti, & Apuliæ, Campaniæque præfidi hanc epistolam misit: *(e)*

II.

(d) Ib. ep. 39.

(e) Ib. ep. 84.

Innoc. comitem Brenensem in Siciliam provocare jubet ad persequ. Marc.

Innocentius, &c.
Hoc est consilium, & beneplacitum nostrum, quod tibi sub obtentu gratiæ nostræ mandamus, ut quia tibi locus offertur, & tempus, & tam urgens necessitas, quam evidens utilitas hoc requirit, omni excusatione cessante, festines in Siciliam proficisci contra perfidum Marcualdum, qui procul dubio te non expectabit in campo, sed in aliquo recludetur castello, sicque de facili totam terram tibi faventem invenies, & tam in expensis, quam aliis tibi, & tuis sufficienter poteris providere, tantumque bonum inde proveniet, quantum nec possumus, nec volumus literis explicare. Quod si forte non ires, tantum inde malum accideret, quantum omnipotens Deus accidere non permittat. Dum ergo te fama præcedit, & succedit fortuna, res non solum difficiles, sed pene impossibiles aggredi non formides. Et infra:

III.

(f) Ib. ep. 85.

In tua præterea ponimus voluntate, utrum velis dilectum filium nobilem virum Jacobum consobrinum, & marescallum nostrum tecum venire, an ad custodiam terræ in Apuliam remanere (hoc ipsum eadem die Jacobo præcepit *f*). Apud comites etiam, & barones, aliosque fideles, & præcipue nobiles viros Rogerium Theatinum, & Jacobum Tricaricem. comites quibuscunque modis potuimus studebimus procurare, ut Diubuldum impediant, & impugnent, ne terram tuam possit offendere, vel intrare, tuque per treguas, & alias conventiones placabiles componere studeas cum adjacentibus, & vicinis, nec timeas pro terra, quam personaliter deseres, quia si oporteret te damnum incurrere ex hac parte, tanto majus erit commodum, quod consequeris ex illa, ut damnum æquanimiter sit commodo postponendum, &c. *Datum Velletri 18. Kal. octob.*

IV.

(g) Deut. 33.

Verum, ut scriptum est *(g)*: Manus Domini pugnabunt pro eo, & adjutor illius contra adversarios ejus erit. Dum enim

Marcuald. Siciliam Regemque in suam potestatem redigit.

Cur Regem e medio non sustulerit.

Marcuald. in ipsa vesica ob calculum fecione moritur.

V.

Innoc. gratulatoria ob sublatum hostem literæ. *(a) Lib. 5. ep. 89.*

omni ab Innocentio Papa hæc decernuntur, pro eo Deus, sævo, ac formidoloso Ecclesiæ, Siciliæque hoste prostrato, pugnam confecit, & Marcualdum non confatis in eum copiis, non armorum terrore intentato, sed exiguo lapillo peremit, sic enim habent ipsius Pontificis vitæ acta: Marcualdus vero Panormum obtinuit, & tam palatium, quam Regem in suam potestatem recepit, universam penes Siciliam præter Messanam suæ subjugationi, misissetque manum in puerum, & usurpasset sibi coronam, nisi præfatum comitem timuisset (nimirum Gualterium de quo paulo ante dicebamus) ad quem Regis defuncto regnum hereditario jure, ratione conjugis (erat enim Tancredi olim Regis filia) pervenisset, ideoque multifariam, multisque modis, & apud eundem dominum Papam, & apud eundem dominum comitem cœpit agere, ut accepta pecunia regnum exiret: quod cum obtinere non posset, tempus opportunum observabat. Verum ille, qui non dimittit virgam peccatorum super sortem justorum, incepit per se ipsum, ne daret gloriam suam alteri, perfidum graviter flagellare, quia eum jam dudum calculosus fuisset, cœpit ex tunc de vitio lapidis tam vehementer affligi, ut præ nimis doloribus ingentes clamores emittens, irremediabilibus cruciatibus torqueretur, & cum non posset aliter vehementiam ægritudinis sustinere, secari, vel incidi se fecit: sed subito miseram animam exhalavit. Hactenus gesta.

Hoc vero inter beneficia maxima cœlitus sibi concessa cum recenseret Innocentius, debitas Deo gratias lætus retulit, atque Montis Regalis archiepiscopo, & Petro episcopo Panormitano Antistiti renuntiato Regis familiaribus triumphales literas dedit.

Innocentius, &c.
Benedictus Deus *(a)*, & pater Domini nostri Jesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui post nubilum fecit serenum, & post lacrymationem & fletum, gaudium & exultationem induxit, qui non dereliquit virgam peccatoris super sortem justorum, sed causam vestram discrevit a gente non sancta, & eripuit vos ab homine iniquo pariter & doloso, qui non posuit Deum adjutorem sibi, sed in sua prævaluit vanitate: ut omnipotens Deus vos, aliosque fideles tanquam aurum in fornace probaret, quatenus probatio vestræ fidei multo preciosior esset auro, quod per ignem probatur, similis grano synapis, quod quanto plus tunditur, tanto fortius inardescit, unde flagellato tandem miserabiliter pestilentia viro, qui justo judicio dies suos finivit in malum, nunc fidei vestræ sinceritas invenitur in laudem & gloriam & honorem. Licet enim ad tem-

pus propter nubis objectum solis radius non illuxerit, ex quo tamen nubes evanuit, splendor ipsius gratius elucescet: & vos, qui non curvastis genua vestra coram Baal, postquam nefandæ memoriæ Marcualdus interivit, quæ vestrae circa nos voluntatis impediabat effectum, ea tam vigili studio, quam studiosi vigilantia studebitis operari, quæ ad Apostolicæ sedis honorem, & regis personæ salutem, totiusque regni commodum magnifice redundabunt, &c. *Datum Velletri VIII. Kal. octob.*

Idem de interitu Marcualdi hoc eodem anno ad Coloniensem archiepiscopum literis infra ex parte reddendis significavit. Marcualdo extincto Guillelmus, ait vitæ Innocentii anonymus scriptor, Panormum, palatium ac Regem in sua potestate recepit, & ex tunc se Regis custodem, & magistrum capitaneum Siciliæ appellavit: quidam vero de complicitibus nefandæ memoriæ Marcualdi hoc indigne ferentes, se in partem alteram statuerunt. Cancellarius autem (Gualterius scilicet Trojanus olim episcopus) opportunum sibi tempus advenisse existimans, per juratoriam cautionem, quod mandatis Apostolicis per omnia obediret, absolutionis beneficium impetravit, hoc quoque testatur Innocentii ad ipsum literæ *(b)* proximo anno afferendæ, regressusque in Siciliam, & adjungens se alteri parti adversus Capparonem agebat, misitque nuncios & literas domino Papæ, ut legatum in Siciliam destinaret, &c. Sed de legatione illuc a Pontifice missa infra suo loco post sequentem annum dicetur.

(b) Ibid. l. 6. ep. 71.

Interim antequam Siculis rebus finem imponamus, haud taciti prætermittemus, Innocentium ab Aragoniæ Rege, ejusque matre literas ac nuncium accepisse, ad nuptias inter ejusdem Regis sororem, & Fridericum Siculum Regem ineundas: id enim Innocentius ad Jacobum consobrinum suum per literas testatur *(c)*, ubi etiam quid in hoc negotio egerit, sic aperit, eisdem nimirum Siciliæ Regis familiaribus:

VI. Aragoniæ Rex de nuptiis Fridericum cum inter sororemque suam conciliandis agit. *(c) Inn. l. 5. ep. 51.*

Per Apostolica scripta mandavimus, ut super hoc tam intra se, quam tecum, & cum dilecto filio Rosfrido tituli sanctorum Marcellini & Petri presbyt. Card. Cassinensis abbate Apostolicæ sedis legato consilium communicent, & quod ad consummationem hujus negotii statuerint, nobis significare procurent, idoneos nuncios super prædictis omnibus sufficienter instructis per sedem Apostolicam destinantes, ut cum nuncio nostro, quem propter hoc destinare proponimus ad Regem, & Reginam Aragonensem. accedant, & sponsalia contrahere non postponant, cæteraque perficiant, quæ super hoc fuerint consummanda. Ideoque discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus familiaribus ipsis studeat

suadere, uti ad hujus negotii consummationem intendant, & tu ipse ad id des operam efficacem. Dat. Lateran. non. junii. Ut vero ejusmodi sint firmata sponsalia, ab eodem Pontifice infra audiemus.

VII. Sed qui tot curas pro tuendo puero regio suæ fidei a matre commissio consummebat, longe majores pro Ecclesia suæ a Christo sollicitudini commendata probe regenda, restituendoque illius splendore collocabat. Cum ergo religiosam disciplinam plerisque in locis defloruisse, summo dolore intueretur, revocare illam fategit: contulit etiam se ad Sublacense monasterium, ut religiosi salubres & pias leges diceret, ut primum sanctitatis florem recuperarent, (a) inter quas ea est: Quod si proprietates apud quemquam inventa fuerit in morte, ipsa cum eo insignum perditionis extra monasterium in sterquilinum subterretur, secundum quod B. Gregorius in dialogo narrat se fecisse. Qua lege rei habendæ cupiditatem, quæ evertere monasteria consuevit, funditus sustulit, ac post multa adjecit: Nec aestimet abbas quod super habenda proprietate possit cum aliquo monacho dispensare, quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis adeo est annexa regulæ monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere. Cum vero ex his postremis Innocentii verbis: Quia abdicatio &c. maxima illa controversia inter auctores (b) cum theologos, tum canonistas exorta, num solemne castitatis votum per religionis professionem emissum relaxari possit, placet communior sententia, qua asseritur, Romanum Pontificem id posse, cum nulla ratio afferatur, quæ contrarium convincat, sine sufficienti autem ratione aliquid auctoritati Ecclesiæ derogare integrum non videtur. Loquitur autem hoc loco Innocentius de monacho, qui in communis & regularis vitæ observantia triplici voto obstrictus maneat. Cæterum potest quis ex tali monacho, ut ajunt, non monachus evadere, & tum ad nuptias ei convolare licebit. Cum vero plurimi abbates, priores atque alii vitam effrenatam ac sceleratam ducerent, atque episcopis eos corrigere annitentibus, ad sedem Apostolicam provocassent, Innocentium tum A. . . S. R. E. Cardinali (c) Veronenfi episcopo, tum episcopo Wigornienfi, (d) ut posthabitis ejusmodi appellationibus, in eos disciplinæ rigorem exercerent, provinciam commisit. Cumque improbus ille mos induceretur, ut & filii parentibus extinctis in vacantes eorum obitu ecclesias sese nequissime inferrent atque intruderent, & (quod deterius est) sacerdotia dotis loco filiabus quandoque tribuerentur, vigilantissimus Pontifex O-

(a) lb. ep. 31. Habetur c. Cum ad de statu monach.

(b) Theol. in 4. dist. 38. D. Tho. & alii 2. 2. q. 88. art. 11. Canonist. c. de stat. monach. & summissa verb. votum.

(c) Inn. l. 5. ep. 33. 34. (d) lb. ep. 32.

xoniensi episcopo (e) ac Romaricensibus abbatibus (f) & monialibus, ut tantus abusus omnino tolleretur, in mandatis dedit. Præterea Bisuntino archiepiscopo præcepit, ut laicos, qui clericos ad secularia judicia trahere conabantur, coercendos curaret. Eliensi itidem episcopo aliisque in Eboracensem archiepiscopum Anglorum Regis germanum fratrem multorum criminum postulatorum inquirendi onus injungit: (g) quarto vero idus maii Bituricensi archiepiscopo, aliisque munus imposuerat, (h) ut de quibusdam civibus hæreticæ pravitate insinulatis inquisitionem exercerent.

Sub ejusdem anni exitu Spalatensi archiepiscopo, atque Joanni capellano suo præcepit, ut Culini Bani una cum affectis suis hæresis infamia laborantis, regionem lustraret, (i) eorumque mores, ac fidem diligenter perquirerent, seque ad Henricum Ungariæ Regem ea de re nuper scripsisse, quid vero ab eo responso anno MCCIV. acceperit; sic proditum est (k):

Venerabili in Christo patri Innocentio Dei gratia sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo Pontifici N. . . eadem gratia Hung. Dalmat. Ram. Serviaque Rex salutem, & filialem in omnibus reverentiam. Licet (l) universi, qui Christianæ fidei religione censentur sacrosanctam Romanam Ecclesiam tanquam piam matrem venerari, ac plurimum diligere teneantur, nos tamen quos inter devotos filios eadem Ecclesia spiritualius fovet, & amplectitur, ipsius honori, & utilitati præ cæteris potius, ac devotius pro posse nostro cupimus intendere. Hinc est, quod cum humilis, ac fidelis sanctitatis vestra capellanus Joannes ad præsentiam nostram accedens, duos principales ex his, qui in terra Culini Bani, prout ferebatur, damnatam hæreticorum sectam *, secum duxisset, nos inspectis orthodoxæ fidei articulis, quos ad ipsius Joannis exhortationem illi, ad quos missus fuerat, jam susceperant, eadem capitula sub sigillo nostro contenta domino illius terræ, filio scilicet memorati Culin. qui tunc apud nos erat, dedimus districte præcipientes, ut ea & alia, si qua Romana sedes eis de cætero secundum Deum transmittere decreverit, ab omnibus in terra sua faciat, inviolabiliter observari. Idem etiam cum hoc juxta voluntatem nostram admisisset, se in manu nostra, ac I. . . archiepiscopi Colocen. subsequenter obligavit, quod si de cætero supradictos, vel alios homines in hæresi scienter manutenerent, vel defendere in terra sua præsumperit, mille marchas argenti persolveret, quarum medietas vobis, altera vero frisco nostro medietas obveniet. Illi præterea duo priores, qui cum præfato capellano vestro Joanne venerunt, tam pro se, quam

(e) lb. ib. ep. 66. (f) lb. ib. ep. 67. Reprimuntur qui clericos ad secularia tribunalia evocarent. (g) Inn. l. 5. ep. 59. (h) Ep. 136.

VIII. Innoc. jubet ditionem Culini Bani perlustrari inquirentique. (i) Ep. 110. (k) Apud Inn. l. 7. ep. 211.

(l) Lib. 6. ep. 212.

* fovebant

Quibus poenis Banus se obliget si hæreticos defenderit fovebitque.

quam pro fratribus suis, a quibus missi fuerant, in præsentia nostra juraverunt, quod constitutiones a jam dicto fidei legato vestro promulgatas, & sibi traditas firmiter observabunt in perpetuum.

IX. Extant præterea Innocentii geminæ ad ipsum Henricum Ungarorum Regem hoc anno datæ epistolæ. Cum enim ille Pontifici per nuncium significasset, Megapani terras in ditionem suam feliciter redegit, Innocentius earum altera (a) ei gratulatur additque: Monemus igitur magnificentiam tuam, & exhortamur in Domino, quia sicut nos tibi, & regno tuo in hac parte detulimus, sic celsitudo eleft. regalis curet nobis, & Apostolicæ sedi devocandis. ferre, institutiones Ecclesiæ Romanæ in terra ipsa servari præcipiens, & eum plenius ad obedientiam nostram reducens, ut fiat unum ovile, & unus pastor, cum hoc ipsum tibi, & regno tuo videatur plurimum expedire. Datum Lateran. Id plane principibus plurimum expedit: cum enim reipublicæ fundamentum sit religio, hac pessumdata, omnia præsterni necesse est; quod innumeris experimentis semper comprobatum fuit. Porro altera, (b) ex memoratis epistolis legatos se ab eo accepisse ait, quibus Apostolicam sedem consulebat, num ex voto jam antea nuncupato in Terram sanctam sibi traiciendum foret, an vero ob regni turbas id differendum videretur, eumque voti fidem solvere jubet.

(a) lb. ib. ep. 18. Innoc. Studium in schismaticis ad elec. revocandis.

(b) Inn. l. 5. ep.

X.

Nec minus ad alia delenda scelera, quam hæresim expugnandam diligentia afferebat, & quidem modo, ut ferebat occasio, benignum se in aperiendo paterno sinu poenitentibus impertiebatur, ut Messanensem archiepiscopum admissum flagitium lugentem sacris restituit, justitque, ut regno defendendo incumberet; modo se asperiores præferbat, ne disciplinam enervaret, & corrumpere, ac majoribus sceleribus majores poenas infligebat. Ita cum quidam laicus adævum, sacrilegumque facinus ab aliis impulsus, Catenensi episcopo linguam amputasset, postea vero facti poenitens ad Apostolicam sedem accessisset, hæc statuit Innocentius, quæ ab ipso ad Orchaden. arch. scripta refert audire. (c)

(c) Inn. l. 5. ep. 79.

Innocentius &c. Ex literis tuæ fraternitatis accepimus, quod Lumberd. laicus lator præsentium cum comite suo Catenensem in expeditione perrexit, ubi castello ab exercitu comitis expugnato, & interfectis pene omnibus, qui erant in ipso, captus est episcopus Catenensis, cujus ut linguam absunderet, a quibusdam, ut dicit, de exercitu comitis est coactus. Quia vero gravis est, & grandis excessus, nos ei secundum formam Ecclesiæ absoluto talem & ad satisfactionem suam, & ad terrorem aliorum injunximus Ann. Eccl. Tom. XX.

poenitentiam, ut cum festinatione revertens in patriam, discalceatus, & nudus præter brachias, & laneum vestimentum, curtum, & sine manicis, lingua subtili funiculo re-ligata, & paulisper extracta, ut promineat extra labia summitatibus ejusdem funiculi nexis in collo cum virgis in manu quindecim diebus continuis per terram suam, unde ipse est oriundus, & terram illum, unde erat episcopus mutilatus, ac circumpositam regionem, videntibus universis manifeste procedat, veniensque ad ingressum ecclesiæ, sed nequaquam ingrediens, prostratum in terram disciplinari se faciat cum virgis, quas in manu gestabit, seque in silentio, & jejunio usque post vesperam diem ducat, & tunc ad sustentationem naturæ pane tantum reficiatur, & aqua. Illis vero quindecim diebus peractis præparet se, ut infra mensem incipiat Hierosolymitanam provinciam proficisci, ubi per triennium desudet in obsequio crucifixi, arma de cætero contra Christianos minime assumpturus, & per undecim annos omnibus, sextis feriis in pane, & aqua jejundet, nisi forte per indulgentiam alicujus discreti pontificis, vel propter debilitatem corporis, vel propter fervorem ast. tis hæc abstinentia temperetur. Tu ergo redeuntem hoc modo recipias, & injunctam sibi poenitentiam eum facias observare. Datum apud monasterium Sublacen.

Poenitentia publica injuncta illi qui episcopo linguam præciderat.

Parem severitatem in uxoricidam infelicissimum distinxit; qui cum una cum filia, & uxore a Sarracenis in servitutem abductus fuisset, in summa annonæ inopia imperio principis occidæ filia carnibus famem paverat, & crudeli alio Sarracenorum edicto coactus uxorem interfecerat, cujus tamen carnes nimio horrore perfusus non degustarat, funesta tandem illa servitute liberatus multis lacrymis sedis Apostolicæ misericordiam imploravit, cui Innocentius subiectæ poenitentiaæ asperrimum genus imposuit.

Innocentius, &c. Ad (d) Apostolicæ sedis clementiam lator præsentium Robertus accedens, peccatum suum grande quidem, & grave lacrymabiliter est confessus, qui cum captus a Sarracenis cum uxore detineretur, & filia, mandatum exiit a principe terræ, quem ipsi nominant Admiratum, ut quia famis invalescebat inedia, quicumque captivus prolem haberet, illam occideret, cujus occasione mandati miser ipse, cum eum famis angustia perurgeret, occidit filiam, & comedit. Cumque aliud exisset edictum, propriam interfecit uxorem, sed de carnibus ejus gustare non potuit, cum ad vescendum costæ sibi fuissent oblatae. Nos igitur tanti criminis horrore turbati, talem ei poenitentiam duximus injungendam, ut nunquam de cætero carnibus pro quacunque necessitate vescatur, sed singulis sextis feriis

XI.

(d) lb. ep. 80.

Poenitentia infligenda illi qui uxorem occiderat.

rius in pane, & aqua jejundet, similiter in secunda, & quarta feria quadragesimæ, quæ antecedit Natalem, & ejus quæ Pascha præcedit. Cæteris autem diebus utriusque quadragesimæ devote jejunans, uno tantum sibi pulmento contentus, quod & in sanctorum vigiliis diligenter observet. Discalceatus incedat cum tunica lanea, brevissimo scapulari, penitentialem baculum ad mensuram unius cubiti gestans in manu, nihil amplius a quocunque recipiens, nisi quantum ad esum sibi sufficiat uno die, nec unquam per duas noctes in eodem loco moretur, nisi forte articulus necessitatis ingruerit, vel propter infirmitatem, vel hostilitatem, aut etiam intemperiem transire non possit; sicque sanctorum limina visitet per triennium, & cum venerit ad ecclesiam, prostratus non intret, nisi prius cum virga, vel corrigia susceperit disciplinam: sine spe conjugii perpetuo perseveret, & publicis ludis nunquam intersit; orationem dominicam centum vicibus dicat in die, ac toties genuflectat. Peracto vero triennio cum literis istis ad sedem Apostolicam revertatur, misericordiam petiturus, & quod ab ea sibi fuerit injunctum, sataget observare. Vos ergo fratres, filio misero misericordiam impudentes, in necessitatibus aperiatis ei viscera charitatis. Datum, ut supra tertio nonas sept. Ex his videre est ingenti quodam facinore patrato Romanum Pontificem ex diversis orbis terrarum regionibus consuli, ejusque sententiam excipi consuevisse. Nec taciti præmittemus aliam Innocentii epistolam de penitentiis, quæ clericis in gravi scelere deprehensis imponendæ erant, eodem anno ad Lugdunensem archiepiscopum datam, (a) ubi exauctoratos in monasterium detrudendos decernit.

(a) Inn. 1. 5. ep. 101.

XII. Dirempta de Sypon-tino archiepi-scopatu contro-versia.

(b) Id. ib. ep. 42.

(c) Id. ib. ep. 96.

Quoniam vero in ejus judiciis versatur oratio, aliqua remanent in hanc sententiam in medium adducenda. Sypon-tinis, Garganique populis inter sese vehementer concendentibus, num ex ecclesie singulæ archiepiscopalis sedis dignitate essent insignite, an vero ambæ in unum archiepiscopatum coalescerent, Innocentius perspectis antecessorum Romanorum Pontificum privilegiis, unum esse Sypon-tinum archiepiscopum, Garganos vero Sypon-tinis subjectos, dato ad Sypon-tinum capitulum diplomate (b) hoc ipso anno Laterani 8. Kal. junias, decrevit. Cumque ad Apostolicam sedem relatum esset Lectorensem episcopum in Archiepiscopum Auxitanum postulatam graviter comitali morbo laborare solitum, hæc ad Auxitanum capitulum scripsit (c): Nos igitur sanctorum Patrum nolentes institutionibus obviare, qui morbo epileptico laborantes a missarum solemnibus arcendos esse decernunt, & præsertim bonæ memoriæ Gelasii Papæ prædecessoris nostri,

qui edidit in simili casu canonicum institutum, quod est ultimum septimæ causæ capitulum in corpore decretorum, jam dictis Xantonen. episcopo, & notario, & dilecto filio abbati de Corona nostris damus literis in mandatis, ut veritate diligentius inquisita, quæ secundum institutionem ejusdem Gelasii Papæ viderint faciendæ, Deum habentes præ oculis faciant auctoritate nostra suffulti, appellatione remota. Si vero propter præmissam occasionem, postulatio jam dicti Lectoren. episcopi juxta institutionem canonicam non fuerit admittenda, ea penitus non obstante, vobis eligendi pontificem auctoritate nostra tribuant facultatem.

Hoc eodem anno I. Lugdunensi olim archiepiscopo petente, Innocentius sacras preces ad S. Bernardi memoriam in missæ sacrificio recolendam dictavit, S. Bernardi collectam scilicet, ut vocant, secretam, ac post communionem sic ad ipsum rescribens:

Negare (d) nolumus, quod petere voluisti, cum ex eo tam nobis, quam tibi fructus æternæ retributionis accrescat. Petisti namque rogatus a fratribus, ut ad honorem beati Bernardi primi Claravallen. abbatis, quem Apostolica sedes sanctorum ascripserat catalogo venerandum, nos ipsi collectam, & alias orationes ore proprio dictaremus, tum propter auctoritatem dictantis, tum propter stylum dictaminis, cum majori devotione dicendas. Et ecce sicut potuimus ad instantiam dilecti filii fratris Ranerii petitionem tuam curavimus exaudire.

Perfice quæsumus Domine pium in nobis sanctæ religionis effectum, ut ad obtinendam tuæ gratiæ largitatem beatus Bernardus abbas, & doctor egregius suis apud te semper pro nobis meritis, & precibus intercedat. Per Dominum nostrum, &c. Grata tibi sit Deus hujus oblatio Sacramenti, quod in memoriam dominicæ passionis, tuæ offerimus majestati. Per Dominum nostrum, &c. Suum in nobis omnipotens Deus cibus, quem sumptissimus, operetur effectum, ut incorporet sibi nos esus edentes, qui tecum, &c. Datum Lat. 4. idus junii. Postea vero eidem gravissimas quæstiones proponenti (e), sapientissime respondit (f), quæ extant in titulo de celebratione missarum, ac licet terantur manibus omnium, nos præter morem adducemus, tum ob rerum, quas continent majestatem, tum quia gratum plerisque erit literas pontificias integras legere, quas nonnulla sui parte mutilas canonistæ excrisperunt.

Innocentius, &c. Cum Marthæ circa plarima satagen-tis officia in cura regiminis pastoralis pro majori parte renuncians in domo Domini, quasi abjectus eligens habitare cum illis, qui partem optimam elegerant, se-des

XIII. In D. Ber. ho. no-rem preces in-stituta.

(d) Lib. 1. ep. 61.

(e) Ibid. ep. 121. (f) Cum Marthæ extr. de celebr. missar.

XIV.

des ad pedes Domini cum Maria, ut in ejus lege jugiter meditetur. Lippitudini Liæ, Rachelis pulchritudinem præferentes, eam in te credimus vigere intelligentiam scripturarum, ut non solum parvulis frangere possis panem, sed proventis etiam cibum solidum ministrare, ac nodos solvere difficilium quæstionum. Verum quoniam in primatu Apostolorum principis Apostolica sedis magisterium recognoscens, ad eam credis majores causas Ecclesiæ referendas, consultationibus tuis, quas non ob commodum utilitatis terrenæ, cum non civilem contineant quæstionem, sed animarum profectum, ut videlicet in lucem prodeant obscura scripturæ, novimus te movisse; libenter quod nobis inspirat Dominus, respondemus. Quæstisti siquidem, quæ sit forma verborum, quam ipse Christus expressit, cum in corpus, & sanguinem suum transubstantiavit panem, & vinum, cum illud in canone missæ, quo Ecclesia utitur generalis, adjecerit, quod nullus Evangelistarum legitur expressisse. Cum enim in Evangelio sic legatur: Accipiens calicem, gratias egit, benedixit, & dedit discipulis suis, dicens: Bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro vobis, & pro multis effunderetur in remissionem peccatorum; in canone missæ sermo iste, videlicet mysterium fidei, verbis ipsius interpositis invenitur. Unde cum non Evangelista Christum Jesum dixisse testetur, moveris non modicum, & miraris, quod aliquis asseverare tentaverit, eum aliquid plus dixisse, quam Evangelistarum aliquis asseveret. Verum si formam ipsius canonis inspicias diligenter, præter hoc, de quo tua fraternitas requisivit, alia duo, videlicet, elevatis oculis in cælum, & æterni testamenti, poteris in ipso canone reperire, quæ in textu Evangelico non leguntur. Sane multa tam de verbis, quam factis dominicis invenimus ab Evangelistis ommissa, quæ Apostoli vel supplevisse verbo, vel facto expressè leguntur. Paulus enim in actibus Apostolorum sic ait: Meminisse vos oportet verbi Domini Jesu, quod ipse dixit: Beatus est magis dare, quam accipere; hoc nullus quatuor Evangelistarum descripsit. Nullus etiam eorumdem expressit, quod Paulus ad Corinthios scribens, ait: Visus est plusquam quingentis fratribus simul, deinde visus est & Jacobo; novissime autem tanquam abortivo visus est & mihi. Ipsi etiam Evangelistæ inter se mutuo supplevisse leguntur, quæ ab eorum aliquo, vel aliquibus sunt ommissa. Unde cum tres Evangelistæ posuerint: Hoc est corpus meum solus Lucas adjecit: Quod pro vobis tradetur; & cum Matthæus, & Marcus dicant: Pro multis, Lucas dicit: Pro vobis. Matthæus autem in remissionem peccatorum adjungit.

Respon-detur quæstio-ni, quæ sit forma verborum in transubstantiatione.

Ann. Eccl. Tom. XX.

Cæterum ea, quæ adduntur in canone missæ, possunt ex aliis locis Evangelii comprobari. Joannes enim suscitationem Lazari descripturus, Jesum sursum oculos elevasse asserit, & dixisse: Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me. Alibi etiam dicit: Hæc locutus est Jesus, & sublevatis oculis in cælum dixit: Pater clarifica filium tuum. Si tunc igitur oculos in cælum levavit ad Patrem, cum ad corpus exanime animam Lazari revocat, probabilius esse videtur, quod tunc oculos levaverit ad Patrem in cælum cum panem, & vinum in corpus, & sanguinem proprium commutavit. Cæterum sicut super us est expressum, cum in textu evangelico, novi testamenti ponatur, hic interponitur, & æterni. Nam vetus testamentum, quod hircorum, & vitulorum fuit sanguine dedicatum, temporalia promittebat: novum autem, quod est Christi sanguine consecratum, promittit æterna. Et ideo testamentum illud fuit vetus, & transitorium, hoc autem novum est, & æternum; vel ut utamur alia ratione, unde novum, id est ultimum esse describitur, æternum inde, id est perpetuum comprobatur. Novissimum etenim hominis testamentum immobile perseverat, quia testatoris obitu confirmatur, juxta quod Apostolus testamentum in morte asserit confirmatum; alioquin non valere, dum vixerit, qui testatur. Præterea non solum scriptura, sed & promissio dicitur testamentum, juxta quod Apostolus ipse scribit: Ideo novi testamenti mediator est, ut repromissionem accipiant, qui vocati sunt hereditatis æternæ. Sic ergo intelligi debet, quod in ipso canone reperitur: Hic est sanguis meus novi, & æterni testamenti, novæ & æternæ promissionis scilicet confirmator, sicut Dominus repromittit: Qui manducat, inquit, carnem meam, & sanguinem meum bibit, habet vitam æternam. Ex eo autem verbo, de quo movit tua fraternitas quæstionem, videlicet mysterium fidei, munimentum erroris, quidam trahere putaverunt dicentes in Sacramento altaris non esse corporis Christi, & sanguinis veritatem, sed imaginem tantum, & speciem, & figuram, pro eo, quod scriptura interdum commemoret id, quod in altari suscipitur, esse Sacramentum, & mysterium, & exemplum. Berengarianos hæreticos notat Innocentius, quorum imperitiam, simulque nostri temporis novatorum paucis refellens, & catholicam veritatem confirmans, adiicit:

Sed tales ex eo laqueum erroris incur-runt, quod nec auctoritates scripturæ convenienter intelligunt, nec Sacramenta Dei suspicienter reverenter, scripturas, & virtutem Dei pariter nescientes. Si enim ideo quia figura est Sacramentum altaris, veritas esse negatur, ergo nec mors, nec resurrectio Christi, cum figura sit veritas, est

XV.

XVI.

Q 2

est credenda. Siquidem mortem, & resurrectionem Christi similitudinem, & imaginem esse Apostolus manifestat: Christus, inquit, mortuus est pro delictis nostris, & resurrexit propter justificationem nostram. Apostolorum tamen princeps Petrus sic in epistola sua scribit: Christus passus est pro nobis, vobis relinquitur exemplum, ut sequamini vestigia eius. Sic ergo tam mors Christi, quam ejus resurrectio est exemplum, ut & nos peccato mortui justitiam jam vivamus. Quare si non fuit veritas, quia fuit exemplum, ergo nec vere mortuus fuit Christus, nec vere a mortuis resurrexit: sed absit a fidelium cordibus error iste cum ipse Propheta de Christo testetur, quod vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit. Dicitur tamen mysterium fidei, quoniam & aliud ibi creditur, quam cernitur, & aliud cernitur, quam creditur: cernitur enim species panis, & vini, & creditur veritas carnis, & sanguinis, ac virtus unitatis, & charitatis. Quod autem mysterium fidei dicitur in hoc loco, alibi secundum Joannem spiritus, & vita narratur. Nam spiritus est mysterium juxta illud: Litera occidit, spiritus autem vivificat; fides autem est vita, secundum quod legitur: Justus meus ex fide vivit; propter quod ipse Dominus dicit: Verba, quae locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Distinguendum est tamen subtiliter inter tria, quae sunt in hoc Sacramento discreta, videlicet forma visibilis, veritas corporis, & virtus spiritualis; forma panis & vini, veritas carnis, & sanguinis, virtus unitatis & charitatis. Primum est Sacramentum & non res; secundum est Sacramentum & res; tertium res, & non Sacramentum: sed primum est Sacramentum geminae rei, tertium vero gemini Sacramenti, secundum autem Sacramentum unius, & alterius res existit. Credimus igitur, quod formam verborum, sicut in canone reperitur, & a Christo Apostoli, & ab ipsis eorum acceperunt successores; nam sicut superius est expressum, multa de verbis, & factis dominicis ab Evangelistis omisit & sermonibus suppleverant Apostoli, & operibus expresserunt. Haec de prima ex propositis questionibus; de altera vero:

XVII.

Quaestio etiam, utrum aqua cum vino in sanguinem convertatur: super hoc autem opiniones apud scholasticos variantur. Aliquibus enim videtur, quod cum de latere Christi duo praecipua fluxerint Sacramenta, redemptionis in sanguine, ac regenerationis in aqua, in illa duo vinum, & aqua, quae commiscuntur in calice, divina virtute mutantur, ut in hoc Sacramento plena sint veritas, & figura. Alii vero tenent, quod aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino licet physici contrarium asse-

verent, qui aquam a vino per artificium posse asserunt separari. Praeterea potest dici, quod aqua non transit in sanguinem, sed remanet prioris vini accidentibus circumfusa, ita quod vini saporem assumit quod inde conicitur, quia si post calicis consecrationem aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem, nec sanguini commiscetur, sed accidentibus prioris vini commixtum corpori, quod sub eis latet, undique circumfunditur, non madidans circumfusum. Ipsa tamen accidentia vinum apposuit videtur efficere, quia si aqua pura fuerat apposta, vini saporem assumit. Contigit igitur accidentia permutare subjectum sicut & subjectum contigit accidentia permutare: cedit quippe natura miraculo, & virtus supra consuetudinem operatur. Sed nec inconveniens creditur, aut absurdum, si aqua in corpore Christi esse credatur, cum legatur de ipsius latere processisse. Illud est autem nefarium opinari, quod quidam dicere praesumpserunt, aquam videlicet in flegma converti: nam & de latere Christi non aquam, sed humorem aquaticum mentiuntur exisse, non attendentes, quod de latere Christi duo fluxerunt Sacramenta, & quod non baptizantur in flegmate, sed in aqua, juxta quod Dominus protestatur: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei. Verum inter opiniones praedictas illa probabilior videtur, quae asserit aquam cum vino in sanguinem transmutari, ut expressus eluceat proprietates Sacramenti. Nam cum aquae multa sint populi multi, juxta quod alibi legitur: Beati qui seminant super aquas, ideo vino aqua unitur, ut Christo populus adunetur: per hoc enim quod & suscepit ipse de nostro, & accipimus ipsi de suo, tam insolubili nexu jungimur, ut qui est unum cum Patre per ineffabilem unitatem, fiat unum nobiscum per admirabilem unionem, ac per hoc ipso communiter mediante cum Patre unum efficiamur. Pater inquit, sancte serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos; non pro eis rogo tantum, sed pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut & ipsi in nobis unum sint, & mundus credat, quia tu me misisti. Plura afferri possent, quae cum doctissimus Cardinalis Baronius, aliique fusillime pertractarint, duximus praetermittenda, maxime cum uberrima nobis rerum gestarum messis ex reliquis Innocentii literis hoc anno datis suppeditetur: sed antequam ad illas convertamur stylum, videndum est quid ad tertium quaesitum responderit.

Tertio vero loco (ait) fraternitas tua requisivit, quis mutaverit, vel quando fuerit mutatum, aut quare, quod in secreta beati Leonis secundum antiquiores

XVIII.

codices continetur, sic videlicet: Annue nobis Domine, ut animae famuli tui Leonis haec proferat oblatio, cum in modernioribus sacramentariis habeatur: Annue nobis Domine quae sumus, ut intercessione beati Leonis nobis proferat oblatio; super quo tibi taliter respondemus, quod quis illud mutaverit, aut quando mutatum fuerit, ignoramus: scimus tamen, qua fuerit occasione mutatum, quia cum sacrae scripturae dicat auctoritas, quod injuriam facit martyri, qui orat pro martyre (verba sunt Augustini; Pontifex tamen sacrae scripturae auctoritatem dicere ait, quod ex eadem scriptura inferitur) idem est ratione confirmari de sanctis aliis sentiendum, qui orationibus nostris non indigent, pro eo quod cum sint perfecte beati, omnia eis ad vota succedunt: sed nos potius eorum orationibus indigemus, quos, cum miseri simus, undique mala multa perturbant. Unde quod in plerisque orationibus continetur, proferat videlicet, vel proficiat huic sancto, vel illi talis oblatio ad gloriam, vel honorem, ita sine debet intelligi, ut ad hoc proferat, quod magis ac magis a fidelibus glorificetur in terris, aut etiam honoretur. Atque haec est probata omnium theologorum sententia, nimirum sanctorum gloriam dumtaxat accidentaliter, ut ajunt, augeri. Licet plerique (subdit Pontifex) reputent non indignum, sanctorum gloriam usque ad judicium augmentari, & ideo Ecclesiam interim sane posse augmentum glorificationis eorum optare. Utrum tamen in hoc articulo locum habet illa distinctio, quae docetur, quod defunctorum alii sunt valde boni, alii sunt valde mali, alii mediocriter boni, & alii mediocriter mali: unae suffragia quae sunt a fidelibus in Ecclesia pro valde bonis, actiones sunt gratiarum, pro valde malis, consolationes vivorum, expiationes pro mediocriter bonis, & propitiationes pro mediocriter malis, tua discretio investiget: de cetera tuis orationibus adjuvari petimus apud Deum. Huc usque Innocentius.

XIX.
Concessa
multis
privilegia.

(a) Innoc.
l. 5. ep. 2.
(b) Id. ib.
ep. 9.

(c) Id. ib.
ep. 104.
(d) Id. ib.
ep. 6.

Confexisti haecenus patrem optimum & aequissimum judicem, e Petri solio nimirum objurgantem, redarguentem, vindicantem; vidi jura dantem, insuperque docentem, intueri nunc beneficia ac praemia benignissime pro meritis conferentem. Hoc namque anno Ademaro priori Grandimontensi (a) Waltero praeposito S. Petri de monte Sereno (b), ac Rogerio monasterii SS. Apostolorum Petri & Pauli, sanctique Augustini in Anglia, eorumque fratribus privilegia contulimus (c). Electo Ravennati archiepiscopo (d) indulget, ut ab Imoleni ecclesia ad archiepiscopatum illum traducatur, eique pallium per R. subdiaconum & capellanum suum transmittit; impe-

ratque, ut intra anni curriculum Apostolico conspectui se sistat. P. tit. S. Marcelli presbytero Cardinali Apostolicae sedis legato testandi potestatem facit (e). Ad Dolensem abbatem & conventum scribens (f) initam inter ipsos & castri Rodulphi dominum concordiam firmat. Priori & fratribus juxta specum B. Benedicti regularem vitam ducentibus libras sex usualis monetae de S. Petri camera quovis anno solvendas concessit (g). Datum austerliti hujusmodi diploma apud monasterium Sublacense 3. Kal. septemb. quod & alio diplomate sequenti anno corroboravit (h).

Donationem a Viterbiensibus F. Rainerio Viterbiensi episcopo, ejusque ecclesiae factam, ratam firmamque habet. (i) Siffredi Maguntini archiepiscopi electionem confirmat: ad canonicos enim Maguntinos (k) X. Kal. aprilis scribens rem ex ordine narrat, atque inter alia haec habet: Praenestino episcopo sedis Apostolicae legato dedimus in mandatis, ut si eundem episcopum (Wormatiensem scilicet Maguntini archiepiscopatus competitorum) quoad temporalia recepisse constaret Ecclesiam Maguntinam, vel ministrasse in temporalibus, aut spiritualibus in eadem, postulationem factam de ipso nunciaret irritam. De qua confirmatione ad ipsum etiam Siffridum scripsit (l) 12. Kal. april. palliumque ipsi concessit. Porro illum hoc anno confirmatum tradit quoque auctor Siffridus (m). Praeterea Innocentius data ad illum x. Kal. januaris epistola (n) injunxit, ut Conrado Herbipolensi episcopo, quem una cum ejus ecclesia Philippus Suevus vehementer insectabatur, & exagitabat, auxilio foret, ejusdemque argumenti pluribus Germaniae praefulibus literas misit (o).

Augustanum electum, quod nothus esset, legis rigore solvit (p) R. tit. SS. Marcelli & Petri Cardinali, & Cassinensi abbati permittit (q), ut ad recuperanda a Roberto de Aquila duo oppida ad monasterium pertinentia alias ei possessiones tradere possit. Ad haec pactiones inter Henricum Zlesiae ducem ac Mesconem (quem alii Miezlavum) patrum firmas reddit (r), atque adeo Gnesnensi archiepiscopo, & Cracoviensi & Vratislaveni episcopis imperat, ut illi omnino observandas curent. P. de Stuibaldo sororio ac senescalco suo montem maximum, quem ipsius Pontificis nomine homines de Juliano nuncupati ei tradiderant, annuo censu imposito concedit (s).

Qui autem Augustanum episcopum legitimum natalium jure ornavit, rogatus a nobili viro W... de monte Pessulano ejus filios eodem pariter honore afficeret, justis de causis super sedendum censuit. Extat ejusdem Pontificis ad illum red-

(e) Id. ib.
ep. 64.
(f) Id. ib.
ep. 72.

(g) Id. ib.
ep. 78.

(h) Id. l. 6.
ep. 1.

(i) Inn. l.
5. ep. 93.
(k) Ep. 14.

(l) Inn. l.
5. ep. 15.

(m) Siffri.
presbyt.
epit. l. 2.
(n) Inn. l.
5. ep. 134.

(o) Reg.
post ep.
134.
(p) Inn.
ib. l. 5. ep.
99.

(q) Id. ib.
ep. 108.

(r) Ib. ep.
111.

(s) Inn. l.
5. ep. 127.
XX.

reddita epistola, quam utpote gravioris momenti afferendam duximus. Flagitabat id beneficium a Pontifice, ut ditionem suam nulla ex legitima conjuge suscepta prole mascula, in naturalem filium transfunderet, atque Innocentio, ut eum flecteret, Philippi Regis Francorum, cujus filios natalium dignitati asseruerat, exemplum affererat: cui Pontifex disparem causam omnino esse respondit, tum quod Philippus Rhemensis archiepiscopi A. S. L. auctoritate uxorem deseruisset, quod propinquitatis impedimenta uxori opponeret, quod jus illius repudii tunc anceps, & dubium foret, quod nulli principi obnoxius esset, ac sine alterius damno sedis Apostolicæ subicere se posset: ipsum vero nulla ratione, quam sola libidine incensum conculcatis sedis Apostolicæ imperiis repudium uxori impegisse, alterius principis esse beneficiarium, nec sine illius injuria, a cujus sceptro penderet, legitimorum natalium ipsius filiis jus posse conferri.

Innocentius, &c.

(a) Lib. 5. ep. 128. Per (a) venerabilem fratrem nostrum Arelaten. archiepiscopum ad sedem Apostolicam accedentem tua nobis nobilitas supplicavit, ut filios tuos legitimationis dignaremur titulo decorare, quatenus eis quo minus tibi succederent, natalium obiectio non noceret. Quod autem super hoc Apostolica sedes plenam habeat potestatem, ex illo videtur, quod cum diversis causis inspectis cum quibusdam legitime genitis, non naturalibus tantum, sed adulterinis etiam dispensari, sic ad actus spirituales ipsos legitimans, ut possent in episcopos promoveri, verisimilius creditur, & probabilius reputatur, ut eos ad actus legitime valeat seculares, præsertim si præter Romanum Pontificem inter homines superiorem alium non agnoscunt, qui legitimandi habeat potestatem; quia cum major in spiritualibus tam prudentia, quam auctoritas, & idoneitas requiratur, quod in majore conceditur, licitum esse videtur etiam in minori. Per simile quoque idem videtur posse probari, cum eo ipso, quod aliquis ad apicem episcopalis dignitatis extollitur, eximitur a patria potestate. Præterea si etiam simplex episcopus scienter servum alterius in presbyterum ordinaret, licet ordinator satisfacere domino juxta formam canonicam teneretur, ordinatus tamen jugum evaderet servitutis. Videretur siquidem monstruosum, ut qui legitimus ad spirituales fieret actiones, circa seculares actus illegitimus remaneret, unde cum quo in spiritualibus dispensatur, consequenter intelligitur in temporalibus dispensatum. Id autem in patrimonio B. Petri libere potest Apostolica sedes efficere, in quo & summi Pontificis auctoritatem exercet, & supremi principis exequitur potestatem. Cum

ergo videatur ex his legitimandi auctoritas non tantum in spiritualibus, sed in temporalibus etiam penes Romanam Ecclesiam residere, ut super hoc filiis tuis gratiam faceremus ob tua, & progenitorum tuorum merita, qui semper in devotione sedis Apostolicæ persististis, humiliter ex parte tua idem archiepiscopus requirebat. Videbatur autem ex eo trahere majorem audaciam postulandi, quod non longe petere cogebatur exemplum, sed in favorem petitionis hujusmodi, quod nos ipsos in causa simili fecisse dicebat, poterat allegare. Cum enim charissimus in Christo filius noster Philippus Rex Francorum illustris charissimam in Christo filiam nostram I. Francorum Reginam illustrem dimiserit, & ex alia postmodum superducta puerum suscepit & puellam, & tu similiter exclusam legitimam superduxeris aliam, ex qua filios suscepisti, sicut cum filiis Regis ejusdem, sic cum tuis credebatur de benignitate sedis Apostolicæ dispensandum, præsertim cum major id necessitas suaderet, & tu nobis specialius sis subiectus. Siquidem Rex Francorum ex inclytæ recordationis Regina Francorum legitimum olim suscepit heredem, qui ei optatur, & creditur in regni solio successurus; (erat is Ludovicus, qui, ut antea diximus, Blancam Castellæ Regis filiam, & Joannis Regis Anglorum nepiem in matrimonium duxerat.) Tu vero ex legitima conjuge masculinum non habes heredem, qui tibi & in devotione nostra, & propria hereditate succedat. Insuper cum Rex ipse in spiritualibus nobis subiaceat, tu nobis etiam in temporalibus es subiectus cum parte terræ tuæ ab ecclesia Magalen. possideas, quam ipsa per sedem Apostolicam temporaliter recognoscit, quare Magalonen. ecclesia mediante, te nobis idem archiepiscopus asserere temporaliter subiacere.

XXI. Verum si veritas diligenter inspicitur, res non similis, sed valde dissimilis invenitur. Nam Rex ipse a prædicta Regina per bonæ memoriæ archiepiscopi Rhemen. Apostolicæ sedis legati fuit sententiam separatus; tu vero uxorem tuam a te, sicut dicitur, temeritate propria separasti. Ipse quoque prius, quam ad eum prohibitio de non contrahendo cum altera perveniret, aliam superduxit, ex qua prolem geminam noscitur suscepisse: tu in contemptum Ecclesiæ aliam superinducere attemptasti, propter quod ipsa in te gladium exercuit ecclesiasticæ ultionis. Præterea Rex ipse prædictæ Reginae contra matrimonium affinitatem objecit, & coram præfato archiepiscopo testes induxit, cujus sententia conquassata fuit solummodo propter judicarium ordinem non servatum, nos enim post restitutionem præfate Reginae super hoc venerabilem fratrem nostrum Othav. Ostiensem episcopum, & dilectum

filium

XXII. filium I. . . tituli sanctæ Priscæ presbyterum Cardinalem cognitores duximus concedendos. Tu vero uxori tuæ nihil, quod divortium induceret, sicut asseritur, objecisti, cum etsi fides tibi sit unum de tribus boni conjugii, non tamen ipsorum violatio conjugale vinculum violasset. De filiis quoque Regis ejusdem, virum legitimi an illegitimi fuerint, quando pendet quæstio affinitatis objectæ, potest non immerito dubitari. Nam si affinitas fuerit comprobata, prædictam Reginam non esse Regis conjugem apparebit, & per consequens alia videretur sibi legitime copulata, & filios ei legitimos peperisse. De tuis vero, quod sint legitime nati, nec tu ipse proponis, nec ulla præsumitur ratione. Insuper cum Rex ipse superiorem in temporalibus minime cognoscat, sine juris alterius læsione in eo se jurisdictioni nostræ subicere potuit, & subiecit, in quo forsitan videretur aliquibus, quod per seipsum non tanquam pater cum filiis, sed tanquam princeps cum subditis potuerit dispensare. Tu autem alii nosceris subiacere, unde sine ipsorum forsitan injuria, nisi præstarent assensum, nobis in hoc subdere te non posses, nec ejus auctoritatis existis, ut dispensandi super his habeas potestatem.

Rationibus igitur his inducti Regi gratiam fecimus requisiti, cautum tam ex veteri, quam novo testamento tenentes, quod non solum in Ecclesiæ patrimonio, super quo plenam in temporalibus gerimus potestatem; verum etiam in aliis regionibus certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercemus, non quod alieno juri præjudicare velimus, vel potestatem indebitam usurpare, cum non ignoremus Christum in Evangelio respondisse: Reddite, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, propter quod postulatus, ut hereditatem divideret inter duos: Quis, inquit, constituit me judicem super vos, sed quia sic in Deuteronomio continetur: Si difficile, & ambiguum apud te judicium esse perspexeris inter sanguinem, & sanguinem, causam, & causam, lepram, & non lepram, & judicium intra portas tuas verba videris variari, surge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniensque ad sacerdotes Levitici generis, & ad judicem, qui fuerit illo tempore, quaerisque ab eis, qui judicabunt tibi iudicii veritatem, & facies quæcumque dixerint, qui præsumt loco, quem elegit, & docuerint te juxta legem ejus, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, vel ad sinistram. Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministraverit Domino Deo tuo, decreto iudicis morietur, & auferes malum de Israel, &c. (Excurrit ad illustrandam multis sacra scripturæ textibus Romani Pontificis auctoritatem.) Licet igitur cum

filiis sæpe dicti Regis Francorum, de quibus an fuerint ab initio vere legitimi dubitatur, duxerimus dispensandum, quia tamen tam lex Mosaica, quam canonica sobolem susceptam ex adulterio detestatur, testante Domino: Manzer, & spurius usque in decimam generationem in Ecclesiam non intrabunt; canone vero vetante tales ad sacros ordines promoveri; secularibus quoque legibus non solum repellentibus eos a successione paterna, sed negantibus ipsi etiam alimenta, super sedendum adhuc ducimus petitioni prædictæ, nec ad præsens super hoc tuis precibus annuendum, donec si fieri poterit, & culpa levior, & juris ratio liberior ostendatur, licet personam tuam specialis dilectionis brachiis amplexemur, & in quibus cum Deo, & honestate possumus, specialem tibi velimus gratiam exhibere.

XXIII. Quod vero ad Regem Francorum attinet, de ipsius matrimonio loquuntur Pontificiæ literæ ad Rhemensem archiepiscopum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, & Apostolicæ sedis legatum, hoc anno 3. nonas junias datæ, (a) quibus Inseburgi Reginae consulendum ait, ne indefensa maneat, neve ejus causa a suspectis iudicibus cognoscatur. Cum vero a Regis nunciis nuper ad se Romam missis Regem ipsum conqueri accepisset, a sede Apostolica severius secum, quam cum aliis principibus agi, ad eum pariter scribens, expostulationes istiusmodi haud æquas esse pluribus demonstrat:

(b) Lib. 5. ep. 50. Doloris (b) aculeus nostræ mentis intima penetravit, & cordi nostro moror irruit improvisus, cum in eo de nobis serenitas regia, sicut accepimus, conqueratur, super quo ab ipso & meruimus gratiarum, & expectavimus actiones. Proposuerunt enim dilecti filii magistri F... Aurelianen. decanus, & VV... thesaurarius sancti Frambaldi nuncii tui ex parte regis celsitudinis in audientia nostra querelam firmitus, ut eis injunctum fuerat, sicut credimus, asserentes, quod de te in causa matrimonii severius tractabamus, quam alii principes in simili casu consueverint pertractari. Nam olim inclytæ recordationis Ludovicus pater tuus, & Frider. quondam Imperator, & nuper charissimus in Christo filius noster Joannes Rex Anglorum illustris coram prælatis in terris propriis constitutis adversus eas, quas habere videbantur, uxores, servato juris ordine, & ecclesiastico ab eis fuerunt iudicio separati, quod postmodum sedes Apostolica minime retractavit. Ceterum si verum attendas, Imperator prædictus ab ea, quæ conjux dicebatur, segregatus, licet in regno Theutonico, fuit tamen per legatos sedis Apostolicæ separatus, & nos in Regnum tuum legatos nostros destinare curavimus, ut dum matrimonii causam cognoscerent, & eam

& eam servato juris ordine terminarent: licet autem prædecessor Ludovicus quondam pater tuus, & præsens etiam Rex Anglorum ab his, quos sibi injunxerant prælatorum terræ suæ judicio fuerint separati, super divorzio tamen non fuit ad sedem Apostolicam querela delata; unde quod a prælatis ipsis factum fuerat, cum nullus penitus reclamaret, noluit revocare. Utrum autem Apostolica sedes dissimulare valeat querimonias oppressorum, & mulierum præcipue, quæ quanto infirmioris conditionis existunt, tanto sunt amplius in sua justitia consovendæ, utinam intelligeret regia serenitas plenius per seipsam, vel illi eam melius docuissent, qui consiliarii ejus, & familiares existunt, & in utroque sunt jure periti.

XXIV. Cum autem sententiam illam divorzii tanquam inordinate prolata bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster duxerit revocandam, nos ne, si causa tua maneret diutius in suspenso, cor regium sollicitudo nimia molestaret, per legatos nostros, quos in Regnum Francorum direximus, te volumus expedire, qui hodie forsitan negotium ipsum veritate comperta juxta tuum desiderium terminassent, nisi eorum judicium declinasses. Per te namque recessum est a judicio, præterquam charissima in Christo filia nostra I... Regina, Francorum illustris ab appellatione recessit. Novimus autem, & in hoc etiam tuæ serenitati compatimur, quod hujusmodi querimonia non ex ratione, sed sensualitate procedit, cum æquitatem severitatem appelles, & justitiam, quasi violentiam ægre feras. Cæterum potuisset Apostolica sedes, si non tuo detulisset honori, non so-

lum prædictam retractare sententiam latam juris ordine non servato, sed in laetorem ipsius ultionem canonicam exercere, sicut bonæ memoriæ Nicolaus Papa prædecessor noster in Guntarium Colonien. & Teugald. Treviren. archiepiscopos in casu pene simili legitur processisse, qui & latam ab eis revocavit sententiam, & eisdem archiepiscopos deposuit ab officio pastoralis, immo etiam in Lotharium Regem, & superinductam excommunicationis sententiam promulgavit, quam idem Rex occasione sententiæ ab eisdem archiepiscopis promulgatæ, relicta Tebga, quam sibi legitime copularat, Gualdradam, quam superdlexerat in conjugem retinebat. Nos autem serenitati regis quantum cum Deo potuimus, deferre volentes, nec in eum, qui sententiam tulerat, cum tibi sit consanguinitate conjunctus, processimus, nec in personam superinductæ, vel tuam sententiam aliquam duximus proferendam, sed terram tantum post frequentes commonitiones subjecimus interdictioni. Cum ergo non secundum severitatem juris, sed æquitatem potius te duxerimus pertractandum, non demereri, sed promereri potius devotionem tuæ serenitatis credidimus, nec lædi te putavimus, si juxta prosequeremur justitiam, sed juvari, &c. De his satis. Jam ab illius controversiæ, quæ Philippo cum Inseburge erat, contentione, ad difficillimi belli, quod cum Joanne Rege suscepit, narrationem styllum convertamus.

Novæ hoc anno inter Anglorum, & Francorum Reges dissensiones exarsere, [1] quarum causam Parisius (a) in Philippum conicit, qui in colloquio cum Jo-

XXV.

(a) Par.
bist. Angl.

NOTÆ [1] Quoad dissidium inter reges Gallia, & Angliæ nonnulla tradit Nangius, frustra alio querenda, ait enim: *Alienoride regina Angliæ defuncta, cum rex Francia Philippus submonuisset Joannem regem Angliæ filium ejus, ut Parisius venisset, sibi homagium facturum pro ducatu Aquitania, & comitatu Pictaviensium & Andegavia, qui sibi post matris obitum obveniant; & ipse ad diem præfixum minime veniret, nec responsalem sufficientem mitteret, rex Francia paratis expeditionibus Normanniam ingreditur &c. Alienoris filia Guillelmi IX. Aquitaniæ ducis ultimi Ludovico VII. Galliarum Regi nupsit, secumque Aquitaniæ Ducatum in regnum Gallia invexit. Demum ab eo rege repudiata, quod sanguine sibi conjunctam esse jurjurando probasset, ab Henrico Normanniæ, & Andegaviæ comite, dein Angliæ rege adscita fuit in uxorem; ita tamen, ut Aquitaniæ ducatus Ludovico maneret teste eodem Nangio ad A. MCLII. Sed ex nuper adductis ejusdem Nangii verbis intelligimus, Ludovicum ita tenuisse Aquitaniæ ducatum ut Alienoridi tamen in feudum tradiderit. Quoad Pictaviensem, & Andegavensem comitatus forte eidem Alienoridi ex marito Henrico rege obveniant. Post hæc subdit Nangius: *Joannes rex Angliæ Arturum Britannia comitem filium majoris fratris sui Girardi (comitis Britannia) defuncti, quem rex Francia Philippus miserat ad debellandum Aquitaniam, dum minus caute ageret apud Mirabellum cum pluribus cepit, quem, ut fertur, latenter peremit, super quo a baronibus Francia apud regem Francorum, cujus Vassallus erat, accusatus, cum comparere non vellet post multas citationes, per judicium parium exheredatus sententiatur. (Hinc forte Joannes sine terris dictus) Arturo itaque interfecto, & Alienoride sorore ejus in Angliam exilio relegata &c. Hæc Nangius, ex quo intelligimus, hallucinatos esse cum Raynaldo illos, qui ea, quæ de Alienoride sorore Arturi narranda erant, illi tribuant Alienoridi matri Joannis regis, quæ nec obfideri poterat in arce Mirabelli, nec in turre concludi, ac dein liberata in Angliam referri, cum ante bellum coeptum obierit, & vicissim Alienoris Arturi soror ad Mirabellum capta, venit in potestatem Joannis, a quo, & in Angliam translata, & forte in turrim coniecta fuit. Hæc omnibus consona tradit Nicolaus Trivethus in chronico, quod ad annum 1207. perduxit, quamquam obitum Arturi in sequen-**

tem

Discor-
diz inter
Angl. &
Franc.
Reges.
(a) Rig.
in gest.
Phil.

(b) Robert.
in Appen.
ad Sig.
an. 1202.

Arthurus
responsio
temerario
sibi mor-
tem creat.

anne habito ab ipso poposcerat, ut Arthurus Britannia comiti Normanniam, & Turoniam, & Andegaviam cederet, quod Joannes constanter se facturum negavit; (a) at Rigordus ait Philippum Joanni diem dixisse, ut objectis intra quindecim post Paschæ festum diebus Parisiis tanquam fiduciarius pro Andegaviæ, & Pictaviæ comitatibus, ac ducatu Aquitania responderet, at Joanne imperia sibi facta respiciente in Anglorum Regis terras exercitum infudisse, nonnullasque arces cepisse; Arthurum porro fide ab eo accepta instructum non levibus copiis in Pictaviam missum, ut eam sibi subiceret, Parisius, & Robertus (b) de monte consentiunt, eumque confluentibus nobilibus Pictavis, atque in ejus obsequium procumbentibus Alieonoram Reginam matrem Anglorum Regis apud Mirebellum obsidione cinxisse, atque oppido ad deditionem compulso, ipsam in munitissima turri circumclusisse; interim Joannem discriminis, in quod mater adducta erat, certiore factum provolasse cum exercitu, atque obviam sibi venientes magna clade fudisse, atque inter cæteros ipsum nepotem Arthurum cepisse, ac matre liberata Turones, atque Andegavum in suam potestatem redegit. Elapso deinde aliquo tempore (inquit Parisius) Rex Joannes ad castrum Falesia veniens fecit sibi Arthurum nepotem suum presentari, qui cum esset coram eo adductus cepit eum Rex blandis alloqui verbis, & multos honores promittere, exhortans, ut a Rege Francorum recederet, & sibi ut domino, & avunculo fideliter adhereret. Arthurus vero stulto usus consilio, Regi cum indignatione, & comminatione respondens, exegit, ut redderet sibi regnum Angliæ cum terris omnibus, quas Rex Ricardus habuit in possessione sua die qua decessit, & quia hæc omnia sibi jure hereditario debebantur, affirmavit cum juramento, quod nisi celerius sibi jam dicta omnia restitueret, nunquam diutina pace frueretur. Audiens autem hæc Rex Joannes perturbatus est valde, præcepitque, ut Arthurus, apud Rothomagum mitteretur, & ibi in arce nova retrusus sub ar-

Ann. Eccl. Tom. XX.

ctiori custodia servaretur: sed non multo post idem Arthurus evanuit, modo fere omnibus ignorato, utinam non ut fama refert invida.

Audisti ex Parisio ut Anglorum regnum Arthurus deberetur, in quam sententiam Ricardus ipse, dum in orientem trajecturus Messanæ, illuc vi ventorum impulsus, subsisteret, publicis in tabulis, quas ad concordiam cum Tancredo Sicilia tunc imperante ineundam confecit, de Arthurus nepote suo, deque celebrandis inter illum, & Siculi Regis filiam nuptiis, hæc inter alia habet: *Pacis, & amicitiaæ fœdus ætiori adhuc vinculo astringentes, inter Arthurum egregium ducem Britannia charissimum nepotem nostrum & heredem (si nos decessere sine prole contigerit) & illustrem filiam ejus matrimonium, volente Domino, duximus contrahendum, quod, Domino largiente debitam consummationem accipiet, cum illustris puella nobiles annos attigerit, aut prædicto domino Tancredo Regi placuerit, ut infra nobiles annos illa in uxorem nepoti nostro desponsanda tradatur, nos ipsum nepotem nostrum hoc facturum concessimus, si sancta Romana Ecclesia decreverit similiter dispensare. Hæc apud Rogerium Ricardus Rex, qui etiam datis ad Clementem III. Romanum Pontificem literis, quas una cum prædictis tabulis recitat Rogerius (c) repetit confirmatque; sed ad Joannem Regem redeamus.*

Ille igitur Cantuariensi archiepiscopo admonente, & adhortante, peccata sua poenitentia expiare, atque adeo milites centum sumptibus suis in Terræ sanctæ subsidium mittere, eosque annum integrum ibidem alere, ac monasterium Cisterciensibus monachis construere decreverat: quod cum Innocentius accepisset, eidem de his per literas (d) gratulari adhortarique, ut injunctam ab archiepiscopo poenitentiam exequatur. Præterea Rothomagensis, (e) prædictoque Cantuariensi (f) archiepiscopis in Regis perduelles vindicandi, provinciam imposuit: (f) Reg. post cana. ep. sed in illo plane cernere licuit, quod de divitiarum, ac sollicitudinum spinis divini verbi semen suffocantibus monuit Do-

R mi-

NOTÆ tem annum referre videtur, additque obiisse illum Rotomagi, & de morte ejus Joannem regem ab æmulis infamatum fuisse. Quoad Alienoridem sororem Arturi translata assertit in Angliam, & in castro Bristolii honorifice exhibitam, ibidem consensuisse. Eadem denique de Alienoride confirmat chronicon Turonense ad hunc annum, cujus tamen chronici auctor, eadem tradit quæ Raynaldus hic quoad Alienoridem regis Johannis matrem, obsessum ab Arturo in arce Mirabelli, ibique eundem Arturum captum a Johanne assertit in festo B. Petri ad Vincula. Cum autem auctor iste coævus sit & iis, quæ agebantur vicinus, ideo ejus assertioni fidem detrahare non audeo. Ex eo tamen emendandus est Raynaldus. Neque enim Alienoris mater regis unquam in Arturi manus incidisse potuit, cum puer ille obsidens adhuc Mirabellum in Joannis manus devenerit.

Hæc scripseram, cum forte incidi in breve chronicon Salmuriense, definens in annum 1236. In eo vero obitus Alienoridis regina Angliæ consignatur anno MCLIV. Quare Nangium errasse in iis, quæ supra retulimus, certum est. MANSI

Anglia
Arthurus
Britanniæ
duci debi-
ta.

(c) Reg.
in Ann.
Angl. an.
1190.
XXVI.
Jo. Regis
poeniten-
tia.

(d) Inn. l.
5. ep. 20.

(e) Id. ib.
ep. 31.
(f) Reg.
post cana.
ep.

(a) Luc. 8. minus: (a) Quod autem in spinas cecidit, Redit ad primitia scelerata.

(b) Inn. 1. 5. ep. 68.

(c) Inn. ep. 68. Lib. M. 8. ex reg. Ian. sup. neg. Rom. Imp. signato n. 415.

XXVII.

(d) Inn. cit. cod. ep. 64.

(e) Id. ib. ep. 79.

Et adversa, quia tamen ex divina pagina didicimus lectione, quod non omni spiritui est credendum, cum Angelus satana se interdum in lucis Angelum transfiguret, non potuimus, sicut non debuimus quicquam de te suspicari sinistri, cum fidem, & devotionem tuam, constantiam & fortitudinem in multis fuerimus jam experti. Nam quis crederet sane mentis, quod Othonem contrabende affinitatis, vel obligationis cujuslibet causa desereres, & abiiceres, quem creasti, & illi adhaereres pariter, & faveres, qui in Coloniensi ecclesia, ac tuae personae contentum, ad quam specialiter inter reliquos principes electio Regis spectat, per intrusionis vitium nomen sibi regium usurpavit, & in majus tui honoris dispendium, & personae despectum, cum tu solummodo Reges in Imperatores electos coronare debeas ex antiqua Coloniensis ecclesiae dignitate, per Tarantasiensem archiepiscopum imponi sibi fecit regium diadema? Quis etiam crederet, &c. Pergit Innocentius hujusmodi eum interrogationibus laceisere, gravissimaque ac firmissima ingerere argumenta, quibus ejusmodi facinus a ratione admodum abhorre ostendit, ex quibus illa memoria celebranda, atque indelebili stylo exaranda non in marmorum crustis, sed juxta Apostolicum dictum, (f) in tabulis cordis carnalibus sacrorum antistitum incidenda: Nec te, inquit, inducere illud debet, quod a quibusdam maliloquis in dispendium tuae famae confingitur, videlicet quod labores, & expensas hujusmodi solus nequeas tolerare, cum pro tuenda Coloniensis ecclesiae dignitate non solum terrenam erogare substantiam, sed animam etiam ponere tenearis. Ad calcem vero epistolae de rebus Italicis certiore illum faciens subdit:

Sane nosse te volumus, quod damnatae memoriae Marquardus, qui nos magis fraudibus, quam viribus molestabat C. dux olim Spoleti, qui ut in locum ejus succederet, in Siciliam accedebat, Otho de Barcisten. qui sanctae memoriae Leodiensem episcopum interfecit, & frater ipsius dextera Domini faciente virtutem, miserabiliter expiraverint. Unde cum in eorum decessu pars ipsorum sit pene penitus annullata, pro parte majori a sollicitudinibus regni Siciliae liberati, super negotio Imperii plenius intendemus; nam etiam charissimo in Christo filio nostro F. illustri Regi Siciliae soror charissimi in Christo filii nostri illustris Regis Aragonum est de mandato nostro, & assensu suorum familiarium desponsata, & nuncii sunt missi solennes, qui non solum eam, sed & matrem deducant, ut ipsa puerum nutriat, & puellam. Haec Innocentii epistola. Hanc vero in codice alia praecedat eidem Adolpho in Trevirensis archiepiscopum missa. (g) Plures enim hoc anno ab In-

Inn. Adolphum Colon. a defectione revocare nititur.

(a) Id. ib. ep. 67.

(b) Id. ib. ep. 75.

XXVIII. Inn. Pataviensem ep. contumacem sibi sistere jubet.

(c) Inn. cit. cod. ep. 69.

(d) Id. ib. ep. 70.

(e) Id. ib. ep. 71.

(f) Id. ib. ep. 72.

Tarantasiensem ad suum tribunal evocat.

(g) Id. ib. ep. 73.

(g) Inn. cit. cod. no. 77.

nocentio in ejusdem Trevirensis causa data, siquidem ad ipsum in primis scribens nonis aprilis incussa anathematis religionis imperat, (a) ut quemadmodum juratus sponderat, Othoni faveret, atque adhereret, eademque repetit aliis ad ipsum datis literis, Laterani 6. idus novemb. pont. ann. 5. Cumque idem archiepiscopus se ea dignitate abdicandi ab Apostolica sede facultatem petiisset, Pontifex Praenestino episcopo Apostolicae sedis legato haec mandavit: (b) Si pro certo cognoveris, quod talis ei valeat sine divisione (Trevirensis scilicet ecclesiae schismate) substitui, qui nostrum debeat adimplere propositum, & curam ecclesiae Trevirensis utiliter exercere, tu nostra fretus auctoritate licentiam sibi cedendi concedas, provisurus attentius, ut malum non eveniat, quod timemus, & bonum prove-niat, quod optamus. Datum Laterani 16. Kal. decemb. anno 5. Paucis post diebus quas paulo ante memoravimus ad Coloniensem archiepiscopum literas scripsit, mandans, ut in Trevirensi dioecesi ob archiepiscopi, caeterorumque contumaciam spirituale jurisdictionem exerceat.

Nec solum in Trevirensis, sed in alios quoque refractarios Germaniae episcopos Innocentio fuit laborandum. Plurima patraerat scelera Patavienis episcopus atque Apostolicae sedis mandata contemnebat. Quapropter die dicta Romae ipsum adeste jussit, atque ad Salisburgensem archiepiscopum post recensita illius flagitia scripsit: (c) si dicto tempore Patavienis sedem Apostolicam ad objecta diluenda non adiret ipsum ab officio pontificali ac sacerdotali amoveret, & quidquid in ea re gessisset, quantocumque significaret. Distingenda quoque in alios praesules, qui Philippi partes sustinebant, censurae fuerunt. Bisuntinus quidem archiepiscopus prodita patria in Burgundiam Philippum exciverat, eamque vastandam ipsi exposuerat; quin etiam instructo religioso agmine admiserat in ecclesiam: ob qua a Praenestino episcopo legato censuris fuerat notatus. Huic Innocentius indixit (d) diem, & si iussa refelleret, de gradu pellendum denunciavit: iidemque poenis involvit (e) Spirensis episcopum, qui Apostolicis imperiis sese opposuerat, & quosdam pontificios cursores male habuerat. Simili ferveritate in Magdeburgensem archiepiscopum usus et fidelium numero erasum denunciari jussit, (f) donec vel a legato sacris restitutus esset, vel sedem Apostolicam adisset. Demum contra Tarantasiensem archiepiscopum, qui Philippum Suevum antea corona redimere ausus fuerat, sub poena suspensionis praecipit, (g) ut (salva sententia, si quam tulisset Praenestinus episcopus Apostolicae se-

dis legatus) ad praedictam diem coram se adesset; nec adversus contumaces Germaniae episcopos Innocentius.

Praeterea hoc itidem anno apud universos Germaniae principes questus est (b), tum quod ad eos datae a se literae improborum aliquot calliditate supprimerentur, tum etiam quod nonnulli Ecclesiae Imperiique exofi concordiam, qua ipsi scripserant, in pravas interpretationes detorque-rent; ac postremo ad annuas inducias hortatur, ut hoc interim spatio de concilianda pace agi posset. Ad extremum silentio dissimulanda non sunt breves literae, quibus Otho Imperator designatus Innocentium de rerum suarum statu certior fecit. (i)

Venerabili in Christo patri, ac domino Innocentio sacrosanctae Romanae Ecclesiae summo Pontifici, Otho Dei gratia, & sua Romanorum Rex, & semper Augustus, debitam subjectionem & reverentiam cum filiali dilectione.

Paternitati vestrae pater sancte significamus, quod Coloniensis ecclesia Coloniensem archiepiscopum ita nobis in fidelitate alligavit, quod ipsum nunquam firmiorem aut stabiliorem habuimus, quam nunc habemus, quia si a compromissione facta resiliire vellet, non posset. At quam ipsum sefellerit opinio, non ita multo post exitus demonstravit. Subdit idem princeps de Angliae Rege: Sciatis praeterea, quod nos cum charissimo avunculo nostro Rege Angliae sumus confederati, ita quod contra omnes homines in rebus & in pecunia nobis subvenire tenetur, una cum regno suo, & nos ei salvo honore & honestate Romanae Ecclesiae, cui nos, & ipse nunquam derimus. Tenetur enim avunculus noster cum Rege Francia facere pacem, sicut & nos de mandato vestro tenemur; alioquin pacem & concordiam cum ipso non fecissemus, nisi vobis & Romanae Ecclesiae videremus expedire. Nihil etiam teste legato fecimus in praedictum Regem Francia: in spe sumus cujusdam magnae nostrae promotionis, de qua cum certificati fuerimus, quam Deo volente breviter sciemus, vobis tanquam patri & domino nostro significabimus, & vos cum tota curia per Dei gratiam gaudebitis. Sciatis insuper certissime, quod omnem promotionem nostram post Deum sanctitati vestrae recognoscimus. Nuncios nostros, vos ad certificandum de statu nostro, vobis saepius transmittimus; sed si ad vos veniant, ignoramus. Nos enim super omnia prosperum statum vestrum audire desideramus. Ea quae scripsistis pro nobis in Theutonia, supplicamus idem faciatis in Italia. Quid ad haec Innocentius, quidve pro eo in Italia gesserit, proximo anno videbimus.

Porro inter tot offusas septentrioni diffusionum, praevaticationumque tenebras

(b) Ib. ep. 78. Queritur literas intercepti supprimi que.

Rerum Othonis status. (i) Cit. cod. Vat. ep. 80.

XXIX.

Willelmi
Rofchil-
denfis ab-
batis fe-
lix obi-
tus.

(a) Apud
Sur. 10. 2.
die 6.
april.
(b) Bar.
an. 1161.
n. 17. 18.

Willelmus Rofchildenfis abbas, [1] qui hoc anno in Dania vinculis corporis folutus ad Deum evolavit, fanctitatis suae multis miraculis illustratae splendore effulfit. Evocatus olim fuerat e Galliis in eam provinciam ab Abfalone magni nominis viro, tum Rofchildenfium episcopo, ut collapsam in iis partibus regularem disciplinam restitueret pristinae dignitati, ut ipsius Willelmi discipulus, qui ejus gesta summa fide historiae tradidit (a) atque ex ipso collegit Baronius) (b) qui post plurima & egregia ejusdem enarrata facinora, ista ad hujus anni periodum spectantia, aeterna memoria celebranda adiecit (post ostensum scilicet illi divinitus sui obitus diem:) Jam septimusolvebatur annus, & sacrum agebatur, quadragesimae tempus a cunctis fidelibus sancta devotione observandum, eratque vir domini sedulo occupatus commemorandis novissimis suis, & quotidie cum summa contritione cordis & lacrymarum profusione, atque multa cum reverentia sacrificium missae Domino offerebat, & corporis & sanguinis ejus sacrosancta communione se se revolvebat: ea autem die, quae Canam Domini proxime antecedit, cum esset in cubiculo cum quibusdam fratribus, conquestus est prior se illam noctem habuisse longe omnium molestissimam: ille contra affirmabat se nunquam potitum esse nocte letiori atque jucundiori: Vidi enim, inquit, D. Jesum, cui duo alii aderant, & ego tertius accessi, & ineffabili sum dilectione affectus. Respondit prior. Forsitan pater sancte, Dominus Jesus te accitum venit ad regnum suum, sicut pollicitus est, priusquam in hoc regnum te conferres. Tum abbas suspirans, & fletibus ora persundens: Fiat mihi, inquit, secundum verbum tuum, &c. In sabbato sancto fratres cum hortabantur, ut sacram unctionem perciperet: at ille libenter se illius sacratissimae noctis vigiliis interesse velle dicebat, mirabili fervore incensus erga cultum divinum: sed neque virium imbecillitas, neque fratres id ut faceret, permittebant. Designati autem sunt certi fratres, qui apud illum ea nocte permanerent: ex quibus u-

num se accersens: Scis, inquit, fili, quia nova adest solemnitas Christianis omnibus veneranda. Itaque & nos debemus illius poenitentiae fervor. novis vestibus indui, affer quae ad me vestem quam habes, ut illa induar; intellexit ille facile quam diceret vestem, attulitque ei novum cilicium, eoque, prius ablato veteri, eum induit. Rursus autem admonetur ab adstantibus vir sanctus, ut sacram unctionem admitteret; respondit ille: Praestante Domino meo Jesu Christo lucem expectabo; jam aurora rutilante cum canerent in ecclesia fratres, ut venientes ungerent Jesum, prior accitis aliquot fratribus chorum exiit, sacrum oleum secum ferens. Vir sanctus illo veniente tendebat ad extrema, atque hoc solum crebro repetebat: Cito, cito. Peracta inde sancta unctione depositus est super cinerem & cilicium: sic enim decere mori Christianum jam olim dixerat beatissimus Martinus Turonorum episcopus, ibi tum feliciter emisit spiritum octavo idus aprilis, anno Christi MCCII. etatis vero suae 98. a suscepto vero abbatis officio 40. Haec de viri sanctissimi exitu auctor.

Viri sancti exequiae.

Postea sacrum ipsius funus enarrare pergit, ac plura miracula ipsius beneficio patrata; addit etiam duobus adolescentibus ipsius felicitatem divinitus demonstratam, alteri quidem pio admodum objectum esse Angelis stipatum in caelum, conscendere, ringeribus invidia demonibus, quod ipsi aditum intercludere non potuissent; alterum vero haud dispari viro ad meliorem vitam traductum: Alter ex his Nicolaus nomine a monasterio auferat, & dabat operam literis Hildesheim, quod est Saxoniae oppidum. Is vidit personam quandam sibi ignotam in stola candida caelum scandere, & intra albicantes nubes ita recipi, ut tantum pedes, & extremae vestes cernerentur. Sedit igitur affixis caelo oculis admirandus, sed mox adest quidam siscitans, quid ita miraretur? ac deinde subjungens: Hic homo, quem vidisti in caelum recipi, abbas tuus est, qui multa patientia vicit saeculi persecuciones: nunc autem coronatur, quia fideliter permansit in mandatis Domini sui.

Ex-

Expergefactus Nicolaus ducitur poenitentia, reditque ad suum monasterium, & emendationi se offerens, hanc visionem omnibus enarravit. Atque haec de Willelmo quem postea Honorius III. Innocentii successor, ut suo loco dicitur, in sanctorum album retulit.

XXX.

Viro sancto alterius quoque sancti felicem obitum Fulconis presbyteri, quem miraculis, ac piis operibus coruscasse, in Galliis vidimus, conjungimus. Is Innocentii imperii praedicandae cruci se devoverat, coactisque maximis copiis Venetias accesserat, ubi sanctissime & vita discessit: cruce signati vero plures cum traiectione arcerentur, partim obire, partim redire, alii sua consumpsere. Afflictam porro, & concussam gravissimo terramoto Syriam hoc anno die 30. maii tradit D. Antoninus; (a) ante Ascensionem Domini, auditam terribilem vocem, magnamque Acconensis urbis partem cum regio palatio corruisse, Tyrum magna ex parte subversam, Accam munitissimam arcem solo adaequatam, Tripolim magna ex parte everfam, populi magnam partem obrutam, Antaradon autem illaeram stetit, in qua B. Petrus Apostolus primam basilicam B. Virginis excitavit, inde secutam terrae sterilitatem, atque epidemicos morbos grassatos esse. Afflictam ergo Terram S. solaturus Innocentius, ne ab hoste consumeretur, auxiliares ei copias submittere omni animi contentione fategit, jamque expeditione egregie instructa legationem illuc decrevit, cujus obeundae onus duo S. R. E. Cardinales susceperunt, de quibus praestat Pontificem ipsum audire, ad transmarinos enim patriarchas, episcopos, abbates, priores, & universum clerum scribentem (b) habentur hujusmodi literae post alias datas 8. Kal. maii) ubi quaedam praefatus ait: Verum quia nec cismarini, nec ultramarini haecenus sicut debuerant, Dominum placaverunt, quasi frustra praedecessores nostri Romani Pontifices laborarunt, frustra laboravit etiam populus Christianus, nisi forsitan quamplures eisi Hierusalem terram recuperare nequiverint, caelestem tamen, ut credimus, per palmam martyrii sunt adepti. Cum ergo nos praedecessorum nostrorum vestigiis inherentes fidelium populos ad subsidium Terrae sanctae duxerimus commonendos, & jam eo faciente, qui actiones nostras aspirando praevenit, & prosequitur adjuvando, multi nobiles, & potentes de regno Francorum; immo etiam multi de diversis partibus multitudinem assumpserint signum Crucis, & in subventionem vestram viriliter accinguntur, ne (quod absit) inanis sit labor eorum, si sizarania inter eos supereminante homine inimico, Angelus, qui de ipsorum medio colligat omnia scandala, non

(a) S. Ant. 2. par. tit. 17. c. 9. §. 31. Terramoto horrendus in Syria.

Auxilia Terrae sanctae submissa.

(b) In. 1. §. ep. 26. Literae Pontificis de expeditione sacra.

mittatur, dilectis filiis nostris Siphrido tituli sanctae Praxedis, & Petro tit. S. Marcelli presbb. Cardd. Apostolicae sedis legati viris providis, & discretis tam in opere, quam sermone potentibus laborem peregrinationis injunximus, ut uterque, vel alter eorum exercitum Domini cum humilitate praecedat, & cum in concordia foveant, & ad pacem revocent impacatos. Extat ejusdem Pontificis ad praedictum G... Cardinalem legatum datum diploma, (c) quo istiusmodi in ultramarinas partes amplissimam provinciam impertit.

(c) Id. ib. ep. 27.

Hic vero depellenda calumnia, refundandaque est, quam expeditionis hujus occasione Matthaeus Parisius pro more suo adversus Pontifices, & curiam Romanam malevolentia suffusus optimo Pontifici inurere his maledictis veneno perlitis verbis nititur (d): Eodem anno cum Innocentius Papa ad expeditionem Terrae sanctae, ut dixit, ad occultandam suam avaritiam, insatiam pecuniam ab ordine Cisterciensi proposuisset extorquere, a B. Virginie correptus ab exactione cessavit timore percussus. Hunc sane auctorem Innocentium calumniis proscindere, aliqua interdum pro libidine comminisci, verbaque Romano proflus indigna Pontifice ex nequitia affingere, Baronius manifeste illum mendacii coarguit observavit: (e) & certe quemadmodum in tantum pontificem praeclearis virtutibus conspicuum, atque adeo proborum omnium ore collaudatum nec mutire quidem debuisset, ita summæ impudentiae, ac dementiae fuit, virum magnificentissimum avaritiae sordibus oblinere, ejusque accusare criminis, a quo maxime abhorreret. Haec vero ad liberalem Innocentii animum demonstrandum malevolique hominis mendacia refellenda suffecerint, quae illius aevi sinceræ fidei scriptor memoriae tradidit: Interea D. Innocentius suum jactans in Domino cogitatum, operibus pietatis plane insisteret: nam vulde cum famis invaluisset inedia, ita ut bladum frumenti a viginti usque ad triginta solidos venderetur, & tunc ipse moraretur Anagnina, protinus remeavit ad Urbem, & cepit necessarias eleemosynas indigenti populo liberaliter erogare, sic autem fecit illas distribui, ut ii, qui verecundabantur publice mendicare, pecuniam occulte reciperent, de qua sustentarentur per singulas septimanas: illi vero, qui publice mendicabant, singulis diebus panem acciperent ad sufficientiam universi quorum tanta erat promiscua multitudo, ut excederent numerum octo millium personarum, alii autem in eleemosynaria domo reciperent alimenta; & sic famelicum populum ab imminente periculo liberavit, exhortans divites, & potentes verbis pateriter & exemplis ad eleemosynas largiendas.

XXXI. Refutatur Parisii calumnia.

(d) Paris. hist. Angl. an. 1202.

(e) Bar. an. 1197. n. 16. 17. to. 12.

Ca.

NOTAE

[1] S. Willelmi Rofchildenfis abbatis obitus ad annum sequentem pertinet; quod ex ipso gestorum eius Scriptore elicitur. Afferit enim decessisse illum aurora diei paschalis die VIII. Idus Aprilis. Pascha autem in diem illam Aprilis non nisi anno sequenti 1203. incidit. Qui vero asserunt cum Baronio, & Pagio sanctum illum virum anno 1161. e Galliis in Daniam venisse, illi profecto erroris ex eo arguuntur, quod Alexander III. dum Senonis esset die XV. Kal. Septembris literas dedit ad abbates S. Victoris, & S. Germani Parisiensis, ut ad se cum eodem Willelmo, tunc adhuc S. Genovisae Canonico, venirent Extant literae illae apud socios Bollandianos ad diem VI. Aprilis, ubi vitam sancti hujus illustant. Anno vero 1164. Augusto mense Alexander Senonis agebat. Eodem igitur anno Willelmus in Daniam trajecit; obituque proinde transmirationis hujus suae anno 39. quem in gratiam numeri rotundi vitae ejus scriptor in annum 40. transformavit. Ideo vero Author idem obiisse virum sanctum anno 1202. notat, quia cum novum annum a pascha inciperet, noctem totam paschali diei praecedentem eidem anno 1202. desinenti assignat. MANSI

Annōnæ
caritas.

Cæterum hoc anno id Innocentium præstitisse facile ostenditur, cum Fossæ novæ chronici auctor magnam annōnæ caritatem per universam Italiam incanduissè, atque adeo hunc famis annum ab omnibus appellatum testetur: [1] ne autem calumniator aliquis pontificiam ejusmodi liberalitatem cum hoc pariter anno extinctam arbitretur, cœptam de Innocentii beneficentia narrationem ejus gesta persequuntur:

XXXII.
Innocentii
eleemosynæ.

Ab initio promotionis suæ ad eleemosynas deputavit universos proventus ad se pertinentes de oblationibus basilicæ S. Petri. Præterea de cunctis proventibus suis faciebat integram decimam in opus eleemosynæ separari, & de residuo licet occultas, sæpiissime tamen largas eleemosynas impendebat, universasque oblationes provenientes ad pedes ipsius secundum antiquam consuetudinem accipiebat eleemosynarius erogandas; faciebat ergo famelicos refici, nudos vestiri, virgines pauperulas maritari, pueros expositos enutriti, subveniebat frequenter monachis, & monialibus indigentibus reclusis, & eremitis, domosque religiosas visitabat multoties, & a debitis liberabat, circuibat, & investigabat diligenter eleemosynarius ejus pauperes, & debiles, maxime nobiles, dabatque illis sigilla, ut per eos, qui ipsa referrent, singulis hebdomadibus pecuniam destinaret ad victum, & sæpiissime talibus quindecim libras per hebdomadas impendebat, exceptis illis, qui quotidie recipiebant aut nummos, aut cibos, aut vestes. Permittebat etiam idem benignissimus Pontifex pauperulos ante mensam suam post finem refectiois venire ipsius, & de his, quæ coram eo remanserant, victualia exhiberi. Sabbatis quoque faciebat mandatum, lavans, ac tergens, & osculans pedes duodecim pauperum, & singulis duodecim nummos impendens, faciens refectioem omnibus ministrari. Fecit etiam propriis sumptibus ad opus infirmorum, & pauperum hospitale S. Spiritus in Saxia apud S. Mariam in strata publica juxta Tyberim, ante basilicam S. Petri quod quantum ditaverit, & dotaverit ædificiis, possessionibus, & redditibus, thesauris, ornamentis, libris, & privilegiis, per se satis apparet, & ut religiosus cultus, & hospitalitatis gratia, quæ nunc vigent, ibidem semper abundant. Instituit etiam apud hospitale prædictum stationem solemnem dominica prima post octavam Epiphaniæ, in qua populus illic confluit Christianus ad videndum, & venerandum su-

darium Salvatoris, quod cum hymnis, canticis, & psalmis, & faculis a basilica S. Petri ad locum illum processionaliter deportatur, & ad audiendum, & intelligendum sermonem exhortatorium, quem ibi facere solet Romanus Pontifex de operibus pietatis, & ad promerendam, & obtinendam indulgentiam peccatorum, quam exercentibus se ad opera misericordiæ pollicetur, ad quæ ut alios non solum verbo provocet, sed exemplis, egenis omnibus ad illas spirituales nuptias concurrentibus panes, carnes, & denarios constituit elargiri, quorum omnium rationem idem prudentissimus præsul exposuit in homilia quam super illius diei Evangelium exaravit. Quantum vero munificus, & studiosus extiterit circa cultum, & ornatum ecclesiasticum, sequentia manifestant. Multa addunt de innumeris, ingentibusque muneribus, quibus plures ecclesias, monasteria, aliaque sacra loca exornavit, sed ne illa fastidium lectori pariant, consulto omitterimus, cum ea præsertim jam in lucem prodierint. Plura de Innocentii effusa liberalitate addi possent, quæ alibi jam dicta, & suo loco dicenda relinquimus. De objecto vero cœlesti, quod a Parisio indicatur, cum idem videatur, quod Cæsarius tradit (a), opportuniori loco dicemus alias, nunc cæteras Innocentii res gestas afferamus.

Hoc anno magnorum principum literas, & legationes a remotioribus regionibus excepit, de quibus in ejusdem Pontificis vita exactissime agitur, cujus nos ordine servato a Bulgaricis rebus narrationem auspicemur. Meminerit lector vigilantissimum pastorem totius dominici gregis curam gerente legationem cum literis (b) ad Calo Joannem Bulgarorum Regem misisse. Joannes autem, inquit gestorum auctor, nuncios, ac literas domini Papæ devote recipiens, rescripsit hoc modo:

Venerabili (c), & sanctissimo Patri summo pontifici, ego Calo Joannes Imperator Bulgarorum, & Blacorum gaudium, & salutem mando tibi.

Notum facimus sanctitati vestræ, quod nos recepimus vestras sacrosanctas literas, quas nobis portavit religiosus archipresbyter Brundusinus, & nos reputavimus eas charas super omne aurum, & quemlibet lapidem pretiosum. Unde multas egimus gratias omnipotenti Deo, qui visitavit nos servos suos indignos secundum suam ineffabilem bonitatem, & respexit humilitatem nostram, & reduxit nos ad

(a) Cæs.
lib. 7. c. 6.XXXIII.
Bulgaria
ad Eccle-
siam con-
versa.(b) An.
1199. in
fine.(c) Lib.
ep. 115.

me-

memoriam sanguinis, & patriæ nostræ, a qua descendimus. Et nunc sancte pater, tanquam bonus pastor, & caput omnium fidelium Christianorum filios sanctæ catholicæ & Apostolicæ sedis congregare volens in unum, requisisti nos remotos secundum corpus. Et infra: Sanctissime pater significastis nobis per sacras literas vestras, quod nos significavimus vobis, quid ab Ecclesia Romana petamus; hoc autem petit Imperium nostrum ab Apostolica sede, ut nos simus in Ecclesia Romana sicut matre filialitate firmati. In primis petimus ab Ecclesia Romana matre nostra coronam, & honorem tanquam dilectus filius, secundum, quod Imperatores nostri veteres habuerunt. Unus fuit Petrus, alius fuit Samuel, & alii, qui eos Imperio præcesserunt, sicut in libris nostris invenimus esse scriptum. Nunc autem, si placitum est sanctitati vestræ nobis istud implere, quicquid Imperio nostro duxeritis injungendum, illud ad honorem Dei, & Ecclesiæ Romanæ complebitur. Et infra: Verum si placet vobis sanctissime pater, mittite nobis magnos nuncios, de quibus nobis per vestras literas intimastis, & istum destinare cum eis, & tunc certificabimur de prima missione pariter & secunda. Det vobis Dominus multos annos. Hactenus ad Pontificem Bulgarorum Rex.

Basilii quoque archiepiscopus, subdunt acta, hujusmodi literas Papæ transmisit:

(a) Lib. 5.
ep. 117.

Honoratissimo, (a) & sanctissimo summo Pontifici Papæ, ego Basilius indignus archiepiscopus sanctitatis vestræ, & pastor de Zagor. salutem, gaudium, & ad orationem merito vobis tanquam patri nostro speciali. Quamvis non possimus vos corporaliter adorare, vos tamen spiritualiter adoramus, notificantes sanctitati vestræ, &c. Omni officio, ac humanitate refertæ sunt, & in eandem rationem, ac Regis literæ scriptæ. Receptis his literis, pergunt gesta, dominus Papa transmisit ad eos Joannem capellanum suum cum Apostolicis scriptis habentibus hunc tenorem:

Innocentius, &c.

XXXIV.
(b) Lib. 5.
ep. 116.

Petisti humiliter, (b) ut coronam tibi Ecclesia Romana concederet, sicut illustri memoriæ Petro, Samueli, & aliis progenitoribus tuis legitur concessisse. Nos ergo, ut super hoc majorem certitudinem haberemus, regesta nostra perlegi fecimus diligenter, ex quibus evidenter comperimus, quod in terrâ tibi subiecta multi Reges fuerant coronati. Præterea continebatur in eis, quod tempore bonæ memoriæ Nicolai Papæ prædecessoris nostri Rex Bulgarorum, ad quorum consulta sæpiissime respondebat, cum toto regno sibi commissio ad prædicationem ejus fuerat baptizatus, & Rex ipse ab eo archiepiscopum postularat. Legatus quoque Michaelis Regis Bulgarici cum donis regalibus Adriano Papæ prædecessori

nostro regias literas præsentarat, & postulavit ab eo, ut aliquem ex Cardinalibus in archiepiscopum eligendum dirigeret, quem post approbationem eorum ad sedem Apostolicam remeantem ipse postmodum consecraret. Cumque idem Adrianus illuc cum duobus episcopis quendam subdiaconum direxisset, Fulgari corrupti donis Græcorum, & promissionibus circumventi, Romanis ejectis Græcos presbyteros receperunt. Licet igitur tantæ memoria levitatis nos usque adeo induxerit ad cautelam, ut nullum ex fratribus nostris Cardinalibus, scilicet præsentialiter ad tuam præsentiam mitteremus; nihilominus tamen dilectum filium I... capellanum, & familiarem nostrum Apostolicæ sedis legatum, virum providum, & discretum, quem nos, & fratres nostri suæ religionis, & probitatis obtentu inter cæteros capellanos nostros specialis in Domino brachiis dilectionis amplexamur, ad te duximus destinandum, cui etiam commissimus vices nostras, ut in tota terra tua quo ad spiritualia corrigat, quæ corrigenda cognoverit, & statuatur, quæ secundum Deum fuerint statuenda &c. Hortatur, ut legatum benigne excipiat, ejusque salubria monita, & statuta servanda curet. Data est hæc Innocentii epistola 5. Kalend. decemb. ejusdemque argumenti literas (c) ad archiepiscopum de Zagora redidit.

(c) Ib. ep.
119.

Misit præterea insignem amoris notis epistolam (d) ad nobilem virum Bello-tam principem, cujus etiam memorati Domini Brundusini archipresbyteri operaliteras (e) acceperat, quibus Pontificis precibus egregius princeps impense se commendabat; præfixus vero iis erat hic titulus: Ego Bellota (f): princeps nimis peccator adoro majorem sanctitatem vestram superexaltatam universo mundo. Hactenus ille. Cæterum quid egerit in Bulgariæ partibus Joannes capellanus, & legatus, suo loco dicetur.

(d) Inn. 1.
5. ep. 120.(e) Ibid.
ep. 118.(f) Lib. 5.
ep. 118.

Interea nuncii a Constantinopolitano Imperatore missi ad Apostolicam sedem pervenere, qua vero occasione hæc fuerit decreta legatio, Innocentii gesta sic produunt: Alexius autem filius Isaacis quondam Constantinopolitani Imperatoris de carcere fugiens, venit ad summum Pontificem, gravem de patruo suo querelam deponens, quod videlicet patrem suum Imperatorem Isaacium, quem sicut fratrem, & dominum debuerat honorare, crudeliter excœcaverat, & invadens violenter Imperium, tam ipsum, quam Alexium ejus filium incarcerationaverat, ferreis vinculis compositum, postulans de eo justitiam exerceri: contra quem idem Imperator nuncios, & literas suas summo Pontifici destinavit, quarum tenor in ipsis responsivis Apostolicis explicatur, & ad alia quibus idem Imperator

XXXV.
Alexius
e carcere
ad Innoc.
confugit.Contra
Alexium
ad Pont.
Imper.
Constan-
tinop. li-
teras mit-
tit.

NOTÆ [1] Annōnæ caritas hoc anno non Italiam tantummodo, sed & Hispaniam & Gallias, & totum fere orbem afflixit, ut notat Authōr cœvus chronici Turonensis ad hunc annum. MANSI

ei scripserat, respondetur. Recitantur huiusmodi Apostolicæ literæ in iisdem gestis, sed mutilatæ. Nos vero quoniam multa maximi ponderis amplectuntur, integras ex Innocentii regeſto hic reddere operæ precium ducimus. (a)

(a) Inn. l. 5. ep. 122.

Illustri Constantinopolitano Imperatori. Literas, & nuncios Imperatoriæ dignitatis ea, qua decuit, benignitate recepimus, & tam ea, quæ iidem nuncii proponere voluerunt, quam quæ in literis continebantur eiſdem, intelleximus diligenter. Proposuerunt siquidem nobis dicti nuncii tui, & id etiam tuæ literæ continebant, quod cum Christianorum exercitus, qui venturus est in subsidium Terræ sanctæ, proposuerit tuæ magnitudinis terram invadere, & contra Christianos arma movere, nostro conveniebat officio, ut eos a tali deberemus proposito revocare, ne forte manus suas de Christianorum necce fœdantes, & Dei exinde offensam incurrerent, ac inimicos Christi debilitati non modicum non possent aliquatenus impugnare. Ex parte insuper tuæ celsitudinis adiecerunt, quod Alexio filio Isachii Angeli quondam Imperatoris, qui ad Philippum ducem Sueviæ accessit, ut Imperium contra te ipsius possit auxilio obtinere, favorem nullatenus prestaremus, quia Imperium non debet ad eum aliqua ratione devolvi, cum illud non per successionem, sed per electionem nobilium conferatur, nisi forte genitus esset post adeptum fastigium Imperatoriæ dignitatis, quod umquam idem Alexius non poterat allegare, cum priusquam pater ejus esset in Imperatorem promotus, natus fuerit, & quia pater ejus tunc privata erat persona, in Imperio non poterat sibi jus aliquod vindicare. Id etiam ex parte tuæ celsitudinis fuit propositum coram nobis, quod cum Fridericus Imperator multum offenderit Romanam Ecclesiam, & eam odio iniquo fuerit persecutus, & filii sui patris vestigiis inherentes eam non modicum aggravarint, prædicto duci Sueviæ, ut regnum possit modo quolibet obtinere, non prestaremus subsidium, vel favorem. Ad quod efficiendum de facili debebamus induci, cum idem Philippus clericali fuerit characterè insignitus, & personæ huiusmodi nec contrahere possint, nec militari cingulo decorari, vel dignitatem aliquam in populo obtinere, cum sint excommunicationis vinculo innodati.

XXXVI.

Nos autem Imperiali prudentiæ taliter duximus respondendum, quod prædictus Alexius olim ad præsentiam nostram accedens, gravem in nostra & fratrum nostrorum præsentia multis nobilium Romanorum adstantibus proposuit quæſtionem, asserens, quod patrem ejus injuste ceperis, & feceris etiam nequiter excæcari, eos diu detinens carcerali custodiae mancipatos. Et quia ad superiorem nobis non poterat habere recursum,

& nos juxta Apostolum eramus tam sapientibus, quam insipientibus debitores, & justitiam facere tenebamur: cumque nos eidem dedissemus responsum, juxta quod vidimus expedire, recessit a nobis, & ad prædictum Philippum sororium suum concitus properavit, cum quo deliberato consilio sic effecit, quod idem Philippus nuncios suos ad principes exercitus Christiani sine qualibet dilatione transmisit, rogans eos, & petens, ut quia pater suus, & ipse fuerant jure suo, & Imperio nequiter spoliati, cum eo Constantinopolitan. deberent regnum intrare, ac ad illud recuperandum eidem præstarent consilium, & favorem, promittens eiſdem, quod tam in subsidium Terræ sanctæ, quam in expensis, & donativis eis magnifice responderet, paratus etiam in omnibus, & per omnia nostris stare mandatis, & quod sacrosanctam Romanam Ecclesiam vellet juxta posse suum modis omnibus honorare, ac ea efficere, quæ nostræ forent placita voluntati. Cæterum dicti principes deliberato consilio responderunt, quod cum in tam arduo negotio sine mandato, & auctoritate nostra non possent procedere, nec deberent, nos volebant consulere super his, ac exinde præſolari nostræ beneplacitum voluntatis, inducentes dilectum filium nostrum Petrum tituli sancti Marcelli presbyterum Cardinalem, qui cum eis transfretare debebat, ut ad præsentiam nostram rediret, & super prædictis omnibus nostram inquireret voluntatem. Verum idem Cardinalis ad præsentiam nostram accedens, omnia nobis curavit proponere diligenter, & cum nuncii tui ad nostram accesserunt præsentiam, super his cum fratribus nostris habebamus tractatum, & illud statuiſſas, quod tibi poterit merito complacere, quamquam plures assererent, quod huiusmodi postulationi benignum deberemus prestare favorem, pro eo quod Græcorum ecclesiæ sit Apostolicæ sedi minus obediens, & devota.

Alexius a Pontifice ad Philippum Suevum se confert.

XXXVII.

Super eo autem, quod de juvando illo ad Romanum Imperium obtinendum, qui Romanam Ecclesiam deberet diligere, & nostris obsecundare mandatis, tua nos celsitudo voluit commovere: noveris, quod licet prædictus Philippus potens sit, & multum abundet, tamen Rex Otho adeo nostro studio, & diligentia mediante per Dei gratiam est promotus, quod contra eum ille hætenus non potuit prævalere, ad quod exequendum, quantum nobis subveniret, licet multa fuerint nobis promissa, Imperialis excellentia non ignorat, quod utique tanto gratius deberes habere, quanto id te non promerente noscitur procuratum. Si enim idem Philippus obtinuisset Imper. multa tibi ex Imperio suo gravamina pervenissent, cum per terram charissimi in Christo filii nostri Friderici illustris Regis Sicilia nepotis sui in Imperium tuum insurgeret de-

fa-

facili potuisset, sicut Henricus olim Imperator frater suus per Siciliam tuam proposuerat Imperium occupare. Licet autem a tempore inclytæ memoriæ Manuelis prædecessoris tui Constantinopolitanum Imperium non meruerit, ut talia efficere deberemus, cum semper nobis, & prædecessoribus nostris per verba responsum fuerit, & nihil operibus demonstratum, in spiritu tamen lenitatis, & mansuetudinis duximus procedendum, credentes, ut inspecta gratia, quam tibi fecimus, emendare celeriter debeas quod tam a te, quam a prædecessoribus tuis minus provide hætenus est omisſum, cum & secundum humanam industriam id deberes studiosissime procurare, ut ignem in remotis partibus extingueres, non nutires, ne usque ad partes tuas posset aliquatenus pervenire. Rogamus igitur Imperialem excellentiam, monemus, consulimus, & hortamur, quatenus quicquid super his duxeris statuendum, operibus nobis, & non verbis dumtaxat studeas respondere, quia nos dilectionem, quam ad te habemus, in opere demonstrare curavimus & effectu. Disposuimus autem nostrum propter hoc nuncium destinare, qui si forte tardaverit, tu tamen non tardes super hoc nobis, sicut expedire cognoveris, respondere. Dat. Lat. 16. Kal. decemb.

XXXVIII.

Quod vero ad Alexium spectat, qui jam ad Philippum advolarat, Innocentius huiusmodi professionem confirmat, tum illius anno superiori meminit Godefridus (a) Urspergensis, (b) & Guntherus (c) in Constantinopolitana historia, sed præstat Nicetam (d) hæc monumentis annalium mandantem audire: Alexius fratrem Isaacium Imperio deſectum excæcarat: sed cum ejus custodia non prorſus negligenda esset, oblitus plerisque inuri calamitates, nec deleri posse, & vindictam non perpetuo steriere, sed seris gaudere mutationibus, & celeriter ingrumentem tacito eos pede conſectari, qui nefaria facinora perpetrent, fratrem juxta duas columnas, quæ in freti littore sunt, libere vivere passus est, neque quemquam ad eum traicere vetuit. Erat igitur cujusvis Isaacium adire: tum vero Latinorum, cum quibus arcana consilia de ulciscendis injuriis, & evertendo fratre Alexio conferebat, literis ad Irenem filiam missis, Philippi Alemannorum Regis conjugem, quibus eam ad opem sibi ferendam instigabat, atque inde literas recipiebat, quibus quid agendum esset, monebatur.

(a) Godefr. in Annal. an. 1201. (b) Ursperg. in ebron. (c) Nicet. annal. l. 3. (d) Apud Canis. antiq. lect. to. 5. p. 386. Isaacius a fratre occæcatus carceraque inclufus.

Deinde filius quoque ejus Alexius custodia ductus, libere quo libuit, ambulavit, & ab Imperatore contra Protostratorem exituro, itineris comes est assumptus. Is vero de sententia patris cum Pisano quodam maxima rotundæ navis domino consilio fugæ into, navigandi opportunitatem Ann. Eccl. Tom. XX.

captabat, quæ cum contigisset, majus navigium plenis velis ad Helleſponti Auloniam fertur: minus vero Athyræ Alexii recipiendi causa appulit: & quo id consilium lateret, nauæ arenam intulerunt, suburrandi scilicet vacui navigii gratia, quo Alexium Damocranta eo profectus conscenso, ad magnam navem pervehitur. Fuga ejus cognita mittuntur ab Imperatore, qui navem perscrutantur, nec tamen Alexium deprehendere potuerunt, nam coma in orbem rasa & Latina veste induta, ut in turba magna obversans, inquisitores latuit, perductus in Siciliam forori indicatur: quæ justo præsidio misſo, fratrem amplexa, maritum Philippum orat, ut patri suo pro virili opem ferat, simul & Imperio & lumine privato: fratrem quoque juvet exulem & extorrem & errantium stellarum instar vagantem, neque quicquam ferentem secum præter corpus. Hætenus Niceta.

Alexius filius profugus mutatis vestibus coma non agnoscitur.

Cæterum ut Philippus Suevus in Alexium se gesserit, in actis Innocentii traditur: Ipse vero (nimirum Bonifacius Montisferrati marchio dux Christiani exercitus) de Francia per Alemanniam transiitum fecit, ubi cum Philippo duce Sueviæ, qui se Regem gerebat, dicebatur habuisse tractatum, ut Alexium sororium suum, filium videlicet Isachii quondam Constantinopolitani Imperatoris, cujus sororem ipse Philippus duxerat in uxorem, a fœdo captivitatis ergastulo fugientem reduci faceret Constantinopolim ab exercitu Christiano ad obtinendum Imperium Romanæ, de quo cum idem marchio ad summum Pontificem accessisset, cepit agere a remotis, sed cum intellexisset, ipsius animum ad hoc non esse directum, expeditis negotiis ad crucis officium pertinentibus ad propria remeavit. Quæ deinde secuta, infra aperiemus.

Commentatur a Philippo Bonifacio marchioni.

Pontifex a restituendo Alexio alienus.

Reliquum nunc ut de tertia legatione dicamus, quam princeps alter, Armenorum scilicet Rex post aliam anno millesimo centesimo nonagesimo nono, ut vidimus, ad Romanum Pontificem decretam misit, de quo Innocentii vitæ scriptor: Iterum idem Rex alium militem ad sedem Apostolicam destinavit, per quem talia scripta dixerit. Pergit prolixiorem ipsius epistolam recitare quæ habetur etiam in hujus anni regeſto (e) ubi gratias Pontifici agit, tum quia nuncium suum benigno & honorifice accepisset, tum etiam quia S. Petri vexillum quod petierat, Regi, ut vidimus (f) per eum transmississet, quod semper ante se in crucis hostes ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ gloriam latum iri pollicetur, additque: Precari autem & exhortari nos voluistis, ut contra conatus & violentias paganorum nos murum opponeremus ascendentibus ex adverso, quod quidem qualiter hætenus fecerimus, vestræ prout credimus, non extat

XXXIX. Regis Armeniæ ad Pontificem legatio.

(e) Inn. l. 5 ep. 43. apud Inn. l. 2. ep. 209. (f) Ann. 1199.

S

tat incognitum paternitati, atque de cetero pro lege vestra, & defensione fidei Christiani mandati vestri gratia, fortitudinis nostræ clypeum in manu forti & brachio extenso contra barbaricas nationes opponemus, quousque desideratum nobis nuncium mittatis. Mandastis sæpe & sæpius, quod daremus pacem Antiochiæ & comiti Tripolitano, quod amoris vestri gratia utrumque bene asserimus. Verum nulli veniat in dubium, quod per Dei gratiam bene non habeamus posse Antiochenorum repugnantiam, & audaciam refrænare, &c. Queritur de comite Tripolitano & Antiocheno, missos fuisse ab illis oratores ad Homocodium crucis Christi hostem, ut percusso fœdere ipsum in Armeniam incitarent, multa & gravissima damna rei Christianæ inflicta, se quoque plures labores tribus mensibus in Antiochenorum finibus tulisse, atque invitum ab expugnatione Sarracenorum divulsam: tum rogat, ut crucesignatorum exercitum mittat, egregiam enim ob mutua Sarracenorum bella proferendæ Christianæ fidei spem atque occasionem explicari, & si in mutuum amicitiam coierint, eorum impetus Christianos non laturos; de Rupini vero controversia hæc adiicit: Super hoc quod nobis scripsistis de negotio Rupini nepotis nostri quod absente alia parte super re incerta non vultis, nec debetis iudicium proferre, hoc exigit universale jus; verum pulsati sumus non modica lætitia, eo quod causam nostram in manibus legatorum vestrorum commisistis, & literis & firmis mandatis non in manibus personarum nobis suspectarum, super quo sanctitati vestræ gratiarum exolvimus actiones assiduas, & omnium conditori laudes referimus copiosas: adhuc piissimam paternitatem vestram exposcimus, & flexis genibus flagitamus, quod cum legatis vestris, de quibus non modicum confidimus, venerabilem archiepiscopum Maguntinum, ad succursum Terræ sanctæ futurum in eadem causa nostra iudicem constituere dignemini, quia nihil est, de quo magis lætificari possimus (Conradum intelligit, a quo ut diximus (a) ex Apostolica sedis præscripto corona fuerat redimitus: cum enim has dedit literas, priori scilicet anno, de eius morte nuncium minime acceperat) scripsistis enim nobis, quod per literas vestras misistis comiti Tripolitano, ut de alieno jure se subtraheret, quod gratum ducimus & acceptum, & vobis universas gratiarum exolvimus actiones, sed sciatis nihil nobis profuisse, quod insidiatur ut lupus in absconditis, & non cessat diu nocturne sibi, quos potest, Antiochenos & precibus attrahere.

(a) Ann.
1199.

XL.

Igitur sanctitatem vestram latere nolumus, quod mense julii exercitum nostrum congregavimus contra barbaricas nationes,

quas durius cum Dei auxilio ledere sperabamus, propter discordiam inter eos emergentem, in quo negotio misimus pro Templariis morantibus in regno nostro, de possessionibus valentibus viginti millia bisantiorum, ut venirent in auxilium nostrum ad honorem & defensionem Christianitatis, qui Antiochiam usque venerunt, nos in propria persona cum gaudio & exultatione usque ad fines Antiochiæ obviam eis exivimus. Ad hoc destinavit nobis literas magister Templi ex parte vestra directus, quas cum vidissemus, eo quo decuit honore suscepimus; quibus perlectis, per earum tenorem intelleximus vos nos precari, ut eis redderemus Gaston, (b) & nos in momento pro magistro, & quibusdam fratribus suis misimus secundum preces vestras, causam loquendi cum eis, qui ad nos venientes tractaverunt nobiscum colloquia. Post multas verborum nebulas rogavimus magistrum Templi, ad supplendas preces vestras, ut ipse, & D. patriarcha Antiochenus & nos mitteremus nuncios nostros simul ad sedem Apostolicam, quia per manus vestras ipsum Gaston, sopita omni accusatione Templariis reddere volebamus, & Rupinum dilectum nepotem nostrum ad nutriendum & custodiendum bona fide, & sine malo ingenio in ipso castello eis tradere cupiebamus, & ut deberent semper esse auxiliantes prædicto puero ad acquirenda jura sua, in quantum dignitas ordinis sui permitteret, & ut quoadlibet damnum in regno nostro per ipsum castellam non contigisset, & donec nuncii nostri irent, & redirent precum vestrarum obtentu, quantum valebant redditus pertinentiarum ipsius castelli in corpore terræ nostræ Templariis restituere volebamus, &c. queritur Templarios oblatum fœdus respicere, cum Armenum Sarracenicum bello implicitum viderent, atque rogatos, ut vires suas ad propullandos infideles conjungerent, vel saltem Armeniam, dum ipse abesset, tuerentur, non modo respicere preces, verum etiam regnum se absente infestasse: Præterea nos obedientiæ vinculis de cetero Apostolicæ sedis esse obligatos non dubitetis. Ea propter, si placet sanctitati vestræ, cuilibet, alteri ecclesiæ Latini nec volumus, nec debemus alligari. Hinc est quod sanctitatem vestram humiliter flagitamus, quatenus nobis literas apertas mittere dignemini, ut non teneamur, nec Latini de terra nostra de qualibet conditione, excepta sancta Romana Ecclesia, cuilibet Ecclesiæ Latine; & quod non habeat potestatem, nos seu Latinos de terra nostra excommunicandi, vel sententiam in regno nostro proferendi super Latinos qualibet ecclesiæ, excepta, ut dictum est, sede Apostolica, &c.

Porro extat Pontificium hoc anno Kal. julias datum diploma, (c) quo Innocentius

(c) Extat
in visa
Ann.

Armenia
sedi Ap-
tantam
obnoxia.

tius indulget, ut quemadmodum rogarat, Armeniæ regnum Romano Pontifici tantummodo obnoxium esset, utque tantum Regem de Christiana re bene meritum, gratia prosequeretur, diploma edidit, quo a Romana tantum sede, ejusque legato omnes vel Latinos, vel alterius gentis, qui in eo regno versarentur, pendere iussit, vetuitque ne quis præter Romanum Pontificem in Armenos centuris ecclesiasticis animadvertere posset.

Volentes igitur, quantum cum Deo possumus, tuæ serenitati deferre, & cum honestate nostra petitiones regias exaudire, tuis precibus inclinati auctoritate præsentium iubebimus, ne quis in te, vel regnum tuum, aut homines regni tui cuiuscunque conditionis existant, qui mediis tantum ejusdem regni prælatis sedi Apostolicæ sunt subjecti, præter Romanum Pontificem, aut ejus legatum, vel de ejus speciali mandato districtiorem Apostolicam audeat exercere. Nulli ergo inhibitionis, &c.

XLI.

Quanta Armenorum in Apostolicam sedem religio, ac pietas esset, ob quam ea prærogativa gaudere meruerunt, illustant patriarchæ ipsorum literæ, quem Catholicum aiebant, quibus Romano Pontifici ob collatum Leoni regium honorem gratias egit amplissimas, rogavitque laborantibus, ac periculis undique ab Sarracenis cinctis succurreret, quæ cum Romanæ Ecclesiæ dignitatem commendent, annalibus inferendæ fuerunt.

Literæ Catholici Armeniorum ad dominum Papam.

(a) Lib. 5.
p. 45.

Post Deum (a), qui est caput omnium bonorum, Apostolicam sedem tenenti, & summo capiti totius Ecclesiæ, & totius terræ sedis magno Christi confessori, primæ domui hospitalitatis totius populi, & religionis, & successori beati Petri majoris nati post Christum principis, & patris totius mundi, sedenti secundum Deum, & portanti Christum in corpore suo, Innocentio Dei gratia summo Pontifici, & universali Papæ summæ sedis Romanæ Urbis, qui imperiali triumpho universum mundum suo subjugavit dominio, & nostro in Christo patri spirituali tantæ civitatis gloria sublimato, Gregorius minimus, episcopus catholicus omnium Armeniorum peccator, & servus fidelium Christi, omnesque archiepiscopi, episcopi, abbates, sacerdotes, & clerici sub nostro regimine viventes, orationes in Domino assiduas.

Quia supra sedem dilecti discipuli Christi sedetis, universæque dominamini Europe, eo amplius vos de jure venerari debemus, & quia pater estis totius fidei Christianitatis, mandatum vestrum cum amore recepimus, & posuimus super oculos, & faciem nostram, & referimus laudes Creatori totius mundi, & benedicimus De-

Ann. Eccl. Tom. XX.

um patrem nostrum, qui dignatus est in nos tantum amorem habere, ut ipse amor noster fieret. Et infra: In Christo igitur gaudisi sumus, quia mater ecclesiarum, quæ totum orbem sua claritate irradiat, voluit catholicam ecclesiam Armeniorum bono corde respicere, & consolari, eo namque quod ita nos respexit, gaudemus in Christo, nam oculi nostri nobis non dederunt malum exemplum ad instruendum fratres, & subiectos nostros, ut præcipitentur, docente Christo, ne ostendamus gentibus malam consuetudinem. Nos vero, qui minimi sumus, certissime scimus, & per nos tota Armenica ecclesia novit vestrum apparentem, & clarum amorem, & immo clarior vestrum recognoscimus amorem, quia diligitis in Christo nostrum dilectum filium Leonem triumphantem Regem Armeniæ, & sic adimpletum est, quod per Apostolum Paulum dicitur: Honorate alterutrum; & Dominus dicit: Quod tibi vis fieri, alii facias.

De cetero ecclesia Armeniorum per me, & per populum tam majores, quam minores, qui sunt in montibus, & abbatibus simul manibus elevatis pacem a Deo exigimus, & gratiarum actiones vestræ exolvimus paternitati propter honorem, quem Rex noster triumphator a vobis semper recepit. Nostræ itaque parvitas voluntas fuit, & est, & erit in perpetuum, quod quamdiu Deo volente, hac dignitate freti fuerimus, dilectum in Christo filium nostrum Regem, omnes barones, & fideles suos sub vestro dominio stare faciemus: hinc est, quod precibus assiduis vos precamur, ut non tradatis oblivioni ipsum Regem nostrum vobis devotum, neque orientalem plagam, neque domum Dei, immo succurrere oppressis, prout Deus vobis inspiravit, & gentibus, & ceteris necessariis. Et infra: Recepimus ex parte Dei, & vestra remissionem peccatorum, & idem mandatum augmentavimus auctoritate Dei & vestra omnibus sub sacerdotio nostro constitutis, & præconium non cessamus alta voce mittere, & predicare sanitatem infirmis, & remissionem peccatorum, & Dominus dixit contrito: Remittuntur tibi peccata, & quia credidit, recepit sanitatem. Item dixit ei: Tolle grabatum tuum & ambula: quia qui plus diligit, plus accipit, & vos qui consilium Dei scitis, hoc, quod remittitis, remissum est. Idem habemus mandatum præcepto Dei, & vestro remittendi peccata omnibus, qui pro lege Dei fundunt sanguinem. Nam nostra vita alligata est filio ancille Abrahæ, qui crescunt sicut spinæ, nos volentes suffocare, & sicut serpentes nos deglutire volentes, & propter inflammationem suam nocte, dieque non cessant mordere creaturas Christi, nec permittunt eas quietem habere, sed semper exasperant, & infestant. Mane discimus,

XLII.
Armenor.
studium
in Rom.
Pont.

mus, quando veniet vesperum; & sero, quando veniet mane, cum dolore, & anxietate nunc usque sustinimus, nec est, qui ad lætitiā nos protrahat, &c.

XLIII. Accepitis iis literis Innocentius eodem, quo ad Regem scripserat die officiosissimis verbis rescripsit (a) se Armenos ardentissimo semper amore complexurum, omnibusque profecuturum studiis, ac postquam brevi compendio recensuit, quæ ab eo acceperat, hæc adiicit: Nos autem, qui diligere debemus proximos sicut nos ipsos, de tuæ fidei puritate gaudemus in Christo, & te velut venerabilem fratrem nostrum, & magnum Ecclesie Dei membrum gerimus in visceribus charitatis, ac charissimum in Christo filium nostrum L. Regem Armenorum illustrem honorare disponimus, & universam Armenorum Ecclesiam, utpote filiam sedis Apostolicæ specialē confovère. At de subsidio hæc subdit: Ne autem heres sit filius ancillæ (Agar scilicet a qua Agareni Christianorum infensissimi hostes) cum filio liberæ; imo ne ancillæ filius heredis liberæ sibi amplius hereditatem usurpet, sed ancilla potius, & ejus filius expellatur, posuimus signum Thau in frontibus gementium, & dolentium, ita quod per Dei gratiam cruce signatorum exercitus Venetias applicuit pro parte majori, unde in proximo naves ascendent in Terræ sanctæ subsidium transituri. Hæc Innocentius, qui longe antea Sifensi archiepiscopo cancellario Armeniæ religiosissime commendarat, ut in adducendis ad Romanæ Ecclesie obsequium Armenis operam collocaret; nec frustra ea monita dederat: is enim redditus summo Pontifici literis (b) in illius obsequium non humillime modo procubuit, verum etiam cæteros ad officium impulsurum spondit, precibusque infimis expetiit, sibi mithram, & pallium mittere dignaretur.

XLIV. Quia in remotis partibus inter barbaras nationes ad Dei servitium sumus constituti, & in propria persona vestram nequimus, quod moleste ferimus, visitare

paternitatem, flexis genibus cordis vestra supplicamus sanctitati, ut nos non tradatis oblivioni, immo tanquam obedienti vestro mandatum vestrum humeris nostris imponere non dedignemini, scientes nos ad omnia beneplacita vestra promovenda, & exequenda tam mente, quam animo promptos, & paratos esse. Præterea nova vestra planta effecti multa precum instantia exposcimus, ut in memoria dilectionis sanctæ sedis Apostolicæ annulum, mithram, & pallium nobis mittere dignemini, & ut eandem remissionem, quam peregrinis transfretantibus pro Dei servitio conceditis, ex parte vestra militibus pugnantis sub illustri Rege nostro contra Crucis hostes pro honore, & defensione Christianitatis confirmare possimus, qui hujus remissionis gratia sumptis animi viribus in bello fiant audaciores.

Egregium illius in Apostolicam sedem studium collaudavit Innocentius, (c) gratulatus divino lumine collustratum primatum Ecclesie Romanæ agnovisse, tum mithram, & pallium Soffridi, & Petri Cardinalium opera ad ipsum missurum, pollicitus est: Ei a quo bonum omne procedit, licet exiles, quas possumus tamen gratiarum exolvimus actiones, quod tantum tibi tribuit intellectum, & animum tam humilem inspiravit. Tibi quoque sicut venerabili fratri nostro magno Ecclesie Dei membro deferre proponimus, & preces tuas in his, quæ a nobis secundum Deum postulaveris exaudire. Super eo autem, quod a nobis per tuas literas postulasti, ut fraternitati tuæ pallium destinemus, annuere tuis desideriis cupientes per dilectos filios Soffredum * tituli S. Praxedis & Petri * al. Gof. trum tituli S. Marcelli presbyteros Cardinales Apostolicæ sedis legatos, quos in Terræ sanctæ subsidium destinamus, pallium, insigne videlicet plenitudinis pontificalis officii, de corpore beati Petri sumptum transmittimus tibi, ab ipsis, vel eorum altero juxta formam solitam, quam sub bulla nostra dirigimus, solemniter conferendum, &c. Dat. Lat.

(b) Apud
1. lib.
5. ep. 47.

XLV.
(c) Ep. 48.

* al. Gof.
fred.

In sacr.
expeditione ad
laboranda
Innocentius.

II.

(a) Apud
Canis. 10.
5. antiq.
lect. pag.
358.

Martinus
abbas in
numeris
cruce
signatos
cum tra
hit.

I. Confluentibus certatim sub Crucis signa Italīs, Germanis, Ungaris, Gallis, Belgis, Anglis, aliisque populis, ingentium rerum expectationem, ac triumphorum spe occidentalium crevit animos, atque orientem horrore concussit annus Christi millesimus ducentesimus tertius, indictione sexta: quo Innocentium Romanum Pontificem ad militarem instruendum apparatus, atque exercitum in Terram sanctam transmittendum, omni cura, & cogitatione defixum, atque in eos, qui illi moram, atque impedimenta inferrent, serio animadvertentem cernere licet. Quæ ex ipsius gestis, & epistolis, ejusque temporis auctoribus exactissime describere operam navabimus, & nonnulla breviter, quæ ante hunc annum gesta fuere, perstringemus. Tantum igitur, tamque magnifice bellicum apparatus adornatum, tantamque Venetiis classem comparatam, & Christianos, qui induerant crucem, tanta religione animique ardore prosiliisse in arma, ut non modo Hierosolymitana provincia recuperanda, sed etiam Babylonici Imperium, eo obtinendum bello putaretur, tradunt hisce verbis Innocentii gesta: Termino igitur constituto cruce signatorum exercitus ad partes Venetiarum accessit, tam multus & fortis, devotus & timoratus, ut absque dubio crederetur, quod per eum Dominus antiqua miracula innovaret, nec solummodo recuperaretur Hierosolymitana provincia, sed & regnum Babylonicum caperetur: nam & Veneti tam magnifice navigia præparaverant, ut a longis retro temporibus nedom visus, sed nec auditus fuerit tantus navalium apparatus. Hæc ibi, quæ, ut maximi ponderis, ac momenti ab illius ævi scriptoribus confirmanda videntur.

Quod ergo attinet ad exercitum Venetiarum profectum, videamus in primis, quæ in Constantinopolitana historia (a) Guntherus Parisiensis cœnobii in Basilienſi diocesi Cisterciensis monachus, ut a Martino ejusdem monasterii abbate oculato teste acceperat, monumentis exaratum reliquerit. Martinus igitur summi Pontificis jussu, ut scribit auctor, signo Crucis accepto alios ad idem suscipiendum adhortatus, ingentem hominum vim in transalpinis regionibus ad militiam Christi inflammavit, exercitumque omnibus admiratione defixis virum religiosum potentissimas copias ductare, atque obviam certatim effulis populis Venetias perduxit: ob quod facinus tantum decus collegit, ut jam fama illius late se circumferret, ac D. Martino Turonensi hominum sermonibus pene æquaretur; tum adiicit

summo ab episcopo Veronensi honore, omnique amoris, ac benevolentie significatione exceptum, omnesque eo cruce signatos confluisse, qui Venetiis Alexandriam petere ad eam expugnandam meditabantur, cum initas in Syria inducias salva fide abrumpere, atque infringere non liceret; ac de ducibus hæc tradit: Erant autem in exercitu signatorum famosi, & potentes viri quamplures, tam sæculares, quam Ecclesiastici, inter quos * Baldinus comes Flandrensis, & Bonifacius marchio de Monteferrato, auctoritate, & viribus, atque consilio præcipui habebantur. Expeditionis illius præcipuos duces Niceta Chroniata nominat, (b) quos ingentis staturæ, & molis giganteæ fingit: Erant ii (inquit) Montisferrati marchio Bonifacius, Flandriæ comes Baldinus, comes S. Pauli Ericus, Plea comes Doloicus, & alii complures audaces bellatores, & staturæ suis hastis propemodum pare. Plura alia cruce signatorum ducum nomina Jacobus Meyerus in Flandricis annalibus (c) recenset: at de navali apparatu, qui summa magnificentia instructus fuit, in eo comparando annos tres collocatos Nicetas asserit, quibus mille cataphracti equites, & ad triginta milia aliorum equitum, qui scuto utebantur, imposita fuerunt. Igitur toto triennio Venetiis fabricatæ sunt celeres naves equestres c. & x. naves longæ lxx. rotundæ ultra lxx. sunt coactæ, quarum una ob insignem magnitudinem mundus ab eis appellabatur, eas naves constituto tempore conscenderunt equites cataphracti m. scutati xxxm. plurimis armorum generibus instructi, sed plerique zagrototoæ. Memorati porro Flandriæ annales tradunt, instructam ingentem classem, quæ ad triremes lxx. onerarias lxx. hippagones centum & viginti ascenderet.

Auctiorem paulo etiam fuisse scribit Andreas (d) Dandalus, dum ex trecentis fere navibus conflata tradit, ac nonnulla de Henrico Dandalo, Venetiarum Duce, elogia præmittit: Dux, licet senex corpore, animo tamen magnanimus, ad exequendum hoc personaliter se obtulit, nimirum Gallorum cruce signatorum oratoribus, & ejus pia dispositio a concione laudatur, & decernitur, ut eo absente, vir inclytus Raynerius Dandalo, natus ejus, patris vice fungatur. Sequenti anno, undecimo scilicet ducatus Henrici, qui in superiorem Christi annum incurrit, paratis galeis & aliis navigiis, comites Gallici cum militia, equis & peditibus ascendunt naves & Dux cum multitudine Venetorum & Italicorum, portumque de mense octobris feliciter exeunt. Tre-

* Baldi
nus

(b) Nic.
chon.
Ann. l. 3.

Cruce
signatorum
duces.

(c) Jacob.
Meyer.
an. 1203.

Classis
cruce
signato
rum.

III.
(d) Andr.
Dand.
hist. Ven.
l. 10. c.
3.

E trecentis fere navibus conflata. Henr. Dand. Venet. Dux illius præfatus. Quo anno & mense e portu solverit.

desunt, qui & per se invisibiliter, & visibiliter per hostes visibiles, quos immitunt, eos maxime non terrere solummodo, sed deicere moliantur, qui manum mittunt ad fortia, & posteriorum oblii, ad anteriora jugiter se extendunt. Sane si de mundo fuisses, mundus quod suum erat forsitan dilexisset, ut omnia tibi mundana succederent, & nihil tuum desiderium prateriret. Verum quia non es de mundo, ut mundana sekeris, cum non que tua sunt queras, sed que sunt potius Jesu Christi; nec gloriam propriam expetas, sed Crucis, vel verius Crucifixi; cum Apostolo, etsi non exterius voce, tamen interior mente, clamans: Mibi absit gloriari, nisi in Cruce domini nostri Jesu Christi; odit te mundus, & quem per prospera sibi conciliare non potuit, adversis nititur perturbare.

Non est igitur nobis, vel tibi mirandum, si Crucis obsequio specialiter deputatus, & in terra crucifigentium constitutus, mente ac corpore cruciaris; cum non cruciari nequeat Crucis basulus, dum infirmitati compatitur proximorum, & dolet causam negligi Crucifixi. Ipse siquidem Moyses, qui eduxit populum de Aegypto, & serpentem in eremo exaltavit, murmurationes suorum sustinuit, & insidias hostium est perpassus: & Apostolo, qui gloriabatur in Cruce, angelus satbane fuit ad stimulandum deputatus, ne illum revelationum extolleret magnitudo. Quia vero secundum laborem proprium mercedem recipiet unusquisque, nec sunt condigne passiones hujus temporis ad futuram gloriam, que revelabitur in nobis, non debes vel inter nimios labores deficere, vel inter onera, que quasi folus in partibus illis sustines, desperare; sed in eo, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, potius consolari, utpote quem dixisse legisti: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos; cum nec ignores, quod non coronabitur, nisi qui legitime decertavit. Si doleas igitur domum Domini factam esse speluncam latronum; & hereditatem nostram, immo verius Jesu Christi, non solum ad extraneos, sed ad inimicos etiam catholice fidei esse versam, in hoc ejus imitator existes, qui de seipso asserit in Propheta: Zelus domus tue comedit me; & cui hereditas propria est preclara. Si tristis quod terram passionis & resurrectionis Dominice possident Sarraceni, templum coinquant, & veluti impune san-

guinem sanctorum effundunt, ejus inheres vestigiis, qui deplorat in psalmo: Deus venerunt gentes in hereditatem tuam, contaminaverunt templum sanctum tuum, & que sequuntur.

Si moereas quod principes, & alii, qui signaculum Crucis assumpserant, tanquam filii Ephrem, intendentes arcum & mittentes sagittas, sint in die belli conversti, & a puritate prioris propositi recedentes, negligere videantur reliquias Terrae sanctae, nobiscum moerebis pariter, & cum illo, qui eis exprobat in Propheta: Filios, inquit, enutriti & exaltavi, ipsi autem spreverunt me; illique te succedere te ostendes, qui civitatem Domini ab amicis etiam asserit inter angustias destitutam.

Sit igitur tibi hac tristitia materia gaudii, & mœror in lætitiã convertatur: nec doleas si non omnia tibi succedunt ad votum, cum ex contingentibus nil omitas. Gaudeas quoque si pro eo fatigeris ad tempus, qui pro nobis exinanivit, ut Apostolus asserit semetipsum, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo; si pro omnibus, que tribuit ipse tibi, etiam calicem quem biberat, ipse bibas, cum ipse pro te calicem gustaverit passionis. Nos autem, non tantum indigni Vicarii, sed inutiles servi ejus & compatimur passionibus tuis, & doloribus condolemus; & labores tuos, in quibus possumus, intendimus relevare: nec obliviscimur tui, aut reliquiarum terrae nativitatibus dominicæ, licet propter locorum distantiam & raritatem nunciorum te non valeamus, ut volumus, per nuncios aut literas sæpius visitare. Nec diffidas ex eo, quod exercitus signatorum in Græciam dicitur divertisse, quoniam nos, quantum possumus, de Terræ sanctæ sumus subventionem solliciti, & ad ejus subsidium totis visibus aspiramus. Nosse quoque te volumus, quod licet dilectus filius Petrus tit. S. Marcelli presbyter Cardinalis A. S. L. cum Venetis honeste non potuerit transfretare, ante Adventum tamen a presentia nostra recessit, ita quod, cum literas tue devotionis recepimus, navem transfretaturus intraverat. Dat. Ferentini iv. id. augusti.

Vocabatur omnium votis Soffredus ad patriarchatum Hierosolymitanum: sed cum dignitatem respueret, electus fuit Vercellensis episcopus. Tentavit vero prius Innocentius subiectis literis Cardinalem ad onus suscipiendum inflectere [1].

Pontificiæ de Cruce sign. in Græc. divertentibus querela.

Soffred. ad Patriarchat. Hier. evocatus.

Respuit dignitatem. Urgetur ab Innoc. ut eam capessat.

Ut

NOTÆ [1] Lectus hoc anno post obitum Monachi in patriarcham Hierosolymitanum Siffredus, seu Goffredus Card. tit. S. Praxedis licet dignitatem illam recusavit, tamen hortante pontifice, literis hic a Raynaldo recitatis, dignitatem illam acceptavit, & aliquandiu tenuit. Etenim in codice Meliteni num. LXXXV. extat. Charta ejusdem Siffredi, qua se patriarcham Hierosolymitanum præscribit. S. (Soffredus) miseratione Divina patriarcha Hierosolymitanus umilis, & indignus apostolica sedis legatus. Data est illa Accon anno Domini MCCIII. nonas maii

Ut omnem occasionem nobis Dominus tolleret, nec ad excusandas excusationes in peccato negligentiae locum aliquem reservaret, quicquid servus pati potuisset pro Domino pœnæ, passus est Dominus ante pro servo. Quis ergo terrena omnia non relinquit pro eo, quem descendisse novit a celestibus ad terrena? Quis animam suam non ponat pro illo, qui pro eo spiritum emisit in cruce? Siquidem ut retribuamus ei aliquando pro omnibus, que tribuit ipse nobis, nec tribulatio, nec angustia, nec mors, nec gladius nos debet aliquatenus retardare, quo minus si necessitas exigat, & deponat utilitas, gustemus pro eo calicem passionis. Et infra: Nunquid ergo tuo re factori negabis, ut recuses onus ecclesie Hierosolymitanæ subire, quam, ipse suo sanguine consecravit? Si te sibi dignatus est quodammodo eligere successorem, nunquid non adibis hereditatem ipsius, nec suscitabis semen fratri defuncto, qui per te disposuit forsitan intra peregrinationis, & prædicationis suæ semen evangelicum propagare? Et infra: Absit, ut pro eo necessitates effugas, qui pro te, (ut alia taceamus) se in famis, & sitis necessitatem induxit, juxta quod legitur in propheta: Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto. Subdit se alteri legato pallium mittere, ut ab ipso illud accipiat, ac legationem unicum patriarchatu gerat, sui que consilii esse ita ecclesie Hierosolymitanæ ipsum conferre, ut tamen Romanæ auferre nolit. Verum de Vercellensi episcopo patriarcha designato infra agitur. De Goffredo electione loquuntur Innocentii literæ (a) ad ipsum datæ, quibus hortatur, assensum præberet.

(a) Ins. l. 6. ep. 129. XI.

Hic sane silentio præterire non possum insignem nobilissimi, atque piissimi equitis Christiani sententiam, & in perpetendis laboribus sub durissimo Sarracenicæ servitutis jugo admirandam constantiam. Cum enim alii defessi laboribus, quibus miseros immanes domini opprimebant, ingemiscent, atque ad videndam suavissimam patriam anhelarent, ille statim eorum increpita ignavia in genua provolutus a Deo precibus contendit, ut in ea servitute continuis laboribus attritus criminum pœnitentia absoluta emeretur; quod Thomas Cantipratensis per hæc tempora contigisse tradit (b): Circa illud tempus, quo annus Domini Anno. Eccl. Tom. XX.

(b) Th. Cantipr. l. 2. c. 6.

MCCIII. volebatur, expeditio peregrinorum validissima facta est in Terram sanctam, ut Sarracenos, qui Christianorum fines invaserant, propulsarent. Factis autem congressionibus plurimis, multi ex utroque populo ceciderunt, plurimi etiam in captivitatem deducti sunt: inter quos ex populo Dei duo milites, unus ex Gallia, alter ex Brabantia cum quodam nobilissimo viro in terram gentium sunt adducti, & contra natales suos, & consuetudinis usum gravissimis manuum laboribus annis tribus addicti: ut igitur mihi unus militum enarravit, die quodam sedebant sub æstu solis gravissimis manuum laboribus fatigati; cumque optarent milites cum gravi cordis suspirio esse in terra sua, ille nobilissimus eorum in pœna socios, segnitiam eorum redarguit, dicens: O miseri quid optatis? redibitis forsitan, & eritis miseres in injuriis pauperum, quam ante fuistis: hic autem si velletis, possitis utique finem vitæ felicissimum expectare; & hoc dicens flexis genibus ad cælum manus tetendit, & oculos: Nunquam mihi Deus omnipotens redire concedat ad patrios portus, inquit, sed hic sinat me mortem peracta pœnitentia præstolari. Mira respondentis constantia, nec minus mira dispensatio Salvatoris! ambos milites liberatos postea vidimus, & forte malis, quam ante majoribus irretitis: pro illo autem nobilissimo ac beatissimo viro cum Rex Hierosolymitanus, & alii multi nobiles laborassent, nunquam tamen efficere potuerunt, ut eum a captivitate gentium liberarent. Insuper & hoc ipsum de eo miles socius ejus, qui mihi hæc retulit, referebat, quod tantum post quotidianos labores de nocte orationibus incumberebat, quod ei ad modum camelorum calli in genibus accrevissent.

Infracti in laboribus animi egregium exemplum.

Interea marchio Bonifacius cum Philippo Suevo societatem, ac pacta contraxit, ut Alexium ad solium efferrent, que acta his verbis: Philippus autem, nimirum dux Sueviæ Imperii invasor, sicut convenerat cum marchione Montisferati, misit Alexium sororium suum, filium videlicet Isachii quondam Constantinopolitani Imperatoris, & eodem marchione sagaciter mediante tractatum est inter ipsum, & exercitum Christianum, ut idem exercitus reduceret illum in Græciam, & jureret ad Constantinopolitanum Imperium obtinendum, ipseque pecuniam eis promissam solveret, & alia pacta cum eis inita.

XII. Alexius ad cruce signat. exercitum se confert.

T

cu-

NOTÆ maii; ita enim legendum, interpunctione post III. apposita, non ante, ut errore manifesto clarissimus codicis illius editor legit MCC. III. non. maii. Brevi tamen dignitatem illam abdicasse existimo, quo enim tempore Constantinopolim a Balduino vocatus adivit, legatum sedis apostolicæ, non vero patriarcham agebat. Cum enim eo ipso tempore patriarchatus Hierosolymitanus vacaret, ut produnt literæ pontificiæ ad annum 1205. 12. a Raynaldo relatæ, hinc dicimus anno illo, nempe labente anno 1204. Siffredum dignitatem jam deposuisse, nec usque ad annum 1205. de successore provisum. MANSI

custodiret; post quæ Imperium obtineret. De quibus Niceta Choniata ut infensus in Latinos, atque odio imbutus erat, hæc stylo acerbiore exaravit: Classe ad oram solvendam parata, malum malo cumulat, & fluctus fluctum urget, ut dicitur. Nam Alexius Isaacii Angeli filius, literis veteris Romæ Pontificis, & Regis Germaniæ Philippi instructus, qui piraticis istis collegiis plurimum se debituros profitebantur, si adolescentem in patrium Imperium restituerent, aliquanto post cupidissime ad classem & pervenit, & excipitur, ut qui non tantum Litrocinium illud contra Romanos (sic Græcos suos vocare consuevit) institutum promovere, & honesta specie fucare, sed & pecuniarum acervis ipsorum avaritiam expleve posset. At tantum abfuit, ut Innocentius id contenderet, quem admodum calumniatur auctor, ut etiam expresse prohibuerit, sicuti ejus literæ paulo post reddendæ apertissime demonstrant; prosequitur Niceta: Is, nimirum Alexius, non aetate magis, quam animo puer, a viris callidis, & versutis susceptus, pepigit, & sacramento firmavit, ea se præbiturum, quæ perducere ad exitum minime poterant: nec enim maria pecuniarum dumtaxat illis postulantis promissit, sed & auxilium contra Sarracenos cum Romanis militibus, & quinquaginta triremibus, & quod majus est, ac longe absurdius, Latinorum depravatam religionem amplectitur, & privilegiorum papalium invocationem, & veterem Romanorum institutorum mutationem pollicetur. Ita loquitur vir schismaticus, & Romanæ Ecclesiæ hostis: unde patet, quam inconsulte typographus ipsum glorioso beati titulo decorarit, deceptus fortasse a Michæle item Choniata Athenarum metropolitano, Nicetæ hujus fratre, qui ipsum funebri (a) oratione Græca, qua pollebat, eloquentia summis laudibus cumulavit, atque ad cœlum extulit.

(a) Extat
post Nicet.
Annal.

XIII. Huic ego schismatico Pontificum osori Guntherum (b) sincere ista percurrentem antepono: Factum est, inquit, dum adhuc nuntii nostri in curia versarentur, certus rumor insonuit, venisse videlicet Alexium juvenem in castra, Græcum genere, filium videlicet Isaacii Regis Constantinopolitani missum a Philippo Rege Theutonicorum cum nunciis, & mandatis, quibus enixe rogabat exercitum, ut præfatum juvenem in regnum suum restituere niteretur, &c. Et infra: Certissime promittens, si ille auxilio ipsorum sedem suam reciperet, peregrinis omnibus tam per Theutoniæ, quam per totam Græciam tutam, ac liberam patere viam. Accedebat etiam ad hoc, quod idem juvenis certissime pollicebatur, si viribus eorum restitutus foret, eis in commune argenti trecenta marcharum millia (de ducentis tan-

Alexius
a Philippo
Suevo
commentatus.

tum fit mentio in literis paulo post adducendis) se daturum (c). Hæc Guntherus: quibus addunt Flandriæ annales Alexium æs omne alienum a cruce signatorum exercitu contractum se Venetis soluturum, simulque Græcam ecclesiam Latinæ subiecturum spondisse: istæ conditionibus jurejurando firmatis auxilium assecutum, quæ ex literis, quas afferemus illustrabuntur. Equidem gesta vitæ Innocentii pulcherrimam huic historiæ lucem his verbis affundunt: Verum cum hoc, Alexium nimirum in patrium Imperium Latinas copias restituendum suscepisse, ad summi Pontificis notitiam pervenisset, scripsit illis hoc modo:

(c) Jacob.
Meyer.
an. 1203.

Cum (d) in manu valida, & extenso brachio egressi fueritis de Ægypto, ut vos ipsos Domino in sacrificium offerretis, dolimus non modicum, & dolemus, quod adhuc Pharaonis vos persequitur fugientes, vel potius vos sequimini Pharaonem, qui vos sibi quadam necessitatis specie, ac velamine pietatis sub jugo peccati vetustæ nititur subdere servituti. Et infra cumulat variis rationibus ab invadenda Græcia avocare conatur, cum plures ipsorum adeo retardato adventu delusi, in suas domos se receperint, Sarraceni que interim aucti viribus, animisque, ingentes Christianis clades inflixerint, ac licet Constantinopolitanus Imperator per scelus occupavit Imperium, non eorum esse vel de ea re cognoscere, nec ad ulciscendas Isaacii, Alexiive, sed Christi injurias ad arma profiliisse, nec illa jam crucifixo consecrata, alteri devovere sine flagitio posse: Pro populo autem Christiano dolimus, & dolemus, quoniam inde humiliatur amplius, unde credebatur potius exaltari. Cum enim multi, qui vos præcesserunt in Terræ sanctæ succursum, quod non ascenderetis audito, ad propria sunt reversi de proximo vestro passagio dissidentes: Sarraceni de accessu vestro dubii, & de illorum recessu securi, contra Christianos animos assumpserunt, & qualiter peccatis exigentibus prævaluerint contra eos, referre nolumus, cum sit fere ubilibet divulgatum. Gaudemus autem, quod receptis literis nostris erratum in vobis intelligentes, devote ac humiliter mandatum estis Apostolicum executi, & juramento præstito, vel recognito, absolutionis beneficium percepistis, vos, & successores vestros, filii comites, cum duobus baronibus Gallicanis ad satisfaciendum juxta mandatum nostrum super eo quod apud Jaderam excommunicationis sententiam incurristis, per patentes literas obligantes. Utinam autem pœnitentia vestra sit vera, ut sic pœnitentis videlicet de commissis, quod a similibus de cætero caveatis, quoniam qui adhuc agit quod pœnitet, non est pœnitens, sed illusor, & cani reverso ad vo-

(d) Apud
Vit. Innoc.
& Reg. l.
6. ep. 101.

mitum comparatur pœnitens rediens ad peccatum; est quoque levius peccatum, quod semel committitur, quam quod commissum semel postmodum iteratur. Nullus itaque vestrum sibi temere blandiatur, quod terram Græcorum occupare sibi liceat, vel prædari tanquam minus Apostolicæ sedi subiectam, & quod Imperator Constantinopolitanus deposito fratre suo, & etiam excoecato Imperium usurpavit. Sane quantumcumque in hoc, vel aliis idem Imperator, ac homines ejus jurisdictioni commissi delinquant, non est tamen vestrum de ipsorum judicare delictis, nec ad hoc crucis signaculum assumpsistis, ut hanc vindicaretis injuriam, sed opprobrium potius crucifixi, cujus vos obsequio specialiter deputastis, &c.

XIV.

Respuere Pontificis monita cruce signati; promissorum enim splendor ipsorum oculos perstrinxerat, ac secundis ventis pro restituendo Alexio Constantinopolim appulere: ut vero urbem, licet firmissimis munitam præsidis adeo ut præter innumeram peditum multitudinem sexaginta millia equitum numerarentur, obsidione cinxerint, expugnarintque, ipsorum literæ (a) ad Innocentium prosequuntur: Sæpius per nuncios nostros, immo per ipsum exulem nostrum, & barones nostros a civibus postulantes audiri, nec adventum nostri causam, nec petitionis modum potuimus explicare, sed quoties terra, vel mari stantibus in muro sermones obtulimus, toties retulimus tela pro verbis. Considerantes igitur, quod præter spem nostram cuncta contingerent, in eum statum necessitatis impacti, ut statim necesse haberemus aut perire, aut vincere, cum obsidionem ipsam nulla ratione in quindecim dies protelare possemus, quos victualium omnium incredibilis urgeret angustia, non ex desperatione quidem, sed inspirata quadam securitate divinitus suspirare cepimus ad bella * paucissimi periculis nos audacter opponere, & incredibiliter in omnibus obtinere; ad conflictum etiam campestem sæpius ordinati inestimabilem multitudinem fuga in urbe ignominiosa conclusimus. Eadem de profligatis Græcis Niceta hæc addens. Actum hoc est mense julio ann. VI. MDCCXI. scilicet Christi 1203. [1]

(a) Extat
ib. ep.
211.

* promississimi.
Primo concursu pedestres Græcorum concipia fuga.

XV.

Aptatis igitur interim terra, & mari bellicis instrumentis die obsidionis octavo violenter civitas introitur, grassatur incendium, disponit in campo contra nos acies
Ann. Eccl. Tom. XX.

Imperator, & paratis nobis excipere venientes, constantiam nostram cum paucitate miratus, ignominiose fræna reflectit in urbem retrogressus ardentem ipsa nocte fugam cum paucis aggreditur, suamque in urbe relinquit uxorem, Euphrosyna nuncupabatur, & parvulam prolem. Habes hæc Imperator enarrata apud eundem auctorem, qui asserit ipsum Alexium annos 8. tres menses & dies decem imperasse. Eadem re comperta nescientibus nobis Græcorum proceres in palatio congregantur, & exulis nostri solemniter electio celebratur, seu potius restitutio declaratur, insperatamque letitiam copiosa in palatio luminaria protestantur. Mane facta prodit in castra copiosa Græcorum procerum multitudo, sumumque cum gaudio querit electum, restitutam civitati asserit libertatem, & regredienti filio ad fides Imperii, cum gaudio inestimabili sublevatum de carcere caput patris Isaacii Imperatoris ostendunt. Præordinatis itaque quæ necessaria videbantur, ad ecclesiam sanctæ Sophiæ novus Imperator cum solemniter processione deducitur, & exuli nostro sine omni contradictione Imperiale restituitur diadema cum plenitudine potestatis.

Capitur
urbis octavo
obfidi-
onis die.

Noctu
Imp. fu-
git.

Alexius
Imp. fa-
lutatus.

XVI.

His peractis ad solutionem promissorum exiit Imperator & promissa rebus accumulata, victualia servitio Domini profutura nobis præbet ad annum, ducenta marcharum millia nobis solvere pergit, & Venetis sumptibus suis stolium prolongat in annum seque juramento astringit, quod erigere nobis debeat regale vexillum & in passagio martii nobiscum ad servitium Domini proficisci cum quantis poterit millibus armatorum, & sub eadem promissione concludit, quod eam reverentiam præstare debeat Romano Pontifici, quam antecessores sui Imperatores catholici prædecessoribus vestris Pontificibus pridem impendisse noscuntur & ecclesiam orientalem ad hoc pro viribus inclinare, ac toto vitæ suæ tempore milites quingentos cum sumptibus suis in Terra sancta honorifice provisurum ad servitium Redemptoris.

Alexius
promittit
sepe cruce-
signatis
conunge-
re.

Hactenus ad Innocentium cruce signati, qui easdem literas Othoni renunciato Imperatori, additis ad calcem aliquot verbis, misere; recitat eas Arnoldus Lubecensis abbas (b): alias vero a comite S. Pauli ad Brabantiam ducem scriptas dictis consentaneas asserit Godefridus (c) quem avidus lector consulere potest. At
T 2 de

(b) Arnol.
Lub.
chron.
Sl. v. 1. 6.
c. 20.
(c) Godef.
in annal.
hoc ann.

NOTÆ [1] Memorabilis hæc urbis Constantinopolitanæ expugnatio contigit die veneris XXV. julii, ac solemniter coronatio imperatoris Alexii celebrata fuit die 1. mensis augusti. Hæc ex Ville-Harduinio facile deduci possunt, asserente Alexium urbem intrasse die veneris; solemnem vero ceremoniam, qua coronam publice resumeret, & imperator agnosceretur indictam fuisse in diem festum S. Petri, augusti mense ineunte. Dies veneris ante festum S. Petri ad Vincula anno isto in diem XXV. julii cadebat. MANSI

de Alexio, qui ob rem male gestam Latinorumque impressos impetus, immani terrore perfusus, de salute Imperioque actum arbitratus, nocte Constantinopoli Debelum profugerat, locutus Nicetas de gesto ab illo Imperio hanc sententiam tulit, historięque mandavit, in bello timidum ignavumque fuisse, atque in pace ad res gerendas parum idoneum, ceterum suavitate morum, aditus facilitate, & clementia commendatissimum, adulatorum quorum ingent m alebat numerum, vocibus corruptum, calumniis in aures admittendis proclivem: ob ereptum vero fratri una cum Imperio oculorum lumen conscientię facibus arsisse ac insignem aliquam calamitatem semper extimuisse; atque ita cum hostem sentiret in pectore, tum quasi deploratis rebus Debelum fugisse, cum a nemine fugaretur, atque adhuc res suas confirmare posset. De Isaacio ac filio in Imperium restitutis atque id genus aliis fusc Nicetas Choniata, ubi acerbissimo in Latinos odio invehitur, eosque calumniis insectatur. At ea ex his que cruce signati scribere, Guntherusque tradit nullo negotio refelluntur.

XVII.

Evectus ad Constantinopolitanum Imperium Alexius cum patrem suum Isaacium a fratre excoecatam libertati ac folio restituisset, ad exsolvenda Latiris promissa se comparavit, inter que illud precipuum erat, ut Græcam ecclesiam ad Romanę obsequium adduceret. Scriptis igitur literis ad Innocentium Romanum Pontificem, ubi in patruo feliciter vindicatum scelus, receptumque ex eius manibus sceptrum exposuit, consuet. olim ab Imperatoribus catholicis Christi Vicario præstari obsequia submissę detulit, atque ad perducendos ad conjunctionem Ecclesię orientales operam omnem collocaturum, atque Latinorum præfulum, qui Constantinopoli versabantur, consiliis religiosissime obtemperaturum est pollicetur.

Sancissimo patri, & domino Innocentio Dei gratia summo Pontifici, Alexius fidelis in Christo Imperator a Deo coronatus, Romanorum moderator, & semper Augustus, reverentię filialis devotum obsequium.

(a) Lib. 6.
ep. 210.

Quanta (a) mihi fecerit Dominus his diebus secundum misericordiam suam, Beatitudini vestrę potissimum credidi breviter explicandum, quam locum ejus in terris noscitur obtinere, in cujus manu sunt omnium potestates, & omnium jura regnorum, tam Deo, & sanctitati vestrę in gratiarum actione devotus, quam merito teneor, & in perpetuum tenebor obnoxius. Novit plenius sanctitas vestra parricidio in fratrem commissio occupatum diutius, & pollutum Imperium, meque ipsum felici exilio detestabilem evasisse tyrannidem, in quo & mihi cœlitus datum est vestram Apo-

stolicam videre personam. Insigni ingrati animi vitio id scelus patrasse Alexium tyrannum tradit Jordanus (b) cum antea a Turcis abductus in servitutem ab Isacio maxima vi auri liberatus fuisset, qui excepto diademate cetera omnia ejus arbitrio permiserat: hunc vero ex administratione reipublicę occasionem aucupatum Græcorum voluntates ad se pellexisse, corrupisseque, ut fratri sceptrum eriperet; pergunt Alexii alterius literę.

(b) Jordanus. M. S. Vat. bi. bl. f. gn. n. 1960.

Sed nec illud vestrum effugit auditum, quod peregrinorum beata societas crudelitatem abominata sceleris inauditi, amore fraterno, seu potius miseratione paternæ exilium meum, & causam justissimam quidem, sed apud homines desperatam tam misericorditer, quam viriliter adorsa fuerit sublevare. Et tunc qualiter in manibus eorum tam mea, quam patris a Domino proserata sit salus, sublevatum de carcere ejusdem illustris patris mei caput ostendit Imperialibus, ut decet, insignibus decoratum, & restitutum capiti meo cum solemnitate debita Imperii diadema, noctu clauso per fugam detestabili parricida, qui fasces Imperii inaudita tyrannidis incubatione polluerat. Hic profecto suspirantem ad nos urbem regiam sermonibus adeo infecerat venenatis, ut ad subversionem libertatis antiquę publicę Latinos assereret adventare, qui Apostolatui vestro locum, & gentem restituere laborarent, neque in odium traherent amicorum, cujus occasione, & studio opus tam insperatum Latinitas inchoasset. Hęc fateor causa potissimum ad subsidium nostrum peregrinorum animos inclinavit, quod promissione spontanea sub jurisjurandi religione, Christiana sumus devotione polliciti, totius Christianitatis ecclesiasticum caput, Romanum videlicet Pontificem Apostolorum principis Petri catholicum successorem nos humiliter agnuros, & ad hoc ipsam orientalem ecclesiam pro viribus inducturos, si debitum nobis divina miseratione restituisset Imperium, intelligentes profecto, quod accedere debeat plurimum honoris, & utilitatis Imperio, & nomini nostro decus æternum, si tunica Domini inconsutilis suam nostris temporibus, & operibus recipiat unitatem. Ex hoc quidem, ut dictum est, tam peregrinis vestris sub juramento promissimus, quam paternitati vestrę exhibere plenius præoptamus, omnem vobis, & successoribus vestris canonice substituendis devotionem per presentes literas promittentes, quam antecessores nostri Imperatores catholici prædecessoribus vestris patribus orthodoxis Romanis Pontificibus antiquitus exhibuisse noscuntur. Illud pariter promittentes, quod opportunitate nobis a Domino præstita salutari, ad idem orientalem ecclesiam tam prudenter inclinabimus, quam potenter, super quo prudentię vestrę consilio desideramus inniti,

XVIII.

Pollicetur Alexius se Græcos ad Pontificis obedientiam adducturum.

niti, ad hæc prædicta inducti præcipue consiliis salutaribus, & monitis venerabilium patrum C. Halbest. & G. Trecent. & N. Suesionen. episcoporum, abbatis de Luced. & magistri Joannis Novionen. Dat. in urbe regia 8. Kal. septembris. Hęc novus Imperator; quid vero tum ad ipsum, tum ad cruce signatos rescripserit Innocentius, sequenti anno videbimus.

XIX.

Quod spectat ad Ungarię Regem, quem supra insignitum cruce meminimus; cum Jaderam ab aliis cruce signatis impulsu Venerorum excisam inspeximus, dum ille assumpta cruce ad Hierosolymitanum iter sese compararet, regi præfulibus Innocentius præceperat, ut Ladislao ejus filio fidei sacramento obstringi Ungaros operam darent, atque in eos, qui ab ipso desciscerent, anathema vibrarent. Rogatus præterea ab eodem Rege, dum expeditionem appararet, ne Strigoniensem, & Colocensem archiepiscopos suarum occasione ecclesiarum lites agitare, permitteret, 11. kalen. martias respondit (a), ita se res moderaturum, ut etiam si lite certaret, nullum in regno dissidium oriretur. Post hæc nonis novembris Anagninę cum esset, Regem eundem hortatus est (b), ut Andreę fratri duci subveniret, instrueretque necessariis, ut voto Hierosolymitano sese exolveret, quod pater immatura abreptus morte ad opus perducere non potuerat, ejusque persolvendi in eum munus transfuderat: quo etiam die ad eundem Andream scribens (c) compositam inter illum, Regemque fratrem concordiam per G. Vitalis presbyterum Cardinalem, Apostolicę sedis legatum confirmat: præterea dato ad ipsum Hierosolymam traicientem diplomate (d) in suam clientelam admisit, eaque gratia ceteros cruce signatos se affecturum pollicetur (e). Cum de Strigonienfi, & Colocensi archiepiscopis mentio inciderit, non præmittendum silentio, Innocentium Strigonienfi ecclesię privilegia corroborasse, ut Ungarię Metropolitanus sit, Reges, reginęque in illa ecclesia a Strigonienfibus archiepiscopis consecrentur, & corona insigniantur. Datum diploma Præneste 3. nonas maii; paucisque ante diebus, nempe 11. kal. april. Colocensi mandarat, ut W. Meganipanum inviseret, eumque ac Servię principes in Romani Pontificis obedientia confirmaret, atque a Constantinopolitani patriarchę, qui Apostolicę sedi obtemperare renuebat, jurisdictione liberaret, quo pariter die ad ipsum Meganipanum scribens (f) primatum Ecclesię Romanę, atque in ceteras supremum imperium, dignitatemque commendat, ejusdemque argumenti literas Ungarorum Regi, & Servię archiepiscopis, episcopis, principibus, atque optimatibus misit. (g)

(a) Id. 1. 6. ep. 8.

(b) Id. ib. ep. 156.

(c) Ib. ep. 156.

(d) Ib. 57.

(e) Ib. 1. 5. ep. 147. Strigonienfi archiep. est Reges Ungaros consecrare.

Laborat Pontifex pro continendis in officio Serviis.

(f) Id. ib. ep. 24.

(g) Reg. post dict. ep.

XX.

E Servia ad proximum Bulgarię regnum sermonem convertamus. Perlata fuit Innocentio Pontifici hæc Bulgarorum Regis epistola, qua ille Romani Pontificis summam auctoritatem a Deo ipsi collatam agnovit, proptereaque poposcit, ut legatos Apostolicos ad se transmitteret, qui ipsum regia corona redimirent, ac patriarcham in Bulgaria crearent; interpellatum quidem ab Imperatore, & patriarcha Græcorum, ut ab ipsis regię ornamenta dignitatis acciperet, sed promissa ipsorum aspernatum, cum B. Petri successoribus omni studio, & amore obsequi contendat. Invitarat illum Innocentius Dominici Brundusini opera, reique gerendę occasionem, & argumentum captarat, ut cum ex prænobili Romana stirpe genus duceret, Romanę Ecclesię adhæresceret.

Calo Joannes Imperator Bulgarorum sanctissimo domino fidei Christianorum ab oriente usque ad occidentem patriarcha Patre Romano.

Ego cartam mitto tibi, (b) gaudens si (b) Lib. 6. nuncios meus inveniet te sanum, & letum ep. 142. cum omnibus, qui sunt tecum, & omnibus consanguineis, & amicis tuis. Ego sanus sum per virtutem Domini, & beatę Virginis, & per orationes sanctorum Petri, & Pauli Apostolorum, & per sanctas orationes tuas. Intellego ego Calo Joannes Imperator Bulgarorum, quod tu habes potestatem a Deo ligandi, & solvendi, sicut habuit beatus Petrus Apostolus, cui dixit Dominus: Quodcumque ligaveris super terram, &c. sic tibi contulit Deus gratiam istam; unde quem ligaveris, ligatus est, & quem solveris, solutus. Notum facio sanctitati tuę, quod elapsi sunt sex anni, quod ego semel, secundo, & tertio misi ad vos, sed nuncios mei non potuerunt ad sanctitatem tuam accedere, & proponere verbum meum, & referre mihi consolationem tuam. Inspiravit Dominus sanctitatem tuam, ut mitteret mihi Dominicum archiepiscopum Brundusinum, per quem intellexi, quod non es oblitus mei servi tui, quem honoravi sicut hominem tuum, & dedi ei literas, quas tuę sanctitati deferret, quas utrum attulerit, vel non attulerit, Deus novit. Ex quo sciverunt istud Græci, miserunt mihi patriarcha, & Imperator: Veni ad nos, coronabimus te in Imperatorem, & faciemus tibi patriarcham, quia Imperium sine patriarcha non staret; sed ego non volui, immo recurri ad sanctitatem tuam, quia volo esse servus sancti Petri, & tuę sanctitatis, & sciat sanctitas tua, Bulgarus quod ego misi ad te archiepiscopum meum se Romanę Ecclesię submittit. cum omni ordinatione, & pecunia, & panis fericis, cera, & argento, equis, & mulis, ut adoret sanctitatem tuam pro meo servo tuo. Et rogo per orationes beati Apostoli Petri, & per sanctas orationes tuas, ut

ut tu mittas Cardinales, quibus præcipiat sanctitas tua, ut me coronent in Imperatorem, & in terra mea faciant patriarcham, ut sim servus tuus tempore vitæ meæ. Subiectæ sunt Basilii Bulgarorum archiepiscopi literæ (a), quas cum ad sedem Apostolicam cum ingentibus, ac preciosissimis muneribus deferret, emensoque longissimo itinere pervenisset Dyrrachium, a Græcis, qui invidia perciti Bulgaros a Romanæ Ecclesiæ conjunctione distrahere nitebantur, prohibitus est, ne in occidentem traiceret, tunc vero tyrannus Alexius creptum Isaacio sceptrum adhuc tenebat, ob cuius metum archiepiscopus legatione perfungi non potuit, sed fidelissimos nuncios ad Innocentium transmissit.

(a) Reg. post eand. ep.

XXI.

Acceptis hisce literis Innocentius incredibili voluptate delibutus, quod Bulgari ad Ecclesiam Romanam convolare cuperent, bene cœpta ardentem urgere cœpit, redditisque aliis archiepiscopo Basilio de agnita Apostolici culminis dignitate est gratulatus, incitavitque, ut relicto illo ingenti, quo stipabatur comitatu, quandoquidem obeunda legationis provincia ipsi demandata esset, persequendo itineri generose se accingeret, peteret mari Apuliam ibi honorifice susceptum iri, ardere se magno illius videndi rei que perficiendæ desiderio: quid etiam misso Dominico Brundusino antea iussisset, significavit: (b) Dilectum filium Dominicum archiepiscopum Brundusinum ad ejsdem nobilis, nempe Calojoannis, duximus præsentiam destinandum, plena ei facultate concessa, ut in tota terra ipsius quoad spiritualia corrigeret, quæ corrigenda cognosceret, & statueret, quæ forent secundum Dominum statuenda. Per ipsum quoque uni archiepiscoporum terræ ipsius pallium, insigne videlicet plenitudinis pontificalis officii duximus destinandum, mandantes eidem, ut si qui forsitan in terra illa promovendi ad ordines essent, vel in episcopum consecrandi, per vicinos catholicos dumtaxat episcopos in ordinandorum ordinatione, & consecratione consecrandorum procedere non tardaret. Eidem etiam dedimus in mandatis, ut de corona progenitoribus nobilis sæpediti ab Ecclesia Romana inquireret diligentius veritatem, & tractaret de omnibus cum eodem, quæ cognosceret pertractanda, ut per ipsum tandem, & nuncios ejusdem nobilis de omnibus redditi certiores, consultius, & maturius super hoc procedere valeamus. Nuper autem idem legatus noster nunciis ejusdem nobilis obviavit ad charissimum in Christo filium nostrum H... illustrem Regem Ungariæ destinatis, cum quibus ad eorum dominum sine mora se asseruit profecturum. Licet igitur prædictos Constant. presbyterum, & Sergium comestabilem ad præsen-

(b) Ep. 143.

tiam nostram duxeris destinandos, quia tamen tibi specialiter memoratus nobilis veniendi ad nos laborem imposuit, & onus suæ legationis injunxit moveamus &c. Hactenus Innocentius, qui eodem die, eademque fere ratione ad Regem Bulgarorum scripsit. (c)

(c) Ib. ep. 144. XXII.

Hic forte mirabitur lector, cur in Bulgari Regis, & archiepiscopi literis nulla fiat mentio Joannis Pontificii capellani, cui legationis munus ab Innocentio in iis regionibus, ut supra vidimus, impositum fuit: at inde id contigit, quod Joannes nondum eo pervenisset, ut ejus ad Pontificem datæ literæ ostendunt (d). Significavit enim in primis unicum Bosniæ episcopum præesse, illumque jam e vita sublatum, magno divinæ gloriæ incremento futurum, si Latinus episcopus imponeretur, atque etiam plures in iis terris episcopatus instituerentur: Tractato negotio illorum quondam Patarenorum in Bosna, sicut jam pridem scripsi sanctitati vestræ, sui in Ungaria aliquantis diebus ex voluntate regia. Interim nuncii illius magni viri Calojoannis venerunt ad Regem, cum quibus, Deo duce, spero me ire ad ipsum, & Christianissimus Rex fecit eos super Evangelia jurare in Ecclesia coram altari, quod me securum usque ad præsentiam ejus deducerent. Et infra: Noveritis præterea, quod in Regno Bani Culin. de Bosna non est nisi unus episcopatus, & episcopus modo mortuus est, si posset fieri, quod aliquis Latinus ibi poneretur, & aliqui etiam ibi tres, vel quatuor crearentur novi, non modicum exinde utilitati accresceret ecclesiasticæ, quia regnum est ipsius ad minus dietarum decem, & plus. Ad hoc sciat sanctitas vestra, quod nobilis mulier Sibilia uxor quondam potestatis Constantinopolitan. in ultima voluntate de dote sua legatum relinquit Romanæ Ecclesiæ, &c.

(d) Apud Inn. l. 6. ep. 149.

Bosnica res.

Hactenus Joannis literæ, post quas tabularum exemplum legitur, quibus Bosniæ monachi schismatici Romanæ Ecclesiæ constitutiones se observaturos pollicentur, atque obstringunt. Perfectum vero illud est ejusdem Joannis opera, & diligentia, cui Pontifex excindendæ in iis regionibus Patarenorum hæreseos provinciam commiserat. Juvit illius studium Banus Culinus Bosniæ princeps, quo præfente in publicis ecclesiasticorum comitiis Schismatici abrenunciaverunt, virisque evomere certi hæretici, qui sub religionis specie per summum aliorum contemptum se Christianos nuncupabant, ac sacramento ad servandos Ecclesiæ Romanæ ritus, & mutato nomine se fratres appellaturos devinxere. In nomine Dei æterni Creatoris omnium, & humani generis redemptoris anno ab ipso incarnatione MCCIII. domini vero In-

XXIV. Legatum a Sibilia Ecclesiæ relictum.

nocentii Papæ III. anno sexto. Nos priores illorum hominum, qui hactenus singulariter Christiani nominis prærogativa vocati sumus in territorio Bosnæ omnium vice constituti pro omnibus, qui supra de nostra societate fraternitatis in præsentia Domini I. de Casem. capellan. summi Pontificis, & Romanæ Ecclesiæ in Bosna propter hoc delegati, præfente patrono Ban. Culin. domino Bosnæ promittimus coram Deo, & sanctis ejus stare ordinationi, & mandatis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tam de vita, & conversatione nostra, quam ipsius obsecundare obedientiæ, & vivere institutis, obligantes nos pro omnibus, qui sunt de nostra societate, & loca nostra cum possessionibus, & rebus omnibus, si aliquo tempore deinceps sectati fuerimus hæreticam pravitatem. In primis abrenunciamus schismati, quo ducimur infamati, & Romanam Ecclesiam matrem nostram caput totius ecclesiasticæ unitatis recognoscimus, &c.

XXIV.

(a) Ann. supr. (b) Ex reg. Innoc. libellus sup. veg. Imp. ep. 87.

Jam ad res occidentalis Imperii nostra dehuxit oratio. Cum Otho, ut vidimus, (a) Innocentium Papam de felici rerum suarum statu certiore fecisset, idibus ille januarii reddita epistola (b) gratulatur: Nos autem de tua prosperitate gaudemus, & successus tuos proprios reputamus, utpote qui plantæ nostræ oblivisci non possumus, &c. Additque: Nos enim quantum nobis permittit Dominus, ultra forte quam credas supra promotionis tuæ negotio vigilamus. Et quidem summam ipsius pro Othone vigilantiam, ac sollicitudinem apertissime ostendunt apostolicæ hoc anno datæ epistolæ, de quibus nunc dicendum. Igitur cum Trevirensis archiepiscopus Innocentio promississet, atque jurejurando confirmasset, in Imperii negotio ad ejus arbitrium se accommodaturum, spreta sacramenti religione, Pontificique dicta ei lege, per summam perfidiam ad partes Othonianas conferre se se renueret, Innocentius ad Germaniæ episcopos 6. Kal. martii scripsit (c) ut diebus dominicis solemniter e fidelium consortio ejectus promulgaretur. Quo item die Prænestino episcopo Apostolicæ sedis legato rescribens (d) Germanis archiepiscopis, & episcopis hæc adversus Trevirensis archiepiscopum se iussisse ait. Plurimum autem legatum ipsum commendat, tum quia inter ignotas antea gentes, & populos lingua dissonos, quam non noverat constitutus, talem se verbis, recteque factis exhibere niteretur, ut ejus opera cernentes illum ex quo omne datum optimum (e) & omne donum perfectum emanat, gloria afficerent, sibi que laudes, grateque agerent, quod Angelum pacis eo mittendum duxisset; tum etiam quia renunciato Imperatori plurimorum gratiam comparasset, seque

(c) Innoc. cit. Cod. ep. 82.

(d) Id. ib. ep. 83.

(e) Jac. c. 1.

ad Regem Danorum scripsisse, ut cum ipse inter illum, Othonemque fœdus composuisset, confirmassetque, si ob hanc, aliamve causam in Daniam se conferret, veluti Apostolicæ sedis legatum benigno vultu, & perhumaniter exciperet, ejusque consiliis, ac monitis acquiesceret: postea vero pactiones quasdam inter eundem Regem, & Othonem, fratresque confectas Apostolica auctoritate firmavit. Porro ut in perfidum, & contumacem Trevirensis archiep. vidimus Innocentium animadvertisse, ita archiepiscopum alterum, Adolphum scilicet Colonien. quod ab Othone maxima existimationis, gloriæque suæ jactura ad Philippum transvolasset, gravissime arguit, (f) utque ad illius partes iterum se conferat, monet, imperatque. Hoc interim spatio calumniatoribus quibusdam falso spargentibus electionis Othonis, ac Siffredi Maguntini archiepiscopi Innocentium poenituisse, ad Germanos principes hæc scripsit. (g)

(f) Id. ib. ep. 99.

(g) Ibid. ep. 84.

Innocentius, &c.

Miramur non modicum, & movemur, quod pestilentes quidam filii tenebrarum, sathanæ discipuli præ-nuncii anticristi, nobis, & Ecclesiæ Romanæ notam volunt impingere levitatis, tamquam quod cum multa gravitate statuimus, velimus leviter revocare. Nec hoc solo contenti moliantur innuere, licet frustra, quod inter nos, & fratres nostros zelus sit & contentio, nec sapiamus idem, sed in emulatione, & contentione ad ea quæ statuimus, procedamus, cum tantus potius per Dei gratiam vigeat inter nos charitatis affectus, & tam insolubile maneat vinculum unitatis, ut sit nobis cor unum, & anima una, secundum Psalmistam, ambulantes in domo Domini cum consensu. Ipsi autem volentes auctoritati sedis Apostolicæ derogare, ac in dubium revocare, quod fecimus tam super Imperii Romani negotio erga charissimum in Christo filium nostrum illustrem Regem Othonem in Romanorum Imperatorem electum, quam super factæ ecclesiæ Maguntin. adversus venerabilem fratrem nostrum S... archiepiscopum Maguntinum falsis præsumperunt literas exhibere, volentes quosdam ex fratribus nostris a nobis discordes ostendere, ac animos vestros a consiliis nostris, & monitis revocare. Verum mentia est iniquitas sibi, quia prævalere non potuit veritati figmentum, cum literarum falsitas manifesta sit recte intuentibus per seipsum, cum nec literæ, quæ tanquam sub nomine nostro missæ fuerunt Pataviensi, Frisingen. Eisteten. episc. præsentatæ Ecclesiæ Romanæ styllum redoleant, nec illæ, quæ dicuntur a quibusdam nostris fratribus destinatæ, fratrum nostrorum sapiant gravitatem, immo tanta sit inconcinnitas in utrisque, ut nullus sanæ mentis de ipsis debuerit dubi-

XXXV. Innoc. confutat literas sibi affictas in gratiam Philippi.

bitare. Unde culpabiles se ostendunt, qui earum procedere occasione præsumunt. Cum ergo super Imperii Romani negotio, nec super facto ecclesie Maguntine a nostro velimus proposito declinare, universitatem vestram monemus, & exhortamur attentius, & per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus super utroque consiliis nostris, & moritis intendatis, scituri pro certo, quod non intendimus ad depressionem Imperii, sicut mendaces aliqui mentuntur, sed ad exaltationem ipsius propensius aspiramus. Datum Lateran. 9. april. Hactenus Innocentius ad Germaniæ principes. (a)

(a) Ibid. ep. XXVI.

Ad infringendam eandem calumniam, ne in credulorum mentes irreperet, atque Ecclesie gravitati detraheret, si tanta levitate suffragia ad Philippum detorsisse crederetur, sacer Cardinalium senatus literas ad Germaniæ principes misit, quibus proposita concepti animo doloris ob Germaniæ dissensiones magnitudine, declaravit Othonis, & Siffredi causas contra æmulos ab Ecclesia, ut æquillimas probari: aliorum vero ut injustas maturo consilio esse proscriptas.

Literæ Cardd. ad universos tam ecclesiasticos, quam sæculares principes Alemanniæ.

Confutatur a Cardd. eadem calumnia.

Tam super Imperii Romani scissura, quam super ecclesie Maguntin. discordia pro compulsionis affectu dolemus, affectantes utriusque commodum, & honorem. Cum autem & dominus Papa nobiscum, & nos cum ipso simus per Dei gratiam unanimis, & concordis, quoniam ipse nos tanquam fratres, & filios diligit & honorat, & nos eum tanquam patrem, & Dominum reveremur, veneramur, mirari cogimur, & moveri, quod quidam homines pestilentes, illius utique filii, qui ab initio mendax fuit, & in veritate non stetit, sub nomine ipsius domini Papæ, ac quorundam ex nobis tam super Imperii Romani negotio contra illustrem Regem Othonem in Romanorum Imperatorem electum, quam ecclesie Maguntinæ venerabilem fratrem nostrum Siffridum archiepiscopum Magurcinum falsas præsumperunt literas exhibere, volentes super utroque negotio nos discordes ostendere, ut possent auctoritati sedis Apostolicæ derogare. Quia vero Deus Romanam Ecclesiam super firmam petram stabili soliditate fundavit, cujus idem ipsam fundamentum est, & fundator, frustra quis existimat, ut ab iis, quæ cum multa disponit maturitate consilii, prophana facilitate recedat, præsertim hoc tempore, quo quantum hominibus est concessum, non impetu voluntatis offertur, sed motu dirigitur rationis, ideoque reprehensibiles evincuntur, qui literis falsis utentes, Apostolicum moliantur impedire statum, præsertim cum huiusmodi literæ tam manifestam exprimant falsitatem, ut nemo sane

mentis super iis debuerit dubitare. Universitatem itaque vestram rogamus attentius, & monemus, quatenus tam de domino nostro summo Pontifice, quam nobis ipsis nihil velitis suspicari sinistri, nec credatis immisionibus, quæ fuerint per angelos malos, sed salubribus Romanæ Ecclesie consiliis intendatis, quæ non ad depressionem Imperii, sed exaltationem ejus intendit. Licet autem aliqui nostrum pro diversis Ecclesie necessitatibus sint absentes, quia tamen unum, & idem eos novimus sentire nobiscum, has literas cum sigillis omnium qui apud sedem Apostolicam præsentis existimus, sub universitatis nomine destinamus.

Ulus præterea alia arte Philippus Sueviæ dux, quo studia principum, qui Othoni favebant, labefactaret, atque infringeret, simulataque Apostolicæ sedis gratia suas res stabiliret, spargi late rumorem curaverat, Pontificem Romanum ad Imperii coronam eum evocandum Camaldulensium priorem in Germaniam misisse. At Pontifex datis ad Salisburgensem archiepiscopum literis (b), fraudem detexit.

XXVII. Philippus ferit rumorem se ad coronam capessendam exciri.

(b) Ib. ep. 89.

Innocentius, &c.

Ad nostram noveris audientiam pervenisse, quod Sueviæ dux Ph. ut corda principum charissimo in Christo filio nostro illustri Regi Othoni in Romanorum Imperatorem electo faventium infirmaret, & ex simulato favore nostro robur ali-quod obtineret, fecit per Theutoniæ divulgari, quod dilect. fil. priorem Camaldulen. ad ejus præsentiam miseramus, eum ad coronam Imperii evocantes. Cæterum, ut coram Deo sub testimonio conscientie nostræ loquamur, nec priorem prædictum, nec alium ad ducem ipsum duximus destinandum, sed priorem eundem ab eo missum recepimus offerentem plura, & plurimam referentem sub testimonio literarum, quas dux ipse sigillo fecerat aureo roborari. Cumque idem prior ex ejus parte proponeret coram nobis, quod paratus erat ad mandatum Ecclesie Romanæ redire, a nobis non potuit responsum aliud extorquere, nisi quod cum redeuntibus ad Ecclesie gremium nolimus aditum veniæ denegare, prompti eramus eum recipere, sicut quemlibet penitentem. Monemus igitur fraternitatem tuam, & exhortamur attentius, & per Apostolica tibi scripta mandamus quatenus quicquid malitiose fingatur, quæcumque immisiones per angelos malos fiant, non credas, quod a constantia mentis nostræ tam leviter recedamus. Datum Ferentini 5. id. septemb. In eandemque fere rationem, uti subditur, ad Zaringiæ ducem scripsit. Postea vero cum ipso archiepiscopo (c) questus est Innocentius, cum Othoni Imperatori designato adhæreret, illi tamen nec literas, nec nuncios, aut auxilium misisse,

(c) Id. ib. ep. 102.

fe, quod ut in posterum præstet, hortatur imperatque.

XXVIII. Studuerat etiam Philippus magnis pollicitationibus gratiam Pontificis sibi conciliare. Quænam vero eæ fuerint, Innocentii IV. diploma ex Lugdunensi synodo vulgatum (de quo suo loco dicendum (a) erit) satis ostendit, (b) ipsi enim intexuit inter alia datam ad Innocentium III. prædecessorem suum Philippi epistolam, cujus exemplum infra scriptum est, qua ad aucupandam Innocentii benevolentiam ingentia cumulabat: spondebat nimirum expeditionem ad reparandas Terræ sanctæ res adornare ac ducere, omnia quæ omnibus ecclesiis five Romanæ vel aliis crepta essent restituere, nunquam se in prælatorum electionibus ingerere, si vel ipse aut levir Constantinopolitanum Imperium obtinerent, orientalem ecclesiam ad Latinæ obsequium flectere, novas leges iustissimas toto servandas Imperio condere atque anathemate percussos in exilium depellere, affinitatem cum Pontifice contrahere, si quæ damna intulisset, sarcire ut ex subjectis patebit.

(a) Ann. 1245. (b) Extat in cod. Vallic. signato D. 1.

Ego Philippus Romanorum Rex semper Augustus antequam Martinus prior Camaldulensis & frater Odo monachus de Salem venirent ad me tractaturi de pace Ecclesie & Imperii, voveram Deo & sanctis ejus me iturum ultra mare ad liberandam terram promissionis a gentium feritate: & iterum post eorum adventum audito verbo eorum super tractatu pacis, de concessione domini Apostolici, in manu prædicti prioris vice domini Apostolici voti, & promisi Deo & sanctis ejus & eidem priori loco sæpediti domini Apostolici, me opportuno tempore Ecclesie, & Imperio & liberationi terræ prædictæ bona fide absque omni fraude illuc iturum, & opitulante Deo terram illam pro posse meo liberaturum. Hujus voti testes sunt Dietalben. Constantien. episcopus & Berchardus abbas de Salem, Petrus abbas de Burgo sancti sepulcri, frater Odo de Salem, Henricus dapifer de Voalteg. Henricus de Sinalenebbe, Henricus Marechalec. de Papinberin, Helfric not. Insuper promisi me facturum omnia hic subscripta: omnia bona tam Romanæ Ecclesie quam aliarum ecclesiarum, quæ antecessores mei Reges vel Imperatores, injuste abstulerunt vel detinuerunt, vel ego abstuli vel injuste detineo, restituum, & ab eis quiete & pacifice semper possideri ab eis permittam: omnes abusus, quos antecessores mei in Ecclesiis habuerunt, utputa mortuis prælatis bona ipsorum vel ecclesiarum eorum accipiebant, perpetuo relinquam: electiones episcoporum & aliorum prælatorum canonice fieri permittemus: omnia spiritalia summo Pontifici relinquentes: monastice,

Terræ Sares repa- rare.

Restitue- re crepta Ecclesie Rom. & aliis.

Permitte- re liberas electiones prælatorum.

ria irregulariter viventia, sicut majestati Imperiali congruit, cum adiutorio domini Apostolici regularibus conventibus, scilicet Cisterciens. Camaldulen. Præmonstraten. subiciemus, & operam dabo, ut tam monasticus, quam clericalis ordo ea quæ decet religione vivat & honestate.

Advocatos sive patronos ecclesiarum ab exactioibus, angariis, parangariis, in quantum potero, cessare compellam. Si omnipotens dominus regnum Græcorum mihi vel leviro meo subdiderit, ecclesiam Constantinopolitanam Romanæ Ecclesie bona fide & sine fraude faciam fore subjectam, Romanæ Ecclesie in omnibus & per omnia fidelis, & devotus atque filius, & defensor semper ero. Generalem legem statuam & observari faciam semper & ubique per totum Imperium, ut quicumque excommunicatus fuerit a domino Apostolico in banno statim sit Imperiali: insuper pro pace & amicitia inter me & dominum Apostolicum semper servanda & omni mala suspitione auferenda, ut ipse semper benignissimus sit mihi pater, & ego ei fidelissimus, & optimus filius, filiam meam nepoti ejus in conjugium dabo & alios vel alias de cognatione mea secundum voluntatem suam generi suo copulari faciam. De omnibus excessibus meis ad mandatum, & voluntatem domini Apostolici Deo, & Ecclesie plene satisfaciam. Hæc etiam omnia in præsentia domini episcopi Constant. & domini Martini prioris Camaldulen. & domini Eibuchari abbatis de Salem, & domini Petri abbatis de Burgo sancti sepulchri, & fratris Odonis de Salem præsentium latoreis &c. (adiiciuntur alia testium nomina, quæ in superiori instrumenti parte inserta sunt) me facturum, & observaturum bona fide & sine omni fraude juravi, &c. Hactenus prior Philippi ad Innocentium epistola: ejus vero levir cujus hic meminit Alexius est quem a Latinis hoc anno evectum vidimus ad Constantinopolitanum Imperium, recitata vero epistola hæc alia subditur.

Reverendo in Christo patri domino Innocentio sacrosanctæ Romanæ Ecclesie summo Pontifici Philippus Dei gratia Romanorum Rex & Augustus salutem & filialis obedientiæ sincerum affectum.

Omnium bonorum largitori & vestre sanctissime paternitati gratias referimus quamplures, quod placuit vestre pietati venerabili priori Camaldulen. concedere, ut ipse ad nostram accederet præsentiam, si per tractatu concordie, & amicitie inter nos, & vos & pro reformanda pace inter Ecclesiam, & Imperium, secundum propositiones & conditiones a viro religioso & honesto fratre Odone de Salem, sanctitati vestre intimatas: indubitanter namque sciat vestra prudentia nostrum esse domino inspirante firmissimum propositum vobis

XXIX. Græciam Ecclesiam Romanæ conjungere.

Excommunicatos exilio damnare.

Affinitatem jun- gere cum Innocentio.

Facere satis de illatis injuriis.

XXX. Philippi ad Innoc. blandæ literæ.

obedientes & devotos semper existere, & Romanam Ecclesiam totis viribus nostris tueri & exaltare; hoc etiam liquere volentes, quod per nos non stabit, quia de tranquillitate totius Ecclesie una cum vestro auxilio affectuosissime cogitare & disponere intendamus. Universas itaque conditiones in chartula ista inclusas bona fide & absque omni fraude semper inconcusse ac inviolabiliter observabimus & executioni plenissime mandabimus. Ceterum pleno rogamus affectu, ut eis que latores presentium antedictus prior & frater Odo vobis ex parte nostra dixerint, indubitata adhibere curetis fiduciam, quacunque enim ipsi cum vestra sanctitate de presenti negotio tractaverint, nos in totum ratum sumus habituri & inviolabiliter observaturi, &c. Hec Philippus quem animadvertat lector haud Innocentium asserere Camaldulensium priorem misisse, sed tantum concessisse seu permisisse, ut ad ipsum accederet, quo scilicet resipiscentem ad Ecclesie obedientiam revocaret.

XXXI. Sed ad calumniatores redeamus. Conati igitur quos poterant ab Othone abalienare, omnemque concinnandi subornandique dolos occasionem occupati sunt. Quid vero aegrotante Innocentio confinxerint, ipse ubi e morbo recreatus, universis Germanie principibus significavit: (a) Id. ib. ep. 95. (a) disseminarant nimirum per Germaniam Innocentium e vivis sublatum, atque illum successorem, cui Clementis nomen affixerant, repudiato Othone Philippi causam magno animorum ardore amplectari.

Innocentius, &c. Crediderant quidam ex infirmitate nostra se nocendi materiam assumpsisse, ac nos mortuos mentientes confinxerunt etiam, quod nobis alius fuerat substitutus, quem, ut eorum crederetur amplius falsitati, vocare pro sua voluntate Clementem, qui etiam eudentes novam bullam & literas componentes substitutionem illius nisi sunt per Theutoniam divulgare. Sed benedictus dominus Deus noster, quoniam non nobis, sed sibi potius iniquitas est mentita, & qui paraverant proximo suo foveam, ipsi absque illo inciderunt in eam: jam enim manifestatur eorum malitia, & iniquitas publicatur, qui contra Regem eundem sub fratrum nostrorum & contra ven. fratrem Maguntin. archiepiscopum, sub nostro nomine literas in falsitatis fabrica fabricarunt, sic nocere volentes illis, ut nobis impingerent vitium falsitatis. Cum igitur mendaces huiusmodi aperte toties sint mentiti, & toties in sua testimonium falsitatis literis falsis usi, monemus universitatem vestram, & exhortamur in Domino, & per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus si similia forsitan consingant de cetero, non credatis, nec moveamini per sermo-

nem, aut epistolam tanquam missam sub nostro nomine, ad credendum quod usque adeo finis in proposito nostro leves, ut quod mature disponimus, leviter revocemus. Dat. Anagninae dec. Pont. &c. Aegritudinis ex qua convaluerat, Othonem certiore fecit, (b) tum secundis ac florentibus illius rebus gratulatur. At de Innocentii graviore valetudine rursus infra hoc ipso anno.

Ad augendas praeterea Othonis res Pontifex archiepiscopis, episcopis, marchionibus, aliisque Lombardiae nobilibus viris missa epistola, ipsos Othonis partibus astringere studuit, (c) cum Romani, ut inquit, Imperii negotium speciatim ad Lombardiae ditionem pertineat, ipsorum consilium auxiliumque per Ferrariensem, Papiensem, & Placentinum episcopos, quibus Mantuanum (d) postea adjunxit, exquirendum se duxisse ait. Quapropter monere, adhortari, imperare, ut ab iisdem evocati illos praesules adeant, quibus praesulibus per alias pariter literas praecipit, (e) ut quid de transmissis conventionibus Insubres sentiant, velintque, diligentissime inquirant.

Archiepiscopis, & episcopis, & aliis ecclesiarum praetatis, rectoribus, potestatibus, consulibus, marchionibus, comitibus, & aliis nobilibus constitutis in Lombardia.

Novit (f) scrutator renum & cordium Dominus Jesus Christus, cui omnium sunt cogitationes, & intentiones apertae, quod in facto Imperii bono zelo processimus, id sollicite procurantes, ut persona talis assumeretur ad illud, quae pacem Ecclesiae ac Imperii affectaret, & Urbis honores diligeret, & servaret Italiae toti, ac Lombardiae specialiter libertatem. Non enim, sicut pestilentes aliqui mentiuntur, volentes inter Ecclesiam, & Imperium immortalis discordiae materiam suscitare, ad Imperii depressionem intendimus, sed incrementum ipsius potius affectamus, utpote per quod si bene ordinatum fuerit, Ecclesiam defendendam credimus, & in pluribus exaltandam. Nam etsi quidam Imperatorum Romanam Ecclesiam, Lombardiam, & universam Italiam graviter fuerint persecuti, sicut universitatis vestrae discretio plene novit, novimus tamen, quod aliqui sunt sedem Apostolicam venerati, ditantes, & dotantes eandem amantes Italiam, & diligentes specialiter Lombardiam.

Attendentes igitur olim quantum dispendium ex defensoris defectu pateretur Ecclesia; quantumque incommodum ex Imperatoris carentia sentiret religio Christiana, licet diutius expectaverimus expectantes, si forsitan principes, vel per seipos, vel de consilio nostro finem imponerent tantis malis, quia tamen eos super hoc invenimus negligentes, paterna ipsos curavimus

(b) Id. ib. ep. 90.

XXXII. Innoc. Lombardos Othoni nititur conciliare. (c) Innoc. cit. cod. ep. 86.

(d) Id. ib. ep. 91.

(e) Id. ib. ep. 87.

XXXIII. (f) Ep. 91.

solicitudine commovere, ut Deum praeculis habentes, & Imperii zelantes honorem, ad provisionem ipsius melius intendere procurarent, ne vel dignitas annullaretur ipsius, vel libertas per eorum discordiam deperiret: alioquin quia mora traheret periculum grave secum, nos quod expedire crederemus amplius procurantes, illi favorem Apostolicum prestaremus, quem crederemus majoribus studiis, & meritis adjuvari. Cum autem ad huiusmodi literas, quas ad multos principum novimus pervenisse, nobis nec verbo fuisset, nec facto responsum, audito, quod quidam eorum ad commune colloquium disponerent convenire, per literas nostras consilium nostrum eis duximus exponendum super iis, quae necessaria videbantur eos diligentius instru-

XXXV. Ceterum cum nec sic potuissimus proficere apud eos, nolentes ulterius Ecclesiae, ac Imperii dissimulare jacturam, non posuimus carnem brachium nostrum, nec acceptavimus vultum potentis, sed in eo ponentes spem nostram, qui non est personarum acceptor, & qui David de postfoetantes accepit pascere Jacob populum suum, & Israel hereditatem suam, pensavimus, & examinavimus, quantum tamen de plano potuimus studia eligentium, cum prius nobilis vir Philippus dux Sueviae nostrum noluerit super hoc subire iudicium, & intelleximus, quod licet major pars principum in electionem ipsius ab initio convenisset, plures tamen ex iis ad quos Imperatoris spectat electio, convenerunt postmodum in charissimum in Christo filium nostrum illustrem Regem Othonem, & quod ex eo, quod fautores praefati Philippi absentibus aliis, & contemptis ipsum prius eligere praesumpserunt, patet eos perperam processisse, cum explorati sit juris, quod electioni plus contemptus unius, quam conditio plurimorum obsistat, unde quia privilegium meruerunt amittere, qui permissa sibi abusi sunt potestate, videri non immerito poterat, quod injuria huiusmodi non obstante, caeteri postea uti potuerint jure suo. Praeterea dux praedictus, nec ubi debuit, nec a quo debuit, coronam & unctionem accepit: memoratus vero Rex & ubi debuit, videlicet Aquisgranum, & a quo debuit, scilicet a venerabili fratre nostro Colonien. archiepiscopo recepit utrumque. Insuper sufficienter examinavimus merito personarum, cum non dubium existat ad nos examinationem huiusmodi pertinere; est enim generaliter, & universaliter observatum, ut ad eum examinatio personae pertineat, ad quem impositio manus spectat, quod & principes sine conditione qualibet recognoscunt, sicut expresse per venerabilem fratrem nostrum Salisburgensem archiepiscopum, & dilectum filium abbatem de Salem, & nobilem virum marchionem orientalem legatos suos recognoverunt in nostra praesentia constitutos, etiam principes saepe dicto Philippo faventes.

Quod autem cum in electione vota principum dividuntur post admonitionem, & expectationem alteri partium favere possumus, maxime postquam a nobis unctio, & consecratio, & coronatio postulatur, sicut utraque pars a nobis multoties postulavit, ex jure patet pariter, & exemplo. Nunquid enim si principes admoniti, & expectati, vel non potuerint, vel noluerint convenire, Apostolica sedes advocato, & defensore carebit, eorumque culpa ipsi redundabit in poenam? Praeterea sicut vestra credimus universitas non ignorat, quod cum Lotarius, & Conradus in discordia fuissent electi, Romanus Pontifex Lotarium coronavit, & Imperium obtinuit coronatus, eodem Conrado tunc demum ad ejus gratiam redeunte. Sunt autem notoria impedimenta, quae praefato duci ad suam promotionem obsistunt, videlicet excommunicatio publica, perjurium manifestum, & persecutio divulgata, quam progenitores ejus, & ipse praesumpserunt in Apostolicam sedem, & alias ecclesias exercere, unde videri non immerito poterat, quod ad reprobationem ipsius non erat ordo judicarius observandus, cum * actione non indigeant manifesta, fuit enim, &c. Affert causas suo loco supra allatas, ob quas fidelium consortio fuerat.

At quid post haec cum Insubribus Innocentius, cum illi se de Imperii rebus haud satis instructos esse respondiissent (a)? prolixioribus iisdem literis rerum hactenus gestarum seriem ex ordine exponit; ea ipsi afferemus, quae ad narrationem historicam maxime spectare videantur. Igitur de Philippo Suevo loquens criminibus, quibus se indignum Imperio reddiderat, haec adducit. Cum adhuc faveat Capparono, qui Marcualdo in malitia & excommunicatione successit, nec unquam fuerit absolutus, & quod venit contra proprium juramentum, fuit & de persecutorum genere oriundus, & est Ecclesiam persecutus, & qualiter libertas principum deperiret, si ipsum eligerent, qualiter autem Fridericus, & Henricus persecuti fuerint Lombardiam, qualiter eam subiicere voluerint servituti, qualiter Philippus ipse adhuc patrum suorum inherens vestigiis regnum Siciliae nobis, & etiam nepoti suo subtrahere molitur, vestra sicut credimus universitas non ignorat. Et infra:

Monemus igitur universitatem vestram, & exhortamur attentius, & per Apostolica scripta mandamus, quatenus ob reverentiam Apostolicae sedis, & nostram, & propriae libertatis obtentu, quod omisistis hactenus, sine dilatione qualibet supplicatis, ex iis, quae jam fecimus plenius intellectis, qualiter in favorem Regis ipsius debeamus procedere, rescribentes, non solum

XXXVI.

* proba-tione

XXXVII.

(a) Id. ib. ep. 92.

Lit. Inn. ad Lomb.

lum consilium, sed auxilium vestrum nobis efficaciter tribuatis, ut quod bene incepimus, melius compleamus. Ecce etenim Dominus nostrum videtur approbasse consilium, vel nobis illud misericorditer inspirasse, cum Rex ipse de die in diem fiat se ipso robustior, & regnum ejus jugiter roboretur, & debilitetur quotidie pars adversa, non tam humana manu, quam divina dejecta. Cum enim hoc anno dux Sueviæ supradictus terram nobilis viri Langravii Thuringiæ fuisset ingressus, & quandam civitatem ipsius cum suis fautoribus obsideret, Rex ipse nutantibus etiam quibusdam ex suis cum duce Bohemiæ, & aliis qui auxiliantur eidem in auxilium Langravii properans obsidentes obsedit, & faciente cum eo Domino signum in bonum Ph. de Thuringia in Saxoniam ad majorem exercitum colligendum aufugit, sed nec ibidem illum expectare præsumpsit, immo ad civitatem, in qua sui obsidebantur, occulte revertens, relicto exercitu, & disperso cum paucis in Sueviam latenter abscessit. Cæterum Rex prædictus non paucis castris, & terris, quæ duci faverant, potenter acceptis, in locis, quæ ille prius habuerat, solemnes curias celebravit tam a Langravio quam duce Bohemiæ, quem ipsi Regem appellant, & fratre ipsius marchione Moraviæ, a multis quoque comitibus Jappanis fidelitatis juramenta recepit, & eos de feudis suis solemniter juxta Imperii consuetudinem investivit, &c. Datum Anagniæ 3. id. decemb.

Philippus clades in Thuring. accipit.

XXXVIII.

(a) Innoc. l. 5. ep. 41.

(b) Libel. de negot. Imper. ep. 97.

(c) Id. ib. ep. 98. (d) Id. ib. ep. 100. Pont. literæ ad Danor. Reg. in gratiam Othonis. * sua

Porro de Germaniæ rebus, quarum hic meminit Pontifex, Lubecensis, Urspergensis, Stadenensis, historiæ de Lantgraviis anonymus auctor, Godefridus, aliique. At de Lantgravio non dandum oblivioni Innocentium dato ad eum diplomate (a) ipsum ditionemque in sedis Apostolicæ tutelam suscepisse. Igitur pro designato Imperatore elaborans adhuc Innocentius Saxonie ducem hortatur, (b) ut tandem ad ejus partes provolet, jacturamque temporis præteriti majoribus officiis refarciat, atque Imperatoris gratiam ipsi conciliaturum pollicetur, datæ sunt literæ Anagniæ 11. idus decemb. &c. Idemque ad Zaringiæ, Moraviæ, Austriæ, Bavarie duces, aliosque principes scripsit. Quo etiam die aliis tum ad Brabantie ducem Othonis focerum, tum ad Danorum Regem datis literis illum, ut eundem Othonem non deserat, pluribus monet (c) atque hortatur, (d) ut quem Ecclesia favore, ipse officiis suis complecteretur: Licet charissimus in Christo filius noster illustris Otho in Romanorum Imperatorem electus serenitati tue sit tam amicitia, quam affinitate conjunctus, nihilominus tamen auxilium, quod inter * tue promotionis primitias ei potenter, & viriliter impendisti, nobis reputamus impensum, & ad

honorem tuum propter hoc specialius intendimus, & profectum, nam quamvis ad favorem ipsius duplex affinitatis videlicet, & amicitia ratio te inducat, ut tamen triplex funiculus non rumpatur devotionis sinceritas, quam ad nos, & Romanam Ecclesiam habere te credimus, prædictis accedens eis confert amplius firmamentum, cum sine conscientia læsione, ac fama dispendio favere valeas, cui favemus, &c. Hæc ad Daniæ Regem Innocentius. Præterea cum a pluribus accepisset Bohemiæ Jappanos strenue pro Othone se gessisse, scriptis ad eos gratulatoriis literis (e) navatam legato Apostolico operam, præclaramque de fuso, fugatoque hoste victoriam commendavit.

(e) Id. ib. ep. 101.

Devotionem vestram in Domino commendamus, quod sicut veridica multorum relatione comperimus venerabilem fratrem nostrum Prænestinum episcopum Apostolicæ sedis legatum ob reverentiam Dei, & nostram humiliter recepistis, & curastis honorifice pertractari, ita quod ad commotionem ejus relicti uxoribus, & filiis vestris in forti manu, & brachio extento cum domino vestro Bohemiam exeuntes, charissimo in Christo filio nostro illustri Regi Othoni in Romanorum Imperatorem electo potenter, & viriliter astitistis: in accessu autem vestro ei plurimum honoris accessit, cum congressum ejus ipsius fugerit inimicus, nec coram vobis ausus fuerit comparere, sed disparuerit potius, & ad propria redierit relicto exercitu, & disperso. Super hoc igitur nobilitatem vestram prosequentes actionibus gratiarum monemus, & exhortamur attentius, quatenus sicut bene cœpistis, eidem Regi de cætero fideliter, & fortiter assistatis, & favetis, ac promoveatis taliter partem ejus, quod ipsius negotium in brevi ante Domino feliciter consummetur. Nos enim reputabimus nobis ipsis impensum, quicquid gratiæ, & honoris ei duxeritis impendendum. Datum &c.

XXXIX. Innoc. lit. Jappanis Bohem.

XL. (f) Id. ep. 103.

Postremo Innocentius Magdeburgensem archiepiscopum acrioribus literis (f) perstrinxit, quod Romano pontifici de agnoscendo Imperatore Othone non consentiret, ac ni pareat, anathemate percussum, ac episcopatu dejectum iri comminatur.

Innocentius, &c.

Ecce cum idem legatus, de quo fiducia-liter gloriamur, quod a muneribus excusavit manus suas, & de quo vere dicere possimus: Non fuit qui ditaverit Abraham, tibi ex parte nostra sub debito juramenti, quod in tua nuper absolute præstiteras, districte præcepit, & nos etiam tibi per literas nostras dederimus in mandatis, ut super Imperii Romani negotio nostræ acquiesceres voluntati, & charissimo in Christo filio nostro illustri Re-

Inn. lit. ad Magdeburgensem archiep.

gi Othoni in Romanorum Imperatorem electo, quem nos in Regem suscepimus, tu quoque nobiscum cum in Regem suscipiens, fideliter adhaereres: tu tamen nec ejus, nec nostro mandato deserens, nec præstitum juramentum attendens, noluit, quod mandatum tibi fuerat, adimplere, immo cum propter hoc excommunicatum te renuncia-verit, & perjurum, relaxasti contra eum, & Romanam Ecclesiam linguam tuam, & nescimus, cujus appellationis obtentu deferre sententiæ contempsisti, cum etiam in dubio debuisses viam eligere tutiorem, & donec res nostro diffiniretur judicio, sententiam observare. An forte putas, quod mandatum tibi factum fuerit contra Deum, aut in tali negotio, tanquam ad Apostolicam sedem non spectet, nobis non debeas obedire? Certe multum desipis, si hoc sapias, nam & nos homines sumus, & Deum cœli timemus, nec quicquam vellemus contra ipsam statuere, aut supra nos aliquid arrogare quantum autem in hoc facto deliqueris, & quam merueris ex contumacia tanta pœnam, melius experieris in opere, quam ex canonica teneas lectione, nisi adhuc quantum possumus, tuæ vellemus honestati deferre, sed nisi deferentibus deferas, & deposito corde lapideo carneum cor assumas, & obedias voci nostræ, quanto differatur amplius, tanto gravius inferetur. Sane si fuisset in facto Imperii personarum, aut munerum acceptores, si potentiam preposuissetus justitiæ, & pervertissemus judicium equitatis, inobedientiam tuam vel dissimularem omnino, vel saltem minus moleste ferremus.

XLI.

Verum cum personarum exceptione postposita non attendentes vultum potentis, nec impotentis justitiam contemneres, secuti fuerimus equitatem, & etiam Dominus judicium nostrum certis videatur indicibus approbasse, contumaciam tuam nec debemus, nec volumus ulterius in patientia sustinere, cum secundum Apostolum parati simus inobedientiam omnem ulcisci: quam ex hoc etiam tu ipse amplius manifestas, quod expectatus diutius, licet promiseris, nullum tamen propter hoc miseris responsilem. Volentes autem adhuc, si possumus, te ad viam rectitudinis revocare, monemus, & exhortamur attentius, & per Apostolica tibi scripta in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quatenus omni excusatione cessante prædicto legato infra mensem post suspensionem præsentium plene satisfacias de injuriis irrogatis, & sicut idem tibi ex parte nostra præcepit super facto Imperii, nostræ consentias & obedias voluntati, præsertim cum idem Rex sufficientem præstare velit super indemnitate Magdeburgen. ecclesiæ cautionem, alioquin moveris nos venerabilibus fratribus nostris Minder. Verden. & Ildefemen. episcopis dedisse districtius in mandatis, ut ex tunc

te singulis diebus dominicis, & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, appellatione remota excommunicatum publice nuncient, & per vicinas dioceses faciant sub solemnitate simili nunciari, suffraganeis tuis, & Magdeburgen. capitulo ex parte nostra in obedientiæ virtute mandantes, ut inobedienti tibi nullam reverentiam prorsus impendant, nec te ut Metropolitanum honorent, sed ut excommunicatum evitent. Quod si nec sic arbor tua futiata stercoreibus fructus protulerit requisitos, securim ad radicem filiculiæ infructuosæ ponemus, ut juxta proverbium veritatis, arbor quæ non fecerit fructum bonum, excindatur, & mittatur in ignem, &c. Hæc de Imperii rebus suffecerint.

XLII.

Cum de Prænestino episcopo inciderit mentio, per jucundum lectori fore putamus, si hoc loco, quæ de eo memoriæ Cæsarius (a) tradidit, referamus, ac pias consuetudines, quas ad venerandum Eucharistiæ sacramentum induxit: Tempore schismatis inter Philippum, & Othonem dominus Vvido Cardinalis aliquando abbas Cisterciensis (Eum Cisterciensi ordini olim præfuisse, ac dignissime Cardinalitiam dignitatem in Ecclesia Dei meruisse, & inuncto legationis munere auctoritate maxime auctum testatur Innocentius b): qui ipsum anno sequenti Rhemeni archiepiscopatu præfecit, ut apostolicæ literæ a D. Ferdinando Ughello, mihi familiaritate conjuncto, in suo egregio de Italia sacra opere adductæ (c) illustrent: Cum missus fuisset Coloniam ad confirmandam electionem Othonis, bonam illic consuetudinem instituit: præcepit enim, ut ad elevationem hostiæ omnis populus in ecclesia ad sonitum nolæ veniam peteret, sicque usque ad calicis benedictionem prostratus jaceret. Præcepit etiam idem Cardinalis, ut quoties deferendum esset ad infirmum, scholaris, sive campanarius sacerdotem præcedens, per nolam illud proderet; sicque omnis populus tam in stratis, quam in domibus Christum adoraret. Retulit eis eodem tempore casum satis miraculosum: Miles quidam in Francia fuit tantæ devotionis, ut quotiescumque Christi corpus elevari, sive deferri videret, prostratus illud adoraret; contigit, ut die quadam vestibus suis pretiosis indutus intraret civitatem, cumque platea, in qua equitabat, nimis esset lutosus, ex improvise obvium habuit corpus Domini, quo viso, modicum intra se deliberans, ait: Quid facies modo? si in tanta profunditate te prostraveris, perditæ sunt vestimenta tua hæc delicata; si vero non descenderit, saluberrimæ consuetudinis transgressorem te semper accusabit conscientia. Quid plura? prævalente devotione de equo proflitans in lutum se misit, in quo flexis genibus, elevatis manibus Christi corpus adoravit; & quia

(a) Cas. l. 9. c. 51. Pia consuetudines a legato inducæ.

(b) Inn. cit. Libel. ep. 108.

(c) Tom. 1. in episcopis Præneste.

Qui in medio lutoto se ante Euchar. prostraverat, vestes non inquinavit.

& quia dulcissimus Dominus honorantes se non solum in futuro remunerat, immo etiam in presenti nonnunquam rehonorat, hoc egit sua potentia, ut totius luti nec una quidem guttula vestimentis ejus adhaereret, tunc equum cum multa admiratione reascendit, & amplius in fide confortatus Deum glorificavit. Simile contigit cuidam religiosae feminae in provincia nostra. Haec Caesarius.

XLIII.

(a) Casar.
1.6. c. 2.

Quibus opportune ex eodem auctore inferenda videtur de simplici viri probitate festiva narratio. (a) Cum enim vir nobilis monasterii pecora rapuisset, magna religione iustus monachus accipere quicquid ex iis posset; ne prandium invitatus, cum mensae appositae ovium monasterii carnes vidisset, avide iis farcire ventrem coepit, stupentibus aliis, Cisterciensem abstinere carnibus solitum ita opipare gulam faginare: ille abbatis sui imperium animo recolebat, & cum nil aliud, quam quod dentibus raperet, efferre posse putaret, abliguriendis sibi appositis inhiabat. Dominus Vido abbas Cisterciensis, postea Cardinalis cum missus fuisset Coloniam ad electionem confirmandam, quae facta fuerat contra Philippum in Orthonem, retulit ibidem quandam sanctae simplicitatis historiam satis jucundam, satisque mirabilem. Dicebat domum quandam ordinis nostri in terra cuiusdam nobilis viri, atque potentis fuisse sitam, quam idem tyrannus, eo quod Deum non timeret, neque hominem revereretur, multis modis saepe molestavit de annonae, vino, & pecoribus quoties & quantum voluit tulit, quantum voluit, fratribus dimisit: cumque hoc ex consuetudine, & quasi pro lege habens actitaret, & conventus querimoniis multis inutiliter tediati gementes tacerent, die quadam maximam partem rapuit armenti, praecipiens illam ad castrum suum minari. Quo cognito abbas, & fratres satis turbabantur, in quorum consilio quid facto opus esset, satis tractabatur. Visum est eis aliquem ire debere ad castrum, per quem saltem res ei innotesceret, maxime abbatem, qui respondit: Ego non ibo, quia monendo illum nihil proficimus, sed aerem tantummodo verberamus. Simili modo excusante se priore, & cellerario, subjunxit abbas: Est ne hic aliquis, qui adhuc semel ire velit? Tacentibus cunctis, unus divinitus inspiratus, ironice respondit, Monachus ille vadat, hominem senem, ac simplicissimum nominans; vocatus est monachus, si ire vellet ad castrum inquiratur, obedit, mittitur: qui cum ab abbate recederet, ex multa cordis sui simplicitate verbum hoc protulit: Pater, inquit, si aliqua portio mihi fuerit restituta, recipiam, an non? respondit: Quicquid rehabere poteris, accipias in nomine Domini, melius est ali-

quid, quam nihil. Abiit ille, venit ad castrum nuncium abbatis, & fratrum cum oratione deferens tyranno; & quia simplicitas iusti secundum Job lampas est contempta in oculis malorum, tyrannus sermones ejus parvipendens & irridens, ait: Domine expectate, donec pransus fueritis, tunc enim respondebitur vobis.

Hora prandii ad mensam communem positus est & cibaria communia, carnes scilicet in bona quantitate ei sicut ceteris sunt appositae. Vir sanctus verbi abbatis sui reminiscens, & carnes, quae laute ministrabantur, de pecoribus monasterii sui esse non dubitans, quantum ex carnibus sumere potuit, cum ceteris, ne inobedientem esset manducavit. Dominus castri ex opposito cum uxore residens, & quia monachus manducaret carnes, satis considerans, finito prandio hominem vocavit seorsum, & ait: Dicite mihi bone domine, solet conventus vester manducare carnes? respondente illo, nequaquam. Adjecit: Quid cum exeunt? nec intus, inquit, nec extra carnes comedunt. Tunc tyrannus: Et quare vos comedistis hodie illas? Respondit monachus: Cum abbas meus huc me mitteret, praecipit mihi, ut quicquid ex pecoribus rehabere possem, accipere non recusarem, & mihi constabat carnes appositae fuisse monasterii mei, item quia timui nil amplius mihi fore restituendum, nisi quantum dentibus capere possem, comedi propter obedientiam, ne omnino vacuus redirem. Et quia Deus simplicem non proicit, nec porrigit manum impiis, scilicet contra illum audito ejus verbo, & in simplicitate ejus motus, immo a Spiritu sancto, qui per os senis loquebatur, admonitus, respondit vir nobilis: Expectate me hic, ego consilium habeo. Cum venisset * & senis ei verba per ordinem recitasset, adjecit: Timeo celerem Dei super me vindictam, si vir iste tam simplex, & tam rectus aliquam nunc a me passus fuerit repulsam: similiter & illa respondit, quia eodem spiritu accensa fuit. Reversus ad senem ait: Bone pater propter sanctam simplicitatem vestram, quae me ad misericordiam reflexit, monasterio vestro quicquid adhuc de pecoribus est, restituiam, de illatis a me injuriis in quantum potero satisfaciam, & nunquam ab hac die illud turbabo. Ad quod verbum senex gratias illi referens, cum rapina ad monasterium laetus rediit, & abbate & fratribus stupentibus, verba potentis retulit. Pacem ab illo tempore habentes, quanta esset virtus simplicitatis exemplo didicerunt. Huc usque Caesarius.

At ex lepida jucundaque historia ad lugubre funestumque facinus oculos convertamus. Plures ab Innocentio de Conradi Herbipolensis episcopi nece datae hoc anno epistolae, de quibus dicturi, ut par-

XLIV.
Faceta viri pii simplicitas.

Illius simplicitate nobilis conversus. * ad uxorem.

(a) Jo. Triib. Chron. Hirsaug. & Chron. Sponheim. an. 1202.
(b) Paul. Lang. Chron. Citi. zen.(c) Inn. 1. 5. ep. 155.
* Alber. ii.

Conradi episc. Herbipol. caedes crudelissima.

est, in primis ejusdem neis tempus expendamus; & quidem decembri ineunte accidisse Trithemius (a) in suis chronicis, & Langius (b) affirmant; licet in eo discrepent, quod ille ad superiorem, hic vero ad praesentem referat, sed Langius erroris arguitur ex subiicienda Innocentii epistola, ubi de Conrado inflicta crudeli nece agitur, cum hoc ipso anno x. Kal. febr. data sit, nec praetermittimus alios ad pervigilium S. Barbarae illius necem rejecisse. Accepit itaque Pontifex de Conradi occisione funesto nuncio, Salisburgenfi archiepiscopo & suffraganeis atque illius provinciae abbatibus, & prioribus lugubres haec literas (c) misit: Cum sanguis sanctae memoriae A... * Leodiensis episcopi adhuc recens de terra clamaret, ecce de novo audita est vox in Rama, ploratus, & ululatus multus, cum sicut accepimus, filii Belial in Christum domini manus sacrilegas injecerunt, bonae memoriae Conradum Herbipolen. episcopum Imperialis aulae cancellarium nequiter occidentes. Condixerant quidem ad invicem, ut injuste virum justum occiderent, & hereditate sanctuarium domini possiderent, & quia dolorem conceperant, iniquitatem protinus pepererunt, ne quid eorum fraudi deesset, sed osculo traderent filium hominis sicut Judas, vultus deposuerunt hostilium, quam exercere non potuerant inimici, simulate pacis, & amicitiae fictae vellere velaverunt, sicque in vestimentis ovium lupi rapaces intrantes ovile surrexerunt protinus in pastorem, & sanguinem, quem diu sitiverant, effuderunt. Nec suffecit hoc ipsis, sed ut sanguis sanguinem tangeret, & abyssus invocaret abyssum, in corpus jam exanime servientes, amputata, ut dicitur, ejus dextera, qua frequenter signaverat panem, & vinum in corpus Christi, & sanguinem convertendum, & capite truncato, coronam etiam, quam in clericale religionis indicium ad imitationem Apostolorum principis deferabat, a reliqua parte capitis strictis gladiis amputarunt, non attendentes, quod in capite ejus, & manus unguentum effusum fuerat sacratissima unctionis. Aliter etiam corpus ejus conciderunt in frustra, quasi vellet vel quod mactaverant, manducare, ac exponere, quod ceperant tam impia venatione, vendere, vel ponere morticinum ejus escas volatilibus caeli, & bestis terrae carnes ejus, &c. Funestam adeo caedem deplorat atque in illius auctores anathema atque in terras ipsis obnoxias interdictum fulminat. Dat. Later. x. Kal. febr. Pont. ann. 5. Hoc ipso scilicet, numerari enim incipiunt Innocentii anni (quod alibi annotavimus) a xxii. februarii die, in quam ejus consecratio incidit.

Post haec cum impii parricidae ex scelere admissio, urente eos & lancinante conscientia, ad sedem Apostolicam confugissent, atque temporarium supplicium sibi injungi submisissent, multisque lacrymis exposcerent, eos primum variis poenis multavit, quas Innocentius ad universos Christi fideles literis suis recenset (d): (d) Inn. 1. Bodonem Henr. Fuson. vassallum ejus milites cum * Eurodo, & Conrado servientibus suis ad nostram praesentiam venientes, ac constantes se praedictum episcopum occidisse, cum de suis excessibus lacrymabiliter poeniterent, & humiliter postularent poenitentiam sibi pro tanta sceleris immunitate a nobis injungi, quia poenitentibus non est misericordiae janua praeccludenda, de fratrum nostrorum consilio dilecto filio H. iii. S. Martini presbytero Cardinali commissimus audiendos, qui confessione illorum audita, postquam fecit eos nudos in braccis, tortas habentes in collo coram nobis diebus aliquot in frequentia populorum stare, de mandato nostro talem poenam illis injunxit, ut nunquam de caetero, nisi contra Sarracenos, vel ad defensionem vitae suae armis utantur, varium griseum, ermelinum, & pannos coloratos non portent, ad publica spectacula non accedant, & conjugati non contrahant post mortem uxorum, eantque quam cito poterunt in Hierosolymitanam provinciam, per quatuor annos ibi contra Sarracenos Domino servituri. Bodo vero, qui major existit, tres, vel duos milites, vel unum saltem in suis expensis secum adducat, & donec ipsi quatuor execrabiles homicidae Hierosolymitanum iter arripiant, sicut publice poenitentes discalceati, & lanceis induti vestimentis incedant.

XLVI.

(d) Inn. 1. 6. ep. 51.
* Heroldo

Quae poenitentia pro eo scelere iniuncta.

XLVII.

Secundam, quartam, & sextam feriam, quatuor tempora, vigiliaeque sanctorum, in pane, & aqua jejunent. Tres in anno quadragesimas, videlicet ante Nativitatem, & Resurrectionem Domini, & post Pentecosten faciant. Carnibus non tantum in eisdem tribus solemnitatibus non vescantur, eaque die, qua praedictus fuit episcopus interfectus, carnes non comedent in aeternum. Orationem dominicam decantent centies inter diem, & noctem, & genuflexiones faciant quinquaginta. Corpus & sanguinem Domini nisi in ultimo mortis articulo recipere non praesumant; cum fuerint ultra mare quartam & sextam feriam, sanctorum vigiliis, & quatuor temporibus (sicut dictum est) in cibo quadragesimali jejunent, carnes comedant die dominica, & quinta feria tantum, orationem dominicam dicant, & genuflexiones semper faciant praetaxatas. Quandocumque aliquam Alemanniae civitatem poterunt intrare secure, ad majorem ecclesiam nudis procedant, tantum in braccis, cum torta in collo, & virgis in manu, & a canonicis ejus-

eiusdem ecclesie recipiant disciplinam. Si vero questum fuerit, cur hoc faciant? dicant se hoc facere pro scelere perpetratoe jam dicti, & quando forte in civitate Herbipolen. poterint esse securi in Resurrectione, Pentecoste, Nativitate Domini, ac in solemnitate majoris ecclesie, videlicet S. Pauliani exeant civitatem, & tamen nudi cum braciis tantum tortam in collo, & virgas deferentes in manu, in missa celebratione majoris ad ecclesiam cathedralem accedant, & se ante altare coram episcopo, & canonicis prosternentes in terram, petant humiliter, & recipiant disciplinam ab eis. Cum autem de partibus redierint transmarinis, ad apostolicam sedem accedant, recepturi consilium, & mandatum. Datum Lateran. Apud Trithemium vero additur, Pontificatus nostri anno sexto, Domini vero 1204. at legendum 1203. [1] is enim est Innocentii annus sextus, quo hac scripta.

XLVIII.

Neque his poenis contentus iustissimus scelerum vindex, alias postea addidit, quas ad Salisburgensem archiepiscopum, & suffraganeos scriptis literis, ita decernit (a): Caterum ut in homicidia huiusmodi, & fautores eorum per priores literas, quas super hoc vos meminimus destinasse, spiritualiter duximus procedendum, ut tamen temporaliter etiam puniantur, & sicut eorum est excessus notorius, sic memorialis sit in generatione, & generationem sceleris perpetrati vindicta, presentium auctoritate statuimus, ut tam homicida ipsi, quam heredes eorum universis feudis, & beneficiis Herbipolen. ecclesie, quam specialiter offenderunt, ecclesiarum etiam ceterarum, cum in ea laeserint Ecclesiam generalem, careant in perpetuum, nec illa ullo unquam tempore assequantur, nisi forsitan aliquando de sedis Apostolicae indulgentia secutura posteritas misericordiam mereatur. Adiciamus etiam, ut si beneficia, vel feuda qualibet ecclesiarum ubi fuerint, obtinuerint, universa diocesis, in qua id attentare presumpserint, subiaceat interdicto, ita quod nullum in ea divinum officium, vel sacramentum ecclesiasticum, praeter baptismum parvulorum, & penitentias morientium celebretur, sed nec mortuorum corpora tradantur ecclesiastica sepultura, donec vel illi a sua presumptione desistant, vel habitatores eiusdem diocesis eorum conatibus se opponant, &c.

Quamvis haec dicta de Conrado, deque eius nece satis superque videri possunt,

alia tamen, quae Innocentius affert, velut insignes ejus sepulcri titulos, ac decora hic adicienda existimamus, quippe Pontifex ad O. Herbipolensem praepositum nobilem virum G. Burgravium, & eorum consanguineos haec inter alia scribit: Attendentes siquidem quidam iniquitatis filii quod idem episcopus contrarius esset eorum operibus, nec anima ejus in eorum veniret assensum, qualiter eum perderent, cogitarunt. In quam sententiam Trithemius (b): Conradus episcopus Herbipolensis Imperialis aulae cancellarius cum vitia impiorum constantius argueret, a Bodone, & Henrico militibus, & servitoribus eorum Heraldus, & Conrado in civitate Herbipolensi in via publica crudeliter occisus est. Pergit Innocentius: Quia bonum certamen certavit, cursum consummavit, fidem servavit, de caetero reposita, est ei corona iustitiae, quam reddet illi Dominus iustus iudex. Nam si quid humanae fecis ex humana infirmitate, vel diabolica suggestionem contraxit (innuit his verbis, quae jam ante Conradum in Apostolicam sedem admisisse, postea vero supra vidimus emendasse) hoc in eo sanguinis lavacrum abluit, & supplicium quod pro tuenda ecclesiae suae libertate sustinuit, expiavit, &c. Datum Ferentini 8. idus Julii. Haec de Conrado, in quem Innocentii verba jure, ac merito adjungi, atque adnecti debuissent sepulcrali ipsius inscriptioni, quam recitat Arnoldus Lubecensis abbas illius temporis auctor, dum ejus necem recenset, laudesque celebrat, (c) ait enim auctor, dum iustitiam tueretur, & cum stipendiariis equitibus, qui res Ecclesiae invaserant, litem exerceret, atque ut tota res ex iustitiae legibus definiretur, nonnullas pacis leges iniisset, ab adversariis Herbipoli cruentam necem illi illatam, & in loco, ubi caedes patrata est, sepulcralem molem erectam esse, atque hoc epitaphium exaratum:

Hic procumbo solo, sceleri dum parcere nolo, Vulnera facta dolo dent habitare polo.

Subdit auctor: Haec est vox occisi cum sanguine Abel iusti ad Dominum clamantis. Dicunt quidam etiam eum occisum in cilicio inventum, & eum viventem, curam pauperum habuisse, & in eorum elemosyna fertonem auri omni septimana expendisse, novit Dominus, qui sint ejus. Quis virum tam

(b) Trith. chron. Sponebim. an. 1202.

(c) Arnol. Lubec. chr. Slav. 1.7. c.2.

Conradi epitaphium.

Subsericis cilicio indutus invenitur.

L.

eam delicatum, sericis ornatum, cilicio crederet indutum? Sed nonnunquam sub forma seculari latet animus spiritualis, & e converso sub forma spirituali occultatur heu? animus carnalis. Atque de Conrado Herbipolensi episcopo satis, jam reliqua prosequamur.

Cum accepisset Innocentius magistrum Praepositum, Maguntinum scholasticum Siffredi archiepiscopi imperia detractare, atque literarum, quas ab Apostolica sede obtinuerat, falsitatem obtendere, graviter illum objurgat, (a) atque ad saniorum mentem redire jubet, additque archiepiscopo se in mandatis dedisse, ut nisi infra mensem post acceptas has literas id perficeret, sacerdotiis omnibus spoliaret, aliisque conferret; ejusdem argumenti canonicis, clero & Maguntino populo hortatoris, minacesque literas mittit; (b) Archiepiscopo iussit, (c) quidquid Leopoldus Wormatiensis episcopus in Maguntinam sedem intrusus circa illius ecclesiae bona, vel jura praestitisset, rescindere, & quoniam Sueviae dux Philippus malorum omnium auctor extiterat, quippe qui Leopoldum ad illam sedem, (quod solus est Romani Pontificis) transferre tentarat, ipsumque licet anathemate damnatum exauctoratumque adhuc fovebat, Innocentius abbatibus de novo Burgo, & de Salem praecipit, (d) temerarium principem adirent, suoque nomine commonefacerent, ne in posterum invasori auxilium ferret, atque ut de gradu dejectum deferat, & anathemate percussum declinet, alioquin subdit: Denuncietis eidem, quod in ipsum, & terram suam amplius forsitan, quam existimet, secundum officii nostri debitum, manu nostram curabimus aggravare, cum id ulterius non debeamus in patientia sustinere.

(a) Inn. l. 6. ep. 38.

(b) Id. ib. ep. 39. (c) Id. ib. ep. 40.

(d) Inn. l. 6. ep. 160.

II.

Rursus vero ad Siffridum Maguntinum brevem equidem, sed gravissimam epistolam dedit, (e) dignamque, quam praefules Ecclesiae sibi ob oculos proponant: Ad hoc onus pastoralis officii suscepisti, ubi oves Christi, cujus es ministerio deputatus, verbo pascas pariter, & exemplo, qui cum eas scripturae paveris sacrae pane, vere valeas dici pastor. Ideoque fraternitatem tuam per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad officium tuum spectes, diocesim visis Maguntinam ut & parvulis lac potum tribuas, & solidum cibum proventibus apponas. Ne autem corrumpat fermenti modicum totam massam, & inficiat ovem morbida totum gregem, si quos in ea inveneris simoniace institutos, ipsos sublato appellationis obstaculo canonice punias, & si fuerint spoliandi post canonicam destitutionem illorum, eorum beneficia personis idoneis facias assignari. Praeterea tam subditos, quam praelatos super excessu

Ann. Eccl. Tom. XX.

sibus suis canonice corrigas, & haereses pullulantes studeas penitus confutare. Dat. Lat. Haec monita si proponerent ob oculos praefules, atque in opus perducerent, primae sanctitatis splendor in fidelibus emicaret, nec emergerent haereses, quae tum in iis turbis non pullulabant modo in Germania, sed in Galliis praesulum negligentia radices proferebant. Cum ergo haeretici in Narbonensi provincia incuria archiepiscopi impietatis virus maximo Ecclesiae damno evomerent palam, diffunderentque, Innocentius inertem, ignavumque praesulem graviter arguit (f) ac privilegium quo indulserat, ut cum archiepiscopatu Narbonensi montis Regalis abbatiam retinere posset, revocavit, iussitque altero munere abire; cumque oppidani Charitatenfes haereticae pravitate labe infecti essent, Innocentius hoc eodem anno Bituricensi archiepiscopo atque Antissiodorensi episcopo eorum causam permisit, (g) tum eidem archiepiscopo, & Cadurcensi antistiti castri Burgenfis clericos, qui haeretica dogmata publice seruerant, corrigendi provinciam imposuit. (h)

Caeterum Antissiodorensis episcopus, cuius modo meminimus, acerbissimam eam tempestate ob susceptam ecclesiasticam immunitatem propugnandam, defendendamque ab Antissiodorensi comite persecutionem sustinebat, ut datis ad illum literis (i) Innocentius testatur, quibus acriter perstrinxit, atque episcopum commendavit.

Innocentius, &c.

Tanto ibi districtius punieris, quanto velut nunc omnia impune praesumeres, majoris perditionis exemplum transmittis ad posteros, & famosissimum regnum Francorum infamas, dum ecclesiasticam persecutionis libertatem, quam incluta recordationis Reges Francorum non solum amplecti consueverant, sed etiam defensare, ibi tantum cogi episcopum exulare, ubi episcopi exulantes solebant haecenus tutum refugium, & honorabile receptaculum invenire. Ut quid miser pallias culpam tuam, & in charissimum in Christo filium nostrum Philippum Regem Francorum illustrem refundis temere crimen tuum? Nam sicut in literis tuis perspeximus contineri, eundem episcopum regiae serenitatis nominis detractorem, & tamquam in ultionem injuriae regiae contra eum innuis te commotum, cum ex eo potius motus fueris contra ipsum, quod iniquitatibus tuis, & excessibus parcere noluit, sed quoniam ecclesiam sancti Adriani everteras funditus, & quendam vassallum ipsius in ejus odium, & praedictum ecclesiasticae libertatis exoculare praesumpseras, & tam in bonis ecclesiasticis, quam aliis depraedationes exercueras, & rapinas, excommunicationis in te sententiam

Arch. Narb. ob negl. in officio puniunt. (f) Inn. l. 6. ep. 81.

(g) Inn. l. 6. ep. 66.

(h) Id. ib. ep. 96. LII.

(i) Id. ib. ep. 149.

NOTAE

[1] Literae istae pontificis ipso fatente Annalista adscriptum ferunt annum 1204. apud Trithemium, adeoque sequenti anno recitanda erant. Nec est cur mendosam temporis adscriptionem ex eo suspicemus, quod annum pontificatus sextum signant. Cum enim annorum suorum epocham a die VIII. Kal. Martii, qua pontificalia insignia recepit, exordiat, Innocentius ad illam usque diem anni 1204. annum sextum agebat. MANSI

nam protulit, & tam tibi, quam hominibus tuis prohibuit ecclesiasticam sepulturam. Postremo suadet, atque imperat, ut ejetum episcopum honorifice revocet, ac benevolentia complectatur, inustaque injurias refarciat, quæ si respuerit, justissimas Apostolicæ sedis, ac numinis iras vindices intentat.

LIII. In quam sententiam Philippo quoque Galliarum Regi literas misit (a) in quibus hæc de Francorum regno, deque ejus antiqua pietate, quæ in profugis excipiendis omni honore Pontificibus summis, aliisque ejetis improborum tyrannide ecclesiasticis viris tuendis, fovendisque semper effulsi: Meruerat perpetua laudis titulos regnum ipsum ex eo, quod ecclesiæ, & viros ecclesiasticos in suis immunitatibus conservabat, defendebat ecclesiasticam libertatem, & non solum non sæviebat in suos, sed alienos etiam undique concurrentes, qui propter justitiam sustinebant exilium, recipiebat hilariter, & honorifice pertractabat suis copiis eorum inopiam sublevando. Hoc autem Apostolica sedes non solum in membris suis, sed in seipsa etiam est experta, cum in suæ necessitatis articulo refugium ad regnum Francorum habuit, ibique devote suscepta, & honorifice pertractata non parum a suis angustis respiravit, immo etiam vires resumpserit, per quas faciente tamen Domino, & justitiam in judicium convertente in statum felicitatis antiquæ, quæ cecidisse visa fuerat, fortior resurrexit. Subiicit Pontifex gravem se animo dolorem hausisse, quod regiam clementiam odio in episcopum exulem corrumpi detractorum vocibus pateretur, ejusque bona fisco injuste addidisset: tum hortatur pristinæ eum gratiæ, ac bonis restituatur, a comitis tyrannide vindicet, nec tantam labem suæ dignitati aspergat. Monet se archiepiscopo Senonensi imperasse, ut in comitem censuras distringat, nil vero in Regem adhuc gravius statuisse ob paternam in eum suavitatem, sed ut ipse male commissa quamprimum emendet, anxie expectare.

Francia ob excessos defensorum ecclesiasticos commendanda.

LIV. Ignave se gesserat archiepiscopus Senonensis, cui Pontifex percussendi comitis censuris provinciam ait injunxisse: non enim pontificia constantia ad suffraganeum suum defendendum insurrexerat, sed inerti dissimularat silentio, in quem Innocentius asperrime invehit torporem, quo marcescebat, jubet (b) excutere, poenæque ecclesiasticas in episcopi oppressores fulminare. Oppressum vero a comite episcopum, ac Regis Francorum ope destitutum Innocentius literis suis erexit, (c) auxiliumque sedis Apostolicæ ipsi pollicitus est, hortatus ad constantiam, ne ea persecutione frangeret animos, sed felicem potius se putaret

(b) Ibid. ep. 151.

(c) Ibid. ep. 152.

justitiæ causa injuriis appeti, præclaram triumphandi in mediis malis occasionem porrectam ipsi fuisse: In eo, quod tibi compatimur, Evangelicæ consolationis nos lectio consolatur, in qua novimus esse scriptum: Beati, qui persecutionem propter justitiam patiuntur. Si enim verbum veritatis est verum, immo quia verbum veritatis est verum, cum persecutionem propter justitiam patiaris, beatitudo persecutionem hujusmodi limitabit. Gaudeas igitur, ut & nos tecum pariter gaudeamus, quod dignus inventus es contumeliam pati pro nomine Jesu Christi, cujus ministerium sic geris in terris, ut ad ejus consortium cui laudabiliter in ministerio ipso ministras, assumi merearis in caelis, ipso in Evangelio protestante: Volo Pater, ut ubi ego sum, illic sit & minister meus. Gloriare cum Apostolo in cruce Domini nostri Jesu Christi, gaudens, si quæ defunt passionum Christi, in tuo corpore suppleantur, quoniam si compateris, conregnabis. Sciens ergo quod unusquisque secundum suum laborem accipiet, nec sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis, gaude quoniam felicitatis commercio terrena in caelestia commutabis, & pro temporalibus recipies sempiterna. Cæterum super insania comitis persecuentis tristamur quodam modo inconsolabiliter, & ex intimo corde dolemus, quod datus in reprobum sensum Pharaonem in contumacia sequitur, in Ecclesiæ persecutione Neronem. Cum enim elatus in superbiam contra stimulum non timeat calcitrare, veremur, ne cum in profundum venerit vitiorum, contemnat, ne adiciat, ut resurgat, sed tempestas demergat eundem, & os suum puteus urgeat super eum. Monemus igitur fraternitatem tuam, & exhortamur attentius, & per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus non deficias, sed proficias potius, nec movearis a constantia tuæ mentis, sed in ea potius perseveres, non timens, quod faciat tibi homo, cum Deum habeas adiutorem. Stes sicut stetit haecenus pro Ecclesiæ libertate, & pro ea murum te defensionis opponas, nec cedas ascendentibus ex adverso, sed viriliter procedas in eos animam tuam, si necesse fuerit, pro ovibus positurus.

Quod spectat ad Francorum Regem; Legati ad pacem componendam missi. (d) Inn. l. 6. ep. 68. Rigord. & S. Ant. ann. 1202. (e) Ep. 70. (f) Inn. l. 6. ep. 69. & 167.

(a) Id. ib. ep. 70.

(b) Matth. Paris. hist. Ang. 63. 1203.

Regis intertrogans responsum.

LV.

(c) Inn. l. 6. ep. 165.

Inn. recellit querelas Regis.

gni antistites (a). Cæterum de bello inter utrumque Regem agunt Robertus de Monte, & pluribus Matthæus Parisius, qui eiusdem Joannis præcipitem, temeritatem paucis hisce verbis satis superque testatam reliquit (b): Venientibus ad Regem nunciis, & dicentibus: Rex Francorum terram vestram hostiliter ingressus, cepit jam illa, & illa castella, & castellanos vestros caudis equorum turpiter alligatos abducit, atque de rebus vestris pro libitu suo sine contradictione disponit; Rex Joannes tale dedit responsum: Sinite illum facere, ego quicquid modo rapit una die recuperabo. Sic nec iste nec alii similia denunciantes aliud habere potuerunt responsum. Videns tandem Rex Joannes (addit auctor) defectum suum, seseque omni militari subsidio destitutum, naves sub celeritate conscendit, & in die sancti Nicolai apud Portesnuæ applicuit, deinde in comites, & barones occasiones præterdens, quod ipsum inter hostes reliquerant in partibus transmarinis, unde castella, & terras suas pro eorum defectu amiserat, cepit ab eis septimam partem omnium mobilium suorum: nec etiam ab hac rapina in ecclesiis conventualibus, vel parochialibus manus coercuit violentas. Siquidem habuit hujus rapinæ executores in rebus ecclesiasticis scilicet Hubertum Cantuariensem archiepiscopum, in rebus autem laicis Gaudfridum filium Petri Angliæ justiciarii, qui in executione jam dicta nulli pepercerunt. Hæc Parisius.

Sed de his, ac similibus paulo inferius, ubi de zelo Innocentii Regum scelera infestantis agemus. Dum suos Joannes spoliaret, victoriam latius Philippus proferbat, rerumque secundarum successu tumidus, cum abbas Casemarii Apostolicum imperium denunciaisset, armis temperaret, induciasque cum Anglo ob republicæ Christianæ salutem pacisceretur, primum respondere distulit, deinde in consilium re adducta subjecit, non esse Pontificis Regum controversiis se ingerere, nec teneri imperia sedis Apostolicæ excipere in iis, quæ ad regni stipendiarios spectarent: cujus responsi Innocentius Papa ab eodem abbate certior factus, (c) ut Regis dicta refellerit, & coarguerit, ab eodem Pontifice audire operæ precium erit.

Innocentius, &c. Utinam considerasses salubrius, & diligentius attendisses, quod Apostolica sedes nec tibi, nec progenitoribus tuis, aut regno Francorum damnosam haecenus, sed utilem potius se studuit exhibere. Utinam in die bonorum malorum immemor non fuisses, & cum bellorum dubius sit eventus, inconstantiam prosperitatis humanæ non tantum ex statu præsentis, sed ex eo etiam, qui variis modis, & ex causis diversis Ann. Eccl. Tom. XX.

præsentis potest succedere, mensus esses, & cavisses sollicitè, ne responsio tua contra te, vel posteros tuos posset in posterum allegari. Nec hoc dicimus, tanquam nobis potestatem velimus indebitam usurpare, vel quicquam injungere, quod ad officii nostri non pertineat potestatem. Quid enim monuimus? quid suggestimus? num quid inonestum? num quid injustum? Certe si bene recolimus, ut faceretis pacem, vel treguas, salva justitia utriusque: licet autem causam tecum intrare nolimus, & super hoc in judicio litigare, ne tamen responsio regia ex nostra sortiatur taciturnitate valetorem, ei breviter cogimur respondere, nihil contra eum tanquam primum confingentes, sed inducentes potius ex armario sancti Spiritus validas rationes. Quod enim evangelizare pacem ex injuncto nobis officio teneamur, Psalmista nos docet: Inquire, inquiens, pacem, & persequere eam, id est, donec inveneris, insequaris, & Angeli, qui Dominicæ natiuitatis primitias pastoribus intimarunt, per novæ laudis canticum expresserunt in ortu ejus, cujus vices in terris licet immeriti gerimus, pacem hominibus bonæ voluntatis nunciantes. Ipse quoque Dominus Jesus Christus, quod nascens per ministerium fecerat Angelorum, gustaturus calicem passionis, executus est expressius per seipsum, cum discipulis suis inquit: Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis; & resurgens hac voce primum ad Apostolos fuit usus: Pax vobis, & iterum dico pax vobis. Idem quoque cum discipulos de forma prædicationis instrueret, pacem eos evangelizare præmonuit, dicens eis: In quamcunque domum ingressi fueritis, primum dicite: Pax huic domui, & si ibi fuerit filius pacis, requiescet super eum pax vestra: quicunque autem non receperint vos, nec audierint sermones vestros, exeuntes foras excutite pulverem de pedibus vestris in testimonium illius. Exire præcipit foras, ut eis ecclesiastica communio denegeretur; pulverem illum excutiendum denunciatis contra eos, qui non recipiunt verba pacis, qui Moysæ cinerem de camino spargente, fuit ad plagam vulneris super omnem terram Ægypti.

Pontificis officium pacem inter principes conciliare.

LVI.

Quam gravis autem distractionis sententia in ultimo sint examine feriendi, qui non recipiunt pacis nuncios, nec audiunt sermones eorum, per se ipsam veritas consequenter ostendit, non simpliciter, sed cum quadam affirmatione proponens: Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum, & Gomorrhæorum in die judicii, quam illi civitati, in civitate civis intelligens, a quibus non excipit ipsos Reges. Præterea nullus dubitat sanæ mentis, quin nostrum sit de his, quæ ad salutem, vel damnationem animæ pertinent judicare. Nunquid autem non meritorium est damna-

tionis perpetua, ac demeritorium salutis aeternae fovere discordiam, fidei domesticos impugnare, domos religiosas destruere, bona religiosorum virorum necessitatibus, & utilitatibus deputata exponere voluptati praedonum, virgines Deo dicatas opprimere, cogere illos, qui posteriorum obliti ad anteriora se jugiter extendebant, abire retrorsum, & denuo se secularibus negotiis immiscere, qui Domino coeperant militare, affligere pauperes, depauperare potentes, sanguinem humanum effundere, ac ecclesias prophanare? Et infra: Audi denique fili charissime verbum, non nostrum sed Verbi potius, quod erat in principio apud Deum, & quod tandem caro factum est, & habitavit in nobis, in Evangelio protestantis: Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum, si te audierit, lucratus eris fratrem tuum, si te non audierit, adhibe tecum duos, vel tres, ut in ore duorum, vel trium testium stet omnem verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiae, quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. Ecce conqueritur Rex Angliae frater tuus, frater inquam non cognatione carnis, sed fidei unione, quod pecces in eum, & in gravamen ipsius extendas, & extenderis manus tuas; corripuit te inter te aliquid, & se solum, cum tam literis, quam viva voce non semel solummodo, sed frequenter commonuit, ut ab ejus desisteres lesione. Adhibuit quoque non solum duos, vel tres testes, sed multos magnates pacis foedera reformarent, & apud te, ut ab ejus cessares offensam, interponerent partes suas. Verum quia haecenus apud celsitudinem tuam penitus nil profectum, quod in eum peccaveras, Ecclesiae juxta verbum evangelicum nuntiavit; Ecclesia vero uti circa te maluit affectione paterna, quam judiciaria potestate, ideoque serenitatem tuam per praedictum abbatem non potestative corripuit, sed benigne commonuit, ut a fratris cessares injuria, & cum eo vel in verae pacis foedera, vel congruentes treguarum inducias convenires. Quid igitur restat de caetero, nisi quod si Ecclesiam non audieris, sicut haecenus non audisti, te sicut ethnicum, & publicanum, quod dolentes dicimus, habeat & post primam, & secundam correctionem evitet? cum si offendere nos oporteat te vel Deum, velimus ipsum ex tua potius offensione placare, quam per divini Regis offensam Regi homini complacere. Sed dices forsitan, quod non peccas in eum, sed & ille replicabit in contrarium, quia peccas. Quid ergo in hujus contradictionis articulo faciemus? Nunquid inquisita plenius, & cognita veritate procedere juxta mandatum Domini omitemus? Nunquid dissimulabimus stragem corporum, & perniciem animarum, nec annuntiabi-

mus impietatem suam impiis, & cohibebimus a violentia violentos? &c. Dat. Anagninae 2. Kal. novemb.

Monuit (a) Innocentius legatum suum abbatem Casemarii, quae ad Philippum Francorum Regem & Galliarum praefules scripisset, atque imperavit Francorum Regem ad pacem vel inducias cum Anglo ea literarum forma, quas ad utrumque Regem dederat, conficiendas adduceret, & ad id praefulum auctoritatem adhiberet, si emollire ac flectere non posset, publice illi anathematis terrorem, ni pareret sedi Apostolicae, incuteret; aliisque literis imperavit, (b) ut cum Francorum Rex Anglo inducias concessisset, de querela Regis Anglorum & ejus exceptione utrum sit justa, interim cognoscatur; non ratione feudi, cujus ad eum spectat judicium, sed occasione peccati, cujus ad nos pertinet sine dubitatione censura, una cum archiepiscopo Bituricensi abscisso sibi principis utriusque respectu diligentissime cognosceret; et si querelam Regis Anglorum justam esse deprehenderet, amputata omnis provocationis mora, procederet; si fecus Francorum Regi jura sua persequenti, ut ea obtineret, opem suam explicaret. Quae vero belli illius inflammatae causae fuerint, quas Angliae Rex porrexit, ex Pontificis literis illustratur, quibus Innocentius Joanni Anglorum Regi querenti injuste se a Franco lacessitum objecit, artenderet num potius ipse prior injuriam Franco inflixisset: accepisse enim se ex Philippi literis illata ab eo Turonensi ecclesiae, cujus bona Franco obnoxia essent, damna gravissima; ipsum plures nobiles suis possessionibus pro sola libidine pepulisse, cumque ille eorum querelis pulsatus, utpote ad quem supremo jure dominium spectaret diem ipsi dixisset, illum repetitis vicibus judicium elusisse, admonitum a Franco perhumaniter, ut debitum ipsi officium exhiberet, rem contempsisse.

Innocentius, &c.

Nosse (c) te volumus, quod Rex ipse non se, sed te potius culpabilem esse dicat discordiae suscitatae, ac quod non occasionem solummodo, sed causam praestiteris dissolutionis assermet. Nuper enim nobis per suas literas, & nuncios intimavit, quod cum ecclesia beati Martini Turonen. quae ab eo quicquid habet in temporalibus recognoscit, damna non modica, & quamplures injurias intulisses, & homines tui quandam ipsius hominem occidissent, licet requisitus super hoc saepius, ut id faceres emendari, tres, vel quatuor terminos petieris, & acceperis successive, & Rex ipse semper ad datam emendationem a te potuit obtinere, immo per dilationes hujusmodi ultra unius anni spatium ejus animum suspendisti. Praeterea

LVII.
(a) lb. ep.
165.

(b) lb. ep.
166.

LVIII.
(c) Lib. 6.
ep. 167.

eum hominibus, qui spectant ad feudum ejus, castella, & terras suas, sine ratione pro motu voluntatis propriae abstulisses, ipse tanquam superior spoliatorum querela pulsatus, tibi non semel solummodo, sed saepe mandavit, ut id faceres emendari. Quod licet promiseris te facturum, non fecisti tantum, sed gravatos amplius aggravasti, quod ipse sustinuit ultra annum satisfactionem expectans, & expectans. Cumque communicato cum baronibus, & hominibus suis consilio, certum tibi terminum statuisset, ut in ejus praesentia compareres, quod jus diceret, sine retractatione securus: licet esses ligius homo ejus, nec fuisti tamen ad diem statutum, nec misisti aliquem responsalem, sed mandatum ejus penitus contempsisti. Consequenter vero personaliter te convenit, & super his commonuit viva voce, cum non haberet in votis, ut faceret tibi guerram, si talem te circa eum, qualem tenebaris, ex debito exhiberes.

Verum cum nec sic satisfacere voluisses, licet te de baronum, & hominum consilio diffidisset, nota tamen guerra ad te quatuor ex militibus suis misit, volens certificari per eos, si velles ea, quae in ipsum commiseras emendare. Alioquin notum tibi esse volebat, quod ex tunc contra te sedus cum hominibus tuis, ubicunque posset, iniret: tu autem a facie te quaerentium abscondisti, & captasti absentiam, ita quod te videre nullatenus potuerunt. Homines vero tui occurrentes quaerentibus nunciaverunt se praescire, quid eis a Rege ipso fuisset injunctum, & quod non poterant loqui tecum. Adjecit insuper, quod eo tempore cum nullo ex hominibus tuis confederationem inierat, nec hominia receperat ab eisdem, sed postmodum confederatus est cum quibusdam eorum, & a quibusdam recepisse hominia se fatetur, quod contumaciae tuae asserit imputandum, licet adhuc paratus existat in curia sua, si petieris, tibi justitiae plenitudinem exhibere sufficienti tamen cautione recepta, quod judicio curiae acquiescas. Monemus igitur serenitatem Regiam, & exhortamur in Domino, quatenus ad ea, quae pacis sunt, devotus intendas, & non solum recipias pacem, vel treguas, si tibi forsitan offerantur, sed eas etiam offerre nullatenus erubescas. Caveas autem sollicite, ne cum injuriosum tibi asseras dictum Regem, tu ei potius injuriosus existas, & debitam ei reverentiam subtrahas, & honorem, quoniam cognita veritate, sicut in tua tibi assistimus ratione, sic ei non possemus in sua justitia non adesse. In eodem fere modo scriptum est Senonen. archiepiscopo & suffraganeis ejus; in eodem, &c. Capitulo Rhemen. & suffraganeis Rhemen. ecclesiae; in eodem, &c. archiepiscopo Bituricen. & suffraganeis ejus. Haecenus Innocentius, ea-

demque ratione ad Casemarii abbatem, (a) Senonensem (b), ac Bituricensem, (c) archiepiscopos, eorumque suffraganeos scripsit, necnon ad Rhemensem capitulum, ecclesiaeque illius suffraganeos: sequenti vero anno ad cunctos (d) Galliae archiepiscopos & episcopos. Cum porro non ad Rhemensem archiepiscopum, sed ad capitulum scripserit, illius ecclesiae archiepiscopi Guillelmi innui videtur obitus, qui a Jacobo Meyero superiori anno recensetur (e). At de Casemarii abbatis legatione in gestis quoque Innocentii proximo anno reddendis mentio fit.

Neque his Innocentii apud Philippum labores finem accepere, nam interpellatus Pontifex hoc pariter anno ab I.... Regina illius uxore, pessime ab eo habitata, operam atque auctoritatem suam apud eundem Regem pro officii munere interponere coactus est; extant Reginae ad Innocentium literae (f), quae siccis oculis vix legi possent, cumque miserimum ejus statum expriment, & quae perlegantur dignissimae, eas inserere historiae duximus.

Spiritu di patri ac domino suo Innocentio Dei gratia summo Pontifici filiarum ejus minima Inseburgae Francie nomine solo Regina seipsum ad pedes in omni humilitate.

In spiritu humilitatis, & in animo contrito sapissime vestrae pie paternitati miserias meas tam per me, quam per meos explanare curavi, & quia conversa in arumma mea jugum Domini non grave, sed gravissimum assidue porto adhuc sanctissime, recogitabo vobis omnes annos meos in amaritudine animae meae, in qua jugiter permanens dilectum meum fasciculum myrrhae mihi factum, inter ubera commorantem sustineo, remedium amaritudinis per vos Christi Vicarium desiderans obtinere. Vos siquidem per Dei gratiam estis successor Petri collega Pauli, qui Corinthium gladio spiritus trucidare minime formidavit, Phinees imitator, mons in vertice montium positus, ad quem oculi levandae, tuitio oppressorum, refugium miserorum. Unde ad vos patrem sanctissimum confugio, & utinam mihi datum fuisset desuper, ut pedes Elisei mihi compatiens amplecti valerem, lacrymis rigarem, capillis extergendo, angustiam animi mei expressius opere, quam literulis exponeremus. Eripite itaque me pater juste, ut non infigar, libera me ab his, qui oderunt me, & de profundis aquarum, quae gratis persequuntur me. Persequitur me dominus maritus meus Philippus illustris Rex Francorum, qui non solum me sicut uxorem non videt, sed solitudine carceris meam desiderans fastidire juventutem opprobriis, & calumniis, per suos satellites me irritare non cessat ad indignationem spiritus, ut ei

(a) Lib. 6.
ep. 165.
(b) Ep.
164.
(c) Ep.
166.

(d) Lib. 7.
ep. 42. habetur ext. de judicis c. Novit ille.
(e) Ann. Flan.
lib. 7.

LIX.

(f) Apud Innoc. 1. 6. ep. 85.

contra matrimonii jura, & legem Christi consentiam per præambulos antichristi, qui speciem pietatis habentes virtutem ejus abnegant, me provocare nullatenus erubescit. Sciatis autem pater sancte, quod in nostro carcere nullum est mihi solatium, & innumeratas, & importabiles molestias patior, nec enim me audet aliquis ibi visitare, nisi aliqua religiosa persona ad me consolandam accedere, nec de ore alicujus verbum Dei ad reficiendam animam meam possum audire, nec copiam habeo alicui sacerdoti confessionem meam faciendi; missam raro audire possum, alias horas nunquam; insuper nulla persona, vel nuncius de terra natiuitatis meae cum literis, vel sine literis ad me venire, vel mihi loqui permittitur; victus mihi aliquando arctus nimium ministratur, pane tribulationis, & potu angustiae quotidie utor, nil medicinale prout expedit fragilitati humanae, nec qui de salute corporis mihi consulat, vel faciat, quod mihi prodest possum habere. Balneum intrare non sinor, si volo minuerem mihi sanguinem, facere non possum, & propterea timeo mihi de visu, & ne graves infirmitates mihi superveniant: vestimentorum copia non adest, nec talia sunt, qualia deceret habere Reginam.

LX. Accedit ad cumulum miserie meae, quod illa ex voluntate regia converfantur, nunquam bona mihi verba proponunt, sed contumeliosos sermonibus, & injuriis affligunt, de quibus etiam audiui, & scio, quod præterquam a me recesserint, mihi compatiuntur, sed inde nihil mihi consolationis impendunt, sed tristem jugiter me compellunt remanere, in quadam domo sum clausa, nec inde possum exire. Quid plura? miseras meas non possem per singula prosequi, quia ea mihi denegantur, quae nulli Christianae mulieri deberent denegari, & ea mihi sunt, quae nulli fieri debent quantumcumque abiectae personae. Literas, quas sanctitas vestra mihi mandavit, habere non potui. His namque & similibus, quae vestrae ad praesens non v. leo exponere sanctitati vestrae, ita quod taceat me vivere, afflicta, cum ignorem quid agere debeam, oculi mei ad vos sunt pater sanctissime, ne peream. Præterea dico non corpore, sed spiritu: cum enim quotidie morior per gloriam vestram, & propter jura matrimonii illibata servanda, quam dulcis, quam jucunda, quam suavis mihi misera, mihi desolatae, mihi ab omnibus repudiatae, & ejectae unica mors corporalis adveniret, qua tot mortium discrimina aufugere possem. Verum quoniam angustiae mihi sunt undique, quia si contra Deum egero, mors mihi est, si autem non egero, non effugiam manus persecutorum, a vobis, qui pater estis consolationis, consolationem peto. Hoc vestrae, ut jam per me, & cle-

ricos meos insinuatum est, significans sanctitati, & rogans, & protestans, quod si minus, ac terroribus compulsam femineam fragilitate contra jura matrimonii mihi aliquid proposuero, non sit in præjudicium prænominati matrimonii, & a vobis qui persecutor estis confessionis extortae, nequaquam recipiatur, sed in manu forti, & brachio extento ab hac me curetis absolvere miseria pater benigne, ut si forte dominus meus Philippus Rex Francorum illustris diabolica fraude deceptus, contra me super sepe facto matrimonio denuo agere tentaverit, tali loco me procuret sisti vestra paternitas, in quo pristinae libertati, & primis parentibus restituta libere meam possim in omnibus declarare voluntatem, & si fide interposita, vel sacramento interveniente hoc, quod prædixi, fuero timore intercedente confessus, ab illa obligatione Apostolicae miserationis obtentu me liberare dignemini. Ita vero faciatis pater sancte, ut consolationem vestram sentiam, & justitiam, quam omnibus exhibetis, mihi nullatenus subtrahatis, & in extremo examine præmium condignum ab omnipotenti Deo recipere valeatis. Valeat pater sancte. His moerentis Reginae acceptis literis permotus, flexusque ad misericordiam Pontifex, ut illam in viri pristinam gratiam restitueret, omnem curam, diligentiamque adhibuit. Quapropter geminas hac de re eodem anno ad Regem scripsit epistolas, quarum (a) alteram mense junii Ferentini cum esset; (b) alteram ad eundem Regem dedit, qua ad exuendam inveteratam peccandi consuetudinem hortatur, ne qui hæctenus iras continuit Deus, in ipsius tandem caput effundat.

LXI. Mirum sane ea tempestate occidentales principes adeo in transversum actos, ut merito Davidicum illud ipsis occini potuerit: *Adstiterunt (c) Reges terræ, & principes convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus* (Romanum scilicet Pontificem summum Dei in terris Vicarium) *Dirumpamus vincula eorum, & priciamus a nobis jugum ipsorum*, divinam scilicet, atque ecclesiasticam legem. De prævaricatoribus cruce signatorum principibus, deque Philippo Sueviae duce supra diximus, de Philippo Francorum Rege modo dictum est, de cæteris mox videbimus, utque de Philippi æmulo, nempe Joanne Anglorum Rege susceptam orationem prosequamur nefanda ejus facinora recenset, arguitque Innocentius Papa (d): *Illud autem gravissimum reputamus, quod cum in regno tuo causas ecclesiasticas committimus cognoscendas, tu prohibes delegatis, ne in earum cognitione procedant, jurisdictionem nostram impediens, cum nos, si bene memineris, jurisdictionem tuam curaverimus conservare.* Circa clericos autem, & ecclesias postquam

(a) Lib. 6.
ep. 86.
(b) Ep.
182.

(c) Ps. 2.

(d) Lib. 6.
ep. 160.
Innoc. li-
teræ in-
crepato-
rix ad
Regem
Angliæ.

regni solum suscepisti, qualiter te habueris in multis, & mansuetudine regali postposita, eis feceris inhoneste tractari, &c. Arguit pepulisse Lemovicensem episcopum atque archiepiscopum Dublinensem, Pictavensem vero, & Sagiensem episcopos crudelissime exagitasse. Et infra: *Nisi præmissas offensas corrigere curaveris per te ipsum, & a consimilibus abstinere, nos qui forsitan in his ultra quam oportuerit nostrum pro te distulimus officium exercere, propter quod de taciturnitate nostra divinam offensam incurrisse timeamus, nullatenus negligemus, quin post expectationem divinam, & admonitionem paternam nostrum, sicut convenit, officium exequamur.* Datum Later. 10. Kal. martii. Novas postea admonitiones, minasque ob injuste oppressum antistitem eidem Regi adjecit, (a) atque in eandem sententiam ad Cantuariensem archiepiscopum, atque Eliensem episcopum scripsit. (b) Rothomagensi præterea archiepiscopo imperat, (c) ut Sagiensem episcopum non solum benevolentia complectatur, sed etiam in Anglorum Regis gratiam recipiendum curet, eundemque Regem inflicta anathematis, atque interdicti sententia (si opus sit) archiepiscopo, & canonicis ablata restituere compellat. Denique missis ad Joannem literis (d) arguit, quod cum B. . . Anglorum Reginae impetratis post Ricchardi Regis viri sui obitum Apostolicis literis super dote, ac bonorum mobilium dimidia parte sibi testamento relicta composuisset, ille non solum non stetit pactis, verum & Regiam regno exturbasset, quæ Trecentem comitissam sororem suam adiit.

(a) Ep.
63.
(b) Ep.
64.
(c) Ep.
73.

(d) Ep.
194.

LXII. Antequam vero ex Anglia revocetur oratio, ut tam pravis facinoribus enarratis fatigatum lectoris animum recreemus, inserere lubet hoc anno Innocentium Papam beato Vultano olim Wigornienfi in Anglia episcopo sanctorum honorem, cultumque decrevisse, dato ad Wigorniensem episcopum, & capitulum diplomate, cujus exemplum ex parte infra scriptum est (e): *Sane cum ad audientiam nostram tanti viri merita, & miracula pervenissent, maturius procedere cupientes, cum divinum sit judicium hujusmodi potius quam humanum, venerabili fratri Cantuariensi archiepiscopo, & episcopo Elien. & dilectis filiis sancti Edmundi, & de Viburn. abbatibus dedimus in mandatis, ut ad Vigornien. ecclesiam pariter accedentes universo collegio vestro, & populo civitatis jejunium indicerent triduanum, infra quod omnes unanimiter peteritis ab eo, qui via, veritas est, & vita, aperiri super hoc viam veritatis ad vitam, ac deinde non per testimonia tantum, sed per testes, & famam vulgatam, & scripturam authenticam de virtute morum, &*

(e) Innoc.
ep. 62.

virtute signorum, operibus videlicet & miraculis diligenter inquirerent veritatem, & nobis fideliter intimarent. Ipsi ergo cum ad Vigornien. ecclesiam accessissent, juxta mandatum Apostolicum processerunt, & qui pauca de multis miraculis ejus, super quibus testes deposuere juravit, & in quorum testimonio tota civitas acclamabat; scripturam quoque authenticam de vita ipsius ante centum annos Anglicana lingua conscriptam, sub sigillis suis per te frater episcope nobis dirigere procurarunt. Qui postmodum in nostra præsentia constitutus, nobis humiliter supplicasti, ut prædictum episcopum adscriberemus sanctorum catalogo venerandum. Patuit ergo nobis per scripturam authenticam, & depositiones testium, quod ad sepulcrum ejus muti loquelam, leprosus mundationem, hydropicus, & paralyticus receperant sanitatem, & quod quamplura miracula Dominus invocantibus nomen ejus, & prædicti episcopi, jugiter operatur: quare de meritis, & miraculis ejus multis, & magnis non solum testimonis, sed & testibus certiores effecti, cum secundum prophetam laudandus sit Dominus in sanctis suis, de fratrum nostrorum consilio ipsum beatum Pontificem, & confessorem Vultanum catalogo sanctorum ascriptimus, ejusque memoriam inter sanctos decrevimus celebrandam. Quapropter universitatem vestram monemus, & exhortamur in Domino, per Apostolica vobis scripta mandantes, quod nos solemniter & caute statuimus, vos humiliter, & devotè servetis, ut meritis ejus, & precibus apud misericordissimum judicem nos & vos indulgentiam consequamur. Collectam autem in commemorationem ejus dicendam edimus quam in hac pagina duximus subscribendam: *Spiritum nobis Domine tuæ charitatis infunde, ut intercedente beato Vultano confessore tuo, atque Pontifice tuam, mereamur dulcedinem in æterna felicitate gustare.* Per, &c. Datum Ferentin. * se. * septimo. cundo idus maii.

LXIII. Sed ad Innocentium Reges arguentem redeamus; extant ejus ad Castellæ Regem literæ, (f) quibus in eum invehitur, quod incestuarum nuptiarum inter filiam suam, & Legionensem Regem auctor esset: *Quia tantum Apostolicæ sedis, immo Ecclesiæ generalis opprobrium dissimulare ulterius nec volumus, nec debemus, monemus serenitatem regiam, & exhortamur, & sub divini judicii obtestatione mandamus, quatenus omnes colligationes iniquitatis hujus omnino dissolvas, quæ fasciculos habent annexos usque in infernum inferiorem animas deprimentes, & recipias, immo revoces etiam natam tuam, ut seductam incestuosis amplexibus, cui vis, tantum in Domino, matrimoniali possis fœdere copulare. Alioquin ne tam anima tua, quam filia tuæ, ac regis ipsius de nostris manibus requi-*

(f) Ep. 80.

ratur, in te, ac terram tuam, sicut expedire viderimus, procedemus, & admonitionem acrior sequetur vindicta, quam credas. Datum Ferentini nonis junii.

LXIV. Scriptis insuper ad Danorum Regem literis (a) questus est Waldemarum Salsvicensem episcopum proscriptisse, qui tandem Pontificis opera, aliorumque studio e vinculis, in quæ fuerat coniectus, evolavit, de quo Lubecensis: (b) Quia idem Waldemarum vir nobilis erat Regis Canuti filius, magni patrimonii heres, & contra Canutum Regem, & fratrem Waldemarum tunc ducem, nunc autem Regem senserat, suspecta multis ejus videbatur liberatio. Unde consilio habito, ipsum consilium communicatum est domino Apostolico. Ipso ergo per suos nuncios mediante tali modo liberatus est, ut nunquam in tali vicinia esset, ubi Regi Waldemaro cognato, & equivoco importunus existeret. Sed qui peccantes principes redarguit, cæterorum culpas reprehendere, punire, ac pro viribus emendare nullatenus prætermisit: nam ad montis Regalis monachos criminis contagione notatos, infalutatos scribens (c), acerrime in ipsos invehit, contra archiepiscopum quædam oppida occupasse, infanda commisisse scelera, secreta detexisse, unde mala ingentia per Marcualdum perpetrata erupissent. Guanensem archiepiscopum, ac Duacensem, & Fernensem episcopos anathematis sententiam adversus Watafordensem antistitem ferre iussit. (d) Is enim Lesmorensis episcopum, dum ad urbem se conferret, in carcerem detulerat, ac manibus in eum crudeliter injectis, ipsius ecclesiam occupavit: præterea graviter eum increpat, (e) quod canonicum quendam contra Apostolicæ sedis imperium oppressum teneret.

(a) Lib. 6. ep. 181. Innoc. pro liberando Waldemaro apud Danorum Regem laborat. (b) Lubec. chro. Slav. 1.6. c. 18. (c) Lib. 6. ep. 93. (d) Inn. 1. 6. ep. 162. (e) Id. ib. ep. 70.

LXV. Prætores etiam, cæterique Insulæ magistratus ecclesiarum, clericosque gravissime presserant, impositisque exactionibus maximis affligerant, ad quos Pontifex ad tuendam eorum libertatem, dignitatemque hæc scripsit (f): Ne igitur sacerdotum deterioris hodie conditionis existat in populo Christiano, quam olim apud Judeos fuerat, vel gentiles, universitati vestræ sub obtestatione divini iudicii districte præcipiendo mandamus, quatenus a prædictis exactionibus, & iniuriis abstantes, clericos, & ecclesias ad huiusmodi onera nullatenus compellatis, sed recipiatis humiliter cum actionibus gratiarum, si quis for-

san episcopus simul & clerus tantam necessitatem, vel utilitatem inspexerint, ut absque ulla coactione ad relevandas utilitates, & necessitates communes, ubi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per ecclesiasticos duxerint conferenda. Alioquin cum & Lateranen. concilium talia sub excommunicatione prohibeat attentari, & utique iustum existat, ut laicis spiritualia subtrahantur, qui temporalia clericis subripere non verentur: si qui vestrum de cætero contra mandatum nostrum venire præsumperint, excommunicationis se noverint vinculis inmodatos. Hæc Innocentius, quæ haud silentio prætermittenda fuere, ut perditissimorum hujus temporis politicorum impietas refellatur, qui religioni, Ecclesie Dei, Deoque ipsi dominandi libidinem anteponunt; at non solum ipsos reprehendit magistratus, sed Gallie etiam Cisalpinæ præfules graviter objurgat, (g) illis sese strenue non opposuisse, sibi que & Ecclesie durissimam passos esse iniuri servitutem.

Invalescentem præterea in dies in iis ecclesiis damnatum quendam morem vigilantissimus Pontifex convellendum citissime operam navavit. Cum enim sacerdotia in posteros hereditario quodam jure propagari cœpissent, ne id fieret, datis ad Mediolanensem archiepiscopum, atque ad Novariensem episcopum, & capitulum literis (h) graviter vetuit, prohibuitque, idemque in Hibernia Joannis tit. S. Stephani in Cœlio monte presbyteri Cardinalis Apostolicæ sedis legati beneficio præstitit: extat namque Innocentii ad ipsum reddita epistola, (i) ubi ab eo se accepisse testatur, inter alia, quæ inibi flagitia vigerent, sacerdotia & episcopatus ad filios, nepotesque transfundi, atque ob id Guanensem electum, altero in ejus locum suffecto, ipsum exauctorasse, cui pallium transmitti postulare; quibus se assentiri respondit. Data est hujusmodi ad Joannem legatum Innocentii epistola 10. Kal. martias, [1] paucis vero ante diebus, nempe ad 6. kalendas cum monasticam disciplinam pluribus in locis collapsam, labefactatamque accepisset, omni studio restituere contendit ad Castellanos in primis episcopum alioque literis exaratis. Post hæc subditur in regesto Tuscie, Spoleti, aliarumque Italicarum regionum abbatibus, conventibus, &c. Apostolicæ sedis proxime subiectis ea de re scriptum, atque ex hujus

(g) Lib. 6. ep. 45. (h) Lib. 6. ep. 121. (i) Id. ib. ep. 153.

LXVI. Excisa prava consuetudo de transfundendis in posteros sacerdotiis. (b) Id. ib. ep. 121. (i) Id. ib. ep. 153.

jus epistolæ formula alias ad plures episcopos missas.

LXVII. Privilegia ab Innocentio impertita. Verum ex his, quæ hætenus in medium attulimus, ne quis Innocentium in arguendis percellendisque vitis dumtaxat gravissimum censorem arbitretur, ingentia beneficia, privilegiaque, quibus plurimos hoc anno ut parens optimus auxit, producemus, ut virgam & manna in arca pectoris continuisse asserere possimus, atque de ipso id propheticum Ecclesia occinere possit: (a) Virga tua (nimium in improbis comprimendis) & baculus tuus (in probis sustentandis) ipsa me consolata sunt. Nam præter quæ retulimus supra, ecclesie S. Lupi Trecentis abbatem, ejusque fratres in S. Petri tutelam recepit, (b) eorumque jura, ac privilegia confirmavit, idque Aldefonso Auriensis episcopo benignissime impertitus est; (c) dato ad Petrum Compostellanum archiepiscopum diplomate (d) ejus ecclesie privilegium a Celestino Papa de præscriptione votorum aliquot, quæ Hispania S. Jacobi sanxerat, firmum reddidit, eidemque antistiti indulget (e) abolvere laicos judices posset, qui errantes clericos mulctarant, tum sexu, vel ætate debiles, (f) qui injectis in clericos manibus vel leviter eos læsissent. Corrobora- vit (g) etiam monasterii S. Pauli jura ac privilegia, illudque in Apostolicæ sedis clientelam in D. Pauli honorem accepit, cui factum illud ita devovit: Domino sancto, meritoque beato prædicatori præcipuo, egregioque doctori Paulo apostolo Innocentius indignus episcopus servus servorum Dei reverentia votum cum devotione perenni. Cum aliqua tibi beatissime Paule vas electionis, & gratiæ prædicator per privilegii paginam conferre videremur, non nostra concedimus, sed tua potius confirmamus, quia bona omnia, quæ habemus tuis intervenientibus meritis a patre luminum, a quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, nos accepisse fatemur, ideoque magis tua reputamus esse quam nostra, & utinam ita nostra sint tua, ut tua quoque sint nostra, quatenus qui tuum officium exequendum suscepimus, ad tuum etiam suscipiamur consortium obtinendum. Sacratissimum itaque monasterium, in quo tuum venerabile corpus celebri memoria requiescit, ad jus, & proprietatem Apostolicæ sedis jure pertinens Ann. Eccl. Tom. XX.

(a) Ep. 12. (b) Inn. 1. 6. ep. 3. (c) Ep. 10. (d) Ep. 84. (e) Ep. 82. (f) Ep. 83. (g) Ep. 88.

speciali sub beati Petri coepostoli tui, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, &c. Eius possessiones ratas habet aliaque abbati confert privilegia, ut mitra, annulo, sandaliis, tunica & dalmatica inter missarum solemniam utatur. Aliis quoque beneficiis, ac privilegiis (b) complectitur priorem, & conventum de Bomin, abbatem S. Columbae (i) de Hay insule, ejusque fratres Joannem (k) domus S. Trinitatis Cer- vi Frigidi ministrum, ejusque fratres, Garganicæ ecclesie archidiaconum, & capitulum (l) abbatem, & conventum de Caraceto factam unionem illius ordinis cum Cisterciensi confirmans, (m) Caraceti abbatem, & ejus fratres: (n) Casinense monasterium datis literis (o) ad episcopos, abbates, aliosque ecclesiarum præfules, in quorum parrochiis monasterium illud, ecclesias, possessionesve obtinebat, privilegium confirmat, quo abbates, & fratres in rerum monasterii invasores excommunicationis sententiam promulgare possint; Corbejensem abbatem, cui annuli, & mitræ usum confirmat (p). Sardinie episcopis, cæterisque præfibus indulget, (q) ut per literas Apostolicas extra Sardiniam non respondere cogentur, nisi in iis ejus beneficii mentio edita fuisset.

Quod vero in Sardiniam fluxit oratio, extant Innocentii literæ, quibus Turritano, Calaritano, & Arborensi iudicibus scripsit, (r) ut Turritano archiepiscopo obtemperarent, quo feliciter in pacem coalescere discordes animi possent; sed hæc ab ipso Pontifice audire refert: Quanto Sardinia specialius ad Romanam Ecclesiam noscitur pertinere, utpote cui tam in spiritualibus, quam temporalibus est subiecta, tanto propensius præcavere volumus, & debemus, ne quid attentetur in ea, per quod & status perturbetur ipsius, & graviter Dominus offendatur. Et infra: Monemus igitur nobilitatem vestram, & exhortamur, atque per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus, quatenus ipsum ob reverentiam sedis Apostolicæ, & nostram recipientes humiliter, & honorifice pertractantes, quæ super iudicatu Galluren. & Arboreæ, & nobili muliere... filia quondam iudicis Galluren. tradenda nuptui, cum ad nobiles annos pervenit, & aliis vobis ex parte nostra pro-

NOTÆ num a Dempstero, & Labbeo in collectione Conciliorum illigatur, ad præsentem, vel forte ad præcedentem referendum. Cum enim literæ pontificis ad Joannem responsivæ X. Kal. Martias configentur, facile ejusdem legati literæ ad præcedentem pertinent, vel saltem de rebus anno præcedenti habitis pontificem faciunt certiores. Nec ante biennium concilium istud a Johanne haberi potuisse nulla ratione persuaderemur; alioquin Joannis legatio plus nimis in longum, contra morem eorum legationum, in quibus nullum esset diuturnum negotium tractandum, prorrueretur. Est vero Perthum urbs in provincia ejusdem nominis Scotiæ Meridionalis, quæ hodie vulgari nomine Strevachaleh appellatur. MANSI

NOTÆ [1] **E**X Epistola, cujus argumentum hic exhibet Raynaldus, intelligimus Joannem cardinalem epistola discimus, concilium Perthum hoc vel præcedenti anno habuisse: Ex literis enim pontificis, quibus eius epistolæ respondet, exauctoratum ab eo fuisse Guanensem electum, atque aliæ præstita ad Cleri reformationem discimus. Reformationem vero cleri agitatum fuisse in Concilio illo Dempstero lib. XVI. Hist. Scot. asserit. Ex anno igitur 1201. cui concilium Perthum

proponet, cum super omnibus plenam nostram noverit voluntatem, credere, & efficere procureris: ita quod devotionem vestram in hoc plenius cognoscamus, & per ipsius sollicitudinem toti provincie pax perveniat exoptata. Hæc Innocentius ad Sardinie

(a) Ep. 31. & 147. judices, quibus etiam mandat, (a) ut eoram eodem archiepiscopo fidei sacramento sese obstringerent, universosque præterea archiepiscopos, episcopos, judices Apostolicæ sedis annum tributum pendere jubet (b).

(b) Ep. 31. LXIX. At ex Sardinia ad Siciliam progrediamur. Sunt de rebus ad illam pertinentibus Innocentii literæ, ex quibus potissimum afferemus, quæ ad historiam spectare videntur. In primis igitur Messanenfi archiepiscopo regio familiari rescriptit, (c) gratulatusque est superbum hostem e Sicilia depulisse, ac Messanam in Regis fide continuisse: quinam vero fuerit iste turgidus arrogantia, & superbus archiepiscopi Messanenensis studio e Sicilia fugatus, non proditur; sed nostra quidem sententia Willelmus Capparonus is fuisse videtur, de quo Innocentius Papa ad Insubres, ut vidimus, hoc ipso anno scribit: (d) Cum adhuc faveat (Philippus scilicet Suevus) Capparano, qui Marcualdo in malitia, & excommunicatione successit. Mandat præterea (e) Pontifex Messanenfi archiepiscopo, ut ab universis comitibus, baronibus, aliisque, qui nondum sibi, ut ait, balli juramentum detulerant, id suo nomine exigere, ac recipere non cunctaretur, quod ut illi præstarent, aliis eisdem literis (f) imperavit. Cum porro Gualterius Trojanus episcopus damnatis iis, quæ antea contra Pontificem conflasset, ejus jam gratiam ambiret, hæc ad eum Innocentius (g): Ex profectu namque multorum nobilium, & procerum regni, qui nobis, & Ecclesie humiliter paruerunt, & ex illorum defectu, qui conati sunt a spiritu superbie contra stimulum calcitrare, liquido cognoscere potes commodi, & incommoda, quæ de gratia & offensa nostra tibi, ac tuis & provenerunt hætenus, & poterunt provenire, &c. Datum Ferentini. Datis præterea apostolicis literis (h) ad Petrum Panormitanum archiepiscopum electum, regiumque familiarem, ipsum plurimum commendat, quod inter Siculi regni tumultus, qui tum etiam fervebant, fidem Pontifici, Regique servasset. Cum enim Innocentius gravissimo morbo implicitus teneretur, sparso de ejus morte falso rumore, eoque increbescente plurimum studio, qui illum late diffarunt, defectiones sunt securæ, bellicique in Sicilia citra Pharam motus excitati, quæ pluribus gesta prosequuntur:

(c) Ep. 52. (d) Innoc. libel. de Imp. rebus ep. 91. (e) Lib. 6. ep. 53. (f) Ep. 54. (g) Ep. 71. (h) Ep. 159.

Excitati in Sicilia novi motus sparso mortis Pontificis falso rumore.

LXX. Cum multa agerent prudenter & potenter (Gualterius scilicet Brenensis comes,

& Jacobus Pontificis consobrinos ab ipso, ut supra vidimus, Apulie, ac Terræ laboris præsidēs cum pari auctoritate constituti) venerunt tandem in Campaniam visitare summum Pontificem, quem audiverant egrotare, inveneruntque illum Anagninæ tam graviter egrotantem, quod a multis mortuus dicebatur. Cum autem de morte ipsius fama volasset, multæ civitates prædicto comiti rebellaverunt; quædam vero * expellent milites suos, aliæ * expulsi, trucidassent, perdiditque tunc Materam, Brundisium, & Hydruntum, Barolitanique castrum Baroli obsederunt, & coegerunt castellanum, quem ibi dimiserat marescalcus sibi resignare castellum. Datæ hoc anno ab eodem Pontifice de his literæ (i) ad archiepiscopum, abbatem S. Andree ac Brundisium populum, quibus acriter objurgat, a Brenensi comite magna Apostolicæ sedis, Regisque injuria descivisse, eademque ratione, ut subditur (k), ad archiepiscopum & populum Hydruntinum, atque episcopum, & cives Gallipolitanos scripsit, cujus præterea argumenti est epistola (l), quam Anagninæ archiepiscopis, episcopis, ac reliquis per Apuliam, & Terram laboris constitutis misit, hortatus, ac imperans, ut in proditores, fautoresque insurgerent, censurisque ecclesiasticis animadverterent; sed ad acta revertamur: Porro cum summus Pontifex convalescere incepisset, comes, & marescalcus in Apuliam redierunt, & licet recuperare prædicta nequissent, multa tamen acquirere studuerunt, nam ipse marescalcus Andriam, & Minerbium civitates obtinuit, & ex tunc se comitem Andriæ appellavit, extruxitque munitiorem fortissimam apud Andriam, ubi palatium comitis prius erat: quidam autem filii Belial ei ponentes insidias irruerunt in ipsum putantes eum gladiis interficere, sed quoniam armatus erat sub chlamyde, intentionem suam non potuerunt ducere ad effectum, maxime quia quidam miles ipsius objecit se illis, quem in sua præsentia interfecerunt. Ipse vero quosdam eorum capiens diversis suppliciis interemit, omnium autem bona diripiens confiscavit. Non his tamen deterriti nefarii proditores, qui novis in Gualterium conflatis insidiis crudeliter incautum trucidarunt; longe prudentior Jacobus, qui non se passus est illis irretiri; at de his suo loco (m).

(i) Ep. 191. (j) Ep. 192. (k) Regest. ann. 6. post eand. ep. (l) Ib. ep. 192. (m) Anno 1205. LXXI.

Nunc finem hujus anni historię imponamus adductis sapientissimis responsis, quibus Joannis Lugdunensis archiepiscopi, qui divinæ scripturæ oraculis diligentem operam dabat, ac sæpius Innocentium consulebat, dubia discussit.

Innocentius, &c. Quod (n) pietatem colendo in mandatis divinis te libenter exerceas, & in lege Domini jugiter meditando consideres vias ejus,

Ann. Eccl. Tom. XX.

Y 2 in-

ejus, epistolarum tuarum verba demonstrant, & testantur fortius quoties quibus Apostolicam sedem pulsas, ut pulsanti januam veritatis aperiat, & quæ obscura videntur suæ responsionis verbum illustret. Sane per tuas nos duxisti literas consulendos, cur Psalmista tertiæ diei nullum psalmum inscripserit, cum ab eo in laudem operis singulorum singuli psalmi cæteris sint diebus inscripti. Et infra: Credimus autem quod tertia dies sit inter cætera commendabilis, maxime propter sacrosanctum mysterium Trinitatis. Psalmographus licet intellexerit super senes, & sicut calamus scribere velociter scribentis fuerit lingua, ejus, ut tamen mysterium illud ineffabile, immo ineffabilissimum demonstraret, laudes tertiæ diei omnino suppressit, malens super hoc prorsus silere, quam tenuiter balbutire; ad quod utique designandum & Paulus apostolus cum usque ad tertium celum raptus fuisset, audivit arcana verba, quæ non licuit homini loqui. Tacens vero tantum mysterium, altius quidem extulit, & fortius commendavit, unde præceptum legitur Danieli: Signa librum, & claudere mysteria, pertransibunt ut plurimi, & multiplex erit scientia. Clausus enim extitit liber, & signata mysteria, donec leo de tribu Juda librum aperuit, & ejus signacula solvit. Triplex autem est Trinitas personarum in Deo, substantiarum in Christo, & specierum in Sacramento. In primis tres persone sunt in una substantia, Pater, Filius, & Spiritus sanctus: quia tres sunt, qui testimonium dant in cælo Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. In secunda tres substantie in una persona, divinitas, corpus, & anima; nam sicut anima rationalis, & caro unus est homo, ita Deus & homo unus est Christus. In tertia tres species in unico Sacramento, panis, vinum, & aqua, quia nec panis in corpus sine sanguine transit, nec vinum, & aqua in sanguinem sine corpore commutatur, cum neutrum sine reliquo esse possit, sed potius totum in toto, & in * toto totum existat. Tertia igitur ineffabilis, secunda ineffabilior, prima ineffabilissima, ut ita loquamur, existit. Sunt a comparatione hujus ineffabilissimæ Trinitatis trinitates cæteræ diminutæ. Et infra: Quisquis igitur ad notitiam individue Trinitatis sine prædicatione, vel lectione pervenit, hanc ei non humana ratio, sed divina inspiratio revelavit, ut ei, qui perhibetur dixisse: Prima monas secundam monadem genuit, prima & secundam in se reflectit ardorem, unde cum Petrus dixisset: Tu es Christus filius Dei vivi, audire promeruit: Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui est in cælis. Denique per septem primitivos dies, septem præcipua tempora designantur, Patriarcharum, Judicum, Regum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, & Virginum, quorum assignationem ad præsens o-mittimus, ne potius librum texere, quam epistolam scribere videamur: unde quia tertio loco tempus Regum occurrit, idcirco David, a quo tempus Regum incepit, tertiæ diei laudes subtrahit, nullum ei psalmum inscribens, ne laus in ore ejus fordesceret, si forte seipsum in tertia sabbati commendaret, malens aliena, quam propria lingua laudari.

De Trinitatis mysterio.

Secundo quæstisti cum orationes quædam ad totam Trinitatem communiter, quædam ad Patrem, quædam ad Filium specialiter dirigantur, cur nulla singulariter ad personam sancti Spiritus referatur, cum in hymnis siue metricis, siue rhythmicis, quibus Ecclesia utitur, sæpius invocetur. Et infra: Ob hoc ad Spiritum sanctum collecta non dirigitur specialis, quoniam antiquitus in Ecclesia primitiva omnes ad solum Patrem collecta fiebant, propter auctoritatem principii, quam ei Christus in Evangelio totam attribuit, a quo & Filius ipse nascitur, & Spiritus sanctus procedit. Qui credit (inquit) in me, non credit in me, sed in eum qui misit me. Itemque: Mea doctrina non est mea, sed ejus, qui misit me, quia ego ex me ipso non sum locutus, sed qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit, quid dicam, & quid loquar. Et iterum: Verba, quæ ego loquor vobis, a me ipso non loquor; Pater enim in me manens, ipse facit opera. Solus enim Pater est innascibilis & ingentus, quoniam ipse solus a nullo est, & omnia sunt ab ipso siue per generationem ut Filius, siue per processionem, ut Spiritus sanctus, siue per creationem ut mundus; hoc ipsum in præstationibus usque hodie observatur, quæ ad solum Patrem universaliter referuntur. Quia vero quidam hæretici dogmatizare cœperunt, quod Christus non est verus Deus, sed purus homo, inter alias sui causas erroris hanc etiam assignantes, quod collecta non fiebant ad Filium, sicut fiebant ad Patrem, quia Filius non esset Deus, sicut est Pater, ideo ad confutandum hujus perversitatem erroris Ecclesia prudenter instituit, ut sicut ad Patrem, sic ad Filium dirigerentur collecta, ad majorem deitatis expressionem talem conclusionis formam adjungens, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivis, & regnas Deus per omnia secula seculorum; & hanc ipsam conclusionis formam ad cæteras collectas extendit, ut in cæteris quoque collectis eadem Patris, & Filii deitas demonstraretur. Verum quia fuerunt & alii quidam hæretici, qui Spiritum sanctum Deum non esse dixerunt, sed erraverunt, idcirco in hymnis, & lytaniis sicut ad Patrem, & Filium, sic ad Spiritum sanctum Ecclesia postmodum proprias, & speciales orationes

LXXII.

instituit, antiqua, & consueta in collectis forma servata. Inveniuntur autem & alia quaedam orationes ad Spiritum sanctum directæ, sed non authentice reputantur, nec Ecclesia utitur illis in nocturnis officiis, vel diurnis, &c. Dat. Anagninæ 11. Kal. januar. Porro ex citatis, citandisque Innocentii literis ipsum præter morem suum non solum hyberno tempore, sed a majore etiam ineunte ad martium usque sequentis anni Roma abfuisse liquet, ac Ferentini maximeque Anagninæ (sunt Herni-

corum in Latio civitates) commoratum; cæterum hujusce rei causa innui quamvis subobscurè in Fossænovæ chronico videtur, ubi hæc pauca leguntur (a): *No-* *nis mai indignatione Romanorum dominus.* *Papa venit Ferentinum. Quænam vero hæc fuerit indignatio, silentio præterit, sed hic in mentem veniunt, quæ Innocentius ad calcem gestorum a Romanis passus traditur, atque hæc illorum præludia dici posse videntur.*

(a) Chron.
Fossæ novæ
an. 1203.

(a) Apud
Inn. 1. 6.
ep. 2. 10.
211.

(b) Lib. 6.
ep. 129.
Alexio
Eccl. Ro-
man. Græ-
cam con-
jungere
meditanti
gratula-
tur Inn.

II.

Recepimus literas, quas nobis Imperialis excellentia destinavit, affectione paterna, & quæ significavit per eas, notavimus diligenter. Gaudemus autem in Domino, & ei qui dominatur in regno hominum, & cui voluerit, dabit illud, gratiarum exolvimus actiones, quod pium tibi propitius inspiravit affectum, ut desiderares ecclesiasticam unitatem, ut membrum ad caput, & filia revertatur ad matrem, & Constantinopolitana ecclesia, quæ Apostolicæ sedi multo tempore devotionis debitum deneravit, reverentiam ei, obedientiam, & honorem exhibeat affectures, sicut & adhuc exul cum esses, in nostra præsentia constitutus asserebas te totis visceribus affectare. Ut autem desiderium tuum plenius demonstrares, & ad id populos tibi subditos exemplo induceres melius, quam sermone, semel exul, & iterum sublimatus juramento firmasti, te omnem devotionem nobis, & nostris successoribus impensurum, quam antecessores tui Imperatores catholici prædictis nostris patribus orthodoxis Romanis Pontificibus noscuntur antiquitus impendisse. Promisso pariter, quod opportunitate concessa, orientalem ecclesiam ad id prudenter inclinabis pariter, & potenter, sicut per Imperiales nobis literas intimasti. Sane si dictis facta

Magnis

I.

Magnis in oriente rerum conversionibus, & Græcorum cladibus insignis extitit Redemptoris annus millesimus ducentessimus quartus indictione septima, quo Alexius Imperator post Isaacii patris obitum a Murfiphilo sævissime occisus, expugnata Constantinopolis, tyrannus merito supplicio affectus, parva a Latinis rapidissimis victoriis magna Græciæ pars, laniatum in plures principatus florentissimum Imperium, Balduinus Flandriæ comes in Urbe principe imperialibus ornamentis insignitus, & Græci, qui Latinorum jugum acceperunt, ad Ecclesiæ Romanæ obsequium felicissime revocati. De his singulis acturi, inspiciemus primum, quid Innocentius tum Alexii Imperatoris, tum cruce signatorum principum superiori anno exaratis, supraque jam recensitis literis responderit (a). Alexio igitur, qui Latinorum armis in Imperium fuerat restitutus, rescribit (b) ac gratulatur, quod Ecclesiæ Græcæ cum Latina conjunctionem in votis habere significaret, seque veterum catholicorum Imperatorum exemplo Romanæ Ecclesiæ subiiiceret, tum hortatur, ut quo sese illius conjunctionis perficiendæ obstrinxerat, votum ad exitum perduceret, ac demum spem iniicit ita ipsius Imperium firmiter stabilitum iri.

Innocentius, &c.

compenses, & quod polliceris verbis, operibus exequaris, Deum tibi reddes propitium, quem in honorificentia suæ sponsæ probabis honorare, ac præter id, quod ipse Imperium tuum solidabit in pace, Apostolica sedes illud studebit efficaciter roborare. Cum enim per Latinorum auxilium post divinum sis Imperio restitutus, debes non immerito Romanam Ecclesiam honorare, cujus filii tibi taliter astiterunt, & quæ post Deum tibi, & Constantinopolitano Imperio præcipue poterit necessarium patrocinium impertiri. Et paucis interjectis verbis: Monemus igitur Imperialem celsitudinem, & hortamur in Domino, quatenus sic in Apostolicæ sedis devotione consistas, sic efficias, quod jurasti, ne forte quæ de tuis labiis processerunt, irrita facere videaris, sed verax appareas in promisso, & in juramento fidelis. Siquidem si in timore Domini, & Apostolicæ sedis reverentia Imperium tuum fuerit roboratum, non vacillabit, sicut hæcenus vacillavit, sed in illius petra soliditate fundatum, a qua princeps Apostolorum dictus est Petrus, & de qua inquit Apostolus: Petra autem erat Christus, perpetua firmitate consistet, nec ventorum fluitus, nec fluminum impetus, nec pluviarum formidabit incursum. Alioquin ne vano decipiaris errore, scire te volumus, quod non solum inimicorum tuorum rebellionem non poteris subjungere, sed ante ipsorum faciem non subsistes. Datum Anagninæ, &c.

Acceperat antea Innocentius cruce signatorum literas, quibus Græcos se bello appetiisse jactabant, ut a schismate ipsos avellerent, atque apud Alexium instituisse, ut Romanæ Ecclesiæ veterum Imperatorum more se subderet; at plerisque visum est, eo propagandæ Romanæ Ecclesiæ colore commissum contra nuncupatum sacramentum laceffitis bello Christianis scelus subornare voluisse; quibus Innocentius, ut cœptum adducendæ orientalis ecclesiæ ad Romanæ obsequium opus promoveret, rescripsit, ambigere admodum, num se novo anathematis crimine contaminassent, atque adeo salutem consuetam non impertiri: si tamen vero zelo perciti præterita gessissent, perficerent promissa instarent apud Alexium, ut literas ad Apostolicam sedem mitteret, quibus infereret se parendi Romanæ Ecclesiæ sacramento devinxisse, perpelleretque patriarcham, ut solemnes oratores mitteret, qui ejus nomine Pontificum Romanorum primatum agnoscerent, ac pallium de beati Petri corpore sumptum ad patriarchale munus rite exercendum flagitarent, ni id fieret, argumento certissimo futurum, ip-

III.

fos

fos crimen pietatis fuce oblinere voluissent, proindeque ingentibus lacrymis illud eluerent: ceterum abscessa omni mora ad Terræ sanctæ subsidium, cui se devovissent, proficiscerentur:

Nobilibus viris Bonifacio marchioni Montisferrati, & Balduino Flandriæ, Ludovico Blesensi, & Henrico S. Pauli comitibus, & aliis baronibus & militibus cruce signatis spiritum consilii sanioris.

(a) *Id. ep. 230.* Quia (a) veremur vos iterato excommunicationis esse labe pallutos, & utinam non incurreritis fidei læsionem, ideo ad cautelam vobis spiritum sanioris consilii loco salutationis, & benedictionis optamus. Licet enim, sicut ex literis vestris accepimus, apud charissimum in Christo filium nostrum Alexium Constantinopolitanum Imperatorem illustrem infliteritis, & obtinueritis ab eodem, ut juramento firmaret, se omnem devotionem nobis, & successoribus nostris substituendis canonice impensurum, &c. Valde tamen præsumitur a quibusdam, quod id ad excusationem vestram feceritis, ut per hoc vestrum velaretis excessum, quam ut ad matrem filia, membrum ad caput, & pars rediret ad corpus. Verum quia opera testimonium perhibent veritati, quæ id intentione feceritis, melius effectus subsequens demonstrabit, si videlicet Imperator ipse se juramentum hujusmodi præstitisse per literas confiteatur apertas, quas nobis dirigat in testimonium reservandas, si apud patriarcham efficiat, ut per solemnes nuncios Ecclesiæ Romanæ primatum, & magisterium recognoscat, & reverentiam nobis, & obedientiam reprobmittat, & pallium de corpore beati Petri sumptum, sine quo patriarchale officium exerceri rite non potest, ab Apostolica sede requirat.

IV. *Quod si forsitan hoc devotionis primordium circa suæ promotionis initia denegerit, & noluerit, quod scribimus adimplere, nec oculus vester simplex fuisse videbitur, nec intentio ejus pura, immo primæ transgressioni, quam apud Jaderam incurristis, videmini addidisse secundam, dum arma, quæ in hostes crucis credebamini assumpsisse, in Christianorum excidium iterum converteritis, &c. Dat. Avign. Eodem argumento Sueffionensi, ac Trecenti episcopis literas (b) misit cumque cruce signati post Jaderinum facinus anathemate, hac fuissent conditione soluti, ne quaesito quovis fuce Græcorum terras invaderent, sed in sacrum solummodo bellum, animo ac totis viribus incumbere, ideoque complures vererentur, ne illi rursus ob Alexium in Imperium restitutum anathematis poenam incurrisset, Innocentius ad eisdem Sueffionensem, ac Trecentem antistites scripsit, (c) ut ipsos ad facti poenitentiam adducere studerent, absolverentque,*

Jam vero quam polliciti sumus tragicam Constantinopoleos narrationem aggrediamur. In primis Innocentii gestorum scriptor Alexium, atque Isaacium patrem in Imperium restitutos fidem Latinis fregisse, atque adeo expugnatam Constantinopolim, Balduinumque ad Imperialis dignitatis apicem, omnium suffragiis evehctum describit, literasque Balduini affert, quas licet prolixiores, quia insignes, graviorisque momenti res continent, interere historice operæ pretium est, cum pulcherrimam illi lucem affundere possint. Referunt ergo Alexium restitutum Imperio cum Latini ex urbe egressi, ne morum dissimilitudo rixas pareret ex adverso urbis castra defixissent, ut quæ promissa sibi fuerant, exciperent repente in contrarium mutatum Latinos inopinato bello aggressum esse, mox coorta in urbe seditione in odium Alexii plebem sibi Imperatorem delegisse (quem Nicolaum Choniata vocat) ea re perterritum ad Latinorum, quos perjurio insigni læferat, opem confugisse, ac Mursiphilum oratorem misisse, qui suo nomine Blachernas (Imperatorium illud palatium, erat) polliceretur, ut præsidio militari illud tenerent, donec promissa exsolveret, sed iterum Alexium pollicitis resistisse, novoque perjurio marchionem Bonifacium repulisse, tum Mursiphilum occasionem aucupatum noctu Græcis aperuisse, de Blachernis tradendis cum Latinis agi, ac tum servitutis frænum ipsis injectum iri, mox illum Græcos hortatos, ut Imperium corripere, qui scelere grafandum ratus Alexium dormientem invasit, ac vinculis mancipavit, nec multo post alterum Imperatorem Nicolaum Canabum, quem plebs in D. Sophiæ templo crearat, in suam potestatem redegisse, tentante missis oratoribus Latinis promissis delinire, qui cum ipsi respondissent cum proditore foedus percipi non posse, atque intulissent, ut Alexium libertati atque Imperio restitueret, insequenti nocte clam illi laqueo fauces elisisse, clava ferrea latera perfregisse, sparsisse invulgu præcipiti ex alto casu extinctum, magnificentissimamque funeris pompam, ut scelus tegeter, apparasse.

Sanctissimo patri, ac domino charissimo Innocentio Dei gratia summo Pontifici Balduino eadem gratia Constantinopolitanus Imperator, & semper Augustus, Flandren. & Han. comes, miles suos cum devota semper obsequii voluntate oscula pedum.

Cum (d) paternæ sollicitudinis zelo, & nostræ congregationis in idipsum amore speciali, quæ circa nos aguntur, sanctitatis vestra scire desideret, seriatim vobis declarandum esse decrevimus, quam mira circa nos usa sit divina clementia novitate, quamque non nobis quidem, sed nomi-

V.
Constantinopolitani Imperium occupatur a Latinis.

VI.

(d) Lib. 7. ep. 152.

ni suo gloriam dederit omnibus seculis admirandam. Mirabilibus ejus circa nos semper mirabilia succedunt, ut etiam insidelibus dubium esse non debeat, quin manus Domini operetur hæc omnia, cum nihil a nobis speratum aut provisum ante contigerit, sed tunc demum nova nobis Dominus procuravit auxilia, cum nihil humani videretur superesse consilii. Et quidem, si bene meminimus, per literas paternitati vestre transmissis nostri progressus & status narrationem eo usque deduximus, ut urbe populosa capta violenter a paucis, tyranno fugato, ac filii Isaacii Alexio coronato mora nostra promissa foret, & ordinata per hyemem, ut potenter obtinerentur, si quæ resistere videbantur Alexio, & nunc breviter narranda suscipimus, quæ circa nos postea contigerunt, eo prænotato, quod sicut non opera hominum fuere, sed Dei, quæ Græcis intulimus, ita non hominum opera fuere, sed demonium, quæ cum Imperatore novo, Græcoque per omnia Græcia nobis ex perfidia consueta retribuit. Nos siquidem ne discordiæ inter nos, & Græcos fomitem ministraret moribus nostris adversa barbaries, de civitate exeuntes ex adverso civitatis interjacente * portu ad præces Imperatoris castra posuimus, & ex insperato, seu innata malitia, seu Græcorum seductus perfidia, animo recedit a nobis, cui tanta beneficia contulimus, Imperator, & in omnibus cum patre, patriarcha, & nobilibus nobis promissis perjurus, & mendax tot incurrit in perjurium, quot nobis præstitit juramenta. Unde nostro tandem destitutus auxilio prælia contra nos meditatur incassum, & navigii, quod eum adduxerat & sublimaverat ad coronam, procurat incendia, sed voto tam crudeli Deo nos protegente fraudatur; sit pars sua per cuncta deterior, & hominum suorum cades, incendia, & rapinae proveniunt, imminente foris pugna, intus timoribus coarctatur, Imperatorem ei æmulum parantibus Græcis ea occasione captata, quod nullum ad auxilium nostrum deberet habere confugium. Cumque ei evadendi spes unica restaret in nobis, juratum sibi quendam Marchusium nomine, sanguine sibi propinquum, de quo pro beneficiis impensis super omnes alios confidebat, mittit ad exercitum nostrum, qui Blachernæ palatium nobis sub Imperatoris, & suo juramento promittit in obsidium, donec nobis cuncta promissa reddantur. Accedit ad palatium recipiendum nobilis marchio, illudit Alexius marchionem, & quos jam nobis dederat, spretis obsidibus, consueta perjuria non veretur.

VII.
Mursiphilus Alexium prodit.

Nocte insculta Marchusius domino suo perjurus, & nobis, Græcis reddendi nobis palatii revelat arcana, atque ex hoc in perpetuum eis eripi libertatem, & ad

hoc modis omnibus veniendum esse declarat, nisi deiciatur Alexius, cujus proditoris merito tertius in urbe Imperator attollitur, in dominum dormientem, & rei nescium sacrilegas mittit manus, eumque carcere tætro concludens, tertium Nicolaum quendam, qui apud sanctam Sophiam Imperiales insulas noviter usurparat, traditum sibi Græcorum, qui eum creaverant, proditione rursus incarcerat, mortuoque postmodum Isaacio, qui animum filii sui a nobis præ omnibus, ut dicebatur, averterat, ac clamante clero Græcorum & populo, ut de terra tolleremur, in brevi tantum sanguinem nostrum sitientibus Græcis prælium contra nos proditor jam dictus instaurat, urbem machinis, & propugnaculis munit, quorum similia nemo viderit unquam. Cumque murus miræ latitudinis lapidibus minutis, cementoque tenacitatis & firmitatis antiquæ constructus, in altum valde consurgens turres haberet amplissimas pedibus circiter quinquagenis, paulo plus minusve distantes inter quaslibet duas a parte maris, quo noster timebatur assaltus; turris lignea erigitur super murum stationibus tribus, aut quatuor multitudinem continentibus armatorum. Nihilominus etiam inter quaslibet duas turres, seu petraria, seu mangonellus erigitur; turribus autem supereriguntur lignæ turres altissimæ stationum sex super quæ supremam stationem adversum nos porrigitur scalæ appodationes ex utraque parte, & propugnacula continentes, paulo minus excelsis scalarum capitibus, quam jacere in altum posset arcus a terra, murum etiam ipsum murum circumcingit inferior, duplexque fossatum, ne muris ulla possent applicari ingenia, sub quibus valeret latitare fossores.

Interim terra, marique nos tentat perfidus Imperator, nos semper Domino protegente, & suos frustrante conatus: nam præter ordinationem nostram ad prædam victualium procul exeuntes nostris usque ad mille animas hominum pugnantium Imperator occurrit in multitudine grandi, primoque congressu dissipatur omnino, caesis, captisque non paucis sine damno nostrorum, fuga ignominiosa consulens sibi clypeum abicit, arma deponit, & nostris vexillum Imperiale dimittit, nobilemque quam sibi præferre faciebat iconem, quam ordini Cisterciens. nostri dedicaverat victores. Iterato navigium nostrum flammis aggreditur, intempestæque noctis silentio sexdecim suas naves incensas, velis in altum expansis, & inferius colligatis ad proram, fruste fortiter austro nostras mittit in navis, sed Domino faciente cum multo nostrorum labore custodimur indemnes, & ardentibus navibus, clavis infixis catenis hærentibus, nostrorum remigio trabuntur in pelagus, & ab imminente mortis periculo

Alexium & Nicolaum Imperium affectantem in vincula coniecit.

Descriptio civitatis Constantinopolitane.

VIII.

Mursiphilus repulsus.

Frustra immisæ incendiariæ naves in Latinos.

lo a Domino liberamur. Nos igitur terrestrem eum provocamus ad pugnam, & ponte, atque anne transmissio, qui exercitum nostrum separabat a Græcis, cuneis ordinatis ante portam diu stetimus Regiæ civitatis, & palatii Imperialis, quod Blacherna nuncupatur, in nomine Domini, agmina Israel præcedente Cruce vivifica, parati ad prælium Græcos excipere, si eis placuisset exire. Et quidem pro militia exercitio exeuntem nobilem quendam nostri pedites trucidarunt, sic in castra reversi, terra, marique sæpius provocamur, sed dante Domino semper, ac triumphaliter obtinemus.

IX. Mittit ad nos pacis fidei legatos perfidus incubator Imperii, postulat & obtinet cum duce colloquium. Cumque eidem dux magnanimus objecisset, quod nulla cum eo pacis posset esse securitas, qui dominum suum carcere conclusisset, postposita iusjurandi religione & fidei, ac fœderis inter quantumlibet infideles firmiter obtinentis, & ipsi præripuisset Imperium, eidemque boni consuleret fide, ut dominum suum restitueret, & humiliter veniam postularet, nostras etiam pro se promitteret preces, & quod cum eodem domino suo misericorditer, si vellet, agere deberemus, ac quicquid contra nos egerat venenose, si rediret ad animum, imputare vellemus errato, lapsive consilii, illa vana verba subintulit, quia quæ responderet rationabiliter, non haberet. Obedientiam autem Romanæ Ecclesiæ & subventionem Terræ sanctæ, quam juramento, & scripto Imperiali firmarat Alexius, adeo refutavit, ut vitam amittere præligeret, Græciamque subverti, quam quod Latinis Pontificibus orientalis ecclesiæ subderetur. Nocte igitur insequenti dominum suum latenter laqueo suffocavit in carcere, cum quo ipsa die prandium sumperat Judæ, & clava ferrea, quam tenebat in manu, latera morientis, & costas inaudita crudelitate confringit, casuque vitam, quam laqueo extorserat, confingit ereptam, ac Imperiali sepultura concessa, propulatum omnibus scelus funeris honore dissimulat. Hæc Balduinus.

X. Sed antequam ejus epistolæ, quod reliquum est, afferamus, opportune nonnulla ex Niceta Choniata (a), qui tum temporis, ut mox audiemus, præcipuum apud Imperatorem magistratum gerebat, & Constantinopoli morabatur, decerpenda sunt. Appetierat, ut notat auctor, vigesimaquinta dies mensis januarii septima indictione ann. 6712. ab orbe condito, qui in Christi annum 1204. incurrit, cum plebs in seditionem versa exclamat intolerandum Angelorum jugum e cervicibus depellendum, factoque in templum S. Sophiæ concursu de salutando novo Imperatore tribus diebus agitatum est, cum prudentes quique ac ma-

Alexius a Mursiphilo laqueo præfocatus clavaque attritus.

(a) Nicet. Chon. anal. l. 3.

xime nobiles purpuram, ne suo eam tingerent sanguine, recufarent, & certissime scirent Alexium a Latinis propugnatum iri, sed plebs efferata consilium sumere non poterat, & post rejectos nobiles, plebejos magistratus strictis ensibus oblata corona ac veste hortabantur, ut Imperium capefferent, demum adolescentem Nicolaum Canabum Imperatorem inaugurant. Quo accepto Alexius Bonifacium marchionem accersit ac Mursiphilum de regia ipsi tradenda cum eo agere jubet. Is ex ea re occasionem aucupatus, aperto Alexii consilio Imperatorem in odium adducit, dein noctu adit Alexium, fingit plebem facta conjuratione ingruere, eumque summa perfidia in suum tentorium rapit quasi vitam periclitanti servaret ignota veste tectum in vincula conicit, tyrannidem occupat, Canabum a suis desertum opprimit, ac demum Alexium veneno necare frustra tentatum mense Imperii sexto, die octavo laqueo præfocat; hæc fusius Niceta, quæ dictis superius consentiunt.

XI. De Alexii Angeli nece agens Guntherus ait, Murcillum (sic appellat tyrannum, cujus consilio Alexii pater jam ante occæcatus & in carcerem conjectus) suis illum manibus præfocasse; idemque affirmat Meyerus (b) qui necatum Alexium, justum Imperatorem vocat. Quæ dum narrat Choniata, subiicit se ab eodem tyranno logothetæ & scrinii præfecturæ munere dejectum, & de certaminibus inter illum ac Latinos collatis agens, hæc de sacra Deiparæ imagine a nostris capta in medium adducit: Romanis perterritis (Græcos appellat) & trepide fugientibus, solus derelictus, nempe Imperii invalor Lucas, pene periisset: & genitricis Dei Imago quam Romanorum Imperatores belli sociam asciscunt, ab hostibus capta est; sed ad Balduini epistolam revertamur, qui prima e navibus in muros impressione facta, Latinos ait propulsatos, secundo vero impetu in muros, scalis e navibus admotis, affiliisse fugientibusque Græcis intra portas ab ingressis exercitum admissum, ingentem Græcorum stragem edidisse, dieque insequenti omnia urbis loca occupata.

XII. Sic nobis hyems tota perficitur, donec navibus nostris scalis aptatis, & instrumentis bellicis præparatis, nos, & nostra recipientes in navibus quinto idus aprilis, hoc est, feria sexta ante passionem Domini unanimiter pro honore sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & subventionem Terræ sanctæ navali prælio invadimus civitatem, & ea die sine multo tamen nostrorum sanguine (corrigendum Nicetam ex his constat, qui Latinos plures occubuisse ait) fuimus tanta perpeffi, ut inimicis nostris in opprobrium verteremur, quorum ea die

XI.

(b) Jac. Meyer. anal. Flandr.

Imago virginis a Græcis fatalis habita a Latinis capta.

XII.

die pars fuit per cuncta superior, adeo ut tracta in terram Græcis compelleremur bellica nostra machinamenta relinquere, & infecto negotio ad ripam redire cogereur adversam, ea die, ut videbatur, inutiliter fatigati. Conturbati ego plurimum, & contriti, sed demum in Domino roborati, definito consilio rursus instauramur ad pugnam, & quarto die 2. id aprilis, hoc est, feria secunda post passionem Domini, flante borea rursus applicamur ad muros, scalis navium scalis turrium applicatis cum multo labore nostrorum, permaltum resistentibus Græcis, sed ex quo cominus gladios sensere nostrorum, non diu anceps belli duravit eventus. Duæ siquidem naves pariter colligatae, quæ nostros episcopos Sueffionem. videlicet ac Trecent. deferebat, quorum erant insignia, paradisi & peregrina, primæ scalis suis scalas turrium attigerunt, & felici auspicio peregrinos pro paradiso certantes, hostibus admovent. Prima muros obtinent vexilla Pontificum, ministrique caelestium secretorum prima conceditur de caelo victoria. Irruentibus igitur nostris, cedit domino jubente multitudo infinita perpauca & propugnacula relinquuntibus Græcis, nostri audacter militibus portas aperiunt.

XIII. Quorum cum Imperator, qui procul a muris in tentoriis stabat armatus, conspiceretur ingressum, statim tentoria derelinquit, & fugit nostri cadibus occupantur, civitas capitur populosa, recipiuntur in palatiis Imperialibus, qui nostrorum enses effugiunt, multaque caede facta Græcorum, nostri sese recolligunt, ad vesperascente jam die arma fessi deponunt, de assultu palatiorum in crastino tractaturi. Suos recolligit Imperator, & crastinam hortatur ad pugnam, asserens, quod nostros in potestate nunc habeat intra murorum septa conclusos, sed nocte latenter dat terga devictus. Quo comperto Græcorum plebs attonita de substituendo Imperatore pertractat, & dum m.ine facto ad nominationem cujusdam Constantini procedunt, pedites nostri non expectata deliberatione majorum ad arma profiliunt, & terga dantibus Græcis, fortissima & munitissima palatia relinquuntur, totaque in momento civitas obtinetur. Diripitur equorum innumera multitudo, auri, & argenti, sericorum pretiosarumque vestium, atque gemmarum & omnium eorum, quæ ab omnibus inter divitias computantur, tam inestimabilis abundantia reperitur, ut tantum tota non videretur possidere Latinitas, & quemadmodum pauca negaverant, cuncta nobis divino judicio reliquerunt, ut secure dicamus, quia majora his mirabilia circa bellorum casus nulla unquam narrat historia, ut impleta prophetia manifeste videatur in nobis, quæ dicit: Persequitur unus ex vobis centum alienos, quia si inter singulos victoriam partiamur, quilibet ex nostris non pauciores, quam centum & obsedit, & vincit. Non autem nobis victoriam usurpamus, quia salvabit sibi dextera Domini, & brachium virtutis ejus revelatum est in nobis. A Domino tamen factum est istud, & super omnia mirabilia mirabile est in oculis nostris.

Constantinopoleos expugnavit.

XIII.

Mursiphili fuga.

riam partiamur, quilibet ex nostris non pauciores, quam centum & obsedit, & vincit. Non autem nobis victoriam usurpamus, quia salvabit sibi dextera Domini, & brachium virtutis ejus revelatum est in nobis. A Domino tamen factum est istud, & super omnia mirabilia mirabile est in oculis nostris.

XIV. Hæc ipsa de Constantinopolitana urbe expugnata late prosequuntur Choniata & Guntherus, asseruntque præterea a nostris injectis facibus urbem magna ex parte conflagrasse: quibus insuper idem Niceta adiicit de fuga civium locutus, Ducam Mursiphilum cum omnia ruere videret, Euphrosyna Alexii conjugem, & Eudoxia ejus filiam correptis, lemboque impositis fugam capeffivisse; dein ab Alexio Eudoxiæ patre captum, luminibus orbatum fuisse, ac demum adductum Constantinopolim judicium sententia ob necatum Alexium ex altissima columna quæ in Tauro stabat, præcipitem dejectum, cum aliquamdiu in pedes descendisset, evolutum corpore in caput allisum miseram animam evomuisse. Hæc pluribus Niceta, Georgius Logotheta, (a) Guntherus, qui etiam ait Latinos principes in regni divisione Alexio, homini licet nefario, quia tamen regia stirpe ortus erat terræ portiunculam tradidisse. Quænam vero hæc fuerit, prodit Choniata, qui appellat Alexium Imperatorem profugum: is namque Alexius erat, qui Isaacio fratre oculis, Imperioque orbat tyrannidem invaserat, Latinisque cum Alexio juniore ipsius nepote accedentibus, noctu Debelutum profugerat, abjecto ignave Imperio, quod scelere pepererat. Profugus Imperator ad marchionem profectus panis & vini demenso Imperii insignia commutat, cum Euphrosyna conjugem in locum nomine Halmirum (hoc est saluginosum) fortune suæ respondentem, habitatum missus. At Bonifacius Montisferrati marchio post captum Balduinum, eum una cum Euphrosyna conjugem in Germaniam relegavit, ut idem auctor testatur. Jam ad Balduini epistolam, a qua sumus digressi, redeamus.

XV. Ordinatis igitur diligenter, quæ disponenda rerum poscebat eventus, ad electionem Imperatoris unanimiter, & devote procedimus, & omni ambitione seclusa, cum sex baronibus Venetorum venerabiles viros episcopos nostros... Sueffion... Halberstaden... Trecent. dominumque Bethlemitan. qui a partibus transmarinis auctoritate Apostolica nobis fuerat delegatus, Acconensem electum, abbatemque Lucidii Imperatoris nostri sub dominio nostro constituimus electores. De duodecim electoribus agitur etiam in pactis Francos inter Venetosque confectis, quæ anno sequenti asferentur, ac tot solum fuisse Guntherus

Insignis victoria Latino-rum.

XIV.

(a) Georg. Logoth. hist.

Alexius senior deposito Imperio Halmirum relegatus.

XV. Duodecim ad creandum Imp. Latinum electores constituti.

(a) Jac.
Meyer.
ann. 1204.Balduinus
Imp. sa-
lutatur.

mox citandus testatur. Unde corrigendi Flandriæ annales, ubi quindecim numerantur: (a) *Fuerunt autem quindecim milles electores, Bethlemiticus, Ptolemaidis, Suffessionum, ac Tricassium episcopi, cum abbate Lucedii, Flandrus præterea, Blefensis, Monferratenfis, Fani Pauli, ac Brenæ comites cum quinque primoribus viris ex nobilitate Veneta.* Hæc auctor; pergit Balduini epistola de impositi sibi diadematis solemnibus pompis: *Qui oratione præmissa, ut decuit, dominica Misericordia Domini personam nostram, quod a nostris meritis procul erat, unanimiter ac solemniter elegerunt, divinis laudibus clero & populo pariter acclamante, sequenti- que dominica, qua Jubilare cantatur, præcipiente Apostolo Petro Regem honorificari, eisque obedire quasi præcellenti, & Evangelio nunciante, quod gaudium nostrum nemo tollet a nobis cum ingenti honore, atque tripudio, more etiam suo applaudentibus Græcis ad honorem Dei & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac subventionem Terræ sanctæ gloriose coronatum ad Imperii fastigia Deo & hominibus amabiles patres memorati pontifices cum universorum applausu, & piis lacrymis sublimarunt. De qua*

electione, Balduinoque ad Imperium electo, Guntherus (b) ait duos fuisse Bonifacium marchionem, & Balduinum comitem in exercitu spectatissimos, qui ita ob eximias virtutes omnium in se convertebant oculos ut difficile admodum videretur, quis alteri ex iis præferendus esset definire, atque iudicium duodecim electoribus ob id permissum fuisse. Porro a verisimilitudine alienum est, quod Niceta (c) de quatuor calicibus, in quorum uno sanguis Dominicus erat, tradit. Reliqua Balduini literæ prosequuntur. [1]

Aderant incolæ Terræ sanctæ ecclesiastica, militaresque personæ, quorum præ omnibus inestimabilis erat, & gratulabunda lætitia, exhibitumque Deo gratius obsequium afferebant, quam si civitas sanctæ Christianis esset cultibus restituta, cum ad confusionem perpetuam inimicorum Crucis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ, terræque Hierosolymitanæ sese regia civitas devoveret, quæ tandem tam potenter adversaria stetit, & contradixit utrique. Hæc est enim, quæ spurcissimo gentiliu ritu pro fraterna societate sanguinibus alternis exhibitis, cum infidelibus ausa est sepius amicitias firmare ferales, & eosdem mammilla

(b) Gunth.
bist. Const.
apud Canis.
an-
tig. lect.
10. 5. p.
384.(c) Nicet.
l. 3.XVI.
Græcis
objecta
scelera.

NOTE [1] **B** Balduinus in literis illis, quas de sua ad imperium assumptione scripsit, & Raynaldus hic recitat, Græcos multis accusat. Præsertim reos illos poscit de sancto cum Saracenis foedere, cui celebrando secta ab utriusque paciscentibus vena, mutuo sanguinem propinatum fuisse. Alludit hinc Balduinus ad ea, quæ Germani ante aliquot annos expeditione in Terram sanctam suscepta Græcis ex amicis subito in adversarios conversis exprobrabant. Aiebant enim, teste Niceta Choniata in vita Isaacii Angeli, nihil esse aliud, quod imperatorem (Isaacium) ad negligenda Occidentalium christianorum pacta impulisset, nisi quod cum principe Saracenorum pacem fecisset, & ut moris illorum (Scitharum nempe) esset in amicitia constituenda uterque vena in pectore incisa suum alteri sanguinem propinasset. Comperita exprobrasse Germanos vix credo; sed tam prompta consilii mutatio in Isaacio hanc de illo suspitionem ingesserat. Alterum accusationis caput instituit Balduinus, quod ne unum quidem templum Principi Apostolorum concessum apud Græcos animadvertisset. Id autem Balduino, novo tunc in Græcia homini, impositum fuisse ab adversariis Græcorum vix dubito; cum S. Petro Apostolo templum intra palatii imperialis septa dicaverit Basilium Macedo, qui sæculo XI. imperabat; alterum, ab eo forte diversum, SS. Petro & Paulo sacrum ad aulam Hormisdæ stetit Iustiniano conditore. Alterum ædi S. Sophiæ adjunctum, vel proximum adiacebat; alterum denique, nisi forte unam aliquod ex duobus postremis fuerit, stabat Constantinopoli S. Petri templum, quod vetus appellatur a Codino sæculi XV. scriptore. Ex his vel unum aliquod extitisse Constantinopoli, quo tempore in Latinorum manus incidit, nemo prudens negaverit. Vide Dufrenoy CP. Christianæ lib. IV. pag. 78. edit Venet. Reliqua accusationum capita perspicua sunt, nec explicatione indigent.

Cæterum Constantinopolim in Latinorum manus devenisse anno 1204. die XII. aprilis feria secunda cævi omnes Scriptores cum Niceta conveniunt. Balduinus vero imperii coronam in ædi S. Sophiæ ritu solemnibus recepit die XVI. Maii, quæ dominica erat a paschate quarta, ut ipse Balduinus affirmat in suis literis, quibus etiam palam facit se vetus sigillum immutasse, irritumque se declarasse si quid veteri sigillo suo obsignatum post diem coronationis suæ XVI. Kal. junii exhiberetur. Extant literæ in Anecdotis Martenii to. I. col. 793.

Ad Græcos imperatores quod attinet; Alexius præfocatus interit post menses a resumpto imperio VI. die octava, teste Niceta, quæ diem summam reddidit annum 1204. diem VIII. februarii. Ante dies aliquot Isaacius ejus pater animam egerat, ut ex Niceta colligo, qui narrata assumptione Nicolai Canabi ad imperium, subdit ejus rei famam perlatam fuisse ad Alexium qui statim de Latinis in aulam adsciscendis tractavit. Tum vero, addit Nicetas, Isaacius Alexii pater animam agebat. Obiit igitur Isaacius die XXVIII. vel XXIX. januarii; Nicolaus enim electus fuit elapsa triduo, ex quo Græci ad imperatorem eligendum coiverant. Conventus hujus diem primam XXV. januarii Niceta statuit. Nicolao huic breve imperium, fuit (si tamen imperium dixerimus, legitimo adhuc imperatore Alexio in vivis agente). Nondum enim extincto Alexo Murisphilus imperium invasit; quamquam ejus exordium non nisi a die, quo Alexius sublatu fuit ducatur. Hæc omnia ex Niceta hausimus, quæ plane adiciere vilium fuit necessarium, ut chronologica annisve annalibus ecclesiasticis restituatur. MANSI

la diu lactavit uberrima, & extulit in superbiæ secularum, arma, naves, & victualia ministrando. Quid e contrario fecerit peregrinis, magis edocere sufficiunt in omni Latinorum gente exempla, quam verba. Hæc est quæ in odium Apostolici culminis Apostolorum principis nomen audire vix poterat, nec unam eidem inter Græcos Ecclesiam concedebat, qui omnium ecclesiarum accepit ab ipso Domino principatum. Hæc est, quæ Christum solis didicerat honorare picturis, & inter ritus nefandos, quos sibi sprete scripturarum auctoritate confinxerat, etiam lavacri salutaris plerumque facere præsumebat iterando jacturam. Hæc est, quæ Latinos omnes non hominum nomine dignabatur, sed canum, quorum sanguinem effundere pene inter merita reputabant, nec ulla penitentia satisfactione pensabant laici, monachique, penes quos sacerdotibus spretis, tota ligandi, atque solvendi consistebat auctoritas. Hæc & hujusmodi deliramenta, quæ epistolæ explicare non valet angustia, impletis iniquitatibus eorum, qui ipsum Dominum ad nauseam provocabant, divina justitia nostro ministerio digna ultione percussit, & expulsis hominibus Deum odientibus, & amantibus sese, terram nobis dedit omnium bonorum copiis affluentem, frumento, vino, & oleo stabilitam, fructibus opulentam, nemoribus, aquis, & pascuis speciosam, spatiosissimam ad manendum, & cui similem non continet orbis aere temperatam: sed nec in his desideria nostra subsistunt, nec ab humeris nostris sustinebimus vexillum regale deponi, donec terra ipsa incolata stabilita nostrorum, partes debeamus invisere transmarinas, & Deo dante, propositum peregrinationis explere; speramus enim in Domino Jesu, quod qui cepit in nobis opus bonum, ad laudem & gloriam nominis sui, inimicorum Crucis depressionem perpetuam perficiet, confirmabit, solidabitque.

XVII.

Paternitatem igitur vestram propensius exoramus, & obsecramus in Domino, ut gloriæ hujus, atque victoriæ, & spei peroptatæ, cujus ostium magnum nobis apertum est, principes esse velit, & duces, vestrisque temporibus & operibus ascribatis decus æternam, quod absque ulla vobis dubitatione continget, si Apostolica sanctitati devotos vestri præcipue incolas occidentis nobiles, & ignobiles cujuslibet conditionis, aut sexus eisdem desideriis accensos ad veras, immensasque divitias capescendas temporales pariter, & æternas salutaribus monitis accendatis, proposita venientibus omnibus Apostolica indulgentia, nobis, & Imperio nostro aut temporaliter, aut perpetuo fideliter servituris. Univerſis enim Deo dante, sufficimus, quos nobis Christianæ religionis zelus adduxerit, universos volumus simul, & possumus

Ann. Eccl. Tom. XX.

*secundum status suos, varietatemque natalium & augere divitiis, & honoribus ampliare. Specialiter autem Deo amabiles ecclesiasticos viros cujuslibet religionis aut ritus sollicitudo vestra paterna potenter inducat, ut adversus populum prædicationibus publicis, & potentibus verbis accendant, & exemplis edoceant, catervatimque & ipsi venire festinent in locis amenissimis, & uberrimis non jam in sanguine, sed in multa libertate & pace omniumque bonorum affluentia ecclesiam plantaturi, salva semper ut decet, suorum canonica licentia prælatorum. * Ad laudem*

* Quæ sequuntur apud Lubecen. & Godef. non extant. Invitat Innocentium Constantinop. cædat. * tunc videritis.

*etiam, & gloriam Redemptoris & sanctitatis vestræ perpetuum decus, utilitatemque præcipuam generalis Ecclesiæ pertinet credentium nullus ambigeret, si in civitate Constantinopolitana veteribus honorata conciliis, vestra paternitas generale concilium convocaret, beatissimæ personæ vestræ præsentia confirmandum, novamque Romanæ veteri cœnivent sanctionibus sacris, ac perpetuo valituris. Jam enim ad concilium Græciam rebellem vos didicimus invitasse, quasi qui * nunc videtis tempora præsignando, licet sive pro rebellionem Græcorum, sive pro utilitatibus mundi, & variis occupationibus interim videamini distulisse.*

XVIII.

Z 2

*tri, & inferioris status venerabilis cle-
rus tam magnifice, ac decenter, tam ho-
neste inter nos se habuit, ac prudenter,
& armis Deo potentibus tam constanter,
ac triumphaliter dimicavit, ut coronam
victoriae de manu Domini merito debeant
expectare, & eorum in perpetuum esse me-
ruerit in benedictione memoria, & quod
eis in ulla gratia desit, Apostolici favo-
ris, & gratiae cumulum pro tam beneme-
ritis evidenter reportare. Illustrem virum
Henricum Dandalum ducem Venetorum di-
lectum nobis, ac merito diligendum cum
amicis, ac sociis nostris Venetis, quos
fideles ac industrios per cuncta reperi-
mus, paternitati vestrae pro sua probita-
tis merito plurimum commendamus.*

XIX.

Haecenus Balduini epistola, quam en-
cyclicam extitisse, ac titulo dumtaxat,
paucisque mutatis ad occidentales Chri-
sti fideles missam inde patet, quod ab Ar-
noldo Lubecensi recitatur sub hac inscri-
ptione: (a) Balduinus Dei gratia fide-
lissimus Imperator Constantinopolitanus a
Deo coronatus, Romanus moderator, &
semper Augustus, Flandrensis, & Henne-
govienensis comes, universis Christi fide-
libus archiepiscopis, episcopis, & abbati-
bus, prioribus, praepositis, decanis, ceteri-
sque ecclesiarum praelatis ecclesiasticisque
personis, baronibus, militibus Sarzian-
tis, omnique populo Christiano, ad quos
praesens pagina pervenerit, in vero sulu-
tari gratiam & salutem. In Godefridi ve-
ro annalibus, (b) ubi pariter ejus exem-
plum inseritur, data legitur ad Adolphum
Colonensem archiepiscopum. Porro de
Constantinopoli a Latinis capta, deque
Balduino renunciato Imperatore agunt
praeter recensitos auctores abbas Staden-
sis, (c) Robertus de Monte, (d) qui his tem-
poribus scripsere Matthaeus Parisius (e)
hujus saeculi auctor, Jordanus, aliique.
Innocentius vero Romanus Pontifex ac-
cepto de Balduini electione laetissimo nun-
cio, ad Balduinum insignem amoris notis
epistolam exaravit.

(a) Arnol.
Lube.
ehro.
Slav. 1.6.
c.20.

(b) Godesf.
Monach.
an. 1203.

(c) Abbas
Stad. ann.
1204.

(d) Rob.
de Mont.
apped. ad
Sigeb.

cod. ann.
(e) Math.
Paris.

cod. ann.

XX.

(f) Lib. 7.
ep. 153.

*Literas Imperatoriae dignitatis, quas no-
bis per dilectum filium (f) Barrochium
fratrem militiae templi tua devotio desti-
navit, paterna benignitate recepimus, eu-
rumque tenore plenissime intellecto, gavisus-
sumus in Domino, & in potentia virtutis
ipsius, quod is, qui superbis resistit, hu-
milibus autem dat gratiam, magnifica-
recum miracula dignatus est operari ad lau-
dem, & gloriam nominis sui, ad honorem
& profectum Apostolicae sedis, & ad uti-
litatem & exaltationem populi Christiani,
ut de tua taceamus magnificentia, & vir-
tute. Illud autem inter cetera nobis gra-
tum est, & acceptum, & super eo tuam
prudentiam commendamus, quod potentiae tuae
parum, aut nihil, Deo auctori & nobis to-
tum adscribis, ut exaltet humilitas, quem*

*superbia non extollit. Praeterea sese ad ser-
vandam ejus amplificandamque dignita-
tem, omnem operam, sollicitudinemque
collocaturum pollicetur, ideoque tam cle-
ricis, quam laicis cruce signatis in oriente
commorantibus praecipere se ait, ut ad Con-
stantinopolitanum tuendum retinendum-
que Imperium, cujus auxilio facilius Terra
sancta ex infidelium manibus eripi, atque in
libertatem vindicari posset, strenue con-
tra hostes ei operam navarent. Postremo
ut Graecorum ecclesiam & Constantino-
politianum Imperium, quod Apostolicae
sedis auxilio divinaque virtute ipsi sube-
gerant, in ejusdem sedis obsequio con-
servare studeat hortatur & monet. Dat.
Romae apud S. Petrum 7. idus Novemb.*

Idibus ejusdem mensis ad episcopos,
abbates, caeterosque in cruce signatorum
exercitu Constantinopoli agentes clericos
longiorem epistolam scripsit, (g) primum-
que illis gratulatur, a Graecis ad Latinos
traductum esse Imperium, Deoque ob fel-
licem illam rerum conversionem gratias
agit, tantique gloriam facinoris in ejus
potentiam vimque immensam transfundit.

Tempus advenisse videtur, in quo de-
structis vitulis aureis, Israel revertatur
ad Judam, & ad Hierusalem Samaria con-
vertatur, quatenus atrio quod secundum
apocalypsim Joannis est extra templum, fo-
ras ejecto, non jam in Dan, & Bethel,
sed in montem Sion ad dominum ascenda-
tur. Nos igitur ei a quo est omne datum
optimum, & omne donum perfectum, & si
non quantas debemus, quantas tamen va-
lemus gratiarum exolvimus actiones, & ei
labiorum nostrorum vitulos immolamus, qui
temporibus nostris dedit hanc gloriam no-
mini suo sancto, & glorioso, quod invo-
catum est super nos.

Tum de Graecorum errore, quo Spiri-
tum sanctum a Filio procedere negabant,
pluribus differit atque in eo doctissime re-
futando subiicit: *Quoniam inter humani-
tatis, & deitatis sacramenta discrevit,
populus scilicet Latinus de quo loquitur,
ut sicut in Deo non distinguit naturam
sed distinguit personas, ita in Christo
non distinguit personam, sed distinguit
naturas. Graecus ergo licet credat tres in
divinitate personas, & unam in deitate sub-
stantiam, quod tamen Spiritus sanctus pro-
cedat a Filio, sicut procedit a Patre non
credit, &c.* Et paulo post subdit ad compro-
bandam illam Spiritus sancti a Patre & Fi-
lio velut unico principio processionem,
Filium majori amore Patrem quam Spiri-
tum sanctum profecturum, iterumque
Spiritum sanctum majori Patrem a quo
procederet, quam Filium a quo non proce-
deret, complexurum, si ille a Patre tan-
tum, non a Filio etiam procederet, quae
omnia a ratione & scripturarum aucto-
rita-

XXI.

(g) Inn. 1.
7. ep. 154.

XXII.

*ritate aliena sunt ac discrepantia: Ideo
namque Pater summe diligit Filium, quia
quicquid habet Pater, totum contulit Fi-
lio; & ideo Filius summe diligit Patrem,
quia quicquid habet Filius, totum ac-
cepit a Patre; pari ratione Pater & spi-
ritus sanctus summe se diligunt, quia qui-
quid habet Pater, totum Spiritui sancto
dedit, & quicquid Spiritus sanctus ha-
bet, a Patre totum accepit. Nisi ergo
talis habiitudo inter Filium, & Spiritum
sanctum existeret, profecto non se sum-
me diligerent, & ita Filius magis dili-
geret Patrem, quam Spiritum sanctum,
& Spiritus sanctus magis diligeret Pa-
trem, quam Filium, quod est inconveniens,
& penitus impossibile. Nam cum ipsi tres
sint unum & idem, in nullo varium, vel
diversum, non est aliquid in uno, quam
in alio diligendum, cum inaequalitatem i-
dentitas non admittat. Ut ergo summe se
diligant ad invicem ipsi tres, oportet, ut
Spiritus sanctus sicut procedit a Patre, i-
ta procedat a Filio, quatenus sicut Pater
a nullo est, & duo alii sunt ab eo, ita
Spiritus sanctus sit a duobus aliis, & nul-
lus ab eo, Filius autem ab uno sit, & al-
ius sit ab eo, ac per hoc sit inter omnes
relativa distinctio in personis, sicut est in-
ter omnes substantialis identitas in natura.
Postremo hortatur ipsos, ut Christianum
exercitum ad pristinum erga Romanam
Ecclesiam amorem retinendum, augen-
dumque inflamment, operamque egregie
navent ad Graecorum Imperium ad sedis
Apostolicae observantiam adducendum.
Dat. Romae apud S. Petr. id. nov. Postea
vero episcopis iisdem atque abbatibus (a)
praecipit, ut Constantinopoli in ecclesiis
a Graecis ita derelictis Apostolicae sedis
auctoritate suffulti Latinos clericos insti-
tuendos curarent, quo dignum Deo ob-
sequium impenderent, atque Ecclesiasti-
ca bona servarent, in Romanae Ecclesiae
observantia perstarent, divina officia ac
mysteria peragerent; tum subdit, ut o-
minibus Ecclesiasticis viris, qui versentur
Constantinopoli, coactis, rogatisque sen-
tentiis eum sibi praeficiant patriarcham,
in quem suffragia concurrerint, a lega-
tis, vel ab ipso Pontifice confirmandum.
Quae post haec ad creatum Imperatorem
reliquoque Latinos scripserit, iusseritque,
sequenti anno afferemus.*

(a) Inn. 1.
7. ep. 164.

XXIII.

(b) Id. ib.
ep. 174.
Missa ad
Pontifi-
cem a
Balduino
munera
Januenses
diripiunt.

ad archiepiscopum afferrentur, graviora
intentavit, cum iustissimas in eos iras Impe-
ratorem conversurum: *Cum chrissimus in
Christo filius noster Balduinus Constanti-
nopolit. Imperator illustris per dilectum
filium fratrem Barrochium dudum in Lom-
bardia domorum templi magistrum ad exhib-
endas suae devotionis primitias quaedam
nobis donaria destinaret, videlicet carbun-
culum unum emptum, ut asserit, mille
marchas argenti, unum anulum pretio-
sum, examita quinque, palliumque per-
optimum ad altaris ornatum, & per eun-
dem ad opus templi transmitteret duas ico-
nas, unam habentem tres marchas auri,
& aliam decem marchas argenti cum li-
gno vivifica Crucis, & multis lapidibus
pretiosis, duas cruces aureas, & inter
topazios, smaragdos, & rubinos pene du-
centos unam crystallinam ampullam, & duos
scyphos argenteos, unam scutellam de super
deauratam, duas cassellas, & unam am-
pullam argenteas, & insuper quinquaginta
marchas argenti, Belimatus, & VV
..... civis vestri cum septem galeis in
portu de Mothone, ei supradicta omnia
nequiter abstulerunt, quomvis ex parte
nostra, & Imperatoris praedicti fortiter re-
clamaret, & diligenter exponeret, quan-
tum civitas Januen. propter hoc posset in-
currere detrimentum; qui cum nullo mo-
do proficeret apud illos, tandem eis viden-
tibus universa distinxit, ostendens quae ad
domum templi, & quae ad selem Apo-
stolicam pertinerent. Cum igitur Apostolicae
sedis injuria, & praedicti Imperatoris of-
fensa, vobis nec ad honorem proficiat, nec
ad profectum accedat, devotionem vestram
monemus, & exhortamur attentius, per
Apostolica vobis scripta mandantes, qua-
tenus praenominatos civis vestros ad resti-
tuendum ablata efficaciter compellatis, &c.
Dat. Romae apud sanctum Petrum II. non.
novemb.*

XXIV.

Quod ad res Terrae sanctae pertinet;
ipse Pontifex ad Petrum tit. S. Marcelli
presbyterum Cardinalem in iis regionibus
Apostolicae sedis legatum scriptis li-
teris gratulatur, abusus, qui in Cypro
inoleverant, delevisse, bellumque Pelusii
Pisanos inter, ac Januenses accensum
extinxisse; illum porro superiori anno
Acconem versus navigasse testatur Gun-
therus, (c) dum de Martino abbate il-
luc profecto agit, subditque ipsum fune-
stissima peste liberatum, quae anno supe-
riori civitatem, ingentemque peregrino-
rum multitudinem consumpsit, una cum
Conrado quodam missum ipsa circumci-
sionis dominicae die Byzantina littora ap-
pulsisse, hunc vero minime acceptum ob
nostros in Graecis subiiciendis districtos
atque occupatos, quam poscebat opem
adversus barbaros consequi non potuisse,
atque ita infecta re Acconem rediisse.
Hac

(c) Gunth.
apud Ca-
nis. an-
tiq. 1. 1. 1.
10. 3. pag.
369.

Hæc fufe Guntherus. Cæterum Pontifex legato proponenti, qua ratione cum Venetis anathematis vinculis irretitis se gerere debeat, hortatur, ut si possit, ad flagitandam absolutionem pelliciat, si vero eum ob rerum, temporumque difficultates cum iis in prophanis communicare necesse fuerit, pro sua sapientia statuatur, nec in eo ullius criminis labem suscepturum: *Tibi breviter respondemus, ut ducem, & Venetos diligenter moneas, & inducas, quatenus peniteant de commissis, & secundum formam Ecclesie absolutionis beneficium consequantur. Quod si forsitan in contumacia sua duxerint persistendum, tibi, qui orientalis provincie necessitates, circumstantias negotiorum, & personarum qualitates tanquam præsens poteris intueri, melius duximus relinquendum, ut sine labe peccati hoc agas, quod magis noveris expedire, cum sit etiam cautum in iure, quod si quisquam per terram hæreticorum, aut quorumlibet excommunicatorum transferit, communicare in emendis, & recipiendis necessariis possit eis, & super participatione patrisfamilias excommunicati familia excusetur, necessitas etiam, maxime cum insistitur operi necessario, multum, & in multis excusatur, &c. Datum Anagninæ 10. Kal. febr.*

XXV.

Paucis vero interjectis diebus, nempe 16. kal. martias ad Venetorum ducem scribens, in benedictionis locum hæc verba præfixit: *Spiritum consilii sanioris, hortatusque est, ut cum suis ad officium rediret, animumque, ac vires in Terræ sanctæ subsidium converteret; ipsos porro ab eodem Petro Cardinali absolutionem tandem consecutos testantur Innocentii gesta, quamvis ii in nullo fecissent satis, imperitam tamen ob alios, quos vivere cum iis conjunctissime temporum necessitas flagitabat: Tunc demum dux & Veneti, qui erant in Græcia, miserunt nuncios ad Petrum tituli sancti Marcelli presbyterum Cardinalem Apostolicæ sedis legatum, absolutionis beneficium implorantes, qui misit ad illos cum literis suis thesaurarium Nicosensem de Cypro, & recepto ab eis secundum formam Ecclesie iuramento fecit illos absolvi, qui imvis adhuc in nullo satisfecerint de commissis, malens eos habere claudos, quam mortuos, præsertim ne ipsorum contagium cæteros inquinaret. Hæc ibi, quæ hoc ipso anno peracta Innocentii literæ sub anni sequentis initium ad eundem ducem, (a) ac Ferrariensem episcopum misse demonstrant. (b) At de his modo satis.*

Veneti ad cœtum fidelium sine satisfactione admissi.

(a) Id. ib. ep. 200.
(b) Id. ib. ep. 205.

XXVI.
Sacrum oleum ex imagine virginis defluens.
(c) Matth. Par. hist. Angl. an. 1204.

Verum antequam ab oriente revoceatur oratio, adducamus, quæ enarrat Matthæus Parisius (c) prodigia de oleo ex imagine Virginis, quod in phialam limpidissimum conjectum in carnem concrevit, cultelloque perstrictum guttas san-

guineas effudit: *Eodem anno feria tertia ante Paschalem solemnitate contigit miraculum omni laude dignissimum, de oleo imaginis Matris Dei apud Sardenai (a Damasco is locus sex miliarium intervallo distat, ut paulo post idem auctor affirmat) in hunc modum: Accidit in carcere militum Christianorum in castro Damasceno, quod miles quidam extraheret de armario suo phialam unam, in qua posuerat de oleo illo, quod de icone Dei Genetricis apud Sardenai distillat, sed cum diligenter phialam illam inspexit, in qua oleum reposuerat lucidissimum, & velut aquæ fontis perspicuum, apparuit in ea oleum incarnatum, sed in duas partes divisum hærebat, namque ima pars olei in inferiori parte phialæ, & altera in superiori, miles autem accipiens cultellum suum, voluit conjungere partem superiorem cum inferiori: sed continuo ut acies cultelli oleum illud incarnatum tetigit, videntibus capellanis, militibusque captivis, & cæteris universis, guttæ sanguinis inde cunctis admirantibus effluerunt. Pluribus enarrare pergit, quam ratione Deiparæ imago a quodam monacho multis ejus beneficium patratis miraculis ad pientissimam sanctimoniam Constantinopolim delata fuerit, subditque imagine incredibili atque admirando modo carne indutam, e qua liquor sacer continuo emanaret: Procedente denique tempore res dictu mirabilis contigit, & hætenus inaudita: nam imago præfata admirantibus cunctis, cepit paulatim mammillas carnis emittere, & mirabiliter carne vestiri: unde huc usque a mammillis deorsum carne videretur induta, a qua liquor ille incessanter distillat, quem liquorem fratres templi ad domos suas deferunt, cum inducias habent a paganis, ut peregrinis orationis gratia adventantibus inde distribuunt, qui honorem Dei Genetricis in diversis mundi partibus reverenter attollant.*

Admirabile oleum in carnem concrefcens.

Imago carne induta.

XXVII.
(d) Casp. l. 10. c. 19.

Admiranda etiam de sacris imaginibus memoriæ tradit Cæsarius (d) quæ circa hæc tempora contigisse testatur, quamvis certum annum non prodatur: nimirum dum Philippo atque Othone certantibus sancti Goari ecclesia a Vernerio obfidione cingeretur, crucifixi imaginem e fenestra appensam esse, ut illi loco parceretur, quo facto indignabundum militem sagitta in collocantem iacta, transfixisse imaginem, atque ex ea cruorem effluxisse: *Tempore discordiæ inter Othonem & Philippum in oratorium sancti Goari confessoris, quod situm est in territorio Trevirensi, & est firmissimum tum propter situm loci, tum propter structuram, provinciales se suaque transfulerunt. Quo cognito Vernerus de Boulant vir potens & dives, cum ad expugnandum illud arietes, machinasque applicuis-*

set, nec tamen profecisset, imaginem Crucifixi ligneam hi qui deintus erant, contra hostes in quadam fenestra posuerant, sperantes, quod ob illius venerationem loco parcerent. Quidam vero ex balistaris de Cruce non curans, immo locanti illam indignans, telum misit, & sacram iconem in brachio profunde satis vulneravit; mox mirum in modum antiqua renovantur miracula, & ad instar venæ humane sanguis de loco vulneris cepit stillare: *Timore tanti miraculi postea prædictus Vernerus cruce signatus est. Audiens tanta mirabilia dominus Philippus abbas Otterburgenfis locum adit, de rei veritate inquisivit, cui cum ab omnibus hoc quod prædictum est, diceretur, Judæus, qui tunc casu adfuit, abbatem in partem traxit, dicens: Vere Domine verissimum est, quod audistis, & sicut ipse mihi retulit, multo amplius delectabatur in testimonio inimici. Adhuc telum ibi reservatur, adhuc vulnus & sanguinis stigmata illic ostenduntur, utraque abbas noster se vidisse testatur. Hæc ille, ac simile miraculum subiicit: (a) militem nimirum dum ecclesia diriperetur conspecta Christi e Cruce pendens solida imagine linea tunica induta, ejus detrahende cupidum hasta diversis ictibus ad eam avellendam, imaginem pupugisse, ac mox ex iis cruorem ingenti horrore percussis sacrilegis stillasse: Circa idem tempus Otho contra Philippum ascendens, cum exercitu usque ad Voizimburch pervenit, ubi satellitibus ejus ecclesiam quandam intrantibus, unus ex illis crucifixum in eminenti loco positum tunica linea, & cum multo studio consuta tectum vidit, & concupivit, quam cum manu non potuisset attingere, lancea nifus est extrahere, & quia firmiter imagini connexa fuit, in diversis locis illam pupugit. Dominus vero, ut sibi factum ostenderet, quicquid ejus imagini injuriæ, vel contemptus irrogaret, egit sua potentia, ut de singulis punctiõibus sanguis ubertim emanaret.*

Sanguis e percussa Crucifixi imagine emanat.

(a) Id. ib. c. 20.
Simile in alia effigie miraculum.

XXVIII.

Jam ad alia stylum convertamus. Occurrunt Bulgaricæ res, de quibus plura in Innocentii gestis, literisque; meminerit lector Innocentium duobus abhinc annis Joannem capellanum suum in Bulgariam legatum misisse, qui imposito sibi munere pro dignitate perfunctus, non modo archiepiscopo illius regionis mitram & pallium detulit, verum permittente Rege duos metropolitans creavit: quin etiam idem Bulgarorum, & Blachorum princeps edictum edidit, quo omnes Imperii sui terras Rom. Eccl. in sacris obnoxias esse sanxit, cum ad id etiam ea ratione permotus esset, quod Bulgarorum Imperatores coronam, benedictionemque a Romana sede suscepisse historiarum monumentis commendatum reperisset, quæ

Blachorum Rex subditos Pontifici parere imperat.

Innocentii gestorum auctor ita prodidit: *Ille vero profectus pallium, mitram, & anulum præfato archiepiscopo assignavit, recepto ab eo juramento fidelitatis, & obedientiæ summo Pontifici & Ecclesie Romanæ in perpetuum exhibendæ, cumque a præfato Joanniccio, sive Calojoanne domino Bulgarorum, & Blachorum fuisset honorifice ac devote susceptus, de ipsius consilio, & assensu duos alios metropolitans in illo regno constituit, videlicet Belesbulnensem, & post Clavensem, quos præfato Zagozanensi tanquam primati subjecit, & apud Trinovum nobiliorem ipsius provincie civitatem constituit primatiam. His igitur bene gestis Joanniccio se ac regnum suum & Imperium Ecclesie Romanæ subjecit per privilegii paginam aurea bulla signatam, cujus tenor talis est.*

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti amen. *Cum placuit Domino nostro Jesu Christo, me dominum, & Imperatorem totius Bulgaricæ, & Blachicæ facere, inquisivi antiquorum nostrorum scripturas, & libros & bonæ memoriæ Imperatorum nostrorum prædecessorum leges, unde ipsi sumpserunt regnum Bulgarorum, & firmamentum Imperiale, coronam super caput eorum, & patriarchalem benedictionem, & diligenter perscrutantes in eorum invenimus scripturis, quod bonæ memoriæ illi Imperatores Bulgarorum, & Blachorum Simen, Petrus, & Samuel nostri prædecessores coronam Imperii eorum, & patriarchalem benedictionem acceperint a summa Dei Romana Ecclesia, & ab Apostolica sede, principe Apostolorum Petro, sed Imperium nostrum voluit benedictionem, & Imperiale firmamentum coronæ capitis Imperii sui suscipere, & patriarchalem benedictionem ab Ecclesia Romana, & ab Apostolica sede, principe Apostolorum Petro, & a sanctissimo patre nostro, & universali Papa tertio Innocentio, & a quocunque patriarchalis benedictio, & mandatum in civitate Imperii mei Trinovi data & concessa fuerit a domino Papa faciendi, & consecrandi archiepiscopos, metropolitans, & episcopos, & reliquas ecclesiasticas observationes sacramentales concedit Imperium nostrum, ut plenissimam in omni tenimento & Imperii mei pertinentiis ipsi habeant potestatem. Ecce etenim omnes totius Imperii mei tenimenti, & patriarcha meus metropolitanus archiepiscopi, episcopi & cuncti sacerdotes Romanae subsunt Ecclesie, & tenent legem, consuetudinem, & observationem, quas tenuerunt beatæ memoriæ Imperatores totius Bulgaricæ, & Blachicæ primi illi nostri prædecessores, & nos eadem modo vestigia eorum imitantes. Subsignat autem Imperium meum ad securitatem characteris sui, quod nunquam ab Ecclesia Romana, & Apostolica sede prin-*

XXIX.
Edictum Joannicii Bulgari.

principe Apostolorum Petro ipsum videlicet Imperium discedet, neque alii mei Imperii principes disgregabuntur, sed ut vocatus dilectus filius sacrosanctæ, & Apostolica Romana sedis principis Apostolorum Petri ero, & deinceps quasunque terras Christianorum, seu paganorum meum acquiriverit Imperium, sub potestate, & mandato ejusdem sacrosanctæ & Apostolicæ sedis Romanæ erunt, & ut præsens chryso-bolum Imperii mei ratum, & firmum habeatur, dedi Imperium meum in manibus reverendissimi viri Joannis sacrosanctæ Romanæ sedis legati, & domini Papæ capellani, in quo & nostrum pium, & a Deo promotum subjugavit Imperium anno sexmillesimo septingentesimo duodecimo, indictione septima, nimirum ab orbe condito, inciditque in annum in quem hæc conjecimus; extat idem fidei sacramentum inter Innocentii epistolæ (a) eodem anno datas.

(a) Inn. 1.
7. ep. 4.
XXX.

Misit præterea Blasium Brandizuberen. episcopum cum præfato Joanne capellano, per quem & quædam donaria in signum devotionis domino Papæ transmisit, literasque hunc tenorem habentes.

Sacrosanctissimo dominatori & universali Papæ sedenti in sede beati Petri, & domino patri regni mei, tertio Innocentio Papæ sedis Apostolicæ Ecclesiæ Romanæ, & magistro totius mundi.

(b) Ibid.
ep. 6.

Spero (b) in Deum Salvatorem hominum, quod bene, & multum bene valeat sanctitas tua cum omnibus sedentibus circa thronum sanctitatis tuæ Cardinalibus sanctæ Ecclesiæ Romanæ. Noverit magna sanctitas tua, quod filius tuus, & Romana Ecclesiæ Imperator omnium Bulgarorum, & Blachorum cum omnibus principibus Imperii mei multum bene sumus per Deum, & sanctam orationem tuam. Multoties misit Imperium meum nuncios suos ad sanctitatem tuam, sed non invenerunt opportunitatem transeundi ad sanctitatem tuam. Et infra: Verum Deo adjuvante, & intervenientibus orationibus sanctitatis tuæ, venit ad me præsens nuncius Apostolicæ cathedræ, & primæ sedis principis Apostolorum, & sanctæ, & universalis Ecclesiæ Romanæ Joannes capellanus, & detulit mihi pallium ex præcepto sanctitatis tuæ, & Apostolicæ sedis, & palliavit dictum archiepiscopum, & fecit eum primatem, & archiepiscopum totius Bulgariae, & Blachia, & portavit Imperio meo litteras sanctitatis tuæ & exposuit quicquid ei sanctitas vestra mandavit, & repletum est cor meum gaudio magno, quoniam secundum voluntatem Imperii mei donavit mihi Deus, & sanctitas tua: & rogo, & deprecor magnam sanctitatem tuam, ut compleat desiderium Imperii mei, & mittat virgam pastoralem ad congregandas oves, & cætera, quæ patriarcha consue-

vit habere, & faciat præsentem primatem patriarcham in sancta, & magna ecclesia Trinovæ primæ civitatis totius Bulgariae, & habeat ecclesia ipsa post mortem istius patriarchæ, patriarcham in perpetuum ex præcepto sanctitatis tuæ. Et quoniam grave esset propter longitudinem viæ, & guerram hominum in obitu cujuslibet patriarchæ recurrere ad Ecclesiam Romanam, concedatur ecclesiæ Trinovæ, ut sibi possit eligere, & consecrare patriarcham, ne ex ejus absentia terra illa sine benedictione remaneat, & tua consecratio imperfecta, & redundet peccatum in sanctitatem tuam.

XXXI.

Nunc autem petimus, ut sit christma ex præcepto sanctitatis tuæ in sancta & magna ecclesia civitatis Trinovæ pro baptismo Christianorum. Sciat sanctitas tua, quod cum scierint Romæi, quod recepimus consecrationem Apostolicæ sedis, a sanctitate tua non dabant mihi christma. Et aliud peto a sanctitate tua, ut mittas Cardinalem ad Imperium meum, seu istum, qui venit ad me, sive alium a sede Apostolica, & des ei diadema, & sceptrum secundum Apostolicæ sedis & Apostolorum principis benedictionem, & mittas privilegium bullatum auro ad exemplar ipsius servandum perpetuo in ecclesia Trinovæ, & hæc omnia dent Imperio meo, & consecrent, & coronent Imperium meum. Omnia autem prædicta quæ mitti debent ad Imperium meum a sanctitate tua, videat præsens nuncius episcopus Brandizuberen. Blasius, ut possit referre, quod tu scripseris manu propria, & si hæc omnia compleverit sanctitas tua, ita reputabo cum prosapia Imperii mei, & omnium Bulgarorum, & Blachorum, quod sumus dilecti filii orthodoxæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ; & de confinio Ungariæ, Bulgariae, & Blachia relinquo iudicio sanctitatis tuæ, ut dirigas negotium istud recte, & iuste, ut non habeat peccatum anima sanctitatis tuæ, & ita habeat Imperium meum iustitias Bulgariae, & Blachia, quod Rex Ungarorum habeat iustitias Ungariæ, & cessent occasiones Christianorum in me, & ipsum. Sciat autem sanctitas tua, quoniam quinque episcopatus Bulgariae pertinent ad Imperium meum, quos invasit & detinet Rex Ungariæ cum iustitiis ecclesiarum, & episcopatus ipsi sunt annihilati, & si iustum est, hoc fit. Quicquid dicturus est præsens nuncius Imperii mei episcopus Brandizuberen. Blasius sanctitati tuæ, habeas vera, quoniam ex parte mea dicit. Misit sanctitati tuæ examita dupla tria, & cuppam auream, & ypperperorum libras quatuor, & scutellas argenteas tres, & gradale argenteum. Imperator Bulgariae Calojoannes.

Pervenerat archiepiscopus ille Dyrrachium; ut ante vidimus, ac Græci malevolentia suffusi tum in Bulgaros, tum in Ro-

XXXII.

Romanam Ecclesiam, ne in Italiam traiceret prohibere, ac ni divina illum providentia e crudelibus eorum manibus eripisset, mari submersissent. Dum ille itaque tantis difficultatibus esset irretitus, ab Imperatore Bulgarorum revocatus, quod jam pontificius legatus eo accessisset, rediit in Bulgariam, receptoque pallio sedi Apostolicæ sacramento obsequentem se futurum spondit, Innocentiumque delati demisse obsequii certationem fecit, (a) utque ipsum ad Bulgaros rite baptismo abluendos, ac religione informandos erudiret, enixe contendit: Multas inclinationes, & magnas preces domino, & gloriosissimo, & cathedrali Apostolicæ sedis, patri totius Christianitatis, & domino meo Innocentio tertio Papæ archiepiscopus Basilius de minoribus, & humillimis totius Bulgariae, & Blachia vestram perfectam benedictionem. Adoro clementissimum Deum, & beatissimam Dei genitricem, ut sanam, & gaudentem vestram sanctitatem meum inveniat scriptum, & quod mea anima desideravit per octavum decimum annum, ecce hodie dedit nobis Deus, & sancta tua oratio benedictionem sedis beati Apostoli Petri, & tuæ sanctitatis. Noscat sanctitas tua, qualiter ego conversatus sum, tuam quaerens benedictionem. Mota est per mensum Julii quarta die sexmillesimo septingentesimo undecimo, indictione sexta, mea humilitas ad sanctissimum & gloriosissimum patrem nostrum Innocentium Papam Romanum, & feci dies triginta in Durachio juxta mare, & cum vellem introire navim gratia transfretandi, tunc retinuerunt me Græci, & non dimiserunt transire. Et infra: Literæ mihi ex parte domini Imp. venerunt dicentes: Revertere cito, quia hæc pervenit Cardinalis a Domino Papa. Legens ergo literas Imperatoris, & videns quoniam me vocabat, reversus sum, & perveni Drinaum per mensum septembris, & inveni virum sanctum, iustum, & rectum a tua sanctitate directum, nomen ejus Joannes capellanus, & dedit mihi omnes literas ex parte vestre sanctitatis, & perlectæ mihi fuerunt.

(a) Apud
Inn. ep. 5.

* Dyrrachio

XXXIII.

Unde valde anima mea est lætata, & manus meas ad cælum extendens, gratias Deo egi, quia visitavit Dominus plebem suam, & pater noster beatus Papa quaerens ovem, quæ perierat, ut & eam reducat in sanctum ovile; & sicut continebatur in literis vestre sanctitatis, sic dominus Joannes capellanus fecit secundum edictum magnæ vestre sanctitatis, vestram mihi dedit benedictionem, & largiens pallium ad plenitudinem pontificalis officii mense septembris octavo die in festo natiuitatis sanctissimæ nostræ Dei genitricis. Et ego cum multa devotionis humilitate recepto pallio, exhibui fidelitatis obedientiam

Ann. Eccl. Tom. XX.

presentibus episcopis, qui scribunt sanctitati vestre, & principe nostro, & multis aliis in ecclesia assistentibus. Et iterum pater sancte vestram rogo sanctitatem, ut dispenses, & adimpleas ordinem ecclesiasticum, & qualiter debeam regere ovile, quod mihi est commissum a Deo, & sanctitate tua. Sanctum christma non habemus, imo a Græcis receperamus, sed de cætero nos tamquam & vos Græci exosos habent. Et sciatis domine mi, quoniam hæc omnia in sanctitate tua remanserunt, quæ debeat in omnibus dispensare, & de sancto christmate nos doceas, qualiter gentem baptizare debeamus, & ne remaneat gens absque christmate sancto, & erit peccatum. Sed in omnibus nos filios tuos perditos, & pereuntes moneas, & mittas mihi pater bone pallia, ad opus duorum metropolitanorum Pristhlave, & Belebusdii, & quicquid aliud noverit vestra sanctitas, quod sit ad opus mei pontificalis officii plenitudinem, mihi illud vestra dirigat sanctitas. Colla eorum sui domini brachio supponentes, ut sanctissimo patri, & domino Papæ prona cervice, flexisque poplitibus inclinationem. Hactenus Basili archiepiscopi ad Innocentium epistolæ, quæ regesto etiam inserta (b) cum aliis pariter, quas, ne eadem sæpius repetendo lectorem tædio afficiamus, in margine adnotabimus.

Bulgarorum Patriarcha recepto Pontifice pallio obedientiam pollicetur.

(b) Id. ib. ep. 5.

XXXIV.

Profsequuntur gesta Innocentium, ut piis Bulgarorum principis votis morem gereret, Leonem sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem misisse, qui ipsum Romani Pontificis nomine regio diademate insigniret: Cum autem episcopus, & capellanus prædicti ad sedem Apostolicam pervenissent, dominus Papa eos benigne suscepit, & super petitionibus sæpèdicti Joannis per eundem episcopum præsentatis, habito diligenti tractatu, constituit eum Regem Blachorum, & Bulgarorum, mittens ad eum Leonem tituli sanctæ crucis presbyterum Cardinalem Apostolicæ sedis legatum, & per ipsum sceptrum regni, & regium diadema, ut eundem vice summi Pontificis ungeret, & coronaret in Regem, transmissio Apostolico privilegio, cujus tenor talis est: (c) Calojoanni illustri Bulgarorum, & Blachorum Regi, ejusque posteris ei tam in regno, quam in devotione sedis Apostolicæ successuris in perpetuum, &c. Post confirmatam plurimis fortissimis argumentis sedis Apostolicæ dignitatem, cui supremam Deus in humana quæque auctoritatem attribuit, atque Ecclesiæ unitatem, a qua qui divulgus fuerit, pereat, æternisque incendiis addicatur, subdit: Cum licet immeriti ejus vices geramus in terris, qui dominatur in regno hominum, & cui voluerit, dabit illud, ut pote per quem Reges regnant, & principes dominantur cum Petro, & successoribus e-

Pontifex ad Bulgarum ornamenta regia mittit.

(c) Extat etiam in regest. Innoc. lib. 7. ep. 1.

A a jus,

ius, & nobis in eo noverimus esse dictum: Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos; cum ex precepto Domini oves ejus pascere tenemur populis Bulgarorum, & Blachorum, qui multo jam tempore ab uberibus matris sue alienati fuerunt, in spiritualibus & temporalibus paterna sollicitudine providere volentes, ejus auctoritate confisi, per quem Samuel David in Regem inunxit, Regem te statumus super eos, & per dilectum filium Leonem tituli sancte crucis presbyterum Cardinalem Apostolicæ sedis legatum virum providum, & honestum nobis inter ceteros fratres nostros acceptum, sceptrum regni, ac regium tibi mittimus diadema, ejus quasi nostris tibi manibus imponendum, recipiendo a te juratoriam cautionem, quod nobis, & successoribus nostris, & Ecclesiæ Romanæ devotus, & obediens permanebis, & cunctis terras, & gentes tuo subiectas Imperio in obedientiâ, & devotione sedis Apostolicæ conservabis.

XXXV.

Ad petitionem insuper venerabilis fratris nostri Blasii Brandizuberens. episcopi, quem ad sedem Apostolicam destinasti, publicam in regno tuo cudendi monetam tuo charactere insignitam liberam tibi concedimus facultatem. Venerabili etiam fratri nostro . . . archiepiscopo Trinovitano in terris, quibus imperas universis privilegium concedimus primatiæ, cujus successoribus tuis in posterum successores simili ab eis juramento recepto Apostolicæ sedis auctoritate coronent, & in terra tua primatus obtineant dignitatem, eique metropolitani tam in Bulgaria, quam Blachia provinciis constituti subjaccant, & juxta formam canonicam reverentiam primati debitam exhibeant & honorem. Sic ergo fili charissime gratiam, quam apostolica sedes mater tua tibi facit, agnoscas, sic retribuas nobis pro omnibus que tribuimus ipsi tibi, sic regnum tuum in Apostolicæ sedis subjectione, ac devotione confirmes, ut cum sub Petro in illius petre fuerit firmitate fundatum, de qua inquit Apostolus: Petra autem erat Christus; nec pluviarum imbres, nec impulsus ventorum nec flum num formidet incurfus. Tu quoque præter auxilium Apostolicæ sedis, quod juxta devotionem tuam senties in presenti, de temporali regno ad regnum pervenias sempiternum. Decernimus ergo, ut nulli omnino, &c. Hoc privilegium nostræ constitutionis, & concessionis infringere, vel ei, &c. Si quis autem, &c. Datum Anagninæ per manus Joannis S. R. E. subdiaconi, & notarii sexto Kal. martii, indictione septima incarnationis Dominicæ millesimo ducentesimo tertio, Pontificatus vero domini Innocentii Papæ tertii anno septimo. Hic scilicet Christi annos computando ab incarnationis die 8. Kalend.

aprilis ducentesimo quarto supra millesimum esse comperitur. In eandem sententiam alia rursus ad ipsum data epistola (a) Leonem Cardinalem legatum plurimum ipsi tum, universis (b) Bulgaria ac Blachia archiepiscopis, episcopis, clero, & populo commendat.

(a) lb. ep. 8.
(b) Ep. 9.

Ferunt etiam acta ejus, legati opera Regi vexillum, in quo signum crucis, & claves gemine præferbantur, misisse, quorum insignium abdita mysteria in datis hisce literis illi travit: (c) Tuæ serenitati dirigimus per eundem vexillum, quo contra illos utaris, qui honorant labris crucifixum, cor autem eorum est longinquum ab ipso, ad petitionem venerabilis fratris nostri B. Brandizuberens. episcopi tibi duximus destinandum; præten dit autem non sine mysterio crucem, & claves, quia beatus Petrus Apostolus, & crucem pro Christo sustinuit, & claves a Christo suscepit. Representat itaque signum crucis, utpote in quo Christus, qui vincit, regnat, & imperat, debellavit aereas potestates, & in quo capiens præda prædonem absorbit moriens vitam morientem, & Behemot cepit in suis oculis, quasi hamo. Clavem autem geminam representat, discretionis alteram, reliquam potestatis, ut cum discreveris inter bonum, & malum, lucem, & tenebras, sanctum, & prophæ tum, commissum tibi materiale gladium ad vindictam malefactorum, & laudem bonorum exerceas, & arma contra illos apprehendas, & scutum, qui non posuerunt Deum adiutorem sibi. Huc usque literæ.

XXXVI.

(c) Lib. 7. ep. 1.

Constituit etiam, inquit Innocentii gestorum scriptor: Trinovitanum archiepiscopum primitem totius Bulgariae & Blachia, misitque illi privilegium hujusmodi per præfatum legatum: Archiepisc. Trinovitano Bulgariae & Blachorum primati, illiusque successoribus canonicè substitutendis, in devotione sedis Apostolicæ successuris in perpetuum Rex Regum (d) &c. Eadem quæ in missis ad Regem literis præfatur: Te quoque in Regno Bulgarorum, & Blachorum primatem statuimus, & ecclesiæ Trinovitane præfati privilegio auctoritate concedimus primatiæ, statuentes, ut tu & successoribus tuis, qui tibi in Apostolicæ sedis devotione successerint ceteros metropolitan. Bulgariae, & Blachia præcellatis ratione primatus, & ipsi tibi & eis juxta formam canonicam reverentiam primati debitam exhibeant, & honorem, fraternitatem tuam scire volentes, quod apud nos hæc duo nomina, primas & patriarcha pene penitus idem sonant, cum primates, & patriarcha teneant unam formam, licet eorum nomina sint diversa. Præfati quoque privilegio tibi, & per te tuis successoribus inungendi, benedicendi, & coronandi Reges Bulgarorum, & Blachorum in posterum liberam concedimus facultatem: ob eunte

XXXVII
Archiepiscopus Trinovitanus Primas Bulgariae creatus a Pontifice.
(d) Id. lb. ep. 2. bullar. to. 1. pag. 37.

ante vero te nunc ecclesiæ memoratæ primatæ, nullus tuis qualibet subreptionis astutia præponatur, nisi qui canonicè fuerit electus ad eam secundum consuetudinem approbatam. Electus autem per metropolitanum, & alios suffraganeos ejusdem ecclesiæ, qui poterunt interesse, in episcopum solemniter consecratur. Consecratus vero ad sedem Apostolicam nuncios suos mittat, pallium de corpore beati Petri sumptum, insigne videlicet plenitudinis pontificalis officii, petentes, in cuius susceptione juramentum illud nobis, & successoribus nostris, & Ecclesiæ Romanæ præstabit, quod alii primates, & metropolitani secundum generalem consuetudinem nobis præstant, & tu ipse in susceptione pallii præstitisti, cujus formam bulla nostra signatam ad perpetuam memoriam destinamus, exprimentes in ea, ut cum in Regem quemlibet ex prædicti Regis successoribus coronarit, præscriptum ab eo recipiat juramentum.

XXXVIII.

Cum autem aliquis metropolitanorum, qui tibi jure subjacent primatiæ, viam fuerit univèrse carnis ingressus, confirmabis electionem canonicam de persona idonea celebratam, & personam electam in episcopum consecrabis; pro pallio vero nuncios tuos cum nunciis ecclesiæ, cui præest, ad Apostolicam sedem mittes, nosque illud tibi per eos libenter, & hilariter transmittemus, per te metropolitanum episcopum juxta formam, quam sub bulla nostra recipies solemniter conferendum, ita tamen, quod si legatum, vel nuncium nostrum contigerit interesse, id cum eo pariter exequaris. Christum vero, & oleum catechumenorum, & infirmorum singulis annis in cœna Domini tam in ecclesiâ tua, quam in qualibet cathedrali ecclesiâ Bulgariae & Blachia fieri secundum consuetudinem Ecclesiæ Romanæ concedimus, ut quoties necesse fuerit, qui baptizandi fuerint baptizentur, & confirmentur per diocesanos episcopos qui fuerint confirmandi, nec episcoporum consecratio, nec ordinatio sacerdotum propter defectum hujusmodi vel impediat penitus, vel diutius differatur, quia licet hæctenus apud vos nec in sua ordinatione presbyteri, nec in consecratione sua episcopi consueverint sacram recipere unctiõnem, volumus tamen, ut deinceps non tam ritum nostrum, quam mandatum divinum sequentes, per quod in lege præcipitur, ut Pontifices & sacerdotes unquantur, minus eorum, qui ordinandi sunt in presbyteros, & tam minus, quam caput eorum, qui consecrandi sunt in episcopos, solemniter inungantur. Præterea crucem, vexillum videlicet dominicæ passionis ante te per totam Bulgariam, & Blachiam deferendi fraternitati tuæ licentiam impertimur. Decernimus ergo, &c. Datum ut supra.

XXXIX.

Subiiciunt acta: Quia vero secundum Ann. Eccl. Tom. XX.

consuetudinem Bulgarorum & Blachorum nec in ordinatione presbyteri, nec in consecratione Pontifices fuerunt uncti, fecit quod tam præfatus Brandizuberens episcopus, per Joannem episcopum Albanensem assistentibus ei duobus episcopis, quam metropolitanis, & universi episcopi, ac presbyteri sacram recipere unctiõnem, ac deinde nulli sine unctiõne ordinarentur presbyteri, aut consecrarentur episcopi, assignans super iis rationes in literis memorato primati directis, cui etiam insignia univèrse per prædictum legatum liberaliter destinavit, taliter ei scribens.

Episcopi ac presbyteri Bulgari inungi iussi.

Innocentius, &c.
Cum venisset ad Apostolicam sedem venerabilis (a) frater noster . . . episcop. Brandizuberens. clara nobis insinuatione monstravit, quod in consecratione sua sacram non acceperat unctiõnem, quoniam apud vos non consueverunt pontifices, cum consecrantur, inungi. Nos ergo quod illi defuerat, mandavimus in ipso suppleri, facientes caput ejus, & minus per venerabilem fratrem nostrum Joannem episcopum Albanensem assistentibus ei duobus episcopis secundum morem ecclesiasticum sacro chrismate deliniri. Hoc enim catholica tenet Ecclesiæ non solum ex præcepto divino, verum etiam Apostolorum exemplo. In Exodus quippe legitur præcepisse Dominus Moysi, ut Aaron, & filios ejus ungeret, quatenus ei sacerdotio fungerentur; & Anacleus origine Græcus, qui a beato Petro fuit in presbyterum ordinatus, & postea in apostolatus officio Clementi successit, tradit in ordinatione sua ungentos episcopos more Apostolorum, & Moysi, quia omnis sanctificatio in Spiritu sancto consistit, cujus invisibilis virtus sancto chrismati est permixta. Unde scire te volumus duas esse species unctiõnis exterioris, quæ materialis est & visibilis, & interioris, quæ est spiritualis & invisibilis. Exterior visibiliter ungitur corpus, interior invisibiliter ungitur cor. De primi Jacobus Apostolus ait: Infirmatur quis in vobis inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum. De secunda Joannes Apostolus inquit: Vos unctiõnem quam accepistis ab eo, maneat in vobis, & non necesse habetis, ut aliquis doceat vos: sed sicut unctio ejus vos docet de omnibus: Unctio visibilis & exterior signum est interioris & invisibilis unctiõnis, nec solummodo signum, sed etiam sacramentum, quia si digne sumitur, vel agit, vel auget, absque dubio, quod designat.

(a) Extas etiam in reg. lib. 7. p. 3.

At exhibendam igitur exterioris & visibilem unctiõnem benedicuntur oleum, quod dicitur catechumenorum, vel infirmorum, & consecratur chrismati, quod ex oleo fit, & balsamo mystica ratione; per oleum e-

XL. Sacrae unctiõnis mysterium.

nim nitor conscientiae designatur, juxta quod legitur: Prudentes virgines acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. Per balsamum autem exprimitur odor famae, propter quod dicitur: Sicut balsamum aromatizans odorem dedit. Hoc igitur chrismate ungi debet episcopus non tam in corpore, quam in corde, ut & interius habeat nitorem conscientiae quoad Deum, & exterius habeat odorem famae quantum ad proximum. De nitore conscientiae dicit Apostolus: Gloria nostra haec est testimonium conscientiae nostrae; nam omnis gloria filiae Regis ab intus. De odore famae idem Apostolus ait: Christi bonus odor sumus in omni loco, & aliis sumus odor vitae in vitam, aliis odor mortis in mortem. Debet enim episcopus bonum habere testimonium, & ab his qui sunt intus, & ab his qui sunt foris, ut cortina cortinam trahat, & qui audit dicat: Veni. Hoc unguento caput & manus episcopi consecrantur; per caput enim meus intelligitur juxta illud: Unge caput tuum, & faciem tuam lava; per manus opera designantur secundum illud: Manus mea distillaverunt myrrham. Manus igitur unguentur oleo pietatis, ut episcopus operetur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Caput autem inungitur balsamo charitatis, ut episcopus diligat Deum ex toto corde, ex tota mente, & ignoantiam, & proximum suum sicut seipsum. Caput inungitur propter auctoritatem, & dignitatem; manus propter ministerium, & officium. Caput inungitur, ut ostendatur illius representare personam, de quo dicit propheta: Sicut unguentum in capite ejus, quod descendit in barbam, barbam Aaron. Caput enim viri Christus, caput Christi Deus, qui de se dicit: Spiritus Domini super me, propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me. Manus unguentur episcopo, ut ostendatur accipere potestatem benedicendi, & consecrandi, unde cum eas consecratur inungit: Consecrare, inquit, & sanctificare digneris Domine manus istas per istam unctionem, & nostram benedictionem, ut quaecunque consecraverint, consecrentur, & quaecunque benedixerint, benedicantur, in nomine Domini. Verum in veteri testamento non solum ungebatur sacerdos, sed & Rex & propheta, sicut in libro Regum Dominus praecipit Eliae: Vade, & revertere in viam tuam per desertum in Damascus, cumque perveneris illuc, unges Azael Regem super Syriam, & Jebu filium Namsi unges Regem super Israel, Eliseum autem filium Saphat, qui est de Abelmeula unges prophetam pro te. Sed ubi Jesus Nazarenus, quem unxit Deus Spiritu sancto, sicut in actibus Apostolorum habetur, unctus est oleo praeter confortibus suis, qui secundum Apostolum est caput Ecclesiae, quae

est corpus ipsius. Principis unctio a capite ad brachium est translata, ut princeps ex tunc non ungetur in capite, sed in brachio, vel in humero sive armo, in quibus principatus congrue designatur, juxta quod legitur: Factus est principatus super humerum ejus. Ad quod etiam designandum Samuel fecit poni armum ante Saul, cui dederat locum in capite ante eos, qui fuerant invitati. In capite vero Pontificis sacramentalis est delibutio conservata, quia personam capituli in pontificali officio representat.

Differt autem inter Pontificis, & principis unctionem, quia caput Pontificis chrismate consecratur, brachium vero principis oleo delinitur, ut ostendatur quantitas differentia inter auctoritatem Pontificis, & principis potestatem. Quia vero Christus in sanguine suo fecit nos Deo nostro regnum, & sacerdotes, propter quod Petrus Apostolus ait: Vos estis genus electum, regale sacerdotium, idcirco in novo testamento non solum sacerdotes, & Reges unguentur, sed omnes etiam Christiani bis ante baptismum, sed oleo benedicto primum in pectore, deinde inter scapulas, & bis post baptismum, sed chrismate sacro, primum in vertice, deinde in fronte. In pectore namque ungitur baptizandus, ut per Spiritus sancti donum abiciat errorem, & ignorantiam, & suscipiat fidem rectam, quia justus ex fide vivit. Inter scapulas autem baptizandus inungitur, ut per Spiritus sancti gratiam excutiat negligentiam, & torporem, & bonam operationem exercent, quia fides sine operibus mortua est, ut per fidei sacramentum sit munditia cogitationum in pectore. Per operis exercitium sit fortitudo laborum in scapulis, quatenus fides per dilectionem secundum Apostolum operetur. In vertice vero baptizatus inungitur ut sit paratus omni postenti de fide reddere rationem, quia per caput intelligitur mens juxta quod legitur: Oculi sapientis in capite ejus, cujus superior pars est ratio, & inferior sensualitas: unde bene per verticem, qui est suprema pars capitis, intelligitur ratio, quae superior pars est mentis. In fronte ungitur baptizatus, ut libere confiteatur, quod credit, quia corde creditur, ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem, memor ejus, quod Dominus ait: Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego cum coram Patre meo. Ante baptismum vero inungitur oleo benedicto, & post baptismum chrismate sacro, quia chrisma soli competit Christiano: Christus enim a chrismate dicitur, vel potius a Christo dicitur chrisma, non secundum nominis formam, sed secundum fidei rationem; a Christo vero Christiani dicuntur, tamquam uncti deriventur ab uncto, ut omnes

XLI.
Unctionis
Pontificis
& princi-
pum dif-
ferentiam.

De confir-
mationis sacra-
mento.

XLII.

Diversa-
rum un-
ctionum
mysteria.

omnes currant in odore unguentorum illius, cujus nomen oleum est effusum. Per frontis chrismationem, manus impositio designatur, quae alio nomine dicitur confirmatio, quia per eam Spiritus sanctus ad augmentum datur, & robor: unde cum ceteras unctiones simplex sacerdos, id est, presbyter valeat exhibere, hanc non nisi summus sacerdos, id est, episcopus debet conferre, quia de solis Apostolis legitur, quorum vicarii sunt episcopi, quod per manuum impositionem Spiritum sanctum dabant, quemadmodum actum Apostolorum lectio manifestat: Cum audissent, inquit, Apostoli, qui erant Hierosolymis, quia receperat Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Joannem, qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum sanctum; nondum enim in quempiam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu, tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum, cujus adventus per unctionis mysterium designatur, quia columba in qua Spiritus sanctus super Christum in baptismo descendit, ad vesperam in catabolismo revertens, rami retulit virentis olivae, cujus utique sacramentum David propheta praesciens, exhibendam faciem in oleo praedicavit

Unquuntur praeterea secundum ecclesiasticum morem, cum consecratur altare, cum dedicatur templum, & cum benedicatur calix non solum ex mandato legis divinae, verum etiam exemplo beati Silvestri, qui cum consecravit altare, illud chrismate perungebat. Praecipit enim Dominus Moysi, ut faceret oleum unctionis, de quo ungeret tabernaculum testimonium, & arcam testamenti, mensamque cum vasis, de quibus etiam unctionibus, si forsitan dubitaveris, cum a te fuerimus requisiti, fraternitatem plenius tuam instruemus. Verumtamen unctionis sacramentum aliud quidem efficit, & figurat in novo, quam in veteri testamento. Unde non judicet Ecclesia, cum unctionis celebrat sacramentum, sicut aliqui mentiuntur, qui neque scripturas, neque Dei novere virtutem. Monemus igitur fraternitatem tuam, & exhortamur attentius per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus ad mandatum dilecti filii nostri Leonis tituli sanctae Crucis presbyteri Cardinalis Apostolicae sedis legati tu quoque sacram suscipias unctionem, ne quid tibi desit ad plenitudinem sacramenti, & cum sacro fueris chrismate delibutus, archiepiscopos, & episcopos tuos similiter ungas, & per eos facias manus sacerdotum inungi oleo benedicto, illud de cetero in ordinandis presbyteris, & consecrandis episcopis morem servans, & faciens observari, quem Apostolica sedes observat, quae disponente Domino cunctorum mater est, & magistra. Mittimus

autem tibi per Cardinalem praedictum pontificalia ornamenta caligas & sandalia, amictum & albam, cingulum & succinctorium, orarium & manipulum, tunica & dalmaticam, chirothecas & annulum, planetam & mitram. Pallium vero per dilectum filium Joannem Capellanus nostram antea miseramus, & licet Romanus Pontifex non utatur baculo pastoralis tum propter historicam, tum etiam propter mysticam rationem: tu tamen ad similitudinem aliorum pontificum poteris eouti; quorum omnium rationem idem Cardinalis sicut a nobis accepit, te poterit edocere. Dat. ut supra, &c. Addunt gesta Innocentii, missa legati opera duobus archiepiscopis pallia, ut iis in consecrandis episcopis, conferendis ordinibus, ac solemnibus certis diebus, in perficiendo missae incremento sacrificio uterentur.

Praecipit etiam, ut tam a primato, quam a praefatis archiepiscopis reciperet hujusmodi sacramentum: Ego (a) Basilii archiepiscopus Trino-vitanus primas totius Bulgariae, & Blachiae ab hac hora in antea ero fidelis, & obediens beato Petro, sanctaeque Romanae Apostolicae sedi, & domino meo Papae Innocentio, ejusque catholicis successoribus. Non ero in facto, vel consilio, vel consensu ut perdat vitam aut membrum, vel captantur, aut spolientur. Consilium quod mihi crediderint ad eorum damnum, me sciente, nemini pandam: eorum certum malum si scivero, impedire studebo, quod si non potero impedire, eis quantos cito potero intinabo. Papatum Romanum, honores, dignitates, & rationes Apostolicae sedis defendam pro posse, salvo ordine meo, contra omnem virulentem. Vocatus ad synodum veniam, nisi praepreditione canonica fuerim impeditus. Apostolorum limina singulis quadrienniis per me, vel per meum nuncium visitabo, nisi eorum absolvere licentiam. Legatum Apostolicae sedis, quem pro certo scivero esse legatum, devote suscipiam, & in suis necessitatibus adjuvabo. Cum quemlibet de meis suffraganeis in episcopum consecraverit, faciam illum jurare, ut Romano Pontifici, & Ecclesiae Romanae perpetuum obedientiam, & debitum honorem impendat. Ceterum cum aliquem coronaverit in Regem Bulgarorum, & Blachorum juxta indulgentiam mihi, & successoribus meis ab Apostolica sede concessam, ab eo juratoriam recipiam cautionem, quod ei qui tunc Apostolicae sedi praesuerit, successoribus ejus, & Ecclesiae Romanae devotus, & obediens permanebit, & cunctas terras & gentes suo subiectis Imperio, in obedientia & devotione sedis Apostolicae conservabit. Haec omnia bona fide servabo, sic me Deus adjuvet, & haec sancta Evangelia in praesenti, & in futuro. Amen. Addunt gesta legatum cum iter per Un-

XLIII.
Forma
sacra-
menti a
Bulg. pri-
mate
praetiti
legato
Pont.
(a) lb. ep.
11.

Legato per Ungariam iter interclusum.

(a) Extant in act. & in regest. Inn. l. 7. ep. 126.

(b) Reg. post eand. ep.
(c) Ep. 13.
(d) Ep. 14.

gariam haberet, a Rege ac principibus magnis honoribus exceptum, sed cum ad regni limitem pervenisset, Regem missis nunciis transitu in Bulgariam prohibuisse: urebat enim ipsum honoris Bulgari dolor: quam injuriam legato illatam cum accepisset Innocentius, Ungarum ardentioribus literis (a) perstrinxit, atque inter cetera hæc objecit: *Heu, heu fili charissime, ubi est regalis clementia, ubi religio Christiana, ubi specialis devotio, quam ad nos & Romanam Ecclesiam prædicaris habere: mutatus est color optimus, & aurum in scoriam est conversum. Parcat igitur eis Deus, qui animum tuum tam pravo consilio seduxerunt, volentibus inter regnum & sacerdotium discordiam seminare. Sed nos pro certo speramus, quod aut per te ipsum jam errata correxeris, aut ad commonitionem nostram taliter debeas emendare, ut injuria transeat in honorem & offensa in gratiam revertatur. Et infra: Benignius tibi scribimus, quam instans materia postulari, ne quis forte literas nostras inspiciens existimaret Apostolica sedis favorem tibi esse subtractum, quod utique utilitati, ac honori tuo nullatenus expediret; quia multa gesta sunt, & geruntur in regno tuo, quæ si deducuntur ad limam, correctionem exposcerent graviolem, non solum de voto tuo, captivitate fraterna, & electionibus prælatorum, sed etiam multis aliis, quæ ne nimium conturberis, ad præsens duximus supprimenda. Provideas ergo tibi, ne in eam te difficultatem inducas, de qua non facile valeas expediri.* Strigoniensis etiam ecclesiæ suffraganeis mandavit, (b) Regem ipsum ad refarciendam injuriam inducere niterentur; scripserat antea ad Ungariæ, (c) & Serviciæ (d) archiepiscopos, cæterosque præsules, ut Leonem presbyterum Cardinalem, quem ad Bulgariæ Regem mittebat, tanquam Apostolicæ sedis legatum agnoscerent, & quo par erat honore exciperent & complecterentur.

XLIV. Ad molliendas justissimas iras Innocentii, quas legato Apostolico itinere prohibito concitavit Ungarus, oratorem cum literis excusatoriis, in quibus querelas certis capitibus distinctas cumularat, ad Pontificem misit, cui Innocentius alias reddidit, quibus jactatas querelas refregit. Objecerat in primis Ungarus majores tuos Apostolicam sedem singulari observantia ac religione coluisse, parique Romanos Pontifices ipsos amore fuisse profectos, ac de illo amore videri Innocentium remisisse, idque ex eo colligebat, quod Innocentius Bulgarum infensissimum hostem suum regia dignitate decorare vellet: cui Innocentius, verum illud, Ungaros, ac Pontifices Romanos præci-

puo amoris nexu fuisse conjunctos, nec tamen amorem illum intepescere videri debuisse, cum ipse pater Alexandri iussu a Colocensi archiepiscopo corona fuisset redimitus, quo tempore maximas illius adipiscendæ difficultates pateretur, quin etiam circa regni sui primordia cum bello graviore appeteretur, sedis Apostolicæ cura ad pacem atque officium, fratrem ipsius, ac sequaces adductos fuisset. Querebatur secundo Jannitium occupasse terras, quæ in dotem sorori suæ Græcorum Imperatrici a patre fuissent traditæ, atque etiam Serviciam cum infidelium exercitu populatam, dum ipse in gratiam Apostolicæ sedis conjuncto cum Bohemiæ Rege exercitu pro Othone Philippo bellum inferret: ad quod Innocentius dolere se graviter injuriam ullam ipsi illatam, & curas Apostolicas ad eam faciendam collocaturum. Opposuerat tertio Jannitium tyrannum esse, cum terras suas ferro, flammaque comparasset, atque adeo regio diademate indignum videri: quibus ita respondet Pontifex, licet aliquas terras invaserit, alias tamen juste obtinere, ipsius majores, Petrum, Samuelem, aliosque sceptrum tenuisse, cumque successores a Græcis perdomiti eorum jugo collum subdidissent, hunc paternam jura recuperasse, atque adeo prædecessorum Pontificum exemplo coronam illam insignire meditatam: velle tamen, ut injuste occupata restituat, ac vicissim ut erepta ipsi reddantur, & pax firmissima inter ipsos concilietur, præmittere se quod obici juste poterat, quod cum Stephanus Maganipanus Serviciæ sedis Apostolicæ conjunctionem expeteret, atque regiæ ornamenta dignitatis ab ea flagitaret, pollicita revocasse, ea tantum de causa quod ea res ipsi ingrata foret, Serviciæ ab ipso viستا, ac Vulcano substituto cum æquo animo laturum se significasset, ut Serviciam ad Ecclesiam rediret, & Vulcanus ab Apostolica sede corona cingeretur, ea provincia Colocensi archiepiscopo imposita, post annos duos rem ad exitum perductam nondum fuisset: quod legatum a se benevole, ac magnifice habitum diceret, longe ipsum majore ignominia præditum ne iter prosequeretur, quam susceptus honorifice fuisset, non posse ipsum fœdera inter utrumque jungere, ni utrumque adiret, tantum se animo dolorem haurire, si obstare vellet, ne Bulgaria ad Romanæ Ecclesiæ obsequium rediret, quantum ipse conciperet animo, si Apostolica sedes obfisteret, ne ipsius filius paternum diadema assequeretur: quod demum de Jadera excisa quereretur, quantum in ea re Apostolica sedes, ut ipsi fieret satis, defudasset, significavit; de his acta sermone instituto. Subdunt:

Ex

XLV.

Ex illo autem verbo, quod in præmissis literis continetur, quale denique reputares, si nos impedire vellemus, ne filius tuus carnalis coronari possit in Regem, Rex ipse valde territus fuit, quia cum fecisset curiam congregari solemniter, ut filium suum parvulum in Regem faceret coronari, timuit vehementer, ne coronationem ejus dominus Papa faceret impediri, unde cum præfatus Cardinalis ad curiam illum nuncios destinasset, tunc demum obtinuerunt a Rege licentiam transiendi. Quod spectat ad principem puerum, quem paulo ante memoravimus, extant Innocentii literæ ad Strigoniensem archidiaconum hoc eodem anno 8. kal. majas scriptæ, (a) quibus provinciam injungit, ut cum Rex pater in Terræ sanctæ subsidium profecturus esset, puerum ipsum, quod idem Rex petierat, corona redimere, accepto ab eodem Rege patre vice pueri fidei sacramento: id vero munus non archiepiscopo, ad quem cætero qui pertinebat, sed archidiacono imposuit, cum ea tempestate sedes Strigoniensis vacaret: [1] quapropter alia data ad capitulum epistola (b) de exorta controverfia novi occasione antistitis agens utriusque partis idoneos procuratores, Apostolico conspectui se sistere jubet; atque de Ungaricis satis: jam ad Germaniam stylum convertamus.

Rex Ungariæ filium coronam redimiri procurat a Strigoniensi archidiacono, eique fidem obligat.

(a) Inn. l. 7. ep. 57.
(b) Id. ib. ep. 15. habetur c. postulationem extr. de postul. prælat.

XLVI.
Othonis res prosperæ.

(c) Libell. super neg. Rom. imp. signat. n. 415. ep. 104. qua recitatur etiam a Lubec. chron. Slav. l. 7. c. 4 & Crantz. in Sax. l. 7. c. 25.
(d) Eod. libell. ep. 105.

NOTÆ

[1] Post illa verba: *Sedes Strigoniensis vacaret &c.* Hæc adde ex Annalibus contractis: *Cæterum in re Bulgarica morem gessit pontificis mandatis Andraas Hungaria rex, ac Leoni cardinali legato ut in Bulgariam se conferret permisit; Bulgaros enim ab eo Romana Ecclesia conjunctos solemniter ritu testantur data a Basilio patriarcha ad Innocentium littera, quarum pars præcipua hæc est.*

Multas inclinationes, & multas sanitates a me Basilio humili Bulgarorum, & Blachorum primate erga patrem universorum, & dominum & patrem meum magnificentissimum & sanctissimum papam Innocentium &c.

Notum sit magna vestra sanctitati, quoniam Leo cardinalis sanus, & sospes pervenit delegatus a vestra sanctitate, & Apostolica sede, & usque ad magnam nostram civitatem Trinum tetendit quintodecimo die mensis octobris, & portavit universam plenitudinem patriarchalis dignitatis & pramenta omnia qua mihi a vestra magna sanctitate fuerunt delegata, tradidit similiter & annulum, & privilegium, & scriptra, & institutiones, & præcepta vestra sanctitatis, unxit me chrismate, mihi benedicens, & consecravit me in patriarcham mense novembris septimo die, in festivitate scilicet S. Apostoli Jacobi fratris Domini: & ego illa die duos unxi metropolitanos, & ceteros episcopos magno cum gaudio, & duobus de metropolitanis benedixit cardinalis, & tradidit illis pallium, atque mitras, & reliquis in caput eorum mitras imposuit. Octavo vero die ejusdem mensis in festivitate videlicet S. Michaelis coronavit, & benedixit imperatori Calojoanni domino omnium Bulgarorum atque Blachorum, & superposuit capiti suo regiam coronam, & sceptrum suis manibus impertiens &c. Subnexa est hæc literis formula verborum; quibus patriarcha pallium collatum est. At de his satis. MANSI

Sanctissimo patri, ac domino Innocentio Dei gratia sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo Pontifici Otho eadem gratia, & sua Romanorum Rex, & semper Augustus salutem cum filiali dilectione.

Cum post Deum pater sancte vos semper habeamus propitium, & benignum, sicut exaltatio, & sublimatio nostri honoris manifeste declarat, honorem nobis divinitus collatum Deo, & vobis semper velimus adscribere, cum in cinerem & favillam negotium nostrum redactum fuisset, si manus vestra, & auctoritas beati Petri in partem nostram non declinasset, hoc semper præ oculis habebimus, quoad usque vixerimus. Utinam ab hujusmodi proposito nunquam deflexisset, postea enim tot, tantisque beneficiis ab Apostolica sede ornatus, Imperiique diadema ejus favore consecutus, in ea profiliit, ut gremium quo exceptus, ac fatus fuerat, laceraret, ac jure de eo Ecclesia prophetica voce (e) queri posset: Incrassatus dilectus, impinguarus, dilatatus recalcitravit; sed de his cum in ea tempora fuerimus devoluti: nunc cœptam epistolam prosequamur.

Othonis literæ ad Innoc.

(e) Deut. 32.

XLVII.

Sane (inquit) immotescere vobis cupimus, quod status noster de die in diem prosperatur, & hoc non excellentiæ nostræ, sed Deo, & vobis, & Ecclesiæ Romanæ adscribimus. Regem Bohemiæ, Langravium Turingiæ, marchionem Moraviæ potentiam non habuimus, sed per magnam vestram sollicitudinem & frequentem, de qua non dubitamus, sed de die in diem super hoc magis certificamur: curiam enim solemnem habuimus proxima quinta feria ante festum beati Martini, in qua multi principes Imperii fuerunt archiepiscopi, episcopi, duces, comites, & alii quamplurimi nobiles. In ea vero talia sunt ordinata & statuta, quæ scriptis committere non audemus, sed latori presentium dilecto,

lecto, & familiarissimo clerico nostro H. de Aquileja memoriter commendavimus, & si firmiter sub obtentu gratia nostrae injunximus, ut vobis omnia per ordinem referat: firmiter enim credimus, quod, quod de nobis incepistis, infra paucos dies, hoc est, in purificatione beatae Mariae bono fine consummabitur: principes enim superiores, videlicet archiepiscopus Salzburgen. cum suffraganeis suis, dux Austriae cum nobilibus terrae suae, & dux Bavariae terras eorum a nobis recipient, & fidelitatem praestabunt: ita per Dei gratiam, quod discordia in gratiam convertetur, expedit enim vobis & nobis, ut consilium vestrum & auxilium apponatis, sicut videritis expedire. Rogamus itaque paternitatem vestram, ut solito more benigne legationem nostram audiat, & consilium vestrum, quod magnum est, apponatis, & latorem praesentium H. de Aquileja, quam citius poteritis, nobis transmittatis, quia in praedicta curia consilio vestro, & auxilio una cum principibus Imperii uti volumus, facturi quod nobis mandaveritis. Ea quae lator praesentium super iis vobis dixerit, indubitanter credatis; praedicta curia erit apud Vuldam: dominus legatus non interfuit curiae Susati, quia pro negotiis ecclesiae ac nostris ad partes ierat orientales.

XLVIII. Hisce cum literis Othonis nuncius ad Innocentium pervenit mense januario: quo pariter mense, ut Rex postularat, illum cum literis remisit, quarum exordium (a) est: Serenitatem tuam in Domino commendamus, quod ingratitude virium fugiens, & Ecclesiae Romanae benevolentiam recognoscens, nobis post Deum profectum tuae promotionis ascribis, &c. Caetera brevitate captandae studio praetermittimus, atque haec aureis sane characteribus exaranda, atque in omnium principum pectoribus altissime designanda analibus inferere suffecerit. Quanto te Deus amplius exaltarit, tanto magis in ejus humiliter te conspectu, elationem cordis fugiens & extollentiam oculorum, non solummodo apud Deum, sed etiam apud Imperii principes, & pauperes quoslibet, & minores: beneficia quoque Apostolicae sedis assidua tecum meditatione recensens, eam sicut debes in capite venereris, & in membris honores. Data est haec epistola Anagninae 8. kal. febr. sequenti autem die ad universos Germaniae praefules, principesque Othonianos scribens (b) coeptum opus ad optatum finem perducant hortatur, ejusdemque exempli (c) ad Lantgravium Thuringiae, & ad comitem Palatinum Rheni literas dedit. Cumque Aquilejensis patriarcha in pallii susceptione Pontifici, ac Romanae Ecclesiae fidem atque obedientiam juratus spondere deberet, praecipit (d) Innocentius post red-

Quanto Princeps sublimior tanto demissior fit.

(b) Ibid. ep. 107. (c) lb. post eand. ep.

(d) Innoc. ib. ep. 113.

ditum jusjurandum signo suo munitas literas Apostolicae sedi mitteret, quibus aperte profiteretur tam in Romani Imperii negotio, quam in rebus aliis Pontifici se paritum.

At quemadmodum electo Imperatori istorum fidem obstringere magis, magisque studuit, ita infidos qua objurgationibus qua minis ad officium ut revocaret operam dedit. Duo praecipui Germaniae praefules ab Othone desciverant, Magdeburgensis & Colonienis archiepiscopi, quorum alterum hoc anno Innocentius graviter literis (e) increpuit, quod priorem insolentiam nova cumulatset, jam enim ante a Praenestino episcopo Apostolicae sedis legato anathemate percussus divina mysteria celebrare praesumpserat, ac postea Innocentii jussu, cum graviore illius aetate pepercisset, ab solutus, lapsusque in deteriora ab Imperatore designato ad Philippum non sine gravi perjurio transvolavit. Quamobrem ab eodem legato a fidelium communione ejectus, praetexta inani appellatione, sententiae parere contempserat, atque in eundem legatum Romanamque Ecclesiam procaces voces effuderat. Delirum itaque senem ad resipiscendum sarcindamque culpam hortatus est.

Quod spectat ad alterum archiepiscopum Adolphum Coloniensem, Innocentius Maguntino archiepiscopo, Cameraensi episcopo, ac Brenensi praeposito, ut ad illum pariter Coloniam se conferant, & coram prioribus monitum, ad meliorem frugem adducere studerent, si renuat eum se abdicaturum minatur, quod proximo anno, ut dicitur, perfecit. Initium epistolae (f) est: Cum ii qui olim nullam vel modicam nobis & Apostolicae sedi reverentiam, & obedientiam exhibebant (Graeci videlicet Blachi, Bulgari, & Armeni) nunc ad obedientiam nostram & devotionem Apostolicae sedis plene per gratiam Dei revertantur, ut sit unum ovile & unus pastor, dolemus plurimum, & turbamur, quod venerabilis frater noster Colonienis archiepiscopus, &c. Datum Romae apud S. Petrum 4. Kal. novemb.

Brabantiae etiam ducem scriptis duobus ante diebus literis asperius perstrinxit, (g) filiam suam Othoni Imperatori renunciato contra interpositum jusjurandum nupti tradere reducasse: qua de re Pontificem ipsum conquerentem, moventem, minasque illi intentantem audiamus: Nunc autem quod grave gerimus, & moleste, occasionibus frivolis adinventis, ipsam eidem Regi sponso suo tradere malitiose recusamus, cum solemniter inter ipsos sponsalia sint contracta, & hinc inde tam per te, quam per homines suos praestito juramento firmata, illicitum habens, ut dicitur, cum nobili viro Philippo duce Sue-

XLIX.

(e) Ep. 108.

L.

(f) lb. ep. 112.

LI.

(g) Ep. 110.

Inn. querela de Brabantiae duce.

via tractatum, ut eam charissimo in Christo filio nostro Friderico illustri Regi Siciliae, nepoti suo copules in uxorem, quod utique tanto gravius reputamus, quanto magis ex hoc & animae tuae periculum & famae dispendium procuratur, cum enim praedictus Rex Siciliae sororem charissimi in Christo filii nostri illustris Regis Aragonum germanam uxorem quondam illustris Regis Ungariae accipere debeat in uxorem, etiam inter ipsos per dilectum filium R. tituli sanctorum Marcelli, & Petri presbyterum Card. Casinen. abbatem, tunc Apostolicae sedis legatum de mandato nostro mediantibus, & jurantibus familiaribus utriusque sponsalia sint contracta, praeter id quod dicta filia tua ipsam Regem Siciliae linea consanguinitatis attingit, quare non posset eidem matrimonio copulari, sustinere non possemus aliqua ratione, ut contra hoc, quod hinc inde nobis approbantibus est firmatum, temeritate qualibet veniretur. Nos autem ne sanguis tuus de nostris manibus requiratur, quod tenemur ex iniuncto nobis officio de salute animae tuae sollicitate cogitare, nobilitati tuae per Apostolica scripta mandamus, & in virtute Spiritus sancti districte praecipimus, quatenus usus consilio saniori eandem filiam tuam praedicto Regi sponso, suo sicut praestito juramento teneris, tradere non differas in uxorem, famae tuae consulens & saluti, &c. Dat. Rom. apud S. Petrum 6. Kal. novemb. Pont. nostri anno 7.

LII.

(a) Ep. 111.

(b) Ep. 52.

LIII.

super hoc est ecclesia Maguntinen. ne si aliter factum fuerit, venerabilem fratrem nostrum Siffridum Maguntin. archiepiscop. quem ereximus, deicere videamur, si ex hoc concitaverimus plus in eum ecclesiae suae odium, & scandalum civitatis, &c. Dat. Later. xi. Kal. maii. Quo etiam die in eandem rationem ad Maguntinos canonicos & fiduciaros nobiles scripsit (c) nulla impertita salutatione: in antistitem enim suum, inque Apostolicam sedem, contumaces & refractarii percussi anathemate fuerant: quapropter resipiscant hortatur, subditque: Non nobis, sed vobis merito poteritis imputare, si forte, qui caput abiicitis, membrum aliquod amittatis, Bohemiam scilicet, quae Maguntinae metropoli, ut vidimus, subjacebat.

(c) Lib. 7. ep. 53.

Bohemus a sede Apost. regium nomen obtinet.

LIV.

Cum porro Bohemia relicto jam Philippo Suevo, Othoni Apostolicae sedis imperio, quod testatur Innocentius (d), adhasset, hoc anno Pontifex regio illum nomine ornavit hujusmodi dato diplomate: (e) Licet ante tuae promotionis tempora multi fuerint in Bohemia regio diademate insigniti, nunquam tamen poterunt a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus obtinere, ut Reges eorum in suis literis nominarent. Nos quoque tum praedecessorum nostrorum vestigiis inherentes, tum considerantes sollicitate, quod a nobili viro Philippo duce Sueviae te feceras coronari, qui cum coronatus legitime non fuisset, nec te, nec alium poterat legitime coronare, Regem te haec tenus non duximus nominandum. Verum cum ad commonitionem Apostolicae sedis, & nostram relicto duce Sueviae ad charissimum in Christo filium nostrum illustrem Regem Othonem in Romanorum Imperatorem electum te convertereris, usus consilio saniori, & ipse habet te pro Rege, tam intuitu precum ejus, quam tuae devotionis obtentu, Regem te de caetero reputare volumus, & vocare. Tu igitur taliter gratiam tibi factam agnoscas, & sic ingratitude vitium studeas evitare, ut tua devotio mereatur, quod & gratia tibi detur ex gratia, & data gratis perpetuo conservetur, provisurus attentius, ut quantocivis poteris, ab eodem Rege Othone te facias solemniter coronari. Datum Later. 13. Kal. maii. Cumque Otho novo Regi confirmasset, quae olim Imperatores ejus antecessoribus jura ac privilegia concesserant, Innocentius eadem rata, firmaque esse iussit, (f) ejusque insuper indemnitati consulens, Pragensi & Olmucensi episcopis mandavit, (g) ut si quis damnus aliquod inferre tentasset, censuris ecclesiasticis compercerent; atque haec tenus de Bohemorum Rege.

(d) lb. ep. 55. (e) Inn. l. 7. ep. 42. & Bul. 10. 1. 2. 38.

(f) Ep. 54.

(g) Ep. 55.

Reliquas Germaniae res prosequamur. Christianam religionem in illis regionibus

LV.

B b Li.

Crucesignatorum expeditio in Livoniam contra paganos.

Livoniae episcopus spargebat late, ac propagabat, omne consilium, studium, operam, laborem, diligentiam ad id conferente Innocentio, qui eam ob rem tum sacerdotes & clericos circumjacentium regionum, qui signo crucis accepto Hierosolymitanam professionem voverant ad annunciandam Christi fidem tum laicos, qui rerum inopia, corporisque imbecillitate Hierosolymam pergere nequibant, adversus barbaros permutato voto in Livoniam mittendos curaret. Extat his de rebus ad Bremensem archiepiscopum, e jusque suffraganeos, aliosque illius provinciae pontificia epistola, (a) data Romae apud S. Petrum 6. idus octob. Saepius etiam hoc anno ad Lundensem archiepiscopum scripsit, ut (b) B. Petri censum per Daniae ac Sueviae regna fideliter colligat, & afferret, tum ut villicum, qui presbytero cum uxore sua turpiter a genti natum abscederat, ac lingua laeserat, anathemate solvat, ita tamen sumptus quos ad Urbem iter facturus expendisset, in Terrae sanctae subsidium impenderet: tum ut in Lundensi & Upsalensi archiepiscopatus evellat & destruat, disperdat & dissipet, aedificet & plantet, quemadmodum honori divino, amplificationi Ecclesiae, suorumque saluti conducere cognoverit, tum in fornicarios quosdam clericos animadvertat, (c) denique pallium ad illum transmittit Upsalensi archiepiscopo, ejus quod incendio perierat loco tribuendum. Hildefemensi praeterea episcopo, & Magdeburgensi praeposito, ut Merseburgensem episcopum a Guidone Praenestino Apostolicae sedis legato coetu fidelium amoto, cautione oblata absolvere possint, facultatem praebet (d); atque haec de Germaniae rebus.

Superest ut de Gallicis verba faciamus. LVI. Cum Innocentius Papa in Senonensem archiepiscopum superiori anno graviter, ut ostendimus, investus esset, quod Altissiodorensis comitem libertatem ecclesiasticam proterentem minime coarctasset, memor illius se vicem gerere, de quo scriptum: *Vulnerat & medetur, percutit & manus ejus sanabunt*; (e) Moerentem archiepiscopum suavissimis literis solatur, (f) letarique ait, se licet tristitiam ipsi injecerit, ad poenitentiam tamen feliciter injecisse; praeterea quorundam calumniam refellit, qui Francorum Regem sibi de haeresi suspectum fuisse, ex literis suis falso eliciebant, ut vero Senonensem archiepiscopum ex praeterita incuria dolore affectum solatur ac fovet, ita in Narbonensem contumacem, atque in deteriora labentem animadvertit. Igitur in primis arguit in haereticis e Narbonensi ecclesia depellendis ignave se gessisse, praecipitque, (g) ut in hac re fratri Rodolpho & fratri Petro de Castro novo Fontis

(a) Ep. 139.

(b) Ep. 156.

Census B. Petri in Dania & Suevia collectus.

(c) Ep. 158.

(d) Ep. 14.

LVI.

(e) Job. 5.

(f) Lib. 6. ep. 236.

Narbonensis archiep. ob incertam in iudicium vocatus. (g) Id. ib. ep. 243.

frigidi monachis in omnibus auxilio sit, quod pluribus aliis imperat; (b) postea vero iisdem atque abbati Cisterciensi mandatum ut in archiepiscopum inquirant (i) diligenter, eumque sua submoveant dignitate, tum etiam (k) ut in haereticos ipsos tanquam Apostolicae sedis legati infurgerent, in eandemque Narbonensem, Aquensem, & Arelatensem provincias cruce signatos mittant, in quam itidem sententiam ad Altissiodorensis episcopum scripsit, (l) Philippum Galliae Regem, principesque ad grassantem impietatem excindendam excitarent, & commonerent. De legationis munere Petro ac Rodolpho ab summo Pontifice adversus haereticos injuncto in Albigenis quoque historia mentio fit (m); praeterea in Narbonensem archiepiscopum vehementer investus, montis Aragonis abbatiam ab Apostolica sede ejus fidei commendatam ademittit. (n)

Ceterum haeresis, qua involuti, infectique plerique in iis partibus, ac maxime nobiles in caeno vitiorum demersi jacebant, nefanda Albigenis haeresis erat, quae ex debilibus initiis, nocturnisque conventiculis in apertum emergerat, suoque veneno non Albigenes modo, sed etiam Tolosanos, Biterrenses, Carcassones, Narbonenses provinciales & circumjacentia loca adeo infecerat, ut summo contemptui sacerdotes, venerationisque summam haeretici haberentur, sacrorumque praedicatorum concionibus, ac sedis Apostolicae legatorum opera contundi, infringique hoc anno coepit. Dicta vero Albigenis haeresis, quod Albiis maxime virus suum afflasset, nec illa una, sed multiplex in plura capita (ut loquitur Innocentius Papa o) hydras instar dissecta, alii enim haeretici sanctorumque larvam induebant, & carnibus, conjugioque abstinebant, alii in omnes libidines effundi triumpho, & gloriae ducebant. Quam vero ea haeresis ab omni rationis specie abhorreret, quamque infamis esset, adeo ut audientibus horrorem incutiat, Petrus Vallisarnensis (p) monachus Cisterciensis familiae prodit, quem auctorem in Albigenis historia monumentis commendanda ducem accepimus, tum quod ipse praesens, dum in convertendis haereticis cum abbate suo Guidone operam navaret, interfuerit, tum quod historiam illam, quam Innocentio Pontifici consecravit, ita accurate exaravit, ut ea tantum proderet, quae vel hausisset oculis, vel a viris tantae fidei, ac dignitatis accepisset, ut ea indubium minime revocari possent. Devota vero propterea Pontifici haec historia est, quod illius diligentia tot decretis legationibus, tot viris piis ad divini verbi jaciendos fatus, tot cruceatis immixtis exer-

(b) Reg. post eand. ep. (i) Lib. 7. ep. 75 (k) Id. ep. 76.

(l) Lib. 6. ep. 239.

(m) Petrus Vall. hist. Albigen. c. 1. (n) Inn. l. 7. ep. 78. LVII. De Albigenis haereticis.

(o) Apud Pet. Vall. serm. post hist. Albigen.

(p) Vall. c. 2.

LVIII. Blasphemiae in Deum.

Et in caelos.

* geneſi

LIX.

exercitibus compressa profligataque fuisset. Primo sciendum (inquit Vallisarnensis) quod haeretici duos constituebant creatores, invisibilem scilicet, quem vocabant benignum Deum, & visibilem, quem malignum Deum nuncupabant. Novum testamentum benigno Deo, vetus vero maligno attribuebant, & illud omnino repudiabant, praeter quasdam auctoritates, quae de veteri testamento novo sunt insertae, quas ob novi reverentiam testamenti recipere dignum aestimabant. Auctorem veteris testamenti mendicem asseriebant, quia protoplastes dixit: *Quicumque die comederitis de ligno scientiae boni, & mali, morte moriemini: nec (sicut dicebant) post comestionem mortui sunt, cum tamen revera post gustum pomi vetiti mortis miseriae fuerunt subiecti. Homicidam quoque ipsi nominabant, tum quia Sodomitas & Gomorrhaeos incineravit, & aquis diluvii mundum delevit, tum quia Pharaonem, & Aegyptios mari obruit. Omnes veteris testamenti putres damnatos affirmabant. Joannem Baptistam unum esse de majoribus demonibus asseriebant. Dicebant etiam in secreto suo, quod Christus ille, qui natus est in Bethleem terrestri & visibili, & in Hierusalem crucifixus, malus fuit, & quod Miria Magdalena fuit ejus concubina, & ipsa fuit mulier in adulterio deprehensa, de qua legitur in Evangelio. Bonus enim Christus (sicut dicebant) nunquam comedit vel bibit, nec veram carnem assumpsit, nec unquam fuit in hoc mundo, nisi spiritualiter in corpore Pauli. Ideo autem diximus in Bethleem terrestri, & visibili, quia haeretici fingebant esse aliam terram novam, & invisibilem, & in illa terra secundum quosdam bonus Christus fuit natus, & crucifixus. Item dicebant haeretici bonum Deum duas habuisse uxores, Collant, & Colibant, & ex ipsis filios & filias procreasse. Erant alii haeretici, qui dicebant, quod unus est creator, sed habuit filios Christum & diabolum. Dicebant & isti omnes creaturas bonas fuisse, sed per filios, de quibus legitur in apocalypsi, omnia fuisse corrupta, &c. Qui horrenda adeo in caeleste numen emovere erant ausi, atque infana adeo confingere, non mirum est, si in Ecclesiam pari furore fuerint debacchati. Ceterum animadvertant Calvinista, qui ubi eorum sectae novitas ipsis obiicitur, gloriari interdum solent Albigenes idem cum ipsis sensit, num eorum fidei forma cum hac, quam describit auctor, qui saepius cum Albigenis ad confutandos eorum errores est colluctatus, consentiat, ac desinant simplicem populum conciliata falso suae haeresi antiquitatis fama nefandis erroribus irretire.*

Fere totam Romanam Ecclesiam speluncam latronum esse dicebant, & quia ipsa Ann. Eccl. Tom. XX.

erat meretrix illa de qua legitur in apocalypsi. Sacramenta Ecclesiae usque adeo annullabant, ut sacri baptismatis undam ab aqua fluviatili non distare, sacrosancti corporis Christi hostiam a pane laico non differre publice dogmatizarent. Simplicium auribus hanc instillantes blasphemiam, quod Christi corpus, & si magnitudinem Alpium in se contineret, jam dudum consumptum a comedentibus, & annihilatum fuisset: confirmationem, confessionem frivolae esse, & inanes omnino reputabant; sacrum matrimonium meretricium esse, nec aliquem in ipso salvari posse praedicabant, filios & filias generando. Resurrectionem quoque carnis diffidentes, quasdam adventiones consungebant inviditas, dicentes animas nostras esse spiritus illos Angelicos, qui per superbiam apostasiam praecipitati de caelo corpora sua glorificata in aere reliquerunt, & ipsas animas post successivam qualiumcunque corporum septem, & terraneorum inhabitationem, quasi tunc demum poenitentia peracta ad illa relicta corpora remeare.

Sciendum autem, quod quidam inter haereticos dicebantur perfecti, siue boni homines, alii credentes haeticorum: qui dicebantur perfecti, nigrum habitum praeferebant, castitatem se tenere mentiebantur, esum carnum, ovorum, casei omnino detestabantur, non mentientes videri volebant, cum ipsi maxime de Deo quasi continue mentirentur; dicebant etiam quod nulla unquam ratione debeant jurare. Credentes autem haeticorum dicebantur illi, qui seculariter viventes, licet ad vitam perfectorum imitandam non pertingerent, in fide tamen illorum se salvari sperabant, divisi siquidem erant in vivendi modo, sed in fide & infidelitate uniti erant. Qui dicebantur credentes haeticorum, dediti erant usuris, rapinis, homicidiis, & carnis illecebris, perjuriis & perversitatibus universis. Isti siquidem ideo securius & effrenatius peccabant, quia credebant sine reſtitutione ablutorum, sine confessione & poenitentia se esse salvandos, dummodo in supremo mortis articulo Pater noster dicere, & manum impositionem recipere a magistris suis potuissent. De perfectis vero haeticis, magistratus habebant, quos vocabant diaconos & episcopos, sine quorum manuum impositione nullus inter credentes moriturus se salvari posse credebat. Verum si morienti cuilibet quantumcumque flagitioso manus imposuissent, dummodo Pater noster dicere possent, ita salvatum aestimabant, ut absque omni satisfactione, absque omni alio remedio statim evolaret ad caelum, &c.

Afferret auctor facetas duas narrationes, quibus haeticorum ineptiae ac deliria egregie illustrantur. Discesserat e vita haeticus, cui, dum extremis viribus cum

Blasphemiae eorum in Rom. Eccl.

LX. Qui perfecti apud eos.

Qui credentes & scelerata eorum vita.

LXI. Ineptae haeticorum responsa.

morte luctaretur, evocatus magister manum quidem imposuerat, sed æger antequam dominicam orationem pronunciarer, spiritum efflarat; hinc maxima contentione discrucari atque æstare hæretici cœperunt, an damnatus, an exceptus cœlo esset, cum uterque ritus desiderari videretur: ad solvendum dubium prænobilem equitem consulere, qui re audita fluctuans animo, gravi denum supercilio edixit, salvandum quidem illum esse, reliquos omnes, quibus ritus uterque impertitus non fuisset, æternis pœnis addicendos. Nec minus deridicula ac faceta altera est. Emungebant hæreticorum magistri plures pecunias a discipulis, ac legata corradabant a morituris, quibus certissimam salutem pollicebantur. Accidit ergo, ut prædives magnas iis opes relinqueret, quas cum defuncti heres dare nollet, rogavit an ille salvus esset? tum ii magna religione asserere, receptam cœlo, nefas de ea re ambigere: quibus alter facete subiecit: Abunde est, pecuniis opus non est, ut in cœlum admittatur, non enim ita vos improbos puto, ut jam felicitatem adeptum cœlo detrahere ac depellere velit. Addit auctor infana alia ac blasphemata hæreticorum dogmata.

LXII. *Non credimus autem silendum, quod & quidam hæretici dicebant, quod nullus poterat peccare ab umbilico & inferius. Imagines quæ sunt in ecclesiis dicebant idololatricam, campanas earum tubas demonum affirmabant. Item dicebant, quod non peccabat quis gravius dormiendo cum matre, vel sorore sua, quam cum qualibet alia. Illud & inter supremas futuitates dicebant, quod si quis de perfectis peccaret mortaliter, comedendo videlicet modicissimum carniem, vel casei, seu ovi, vel alicujus rei sibi inhibita, omnes consolati ab illo amittebant Spiritum sanctum, & oportebat eum iterum reconciliari: & etiam salvati pro peccato consolatori cadebant de cœlo.*

LXIII. *Pergit auctor de Waldensium hæresi differere, qui sub specie religionis omnem religionem & pietatem evertabant, adeo ut suos baptismo ac sacramentis Ecclesiæ abrenunciare cogerent, adeoque de mente dejecti erant, ut inferendis sandaliis maximam collocarent sanctitatem, ut ob id, non susceptis etiam ordinibus, Christi corpus conficere possent: Erant præterea alii hæretici, qui Waldenses dicebantur, a quodam Waldio nomine Lugdunensi. Hi quidem mali erant, sed comparatione aliorum hæreticorum longe minus perverfi: in multis enim nobiscum conveniebant, in aliquibus dissentiebant: ut autem plurima de infidelitatibus eorum omitamus: in quatuor præcipue consistebat error eorum, in portandis scilicet sandaliis more Apostolorum, & in eo quod dicebant*

nulla ratione jurandum vel occidendum. In hoc insuper quod asserabant, quemlibet eorum in necessitate, dummodo haberet sandalia, absque ordinibus ab episcopo acceptis posse conficere corpus Christi. Hæc nos de sectis hæreticorum breviter excerpisse sufficiat. Quando aliquis se reddidit hæreticis, ille dicit, qui recipit eum: Amice si vis esse de nostris, oportet, ut renuncies toti fidei, quam tenet Romana Ecclesia; respondet, abrenuncio. Ergo accipe Spiritum sanctum a bonis hominibus, & tunc spirat ei septies in ore. Item dicit illi: Abrenuncias cruci illi, quam tibi fecit sacerdos in baptismo, in pectore, & in scapulis, & in capite de oleo & chrismate? Respondet, abrenuncio. Credis quod aqua illa operetur tibi salutem? respondit non credo. Abrenuncias velo illi, quod tibi baptizato sacerdos posuit in capite? respondet, abrenuncio. Ita accipit ille baptismum hæreticorum, & abnegat baptismum Ecclesiæ. Tunc ponunt omnes manus super caput ejus & osculamur eum, & induunt eum veste nigra, & ex illa hora est quasi unus ex ipsis, &c. Grassabantur etiam Ruptarii, alias Rotarii dicti, qui non tam hæresi infames, quam sceleribus omnibus contaminatissimi, id nomen ab infestandis obfidendisque viis ac expilandis viatoribus traxerant; crebra de ipsis tanquam sicariis crudelissimis apud Vallisernensem mentio, ac plura ab iis funestis illis temporibus tam apud Innocentii literas, quam alios auctores crimina perpetrata leguntur. Horrebant ejusmodi pestibus infelices eæ regiones, ad quas elidendas legati operam navare cœperunt.

Cum Narbonensis archiepiscopus licet instantibus prædictis duobus Fontis frigidii monachis hæreticos e Narbonensi provincia eicere neglexisset, Pontif. ipse suspensionis in eum sententiam ferri iussit, nec modo Philippum Regem per legatos, sed per litteras quoque adversus hæreticos impulit: Ad sponsæ suæ universalis videlicet Ecclesiæ (a) munimentum, pontificalem, & regiam Dominus instituit dignitatem, unam quæ foveret filios, aliam quæ adversarios expugnaret: unam quæ subditorum vitam verbo instrueret & exemplo, aliam quæ iniquorum maxillas in fræno cobiberet, & chamo, ne pacem Ecclesiæ perturbarent: unam quæ inimicos diligeret & pro persecutoribus etiam exoraret, aliam quæ ad vindictam malefactorum, & laudem bonorum gladium materialem exerceret, & armis quietem ecclesiasticam tueretur. Expedit igitur, ut & spiritualis auctoritas & secularis potestas suæ causam institutionis attendens concurrant ad Ecclesiæ defensionem in unum, & utraque alteri suffragetur, ut quos a malo ecclesiastica non revocat disciplina, brachium seculare com-

LXIV.

(a) Lib. 7. ep. 79.

pefcet, & nos qui feritate propria confidentes, gladium materiale non timent, spiritualis ultio subsequatur. Ne igitur sine causa portare gladium videaris, oportet, ut apprehendens arma & scutum in adjutorium ejus potenter assurgas, cujus vestis, quod dolentes referimus, in regno Francorum scissuram patitur, cujus vineam vulpis parvula demolitur, & cujus oves luporum insultibus exponuntur. Et infra: Cæterum quia non caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obviare, ut facientes & consentientes par pœna constringat, si qui comitum, baronum, vel civium eos de terra sua eliminare noluerint, aut eos receptare præsumperint, aut ausi fuerint confovere, ipsorum bona confisces, & totam terram eorum dominio regio non differas applicare, &c. Dat. Lateran. v. Kal. jun. Additur in regesto: Scriptum est Senonen. archiepiscopo & suffraganeis ejus, ut eum ad hoc efficaciter moneant, & inducant.

LXV. *Omissa sacerdotiorum provifio devoluta ad Pontificem.*

(a) Id. ib. ep. 165. habetur e. lit. de supplend. neglig. pralat.

(b) Lib. 6. ep. 241. Inn ad conciliandam Angl. inter & Franc. pacem studium. (c) Lib. 7. ep. 44.

NOTÆ

[1] **P**ost illa verba: Dominus papa remisit, hæc adde ex Annalibus contractis: Intentaræ porro, ut antea dictum est Joannes Anglia rex litem Philippo Francorum regi apud sedem apostolicam, quod Gallum regem iniquo bello ditionem suam invasisse quereret, vocatusque in curiam Philippi rex pontifici iterum respondit non esse pontificis juris de lata in beneficiarium corona Gallica principem sententia cognoscere, cui hæc Innocentius rescripsit: Non intendimus judicare de feudo, cujus ad ipsum spectat judicium nisi forte juri eorum per speciale privilegium vel contrariam consuetudinem aliquid sit deductum, sed decernere de peccato, cujus ad nos pertinet sine dubitatione censura, quam in quemlibet exercere possumus, & debemus. Non igitur injuriosum sibi debet regia sublimitas reputare, si super hoc apostolico iudicio se sistat, cum Valentinianus inelytus imperator suffraganeis Mediolanensis dixisse legatur: talem in pontificali sede constituere procurate, cui & nos qui gubernamus imperium, sincere nostra capita submittamus, & ejus monita dum tanquam homines deliquerimus, suscipiamus necessario velut medicamenta curantis, ut illud humiliter omitamus quod Theodosius statuit imperator, & Carolus

ducias iniri operam navaret. Cæterum quid ille perfecit, illustrat Innocentii vitæ scriptor:

*Hic, Innocentius scilicet, ad reformandam pacem, vel componendam treguam inter Philippum Regem Francorum, & Joannem Regem Anglorum abbatem Casemarii destinavit (qua de re superiori anno). Qui cum ad hoc per annum integrum laborasset, de Francia in Angliam, & de Anglia in Franciam discurrendo, videns tandem se non posse proficere, convocavit archiepiscoporum, & episcoporum, & abbatum concilium apud civitatem Meldensem, in quo * præsens Rex Franciæ per eosdem archiepiscopos & abbates fecit ab eo ad sedem Apostolicam appellari, quorum appellationi noluit ipse deferre, nisi jurasset, quod in termino, quem illis præfigeret, appellationem ipsam in propriis prosequerentur personis. Sed summus Pontifex ab hujusmodi juramento illos absolvit, indulgens eis de speciali gratia, ut aliquot ex parte omnium ad prosequendam appellationem venirent. Venerunt igitur in termino constituto Senon. & Bituric. archiepiscopi, Parisien. Melden. Cathalaun. & Nivernen. episcopi, & multi honorabiles clerici procuratores omnium aliorum, quibus diutius expectantibus, prænominatus Rex Angliæ pro se neminem destinavit, negligens prosequi causam suam, ex qua negligentia quantum ei damnum provenerit satis patet; cum in brevi tempore totam Normandiam, & Andegaviam, & Aquitaniam perdiderit pene totam. Prædicti vero Archiepiscopi, & episcopi post expectationem diutinam in publico consistorio sub verbo veritatis tanquam pontifices sunt professi, quod ipsi non appellaverant ad mandatum Apostolici eludendum: sed quia sua interesse credebant, maxime cum crederent in hac parte suam Regem justam causam habere; sed si nec istud sufficeret, & in aliquo essent domino Papæ suspecti, purificationem canonicam offerebant, quam eis dominus Papa remisit. [1] Hæc ibi. Ingentem illam jacturam, quam Joannes ditionis suæ passus est, tradunt pariter Robertus, (d) qui Sigeberto appendicem adjecit, Matthæus Parisius, (e) ac Flandriæ annales.*

* præsentis

Joanni Angliæ Regi Normannia, Andegavia & Aquitania erepta.

(d) Rob. de Monte app. ad chr. Sig. ann. 1204. (e) Matth. Par. hist. Ang.

(a) *Jac. Meyer. in Flan. ann. Prodigium in celo visum.* les. (a) Verum quid tantarum cladum sibi iniustarum, raptarumque provinciarum nuncio accepto socors & effœminatus Joannes egerit, subdit Parisius: Quod cum Regi Anglorum fuisset nuntiatum, omnimodis cum Regina sua vivebat deliciis, cum qua simul se credidit omnia possidere. Post hæc de portento, quod hoc anno contigit, hæc addit: Eodem anno Kalendis aprilis in prima noctis vigilia, tantus rubor in celo apparuit in parte aequilonari & orientali, ut verus ignis ab omnibus crederetur.

LXVII. Postremo, ut Gallicanis rebus finis imponatur, extant Innocentii literæ tum ad (b) S. Crucis de Stampis decanum, & canonicos ipsos, eorumque ecclesiam in tutelam accepit, quam Philippus Rex Judæis eiecit ex Synagoga, prophanoque cultu in sacros usus verterat, construxeratque, tum ad Rhemense capitulum (c) de archiepiscopi electione agens, ob quam magnæ exortæ discordiæ, tum Arelatensem archiepiscopum Auraciensi episcopo gravi atque incurabili morbo laboranti socium & adiutorem adjungi jubet, (d) tum ad alios, (e) quibus in archiepiscopum Burdegalensem, de quo turpiora ferebantur, inquirendi munus injunxit, tum ad Ebredunensem archiepiscopum, & Rhoscaudun. abbatem, quibus imperat, ut in Ventiensem pariter inquirerent, atque ob commissa scelera exuerent dignitate, denique ad Magalonenfes S. Petri clericos, (f) quibus rescripsit quoties in dominicum diem pervigilium incideret, sabbato jejunandum, atque pridie S. Matthæ festo die, jejunii religionem servandam decrevit.

(b) *Innoc. ep. 30. Synagoga in ecclesiam Stampis conversa.*
(c) *Ep. 116.*
(d) *Ep. 134. Habetur, cap. ex parte tua ex de cleric. agrot.*
(e) *Lib. 6. ep. 216.*
(f) *Lib. 7. ep. 84.*

LXVIII. Quod ad Anglorum Regem, quem paulo ante memoravimus, attinet; illatas sibi a Francorum Rege clades merito accepit, juxta dominicum illud: (g) In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis (h); qui enim Dublinensem archiepiscopum inique bonis spoliatum e regno eiecerat, cismarina sua ditone exutus est. Extat Innocentii epistola pro eodem antistite ad Regem missa, (i) ubi in primis studia, officiaque sua erga illum perstringit. Novit regia celsitudo, & satis potest memoriter retinere, quoties suavibus verbis, & blandis eam pro ip-

so archiepiscopo duxerimus commonendam & per alios fecimus commoneri, & quot & quantas preces tibi porrexerimus, ut eum qui per septem annos extra Regnum exulare fecisti, & in afflictione non modica, & officii erubescencia pastoralis per partes ignotas aliorum suffragia mendicare, in gratiam tuam reciperes, & ei ablata restitui faceres unversa. Quid autem super hoc nostræ valuerint monitiones, & preces, subsequens rerum effectus evidenter ostendit, cum exaudit non simus, &c. De his queritur de Rege ipso, iterumque eum rogare, monere, hortari, denique minas jacere. Cæterum Innocentius non hoc solum, sed alia quoque munerata hoc anno Eliensi episcopo commisit: ipsi (k) enim una cum Cantuariensi archiepiscopo ac Wigornienfi episcopo de controversiis, quæ doris causa Regem inter, ac B. Ricchardi ejus fratris defuncti uxorem erant, diligenter cognosceret, seque certiore fieri jubet, eique præterea injungit, (l) ut cum duobus pariter aliis de dissidiis inter Eboracensem archiepiscopum, & canonicos inquirat. Nec prætermittimus eundem Pontificem, hoc itidem anno antiquum Londoniensis ecclesiæ privilegium confirmasse, (m) quo ejus antistes in subscriptionibus præ aliis provinciæ illius episcopis potiorum locum haberet; atque hæcenus de Britannia rebus.

Jam ad Innocentii gesta revertamur; post enarratas Regis Legionensis cum Castellæ Regis filia incestas nuptias, ob quas fidelium communionem eiecit, ut vidimus, fuerant, de ipsis postmodum respicientibus, ac solutis anathemate hæc breviter adiciunt: Licet autem aliquanto tempore in sua contumacia perdurassent, demum tamen redeuntes ad cor, incestuosam copulam dissolverunt, & cum fuissent ab invicem separati, præstito secundum formam Ecclesiæ juramento meruerunt absolvi. Extant Innocentii literæ (n) II. kal. junias ad Toletanum archiepiscopum, & Burgensem ac Zamorensem episcopos datæ, quibus præcipit, ut B. . . quæ ab illo recesserat, absolutionisque beneficium poscebat, absolvant juramenti cautione accepta Apostolicæ sedis mandatis paritatem, eisdemque fere verbis ad Com-

(k) *Ep. 35.*(l) *Lib. 7. ep. 163.*(m) *Id. ib. ep. 182.*

LXIX. Castellæ rex dissolutis nuptiis incestis reconciliatus Ecclesiæ.

(n) *Lib. 7. ep. 67.*

PO-

(a) *Ep. 96.* postellanum archiepiscopum ac Zamorensem, & Palentinum episcopos 13. kal. Julias scripsit, (a) præcepitque, ut Legionensi Regi, ejusque consiliariis fautoribusque præcipuis absolutionis gratiam impertirentur, latamque in regnum interditi sententiam relaxarent: postredie vero ejus diei Compostellano, ac Toletano archiepiscopis, aliisque duobus episcopis in mandatis dedit, (b) moneant, jubereutque oppida, quæ sive dotis titulo, sive donationis propter nuptias, vel quoquomodo ipsi Legionensi Regi tributa essent, eidem restituere, vel saltem si quid res haberet questionis, eadem oppida ipsis traderet, donec ab electis utriusque partis consensu arbitris, vel ab ipso Pontifice decerneretur.

(b) *Ep. 93.* Recensitis Castellæ rebus occurrunt Aragonicæ, quæ ob sui dignitatem, majestatemque non leviter delibandæ sunt. Scribit Surita (c) veteres Aragonum Reges solemniter olim pompa redimiri corona non consuevisse, sed cum nuberent, aut viginti annorum ætatem attingerent, equites creari solitos, ac tum susceptis regni habenis, regium nomen gessisse, Petrum vero Regem cum reputasset animo suæ fore dignitatis, si Regum cæterorum more ungeretur, quo majori pompa novæ rei initium daret, Romam profectum ab Innocentio regiis insignibus decoratum. Sed pietate potius, ac religione ductum, quam inani ambitione constat, cum insigni animi demissione regnum sedi Apostolicæ stipendiarium esse iussit, regiæque ornamenta dignitatis divo Petro in ejus ara consecrarit. Tantæ nos rei historiam, quo tutius veritatem assequamur, ex pontificio regesto decerpimus.

Ordo coronationis Petri Regis Aragonum.

(a) *Lib. 7. ep. 229.* Anno septimo pontificatus domini Innocentii Tertii Papæ mense novembris, (d) Petrus Rex Aragonum ad Apostolicam sedem accessit, ut ab eodem domino Papa militare cingulum, & regium acciperet diadema: venit autem per mare cum quinque galeis, & applicuit apud insulam inter Portum, & Hostiam, adducens secum Arelaten. archiepiscopum, præpositum Magalonen. cum quibus interfuit electus montis majoris, & alii quidam clerici nobiles, & prudentes. Proceres quoque secum adduxit Sanctum patrum suum, Ugonem de Baucio, Rocelinum de Marsilia, Arnaldum de Fotian. & alios multos nobiles & potentes. Missis autem ad illum equitaturis, & somariis pene ducentis, fecit eum apud sanctum Petrum ad presertiam suam idem dominus Papa venire, mittens in occursum ipsius quosdam Cardinales, senatorem Urbis, & alios multos nobiles, & magnates, fecitque illum

apud sanctum Petrum in dono canonicorum honorabiliter hospitari. Tertio vero die in festo videlicet sancti Martini præfatus dominus Papa cum episcopis, presbyteris, & diaconibus Cardinalibus, primicerio, & cantoribus, senatore, justitiariis, iudicibus, advocatis, * scrivariis, multisque nobilibus, ac populo copioso ad monasterium sancti Pancratii martyris prope transyerim est profectus, ibique præfatum Regem per manum Petri Portuen. episcopi fecit inungi, quem postmodum ipse manu propria coronavit, largiens ei regalia insignia unversa, mantum videlicet & colobium, sceptrum & pomum, coronam & mitram, corporale, ab eo recipiens juramentum, cujus tenor est talis:

Ego Petrus Rex Aragonum profiteor, & polliceor, quod semper ero fidelis, & obediens domino meo Papæ Innocentio, ejus catholicis successoribus, & Ecclesiæ Romanæ, regnumque meum in ipsius obedientia fideliter conservabo, defendens fidem catholicam, & persequens hæreticam pravitatem. Libertatem & immunitatem ecclesiarum custodiam, & earum jura defendam. In omni terra meâ potestati subiecta justitiam, & pacem servare studebo; sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Evangelia. Deinde præfatus Rex cum multo laudis præconio, & favoris applausu coronatus rediit juxta dominum Papam ad basilicam sancti Petri super cujus altare sceptrum & diademata deposuit, & de manu ejusdem domini Papæ militarem ensam accepit, regnumque suum beato Petro Apostolorum principi obtulit, illudque sibi constituit censuale per privilegii paginam, quam eidem domino Papæ tradidit super ipsum altare, cujus tenor est talis:

Cum corde credam, & ore confitear, quod Romanus Pontifex, qui est beati Petri successor, vicarius sit illius, per quem Reges regnant, & principes principantur, qui dominatur in regno hominum, & cui voluerit, dabit illud. Ego Petrus Dei gratia Rex Aragonum, comes Barcinonia, & dominus montis Pessulani cupiens principali post Deum beati Petri & Apostolicæ sedis protectione muniri, tibi reverendissime pater, & domine summe Pontifex Innocenti, & per te sacrosanctæ Romanæ Apostolicæ sedi offero Regnum meum, illudque tibi & successoribus tuis in perpetuum divini amoris intuitu, & pro remedio animæ meæ, & progenitorum meorum constituo censuale, ut annuatim de camera Regis ducentæ quinquaginta massæ * nutinae Apostolicæ sedi reddantur, & ego, ac successores mei specialiter ei fideles, & obnoxii teneamur. Hoc autem lege perpetua servandum fore decerno, quia spero firmiter, & confido, quod tu & successores tui me ac successores meos, & regnum prædictum auctoritate Apostolica defendetis, præ-

* *seriniis*

Inungitur a Portuensi episc.

LXXI. Aragonii sacramentum.

LXXII. Fidorium se Rom. Eccles. constituit.

* *nutina*

NOTÆ rolos innovavit, de cujus genere rex ipse noscitur descendisse; quicumque videlicet litem habens, sive petitor fuerit, sive in initio litis, vel decursis ipsorum curriculum sive cum negotium peroraretur, sive cum jam coepit promi sententia, si iudicium elegerit sacrosanctæ sedis antistitis, illico sine aliqua dubitatione, etiam si pars alia refragaverit ad episcoporum iudicium cum sermone litigantium dirigatur; cum non humanæ constitutioni, sed divinæ potius legi innitatur quia nostra potestas non est ex homine, sed ex Deo. Obscurdunt ad hæc victor, ingenitæque Joannes jacturam ditonis sua passus est, ut tradunt auctores: verum quid raptarum provinciarum nuncio accepto socors, & effœminatus Joannes egerit, subdit Parisius: Commodis, inquit, cum regina sua vivebat deliciis, cum qua simul se credidit omnia possidere. MANST

præsertim cum ex multo devotionis affectu me ad sedem Apostolicam accedentem tuis quasi beati Petri manibus in Regem duxeritis solemniter coronandum. Ut autem hæc regalis concessio inviolabilem obtineat firmitatem, de consilio procerum curiæ meæ præsentem venerabili patre meo... Arelaten. archiepiscopo, & Sanctio patruo meo, & Ugone de Baucio, & Arnaldo de Fotian. baronibus meis sigilli mei feci munimine roborari. Actum Romæ apud sanctum Petrum anno Dominicæ incarnationis millesimo ducentesimo quarto, * IV. idus novembris, anno regni mei octavo. His omnibus rite peractis fecit eum dominus Papa per Urbem ad ecclesiam sancti Pauli deduci, ubi galeas inveniens præparatas intravit, & Apostolica benedictione munitus ad propria meruit cum prosperitate redire.

* III.

LXXIII. Hæc ibi; quæ postmodum sequuntur, proximo anno in medium afferemus. De Petro Romam adveniente, atque ab Innocentio Papa corona redimito meminit Rodericus Toletanus, (a) deque his, ac de Aragonia ab ipso Petro vestigali Pontificibus facta, Surita (b) ac Joannes Mariana, (c) alique agunt, quod vero regio diplomati adscriptus est annus 1204. novembri mense, non modo habetur in manuscriptis Innocentii actis, quæ apud nos extant, verum in pontificio quoque regesto, & in literis ab Innocentio 4. Lugdunensi concilio approbante evulgatis (de quibus suo loco dicendum erit d) ubi idem Petri jusjurandum recitatur, atque ita omnino legendum esse ex epistola, quam Innocentius ad Regem anno sequenti 16. kal. julias dedit, evidenter colligitur. De his enim ibi, ut quæ adnotasse volumus, ut corrigatur mendum, quod in cusa gesta irrepit, ubi datum legitur anno Dominicæ incarnationis 1205. longe autem gravius, quod attinet ad temporis rationem, errant novatores, dum ex epitome mundi hæc tradunt: (e) Petrus Rex Aragonum, comes Barcinonæ, & dominus montis Pessulani regnum suum obtulit anno 1214. Innocentio III. Papæ, illudque sibi & successoribus suis in perpetuum pro redemptione animæ suæ, ac progenitorum suorum constituit consuale, ut annuatim de camera ipsius Regis certi redditus Apostolicæ sedis reddantur, ac ipse & ejus successores eisdem specialiter fideles, & obnoxii teneantur. Cæterum antequam Petrus se ad Urbem conferret, Innocentius Papa cum literas ab illo accepisset, quibus legatum in Hispanias mitti poscebat, qui principum voluntates contra Sarracenos conjungeret, supersedendum rescripsit; eo magis quod barbari tum temporis fortioribus viribus pollerent, cum Marrochetanus Rex ex Majoricarum item Re-

(a) Roder. Tol. de reb. Hisp. l. 6. c. 4.
(b) Surit. l. 2. c. 51.
(c) Jo. Mar. l. 11. c. 21. ann. 1204.

(d) Ann. 1245.

(e) Cent. 13 c. 7. col 701. Error centuriator.

ge, ut acceperat, triumphum egisset, ac regna duo in unum coiissent, Petrumque hortatur, ut adolescentiam suam Deo devoteat. Cum autem in Hispaniarum rebus decurrat oratio, silentio obruere non possum, Innocentium hoc eodem anno prædictis Burgensi, & Zamorensi, ac præterea Oxonensi episcopis Astoricensis episcopi nefariis sceleribus notati causam demandasse. (f) His in medium adductis, ad Innocentii vitæ acta recurramus, quæ de Gualterio Siciliae cancellario, deque sedis Apostolicæ legato in Siciliam misso hæc narrant. Venientem in Siciliam legatum Ecclesiæ conciliasse Capparone, atque ab ipso exceptum Panormo regni administrationem suscepisse: cancellarium vero Gualterium, qui legatum mitti in regnum poposcerat, urisise Innocentium, ut ipsum vel Panormitanæ, vel Trojanæ sedi restitueret, repulsamque passum, cum Innocentius de suscepti consilii constantia dimoveri nollet; addunt gesta de Diupuldo: Diupulus autem Panormum accedens apud Guillelmum Capparone usque adeo laboravit, quod Regem reddidit in manibus legati, & cancellarii, securitate ab illis accepta, promittens quod & palatium eis redderet, ut de cætero Rex & regnum pacem haberent; cumque de palatio Regem adducens perduxisset in civitatem cancellarium, & legatum, facto convivio epulabatur cum illis. Interea rumor insomuit, quod operaretur in fraudem, ut cum illos reduceret in palatium, paratis insidiis caperet universos, quod a multis creditur falso fuisse confictum, ut hac occasione caperetur ab illis, & sic captus est, & detentus, sed minus perinde custoditus, per fugam evasit, rediitque Salernum filio in captivitate dimisso. Hactenus gesta.

(f) Lib. 7. ep. 70.

Frid. legati custodia traditus.

De Gerardo vero Cardinali legato aigit Innocentius in epistola hoc anno IV. non. octobris ad Fridericum Siciliae Regem data, (g) ubi se Gerardum S. Adriani diaconum Cardinalem nuper destinasse ait, quem de omnibus consulat, de quibus Apostolicam sedem rogaverat, eodemque die ad ipsum legatum scribens (h) literas a Vvillelmo Capparone nomine regis scriptas se accepisse ait, remque omnem de regni pace firmanda seu differenda ad ipsum reiicit: quæ repetit in data ad nobilem virum Willelmum Capparone eodem die epistola. Nondum tamen ille anathematis vinculo solutus fuerat, quamobrem Pontifex insalutatum alloquitur; quod ad pacem attinet; ad eam comparandam L. regium protonotarium (i) tum Petrum (k) episcopum Panormi archiepiscopum designatum adhortatur. Extant etiam, ut cæteras res Italicas prosequamur, Innocentii literæ ad Patavensem (l) episcopum qui-

LXXIV. (g) Lib. 7. ep. 124.

(h) Ep. 135.

(i) Ep. 131.
(k) Ep. 136.
(l) Ep. 99.

quibus Aquilejensem ecclesiam a se petiisse monet, ut ipsum patriarcham sibi asciscere, ac designare posset: qua de re ejusdem episcopi voluntatem exquirat. Porro Pataviensem episcopum ad patriarchalem sedem evectum hoc ipso anno Henricus Stero testatur: (a) Pilgrinus Aquilejensis patriarcha obiit, cui VVolfkerus Patavienfis episcopus succedit, pro quo Pappo præpositus Aquilejensis constituitur.

(a) Ster. in Ann. apud Can. ant. l. 8. to. 1. pag. 243. LXXV. (b) Lib. 6. ep. 206.

Tarracensium fidei sacramentum Pontifici exhibitum.

Hoc insuper anno scripsit (b) ad nobiles viros Manuelem, Jacobum, Odonem, Centium, & Deodatum Frajapani de Traversa a Tarracensibus occupata; cumque de judicio inter se conflictarentur, eos ad Apostolicam sedem causam reiicere jubet. Post hujusmodi autem epistolam recitatur ipsorum Tarracensium fidelitatis sacramentum Romano Pontifici delatum: In nomine Christi amen. Nos consules, & populus Tarracensium ab hac hora in antea erimus recti fideles & ligii homines domini Papæ Innocentii & successorum suorum, & Ecclesiæ Romanæ. Non erimus in dicto vel facto, consilio vel assensu, ut perdant vitam, vel membrum, aut capiantur mala captione. Consilium quod nobis crediderint, ad eorum damnum nulli manifestabimus; ipsorum certum malum, si forte sciverimus, impediemus pro posse. Quod si forsitan illud per nos nequiverimus impedire, significabimus illud per nos vel literas, aut nuncios nostros quam cito poterimus eis, vel tali personæ, per quam credamus, quod eis debeat fideliter intimari. Papatum Romanum, & regalia B. Petri, quæ habet tam in urbe, quam extra urbem, & nominatim Terracinam cum omnibus pertinentiis suis adjuutores erimus ad retinendum, & defendendum, & quæ non habet ad recuperandum contra omnes homines. Præterea guerram & pacem ad mandatum ipsorum contra omnes homines faciemus. Restituemus ipsi domino Papæ roccam Circægii, & assignabimus quibus ipse mandaverit. Munitiones quoque quas circa civitatem habemus, scilicet Pessulum montanum, & Ferronum, dabimus ad opus, & mandatum ipsius domini Papæ tenendas, nec vi nec dolo auferemus eas illis, qui de ipsius mandato ipsas tenebunt. Reddemus etiam ad mandatum ipsius universa regalia, & jura, quæ in ipsa civitate cum pertinentiis suis Romana Ecclesia consuevit, & debet habere. Si Frangipani institerint, faciemus eis justitiam sub examine domini Papæ, dummodo & ipsi justitiam nobis exhibeant coram eo. Hæc omnia supradicta juramus nos amodo servaturos bona fide & recta intentione, sic nos Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

LXXVI. Cuius Florentini consules Fesulanum Ann. Eccl. Tom. XX.

episcopum ad urbem suam transferre nitentur, Fesulanum episcopum eis sese opponere, atque anathemate ipsos percellere jubet (c) in quo versantur argumento literæ ad S. Fridiani priorem. Lucensem missæ. (d) Ravennati archiepiscopo præcepit, (e) ut prætorem & Mutinenses consules, clericos, atque ecclesiasticam libertatem violantes fidelium cœtum acrius insectantes tanquam anathematis damnatos vitari jubet (f): Longobardiæ, ac Ravennatis provinciæ prioribus, aliisque præsulibus imperat, (g) ut Placentino episcopo in exilium acto Apostolico censu consulant, atque ad illum scriptis literis indulget (h), ut dum ab ecclesia sua exulat, tam vacantes, quam vacaturas præbendas retinere possit. Qui vero delinquentes Placentinos pœnis justis affecit, respicientes Affinates iis exolvit. Horum civitas interdicto olim supposita, quod Girardum Gilibertum anathemate damnatum prætorem sibi elegissent, respicientibus deinde parens optimus ignovit (i) ac peramanter amplexus est. Mantuano vero episcopo, ut terras comitisse Mathildis ipsius Pontificis nomine recipiat, provinciam tradidit (k): inconsulto Papa vel ejus vicario, ne urbis abbatissæ immobilia vendere, alienare, & in feudum tradere vetat: (l) Casedei abbatem, suosque num in monte Piloso episcopalis sedes restituenda, quæ jam ante ab antecessoribus ablata fuerat, dispicere jubet: (m) Joanni Odoni consobrino suo Montorii, alteriusque castri, cui Caminaras nomen, de urbanorum judicium consilio dominium (n) tribuit: Riccardo etiam germano suo nonnulla oppida ab antecessoribus Romanis Pontificibus ipsimet, posterisque in feudum concessa, a monachorum quorundam insolentia defendit. (o) Reperitur præterea Innocentii diploma (p) datum Guidoni magistro hospitalium S. Mariæ in Saxia, & Spiritus S. in monte Pessulano, ejusque fratribus, cujus exordium est: Inter opera pietatis. Quo S. Mariæ in Saxia a se constructum xenodochium, cum xenodochio S. Spiritus montis Pessulani conjunxit; qui plura cupiat excusum jam diploma perlegere poterit. (q)

Florentini a transferendo Fesulano episc. repressi. (c) Inn. l. 7. ep. 20. (d) Ep. 21. (e) Ep. 41. Mutinenses anath. defixi ob Eccles. libert. violatam. (f) Ep. 73. (g) Ep. 134. (h) Ep. 135. Affinates Ecclesiæ reconciliati.

(i) Ep. 83.

(k) Ep. 64.

(l) Ep. 167.

(m) Ep. 40.

(n) Ep. 102.

(o) Ep. 133.

(p) Ep. 95.

Conjunctio hospitalis S. Mar. in Saxia cum Hosp. montis Pessulani. (q) Bullar. to. 1. p. 38. LXXVII

Donatio ab Angli hospitali S. Mariæ in Saxia facta.

Joannes Dei gratia Angliæ domini Hyberniæ, dux Normanniæ & Aquitaniæ, & comes Andeg. omnibus ad quos præsens charta pervenerit salutem.

Sciatis nos divina pietatis intuitu, & pro salute animæ nostræ, & animarum antecessorum, & heredum nostrorum, & ob

C c re-

reuerentiam domini Papæ Innocentii Tertii, cuius preces super hoc recepimus, concessisse, & præsentem chartam confirmasse hospitali, quod idem dominus Papa construxit apud ecclesiam sanctæ Mariæ in Saxia, quæ Anglorum dicitur, & Anglorum fuit hospitium deputata ante basilicam beati Petri positam secus stratam, centum marchas annuatim percipiendas ad scaccarium nostrum in termino sancti Michaelis quousque ecclesia de Gritile, quam dedimus prædicto hospitali in puram, & perpetuam elemosynam ad usum, & sustentationem infirmorum, & pauperum ejusdem hospitalis*. Et cum vacaverit prædicta ecclesia, cessabimus in solutione prædictarum centum marcharum, testibus existentibus domino... Cantuarien. archiep. & Helien. I. Norgicen. & VV. Londonien. episcopis G. filio Petri com. Essex. com. Gallo marescalco R. com. Leycestria. Datum per manum L. præpositi Boverlacen. & archidiacono VVellen. apud Gestin. vigesima quinta die martii anno regni nostri quinto. Hactenus Regis diploma literis insertum Honorii Tertii, (a) qui illud postea auctoritate sua communiuit.

(a) Hon. 3.
l. 2. ep.
783.

LXXVIII
Sardinia
Eccl.

Rom. ob.
noxia.

(b) Inn. 1.
7. ep. 109.

(c) Ep.
110.

(d) Ep.
112.

(e) Ep.
141.

(f) Ep.
107.

Hoc eodem anno Innocentius ad Pisannum archiepiscopum scriptis literis vetuit, ne Calaritanum marchionem sedi Apostolicæ sacramento fidei se astringere prohiberet. Quod insula (inquit b) Sardinia juris ac proprietatis Apostolicæ existat, & iudices ejus Ecclesiæ Rom. iuramentum fidelitatis debeant, & soleant exhibere tua fraternitas non ignorat. Turritano vero archiepiscopo præcepit, (c) ut Pisano antistiti Sardiniam ex ecclesiæ suæ privilegio statis temporibus lustranti assisteret, & quamdiu in eadem esset provincia, tanquam Apostolicæ sedis legato deferret, secus vero absenti, aliove tempore accedenti; hæc ad illum Pontifex, cui præterea ut perditos & dissolutos clericos, quemadmodum censebat, corrigere possit, facultatem fecit, (d) indulgetque, (e) ne quod contraxerat pater æs alienum, nisi in Ecclesiæ usum converteretur, solvere non teneatur: cumque Turritanus iudex & uxor ejus quarto & quinto consanguinitatis gradu conjuncti essent, & grave alioqui scandalum ex divortio immineret, ejusdem præfulis arbitrio hujuscemodi causam, committit, (f) archiepiscopos vero, cæ-

terosque Sardinia præfules ei pro Romano Pontifice laboranti ad victum necessaria suppeditare jubet, (g)

At quoniam in eadem insula exemptarum ecclesiarum præfules ecclesiastico contempto foro coram laicis magistratibus inter sese iudicio contendebant, Innocentius Papa in ipsos commotus, hæc inter alia exprobrat: (h) Quia vero in præjudicium ecclesiasticæ libertatis insolentia hæc redundat, universitati vestra per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quod cum inter vos aliquid habueritis questionis, ad seculare forum contra sanctiones canonicas vos invicem non trahatis, nec coram terræ iudicibus, vel officialibus eorumdem, præsertim super causis ecclesiasticis contendatis, sed per nos vel legatum nostrum, cum in Sardinia fuerit, aut arbitros electos a partibus vestram persequimini adversus personas ecclesiasticas rationem. Alioquin quia privilegium meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate, quoniam uti libertate nescitis, redigemus vos in perpetuam servitutem. Hæc ecclesiasticæ immunitatis custos, qui præterea ejusdem argumenti Turritano iudici literas dedit, (i) in eumque pariter invecus est, clericos apud laicos causas dicere, iudiciaque subire coegisse. [1]

(g) Ep.
108.
LXXIX.
Ecclesi.
Astici in-
crepiti ob
aditum
seculare
tribunal.
(h) Ep.
111.

(i) Lib. 7.
ep. 113.

Demum ut rebus ab Innocentio hoc anno gestis finem statuamus, de ejus beneficiis præter illa, quæ cum sese obtulit occasio, jam recensuimus, pauca innuenda remanent; privilegia enim plura largitus est, multosque in Apostolicæ sedis tutelam accepit annuo censu duorum bifantinorum, vel libræ ceræ, aut rei alterius imposito, nempe Confaldo (k) priori ecclesiæ S. Crucis Colimbriensis, ejusque fratribus, priori (l) & fratribus de Thuregano, rectori (m) hospitalis de Pulchicavel, magistro (n) ac fratribus hospitalis de Bekekg, Petro de Parisio (o) rectori (p) & fratribus xenodochii Rivi cenerarii, & priori (q) S. Mariæ Magdalene de Vallesares; aliis præterea diplomatibus (r) beneficia impertitur, Romanæque Ecclesiæ patrocinium spondet.

(k) Lib. 6.
ep. 207.
(l) Lib. 7.
ep. 16.
(m) Ep.
43.
(n) Ep. 63.
(o) Ep. 80.
(p) Ep.
146.
(q) Ep.
160.
(r) Ep. 59.

Cum præterea Cameracensis episcopus pro tuenda adversus Namurcensem comitem, ecclesiastica libertate ære alieno oppressus esset, ut episcopalia aliquot bona

LXXX.
Episcopa-
lis sedes
Luna
Sarzanam
translata.

bona, redditusque creditoribus suis attribueret, potestatem fecit (a): episcopo & capitulo Lunensi concessit, (b) ut sedem illam e Luna civitate populo destituta, Sarzanam transferre posset, translataque auctoritate Apostolica confirmavit. Venturæ (c) Arimineni episcopo, ejusque successoribus in perpetuum nonnulla, quæ ad S. Petri jus spectabant, annuo censu constituto, loca metropolitano adimit. Ad hæc dato Casertinis canonicis diplomate (d) de cujusdam monasterii olim ab abbate Joachimo constructo, translatione, & compensatione agit. Postremo addimus eundem Pontificem Alexandri III. decessoris sui (quod ipsemet ait) vestigia sectatum Furconii ecclesiam in clientelam recepisse, ejusque jura, ac privilegia confirmasse; extant apud nos prolixius his de rebus diplomata duo una cum aliis ad eandem ecclesiam pertinentibus, desumpta ex Aquilanae ecclesiæ archivio. Furconio enim Aprutii in Vestinis diruto, & Aquila ex ejus ruinis sub Friderico Secundo condita Alexander Quartus Furconensem ecclesiam illuc transtulit. At de his suo loco dicendum erit. Cæterum alteri ex his diplomatibus apposita est dies 7. kal. jul. alteri vero ipsæ kalendæ adscriptæ, eidemque diplomati hæc subscriptiones adjectæ:

(a) Ep. 48.
(b) Ep. 24.

(c) Ep. 39.

(d) Ep. 81.

Furconi-
ensis iti-
dem A-
quilam
translata.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Octavianus Ostiensis, & Velletrensis episcopus.

Ego Petrus Portuensis, & sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Joannes Albanensis episcopus.

Ego Petrus tituli S. Cæcilie presbyter Cardinalis.

Ego Guido presbyter Cardinalis S. Mariæ trans Tyberim, & Calixti.

Ego Ugo presbyter Cardinalis S. Martini, & Equitii.

Ego Joannes tituli sancti Stephani in Cælio monte presbyter Cardinalis.

Ego Joannes tituli sanctæ Priscæ presbyter Cardinalis.

Ego Conejus SS. Joannis, & Pauli presbyter Card. & Pammachii.

Ego Benedictus, & sanctæ Susannæ presbyter Cardinalis.

Ego Gratianus SS. Cosmæ, & Damiani diaconus Cardinalis.

Ego Gregorius S. Georgii ad velum aureum diaconus Cardinalis.

Ego Ugo S. Eustachii diaconus Cardinalis.

Ego Joannes in Cosmedim diaconus Cardinalis.

Dat. Lat. per manum Joannis S. R. E. subdiaconi, & notarii Kal. jul. indictio-
ne 7. incarnat. Dominicæ anno MCCIV.
pontificatus vero D. N. Innocentii Papæ
Tertii anno septimo.

NOTÆ [1] Post illa verba: *Judiciaque subire coegisse*, adde ex Annalibus contractis: Ut magnis minima comparemus: (*verba sunt pontificis ad illum*) Si deliquerit servus tuus, & merito super commisso crimine fuerit infamatus, nunquid jurisdictionis tua devolvetur ad alium, ut qui subditus tuus fuerit ante culpam in servitutem alterius transeat propter delictum ac excessum ejus non valeas vindicare nec animadvertere in eundem quantumcumque te graviter offenderit? Imperavit etiam eidem principi ne candentis ferri & aqua frigida iudicia ut lege canonica vetita admitteres, tanquam reprobam probationis genus, nec sacerdotes iis interesse committeres. MANSI

I. **C**onfundit luctu Gallorum triumphos, ac defixa in Græcia trophæa magna ex parte evertit, cæso ad Adrianopolim a Bulgaris ipsorum exercitu & Balduino Imp. capto, ac postmodum sublato annus post millesimum ducentisimū quintus indictione octava: & forte ea scelerum iusta ultio extitit, quæ in Constantinopoleos expugnatione elatus, & furens victoria miles perpetrarat. Sed antequam lugubrem casum referamus, præmittenda ea videntur, quæ ad Constantinopolitani Imperii res componendas, ac sceptrum fragile confirmandum peregerit Innocentius. Sancita percussaque certis legibus fuerant Gallos inter & Venetos fœdera, quæ ut majori religione fervarentur, Balduinus ab Innocentio his literis flagitavit, (a) ut ea Apostolica auctoritate communiret. *Sancitissimo patri domino Innocentio Dei providentia summo Pontifici Balduinus eadem gratia fidelissimus in Christo Constantinop. Imperator a Deo coronatus Romanorum moderator, & semper Augustus, Flandriæ, Aynæque comes cum debita subjectione obedientiam humilem, & devotam.*

(a) Inn. l. 7. ep. 201. Pastorum inter Venetos & Francos confirmatio a Pontifice petita.

Statum & processum exercitus Christiani & nostrum nunciis nostris literis paternitati vestræ plenius explanasse meminimus. Nunc autem conventiones inter nos & peregrinos ex una parte, & . . . ducem Venetorum, & Venetos ex altera ante expugnationem regni civitatis, habitas sigilli nostri munimine roboratas vobis curavimus destinare, sanctitatem vestram, sicut tenemus, attentius rogantes, ut dictas conventiones ratas habeatis, & eas auctoritatis Apostolicæ munimine confirmetis: sanctitatem etenim vestram nosse volumus, quod cum memorato duce, & Venetis societatem bonam, & fidelem insimul habuimus, & eos cooperatores probissimos, & efficaces ad honorem Dei, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Imperii nostri, sicut ipsa opera demonstrant, invenimus, & in futuro desideramus habere, cum & ad regimen imperii nostri, & ad subventionem Terræ sanctæ, & ad unitatem Ecclesiæ conservandam societas eorum utilis sit, & necessaria, nec sine eorum societate & amore Imperium nostrum ad honorem Dei, & vestræ sanctæ sedis regi valeat competenter.

II. Misit etiam suos oratores Henricus Dandulus Venetorum dux ad Innocentium, ut fœderis contracto Apostolicam auctoritatem adiceret, datisque literis facti sui in excisa Jadera, atque expugnata Constantinopoli rationem reddidit; eam nimirum urbem longa rebellione

suis imperiis post violata fidei sacramenta se subduxisset, ob quam meritas in eam iras effudisset, nec se, ut ferebat rumor, credidisset, ipsius clientelæ commissam, vel inducere in animum potuisset, sedem Apostolicam in fidem suam eos arripere, qui se cruce insigniant; ut eam gestent, non ut iter conficiant; deinde impressisset in Constantinopolim impetus suos, præstita prius cautione ab Alexio de adducenda in Pontificis obsequium Græcia; demum iis fidem frangentibus, ac proditione extinctis, novisque tyrannis exorientibus, qui Latinos lacefferant, feliciter de iis triumphatum; tum demum efflagitat, ut oratorum petitis placide obsecundet.

Venerabili in Christo patri, & domino Innocentio Dei gratia sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo Pontifici Henricus Dandulus Dalmatiæ, atque Croatiae dux vester humilis, & devotus, cum omni devotione servitium.

Notum (b) facio sanctitati vestræ, (b) Apud quod cum crucem assumpserim pro servitio Jesu Christi, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ transmeandi gratia de Venetiis iter arripuerim, necessitate temporis hyemalis ingruente oportuit me cum folio meo, & peregrinorum apud Jaderam hyemare, quæ cum rebellis mihi, & Venetiis longo tempore injuste per proditionem contra juramenta præstita, * de civitate, & civibus, * effect secundum quod moris est, invicem se inimicantium iuste, ut existimavi, sumpsi ultionem. Verum quia ut dicebatur, in vestra erat protectio, quod ideo non credebam, quia non existimo vos, nec antecessores vestros illos sub protectione recipere, qui crucem accipiunt tantum, ut eam portent, non etiam iter perficiant, propter quod peregrini solent crucem accipere, sed & aliena inveniant, & injuste detineant, paternitati vestræ contra me & Venetos sententiam excommunicationis placuit promulgare, quam patienter & humiliter sustinimus, usque quo per dominum Petrum tituli sancti Marcelli presbyterum Cardinalem & sanctæ Romanæ Ecclesiæ legatum præstita condigna satisfactione meruimus absolutionem secundum ordinationem vestrorum nuntiorum, & scriptorum paginam vestræ poterit sanctitati clarius innotescere.

(b) Apud Inn. l. 7. ep. 202.

* effect

Dandulus excusat se de Jadera excisa.

Superveniente autem inspiratione divina magis, quam humano, ut opinamur, consilio Alexio filio quondam Isaacii Imperatoris Constantinopolitani, eundi in Romaniam iter arripimus, & ipsum, sicut Domino placuit, præstita ab eo cautione de obedientia sanctæ Romanæ Ecclesiæ, expulso Alexio avunculo suo, captaque

III.

(a) Ext. in vita Innocentii: Conventiones de præda dividenda.

Constantinopolitana civitate cum magno periculo, & labore curavimus, prius ab Isaacio patre ipsius, & parentibus ejus, & pluribus aliis magnatibus civitatis, eadem securitate accepta, quæ cum in dicta promissione mendaces, & fallaces existerent, ipsos tanquam inimicantes sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Christianitatis proditores diffidavimus, quibus scilicet patre, & filio, per Græcorum proditionem extinctis, aliisque Græculis sublimatis, Græcorum sustinentes molestias, & infestationes assiduas tam per mare mittentium ad nos naves accensas, ut nostrum navigium combureretur, & diuturna bella inferentium, quam per terram multis, variisque modis communicato consilio omnium clericorum, & laicorum exercitus, conventionibus quibusdam inter nos & ipsos præmissis, sicut ex tenore exempli dictarum pactationum sanctitas vestra poterit clarius cognoscere, civitatem Constantinopolitanam ad honorem Dei, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Christianitatis subventionem decrevimus debellandam, quod & Christi suffragante misericordia, vestroque merito, nostroque laborioso studio præcipue præ cæteris viventibus contra omnium opinionem perfectum est. Capta igitur civitate, multaque strage Græcorum interveniente, Marcossus, qui tunc erat Imperator cum suis sequacibus de civitate aufugerunt, & secundum inter nos scriptum constitutum, & sacramentum adimplevimus. Cognoscat igitur sanctitas vestra, quod ego una cum venerabili populo quicquid fecimus ad honorem Dei, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ & vestrum laboravimus, & in vestra voluntate habemus similiter laborare. Unde supplico sanctitati vestræ, quatenus petitiones quas nuncii mei viri nobiles, & discreti, scilicet Leonardus Nangajosus dilectus nobis nepos, & Andreas de Mulin. quos ad pedes sanctitatis vestræ transmittimus, fecerint, benigne exaudire dignetur vestra sanctitas, & effectus mancipare.

IV.

Quænam vero extiterint pacta contracta, ex Innocentii regesto actisque petenda, nimirum, ut sex ex utraque parte electores ad creandum Imperatorem constituerentur, qui si in æquas partes distraherentur, fortis alea jaceretur, quæ ratione dirimenda inter eos præda, cæteraque componenda essent. In nomine (a) Dei æterni Amen. Nos quidem B... Montisferrati marchio, & Balduinus Flandriæ, & Hannoniæ L... Blesens. & Clarimontis H... sancti Pauli comites pro parte nostra vobiscum vir inclyte domine Henrice Dandule Venetiarum, Dalmatiæ atque Croatiae dux & cum parte vestra, ad hoc ut unitas, & firma inter nos possit esse concordia, & ad omnem materiam scandali evitandam ipso cooperante, qui est

pax nostra, & fecit utraque unum, ad ejus laudem & gloriam talem duximus ordinem observandum, utraque parte juramento astricta. In primis omnes armata manu Christi invocato nomine civitatem expugnare debemus, & si divina auxiliante potentia civitatem intraverimus, sub eorum regimine debemus manere, & ire, qui fuerint super exercitum prælecti, & eos sequi secundum quod fuerit ordinatum. Totum quidem habere quod in civitate inventum fuerit, a quolibet duci debet, & poni in commune eo loco quo fuerit ordinatum, de quo tamen habere nobis, & hominibus Venetis tres partes debent solvi, pro illo habere quod Alexius quondam Imperator vobis & nobis, solvere tenebatur. Quartam vero partem nobis retinere debemus, donec fuerimus in ipsa solutione coæquales. Si autem aliquid residuum fuerit, debemus per medietatem inter vos, & nos dividere, donec fueritis * apacati. Si vero minus fuerit, ita quod non possit sufficere ad memoratum debitum persolvendum, undecunque fuerit prius habere acquisitum, ex eo debemus dictum ordinem observare; salvis tamen victualibus, quæ debent observari, & dividi tam vestris, quam nostris equaliter, ita quod utraque pars possit inde congrue sustentari. Quod autem residuum fuerit, parti debet in alio habere juxta ordinem prænomiatum. Vos etiam & homines Veneti libere, & absolute absque omni controversia per totum Imperium habere debetis omnes honorificentias, & possessiones, quas quondam consuevistis habere tam in spiritualibus, quam in temporalibus, & omnes rationes, sive consuetudines, quæ sunt in scripto & sine scripto.

* placati

Debent etiam sex homines eligi pro parte vestra, & sex pro nostra, qui juramento astricti, eam personam eligere debent de exercitu, quæ credetur melius scire, & melius posse tenere, & melius scire ordinare terram, & Imperium ad honorem Dei & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Imperii, & si fuerint in uno concordēs, illum debemus Imperatorem habere, quem ipsi concorditer elegerint. Si vero sex in una parte, & sex in alia concordaverint, fors mitti debet, & super quem fors ceciderit, debemus pro Imperatore habere, & si plures consenserint in una parte, quam in alia, illum Imperatorem habebimus, in quem major pars consenserit; si vero plures partes fuerint, quam duæ super quem major pars concordaverit, sit Imperator. Debet vero iste Imperator habere universam quartam partem acquisiti Imperii, & palatium Blachernæ & Buccam leonis: reliquæ vero partes per medietatem inter vos & nos dividantur. Cæterum de partito inter eos Imperio hæc Guntherus. (b) Provincie autem ejusdem regni in

V. De electoribus Imperatoris.

(b) Gunth. Const. apud Can. antiq. l. 10. s. tres

Quomodo tres partes divise sunt, unam quod ad fiscum Regis specialem pertineret, alteram, quam Veneti possiderent, tertiam, que data est marchioni, Thessalonica videlicet & fines ejus amplissimi. Flandrenses vero annales tradunt (a) Balduinum Augustum Bonifacium Ferratensem Creta Venetis permissa Thessaliæ Regem creasse. [1] At quomodo Bonifacius cum Balduino, a quo, ut Niceta (b) ait, sese subduxerat, in gratiam redierit atque ab omnibus exceptus Thessalicam ingressus ac potentissimas urbes facili negotio in suam redegerit potestatem, idem auctor enarrat, qui tamen, utpote Latinorum odio flagrans, ipsum in invidiam conjectis criminibus adducit.

VI. Sciendum etiam quod clerici, qui de parte illa fuerint, de qua non fuerit Imperator electus, potestatem habebunt ecclesiam sanctæ Sophiæ ordinandi, & patriarcham eligendi ad honorem Dei, & sanctæ Romane Ecclesiæ, & Imperii. Clerici vero utriusque partis illas ecclesiasticas ordinare debent, que sue parti contigerint. De possessionibus vero ecclesiarum tot, & tantum clericis, & ecclesiis debent provideri, quod honorifice possint vivere, & sustentari; reliquæ vero possessiones ecclesiarum dividi, & partiri debent secundum ordinem præsignatum. Insuper enim jurare debemus, tam ex nostra parte, quam ex vestra, quod ab ultimo die instantis mensis martii morari debemus usque ad annum expletum ad Imperium, & Imperatorem manutenedum ad honorem Dei, & sanctæ Romane Ecclesiæ & Imperii. Deinde vero in antea omnes, qui Imperio remanserint, ipsi Imperatori astringi debent juramento secundum bonam, & rationabilem consuetudinem & illi, qui tunc Imperio remanserint, ut prædictum est, jurare debent, quod firmas, & stabiles partes & rationabiles parti-

tiones, que factæ fuerint, habebunt. Est autem & sciendum, quod a nostra, & vestra parte duodecim homines vel plures pro parte eligi debent, qui juramento astringi feuda, & honorificentias, inter homines distribuere debent, & servitia assignare, que ipsi homines Imperatori, & Imperio facere debent secundum quod illi bonum videbitur, & conveniens apparebit. Feudum vero, quod unicuique assignatum fuerit, libere, & absolute possidere debet de herede in heredem tam in masculo, quam in femina, & plenam habeat potestatem ad faciendum inde quicquid fuerit sue voluntatis, salvo tamen jure, & servitio Imperatoris, & Imperii. Imperator vero reliqua servitia facere debet, que fuerint faciendæ, præter ea, que ipsi faciunt, qui feuda, & honorificentias possidebunt, secundum ordinem sibi injunctum. Statutum est etiam, quod nemo hominum alicujus generis, qui communem guerram vobiscum & successoribus vestris, vel populo Veneto habuerit, recipiatur in Imperio, donec guerra illi fuerit peticitata. Teneatur etiam utraque pars ad dandum operam bona fide, ut hoc a domino Papa possit impetrari, ut si aliquis contra hanc institutionem ire tentaverit, sit excommunicationis vinculo innodatus. Insuper Imperator jurare debet, quod firmas & stabiles partitiones, & dationes, que factæ fuerint, irrevocabiter habeat secundum ordinem superius distinctum. Si vero aliquid in istis omnibus fuerit addendum, vel minuendum, in potestate, & discretione vestra, & vestrorum sex consiliatorum & domini marchionis, & ejus sex consiliatorum consistat. Sciendum est etiam, quod vos præfate domine dux non debetis Imperatori, qui fuerit electus, vel Imperio ad aliqua servitia faciendæ juramentum præstare, propter aliquod datum, vel feudum, sive honorificentiam, que vobis de-

Constitu-
itur he-
reditari-
um Impe-
rium.

NOTÆ [1] Bonifacii Ferrariensis rebus lucis plurimum affundit historia Ferrariensis Benvenuti de S. Georgio vulgata Rer. Italic. tom. XXIII. in qua instrumentum inseritur, quo Bonifacius vendit Venetis insulam Cretæ, & regnum Thessaliæ. Hanc Cretæ insulam habuisse iperperii, qua mihi data fuerunt per superscriptum Alexium imperatorem, solvi autem sibi a Venetis condicit tantas possessiones a parte occidentis, quarum redditus decem millia iyperperia auri in singulos annos referant. Datum est instrumentum in suburbio Adrinopolitana civitatis, indictione VII. anno 1204. die XII. intrante mense Augusti. Venditionem tamen illam exitu suo caruisse ad Thessalia regnum quod attinet, notat historia illius scriptor, eo quod, ait, non diu post confectum instrumentum Henricus Dandulus Venetorum dux, quocum Bonifacius transigerat, diem clausit, neque condita solutio a Venetis præstita fuit. Si venditio ista usque ad Henrici Danduli mortem substitit, errat profecto auctor annalium Flandrensiū, qui regis Thessaliæ titulo a Balduino insignitum fuisse Bonifacium testatur; etenim si regno illo cessit in commodum Venetorum, cur regis Thessaliæ titulum sibi arrogaverit. Nec sane usque ad diem illum augusti rex dictus fuerat, cum in eodem instrumento marchio, non rex appelletur. Post illud tempus usque ad captivitatem Balduini Dandulus vitam prorogavit, adeoque & perseverante, nunquam regis Thessaliæ dignitas Bonifacio conferri potuisset. Unum ergo superest, sive venditionem hanc ante obitum Danduli, & Balduini captivitatem abruptam fuisse, sive regis Thessaliæ titulum ab Henrico imperatore primum, non vero a Balduino Bonifacium accepisse. MANSI

beat assignari, tamen illi, vel ille, quem vel quos loco vestro statueritis super his, que vobis fuerint assignata, debeant juramento teneri ad omne servitium Imperatori, & Imperio faciendum juxta omnem ordinem superius declaratum. Dat. anno domini 1204. mense martii indict. 7.

VII. Subdunt gesta Pontificem iis acceptis ancipiti animo, ut in re gravissima fluctuantem ad deliberandum non modo Cardinales, verum alios prudentia spectatissimos coegisse. Torquebat enim Pontificis animum, multa in iis foederis legibus iniqua contineri, ac maxime gravari clericos opprimere; tum gravissima scelera in expugnatione Constantinopoleos patrata, & cruce signatos Christianorum terras, qui ipsos itinere in Terram sanctam non arcebat, contra Apostolicum imperium invasisse. Contra leniri crimen delerive videbatur ob Græcorum perfidiam, qui ab Ecclesia se divulserant, opemque Terræ sanctæ laboranti ferre rogati ab Innocentio respuerant, atque Alexii tyrannidem defenderant, qui Imperio fratrem injuste depulerat. Sed opponi poterat ipsos ultionem inique aggressos, cum expetendæ illius accipiendæque nulla ipsis potestas ac provincia commissa fuisset. Re ergo utramque in partem prudentissimorum examine librata ad marchionem Montisferrati, qui sedem Apostolicam de ea re consuluerat graves literas exaravit. (a)

(a) Lib. 8. ep. 127. extat etiam in gest. Innocentii. Pontifex arguit cruce signatos ob captam Constantinopolim.

Sacrilegia a Latinis commissa.

Innocentius, &c.
Vos nullam in Græcos jurisdictionem, aut potestatem habentes, a puritate voti vestri temere declinasse videmini, dum non contra Sarracenos, sed contra Christianos arma movistis, non intendentes ad recuperandum Jerusalem, sed Constantinopolim occupandum, terrenas opes cælestibus divitiis præferendo. Illud quoque longe gravius reputatur, quod quidam nec religioni, nec atati, nec sexui pepercerunt, sed fornicationes, adulteria, & incestus in oculis omnium exercentes, non solum maritatas, & viduas, sed etiam matronas, virgines, Deoque dicatas exposuerunt spurcitiis gartionum. Nec imperiales suffecit divitias exhaurire, ac diripere spolia majorum pariter & minorum, nisi ad ecclesiarum thesauros, & quod gravius est, ad ipsarum possessiones extenderitis manus vestras, tabulas argenteas de altari-bus rapientes, & violatis sacrariis, cruce, icones, & reliquias asportantes, ut Græcorum ecclesia quantumcunque persecutionibus affligatur, ad obedientiam Apost. sedis redire contemnat, que in Latinis non nisi perditionis exempla, & opera tenebrarum aspexit, ut jam merito illos adhorreat plusquam canes. Tu vero contra jurisdictionem & potestatem indebitam, vel potius usurpata Apostolicæ sedis legati consilium

allegasti tanquam ex eo vobis licuerit cum præfato adolescente ad restituendum sibi Constantinopolitanum Imperium proficisci, quamvis & id potueritis allegare, quod cum vos victualium defectus urgeret, sine quibus non poteratis votum crucis implere, licuerit vobis propter causam adeo necessariam operas vestras illi locare, qui justam causam prosequi videbatur, præsertim cum per hoc intenderitis finaliter ad Terræ sanctæ succursum, & Apostolicæ sedis augmentum: cumque pollicitam vobis, & debitam negaverint illi mercedem, juramenti & pactis penitus violatis, quin etiam armis, igne, dolo & toxico vos sepius attentaverint, tanquam in arcto positi tracti fuissetis, ut contra schismaticos, & perjuros debita vobis injuste negantes exerceatis debitam ultionem. Divinum enim videtur fuisse iudicium, ut qui tam diu misericorditer tolerati, & toties non solum ab aliis, sed etiam a nobis studiose communiti noluerunt redire ad Ecclesiæ universitatem, nec ullum Terræ sanctæ subsidium impertiri, per eos, qui ad utrumque pariter intendebant, amitterent locum, & gentem, quatenus perditis male malis, terra bona bonis agricolis locaretur, qui fructum reddant tempore opportuno.

VIII. Quia vero judicia Dei nonnumquam adeo sunt occulta, ut a Propheta dicantur abyssus multa, ita ut & Apostolus exclamare cogatur: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus & investigabiles viæ ejus! quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? nos de tam profundo iudicio nolentes temere judicare, præsertim antequam de veritate negotii plenius instruamur, cum & illi potuerint juste puniri propter peccatum, quod commiserunt in Deum, & vos nihilominus injuste punire propter odium, quod exercebatis in proximos, si tamen proximi sint dicendi, qui proximare contemunt, cum & propter justam illorum poenam forsitan justam Deus dederit vobis mercedem, juxta quod dixisse legitur in Propheta: Quia servisti mihi in Tyro, dabo tibi Ægyptium: Unde Assur virgam sui furoris appellat; illud omisso dubiis tibi præ cætero duximus respondendum, in uno pariter & eodem tam Terræ sanctæ, quam Apostolicæ sedi, nec non animæ tuæ salubriter consulentes, ut sub timore Domini, & spe veniæ terram divino iudicio acquisitam teneas, & defendas, & tenendam, ac defendendam acquiras, & populos tibi in justitia regens, sub pace conservans, & religioni conformans; ita ut ecclesiastica bona restituas secundum propriam facultatem, penitens & satisfaciens de commissis, &c. Hæc Pontifex ad marchionem Montisferrati, qui oratorem cum literis omnium

Divina in regnis transgredientis providentia.

(a) Lib. 8. ep. 59. (a) omni officio plenis miserat ad Innocentium, ut de rebus gestis faceret certiore, epistolae titulus hic est: Sanctissimo patri, & domino Innocentio divina providentia summo Pontifici suus Bonifacius marchio Montisferrati Dei gratia regni Thessalonicensis & Cretae dominus, cum optato pedis osculo tam devotum obsequium quam paratum. Cui (b) Innocentius de ejus erga Apostolicam sedem pietatis studio: Gaudemus in Domino quod progenitorum tuorum vestigiis inherendo, sicut nobis tuis literis intimasti & dilectus filius de Argento miles & militis tuis nobis retulit plenius viva voce, in Apostolica sedis devotione persistis & tam personam quam terram tuam nostris beneplacitis, & mandatis exponis. Praeterea Mariae ejusdem marchionis uxori est gratulatus, (c) quod Graecorum ritibus abjectis Latinos amplexa esset. Fuerat illa nuptui tradita Isaacio Imperatori, de quibus nuptiis agit Niceta, eamque Mariam Pannoniam appellat, ac licet ex Ungarorum regia stirpe nata, ita Graecis ritibus affueverat, ut iis pertinacissime adheresceret, extinctoque Isaacio post captam Constantinopolim marchioni Montisferrati in matrimonio collocata pristinos ritus exuere recusaret, sed tandem emollita ad Latinam Ecclesiam se traduxit, cui Apostolicam gratiam & clientelam flagitanti Innocentius est pollicitus.

(c) Ep. 134. IX. Pacta crucefignatorum iusta approbata, iniqua rescissa. (d) Inn. l. 7. ep. 208. Quod ad allatas crucefignatorum passionem attinet; duas ex iis irritas esse iussit infregitque Innocentius (d) alteram qua statutum, ut ecclesiarum possessiones, reservata clericis portione, qua honorifice vitam sustinerent, Francos inter Venetosque dividerentur, alteram qua decretum ut ad eam partem e qua delectus non foret Imperator, electio patriarchae spectaret; & quidem de prima ita Innocentius Dandulo Venetorum duci: Cum (e) ecclesiarum thesauros non sine creaturis offensa manus diriperit violenta, majorem culpam incurrerent, qui spoliatus thesauris ecclesias suis possessionibus mutilarent, nec deceret Apostolica sedi illos hoc modo defendere, qui sic ecclesiasticam offenderent dignitatem. Praeterea cum ad honorem Ecclesiae Romanae hujusmodi sint inita petitiones, & fere in singulis hoc expressum, ut ad honorem ejus omnia provenirent, nec debuimus, nec potuimus confirmare, quod contra juramentum ab utraque parte communiter praestitum honori sedis Apostolicae derogaret. Flagitanti praeterea Dandulo duci, ut ob aetatis graviora incommoda nuncupato expeditionis Jerosolymitanae voto solveretur, his officiosis verbis suscepta religione ipsum liberaturum negavit Innocentius: Attendentes, quod tua circumspectio probitatis, subtilitas vivacis inge-

nii, & consilii maturitas sanctoris exercitui Christiano multum sit in posterum profutura, cum Imperator praedictus, & crucefignati studium & sollicitudinem tuam vehementer extollant, & inter homines de tua praesertim discretione confidant, petitioni hujusmodi ad praesens non duximus annuendum, ne vel nobis imputaretur ab aliquo, si hac occasione dissolveretur exercitus in Terra sanctae subsidium praeparatus, vel tibi posset ab aliquo derogari, quod non in obsequium crucifixi assumpservis signum crucis, si tuam & tuorum jam ultus injuriam non ulcisceris opprobrium Jesu Christi, & debellatis hostibus tuis hostes fidei negligeres debellare. Verum cum sicut credimus, crucefignati adhuc peregrinationis propositum differre proponant, & ad solidandum Imperium remanere amplius in partibus Romaniae, circa statum tuum, & necessitatem exercitus, cogitabimus amplius, & statuemus, dante Domino, quod viderimus expedire.

X. Retinendum censet Graec. Imp. Innoc. Parto caeterum a Latinis Graecorum Imperio non mediocri laetitia Innocentius, qui oppugnari illud incussis gravissimis censuris vetuerat, est delibutus, cum debellandae facilius Mahumetica in Syria superstitionis spes egregia arrideret, atque ad illud retinendum conatus suos duxit collocandos, justoque a numine supplicio ob Ecclesiae Romanae conjunctionem tandiu speretam percussos censuit, ut ex ipsius literis (f) ad Rhemensem archiepiscopum Cardinalem Apostolicae sedis legatum, ac suffraganeos datis patebit. Postquam Graecorum populus rupto vinculo pacis ab unitate discessit, elanguit, & circa fidem renuens confiteri, quod Spiritus sanctus, qui est unitatis, aequalitatisque connexio procedat a Filio, sicut a Patre procedit. Quia igitur circa processionem Spiritus sancti profiteri renuit unitatem, merito tenebras mortis incurrit, cum ipse Spiritus omnem doceat veritatem, sicut Filius in Evangelio protestatur, spiritali etenim intellectu privatur, quia peccavit in Spiritum, fermentum non ejecit a domo, ut epularetur in azymis sinceritatis & veritatis, sed veteri fermento retento corpus Christi, quantum in ipso est, comedit fermentatum, &c. Post haec de Imperii translatione e Graecis schismaticis in Latinos catholicam fidem profitentes agit, additque de Balduino locutus: Hic igitur sublimatus mirabiliter, nobis humiliter supplicavit, ut Apostolicae sedis devotos clericos simul, ac laicos nobiles & ignobiles cujuslibet conditionis & sexus Apostolicis dignaremur exhortationibus invitare, ut ad ipsius accedant Imperium, ab eo secundum qualitates, & merita personarum gratas divitias recepturi. Attendentes igitur, quod mutatio hujus Imperii dexterae mutatio sit

(f) Ep. 69. Pontifex a Balduino rogatus, ut Latinos ad petendum Constantinop. invitaret.

excelsi, & ab eo factum sit istud, qui tempora mutat, & transfert regna, cum per illud Terrae sanctae posset utilius subveniri, quin potius cum per illud ista creditur posse recuperari fraternitatem vestram monemus, & exhortamur in Domino per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus tam clericos, quam laicos efficaciter inducatis, ut ad capefendas spirituales pariter, & temporales divitias ad praefatum Imperatorem accedant, qui, ut ejus verbis utamur, cum sufficiat universis, quos ad eum Christianae religionis zelus adduxerit, singulos vult, & potest secundum status suos, varietatemque natalium & augere divitiis, & honoribus ampliare, &c. Caeterum inscriptae sunt haec literae in hujus anni regesto (a) Rhemenfi archiepiscopo sanctae Romanae Ecclesiae Cardinali, & Apostolicae sedis legato, ejusque suffraganeis, atque in eandem rationem, ut ibi subditur, ad Rhotomagensem, Bituricensem, Viennensem, Semonensem, Burdegalensem, Lugdunensem, & Turonensem archiepiscopos, eorumque suffraganeos scriptum. Unde corrigendus est in actis ejusmodi praefixus epistolae titulus: Scribitur praetis Romaniae, non enim illis, sed occidentalibus praesulibus has literas misit Innocentius, quod non solum ex modo dictis, verum ex ipso quoque contextu apparet.

XI. Quid vero a Balduino Imperatore rogatus ad universos Galliae archiepiscopos, episcopos, caeterosque praesules scripserit, ab eodem Pontifice refert audire, qui religiosissimi principis pietatem sempiternis monumentis consecratam reliquit (b) postularat enim ab Innocentio, ut viros pietate spectatissimos ad excolendum ipsius Imperium, ac libros sacros transmitteret, cui Pontifex ita est obsecutus: Volentes Imperatorem eundem tanto benignius in suis petitionibus exaudire, quanto majorem in majoribus frequenter sumus ejus fidei sinceritatem experti, vestras universitates rogo, atque hortor per Apostolica vobis scripta monentes, quatenus pium ejus desiderium, quantum in vobis fuerit, promoventes, de singulis ordinibus viros moribus, & scientia commendandos, ac in religione ferventes ad partes illas destinare curetis, per quos novella illa plantatio in disciplina Domini erudita fructum reddat suis temporibus opportunum, & quod in eis est mirabiliter inceptum, ad laudem, & gloriam Regni. Ann. Eccl. Tom. XX.

(a) Inn. l. 8. ep. 70.

(b) Inn. l. 8. ep. 71.

demptoris mirabilis consummetur. Memoratos quoque libros, quibus non solum abundare, sed superabundare vos novimus, ad partes illas saltem pro exemplaribus mittere procuretis, ut & vestra abundantia illorum inopiam suppleat, & orientalis ecclesia in divinis laudibus ab occidentali non dissonet, sed sicut est unus Deus, & fides una, ita uno ore ipsum laudet, & glorificet oriens & occidens. Dat. octavo Kal. junii. Haec Innocentius, ejusdemque argumenti ad cunctos Parisienses magistris, atque scholasticos literas dedit (c) ad litterarum studia instauranda, ut plerique Balduino Imperatore id exoptante, atque exposcente in Graeciam traicerent; praeterea orientali consulens Imperio, clero ac populo Christiano in exercitu Constantinopoli versanti injunxit, (d) ut ad illud in Apostolica sedis obfervantia, atque in Latinorum fide retinendum moram in Romaniae partibus ad annum facerent, ni forte aliter res Terrae sanctae exposcerent; pergunt gesta.

XII. Balduinus e Syria legatum Apostolicum evocavit. Praefatus autem Balduinus comes Flandriae postquam ad Constantinopolitanum Imperium exitit sublimatus, per nuncios, & apices suos vocavit ad se praefatum Petrum tituli S. Marcelli presbyterum Cardinalem Apostolicae sedis legatum in Hierosolymitana provincia existentem, ut accedens in Graeciam de personis, & rebus ecclesiasticis auctoritate Apostolica ordinaret. Porro cum saepedictus Goffredus tituli S. Praxedis presbyter Cardinalis similiter Apostolicae sedis legatus nollet ibi remanere, post illum ambo pariter recedentes Constantinopolim accesserunt, facta prius sex annorum tregua cum Sarracenis, & tanta eos secuta est multitudo, non solum laicorum, sed etiam clericorum, quod alienigenae pene omnes, & indigenae multi Hierosolymitanam provinciam deserentes Constantinopolim adierunt: sed praefatus Goffredus modicam faciens ibi moram per Thessalonicam, ubi cum marchione Montisferrati est aliquandiu commoratus, ad sedem Apostolicam est reversus. [1] De reditu Goffredi mentionem fieri audivimus in supra allatis Innocentii Papae ad Montisferrati marchionem literis: graviter vero tulit Innocentius legatum ita Syriam in magnum discrimen adductam deseruisse, ipsumque facti arguit destituta provincia, ob quam crucem induerat, Constantinopolim opum cupiditate advolasse. Ecce quod verebamur accidit, & quod timuimus, jam evenit, nam

(c) Id. ib. ep. 72.

(d) Id. ib. ep. 64.

XII. Balduinus e Syria legatum Apostolicum evocavit.

NOTAE [1] U Triusque cardinalis legati Soffredi, & Petri in Graeciam adventus pro disponendis rebus ecclesiae CPTanae, diffidiusque inter Graecos Latinosque componendis in superiore anno referendus erat, qua de re dubitare nos non permittit Sicardus Cremonensis in suo chronico vulgato rerum Italic. tom. VII. qui sane episcopus eidem Petro cardinali in ea legatione perpetuus comes adfiterat, eiusque iussu se in templo S. Sophiae ordines celebrasse in sabbato quatuor temporum ante natiuitatem Domini testatur. MANSI

Inter
Armenia
Regem &
Comitem
Tripoli-
tanum
bellum.

Regis
Hieroso-
lym. e-
jusque fi-
lii obitus.
(a) Innoc.
l. 8. ep.
124.
(b) Rob.
de Monte
append.
ad Sig.
570. 1205.

XIII.

Crucesig-
natorum
gravissi-
ma scele-
ra in ex-
pugnatio-
ne Con-
stantino-
poleos.

(c) Nicet.
chon. an-
nal. l. 3.

præter id quod bonæ memoriæ patriarēba Hierosolymitano tunc temporis viam uniuersæ carnis ingresso ecclesia Hierosolymitana vacabat, & ex guerra, quæ tunc inter charissimum in Christo filium nostrum Regem Armeutorum illustrem, & Tripolititanum comitem super principatum Antiochenum vertitur, inter Christianos amulatio quadam erat, postmodum ex inclyta recordat. A. Regis Hierosolymitani & filii ejus obitu improvise regnum Hierosolymitanum pene penitus omni est regimine destitutum. Eadem repetit alia epistola hoc ipso anno data (a) infra adducenda: at de Regis interitu Robertus (b) de monte hoc anno hæc historiæ tradidit: Moritur Hamericus magno illius Christianitatis damno. Queritur postea Pontifex traxisse secum Christianos Syros, atque ad mali cumulum cruce signatos perperam Hierosolymitanæ professionis voto liberasse ea lege, ut anno integro pro stabiliendis Constantinopolitani Imperii rebus arma gestarent, tum de ipsorum sceleribus queritur.

Ecce quod cum mæore referimus, & rubore, unde videbatur hæcenus profecisse, defuimus, & angustamur, unde credebamus potissimum diluari: quomodo enim Græcorum ecclesia quantumcunque persecutionibus affligatur, ad unitatem ecclesiasticam, & devotionem sedis Apostolicæ revertetur, quæ in Latinis non nisi perditionis exemplum, & opera tenebrarum aspexit, ut jam merito illos abhorreat plusquam canes. Illi etenim, qui non quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi quærere credebantur, gladios, quod exereere credebantur in paganos, Christianorum sanguine cruentantes, nec religioni, nec ætati, nec sexui pepercunt, incestus, adulteria, & fornicationes in oculis omnium exercentes, & tam matronas, quam virgines etiam Deo dicatas exponentes spurcitiis gartionum. Nec sufficit eisdem imperiales divitias exaurire, ac diripere spolia principum, & minorum, nisi ad thesauros ecclesiarum, & quod gravius est, ad ipsarum possessiones extenderent manus suas, tabellas argenteas etiam de altaribus rapientes, & inter se confringentes in frustra, violantes sacraria & cruces, & reliquias asportantes. Ex his atque ex supra allatis totidem pene verbis Pontificis ad Montisferrati marchionem literis cernere est Nicetam Choniatam (c) ejusmodi facinora in Græcos perpetrata jure exprobrare, quamvis ea duces vetuissent, ut idem auctor testatur; etenim nobilem puellam a raptore quodam vindicans sic milites nostros compellavit: Vos enim edixistis, ne conjugatæ mulieris aut virginis aut dedicatæ Deo puellæ, vel impudico aspectu, si caveri possit, quiscquam contaminetur, & jurisjurandum ea

de re sanctissimum dedistis. Pergit Innocentius: Non sit ergo in ore tuo verbum Domini alligatum, nec sis tanquam canis mutus latrare non valens, sed hoc loquere publice, ac coram omnibus protestare, ut tanto te amplius pro Deo, & propter Deum objurgantem inveniant, quanto magis te invenerunt hæcenus negligentem. Hæcenus Pontificis epistola, sed mutila; nam in hujus anni regeſto adjectum: (d) Super absolutione autem ducis, & populi Venetorum contra formam ecclesiasticam perperam attentata, non arguimus te ad præſens, cum per alias literas super hoc ad te specialiter destinatas te duxerimus arguendum. Sic ipse; non extat, quod viderim, hujusmodi epistola, inde tamen Innocentii vitæ scriptor ea quæ supra suo loco retulimus, monumentis videtur consignasse; pergunt acta: Recepto ab eis, Venetis scilicet, secundum formam Ecclesiæ juramento, fecit illos absolvi, quamvis in nullo satisfecerint de commisso, malens eos habere claudos, quam mortuos, præsertim ne ipsorum contagium ceteros inquinaret.

Quod ad Benedictum Cardinalem attinet, quem Constantinopolim misit Pontifex, illum Balduino Imperatori, (e) ac præſulibus (f) in Constantinopolitano Imperio commorantibus plurimum commendavit, ubi nonnulla eleganter præfatus de Ecclesiæ unitate, quæ inconfutilli illa Christi tunica adumbrata erat, deque Græcorum erroribus, quibus miserrime erant involuti, subdit translato Imperio Sacerdotium transferri necesse esse, ac se quidem ad ecclesiam illam in optimo statu collocandam, si rerum gravitas, ac moles, quam sustinebat, non obtaret, eo profecturum, sed cum votis morem gerere non possit Cardinali tit. sanctæ Sufannæ legato vices suas demandasse. Legato etiam dato hoc ipso anno XIII. kal. junias diplomate (g) multa ad ejus legationem spectantia privilegia concessit; exinde ad eundem Cardinalem legatum de Constantinopolitanis ecclesiis componendis scripsit, (h) quod cum ad concordiam inter Francos, & Venetos servandam Apostolica sedes minus probe instituta confirmasset, ut quæ illicite decreta fuerant pontificia auctoritate iusta esse inciperent, atque ob id patriarchatum Veneto contulisset, ita alia sacerdotia, quæ Francis clericis fuerant attributa, si patriarcha obſisteret, iis concedi operam daret. Jam vero quid de patriarcha, ejusque electione Innocentii res gestæ tradant in medium afferamus: Qualiter autem, inquit, fuerit ad electionem patriarchæ processum, ex literis (i) domini Papæ colligitur evidenter in hunc modum Imperatori directis: Postquam dextera Domini, quæ glorificata est in virtu-

(d) Inn. l. 8. ep. 125. Arguitur legatus Apost. Veneto. rum ducem cum suis anathemate liberasse.

XIV. Legatus Constantinopolim missus. (e) Inn. l. 8. ep. 56. (f) Ep. 57.

(g) Ep. 63.

(h) Ep. 133.

(i) Lib. 7. ep. 204.

(a) Lib. 8. ep. 65. XV.

(b) Lib. 7. post eand. ep. 204.

XVI. Patriarcha Constantinopol. a pontifice consecratus.

te, &c. Nos earum loco contrahendas in pauca eas censuimus, quas ad clerum dedit, (a) e quibus historiæ veritas pulchrius, ac jucundius efflorescet.

Hortatus est ergo ecclesiasticos, qui Constantinopoli agebant, ut patriarcham debito honore exciperent, deque electione differens eam se diligenti examine discusse ait, & contra canones celebratam reperisse non vitio personæ, cujus virtus, & doctrina perspectæ, exploratæque sedi Apostolicæ essent, nec ob aliquorum repugnantiam, sed propterea cum viri laici quantumvis pii nulla auctoritate in res sacras polleant nullius principis jussu, Apostolico non expectato eligi jure potuisset: verum cum electus tantæ gerendæ dignitati pares virtutes afferat, atque absens, reique inscius ad patriarchatum vocatus sit, velitque sedes Apostolica, ad quam componendæ illius ecclesiæ jus spectet, idoneum virum præficere, tum devincire sibi Venetos, ut ad obsequium Christi promptiores advolent, cum etiam inter victores conventum fuerit, ut ex ea parte eligeretur patriarcha, e qua Imperator electus non fuisset: se eidem eccl. Constantinopolitanæ administrationem commisisse. Imperatorem quoque parum discrepanti litterarum (b) sententia, ac Dandulum Venetorum ducem excitavit, ut patriarchæ debitum honorem, atque obedientiam impenderent, cujus eligendi fecutario tempore normam præscripsit, nimirum ut cum ecclesiam vacare contingeret, conventualium ecclesiarum prælati in ecclesiam sanctæ Sophiæ una cum canonicis convenirent, atque is ad dignitatem efferretur, in quem majoris vel sanioris partis suffragia cecidissent.

Haurienda nobis jam est ex actis Innocentii historiæ veritas, deque Constantinopolitani patriarchæ consecratione Romæ a Pontifice celebrata agendum: Idem igitur, inquit, dominus Innocentius præfatum Constantinopolitanum electum sabbato quatuor temporum quadragesimæ in diaconum ordinavit, & in sabbato hebdomadæ medianæ in sacerdotem promovit, & sequenti dominica Romæ apud sanctum Petrum in episcopum consecravit, ac postmodum contulit ei pallium, in signum videlicet plenitudinis pontificalis officii de corpore beati Petri Apostoli sumptum, re- Ann. Eccl. Tom. XX.

cepto ab eo fidelitatis, & obedientiæ juramento sub ea forma jurandi antiqua & approbata, secundum quam primates, & metropolitani solent in susceptione pallii Romano Pontifici, & Ecclesiæ Romanæ jurare, privilegium sibi sub hac forma concedens: Prærogativa dilectionis & gratiæ, quam Apostolica sedes exhibuit ecclesiæ Bizantinæ, cum eam in patriarchalem sedem crexit ecclesiastica plenitudine potestatis quam non homo, sed Deus, immo verius Deus homo in beato Petro Ecclesiæ Romanæ concessit evidenter attestatur, & quod Romanus Pontifex ejus vicarius sit ostendit, qui & primos novissimos, & novissimos facit primos. Sane cum eadem ecclesiæ, quæ tunc Bizanzena, nunc autem Constantinopolitana vocatur, nec nomen, nec locum inter sedes Apostolicas haberet, Apostolica sedes fecit ei nomen grande juxta nomen magnorum, qui sunt in terra, & ipsam quasi de pulvere suscitavit, usque adeo sublimavit, ut eam tam ecclesiæ Alexandrinæ, quam Antiochenæ, ac Hierosolymitanæ dignitatis privilegio anteferet, atque post se præ cæteris exaltaret; ita, quod cum multæ filiæ divitiis congregarunt, hæc sola per matris gratiam specialem supergressa fuerit uniuersas. Licet autem eadem ecclesiæ interdum ab obedientia sedis Apostolicæ declinavit, quia tamen ad eam per Dei gratiam humiliter est reversa, tuis precibus annuentes eandem ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignoscimus, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. Adjecta sunt in regeſto pontificio plura privilegia, quemadmodum a margine adnotantur, (c) eademque die data nempe Romæ apud sanctum Petrum 3. Kal. aprilis Innocentii Pontificatus anno 8. Subdit, qui acta conscripsit: Idem igitur patriarcha Venetias est reversus, ut inde Constantinopolim navigaret: sed a Venetis est compulsus, quædam cum eis facere illicitas actiones, que cum ad summum Pontificis notitiam pervenissent, eas omnino cassavit, sicut per literas eidem patriarchæ directas apparet. Sed de his fusius anno sequenti. [1]

Felicia & læta hæc, quæ enarravimus, tristes ac funesti casus insecuti confuderunt, quippe divini moniti, in die (d) bonorum ne immemor sis malorum, Latini obliti, prosperis secundisque elati, D d 2 in-

Constantinopolitanus patriarcha, aliis orientibus a Pontifice prælatus.

(c) Id. l. 8. ep. 19. 20. 21. 22. 23. 25. Patriarcha a Venetis ad iniquiora pacta compulsus.

XVII. (d) Eccl. 11.

NOTÆ [1] Adde ex Annalibus contraſtis: cum vero inter cæteras pactiones inter Græcos, ac Venetos consecratus ad eam inique ventum esset ut possessiones ecclesiastica reservata sacerdotibus honesta portione, qua sustentari possent inter eos dividerentur, Innocentius jusjurandum illud perjuriæ genus rescidit, atque ad Balduinum imperatorem hæc scripsit: (lib. 7. ep. 208.) serenitatem tuam rogamus at-tente, ac monemus, & in remissionem tibi tuorum injungimus peccatorum, quatenus illius intentu, qui te ad imperium sublimavit, ipsius sponſam habens propensius commendatam, ad divisionem possessionum suarum nullatenus procedas, & ipsa ab aliis dividi non permittas. MANST

insolenter sese gessere, atque adeo reprimi meruere, de quo hæc gesta Innocentii. Cum autem Latini jam pro majori parte Constantinopolitanum obtinissent etiam Imperium, & in omnibus eis prospere successisset, ita ut terror ipsorum quasi fulgur de cælo ceciderit, non solum in Græcos, verum etiam in paganos, ipsi prosperitate nimis insolentes effecti, post vanitates suas libere declinare cœperunt, & Dominum ad iracundiam prævis operibus incitare. Unde quid eis merito peccatorum suorum evenerit, ex literis Henrici fratris Imperatoris summo Pontifici destinatis penditur manifeste.

(a) Apud Innoc. I. 8. ep. 129.

Sanctissimo (a) patri ac domino Innocentio Dei gratia summo Pontifici, Henricus frater Imperatoris Constantinopolitani, & moderatus Imperii, cum debita reverentia, humili, & devota pedum oscula.

Cum universum Christiani exercitus progressum, & laborum peregrinationis nostræ seriem paternitati vestræ per multiplices literas & nuncios frater meus, & dominus Imperator usque ad martium elapsam novissime satis lucide significaverit, eventus nostros ex tunc prioribus multum dissimiles, immo peccatis nostris exigentibus nimis miserabiles, vobis tanquam patri & domino dignum duxi propalare. Contigit Græcos, qui ex innata malitia, & perfidia consueta, post omne genus securitatis, & cautionis proditori se semper pronos exhibent, statim post dimissionem nunciorum ad vos ultimo directorum prodicionem, quam pridem mente conceperant, rebellionem contra nos facta, detegere manifeste. Quo comperto frater meus & dominus Imperator opportune paucioribus comitatus, quippe nobis per munitiones & marchias pro magna parte dispersis, contra caput rebellionis, Adrianopolim videlicet, quæ civitas est Græciæ munitissima, & montibus tantum interpositis, Blachorum affinis populis, ulciscendi animum intendens urbem regiam egressus est. Eramus tunc temporis sic divisus; marchio Montisferrati ultra Thes-

Latini in obsidione Adrianop. a Joannitio fusi.

salonicam erat cum multis, ego ex altera parte brachii S. Georgii eram apud Andromiticum cum non paucis, Paganus de Aurelia, & Petrus de Bracel versus Nicæam ex eadem parte, E. de Tric. apud Philippopolim cum pluribus, & alii alibi per loca & munitiones dispersi. Porro audito a Joannitio Blachorum domino, quod Latini in tanta virorum paucitate civitatem prædictam obsedissent: quem etiam Græci in auxilium suum, occulte tamen, ut magis læderet, evocarant, irruit subito Blachus ille Joannitius in nostros cum multitudine Barbarorum innumera, Blachis videlicet. * Commannis, & aliis, quibus etiam nimis improvide obviam exeuntibus nostris, & remotius quam oporteret instan-

* Cumannis,

tibus, & per inimicorum insidias tandem vallatis undique, prob dolor! dominus Imper. comes Ludovicus, Stephanus de Pertico, & quidam alii barones & milites, quod non sine sanguinearum lacrymarum effusione referris valeo, tanta obruti multitudine, non sine damno tamen illorum, ab inimicis intercepti sunt, nescimus revera, qui capti fuerint, qui occisi: accepimus tamen ab exploratoribus nostris certissimis, & fama veridica, quod dominus meus Imperator sanus teneatur & vivus, qui ab eodem Joannitio satis, ut asserunt, pro tempore honorabiliter procuratur cum quibusdam aliis, quos tamen adhuc expresse nescimus nominare.

Baldunus a Bulgaris capitur vivus.

Sciatis autem quod ab ea die, qua Græcorum fines ingressi fuimus, usque ad diem infelicis illius congressus, quantacumque nobis & nostris occurreret multitudo, licet aliquando nostri paucissimi fuissent, cum triumpho tamen semper & victoria recesserunt. Inestimabilem vero jacturam, quam tunc nobis dolemus, & plangimus accidisse, ex inconsulta nostrorum audacia, & peccatorum nostrorum meritis credimus contigisse. Illi itaque qui elapsi a prælio manus inimicorum evaserunt, consilio abbreviato cum iis, qui ad tentoria servanda remanserant, absque alio damno ab obsidione recesserunt; quibus tendentibus ad urbem regiam, & iam inopinabiliter desolatis, tantam Dominus subito dedit consolationem, ut quasi in momento omnes simul quotquot dispersi fuerant, tanquam convocati a Domino, apud civitatem quandam quæ dicitur Rodesec convenirent. Marchio tamen feliciter & victorioso in suis marchis, E. de Tric. in suis partibus per Dei gratiam incolumis morabatur, & indemnis. Inspectis igitur ibidem nostrorum viribus, urbes & castella ex tunc munire cœpimus, quæ contra Græcorum rebellionem tenere posse videbamur, & inter agendum Constantinopolim usque profecti sumus.

XVIII.

De Græcorum a Latinis defectione, Adrianopoli a Balduino Imperatore obfessa, princepeque ipso a Blachis devicto & capto fufe agit Niceta Choniata, qui ait nostros profligatos quintodecimo aprilis die, indictione octava, anno ab orbe condito sex millesimo septingentesimo tertiodecimo, Christi scilicet millesimo ducentesimo quinto. Quod de Hugone S. Pauli comite nunc, neque posthac mentio fiat, ea est ratio, quia jam ante, ut idem auctor testatur defunctus fuerat, atque in Mangano monasterio, & S. Serenæ Augustæ monumento sepultus. Cæterum alios inter, qui ex hostium manibus evolarunt, seque Constantinopolim recepere, Henricus Dandulus Venetiarum dux aufugit, quem Nicetas more suo carpens omnium Romanarum (Græcarum nempe) cladum præcipuum auctorem, ver-

XIX.

(a) Nicceph. Greg. hist. Rom. l. 1.

XX. Balduinus ex acceptis vulneribus in vinculis obit.

Bulgari cum Turcis Græcis federe conjuncti.

veritissimumque proclamat. Addit Nicephorus Gregoras, (a) qui historiæ suæ initio hanc Bulgarorum victoriam, Balduinoque captivitatem recenset, eundem ducem, haud multo post ex vulneribus in pugna acceptis diem obiisse. Pergit Henricus alter ad Innocentium.

Licet itaque in personis amissis infortunium lugubre nobis acciderit, speramus tamen in domino, & audenter confidimus, quod inimicorum nostrorum insidias, & assaultus, diutius, volente domino, sustinere poterimus, & etiam de longinquo subventionem, & auxilium expectare. Ecce tamen quod verebamur hoc accidit, & quod fama canebat publica, quoque per literas ipsius Blachi, confederationem ipsius cum Turcis, & cæteris crucis Christi inimicis continentes edocti fuimus, quas etiam a nobis cum nuntiis ipsius interceptas Apostolatui vestro in utraque lingua transmissimus, &c. Ardentissimis ab Innocentio contendit precibus, ut Constantinopolitani Imperii patrocinium suscipiat, cum ita illius causa cum Terræ sanctæ recuperatione conjuncta sit, ut inde arma in Sarracenos verti facile possint, & religionis fines latius circumferri, eoque amissa Terræ sanctæ demum a Sarracenis excindenda sit, & Christi nomen in ea penitus interiturum: tum addit hæc, quæ in actis editis vitæ Innocentii defunt: Legatos igitur cum auctoritate Apostolica a latere vestro in Italiam, Franciam, & Alemanniam, & alias occidentalium regionum dimitti petimus, qui integram indulgentiæ plenitudinem, in auxilium nostrum, & subventionem ad nos propter prædicta venturis deferant, quæ a sede vestra Apostolica indulta est per annum integrum in servitio Crucifixi in terra Syria moraturis. Quoniam autem quæ paternitati vestræ significare cupimus, longum est scriptis inserere, nuncios nostros, & fideles, præcipue venerabilem patrem nostrum Sueffionensem episcopum, qui tam fideliter quam constanter pro Terræ sanctæ subventionem, & negotio Romanæ Ecclesiæ laboravit, & adhuc tanquam fidelis, & prudens valenti sibi commissi dispensator, sicut vos ipsi cernitis, laborare non desinit, cujus absentia plurimum nobis esset damnosa, nisi cogens rei necessitas, & ipsa negotii arduitas nos ejus præsentia ad tempus carere compellerent, & nobiles viros de Malli, & Joannem Bliaut paternitati vestræ transmittito, rogans, & cupiens, ut eis in iis, quæ de facto isto Apostolatui vestro suggesserint, fidem indubitata adhibere velitis & firmam, & consilium vestrum, & auxilium sicut Ecclesiæ totique Christianitati, nec non & domini, & fratris mei liberationi, qui se vestrum ubique devotum gerebat, & dicebat militem, expedire videritis apponatis. Datum in palatio anno

Dom. millesimo ducentesimo quinto non. jun.

Eorum igitur infortunis, subducent Innocentii gesta, dominus Papa compattens, pro liberatione Imperatoris certum nuncium ad præfatum Joannicium cum hujusmodi literis destinavit: Ex illa gratia specialiter, (b) &c. pauca enim prælocutus hæc ad rem nostram spectantia subjungit: Cum igitur regium diadema & militare vexillum a nobis per legatum Apostolicæ sedis acceperis, ut regnum tuum B. Petri sit speciale, providere volumus diligenter, ut ab hostium liberatus incursum undique tranquilla pace læteris. Novis ergo fili charissime, quod ingens exercitus de occidentalibus partibus est in Græciam profecturus præter illum, qui nuper accessit, unde tibi, & terræ tuæ debet summopere providere, unde dum potes pacem in eas cum Latinis, ne si forte ipsi ex una parte, & Ungari ex altera te studuerint impugnare, non facile possis resistere conatibus utrorumque. Quocirca serenitati tuæ suggerimus, & consulimus recta fide, quatenus cum Balduinum Constantinopolitanum Imperatorem dicaris tenere captivum, ita tibi provideas, ut per liberationem ipsius veram & firmam pacem facias cum Latinis, ut ab impugnatione tua & terræ tuæ penitus conquiescant. Nos enim Henrico fratri ejusdem Imp. qui Constantinopoli præest exercitui Latinorum, per Apostolica scripta mandamus, ut ad pacem tuam pro liberatione ipsius Imperatoris Latinos inclinet, & a tua molestatione cesset omnino. Inspiret itaque tibi Deus, ut nostris monitis & consiliis acquiescas, quatenus regnum tuum, quod beato Petro, & Ecclesiæ Romanæ devotissime dedicasti, ab omni perturbatione servetur illesum, ad quod diligens studium impendere cupimus, & operam efficacem. Scriptum est . . . Trinovitano archiepiscopo Bulgarorum & Blachorum primati, ut cum ad hoc diligenter moneat & inducat. Hactenus ad Bulgarorum Regem Pontifex; extant alia etiam Henrico Imperatoris fratri per breves literas missæ (c).

XXI. Pontifex pro liberando Balduino ad Bulgaram scriptus. (b) l. 1. 8. ep. 127.

(c) Ep. 132. XXII. Scriptæ ad Henricum litteræ pro pace cum Bulgaro incunda.

Nobilitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad liberationem fratris tui diligenter intendens veram & firmam pacem stabilias cum charissimo in Christo filio nostro Calojoanne Rege Bulgarorum, & Blachorum illustri, ut inter Bulgaros, & Latinos fidelis, & stabilis amicitia de cætero perseveret breviter scribimus, quia opus est magis opere, quam sermone, multum enim utriusque poterit esse amicitia fructuosa. Datum, &c. Addit rerum Innocentii gestarum anonymus scriptor, rescriptisse Joannicium, is est Calojoannes, de quo alias pluribus egimus, Pontifici, bellum se movisse, quod Latini nullam cum ipso pacem, nisi quas recuperarat terras, Imperio Constanti-

no-

Respondit Joannicus Pontifici Balduinum obisse, feque ad pugnam provocatum.

nopolitano restitueret, inire voluissent: quibus ipse respondisset longe justius eas terras a se obtineri, quam ab ipsis Constantinopolis teneretur, cum ipse ea recepisset, quæ ejus progenitores amiserant, ii vero ea occupassent, quæ nulla ad ipsos ratione spectarent; ipse coronam regiam a summo Pontifice accepisset, at qui se Constantinopolitanum Imperatorem dicebat, eam temere invasisset, atque adeo Imperium potiori titulo ad se, quam ad Balduinum pertinuisse, proptereaque præeunte vero vexillo a beato Petro accepto, ejusque insignito clavibus prælium audacter in eos suscepisse, qui adulterinas cruces humeris gestabant, atque ita a Latinis laceffitum, de iis gloriosissimam victoriam volente numine, ac superbos obterente retulisse, quam non armorum potentia, sed beati Petri Apostolorum principis clientelæ adscribebat. Cæterum Balduinum amplius a se vindicari in libertatem non posse, cum e vivis, dum in carcere teneretur, discessisset.

XXIII. Ante istas vero alias literas Bulgarorum acceperat Innocentius, de quibus ejus gesta: Profectus ergo, nempe in Bulgariam, legatus, Leo scilicet Cardinalis, de cujus legatione superiori anno, universa sicut fuerant constituta complevit, & rediens, tales ex parte Regis & primatis Bulgarorum literas reportavit, &c. Recitantur tum ibi, tum in hujus anni regesto, (a) quas ex parte aliqua afferre gravitas argumenti exigere videtur: Hoc notum sit sanctitati vestre pater spiritualis regni mei domine Papæ, quod dominus Leo legatus Apostolicæ sedis venit ad Imperium meum secum afferens coronam, & eam benedicens super caput Imperii mei imposuit, & in manibus meis dedit mihi sceptrum, atque vexillum, & benedixit sanctissimo patriarchæ regni mei, & totius Bulgariæ ex præcepto vestre sanctitatis, & valde Deo, & beatissimæ Dei genitrici, nec non & circumspeditioni vestre sanctitatis glorificavimus. Et paucis interjectis verbis: Scribo autem vobis, & de Hungaro, quoniam imperium meum non habet aliquam societatem regionum, vel aliquam rem cum eo, neque ei nocet, immo ipse parvipendit, & nocet regionibus imperii mei, & dominus Leo Cardinalis vidit, & vestre sanctitati annuntiabit justum, vel injustum, quod est ab imperio meo, aut si ego parvipendo Hungarum; vel si ipse meum imperium parvipendit, & scribat ei sanctitas vestra, quatenus distet a regno meo, quoniam imperium meum nec eum habet parvipendere, nec contra terras ejus abire. Si vero ipse venerit contra terras imperii mei, & Deus adjuverit, ut vincatur, non habeat sanctitas vestra imperium

(a) Lib. 7. ep. 230. A legato Pontifici Bulgaro insignia regia ab se consecrata tradita.

meum suspectum, sed sim liber. De Latinis quoque, qui Constantinopolim introserunt, scribo sanctitati vestre, ut eis scribatis, quatenus distent ab imperio meo, & sic imperium meum nullum malum eis facit, neque ipsi nos parvipendant. Si forte ipsi conati fuerint contra imperium meum, & parvipenderint illud, & occidant ex eis, non habeat sanctitas vestra imperium meum suspectum, sed sint universa libera. Misi autem ad tuam magnam sanctitatem pueros duos, unus vero nominatur Basilus, alius Bithlehem, & dentur ex præcepto eis, ut addiscant in scholis literas Latinas, quoniam hic grammaticos non habemus, qui possint literas, quas mittitis nobis, transferre, & postquam ipsi addidicerint, remittantur ad Imperium meum. Nonnulla munera, quæ ad ipsum mittebat, recenset. Hisce alia adnectitur epistola, quam Basilus Bulgarorum primas ad eundem Pontificem scripsit, ubi pontificalibus insuper insignibus ac privilegiis, quæ sibi per illum miserat: de consecratione, quam ab eodem legato fuerat consecutus, eodemque die ipse metropolitanis impertierat, deque Rege corona redimito mentionem facit; sed ad Balduinum redeamus.

Bulgarus adolescentes Romam mittit instruendos ut literas Pontificias reddant.

Licet nonnulli morte violenta sublatum arbitrati sint, secus tamen accidisse tradidit Baptista Egnatius antiquus scriptor, ut Flandriæ annales plura, quæ attulimus, perstringendo hisce verbis posterorum memoriæ propagarunt: Hadrianopolis urbs Græcorum firmissima, neque Gallis, neque Venetis parere in animum induxit, eo Græci complures odio nominis Latini refugerunt, accitæque in auxilium Valachorum gente, ita vocat, quos supra ab aliis Blachos appellatos audivimus, tenere urbem contra nostros obstinatissimis perseverabant animis: eam civitatem Balduinus dum obsidet, commisso prælio interceptusne, an occisus parum constat, nunquam posthac est inventus, sunt qui ab Joanne Valachorum Rege captum, ac clam decollatum constanter tradant, Baptista tamen Egnatius fatali refert decessisse morte, Imperio fratri per manus tradito. Illum porro interceptum ex antiquioribus tradunt, Robertus de monte (b) Balduinum, aliosque complures a Joanne de Blac in bello occisos inquit, & Niceta Choniata qui hæc prorsus contraria iis, quæ Joannes Rex ad Romanum Pontificem scripsit, annalium suorum monumentis mandavit. Cæterum Balduini mors ita contigit. Scythico bello captus, & vinculis, ut dixi oneratus longo tempore Ternobi fuit, cum autem Aspictes ad Latinos defecisset, Joannes ira æstuans, & dolore in dies ingravescenti pene in rabiem actus Balduino educto e carcere pedes a genibus, & manus a brachiis Tenedia plane securi am-

XXIV.

(b) Rob. de Monte app. ad Sigeb. an. 1205.

Crudelissima Balduini mors, ex Choniata sententia

putari, deinde ipsum in vallem præcipitari jubet, ubi tertio decimo die esca volucrum miserabiliter expiravit: neque vero hunc solum, sed Romanos etiam captivos eadem crudelitate interfecit, omni voce, & supplicie gestu repudiato, &c. Afferenda quæque hic Georgii Logothetæ sententia ex MS. pervetusto a domino Leone Allatio optime de literis merito in Latino traducti, qui hæc a cæteris diversa tradit:

XXV. (a) Georg. Logoth.

Ut (a) vero Itali universam Macedoniam subegerunt, res eorum, qui primus Constantinopoli Imperium tenuit, regie administrante Balduino, pro ditione Adrianopolitæ sollicitant; namque Rex Bulgarorum Joannes Philippopolim magna Romanorum clade, prædæque ditatus præripuerat. Cum Italorum jugum Adrianopolitæ detrectassent, Itali in eos copias, quibus Balduinus Imperator & vices ducis Venetiæ Byzantii gerens aderant, educunt, quo Adrianopolitæ in summas angustias adducti ad regem Bulgarorum Joannem, ut suppetias ferret, & e scopulo in tranquillum deduceret, viros delegant; postulatis ille oblectatus, sociosque sibi Scythas asciscens cum palam in acie adversus Latinos prodire non posset, ex insidiis eos opprimere statuit, & ipse quidem longe ab Adrianopoli aberat, Scythas vero in Italos mittit, ut Scythico bellandi modo eos aggredierentur. Italis in more est, equis ferocitate exultantibus versus hostes ferri, verum Scythæ cum levius armentur, liberius adversarios impetunt: illud Itali ignorantes a Scythis præter opinionem superantur. Balduinus Imperator captus, & vinculis gravis ad Bulgarorum Regem Joannem adducitur, illius caput abscissum, sordibusque internis expurgatum, & ornamentis undique circumseptum, poculi loco barbaro inseruisse fama est. Adrianopolitæ non statim rem perceperant, tunc enim urbe egressi castris adsultassent Italorum, ac bona diripissent. Reliquæ tamen Italorum in tentoriis clarissimis luminibus accensis, quasi adessent, media nocte pedem Constantinopolim referunt; eo mane cognito ab Adrianopolitanis, quæ in tentoriis remanserant, prædatum itum est. Quod ad Balduini Imperii tempus pertinet, cum ipse ad Innocentium scribat se dominica, misericordia Domini, nempe secunda post Pascha superioris anni, quæ in nonum diem maii incidit, Imperatorem electum & sequenti coronatum, tradat vero Niceta quintodecimo aprilis a Bulgaris captum, menses undecim, & dies sex imperasse dicendum est. At capto Balduino ii, ad quos Imperatoris electio pertinebat, neminem in ejus locum subrogandum duxere, nisi com-

Viri Latini multari arte. Barbarus cranio Imp. poculi vice utitur.

perto ipsius obitu, qui post sexdecim elapsedos menses contigit, ut ex Niceta patet, cum Henricus Balduini frater Imperator renunciatus est, quemadmodum sequenti anno differemus. Interea de Balduino non omiserim, laudatissimum principem extitisse, cujus pietatem observantiamque erga sedem Apostolicam Innocentius epistolis supra redditis testatam reliquit. Verum quid plura? ad ejus in refrænan-dis cupiditatibus temperantiam commendandam, inimici ipsius sint iudices: etenim Niceta Choniata, cætero quin infenso in eum animo, veritatis omnibus notissimæ vi adactus, de ipso posteritati transfundit, quæ epitaphii pulcherrimi loco esse possint: Nondum, inquit, Balduinus annum ætatis xxxii. excefferat, & alioqui vir erat pius, & modestus, ne impudico quidem aspectu mulierem intuitus, quamdiu a sui conjugis abfuerat: vacabat divinis laudibus, necessitatibus conflitantes sublebat, suæ sententiæ adversarios æquo animo audiebat, & quod maximum est, bis qualibet hebdomada vesperi proclamari jubebat, ne quis in suo palatio cubaret, qui alienam mulierem attingisset. Hæc Græcus auctor (atque ex ipso novatores b) de principe digno plane Imperio, cui illud divinæ sapientiæ aptari posse videtur: Raptus est, ne malitia mutaret (c) intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius. At de Balduino satis, cujus frater Henricus gubernandum Imperium suscepit; quando vero quæve ratione, suo loco dicetur.

Balduini insignis castinonia.

(b) Centur. 13. c. 6. col. 672.

(c) Sap. c. 4.

Hæc inter, ingentibus belli tumultibus concussa omnia, laceratumque Imperium nobiliores Græci discerperant magis, cum enim totum ad se traducere non possent, partem quisque veluti ex ardenti incendio rapiebat. Hinc plures constitutæ monarchiæ, ac minora Imperia Trebizondæ ad pontum Euxinum, Prusæque in Bithynia, Thessalonice in Thessalia regnum præter Constantinopolitanum eruperunt, de quibus Niceta: Unde multorum dominatus orientem depascebat, tricipiti quadam bellua a recordibus implexa. Nam Maurozomes Manuel Caibrosis auxiliis fretus, cui non multo ante recuperato Iconio filiam desponderat, nihil non conabatur, ut imperatorio nomine potiretur, & omnem Mæandrium tractum cum Turcis vastabat, Theodorus Lascharis nobilissimo genere ortus, & Imperatoris affinitate inclutus, illo prostigato, & rubro calceo induto, ab omnibus orientalibus urbibus Imperator consulabatur. David porro Comnenus exercitu ex Paphlagonia & Pontica Heraclea coacto, & Iberum, qui ad Phasidem habitant, legione conducta, pagos & urbes subigebat, & ut fratrem suum Alexium magnum redderet, præcursorem ejus, & præconem a-

XXVI. Exorta nova imperia.

Trapezunini Imperii origo.

gebat. De Theodoro Lascari, qui hoc anno Imperatoris insignia Nicææ suscepit, hæc Georgius Logotheta (a) : *Aure directionem abscedens, & circa Nicæam Nicænos exorabat, ut semet intus reciperent, sibi que veluti domino obtemperarent: cum non proficeret, acrius incumbens, vel uxorem solum admitterent, impense deprecans, vix tandem illis hoc persuasit. Quare Nicææ uxore relicta, circa Prusim loca omnia excurrebat eo animo, ut illa sibi subiceret, & pro socero Alexio ipse velut Imperator res ageret ac ministraret: nec spes eum sepellit, namque interim ad Persarum principem sibi amicitia devinctum profectus atque auxiliariis copiis auctus, quæ jam diu animo conceperat perfecit. Duobus itaque annis integris cum ab omnibus uti despotæ Lascaris agnosceretur, conveniensque ex viris celeberrimis atque ex Ecclesiæ primatibus Nicææ haberetur, illud inter eos agitatum est, quemadmodum Theodorus ad illa usque tempora despotæ, Imperator acclamaretur. Subdit auctor Camaterum patriarcham, qui Didymothechi verfabatur, cum excitus accedere respueret, Michaellem Antiryannum [1] in ejus locum suffestum imperialibus ornamentis Lascarim cinxisse.*

XXVII.

Supereft, ut dum in orientalibus verfamur, Terræ sanctæ res percurramus cum Soffredus Cardinalis Apostolicæ sedis legatus Hierosolymitanus patriarcha, ut vidimus, (b) designatus dignitatem illam abnuisset, ac post eum Vercellensis episc. electus esset, concurrentibus in eum omnium suffragiis ob egregias ejus virtutes, ob quas Innocentius legationis provinciam in Insabria illi commiserat, ratam habuit electionem Pontifex, ac munus arduum suscipere jussit. (c) Subdunt acta Vercellensem episcopum muneri demisso animo humeros submisisse, adiisse Apostolicam sedem, promotumque in patriarcham non modo pallio decoratum, verum etiam gerendæ in provincia sua Apostolicæ legationis ad quadriennium munere ornatum, profectumque Januam in Syriam navigasse. (d) Extat Innocentii epistola ad cunctos archiepiscopos, episcopos, abbates, priores, omnesque Christi fideles tam indigenas, quam peregrinos in Hierosolymitana provincia constitutos, ubi se ex communi fratrum consilio venerabilem Hierosolymitanum patriarcham Vercellensem olim episcopum (quem plurimum commendat) mittere, ait, illi ad quadriennium in eadem provincia legationis munus injungendum duxerat. Quapro-

(a) *Innoc. l. 7. ep. 222.*
Vercellen-
sis episc. cre-
atur patri-
archa Hieroso-
lymitanus.
(d) *Innoc. l. 8. ep. 100.*

NOTÆ

[1] Uæ hic narrat Rainaldus de Michaelle Antonino, seu potius Autoriano, ut scriptores Græci appellant, extra suum locum relata sunt. Michael enim iste teste Nicempe anno 1206. quo pariter anno Theodoro Lascaris imperator a Græcis salutatus fuit, ut ex consensu omnium Græcorum scriptorum constat. MANSI

pter omnes eum demisse, atque honorifice sicut seipsum excipere jubet. Data est 16. kal. julii; incipitque, *Mediator Dei, & hominum homo Jesus Christus, &c.* Indulget præterea, ut idem patriarcha in quavis provincia pallio utatur, (e) ab excommunicationis vinculo absolvi possit tum eos, qui cum ipso traicere vellent, (f) tum etiam omnes in Terræ sanctæ regionibus commorantes, (g) atque clericis iter agredientibus præbendarum suarum fructus ad triennium percipere liceret, (h) denique pecuniam ipsi in Terræ sanctæ subsidium conferendam mittit, atque ad confianda e Galliis auxilia hanc exaravit epistolam, quæ sine titulo aservatur, verum ad Galliæ præfules datam esse ex contextu colligitur.

Inopinata (i) captione Constantinopolitane urbis audita tam peregrini, qui erant in Hierosolymitana provincia, quam indigenæ, qui habitabant in ipsa ad Constantinopolitanas partes subito transferunt. Ita quod ipsa Hierosolymitana provincia remansit viris, & viribus pene penitus destituta, quin etiam opibus, & operariis vacuata, quodque periculosius reputatur, cum Hierosolymitanus patriarcha decesserit, nostri recessere legati, & filii Regis defuncto, qui successurus erat in regnum, Rex quoque diem clausit extremum, nec est in ea, qui tempora iter, vel spiritualiter præsit, ac proffit. Ad cumulum autem majoris timoris, & doloris accedit, quod inter comitem Tripolitanum, & Regem Armeniæ, qui pro Antiocheno principatu contendunt, tanta viget discordia, tantaque geritur guerra, ut ille pugillus hominum, qui remansit in terra, quasi totus sit divisus ad pugnam. Nam Templarii fovent comitem, & Hospitalarii favent Regi, Antiochenus populus sequitur viam comitis, & patriarcha prosequitur partem Regis. Filius autem Saladini, qui est Soldanus Aleppie, Tripolitanum adjuvare videtur, sed eundem impugnat dominus Denephinus: Sephidinus vero, qui dominatur in Damasco, Babylonia, & Ægypto, postquam Constantinopolitanæ urbis captivam audivit, adeo cum omnibus Sarracenis indoluit, ut maluissent Hierusalem occupatam esse a Christianis, quam Constantinopolim a Litinis, statimque inita treugua cum omnibus inimicis, ipsemet personaliter longe, lateque discurret, ut contra Christianos confederet universos.

Rex quoque Blachorum, & Bulgarorum cum Cuman. Turcis, & Græcis adversus Latinos pugnantes Domino permittente vi-

(e) Ep. 167.
(f) Ep. 168.
(g) Ep. 201.
(h) Ep. 102.

XXVIII.
(i) Ep. 124.

Pro Antiocheno principatu inter Armenum & Tripolitanum discordia.

Sephad. terretur ex Constanti-nop. expugnatio-ne.

XXX.

ce-

cerunt, majoribus in bello peremptis, unde cum multitudo sagittariorum redire vellet ad propria, dilectus filius Petrus tituli sancti Marcelli presbyter Cardinalis Apostolicæ sedis legatus, de quo valde dolemus, ut ipsam multitudinem ad Constantinopolitani defensionem Imperii retineret, a voto Crucis absolvit, plenam eis peccatorum remissionem indulgens, qui per annum facerent ibi moram. Quare cum nullo omnino succursu expectetur ad præsens in Hierosolymitanam provinciam profecturus, supra modum timemus, ne Sarraceni ad occupandum residuum Terræ sanctæ fortius amentur, ut ipsi penitus occupata, tollatur Christicolis occasio transfretandi, sicque Constantinopolitanum Imperium recuperetur a Græcis, quod utrique vehementer affectant. Cum igitur in tanto necessitatis articulo non sit nobis aliquatenus dormiendum, profecto nec sollicitudinem cordis, nec laborem corporis recusamus, dummodo Terræ sanctæ succurrere possimus: unde cum a charissimo in Christo filio nostro illustri Rege Francorum præcipuum super hoc subsidium expectatur, quem ob hoc Dominus adeo magnificavit, & exaltavit inter universos principes Christianos, ut Regi regum in hac summa necessitate principaliter ipse succurrat, fraternitatem vestram per Apostolica scripta monemus, &c.

XXX.

(a) *Id. ib. ep. 128.*

(b) Ep. 119.
* vos

Hactenus Innocentius, qui alteram universis Christi fidelibus ad sacrum subsidium Constantinopolim pergere volentibus epistolam hoc eodem anno misit. (a) Audisti amantissimum patrem exitiaria diffidia de principatu Antiocheno, Tripolitanum comitem inter Armeniæque Regem, cum aliis, quibus Christiana premebatur respublica, funestis malis deplorantem; extant hac de re in hujus anni pontificio regesto (quod licet ante data, hoc tamen anno, ut putamus, reddita sunt) ejusdem Regis ad Innocentium Papam literæ prolixæ quidem, at rerum gravissimarum plenæ, atque adeo mea sententia silentio minime involvendæ.

Reverendissimo in Christo patri, & domino Innocentio Dei gratia summo Pontifici, & universali Papæ per eandem, & Romani Imperii gratiam Rex Armenus sanctitati suæ devotus & obediens cum salute grata servitia, & pedum oscula.

Cum (b) constet nobis deberrime pater, & domine * totius sanctæ Ecclesiæ, & religionis Christianæ curam, & prælationem dante domino dignissime gerere, constat utique nos ad vestrum refugium tanquam ad tutissimum receptaculum debere recurrere, in quo tota spes nostra, & fiducia post Dominum dependet, & a beatitudine vestra in nostris necessitatibus præsidium postulare. Proinde clementissime pater, & domine ad pedes sanctitatis vestræ genibus flexis, & cum omni suppli-

catione recurrentes conquerimur, & conqueri non cessamus de domino Petro tituli sancti Marcelli presbytero Cardinali legato vestro nostris in causis suspecto, immo aperto adversario, cum enim ad partes regni nostri tum ex injuncta sibi legatione, tum pro reformatione pacis inter nepotem nostrum, & comitem Tripol. contra justitiam & appellationem nostram ad Apostolicam audientiam factam Antiochiæ principitum, usurpantem, ut credebatur, accessisset, dominus Catholicus venerabilis in Christo pater noster cum quibusdam suffraganeis suis & clero, nos cum baronibus fidelibus nostris, & principalibus nobilibus, peregrinis astantibus, quanta potuimus honorificentia, & veneratione ob vestri reverentiam illum suscepimus. Sequentibus diebus de obedientia Armenæ ecclesiæ ad sanctam Romanam Ecclesiam, ad quam jam diu laboravimus, divini auxiliante gratia delibavimus, & ad hoc cum multo labore induximus ecclesiam Armenam tempore pontificatus vestri meritum vestrorum exigentia, ad quod progenitores nostri multis transactis temporibus inducere nequiverunt, ut ipse Petrus Cardinalis, & verum est testis effectus. Dominus Catholicus cum solemnitate celebri & obedientiam & reverentiam per manus ipsius legati secundum literarum vestrarum formam & mandatum sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & vobis exhibens, pallium a beatitudine vestra destinatum coram prædictis personis astantibus cum omni humilitate, & devotione suscepit, promittens in ordine suo singulis quinque annis per nuncios suos secundum capitularia Apostolica sanctam Romanam Ecclesiam visitare tanquam matrem, & magistram omnium ecclesiarum, in cismarinis conciliis seu in persona propria, seu per nuncios suos interesse, & quod non deberent celebrari concilia ecclesiastica in cismarinis partibus absente eo, vel nuncio suo ab utraque parte statutum est.

Quibus peractis de reformatione pacis inter nepotem nostrum, & comitem Tripolit. tractatur, in quo tractatu Apostolica scripta de commissione, * ut causam, de qua agebatur, sine debito terminarent, quæ dominis... tituli sanctæ Praxedis, & Petro tituli sancti Marcelli presbyteris Cardinalibus & legatis delegatis, eidem Petro Cardinali representavimus, confidentes secundum mandatum vestrum causam ipsam per cum sine optato terminari, in quibus dominus.. Cardinalis absens pro negotio Christianitatis Accon erat, quem in tota causa equitatis & justitiæ invenimus amatorem, representatis Apostolicis scriptis, ut dictum est, causam nepotis nostri ei vices vestras gerenti commisimus, & ab initio causæ semper ad Apostolicam appellavimus audientiam, &

Catholicus Armeniæ admittendos legatos Romanam singulis quinque annis se obstringit.

XXXI.

* lecta sunt

E c in

in iudicio ipsius causam ipsam commissimus
restitibus domino patriarcha Antiocheno,
Hospitalariis, Templariis, & aliis viris
religiosis, &c. De Petro Cardinale que-
ritur secretum fœdus cum Tripolitano
comite, Templariis atque Antiochenis
iniisse, iisque omnem operam porrexisse,
quo animadverso adicit se ad Apo-
stolicam sedem provocasse, & causam
suam armorum vi persequi cœpisse, cum-
que sub ipsa Antiochiæ mœnia noctu ac-
cessisset, urbemque capere impetu, & in-
cendere potuisset, Christianæ rei miserum
armis temperasse, ac patriarcham
Antiochenum excivisse, ut pacem conciliaret
ipsum inter atque Antiochenos; interea
Templarios, quorum bonis semper pepererat,
in arma profluisse, atque Armenos telis impetere cœpisse,
atque una cum Tripolitano comite, Antiochenis
& soldano Alapix percusso fœdere non parum
Christiani sanguinis fuisse, se vero eo animadverso
Templarios, qui in Armenia agebant, eiecisse,
bonaque ipsorum occupasse, tumque Petro
Card. urgenti acerrime, ut Templariis sua
restitueret, id se facturum lubenter subiecisse,
si ipsi nepotem suum ab Antiochia recuperanda non propulsaturos
sponderent, quod negantibus Templariis cum pax
confici non posset, ait Petrum Cardinalem
absente Catholico Armeniæ in celebrato Antiochiæ
concilio [1] in Armeniam interdictum ecclesiasticum
fulminasse, postquam ad sedem Apostolicam pro
ca dirimenda causa appellatum esset: quid vero
Armeni denunciata sibi ea sententia egerint, sub-
iicit.

XXXII. Convenientibus itaque Catholico, & principalibus
suffraganeis Catholicatus in unum, communicato
diu consilio mirati sunt de tanta & tam subita
exasperatione absente Catholico in Armeniam
ecclesiam facta, & reducentis ad memoriam hoc
quod statutum fuerat inter dominum Petrum
Cardinalem, & . . . Catholicon Armeniæ, quia
de concilio absens fuit ipse Catholicos, & sine
consensu suo data est in diœcesi sua a Cardinale
interdictionis sententia, censuræ patres nostri
illam non tenere, nec observari * sententiam,
dicentes: Qui de mammillis matris nostræ primo
lac dulce,

Armeni interdictionem a legato vibratum spernunt.

* debere

NOTÆ [1] Concilium istud Antiochenum a Petro cardinali legato celebratum, ut interdicti sententiam in Armenos infligeret anno 1203. habitum fuisse arbitror. Etenim coactum oportet postquam Petrus venit in Syriam, quod non prius anno 1203. contigisse censeo, cum Innocentius literis ad Soffridum cardinalem legatum datis anno illo, die IV. id. augusti scribat Petrum illum, quo tempore Soffridi ejusdem literæ pontifici redditæ fuerunt, navem trans fretaturum intrasse. Sed neque post annum 1204. differri potest, cum celebratum fuerit quo tempore ambo legati cardinales Soffridus, & Petrus in Syria agebant; anno vero 1204. exante uterque Constantinopolim adivit, nec exinde Soffridus ultra rediit in Syriam. Cum vero satis multa agitata fuerint postquam desit concilium illud, ex quo turbæ excitæ sunt plurimæ, hinc ad annum potius 1203. quam ad annum 1204. referendum puto. MANSI

& suaviter fugere sperabamus, nunc autem
fel amarum & acetum potamus: sperabamus
inbre salutariter irrigari, non a grandinosis
procellis tempestari. Qui vero nimium emungit,
ut bene scitis, elicit sanguinem. Quæ cum ad
notitiam domini . . . Cardinalis, & legati devenissent,
molestè tulit, & habito consilio cum domino
Petro legato suo ad se accedente, quia instantissime
ad audientiam vestram appellabamus, procellam
in auram consilio domini . . . Cardinalis convertere
studuerunt, sicque factum est, ut ex mandato
dominorum Cardinalium, illustris Regis . . . &
Cypri, omniumque nobilium peregrinorum mense
septembris ad partes Accon pro reformatione
pacis inter nos & Antiochenos & Templarios
nuntium nostrum nobilem Constantium de Camardresio
dilectum consanguineum nostrum delegavimus,
& mediante sapientia & discretione domini
Cardinalis juris, & æquitatis amatoris pax
reformata est inter nos & Templarios, sicut per
literas ipsius intelligere poteritis. Nos vero nunquam
a mandatis sanctæ Romanæ Ecclesiæ discessimus,
nec recedemus vitæ comite, quanquam dominus
Petrus Cardinalis ab ea nos eliminare laboret. Nos
igitur, qui Dei & vestri gratia tempore pontificatus
vestri nova sumus planta vestra facti, cupientes
ad honorem Dei, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ
fructus odoriferos & suaves producere, ad pedes
sanctitatis vestræ recurrimus, flexis genibus
rogantes & deprecantes, ut in iudicio domini
Petri Cardinalis & legati, quem suspectum,
immo & apertum adversarium habemus, causam
nepotis nostri non committatis, &c. Hactenus
Rex, ejusdemque argumenti epistolam Joannes
Catholicus ad Pontificem dedit. (a)

Alias postea literas Armen. Rex querelis
contra dictum Cardinalem plenas, quibus dolet
ipsum ab æquitatis recto tramite deflexisse,
eundemque versute egisse arguit, ac Tripolitani
comitis, qui iudicium sedis Apostolicæ repudiabat,
partes sustinuisse.

Reverendissimo (b) in Christo patri & domino
metuendo Innocentio Dei gratia sanctæ, &
universalis Ecclesiæ summo Pontifici, Leo per
eamdem, & Romani imperii gratiam Rex
Armeniorum sanctitatis

Inter Armeniam Regem ac Templarios pax inita.

(a) Inn. l. 8. ep. 120. XXXIII.

(b) Extat. in M.S. cod. Vall. c. signato B. 12.

ris sue servus devotus, & obediens cum debita reverentia grata servitia, & pedum oscula.

Rex Armen. poscit ab Innoc. justitiam sibi exhiberi.

Cum sedes Apostolica omnium pene pul-
santium necessitatibus occurrit, ab omnibus
filiis injustitiam patientibus, & oppressionem
ad eam recurritur, tanquam ad maternæ viscera
consolationis, juris, & æquitatis amantem, ut
ab ea lac parvulis, solidus cibis adultis, injuste
oppressis justitia pro necessitate ministraretur,
ejusque proinde clementissime pater, & domine
reverendissime ad pedes sanctitatis vestræ,
in qua tota spes nostra, fiducia, refugium,
& tutela post Deum dependet, cum omni
festinatione recurrimus conquirentes, & con-
queri non cessantes de domino Petro tit. S. Marcelli
presbytero Card. legato vestro, qui in tota causa,
quæ vertitur inter nepotem nostrum, & comitem
Tripolitani semper nobis extitit, postposito
mandato vestro de commissione, ut causam
ipsam sine debito terminaret, non solum
suspectus, immo apertus adversarius jam per
alias literas hoc ipsum sanctitati vestræ
significavimus, & adhuc instantius cum
latis querelis significamus. Et infra: Cognitis
itaque deceptionibus ipsius & illusionibus
semper, ut dictum est, talem nobis fieri
justitiam petebamus, qualem nobis faceretis
in præsentia vestra constitutis, & ab hoc
non recedebamus, nec recedemus vitæ comite,
& ob hoc quancumque excusationem proponat,
non processit in causa. Ad ultimum cum de
pace nihil profici posset, partem nostram in
quantum potuit exasperavit, & prohibuit
nobis non movere guerram adversus partem
adversam, quod bene observavimus usque
quo Antiocheni, & Templarii simul paganis
confederati turguria nostra de Gasum
incendere, sed quid melius comes querebat,
aut cupiebat, quam juxta prohibitionem
domini S. . . . Cardinalis Antiochiæ
dominium violenter captum in pace possidere
jam de cætero nollet, si fieri posset ab
aliquo guerram sustinere, semper utique in
nostri perniciem, & comitis meliorationem
laborabat.

XXXIV. Post hoc ipse P. Cardinalis reversus est,
ac . . . ibique simul ambobus Cardinalibus, Rege . . .
illustri, comitissa Flandriæ (erat ista Maria
Balduini uxor, de qua Flandriæ annales anno
Domini 1203. tradunt illam cum Joanne Nigellano
in Syriam præcessisse, ac post maris superata
discrimina Ptolemaidem applicuisse, ac dum
virum ibi opperiretur, ex morbo extinctam fuisse
IV. ut quidam notant, kal. sep.) & magistris
Templi, & Hospitalariis, & nobilibus peregrinis,
qui aderant convenientibus communi deliberatione
firmiter statutum est, sicut per literas ipsorum
Cardinalium cognoveritis, ut quæcumque partium
subterfugeret stare iudicio ipsorum Cardinalium.
Ann. Eccl. Tom. XX.

nalium, tanquam Christiano nomini ad-
versam eam persequerentur, & spiritualiter,
& temporaliter, proinde missus est dominus
Cremonen. ad utrasque partes citandas ex parte
omnium prædictorum ad ea, quæ statuta
communi deliberatione fuerant faciendæ,
ut quicumque hoc non faceret, excommunicationis
sententiam in eum promulgaret eo momento
per partes inimicorum securitate nobis ab
ipsis delegata. Delegavimus nuncium C. . .
de Camardresio dilectum consanguineum nostrum
ad partes actuum ad mandatum dominorum
Cardinalium, aliarumque personarum, quæ nobis
super hoc scripserant, qui in præsentia eorum
constitutus ex firmo, & expresso mandato
nostro obtulit se defacto Antiochiæ tantum
facere quod satis reputaretur, & quicquid
faceret, nos ratum & firmum haberemus,
comes vero Tripolitani pertinaci duritia
contumax consilio maligno & superbo
informatus ad diem statutum non venit,
nec quemlibet responsalem misit, nec etiam
per nudas literas excusationem vel colorem
excusationis scripsit, immo quod consuevit
fecit, quia neque mandatis domini S. . .
Cardinalis in principio, nec etiam cum viva
voce locutus est, ei obedire promisit, immo
dicebat se nunquam . . . iudicio sanctæ
Romanæ Ecclesiæ, Cardinalique ipsius, nec
postquam dominus P. . . Cardinalis accessit,
ad cujus mandatum quatuor vicibus ad partes
Antiochiæ accessimus, & pluribus vicibus
nostros delegavimus nuncios, non vidimus
comitem Tripolitani, nec nuncios, ad præ-
sentiam ipsius S. . . Cardinalis accedere,
& cum de absentia comitis conquerebamur,
idem Cardinalis dicebat se binas literas pro
eo delegasse, & mirabatur multum, & moleste
ferebat comitis Tripolitani moram, & postulantibus
nobis justitiam exhiberi, quasi clausis oculis
præteribat, & nullam justitiam nobis
faciebat, &c.

XXXV. Hinc est, quod sanctitati vestræ flexis genibus,
& multis lacrymarum generibus effusis
supplicamus, ut tam de eo, quam de
injustitia a comite vobis & nobis illata
secundum juris, & æquitatis tenorem
conquerentibus in brevi justitiam diu expectatam
feri faciatis, ne defectu justitiæ, quod
absit, cogamur ad illicita declinare,
& dominum Petrum Cardinalem, quem
vestri reverentia teste ipso semper honoravimus,
penitus ab ecclesia Armenica nuper
obedientiæ vinculis vobis alligata, & causa
nostra amoveatis, cujus mandatis, si salva
gratia vestra dicere licet, quia duplex est,
de cætero non erimus obediens. Petimus
igitur a sanctitate vestra hos dari in
causa iudices D. . . patriarcham Antiochenum
venerabilem S. . . tituli S. Praxedis presbyterum
Cardinalem, illustrem Regem Hierosolymitanum,
& magistrum hospitalis, quibus consuetudini
E e 2 di-

consortio, certissime credens me in illa na-
vi, qua tu vehendus es, periclitari non
posse. Hæc ipse de Angelico viso, qui
aliud eadem nocte abbati objectum re-
censet, quo significatum terræ, maris-
que periculis cœlesti ope ereptum iri.

XLI. In Germaniam igitur regressus, Basileam, unde primum peregrinationem susceperat, lætissime ingressus, inde ad Parisiense monasterium suum se contulit, in ejusque ecclesiæ ara maxima sacrosancta pignora reposuit, vestigium scilicet sanguinis Domini nostri Jesu Christi, qui pro totius humani generis redemptione effusus est; de Dominicæ crucis ligno; sancti Joannis Baptistæ haud modicam partem; brachium sancti Jacobi Apostoli, & alia plura, quæ auctor commemorat. Ex his, ut auctor vocat, cœlestis gratiæ donis Parisiensis ecclesia Philippo Suevo Imperatorem agenti egregiam partem elargita est, tabulam videlicet inæstimabilis fere pretii, auro gemmisque distinctam, permulta sanctorum reliquiarum genera continentem, quam aurea alligatam catena Græcorum principes diebus maxime festis veluti certum Imperii pignus collo appensam soliti erant circumferre: ejusmodi vero tabulæ præter aurum aliasque gemmas pretiosissimas miræ magnitudinis jaspis hærebat, Christum medium inter beatam Virginem, & Joannem Evangelistam referens, atque admirandæ item magnitudinis saphirus, ubi divina majestas ea ratione qua humanitus exprimi atque adumbrari potest, insculpta cernebatur. De his omnibus fufius Guntherus, hisque Constantinopolitanæ historiæ a se exactissime conscriptæ finem imponit.

XLII. Porro de reliquiis Constantinopoli a Martino abbate in Germaniam, aliisque alio translatis, Otho de sancto Blasio antiquus auctor (a) historiæ commendavit, illatas occidenti Græcorum divitias, atque Venetos ornamenta templi sanctæ Sophiæ, quod Justinianus augustissimo cultu extruxerat, Venetias cum ingenti auri vi, innumerisque reliquiis advexisse, Martinum etiam abbatem Cisterciensem partem Dominicæ crucis cum multis aliis sacris spoliis in Alsatiam transtulisse, ac plures urbes & provincias iis nobilitatas esse: addit fuisse divinæ providentiæ, ut Græci qui tot mala alias crucefignatis invexerant, irrogantque injurias a crucefignatis everterentur, punireturque eorum scelus, non a Sarracenis, qui reliquias sacras conculcassent, sed a Christianis, qui ipsas toto occidente sparserunt, ut majori honore colerentur. His similia de Cisterciensi abbate reliquias ad suum monasterium transferente Urspergensis affert (b). Cum in Germaniam delapsa sit oratio, quænam gesta fuerint,

videamus hoc anno in illis regionibus, audiamusque in primis Arnoldum Lubecensem abbatem (c) qui iis temporibus scribebat. Tradit auctor Othonis res cum in maximam potentiam obventa Colonia excitatæ essent, repente desloruisse, dejectasque Willelmi comitis Juliaci proditione fuisse, qui Philippo est pollicitus se omnes Othonis studiosos, atque ipsum Coloniensem archiepiscopum in ejus partes tradendum, si parem promissis obsequiis gratiam repositurus esset, eoque nuncio ingenti gaudio Philippum delibutum, comitem muneribus, majoribusque promissis oneratum ad proditoris contilia perducenda incitasse, illumque mox archiepiscopum, cæterosque Othonis proceres artibus suis in Philippum partes pellexisse.

Verum Adolphum a Brunone clerico suo ad hujusmodi defectionem adductum restatur Innocentius. Idcirco mandavit (d) Colonienfibus, decano, ac præposito sacerdotiis illum omnibus sine ulla recuperationis spe exuerent; at utrumque contigisse potuit, prædictum videlicet comitem archiepiscopum Brunonis opera ab Othonis amicitia alienasse, præterea ejusdem defectionis auctoris extitisse, quos paulo post ex Godefrido audiemus. Pergit Arnoldus, inita conjuratione, collectoque florentissimo exercitu Philippum Aquisgranum petiisse, atque in ea urbe ab Adolpho Colon. archiepiscopo diademate redimitum, quæ Conradus Urspergensis abbas confirmat. (e) Addit Godefridus in annalibus eundem Philippum, antequam regni insignia ab Adolpho acciperet, consilio ibi cum suis inito regium nomen, & coronam deposuisse, utque ab omnibus denuo eligeretur petiisse, obtinuisseque, atque adeo a Colonienfi archiepiscopo cum Maria * uxore sua inunctum, & consecratum esse; eadem omnino in chronico Hirsaugienfi (f) leguntur. Philippi itaque res adeo effluere, ut Australis chronici auctor (g) tandem regno potitum dixerit; sed ad Arnoldi narrationem redeamus. Ait ergo eam defectionem Colonienfibus, qui in Othonis partibus, ac fide perstabant, ingratham admodum extitisse, ipsumque temeritatis arguisse ob rem adeo novam nullo ab iis petito consilio tentatam, ac precibus inffitisse factum revocaret, repeteret memoria Pontificem ipsius precibus adductum Othonem confirmasse, illumque tantummodo Imperii ornamentis insignire decrevisse: sed cum mentem susceptam archiepiscopus exuere recusaret, Otho, clerus & cives Colonienfes tristem Adolphi rebellionem literis Innocentio significarunt, qui iusta ira in archiepiscopum motus diem ipsi dixit, ut intra sex hebdomadas ad diluenda objecta

(c) Arn. Lub. cbron. Slav. 1. 4. c. 1.

XLIII. Deficit Adolphus

(d) Lib. Vat. super neg. Rom. Imp. ex reg. Inn. 3. ep. 123. Adolphus Colonienfis archiep. ab Othone ad Philippum deficit eumque in Imperatorem consecrat. (e) Ursperg. ab in chron.

* Irene

(f) Trith. chron. Hirsaug. ann. 1025. (g) Chron. Austral. ann. 1205.

fe Apostolicæ sedis fittere non detrectaret, quæ ex Lubecensi Crantzius (a) depromissæ videtur.

Plurimum commendavit Pontifex (b) Colonienfis cleri, ac populi constantiam, turpiter ab officio Adolpho desciscente, ipsos fidem Othoni servasse; subdit Arnoldus: (c) Archiepiscopus tamen neglecto mandato Apostolici, ejus præsentia se non exhibuit, unde dati sunt judices Henricus canonicus ad sanctum Gereonem, Anselmus, & Christianus parochiani, qui eum legitime citatum monuerunt, ut errori suo renunciaret: quod si nollet, eum excommunicatum deicerent, & alium idoneum ecclesiæ suæ præficerent, quod & factum est. Cum enim acquiescere nollet salutaribus monitis, sub interdicto positus est, & Bruno Bonnenfis præpositus ei est substitutus. Ad quod tamen negotium solemnius exequendum a domino Papa majores personæ sunt delegatæ, ut subjecta declarat epistola: Innocentius episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus archiepisc. Maguntino, & episcopo Cameracensi, & dilecto filio scholastico sancti Gereonis salutem, & Apostolicam benedictionem. Ut Adolfus Colonienfis archiepisc. incidat in foveam, quam paravit, &c. Eam namque recitare pergit auctor, quam Crantzius (d) & ex eo novatores decerpere (e); habetur quoque in MS. Vaticano libello, (f) nos vero captata brevitate prætermittis, quæ in perjurum, & refractarium archiepiscopum præloquuntur, hæc tantum referemus: Contra præceptum nostrum, & proprium juramentum corruptus pecunia, sicut fertur, dominum suum temerarius prodidit, & conversus in arcum perversum nobili viro Philippo duci Sueviæ impudenter adhæsit. De his ita Godefridus in annalibus: (g) Post hæc Coloniensem archiepiscopum per Trevirenses, Spirenses, & Constantienses episcopos apud Andernacum sibi conciliat, Philippus scilicet, & ut ducem Brabantia, & reliquos Lotharingia nobiles fideles sibi efficiat, novem millia marcarum ei donat. Salevelt etiam & alia ab episcopo ablata redonat, plurima promittens, rogat. Colonienfis vero archiepiscopus sacramentum, quod dudum Othoni fecerat parvipendens, & perjurium & excommunicationem Apostolici non metuens, post festum sancti Martini, nempe superioris anni, ad eundem Philippum cum duce Brabantia Confluentiam venit, & ei juramentum fidelitatis cum duce ibidem fecit, ibi etiam Rex Philippus celebrem curiam omnibus, qui aderant principibus in epiphania Domini Aquisgrani indicit, & Colonienfis eum ibidem in Regem consecrari, & ungi promittit, quod & factum est, &c. Quæ omnia iisdem fere verbis Hirsaugienfis chronici auctor (b). Pergit Pontifex.

(a) Crantzius. Sax. 1. 7. c. 23. XLIV. Clerus Adolpho resistit. (b) Inn. cit. libell. ep. 117. (c) Arnol. Lubec. 1. 7. c. 3.

(d) Crantzius. Sax. 1. 7. c. 24. (e) Cent. 13. c. 8. col. 755. &c. & ex parte c. 6. col. 602. (f) Cit. libell. ep. 115.

(g) Godefr. ann. 1204.

(b) Trith. Hirsaug. Chron. ann. 1205. & seq.

Ac ne quid ejus præsumptioni deesset, & ne culpa ejus aliquo possit velamine palliari, nuper Aquisgrani, ubi præfatum regem, nempe Othonem, solemniter coronaverat, memoratum ducem publice coronavit, quamvis excommunicationis sententiam incurrisset, quam in ecclesia beati Petri Colonien. coram multitudine copiosa ipso præsentate, ac gerente sacerdotalem stolam in collo & candelam accensam in manu vener. frater noster G. Rbemen. archiepiscopus tunc episcopus Penestrin. Apostolicæ sedis legatus promulgavit, in eos, qui a præfato Rege recederent, & parti alteri adhererent. Ut igitur Colonien. qui noluerunt in malo caput languidum imitari, sed in ejusdem Regis fidelitate persistenter firmis, & persistunt, expurgato fermento veteri, quod voluit corrumpere totam massam, sit nova conspersio, sicut sunt azymi nihil corruptionis habentes, cum juxta canonicas functiones accusatione non egeant manifesta, unde nos ejus exemplo, qui absens corpore, præfens autem spiritu Corinthum damnavit absentem potuissimus in eum sententiam promulgare, ad majorem tamen cautelam de consilio fratrum nostrorum, & tam episcoporum, quam aliorum plurium prelatorum discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, & districte præcipimus, quatenus cum apud vos sint ista luce clarius manifesta, dictum archiepiscopum pulsatis campanis, & candelis accensis singulis diebus dominicis & festivis excommunicatum publice nunciatis, & faciatis per omnes Colonien. ecclesias & vicinas dioceses sub solemnitate simili nunciare suffraganeos, & omnes vassallos Colonien. ecclesiæ tam clericos, quam laicos absolutos ab ejus obedientia nunciantes, &c.

Postea tamen optimus pastor aberrantem ovem ad gregem reducere satagens, (i) alia ad eisdem data epistola facultatem dedit, ut a mandatis superioribus literis sibi traditis recedentes, si ita in rem esse judicassent, archiepiscopum admonerent; darent operam intra certum diem in gratiam cum Othone rediret, ab eoque caverent, ne rursus ab ejusdem Imperatoris fide, amicitiaque recederet, atque ita censurarum vinculis absolvent. Sed hujusmodi Pontificis conatus in irritum incidere: addit enim postremo Arnoldus Lubecensis (k) Adolphum e culmine dignitatis præcipitem dejectum, Brunonemque in ipsius locum suffectum & insignia archiepiscopalia a Pontifice adeptum, partesque Othonis amplexum Coloniam obtinuisse: at vero Adolphum qui potentia ob plurium magnatum affinitatem pollebat circumposita loca infestasse. Eadem de exauctorato Adolpho, deque creatione Brunonis pluribus tradit Godefridus, (l) & ex ipso quem pene ex-

XLV.

XLVI. Innoc. ad reconciliandum Othoni Adolphum laborat. (i) lb. ep. 118.

(k) Arnol. Lub. cbron. Slav. 1. 7. c. 3. in fin.

(l) Godefr. in Annal. an. 1205. scri.

Tabula pretiosissima referenda reliquiis Constantinop. exportata Philippo Suevo domino missa.

(a) Otho de S. Blasio ap. pend. ad Oth. Fris. sin.

(b) Ursperg. abb. in chron.

cessura, possemus graviter procedere contra eum, adhuc tamen experiri volentes, si nunc saltem tanquam vir catholicus, aut etiam Christianus beato Petro caelestis regni clavifero magisterium universalis Ecclesiae, ac nobis in eo claves regni caelorum fideliter recognoscit, discretionem vestram per Apostolicam scriptam monemus, & in virtute obedientiae districtius precipimus, quatenus ad eum diligenter, ac excusatione cessante personaliter accedentes ipsum secreto prius, & tandem publice in audientia tam ecclesiasticorum, quam saecularium principum, quos contigerit interesse, diligentius, & instantius moneatis, ut saepe dicto excommunicato nullum de caetero tribuat auxilium, vel favorem, sed potius tanquam depositum illum abiciat, & velut damnatum evitet, ac idolum zeli, quod in templo Dei velut abominationem in loco sancto stantem erexit, de ipso prorsus eliminare procuret, alioquin publice nunciatis eidem, quod nisi usque ad tres menses post commotionem vestram monitis vestris acquieverit humiliter & devote, in eum, & terram ejus manus nostras curabimus fortius forsan, quam existimet, aggravare, &c. Dat. Rom. apud S. Petr. 11. non. jun. Hæc Pontifex, qui ad eodē insuper Philippum, nisi infra mensem reipisceret, sacris interdiceri jubet: (a) contra vero Magdeburgensi archiepiscopo, (b) & Tullensi (c), atque Halberstadensi (d) episcopis, qui antea variis de causis anathematis sententia fuerant implicati, ab solutionis beneficium indulgit.

(a) Ep. 84. (b) Ep. 78. (c) Ep. 87. (d) Ep. 107.

LIV. Ordo militiæ Christi institutus ab Alberto Livonensi episcopo. (e) Longin. hist. Pol. 1.6. an. 1025.

Emerici Regis Ung. mors

Andreas fratri commissa regni cura.

(f) Apud Inn. 1.7. ep. 226. (g) Inn. 1.8. ep. 36.

puerum, cui fidelitatem fecisse dignoscere, promissione facta super administratione regni ac tutela suscepta de ipso, tuæ provisionis industriae attentius commendamus, ut nomini tuo præconia veræ laudis accrescant, cum idem Rex benignum patrem in patruo, & protectorem propitiū invenierit in patrono, & ab altissimo Rege, cui puero Reges venientes de Saba plena devotionis munera obtulerunt, salus tibi proveniat, & remunerationis æternæ coronæ. Nec contra ipsum Regem nepotem tuum prævas aliquorum suggestiones admittas, cui tanquam filio pro patre teneris adesse, quem cum sit parvus, & puer, tanto debes chariorem habere, ac pro eo regni negotia diligentius procurare, quanto propensius impensa sibi beneficia recognoscet, cum auctore Deo adultam pervenerit ad ætatem, in qua se patrem non perdidisse cognoverit, sed mutasse. Datum VII. Kal. maii. Hæc Innocentius.

Præterea toto animo studioque in Regis novi regni commoda incumbens, aliis ad Andream datis literis mandavit, tum pecuniam, (b) quam defunctus Rex quibusdam reliquerat, erogandum curet, tum (i) redditus, quos Regi, reginaeque promiserat, persolvat: atque ad eundem ducem, universosque regni principes scriptis literis, (k) ita pueri Regis curam eos gerere monet, ut regias possessiones nulla ratione abalienare audeant, archiepiscopos insuper, episcopos, &c. fidem Regi servare omnino jubet. (l) Colocensi & Waradiensi episcopis Ladislai Regis, ac Reginae familiae molestiam exhibentes, compescendi provinciam injungit, (m) & Colocensis ecclesiae suffraganeos in fide pueri Regis permanere imperat: (n) ad Andream insuper exaratis literis (o) excusationem affert, tum cur ei pro postulato Colocensi archiepiscopo morem gerere nequeat, aliumque eligi jubet, tum etiam (p) quod ejus postulatis de Papebergensi episcopatu non annuat; demumque 6. kal. Augusti alias ad ipsum, qui Regi demortuo successerat, ut in ejus commorantes regno, qui scrinium cum sanctorum reliquiis crucem auream, in qua vitalis ligni particula includebatur, plura ac pretiosa alia, quæ Portuensis episcopus Romam mittebat, vi abstulerant, quamprimum reddere compelleret, monuit, hortatusque est.

LV. Pontifex tuendo novo Ungariæ Regi incumbit. (b) Ep. 37. (i) Ep. 38. (k) Ep. 39. (l) Ep. 40. (m) Ep. 41. (n) Ep. 42. (o) Ep. 88.

(p) Ep. 106.

LVI. Ladislai mors.

Quod spectat ad Andreæ regnum; si verum esse affirmemus id quod paulo ante retulimus, Henricum superiori anno kalendis decembris e vita discessisse ac præterea ejus filium Ladislai vix mensibus sex diebus quinque, ut tradunt, (q) in regno exactis defunctum, non ante mensē junii hujus anni Andreæ regnare cœpisse dicendum est. Sed videamus, quibus beneficiis novum Regem hoc an-

(q) Bonf. Decad. 11. lib. 7. Andreas nepoti succedit.

anno profecutus sit Innocentius, qui cum rogante illo statim post susceptam regni administrationem (quod paulo ante meminimus) ut (a) Colocensis archiepiscopus in Strigoniensem sedem transferretur, tamen id primo illi concedendum non duxerit, demum permittit, uti pontificæ literæ testantur: (b) siquidem hoc ipso anno pridie non. octobris Innocentius Strigoniensem præpositum, & capitulum monuisse reperitur, ut archiepiscopum suum e sede Colocensi ad Strigoniensem translatum venerentur, & colerent. Colocensis vero capituli iuribus ex hujusmodi translatione nullum dampnum inferri declaravit; (c) atque de Germanicis Ungaricisque rebus hæctenus satis.

(a) Inn. 1. 7. ep. 226.

(b) Inn. 1. 8. ep. 135. habetur ex de postul. pral.

(c) Inn. 1. 8. ep. 136.

LVII. Innoc. ad Judæos comprimendos in Galliis operam navat. (d) Id. 1. 7. ep. 186.

Jam ad Galliarum res sermone convertamus; plura in illis regionibus composuit Innocentius, quæ nos brevissima oratione libabimus. Igitur gravissima in iis Judæos flagitia perpetrare acceperat, ad quæ retundenda ad Philippum Francorum Regem aliosque principes scripsit, (d) ut perfidum populum coercerent, ne nimia libertate in tyrannulos contra fideles desciscerent: *Etsi non displiceat Domino, sed ei potius sit acceptum, ut sub catholicis Regibus, & principibus Christianis vivat & serviat dispersio Judæorum, cujus tunc tandem reliquiæ salvæ fient, cum in diebus illis salvabitur Juda, & Israel habitaverit confidenter, vehementer tamen oculos divinæ majestatis offendunt, qui crucifigentium filios, contra quos adhuc sanguis clamat in Patris auribus, crucifixi Christi coheredibus præferunt, & tanquam ancilla filius cum filio libera possit, & debeat hæres esse; Judaicam servitutem illorum libertati præponunt, quos filius liberavit. Sane ad nostram noveris audientiam pervenisse, quod in regno Francorum Judæi adeo insolescunt, & sub specie usurariæ pravitatis, per quam non solum usuras, sed usuras usurarum extorquent, ecclesiarum bona, & possessiones Christianorum usurpent, sicque illud impletum in Christianorum populo videatur, quod in Judæorum persona propheta deplorat: Hereditas (inquies) nostra versa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos. Præterea cum in Lateranen. concilio sit statutum, ut Judæi nec sub alienorum puerorum obtentu, nec pro servitio, nec alia qualibet causa in domibus suis habere permittantur mancipia Christiana, sed excommunicentur qui cum eis præsumperint habitare, ipsi & servos Christianos habere non dubitant, & nutrices, cum quibus eas interdum abominationes exercent, quas te potius punire convenit, quam nos deceat explicare. Insuper cum idem concilium testimonium Christianorum adversus Judæos in communibus causis, cum Ann. Eccl. Tom. XX.*

& illi adversus Christianos testibus Judæis utantur, censuerit admittendum, & anathemate feriri decreverit, quicumque Judæos Christianis in hac parte præferret, usque adeo eis defertur in regno Francorum; ut non credatur Christianis testibus contra ipsos, sed ipsi contra Christianos ad testimonium admittantur. Quod si alioquin hi, quibus suam credunt pecuniam sub usuris Christianos testes super facta solutione producant, plus creditur instrumento, quod apud eos per negligentiam, aut incuriam debitor reliquerat indiscretus, quam testibus introductis, immo non recipiuntur etiam testes in hoc articulo contra eos, usque adeo etiam, quod cum rubore referimus, insolescunt, ut Senon. juxta quandam ecclesiam veterem novam construxerint synagogam, ecclesia non modicum altiore, in qua non sicut olim, priusquam fuisset ejecti de regno, demissa voce, sed cum magno clamore secundum ritum Judaicum sua officia celebrantes divinorum celebrationem in eadem ecclesia non dubitant impedire; &c. Hæc adversus Judæos; demum in hæreticos subicit vigilantissimus pastor: *Ad eliminandos insuper hæreticos de regno Francorum potenter insurgas, nec lupos ad perdendas oves sub ovina pelle latentes in terra sua latere permittat Regia celsitudo, sed in eorum demonstrat persecutione fervorem, quo fidem prosequitur Christianam. Dat. Romæ apud S. Petrum 17. Kal. februarii.* De his scripsit (e) etiam ad Senonensem archiepiscopum, episcopumque Parisiensem, neque ita multo post 7. scilicet idus febr. eundem Regem rursus hortatus est (f) hæreticorum audaciam atque conatus armis etiam, si opus foret, infringeret.

Decret. Lateran. Concilii in Judæos non servata.

(e) Ib. ep. 120.

(f) Ib. ep. 112.

LVIII. Philippus Galliarum Rex Normannia suæ ditioni adiungit. (g) Lib. 8. ep. 7.

Occupatus tum erat in conjungenda Gallicæ ditioni Normannia Galliarum Rex, cumque populos ad fidem sibi præstandam jurejurando obstringeret, Innocentius Rothomagensem archiepiscopum, aliosque episcopos admonuit, (g) ut hac in re a consuetudine, & a jure non discedatur. At illud patris optimi animi angebat, quod post plurimos impenso a te labores Reginae piissimæ feminae Regis gratiam conciliare non potuisset, ut quo par erat eam amore complecteretur: quapropter legatione ac literis mœrentem permulsi: (h) *Novit ille, qui nihil ignorat, quod super articulo matrimonii pro te fecimus quicquid homo facere potuit, sed peccatis exigentibus parum profecimus, quoniam ad exhibendum tibi maritalem affectum animus charissimi in Christo filii nostri Philippi regis Francorum illustris non potest aliquatenus inclinari, neque nos ejus animo amorem possumus inspirare, cum hoc solus Deus facere possit, in cujus manu cor Regis existit.*

(h) Ep. Pontificis consolatorie litteræ ad Reginam ejectam.

(a) Lib. 7. ep. 224. nos abolitionem hac ratione non con-secutos. Hujus porro epistolæ (a) initium est: *Si aliquando*, & habetur ex de sententia excommunicationis, cui inscripta est dies ix. kal. martii: quo item die Placentino & Terdonensi episcopis aliis literis (b) mandavit, ut Placentinos, si Ecclesiæ fecissent fatis, absolvent, qua vero ratione in Ecclesiæ gratiam redierint, proximo anno dicetur. Quam prudenter cauteque in his se gerere consueverit Innocentius, amplius, clariusque demonstrant ipsius literæ, quas ad Mutinensem, ac Regiensem episcopos in marchionis Palavicini filii causa conscripsit. Gravissimis contumeliis Romanam Ecclesiam affecerat, ipsiusque legatum spoliavit: quare sententia anathematis irretitus, solvi non meruit, ni penitentia injuriam illatam sarcivisset.

LXVI. Cum insuper Pisanus archiepiscopus a Pisanus archiep. ob invasa Sardinia supra jura perstrictus. **(c) Lib. 8. ep. 80.** plurimum hac de re se mirari ait, cum ad Romanæ Ecclesiæ jus, supremumque dominium Sardiniam pertinere ipsi episcopo compertum esset, magisque se commotum subdidit, quod eundem virum ab ejusmodi sacramento, ut imperaret, absolvi neglexisset, quapropter ne cunctetur amplius monet, minasque intonat; utque cætera crimina multa non reliquit, ita hæreseos pestem hoc anno uti consueverat, delere aggressus est, alioque ad eam præfocandam incitavit.

Innocentii zelus in Viterb. hæret. Fovebant Viterbienses impios viros, honoribusque augebant, atque ex ipsis plures nefariis dogmatibus erant infecti: quare pastor vigilantissimus lupos a grege Dominico arcere studens ardentem, & aculeatam hanc ad ipsos epistolam dedit: **(d) Ep. 85.**

(d) Ep. 85. In peccatis excellentissimos facti perfidiores Judæis, & crudeliores Paganis. Judæi siquidem semel Dominum crucis patibulo affixerunt, sed vos in membris suis jugiter crucifigentes eundem, opprobriis ipsum, & contumeliis laceratis, & cum illi credant, licet sub cæcitate peccati, Deum Patrem visibilia, & invisibilia condidisse, plerique vestrum a Lucifero visibilia credunt esse condita, & creata. Pagani furebant in perimendis Christianorum corporibus, & mactandis, sed vos necare intenditis totum hominem, animas fidelium latenter Christo subripientes, & utrumque hominem pariter perimentes. Verum nec isti, nec illi Christum Dominum cognoverunt, propter quod habere videtur excusationem aliquam in peccatis, sed vos tanquam filii Effrem intendentes arcum, Christi fuisitis caractere insigniti, & adhuc in publico Christiana vultis professione censer, corde tamen abeuntes retrorsum, ac recedentes a fide, converfi

estis in arcum perversum hæreticorum laqueis irretiti, ac eorum pravæ dogmatibus deformati. Et infra:

LXVII. Nos autem vestris miseriis compatiens imminenti ruinæ vestræ occurrere volumus, & viam patulam exterminii vestri præcludere, si valeamus, pulsantes Deum precibus, & Abrabæ vestigia imitantes, qui a Domino volente subvertere Sodomam, & Gomorrhæam, multiplicatis intercessionibus impetravit, quod pro decem justis non perderet universos. Experiri siquidem volumus utrum inter vos aliqui fideles remanserint, qui ante Baal sua genua non curvarint, & Ninivitarum exemplo sacco & cinere prostrati, iram Domini mitigent, & furorem, ut parcatur multis pro paucis, ne simul pereant universi. Si quis igitur Dei est, adjungat se nobis, nam gestare volumus gladium Finees, & animadversionem Mosaycam imitari, ac cum Matthæia punire dæmonibus immolantes, ut auxiliante Domino eliminentur de templo perfidi, & indigni, & fermentum hæreticæ pravitatis de massa conspersione dominicæ subtiliter expurgetur. Ideoque per Apostolica vobis scripta monemus, & districtius precipimus, quatenus cum quidam vestri concives filii Belial in odium Jesu Christi, & contemptum Apostolicæ sedis & nostrum, post inhibitionem a nobis factam quosdam credentes Patarenorum in consules eligere attentarint, ipsum, & hæresiarcham videlicet . . . nisi perditionis filium, qui exigentibus iniquitatibus suis de mandato nostro jamdudum vinculo exiit excommunicationis astrictus, & adhuc in contumacia sua perdurat, cameraarium instituire non timentes in electos ipsos, & electores pariter, ac eorum complices viriliter insurgatis, resistentes eis magnanimitè, & potenter, ac eosdem acriter expugnantes, & ne valeant radicari firma radice, primos ipsorum conatus frustrare, ac contundere laboretis. Ut autem evulsis radicibus stipes arefcat penitus, & siccetur, &c. Hæc zelo fidei catholicæ æstuans optimus Pontifex, quæ haud silentio dissimulare volumus, quo principes cæterique omnes præclaris vestigiis insistant, impioque universa in Christianam rempublicam mala invehentes persequi, eiicere, ac suis finibus longe amandare discant. Demum Innocentius Viterbiensi, ac Urbevetano episcopis ejusdem argumenti literis (e) mis-

is adversus Patarenos sibi auctoritatem permissam exercere jussit, Viterbium adire, electosque consules magistratu submovere.

Justissimas iras in improbos detonantem audivimus, nunc æquum est, ut beneficia in pios effundentem conspiciamus; monasteriorum sancti Vincentii Cenomaniensis, (f) sancti Petri Cluniacensis (g)

san-

Rescinditur electio hæreticorum magistratum.

(e) Ibid. ep. 104. LXVIII. Privilegia in plures ab Innocentio collata. (f) Lib. 7. ep. 184. (g) lb. ep. 185.

(a) Lib. 8. ep. 27. sancti Sylviani de Leproso, (a) sancti Petri Cabilonensis (b) privilegia confirmat, eademque monasteria in suam clientelam recipit, quod sancti Juliani de Perejo magistro, fratribusque, (c) priori ac fratribus Vallis Caulium, (d) & monialibus de Gandersem concedit. (e) Compendiensi abbati mitræ & annuli usum permittit, (f) insuperque annuo imposto censu patrocinium fratrum hospitalis sancti Jacobi de Colle Berranni, (g) & hospitalis sancti Rainerii (h) nobilis viri W. de Giurchia (i) ecclesiæ, (k) quam pia mulier in honorem sanctæ Mariæ Baroli extruxerat, prioris, fratrumque hospitalis Trinitatis de Urnolio, (l) ac Vindocinensis (m) abbatis, ejusque successorum suscipit.

LXIX. Claudet periodum hujus anni lugubris enarratio de Gualtero Brenensi comite, cujus egregia facinora supra suis locis recensuimus: quippe in rebus gestis Innocentii Papæ hæc de illo anonymus scriptor monumentis mandavit: Comes autem Brenensis cum multa fuisset magnifice operatus, quæ longum esset per singula explicare, usque adeo compressit Theutonicos, ut vix auderent de castellis exire, quæ cum essent necessariis destituta, sperabatur in omnibus, quod ea non possent diutius obtinere: nam & apud Salernum obtinuerat Terracinam, & Turrem majorem tenebat obsessam. Ipse vero nimis securus effectus personæ suæ custodiam negligebat, de quo cum argueretur a multis, interdum arroganter respondit, quod Theutonicis armati non auderent aggredi Francos inermes; unde cum quoddam Diupuldi castrum quod * Sarnum dicitur obsideret, Diupul-

* Sarnum al. Socclum.

duc ipsius prævidens incautelam summo diluculo armatus cum suis super comitem, & suos nudos in tentoriis quiescentes irrumpit, multosque peremit, & cepit ipsum comitem fortiter repugnantem sagittis & lanceis vulneratum, qui captivus ductus ad castrum post aliquot dies recepta penitentia, & viatico debitum carnis exolvit. His consentanea de Brenensi comite capto a Diupuldo, atque haud ita multo post vita functo tradit Richardus e sancto Germano notarius. (n) Illud vero hoc anno contigisse, tum auctor idem, tum Fossæ novæ chronici auctor suis verbis testatur, qui rudi quidem, & incompta mufa, sed veritatis amatissima, tum temporis illis in partibus cecinit, quæ instar sepulcralis elogii esse possint:

*Heu regale genus jubar, & decus omne
Quiritum?
Heu genus oppositum vitis, virtute positum,
Quod cito sic cecidit, multorum gloria,
Virtus!
Multis Apuliæ, caput est a corde recisum,
Et datur, ut culmo viridi cedat Diupuldo.*

Hæc auctor impolito carmine; at Gualterus posthumum filium suo appellatum nomine reliquit, cujus uxor postea Tricariensi comiti nupsit, ut ex memoratis Innocentii gestis traditur; atque hæc de strenuissimo duce. Subdit Richardus victorem Diupuldu Salernum, cujus arcem tenebat, reversum in cives sævisse.

Nimium sibi præfidens capitur, atque ex vulneribus obit. (n) Richard. in chron. hoc an.

Brenensis comitis laudes egregia.

I. Iniquum a patriarcha Constantinopoli exortum Venetiis sacramentum.

AD tuendam nobilissimæ orientis patriarchalis sedis majestatem, libertatemque defendendam anno a salute mundi millesimo ducentesimo sexto indictio- ne nona curæ Apostolicæ convertendæ fuerunt. Diffregerat quidem funesti schismatis vincula Constantinopolitana ecclesia, atque eo ad majorem sese extulerat dignitatem, quo demissius in Romanæ Ecclesiæ obsequium procubuerat: sed cum Veneti patriarcham a sede Apostolica redeuntem ad conventiones compulissent, quæ in cæterarum nationum injuriam redundabant, Innocentius cujus Apostolicum studium non in Venetos modo, sed in cæteras omnes nationes se diffundebat, justitiæ zelo incensus sacramenti vim labefactavit, atque hæc imperia dedit patriarchæ, quem ut timidi animi perstrinxit humanis minis, ac terrore succubuisse.

II. Rescinditur ab Innocentio.

Præsentium tibi auctoritate mandamus & in virtute Spiritus sancti districte præcipimus, quatenus juramentum illud nequam observes, cum sanctuarium Dei non sit hereditario jure ab aliquibus possidendum, sed in omni gente, qui facit justitiam, acceptus sit Deo præcavens diligenter, ne post hoc Apostolicæ sedis præceptum in præmissis articulis utcumque delinquas, quia si de cætero solos Venetos in ecclesia sanctæ Sophiæ canonicos institueris, vel ad hoc impenderis operam qualemcunque, ut semper in eadem ecclesia sit Venetus patriarcha, neminem in ipsa ponendo canonicum, nisi juret, quod nunquam aliunde, nisi de Venetiis eliget, aut recipiet patriarcham, nulla deinceps ratione super his poteris excusari. Sed nec illud observes, quod absque juramento diceris promississe, ut neminem archiepiscopum præter Venetum in tota facies Romania. Et paucis interjectis verbis: Licet autem plus debuisti Dominum timere, quam homines, ne jurares aliquid propter homines contra Deum, si tamen in illo juramento per vim & metum extorto præscriptam adhibuisti cautelam, ut juraveris salvo in omnibus Apostolicæ sedis jure, auctoritate, reverentia, & honore, nos tibi delictum tuum humiliter confitenti de speciali gratia indulgemus, ut hujusmodi juramentum nullum tibi possit præjudicium generare, dummodo præceptum, quod salubriter tibi fecimus ad salvandum jus, reverentiam, auctoritatem, & honorem Apostolicæ sedis, contra cuius statuta ea, quæ sunt jurata redundant, fideliter exequaris, &c. Datum Ferentini. Hactenus Innocentius, (a) cujus epistola in actis ipsius etiam continetur, additurque dat. Ferentini, ubi pariter xi. kal. julii anno nono (hoc

scilicet) aliæ ejusdem argumenti Innocentii literæ scriptæ leguntur (b) ad Petrum tit. sancti Marcelli, & Benedictum tit. sanctæ Sufannæ presbyteros Cardinales, quibus præcipit patriarcham moneant, ac pro viribus inducant beneficia ecclesiastica religiosi, honesti ac literati viri cujusvis nationis in Constantinopolitana urbis ecclesiis, maximeque in sanctæ Sophiæ templo deferat.

Qui autem tumultus patriarcha Constantinopolim accedente a Francis concitatus, utque tandem per Apostolicæ sedis legatum compressus fuerit, acta enarrant. Et quidem patriarcha antequam urbem ingrederetur, literas ad clerum, & populum dedit, quibus adventus sui factos certiores, officii commonuit, ut ad ipsum debito honore excipiendum se accingerent: sed Franci clerici ipsum excipere, moremve ei gerere respuerunt, & objecere ipsius promotionem mendacio ab Apostolica sede surreptam, & ad ipsam coram Cardinali legato unanimi consensu provocarunt; quorum appellationem admittendam censuit legatus, nec ipsos ad obsequium patriarchæ deferendum adiecit. At patriarcha in ipsos, ut contumaces anathematis sententiam distinxit, quam illi servare contempserunt, quæ discordia tamdiu tenuit, donec Benedictus tituli sanctæ Sufannæ presbyter Cardinalis legatus a latere in Imperio Constantinopolitano constitutus Byzantium appulit, suaque auctoritate discordiam extinxit, ac nonnullas patriarcham inter & Francos conventiones confecit, quarum ea princeps extitit, ut ex omnibus terris, quæ armorum vi ab hoste compararentur, decimaquinta pars Constantinopolitanae ecclesiæ attribueretur. In nomine

(c) Domini Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi anno Domini millesimo ducentesimo sexto mense martii indictio- ne nona, Constantinopoli. Hæc est forma concordie factæ inter dominum Benedictum tituli sanctæ Sufannæ presbyterum Cardinalem Apostolicæ sedis legatum, & dominum Thomam Maurocensum sanctæ Constantinopolitanae ecclesiæ patriarcham ex una parte, & dominum Henricum, & barones, & milites, & populum ex alia in conquistis, & acquirendis infra & extra Imperium Romanum. Dominus Henricus de consilio, & assensu omnium principum, baronum, militum, & populi dat ecclesiis, & promittit se daturum in earundem recompensationem possessionum, sicut inferius denotatur, extra muros civitatis Constantinopolitanae quintam decimam partem omnium possessionum, civitatum, castrorum, casali- um, camporum, vinearum, nemorum, sylva-

(b) Ep. 100.

III.

Galli clerici ad versantur patriarchæ.

Conciliata a legato discordia.

(c) Ep. 142. Conventiones inter patr. & Imper.

rum, pratorum, pomeriorum, hortorum, salinarum, passagiorum, teloncorum terræ, & maris, piscariarum in mari, & in aqua dulci, & omnium possessionum, et si in præfenti scripto non reperiantur insolidum declarate: his exceptis, quod de terra, quam habent juxta muros nominatæ civitatis a porta aurea usque ad portam Blachernæ infra murum ipsius, & mare dare quintadecimam nullatenus tenebuntur; nec etiam de casalibus monetæ, in quorum recompensationem casalium dominus Henricus, & prædicti secundum eorundem casalium valorem in prima conquestione satisfacere de quintadecima ecclesiis tenebuntur.

IV.

De commercio, quod infra Constantinopolim, vel extra nomine civitatis receperint quintadecimam non dabunt, si in ipsa civitate Constantinopolitana nomine alterius civitatis, aut loci, vel alibi commercium solvetur quintam decimam dabunt Ecclesiæ: si vero cum aliqua civitate, vel castro, vel terra, vel insula, quam dominus Henricus subjugare sibi, & Imperio non poterit, per annum censum compositum fuerit, quintadecimam dabunt ecclesiæ: sed si feudare, vel donare, vel alienare voluerit, hoc faciat salva primo ecclesiarum quintadecima parte. Divisiones possessionum inter ecclesiam & prædictos hoc modo fient, quod boni viri post bullatum præsens instrumentum infra octo dierum spatium ab utraque parte eligentur, qui jurati bona fide de possessione cujuslibet terræ & aquæ quindecim partes facient, & sortes mittent, si aliter convenire non possint, & supra quam ceciderit fors ecclesiæ, erit ecclesiæ. Hæc autem usque ad Pentecostes festum proximum venturum bona fide complebuntur. Claustra quoque omnia tam infra civitatem, quam extra libera erunt ecclesiæ, nec in quintadecima computanda. Si de quantitate claustrorum quæstio oriatur, utraque partium eligat virum idoneum post questionem motam infra octo dierum spatium, & illi duo per sacramentum suum tertium eligant, & quod illi tres, vel major pars eorum astricti sacramento infra viginti dies super hoc bona fide duxerint faciendum, stabile permaneat. Si pro ardua necessitate terra aliqua claustra fuerint incastellanda, incastellentur, de assensu domini patriarchæ, vel diocæsani episcopi, qui si cum incastellatoribus concordare nequiverint, sicut prædictum est, de claustris quæstio terminetur. Dabunt etiam decimas Latinorum omnium in perpetuum, videlicet de blado, legumine & omnibus fructibus terræ & vinearum, quas exco-

Ann. Eccl. Tom. XX.

lent, vel propriis sumptibus excoli facient, & de fructibus arborum, & hortorum, quos pater familias in usus comedendi, & munusculorum bona fide convertet.

De nutrimentis animalium quadrupedum, & de apibus, & lanis decimæ solventur, & si progressu temporis Ecclesia a Græcis decimas per exhortationem, & admonitionem acquirere poterit, per eos nullum impedimentum præstabitur. Præterea clerici, & ecclesiæ universæ & earum possessiones, & manentes in ipsis possessionibus, & ecclesiis, & religiose personæ tam Græcorum, quam Latinorum, & morantes cum prædictis, & claustra ecclesiarum, & habitantes in eis, & qui ad ecclesiam confugerint, liberi erunt ab omni laicali jurisdictione, secundum liberaliorem consuetudinem Francia, salva in omnibus auctoritate Ecclesiæ Romanæ, nec non & Constantinopolis & honore, & jure domini patriarchæ, & Imperatoris, & Imperii, & salvis in omnibus capitulis prædictis. De terris vero, quæ Deo volente de cætero conquirerentur, primo habebit Ecclesia quintadecimam partem, antequam alicui distribuantur. Hæc autem omnia dominus Henricus, & barones ipsius bona fide attendent, & curabunt pro posse effectui debito mancipare. Nulli omnino hominum liceat hanc paginam concordie, vel pactionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c. hanc autem compositionem dominus patriarcha pro se, & successoribus suis se firmiter observaturum promissit, & dominus Henricus, & barones, & milites, & populus similiter pro se, & successoribus suis, & hæc excepta communi parte Venetorum se firmiter observaturos promiserunt. Datum Constantinopoli apud sanctam Sophiam 16. Kalend. aprilis. Nulli ergo &c. Hanc paginam nostræ præceptionis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Ferentini non. aug. anno ix. Has conventiones Innocentius cum Ecclesiæ utilitati cederent, Apostolica auctoritate corroboravit, easque uti jacent, diplomati suo inseruit. (a)

Animadvertisti lector Henricum, qui primo semper loco principes inter recensetur, nunquam Imperatoris titulo insigniri, idque dedita opera factum scias: quamvis enim clavum Imperii teneret, & gubernacula reipublicæ tractaret, nondum tamen Imperator renunciatus erat, quippe Niceta Choniata Græcus auctor hæc literis mandavit: Ipsi Byzantium reversi (de nostris loquitur) Henricum Balduni primi ex Latinis Byzantio dominantis fratrem Imperatorem declarant. [1] Cum

Gg

au-

(a) Innoc. l. 9. ep. 130.

NOTÆ [1] Mensem & diem, quo Henricus imperii coronam assumpsit, Henricus ipse prodit in epistola, quam dedit ad Geraldum S. Amati Duaci præpositum vulgata in Thesaurorum monumentorum Martenii to. I. col. 1073. in qua plura de rebus gestis a Latinis hoc, & superio-

unum annum & menses quatuor rempublicam sine Imperatore administrarent, nemini popularium suorum regni inaugurationem condonare voluerunt, nisi Balduini morte prius explorata. Hæc ipse, ubi cum afferat per annum, menses quatuor rempublicam sine Imperatore administratam esse, Balduinum vero quintodecimo aprilis die captum significet, dicere necesse est Henricum hoc anno, sed non ante xv. augusti diem Imperatorem declaratum; sed redeamus ad Innocentii gesta: Post hæc, inquit, patriarcha præfatus solemniter nuncios cum gratuitis obsequiis ad Apostolicam sedem direxit, super diversis articulis querelas, consultationes, & preces inculcans. Ad quæ omnia dominus Papa rescripsit eodem modo: Inter quatuor animalia, &c. affert Innocentii epistolam, qua plura dubia solvuntur, quæ ad regimen illius ecclesiæ spectabant, & quamvis expressum non habeatur, quoniam die, vel anno exarata fuerit, in regesto (a) tamen additur: Dat. Ferentini 4. non. aug. anno nono; cum vero prolixior sit atque in lucem edita, ne fastidium lectori afferamus, omittendam censemus. Haud tamen taciti præterimus Innocentium ex iis, quæ ibi assertit, hoc eodem anno, Nicosensem archiepiscopum in jus vocasse, (b) quo cognosceretur, an Constantinopolitano patriarchæ, vel non subiaci deberet. Nec prætermittendum, Nicetam Choniati de Thoma Constantinopolitano patriarcha nuper, ut ait, Venetiis profecto mentionem etiam facere, atque hæc in annales suos contulisse: Is patrio vestitu indutus erat, qui corpus ita constringebat, ut acubus illi assutus videretur, manibus dumtaxat & petiore aperto: malis ita rasis, ut quemadmodum in impuberi puero, nullum pili vestigium cerneretur. Per hæc tempora Bo-

(a) Lib. 9.
ep. 140.(b) Ibid.
ep. 141.

nifacius marchio Montisferrati ad Innocentium Pontificem cancellarium suum oratorem misit, ad quem Innocentius officiosissimas literas (c) reddidit, in quibus summis ipsum laudibus profectus est, ejusque postulatis ita respondit: Super iis, de quibus nos per tuas literas consulere studuisti, tibi jamdudum curavimus per nostras literas plenarie respondere, sed quia forte nondum ad te illæ literæ pervenerunt, transcriptum ipsarum, de registris nostris assumptum, per prædictum nuncium nobilitati tuæ duximus transmittendum, ut perpendas ex eis quod tibi super iis curavimus respondere. Super facto autem privigni tui ac Theſſalonicensis ecclesiæ, quod dilecto filio Benedicto tituli S. Susannæ presbytero Cardinali Apostolicæ sedis legato scribendum duxerimus, per transcriptum literarum ipsarum, quod ipsi nuncio tuo concessimus, potueris intueri. Extant etiam literæ, quas ad Benedictum Cardinalem misit; ubi post commendatam summam ejus erga Apostolicam sedem observantiam ac fidem hæc addit (d): Nos in iis, quæ ad ipsius redundare debeant commodum, & honorem libenter intendimus, & impendimus operam efficacem. Quo circa discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ea quæ dictus nobilis super statu Theſſalonicensis ecclesiæ ac... filio quondam Imperatoris Isaacii privigno suo tibi duxerit proponenda, diligenter audias, & exaudias, quantum cum Deo poteris, & sedis Apostolicæ honestate, ut devotionem, quam hactenus erga sacrosanctam Romanam Ecclesiam habuerit, sibi sentiat fructuosam, & in ea ferventius inardescat, factus devotior ex devoto. Datum apud S. Petrum v. Kal. decemb. anno ix. Quo etiam die scripta est ea, de qua modo diximus, epistola.

(c) Ep.
188.VII.
Lit. Inn.
ad March.
Bonif.(d) Ep.
189.

Hic

NOTÆ periori anno narrat. Ait igitur Balduino capto in prælio Adrianopolitano bajulum imperii ascitum se fuisse. Non diu post ex urbe educito exercitu, civitates & loca regionis ad imperium coegisse, tum redisse in urbem circa festum S. Remigii Kal. nempe octobris. Anno vero sequenti 1206. circa festum Purificationis R. M. nostros insidiis Blacorum ad urbem Rossam circumventos trucidatos fuisse. Inter hæc cives Philippopolis, quibus princeps datus erat a Balduino Rainerus de Thrit conjurationem in eum fecisse, eodemque ejecto, e gente sua imperatorem sibi constituisse. Sed ab imperatore Blacorum obsessa urbs illi cessit. Vicissim autem cives Adrianopolis, & Didimoticho a Blachis, quibus fidem juraverant, ad Latinos transiisse, & cum a barbaris eius defectionis gratia obsiderentur prompte accurrisse Latinos, & dedititios suos liberasse. Tunc vero primum certiorum se factum fuisse, addit, de nece Balduini a Joannico Blacorum Imperatore interfecti. Qua comperta de imperatore eligendo inter Latinos deliberatum fuisse, & quamquam Venetis cum patriarcha primo repugnantibus; dein & illis pariter assentientibus favore, & opera Benedicti apostolicæ sedis legati, in assumptionem suam convenisse omnes; atque ita rebus comparatis, solemniter imperii coronam manu eiusdem Benedicti accepisse die dominica post Assumptionem B. Mariæ Virginis, idest die 20. augusti. Mane alterius diei, ait, cum ad nos perlatum fuisset Blacos obsidere Adrianopolim ex urbe educitum exercitum eo deduximus, sed ad famam nostri adventus barbarus deductis ab obsidione copiis fugit Hæc Henricus in epistola illa signata Adrianopoli anno Domini MCCVI. mensi septembri. Porro Blacorum nomine gentem illam designari, quæ hodie Walcorum dicitur Ortelius in Theſauro monet. MANSI

VIII. Hic prætereundum non est, Innocentium hoc itidem anno (a) Antiocheni patriarchæ culpam gratia delevisse, cum ad salutanda Apostolorum limina non accessisset, ac superest, ut antequam ex oriente sermo revocetur, de rebus, Terræ sanctæ aliqua adducamus, quæ semper Pontifici charissimæ extiterunt: quapropter hoc eodem anno Namurcensem marchionem, cæterosque Christi fideles cohortatur, & rogat, quamprimum Constantinopolim proficiantur, quo Hierosolymitanæ provinciæ recuperandæ operam dare possint, cujus epistolæ (b) partem annalibus adscribemus, cum aliâ scitu dignissima ad Henrici Imperatoris historiam spectantia perstringant: Nobilitati vestræ præmissa auctoritate districte præcipimus monentes, quatenus cum dilecto episcopo, nimirum Sueffionensi, ad eundem portum, Januensem scilicet, accedere studeatis, transfretaturi pariter cum eodem, ne, quod absit, exercitus domini occasione qualibet dissolvatur, ipsius episcopi, qui super hoc fideliter, & devote laborat, consiliis intendentes. Præterea presentibus vobis literis innotescat, quod postquam illustri memoriæ Constantinus Imperator sub hostili custodia diem clausit extremum, charissimus in Christo filius noster Henricus germanus ipsius Constantini frater Imperator illustris ab universo exercitu Latinorum unanimiter, & concorditer fuit in apicem Imperii sublimatus, & tam contra... Blachium, quam contra alios hostes Imperii postmodum sæpius triumphavit, qui etiam ante sublimationem suam victoriosus extiterat contra illos, propter quod firmiter sperare debetis, quoniam ex quo ad partes illas aura vos salutaris impulerit, etiam qui habitant fines Imperii, ad vestrum introitum contremiscent, & facile subjugabitis vobis nationes exterarum ad obsequium Crucifixi. Datum Romæ apud S. Petrum 11. id. decem. anno ix. Aliis quoque Terræ sanctæ loca petentibus literas (c) misit, quibus si in Urbem Apostolicam benedictionem percepturi se contulerint, tutum iter Brundisium usque pollicetur, eidemque antistiti tribuit, (d) ecclesiasticas censuras illi qui hastiludia injerant, remittat, ne sacræ expeditioni mora afferretur. Postremo concedit (e) ad Theſſalonicensis ecclesiæ, retenta Sueffionensi, donec Constantinopolitanum Imperium stabiliretur, quo demereretur Imperatorem, traducatur; extant etiam Innocentii literæ (f) ad Hierosolymitanum patriarcham, Apostolicæ sedis legatum, quibus agit de pactis inter Cypri Regem, Henricumque comitem regni Hierosolymitani dominum initis, datæ Laterani 3. Kal. aprilis anno ix. Denique ad Tyrensem archiepiscopum (g) atque ad P.... Yporiensis electum (h) scri-

(g) Ep.
138.
(h) Ep.
170.

(f) Ep. 128.

(e) Ep.
198.(d) Ep.
195.(c) Ep.
196.

* Balduinus

* Balduini

(b) Ep. 47.

(a) Ep. 47.

VIII.
(a) Inn. 1.
9. ep. 47.

bens, querimoniam in alterum a duce Venetorum ad Apostolicam sedem perlata ait, utque mores emendet admonet; alterum vero ad ecclesiam suam, quam in eremum profectus deseruerat, reverti quamprimum jubet; atque de his factis.

Jam ex orientali ad occidentale Imperium orationem traducamus. Otho Rex Imperator designatus nuncium suum Cameracensem episcopum ad Innocentium misit, quem Pontifex benigno vultu excepit, ac quamvis postea idem Rex ab ipso nuncio, cum in Germaniam esset reversus, certior fieri debuisset tum de Pontificis consilio, atque etiam de Imperii statu, ne tamen hoc interim spatium fraudem ab scelesto aliquo induci posset, prudens ac providus Pontifex suum erga eum studium explicuit; continentur hæc in ipsius epistola, (i) ubi constantiam suam sic testatam reliquit: Serenitatem tuam presentibus literis præmunimus, reddentes te de gratia nostra plene securum, quam velut columnam immobilem semper invariabilem comprobasti. Et quidem Pontifex in hac sententia perstitisse, quemadmodum multis atque perpetuis benevolentiarum suarum in ipsum argumentis conspicuum fuit, ita etiam in his, quæ hoc anno obtulere sese, effulsit. Etenim in sæpe a nobis laudato, laudandoque Vaticano codice, prædictæ ad Othonem epistolæ, aliæ ad Joannem Angliæ Regem illius avunculum præponitur, quem (uti superiori anno atque alias sæpius præstiterat) etiam atque etiam rogat, monetque, Othonem pecuniis juvaret, quam inclytæ (ut ait) recordationis Ricchardus Rex germanus suus eidem debebat; huic epistolæ adscripta est dies 13. kal. martii Romæ apud S. Petrum Pontificatus anno octavo, nimirum hoc ipso, quo 22. februarii die, ut supra vidimus, nonus Innocentii annus incipit numerari. Cæterum hoc super negotio etiam tum ad Eliensem, Dunelmensem, Wigornensem episcopos scripsit, (k) quibus magna illud adhibita prudentia admonere atque ad id adducere & impellere iussit, & si forte adhortationibus infringi non posset, ecclesiastica ad id disciplina adigi operam darent, ac de iis ad alios episcopos regni que optimates literas (l) misit. Ut vero Joannem Regem in Othonem nepotem suum parum æquum monere, arguere, minisque percellere, ita Eboracensem archiepiscopum ejusque germanum fratrem perstringere, (m) quod nullum omnino subsidium opemque principi nepoti tulisset. Quocirca rogare, monere, perque Apostolica scripta mandare, ut omni ratione illi auxilia suppeditaret. Porro Joannem Regem Othoni legatos suos misisse tradit Godefridus,

IX.

(i) Libell.
Vat. de
neg. Rom.
Imp. ep.
135.(k) Id. ep.
133.(l) Id. ib.
134.
Rex Angliæ Othoni parum æquus.
(m) Ib. ep.
136.

tionem, sed illis instantibus atque urgentibus coactum principatum adisse, de Luipoldo deque aliis quæ Innocentius in red-dita modo epistola attigerat, plura asserit, e quibus hæc delibanda putavi. Scriptum Philippi ad dominum Papam, &c.

De domino Luipoldo hoc scitote. Contigit statim post mortem Conradi Maguntini archiepiscopi, & nos venisse Maguntiam & ejus interesse sepulturae, & tunc concordari, & unanimi electione cleri accedentibus votis ministerialium, & omnium eorum, quorum intererat & assensu, & mirabili clamore populi, ipse Luipoldus fuit electus, sicque nobis presentatus, & quia nostrum non est discutere de episcoporum electione tantummodo ut ipsa sit concursus, & unanimitatis, de regalibus eum investivimus postmodum dominus Siffridus apud Pinginam, ut vere putamus, a tribus, vel ad plus a quatuor se permisit eligi, sed cum nos a dilecto fidei nostro VV. patriarcha Aquilegen. & a latore presentium venerabili priore voluntatem vestram intelleximus, statim concepimus animum dimittendi Luipoldum ob honorem, & reverentiam sanctitatis vestrae, & ob dignitatem sacrosanctae Romanae Ecclesiae, quam nos cognoscimus esse matrem, & dominam omnium ecclesiarum, & quam nos semper revereri volumus, & honorare sicut matrem nostram catholicam, & Apostol. & pro posse & viribus nostris eam semper defendere volumus, & efficaciter suæ intendere exaltationi, ita quoque volumus dimittere Luipoldum ut & vos inspecto honore Imperii, cujus exaltationi & honori vos tenemini plenitudine auctoritatis, quæ apud vos est dominum Siffridum cessare faciatis, & nos tunc ad voluntatem vestram, & pro honore vestro ipsum dominum Siffridum in gratiam nostram recipiemus, quamvis in multis gravissime ipse nos offenderit, & vel in curia nostra honorifice tenebimus eum, vel de bonis nostris honestos redditus sibi assignabimus, quousque nos provideamus ei in loco magna, & honestæ dignitatis, accedente ad hoc auxilio vestro & Apostolica auctoritate, quod ut putamus, fieri possit in brevi.

XVI.

Ad hæc sicut petistis pro reverentia vestra & licet nobis non multum esset honorificum vel expediens, inter nos & dominum Odonem treguas libenter admissemus, si præfati nuntii vestri usque ad eum pervenisse potuissent. Præterea pro reformanda pace & concordia inter vos & nos, inter Sacerdotium, & Imperium, quam nos semper desideravimus, subiciemus nos vestris Cardinalibus, & nostris principibus, qui tales sunt, qui ut viri catholici pacem, & concordiam sine omni scrupulo dolositate debeant affectare. Item si nos in aliquos vos, vel sacrosanctam Romanam Ecclesiam offendisse videmur, nos pro ho-

nore domini nostri Jesu Christi, cujus vicem in terris geritis & ob reverentiam beati Petri principis Apostolorum, cujus vicarius estis, & ob salutem nostram nos ad satisfaciendum vobis supponimus: si vero vos in aliquo nos vel Imperium læsisse videmini, conscientia vestra super iis vos relinquitur. Cum enim nos pie credamus, & ante passionem, & post passionem domini nostri Jesum Christum B. Petro Apostolo claves regni cælorum contulisse, & tradidisse jus ligandi, atque solvendi, scimus & protestamur, quod vos, qui in locum suum cum plenitudine potestatis successistis, in hujusmodi articulis ab homine non estis iudicandus, sed iudicium vestrum soli Deo reservatur, cuius iudicium, & examen, quod sibi soli debetur, nobis non quaerimus usurpare. Ad hæc pater sanctissime, quod nos putamus a quibusdam æmulis nostris fuisse excommunicatione innotatos ab antecessore vestro, nunquam verum esse scitote, & tantum præsumimus de mira honestate vestra, & prudentia, quod si super hoc testimonium vestrum invocarem, vos huius rei diceretis nos esse innocentes, quod utique vere dicere possitis. Et utinam apud Ecclesiam triumphantem ab omni vinculo secretæ excommunicationis nos sciremus nos esse solutos, sicut apud Ecclesiam militantem, cuius nos membrum esse confidimus, vere scimus nos nullo modo unquam manifeste fuisse ligatos. Super omnibus autem aliis, quæ nobis obijcere decreveritis, sicut devotus filius vester obedienter nos discretioni vestrae submittemus: confidimus quoque in domino, quod manifestata vobis tota veritate, & cum plene vobis constiterit, quod multa falsa de nobis sepiissime vobis suggesta sunt, vos in iniimis visceribus paternæ vestrae dilectionis nos colligendo, pio nos adhuc affectu obligare debeatis, & cum sciveritis obedientiam & devotionem nostram, quam nos vobis, ut charissimo patri nostro spiritali, cum omni humilitate procurabimus exhibere, scimus quoque verissime, quod in omni nostra tribulatione nunquam adhuc vos, vel sacrosanctam Romanam Ecclesiam dictis vel factis offendimus, quod etiam Deo dante nunquam faciemus; cæterum verbis latoris presentium si lelem firmam adhibere dignemini. Huc usque Philippus, qui præterea nuntiis ad Apostolicam sedem missis hanc ad Innocentium epistolam dedit: (a)

Reverendo in Christo patri D. Innocentio sacrosanctae Romanae Ecclesiae summo Pontifici, Philippus Dei gratia Romanorum Rex & semper Augustus salutem, & cum omni reverentia filialis devotionis affectum.

Dilectum, ac familiarem nostrum VV. venerabilem Aquilegen. patriarcham, & præcipuum Imperii principem, una quoque cum

Pontifex ab homine non potest iudicari.

Philippus purgat se a Cælestino devinctum anathemate non fuisse.

(a) Cit. libell. ep. 142.

Philippus pro pace oratores mittit.

sum ipso alios fideles, ac familiares nostros G. Buregravium Magdeburgen. Henricum de Smalnecki, & Ewihardum de Lurra, presentium latores, a latere nostro ad vestram destinavimus sanctitatem, quibus dedimus plenitudinem potestatis, & auctoritatem omnimodam, inter Ecclesiam, & Imperium, & inter vos, & nos pacem, & concordiam reformare, & periculosum regni, & sacerdotii scissuram feliciter restaurare. Prædictos utique nuncios, quos ad tam excellens factum idoneos reputavimus, ad vos accedentes, a vestra hilariter postulamus recipi paternitate, rogantes attentius, & commoneutes, quod omnibus iis, quæ ex parte nostra prudentiæ vestrae intimaverint, fidem, & certitudinem dignemini adhibere, ipsi enim a nostra sublimitate tali modo, & eo sine recessere, quod sacrosancta Romana Ecclesia semper in nobis tanquam mater in filio sinceram dilectionem, & debitam invenit devotionem, duntaxat nos ejus, & vestrum aliquando sentiemus affectum. Quæcumque præfati nuntii nostri pro nobis polliciti fuerint, ut Romanae Ecclesiae benevolentiam habeamus, & favorem, nos parati sumus gratanter eadem affectu prosequente complere, & ipsorum ordinationem per omnia ratam habere & inconcussam.

XVII. Innocentii in conciliandis coniungendisque principibus studium.

(a) Ursperg. in chr. an. 1206.

(b) Cit. libell. ep. 143.

At Innocentius, cui nihil antiquius, quam ut Christianos principes Ecclesiae obsequentes inter se conjungeret, Hugonem episcopum Ostientem, ac Leonem tituli S. Crucis presbyterum Cardinalem ut pacem inter illos conciliaret in Germaniam legavit. [1] Hoc enim contigisse hoc anno tradit Conradus Urspergensis abbas, (a) vel insequenti, uti Godefridus auctor recentior describit, qui paulo ante prædictam legationem recenset, eamque Germaniæ principibus missam ait. De his vero legatis Innocentius ad regionem earum principes ecclesiasticos & sæculares scripsit, (b) quibus sensus animi illustrat, paternum suggerit consilium, legatosque suos plurimum iis commendat.

XVIII. Legati in Germaniam missi.

Innocentius, &c. Ejus imitando vestigia, qui omnium vitiosa in se gerens agebat: Quis scandalizatur & ego non uror, paternum condolentes affectu, si forsitan summi sacerdotis exemplo, qui reconciliatio factus est in tempore iracundiæ, hujusmodi possemus reconciliare scissuram ad restaurandam concordiam in Imperio & stabiliendam inter ipsum, & Ecclesiam veram pacem, diligens

studium & operam impendimus efficacem, & ad hoc specialiter exequendum venerab. fratrem nostrum Hugonem Ostientem episcopum, & dilectum filium Leonem tituli sanctæ crucis presbyterum Card. Apostolicæ sedis legatos in Theutoniam destinavimus. Quocirca universitati vestrae per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus eorum salubribus monitis & mandatis humiliter intendentes, tales vos erga ipsos exhibere curetis, quod nos devotionem vestram debeamus merito commendare, scituri pro certo, quod cum eos inter cæteros fratres nostros merito suæ probitatis specialiter diligamus, quod fuerit eis factum, reputabimus nobis impensum. Huc usque Innocentius. De eadem legatione agit Lubecensis (c): quid vero in Germaniam profecti legati egerint, utque Philippum absolverint, proximo anno dicitur.

Nec Philippum solum, sed etiam Walde-marum Danorum Regem sibi dicto audientem reperit, quo mandante, ut Waldemarum Slevicensem episcopum e carcere emitteret, egregium principem nunciium & literas (d) omni officio refertas misit, seque pariturum pollicitus est, quamvis eo dimisso, sibi regnoque magnorum periculorum metus immineret, necemque conjuratione facta sibi conflasset.

Reverendo in Christo patri, & domino Innocentio Dei gratia sacrosanctæ Romanae sedis summo Pontifici... eadem gratia Danorum, & Sclavorum Rex dux Justiciæ, dominus Nordalbingiæ filialis devotionis plenitudinem cum affectu.

Cum universi quaruncumque per orbem terrarum diffusæ Christianæ fidei sectatores sanctitatis vestrae excellentiam venerari, & diligere non servilis, sed filialis devotionis obsequiis teneantur, illi tamen si iusta paternitatis vestrae meritis voluerint vicissitudine respondere, ad hoc se debent abundantius recognoscere debitores, quos specialis prerogativa dilectionis, & evidentioris gratiæ manifestis indicis honoratis. Licet enim ad obediendum, & obsequendum sanctitatis vestrae beneplacitis Christianæ professionis generalibus institutis & gentibus universis communibus teneamur, specialis tamen immensæ benignitatis & benevolentiae vestrae nobis impen-sæ stimulis urgentioribus excitati ad perficiendum benevole universa, quæ vestrae discretioni noverimus complacere, nos profecto recognoscimus firmiter obligatos, quia non solum antecessorum vestrorum, qui an-

(c) Arn. Lubec. chron. Slav. 1.7. c.6.

XIX. Inno. opera pro liberando Walde-maro episcopo e carcere. (d) Apud Inno. 1.8. ep. 187.

Regis Dan. ad Inno. litera.

Illius erga Pont. Rom. studium.

NOTÆ

[1] Hugonem & Leonem cardinales non nisi sequenti anno in Germaniam venisse asserit qui tunc florebat, nec multum aberat a Colonia Rainerus monachus in continuatione chronici Lamberti parvi, qui sequenti anno hæc notat: Duo cardinales a papa Innocentio in Alemanniam mittuntur, ut concordiam inter Regem Othonem, & Philippum Suevum facerent, sed non profecerunt. Hinc ergo standum est, cui & Godefridus assentitur, rejecto Urspergensis, qui in chronologia sæpe offendit. MANSI

decessores nostros, & regnum eorum sincere semper caritatis brachiis amplexati sunt vestigiis incedentes vos constituitis dilectionis, quam ad ipsos habuerant successores, verum etiam eam studuistis incrementis spe quoque maioribus adaugere, & ad perficiendum nostrum beneplacitum, & honorem nostrum, & regni pariter promovendum paterna sollicitudine laborare. Susceptis autem pietatis vestrae literis, in quibus nos super liberatione Waldemari episcopi sincero affectu & benevolo monuistis, cum ut salva dilectionis vestrae plenitudine loquimur, plerisque quod petebatur difficile, vel penitus impossibile videretur, eas gratanter recepimus & benigne, nihil grave, quod vobis facile decreveritis, quantumcumque damnum nobis, vel periculum in persona, vel rebus imminerat arbitrantes, tanta nobis ex praecedentibus meritis vestris dilectionis integritate & constantia demonstrata, quod certissimi sumus, quia circa utilitatem, & profectum nostrum tam diligenti sollicitudine vigiletis, quod ad praecavendum in posterum universa damna & incommoda, quae nobis pene regni nostri universitas minatur, & metuit imminere, tale debeatis adhibere remedium & cautelam, quod nequaquam super iis oporteat dubitare, ideo ad implendum omne tamen arduum videatur incunctanter, & omni deliberatione postposita nobis cognoscimus, obsequendum, quicquid vestra providentia nobis viderit imperandum.

XX.
Eiusdem
in Walde-
marum
querela.

Nisi enim projectis post tergum nostrum omnibus excessibus, & delictis, quibus in nos deliquit episcopus praebatus, ad ea oculos nullatenus retorquentes in Domino & vobis spem nostram, & confidentiam poneremus, nos sicut alii pene cuncti, non solum difficile, sed impossibile crederemus, quod nobis modo urgenti praecipue benevolentiae vestrae plenitudine facile iudicamus. Sane licet providentiam vestram pluribus occupatam invidi longis sermonibus molestemus; quod tamen ipsum contra nos maxime excitavit, vestrae dilectioni breviter revelandum per nuncium arbitramur, ut odium pro dilectione, & pro bono malum ipsum nobis reddidisse evidentius declaretur. Cum enim Rex Canutus avunculus noster fuisset ab inimicis suis innocenter & immerito interemptus, quaedam de qua adhuc sub iudice lis est, utrum eam habuerit concubinam, istum de quo nobis est mensio procreavit. Sed cum de generatione istius tanta esset ambiguitas, quippe post mortem eius, cuius filium se affirmat, & de matrimonio illegitimo procreatum, utrum eum filium praebati vellet asserere, sive non, patris nostri arbitrio linqueretur, ipse tamen divinae retributionis intuitu in saniolem partem dubia exponendo, ipsum in genus regale, & suam

progeniem dignanter suscepit, & non solum in cognatum, & consanguineum, sed quasi in proprium filium adoptavit. Patre autem nostro de medio sublato, cum frater noster pia memoriae Rex Canutus regni gubernacula suscepisset, a patris piis operibus non declinans, se ejusdem dilectionis, quam pater noster ad hunc habuerat, successorem constituit, & heredem, & benevolentiam, & dilectionem illi semper exhibuit plenior, tantam gratiam, quam a patre nostro susceperat augumentando. Quod inter caetera ad tempus ducatum, qui nobis debebatur, ei nobis in annis teneris constitutis, concessit, eumque abunde innumeris beneficiis, & honoribus ampliavit, sed unde benevolentiam se credidit plenius promereri, inde ipsius indignationem, & odium contra se & nos sensit graviter, & inexorabiliter excitari. Nam cum nobis annis infantiae jam transcurfis ducatus noster & hereditas patris nostri redderetur, cuius ipse, ut supra dictum, fuerat ad tempus procurator, dilectionis sincerae vicissitudinem, quam ipsi, & nobis reddere tenebatur, in rancorem, & odium indeficiens commutavit. Quod & postmodum (nam secundum proprium ipsius in die consecrationis suae prognosticum, nihil occultum quod non reveletur, neque absconditum quod non sciatur) indicis nimis evidentibus patefecit, omnium enim beneficiorum, quae a patre nostro, & fratre susceperat, ut de nobis ipsis sileamus, immemor, vel ingratus praemissum fratrem nostrum, & nos regno molitus est, quamvis adjuvante divina clementia *, removeret, & Regis, & episcopi minus decenter & iuste sibi nominibus maritalis contra nos pugnaturus aciem instaurare. Si itaque brevitatis causa omnibus aliis praetermissis, quae contra nos relata, & gravia perpetravit, haec ad memoriam revocentur, nisi vestra in omnibus, & super omnia benevolentia attendatur, quid de illo boni potest conici, qui etiam in mortem nostram tam innocenter & immerito non timuit malignari?

Cum igitur & nos & nostra vestrae per omnia committimus ordinationi, procuret vestra providentia, ut si ipsum admonitionis vestrae intuitu dimittamus, ita dispositis, ut taliter ad vos perducatur, quod ab inimicis non possit in itinere deprehendi, quia quamvis opera nostra id cognoscamus nullatenus meruisse, Philippus tamen dux Sueviae inimicis nostris magis se sociat quam amicis, & qualiter inter nos & Regem Franciae res se habeat, vestrae magnificentiae non convenit revelari. Ideoque si in manus praemissi nostri adversarii deveniret, si possent per eum nobis & regno nostro molestias irrogarent, & tum pervenerit, sicut per litteras vestras & nuncios nostros accepimus, eum in aliquo

XXI.
Rogat In-
noc. pro-
videat
ne a Wal-
demaro
Dania
turbetur.

* non pot
tuerit.

alio loco ubi opportunum cognoveritis collocetis; quoniam cum ad dilectionis sinceritatem beneficia, quae ei prius a fratre nostro, & nobis impensa sunt, nequaquam sufficimus augumentare, timemus quod nullatenus melius modo, quam prius possimus ejus benevolentiam promereri, ideoque magis ejus absentiam, quam praesentiam affectamus, cui formidamus posse sinceri affectus constantia copulari. Quod si nec ipsum secure ad vos poteritis perducere, nec sicut dictum est, ei in alio loco munera providere, cum benevolentia vestra ipsum ne nobis voceat permittatis de caetero retinere; tanto clementius nobiscum facientes, quod fere omnium nobis attinentium consilio praetermissa a vestro nequaquam consilio, & beneplacito volumus declinare. Caetera nunciis nostris vobis committimus enarranda.

XXII. His literis acceptis Innocentius misso ex Cardinalium consilio legato, Regem hortatus est ut solum vinculis episcopum ad Ungarorum Regem, dein ad Apostolicam sedem perducendum illi traderet; extat haec Pontificis insignis amoris notis epistola (a) ad Danorum Regem reddita, qua virtutes ejus verbis ornat, commendatque.

(a) Inn. l.
8. ep. 188.

Innoc. ad
Regem
Daniae
lit.

Illustri Regi Daniae.
Gratias agimus gratiarum omnium largitori, quod in serenissimo pectore tuo eam virtutum abundantiam cumulavit, ut invenitur in eo, quod universitas hauriat, nec desit ibidem, quod affectio familiaris assumat. Nos igitur specialis dilectionis tuae prerogativa gaudentes, tanto securius tibi preces effundimus, quanto ex tuae celsitudinis literis nostro nuper Apostolatu destinatis purioris devotionis, quam ad nos habere dignosceris, argumenta tenemus. Sic autem sibi charissime convenit, ut per bonorum praeteritorum memoriam, quae tam a nobis, quam praedecessoribus nostris tibi, ac progenitoribus tuis sunt affluenter exhibita, te ipsum excites ad majora, nec illa debellatrix virtutum, ingratitude videlicet ullum, quod absit, in te locum inveniat, quae cum malorum sit provocatrix, & exterminatrix meritorum, quocumque semel se ingerit, vix sine gravi detrimento recedit. Ex dictarum namque perpendimus serie literarum, quod licet Waldemarus Selsvicensis episcopus pontificalis officii gravitate, ut in se regnum sacerdotio conivret, contra clarae memoriae . . . Regem Danorum fratrem tuum, cui juramento fidelitatis tenebatur astrictus, temere conjuravit, omniumque beneficiorum, quae tam a te, quam tuis progenitoribus copiose susceperat, impudenter oblitus multa gravia contra honorem regium perpetravit, tu tamen tanquam Rex clemens, & princeps catholicus, quique doles quoties cogaris esse ferus, ob reverentiam summi Regis,

Hortatur
ad cle-
mentiam
erga
Walde-
marum.

& salubrem admonitionem Apostolicae sedis, quantumcumque idem episcopus te ac tuum regnum offenderit, quantumcumque etiam id tibi grave, multis etiam impossibile videretur, nobis, tamen pro liberatione ipsius exhortantibus & exorantibus incessanter, velociter etiam omni deliberatione postposita duxisti humiliter obsequendum, nihil difficile reputans, quod tibi duximus injungendum, firmam spem & fiduciam obtinens, quod circa utilitatem, & profectum tuum tam diligenti sollicitudine vigilemus, quod ad praecavendum in posterum damna, & incommoda universa, quae pene universitas Regni tui minatur tibi, ac metuit imminere, tale debeamus providere remedium, quod nequaquam super iis tibi deinceps sit dubitandum.

Nos igitur plurimum acceptantes devotionis regia puritatem, ac cupientes tam salutis tuae, quam tranquillitati regni tui diligenti sollicitudine providere, de communi fratrum nostrorum consilio dilectum filium magistrum P. . . clericum nostrum virum providum & discretum, ac suae probitatis, & honestatis intuitu nobis & fratribus nostris acceptum, ad tuam duximus praesentiam destinandum, celsitudinem Regiam monentes, atque etiam exhortantes in Domino, quatenus juxta preces, & exhortationes nostras memoratum episcopum absolutum, & liberum eidem facias assignari, eidem nihilominus providens in securo conductu, ut usque ad dil. in Christo filium nostrum . . . Ungarorum Regem illustrem ab eodem valeat idem episcopus sine cujusquam laesione deduci. Nos enim extunc auxiliante Deo curabimus providere, quomodo secure ad nos valeat pervenire. Verum quia tam longum iter perficere, vel apud nos per longum tempus manere idem episcopus sine magnis non posset expensis, quas ipsum credimus non habere, de suis episcopatus redditibus tantum ei tribuat ex mandato nostro regia celsitudo, quod ad sedem Apostolicam veniens, ac permanens apud ipsam decenter & honeste se ac suos valeat procurare. Ad hoc paci, ac tranquillitati tuae paterna volentes sollicitudine praecavere, dicto magistro dedimus in mandatis, ut convocatis magnatibus regni tui tam ecclesiasticis, quam mundanis, candelis extinctis & pulsatis campanis excommunicationem solemnem auctoritate nostra promulget in eum vel eos, qui te, vel regnum tuum, vel aliquos de tuo regno propter huiusmodi causam ausu temerario infestabit, quodque fideliter ad Apostolicam sedem accedet ipsius mandatum humiliter recepturus. Super eo vero, quod dilectus filius . . . & nuncii apud nos multipliciter institerunt, ut in locum praedicti episcopi faceremus dilectum filium . . . electum per Apostolicae dispensationis gratiam

XXIII.
Rogat
legato
Walde-
marum
committat.

Promittit
se regni
quieti
consultu-
rum.

pulum suum sanguinolentum, quod videns putavit, quod incidisset manum, sed inveniens eam sanam, exclamavit sociis: Quid ultra? Aspicientes singuli manipulos, quos tenebant, invenerunt eos sanguinolentos, manibus conservatis illæsis. Venerabilis autem abbas vallium Guido tunc erat in illa terra, qui manipulum sanguinolentum vidit, & ipse mihi hoc narravit, &c. [1]

XXIX.
S. Domini miraculum.
(a) Cap. 7.

Fidei
schedula
e flammis
illæsa e-
xit.

Affert etiam (a) auctor illustre aliud miraculum, quod beati Domini opera ad hæreseos falsitatem evincendam, defigendamque in perfidorum oculis Deus patravit: schedula enim in qua fides catholica a sancto exarata erat, ter flammis injecta ad probandam fidem ter illæsa resiliit. Disputaverant quadam die quidam prædicatores nostri viri religiosi adversus hæreticos, unus autem de nostris Dominicus nomine vir totius sanctitatis, qui socius fuerat episcopi Oxoniensis, auctoritates, quas in medium produxerat, rededit in scriptum; & cuidam hæretico tradidit schedulam illam, ut supra objectis deliberaret. Nocte igitur illa erant hæretici congregati in una domo, sedentes ad

ignem. Ille autem cui vir Dei tradiderat schedulam, produxit eam in medium; tunc dixerunt socii sui, ut in medium ignem illam proiceret, & si schedula illa combureretur, vera esset fides, immo perfidia hæreticorum; si vero incombusta maneret; fidem, quam prædicabant nostri, veram esse faterentur. Quid plura? in hoc consentiunt omnes, schedula in ignem proicitur, sed cum in medio igne aliquantulum moram fecisset, incombusta penitus ab igne resiliit, stupentibus, qui aderant; unus cæteris durior, ait illis: Proiciatur in ignem iterum, iterum resiliit incombusta; quod videns ille durus, & tardus ad credendum, dixit iterum: Trina vice proiciatur, & tunc sine dubio rei exitum cognoscemus: proicitur tertio, nec tunc quidem comburitur, sed integra ab igne resiliit, & illæsa: hæretici autem visis tot signis, nec tunc ad fidem voluerunt converti, sed in sua manentes malitia, districtissime sibi invicem inbibuerunt, ne miraculum istud per narrationem alicujus ad nostrorum notitiam deveniret: sed miles quidam, qui erat cum illis, qui aliquan-

tu-

NOTÆ [1] **L** Aciniam hanc in annalibus contractis affuit Raynaldus: Narrat aliud insigne prodigium a S. Dominico editum vite illius auctor, quo novem nobiles Matronæ hæreticorum versutis irretita, fugiente ab iis visibili, ac tetra specie damone, fidei orthodoxæ veritatem amplexa sunt: cum, inquit, in Tolosæ partibus apud castrum quod Faunum Jovis vocant, prædicaret vir Dei, cum aliquando fidem catholicam egregie adstruens, hæreticorum perfidiam multis modis confutasset, absoluta concione, more solito in ecclesia precandi causa remansit: & ecce novem matronæ nobiles ex illo castrum veniunt, intrant in templum, cadunt ad pedes ejus, & dicunt: Serve Dei adjuva nos. Si vera sunt quæ hodie pro concione dixisti jam pridem mentes nostras necesse est spiritus erroris occæcarit: nam istis, quos tu hæreticos vocas, & nos homines bonos appellamus, usque in præsens credidimus, & adhæsimus toto corde; nunc vero profusus fluctuamus animis: Serve Dei adjuva nos & ora Deum tuum, ut notam nobis faciat fidem suam, in qua vivamus, moriamur, & salvæ fiamus. Tum vir Dei stans, & aliquandiu intra se orans, paulo post dixit ad eas: Constantes estote, & expectate intrepidæ; confido enim in Domino Deo meo, quod ille, qui neminem vult perire, jam declarabit vobis ejusmodi domino hæcenus adhæseritis: moxque viderunt e medio sui felem teterrimum proflire, canis magnitudine, crassis oculis, & igneis, lingua oblonga, lata, sanguinolenta, & usque ad umbilicum producta, cauda brevi, & in sublime erecta, ita ut loci ejus turpitudinem quocumque se verteret hominum oculis ostenderet, foetore intolerabili inde exhalante; cumque apud matronas illas sese hora una, hac illacque agitasset, ad restim quæ e campana pendebat insiliens, & per eam sursum scandens, tandem disparuit, foeda post se vestigia derelinquens. Conversus autem ad matronas S. Dominicus, nimium territas consolabatur ita dicens: En ex eo quod coram oculis vestris, Deo volente, apparuit, potestis animadvertere, qualis sit ille, cui huc usque servistis. At illæ gratias Deo agentes ad fidem catholicam integerrime se receperunt.

Exantlaste eundem S. Dominicum gravissimos labores, & contumelias lato animo pertulisse, dum evangelium inter hæreticos prædicabat, singulaque oppida lustrabat, narrat idem auctor quæ hæc subjungit: accedit eo tempore ut disputatio solemniter deberet cum hæreticis ventilari, ad quam cum episcopus loci cum multa se pompa præpararet iturum, dixit ad eum præco Christi: non sic, mi domine pater, non sic est contra filios superbiæ procedendum: humilitatis, ac patientiæ, religionis, aliisque virtutum exemplis convincendi sunt veritatis adversarii, non fastu elationis, & ostentatione gloriæ sæcularis. Armemur ergo devotis orationibus, & humilitatis indicia præferentes, discalceati contra Goliath procedamus. Assensit episcopus consilio pietatis, & discalceati sunt omnes: cumque de via dubitarent obviam habuerunt hæreticum, quem catholicum existimabant, qui eos ad locum recto itinere, ut sponderat non perduxit, sed ad nemus quoddam perfidus malitiose seduxit, ubi inter vepres, & spinas pedes eorum vulnerati sunt, & crura sanguine resperfa. Tunc pugil Dei cum omni patientia sufferens, & in jucundam Dei laudem prorumpens, ad collaudandum, & sustinendum cum patientia omnes hortatus est, dicens: confidite in Domino charissimi, quia de cælo vos manet triumphus, jam enim peccata nostra sanguine expiantur. Cernens malignus ille miram eorum, & lætam patientiam, optimisque sermonibus Sancti compunctus, malitiam confessus, hæresim abjuravit: venientibus autem ad locum rectis corde orta est lætitia, perveris vero confusio, & tristitia. MANSI

zulum consentiebat fidei nostræ, noluit celare, quod viderat, sed pluribus enarravit. Factum est autem hoc apud Montem-regalem, sicut ab ore viri religiosissimi auctivi, qui schedulam hæretico tradidit scripturam, &c.

XXX.

Cum superius Arnaldi ad Cistercii comitia profecti mentionem ediderimus, atque inde secum duodecim abbates ad confutandos hæreticos adduxisse viderimus, prætereundum non est Innocentium ad eos religiosos viros coactos Cistercii dedisse literas quibus se eorum precibus impense commendabat, urgebatque ut invivina amplificanda gloria operam strenue collocarent. (a)

(a) Inn. 1.
9. ep. 119.

Commen-
dat se In-
noc. præ-
cibus Ci-
sterciensi-
um.

Universis abbatibus in generali Cistercien. capitulo congregatis.

Postquam vocante Domino ad officium fuimus piscatoris assumpti; naviculam nobis creditam duximus supra mare, ut rete nostrum ad capiendos pisces in verbo Domini laxarem. Verum hoc mare magnum, & spaciosum severissimæ tempestatis fragoribus concitatum tot & tantis adversus eandem naviculam cœpit fluctibus intumescere, ut non solum impedita sit aliquatenus piscationis industria, verum etiam gubernandi naviculam pene defecerit disciplina, fremunt etenim maris gurgites, & aquarum colles nunc se undis exagitationis extenuant, nunc vero alluvionum concursibus, se reinstant. Sæviti tota pelagi superficies, & quietis impatiens, nec ad navigandum exhibet se tractabilem, nec habilem ad piscandum, occultis quoque ventorum spiraculis patefactis ad conquassandum naviculam, quasi conjurata societate a quatuor mundi partibus multiplices venti prodierunt, & in circuitu ejus mutuo inter se contrarietate configunt, nutare compellitur ipse malus crebro elisus spiritu procellarum, ac rudentium regimine, crepitu minante fracturam, quasi scinduntur velorum carbasæ, & universa fere torpescunt nautici moderaminis argumenta. Accedit autem ad hujus calamitatis augmentum, quod cum in præjacentis æquoris vastitate reptilia, quorum non est numerus, commorentur, feræ bestię inter ipsa discurrunt, quæ nisi mutuo sese devorent, parum putant esse crudele, quod aliorum mortibus non indulgent, præter hæc insuper & piratarum insidiæ non obdormiunt, qui diversas perambulant vias maris, & quos mare, marisque bellæ, rabiesque ventorum incessanter exagitant, ipsi sæviore iis omnibus quotidiana persecutione molestant, ut de charybdi, & scylla, cæterisque maris periculis taceamus. Quamvis igitur tot essent difficultatibus circumplexi, naviculam tamen ipsam quibuscumque potuimus gubernare curavimus argumentis, ac interdum in mari hoc reti piscatoris extenso, pisces non modicos con-

clusimus in eodem, quos cum ad portum educere crederemus, eorum aliqui rete ruperunt, & non solum ipsi protinus in ventrem pelagi sunt relapsi, sed & alios post se compulere relabi. Laborantes denique reficere rete fractum aquas etiam, quæ naviculam intraverunt, & computruerunt in ipsa, conati sumus eicere ab eodem, neve præ confusione maris, & fluctuum naufragio possit eam inflans procella demergere, oportet nos ipsam in solo Dei nomine per anchoram fidei stabilire. Quæ sint autem hæc dilectissimi filii, & sub quorum vobis stilo dicantur, prudentiam vestram credimus non latere, si ad ea subtiliter indaganda discretæ considerationis aciem extendatis.

XXXI.

Cum igitur inter tot, & tanta pericula constituti vestris indigeamus meritis, & orationibus adjuvari, oramus, & obsecramus vos per viscera misericordie Dei nostri, quatenus nobis in maris altitudine fluctuantibus charitatis vestræ suffragium impendatis, & remis orationum vestrarum piscatorem, & naviculam sublevantes, illum, qui mari, & ventis imperat, exoretis, ut per suam misericordiam infinitam super nos illuminans vultum suum, interiorum, & exteriorum tempestatem serenet, compestat undique ventos, & mare circumcunque tranquillet, nosque flammis sancti Spiritus navigationis nostræ vela pandentes, dextera sancta sua dirigat, & conservet, mittatque nobis spiritum suum a quatuor ventis cæli, quo gubernatore, quoduce, impleta demum sagena piscibus, scopulos valeamus insidiantium monstrorum effugere, ac inter ferventia procellarum distrimina merces dominicæ ad portus tutissimos asportare. De plenitudine vero gratiæ nostræ securi ad sanctæ religionis cultum latius propagandum ferventius insistatis, & de vinea Domini Sabaoth vestræ curæ commissa, quæ per ipsius gratiam a mari usque ad mare palmites jam extendit; studeatis eradicare nociva, & utilia plantare curetis, quia bonæ opinionis odorem, & piæ conversationis fructum apud Dominum & homines proferentes de virtute in virtutem ascendere mereamini, donec Dominum Deorum in Sion videatis. Datum Ferentini 5. id. julii anno 9.

Eodem anno pridie nonas junii Alam. Reginam Francorum Regis matrem e vivis ereptam testatur Rigordus; (b) quo pariter anno & mense, ut auctor idem addit, audiens Philippus Joannem Anglorum Regem magnis cum copiis ad Rupellam appulisse, collecto exercitu Pictaviam ingressus, cum civitatem principem aliaque loca præfidiis munivisset, firmassetque, Parisios rediit, Joannes vero Andegavum admotis castris cepit, vastavitque; cumque Toarcensis vicecomes a Gallo descivisset, foedusque cum Anglo iniisset,

(b) Rig. de
gestis
Phil. Aug.
Franc.
Reg.

set, Philippus in Pictaviam reversus atque adversa utrimque acie ad pugnam infructa, Joanne Toarci commorante, vicecomitis ditionem pene delevit; tandem a festo omnium sanctorum die ad duos annos conciliatæ inter Reges induciæ, seseque illi domum receperunt; eadem de induciis ad duos annos contractis Robertus de Monte, (a) & Matthæus Parisius (b).

(a) Rob. de Monte an. 1206.
(b) Matth. Par. hist. Angl. cod. ann. XXXIII.

Jam vero quidnam in exorta Cantuariensis archiepiscopatus superiori anno controversia definitum, ex Parisio videamus: Joannes Rex misit Romam nuncios suos, ut electio de Norwicensi episcopo a Papa confirmaretur: eodem tempore Cantuariensis ecclesiæ suffraganei procuratores Romam mittunt, querentes, quod Cantuarienses monachi sine se archiepiscopi electionem fecissent, monachi vero asserbant, illam ad se solos pertinere. Audit Innocentius utramque partem, præfigit tempus ad dicendam sententiam 12. Kal. januarii. Hæc ipse; & paulo post sententiam pro monachis latam recitat, cujus initium est: Majoris ecclesiæ causas, &c. Rejcta enim episcoporum electione, factam a monachis approbat. His recitatis Innocentii literis, narrationem prolixam auctor exponit de ostensis cœlitus sancti Juliani opera cuidam rusticano purgatorii, inferorumque pœnis, sanctorumque impenita gloria, quæ ab ipso lector petere poterit, nec enim instituti nostri est, singula hæc divinitus immissa annalibus intexere. Quod attinet ad res Anglicanas, hoc eodem anno Innocentius datis ad archiepiscopos, cæterosque præfules literis,

(c) Inn. l. 8. ep. 82.

(d) Ep. 201.

(e) Ep. 204.

(f) Paris. hist. Angl. an. 1206.

(g) Inn. l. 9. ep. 85.

(c) Salesberienis decani electionem rescidit, idque, ut ait, ipsius electionis defectu, non personæ. Roffensem episcopum monet, (d) ne quamvis senio, ac laboribus confectus, a pontificalibus exercendis muneribus abstineret, ac sanctæ Mariæ in Via Lata Cardinalem, Apostolicæ sedis legatum ab inferendis decano Wintoniensi, aliisque injuriis Angliæ Regem revocare jubet. (e) De Joanne Ferentino Apostolicæ sedis legato meminit Matthæus Parisius, (f) dum ait, hoc anno profectum in Angliam, eaque perlustrata ingentem pecuniæ vim coegisse, tandemque apud Rodiagum sancti Lucæ Evangelistæ festo die celebrata synodo, ex Anglia reversum: consuevisse olim Apostolicam sedem legatos ad exigendas collectas in provincias mittere, in ecclesiastica historia frequentissime legitur. Nec taciti prætereamus Rom. Pontificum prædecessorum exemplum eodem anno Innocentium sectatum, dato ad priorem sancti Andreæ Apostoli in Scotia, ejusque fratres diplomate, (g) in tutelam beati Petri, suamque accepisse, eorumque privilegia confirmasse, auxiliisse-

que; hæc de Anglicis, Scoticisque rebus suffecerint, jam Hispanicas percurramus.

Toletano in primis archiepiscopo, & episcopo Zamorensi hanc provinciam tradidit (b) Innocentius, ut Castellæ Regem Hierosolymitani hospitalis fratribus quædam oppida, possessionesque restituere compellat, cui etiam Compostellanoque mandat, (i) ut controversias, quas Castellanus, & Legionensis Reges de quibusdam oppidis exercebant, componere studeret; cumque Petri Aragoniæ Regis frater Oxiensi episcopo Regi obfistente, ne ille tum temporis annos decem natus Almodevarensi ecclesiæ præficeretur, multa ac nefaria flagitia perpetrasset, Innocentius (k) officium suum, partesque interposuit. Quod spectat ad Petrum Regem; Pampilonensi episcopo, & P. de Castro novo, fratrique R. Fontis frigidii monachis Apostolicæ sedis legatis imperat, ut de conjugio inter ipsum, & G... de monte Pefulano filiam (de quo idem Rex ad Pontificem ipsum scripserat) cognoscant, (l) utque castrum de Siuna, quod ad Apostolicam sedem pertinebat, ipsi Petro traderetur operam adhiberent, si ei adversus hæreticos pugnantem opus sit, dummodo ab jure ejusdem sedis non subtraheretur, cui etiam hæreticorum bona, quæ invasisset, retinendi, potestatem fecit (m). Produendum vero in lucem putavimus ob rei dignitatem diploma Pontificium, quo Petro Regi concessit, (n) ut ipsius successores Reges, ac Reginæ a Tarraconensi archiepiscopo regia inunctione Cæsaraugustæ linrentur, aliisque ornamentis cingerentur: Cum quanta gloria & honore tripudio & applausu regium regni Romæ de manu nostra in monasterio beati Pancratii susceperis diadema, (o) postquam per venerabilem fratrem nostrum P. Portuensem episcopum in Regem fecimus te inungi, tua sublimitas non ignorat. Ut dilectionis autem affectum, quem ad tuam habemus personam, per exhibitionem operis evidentius monstraremus, regalia insignia universa, mantum videlicet, & colobium, sceptrum, & pomum, coronam, & mitram ad opus tuum non minus pretiosa, quam speciosa fecimus præparari, & ea liberaliter tibi donavimus in signum gratiæ specialis. Tu vero tanquam devotus princeps, & catholicus Rex super altare beati Petri Apostolorum principis regnum tuum nobis, & per nos Apostolicæ sedi cum multo devotionis affectu per privilegii paginam obtulisti, illud ei constituens in perpetuum consuale, firmiter promittendo, quod juramentum fidelitatis, & obedientiæ in coronatione tua nobis exhibitum inviolabiliter observabis, & ad illud exhibendum & observandum successores tuos obligari volebas. Nos igitur

XXXIV. Innocentius curat res Hispanicæ. (b) Lib. 8. ep. 198. (i) Lib. 9. ep. 2.

(k) lb. ep. 5.

(l) Ep. 92.

(m) Ep. 102.

(n) Ep. 102. Tarracon. archiepisc. Reges Aragon. inungendi potestas data. (o) Ep. 101. Extat etiam in gest. Inn. De ea re Pontificium diploma.

tur gratiam tibi a nobis exhibitam ad successores tuos derivari volentes, præsentium auctoritate concedimus, ut cum ipsi decreverint coronari, coronam a sede Apostolica requirentes, de speciali mandato per Tarraconensem archiepiscopum apud Cæsaraugustam solemniter coronentur, præstita super prædictis cautione idonea. Et quoniam jure civili statutum est, ut mulieres maritorum honoribus decorentur, præsentium auctoritate concedimus, ut per manus ejusdem archiepiscopi eas liceat coronari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem, &c. Adscripta huic diplomati dies in gestis Innocentii non reperitur, in regeffo vero ita apposita est. Dat. Ferent. 15. Kal. jul.

XXXV. Lusitanæ Rex crepta restitueret jus.

(a) Ep. 171. Responfa Innoc. Hispanicæ præfulibus.

De jejun.

(b) Ep. 3. habetur c. consilium nostrum de observ. jejun.

Induenda adversus alterius partis Hispanicarum, nimirum Lusitanæ Regem severitas fuit Innocentio, conculcata enim æquitate princeps monasterium de Lurbani Columbriensis diocesis, pulsus ejectioneque monachis, filiarum ac monialibus traderat, quo accepto Pontifex (ad quem de eodem Rege multæ hujusmodi querelæ sæpissime delatæ) monasterium atque omnia alia ad illud pertinentia restitui jussit, Zamorensique episcopo aliisque injunxit, ut si Apostolica imperia respueret, ecclesiasticis censuris reluctantem compellerent. Hæc omnia fusius in literis ab Innocentio hoc anno ad episcopum, cæterosque datis (a). Nec vero omittenda Innocentii Hispanicis responsa e Petri cathedra data; consultus in primis a Bracharensi episcopo de tribus quæ ambigeret: primum, utrum in singulis Apostolorum pervigiliis jejunium servandum, cum id compluribus placeret, ut solemnitas cultus sex tantum tribueretur: deinde an etiam in sacro Christi Domini adventu ad servanda jejunia obstricti simus, cum de ea re aliud alii sentiant: postremo si festus dies alicujus sancti, cujus pervigilio jejunatur, in secundam feriam incidat, in præcedens sabbatum jejunium reiiciendum sit: propositis hisce, aliisque quæstionibus Pontifex sigillatim respondit (b). Innocentius, &c.

Nos tibi super hoc taliter respondemus, quod apud nos omnium Apostolorum vigiliæ in observatione jejunii celebrantur præter vigiliis sanctorum Philippi, & Jacobi & beati Joannis Evangelistæ, quoniam illorum festivitas infra solemnitatem paschalem, istius autem infra natalem Domini celebratur. Jejunium etiam apud nos in adventu Domini agitur, & sanctorum vigiliis, quorum festivitates oportet secunda feria celebrari, jejunamus in sabbato precedenti. Præterea postulasti Apostolicum responsum habere de illis, qui in quadragesima, vel etiam aliis jejunis solemniter

bus infirmantur, & petunt sibi esum carnis indulgeri. Quorum quidam promittunt eleemosynam se facturos, quidam vero propter necessitatem infirmitatis urgentis hoc a te sibi quasi ex debito concedi requirunt: super quo tibi duximus respondendum, quod cum non subiaceat legi necessitas, desiderium infirmorum cum urgente necessitate exigit, supportare potes, & debes, ut majus in eis periculum evitetur. Datum Romæ apud sanctum Petrum XI. Kal. martii pontificatus nostri anno octavo. nimirum exeunte. Præterea eidem episcopo rescripsit (c) ne virgarum pœnam, quæ patrio more de iis, qui alteri injuriam intulissent, sumi consueverat, clericis irrogaret: consultus etiam de canonicis regularibus, qui non solum in causis ecclesiasticis, verum in aliis pro altero postulare audebant, arceri ab eo munere jussit.

Quoniam vero non ingrata esse existimo sapientissimi Pontificis lectori responsa, non abs re erit proximas literas huc afferre, quibus propositis ab Auriensi episcopo egregie fecit satis. (d) Innocentius, &c.

Quæstisti per sedem Apostolicam edoceri, ut cum episcopi ad consecrationes episcoporum ab archiepiscopo suo, vel etiam alio evocentur, & ipsi metropolitanis electum offerant consecrandum, dicentes: Reverende pater, postulat sancta Mater Ecclesia hunc electum in episcopum consecrari, & interrogante archiepiscopo, si sciant illum esse dignum, respondeant, quod illum sciunt, & credunt pariter esse dignum, & te in responsione hujusmodi, ne offenderes hominem, Deum existimes offendisse quandoque contra conscientiam respondendo, cum electi conversatio aut minus bene tibi cognita, aut penitus sit ignota; qualiter in hujusmodi interrogationibus salva conscientia valeas respondere, ad quod fraternitati tue taliter duximus respondendum. Quod cum nos aliquem in diaconum, vel presbyterum promovemus, prior diaconorum, qui nobis assistit, dicit: Postulat sancta Mater Ecclesia catholica hunc subdiaconum, vel diaconum ad onus diaconatus, vel presbyteratus assumi; & nobis interrogantibus, si eum cognoverit esse dignum idem respondet, quod quantum humana fragilitas nosse sinit, & scit, & testificatur illum ad hujusmodi onus esse dignum. Unde in tali responsione aliquem peccare non credimus, dummodo contra conscientiam non loquatur, quia non simpliciter se scire illum asserit esse dignum, sed in quantum humana fragilitas nosse sinit, cum illum, quem indignum esse non novit, dignum debeat æstimare. Dat. Romæ apud S. Petrum id. mart. anno. IX. Hactenus Innocentius qui Toletano archiepiscopo præcepit, (e) presbyterum

De comedibus carnes in quadrag. ob valitudinem.

(c) Ep. 4.

XXXVI. De testimonio pro consecrandis dando. (d) Eod. l. 9. ep. 33.

Quo sensu dicantur digni.

(e) lb. ep. 201.

te indignum existimantem, qui canonem missæ recitaret, ejus loco per simplicitatem psalmum Miserere subjecerat absolveret; atque hæc de Hispanicis; jam ad Sardinia res orationem traducamus. Quamvis Sardinia ad jus Ecclesiæ Romanæ spectaret, ut sæpe diximus, extorserat Pifanus archiepiscopus sibi ecclesiæque suæ a Massæ marchione Calaritano iudice fidei iurandum, quod soli Apostolica sedi præstandum erat; cumque frequenter Innocentius institisset, prædictum marchionem sacramenti religione liberaret, nec ille morem gereret, hoc ipso anno imperia minacibus literis exequi iussit (a), vel ut faltem intra mensem vel ipse, vel alius procuratoris iure ac nomine ab ipso missus Apostolica sedi se sisteret. Præterea Florentino episcopo injunxit, (b) primum ut Pifanum populum instrumenta quædam publica iuribus Ecclesiæ Romanæ de Sardinia insulæ supremo dominio contraria discernere compellat, deinde (c) Gallurensium dominam cogat ad viri Pontificis consobrini consortium thorumque conjugalem redire.

(a) Ep. 21.
& 65.
Pifani iure in Sard. prætorio iussi abscedere.
(b) Ep. 20.
(c) Ep. 247.

XXXVII

Verum res aliæ orationem nostram ad se rapiunt, atque hæc de Italicis assert gestorum Innocentii scriptor: Defuncto apud Constantinopolim Henrico Dandolo Venetorum duce Petrus tyrannus apud Venetias est promotus * in duce: qui abbatem sancti Felicis de Venetiis eligi fecit in archiepiscopum Jaderinum, & auctoritate patriarchæ Gradenfis confirmari, & consecrari, mittens solennes nuncios ad summum Pontificem pro pallio impetrando, quod ei altera vice fuerat denegatum: memor autem offensæ quam in destructione Jaderæ Veneti commiserunt, taliter ei dominus Papa rescripsit: Apostolica servitutis officium laudabiliter exercemus, si juxta quod docet Apostolus, arguimus, obsecramus, & increpamus in omni patientia, & doctrina, &c. Extant etiam hæc literæ in Pontificio regesto, ubi ad calcem additur adscripta dies, quæ desideratur in actis. Dat. Ferentini non. aug. anno nono; scilicet Pontificatus, qui est hic idem annus. Porro earum summa hæc est, Venetos arguit de Jaderino excidio, de quo dictum supra, maximum inde Terræ sanctæ locis illatum damnum ostendit: quippe Christianum ipsi exercitum summo studio atque infinito sumptu collectum avertissent: Non ergo, inquit post alia in hanc sententiam adjecta, nostræ duritiæ imputetis, sed vestra ascribitis offensæ, quod preces quas pro pallio destinando abbati S. Felicis, quem vos Jaderinum appellatis electum, per præfatos nobis nuncios porrexistis, non duximus admittendas, quia cum ex iis, quæ per vos acta sunt contra Jaderam nimis contra nos scandalizatus sit populus Christianus, nolimus pro-

* legen.
Petrus
Zianus.

Negat
Inn. pal-
lium Ja-
dertino
electo.

pter vos aliquid agere circa Jaderam, pro quo amplius contra nos scandalizari possit Ecclesia generalis, quod utique fieret, si ad petitionem vestram ei pallium largiendo, absque omni satisfactione factam remisisset videamur offensam, cum juxta sententiam Salomonis, in quo quis peccat, in eo sit puniendus, quamvis hæc dilatio non tam pœna sit quam cautela, per quam & nobis & vobis intendimus providere. Hæc ipse, qui demum admonet, ut Deo & Ecclesiæ faciant satis.

Arguit præterea hoc anno Innocentius (d) tum Spoletinos tabelliones, & iudices pro arbitrio constituisse, tum Ferrarientes a Romana Ecclesia, sub cuius ditione erant, defecisse; qua de re ardentis hujusmodi ad eos literas dedit (e): Innocentius &c.

Quantum fuerit laboratum apud bonæ memoriæ Lucium Papam prædecessorem nostrum Veronæ existentem, ut civitatem vestram a dominio Ecclesiæ Romanæ transferret in aliam potestatem, vestra, sicut credimus prudentia non ignorat. Ipse vero cognoscens hoc nec sibi, nec vobis aliquatenus expedire, negavit omnino, quod cum multa instantia petebatur, volens vos sub Apostolica sedis dominio retinere, quæ de se vere dicere potest: Jugum meum suave est, & onus meum leve, cum fideles suos non opprimat sicut servos, sed foveat tanquam filios, a quibus obsequia non extorquet indebita, sed gratuita beneficia elargitur. Vos autem, sicut audivimus, & dolemus, in contemptum ipsius vestras sine causa cervicibus alieno dominio submisistis, ut de vobis dicere valeat cum propheta: Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inveterati sunt & claudicaverunt a semitis suis, &c. Imperat malecepta emendent, ni faciant iustarum pœnarum terrorem infligit. Nec refractarios Placentinos inultos reliquit, namque episcopalem eis sedem ademit: (f) Insubres per literas ad episcopos datas ad bellum in eos gerendum cohortatur: altera vero ad Placentinos missa epistola (g) ipsis minas incutit, quas etiam ad Vercellensem episcopum scribens auget: (h) quibus omnibus ii præceptis monitisque parentis optimi parere statuunt. Quamobrem Pontifex erga Romanam Ecclesiam illis obedientiam gratulatus, eximi ecclesiasticis censuris iussit. (i) Verum Placentinis in veterem gratiam receptis, Sutrinis etiam, qui nulla a se potestate facta magistratum regendæ civitati præferant, anathematis vinculis absolvit (k). Rebus etiam Italiæ componendis summopere intentus Innocentius Aquilejensi patriarchæ mandat (l), absente pastore Tridentinæ eccl. curam gerat, tum Emonensem, Justinianumque episcopatus conjungat (m). Firmano e-

XXXVIII.
(d) Ep. 161.
Ferrariensium ab Eccl. defecio.
(e) Ep. 179.

Jubentur ab Innoc. redire ad officium.

Placentini increpiti in gratiam revertuntur.

(f) Eod. l. 9. ep. 166.
(g) Ep. 167.
(h) Ep. 168.

(i) Ep. 169.

(k) Ep. 199.

(l) Lib. 8. ep. 178.

(m) lb. ep. 179.

lecto

(a) Ep. 185.
(b) Ep. 186.
XXXIX.

(c) Lib. 9. ep. 83.

Alexandri & Aquesens conciliati.

lecto tum spiritualement & civilem jurisdictionem delatam confirmat (a), immunitatesque plures ac privilegia ipsi ac successoribus elargitur (b). Laborandum etiam in Alexandrinorum, & Aquesensium conciliandis dirimendisque controversiis Pontifici fuit, quos demum ad concordiam adduxit, quæ, ut se habuerint, ex ipso Pontifice cognoscemus, literis (c) enim suis pauca præfatus, ita ad Alexandrinos suam orationem convertit.

Innocentius &c.

Felicis memoriæ Alexander Papa prædecessor noster, attendens fervorem devotionis, & fidei, quam ei Alexandrinus populus tempore gravis, & grandis necessitatis exhibuit, Apostolicæ sedis auctoritate decrevit, ut quoniam Alexandrina civitas longe major est & populosior, quam Aquesens, episcopalis sedes de illa, cujus diocesi est contigua, transferretur ad istam. Vos itaque per honorabiles nuncios tam clericos, quam laicos ad nostram præsentiam destinatos suppliciter postulastis, ut quod idem prædecessor noster provida deliberatione decreverat, nos ejus vestigiis inherentes, faceremus executioni mandari: volentes autem in tanto negotio cum debita maturitate procedere, prius duximus inquirendum, utrum id absque aliquo gravi scandalo fortiri posset effectum: & quoniam ex hujusmodi translatione non solum Aquesens civitas, sed etiam Papiensis, quæ ipsius defensionem susceperat, scandalizari plurimum videbatur, nos utriusque partis procuratoribus in nostra præsentia constitutis, plenam concessimus audientiam; qui cum super hoc coram nobis cœpissent multipliciter altercari, partes nostras interposuimus ad concordiam, statutum prædicti prædecessoris nostri taliter moderantes, ut Alexandrinam, & Aquesensem ecclesiam uniamus, præsentem privilegio statuentes, quatenus unus & idem sit pontifex utriusque, unam, & eandem pontificalem sedem obtinens in utraque. Ne autem unio confusionem inducat, ad discernendum specialiter inter eas, ita duximus salubriter decernendum, ut negotia, & causæ, quæ ad ecclesiam spectant Aquesensem, episcopus agat cum consilio Aquesensium clericorum; quæ autem ad Lucos, cum consilio laicorum; infra civitatem Aquesensem vel ejus diocesim, in loco tam ipsi laicis, quam eidem episcopo idoneo, & securo. Quæ vero pertinent ad Alexandrinam ecclesiam cum Alexandrini capituli gerat assensu. Habet autem duplex sigillum, ab una parte continens imaginem & literas Aquesens episcopi, ab altera vero Alexandrini. Cumque idem episcopus scripserit de Aquesensibus, aut personis Aquesensibus, scribat se tantum Aquesensem. Porro cum scripserit de aliis rebus, Ann. Eccl. Tom. XX.

Alexand. & Aquesens. episcopatus conjuncti.

aliisque personis, si fuerit in Alexandrina diocesi, scribat se tantum Alexandrinum; si vero fuerit in Aquesensi diocesi, scribat se tantum Aquesensem, & e converso, ut cum ejusdem sint dignitatis neutri per alteram derogent. Christum vero uno anno conficiat apud unam ecclesiam, & alio apud alteram, similiter faciat de baptismo: majores vero solemnitates æque distribuatur inter illas, ut, quis uno anno celebraverit apud unam, altero celebret apud alteram, proprias autem solummodo celebret apud illam, cujus sunt solummodo speciales. Ordinationes vero clericorum, qui pertinent ad Aquesensem ecclesiam in Aquesensi faciat civitate, vel ejus diocesi, loco tamen idoneo, & securo: apud utramque ecclesiam vel ejus diocesim, saltem per anni medietatem moretur, nisi forte necessitas, quæ legem non habet, exigat interdum aliter faciendum.

Castra vero Aquesens ecclesiæ, quæ tenet episcopus, per homines fideles, & non suspectos Aquesensibus faciat custodiri, & si forte, quod absit, inter Alexandrinos, & Aquesenses scandalum oriretur, homines illorum castrorum non juvent Alexandrinos adversus Aquesens, nisi esset causa episcopi specialis. Nolumus enim, ut propter hanc unionem altera ecclesiarum, vel etiam civitatum, auctoritatem, vel potestatem, jurisdictionem, aut dominationem habeat super reliquam; ne quod ad unitatem protulimus est, in contrarium aliquando convertatur. Cum autem episcopus ex hac luce migraverit, prædictarum ecclesiarum canonici conveniant apud alteram, de qua inter se poterunt concordare, vel apud alium quemlibet locum, & quem omnis concorditer, aut major & sanior pars unius, ac major, & sanior pars alterius elegerint in episcopum, ejus electio per Mediolanensem archiepiscopum confirmetur, dummodo nihil obstat ei de canonicis institutis. Si vero secundum hanc formam convenire nequiverint, aut eligant electores, qui eis episcopum eligant recipiendum ab omnibus, sic electum, aut ad sedem Apostolicam dirigant procuratores idoneos, per quos recipiant in episcopum, quem Rom. Pontifex eis duxerit concedendum. De primo autem accessu episcopi consecrati ad alteram prædictarum ecclesiarum, aut etiam civitatum, hoc statuimus observandum; ut sicut episcopi sibi successerint, ita vices alternent, quatenus cum unus post consecrationem suam primo receptus fuerit apud unam, reliquis postmodum recipiatur primitus apud reliquam, invidia penitus relegata, ita dumtaxat, ut in iis quæ in utraque ecclesia debet fieri alternatim, incipiat ab Aquesensi. Prohibemus ergo, ne quis in utraque prædictarum ecclesiarum de cætero sit canonicus aut persona, ne propter hoc possit aliqua confusio generari:

XL.
Decreta
Innoc. ad
servandam
inter
eos con-
junctio-
nem.

Ii

pri-

privilegia vero, & alia scripta, que pertinent ad Aquensem ecclesiam, in secretario ipsius ecclesie reponantur. Licet autem utriusque partis procuratores in nostra presentia constituti prescriptam formam auxerint acceptandam, quia tamen privilegium meretur amittere, qui concessu sibi abutitur potestate, statuimus, ut si forsitan Aquenses contra statutum istud venire contempserint, nisi ad commonitionem Romani Pontificis sue correxerint presumptionis excessum, episcopalis sedes de Aquensi civitate, sicut prefatus predecessor noster decrevit, in Alexandriam transferatur: si vero Alexandrini contra idem statutum excesserint nisi ad commonitionem Romani Pontificis satisfecerint de excessu, prescripta unionis vinculum dissolvatur, & ad extremum additur: Datum Ferentini, per manus Joannis S. Marie in Cosmedin diaconi Cardinalis, sancte Romanæ Ecclesie cancellarii VI. id. junii indict. ... incarnationis Dominice anno millesimo ducentesimo sexto, Pontificatus vero domini Innocentii Papæ III. anno nono. Hactenus Innocentius, in eandem rationem ad Aquensem clerum populumque scripsit; (a) tum Alexandrinis quos ad servandam erga sedem Apostolicam fidem hortatur (b) S. Petri vexillum mittit, præterea datis ad clerum illum literis, (c) de prædicta concordia per ipsum inita egit, monetque ut communi episcopo obtemperent.

(a) Lib. 9. ep. 84.
(b) Ep. 95.
(c) Ep. 96.

XLI.

Extant etiam in hanc sententiam literæ, quas Mediolanensis ecclesie archipresbyter, ac vicecomes ad Innocentium scripsere, quas, utpote summam populorum erga Apostolicam sedem observantiam redolentes, aliaque scitu dignissima complectentes adducere minime a proposito alienam arbitramur.

Sanctissimo patri, & domino Innocentio Dei gratia summo Pontifici Mediolanensis ecclesie archipresbyter, licet indignus, & arripandus dictus vicecomes ejus humilis, ac devotus subdiaconus, tam devotam quam debitam in omnibus subjecitio em.

Placuit beatitudini vestre pater sanctissime nobis servulis vestris dare in mandatis, ut ad civitatem Alexandria personaliter accedentes, clerum, & populum ad pacem, & concordiam cum Aquensibus faciendum, nec non ad unionem acceptandam, prudenter admonere, & diligenter inducere studeamus. Verum quod super his fecerimus, & quantum laboraverimus, partes ipse & scripta nostra per eas manifestati vestre directa liquido declarabunt; quod autem super fidelitatibus, & censu exigendis fecerimus, audiat sanctitas vestra plenissime veritatem. Convocavimus siquidem potestatem, consules, & consiliarios Alexandria, & ostendimus eis,

qualiter tenerentur & obligati essent ad censum, & fidelitates Romanæ Ecclesie parandas, qualiter insuper in signum homini se dederant in manibus felicitis memorie domini Alexandri, a quo ipsa civitas denominationem accepit. Ostendimus etiam eis, & perlegimus instrumentum publicum, in quo omnia ista continebantur, qui verbum nostrum non minus alacriter, quam devote recipientes, & acceptantes, cum omni festinantia præceperunt campanam pulsari, ut multitudo populi conveniret; qui scientes causam vocationis sue, currerunt quasi ad vocem jucundam, & vix præ gaudio, & exultatione sustinentes verbum sibi proponi, clamaverunt quasi una voce, cum ingenti letitia, & tripudio maximo: Fiat, fiat voluntas domini nostri; & sic in omni pace recepimus hominum, & fidelitates potestatis, consulum, & consiliatorum, & universorum, qui ad locum illum convenerant, & inde fecimus fieri publicum instrumentum, deinde quosdam honestos viros, qui monitores civitatis vocantur, fecimus nuncios nostros, quos jurejurando nobis astrinximus, ut singulas oras, vicos, & plateas civitatis circumirent, & fideliter ab universis fidelitates, & censum secundum instrumenti tenorem exigerent, & reciperent, & quicquid super his facerent, totum per publicam scripturam nobis ostenderent, & consignarent, que omnia bene & solemniter facta sunt.

Alexandrii Eccl. clef. Rom. fiduciarum.

Prosequimur alia ab Innocentio gesta. Sunt alie ejus literæ tum ad Vicentinos scholares, quibus sacram S. Viti ædem Camaldulensibus patribus ab ipsis inchoatam gratulatur; tum ad Fridericum Sicilie Regem, (d) quibus letitia se exilire ait, dum illum in Apostolicæ sedis gremio educatum, pene ad pubertatis annos acceperat pervenisse, utque Psalmographi monito cogitatum suum in Domino jactet, auxiliumque ad se regnumque optime gerendum imploret, hortatur; tum ad nobilem virum P. Coloniensem (e) comitem justitiæ præfectum, quem ad servandam Ecclesie fidem sollicitat; tum ad cunctos Cistercienses abbates, in generalibus comitiis collectos, quorum precibus Pontifex plurimum sese commendat (f). Dato insuper diplomate ad archipresbyterum, & canonicos basilicæ S. Petri, e quorum numero ipse olim fuerat, eorum constitutiones confirmat, eodemque ad eas tuendas observandasque cohortatus est (g). Tum S. Spiritus in Saxia xenodochio prædium quoddam adjunxit (h). Quoniam vero in hæc data ab Innocentio diplomata incidit oratio, addendum videtur, ipsum hoc eodem anno perantiquum Pultariensis conventus privilegium firmasse, (i) præterea Apostolicæ sedis patrocinium cum S. Inno-

LXII. Inn. privilegia confert.

(d) Eod. l. 9. ep. 157. Gratulatur Friderico pubertatem attingisse.

(e) lb. ep. 193.

(f) Ep. 119.

(g) Lib. 8. ep. 181.

(h) Lib. 9. ep. 16.

(i) lb. ep. 46. cen.

(a) Ep. 106. & 115. Persequitur hæreticos.

(b) Ep. 7. (c) Ep. 8.

(d) Ep. 18. & ep. 202.

(e) Ep. 19.

(f) Ep. 183. (g) Ep. 206.

(h) Ep. 173. Ubaldesca virg. obitus. (i) Ferrarius 28. maii ex vita MS.

centii, & Anastasii monialibus in Gandersem, tum S. Vedasti Atrebatensis cœnobii religiosi viris spondidisse (a). Sed quem hæctenus vidimus Innocentium optimi Pontificis, atque pastoris in cæteris omnibus partes obeuntem, nunc lupos etiam a dominico grege sibi commissio diligentia summa vigilantiaque submoventem, Christique fideles in fide orthodoxa confirmantem intueamur. Hoc enim anno Florentinos, ut hæreticos evitent, atque in fide permanent admonet, (b) idemque Pratenibus inculcat, (c) meritaque ob hæreticos pullos ejectosque laudes impertitur: Faventinosque etiam atque etiam hortatur, (d) ut alios hæreticos pauperes de Lugduano dictos, Patarenosque e finibus amandarent, ejusdem denique argumenti literas ad S. Proculum, & S. Stephani Bononien. abbates scribit. (e) Ad hæc R. fontis frigidi monachum Apostolicæ sedis legatum Narbonam hæretica lue infectam admodum & corruptam catholicæ veritatis præcones mittere jubet (f). Postremo Macloviensem archidiaconum, atque alios in nascentes quosdam hæreticos impellit; (g) hæc adversus truculentos lupos vigilantissimus pastor, qui præterea dominici gregis augendi cupidus abbatem de Lakene Saracenis illis in regionibus commorantibus, Evangelii promulgandi causa in Poloniam mittit, ejusdemque regni archiepiscopos, & episcopos jubet, (h) quibuscumque in rebus possint, auxilium illi afferre, atque de rebus ab Innocentio hoc anno gestis ista dixisse suffecerit.

Eodem anno in cœlum migrasse traditur (i) S. Ubaldesca virgo, quæ in agro Pisano humili & obscuro loco nata

NOTÆ

[1] EX annalibus contractis hæc adde. Ceterum quam piis, & miris illecebris illum divina sapientia pellegerit, pellectumque constrinxerit, narrat S. Bonaventura in ejus vita. Solitaria, inquit, loca quærebat amica mæroribus, in quibus dum gemitibus inenarrabilibus incessanter intenderet post longam precum instantiam a Domino meruit exaudiri, dum enim una dierum sic sequestratus erraret, & præ nimietate fervoris totus esset absorptus in Deum, apparuit ei Christus Jesus, velut cruci confixus, ad cujus conspectum liquefacta est anima ejus, & memoria passionis Christi visceribus cordis ejus adeo impressa medullitus, ut ab illa hora cum Christi crucifixio veniret in mentem vix posset a lacrymis & gemitibus exterius contineri, sicut ipse postmodum familiariter retulit, dum appropinquaret ad finem: Subdit S. auctor, ut Christus, caelestibus monitis illum sacro Christiana pietatis propaganda desiderio incenderit: Die, inquit, quadam egressus cum ad meditandum in agro deambularet juxta ecclesiam S. Damiani, quæ minabatur præ nimia vetustate ruinam, & in eam instigante se spiritu causa orationis intrasset, prostratus ante imaginem crucifixi non modica fuit in orando spiritus consolatione repletus, cumque lacrymosis oculis intenderet in dominicam crucem, vocem de ipsa cruce delapsam ad eum corporeis audivit auribus, ter dicentem: Francisce vade & repara domum meam, quæ, ut cernis, tota destruitur. Tremefactus Franciscus cum esset in ecclesia solus stupet ad tam mirandæ vocis auditum, cordeque percipiens divini virtutem eloqui, mentis alienatur excessu; in se tandem reverfus ad obediendum se parat, & totum se recolligit ad perficiendum mandata de materiali ecclesia reparanda, licet principaliter intentio verbi ad eam ferretur, quam Christus suo sanguine acquisivit, sicut eum Spiritus Sanctus edocuit, & ipse postmodum fratribus revelavit. Illuxit tunc Italia novum hoc sanctimonia synducanum divina providentia consilio, cum pseudomonachi Waldenses, & Paterani divina pervertentes oracula, ac sanctorum patrum traditiones, hæreses simplices illaquearent. Ad quos committendos Innocentius Florentinos, & Pratenes magistratus pro re catholica egregie animatos institavit, nec non Faventinis præcepit, ut hæreticorum, qui catholicos non haberent heredes, bona sisco addicerent. MANSI

D. Francisci constantia. (k) Stad. in chron.

(l) Mart. Pol. an. 1206.

(m) Bern. Guid. chr. Rom. Pont. eod. ann.

(n) D. Ant. 3.

Par. tit. 24. c. 7.

(o) Wading. ap. par. 8. 4.

XLIV.

(p) Bar. an. 1282.

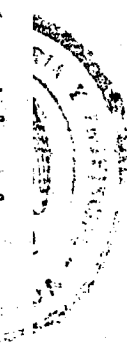
(q) Rig. de gest. Phil. Franc.

Reg.

(r) Godefr. in Annal.

(s) Ant. tit. 19. c. 1. 8. Jo. Marian.

& alii.

ti sunt. De hujusmodi solis defectione meminit etiam Cæsarius (a) quam ipsi Kal. martii accidisse affirmat, nisi forte dicatur ad proximum annum referendam, cum subdat auctor Philippum anno sequenti interfectum, quo item Parisius (b) hæc tradit: *Sol eclipsim passus est ab hora sexta usque ad nonam, nec non Luna eodem anno similiter.* [1] Sed parum refert, quo hæc anno contigerint; rursus superiori mense solem ingenti hominum admiratione defecisse affirmat Cæsarius: (c) *Anno domini millesimo ducentesimo septimo, Philippo Rege celebrante curiam solemnem cum principibus, signum magnum apparuit in sole: in tres siquidem partes divisus est, ita ut intervalla essent inter partem & partem, ad instar lilii tres flores habentis, quod ubi notari cepit, multi concurrerunt, super tanto miraculo disputantes: Hermannus vero Lantgravius interpretatus est, quod unus de principibus Imperii eodem anno moriturus esset, nec erat idonea ejus interpretatio. Post multam horam coterunt partes, & redintegratum est corpus solare; abbas Carolus Vilarientis, necnon & monachus ejus Vöingerus eidem curiæ interfuerunt, quæ dicta sunt viderunt, nobis eodem tempore visa referentes; facta est hæc visio III.*

Kal. feb. Hæc Cæsarius, qui etiam quid hujusmodi defectio portenderit, his verbis illustravit: *Sol videtur hoc loco designare Romanum Imperium; sicut sol magnitudine & splendore præcellit universa sidera cæli, sic idem Imperium augustius fulget cæteris regnis mundi. Apud Romanum Imperium quandoque fuit monarchia, ut sicut stellæ lumen habent a sole, ita Reges, ut regnare possent, haberent ab Imperatore. Triplex solis divisio designabat schisma Imperii, in tres principes divisi, qui omnes nomen Romani Regis sibi usurpabant, primus fuit Fredericus, qui adhuc patre vivente fuit in regem a principibus electus; secundus Philippus; tertius Otho fuit a Coloniensi archiepiscopo suisque auxiliariis substitutus: isti ambo Aquisgrani coronati fuerunt in Regem. Horum uno occiso, & altero deposito atque defuncto, Fredericus electus, qui hodie imperat, solus regnare cepit, & quasi ad suam plenitudinem sol divisus rediit. In quibusdam provinciis eodem die visæ sunt quinque partes: per tres partes, supradictos tres Reges intelligo, per duas reliquas, Bernhardum ducem Saxonie, & Bertolphum ducem * Thuringie, * al. Za. qui satis pro Imperio ambo laborabant, ringia accipio.*

Illius interpretatio.

An-

NOTÆ [1] Solis eclipsis pridie Kal. Martii contigit non quidem anno præsentis, sed eo, qui proxime successit anno 1207. quod notat Rainerus monachus in continuatione chronici Lamberti parvi. Nec averfus est Rigordus, alique, licet illam anno 1206. adscribant, cum novum annum non a januario, sed a die 25. Martii exordiantur. Recte vero illam ab historico signari adstruo ex Calvissio, qui anni illius 1207. die XXVIII. februarii collocat eclipsim, quam Remis in Gallia visam asserit die illa hora 1. & 10. min. 22. ante meridiem errorisque arguit historicos illos, qui vel in præcedentem 1206. vel in sequentem 1208. illam reiciunt. MANSI

I.
Patreni
Viterbii
grassantur.

Anno Christi ducentesimo septimo supra millesimum, indictione decima Innocentius Rom. Pontifex zelo catholice fidei incensus, in extirpanda hæretica pravitate, funditusque tollenda defudavit. Grassabatur hisce temporibus, ac proferebat sese in nonnullis, maximeque Italiæ locis, impura Patarenorum secta, ad quam extinguendam quid egerit, ejus vitæ acta declarant: ipsum anno pontificatus decimo post ascensionem dominicam Viterbium profectum, ut Patarenos, qui eam urbem infecerant, profligaret, ne quis juste Romanæ Ecclesiæ eam labem posset aspergere ipsam in sinu suo fovere hæreticos, quos in remotissimis provinciis persequeretur, Pontificique adventu cognito hæreticos avolasse. Eorum vero domos, in quibus recepti fuerant, ad æternum dedecus funditus dirutas excisæque, tum clero ac populo in concilium vocatis hanc legem tulisse. [1]

Eo proficiscitur
Innoc.

II.
Leges ad extirpandam hæresim latæ.
Ad eliminandam omnino de patrimonio beati Petri hæreticorum spurcitiæ, servandam in perpetuum legem sancimus, ut quicumque hæreticus, & maxime Patarenus fuerit inventus, protinus capiatur, & tradatur seculari curiæ puniendus, secundum legitimas sanctiones. Bona vero ipsius omnia publicentur, ita ut de ipsis unam

partem percipiat qui ceperit illum, alteram curia, quæ ipsum punierit, tertia vero deputetur ad constructionem illius terræ murorum, ubi fuerit interceptus. Domus autem in qua hæreticus fuerit receptus funditus destruat, nec quisquam eam reedificare præsumat, sed fiat sordidum receptaculum quod fuit latibulum perfidorum: credentes præterea, ac defensores, & fautores eorum quarta bonorum suorum parte mulcentur, quæ ad usum reipublice deputentur. Quod si in hoc modo puniti rursus in similem fuerint culpam prolapsi, de locis suis penitus repellantur, nec unquam revertantur, ad illa, nisi de mandato summi Pontificis digna satisfactione præmissa, &c. Alias pœnas iis incutit, ut adiri in judiciis non possint, publicis muneribus deiciantur, sacrorum communione priventur, qui ipsos in suas ædes recipere, aut eorum corpora sepulturæ mandare præsumperit, anathemate percellatur. Sanxit etiam, ut ea lex in legum cæterarum codicem referretur, ac magistratus rempublicam capeßituri eam summa religione servaturos sacramento pollicerentur. Dat. Viterbii 19. Kalend. octob. pontif. ann. x.

Exercuerat jam ante hujus legis severitatem, cum præcepit abbati, (a) ac monachis sancti Hippolyti Faventin. ut hæretici

III.
(a) Inno.
l. 9. ep.
211.

NOTÆ [1] Abbeus in sua conciliorum collectione anno huic assignat Concilium contra Albigenes in provincia Narbonensi, sed loco incerto celebratum. Nomen loci hujus nunc tandem innotuit, ex quo P. P. Bollandiani ad diem IV. Augusti vitam S. Dominici a Jordano ejus discipulo scriptam e tenebris eruerunt. Ita enim legas ibidem cap. I. num. 15. & 16. *Eo tempore dominus Innocentius papa duodecim abbates Ordinis Cisterciensis cum uno legato contra hæreticos Albigenorum ad prædicandum fidem direxerat; qui celebrato, cum archiepiscopis, & episcopis, aliisque illius terra prælati concilio &c. Interim dum sic consiliarentur ad invicem, accidit præmemoratum Oxomensis episcopum (Didacum, cui S. Dominicus socius accesserat) per Montem-Pessulanum iter agere, ubi concilium agebatur. En igitur certum Concilii locum. Sed de anno, quo illud habitum fuit, unde pariter, & prædicatio S. Dominici, illustris Ordinis Prædicatorum institutoris cepit, difficilis controversia est. Vincentius quidem Bellocensis faculi hujus scriptor cum Nangio annum 1207. designat. Sed eorum sententia sustineri vix potest. Etenim teste eodem B. Jordano Didacus Oxomensis episcopus post concilium istud prædicationem pro convertendis ad fidem Albigenibus cepit, & in ea duobus annis permansit, quibus expletis rediit Oxomium, & post paucos dies obiit. Obitus ejus annus 1207. ex ipso ejus Epitaphio eruitur. Hic jacet Didacus Azebes Episcopus Oxomensis. Obit Era MCCXLV. idest anno 1207. Refertur illud a Tamajo in Martyrologio Hispano ad diem VI. Februarii, quem emortualem ejus fuisse asserit. Si ex anno 1207. demas biennium, superest annus 1205. Concilio assignandus. Sed P. Eccardus in sua Bibliot. PP. Prædic. tom. I. pag. 8. censet annum hic exprimi juxta stylo veterem, quo annus a Martio incipit; unde annus æræ 1245. stylo veteri februario mense est stylo novo annus æræ 1246. & Christi 1208. Sed an. 1207. Didacum reipsa patriam jam repetisse colligo ex instrumento donationis cuiusdam factæ a Berengario archiep. Narbonensi in gratiam Monasterii Pruliani, in quo Virgines Deo sacras collegerunt Didacus, & S. Dominicus, teste Bernardo Guidonis in libro fundationum Conventuum Ordin. Prædicat. ubi instrumentum illud refert. Extat liber ille in Collectione Veter. Monum. Martenii tom. VI. col. 437. in quo & instrumentum consignatur anno 1207. die XV. Kal. Maii. In eo vero archiepiscopus nonnulla largitur sanctimonialibus Pruliani noviter conversis monitis, & exemplis fratris Dominici Oxomensis, & sociorum ejus. Nulla hic mentio de Episcopo Didaco qui monasterii illius potissimus author extitit, cujus silentii nulla idonea ratio excogitari potest, quam, quod Episcopus provinciam jam deseruisset, totamque rerum illius curam in S. Dominicum transfuisset. Anno igitur 1207. nondum media sui parte evoluto Didacus jam redierat in patriam, cujus proinde reditum si statim obitus consequutus fuit, decessisse illum anno 1207. statuamus oportet; adeoque & concilium anno 1205. optime assignatur. MANSI*

(b) Ib. ep.
257.Roberti
in puni-
endis hæ-
ret. zelus.

tici cujusdam Othonis nomine corpus ecclesiastica donatum sepultura, erui, refodique operam darent, & R. Viterbiensi episcopo, (a) & clero imperavit Joanni presbytero a Patarenis odio fidei crepta restitui student. Quod pertinet ad Patarenorum, quos sensisse cum Albigenisibus conjectura est, errores adeo infames, & horrendi erant, ut Parisius de iis instituto ad annum sequentem sermone dicat, malle se tacere, quam loqui, qui etiam addit in Transalpinis partibus & Galliarum, Belgique limitibus eam hæresim grassatam esse, sed minoritatum, & prædicatorum indefessa opera, ac maxime Roberti cujusdam Dominicani instituti, qui ex illa hæresi ad religionem se traduxerat, ardenti zelo fuisse repressam; is enim & doctrina, & principum, ac

magistratum auctoritate armatus, quos vi veritatis confuderat, si in hæresi perstarent, flammis absumebat, adeo ut intra duos, vel tres menses quinquaginta nullo sexus discrimine aut terræ vivos infodi, aut regis iniici jufferit, [I] unde hæreticorum mallei gloriosissimum nomen reportavit, quod munus illi ab Innocentio fuisse demandatum, in dubium revocari non debet. Jam qui persequentem hæreticos Pontificem vidimus, ecclesiasticos defendentem intueamur.

Celebrasse illum Viterbii omnium ordinum conventum ex ea ditionis pontificiæ parte, quæ a Roma in Hetruriam & Marchiam excurrit, tradunt ipsius gesta, atque primo die a prælatis, proceribus publicisque magistratibus sacramentum exegisse ipsos Pontificis imperiis parituros; se-

IV.

NOTÆ [I] Sta verba: Regis iniici jufferit, ita continuantur in annalibus contractis: Unde hæreticorum mallei gloriosissimum nomen reportavit: quod munus illi ab Innocentio fuisse injunctum in dubium revocari non debet. Non tanta apud Testofages legati apostolici valebant auctoritate ob innumeram hæreticorum colluviem, ita ut cum Manichea, sive Albigenis secta signiferis hoc anno apud Montemregalem coram laicis controversa arbitris disceptandum fuerit a Didaco episcopo Oxomensi, ut narrat Guillelmus de Podio Laurentii: fuit, inquit, fundamentum disputationis a parte hæreticorum, quod Arnaldus Othonis appellavit ecclesiam Romanam, quam episcopus Oxomensis defendebat, non esse sanctam ecclesiam, neque sponsam Christi, sed ecclesiam diaboli, & doctrinam demoniorum, & esse illam Babylonem, quam Joannes in Apocalypsi matrem fornicationum, & abominationum, ebriamque sanguine sanctorum, & martyrum Jesu Christi; ejusque ordinationem non esse sanctam, neque bonam, neque statutam a Domino Jesu Christo; & quod nunquam Christus, neque Apostoli ordinarunt, aut posuerunt ordinem Missæ, sicut hodie ordinatur. Quibus in contrarium probaturam se obtulit episcopus novi auctoritatibus testamenti. Proh dolor? quod inter christianos ad istam vilitatem status ecclesiæ, fideique catholicæ devenisset, ut de tantis opprobriis esset laicorum judicio discernendum. Addit auctor se ab Arnaldo Villanovano, qui disceptationi interfuerat, quasisse quid tum definitum fuisset, eumque respondisse, nil fuisse definitum, sed centum & quinquaginta hæreticos fidem catholicam amplexos, & acta disputationis ob bella periisse simul cum hæreticis, quos, ait, ceteris blasphemis eam adjecisse, ut sanctos veteris testamenti æternis inferorum penis addictos, sua vero sectatores impietatis celo excipi effutirent: confutatos autem ab eodem Didaco laudatissimo episcopo, quem paulo post reversum in Hispaniam ex hac vita ad immortalitatem brevi migrasse antiquus auctor vita S. Dominici narrat hisce verbis: Transacto in prædicationis labore biennio memorabilis pontifex Didacus, suam volens visitare ecclesiam, sociis ad prædicandum, remanentibus sacerdotem Deo devotissimum præfecit fratrem Dominicum, ut ad ipsum omnium ratio referretur; magnum enim aliquod in eo perpendebat, unde & ipsum specialissime diligebat. Vale dicens ergo omnibus rediit, multoque labore transiens per castella tandem Oxomum pervenit, ubi infirmitas extremitate vitæ temporalis, initium æternitatis accepit cum gloria cælesti. Claruit post obitum miraculis, qui in vita sua insignis extiterat operibus sanctitatis, & virtutibus multis. De gestis vero S. Dominici post illius discessum, hac tradit P. Jordanus: mansit in illis Tolosanis partibus multo tempore sacerdos Dei Dominicus vir per omnia apostolicus, propagans fidem, & expugnans hæresim, verbis, & exemplis, & miraculis ecclesiam roborans. Insurrexerunt autem in eum testes iniqui synagogæ sathanæ, & fortes quæsierunt animam ejus, cumque atroces sibi sacrilegis linguis interitum minarentur, pleno fiducia pectore dixit ad ipsos: non sum ego dignus martyrio, nondum merui sortem istam; sitiebat ardore inextimabili bibere calicem passionis ideo transiens per loca, ubi parata sibi ferebantur insidiæ, cantans, & alacriter procedebat. Admirantes Antichristi satellites tantam viri constantiam tentantes dixerunt ei: nunquid non tu mortis horrore concuteris? quid acturus eras si comprehendissemus te? Tunc athleta Christi amore fervens martyrii dixit eis: rogassem vos ne brevi compendio mortem mihi celerem inferretis, aut repentinis perimeretis vulneribus; sed paulatim, & successive singula membra mutilata meis ostenderetis oculis intuenda: deinde rogassem, ut meos erueretis oculos, permetteretisque sic truncatum corpus in suo sanguine volutari, aut prorsum ad libitum necaretis. O vere beatissimam animam in qua non solum perfecta charitas foras mittit timorem, verum etiam durandi in tormentis inauditum cunctis infundit amorem? Animam quoque suam pro salute proximi dare paratus erat imitator Christi, qui dum hæretica pravitate deceptum quemdam conaretur ad fidem reducere dixit ille: Necessaria, quæ aliunde non habeo ab istis accipio, propter quæ eisdem adherere compellor; tunc Sanctus ex intimo compassionis affectu seipsum venundare disposuit, ut periclitantis suppleret inopiam, & redimeret venundatum sub peccato. Hactenus de hæreticis: jam qui persequentem hæreticos pontificem vidimus, ecclesiasticos defendentem intueamur. MANSI

Defensio
ab Innoc.
ecclesiasti-
fici.Consul-
tum pu-
blice pa-
ci.(a) Arnol.
Lubecc.
chr. Slav.
l. 7. c. 8.
Cyc.(b) Paul.
Lang.
chr. Citiz.
an. 1206.
Tudertino
inter se
conciliat.Ravennati
arch.
Lucum
Areolum
adjudicat.(c) Lib.
cons. MS.

secundo omnium petita & querimonias audiisse; tertio omnes leges a laicis adversus ecclesias atque ecclesiasticos latas ferendasve divina & humana auctoritate convulsisse, omniaque sacramenta ad eas servandas præstita rescidisse, ut publicæ etiam paci consulere, gravissimis incussis pœnis vetuisset, ne populi fedi Apostolicæ obnoxii sua jura armis persequerentur, sed judicio experirentur; addit gestorum auctor ipsum excitando ad pristinum decus monasterio S. Martini de Monte animum adhibuisse, illudque impertita abbati benedictione amplissimis bonis cumulasse: interea subdit auctor felicem nuncium ex parte Lundensis archiepiscopi, quem in Livoniam ad traducendos ad Christum ethnicos legatum miserat pervenisse, nimirum Livoniam in Christi obsequium gloriosissime procubuisse ac neminem superfuisse, qui baptismo ablutus non fuisset. De Livonia ad Christum conversa pluribus agit Arnoldus (a) Lubecensis, meminitque Paulus Langius (b) inque annum superiorem proximum refert.

Pergit auctor enarrare Pontificis solitudinem pro concilianda inter subditos Ecclesiæ pace, utque ardente crudelissima Tuderti seditione, in qua nobiles ac plebeii mutis se cladibus atterebant, adactis omnibus sacramento pontificio imperio parituros, concordiam certas leges sanxerit omnemque dissensionem sustulerit penitus, atque extinxerit, parique prudentia controversiam Faventinos inter & Ravennatem archiepiscopum de Castro Luci Areoli & S. Potiti lite Ravennati adjudicata definiverit atque archiepiscopum in extremam redactum inopiam sacris ornamentis amplissimoque munere decorarit, perustravit etiam loca Ecclesiæ obnoxia populosque recepto ab iis sacramento fidei in officio confirmavit, atque ad Faliscos accedens comitem Ildebrandinum in sua verba adegerit; ac sane hoc anno publicis monumentis consignata reperitur delati ab ipso, ut fiduciario viro obsequii sponsio, quæ in libro (c) censuum extat, ex quo hæc verba delibanda existimavimus: Ipse comes mense, & die scripta fecit ligium homagium dicto domino Papæ Innocentio, coram episcopis Cardinalibus, præfectis urbis, & multis aliis tam clericis, quam laicis in eodem palatio, nimirum Faliscorum, pro castro Montis alti, comitatu de Rossellionis & aliis terris, quas tenet ab eo, sicut apparet per privilegia Romane Ecclesiæ & idem dominus Papa investivit dictum comitem de dictis castris, comitatu, & terris coram omnibus per cupram argenteam, & inter omnes ii interfuerunt. Subiiciuntur testium nomina, ne fastidium crearemur lectori, a nobis prætermissa. Post

adactum jurejurando Ildebrandinum subiiciunt gesta Innocentii: Postea ivit Tuscanum, & per octo dies in ipsa civitate moratus, accessit Cornetum ubi apud sanctum Nicolaum novum sibi fecerat edificare palatium, requirens pariter, & recipiens jura, quæ fuerant a quibusdam invasa. Inde per Vetrallam profectus est Sutrium, ubi tribus diebus moratus cathedralem ecclesiam solemniter dedicavit, & sic ad Urbem feliciter est reversus. Hactenus vitæ auctor de Innocentii itineribus gestisque.

Hoc eodem anno datæ fuere ab Innocentio ad Fridericum Siciliæ Regem refertæ atque insignes amoris notis omnique benevolentie significatione literæ, quæ cum illum e custodia, cui traditus fuerat, liberatum Pontificisque optimi impenso pro illo impensos labores ostendant, hic subiicere censui.

Regi Sicilia illustri.

Quantæ jucunditatis affectus in Apostolici cordis armario se transfuderit, per tuæ serenitatis literas intellecto, quod manus Domini de illorum indigna te custodia liberavit, qui quasi diceret lupa ovi, agnum tuum melius te lactabo, curam a te removerant, quam pia tibi genitrix deputarat. Interim poteris existimare, quod quandiu fuisti, sicut domino placuit, in illo articulo constitutus, cum multarum anxietatum angoribus, circa te se sedulo retorquebat nostræ meditationis aspectus, utpote qui quasi nobis dicere non cessares: In te factatus sum ex utero matris meæ, vehementissimis nos doloribus tabescere faciebas, quia tibi, quem pietate commoti dicere sungebamus: Domine vim patior, festinato non poteramus auxilio respondere. Nec est siquidem sub admiratione ducendum, quod tua nos ita, & contristavit detentio, & deliberatio jucundavit, cum etiam propter balli rationem, quod non tam ex dispositione materiam, quam jure regni suscepimus exequendum, tuæ propterea non possumus tuielæ, ac defensionis deesse, quia cum a voce prophete dicentis nobis: Pupillo tu eris adiutor, aures non deberemus avertere, te pupillum in tuo jure tenemur specialius conservare; hinc est utique, quod pro tua justitia defendenda, sæpe duximus noctes insomnes, & prandium in cenam convertimus, ut vel cogitando soli, vel cum aliis conferendo pacificandi tibi hereditatem tuam modos utiliter invenire possemus: quoties euntium, & redeuntium nunciorum examina sibi invicem obviarunt, qui per varias orbis partes pacis tuæ procuratrices literas detulere: quoties literæ pro tua tuique regni tranquillitate mittendæ notariorum fatigavere calamos, & scribarum atramenta siccarunt: quoties multitudinem undecunquæ de mundi partibus venientium, propter occupationes

V.
Gratula-
tur Fri-
derico ex
hostibus
evasisse.Sua erga
Frid. stu-
dia expli-
cat.

serventur. Ad plenariam vero liberationem venerab. fratris nostri Brunonis Coloniensis archiepiscopi efficaciter intendatis, & committatis procuratorem ecclesie ac diocesis Maguntinae alicui viro provido, & fideli, qui ad mandatum nostrum de procuratoris officio debeat respondere, congruam redditurus tam de spiritualibus, quam de temporalibus rationem, ut sic interim & necessitati ecclesie consulatur & jus archiepiscopi conservetur, ita quod ad suffraganeos, & eorum ecclesias se ipsius procuratio non extendat. De negotio vero Trajectensis episcopi nondum ad plenum deliberare potuimus propter absentiam creditorum, quos tamen in proximo expectamus, & tunc remittemus cursorem pro eodem negotio destinatum. Hec Pontifex ad legatos, quos paci conficienda postea omni studio incumbere iussit (a) atque postremo de nequissimo Liupuldo hac addit: Liupuldum vero noveritis apud Senas hostilibus actibus implicatum, ad nostram presentiam non venisse, cujus insolentiam, & stultitiam diligenter principi exponatis. [1]

(a) Cit. libel. ep. 149. 150.

XI. Othonem monet Innoc. suos ad Apust. sedem oratores mittat. (b) Ib. ep. 151. (c) Nauch. hoc ann. (d) Ursperg. in chron.

tur: quapropter Pontificem ipsum huiusmodi loca regionesque dedita opera ad Roman. Ecclesiam non revocasse subdit: denique Innocentium hasce nuptias molitum esse referunt etiam novatores, (e) utpote, qui nullam de Romano Pontifice detrahendi occasionem pretermittant. Sed haec longissime a veritate abesse atque abhorreere, ea quae supra allata sunt, satis superque ostendunt, jam enim anno superiori antequam nuncii illi ad se mitterentur, huiusmodi legationem decreverat, ac postea misit ut pacem, Othonem inter ac Philippum conciliarent, quod tum a nobis memorata Innocentii aliorumque epistola, tum veteres auctores, tum denique res ipsae testantur. Quanto enim studio urbes ac loca alia quae ad Romanam Ecclesiam spectabant, in suam ditionem, potestatemque redegerit, ex ipsius vitae gestis suo loco vidimus; praeterea nusquam legitur (quod scimus) Innocentium ejus nominis neptem habuisse: sed tantum de Richardo comite ejus fratre, in literis ipsius fit frequens mentio. Plura occurrunt, quae ne lectorem fatigemus, consulo omittimus; fingendae porro subornandaeque calumniae occasionem inde Innocentii infensos hostes captasse existimamus, quod Philippus Suevus, ut ejus gratiam colligeret, esset pollicitus, se Pontificis ipsius nepoti filiam suam in matrimonium traditurum. At prudentissimus Pontifex ducem hac per simulationem agentem, atque ejus promissa rejecit, ut suo loco dictum est (f) sed, ut ad institutum nostrum redeamus, dum ea quae narravimus geruntur, Innocentius Papa S. Apri Turrentibus monachis, B. Petri suaeque clientelae gratiam defert, Magdeburgensis episcopi, quem ipse consecravit electionem comprobat (g), ac S. Mariae Magdeburgensis praeposito & canonicis iura confirmat. (h) antea vero hoc eodem

Calumniam in Innoc.

(e) Cent. 13. c. 16. col. 1305. Refelluntur.

Unde et nata calumnia.

(f) Ann. 1203.

(g) Inn. 1. 9. ep. 2. (h) Epist. 262.

NOTAE

[1] Hoc anno, vel forte sequenti ab Episcopis Turonensis provinciae habitum fuisse Concilium apud vallem Guidonis (qui modo locus appellatur Laval in Cenomanensi diocesi) disco non quidem a Collectoribus, quorum diligentiam fugit; sed ex actis concilii Salmuriensis habiti a Petro de Lambale Turonensi archiepiscopo anno 1253. legendis apud Labbeum to. XIV. col. 136. edit. Venet. Canone enim IV. ejus Concilii statutum est, ut rerum, & bonorum ecclesiasticorum catalogus in Archivis custodiatur prout in Concilio apud vallem Guidonis a felicis recordationis Gaufrido praedecessore nostro provida fuit dispensatione statutum. Gaufridus hoc anno Turonensis archiepiscopus renunciatus anno sequenti 1208. decessit, ut intra hoc biennium Concilium istud, de quo silent omnes statui oporteat. Ad istud forte Concilium referendum est pariter statutum aliud de supplendo in coenobiis antiquo monachorum numero, quod ab eodem Gaufrido sancitum fuisse in Canone XIX. ejusdem Salmuricensis Concilii legimus. MANSI

[2] Urspergensis Abbatem calumniae manifestae reum hic tenet Raynaldus, nec sane purgari ab eo delicto potest cum praesertim tantum abfuerit Philippus a destinanda filia sua in conjugem nepoti Innocentii, ut potius hoc ipso anno 1207. in eo qui celebratus fuit principum conventu die prima aprilis, quae erat Quadragesimae dominica IV. de filia Philippi regis, & filio Henrici ducis Brabantiae matrimonium ordinaretur, & confirmaretur, teste Reipero in continuatione Chronici Lamberti Parvi. MANSI

dem anno Magdeburgensem decanum & capitulum Othoni Poloniae ducis nepoti ecclesiae praeposituram tribuendam mandarat. (a)

(a) Ep. 213. XII. Wladisl. us dux arch. Gnesnensem divexit.

Cum de Polonia inciderit mentio, opportunè in medium adducenda videntur, quae ex Innocentii literis ad regiones illas spectantia collegimus. Primo igitur in reprimenda Wladislai ducis insolentia laborandum admodum ei fuit, cum enim Henricus Gnesnensis archiepiscopus (quem Innocentius eximia sanctitatis virum appellat) illum ob injectas in clericos violentas manus in latam a canone sententiam incidisse denuntiasset, quodque defuncti cujusdam episcopi bona occupata restituere renueret, ecclesiastica censura percussisset, exardescens ira dux archiepiscopum ipsum ejusque ecclesiam varie divexabat, Gnesnensis ecclesiae sacerdotia quorum collatio illius provinciae more ad ipsarum regionum episcopos spectabat, vel ipse conferebat, vel ab aliis ex sua sententia conferenda curabat: SS. reliquias facrique templi ornamenta caeterasque res pretiosas, praedecessorum, ducum aliorumque fidelium eximia pietatis monumenta, non ab archiepiscopo vel capitulo, ut par erat, sed a suis administrari volebat, immunitates pessumdabat, captivum quemdam eadem in ecclesia tanquam in vinculis haberi mandarat, atque a canonicis custodiri sustentarique iusserat: clericos sacris initiatos in carcerem interdum tradi torquerique imperabat; haec atque alia duci exprobrare Innocentius (b) utque ad resipiscentiam rediret monere, hortari gravesque minas intentare, ni dicto audiens foret; eademque scripsit ad universos Poloniae episcopos. (c) Gnesnensi vero archiepiscopo injunxit (d) ducem si resipisceret, abolveret, alioquin tum ipsum tum ejus fautores anathemate feriret, laicosque clericis molestiam exhibentes compesceret, (e) & cunctos Poloniae episcopos (f) clericosque qui sacerdotia obtinebant (g) Gnesnensi archiepiscopo pro tuenda ecclesiarum libertate auxilio esse praecipit; contra vero in Posnanensem episcopum in ea re minus archiepiscopo fidelem gravissime invehitur. Poloniae principibus vetat (h) ne se praesulum electionibus ingerant, sacerdotia conferant, & vi ecclesias ac bona invadant.

In eum infurgit Innoc.

(b) Ep. 215.

(c) Ep. 216. & 225.

(d) Ep. 214.

(e) Ep. 218.

(f) Ep. 220.

(g) Ep. 226.

(h) Ep. 221. 132. & 234. XIII.

(i) Ep. 239.

Concedit Inn. arch. Gnesn.

ut contra ducem as alienum successor solvere teneatur.

(n) Lon-

gin. hist. Pol. lib. 6. an. 1206. chr. l. 7. & alii.

(o) lidem auctores. Data episcopo Cracov. provinciae & ecclesiae Polonae loco & vice prior sit, & primus Gnesnensi archiepiscopo in consecrando manum imponat, obtinuit;

Ann. Eccl. Tom. XX.

tereundum silentio ecclesiasticae disciplinae solertissimum custodem Innocentium, de illorum corruptis moribus corrigendis, castigandaque libidine, cum praedicto archiepiscopo ejusque suffraganeis per literas egisse. (k) Sed qui peccantes coarguere ac punire erat solitus, idem probos religiososque viros praemiis atque honoribus ornare consuevit. Archiepiscopum namque optime de ecclesia meritum, insigni illo privilegio decoravit, ut crucem eunti sibi praeferrere juberet, dummodo Apostolicae sedis legatus non adesset, haec enim ipsi rescriptit (l): Quoniam non ignoras, quod in cruce domini nostri Jesu Christi te oporteat gloriari, pie desideras salutare crucis ejus vexillum, de commiventia nostra tuae venerationi praemittere, cujus mortificationem jugiter in tuo corpore crederis pro divini nominis amore portare. Nos igitur attendentes, quod nequaquam tibi sint armatura caelestis insignia deneganda, qui contra fortem armatum in mundi atrio suffultus auxilio fortioris certamine incessanter laboras per arma justitiae triumphare, praesentium tibi auctoritate concedimus, ut salvifica crucis signum per tuam provinciam ante te facias bajulari, nisi cum Apostolicae sedis legatus in Polonia fuerit constitutus, ut in hoc deferas ei, tamquam a nostro latere destinato. Datum Romae apud S. Petrum 2. id. januarii anno 9.

(k) Ep. 233.

(l) Ep. 236.

Permittit ante ipsum crucem praeferrere. De ea re diploma.

XIV. Cracoviae dux in clientelam Ecclesiae acceptus.

(m) Ep. 227.

(n) Lon-

gin. hist. Pol. lib. 6. an. 1206. chr. l. 7. & alii.

(o) lidem auctores. Data episcopo Cracov. provinciae & ecclesiae Polonae loco & vice prior sit, & primus Gnesnensi archiepiscopo in consecrando manum imponat, obtinuit;

Ann. Eccl. Tom. XX.

si eisdem, ne quod male inceperant, præsumerent consummare. Sed cum nec sic a perpetracione sacrilegii destitissent, prædictam potestatem cum omnibus consiliariis, & fautoribus suis, candelis accensis publice, ac solemniter vinculo anathematis, innodasti; ipsi vero tam anathematis, quam interdicti sententia vilipensa ostia sacrarii confregerunt, & asportantes exinde violenter iconam, eam in ecclesia, que Græce Pantocraton dicitur, collocarunt. Tu vero ad dilectum filium.. tituli sanctæ Susannæ presbyterum Cardinalem sanctæ sedis Apostolicæ legatum accedens ipsi rei seriem intimaſti, qui eodem die latam a te sententiam confirmavit ecclesiar omnium, que sunt in parte sacrilegorum ipsorum subiiciens interdicto; unde nobis humiliter supplicasti, ut utramque sententiam dignaremur Apostolico munimine roborare. Licet igitur nos opinionem illam qua quidam Græci existimant, quod spiritus beatæ Virginis in prædicta imagine requiescat, propter quod ipsam forte

plus debito venerantur, tanquam superstiosam minime approbemus, & pactionem de partiendis reliquiis, & aliis factis ininitam, tanquam illicitam detestemur, ne tamen sacrilegii crimen remaneat incorrectum utramque sententiam interdicti, & excommunicationis videlicet, sicut rationally sunt prælatæ auctoritate Apostolica confirmamus & præcipimus usque ad satisfactionem condignam, appellatione remota firmiter observari. Nulli ergo, &c. Dat. Romæ apud sanctum Petrum id. januarii anno 9. Hactenus Innocentius in Constantinopolitanos Venetos, qui pietatis ac venerationis in Virginem, quo flagrabant studio, pietatem læserant. Demum datis ad Sueffionensem episcopum literis (a) in Sueffionensi diocesi quidquid illo absente tentatum fuisset, rescidit. Cæterum de eodem episcopo Robertus de Monte (b) hæc tradit: Episcopus Sueffionum cum magna multitudine Constantinopolim adiit.

Eas confirmat Innoc.

(a) Ep. 250.
(b) Rob. de Monte append. ad chron. Sigeb.

(a) Stero in annal. apud C. anti. lect. tom. 1. pag. 244.
(b) Ursperg. in chron. an. 1208.
(c) Conrad. chr. Magunt. (d) Stadenf. in chron.
(e) Godefr. in annal.
(f) Siffrid. epit. l. 2.
(g) Rigord. hist. Fran. in Philippo Aug. Reg.
(h) Paris. hist. Aug.
(i) Ribard. de sancto Germ. in chron.
(k) Chron. fessa nova Oibo de S. Blasio chron. c. Etvac. scriptor fragmenti historici auctor, alii que eod. ann.
(l) Libell. Vatic. super neg. Rom. Imp. ep. 153.
Palatinus in Philippum conjurat.

I. **A** Surrexerat pene ad votorum cumulum Philippus Suevus, atque Othonis fracta potentia, dissipatis ejus amicis, atque ad se pellectis, tum quod rei caput videbatur, conciliato sibi Innocentio atque Ecclesiæ gratia comparata, agente Pontifice pacem cum Othone agitabat, qua sibi Imperium firmaret atque Othonem juncta illi thoro filia arctissimis vinculis attingeret, cum anno Christi millesimo ducentesimo octavo, undecima indictione, Imperii, quod jamjam consentientibus omnium votis erat consecuturus, spem crudelissimi proditoris scelere cum vita amisit; atque ita cæso Philippo dejectæ Othonis res redintegratæ, Innocentioque annitente confirmatæ fuerunt. Sed antequam aggrediamur, de Philippi necis tempore breviter dicendum est; illam in superiorem annum refert Henricus Stero (a): at adversantur cæteri auctores veteres gravissimi videlicet Conradus abbas Urspergensis, (b) alter Conradus episcopus Maguntinæ historiæ scriptor, (c) Albertus abbas Stadenſis, (d) Godefridus, (e) Siffridus, (f) Rigordus, (g) Matthæus Parisius, (h) Richardus & sancto Germano (i) chronicon Fostkenovæ, (k) alii que plures: ut vero strenuissimi ducis cædes patrata, ex Apostolicæ sedis legato, rem ad Innocentium Papam scribente historiæ veritatem petamus.

Sanctissimo patri suo, ac domino Innocentio divina providentia summo Pontifici Hug. miseratione divina Ostien. & Velle-tren. episcopus, cum debita devotione salutem.

Cum essem (l) Mantuæ, ibique dominum.. Cardinalem corporis infirmitate gravatum per dies aliquot expectassem feria secunda proxima post festum Apostolorum Petri, & Pauli de morte domini Philippi graves invaluerunt rumores. Et infra: Sabbatho proximo ante festum sancti Joannis Baptistæ, quo treguas interpositas Dominus præviderat non sine alterius exterminio terminari, dominus Philippus cum paucis de familia sua exercitu in campo dimisso civitatem Papembergen. intravit, eoque hora nona in palatio episcopi quiescente, dictus Palatinus comes, cui dominus Philippus filiam dederat, & abstulerat, cum duce Bavariæ, & marchione Istriæ fratre ejusdem episcopi, & aliis decem viris armatis palatium, in quo dominus Philippus erat, ingressus, pulsansque ad ostium came-

ræ more admittitur consueto. A quo cum Philippus verba jucunda & jocularia, sicut consueverat, expectaret, ille statim cultellum, quo erat accinctus exeruit, & D. Philippo gladio ludere prohibenti respondit: Non erit hic tibi ludus, & incontinenti Dei timore postposito ipsum transfodit gladio, & Henrico imperii senescalco, facinus prohibere volenti, letale vulnus infligens, eum quem jam occiderat, timens vivere, jugulavit, & sic homicida fautorum suorum auxilio munitus exiit, ac piaculare flagitium, toto jam dissoluto exercitu adhuc sicut Domino placuit extitit impunitum. Officio igitur legationis injunctæ judicio divini numinis expirante ad vos cum festinatione regredior, a quo invitur, licet obedire non renuens, sum egressus. Hactenus ille.

Jam pergratum lectori facturos arbitramur, si a legatis enarrata ex iis, quæ paulo ante citati auctores tradunt, confirmare studeamus. Verum audiamus primum, quæ a Philippo postremo peracta Godefridus (m) annalium monumentis impressit. Ait ergo Philippum amplissimam legationem ad Innocentium decrevisse, quam Aquilejensis patriarcha, alii que conspicii dignitate viri obiere (de qua ante Godefridum Urspergensis (n) egit) ut nimirum cœptum pacis fœdus confirmaret, Adolphum pristinæ restitueret dignitati, atque ab Apostolica sede ornamenta Imperii obtineret: eam vero legationem honorifice susceperat ab Innocentio atque Adolphum benigno vultu exceptum, re tamen certis diebus utrinque jactata, Brunoni archiepiscopatam adjudicasse, deque ea re ad Colonienſes literas dedisse; pacis vero leges, quam legati conciliare cœperant approbasse, ac legatos nimirum Hugonem ac Leonem, ut rem perficerent in Germaniam transmisisse: de quorum reditu Urspergensis agit, (o) nosque inferius adductis literis, quibus eam ipsis provinciam demandavit, differemus: eos vero cum Alpes transiissent, inausulto interfecti Philippi a comite Palatino rumore percussos fuisse. At legatos non Italia, sed in Germania eum nuncium hausisse ipsi testantur, immo Innocentius litteris suis significat, qui ipsis accepta Philippi necem eam provinciam imposuit, ut cœptum de Philippi filia Othoni in matrimonium collocanda tractatum in opus perducerent, ut hoc pacto pax Germaniæ redderetur,

II.

(m) Godefr. in annal. hoc ann. Oratores a Phil. missi ad Inn.
(n) Ursperg. in chron.

Pacis leges confirmatæ ab Inn.

Legati ad rem perfic. missi in Germ.
(o) Id. ib.

atque utraque pars adversa in mutuam concordiam coalesceret. Sed de ea legatione anno sequenti. [1]

III. Quæ porro causa proditorem in Philippum efferarit, ab (a) Arnolde Lubecensi, qui ea tempestate scribebat in Germania, accipere operæ pretium est: Sane Philippus Rex filiam suam Othoni, utpote nobili viro desponsare decreverat: sed quia idem Otho nimis erat crudelis, & inhumanius, mutata voluntate propositum desponsationis mutaverat, quod intellexit Otho palatinus pro filia Henrici ducis Poloniæ laborabat, dixitque Philippo Regi: Domine meminisse volumus clementiam vestram, quam devotus vobis semper fuerim, & quanta in servitio vestro in præsentem guerram expenderim, & quanto apparatu nunc contra adversarios vestros vobiscum procedere decreverim. Ideo peto, ut nunc in modico pro me sitis, & literas commendaticias domino duci Poloniæ dirigatis, ut captum bene inchoatum, pactum videlicet desponsationis, vestra mediante majestate melius consummetur. Cui Rex: Id quam devotus faciam, & ille gavisus obtulit litteras de instanti negotio ordinatas, & Rex: Vade, ait, & post modicum revertere, & invenies literas bullatas. Illo abeunte, mutatae sunt literæ in contrarium, & signatae bulla regia. Cumque Palatinus literas accepisset, perspexit in scheda maculam quandam exteriorem, sicque concepit suspicionem, veniensque ad suum quendam familiarem: Aperi, inquit, mihi literas, ut earum sciam tenorem, qui perspectis literis expavit, dicens: Rogo, ut Dei intuitu literas me vobis exponere non ardeatis, quia nihil aliud nisi mortem mihi imminere video, si eas exposuero, sicque acceptis literis Palatinus alteri nimis importune insistebat, & ita tenorem ipsarum cognoscebat, unde graviter efferatus, nihil nisi mortem Regis animo versabat. Dissimulata tamen ira ad Philippum quasi jucundans, & congratulans intrabat. Una igitur dierum Philippo secretius in cubiculo consistente, quia medianam in utroque brachio inciderat. Palatinus nudo gladio in atrio regali quasi ludens incedebat, sicque accedens ad cubiculum Regis, ostium clanculo pulsabat, & ingressus simili modo coram Rege se gerebat, cui Rex: Depone, ait, gladium, quia non est hic locus modo. Et ille: Immo est locus, ut tu perfidiam tuam luas. Et sta-

Palatinus Philippum occisurum ludum finxit.

tim uno ictu cervicem ejus tetigit, nec secundum vulnus apposuit, cumque qui aderant, eum impetere vellent, ille aperto ostio violenter exiliens * fugam dedit. Similia referunt Conradus (b) Urspergensis & alii. Ex iis quæ a Lubecensi audivimus, facile intelligitur, quid legati ad calcem prædictæ epistolæ significare velint, dum ajunt Philippum nequissimo proditori gladium exerenti, ludicram armorum tractationem vetuisse. In quam sententiam fragmenti historici incertus auctor hæc scriptis mandavit: (c) Palatinus de Vvitesbach, qui lubricus erat, & multorum nobilium homicida, veniens sicut diu dolum in corde conceperat, introitum petiit, & impetravit; spata extracta quasi joculariter ludum simulans nactus opportunitate Regem circa cervicem percussit, & statim fugere cepit, & de ictu illo vitam sumpsit. Sic auctor pergit Lubecensis.

IV. Philippus tamen non sine ratione literas mutaverat, quia puella, quam Otho desponsare cupiebat, consanguinitate Philippum ex matre conungebat: ideoque Regi displicebat, ut vir tam crudelis & impius & imprudens tam nobili virgini jungeretur. Idem quoque Palatinus crudelitate nimia quendam de melioribus terræ, Vvolff nomine, occiderat: unde graviter Philippum offenderat, ipsius tamen regnum cessavit tali facta consummatione, quam consummationem cuidam spiritali viro in Radesburg per visionem manifestare Deus dignatus fuit his verbis: Anno MCCVIII. erit consummatio: quæ quidem consummatio ignota fuit, sed circa festum beati Joannis Baptistæ ipso anno tali modo impleta est. Hæc ille, atque ex ipso alii. Cæterum Philippi necem Urspergensis x. kal. julii, Stadenfis, (d) Godefridus, (e) Siffridus (f) & alii xi. accidisse affirmant. Quod ad sepulturam attinet, illum Bambergæ tumulo mandatum Lubecensis & Godefridus, Stadenfis tamen ac Siffridus Spiræ asserunt, sed utrumque conciliatur, primo enim Bambergæ, ubi necatus terræ redditus fuit, at postea Spiram a Friderico Imperatore nepote suo translatus, quod Urspergensis (g) fragmenti historici incertus (h) auctor, aliique memoriæ commendarunt. Verum, ut tanti Principis sepulcrum suis titulis decoretur, sint sepulcralis instar epitaphii, quæ de illo Lubecensis subiicit:

* se in (b) Ursperg. in chron.

(c) Frag. hist. auct. hoc anno.

IV.

Mors Philippi divinitus sed obscure ostensa.

(d) Stad. ubi supra. (e) Godefr. in annal. hoc anno. (f) Siffr. ubi supra.

(g) Ursperg. in chron. (h) Frag. hist. auct.

Ce-

Philippi affabili- tate. Cecidit vir nobilis & potens, multis adornatus virtutibus, erat enim vir mansuetus & humilis, & admodum affabilis, & quia literatus erat, divina devotus valde frequentabat. Et cum in ecclesia inter alios lectiones vel responsoria recitaret, clericos sive scholares pauperes a se non removebat, sed quasi conscholasticos eos habebat. De cujus tamen morte turbata est terra: fit mæror omnium, una voce plangentium, heu heu cecidit Princeps noster, cessavit gloria nostra versus est in luctum chorus noster, Imperium a nobis translatum est, & regnum alterius gentis factum est. Denique silentio præteriri, non potest, Philippum male audisse (a), cum pecuniæ ad militum stipendia deficerent, non modo prædia, verum etiam ecclesias pignori tradidisse. Quare Urspergensis, cæteroqui plus æquo illius studiosus, jure ac merito tyranni gladio Deo vindice cecidisse exclamat, qui primus ecclesias tyrannis traderet ausus esset.

(a) Ursperg. ex ipso Nauch. chron. an. 1208.

V. Demum piaculare crimen quod dum legati scriberent, adhuc (ut ajunt) impunitum, haud diu inultum mansit, meritis luente poenas sævissimo proditore, præterquam quod nonnulli ex laudatis auctoribus, aliique tradunt (b) ab Othone Rege ob Philippum occisum, proscriptum, dignitatesque ac bona alteri in perpetuum collata, in quo Davidem imitatus Otho egregium Christianis principibus justitiæ exemplum explicuit, utque in similibus se se gerere debeant, documentum reliquit, haud multo post proditor nefarius debito supplicio superstes crudeliter interfectus est, ut plures testantur: (c) ex quibus Cæsarius (d) hæc de ejus favitia ac nece: Bertolphus Palatinus de Vvitillimbach, Philippi interfecto, quem alii Othonem appellant ipse Bertolphum nominat: Judex erat severissimus, ita ut furibus etiam pro damno unius oboli vitam auferret; & sicut a quodam abbate audivi, quotiens exivit, laqueos cingulo suo appendit, ne reorum poena caperet dilationem. Sic quodam mane surgens, & laqueum cingulo suo solito subnectens, hujusmodi vocem in aere audivit: Bertolphe, quicumque tibi egresso de castro tuo primus occurrerit, hoc laqueo eum suspendas: qui vocem pro omnino accipiens, mox ut egressus est, occurrit ei quidam Scultetus suus primo: quo viso, cum satis doleret, eo quod hominem diligeret, dicebat illi: Doleo de occursum tuo, cui ille respondit: Quare? cui ille: Quia suspendaris. Et ille: Quare suspendaris? respondente illi Palatino: Nescio, sed præpara te ad confessionem, & ordina de rebus tuis, quia voci divinæ resistere non debeo, ille videns aliter esse non posse, ait: Justus est Dominus, ego plures Ann. Eccl. Tom. XX.

(b) Arnald. Lub. chr. Slav. 1.7. c. 16. Otho de S. Blaso Godefr. hoc anno Crant. hist. Sax. 1.7. c. 29. (c) Arn. Lubec. ubi supra. (d) Conrad. Ursperg. in chron. Siero in annal. apud Canis. tom. 1. pag. 244. Godefr. in annal. frag. hist. auct. & alii Chr. Elwaens. auctor. Crantz. ubi supra alii que. (d) Cæs. 1. 6. c. 26.

in domum meam declinantes insequens occidit, multis sua rapuit, nec tibi domino meo unquam fidelis extitit, neque pauperibus peperci, & mirati sunt omnes audientes ejus morte peccati poenam esse a Deo. Et quia idem Palatinus sine misericordia judicavit, cum in ultionem Philippi Regis, quem occiderat, ab Henrico marescalco ejus interficeretur, misericordiam quaesivit, nec invenit. Non æquum judicium, nec a Deo præceptum, ut minor & major culpa simili poena plectantur.

Divinæ justitiæ insignem exemplum.

VI. Cæterum Innocentius Romanus Pontifex statim, ut de Philippi nece certior factus fuit, ne quisquam maximo Christianæ Reipublicæ detrimento in ejus locum sufficeretur, Othonique Imperium stabiliret, omnibus nervis incubuit, quod datæ hoc anno de his rebus literæ demonstrant, in primisque illam afferemus, quæ in Vaticano libello (e) prior ordine habetur ad Othonem missa: Novit ille, qui scrutator est cordium, & cognitor secretorum, quod personam tuam de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta diligimus & ad honorem, & profectum tuum efficaciter aspiramus, sicut opera manifestant, quæ pro te non dubitavimus exercere. Licet autem te deseruerint quasi solum amici pariter, & propinqui, nos tamen in tua dilectione constantes, ea studio diligenti non destitimus operari, quæ secundum tempus tibi creditus expedire, vigilantes pro te quando tu forsitan dormiebas, quin etiam propter te multa passi sumus adversa, quæ nec etiam tibi volumus intimare, cum adversitas te premebat, quidam enim civium Romanorum adversarii tui corrupti pecunia gravem seditionem adversus nos commoverunt in urbe, consanguineis nostris multa damna, & opprobria inferentes, nosque non sine multis & magnis expensis seditionem populi potuimus mitigare; excitatas in urbe plures seditiones describit vitæ Innocentii auctor (f) quarum Joannem Petri Leonis Ranerii, & Joannem Capocium incoctores ait, ac populum in Pontificem incitare conatos atque ob recuperatam creandi senatoris auctoritatem Sabinamque & maritimam receptas invidiam conflasse, dein Ursilios Cælestini Papæ nepotes tumultuatos, demumque urbis potentiores in mutua odia efferatos mutuis se cladibus attrivisse, quos in concordiam Pontifex adducere operam dedit, licet consulerent plerique eos invicem se opprimere sineret, ac licet in admittendis pacis legibus discederent initio cum ea inter cæteras inserta esset, ut senatum ad ecclesiam pertinere agnoscerent, tandem bello fessos consensisse.

VI.

(e) Libell. Vat. sup. neg. imper. ep. 154.

Romani adversus Pontificem concitati.

(f) Gest. Inn. auct.

Dixerunt, inquit, quod ad summum Pontif-

L l

tif-

VII.

NOTÆ [1] Actum est hoc anno de pace Othonem inter & Philippum, qua de re Annalista hic. Pacis huius de qua conventum jam inter utrumque fuerat, condiciones, quas a nemine proditas reperi, ideo dare hic visum est ex chronico veteri e libris Pentheon excerptum vulgato a Menkenio Rer. German. to. I. Decedendum igitur Othoni fuit a jure electionis, cui vicissim regium nomen cum Arelatensi regno, & quædam alia castra deferrentur. Ad data spes nuptiarum Othonis cum filia Philippi. MANSI

Romani Pontifici creantur Senatorem.

Senatores 56. Romæ ab Innoc.

Gesta male a Senatoribus illis re- publica.

Depositis 56. Senatoribus unus tantum creatur.

VIII. Sublato Philippo Fridericus Imperium affectat.

(a) Ibid. ep. 155.

hancem pertinebat creare Senatorem, sed quoniam unus reperiri non poterat, qui esset utriusque parti communis, consulabant domino...

Pollicitus est Othoni Innocentius, quamvis ejus causa graves Romæ seditiones tulisset, constanter incubiturum, ne Fridericus illi Germanicum sceptrum præriperet...

inungere seu corona redimere sub anathematis poena ipso facto incurrenda vetuit: univertis principibus ecclesiasticis aliisque...

Reverendo in Christo patri ac domino charissimo D. Innocentio Dei gratia sanctæ Romanæ sedis summo Pontifici, Otho eadem gratia & sua Romanorum Rex & semper Augustus debitam subjectionem ac reverentiam cum filiali dilectione.

Quod hactenus fuimus, quod sumus, aut erimus quantum ad regni pertinet promotionem, totum vobis, & Ecclesiæ Romanæ post Deum debentes, quod & gratantissime recognoscimus, pro omnibus vestra gratiæ beneficiis uberrimas sanctitati vestre referimus actiones, erga vos & omnes, quibus bonum vultis, exhibitam nobis benignitatem studiosissime semper merituri...

(b) lb. ep. 156.

(c) lb. ep. 157.

(d) lb. post præd. ep.

(e) lb. ep. 158.

(f) lb. ep. 159.

(g) lb. ep. 160.

(h) lb. ep. 161.

IX.

(i) lb. ep. 163.

hac de re gratias agit; subdit Otho successus alios prosperos, ducem Bernardum Palatinum comitem proceresque multos atque antistites tam in Suevia, quam in Rhenanis provinciis ad illius obsequium certatim confluisse; tum rogat, ut Germanos, Italosque, qui nondum se ipsi subdidere, sua auctoritate ad ejus partes pelliciat. Et infra: Rogamus item, ut si de ecclesiâ Bremensi & ejus electis vobis, sive per Regem * Daniæ, sive per quemcunque mentio facta fuerit, aut petitio ejus negotii executionem usque ad adventum nuntiorum nostrorum, quos vobis super eo idoneos quintocys mittemus, differatis scientes pro certo, quia secunda electio sicut & prior & contra Deum, & contra jus, & rationem facta est, & neutrius promotio, vel vobis vel nobis noscitur expedire. Ejusmodi electi Waldemarus Slevicensis episcopus, cujus supra meminimus, & Burchardus major Bremensis præpositus fuere, ut Arnoldus Lubecensis testatur (a). Subdit Waldemarus electoribus suis stipatum Pontificem adisse, exceptumque honorificentissime ab Innocentio, qui tamen promovere ipsum respuit, ni de ejus electione illustrius conflaret, eoque in aula pontificia agente Hamburgensium ac Waldemari Daniæ Regis oratores accessisse, ejusque electioni adversari cœpisse, atque sacramentum exposuisse, quo episcopus se devinxerat, nunquam in eo loco acturum, in quo suspicionem aliquam sui ac molestiam Regi movere posset: hisque acceptis Innocent. Waldemarum electum custodia tradidisse, [1] donec quid sibi agentum esset cum Cardinalibus decerneret; illum vero lapsum e custodia ad Philippum Suevum non petita a Pontifice facultate transfugisse, atque ab eo Bremam adductum, tum vero Innocentium laceratum ea Waldemari audacia, ipsum exaratis ad Germanos literis fidelium communiione depulisse.

* Daniæ

(a) Arnol. Lub. chr. Slav. l. 7. c. 12. & 13.

X.

(b) Cit. libel. Vatic. ep. 162.

Redimus ad Othonis literas, quibus finem hisce verbis imponit: Super omnia autem nos & causam nostram, imo vestram vestro subicimus consilio & voluntati certissimi, quod paterne erga nos cœpistis, in quo bene hactenus perseverastis, ad laudem, & gloriam Dei, & Ecclesiæ Romanæ, & utilitatem optime perficere debeatis. Hæc Otho, cui Innocentius in hæc verba rescripsit (b): Priusquam ad nos fili charissime, post occasum Philippi quondam duci Sueviæ, quisquam ex parte tua Ann. Eccl. Tom. XX.

nuncius cum literis pervenisset, peregrinus literas postulasti, quæ post a nobis per tuas multas alias, prout imminente negotio credidimus expedire, parati semper efficere, quæ ad honorem, & profectum tuum debeant redundare &c. Datum Soræ XIII. Kal. septemb. Pontif. nostri anno XI. Ad id vero quod de cogendo apud Wirceburg. principum conventu Otho scripserat, Innocentius eadem die rescripsit (c): Licet antequam ad nos per diversos nuncios tuæ literæ pervenissent post occisum Philippum, omnia peregrinus, quæ per eandem literas postulasti, audito tamen quod principes Alemanniæ apud Wirceburg, in nativitate beatæ Mariæ debeant convenire de Imperio tractaturi, protinus per nuntium nostrum cum tuo ad eos literas Apostolicas destinavimus, quales promotioni tuæ credimus opportunas executorem mandati nostri constituentes dilectum filium Herbipolen. electum, de quo plenam fiduciam obtinemus. Extant hujusmodi mandati literæ (d).

At quomodo Innocentius morem gesserit Othoni petenti, sicut vidimus, ad se quamprimum Maguntinum & Coloniensem archiepiscopos remitteret, Godefridus significare videtur, dum ait (e) Siffridum Maguntinum archiepiscopum capto Brunone metu victoris Colonia exeuntem ad Apostolicam sedem se contulisse atque in ecclesiâ S. Sabinæ, cujus titulo in Cardinalatu decoratus erat, biennio commoratum, ac Philippo interfecto reversum in Germaniam, Luipuldum, qui sedi Maguntinæ per nefas incubabat, pepulisse, Brunonem etiam archiepiscopum Coloniensem rediisse, exceptumque a suis magno apparatu atque illi Adolphum, cæterosque nobiles se submisisse, provinciamque compositam ac pacatam fuisse, sed paulo post ingenti luctu suorum gaudia morte inopina confudisse. Quod ad Adolphum Coloniensem olim archiepiscopum attinet, extat Innocentii data ad ipsum epistola (f) x. kalend. novemb. excusanti enim se flagrantique causam suam in Germania cognoscendam idoneis viris mandaret, Pontifex justis id de causis negat, sedique Apostolicæ sistere se jubet.

Sed rursus eundem Pontificem pro Othone laborantem intueamur; cum enim ab eo poposcisset Philippus Francorum Rex: ne Othoni utpote hosti suo adhæreret, Innocentius non modo non assensit,

Necato Philippo Othonem evchere studet Innoc.

(c) lb. ep. 163.

(d) lb. ep. 164.

XI.

(e) Godesfridus in ann. 1208. Siffridus Luipuldum Maguntia pellit.

Bruno restituitur Eccl. Colonienf.

Ejus mors

(f) Cit. libel. Vatic. ep. 166.

XII. Phil. Gall. Rex Othoni obfistit.

Ll 2 fit,

NOTÆ [1] Electio ista Waldemari, lataque in illum excommunicatio ad sequentem annum constanti ter recitatur a Danicis Chronologis a Ludevigg. Relig. 10. IX. vulgatis. Anonymus ille, qui num. VI. productus est hæc narrat ad eundem annum 1209. episcopus Waldemarus electus est a sede Bremensi, & tandem excommunicatus. Author iste chronicon suum anno 1300. absolvit; eundem pariter annum 1209. assignat chronista alter, qui anno 1308. definit. MANSE

(a) *ib. ep. 165.* sit, verum hortatus est, (a) veteres cum illo susceptas inimicitias poneret.

Innocentius, &c.

Illum Othoni conciliare nititur Innoc.

Quare Francorum Rex ab Othone alienus esset.

Nosse te quidem asseris, quod Romana Ecclesia prefatum Othonem, ut saepe dictum Philippum posset deprimere, modis procurabat omnibus sublimare, attendens quod Fridericus pater & Henricus frater ejusdem Philippi multa mala ipsi Ecclesiae irrogarant, & quia omnes filii prefati Friderici cesserunt in fata, nec aliquis de filiis ejus extat, qui possit ad Imperium promoveri, nobis attentius supplicasti, ne ipsum Othonem ad Imperium promovere vellemus, quia nepos est Regis Anglorum, cum quo habes inimicitias capitales, & qui te multoties per satellites suos procuravit occidi, ac idem Otho cum olim comes Pictavien. existeret, terram tuam, ecclesiisque combussit, & tibi ac terrae tuae mala omnia, quae potuit irrogavit, nec aliquam inde satisfactionem impendit; siquidem persecutio Friderici ab Ecclesia mente non excidit, quae profecto praeter alia impedimenta, quae Philippo ad Imperium obtinendum obstabant, non ex minima parte nos fecit ab ipsius declinare favore, Dei zelotis exemplo peccata patrum in filios usque in tertiam, & quartam progeniem vindicantis, in iis maxime, qui oderunt eum, id est, in illis, qui contra ipsum paternum odium imitantur. Ceterum providentiam tuam in Domino commendamus, quod ita pie devotionis patrum tuorum memoria delectaris, ut tamen impietatem detesteris illorum, qui sunt Ecclesiam persecuti. Sed cum Ludovicus illustris memoriae pater tuus zelo Ecclesiasticae religionis accensus non dubitaverit se opponere Friderico, quando in schismate gemebat Ecclesia, & Imperium in unitate vigeat, quanto securius factus robustior patre tuo potuisti cessare a favore Philippi Suevo filii Friderici, & fratris Henrici persecutorum Ecclesiae, saepe monitus, & rogatus a nobis, & maxime tempore quo schisma premebat Imperium, & unitas Ecclesiam extollebat, praesertim cum ille causam foveret iniquam. Unde cum tu ei duxeris adherendum, qui erat offensus, & indevotus Ecclesiae habere pro indigno non debes, si nos favimus in partem istius humilis, ac devoti, cum tandem melius nos tibi cavere potuisses ab illo, eo quod utique nos in isto, tu vero nequaquam jurisdictionem haberes in illo.

XIII.

Proterea subjunxisti, quod idem Cobo numquam posset in Imperium sublimari, quin in tuum ac regni tui, & ecclesiarum dependium redundaret. Enimvero tanta devotione regnum tuum Ecclesiae, tantaque dilectione illa tibi est conjuncta, ut neutri sine alterius laesione possit contingere detrimentum. Quod utique nos sollicite attenden-

tes, non tua requisitione jam dudum, sed affectu, quem circa te gerimus provocati indemnitati tuae, ac Regni tui super hoc curavimus praecavere, certa promissione ab eodem Othone recepta sub aurea bulla scripto pariter, & juramento firmata, quod de pace, vel concordia tecum componenda, & observanda nostro per omnia parebit arbitrio & mandato, sicut nuncii tui quibus rescriptum ipsius ostendimus intuendum, tam de ipsa, quam de aliis circumstantiis, de quibus contulimus, cum eisdem tuae regali prudentiae viva voce poterunt enarrare. Cum itaque videatur rebus taliter se habentibus expedire, ut ad faciendum inter vos pacem, & concordiam intendere debeamus, tu modum, & formam pacis, & concordiae pertractandae si eam duxeris acceptandam, nobis poteris intimare, nosque tua voluntate comperta dante Deo ad ipsam quanto certius, tanto efficacius procedemus. Praeterea super eo quod de Imperii civitatibus tuo regno vicinis per tuas nobis literas suggestisti, tua regalis prudentia diligenter advertat, utrum tibi, vel tuo regno expediat, ut ad res Imperii manum mittas. Dat. Sorae xv. Kal. octobr. Pont. nostri anno II. Huc usque Innocentius. Postea vero nimirum pridie nonas decembris Othoni significavit, se complures principes, ad quos literas pro ipso dederat, quique Apostolicam sedem consuluerant, cui ipsos adhæsuros mallet, semel iterumque hortatum, ipsi pro viribus faverent, in his Aquilejensem patriarcham, Magdeburgensem archiepiscopum, Adolphum olim Coloniensem, Spirensem episcopum, Bohemiae Regem, Austriae & Zaringiae duces, plures ex iis extant Innocentii epistolae (b).

At quomodo Othone Philippi ducis filiae, qua cum consanguinitate erat conjunctus, nuptias cupiente, Innocentius lege ecclesiastica solvendum censuerit, ex Pontificiiis literis licet agnoscere (c).

Licet eodem duce defuncto dispensandi necessitas ex majori parte cessaverit, quia tamen adhuc ad illam aspiras sicut per tuas nobis literas intimasti, nos ex illa gratia speciali, quam ad tuam regalem personam & habuimus, & habemus, quod tunc circumspetu deliberatione providimus & nunc provida circumspessione volumus adimplere, committendo legatis nostris duobus, vel uni quos, aut quem ad presentiam tuam pro negociis Ecclesiae ac Imperii proposuimus destinare, ut si urgent necessitas, vel evidens utilitas postulerit, super hoc auctoritate nostra dispensent. Dat. Lateran. non. decemb. Pont. nostri anno II. Ceterum tradit Lubecensis (d) Othonem in frequenti principum conventu, qui hoc eodem anno B. Martini festo die Francofurti (at Lubecensis Franckenevorde habet) celebr-

(b) *ib. ep. 167, 170. &c. usque ad 177.*
XIV.

(c) *Id. ib. ep. 169.*
Dispensatio Othoni data.

(d) *Lubec. chr. Slav. 1.7. c.66.*

Pacata Germania Othonis cum Philippo filia nuptiis.

(a) *Stad. in chr. eod. an. (b) Otho de S. Blasio append. Othob. Frising. an. 1208. (c) Godefr. in annal. eod. an. (d) Chr. Foss. nova ubi sup. XV.*

(e) *Rob. de Mont. app. ad Sigeb. an. 1208.*
Bellum sacrum in Albigen.

bratus est, rogantibus illis spondidisse Beatricem Philippi filiam uxorem se daturum, si consanguinitatis impedimenta removerentur, additque: Suscepit igitur eam cum patrimonio & divitiis multis, & trecentis quinquaginta castris; ibi etiam representata sunt domino Regi omnia imperialia cum plenitudine potestatis, & honoris, & benevolentiae, & favoris. Hæc Lubecensis paucisque adjectis verbis finem scribendi facit, ad calcem tamen quædam deesse videntur. Iis similia quæ ex auctore retulimus, tradunt Albertus Stadenis (a) Otho de S. Blasio (b), Godefridus (c) aliique recentiores. Nec taciti præterimus, quod in Fosse novæ chronico (d) extat, Innocentium tristi nuncio de Philippi nece accepto, duos designasse legatos, videlicet Ugolinum Hostiensis episcopum ac Leonem Brancaleni S. Crucis presbyterum Cardinalem, eosque in Germaniam misisse, quo Regem Othonem ad insignia Imperii excipienda Romam perducerent. Sed de his anno sequenti.

Reliquum est, ut de Gallicis rebus sermonem instituamus, de quibus Robertus de Monte pauca hæc literis (e) commendavit: Multi in Gallia crucis in partibus acceperunt, pugnaturi contra Albigenses hæreticos. Sed Rigordus id fuit suis monumentis mandavit; Innocentium nimirum delendam hæreseos avidum Gualterium S. Mariae in porticu diaconum Cardinalem legati munere ornatum misisse in Gallias, atque ad Philippum Francorum Regem aliosque principes ardentissimas zelo literas misisse, ut Tolosanam, Cadurcensem, Albigensem, Narbonensem, Biterrensem, aliaque

circumjectas regiones hæresi inquinatissimas bello peterent, & invaderent, atque ob id crucem induentibus se auctoritate Apostolica omnium criminum veniam toto vitæ decursu commissorum, de quibus confessi apud sacerdotem essent impertiri. Eadem de amplissima delictorum indulgentia a Dei vicario ea de causa impertita refert historiae Albigenium auctor. (f) [I]

Movit vero maxime Pontificem ad cogendam sacram militiam, atque in hæreticos effundendam mors F. Petri de Castro novo, qui cum relictis aliis sociis in Provinciam ad componendam pacem se contulisset, ut Provincialium ope Narbonenses ab hæresi revocaret, Raymundum Tolosanum osorem pacis defixit censuris ecclesiasticis, quem nobilibus, provinciae conjunctis foedere, atque in arma coortis ad pacem admittendam firmandamque sacramento compulerat, atque ob crebra ejus perjuria durioribus sæpius verbis perstrinxerat: unde illius contracto odio Raymundus subornavit perditissimos satellites, qui legatum Rhodanum trajecturum hasta transfodere. Describit illius mortem, & causam Innocentius in literis Pontificiis hoc anno datis (g), quibus in illius necis artificem Raymundum fulminavit.

Innocentius episcopus servus servorum (h) D. dilectis filiis nobilibus viris, comitibus, baronibus & universis militibus, per Narbonensem, Arclatensem, Fbedunensem, Aquensim, & Viennensem provincias constitutis salutem & Apostolicam benedictionem.

Rem credulam audivimus, & in communem luctum generalis Ecclesiae deducendam,

(f) *Petrus Vallis. c. 11.*
Petrus de Castro novo in se odium Raymundi concitavit.

(g) *Recitantur a Petr. Vallis. c. 8.*
(b) *Lit. Inn. delegati cade.*

NOTÆ [1] **M**issum ab Innocentio hoc anno in Gallias legatum Gualterium diaconum cardinalem S. Mariae in porticu Annalista hic notat. Sed quis iste Gualterius tit. S. Mariae in porticu? Rigordus, unde hæc desumpta, nomen cardinalis his compendiaris notis indicat: *misit legatum Gual. tituli S. Mariae in porticu.* Ex hoc Gualterium suum annalista expressit. Ciaconius in vita Clementis III. ab eo Pontifice renunciatum scribit diaconum cardinalem S. Mariae in porticu Gregorium Galganum, quem dein Innocentius III. ad cardinalem presbyterum S. Athanasiae transfulerit, ac demum sub eodem pontifice obierit. Oldoinus in additionibus ad eundem Ciaconium corrigendum illum censet affirmans Gregorium hunc ad annum saltem 1225. vitam prorogasse eodem semper titulo S. Mariae in porticu retento, cujus rei testem affert bullam Honorii III. eodem anno datam apud Ughellium to. II. in vita Gualterii Ravenratensis. Sed in ea bulla apud Ughellium nomen cardinalis illius compendiaris hisce notis exprimitur G. G. ex quibus nihil certi in rem presentem deduci potest. Vicissim autem Labbeus in collectione conciliorum recitat ad hunc annum constitutiones a Gallo, seu Gualo diacono cardinali S. Mariae in porticu A. S. L. quem ipsum esse legatum apostolicum hoc anno ab Innocentio in Gallias missum Costartius in nota ad eas constitutiones non dubitat, cum id nomen compendiarie Rigordi notæ patiantur, atque Gallonis cardinalis obitus ad diem II. Kal. junii in martyrologio S. Victoris Parisiensis adnotatum idem Costartius legerit. Insuper S. Antoninus hist. par. III. tit. 10. cap. 1. Gallicam hanc legationem Gauloni cardinali iniunctam scribit. Denique ex epistolis Gervasii Præmonstratensis nuper vulgatis a Carolo Ludovico Hugone scimus Innocentio III. regnante Gualum S. Mariae in porticu diaconum cardinalem A. S. L. in Gallias egisse. Ex his omnibus duo inferas I. Gualterium diaconum cardinalem S. Mariae in porticu nullum per hæc tempora fuisse. II. errasse Oldoinum affirmantem Gregorium Galganum a Clemente III. diaconum cardinalem S. Mariae in porticu ad annum usque 1225. vitam prorogasse, & vera forte scripsisse Ciaconium in eo saltem quod Gregorii obitus sub Innocentio consignavit. Facile enim Gregorio ante hunc annum 1208. vita functa Gallo, seu Gualo successit. MANSI

nam, quod cum sancte memorie F. Petrus de Castronovo monachus & sacerdos, vir inter viros utique virtuosus, vita scientia, & fama preclarus, ad evangelizandam pacem & confirmandam fidem in provincia Auxitana cum aliis destinatus in commissio sibi ministerio laudabiliter profecisset, & proficere non cessaret: quippe qui plene in schola Christi didicerat, quod doceret, & qui secundum doctrinam & fidelem obtinendo sermonem, in sana poterat exhortari doctrina & contradicentes revincere paratus omni poscenti semper reddere rationem, ut poterat vir in fide catholicus in lege peritus, in sermone facundus, &c. Concitavit adversus ipsum diabolus ministrum suum comitem Tolosanum Raymundum, qui pro multis & magnis excessibus, quos in ecclesiam commiserat & in Deum sepe censuram ecclesiasticam incurrerat & sicut homo versipellis & callidus lubricus & inconstans penitentie simulata fuerat absolutus, tandem odium continere non pavaleus, quod ceperat contra ipsum, eo quod erat in ore ejus verbum veritatis ad faciendam vindictam in nationibus & increpationes in populis, ac eo fortius in eodem comite quo magis pro majoribus erat ipse facinoribus increpandus, tam ipsum quam collegam suum Apostolicam sedis legatos ad villam S. Egidii convocavit, promittens super cunctis quibus impetebatur capitulis satisfactionem plenariam exhibere.

XVI.

Cum autem convenientibus illis in villam predictam presatus comes salutaria monita sibi facta modo velut verax & facilis proponeret se facturum, & modo velut fallax & durus ea prorsus facere recusaret, volentibus illis demum ab eadem villa recedere, mortem est publice comminatus, dicens, quod quocumque vel per terram divertant vel per aquam vigilanter eorum observaret egressum: & confestim dictis facta compensans, complices suos ad exquisitas insidias destinavit; cumque vero nec ad preces dilecti filii abbatis S. Egidii, nec instantia consulum & burgenfium furoris sui mitigari insania potuisset, ipsi eos invito comite nimiumque dolente, cum armate manus presidio prope ripam Rhodani fluvii deduxerunt, ubi nocte quieverunt instante quibusdam ejusdem comitis satellitibus ipsis prorsus ignotis hospitantibus cum eisdem, qui sicut apparuit in effectu sanguinem querebant eorum. In crastino itaque mane facto & missa celebrata de more cum innocui Christi milites ad transitum se fluminis prepararent, unus de predictis sathanæ satellitibus, lanceam suam vibrans, prenommatum Petrum supra Christum petram immobili firmitate fundatum, tantæ proditiōnis incautum, inter costas inferius vulneravit, qui prius ipsum respiciens percussio-

Ut insidias a Raymundo structæ legato.

Extremæ martyris voces.

rem, & Christi magistri sui cum B. Stephano secutus exemplum, dixit ad ipsum: Deus tibi dimittat, quia ego dimitto, pietatis & patientiæ verbum sapius repetendo. Deinde sic transfixus, acerbiter illati vulneris spe cælestium est oblitus, & instanti suæ pretiosæ mortis articulo, cum ministerii sui sociis, qui fidem promoverent, & pacem non desinens ordinare post * justas orationes in Christo feliciter obdormivit.

* iuges

Qui profecto cum ob fidem & pacem, quibus nulla est prorsus causa laudabilior ad martyrium, sanguinem suum fuderit, claris jam, ut credimus, miraculis coruscasset, nisi hoc illorum incredulitas impediret. De quorum similibus in Evangelio legitur, quia ibi virtutes Jesus non faciebat multas propter incredulitatem eorum, quia quamquam miracula non fidelibus, sed infidelibus sint in signum, Salvator tamen presentatus Herodi, qui teste Luca valde gavisus est viso ipso pro eo quod signum aliquod ab eo fieri sperabat, & facere dedignatus est signum, & reddere interroganti responsum sciens quia incredulitas signorum, non credulitatis inductio, sed vanitatis illum admiratio delectabat. Licet autem ipsa prava generatio & perversa Provincialium non sit digna; ut tam cito, sicut forsitan ipsa querit, de suo sibi martyre signum detur, expedit tamen credimus, ut unus ipse pro ipsa, ne tota pereat, moreretur, quæ contagio hæreticæ pravitatis infecta per interpellantem occidit sanguinem, a suo melius revocetur errore: hoc est enim vetus sacrificium Jesu Christi hoc miraculosum ingenium Salvatoris, ut cum in suis esse victus putatur, tunc vincat fortius in eisdem & ea virtute qua ipse mortem moriendo destruxit, a superatis interdum famulis suis superatorem eorum faciat superari. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, plurimum fructum affert.

XVII.

Triumphat martyr. cum occisus putatur.

Sperantes igitur, quod de morte hujus fecundissimi grani sit fructus in Christi Ecclesia proventurus, cum profecto sit dure culpabilis & culpabiliter durus, cujus animam ipsius gladius non pertransit, nec unquam penitus desperantes, cum utilitas tanta debeat in sanguine suo esse, quod suæ prædicationis nunciis circa memoratam Provinciam, pro qua ipse in corruptionem descendit tanta Deus tribuat incrementa, venerabiles fratres nostros archiepiscopos eorumque suffraganeos monendos duximus attentius, & hortandos per Spiritum sanctum in virtute obedientiæ districtè præcipiendo, ut verbum pacis & fidei seminatam, ab eo suæ prædicationis irriguis convalescere facientes & ad impugnantiam hæreticam pravitatem, ac fidem catholicam confirmandam, ad extir-

XVIII.

pan-

Censuræ in occisores.

pana vitia & plantandas virtutes indefessæ studio sedulitatis instantes, jam dilectum Dei famuli occisorem & universos, quorum ope, vel opere, consilio, vel favore tantum facinus perpetravit, receptatores quoque vel defensores illius ex parte omnipotentis Dei Patris, Filii, & Spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri, & Pauli & nostra, excommunicatos & anathematizatos per suas dioceses denunciarent universos, & omnia loca prorsus, ad quæ ipse, vel aliquis ipsorum devenerint presentibus eis interdicto faciunt Ecclesiastico subjacere: singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis & candelis accensis, donec ad sedem Apostolicam accedentes per satisfactionem condignam mereantur absolvi sententiam hujusmodi solemniter innovantes. Illi autem, qui orthodoxæ fidei zelo succensi ad vindicandum sanguinem justum, qui de terra clamare non cessat ad cælum, donec ad confundendum subversos, & subversores de cælo descendat ad terram Deus ultionum, viriliter se accinxerint adversus hos pestilentes, qui simul in unam pacem & veritatem impugnant, suorum remissionem peccaminum a Deo ejusque vicario secure promittant indultam, ut eis labor hujusmodi ad operis satisfactionem sufficit similiter illis offensis, pro quibus cordis contritionem & veram confessionem oris obtulerint vero Deo, hujusmodi squidem pestilentes Provinciales, non tam jam nostra diripere, sed nos perimere moluntur, nec solum ad perimendas animas linguas acuiunt, verum etiam ad perdenda corpora manus extendunt perditores animarum effecti, & corporum peremptores, &c.

XIX.

Pœnæ Raymundi inculcæ.

Dein in Raymundum anathema intorquet, qui illius criminis infamia ob jactas in martyrem minas aspersus erat, subditos fidei sacramento liberat terraque salvo supremo domini jure invadentibus exponit: Licet autem presatus comes pro multis & magnis flagitiis, quæ longum esset per omnia enarrare, jam dudum sit anathematis mucrone percussus, quia tamen certis indicis mortis sancti viri presumitur esse reus, non solum ex eo, quod publice comminatus est ei mortem & insidias paravit eidem, verum etiam ex eo quod occisorem ipsum in multam familiaritatem admisit, & magnis donis remuneravit eundem, ut de cæteris presumptionibus taceamus, quæ plenius innovescunt multis. Ob hanc quoque causam, iidem archiepiscopi, & episcopi publice nuntiant anathematizatum eundem, & cum juxta sanctorum patrum canonicas functiones, ei qui fidem Deo non servat, fides servanda non sit, a communione fidelium segregato, utpote qui vitandus est potius quam fovendus, omnes qui dicto comiti

fideliatis, seu societatis, aut fœderis hujusmodi juramento tenentur ascripti auctoritate Apostolica denuntiant interim absolutos & cuilibet catholico viro licere salvo jure domini principalis, non solum persequi personam ejusdem, verum etiam occupare & detinere terram ipsius, illius prorsus obtentu quod ab hæresi per suam prudentiam fortiter expietur, quæ per illius nequitiam fuit hactenus turpiter succiata & maculata, quia dignum est, ut manus omnium contra ipsum consurgant, cujus manus extitit contra omnes. Quod si nec sic vexatio dederit intellectum, manus nostras in eo curabimus aggravare: si quo modo vero satisfactionem promiserit exhibere, ipsum penitentiæ suæ hæc signa præmittere oportebit, ut de toto posse suo depellat pravitatis hæreticæ sectatores, & se paci satagat conciliare fraternæ, cum principaliter propter culpam quam in utroque noscitur commisisse, in eum ecclesiastica fuerit prolata censura: quamquam si in suas iniquitates Deus voluerit observare, vix posset congrue satisfacere non tantummodo pro se ipso sed pro alia multitudine, quam in laqueum damnationis induxit.

XX.

Quia vero secundum sententiam veritatis, timendi non sunt, qui corpus occidunt, sed ille, qui potest mittere corpus & animam in gehennam, confidimus & speramus in eo, qui ut a fidelibus suis timorem mortis auferret, mortuus die tertia resurrexit, quod presati hominis Dei mors, venerabili fratri nostro Conforanensi episcopo & dilecto filio A. abbati Cisterciensi Apostolicæ sedis legatis, aliisque orthodoxæ fidei sectatoribus non solum timorem non inculcet, sed amorem accendet, ut ejus exemplo, qui vitam æternam temporali morte feliciter est mercatus, animas suas in tam glorioso certamine, si necesse fuerit, pro Christo ponere non formident. Unde archiepiscopis, & episcopis consulendum duximus, admonendo, preces præceptis, præcepta precibus inculcantes, ut legatorum ipsorum salubribus monitis & mandatis efficaciter intendentes tanquam strenuissimi commilitones assistant eidem in omnibus, quæ propter hæc ipsis duxerint injungenda; Scientes quod sententiam quam ipsi non solum in rebelles, sed etiam in desides promulgaverint, nos ratam haberi præcipimus & inviolabiliter observari. Eja igitur Christi milites, eja strenui militiæ Christianæ tyrones, moveat vos generalis Ecclesiæ gemitus: succendat vos ad tantam Dei nostri vindicandam injuriam pius zelus. Mementote quia creator noster nostri non indignus, cum nos fecit: qui quamquam nostro servitio non indigeat, ut quasi per illud minus in agendo fatigetur, & sua omnipotentia minor sit, obsequio nostro carens, occasionem tamen in hoc articulo nobis

Exhortatio ad crucifigatos.

XXI.

bis tribuit acceptabiliter servandi.

Cum igitur post interfectionem prefati iusti ecclesia quae in partibus illis est absque consolatore in tristitia & mœrore sedente fides evanuisse, periisse, pax, haeretica pestis & hostibus rabies fortius invaluisse dicatur, ac si potenter in ejus novitate procella non succurratur eidem pene penitus videbitur navis ecclesiae naufragari, universitatem vestram monemus attentius & propensius exhortamur, ac in tanta necessitatis articulo in virtute Christi confidenter injungimus, & in remissionem peccaminum indulgemus, quatenus tantis malis occurrere non tardetis, & ad pacificandum gentes illas, in eo, qui est Deus pacis & dilectionis, intendere procuretis: & quibuscumque modis revelaverit vobis Deus, haereticam ibi studeatis perfidiam abolere, sectatores ipsius eam quam Sarracenos securius, quo peiores sunt illis, in manu forti & extento brachio impugnando; praenominatum etiam comitem, qui quasi foedus percussisset cum eadem morte, propria non recogitat; si forte vexatio sibi tribuat intellectum, & impleta facies ejus ignominia incipiat inquirere nomen Dei ad satisfaciendum nobis & Ecclesiae, imo Deo super eum oppressionem urgendo, ipsum & fautores ejusdem de castris Domini depellendo, & auferendo terras eorum, in quibus relegatis haereticis habitatores catholici subrogentur, qui scilicet orthodoxae fidei nostrae disciplinam in sanctitate & justitia serviant coram Deo. Dat. Laterani VI... martii pontific. nostri anno undecimo.

XXII.

Hic vero atterere lubet quae Petrus Vallifern. de Raymundo tradit eum a pueritia haereticis addictissimum (a), duos ex iis sub communi habitu semper in suo comitatu duxisse, ut inter eorum manus animam efflaret: ea enim stulta opinione erat imbutus, ut si morienti quamvis omnium scelerum probris inquinatissimo illorum manus imposita fuisset in caelum evolare praesideret; si quando haeretici quaedam ad illum munuscula mitterent, ea in summo pretio habuisse saepius flexis in terram genibus eos adorasse, libasse oscula, sibi que imperitiri benedictionem flagitasse. Praeterea celebrabantur noctu in ejus palatio haereticorum conciones, blasphema saepius horrenda in

mundi conditorem evomebat, adeo ut re ex voto non succedente aliquando sacrilege jactaret vel ex eo constare diabolum orbem molitum; adeo divina spernebat, ut sacerdotem sacris incumbentem, dum se ad populum verteret, diceretque: Dominus vobiscum, mimo praeciperet; ut illius gestus per ludibrium adumbraret, adeo haereticorum ineptis fascinatus, ut somniis veluti oraculis fidem adhiberet, & Cistercienses salvari non posse jactaret, quod oves alerent, quae venerem exercebant, ipseque homo salacissimus sorore propria abutebatur ac patris sui concubinas jam ab infantia sua in deliciis habere consueverit; matrimonium pro libidine dissolvebat, adeo, ut auctoris tempore adhuc tres illius uxores vitae superessent, ceterum lubrica adeo & inconstantis fidei, ut modo poenitentiam simularet ecclesiaeque reconciliari cuperet, mox declinato periculo ad haesum destitueret praestitamque fidem violaret.

Atque ut eo, unde declinavit, redeat oratio, cum Raymundus, (b) pontificium in se vibratum anathema sensisset, solutos fide sibi praestita subditos Pontificis iussu, expeditionem cruce signatorum in eum conflandam, Fulconem, Tolosanum, & Navarrum Conforanensem episcopos a praesulibus provinciae Narbonensis, aliisque ad Pontificem missos Romae adversus ipsum rem urgere, deque abolenda haerese cum Innocentio agere, metu perfusus oratores misit, ut se in omnibus ad ecclesiae faciendum satis significarent, rogarentque legatum mitteret, a quo anathematis vinculis liberaretur. Missus est in eam rem magister Milo Pontificis capellanus, cui Theodosius canonicus Januensis collega adjunctus, atque apud Montilum praesulum concilio hortatu abbas Cisterciensis (de quo dixerat Pontifex Miloni: *Abbas Cistercii totum faciet, & tu organum ejus eris*) celebrato, [1] dies Tolosano comiti apud Valentiam dicta, sistenteque sese comiti spondentique in omnibus legato obtemperaturum imperatum est, ut oppida septem, quae in Provincia obtinebat, cautionis ergo traderet, atque etiam confules Avenionenses, Nemaufenses, oppidique sancti Georgii sacramento adigerentur, Tolosano comiti

XXIII.
(b) lb. c. 9.
10. 11.

Missi legati ad eum emendandum.

Leges Raymundo impostae.

NOTAE

[1] Montiliense concilium, in quo Milo apostolicae sedis legatus de Albigenfibus deliberavit, ad annum sequentem pertinere optime demonstravit P. Cossartius in nota concilio huic subiecta in collectione Labbeana to. XIII. col. 794. edit. Venet. Profecto concilium istud non diu ante celebratum fuit, quam Raymundus Tolosanus indicta sibi a legato die Vienna se stitit ubi respicientiam in speciem suam juratus spondit; Juramentum autem illud signatum est, Pontificatus domini Innocentii III. anno XII. XIII. Kal. Julii, anno nempe 1209. Numerus quidem annorum pontificatus Innocentii deest in MS. Labbei codice; sed suppleendum esse XII. constat ex formula per similes sacramenti, quod ea occasione Avenionenses confules exhibuerunt, in qua perspicue legitur Innocentii annus XII. MANSI

et hominum ac fidei jure non futuros ascriptos, si legato non pareret, tum comitatus Inguensis S. R. E. fidei committeretur. Accepit durissimas leges additus metu Tolosanus distasque Provinciae arces magister Theodosius a Milone eo vocatus ipsius iussu praesidiario milite firmans sanctae Romanae Ecclesiae nomine custodivit legatusque in S. Aegidii oppido comitem solemniter antiquo ritu absolvit, quem nos ex Petro (a) afferimus.

(a) lb. c. 12.

Raymundi poenitentia publica.

Adductus est comes nudus ante fores ecclesiae B. Aegidii, ibique coram legato, archiepiscopo, & episcopis, qui ad hoc convenerant plusquam viginti, juravit super corpus Christi & sanctorum reliquias, quae ante fores ecclesiae exposita, cum magna veneratione & in multa copia, a praelatis tenebantur, quod mandatis S. R. Ecclesiae in omnibus obediret; mox legatus stolam ad collum comitis poni fecit, ipsumque comitem per stolam arripiens absolutum cum verberibus in ecclesiam introduxit. Nec stendum quod cum comes introduceretur in ecclesiam, sicut diximus, S. Aegidii cum verberibus disponente Deo nullatenus de Ecclesia potuit exire praeturbam per viam qua intraverat, sed oportuit eum descendere in inferiora ecclesiae, & per ante sepulchrum B. martyris F. Petri de Castro novo, quem occidi fecerat, nudum transire. O justum Dei iudicium! quem enim contempserat vivum, ei reverentiam compulsus est exhibere & defuncto. Addit auctor illius martyris corpus summo Dei miraculo ab omni corruptionis labe purum ac integrum servatum, suavissimumque odorem ex illius corpore vestibusque, cum repositum esset, efflasse: *Illud etiam, notandum puto quod cum corpus praedicti martyris, qui in claustrum monachorum S. Aegidii prius fuerat tumulatum, post longum tempus in ecclesiam transferretur, ita sanum inventum est & illasum, ac si ipsa die fuisset tumulatum, mira etiam odoris fragrantia de corpore sancti & vestibus emanavit.* Eadem a Godefrido monumentis consignata fuere (b).

(b) Godefr. in annal. an. 1208. XXIV. Galli crucem induunt in haereticos.

Raymundi fraudes.

(c) lb. c. 12.

signum in Gallis sumpserit, S. Guillelmus Bituricensis archiepiscopus fuit. Letis namque Innocentii literis, ut catholicae fidei ardentissimo zelo aetnabat, adversus haereticos accinxit sese, suosque impulit; de quo oculatus testis haec memoriae propagavit (d): *In iis autem facile primus fuit beatissimus primas noster Guillelmus, qui non sine lacrymis multis magnoque animi mœrore, lectis publice sanctissimi Pontificis literis instar Phinees zelo inflammatus est, crucemque vesti assuens, eam voluit virtutum suarum quasi coronam, vel consummationem relinquere, ut ecclesiasticae unitatis perturbatoribus eliminatis, pacem ecclesiae restitueret. Et si autem esset imbecillis corpore, non tamen illi deerat animi constantia & fortitudo: nec tam erat senio fractus, quam jejuni assiduisque vigiliis confectus. Igitur convocatis subditis suis, exponit illis Christi Salvatoris beneficia humano generi collocata, crucis mysteria explicat: in ea sola eos gloriari docet, & ut se gratos declararent, hortatur, ut cruce se signari sinant contra crucis irrisores: profert illam Christi sententiam: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. His aliisque ejus sermonibus egregie animati pollicentur se quocumque intendere vellet iter, illum alacriter secuturos. Et illi quidem promissis steterunt suis, at sanctus episcopus prius e vivis excessit, quam posset voto suo satisfacere. Quod ad cruce signatos attinet; plurima crucis signa e caelo in hominum multitudinem delabantur B. Mariae Oignacensi divinitus ostensa perhibent. Haec enim in ejus gestis (e) breviter Jacobus Cardinalis de Vitriaco: Triennio antequam cruce signarentur Christiani contra haereticos Provinciales, dixit se videre crucis in magnam hominum turbam e caelo copiose descendentes, cum tamen nulla adhuc in nostra regione haereticorum illorum mentio haberetur. Crebro tunc ei in spiritu seu conquerendo dicebat dominus se terram illam fere totam perdidisse, atque ex eis locis tanquam exulem profligatum esse. Haec ille; dolendum maxime hujus annique sequentis Innocentii regesta deperisse, vel tenebris obruta jacere, unde de Albigenfibus haerese, Innocentiique in ea extirpanda sollicitudine plurima exciperemus.*

(d) In ejus vita apud Sur. to. 1. die 10. Jan.

(e) Jac. de Vitriaco. l. 2. ejus vit. c. 7. Coeleste ostensum de crucibus.

XXV.

Hoc eodem anno S. Stephanus, qui prior Chartusae praefectus invitatus Innocentii repetitis iussis compulsus administrandae Diensis ecclesiae imponitur, ut gestorum scriptor pluribus tradit (f): ex quo redemus, quae ad illius consecrationem, rationemque temporis pertinent: *Quaestus igitur, inquit, Stephanus & repertus, in latebras enim se conjecerat, precibus & precepto cogitur electioni consentire: deduc-*

(f) Apud Sur. tom. 5. die 7. sept.

Etus vero a canonicis cum multo gaudio & honore Viennam, illic a tribus archiepiscopis solemniter est consecratus anno gratie millesimo ducentesimo octavo; hæc ille, corrigendus tamen dum paulo ante affirmat B. Hugonem Lincolnensem episcopum fere ante biennium e vita migrasse: ejus enim obitus in annum ducentimum supra millesimum incidit, ut suo loco vidimus. Interea ex Gallicis rebus ad Anglicanas sermonem convertamus.

XXVI. Hoc anno, ut Matthæus Parisius (a) testatur, Innocentius Papa cum Joannem Anglorum Regem nec blandis monitis, nec asperis minis, ad Stephanum novum Cantuariensem archiepiscopum excipendum insectare posset, regnum de Cardinalium consilio sacris interdixit, quæ de re hæc Innocentii gesta: *Quod sic denique factum est, nimirum Anglia interdicto percussa, [1] Domino mirabiliter operante, ut per totum Regnum Angliæ simul, ac semel cureret interdictum, quod tam districtè servabatur ubique, ut præter pœnitentiam morientium & baptismam parvulorum nusquam celebraretur divinum officium, aut exhiberetur ecclesiasticum Sacramentum, ita quod non solum monachorum, & clericorum, aut quorumlibet regularium, sed etiam episcoporum cadavera servarentur extra cœmeterium inhumata.*

Sacris interdicitur Anglia.

Joan. Rex flatur ad pœnit.

Quod demum Rex, propter generalem clamorem, sustinere non prævalens, satisfactionem obtulit per nuncios, & literas suas, quam archiepiscopo in Flandria expectanti denunciavit hoc modo.

Innocentius, &c.

Charissimus in Christo filius noster Joannes Rex Anglorum illustris nuper nobis per dilectum filium abbatem Belliloci literas hujusmodi destinavit, ut quæ nobis ex parte sua proponeret, crederemus: ipse vero proposuit, quod licet se in negotio Cantuarien. ecclesiæ reputaret multipliciter aggravatum, ob devotionem tamen, & reverentiam, quam erga Romanam Ecclesiam, nostramque personam asserit se habere, paratus est sicut Cantuarien. episcopum te recipere ac tractare, præstita securitate tam tibi, quam tuis, quæ ad hoc visa fuerit opportuna restitutionem plenariam ablaturum promittens, personis pariter & ecclesiis faciundo. Refert enim Parisius, Joannem Regem, ubi sacra a sacerdotibus in Anglia non fieri

*vidit, ira percitum, episcopatum, abbatiarum, ac prioratum redditus fisco mancipasse; cumque presules e monasteriis exire renuissent, nisi vi expellerentur, regii vero ministri vim inferre nulli vellent, cum Joannes id minime præcepisset, omnia ipsorum bona fisco addicta, tenuemque illis victum suppeditatum: clericorum etiam horrea impetrante Rege clausa ac publicata, postremo plurimas gravissimasque religionis & ecclesiasticis viris illatas injurias. Pergit Pontifex: *Monachos quoque Cantuarien. permittet ad ecclesiam suam redire, & manere securos, quamquam hoc sibi grave periculum videatur, ex eo quod in ipso negotio contra se credit eos de prodicione machinatos, regalia vero in manu nostra posuit per eundem abbatem, ut nos ea pro nostro beneplacito conferamus: interrogatus autem cur non idem ipsa conferret, sed nobis potius traderet conferenda, respondit quod nondum animus ejus potuerat inclinari, ut familiarem tibi gratiam exhiberet, &c.* Subdit Innoc. se Londoniensi & Wigorniensis episcopis provinciam imposuisse, ut ipsi regalia Pontificis vice conferant, atque in ecclesiam Cantuariensem inducant; tum hortatur, ut ad colligendam regiam gratiam curam adhibeat, munusque commissum strenue exequatur. *Dat. Anagnina VI. Kal. junii pontificatus nostri anno XI.* At quomodo sublata fuerit interdicti censura, proximo anno dicitur. Addit Parisius. Eodem anno, hoc scilicet, albi monachi in principio interdicti cessantes, postea ad mandatum primarii abbatis divina celebrare, præsumperunt, sed hæc præsumptio cum ad summi Pontificis notitiam pervenisset, ad majorem sui confusionem denuo sunt suspensi.*

Jam vero in Italiam recurat oratio. **XXVII.** *MCCVIII. inquit Fossæ novæ chronicon XI. Kal. martii anno decimo domini Innocentii Papæ, quamvis si ejus electio spectetur, annus undecimus volvatur, Sorella captæ est & non. januarii Sora tradita est & a Theutonicorum tyrannide liberata. Factum est hoc per domini Innocentii Papæ III. sollers studium & laborem in manu camerarii sui domini Stephani, eum e Fossa nova fuisse innotat Richardus notarius, (b) germani sui Ricchardi, domini Cardinalis Petri de Sasso rectoris Campanie.*

(b) Rich. de S. Germ. in chr. hoc anno.

NOTÆ [1] **D**E anno, quo Anglia subiecta fuit interdicto scriptores omnes conveniunt, mensem, & diem, nemo, quem sciam, prodit. Ex tempore tamen quo illud perseveravit certum ejus exordium elicitur. Parisio teste censura illa ligavit Anglos annis sex, mensibus tribus, & diebus quatuordecim. Remissa vero fuit anno 1214. die dominica pridie nonas julii, ex quo deducta supputatio pervenit ad annum 1208. diem 23. martii, quæ tunc dominica erat, & solemnè huic sententiæ ferendæ aptissima. Porro die illa pridie nonas julii anni 1214. non vero die 29. junii, ut creditum est hucusque, interdictum ex Anglia sublatum fuisse in nota ad annum 1214. 24. demonstrabitur. **MANSI**

Germani e Sicilia ejeti.

(a) Rich. l.c. Frater Innoc. creatur Soræ comes.

(b) Habetur in Bibl. Vat. Ejus jurandum Pontifici datum.

pania. Sora autem tulta est per abbatem Cassinensem Roffridum & Malgerium Sorrellum & quosdam alios. Duravit hoc Theutonicorum jugum gravissimum 17. annis, per quos tota regio multifarie multisque modis afflictæ est & depauperata per plurimum. Et infra: In ipso loco, nimirum in Fossæ novæ monasterio ubi tum Pontifex morabatur, eo namque post celebratum Dominicæ ascensionis festum ex urbe se contulit, postea vero ipsum S. Germanum venisse, ibique a Roffrido abbate, cum Cardinalibus honorificentissime exceptum, habitumque docet Richardus: (a) dominus Richardus frater D. Papæ factus est comes Soræ, & exaltatus, & buccina vociferatus per protonotarium a domino Friderico Rege Siciliæ pro hoc delegatum. Quæ Innocentii vitæ auctor luculenter re a suo petita principio tradidit. Porro Ferentini dum esset Innocentius XI. kal. octob. (eo profectus per mensem ibi commoratus est, ut in Fossæ novæ chronico traditur) Ricchardus Soranus comes ejus frater fidei sacramentum Joanni scriniario hoc eodem anno Innocentii Pontificatus XI. eidem Pontifici successoribusque detulit. Extat juramenti exemplum in libro, (b) qui censuum inscriptionum ejusdem MCCVIII. Pontificatus vero D. Innocentii Papæ III. anno XI. indict. XI. mense octob. die VI. comes Ricchardus de Sora juravit fidelitatem, & fecit ligium homagium D. Papæ Innocentio, successoribus suis, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ in præsentia DD. Joannis Albani Joannis Sabinen. Nicolai Tusculan. Ugolini Ostiensis episcoporum, Cinthii tit. S. Laurentii in Lucina, Cinthii tit. SS. Joannis & Pauli, Benedicti tit. S. Susannæ, Rogerii tit. S. Anastasiæ, Petri tit. S. Pudencianæ presbyterorum Cardinalium, & Joannis S. Mariæ in Cosmedin. S. R. E. Cancellarii, Joannis S. Mariæ in via lata, Pelagii S. Lucie in septem solis diaconorum Cardinalium. Juravit similiter facere guerram, & pacem ad mandatum ipsorum salva fidelitate & mandato Regis Siciliæ: & idem D. Papa investivit dictum comitem per cuppam argentæam deauratam præsentibus, consentientibus, & approbantibus omnibus præscriptis episcopis, presbyteris, & diaconis Cardinalibus, injungentibus mihi scriniario, ut hujus juramentum publicis Ann. Eccl. Tom. XX.

literis exararem, &c. Adjecta sunt testium nomina, quæ ad levandum tedium a nobis prætermissa sunt.

Postea vero Fridericus Siciliæ Rex Richardo comitatus jura firmavit hoc dato diplomate (c):

Fridericus Dei gratia Rex semper Augustus, & Rex Siciliæ dilecto Ricchar. comiti Sorano gratiam suam, & omne bonum.

Licet ad retribuenda digna pro meritis beatissimo patri, & domino Innocentio summo Pontifici germano tuo, nos insufficientes & impares reputemus, ne tamen judicari debeamus ingrati, si nihil egerimus, quod gratiæ suæ debeat esse gratum, nos facientes ad præsens, quod possumus, in posterum (dante Domino) majora facturi, omne jus, quod habemus in civitate Sorana cum Rocca Sorella, Arpino, arce Fontana, Pescho, Solido, Brocco, Rocca de Vino, quas dudum tibi concessimus, & heredibus tuis cum insula, & castelluccio, & terras Joannis Pagani, quas tibi concessimus in baronias sanctæ Romanæ Ecclesiæ, a qua prædictas terras fatemur, & recognoscimus nos habere, in posterum concessimus & donavimus, ita tamen quod tu & heredes tui terras ipsas cum omnibus pertinentiis, & juribus suis a Romana Ecclesia dumtaxat de cetero teneatis, de fidelitatis sibi præstito juramento, servientes eidem de ipsis, prout nobis servire tenebamini, &c. Dat. Spiræ 5. id Octobris anno 3. Imperii indict. 4. Christi anno 1215. De his fati; nonnulla nunc ad pietatem spectantia in hujus anni calce congeremus.

Jecit hoc anno sanctus Franciscus prima cellioris sanctitatis, ordinisque sui fundamenta, cum enim sacrum faciente sacerdote, illud, ex Evangelio (d) audisset: *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam.* Sibi eam regulam servandam proposuit, & eremiticam, quam biennio induerat vestem religioso habitu, quem postea suis præscripsit, hoc anno commutavit (e). Hæc cum aliis auctoribus Lucas Wadingus, qui de sociis proximo sequenti anno illi mirifice adjunctis, pluribus agit, quæ si cupias ipsum consule, cum ordinis sui annales magna apud doctos laude accuratissime atque ingenti studio conscripserit. [1] **M m 2 Hoc**

(c) Extat ibid.

Confirmatur ei a Friderico comitatus.

XXIX. Conversio S. Francisci. (d) Matth. 10.

(e) Luc. Vvad. ann. min. ad calcem apparat.

NOTÆ [1] **I**llustris ordinis Minorum exordium densis tenebris obvolutum est adeo, ut quo potissimum anno statuendum sit pene jaceat in obscuro. Constat equidem utriusque laudatissimi ordinis Prædicatorum & Minorum epocham vel eodem ipso anno figendam esse vel proxime se invicem contigisse; quanquam neminem legi vetustum scriptorem qui Prædicatorum ordinem Minorum ordini non præferat; quæ sane prælatio antiquioris originis indicium esse potest. Albericus quidem abbas Trium fontium qui chronicon suum cum anno 1241. claudit, anno 1207. cœpisse Prædicatorum ordinem institutore fratre Dominico Hispano & fratre Renaldo Aurelianensi S. Aniani cantore affirmat; tum subdit: *Cœpit insuper hoc eodem anno (1207.) alius ordo no-*

8. An- Hoc eodem anno S. Andreæ Apostoli
drea reli- corpus Constantinopoli Amalphim trans-
quit A- larum in illius ecclesiæ monumentis exa-
malphim ratum est, quæ recenset Cardinalis Ba-
translatæ. ronius, dum de eadem translatione in
Romani Martyrologii notis mentionem
facit; (a) eorum vero exemplum pu-
(a) Bar. blica auctoritate munitum, in Vallicel-
ad Rom. lana nostra bibliotheca asservatur, sed in
mart. die aliquibus emendatione eget. Porro eo
9. maii f. delatum est sacrum pignus a Petro tituli
sancti Marcelli presbytero Cardinali
ante in orientalibus regionibus, ut supra
dictum est, legationis munere perfuncto,
qui Amalphitanus cum esset, patriam
tanto munere decorare voluit; ibi vero

Petrus Cardinalis laudibus cumulatur tum
ob generis claritatem, tum ob bene le-
gationem gestam, tum ob egregias ani-
mi dotes, quo nomine, præclaro hoc
elogio insignitur: *Petrus sanctæ Romanæ
Ecclesiæ tituli sancti Marcelli presbyter
Cardinalis scientia, moribus, & hone-
state in Romana Ecclesia velut lucifer in-
ter astra nitebat.* Hæc ibi, quæ propo-
nere volumus, ut lector, norit jure In-
nocentium in rebus magni ponderis lega-
tionis onus, aliaque tanto viro imposu-
isse, utque hujusmodi literis Petri sepul-
crum decorari posset, de ipso enim uti
jam defuncto suis literis post sequentem
annum datis Innocentius meminit (b).
Emer-

(b) Inn. l.
13. ep.
157.

NOTÆ

1207. *us in Tuscia apud Assisum &c.* Ex quo non incongrue deduceremus uno eodemque anno
ordinem utrumque cœpisse. Sed præterquamquod in assignando anno exorti ordinis S. Domi-
nici Albericus egregie fallitur; adeoque nihilo accuratiora de exordiis Minorum tradidisse cen-
seri posset; verba illa Alberici ex editione Lebinitii expressa mendosa sunt; cum probatissimus
Menkenii codex ex quo variantes dedit Rer. Germanic. to. I. pro illo eodem anno, legit eodem
tempore, unde nihil certi quoad annum institutionis societatis hujus eruitur. Res hic posceret ut
de longe præclarissima utraque hac monastica sodalitate fusiori calamo differerem. Sed Annalistam
ago non ecomiamstem; cum præsertim celebrandæ essent laudes clarissimorum illorum cœtum de quibus
fama ipsa per ora hominum volitans majora prædicet quam quæ nos calamo exhiberemus. Valuit
uterque ordo morum sanctimonia, valuit doctrina & eruditione; ut per infelicia illa tempora si quid
antiquæ probitatis, si quid doctrinæ superfuit, id unice apud Prædicatores Minorumque mona-
chos reperiretur. Nihil exortum est hæresum quod ipsi non extinxerint; nihil irreplevit abusus
quod ipsi reformandum non susceperint; nihil bellorum seruit quod ipsi vel non pacaverint,
vel pacandum non tentaverint. Si quæ obeundæ erant arduæ a sede apostolica ad principes
legationes; si quæ vicissim a principibus ad pontificem e cœtu Prædicatorum Minorumve desti-
nabantur legati. Si quæ barbaræ regiones ad promulgandam fidem excurrendæ, ex alterutra
societate viri insignes mittebantur. Si quæ tandem pericula subeunda ipsi se ultro exponerent.
Ecclesiæ tandem tunc temporis concussæ regendæ firmandæque a Deo, qui rebus ejus intenta cu-
ra invigilat, uterque monachorum ordo datus est, quemadmodum S. Dominico per visum osten-
sum est, & res ipsa demonstravit. MANSI

I.
Otho po-
titur Ger-
manico
ceptro.

EMeruit ex civili intestinoque bello Ger-
mania, quo tamdiu concussa ac lania-
ta fuerat, cum anno Christi millesimo
ducentesimo nono indictione duodecima,
sublato æmulo altero, Otho ab Inno-
centio summo Pontifice Romæ sacratus
Imperator ac diademate solemnibus appa-
ratu redimitus pacem adduxit. Id enim hoc
obtigisse anno Innocentii, Othonisque
infra adducendæ literæ veteresque scri-
ptores communi sententia testantur: ve-
rum antequam ad eorum narrationem nos
comparemus, quæ præcessere pro more
nostro in medium afferemus. Igitur In-
nocentius acceptis primum ab Othone
nunciis, paucis rescriptis quibus suam
ægritudinem significavit, monuit (a)
blande, instruxitque, qua ratione in mit-
tendis ad sedem Apostolicam legationi-
bus se gerere debeat.

Illu. Regi Othoni in Roman. Imp. electo.

*Jucundus tuorum nunciorum adventus ita
nos est in ea, qua tenebamur ægritudinis
molestia, consolatus, ut ex gratis rumori-
bus, quos de tuis successibus attulerunt,
quadam medicinali virtute nos fecerit de
languoris doloribus in sanitatis gaudia
respirare. Licet autem super negotiis, pro
quibus latores presentium, viros utique
providos, & fideles ad nostram præsen-
tiam destinasti, consueverint secundum
morem antiquum maxime pro petitione
imperialis coronæ magni principes ad se-
dem Apostolicam destinari, quia tamen
hoc fuit magis in modum consultationis,
quam petitionis propositum, & quod non-
dum est factum, adhuc poterit fieri, nos
qui, ut tuo deferre possimus honori, hoc
æquanimiter ferimus ex gratia speciali,
auditis & intellectis petitionibus, quis
idem nuncii tuo nobis nomine porrexerunt,
super earum aliquibus literas fieri mox
præcepimus, sicut novimus expedire, ac
per legatos nostros, quos ad tuam rega-
lem presentiam e vestigio destinamus, gra-
tum responsum tibi cum Deo tam super ne-
gocio matrimonii quam etiam super aliis
impendemus, cum eos & ob hoc inter cæ-
tera specialiter providerimus destinandos,
ut ad negotii tui robur ipsi, qui vice no-
stra fungentur, circa singula, quæ contin-
gunt, auxilium tibi conferant opportunum,
ut ex eorum adventu honorificentia tibi
major accrescat. A teo namque tuam ze-
lamur honorem, ut honori nostro reputemur
accrecere, quicquid per nos tuo re-
gali accrescit honori, firmam gerentes de
tua serenitate fiduciam, quod id ipsum de
nobis zelanter affectes. Dat. Later. non.
januar. pont. nostri anno undecimo.*

II.

Hactenus literæ Innocentii, qui alias
paucis post diebus xv. kal. feb. ad eun-

dem Othonem misit, ut videat lector, Pontificii
quantam Romani Pontifices circumspere-
ctionem maturitatemque consilii adhibere
soliti fuerint, in principibus, quantum-
vis in celsiore fastigio dignitatis colloca-
tis, ecclesiastica lege solvendis; rogante
enim Othone matrimonium cum Philippi
Sueviæ ducis filia, consanguinitate sibi
conjuncta, inire liceret, id responsum
dedit (b). Pro adducenda quidem antea
pace e re Christiane reipublicæ fuisse, si
Philippi filia matrimonio jungeretur,
cum vero jam ille e vivis sublatus fu-
erit, sublata quoque illius contrahen-
di & legis ecclesiasticæ relaxandæ cau-
sam videri; cum vero in pristino ducen-
dæ illius consilio perstet, ac magna inde
utilitatis spes affulgeat, se legatis Car-
dinalibus de consanguinitatis gradibus
inquirendi ac in ea re statuendi provin-
ciam imposuisse. Duobus vero ante die-
bus, nimirum xvii. Kalend. februar. pon-
tificatus anno xi. ad eundem Othonem
litteras dederat (c), ubi, commendata
primus ipsius pietate, ad perstandum in
mutua conjunctione cohortatus, subdit
se quædam illi postulata proponere, quæ
ad compositam Imperium inter atque Ec-
clesiam concordiam perpetuo firmandam,
atque ad tollendam posthac omnem dis-
cordiarum occasionem, & materiem plu-
rimum valeant, quæque uti rationi con-
sentanea, nullo prorsus modo negare de-
beret. Ad hæc igitur obtinenda, atque
ad morem ipsi Regi gerendum in iis, quæ
per literas, ac nuncios suos postulave-
rat, dummodo intra recti honestique fines
continerentur, mittere se ait Hugonem
Ostiensis episcopum, ac Leonem tituli
S. Crucis presbyterum Cardinalem, Apo-
stolica sedis legatos, quos tum ipsi, tum
Germaniæ (d) præsulibus principibusque
plurimum commendavit; seorsum vero
eodem die archiepiscopos, atque episco-
pos illos certiores fecit, (e) se ejus ma-
trimonii negotium iisdem legatis commi-
sisse. Cum vero in primis ad archiepi-
scopos, atque episcopos ac Germanicum
clerum literis pontificiæ sollicitudinis ma-
gnitudo eniteat, eas annalibus summa-
tim censemus commendandas.

*Archiepiscopis, & episcopis, & dilectis
filiis abbatibus, & aliis ecclesiarum præ-
latis in Theutonia constitutis.*

*Cum (f) acceptam Angelus dudum phia-
lam iracundiæ Dei plenam in populos Theu-
tonicos effudisset, effusa est contentio su-
per principes eorundem, qui diuturni schi-
smatis hostilitate contriti, quasi de torcu-
lari sue tribulationis expressum cali-
cem iræ Dei profundum, & latum non so-
lum ipsi bibere, verum etiam aliis propi-*

Pontificii
consilii
maturitas
in dispen-
sando.

(b) Ib. ep.
179.

(c) Ep.
180.

(d) Ep.
181.

(e) Ep.
182.

III.
(f) Ep.
181.
Hugo &
Leo
Cardd.
missi lega-
ti in Ger-
maniam.
na-

narunt. Dominus autem, qui cogitat consilia non afflictionis, sed pacis, repro- bans consilia principum, & cogitationes dissipans populorum, ab eis tandem discordiæ causam abstulit, ipsosque ad viam concordiæ revocavit. Quapropter nos, qui ex officii nostri debito ad hoc scandalum removendum indefessa sollicitudine labora- vimus, non possumus non gaudere, quod fi- delis Dominus sperantes in se tentari ul- tra quam possent sustinere non pertulit, & in ira misericordiæ memor factus flagel- lum dignæ suæ indignationis avertit, fa- ciens ita multos ipsius disciplina profice- re, quod exercitatis per eam pacatum vi- detur fructum justitiæ reddidisse, jam per Dei gratiam non pœnitent nos constanter cur- sum cœpti cucurrisse certaminis. Jam felici- ter Dominus labores nostri consummavit agnovit, jam illa Gamalielis sententia nos- trum probat a Domino processisse consilium, jam humana vis impedire non potuit cœ- lestis voluntatis effectum. Nam Altissimus id disposuit, & quis potuit interrumpere? Omnipotens hoc decrevit, & quis vultit immutare? Emulabaris hæctenus te ad invicem Theutoniam omnis tu, & in par- tes divisa, mutuis te animositatum tuarum simultatibus conterebas; immisso namque desuper in te spiritu circumferere ver- tiginis, & erroris freno, quod juxta pro- phetam erat in maxillis populorum, abdu- cta per graves circuitus ducebatur, filii quippe tui fœdera fraterna dissolverant, & invidia sauciati livoribus sese passim al- ter alterutrum trucidabant, vocaverat enim Dominus exercituum in te tempus, in quo juxta vaticinium sancti viri, vir non parceret fratri suo, & quasi carnem bra- chii sui, immo quoque voraret Manassen Effraim, & Effraim offenderet Manas- sen.

IV.
Dissensio Imperii cladium Orientis causa.

Hinc igitur non tu sola, quinimo pene totus offendebarat populus Christianus, lu- gentibus equidem vis Sion, ideo quod non essent, qui solemnitates dominicas visita- rent; ora Deo canentium ex permagna parte conclusa torpebant, cultuque divi- no per usum bellicum minorato, hostilibus impendebatur excubiis quod spiritualibus vigiliis debebatur: denique Terra sancta debita sibi & lugebat, & lugeat suffragia defuisse, quæ pro peccatis nostris in exire- nam necessitatem perducta, operas, & im- pensas, quibus juvari potuerat, in dome- sticæ cladis excidium frustra pertransisse deplorat, ut de malis cæteris taceamus, quæ præter multiplicem desolationem regni dudum in seipso divisi universam quoque Dei Ecclesiam offendebant. Nos autem pe- ricula tot, & tanta videntes, nimiaque scandalizantium charitate perusti duro com- passionis eorum fixorio frigebamur, ac scien- tes opus justitiæ pacem esse, justitiæ non desumus, donec Dominus de cælo prospere

xit, & multo a nobis studio procurata ini- tia pacis dedit, potens adhuc in tantum eam sui gratia dilatare, ut juxta pro- phetantis eloquium populus suus in pulcri- tudine pacis sedeat, & plebs ejus in ju- stitiæ tabernaculis ac requie opulenta quie- scat. Quia igitur plagam, quæ de novo circumligata est, negligi non oportet, eo quod custodia potest ad perfectam sanitatem proficere, neglecta vero in deteriorem corruptelam redire, venerabilem fratrem nostrum Hug. Ostien. episcopum, & dilectum filium Leonem tituli sanctæ Crucis presby- terum Cardinalem Apostolicæ sedis lega- tos, viros utique providos, & honestos, quos inter cæteros fratres nostros speciali charitate diligimus, ad partes ipsas duxi- mus destinandos, qui more prudentium medicorum, prout quævis morbi cura popo- serit, viam sciant, & oleum superfunde- re, ac pace jam ex parte in Imperio re- formata, satagant unumquemque perfectius informare: commissi sibi pariter potestate dissipandi, & evellendi, edificandi nihilo- minus, & plantandi, quæ utrorumlibet ho- rum opera noverint indigere. Quocirca universitatem vestram rogamus attentius, & monemus per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus eos, im- mo nos in ipsis, cum debito suscipientes ho- nore providis monitis, & mandatis ipsorum efficaciter intendatis. Alioquin senten- tiam quam tulerint in rebelles, ratam ha- bebimus, & usque ad satisfactionem con- dignam auctore Domino faciemus inviola- biliter observari. Dat. Lat. 17. Kal. febr. Pontific. nostri an. XI.

Asperus fuerat Papenbergensis episcopus conflata in Philippum conjuratio- nis, ac societatis cum proditore in itæ in- famia, atque adeo Innocentius nefarii criminis vindex legatis partes imposuit, ut de episcopi causa cognoscerent: Si super nece, inquit, (a) claræ memoriæ Philippi ducis Sœviæ accusatore contra eum legitimo comparente culpabilis coram vobis fuerit comprobatus, vos eum subla- to cuiuslibet contradictionis, & appellatio- nis obtentu, ab omni officio, & beneficio ecclesiastico deponatis. Alioquin indicatis ei purgationem canonicam, in qua si forte defecerit, eadem ipsum censura damnetis. Quod si legitime se purgaverit, denuntie- tis eum super objecto crimine penitus in- nocentem, ante omnia providentes, ut si quid contra eum vel ejus ecclesiam est perperam attentatum, in statum debitum revocetur. Dat. ut supra, scilicet XVII. Kal. febr. Quo item die Magdeburgensis archiepiscopo injunxit, (b) ad ea feliciter pro- movenda, quæ Hugo & Leo legati ei proposuerant, diligens studium gratiam- que efficacem impenderet. Cum vero Leo alter Apostolicæ sedis legatus ab Inno- centio semel atque iterum S. Crucis pres- by-

V.
Papem- berg. e- pisc. Phi- lippi. ac- cis accu- satus. (a) Cit. lib. ep. 184.

(b) lib. ep. 185.

(a) Cran- iz. hist. Sax. l. 7. c. 30.

(b) Otho de S. Bla- sio appen. ad Othone. Frising. an. 1209. Craniz. hist. Sax. l. 7. c. 30. c. 1. & 2. Modus concor- diæ inter Philipp. sequaces & Otho- nem. (c) Cod. in ann. (d) Ursp- erg. chron. an. 1209. Otho Philipp. Sœv. fi- liam du- cit.

byter dicatur, corrigendus est auctor re- centior, (a) qui episcopum Cardinalem Sabinensem vocat. De hac vero lega- tione ex antiquioribus neminem exactius agentem reperimus, quam Othonem de S. Blasio nuncupatum, qui ad Othonem (b) Frisingensem appendicem adjecit. Scribit ergo ad firmendam inter Otho- nem ac principes, qui Philippo adhæse- rant, optatissimam concordiam nullum- modum aptiorem reperiri potuisse quam ut Otho Philippi filiam duceret uxorem; idemque Godefridus (c) & Urspergen- sis (d) tradunt. Ut vero legis ecclesias- ticæ vis remissa atque obex consanguini- tatis amotus fuerit, Otho e S. Blasio profequitur: Itaque ad hæc exequenda ge- neralis curia a principibus apud Herbi- polim indicitur, in octava pentecostes. Prin- cipes igitur ex diversis regni partibus ad hanc curiam convenerunt, legatique civi- tatum Italiae subjectionem offerentes inter- fuerunt, Othonemque regem regali ambi- tione coronata civitate, cum maximo tri- pudio susceperunt, ibique in palatium re- gule congregati, extructo tribunali, Rex descendit Cardinales habens collaterales, reliquis principibus circumsedentibus. Ita- que Hugo Ostiensis episcopus Cardinalis primo exorsus, de causa regalis connubii pro qua convenerant, rationabiliter latino idiomate allegavit, interpretem habens Vuirzburgensem episcopum Regique Otho- ni, ut pro bono pacis & concordie ad abs- lendam præteritorum malorum memoriam, cum filia illustrissimi principis Philippi ma- trimonium contraheret, auctoritate Dei & beati Petri, per Apostolicam obedientiam in remissionem peccatorum suorum præce- pit.

VI.
Theodo- ricus Co- lonien- sis a Leodiensi episcopo consecra- tus.

(c) Casar. l. 7. c. 41.

Ob pieta- tem in B. Virg. ad eam di- gnitatem affargit Theodor.

*aliud in libro continebatur, nisi Angelicæ salutationes, id est, Ave Maria, gratia plena; per librum intellexit episcopatum, quem cum ferre vellet Joanni episcopo Ca- meracensi, eo quod tam Rex quam ipsi il- li fuissent, probitatem illius cognoscetes, revocavit eum beata Virgo dicens: Non Joanni, sed Theodorico sanctorum Aposto- lorum præposito deferat illum. Quod si in episcopatu non se bene habuerit, sicut per me illum adeptus est, ita per me illo pri- vabitur. Semper in ejus obsequio idem. Theodoricus devotus fuerat, & sicut * mi- * al. tibi bi notum est; quotidie missæ ejus quoti- dianæ vult interesse, nummum offerens sin- gulis diebus. Tempore electionis, cum Rex pro episcopo Cameracensi intercederet, ei- que ab electoribus responderetur, quod i- dioma terræ ignoraret, cessavit. Hoc i- psum prædixerat præfatus Hermannus. Tunc electores personis quatuor vota sua commiserunt, a quibus Theodericus in an- tistitem electus: qui post dies paucos a malis consiliariis in tantum depravatus est, ut modicam haberet differentiam in- ter personas laicas & ecclesiasticas, in- ter rusticos & monachos, æque ab his, ut ab aliis telonia recipiens, indebitis ex- actionibus utrosque gravans. His aliisque actibus malis Dei Genitrix irritata egit, sicut ex superiori visione colligitur, ut in- digne satis a Moguntino deponeretur epi- scopo emulo ejus per electionem substi- tuto.*

* al. tibi Prædictio de ejuld. privatio- ne ob in- grati ani- mi vi- tium.

Honoris fastu virtutes cor- rumptit.

VII.

Quod prædictus auctor refert de Ita- liæ legatis, qui Herbipolensi conventui interfuerunt, quique Imperatori designa- to sacramento se obtinere, Innocen- tii potissimum studio sollicitudineque tribuendum videtur: hoc enim anno fe- bruario mense Insubres ad id sollicita- vit (f).

(f) Cit. lib. Vat. ep. 186.

Potestatis, consulibus & populis ci- vitatum Lombardiæ. Quemadmodum vultis, ut charissimus in Christo filius noster illustris Rex Otho in Romanorum Imperatorem electus jura vestra vobis integra & illæsâ conservet, ita vos sibi debetis Imperii jura illæsâ & integra conservare: ad quæ utrinque ser- vanda nos, qui summi mediatoris, licet indigni, locum obtinemus in terris, tam ipsum, quam vos debemus inducere studio diligenti. Cum igitur idem Rex venerabilem fratrem nostrum patriarcham Aquile- jen. legatum statuerit in Italia pro ne- gociis Imperii procurandis, universitatem vestram duximus rogandam, & monendam per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus eis super iis, quæ ad jus Impe- rii pertinere noscuntur, efficaciter inten- datis, ut sicut pro ipso apud vos interpo- nimus partes nostras, ita si necessitas po- stulaverit, pro vobis apud ipsum partes nostras interponere debeamus. Dat. La- ter.

Inn. hor- tatur In- subres jura Im- perii ser- vent O- thoni.

Pat. A- quilei. legatus Imperii in Italia.

ter. v. Kal. martii Pont. nostri anno duodecimo. In eandem rationem, ut subditur, ad Tusciæ civitates, quæ ad Imperium pertinebant, scripsit, idque Aquilejensi (a) patriarchæ significavit, dum gratulatus est ob partes Othonianas, uti jusserat, defensas, susceptumque legationis in Italia gerendæ onus ab illo injunctum: mandatque comitissæ Mathildis terram in Romanæ Ecclesiæ ditionem redigendam curaret: *Super eo vero, quod de terra comitissæ Mathildis nobis per latorem presentium intimasti, hoc tibi duximus respondendum, ut eam ex mandato prædicti Regis repetas nomine nostro, & ad opus Ecclesiæ Romanæ recipias, si fuerit restituta, cum idem Rex eam nobis recuperare promiserit, sicut apparet ex rescripto literarum suarum, quarum tenorem presentis pagina tibi mittimus interclusum.*

VIII. Non repulit preces Innocentii Otho, cum illius ope egeret, perlata enim hoc tempore ipsius literæ (b) fuere, quibus significabat Pontifici, certissime se comperisse, Siciliæ Regem Henrici olim Imperatoris filium, Imperii quietem turbare, ac res novas moliri, proptereaque rogare ne opera sua consilioque Fridericum juvaret.

Innocentio &c.
Paternitati (c) vestrae immensus exsolventes gratiarum actiones, scire vos volumus certissime, quod optatos eventus nostros post Deum vobis adscribimus & omnem gloriam, qua divina nos dignata fuerit clementia sublimare, cum Romana Ecclesia habere semper cupimus pro indiviso, non immerito perpendentes, quod ipsa nullo unquam tempore suum nobis subtraxerit auxilium, & favorem; siquidem sanctitati vestrae duximus intimandum, a quibusdam veridica nos accepisse relatione, quod filius Imperatoris H. damnum & malum nobis velit, & ut nostram & Imperii turbare velit quietem, idem quoscunque petitionibus & precibus, & præmiis ad hoc inducit, & hortatur: unde cum Imperii tranquillitas, & regni eminentiæ finalis promotio a vestra adhuc, sicut habemus, prudentia pendere videatur; apostolatus vestri aequitatem omni precum instantia rogamus, & monemus supplicantes vobis, quatenus præfato puero consilium, & auxilium vestrum ad sua contra nos subtrahatis negocia & ea quæ sibi ad præsens expedire possint, sicut de vobis confidimus, nullatenus faciatis sicut nobis & vobis utile erit usque dum Deo auxiliante nos ad partes Italiæ, & ad vos veniamus personaliter vobiscum collocturi: sicut enim illius voluntatis ac commodatum.

Quo etiam mense sacramentum fidei ab Otho hicce verbis (e) conceptum pro Romana Ecclesia exhibitum est (f): In nomine sanctæ, & individuae Trinitatis. Otho quartus divina favente clementia Romanorum Rex, & semper Augustus. Recognoscentes ab eo nostræ promotionis donum misericorditer processisse, a quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum.

quando optata presentia vestra copiam nobis dederit, nos juxta consilium vestrum pro communi commodo, & pace Ecclesiæ cum sepefato puero ad honorem Imperii, & ipsius componere curabimus utilitatem. Cætera presentium lator dilectus familiaris notarius noster magister H... cujus dictis fidem adhibeatis indubitatum.

IX. Confudit postea hæc omnia promissa Otho insigni perfidia, cui futurorum nefcius, ut docebat prudentia, respondit Innocentius, ita se Friderici pueri rebus commodisque consulturum, ut nullum Othonis rationibus damnum inferret; at ipsum hæc differentem Pontificem (d) audire refert.

Ill. Regi Othoni in Romanorum Imp. electo.

Cum charissimus in Christo filius noster Fredericus Siciliæ Rex illustris tam ex paterna, quam ex materna dispositione finali sit Apostolicæ curæ ac tutelæ relictus, ipseque totum Regnum Siciliæ a Romana teneat, & recognoscat Ecclesia, sicut idem nobis tanquam vassallus domino ratione fidelitatis debet astringi, sic nos idem tanquam dominus vassallo, ratione legalitatis debemus adesse: unde super iis, quæ ad regnum ipsius pertinere noscuntur, nec volumus, nec debemus ei nostrum subtrahere auxilium, vel favorem, cum secundum Apostolum omnibus finis in justitia debitores. Porro nec ipsi nec alii nostrum contra te disposuimus favorem, vel auxilium impertiri, quem tantopere studuimus promovere, cum pro certo speremus, quod sicut per tuas nobis literas intimasti, tuos optatos eventus post Deum nobis adscribas, & omnem gloriam, qua te divina dignata fuerit clementia sublimare, cum Romana velis Ecclesia pro indiviso semper habere, absque dubio recognoscens, quod deficientibus cæteris, ipsa tibi nunquam subtraxerit, sed suum semper impenderit auxilium, & favorem. Receptis igitur, & intellectis apicibus, quos per dilectum filium latorem presentium regalis nobis sublimitas destinavit, hoc tibi duximus rescribendum, quod de plenitudine gratiæ nostræ securus, de qua nec debuisti, nec debes aliquatenus dubitare, tuam secundum Deum exerceas potestatem, cum quo si corde puro recte processeris, ipse in viam salutis, & pacis diriget gressus tuos. Dat. Later. vi. id. martii pontificatus nostri anno duodecimo.

Quo etiam mense sacramentum fidei ab Otho hicce verbis (e) conceptum pro Romana Ecclesia exhibitum est (f): In nomine sanctæ, & individuae Trinitatis. Otho quartus divina favente clementia Romanorum Rex, & semper Augustus. Recognoscentes ab eo nostræ promotionis donum misericorditer processisse, a quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum.

IX.

(d) lb. ep. 189.

Respondeo. Ita Friderico profuturum ut Othoni non obesse.

festum, ipsum ejusque vicarium, & sponsam ejus sanctam Ecclesiam disposuimus, & decrevimus magnifice honorare, ut qui nobis in presentis temporale contulit Regnum, in futuro quoque tribuat sempiternum. Proinde vobis reverendissime pater, & domine summe Pontifex Innocenti, quem pro multis beneficiis nobis impensis sincerissimo veneramus affectu, vestrisque catholicis successoribus, & Ecclesiæ Romanæ omnem obedientiam, honorificentiam, & reverentiam semper simili corde, ac devoto spiritu impendemus, quam prædecessores nostri Reges, & Imperatores catholici vestris antecessoribus impendisse noscuntur, nihil ex iis volentes diminui, sed magis augeri, ut vestra devotio clarius enitescat. Illam igitur abolere volentes ab usum, quem interdum quidam prædecessorum nostrorum exercuisse dicuntur, in electionibus prælatorum concedimus, & sancimus, ut electiones prælatorum libere, ac canonicè fiant, quatenus ille præficiatur ecclesiæ viduata, quem totum capitulum, vel major, & senior pars ipsius duxerit eligendum, dummodo nihil ei obstat de canonicis institutis. Appellationes autem in negociis, & causis ecclesiasticis ad Apostolicam sedem libere fiant, eorumque prosecutionem, sine processum nullus impedire præsumat. Illum quoque dimittimus, & refutam ab usum, quem in occupandis bonis decedentium prælatorum, aut etiam ecclesiarum vacantium nostri consueverunt antecessores committere, pro motu propriae voluntatis; omnia vero spiritualia vobis & aliis ecclesiarum prælatis relinquimus libere disponenda, ut quæ sunt Cæsaribus Cæsari, & quæ sunt Dei Deo recta distributione reddantur. Super eradicando autem hereticæ pravitate errore auxilium dabimus, & operam efficacem.

Pollicetur præsulum electiones non invasurum.

Deleturum hæreticos.

XI. Omnes Ecclesiæ possessiones restitutum iri.

Possessiones etiam, quas Romana Ecclesia recuperavit ab antecessoribus nostris, seu quibuslibet aliis ante detentas, liberat, & quietas sibi dimittimus, & ipsam ad eas retinendas bona fide promittimus adjuvare. Quas vero nondum recuperavit, ad recuperandum pro viribus erimus adjuvatores, & quæcunque ad manus nostras devenient, sine difficultate ei restituere satagemus. Ad hæc pertinet tota terra, quæ est a Radicosano usque Ceperanum, Marchia Anconitana, ducatus Spoletanus, terra comitissæ Mathildis, comitatus Brittemorii, exarchatus Ravennæ, Pentapolis, cum aliis adjacentibus terris, expressis in multis privilegiis Imperatorum & Regum, a tempore Ludovici, ut eas habeat Romana Ecclesia in perpetuum cum omni jurisdictione, districtu & honore suo: veruntamen cum ad recipiendam coronam Imperii, vel pro necessitatibus ecclesiæ ab Apostolica sede vocati venerimus, de mandato summi Pontificis recipiemus procuratores, sive fodrum ab illis. Adjuvatores etiam erimus ad retinendum, & defendendum Ecclesiæ Romanæ, regnum Siciliæ, ac cætera jura, quæ ad eam pertinere noscuntur, tanquam devotus filius, & catholicus princeps. Ut autem hæc omnia memorato sanctissimo Patri nostro Innocentio sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo Pontifici, ejusque successoribus per nos & nostros successores Romani Imperatores, & Reges observentur, firmaque & inconvulsa semper permanent, præfens privilegium conscriptum majestatis nostræ aurea bulla jussimus communiiri. Signum domini Othonis IV. Romanorum Regis invictissimi. Ego Conradus Spirensis episcopus, vicedomini Siffredi Maguntini archiepiscopi & totius Germaniæ archicancellarii regalis aula cancellarius recognovi. Acta sunt hæc anno dominicæ incarnationis millesimo cccviii. indictione xii. regnante domino Othone quarto Romanorum Rege glorioso anno regni ejus undecimo. Datum apud Spiram xv. Kal. april.

Extat quoque in libro privilegiorum Romanæ Ecclesiæ, ubi simillimum proxime sequitur ab Othone datum tum temporis jusjurandum, quod in re tanti momenti prætereundum non censemus. Ego Otho Dei gratia Romanorum Rex & semper Augustus, tibi domino meo Innocentio Papæ, tuisque successoribus & Ecclesiæ Romanæ spondeo, pollicor, promitto & juro, quod omnes possessiones, honores, & jura Romanæ Ecclesiæ pro posse meo bona fide protegam & defendam; possessiones autem quas Ecclesia Romana recuperavit, quietas sibi dimittam, & ipsam ad eas retinendas bona fide juvabo. Quas autem nondum recuperavit, adjuvator ero ad recuperandum & retinendum secundum possit meum, ero sine fraude defensor, & quæcunque ad manus meas devenient, sine difficultate restituere procurabo &c. recentet, ut in superioris sacramenti forma, terras, quæ ad ditionem pontificiam spectent, ac pollicetur se ad continendam in fide & clientela sedis Apostolicæ Siciliam operam collocaturum, tum subdit: Tibi etiam domino meo Innocentio Papæ, & successoribus tuis omnem obedientiam & honorificentiam exhibebo, quam devoti & catholici Imperatores consueverunt exhibere sedi Apostolicæ: stabo etiam ad consilium & arbitrium tuum, de bonis consuetudinibus pro populo Romano servandis, & de negotio societatis Tusciæ ac Lombardiæ similiter etiam consilio tuo & mandato parebo; & si propter negotium meum oportuerit Ecclesiam Romanam incurrere guerram, subveniam ei, sicut necessitas postulaverit in expensis. Hæc Otho; utrumque vero jusjurandum insertum etiam est publicis actis (a) anno Christi mclclxxii. cum Rodulphi nuncius Romæ in sacro

Pro continenda in ejus fide Siciliam operam daturum.

Alia confirmatio jurium Roman. Eccl. facta ab Othone.

(a) Extat in lib. privil. Rom.

Pro continenda in ejus fide Siciliam operam daturum.

XII.

Alia confirmatio jurium Roman. Eccl. facta ab Othone.

(a) Extat in lib. privil. Rom.

consistorio ipsius nomine rata omnia privilegia habuit ab aliis Imperatoribus Romanæ Ecclesiæ concessa.

XIII. Othonis iter in Italiam. Post hæc vero Otho, comparatis instructisque omnibus pro Imperii corona obtinenda Italiam ingressus est, cujus iter Otho de sancto Blasio exactissime recenset, atque asserit primum ab eo Augustæ Vindelicorum Imperii comitia celebrata, dein valle Tridentina duxisse exercitum, Bononiamque pervenisse, atque ibi cum Italis principibus habitis aliis comitiis Mediolanum perrexisse, ubi copias Italis sibi conjunctis auxerit. In quam sententiam ait Godefridus, (a) Othonem magno cum apparatu Italiam hoc anno ingressum infubriæque principibus sibi honoris gratia obviam euntibus, honorificentissime exceptum, urbes, oppida, atque infinitam ex vestigalibus terris ab Henrici Imperatoris temporibus coactam pecuniam recepisse. Subdit Otho de sancto Blasio: * Pyrenæum transiens Tusciam, applicuit, nuncios ad dominum Apostolicum patriarcham Aquilejensem, & episcopum Spirensis cancellarium suum Romam præmisit. Qui ex persona regis, compositione imperialis consecrationis cum Apostolico facta, ad regem regrediuntur, ipsumque cum universo exercitu ex parte domini Apostolici filiali affectu compositionem consecrationis intimantes, salutaverunt.

(a) Godef. in Annal. an. 1209.

* Apenninum.

XIV.

(b) Libel. de neg. Imp. ep. 191.

Videamus quæ ipse de accessu suo, deque legatione quam mittebat ad Pontificem scripsit (b). Reverendo in Christo domino, & patri suo dilectissimo Innocentio sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo Pontifici Otho Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus salutem in Domino, & totius filialis dilectionis plenitudinem.

Otho gratias agit Innoc. de obtento Imperio.

Cum nos omnem honorem nostrum, quem obtinendo Romanum Imperium, licet cum multo labore, & sudore post Deum vobis adscribimus, non immerito nobis de vobis est præsumendum, & in sanctitate vestra est confidendum, quod vos de omni prosperitate, & salute nostra sub affectu paternæ dilectionis nobis congruere debeatis. Significamus igitur vestræ sanctitati, quod nos juxta honorem nostrum, & Imperii feliciter dispositis & ordinatis in Alemannia nostris negotiis, cum exercitu forti, & glorioso montes magnos transivimus, & jam ad Paduam transmeavimus processum ad vos, ut recipiamus a manu vestra benedicta benedictionem, & consecrationem diadematis Imperialis. Et infra: Receptis denique nuntiis vestris quos ad nos transmiseratis videlicet Andrea subdiacono & clerico vestro, & Thurando fratre hospitalis sancti Joannis, auditis quoque omnibus iis, quæ ipsi nobis ex parte vestra prudenter & discrete proposuerunt, & iis plene intellectis habito concilio principum,

& fidelium, nuncios nostros honestos, & solennes latores præsentium dilectos fideles nostros videlicet Conradum Spirensis episcopum, & regalis aulæ nostræ cancellarium Brixinensem episcopum, Joannem Cameracen. episcopum, & Henricum Mantuanum episcopum, & magistrum Henricum scholasticum S. Gereonis in Colonia, Gunziliunum senescalum nostrum, Cunonem camerarium nostrum H... de Finalneche viros utique providos, & honestos ad præsentiam vestræ sanctitatis duximus destinandos, verbum nostrum ad vos deferendum ipsis plenissime committentes, &c. Mandamus igitur vobis, & omni precum vos instantia * ut vos iis omnibus fidem instantiam adhibeatis, quæ ipsi ex parte nostra vestræ proposuerint paternitati.

Hactenus Otho, ad quem rescribens Innocentius benigne atque honorifice ejus oratores se excepisse ait, (c) ac Petrum Urbis præfectum & magistrum Ph. notarium suum se mittere, hortaturque fidem illis præstet, suaque imperia exequi non negligat.

Illustri Regi Othoni in Rom. Imp. electo.

Quantum auxilii & favoris impendimus tibi charissime fili ad Imperium obtinendum, totus pene orbis agnoscit, & opera protestantur, quæ perhibent testimonium veritati, teste veritate quæ dicit: Arbor ex fructu cognoscitur; id est charitas ab effectu. Licet ergo ferventes, & efficaces fuerimus ad tuum promovendum honorem tam in principio, quam in medio, longe tamen ferventiores, & efficaciores esse desideramus in fine, ut ex omni parte cognoscas dilectionis affectum, quem ad tuam regalem personam habemus, pro certo sperantes, quod tu semper tantæ dilectionis memor existens grata nobis curabis vicissitudine respondere, cum etsi tua nobis devotio valde sit necessaria, nostra tamen dilectio multum sit tibi omni tempore opportuna. Receptimus igitur honorabilis tuæ sublimitatis nuncios honorifice ac benigne, quibus diligenter auditis gratum solito more curavimus dare responsum. Ut autem intentionis nostræ propositum tibi plenius innotescat, mittimus ad tuam regalem præsentiam dilectos filios nobilem virum Petrum Urbis præfectum, & magistrum Ph. notarium nostrum, quibus fidem adhibeas superioribus, quæ tibi ex parte nostra duxerint proponenda providens diligenter, ut consilium nostrum exequi non postponas.

Cæterum etsi palam non exprimit quidnam ab eo exegerit, id tamen fuisse arbitramur fidei sacramentum, quod proxime subiicitur: (d) Otho Dei gratia Romanorum Rex, & semper Augustus. Notum fieri volumus universis, præsentem paginam intuentibus, quod nos juramenta securitatis venerabilibus patribus nostris Innocentio Papæ, & Cardinalibus sanctæ Ro-

* rogamus

XV. (c) lb. q. 192.

Gratulari. Inn. Othoni beneficiorum memoriam se præferenti.

XVI. (d) Ep. Romanorum Rex, & semper Augustus. 193. Othonis sacramentum de securitate Rom. danda.

Romanæ Ecclesiæ & rerum ipsorum, & totius populi Romani in coronatione nostra illuc eundo, ibi stando, & inde redeundo, quæ principes, comites, barones, nobiles, & alii Imperii fideles de mandato nostro, & in nostra fecerunt præsentia, rata habemus, & ea secundum quod in scripto distinctum, & bona fide utrinque intellectum, nos observaturos promittimus, & firmiter, & inviolabiliter faciemus observari. Datum in castris in monte Malo 4. non. octobris indict. 13. Sed ad Othonem de sancto Blasio narrationem redeamus: Qui mox ad urbem tendens exercitum castra metari ante portas urbis fecit: ipseque crastina die dominica ante festum S. Michaelis, quod eo anno 5. Kal. octobris evenit (a) Godefridus id factum ait dominica proxima a festo S. Michaelis III. non. octobris Parisius IV. non. octobris. Verum Fossæ novæ chronicon infra reddendum * kal. octob. obtigisse testatur) a D. Papa Innocentio, & a Romanis honorifice suscipitur, datoque sacramento coram ecclesiæ se justum judicem, ac viduarum & orphanorum tutorem, necnon ecclesiarum, & præcipue patrimonii S. Petri defensorem pro posse existere, ab Apostolico consecratus coronatur, Imperatorisque & Augusti nomen, nonagesimus sextus ab Augusto, ponitur ab aliis nonagesimus quartus, sortitur. Consecrationem igitur desideratam adeptus cum magno tripudio ab urbe recedens, in partes Tusciæ divertit. Hactenus Otho de S. Blasio, hincque finem scribendi facit [1].

(a) Godef. in annal. an. 1209.

* al. 5. Kal.

Othonis in urbem ingressus.

XVII. (b) Rich. de S. Ger. in chron. (c) Rob. de Monte ap. pend. ad Sigeb. (d) Stad. in chron. (e) Urs. perg. hist. (f) Godef. in annal. (g) Par. hist. Angl. hoc anno. (h) Dlugos. hist. Pol. l. 6. (i) Fossæ nov. chr. an. 1209.

NOTÆ

[1] Otho iter in Italiam accuratius percensendum est verisque chronologicis characteribus exprimendum. Igitur Otho circa festum S. Joannis (decollationis scilicet, quod die XXIX. augusti celebratur) Italicam expeditionem suscepit, teste Rainero in continuatione Lamberti Parvi, transgressisque montibus, Mediolanum venit, ubi a civibus ingenti gaudio excipitur. Paucis evolutis diebus, subjugatis sibi civitatibus Romam venit... Consecratusque est IV. nonas octobris. De certa die, qua Otho corona insignitus fuit dissidium est inter Scriptores etiam coarvos, cum alii, ut apud Raynaldum hic cernere licet, diem III. nonas octobris, alii V. kal. octobris assignent; sed vera scripsisse Rainerum, nec alia, quam IV. nonas octobris, quæ dies anno illo in dominicam incidit, Othonem imperii insignia suscepisse certum post hac ratumque esse debet. Cum Otho, in ea, quam ante consecrationem suam dedit sacramenti formula, signata eadem consecrationis suæ die IV. nonas octobris, Regem se Romanorum, non vero imperatorem appellaverit, ut ex eadem formula apud Raynaldum hic legenda constat. Non ergo imperii coronam ante hanc diem, adeoque nec die V. Kal. octobris accepit. Vicissim autem dies IV. non. octobris diei III. non. octobr. præferenda est, cum illa in dominicam tunc inciderit, & solemnes illi ritus diei dominicæ plerumque ætate illa assignabantur. MANSI

vicinas terras, tum Viterbium revertebatur, & tandem ibi stetit quousque advenit Oddo Rex cum magno, & inusitato exercitu; dominus Papa pro sua voluntate cum Oddone Rege multa locutus, reversus est Romam, & Rex Oddo post eum cum exercitu * Kal. octobris; dominus Papa in ecclesia sancti Petri honorifice coronatus dictum Oddonem Imperiali corona; celebrato sacrificio coronationis dominus Papa volens reverti Romam, non poterat propter innumerabiles armatos equites Theutonicos, qui manebant extra januas sancti Petri, usque in portam Romæ pontis sancti Petri. Oddo coronatus Imperator vestitus imperialibus vestimentis sacratis, mitratus & coronatus ivit cum domino Papa usque ad portam Romæ, & dominus Papa ibi eum benedixit, & licentiavit, & rogavit eum, ut alio die adveniente recederet a territorio Romano, quod ipse minime fecit, sed deficiente Romano fodro, & adveniente in castris panis & vini inopia, volens nolens recessit a Roma. Cum nunc primo de consecratione Imperatoris egerimus, gratum lectori fore arbitramur, si ritum qui observari solet ex veteribus monumentis in medium adduxerimus. In Vaticano igitur libro censuum, qui sub hæc tempora conscriptus fuit, hæc produntur: Incipit ordo Romanus ad benedicendum Imperatorem quando coronam accipit.

* al. 5. Kal.

Coronatur in ecclesia S. Petri. Solemni pompa ex Urbe egreditur.

In nomine Christi promitto, spondeo, atque polliceor ego N. Imperator coram Deo, & beato Petro me protectorem, ac defensorem esse, &c. Dehinc orationem primam * debet Albanen. episcopus ante portam argenteam basilicæ beati Petri: Deus in cujus manu corda sunt Regum, inclina ad preces humilitatis nostræ aures misericordiæ tuæ, & Imperatori nostro N. famulo tuo regimen tuæ appone sapientiæ, ut haustis de tuo fonte consilii, & tibi placeat, & super omnia regna præcellat. Per, &c.

XVIII. Ritus in consecratione Imperatoris servandus.

* dabit.

Orationem vero secundam * debet episcop. Portuen. inter ecclesiam beati Petri in medio rotæ:

* dabit.

N n 2 Deus

Deus inenarrabilis auctor mundi, conditor generis humani, gubernator Imperii, confirmator regni, qui ex tero fidelis amici tui patriarchæ nostri Abrabæ præelegisti Regem sæculis futurum, tu præsentem Regem hunc cum exercitu suo per intercessionem omnium sanctorum tuorum uberi benedictione locupleta, & in solium regni firma stabilitate connecte, visita eum, sicut Moysen in mari rubro, Jesum nave in prælio, Gedeonem in agro, Samuellem in templo, & illum cum benedictione sydereâ, & sapientiæ tuæ ratione perfunde, quam beatus David in psalterio, Salomon filius ejus te renuntiantem percepit a cælo, sis ei contra acies inimicorum lorica, in adversis galea, in prosperis potentia, in protectione clipeus sempiternus: præsta, ut gentes illi teneant fidem, proceres sui habeant pacem, diligant caritatem, absterneant se a cupiditate, loquantur justitiam, custodiant veritatem, & ita populus ille pululet cælitus benedictione æternitatis, ut semper maneat tripudians in pace victores; quod ipse præstare dignetur.

XIX.
Inungendus in brachio & scapulis ab episcopo Osthensi.

Deinde vadit ante confessionem beati Petri Apostoli, & prosternit se pronum in terram, & archidiaconus faciat litaniam, qua finita episcopus Osthensis ungit ei de oleo exorcizato brachium dextrum & inter scapulas, & licet hanc orationem:

Domine Deus omnipotens, cujus est omnis potestas, & dignitas, te supplici oratione seu devotione atque humillima pace deposcimus, ut huic famulo tuo prosperam Imperatoris dignitatis concedas effectum, ut in tua dispositione constituto ad regendam Ecclesiam tuam sanctam nihil ei presentia officiant, futuraque non obstant, sed inspirante spiritus tui dono, populum tibi subditum equo justitiæ libramine regere valeat, & in omnibus operibus suis te semper timeat, tibi jugiter placere contendat. Per unitatem ejusdem, &c. Sequitur hæc oratio: Deus, Dei Filius Jesus Christus dominus noster, qui a Patre oleo exultationis unctus est præ participibus suis, ipse per presentem sacræ unktionis effusionem Spiritus paraclitis super caput tuum infundat benedictionem; eandem usque ad interiora cordis tui penetrare faciat, quantum hoc visibili, & tractabili dono invisibilia percipere, & temporali regno justis miserationibus executo æternaliter conregnare merearis, qui solus sine peccato vivit, & gloriatur cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti, &c. Denum vero Pontifex Romanus sursum altare imponit ei diadema, ea dicens: Accipe signum gloriæ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ut spreto antiquo hoste, spiritisque contagiis vitiorum omnium sic judicium, & justitiam diligas, & ita misericorditer vivas, ut ab ipso Domino nostro Jesu Christo in consortio sanctorum

Cingendus corona a Rom. Pont.

æterni regni coronam percipias, qui cum Patre, & Spiritu sancto, &c.

Delibutus Imperiali inunctione Otho cum Roma discessisset, in Pontificis congressum & colloquium venire postulavit; verum Innocentius insidiarum metu, jam enim non leviter animi exulcerari cœperant, pluribus de causis recusavit, cum id per internuncios præstari posset; hoc enim datæ ultro citroque literæ ostendunt (a). Cæterum Innocentii epistola data est Laterani v. id octob. Pontificatus anno XII, omniumque postrema est, quæ in sæpe laudato libello Vaticano continetur. Addit Robertus de Monte (b) nonnullos ex Cardinalibus ac senatoribus pro viribus obstitisse, ne Otho regiis insignibus decoraretur, proptereaque triduo bellum in urbe commissum. De pugna etiam inter cives, Germanosque, quamvis de trium dierum spatium taceant, agunt quoque Richardus, (c) Conradus Urspergensis abbas, (d) & Rigordus (e) qui in illa pugna Germanos multos cecidisse tradit, tum Jordanus, qui has discordiæ causas affert: Propter hoc (nimirum præstitum ab Othone pontifici defendendorum S. Petri adversus quoscunque jurium sacramentum) & propter expensas quas ab Imperatore Romani petebant orta discordia Romani cum eo conflixerunt, multique de Theutonibus occisi sunt. Imperator quoque cum de damnis resarciendis ageretur dicebat se MC. equos amisisse. Pergit Fosse novæ chronici auctor: Ab ipso tempore Oddo Imperator perjurando cepit habere irrita & vacua omnia præcepta domini Papæ, & infestare, & minuire omnia jura Ecclesiæ: sed quia Dei judicio exercitus ejus fame consequente decreſcebat quotidie, ferocitatem animi sui non poterat perficere: unde dominus Papa cœpit eum monere per archiepiscopum Pisanum & alios episcopos & abbates, ut recederet ab iniquitate & infestatione ecclesiæ, quod facere contempsit, & recognosceret Deum, & viveret secundum legem Dei omnipotentis, & rationem & justitiam, & obedientiam Ecclesiæ observaret, & perficeret, quæ jurejurando promiserat; omnia vilipendens facere recusavit. Tandem dominus Papa eum excommunicavit. Per Lombardiam, & per Tusciam Oddo dictus Imperator hævnavit, &c.

XX.

(a) Cit. lib. ep. 194. 195.

Turbæ in urbe motæ. (b) Rob. de Monte. ap. pend. ad hunc ann.

(c) Rich. de S. Germ. in chron.

(d) Vsf. perz. ubi sup.

(e) Rig. de gest. Phil. Aug.

Franc. Reg. 120. Jordan.

MS. Vatican. signat. n. 1070.

Othonis post acceptum diadema, perfidia.

Commentat Mediolanensibus ornamenta imperia. Infestat Eccl. terras. Siciliam invadit.

jungenda cum Philippo Galliarum ac Frederico Siciliæ Regibus pace, ne Ecclesia bello civili laceraretur, Apuliam ingressum, plures Siciliæ Regis urbes suæ potestati subjecisse, Capuam subegisse, atque in urbis palatio sedem fixisse, cumque crebris oratoribus rogatus ab Innocentio, ut cœptis absteret, fidemque servaret, monita Apostolica repudiasset, ut contumacem anathemate defixum fuisset. Verum de ejus in Campaniam ingressu, deque anathemate in illum fulminato, anno sequenti referemus. Atque hanc ingratus princeps benemerito de se Pontifici gratiam reposuit, qui hoc ipso anno ad Innocentium scribens, sic illum compellarat (a): Scire vos volumus certissime, quod optatos eventus nostros post Deum vobis adscribimus, & omnem gloriam, qua divina nos dignata fuerit clementia sublimare, cum Romana Ecclesia habere semper cupimus pro indiviso, &c. Quod aliis etiam literis suis sæpe, ut vidimus, professus est.

(a) Cit. libel. Vat. ep. 188.

XXI.
Bellum sacrum in Gallis adversus hæreticos. (b) Pet. Valt. hist. Albiz. c. 74. Raymondus Tolofanus arces.

Cum hæretici in Gallis grassarentur, Pontifex illos opera cruceſignatorum, quos anno superiori conscriptos vidimus, omnino delendos curavit. Eorum præcipui duces erant (b): archiepiscopus Senonensis, episcopus Eduensis, episcopus Claromontensis, episcopus Nivernensis, dux Burgundiæ, Odo comes Nivernensis, comes sancti Pauli, comes Montisfortis, comes Barrensis, Guichardus de bello-joco, Willelmus erupibus seneschallus Andegaviæ, [1] &c. Imminabant jam Franci cruce insigniti hæreticos ferro delaturi, quos viri religiosi verbo divino convertere non potuerant, quibus Raymondus Tolofanus comes obviam progressus, in omnibus se Ecclesiæ pariturum præſert: securitatis ergo castra tradit, filium in obsidem, vel sese offert, atque ita iis conciliatus cruceſignatis conjungitur, unaque contra nepotem Biterrarum vicecomitem pergit. Confluxerat eo omnium vitiorum sentina, nec adductis eorum criminibus stylum foedare libet. Percepto illi impendentis bellumore se ad excipiendos arcendosque cruceſignatos comparabant, cum Deus significare iis hoc miraculo voluit frustra impios sese contra hostes munire, cum ex alto Deus ipse vindictam atque iras effun-

dit: Egrediebatur (c) die quodam canonicus quidam Biterrensis de ecclesia majori celebrata missa; audiens autem tumultum laborantium in fossatis civitatis interrogavit, quid hoc esset; responderunt qui aderant, tumultus est laborantium ad fossata, quia munimus civitatem contra Francigenas, qui adveniunt, jam enim imminabat adventus peregrinorum, & dum ita loquerentur, apparuit quidam senex venerande ætatis, qui dixit eis: Vos contra peregrinos civitatem istam munitis, sed quis desuper poterit vos munire? per hoc innuit quod Dominus de cælo debellaturus esset eos; quo audito illi vehementer moti sunt, & permoti: cumque vellet in senem insurgere, subito disparuit & nusquam potuit inveniri.

Prædictur cœlitus Biterrarum excidium.

XXII.

Jam ad Biterras castra cruceſignati defixerant, atque Reginaldum urbis episcopum præmiserant, ut cives catholici hæreticos, quos ipse in scriptum redegerat, cruceſignatis puniendos traderent, vel si id non possent, ex impia urbe discederent, ne pari cum sceleratis pœna involverentur; idque iis negantibus cum nonnulli Biterrenses audacissimi nos tros sagittis appetere, gregarius miles ignorantibus ducibus in muros impetum imprimit, assultu superat, expugnat urbem, nulloque ætatis discrimine ferro in omnes sævit flammisque injectis miseram civitatem delevit. Refert Cæsarius (d) capta urbe agnovisse cruceſignatos, catholicos hæreticis esse permixtos, atque ambigentibus quid agerent, ne catholici trucidarentur, vel hæretici se catholicos fingerent, respondisse: Arnoldum abb. Cisterciensem: Credite, novit Dominus, qui sunt ejus; atque ita militem passim in omnes grassatum, quæ sententia ex nimio in hæreticos prolata odio crudelis & parum prudens extitit: Fuit autem capta civitas sæpe dicta in festo S. Mariæ Magdalene. O justissima divina dispensationis mensura! sicut in principio hujus libri diximus, dicebant hæretici B. Mariam Magdalenam fuisse Christi concubinam, præterea in ecclesia ipsius, quæ erat in civitate, sicut supra tetigimus, cives Biterrenses dominum suum occiderant, episcopo suo dentes confregerant. Merito igitur in illius festivitate capti sunt & destructi, de qua contumeliosa tot dixerant, cujus etiam

(d) Caf. 1. 5. c. 21.

Biterrensum sce-lera.

NOTÆ [1] Post verba illa Senescalus Andegaviæ, adde ex Annalibus contractis: Incitatus divinitus in sacra arma hos fuisse ex cælesti viso objecto Jacobo de Vitriaco postea cardinale memorat Guillelmus de Podio Laurentii: mittitur, inquit, in Francia a legato dominus Tolofanus episcopus prædicaturus crucem cum aliis, qui mandatum habuerant de eodem, cum quibus fuit magister Jacobus de Vitriaco, vir magnæ honestatis, litteraturæ, & eloquentiæ, qui postea fuit episcopus Aconensis, deinde in Romana curia cardinalis: de quo etiam audiavi dominum episcopum Tolofanum referentem, quod ab eo audiverat sibi injunctum fuisse per visionem in somnis a B. Saturnino protopresbitali, ut contra suum populum prædicaret: & hoc episcopus referebat quærens ab eo, an ipse prius ignoraret, quod fuerit aliquando Tolofanus pontifex Saturninus nomine, & in ista prædicatione multos cruceſignavit. MANSI

etiam ecclesiam sanguine domini sui, vicecomitis videlicet, nec non episcopi fecerant canes impudentissimi; in eadem etiam ecclesia in qua, ut sepe dictum est, dominum suum occiderant cives Biterrenses, ipsa die captio civitatis fuerunt usque ad septem millia de ipsis Biterrensibus interfecti. Notabiliter est notandum quod sicut civitas Jerusalem 42. anno a passione Domini nostri a Tito & Vespasiano fuit destructa, ita civitas Biterrensis 42. anno ab interfectione domini sui per Francigenas est vastata. Hoc quoque non est omitterendum quod sepe dicta civitas multoties devastata fuerit ob causam superius memoratam semper in die festi S. Mariæ Magdalena, in cujus ecclesia tantum scelus perpetratum fuerat, dignam recepit sceleris ultionem.

Deletæ
Biterræ.

XXIII. Carcaffonæ suburbiorum expugnatione.

Montfortii virtutis exemplum.

Abundant in castris non sine miraculo commeatibus.

Carcaffona ad deditionem compulsa.

Predictione excidii urbis.

Deletis Biterris movent adversus Carcaffonam cruce signati, quo vicecomes conflata suorum manu sese incluserat. Primum illius suburbium facto impetu episcopi, abbatibus & clero hymnum: Veni S. Spiritus canentibus captum. Ad alterius expugnationem accincti primum ob lapidum ab hostibus effusam grandinem repulsi, ubi milite cruce signato in fossa fracto crure derelicto, Montfortius strenuum virtutis exemplum præbuit: insigni enim virtute discrimine altero stipatus in fossam sese injecit jacentem militem liberaturus: suffosso postea muro arctiori obsidione pressa Carcaffona, ubi illud memoria celebrandum evenit: Contingebat in illa obsidione quoddam quod non prætermittendum, sed pro maximo miraculo est habendum. Dicebatur quod in exercitu erant homines usque ad quinquaginta millia, hostes autem nostri omnia in circuitu civitatis molendina destruxerant, ita quod non poterant nostri panem habere, nisi de paucis castris circumjacentibus, & tamen in tanta abundantia erat ibi panis, quod modicissimo pretio vendebatur, inde & dicebant hæretici quod abbas Cisterciensis magus erat, demonesque adduxerat in specie hominum, quia videbatur eis, quod nostri non comedebant. Ut vero nostri abundanter commeatu, contra obsessi rerum penuria adacti deditionem iis legibus fecerunt, ut nudi exirent, salvis membris ac libertate; vicecomes vero in vinculis teneretur. Eam Carcaffonensibus calamitatem olim Berengarius urbis episcopus prædixerat: Tunc adimpletum est quod dictum fuerat per venerabilem virum Berengarium, qui fuerat episcopus Carcaffonæ. Hic cum quadam die in civitate sua prædicaret, civibusque, sicut solitus erat, hæresim improperaret, noluerunt eum audire; quibus ille: Vos me audire non vultis, credite mihi ego tantum mugitum emittam contra vos, quod a remotis mundi partibus venient, qui destruent villam istam. Certis-

sime autem sciatis quod si ferrei & altissimi essent muri civitatis istius, non possetis vos defendere, quin pro vestra incredulitate & malitia condignam recipiatis a iustissimo iudice ultionem. Propter hæc & his similia, quæ eis vir sanctissimus intonabat, quodam tempore expulerunt eum dicti cives de civitate, inbibendo præconis voce districtissime & sub pœna gravissimæ ultionis, ne quis in emendo vel vendendo sibi vel suis auderet in aliquo communicare.

Coactum postea concilium est prælatorum ac virorum nobilium de præficiendo terræ armis cruce signatorum partæ & comparandæ principe, omniumque suffragia in Montfortium cecidere: quod cum ille recusaret, seque indignum diceret, Cisterciensis abbas legatus Apostolicus atque Oddo Burgundiæ dux in genua provoluti infimis precibus, ut eam admitteret dignitatem, postulavere, eoque adhuc reluctante legatus apostolica auctoritate usus, præcepit ei, ut ait auctor, districtissime in virtute obedientiæ, ut faceret quod petebant. Suscepit igitur terræ gubernaculum vir præfatus ad laudem Dei & honorem Ecclesiæ, & depressionem hæreticæ pravitatis. Subnectit non vulgare divinæ providentiæ signum, quo ad eam præfecturam cœlitus evocabatur: Redibat (a) quadam die venerabilis abbas vallium Sarnay Guido nomine supradictus, qui negotium fidei contra hæreticos in quantum poterat promovebat, a duce Burgundiæ, ipsius ducis litteras habens secum continentes, quod dux rogabat comitem Montfortis, ut cum ipso se accingeret ad militiam Jesu Christi contra hæreticos, ingentia dona offerens, si in hoc acquiescere vellet ei. Contigit autem, ut dictus abbas veniens a duce dictum comitem inveniret in ecclesia cujusdam castrum ipsius comitis, quod dicitur Rupis fortis, quibusdam negociis occupatum: cumque abbas vocasset illum in partem, ducis litteras ostensurus, transiens idem comes per cancellum ecclesiæ, librum psalterii quem super formulam invenit, apprehendens divino nutu ex industria aperuit digitum suum super primam lineam tenens dixit abbati: Exponite mihi scripturam istam; Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis, in manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum; quod divina dispositione provisum, rei exitus manifestissime comprobavit, &c.

Præfectus ergo Montfortius excindendæ earum regionum hæresi, licet exercitu cruce signato ex parte dissoluro, minus non impigre aggressus, plures hæreticorum urbes qua vi qua deditione cepit. Obrenta porro urbe, cui Castro nomen, insigne miraculum obrigit: duobus enim

XXIV. De præficiendo principe delibatur.

Montfortius investitus eligitur.

(a) lb. c. 17.

Divinæ in illum providentiæ signum.

XXV. Castrum ab eo captum.

enim hæreticis, quorum alter pervicax, alter pœnitens erat, sed de cujus conversione an facta esset dubitabatur, flammis injectis obitinato statim exulto, alter illæsus ex flammis emerit. Præsentati (a) fuerunt duo hæretici ipsi comiti, alter autem eorum perfectus erat in se. Hæc hæreses: alter vero erat quasi novitius & discipulus alterius, habito comes consilio voluit, ut ambo incenderentur: alter vero illorum hæreticorum, ille videlicet, qui erat discipulus alterius, tactus dolore cordis intrinsecus cepit converti, promisitque quod liberetur abjuraret hæresim, sanctæque Romanæ Ecclesiæ per omnia obediret. Quo audito facta est grandis altercatio inter nostros: quidam enim dicebant, quod ex quo ille paratus erat ea, quæ diximus adimplere, non debuit morte condemnari. Alii e contrario asserunt illum esse reum mortis, tum quia manifestum erat ipsum fuisse hæreticum, tum quia putabatur, quod ea quæ dicebat, potius timore imminuentis mortis promitteret, quam amore Christianæ religionis observande. Quid plura? acquievit comes quod comburereur hac intentione, quod si nunc convertatur, ignis esset ei pro expiatione peccatorum, si vero fecte loqueretur, reciperet pro perfidia talionem. Ligati sunt ergo ambo stricte duris vinculis & fortissimis per crura, ventrem, & collum, manibus etiam post terga revinctis. Quo facto inquitur ab illo, in qua fide vellet mori, qui ait: Abjuro pravitatem hæreticam, in fide sanctæ Romanæ Ecclesiæ volo mori orans, ut mihi sit pro purgatorio ignis iste. Accensus est igitur ignis circa stipitem copiosus, illo autem qui perfectus erat in hæresi in momento combusto, alter statim confractis vinculis fortissimis, ita sanus exiit ab igne, quod nulla apparuit in eo combustionis nota, nisi quod summitates digitorum aliquantulum sunt adusta. [1] Non multo post Albia, Lumbets, aliaque loca in Montfortii (quamvis a Burgundiæ duce, aliisque pene omnibus esset, derelictus) potestatem venire,

(a) lb. c. 11.

Hæreticus pœnitens in flammis illæsus.

Captæ urbis a Montfortio.

dumque Pissanum ditionis comitis Fuxensis obsideret accedente Fuxensis pollicenteque in omnibus Ecclesiæ pariturum, obsidionem solvit Montfortius. Interea Petrus Aragonum Rex (b), ad cuius supremum dominium spectabat Carcaffona, ferens iniquis eam urbem Montfortio traditam, fidei sacramentum apud montem Pessulanum ipsi delatum ab illo accipere noluit: eam enim urbem solus obtinere ambiebat, infestusque Montfortio clam nobiles vicecomitatus Biterrensis & Carcaffonensis, qui nondum sese dederant, monuit, strenue resisterent Montfortio, ipsi auxilium non defuturum: nec modo infestus comiti Aragonius, verum plures indigenæ Fuxensis alique ab ipso deservere; inter quos Giraldu de Papios (c) qui castrum Po-

XXVI. Rex Aragonum invidet Montfortio.

(c) lb. c. 27.

Servati divinitus aliquot cruce signati.

(d) lb. c. 33. Raymundus adit Innocentium.

Male ab eo excipitur.

Coactum Avenionem concilium. Tolosani excommunicati.

NOTÆ [1] Post illa verba: Aliquantulum sunt adusta, adde ex Annalibus contractis. Contigisse eodem circiter tempore insigne hoc prodigium narrat MS. vaticanicum: quidam, inquit, hæretici capti, & convicti in partibus Tolosanensibus, cum redire nollent ad fidem, iudicio seculari traditi, & incendio deputati sunt: inter quos unum aspiciens secretorum Dei concilius Dominicus, istum, inquit, officialibus curiæ reservate, & nullatenus comburatis; & conversus ad illum dulciter ac blande alloquens, scio, inquit, fili, scio quod adhuc licet tarde bonus homo eris, & sanctus. Res stupenda pariter, & admiranda! dimissus ille fere per annos viginti in hæretica cecitate perduravit, tandem per gratiam rediit ad fidem, ordinemque prædicatorum absumpsit, in quo & laudabiliter vixit & vitam fideliter consummavit. MANSI

[2] Auca hic Raynaldus de concilio Avenionensi, de quo tamen plura, & accuratius dicenda erant. Concilium istud non Milo tantummodo legatus apostolicus indixit, sed in eo cogendo principem locum tenuit qui legationi huic præerat Hugo Regiensis episcopus; ut ex actis in collectione Labbeana to. XIII. edit. Venet. pag. 797. constat. Convenerunt patres hoc anno VIII. id. septembris. Canones ediderunt XXI. in quibus plura ad mores ecclesiasticorum reformandos tum & ad vindicanda ecclesiastica libertatis jura sancita sunt. In canone

nihil esse paradysum, neque infernum, sed qui haberet cognitionem Dei in se, quam ipsi habebant, habere in se paradysum: qui vero mortale peccatum, haberet infernum in se, sicut dentem putridum in ore. Altaria sanctis statui, & sacras imagines iburificari, idololatriam esse dicebant; eos, qui ossa martyrum deosculabantur, subsannabant, maximam etiam blasphemiam ausi sunt dicere in Spiritum sanctum, a quo omnis munditia est & sanctitas: si aliquis est in Spiritu sancto, ajebant, & faciat fornicationem, aut aliqua alia pollutione polluat, non est ei peccatum, quia ille spiritus, qui est Deus, omnino separatus a carne non potest peccare, & homo, qui nihil est, non potest peccare, quam diu ille spiritus, qui est Deus, est in eo. Ille operatur omnia in omnibus, unde concedebant, quod unusquisque eorum esset Christus, & Spiritus sanctus, impletumque est in eis quod dicitur in evangelio: Surgent pseudo-Christi & pseudo-prophetae, &c. haec tenus Caesarius. En pessima pestilentissimaeque lacuna, unde perditissimi novatores impia dogmata hausere. Sed ad Rigordum revertamur, qui id non praetermittendum historiae adiicit, allatos fuisse Parisios quosdam libros pluribus haeresibus inquinatos, cumque philosophiae furore disseminarentur errores, Patrum sententia vitos fuisse.

Philosophiae furore inflatae haereses.

XXIX. Joan. Rex percellitur anathemate.

Nec in Galliis modo, verum in Anglia religionis causam in grave discrimen adductam enarrat Parisius, cum regno jam biennio interdicto percusso, atque Joanne tyrannidem exercente, Innocentium ex Cardinalium consilio Regem anathemate percussit, ac Londoniensi, Helgenensi, & Wigorniensis episcopis provinciam imposuit, ut sententiam promulgarent. Sed ii metu correpti Apostolica imperia detrectarunt, rumore tamen sparso id solum mussitabatur in circulis, cumque

Gaufridus archidiaconus Regis clericus Gaufridi eam protulisset sententiam, sacerdoti salva conscientia in Regis familia, atque obsequio perstare non licere, nec facultate petita abscessisset, adeo in eum Joannes excanduit, ut vinculis constrictum plumbeo tegmine operiri jufferit, ac molis gravitate & victus penuria fatiscere coegerit. Addit auctor Alexandrum quendam coementarium improbissimum adulatorem ad Regis aucupandam gratiam docuisse, mala quae in populum spargebantur non ob interdictum, sed ob plebis scelera a Deo immissa, nec Romanorum Pontificem fulminare in Angliae Regem anathema potuisse: at Innocentium assentatorem illum sacerdotiis omnibus exuisse aliosque centuris affixisse, unde in maximam penuriam redactus, traductusque per omnium ora victum emendicare coactus est.

Addendum de Hispanicis simul & Italicis rebus ex Joanne Mariana, (a) Constantiam Aragonii Regis sororem ex prioro viro Emérico Ungariae Rege, cui Ladislaum perum pepererat, viduam Innocentio Pontifice curante Friderico Regi Siciliae connubio junctam, [1] atque hoc ipso anno ad virum classe deductam esse tradit. Demum quod ad res orientales pertinet; Theodorus Lascaris Graecorum Imperator bis mille tantum equitibus, ex quibus octingenti Latini strenuissimi milites Jathatinem Turcorum principem viginti fere militum millia ductantem aggressus vicit, licet enim barbari undique Christianos circumfunderent, atque Jathatines Theodorum vibrato ictu ex equo deiecisset, non territus Theodorus collectis animis equi pedes anteriores ense truncavit, effusoque in terram Sultano caput amputavit, quod praefixum hastae in signum victoriae divini ope numinis reportata circumtulit; haec pluribus Gregoras (b).

Gaufridi zelus.

Crudelissima illius mors.

Nefarius adulator Regem corrumpit.

Poenam illius.

XXX. Friderici nuptiae cum Reg. Arag. sorore, (a) Mar. l. 11. c. 22. Theodori Lascaris de Turcis victoria.

(b) Nisepb. Greg. l. 1.

De-

NOTÆ [1] Quandoquidem in testem connubii hoc anno celebrati Fridericum inter, & Constantiam recentem tantummodo Scriptorem laudat hic Raynaldus, juvat antiquum & coævum scriptorem id asserentem proferre. Est autem Anonymus Casinensis in chronico a Peregrino vulgato, qui ad annum 1209. scribit: *Fridericus rex Sicilia duxit in uxorem sororem regis Aragonensis*. In appendice vero ad chronicon Malaterræ, quam ex codice Marchionis Jarratanæ vulgavit Muratorius rer. Italic. to. V. pag. 603. mensis pariter hujus connubii prodit his verbis: *Anno 1200. decimo quinto mensis augusti duodecima indictionis (lege anno 1209.) domina Constantia de Aragonia applicuit Panormi, & dominus rex Fridericus in eodem mense desponsavit eam*. Ex hoc anno, & mense epocham quandam regni Siculi duxisse Fridericum opinor cum annum 1212. mense februario regni sui tertium numerarit, ut demonstrant diplomata, de quibus in nota ad A. 1211. 5. MANSI

I. Otho anathemate ictus.

(a) Stad. in chron. (b) Ursperg. in chron. (c) Godefr. in annal. (d) Stero apud Cambr. ant. lect. to. 1. p. 244. (e) Rigor. de gest. Philip. Aug. Franc. Regis. (f) Ricchard. de S. Ger. in chr. (g) Matth. Par. hoc ann. hist. Angl. Excusationes Othonis.

Delibutus Imperiali inunctione Otho, atque ex adepto honore superbia insolescens, reseisso sacramento, occupatis Ecclesiae possessionibus, invasaque Sicilia, Innocentii a quo ad Imperium immensis laboribus evectus fuerat, justissimas in se iras provocavit; atque ex illius manibus anathematis fulmen anno a salute mundi ducentesimo decimo supra millesimum indictione XIII. in suum caput extorsit. Hoc enim anno e coetu fidelium motum tradunt, Albertus abbas Stadenfis, (a) Urspergensis, (b) Godefridus, (c) Stero, (d) fragmenti historici incertus auctor Rigordus, (e) Ricchardus de S. Germano (f) Fossæ novæ chronicon, utque alios omittamus, Matthæus Parisius, (g) qui tamen, utpote in Romanam Ecclesiam parum æquus, Innocentiique infensissimus hostis, Othonis suscepta causa, culpam omnem in Pontificem ipsum transfundere audeat: natum enim inter eos diffidum ait, quod Papa suo rectore orbato Imperio, plurima oppida, aliaque ad id spectantia occupasset: quapropter dum princeps jus suum recuperare studeret, immeritum in se Innocentii odium concitasse: verum cur non prodit, quæ ab Innocentio oppida occupata? nullum profus fane afferre potuit, quod Pontifex æqui amantissimus, ab ejusmodi invasionibus abhorreret. At non sua recuperasse Othonem, sed in Romanæ Ecclesiae res manus injecisse ostendunt *Ann. Eccl. Tom. XX.*

praeter alios Rigordus, atque Fossæ novæ chronici auctor, ita enim illorum alter: (b) *Rediens inde, hoc est ab urbe, Imperator, sicut dudum in animo conceperat, occupavit castra, & munitiones, quæ erant juris B. Petri Aquapendens, Radicofanum, sanctum Quiricum, Montemflaconis, & fere totam Romaniam & inde transiens in Apuliam, oppugnavit terram Friderici filii Henrici Imperatoris, & cepit civitates multas, & castella in regno Apuliae, quod totum est de patrimonio & feudo B. Petri, &c. Similia tradit Jordanus.* (i) [1] [2]

(b) Rigord ubi sup. Eccl. loca ab Othone occupata.

(i) Jord. MS. Var. signa. n. 1960.

At chronicon Fossæ novæ: *Oddo dictus Imperator per Tusciam aestivo tempore permanens, mense novembri prohibitus a domino Papa, & excommunicatus, consilio domini P. comitis de Celano, & consilio Diopuldi ingressus est regnum Apuliae. Celebrato festo S. Martini super Soram, tota terra usque Capuam redacta est in suo Imperio, & citius quam potuit, ivit super Aversam & obsedit eam usque ad nativitatem Domini non valens eam capere reversus est Capuam, & hyemavit ibi, faciendo machinas ad capiendas civitates, quæ volebant venire ad suam fidelitatem. Nullus qui ecclesiasticam historiam vel leviter delibavit, recentia loca juris Romanæ Ecclesiae fuisse ignorat; id namque Imperialia, regiaeque diplomata suis recitata locis aperitissime demonstrant, quibus congruunt, quæ de ipso Othone dixerit*

II.

Aversa frustra tentata.

O o 2 ferit

NOTÆ [1] Anno isto concilium aliud Avenionis coivisse a superiori plane diversum censuit P. Costartius in nota ad concilium Avenionense anni 1210. collectionis Labbeanae to. XIII. col. 812. edit. Venet. Id autem ex eo deducit, quod in actis concilii Avenionensis an. 1209. nihil legitur de excommunicatione Tolosanorum, ac de anathemate in comitem Tolosanum intentato, si ea quæ remiserat vestigalia iterum exegisset; quæ omnia in concilio Avenionensi acta docet Vallisfarnensis cap. 33. Qui pariter Scriptor postquam narrasset res gestas anno 1209. singulas secundum temporis, quo acciderant seriem, alia memorans gesta in festo S. Magdalene, alia S. Michaelis, alia denique in nativitate Domini, tandem sequenti capite XXXIII. concilii hujus meminit, ex quo intelligimus concilium hoc Avenionense non quidem septembri mense anni 1209. quos temporis characteres exhibet concilium superioris anni, sed an. 1210. ineunte convenisse. Ineunte, inquam, nam hyeme anni hujus nondam exacta, Milo (quem concilium hoc indixisse asserit Vallisfarnensis, cum Avenionensi anno 1209. Hugo Regiensis praefuerit) decesserit; teste Vallisfarnensi cap. 37. MANSI

[2] Anno huic Romanum quoddam concilium assignant collectores, sed cum nullum laudent scriptorem veterem praeter unum Palmerium, qui chronicon suum anno 1481. absolvit, ideo ex antiquis res diligentius investiganda est. Igitur Nangius ad hunc annum hæc adnotat: *Papa convocato cardinalium suorum concilio in eum (Othonem) excommunicationis sententiam promulgavit. Deinde cum nec sic respicere vellet omnes subditos ejus a fidelitate ipsius absolvit, prohibens sub anathemate, ne quis cum imperatorem haberet, aut nominaret. Albericus in chronico paria fere ad hunc annum scribit: Papa communicato cum fratribus consilio excommunicavit eum*. Ex his discimus pontificem non quidem concilium proprie ex collectis invitatisque episcopis habuisse, sed rem magni momenti cum Cardinalibus, qui tunc Romæ aderant communicasse, quæ cardinalium consultatio minus proprie concilium appellaretur. Praeterea anno non suo consultationem hanc tribuunt collectores; cum enim asserat Nangius adhibitam illam fuisse a pontifice cum primum anathema in Othonem pronuntiandum fuerat; idque praestitum a pontifice anno praecedenti 1209. ex chronico Fossenovæ confer; ideo concilium istud quaecumque fuerit ibi collocandum erat; ubi & collocat Palmerius, quem unicum concilii hujus scriptorem Labbeus exhibet. MANSI

(a) Ep. 10. *Cupatam, privilegiaque ab Alexandro III. illi concessa corroboravit. (a) Plura hic Innocentius affert de optimis hujus ordinis legibus, quas si cupias, ipsum consule; hujus enim anni ac trium sequentium proximorum pontificia regesta, ut diximus supra, typis mandata sunt, quæ Franciscus Bosquetus notis illustravit, deque illo religioso equestri ordine dignissima memoratu adducit.*

Innocentius, &c.

Equitum S. Jacobi institutio. *Tempore felicitatis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri in partibus Hispaniarum de divino factum munere gratulamur, ubi nobiles quidam viri, peccatorum vinculis irretiti, & inspiratione illius, qui vocat ea, quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, superna gratia sunt afflati, & tacti super multis transgressionibus suis dolore cordis intrinsecus, & præteritorum agentes penitentiam peccatorum non solum possessiones terrenas, sed & corpora sua in extrema quæque dare pericula pro Domino decreverunt; & ad exemplum domini nostri Jesu Christi, qui ait: Non veni facere voluntatem meam, sed ejus, qui misit me Patris, in habitu, & conversatione religionis sub unius magistri statuerunt obedientia commorari, eo utique moderamine propositum suum, & ordinem temperantes, ut quia universa turba fidelium in conjugatos, continentisque distinguitur, & dominus Jesus Christus non solum pro viris, sed pro feminis quoque de femina nasci voluit, & cum hominibus conversari, habeantur in ipso ordine, qui cælibem, si voluerint, ducant vitam, & consilium B. Pauli sequantur, qui dicit: De virginibus autem præceptum Domini nostri non habeo, consilium autem do. Sint etiam, qui juxta institutionem dominicam, ad procreandam sobolem & incontinentiæ præceptum evitandum conjugibus suis utantur, & una cum eis ad incolatum supernæ patriæ de convulle lacrymarum & terrenæ transire peregrinatione nitantur, & lacrymis diluant, & operibus pietatis, si eos super fundamentum suum, quod Christus est, pro cura carnis, & affectibus liberorum ligna, fœnum, stipulam edificare contingat, cum alii expeditiores, & continentes edificent aurum, argentum, & lapides pretiosos, & isti tamen, & illi militent uni Regi, & super unum fundamentum cælestem unam edificent mansionem, promissione psalmistæ in domino roborati, qui minora quoque membra Ecclesiæ confortat, & dicit: Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur, &c. Edoctus prædecessoris exemplo ad quem Petrus Ferrandus ordinis magister se contulerat, atque Apost. fedis clientelam obtinuerat, eodem eos beneficio exornat, quæ vero militari huic ordini impostæ essent leges, ita prosequitur.*

Inter ea sane, quæ in professionis vestra ordine statutum est observari primum est sub unius magistri obedientia in omni humilitate, atque concordia sine proprio vivere debeatis, illorum fidelium exemplum habentes, qui ad fidem Christianam Apostolorum prædicatione conversi vendebant omnia, & ponebant pretium ad pedes illorum; dividebatur quoque singulis, prout cuique opus erat, nec aliquis eorum quæ possederat, quidquam suum esse dicebat, sed erant eis omnia communia. Ad suscipiendam quoque prolem, quæ in timore domini nutriatur, & infirmitatis humanae remedium, juxta institutionem Domini, & indulgentiam Apostoli, qui ait: Bonum est homini mulierem non tangere, propter fornicationem unusquisque uxorem suam habeat, & similiter mulier virum suum: qui continere nequiverit, conjugium sortiatur & servet inviolatam fidem uxori, & uxor viro, nec thori conjugalis continentia violetur. Si autem viri præmortui fuerint, & relicta ipsorum, quæ ordinem susceperunt, nubere voluerint, denunciatur magistro hoc sive commendatori, ut cum illius conscientia, cui vult ipsa mulier nubat, secundum verbum Apostoli Pauli dicentis: Mortuo viro soluta est mulier a lege viri. Cui vult nubat, tantum in domino; quod etiam de viris intelligitur observandum. Una etenim utriusque lege teneantur. Statuimus quoque, ut nullus fratrum, sive sororum, post susceptionem ordinis vestri, & promissam obedientiam vel redire ad sæculum, vel ad alium ordinem sine magistri licentia audeat se transferre, cum sint in ordine vestro loca statuta, ubi quisque districtius valeat conversari, &c.

At rursus Innocentium monentem Reges, atque increpantem inspicimus. Inter Christianos hujus temporis principes, nullum immittio Joanne Anglo Rege mea sententia reperies, qui tyrannide, quos poterat, oppressisse, hoc eodem anno exempla factaque probaverunt. Mitimus de Judæis dicere, quos omnes in carcerem conjectos, pecunia se redimere coegit, uti Matthæus Parisius testatur; (b) ab eodem accipiamus auctore, quid contra ecclesiasticos hoc anno iniquissime gesserit. Ait enim coactis Londini religiosarum familiarum præfectis centium millia librarum sterlingorum ab iis extorsisse; a Cisterciensibus quoque labefactatis eorum privilegiis, quadraginta millia librarum argenti, nec non ab aliis magnam pecuniæ vim corrasisse. Cæterum, qui omnes Angliæ ecclesias præfulesque adeo male habuit, Eboracensem ecclesiam, atque archiepiscopum, quamvis fratrem suum, crudelissime spoliavit de quibus ab eodem archiepiscopo certior factus Innocentius hæc rescripsit,

VII.
Ordinis
illius
tuta.

VIII.
Joan. Rex
magnas in
Angl. o-
pes undi-
que cer-
radit.

(b) Par.
hist. Angl.
an. 1210.

mo-

(a) Inn. l.
13. ep. 64.

(b) Rig.
de gest.
Phil. Aug.
Franc.
Reg. an.
1209.

IX.
Philipp.
duobus
episc. in-
fensum
mitigare
nititur.

(c) Ep.
183.
(d) Ep.
187.

(a) moneri Regem curaret, ut ablata redderet, injuræque ac damna sarciret, eoque renuente Eboracensem provinciam interdicto subiiceret. Hæc Pontifex in Joannem: adversus quem præterea ad Roffensem ac Saresberiensem episcopos hoc anno literas misit, (b) cum enim B. olim Anglorum Reginæ, quamvis ab Romano Pontifice sapissime rogatus, atque admonitus, dotem nunquam restituere voluisset, urbes, oppida, ac reliqua loca, quæ ad hujusmodi dotem pertinebant, atque alia ex causa ecclesiastico interdicto essent obnoxia, novo etiam interdicti vinculo eundem ratione dotis obstrinxit, adeo ut si prius vinculum dissolvi contigisset, hoc non prius diremptum foret, quam rex officio fecisset fatis.

Præterea Philippum Francorum Regem, de ecclesiastica libertate cæteroque benemeritum, Altissiodorensis & Aurelianensis episcopos ob nonnullas causas, quas justas prætendebat, instantem Senonensis archiepiscopi ac suffraganeorum opera monuit: ac præstat eundem Pontificem Regem alloquentem audire. (c)

Innocentius, &c.

Cum alii Reges, & principes (d) rationes, & libertates ecclesiasticas persequantur, nos fili charissime te illis obsecimus in exemplum, quod eas in Regno tuo custodis illæsus, propter quod & Dominus justus judex te ac regnum tuum hæcenus custodivit illæsum, qui etiam magnifice augmentavit, nec augmentare, & custodire desistet, quamdiu tu & heredes tui fideliter curaveris in hoc laudabili proposito permanere, quod & apud Deum est meritorium, & apud homines gloriosum. Nam si ad regna vicina pariter & remota oculos tuæ considerationis extendas, manifeste videbis quam graviter Deus illa contriverit, quæ rationes & libertates ecclesiasticas infringere præsumserint. Nuper autem, quod dolentes referimus, nostris auribus est intimatum, quod tua regalis sublimitas contra venerabiles fratres nostros Autissiodorensis, & Aurelianensis episcopos indignitatem agi præceperit, non utique sui moris, sed nec etiam sui juris, dum eorum sarciri fecisti regalia, imo etiam quædam alia, præter illa, cum necdum de aliquo foris factis confessi fuerint

vel convicti, nec etiam ad satisfaciendum commoniti, vel inducti, levi occasione prætexta, quod quidam eorum milites in tuo exercitu constituti, ad locum, quem eos adire præceperas, ire cum aliis noluerunt, absentibus eisdem episcopis per licentiam a te liberaliter impetratam. Ex his corrigendus videtur Rigordus, (e) dum aliam Philippi indignationis causam affert, ipsumque juste illis iratum ostendere nititur, additque: Rex eorum regalia confiscavit; scilicet ea tantum temporalia quæ ab eo fiduciario jure tenebant, decimas & alia spiritualia eis in pace dimittens; etenim alia etiam abstulit; pergit Innocentius ipsos ad sedem Apostolicam confugisse, quæ cum afflictis deesse non possit, rogare se, ut in pristinum statum, ipsos restituat, ac si quam accepisse injuriam putat, regia clementia delect: Datum Laterani decimo septimo Kalend. Januarii Pont. tertio decimo. Hæc Pontifex, qui præterea Ingeburgem Reginam literis suis solatus est, quam Philippus iterum receptam indigne habebat.

Egregie meritis est eodem anno de catholica religione Philippus, in hæreseos enim extinguenda lue, Christianissimi principis præclarum specimen dedit, ut refert Godefridus (f): Hoc anno in adventu Domini quidam hæresiarcha Bernardus nomine, cum aliis novem, quorum quatuor sacerdotes erant, Parisios venientes pervertere populum nitebantur: qui episcopo proditi comprehenduntur, & coram magistris & clero statuuntur; sed cum satis cum eis de fide disputatum fuisset, de hæresi convicti, a Rege in vigilia Thomæ Apostoli incendio perire jussi sunt; hæc ille. De hæreticis hoc anno Parisiis deprehensis supplicioque affectis meminit etiam Bernardus (g): [1] verum longe aliter, quam Philippus Francorum Rex Raymundus Tolosanus comes se gessit, non enim modo hæreticos non punivit, sed etiam in suo comitatu permisit ac fovit. Quamobrem Innocentius, cui nihil cordi potius erat, quam impios pestiferosque homines excindere, fideliumque communione arcere, monitorias literas, minarumque plenas dedit: (h) Nobilitatem tuam, inquit, rogamus, monemus attentius, & hortamur, per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus exterminare a terris eisdem hæreticos, prout te coram nobis pro-

(e) Rigor.
ubi sup.
Philippi
irarum
causæ.

X.
Philipp.
in hæret.
persequendis
zelus.
(f) Godefr.
in annal.
an. 1210.
Hæresiar-
cha cum
sectariis
flammis
traditur.

(g) Ber.
chr. Rom.
Pont. an.
1210.

(h) Inn. l.
13. ep.
180.

NOTÆ [1] Hæretici illi, de quibus hoc anno supplicium sumptum fuisse Parisiis in annalibus legitimus, iidem sunt Almarici discipuli, de quibus anno superiori idem Annalista num. XX. egerat; quæ proinde historia una licet eademque, male in duas distinguitur. Igitur hæretici Almarici sectatores, non quidem superiori anno, sed præfenti igne precepti, decem erant numero, cæterorumque princeps Bernardus quidam in indiculo hæreseon, quas vesani illi tenebant a Martenio to. IV. Anecdotorum vulgato appellatur. Male vero laudatus hic a Raynaldo Bernardus Guidonis in chron. Roman. Pontif. extinctos illos fuisse asserit in vigilia S. Thomæ, cum in vetusto illo indiculo dies XII. Kal. decembris assignetur. MANSI

Ereptus e periculis divinitus Montfortius.

que suum super collum illius causa familiaritatis teneret, ecce lapis ingens jactatus a mangonello adversariorum cum maximo impetu veniens ab alto percussit in capite militem prenotatum, mira Dei operante virtute comes, qui militem illum quasi amplexatus erat, illæsus permansit, miles autem ictum mortis suscipiens expiravit. Alia etiam die dominica erat comes in papilione suo missamque audiebat, contigit autem Dei providente clementia dum staret erectus comes, & audiret missam, quod serviens quidam Deo disponente, retro ipsum prope dorsum ipsius staret, & ecce sagitta per balistam ab adversario emissâ servientem illum percussit, & occidit, quod divina pietate dispositum nullus debet ambigere, ut videlicet dum serviens ille stans retro comitem ictum sagittæ susciperet, pius Deus Ecclesiæ suæ sanctæ atletam suam strenuissimum conservaret.

XVI.

(a) lb. c. 44. 45.

Cum Fuxensis comitis confirmatæ pervicacia mentio a nobis paulo supra edita fuerit, hic illius scelera ex Petro (a) Vallisarn. in posterorum oculis desigere visum est, ut Ecclesiæ explicitam in illum mansuetudinem atque in fulminandis adversus perfidum censuris, occupandisque armorum vi terris æquitatem intueri possint. Non ille modo infectus hæresi, sed etiam affines eo scelere imbuti, adeoque in catholicos efferati, ut in carnificum naturam degenerasse viderentur: ex quibus unus canonicum prope Apamias sacra facientem obruncavit, illiusque sanguinem cum Christi sanguine in altari miscuit, viroque religioso oculos effodit. Nec minus ipsius comitis animum hæresis in feritatem asperabat, adeo ut monasteria disturbaret, sacras expilaret opes, in pias domos meretriculas induceret, fidem datam violaret, reliquias sanctorum sperneret: unde id memorabile, aliquando contigit, ut dum solemnem supplicationem, in qua S. Antonini lipsana summa religione deferebantur, nullo cultu exhibito, fastu superbiens præteriret, Cisterciensis abbas de monte sanctæ Mariæ comiti zelo pio æstuans inlamarer: Nullum tu sancto Martyri honorem defers, at scias te hujus urbis dominii honore in pœnam aliquando exuendum; nec a dictis fides abfuit, cum divina tandem ira ipsum e sua ditione ejecerit.

XVII.

(b) lb. c. 46. Blasphemæ suorum vocibus.

Hinc sceleratis ejus exemplis ad improbiora pellecti ejus satellites, scelera patrare triumpho vertebant. Diripuerat ille S. Antonini castrum ac S. Mariæ in Urgellensi comitatu monasteria: ad quæ alludens vir improbissimus, ut refert Vallisarnensis (b): Ecce, ait ei, destruximus S. Antoninum & S. Mariam, nihil adhuc nobis restat nisi ut destruamus Deum; atque hæc, ac similes blasphemæ voces

joci & sales erant improborum; atque, ut ad eam insaniam prorupisse videntur, idem comes ejusque furoris socii pendentes e cruce Christi imaginibus crura brachiaque diffringebant, iisque herbas piperemque contrivere; eo, inquit auctor, Judæis carnificibus crudeliores, qui Christo saltem crura non diffregere. Alias ipso sicariis stipato ecclesiam ingresso ex suis vesanus quidam Crucifixi imagini per ludibrium galeam imposuit, scutum manibus inferuit, admovit calcarea, moxque correpta hasta furoreque percitus imaginem transverberare coepit blasphemique voce laceffere, ut se ab impetu hostili liberaret. Tanta illius erat perfidia, ut si aliquos deditio caperet, violata mox fide crudelissime enecaret, jactaretque se cruce insignite omnes si posset obruncaturum. Inde eo furore actus, quos aperta pugna vincere non poterat, latronum more comparatis insidiis facto in imprudentes impetu trucidabat. Imbuebat etiam ferinos illius mores a patris improbitate non degener Rogerius filius, qui dum Vaurum obsideretur, in incautam ac simplicem cruce signatorum turbam nihil metuentem crudelissimam carnificinam exercuit. Ex illa sacerdos, qui sese fuga subduxerat atque ad ecclesiam confugerat, dum insequenti sacerdotem se profiteretur, ac nudato capite caracteris insigne ostentaret, elata securi sacrilegus ictum lethalem capiti incussit, quod immane & crudele facinus Vallisarnensis historiæ commendavit. (c) Ad tantum hæreticorum elidendum furorem strenue defudatum est, scripsitque præterea hoc eodem anno Innocentius ad Aqueensem episcopum, & Cisterciensem abbatem, eisque quo hæreticæ pravitate expugnandæ cruce signati studiis majoribus incumbere, vices suas commisit (d) in Gallorum provinciis, ac locis quæ in epistola enumerat.

Eorum sacrilegia.

Comitis crudelitas.

(c) lb. c. 50.

(d) Im. l. 13. ep. 87.

(e) Ep. 60. Insignis aliquorum conversio.

(f) Ep. 74. (g) Ep. 75.

Qui vero totis viribus hæreticos infestatus, respicientes atque ad catholicam ecclesiam redeuntes recipi humanissimeque haberi iussit, Narbonensi archiepiscopo ejusque suffraganeis mandat, (e) Durandum de Osca, ejusque socios, qui ad catholicæ fidei castra sese receperant, benigne tractent, ut alii eorum exemplo allicerentur, eosque privilegiis munivit. (f) Præterea missis ad Tarraconensis ecclesiæ archiepiscopum ac suffraganeos literis suis (g) præcepit ejusmodi pœnitentes in Tarraconensi provincia recipebant ex præscripto formulæ catholicæ, quam memoratus Durandus, Guillelmus, Bernardus Biterrensis, ceterique eorum socii Romæ se coram fuerant professi, quam Pontifex epistolæ suæ intexuit:

Innocentius &c.

Cognovimus eos fidem superare orthodoxam

Jusjurandum Pont. ab iis præstitam.

Deum & catholicam asservere veritatem: ad majorem tamen expressionem appositis evangelicis, & scripto confessionis eorum imposito super illa recepimus ab eis hujusmodi juramentum: Ego, inquit Durandus de Osca, inter manus tuas consecratas summe Pontifex domine Innocenti, Deum invoco testem in animam meam, quod ita simpliciter, & veraciter credo, sicut in hoc scripto per omnia continetur, & contrarium nunquam credam, & contrarium credentibus pro posse meo resistam. Tibi vero tanquam beati Petri Apostoli successor, archiepiscopis, episcopis aliisque prælatis, in quorum diocesis, & parrochiis commorabor, obedientiam, & reverentiam exhibebo tam debitam, quam devotam. Scriptum autem eorum confessionis est tale:

XIX. Illorum fidei professio.

De Deo trino & uno.

Pateat omnibus fidelibus, quod ego Durandus de Osca, & Guillelmus de sancto Antonino, & omnes fratres nostri corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur, & simplicibus verbis affirmamus Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, tres personas esse unum Deum, totamque Trinitatem coessentialem, & consubstantialem, & coeternalem, & coomnipotentem, & singulas quasque in Trinitate personas plenum Deum, sicut in Credo in Deum, & in Credo in unum Deum, & in Quicumque vult, continetur. Patrem quoque, & Filium, & Spiritum sanctum, unum Deum, de quo nobis sermo esse creatorem, factorem, gubernatorem, & dispositorem omnium corporalium, & spirituum visibilium, & invisibilium corde credimus, & ore confitemur. Novi, & veteris testamenti unum eundemque auctorem Deum esse credimus, qui in Trinitate, ut dictum est, permanens de nihilo cuncta creavit. Joannemque Baptistam ab eo missum esse sanctum & justum, & in utero matris suæ spiritu sancto repletum. Incarnationem divinitatis, non in Patre, neque in Spiritu sancto esse factam, sed in Filio tantum, corde credimus, & ore confitemur, ut qui erat in divinitate Dei Patris Filius Deus verus ex Patre, esset in humanitate hominis Filius, homo verus ex matre veram carnem habens ex visceribus matris & animam humanam rationabilem simul utriusque naturæ, id est, Deus & homo, una persona, unus Christus, unus Filius, unus Deus cum Patre, & Spiritu sancto omnium auctor, & rector, natus ex Virgine Maria vera carnis nativitate, manducavit, & bibit, & dormivit, & fatigatus ex itinere quievit. Passus vera carnis suæ passione, mortuus vera corporis sui morte, & resurrexit vera carnis suæ resurrectione & vera animæ ad corpus resurrectione, in qua postquam manducavit, & bibit, ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris, & in eadem venturus est judicare vivos & mortuos. Corde credimus. Ann. Eccl. Tom. XX.

mus, & ore confitemur, unam etiam non hæreticorum ecclesiam, sed sanctam Romanam catholicam & Apostolicam, extra quam neminem salvari credimus.

XX. De Sacramentis.

Sacramenta quoque, quæ in ea celebrantur, inestimabili, atque invisibili virtute Spiritus sancti cooperante, licet a peccatore sacerdote ministrantur, dum Ecclesia eum recipit, in nullo reprobamus. Nec ecclesiasticis officiis, vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus, sed benevolenti animo tanquam a justissimo amplectimur quia non nocet malitia episcopi, vel presbyteri, neque ad baptismum infantis neque ad sacramentum Eucharistiæ consecrandum, neque ad cetera ecclesiastica officia subditis celebranda. Approbamus ergo baptismum infantium, qui si defuncti fuerint post baptismum antequam peccata committant fatemur eos salvari. Credimus & in baptisate omnia peccata, tam illud originale peccatum contractum, quam illa, quæ voluntarie commissa sunt dimitti. Confirmationem ab episcopo factam, id est, impositionem manuum sanctam, & venerande accipiendam esse censemus. In sacrificio Eucharistiæ, quæ ante consecrationem erant panis & vinum, post consecrationem esse verum corpus, & verum sanguinem domini nostri Jesu Christi firmiter, & indubitanter corde puro credimus, & simpliciter verbis fidelibus affirmamus, in quo nihil a bono majus, nec a malo minus credimus perfici sacerdote, quia non in merito consecrantis, sed in verbo efficitur creatoris, & in virtute Spiritus sancti, unde firmiter credimus, & confitemur quod quantumcunque quilibet honestus, religiosus, sanctus, & prudens sit, non potest, nec debet Eucharistiæ consecrare, nec altaris sacrificium conficere nisi sit presbyter a visibili, & tangibili episcopo regulariter ordinatus, ad quod officium tria sunt, ut credimus, necessaria, scilicet certa persona, id est, presbyter ab episcopo, ut supra diximus, ad illud propriè officium constitutus; & illa solemnitas verba quæ a sanctis patribus in canone sunt expressa; & fidelis intentio proferentis.

De Eucharistia.

XXI. De ordine.

Ideo firmiter credimus, & fatemur, quod quicumque sine præcedenti ordinatione episcopali, ut prædiximus, credit, & contendit se posse sacrificium Eucharistiæ facere, hæreticus est, & perditionis Choro & suorum complicitum est particeps, atque confors & ab omni sancta Romana Ecclesia segregandus. Peccatoribus vero pœnitentibus veniam concedi a Deo credimus, & eis libentissime communicamus: unktionem infirmorum cum oleo consecrato veneramus. Conjugia carnalia esse contrahenda secundum Apostolum non negamus, ordinariè vero contracta disjungere omnino prohibemus. Hominem quoque cum sua conjugate salvari credimus, & fatemur, nec etiam

otiam secunda, vel ulteriora matrimonia conderamur; cornium perceptionem minime culpamus, non condemnamus juramentum, immo credimus puro corde, quod cum veritate, & iudicio, & iustitia licitum sit jurare. De potestate seculari asserimus, quod sine peccato mortali potest sanguinis iudicium exercere, dummodo ad inferendam vindictam, non odio, sed iudicio, non incaute, sed consulte procedat. Predicationem necessariam valde, & laudabilem esse credimus, tamen ex auctoritate, vel licentia summi Pontificis, vel praelatorum permissione illam credimus exercendam. In eis vero locis ubi manifeste manent heretici, & Deum & fidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ abdicant, & blasphemant, credimus quod disputando, & exhortando secundum Deum modis omnibus debeamus illos confundere, & eis verbo dominico veluti Christi & Ecclesiæ adversariis fronte contraire usque ad mortem libera. Ordines vero ecclesiasticos, & omne quod in S. R. E. sancitum legitur, aut canitur, humiliter laudamus, & fideliter veneramus; diabolium, non per conditorem, sed per arbitrium, malum esse factum credimus. Corde credimus, & ore confitemur, hujus carnis, quam gestamus, & non alterius resurrectionem. Iudicium quoque per Jesum Christum esse futurum, & singulos pro iis, quæ in hac carne gesserint recepturos vel premia, vel penas firmiter credimus, & affirmamus; eleemosynas, sacrificium, ceteraque beneficia fidelibus posse prodesse defunctis credimus. Remanentes in seculo, & sua possidentes eleemosynas, & cetera beneficia ex rebus suis agentes, præcepta domini servantem salvam credimus & fatemur. Decimas, primitias, & oblationes ex præcepto Domini credimus clericis esse persolvendas. Quia vero non solum fides recta, sed bona etiam operatio exigitur ad salutem, quoniam sicut sine fide impossibile est placere Deo, ita fides sine operibus mortua est, &c. Subduntur plura de laudabili eorum vitæ instituto, quæ cum cæterorum virorum religiosorum sacræ disciplinæ consentiant prætermittenda censuimus. Quæ porro illius provinciæ præfulibus injunxit, univereis postea archiepiscopis, atque episcopis imperavit, (a) eos qui ad fidem catholicam redirent, reciperent fidei præmissa confessione, quam Bernardus Romæ emisisset, cujus exemplum ideo literis suis inseruisset. Quod vero attinet ad Narbonensem archiep. cujus paulo ante meminimus; Innocentius memoratis Regensi episcopo, & Cisterciensi abbati Apostolicæ sedis legatis in illum atque Auxitanum archiep. inquirendi munus imposuit (b).

(a) Eodem
lib. 13. ep.
90.

(b) Ep. 84.
XXII.

Innocentium non solum pro fide catholica, verum pro collapsa regulari disciplina restituenda elaborasse, testantur priores ejus epistolæ hoc anno datæ, (c) quibus de religiosa Corbejensi familia, a laxiore vitæ ad severiorem disciplinam revocanda agit, atque in id omni studio incumbentibus Rothomagensis provinciæ nigri ordinis abbatibus gratulatus, animos addidit, (d) utque adeo singulis annis comitia celebrare possent permittit, atque hæc aliarum litterarum est sententia. (e) Cumque immanni adeo facinore se devinxissent Cellensis ecclesiæ canonici, ut abbatem suum e medio tollerent, justissimus vindex Innocentius, Turonensi archiepiscopo patricias exautorare iussit, (f) ni grave scandalum timeretur, singulos arcta custodia perpetuo inclusos, pane tribulationis, & aqua doloris ut ait ad prorogandum jejuniæ supplicium sustentari; alioqui si scandalum immineret, seculari curiæ ultima pœna plectendos tradi. Quemadmodum vero patricias atque irreligiosos homines puniendos statuit, ita Burgensis & Palentina diocæseon in Hispania abbatissarum insanam ac sacrilegam temeritatem repressit, (g) quæ monialium suarum confessiones audire, iis benedicere, publicasque conciones habere ineptissime præsumperant.

(c) Im.
ep. 1. &
2.
Restituitur regularium disciplinam
(d) Ep. 116.

(e) Ep. 175.

(f) Ep. 124.

Abbatissa temeritas sacrilega.

(g) Ep. 179.

Jam in Germaniam orationem traducamus. Delatum ante fuerat ad Apostolicam sedem Bohemiæ Regis facinus, qui repudiata A. . . marchionis Misnensis sorore, quam duo & viginti annos atque eo amplius in matrimonio habuerat, ex eaque susceperat liberos, C. Ungarorum Regis sororem uxorem duxerat. Verum cum res primo Romæ coram Petro tituli sancti Marcelli presbytero Cardinali in contentionem deducta esset, deinde in Germania apud alios iudices, tum ab H. Oltiensis episcopo, ac Leone tituli sanctæ Crucis presbytero Cardinali legationis ibi munere ea tempestate fungentibus, tum ab Innocentio ipso delegatis ac postremo apud Apostolicam sedem rursus agitata fuisset, tandem Pontifex, ut ex literis ad Misnensis marchionis sororem id. apr. hoc anno datis apparet, litis dirimendæ causa partibus adversis ad dicendam causam diem constituit, atque in eandem sententiam ad Bohemorum Regem atque ad Ungariæ Regis sororem scripsit. Per id tempus cum Austriæ dux filio suo Misnensis marchionis filiam matrimonio conjungere vellet, pro removendo cognitionis impedimento ad Innocentium scripsit, qui Salisburgensem & Magdeburgensem archiepiscopos de eo impedimento inquirere, perspicereque iussit, (b) quæ ad rempublicam utilitas ex eo conjugio emanare posset.

XXIII.
Rex Bohemiæ uxorem repudiat.

Aust. dux dispensat. pro filio petiti.

(b) Ep. 111.

Cum

XXIV. Cum vero de Germaniæ principibus nobis sermo sit, haud silentio prætereundum, egregium Waldemari Danorum Regis consilium, namque orthodoxæ fidei zelo æstuans, ad reprimendam incredulæ gentis feritatem, cruce signatorum militiæ nomine dato, bello persequi barbaros decreverat: quare summus Pontifex eum laudibus extulit, bonaque omnia in suam tutelam admisit; ut liquet ex Innocentii epistolæ: *Quod orthodoxæ fidei zelo susensus ad laudem divini (a) nominis, & Christianæ religionis honorem, signo Crucis assumpto, ad reprimendam feritatem incredulæ nationis, regalis exercere decrevisse gladium potestatis, pium devotionis tuæ propositum in Domino commendamus, illudque favoris Apostolici gratia prosequentes personam & regnum tuum cum omnibus bonis tuis sub beati Petri, & nostræ protectione suscipimus. Statuentes, ut quantum vacaveris operibus hujusmodi pietatis, integra remaneant, & a cujuscunque temeritatis incurso quæta consistant, &c. Dat. Later. non. maij. pontif. nostri anno 13.*

Waldemar. Rex Dan cruce assumit.

(a) Ep. 62.

XXV.
Osnaburg. episc. Bremam transtulit.

(b) Ep. 158.

(c) Ep. 127.
Pœnitentia viro nobili inlicita.

cui vel quibus ecclesiis voluerit subdiaconus antedictus, assignet in perpetuum annualiter persolvendas, petatque ab ipso veniam cum viginti nobilibus reverentiam corporalem exhibendo de more, cum quibus etiam ipse juret, se nequaquam præconcepisse in persona vel rebus eidem subdiacono inferre læsionem, sed ex quadam vehementia & calore animi, quod factum fuerat, evenisse. Datum Lat. 5. non. octob. anno 13.

Induerat jam ante parem severitatem in Adolphum Coloniensem olim archiep. qui spretis pontificiis jussis Philippi Suevi (ur vidimus) partes fuerat secutus, sed demum in amicitiam pœnitentem receptum non pristinae quidem restituit (d) dignitati, sed rigore clementia temperato ad spem meliorum erexit.

Adolpho quondam Colonien. archiep. Ad hoc exemplaria cælestis imaginis in divinis voluminibus sunt descripta, ut eam non solum venerari curemus, sed etiam imitari, non tam auditores verborum quam verum factores effecti; quia non auditores legis, sed factores justis sunt apud Dominum. Sacra quippe scriptura docente didicimus, quod in arca fœderis Domini cum tabula legis virga continebatur & manna, quoniam in pectore summi Pontificis, quod per arcam fœderis designatur, cum scientia legis divine debet virga correctionis & manna dulcedinis contineri, ut sciat vulneribus sauciati oleum infundere super vinum, & quem novit ex rigore percutere, sciit etiam ex benignitate sanare, humiliando superbos, & humiles erigendo, &c.

At Germanicis rebus Polonicas annexamus; datis Pontifex ad Gnesnensem archiepiscopum, & suffraganeos literis (e) Poloniæ ducis constitutionem, qua statutur, ut ejus major natus filius Cracoviensem civitatem obtineat, firmam esse iussit. Cumque Christianus, Philippus, nonnullique alii monachi divinum verbum ab Innocentio accepta facultate, magno cum fructu in Prussia disseminarent, optimatibus quibusdam, aliisque cœlesti lavacro expiatis, Pontifex eidem archiepiscopo mandat (f) tum monachis, tum iis qui Christianis sacris erant initiati, suam opem auxiliumque præstaret, voluitque, ut tandiu in eos pastoris munus exerceret, quoad divino favente numine, efflorescenteque religione, & crescente fidelium numero, episcopos præfici ipsis posset.

XXVI.
Adolphus Colon. in gratiam receptus.

(d) Ep. 69.

XXVII.

(e) Ep. 78.
Cracov. majori natu Phil. duc. Pol. attributa.

Religio in Pruss. propag.

(f) lb. ep. 128.

Scripsisse hoc anno divum Franciscum religiosæ vitæ præcepta, quibus ad virtutes comparandas sui sodales instruerentur, eamque ab Innocentio Papa divinis visis monito confirmatam tradit Lucas (g) Wadingus, qui ipsum Romæ Cardinalium ac principum gratiam sibi fuisset.

XXVIII.
S. Francisci reg. instituit.
(g) Luc. anal. mi. hoc ann.

Privilegia ab Innoc. concessa.

(a) Ep. 20. 21. 33. 45. 48. 76. 77. 91. 85.

(b) Ep. 172.

(c) Ep. 137. 192.

(d) Ep. 197.

XXIX. Ecclesiastici in Oriente oppressi.

NOTÆ [I] Post illa verba literis profequatur, adde ex Annalibus contractis: *Rem vera accuratissime recenset S. Bonaventura &c.* nimirum cum S. Francisco pontifici graviora meditante, ac deambulanti in loco, qui speculum dicitur, se obtulisset, veluti ignotum non sine indignatione repulsum: at sequenti nocte Innocentium in somnis palmam inter pedes suos sensum succrescentem vidisse, ac divinitus cognovisse per eam palmam exprimi cum pauperem, quem repulerat: cum autem per urbem inquiri diligentissime jussisset, inventum in xenodochio S. Antonii, venientemque humanissime excepit; cumque religioſæ vitæ formulam, quam confirmari a Pontifice flagitabat, exposuisset, eam supra vires humanas nonnullis cardinalibus arduam vifam: at Joannem de S. Paulo cardinalem Sabinensem hæc pontifici, & cardinalium cœtui pro S. Francisco dixisse: si petitionem pauperis, tanquam nimis arduam, novamque repellimus, cum petat confirmari sibi formam evangelicæ vitæ, cavendum est nobis ne in Christi evangelium offendamus, nam si quis intra evangelicæ perfectionis observantiam, & votum ipsius dicat contineri aliquid novum, & irrationabile, vel impossibile ad observandum contra Christum evangelii auctorem, blasphemare convincitur. Quibus propositis, subdit S. Bonaventura, successus apostoli Petri conversus ad pauperem Christi dixit: ora fili ad Christum ut suam nobis pro te voluntatem ostendat, qua certius cognita, tuis piis desideriis securius annuamus. Omnipotentis autem Dei famulus totum se conferens ad orandum precibus devotis obtinuit, ut quod exterius ipse proferret, & hoc interius papa sentiret; nam cum parabolam de divite rege cum muliere formosa, & paupere contrahente grantem, & de prole suscepta proferente generantis regis imaginem, & per hoc educanda de mensa ipsius sicut a Deo acceperat retulisset, ex illius interpretatione subjunctum: non est formidandum quod fame pereant æterni regis filii, & heredes, qui ad imaginem regis Christi per Spiritus sancti virtutem de paupere matre nati, & ipsi per spiritum paupertatis sunt in religione pauperum generandi; si enim rex cœlorum imitatoribus suis regnum promittit æternum, quanto magis illa ministrabit, quæ communiter largitur bonis, & malis? Hanc ergo parabolam, & intellectum ipsius Christi vicarius cum diligenter audisset, miratus est valde, & indubitanter Christum loquutum in homine recognovit. His addit *Vvadingus S. Franciscum Roma cardinalium, ac principum gratiam sibi suisque conciliaſſe, res admirandas patraſſe, sodalitis suo plures adſcripſiſſe fuſe ostendis; quem de his lector conſulat.* MANSI

fuisse conciliaſſe, res admirandas patraſſe, sodalitis suo plures adſcripſiſſe fuſe ostendis; quem de his lector conſulat. MANSI

bentes, non ita multo post corruerint, cum certissimis experimentis sit deprehensum, Christianorum opes Deo permittente labefactari, evertique, cum ipsi Ecclesiam vexant ac lacerant; ut merito divina illa oracula sint inculcanda: (e) *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui judicatis terram; apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via justa.* Occupantibus igitur in orientali Imperio ecclesiastica bona principibus, ad ipsos ab eo scelere submovendos, plurimum fuit Innocentio obnitiendum. In primis Henricum Constantinopolitanum Imperatorem, ut Ecclesie bona restituat, rogat, (f) monetque: *Ad ecclesiastica bona manus extendere non deberes, cum Ecclesie sponſus Christus ampliaverit tibi manus, nec gravare debes ecclesiam, quarum credis ministrorum precibus flecti Christum, ut te ab hostium gravaminibus tueatur, &c.* Datum Laterani non. Julii anno 13. Hæc Innocentius ad Henricum, cui præterea mandat, (g) revocaret constitutionem illam, qua simul cum principibus suis caverat, ne possessiones ecclesiis dono dari, vel testamentato relinquere possent, ad quod præstandum commonere, & censuris ecclesiasticis adigi præcepit Othonem e Rocca Athenarum dominum, ejusque Imperii proceres, qui id ipsum edicto veterant. Jusſit præterea Henricum ecclesiastica bona a se occupata reddere, (h) atque ab aliis similiter inique detenta, restituenda curare, quod literis suis etiam ad ipsos datis præcepit, (i) eosque insuper ab episcopis censura ecclesiastica, si opus foret

(e) Psal. 2.

(f) Li. 13. ep. 96.

(g) Li. ep. 94. Iniqua Henr. in eccl. constituto.

(h) Ep. 105.

(i) Ep. 56. 103.

rcr

(a) Ep. 95. ret, compellendos instituit. (a) Ad hæc sublevandis religiosis viris, qui a potentioribus opprimebantur, omnem operam impendit. Constantinopolitanus Imperator quadam Templariorum oppida cum abstulisset, Innocentius Atheniensi, ac Neopatreſi archiepiscopis & Davaliensi episcopo mandat, (b) cogant dominis erepta restituere, minasque addit, ni obtemperet: insuperque pro iisdem equitibus rescripsit (c) hoc anno adversus insule Negrepointi dominum, & nobilem virum Ni. de sancto Amero, qui ipsorum bona injuste detinebant: ne vero reſc& facta Henrici Imperatoris per invidiam silentio prætereire videamur, addimus (d) hoc eodem anno Innocentium Papam donationem xenodochio S. Sansonis ab illo factam confirmasse; hæc enim ad præceptorem, fratresque xenodochii sancti Sansonis Constantinopolitani scripsit: (e) *Castellum quod Garelis vulgariter appellatum, vobis cum pertinentiis suis charissimus in Christo filius noster Henricus Constantinopolitanus Imperator (f) pro liberalitate donavit, domos quoque &c. vobis, & per vos domui vestre auctoritate Apostolica confirmamus.*

XXX. Larissensi præterea archiepiscopo, Cithoniensi episcopo imperat, (g) ut Latinos laicos votivas decimasolvere, compellant: rursusque ad tuenda ecclesiastica jura Gaufridum Achajæ principem Patracensi archiepiscopo, qui ecclesiam suam ad piratarum arcendas incurſiones ædificiis muniebat, impedimento non esse jussit, (b) cumque ejusdem archiepiscopi Balivus pro ecclesie juribus tuendis naribus crudeliter mutilatus esset, ecclesie bonis alendum rescripsit: (i) postremo pro archiepiscopo ipſo, ejusque ecclesia alias literas hoc eodem anno dedit: (k) quo etiam anno ad Atheniensem, Neopatreſem, aliarumque civitatum electos, dato diplomate (l) principum virorum, qui intra Theſſalonicensis regni, & Corinthi fines habitabant, cessionem confirmat. Cesserant ii juri suo coram Constantinopolitano patriarcha. Henrico Imperatore approbante, quod in monasteriis fundisque ecclesiasticis sibi arrogarent vel prætenderant. Præterea ut amantissimus pater cunctis opem laturus ad Patracensem modo dictum archiepiscopum contra eos, qui fideles in Achaja opprimebant, Græcisque adhærebant, qua de re ab Achajæ principe certior fuerat factus, ardentes literas dedit: (m) Thebanum archiepiscopum redarguit, (n) quod sæpe levi de causa clericos, Christianorum communionem arceret, similiterque Achajæ præſules, ne temere viros ecclesiasticos censuris gravarent, (o) coercuit; cumque fratres militiæ Templi Cytoniensis episcopi nomen

Pontifici detulissent, quod capellano ipsorum sodali sacrum Viaticum, & calicem quem cum Eucharistia gestabat, abstulisset, maleque acceptum rapi in vincula jussisset, & cuidam ipsorum famulo ad inurendam ipsius contumeliam, ecclesiastica sacramenta denegari curasset, unde sine poenitentia ac viatico mortem obierat, Innocentius Thermopileſi episcopo, aliisque ejusdem episcopi causæ cognitionem demandavit (p). Nobilem mulierem olim Montisferrati marchionis uxorem fratres militiæ Templi etiam divexantem repressit, (q) adversus quam semel iterumque hoc anno literas dedit. (r) Henrico Imperatori, ut Dominici sepulcri priorem & capitulum in possessione monasterii S. Lucæ de Sciro Apostolica auctoritate concessi fulciret, retineretque, commendavit (s) Thermopileſi ac Sardiceni episcopis inhibuit, (t) ne Theſſalonicensis clericos, qui ad Romanæ Ecclesie obedientiam redierant, affici molestia permitterent.

Utque paterno sinu reverſos amplius vidimus, ita Corinthios, qui ab ejus obsequio desciverant, revocare diligentissime studuit; (u) nec minus industriæ ad servandam catholicorum concordiam, adhibuit; quapropter Latinos Achajæ antitites monuit (x), episcopatuum finibus, quibus Græcorum limites includebantur, contenti essent, atque simulatibus abſtinerent. Cum vero Dunicensis episcopus a sede sua triennio abſuiſſet, ad illam revocavit. (y) Neque hoc loco reticendum in agris oppidisque, quæ O. de Rocca Athenarum domino subjecta erant, ubi princeps petierat, Latinis laicis Latinos sacerdotes præfecisse (z): cumque Thomas Constantinopolitanus patriarcha Venetis dumtaxat in ecclesia sua Francis aliisque reſc& Pontificem questus fuerat Henricus Imperator ne id in posterum fieret, Innocentiusque cavuit (a), decano vero de Blacherna aliisque imperat, ut patriarcham ad id inducere curent. Inopie præterea Constantinopolitani cleri, (b) atque insuper Sardiceni episcopi consulendum rescribit, similiterque Vericensi archiepiscopo ad levandam ejus inopiam Medensem ecclesiam orbam suo pastore, modo intra ejusdem archiepiscopi provincie fines inclusam, concedit (c).

Quid vero Innocentius adversus Michalitiæ tyrannum, qui ab Imperatore desciverat, sævissimaque commiserat flagitia, ad eundem patriarcham scripserit, quidve pro Imperio Henrico firmam præstitere, his verbis refert (d).

Innocentius &c.

Ex litteris charissimissimi in Christo filii nostri Henrici Imperatoris Constantinopolitani illustris nostro est Apostolatus referendum,

(a) Ep. 15. Henrici querelæ in patriarch. sacerdotia Venetis tantum conferentem.

(b) Ep. 17. (c) Ep. 44. & 186.

(c) Ep. 187. Fluctuans Imperium Henrico firmare studet.

(d) Ep. 180. XXXII.

(m) Ep. 23. (n) Ep. 14. (o) Ep. 26.

tum, quod Michalitus fidelitate, quam eidem præstiterat Imperatori, contempta, hominibus ejus minime diffidatis, & spreto nihilominus juramento, quod eidem Imperatori & E... fratri ejus, cui idem Michalitus filiam suam tradiderat primogenitum in uxorem, præstiterat A. Imperii comestabulum cum militibus, & aliis usque centum in dolo capiens, quosdam flagellavit ex eis, quosdam retrusit in carcerem, & quibusdam nequiter interfecit, comestabulum ipsum cum tribus aliis & capellano suo, quod est horribile dictu, suspendit in cruce: iis autem ad nequitiam postmodum animatus, Latinorum fretus potentia, qui cupiditate cæcati ad ipsum Michalitium confugerant, castra ejusdem Imperatoris obsedit, villas combussit, & omnes Latinos presbyteros, quos capere potuit, & quendam electum in præfulem, & etiam confirmatum fecit capitibus obruncari. Præterea Lasccharus, qui pro Imperatore se gerit stipatus viribus Latinorum, qui postpositis Dei timore, & hominis reverentia, spretis etiam stipendiis, quæ idem Imperator ipsis poterat exhibere, ab inimicis ejus recipere majora, quam ipse illis valeat erogare, quendam de principibus ejus cepit, & ut dicitur, excoriari fecit eundem. Quia vero si Græci recuperarent Imperium Romanicæ, Terræ sanctæ succursum pene penitus impedirent, ne occasione succursus ipsius iterum perderent locum, & gentem, cum & antequam idem Imperium a Græcis translatum fuerit in Latinos, ipsi a nobis sæpe moniti, & rogati, nunquam Terræ sanctæ voluerint subvenire, quin etiam Isachius Imperator ob gratiam Saladini fieri fecerit in urbe Constantinopolitana Meschitam, & quia si possent exterminare Latinos, in apostasie suæ vitio fortius perdurarent; in odium Latinorum, quos etiam nunc canes appellant, sicque nevellimus error fieret pejor priore, cum submurmurare non cessent, quod per Apostolicæ sedis ingenium exercitus Latinorum in Constantinopolim declinaverit captivandam: fraternitati tuæ per Apostolica scripta præcipimus mandantes quatenus Latinos diligenter moneas & inducas, & eis sub pœna excommunicationis injungas, ne Græcis, & præsertim præfato Michalito, qui faciendo necari presbyteros laqueum excommunicationis incurrerunt, contra Imperatorem prædictum, vel fideles ipsius auxilium præbeant, vel favorem. Datum Laterani 7. id. decembris Pontificatus nostri anno tertiodecimo. Nec prætereundum visum est Innocentii epistolæ extare pro M. Constantinopolitana olim Imperatrice, quibus ipsam in clientelam suam admisit donationes propter nuptias a claræ recordationis Bonifacio Montisferrati marchione, factasque ab Henrico Imp. confirmat. (a) Era-

cliensem vero archiepiscopum atque Cardicensem & Ermipolensem episc. eam tueri atque ab improborum injuriis incusso censurarum terrore defendere iussit. Denique mandavit (b) ipsis, ut Sebaltienfi episcopo a montis sancti cœnobii cura amoto, alterum in illius locum ejusdem Reginæ consilio substitueret.

Claudimus hujus anni periodum Hierosolymitanis rebus, quæ Brenensis comitis regni sacri sceptrum dotis nomine ab uxore datum capessentis auspiciis assurgere ac postea deprimi visæ sunt. Jordanus (c) enim hæc monumentis suis hoc anno exaravit: MCCX. Joannes comes Brenensis Ptolemaide applicuit, pergitque Tyrum cum prælatis & baronibus ubi Regnam desponsit, & coronatur; tum de excursione in Sarracenos ab ipso facta, ut regni initia præclaro aliquo facinore insigniret nobilitaretque: Rex prædam magnam egit, & cum suis salvus rediit; sed brevi Sarracenorum potentia ingrandescere cepit, subjungit enim paulo post: Sarraceni autem videntes eum inferioris esse potentie quam putabant, firmaverunt castrum in monte Thabor & ante Ptolemaidem sæpius discurrebant, propter quod multi peregrini repatriabant divites & potentes.

Distraherat tum Christianorum vires ac debilitarat intestina discordia, ex qua Sarracenorum ferocia invaluerat, cui malo ut mederetur Innocentius Cremonensi episcopo dirimendæ controversiæ, quæ de Antiocheno principatu inter Leonem Armeniæ Regem ac Tripolitanum comitem intercedebat, provinciam injunxit; (d) cumque idem Rex magistro ac fratribus Hierosolymitani xenodochii, quod adversus ingruentes barbaros auxilio sibi fuissent, civitatem Saleph, castellum novum & Camardum cum omnibus ad ea spectantibus elargitus esset, Innocentius donationem hujusmodi Apostolica auctoritate confirmavit. Extat de his Pontificium diploma, cui insinuatæ sunt literæ a Leone de ea re ad Innocentium exarata, ubi illorum militum fortitudinem, quos ideo Machabæis comparat, plurimum commendat.

Reverendissimo in Christo patri & domino Innocentio Dei gratia sanctæ & universalis Ecclesiæ summo Pontifici Leo per eandem & Romani Imperii gratiam Rex Armeniæ sanctitatis suæ servus, sanctæque Romanæ Ecclesiæ nova, devota, & obediens planta; cum omnimodâ reverentia grata servitia & pedum, oscula.

Reverendæ, ac recolendæ dominationi vestræ cupimus innotescat venerabiles magistrum, & conventum sanctæ domus hospitalis præterita æstate, mense videlicet augusti sanctæ sedis Apostolicæ amore, atque reverentia non solum nobis, verum etiam

(b) Ep. 37.

XXXIII. Comes Brenensis Rex Hierosolym. coronatur. (c) Jordanus MS. Vat. signat. n. 1960.

Prædas barbaris abducit.

Invalescunt Sarraceni.

XXXIV. Causa Antioch. principatus commissa ep. Cremon.

(d) Ep. 112.

Templarium commendatio

etiam universæ Christianitati magnum & necessarium contulisse succursum contra infinitam paganorum barbariem super nos, & regnum nostrum aggregatam, quam Deus disperdat, pro quo a beatitudine vestra tanquam viri strenui vicem Machabæorum gerentes promeruerunt dignius commendari.

XXXV. Eapropter reverende pater, & domine celeberrime, pro tam fortunato & necessario succursu nobis, & Christianitati ab ipsis collato, Deo, a quo bona cuncta procedunt, S. R. Ecclesiæ & vobis ipsius vices gerenti, & digne gerenti copiosas exolvimus gratiarum actiones, & a beatitudine vestra illos petimus inde regratiari. Unde quia dignus est operarius mercede, ex regali largitatis nostræ munificentia, pro salute animæ nostræ nostrorumque omnium progenitorum, habentes præ oculis cordis, quia sicut aqua exinguit ignem, ita elemosyna exinguit peccatum; donamus, & concedimus sanctæ domus hospitalis amodo in perpetuum, respectu, & reverentia sanctæ sedis Apostolicæ, atque

bonorum meritorum suorum exigentia civitatem Saleph, Castellum novum, Camard. cum omnibus pertinentiis ipsorum, & divisionibus signatis, & cum omni jure per terram & per mare sibi pertinente, secundum continentiam scripti, inde privilegii sigillo nostro regali muniti, & corroborati &c. Dat. Tarfi Ciliciæ medio mense aprilis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei &c. Dat. Later. III. non. aug. anno tertiodecimo. At æqui amans Pontifex, ut eorum precibus antea annuerat, ita ipsorum temeritatem ob jura Cardicensis episcopi invasa, literis corripuit (a). Ad hæc querentibus militiæ Templi fratribus, quibus sedes Apostolica jam ab ipso ordinis exordio alpallia concesserat, nuper Theutonicorum fratres ejusdem coloris pallii usus esse, mandat (b) consuets vestimentis contenti nova deponerent, deque ea re ad Hierosolymitanum patriarcham Apostolicæ sedis legatum literas mittit (c)

Factæ iis donationes a Rege Armeniæ.

(a) Eod. l. 13. ep. 113.

(b) Ep. 117. (c) Ep. 118.

Turbæ Constantinop.

Iscariot crudelitas.

Datum Sarracenis ab Isachio templum Constantinopoli.

(a) Eod. l. 13. ep. 31. 32.

I. SEnfit perfidiæ suæ poenas Otho, electo a Germanis principibus in Romanorum Regem Friderico, salutis Christianæ anno millesimo ducentesimo undecimo, indictione quartadecima: dum enim furens ambitione vindictæque cupiditate, ac blandientibus sibi rerum successibus elatus, monitis Innocentii Pontificis maximi conculcatis, occupata ditione ecclesiastica ad invadendam Siciliam belli molem verteret, Germaniæ populi ab eo descivere. Ut vero de felicibus ejus progressibus, qui turpes exitus habuere, nonnulla afferamus, hæc de ipso Urspergensis (a) oculatus testis: Anno domini millesimo CCXI. Otho in Apulia quasdam civitates accepit, & Capuam pervenit, ubi & hyemavit. Idem confirmat Stadenis (b), qui ait eundem Imperatorem civitates & oppida in Apulia obtinuisse, imo Apuliam totam subjugasse scribit Stero (c) quin etiam Godefridus subactæ Apuliæ Calabriam addidit (d): at Fossæ novæ chronici auctor, (e) qui in Latio tum degebat, hæc tradidit: Adveniente tempore aestatis tota Apulia & terra laboris & maxima pars Calabria devenerunt ad fidelitatem Othonis dicti Imper. Pergit Urspergensis, se eo tempore ad Romanam aulam accessisse, Othoneque hyberna ducente Capuæ, frequentibus legationibus nisum Innocentium ejus animum infringere, proposuisseque se omnia damna Ecclesiæ Romanæ illata inferendaque æquo animo laturum, ut scandalum imminens ab Ecclesia amoveret, modo a Friderico impugnando ac de Francorum Rege vindicta expetenda abstineret, nec ullo modo a sententia pellendi ex Sicilia Friderici, ac doloris ob ereptam avunculo Normanniam, atque alias terras bello partas vindicandi dimoveri unquam potuisse, ac tum Pontificem tria admodum ardua suscepisse, quorum primum extitit Othonem Imperio deturbare; verum de eo deque aliis sequenti anno differemus.

II. Interea Pontifex adversus iniquum refractariumque principem ecclesiasticis censuris animadvertit; quippe qui non solum Neapolitano archiepiscopo mandat, (f) latam ab ipso in Neapolitanos ecclesiastici interdicti sententiam, ob illius partes sequutas, observandum curet, verum præcipuos Italiæ præfules, in eundem Othonem ejusque fautores anathematis sententiam renovare jussit; ita enim ad Albanensem electum Apostolicæ sedis legatum scribit: Cum Otho dictus Imperator male dictus, & excommunicatus non cesset Rom. Ecclesiam impugnare; vene-

rabilibus fratribus nostris Aquilegenfi, & Gradenfi patriarchis, Ravennati & Januensi archiepiscopis, eorumque, ac Mediolanensis ecclesiæ suffraganeis, nostris damus literis in mandatis, & in virtute obedientiæ districtè præcipimus, ut excommunicationem in ipsum, & fautores ejus prolutam, postposita omni occasione, solemniter innovent, & a suis faciant subditis innovari. Quocirca districtius tibi per Apostolica scripta mandamus, quatenus si aliquis eorum, quod non credimus mandati nostri extiterit negligens executor, tu eum appellatione remota, canonica pœna percussis. Dat. Later. VII. id. jun.

Præterea gravissime in Bononienses, qui Othonis partibus favebant scriptis literis investus est, (g) cumque Pisani neglectis Apostolicæ sedis mandatis, ad Sicilia regnum oppugnandum, quod, ut ait, Ecclesiæ patrimonium esse dignoscitur, navales copias Othoni destinassent, Innocentius Turritano judici imperavit (h) ut si illi Sardiniam ingredi tentassent, una cum aliis insulæ optimatibus strenue resistere niteretur. Addit Stero (i) plures Germaniæ episcopos Othonem a Papa anathemate damnatum denunciassent; sicque Colmariensium Dominicæ aulam chronicon hoc anno ipsum principem in universa Germania e sacro fidelium commercio segregatum tradit, (k) idque Romani Pontificis jussu gestum esse historici fragmenti incertus auctor, alique (l) affirmant. Quibus assentitur Godefridus, (m) refert enim Siffridum Maguntinum archiepiscopum Apostolicæ sedis legatum cum Rege Bohemiæ, aliisque proceribus apud Bavinbergum colloquium de eligendo Friderico iniisse, remque ab aliquibus rejectam; Siffridum tamen in Othonem anathematis sententiam promulgasse, eoque fratrem Imperatoris Palatinum comitem Rheni, Brabantæ & Lotharingiæ duces archiepiscopi ditionem populatos & circa quadragesimam ex Italia rediisse.

Verum Othonis reditum in Germaniam auctores alii in annum proximum conferunt. Quod porro Godefridus asserit Germaniæ principes Fridericum eligere renuisse, de colloquio dumtaxat illo videtur intelligendum, ita enim Fossæ novæ chronici auctor: Interim nuntii Alemanniæ venerunt ad Odonem dictum Imp. qui dixerunt ei totam Alemanniam rebelatam fore, & omnes archiepiscopi, episcopi, abbates, duces, principes, comites & omnes barones Alemanniæ elegerunt Fridericum Regem Sicilia in Imperatorem, & mandaverunt in Siciliam nuncios, qui conducerent prædictum Fridericum subvum & in-

(a) Urspergensis in chron. an 1211. Othonis in Sicilia progressus. (b) Stad. in Chron. in ann. apud Canis. ant. lect. 1. p. 234. (c) Godefridus in annal. (d) Chron. Fos. nov. hoc anno.

Pervicacia illius.

(f) Inn. l. 14. ep. 71.

Renovantur in Othonem censuræ.

III. (g) lib. 77. Et in sautores.

(h) Ep. 100.

(i) Stero in ann. apud Canis. ubi sup.

(k) Domin. Colmar. chron. hoc anno.

(l) Nauch. & alii.

(m) Godefridus in annal. hoc anno. Defectio principum ab Othone in Ger.

IV.

Friderico Imp. salutatatur a Germ. & in-

& incolumen ad recipiendum Imperium in Alemanniam &c. (De hujusmodi legatione ab Germaniæ principibus ad Fridericum missa pluribus agit Urspergensis alii- que ex eo.) Quo audito Oddo prædictus Imp. congregavit comites Apuliæ & terræ laboris, confirmavit cum eis pacem & suam bonam voluntatem, tactus dolore cordis intrinsecus reversus est Alemanniam, insidiando qualiter jam dictum Fridericum Regem Sicilia capere posset, si ausus foret arripere iter vel per mare vel per terram; idem de Friderico in Germania hoc anno electo scribit Rigordus, (a) idque de Philippi Francorum Regis consilio factum asserit: Quod vero de illius in urbem adventu scribit, proximo cum aliis auctoribus anno in medium afferemus. Interim silentio non involvenda Friderici Sicilia Regis diplomata regia, quibus episcoporum electiones in regno liberas esse statuit: (b)

In nomine Dei aeterni, & Salvatoris nostri Jesu Christi amen. Reverendissimo patri & domino charissimo Innocentio Dei gratia S. R. E. summo Pontifici, Fridericus Dei gratia Rex Sicilia, ducatus Apuliæ, & principatus Capuæ. Ne ulla de cætero inter vos, vel successores vestros, & nos, vel heredes nostros super electionibus celebrandis dissensio suscitetur, quæ nonnunquam inter ecclesiam, & regnum rancoris, & indignationis fomitem ministrabant, modum & ordinem electionis in posterum faciendæ, præsentibus literis curavimus explicare, in quibus sic canonicæ libertati deferimus, ut dignitatem Regiam non lædamus. Sancta sede vacante capitulum significabit nobis & heredibus nostris obitum decessoris; deinde convenientes in unum, invocata Spiritus sancti gratia, secundum Deum eligent canonicè personam idoneam, cui requisitum a nobis præbere debeamus assensum, & electionem factam non differant publicare: electionem vero factam, & publicatam demuntiant nobis, & nostrum requirent assensum. Sed antequam assensus regius requiratur, non inthronizetur electus, nec decantetur laudis solemnitas, quæ inthronizationi videatur annexa, nec antequam auctoritate Pontificali fuerit confirmatus, administrationi se nullatenus immiscebit. Volumus igitur, & concedimus, ut secundum prædictam formam electionis de cætero per totum.

ann. regnum nostrum libere celebrentur, nullo prorsus obstante rescripto a sede Apostolica impetrato. Ad hujus autem concessionis nostræ memoriam, & robur perpetuo valiturum præsens rescriptum per manus boni hominis de Gajeta notarii, & fidelis nostri scribæ, & bulla aurea typaria nostræ majestatis impressa præcipimus communiri anno, mense & indictione subscriptis. Datum in civitate Messanen- si anno Dominicæ incarnationis MCCXI. mensis februarii, xv. ind. regni vero domini nostri Friderici Dei gratia gloriosissimi Regis Sicilia ducatus Apuliæ, & principatus Capuæ anno III. feliciter amen. [1]

Cum vero in Apostolicæ sedis juri- bus versetur oratio, his addimus eodem anno pridie kal. febr. Richardum de Aquila Fundanum comitem Rom. Ecclesiam heredem fecisse, Fundano comitatu atque ei relictis, assentiente, ut videbitur anno sequenti, Friderico publicæ vero tabulæ jussu comitis confectæ sunt hujusmodi (c): In nomine Dei aeterni. Anno Incarnationis ejusdem MCCXI. mensis januar. ultimo die, stante indictione xv. regnante D. nostro Friderico Dei gratia Rege Sicilia, ducatus Apuliæ & principatus Capuæ. Quia labilis est memoria hominum, & mens humana sollicitudinibus occupata, præteritorum facile obliviscitur; sapientium providit discretio contractus hominum literis publicis annotari. Ideo nos Ricchardus de Aquila eadem & regia gratia secundus Fundanus comes, attendentes quoquo modo nostræ humanitatis fragilitatem diu in humana sollicitudinibus implicatam multa & varia incurrisse peccata, divina gratia inspirante ad id recurrere festinavimus, quod nobis salutem pariet & remedium peccatorum. Inde est utique, quod cum testamentum sit ultima testatio mentis, nos præsentibus literis nuncupatum testamentum facientes ob reverentiam Dei, & nostræ salutis obtentu, sanctam Romanam Ecclesiam, cui, auctore Deo, D. & reverendissimus pater noster Innocentius III. Papa præesse dignoscitur, de civitate nostra Fundana cum omnibus tenementis suis, & redditibus cum aquis, silvis, piscuis, piscariis, aucupationibus, montanis, maritimis, & omnibus pertinentiis suis heredem instituvimus, salvo in omnibus, & per omnia nostris hominibus

VI. Fundanus comes Eccl. Rom. instituit heredem.

(c) Habetur in eod. l. censuum.

NOTÆ [1] Gemina illa documenta a Raynaldo hic & numero sequenti relata; diploma nempe Friderici, quo statuit episcoporum in Sicilia electiones deinceps fore liberas; sicut & literæ illæ, quibus Richardus Fundanus comes ditionis suæ heredem Romanum pontificem constituit ad sequentem annum pertinent ut probat indiditio XV. qua ambæ signantur. Annum vero 1211. ideo præferunt ambæ, quod data fuerint, illa quidem mense februario, hæc vero januario, nec annus novus in Sicilia nisi a Martio incipiebat. Chartæ vero illæ annum Friderici tertium signant; idemque ex anno 1209. quo Fridericus nuptias cum Constantia conciliavit, ducitur. Vide notas ad A. 1209. 30. MANSI

XIX.

Cincto mox obsidione Castro novo a comitibus Tolosæ, Fuxi, Gastone de Bearno, aliisque Vasconibus innumera multitudo stipatis eorum impetus excepit viriliter, ac suorum parte ipsius iussu reversa ex bello contra Mahometanos Hispaniæ, quos Petro Regi in auxilium submiserat, est recreatus. Verum Petrus malam illi retulerat gratiam, qui redeuntibus pro impensa opera insidias confararat, de quibus moniti alio itinere deflexerunt, hostili quippe in Montfortium animo erat Petrus, hæreticorumque partibus fœdissime implicitus. Hoc fretus auxilio comes ingentem paulo post hostium multitudinem fudit, delevitque: adeo singuli Montfortiani contra triginta hæreticos, quorum dux Fuxensis erat, dimicavere. Hostis vero in fugam actus, ut stragem evaderet, arte usus, Montfortium inclamare cœperat, quasi sub illius signis hostem persequeretur, cui catholici vistor: Si noster es, hunc fugientem obrunca, hæreticum palabundum demonstrans, moxque cum socium urgente metu trucidasset, ipse cædebatur a nostris, contrariaque hac arte elusi hæretici innumeri cecidere; cum e catholicis paucissimi fuerint desiderati. Ea relata divinitus victoria reversus comes, ubi castrum ingressus est, desiliens equo, nudis pedibus ecclesiam adiit, gratias solemnes Deo redditurus. Fuxensis tamen ut callidus erat, partam victoriam, & Castrum novum, captum ementitus, nonnulla oppida ad defectionem traxit, cruce signati etiam aliqui insidiis interfecti, e quibus Gaufridus ab hostibus undique circumfusis ac suffosso equo exceptus in pedes inclamanti hosti, ut se dederet, strenue respondit: (a) *Christo me reddidi, absit, ut e jus me reddam inimicis*; atque ita ab hostibus cæsus palmam nobiliorem collecturus in cœlum evolavit.

Montfortianorum virtus cœcinitia.

Fraus militaris.

Victoria parta de hæreticis.

Pietas Montfortii.

(a) lb. c. 58. Crucesignati fortissima vox.

XX. Roncelinus Apostata Massiliæ dominus.

(b) Inn. l. 14. ep. 35. &c. Pœnitenti permititur Reipubl. ad ministratio. (c) lb. ep. 93. 94.

ut testantur ejus literæ ad S. Stephani Bononiensem abbatem, & Greg. decretorum doctorem in Alexandrinum episcopum hoc ipso anno datæ, (d) illum enim pontificali sacerdotaliq; munere removendum decrevit, quod ad gratiam ab Apostolica sede aucupandam, simoniacas pactiones confecisset; postea vero in Bifuntinum archiepiscopum, simoniacalabis aliorumque criminum postulatum rescripsit (e). Quod Innocentius paulo ante ex Apostolo dixerat, omnem simoniæ occasionem a fidelibus submovendam studuit, quocirca sanxit, ut sacerdotia non vacantia ex Lateranensis concilii præscripto obtineri non possent: (f) nec ea tantum, quæ fœdarent mores, verum etiam quæ Christianos parum decerent, a commissa sibi Ecclesia nifus est propulsare: quocirca Esculano episcopo præcepit, (g) tabellionum officium clericis, qui sacris ordinibus initiati forent, omnino interdiceret. Cum optime sciret, præsulum vigilantiam, & curam Ecclesiæ Christi que cultoribus plurimum prodesse, ita minus idoneorum desidiam ingentia mala afferre, qui essent ejusmodi, episcopatu se abdicarent operam dedit, atque adeo Auxitanum Archiepiscopum tanto oneri, impari, ultro dignitatem mandat (b) deponere, atque ad Uticensem episc. & Cisterciensem abbatem Apostolicæ sedis legatos scribit, ad id adducere nitantur: idemque Rhuteno episcopo præcipit, (i) cui jam dudum postulanti, abeundi episcopatu fecerat potestatem. Præterea Uticensem episcopum A. S. L. Carcationensis episcopi votis indulgere jubet, (k) qui etiam episcopali onere levari enixe petierat, quod Turritano etiam archipræfati, Serano episcopo, qui idem postularent, permisit; (l) cujus etiam archiepiscopi fidei alia negotia demandavit. Ut vero illi conspicuum erat, nil majores Christianæ reipublicæ clades, quam odia discordiasque conflare, arctiori concordie nexu Christianorum animos obstringere, contendit. Cum igitur vita sancto Suero, qui Norvegiæ regno præfuerat, inter Ingone illum nepotem, ac Philippum genere moribusque præclarum, magna de rerum summa dissensio flagraret, ad eam extinguendam Nidrosiensi archiepiscopo ejusque suffraganeis scripsit, (m) de utriusque iuribus inquireret. Defunctus porro Suero is erat tyrannus, qui sacerdotio abjecto genus suum ementitus sceptrum Norvegiæ invaserat, & cædibus ac rapinis regnum illud funestarat, in quem plures ab Innocentio exaratas literas retulimus in annales (n). Tyranni studiosi nepotem illius regiis insignibus decorare nitebantur, contra alii quendam alium Philippum nomine ex veterum Regum profapia fatum ad regnum efferebant,

(d) Ep. 113.

(e) Ep. 124.

(f) Ep. 125. 16.

(g) Ep. 128. b. b. betur i. sicut ne clerici ut mos.

XXI. Inepti præfules munere amoti.

(b) Ep. 33. Reg. p. 1. eand. 7.

(i) Ep. 33.

(k) Ep. 34.

(l) Ep. 30. 102. & 103.

Norvegia regis scilicet.

(m) Ep. 70.

(n) Ann. 1193.

bant, belloque civili ardente conventum erat, ut uterque regiam dignitatem in diversis Norvegiæ partibus retineret. Sed paulo post circumventus Philippus ab hostibus cum juberetur regno cedere, respondit se Pontificis judicio stare paratissimum, quod alii respuerunt; in quos discussa melius veritate Innocentius censuras distringere meditabatur.

XXII.

* al. Virchibani

Compositio inter æmulos regni Norvegiæ facta.

Violatur ab Ingone Sueri tyranii nepote.

* al. Virchibanorum. Jubetur arch. Nidros. de re inquirere.

Nidrosien. archiep. & suff. ejus. Ad nostram noveritis audientiam pervenisse; quod obeunte Suero, qui Norvegiæ regno præfederat, fautores ejus, qui Virleibani dicuntur, quendam ipsius nepotem Ingonem nomine sublimare nitebantur in Regem, quorum conatibus viri prudentes, & nobiles, qui genus regium Norvegiæ plene noverant, resistentes, juvenem quendam Philippum nomine, a claræ memoriæ Magno & Ingone antiquis, & catholicis Norvegiæ Regibus trahentem originem, insignem genere, ac morum honestate præclarum in regem concorditer elegerunt. Ipsi itaque pro regno certantibus, & destruendis male terram, tandem divina ex alto prospiciente clementia, per tuam frater archiepiscopo, ac venerabilis fratris nostri Alocnsis episcopi sollicitudinem, & operam diligentem, sic sunt inter eos pacis fœdera reformata, ut utroque dignitatem, & nomen regium retinente, si hoc tamen ex dispensatione noster approbaret assensus, Ingo in quadam, Philippus vero in altera Norvegiæ parte regnet. Iis igitur ita dispositis, contigit quod idem Philippus, ad quem regnum, sicut accepimus, hereditario jure spectat, cum adversariis suis colloquium habiturus accessit, quem iidem adversarii sui cum innumera multitudo circumdantes, licet prius fuerit datis obsidibus definitum, cum quantis deberent utrique sociis convenire, asserebant firmiter se cum ipso Philippo pacis fœdus nullatenus inituros, nisi a se nomen regium abdicaret, qui constitutus in arcto, ne nobilitatem sui generis macularet infamia, & fœdus pacis iniit violavit; committens causam suam nostro arbitrio terminandam, ut videlicet, quem magis idoneum judicarem, ille regio sublimaretur nomine ac honore. Quod principes * Virleibanorum penitus renuentes, se nostro nunquam stare velle iudicio proponebant. Licet autem super iis quorundam testimoniales literæ nobis fuerint destinata, quia tamen per eas non est facta nobis super tali, & tanto negotio plena

fides, per Apostolica vobis scripta præcipimus mandantes, quatenus Deum habentes præ oculis, inquiratis super iis plenissime veritatem, & eam nobis per literas vestras fideliter intimetis, ut per vestram relationem instructi, securius in ipso negotio procedere valeamus. Dat. Later. VII. id. jun. pontificatus nostri anno XIV. [1]

XXIII.

(a) Id. ib. ep. 81. Pro conciliandis ecclesiasticis Innocentii curæ.

(b) Id. ib. ep. 107.

(c) Eod. l. 14. ep. 6. 18. 40. 42. 43. 46. 59. 62. 105. 135. 141. (d) lb. ep. 44.

Dux Polon. imposito censu in protectionem arripitur.

NOTÆ [1] Innocentii literæ ad Nidrosiensem archiepiscopum in Annalibus pariter contractis referuntur, sed aliam temporis adscriptionem exhibent. Ita enim ibi: Datum Laterani VII. id. Januarii pontificatus nostri anno XIV. quæ si genuina sit inscriptio in annum sequentem, quem referunt notæ istæ chronologicæ, reiciendæ sunt. MANSI

infringere, vel ei &c. usque incursum.
Dat. Lat. III. id. maii anno XIV. alia Innocentii diplomata possent adici, sed de his deque occidentalibus rebus satis, ad orientales nos conferamus.

XXIV. Hoc anno defuncto Thoma Mauroce-
no Constantinopolitano patriarcha, In-
nocentius convulsis, quæ minus legitime
erant gesta, ab iis ad quos ea electio pertine-
bat, quorum alii ejus ecclesiæ decanum
in locum demortui subrogant, alii tres
alios renuntiarant, electionem ad leges
canonicas revocari iussit, (a) quo etiam
anno de immanibus Neopatreus archi-
episcopi flagitiis inquirendi Saratorien-
si episcopo, ac Thebano decano onus in-
junctum (b). Præterea adversus aliena bo-
na ac jura invadentes, ut anno superiori
valde elaborandum fuit, compelli de-
cernit (c) Bertholdum comitem & Ma-
riam olim marchionis Montisferrati uxorem,
possessiones S. Sophiæ, quas averterant,
restituere, Henricum Imperatorem monet,
(d) ut Templarios equites fatigare desineret.

(a) Id. ib.
ep. 92.

(b) Id. ib.
ep. 97.

(c) Ib. 92.

(d) Ep.
108.

Innocentius, &c.
Licet jam sæpe pro restitutione ipsius
tibi direxerimus scripta nostra, tu ta-
men preces nostras pertransisti hæcenus au-
re surda, prout debueras non attendens
quam benigne, & efficaciter tuas preces
curaverimus exaudire, quantumve nostrum
auxilium tibi fuerit hæcenus opportunum;
quod si tibi forsitan tua promerente duri-
tia duxerimus subtrahendum, experimen-
to cognosces, quantum tibi utile fuerit,
quantumve subtrahendum adferat detrimen-
tum. Dat. Later. III. non. octob.

XXV.

(e) Id. ib.
ep. 61.
Defendit
Innoc.
Templa-
rios.

Quid porro in Armeniæ Regem eorum-
dem fratrum bona occupantem rescripse-
rit, ab ipso Pontifice accipiamus, qui
ad patriarcham Hierosolymitanum lite-
ras (e) transmisit, quarum partem subi-
iicio. Nos igitur sustinere nolentes, ut
sepefati fratres suis possessionibus spoli-
entur, quæ ad defensionem Terræ sanctæ
sunt potissimum deputatæ; præsertim cum
ipsi semper parati fuerint eidem Regi ju-
stitiam exhibere, ac ipse contempta ju-
stitia possessiones easdem per violentiam oc-
cupavit, venerabilibus fratribus nostris pa-
triarchæ Antiocheno & archiepiscopo Ti-
ren. & Sidoniens. Tripolitano, & Ante-
radensi, Nimotensi, & Famagustano epi-
scopis nostris damus literis in præceptis,
ut auctoritate nostra prædictam excom-
municationis sententiam tam apud peregri-
nos, quam apud indigenas terræ solemniter
publicantes, eandem faciant per cen-
suram ecclesiasticam, usque ad satisfactio-
nem congruam, sublato appellationis obsta-
culo inviolabiliter observari. Charissimum
quoque in Christo filium nostrum Joannem
Regem Hierosolymitanum illustrem per scri-
pta nostra monendum duximus, & hor-

tandum. Univerfis etiam tam indigenis
quam peregrinis in Hierosolymitanis par-
tibus commorantibus dedimus in manda-
tis, ut pro reverentia beati Petri, & no-
stra, nec non & intuitu Terræ sanctæ
fratribus ipsis, quorum subsidium eidem
terræ noscitur non modicum profuturum,
juxta quod tuo discreto consilio duxeris præ-
videndum, ad recuperandum jura sua præ-
stent suum auxilium, & favorem &c. Dat.
Later. XVI. Kal. jun. pontificatus nostri
anno quartodecimo. Extant ejusdem ar-
gumenti literæ aliæ ad Antiochenum pa-
triarcham (f) & ad Joannem Hieroso-
lymorum Regem (g) quod etiam alias
scriptum additur. Rursus Hierosolymita-
no patriarchæ munus imposuit, G. mon-
tis Beliardi Hierosolymitani regni magi-
strum equitum ab Hugone Cypri Rege
in gratiam recipi, ablataque per inju-
riam restitui studeret. (h)

Quod ad Antiochenum patriarcham
attinet, de quo paulo ante mentio facta
est; plura illi alia Pontifex commisit,
nimirum duodeviginti canonicis, qui in
ejus ecclesiæ possessiones quasdam, (i)
ut ejusdem ecclesiæ possessiones quasdam,
ob bella factas deteriores, in emphyteu-
sim tradere possent, (k) ut inquiret, (l) num-
disti Cypri Regis soror, quam Rupinus
Armeniæ Regis nepos matrimonio sibi
conjunxerat, antea ab O... de Dempe-
ra, quemadmodum apud sedem Aposto-
licam querebatur, legitime ducta cogni-
taque fuisset: moerentem ob Terræ san-
ctæ clades solatur, (m) hortaturque, una
cum aliis Christi fidelibus ad spurciciam
omnem, libidinumque sordes extra Ter-
ram sanctam amandandas procul totis vi-
ribus incumberet, auxiliumque pollice-
tur; tum ad eiciendos Sarracenos Avo-
guix Regem excitavit, dum inter alia
hæc ad ipsum scribit. (n)

III. Regi Avoguiæ.

Rex noster potentissimus Jesus Christus,
qui dominatur a mari usque ad mare, &
a flumine usque ad terminos orbis terræ,
postquam pro redemptione humani generis
semetipsum exinanivit formam servi acci-
piens, & mortis demum angustias sponta-
nea voluntate subivit in Cruce positus sa-
cratissimi sui corporis extensa brachia te-
nuit ad signandum, quod non solum post-
quam assumptus esset, omnia prout promi-
serat, traheret ad seipsum; verum etiam
sue fidei sectatores, in hereditatis sue
subsidium, in qua salutem fuerat opera-
tus, assidua mutatione vocaret, ut ad i-
psius patrimonium defensandum anxia de-
votione concurrerent, pro quorum redem-
ptione preciosissimi sui sanguinis pretium
ineffabili pietate persolvit. Propter quod
universos principes Christianos, qui sub
ipsius tuitionis umbraculo salubri disposi-
tione proficiunt, tanto sollicitius ad Terræ
Hic-

Concor-
diam ad-
ducere
nititur.

(f) Ep. 61.
(g) Ep. 33.

(h) Id. ib.
ep. 103.
XXVI.

(i) Ep. 67.

(k) Ep. 68.
(l) Ep.
104.

(m) Id. ep.
69.
Zelus In-
noc. in
expu-
gnanda
Terra S.

(n) Id. ib.
ep. 65.
Rex Avoguiæ
Christianus.

Amplitu-
do eccle-
siæ.

Hierosolymitana subsidium intendere con-
venit, quanto ex eo, quod inimici Chri-
stianæ fidei conculcantur, non tam apud
homines tituli eis laudis accrescunt, quam
apud cælestem Dominum, cui militant æ-
ternæ retributionis præmia cumulantur.
Cum igitur progenitorum tuorum vestigiis
inhærendo, ad patrimonium Jesu Christi,
contra perfidos detentores ipsius, tam de-
votè, quam potenter insistas, propter quod
devotionis tue propositum dignis in domi-
no laudibus commendamus; celsitudinem
tuam rogamus attentius, & monemus, in
remissionem tibi, & tuis peccaminum in-
jungentes, quatenus inspiratum tibi divi-
nitus tue propositum salutis, per amplius
& perfectius prosequaris, ad paganorum
perfidiam comprimendam, ut per inque-
tationem sollicitudinis temporalis, æternæ
felicitatis quietem tibi valeas comparare,
ac is pro cujus obsequio laboras in terris,
in participium sui regni te admittat in-
cælis. Dat. Later. VII. id. jun. pontifica-
tus nostri anno quartodecimo.

Animat
Inn. Reg.
Auogniæ
contra
Sarrac.

XXVII.
Soldanus
Alapiæ
Christianis
favet
(a) Ib. ep.
66.

Postremo, ut hisce rebus ab Innocen-
tio gestis coronidem imponamus, non
prætermittendum, post recensitam modo
epistolam, aliam ejusdem Pontificis ex-
tare ad Soldanum (a) Alapiæ, ut ad Chri-
stum pelliceret, cujus religione licet im-
butus non esset, Christianis favebat: cui
propterea Antiochenum patriarcham &

nixe commendavit, ne permitteret ipsius
ecclesiam a suis Sarracenis infestari.

Nob. viro Soldano de Alapia.

Sicut veridica multarum relatione didi-
cimus, etsi nondum Christianæ religionis
susceperis sacramenta, fidem catholicam
tamen veneraris, in multis Christi fide-
libus deferendo. Unde de illius immensa
pietate confidimus, quod te suæ visitatio-
nis radiis illustrabit, ut gratia divinæ
cognitionis accepta, ad cultum æterni, &
veri Dei, qui pro salute hominum factus
est temporaliter verus homo, devotus as-
pires. Quapropter in nomine Jesu Christi
te attentius exhortamur, quatenus justiti-
am excolas, & diligas veritatem, qua
in salutis semitas dirigant gressus tuos.
Et venerabilem fratrem nostrum P... An-
tiochenum patriarcham, quem suæ probi-
tatis intuitu inter cæteros fratres, & co-
episcopos nostros sincera diligimus in Do-
mino charitate, habeas ob reverentiam no-
stram propensius commendatum; ipsum, &
ecclesiam ejus non permittas, quantum in
te fuerit, ab aliquibus indebite molestari,
quin immo eidem exhibeas auxilium, &
consilium opportunum, ut per hoc divinæ
majestatis gratiam, & Apostolicæ sedis
favorem tibi valeas comparare. Dat. La-
ter. VII. id. jun. pontificatus nostri anno
quartodecimo.

Hortatur
Soldan.
Alapiæ
ad Christ.
fidem.

Commen-
dat illi
patriarch.
Antioch.

Horrent
bruta
Martyris
occisione

lo omnibus dicebat: *Iste solus me diligit, iste solus concordat maxime votis meis: ille eripuit me ab inimico: licet autem crudelissimum homicidam illum comes predictus ita extolleret, ipsum muta etiam animalia abhorrebant.* Sicut enim multorum & proborum virorum canonicorum Tolosana ecclesie veridice relatione audivimus, ab illo die quo predictus homicida memoratum virum Dei occidit, in detestationem tanti sceleris, nunquam canis dignatus est accipere de munu ejus.

XIV. Sollicitur in hoc ditionem Raymundi alteri tradere. (a) Inn. l. 15. ep. 105. Pontifex rem differt.

Dum Montfortius Raymundi ditionem suæ potestati subiceret, R. Uticensis episcopus atque electus Narbonensis Apostolicæ sedis legati, qui Raymundi terras prædæ exposuerant, ab Innocentio flagitavere, ut domini in Tectofages jura in alterum transfunderet, quibus Pontifex hæc respondit (a): *Quid nondum est damnatus de hæresi vel de nece sanctæ memoriæ P. de Castro novo, et si de illis sit valde suspectus, mandavimus, ut si contra eum intra certum tempus appareret legitimus accusator, indiceretur illi purgatio secundum formam in literis nostris expressam, diffinitiva nobis sententia reservata. Necdum est ex mandato illo processum, non intelligimus qui ratione possemus adhuc alii concedere terram ejus, quæ sibi vel heredibus suis abjudicata non est, præsertim ne videremur in dolo castra nobis exhibitæ de suis manibus extorsisse, cum non solum a malo, sed ab omni specie mali præcipiat Apostolus abstinere.* Subdit se Regensi episcopo & Theodisio canonico Januensi munus demandatum, ut in causa ex Apostolicis imperiis procedant, & si comes in contumacia persistit, ipsi aliique denuntiant Pontificem, ut pacis & fidei causa exegerit, rem acturum: quæ afferre volumus ad pontificii consilii maturitatem in Raymundi causa adhibitam illiusque vefaniam principis illustrandam: ob recentia enim ac immania ejus scelera a legatis ad purgandum se postea non est admittus.

XV. Sentiebant cum Raymundo Fuxi, Convenarum comites ac Beneardi dominus, qui gravissima mala catholicis intulere, inter quos Rogerius Bernardi Fuxensis comitis filius immani quadam rabie efferratus in cruce signatos, quos latrocinio & insidiis ceperat, horrendam carnificinam exercuit, quam ita describit Vallisarnensis. *Traditores in his nequitia suæ providebant, quia videlicet lenio passu, & per stratam publicam ambulabant, ut non esset, facile advertere, quod non essent de nostris; ut autem appropinquaverunt ad invicem statim crudelissimi carnifices insurrexerunt in nostros, qui pauci erant & inermes, utpote proditoris ignari, occidentesque plures de nostris & membratim delace-*

rantes, reliquos secum duxerunt usque Fuxum, ubi eos tenentes in vinculis tormentis validissimis dilaniabant: cum maximo studio nova quotidie & in experta excogitabant supplicia, quibus suos affigerent captivos, sicut enim ab ore cujusdam militis nostri audivi, qui ibi tenebatur in vinculis, qui præsens erat & videbat, captivos suos cruciabant illi tot & tantis tormentis, quod Diocletiano & Maximiano possit æquiparari malitia, vel etiam anteferri: ut enim prætermittamus ibi minima, ipsos sacerdotes & divini mysterii tractatores frequentius suspendebant, quandoque etiam, quod dictu horribile, ligatis ad genitalia membra funibus ferocissime distrabebant. Sed tetra adeo scelera percenteret horret oratio: ab impio & scelerato hæretico ad strenuum Christi athletam Montfortium redeamus.

Celebrasse illum hoc anno Apamiis omnium ordinum ditionis suæ conventum refert Vallisarnensis (b) ad nefarias consuetudines excindendas, delendam hæresim, potentiorum tyrannidem comprimendam, informandos bonis legibus populos prohibisque moribus perpoliendos; utque leges optimæ decernerentur, duodecim dignitate virtuteque conspicuos viros electos, qui sacramento se devinxerent, optimas quas suggessisset prudentia consuetudines, legesque provinciæ impositum iri; quas cum in scripta redegerunt, Montfortium ejusque proceres, admota quatuor evangelii manu, eas se religiose servaturos jurejurando spondisse; tum episcopos, comitemque, ac viros prænobiles ipsas sigillis suis munivisse. Hæc de eximio religionis defensore suffecerint: jam ad alium præstantissimum fidei contra Maurorum impetus propugnatorem Alphonsum Regem stylum convertamus.

Perhorruerat Hispania immanissima Maurorum excursionem, qui Castellæ se infuderant atque initio graves clades rei Christianæ intulerant, sed demum horrenda illa procella divina affulgente clementia discussa est, barbarusque concisus; extant vero Innocentii literæ, (c) quibus Regem Alphonsum ad colligendos animos excitat atque in acie cum ipso dimicaturis sacras indulgentias proponit.

Innocentius &c.

De infortuniis, quæ nuper serenitati Regiæ acciderunt, paterno tibi condolemus affectu: & ut favorem apostolicum excellentiæ Regiæ sentias non desse, juxta petitionem tuam, & instantiam dilecti filii Segobiensis electi nuncii tui, qui circa promotionem ejusdem negotii extitit sollicitus & attentus, archiepiscopis & episcopis, per Regnum Franciæ ac provinciam constitutis nostris damus literis in mandatis, ut subditos suos sedulis exhortationibus

Crudelitas Fuxensis comitis.

Hæret. rabies in sacerdotibus.

XVI.

(b) Cap. 65. 66.

Montfortii prudentia in ferendis legibus.

XVII.

(c) Lib. 14. ep. 154.

Auxilia contra Sarrac. Hisp. missa.

bus moneant, & inducant in remissionem omnium peccatorum ex parte Dei, & nostra vere poenitentibus injungentes, ut cum Sarracenis in octavo pentecostes proximo affuturis campestre bellum indixeris, in hoc tibi necessitatis articulo succurrentes, necessarium impendant auxilium in rebus pariter, & personis, ut per hæc, & alia, quæ fecerint, cælestis regni gloriam consequantur. Pari quoque remissione gaudere concedimus peregrinos, qui propria devotione undecunque processerint, ad idem opus fideliter exequendum. Quænam porro hujusmodi adversæ res fuerint, in literis ad Galliarum præfules datis aperit atque illustrat.

XVIII. Castilla a Sarrac. invasa. (a) Lib. 14. ep. 155.

Alphonsum belli primus auctor.

(b) Rod. de reb. Hisp. l. 7. c. 35. Jo. Mart. l. 1. c. 22. atque alii.

(c) Inn. l. 15. ep. 14. Studet Inn. conciliare alios Reges Alphonso.

Roderici archiep. zelus.

afflatos in Hispanias ad defendendam religionem procurrisse: tum recenset auctor Ferdinandi Alphonsi Castellæ Regis filii (quem merito ad cælum tollit) immaturam mortem, quæ interea dum hæc aguntur, magno Hispaniam luctu confecit, de qua etiam idem Rodericus, (d) & alii.

Cum Alphonfus in octava pentecostes Sarracenis prælium indixisset, summus Pontifex, ad divinum implorandum auxilium, solemnes supplicationes Romæ decrevit, quæ in Pontificio hujus anni regesto describuntur: (e) *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti amen. Quarta feria infra octavam pentecostes fiat generalis processio orationum, ac mulierum pro pace universalis Ecclesiæ, & populi Christiani. Specialiter autem, ut Deus propitius sit illis in bello, quod inter ipsos, & Sarracenos dicitur in Hispania committendum. Ne det hereditatem suam in opprobrium, ut dominentur eis nationes. Et ad hinc processionem omnes omnino moneantur venire, nec ab ea se quisquam excuset, præter illos, qui habent inimicitias capitales. Summo itaque mane conveniant mulieres apud sanctam Mariam majorem, clerici vero apud basilicam duodecim Apostolorum, & laici apud sanctam Anastasiam; & post collectas, pulsatis simul istarum ecclesiarum campanis, procedant omnes in campum Lateranensem hoc ordine.*

Mulieres omnes & solas præcedat crux dominica sanctæ Mariæ majoris. Et in prima parte processionis sint sanctimonialis, in ultima vero reliquæ mulieres, quæ sine auro, & gemmis, & fericeis indumentis procedant orando cum devotione, ac humilitate, in fletu, & gemitu nudis pedibus omnes, qui possunt, & per Merulanum, & ante sanctum Bartholomeum veniant in campum Lateranensem, & collocent se ante feloniam in silentio permanentes: clericos autem crux fraternitatis præcedat, & in prima processionis parte sint monachi, & canonici regulares, in ultima vero rectores, & ceteri clerici procedentes predicto modo per viam majorem, & arcum Basilii, veniant ante palatium episcopi Albanensis, & ibi directe in medio campi se collocent. Laicos autem præcedat crux dominica sancti Petri, & post illam sequantur primi hospitalis, & postremi ceteri laici sicut præscriptum est incedentes, & per SS. Joannem & Paulum, & ante S. Nicolaum de formis in campum veniant & collocent se ab altera parte.

Interim vero Romanus Pontifex cum episcopis, & Cardinalibus, & capellanis basilicam ingrediatur, quæ dicitur sancta Sanctorum, & inde reverenter assumpto ligno vivificæ Crucis processionaliter veniat ante palatium episcopi Albanensis, & sedens in scalis, exhortatorium faciat sermo-

(d) Rod. l. 7. c. 36. Marian. l. 11. c. 23.

XIX. (e) Inn. l. 15. ep. 180. Solemnis supplicatio indicta ab Innoc.

XX. ORDO in ea servatus.

XXI.

manem ad populum uniuersum. Quo finito mulieres sicut processionaliter venerant, ita procedant ad basilicam S. Crucis, & ibi praesto sit presbyter Cardinalis, qui celebret eis missam, dicendo illam orationem: Omnipotens sempiternus Deus, in cuius manu sunt omnes potestates, &c. & sic ipse mulieres in pace ad propria reuertantur. Romanus autem Pontifex cum episcopis, & Cardinalibus, & capellanis per alatum descendat in Lateranensem basilicam, clerici uero per porticum, & Luci per burgum ingrediantur in illam. Et celebrata venerabiliter missa ipse cum omnibus, nudis pedibus, procedat ad S. Crucem, ita quod cum procedunt clerici, & laici subsequantur, & facta oratione unusquisque reuertatur ad sua. Ieiunetur autem ab omnibus ita, ut nemo praeter infirmos comedat pisces, aut quodcumque pulmentum, sed qui possunt, sint pane, & aqua contenti: qui uero non possunt, bibant uinum bene lymphatum, & modice sumptum, & uescantur herbis, & fructibus, aut etiam leguminibus, omnesque aperiant manus, & viscera indigentibus, ut per orationem, ieiunium, & per elemosynam misericordia Conditoris reddatur populo Christiano placata.

Indictum
ieiunium.XXII.
Auditae
Christianorum
preces.
(a) Ps. 77.(b) Apud
Inn. l. 15.
ep. 179.Vicarios
literae
Regis
Castel. ad
Pont.Auxilia
e Gallia
submissa.

Non frustra tot fidelium effusa suspiria, nec suae Pontificem in hoc rei Christianae discrimine anxium spes in Deo collocatae fefellerunt, neque ut cum psalmodographo (a) loquamur, tot pii viri fraudati a desiderio suo. Parta enim de crucis hostibus laeta victoria est, ad quam historiae commendandam nil consultius visum est, quam ipsas triumphales Regis Castellae ad Pontificem litteras (b) nostris annalibus insinuare.

Sanctissimo patri, ac domino Innocentio, Dei gratia summo Pontifici Alphonsus eadem Rex Castellae, & Toleti, cum osculo manuum, & pedum salutem plurimam.

A sanctitate uestra credimus non excidisse propositum impugnandi Sarracena gentis perfidiam uobis per nuncios nostros deuote & humiliter intimasse, in omnibus, tanquam patris, & domini nostri subsidium expetentes, quod sicut a patre pio nos recognoscimus benigno, & pie pariter impetrasse. Quocirca cum literis uestris, nuncios nostros, quos ad hoc exequendum idoneos reputauimus, ad partes Franciae non distulimus destinare, addentes etiam, ut omnibus militibus uenientibus ad bellum, & omnibus seruientibus, prout decebat, expensas uictui necessarias largiremur, quibus possent commode sustentari. Unde fuit, quod audita remissione peccatorum, quam uos uenientibus indulxistis, uenit magna multitudo militum de transmontanis partibus, nec non archiepiscopi Narbonensis, & Burdegalensis, & episco-

pus Nannetensis. Fuerunt, qui uenerunt usque ad duo millia militum cum suis armigeris, & usque ad decem millia seruientium in equis, & usque ad quinquaginta millia seruientium sine equis, quibus omnibus nos oportuit in uictualibus providere.

Venerunt etiam illustres amici nostri consanguinei Rex Aragonum, & Rex Navarrae cum potentatu suo in fidei catholicae auxilium, & iuramentum. Quibus nobiscum aliquanto tempore apud Toletum facientibus moram, expectabamus quippe homines nostros qui uenturi erant ad bellum, omnia necessaria, prout per nuncios nostros promissimus, non destitimus ministrare, licet expensae essent propter sui multitudinem, importabiles, & onerosae, non enim solum in iis, quae promiseramus, uerum etiam in pecuniis specialiter, & in dextrariis, quibus fere omnes tam milites, quam seruientes pariter indigebant, nos oportuit providere. Sed Dominus, qui multiplicat incrementa frugum iustitiae, ministravit nobis abunde, secundum suae gratiae largitatem, & dedit omnia posse perficere perfecte pariter, & abunde. Congregata itaque nostra, & suorum multitudine uiam domini cepimus proficisci, & uenientes ad turrin quandam, quae Magalon nuncupatur satis munitam, ultramontani ante quam nos peruenerunt per unum diem, & illam cum Dei auxilio impugnantes in continenti ceperunt.

Licet ante nos eis in omnibus necessariis largissime provideremus; ipsi tamen attendentes laborem terrae, quae deserta erat, & aliquantulum calida, uoluerunt a caepo proposito retroire, & ad propria reuolare, tandem ad magnam instantiam nostram, & ad Regis Aragonum processerunt usque ad Calatravam, quae non distabat a praedicto castro, nisi per duas leguas, eamque nos ex parte nostra, & Rex Aragonum ex sua, & ipsi ex sua in Dei nomine cepimus expugnare. Sarraceni autem, qui intus erant, attendentes sancto Dei exercitui non posse resistere, disposerunt nobis uillam tradere, ita quod personae eorum saluae discederent, ueruntamen sine rebus. Cumque nos istud nulla ratione uellemus acceptare, Rex Aragonum, & transmontani habentes super hoc consilium, uiderunt uillam esse munitam muris, & antemuralibus, profundis fossatis, & excelsis turribus, & quod non posset capi, nisi suffoderentur muri, & sic ruerent; quod cederet in grave damnum fratribus Saluae terrae, quorum fuerat, & non posset si necessitas incumberet retineri. Unde apud nos institerunt firmissime, ut uilla salua, & integra cum armis, & magna copia uictualium, quae ibi erant, quibus satis indigebat exercitus, nobis redderetur, & personae Sarracenorum uacuae & inermes recedere permitterentur. Nos autem atten-

XXIII.
Rex Arag.
& Navar.XXIV.
Arx Ma-
galon.
capta
a cruceli-
gnatis.Calatrava
compulsa
ad dedi-
tionem.

dentis eorum in hoc firmam uoluntatem, uotis eorum annuimus, ita quod medietas omnium eorum, quae intus habebantur, cederet in partem Regis Aragonum & alia medietas in partem ultramontanorum, & nec nobis, nec nostris aliquid uolumus retinere.

Ipsi autem propositum repatriandi apud se retinentes; licet dominus Deus nobis exhiberet gratiam, & honorem, & nos uellemus omnibus eis sufficientissime necessaria ministrare, desiderio patriae coacti, omnes pariter signo crucis relicto, cum archiepiscopo Burdegalensi, & episcopo Nannetensi, licet certitudinem de bello Sarracenorum haberemus, ad propria redierunt, exceptis admodum paucis, qui remanserunt cum archiepiscopo Narbonensi, & Tibaldo de Blefona, qui naturalis noster erat cum suis, & quibusdam aliis militibus, qui erant de Picetaria, & ii omnes, qui remanserunt, uix erant inter milites, & seruientes centum quinquaginta. De pedibus autem eorum, nullus remansit. Cumque Rex Aragonum apud Calatravam moram faceret, expectando quosdam milites suos, & Regem Navarrae, qui nondum ad nos peruenerat; nos cum nostris processimus, & peruenimus ad quoddam castrum eorum quod Alarcos dicitur. Illud castrum licet bene munitum esset, cepimus, & alia tria castra, quorum unum dicitur Caracdua, aliud Benaventum, aliud Petrabona. Inde procedentes peruenimus ad Saluam terram, ibique peruenimus ad nos Rex Aragonum, qui de suis hominibus non duxit in exercitum, nisi tantum milites generosos, & Rex Navarrae, qui similiter uix fuit in exercitu de suis plusquam ducentis militibus comitatus. Et quia Rex Sarracenorum in uicino erat nobis, Saluam terram nolumus expugnare; sed procedentes contra Sarracenorum multitudinem, peruenimus ad quaedam montana, in quibus non erat transitus aliquis, nisi in certis locis.

XXV.
Recessus
Gallo-
rum.* al. A-
larcosOppida
alia ex-
pugnata.

XXVI.

Cumque nos essemus ad pedem illius montis ex parte nostra, Sarraceni uenientes ex parte alia obtinuerunt summitatem montis uolentes nobis transitum impedire. Sed milites nostri ascendentes uiriliter, quia adhuc pauci Sarraceni ad locum illum peruenierant, eos cum Dei auxilio expulerunt, & castrum quoddam munitum, quod propter transitum impediendum Sarracenorum Rex construxerat, ceperunt, quod Ferrat dicitur. Quo occupato exercitus Domini secure potuit ad cacumina montis ascendere, ubi multum laborauit, propter defectum aquarum, & loci ariditatem. Sarraceni autem uidentes, quod transitum illum occupare non possent, alium transitum, qui erat in descensu montis, arctissimum & inuium occuparunt. Talis quippe erat, quod mille homines possent defendere ab omnibus hominibus, qui sub caelo sunt, & iuxta transitum illum ex altera parte erat totus

Sarracenorum exercitus, & sua tentoria iam fixa. Cumque nos ibi facere moram non possemus ob defectum aquae; nec procedere propter transitus difficultatem, quidam ex nostris consuluerunt, quod iterum ad pedem montis descenderemus; & alium transitum ad duas, uel tres dietas quereremus.

Nos autem, attendentes fidei periculum & personae nostrae dedecus, nolumus huic parere consilio, eligentes potius in difficultate transitum mori pro fide, quam faciliorem transitum quaerendo, qualitercumque in fidei negotio retroire. Cumque iam quidem propositum firmassemus, ad iudicium cuiusdam rustici, quem Deus nobis ex insperato misit, in eodem loco alium transitum satis facilem magnates nostri, qui primos ictus in bello habituri erant, inuenerunt, & in quodam loco exercitui eorum uicino, licet arduus esset, & siccus, Sarracenis hunc transitum ignorantibus, tentoria posuerunt. Quod cum Sarracenorum exercitus attendisset, processit, ut mansionem illam impediret; nostri autem licet pauci essent, se uiriliter defenderunt. Nos autem, & Rex Aragonum, & Rex Navarrae armati cum militibus nostris in loco primae mansionis, quae erat in summitate montis, expectauimus donec totus exercitus Domini peruenit secure ad locum, ubi anteriores nostri castrametati sunt; & ita dante domino factum est, quod licet uia esset inuisa, & iniquosissima, lapidosa, & nemorosa, nihil de nostris amissimus. Ipe autem factum est die sabbati decimo septimo kalendas mensis augusti; circa sextinam uero horam Sarraceni attendentes, quod omnia tentoria nostra tute fixeramus, dispositis aciebus suis uenerunt ante loca castrorum, & ibidem quaedam praeludia belli in modum torneamenti, cum nostris exercuerunt. Attendentes autem ipsi, quod nos illa die nolumus habere bellum, ad castra sua reuersi sunt.

XXVII.
Alphonfi
constan-
tia.

XXVIII.

Sequenti autem die dominica summo mane uenit Sarracenus cum infinita multitudine dispositis aciebus suis; nos autem uolentes considerare multitudinem gentis suae, & dispositionem & statum, & qualiter in omnibus se haberent, habito prudentum uirorum consilio, & in iis exercitatorum, expectauimus usque ad sequentem diem lunae. Ipsi autem sic existentibus, posuimus milites nostros cum pedibus, ut extremos agminis nostri non possent in aliquo molestare. Quod quidem diuina dante gratia sic euenit; sequenti die, scilicet secunda feria omnes in Dei nomine armati processimus dispositis aciebus cum eis pro fide catholica pugnaturi. Ipsi autem promontoria quaedam obtinuerunt ualde ardua, & ad ascendendum difficulta propter nemora, quae inter nos & ipsos erant, & propter alveos torrentium pro-

profundissimos; quæ omnia nobis erant magno impedimento; ipsis vero maximo expeditamento.

XXIX.

Veruntamen ille, a quo omnia, in quo omnia, per quem omnia, fecit mirabiliter, & direxit manus sui exercitus contra inimicos suos, & anteriores nostri, nec non & medii multas eorum acies, quæ in minoribus promontoriis existebant, virtute crucis Dominicæ prostraverunt. Cum autem pervenissent ad extremam aciem, eorum infinitæ siquidem multitudinis, in qua Rex Carthaginis erat, ibidem difficillimos conflictus militum, peditum, & sagittariorum invenerunt, quos sub maximo periculo, & vix, immo etiam jam non poterant tolerare. Nos autem attendentes bellum illud eis omnino importabile, imaginem petu equorum processimus, signo crucis dominicæ præeunte, & vexillo nostro, in quo erat imago beatae Virginis, & filii sui in signis nostris superposita. Cumque nos iam pro fide Christi mori constanter eligemus, attendentes Crucis Christi, & imaginis suæ matris ignominiam, quas lapidibus, & sagittis irruere impetebant in arma furentes aciem illorum infinitæ multitudinis divisimus, & licet ipsi essent constantes in bello, & firmi super domino suo; Dominus illorum infinitam multitudinem crucis suæ gladio trucidavit: & sic Rex Sarracenorum cum paucis in fugam conversus est. Sui autem impetus nostros interim non sustinebant, sed statim post maximam stragem suorum reliqui in fugam conversi sunt.

XXX.

Nos autem insequentes eos usque ad noctem; plures tamen in sequendo interfecimus, quam in bello. Et sic bellum Domini a solo Domino, & per solum Dominum est feliciter consummatum. Deo autem honor, & gloria, qui cruci suæ dedit victoriam per Jesum Christum dominum nostrum. Fuerunt autem milites Sarraceni, ut postea vera relatione didicimus a quibusdam domesticis Regis Sarracenorum, quos captivos cepimus, centum octuaginta quinque millia; peditum vero non erat numerus. Occubuerunt autem in bello ex parte sua centum millia armatorum, & amplius, secundum estimationem Sarracenorum, quos postea cepimus. De exercitu autem Domini, quod non sine grandi gratiarum actione recitandum est, & quod incredibile est, nisi quia miraculum est, vix viginquingue Christiani, aut triginta de toto nostro exercitu occubuerunt. O quan-

Vexill. Reg. Cast. præfert imaginem Deiparz.

Horrenda Sarracenorum strages edita.

Paucissimi Christiani desiderati.

ta lætitia! o quot gratiarum actiones! nisi de hoc dolendum sit, quod tam pauci martyres de tanto exercitu ad Christum martyrio pervenerunt. Ut autem magna multitudo eorum credatur: cum exercitus noster in castris eorum post bellum per biduum fecerit moram, ad omnia incendia, quæ necessaria erant, in coquendis cibis, & pane, & aliis, non composuerunt alia ligna, nisi de sagittis, & lanceis eorum, quæ remanserant, & vix potuerunt comburere medietatem. Cumque Dei exercitus propter longam moram factam in locis cremis, & incultis desciceret in victualibus, & aliis, ibidem tantam invenerunt tam ciborum, quam armorum nec non etiam dextrariorum, & aliorum jumentorum copiam, quod accipientes ad suam unusquisque de iis omnibus voluntatem, plus ibi dimiserunt ex magna abundantia, quam ceperunt.

Tertio autem die procedentes venimus ad quadam castra eorum, scilicet Bilche, Barquos, Tolosam, quæ in continentia cepimus. Tandem pervenimus ad duas civitates, quarum altera dicitur Biacia, altera Ubeda, quibus non erant majores citra mare, præter Cordubam & Hispalem. Quarum alteram scilicet Biaciam destructam invenimus; ad alteram vero, scilicet Ubedam, quia situ loci & artificio fortissima erat, confugerat multitudo hominum infinita ex omnibus villis adjacentibus. Cum enim villa illa nunquam ab Imperatore, vel ab aliquo Regum Hispaniæ expugnata sciretur, vel subjugata, in eadem posse salvare sua corpora se credebant: sed & hanc in brevi divina gratia faciente cepimus, & funditus destruximus, cum non possemus habere tantam multitudinem gentium, quæ ad illas populandas sufficere possent, & bene perierunt ibi sexaginta millia Sarracenorum, quorum quosdam interfecimus, quosdam captivos duximus ad servitium Christi inorum, & monasteriorum, quæ sunt in Marchia reparanda. Hæc igitur sanctissime Pater vobis scribenda decrevimus, pro auxilio toti Christianitati impenso gratias, quas possumus exhibentes, & humiliter supplicantes, ut vos, quem Dominus ad summi sacerdotii gradum elegerit; ei cum sacrificio laudis pro salute populi immoletis vitulos labiorum. [I]

Hactenus Regis epitola, quæ etiam a Jo. Mariana (a) redditur, & cui præcatio in regesto adiicitur.

XXXI. Comparata a Sarracenis loca.

Cædes ingens Sarracena facta.

Oratio instituta in gratiarum actionem. XXXII. (a) Joan. Marian. l. 1. c. 25 Reg. n. 180.

Ora-

NOTÆ [I] Quid fuerit causæ cur Galli ab exercitu Hispanorum in expeditione Saracenicâ discesserint, silet quidem Alphonsus rex in epistola, quam ad pontificem dedit & Raynaldus hic recitat; sed exponitur ab Alberico in chronico ad hunc annum. Narrat enim ille in obsidione oppidi Calatravæ cum arx ad extrema redacta esset, cives clam Hispanos adisse, atque illis, incolunitatem sibi pactis arcem tradidisse. Galli, re comperta, indignati, statim signis conversis in patriam remearunt. MANSI

Oratio.

Omnipotens, & misericors Deus, qui superbis resistis, humilibus autem das gratiam, digna tibi laudum præconia, & devotas gratiarum referimus actiones; quod antiqua innovando miracula gloriosum tribuisti victoriam de perfidis gentibus populo Christiano: te suppliciter exorantes, ut quod mirabiliter incepisti, misericorditer prosequaris ad laudem, & gloriam nominis tui sancti, quod super nos famulos tuos fideliter invocatur. Per dominum &c. Antiqua plane renovata miracula, quæ Rodericus Toletanus (a) oculatus testis, & Lucas Tudenus hujus temporis scriptor recensent, dum a Rege enarrata pluribus prosequuntur. Sed hæc ad rem nostram satis. Cæterum tantam tamque insignem victoriam alii celebrarunt. (b) Ex quibus Rigordus (c) hujus ævi scriptor hæc historiæ consecravit: Rex Aragoniæ, miles probatissimus in signum victoria lanceam & vexillum ipsius Mumillini Romam misit, quæ adhuc in ecclesia B. Petri in loco eminenti posita, &c.

Verum Richardus notarius (d) ejus temporis scriptor vexillum auro textum ad summum Pontificem a Castellæ Rege cum literis missum testatur: Idem Rex Castellæ de tanta Christianis principibus cælitus concessa victoria Innocentio Papæ literas mittit. Mittit etiam de acceptis Sarracenorum spoliis eidem honorabilia xenia, tentorium videlicet totum sericum, & vexillum auro contextum, quod in Principis Apostolorum basilica, in laudem nominis Christi appensum est; consentit aliis Cæsarius, (e) qui de Albigenibus locutus ait ab ipsis Miramomelinum Marrochitanum Regem ab iis excitum, eumque tanto exercitu stipatum occupasse Hispanias, ut eas non absorpturus modo, sed longe ulterius victoriam dilataturus videretur, gloriareturque in literis ad Innocentium scriptis se equos suos in porticu ecclesiæ B. Petri stabulaturum, ac vexillum suum in ejus fastigio defixum iri; quod partim impletum ait, sed magno illius pudore, dum fracto ejus exercitu vexillum ipsius missum Innocentio in eadem ecclesia suspensum est. Eam victoriam xvii. kal. aug. hujus anni partam ait, quam tamen imminuit, dum cæcorum numerum ad sexaginta millia tantum ascendisse collocat, cum longe plures delecti; subdit vero barbarum paulo post ex dolore amissæ victoriæ obiisse.

Perlectis igitur Regis literis Innocentius, magna elatus lætitia immensas Deo gratias, laudesque egit ob fractam, attritamque barbarorum insolentiam, qui cælum blasphemis vocibus impetere fuerant ausi: eademque literas cunctis fidelibus exponi recitarique præcepit. Postremo Regem hujusmodi victoriam exer-

cituum Domino referret acceptam, horatatus est, atque adeo illud meminisset, palamque profiteretur, quod non manus sua excelsa, sed Dominus hæc omnia fecisset, ut videre est ex literis (f) ab eodem 7. kal. novemb. ad Regem datis. Ob tantam vero victoriam, quæ potius virtute crucis, quam hostes impugnabant, quam ense vel hasta bellatorum parta est, decretus est in gratiarum actionem dies festus, celebrandus in Hispania quæ Maurorum imminentem excusserat servitorem; de quo Ferrarius in notis appositis ad julii diem 16. hæc tradit: In Hispania triumphus sanctæ crucis: quod festum institutum fuit ob victoriam ex Mauris ab Alphonso Rege reportatam anno MCCXII. cæsis ducentis millibus hostium.

Ex lætissimo Hispaniarum triumpho traducenda est oratio ad lugubres Angliæ res, quæ hoc anno misere depressæ sunt: de quibus Parisius ait per hæc tempora quendam eremitam Petrum nomine in provincia Eboracensi palam prædixisse Joannem in die dominicæ ascensionis Regem non futurum, sed coronam ex ea die ad alium translatum iri; Joannemque, ipsum in vincula conjecisse, ut si exitus dicitis non consentiret, morte multaretur. Interea vero fama illius prophetiæ increbrescente nobilitatem Anglicanam, ejus odia in se Joannes conflat, in eum conjurasse, cumque præstita fide solutos se audissent, communi consensu literas suis sigillis munitas ad Regem Francorum misisse, ut in Angliam accederet, se Angliam ipsi tradituros; Regemque agnituros.

Præterea per ea tempora Stephanum Cantuariensem aliosque episcopos ad Innocentium se contulisse, ac mala ingenia, quæ a vibrati interdicti tempore Joannes patrasset, exposuisse, tumque Innocentium Joannem e solio deturbandum, ipsiusque regnum ad alium transferendum censuisse: scripsisse ad Francorum Regem, ut proposita sibi divina gloria rem aggrederetur, capefferet Anglorum coronam, expeditionemque adornaret: tum principibus viris præcepisse induerent pro ea re perficienda crucem, & Francorum Regem ducem sequerentur: ac Pandulphum subdiaconum cum Anglis episcopis in Gallias misisse. Subiicit vero Pandulphum secreto Innocentium adisse, petiisse quid agendum, tandem si Anglorum Rex ad penitentiam adduceretur; ac tum Pontificem formam pacis præscripsisse, quam si Joannesmitteret, illum pontificiæ gratiæ restitutum iri; quæ porro illa fuerit, suo postmodum loco afferetur.

Antequam vero rebus occidentalibus dicendi finem imponamus, nonnulla alia de Innocentii Papæ gestis addenda supersunt; hoc namque anno Pontifex (g) sunt; hoc namque anno Pontifex

(f) Inn. l. 15. ep. 182.

Festum triumphus S. Crucis institutum.

XXXV.

Prædictio Petri erem.

Angli Regem Franc. evocant.

XXXVI.

Joannes exauctoratur.

Inn. transfundit in Phil. Angl. coronam.

Mittit ob id Pandulphum in Gall.

(g) Inn. l. 15. ep. 122. lit.

Reges, & principes in nomine Domini exhortetur, consulendo fideliter, & efficaciter inducendo, ut ad redemptionem illorum per congruam commutationem intendant, & contra persecutores fidei Christiane iis pro fide Christi potentibus armis utantur, quibus utique Dominus suae vim virtutis creditur facilius impensurus. Cumque hoc acceptabile opus populus intellexerit Christianus, ad subactionem eorum liberalius suas manus extendat, &c. Extant vero ad patriarcham Hierosol. literae, (a) quibus, ut de permutandis captivis ageretur, instare jubet; ingens illud pietatis opus futurum & Christi fideles alios perspecto studio in captis bello e Sarracenorum servitute eripiendis ad bellum sacrum ardentius inflammatum iri.

Innocentius, &c.

Cum ergo captivis hoc humanitatis solatium, & ex officio charitatis, & ex praecipio Domini debeat, transgressores profecto videntur qui nolunt, cum possunt, ad redemptionem intendere captivorum. Pro quibus secundum constitutiones canonicas & legitimas, distrabi debent ecclesiastica bona, quae in aliis casibus alienari non licet. Verendum est enim ne secundum Apostolum, sint iustitiae divinae subiecti, si qui forsitan contra hoc suam iustitiam statuerunt, legem Dei propter traditiones hominum dimittentes, volendo plus rebus consulere quam personis, pecunias magis, quam animas diligentes, quod irrefragabili videtur argumento convinci, si certe quos liberant pro pecuniis acquirendis; nolint pro redimendis fratribus liberare. Et infra: Quicquid autem super hoc actum fuerit, nobis non differas intinmare, ut per tuam relationem instructi, juxta quod nobis divina suggesserit inspiratio, procedamus. Dat. Later. idib. Januarii Pontificatus nostri anno XIV.

XLV. Versum est magno prodigio pueros ope-

ra daemone mentis impotes factos, in arma concurrisse expeditionemque adornasse, ut Hierosolymas, quemadmodum iactabant, ex Sarracenorum servitute liberarent, de qua haec Albertus Stadenis: (b) Circa id tempus pueri sine rectore, sine duce, de universis omnium regionum villis, & civitatibus versus transmarinas partes avidis gressibus cucurrerunt, & dum quaereretur ab ipsis, quo currerent, responderunt, versus Hierusalem, requirere Terram sanctam. Plurimi ex eis a parentibus clauderentur, in vanum tamen, quia fractis clausuris, aut parietibus, exilerunt. Papa auditis his rumoribus, ingemiscens ait: Hi pueri nobis improperant, quod ad recuperationem Terrae sanctae eis currentibus, nos dormimus adhuc; quo devenerint, ignoratur: sed plurimi redierunt, a quibus dum quaereretur causa cursus, dixerunt se nescire. Quo tempore etiam plures mulieres emotas mente nudis corporibus nil loquentes per urbes oppidaque cucurrerunt. De eadem expeditione agunt Godefridus (c) & alii, qui eam nugatoriam appellant, additque Godefridus, stolidam multitudinem postquam in Italiam pervenit, per civitates atque oppida vagos palantesque se effudisse, pluresque variis in locis in servos ancillasque detentos, alios vero venientes ad littora, seductos a nautis, ad remota loca transeveros, quod etiam Thomas Cantipratensis (d) testatur: reliquos vero Romam pervenisse, non tamen Hierosolymitanam peregrinationis voti religione solutos (plurimi enim simpliciores viri pueris se conjunxerant) nisi eos, qui senio attriti tantum iter conficere non possent. Haec pluribus auctor; hoc demum anno refert Siffridus (e) in Accone Theutonicorum equestris ordinis iacta esse fundamenta. [1]

(b) Alb. Stad. in 1 chron. an. 1212. Puero- rum Hierusalem tendenti- um ser- vor.

Dictum grave Inn.

(c) Godefr. in ann. 1212. Frag. hist. inter. aut. chr. Dom. Colm. & Compila- tio chron. Antonin. 3. par. tit. 19. c. 2. §. 4. Matth. Par. hist. Angl. an. seq. (d) Thom. Cantip. l. 2. c. 3. (e) Siffr. in epit. l. 2.

Par-

NOTAE [1] Ordinis Teutonici exordia, quae cum hoc anno Raynaldus componit, annis ultra viginti retrahenda sunt. Nam cepisse Teutonicos anno 1191. a Pagio ad A. 1198. egregie pemonstratum est, quem proinde adeas legendum in to. XIX. Operis hujus. MANSI

Parta divinitus de formidando Albigensium exercitu ab exigua crucefignatorum manu trophaea, Anglia sedis Apostolicae stipendiaria effecta, indicta synodus oecumenica, comparataque defendendae Syriae auxilia aunum Christi millesimum ducentesimo decimum tertium indictione prima insignem reddidere. Vollebat animo Pontifex ingentem quandam expeditionem in Terram S. adornare ad proferendos Imperii Christiani fines, ac fideles eo bello occupandos, in quo non modo sperarentur peritura praemia, sed aeternae etiam palmae colligerentur; extant enim datae eo argumento encyclicae illius ad Christi fideles literae (a) quibus monuit, ut non solum ferro sed divino maxime auxilio se communitent. Cum longe plus de divina clementia, quam de humana potentia confidere debeamus, oportet nos in tali conflictu non tam corporalibus armis, quam spiritualibus dimicare. Ideoque statuimus, & mandamus, ut singulis mensibus semel fiat generalis processio, seorsum virorum, & seorsum ubi fieri poterit mulierum, in humilitate mentis, & corporis, cum devota orationum instantia postulantium, ut misericors Deus auferat hoc a nobis confusionis opprobrium, liberando terram illam, in qua universa redemptionis nostrae sacramenta peregit, de manibus paganorum; restituendo eam ad laudem, & gloriam nominis sui sancti, populo Christiano. Provisio prudenter, ut semper in ipsa processione verbum salutiferae Crucis cum diligenti exhortatione populo proponatur. Orationi vero jejunium, & elemosyna conjungantur, ut iis quasi alis facilius, & celerius ipsa volent oratio ad piissimas aures Dei; qui nos clementer exaudiat in tempore opportuno: singulis quoque diebus intra missarum solemnias post pacis osculum, cum jam pro peccatis mundi offerenda, vel sumenda est Hostia salutaris, omnes tam viri, quam mulieres humiliter prosternantur ad terram, & a clericis psalmus iste: Deus venerunt gentes in hereditatem tuam, alta voce cantetur. Quo cum hoc versu devote fuit: Exurgat Deus, Ann. Eccl. Tom. XX.

(a) Inn. l. 16. ep. 23. Expeditio in Terr. S. apparatus.

Indictae solennes supplicationes.

& dissipentur inimici ejus, & fugiant a facie ejus, qui oderunt eum, sacerdos qui celebrat orationem istam super altare desantet: Deus, qui admirabili providentia cuncta disponis, te suppliciter exoramus, ut terram, quam unigenitus Filius tuus proprio sanguine consecravit, de manibus inimicorum crucis eripiens, restituas cultui Christiano. Vota fidelium ad ejus liberationem instantium, misericorditer dirigendo in viam salutis aeternae. Per eundem Dominum nostrum &c. Subditur in ecclesiis locum idoneum designari, in quem fidelium elemosynae ad sumptus belli sacri sustinendos coniciantur. Ejusmodi litterarum meminit inter alios Richardus (b) earumque summam breviter perstrinxit. Ad haec vero perficienda, (c) atque ad excitandos pro concione ad bellum sacrum populos archiepiscopus, episcopus, abbatibus variis Christianae reipublicae in locis degentibus, legationis munus injunxit, eosque spreis muneribus, avaritiae sordes a se procul submovere jussit.

(b) Richardus de S. German. in chron. hoc ann. (c) lb. ep. 26.

Ceterum in Gallia hujusmodi subsidii contrahendi gratia legatum e latere misit (d) Robertum tit. S. Stephani in Coelio monte, presbyterum Cardinalem, quem Gallicano clero, [1] (e) Francorum Regi, & Ludovico ejus primogenito, Blancaeque Ludovici uxori commendavit. (f) De Roberti legatione, ut infra videbimus, Petrus Vallifarnensis alique post eum meminere. Nec Gallos modo sed Venetos quoque in sacri belli societatem trahere studuit (g). Cumque Petrus Ziani dux Venetorum oratoris opera Pontifici significasset, laetissimo animo apostolicas literas excepisse, expeditionemque florentissimam comparare, ut una cum caeteris crucefignatis, quibus suum ipse nomen adscripisset, professionem iniret, Innocentius ingenti gaudio peresus, jam excitatum ardentemque magis inflammavit. Praeterea eos, qui in Germania dato sacrae militiae nomine adversus haereticos in Provinciam movere decreverant, ad Hierosolymitanam professionem hortari statuit, (h) consultusque an viri re-

II. Legatio in Gall. missa. (d) Ep. 28. (e) Lib. 16. ep. 27. (f) Ep. 30. (g) Ep. 32. Ducis Venetor. pro Terra S. studi- um.

(h) lbid. ep. 108.

T t 2 cla-

NOTAE [1] Ab hoc Roberto, dum in Gallia legatione fungeretur habitum fuit Parisi concilium, cuius canones disciplinam ecclesiasticam reformantes extant in Collectione Labbeana to. XIII. col. 819. edit. Ven. Porro concilium istud a Roberto celebratum fuisse praeterquam in inscriptione eiusdem apud Labbeum legitur, asserit etiam Anonymus auctor chronici cujusdam MS. apud Bessin concil. Rotomag. pag. 110. Ita enim ad annum 1214. notat: Robertus de Corcione legatus apostolicus celebrato concilio, primum Remis, deinde Parisi Rotomagum venit. Quae verba accipi sic possunt ut legatus non quidem anno 1214. duo illa concilia celebraverit, sed illis eodem vel superiori anno habitis, Rotomagum dein anno 1214. accesserit. Licet igitur ex hoc scriptore non satis elicitur Parisiensis concilii annus certus; constat tamen errasse Labbeum, qui anno 1212. Parisiense concilium sub Roberto legato assignat, cum legationem Gallicam non nisi anno 1213. Robertus coeperit, ut ex literis Innocentii hoc anno 1213. datis de quibus Raynaldus hic, intelligimus. MANSI

(a) *Ibid.* Viri inuicem uxoribus possunt crucifigari.

(b) *Lib. 35. ep. 212.* Inn. Ung. Regem ad professionem Hierosol. excitat.

(c) *Lib. 16. ep. 33.*

III. Extant huiusmodi Innocentii litteræ, (d) *Ep. 34.* Soldano missæ, quas afferre gratum lectori futurum putamus.

Nobili viro Saphadino Soldano Babylonie & Damasci timorem divini numinis, & amorem.

Daniele propheta testante didicimus, quod est Deus in cælo, qui revelat mysteria, mutat tempora, & transfert regna, ut universi cognoscant, quod dominatur excelsus in regno hominum, & cui voluerit dabit illud. Hoc autem evidenter ostendit, cum Hierusalem & fines ipsius in manus fratris tui (nimirum Saladini e) tradidit permittit; non tam propter eius virtutem, quam propter offensam populi Christiani, Deum ipsum ad iracundiam provocantis. Nunc autem ad illum conversi speramus, quod ipse miserabitur nostri, qui secundum Prophetam, cum iratus est, non obliviscitur misereri. Unde illum imitari volentes, qui de se dicit in evangelio: Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde, magnitudinem tuam humiliter obsecramus, quatenus, ne propter violentam detentionem præfata terræ plus adhuc effundatur humani sanguinis, quam hæcenus est effusum; saniori utaris consilio, restituas eam nobis, de cuius detentione, præter inanem gloriam forte plus tibi difficultatis, quam utilitatis accrescet: ipsaque reddita, & dimissis utrimque captivis, quiescamus a

mutuis impugnationum offensis. Itaque apud te non sit deterior conditio gentis nostræ, quam apud nos est conditio gentis tuæ. Latroes ergo præsentium ad tuam præsentiam destinatos, rogamus ut benigne suscipias, & honeste pertractes, dignum illis responsum tribuens cum effectu. Dat. Later. XIII. Kal. maii pont. nostri anno sextodecimo. Eadem a Richardo epistola adducitur, quamvis in annum sequentem coniecerit, cum ad præsentem spectare constet, ut quæ anno pontificatus 16. maio mense fuerit exarata.

Confuderat inter hæc magno Iustu Syros Hierosolymitanæ Reginæ obitus, ac ne ea occasione sacrum regnum a quoquam perturbaretur, Templarios Regis illius terram, & jura tueri iussit (f). Hierosolymitano vero patriarchæ, Apostolicæ sedis legato, eisque suffraganeis præcepit, (g) populum in Regis fide continerent. Tum Regi magno ex Reginæ obitu se affectum dolore significavit, ipsi quoque ad Terram S. propugnandam incidit; (h) apposita est epistola dies quinta id. januar. Neque multo post in Armenorum Regem graviter invehi est compulsus, quem ex Antiocheni patriarchæ, aliorumque complurium literis acceperat, adversus inducias illum inter & Antiochenos ipsius patriarchæ studio initas, ac iurejurando confirmatas, Rupinum nepotem suum, in Antiochiæ terram, auxiliis omnibus spoliatam, utpote nil hostile metuentem, immisisse cum exercitu, omnibus in eam crudelitatis exemplis sævisse: inter alia etiam ipsius flagitia, Antiochenum patriarcham recepisse, qui eam dignitatem invaserat, atque apostolico jussu a patriarcha Hierosolymitano, a fidelium communione una cum sequacibus eiectionis erat. Quare minas amantissimis monitis temperans cum ipso egit, (i) ut patriarchæ faceret satis, impositaque ecclesiis damna refarciret.

Factus postea ab Hierosolymitano patriarcha certior Pontifex, tantorum Regem facinorum poenituisset, vehementerque cupere cum Deo atque Ecclesia in gratiam admitti, patriarchæ præcepit, (k) Regem, ubi crimen rite expiasset, sacris restitueret.

Alienum minime futurum arbitramur, rem insignem hoc loco afferre, quam Thomas Cantipratensis enarrat, (l) virum sanctitate conspicuum, dum Terræ sanctæ peragranda desiderio æstuaret, obiecto cælesti viso voti compotem factum, atque omnium locorum situm memoria adeo præclare complexum, ac si pedibus ea perlustrasset: Anno circiter ab incarnatione Domini MCCXIII. cum crux transmarina ubique fere terrarum prædicaretur, erat vir in Brabantia inestimabilis sanctitatis, qui desiderium quidem longum

IV. (f) *Lib. 15. ep. 207.* (g) *Ep. 208.* (h) *Ep. 209.* (i) *Lib. 16. ep. 2.* (k) *Lib. 7.* (l) *Th. Cant. l. 2. c. 40.*

Vir pius raptus divinitus in sancta loca.

gum habuerat terram, in qua steterant pedes Christi, peregrinus invisere: sed retardari a contemplatione divina in corporali exercitio verebatur. In oratione autem existenti in vigilia sancti Petri ad vincula, clauso cubiculo, assistit illi cum ingenti lumine (erat enim nox) Angelus Dei, dicens; Vidit Dominus desiderium tuum, te scilicet velle invisere Terram sanctam, & nunc ad hoc missus sum ad te, ut desiderium tuum compleatur. Hec dicens Angelus, hominem apprehendit, & in una nocte ad omnia loca specialia Terræ sanctæ translulit, & eadem nocte retulit. Videbatur autem illi ipsa nox omni die lucidior, ita quod omnium civitatum Gallie, Burgundie, Lombardia, Tusciae, & Terræ sanctæ loca, dispositiones, & situs his qui terras novebant, propriissime designaret. Postmodum vero factum est, ut hortatu quorundam devotorum virorum, quibus hoc negare non poterat, cum illis crucem suscipere, & eorum dux fieret in Terram sanctam, planaque per viarum demonstrationem cunctis ostenderet, quod nequaquam mendax, sed verus Dei nuncius, qui eum duxerat, extitisset. Hic vir beatissimus, postquam reversus est, ut vidit quia in honore haberi coepit apud convivaneos, dulce solum natalis patriæ dereliquit, & usque in finem vitæ in aliis partibus sanctæ vixit, &c. Quod attinet ad Cypri Regem, de quo paulo ante mentio incidit, ipsum quoque gravissime arguit (a) hoc anno Innocentius, se temere rebus ecclesiasticis ingerere, atque designandi Nicosenis archiepiscopi libertatem electoribus ademisse; quin etiam Nicosenium canonicorum collegium perstrinxit, (b) agitato de eligendo episcopo consilio duos communibus suffragiis renuntiasset, ut Rex eorum sibi gratissimum designaret, quem ipsi sibi præficerent; quæ res cum ecclesiasticis functionibus manifeste pugnat, atque adeo jure merito paulo ante a patriarcha, ut Pontifex subdit, convulsa fuerat ac labefacta. Postremo Regem monet, (c) ut Hierosolymitani Regis vestigales, quos a Sarracenis ad ipsum confugientes custodia tradiderat, inhumaniterque habebat, vinculis eximeret, inter quos etiam O... Hierosolymitano Regi nexu consanguinitatis devinçius vexabatur.

VI. Pelagius Alban. ep. Card. legatus in Imp. Const.

Cypriis atque Hierosolymitanis rebus conjungenda sunt Constantinopolitanæ, quarum cura cum alte pontificio pectori insideret, Innocentius Pelagium Albanensem episcopum orientalis Imperii legatum Apostolicum creavit, summaque auctoritate instructum misit, ut Græcos, qui Latinis parebant, a schismate abduceret, atque ad Ecclesiæ sinum revocaret. In quam sententiam ita Henrico Imp. cui

legatum commendabat, scripsit: (d) In Ipsi summus angularis lapis Jesus Christus, in quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino, Ecclesiæ fundamentum & fundator existens, inter cetera, quibus salutaria providit remedia populo Christiano, ad consolidandam fidei unitatem, ut & unus pastor esset, & unum ovile, sedem Apostolicam totius Christianitatis caput instituit & magistrum, a qua sicut unguentam in capite, quod descendit in barbam Aaron, & ad orationem vestimentum, panis intellectus & vita ad alias procedit ecclesias cum doctrina fidei, & aqua sapientie salutaris. Et infra: Cum non solum necessitas Ecclesiæ, sed etiam utilitas Constantinopolitani Imperii postularit illuc a latere nostro destinari legatum, nos ad exaltationem & commodum Ecclesiæ pariter & Imperii, nec non persone tue specialiter intendentes, ut in missi per sona mittentis notetur affectus, illum ad partes ipsas duximus destinandum, quem inter fratres nostros speciales diligimus charitate, &c. Eodem argumento Achaje (e) principi, ceterisque proceribus (f) dignitate & opibus pollentibus literas Innocentius dedit, ut legati monitis faciles se præberent. Tum vero archiepiscopis atque antistitibus suum legato studium in reducendis Græcis operam porrigere imperavit (g), quibus literis ita Ecclesiæ unitatem commendat: Inconstantibus Domini tunicæ uni cessit in formam, ut in ipsius Ecclesiæ servare unitatis ilibata. Ad conservandum autem in ea mysterium unitatis, unum eidem, B. Petrum videlicet, Dominus caput instituit, & magistrum, cui oves Christi, dicente Domino: Pasce oves meas; sunt sine distinctione commissa, alienis ab ovis dominico reputatis, qui Petrum in suis successoribus non agnoscunt esse pastorem, &c.

Functum pro dignitate augustissimo munere Pelagium, ac magno zelo convertendis schismaticis incubuisse ex Græcis auctoribus constat, qui cum ab iis odio veteret in Rom. Ecclesiæ imbutis in invidiam adducatur, eo majoribus ornatus laudibus censendus est, quo gravius contumeliis ab Ecclesiæ hostibus fuerit profectus; cuius gesta ita describit Georgius Logotheta, (h) interprete D. Leone Allatio viro Græcis Latinisque literis egregie exculto: Idem Ericus cum Byzantiæ imperaret, ad Regnam urbium a summo Pontifice præsul, quem ipsi legatum indignant, Pelagius nomine, Papæ prærogativas omnes referens, ablegatur. Namque calceos rubros induebat, neque diversoloris indumentis amiciebatur; quinimo equifagulum, & frenæ eodem inficiebantur veneno. Et cum moribus esset inhumanioribus, fastus ac insolentia plenus, nimium sævit in Constantinopolitanos, neque pro-

(d) *Lib. 16. ep. 104.* (e) *Ibid. ep. 206.* (f) *Reg. post Sand. ep.* (g) *Lib. ep. 105.* (h) *Georg. Logoth. MS. bibl. vat. latinitate donatum a Leone Allatio n. 34. & 35. Antiquus Card. habitus.*

postum a ratione aberat, omnes enim, ut veteri Romæ colla subiicerent, compellebat. Hinc monachi in carcerem impingebantur, sacerdotes in vincula, & templa omnia occludebantur: nec præter hæc duo tertium statuebat, etenim vel Papam primum omnium pontificum faterentur, illiusque inter sacrorum solemniam memoriam facerent; vel qui id abnuissent, morte penderent poenam. Ob hoc Byzantii accolæ, & inter eos primas obtinentes angustiarum animo, & ad Ericum Imp. profecti: Nos, inquit, alio genere orti, aliumque habentes pontificem, nosmet imperio tuo & potestati subiecimus, ita ut in corpora, non in animum & spiritum dominarieris. Namque in tui defensionem, dum bellum geritur, arma capere necesse est: at nostris ritibus, & ceremoniis cedere, fieri omnino nequit. Aut itaque nos ab urgenti discrimine libera, aut tanquam liberis ad indigenas aditionem dato. Sic locutis, ille cum tot probis optimisque viris privari nollet, etiam invito legato, ac renuente templa reseravit, & vinculis custodisque circumventos monachos ac sacerdotes liberavit, & tempestati, qua tum Byzantium iactabatur, subvenit; hæc tunc Logotheta schismaticus, qui Pelagii feveritatem exaggeravit, ut illam crudelitatis notaret. Quanto vero orientalis Imperii malo Henricus a Græcorum precibus se emolliri passus sit, ac schismatici in veteri illo in Romanos Pontifices odio consensere permitti, ex funesta eorum prodicione patuit, cum octingenti tantum (a) milites Constantinopolim civium opera occuparunt. Huius porro legationem Innocentius hoc anno decrevisse eo consilio visus est, ut cœpta Græcorum conjunctio in futura synodo œcumenica confirmaretur.

VII. Non ille orientem modo, verum occidentem, imo totum orbem curis apostolicis complexus, œcumenicum concilium celebrare meditabatur, ut hæreses excindere, schismaticos revocare, evertere Sarracenos, Christianos mores perpolire posset: literas enim eo argumento ab Innocentio hoc anno data non modo Urspergensis tradit, sed canonici Fossæ novæ auctor hæc scribit: (c) Dominus Innocentius III. Papa cum fratribus suis Cardinalibus constituit, & ordinavit concilium, & misit literas per omne seculum, ut omnes qui debebant venire & interesse concilio, in tertio anno, in mense novembri parati essent Romæ. Cæterum extant huiusmodi literæ in huius anni regesto (c) quarum partem adducimus: Universitati vestræ per apostolica scripta præcipimus mandantes, quatenus vos taliter præparetis, quod a præsentis dominicæ incarnationis millesimo ducentesimo tertio decimo anno, usque ad duos annos, & dimidium, præsi-

Schismatici a legato multati.

Conqueruntur apud Henricum. Illorum oratio.

Henricus ignave schismaticos restituit.

Quantum ex eo malum imperio conflatum.

(a) Gregoras lib. 4.

(b) Chron. Foss. nov. an. 1213. Indicitur œcumenica synodus.

(c) Inn. l. 16. ep. 27.

Ext. etiam apud Ursperg.

xis vobis pro termino kalen. novembris nostro vos conspectui presentetis, cum modestia, & cautela. Ita quod in vestra provincia unus vel duo de suffraganeis valeant episcopis remanere, pro Christianitatis ministeris exercendis; & tum illi, quam alii, qui canonica forte prædicatione detenti, personaliter nequiverint venire, idoneos pro se dirigant responsales, personarum & electionum mediocritate servata, quam Lateranense concilium definiuit, ut nullus omnino plures, quivis autem pauciores adducere secum possit: nec quisquam superfluas faciat, & pomposas, sed necessarias tantum, & moderatas expensas, ostendendo se actu, & habitu verum Christi cultorem; cum non secularis applausus, sed spiritualis profectus in hoc sit negotio requirendus. Injungatis autem vos fratres archiepiscopi, & episcopi ex parte nostra universis ecclesiarum capitulis; non solum cathedralium, sed etiam altiarum, ut præpositos, vel decanos, aut alios viros idoneos ad concilium pro se mittant, cum nonnulla sint in illo tractanda, quæ specialiter ad ecclesiarum capitula pertinebunt. Interim vero & per vos ipsos, & per alios viros prudentes universa subtiliter inquiratis, quæ correptionis, aut reformationis studio indigere videntur, & ea fideliter conscribentes, ad sacri concilii perferatis examen; circa subventionem necessariam Terræ sanctæ, ubi Deus Rex noster ante secula salutem in medio terræ dignatus est operari, opem, & operam efficaciter impensuri, assistendo fideliter, & prudenter iis, quos deputaverimus ad hoc negotium specialiter procurandum. Nullus itaque se fallaciter excusando, ab executione tam sancti operis subtrahatur, si canonicam vult effugere ultionem. Nemo dissensionum obstacula, vel itinerum impedimenta causetur, quæ Domino faciente signum in bonum ex magna jam parte cessare ceperunt. Nam & quanto imminent majora pericula, tanto potiora remedia convenit adhiberi. Numquam enim navigabit per æquora, qui semper expectat, ut mare non concipiat ex se fluctus. Dat. Later. XIII. kal. maii Pontificatus nostri anno sexto decimo.

VIII. Hæc tunc Innocentii epistola, quam Urspergensis & novatores afferunt: (d) adjecta vero est in regesto prolixior provinciarum catalogus, ad quarum archiepiscopos, episcopos, abbates, atque priores, missa fuit, subditurque: In eundem modum illustri Constantinopolitano Imperatoris Domini Sabaotus usque &c. Cum ergo deceat, & expediat, ut tua imperialis sublimitas ad synodum tam solemnem nuncios dirigat speciales, serenitatem tuam monemus, & exhortamur attentius, quatenus præscripto termino, vita comite, viros idoneos dirigere non postponas, per quos

(d) Cent. 13. cap. 9. col. 790.

Litt. Inn. ad Imp. Const.

tue

tua nobis aperias beneplacitum voluntatis; quia quantum cum honestate poterimus, ad rem libenter, & efficaciter intendemus commodum, & honorem. Cæterum Reges quibus huiusmodi epistolæ fuere datæ, ibi numerantur, Cypri, Norvegiæ, Chorchajæ, Coraviæ, Suetiæ, Lumbricensis, Amidiensis, Aragonum, Castellæ, Navarræ, Legionis, Lusitanæ, Galliæ rursusque eodem modo magistris, fratribusque militiæ Templi atque Hierosolymitani xenodochii: subjunxit quoque, ut cum pluram in generali concilio ad eorum ordinis statum pertinentia pertractanda forent, idoneos procuratores mitterent: præterea Constantinopolitano capitulo, abbatibus & conventibus Cisterciensis & Præmonstratensis ordinis ejuscemodi literas misit, peculiare vero tum ad Hierosolymitanum, (a) tum ad Alexandrinum patriarcham, quem etiam mœrore oppressum levare ac recreare conatus est, monuitque, Christiana apud infideles mancipia sedulis adhortationibus confirmaret, ne sub ærumnarum mole succumberent.

Ad quos Reges missæ litt. synodales.

(a) Lib. 16. ep. 33.

IX. Innocentii pro animarum salute promovenda studia. (b) Tim. cap. 2. Estiensis episc. util. labores.

(c) Ibid.

(d) Lib. 16. ep. 124. (e) Reg. post exand. ep. (f) Godef. in anal. hoc anno.

interdictam. Neque his contentus Innocentius, literis ad Saxoniam abbates, archidiaconos, aliosque ecclesiarum præfules scriptis, ut eidem Estiensi episcopo in Livonia ad ethnicos luce collustrandos discedenti auxiliares copias suppeditent, hortatur ac mandat, (g) præterea illius electione rata firmaque esse iussa, per breve 2. Kal. nov. diploma, ad ipsum dedit, illumque nulli metropolitano subesse voluit: Cum, inquit, (b) in memoria hominum non existat, quod Estiensis provincia cuiquam fuerit metropolitico jure subiecta, præsentium tibi auctoritate mandamus, ne cuiquam, tanquam metropolitano respondeas, absque mandato sedis Apostolicæ speciali. Ne vero ii qui Christi milites in Livonia dicebantur, eidem episcopo, ob terrenas opes magno fidei detrimento obstitent monuit (i):

Esti cunctis fidelibus cor unum in domino, & anima debeat esse una, specialiter tamen ii, qui secularibus desideriis abnegatis in medio nationis habitant infidelis, putantes necessarium in carne manere solummodo propter fratres, servare debent spiritus unitatem, ut se tanquam Dei ministros irreprehensibile omnibus exhibentes, ac lucentes sicut luminaria inter eos ipsos ad emulationem fidei valeant provocare. Et infra: Ne igitur, qui Christi milites appellamini, militare probemini contra Christum, universitatem vestram monemus attentius, & hortamur per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus attendentes, quod non est regnum Dei possessiones, & villæ, sed pax, atque justitia, & gaudium in Spiritu sancto extincto prorsus cupiditatis ardore, præfate episcopo, & aliis bajulis verbi Dei pro viribus impendatis consilium, & auxilium opportunum ab eorum impedimento sic penitus abstinentes, quod de vobis ad aures nostras clamores huiusmodi de cætero non ascendant. Ne si secus duxeritis faciendum, concessis vobis a sede Apostolica privilegiis, ex quibus assumere dicimini audaciam excedendi, vos reddatis indignos, & a gratia, quam hæcenus vobis exhibere curavimus, excitatis. Dat. Later. 11. Kalendas novemb. Pontific. nostri anno XVI. Ut vero Estiensis provincia novum confirmavit episcopum, ac pro iis, qui religioni Christianæ in Livonia recenter nomen dederant, defudavit, ita Lundensi archiepiscopo, iis præficiendi episcopi tribuit (k) facultatem, qui nuper in SacKela & Hugenhusen ad Christianorum castra se contulissent, atque Rigensem episcopum, qui nonnullis neophytis molestiam exhibebat, compescendum studuit (l); atque hæc de infidelibus ad Christum conversis dicta sint; cætera ad Germaniam spectantia conjungamus.

Pro-

(g) Inn. l. 16. ep. 125.

(b) lb. ep. 128.

(i) Ep. 127.

(k) Ep. 119.

(l) Ep. 120.

tis descenderunt crepidinem ut eosdem retrocedere procul compellerent; prostratusque illico fuit comes Lossensis ab illis quinque militibus, quos, ut dictum est, dux in eum antea preparaverat: quem tamen suus frater nomine Henricus, tunc clericus, in equum reposuit, illorum aliquibus interemptis, totumque prælii pondus versum est in ipsum comitem, & secundo, & tertio sic prostratum quidem, sed semper relevatum, ac equo impositum. Interim Henricus dux Ardeniæ, ut nostris timorem immitteret: Ecquid, ait, agitis miser? quid hic ultra moramini? Et præsul vester captus est, & comes Lossensis interemptus. Quæ cum ipse comes audiret, ac statim mentiri eum, perfidiam pariter illi sum improperans, respondit, seque incolumem ac equo insidentem, nec non juxta se episcopum ipsum adesse e contra acclamabat; verumtamen sic ducis Ardeniæ mendacium istud Lossensis gentem comitis commoverat, quod tota in fugam conversi est, perseverantibus in prælio Leodiensibus, & pro sua suorumque vita constanter certantibus, de sua quidem virtute nihil præsumentibus, sed patroni sui cum spe & fiducia nomen invocantibus, cujus audito nomine, statim hostes terga nostris dedere fugantibus: ex quorum numero plurimi prostrati sunt, & de suo exercitu tria & amplius millia interempti. Ad nostrorum autem vestigia quos prius nullos estimaverant, complexis manibus veniebant superstitis, sese suamque substantiam pro vita redimenda cum deprecatione offerentes, sed victores sceleris per ipsos apud Leodium perpetrati non immemores, deprecantium lacrymis intendere non volebant. Dux ipse fugit de acie, &c. quod & viro Dei per visum primo mane præostensum fuerat. Parta est itaque hæc victoria tertio id. octob. hora sexta, dieque illa dominica, qua in Ecclesia cantabatur pro missæ introitu: Justus es Domine, & rectum iudicium tuum, anno domini millesimo ducentesimo tertio decimo; quid post hæc Henricus gesserit, sequenti anno dicitur.

XVII. Hic vero nos de profligatis Othonis fautoribus, iisdemque fidelium communionis motis simillima annectemus: Mediolanenses, inquit Patavinus monachus, (a) qui partem Othonis fovebant, cum exercitu infinito super districtum Cremonensium irruerunt; quibus Cremonenses, qui exaltationem principis FridERICI summo desiderio affectabant, apud castrum Leonis viriliter occurrerunt, inceptoque bello in die pentecostes, Mediolanenses terga vertentes, militum & peditum non modicam quantitatem simul cum carrotio amiserunt; hæc ille. Quibus consentanea Rigordus atque ex eo S. Antoninus & Bellocardus tradidere; prælium die ipsa pentecostes in initum, cum tamen Cremonenses tum

ob diei sanctitatem, tum ob tutelarium martyrum Marcellini ac Petri solemne festum eo die recurrens per legatos flagitassent uti certamen in diem alterum differretur; quorum religionem fucatæ hypocrisis ac fœcundæ Mediolanenses damnarunt, quæ Joannes Crotius fuso & eleganti stylo persecutus, ubi ter fractos Cremonenses depinxit, ducis oratione in gradum restitutos, atque ad novum redintegrandum prælium adductos, Marcellini ac Petri martyrum cœlesti ope pulcherrimam victoriam de potentissimo, jamque toties victore hoste, qui religionem Cremonensium in sanctis illis tutelaribus colendis, auxilioque ab iis flagitando, expectandoque fiduciam irriferat, divinitus retulisse describit: Hæc dicentem, ducem scilicet Cremonensium, confusum militum invicem sese adhortantium, ostulantium, complectentium, frendensque marmuratio interpellavit verbo, nutu, signis, brachiisque in aera jactatis, attestantium sese non letam de hostibus victoriam relaturus: condensati omnes & in cuneos conglobati reassumptis viribus in Othonem Mandellum contendunt, velutique bellatores integri pugnam magno spiritu renovare student. Utraque acies non longe distans signo in hostes dato sese vicissim efferatis animis cruentare exardescibat, ecce visitat Cremonam oriens ex alio & tanquam excitatus a somno Dominus, post multiplicem afflictionem, sereno benignitatis suæ vultu, vires Cremonensium procumbentes collabentesque respexit: quippe gemini adolescentes venustissimi, nusquam alias in agmine eorum conspecti, forma mortali augustiores præsto adsunt, qui niveis induti jugulis, & candidissimis insidentes equis, Aribertenses conflucturos præcedebant. Quibus visis abbas Ceretensis voce intonat, martyres Dei sanctissimos, Marcellinum & Petrum, sub humana specie, illa diviniore, in auxilium desuper missos populus Cremonensis oratione Beltrami fiducia plenus, eos juvenes mirabili fulgore nitescentes, tanquam cœlestes suos flagrantius invocavit.

XVIII. Profligantur destinata æqualiter mente in prælium composita utrinque catervæ, miles militi barbarica rabie manum conferturus immiscetur. Verum diu hostis noxius præsentiam illorum adolescentium splendore nimio exhorrescendam sustinere nequivit, confestim palpitans, & tremiscens ictus similes conanti levissimos incutit, genua labant, oculi obtenebrantur, crines rigent, totus denique aestuat, alget, sensu caret, percitus ira in terram collabatur, ut facillime Cremonensis turbas Mediolanenses, majori ex parte geminis impellentibus prostratas tanquam pœnam spreti numinis luituras pro libito capere, & vincere posset. O facinus vix apud posteros fidem habi-

Jo. Crotius lib. MS. in bibl. Valli-cell. Cremonenses S. Petri & Marcellini ope victoria potiti.

Visi in prælio Martyres.

turum! O irrefragabile Christianæ veritatis monumentum! O prodigium oraculo testium infinitorum vivaci corroboratum! Insubres iriplisi palma recentiori intumescens, ac nihil mali, nervis tantarum nationum subnixi, extimescentes, tanquam hallucinantes sui que quodammodo obliti, primum in maximo numero, ut imbelles fœmellæ, catervatim capiuntur, primum terga vertere compelluntur, talisque fugientium pavor, celerque & tumultuosa festinatio, ut uno in modum dense caliginti alteri conspato sese invicem impedirent, ac si qui paulo expeditiores præcurrerant, omnibus certavim ad pontem Serii rivi confluentibus miserabiliter in alveum propellerentur: equites palabundi nequaquam commodiorem annis partem inquirentes transire festinant, pedites ex ceteriori ripa deorsum sese mittentes, ad ulteriorem fluminis sanguine spumescens oram anhelant: ceterum pars eorum semiviva vix extremum ripæ marginem tangit, pars aquarum vorticibus convoluta demergitur, equi dominis excussis, multi hinc inde passim, hæc & illuc cursitantes, detrimenta accolis vastatis magnifice compensant: hic dilapsus proximis silvis occultatur, ille in siltibus ac paludibus delitescit, alius exanimis per facile ab insequentibus prehenditur: alius clypeos, torques, loricas, cassides, bucculas, enses, brachialia sponte dimittit: quidam corpora sua manusque ligandas victori supplices dedunt, vitam mollioribus jam verbis suam iniquam sortem excusantibus exorant, &c. Speciosissimi duo & albicantes illi propugnatores, domi forisque accuratius perquisiti, minime reperti sunt, quos Marcellinum & Petrum invictos Dei pugiles exitisse pro constanti omnium iudicio habitum est.

XIX.

Inter cetera hujus gratiæ cœlestis indicia, potius oculatissima & apertissima testimonia, proditum est memoria, quod enixius orante imbelli multitudine in æde divi Thomæ, dum prima acies Laurentiana pugnaret, tria luminaria ex duodecim æternam flammam in honorem Apostolorum Christi & martyrum ibi... nullo spiritu sufflante extincta sunt. Totidem quoque in miseranda turmæ Nattalensis strage, nulla evidenti causa nisi quam postea exitus patefecit, lucem in tenebras commutarunt: etiam non dissimile spectaculum ruinam tertia cohortis plebi urbana ingemiscenti præmonstravit; cum autem minor Aribertensis legio in aciem descensura foret, & tantum quarta portio lucernarum conflagraret, quæ prius defecerant, lampades novem, iterum superno nutu subitaneo igne coruscaverunt, statimque toto inspestante populo duæ columbæ candidiores nive arcam divorum gloriosissimorum egrediuntur, quæ per anteriores delubri

Ann. Eccl. Tom. XX.

fores, loca versus castrorum volitantes, non multo post ad eundem tumultum sacrosanctum, lacrymis nobilium plebisque madefactum, reversæ protinus evanuerunt. Populus Cremonensis, eo signo cœlesti post horam nonam viso, omnes victoriam, victoriam exclamare, gratulatio altissima incessanter fieri cœpta, clamorque ad sidera exaudiri, quamvis fama certior rei feliciter gestæ nondum emanasset. Ita Cremonensis tot cladibus confictatus partim captus, partim trucidatus, potentiaque mundana quasi effœtus, clarissimum triumphum intercessione sanctorum martyrum affecutus est. De his fati; jam e lætissima sanctorum opera reportata victoria ad lagubre perditissimi hominis facinus orationem convertimus.

Luxit hoc anno Ungaria Regiæ Gertrudis immanissimam cædem, de qua Stero hæc prodit: (a) Regina Gertruda Ungarorum, mater S. Elisabeth, sponso expeditionem contra Rutenos movente, a comite quodam Petro trucidatur: qui & ipse subsequenti nocte in ultionem sceleris cum aliis jugulatur. Cui episcopus de Granmisit in epistola amphibologica: Regiam occidere nolite, timere bonum est, si omnes consentiant, ego non contradico. Hæc dicit Stero. At præstat Longinum audire qui atrocissimum facinus pluribus enarrat, atque a Regina ob filia D. Elizabethæ ac sororis B. Hedwigis sanctitatem commendanda calumniam amovet. Miserando & miserabili casu, inquit auctor, Pannoniorum regnum ea tempestate afflictum, & apud Polonos sibi terminos variisque necessitatibus conjunctos, & apud vicinas exterarumque nationes sonorum suæ lamentationis edidit ejulatum: cujus Rex Andreas filius Belæ tertii et se splendido conjugio, & prolis multiplicata felix, & insignis esset, & de consorte sua Gertrude filia Bartoldi Moraviæ & Carinthiæ ducis, sorore germana S. Hedwigis ducissæ VVratislaviensis, & Henrici cum barba consortis, tres filias Belam, Colomanum, & Andream, quartam vero beatam feminam Elizabetham Langravio Thuringiæ Ludovico Hermanni principis primogenito, in ætate tenera desponsatam, & multa sanctitate resurgentem, suscepisset, tantæ tamen suæ felicitatis fulgorem, fortuna nihil ad plenum tribuens caliginoso eventu repente confudit. Præfatam siquidem Regiam Ungariæ Gertrudim, unus ex majoribus Ungariæ baronibus Bankbanus vocatus, de genere Borortus, mucrone transverberans, funesta occisione, xv. kal. octob. necavit.

Cujus quidem necis duæ a scriptoribus feruntur fuisse causæ. Una quidem, quod præfata Regina Gertrudis, uxorem præfati Bankbani, in sua curia consistentem,

V v 2

XX. Gertrudis Regiæ Ungar. cædes. (a) Stero in annal. hoc ann. apud Canis. ant. lect. t. 1. p. 245. Funesta Regiæ Ung. Gertrudis mors.

Illius necis auctor.

XXI. Calumnia in eam facta.

Refelli-
tur.

cuidam fratri suo advena & hospiti illudendam conferat. In cuius sceleris ultionem Bankbanus, stupreti conjugii poenam, quam a patratore non potuit, a conciliatrice exegit. Sed absurdum videtur, ut femina alioqui per se pudica & casta, & quæ sanctam filiam progenerat, genus quoque ab ingenuis & religiosis parentibus ducebat, supra & adulteria procurasse credenda sit.

XXII.
Probabilior
causa.

Alia vero, quod cum Andreas Ungarica Rex ad consilium consortis suæ Gertrudis plures Alemannos in Ungariam accersisset, & cum illis rebellium Ungarorum castra & munitiones expugnaret, magistratus quoque reipublicæ Ungaris neglectis, Alemanni mandasset, Ungari contemptum iri se dolentes, ad occidendum Regem Andream conspirant. Et cum præbente illis animum & ducatum Bankbano, conspirationem completuri, in curiam Regis advenissent, Andreas quidem Rex a Gertrude Regina aversatus, fugiens mortem evasit; Bankbanus vero Rege non comperto Gertrudem Reginam supplices manus pro vita tendentem, lanceis & contis perfossam obruncavit. In cuius necis tam horrendæ ultionem, Andreas Rex Bankbanum & omne genus suum ad interemptionem usque & exterminium delevit. Corpus Reginae occise in monasterio de Pilsis iusto cum honore sepultum est. Hæc dum viveret in ecclesiam Vvratistationensem liberalem se exhibens, & munificam, nobilem coronam auream, quam pro ornamento diebus solemnibus gestare consueverat, eidem ecclesie Vvratistationensi transfudit. Quæ constata, calix aureus juxta ejusdem Gertrudis Reginae voluntatem, & desiderium est fabricatus. Hactenus Longinus.

Pœna de
caedis au-
ctore ex-
petita.Gertrudis
pium fa-
cinus.XXIII.
De rebus
Germani-
cis.

Fluctuabat eodem tempore gravioribus tumultibus concussa Germania, Othonis partes in dies debilitabantur, cum certatim populi, ac principes ad Friderici obsequium confluerent, qui vel ut gratiam Pontificiam colligeret, vel pro acceptis a numine ingentibus beneficiis

gratum se exhiberet, de restituenda in Sicilia regno ecclesiastica immunitate, reddendisque locis, quæ sub Apostolica sedis ditione erant, aliique, quæ ad illius jura pertinebant, hujuscemodi diploma dedit; quod extat in libro privilegiorum Romanæ Ecclesiæ intextum publicis actis Romæ confectis sub Nicolao III. quorum supra meminimus, tum in libro censuum. [1]

In nomine sanctæ, & individue Trinitatis amen. Fredericus II. divina favente clementia Romanorum Rex & semper Augustus & Rex Siciliae.

Regnum nostrum tunc stabiliri confidimus, cum altissimum, de cuius manu ea quæ possidemus, bona recepimus, honoramus. Tanto enim Domino, qui bona tribuit nobis ad offerendas hostias operis & devotionis, astringimur, quanto ipsum misericordem in nobis & mirabilem experimur. Cognoscetes igitur gratiam, quæ data est nobis ab ipso. Habentes quoque præ oculis immensa, & innumera beneficia vestra charissime domine & reverendissime pater protector & benefactor noster domine Innocenti Dei gratia summe Pontifex venerande, per cuius beneficium, operam, & tutelam aliti sumus, protecti pariter & promoti: postquam in sollicitudinem vestram mater nostra fel. mem. Constantia Imperatrix & Sicilia Regina ex ipso quasi utero nos jactavit; vobis, beatissime pater, & omnibus successoribus vestris catholicis sanctæque Romanæ Ecclesiæ speciali matri nostræ omnem obedientiam, honorificentiam atque reverentiam semper humiliter corde ac devoto spiritu impendemus, quam prædecessores nostri Reges & Imperatores catholici vestris antecessoribus impendisse noscuntur, nihil exinde volentes diminui, sed magis augeri, ut nostra magis devotio enitescat.

Illum igitur volentes abolere ab usum, quem quidam prædecessorum nostrorum exercuisse dignoscuntur, & dicuntur, in electionibus prælatorum, concedimus & sanimus, ut electiones prælatorum libere &

Sacra-
mentum
Frid. ele-
cti Imper.XXIV.
De elec-
tionibus.

ca-

De appel-
lationi-
bus.

canonice sunt, quatenus illi præficiantur ecclesiæ viduatae, quem totum capitulum, vel major & senior pars ipsius duxerit eligendum, dummodo nihil desit ei de canonicis institutis. Appellationes autem inter negociis & causis ecclesiasticis, ad sedem Apostolicam libere sunt, earum prosecutionem sive processum nullus impedire præsumat. Illum quoque dimittimus & refutamur ab usum, quem in occupandis bonis decedentium prælatorum aut etiam ecclesiarum vacantium nostri consueverunt antecessores committere pro motu proprie voluntatis, omnia vero spiritualia vobis & aliis ecclesiarum prælati relinquimus libere disponenda, ut quæ sunt Cæsaribus, Cæsari, & quæ Dei, Deo recta distributione reddantur. Super eradicando autem hæreticæ pravitate errore, auxilium dabimus & operam efficacem.

XXV.
De pos-
sitioni-
bus Ec-
clesiæ tu-
endis.Ditio
Rom.
Ecclesiæ.

Possessiones etiam, quas Ecclesia Romana recuperavit ab antecessoribus nostris quibuslibet aliis, ante detentas, liberæ & quietas sibi dimittimus & ipsam ad eas obtinendas boni fide promittimus, adjuvare. Quas vero nondum recuperavit, ad recuperandum erimus pro viribus adjuvatores: & quæcumque ad manus nostras devenient, sine difficultate ac mora eas restituere satagemus. Ad has pertinet tota terra, quæ est a Radicofano usque Ceperanum, Marchia Anconitana, ducatus Spoletanus, terra comitisse Matildis, comitatus Bertinori, exarchatus Ravennæ, Pentapolis, Massa Trebaria cum adjacentibus terris & omnibus aliis ad Romanam Ecclesiam pertinentibus cum eam jurisdictione, districtu & honore suo. Veruntamen cum ad recipiendam coronam Imperii, vel pro necessitatibus Ecclesiæ ab Apostolica sede vocati venerimus, de mandato summi Pontificis recipiemus procuratores sive fodrum ab ipsis. Omnia igitur supradicta, & quæcumque alia pertinent ad Romanam Ecclesiam, de voluntate & conscientia, consilio & consensu principum Imperii libere illi dimittimus, renunciamus, & restituimus, nec non ad omnem

scrupulum removendum, prout melius valet & efficacius intelligi, concedimus, conferimus, donamus, ut sublata omni contentione & dissensionis materia, firma pax & plena concordia in perpetuum inter Ecclesiam & Imperium perseverent. Adjuvatores etiam erimus ad retinendum & ad defendendum Ecclesiæ Romanæ regnum Siciliae cum omnibus ad ipsum spectantibus tam citra Farum quam ultra, nec non Corsicam & Sardiniam ac cætera jura, quæ ad eam pertinere noscuntur, tanquam devotus filius & catholicus princeps. Ut autem hæc omnia memorato sanctissimo patri nostro domino Innocentio sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo Pontifici, ejusque successoribus per nos & nostros successores Romanorum Reges & Imperatores observentur, firmaque & inconvulsa semper permaneant, præsens privilegium conscriptum majestatis nostræ auctoritate bulla jussimus communiti &c. (sequuntur procerum Germaniæ nomina qui testes adhibiti fuerunt) Acta sunt hæc anno Domini nostri Jesu Christi MCCXIII. indictione prima, regnante domino Frederico II. Romanorum Rege glorioso & Rege Siciliae anno regni ejus Romanorum primo, regni vero ejus Siciliae XVI. Datum apud Agram per manus Bertoldi de Tuffe regalis aule protonotarii IV. idus julii. Violavit postea insigni scelerere hæc sacramenta hac perfidia Othonem vicit Fridericus, ubi potentiam auctam confirmatamque vidit; sed de ea re suo loco: nunc in Gallias ad suscipiendam divini virtute profligatam hæresim, atque antiqua renovata miracula contemplanda excurramus.

Celebrabatur incunte anno Vaurenis synodus a legatis Apost. indicta, [1] ut de extinguenda Albigenis hæresi edomanda. Vaurenis synod. in que Tolosani comitis, aliorumque proce- Albigen- rum perfidia magna consilii maturitate, ses. deliberaretur; cum Raymundus ex Ara- Rex A- goniam traxit Petrum Regem, ad quem con- rag. To- fugerat, magnifque succinsum copiis To- losam perduxit, ut amissam ditionem vel nit. illius gratia qua plurimum etiam apud Ro.

NOTÆ [1] **E**X hoc anno repetenda est epocha regni Romanorum, quam Fridericus in diplomatibus suis ante ceptum imperium datis signabat. Probat id Friderici ejusdem diploma a Raynaldo hic productum, signatumque IV. id. julii anno Jesu christi MCCXIII. indictione I. regnante domino nostro Friderico secundo Romanorum rege glorioso, & rege Sicilia anno regni ejus Romanorum primo, regni vero ejus Sicilia XVI. Hæc posterior epocha coepit ab obitu Friderici I. patris ejusdem Friderici II. anno 1197. die V. octobris. Altera vero epocha ex hoc, anno, & quidem ante diem illam julii coepit. Quod & confirmat certumque reddit alterum ejusdem Friderici diploma a togartum vulgatum in Reliquiis Ludewig to. VII. pag. 306. quod datum est anno 1213. V. idus maii indictione III. anno regni nostri (Friderici) Romani II. Ex quo eruitur regnum illud coepisse post majum quidem anni 1215. ut diploma istud probat, sed ante diem V. idus julii ejusdem anni ut ex collatione diplomatibus, quod ex Raynaldo mox indicavimus colligitur. An vero ex his inferri possit coronationem Aquilgranensem, quæ anno 1215. die festa S. Jacobi apostoli celebrata fuerit, ut nos in nota ad eundem annum ad num. XXV. non primum extitisse, sed secundam pro recepto ætatis illius more, quo coronatio non semel repetebatur, ignorare me plane profiteor, cum scriptores omnes coevi nullam Friderici coronationem hoc anno memorent. MANSI

NOTÆ [1] **V**Aurense concilium de quo hic Raynaldus coepisse circa festum dominicæ Apparitionis idest epiphaniæ tradit Vallisarnensis cap. 66. id est, ut arbitror, die octava ejusdem epiphaniæ, quæ anno illo in dominicam incidit. Actam in eo causam Tolosani comitis, & sociorum constat. Præfuit patribus ibidem congregatis archiepiscopus Narbonensis; nec defuisse Hugonem Regiensem, & Theodosium Genuensem canonicum apostolicæ sedis legatos, constat ex literis utriusque illius legati ad Tolosanum comitem, relatis a Labbeo concil. tom. XIII. col. 860. edit. Venet. Reliqua hujus concilii factis per se explorata sunt, & latius apud Raynaldum explicantur. Quamdiu vero concilium istud duraverit quæstio agitari potest; nam in eadem Labbeana collectione extant literæ Innocentii datæ hoc anno XII. Kal. junii, quibus potestas facta est Narbonensi archiepiscopo, ut de recipiendo in communionem comite Tolosano & sociis id agat, quod expedire censuerit, ex quibus innuitur usque ad diem illam & aliquandiu deinceps concilium durasse. Nam juxta pontificiam concessionem deliberatum deinceps fuit in concilio utrum expediret Tolosanum comitem, & socios admittere, ut de impæctis criminibus sese purgarent. Verum concilium non nisi octo diebus perseverasse colligo ex illis literis legatorum S. sedis ad comitem Tolosanum; asserunt enim ibi se per octo dies fecisse moram propter factum (comitis Tolosani) in concilio apud Vaurum. Deliberatio autem illa

Romanum Pontificem poterat, vel armorum potentia recuperaret. [1] Primum ergo Aragonius, qui magno dedecore partas de Sarracenis victorias suscepto hæreticorum patrocinio obscurabat, indicto tuto in loco colloquio de concilianda pace cum Arnaldo Archiepiscopo Narbonensi legato Apostolico ac Montfortio agitare cœpit, rogareque, ut Tolosano, Convenarum, Fuxensi comitibus ac Gastoni Bearnensi erepta a crucesignatis loca restituerentur: cui legatus in scripta redigere quæ peteret, ac patribus ad Vaurensem synodum coactis transmittere iussit. In eo porro conventu Aragonius, ut urbanitate præditus munitusque artibus erat, omnibus comitatus officiis benevolentiaque significationibus Montfortium est profectus, ab eoque petiit, inquit auctor: *Ut octo diebus desisteret a malefaciendo inimicis suis; cui nobilissimus & urbanissimus respondit: Non desistam a malefaciendo, sed ob reverentiam vestram cessabo his octo diebus a benefacendo.* Adstrinxit etiam sese sacramento Rex hostium nomine nullam cladem, impetumve ab ipsis factum iri: at ii pro insita perfidia in catholicorum terras excurrere, multaque colloqui tempore damnâ intulerunt. Dissoluto colloquio, regressus Tolosam Aragonius, quæ peteret, scriptis commendata ad concilium Vaurensem transmissit; quæ nos ideo præterivimus, quod ex patrum responsis facillime eliciantur. Poscebat nimirum, ut omnia quæ Tolosano, Fuxensi, Convenarum comitibus ac Gastoni Bearnensi erepta fuissent, restituerentur, iique in gratiam Ecclesiæ admitterentur.

XXVII. Hæretici comites poenitentiam simulant.

Patres ergo cum non ignorarent Aragonium Montfortii gloriæ invidere, atque comites Tolosanum, Convenarum, Fuxensem, ac Bearnensem simulata poenitentia Ecclesiæ in speciem reconciliari cupere, quo liberius postea grassari ac

furere possent, coloreque illo Aragonium inani uti se cupere pacem, quo eorum comitum opera contra Sarracenos uteretur, tantis etiam sceleribus sese eos contaminasse pro quibus intercederet, ut omnino indigni essent, quibus iusto bello erepta redderentur, cum mox ad ingenium redituri, catholicos immanius oppressuri, fidemque pro viribus everfuri essent, sapienter Petro Aragonio ad singula ejus petita respondere; demumque hortati sunt ab iis fovendis defendendisque desisteret, qui tantis criminibus atque omni dedecore infames essent, non levem ex eo gloriæ suæ maculam aspergere: revocaret in memoriam, quantis ab sede Apostolica ornatus beneficiis esset, cui se fiduciarum principis nomine ad colenda ejus imperia obligasset, a qua diademate insignitus, a qua ipsius forius regnum obtineret; nec se ullatenus ejusmodi votis obsequi potuisse: ob summum tamen quem erga ipsum honorem gererent, ea Pontifici Maximo relatu-

Illustri (a) & dilecto in Christo Petro Dei gratia regi Aragonum, comiti Barchinonensi, concilium apud Vaurum salutem & sinceram in Domino dilectionem.

(a) Petr. Vallis. pag. 66.

Petitiones & preces vidimus, quas pro Tolosano & ejus consilio & Fuxensi & Convenarum comitibus, & nobili viro Gastone de Bearno vestra regalis serenitas destinavit: in quibus etiam literis, inter cetera Ecclesiæ filium dicitis vos devotum: super quo domino Jesu Christo, ac regali vestra celsitudini gratiarum referimus actiones, & in cunctis quibus secundum Deum possemus, propter illam mutuam dilectionem, qua vos sancta Romana mater Ecclesia, sicut intelligimus, amplectitur, & vos ipsam, nec non & ob reverentiam excellentiæ vestrae regalis admitteremus affectuosius preces vestras. Super eo quod pro comite Tolosæ petitis & rogatis hæc du-

Respons. Concil. Vaurens. ad Petrum Reg. Aragon.

NOTÆ la utrum expediret admittere Tolosanum ad expurgationem facta est in concilio instantibus Hugone Regiensis, & Theodosio apostolicis legatis, non vero instante archiepiscopo Narbonensi, cui pontifex per literas Majo mense datas similem facultatem dederat excipiendi in communionem Tolosanum comitem, dummodo se ab objectis criminibus purgasset. Igitur duplex quoad hoc potestas a pontifice concessa fuit; primam quidem obtinuerant Regiensis episcopus cum socio, qui proinde ea de re patres Vaurenses consularunt. Dein vero Narbonensis archiepiscopus per literas apostolicas Majo mense datas eandem facultatem obtinuit, de qua nihil a Vaurensibus patribus querere poterat cum ante aliquot menses concilium illud jam desisset. MANSI

[1] Post illa verba: *Vel armorum potentia recuperaret*, supple ex Annalibus contra his. *Atque ut pontificem ipsum deluderet, solemniter edito sacramento supremum Narbona, & comitatum Tolosæ & Provincia imperium in regem Aragonum, obstrinxitque se pontificis, regisque Aragonum arbitrio hæreticos compressurum, & fidem orthodoxam in pristinum splendorem restitutum iri: ac pariter Gasto Fuxia comes Bernardus senior & alter junior Convenarum comites, Gasto vicecomes Bearnensis, idemque Bigoria comes editis publicis instrumentis se ad Dei, ut aiebant, & S. Matris ecclesiæ, & Innocentii papa III. honorem fiduciarum Petri regis professi eandem promiserunt; qua omnia instrumenta Tarraconensis archiepiscopus, ac plures alii præfules Aragonii obliti iustitia suis inclusa literis ad Innocentium transmisere. At inania hæc erant &c. MANSI.*

duximus serenitati Regiæ respondendum, quod tam causa comitis, quam filii, que pendet ex facto patris, auctoritate superioris est a nobis exempta, cum idem comes Tolosæ Regensi episcopo & magistro Theodisio a domino Papa negocium suum fecerit sub certa forma committi. Unde sicut credimus, memoriter retinetis, quot & quantas gratias dicto comiti post multos excessus ipsius dominus Papa fecit: nec non & quam gratiam ad intercessionem vestram, & preces venerabilis Narbonensis archiepiscopi Apostolicæ sedis legati, tunc abbas Cistercii, apud Narbonam & montem Pessulanum eidem comiti faciebat biennio, si bene meminimus, jam transacto. Volebat siquidem idem legatus omnes dominicaturas, & proprietates eidem comiti remanere integras, & illasas: & ut illa jura quæ habebat in castris aliorum hæreticorum, quæ de feudo ejus erant, sive alberga, sive quista, sive cavalcata eidem integra remaneret. De illis præterea castris quæ erant aliorum hæreticorum, quæ de feudo ejus non erant, quæ idem comes dicebat esse quinquaginta, volebat præfatus legatus, ut quartalis & tertia pars eorum caderet in proprietatem comitis supra dicti.

XXIX. Objecta contra Raymondum Tolosanum.

De convenarum comite.

Belli contra Catholicos inceptor fuit.

Sperta vero comes illa magna gratia domini Papæ, ac prædicti legati, & Ecclesiæ Dei, veniens directe contra omnia juramenta, quæ olim præstiterat in manibus legatorum, & addens iniquitatem iniquitatis, crimina criminibus, mala malis. & Ecclesiæ Dei & Christianitatem, fidem & pacem cum hæreticis & rotariis impugnavit, & damnificavit, adeo ut omni gratia & beneficio reddiderit se indignum. Quod autem pro comite petitis Convenarum, taliter super hoc duximus respondendum: pro certo intelleximus, quod cum post excessus suos multiplices, & juramenti transgressionem fœdus cum hæreticis & eorum fautoribus contraxisset, & ipsam Ecclesiæ, licet nunquam in aliquo læsus esset, cum eisdem pestilentibus impugnasset, licet postmodum diligenter fuerit admonitus, ut cessaret a cœptis, & rediens ad cor, tandem reconciliaretur ecclesiastica unitati; nihilominus idem comes in sua nequitia extitit, excommunicationis & anathematis vinculo alligatus, de quo etiam, ut dicitur, comes Tolosæ asserere consuevit, quod ipse comes Convenarum eum ad guerram impulit & induxit: unde idem comes, actor per hoc guerræ & malorum, quæ Ecclesiæ multipliciter provenerunt, extitit: veruntamen si talem se exhibuerit, ut absolutionis beneficium mereatur, postmodum fuerit absolutus, & habuerit potestatem standi iudicio, si de aliquo quereretur, Ecclesiæ ei iustitiam non negabit &c.

XXX.

Petiit præterea regia celsitudo pro comite Fuxensi, ad quod taliter responde-

mus, quod constat de ipso, quod hæreticorum extitit a longo tempore receptor, præsertim cum non sit dubium, quin credentes hæreticorum hæretici sint dicendi: qui etiam post multiplices excessus suos, post præstita juramenta, post obligationes tam personarum quam rerum, post injectionem manuum in clericos, & detractionem eorum in carcerem, pro quibus causis & multis aliis anathematis mucrone percussus, post illam etiam gratiam, quam idem legatus ad intercessionem vestram olim ipsi comiti faciebat, cruentam cædem exercuit in signatos, tam laicos, quam clericos, qui in paupertate, & simplicitate sua, contra Vauri hæreticos in Dei servitium ambulabant: qualis autem & quanta erat illa gratia, bene recollit, sicut credimus, regia celsitudo; ad cujus preces cum eodem comite compositionem faciebat dictus legatus; sed quod non fuit facta illa compositio, per ipsum comitem stetit: extant enim literæ ad dominum comitem Montisfortis, regali sigillo munitæ, talem clausulam continentis: Dicimus etiam vobis, quod si comes Fuxensis noluerit stare placito illi, & vos postea non audieritis preces nostras pro eo, non erimus inde vobis deparcati: veruntamen si dederit operam, ut absolutionis beneficium consequatur, & postmodum, cum absolutionis fuerit gratiam consecutus, de aliquo quereretur, iustitiam ei Ecclesiæ non negabit, &c.

Postulatis insuper & rogatis pro Gastone de Bearno, ut restitueretur ad terram suam, & ad fidelitates vassallorum suorum, super quo vobis taliter respondemus, ut alia multa, immo potius infinita, qui in ipsum Gastonem dicuntur, ad præsens silentio transeamus, confederatus tamen hæreticis & receptoribus, seu defensoribus eorum contra Ecclesiam & signatos, & ecclesiarum seu ecclesiasticarum personarum manifestissimus persecutor, venit in auxilium Tolosanorum ad obsidionem castri novi. Interfectorem fratris Peiri de castro novo Apostolicæ sedis legati habet secum, rotarios diu tenuit, atque tenet. In anno præterito rotarios in cathedrali ecclesia Oleronis induxit, ubi amputato fune, de quo pendebat pyxis continens corpus domini nostri Jesu Christi, in terram cecidit, & quod nefas est dicere, ipsum corpus Dominicum est per terram extensum (aliud sacrilegium in eodem templo patratum, etiam est a rotariis, ut iidem patres Innocentio significaverunt: Rotarius quidam in irrisionem & contumeliam ordinis clericalis se induit pontificalibus ornamentis, pontificem cantantem missam representare intendens, qui etiam dicitur predicasse ibidem, & oblationes rotariorum recepit.) Transgressus juramenta, manus in clericos violentas injecit: pro quibus & aliis causis pluribus, quas ad præsens ta-

De Fuxensi comite.

XXXI. De Gastone de Bearno.

Flagitia illius & sacrilegia.

cemus, idem Gasto excommunicationis & anathematis est nexibus innodatus: veruntamen si satisfecerit Ecclesie, prout debet, & absolutionis beneficium consequetur, & conquestus fuerit de aliquo, audietur de jure suo. Aliter siquidem pro predictis sic excommunicatis, clarissime princeps, vestram Regiam majestatem intercedere non deceret, nec nos pro talibus, & in talibus audemus aliter respondere.

XXXII. Moniti synodi data Regi Petro.

Ad hæc serenitatem vestram regalem monemus, & hortamur in Domino, quatenus ad memoriam revocare dignemini honorem, quem vobis fecit sedes Apostolica, & illum quem in præsentiarum illustri Regi Siciliae sororio vestro facit, quid etiam domino Papæ vestra promissis unktione, & quid vobis sedes Apostolica dederit in mandatis. Oramus, ut Deus ad honorem suum, & sanctæ Romanæ Ecclesie, per multa tempora vos conservet. Quod si per hanc nostram responsionem vestre regie majestati non fuerit satisfactum, nos ob reverentiam vestram, & gratiam Domino Papæ curabimus intimare. Dat. Vauri xv. Kal. feb. &c.

XXXIII. Petri Regis artes.

His acceptis Aragonius cum spes suas elusas vidisset, ad alias fraudes se convertit, induciasque a patribus cum hæreticis contrahi ad certum tempus postulavit. At synodus Vaurenensis cum Aragonium id deposcere videret, ut eo nuncio sparso cruce insignita militia dissolveretur, cum etiam hæretici pro innata perfidia induciarum a Rege firmatarum, tempore in nostrorum terras excurrerent, & grassarentur, inducias admittere recusarunt; quibus exasperatus Aragonius conjunxit sese hæreticis, eosque ac bona in suam clientelam accepit, atque etiam a Tolosanis, quorum urbs Francorum, Regi obnoxia erat, fidei sacramentum exigere præsumpsit, utque communium scelus subornaret, levibus propositis rationibus ad sedem Apostolicam provocavit: quibus tamen præfules minime detulere, legatusque Apostolicus exaratis ad eum literis hæreticorum se partibus irritare, illisve copias auxiliares submittere intentato anathemate vetuit (a).

A Tolosanis præter jus sacramentum exigere. Imperia a legato Apostolico illi facta. (a) Apud Inn. l. 16. ep. 42.

XXXIV. Legati Ap. quibus Raymundi causa commissa, non admittunt Raymundi purgationem.

Tentavit aliam Tolosanum comes artem ad ditionem amissam recuperandam. Obtinuerat jam ante ab Innocentio, ut ab hæresis, atque illatæ Petro de Castro novo necis crimine, cujus infamia ac vehementi suspitione laborabat, se purgaret, atque ita traditas antea pontificiæ custodiæ arces urbesque, cum apud S. Egidium a Milone legato in gratiam Ecclesie admittus fuerat, recuperaret: excipiendæ vero illius purgationis provincia Regensi episcopo, & Theodisio canonico Januensi fuerat demandata. Qui cum in Gallias venissent, Raymundus initio rem cum iis gerere neglexit, cum omnia

Petri Regis auctoritate, & gratia sibi restitutum iri præfideret: catholici vero antistites apud legatos insistere non posse ipsos sine novo pontificio imperio Raymundi purgationem admittere, cum ab eo tempore immanissimis flagitiis se devinxisset, nec datam antea de pellendis hæreticis fidem servasset, foretque exploratum ipsum pejurio insigni judicibus pontificiis illufurum, ac postea rem catholicam afflicurum, ac perditurum. Quibus monitis edocti legati a Vaurenfi synodo consilium in ea re flagitare, patresque respondere, sine novo pontificio jussu nil tentandum, atque interea oratores ad sedem Apostolicam mittendos. Unde cum perfecta synodo Raymundus vgeret legatos Regensem episc. & Theodisium, ut purgandi sui potestatem facerent, seque ad excipiendâ Apostolica imperia paratissimum exhiberet: hisce literis rationes exposuere, cur id fieri non posset cujus culpa in ipsum derivanda erat.

Nobili viro Raymundo (b) comiti Tolosano Hug. Dei gratia Regen. episcopus & magister Tb. canonicus Januen. spiritum consilii sanioris.

(b) Lib. 16. ep. 46.

Nuper literas vestras per quemdam militem Quambonum nomine recepimus, in quibus licet continetur expresse, quod parati eratis mandatis nostris humiliter obedire, vos tamen neque mandatis domini Papæ, secundum tenorem rescripti, quod olim obtinuisistis ab ipso, neque mandatis, quæ vobis fecimus in concilio apud S. Egidium, neque insuper mandatis, & monitis legatorum, & Ecclesie, quæ vobis apud Narbonam, & montem Pessulanum postmodum facta fuerunt, obedistis in aliquo, vel etiam obeditis, sicut per evidentiam operis manifeste apparet. Sane postquam recessistis a nobis abjurata pædagia, in vestra fame, ac animæ præjudicium, multipliciter adauxistis. Et ut in paucis multa breviter concludamus, fere nihil ex iis, quæ diversis temporibus in manibus legatorum jurastis, & præcipue tempore bonæ memoriæ magistri Milonis, prout satis manifestum est, curavistis implere, immo, quod dolentes & inviti dicimus, rotarios, & hæreticos contra fidem, & Ecclesiam, & pacem etiam tenuistis postmodum, & tenetis, a quibus, & aliis complicibus vestris mille signati & ultra clerici, & laici in gravissimam Creatoris injuriam, & contemptum occisi fuerunt. Iniquitatem etiam iniquitati addentes, abbatem de monte Albano longo tempore tenuistis in vinculis, venerabilem patrem Agenensem episcopum civitate sua & aliis bonis spoliatum cum rotariis vestris a sede propria eiecistis. Ad nos etiam aliquando auctoritate domini Papæ citati, contempnistis venire, nec super negotio vestro, quod nobis

XXXV.

Cur eam repulerint sine novo Pont imperio.

a summo Pontifice postulastis committi, fuimus aliquando requisiti a vobis. Quamvis enim sciveritis nos per octo dies fecisse moram propter factum vestrum iis temporibus in concilio apud Vaurum, ad nos neque literas vestras direxistis, neque nuncium specialem. Propter igitur supradicta, & alia multa adeo vos fecistis indignos, quod in negotio vestro ad purgationem secundum mandatum domini Papæ, procedere non valeamus, prout fuit coram nobis a toto concilio desinitum. Ideoque vobis per præsentem literas protestamur, quod hæc omnia per proprium nuncium literis nostris domino Papæ curabimus diligentissime intimare, ut ipse circa personam vestram, & factum, secundum quod sua beneplacitum fuerit sanctitati, procedat.

XXXVI. (a) Ent. in reg. Inn. l. 16. ep. 37.

Mox literas (a) ad Pontificem legati transmisere, quibus significarunt, ut se in commissa provincia gessissent, rationesque adduxere, ob quas Raymundum comitem ad purgandum se non admisissent.

Legati rei gesta Pontificem certiore faciant.

Sanctissimo patri, & benignissimo domino Innocentio Dei gratia summo Pontifici Hug. sola Dei permissione Regensis episcopus, & Theodisius Januensis canonicus humiles servi ejus, cum longitudine dierum & vita perenni, ad oscula pedum se ipsos.

Sanctitati vestre insinuatione presentium innotescat quod de facto comitis Tolosani, quod olim in sufficientiæ nostræ providentia vestra commisit, processimus in hunc modum. Sane prius apud S. Egidium infra tres menses secundum tenorem Apostolici rescripti concilium habuimus archiepiscoporum, episcoporum, & aliorum prælatorum ecclesie, baronum, & etiam aliorum, quorum presentiam novimus opportunam. Ante omnia per literas nostras comiti memorato mandantes, ut hæreticos, & rotarios de terra sua expelleret; alia etiam mandata impleat humiliter, ad quæ tenebatur astrictus pluribus juramentis: ne si forte mandata illa implere negligeret, purgationi suæ impedimentum præstaret. Cumque vocatus venisset ad concilium, & per operis evidentiam manifeste nobis, & toti concilio consitisset, quod mandata, quæ de hæreticis, & rotariis expellendis, & aliis causis multis, & negociis, diversis temporibus a diversis legatis, & præcipue a bonæ memoriæ magistro Milone sibi facta fuerant, non impleverat, nec implebat; consilium fuit omnium, & deliberatio communis, ipsum non debere tunc temporis ad purgationem admitti. Non enim verisimile videbatur, quod in tantis criminibus, videlicet super hæresi, & nec legati bene juraret, qui toties in minoribus causis, & articulis sua fuerat juramenta transgressus.

XXXVII.

Injunctum itaque sibi fuit a prælatis, qui convenerant ad colloquium, & a nobis, Ann. Eccl. Tom. XX.

ut hæreticos, & rotarios de suo districtu expelleret, & alia nihilominus impleret humiliter ac devote; de quibus constabat ipsum juramentis plurimis obligatum fuisset, quatenus cum in iis, & aliis dignum se fecisset, requisiti ab ipso circa personam ejus Apostolicum exequeremur mandatum. At ipse recedens a nobis, non solum non implevit, quæ mandavimus, verum datus in reprobam sensum ex toto, & oblitus multam gratiam, & misericordiam, quam ultra suorum exigentiam meritorum apud Apostolicam sedem invenit, cepit iniquitatem iniquitati adjungere, ac præteritis criminibus, & abominationibus committere graviora; propter quæ a legatis de communi consilio prælatorum multoties fuit anathematis mucrone percussus, & exposita terra ejus. Nec credat Apostolica circumspectio, nos in exequendo mandato vestro extitisse aliquatenus desides, vel remissos: sæpissime eum dictum comitem ex parte vestra citavimus, & ad presentiam nostram venire contempsit: nec venerabilibus patribus Carpentoractensibus, & Vaisionensibus episcopis, & clericis eorum, quibus usque ad summum fere mille marcharum per me Regensem, & bonæ memoriæ magistrum Milonem sub pœna excommunicationis quondam fuerat excommunicatus, & aliis ecclesiasticis, & miserabilibus personis, quas exheredaverat, noluit satisfacere coram nobis. Quæ omnia per venerabilem patrem Nemausensem episcopum, tunc S. Rufi abbatem, & literas nostras, & per me Theodisium, qui postmodum ad pedes vestros accessi, benignitati vestræ curavimus diligentissime intimare.

Raymundus a legatis justus hæreticos pel- lere.

Non par- ret.

Ob id illi- us ditio prædæ expo- sita.

XXXVIII.

Postquam autem a beatitudine vestra hoc anno recepimus super eodem negotio iteratum mandatum; licet a comite ipso nunquam fuerimus requisiti, apud Avinionensem civitatem in Provincia, continuo vocavimus ecclesiarum prælatos, quorum consilio & deliberatione mandatum vestrum tutius exequi valeremus. Verum ego Theodisius gravissima infirmitate detentus, & multi ex prælatis, quia generalis corruptio ibi erat aeris, nequivimus colloquio interesse: sicque factum est, ut necessario negotium differretur. Deinde quando tempus habuimus opportunum, venerabiles patres Narbonensis Apostolicæ sedis legatus, & Burdegalensis archiepiscopi, multi præterea episcopi, & alii ecclesiarum prælati juxta Tolosam apud Vaurum ad citationem nostram ad concilium convenerunt, a quibus, prout tenebamur in tanto negotio, consilium requisivimus diligenter. Ipsi vero post multam deliberationem & diligentem tractatum, consilium suum nobis in scriptis dederunt, quatuor nominis hominum sigillatum sigillis; sicut de verbo ad verbum inferius plenius continetur.

X x

Trans-

XXXIX. Patres legatis auctores sunt ne Raym. purgatio recipiatur.

Transfere etiam ad Pontificem consilium quod sibi a Vaurensi synodo in re tanti momenti datum erat, cuius hoc exordium est: In nomine Domini nostri Jesu Christi, amen. Hoc est consilium, quod dominus Narbonensis archiepiscopus Apostolica sedis legatus, & alii ecclesiarum prelati, qui fuerunt in concilio apud Vaurum, dederunt Regensi episcopo, & magistro Thediso canonico Januensi iudicibus delegatis a domino Papa super negotio comitis Tolosani. Consuluerunt enim eis, quod comes Tolosanus propter multiplices causas & rationes non debeat ab eis ad purgationem admitti, tam super crimine heretica pravitate, quam super nece legati, &c. annectuntur rationes, ob quas ad purgationem canonicam admittendus non sit; quæ cum supra in literis a legatis Raymundo datis insinuatæ sint, ac literis etiam a synodo ad Innocentium exaratis insertæ, prætermittendæ hoc loco visæ sunt; addunt post hæc legati:

XL. Et quia non poteramus ad purgationem injungendum comiti procedere juxta consilium prelatorum, per literas nostras bis protestati fuimus comiti sæpe dicto, quod per ipsum stabat & impedimentum præstiterat, ne factum ipsius posset ulterius habere progressum, absque summi Pontificis licentia speciali. Et infra: Volentes igitur finem mandati diligentissime custodire, meram & plenam veritatem, scilicet totius facti seriem, & processum beatitudinis vestre breviter intimamus; cui soli Dominus imponendi finem tantis cladibus plenissimam scientiam, & potestatem concessit. Ecclesie sue omnipotens Deus præsentiam vestram in longitudine dierum conservet.

XLI. At patres Vaurenenses cum imminens rei Christianæ periculum prudentia sua discussissent, si Raymundo aliisque proceribus lucæ heretica aspersis parta crucesignatorum sanguine loca admittenda perjuris hominibus purgatione restituta essent, literas (a) atque oratores misere ad Innocentium, qui Regis Aragonum artibus circumventus erat ac persuasus Raymundum aliosque proceres hæreseos labe puros esse, profligatam jam penitus in iis locis hæresim, atque arma in Saracenos convertenda, adversum quos eos principes sibi strenuum operam navaturos pollicebatur. At demum fraus patuit, atque expositis Pontifici Raymundi sceleribus, ut hæresim in sua ditone aleret, mille crucesignatos trucidasset, vedigalia auxisset, viros ecclesiasticos insectatus esset, concessa illi antea purgatio revocata est. Cum vero hujus synodi literæ maximam historię lucem allaturæ sint, nullatenus a nobis præteriti debuerunt.

XLII. Sanctissimo in Christo patri ac beatissimo

sumo domino suo Innocentio Dei gratia summo Pontifici, devoti, & humiles servi ejus archiepiscopi, episcopi ac alii ecclesiarum prelati in concilio apud Vaurum, pro sancte fidei congregati negotio cum omni affectione congruum vitæ spatium, & salutem.

Ad agendas pro paternitatis vestre sollicitudine dignas grates, cum nec lingua, nec calamus nobis sufficiat, retributorem omnium bonorum exoramus, ut nostrum in hac parte suppleat defectum, & abunde vobis retribuat omne bonum, quod nobis, & nostris, aliisque nostrarum partium ecclesis tribuistis. Cum enim in partibus ipsis pestis heretica, ibi antiquitus seminata nostris temporibus usque adeo succrevisset, quod cultus divinus ibidem haberetur omnino in opprobrium, & derisum, & in clerum, & bona ecclesiastica, hinc heretici, inde rotarii grassarentur, & tam princeps, quam populus in reprobam sensum dati a fidei rectitudine deviant, tandem vigilantie vestre sollicitudine faciente, ita nos ex altis orientis visitavit misericordia, ut per sanctos exercitus signatorum, quos ad emundandas spurcitas pestis hujusmodi sapientissime deputastis, & Christianissimum eorum principem comitem Montisfortis intrepidum Christi athletam, & invictum Dominici prelii bellatorem, Ecclesia, quæ tam miserabiliter corruerat, caput inceperit relevarè: & in parte maxima jam destructis adversitatibus, & erroribus universis, terra dudum a cultoribus falsorum dogmatum concalcata, nunc arvalo cultui laudabiliter assuescat.

Restant vero adhuc reliquie dictæ pestis, Tolosana videlicet civitas, cum castris aliquot, ubi tanquam sordes in sentina cadentes residuum pravitate heretica se collegit. Quorum princeps comes scilicet Tolosanus, qui ab antiquis temporibus, sicut multoties jam audistis, hereticorum & fautor exiitit, & defensor, pro viribus, quæ sibi remanserunt, impugnat Ecclesiam, & quoad potest pro fidei hostibus, ejus cultoribus se opponit. Ex quo enim a sanctitatis vestre rediit presentia cum mandatis, in quibus ultra omnem suorum exigentiam meritorum egeratis misericorditer cum eodem, introiit, sicut manifeste videtur, angelus sathane in cor ejus, & gratiæ vestre beneficiorum ingratus, de iis, quæ coram vobis promiserat, nil implevit. Immo pædagia sæpius abjurata vehementer adauxit, ac si mandatorum ipsorum beneficio reverti intendere, ad omnes quos scivit vestros, & Ecclesie Dei adversarios se convertit. Sane per Othonem Dei & Ecclesie inimicum opinatus contra ipsam Ecclesiam vires assumere, sub ipsius confidentia manifeste, sicut asseritur, minabatur, quod eccle-

Agunt gratias ob navatam contra heret. operam.

XLIII. Accus. capita in Tolos. com.

Defensa. ab eo hæresis.

Calcata. Apost. imperia.

Junctum cum Othone hæresis.

Oppugnati crucesignati.

XLIV. Exciti hostes Ecclesie.

Implorata a Rege Marrochi. auxilia.

Præfules male habit.

XLV. Et certe prudentissimos antistites vera

(a) Ibid. p. 48.

electam de finibus suis, & clerum radicibus extirparet, hereticos, & rotarios, quos multoties abjuraverat, ex tunc ferventius solito fovere studuit, & tenere. Cum enim catholicorum exercitus obsideret Vaurum, ubi sedes erat sathane, ac quasi erroris heretici primatia: ipse in subsidium perverforum misit milites, & clientes, & in castro suo quod Casseri appellatur, fuerunt inventi & combusti a crucesignatis plusquam quinquaginta heretici de vestitis, præter credentium eorum multitudinem copiosam.

Invocavit etiam contra Dei exercitum Severicum Regis Angliæ inimici Ecclesie senescallum, cum quo Christi pugilem, prædictum comitem Montisfortis, apud castrum notum Arii obsidere præsumpsit: sed Christi dextera faciente, cito fuit ejus præsumptio in confusionem conversa; ita ut pauci catholici insinuatam Arrianorum multitudinem effugerent. Prædictorum autem Othonis, & Regis confidentia defraudatus, ut qui baculo arundineo nitebatur, cogitavit iniquitatem abominabilem, & catholicis auribus detestandam, & ad Regem Marrochitanum suos nuncios destinavit, subsidium ejus non solum in terræ nostræ, sed totius Christianitatis excidium implorando. Sed conatum ejus, & damnabilem intentionem superna pietas impedivit. Episcopum Agennensem a sede propria expellendo, bonis omnibus spoliavit, Abbatem de Moxfaco cepit, & abbatem montis Albani fere per annum tenuit captivatum. Rotarii quoque ipsius, & complices, peregrinos clericos, & laicos innumerabiles variis affecere martyriis, & nonnullos detinent, ac diutius tenere captivos. In omnibus iis non est aversus furor ejus; sed adhuc manus ejus extenta: ita ut fiat quotidie semetipso deterior, & omnia mala, quæ potest per se ipsum, & filium, ac complices suos Fuxensem, & Convenarum comites, & Gastonem de Berarno, viros sceleratissimos, & perverfos contra Dei Ecclesiam, operetur. Cum autem ultione divina, & censura ecclesiastica memoratus athleta fidei, comes Christianissimus Montisfortis terram ipsorum, tanquam hostium Dei, & Ecclesie sancto & justo prælio occupaverit fere totam, ipsi adhuc persistentes in sua malitia, & humiliare se sub potenti manu Domini contemnent, nuper ad Regem Aragonum recurrerunt, per quem forte intendunt vestram circumvenire clementiam, & Ecclesiam fugillare.

Et certe prudentissimos antistites vera conjecisse apparuit, per nuncios enim suos Pontificem decepit Petrus Rex, Apostolicum pro illis mandatum mendacis furripens, uti postea questus est Innocentius literis infra reddendis ad eundem Regem, (a) mandatumque Ann. Eccl. Tom. XX.

ejusmodi irritum esse jussit, quod iisdem verbis relatum est in epistola, xvi. Kal. februar. ad Montisfortis comitem missa, (b) ubi etiam ad loca Tolosano comiti ablata restituenda pro imperio ac potestate compellit: postmodum vero ejus diei, quo ad comitem scripserat, eadem ad Narbonensem archiepiscopum Apostolicæ sedis legatum atque ad Regensem episcopum & magistrum Theodisium Januensem canonicum scripsit, monitosque esse voluit (c). Pergunt episcopi in synodali epistola de Petro: Adduxerunt enim ipsum Tolosam nobiscum, qui de mandato legati, & delegatorum vestrorum apud Vaurum conveneramus, colloquium habituri. Qui, quæ, ac qualia proposuerit, & quæ nos ei duxerimus respondenda, ex rescriptis, quæ vobis sigillata mittuntur, plenius cognoscetis. Habentur ista quoque in hujus anni regesto (d). Igitur primum Tolosani comitis nomine, qui Ecclesie paritorem se ac facturum fatis præferebat, petiit Rex, ut pro clementia sua in possessionem rerum, quas amiserat, ipse vel saltem filium restitueret. Erat is Raymundus junior, quem nothum fuisse ait Petrus Bermundus Andusianus comes in suis ad Innocentium Papam literis (e), quibus postulavit sententiam secundum se ferri de terra, quæ ad uxorem suam Tolosani comitis unicam filiam ac legitimam pertinere constabat: filii vero ex concubina nati nullam rationem habendam esse. Sed rursus ad synodalem epistolam:

Mittitur etiam sanctitati vestre consilium, quod delegatis vestris super facto comitis Tolosani tribuimus requisiti. Omnes igitur unanimiter, & concorditer hæc præmissa sanctitati vestre intimamus, liberantes animas nostras, ne pro defectu significandi in negotio fidei de contingentibus aliquid omittatur. Demum vero pro animabus nostris, ac commissarum nobis ecclesiarum substantiis vestre misericordie supplicantes exposcimus per viscera misericordie Dei nostri, ut liberationis & pacis, immo vitæ nostræ negotium, quod in parte maxima jam feliciter promovistis, cum manifesta justitia, & potentia sit in promptu, feliciori sine dignemini consummare ponentes ad radicem arboris damnosæ securim, & eam, ne noceat ultra, perpetuo succidentes. Pro certo namque sciatis, quod si terra, quæ dictis tyrannis cum tanta justitia, & multa Christianorum effusione sanguinis est ablata, ipsis aut eorum heredibus restituatur, præter scandalum fidelium, qui hoc negotium promoverunt, non solum feret novissimus error peior priore, sed excidium exinde clero & Ecclesie inestimabile immineret. Ad hæc quoniam enormitates, blasphemias, abominabiles, & alia scelera prædictorum

(b) Inn. l. 15. ep. 211.

(c) Id. ib. ep. 210.

(d) Lib. 16. ep. 38.

(e) Lib. 15. ep. 220.

XLVI.

rum per singula præsentis pagina non credimus annotanda, ne librum texere videremur, quadam in ore nunciorum posuimus, quæ sanctis auribus vestris poterunt viva voce referre. Hactenus synodalis epistola, ejusdemque argumenti literas (a) Burdegalenfis, Valatenfis, & Petragoricenfis episcopi Innocentio misere.

(a) Reg. l.
16. ep. 45.

XLVII.
(b) Ibid.
ep. 44.
Tolosa
har. Al-
big. se-
des.

Scriptit (b) præterea ad Innocentium Papam Biterrensis archiepiscopus, ac supplicibus votis contendit, ne ab Aragonum Regis fraudibus se irretiri patere- tur, qui insolenter jactabat Tolosano comiti ejusque consociis hæreticis, rotariis, sacrilegis, homicidis, omnique flagitiorum genere implicitis, possessiones ac bona ab Apostolica sede sua opera ac precibus restitutum iri; Tolosani vitiorum omnium tum temporis sentinam (quæ nunc magna religionis laude efflorescit) aliaque loca nonnulla, quo toties hæreticæ luis reliquiarum illuvies conflue- rat, funditus everteret: Profecto namque subdit ex ardenti zelo fidei catholicæ, quo flagrabat, si dicta civitas, Tolosa scilicet, quæ nidus hæreticorum existit, & extitit ab antiquo, ita quod, sicut legitur, ob causam similem fuit olim ever- sita, & etiam exarata, remanserit pestilentibus memoratis, adhuc flamma egredietur de ipsa, quæ partes nostras & alias circumpositas pejus solito profigabit; hætenus ipse, pariterque de Tolosa excindenda alii Galliarum præfules (c) Innocentium interpellarunt.

(c) Reg. l.
16. ep. 45.
XLVIII.

His acceptis literis auditisque præsum Montfortiique oratoribus, qui immania Raymundi aliorumque procerum flagitia Pontifici exposuere, Innocentius, cum se delusum ab Aragonum Rege videret, ipsius oratorum petita repulit, jussaque antea Montfortio data, ut Gastoni, & Fuxensi, & Convenarum comitibus ablata restitueret, ut surreptitia rescidit, quod non modo infanda comitum Fuxensis & Convenarum scelera sup- pressisset, verum eos etiam una cum Gastone Bearnensi ac Tolosanis in sinum Ecclesiæ redire velle insinuasset, Pontifex datis ad Regem Aragonum literis, (d) propositis primum ingentibus beneficiis, quibus a se decoratus esset, quorum causa tum potentia, tum fama auctus fuerat, a tuendis Tolosanis, quandiu hæresi imbuti essent, abstinere jussit. Significavit se Fulconi Tolosano episcopo provinciam demandasse, ut Tolosanos pœnitescentes fidelium communioni restitueret, quos ipse obfirmatos in scelere reperisset, civitate ac bonis deturbarentur: iniquius se ferre in causa Gastonis Bearnis & comitum Fuxensis & Convenarum circumventum; proinde imperia de restituendis illorum bonis rescindere, cum ob hæresim sceleratæ anathemate defixi fuisset:

Inn. queritur apud Reg. Arag. 16. ep. 45. deceptum.
(d) Ep. 48.

sent: si tamen conciliari Ecclesiæ cupiant, eam rem se legato Apostolico commisisse, ac se postea legatum de latere ad omnia componenda, jusque iis proceribus dicendum missurum: imperare se ut inducias cum Montfortio ineat, religioseque observet; a quo tamen pro terris, quæ supremo jure regno Aragonensi obnoxie essent, sacramentum fidei acciperet, & si Tolosani & prædicti principes viri perstarent in scelere, se ad eos excindendos cruce indutas copias immisurum; atque adeo vetare, ne perfidis auxilium operantique explicaret: alioquin ipsum Dei, hominumque odia, ac justas pœnas incursum.

Habito cum fratribus nostris tractatu, atque consilio diligent, volentes honori tuo quantum ad famam, saluti quantum ad animam, & indemnitati, quantum ad terram, paterna sollicitudine præcavere, serenitati tue in virtute Spiritus sancti, sub obtentu divine, ac apostolicæ gratiæ districte providimus injungendum, ut sine mora prænotatos deseras Tolosanos, & complices eorundem, non obstante promissione, vel obligatione quacunque præstita, vel recepta in elusionem ecclesiasticæ disciplinæ. Postremis hisce verbis alludere videtur Innocentius ad jusjurandum a Raymundo Tolosano comite, ejusque filio, atque a Tolosanis consulibus, insuperque a Raymundo Fuxensi, ac Bernardo Convenarum comitibus, denique a Gastone Bearnensi, & a Bigerronom comite, ineunte anno seorsim a singulis præstitum, publicisque monumentis consignatum, ac plura ejus jurisjurandi exempla Raymundus (e) Terraconensis archiepiscopus ad Innocentium misit, quo terras suas juraque omnia Petro Aragonum Regi se tradere conceptis verbis profitebantur. Verba vero eorum ad Petrum hæc sunt: Per detentionem personarum nostrarum, & terræ nostræ possitis compellere, & urgere nos ad omnia illa exequenda, & observanda, quæ dominus Papa & sacrosancta Romana Ecclesiæ de personis nostris, & rebus decreverit statuenda. Pergit Innocentius:

XLIX.
Inn. im-
perat Re-
gi Arag.
ut Tolos.
desituat.

(e) Reg.
Inn. l. 16.
ep. 47.

L.
Inn. sur-
repta ab
Arag.
Reg. di-
plomata
revocat.

Miramur insuper, & movemur, quod tu pro terra nobilium virorum Convenarum & Fuxen. comitum, & Gastonis de Bearn. restituenda sibi Apostolicum per nuncios tuos, suppressa veritate, mendacium exprimentes, surripi fecisti mandatum, cum præter multa, & magna eorum flagitia ob hæreticorum furvorem, quos manifeste defendunt, excommunicationis vinculo sint innodati. Verum cum mandatum pro talibus sic obtentum non teneat, illud tamquam surreptum penitus revocamus. Si vero iidem Ecclesiæ unitati reconciliari desiderant, prout dicunt, venerabili fratri nostro Narbonensi archiepiscopo Apostolicæ sedis legato, nostris damus literis in mandatis, ut

re-

recipiens ab ipsis non solum juratoriam cautionem, cum jam sint sua juramenta transgressi, sed & aliam quam viderit expedire, beneficium eis absolutionis impendat. Et infra: Interim ergo inter te, & terram tuam, & dictum comitem Montisfortis ac suam volumus, & mandamus firmas treguas fieri, & servari, hæreticis prorsus exceptis, cum quibus cum nulla sit societas lucis ad tenebras, nec participatio Christi ad Belial, aut pars fidelis cum infideli, orthodoxæ fidei professores treguas habere non convenit, siue pacem. Mandantes nihilominus comiti ante dicto, ut tibi pro terra, quam a te tenet, reverenter exhibeat, quod exhibere tenetur. Illud autem excellentiam tuam volumus non latere, quod si Tolosani, ac nobiles sepe dicti adhuc quoque in errore suo duxerint persistendum, nos per indulgentias innovatas cruce signatos, & fideles alios præcipimus excitari, ut ad extirpandam pestem hujusmodi, divino freti auxilio insurgentes, tam contra ipsos, quam quoslibet alios receptatores, aut defensores ipsorum, qui plus ipsis hæreticis sunt nocui, procedant in nomine Domini Sabaoth. Dat. Later. * Kal. jun. Pontificatus nostri anno sextodecimo. Quæ de re etiam, ut subditur, ad Montisfortis comitem, Narbonensem archiepiscopum, & Tolosanum episcopum scripsit; afferuntur etiam hæc Innocentii ad Petrum Regem litteræ (a) a Vallisarnensi: verum corrigendum apud illum qui irrepit, error, dum adscriptus est iis annus Pontificatus XIX.

* XIX.
(a) Petr.
Vall. hist.
Albig. c.
66.

LI.
(b) Eadem.
hist. Al-
big. c. 67.
Insidiæ
Montfor-
tio com-
paratæ.

At non modo paruit Aragonius Pontifici, verum ut dolis instructus erat, Montfortio insidias conflare cœpit: (b) ineundi quippe prope Narbonam, colloqui prætextu, firmata munitaque præsidio Aragonensium Tolosa, non Aragonios modo, sed rotarios hæreticosque ac suos adduxit, adeo ut Montfortius suæ salutis consulens, ab eo sese colloquio subduxerit. Nec multo post Catalanis in Montfortii terras excurrentibus, ac grassantibus, Montfortius per legatos pacem a Petro flagitavit, ac si ob hæreticorum occupatas terras sibi infestus foret, Pontificiis jussis in omnibus pariturum & discordiam æquitate compositum iri significavit; quas pacis oblatas leges respuente Aragonio res in apertum bellum erupit; cum antea clam Aragonius comitis dignitati capitique insidias compararet. Sed antequam hujus belli, quod prælio cruentissimo, in quo Petrus Rex occubuit, confectum est, historiam recensamus, insinuandum videtur a Pontifice, Aragonum Regis consilii perditissimi inscio, datum fuisse IV. non. jul. diploma, quo promissam ab Urbano II. Aragonum Regi Apostolicam clientelam nunquam defuturam pollicetur, adducitque ejus Pontificis privile-

gium (c) ubi Urbanus hæc inter alia: Te enim, Petrum alterum alloquitur, tanquam Regem B. Petro devotissimum, & omne tuum regnum in tutelam sedis Apostolicæ speciali dilectione suscipimus. Constituimus ergo auctoritate apostolica, sancientes, ut omnes tui successores regnum illud de manu nostra, nostrorumque successorum accipiant, eundem censum, quingentorum scilicet mancusorum rependant, & se B. Petri Reges ministros, & famulos recognoscant, &c. Dat. Placentiæ per Joannem S. R. E. diaconum Cardinalem. XVII. Kal. april. ind. III. anno dominicæ incarnationis 1095. Pontificatus domini Urbani secundi Papæ octavo.

LI.
II.

Dignissimus quidem erat Apostolico patrocinio Petrus Rex ob eximium antea erga sedem Apostolicam demonstratum studium, cui etiam regium diadema devoverat, ob egregias virtutes, quæ in ipso emicabant, ob partas de Sarracenis victorias, ad quos in Castella proficandos anno superiori maxima bellica facinora explicuisset, nisi tot laudes suscepto hæreticorum patrocinio deformasset; adeo ut ejus calamitas principibus, qui se hæreticorum foederibus inquinant, exemplo esse possit. Aliam etiam maculam susceperat; Mariam enim Reginam a se repulerat, atque, ut scribit Surtita (d), in concubinarum, quas illi hæretici submittebant, amores se effuderat: agitataque tum in Galliis tum Romæ matrimonii, quod Petrus irritum contendebat, controversia, lata est hoc ipso anno sententia pro Regina. Extant ea de re ad ipsam (e), atque etiam ad Petrum (f) pontificiæ litteræ; quem Innocentius uxorem gravissimis incussis minis recipere jussit: sed apostolica imperia nil valere: Regina enim a Pessulanis male habita apud Innocentium quæta fuerat, qui Narbonensi archiepiscopo aliisque præfulibus ferendis illi auxilii provinciam tradidit. (g)

(d) Surit.
lib. c. 63.
Jussus Rex
Aragon.
uxorem
recipere.

(e) Inn. l.
15. ep.
219.
(f) Post
cand. ep.

(g) Inn. l.
16. ep. 29.

Utinam Petrus monentem consulentemque Innocentium audisset: cum enim in speciem se Pontifici pariturum jactaret, graviolem belli molem in Montfortium comparabat, ac ferocius qua vi, qua dolo grassabatur. Potentissimo demum succinctus exercitu Vasconiam irrupit, ut eas regiones cruce signatorum armis partas hæreticis redderet, suæque subiceret ditioni. Late jam ille sui terrorem circumtulera, ac plura loca ad deditionem partim metu adduxerat, partim in suas partes pellexerat, cum Murellum tribus leucis Tolosa distitum fossis murisque debile, sed præsidio fortimunitum feria tertia post natalem Virginis diem, ut ait Parisius (h), obsidione cinxit. At Montfortius accepto nuncio Murellum periclitari, ni mature pro-

(h) Par.
hist. Angl.
Murellum
obsidet.

procurreret, impigre, exiguas quas habebat, copias corripit: cui jam profesturo (a), percussa metu uxor ait tristibus praefigiis horrere animum, quod dormienti ex utroque brachio sanguis magna vi emanare effundique visus esset. Cui comes: *Certe etsi somniasset hac nocte me interficiendum esse in bello, ad quod propero, securius & liberius irem, ut stultitiae Hispanorum, & hominum terra hujus, qui somnia curant, & auguria, plenus contrarem.* Cumque Saverdunum pervenisset, ingressus templum ingenti pietate delibutus, zeloque ardens, gladium, quo praecinctus erat, altari imposuit, fufusque in preces ait: *O bone domine! o Jesu benigne, tu me licet indignum ad tua praelia elegisti, desuper altare tuum hodie arma accipio, ut praeliaturus praelia tua a te accipiam justitiam praeliandi.*

Moturus Saverduno cum insigni vitae discrimini se commissurus esset, vitae maculas confessionis sacramento expiat, testamenti tabulas scribit, abbati que Bolbonae commendat, ut si in bello caderet summo Pontifici confirmandas deferret; [1] mox acie triplici composita, instruetaque, Murellum tendit. In medio itinere id novum contigit, quod auctor miraculo adscribit. Timebatur ne certo iniquiore loco Altam ripam inter ac Murellum hostes occurrerent, copioso tum praesertim imbre effuso: verum cum Montfortius sacrum templum ingressus, preces numini porrigeret, discussis nubibus caelum clementius ac serenum enituit, atque ex periculo divina virtute evasit.

In eo rerum discrimine Narbonensis archiepiscopus S. A. L. magnam praesulum multitudinem congregari jusserat, ut bellum sopiret: cumque Regem Aragonum sollicitasset, ut in colloquium cum praesulibus descenderet, derisit Rex antistitem preces, adjecta in auxiliares Montfortii copias verborum contumelia: frustra ipsos ob quatuor gregarios milites, quos secum adduxerant, colloquium cum regia maiestate deposcere: Tolosani vero respondere, sine Aragonum Rege cum iis agere sibi integrum non esse. Feroci hoc responso non deterriti praesules insigni demissionis Christianae exemplo illius animum emollire sunt aggressi. Communi enim consensu nudis pedibus illum adire decreverunt, ut ab

haereticorum tuenda causa impugnandaque Ecclesia precibus avocarent, praemifereque viros religiosos, qui episcopos hac de causa adventare significarent, quamquam pia eorum industria delusa est.

Captata interim occasione hostes in obseam arcem irrumpere pertentarent. Conclamatum itaque est ad arma, atque audacissimi quique caesi. Cumque frustra praesulum preces consumpraessent, ad decernendum praelio cum Rege Montfortius se comparavit: in quo si invadendi hostis audaciam mirentur alii, cum ostingentos equites cum centum millibus conferre meditaretur, praedicent alii bellicam virtutem, qua caesis viginti circiter millibus octo (b) tantum e suis amisit, plus ego longe pietatem ardentemque ad fundendum pro Christo sanguinem animum suspicio, de quo haec Vallifarnensis: *Cum intraret comes munitionem castris, ut se armaret, & transiret ante basilicam suam, subito introspexit, & vidit Uticensis episcopum celebrantem missam, & dicentem: Dominus vobiscum post evangelium, ad offerendum statim cucurrit comes Christianissimus, & flexis in terram genibus, & junctis manibus ante episcopum dixit ei: Do & vobis offero animam meam & corpus meum. O devotio principis! post haec intrans munitionem armis se munivit, rediensque ad episcopum in praenotata basilica demum obtulit se ei & arma sua. His robur & praesidium divinum promeruit, ut quamvis paucis succinctus copiis, numerosissimos Regis Aragonii comitumque Tolosani, Fuxensis, Convenarum aliorumque procerum exercitus prostraverit; utque tanto miraculo major concilietur fides, Vallifarnensis, qui his interfuit, verba adducamus.*

Consuluit comiti miles quidam, ut numerari faceret milites suos, & sciret quot essent. Cui comes nobilis: *Non est, inquit, opus, satis sumus ad superandum per Dei auxilium hostes nostros; omnes autem nostri inter milites & servientes in equis non erat plusquam octingenti, cum hostes centum millia esse crederentur, paucissimos autem & quasi nullos pedites nostri habebant. Insuper & comes nobilis inhibuerat, ne quis pedes egrederetur ad pugnam. Dum igitur comes & milites nostri mutuo loquerentur, & de bello tractarent,*

LVI.

(b) Jordan, MS. bibl. Vat. signat. n. 1960.

Montfortii commendantis se Deo pietas.

Invidus illius animus.

LVII. Octingenti invadere parati centum millia hostium.

Illorum fervor in cruce adoranda.

Indulgentia eius data.

Expiant conscientiam.

Praesulum ardentis preces.

LVIII. * parati

Hostium prima acies caesa. (a) Par. hist. Arag. Facetum comitis dictum.

Rex Aragon. in secunda acie occumbit.

Periclitatur Montfortius.

rent, ecce archiepiscopus Tolosanus adventans mitram in capite, in manibus vero vivificae lignum crucis; mox nostri coeperunt descendere de equis & singuli crucem adorare: episcopus autem Convenarum vir mira sanctitatis videns, quod in ista adoratione crucis nimia fieret mora, arripens de manu Tolosani episcopi lignum crucis ascendens in locum eminentiorem, signavit eos, dicens: *Ite in nomine Jesu Christi, & ego vobis testis sum, & in die iudicii fideiussor existo, quia quicumque in isto glorioso occubuerit bello, absque ulla purgatorii poena aeterna praemia & martyrum gloria consequetur, dummodo confessus sit & contritus, vel saltem firmum habeat propositum, quod statim peracto bello super peccatis, de quibus nondum fecit confessionem, ostendet se sacerdoti. Qua promissione ad instantiam nostrorum militum repetita saepius & multoties ab episcopis confirmata, statim nostri per cordis contritionem & oris confessionem, mundati a peccatis, donantes sibi metipsis, si quis adversus aliquem querelam haberet, egrediuntur de castro, & tribus aciebus dispositis, in nomine Trinitatis contra hostes intrepidam procident; episcopi autem & clerici intraverunt ecclesiam deprecaturi Dominum pro servis suis, qui se pro ejus nomine morti exponebant imminenti, sic orantes & clamantes in caelum, quod ululantes dici potius deberent, quam orantes.*

Ibant igitur milites Christi gaudentes ad locum certaminis, * pro ejus nomine non solum contumeliam, sed & mortem pati, qui egressi de castro in campi planitie juxta castrum viderunt hostes paratos ad pugnam quasi totum mundum. Verum Paritius (a) Regem Aragonum adeo sibi praesulum ait, ut tunc mensae accumberet, cum erupit Montfortius, cujus facetum hoc dictum affert: *Per exploratores noverat comes Simon, quod Rex Aragonum se paravit (tam securus fuit) ut ad mensam sederet pransurus; unde comes jocosè dixit super hoc certificatus cum exiret: Certe, serviam ei de primo ferculo. Unde primus ipse Rex Aragonum gladio transfossus, antequam tres buccellas panis deglutiret interemptus occubuit; cujus rei historiam ex Vallifarnensi prosequamur: Statim prima acies nostra audacter in hostes influit, & in ipsis medios se immisit: mox secunda subsequitur, hostes penetrat sicut prima, in quo congressu Rex Aragonensis occubuit & multi Aragonenses cum eo; ipse enim utpote superbissimus in secunda acie se posuerat, cum Reges semper esse soleant in extrema: insuper arma sua mutaverat, armisque se induerat alienis.*

Pergit de Montfortio dicere, ut insignitum hostilis exercitus cornu irruerit, quanta subierit discrimina, quam-

que egregia facinora in penetrandis elidendi hostibus explicuerit, ac tum maxime, cum ab hoste in capite percussus pugnum ita valide illius mento illisit, ut equo dejecerit; quo viso infinita hostium multitudo percussa in fugam sese effudit: *Quod videntes nostri, illi videlicet qui fuerant in prima acie, & in secunda, instantissime insecuri sunt fugientes, & gravissime profecti, exiremos enim cadentes ex ipsis multa millia occiderunt. Comes vero noster, & illi qui cum eo erant, lento cursu post nostros qui eos insequuntur, de industria sequebantur, ut si forte hostes conglobarent se, & resumerent animos resistendi, nostri qui fugientes divisi alter ab altero consequebantur, ad comitem possent habere recursum. Nec silendum quod comes noster nobilissimus non est dignatus in bello aliquem percutere, ex quo fugientes vidit & vertere sibi tergum.*

Subjungit auctor Tolosanum episcopum visa hostium strage in Tolosanum, qui castro impugnando instabant, pietate permotum virum religiosum ad eos transmississe, ut ad faciendam deditionem hortaretur, atque in securitatis tesseram cucullum saum (erat namque monachus) traderet. At illos re spreta nuncium vulnerasse, ac mox fusos delectosque: postea Montfortium, parva victoria, ad Aragonii Regis intuendum corpus, quod jam gregarii milites spoliarent, illud adduci jussisse, magnoque dolore e tristi spectaculo affectum: *Piissimus autem comes videns Regem jacentem prostratum, descendit de equo, alterum David super Saul alterum representans; his omnibus rite peractis & de hostibus fidei tam submersione, quam gladio circiter viginti millibus interfecit, Christianissimus comes intelligens tantum miraculum Dei virtute, non humanis viribus factum esse, ab illo loco, ubi descenderat, nudus pedes ad ecclesiam perrexit omnipotenti Deo pro collata victoria gratias repensurus: equum etiam suum & arma dedit pauperibus in eleemosynam. Discant ex insigni adeo victoria principes, virtutem bellicam pietatis studio non enervari, sed confirmari; de Montfortio enim haec tradit Rigordus: (b) *Iste Simon propter virtutem admirabilem in partibus illis comes fortis vocabatur, qui cum esset in bellis strenuissimus, omni tamen die missum & horas canonicas omnes audiebat, semper sub armis, semper in periculo, sprete pro Dei servitio patria. Ad majorem dictis fidem auctoritatemque conciliandam, praesulum de ea victoria gratulatorias ad omnes catholicos, ac triumphales scriptas literas ex Vallifarnensi delibare visum est.**

Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus, qui sanctam Ecclesiam bona-

Hostes fugat.

Parcit fugientibus.

LIX.

Viginti millia host. periere.

Montfortius dedit equum & arma pauperibus.

Pietas virtuti bellicae non contraria. (b) Rig. in gest. Phil.

LX.

(a) Ib. ep. 71. Sprenenda somnia.

Ex pro-volat Montfortius. Arma ex altari sumit.

LIV. Condit testamentum.

Precibus obtinet sedari imbrem.

LV. Legati Apost. studium pro pace adducenda.

Superbum illi datum a Rege Aragon. responsum.

NOTAE [1] AD illa verba: Summo pontifici confirmandas deferret, haec accedunt in Annalibus contractis. His addit Guillelmus de Podio Laurentii Montfortium, cum ab eodem abbate deterreretur, ne cum exiguis copiis regem Aragonum bello exercitissimum, ac viribus praepotentem adoriretur, respondisse non timendum, qui in Dei ecclesiam adultera unius amore conjurasset & interceptasque ejusdem literas protulisse, quibus rex praenobili conjugata Tolosana scribebat inter alia verborum lenocinia se illius amore captum ad Gallos depellendos venisse: quas literas, ut testes impietatis Petri regis Montfortius secum deferrebat in praelio. MANSI

Præfulum
lit. de re-
portata
victoria.

diligunt voluntate. Deus fortis & potens, Deus potens in prælio. Quinta feria infra octavas natiuitatis B. Mariæ Virginis, sanctæ concessit Ecclesiæ, devictis miraculose inimicis fidei Christianæ, victoriam gloriosam, & triumphum gloriosum in hunc modum. Post correptionem affectuosissimam, zelo paternæ pietatis a summo Pontifice diligentissime Regi factam Aragonensi, inhibitionemque districtissimam, ne inimicis fidei præstaret auxilium, consilium, vel favorem, sed ab eisdem recederet indilate, & treguas haberet firmissimas cum comite Montisfortis: quibusdam etiam literis, quas ejusdem Regis nunciis per falsissimam suggestionem contra comitem Montisfortis impetrarat de terris reddendis comitibus Fuxensibus, Conwenarum & Gastoni de Bearno, post veritatis cognitionem, cassatis a domino Papa, & tanquam nullius valoris penitus revocatis: idem Rex correctionem patris sanctissimi non devotione recepit filiali, sed transiit contra mandatum Apostolicum superbe recalcitrans, quasi cor habens durius induratum, licet venerabiles patres Narbonensis archiepiscopus Apostolicæ sedis legatus, & Tolosanus episcopus sibi literas & mandatum summi Pontificis transmississent, mala quæ pridem conceperat, voluit postmodum parturire: quia in terram, quæ per virtutem Dei auxilio signatorum contra hæreticos & eorum defensores fuerat acquisita, intravit cum exercitu, eamque contra mandatum Apostolicum subjugare, ac prædictis inimicis reddere attentavit, parte ejus tum sibi aliquantulum subjugata: cum pars multa residui ob ipsius securitatem apostatate intenderet, & se ad apostatandum jam pararet, congregatis insinul comitibus Tolosæ, Fuxi & Conwenarum & Tolosano- rum exercitu magno valde, feria tertia post natiuitatem B. Mariæ Murelli castrum obsedit. Et pluribus interjectis verbis:

LXI.

Christi milites reverendi, ligni domini signaculo cum insigniis pontificalibus consignati, in nomine sanctæ Trinitatis tribus aciebus dispositis exierunt. Hostes vero e contrario multas habentes acies, & magnas, suis jam muniti armis tentoria sunt egressi. Quos licet multos milites & populum multum nimis clientes Christi de ipsius auxilio confidentes, & licet illorum respectu paucissimi magnam multitudinem non verentes armati ex alto viriliter sunt aggressi. Statim virtus altissimi per manus servorum suorum hostes suos confregit, & comminuit in momento: terga enim vertentes in fugam facti sunt, tanquam pulvis ante faciem venti, & angelus Domini persequens eos erat: hi turpiter fugientes, hi turpi fuga mortis periculum evaserunt, alii vitantes gladios aquæ periculo perierunt:

quam plures vero fuerunt in ore gladii devorati. De illustri Rege Aragonensi, qui cum interfectis occubuit, plurimum est dolendum, quia princeps tam potens, & nobilis, qui si vellet, posset & deberet Ecclesiæ sanctæ utilis multum esse, nunc Christi adjunctus hostibus, Christi amicos, & sanctam Ecclesiam improbe perturbabat. Et infra: Præscripta omnia, sicut quæ vidimus & audivimus, esse verissima, in verbo Dei perhibemus, consignantes ea nostrorum munimine sigillorum, utpote reservari digna in memoriam sempiternam. Datum Murelli, in crastino victoriæ gloriosæ, scilicet sexta feria, intra octavas natiuitatis B. Mariæ anno Domini 1213.

LXII.

Suspiciat hic lector insigne divinæ providentiæ miraculum, quæ suos tuetur, atque in eos asperius animadvertit, qui cum antea ipsius obsequio essent addictissimi, insigni postea perfidia desciverunt. Petrus enim Rex, qui cum paucis copiis sæpius crucis hostes etiam anno præterito cum Castellæ & Navarræ Regibus ad ducenta prope millia trucidarat, nunc cum potentissimo exercitu, dum impiis sese adjunctis primo crucesignatorum paucorum impetu obrutus est; cujus corpus diu insepultum jacuit, cum anathemate contracto obiisset, ut ejus soror Constantia Augusta (fuerat illa mortuo primo viro Rege Ungariæ, Friderico tum Regi Siciliæ an. Christi MCCIX. matrimonio juncta) queritur: Constantia Dei gratia Imperatrix semper Augusta, & Regina Sicilia, Urgellensi episcopo devoto suo salutem, & dilectionem. Super (a) fratris nostri Regis Aragonum, qui tantus erat, casum miserabilem, & causam tristitiæ multiformem eo magis angimur, & movemur, quo cum toto tempore vite suæ miles Ecclesiæ fuerit, & pro fide bellator extiterit, limen, & terminus in quo stabat furor ille, ac impetus immanium barbarorum, cum Apostolicæ sanctitatis fuerit filius specialis, peccatis exigentibus, in ultimis suis inventus est alius, ut ejus videatur demeruisse clementiam, multis suis laboribus in longo studio jam quæsitam. Narrare vobis non expedit singula, quæ novistis, & qui nostrorum vulnerum estis participes, & dolorum, ea affectione purissima, qua Regem ipsum, & regnum, ac nos, & domum regiam dilexistis. Nos quidem propter locorum distantiam diu ignoravimus casus illos, qui propter regni nostri causas urgentissimas celabantur, ubi tandem nobis super his indignantibus detecti, statim misimus ad dominum Papam per F. de Gajeta regium familiarem, devotum, ac fidelem nostrum, preces humiles, & devotas; responsum, & eventum negotii ignoravimus. Quoniam igitur ad concilium audivimus vos esse ven-

Divina
justitia in
Petro ca-
so emi-
cat.

(a) Extat.
hac ep. in
cod. hist.
S. Petri.
Constantia
Aug.
ad episc.
Urgell.
Rebiles
lit.

Petri
Reg. cor-
pus insep-
ultum
diu ma-
net.

(a) Sup. l.
1. c. 53.
LXIII.

(b) Vallis.
hist. Al-
big. c. 75.
Robert.
Corceon.
A. S. L.
conciona-
tur in Al-
bigen.

(c) Petr.
Val. hist.
Albig. c.
74. 75.
Montfortii
facinora
alia.

LXIV.
Plures ab
eo descen-
dunt.

Baldui-
nus comes
Raymun-
do fratri
dissimilis.

Capitur
proditio-
ne.

tuos, credentes in causa ista, quæ justa est, quæ pia est, quæ vestra est, vestro patrocinio relevari, rogamus attentius, & monemus, quatenus super iis, quæ necessaria sunt, consilium, & auxilium impendatis. Super dolorem siquidem dolor adicitur, quod ejusdem fratris nostri corpus dicitur insepultum, ut ex eo nobis quotidie moriatur. Erit de studio vestro, ut saltem modico sit dignus tumulto tot provinciarum dominus, & capax animus tot virtutum. Erit nihilominus de sollicitudine vestra apud dominum Papam intervenire suppliciter super statu pupilli regis filii ei salubriter ordinando. Fuisse vero demum Regis Petri corpus sepulturæ mandatum ab hospitalariis equitibus, quos magnis opibus affecerat, scribit Surita (a).

Ut luctu ea funesta mors oppressit Petri conjunctissimos, ejusque foederatos, ita diffudit aliorum animos incredibili voluptate: excitati etiam plures ad capefenda in Albigenes arma, ut ea pestis radicitus evelleretur, ipseque legatus (b) Apostolicus Robertus e Corceone Cardinalis, qui ad cogendos in Terræ sanctæ subsidium crucesignatos operam navabat, contra Albigenes studium convertit, ac nonnullos concionatores populos ad eam expeditionem incendere iussit, ipseque signo crucis suscepto in hæreticos sese generose accinxit. At hæretici tum ob cladem acceptam angi vehementius, atque ad imminentes novas crucesignatorum copias trepidare: Præcæteris vero tantæ (c) victoriæ nuncio inhorruerant metu Tolosani, oblatisque obsidibus jugum se ac leges accepturos in speciem tulere: utque insita hæresi perfidia est, paulo post recularunt. At comes Montfortius in comitis Fuxensis terras irruptione facta obvia populatur, Fuxi suburbium flammis delet ac mox in Provinciam excurrans, Ademarum, Valentiam comitem, aliosque nobiles, partim compescuit & fregit, partim metu armorum ad suas partes adduxit.

Defecere interea a Montfortio nonnullæ urbes, inter quas mons Pessulanus & Narbona, quæ, Aymerico illius domino annuente, Aragonios excepit. Descivit etiam in Caturcensi provincia Olima, quæ insigni proditione Judæque æmula, evocatis ruptariis (erant ii publici latrones omnibus sceleribus inquinatissimi) Balduinum comitis Tolosani fratrem, sed a deo insignem virtutibus fideique vindicem, quam ille hæresi perfidiaque infamis erat, secure noctu dormientem, ut qui inter suos versaretur, cum ejus loci dominus esset, hostium manibus crudelissimis tradidit. Triumphantes ergo sicarii Balduinum ad montem Evæ fortissimam arcem, Ann. Eccl. Tom. XX.

cui Francorum præsidium imposuerat, duxere, atque imperarunt, ut arcem sibi dedi juberet: at ille egregia indutus constantia præsidariis id facere vetuit, etiamsi ob id suspensio suffigi intuerentur, sed strenue sese defenderent. Quo audito ruptarii ad frangendam illius constantiam duobus diebus ei omnem cibum potumque subduxere, cumque per confessionem expiata conscientia dominicum corpus postulasset, id remittere nolueret; at Balduinus ut refert Petrus Vallisarnensis: (d) Ex quo, inquit, mihi divinis sacramentis communicare non permittitur, ostendatur mihi saltem Eucharistia, videlicet salus mea, ut in vita ista videam Salvatorem meum; qua a capellano levata & ostensa, comes eam devotissime adoravit.

Ejus con-
stantia.

(d) Ep. 75.
hist. Al-
big.
Pietas ac
fides.

LXV.

Traductus deinde in montem Albanum fratris comitis Tolosani & comitis Fuxi aliorumque manibus expositus est, qui in furorem versi suæ immemores dignitatis ex comitibus in carnicibus transfusi crudelissima morte, quam narrat auctor, Christi pugilem affecere: Mox comes Fuxi & filius ejus a patris malitia non degenerans & Bernardus de Portellis ligaverunt funem in collo viri nobilissimi ipsum de voluntate imo de præcepto comitis Tolosani suspensuri, quod videns vir Christianissimus instanter ac humiliter quæsit confessionem & viaticum, sed canes crudelissimi utrumque ei penitus denegarunt, quibus miles Christi: Ex quo (inquit) non licet me ostendere sacerdoti, testis est mihi Deus quod prompta voluntate semper & ardenti Christianitatem & dominum meum comitem Montfortium * & pro hac * colui, & in hac defensione volo mori; vix verba compleverat, ecce tres prænotati traditores elevantes eum a terra ad nucis arborum suspenderunt. Quis non horreat tantam crudelitatem comitem Tolosanum Caini instar in fratre exercuisse? sed is hæretico spiritu agebatur, qua etiam vefania perciti dæmonumque furore afflatti hæretici, modo occiso e crucesignatis aliquo omnes in illius sanguine gladios suos tingebant; modo cadavera transfigebant vulneribus, modo e sepulcris eruebant, ut canibus lanianda exponerent, vel per plateas raptarent; modo feminas ac viros oculis membrisque mutilabant, sæpe deditis arcibus violata fide suspensio enecabant. Sed a funesta adeo ac tetra barbarie stylum revoce-

Iussu
fratris
crudelissi-
me occi-
ditur.

Immani-
tas hære-
ticorum.

LXVI.

Non injucundum fuerit Albigenium res absolovere adducto ex eodem Vallisarnensi, ac descripto ritu (e) sacro, quo Montfortius Almaricum filium baltheo militari ad illum equitum Christi numero adscribendum donari ab episcopo Aurelianensi studuerit: Ipsa die natiuitatis

(e) Id. c.
70.
Almari-
cus crea-
tur eques.

Y y S. Jo.

Sacer servatus ritus.
Prima ar- morum facinora exercita in hæreticos.
 LXVII. Innocentius hoc anno dato ad Atrebatensem, Morinensem, (a) & Tornacensem episcopos Apostolico diplomate (b) decrevit, eos qui nec tonsura, nec habitu, nec probis moribus se clericos ostenderent, si semel, iterumque ac tertio admoniti non respicerent, fidelium communione arcerentur. Ad Narbonensem archiepiscopum (c) Apostolicæ sedis legatum scripsit, milites Christianos, fuis hæreticis, ad propulsandos Sarracenos, qui in nostros expeditionem parabant, ratione sua hortaretur atque impelleret. Rhemensis archiepiscopo (d) ejusque suffraganeis mandat, nefaria horrendaque juramenta in Francorum regno concipi solita e medio tolli studeant, eorumque consuetudinem & usum penitus aboleri. Pictaviensis episcopi, qui in diocesi sua Papam se esse iactabat, & S. Radegundis priorem Apostolicæ sedis legatum contemnebat, gravissimeque exagitabat, insolentiam coerces (e).
 LXVIII. Neque silentio dissimulanda est epistola ab eo Senonensi archiepiscopo missa, quæ cum de sacrosanctæ Eucharistiæ sacramento rem mirifice & divinitus gestam referat, opportune videtur adducenda.

(a) Lib. ep. 213.
(b) Lib. 15. ep. 200.
(c) Ib. ep. 213.
(d) Lib. 16. ep. 3.
(e) Ib. ep. 15.
 LXVIII. Operante (f) illo, qui semper suam fecundat Ecclesiam nova prole, dilectum filium N... latorem presentium, qui ad nos de partibus tuis Judæus accesserat, ad te remittimus Christianum: cujus conversionis modum, & ordinem, quia delectat Dei magnalia enarrare, presentis pagine, secundum quod accepimus ab eodem, duximus inferendum. Nuper igitur in domo patris ejusdem habitabat quedam mulier Christiana, quæ a catholica fide adeo fa-

cta fuit, Judæis seducentibus, aliena, ut constanter assereret, erroris Judaici tenebris obvoluta, quod Christus sibi nec prodesse poterat, nec obesse, ac tantum valere panem de cusu libet mensam sumptum, quantum Christianorum hostiam, quæ sumitur in altari. Hæc pœnam incurrere metuens, si fidem Christi publice abnegaret, in festo resurrectionis Dominicæ tunc instantis, ad ecclesiam cum Christianis accessit, & acceptam Eucharistiam, ac reservatam in ore, in manu patris prædicti N... qui tunc Isaac vocabatur, proiciens, in hæc verba prorupit: Ecce salvator meus, ut asserunt Christiani; qui cum in quadam pixide vacua, quam habebat in arca, reponere vellet illam, idem quodam ad ostium suum vocante, formidans, ne inveniretur casu fortuito apud ipsum, in alia pixide in qua erant septem libra Parisien. ipsa nesciente, præ festinatione reposita, pulsanti ostium reseravit. Et cum expeditus ab eo redisset ad arcam, & in pixide vacua, in qua se dictam hostiam posuisse credebatur, non inveniret eandem, inspecta reliqua, in qua pecuniam posuerat antedictam, eam non utique denariis, sed hostiis plenam vidit.

Amicos igitur stupefactus, & trepidus convocavit, & eis revelans per ordinem supradicta, cepit in eorum presentia hostias vertere eum festuca, ut illam quam viderat aliquantulum humefactam, cum tradita sibi fuit, ab aliis segregaret, sperans denarios ad naturam redire propriam hac amota. Quo eam discernere ab aliis non valente, circumstantes magnitudinem divini miraculi advertentes, deliberaverunt ad fidem accedere Christianam; sed aliis cum Abraham pueris expectantibus, idem N... nobili viro... regio marescallo uxorem suam, filiosque commendans, & rogans eundem, ut eos omnes faceret baptizari, ad nostram duxit presentiam accedendum: quem post multas collationes, super lege, ac prophetis habitas cum eodem, venerabilis frater noster Tusculanus episcopus diligenter instructum in fide catholica baptizavit. Cum igitur hujus nova plantatio, non solum rore doctrinæ riganda sit, sed etiam temporalibus beneficiis nutrienda, ut ei Dominus tribuat incrementum, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus ei, ac familiæ suæ ad fidem Christianam conversæ taliter facias in vitæ necessariis provideri, quod pro defectu temporalium retro aspicere non cogantur, vel propter hoc ad sedem Apostolicam denuo laborare; inquisiturus super præmissis miraculo plenius veritatem, & eam nobis fideliter rescripturus, &c. Dat. Lat. vi. id. junii.

Suppexit hoc anno Gallia, eximia def-

pi-

Apostate famulæ facinus.

Nummi præsentis Eucharistia divinitus mutati.

LXIX.

Judæi viro miraculo conversi.

Commendatur ab Innoc. Senonensi archiep.

LXX.

insigne duorum præsulum virtutis exemplum.

(a) Rig. de gest. Phil. Aug. Franc. Reg. anno 1213.

Admiranda Gaufridi episc. Meld. ab-Rinentia.

LXXI. S. Stephani episc. Diensis mors. (b) Apud Sur. to. 5. die 7. sept. c. 24. 35.

Episcoporum de- cedenti- um bona ad Eccle- sias perti- nere ait.

Moriturus alie- nos mor- bos curat.

Sacra- mentis se- ruit.

picendarum humanarum rerum exempla, in Sylvanectensi & Meldensi episcopis, qui spretis opibus atque honoribus, quibus affuebant, religiosæ vitæ se addixerunt, quorum primum Gaufridum gesto annis triginta episcopatu, cum se imparem muneri obeundo ob ætatis incommoda censeret, Cisterciensibus aggregatum esse ait Rigordus (a); alterum vero ejusdem nominis ob singulare in macerando jejuniis corpore, ac rebus cælestibus contemplandis studium his verbis commendat: Gaufridus vir sanctissimus Meldensis episcopus, episcopatu similiter renuntians, in monasterio sancti Victoris Parisiis divine contemplationi se arctius mancipavit, qui inter alia sanctitatis opera, quibus viriliter insistebat, abstinentiam admirabilem & cunctis inauditam seculis observabat: omni anno in quadragesima, & in adventu Domini ter tantum in septimana cibum, potum vero nuquam sumere consuevit: in aliis vero temporibus comedebat & bibebat, sed raro, & talia, quæ sua amaritudine, & inspiditate vix aliquis hominum dignaretur gustare.

Illustratæ quoque hoc anno Galliæ felici ad Deum transitu Stephani sanctissimi episcopi Diensis, in vita ac post obitum miraculis clarissimi, cujus supra meminimus (b). Illum vero dum morbo implicitus esset, alienos morbos curasse magno pietatis exemplo, ut beneficium quod sibi negabat, aliis conferret, tradit vitæ auctor, e quo hæc digna memoria delibamus: Imminente autem vitæ hujus termino, quo Dominus eum a labore ad requiem perducturus erat, in morbum incidit, & extrema gaudii Diensis ecclesiæ luctus occupavit. Videres tum ecclesiæ suæ filios curstantes cum multis & religiosis & popularibus, humanitatis studio ei sua officia exhibentes, sui quisque profectus gratiam promereri cupientes circa frequens ministerium sollicitos, pharmaca comparantes & fomenta: sed sermo Dei nihil horum curæ erat, quippe qui sciret adesse migrationis tempus. Urgentibus autem ecclesiæ suæ filiis, ut testamentum faceret: Non est, inquit, necesse, cum omnia sint sponsæ meæ, quam gubernandam suscepi. Benedictionem & consilium petentibus non negabat: de mutua charitate & concordia omnes pariter admonebat. Porro quedam ægrota mulier, quæ nulla medicorum arte poterat curari, ut audivit virum Dei decumbere, pro recuperanda salute ejus benedictionem summopere expetiit; tandem ad illum intronmissa benedicitur, & sana recedit. Ita ille vir sanctus, cujus memoria in benedictione est, dum corporis adversa valetudine contabescit, aliis sanitatem impetrat. Videns autem adesse supremum vitæ diem constitetur peccata sua, Ann. Eccl. Tom. XX.

Illius dies ab ipso prævisus.

petit ecclesiastica sibi porrigi sacramenta, cunctisque rite atque ordine confectis, inter verba orationis migrat ad Dominum septembris die septimo, anno salutis millesimo ducentesimo tertio decimo, ætatis suæ quinquagesimo octavo, episcopatus sexto. Conditus est in ecclesia beatissima Mariæ sponse suæ, quemadmodum ipse jusserrat.

Eodem etiam anno Christi virgo Maria Oigniæensis migravit ad sponsum, ut testatur Jacobus Vitriacensis, S. R. E. Cardinalis, qui familiaritate ipsi conjunctissimus fuit, morientique præfens adfuit, atque a Fulcone Tolosano archiepiscopo rogatus, qui in Belgium ad contrahenda in Albigenes cruce signatorum (c) auxilia venerat, admiranda illius virginis gesta conscripsit (d): Anno autem, inquit, incarnati Verbi millesimo ducentesimo tertio decimo, nono kal. julii, pridie nativitatis S. Joannis Baptistæ die Dominico sub horam nonam, pretiosa Christi margarita, Maria Oegniæensis sive de Oegnes annum circiter trigessimum sextum ætatis suæ, ad Regis sempiterni palatium introducta est. Ex quibus corrigendus videtur apud Molanum (e) error, ubi eam anno millesimo ducentesimo tertio diem obiisse legitur, denarius enim numerus per typographi incuriam, ut par est credere, excidit. Ut vero prænuntiavit obitum, idem Cardinalis prodit (f): Eo anno quo migravit ad Dominum, cum ex officio mihi a Pontificis maximi legato mandatum, ad prædicandum, & cruce signandos, quibus Dominus eam mentem adspiraret, contra hæreticos me compararem, illa ex me sciscitabatur, quando redire decrevissem; me autem respondente, longas me moras facturum, illa dixit, licet prorsus nulla tum laboraret adversa valetudine: Testamento ego tibi relinquo quedam, quæ post obitum meum tua erunt. Jam enim obitum suum, ut diximus, longe ante præviderat: dicebatque mihi corporis sui dissolutionem imminere, & quia incerta erat, quando esset rediturus, in faciendo testamento properabat: quo me scripsit heredem zonæ suæ, qua cingebatur, & sudarii lineæ, quo lacrymas detergebat, & quorundam aliorum non magni quidem pretii, sed quæ mihi auro & argento chariora sunt. Commendandum porro historiæ arbitramur, tanto illam sumendæ Eucharistiæ desiderio flagrasse; ut ex divini amoris impetu interdum nullas alias voces fingere posset, quam ingeminare preces, ut augustissimum sacramentum sibi præberetur: eoque porrecto tantis delictis cœlestibus delibutam, ut plures hebdomadas jejuna traduceret: Aliquando (g) ad dies triginta quinque in tranquillo & beato silentio, cum Domino suaviter quiescens nulla corporea utebatur esca, & per dies aliquot nullum poterat proferre ser-

(c) Jo. Molan. natal. SS. Belg. eod. die.

(d) Jac. de Vitriaco. l. 2. c. 10.

(e) Jacob. de Vitriaco scribit heredem.

(f) Jacob. de Vitriaco scribit heredem.

(g) Apud Sur. tom. 3. l. 1. c. 9.

sermonem, nisi hunc solum: Volo corpus Domini nostri Jesu Christi: quo percepto rursus cum Domino in silentio permanebat: illis vero diebus sentiebat spiritum suum tanquam a corpore separatum, sic esse in corpore ac si in luteo jaceret vase, & ipso suo corpore tanquam luteo vestimento circumdari, ita ergo a rebus sensibilibus abstracta, & supra se in quandam castissimam raptam, tandem post hebdomadas quinque ad se reverteus aperiebat os suum, & mirantibus illis qui aderant, loquebatur, cibumque sumebat.

LXXIII. Hoc ipso anno magni bellici motus inter Philippum Francorum & Joannem Angliæ Reges excitati, qui, resipiscente tandem Joanne, Innocentii Romani Pontificis jussu fedati fuere. De his dicturi, audiamus in primis, quæ Matthæus Parisius hujus anni initio historiæ tradidit: Gualfridus Eboracensis archiepiscopus postquam per septennium pro libertate ecclesiæ, & executione justitiæ exilium passus est, diem clausit extremum. Eodem anno mense januario redierunt a curia Romana Stephanus Cantuariensis archiepiscopus, VVillelmus Londoniensis, & E... Eliensis episcopi, & habito in partibus transmarinis concilio, regi Francorum & episcopis Gallicanis cum clero pariter & populo sententiam, quæ in Regem Anglorum Romæ pro contumacia lata fuerat, solemniter promulgavit; deinde ex parte domini Papæ tam regi Francorum, quam cæteris universis in remissionem suorum peccaminum injunxerunt, ut omnes pariter ad Angliam hostiliter accedentes, Joannem Regem a regni solio deponerent, & alium qui dignus esset, auctoritate Apostolica subrogarent. Tunc Rex Francorum * diu desideratam intelligens accinxit se ad pugnam. De expeditione ab eo confecta dicere pergit. His quoque de rebus agens Rigordus ista scriptis mandavit: Causa quæ Philippum regem magnanimum moverat ad hoc, ut vellet in Angliam transfretare, fuit ut episcopos, qui diu a sedibus suis ejecti in regno suo exulabant, suis ecclesiis restitueret, ut divinum servitium, quod jam per septennium in tota Anglia cessaverat, faceret renovari, & ut ipsum regem Joannem, qui nepotem suum Arturum occiderat, qui & plurimos parvulos obsides suspenderat, & sta-

gitia innumerabilia perpetraverat, vel pænæ condigne subiiceret, vel a regno prorsus expellens, secundum agnomini sui interpretationem omnino efficeret sine terra. At ipse Joannes Rex hæc omnia metuens, dum prædicta agerentur, composuit cum clero, missis nunciis ad summum Pontificem, qui Pandulphum subdiaconum suum in Angliam mittens pacem inter Regem & clerum, ut potuit, reformavit. Quæ quidem compositio quantum ad restitutionem possessionum ecclesiæ & cleri valuit; sed quantum ad ablatorum restitutionem, nullatenus est servata, licet ipse juramento se astrinxerit ad utrumque. Hactenus auctor; extant in hujus anni regesto plures de rebus Anglicanis Innocentii literæ, quibus in primis Stephanum S. R. E. Cardinalem ceterosque episcopos exules erigit, (a) seque ipsos restituendis suis sedibus incubiturum pollicetur ac significat, additque se utrique literarum exemplum mittere, quas nunciis componendæ pacis gratia tradiderat, de quo postea. [1]

Quod pertinet ad Joannis Regis nuncios, quorum meminit Rigordus; fuisse, ut Innocentius in literis ad Joannem hoc anno III. Kal. mart. datis indicat, (b) abbas e Belloloco & frater A... Marcellus atque alii quatuor, qui literas Regis ad Pontificem pertulere, quibus ratum se habiturum pollicebatur, quidquid in Cantuariensis ecclesiæ negotio apud sedem Apostolicam egissent: Quia tamen ex iis, subdit Pontifex, non nisi tres ad nostram pervenere præsentiam, ii sine aliis nihil facere poterant, secundum earundem continentiam literarum. Præterea non agitur tantum de negotio Cantuariensis ecclesiæ, sed de totius ecclesiæ Anglicanæ, quam impie persequendo niteris ancillare, propter quod antithematis vinculo meruisti imodiri. Ii vero tres nuncii nobis ad ultimum obtulerunt, quod secundum illam formam satis facere promittebas, quam per dilectos filios P... subdiaconum, & fratrem D... familiares nostros tibi curavimus destinare. Verum cum per te steterit, quo minus secundum eandem formam pax fuerit reformata, & postea pejora prioribus attentaveris, nos ad eam, quæ pro majori parte gratiam continebat, minime jam

Qua arte Joannes periculum declinat.

(a) Inn. l. 15. ep. 231.

LXXIV. Mittit oratores ad Inn.

(b) Ib. q. 232.

Ut se cum iis gesserit Pont.

tenemur, cum ipsa gratia reddideris te indignum. Ut autem vincamus in bono matum, & omnem tibi excusationum materiam auferamus, adhuc eam parati sumus servare; si usque ad kalendas junii proxime venturas, per juramenta quatuor baronum tuorum jurantium te presente, ac mandante in animam tuam, & per patentes tuas literas repromiseris, quod eam fideliter, & efficaciter adimplebis, secundum expositiones & explanationes, quas ad omnis dubitationis scrupulum removendum duximus adhibendas, & infra eundem terminum hoc rotum significaveris per tuas patentes literas venerabili fratri nostro Stephano Cantuariensi archiepiscopo. & qui cum eo sunt, episcopis suis: alioquin ejus exemplo, qui populum suum de servitute Pharaonis in manu valida liberavit, Anglicanam ecclesiam in forti brachio de servitute tua studebimus liberare: prædicentes tunc tibi veraciter, & constanter, quod si pacem recipere, cum vales, non vis, cum volueris, non valebis, eritque inutilis pœnitentia post ruinam, sicut peccatorum exempla potes cognoscere, qui diebus istis semilia præsumserunt. Postremis verbis Pontifex ad Othonem alludere visus est, a quo magna jam principum Imperii pars ob perfidiam pervicaciamque adversus Rom. Ecclesiam defecerat. Subdit Innocentius se concordie formam quam nunciis dedisset, Apostolicis literis inclusam ad ipsam transmittere. Prætermittimus has leges, uti in regesto pontificio jacent, adducere, cum lector jam typis cufas consulere possit, exque in Joannis regio diplomate, quo ad eas religiosissime servandas sacramento se obstrinxit, contineantur, tum in literis (a) Pandulpho subdiacono, cui Durando viro religioso in legatione collega adjuncto dissolvendarum censurarum ac Regis in Ecclesiæ gratiam restituendi provinciam contulerat, repetantur, quarum præcipuæ eæ sunt, ut Rex in primis coram se jurejurando devinciret Pontificiis imperiis pariturum, prælatos exules suis sedibus ac bonis restitutum iri, quibus jussis aliisque sibi injunctis, ut demissione Christiana Anglorum Rex obtemperatum se sponderit, ex ipsius publico edicto (b) patebit.

Incessæ Joanni minæ.

(a) Ep. 274.

(b) Ext. in reg. Inn. l. 16. n. 80. LXXV. Liter. Joan. Reg. Angli.

Pollicetur se jussis Pontificiis pariturum.

omnia observare. In primis itaque solemniter, & absolute jurabimus stare mandatis domini Papæ, coram ejus legato, vel delegato super omnibus, pro quibus excommunicati sumus ab ipso, & veram pacem, ac plenam securitatem præstabimus venerabilibus viris Stephano Cantuariensi archiepiscopo, VV. Londoniensi, G... Eliensi, E... Erfordienfi, I... Batomensi, & H... Lincolniensi episcopis: priori quoque ac monachis Cantuariensibus, & Roberto filio Gualteri, ac Eustachio de Vessæ, necnon cæteris clericis ac laicis hoc negotium contingentibus, præstando simul coram eodem legato, vel subdelegato publice juramentum, quod ipsos cum suis nec ledemus, nec lædi faciemus, vel permittemus, in personis, vel rebus, eisque dimitemus omnem indignationem, & in gratiam nostram recipiemus eosdem, ac tenebimus bona fide. Quodque præfatos archiepiscopum, & episcopos non impediemus, nec faciemus, aut permittemus aliquatenus impedire, quo minus suam libere ipsi exequantur officium, & plena suæ jurisdictionis auctoritate, prout debent, utantur, & super iis tam domino Papæ, quam ipsi archiepiscopo, & episcopis singulis patentes literas nostras exhibebimus, facientes ab episcopis, & comitibus, ac baronibus nostris, quot, & quos præfati archiepiscopus, & episcopi postulaverunt, juramenta, & eorum patentes literas exhiberi: quod ipsi bona fide studebunt, ut hæc pax, & securitas firmiter observetur.

Ecclesiasticos prius gratiæ restitutionum.

Et si forte, quod Deus avertat, per nos ipsos, vel alios contravenerimus; ipsi pro Ecclesia contra violatores pacis, & securitatis mandatis Apostolicis inherebunt, nosque perpetuo vacantium ecclesiarum custodiam amittamus. Quod si forte nequiverimus eos ad hanc ultimam juramenti partem inducere, videlicet quod se per nos ipsos, vel alios contravenerimus, ipsi pro Ecclesia contra violatores securitatis, & pacis, mandatis Apostolicis inherebunt. Nos propter hoc domino Papæ ac Ecclesiæ Romanæ per nostras patentes literas obligavimus omne jus patronatus, quod habemus in Ecclesiis Anglicanis, & omnes literas, quæ pro securitate prædictorum sunt exhibendæ præfatis archiepiscopo, & episcopis, ante suam ingressum in Angliam transmittimus. Si vero nobis placuerit, præfati archiepiscopus, & episcopi præstabunt, salvo honore Dei & Ecclesiæ, juratoriam & literatoriam cautionem, quod ipsi nec per se, nec per alios contra personam, vel coronam nostram aliquid attentabunt, nobis prædictam eis securitatem, & pacem servantibus illibatam.

De ablatis autem plenam restitutionem, & de damnis recompensationem sufficientem omnibus impendemus, tam clericis omnibus quam laicis universis, ad hoc negotium per-

LXXVII Ablata cuique redditum iri.

NOTÆ [1] Concilium hoc anno in partibus cismarinis ab episcopis nonnullis Anglicanis una cum Gallis celebratum ex Parisio notat hic Raynaldus; sed quo mense & die, & ubi loco satis persuaderetur huc spectare illud authoris anonymi chronici Turonensis ad hunc annum. Ita enim ille: VII. id. aprilis Philippus rex Francorum convocata apud Sueffonis multitudine Procerum regni sui habuit cum eis secretum consilium de exercitu ducendo in Angliam. Hic forte locus concilii fuit; facile enim eo cum Gallis episcopis Anglicani pariter convenerunt, ut de rebus Anglicis cum Rege Francorum deliberarent. Quæ si vera fuerint anno huic concilium Sueffionense assignandum erit. **MANSI**

pertinentibus, non solum verum, sed etiam libertatum, & restitutas conservabimus libertates, archiepiscopo quidem, & episcopo Lincolnensi a tempore suae confirmationis; aliis autem a tempore discordiae inchoatae. Nec obstabit aliqua pactio, vel promissio, seu concessio, quo minus & damna recompensentur, & restituantur ablata, tam vivorum, quam etiam mortuorum. Nec de iis aliquid retinebimus praetextu servitii, quod debuerit nobis impendi, sed postea debita nobis pro servitio recompensatio tribuetur, statimque omnes, quos detinemus clericos, faciemus absolute dimittere, & restitui propriae libertati, & etiam laicos, qui occasione huius negotii detinentur. Incontinenti quoque post adventum illius, qui nos debet absolovere, faciemus de parte restitutionis ablatorum, octo milia librarum legalium sterlingorum pro persolvendis debitis, & faciendis expensis nunciis praedictorum archiepiscopi, & episcoporum, ac monachorum Cantuariensium assignari, sine impedimento quolibet, per potestatem nostram, ad eos libere deferenda; ut expediti revertantur in Angliam, honorifice revocati, &c. anno regni nostri quariodecimo.

LXXVIII.

Verbis facta consentire: Matthaeus enim Parisius haec ad posteritatem scriptis transmittit: (a) Rebus, ut jam dictum est, expeditis, convenerunt iterum Rex Anglorum, & Pandulphus, cum proceribus regni, apud domum militum templi iuxta Doveram, decimoquinto die maii in vigilia S. dominicae Ascensionis: ubi idem Rex, juxta quod Romae fuerat sententiatum, consignavit coronam suam, cum regniis Angliae & Hyberniae in manus domini Papae, cujus tunc vices gerebat Pandulphus memoratus; facta autem resignatione, dedit Papae & ejus successoribus regna praedicta, quae & charta subscripta confirmavit; haec auctor; qui alio loco ait Joannem frementem ira & desperatione, cum Anglos in se concitatos, fulminantem Pontificem, Galliarum Regem Angliae cum florentissima classe imminentem, atque in Regem ab ipsis Anglis proceribus & ecclesiasticis expetitur videret, Miramolinum Marrochi, Africae & partis Hispaniae Regem sollicitasse, ut in Angliam auxilio veniret, pollicitumque se illum supremum Angliae dominum agniturum; barbarum vero demissum illius animum, ac promissa contempsisse: demum omni spe deturbatum ad flectendum omnium acerrimum hostem Innocentium vertisse consilia, regnumque illi stipendiarium ea lege obtulisse, ut hostes, quos in se propositis indulgentiarum praemiis efferat, intentato anathematis terrore comprimeret. Verum Parisium mendacia ad lacerandos Romanos Pontifices subornare solitum ex insito odio haec finxisset

Calumnia
Parisii.

non exigua suspicio esse videtur, nec enim aliae leges Joanni a Pontifice dictae ad assequendam Ecclesiae gratiam, quam ut exules antistites revocaret & damna illis illata sarciret, & caetera quae perverterat, in pristinam libertatem restitueret: nec illa gravis & odii plena transfundendi in Pontificem regni conditio adjecta est. Id ergo praestitisse ex ingenti pietatis sensu aliorum Regum exemplo, quo erat delibutus, putandum est, ut ipse testatur: vel etiam ex humana prudentia, ut cum in Apostolicam clientelam susceptus esset, Galliarum Regis imperus, quibus sustinendis impar erat, retardaret, eluderetque, cum sine pontificia ope sceptrum retinere non posset. Caeterum in facti ratione exploranda nullius auctoritas major videtur, quam vel Innocentii, (b) qui eam rem Spiritus S. instinctui, ut infra videbimus, tribuit; vel ipsius Joannis Regis, qui hisce verbis suam mentem toti orbi Christiano explicuit.

Joannes Dei gratia Rex Angliae, dominus Hyberniae, dux Normanniae & Aquitaniae, comes Andegaviae, omnibus Christiani fidelibus praesentem chartam inspecturis salutem.

Universitati vestrae per hanc chartam nostram sigillo nostro munitam volumus esse notum, quod cum Deum, & matrem nostram sanctam Ecclesiam offenderimus in multis, & proinde divina misericordia plurimum indigere noscimus; nec quid digne offerre possimus pro satisfactione Deo & Ecclesiae debita facienda, nisi nos ipsos habeamus, & regna nostra, volentes nos ipsos humiliare pro illo, qui se pro nobis humiliavit usque ad mortem, gratia sancti Spiritus inspirante, non vi inducti, nec timore coacti, sed nostra bona spontanea voluntate, ac communi consilio baronum nostrorum offerimus, & libere concedimus Deo, & SS. Apostolis ejus Petro, & Paulo, & sanctae Rom. Ecclesiae matri nostrae, ac domino nostro Papae Innocentio, ejusque catholicis successoribus, totum Regnum Angliae, & totum regnum Hyberniae cum omni jure, & pertinentiis suis pro remissione peccatorum nostrorum, & totius generis nostri, tam pro vivis, quam defunctis: & amodo illa a Deo, & Ecclesiae Rom. tanquam feudatarius recipientes & tenentes, in praesentia prudentis viri Pandulphi domini Papae subdiaconi, & familiaris; fidelitatem exinde praedicto domino nostro Papae Innocentio, ejusque catholicis successoribus, & Ecclesiae Rom. secundum subter scriptam formam facimus, & juramus, & homagium ligium in praesentia domini Papae, si coram eo esse poterimus, eidem faciemus, successores nostros, & heredes de uxore nostra in perpetuum obligantes, ut simili modo summo Pon-

Refellitur.

(b) Inn. lib. 16. ep. 83.

LXXIX.
Joan. Rom. Ecl. stipendiarius sit. Publice de ea re ejus litera.

Pontifici, qui pro tempore fuerit, & Ecclesiae Rom. sine contradictione debeant fidelitatem praestare, & homagium recognoscere.

LXXX.
Vestigial ab eo promissum ecclesiae.

Ad indicium autem huius nostrae perpetuae oblationis, & concessionis, volumus, & stabilimus ut de propriis, & specialibus redditibus praedictorum regnorum nostrorum, pro omni servitio, & consuetudine, quod pro ipsis facere debemus, salvo per omnia denario S. Petri, Ecclesia Romana mille marchas sterlingorum percipiat annuatim, scilicet in festo S. Michaelis quingentas marchas, & in pascha quingentas marchas, septingentas scilicet pro regno Angliae, & trecentas pro regno Hyberniae, salvis nobis, & hereditibus nostris, justitiis, libertatibus, & regalibus nostris. Quae omnia, sicut supra dicta sunt, rata esse volentes perpetuo, atque firma, obligamus nos, & successores nostros contra non venire; & si nos, vel aliquis successorum nostrorum hoc attentare praesumpserit, quicumque fuerit ille, nisi rite commonitus resipuerit, cadat a jure regni, & haec charta concessionis, & oblationis nostrae semper firma permaneat. Inserta est haec epistola inter eas, quas Innocentius hoc anno dedit, (a), ac reperitur apud Cencium camerarium in libro censuum (b); & a Parisio affertur, adjectaque est literis Innocentii quarti, Lugdunensi concilio approbante editis, de quibus suo loco dicemus (c).

(a) Lib. 16. ep. 78. in bibl. vat.

(b) Extat. in bibl. vat. (c) Ann. 1245. LXXXI. Sacramentum fidei a Joanne exhibitum.

His adiicit idem auctor mox Joannem fidei sacramento se Apostolicae sedi ut fiduciarium principem obstrinxisset: Charta itaque Regis in scriptura ut dictum est redacta, tradidit eam Rex Pandulpho Romano Papae innocenio deferendam, & continuo cunctis videntibus homagium fecit subscriptum. Ego Joannes Dei gratia Rex Angliae, & dominus Hyberniae ab hac hora in antea, ero fidelis Deo, & B. Petro, ac Ecclesiae Romanae & domino meo Papae Innocentio, ac ejus successoribus catholice intransitibus. Non ero in facto, dicto, consensu, vel consilio, ut vitam perdant, vel membra, vel mala captione capiantur. Eorum damnum, si scivero, impediatur, & remanere faciam, si potero. Alioquin eis quam citius potero intimabo, vel tali personae dicam, quam eis credam pro certo dicturam. Consilium, quod mihi crediderint per se vel per nuncios, seu literas suas secretum tenebo, & ad eorum damnum nulli pandam, me sciente. Patrimonium B. Petri, & praesertim regnum Angliae, & regnum Hyberniae adjutor ero ad tenendum, & defendendum, contra homines omnes pro posse meo. Sic Deus me adjuvet, & haec sanctae Dei evangelia, teste me ipso apud domum militum templi juxta Doveriam, coram domino H. archiepiscopo Dublinensi, &c. adjuncta sunt testium nomina. xv. die maii anno regni

nostri xiv. Extat regium hoc diploma, (d) in hujus anni pontificio rege, & consentanea de Joanne regnum Romanae Ecclesiae vestigiale efficiente tradunt ex Vincentio (e) novatores, (f) eamque ab Rege conditionem appositam ex Ranulpho (g) addunt: si ipse vel heredes promissa non persolverent, regni iure exciderent.

Caeterum Parisius post recitatum diploma de sacra Regis in Petrum eremitam, cujus supra meminimus, animadvertione subdit, appetente jam dominicae ascensionis die omnibus suspecto, cum se vegetum, & bene valentem videret, quasi mendacii convictum caudis equorum alligatum raptari per plateas, distrahique iussisse. Quae res multorum odia peperit, cum, si superiora subtili examine ponderentur, coronam amisisse putandus esset. Subditque Pandulphum cum regni literis in Gallias trajecisse, ac Philippum maximam in Joannem expeditionem parantem a consilio suscepro abduceret; non posse jam Anglo bellum movere, cum Ecclesiae facere satis paratissimus esset, regni que supremum jus in Apostolicam sedem contulisset. Quae res ingrata admodum Philippo extitit, qui vehementi spiritu subiecit jam maximas opes in apparatu bellico exhaustisse, atque ex imperio Apostolico pro obtinenda criminum condonatione bellum aggressum esse: non destitisset tamen a coeptis, vel Pandulpho parauisset, ni Flannia comes, qui foedus cum Joanne Anglo inerat, Philippum in ea expeditione sequi respuisset.

Sed ad Innocentium redeamus, qui laetissimis Joannis literis acceptis ingentes Deo gratias egit, Joannemque ut promissa perficeret ac legatum, quem ut rogatus fuerat, ad eum mittebat, benigne acciperet, his verbis hortatur: (b) Ei qui de malis novit elicere bona, gratiarum referimus actiones, quod tibi misericorditer inspiravit, ut idonee satisfaceres de damnis, & injuriis Ecclesiae irrogatis, cum non solum formam satisfactionis receperis, multimoda deliberatione provisam, verum etiam personam, & terram tuam Apostolicae subdidisti ditioni, conferendo in perpetuum jure domini sacrosanctae Romanae Ecclesiae regna tua per ipsum, & ab ipsa tenenda sub annuo censu septingentarum marcharum de Anglia, & de Hybernia trecentarum; sicut in instrumento tuo legitime inde confecto plenius, & expressius continetur. Quis enim te docuit? quis induxit? nisi spiritus ille divinus, qui ubi vult spirat, & nescis unde veniat, aut quo vadit, dividens dona singulis prout vult, ut tam discrete, tam pie simul unum, & tibi consuleres, & Ecclesiae pro-

(d) Lib. 16. ep. 131.

(e) Vinc. 1.36. c.7.

(f) Centur. 13. c.8.

col. 739.

(g) Ranulph. 1.

7. c. 33.

in polychron.

LXXXII

Petri eremita

supplicium.

Aliquo sensu vera illius praedictio.

Pandulphus in Gall. traicit ad revocandos exules.

Pandulphus veta

Franc. Regi bellum Angliae in ferre.

Responsum Philippi.

Flandriae comes Joannis foederatus.

LXXXIII

Retipiscenti Joann. gratulatur Innoc.

(b) Inn. 1. 16. ep. 83.

Aldrenandino scripsit eam provinciam, uti promiserat, ad ditionem Ecclesie quantocyus revocaret, cum facile eo tempore ecclesia eam recuperatura esset, tum subiecit. (a) Nobilitati tue per Apostolica scripta mandantes, quatenus in negotio ipso procedas; alioquin ne diutius Ecclesia spoliata remaneat, nos procedemus in ipso, sicut viderimus expedire. Dat. Signia, v. kal. sep. Pontificatus nostri anno xvi. Incubuit porro eodem anno Aldrenandino gravis belli moles, cum Ecelinus una cum Patavinis in eum movisset; cui Innocentius periclitanti non defuit, Gradenique patriarche hostes coercere iussit, (b) munusque etiam inquirendi in Tarvisinum episcopum, qui bona ecclesie dilapidabat, indignisque conferebat sacerdotia, demandavit (c): necnon sacro exarsit zelo in Melphiensem episcopum qui cum anno superiori literis Apostolicis castigatus (d) non resipuisset, dignitate submoveri est iussus (e). Pari studio quo multati presules, qui dignitatem foedarant monasteriorum, quae a primaevo sanctitatis cultu desciverant, abbates increpiti, iussique ad perpoliendos, excolendosque subditorum mores incumbere: ita enim eos, qui Cluniacensibus praeerant, objurgat: Sicut accepimus tam in vobis, quam in aliis curae vestrae commissis adeo pernicioso facti estis exemplo, quod antiquis patribus loco tantum, & habitu non prerogativa virtutum videamini successisse, sed eo plures contagio corruptionis inficitis quo pluribus illi, quorum loca tenetis, correctionis exempla vitae magisterio exhibebant. Plures aliae ad adstringendam religiosorum laxiorum disciplinam exaratae epistolae, (f) quae pontificiam in ea re diligentiam commendant, atque iterum aliae & quibus sanctioris vitae cultores amantissime (g), beneficiis est complexus.

(a) Inn. l. 16. ep. 102. Ab Ecelino, & Patavinis bello appetitur. (b) lb. ep. 116. (c) Ep. 19. Epi copi suae dignitatis oblitus castigantur. (d) Inn. l. 15. ep. 113. (e) Lib. 16. ep. 233. XCIII. Religiosi ad arctiorem disciplinam revocati. (f) lb. ep. 113. (g) Ep. 25. & 61.

Concludimus hunc annum allato divinae severitatis exemplo in eos, qui censuris ecclesiasticis defixi erant, edito, quorum terrae sterilitate damnatae fuerunt. Cujus rei testes Gravalonenses, qui hoc anno supplices ab Innocentio flagitarunt, ut censuras olim incussas Apostolica auctoritate amoveret, quo divina ab eis ultio recederet, quorum precibus ita indulget Innocentius.

Archipresbytero de Gravalona Novariensis diocesis.

Ex parte (h) communis de Gravalona Novariensis diocesis fuit propositum coram nobis, quod licet terra ipsorum fundata sit in solo habili & fecundo, adeo tamen infortunata est, & infuusta, ut nec in rebus multiplicari valeat, nec personis: & cum, fortuna sibi aliquatenus arridente, speratur quod ab huiusmodi debeat infelicitate consurgere, casibus semper opprimitur improvisis: quod ex eo existimant provenire, quia terra eadem olim, sicut fama est, propter excessus dominorum ipsius supposita fuit sententiae interdicti, quae non creditur fuisse postmodum relaxata: unde Apostolatus nostro humiliter supplicarunt, ut cum nobis in beato Petro Apostolo ab ipsa fuerit veritate promissum, quod quaecumque solverit super terram, soluta erunt pariter & in caelis, eos ab huiusmodi vinculo absolvere dignaremur: praesertim cum animarum quoque periculum ex hoc sibi metuant imminere. Cum igitur majores propter minorum offensam, & culpa majorum minores quandoque puniri sacra scriptura doceamur exemplis, piam eorum sollicitudinem, & timorem commendamus in Domino, & speramus, quod fides, quam de clavibus Petri gerunt, ipsis utilis esse debeat ad veniam promerendum, cum paralyticum ad pedes Jesu Christi summissum per regulas fides salvaverit aliena, &c.

XCIV. Gravalonenses divinitus castigati resipiscunt.

Terra interdicto percussa infaecunda efficitur.

Inn. censuras relaxat.

Excipit

I. **E**Xcendendae Mahumeticae superstitionis zelo exestuans Christi vicarius, anno a partu Virginis quartodecimo supra millesimum ducentesium indictione secunda praesules ac religiosos viros evangelicis tubis classicum in Sarracenos canere, ac fortissimos quoque viros, divinam gloriae amplificandae cupidos, ad crucem affigendam vestibus induendaque arma incendere iussit. Ac sane sacros oratores strenue suo munere perfunctos testatur Godefridus (a) his verbis: Innumerabilis multitudo pro amore Christi & liberatione Terrae S. cruce se signat; ex ea vero multitudine prima agmina hoc anno in Syriam praemittenda censuit Innocentius, (b) ut numerosissimis postea secuturis aciebus viam munirent; Grimaldum enim e Monte Silice, atque alios cruce signatos duces ita compellat: [I]

Concitatius in arma sacra occidens. (a) Godefridus. 1214. (b) Inn. l. 16. ep. 178.

II. Gaudere potestis in Domino, vobis esse Ann. Eccl. Tom. XX.

divinitus, sicut credimus, inspiratum, ut vos ad tanti Regis devoveritis obsequium signo crucis assumpto in subsidium Terrae sanctae, ibi peregrinaturi pro Domino, ubi Rex regum & Dominus dominantium dignatus est peregrinari pro servis, ut eos supernae patriae civis, & aeternae beatitudinis faceret coheredes. Eja igitur viri prudentes jactate in Domino cogitatum, & ipse diriget gressus vestros non in viribus vestris sive prudentia, sed in illius potentia & misericordia confidentes, qui curram & exercitum Pharaonis projecit in mare; gloriosus in sanctis suis & in maiestate mirabilis, cujus verbo caeli firmati sunt, & cum imperat mari & ventis, cessat tempestas. Nec est vobis de adversae partis multitudine desperandum, si puro corde praelium Domini Sabaoth curaveritis praestari: memores quod in Gedeonis praelio sub brevi satis numero suum Dominus

Exhortatio ad cruce signatos.

Z z 2 nus

NOTAE [I] P. **B**essin in sua collectione conciliorum Rotomagensium acta quaedam concilii Rotomagi colligit idem vlr doctus ex chronico MS. SS. Trinitatis de monte Rotomag. in quo ad annum 1214. adnotatur. Robertus de Corcione legatus apostolicus celebrato concilio primum Remis, deinde Parisiis Rotomagum venit. Nihil quidem ille de concilio Rotomagi habito; sed forte in eo adventu suo legatus Normannos praesules ibidem ad se excipiendum nactus, quos condiderat Remis primum, deinde Parisiis auctos canones confirmandos illis proposuit. Nam Parisienses canones eodem plane esse cum iis, quos sub nomine concilii Rotomagensis edidit P. Bessin ex utrorumque collectione intelligimus. Gemina tamen eorum canonum editio in eo profuit, quod vitiatam luxatamque Parisiensem canonum editionem Labbeanam altera Bessini editio, & sanet, & suppleat; quod in editione Veneto-Labbeana to. XIII. diligenter praestitum est, instituta diligenti editionis utriusque collatione. Sed accurati collatoris diligentiam fugit insigne mendum, quod in canone XII. partis prioris concilii Rotomagensis sese offert ex alia ejusdem canonis lectione, prout in concilio Parisiensi exhibetur, emendandum. Ita ergo legit canon Rotomagensis: Ne superflua multitudo annualium (Missarum anniversariarum) se onerent sacerdotes. Nec ut a praedictis se exonerent sacerdotes, suas Missas faciant pro defunctis. Postremum hoc nullum sensum refert; sed optimam exhibet emendationem lectio canonis XI. Parisiensis: Nec ut a praedictis se exonerent, siccas Missas faciant pro defunctis. Igitur sacerdotes ut eo plures anniversarias Missas eadem die celebrarent, Missas siccas legebant, quas pluries eadem die repeti posse vetabat nemo. Quid fuerit Missa siccata exponit Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. XV. Animadvertere etiam juvat canones Rotomagenses superare Parisienses; nam in Parisiensibus pars quarta, quae ad praesulum disciplinam spectat, canonibus XXII. absolvitur, in Rotomagensi vero ad canones XXXVI. prorogatur. Demum P. Martene in sua collectione monumentorum to. VI. ex Aquicintinensi codice supplementa ad concilium Parisiense vulgavit, quae legas ibidem col. 97 — 106. Porro in codice illo titulus iste praefixus legebatur: Incipiunt constitutiones domini papa, & magistri Roberti cardinalis, tum subdantur canones prout in editis concilii Parisiensis, sed ultra illos alii XXIII. in parte priori adduntur. Partis secundae, quae est de regularibus non quidem canones novi accedunt, sed veteres auctiores exhibentur. In additamento ad canonem XX. quo poena edicuntur in clericis, qui infami vitio se polluerint, legitur: Si autem prelati &c. in hoc summa infamationis vitium post Remense concilium inciderint, ipso facto sciant se excommunicationis vinculo innodatos. Remense hoc concilium ipsum est, quod ab eodem Roberto celebratum fuisse discimus ex Anonymo Rotomagensi, cujus verba supra adducta sunt. Cum autem additio haec, in qua mentio fit concilii Remensis, in canonibus editis concilii Parisiensis, & Rotomagensis non legatur; hinc levis aliqua suspicio suboriri possit, num forte canones, quos sub nomine Parisiensis concilii Labbeus edidit, falso inscripti sint, & ad Remense concilium pertineant. Concilium vero Rotomagensis, cum nec additamentum hoc habeat Remense praecesserit. Quamquam enim post concilium Remense, & Parisiense Rotomagum venisse legatum asserit anonymus Rotomagensis, nihil tamen de concilio ibi tunc ab eo celebrato memorat; ideo forte, quod in priori alio adventu suo Rotomagum illud habuerit. Ultra haec omnia Aquicintinensis codex integrum, novumque titulum addit de Usurariis, & raptoribus, isque canonibus XIII. absolvitur. Tum alii canones septem succedunt, in quibus varia disciplinae capita disponuntur. Tanta haec in manuscriptis varietas ex eo forte provenit, quod cum Robertus tribus in locis concilia habuerit, prioris concilii statuta ita in secundo, & in tertio confirmata sunt, ut aliqua etiam pro opportunitate provinciae adicienda censuerit. MANSI

mus restrinxit exercitum, & de inermis funda David emissi lapides armati Pbilitæi superbiam deprefferunt. Cæterum cum procedatis in Domino parare viam exercitui generali, ea remissionis & immunitatis gratia volumus vos gaudere, quam in generalibus literis duximus exprimendam. Dat. xv. Kal. martii pont. nostri an. xvi. hæc ad crucefignatos Innocentius, qui Venetos ad comparandam classem sollicitavit, (a) tum Infubriæ atque Hetururiæ antistitibus Grimaldum ac socios iter per eorum terras habituros commendavit (b).

(a) Ib. ep.
169.
(b) Ep.
180.

III.
Sarraceni
tributum
Christiani-
nis polli-
centur.

Pervasit tunc orientem occidentalium terror, quos Lateranensis concilii ad recuperandam Terram sanctam indicti fama afflaverat: Sarracenos enim bellici Christianorum apparatus metu perfructos Terram sanctam Christianis reddituros præse tulisse, atque ut a Christianorum armis tuti essent, se patriarchæ Hierosolymitani clientelæ commissuros certamque auri vim, census nomine pensituros asserunt literæ (c) ad Pontificem Venetorum opera transmissæ, quibus Sarracenos principis potentia, ut tum temporis florebat, effuse opes, barbarici mores, ac gesta accuratissime describuntur. Jam enim ante Pontifex, qui Sephadinum ad Christi cultum, quem evangelicis verbis pellicere non potuerat, armis cogere meditabatur, patriarchæ Hierosolymitano, ac Templariis atque Hospitalariis equitibus injunxerat, ut se de Agarenorum potentia literis facerent certiozem: quas propterea nos ut dignas annalibus nostris ex Richardo de S. Germano delibare visum est, ut qui essent ii hostes, contra quos in arma toties coorti Christiani, tot effusi crucefignati exercitus, perspicui possit: idque etiam notatu dignissimum non modo Mahometum, ab illis infelicibus populis, ut prophetam habitum, sed etiam immani idololatriæ scelere divinis honoribus cultum.

(c) Extat
apud Ri-
char. de
S. Germa-
no an.
1214.

IV.
De filiis
Sephadini.

Saladinus, & Sephadinus duo fratres fuerunt. Mortuo Saladino, qui habuit undecim filios, regnavit Sephadinus, qui occidit omnes nepotes suos, præter unum qui vocatur Melchisedech, qui tenet terram istam cum omnibus civitatibus, castris, & villis, & aliis munitioibus, quæ sunt plus de ducentis: Sephadinus vero habet filios quindecim, de quibus heredarunt septem, scilicet Melkekemne, qui primus est, & major natus omnibus. Hic tenet Alexandriam, Babyloniam, Cairum, & totam terram Ægypti in meridie ac septentrione, qui post mortem patris sui Sephadini de generali constitutione patris, & fratrum debet esse dominus omnium & rotius terræ. Secundus filius est nomine Coradinus, qui habet Damascum, sanctam Hierusalem, & totam terram, quæ fuit Christianorum, præter modicam, quam

ad hoc tenent Christiani, quæ sunt inter civitates, munitiones, & castra plus de trecentis. Tertius filius est nomine Melkafais, id est, grandis, qui tenet terram, quæ dicitur de Tamella cum tota alia provincia, quæ sunt inter munitiones, villas & castra plus de quadringentis. Quartus filius est nomine Melkemodam, id est, magnus dominus, qui tenet regnum Doasie cum omni potentatu suo, quæ sunt plus de quadringentis inter civitates, munitiones, & castra. Quintus filius est nomine Melchisilaphat, qui regnat, & tenet terram de Sarco, ubi fuit occisus Abel a Caim fratre suo: in quo regno sunt octingenta inter civitates, munitiones, & castra plana. Sextus filius est Machometus, qui tenet regnum de Baldach, ubi est papa Sarracenos Caliphus, qui colitur, i-metitur, & adoratur, tanquam Romanus Pontifex in lege eorum, qui non potest videri nisi bis in mense, quando cum suis vadit ad Machometh deum Sarracenos, & inclinato capite & oratione facta, suo more Sarraceno, antequam templum exeant, splendide comedunt, & bibunt; & sic coronatus revertitur in domum suam cum gente sua.

Isse deus Machometh visitatur quotidie, & adoratur sicut visitatur & adoratur Dominus Crucifixus a populo Christiano. In ista civitate Baldach est papa Caliphus: civitas ista caput est totius legis Agarenorum. Septimus filius est nomine Salaphat; hic non habet speciem terram, sed semper est cum patre suo Sephadino: iste portat vexillum coram patre suo, quando equitat; cui unusquisque fratrum singulis annis pro certo censu dignitatis suæ transmittit mille sarracenos, & duos dextrarios bene paratos. Sephadinus quando equitat terram, ac visitat filios suos præfatos, incedit velato capite de uno exanito rubens; cui omnes filii inclinant quater ad terram, & exeunt ei obviam per sex milliaria, ac osculato pede, cum ipse sit super equum, recipit eos ad osculum, etiam manuum; qui cum unoquoque moratur per triduum semel in anno, & sic a primo usque ad septimum filios visitat memoratos; & quilibet omni anno pro certo tributo mittit in fisco patris viginti millia sarracenos: & sic a primo usque ad septimum dat unicuique filiorum unum de annulis suis, in quo imago sua sculpsitur, &c.

Volunt isti libenter reddere in manus domini Papæ Terram sanctam, quam tenent, ad opus Christianorum: & ut certi sunt, & securi de alia terra a populo Christiano singulis annis volunt esse sub certo tributo patriarchæ Hierosolymitano, & dabunt inde cautelam Romanæ Ecclesiæ de non impedienda amplius Terra sancta, quam Dominus noster Jesus Christus suis pedibus ambulavit. Prædictus vero Sepha-

V.
De Ma-
hometo
& eius
Caliphio.

VI.

De Sephadini
moribus.

Sephadinus de more prædecessorum suorum faciem suam non ostendit omnibus, nisi decies in anno, quando nuncios recipit Pisaniarum, Genuensium, Venetorum, civitatum, regum vel principum Christianorum, astantibus centum armatis. Primo die recipit ipsos in prima sala de Cairo, ubi semper est status ejus. Tunc recipit literas a nunciis, sed non audit eos. In secundo die audit in secunda sala, astantibus ducentis Turcis suis bene armatis. In tertio quidem die per turcimum suum, videlicet interpretem, dat eisdem responsum secundum quod est modus in causa, qui post tertium diem non habent amplius ad illum accessum. Habet Sephadinus uxores xv. in lege sua, quæ sunt in uno palatio, insimul dormiunt, comedunt, & bibunt. Si aliqua earum habet ex eo filium, Sephadinus vadit ad eam, quando vult, & dormit cum ea, videntibus aliis. Illam vero, quæ non habet ex ea filium, ad se quando vult per eunuchos suos vocari facit in vespere, & detinet ea per noctem & diem: & sic facit de singulis: quando aliqua istarum moritur, inducit aliam inter alias. In secretiori camera ubi ludit & dormit, nullus habet accessum, nisi unus tantum senex, in cuius camerae ostio semper existunt armati quinquaginta.

De uxorum
numero.

VII.
De ejus
potentia.

Quinquagenarius est Sephadinus, potens multum in armis ac gente, eloquens valde in lingua sua, qui præcellit hodie omnes, qui vivunt, paganos, excepto Maximuco, in auro. Jam enim munivit totam terram suam & filiorum, & exercitus congregat infinitos: sed in omnibus ipse cum filiis in prædictum modum cum Romana Ecclesia vult componere pacem. Octo alii filii Sephadini de patris constitutione sic vivunt. Duo ex ipsis custodiunt sepulcrum Domini, ad quos quidquid datur provenit, & dividunt inter se. Quatuor alii habent redditus de Calice fluvio, qui irrigat totam terram Ægypti. Et istis quatuor melius valent isti redditus de viginti millibus sarracenis. Duo alii fratres minores sunt quotidie in conspectu dei sui Machometh pro castitate, quam habent & totum, quod datur ad pedes ejus, est de ipsis minoribus fratribus. Hæc sanctissimi pater, ita esse in veritate sciatis.

VIII.

Ad præpotentem adeo barbarum Christiani nominis hostem infensissimum se accinxisse, Hierosolymitanamque expeditionem, cui jam ante se devoverat, adornasse Andream Ungarorum Regem testantur ejus literæ per hæc tempora exarata; quibus ab Innocentio flagitavit, ut filium Apostolicæ auctoritate regia corona redimiri juberet, publicæ pacis hostes censuris coerceret, suscipiendæ professionis voto nonnullos viros auctoritate conspicuos ad regnum admini-

strandum eximeret, jura Strigoniensis ecclesiæ stabiliret. Quas literas nos obstruendam historiam afferre operæ pretium ducimus, atque ex libro privilegiorum Romanæ Ecclesiæ decerpere:

Sanctissimo in Christo patri Innocentio Dei gratia sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo Pontifici, Andream eadem gratia Ungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramiæ, Servediæ, Galic. Lodomeriæque Rex salutem, & filialem devotionem.

Consuevit sedes Apostolica se iusta penitentibus exhibere facilem, & in explendis honestis penitentium desideriis non minus efficacem. Hinc est, quod super negociis nostris, iustis apud paternitatis vestræ mansuetudinem promovendis non immerito fiduciam nobis repromittimus. Novit igitur sanctitas vestra quod Galic. principes & populus nostræ ditioni subiecti humiliter a nobis postularunt, ut filium nostrum Colomanum ipsis in Regem præficeremus, in unitate & obedientia sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ perseveraturis in posterum, salvo tamen eo quod fas illis sit, a ritu proprio non recedere. Verum ne tam expediens nobis & vobis illorum propositum ex dilatione sustineat impedimentum, quod quidem multis de causis accidere posse constat, si legatum ad hoc exequendum a latere vestro destinatum præstolamur, a sanctitate vestra postulamus, quatenus venerabili in Christo patri nostro I. Strigoniensi archiepiscopo datis in mandatis, ut Apostolicæ fretus auctoritate, dictum filium nostrum eis in Regem inungat, & sacramentum super obedientiam sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ exhibenda ab eodem recipiat.

Præterea innotescere volumus vestræ paternitati, nos ad proficiscendum Hierosolymitas, sicut & tenemur, studiose intendere, & omni diligentia festinare. Ideoque regni nostri curam, cujus principes ad dissendendum proni sunt, & filiorum nostrorum tutelam, quorum ætas patrone indiget, & patri nostro in Christo I. Strigoniensi archiepiscopo, qui & dignitate cæteris præeminet, & fidei constantia probatus est, cum quibusdam aliis, quorum providentia & in recessu, & post recessum nostrum credimus regnum plena tranquillitate potiri immutabiliter, possumus commendare. Quapropter rogamus paternitatem vestram, quatenus compatiendo nostris necessitatibus, ipsam ab onere accedendi ad vos habeatis excusatum; venerabiles autem viros Quinquoclesiensem & Geuriensem episcopos, nec non præpositum Albanensem Cancellarium nostrum, dudum voto alligatos, & signo crucis insignitos, ut nobis itineris socii sint, utpote ex quorum societate non modicas vires constat nobis accrescere, a vocatione vestra diligenter imploramus absolvi. Hos cum aliis episcopis-

Petit filium
Apostolicæ
auctoritate
inungi
Regem.

IX.

Vicelominissia
Turense crudelitas.

crudelissime in catholicos sevierant, inventi enim Sarlati utriusque sexus centum quinquaginta oculis ab eo tyranno orbat: nec impar scelere uxor mamillas, pollicesque pauperibus mulieribus amputare erat solita, ne vel nutrire vel labore vitam tolerare possent; eodemque impetu victoria castrum novum, ac Benacium in Montfortii potestatem venire. Fuerant ea munitissima oppida hereseos sentina foedissima, e quibus ingentia mala a centum annis superioribus in vicinas regiones inundarant; hisque deletis, pax Caturcensis, Aginensis, Lemovicensis, ac Peragoricensis est restituta, quibus Jordanus consentanea scribit his verbis: *(a) Eodem anno comes Simon cepit quatuor castra fortissima hereticorum, ubi securi manebant per annos centum & ultra.* Inde Capdenacum captum ac Rhutenis admoto exercitu comes Rhutenensis ad dandum Montfortio fidem hominumque ligum praestandum compulsum. Postea media rigente hyeme occupato Severaci suburbio, urbs aliunde munitissima ob summam rerum inopiam ad excipiendum victorem adducta, frœnatæque latronum excursiones, qui inde frequentibus eruptionibus vicina vastare erant soliti.

XIX. *(b) Ib. c. 31. Concilium apud montem Pessulan. celebratum.*

(c) Jord. ubi sup.

Legati Ap. ad patres oratio.

XX.

Matura ergo deliberatione discussis vocalisque ad calculum omnibus, racionibus scriptoque commendatis, omnium voluntates in eligendo Montfortio conferere: perpensa tamen legati auctoritate, ac literis pontificiis perlectis, archiepiscopum Ebedunensem oratorem ad Innocentium Papam decrevere, quo omnium nomine Montfortium in principem deposceret. Nec pretereundum conventus tempore in non leve capitis discrimen venisse comitem: cum enim a legato evocatus urbem ingressus cum filiis duobus esset, cives quo flagrant in eum odio, insidias comparaverunt; sed iis patefactis, alio suscepto itinere ex iis, emerit. Dissoluto tandem cœtumissus Tolosam a legato episcopus Tolosanus ut urbem potestati legati commissam firmissimo praesidio civium sumptibus muniret. Paruere metu adducti cives, ac Raymundi filium e palatio avito eiecere.

Ut meritis perfidiae suae poenas ob hereticos defensores Raymundus tulit: ita Philippus Galliarum Rex ob infectatos ferro flammisque hereticos florentissimas de hostibus potentissimas victorias a Deo est consecutus; nec enim aptius ulli rei, quam defendendae religionis zelo parata ab ipso clarissima trophæa adscribere possumus. Effulsit vero ad terrorem in Othone divini numinis vindicta: cum enim Pontificiis monitis conculcatis inito cum Joanne Anglorum Rege, Ferrando Belgii comite aliisque proceribus Galliae aule stipendiariis perduellibus armorum foedere Philippum Regem bello peteret, foedissima ad Bovinas deletus clade, moxque a suis desertus in miserum adeo itatum redactus est, ut nunquam sese erigere potuerit; ac demum amisso Imperio, dolore contabuerit. Nec mirum a Philippo superatum, a quo pietate longe vincebatur: tradit namque Rigordus magnæ fidei auctor, Philippum ubi imminere hostem, jamque primas accies se lacescere, & concurrere accepisset, proximum templum ingressum preces ad Deum ardentissimas, quas periculi magnitudo accenderat, fuisse, dispositisque copiis signa collaturum hanc ad milites orationem habuisse *(d): In Deo tota spes & fiducia nostra est posita. Rex Otho & exercitus suus a domino Papa excommunicati sunt, qui sunt inimici & destructores rerum sanctæ Ecclesie, & pecunia qua eis stipendia ministrantur, de lacrymis pauperum, & de rapina ecclesiarum Dei, & clericorum acquisita est: nos autem Christiani sumus, & communionem & pace sanctæ Ecclesie fruimur, & quamvis peccatores simus, tamen Ecclesie Dei consentimus, & cleri pro posse nostro defendimus libertates, unde presumere fiscaliter debemus, de Dei misericordia, qui*

Tolosanus comitatus a patribus Montfortio attributus.

XXI.

Bovinense praelium inter Oth. & Phil.

(d) Apud Rigord. in Phil. Aug.

Philippi ad militem oratio.

nobis licet peccatoribus dabit de suis, & de nostris hostibus triumphare. [1]

XXII. Qua arte sibi devinxerit suos. *(a) Jo. Vill. l. 5. c. 35.*

(b) Rig. ubi sup. Paris. bibl. Angl.

Periclitatur in pugna, vincitque.

Fallax demonis vaticinium.

Ferrandus in triumpho ductus.

Ludovicus Phil. filius Jo. Regem profligat.

XXIII. Ob geminam victriam templum Deo Sylvaneeti positum.

Philippum vero maxima in eo bello pericula adidisse tradunt auctores, e quibus Joannes Villanus id memoria dignum scribit; *(a)* Philippi proceres cum adversa hostibus castra defixa essent, pene defectionem meditato, atque ad eos sibi conciliandos Regem deposita in altari corona præcepisse, ut illam omnium dignissimo traderent, seque ipsi lubentissime parituum, eoque facto confusos conversis animis fidissimos, ipsi futuros sacramento sponddisse. Nec minus periculum divina ope evasit, cum undique circumfusus hostibus (illum enim omniss cæteris peti Otho jufferat, victoriam in eo sitam arbitratus) suffosso equo in terram dejectus est; ad quod visus est dæmon alluisse, cum ambiguo responso de pugna exitu consulenti illusit, qua de re hæc Rigordus: *(b)* *Sicut etiam famæ loquacitate cognovimus ipsa vetula comitissu Flandria Hispana genere matertera ipsius Ferrandi, filia Regis Portugalensis, unde & Regina comitissa appellabatur, præstigiis & sortilegiis eventus belli scire desiderans, ab angelis, qui hujusmodi artibus præsunt secundum morem Hispanorum tale meruerat habuisse responsum: Pugnabitur, & in ipsa pugna Rex prosternebitur in terram, & equorum pedibus conculcabitur, & carebit sepultura, Ferrandus post victriam cum maxima pompa a Parisiis recipietur. Hæc omnia recte intelligenti possunt interpretari in verum: consuetudo enim dæmonis est semper talibus, qui eum colunt, amphibologicè loqui, eorum desideria palliata veritate involvens, ut suos semper cultores decipiat, & ut ipsi de se bona semper credant dici, quæ Deus ad eorum confusioem & aliorum honorem fieri disponit.* Ex cujus infelicis principis casu, qui magna pompa onustus vinculis Parisios adductus est, ut arctissimæ custodiæ traderetur, quam urbem illi Otho, dum Francorum regnum inter suos partiretur, attribuerat, discant homines nunquam fallacibus dæmonum oraculis fidere.

Adscripsit eam victriam Philippus divino numini, cujus gloria alia etiam insigni victoria, quam ipsius filius Ludovicus de Joanne Anglorum Rege eodem mense in Andegavia reportavit, atque obsidionem qua Rupem monachi hostis

Ann. Eccl. Tom. XX.

NOTÆ

[1] Elebrem hanc pugnam, in qua res Othonis penitus excisa, Friderici vero confirmata fuerant, die VI. Kal. augusti commissam fuisse veteres omnes notant, inter quos Albericus ad hunc annum, chronicon Turonense ad eundem annum. Si quis autem fastus illam descriptam legere voluerit, adeat Spondanum ad A. 1214. & inter veteres Albericum. Adnotare hic tamen juvat, Raynaldum cæterosque quos laudat errasse, cum asserit Othonem Colonia hoc anno exiisse; nam Reinerus qui per hæc tempora & circa hæc loca agebat, scribit ad hunc annum: *A Colonienibus Otho detinetur cum sua uxore, sed nunquam domum suam audeat exire.* MANSI

præmebat, solvere cogit, cumulata est: utque grati erga Deum animi illustre monumentum ac trophæum statueret, magnificum eidem victori Deo templum Sylvaneeti posuit, atque aedes amplissimis opibus auctas religiosis viris excitavit, ut scribit Rigordus his verbis: *Quia pater & filius de magnis adversariis eodem tempore triumphare meruerunt, in ejusdem triumphi memoriam Rex Philippus ædificari fecit abbatiam de ordine S. Victoris Parisiensis juxta Sylvanectum, quæ appellatur Victoria.* Nec stetero hic Philippi secundæ res: Pictones enim sese illi ultro dedidero ac solo terrore de aliis potentissimis hostibus prælium consecit. De superiori Othoniana clade, Philippique victoria (ut eos omittamus, qui Rigordum excubere consueverunt) agunt etiam Urspergensis, *(d)* Sradensis, *(e)* Matthæus Parisius, *(f)* Godefridus *(g)* aliique plures, *(b)* quos inter supradictæ historiæ S. Lamberti antiquus auctor, qui illam Francorum Regi divinitus concessam ostendit, lepidumque ac facetum hujusmodi Philippi facinus refert.

Dux Brabantia Henricus ante dictus, brevi elapso tempore, misit ad Regem Franciæ (quippe socerum suum) legatos plurimum illi se congratulari simulans pro prædicta victoria de Othone obtenta. At Rex, duas sub sigillo regio reclusas dimisit schedulas, quarum dux primam aperiens nihil in ea scripturæ reperit; in altera autem sententiam verba hujusmodi continentem legit: Sicut prior schedula scripto fuit vacua, ita & dux fide justitiae que vacuus est. Plane fide atque justitia vacuus, namque Ferrandi Flandriæ atque Hannoniæ comitis, qui Leodiensibus episcopi patrocinium sumperat, metu adductus, Leodium accesserat, atque antistitis pedibus advolutus veniam poposcerat, & crimen expiaturum promiserat; subinde tamen Francorum Regem socerum suum deseruit, ad exauctoratum, sacrisque interdictum Othonem iterum transfugit, illum rursus in Leodienses concitavit, quos ut facilius insequi, & opprimere possent, ipsi hujus anni mense majo Mariam filiam suam matrimonio conjunxit (de his nuptiis Flandriæ quoque annales). Sed genero postea a Friderico Imperatore designato sub

A a a

ju-

(e) Vinc. bellow. S. Ant. & a. (d) Ursper. in chro. ann. 1214. (e) Stad. in chron. cod. ann. (f) Par. hist. Angl. (g) Godef. in annal. Jord. MS. bibl. Vat. (b) Lang. zen. Tris. chr. Hirsau. Bern. chr. Reg. Franc. Nauch. in chr. Jacob. Meyer. an. Fland. cod. ann. & alii. Crantz. bist. Sax. l. 7. c. 35. XXIV. Facetum Philippi factum. (i) Meyer. Fland. annal. anno 1214.

bellum indicturus fuisse, nisi Regem restitisset scribit Surita (a), additque Petri Beneventani opera rem perfectam, cum prius Aragonii sacramento devincti fuissent, se Jacobi vitæ ac regno summa fide ac religione prospicuros. E quibus paterna sedis Apostolicæ sollicitudo perspicitur quam in tuendis Regibus ac principibus, quos ætatis infirmitas temeritati versutiaque subditorum exponit, collocare consuevit.

XXXI. Nec defuit Pontifex studio & operâ defendendis præfulibus virisque ecclesiasticis, quorum dignitas ab improbis violata fuerat. Strigionensem enim archiepiscopum (b) cæterosque Pannoniæ episcopos in sacrilegos quosdam animadvertere iussit, qui in Colocensem archiepiscopum, & alios clericos violentas manus injecerant, singulis enim illos festis, pulsatis campanis, accensisque cereis, in eorum diocæsis, anathemate damnatos publice denunciari iussit, ac Poloniæ duces, sacrilegos illos, si ad se confugissent, eicere mandat (c). Cumque archiepiscopo alter, nimirum Lundensis, excusationem ad synodum non veniendi afferre niteretur, gravem hanc epistolam (d) misit.

(c) lb. post eand. ep. Arch. Lundens. se excusat venire ad concil. (d) Inn. 1. 16. ep. 81. Arguitur ab Inn.

Archiepiscopo Lundensi A. S. L. Inter cætera devotionis obsequia, que tenentur episcopi, & præcipue archiepiscopi sedi Apostolicæ tanquam matri fideliter exhibere, hoc unum præcipue debet esse, ut ad concilium veniant evocati, ad quod archiepiscopi juramento præstito sunt astricti; unde plurimum admiramur, quod te super hoc excusare aliquatenus voluisti; cum etiam non vocatus deberes modis omnibus laborare, ut tam sancto concilio interesseres, ad quod ex omni parte cum desiderio multo current principes & prælati, & totius cleri generaliter spes & decus, ut tot & tantos patres conscriptos ad edificationem suam videre valeant, & audire, ac mereantur esse participes orationum suarum, & honorum omnium, que sancta synodus duxerit statuenda. Non ascendat igitur in cor tuum, vel cujusquam pontificis, aut prælati, ut tam ignominiosam maculam in gloria sua ponat, quod se a tanta solemnitate, ac opere sic necessario, & tam pio qualibet occasione subducat, quia præter inobedientiæ culpam, & pœnam, in-

dignationem Dei, & nostram, & confusionem incurreret, ac opprobrium sempiternum. Ideoque per Apostolica scripta mandamus, & districte præcipimus, quatenus tam tu præcipue, quam cæteri ecclesiarum prælati per tuam provinciam constituti juxta primi mandati nostri tenorem a kal. novembris proximo nunc futuris usque ad annum, sive per mare, sive per terram quocumque modo poteritis ad sedem Apostolicam venire pro viribus laboretis. Speramus enim in Domino, quod interim ille qui potenter imperat ventis, & mari frementis freti fluctus sedabit, ut fiat optata tranquillitas navigantibus, & inimicos reducet ad pacem, ut fiat iter agentibus via tuta, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum IX. Kal. martii pontificatus nostri anno XVI.

Incessante detractionibus accedere minæ.

Dolemus non reperiri Innocentii epistolæ librum 17. ac 18. unde annales nostri rebus a tanto Pontifice præclare gestis locupletandi orandique essent; decerpta itaque ex libro (e) censuum sacramenti formula, ex qua Scurienses Romano Pontifici se obstrinxerunt, hujus anni periodum absolvemus: Dominica incarnationis anno MCCXIV. Notum sit præsentibus, & futuris, quod Petrus de Vach. nuncius militum & proborum hominum Scuriæ ad summum Pontificem asseruit se habere mandatum domini Papæ, ut omnes probos homines Scuriæ, ex parte ipsius D. Papæ moneret, & inducere procuraret, quod ipsi D. Papæ, & S. Ecclesiæ Romanæ jurarent fidelitatem, ad cuius jus, & proprietatem, idem castrum Scuriæ ab antiquo dignoscitur pertinere, & ut idem castrum cum pertinentiis ejus fideliter ad honorem Dei, & D. Papæ, & S. R. E. pro posse custodirent, & tuerentur. Milites autem infra scripti, & præbi homines ejusdem castrum, ipsius monitis & mandatis summi Pontificis fidem, & effectum congruum adhibentes, devote, & benigne ipsi domino Papæ exhibentes fidelitatis sacramentum præstiterunt, & quod idem castrum cum pertinentiis suis pro posse fideliter custodient, & servabunt ad honorem Dei, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & domini Papæ, & successorum ejus salvo jure omnium eorum, qui jus habent in eodem castro &c. Adjectæ sunt plurium subscriptiones quas omisimus ne tædium lectori crearemus.

XXXII.

(e) Lib. cens. MS. Vat.

I. Concilium Lat. œcumenicum.

Illustrarunt præsentem annum a Virginis partu millesimum ducentiesimum decimum quintum indictione tertia, conjuncta in Lateranensi synodo œcumenica totius Ecclesiæ lumina, ad quam Romani Pontificis iussu antistites, Regum ac principum oratores, aliique viri scientiæ prudentiæque laude florentissimi, ex universo orbe confluerunt; ut ex eo solemniter conventu, veluti ex arce publicæ mentis optima in rebus dubiis ad temperanda Christiana regna, revocandum sanctitatis antiquum splendorem, restituendasque nomini Christiano Hierosolymas, consilia peterentur. In eodem enim concilio errores contra augustissimam consuetudinem Trinitatem divinitatemque, mundi corporei conditricem, profligati: abrogatum rursus Othoni male de Ecclesiâ merito Imperium: editæ ad excolendos mores sanctissimæ leges; ac denique sacra in Saphadinum expeditio promulgata. De quibus dicturi primam habitæ synodi temporis rationem constituamus.

II. Præsentem anno celebratum concilium veteres scriptores, Conradus Urspergensis, Albertus Stadenensis in chronicis, Richardus de S. Germano in chron. Fossæque novæ chronici auctor, Godefridus monachus, & Henricus Stero in annalibus, Petrus Vallisarnensis in historia Albigenis, Matthæus Parisus hist. Angl. fragmenti historici incertus auctor, Patavinus monachus, ac Bernardus in chronicis, recentioresque innumeri posteritati consecrarunt, ut nullus de eo ambigendi relictus locus videatur. Cæterum habitum novembri mense asserunt, ex auctoribus percensitis, qui mensis meminere (a) tertioque idus novembris, S. Martini festo die cœptum, sicuti Fossæ novæ chronici auctor mox adducendus, ac Godefridus affirmant. De istiusmodi

(a) Urspergensis, Stad. Valisarnensis, Par. God. chr. Foss. nov. Frag. hist. auctor, aliique.

igitur synodo hæc in Fossæ novæ chronico: Tempore domini Innocentii III. Papæ anno ejus XVIII. mense novembri III. id. novemb. dominus Papa Innocentius primo ascendit in thalamum, & ibi celebrata oratione, & benedictione super conventum, sic exorsus est dicens: Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum, antequam moriar, &c. Interfuerunt huic concilio CCCCXII. episcopi, primates autem & metropolitani LXXI. exceptis patriarchis: abbates vero & priores ultra octingenti exceptis omnibus nunciis archiepiscoporum & episcoporum & aliorum prælatorum, nec non Regum & principum. Initiatum & completum est hoc concilium in ecclesiâ Salvatoris Romæ, quæ Constantiniana vocatur; hæc ibi, quæ aliorum auctoritate scriptorum comprobanda sunt. In primis ergo quod spectat ad patres, qui synodo præsentibus affuere, duodecim supra quadringentos episcopos enumerant veteres omnes, quos viderim, uno excepto fragmenti historici anonymo auctore tres addente, de LXXI. metropolitanis idem habent Urspergensis, Stadenensis, & Stero; de numero vero inferiorum præfulum supra octingentos extitisse consentiunt cæteri: & quamvis Stadenensis ultra dcc. fuisse asserat, centenarium tamen unum librariorum incuria omissum videtur. Demum de loco ubi sacrosancta synodus celebrata est, basilica scilicet Lateranensis Salvatoris & S. Jo. Baptistæ nuncupata, tradunt memorati, auctores. [I]

Jam vero, quæ in Fossæ novæ chronico omissa, ex aliis supplenda manent, ac primum de patriarchis qui interfuere dicendum. De quibus Urspergensis abbas, qui ea tempestate scribebat: Inter quos, nimirum antistites, fuerunt de præcipuis patriarchis duo, videlicet Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus, An-

Prima sessio in festo S. Martini habita.

Numerus patrum qui interfuere.

III. Qui patriarchæ præsentibus affuerint.

110-

NOTÆ [I] Anni hujus historiam exorditur Raynaldus instituta de Lateranensi concilio hoc anno celebrato narratione. Concilium die festo S. Martini XI. novembris cœpisse Richardus a S. Germano asserit, cui veteres omnes adfuerunt, nec discrepat Reinerus in chronico. Tribus sessionibus absolutum fuisse idem Reinerus cum Richardo a S. Germano testatur, amboque conveniunt die festo S. Andrea ultimam sessionem habitam, at secunda qua die coiverit que conveniunt Richardus, sed diligenter adnotat Reinerus his verbis: Prima dies synodi fuit in festo S. Martini; secunda XII. cal. decembris; tertia die festo S. Andrea completa est sessio, & universalis synodus.

Hujus concilii canones LXX. editi sunt; nec sane plures memorat Albericus, qui ad hunc annum scribit. Hæc sunt capitula hujus concilii numero septuaginta, eorumque plures recenset. Sed cum ille excursus ex his canonibus nonnullis, subdat: Sequuntur alia capitula usque ad duo & quinquaginta, & pro quinquaginta, ut mendose legit textus, septuaginta reponendum sit; hinc suspicio non levis oritur, canones in eo concilio digestos, ad duos & septuaginta ascendisse, quamquam in gratiam numeri rotundi ad septuaginta tantummodo Albericus in exordio narrationis suæ definivit. Quidquid tamen de dispositione sit; forte enim constitutiones illæ, quæ in numeros septuaginta dispescuntur in editis, aliter dispositæ ad 72. pertinebant; omnes tamen sunt, nihilque in editis deesse colligimus ex summa eorumdem canonum, quam cœvi plures auctores, ut Albericus, & auctor chronici Turonensis exhibent.

Præ-

Confir-
matur ab
Inn. Hisp.
primas.

ta, veteraque monumenta attulisse, de quibus fufe Garfias, qui etiam refert quæ adversarii responderint, ac vicissim Rodericus objecerit, subditque: *Quæ omnia peregit publice Rodericus Ximēnius Romæ in sui primatus causâ, quam obtinuit. Nam summus Pontifex primatus honorem eidem coram omnibus detulit, sicut ante in diplomate concesserat: idemque Honorius & Gregorius ejus successores probaverunt (a).* Verum Surita & Mariana integra ea lite discessum esse tradunt, cum patres negarent ad dirimendas hujusmodi controversias venisse, tum archiepiscopus Bracaren. Roderici orationem refellere aggrediretur, Aufetanus pro Tarraconensi se opponeret, alii vero quorum intererat abessent. Fuisse porro Rodericum egregiis privilegiis ornatum scribit Mariana, legati Apostolici in Hispania ad decennium munus suscepisse, concessumque, ut Hispanis, cum piorum armis cederet, Toletano archiepiscopo, sublata omni provocandi contraque disceptandi facultate, subdita esset, tum sacerdotibus & episcopis in iis urbibus crearet, quæ in Hispania Mauribus eriperentur. Agitatum præerea in eodem concilio de nonnullis ecclesiis: docet enim Stero in annalibus (b) Kymensem sedem in eadem synodo erectam, atque * Rugerum sacris episcopalibus initiatum, quod in Salisburgensi etiam chronico traditur (c), licet perperam superioris anno gestum affirmet (d), in quo etiam chronico additur Eberhardi Salisburgensis archiepiscopi potissimum opera id perfectum.

XVII. Cohonestatum vero plurium SS. virorum præsentia concilium illud fuisse addunt auctores, ac S. Dominicum cum Tolosano episcopo ad Lateranense concilium venisse, quo a se ordo conditus ab Rom. Pontifice confirmaretur; sed Theodoricum, (e) qui ejus gesta pluribus est prosecutus, audiamus: *Anno Christi millesimo ducentesimo decimo quinto, cum ex omnibus orbis partibus ad concilium generale Romam proficiscerentur episcopi & prælati, venerabili & sancto viro Fulconi Tolosano episcopo eo contendenti piissimus Christi minister Dominicus adjunctus est: quos ita charitas inter se colligarat, & spiritus Jesu moderabatur, ut salutem animarum ardentissimo zelo sitirent. Tempus igitur opportunum rati se adeptos, quod jam pridem conceptum & deliberatum erat de instituendo ordine Prædicatorum, summo Pontifici explicare statuerunt. Cumque ea, qua par erat, humilitate & reverentia, Pontifici sua vota exposuissent, visus est initio nonnihil se opponere Domini dispensator. Proxima nocte videt idem Christi vicarius in somnis ecclesiam Lateranensem gravem minitari ruinam. Tremefactus*

Cœleste
visum ob-
jectum
Innocen-
tio.

igitur & mœrens, videt e diverso virum Dei Dominicum accurrentem, & suis humeris totam illam ruinosam fabricam sustentantem. Ejus visionis novitatem admirans sapiens Pontifex, & quid ea sibi vellet, sagaciter animadvertens, oblatas ipsi preces hilariter admisit, & pium propositum commendavit. Hortabatur vero beatum Dominicum, ut ad suos rediret fratres, communicatoque cum eis consilio, regulam quandam approbatam deligeret, quam ordo incubandus sectaretur, atque ita ad ipsum rediens confirmationem ordinis pro voto reportaret.

Absoluto generali concilio reversus ad suos vir Dei Pontificis verba eis enarravit. Illi invocato Spiritu sancto regulam B. Augustini, concionatoris egregii, ipsi quoque concionatores sive prædicatores futuri unanimiter elegerunt, adjunctis quibusdam arctioris vitæ constitutionibus. Et ne prædicationis officium impediretur, decreverunt tum terrenas possessiones abiicere, & temporariis redditibus carere. Moxe Tolose in ecclesia S. Romani, quam felix ille Fulco ejus civitatis episcopus illis attribuerat, extructum est monasterium, & in eo cellæ studiis accommodæ, satisque aptum dormitorium. Erant tunc fratres numero plus minus sexdecim. Eadem ex Vincentio (f) novatores, (g) quamvis hujusmodi visum derideant, eos imitati, qui Domino, ut refert Evangelista, illudebant. Porro S. Dominicum in Narbonensi provincia decennium exegisse testatur Theodoricus (h): quippe vir sanctissimus assumpto gladio spiritus, quod, affirmante Apostolo, (i) est verbum Dei, rebus admirabilibus, quas idem auctor refert, præstitis, innumeras hæreticorum acies profligavit evertitque.

Hoc eodem anno de rebus religiosæ familiæ a se conditæ acturum S. Franciscum in Urbem venisse, atque eo rogante Innocentium ipsius ordinis institutum patrum auctoritati comprobandum proposuisse affirmant (k). Sunt etiam qui tradant (l) in eadem synodo Crucigeros approbatos. Hoc loco abs re alienum, non erit, sanctissimis viris alium Dei servum conjungere, Simonem videlicet ex Alna, Cisterciensis ordinis laicum, quem ab Innocentio Papa ad synodum evocatum scribit Cæfarius, hæc de occasione, quæ Pontifici se obtulit, prælocutus: *Notarius quidam Romanæ curiæ, cum eundem Simonem ex multorum relatione didicisset spiritum habere prophetiæ, desiderio videndi eum, ab Urbe venit in Alna monasterium, volens illo præsentate peccata sua confiteri, sperans ab eo corrigi, si aliquid omitteret; animari, si minus plene diceret: Quem cum non invenisset in abbatia, ductus est in grangiam ejusdem cœnobii, quæ celenies vocatur, in qua ille*

XVIII.

(f) Vin. l.
30. c. 69.
& 67.
(g) Cent.
13. c. 6.
col. 649.
650.
(h) Theod.
ubi sup.
c. 9
(i) Ephes.
6.

XIX.

S. Franc.
ordo ap-
probatus
& cruce-
gerorum.
(k) Luc.
Voad. an.
nal. min.
hoc ann.
n. 33. 34.
& alii
quos ci-
tat.
(l) Sabel-
lic. Enne-
ad. 9. l. 6.
Naucl. in
chr. &
Novat.
cent. 13.
c. 9. & 10.
ubi Ber-
gom. &
Schedel-
um citant
Cæf. l. 3.
c. 33.

ma-

Simon
propheta
dono
illustris.

magister erat. Quem mox ut frater Simon respexit, causam adventus ejus intellexit. Et infra: Misit ad monasterium, petens sibi transmitti confessorem discretum; cui cum præsentate converso idem clericus peccata sua satis devote confiteretur, & in diversis locis aliqua per oblivionem transfileret, quædam etiam propter erubescēntiam minus integraliter cum suis circumstantiis exprimeret, interrumpens ejus confessionem jam dictus Simon ait: Quare hæc & hæc peccata subtrahis? Ista in tali loco ex levitate, nulla ex necessitate fecistis; ubique eum corrigens, ita ut valde miraretur, & cum Regina Austriæ mediam partem gratiæ ejus non audisse fateretur; rediens vero ad urbem cum gaudio magno, per totam curiam in tantum suum prophetam magnificavit, ut dominus Innocentius Papa ad concilium suum generale illum vocaret, vocatumque de pluribus interrogaret: a quo tam ipse quam cæteri Cardinales didicerunt experimento, quod spiritu polleret prophético, &c. Plura de Christi famulo qui mentium arcana penetrabat, aperiebatque, opportune in medium affert. Præterea hæc memoratum digna addit: Sicut audioi a quodam ejus familiari, ita eum vexabat, & forte adhuc vexare non cessat spiritus fornicationis per incentivā carnis, ut dicere possit cum Apostolo: Ne magnitudo revelationum extollat me datus est mihi stimulus carnis meæ angelus satanæ, qui me colaphizet; dicitur tamen adhuc corpore esse virgo. At de his satis: ad alia quæ superius delibavimus, orationem convertamus.

XX.

Cum in Lateranensi concilio de adjudicandis hæreticorum terris, deque Tolosano comitatu controversia maxima Raymundum inter & Montfortium agitata fuerit, commodum videtur atterere, quæ prius hoc anno in Albigenes gesta a Ludovico Philippi Regis Francorum filio crucesignato, tum quid ab Innocentio statutum, ac demum quæ secuta inde bella recensere. Utque a primo ordiamur; anno Domini, ut ait Petrus Vallifarnensis (a) 1215. Ludovicus Regis Galliarum filius debellatis hostibus, ad expeditionem in Albigenes obeundam, implendaque vota, quæ annis tribus imminētium bellorum mole pressus in opus perducere non potuerat (anno enim Christi 1212. ineunte crucis signo in Albigenes se induisse testatur idem auctor b) strenue sese accinxit, tantæque rei expectatione omnium animos commovit; erectæ mox catholicorum res, hæreticorum vero fractæ ac debilitate conciderunt. Confluxit Lugdunum resurrectionis festo Gallicæ nobilitatis flos, Viennamque Ludovico venienti comes Montisfortis occurrit, legatusque Apostolicus Petrus Car-

(a) Pet.
Val. hist.
Albig. c.
82.

(b) lb.
. 68.
Ludov.
major na-
tu Phil.
filius du-
cit in Al-
bigenes.

dinalis Beneventanus eundem Ludovicum similiter excepturus Valentiam accessit. Is antea Tolosanos, Narbonenses, aliosque Montfortii hostes absolverat, atque in suam clientelam receperat, illique ingratus admodum Ludovici adventus erat, cum metueret, ne Ludovicus supremus eorum locorum dominus ea vel excindere vel pro summo in ea jure aliquid agere moliretur. Verum Ludovicus ut suavissimis moribus, pietateque imbutus erat, a legato in nullo diffensurum se pollicitus est.

Dum res eo loco staret, oratores a præfulibus missi, ut ab Innocentio comitem Montisfortis in dominum ac principem exposcerent, reversi literas has pontificias comiti reddidere, quibus omnem Tolosani comitis ditionem partaque a cruce signatis terras, aliasque a legato obsidum, præfidiorumque beneficio obtentas ipsius fidei, donec in concilio kal. novembr. Romæ cogendo de illis maturius statueretur, commendabat.

Innocentius episcopus servus servorum Dei dilecto filio suo nobili viro Simoni comiti Montisfortis, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Nobilitatem tuam dignis in Domino laudibus commendamus, quia pura dilectione, mente sincera & viribus indefessis, tanquam verus & strenuus miles Christi & invictus catholicæ fidei propagator, prælia Domini laudabiliter præliaris, unde in omnem fere terram tua fides & fidei sonus exiit, propter quod super caput tuum multæ benedictiones effunduntur, ad gratiam tibi amplius acquirendam, & totius Ecclesiæ præcamina congeruntur, & multiplicatis intercessoribus, corona gloriæ conservatur, reddenda tibi a justo iudice in futurum, quam propter tua merita speramus esse tibi repositam nunc in cælis. Et infra:

Cum igitur totam terram, quam comest tenuit Tolosanus, cum aliis terris a cruce signatis obtentis, quæ a dilecto filio nostro Petro sanctæ Mariæ in Aquiro diacono Cardinali, Apostolicæ sedis legato tenentur per obsides vel custodes, usque ad tempus concilii generalis, in quo de ipsis consilio prælatorum plenius possimus salubriter ordinare, prudentiæ tuæ duximus committendas, ut ea conserves, custodias & defendas, concedentes tibi redditus & proventus earum, cum justitiis, & cum aliis ad jurisdictionem spectantibus, cum nec possis, nec debeas propriis stipendiis militare, salvis expensis, pro munitione & custodia castrorum, quæ de mandato nostro tenentur: nobilitatem tuam cum omni diligentia commoneamus, totis affectibus in Domino postulantes pro numine, ac sub obtestatione divini numinis obsecrantes in remissionem peccaminum injungendo, qua-

XXI.

Litt. Inn.
ad Mont-
fortium.

XXII.

tenus non refugias hanc pro Christo legationem recipere, cum ipse pro te a Patre legatione suscepta, tanquam gigas currerit usque ad crucis patibulum, & ad mortem. Legato quoque precipiendo mandamus, ut super his statuatur & disponatur, quicquid ipsi negotio viderit expedire, impendens tibi consilium & auxilium opportunum, & quod statueris, faciat firmiter observari: contraditores si qui fuerint vel rebelles, sublato cujuslibet conditionis vel appellationis obstaculo, ad id quod viderit expedire, districtione compellens. Dat. Later. iv. non. april. pont. anno xviii.

XXIII. Narbonenses a Lud. subacti.

Urbium hæreticorum diruta moenia.

Et Tolofa.

Compressis hæreticis redit Lud.

His legato significatis movit comes crucesignatorum exercitus in provinciam Narbonensem, afflatique terrore Narbonæ cives omnibus Ludovici imperiis se parituros spondere. Ne igitur in posterum rebellionem facere hæresimve alere murorum firmitate freti auderent, moenia solo æquare iussi. At Arnaldus archiepiscopus ardenti studio sese opponere cepit, cum eam urbem ad suum dominium spectare contenderet; coacto vero præfulum, ac nobilium Biterris cœtu, decretum, ut Ludovicus legati auctoritate Narbonæ, Tolosæ, aliorumque oppidorum moenia, quod illorum opera occasioneque ingentia mala rei Christianæ impressa essent dirui imperaret. Quibus perfectis legatus celebrato Carcaſsonæ præfulum nobiliumque conventu, ex mandato pontificis fidei custodiæque comitis Montfortis dictam ditionem usque ad concilium œcumenicum tradidit. Neque ita multo post comes Fuxi ad legatum accessit, legatumque Fuxum Montfortio custodiendum commendavit, ac missus Guido Montfortii frater Tolosam, ut fratris nomine eam urbem teneret, atque civibus in ejus verba adactis moenia everteret. Fracta igitur præsentia Ludovici hæreseos cervice, Tolosæque mœnibus dirutis, pacataque ea regione, perfecto peregrinationis nimirum quadraginta dierum tempore, is princeps pulcherrimis onustus victoriis, ac non ferro, sed metu hostibus fidei perdomitis in paternum regnum se recepit. Hæc pluribus Vallisarnensis.

Celebrata vero, ut subiicit auctor (a) eodem anno Romæ œcumenica synodo, de qua nos plura, de re Albigenſi etiam tractatum est. Concurrerant eo comites Tolosæ cum filio, ac Fuxi, ut a concilio amiffas terras recuperarent, patrefque ad sui misericordiam inflecterent: miserat quoque Montfortius Guidonem fratrem, ut rei suæ agendæ tuendæque strenue operam navaret. At Pontifex, rogatis sententiis, Tolosam aliaque a cruceſignatis comparatas terras, salvo supremi domini jure, Montfortio adjudicavit; utque se etiam Raymundo benignum impertiret, veniæque locum aliquem daret, ipsius ditionem in Provincia sitam custodiri iussit, ut Raymundi filio vel integram, vel ex parte, si probis moribus ornatus foret, ac religionis amans, reservaret. Verum ex ea Pontificis clementia ingentia mala emerfero, cum ille Provincialium armis fultus, Tolosanor ad defectionem concitavit.

Tanta ditione auctus ornatufque Montfortius ad Francorum Regem se contulit, ut clientis officia veluti supremo domino exhiberet, ab eoque blande, & honorificentissime est admissus. Quacumque vero pergeret, summa omnium gratulatione exceptus; effundebatur ex oppidis urbibusque catervatim populus, clerique compositis religioso agmine occurrebat, omnesque uti triumphatori hæreseos defensorique fidei occinebant: Benedictus qui venit in nomine Domini; tantaque in eum populi ardebat pietas, ut plerique vel tacta vestis ora ac lacinia felices se prædicarent. Sed de his factis: nunc ad res Anglicanas stylum convertamus.

Concitati hoc anno sunt in Anglia gravissimi motus, qui pene illud regnum evertere: [1] proceres enim inito fœdere prærogativas nobilibus & ecclesiis Anglicanis olim ab Henrico primo concessas a Joanne Rege per vim extorquere meditati, oratorum opera expetiere, ut eas confirmaret; quas cum ille, petitis ad

XXIV. (a) Id. ib. c. 83.

Pars comitatus Tolof. relicta Raymundi filio.

XXV. Montfortii fiduciarium se Reg. Gall. proficitur.

Magna amoris significatiõne a Gallis excipitur.

XXVI. Angli a Rege privilegia vetera renovari petunt.

passim ad deliberandum induciis, regiam auctoritatem labefactari putaret, unquam corroboraturum negavit: quo illi responso efferati in arma coorti sunt, ac paulo post, conspirantibus cum iis Londinensibus, regia urbe potiti; atque adeo crevit conjuratorum potentia, ut pene ab omnibus Rex desereretur. Qui cum se in discrimen amittendæ dignitatis adductum cereret; ad distrahendas illorum vires omnibus ipsorum tam procerum quam episcoporum petitis annuit, regisque diplomatis corroboravit, quæ Parisius historiae suæ inserit, subditque Regem pontificiæ gratiæ prolestandæ cupidum, quo se in jurata fide constantem demonstraret, sanxisse, ut ad omnem dissidii cum Ecclesia tollendam occasionem omnium prælatorum electiones in posterum liberæ fierent; atque ab Innocentio flagitasse, ut suam decreto adiceret auctoritatem: cujus piis votis amplissimo diplomate ad Anglicanum clerum dato morem gessit: suffecerit vero nobis ad consecrandam rei tantæ memoriam Joannis regium diploma decerpere (a).

Ea a Rege trepido extorquent.

Joannes liberæ præfulum electiones fore decernit.

(a) Ext. apud Paris.

XXVII.

Regium ea de re diploma ab Innoc. confirmatum.

Joannes Dei gratia Rex Angliæ, domini Hyberniæ, dux Normanniæ & Aquitaniæ, comes Andegavensis, archiepiscopis, episcopis, comitibus, baronibus, militibus, ballivis & omnibus has literas visuris salutem.

Quoniam inter nos & venerabiles patres nostros, Stephanum Cantuariensem totius Angliæ primatem & sanctæ Ecl. Rom. Cardinalem, VVilhelmum Londoniensem, E. E. liensem, E. Herefordensem, Joannem Bathoniensem, & Gastonensem, & Hubertum Lincolnensem episcopos, super damnis & ablatis eorum tempore interdicti, per Dei gratiam de mera & libera voluntate utriusque partis plene convenit, volumus non solum eis, quantum secundum Deum possumus, satisfacere, verum etiam toti ecclesiæ Anglicanæ salubriter & utiliter in perpetuum providere. Inde est quod qualiscumque consuetudo temporibus nostris, & prædecessorum nostrorum hæctenus in ecclesiâ Anglicanâ fuerit observata, & quidquid juris nobis hæctenus vindicaverimus, de cætero in universis, & singulis ecclesiis, & monasteriis cathedralibus & conventualibus totius regni Angliæ, liberæ sint in

perpetuum electiones quorumcunque prælatorum majorum & minorum, salva nobis & heredibus nostris custodia ecclesiarum, & monasteriorum vacantium, quæ ad nos pertinent.

Promittimus etiam quod nec impediemus, nec impedire permittemus per nostros, nec procurabimus, quin in universis, & singulis monasteriis & ecclesiis, postquam vacaverint prælaturæ, quemcunque voluerint, libere sibi præficiant electores pastorem, petita tamen a nobis prius & heredibus nostris licentia eligendi, quam non denegabimus nec differemus, vel differemus, nihilominus procedant electores ad electionem canonicam faciendam. Et similiter post celebratam electionem noster requiratur assensus, quem non denegabimus, nisi adversus eandem rationale proposuerimus, & legitime probaverimus, propter quod non debemus consentire. Quare volumus & firmiter jubemus, ne quis vacantibus ecclesiis vel monasteriis, contra hanc nostram concessionem & constitutionem in aliquo veniat vel venire præsumat. Si quis vero contra hoc aliquo tempore veniat, maledicti nem Dei omnipotentis & nostram incurrat. His testibus, &c. Dat. per manum magistri Roberti de Marisco cancellarii nostri decimo quinto die januar. apud novum templum Londini anno regni nostri decimo sexto.

* impedimentum

XXIX. (b) Ext. apud eund. Paris.

His ita gestis corroboratisque nobiliorum Anglorum privilegiis, (b) cum omnium gratiam sibi Joannes conciliaſſet, a perverſis consiliariis in contrariam mentem actus est: infurrarunt enim illius auribus fractam jam illius auctoritatem; crevisse audacia subditos, regium nomen ægre sustentari, ac satius fuisse de regno, quam de suscepta semel sententia decedere. Quibus vocibus exasperatus, datam fidem rescindere, revocare diplomata, procerum potentiam debilitare atque audacissimos quosque armis perdere in animum induxit, cumque non obscura iracundiæ signa præ se ferret, iis viſis proceres ipsum mitigare conati sunt, monuere, ut datæ fidei meminisset, nullam turpiorem maculam ab Rege suscipi, quam cum sacramenti religionem infringit. Sed cum implacabilem ejus animum, atque in

Joannes concessa privilegia rescindere meditatur.

Monetur a proceribus ut fidem servet. Res in bellum erumpit.

NOTÆ [1] Quoniam ea, quæ hic Raynaldus narrat de turbis in Anglia commotis vera sunt, diverso tamen ordine ac ille notat, acciderunt. Non enim Joannes postquam Londini urbe expulsus fuit, & ad extrema coactus, tunc demum optimatibus ea quæ postulabant regio diplomate concessit; sed exasperatos animos mollire diplomate illo prius tentavit, quam urbem deperderet, & in apertam defectionem res processisset. Namque regium diploma prodiit Londini die XV. januarii hujus anni; Urbs vero in potestatem conjuratorum venit die XVII. calendis junii die dominica hoc ipso anno, teste Radulpho de Coggeshale in libello de motibus Anglicanis vulgato in collect. Martenii: to. V. col. 875. Ita ergo ex coævo illo & gentili scriptore rem totam componas. Angliæ principes tumultum conciverunt in regem, quod regni libertates & jura atterere accusaretur. Rex primo quidem armis dissipandos tumultuantes censuit; dein vero intercedente archiepiscopo Cantuariensi pacem cum illis composuit, statimque lato diplomate, de quo hic Raynaldus, jura illis omnia restituit. Prodiit diploma die XV. januarii anni 1215. Hac Regis indulgentia sopitum incendium exarſit iterum, cum rex stare promissis recusaret. Quare optimates concursu ad arma iterum facto ad moenia Londinensis urbis, unde tunc Johannes rex aberat, successerunt, arcanisque pactionibus in suas partes tra-

NOTÆ dis civibus, in urbem nullo resistente evaserunt, quam dein usque ad obitum Johannis occuparunt. Secundum, hæc pax iterum conciliata per archiepiscopum Cantuariensem; sed non diu post iterum seditio erupit. Hæc Radulphus, ex cujus testimonio convincitur geminam hanc pacem in unam confudisse Raynaldum, vel nihil de priori ante captum Londinum nosse; ex quo factum est, ut regium diploma, quod occasione prioris concordæ prodiit, secundæ post captam urbem compositæ, tribuerit. Hanc secundam coaluisse credo circa diem XXVII. junii, qua Johannes hoc anno signavit constitutionem a se latam pro regni tranquillitate stabienda, in qua ingenuos & vulgares homines quid servare quisque debeat præscribit. Constitutionem illam Gallice digestam vulgavit Dacherius Spiileg. tom. I. pag. 579. nov. edit. in fol. MANSI

Exorta-
conten-
tio.Frideric.
ab Innoc.
Imp. con-
firmatus.

tionem respuendam, tum quod anathematis vinculis ob partes Othonianas amplexas irretiti; tum quod eorum civitas Patarenos hæreticos in gremio foveret. Objecta diluere, ac retorquere aliis nitentibus, exulcerati animi in asperiora verba prorupere: quo viso Innocentius assurgens e Pontificio folio manu silentio indicto sacrum senatum dimisit, cumque a B. Martini ad S. Andreæ festum ter concilium coegisset, electionem principum, qui Fridericum salutarant Imperatorem, confirmavit: quo facto Innocentius Ecclesiæ consuluisse putavit, cum tamen postea Fridericus longe Othonem improbitate vicerit; sed tunc ille ut callidus erat, studiosissimum se tuendi divini nominis fingebat, atque hoc anno ne illius nimia potentia fornidinem Romanæ Ecclesiæ incuteret, vel ne Imperio Sicilia conjuncta videretur, supremoque in illam Romanæ Ecclesiæ dominio detraheretur, Henricum filium Siciliæ Regem creavit, seque atrinxit sacramento post adeptam Imperii coronam e patria potestate emissurum, regioque diplomate illud regnum sedis Apost. vectigale esse promulgavit.

XXXVIII.
Frideric.
Henrico
regnum
Siciliæ
transmit-
tit.

Sanctissimo in Christo patri, & domino suo Innocentio, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo Pontifici, Fridericus Dei, & sui gratia Romanorum Rex, & temper Augustus, & Rex Siciliæ, cum filiali subjectione debitam in omnibus Apostolicæ sedis obedientiam, & reverentiam.

Promittit
adepto
Imperio
emanci-
paturum.

Cupientes tam Ecclesiæ Rom. quam regno Siciliæ providere, promittimus, & concedimus, statuentes, ut postquam fuerimus Imperii coronam adepti, protinus filium nostrum Henricum, quem ad mandatum nostrum in Regem fecimus coronari, emancipemus a patria potestate, ipsumque regnum Siciliæ tam ultra Pharam, quam citra, penitus relinquamus ab Ecclesiâ Romana tenendum, sicut nos illud ab ipsâ sola tenemus; ita quod ex tunc nec habebimus, nec nominabimus nos Regem Siciliæ, sed juxta beneplacitum vestrum procurabimus illud nomine ipsius filii nostri Regis, usque ad legitimam ejus ætatem per personam idoneam gubernari, quæ de omni jure, atque servitio Ecclesiæ Rom. respondeat, ad quam solummodo ipsius Regni dominium noscitur pertinere, ne forte pro eo quod nos dignatione divina sumus ad Imperii fastigium evocati, aliquid unionis regnum ad Imperium quovis tempore putaretur habere, si nos simul Imperium teneremus, & regnum, per quod tam Apostolicæ sedi, quam heredibus nostris aliquod posset dispendium generari. Ut autem hæc nostra promissio, concessio, & constitutio debitum sortiatur effectum, præsentem paginam aurea bulla nostra fecimus communiri. Dat. apud Argentinam anno Domini

Id actum
ne Sicili-
am ab
Imperio
pendere
putetur.

ni millesimo ducentesimo decimoquinto kal. jul. indictione quarta.

Postremo addere liceat haud contemnendum antiquitatis monumentum, sole mne videlicet a Salinguerra Romanæ Ecclesiæ vectigali editum fidei jusjurandum in egregio atque a nobis sæpe laudato Vaticano volumine (a) hujuscemodi verbis conceptum:

Anno a nativitate Domini nostri Jesu Christi MCCXV. indictione III. tempore Innocentii Papæ III. Pontificatus ejus anno 18. die lune in vigilia sanctæ Mariæ septimo intrantis mensis septembris in præsentia, & testimonio rogatorum testium infra-scriptorum. In nomine Domini amen. Ego Salinguerra de Farraja ab hac hora in antea ero fidelis vobis domino nostro Papæ Innocentio, vestrisque catholicis successoribus, & Eccl. Rom. Non ero in facto, vel consilio, vel consensu, ut vitam, vel membrum perdatis, aut mala capiamini captione. Vestrum certum malum si scivero, pro posse meo diligenter impediam; quod si non potero impedire, significabo illud vobis, aut tali personæ, quam credam vobis pro certo dicturam. Consilium, quod mihi credideritis, ad vestrum damnum me sciente nulli pandam.

Papatum Romanum & regalia beati Petri specialiter id totum, quod mihi concessistis in feudum de terra quondam claræ memoriæ comitiſſæ Mathildis, videlicet Medicinam, & duas partes Argellatæ, Mombarozone cum plebatu sanctæ Mariæ, Carpum, Carpinetum, Besinatium, Mandrinam, Bibinellum, Castrum Ariani, Fosfundum, Mozole, Bondenum, Ardumi, Pipignacium cum universis curiis, & pertinentiis, juribus, & honoribus omnium prædictorum castrorum, & locorum & cuncta jura, & redditus, responsiones, jurisdictiones, & honores, usus, & albergarias, quæ sunt dicti poderis prædictæ comitiſſæ Mathildis piæ memoriæ, in iis locis, siue pertinentiis, videlicet in Sablono, Gazolo, Belegaria, Biolotorta, Dianzano, Casale magno, Casale Ligogno, Tregasso, Pregnano, Caviano, Runcaliis, Planzo, Castro Canuscia, ejusque Curie Fontana, Campogajano, sancto Martino de Riostustinolo, Padis, Corregia, fossa Canalis, Miliare, Gurgatellis, Fossulis, Brundiono, Soleria, & in toto podere q. Calvacomitis, ac universo Imolæ comitatu, & in toto eo, quod est in prænominato podere.

In episcopatu Bononiensi, Mutinensi, Regino, Parmensi, cæterisque aliis episcopatibus, adjutor ero ad retinendum & defendendum quæ habet, & quæ non habet ad recuperandum, & cum recuperata fuerint, ad retinendum, & defendendum contra omnem mortalem, eandemque vero terram nec teneo, nec tenebo, nisi a Romana tantum

XXXIX.

(a) Lib.
cens.Datum
Salin.
guerra fi-
dei sacra-
mentum.XL.
Quas ter-
ras jure
fiduciario
a Roman.
Eccl. ac-
ceperit.

XLI.

tum Ecclesiæ, & pro ipsa solvam ei singulis annis nomine census quadraginta marcas argenti, & serviam ei pro ipsa terra meis sumptibus. In Lombardia, & Romania cum centum militibus. In Tuscia vero, valle Spoletana vel Marchia cum quinquaginta. Ab urbe autem & infra versus Apuliam, per Campaniam, & totum regnum Sicilia cum xx. per mensem integrum singulis annis quodocumque fuero requisitus, tempore veniendi, & recedendi minime computando, & deinde cum sibi pla-

cuert in suis dumtaxat expensis legatos & nuncios Apostolicæ sedis in terram venientes prædictam, devote recipiam, & honorifice pertractabo. Hæc omnia promitto bona fide impleturum, & servaturum, sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia. Actum in castro Carpi in ecclesiâ sanctæ Mariæ in manibus magistri Pellegrini domini Papæ capellani ad hæc specialiter delegati feliciter. Sequuntur subscriptiones, quas brevitatis gratia prætermisimus.

I. **I**nussit acerbissimum toti orbi Christiano dolorem Innocentii obitus anno Christi millesimo ducentesimo decimo sexto, indictione quarta, qui tanta cum laude pontificium munus sustinuit, Ecclesieque terminos ea felicitate protulit, ut paucissimos illius virtutibus pares Pontifices orbis suspexerit. Sed ne ante, tempus lacrymis indulgeamus, ea primum sunt afferenda, quibus extremos dies illustravit. Igitur ad componendum Imperii statum, comprimendosque Anglie motus geminam legationem decrevit: missus enim ab eo est in Germaniam cum amplissima auctoritate Petrus tit. S. Pudentiane Cardinalis, de quo hæc Godefridus (a): *Fridericus Rex in festo Apostolorum Philippi & Jacobi, curiam apud Nurnberch habuit: ubi Petrus Cardinalis S. Pudentiane a domino Papa missus affuit. Huic curie Engelbertus Colonien-sis electus se exhibuit, & a domino Petro Card. confirmatus, regalia a Friderico Rege suscepit, eadem alii (b).* [1]

Petrus Card. in Germ. mittitur.

(a) Godef. in anal. an. 1216.

(b) Trith. chr. Hirf. cod. ann.

(c) Vinc. spec. hist. c. 28. Antonis. 3 p. 119. c. 2. & 6. (d) Par. hist. Ang. cod. ann.

elegerunt, moxque per literas, & nuncios evocare; quibus princeps annuit, & quamvis Apostolicæ sedis legatus, ut eum a proposito dimoveret, omnem operam collocasset, ille anathemate percussus, quam ad se confugientibus deesse maluit; de quibus Parisius, insequenti post S. Marci festum die Ludovicum ad patrem Philippum se contulisse, ardentissimisque contendisse precibus, ne iter suum disturbaret, cum sacramento Anglis proceribus se adstrinxisset eorum auxilio non defuturum, ac malle anathemate percussus, quam perjurio fidem infringere; motumque filii lacrymis Philippum assensisse, ut expeditionem in Angliam adornaret: cum tæmeti rem periculi plenam cerneret, palam ab eo consilio abhorre-ri videri voluisse, atque ita Ludovicum magnis cinctum copiis instructa classe in Angliam trajecisse, nulloque labore Joanne cum suis in fugam acto, Londinum pervenisse: ubi ingenti principum omnium gaudio exceptum, plures ab Rege ad se pellexisse asserit. Similia Rigordus, (e) Godefridus (f) aliique tradunt. Addit Parisius Walonem S. A. L. de Ludovici in Angliam profectioe certiore factum, ad provinciam sibi impositam fungendam inter medios periculorum æstus penetrasse in Angliam, atque ad Joannem Regem agentem Gloverniæ pervenisse. Qui adventu ipsius admodum recreatus spem suam omnem in eum conjecit: hunc ve-

Ludovic. VIII. ab Angl. rebellibus Rex salutatur.

In Angliam tra. licit.

Joannem Regem fugat. Londini excipitur.

(e) Rigor. de gest. Phil. Angl. Franc. Reg. ann. 1216.

(f) Godef. in anal. cod. ann. Antonin. 3. p. tit. 19. c. 1. §. 6. & alii.

Ludovicus a legato anathemate ictus.

NOTÆ [1] **H**oc anno concilium Genue celebratum fuit, quod eruditos huc usque latuit, nunc vero beneficio Cl. editoris Rer. Italic. to. VI. col. 410. ex Ogerii Panis continuatione annalium Genuensium Cassari in apertam lucem prodiit. Ita enim author ille ad hunc annum: *Die VI. aprilis Otho (Genuensis) archiepiscopus cum Albiganensi, & Brumatensi episcopis, & multis abbatibus, canonicis, præpositis, archipresbyteris, sacerdotibus, & clericis de Januensi archiepiscopatu concilium per tres dies celebravit, exponendo ea, quæ ad Lateranense concilium per dominum papam Innocentium tractata, & ordinata fuerant, in quibus conciliis multi homines, & mulieres in nomine domini ad honorem S. Sepulcri crucem cæperunt.* Hoc ergo concilium in nova, si quæ fiet, conciliorum collectione inferendum erit. **MANSI**

[2] **A**nglicanam legationem, de qua hic Raynaldus, Gualo ad cardinalatus dignitatem jam promotus gessit; qua de re ambigentem Raynaldum certiore facere possunt coævi plures scriptores; Albericus in chronico, Guillelmus abbas in chronico Andrensis monasterii diocesis Boloniensis, qui chronicon illud absolvit in anno 1234. Spicileg. Dachet. to. II. col. 781. nov. edit. **MANSI**

[3] **L**ectio Ludovici in regem Angliæ non hinc quidem anno, ut scribit hic Raynaldus, sed præcedenti consignanda est. Id enim perspicue ex Radulpho, teste, quantum arbitror, oculato, patet. Historiam motuum istorum Anglicanorum accurate describens ille, narrat Roffensem urbem obsideri cœptam a Johanne quinto die octobris anni 1215. eamque tandem aggressoribus cessisse. Quem urbis casum accidisse oportet ante diem natalem domini ejusdem anni, cum Savaricus quidam ejusdem arcis custos a Johanne relictus nocte natali domini ex arce clam egressus in hostium castellum quoddam irrupit. Dum igitur, pergit Radulphus, obsidio Roffensis urbis traheretur (adeoque anno 1215. nondum exacto) applicuerunt ad Erovelle in vicinis portibus fere septem millia armatorum, quos Ludovicus filius Philippi regis Francorum, quem barones Anglia in regem sibi elegerant, abjurato, & abjudicato Johanne cum omnibus suis, in succursum baronum transmiserat. Ex his ergo constat electionem Ludovici anno 1215. labente factam fuisse. **MANSI**

III. Oratores ad Innoc. mittit.

Oratorum lit. ad Lud.

IV.

Quæ fuerint pro invadenda Angl. Ludovici argumenta. Joannem suis scelestis indignum se regia corona reddidisse.

Quid respontum ab Innoc.

ro coacto mox præsulum concilio, [1] Ludovicum ejusque partium studiosos anathemate defixisse, ac tota Anglia sententiam promulgari jussisse.

Post secundas vero Ludovici res enarratas de oratorum ejus in urbem adventu hæc prodit auctor: *Circa dies istos Ludovici nuncii, quos ad curiam Romanam miserat, eidem scripserunt sub hac forma:*

Excellentissimo domino suo Ludovico, domini Regis Francorum primogenito D. de Corbolio, I. de Monte visito, & G. Limeth, nuncii salutem & fidele servitium. Noverit excellentia vestra, quod nos die dominica ad mensem paschæ venimus ad dominum Papam salvis personis nostris & rebus, & eodem die intravimus, statim ad ipsum. Que nihilarem invenimus, sed vultu tristem se nobis exhibuit. Et presentatis literis nostris, & proposita salutatione ex parte vestra, ipse nobis respondit: Dominus vester non est dignus salutatione nostra. Ego vero statim respondi: Pater credo quod auditis rationibus & excusationibus domini nostri, invenietis eum dignum salutatione vestra, utpote Christianum, catholicum, vobis & Romanæ Ecclesiæ devotum. Et sic illa die a presentia domini Pape recessimus. Sed in recessu nostro benignissime nobis dixit dominus Papa, quod nos libenter audiret quando, & quoties vellemus. Sequenti die maris, dominus Papa misit servientem quandam ad hospitium nostrum, ut veniremus ad ipsum, & statim venimus ante eum, & ipse multa dixit contra nos, cum proposuissimus causam nostram, & quæ videbantur impugnare factum vestrum, & rationes vestras.

Quæ vero Ludovici argumenta ad asserendum sibi Angliæ regnum proposita sedi Apostolicæ fuerint, ea adducit Parisius ac refellit, quæ nobis perstringenda visa sunt. *Contendebant ergo Ludovici oratores Joannem verum Regem non fuisse, atque adeo Angliis permissum Ludovicum ad sceptrum capeffendum evocare: id vero ita astruebant conjectis in Joannem pluribus sceleribus, quæ indignum corona sustinenda reddiderant; Arthurum nepotem suum, de cujus morte supra nos egimus, immanissime necasse, atque ob id crimen in Gallica aula, cujus stipendiarius erat; mortis sententiam in eum latam esse; quibus a Pontifice responsum*

Joannem regia inunctione fuisse delibutum, atque adeo inferiorum dignitate, ut erant pares Gallie, judicio obnoxium non fuisse, nec illius criminis convictum.

Opponebant etiam iidem oratores, antequam Anglia sedi Apostolicæ a Joanne vestigalis constitueretur, bellum cum Anglo justum, proinde jure belli id teneri, atque ejus possessione potiri Ludovicum adactis in sua verba Anglis proceribus, tum regis vestigalibus ad se jam derivatis, nec jam alio jure, quam armorum, ex adeptæ possessione deturbari posse: si anathematis sententia in fautores procerum lata esset, non propterea illa Ludovicum irretitum, cum non ad proceres juvandos, sed ad jus suum persequendum, ad quod obtinendum mala alterius voluntate ut licet, in Angliam transfretasse. At Pontifex contra objecit a synodo œcumenica inducias ad quadriennium indictas; Joannem etiam cruceffignatum extitisse, & Apostolicæ sedis clientelæ commendatum; atque adeo excurrente eo tempore bellum a Ludovico juste geri non potuisse. Ut vero ea concertatio oratorum cum Pontifice soluta sit, ex ipsis oratorum ad Ludovicum literis accipiamus:

Et statim finito sermone, percussus pectore suo cum magno gemitu, infremuit spiritu & dixit: Heu mihi, quia in hoc facto Ecclesia Dei non potest evadere confusionem, si enim Rex Angliæ vincitur, in ipsius confusione confundimur, quia vassallus noster est & tenemur eum defendere. Si dominus Ludovicus vincitur, quod Deus avertat, in ipsius læsione leditur Romana Ecclesia, & ipsius læsionem propriam reputamus: secure enim semper habuimus & adhuc habemus, quod ipse in omnibus necessitatibus debeat esse brachium, solatium in oppressionibus, & refugium in persecutionibus Ecclesiæ Romanæ: & in fine dixit, quod melius vellet mori quam aliquod malum vobis accideret in hoc facto, & sic illa die recessimus. Præterea de consilio quorundam Cardinalium expectamus diem Ascensionis, ne quid statuat contra vos, quoniam illa die solet Papa innovare sententias suas. Dixerat enim nobis Papa, quod ipse expectaret nuncios domini Vsalouis. Valete.

Hoc interim spatio: *Dum fortunalis alea, subdit Parisius, statum regni Angliæ talibus turbibus exagitaret, dominus*

V. Alia ratio, partam jure belli, Angliam.

Negat Pontifex ob indictas a Concil. Lat. inducias.

VI. Innocentii ex eo bello paternæ angustia.

VII. Miraculum venonica.

NOTÆ [1] **D**E concilio, de quo hic Raynaldus a Gualone legato apostolico coacto in Anglia loco incerto silent scriptores omnes, præter Parisium, ex quo illud accepit annalista. Sed & quod mireris, a collectoribus conciliorum omittitur, cujus proinde mentio in nova, si quæ fiat, conciliorum editione facienda est. Cum autem habitum videatur postquam Ludovicus in Angliam intravit, applicuisse autem die XIV. cal. julii asserit Rodulphus in libello de his motibus Anglicanis; non nisi post diem illam collocari concilium istud oportet. **MANSI**

nus *Papa Innocentius*, quem *vacillantibus Ecclesie cura sollicitabat*, effigiem vultus Domini, quae *Veronica* dicitur, ut moris est, de ecclesia sancti Petri versus hospitale sancti Spiritus reverenter cum processione bajulat. Quae peracta, ipsa effigies, dum in locum suum asportaretur, se per se gyrabat, ut verso staret ordine, ita scilicet, ut frons inferius, barba superius locaretur. Quod nimis abhorrens dominus Papa, credidit illud in triste sibi praesidium evenisse. Ut plenius Deo reconciliaretur, consilio fratrum in honorem ipsius effigiei, quae *Veronica* dicitur, quandam orationem composuit elegantem, cui adiecit quendam psalmum, cum quibusdam versiculis, & eadem dicentibus decem dierum concessit indulgentiam, ita scilicet, ut quotiescunque reperatur, toties dicenti tantundem indulgentiae concedatur, &c. His similia tradit *Matthaeus Westmonasteriensis* (a) in suis historiis floribus, cujus liber Parisii potius epitome appellandus videtur. Verum sicut in dubium revocari nequit religiosissimum Pontificem hujusmodi de causis solemnes supplicationes indicere, atque alia pietatis opera peragere consuevisse, ita sunt qui immutatam illam imaginem fabellam suspicentur; nos certe rem in medio adductam, cujusque judicio permittemus.

Postremo silentio involvendum non est, extare in libro censuum Innocentii diploma ad *Magalonensem episcopum*, quo *Melgorii comitatum* fiduciario titulo concessit: *Devotionem, quam tu, & Magalonensis ecclesia retroactis temporibus ad Apostolicam sedem noscimini habuisse, & habere in futurum speramini attendentes, comitatum Melgorii, sive Montisferrandi, qui ad jus, & proprietatem Ecclesiae Romanae noscitur pertinere, cum omnibus pertinentiis ejus in feudum concedimus tibi, ac successoribus tuis sub annuo censu viginti marcharum argenti nobis & successoribus nostris in festo resurrectionis Dominicae persolvendis, salvo nihilominus alio censu, quem pro alia causa Ecclesiae Romanae debetis. Itaque tu & successores tui nobis, & successoribus nostris fidelitatem propter hoc specialiter facietis, & per Romanam duntaxat Ecclesiam recognoscetis ipsum, & tenebitis comitatum, & de ipso facietis guerram & pacem ad mandatum ipsius, nec castrum Melgoris seu castrum Montisferrandi, cum sint caput comitatus ejusdem, in feudum dare, seu quomodolibet alienare nullatenus praesumatibus absque Apost. sedis licentia speciali. Minora etiam feuda, quae ad ipsum pertinent comitatum, nulli concedetis omnino extra Magalonensem dioecesim commoranti: nulli ergo &c. Datum Laterani XIII. id. aprilis pontificatus nostri anno XIX.*

Jam immaturum patris optimi funus la-

crymis prosequamur: Anno Dom. MCCXVI. inquit *Conradus Urspergensis abbas*, (b) *Innocentius Papa obiit apud Perusium XVI. kal. aug. pontificatus sui anno decimonono; hęc ille. Verum XVII. kal. augusti, dicunt alii. Hoc anno vero defunctum plurimi scriptores (c) affirmant, ex quibus hęc Ricchardus: (d) Innocentius Papa Urbem exiens Perusium vadit, ubi mense Julio XVII. kal. augusti linguore correptus feliciter exspiravit. Cur vero illuc se contulerit, Martinus Polonus (e) aperit: Demum, inquit, cum Papa propter subventionem Terrae sanctae, inter Pisanos, Genuenses & Longobardos pacem intendere facere, in itinere ad hoc constitutus, apud Perusium est defunctus, ibique in ecclesia S. Laurentii est tumulatus. Hoc quoque iisdem verbis Bernardus, (f) ac familia Dlugoschus (g) sive Longinus, aliique. Unde corrigendus quorundam recentiorum error, qui in diem alium, annumve Innocentii obitum conferunt. Ac sane qui eum superiori anno (h) vel sequenti (i) vita perfunctum asseruerunt, ex literis ab Honorio Papa in locum Innocentii suscepto, hoc eodem anno datis erroris convincuntur. Sedit annis duodeviginti, mensibus sex, diebus novem: creatus enim fuerat Pontifex, quod ipse testatur, (k) VI. id. januar. millesimi centesimi nonagesimi octavi anni, migravitque & vivis, ut dictum est, testaturque Honorius. (l) decimosextimo kal. aug. hujus anni. Quocirca erravit memoratus Parisius, qui cum asserat Innocentium XVII. kal. aug. sublatum, ejus tamen sedis mensuram quinque, dies quatuor duntaxat, supra octodecim annos tribuit: Denique scriptores (m) illi, qui ad praedictorum annorum ac dierum summam non sex, sed quatuor menses adiiciunt, Pontificatus temporis rationem, a die quo sacris Pontificalibus initiatus est, VIII. scilicet kal. martii, inire videntur: sepultus vero fuit, ut dictum est, Perusii in principe S. Laurentii templo, ubi nunc requiescit.*

Lugubre in mortem Innocentii carmen a Ricchardo (n) suae insertum historiae hic adiciere libuit, quo praeclarae ejus virtutes commendatae, atque in luce collocatae videntur, quanquam ab impolitiore poeta conscriptum fuerit, in quo non metri, sed sensus ratio spectari debeat:

Nox accede, quia cessit sol, luceat orbis,

In medio lucis, lumen obiisse suum.

Lumen obit mundi, quia decessit pater Innocentius:

Iste pater urbis & orbis erat.

Nomen utrumque tenens versus notat, hoc quod habebat

Quid mundo posset reddere, quidve Deo.

Si speciem, si mentis opes si munera linguę
Attendas, cedet lingua, cadetque
stylus.

XI. His contraria atque indigna admodum de tanti Pontificis in altero saeculo animae statu nonnulli scriptis prodiderunt, e quibus *Thomas Cantipratensis* in gestis sanctae Lutgardis haec scribit: [1] Hoc seve tempore (inquit a) dominus Innocentius Papa III. post celebratum Lateranense concilium ab hac vita migravit, moxque apparuit visibiliter Lutgardae. Illa autem ut vidit eum ingenti flamma cinctum, quinquam sit percontatur. Respondit se esse Innocentium Papam; & illa cum genuit. Quid hoc est, inquit, communem omnium nostrum patrem tam dire cruciari? Respondit ille: Tres ob causas ita crucior, quae etiam aeternis suppliciis me iustissime addixissent, nisi per intercessionem piissimae Maris Dei, cui monasterium condidi, in extremis me poenituissem, & aeternam quidem mortem evasissem, sed poenis atrocissimis usque ad iudicii diem cruciabor. Quod autem ad te suffragia petiturus venire potui, mihi a suo Filio Mater misericordiae impetravit. His dictis cessit dispavit. Lutgardis vero ejus necessitatem sororibus, ut ei succurrerent, indicavit: porro admodum dolens vicem ejus, mirabili se cruciati illius causa effecit. Noverit lector nos revelante nobis Lutgarde, tres illas causas non ignorare, sed pro tanti Pontificis reverentia referre noluisse. Haec Tho-

NOTAE [1] DE visu S. Lutgardis sanctimonialis Cisterciensis quid sentiamus integrum nobis relinquunt Annalists. Eius veritati deserre Bollandiani patres in actis SS. in nota ad locum illum vitae S. Lutgardis visi sunt. Mihi vero illudum hac in re fuisse pia illi mulieri persuasum est, rato plus fidei deferendum omnium gravissimorum ejus aevi historicorum consensui, qui pontificem summis laudibus exornant, quam visui phantastico mulieris illius, quae pia licet & morum sanctimonia insignis, adhuc tamen femina erat, nec in eis, quae per visum spectare sibi persuadebat, ab illatione semper immunis fuit. Nescio enim ac criticis probarentur ea quae caelesti voce sibi revelata fuisse affirmabat de reliquis nescio cujus B. *Osanna virginis, filia quondam regis Scotiae*, & per miraculum domini ad partes Galliae adducta, ibique defuncta. Haec plane visio sicut & quae de statu Innocentii III. sibi ostensa fuisse asserbat, muliebri potius phantasiae, quam Deo revelanti optime tribuerentur. Cum enim Innocentius III. plura, & ardua in pontificatu tractasset, quae ut ab aliis probata, ita pariter & a multis reprehensione, & Dei ultoris animadversione digna videbantur, accidit fortasse, ut ad illius pia mulieris aures ea quae de pontifice illo in malam partem iactabantur pervenirent. His foera conceptibus phantasia ostentum magno illi pontifici haud plane gloriosum peperit. Similibus per visum ostentum magnis viris invidiam constari aetate illa consuevisse probant ea, quae de Joanne Anglorum rege anno isto defuncto narrat author chronici Turonensis; tradit enim defuncto ejus corpori ac sepulturae tradito in quadam abbatis, quae est in ecclesia cathedrali episcopatus VVleresbrensis, subito in ipso noctis silentio spectaculum quoddam adstitisse, cujus aspectu territum loci illius custodem abbatem, monachos accivisse, quibus vix ecclesiam intrantibus, vocem quandam terribilem in aures infonuisse clamantem se Johannem esse quondam regem Angliae tormentis variis lacerandum, quando corpus ejus maledictum esset in terra illa benedicta, & maxime in ecclesia tumulatum. Haec de Joanne vulgata per eam aetatem sunt, de Joanne, inquam, qui regnum suum ecclesiae vestigial religionis instinctu effecit, cui ad mortem usque pontifex ejusque legatus adeo favit, ut insectatores ejus diris devoverint. Apage ergo nugae. Neque is ego sum, ut credam sanctam illam feminam maligno mendacioso vaticinio pro vero obtrudisse, quin nec veris ejus oraculis ea phantasiae illusionem quidquam detractum iri confesso. Valet hic, si alias unquam, illa S. Gregorii magni in Ezech. hom. I. regula: *Propheta sancti magno usu prophetandi quadam ex suo spiritu proferunt, & haec se dicere ex prophetia spiritu suspiciantur.* MANSI

Portendit mortem innocetio.

(a) *Westmonast. flor. hist. an. 1216.*

VIII. *Innocent. Melgorii comitatum Magalon. episc. tradit.*

Vestigial viginti marcharum impositum.

IX.

mas, ut mittamus dicere de nescio quo Cisterciensis ordinis abbate, quem in somnis, Dominum in excelso throno conspexisse ferunt, (b) ac nudum subinde hominem pontificali infula decoratum, qui sedentem versus velocissime currens clamabat: *Miserere mihi misero misericordissime Deus; ac draconem magnum a tergo insequentem & devorare nitentem.*

Horret sane animus haec de tanto Pontifice audire, ac facile crediderim illa ab inimicis conficta atque subornata. Quis enim in animum induxerit, Innocentium, cujus laudes boni omnes celebrarunt, animique virtutes ad caelum tulere, tribus sceleribus foedissimis fuisse inquinatum, ob quae aeternis inferorum poenis mulcendus esset, ni in extremo vitae mortis confinio illum poenituisset? atque unum ex perditissimis illis prope fuisse, de quibus divinus vates (c): *Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Damasci, &c. & super quatuor non convertam eum; quid enim indignius, quam omnibus leges dare, cunctos commonere, praesulibus ecclesiae, Regibus principibusque cum opus esset, crimina obiicere, minas fulminare, gravissimis urgere poenis, crimina denique in omnibus aliis acerbissime vindicare: ipsum vero scelerum ac flagitiorum caeno involutum jacuisse? Certe Dominus pronuntiavit probitatis & sanctitatis simulatores, facili negotio detegi agnosci que posse: *Ex fructibus eorum, inquit, cognoscetis eos. Non potest ar-**

(b) *Com. pil. chr. an. 1216.*

XII. *In dubium revocatur ab invidis fictum.*

(c) *Amos.*

arbor mala bonos fructus facere; quomodo ergo Innocentius, in quem utpote summum inter homines fastigium tenentem coniecti erant omnium oculi, sua crimina tegere, pastorisque optimi personam induere potuit? Cumque, ut affingit fabula, moribus corruptissimis esset, totque in eum odio & invidia flagrantibus, quos ob perpetrata scelera censuris defixerat, nullam commissorum ab illo criminum suspensionem ad eos emanasse, nec enim quin ea illi obiecerent spargerentque, unquam sibi temperare potuissent. Adde, si de visis loquamur, plurima sæpe jactari, quæ mendacii ex pluribus arguantur, nonnullaque id genus gravissimis in rebus, veluti divinitus objecta literis commendari, quæ inter sese pugnare manifeste liqueat, cum veritas divinitus inspirata sibi perpetuo constans reperiatur. Sane ut ait Apostolus (a) *Satanas transfiguravit se in Angelum lucis*, sensus etiam interdum hallucinatur, mens sibi inania fingit ludibria, ac sæpe divinis visis vel hominum incuria, vel levitate, vel malitia nonnunquam plura adduntur. Cæterum Innocentii animam, Deo permittente, suffragia postulare potuisse, inficias non imus, ignibusque purgatoris expiendam traditam, cum interdum viri sanctissimi contractas vitæ maculas iis eluant.

XIII. Possent innumera veterum scriptorum testimonia ad comprobandas ejus animi virtutes produci: sed iis prætermittis pauca dumtaxat Rigordi, qui eo tempore floruit, & S. Antonini archiepiscopi Florentini verba adducere contenti erimus. Ait igitur Rigordus (b): *Innocentius Papa celebravit Romæ concilium, vir clari ingenii, magnæ probitatis & sapientiæ, cui nullus secundus tempore suo.* S. Antoninus (c) vero: *Post innumera, inquit, opera egregie virtutum, demum beato sine quævit.* Hæc ille de Innocentio Papa, qui a pluribus etiam aliis uti vir sanctissimus collaudatur; multa luculenter scripsit, de quibus hæc gestorum ejus anonymus auctor: *Fecit ante pontificatum, libros de miseria conditionis humane, de missarum mysteriis, & de quadripartita specie nuptiarum, & postillam super septem psalmos: post pontificatum autem libros sermonum, epistolarum, regeſtorum, & decretalium.* Hæc auctor de editis, dum Pontificis vitam contexebat, quam morte fortasse præventus absolovere nequivit. Verum iis plura Innocentius elaboravit, quæ duobus tomis multis abhinc annis edita fuere. Novissime accessit tomus tertius quatuor ejus epistolarum regesta complectens ut supra dictum; ex quibus aliisque Gregorius nonnus decretalium librum potissimum condidit.

(a) 2. Cor. 1.
(b) Rig. de Gest. Phil. Aug. Franc. Reg. Elogia Innocentii.
(c) Anton. 3. par. tit. 19. c. 1. Scripta ab eo opera.

Addamus postremo nonnulla de ejus gestis ac virtutibus, quæ illius memoriam commendant, coluisse ipsum veræ anticiptæ leges scribit ejus vitæ auctor; liberalitatemque & magnificentiam in familiæ exercuisse, quos ad amplissimos honores extulit. Quos quidem iis dignos fuisse putandum est, cum vir tanti ingenii prudentiæque nisi magnorum virorum familiaritate delectari posset. Hæc enim de creatis ab eo S. R. E. Cardinalibus ejus acta tradunt: *Circa familiares suos liberalissimus extitit conferendo illis beneficia & honores: nam de capellanis hos promovit ad dignitates Ugolinum diaconum Cardinalem S. Eustachii, quem præterea fecit episcopum Ostiensem.* Quem postea ad summum pontificiæ dignitatis gradum sub Gregorii IX. nomine exploratæ virtutes extulerunt (d): *Leonem in presbyterum Cardinalem S. Crucis, Joannem in presbyterum Cardinalem S. Mariæ in Cosmedin, quem postea fecit Romanæ Ecclesiæ cancellarium; Petrum in presbyterum Cardinalem S. Pudenticianæ, Nicolaum in episcopum Tusculanum, Joannem in diaconum Cardinalem S. Mariæ in Via Lata, Octavianum Cardinalem SS. Sergii & Bacchi, Joannem in diaconum Cardinalem sanctorum Cosmæ & Damiani; Paulum Hortanum episcopum, Benedictum in episcopum Fundanum, &c.* De aliis episcopis pergunt dicere.

Singulare vero modestiæ exemplum in comprimendo luxu præbuit, quo cæteros ecclesiæ præfules ad abiiciendum factum, atque ad rerum caducarum desipientiam adduceret; hæc enim memoria dignissima vitæ illius auctor (e) prodidit, quæ in culis ejus vitæ gestis una cum nonnullis aliis desiderantur: *Quia vero superfluitas multa nimis abundat in seculo, maxime in prælatis, ut eos corrigere posset liberius & corrigere, illius exemplo, qui cepit facere & docere, ad talem se mediocritatem reduxit, quod vasti aurea & argentea in lignea & vitrea commutavit; pelles armellinas * & gristas transtulit agninas.* Mensam suam tribus ferculis voluit esse contentam, & capellanorum suorum duobus, nisi magna solemnitas, aut aliqua urgens necessitas amplius postularet; remotisque laicis, viros religiosos adhibuit ad quotidianum ministerium mensæ, ut ei a personis regularibus honestius serviretur; consuetis tamen officiis viris nobilibus reservatis, qui festivi diebus secundum morem deservebant in eis. Quandam moderatam summam de thesauro Ecclesiæ separavit, & in sequestro deposuit pro urgenti necessitate, si qua forsitan immineret: reliquum vero thesaurum penitentiam erogavit hoc modo. Pergit auctor recensere, ut immensam pecuniæ vim inter plura virorum ac mulierum monaste-

(d) Greg. IX. vit. anonym. scrip.
(e) MS. bibl. Val. licl.

XIV.

XV. A luxu abhorrebatur.

* in lignis & vitreis valis utebatur. Domesticis ministeriis viros religiosos adhibebat. Aerarium pro temporum difficultatibus repositum. Largissima elemosynæ ab eo effecta.

teria, & xenodochia sit partitus. Hacenus de Innocentio, qui universo orbi Christiano ingens sui desiderium reliquit: tum vero maxime Terra sancta in eo gravissimam jacturam passa est, cum illius diligentia ac studio e Sarracenorum servitute ereptum iri speraret: jam enim novus Imperator, Angliæ Rex, aliique principes æquem induerant, quorum ardor una cum Innocentio pariter extinguiviſus est. Atque de laudatissimo Pontifice de Ecclesia Dei, universoque Christiano orbe optime merito hæc dixisse suffecerit.

XVI. Honorius successor illius.

(a) Ursperg. chr. an. 1216. Gesta ab eo muncera.

(b) Ricch. cron. S. Anton. 3. p. tit. 19. 13.

(c) Lib. insuum.

Erepto igitur ex hac vita Innocentio xvii. kal. aug. ac supremis funeris honoribus posthodie illi habitis, proximo die Perusii, ubi Innocentius obierat, sacra comitia celebrata sunt; cumque uno tantum die Apostolica sedes pastore orbata fuisset, Honorius III. xv. kal. aug. Pontifex renunciatur, de quo hæc Urspergensis (a): *Successit Honorius III. qui prius fuerat Centius nominatus, fueratque camerarius Cardinalium, & pecunias ipsis collatas inter eos fideliter, & provide distribuebat, sedit annos decem menses octo; hæc ille.* At de obitus tempore in fine pontificatus dicitur. Quod ad nomen ac munus attinet; cæteri scriptores, ac publica monumenta Urspergensi adstipulantur, illum scilicet Centium, vel Cencium nomine, Ricchardus (b) enim illius temporis accuratus scriptor, S. Antoninus alique ita vocant, ecclesiastici ærarii summum, præfectum seu ut vulgo ajunt S. R. E. camerarii officio functum, dein in sacrum Cardinalium senatum cooptatum, ac primum S. Lucæ in via Lata diaconum creatum, nam ut auctores qui id affirmant, omittamus, in Vaticano codice liber censuum inscripto, ingenti labore, magnoque Romanæ Ecclesiæ emolumento, ab ipso collecto, sæpe tit. S. Lucæ in Silice diaconus vocatur, ut in publicis quibusdam actis, anno a Virginis partu millesimo centesimo nonagesimo tertio confectis, quibus Leo Frangipanus, Cælestino III. sedente, Romanæ Ecclesiæ bona quædam pignori dedit, hæc scripta sunt (c): *Nos quidem Leo Frangipanus ante præsentiam D. Petri Portuensis & S. Rufinæ ecclesiæ episcopi, & subscriptorum testium, propria nostra voluntate, pignori ponimus, & obligamus D. Cencio Dei gratia diacono Cardinali, ecclesiæ S. Lucæ in Silice, & D. Papæ camerario, &c.* eademque alibi sæpe repetita in codice ipso: ex quo illud animadvertere non omissimus, duos saltem sub Innocentio tertio camerarii munus gessisse, Octavianum nempe ejus consobrini, anno MCCIV. ut ex aliis ibidem insertis actis constat, quibus præfixus hic titulus: *Instrumentum de castro Nympharum; & Ann. Eccl. Tom. XX.*

Stephanum basilicæ XII. Apostolorum presbyterum Card. ann. MCCVIII. & MCCXV. quemadmodum alia plura monumenta ostendunt; sed ad susceptam orationem redeamus.

Fuisse Cencium ex diacono Cardinali presbyterum Cardinalem SS. Joannis & Pauli renunciatum ipse adepto jam pontificatu literis post sequentem annum datis ad Cistercienses abbates, qui generales ordinis conventus habebant, locutus, ita illustrat (d) *Sane nos ad eosdem gloriosissimos martyres specialem devotionem habentes, utpote qui ad eorum titulum sacerdotii gradum accepimus, &c.* eodemque nomine designatur ab Innocentio III. ut infra videbitur (e). Ex quibus erroris Godefridus arguitur, qui Cencium ex Cardinali SS. Quatuor coronatorum ad summum pontificatus apicem evehentem affirmat (f). Ipsum porro patria Romanum, Sabella gente oriundum Antoninus (g) atque alii (h) scribunt qui etiam Aimerici seu Americi filium dicunt; consentiuntque sacris pontificalibus IX. kal. augusti initiatum: qui ritus in ecclesia S. Petri Perusii celebratus, ut testatur Pontifex literis quas ad Cistercienses monachos postea dedit (i). Cur vero sacra comitia tam cito peracta, causam affert Bernardus (k): *Vacavit sedes per unam tantummodo diem, Perusinis causa electionis Papæ strictissime ardentibus Cardinalibus.*

Posthodie ejus diei, quo Honorius consecratus est, Christiani orbis tum præfules ac religiosos viros, quorum etiam precibus plurimum se commendavit, tum Reges ac principes certiores de sua electione fecit. At in pontificio regeſto primum obtinent locum literæ, quibus id Hierosolymitano Regi significavit, pollicitusque est omnem se operam ac studium daturum, ut Terræ sanctæ auxiliares copiæ submitterentur; exorsus igitur: *Magnus Dominus & laudabilis nimis, ac nonnulla præfatus, subiicit (l): Felicis recordationis Innocentio Papa prædecessore nostro septimodecimo Kal. augusti, soluto debito carnis, ad regionem sanctorum spirituum, ut credimus, evocato, & sequenti die celebratis exequiis, ac cum honore debito collocato ipsius corpore in sepulchro; una cum fratribus nostris ad eligendum convenimus successorem; & die tertio Spiritus sancti gratia invocata, super hoc tractavimus diligenter, & post tractatum diutinum placuit fratribus universis humeris nostris quamvis insufficientibus, imponere onus istud.*

Et licet in primis duxerimus resistendum, ne tamen videremur vocationi divine resistere, submissimus humeros ad portandum; sperantes in eo, qui linguas infantium facit disertas, quod ipse, qui vocat.

XVII.

(d) Honor. l. 2. ep. 1020.

(e) Hoc ann.

(f) Godefr. in annal. hoc ann. Illius genus.

(g) Anton. ubi supr. (h) Panvin. in fasto alii. que.

(i) Ann. 1218.

(k) Bern. chron. Rom. Pont.

XVIII.

Lit. de sua promotione.

(l) Honor. l. 1. ep. 1.

XIX.

ta fratrum aspirando praevenit, prosequetur etiam adiuvando. Fiduciam enim talem habemus per Christum ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed nostra sufficientia est ex Deo, qui nos ad suum ministerium evocavit. Non ergo propter obitum praefati praedecessoris nostri consternatur cor tuum, neque formidet; quasi propter hoc Terrae sanctae impediatur succursus, quoniam nisi illius sufficientiae nostra videatur inferior; ad liberationem tamen ipsius votis non minoribus aspiramus; quibus ipse Dominus qui sperantes in se nullatenus deserit, effectum tribuat, & profectum: ut quod possibilitas nostra non obtinet, ejus nobis gratia largiatur. Serenitatem igitur regiam rogamus attentius, & monemus, & exhortamur in Domino, quatenus de gratia nostra favore securus; utpote qui ad subventionem terrae ipsius tota intendimus voluntate, conforteris in Domino, & in potentia virtutis ipsius, ad conservationem terrae intendens viriliter, & prudenter, praeliaturus praelia Domini, cum tempus advenerit opportunum, & ob hoc recepturus ab ea gratiam in praesenti, & gloriam in futuro. Dat. Perusii VIII. Kal. aug. pont. nostri anno primo.

XX.
Restituenda cultui Christiano Terrae sanctae incumbit.

Confessisse verbis facta, resque Hierosolymitanas pontificio pectori insedisse illustrant ejus literae ad Galliarum episcopos, quos religioso pro imperio monuit, cruce signatos Innocentii morte consternatos erigerent, confirmarentque, se ad exitum perducendis praedecessoris consiliis tota animi & operae contentione incubiturum; atque adeo suscipiendae expeditionis strenue se accingerent: tum etiam ipsos praesules rogavit, ut suis apud Deum precibus recens impositum onus levarent; vicissimque paternam illis sollicitudinem est pollicitus: *Universitatem vestram rogamus attentius, & monemus, & exhortamur in Domino, quatenus insufficientiam nostram apud eum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, orationibus adjuvetis, & circa commissam nobis dominici gregis curam diligenter & viriliter vigilantis, nostrum satagatis humiliter supplere defectum, & injunctam nobis pastoralis oneris gravitatem vigilantis studio comportetis, & in ecclesiastica unitate, obedientia, & devotione Apostolicae sedis, quibus hactenus ecclesia Gallicana inter ceteras potissimum floruit, & fructificavit suavitate odoris, sicut ager plenus, cui benedixit Dominus, firmiter persistentes, ad ea quae pacis sunt, impendatis studium diligens, & operam efficacem.*

XXI.

Attegitur regeſto pontificio prolixior catalogus patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, atque abbatum quibus iisdem pene conceptis verbis scri-

psit: adjectaeque ad Imperatorem Constantinop. literae (a) quibus catholicae Ecclesiae gubernaculis se admotum docet, aperitque ingens tuendi divini numinis, edomandi schismaticorum fastus, Imperiique orientalis, ex quo veluti ex arce firmissima in Sarracenos ac Terrae sanctae invasores excurrendum sit, contra Graecorum impetus firmandi muniendiue desiderium, ac demum ad pristinum in Rom. Ecclesiam reverentiam amoremque servandum est cohortatus. Pari ratione, ut subiicitur, Siciliae Regi designato Imperatori, Poloniae ducibus, aliisque singulis Regibus, & principibus scriptum est. His Perusii gestis cum solis clementiores radii aere temperarent, augusto mense exeunte, iter in Urbem est aggressus, prae die nimirum Kal. sept. ut affirmat Fossae Novae chronicon his verbis (b): *Nono kal. aug. consecratus est, pridie kal. sept. reversus est apud Romam ad S. Petrum, pridie non. sept. receptus est in ecclesia Lateranensi, cum tanto gaudio & veneratione, gloria & jucunditate, quod omnes videntes dixerunt, quod nullus de praedecessoribus suis in receptione similis ei fuisset.*

(a) Lib. I. ep. 5.

(b) Chron. Foss. Nov. hoc ann. Romam proficiscitur. Magna excipitur pompa.

Quantum vero studium hoc anno contulerit Honorius ad comparanda in gratiam Hierosolymitani regni subsidia, de quibus paulo ante meminimus, epistolae ejus demonstrant. Primum namque Burgundiae & Brabantiae duces, Barensem & Antiochodorensem comites, aliosque principes, qui sacrae militiae nomen dederant, ad traiciendum cum reliquo Christiano exercitu expeditos esse jubet, (c) ubi statutum a synodo Lateranensi tempus appetiisset: dein Cluniacensi abbati mandavit, (d) ut ordinis sui ecclesiarum redditoque mittendam, ex ejusdem concilii praescripto cogat: tum ad incendendos militari ardore Christi milites, qui se cruce insignierant, missis in Gallias ac Germaniam legatis, literisque sacrum in hostem divini nominis classicum cecinit (e).

XXII. Urget expeditionem in Terram sanctam.

(c) Lib. ep. 8.

(d) Lib. II. ep. 51. & 53.

(e) Honor. I. I. ep. 81. Honorii ad cruce signatos exhortatio.

Honorius, &c.

Cum dicatur nobis a Domino per Prophetam: *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta in fortitudine vocem tuam, tacere amodo non debemus, quin ad praelia Domini praelianda Christianos milites compellamus; nam prope est ut veniat tempus pugnae, quo Rex noster Dominus dominator suae crucis vexillum explicet, ut suo congregato exercitu, in manu forti, & extento brachio dimicet contra hostes ad faciendum vindictas in nationibus blasphemorum, qui Hierusalem nostram innotam civitatem in populi Christiani opprobrium sua se jactant detinere fortitudine occupatam.*

Videntes itaque Dei potentiam venientem

XXIII.

rem, vocem extollimus, & clamamus, ut eidem obviam occurratis. Quoniam, etsi filii alieni ad tempus occupaverunt ejus regnum exigentibus culpis nostris, ipse tamen est in Israelitico populo regnaturus, qui nostra crimina sanguine suo lavit, fuit enim hactenus dispositione provida ordinatum, ut dum iter peregrinationis arripere cruce signatorum exercitus retardarent, naves, arma, & alia necessaria pararentur, sed ecce his omnibus pro majori parte paratis transfretandi terminus appropinquat in sacro generali concilio constitutus, qui non debet amplius prorogari. Eja igitur sumite arma viri, acuite gladios, festinate milites Jesu Christi, ut adventante tempore passagii generalis, in praesentio concilio denotato, divino comitante auxilio transfretetis, & congregato exercitu sequamini Regem caeli, cuius vos obsequio devovistis, firmiter confidentes, quia ipse, qui suum traduxit populum per desertum, saluos reddet homines, & jumenta, & vos, si eum secuti fueritis puro corde, non solum faciet triumphare, verum etiam regio coronabit diademate post triumphum. Ad hoc cum venerabili fratri nostro Tyrrensi archiepiscopo dederimus in mandatis, ut vos ad id moneat & inducat, universitati vestrae per ap. sc. mandamus quatenus eidem praedicanti verbum Domini pro succursu Terrae sanctae tanquam fidei nuncio devote, ac humiliter intendatis. Dat. Romae apud S. Petrum non. decemb. pontificatus nostri anno primo. Postremo de vigesima in sacrum subsidium conferenda, persolvendaque, ad Panormitanum archiepiscopum, ejusque suffraganeos (a) extant literae, tum ad colligendae illius pecuniae praefectos, quae eodem exemplo ad omnes orbis Christiani archiepiscopos, quorum longior textitur catalogus, missae.

Providet in eam rem pecuniarum subsidia. (a) Ep. 124.

XXIV.

Nec silentio praetereundum, religiosissimi cujusdam viri in Christum pro nobis in crucem actum singulare amoris exemplum per id tempus editum, qui vi impetuque doloris ex Christi passione ac morte concepti abreptus, in Calvariae monte piissimam animam repente exhalavit. Rem gestam ita narrat Cantipratensis:

(b) Cantipr. I. I. c. 25. Equitis mors ex amoris divini impetu.

(b) Circa annum ab incarnatione domini MCCXVI. quidam vir fidelis & bonus de oppido Dinantheo mare transit: & ingressus Terram sanctam loca singula, in quibus pedes Domini steterunt quibusdam indicis ferebatur, multa devotione & lacrymis visitavit. Cumque venisset ad locum Calvariae, ubi Redemptorem nostrum audivit mortis angustias, & crucis supplicium pertulisse, gravissimis suspiriis ingemiscens, cum clamore valido & lacrymis dixit: *Quid tibi benignissime domine, quid inquam tibi Christe retribuam pro omnibus, quae prius amator amabilis mihi mirabiliter tribuisti, vidi prius loca in quibus na-*

am, & inter homines conversatus doctrinam evangelicam praedicasti, & deitatis tuae indicia per miracula demonstrasti. Haec quidem ob amorem & reverentiam tui sincero corde complexus sum, hunc vero locum passionis & mortis tuae aequo animo videre non possum, ubi clavis crucifigi, terebrari lancea, & animam pro nobis tradere voluisti. Haec ut beatus ille peroravit, exclamans, ruptis vitalibus cordis venis spiritum exhalavit, &c. Atque hactenus de Terrae sanctae rebus, e quibus antequam sermonem ad occidentem revocemus, quaedam ad orientale Imperium pertinentia adjungenda videntur.

Cohortatus (c) est Apostolicis literis Honorius patriarcham Constantinopolitanum ad pacem, concordiamque cum Imperatore servandam, modo Ecclesiae juribus detrimentum non inferretur. Praeterea Regis Thessalonicensis adhuc pueri, regnique patrocinium sumpsit. (d) Caeterum circa haec tempora Henricum Imp. e vita discessisse videtur, cum sequenti anno Petrus Antiochodorenensis comes e Galliis ad capeſſendum Imperium fuerit evocatus. Fuisse vero Henricum magnis virtutibus instructum testantur Graeci, e quibus Georgius Logotheta (e) illum ita commendat: *Per Ericum res Romanae, & Theodorus etiam Imperator multum detrimenti cepit, cum esset fortis, & ad pugnandum praecipuus & audax; & infra: Vel hoc solo res conspicua erit Nymphaeum usque cum nullas adversaretur castra posuit, indeque rediens partim praeda parta optans, ac saturus, partim a laboribus feriari optans: neque enim in sustinendis bellorum certaminibus Latina natio perdurat, cum Imperatore Theodoro foedus iniit, concordatumque est Cimoni, sic enim mons Achirato adjacens appellatur, universa, & ipsum Achiratum a Latinis possideri. Commendat idem auctor ejus benevolentiam in Graecos: Romanos, inquit (ita appellat suos) & Byzantinos indigenas placidius sedatusque amplectebatur, & ex illis plures inter primates collocaverat, alios inter milites adnumeraverat, plebem vero veluti proprium populum fovibat.*

XXV. (c) Honor. I. I. ep. 10. Honor. Patr. cum Imp. conciliat. (d) Id. ib. ep. 150.

(e) Georg. Logoth. Leone Alatio interprete.

Jam stylum ad ea convertamus, quae cum Italis novus Pontifex peregerit: quippe vices ejus gerens, qui ait (f): *Ego cogito super vos cogitationes pacis; omnes curas diligentiamque eo vertit, ut pacem populos inter conciliaret, confirmaretque; atque adeo adversus illos, qui ipsam turbarent, graviter animadverteret (g).* Ardebat tunc civili bello Insubria, cum Mediolanenses sociatis cum Placentinis armis Ticinenses hostili ardore infestarentur, eorumque extremo exitio populatis magna vastitate agris imminerent: cujus odii causam inde fluxisse, ut supra tetigimus, videtur, quod Ticinenses Fride-

XXVI. Studet pacanda Italia. (f) Hierem. 29.

(g) Honor. I. I. ep. 17.

ricum in Germaniam proficiscentem stipsissent, atque in Othonis gratiam, cujus partes tuebantur, bellum atrox ipsis intulisse. Jam ante suum ad eos in concordiam adducendos studium Innocentius collocarat, ac post celebratam synodum œcumenicam, in qua toti Christiano orbis publicæ induciæ ad quadriennium erant indictæ, legatos miserat, qui pervicaces incusso censurarum terrore, ad pacem revocarent: quorum industria cum furore improborum elusa esset, Honorius ad perducenda prædecessoris consilia vibratas a Cardinalibus legatis censuras confirmavit, ac literas ea de re Apostolicas ad Insubriæ populos, atque ad omnes (a) qui apud ipsos vel auctoritate ob gestos publicos magistratus, vel claritate generis, vel dignitate ecclesiastica conspicui erant, tum ad Malespinæ marchionem & Sabaudia comitem, quos a Mediolanensium partibus divellere est conatus, exaravit.

Honorius, &c.

XXVII. Cum (b) in generali concilio pro Terra sanctæ succursu commodius exequendo provida fuerit deliberatione statutum, ut principes & populi Christiani, saltem per quadriennium, plenam pacem, aut firmam treguam adinvicem inviolabiliter observarent, & si, qui acquiescere forte contenderent, per excommunicationem in personas, & interdictum in terras ærèissime cogentur, ac bonæ memoriæ Innocentius Papa prædecessor noster volens, ut hujusmodi constitutio in eos, & dilectos filios Papienses debitum foret effectum, dilectos filios nostros L. . . . tituli S. Crucis presbyterum, & R. . . . S. Mariæ in Cosmedin diaconum Cardinales, commissis eis legationis officio, ad eos propter hoc specialiter destinavit, ipsi verbo pacis eis a Cardinalibus prædictis efficaciter, & prudenter, proposito non recepto, contemptis monitis, & prohibitionibus Cardinalium, Papiensem terram hostiliter invaserunt, ipsam multipliciter devastantes, in Dei contemptum, Apostolicæ sedis injuriam, & suarum periculum animarum. Propter quod Cardinales prædicti accensi zelo justitiæ, in potestates consules, & principales consiliarios Mediolani, & Placentia civitatum auctoritate præfati prædecessoris nostri excommunicationis sententiam promulgarunt, & civitates easdem supposuerunt ecclesiastico interdicto. Verum quia iidem in maris altitudinem venientes, ipsos sunt tempestate demersi; ut oculos suos statuam declinare in terram, & non respicientes ad cœlum, adhuc in sua contumacia perseverant; nos præfatas sententias confirmantes, manus nostras in eos duximus aggravandas, præcipientes potestates, & consiliarios, nec non, & Societatum magistrorum civitatum ipsarum per totam Lombardiam singulis diebus dominicis, & festivis, pulsatis campanis,

& candelis accensis, excommunicatos publice nunciari.

Pari studio ad alendam inter Benevitanos Ecclesiæ clientes concordiam, quæ nonnullorum dissidiis periclitabatur, curas defixit atque ad eam servandam insignibus amoris notis aspersis literis est cohortatus, e quibus hæc verba veluti præclara paternæ in eos sollicitudinis argumta decerpimus: (c) Cum non possit mater oblivisci filii uteri sui, nos qui statum civitatis vestræ cupimus prosperari, tanquam filios vos diligimus speciales & in visceribus gerimus Jesu Christi, dantes operam efficacem, ut civitas vestra desiderata pace respiret, & assiduis proficiat incrementis, quæ continuis molestationibus est afflicta. Dat. Romæ apud S. Petrum non. decemb. pontif. nostri ann. I. Paucis vero ante diebus ipsis rescripserat, cum ista civitas ea libertate potiretur, ut qui in ea urbe habitare cuperet, nuncupato Romanæ Ecclesiæ fidei sacramento, civium numero adscriptus censeretur; caverent, ne eos, qui ad eam urbem se contulerant, ad pristinas sedes amandarent. Egregie etiam in Mutinenses affectum illustrant (d) collata in eos præclara beneficia, quibus publicam rem auxit, illorumque fidei & custodiæ Carpi & montis Baranzonis oppida a Matilde comitissa Romanæ Ecclesiæ traditis cum omnibus ad ea spectantibus, quamdiu ipsius pontificatus teneret, commisit, subjectisque legibus obstrinxit, ut eorum locorum causa sumeret arma, ponerentve ad Romanæ Ecclesiæ imperium, legatos Apostolicos iisdem oppidis exciperent, ac demum probas consuetudines ac leges, quæ hætenus obtinuerant, nullo pacto temerarent.

Rescindenda præterea fuit ab Honorio hoc tempore lata a Patavinis hujusmodi lex, quæ facinorosos homines ad pejerandum prolicere atque illorum cupiditatem irritare videbatur: Si quis aliquid ab alio ablatum ad se pertinere juratus asseruerit, ejusmodi iurijurando standum; tum Lucanus episcopus continendus, ne monachis Florentis familiæ, a Joachimo abbate jam ante conditæ, hæreseos notam inureret, neve ab aliis ea contumelia vexari permetteret, quod anno præterito a Lateranensi synodo (e) vetitum vidimus; cum licet nefandus error ab illius religiosi sodalitati conditore contra divinam eistentiam esset confectus, suam tamen sententiam Romanæ Ecclesiæ censuræ re nondum bene definita subjecisset; tum etiam religiosa disciplina apud Florentes vigeret. Sed de his deque Italicis rebus satis. Convertenda jam nobis ad externa regna oratio.

Offert primum sese nobis bellis civilibus lacerata Anglia, cujus species non

XXVIII.
Inter Benevitanos pacem adducit.

(c) Ep. 93.

(d) Ep. 171.

XXIX.
Rescindit Patavinam iniquam legem.

(e) Ep. 87.

XXX.

mi-

Angliæ res turbida.

Guallo-nem in legationis munere confirmat Honorius.

(a) Ep. 6.

(b) Ep. 170.

(c) Ep. 124. XXXI.

(d) Par. hist. Angl. hoc ann. Joannis Regis obitus. (e) Ext. apud Honorium reg. lib. 1. cap. 147.

minus sub Honorii primordiis, quam sub Innocentii exitu foeda extitit. Ut vero demum Honorii studio, atque Apostolicæ sedis legati diligentia recreata fuerit proceresque a Ludovici Galliarum Regis majoris natu filii partibus ad Henricum Joannis successorem traducti, ordine differemus, ubi primum quæ ad redintegrandas Joannis res gesta percurremus. Miserat jam ante Innocentius Gualonem tit. S. Martini presbyterum Cardinalem Apostolici legati munere auctum, quo Gallos ab invadenda Anglia deterreret, revocaret Anglos ad officium, ac Joanni Regi operam, & consilium exhiberet, jamque strenue incumbere provinciæ sibi demandatæ, cum relicta ab Innocentio Ecclesiæ gubernacula Honorius capeffivit. Qui ut Anglicanas res alto pectore demisit (intererat enim pontificiæ dignitatis susceptum in Apostolicam clientelam Joannem, atque etiam vestigalem Ecclesiæ factum tueri) mox Gualonem legatum cæpto operi generose jussit insistere. Quia finis, inquit, (a) non pugna coronat, ac dedecori verteretur inchoata cum laude, turpi exitu corrumpere: Injunctum tibi legationis officium auctoritate nostra, sicut cæpisti, laudabiliter prosecuaris, charissimum in Christo filium nostrum Joannem Anglorum Regem illustrem cruce signatum, vassallum nostrum, ex parte nostra confortans, ne ipsius animus consternatur, quia potens est Dominus, qui humilia respicit, & alta a longe agnoscit, humiliare superbos, & humiles exaltare, ac Apostolicæ sedis non destituetur auxilio, in quantum Dominus permiserit, & suis videbitur utilitatibus expedire. Datum Perusii. Postea cum ab eodem legato accepisset Pontifex, quot & quanta funesta mala ex Anglicanis discordiis in dies orientur, conceptum animo dolorem delinire ac permulcere aliis literis (b) conatus est, quibus etiam de rebus ad archiepiscopum ejusque suffraganeos, tum ad Angliæ optimates scripsit, ad concordiam servandam ipsos (c) cohortatus.

Verum hæc inter Rex Joannes dum se undique periculis cinctum videt, nec sustinendis hostibus parem, partim ex animi angustia, partim ex labore bellico vel nimio fructuum usu, ut ait Parisius, (d) lethali morbo corripitur: additque auctor in arcem cui Lafort nomen est contendisse, quod probant etiam literæ Joannis ad Honorium ex eo loco exaratas, (e) quibus filium suum Romanæ Ecclesiæ commendavit.

Sanctissimo in Christo, & domino charissimo Honorio Dei gratia summo Pontifici Joannes eadem gratia Rex Angliæ, & dominus Hybernæ, dux Normanniæ, & Aquitaniæ, comes Andeg. salutem, & de-

bitam tanto patri, ac domino reverentiam.

Cum gravi infirmitate, & incurabili detineremur, ita quod de nobis penitus desperabatur, multipliciter nobiscum deliberavimus, qualiter regno nostro, si humanitus de nobis contigisset, provideremus, ad honorem Dei, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & successionem nostram hereditariam perpetuam, tandem quasi mente prosternati, quærentes nodum in scirpo reversi sumus ad nos, divina inspirante gratia, qui non deserit sperantes in se, ad memoriam reducens, quod regnum nostrum esset patrimonium beati Petri, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, divina, & Apostolica protectione munitum. Unde convocatis magnatibus nostris nobis assistentibus providimus regnum nostrum, quod est vestrum, necnon & heredem nostrum protectioni vestræ, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ commendandum.

Nos igitur ipsum regnum nostrum, & heredem nostrum ipsis presentibus, protectioni divina, & vestræ obtulimus, & nunc per literas nostras presentes presentiamus, attentius flexis genibus paternitatem vestram humiliter rogantes, quatenus ipsum regnum, & heredem nostrum sub protectione vestra suscipiat piæ paternitatis vestræ devotio, ad ipsius heredis nostri successionem in paternam hereditatem & inimicorum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ adversantium confusionem perpetuam. Credimus enim & indubitanter scimus, quod si more pii patris dexteram protectionis vestræ ad ipsius defensionem porrigatis, efficax ejus successio suscipiet incrementum; ad ipsius provisionem perpetuam, ad laudem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, gloriam, & honorem. Caterum quoniam misericordia poscentibus, non est deneganda gratia, paternitatem vestram rogamus, ut manus absolutionis in remissionem peccaminum nobis impendatis, ut ope misericordiæ vestræ suffulti, is, qui citra meritum punit, & ultra meritum remunerat, nos oculo misericordiæ suæ respicere, & in numero electorum nos collocare dignetur. Teste me ipso apud Laford decima quinta die octobris. Cum ex eo loco Nevercum profectus esset, paulo post vi morbi oppressus interiit, de quo hæc Parisius: Cum regnasset Rex Joannes annis octodecim, mensibus quinque, diebus autem quatuor, ab hac vita, post hujus sæculi multas perturbationes, & labores inutilis, in multa mentis amaritudine subtractus, transmigravit, nihil terræ, immo nec seipsum possidens. Sperandum est autem, & certissime confidendum, quod quedam bona opera, quæ fecit in hac vita, allegabunt pro eo ante tribunal Jesu Christi.

At quomodo Henricus extinto patre, justis illi persolutis coram Apost. se-

Commentatus ab eo Henrici sedis Ap.

XXXII.

XXXIII.

dis

Henricus
Angliæ
regno
succedit.

dis legato, episcopis, principibusque Angliæ solempni pompa insigne regni acceperit, idem auctor refert: Paratis omnibus ad coronationem necessariis, legatus supradictus associatis sibi episcopis & comitibus memoratis, duxerunt eum ad ecclesiam conventualem cum processione solempni, Regem acclamando, ubi ante majus altare constitutus, juravit coram clero & populo appositis sibi sacrosanctis evangelii & plurimorum sanctorum reliquiis, dictante juramentum Tocclino Baihoniensi, quod honorem, pacem, ac reverentiam portabit Deo, & sanctæ Ecclesie, & ejus ordinatis, omnibus diebus vite sue. Juravit etiam, quod in populo sibi commissio, rectam justitiam tenebit, quodque leges malas, & iniquas consuetudines, si quæ sint in regno, delebit, & bonas observabit, & ab omnibus faciet observari. Deinde fecit homagium sanctæ Romanæ Ecclesie, & Innocentio Papæ de regno Angliæ, & Hyberniæ, & juravit quod mille marchas, quas pater ejus Romanæ contulerat Ecclesie, fideliter persolveret, quamdiu prædicta regna teneret. Et infra: Coronatus est autem Henricus tertius anno ætatis sue decimo, in die Apostolorum Simonis & Judæ, scilicet xxviii. Post hæc enarrare pergit bellica gesta Ludovici Francorum Regis filii, qui, ut supra vidimus, Angliam invaserat, ubi hoc anno nonnullis oppidis, quod auctor pluribus tradit, positus est: Verum animabat, inquit Parisius, eos, qui partes Regis fovebant quamplurimum, quod singulis diebus dominicis ac festiis Ludovicus cum complicibus ejus & fautoribus excommunicari videbant.

XXXIV. Cum certior mortis Joannis Regis fama ad Pontificiam aulam pervasisset, Honorius non levem ex illius principis obitu dolorem hausit, ipsius filium Henricum religionis vi ac metu, quod maximum apud fideles præsidium erat, defendendum suscepit; legatumque ad partes suas strenue obundas inflammavit, ac ne adversis ullis rebus animum adiceret, est cohortatus. (a)

G... tit. S. Mart. presb. Card.
Apos. sed. legato.

Duris nobis rumoribus nunciatis, videlicet quod claræ memoriæ Joannes Rex Angliæ viam esset universæ carnis ingressus; repleti sunt lumbi nostri dolore, & sicut parturientis angustia nos possedit, tum quia ipsum utpote vassallum Ecclesie Romanæ, ac ipsius filium specialem sinceram dileximus charitate in Domino; tum quia tuis laboribus & angustiis, quas multiplicatas non ambigimus ex hoc esse, compatiatur affectu paterno; tum etiam quia major nobis instat necessitas subveniendæ natis ejusdem Regis pupillis, quorum esse tenemur ex injuncto nobis Apostolatus of-

ficio defensores dicente scriptura: Pupillo tu eris adiutor. Et infra: Licet de tua constantia geramus spem certam, te tamen Apostolicis exhortationibus duximus confortandum, ne cor tuum hujusmodi tribulationibus, & angustiis consterneretur, quoniam fidelis Deus, qui te supra id, quod potes, non patietur tentari, sed faciet etiam in hac tentatione proventum, ut valeas sustinere. Et quidem forsitan pius & misericors Dominus mortem Regis ipsius ad bonum filiorum ejus convertet, ut eos qui patris persequebantur personam, ad eorum fidelitatem reducat, cum odii causa sublata de medio, ipsius cessare possit effectus. Nec sua Pontificem fecellit opinio, scribit enim Parisius Anglos proceres odio, quo in Joannem flagrabant, extincto Joanne, in amorem & misericordiam erga filium verso, studia mutasse, sed de iis suo loco. Pergit Pontifex:

Tuam ergo discretionem monemus, & XXXV. exhortamur in Domino per apost. tibi scripta mandantes quatenus sicut vir fortis, & constans dilatato animo circa tutelam, & curam prædictorum pupillorum & regni, tanto sollicitudine invigiles promptiori, quanto Apostolica sedes ad id fortius nunc tenetur, & tu ipse vice illius &c.

Instruit legatum summa auctoritate, quæ ad exequendum tuendorum Joannis filiorum provinciam desiderabatur. Præterea se Apostolica auctoritate vibratas ab eo in illa causa censuras confirmaturum; tum subiicit: Ad hæc volumus, & mandamus, ut juramenta, quæ barones Angliæ contra Regem prædictum nobili viro Ludovico primogenito Regis Francorum vel aliis præstiterunt, denunciés tamquam illicita non servanda. Dat. Romæ apud S. Petrum III. non. decemb. pontificatus nostri anno primo. Eodemque fere exemplo (b) Wintoniensis, Wigorniensis, & Oxoniensis episcopi Dublinensi archiepiscopo, nobilibus Angliæ viris, regias partes sequentibus; præterea Burdegalenſi archiepiscopo atque optimatibus cismarinis Regi obsequentibus literas misit, præcipue Willelmum regiorum castrorum magistrum, quem vulgo vocitant Angliæ marscallum, cujus supra cum Parisio mentionem fecimus, religioso pro imperio (c) hortatus, ut in regis fide obedientiaque permaneret.

Ut continere in officio hos principes viros studuit ita alios qui a Joanne Rege desciverant, eumque bello acriter erant persecuti, revocare objecto religionis metu conatus est, inculcavitque jam ad alendam rebellionem sublato Joanne Rege colorem deesse, proinde ipsorum dignitatis interesse cum Henrico, quem ætas probabat innocentem, in gratiam redire; nec enim ferre legum æquitatem, ut paterni sceleris (si quod fuerit) poena

in

Succe-
ptum ab
Ecclesia
ipsius pa-
tronicini-
um.

(a) Honor.
l. 1. ep. 32.

Imperia-
legato da-
ta.

XXXV.

(b) Reg.
post eund.
ep.

(c) lb. ep.
44.
XXXVI.
Rebelles
Angliæ
proceres
increpitii.

(a) Ep. 32.

in filium transfunderetur: Etsi (a) hæc tenus habueritis velamen malitiæ, cum contra claræ memoriæ Joannem Regem Anglorum dominum vestrum arma gerere dicebatis, proponentes ipsum imposuisse vobis jugum intolerabile servitutis, jam nunc excusationem habere non poteritis in peccatis, nec notam proditoris quoquam velamento velare, nisi ad fidelitatem filiorum ejus, qui vos nullatenus offenderunt, protinus redeatis, cum cessante causa, cessare debeat & effectus. Jam enim non videbimini odio habuisse personam, ac vestram injuriam repulisse persequentem quodammodo persequendo, sed potius malitiam excogitatum sectari, si ejusdem Regis persequimini filios innocentes, quos deberitis defendere potius, & fovere: quibus patris iniquitas obesse non debet, cum juxta verbum Domini, nec pater filii, nec filius patris debeat iniquitatem portare, sed potius anima quæ peccavit &c. Dat. Romæ apud S. Petrum kal. decemb. pontif. nostr. an. i. Paruere nonnulli proceres apostolicis imperiis, atque etiam ex ipsis Ludovici ducibus ab ejus partibus se subduxere, cum majori damno verterent iras numinis ac sedis Apostolicæ incurrere, quam præpotentis principis gratiam amittere: inter quos comes de Rocejo divino timore, percussus, cum se anathemate defixum nosset, damnato iniquo bello a sede Apostolica fidelium communioni restitui postulavit, obtinuitque (b).

Gravioribus autem curis distrahebatur Honorius, ne ita Henrico Angliæ avitum sceptrum assereret, ut Philippum Galliarum Regem exasperaret, dum in Ludovicum ipsius filium censuras ferre cogeretur; atque adeo amoris ac benevolentiam vias omnes explorans Cisterciensium & Clarevallensium abbatibus, qui gratia apud Philippum ac Ludovicum plurimum poterant, provinciam imposuit, (c) ut pontificio nomine utrumque adirent, & in genua provoluti per sacra quæque obtestarentur, ab invadenda pupilli Apostolicæ clientelæ commendati ditione temperarent: & parentem quidem, ut filium patria auctoritate a cœptis avocaret; Ludovicum vero, ut si quam eo facto dedecoris labem suscepturum putaret, illius dolorem divino numini, sedique Apostolicæ remitteret, a qua vinci non pudori, sed gloriæ & triumpho ducendum esset, demum si repudiaret preces, denuntiarent divinas humanasque poenas in eum cumulatam iri.

Honorius &c.

Devotioni vestra, de qua fiduciam gerimus pleniorum, per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus Regem adeuntes prædictum, vice nostra suffis lacrymis humi prostrati, eundem preces precibus cumulando, moneatis prudenter,

& obsecratis per asperisionem sanguinis Jesu Christi, quod pro ipsius reverentia, & Apostolicæ sedis honore dimissa præfatis pupillis offensa, si quam in eum pater commisit ipsorum, ex corde puro impendat studium diligens, & operam efficacem, ut prædictus filius ejus ad propria redeat, & occupata de regno prædicto pupillis restituat ante dictis, quatenus sic & nos, & seipsam expediat a necessitate, quam nobis idem primogenitus ejus ingessit.

Ad eundem quoque nobilem accedatis,

XXXVIII.
Decreta.
ad Ludovicum
abbatem.
legatio.

ipsum modo simili obsecratis, & intuitu illius, qui dominatur in regno hominum, & cui voluerit, donat illud, a persecutione pupillorum ipsorum desistat, & cis restituat occupata, & sic vincens salubriter semetipsum, se vinci permittat a nobis, Deo ignominiam, & Apostolicæ sedi donans, si quam ex hoc se forsitan existimat incursum: cum tamen propter Dominum vinci a nobis nequaquam ignominiosum existat; quoniam armis carnalibus non pugnamus, sed spiritualibus potius, quæ sunt potentiora, gladio videlicet verbi Dei. Virus est enim sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, usque ad animæ, ac spiritus divisionem pertingens. Sed & eundem nihilominus protestemini, quod si vestris monitis, immo nostris non asqueverit, cum præfatis pupillis nulla possimus ratione deesse, contra eam cælum & terram curabimus invocare, aggravaturi manus nostras in ipsum in quantum poterimus, secundum quod nobis fuerit desuper inspiratum. Dat. Romæ apud S. Petrum VIII. id. decembris pontificatus nostri an. primo.

Defendendam porro Henrici causam, Honorium suscepisse non divexandi Ludovici animo, frangendæve Gallorum potentie, quæ conjuncto eo regno admodum se extulisset, sed æquitate zelo, testatur ipse in litteris Gallicanis patribus scriptis quos postquam prudentiæ observantiaque in sedem Apostolicam laude ornavit, suum his verbis in Gallos studium illustrat.

XXXIX.
Significat
Pont. sui
non esse
consilii
Gallorum
res depri-
mere.

Honorius &c.

Quantum (d) Romana Ecclesia regni Francorum turbationem desideret evitare; immo quantum ejus tranquillitatem affectet, facile poterit intelligere quisquis devotionem ipsius regni ad illam, & grata subsidia, quæ in illo invenit tempore opportuno, intenta mente voluerit cogitare. Quis enim nesciat, quod Reges, & regnum Francorum semper in Apostolicæ sedis devotione firmiter perstiterunt; quod semper in difficilibus, arduisque negociis astiterunt ei studio indefesso; & nunc contra hæreticam pravitatem, nunc contra paganos barbariem eidem devote, & humiliter obsequendo, illam utrique formidabilem reddiderunt? Hæc quidem obsequia & alia, quæ recenseri sub epistolari bre-

Collata
in Gallos
ab Honorio
encomia.

vitae non possent, & merita nihilominus ecclesiae Gallicanae, cujus fides ac devotio nullo unquam tempore defecerunt, pro vobis sufficienter ut credimus fide jubent, quod inter caetera regna mundi illud quadam prerogativa diligimus charitatis, ejusque statum semper tranquillum esse cupimus, & felicem. Absit enim ab Apostolica sede & a nobis, qui ei disponente Domino, praesidemus, ut nobis tantorum veniat oblivio meritorum, & ut tantae ingratitudinis vitio laboremus; quod iis non studeamus obsequiis, sinceris affectibus respondere.

XL.

(a) Psal. 149. Berengaria Angli. Regina defensa.

(b) Hon. I. 1. ep. 161. (c) lb. 164.

(d) Ep. 165.

XLII. Erardum Brenensem re- primit.

(e) Hon. I. 1. ep. 79. Honorius Galliarum praesulibus scripsit (e),

ut censuris Erardum ac Philippam, si quid novi molirentur, comprimerent; cum maxime id bellum in Terrae sanctae perniciem, cui subveniendum erat, redundaret.

XLII.

Ipsa vero, nimirum Erardus Brenensis, post obitum praedicti patriarchae (is erat Albertus, cui inquirendi propinquitatis partium gradus munus ab Innocentio fuerat demandatum) captata successoris absentia, non est veritus eam sibi clandestine copulare, ambitiosa cupiditate caecatus; cum non sit filia primogenita quae in utrumque succederet, si jus haberet alterutra succedendi. Et cum anno praeterito cum multis applicuisset Cajetam, caeteris ad sedem Apostolicam accedentibus, ipse tanquam conscius male sibi, ejusdem praedecessoris nostri declinavit aspectum; sed concito cursu Januam navigavit, ut celeriter transalpinus, contra dilectum filium nobilem virum Th. Trecent. comitem suscitaret schisma si possit, non solum in grave scandalum regni Franciae, verum etiam in grave dispendium Terrae sanctae. Sed speramus in Domino, & in potentia virtutis ipsius, quod ejus machinatio non poterit prevalere, cum Philippus Rex Francorum illustris per suas praefato praedecessori nostro literas intimavit, quod cum dictum Th. ad suum comitatum remisit, per privilegium sibi regale concessit, quod auctoritate petiit Apostolica confirmari, quod usque ad legitimam ejus aetatem, nullam de iis contra ipsum querelam audiret.

Philippus Theobaldo favet.

XLIII.

Volentes igitur imminuentibus periculis obviare; universitati vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus, quatenus dictos Erardum, & Philippam, si forte occasione praescripta praesumpserint malignari; Deum habentes praesens oculis, sublato cujuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, per censuras ecclesiasticas compescatis, mandatum Apostolicum taliter impleri, quod de diligentia studiosa mereamini commendari. Dat. Romae apud S. Petrum. Haec Honorius, qui aliis literis (f) Galliarum praesules Blancae ac Theobaldi defendendis incumbere tum hoc, tum sequenti anno praecipit: cum enim Erardus bello Theobaldum petiisset, atque in Campaniam factis excursionibus praedas abegisset, Pontifex ab O. Burgundiae comite de enascente discordia certior factus, ne sacra expeditio dissolveretur, Sylvanestensi episcopo, & abbati S. Genovefae sequentis anni vi. nonas martias provinciam dedit, censuris ecclesiasticis Erardum inducias a synodo oecumenica ad quadriennium indictas violantem coercerent: qua in re alios Galliarum praesules, si quis restituendae cultui Christiano Terrae sanctae pius ardor ipsos ureret, strenuam navare operam praecipit. (g)

(f) lb. ep. 295.

(g) Reg. post eand. ep.

Dum

XLIV. Therasia & Berengaria Regina patrocini- um arre- ptum. Inita inter Legion. & Castell. Reges pax con- firmata. (a) Ep. 55. (b) Reg. post eand. ep. (c) Ep. 89.

(d) Ep. 51.

XLV.

(e) Ep. 44. Respondet dubiis Pragense. episc.

XLVI. Data ab Honorio beneficia.

(f) Ep. 11.

(g) Ep. 43.

Dum haec decernit Honorius, T. . . Reginae Lusitani olim Regis filiae, ac Berengariae etiam Reginae, & Castellae olim Regis filiae patrocini- um flexus earum precibus admisit (eae vero incestis nuptiis Alphonso Regi Legionis copulatae fuerant ac postmodum imperiis pontificiis censurarum vi ex vetito thoro divulsae) praeterea initam Apostolicam sedis iussu concordiam inter Henricum Castellae, atque Alphonsum Legionis Reges, ratam firmamque esse iussit (a); qua etiam de re ad Toletanum archiepiscopum, & episcopus quosdam scripsit (b), Henricum insuper literis minacibus monet, (c) ut Toletanae ecclesiae possessiones, a se regni- que principibus usurpatae restituat, aliosque ad id compellat. Neque involvendum silentio, Honorium Legionensem Regem de quo paulo ante memoravi, etiam atque etiam rogasse (d), ut I. . . Calvam Apostolicam fedis subdiaconum Legionensem scholarum magistrum, & Albanensis episcopi nepotem regii sigilli praefectum crearet.

Hoc anno cum Pragensis episcopus apostolicam sedem consulisset, an a gerendis sacerdotiis natalibus illegitimis procreati submovendi essent, carneve in feria sexta cum in illam festum natalis Domini incurreret, degustari possent, Honorius haec rescripsit (e): Quaevisisti, an saeculares canonici minus legitime nati suis sint renuntiare beneficiis compellendi: cum de jure ad sacros nequeant ordines promoveri, nec in beneficiis secum fuisse probent a Romano Pontifice dispensatum, nec ecclesiae taliter indigeat ordinatis. Ad quod fraternitati tuae taliter respondemus; quod si multitudo est in causa, ut huiusmodi non possint sine scandalo removeri, eos in beneficiis sic susceptis poteris committentibus oculis tolerare. Explicari praeterea postulasti, utrum illis sit licitum, qui nec voto, nec regulari observantia sunt astricti, carnes comedere, quando in sexta feria dies Dominicae nati- vitate occurrit. Ad hoc tale damus responsum; quod illi qui nec voto, nec regulari observantia sunt astricti, in sexta feria venire contigerit, carnibus propter festi excellentiam uti possunt secundum consuetudinem Ecclesiae generalis, nec tamen ii reprehendendi sunt, qui ob devotionem voluerint abstinere. Dat. Laterani iv. kal. novembris Pontificatus nostri anno primo.

Eodem anno in plures varia beneficia, praeter superius allata coniecit; primum Neoleoni e Raynaldo, & Brancaloni de Armaleone, oppidum quoddam Cocojonem nuncupatum, in vitam concessit; (f) dein in fidem recepit, multisque privilegiis munivit, tum Lucam (g) S. Salvatoris Messanensem archimandritam e-

iusque religiosos viros, qui legibus & institutis D. Basilii regebantur, tum Theodisium (b) Agathensem episcopum ejus- que successores, tum priorem ac fratres canonicos Lateranensis basilicae, seu patriarchii Salvatoris, ad quos duplex diploma dedit, in quorum altero (i) his verbis ejusdem basilicae dignitatem celebrat: Sane multae congregaverunt divitias, & auxerunt honores, sed haec basilica supergressa est universis. Cum enim sit mater omnium, & multas filias habeat de latere consurgentes, ad ipsam veniunt omnes gentes, dantes Domino laudem & gloriam, & ipsam pietatis officio venerantes. Accedit autem ad cumulum honoris ejusdem, quod Romanus Pontifex, qui Jesu Christi vices gerit in terris, apud dictam basilicam, quasi continue residens, ipsam continuis provebit incrementis, ut ex hoc ostendatur inseparabilis unio, & indissolubilis connexio charitatis. Eapropter dilecti in Domino filii, qui eidem basilicae quotidie deservitis, postulationes vestras grato favore prosequimur, & clementer concedimus quidquid vobis cedit ad com- modum, & proficit ad augmentum. In primis autem ecclesiam ipsam cum personis omnibus ibidem Domini servitio dedicatis, & omnibus bonis, quae ad ipsam pertinere noscuntur sub speciali sedis Apostolicae defensione, protectione, ac cura suscipimus, & praesentis scripti privilegio communimus; statuantes, ut ordo canonicus, qui secundum Deum, & beati Augustini regulam in eadem ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus observetur, &c. Dat. Later. per manum Raynerii prioris S. Fridiani Lucani S. Romanae Ecclesiae vicecancellarii VII. idus novemb. indictione quinta incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo decimo sexto, pontificatus vero domini Honorii Papae III. anno I.

(b) Ep. 106.

(i) Ep. 58.

Lateranensis Basilicae dignitas.

Collata in canonicos ab Honor. beneficia.

XLVII. (k) lb. ep. 107.

In altero vero diplomate (k) haec inter alia, quae brevitate studio omittimus, leguntur: Medietatem omnium oblationum principalis altaris integram sine expendio aliquo, ex alia vero medietate, septem videlicet unciarum, quae sunt episcoporum, quoties episcopatus vacant, partes, quae episcopos contingerent, ex benivolentia sedis Apostolicae, & paterna benignitate vobis vestrisque successoribus in perpetuum concedimus, & confirmamus. Ita tamen, postquam episcopi fuerint substituti, illas debeant portiones habere, salvo tamen in omnibus servitio Ecclesiae, quod de ipsis unciis debetur, &c. Porro episcopi, quorum hic meminit Honorius, episcopi sunt Cardinales, quorum adhuc muneris erat, uti Pontifex paulo infra testatur, sacra ibi missarum solemniam peragere. Caeterum post diplomata a nobis modo laudata, inter plura Lateranensis

E e e

ec-

ecclesiæ jura ac possessiones enumerat Pontifex, tum ecclesiam S. Joannis ante portam Latinam, cum suis, ut ait, capellis quæ variis in locis erant; tum Vallisfontonis, Mesellanici, Carpineti, Solfaratæ, aliaque oppida, innumeraque pene bona, quæ recensentur ibi; hujusmodi vero diplomati dies quarta apposita est iduum novemb. & annus dominicæ incarnationis millesimus ducentesimus decimus sextus, pontificatus vero Honorii primus.

XLVIII. Eodem anno institutæ a D. Dominico religiosæ disciplinæ formulam ab Honorio auctoritate Apostolica confirmatam, tradit Jordanus (a) tum in ejus gestis Theodorici (b) qui etiam memorabile visum sanctissimo viro divinitus objectum enarrat: *Postquam vir Dei Dominicus ex mandato Pontificis ad fratres suos de deligenda regula retulit, iterum Romam profectus est, domino illum comitante, & in omnibus dirigente. Interim vero Innocentius III. Pontifex desit esse in humanis, & ei succedens Honorius Apostolicæ sedis dignitatem obtinuit. Egit itaque apud illum servus Dei, ut contra hostes Ecclesiæ Prædicatorum ordinem confirmaret. More autem suo nocte in ecclesiâ orans vir Dei sedentem ad Patris dexteram Filium surgere vidit iratum, ut interficeret omnes peccatores terræ, & disperderet omnes operantes iniquitatem. Stabat vero in æthere aspectu terribilis, & contra mundum in maligno positum tres lanceas vibrabat; unam qua superbiorum erectas cervices traiceret, alteram qua cupidorum viscera configeret; tertia qua carnalibus voluptatibus deditos confoderet. Cumque ejus iræ nemo posset resistere, occurrit clementissima Mater ejus, & pedes illius complectens, rogabat ut parceret eis, quos suo sanguine redemisset, & justitiam misericordia temperaret. Cui Filius: An non vides, inquit, quantæ mihi irrogentur injuriæ? Justitia mea tot mala amplius non patitur impunita. Contra Mater: Tu qui omnia, inquit, nosti, bene perspectam habes viam, per quam illos ad te redecturus es. Habeo servum fidelem, quem mittas in mundum, ut verba tua annuntiet eis, sicque convertentur ad te omnium Salvatorem. Habeo etiam alium servum quem ei adhibebo adiutorem, ut similiter operetur. Filius dixit: Ecce placatus suscepi faciem tuam: attamen velim videre eos, quos tanto muneri designasti.*

(a) Jord. MS. bibl. vat.
(b) Theod. l. 2. c. 1. apud Sur. to. 4. die 4. aug.

XLIX. Obtulit ergo Mater Filio beatum Dominicum, & ait Dominus: Bene & accurate is faciet, quæ dixisti. Porro beatus Dominicus socium suum in hac visione diligenter contemplans, ad id usque tempus ignotum sibi, postera die in ecclesiâ inventum agnovit, ruensque in sancta oscula & sinceris amplexus ait: Tu es socius

meus: tu mecum pariter cures: stemus simul, & nullus adversarius vincet nos; visionem quoque, quam jam diximus, enarravit ei, atque ab eo die fuit illis cor unum & anima una in Domino, quod etiam a successoribus suis jusserunt perpetuo observari. Hujus visionis seriem & notitiam per S. Franciscum accepimus, cui beatus Dominicus ante ordinis confirmationem eam patefecit. Ea vero visione animatus, certiorque effectus B. Dominicus ad Pontificem accedens, quemadmodum ab ipso & fratribus erat conceptus ordinis Prædicatorii & omnium, quæ obtinere voluit, confirmationem impetravit anno salutis MCCXVI. &c. Hactenus ille; idem de Dominicana familia ab Honorio hoc anno Apostolica auctoritate confirmata tradit inter alios Vincentius (c), qui ait S. Dominicum post celebratum concilium Lateranense, Innocentii hortatu ad suos profectum, omnes qui sexdecim numero erant unanimi consensu S. Augustini regulam elegerunt, quibusdam additis arctioris vitæ constitutionibus, eademque tradit S. Antoninus (d). Extat ea de re pontificum hoc diploma extremo anno datum (e): *Dilecto filio fratri Dominico priori S. Romani de Tolosa, & fratribus suis regularem vitam professi, & professuris, salutem & Apostolicam benedictionem. Nos attendentes fratres ordinis tui futuros pugiles fidei, & vera mundi lumina, confirmamus ordinem tuum, cum omnibus castris & possessionibus habitis & habendis, & ipsum ordinem ejusque possessiones, & jura sub nostra gubernatione, & protectione suscipimus. Datum Romæ apud S. Sabinam XI. kalend. januar. pontificatus nostri anno primo.* Aliud præterea diploma ad eos dedit, quo ordinem amplissimi privilegiis communivit, quod cum inter Apostolicas constitutiones in lucem editum (f) sit, consulto præmittimus.

Desudabant ii viri sanctissimi, ut ex literis (g) ab Honorio sequenti anno ad ipsos, in tam egregio opere confirmandos, datis constat, in excolendo agro dominico, evellendisque Albigenis hæreticos sentibus, quæ tunc atque aliquot annis sequentibus Raymundi junioris audacia repullulare visæ sunt. Is enim attributæ sibi paternæ ditionis ea parte, quæ in Provincia erat, non contentus, sociatis cum Avenionensibus, Massiliensibus, (h) aliisque finitimis, armis, dum procul Montfortius ageret, Belliquadrum, quæ urbs ad Montfortium spectabat, obsidione cinxit: venientemque ad ferenda obsessis auxilia comitem propulsavit. Quæ res mox hæreticorum inflavit animos, ac secutæ plurium locorum defectiones, inter quæ Tolosa ipsa rebellavit. Sed cum in eam reversus comes vi irrumpe-

(c) Vinc. spec. hist. l. 30. c. 66. Honorius ordinem S. Dominici confirmat. (d) Anton. 3. par. tit. 19. c. 3. & alii (e) Hon. l. 1. ep. 149.

(f) Bullar. to. 1. in Honor. 3. an. 1216. L. (g) Hon. l. 1. ep. 191.

(h) Vallis. hist. Albig. c. 84. Raymundus Junior Belliquadrum obsidet. Propulsat Montfortium. Rebellat Tolosa.

Metu ad officium redit. re omnia ferro flammaque delere pararet, Fulco Tolosanus episcopus ad conciliandam concordiam intercessit. Tum vero Monfortio sumptibus bellicis exhausto nonnullos proditores improbum consilium, quamquam specie bonum, suggestisse scribit Bernardus (a), ut Tolosanos triginta millibus marcharum multaret: atque circumventus comes, cum in exigenda hujusmodi pecuniæ vi subditorum in se odia incendisset, ditionem amisit; subdit enim auctor: *Qui consilio Achitophel acquievit, & periculum non providit: sciebant enim qui sibi talia suadebant, quod in illa pecunia colligenda multa in offensione universorum & singulorum committerentur, quibus cogentur affecta-*

(a) Bernard. cbr. Rom. Pont. Montfortium proditorum consilia admittit. Ex eo alienati populi.

re pristinam libertatem, & ad se antiquum dominum revocare: facta namque iustitia que debebatur, cum dura & gravi instantia petebatur, & propter pignorum extorsionem etiam domorum ostia claudebantur, sub qua populus gemebat servitute: interim tractabatur secreta cum comite veteri in Hispania pervaganti qualiter Tolosam rediret, & fieret quod optabat, sicut factum extitit infra annum.

Hoc anno (ut in notis quæ apud nos extant, scripsit Cardinalis Baronius) reperita sunt corpora SS. Alexii & Bonifacii in eorum ecclesia Romæ in monte Aventino. Servaturque in illius ecclesiæ archivio recensita historia.

I.
Andreas
Ung. Rex
oblatum
sibi Imp.
Orient.
scribit
Honor.
Petita ab
eo a Pont.

Lugebat adhuc Henrici mortem Constantinopolitanum Imperium, cum redacto perfidia Theodori Comneni in servitute novo Imperatore, Græcarum artium ignaro, in anceps discrimen adductum est anno Salvatoris millesimo supra ducentesimo decimo septimum indicatione quinta; atque ex eo tempore Latinorum res sensim inclinata; donec penitus foedior alia prodicione conciderunt. Consilium equidem Constantinopolitanorum nonnullorum fuerat ad firmandas res Imperii Andree Ungarie Regi potentissimo sceptrum dare, illeque mox literis Honorio sibi vel focero comiti Antiochodorensi delatum esse diadema significarat; flagitabatque, ut cum ob id expeditio in Terram sanctam, cui jam ante se devoverat, urgenda esset, cruce signatis diem ad sequenda illius signa indiceret. Cui Honorius, oblatum Imperium, gratulatus, rescripsit (a), ne ob id succurrenda Terræ sanctæ deesset, quæ de regno & filiis statuerat (Ungariam enim Belæ, Galitiam Colomano transmisisse, infra videbimus) probavit, petitis vero aliis annuere distulit, cum res non ita sibi perspecta atque explorata videretur.

Illus. Regi Ungariæ.

II. Illa dilectionis prerogativa tuam personam dileximus hactenus, & diligimus, quod libenter admittimus preces tuas, in quantum cum Deo, & nostra possumus honestate, nec tua miretur sublimitas, si usquequaque precibus, quas nuper nobis per tuas literas porrexisti, ad præsens nonduximus annuendum, quoniam nobis de iis quæ petebantur, plene constare non poterat, nec de circumstantiis eorumdem, quas in illis attendi potissimum oportebat. Ex ipsarum sane accepimus literarum tenore, quod cum toto desiderio ad Terræ sanctæ liberationem aspices, firmum habuisti propositum iter peregrinationis accipere in termino distincto in concilio generali, sed arduus de novo casus emergens, videlicet, quod universitas Latinorum in Græcia commorantium ad te suos nuncios destinarunt in Imperatorem Constantinopolitanum te, vel nobilem virum comitem Antiochodorem tuum focerum electuros, prædictum terminum te prævenire compellit, unde nobis eisdem literis supplicasti, ut universis cruce signatis nostris curaremus literis intimare, te per terram, ad eisdem terræ subsidium profecturum, & moneremus eosdem, ut se tuo comitatu adjunctes tecum votum peregrinationis exequantur assumpta.

III. Nos ergo de tua exaltatione gaudentes & illi gratiarum exhibentes multiplices a-

etiones, qui ad præfata Terræ succursum vota tua ex clementia suæ bonitatis prævenit, ipsum suppliciter exoramus, ut adjuvando eadem prosequatur, & cruce signatis, qui ad sæpe dictæ sanctæ Terræ subsidium terrestri proposuerunt itinere proficisci, nostris literis exhortamur, ut circa pascha iter arripiant tecum ad sæpeditæ Terræ subsidium profecturi. Tu ergo caveas diligenter, ne per hoc Terræ sanctæ retardetur succursus, qui multa est procuratus solitudine, ac labore; quoniam hoc in Dei offensam, Apostolicæ sedis injuriam, & tui sempiternum opprobrium redundaret; quod & a nobis non posset in patientia tolerari. Super eo vero, quod de regno, & natis tuis deliberatione provida ordinasti, exultantes in Domino, gratias agimus honorum omnium largitori, a quo hujusmodi dispositio creditur provenisse. De aliis equidem, quæ a nobis eisdem literis postulasti, venerabilis frater noster H. . . Ostiensis episcopus, Apostolicæ sedis legatus cum illuc venerit cognita veritate, ac consideratis circumstantiis universis, auctoritate nostra statuet, quod Apostolicæ sedis honori, & tuæ saluti viderit expedire. Dat. Later. III. kal. febr. pontificatus nostri an. I.

IV. Verum Andree Regis focer Petrus comes Antiochodorensis, qui uxoris Jolantæ sororis Balduini primi, ex qua plures liberos suscepit, nomine potioribus suffragiis ad Imperium vocabatur, e Galiliis contento cursu Romam advolavit, ut a Romano Pontifice Imperatoria inunctione delibutus majorem sibi apud Constantinopolitanos auctoritatem conciliaret; de cujus adventu, regiaque consecratione, hæc Fosse novæ chronicon: MCCXVII. mense aprilis quidam comes Francigena nomine Petrus de Alsunla a Græcis vocatus & electus in Imperatorem Constantinopolitanum, applicuit Romam cum uxore & filiis, & alio comitatu; honorifice a domino Papa Honorio, & a clero, & a cuncto populo Romano est receptus, v. id. prædicti mensis in ecclesia sancti Laurentii foris murum cum magna gloria & decore coronatus est a summo Pontifice cum uxore sua. Hæc ille quibus similia Richardus notarius, (b) Jordanus (c) & alii, qui etiam eandem Augustam Jolem seu Jolam vocant.

Peracta celebritate Imperator induit Willelmum marchionem tam ipsius, quam Demetrii marchionis fratris Regis Thesalonicensis pueri nomine universa eaditione, quæ ab aliis Imperatoribus, Balduino nimirum & Henrico, Bonifacio ipsorum parenti fiduciario jure tradita fuisset, quam rem Honorius Apostolico diploma-

Rogant ea res Terræ sanctæ fraudi sit.

Andream occupat Petr. Antiochod. comes.

Quæ illius jura Romam contendit.

Cingitur ab Hon. imperatorio diademate.

(b) Rich. de S. German. ebr. (c) Jord. MS. bibl. vat.

V.

(*) Hon. 1. ep. 378.
(b) Ib. ep. 325.

VI.

plomate promulgavit (a); celebrata vero ideo extra moenia regia consecratio, ne quid juris orientale Imperium in occidentale sibi comparasse videretur, ac ne Constantinopolitani patriarchæ jurebus inungendi orientis Imperatoris detractum putaretur, Honorius literis Apostolicis illi significavit (b) se maximis de causis, nimirum ad sedandos Imperii tumulus Petrum imperiali diademate cinxisse, nec sui esse consilii, ut ecclesiæ Constantinopolitanæ in consecrando Imperatore auctoritas ullo pacto labefactata, imminutave censeretur.

Patriarchæ Constantinopolitano.

Qui statuit terminos gentium, secundum numerum Angelorum, & utrorumque ministeria ordine miro dispensat, sicut choros Angelorum variis dignitatibus, quæ propriis vocabulis teste Apostolo appellantur, mirabiliter insignivit, sic & Ecclesiam, adhuc militantem in terra diversis tam spiritalium, quam temporalium distinxit titulis, potestatem penes unum, videlicet Romanum Pontificem Christi vicarium, & Apostolorum principis successorum omnium magisterio pro firmamento fidei remanente, ut pulchra fidelibus, & infidelibus terribilis apparens, ut castrorum acies ordinata procedat prospere, donec Regina tandem a dextris summi Regis in vestitu sedeat deaurato feliciter in perpetuum regnatura. Unde cum constet, quod omnis a Domino est potestas, qui solus potestatem habet in regno hominum, & quæcumque vult, suscitatur super illud, nemo illi temere debet resistere; ne secundum Apostolum potestati divinæ resistere videatur, quin potius tenetur quilibet in operibus manuum Domini exultare, quæ semper juxta Prophetam misericordiam, & judicium esse constat.

VII. Cur Petrum coronavit.

Sane factum est nuper a Domino, quod Imperio Constantinopolitano vacante, vocatus ad illud charissimus in Christo filius noster P. . . Antiochodorensis comes ad sedem Apostolicam, cum nobili muliere I. uxore sua ex insperato veniens nobis opportunè importune, in omnimoda humilitatis spiritu supplicavit multiplicatis intercessionibus plurimorum non solum exorantium, sed etiam obtestantium in nomine Jesu Christi, ut dignaremur ipsum in Imperatorem, & uxorem suam in Imperatricem de nostra potestatis plenitudine coronare. Nos autem licet id pluries denegassimus eisdem, ne quis posset, quomodo de superfluo, suspicari, quod id in ecclesiæ Constantinopolitanæ præjudicium faceremus; quia tamen timebatur a multis, ne si sic a nobis concessus abscederet, non solum sibi, sed universo Imperio grave dispendium immineret, condescendentes tandem ipsos sine tuo, vel alterius præjudicio, vel contemptu in ecclesia B. Laurentii foris muros Urbis du-

ximus solemniter coronandos. Quod ad hoc divino nutu credimus esse actum, ut cum Imperatores Constantinopolitani, qui fuerunt pro tempore, cornu superbiæ contra Romanam Ecclesiam erigentes, dedignati fuerint recognoscere ipsam matrem omnium Christi fidelium generalem, propter quod ab eis Imperium est translatum, nunc in Ecclesia generali nec vestigium appareat perfidiæ præcedentis: isto tanquam devoto, & humili filio a summo Pontifice coronato: quare generatio, & generatio laudent opera Domini, qui suscipiens mansuetos, usque ad terram humiliat peccatores. Cum igitur beneplacitis nostris te tanquam honorabile membrum capiti obsequi deceat humiliter & devote, fraternitatem tuam rogamus & movemus attentius, per Apostolica scripta mandantes, quatenus quod per nos actum est, immo per ministerium nostrum Dominus voluit operari, gratanter acceptans, Imperatorem prædictum ad solium suum cum nostræ gratiæ plenitudine accedentem suscipias hilariter, & benigne, paternum affectum erga ipsum omnimodis exhibendo. Speramus itaque, quod & ipse, qui vir catholicus extitit, nunc a Domino exaltatus, tanto Deum, & Ecclesiam studebit humiliter revereri, quanto se recognoscet priorem gratiam accepisse, & qui hactenus per magnanimitatis virtutem, & operum magnificentiam se dignum exhibuit Imperii dignitate, proventus de virtute proficiet in virtutem ad honorem, & gloriam Jesu Christi & totius populi Christiani. Noveris autem, quod nos eidem injunximus, quod tibi, & ecclesiæ tuæ de omnibus juribus, & consuetudinibus debeat plenarie respondere. Dat. Later. II. id. aprilis pontific. nostri anno I.

Ad comparandam novo Imperatori majorem auctoritatem, flexendosque ad illius obsequium adversarios censurarum vi, cum religio sæpius armis potentior sit, legatum illi Apostolicum, nimirum Joannem Columnam presbyterum Cardinalem tit. S. Praxedis, ut scribit Fosse novæ chronicon aliique, itineris focium adjunxit. Extant vero pontificiæ literæ (c) de imposito Joanni hujusmodi munere orientis Latinis præfulibus, principibus Imperii, Venetis ac populis datæ, quibus debitam in legatum observantiam commendat, deque illius virtutibus hæc adiicit: Ecce dilectum filium nostrum I. tituli S. Praxedis presbyterum Cardin. virum utique providum & honestum, potentem in opere ac sermone, quem propriæ meritis probitatis nos & fratres nostri speciali complectimur in Domino charitate, quia genere nobilis, & geminans animi nobilitate genus se omnibus exhibet gratiosum, pleno sibi concesso legationis officio, illuc tanquam magnum Ecclesiæ Dei membrum

VIII. Legatus Apost. Petro datus comes.

(c) lb. ep. 418.

brum providimus destinandum, &c. Dat. Later. XI. kal. maii pontificat. nostri anno I.

IX. Quo majori dignitate demandatum fibi munus Joannes exequi posset, illum Honorius descripta in his literis auctoritate auxit (a): Si contigerit coram te aliquem episcopum de aliquo crimine solemniter accusari, quod probatum iuxta constitutiones canonicas poenam depositionis inducat, possis contra ipsum probato crimine secundum juris ordinem depositionis sententiam promulgare. Liceat quoque tibi ecclesias dividere, ac vires, cessiones episcoporum recipere, nec non si aliquem ipsum ad episcopatum alium contigerit postulari, postulatione recepta libere ipsum transferas, si necessitas, & utilitas hoc exposcit; excommunicatos nihilominus, & auctoritate sedis Apostolica interdictos absolutas, forma ecclesiastica observata, & eis injungas quod de jure fuerit injungendum. Tutamen sicut vir providus, & discretus, in his honori sedis Apostolica deferas, cum videris expedire. Dat. Later. VIII. kalen. maii pontific. nostri anno I.

X. Nil Petro legati auctoritas, nil susceptae tanto apparatu imperatoriae infule profuerunt, quam ut instar victimae, quae ornatur corollis, dum ad caedem ducitur, cum pompa periret: Graecorum enim terras ingressus Theodori Angeli Comneni prodicione, (b) una cum legato in carcerem fuit conjectus; historia in Fossae novae chronico ita describitur: Incipientes iter transferunt mare euntes per Imperium Romaniae gaudenter; major potestas Imperii Romaniae & ditior invitavit praedictum Imperatorem, ut dignaretur ire per terram suam, promittens ei omnes expensas usque in civitatem Constantinopolitanam, callidus insidians, & decipiens Im-

peratorem: tunc Imperator cum domino Cardinali ingressi sunt terram praedictae potestatis, quae potestas & dignitas apud nos dicitur Comnenio, nomine Theodorus, qui postquam recepit Imperatorem, & dominum Cardinalem, voluit eos occidere; sed responsum est ei ab amicis & fidelibus dicentibus: si istos occideris, semper habebis guerram ab Imperio, & a summo Pontifice, & tu & heredes tui: si servaveris eos vivos, non erit qui te debellet; posuit eos audacter in custodiam, & conspice custodivit eos in ergastulo.

His consentit Jordanus cum aliis memoratis supra auctoribus, qui prodicionis conflatae modum, atque Imperatorem in convivio, quo exceptus fuerat, captum describit: Cum recessisset de Roma, Petrus nimirum, & cum eo legatus Apostolicae sedis Joannes de Columna Cardinalis de Brundisio in Dyrrachium transit: Imperatrice autem cum filiabus divergente per mare, ipse Imperator cum Cardinali & toto comitatu, recepto baronum homagio, sed proditioso, accepto consilio per terram transit, & in via cum Theodoro foedus inicit, a quo proditorie invitatur, & in convivio capitur & paucis fugientibus multitudo prostrata est. Hic Theodorus pro Imperatore se gerebat, quia plus caeteris Emanueli propinquus fuerat, & tenebat totum Zagora a Duratio usque marchiam Blachia.

Ex his refellit Georgius Logotheta, [I] qui ad extenuandam obruendamve suorum Graecorum perfidiam tradit, Petrum electum declaratumque ab Romano Pontifice Imperatorem (in quo primum errat, non enim ab eo, sed a Constantinopolitanis electum, quamvis Romae insignibus regis, decoratus fuerit, testatur Honorius c) in Macedonia ingressum, ut Constantinopolim contenderet: sed

Petrus & Theodorus circumventus.

XI. Graeci in illius obsequia fite pro-cumbunt. Init foedus cum Theodoro. Excipitur convivio, & capitur. Exercitus caesus cum du-cibus ca-eretur.

XII. Georg. Logotheta virtuti Graecorum perfidiam vertit.

(c) Hon. I. ep. 211.

refellit.

(a) Lib. 2. ep. 543.

XIII. Honorii ad Theod. litera.

XIV.

sed Theodorum, occupato Dyrrachio, ipsum in fugam effugam avertisse, jamque Dyrrachium praetergressum, adductumque inter Albaniae angustias tanta clade fuisse, ut ipse Imperator in praelio caesus sit; impedimenta omnia direpta, Latini omnes in vincula abducti, aut trucidati. At Petrum non cecidisse in praelio, sed prodicione circumventum, convincunt Honorii literae ad Reges principesque in eo luctuosissimo casu exaratae ut Petro liberando operam darent. Extant vero ad Theodorum Comnenum scriptae, (a) quibus ipsum ob constatam turpiter prodicionem perstringit, sollicitaque, ut Joannem Cardinalem, legatum sedis Apostolicae e custodia dimittat, ac ni pareat, minas gravissimas incutit, utque ad id citius perfidum principem inflecteret, legationem ad eum decrevit, qua Andreas subdiaconus pontificus est functus.

Theodoro Comn. spiritum consilii junioris.

Rem duram, rem amaram, rem perniciosam exemplo, rem multi dispendii es aggressus, Dominum non metuens, Ecclesiam vilipendens, contemptor fama, terrae tuae periculi non provisor. Ecce detestabile facinus, quod in dilectum filium nostrum I. tituli S. Praxedis presbyterum Card. A. S. L. manus temerarias extendisti, non expavesces eum detinere captivum. Porro credebatur haecenus, quod sapientia regnaret in Graecis, sed tu qua maturitate consilii, qua providentia rationis id nudum in executionem facti, sed etiam in deliberationem propositi deducere praesumpisti? Prudenter quidem egisses, si conservasses tibi favorem sedis Apostolicae specialem, cujus aliquando patrocinium clara memoria Michael frater tuus pro te, scilicet pro seipso per solemnes nuncios specialiter invocavit: sed ecce paras adversariam, quam deberes recognoscere matrem, & in ea illum tibi opponis contrarium, qui est Regum, & in regno hominum dominator. Sane non erat nostri propositi tibi ac tuis alicujus turbationis moliri dispendia, sed dolemus, quoniam tu compellis. Certe quid facti detestatio exigat, si praesumptionis immensitas in te non abstulit rationis iudicium videre poteris per teipsum. Considera, considera, si sedes Apostolica in tanta praesumptionis excessu manum ultionis remittere debeat, praesertim cum in isto negotio atrocem injuriam prosequatur Dei, universalis Ecclesiae, ac totius ordinis clericalis.

Verum si catholicus esses, opera catholici exhiberes & ad Terrae sanctae negotium auxiliis, non impedimenti manus extenderes, & placares servitio Dominum, non injuria provocares. Sed vidimus evidentem te dare materiam, & manifestam

causam, ut ad ulciscendum hoc facinus in Andreas te, ac tuos cruce signatorum exercitus con-vertatur, & sic ultro te periculis, & terram tuam damnis exponis: sed videat Deus, & judicet, quia super sedere non possumus, nec dissimulare debemus, quin super hoc excitemus adversum te tales, & tantos, quod erit tibi sera poenitentia post ruinam. Verum quia in talibus bonum commotionis sedes Apostolica praemittere non consuevit, cum illius vicem, licet immeriti, geramus in terris, qui peccatoris querit reditum, & neminem vult perire, quamvis non exhibueris opera filii; nos tamen nolentes omittere quod est patris, dilectum filium Andream subdiaconum, & capellanum nostrum virum utique providum, & fidelem propter hoc destinantes, nobilitatem tuam monemus, & exhortamur in Domino, quatenus recognoscens Deum creatorem tuum & Romanam Ecclesiam, qua tibi esse poterit, si per te non steterit plurimum fructuosa, praedictum Cardinalem liberum, & illatum cum suis vel redire permittas, in hoc tibi, ac tuis salubriter providendo, cum jacere non debeas, ubi ne caderes metuere debuisti; alioquin tibi habes, quod imputes, quem monitio non sine paterna comminatione praemunit. Datum Ferentin.

Præterea Andream Pannoniae Regem per literas etiam atque etiam hortatus est, ut Theodorum ad Petrum Imperatorem legatumque ex vinculis eximendos compelleret:

Illus. Regi Ungariae.

Cibavit nos Dominus Deus absinthio, & inebriavit amaritudine mentem nostram, quia vox lamentationis, & doloris auribus nostris insonuit, nuntiumque durum recepimus, & amarum, videlicet charissimum in Christo filium nostrum P. Constantinopolitanum Imperatorem illustrem & dilectum filium nostrum I. tituli sanctae Praxedis presbyterum Cardinalem, Apostolicae sedis legatum, a nefario, & perfido Theodoro prodicionuliter captos esse, multis eorum, qui cum ipsis erant crudeliter interemptis. In quo etsi effectorum multitudinem lugeamus & praedictorum Imperatoris, & legati personis continuis curarum angustiis nostrum argentibus animum anxietur, cogitamus tamen & alia, quae nisi ille provideat, qui aspera in vias planas, & prava in directa, ex hoc inopinabili, & lamentabili casu evenient detrimenta.

Ex hoc enim Graecorum perfidia insolecet, consternabuntur animi Latinorum existentium in partibus Romaniae, propter hoc in gravi discrimine positurum. Christiani quoque existentes in partibus transmarinis, qui a Constantinopolitano Imperio personarum, & rerum auxilium expectabant, his auditis rumoribus obstupescunt, & af-

XV. Hortatur Pontifex Regem Ungar. ad imp. injur. vindicandam. Lib. 2. ep. 544.

XVI. Mala ex eo casu oriunda.

NOTAE

[1] Uanquam Logotheta in narrandis his, quae Petro Antiochodorense in imperatorem Constantinopolitanum consecrato acciderunt apud Dyrrachium errat in multis; in nullis tamen congruit veritati. Ita enim historiam hanc narrat coaevus auctor chronici Turo-nensis, cui & Nangius plane congruit. Petrus nona a consecratione die recedit ab urbe cum uxore, & quatuor filiabus ducens secum circiter CLX. milites, & servientes plurimos ad pugnam armis, & animis paratos, statimque mari transito urbem Dyrrachium obsidet. Promiserat enim Venetis, & literas inde confecerat, quod dictam urbem, quam sibi olim violentia ducis ablatam dicebant, eidem protinus resignaret, si sibi capiendi eam a domino copia praestaretur. Igitur multis diebus in obsidione consumptis inutiliter, non sine suorum dispendio, obsidionem deserit imperator. Post haec intuitu Dei, cujus judicium abusus cum suis in terram ingreditur cujusdam tyranni, qui Theodorus Communio (Comnenus) vocabatur, & dux erat Dyrrachii civitatis. Cumque fuissent inter montes nemorosos, & fluvios ad meandrum difficiles constituti, & vicinialia eis deficerent, nec non & Theodorus cum suis cominus sequeretur cum Theodoro congressi decreverunt. Theodorus ergo videns imminere tempus, quo concepta impietas in partem prodire poterat actionis, loquitur secretius cum legato (cardinali scilicet Columna) pacem affectare se simulat, pollicetur imperatori, & suis securum conductum, & competens forum vicinialium, dummodo eorum arma penitus deponantur. Firmata igitur pallione per simulacrum juramentum, & per alterum osculum simulate arma deposita hostibus committuntur. Paulo post servientibus imperatoris paululum congregatis imperator, & milites universi legatus archiepiscopus Solocensis, Guillelmus comes sacri-caesaris, & alii nobiles per diversa loca carceribus recluduntur. Haec author coaevus, cujus narrationi in nullis repugnant scriptores coevi a Raynaldo hic relati, quanquam satis multa omittunt, quae hic accurate adnotantur. MANSI

lippo ut illi opem ferret, sed Jacobum etiam (a) montis Pessulani legitimum heredem commendavit, ne quid in illius dignitatem novaret, tentarive permitteret, cum a matre decedente e vivis fedis Apostolicæ clientelæ commendatus esset; demum Narbonensem archiepiscopum, atque episcopum, ac Pessulanum populum ejusque consules, ab Romana Ecclesia in tutelam acceptos tueri iussit. (b) Extant aliæ de Apostolico illo patrocinio ad montis Pessulani magistratus literæ, (c) in quibus de vestigali Romanis Pontificibus eo nomine persolvendo agitur: Ad exemplar felicitis memoria Innocentii Papæ prædecessoris nostri, personas vestras, & terram ipsam, cum omnibus, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, sub beati Petri, & nostræ protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. Ad perpetuum autem devotionis inditium duas marchas auri, centum massutinis computandis pro marcha, quas sedis Apostolicæ liberaliter obtulistis, sicut in ejusdem prædecessoris nostri, regesto noscitur contineri, nobis, ac successoribus nostris singulis annis in festo resurrectionis Dominicæ persolvatis. Nulli ergo &c. Datum Laterani xv. kal. maii pont. nostri anno primo. Neque illud hoc loco prætereundum est silentio, quod cum apud montis Pessulani clericos prava consuetudo inolevisset, ut nullum sepeliri permitterent, nisi pro terra sepulchrali quædam pecuniæ vis solveretur, id fieri vetuit Romanus Pontifex datis hac de re literis (d) ad paulo ante memoratum Magalonensem episcopum loci diocesanum. Extat hujusmodi decretum extra de sepultura.

(a) Ep. 402.

Mons pessulanus fidei Apostol. commendatus.

(b) Ep. 401. 403.

(c) Ep. 399.

Census civibus ecclesiæ persolvendus.

Clericorum avaritia coercita.

(d) Ib. ep. 400. habetur c. abolenda extr. de sepult.

LXIV. Agitatum de Guill. arch. Bitur SS. catalogo apponendo.

(e) Ep. 158.

LXV. Quæ desiderantur, ut quis SS. catalogo adscribatur.

tes, quod licet ad hoc, ut aliquis fidelis sanctus sit apud Deum, meritum sufficiat vitæ solum; ad hoc tamen, ut sanctus apud homines habeatur, necessaria sunt miracula cum eodem: de utroque duximus inquirendum, eo quod alterum non sufficit sine altero, videlicet meritum si miracula non fuerint subsequuta, neque miracula, si ea vitæ meritum non præcessit; cum multi dicturi sint in die illi: Domine, domine, nume in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo demonia ejecimus, & virtutes fecimus in nomine tuo multas? quibus: quia non novi vos, discedite a me operarii iniquitatis, Dominus, prout ipse testatur in Evangelio, respondebit. Unde oportet, quod approbentur miraculis operi, & operibus miracula fulciantur &c. Provinciam imponit Antistiodorensi episcopo instituendi sacri examinis de vita & miraculis illius, eaque in publicas tabulas redacta ad sedem Ap. transmittere jubet.

Ut vero Guillelmo alium ejus nominis præclarum Galliarum antistitem adjungamus. Eodem tempore, ut tradit Bernardus (f), obiit Guillelmus Nivernensis episcopus, qui duorum millium pauperum inopiam, quotidiano victu alebat sustentabatque. Neque taciti prætermissimus Pontificem per literas ad Galliarum archiepiscopos & episcopos vetuisse, ne anniversariorum pro defunctis occasione missarum solemniam sanctorum vel de feria prætermittantur: Mandamus (g) quatenus nullum in vos negligentiam torporem obrepere permittatis, quo minus, & pro anniversariis defunctorum, & pro festo, vel feria, secundum temporum congruentiam, missarum solemniam conventualiter celebretis. Dat. Anagninæ iv. nonas julii. Habetur hujusmodi decretum extra de celebratione missarum (h).

Affluxit ineunte hoc anno ad sedem Apost. certior fama Henricum regia inunctione fuisse in Anglia delibutum ac labantem patris coronam non modo in suo capite generosissime firmasse, verum etiam se ad Hierosolymitanam profectiorem, cujus voto Joannes bello & morte oppressus se non exsolverat, obeundam induta cruce devinxisse, ut primitias regni pietate consecraret: quare Honorius luctui adhuc indulgenti literis significavit, quantum ex Regis Joannis obitu dolorem hausisset, ætatis ipsius imbecillitate moveri, tum ad meliorem spem erexit luctumque permulcere iussit, nunquam illi sedis Apostolicæ clientelam defuturam, atque optime de divino se numine sperare brevi illius opera omnia pericula ab illius capite propulsatum. (i).

Henrico illustri Regi Angliæ. Audito inclytæ recordationis Joannis Regis

LXVI.

(f) Ber. chron. Rom. Pont. an. 1217. Guil. Nivern. ep. mors.

Allebat duo millia pauperum.

(g) Hon. l. 1. ep. 332.

(h) Cap. cum creatura extra de celebrat. missarum.

LXVII. Anglicanæ res.

Henricum Regem consolatur.

(i) Hon. l. 1. ep. 164.

gis Angliæ patris tui obitu deplorando, tacti sumus dolore cordis intrinsecus, & usque ad animam ipsius doloris gladius pertransiit, inbarente animo nostro illo devotionis affectu, quod idem Rex regno suo spiritualiter Apostolicæ sedi subjecto, ad Jesu Christi obsequium ejus munitus signaculo devoverat, & magnifice præparaverat semetipsam, ac statu nihilominus regni tui, & tua, tuorumque fratrum puerili ætate tantis periculis tanti patris solatio destituta se mentis oculis nostræ jugiter ingerente, ita ut te ac illos videremur quodammodo intueri ad Apostolicæ sedis auxilium parva brachia protendentem, ac dicentes nobis: Attende in nos Domine, & vide tribulationem nostram, & exurgens adjuva nos, quia tu es relictus adjutor orphanis, & pupillis.

Illius orbitatis dolore afficitur.

LXVIII. Implet meliorem spe Henrici animum.

Nobis igitur in hujusmodi mæroris angustia tabescentibus, latus nuncius de tua coronatione receptus, non modicum nos refecit, & dedit consolationem in illo, qui nos in omni tribulatione nostra misericorditer consolatur sperantes; quod ipse, qui justitiam diligit, & malitiam execratur, faciat misericordiam suam tecum, te ab instantibus periculis suæ virtutis potentia liberando, & sicut voluit, ut ipsi patri tuo in regni gubernatione succederes, ita ipso volente, illi etiam in Apostolicæ sedis devotione succedes, eo nostram hanc fiduciam plurimum roborante, quod ætati tuæ primitias dedicans Domino Deo tuo, ad exequendum pro ipso patre tuo votum, quod emiserat, de subsidio Terræ sanctæ, te suscepto crucis signaculo, sicut gaudentes accepimus, obligasti; unde merito est sperandum, quod ille in cujus manibus reges, & regna consistunt, per hoc adolescentiæ tuæ celerius gratiam suæ benedictionis infundet, & te ac regnum tuum oculo benigniori respiciens, tribulationes, quas injustissime patris, simul ætatem, & devotionem tuam miseratus, avertet.

LXIX. Patrocinium illius felicitate successo arripit.

Imperat Philippo filium ex Anglia revocet.

narchia potior videretur, quem Honorius hoc anno filium Ludovicum a cœptis avocare imperavit (a).

(a) Ep. 404.

Tristitia nobis est, & dolor continuus cordi nostro, quod nobilis ille L. natus tuus, a patrum suorum semitis, tanquam columba seducta recedens, cor suum contra Dominum obfirmavit, avertit enim oculos suos, ne respiciat cælum, & ne judicium Domini recordetur, dum contra Romanam Ecclesiam matrem omnium fidelium arma movens Christi exheredare nititur coheredem pupillum, & orphanum Apostolicæ sedis auxilio derelictum, ac crucis character insignitum a sede propria depellendo. Debuerat inquam primitias militiæ suæ Domino dedicare, ut vires potentie suæ primum exerceat contra inimicos fidei Christianæ, ut debellaret gentes, quæ nobis exprobrant gloriam Dominicæ passionis, & funiculum hereditatis suæ, terram scilicet suo sanguine comparatam misericorditer, detinent in opprobrium populi Christiani. & infra:

LXX.

Quamquam videtur in sua malitia nimium obstinatus, impleas tamen patris officium circa ipsum, & eum nunc blandimentis inducas, nunc verbis deterreas punitivis, comminando sibi divinum judicium, Ecclesiæ scandalum, fidelium imprecationes, quorum propositum impedit & vota retardat, ne possint, sicut tenentur & cupiunt, terram Domini liberare. Non enim credimus superiorem vim rationis sic in illo depressam, ut non sit memor operam Domini, & ad discretionis judicium non assurgat. Quis scit, si respiciente Domino, cor ipsius percutiat illud, ut pœnitentiæ lamenta producat, & in stillicidia profluat lacrymarum, ut sit in spiritu contrito, & humiliato delicta desinat juvenitatis, & reversus ad patrem, tanquam filius prodigus, dato in manibus ejus annulo recipiat stolam primam, &c. Dat. Later. xi. kal. maii pont. an. 1.

LXXI.

Singularem etiam ad abducendum a partibus Ludovici Regem Scotiæ atque Henrico conciliandum, operam adhibuit Pontifex. Is enim princeps, ut narrat Parisius, (b) juncta cum Ludovico armorum societate Northumbriam ad illius obsequium compulerat, ejusque potentia in quamcumque se partem verteret, maximum ad sceptrum firmandum momentum afferebat. Corripuit ergo illum principem Honorius; magnum sibi dedecus secutis rebellium castris inussisse. In quibus literis (c) cum Angliæ Regem naturalem illius dominum vocet, aut nomine vestigalis alicujus ditionis, quæ in Anglia consisteret, putandum est, vel fatendum contrarium Bonifacio sensisse, qui Scotiæ Regem nunquam Angliæ stipendiarium, fuisse cum Eduardo contendit (d).

LXXII. Nititur Regem Scot. Lud. ad Henric. traducere.

(b) Par. hist. Angl.

(c) Lib. 1. ep. 169.

(d) Ann. 1299. Bonif. l. 5. ep. 466.

Illus. Regi Scotiæ & complicibus suis spiritum consilii junioris.

Mul-

LXXIII.
Objurat a supremi domini fide reflitisse.

Multum fame vestra derogat, & saluti, quod a fidelitate vestri domini naturalis, & a devotione Romanae Ecclesiae maris vestrae secuti conspiratorum perfidiam recessistis; non erubescetes simul utrumque relinqueretis, si exegisset necessitas, carceres, & exilia sustinere. Mememus igitur discretionem vestram, rogamus, & obsecramus in Domino, per apostolica vobis scripta firmiter precipiendo mandantes; quatenus charissimi in Christo filii nostri Henrici Regis Angliae illustris innocuam respicientes aetatem, & ad ipsam Romanam Ecclesiam, in cujus injuriam est hujusmodi conspiratio attentata, debitum respectum habentes, ad ipsius regis fidelitatem, & devotionem Apostolicae sedis relicto impiorum consilio redeatis, non obstantibus juramentis illicitis praestitis Ludovico, quia si conversi ad dexteram revocaveritis provide, quod improvide attemptastis, vobis nostram ac Apostolicae sedis gratiam, & favorem specialiter pollicemur; nihilominus ad gratiam ipsius Regis integre rehabendam, & jura vestra insuper consequenda, Apostolicum vobis auxilium promittentes. Dat. Later. xvi. kal. febr. pont. nostri an. I. Eadem litera (a) ad plures viros dignitate & opibus polentes missa.

(a) Regest. post eand. ep.

LXXIV.
Henrici studiosos in fide confirmat.

Hac ad revocandos ad officium Henrici hostes Honorius, a quo plures literae aliis, qui in Henrici fide perstabant, datae, quibus ipsos in illius obsequio confirmabat, atque hortabatur, ut Guo aloni Cardinali, cui pontificias vices in exercenda Regis tutela commiserat, operam suam commendarent. Quo argumento Pambrochium comitem summum in Anglia justitiae praefectum ita compellat.

(b) Lib. 2. ep. 170.

(b) Licet de tua constantia geramus spem certam, & indubitata fiduciam habeamus, te tamen Apostolicis exhortationibus confortandum duximus, & hortandum, ne cor tuum in hujusmodi tribulationibus consterneretur; sed quanto fortuna videtur asperior, tanto exurgas constantior contra eam; cum virtutis sit proficere in adversis. Tuam ergo nobilitatem monemus, & exhortamur in Domino, per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus, sicut vir constans, & fortis in fidelitate ipsius Regis firmiter perseveres; circa regni defensionem, & curam eiusdem Regis invigilans sollicitudine circumspicere, & Cardinali praedicto, cui plenam contulimus potestatem, ut ea, quae ad defensionem, & utilitatem saepe dicti Regis, & regni expedire viderit, exequi valeat vice nostra intendens humiliter, & devote; sciturus, quod ipsi Regi, & adiutoribus suis auxilium nostrum non deerit, quantum ille permittet, qui superbis resistit, & humilibus gratiam impertitur. Dat. Later. xiv. kal. febr. pont.

nostri anno I. iisdem etiam pene verbis alii Henrico addictissimi ad perstandum in fide excitati.

Corripuerat eadem belli civilis flamma Hyberniam, in qua cum plures ad Ludovici partes transvolasse accepisset Pontifex, ad extinguendum grassans incendium Dublinensi archiepiscopo Apostolicas in ea insula vices demandavit, ut censuris perduellionis reos percelleret. Gualonem (c) praeterea S. Martini Cardinalem legatum in Anglia summa auctoritate instruxit ad submovendos suis dignitatibus praefules, qui conjuratorum partibus impliciti essent, ad praeficiendos ecclesiis Angliae, Scotiae, & Walliae viros strenuos, qui fidissimi Henrico essent futuri, ad exuendos adeptis sacerdotiis eos, qui censuris devincti divina celebrassent, nisi a Ludovici partibus abscedere iussi obtemperassent, ad prorogandam, cruce signatorum, qui in fide Henrici perstarent, vel ad ejus castra transirent, quam voverant Syriacam professionem, donec bello confecto publica pax adducta esset ad rescindenda eorum sacramenta, ut vitio plena, & illicita, qui a Joanne ad Ludovicum antea desciverant, atque illorum obsides, qui ad officium redire cuperent, intentato custodibus anathemate subjectisque illorum terris interdicto, sive in Anglia, Scotia, aut Flandria sitae essent, libertati restituendos: demum, ut nullas paterni officii in Henricum partes praetermitteret, de quaerenda illi principi uxore, ut prolem ex ea suscipere, atque regnum confirmare posset, in iisdem datis legato literis adjecit:

Fuit nobis ex tua parte suggestum, ut cum saepedictus Joannes Rex Anglorum positus in extremis, nobis, & Ecclesiae Romanae commiserit regnum, filios, ac omnia bona sua, de matrimonio contrahendo inter charissimum in Christo filium nostrum Henricum natum, & heredem ipsius, & personam, per quam ipsi, & regno eius possit utilitas provenire, cogitare sollicitè dignaremur. Cum autem tu, & fideles ipsius super hoc melius deliberare possitis, utpote de personis, quarum affinitas potest ipsi Regi, & regno existere utilis certiores, id tuae ac illorum providentiae duximus relinquendum, ut super hoc habeatis, prout videbitis expedire, tractatum; & nos postmodum, si necesse fuerit, favorem Apostolicum, sicut erit convenientis, impendemus. Dat. Later. xvi. kal. febr. pont. nostri an. I.

Henrici etiam incolumitatis, illiusque optimis institutis informandi ac perpoliendi sollicitus, tum ut regiam dignitatem qua par erat pompa sustineret haec eidem legato scripsit: (d) Ad ipsius Regis custodiam, & doctrinam, cum consilio praetatorum, & magnatum sibi fidelium

LXXV.
Archiep. Dublinensi continenda in officio Hyberniae provincia data. (c) Ep. 167.

Autoritas Gualoni in gratiam Henrici demandata.

LXXVI.
Quaerenda Henrici uxoris legato cura committitur.

LXXVII.
Paternalis alix erga Henricum Pontificis cura. (d) Lib. 1. ep. 496.

deputes viros industrios, & fideles, ut per eos sollicitè informetur in dicendis pariter, & agendis, ipsumque per regnum incedere faciens sicut Regem, prout pensatis temporum & locorum circumstantiis videris expedire, proprium sibi sigillum facias fabricari, super ipsius sigilli custodia opportunam adhibens diligentiam, & cautelam, & providens, quod tam cancellarius, quam alii officiales regii singuli, quod suum est sollicitè ac fideliter exequantur. Datum Anagninae, v. non. kal. pont. nostri anno I.

LXXVIII.
(a) Par. hist. Angl. huc anno Ludovicus ex Angl. recedit ad tempus & cur.

Ceterum tradit Matthaeus Parisius (a) Ludovicum certiore factum ni Anglia excederet, anathematis sententiam a Gualone legato in ipsum latam ab Romano Pontifice coenae Domini die confirmatum iri, ab insula decessisse, neque eodem ante paschale tempus se recepisse: postea vero reversum coepit profecutum: quocirca Apostolicae sedis legato, de quo paulo ante memoravi, una cum clero universo sacris induto vestibus, tum ipsum tum ejus partium studiosos, praecipueque Lincolniam obsidentes, ab coetu fidelium fuisse ablegatos: contra vero poenitentiae sacramento expiatis, armisque contra regni ecclesiaeque perduelles decertantibus, cunctorum delictorum veniam indulgisse: ipsos porro, etsi numero longe impares, stenuerit atque alacriter signis cum hostibus apud Lincolniam collatis, facili negotio hostium copias divina ope profligasse, ac delevisse, paucis fuga lapsis, ac Londinum ad Ludovicum se conferentibus, ac post eam acceptam cladem cum Francorum classis Ludovico subsidio veniret, partim ab Anglis captam, vel depressam mari vel fractam fuisse; quapropter Ludovicum Londini obsessum necessitate pressum, pacem cum Henrico opera potissimum Apostolicae sedis legati, III. id septembris confecisse. Haec fuisse Parisius, qui compositae pacis condiciones affert. Ex quibus liquet Ludovicum, uti conventum fuerat, omnesque cum eo anathemate percussos, tactis sacrosanctis evangelii jurasse, se ab Ecclesiae judicio non discessuros ac Pontificiis imperiis parituros in posterum atque ita absolutos, statimque Ludovicum in Galliam trajecisse. Rigordus (b) vero cessisse ex Anglia scribit [1] non ob Henrici potentiam, sed ob exploratam Anglorum, a quibus excitus fuerat, in se constatam coitionem. Quibus etiam de rebus alii post Rigordum & Parisium scripsere (c).

Illius copie ad Lincolniam dissipata.

Ejusdem classis profligata. Londini obsidetur.

Cedit Anglia & pacem init cum Henrico. (b) Rig. in gest. Phil. (c) Vvestmonast. flor. hist. hoc anno Anton. 3. par. tit. 19. c. 3. § 1. Nov. cent. 13. c. 16. col. 1331. ex Boet. l. 13. & alii.

Ann. Eccl. Tom. XX.

NOTAE [1] Certam diem, qua Ludovicus Angliam deseruit unicus, quem sciam, servavit nobis author coevus chronici Turonensis scribens ad hunc annum: Sic atatis sua an. XXXI. IV. cal. octobris in Franciam remeavit. MANSI

Concepta hujusmodi pacis formula regesto Pontificio inserta est, (d) quam hoc anno conciliatam probant datae idibus januarii anni sequentis, tum literae ad Ludovicum proximo anno, in quibus legati operam confectam ab eo cum Henrico pacem gratulatur Pontifex censurisque omnes quibus ob gestum bellum devinctus fuerat, convellit (e). Inducunt nos tuae consideratio magnitudinis, & specialis qua te amplectimur affectio charitatis, ut devotis tuae magnificentiae precibus, assensum, quantum permittit honestas, benevoluntiam praestemus. Cum igitur reprobo perversorum fallaci consilio, qui te pravis suasionibus fascinantes impulerant, ut deserens imitanda progenitorum tuorum vestigia erigeres te contra Romanam Ecclesiam matrem tuam, humiliter, sicut superius filius, ad ejus devotionem redieris, mediante dilecto filio nostro G. . . tituli S. Martini presbytero Cardinali A. S. L. faciendo pacem cum charissimo in Christo filio nostro Henrico Rege Anglorum illustri consanguineo tuo, cujus regnum non absque Apostolicae sedis injuria, cum ad eam pertineat, impugnabas; nos precibus tuis benignum impertientes assensum, literas contra te, vel adjuutores tuos laicos occasione hujusmodi a sede Apostolica impetratas, te servante inviolabiliter pacem ipsam, vires statuimus non habere. Nulli ergo &c. Dat. Later. id. jan. pont. nostri an. 2.

LXXIX.
(d) Reg. Hon. l. 4. ep. 742.

(e) Hon. l. 2. ep. 809. Gratulatur Lud. Honorius Imperii Pont. paruisse.

Rescindit latas in eum censuras.

LXXX.
Angliae pax restituta.

Sacrilegus a demone correptus.

H h h igno-

(a) Luc. norio fuisse commendatum (a): viro enim sancto additissimus erat, quod studium postea in eius sodales maxime explicuit, ut non frustra censendus sit Honorius his encomiis illum decorasse (b).

LXXXVIII. Volentes dilectionem, quam ad vos, & civitatem vestram habemus, ostendere per effectum, per eum ad vos quasi caelo inclinato duximus descendendum, qui est vir utique secundum cor nostrum, potens in opere ac sermone, & in quo spiritus noster in veritate quiescit, ut vos commonefaciat Apostolica sedis vias, & in thuribulo aureo, quod est in manu ipsius incensa vestrae devotionis accendat, & sic in conspectu Domini fumus incensorum vestrorum ascendat de manu eius, quoniam Angelus Domini exercituum est, cujus labia scientiam custodiant, & lex vere potest ex ore ipsius requiri. Ecce enim ad vos venerabilem fratrem nostrum Hug. Episcopum Ostiensem Apostolica sedis legatum transmittimus, qui utique caelum est enarrans gloriam Dei & tamquam stellarum fulgoribus, morum venustate praefulgens, in cuius profecto sunt pectore, velut in firmamento luminaria duo magna, quibus diei praesit, & nocti, doctrina videlicet novi, & veteris testamenti, qua spiritualibus spiritualia cooperando, dies, quasi luce solis illustrat, & minoribus luc praebendo potum, non escam noctes illuminat quasi luna, ut imbre doctrinae caelestis terram cordis vestri perfundens, & inebrians, ipsam faciat fructum iustitiae germinare, vosque in devotione sanctae Romanae Ecclesiae matris vestrae reducat, & corroboret, in eadem, cordaque patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iustorum convertat, vinum infundens, & oleum vulneribus succitati, ac secundum datam sibi a Deo sapientiam gregem dominicum pasceat, quod est infirmum consolidet, & quod aegrotum est sanat, quod fractum est alliget, & quod est abiectum reducat, & pingue forte conservet.

Laudes Ugolino datae.

LXXXIX. Monemus igitur universitatem vestram, & exhortamur in Domino, per apostolica vobis scripta praecipiendo mandantes, quatenus ipsum tamquam Apostolicae sedis legatum, immo personam nostram cum exultatione recipiatis & gaudio, ac honorifice pertractetis, ea quae vobis ex parte nostra praeceperit, sine difficultate qualibet effectui mancipantes ac salubria ipsius monita & praecepta recipientes, humiliter, & devote servantes. Alioquin sententiam, quam ipse propter hoc rationabiliter tulerit in rebelles, ratam habebimus & faciemus auctore Domino firmiter observari. Datum Later. II. non. mart. pont. nostri anno I.

XC. Cum haec de Sardiniae imperio Pisanorum contentio ad secutura tempora infelicissime propagata sit, bellumque magno ardore cladiumque ingenti varietate gestum, funesta illius initia adductis marchionissae Massae ac Sardiniae dominae literis notare visum est. Illa enim Pisanorum improvisa irruptione in discrimen amittendae dignitatis adducta, atque undique cineta periculis ad Romanum Pontificem, ut supremum insulae dominum supplex confugit, ut Pisanos coerceret atque ex alieno principatu abire praeciperet.

Piissimo patri, & domino suo Honorio Dei gratia summo Pontifici B. eadem, & sua gratia Missae marchisae, & iudicissa Calaritano, & Arborens. subiectionem perpetuae servitutis.

Cum (c) post decessum praecelare memoriae illustri viri domini, & patris mei V. marchionis Missae & iudicis Calaritan. omnis clerus, & universus populus terra Calaritan. convenissent in unum, ut me in iudicatum Calaritanum, qui jure hereditario me contingebat, more solito confirmarent susceptoque baculo regali, quod est signum confirmationis in regnum de manibus venerabilis patris, & domini mei archiepiscopi Calaritan. cum assensu, & praesentia suffraganeorum suorum, & omnium nobilium terrae Calaritan. juxta protinus eidem, coram ipsis ante cetera, & praeter alia, quod regnum Calaritanum non alienarem, neque minuerem & castellum alicui aliquo titulo non donarem, neque pactum aliquod aut societatem aliquam cum gente qualibet extranea inire aliquatenus, aut facerem sine consensu, & voluntate omnium eorumdem.

Post non multum vero temporis post istud, habito consilio cum melioribus terrae meae, suscepi in virum nobilem virum P. nomine, filium quondam iudicis P. Arborens. ob multiplicem guerram inter praefatos progenitores nostros diu habitam a nobis sedandam, in cuius matrimonii dispensatione super quarto & quinto gradu consanguinitatis, quo nos attingebamus, a felicitis memoriae antecessore vestro nobis concessu, manibus memorati archiepiscopi Calaritani praedicto antecessori vestro, suisque successoribus in perpetuum pro Ecclesia Rom. juxta formam ab Apostolica sede mihi expressam, juramentum exhibui una cum viro meo fidelitatis debite. Cujus formam, & seriem bulla regni mei bullatam, & per meum vobis nuncium destinatum, credo vos habere in armario Ecclesiae Rom.

Cumque post haec, heu prob dolor! altissima fruerer pace in tota terra mea; ecce Pisanorum consul cum multis sibi sequacibus nobilibus, multis minis, & terroribus, multisque adulationum persuasionibus in tantum, & taliter insitit mihi, quod sine maximo rubore ac intimo cordis dolore proferre nequeo, ut sine consilio, & voluntate bonorum terrae meae virorum, juravi sibi, & communi Pisan. in perpetuum una cum viro

(c) Extas apud Hon. I. ep. 479. Marchionissa Massae Sardiniae Regina inaugurata.

XCII. Regia eorum minis territa Pisanis se obnoxiam sacramentum dicit.

XCIII. Ab eisdem divexitur.

XCIV. Imporat sedis Ap. auxilium factumque damnat.

XCVI. Exflagitat legatum mitti.

viro meo de novo fidelitatem; atque investitura terrae meae cum viro meo ab eodem consule per vexillum Pisanum suscepta, tamquam fatua, & insipiens prioris juramenti oblita, donavi pariter cum viro meo, ad instantiam consulis memorati, collem quemdam, cum suis pertinentiis memoratis Pisanis. In quo postea ipsi aedificaverunt sibi munitissimum castrum in damnum, & occupationem, non solum terrae ipsius, sed totius Sardiniae.

Nunc autem cum sperarem ab eis, secundum sua mihi praestita juramenta, protectionem a quolibet mihi vim inferente, atque defensionem, nec ipsi terram, vel honorem, aut aliquod jus meum debebant mihi, seu viro meo auferre, quacumque de causa, vel minuere, en contra Pisanorum potestas, quae cum maximo exercitu intravit in Sardiniam, praeter multa damna, quae mihi, & hominibus terrae meae tam clericis, quam laicis crudeliter intulit, & quotidie infert, jus & honorem viri mei & meum omnibus modis aufert, & contumaciter in posterum viribus auferre. Nam & introitus portus per omnia sibi vindicavit, & vendicat; & homines terrae meae nobiles etiam capiendo, atque incarcerando me, ac viro meo invitis, iudicium sibi Regis, & dominium violenter usurpavit, tanquam sit dominus terrae naturalis & iudex.

Quocirca cum non sit mihi, vel viro meo refugium aliud praeter Deum, quam vestrum, nec ab alio aliquo speramus jurari, ac manu teneri, quam ab Apostolica pietate, licet avolverim, tanquam inscia sine pennis, ac deviataverim, quo non debebam, velut amens effecta decepta peregerim, quod me in posterum periret, tanquam mobilis, & mollis praella, tandem tamen, ut filia prodiga in me reversa lacrymabili voce ac genuflexo, modis quibus valeo vestram exoro dominationem, & paternitatem, quatenus etsi non filiationis respectu, quo me meis privavi omnino meritis, pietatis tamen divinae interventu, ac officii debito pastoralis, quo & ovem erroneam ad ovile humeris apportare, & oppressis injuste tenentium subvenire; mihi & viro meo servis, & fidelibus vestris, nec non & toti Sardiniae, prout melius expedire sanctitatis vestrae discretio viderit, quantocumque, ut optamus non dedignemini occurrendo subvenire. Et quemadmodum sperabamus secure in brachio potenti antecessoris vestri, tantum & eo amplius, secundum vobis gratiam, de superinis collatum, in vestrae fortitudinis invincibili robore confidentius deinceps valeamus persistere.

Supplicamus praeterea vir meus servus vester, & ego, & precum iterata instantia modis, quibus valeamus pariter imploramus, ut vestrae indulgentiae auctoritate habita, liceat nobis, si expedierit, vel cum

Judice Turritano, aut cum Januensi, seu cum alia gente extranea pactiois inire, ac societatis foedus, ut vinculo absoluto injusti sacramenti Pisanis ipsis praestiti possimus ab eorum manibus liberari, & colla excutere onerata ab iniquo jugo, & im- portabili eorumdem; neve teneamur juramento injuste eis praestito, si quocumque modo potuerimus nos ab eis non defendi. Cum & primum nostrum juramentum irritum, heu prob pudor! & inane fecerimus, propter quod reparandum non deberet, ut credimus, posterius valere, & quia suum nobis jusjurandum fregerunt, propter quod eis fides non esset usquequaque a nobis observanda.

Praeterea sanctissime pater, ac metuende domine timor, & tremor maximus nuper venerunt super me, ac cunctos terrae meae, pro eo quod ipsi saepe sibi Pisanis, non solum de novo insultant, & valde jactant, verum etiam constantissime asseverant, castrum illud memoratum, vestra gratia voluntaria, & gratuita voluntate, in suo robore, ut fundatum est, & perpetua duraturum firmitate. Quod si verum est, quod absit, non solum jus & dominium meum cunctorumque Sardiniae iudicium, ex toto violenter occupabunt; verum etiam sacrosancta ipsa Ecclesia Romana, non dico nullas, sed valde modicas in tota Sardinia sui juris vires habebit; vel dominari poterit in ea, ut olim consuevit. Nam si bona memoriae magistro Blasio Turritano archiepiscopo, in Apostolica sedis obsequio, quondam ad Calarim venienti, pro eo quod credebatur ab ipsis Apostolicae sedis legatus, multas injurias, ac mortis minas nequiter intulerint, cum non essent in fortitudine aliqua constituti, multo fortius, ac vehementius credendum est, nullum in posterum Romanae sedis nuncium, aut etiam legatum alium, qui non sit Pisanus, posse suas vices inter eos explere, praecipue cum sint modo in arce roboris radicati, & in specula superbiae apud semetipsos firmissime fundati.

Eapropter domine venerande, ac sanctissime pater charitate illa, quae Christus est, qua & tenemini potenter subvenire oppressis violenter, mittite nuncium vestrum virum utique honestum pariter & discretum, avaritia execratorem, & charitatis, iustitiaeque amatorem, qui perscrutetur subtiliter, & inquirat, quique etiam diligenter investiget, & veritatem sciat, quis profectus, aut defectus, quod commodum, aut incommodum, quod gravamen, aut levamen, quae iustitia, vel injustitia de oppido illo acciderit habemus, vel denno speretur posse accidere toti terrae Sardiniae; ut ex tunc ad plenum cognita veritate, secundum sapientiam vobis caelitus datam, valeatis terram istam, ut velitis ordinare. Ego enim, & homines

Petit sibi liceat cum aliis contra Pisanos foedus ini- re.

XCVII. Exflagitat legatum mitti.

nes terræ meæ clerici & laici, non solum nuncium manifestum, qui sanctitati vestra ostenderet nostra gravamina, non audemus vobis transmittere, verum etiam literas ipsis solas, nisi furtim & occulte nequimus destinare. Hoc tamen totum taliter vestrae sanctitatis dominationi supplicans committit, taliterque vestra discretio id moderetur, quod ad aures ipsorum Pisanorum venire non possit, ne vobis talia contra eos scripsisse; alioquin eorum manus effugere non possem, cum sim circumvallata eorum hostili manu, & sub potestate degam crudeli eorundem.

XCVII. Cæterum Honorius tum opera Ugolini legati, tum literis (a) Pisanos adduxit, in Sardinia usurpata dimitterent; ut restantur ipsi literæ ad eorum archiepiscopum exaratae, quibus literis in mandatis dedit illos in fidelium communionem reciperet (b). Non propterea pacata Sardinia est: Ubaldus enim ac Lambertus prænobiles Pifani, qui insulam in suam tyrannidem redigere nitentur totos in eam conatus effudere ad quos comprimendos iterum Honorio defudandum fuit. Neque illud hoc loco prætereundum, Honorium graviter arguisse (c) Florentinum antistitem, quod Apostolica sedis legato, cujus paulo ante meminimus, in Tuscia agente, Pifanos canonicos ad concilium evocare ausus esset. Viduata nuper fuerat pastore ecclesiastica, ut Honorii literæ ostendunt, (d) atque haud ita multo post novus archiepiscopus in eam sedem adscitus est.

(e) Præterea in Florentinos vehementer invehens est (f) Pontifex quod ecclesiam ipsam Florentinam ad pugnam provocassent.

XCVIII. Januenses porro administrationem castri Bonifacii, quod ad Romanam Ecclesiam pertinebat, Othoni archiepiscopo, ac S. Siri, & S. Stephani abbatibus remittere jubet (g) ex præscripto scilicet pacto alias inter ipsos & legatum Apostolicum inito: & episcopis, Assinatis, Nucerinis aliisque mandavit, (h) ut Petrum basilicæ S. Petri canonicum, quem Massæ præfecerat, legatum reciperent. Quod vero ad Othonem Januæ archiepiscopum attinet; confirmavit ei Honorius, ejusque successoribus archiepiscopalem dignitatem, aliisque privilegiis munivit dato ad ipsum diplomate (i) amplissimo, e quo hæc decerpimus: Nos igitur, qui in sede Apostolica B. Petro Apostolorum principi, licet non suffragantibus meritis, ex divina dispositione successimus, reverentiam, devotionem, & sedulitatem obsequii, quam Januensis ecclesia, & tota civitas Ecclesie Romanae tempore necessitatis exhibuit, diligenter attendentes, considerantes etiam, quanta nobis & successoribus nostris incrementa, &

commoda per Januensem civitatem poterant provenire, & antecessoris nostri felicitis memoria Innocentii Papæ vestigiis inherentes, qui Januensem ecclesiam archiepiscopalis dignitatis excellentia sublimavit, ad honorem, exaltationem, & gloriam præfata civitatis, quæ B. Petro, & sanctæ Rom. Ecclesie fidelissima, & ad servendum ei sicut dictum est promptissima perseverat; & de cætero idem se facturum propensius pollicetur; ad exemplar tam ipsius Innocentii, quam felicitis recordationis Alexandri, Clementis, Cælestini & Innocentii prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum eandem dignitatem tibi, & successoribus tuis communi fratrum nostrorum consilio duximus confirmandam. Et infra:

Præterea illam sincerissimam devotionem, tam tuam, quam civitatis tuæ, multimoda obsequiorum servitia, quæ Rom. Ecclesie fideliter, ac liberaliter impendistis, in memoria retinentes, ut Januensis clerus & populus, ad servitium, & honorem Ecclesie tanto ferventius accendatur, quanto ecclesiam, & civitatem Januensem a sede Apostolica cognoverit amplius honorari, communicato fratrum consilio ad exemplar jam dictorum Alexandri, Clementis, Cælestini, & Innocentii prædecessorum nostrorum legationem transmarinam tibi, tuisque successoribus in perpetuum duximus concedendam. Et infra:

Denique, ut Januensis civitas, quæ cælestis numinis adjuta favore de inimicis crucis Christi triumphum frequenter, & victoriam reportavit, & plurimas eorum urbes mira quadam, & invincibili potentia subjugavit, ampliori honoretur fastigio dignitatis; equo albo, cum nactis albo in processionibus uti, & crucem vexillum videlicet dominicum per subjectam vobis provinciam portandi, sicut prænominati antecessores nostri concessisse noscuntur; tibi tuisque successoribus licentiam damus, & liberam vobis concedimus facultatem. Ad hæc Januensi civitati medietatem insulæ Corsicæ ad exemplar eorundem prædecessorum nostrorum concedimus, ita scilicet, ut nobis nostrisque successoribus Januensis populus, cum exinde fuerit requisitus, fidelitatem juret, & pro pensione unam libram auri singulis annis nobis, & successoribus nostris exolvat. Salvis nimirum feudis, tam vestris, quam Pisanorum sicut a decem annis, & supra obtinuisse noscuntur, &c. Datum Later. per manum Ranerii sanctæ Romanæ Ecclesie vicecancellarii VII. kal. maii indictione VI. incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo decimo septimo pontificatus vero domini Honorii Papæ III. anno primo.

Quod porro attinet ad episcopos sacris ab Honorio hoc anno pontificalibus ini-

XCIX.

C.

Corsicæ pars qua lege Januensibus data

CI.

Episcopi hoc anno ab Honorio consecrati. (a) Lib. 1. post ep. 424. (b) Reg. 1.2. post ep. 732.

(c) lb. ep. 759.

Suffraganeus ad Metropolitanum pro consecrando chrismate se conferre non tenetur.

CII.

tiatos, in hujus anni regesto hæc leguntur (a): Istos consecravit D. Honorius, episcopum Pennensem, episcopum Cremonensem, archiepiscopum Brundusinum, episcopum Firmianum, episcopum Papiensem, episcopum Portuensem, episcopum Sabinensem, episcopum Helenensem, episcopum Signinum. Postea additur (b): Istos dominus Honorius Papa III. consecravit, episcopum civitatis Castellane, Interamniensem, Placentinum, Laudensem, archiepiscopum Viennensem, Tripolitanum, Calensem: archiepiscopum Reginum, archiepiscopum Arelitensem. Quod ad Placentinum spectat, extant apostolicæ literæ ad Placentinos insequenti anno pridie id. februar. datæ, quibus ad sedem suam illum remisit. Per id quoque tempus Salutiarum episcopo rescripsit non teneri in die cœnæ Domini ad metropolitanum accedere, ut cum eo sacrum chrisma consecraret, hoc ipsi misso diplomate (c): Non videtur metropolitanolice, ut suffraganei sui jura minuat vel immuet, nisi super eo antiqua, & approbata consuetudine vel speciali privilegio muniat. Unde reputari potest indignum, ut in die cœnæ Domini, quo debent in ecclesiis suis episcopi chrisma consecrere, lavare juxta exemplum Domini pedes pauperum, & reconciliare publice penitentes, ad metropolitanam ecclesiam, quæ per quadraginta miliaria, & amplius a se distat, chrisma ibidem cum metropolitanano tuo confecturus accedat; quamquam idem metropolitanus tam in tua, quam in aliis metropolitanico sibi jure subjectis ecclesiis, non ex speciali privilegio, vel antiqua, & approbata consuetudine, sed ex usurpatione potius hoc obtinuisse hæcenus videatur.

Affecit pluribus prærogativis religiosos viros, ad quos exaratas eo argumento literas in margine brevitatis studio appo-

nimus (d): confirmavit etiam Apostolica auctoritate religiosum S. Trinitatis ordinem sub Innocentio III. conditum atque approbatum, universique Christiani orbis archiepiscopis, episcopis ac præfatis (e), Regibus, cæterisque principibus (f) ac populis (g) plurimum per literas commendatum esse voluit. Postea vero ecclesiam S. Thomæ Apostoli, & S. Michaelis archangeli de Formis in urbe, illis ab Innocentio III. concessam, in tutelam recepit, ac privilegio communivit (h), ubi pauca præfatus subjungit: Cum igitur ordo sanctæ Trinitatis modernis temporibus inceperit, eisque Dominus intantum dederit incrementum, quod a mari usque ad mare suos palmites jam extendit, cujus regulam diligenter examinatam felicitis memoria Innocentius Papa prædecessor noster auctoritate apostolica duxit confirmandam, & ad ejusdem ordinis propagines augmentandos ecclesiam S. Thomæ Apostoli, & sancti Michaelis archangeli de Formis in urbe vobis, vestrisque successoribus præfatum regulam observantibus apostolica auctoritate concessit. Nos ad exemplar prædicti prædecessoris nostri ecclesiam ipsam sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo sanctæ Trinitatis, qui secundum Deum, & præscriptam regulam in eadem ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur, &c. Dat. Later. per manum Raynerii S. R. E. vicecancellarii v. kalen. mar. indictione quinta, incarnationis Dominicæ anno MCCXXVI. pontificatus vero domini Honorii Papæ III. anno 1. Advertendum vero videtur hic anni initium, ut sæpe fit, a concepti Christi die desumi, in Honorii vero pontificatus annis numerandis a natalitio Domini computari.

(d) Lib. 1. ep. 192. 214. 247. 256. 3. 8. 325. 326. Ordo S. Trinitatis ab Honorio confirmatus. (e) Lib. 1. ep. 259. (f) lb. ep. 261. (g) Ep. 260. (h) Ep. 319.

I. **P**raclarissimae cruce signatorum copia, quae in Sarracenorum terras incurrerant, divina ope fultae, anno Redemptoris millesimo ducentesimo decimo octavo, indictione sexta, facinora explicuerunt, & si felicibus initiis pares successus respondissent, tota Aegyptus Christianorum imperio adjuncta fuisset. Sed antequam gesta a fidelibus in oriente aggregiamur, nonnulla nobis de legato ad cruce insignitos ab Honorio misso, ut quae ad religionis cultum spectarent, componeret, delibanda videntur. Is erat Pelagius Albanensis episcopus gesta antea Constantinopoli, dum Henricus viveret, legatione clarus; quem Honorius Apostolicis literis (a) orientalibus commendavit, eosque divinam gratiam, amandatis procul omnibus vitiis, sibi conciliare monuit: tum nuncio reportatae anno superiori in Lusitania non sine divinis prodigiis victoriae, ad debellandos numinis hostes incitavit.

II. **A**mmontarum dux Achior interrogatus ab Assyriorum principe Holoferne, quae virtute, cujusque Regis potentia confusus populus Israel ejus imperium contempserat: populus, inquit, iste colit dominum Deum caeli, a cujus cultura quotiescunque recessit, datus fuit in praedam, gladium, & opprobrium; quoties vero poenituit, & clamavit ad dominum Deum suum, dedit ei virtutem, & potentiam resistendi. Hoc mirum exemplo, & aliis multis, quibus erudiri debuerat, arguitur populus Christianus, qui & Deum sic ad iracundiam provocavit, ab ejus mandatis auditum, & gressum a semitis avertendo, ut propter ejus offensam in suam hereditatem gentes venire permiserit, & ipsum digna satisfactione placare, ad percutientem se humiliter revertendo, haecenus non curavit, propter quod ad liberationem Terrae sanctae, quasi frustra laborarunt praedecessores nostri Romani Pontifices; frustra laboravit & populus Christianus, nisi quia multi ad id ferventi desiderio insistentes, et si terrenam Hierusalem recuperare nequiverint, caelestem tamen per martyrii palmam, ut credimus, sunt adepti.

III. **S**peramus autem, quod etsi quotidie offendamus in multis; ille tamen, qui misericordiam suam in ira non continet, tandem suo decrevit populo misereri, cum innumera multitudo de cunctis Christianorum partibus, eo inspirante, suscipiens signum crucis ad subventionem vestram, & ipsius terrae liberationem viriliter se accingat, & ipse Dominus jam fecerit nobiscum signum in bonum, cruce signatis per Hispaniam transeuntibus non solum miraculosam tribuendo

victoriam, verum etiam illos quorundam ostensione signorum misericorditer confortando admirandam hujuscemodi cruce signatorum victoriam supra (b) enarravimus, de ipsorum vero profectioe, atque Acconem post saevas tempestates superatas appulsi, agit Godefridus (c).

Ne vero, quod absit, inanis sit labor fidelium, qui ad ipsius terrae liberationem insistunt, si zizania inter eos seminante homine inimico, angelus qui de ipsorum medio colligat omnia scandala, non mittatur; venerabili fratri nostro Pelagio Albanensi episcopo Apostolicae sedis legato, viro utique prudentia, honestate, scientia, & benignitate conspicuo, laborem pergrinationis injunximus, ut exercitum Domini cum humilitate praecedens concordem in concordia foveat, & ad pacem revocet impacatos. Ne igitur ultramarini populi peccata praepediant, quod cismarini devotio de Dei miseratione confisa nititur obtinere; universitatem vestram monemus, & exhortamur attentius, & per apostolica scripta mandamus, quatenus vos tales exhibere curetis, & sic commissos vobis populos excitetis ad opera pietatis, ut ipsi in caelum clamantibus, Dominus subarchae eorum humilitione placatus exercitui suo victoriam tribuat, & barbarorum feritate confusa hereditatem suam restituat heredibus Dei, coheredibus autem Christi, quatenus conventum in Hierusalem, qui eam diligunt, facientes, & gaudentes cum laetitia, qui in tristitia tempore jam tanto fuerunt, in hymnis, & confessionibus Domino benedicant, & Redemptoris nostri sepulcrum nunc exigentibus culpis nostris factum inglorium, reddant juxta vocem propheticae gloriosum, &c. Monet cruce signatos, ut legatum quo par est honore prosequantur, ejusque imperii obtemperent cum in eum ad divinam augendam gloriam summam contulerit auctoritatem. Dat. Romae apud S. Petrum xv. kal. jan. an. 2. Haec etiam scripsit (d) ad regionum illarum Reges duces caeterosque principes viros, ac peculiare iis de rebus diploma (e) ad legatum dedit. Pelagium porro Brundisio cum Jacobo Andriae comite Romani exercitus principe in orientem hoc anno trajecisse, testatur Richardus notarius (f).

Accinerat se Syriae profectio Pelagius, cum magna virorum principum multitudo ex Gallis Januam confluit: inter quos Burdegalenis archiepiscopus, Parisiensis, atque Andegavensis episcopi, Marchiae & Niverni comites, dignitate eminebant: qui flagitare ab Honorio, ut legatum Cardinalem itineris comitem ipsis adjungeret. Quibus Pontifex scriptis quinto kal. aug. hujus anni literis rescriptis,

(b) Ann. sup. (c) Godesfrid. in Ann. an. 1218. IV. Ad nuntiam animum conjugationem hortatur.

(d) Reg. post eand. ep. (e) Ep. 1273.

(f) Rich. de S. Ger. in chron. V.

(a) Mon. I. 3. ep. 11. R. tit. S. Steph. in Coelio monte presb. Card. ad hortandos cruce signatos missus. (b) Lib. 2. ep. 1294. (c) Lib. 3. ep. 108. VI. Cur in Aegyptum cruce sign. irruerint. (a) se ad eos R. tit. S. Stephani in Coelio monte presbyterum Cardinalem non ad gerendam legationem, sed ad divina oracula pro concione exponenda, cum ad id sacra eloquentia valeret, mittere; nec legati munus ipsi, ut deposcebant, posse committere, cum jam illud Pelagio demandasset, ad quem in iis, quae ad legati apostolici partes spectarent, confugere, ejusque imperiis obtemperare hortatus est. Praeterea ejusdem argumenti epistolam (b) misit ad comitem Nivernensem, ubi susceptum ab illo profectioe Syriae consilium laudibus effert, & aliam Belvacensi electo, qua potestatem transfretandi fecit (c). Pervenere interea ad Honorium sub augusti mensem e cruce signatorum Pelusiacam Pharam obsidentium castris literae, quibus docebant belli molem in Aegyptum multiplices ob causas esse conversam, cum eo debellato regno Terra sancta Christianorum armis facile comparanda videretur; ex Aegypto nimirum infidelium copias effundi solitas, magnas, inde a barbaris opes haecenus petitas, steterit tandiu Hierosolymitanas res, dum Aegyptus Damasceno regi non paruit; ubi ea regna sub eodem sultano coaluere, tum demum collapsam rem Christianam fuisse: praclaras vero rei gerendae spes affulgere, magnis jam molibus turrem Phaream in medio Nilo sitam obsideri, disiectam jam hostium classem. Quo vero statu Christiana res versaretur, Joannes Rex Hierosolymitanus, dux Austriae, patriarcha Hierosolymitanus, archiep. Nicosiensis, alique praesules his verbis describere (d):

(d) Apud Honor. I. 3. ep. 38. VII.

German. in obsid. Pelusio virtus egregia.

(e) Jord. MS. bibl. Vat. sign. n. 1960.

Congregato exercitu ex variis nationibus quantum potuimus navigium in magnis expensis curavimus ordinari, de confidentia Dei, cui non est differentia superare vel in millibus, vel in paucis, ac de vestra celeri subventionem sperantes, illud attentavimus negotium, licet rebus, & viribus impares infidelibus inimicis, quod nec a Regibus vel ab Imperatoribus novimus attentatum. Significamus igitur vobis, quod primi navigantes de exercitu Christiano tertia feria proxima ante pentecosten applicuerunt portui Damiatæ, in quo accessu misericors Dominus mirabiles primitias gratiae suae nobis impendit, & futurum favorabilem se ostendit. Nam contra spem omnium, nullo infidelium resistente, licet multa millia essent in civitate, & extra, pauci descenderunt de navibus ad terram, & ante praefatam civitatem libere castra posuerunt. Prima illa agmina, quae Pelusium applicuere, Colonienfes ac Frisios fuisse indicat Jordanus, (e) quibus comitem de Saroponte praefectum fuisse ait: Exercitus capitaneum elegit comitem de Saroponte, & ad portum maris Damiatæ applicat & hostiles terras occupavit.

pat ante Regis & caeterorum adventum; & infra: Facta quoque est generalis fere luna eclipsis, eoque tempore multi barones de Francia cum populo copioso transfretare incipiunt, Rex autem Hierusalem cum reliqua parte exercitus pervenit ad locum. Haec Jordanus, quae vero secuta sint, ex memoratis literis accipiamus:

Et quidem tempore, quo latores praesentium nuntii nostri receperunt a nobis, status obsidionis talis erat. Siquidem exeramur machinas nostras ad expugnandam turrim quamdam sitam intra fluvium, brachium Nili, scilicet a qua turri protenditur catena ferrea per medium fluvium usque ad civitatem, praestans impedimentum nostris navibus transituris. Iis cationis littus clausum ait Godefridus (f) eo consilio, ne naves, quae ex Aethiopia secundo flumine aromata devehunt, in mare non soluto vectigali evaderent: inde enim ea in alias longe submotas terrarum oras inferri consuevisse ingenitaeque opes ex eo sultano conficere solitum: Tamen in recessu nuntiorum ita processeramus in negotio Jesu Christi, quod naves, & galeae nostrae galeis inimicorum nostrorum in fluvio praevalebant, & in superiori parte fluvii consistebant, ita quod hostiles galeae liberum navigium non habebant, nec aliorum Sarracenorum galeae habebant aditum ad civitatem.

His igitur vobis nuntiatis supplicamus sanctitati vestrae in Domino, & pro Domino, flexis genibus exorantes, quatenus Christiano exercitui magnis periculis exposito curetis misericorditer, & celeriter subveniri. Non enim de virium nostrarum confidentia tantum onus subire praesumpimus, sed de vestra post Deum sperantes subventionem ausi sumus in remotis partibus obsidionem inchoare, & civitatem excellentissimam, atque munitissimam impugnare. Qua obtenta firmiter speramus, at totam possemus Aegyptum obtinere & Terram S. pro qua laboramus, finaliter obtinere. Subiiciunt soldanum maximas contra Christianos copias contrahere, ac vendendum, ut nisi matura auxilia concurrerint, demum fideles sub barbarorum potentia fatiscant, indeque res Terrae S. perfundatam iri. Quibus Honorius per motus Gallis aliisque, quos Januam confluisse antea vidimus, religioso pro imperio praecipit, ut conjunctis armis animisque versus Pelusium, vela facerent, Imperiumque cultui numinis subiicerent. Eadem Honorius cruce signatis aliis, qui ex Germania Venetias concurrerant, imperia dedit ut recto itinere Pelusium ad ferenda auxilia contenderent, ut testatur in literis, quibus eorum animos, qui dere in Pelusii obsidione versabantur, excitavit; monuitque (g) promptissima ipsis auxilia suppeditatum iri: desigrent ve-

VIII.

Pelusiacae obsidionis rescriptio. (f) Godesfrid. in annal. hoc ann.

IX.

Implorant cruce signati auxilium a pontifice.

Imperatum mare confensuris cruce signatis Pelusium contentum.

(g) Mon. I. 3. ep. 59.

ro præcipuam in rumine spem, ad cuius defendendam causam ancipites periculorum æstus penetrarant; illius ope suffultos numerosissimos hostium exercitus dissipaturos, continuis propterea precibus ac vita ab omni vitiorum labe, & contagione aliena illius gratiam sibi comparare niterentur.

X. *Receptis literis vestris, & nunciis, & intellectu quam arduam rem estis, de divino auxilio confidentes, aggressi, etsi subito concussæ fuerint ossi nostra, dum paucitatem vestram respectu oppositæ multitudinis pensarem, mox tamen occurrente nobis, quod legitur: Dominum formidabunt aduersarii ejus, & super ipsos in cœlis tonabit; fuimus fiducia, & consolatione repleti.* Et infra: *Volentes autem operationi divinæ nostræ humilitatis ministerium adhibere; continuo Jnuam, Venetias, ac per alios Italiae portus literas nostras direximus, cruce signatos, qui ad portus ipsos convenerant, & convenire debebant attentius exhortantes ac monentes, terrarum episcopis ac rectoribus, ut diligenter exhortentur eosdem, ut ad succursum vestrum celeriter festinantes, versus civitatem Damiatam in nomine Domini sabaoth dirigant iter suum, &c.*

XI. *Hortatur ad servandam mutuam animorum conjunctionem, atque cœlestis auxilii expectatione erigit, cum universa Ecclesia pro felici armorum piorum successu in preces sit effusa, ni tamen isti forte impuriore vita divinam in se iracundiam asperarent, servarunt illi imperatam aliquandiu concordiam.* Verum, adventu Pelagii legati Apostolici animos fidelium fuisse divisos scribit Jordanus, qui contentione causam adducit: *Super venit & Legatus Pelagius, & cum Rege (nimirum Joanne Hierosolymitano) qui prius exercitui dominabatur, colloquium suæ auctoritatis habuit, allegans quod ipse debebat exercitui præesse, quia & passigium erat per ecclesiam ordinatum, & cruce signati ad suum regnum non pertinerent: Rex autem verba dissimulans, pro domino se gerebat, ac per hoc exercitus est divisus, & quisque affectionem sui domini sequebatur.* Interea pro volasse ingentibus succinctum copiis sultanum ad defendendum Pelusium, cujus bellicum apparatus

nostris terrore fuisse vidimus ex ipsorum literis, Christianosque ex adversa ripa laceffere cœpisse, Ricchardus scribit; sed promerere divinum auxilium effusæ continuæ ab universa Ecclesia preces: post varios enim impressos impetus, ut idem auctor (a) Stadensis (b), Godefridus (c) ac Parisius (d), & alii tradunt, Pharo turris expugnata est. Non modico tamen cruore itetit victoria: addunt enim lectissimos viros navi impositos cum ad motis scalis in turrim loricati certatim continua serie assilirent, tanto pondere diffractis iis, omnes in flumen, tristissimo nostris, hostique lætissimo spectaculo præcipites effusos: Christianos tamen refumptis animis novos impetus novis adhibitis machinis impressisse, ac Pharo tandem potitos omnesque paucis exceptis, qui in signum victoriæ reservati vitæ, Acconemque missi, obruncatos. Cujus munitissimæ turris expugnationem ita Godefridus describit: *Tandem magister Oliverius scholasticus Colonienensis ex parvis elemosynis pauperum edificium construxit, in quo erant propugnacula & pons. Hoc opus in die S. Bartholomæi turri appositum est, Sarracenis viriliter in eadem turri se defendentibus, modo sagittis, modo lanceis, & maxime per ignem. Attamen divina clementia orationibus, & lacrymis pauperum plicata, extinctus est ignis in ponte, & turrim Christiani audacter intrant, & capiunt; & sic quidam ex Sarracenis sunt interfecti, quidam in Nilo submersi, quidam in aquam se proicientes evaserunt, & plusquam centum capti sunt.*

Redacta in Christianorum potestatem Pharo admota sunt Pelusii obsidioni castra, magnisque molibus ea civitas florentissima opibus, milite, com meatu nuroque duplici munitissima urgeri cœpta, interea Saphadinus a cruce signatis propulsatus non diu pudori superfuit; Godefridus enim institutæ narrationi adiicit: *Post captam siquidem turrim in profundo Nili fluminis sitam, Sephadinus inveteratus dierum malorum dolore (sicut asseritur) nimio tactus, exhæredator fratruelium suorum & usurpator regnorum Asiae mortuus est & sepultus in inferno.* Sic auctor; [1] idem de Saphadini interitu iisdem pene verbis Mat-

(a) Rich. de S. Ger. man. 1217. (b) Stad. in Chron. (c) Godefr. in Annal. (d) Par. hist. Angl.

Coloniensium in illius expugnatione præcipua gloria.

XII. Admota Pelusio castra.

Matthæus Parisius, qui hæc fusius prosequitur: additque Saphadino successisse Coradinum ejus filium, sævissimum hominem, quem ad satiandam ob Damiatæ obsidionem iracundiam, Hierusalem mœnia, ac turres dejecisse ait urbemque solo æquasse; sed hac de re proximo anno dicitur. Contraxit vero admodum, depressitque infidelium animos Pelusii obsidio, adeo ut ad conflandas copias educendaque ex arcibus præsidia illarum plures funditus everterint, quas adversum Christianos tueri non posse metuebant; ita tunc arx munitissima monti Thabor imposita ac septuaginta turribus cincta, a qua anno superiore Rex Hierusalem propulsatus fuerat, excisa est (a): tantum vero ex Pelusiaci belli eventu læto aut tristi omnium fluctuabant animi, ut Honorius Senonenis archiepiscopo scripserit in hæc verba (b): *Rem aggressus est exercitus Christianus existens in partibus transmarinis, in qua consistit aut plena victoria, aut vincendi desperatio manifesta; obsedit enim civitatem Damiatæ opulentam & magnam, &c.*

(a) Godefr. ubi sup.

(b) Hon. l. 3. ep. 136.

XIII. Excitati Galli admittenda cruce signatis supplicamenta. (c) Reg. post eand. ep.

Angebant sane præ cæteris Pontificis vigilantissimi proferendæque religionis Christianæ cupidissimi animum illius successus curæ gravissimæ, quas in cæteros præfules etiam transfudit sollicitavitque, (c) ut omni ratione cruce signatos ad ferenda auxilia maturare iter juberent, quos ut incitaret magis atque incenderet, rerum hætenus egregie a Christianis gestarum feriem exposuit, ut ex referenda victoria partem gloriæ decerperent: *Confisi autem de divino auxilio præsumimus meliora, cum Dominus faciens nobiscum signum in bonum impiissimum soldanum Sephadinum præcipuum malleum sanctæ Terræ nuper Ann. Eccl. Tom. XX.*

rebus humanis exemerit, & inter infideles discordiam immiserit generalem antiquo soldano Damasceno filio Saladini pugnante contra patrum suum, & filium ejus soldanos, & sic totam terram infidelium perturbante, ut alto consilio ejus, qui admirabili providentia cuncta disponit, manus converterint in seipsos, per quod sperandum est, quod Deus regnum eorum in seipso divisum disposuit desolare, qui etiam propugnatorum suorum devotionem respiciens, eis ex insperato tradidit turrim, quamdam mirabilis fortitudinis, quæ sita in medio fluminis, & protensis catenis ferreis accessum ad dictam denegans civitatem; eam inexpugnabilem reddere videbatur; tanta siquidem latitudinis, ut trecenti armati consistere in eadem, quos omnes cum ea in suorum fidelium manibus tradidit Dominus Deus noster ac etiam in hostes suos tantum terrore immisit, ut montem Thabor, quem in grande dispendium Christiani populi castellaverant, & alia quedam munita loca suffossis muris præ timore reliquerint, nullum locum sibi satissimum putantes, si Christianus exercitus contra sæpe dictam prævaluerit civitatem.

Sarraceni inter se animis divisi.

Arx in monte Thabor excitata ab ipsis evertitur.

XIV. *Hæc attendentes venerabilis frater noster patriarcha Hierosolymitanus, & episcopus Albanen. Apostolica sedis legatus, nec non & charissimi filii. Rex & magistri Hospitalis & militiæ Templi, & S. Mariæ Theutonicorum Hierosolymitan. dux Austriae, ac principes exercitus Romanorum alique prælati, & magnates consistentes in obsidione prædicta, literis suis, & precibus, quæ lapidea etiam corda emollire possent ad lacrymas, nobis instantissime supplicarunt, ut cum expensæ, quas fecerunt, & faciunt in machinis, & galeis, ac alii bellici sumptus eos pecunia sic exbau-*

NOTÆ [1] PHari, seu turris Phari expugnatio licet tentata fuerit die sancti Bartholomæi, seu die XXIV. augusti hujus anni, non tamen successit nisi die sequenti hora decima, ut asserit, qui expeditioni huic præfens aderat Oliverius in sua historia Damiatina. Neque in his tanummodo annales ecclesiastici sacræ expeditionis res hoc anno gestas recentes corrigendi sunt, sed tota hæc historia ad chronologiam retexenda. Igitur die XXVII. maii hujus anni e portu Accon solvens pars classis tertia die pervenit ad insulam ante Damiatam, qua sita est inter Nilum, & mare. (Jacob de Vitriaco epist. II. ad Honorium papam Anecd. Marten. 10. III. col. 290.) Tertia ab hinc die reliqua classis subsequuta fuit cum rege Hierosolymorum, patriarcha, aliisque. Statim cœpta oppugnatio turris Phari, quæ tribus mensibus christianos occupavit. Nulla inter hæc cum Soldano pugna, ut ex eadem Jacobi de Vitriaco epistola ex Oliverio constat. Cessit demum turris conatibus aggressorum die XXV. augu-

NOTÆ augusti. Postmodum deliberatum est de anne (Nilo scilicet) transmittendo, & Damiatæ obsidione urgenda; sed cum res esset ardua Saracenis littus oppositum operibus, armisque tuentibus diutius cunctatum est; ideoque festa die exaltationis S. Crucis, qua Jacobus de Vitriaco alteram epistolam de rebus expeditionis hujus ad Honorium papam dedit vulgatam Anecd. 10. III. col. 292. nondum annis superatam erat. Interim vero, capta jam turri in hebdomada post festum S. Bartholomei, ad Damiatæ portum, qui venerat in christianorum potestate una cum turri applicuerunt novem naves cum domino Petro Hannibal. (verba sunt epistolæ) & quibusdam aliis Romanis. Post hæc, ait Oliverius, Albanus episcopus (Pelagius) apostolica sedis legatus, quem tamen octava die post festum exaltationis S. Crucis, qua post scriptam epistolam suam episcopus Acconensis adjecit, Acconem quidem appulisse constat, sed nondum ad exercitum transferat. Sub iisdem diebus, nempe intra octavam festi S. Crucis allatum est in castra de obitu Saphadini nuncium. Postmodum in festo S. Dionysii die X. octobris, ut Oliverius notat, Saraceni cum galeis armatis improvisi venientes modica manu christianorum repulsi sunt. Iisdem pariter assultibus castra Templariorum Saraceni tentarunt, a quibus pariter repulsi cum amissione quingentorum; id autem obtigit christianis die S. Demetrii die VIII. octobris.

Ex hac oculatorum testium consona narratione paracionismos nonnullos annalium ecclesiasticorum emendare licet. Falsum est enim Sultanum Ægypti arma tulisse in christianos, quo tempore turris Phari nondum aggressoribus cesserat. Falsum est insuper Pelagium legatum supervenisse in castra, antequam turris illa cederet aggressoribus. Denique ex his intelligimus Saphadinum interiisse ante diem XXII. septembris, qua die Jacobus de Vitriaco epistolam suam ad Honorium signavit. Denique Damiatæ obsidionem nonnisi sequenti anno post festum S. Agathæ die V. februarii cœpisse Oliverius notat, & ex eadem rerum expositione resultat. MANSI

hauserint, ut viris bello strenuis, qui pro defectu rerum remeare coguntur, necessaria ministrare non possint, & sic exercitus paulatim quotidie dilabatur, eis post Deum in cismarinorum auxilio totam spem habentibus, tam bellatorum, quam pecunie succursum mittere festinemus. Monemus igitur universitatem vestram, & obsecramus per asperionem sanguinis Jesu Christi, qui pro vobis tradidit semetipsum, quatenus ponentes ante oculos vestrae mentis, quantum gaudium quantaque exultatio erit iustis in Domino, si coeptum negotium finem ipso dante habuerit exoptatum, & apud vos recogitantes e contra, quantam confusionem, quantumque moerorem contrarium afferret toti populo Christiano, praefato exercitui succurratis, sicut res expostulat festinanter; providentes, quod vos filii crucesignati proximo martio, vel saltem maio transfretetis, &c.

XV. Compellat archiepiscopos & episcopos, imperatque ut censurarum terrorem concitantibus incuriant: tum provinciam imponit in sacri belli stipendia coactam reddituum vigesimam equitibus religiosis designatis a sede Apostolica impertiant, quo necessaria auxilia instrui conflarique possint: tum ipsos exemplo suo incitat, ut qui praeter Cardinalium decimas, atque ab Innocentio III. collatas pecunias ultra viginti marcharum millia pro bello sacro consumpserit, ac jam quinque millia in tam pio opere sit collocaturus. Cum vero de Joanne Rege Hierosolymitano Templariisque atque Hospitalariis calumnia diffeminata a malevolis fuisset, ipsos sacras opes in suos usus avertisse, eaque patriarchae, legati, ducis Austriae, aliorumque principum literis ab iis depulsa fuisset, adeo ut e contra omne suum aerarium ad sustinendos in Pelusii obidione sumptus effunderent praecipit, ut ipsorum integritatem promulgarent, ac tanquam veros Christi athletas, & Christianae fidei defensores predicarent; ad detergendam quoque ex aliorum populorum animis eandem calumniam, ad alios Galliarum, Angliae, & Siciliae praefules scripsit (a) nefarium rumorem sopirent.

XVI. Praeclarum vero de Hospitaliariorum virtute edidit per haec tempora testimonium Andreas Ungariae Rex in regio diplomate, (b) quo ad referendam iis equitibus gratiam, a quibus egregie exceptus fuerat, atque eximia charitatis Christianae in proximum exempla explicari viderat, amplissima bona contulit illorumque operam laudatque his verbis aeternitati commendavit: Quia sacratissimam domum Hospitalis S. Joannis Baptistae de Hierusalem, prout antea didiceramus auditu, cum ad sanctae Terrae subsidium accessimus diversis virtutum operibus in to-

tius Christianitatis proficuum, & honorem resplendere cognovimus, hujus sacratissimi collegii toto corde totisque viribus inbiantes desiderio divinae pietatis intuitu, in redemptionem animae nostrae, & animarum praedecessorum nostrorum memoratae domus meritis & interventu veniam apud Deum consequi cupientes; quasdam nostrae largitionis donationes & elemosynas sanctae domui Hospitalis de Hierusalem, in manu fratris Guarini de Montecuto dictae sanctae domus Hospitalis venerabilis magistri, & omnium fratrum ejusdem domus praesentium, ac futurorum ad usus, & proprietatem, & ad jus memoratae domus, & ad possessiones perpetuas decrevimus fore largiendas.

Nec immerito, cum illic personaliter hospitati videremus innumerum pauperum coetum diurno pastu quotidie sustentari, festos languidorum artus lectis tenuis, variisque ciborum copiis refici, mortuorum corpora cum debita veneratione sepeliri, & ut in genere singulorum referamus, quae per singula generum enarrare non possumus, ut Mariam, & Martham sacratissimum saepe dictae domus Hospitalis collegium, nunc variis sinceram contemplationis usibus intendere, nunc contra Dei adversarios & hostes crucis Christi, adversus etiam Amalech incessabili perfecta militiae conflictu, de die in diem dimicare, &c. Adjecit huic diplomati apostolicam auctoritatem Honorius, quod etiam pontificio inseruit, ex quo haec decerpimus; (c) neque has solum donationes, verum alias etiam tum ab eodem Rege Hospitalariis, (d) tum a Friderico Romanorum Rege, (e) atque a Treverensi archiepiscopo (f) factas magistro ac fratribus Hierosolymitani hospitalis S. Mariae Theutonicorum.

Quod ad Andream Ungariae Regem attingit; ipse turpiter admodum e Palaestina, superiore anno exeunte, Tripolim se subduxerat, ac secum Hugonem Cypri Regem traxerat, qui magno sui desiderio ac luctu omnes confecit; de quo haec Jordanus: Eodem anno, nimirum praesenti, Hugo Rex Cypri in Tripoli moritur, relicto Henrico parvulo IX. mensium & duabus filiabus, una nupsit Gualtero comiti Breunensi, altera Isabella filio principis Antiochia. Haussit gravissimum ex illius morte dolorem Honorius cum egregii principis praeclearae virtutes magnam, amplificandae religionis expectationem, concitassent; atque ex ejus morte Cypri regnum variis tumultibus fluctuare coepit, & auxilia quae Syriae submittebantur, ob intestinum malum fuerint intercepta. Suscepit vero Pontifex Reginae ac filiorum patrocinium, ac Pelagio episcopo Albanensi A. S. L. tuendam Reginae, & procerum qui tumultuabantur, comprimentem temeritatis provinciam imposuit (g),

XVII.

(a) Lib. 2. ep. 1215. (d) lb. ep. 1226. 1227. 1228. (e) lb. ep. 957. 958. (f) Ep. 959. XVIII. Hugon. Reg. Cypri. mors.

Suscipitum i. plus filiorum ab Honorio patrocinium. (g) Ep. 1270.

tum summo Templariorum equitum magistro defendendo eidem regno incumbere iussit, (a) ne Cypri tumultus Terrae S. rebus perneciam afferrent; denique ingentem Reginae viduae luctum his literis delinire studuit (b).

(a) Reg. post eand. ep. (b) Ep. 1267. XIX.

Ill. Reginae Cypri. Credimus, immo pro certo tenemus, quod pro morte clarae memoriae H. Regis Cypri viri tui eo fortius angustiae te circumdant, & dolor animum tuum angit, quo tibi, & liberis tuis gravius ex hoc sentis imminere dispendium, ac regnum Cypri vides sine regimine periculosius fluctuare. Unde nos, qui ejus vices in terris gerimus, qui est moerentium consolator, tanto benignius tibi super hujusmodi dolore compatimur, quanto Regem eundem devotorem Ecclesiae Romanae cognovimus, & rumor mortis ipsius nos vehementius conturbavit. Ne autem quisquam ex hoc contra te, aut regnum praedictum audaciam molestationis assumat, nos in consolationem doloris, & angustiarum tuarum solacium, tuam & pupillarum tuorum personas, ac regnum praefatum, sub Apostolicae sedis, & nostra protectione suscipimus, & praesentis scripti patrocinio communitus, districtius inbibentes, ne quis vos, & regnum praefatum praesumat temere molestare. Nulli ergo &c. Dat. Lat. IV. idus Jul. pontif. nostri anno 2. Haec de Cypri ac Syriacis rebus: nunc ad Constantinopolitanas sermonem traducamus.

XX. Theodor. Angel. conciliatur ecclesiae.

subetur absolvi modo legatum liberet.

XXI.

Rediit ad conjunctionem Romanae Ecclesiae Theodoros Angelus Comnenus Epiri dynasta, ad quam ineundam Crotonensis episcopus atque Effrem eremita, qui ultro citroque ad Theodorum & Honorium commeabant, intercessere. Cum ergo Theodoros oratorum opera schisma abjuraret, Apostolicis imperiis obsequentem se fore polliceretur, ac Joannem Columnam tit. S. Praxedis presbyterum Cardinalem legatum, qui una cum Petro in vincula abductus fuerat, libertati redditurum, Honorius episcopo Crotonensi Theodori absolvendi recipiendique in ecclesiae gratiam partes imposuit mox atque legatus Cardinalis Brundusium aut in alium locum qui tutus foret, se contulisset; tum praecipit, ut Latinis qui cum Theodoro versabantur, ex omnibus quae compararent, pro belli sacri stipendiis decimas persolvere imperaret; in iis vero litteris Honorius nullam Petri Imperatoris mentionem edidit ac nobis incomperatum est, an e vivis discessisset in vinculis, an libertati Imperioque fuerit restitutus.

Ambivit vero sedis Apostolicae gratiam Theodoros indiciae cruceignatorum expeditionis, adversus quae ipsum a Venetis Gallis, Ungaris & Constantinopolitanis

conflabatur, terrore adductus, quos omnes Honorius propositis, ut vidimus anno superiori, indulgentiis adversus ipsum concitavit. Pontifex vero cum omnes curas in recuperanda Syria proferendisque religionis Christianae limitibus defigeret, ab instruenda contra Graecos expeditione facile destitit, oblatasque a Theodoro pacis condiciones admisit: imo tanta fuit ipsius conciliandi Ecclesiae, Graecisque ab schismate abducendi cupiditas, ut ipsum in sedis Apostolicae clientelam receperit (c) & cruceignatis, qui Venetias & Anconam confluerant, intentato anathematis terrore ab invadenda Theodori Comneni, ut filii Ecclesiae obsequentissimi ditione revocavit; quo argumento ad episcopum & clerum Venetum & Anconitanum literae (d) sunt datae. Aliis vero literis Theodorum est hortatus (e), ut promissa non scriptis, sed operi mandaret, legatum solveret atque alios, inopes maxime quos tenebat in vinculis, divina provocatus misericordia liberaret.

Revocat Honorius cruceignatos ab inferendo bello Theodoro.

(c) Ep. 881.

(d) Ep. 884. & reg. post eand. ep. (e) Ep. 882.

Theodoro duci Comneni. Gratium gerimus, & acceptum, quod sicut ex relatione venerabilis fratris nostri Joannis episcopi Crotonensis accepimus, ipsum & fratrem Effrem eremitam munitos nostros hilariter recepisti, & honorifice pertractasti, ac dilectum filium nostrum Joannem tituli S. Praxedis presbyterum Cardinalem A. S. L. honoras, & erga illum te mansuetum exhibes, & benignum, tuamque personam ad sacrosanctae Romanae Ecclesiae devotionem exponens, ac ipsum primam recognoscens, & matrem, nobis obedire proponis, sicut devotus filius pio patri. Pro quibus devotionem tuam in Domino commendantes, ei a quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum gratiarum referimus actiones, suppliciter postulando, ut ipse, qui haec tibi misericorditer inspiravit, det & perficere, ac perseverare in iis usque in Diem Domini Jesu Christi. Super quo & tu ipse debes humiliter exorare, cum ad id & fides catholica, quam tenes, ut credimus, te inducat, & fructus non modicus, qui ex hoc provenire tibi poterit, in praesenti praeter aeternae gloriae diademata, quod tibi si perseveraveris, reddet Dominus justus iudex.

Accipit illum in clientelam Apostolicam.

XXII.

Inde est quod nos recepto pro te ab eodem episcopo, sicut ei per tuas literas, quas coram nobis legi fecimus, praecipisti corporali juramento, quod praedictum Cardinalem omnimode restitues libertati & filius obediens nobis eris, ex consueta clementia, qua Ecclesia consuevit ad se redeuntibus gremium aperire, te annumerandum duximus inter Ecclesiae filios speciales, & petitiones, quas inde episcopus ex parte tua nobis porrexit, in quantum cum Deo potuimus, de fratrum nostrorum consilio

filio exaudire curavimus, sicut per effectum evidenter apparet, firmiter estimantes, quod & tu debeas adimplere promissa, prout Deum timentem, & catholicum virum decet.

XXIII. Cum igitur sola perseverantia bravium accipiat virtutibus in stadio currentibus universis, nobilitatem tuam monemus & exhortamur in Domino, quatenus in devotione, ac obedientia Apostolica sedis, & nostra sic firmiter perseveres, id potius per exhibitionem operis, quam per scripta monstrando, quod & divinam gratiam merearis, & favorem Apostolicum plenius obtinere. Præterea, cum ex injuncto nobis Apostolatus officio, te ac alios Ecclesie filios debeamus ad pietatis opera invitare, nobilitatem tuam rogamus attente, & monemus in remissionem tibi peccaminum injungentes, quatenus divine pietatis intuitu, & nostrarum precum obtentu, captivis aperias viscera pietatis, & pauperes præsertim, & alios, de quibus nihil potest tibi commodum provenire, restituis libertati, ut & misericors Dominus te a tuorum absolutis vinculis peccatorum, qui se illis non dimissurum testatur, qui fratribus non dimittunt; solícite recolendo, quod judicium sine misericordia fiet ei, qui non facit misericordiam, beato Jacobo attestante. Dat. Lateran. VIII. kal. feb. pont. nostri anno secundo.

XXIV. Dimissum a Theodoro Comneno Joannem Columnam Cardinalem tradit Richardus (a) Constantinopolim ad gerendum legati munus se contulisse. Imposita in primis illi provincia est, ut docent literæ (b) Pontificiæ, clericis Constantinopolitanis, qui multa mala ab impiis hominibus pertulerant, opem ferret; tum de nonnullis quæ adversus canonicas sanctiones a Græcis gerebantur, a legato ipso consultus illud agendum rescripsit, quod titulo de transactionibus inseritur; (c) deinde abdicaciones antistitum ab episcopali munere recipiendi, eosque ecclesiis aliis præficiendi potestatem ipsi legato fecit (d) atque alia tribuit privilegia (e); postremo hæc de pallii usu pro Corinthiensi archiepiscopo scripsit (f):
Cum in generali concilio provida sit de liberatione statutum, ut Constantinopolitane sedis antistes, postquam a Romano Pontifice receperit pallium, quod est plenitudinis officii pontificalis insignie, præstito sibi fidelitatis, & obedientiæ juramento licenter suis suffraganeis pallium largiatur, recipiens pro se professionem canoniam, & pro Romana Ecclesia sponsonem obedientiæ ab eisdem, discretionem tuam per apostolica scripta mandamus, quatenus eidem archiepiscopo, quem ex prædicta causa dumtaxat super usu recepti taliter pallii nolumus impediri, utendi eo liberè tribuas facultatem. Dat. Later. IV.

kal. novemb. pontific. nostri anno tertio. Constantinopolitanum vero patriarcham, cujus modo facta est in apostolicis literis mentio, redarguit (g) Honorius, quod nonnulla sibi arrogaret, quæ ad Romanum Pontificem pertinerent.

Sicut (h) ex relatione multorum accepimus, tu supra te volens extendere alas tuas, simplices clericos & cum cappis manicatis interdum legatos de tuo latere dirigis cum ea plenitudine potestatis, quæ legati sedis Apostolicæ diriguntur. Illi enim per patriarcham tibi commissum causarum audientiam, quæ ad te, vel ad ipsos per appellationem minime deferuntur, sibi vindicare præsumunt, & inconsultis prælatis eorum subditos excommunicant, excommunicatos absolvunt, præponunt episcopos archiepiscopis suis metropolitico jure subiectos; appellacionibus non deserunt, quas contingit ad sedem Apostolicam interponi, & eis, qui in episcopos manus intulerunt violentas, absolutiois beneficium impendendo, cum tales juxta privilegium tutum ad Romanum sint Pontificem destinandi. Ecclesiastica etiam beneficia conferunt, non expectantes quod ad te potestas eadem conferendi juxta Lateranense concilium devolvatur. Et infra:

Insuper nuper G. Constantinopolitan. canonicus a te transmissus ad partes Thebarum, & Achajæ legatus, veniens Andrevillam, literis sue legationis ostensis, terras nobiliorum virorum G. principis Achajæ & O... de Rocha domini Athenarum sine rationabili causa sententiæ subiciens interdicti, prælatis eorum injunxit, ut interdictum hujusmodi tam per se, quam per suos subditos inviolabiliter observarent; propter quod ipsi ad sedem Apostolicam appellarunt appellationi sue festum omnium sanctorum terminum præfigentes: sed idem G. appellationem more suo temere parvipendens interdicti sententiam postmodum protulit in eosdem, &c. Id genus alia illi exprobrat; denique graves minas intentat, ni cœptis desisteret.

Et quidem si hæc ita se habent, quæ sunt specialiter Romani Pontificis usurpando, & aliorum justitiam, ipsos multipliciter opprimens invadendo, videris non pastoralis curam regimini, sed thronum superbiæ, ac pestilentiæ cathedram conscendisse. Cum igitur quantacumque dignitate præfulgeas, te nobis scias esse subiectum, qui tempus accepimus justitiam judicandi, & quantumcumque tibi deferre velimus, dissimulare non possumus nec debemus talia contra Deum. Dato vero ad univèrsam clerum Constantinopolitanum diplomate constitutionem Innocentii, qua cavebatur, ne patriarchæ electio, nisi in S. Sophia ecclesia haberetur, firmam esse justitiam (i). Neque de Gaufrido Achajæ principe illud reticendum, Honorium ejus

XXVI. (b) Lib. 2. ep. 1002. Arguitur ab Hon. nonnulla sibi præter jus arrogare.

XXVII. Vibrari a suis temere censuras.

XXVIII.

(i) Lib. 2. ep. 960.

rogatu cruce signatis mandasse (a), ut principatum illius tuerentur. Atque hæc de rebus orientalibus dicta sint.

Acturi de reliquis, præmittamus quæ cum Italis gesserit hoc anno Honorius Papa. Resipiscetes in primis Pisanos, (b) Vercellenses, Alexandrinos (c); Ferrarienses (d) ad consortium fidelium, e quo exacti fuerant, admisit: nec Pisanos modo in gratiam recepit, verum beneficium est prosecutus eorumque ecclesiam privilegiis auxit, quæ literis ad Vitalem eorum archiepiscoporum exaratis continentur (e) e quibus hæc decerpimus.

Honorius, &c.
Legationem quoque Sardinie a prædecessore nostro Papa Urbano, prædecessoribus tuis concessam, & felicis memoriæ Innocentii secundi, Eugenii, Anastasii, Cælestini, & Innocentii tertii Romanorum Pontificum privilegiis in perpetuum roboratam, tibi tuisque successoribus præsentis scripti pagina confirmamus, & confirmationem ipsam ratam, & inconvulsam perpetuis temporibus decernimus permanere. Denique ut Pisana civitas, quæ favore cælestis numinis de inimicis Christiani nominis victoriam frequenter obtinuit, & eorum urbes plurimas subjugavit, amplius honoretur, equo albo cum nacco albo in processibus utendi, & crucem vexillum scilicet Dominicum per subjectas vobis provincias portandi &c. Datum Laterani per manum Ranerii S. R. E. vicecancellarii VI. idus februarii indictione sexta, incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo decimo septimo (inita scilicet anni ratione a festo annuntiationis die) pontificatus vero Domini Honorii Papæ tertii anno secundo.

Scriptum etiam de iis ad archiepiscopos, (f) cæterosque Sardinie præfules atque ad clerum populumque Pisani (g). Eisdem insuper Pisanos ipso Pontifice auctore pacem cum Januensibus hoc anno pepigisse testatur apostolicum diploma, quod extat in M. S. libro privilegiorum Rom. Ecclesie, præterea rogatus Honorius ab eodem archiepiscopo, num delegare posset in diocesi sua laicum judicem, coram quo clerici a laicis postulati ex Pisana ecclesie consuetudine causas dicerent, id fas esse respondit (h). Cæteram duo prænobiles Pisani Ubaldus ac Lambertus fratres, opibus, potentiaque florentes, bellum hoc tempore ad invadendam Sardiniam sedis Apstol. stipendiarum atrox gesserunt: quorum impetus cum incusso censurarum terrore nullo modo retardati essent, Honorius ad illos armorum vi frangendos se convertit, propositisque indulgentiarum præmiis, Mediolanenses excitavit, (i) ut Mariani Turritani judicis, sive reguli imminente martio transfretaturi ad defendenda B.

XXXI. (f) Lib. 2. ep. 869. (g) Ep. 870. Pisanos inter & Januenses in pace inita.

(b) Ep. 1289. Ubaldus Lambertusque Sardinie invasores.

(i) Lib. 3. ep. 117.

Petri jura signa sequerentur, eodemque argumento (k) Januensibus Pisaniisque Ecclesie conciliatis literæ exarata. Ceterum non Pisanos modo, verum plures quoque alios maxime religiosos viros officii & gratiis ornavit Honorius, ut ejus diplomata ostendunt (l), sumptoque Forosempronienfum patrocini, Fanensibus a quibus forum Sempronium excisum fuerat, imperavit, (m) ne in patrias sedes redire volentibus moram & impedimentum afferrent, vel molestiam exhiberent, tum prænobilis pueri Henrici Frangipani (n) arrepto patrocini Teracinenses ad servanda illius jura est cohortatus, in quibus literis hæc in Frangipane clarissime familie laudem exaravit: *Invieta fides, & devotio indefessa, quam magnifici viri antiqui Frangipani a progenie in progenies erga Romanam Ecclesiam habuerunt, nobis efficaciter persuadet, ut nunc eorum superstites paterno complectentes affectu, eos favorabiliter fovemus, & ipsorum jura illæsa servemus, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum nonas maii pontif. nostri anno secundo* Eodemque exemplo epistolam misit (o) ad Pipernates.

Ut benemeritos de Ecclesia patrocini Apostolico munitos ab injuriis hostium vindicavit, beneficiisque ad servandam fidem provocavit, ita nonnullorum potentiam audaciamque frænare censuris conatus est. Arcuit (p) fidelium communiōne Viterbienses ob affectos gravissimis injuriis viros ecclesiasticos, atque Florentino episc. mandavit (q) ne quem in clericalem ordinem cooptaret, donec Florentini legem revocarent, quam tulerant, ut clerici paternam hereditatem adire non possent. Repressit Bodienfes qui episcopum suum in exilium egerant, quibus idcirco Placentinos favere vetuit; (r) increpuit Bononienses cives in comitissæ Mathildis ditionem, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinebat, ausos invadere: objugavit Mediolanenses (s) qui adversus œcumenicæ synodi decreta & data sedi Apostolicæ promissa, expeditionem adversus Parmenses & Cremonenses parabant; (t) Placentinos vero qui jurisjurandi Rom. Pontifici præstiti religionem spreta, Mediolanensium partibus studebant, intentato censurarum terrore perculit. Ac sane insignis tum fuit Mediolanensium inconstantia, qui cum supplices ab Apostolica sede sacrorum communioni restitui flagitassent, eaque amovendi interdicti provincia Bergomensis antistiti, & electo Mediolanensi imposita fuisset, ut ex literis VII. kal. mart. hujus anni datis (u) constat, mox a promissa deflexere; iterum tamen ad officium revocati sunt; atque reversos Ugolini Ostiensis episcopi A. S. L. opera, cum Cremonensibus ex Pontificis præscripto, concordiam iniisse ostendunt apo.

(k) Reg. post eand. ep. & ep. 32.

(l) Lib. 2. ep. 872. 887. 893. 918. 1090. l. 3. ep. 224. (m) Ep. 1049. (n) Lib. 2. ep. 972.

Frangipanonum commendatio.

(o) Reg. post eand. ep.

XXXII. Iniqua a Florentinis in clericos lata lex. (p) Lib. 2. ep. 1292. 1293. (q) Lib. 3. ep. 40.

(r) Hon. l. 3. ep. 70. & 72. l. 2. ep. 999. ep. 1214.

(s) Ep. 780. (t) Ep. 941. 954. 955. 973. 1216. 1260. 1261. l. 3. ep. 42. Mediol. dicta Pont. respuunt.

(u) Lib. 2. ep. 927. Ugolini opera concilia-ti.

(*) Lib. 3. apostolicæ literæ, (a) quibus illam Honorius auctoritate sua munivit, firmavitque: quemadmodum etiam inquit pacem eosdem Mediolanenses inter ac Papienses superiori anno comprobarat (b). Hæc de apostolicis in conciliandis dissentientibus populis reducendisve ad officium Honorii curis suffecerint: nonnullarum modo rerum sacrarum, quæ maxime pontificii muneris sunt, afferenda historia est. Occurrit primo ea quæ in regesto Vaticano de episcopis ab Honorio sacris pontificalibus initiatis traduntur (c): *Istos dominus Honorius PP. III. consecravit anno pontificatus sui tertio Nepeesium episcopum, Syponinum archiepiscopum, Tuderinum episcopum, Portuensem episcopum, Tusculanum episcopum, Colocensem archiepiscopum, Carnotensem episcopum, Pensacariensem.* [1]

(b) Lib. 2. ep. 633. Episcopi ab Honorio hoc anno consecrati.

(c) Lib. 3. post ep. 136.

XXXIII. Reponit in SS. catalogo Willel. Bituric. arch.

(d) Lib. 1. ep. 1097.

Adscripsit etiam idem Pontifex sanctorum numero Willelmum archiepiscopum Bituricensem, quem cœleste numen gloriæ suæ participem esse editis maximis miraculis ostenderat, quæ cum ad sacrum examen revocata essent, deque ejus vitæ sanctitate oculati testes sacramento adacti, sacros illi honores, ut gratia apud Deum florentissimo atque ad obtinenda precibus divina beneficia magna auctoritate pollente decrevit: qua de diploma Apostolicum clero populoque Bituricensi exaravit, (d) in quo post celebratam numinis in servos suos munificentiam subjungit:

Honorius, &c.

Ipsis miraculis, quæ inquisitores prædicti nobis sub suis sigillis inclusa, prout in mandatis receperant, transmissunt, examinatis per quosdam de fratribus nostris primitus diligenter, ea demum in pleno consistorio fecimus solemniter recitari, & cum sanctitatem morum, & signorum virtutem ad favorem petitionis, pro qua prædicti archiepiscopus, & canonici, una cum episcopis, & prælatis Bituricensis provincie aliisque quampluribus vehementer instabant, concurrere videremus, divinum & humanum secuti iudicium, de fratrum nostrorum consilio, post multam deliberationem habitam cum eisdem, sancti meritis confidentes, ipsum sanctorum catalogo duximus adscribendum; statuentes, ut in die depositionis ipsius ejusdem festivitas devote a vobis, & aliis Christi fidelibus annis singulis de cætero celebretur. Quocirca devotionem vestram mo-

Indulgentiæ translatiōni assistentibus propositæ.

nemus in Domino, & hortamur, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus ejusdem sancti memoriam cum celebritate debita venerantes, ejus apud Dominum suffragia humiliter imploretis. Datum Romæ apud S. Petrum 16. kalend. junii pont. nostri anno secundo. Aliis vero literis (e) archiepiscopo Bituricensi, cui metropolitica dignitatem a Paschale II. Rom. Pont. attributam confirmavit (f), collocandi in honorificentiore loco sacri pignoris potestatem fecit, ac fidelibus (g) translationis pompam honestaturis præsentia sua, vel singulis annis eo recurrente die ad ejus sepulcrum accessuris, quadraginta dierum indulgentiam proposuit; ejusdem vero Willelmi sanctorum catalogo appositi Vincentius (h) atque ex eo novatores (i) meminere.

Efflorescente etiam in dies Joannis eremitæ sanctitatis gloria, quam a morte ad vitam excitati, variisque pernicialibus morbis ejus suffragiis sanati homines efferebant, rogatus Honorius est a religiosus viris S. Mariæ de Gualdo, ut illum sanctis annumeraret; qui in ea re magnam consilii maturitatem adhibendam ratus Bragonariensi & Lutherino episcopis ac priori S. Fortunati diocesis Beneventanæ provinciam tradidit (k), ut de viri illius pii vita ac miraculis inquirerent: *Tanto (inquit) maturiori consilio circa ea censuimus procedendum, quanto in iis citius, quam in aliis, mole carnis gravatus humana considerationis intuitus potest falli. Quapropter prudentiæ vestræ, de qua fiduciam gerimus plenior, per apostolica scripta mandamus, quatenus inquiratis, tam de vita ipsius eremitæ, quam de miraculis supra dictis diligentius veritatem, & quod super iis inveneritis, sub sigillis vestris nobis remittatis inclusum; ut præeunte divina gratia, & sequente, statuanus exinde, quod fuerit statuendum. Datum Romæ apud S. Petrum 111. non. jun. pont. nostri anno 2.* Quod etiam iisdem pene verbis scripsit tum de servo Dei Guillelmo de Paradito abbate, ad Lundensem archiepiscopum (l) atque episcopum Roschildensem, & abbatem quemdam Cisterciensis ordinis; tum etiam ad archiepiscopum Auxitanum (m), Consuranensem episcopum, atque Bonifontis abbatem diocesis Convenarum, de Bertrando Convenarum episcopo, miraculis clarissimo.

Emi-

NOTÆ [1] Hæc cardinalium episcoporum promotio ad initium sequentis anni pertinet; notat enim qui tunc florebat Albericus ad annum MCCXIX. In epiphania domini abbas Cisterciensis dominus Conradus cardinalis Fortuensis consecratur; abbas Nicolaus fit Tusculanensis episcopus; dominus Galterus abbas Pontiniaci ordinatur episcopus Carnotensis. Cum autem ad medium usque anni illius tertius Honorii annus adhuc cureret, hinc in Vaticano codice hæc ipsa cardinalium assumptio cum anno ejusdem Honorii tertio recte illigatur. MANSI

XXXV. D. Dominicus Roma mortuum ad vitam revocatus.

Emicuit quoque Romæ per hæc tempora D. Dominici sanctitas, dum enim sacris concionibus magno cum Christi fidelium emolumento operam daret, adulescentem Neapoleonem nomine, Stephani Cardinalis Fossæ novæ ex [1] fratre nepotem, ab equo dejectum, collisumque, ac subita morte extinctum, ad vitam revocavit; eaque occasione S. Hyacinthus Cracovia canonicus religioso Prædicatorum ordini adscriptus est. Ivo enim electus Cracoviensis episcopus, quem alii ejus patrum, alii vero consanguineum appellant, in urbem una cum ipso contulerat, cumque egregio excitati mortui edito spectaculo interfuisset, Dominico intima consuetudine conjunctus, Hyacinthum ipsum nonnullosque alios in regulari disciplina erudiendos tradidit, ut Prædicatorum familia in Poloniæ religio propagari posset: quod postea mirifice factum. Hæc pluribus Joannes Longinus, (a) tum ii qui res SS. Dominici (b) & Hyacinthi (c) præclare gestas scriptis commendarunt; cæterum Ivo in urbem adventus eam causam Longinus affert, quod electionis suæ ad Cracoviensem episcopatum petendam confirmationem adveniret, cum Vincentius illo episcopatu abiisset, seseque religiosæ servituti apud Cistercienses magna cum virtutis laude consecrasset. Quod rursus ad S. Dominicum attinet; tradit Theodoricus, (d) ipsum per id tempus Romæ commorantem duos alios a mortuis excitasse, atque apud S. Xistum, ubi cum focis degebat, admiranda patraffe, quam deinde ecclesiam, cum æde Ann. Eccl. Tom. XX.

S. Sabinæ in Aventino monte Pontificis jussu commutavit, traductis ad illam monialibus, anno sequenti, S. Mariæ Transyberinæ, quarum vir Dei, imperante Pontifice, spiritualem administrationem, regimenque suscepit.

Interea quomodo Reginaldus decanus, eruditione, virtuteque præclarus Romam venerit cum episcopo Aurelianensi, atque B. Dominico allocutus, religiosum ejus ordinem ingredi exoptaverit, memoratus supra auctor pluribus prosequitur (e); ex quo hæc de objecto ægro-tanti tum temporis admirabili viso afferre suffecerit: *Morbo ingravescente, natura succumbens deprimitur, & salus a medicis desperatur, confidens autem in Dei virtute beatus Dominicus, ad preces se convertit. Illo orante, magistro Reginaldo vigilanti, & ardore febrium admodum æstuanti, Regina cœli virgo mater apparuit visibiliter cum duabus speciosissimis puellis, dixitque ei: Pete a me quod vis, & dabo tibi. Deliberanti quid peteret, altera ex puellis illis suscit, ne quid peteret, sed se totum beatissimæ matris Dei permitteret voluntati. Ille salubri parens consilio, illius se penitus subjecti arbitrio. Tum mater Dei extendens manum virginæ, ægri oculos, aures, nares, os, manus salutare, quam attulerat, unctioe lenivit, proprias verborum formulas ad singulas unctioes proferens. Porro ad pedum unctioem ita dixit: Pedes tuos in præparationem evangelii pacis perungo; & ad renes dixit: Stringantur renes tui cingulo castitatis. Omne quoque Prædicatoris ordinis habitum ei demonstrans: Hic est,*

XXXVI. Reginaldus vir doctrina insignis.

(e) lb. c. 11. 12.

Sanatus B. Virginis operâ.

NOTÆ [1] Post illud: *Nepote Stephani cardinalis Fossæ novæ, adde ex annalibus contractis: Præsentibus multis cardinalibus &c. qui in curia S. Xisti convenerant: rem insignibus instructam circumstantiis antiquus vita scriptor his verbis recenset (a) vir Dei egressus ibat ubi corpus defuncti jacebat miseranda confusione nimis dissipatum, & horribiliter deturpatum, collisus scilicet a ferociente equo in terram fuerat adolescens: præcepit ergo in quamdam domum reportatum recludi; fratri vero Tancredo, & aliis, qui secum erant dixit, ut sibi pro missa celebranda altare præpararent. Ibant ergo cardinales cum his qui aderant, & abbatissa cum sanctimonialibus suis ad locum ubi tunc sacerdos S. Dominicus salutarem hostiam immolabat, qui altari sacro cum summa assistens, ut solebat, reverentia, immenso perfusus est lacrymarum imbre. Cum ergo corpus domini Jesu tenens piissimis manibus elevasset in altum, cunctis qui adfuerunt videntibus, & stupentibus ipse pater a terra in altitudinem cubiti unius elevatus est, corpusque terrenum, & grave devotiois, & gratiæ spiritu sursum divinitus attollente. Oblationis itaque salutaris officio devotissime terminato, pater beatissimus ad corpus defuncti Domini misericordiam invocaturus accessit; sequebantur cardinales cum famulis suis, nec non domina abbatissa cum sanctimonialibus suis cum inœrore, & fiducia, quid facturus esset Dominus pro gloria nominis sui penitus ignorantes. Stans autem vir piissimus ad corpus exanime caput, & cætera membra conqussata ex casu, pedes quoque manu sua sanctissima tetigit ordinate, & dulciter componendo; in hunc modum cum secundo fecisset, ac tertio, vultum quoque dilaceratione deformatum, aliaque membra locis suis coaptasset surgens ab oratione fecit signum crucis super eum: tunc stans ad caput elevatis manibus in cœlum virtute divina elevatus est ipse a terra super altitudinem cubiti suspensus in aere & magna voce clamavit: O adolescens Neapoleon in nomine Domini nostri Jesu Christi tibi dico: surge; & statim, videntibus cunctis, qui ad tam grande spectaculum confluerant, sanus & incolumis surrexit & dixit suscitatori suo: pater da mihi manducare, & vir pius dedit ei cibum & potum, qui sanum & hilarem, nullumque læsionis signum habentem reddidit ipsum patri suo domino Stephano venerabili scilicet SS. apostolorum cardinali: jacuerat autem mortuus a mane usque ad horam nonam; suscitatus autem est, ut opinor XVI. Kalend. martii in die martyris Valentinii. MANSI*

(a) MS. arch. vat. signat. n. 1218. vit. S. Dominici. l. 2. c. 6.

(l) lb. ib. ep. 1124.

(m) Lib. 3. ep. 141.

eniteant, pontificias eo argumento scriptas ad Maguntinum archiepiscopum, e- jusque suffraganeos episcopos literas (a) adducendas arboris:

Honorius, &c.

In Prussiae partibus populus est a fide prorsus exorbitans, & plusquam bestiali deditus feritati; qui ut ea faciant, quae non conveniunt, inter alia multa, quae de ipsorum immunitate feruntur, quotcumque foeminae fetus mater pariat, perimunt praeter unam tanquam Domino velint in propagatione humani generis obviare; passim, & sine verecundia plures eorum prostituunt, filias, & uxores, ac captivos immolant diis suis intingentes gladios, & lanceas, ut prosperam fortunam habeant in sanguine praedictorum: gentem etiam illam, quam de medio ipsorum miserans Dominus, qui neminem vult perire ad agnitionem veritatis adduxit, in fidei nostrae contemptum, novis, & intolerabilibus exactioibus inquietant, multifariam molientes eos de tenebris erutos ad tenebras persecutionibus revocare.

Porro venerabilis frater noster episcopus Prussiae, ac alii, qui per Dei gratiam quasdam ibi construxerunt ecclesias abominantes impietatem huiusmodi, & eorum qui de novo ad Christum venerunt angustias miserantes, & ut ibidem fidei posset negotium promoveri; statuerunt, si tamen sibi suppetant facultates, necaudas comparare puellas, ut educantes easdem, eas lucrifacere possint Christo, ac ibi scholas Pruthenorum instituere puerorum, qui ut gens illa convertatur ad fidem, addiscant efficacius quam advenae predicare, ac evangelizare Dominum Jesum Christum. Volentes etiam episcopus & alii praedicti subvenire fidelibus tribulatis, illorum praesertim instanter implorant auxilium ad resistendum barbarae nationi, qui nondum crucis signaculum receperunt, nec disponunt suis humeris illud affigere in terra praedictae subsidium profecturi; & qui signo crucis accepto, viribus, & facultatibus eiusdem non suppetentibus, non possunt exequi vota sua, &c. Dat. Romae apud sanctum Petrum XVII. kal. jul. pontif. nostri anno secundo. Haestenus Honorius qui eodem exemplo literas ad plures archiepiscopos eorumque suffraganeos exaravit,

(b) nimirum ad Magdeburgensem, Coloniensem, cui etiam hoc anno pallium misit, (c) Salisburgensem, Gnesnensem, Lundensem, Bremensem, ac Treverensem; extant etiam literae in eandem sententiam scriptae (d) tum ad cruce-signatos qui Syriacam professionem ornare non poterant, tum ad episcopos alioquinque illarum regionum Christi fideles donationem insuper jam ante nimirum salutis anno MCXII. ab Wratislao duce de Kalis Christiano Prussiae episcopo factam

sua auctoritate munivit (e) firmavitque. (e) Ep. 1146. Adjungimus Prussiae rebus tristem calamitatem Frisiae, quae intumescente oceano plures terras urbesque ac plusquam centum millia hominum aquismersa deflevit, cujus eluvionis causam pia foeminae divinitus patefactam refert Caesarius, nimirum ob contemptam a viro nefario immani sacrilegio Eucharistiam, ac populi cumalata sceleribus scelera divinum numen eam vindictam exercuisse.

Anno gratiae MCCXVIII. mare in partibus Frisiae terminis suos egrediens multarum provinciarum terras occupavit, villas delevit, ecclesias lapideas dejecit, tantam extinguens hominum multitudinem, ut summa centum millia transcenderet. Ita exaltati sunt fluctus ejus, ut turrium altitudines operire viderentur, & procella procellam impellens, generale diluvium minaretur. Et sicut dictum fuit abbati nostro, cum eodem anno visitationis gratia Frisiam intrasset, fluctus furentes etiam usque Coloniam pervenissent, si non is, qui eos excitaverat, genitricis suae, ut postea dicitur, precibus compeccisset. Tanta cladis causam hanc auctor subiicit: Quidam arte pugil in eadem provincia, exiit, qui quotiens de taberna ebrius rediit, totiens uxorem verberibus & plagis suis tribulavit. Tempore quodam timore mariti infirmitatem simulans, ne simulatio eadem posset notari, corpus Domini sibi dari postulavit; venienti sacerdoti pugil cum scypho cerevisiae ebrius occurrens, bibere monuit; & cum ille responderet; Corpus Domini porto, non modo bibam; iratus Friso cum scypho pixidem percussit, & omnes hostias de illa excussit, ita ut per pavementum dispergerentur. Matrone vero, quae consolationis gratia convenerant, super singulas hostias, tanquam stellas radiantes viderunt, quas sacerdos gemens, ac dolens in pixidem recollectit, & abiit.

Friso vero a decano provinciae citatus, excommunicatus est, sed non curavit. Qui tandem ad hoc compulsus est, ut cruce pro tanto sacrilegio signatus cum jam dicto sacerdote, etiam cruce-signato, veniret Romanam. Cui dominus Honorius Papa culpam confitenti pro poenitentia injunxit, ut mare transiret, ibique tribus annis in armis Christo serviret. Quid plura? mare transierunt ambo, & ante Damiatam mortui sunt ambo. Quibus defunctis cum anno eodem Dominus provinciam terribiliter, ut supra dictum est, plagasset, & causa plagae populum lateret, matrone cuidam valde religiose, Domino in jejuniis, orationibus, vigiliis, & elemosynis servienti, matertera videlicet domini Viniboldi abbas S. Bernardi, beata Dei genitrix Maria lacrymis ejus mota, populique miserata, apparens, sic ait: Propter injuriam

XLV. Frisia oceani eluvione mersa.

Sacrilegus in Eucharistia calamitatis causa.

Divinus fulgor in Eucharistia visus.

XLVI.

Obiectum pia foeminae celeste virtutum.

Filii mei in sacramentum corporis ejus factam submersa est Frisia, & adhuc amplius plagabitur, si condigna poenitentia non fuerit subsequuta. Ex quibus verbis colligitur, quod non solum pugillis, sed communibus populi peccatis exigentibus hoc evenerit.

XLVII. Divina in sacilegium vindicta.

Moxque adjecit Mater misericordiae: Levata oculos tuos contra mare; quod cum fecisset, contemplata est pixidem a pugile percussam in summitate fluctuum natantem: quae cum in tantum approximasset, ut posset agnosci, ait: Ecce corpus Filii mei, in loco enim ubi dispersum est, edificanda est ecclesia, & debet ei tanta exhiberi reverentia, quomodo sepulcro dominico. Hoc etiam noveris, quod ambo mortui sunt, pugil scilicet & sacerdos, sed pugil, eo quod sine contritione obierit, sepultus est in inferno; sacerdos vero tenetur adhuc in purgatorio. Retulit tamen nobis Theodoricus prior de Jesse, eundem pugilem, quantum ad signa exteriora, cum proficisceretur, satis magnam habuisse contritionem: sed credendum est beatae Dei genitrici Mariae. Hac visione cognita, dominus Theobaldus episcopus Monasteriensis, ad cujus dioecesim maxima pars Frisiae pertinet, missis literis suis per Ididam S. Bernardi celerarium, sicut ipse nobis retulit, solemnem provincialibus poenitentiam injunxit. Quod autem insufficienter fuerit, ex hoc probatur, quod anno praeterito denuo punita est Frisia, multis millibus per aquarum inundationes submersis. Matrone quaedam praedives ex praedicti pugilis domo ecclesiam edificavit.

XLVIII. Religio in Tolosana provincia periclitatur.

Montfortius Tolosae obsidionem urget.

(a) Vallis hist. Alb. c. 86.

XLIX.

In ipso autem hostium egressu, venit nuncius ad comitem, qui missam, sicut dixi-

mus, audiebat, sollicitans eum, ut suis Obfessi succurreret indilate, cui vir devotus: Si in eum ne, inquit, divina audire mysteria, & erumpunt. redemptionis nostrae prius cernere sacramenta. Adhuc eo loquente, venit alter nuncius dicens: Festinate, ingravatatum est bellum, nec nostri possunt diutius sustinere. Ad quae vir Christianissimus: Non exibo, nisi prius meum videro Redemptorem. Cum autem sacerdos sacra consecrationis hostiam elevarit ex more, vir devotissimus, flexis in terram genibus, sed manibus elevatis in caelum: Nunc dimittis, inquit, servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum. Et addidit: Eamus, & si oportuerit, moriamur pro illo, qui pro nobis dignatus est mori.

His dictis vir invictissimus ad pugnam properavit. Ingravabatur autem bellum utrinque, pluresque hinc & inde vulnerati fuerant & interfecti: sed adveniente milite Jesu Christi, nostris audacia & viribus duplicatis adversarii omnes expulsi sunt, & usque ad fossata a nostris viriliter sunt retrusi. Retrabentes se comes, & qui cum eo erant aliquantulum propter grandinem lapidum, & intolerabilem ruinam sagittarum, steterunt ante machinas cedis ante se positas, quibus se tueruntur a lapidibus & sagittis. Et paucis interjectis verbis: Unde illud quod sequitur, quis scribere vel audire, quis inquam istud sine dolore poterit recitare? quis sine singultibus audire? quis inquam non resolvatur & penitus liquefiat, audiens contritam pauperum vitam? Omnia quippe sunt ipso recumbente contrita, ipso moriente mortua, ipse etenim erat maestorum consolatio, ipse debilium fortitudo, ipse in afflictione refrigerium, ipse refugium miserorum, adeo lacrymabile propositum exequimur.

Dum staret comes fortissimus, sicut jam dictum est, cum suis ante machinas diruendas, ecce lapis mangonello adversariorum projectus percussit in capite militem Jesu Christi, qui ictu lethali recepto, pectus suam bis percussit, Deoque & B. Virgini se commendans, mortem imitatus B. Stephani, & ipse lapidatus in urbe cum ipso in domino obdormivit. Nec silentium, quod iste fortissimus miles Domini, immo ne fallamur gloriosissimus martyr Christi, postquam ex ictu lapidis vulnus excepisset lethale, quinque a sagittis vulnera receperat ad similitudinem Salvatoris, pro quo mortem patienter sustinuit, cum quo post mortem, ut credimus, feliciter gloria-tur & vivit.

Egregias illius dotes, animique & corporis ornamenta descripsit auctor: (a) Erat genere praclarus, virtute robustus, in armis plurimum exercitatus. Erat praeterea, ut accedamus ad formam, statura pro-

L. Strenue propul-santur.

LI. Montfortium saxo feriunt.

Instar martyris moritur.

LII. (b) lb. c. 86. Almaricus parenti succedit.

procerus, caesarie spectabilis, facie elegans, aspectu decorus, humeris eminens, brachiis exercitus, corpore venustus, membris omnibus agilis & stabilis, acer, & alacer, in nulla sui, vel modica parte etiam ab hoste vel invidio reprobatus. Demum ut ascendamus ad majora, erat fecundia difertus, affabilitate comis, contubernio amabilis, castitate mundissimus, humilitate praecipuus, sapientia praeditus, in proposito firmus, in consilio providus, in iudicio justus, in militia exercitiis sedulus, in suis actibus circumspectus, in incipiendis arduus, in perficiendis indefessus, totus divinis servitiis mancipatus. [1]

LIII. Successit parenti filius Almaricus (a), in quo paternae virtutis signa emicabant, in cuius verba sacramento adacti nobiles, qui terras a patre beneficiario jure acceperant. Cumque dissolveretur exercitus, pluresque, qui Montfortii metu in officio continebantur, excusso jugo quotidie desciscerent, multorum recessu debilitatus obsidionem solvere est coactus: castroque Narbonensi, quod tueri non poterat, hosti dedito paternum corpus Carcaffonam deportavit. Atque his Petrus Vallisarnensis, qui omnia ut dictum est, vel oculis, vel a viris fide, probitate dignitateque conspicuis, ac praesentibus hausit, historiae suae finem adiecit. Agunt de his Bernardus (b), Antoninus, (c) alique recentiores, quos supervacaneum est omnes recensere: ex antiquioribus Rigordus (d), qui caedis Simonis annum non indicat, tum Parisius (e), qui illam in sequentem coniecit. Verum hoc ipso anno contigisse praeter alios auctores testantur aperte Honorii litterae, (f) quibus Almarico comparatam ex haereticis ditionem patri jam ante attributam Apostolico diplomate confirmavit. Honorius, &c.

LIV. In regestis felicitis memoriae Innocentii Papae praedecessoris nostri perspeximus contineri, quod ipse Biterren. Carcaffonen. & Albigen. civitates, ac alias haereticorum terras, quas Dominus tradidit in manibus inclityae recordationis patris tui, ac exercitus ejusdem exercitus cum consilio legatorum Apostolicae sedis, illas regendas commiserant, nec non heredibus ejus in fide catholica, & devotione sedis Apostolicae permanentibus confirmavit; principalium dominorum & aliorum, si quibus forte competit, jure salvo, exceptis haereticis, & fautoribus, credentibus, defensoribus, & receptatoribus, eorundem; eodem patre

tuo tres denarios per singulas domos ejusdem terrae annualiter Rom. Ecclesiae promittente, ad indicium, quod terras ipsas in devotione Apostolicae sedis & sanctae religionis conservare de caetero disponebant. Idem etiam praedecessor noster statuit in concilio generali, ut terra, quam cruce signati obtinuerunt adversus haereticos, credentes, fautores, & receptatores eorum cum monte Albano, atque Tolosa dimitteretur atque concederetur, salvo catholicorum per omnia jure, virorum, mulierum, & ecclesiarum, comiti memorato, ut eam teneret ab illis, a quibus est de jure tenenda. Nos igitur tuis justis precibus inclinati, terras, quas ipsi patri tuo, & heredibus ejus dictus praedecessor noster noscitur confirmasse, ad ejus exemplar tibi, ac heredibus tuis auctoritate apostolica confirmamus, &c. Dat. Later. XVI. kal. septemb. pont. nostri an. tertio.

Univerfos vero archiepiscopos, episcopos aliosque ecclesiarum praesules necessissimis literis Pontifex hortatus est, (g) ut ad ferendam Almarico opem Christianorum populorum animos accenderent. Honorius, &c.

Cum discussis errorum tenebris, & bellidibus propulsatis, jam pacis, & fidei viderentur tempora rediisse, illo, qui felicibus invidet actibus armante partes suas reprobos Tolosanos, & Avenionenses, Raymondum quondam Tolosanum comitem, & filium ejus, nec non Fuxen. & Convenarum comites, ac filios ipsorum & complices eorundem; in tantum permittente Deo secundum multam judiciorum suorum abyssum, praevaluerunt contra pietatem impietas, & tenebrae contra lucem, ut bonae memoriae Vv. de Baucio princeps generis clarus, sed clarior devotione, ac fide, a nefandis Avenionensibus non solum occisus sit, sed etiam in frustra concisus; ac ille Christi athleta intrepidus, illa turris fortitudinis, illud munimen fidei Christianae, ille videlicet inclityus comes Montisfortis machinis Tolosanorum corruerit impiorum. In cuius ruina ita erecta sunt cornua confringenda ipsorum & complicum eorundem, ut ad eradendum, quod absit, de terra stirpem comitis memorati, ac alios in partibus illis pro defensione Christianae fidei consistentes accitis undique viribus se accingant: unde procul dubio grave illi videtur periculum imminere, nisi succursum habuerit festinatum. Satiagentes igitur invalescentibus malis validioribus obviare remediis, universitatem vestram rogamus, monemus & obsecramus

IV. Iussi episcopi Almarico opem ferre. (g) lb. ep. 20.

Will. de Baucio ab Avenionen. in frustra concilium.

in Domino, per apostolica vobis scripta, districtae praecipiendo mandantes, ac injungentes in vestrorum remissionem peccatorum, quatenus provide attendentes, quod si eorundem impiorum factio praevaleret, fides, & pax in partibus illis generale paterentur naufragium & ea quae per vestrum, ac aliorum fidelium studium, & laborem facta sunt in exterminium haereticae praevitatis, & restauratione fidei Christianae, in antiquum confusionis reciderent labyrinthum; ad subventionem dilecti filii nobilis viri Almarici primogeniti dicti comitis ac aliorum, qui cum eo decertant pro defensione fidei Christianae solite intendatis, fideles per vestras dioeceses & parochias constitutos, qui cruce signati non sunt ad subsidium Terrae sanctae, ad celeriter succurrendum eisdem, immo ipsos fidei Christianae sedulis exhortationibus animando. Nos autem de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, ex illa, quam Deus nobis, licet indignis, ligandi, atque solvendi contulit potestatem, omnibus non cruce signatis, pro subsidio Terrae sanctae, qui laborem istum in propriis personis subierint, & expensis, plenam suorum peccaminum, de quibus veraciter fuerint corde contriti, & ore confessi, veniam indulgemus, & in retributione justorum salutis aeternae pollicemur augmentum, &c. eodem beneficio eos complectitur, qui milites submiserint, opeque in stipendia erogarint. Dat. Lat. III. id. aug. pont. nostri an. 3.

LVI. Philippus Gall. Rex in Tolosanos movere cogitat.

Haec inter constituit Philippus Francorum Rex catholicis adversus Tolosanos haereticos subsidio venire: cumque insignem bellicum apparatus adornaret, seque ac suos in Apostolicae sedis tutelam accipi poposcisset, Honorius ipsum alacri promptoque animo voti compotem fecit (a) postulantique reddituum ecclesiasticorum vigesimam haec rescripsit (b): Deo in cuius sunt manibus corda regum, gratiarum referimus actiones, quod antiquam litterae nostrae, quibus incitare tuam magnificentiam studebamus, ad perfidiorum Tolosanorum & suorum complicum malitiam comprimendam tibi fuerint praesentatae, tu divino spiritu incitatus id faciendi propositum assumpsisti, sicut litterae tuae nobis exhibitae declararunt. Sane quod per easdem litteras postulasti, ut de vigesima Regni Franciae, & aliis collectis, & colligendis ibidem huic subvenire negotio curaremus, animum nostrum, quasi quadam perplexitate perstrinxit, &c. Subdit tanto ferendi Terrae sanctae auxilii desiderio arsisse, ut ne partem aliquam indictae vigesimae ad se derivare videretur, colligendae illius provinciam episcopis iter suscepturis, vel aliis viris probis, si episcopi militiae sacrae non se devovis-

(a) Lib. 3. ep. 49. (b) Ep. 50. Acta illi ob id ab Honorio gratia.

sent, imposuerit; ac non modo sua comoda ex ea vigesima non aucupatum, sed etiam pontificium ararium consumptis plusquam viginti marcharum millibus pro Hierosolymitani regni rebus exhaustis; atque adeo vehementer ab ea vigesima in alios usus convertenda abhorruisse. Sed cum hic quoque divina causa agatur, rem ita temperasse, ut vigesimam in iis dioecesibus tribuat, quarum episcopi Syriacae expeditioni non se accinxerint, additque:

Ad hoc quia in Arelaten. Viennen. Narbonen. Auxitan. Ebreduen. & Aquen. provinciis pauci sunt cruce signati pro subsidio Terrae sanctae, illarum vigesimam totaliter deputamus negotio memorato per manum dilectorum filiorum nostrorum Bertrandi tituli sanctorum Joannis, & Pauli presbyteri Cardinalis, Apostolicae sedis legati, & nobilis viri Amalrici comitis Tolosani in ipsius utilitatem negotii convertendam. Monemus igitur celsitudinem tuam, & obsecramus in Domino, quatenus ad hoc fidei, & pacis negotium, quod per tuas, & regni tui vires hactenus promotum esse dignoscitur, intendas sic magnificentia regni tui per hoc specialiter enarretur in terris, & in caelis aeterna tibi praemia referentur. Datum Laterani nonis septembris pontificat. nost. anno tertio. Haec Honorius, qui de hujuscemodi re ad Galliarum antistes scripsit (c).

Porro non modo adversus Tolosanos atque haereticos alios, verum in nonnullos etiam, caeteroqui catholicos viros, qui vel ecclesiastica jura invadebant, vel ecclesiarum praesules vexabant, Honorio laborandum fuit. In primis abbatibus nonnullis mandat, ut (d) Philippum Regem ad ecclesiasticam tuendam libertatem, atque improborum hominum episcopos regni insectantium conatus comprimendos adhortationibus suis impellant, (e) ac Joannis viri praenobilis in primis, qui Aurelianensi archiepiscopo, & Blesensi episcopo negotium facebat; regemque ipsum ad arcem quandam eidem archiepiscopo reddendam inducant: tum Joannem, de quo modo memoravimus, ejusque criminum socios, Christi fidelium communionem arcendos decernit, (f) quos tamen paulo post actorum poenitentia duetos communioni restituit (g). Neque mitius per ea tempora antistes Nannentis a Britanniae comite tractabatur, a quo in exilium pulsus fuerat, ejusque ecclesia plurimis ab eo damnis afficiebatur; cuius impetus ac ferociam Pontifex reprimere conatus est, uti plures ejus epistolae declarant (h). Verum cum idem comes nec monitis nec minis a sententia discederet, Honorius illum quoque e coetu fidelium segregandum duxit (i): nec

LVII. Vigesima Phil. ex nonnullis provinciis attributa.

(c) Id. ib. ep. 51. LVIII. Defensio ab Honorio immunitas ecclesiastica. (d) Lib. 2. ep. 906.

(e) lb. ep. 907.

(f) Id. ib. ep. 910 & 1044. (g) lb. ep. 1030.

(h) Ep. 1225. 1234. 1235. (i) Id. lib. 3. ep. 157. nec

NOTAE [1] Montfortii obitum anno huic consignandum esse plane constat, & a Raynaldo ex litteris Honorii tertii egregie demonstratum est. Diem, & mensam omittit Annalista, sed Spondanus ex veterum scriptorum auctoritate diem XXIV. junii assignat cui & suffragatur Albericus in chronico ad hunc annum. MANSI

Cur na- ut Ferrandum in filium reciperet, idque
tium ab utriusque regni Castellæ & Legionis
vitiū ordinibus fuerat confirmatum, ut bella
ipsum occasione successione nascitura comprimerentur,
regnum qua de re hoc diploma Ferrando dedit (a).

non ob- Ferrando ill. Regi Castellæ.
fuerit. Regie dignitas sublimitas non solum
(a) Lib. 2. in iis, quæ meram iustitiam continent,
ep. 1205. sed in iis quoque, quæ gratiam sapiunt,
LXVII. favorem debet apostolicum invenire. Quod
attendens felicitatis memoriam l. Papi præde-
cessor noster, cum sopita discordia, quæ
olim inter charissimum in Christo filium
nostrum A. illustrem Regem Legionem
patrem tuum & recolendam memoriam avum
tuam A. Regem Castellæ, occisione di-
vortii inter parentes tuos edita super hoc
constitutione apostolica celebrari periculo-
sissime vertebatur, pax inter eos, per con-
cessionem Regi Legionem. ab ipso patre tuo
te secundum regiam consuetudinem solemniter
recipiente in filium per quod voluisse
videtur te suum esse legitimum successorem,
prono animo, & voluntate libera tibi
factum de concessione ipsa, nullo tempore
revocanda, præstito juramento, sicut
in ejus literis perspeximus contineri, es-
set de consilio, & consensu prælatorum &
baronum utriusque regni voluntarie reformata,
eidem paci propter evidentem utilitatem,
& urgentem necessitatem robur apostolicæ
auctoritatis impendit, illam gratiam
hibendo, & ratam; & super hoc ad
utriusque Regis instantiam suæ confirma-
tionis literas concedendo.

Sancitum ante ab Castellæ & Legionem fuerat pro legitimo habendum.

LXVIII. Id decretum ab Inn. & Honor. confirmatum.

In Ferrando regna Castellæ & Legionem postea coniuncta.

(b) Marian. de reb. Hisp. l. 12. c. 7.

LXIX. Urgendi sacri illius belli, obeundæque in exercitu piorum legationis provinciam impositam Roderico Toletano archiepi-

scopo ostendunt Honorii literæ tum ad ipsam, tum ad suffraganeos, atque ad Abulensem & Burgensem exaratas, quibus propositis insignibus illis victoriis, quæ ab Alphonso Ferrandi materno avo Castellæ Rege anno hujus sæculi duodecimo partæ fuerant, in quibus variis præliis plusquam ducentis millibus Sarracenorū cæsis res Christiana admodum effloruerat, ad consternatum metu hostem opprimendum incitavit (c): Ecce tempus opportunum, ut credimus, ad insurgendum contra eos, quibus est circumdatus, Agarenos, cum miraculo illius victoriæ, quam Dominus exercituum anno nunc quinto cælitus ministravit, adhuc esse credantur attoniti, & cruce signatorum incursum, qui stragem asseruntur fecisse maximam in finibus eorundem, dicuntur plurimum animis consternati.

Et licet dignum, ac necessarium videretur, ut propter hoc ad vos destinare legatum de nostro latere deberemus; quia tamen dubium nobis erat, utrum in movenda illis guerra Regum consilia concordarent, nos tamen pensantes prudentiam venerabilis fratris nostri archiepiscopi Tolletani, odorem nominis, cujus et si fama dudum ad nos præconio tanto pertulerit, ut profusa in ejus laudibus videretur, nunc tamen illam avaram in eisdem comperimus extitisse, cum scientiæ, circumspeditionis, modestiæ, honestatis, ac omnis industriæ longe plus quam illa retulerit, invenimus in eodem; ei onus hujusmodi duximus imponendum legationis officium, eidem ad id per vestras provincias concedendo, ut cum ad guerram illis movendam ipsorum Regum consilia concordaverint; ipse quasi alter Josue vos præcedat, & ad eruendam de illorum manibus terram, quam prophætanis Dei sanctuariis detinent occupatam, animos vestros æternis, & temporalibus præmiis incitatos secundum datam sibi a Deo prudentiam moneat, exhortetur, & erigat, vosque in eam, ejectionis ancillæ filiis, qui heredes esse cum filiis liberæ non merentur, divino comitatus auxilio introducat, &c. Datum Laterani III. kalend. febr. pontific. nostri anno secundo.

Neque Ferrando dumtaxat, verum Adelphonso etiam Lusitano Regi, successoribusque Pontifex apostolicum patrocinium pollicitus (d) ea loca universa concessit, quæ Sarracenorū imperio eriperet. Nec absimile est, quod hoc eodem anno de ethnicorum regionibus Danorum Regi tributis traditur (e). [1] Denique cum Alphonso Rex prædicti Adelphonfi

Bellum in Sarrac. versum. Excitantur Hisp. ab Hon.

(c) Hon. l. 2. ep. 844.

LXX.

Tol. arch. leg. ap. in exercitu creatus.

LXXI. Alph. Regi Lus. donata quæ Sarracenis eriperet. (d) lb. ep. 805. (e) Lib. 3. ep. 77.

Repetitum ab eo vectigal sedi Ap. debitum. Reposuitur ab Arag. Reg. census pro Barcin. comitatu. (a) Lib. 3. ep. 78. 75. phonsi avus, principis Ecclesiæ Romanæ stipendiarii nomine, duas auri marchas singulis annis Romano Pontifici persolvendas statuisset, Honorius eidem Regi mandavit, ut ipse successorisque hujusmodi census apud Bracharensem archiepiscopum, ad sedem Apostolicam transmittendum, deponeret: similique modo Aragonum Regem monuit, (a) census pro Barchinonensi comitatu erogaret; eaque de re ad Tarraconensem archiepiscopum scripsit, a quo etiam Regem ecclesiasticis censuris ad id adigi voluit, cui Ann. Eccl. Tom. XX.

NOTÆ Danorum in Slesvich coronatus fuit, & anno sequenti expeditio per eum facta est in Esthoniæ & cepit Revuliam, & terras circumjacentes convertit ad fidem. Hæc tamen Esthoniæ conversio in alio chronico, quod ad finem usque hujus sæculi non perducitur, extatque ibidem pag. 215. ad annum 1218. refertur. MANSI

[1] Nteger iste paragraphus in annalibus contractis additus legitur: Florebat Jacobus rex pietatis studiis adeo ut etiam virgo Despara celesti specie se illi obicere dignata sit, ut mox dicitur. Hoc enim anno beatissima Virginis christianorum in Mauria servitute lugentium miserta auspiciis atque hortatibus, qua S. Petro Nolascus, qui e Gallia Narbonensi hæresis Albigeni infecta in Aragoniam perfugerat, ne ab orthodoxa fide deficere compelleretur, ac S. Raymundo Pennafortio, & Jacobo Aragonum regi eadem nocte celesti specie visendam se præbuerat, institutus est ordo militaris S. Mariæ de Mercede redemptionis captivorum: quod Clemens VIII. in diplomate pontificio, quo B. Raymundum Pennafortium ordinis S. Dominici hujus familia colenda promotorem in sanctorum numero collocavit, confirmat: (a) cum ejus, nempe Raymundi, hortatu Petrus Nolasus natione Gallus, cujus confessiones B. Raymundus audiebat, vir opibus florens, & insigni pietate præditus, ad inopes alendos, & maxime captivos ex barbarorum vinculis redimendos suas copias, & opes cum alacritate, & libenti animo conferret egregium pii, ac liberalis animi officium pro sua infinita bonitate gratum Deus habuit; nam proxima nocte insequente beatissima Virgo Dei mater eidem Petro, qui sanctis meditationibus, & orationi vacans cogitabat qua ratione calamitatibus christianorum in captivitate degentium succurri posset, serena fronte se conspiciendam dedit, & acceptissimum sibi, & unigenito filio suo fore dixit si suum in honorem institueretur ordo religiosorum, quibus cura incumbere captivos e tyrannide Maurorum liberandi; ac illa ipsa nocte eadem Virgo sanctissima B. Raymundo, ac Jacobo I. Aragoniæ regi apparuit id ipsum de religiosis admonens, quare hi collatis inter se consiliis, & consentientibus animis ordinem B. Mariæ de misericordia seu de redemptione captivorum fundaverunt: cui B. Raymundus certas vivendi leges præscripsit ad illius ordinis vocationem accommodatissimas, quarum approbationem aliquot annis post a felicitis recordationis Gregorio IX. prædecessore nostro impetravit, & dictum Petrum, qui eidem ordini omnia sua prompte dederat, primum etiam generalem ordinis magistrum suis ipse manibus habitu eodem indutum creavit: Extant (b) ejusdem B. Raymundi ad B. Petrum Nolasum literæ quibus hortatur, ut supremum ejusdem ordinis magistratum capessat, cum ea res B. Virgini, qua ipsi se visendam dederat, gratissima foret. Floruit sanctitate, & miraculis idem Petrus Nolasus, cujus nomen Alexander VII. consulta sacrorum rituum congregatione martyrologio romano adici jussit: is vero evangelica charitatis accensus ardore tribus votis evangelicis quartum addidit de subeunda in terris Saracenorū servitute, oppignerandoque suo corpore si necesse foret, ut christiani, quorum salus periclitaretur, in libertatem vindicarentur, donec auri vis pascia pro sodali redimendo representata esset: qua occasione ducti plures ejus sodalium viri inter Mauros maxima perpeffi incommoda, martyrii palmas collegerunt, atque eximia sanctimonia apicem conscendere, inter quos beati Raymundus cardinalis, & Petrus Armengaldus adeo pietate effloruerunt, ut in sanctorum ordinem fuerint adscripti. MANSI

postea Regi permisit (b) datis ad SS. Jo. & Pauli presbyterum Cardinalem literis, uti comitatum Amilianum amicitie suæ tutelæ committere posset, modo nullum inde Rom. Ecclesiæ alterive damnum afferretur. Postremo non prætereundum, extare Honorii literas (c) ad Dominicum canonicum Bracharensem, ex quibus instauratum apparet in generali synodo decretum de non retinendis pluribus sacerdotiis, quibus animarum cura & onus incumberet, nisi ab sede Apostolica facta potestate. [1] L II 2 Par.

(b) lb. ep. 96.

(c) Lib. 2. ep. 804.

NOTÆ [1] Ad ea, quæ hic narrantur de concessis Danorum regi paganorum, si quas armis subigeret, regionibus addenda sunt quæ vetus author chronici Danici desinentis anno 1314. vulgatiq; a Ludewig in reliquiis to. IX. pag. 177. ad annum hunc adnotat: VValdemar rex Danor-

I. Urgent Christ. Pelusiam obsidionem. (a) Ricb. de S. Ger. in chr. (b) Stad. in chr. (c) Godesf. in annal. (d) Mo nach. Pat. chr. lib. 1. (e) Par. biff. Angl. (f) Stero in annal. apud C. nis. antiq. lett. 10. 6. p. 276. (g) Vinc. l. 30. c. 88. (h) S. Anton. 3. p. tit. 19. c. 3. §. 3. II. (i) Hon. l. 3. ep. 208. 236. 242. 244. 282. 336. 379. 488. (k) Lib. 4. ep. 561.

Artis in Ægypto Christianorum victoriis clarissimus exoritur Servatoris annus millesimus ducentessimus decimus nonus indictione septima, cum cruce signati omni cura, conatuque intenti in everrenda Sarracenorum tyrannide, qui Christianam Terræ sanctæ populum crudelissime vexabant, sacraque loca flagitiis polluebant, Damiatam munitissimam urbem post diuturnam obsidionem, post innumera perlata incommoda, post immensos impensos labores, effusosque sumptus divina tandem ope subegerunt, quemadmodum testantur Richardus notarius (a), Albertus Stadenfis (b), Godefridus (c), monachus Patavinus (d), Matthæus Parisius (e), Henricus Stero (f), Vincen-tius (g), & ex eo S. Antoninus (h), ut solet, aliique. Rem vero exposituri, instituti ratio exigere videretur, ut ea prius, quæ ab aliis antea, ac præsertim a Romano Pontifice peracta fuere, adducamus.

Ex indicta in Lateranensi concilio vigesima ad tolerandos belli sacri sumptus stipendia contrahere operam dedit (i), cumque ex legati, & Bethleemitani episcopi literis accepisset urgendæ Pelusii obsidioni pecuniarum subsidium necessarium esse, mox quinque millia marcharum ex pontificio ærario suppeditavit, tum sexdecim alia millia a præfecti ærarii Templariorum Parisiensis domus tradi imperavit, ut ex literis (k) patet ad Pelagium Albanensem episcopum A. S. L. datis quibus etiam illius querelas refregit. Exoptulabat legatus cruce signatorum arma in Provinciam, aut Græciam averti, tum cruce signatos suis stipendiis defraudari; unde verendum erat, ne res Christiana labaret. Cui Honorius rescripsit cruce signatorum vota non commutari, sed cum Albigenes ferociore Sarracenis confurgerent, Constantinopolitanumque Imperium periclitaretur, fidelium, qui se bello sacro non devoverant, arma eo convertenda fuisse: de pecuniis vero non submissis jactam temere culpam his argumentis amovit.

III. Respon-det Ho-norius vi-gesimam in suas manus non ve-nisse.

Super facta vigesima nobis aliter scriberes, sicut, quæ de tuo, & aliorum fratrum nostrorum consilio de illa fuere disposita, melius in memoriam revocares: sicut enim potes recolere ab ipso nostræ promotionis exordio, ad suspicionem tollendam, fuit de consilio communi provisum, ut ipsa vigesima in nostris manibus non veniret, sed colligeretur in unaquaque diocesi, & per tres, aut quatuor cruce signatos illius probatæ fidei, & prudentiæ, ad te sub episcoporum & aliorum testimonio deferretur, per manus tuas cum consilio eorumdem ma-

gistrorum Hospitalis, & Templi, ac domus Theutonicorum distribuenda inter cruce signatos egenes, & utiles Terræ sanctæ, ac specialiter inter eos, in quorum diocesi collecta fuisset. Unde ad manus nostras nihil inde pervenit, sed pro ea juxta prædictam constitutionem ferenda frequenter literas nostras, & nuncios destinavimus: quod si a nobis communiti minus benefecerunt, non est quod nobis debeat imputari.

Majo quoque proximo præterito quinque millia marcharum, duo millia quingentis per Templarios, & totidem per Hospitalarios tibi de camera nostra transmisisimus, & sic illis & his, quas ad præsens transmittimus, ac illis, quas in navigio Romanorum expendimus, computatis, triginta millia marcharum expendimus in negotio memorato, totumque nobis parum videtur præ magnitudine desiderii, quod habemus de felici processu tuo, & ipsius exercitus Christiani. Noveris autem multitudinem signatorum ad Terræ S. festinare, succursum; ad quem etiam charissimus in Christo filius noster Fredericus illustris Rex Sicilia in Romanorum Imperatorem, electus, speratur recepta Imperii corona in proximo accessurus. Quare sicut alter Josue populum Domine corroborata, & confortata, sustine, & sustinere docens difficilia, quæque animis indefessis, ut opus Dei, quod laudabiliter incepisti, ipso auctore valeas feliciter consummare. Datum Reate.

Contendit mox Honorius Apostolicas curas, ut Christiano exercitui, qui in Ægypto periclitabatur, supplementa mitteret, atque omnes cruce signatos, tum Fridericum præcipue, qui se bello sacro sumpta cruce devoverat, excitavit, ut laborantibus correpto exercitu auxilio proficisceretur. At versutus princeps, qui non ad pietatem, sed ad pompam eo signo se induerat, utque facilius Imperium sibi affereret, hisce literis, quibus se in parando bello occupatum significabat, (l) studium Honorii elusit, speque inani læstavit.

Sanctissimo patri, & domino Honorio Dei gratia sacrosanctæ Romanæ sedis summo Pontifici, Fredericus eadem gratia Romanorum Rex semper Augustus, & Rex Sicilia commendationem, & reverentiam tam debitam, quam devotam.

Receptis devotione debita literis Apostolicæ sanctitatis, & intellectis Terræ sanctæ rumoribus, per easdem & gavisissimum plurimum fuimus, & vehementius contristati. Gavisissimum quidem, quod sicut nobis, & universis Christi fidelibus per certa datur indicia cognoscendum, vult omnipotens Deus terram illam de manibus hostium li-

IV. Significatur ærarium exhaustum.

Pollicetur nova auxilia.

V.

(l) Apud Hon. l. 3. ep. 271.

berare. Contristati, quod nisi succurratur exercitui Christi, tam celeriter, quam potenter, imminet vincendi desperatio manifesta. Nos autem his & aliis subtiliter indagatis cognoscentes ad oculum, quod major nunc instat necessitas, quam unquam institerit, ut Terræ sanctæ necessitatibus succurratur, & maxime Christiano exercitui, qui pro Christi nomine in magno discrimine constitutus, aut nullo medio necesse habeat vincere, aut perire, quod si exigentibus peccatis nostris accideret ille dispendiosissimus labor, qui pro Terræ sanctæ recuperatione assumptus totum orbem Christianum concussit, non sine perpetui doloris memoria, quod Deus avertat, irritus redderetur;

VI. Considerantes etiam, immo ad animum & cor nostrum plenius reducentes, quod, & quantum pro nobis operata sit divina dextera pietatis, quæ dum essemus omni solacio destituti, ad victum nos Regnum, & Imperium non nostris meritis, sed soli misericordia sublimavit; firmum propositum de succursu Terræ sanctæ cordi nostro diutius reservatum, avide, necessitatis instantia intellecta, firmiter roborantes, editum omnibus cruce signatis indiximus, ut ad præparationem ipsorum sic omni studio elaborent, ut in termino, quem eis dabimus subsequenter, parati sint cessante contradictione transire. Demum, ut demonstretur in opere, quod de subsidio Terræ sanctæ diu gessimus in affectu, in præsentia multorum principum, qui ad mandatum nostrum in * Vuldensi curia fuerant congregati, solemnem, immo generalem curiam apud Migdeburgh in media quadragesima duximus indicendam, omnibus principibus presentibus, & absentibus injungentes, ut ad curiam conveniant nominatam, &c. Dat. apud Hagenovæ id. januar. indict. VII. verum de regni insignibus ab Henrico sibi, ut ait, tradendis infra dicitur.

* Fuldensi

VII. Frid. in sed. ap. clientelam acceptus. (a) Lib. 3. ep. 279. (b) lb. ep. 269.

(c) Apud Hon. l. 4. p. 531.

Sanctis. patri, &c.

Quid facimus pie pater, quod ad referendas vobis gratias, quas beneficia exigunt, vix vires nobis, & merita suffragantur, cum tanta sit affluentia benignitatis, & muneris, quod ad recompensationem ejus inanity se videatur erigere nostra propositum voluntatis? Ad Deum ergo humilitate suppliciter recurrentes, petimus incessanter ab eo, ut ipse vobis tribuat pie actionis præmium, qui præstitit pietatis affectum. Nos etiam quantum possumus, & valemus, vestris nos mandatis exponimus & beatitudini commendamus.

Sane quantum nobis attulerint commodi, ac honoris, & Crucifixi negotio complementi vestrae literæ noviter destinata, narrare non expedit, nam videbitur citius per effectum. Quam insigni perfidia hæc promissa violarit, inferius videbitur. Recipimus enim literas ipsas decimo die ante festum B. Joannis, in quo generalis debet curia celebrari, & specialiter pro negotio Terræ sanctæ, unde si deessent literæ memoratæ, multi forte principes, comites, & barones aliquam occasionem prænderent, quæ per literarum præsentiam penitus est deleta. Derivavit in cæteros infidus princeps dilatæ professionis crimen, cum ipse eos ab aggrediendo itinere retardaret, adjecit alias preces, quibus sollicitavit Honorium, ut ipsum imperiali diademate redimiret. Quia cum vobis fuerit fidei nostræ devotio manifesta, non penitebit vos tantam nobis fecisse gratiam, & præstitisse favorem; immo speramus de misericordia Salvatoris, quod ad augmentandum honorem nostrum, & commodum potius vestra benignitas & diligentius accendatur. Super eo vero, quod vestra nobis sanctitas nunciavit de terra Ecclesiæ, quam nos dedisse quidam vobis detractores, & emuli nunciarunt, coram Deo, & vobis veraciter protestamur, quod de conscientia nostra nullam exinde concessionem fecimus, nec etiam mentionem, nec de cætero dante Domino faciemus, nisi quod vestrum & Ecclesiæ respiciat incrementum. Et si forte contra hoc, quod non credimus, aliquid apparuerit, sciatis a conscientia nostra esse penitus alienum, propter quod pater, & domine, cum hujusmodi ad vos perveniunt, quia scitis nonnullos inurbationibus & schismate delectari, aurem vestram eorum accommodare relationibus non velitis, sed os loquentis malitiam vestris redargutionibus obruatur. Dat. apud Nuremberch. xvi. id. jun. septimæ indictionis. Hactenus ad Pontificem Fridericus, qui jam cœperat ecclesiastica jura invadere, sed quoniam a Pontifice Imperii insignia expectabat, blandis verbis crimen excusavit.

Deludit officii Honorium.

VIII. Fingit magno se rei Christianæ promovendæ teneri studio.

IX.

Cæterum antequam ad traiciendum appeteret dies, Honorius Friderico rogante,

se, ut victoriarum cursum persequerentur, non leve susceperunt dedecus, nisi Damascum excinderent, aliaque superstitionis impiæ præcipua loca sibi subiicerent, pollicitosque arma cum iis conjuncturos. [1] Cæterum cruce signatos illos capto Pelusio Romanum Pontificem missis nuntiis partæ victoriæ certiore fecisse, argumento literæ sunt ab Honorio proximo insequenti anno ad ipsos scriptæ, e quibus dignum videtur exordium aliæque pauca inferere: *Et si humane conditionis infirmitas non sufficiat dignas gratias exsolvere domino Deo nostro, super inenarrabili dono ejus, & multitudine misericordie sue, quam in captione Damiatæ fecit nobiscum, & cum aliis invocantibus nomen ejus, graves labores vestros, ac longas afflictiones, & continua pericula miseratus, receptis tamen diu desideratis hujus lætitiæ nuntiis toto mentis animu dignationis divinæ beneficio assurreximus, & in toto corde nostro consistentes eidem, & mirabilia ejus pro nostræ possibilitatis modulo enarrantes, & processionaliter gratias, & laudes exsolvimus, & exsolvi mandavimus per omnes fere provincias Christianas, insinuantes eisdem quantum nunc egeatis multitudine sciorum.*

Gratulatur iis de reata victoria Honorius.

XIX. Pollicetur nova auxilia.

batur, Josue appellaverat) *tam in temporalibus, quam in spiritualibus commissimus potestatem, ita ut per se, aut per alios libere illam exerceat, prout res videbitur postulare. Ideoque universitatem vestram rogamus attentius, & hortamur, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus eidem in prædictis omnibus devote ac humiliter more solito intendatis. Datum Viterbii vi. kal. martii pontif. nostri anno 4.*

Præfeci eodem anno Antiochenæ ecclesiæ diu pastore suo viduatæ Petrum Capuanum, Petri olim S. Marcelli presbyteri Cardinalis e fratre nepotem (a): verum coopato postea hoc eodem anno in amplissimum Cardinalium collegium ipso Petro, Rainerium S. R. E. vicecancellarium ei suffecit, uti Pontificis literæ (b) ab eodem exarata testantur.

Cum dilectum nostrum magistrum P... Capuanum, quem deputaveramus ad regimen ecclesiæ memoratæ, circa nos certa de causa providerimus retinendum, eundem in fratrum nostrorum collegium assumendo, tandem ad multam instantiam dilectorum filiorum Anselmi, Ulrici, & Oprandi canonicorum ipsius ecclesiæ, qui sicut viri providi, & fideles pro ea solliciti, ac fideliter laborarunt, illum nobis pro vestra & ecclesiæ vestræ utilitate subtraximus, per cujus industriam labores nostri relevabantur præcipue, & de cujus prudentia solatium potissimum habebamus, videlicet charissimum nobis R... sanctæ Romanæ Ecclesiæ vicecancellarium, virum scientia, vita, & fama præclarum, & elegantia morum, ac conversationis dulcedine gratiosum, ipsumque vestræ præficientes ecclesiæ, ac in patriarcham propriis manibus consecrantes, pallium sibi tradidimus, plenitudinis videlicet officii pontificalis insigne, ut ab Apostolica sede tanquam sponsus de thalamo suo ad vos in ornatu patriarchali procedat, &c. Præcipit ut patriarcham debito honore prosequantur, illiusque monitis obtemperent. Dat. Viterbii vii. id. decembr. pont. nostri anno 4. Antea vero literis iv. kal. novembr. datis

XX. Petrus Capuanus, creatur Antiochenæ patriarcha. (a) Hon. l. 3. ep. 417. (b) Lib. 4. ep. 631. XXI.

Rainerius Petro subrogatur.

Quo cultu servanda sit Eucharistia. (a) lb. ep. 611. 612.

(b) Ep. 612. Habetur ex c. sane de celebratione missarum.

tis ad universos Antiocheni patriarchatus archiepiscopos cæterosque præfules, sacra per eos theologiæ studia in regionibus illis exercenda, & colenda, hæresesque arcendas curavit (a) denique sanctissimam Eucharistiam summa cum reverentia custodiri, atque a sacerdotibus tractari iussit (b).

Honorius, &c.

Cum olim vas aureum manna plenum, Christi corpus deitatem continens præfigurans, in arca fœderis auro tecta infra sancta Sanctorum fuerit collocatum, ut munde in loco venerabili servaretur, dolemus plurimum, & tristamur, quod in plerisque provinciis sacerdotes sanctiones canonicas, immo divinum iudicium contemnentes, sacram Eucharistiam incaute custodiunt, & immunde, ac indevote contrectant, quasi nec creatorem timeant, vel recreatorem diligant, aut iudicem omnium expavecant. Quamquam Apostolus terribiliter comminetur deteriora illum mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, vel sanguinem testamenti pollutum duxerit, aut spiritui gratiæ contumeliam fecerit, quam transgressorem legis Mosaicæ, qui mortis sententia plectebatur.

XXII.

Ne igitur de cætero propter incuriam sacerdotum in indevotos divina indignatio gravius exardeat, districtè præcipiendo mandamus, quatenus a sacerdotibus Eucharistia in loco singulari, munde etiam, & signato semper honorifice collocata, devote, ac fideliter conservetur. Sacerdos vero quilibet frequenter doceat plebem suam, ut cum in celebratione missarum eleatur hostia sularis, quilibet reverenter inclinet, idem faciens, cum ipsam portat presbyter ad infirmum, quam in decenti habitu superposito mundo velamine ferat, & referat manifeste, ac honorifice ante pectus, cum omni reverentia, & timore, semper tamen lumine procedente, cum sit candor lucis æternæ, ut ex hoc apud omnes fides, & devotio augeatur. Prælati autem hujus mandati graviter punire non differant transgressores, si & ipsi divinam & nostram volunt effugere ultionem. Vos autem sic observari faciatis prædicta; quod non efficiamini vindictæ parati. Ann. Eccl. Tom. XX.

Quo ritu ferenda sit infirmis.

ricipes, sed coronæ. Dat. Viterbii x. kal. decembr. pont. nostri anno 4. His nonnulla ad Constantinopolitanum Imperium, adnectenda videntur. Defixus fuerat anathemate ob invasas res ecclesiasticas Athemate princeps, qui cum obfirmatus in scelere perstaret, ab Honorio confirmata (c) in eum lata ante sententia percelli meruit; rescissa etiam sunt auctoritate apostolica fidei sacramenta, quibus præter fas nonnulli se illi adtrinxerant (d). Neque illud prætereundum, eundem Pontificem Margaritæ Imperatricis patrocinium sumpsisse (e), præterea, vetuisse, ne quis inconsulto Romano Pontifice eam e fidelium cœtu segregare posset, uti pontificia ad ipsam diplomata ostendunt.

(c) Lib. 5. ep. 237.

(d) lb. ep. 416.

(e) Ep. 311. 499.

Jam ad Fridericum, uti sumus polliciti, revertamur. Cum ipse ab Honorio literis atque oratorum opera postulasset, uti Henricum Saxonie ducem ad insignia imperialia sibi tradenda compelleret, Pontifex illi morem gerendum esse duxit: (f) Cum tam literis, quam nunciis tuis nobis intimare curasti, quod nobilis vir Henricus Saxonie insignia imperialia detinet, & tibi resignare contemnit; nos tuis aspirantes profectibus, & honori dilectum filium priorem S. Mariæ novæ de Urbe, virum utique magni consilii, & honestate perspicuum ad te duximus destinandum, ut ipsum commonefaciat vice nostrâ, & eo mediante ipsa regia strenuitati resignet; ad quod illum monere, ac hortari nostris curavimus literis diligenter, &c. Monet Fridericum, uti ducem in gratiam recipiat, si monitis pontificis paruerit: si vero respuerit iussa, certiore facit datam Halberstadtensi & Hildesemensi episcopis provinciam, ut ipsum anathemate percillant, ac Brunsvicum ecclesiastico interdicto subiciant. Datum Lat. vi. id. febr. pont. nostri an. 111. Porro Henricum Pontifici dicto audientem fuisse, Stadenensis (g) scribit: Fridericus conventu habito apud Goslarum principes convocavit; ubi dux Henricus ei Imperii insignia præsentavit; quod etiam Stero refert, (b) additque Othonem morti proximum eadem insignia Imperii Henrico Rheno Palatino, ut Friderico traderet, reliquisse. [1]

XXIII. Frider. ab Honorio flagitatur sibi insignia imperialia restitui. (f) Ep. 273.

Pontifex Frid. mortem gerit.

(g) Stad. in chrou. hoc anno. Redduntur ab Henrico duce. (b) Stero in anal. apud Canis. antiq. lect. to. 1. p. 246.

M m m 2

Præ-

NOTÆ

usque Jerusalem destruat, & quod mense julio deberet fieri bellum apud Kair'm in Ægypto inter Saracenos, & Christianos. Hæc Albericus, cujus narratio, si cum iis conferatur, quæ de utroque libro commemorat Vitriacus, intelligimus profecto non postremum tantummodo vaticinium in latinum versum fuisse, quod censuisse Albericus videtur, sed & prius illud, ante captivam Damiatæ, ut notat Oliverius, Latinis traditum, una forte contextus serie cum secundo continuatum, iisdem Latinis literis commissum fuisse, & in Italiam translatum. MANSI

[1] Georgianorum ad cruce signatos literas male interpretatus est Jordanus apud Raynaldum hic. Literis illi suis christianis renunciarunt, ad famam tantæ victoriæ nobili se æmulatione excitatos una cum rege suo coivisse, ac sacramenti religione sese obligasse ad obfidendam famosam, (quamdam) civitatem Saracenorum; turpe enim sibi, & ignominiosum fore addentes, si Christianis tot pericula vorantibus, tot terrarum & marium tractibus dimittentibus, ut arma ferrent in infideles, ipsi qui præsentibus aderant infidelibus, tranquillos illos dimitterent, nec Damascum, vel alium locum nominatum, virtute caperent armorum. Hæc Oliverius, qui literas illas legisse censendus est. MANSI

NOTÆ

[1] DE tradendis imperii insignibus, quid disposuerit Otho imperator melius quam ex Sterone discimus e supremis tabulis ejusdem Othonis, vulgatis ab auctore narrationis de morte Othonis IV. legendis in Anecdotis Marteni to. III. col. 1376. In illis ergo imperator sanctam crucem, lanceam, & coronam, dentem Johannis Baptistæ, & imperialia insignia Henrico comiti Rheno fratri suo credit, injungens ne ulli hominum sub celo illa representet, nisi ei, quem principes unanimiter elegerint & iuste, aut isti, qui nunc [ait] electus est, si principes in eum consenserint; & pro his representandis pro Dei honore, & nostra salute nullas accipias pecuniam [Henricum alloquitur] nisi nostrum, & tuum patrimonium per imperialia possis requirere. Quod si non potest fieri super gratiam ipsius, qui habiturus est regnum, qua præfata sunt omnia resignes. Ex his constat Steronem minus proprie scripsisse imperialia insignia commissa fuisse Henrico, ut Friderico traderentur. Intelligimus pariter cur Henricus depositum illud tamdiu retinuerit, quippe qui resignare imperialia negabat, nisi prius avitam hereditatem reciperet. MANSI

pietatem excolendis perpoliendisque ope-
ram collocaret.

LVII. Dum felicibus iis initiis Franciscana,
ac Dominicana familie orbem virtutum
suarum splendore in admirationem rape-
rent, Grandimontenses laici religiosi te-
merarium facinus in alios ejusdem ordi-
nis sacerdotes, quos una cum priore con-
jecere in vincula, foedissimo exemplo per-
tentarunt, aliumque priorem sibi pro ar-
bitrio praefecere; ob quam vesaniam pro-
terviamque cum defixi anathemate fuis-
sent, poiteaque ad mentem reversi sce-
leris veniam flagitarent, Honorius electo
& decano Biturcentibus subjectis poenis ad

crimen expiandum incutis conciliare ipsos
Ecclesiae praecipit (a): *Singulis diebus
dominicis usque ad annum in capitulo ver-
berentur, & omni sexta feria vivant in
pane & aqua, nisi prior clementius agen-
dum duxerit cum eisdem. A perceptione
quoque Dominici corporis, & sanguinis per
annum abstineant, nisi forsitan mortis vi-
deretur articulus imminere. Praeterea o-
mnes illi, qui fuerunt principales tanta i-
niquitatis auctores, ab administratione,
seu dispositione temporalium rerum toto vi-
tae suae tempore arceantur, nisi prior, in-
specta utilitate domus, aliter processu tem-
poris duxerit providendum, &c.*

(a) Lib. 3.
ep. 310.
Poena ad
illud ex-
piandum
iis ab Ho-
nor. im-
posita.

Subdiaconus Alatri pro repositis ecclesiae iuribus ad Fridericum missus.
(a) Ext. in regest. Hon. l. 4. ep. 682.

I.

Ornatus est Romae solenni pompa imperialibus infulis ab Honorio Fridericus Servatoris anno millesimo ducentesimo supra vigesimum indictione octava. Sollicitus enim promovendae in oriente rei Christianae Pontifex eo honore illum augere gerebat in votis, ut majori auctoritate, atque alacritate bellum sacrum capesseret; quae priusquam aggrediamur, nonnulla ex iis delibanda, quae antequam in urbem se conferret, Pontificem inter ac Regem agitata transactaque fuere. Misit in primis Honorius ad Fridericum Alatrium subdiaconum, ut nonnulla reposceret Romanae Ecclesiae jura, atque ecclesiasticam dignitatem suo splendori assereret sicuti ostendunt regiae literae oratorum opera ad Pontificem missae, nonnulla ditionis pontificiae loca ab invasoribus occupata ad Ecclesiae dominium revocaret, Siculi regni jura in filium Henricum transfunderet, deque ea re novum diploma ederet, ne si una cum Imperio Siciliam retineret, regnum illud stipendiarium Ecclesiae, ab aula pontificia ad imperatoriam traductum putaretur. Quae quanta prudentia consilii que maturitate flagitaret Honorius, secutura tempora docuerunt. At Fridericus, cum se benignum nuncio apostolico impertitus esset, de restituendis iis pontificiae ditionis locis petitis annuit: ac de re Sicula haec Honorio rescripsit (a):

II.

Exhibitam nobis in nostris negociis, petitionibus, & necessitatibus universis vestrae gratiae plenitudinem devote recognoscimus, & recognoscentes Apostolicae sanctitatis pedibus humiliter inclinamus, utpote qui per Romanae Ecclesiae, & vestrae paternitatis grata subsidia, & favorem reminiscimur nos adeptos, quidquid honoris, & gloriae possidemus. Verum si ad tot beneficia, & tantorum cumulum meritorum vestra, prout cupimus, & debemus, devotio non respondet, non minus fervet interior voluntatis affectus, quem utique quoties expedit, libenter producimus in effectum. Sane petitionibus, & praecipis vestris, quae per magistrum Alatrium subdiaconum, & capellanum vestrum nostrae celsitudini direxistis, sicut promissimus per magistrum Bonum, hominem de Gajeta, Messanensem decanum, notarium, & fidelem nostrum in continenti post reditum ejus promptum & benevolum curavimus imper-

tiri assensum, excepta innovatione privilegii de regno Siciliae, quam nobis sub spe obtinendi a vestra paternitate ipsius regni in vita nostra dominium reservantes per Tarentinum electum vestrae supplicavimus sanctitati. Sed postquam novimus vestram exinde voluntatem, privilegium ipsum duximus innovandum; addito tamen, quod si charissimum filium nostrum absque herede, & germano mori contingat, succedamus eidem in tenendo in vita nostra ab Ecclesia regnum ipsum, quod per ejusdem electi literas intelleximus a vestra nobis benignitate concessum.

Nihilominus adhuc de vestra benevolentia, & de nostra, quam ad Ecclesiam & vos gerimus devotione non modicum confidentes, petitionem de ipsius regni nobis in vita nostra domino reservando, cum in vestra fuerimus praesentia constituti, a vestra beatitudine obtinere speramus. Quis enim devotior inde erit Ecclesiae, quam qui Ecclesiae ubera suxisse recolit & in ejus gremio suscepisse inde custodiam & etatis, ac filutis, & honoris augmentum? Quis fidelior? quis accepti beneficii magis memor? Quis de gratitudine commendabilior existimari potest, quam is, in quo crescit cum fide devotio? acceptorum beneficiorum tenax memoria perseverat, & suae devotionis debitum, se cognoscens videlicet debitorem, solvere nititur juxta benefactoris arbitrium, & mandatum. Siquidem susceptam gratiam recognoscimus, si jugiter profitemur eandem, dictus capellanus vester, qui summa cum diligentia, & devotione improbus, & importunus insistit ad ecclesiae procuranda negocia, non ignorat, & poterit firmiter protestari, & in hoc etiam potest intelligi evidentem, quod praesatum filium nostrum uberibus matris Ecclesiae nutriendum elegimus & ipsius curae fiducialiter committendum.

Addit subdolos princeps se in publicis Norimbergae celebratis comitiis principes Germanos pellexisse, ut Syriacae profectiois votum nuncuparent: paratum se equidem accinctumque itineri, sed cruce signatos eorum culpa, quibus ipsorum censuris ad iter compellendorum provincia injuncta erat, bello necessario non instruxisse, proindeque si ita Pontifici visum fuerit, hoc consilium suscepisse, quod subiicit his verbis: Verentes ne arripientibus nobis iter illi (nimirum cruce signati) remaneant, & sub occasione aliqua nos relinquunt, decrevimus eos praemittere ante nos, si de vestra fuerit arbitrio voluntatis, & nos subsequi, prout decet. Sed timeamus, ne si ad haec obnixius intendamus, dum circa eadem fuerimus occupati, aliqui dies possint ultra praesixum nobis terminum praeteri-

III. Concedit Honorius Frid. filio successurum in Sicilia regno. Blanda ac fallacia Frid. promissa.

IV.

Petit Frid. cruce signatos ante se praemitteri.

verire. Quod quidem non in fraudem loquimur, teste Deo, cum in prociectu simus itineris, & parati ad ipsum diem, & tam honorem Ecclesie, quam negocium Crucifixi per Theutoniam efficaciter procuremus, facientes jurare milites strenuos, & electos ad pugnam ut nobiscum debeant transfretare, ac paces & treguis in quantum possumus prorogantes pro eodem negotio melius exequendo. Et infra:

V. Super his & aliis nuncios destinamus ad pedes vestros, latores presentium magistris Stabilem, & Petrum notarios & fideles notarios, qui vobis faciant plenam satisfactionem adventu principis memorati (scilicet Fuldenensis abbatis) quem ecce mittimus ad vos & populum Romanum, ut vestra paternitati devotionem nostram & principum voluntatem exponat, expositurus nihilominus, tam per literas nostras, quam viva voce senatori & populo Romano devotionem, quam gerimus ad ecclesiam, & personam vestram, & attentius moniturus eosdem ex parte nostra, ut se gerant taliter circa Ecclesiam, & vestram reverentiam, & honorem, quod in adventu nostro eos merito commendare possimus, & ad merito respondere, significantes eisdem, quod si secus facerent, quod non credimus, cum praeberere nobis debeant devotionis exemplum, Ecclesie matri nostrae, quam modis omnibus conservare, ac defendere tenemur, & vobis deesse aliquatenus non possimus, &c. Dat. apud Hagenovue XI. kal. mart. indict. 8.

VI. His acceptis literis Honorius studium Regis erga sedem Apostolicam sibi ab eo significatum commendat: & quamvis non levibus curis suspensus fluctuaret, ne, ut re ipsa contigit, Fridericus fucum illi faceret, atque interim orientales sub potentia Saracenorum fatiscerent, prorogavit (a) tempus ad sacrum arripiendum iter in proximas kal. maii, quibus remota omni mora tum ipse, tum caeteri crucesignati proficiscerentur: Porro qui satis diligit, satis timet; unde non mirum, si de retardato processu tuo in subsidium Terrae sanctae tibi timeamus, & nobis, tibi ne per toties repetita dilationis instantiam, offensam, quod absit, potentissimi Regis incurreris, nobis ne facultate prorogationum huiusmodi causam illius summi Pontificis, qui pro salute populi in ara crucis se ipsum obtulit hostiam Deo Patri, videamur negligenter reliquisse. Verum adhuc instas, ut adiiciatur quarta dilatio, & non intendis, quod citatus tribus edictis, si ad iudicium venire contemnit, potest contumacia reprehendi. Sed scimus, quod ad purgationem morae nonnullas causas excusationis allegas. Scimus etiam, quod non sic eas interpretantur amici, ut amici. Nos autem, ne tam chari filii summam exponere videamur contemptui, usque

Prorogatur ad kal. maii anni seq. expeditionem Syr.

ad kal. maii proximas tui processus terminum prorogamus. Et infra:

VII. Sane considera, considera, cujus sit causa, quae geritur, quia Christi; cujus commodum, quia prosequentium ipsam; cujus gloria, quia totius populi Christiani, & negligis esse prosector causa Dei, procurator commodi tui, & Christianitatis athleta? Et quidem ad ista te Dominus beneficiis allicit, miraculis provocat, & exemplis informat: beneficiis allicit, quia tam depressum aliquando, sic tandem crexit in altum; miraculis provocat, quia de Damiatina munitissima civitate te plene desiderium pusilli exercitus Christiani, spejam debilitata, perfecit; informat exemplis, quia non solum nobiles, & potentes, sed etiam pauperes, & debiles hoc salubre negocium sunt aggressi. Quapropter diligenter advertat Rex tam grandis & nobilis, tam potens & fortis, quod in iis eo minus excusationis competere poterit, quo plus videtur suppetere facultatis. Exurgat igitur excellentia regia, exurgat princeps egregius, quoniam ut speramus, paratus est Dominus grandem offerre triumphum, qui multam jam attulit de paucorum labore coronam. Accingere, accingere gladio circa femur potentissime principum terrenorum. Accingere in humilitate potens; accingere in potentia humilis, ut non in brachio tuo confisus, de manu altissimi suscipias in tanti consummatione negocii gloriam, quae speratur.

VIII. Quod ad literas pertinet, quas Fridericus, ut supra restatus est, abbas Fuldenensis opera Romanis misit; ingenti omnium letitia acceptas, atque in capitolio publice perlectas fuisse, Romani officiosissimis literis (b) rescribere; ob regia erga Romanam rem studia Deo ipsaque maximas gratias agere; ejus se in urbem adventus cupiditate teneri, ac solemnem illum diem, quo Imperii insignibus decorandus erat, avidissime expectare, in omnibus ipsi morem gesturos, modo nihil Rom. Ecclesiae almæque urbi detraheretur; denique Pontifici summo omnium parenti, speciatim vero suo, dicto semper, uti Rex monuerat, se audientes futuros.

Gloriosissimo domino Frederico Dei gratia Regi in Romanorum Imperatorem electo semper Augusto & Regi Sicilia, Parentis eadem gratia almæ ac veneranda urbis illustris senator, & populus universus Romanus salutem, & hostium tam visibilibus, quam invisibilibus cœlitus, ac inimicorum crucis victoriam gloriosam, & post Imperii terreni sceptrâ longævâ, ac felicissima gaudia regni cœlestis ineffabilia, vel aliter salutem, & Romani Imperii monarchiam feliciter gubernare.

Dulcis & letabunda materia super receptione literarum vestrarum nobis a se-

VII. Eloquens ad Frid. exhortatio, ut maturet iter in Terr. S.

VIII.

(b) Ext. in reg. Hon. eod. l. 4. ep. 693.

Romano- rum ad Frid. lit. de illius coron. expectatione.

venitate vestra transmissa, publiceque in capitolio perlecta corda nostra multimodis gaudiis exhilaravit, & gaudia, quae se in corde totius reipublica non capiebant, cum jucunditate foras fecit patenter exire, nec immerito: intelleximus enim tum ex ipsarum serie literarum, tum per honorabilem, providum, & discretum virum... abbatem Fuldensem legatum, & nuncium, ac principem serenitatis vestrae, quod vos, qui ad Romani Imperii apices essis electi, almificam urbem, senatum, populumque Romanum, & totam rempublicam sincera diligentis affectione, & ejus augmento & promotioni efficaciter intendere disposuistis; & ut nomine ita & re Romana respublica imperiali celsitudine decorari, magnificari possit merito, & augmentari. Ad quod magnificentiam regiam invitant senatus, & Romanorum circa vos stabilis, & pura sinceritas, & indefessis, & merita fructuosa in vestris agendis a senatu, & populo multifariam, multisque modis ostensa, & in urbe honorificentia praesentialiter Regiae majestati exhibita. Super quo rerum omnium auctori quantas possimus laudes referimus, qui vos ad fastigia Romani Imperii sublimavit, & magnificentiae vestrae cœlitus inspiravit, quod talem circa nos, & Rom. rempublicam geritis voluntatem, ipsum altissimum modis, quibus possumus deprecantes, ut sublimitatem vestram in tali circa nos conservet sinceritate, & vobis Rom. Imperii gubernacula concedat per longa temporum spatia feliciter gubernare. Nos ergo de tanta magnificentia, indubitata fiducia confidentes adventum vestrum tota mente cupimus, & optamus, parati & expositi in omnibus, & ad omnia cum Rom. Eccl. & almæ urbis honore, quae imperiali debeant & possint celsitudinis complacere; & ille dies nobis jucundus, & festivus occurret, quo serenitatem vestram tempore coronationis praesentialiter poterimus intueri, & laudes tantae magnificentiae debitas exhibere; & quidquid profectus poterimus, & honoris, imperatoriae majestati gratanter curabimus exhibere.

IX. Excitant te ab Honorio sensitisse. Super eo autem, quod per easdem literas & nuncium rogastis, & monendo sollicitis, ut Rom. Pontificem, communem omnium patrem, & vestrum & nostrum, sic propensius honorare curarem, ad ipsius benedictionem, & gratiam redeuntes, quod ad instar nostrae devotionis nationes caeterae sint devotae, & vos, qui estis Ecclesiae lacte nutriti, & obedientiae filii, & Rom. Ecclesiae advocatus, pariter & defensor ad grates nobis reddendus sitis omni tempore fortiter illigati, gratum gerimus & acceptum; & regiam serenitatem dignis in Domino laudibus commendamus, & cum multa gratiarum prosequimur actione regiae serenitatis sinceritatem, quam ut

ex ipsarum literarum tenore perpendimus evidenter, vos circa nos gerere plurimum gratulamur.

Proinde praesentibus literis regis sensibus innotescat, quod nos in eo proposito firmi sumus & stabiles, ac fuimus semper, ut ea facere velimus & operari, quae Rom. Ecclesiae, quae non ab homine, sed ab ipso Jesu Christo est in Urbe fundata, honorem respiciat, & incrementum; nec de iis, quae possumus & debemus, quidquam aliquando praetermittere, quod ad conservandum inter nos, & Rom. Ecclesiam indissolubile vinculum dilectionis, & pacis facere videatur, & a benedictione ejus, & latere nunquam discessimus, nec dante Domino discedemus. Nam Rom. Ecclesia nostra specialis est mater, quam non offendimus, sed diligimus, & veremur. Jucunda satis est, sicut nostis, matris Rom. Ecclesiae & filiorum dilectio, cum ipsa mater de nostro profectu, & nos filii versa vice de matris exaltatione laetemur. Et inde est, quod inter alios dilectos filios & devotos, quos ubique terrarum mater sibi Ecclesia generavit, in nos speciales & proprios reputat, & in nos affectum totius charitatis effundit; & nos inter alios, & praeter aliis semper habuerit, & habeat, dante Domino, suum propugnaculum speciale, & nos ad depressionem illorum, qui contra Ecclesiam matrem & dominam nostram superbia calcaneum exererunt, quidquid favoris, & auxilii potuimus, curavimus indulgere, utpote qui honorem ejus non alienum, sed proprium reputamus. Verum, si quae est vel erit, quod absit, discordia inter ipsum & nos, sic ad eam sedandam propensius intendemus, quod in adventu vestro in pace, & quiete vestrae coronationis solemnitas in Urbe per summum Pontificem peragetur. Dissensisse illos cum Honorio anno superiore ex chronico S. Germani vidimus atque effraenato fastu Pontificem Roma abesse coegisse. Rogamus itaque majestatem regiam, quatenus Ecclesiae Rom. exaltationi, ac nostrae prout convenit intendatis, ut de fidelibus fideliores regiae magnitudini semper assurgere teneamur, quia quidquid commodi vel honoris ipsi feceritis, nobis qui sumus Ecclesiae catholici filii, reputabimus esse collatum.

XI. Haecenus ad Fridericum Romanorum litera. Quod vero ad Fuldensem abbatem attinet, cujus mentio in extremis superioribus literis edita est; constat ex literis apostolicis accessisse (a) illum ad porrigendas Friderici nomine Honorio preces, ut ipsum imperialibus ornamentis redimeret, ac in Germaniam legatum ad continendos in officio religionis metu populos mitteret. Exceptit benigne regium oratorem Pontifex; significavit tamen Friderico alium dignitate praestantiorum mittendum fuisse. Et quamvis alii

X. Pollicentur in Rom. Pont. auctoritate futuros.

Sua in illum studia exaggerant.

XI.

(a) Hon. l. 4. ep. 695.

Excitatur Frid. ad suscipiendum iter in Ital.

Ro.

Romanorum Reges pro expetenda imperatoria inunctione archiepisc. episc. ac alios dignitate florentissimos principes mittere soliti essent, omnia tamen obstacula morasque removisse: libentissimeque ipsum imperiali consecratione ex veteri more decoraturum, missurumque in Germaniam legatum: denique ad maturandum in Italiam ad excipiendas imperiales infulas est cohortatus.

XII. At Fridericus non illico iustum iter est aggressus, verum aliquot postea menses in Germania substitit, tantæque moræ culpam variis a se excusationibus propulsare conatus est iis literis quibus veritus ne Pontifex se minime conscio Romanorum regnum in Germania Henrico filio delatum ægre pateretur, hæc scripsit (a): *Quamquam per vestras non receperimus literas, plurimum tamen intelleximus ex relatu, quod Ecclesiæ mater nostra super promotione charissimi filii nostri non modicum sit turbata, eo quod de ipso jamdudum in gremium suum posito, & totaliter mancipato super hoc ampliore curam & sollicitudinem spondimus minime habituros, nec post promotionem ejusdem aliquod significavimus apostolicæ sanctitati, & quod etiam adventum nostrum beatitudini vestræ toties nuntiatum convincimur usque adeo distulisse: super*

quibus sanctitati vestræ veritatis seriem duximus explicandam. In conspectu namque clementiæ vestræ inficiari nec possumus, nec debemus, quin erga promotionem unici filii nostri, tanquam qui ipsum paternis affectibus non possumus non amare, laboraverimus hæctenus juxta posse, quod equidem nequivimus obtinere. [1]

Dum autem apud Frankenford, ubi pro licentiandis principibus juxta morem Imperii indixerimus generalem curiam, personaliter venissemus, secundum mandatum vestrum accedendi ad pedes vestros iter exinde, duce Domino, arrepturi, ex præsentia dilectorum principum nostrorum venerabilis... Meginthin. archiepiscopi, & Lantgravi Thuringiæ, qui ad curiam convenerant memoratam, discordia, quæ jam multo elapso tempore suborta fuerat inter eos, ex accumulatione virium, & militiæ utriusque sic convalescere tunc incepit, quod toti Imperio discrimen & periculum minabatur. Quod præsentibus principes attendentes & tanto volentes periculo obviare, se de loco non recessuros aliquatenus juraverunt, nisi prius inter prædictos principes dictante sententia juxta posse ipsorum vel compositione amabili tractaretur, & nos etiam nostris literis firmavimus illud idem. Cumque super hoc fuisset per principes diutius laboratum, quia labor

XIII. Frid. rem apud Pontificem excusat.

NOTÆ [1] Quo anno Henricus in regem Germaniæ, seu Romanorum electus sit apud historicos etiam coævus disfidium est. Godefridus consecratum regem tradit anno 1222. VIII. idus maii, quæ dies anno illo in dominicam ante ascensionem domini incidebat. Author chronici Erfordienfis ad annum MCCXXIII. hæc notat. *Hoc anno Henricus filius imperatoris in Frankenevurt Kalendis maii a principibus in regem electus est.* Alii vero cum Trithemio in chron. Hirsaug. coronationem cum anno 1227. componunt. Sed postremum hunc scriptorem errasse, ex his quæ statim adducam, certum est. Igitur hoc anno 1220. circa Kalendas majas renunciatum fuisse regem mihi exploratum est; cum hoc ipso anno circa dies illis celebris Francofurti curia habita fuerit, ut constat ex Godefrido, atque ex diplomate Friderici, quo spolia ecclesiastica episcopis remittenda censuit. Datum est enim illud anno MCCXX. indictione IX. apud Francfort VI. Kal. maii, & ab archiepiscopis, & episcopis plane multis præsentibus subscribitur. Diplomatis hujus mentio extat apud Heinneccium antiquit. Goslar. lib. 2. ad annum 1220. qui pariter ibidem ad annum 1234. Henrici diploma authographum refert signatum anno MCCXXIII. *tercio nonas julii indictione VII. anno vero regni quarto decimo.* Ex quo postremo diplomate liquet errasse anonymum Erfordiensem, qui electionem Henrici in annum 1223. refert; id enim si admittatur, anno 1234. nunquam annum decimum quartum regni numeraret. Congruit autem diploma istud cum electione facta in conventu Francofurtiensi; quamquam enim conventus ille, & electio Kalendis majis inciderunt, ut prodit anonymus Erfordienfis, qui hac in re plane non errat, cum tamen electioni illi pontifex alique obstitissent, ut non obscure docent literæ Friderici ad Honorium hic in annalibus recitata; ideo forte rata, & confirmata non fuit, nisi post diem III. nonas julii; ex quo factum est ut Henricus regni sui epocham ex hoc quidem anno 1220. at serius quam die III. non. julias duxerit; ideoque anno 1234. die illa julii, annum regni XXXIV. nondum exegerat. Fixum igitur, certumque maneat, electionem Henrici hoc anno circa Kalendas maii contigisse. Ad coronationem autem quod atinet dilatam illam fuisse in annum usque 1222. VIII. id. maii penes me certum constat, cum id asserat Godefridus coævus scriptor & confirmet diploma ejusdem Henrici apud eundem Heinneccium ad annum 1220. quod hanc temporis notam præfert. *Acta apud Northusen anno dominica incarnationis MCCXXIII. mense septembri indict. XI. regnante domino rege Henrico septimo, dei gratia excellentissimo Romanorum rege & semper augusto, anno regni ejus secundo; ducto nempe a coronatione anno præcedenti die VIII. maii habita.* Ex hoc vero discimus Henricum duplici epocha usum; altera ab electione, seu potius a confirmatione ejusdem electionis anno 1220. post julii mensis initium ducta; altera vero cœpta a coronatione anno 1222. die VIII. maii. Cur vero coronationem suam tamdiu distulerit causa in promptu est, nimirum pontificis reluctantis assensum expectabat, quo renitente nunquam commississent episcopi, ut ad sacrum ecclesiæ ritum illum admitterent. MANSI

eorum effectum aliquem non habebat, eo quod nullam inter ipsos poterant concordiam seminare, & ipsa controversia usque adeo insurgerebat, quod propter discessum nostrum, quem imminere videbant, plura incommoda, & maxima dispendia Imperii proinde sequebantur.

XIV. Ex insperato præsentibus principes, & maxime illi, qui prius promotioni dicti nostri filii obviant, nobis insciis, & absentibus elegerunt eundem; cujus electio cum nobis pateferet, sicut fuerat celebrata absque vestra notitia seu mandato, sine quo nihil præsumimus, nec volumus aliquid attentare, ipsi electioni contradiximus consentire, sed institimus apud eos, quod si vellent hoc gratum, ac ratum nos habere, quilibet scriptum suum proprio sigillo munitum conficeret, ut electionem ipsam vestra sanctitas acceptaret. Verum Fridericus mendacii arguitur ex Stadenfi idoneo ejus ævi auctore, qui ait ipso volente, filium Francofurti a principibus Regem iustum, quod etiam apostolicis literis (a) infra recitandis comprobatur: & sane consueviffe Fridericum callidis hujusmodi artibus Apostolicam sedem eludere, ex allatis supra liquet, atque ex infra adducendis clarius illustrabitur. Pergit Fridericus:

XV. Fuit etiam ordinatum, ut unus ex eis cum processu electionis ejusdem ad vestram præsentiam se conferret. Sed postmodum quomodo restiterit, ab ore nostro cum erimus, dante Domino, coram vobis, vel per A. capellanum vestrum dilectum nostrum clarius audietis; nihilominus tamen disposuimus, quod dilectus familiaris noster C. Meten. episcopus Imperialis aule cancellarius propter hoc ad pedes vestros accederet, qui etiam annuens votis nostris, cum esset ad instantiam nostram ad iter accinctus, quodam sibi superveniente languore, huc usque distulit iter suum. Extant in regesti pontificii hujus anni calce Metensis episcopi sigilli imperialis præfecti literæ, quibus se tertiana acutissima a persequendo itinere retardatum ait, atque Henrici sine pontificio assensu celebratam electionem pluribus coloribus excusat: ingravescente nimirum inter Maguntinum archiep. atque Thuringiæ Lantgraviu bello, atque Friderico in Terram S. discessuro ob incertos rerum eventus, expertaque ex crebra Imperatorum mutatione mala, ad eligendum sibi ex stirpe regia principem, excitatos. Addidit etiam se olim diu ante electionem celebratam sedem Apostolicam de celebranda ea electione consuluisse, nec responsum ullum elicere potuisse, deinde vero ab uno e Cardinalibus amicissimo edoctum fuisse, dixisse Honorium nil ad se de electione Romani Regis pertinere. Verum illius interfuisse, ne ea electio tentaretur, ex eo conspi-

Præfecti sigilli imperialis excusationes apud Hon.

cuum est, cum ob id Henricus Sicilia regno donari emittique patria potestate, jussus esset, ne in Friderico Sicilia Imperio conjuncta videretur: Henrico vero electo Romanorum Rege pontificium consilium elusum erat, nec metus aberat, ne Sicilia ab aula Apostolica divelleretur. Quibus porro officiis verborumque lenociniis ex eo offensum Honorii animum lenire ac permulcere studuerit Fridericus, ex subiecta literarum parte accipiamus.

XVI. Videtur autem nobis beatiff. pater, & præsumptione colligimus evidenti, quod cum habeatis nos, & filium nostrum in visceribus charitatis, non ob aliud promotionem nostri filii gravem fertis, nisi quia de unione Regni cum Imperio dubitatis. Quod equidem timere, aut suspicari non debet Ecclesiæ mater nostra, quia cum sequestrationem ipsorum modis omnibus affectemus, nobis in vestri præsentia constituis, mandatum & desiderium vestrum de omnibus adimplebitur juxta votum. Absit enim quod Imperium commune aliquid habere debeat cum Regno, aut occasione filii nostri de electione sua ipsa ad invicem uniamus; immo eorum unioni, ne possit esse temporibus aliquorum, totis visibus obviamus, prout videbitis operis per effectum, quia in iis, & in aliis tales nos exhibebimus apostolicæ sanctitati, quod merito gaudere poterit Ecclesiæ talem filium procreasse. Nam etsi in Regno jus aliquod Ecclesiæ non haberet, & nos sine herede decedere legitimo eveniret, prius ipso Rom. Ecclesiæ, quam Imperium dotaremus. Unde de tam evidenti, & manifesta turbatione Ecclesiæ atque vestra, quam super promotione dicti nostri filii assumpsistis, miramur. Et infra: *Ecce quod e vestigio sine majore difficultate venimus, nec inveniendū moram protrahemus aliquatenus longiorem. Vestrum erit pater & domine in absentia nostra de Imperio curam & sollicitudinem obtinere, ut filius vester in honore seu dignitate sua nullum pati debeat detrimentum.* Porro Honorium id statim egregie præstitisse argumento sunt apostolicæ literæ tum ad universos Germaniæ principes datæ, (b) quibus iura omnia Friderici, Christi fidelibus Terræ sanctæ subsidio perresturi, illæsa atque illibata servari decrevit; tum ad episcopum Bambergensem, (c) quem adversus Regem nova conflata consilia abiicere jubet. Quod pertinet ad Metensem episcopum imperialis sigilli præfectum, cum mandasset illi Pontifex ditionem comitissæ Mathildis Romanæ Ecclesiæ redderet, atque adeo Raynaldum subdiaconum suum ad eam ditionem repetendam mississet, illi variis pollicitationibus, dilationibusque rem elusit; quare commotus Honorius Fridericum urgebat, (d) ut promissis staret, juberetque male occupata confestim re-

XVI.

(b) Lib. 5. ep. 63.

(c) Ib. ep. 71.

XVII. Legatus Frid. in Italia recusat ditionem eccl. restituere.

(d) Ep. 139.

Urgetur stitui; paruisse illum Pontifici (a) atque in
Frid. pro- nuncios Apostolicos comitissæ Mathildis
missa im- principatus castri Gonzagæ, Pepugnaci,
pleat. Bodeni, nec non Marchæ aliorumque
(a) Lib. 4. locorum jura transfudisse, atque in eos,
ep. 850. qui ea detinerent, graves minas infixisse,
ostendunt literæ pontificiæ, tum aliæ
Friderici, quas anno sequenti afferemus,
(b) Ib. ep. tum etiam aliæ ejusdem Pontificis, (b)
779. quas consecranda brevitatis causa præter-
mittimus; jam vero Fridericum in urbem
ad excipiendas imperiales infulas contendentem
nostra sequatur oratio.

XVIII. Stipatus florentissimo comitatu transi-
lierat alpes Veronamque felicissime per-
venerat, ubi cum substitisset, suas ad Ho-
norum literas (c) idib. septemb. trans-
misit, quibus suam erga eum atque A-
postolicam sedem observantiam & obedi-
entiam testatam voluit esse. Datæ sunt
in castris prope Bononiam III. non. octo-
br. Dein Bononiam cum accessisset, oratores
ad proximum in Urbem adventum
significandum ad sedem Apostolicam
cum hujuscemodi literis (d) misit: Ne
fatigentur toties multis repetitionibus aures
vestræ, expedire non vidimus pater
sancte multimoda benefacta, quæ a vobis,
& sacrosancta Rom. Ecclesia matre nostra
sincero, & paterno affectu a primis cunabulis
in nostris semper necessitatibus potenter,
& patenter recepisse meminimus, iterum
atque iterum replicare, sed quod receptam
gratiam gratitudine debita cognoscamus,
quod jugiter profiteamur eandem, & plene
jam multis innotuit, & augmentata in nobis
devotio sic plenius indicabit, quod non se
pœnitebit mater Ecclesiam procreasse filium,
& lacte proprio refovisse. Et infra: Ad pedes
sanctitatis vestræ ardenti desiderio properamus
sperantes, quod paterna gratia, quam nostris
profectibus verbo semper, & opere ostendistis,
exuberabit in devotum filium usque-
quaque, & ab arbore, quam plantavit ecclesia,
& refovit expectatum fructum juxta vestrum
desiderium colligetis, &c. Commendat Honorio
suos oratores, atque efflagitat, ut eorum postu-
latis a versas aures non præbeat. Dat. in castris
prope Bononiam IV. non. octob. indictione
octava.

XIX. Cæterum Honorius Rom. Ecclesiæ ju-
ribus, commodisque consulturus, antequam
Romam Fridericus perveniret, Nicolao episcopo
Tusculano A. S. L. & Alatrino subdiacono suo
hæc mandata transmissit (e).
(e) Hon. N. episcopo Tuscul. A. S. L. & di. fi. Alatrino
subd. & capellano nostro.
184. De communi fratrum nostrorum consilio
presentium vobis auctoritate mandamus,
quatenus efficaciter studeatis, ut capitularia,
quæ vobis mittimus presentibus interclusa,
sub competentibus verbis, serva-

ta sententia, sub nomine regio in leges
publicas redigantur, nobisque mittantur
regiæ bullæ roborata munimine in die
coronationis sub imperiali nomine in basilica
principis Apostolorum solemniter publicanda.
Ad hæc prudenter, & caute studeatis
investigare, ac perspicere regium animum,
& propositum tam super vitanda regni,
atque Imperii unione, quam super subsidio
Terræ sanctæ expresse regiis auribus inculcantes;
quod videtur contra promissa, & privilegia
sua manifeste venisse; cum & filium suum
coronatum in Regem Sicilia, in Romanorum
Regem eligi procurarit, & prælatos & magnates
regni ad coronam, vocarit Imperii, & ab eis
de novo fidelitatis exegerit & exigat juramenta,
per quæ in sedis Apostolicæ, nec non posteritatis
sue dispendium videtur præfata unio procurari;
unde multi non immerito admittantur.

Necessitatem vero Terræ sanctæ exaggeretis,
sicut res ipsa deposcit, insinuantes regiæ
celsitudini, quomodo fiducia & spes illius
negotii in eo post Deum quasi tota dependet,
sicut per nuncios, & literas legati, prælatorum
& baronum exercitus Christiani evidenter
apparet, & quomodo ipsum ita instanter ad
coronam vocavimus specialiter hæc de causis:
& ad latas, quod nisi in instanti passagio
exercitui Christiano magnifice succurratur,
est procul dubio formidandum, ne prædictum
negotium Terræ sanctæ penitus dissolvatur
(profligatus, ut metuebat Honorius, res
Terræ sanctæ fuisse Friderici incuria infra
videbitur.) Quidquid autem super his poteritis
intelligere, nobis curetis quam citius fideliter
intimare. Dat. Later. IV. id. novemb. pont.
nostr. an. v.

Inde vero, paucis interjectis diebus summus
Pontifex in basilica principis Apostolorum
Friderico Imperii insignia ritu solemniter
contulit, eaque de re Pelagium episcopum
Albanensem, atque Apostolicæ sedis legatum
in exercitu Christiano Terræ sanctæ brevi
hac epistola certiore fecit (f).
(f) Ib. ep. P. Albanen. episc. A. S. L.
250. Quia scimus animum tuum super statu
Imperii expectatione suspensum, ecce tue
fraternitati exponimus nos dominica ante
adventum Domini proxima, charissimum in
Christo filium nostrum Fredericum Romanorum
Imperatorem semper Augustum, & Regem
Siciliæ, & illustrem Imperatricem consortem
ejus in principis Apostolorum basilica cum
inestimabili alacritate, ac pace civium
Romanorum solemnissime coronasse. Qui facta
tribus diebus in monte malo mora continua,
tandem præstita nobis securitate, quod tibi,
& Christiano exercitui in proximo martio
succursum magnifice destinabit & in sequenti
augusto personaliter transfretabit, regnum cum
pace

ce ac gaudio est ingressus, ea quæ ad sub-
sidium Terræ sanctæ pertinent, provisurus.
Confortare ergo in Domino, & in ejus
servitio exercitus Christiani corda confirma
desideratum succursum favente Domino
magnifice habiturus. Dat. Later. XVIII. kal.
januar. pontificat. nostri anno v.

XXII. Quod ad Friderici uxorem attinet;
horatus illum fuerat Pontifex, (a) ut secum
eam duceret, quo una cum ipso diademate
redimiri posset. His porro de Friderico
Romæ Imperii insignibus a Pontifice
decorato, plerique auctores ad stipulantur
(b), e quibus Richardus, Godefridus ac
monachus Patavinus festo S. Cecilie gesta
tradunt. At non postumus hoc loco non
mirari, quomodo Conradus Urspergensis
abbas ejus temporis scriptor asseruerit,
Fridericum ab Ugolino episcopo Ostiensi
corona redimitum. Id forte auctorem in
errorem inducere potuit quod tunc ab
episcopo Ostiensi cruce fuerit insignitus,
ut Richardus (c) & S. Germano monumentis
transfudit: Tunc ipse Imperator, nimirum
post accepta solemnium pompa imperialia
insignia, per manus Ostiensis episcopi,
qui postmodum in Papam Gregorium est
promotus, resumpsit crucem, votum publice
innovavit, multosque qui intererant,
nobiles idem facere animavit. A Pontifice
vero cum uxore Constantia regis orna-
menta dignitatis accepisse indicat:
Fridericus Rex vocatus a Papa venit cum
consorte sua Constantia ad coronam relicto
in Alemannia Henrico filio suo, & ambo
in principis Apostolorum basilica mense
novembri in festo B. Cecilie satis cum
omnium Romanorum gratia & honore sunt
Imperii diademate insigniti.

XXIII. Eodem vero die Honorius inter
missarum solemnium anathematis sententiam
tulit adversus hæreticos omnes, eorumque
factores, receptatores, defensoresque,
atque in edentes servantesque constitutiones,
plebiscita & consuetudines, quæ ecclesiasticæ
immunitati repugnarent, scriptis anno
sequenti ineunte apostolicis ad Bononiensem
episcopum hac de re literis (d):
Noverit fraternitas tua, quod nos nuper in
basilica principis Apostolorum presente
charissimo in Christo filio nostro Frederico
illustri Romanorum Imperatore, semper
Augusto, & Rege Siciliæ, in celebratione
missarum, postquam capiti suo imposuimus
Imperii diademata, de consilio fratrum
nostrorum accensis candelis excommunicavimus
ex parte Dei omnipotentis, auctoritate
Ann. Eccl. Tom. XX.

NOTÆ [1] Rainerus monachus in continuatione Lamberti Parvi
peculiaribus quædam notat de adventu & mora Friderici in urbe;
ait enim coronatum fuisse imperatorem in festo S. Cecilie,
hoc est dominica, qua cantatur: Dicit Dominus ego cogito
cogitationes pacis; in ecclesia S. Petri a domino Honorio eum
sua conjuge Margharetâ nomine; & ipsa die multa munera

toritate quoque beatorum Apostolorum Petri & Pauli,
& nostra, omnes hæreticos utriusque
sexus quocunque nomine censeantur,
& fautores, receptatores, & defensores
eorum, nec non & qui de cætero servari
fecerint statuta edita, & consuetudines,
vel potius abusiones introductas contra
Ecclesiæ libertatem, & nisi ea de capitularibus
suis infra duos menses post hujusmodi
publicationem sententiæ fecerint amoveri.
Item excommunicavimus statuarios, &
scriptores statutorum ipsorum, nec non
potestates, consules, rectores, & consiliarios
locorum ubi de cætero hujusmodi statuta,
vel consuetudines editæ fuerint, vel servatæ;
nec non & illos, qui secundum ea præsum-
pserint judicare, vel in publicam formam
scribere judicata, &c. Postremo additur:
Fraternitati tue per apostolica scripta
præcipimus mandantes, quatenus præscriptam
sententiam per civitatem, & diocesem tuam
solemniter, & frequenter publicari facias,
& inviolabiliter observari. Datum Laterani
II. nonas januar. pontificatus nostri anno
quinto. Hæc Pontificem episcopis etiam aliis
rescripsisse, in dubium revocandum non
videtur.

Promulgata pariter in basilica Vaticana
edicta imperialia in ipsa suæ consecrationis
celebritate regestum (e) pontificium ostendit,
atque hæc in margine verba apposita leguntur:
Hæc est nova sanctio Friderici secundi
Imperatoris Romanorum edictaliter edita,
& publicata in basilica principis
Apostolorum in die qua Imperiali diademate
coronavit eum Romana Ecclesia mater sua,
lex siquidem constituta de abrogatione,
& destructione omnium statutorum &
consuetudinum adversus ecclesiam, clericos
vel ecclesiasticam libertatem, & de
abolitione omnium hæresium, & hæreticorum
diffidatione, & banno. Cum vero ea in
autenticis (f) extet, indicasse eam
suffecerit. Confirmat idem chronicon (g)
S. Germani, dum ait Fridericum Romæ cum
esset, leges pro tunc ecclesiastica dignitate
Paterentis excindendis, testamentis
crucesignatorum fulciendis, agricolis ab
injuriis vindicandis post imperialis
inaugurationis pompam, ut feliciter
auspicaretur Imperium, tulisse Romanoque
limite egressum in regnum, se contulisse,
exceptum magnifice ab abate Cassinensi,
ac Sueffiam, Theanum, Roccam Draconis,
Rogerii comitis Aquilani fidei commendata
regno restituisse; ac demum Capuæ
publica nobilium comitia ad componendum
regni statum, prohibisque legibus
instituentum celebrasse. [1] His

XXIV. (e) Ib. ad ep. 486. Lata a Frid. leges in basil. Petri.
(f) Auth. Frid. II. (g) Rich. de S. Ger.

XXV. His de Friderico enarratis reliquum est, ut de aliis Italiae rebus differatur. Non modo Pontifex in comitatu Mathildis repetendo, verum ad arcendum etiam perduellium Rom. Ecclesiae vim, qui ejus jura in Sardinia per tyrannidem occupare conabantur, plurimum laboris atque operae contulit. Ubaldo Lambertusque eam ob causam e coetu fidelium, ut supra vidimus, segregati erant: quorum audaciam infringere Pontificem conatum plures epistolae ostendunt atque adeo archiep. Arborensis praecipisse, (a) ne ipsi Arboreanam provinciam invadentibus auxilium foret: sponsalia ante Benedictae domesticellae cum Lamberto invita ipsa repugnantemque contracta irrita iussisse, (b) vetuisse (c) ne iudex Turritanus filiam suam cum Lamberti filio matrimonio conjungat: tum Senensibus (d) imperasse, ne in ditionem Mariani Turritani Reguli, vulgo iudicis, cuius patrocinium arripuerat, (e) dum in suscepta expeditione cruce signatus versaretur, inpressionem ullam facere pertentarent. Ceterum archiepisc. Arborensis, de quo paulo ante memoravi, anathematis vinculis fuerat irretitus, quod ab Ubaldo, caeterisque Sardiniam sibi subicere molientibus stetit: verum noxae poenitentem Pontifex absolvendum decrevit (f). Antea vero Sardiniae archiepiscopos, episcopos atque abbates ob praestita legato apostolico, quem humanissime acceperat, officia literis commendavit (g).

(a) Lib. 4. ep. 674. Lamberto Sardiniae inavali opponit se Pontif. (b) lb. ep. 686. (c) Ep. 688. (d) Id. 1. 5. ep. 175. (e) lb. ep. 177. Arborens. arch. ob sequutas Ubaldi partes censuris percussus. (f) Ep. 106. Petita venia absolutur. (g) Ep. 83. XXVI. Antiquatae leges a Bononia in academicis laetae. (h) Lib. 4. ep. 728. 729. LAUS Bononien. academ. Defensa immunitas ecclesiastica.

tatem, quae cum prius esset humilis, per eos ibidem congregatis divitiis fere supergressa est civitates provinciae universas. Explicuit etiam pontificium studium, in tuenda cleri dignitate, quam nonnulli magistratus ac populi deprimere nitebantur: quorum audaciam monitis, adhortationibus, minis poenitiae ecclesiasticis incussis coercuit: investus in primis acerrime est in Tarvisinos, qui gravissimis sceleribus se devinxerant, vastarant dioeceses Cenetensem, Feltrensem, ac Belunensem, atque episcopos Belunensem, Feltrensemque interemerant; tum neglectis Apostolicae sedis precibus monitisque ac minis, in loca Feltrensis, Belunensisque ecclesiarum populabundi ingressi, ea vel everterant, vel in suam redegerant potestatem, episcopum, qui in occisi locum suffectus erat, in vincula conjecerant, parique morte erant affecturi, nisi intempesta nocte e vinculis avolasset. Gravissimas ergo in sacrilegos minas fulminavit, (i) ac nisi intra mensem facta convulissent, episcopum Tarvisinum, omnemque urbis ac dioecesis clerum religioso pro imperio excedere iussit. Parmensium etiam insolentiam, qui in episcopum suum, caeterosque ecclesiasticos viros multa nefariaque facinora patrarant, Aquilejensis & Gradenis patriarcharum opera comprimendam curavit (k). Neque his dissimilia adversus Auximanos scripsit: (l) postremo memorato Aquilejae patriarchae mandavit (m) laicos ab imperanda extorquendaque pecunia inhiberet. Nec praetereundum silentio severioris ecclesiasticae disciplinae documentum memoratu dignissimum ab eodem Pontifice hoc anno editum in nonnullos parridas, qui episcopo suo cruentas manus intulerant, quorum aliqui urente conscientia, poenitentia ducti, Apostolicae sedis misericordiam summa demissione imploraverunt. Pontificem ergo ad episcopos Vivariensem, & Tricastriensem ea scribentem, tantique flagitii seriem enarrantem, (n) inducere operae pretium censui: *Piaculare flagitium, quod Bertrandus de Caeres, & ejus complices commiserunt bonae memoriae Anicien. episcopum crudeliter occidendo, flere libet potius, quam referre, ipsa immanitate flagitii verba profundis intercedente suspirio, & lacrymas involutis etiam oculis exprimente. Quem enim non moveat, quisve sicis oculis recitet, virum nobilitate spectabilem, dignitate insignum,*

XXVII. Tarvisini ob patrata scelera increpiti. (i) Ep. 839. (k) Lib. 5. ep. 178. (l) lb. ep. 242. (m) Ep. 148. XXVIII. (n) Lib. 4. ep. 810.

guem, meritis vitae laudabilem, dominum a vassallis, pium ab impiis, patrem a filiis pro tuenda ecclesiae sibi commissae justitia interemptum? Licet autem multi adversus Deum, & adversus Christum ejus convenerint, dictus tamen Bertrandus universorum, & singulorum nequitiam supergressus, solus cum ordinatum fuisset, ut dicitur, ne quis ipsum episcopum tangeret, in eum sacrilegas manus extendere ac armatus inermem, mansuetum crudelis, patrem filius occidere non expavit. Tanti ergo facinoris atrocitate permoti, eundem Bertrandum & ejus in tanta impietate consortes, qui ad nostram praesentiam accesserunt, longo tempore sustinuit ante fores palatii nostri excubare discalceatos, & nudos, aures, & oculos ab eorum ejulatibus, & lacrymis avertendo, ut & ipsi per difficultatem bujusmodi enormitatem flagitii sui plenius intelligerent, & alii quoque, quibus illorum culpa fuit in scandalum, de ipsorum confusione non solum exemplum, sed etiam solatium reportarent. Porro ipsis aures nostras clamoribus indefessis sine cessatione pulsantibus, tandem attendentes non sanis, sed male habentibus esse opus medico, secundum evangelicam veritatem, ne illos, ulteriori difficultate adhibita, desperationis barathrum absorberet, eorundem se ad satisfactionem omnimodam offerentium recipi, fecimus juramenta, & eisdem beneficio absolutionis impenso, talem injungi poenitentiam sub debito praestiti juramenti, quod videlicet omnes, qui convenerunt ad insidias contra ipsum episcopum, nec tamen praescriperunt eum debere interimi, nec ejus interitum procurarunt, sine dilatione resignabunt Anicien. ecclesiae, si quis eorum in feudum tenet aliquid ab eadem, nec illud unquam de caetero repetent, nec ea de causa inquietabunt ipsam ecclesiam; nec inde movebunt ei aliquam questionem. Ad haec in civitate Podien. si secure poterunt, unam facient quadragesimam, ostiatim indui saecis, vel ciliciis, ac detonsis capitibus mendicantes in pane, & aqua bis in hebdomada jejunando. Quod si forte secure non poterunt esse in civitate praedicta, secundum praenotatum modum unam faciant quadragesimam in aliqua de civitatibus convicinis, qua peracta, in praefata civitate Podien. vel alia ultra mare transibunt in Terrae sanctae servitio per biennium moraturi, ac omnes sextas ferias jejunaturi in pane, & aqua toto tempore vitae suae, nisi eos evidens infirmitas excusaverit vel solemnitas natiuitatis Dominicae occurrerit eo die. Prædictus vero Bertrandus, cujus est detestabilior culpa, resignato secundum quod supra dictum est feudo, si quod ab ecclesia ipsa tenet, ac deposito cingulo militari contra Christianum nunquam de caetero arma

Anicien. episc. crudeliter caesus. XXIX. Flagitii auctores conscientia facibus cruciati confugiunt ad sed. Ap. Admittuntur ad poenitent. Inflictae iis publicae poenae. XXX. Prædictus vero Bertrandus, cujus est detestabilior culpa, resignato secundum quod supra dictum est feudo, si quod ab ecclesia ipsa tenet, ac deposito cingulo militari contra Christianum nunquam de caetero arma

feret. Tres quadragesimas in civitate Podii, si securus poterit, ibi esse, alioquin in aliis vicinioribus faciet indutus sacco, aspersus cinere, tonsa capite, discalceatus & ostiatim mendicans, ac pane solo, & aqua contentus tribus diebus qualibet septimana. Insuper per tres quadragesimas supra dictas omni die dominica toti clero, & populo civitatis in qua ipse faciet quadragesimas, nudum se offeret cum virgis, quas in manu deferet ad verberandum. His peractis ultra mare transibit per septennium moraturus ibidem in servitio Terrae sanctae, ac in suo reditu apostolico se conspectui praesentabit cum literis patriarchae, ac aliarum authenticarum personarum, quae in partibus illis tempore illo erunt; continentibus qualiter ibi per dictum septennium fuerit conversatus. Toto tempore vitae suae duas in anno faciet quadragesimas, & sextas ferias, ac solennes vigiliis in pane & aqua, nisi certa corporis infirmitas praepediat, vel occurrat Dominicae natiuitatis solemnitas, jejunabit. A communionem quoque corporis & sanguinis Domini abstinebit septennio, nisi fuerit in mortis articulo constitutus. Si vero post tres quadragesimas praedicto modo peractas ad Carthusien. vel Cisterciens. ordinem transire legitime poterit & transferit, erit a supra dicta poenitentia excusatus. Ideoque fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus eos ad agendam poenitentiam supra scriptam monitione praemissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota, si necesse fuerit, compellatis. Dat. apud Urbem veterem VI. id. Jul. pontif. nostri anno IV. Flagitavit per id tempus patrocinium Apostolicae sedis Florentis ordo, nonnullis exprobrantibus Joachimum abbatem, ejus sacrae familiae conditorem, haereseos labe inquinatum fuisse, atque obiectibus commentarium in Petrum Lombardum conscriptum, sententia Lateranensis concilii damnatum: at Honorius eisdem monachos ab adversariorum injuriis vindicavit, ac Joachimum catholicum habendum esse censuit (a), quamvis notatus patrum censura ob foedissimos errores esset, auctor enim scripta omnia Rom. Pontifici tradi iusserat, ab Apostolica sede vel comprobanda, vel corrigenda, distarique epistolam, quam suo chirographo muniverat, ubi illum se fidem tenere constanter professus est, quam Rom. Ecclesia omnium mater & magistra teneret. Denique Italicis rebus adiiciendum videtur, Honorium Firmianis percussuram monetem potestatem fecisse (b): *Universitatis vestrae devotis precibus inclinatus, habendi proprium cuneum ad eundem supra dictum est feudo, si quod ab ecclesia ipsa tenet, ac deposito cingulo militari contra Christianum nunquam de caetero arma*

XXXI. Declarat Honorius Joachimum abbatem haereticum non fuisse. (a) Lib. 5. ep. 268. Cur absit ab illo ea infamia. (b) lb. ep. Firmianis percussuram monetem, citra valorem imperialium, liberam vobis auctoritate praesentium concedimus facultatem. Dat. Lat. VII. idus de-

NOTAE ra equorum fere ad duo millia de Apulia, & de Sicilia, & de Calabria, & aliis terris ei subiectis sunt missa, de quibus eodem die plus quam sexcenta donavit, & quingentos milites, qui eum praecederent in Orientali negotio ordinavit, & tam armis, quam sumptibus, & naviculis iter eorum in Martio accelerari precepit. Postea tribus diebus Roma mansit, & sic Apuliam intravit. Haec apud alios frustra quaeras. MANSE

decemb. pont. nostri anno v. Jam ex Italia in submotas ad septentrionem regionem pontificum zelum secuta nostra excurrit oratio.

XXXII. Crescencius Card. A. S. L. in regna septentrionalia missus. (a) Ib. ep. 301. (b) Ep. 314. & reg. post sand. ep.

Recruduerant in Dania intestina bella, quæ potius religione quam armis sopitum in arbitratus Danorum Rex, ab summo Pontifice precibus contendit (a) ut legatum apostolicum ad componendas seditiones concitatas transmitteret: idemque alii Sueciæ, & Bohemiæ Reges ad temperandum ecclesiarum septentrionalium statum, ut ex literis (b) eodem exemplo ad tres eos Reges exaratis patet, flagitarant. Ad iusta tantorum principum vota descendit Honorius, ac legati apostolici munus Gregorio Crescencio tit. S. Theodori diacono Cardin. in Dania, Suecia, Polonia, ac Bohemia commisit: summaque potestate ad pernicaces ad officium revocandos, ac gerendas res instruxit. Tum de injunctis illi partibus exhibendaque observantia ad Lubecensem, Raseburgensem, Szerniensem, Caminensem, Pragensem, Olomucensem, Noscensem episcopos, Upsalensem, Gnesnensem, Lundensem archiepiscopos, aliosque inferiores præfules scripsit (c). Denique ad coercendam principum ambitionem ecclesiasticas censuras in eos omnes est jaculatus, qui Regis Danorum successorumve jura labefactarent: præterea finitimis Daniæ Regibus populisque publicis literis significavit (d) suarum partium fuisse Daniæ invasoribus anathema incurere, cum illud regnum ab Apostolica sede fiduciario jure penderet.

(a) Ep. 912. & reg. post vand. ep.

(d) Ep. 180. Dania S. A. stipendiaria. XXXIII.

Charissimis in Christo filiis illustribus Regibus, & dilectis filiis principibus, & universis Dei fidelibus regno Dacie circumpositis catholicam servantibus unitatem.

Vetat Honor. objecto anathemate ne quis eam invadat.

Quanto specialius regnum Dacie ad Ecclesiæ Rom. noscitur jurisdictionem spectare, tanto ad conservationem ejus propensiori studio debemus intendere, quia non immerito multa reprehensione digni existere videremur, si quod est juris Ecclesiæ Romanæ pateremur imminui, vel turbari. Inde est, quod ad exemplar felicitatis memoriæ Alexandri, & Innoc. prædecessorum nostrorum Rom. Pontificum vobis omnibus sub interminatione anathematis arctius inhibemus, ne quis præscriptum regnum invadere, vel turbare præsumat, aut jura charissimam in Christo filii nostri... illustris Danorum Regis, vel heredum suorum minuere audeat, vel sibi quomodolibet usurpare. Si qui autem nostræ prohibitionis transgressores extiterint, indignationem nostram, & Ecclesiæ Romanæ se noverint incursum, & anathematis vinculo feriendos. Dat. Later. xvi. kal. decemb. pont. nostri anno v.

XXXIV.

Complexus iisdem officiis apostolicis Bohemos, quibus Danos persecutus est,

diffensionemque atque discordias inter Pragensem episcopum & Bohemiæ Regem, proceresque jam ante, ut vidimus, exortas compescere studuit scriptis ad Salisburgensem archiepiscopum, & Kirmensem episcopum, & Cisterciensis ordinis abbatem S. Crucis literis: (e) Post diutinam moram, quam venerabilis frater noster Pragen. episcopus apud Apostolicam sedem traxit pro questione inter ipsum ex parte una, & ... illustrem Regem, ac barones Bohemiæ ex altera, super decimis, jurisdictione ecclesiastica, ecclesiarum immunitate, ac nonnullis aliis ad ecclesiasticam pertinentibus libertatem, suborta, pro qua etiam ipse Rex & barones excommunicationi, & regnum ejus subjacent interdictioni, tandem procuratoribus ipsius Regis & baronum in nostra præsentia constitutis, utraque pars arbitrio nostro libere se commisit. Et infra.

Nititur episc. Prag. genf. Ota. chero conciliare

(e) Hon. I. 4. ep. 678.

Electus controverfiar. arbit. fuerat.

Ubi subjecit se rem totam cum Cardinalibus contulisse, pacisque formulam conceptis verbis confecisse, a qua cum adversæ partes parum discreparent, Regis procerumque oratores intiruisse, ut Pragam episcopum mitteret, illum ab Othachero humanissime exceptum iri, si demque suam sacramento adtrinxisse, se episcopum ad sedem Apostolicam incolumem reducturos, si concordia non coalesceret, aut aliquod sui dignitatisve periculum aditurus videretur, iisque adductum assensisse, atque adeo hæc Salisburgensi archiepiscopo, aliisque imperia fecit: Interpositis prudenter, & sollicitè partes vestras ad reformandam concordiam, inter eos, quæ si studio vestro mediante provenierit, eadem sufficienti, & idonea cautione firmata, præfatis excommunicationis, & interdicti sententias relaxetis. Alioquin episcopum ipsum ad nos reduci juxta promissum nobilium prædictorum incolumem facientes, easdem sententias præcipiat usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Dat. Viterbii XIII. kal. apr. pont. nostr. anno IV. Hæc Pontifex ad archiepiscopum, cui etiam mandavit, ut Pannoniæ Regem Constantiæ Romanorum Imperatrici dotalia bona reddere compelleret (f).

XXXV.

Injunctum Salisb. arch. partes in concordiam adducat.

(f) L. 5. ep. 220. 221.

XXXV. Joannes Sueciæ Rex ob bona eccl. occupata increpitus. Waldemari episc. insignis convers.

Dimovit etiam comitem Ascarie fidelium coetu, cum, scelere immani, abhati Nieubergensi oculos effodisset. Joannes Sueciæ Regem monuit hortatusque est ne res Ecclesiæ occuparet, neve episcopos adulteros intruderet. Excepit vero paterno sinu Waldemarum episc. qui cum toties olim ob innumera a se commissa flagitia anathemate percussus fuisset, ægrotus admissorum tandem, scelus poenitens, veniamque ex Ecclesiæ ritu consecutus, ubi convalescit, nuncio rebus humanis remisso, in Cisterciensi familia se Deo consecravit, quem Honorius

norius Cisterciensibus abbatibus commendavit: (a) quo exemplo docemur de nullius emendatione spem abiiciendam, cum testetur Isaias: (b) Ecce non est abbreviata manus Domini, ut salvare nequeat.

Misit hoc anno ad sedem Apostolicam Stephanus Servie, & Dioclie, aliarumque provinciarum Rex oratores, ut exollescentem cum Romana Ecclesia conjunctionem (recepti enim antea ab Innocentio atque a schismate Dioclii, Dalmatæque revocati fuerant) redintegraret, atque has literas observantiæ erga Romanam Ecclesiam testes exaravit: (c) Sanctissimo patri, & domino Honorio Rom. sedis Ecclesiæ universali Pontifici Stephanus Dei gratia totius Servie, Dioclie, Tribunie, Dalmatiae, atque Obblumie Rex coronatus, inclinationem summæ fidelitatis constantia. Quemadmodum omnes Christiani diligunt vos, & honorant, & pro patre, & domino retinent, ita nos desideramus sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & vestræ fidelem filium nominari affectans, quod benedictio, & confirmatio Dei, & vestra sit si placet super coronam, & terram nostram semper manifeste, & ob hoc vobis nostrum episcopum Methodium nomine destinamus, ut quidquid ex vestra sanctitate, & voluntate processerit, nobis per latorem præsentium literis si placet rescribatis. [1]

(a) Ib. ep. 136. (b) Ib. 59.

XXXVII. Stephan. Rex Servie confirmat cum Rom. Eccl. conjunctionem. (c) Lib. 4. ep. 681.

Illius eadem de re literæ.

XXXVII.

Missi in Livoniam & Eston. a Rom. Pont. evangel. præcones.

(d) Ib. ep. 700.

Jussi Cisterciens. tanto operi incumbere.

Delibutum ingenti gaudio tam felicibus nunciis fuisse Honorium patet credere, quem etiam admodum recreavit, intueri barbaras gentes atque infidelitatis tenebris obrutas, evangelica luce colustratas mitescere, ac fide suscepta Ecclesiæ sese aggregare. Hi erant Livonia, Estoniæ, Prussiæque populi, ad quos excelendos evangelicos præcones illuc mittendos curavit, datis ea de re literis ad abbates, præpositos, priores tum Cistercienses, cum cæterorum ordinum, quos ad industriam in tanto opere collocandam his verbis incendit (d).

Honorius, &c. Cum sicut venerabiles fratres nostri Livonen. Selomen. & Lealen. episcopi nostris auribus intimarunt, in partibus Livoniæ duritia cordium paganorum tanquam terra vastæ solitudinis imbre gratiæ divinæ compluta, & ex parte vomere sanctæ prædicationis exculta in eis semen verbi Dei feliciter in segetem pullulet, quin etiam albæ sint jam regiones ad messem, quæ quidem, Domino dante benignitatem, multa est, operarii vero pauci; expedit, ut alii mittantur illuc metere, quod alii seminaverunt, quatenus secundum evangelicam veritatem, qui seminant, simul gaudeant, & qui metunt. Cum igitur per Dei gratiam in ordine vestro sint multi ad hujusmodi opus idonei, charitatem vestram rogamus attentius, & hortamur, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus monachos, & conversos, quos prædicti episcopi vel missi ab eis a vobis duxerint postulandos, illos ad opus ministerii hujus non solum permittatis accedere, verum etiam transmittatis, ut & ipsi erudientes plurimos ad salutem mereantur tanquam stellæ in perpetua æternitate lucere, ac vos retributionis eorum, quam sine vobis nequeunt promereri, participium promerentes possitis apud Deum, & homines commendari. Dat. Viterbii XIV. kal. maii pontif. nostri au. IV. Extat etiam pontificum diploma (e) ad episcopos quibus Honorius potestatem fecit, ut religiosos viros rogato eorum, qui ipsi præessent, assensu ad inferendum in populis evangelium mitterent. Quemadmodum etiam per eos dies episcopo Revellensi, qui ardenti fidei Christianæ amplificandæ studio inflammatus apud ethnicos Estoniæ evangelium ferebat, concessit, (f) ut quos ad id operis ex iisdem religiosis familiaribus idoneos nosset, de præpositorum, ad quos ea de re scripsit, (g) licentiam adduceret.

XXXIX.

(e) Ep. 702. Sollicitati episcopi dissimulando evangelio operam darent. (f) Ep. 689.

(g) Ep. 690. XL.

(h) Ep. 733. Pruffos in fide confirmat.

Tum Prussiæ Christi fideles sacro baptismate nuper ablutos est cohortatus, (b) ut tanti beneficii memores susceptam fidem retinerent, præclara virtutum opera ederent, ærumnis non frangerentur: quinimo gaudio triumpharent, dignos se habitos ab hostibus Christi contumelias pati: fidelem Deum ultra vires eos tentari haud permitturum: momentaneum, ac leve tribulationis immensum gloriæ pondus in nobis operari; eos se officiis beneficiisque semper profecuturum.

Honorius, &c. Gratias agimus largitori omnium gratiarum, qui propria gloria & virtute vos de variis errorum tenebris in admirabile lumen fidei advocavit, & in regione habitantibus aliquando umbræ mortis, revelavit vobis per Spiritum sanctum eum, qui est lux mundi, Filium suum dominum Jesum Christum, ut in agnitione ipsius vias vitæ certissime ambulantes, qui aliquando non populus Dei fuistis, nunc populus Dei sitis, & qui non consecuti misericordiam, nunc misericordiam consecuti, possitis in adoptione filiorum Dei merito gloriari, he-

NOTÆ [1] IN Annalibus contractis post fragmentum literarum Stephani regis Servie additur. De (a) in MS. I eo Thomas archiepiscopus Spalatinus (a) qui tunc scribebat hæc tradit. Stephanus Dominus Servie, sive Rascie qui Megajapanus appellabatur, missis apocriptariis ad Romanam sedem impetravit ab Honorio summo pontifice coronam regni, direxit namque legatum a latere suo, qui veniens coronavit eum, primumque constituit regem terræ suæ. MANSI

quod quidam somniant, te contra regnum Armeniae velle arma movere; cum credimus tantam esse in regia serenitate prudentiam, quod perspicue vides, quantum periculum, quanta jactura, quanta confusio per hoc evenire posset fidelibus constitutis in partibus orientis, ac toti populo Christiano, & quantum Apostolicæ sedi, & universis fidelibus te redderes odiosum, si nunc totius orbis Christiani viribus pro succursu tuo, & Terræ sanctæ concussis, tu communi utilitate posthabita intendere speciali, quæ nisi communi promotæ feliciter, non posset stabiliter promoveri.

LVI.

Licet igitur confidamus, quod tu hæc prudenter attendens, evitabis aliquid attentare, per quod perire, ac evacuari posset totus labor, quem hæctenus pro Terra sancta subiit populus Christianus, ex abundantiam tamen sub obtentu gratiæ divinæ, ac nostræ, & sub anathematis pœna tibi auctoritate præsentium districtissime inhibemus, ne hoc tempore aliquatenus arma moveas contra ipsos Armenos, aut quoslibet alios Christianos, sed studeas, ut tota Christianitas ultramarina in unitate consistat, & venerabili fratri nostro P. Albanensi episcopo A. S. L. qui strenuita-

Monetur
Pelagio
obtemperet.

tem tuam frequenter suis nobis literis commendavit, sicut personæ nostræ reverenter intendens studeas, quod commune populi Christiani negotium desideratum largiente Domino consequatur effectum; postmodum tuis specialibus commodis operam diligentius utiliusque daturus. Alioquin, quantumcumque tuam diligamus personam, & deferre regiæ dignitati velimus, contra tamen communem utilitatem, immo contra ipsum Deum deferre tibi, vel cuiquam alii non possemus. Datum apud Urbem veterem III. idus aug. pontificatus nostri anno v.

Sane Joannem Jerosolymorum Regem Armeniae regnum ad uxorem suam jure hereditario pertinere contendisse apostolicum diploma (a) ostendit; namque Pontifex suppliciter ab eo rogatus, ut regnum ipsi confirmaret suum illi jus auctoritate apostolica stabilivit ac firmavit, iv. nonas febr. pontificatus anno iv. hoc ipso scilicet. Verum Raymundum Antiochiæ principem & cruce signatum, idem Armeniae regnum ad se spectare censuisse, [I] atque adeo nuncio ad Honorium missio petiisse, uti Pelagius Albanensis episcopus, & Apostolicæ sedis orientalibus

LVII.
Prætena
ab illo
nonnulla
in Armeniam
jurata.(a) Lib. 4.
ep. 662.

NOTÆ

[I] Uid juris in regnum Armeniae sibi vindicaret Johannes rex Hierosolymæ, optime explicat Oliverius ad hunc annum. Postquam enim narravit regis illius ab exercitu recessum causantis expeditionem in Armeniam, addit. *Filiam enim Leonis habens regis Armeniae defuncti uxorem, (quam Isabellam appellant historici) regnum, ut dicitur, affectavit regionis illius, sed spe sua frustratus a baronibus Armenorum non est admittus. Æmulum habuit Rupinum Antiochiæ principem, de quo sæpe alibi in annalibus, & in adnotationibus nostris, quem Leo ipse Armeniae rex in quodam diplomate Melitensi relato in codice Melit. n. C. nepotem, & heredem suum appellat. Postmodum vero, nescio qua de causa, idem rex abjecto Rupino in regni spem filiam suam minorem accivit. Ita enim Oliverius narrationem suam prosequitur. Rupinus etiam princeps Antiochenus idem regnum appetebat, quem catholicos, (ita enim patriarcham suum appellat Armeni) primas nominata gentis in Tharso civitate potenter obsedit, & comprehensus, incarceratus ibidem vitam finivit. Favens autem juniiori filia Leonis regis, cui pater ante mortem suam principes regni jurare fecit fidelitatem. Catholicos modico tempore post defunctus. Hæc Oliverius, cui fere consonat Bernardus thesaurarius de acquisit. Terræ sanctæ cap. CCV. Rer. Italic. to. VII. col. 843. qui & historiam rejecti ab Armenis Johannis hanc narrat: Interim dum Johannes adhuc cum sacra militia ageret) nunciis ad regem Johannem venerunt, significantes socrum suam Armenia regem viam universa carnis ingressum. Rex igitur causam discessus sub hujusmodi titulo libenter amplexus, ob ortam videlicet inter eum, & legatum discordiam, non sine multorum displicentia, in Armeniam profectus est. Sed cum regni primores dicerent se illum non recognituros in dominum, nisi demum quondam regis domini eorum filiam, suamque conjugem cum eo non viderent, reversus est Accon, ubi commorabatur regina, ut eam secum in Armeniam duceret, regni jura percepturus. Porro secus evenit. Suggestum quidem illi fuit reginam ipsam necem regis filia, quam ex altera uxore quondam Marchionis Conradi relicta genuerat, procurasse veneno. Propter quod rex corde nimium amaricatus tantis eam affectis verberibus, ut exbalaret misere spiritum. Nec in Armeniam reversus est, per annum moratus Accon. Eodem pariter anno, & tempore obiisse reginam Johannis uxorem (quam Isabellam appellari supra notavimus) tradit Oliverius, sed causam hujus obitus non exprimit, quin & morbo naturali extintam indicare videtur, cum asserat una cum matre filium parvulum decessisse, quem sane verberibus a patre confectum fuisse nemo crederet.*

Ex testimonio Bernardi thesaurarii mox relato constat Leonem sive Levonem Armeniae regem hoc anno decessisse, eique sequenti anno mense junio, teste Oliverio, successor datus est Philippus filius Boamundi principis Antiochiæ, qui ducta in conjugem filia Leonis defuncti regnum dotis jure accepit. Sed brevi rebus præfuisse oportet, cum Haito Armeniae princeps maritus filia Leonis, ejusdem forte, quæ ante nupserat Philippo, vel alterius, annis quinque supra quadraginta regnaverit, dein corona in filium Tivonem translata, ipse monachum induerit & non diu post decesserit. Obitum hunc cum anno 1270. Haito historicus, qui chronicon orientale circa annum 1300. scribebat, componit. Chronicon illud Italice prodiit in secundo volumine collectionis Rhamnusi, & Gallice in tomo II. operis *Recueil des Voyages curieux, a Leide MDCCXXIX.* Hæc si demantur, regno Philippi non ultra triennium superest. MANSI

in oris apud exercitum Christianum legatus, regni insignia sibi conferret, ostendunt literæ (a) ipsiusmet Pontificis, qui rem totam legato permisit. Nec prætermittendum videtur, intentum sacro parando subsidio Honorium ingentem pecuniæ vim cogendam, atque ad memoratum Albanensem episcopum transmittendam curasse: cui rei testimonio plures pontificiæ literæ, cum ad eum, tum ad alios hoc anno (b) exaratae.

LVIII. Hoc interim spatium, quo in statu nostræ res in orientalibus oris essent constitutæ, epistola hæc a Petro e Monte Acuto magistro militum templi, qui aderat ad episcopum Elyensem docet: *Novitis quod in primo passagio post captivum prædictam apud Damiatam tot peregrini applicuerant, quod una cum residuo remanentis exercitus possint sufficere admunitionem Damiatæ, & defensionem castrorum. Dominus quidem legatus una cum clero promotionem exercitus Jesu Christi præoptans populum pluries ac diligenter admonuit de faciendo equitatu super infideles: sed barones exercitus tam transmarini, quam cismarini considerantes, quod gentes exercitus ad munitiones dictarum civitatum & castrorum, & ad progressum faciendum ulterius ad Christianitatis utilitatem non possent sufficere, in hoc consentire noluerant. Soldanus enim Babylonie cum infinita perfidorum multitudine non longe a Damiatam castrametatus super utrumque fluminis brachium pontes construxit, ad impediendum Christianorum progressum. Qui cum tanta multitudine ibidem expectat armatorum, quod maximum periculum de ulterius equitando fidelibus immineret, veruntamen civitatem prædictam & castra fossatis, & litus undique munivimus, expectantes a Domino consolari per subsidium nobis adveniens in succursum. Et infra:*

Sarraceni
magnis
viribus
Christianorum
progressum
impediunt.

Expectavimus jam diu Imperatorem & nobiles alios, per quos speravimus relevari, in quorum adventu opus multorum manibus inchoatum ad finem sperabamus perducere optatum. Si vero de spe succursus hujus in proxima æstate, quod absit, frustraremur utriusque, terra Syriae videlicet & Ægypti tam ista, quæ nuper est acquisita, quam illa, quæ diu possessa est, in casu dubio sunt constitutæ. Nos itaque & alia gentes cismarinæ tot & tantis sumptibus in exequendis Jesu Christi negotiis adeo prægravamur, quod ad consuetas expensas non sufficimus, nisi divina clementia, & fidelium virorum subsidio nobis in proximo succurratur. Datum Accon. XII. kal. octob. Hæctenus Petri epistola, quam refert Parisius (c) anno insequenti; verum in hunc conciliendam esse illud demonstrat; quod Petrus ipse dum hæc XII. kalend. octob. scribebat, Accone morabatur, neque adhuc, ut indicat, Damiatam in deditionem Sarracenorum venerat: verum id facile eventurum timebatur, nisi tempore æstivo proximo Fridericus Imp. alique nobiles, uti sperabatur, suppetias tulissent. Cæterum Sarraceni sequenti anno sub initium septembris Damiatam potiti sunt.

Hoc interim spatium duas etiam epistolas ad Joannem Columnam tituli Sanctæ Prædix presbyterum Cardinalem, Apostolicæ sedis in orientali Imperio legatum Pontifex scripsit, quarum altera hortatur (d) ne ex patriarchæ Imperatorisque Constantinopolitanorum morte nimium dolorem contrahat, neve animum abiiciat, sed munus strenue administret: altera vero mandat, (e) ut Demetrium Regem Thessalonicensem, ejusque regnum solcite & peramanter foveat ac tueatur.

LIX.
Querelæ
illius de
Friderici
mora.(c) Mart.
Par. hist.
Angl.(d) Hon. l.
4. ep. 836.(e) Id. l. 5.
ep. 23.

Ingemuit Christianus orbis expugnatum tanto apparatu bellico, tantisque laboribus Pelusium inopino casu in potestatem infidelium anno Servatoris millesimo ducentesimo supra vigesimum primum indictione nona recidisse, victorem exercitum e tot Christianis nationibus diversis conflatum non Sarracenorum potentia, sed actu bellico undique Nili eluvionibus circumfusum ad deditionem compulsum fuisse, conceptasque recuperanda Terræ sanctæ ac latius circumferendi in Ægypto Christiani nominis spes infelicissime evanuisse. Verum antequam tantæ calamitatis feriem exponamus, afferendum videtur, quanto studio, opera & sollicitudine incubuerit Honorius, ut occidentales ad submittenda auxilia adduceret. Non ille otio quierique, ut ex literis (a) ad Albanensem episcopum A. S. L. datis patet se permittere, aut segniter agere, sed in ea omnes nervos industriae, diligentiaque suæ contendere, atque adeo Christi fidelium animos ad nomen sacræ militiæ dandum accendere, quique jam dedissent, ad professionem impellere, inertes monitis minisque urgere; præterea imperatam pecuniam cogere, eamque nostris pro Christiana religione adversus hostes fidei, orientalibus in regionibus decertantibus una cum militaribus copiis subsidio mittere, ut plures ipsius epistolæ hoc anno exaratae illustrant. In primis archiep. Rothomagensis ejusque suffraganeos monet, (b) ut concionatoribus, qui jussu suo e suggestis Christi fideles ad nomen militiæ sacræ dandum cohortati erant injungeretur, provinciam suam strenue obirent, ardentique Christianos ad arma pro religione capeffenda inflammarent (c), Conradum capellanum ac penitentiarium suum quamvis episc. Hildemensem renunciatum (cujus ratam habet electionem) excitavit ne demandatum sibi prædicationis munus negligeret, (d) Saxoniam vero ducem (e) ut suam illi operam commodaret, auxiliumque porrigeret. Extant etiam Pontificis literæ (f) ad Germaniæ principes, quos Honorius cruceffignatos iniquis exactionibus vexare vetuit.

In Italia vero præcipuam in comparandis cruceffignatorum copiis provinciam, dedit Ugolino episcopo Ostiensi, quem meritis effert laudibus in literis ad patriarcham Aquilejensem & Gradenfem, tum ad archiepiscopos Mediolanensem, Ravennatensem, Januensem, ac Pisanum, cunctosque Insubriæ, Piceni, Æmilix, & Tusciæ episcopos, ac prætules alios exaratis (g): *Talem ad commoneffaciendum su-*

per hoc Christi fideles oportuit nos eligere, qui zelum Dei habens secundum scientiam, non minus merito sanctitatis, & operum exemplari, quam virtute vocis ad obsequendum Domino populum efficaciter excitaret, & ecce a dextris est nobis vir dexter venerabilis frater noster Ugolinus episc. Ostiensis, qui dextera divina tanquam cedrus Libani plantatus in Ecclesiæ paradiso altitudine contemplationis erectus, virtutum odore suavitatis, famæ sinceritate penitus impuribilis, non solum suavitudo ad sustentationem domus Domini operatur; verum etiam honestatis candore ipsius superficiem convolvit. Sed licet ipsius præsentia chara nobis valde careremus invit, utpote cujus consilio, & auxilio plurimum indigemus, ne tamen tantum Christi negocium nostris postponere, commodis videremur, eum ad hoc providimus deputandum, ut fungens plene legationis officio pro Christo evangelizet populis verbum crucis, &c. Hortatur illius obtemperant monitis, suamque in promovenda divini nominis causa operam explicant. Dat. La. er. 11. id. mart. pont. nostri anno v.

Gratulatus est Ugolino Fridericus eam illi provinciam impositam, utque versutus princeps religionis larvam induere solebat, ac studium cruceffignatæ expeditionis promovendæ præ se ferebat, cum ab ea animo abhorreret, legato hæc scripsit (b): *Ut efficacius, & expeditius possitis hoc tam pium, & salubre negocium promovere, vobis imperialis celsitudinis auctoritatem plenam concedimus potestatem, ut omnes illos, qui per terram vestrae legationis sunt suppositi nostro banno, dum tamen plene super hoc nostris curaverint obedire mandatis, in favorem prædicti negotii, quod magis humeris nostræ majestatis incumbit, & ardentius quam aliquid aliud cupimus promovere, ab ipso banno, cum expedire videritis, absolvere valeatis quidquid enim super hoc duxeritis faciendum, firmitatem volumus inviolabilem obtinere. Nos enim, qui a matre nostra Rom. Ecclesia culmina in hoc seculo summæ felicitatis accepimus, quidquid sua in hoc negotio, & aliis fuerit deliberatione statutum, intemerata volumus stabilitate vigere. Dat. Salerni iv. id. febr. indict. ix. Apposita est eadem dies binis literis ad Imperii clientes (i) ac populum Mediolanensem (k) ab Friderico missis, quibus civitatem sanctam barbarorum jugo oppressam luget utque ipsius signa in ea sacra expeditione sequantur, elegantiori oratione hortatur (l). [I]*

Post obtentam de multa, & varia hostili-

Ugolini elogium.
III. Friderici ad Ugolin. lite. ræ.
(b) Apud Hon. l. 5. ep. 45.
(i) Ext. in reg. Hon. l. 5. ep. 45.
(k) Hon. ib. ep. 47.
(l) Ext. in reg. Hon. n. 449. IV.

ilitate faciente Domino victoriam, post plurimos laboriosos agones, in quibus Imperii virtus, & gloria imperatoris majestatis enituit, decet nos omnium creatorem, per quem vivimus, movemur, & sumus; per quem imperialis culmini optatis felicitatibus gubernamur, toto corde, tota mente, & omni virtute diligere, & ei devotissime omnibus viribus totaliter adherere: qui etsi successus nobis mundanæ prosperitatis arrideat, absit, ut favor transitoria felicitatis nos a nostri conditoris amore pariter, & timore deflectat. Considerantes igitur ne sine amaritudine amarissima recolentes salutiferæ crucis triumphale vexillum, dominicam sepulturam, civitatem sanctam, in qua salutem nostram est Dominus operatus, & venerabile templum, & cœnaculum grande stratum, in quo Domino pascha discipuli paraverunt, conversa in theatrum, & seculare ridiculum, ubi Rachel plorat filiorum suorum jugulum; horrendum facinus, & triste spectaculum, tacti dolore cordis intrinsecus & rubore de succursu celeri diebus & noctibus cogitamus, galeas & naves, prout res exigit magnifice preparantes. Sed hæc ad ostentationis pompam jastasse Fridericum Honorii literæ ostendunt.

Eja milites fideles Imperii arripite velociter arma Christianæ militiæ, quia jam fucata e. Rom. Imperii victricis aquilæ prodire. Duplicis quidem retributionis donatio percipiunt, qui celsitudini nostræ in proposito hujus sanctæ peregrinationis assistunt; quia præter imperialem gratiam adipiscuntur felicitatem æternam, &c. Stimulat ipsos ad jungenda cum illo arma veterum Romanorum exemplo, qui suos Imperatores, dum victoriis remotissimas orientis terras peragrarent, stiparunt. In aliis vero literis pie Christi domini ferentis crucem exemplo ad illius signum vestibus affigendum, ornandumque in orientales oras iter his verbis excitat: (a) Heu quantum opprobrium, quanta confusio, quantus pudor! non compatiuntur membra capiti suo, quod pro nobis tot voluit opprobria, tot supplicia sustinere. Non compatiuntur filii matri, a cujus sunt uberibus satiati, quam inimici crucis percussam, & flagellatam suis vestibus spoliarunt. In humeris quidem propriis vexillum suscepimus crucifixi, qui crucem propter nos, cui affigendus fuerat, suo corpore bajulavit. Erant hæc principis flitius artes, cujus si verba eloquentiæ floribus distincta attendantur, spirare pietatem videri possit cum tamen longe a verbis nefaria illius opera discreparent.

Non illum divinæ gloriæ amor, non defendendi Christiani nominis zelus agebat, sed aucupandis suis commodis, firmandæ potentia, colligendæque inani gloriæ omni studio incumberebat. Cumque

alios ad capeffendum iter accenderet, ipse professionis tempus segniore morâ fallebat; qua in re Honorius (b) gravissimis hinc querelis cunctantem urget: Utinam attenderes, quam desiderabiliter te præstolatur exercitus Christianus militans. Domino in partibus transmarinis, & adversiteres quantum de te spem promiseris Ecclesiæ generali, credenti pro certo, quod proponens Hierusalem in principio lætitiæ tuæ, postpositis aliis, ad recuperationem ejus totis desideriis aspirares; præsertim cum ad hoc tibi Dominus omnem obtulerit facultatem. Sed nunc multi marmurent, multi clamant, quod postponis exequi votum tuum, at te velle illud exequi videaris, galeas, quis feceris preparari, detines, quasi rectum intus comitatu ducturus esidem; que si forsitan nunc transirent, magnum possent conferre auxilium exercitui Christiano, qui eo indiget vehementer. Ut igitur hoc a te opprobrium auferas, nec nos facias ab hominibus lacerari, qui dilationem voti nobis precipue imputantes contra nos jurant incessanter, immo ut illi complacitas, cujus te obsequio dovovisti, serenitatem tuam rogamus, monemus, & hortamur attente, obsecrantes per dominum Jesum Christum, quatenus ei, qui est veritas, verax existens causam ejus in veritate pertractes. Dat. Later. id. jun. pont. nostr. an. v.

Pontificis literis acceptis Fridericus se, ut Apostolico imperio pareret, quadraginta triremes, quas instructas habebat, confestim Terræ sanctæ subsidio misisse, Maltensemque comitem & Catanensem episcopum regni Siculi cancellarium viros industrios classi præfecisse respondit; cui rescribens (c) Pontifex 13. Kalend. august. id sibi acceptissimum fuisse testatus est: at si ipsius consilii fuerat non proficisci, debuisse prius instructas triremes mittere, cum magnas utilitates Christianis parere potuissent, nunc vero tantum ex his commodum sperari non posse; nec falso rem conjecit Honorius, nil enim aliud præclari egere, quam ut tristiti deditionis Pelusi spectaculo intereffent tum ipsum extimulat ne ita Siculis rebus se addicat, ut Christi causam deserat, ac nuncupatum Deo votum infringat.

Pellicere etiam ad sacri belli societatem submotas ad septentrionem nationes conatus est Honorius, ut testantur literæ (d) ad archidiaconum Gnesnensem & alios, quibus imperat, ut cruceffignatos Terræ sanctæ subsidio transmittant, ac ne finitimarum regionum populi Christianæ religioni nuper aggregati præsidio destituti relinquerentur, complures alios ad induendam crucem inducant: præterea vigesimam cogant (e); quam vel in instruendis navibus impendant, vel exercitui Christiano ad militum

(b) Ep. 799. Obiurgatur ab Honorio rem Christianam negligere.
Si nolit proficisci mittat cæteros.
VII. Quadraginta triremium classem mittit. Præfeci illius. (c) Ep. 769. Rescribit Honorius metuere ne fero missa sint auxilia.
VIII. Poloni ad bellum sacrum sollicitati. (d) Ep. 732. (e) Ep. 426. 502. 720.

Hortatur literis Mediol. ad sacrum bellum.
V. Inanis & fucata oratio.
(a) Ext. in reg. 5. Hon. n. 451.
VI. Friderici fraudes.

tum stipendia mittant; quo interim spatio quinque marcharum millia Nicolao episcopo Tusculano, de quo infra, misit (a), pollicitus insuper totam Germaniæ vigesimam quamprimum transmissum iri; quindecim vero marcharum millia marchioni Montisferrati tradiderat, de quo hæc ad Pelagium episcopum Albanensem A. S. L. scripsit (b): *Et ecce dilectus filius nobilis vir marchio Montisferrati cum militum multitudinis strenuorum, vexillo Principis Apostolorum, & signo crucis accepto, ad festinum eidem terræ subsidium se accingit, qui nobis hoc tributibus quindecim millia marcharum argenti, tuus & Ecclesiæ Romanæ vexillifer constitutus obsequi tibi tenetur super negotio memorato.*

(a) Ep.
459.(b) Ep.
732.
Marchio
Montisferrati
cum exercitu parat
in orientem trahere.

IX.

Dum hæc ab Romano Pontifice decernuntur, & coguntur undique auxilia, nonnullorum temeritate, quos imprudens zelus agebat, præterita trophæa excitata repente conciderunt. Submiserat Fridericus, antequam quadraginta illas triremes mitteret, ducem Baviaræ, cumque is Pelusium secundis ventis contendisset, coque mox Joannes Hierosolymorum Rex cum flore Christianæ juventutis se statim contulisset, proposuit in militari consilio Bavarus mirari Imperatorem ipsos tandem marcescere otio, nec præclarum aliquod facinus in hostem ausos: movenda Pelusio castra, penetranda Ægypti interiora, victoriamque latius circumferendam, reque agitata deliberatum est in hostem signa attollere. De profectio- ne ducis Baviaræ in orientem extant equidem pontificiæ ad Pelagium A. S. L. Pelusii agentem literæ (c) anni superioris kal. nov. datæ, quibus monet Bavarum cum parte exercitus proximo martio transfretaturum, cum Fridericus nisi sub angustum ob varias difficultates tra- hère posset.

(c) Ep.
183.
Christiani
Pelusio
versus
Kairum
movent.(d) Godef.
in annal.
hoc ann.(e) Par.
Hist. Angl.

Ingentibus sane viribus Christianos bellum aggressos testatur (d) Godefridus, & ad ducenta millia hominum Pelusio egressos (quamquam Albenejus in suis apud Parisium (e) literis longe minorem numerum collocat) ac secundum Nilum partim terra partim flumine versus Kairum iter magnis animis corripuisse: quibus jam miliaria quatuordecim circiter

progressis obvii Sarraceni, qua flumen in duo divortia se dividit, strenue obtinere. Excitasse etiam barbaros arcem munitissimam in ulteriore ripa, quam novam Damiatam dixerunt, ut iter nostris abrumperent, Jordanus scribit (f). Ut vero imprudentissime in Sarracenorum dolos inciderint, ex Templariorum equitum magistri Petri de monte acuto, qui cladi interfuit certiorum tristis historiæ feriendam hauriamus: *Post festum Apostolorum Petri, & Pauli dominus Rex, & legatus, totusque exercitus Christianus tam per fluvium, quam per terram ordinate procedentes, invenerunt soldanum, & cum eo inimicos crucis innumeros, sed tamen ante faciem ejus fugientes. Sicque processum est sine damno, donec perventum fu- it ad tentoria soldani, flumine tamen medio, quod nequivit exercitus pertransire, sed in ripa fluminis fixit tentoria, præparans pontes ad faciendum transitum ad soldanum. Itaque flumen Taphneos a magno flumine Nili se derivans, a castris soldani nos separavit.*

Cumque ibidem moram faceremus, recesserunt ab exercitu multi non licentiam, ita quod in decem millibus armatorum, & amplius fuit exercitus diminutus; soldanus interim per vallum antiquitus factum, galeas, & galiones, Nilo crescente, misit in flumen ad impediendum navigium nostrum: ne nobis victualibus destitutis a Damiatâ venirent alimenta, cum per terram, prohibentibus Sarracenis, venire minime potuissent. His addit Godefridus (g) Sarracenos a terrestri exercitu egregie propulatos in nostram classem furorẽ vertisse, atque ad septingentas, & quinquaginta naves igne Græco ussisse: *Interclusa itaque via tam terræ, quam fluminis, ad necessaria nobis deferenda, habuit consilium exercitus de reditu faciendo: sed fratres soldani Seraph & Coradinus, soldani Alapie, & Damasci, atque soldani alii, Camelæ videlicet, & Haman, & Coilambar, cum Regibus paganorum, quamplurimis, & multitudinem paganorum, qui in ejus subsidium advenerant, nobis reditum denegabant. [1]*

Exercitus tamen noster de nocte recedens, & per terram, amisit victualia, quæ ferebat in flumine, & homines mul- tos,

(f) Jord.
MS. bibl.
Var.Occurrit
soldanus.
Propulsa-
tur.
Occupat
ultero-
rem ri-
pam flu-
minis.XI.
Multi e
Christia-
norum
castris
abierunt.(g) Godef.
in annal.Exusta
nostra
classis.
Interclusa
nostris
commea-
tus.

XII.

Reditum cogitant Christiani. Bellicæ Sarracen. artes. Vincuntur astu non armis Christiani.

Deditio-
nis con-
ditiones.

XIII.

Nos igitur cum aliis nunciis, de communi legatione totius exercitus, Damiatam advoimus, populo civitatis pactiones nobis injunctas omnibus ostendentes, quæ episcopo Abonenfi, cancellario, & Henrico comiti de Malta, quos ibidem invenimus, plurimum displicebant. Voluerunt enim civitatem defendere, quod nos multum approbaremus, si utiliter fieri potuisset. Milimus quidem in carcere perpetuo detinidi, quam civitas incredulis redderetur; sed &c. Pergunt enim literæ ipsos atque alios proceres, qui Pelusii in præsidio erant, sustinere obidionem in animum, induxisse, sed cum explorassent vires sibi ad eam tuendam deesse, demum deditio- ni assensisse: barbarum vero stertisse pactis, atque annorum octo juratis induciis diebus quindecim exercitum Christianum pane & polenta sustentasse.

XIV.

Quod ad Gualterum cancellarium Maltensemque comitem spectat, erant ii illius classis duces, quam Fridericus, dum solitas moras falleret, tarde submiserat, traditque Ricchardus (a) cancellarium ob deditam Damiatam iras Imperatoris metuentem Venetias se subduxisse, comitem vero in Siciliam redeuntem a Friderico conjectum in carcerem suæque ditione exutum fuisse; additque regem Hierosolymitanum, Pelagium legatum, ac patriarcham, cæteroque dato a soldano præsidio Acconem adductos fuisse; pergit idem auctor funestam hanc cladem lugubri ode describere, e qua hæc afferenda duximus.

(a) Rich.
de S. Ger-
man. in
chron. hoc
ann.

Ann. Eccl. Tom XX.

NOTÆ

bris, qua igne castris imposito clam profecti sunt. Sed Nili exundantis aquæ, nostris infestæ, incautos magna clade affecerunt. Tum Saraceni pedestri agmine processerunt in Christianos, quibus tamen retusi, aliquandiu resistunt. Sed nocte ejus diei Saraceni fluminis aquas in nostra castra verterunt, quod nostros in extremas angustias adeo redegit, ut paulisper ibi morati, tandem die XXX. augusti oblatas ab hostibus pacis condiciones, quarum prima erat Damiatæ redditiõ, acceptare cogentur. Hæc ex Oliverio summa fide excerpta, demonstrant errasse Annalitam, narrantem Saracenos a terrestri exercitu nostrorum egregie propulatos, in nostram classem se convertisse prius enim illata est clades navibus christianis, dein terrestri agmine restitum fuit Saracenis. MANSI

Damiatâ, quæ tot empta laboribus,
Tot effusis empta cruoribus
Christianis olim principibus
Paruisti, nunc pares hostibus.
Per te fama sonus exierat,
Damiatâ non est quæ fuerat,
In te Christi fides floruerat,
Quam ancilla nunc stirps dedecorat.

Et infra:

Ubi nunc decus est Ecclesiæ,
Christianæ flos, & militiæ,
Legatus, Rex, & dux Baviaræ?
Victi cedunt viri perfidiæ.
O quam pravo ducti consilio
Exierunt duces in prælio!
Damiatâ tu das exilio,
Quos fovisti fere biennio, &c.

Præterire vero hic non possumus Christianos justo divini numinis consilio non modo Ægypti potiundæ (spe, ut videbatur, certa excidisse (scribit enim Godefridus (b) soldanum regnum Hierosolym. restitutum, everaque Hierosolymæ moenia instaurare pollicitum ac Damiatam cum agro ad viginti miliaria excurrente relictum, modo ulterius in regnum non penetrarent) verum partas etiam antea terras amisisse, cum plures non divina gloria, sed rerum terrenarum amor ageret, atque inter se gravissime in partiendis Sarracenorum spoliis contenderent. Sanxerat (c) quidem Honorius, ut quæ ex hoste terræ compararentur, ad sopiendas discordias legati arbitrio permitterentur: sed principes pontificiis imperiis parere recusarant, Joannisque Hierosolymitanus Rex Damiatæ dominium occupavit; qua de re querentibus Januensibus hæc anno superiori Pontifex responderat (d).

Querelam, quam facitis de Hierosolymitano Rege illustri, & quam faciunt nonnulli alii de Italia, nullus potest facere justus, quam nos ipsi: si enim aliquis debuit honorari in negotio Damiatæ, Ecclesia Rom. debuit honorari præ omnibus, quæ procuravit captionem illius magno studio, & etiam dispendio, sicut scitis. Sed tanta fuit aviditas liquorum, ut nec legato nostro, qui gerit personam nostram in partibus illis, & qui pro capiendâ ipsa ci-

XV.
Promissa
antea a
soldano
Christianis ne ulterius
progredentur.
(b) Godef.
in annal.

(c) Lib. 4.
ep. 662.
Amis-
sa
Damiatâ
ob Christi-
peccata.

(d) Lib. 5.
ep. 10.

XVI.
Quantâ,
ea obtenta,
inter
Christia-
nos fuerant
discordiæ.

Q 99

vi-

NOTÆ

[1] Omnia, quæ hic Annalista ex authoribus coævis narrat vera sunt, sed rerum gestarum ordo turbatus est, restituendus ex Oliverio, qui præsens aderat, quique singula suis temporum caracteribus distinguit. Igitur mense junio, die festâ SS. apostolorum Petri, & Pauli colligere vasa exercitus jussus est. Rex Johannes Damiatam rediit, crastina die post octavam SS. apostolorum XVI. kal. augusti; agmen tribus miliaribus processit ad Pharfacum Casale. Die XIV. kal. augusti Ægyptii postrema agminis carpere cœperunt, & consequentibus inde diebus levibus utrinque velitationibus decertatum est. In pervigilio S. Jacobi castra locata sunt in capite insula in triangulo, ubi Nilus bifariam dividitur, in loco qui dicitur Saremsac. Tunc via fluminis impedita est Crucelignatis, quorum navigia die XVIII. augusti partim capta sunt, partim submersa. Ibi expectatum fuit usque ad VII. kal. septembris.

vitae sustinuit tot sollicitudines, discrimina, & labores, & per cuius studium, Deus tradidit illum in manibus exercitus Christiani, nec vobis ipsis ex hoc exhibitus fuerit dignus honor, sed concitato tumultu ad clamorem populi, aliter quam decuerit, de ipsa fuerit dispositum civitate, non expectato nostro consilio, vel mandato; cum etiam hodie per sollicitudinem ipsius legati, & non parvas expensas Rom. Ecclesiae teneatur. Nos tamen considerantes statum temporis, nec volentes hoc tempore facere scissuram aliquam in exercitu Christiano, dissimulamus ad praesens omnia supradicta, & provisuri aliter, cum fuerit opportunum, &c. Dat. apud Urbem vet. 6. kal. aug. anno v.

XVII. Verum eas contentiones brevi Sarracenus diremit, quas vicarius Christi componere non potuerat. Quod vero ad de ditionis Pelusii tempus attinet, factam post fridie natalitii Deiparae asserit Philippus Albeneus, in literis (a) ad Cestriae & Lincolniae comitem exaratis, atque iis superius a nobis allatis consentit. Iisdem quoque respondent illa, quae Richardus notarius, (b) Albertus Stadenfis, (c) Godefridus, (d) Vincentius (e) Bellovacensis, monachus Patavinus, (f) Stero, (g) permultique alii, qui Damiatæ deditioem in hunc annum coniciunt. Illud vero cum Petri e monte Acuto opinione, vel conjectura potius plane sustentit, qui priori anno acquisitas subactasque a nostris Syriae Aegyptique terras in maximum periculum ac discrimen adductum iri praedixerat; si auxilii a Friderico Imp. ætate insequenti ferendi spes Christianos elusisset: quod etiam Honorius hoc anno eidem principi, ejus moras conquestus, hisce verbis objecerat: (h) Certe pollicitis tuis graviter diceris Christianum exercitum fessisse, ita quod sub tui expectatione securus in magno est hodie discrimine constitutus. Ut non sit mirum, si Pontifex idem afflicta Christianorum opes deplorans, de negligente, contumacique principe queratur, tantique infortunii culpam in ipsum derivet, atque exprobrat, literis (i) mœrore ac lacrymis imbutis.

Honorius, &c.

XVIII. Mœrore plenas tibi cogimur literas desinare; quia nostram animam acerbi doloris gladius pertransiit; adhuc incesanter concidimur vulnere super vulnus. Cum enim febilis casus exercitus Christiani nos dolore intolerabili sauciaverit; deplorantes nontam labores, & sumptus, quos jam per quinque annos indefuenter pertulimus, quosque Christianus populus in rebus, & personis subiit, esse prorsus amissos, quam confusionem Christiani nominis, & ipsius injuriam Jesu Christi qui peccatis nostris exigentibus blasphematur. Ecce novi dolo-

ris vulnere sauciamur; clamante contra nos universo populo Christiano, & nobis ruinam praefati exercitus imputante, ac publicis improperante clamoribus, quod totum orbem confundimus Christianum, eo quod te, sicut noveras, transire non compulimus in subsidium Terræ sanctæ, culpam tuam in nos penitus refundendo, & utique non prorsus immerito, quia revera dum tibi nimis detulimus, reliquimus Christianum exercitum sub periculo casus, quem hodie deploramus.

XIX. Ut enim recenseamus ab exordio culpam nostram, scis quod te jam a pluribus annis cruce signatos sub spe, ac specie tui transitus detinente, nos tuæ morem gessimus voluntati, ne promotio tuæ sublimitatis, ad quam aspirabamus ex animo, posset nobis aliter facientibus retardari. Postmodum vero te cum instantia postulante, ut excommunicarem te & cruce signatos Theutoniam universos, nisi una cum illis in subsidium Terræ sanctæ transires infra eum, quem ipse tibi terminum praefixisti. In hoc quoque gessimus tibi morem, sed quoties ipsum prorogari terminum postulaveris, & quoties in hoc tua acquieverimus voluntati, & nos scimus & tua prudentia non ignorat. Denique quam solemniter, & quam publice in tua coronatione promiseris, te in succursam dicti exercitus transiturum, cismarini noverunt, & etiam transirini. Unde propter expectationem tui subsidii, quod etiam per literas tuas promissisti exercitui saepe dicto, refutata est compositio, per quam Hierosolymitana civitas restituebatur cultui Christiano; ac demum tota Christianitas passa est illius confusionem opprobrii, quod nulla poterit oblivione deleri.

XX. Quid igitur mirum, si contra nos, & contra te murmurat, immo clamat populus Christianus, si credit, & dicit nos tibi dedisse licentiam remanendi, ac per hoc nobis imputans totum malum, quod accidit, nos & Rom. Ecclesiam pro te inauditis laceffere contumeliis non desistit? Certe si hoc tecum digna meditatione pensaveris, recognosces in te gravis culpæ periculum, nec ante letitia letaberis, quam feceris aliquid, per quod satisfecisse Deo & hominibus videaris. Expergiscere igitur, expergiscere serenissime princeps, & ad vindicandam injuriam Christi, & nominis Christiani accingere totis viribus, toto corde, &c. Plura addit, ut ejus animum ad suppetias cruce signatis illis quamprimum ferendas accendat, quæ nos, ne orationem latius diffundamus, præterunda ducimus; tum etiam literas (k) quas haud ita multo ante, ac legationem ad Pontificem Fridericus miserat, in quibus magno se dolore ex Christiani exercitus infortunio affectum ostendere conaretur, affirmaretque omnem operam studiumque

XIX. Ducta a lia ex aliis moræ exprobrantur.

Ob spem adventus Frid. non receptæ ex oblate pacis legibus Hierosolymæ.

XX.

(k) Ext. in regest. Hon. 1.6. ep. 81.

que in sacra expeditione instruenda ordinanda conferre; sed ad Honorium revertamur, qui minacibus cum verbis percellit:

XXI. Intentat anathema cunctanti.

Illud autem nolumus te latere, quod si nec Christiana fidei zelo, nec nostris exhortationibus excitatus, in negotio, quod absit, fueris tepidus memorato, nos tibi non parcemus ulterius, nec saluti nostræ, ac utilitati totius populi Christiani te amplius præferemus: quinimmo te tanquam voti proprii contemptorem excommunicatum solemniter publicabimus; idque per totum Christianum orbem factemus in confusionem tuam publice nunciari. Tu ergo sicut vir sapiens, & catholicus princeps, diligenter attende quæ dicimus, & cave prudenter, ne te ipsum in ejus articulum difficultatis inducas, de quo facile nequeas expediri. Postremo de legatione ad Fridericum decreta subjungit: mitti Nicolaum Tusculanum episc. A. S. L. quem honorifice excipere atque illius monitis faciles aures præbere adhortatur. Datum Later. XIII. kalend. decemb. pontificatus nostri anno sexto.

XXII. (a) Hon. 1.6. ep. 142. Invitatur ad colloquium pro facienda clade Fridericus.

Postea eundem episcopum Tusculanum monuit (a) Pontifex, ut si revera Fridericus Terram sanctam recuperare in animum induxisset comperisset, (quippe qui sinistra suspitioni locum fecisset) daret operam, ut ad se quamprimum de hujusmodi negotio in colloquium veniret; tumque literis ad cunctos Imperii populos missis, eoque die, quem constitueret, expeditionem movendam ediceret, omnesque hortaretur, secum traiceret Hierosolymitanum regnum e manibus impiissimorum hominum vindicaturi. De hac legatione ad Fridericum ab se missa cunctos occidentalium regionum episcopos certiores fecit, eosque sibi commissos populos, ad subsidium Terræ sanctæ ferendum, resque ibi labantes reparandas adhortationibus incitare jussit. Extant enim in pontificio regesto hujus argumenti literæ archiepiscopo Senonensi, ejusque suffraganeis tum temporis missæ, subditurque eodem modo ad archiepiscopos, ipsorumque suffraganeos Galliarum, Angliarum, Ann. Eccl. Tom. XX.

Scotiarum, Hiberniarum, Germaniarum, Pannoniarum, Tusciae, Insubriae scriptum esse. Haecenus de Syriacis Aegyptiacisque rebus: nunc ad Constantinopolitanas nos convertamur.

XXIII. Robertus Imperium Constantinopolitanum adipiscitur. Capessivit hoc anno Imperii orientalis habenas Robertus Petri antea comitis Antiochensis, atque Joles Augustæ filius, qui ad consecranda egregio aliquo facinore regni auspicia, ecclesiarum jura defendenda suscepit; atque initam duobus abhinc annis opera Joannis Cardin. Columnæ Apostolicæ sedis legati ecclesiam inter & principes illos concordiam confirmavit; hujusmodi porro conciliatæ concordiae exemplum extat in apostolicis literis ad patriarchas, archiepiscopos, episcopos ceterosque ecclesiasticos viros anno insequenti datis, (b), quibus summus Pontifex ad eandem concordiam auctoritatem etiam suam adiunxit. [1]

XXIV. Robertus Dei gratia fidelissimus in Christo Imperator a Deo coronatus, Romanæ moderator, & semper Augustus omnibus præsentis literas inspecturis salutem, & imperialis gratiæ celsitudinem.

Noverit universitas vestra hanc esse pacem initam inter Ecclesiam ex una parte, & bonæ memoriæ dominum Cononem tunc bajulum Imperii, & barones nostros citra Macram ex alia in præsentia venerabilis patris, & domini I. tituli S. Præcedis presbyteri Card. A. S. L. Clerici, & ecclesiæ universæ, & religiose persone, tam Latinorum, quam Græcorum cum familiis suis, & servientibus, & qui ad ecclesiam confugerint, claustra ecclesiarum, & manentes in ipsis liberi erunt ab omni laicali jurisdictione, ita tamen, quod non prohibeatur, quin laici manentes in claustris regni civitatis, alii scilicet a servientibus, & familiis clericorum & religiosorum & hominibus ecclesiæ in tallis, & excubiis, quæ fuerint pro communi utilitate terræ ponant sicut alii, & hoc fiat cum conscientia domini patriarchæ vel capituli sanctæ Sophiæ, & aliorum prælatorum in eadem Urbe regia positurorum; nec etiam impediatur a clericis in talibus iudicium, quod inducit penam sanguinis a laicis ex-

Q 99 2 er-

NOTÆ [1] Robertus comes Altissiodorensis ex familia comitum Namucensium fratrum suorum natus minor hoc anno imperium capessivit, ut optime notat hic Annalista. Sed cum diem qua imperii coronam accepit definire prætermittat, ideo assignare illam juvat. Movit ille e Gallia labente anno 1220. & hyeme in Hungaria apud regem Andream exacta, dein Constantinopolim venit, ubi die festa annunciationis B. M. Virginis in templo S. Sophiæ a Matthæo patriarcha coronam accepit. Notat hæc Ducangius in Gallica historia Constantinopolitana sub Latinis imperatoribus lib. 3. ad A. 1221. & innuit coævus author Philippus des Moukes in historia, quam Gallicis metris scripsit de imperatoribus CP. Gallis, quam historiam historiarum Vilharduini a se editæ Ducangius subjunxit. Fuit autem Robertus iste Henrici imperatoris, non quidem ex fratre, sed ex sorore nepos, ut indicant verba Reinerii in continuatione Lambertii Parvi, qui ad annum 1220. scribit: Robertus comes Namucensis in virtute magna, & potestate Constantinopolim proficiscitur, suscepturus imperium, quod ab avunculis B. (Balduino) & H. (Henrico) prius fuerat possessum, mortuo fratre suo Petro in eodem negotio, & matre sua similiter in eadem provincia Neapolitana. MANSI

brecri, ubi videlicet membrum, vel vitam debet amittere, nisi & tales ad ecclesiam refugerint; & infra ad afferendas ecclesiis possessiones, quas sub Græcis Imperatoribus tenuerant, additum.

XXV. Omnes ecclesie cathedrales habeant omnes possessiones suas, quas habuerunt tempore Alexii Bambacoraci Imperatoris libere ab omni exactione, & laicali jurisdictione, salvo tamen debito, & iusto acrostico, si quod debeat pro possessionibus ipsis. Præterea possessiones ecclesiarum habitæ & habendæ, & manentes in ipsis possessionibus sint liberæ, ita quod ecclesia non recipiat homines Imperii, nec Imperium homines ecclesie, & si recipiantur hinc inde, salva sui iustitia utriusque, sicut inter barones Imperii nunc servatur. Et infra de decimis hæc sancita: Miles quicumque habet trecentas ypperperatas terræ ad assisum Imperatoris, per se dividet, & dabit undecimam, & partem duorum millium ypperperorum, videlicet pro centum ypperperis unum, & dimidium. Minora vero feuda dividantur cum feudis dominorum propinquorum. Latini vero integre dabunt decimas in aridis, liquidis, pecoribus, avibus, & eorum fructibus; alii vero, qui sunt in jurisdictione Latinorum, dabunt tricesimam pro decimis, sicut Latini decimas usque ad decem annos; & exinde dabunt integre decimas, nisi per ecclesiam Romanam remittatur eisdem, seu terminus prorogetur. Has, & omnes alias ecclesiasticas libertates, etsi in præsentis scripto non reperiantur in solidum declarata, volumus ecclesiis habere secundum liberiores consuetudinem Franciæ.

XXVI. Facta fuit hæc pax Constantinopoli dominica, qua cantatur: Gaudete; anno Domini millesimo ducentesimo decimonono. Nos quoque præscriptam pacem a baronibus, & fidelibus nostris factam, & juratam, per omnia ratam habemus, & eam de dictorum baronum, & fidelium nostrorum consilio, & assensu recepimus, quam approbatam a cunctis baronibus, & aliis nostris fidelibus, tam pro nobis, quam pro ipsis servare, ac complere juravimus. In hujus autem rei testimonium præsens scriptum bulla nostra imperiali, ac nostrorum baronum bullis fecimus roborari. Actum mense junii anno Domini millesimo ducentesimo vigesimoprimo Imperii nostri anno primo. Cæterum venerabiles patres archiepiscopi, & episcopi, eorum capitula, & iudicii citra Macram, qui præscriptam pacem cum nostris baronibus inierunt, nec non reverendus pater M. patriarcha Constantinopolitanus, qui compositioni factæ pacis non interfuit; sed postmodum ad suum patriarchatum veniens ante dictam pacem recepit, huic scripto pro majori firmitate pacis prædictæ sua apposuerunt sigilla. Hanc quoque compositionem nobilis vir G...

marchio Bondonitiæ bajulus regni Thessalonicon. pro Rege ac regno Thessalonicon. recipiens, & acceptans seipsum completurum & servaturum juravit. Hactenus confectæ compositionis exemplum. Porro Robertum Henrici Imp. fratris filium fuisse, auctor est Gregoras. At ex sorore nepotem fuisse alii affirmant (a).

Quod ad patriarcham Constantinopolitanum attinet, de quo Robertus postremis literis eidem transactioni non interfuisse memorat; erat is Matthæus, quem hoc anno illi ecclesie præfecit Honorius, quippe qui cum electores ecclesie Constantinopolitanæ, vita functo patriarcha, in successore deligendo dislicerent, ab illis per nuncios ad Apostolicam sedem, procuratorio nomine missos rogatus, patriarcham creavit episcopum Equilinum, cui Matthæi nomen impositum erat, ut constat ad capitulum clerumque Constantinopolitanum scriptis, (b) dato insuper ad patriarcham diplomate privilegia ecclesie Constantinopolitanæ in suo robore manere decernit, (c) quorum unum est, ut postulatus patriarcha, Reges in Imperio illo, annuente principe, inungere possit. Dein constitutionem synodalem a Pelagio episcopo Albanenseditam, dum legationis olim munere illis in regionibus fungeretur, ipsum atque episcopum Solembriensem servandam curare jubet, (d) qua vetaretur ne cui principi, nisi sacro oleo inunctus esset, religioso instructo agmine honoris gratia, obviam iretur, neve lecto evangelio liber exosculandus deferretur; ac ne (e) sacris ordinibus initiati, tabellionis munus obirent.

Ad audientiam nostram noveritis pervenisse, quod cum venerabilis frater noster P. Albanensis episcopus, dum in partibus Romaniæ legationis officio fungeretur, synodali decreto vetuerit, ne persone aliquæ aliæ quam inunctæ processionaliter reciperentur alicubi in partibus antedictis, & ne lecto evangelio liber ad osculandum aliis, quam personis deferretur inunctis, quidam statutum hujusmodi temere violare præsumunt in scandalum aliorum. Ideoque discretionem vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus eos, qui contra prohibitionem hujusmodi, honorificentiam personis non inunctis exhibere præsumunt, ab hujusmodi præsumptione cessare monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compescatis. Dat. Lat. VIII. id. mart. pont. nostr. an. v.

Revocanti jam ab orientalibus ad occidentales res orationem occurrit primum Italia, ac licet plura antea de Friderico fallaci spe ferendi orienti auxilii Honorium deludente atque ab eodem Pontifice ardentissime sollicitato verba fecerimus: de illo tamen adhuc repetendus ser-

(a) Nic. Gr. cepb. Greg. 12. XXVII. Matthæus ab ecclesia Equilina ad patriarch. Conit. traductus.

(b) Lib. 5. ep. 397.

(c) Ib. ep. 392.

(d) Ep. 439.

(e) Reg. post eand. ep. XXVIII. Non excipiendi principes instructo agmine religioso ni consecrati sint.

XXIX. Ditionis Mathildis comitissæ a Friderico. ecclesie restitui iusta.

fermo est, ut nonnulla loca ad ditionem pontificiam spectantia, quæ improbi invaserant, sua auctoritate sedi Apostolicæ restituerit. Hoc igitur anno Fridericus solemnibus habitis Capuæ comitiis, lataque Pontificis monitis sententia, detinentes jura comitatus Mathildis ad Rom. Ecclesiam pertinentia illa omnia, in ejus ditionem revocanda decrevit; quæ de re extat imperiale diploma in bibliothecæ Vaticanæ libro censuum, cujus alias meminimus, tum in bullario M. S. quod apud nos est: ubi etiam continentur Honorii literæ, quibus ista a principe ipso petiit.

Fredericus divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus & Rex Siciliae.

Per præsens scriptum notum facimus tam præsentibus quam futuris, quod nobis existentibus in præterito mense novembris ix. indict. in castris apud sanctum Leonem ad monitionem charissimi in Christo patris domini Honorii S. R. E. summi Pontificis, & nunciorum ejus fieri fecimus quoddam rescriptum bulla aurea roboratum, quod continebat: Fridericus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus & Rex Siciliae per præsens scriptum notum facimus universis tam præsentibus, quam futuris, quod cum ad resignationem comitatus, terræ & poderis quondam comitissæ Mathildis faciendam S. Rom. Ecclesie universali matri nostræ, ad quam pertinet pleno iure, serenitas nostra * contra quoslibet detentores speciale mandatum, ac etiam generale tam per literas, quam per dilectum filium. C. venerabilem Meten. & Spiren. episcopum cancellarium nostrum sub pœna mille marcharum argenti. Et infra: [1]

Imperatoris ea de re diploma.

* edidit.

XXX.

Tam de castro prædicto (nim. Gonzagæ) quam de aliis castris, scilicet Peppugnan. Bonden. nec non de toto ipso comitatu, podere ac terris comitissæ prædictæ dictos capellanos nomine Rom. Ecclesie investimus, & eos constituimus possessores & mandamus de castris prædictis per venerabilem episc. Taurinensem vicarium nostrum in corporalem possessionem induci, præcipientes tam militibus & habitatoribus castrorum ipsorum, quam omnibus aliis vassallis de ipso comitatu, seu terris & podere ipsius comitissæ præfatæ, quos omnes ad præsens absolvimus ab omni juramento, quo nobis tenentur ratione terrarum ipsarum, quam dictis nunciis domini Papæ vel

alteri eorum seu cuilibet alii ab Ecclesia Rom. misso abjuratis aliis juramentis contrariis istis præsent fidelitatis nomine Rom. Ecclesie juramentum. Quod si non fecerint, sciant se ex nunc omnibus bonis comitatus poderis, siue terrarum ab eisdem possessis hac nostra sententia in perpetuum fore privatos, & milites & habitatores ipsius castri Gonzagæ desuper ponimus in perpetuo banno nostro.

Præterea injungimus firmiter & mandamus potestatibus, consulibus seu rectoribus civitatum sub pœna mille marcharum, ut omnes possessiones comitatus prædicti detentas ab ipsis sub pœna prædictæ mille marcharum sine difficultate ac mora restituant, & absolvant omnes homines de comitatu & terris prædictis ab omni juramento, districtu & obligationibus, quibus ratione alicujus jurisdictionis, quam hactenus exercuerunt in eos, tenentur eisdem, & removeant consules, rectores bajulos, & si quos officiales posuerunt in eis, & extrahant quoscumque posuerunt in banno de terris ipsis sub obtentu fidelitatis & gratiæ nostræ, ipsis nihilominus injungentes, ut dictis capellanis vel eorum alteri seu cuilibet alii ad hoc a sancta Romana Ecclesia destinata ad retinendam possessionem terrarum, quas habent, & ad recuperandum quam non habent, præsent auxilium, consilium, vel favorem. Verum quia ipsi filii dictorum comitum nostram contempserunt sententiam & mandatum, prædictum castrum infra terminum sibi datum nequaquam ut superius legitur nostrum, promulgatam sententiam contra ipsos & alios detentores comitatus prædicti poderis seu terrarum in nostra publica curia publicari fecimus & ut firma semper & inconvulsa permaneant, majestatis nostræ aurea bulla jussimus communiri, &c.

XXXI.

XXXII. Episcopi a Frid. instructi.

(a) Ep. i. Honorii ca de re querelæ gravissimæ.

NOTÆ

[1] E Dictionem istud Friderici datum apud S. Leonem Baluzius in priori miscellaneo pag. 448. vulgavit. Ex ejus vero subscriptione, quæ apud Raynaldum desideratur, liquet ad præteritum annum referendum esse. Datum est enim in castris apud S. Leonem VIII. Kal. octob. (male ergo legitur apud Raynaldum mense novembris, corrigendumque mense septembris) & publicatum apud S. Lambertum pridie Kal. mensis ejusdem anno domini millesimo CCXX. indict. VIII, nempe a septembri pro more apud imperatores constanti incepta. MANSI

tana vacantium te immiscens? An forte suspiras ad progenitorum tuorum abusum, quem Dominus zelotes abominans ita illis sua providentia obviavit, ut præter te vix de ipsorum progenie quis superfit? sed & recolis abjurasse te abulum eundem, & bonæ memoriæ Innocentio Papæ prædecessori nostro, & postmodum nobis renunciationem hujusmodi privilegio confirmasse (his de rebus suo loco diximus) nunquid ergo spreis privilegiis & promissionibus tuis & juramenti religione contempta gladium in nos acues? &c. Alia eodem pertinentia, ut a cœptis animum ejus avertat, adiacere, adhortari, ne improbis hominibus faciles aures det; famam gloriamque suam inquinet; secum ipse volvat, quam prospere, quam feliciter cuncta ei venerint, dum Apostolicæ sedis amplexibus hæserit: pro certo vero sciret irritato concitatoque illius in se odio omnia sibi acerba atque aspera eventura; eorum, qui superbe se in illam extulere, infelices exitus, atque exempla imitari perhorrescat: providentiæ ac sollicitudini suæ potissimum acceptum referat ipsius filium pacatum in Germania regnum tenere: non deesse sibi tum in Germania, tum in aliis Imperii provinciis, atque ipsa Sicilia vires ad ea molienda, quæ admodum illi ingrata futura essent. Tum subdit:

XXXIII. Cum semper ad personam tuam veri patris affectum gesserimus, & geramus, Imperatoriam majestatem monemus, & rogamus attente per Dominum obsecrantes, quatenus nobis, & tibi prospiciens, inter te, & ecclesiam nasci tantum scandalum non permittas, quia profecto si in hoc scandalizati a te fuerimus, in quo contra nos nostra reputarem interiora moveri, hujusmodi doloris aculeus transferberet cor nostrum, & per intima ossium pertransiret; sed cum ad te ob hoc dilectum filium . . . priorem S. Mariæ novæ cum nostris literis, & transcripto tui privilegii dirigamus, per te ipsum, quæ aliter, quam deceat, acta sunt, corrigas, electiones juxta privilegium, & promissiones tuas libere, ac sine impressionis vitio fieri permittimus. Alioquin noveris, quod id nulla poterimus ratione in propria animæ periculum sustinere; præsertim cum contra nos intra, & extra Rom. Ecclesiam jugiter acclametur, quod tibi detulerimus in pluribus contra Deum: sed difficultates tuas, in quas te hæcenus ingessimus, & inducis, in totius orbis notitiam adducemus cæli, & terræ testimonium invocantes, quod ad hoc procedimus dolentes plurimum, & inviti. Dat. Lat. XII. kal. septemb. pont. nostri anno sexto.

XXXIV. Laceratum videbatur multorum dominatione regnum Friderico, atque ad arcus & oppida, quæ ipsius leges accipe-

re renuerent, in suam potestatem redigenda animum atque arma convertit, ut chronicon S. Germani asserit (a): Soram, quam Richardus olim Innocentii Papæ frater tenebat, eripuit, suæque violato olim dato sacramento, uti supra (b) insinuavimus, ditioni subiecit: Bojanum & Celanum recepit, offusque armorum terrore omnibus jagum injecit, inque Siciliam traiciens solemnia totius regni comitia egit, ac plures leges in blasphemos, aleatores, detractoresque alienæ famæ distrinxit; vetuit ne meretrices cum honestis feminis ad balnea accederent; neve intra urbium septa habitarent: Judæi præferrent signa, quibus a Christianis discernerentur, pœnis gravioribus imperavit.

Ut porro imperatoris potentia terror Honorium ab asserendis Ecclesiæ juribus non revocavit, ita alios inferiores principes continuit, ne in Ecclesiæ damnum quidquam pertentarent. Atque inter cæteros, Azolinum marchionem Estensem, cui, ut supra vidimus, comitatum Anconitanum administrandum tradiderat, novi quidquam in eo moliri vetuit (c), quem ipse nunquam a Romanæ Ecclesiæ ditione divellere decreverat: Cum civitatem Anconitanam, & comitatum ipsius in demanum Apostolicæ sedis duxerimus retinenda, nobilitati tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatenus contra eam & comitatum ipsius nihil attentas, vel facias attentari, quod ad guerram pertineat, vel per quod possit discordia suboriri. Dat. Later. VIII. id. april. pontif. nostri an. v. Populo vero Anconitano imperat, (d) ne quem alium, quam Rom. Pontificem, dominum agnoscant: quos tamen eidem marchioni auxilio jubet esse (e); ne ab hostibus opprimeretur.

Interea perlaturum fuit ad Apostolicam sedem Gualterum comitem Crotonensem Reate invadere in animum induxisse: quamobrem Honorius illico eum rogare, (f) hortari, mandare, uti armis abstinereat, cum urbs illa in S. Petri patrimonio numeretur: si quis aliquid ab ea sibi debere contenderet, ipsum adiret, ac se ad jus suum cuique tribuendum paratum esse.

Siculo: rum no: bilium potentia a Friderico ever: titur. (a) Rich: de S. Germ. an. 1221. (b) Ann: Chrif. 1208.

XXXV. Azolinus marchio qui ppiam novare in Ancon. marchia vetitus.

(c) Lib. 5. ep. 519.

(d) Ibid. ep. 363.

(e) Lib. 6. ep. 1. XXXVI. Gualterum repressus ab invadendo Reate. (f) Lib. 5. ep. 758.

Districtæ in Sardinia: inva: fores censuræ.

(g) Ibid. ep. 571. & Lib. 6. ep. 21. &c. (h) Lib. 5. ep. 718. 741. (i) Lib. 6. ep. 29.

(a) Ibi. ep. 34. (b) Ep. 35. (c) Ep. 10. XXXVII. Præscriptio nisi annorum 100. in eccl. Later. occupatis bonis non valet. (d) Lib. 5. ep. 702.

(e) Id. 1. 5. ep. 329. & 330.

(f) Id. ib. ep. 601.

XXXVIII

(g) Ep. 109.

(h) Ep. 724. Habetur e. quamvis ex. de at. & qual. Episc. Calin. expers literarum dignitate deturbatus.

NOTÆ (a) Thom. archid. Spalat. in hist. pontif. Salon.

vit, tum ut divina officia, ubi Ubaldus ac Lambertus eorumve fautores præcipui non adessent, januis clausis celebranda curaret; (a) tum ut ab illis discedentes, & ad obedientiam Ecclesiæ se recipientes absolveret (b): id quod antea pro Castrensi populo ad ipsum redeunte decreverat (c).

Nec Romanæ modo, verum aliarum quoque ecclesiarum ab invasorum audacia vindicandis juribus; neve præsulum inertia dissiparentur, studuit Pontifex, sanxitque ne illarum ornamenta aurea, argentea, sericave distrahi, possessionesve abalienari possent: tum centum nisi annorum præscriptio in Lateranensi ecclesia valeret; qua de re subjectum diploma loquitur: (d) Cum Lateranensis ecclesiæ speciale membrum Apostolicæ sedis, & Rom. Pontificis propria sedes existat; statuimus & sancimus, ut sicut contra Romanam Ecclesiam non nisi centenaria currit præscriptio secundum constitutiones canonicas, & legitimas sanctiones, ita quoque ipsi ecclesiæ minoris temporis præscriptio non obstat, &c. Dat. Later. IX. kal. maii pont. nostri anno v. Confirmavit (e) præterea redintegrata opera sua inter Perusinos & Tifernates pacem: Tarvisinos cum Feltrinibus & Belunensibus in gratiam reverfos fidelium cœtui, e quo abacti fuerant, suo decreto restituit (f). Quo tempore Placentinos & Cremonenses in mutuam concordiam venisse testantur tabulæ publicæ hoc anno confectæ, quarum exemplum apud nos est.

Cum vero ad ecclesiarum sustinendum decus, populorumque salutem promovendam maximi interfit præsules doctrina & sanctitate conspicuos illis regendis admoveri, eos qui sceleribus suis, quam gerebant, dignitatem violassent, ut Anglonensem episcopum (g), vel qui literarum expertes essent, ut episcopum Calinensem ab administrando episcopatu submovit, de quo postremo hæc ad canonicorum Brementium collegium scripsit: (b) Quia confessus est coram nobis se nunquam de grammatica didicisse, nec etiam legisse Donatum, & per evidentiam facti usque adeo de illiteratura & insufficientia sua constat, quod contra Deum esset, & canonicas sanctiones, tantum in episcopo tolerare defectum, ipsum a pontificali officii executione, & ab administratione Calinensis ecclesiæ penitus duximus amovendum. Ad restituendam etiam pristinæ dignitati religiosarum familiarum,

disciplinam, primævumque sanctitatis revocandum splendorem plura statuit, ut ex ipsius literis (i) in margine annotatis exploratum est. Neque illud silentio prætereundum in Pontificio regesto hæc de episcopis sacris pontificalibus ab Honorio, quinto pontificatus sui anno, a XVIII. die mensis julii ad alterius anni eundem mensent excurrente initiatis reperiri (k): Istos Dominus Honorius Papa III. consecravit hoc anno, episcopum Aprutinum, episcopum Sagiensem, episcopum Urbinatem, episcopum Soranum, episcopum Anagninum, episcopum Fesulanum, episcopum Suanensem, episcopum Liviensem, episcopum Sabinensem, episcopum Prænestinum.

Ex Italia in Germania stylium convertamur. Fungebantur ibi legationis munere Gregorius Crescentius, sancti Theodori diac. Cardinalis, ad quem binas legimus pontificias literas hoc anno datas, quarum unis Honorius rationem (l) præscribit, quam caute cum Rege Bohemiæ illisque principibus viris in negotio Pragenis episcopi se gerat. Rex enim concordiam tandem cum episcopo inierat, seque ei facturum satis pollicitus fuerat, ut ex apostolicis literis constat, quibus Pontifex eidem concordie robor firmitatemque addidit (m). Alteris vero literis legatum eundem inquirere iussit (n), num rei Christiane magis expediret plures in regione Prageni episcopatus institui. Præter Gregorium vero Acconcius etiam, de quo supra memoravimus, subdiaconus & capellanus Papæ, legationem ejus nomine in Germania obibat, ad quem etiam scripsit (o), Honorius ipsum incitans ad hæreticos Bosniæ profligandos, & exigendos, eaque de re ad archiepiscopum Strigoniensem, & cunctos Pannoniæ episcopos alias graves literas exaravit; (p) quem insuper archiepiscopum Ungariæ Regem ad arcendos Sclavos piraticam facientes impellere iussit (q). Ipsemet vero eundem Regem monuit, ne impedimento esset, quo minus Christiani e Sarracenorum manibus vindicarentur (r); neve sermonem aut consuetudinem cum iis haberet, (s) quibus sacrificiis est interdictum. [1]

Hoc etiam anno universos regni Sueciæ Christi fideles hortatur (t) summus Pontifex, uti intermissum per quinquentium censum Rom. Ecclesiæ perfolvi consuetum quamprimum ad se mittendum curent. Ac de transmissio censu ab episcopo Nidrosiensi gratias ei agit (u); tum

(i) Lib. 5. ep. 559. 615. & l. 6. ep. 28. 47.

(k) Reg. Hon. 1. 5. post ep. 765. Episcopi hoc anno ab Honorio consecrati. XXXIX. Greg. Crescentius Card. in Germ. legatus. (l) Hon. 1. 5. ep. 408.

(m) Ib. ep. 340. (n) Ep. 733.

(o) Lib. 6. ep. 69.

(p) Ib. 71.

(q) Lib. 5. ep. 540.

(r) Ib. ep. 563. (s) Ep. 564.

XL.

(t) Ep. 334. Expetitum a Succis debitum eccl. Rom. ve: tigoal. (u) Ep. 338.

[1] IN fine hujus paragraphi adde ex annalibus contractis: Deleti fuerunt hoc anno pirata Dalmatia ab Acconio subdiacono & cappellano pontificio, quem Honorius decrevit apostolica sedis legatum, cujus gesta Thomas archidiaconus ita refert: (a) convocavit totam Dalmatiam & Croatiam in adiutorium suum contra hæreticos & piratas, faciens indulgentias omnibus, qui-

victricem cruce signatorum exercitum, qui ethnici in Prussia regionibus fudissent, monuit (a) ne ex adepta victoria insolerent; captivos Prutenorum episcopo traderent, quo illos ad sacra Christianorum suscipienda adducere posset. Dein episcopo Vratislaviensi ac nonnullis aliis inquirendi onus injunxit (b), num Poloniae ducem subsidio Terrae sanctae pergere, an vero ibidem remorari adversus ethnici Prutenos pugnaturum utilius foret: inde Henricum Alcariae comitem ob mutilatum conventus Niemburgensis abbatem, anathematis sententia implicitum, qui poenitentia ductus ad Apostolicam sedem se contulerat, absolvit (c). Denique archiepiscopo Spalathensi pallium misit (d).

(a) Ep. 651. 728.
(b) Id. l. 6. ep. 75. 76.

(c) Cas. l. 12. c. 36. Stippo vir sanctissimus in phrenesi moritur.

(d) Id. l. 10. c. 43.

Hoc anno defunctus traditur in Germania religiosissimus presbyter Stippo nomine, de quo haec Caesarius (e): *Ut autem noveris non esse curandum quicumque morte justus moriatur, idem Stippo, cum in acutis laboraret anno praeterito, scribebat auctor, quod ipse (f) testatur, insequenti anno, materia raptata in cerebrum, totus factus est phreneticus, ita ut multas blasphemias evomeret. Defuncto eo, atque sepulto, Dominus merita ejus volens ostendere, miracula ad ejus tumulam dignatus est operari: infirmi, sicut audiri, super illam dormiunt, & sani surgunt.*

XLI. Conradus Portuen. in Galliis contra Albigen. legatus.

Jam vero ad exponendas Galliarum res decurrat oratio. Suscepto ante ab Romano Pontifice legationis munere Conradus Portuen. episcopus illis in regionibus fungebatur, ad quem plures hoc anno epistolas Honorius dedit: atque in primis, dum recrudesceret in dies Albigen. haeresis, excitati nonnulli viri ardentes pietate, divinaeque amplificandae gloriae zelo, postulavere ab Honorio facultatem instituendi in Narbonensi provincia religiosorum equitum ordinis, qui Templariorum in oriente contra Saracenos certantem exemplo ad confirmandam fidem catholicam, excindendam haeresim, immunitatemque ecclesiasticam servandam arma tractarent. Probavit pium consilium Honorius ac Portuen. episcopo A. S. L. ejusmodi ordinis militaris condendi, modo alicujus sacrae familiae disciplinae approbatae se addicerent auctoritatem contulit (g).

Agitatum de instituendo militari ordine adversus Albigen. legatus.

(g) Hon. l. 5. ep. 699.

NOTAE

quicumque zelo divino succensi in personis, vel expensis ad eorum interitum laboraretur tunc congregato multo navali exercitu, & agresti coepit eos undique impugnare; in tantum enim Almisanos in mari, & terra eos insequendo contrivit, ut defecti viribus desperarent ulterius se posse resistere. Venerunt ergo, & corruentes ad pedes legati pacem, & misericordiam humiliter implorabant, promittentes omnem emendationem, & obedientiam ad ejus beneplacita, & mandata, quos legatus suscipiens fecit eos piraticas naves exurere, promittentes interposito juramento, ut a christiana infestatione cessarent. Subdit auctor, legatum se in Bosnam contulisse, ac pro fide catholica afferenda plura adversus haereticos gessisse. MANSI

Impliciti tam erant infectique Albigen. sum partibus Avenionenses, ad quos bello edomandos Honorius legato praecipere, Aurasiae comiti, qui in eos arma erat moturus, praesto adesset: tum ejusdem legati animum in impios oratione sua vehementius incendere, (b) ejusque imperio Rhotomagensem praecipue archiepiscopum ea in re praesto esse jubere (i): legatum episcopos haereticis faventes omnino compescere, dare operam, (k) ne fideles bonis suis a catholico exercitu spoliarentur, neve ecclesiae quamvis exemptae pecuniam ad haereticos impugnandos conferre recusarent; (l) adhuc Pontifex (m) cavere, ne capitula ecclesiis pastoribus viduatis ejusdem legati injussu episcopos praeficiant. Ex his porro coarguuntur abbas Urspergensis (n) & novatores (o) ipsum auctorem secuti, qui ajunt hoc anno Conradum Cardinalem episcopum Portuensem in Germaniam ab Apostolica sede allegatum, quo cruce signatos depositum crucis signum recipere compelleret; ut concionatores institueret, qui alios ad nomen sacrae militiae dandum inducerent inflammarentque: ipse enim Cardinalis episcopus in Galliis legationis munere fungens morabatur, eaque diligenter exequi studebat, quae illi Pontifex, ut antea diximus, demandarat. Minus itaque a vero abest, quod Bernardus (p) tradit Conradum hoc anno ex Cisterciensium ordine Cardinalem episcopum Portuensem ad partes Albigen. & Tolofanas a sede Apostolica missum esse.

XLII. Aurasiae comes Avenionensibus bellum inferre parat. (b) lb. ep. 684. 683. (i) Ep. 686. (k) Ep. 727.

(l) Ep. 687. (m) Ep. 587. (n) Ursp. in chr. hoc ann. (o) Cent. 13. c. 5. col. 560.

(p) Ber. chr. Rom. Pont. hoc anno.

XLIII.

Portuen. opera in regno Francorum usus est, verum etiam alios praesules variis in regionibus, ut archiepiscopum Senonensem (q) Bituricensis, ac Rhenensem in suis provinciis ad excindendas enascentes haereses auctoritate instruxit.

(q) Lib. 5. ep. 681.

(r) Reg. post eand. ep. Proceres Albigen. partium studiosi. (s) Ep. 682. (t) Ep. 688.

(r) Praecipuam vero operam in propugnanda adversus Galliae Narbonensis impios fide contendit. Cum autem Fuxensis (s) & Convenarum comites, eorumque filii, tum maxime Raymundus alterius Raymundi Tolofani olim comitis filius rem Christianam admodum labefactarent, illos gravissimis literis ab eorum patrocinio est conatus avocare (t). Raymundo juniore in primis denunciavit, ni ad officium rediret, illa ditionis parte, qua ex sedis Apostolicae benignitate dona-

natus fuerat, exutum iri proposuit, ut ipsius parens ob defectionem a fide Tolosa comitatusque jure excidisset, cujus si sequeretur exempla, pares exitus pertimescerent sciret.

XLIV.

Adhuc autem experiri volentes, utrum blanda monitio emollire possit cordis tui duritiam, teque ad viam rectitudinis revocare, nobilitatem tuam monemus, & exhortamur in Domino, per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus apud te ipsum recogitans quanti periculi sit, quod praecipuus es ab ecclesiastica unitate, ad sinum Ecclesiae, quae parata est recipere redeuntes, humiliter revertaris, in manibus venerabilis fratris nostri C. . . Portuen. episcopi A. S. L. praesente jurando, & praestando alias idoneas cautiones, quod praerebis mandatis omnibus, quae nos, vel ipse tibi duxerimus faciendae. Et infra: Alioquin habeas pro constanti, quod etiam spe reservatae provisionis te omnino prohibemus, & per sententiam expresse tibi abjudicabimus etiam dictam terram citra Rhodanum existentem; nec confidas in eo, quod nunc tibi successisse videtur, quasi contra Deum valeas prevalere; quia sibi abjudicari contigerit terram ipsam, nunquam illam excommunicatus diu poterit retinere, cum ab ea possessione sit facile deici, qua sine justo titulo nofcitur detineri. Haec Honorius.

XLV.

Abrogatum illi ab Ap. sede in adepto principatu jus. (a) Lib. 6. ep. 43.

Tandem in contumaciam hominem, apostolica monita (pernentem animadverterit, atque hujusmodi sententiam in illum ab Apostolica sedis legato jam ante latam firmam jussit (a) esse: Cum dilectus filius noster. B. . . tituli sanctorum Joannis & Pauli presbyter Cardinalis tunc Apostolicae sedis legatus attendens, quod R. filius R. quondam comitis Tolofani, non solum imitabatur patris malitiam, sed etiam auteibat, sententialiter eidem abdicaverit omne jus, quod in terra, quae dicti patris sui fuerat, vel erat, in legatione Cardinalis praedicti videbatur habere; nos ejusdem Cardinalis sententiam, sicut juste lata est, & in ipsius Cardinalis literis plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus, &c. Dat. Later. VIII. kal. novemb. pont. nostri an. vi. Ad firmanda vero Almarici jura, ditionem, quam catholicus exercitus ex haereticis armis pepererat, quamque Innocentius III. Simoni Montfortio optimo, strenuissimoque duci tradiderat, Honorius de catholica fide bene merenti ejus filio atque heredibus confirmavit (b).

(b) Lib. 5. ep. 680.

XLVI.

Pontificum in convertendis infid. studiosum.

Haec decernebat in Galliis, ut firmissimus fidei propugnator ac vindex ad excindendas haereses sentes, cum apostolico illo quo tradendarum ad Christi cultum omnium barbararum gentium flagrabat zelo datis encyclicis literis Galliarum archiepiscopis; Maguntino, Treveren. Colonien. Bremen. Magdeburgen.

in Germania; Lundensi in Dania; in Norwegia Nidrosiensis; Upsalensi in Suecia; Strigoniensi & Colocensi in Ungaria; in Sclavonia Ragusino & Antibarensis; Aquilegiensi & Gradensi patriarchis in Italia, tum Capuano, Ravennati, Pisano, Mediolanensi archiepisc. in Hispania Tolitano, Terraconensi, Bracharen. Compostellano, nec non principum monasteriorum abbatibus Cisterciensi, Cluniacensi, Clarevallensi, Columbano, jussit sacerdotes doctrina ac pietate insignes pro Christi nomine traicere maria, pericula penetrare, labores suscipere, in extremas terrarum oras excurrere sanguinemque constanter profundere paratissimos ad se transmitterent, ut inferendae illis infidelibus evangelii lucis provinciam auctoritatemque conferret; qua de re data Rhenensi archiepiscopo imperia (c) historiae inferenda duximus.

(c) Ep. 504.

XLVII.

Fraternitati tuae per Apostolica scripta mandamus, quatenus in provinciis tuis quatuor viros opinionis sincerae ac litteraturae probatae, vel tres, seu saltem duos cujuscumque religionis, vel ordinis, & Cisterciens. praesertim, cui Dominus benedixit, a mari usque ad mare, ipsius extendendo palmites, eligas, qui super nitentes assios ascendentes, habentesque vitam in patientia, & mortem in desiderio sponte volunt animas suas offerre discrimini, ac benedicere Domino parati pro ipsius nomine, si opus fuerit, martyrium sustinere: ac ipsos usque ad festum S. Martini ad praesentiam nostram transmittas, secundum circumspeditionis apostolicae providentiam, una cum illis, quos de provinciis aliis ad nos mandamus transmitti, ad solitudinem diversarum gentium destinandos, ut in eis fungentes legatione pro Christo reconciliari obsecrent illas Deo, quasi per ipsos Domino exhortante, & tanquam civis Apostolorum & domestici Dei easdem verbo doctrina illuminent, pacem gentibus tribuendo, ac cum exultatione ad nos, seu ad Dominum potius revertentes justitiae manipulos referant; & ab eodem vitae senatum reciviant, sanguine proprio laureati. Quod si forsitan prelati eorum, qui animas suas sponte periculo duxerint offerendas, voluntati eorum praesumpserint obviare, praesumptionem eorum monitione praemissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compescas. Dat. Laterani.

Eodem tuendae religionis studio, ne Judaei qui inter Christianos versabantur, Judaei suum illis facile virus affarent, ipsos nota aliqua distingui jussit, quo ab eorum fraudibus caveretur, tum ad expoliendos continentendosque mores, disciplinam ecclesiasticam ne dissolveretur adstrinxit. Inolesebat ea in Anglia corruptela, ut clericici ducta uxore sacerdotia retinere praesumerent, quos Honorius datis Cantua-

XLVIII. nota distingui jussi.

Clerici uxorati sacerdotiis exuti.

(a) Lib. 5. ep. 583.
(b) lb. ep. 572. & 480.
Stephano Card. pacandæ Angliæ partes datæ.
(c) Id. ib. 364.
(d) lb. ep. 365. 652.
(e) Ep. 576.
(f) Reg. post eand.
(g) Par. sibi sup.
XLIX.

(b) Lib. 5. ep. 717.
Vetat legato Hon. Alexandrum regni insignibus reddimere ni Anglus assensu sit.

L.
Ecelinus religionem vitam amplecti deliberat.

riensi (a) & Eboracensi archiepiscopis, atque episcopo Dunelmensis literis, gradu ac sacerdotiis deturbari præcepit (b). Cum vero ad Anglicanas res defluerit oratio, addimus Honorium patris inter Berengariam Anglorum olim Reginam atque Henricum Regem de illius dote initis auctoritatem suam adunxisse, datis ea de re literis tum ad Berengariam (c) ipsam, tum ad Stephanum (d) S. R. E. Cardinalem archiepiscopum Cantuariensem: cui præterea, ut novos gravesque in Anglia motus pacaret, injunxit (e); eademque ad principes Angliæ scripsit. (f) Eiusmodi porro motus a Guillelmo Foret concitatos Parisius testatur (g).
Inter hæc Alexandro Scotorum Regem regni insignia sibi ab Jacobo capellano Apostolicæ sedis in Anglia legato dari postulante, Pontifex a legato consultus respondit, (b) imponendæ illi coronæ provinciam ad ipsum non spectare, cum Scotus Anglorum Regis vestigialis putaretur, caveretque, ne tantam rem sine Regis Angliæ consensu aggrediretur: Super eo, quod charissimus in Christo filius noster. Rex illustris Scotorum a te postulat coronari, tibi breviter respondemus, quod nequaquam ejus coronatio ad te spectat cum charissimo in Christo filio nostro. Regi Anglorum illustri subesse dicatur. Unde volumus, ut te inde aliquatenus intromittas, ne regnum Angliæ alii regno postponere videremur, nisi forte id de ipsius Regis Angliæ, ac consiliariorum suorum procederet voluntate; cum nolimus alterum in alterius injuriam honorare; sed si ad hoc memoratus Rex, & ejus consilarii consentirent, tunc ad coronationem alterius procedere posses, de consilio prælatorum Angliæ, ita quod juri alterius exinde nullatenus derogetur. Dat. Laterani.

Aperuit Honorio hoc anno Ecelinus vir in Marchia Tarvisina opibus ac potentia florentissimus pium nuncii rebus humanis remittendi consilium, sive ea si-

mulatione sanctitatis Pontificem vellet deludere, sive re ipsa divini illius spiritus instinctus afflabat, qui hominem ab immanissimis flagitiis, quibus se erat contaminaturus atque æternæ perditionis via abducere moliebatur. Utcumque sit, consilium optimum si mandatum fuisset operi Pontifex scriptis ad eum literis laudibus extulit, ac beneficiis est profectus: (i) Cum temporali militia, & desideriis secularibus abnegatis in religiosa conversatione, ac habitu disposueris agere residuum vitæ tuæ; nos precibus tuis benignum impertientes assensum, personam tuam cum iis que retinere pro tua sustentatione curasti, videlicet Guticum cum curia sua, Tres villas cum Padissolo, Villarazo, Lorlea, Ramone, Castillione & cum iis, quæ habes in Angarano ejusque districtu, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus. Ornat eo etiam privilegio ut cum provincia sacris interdicta fuerit, secreta divinis mysteriis intersit, quo pietati vacare, & cœlestibus rebus animum transfundere liberius possit.

Utinam Ecelinus, quod verbis præ se ferebat, re ipsa perfecisset: non enim tot tantisque malis Italia concussa sub tyrannide miserrima luxisset: adeo enim seve infandaque peregit, ut jure merito de ipso mortalium omnium deterrimo illud poetæ usurpari possit: (k)

Quid Nero tam sevit crudaque tyrannide fecit.

Sed ne lectorem adductis illius flagitiis horrore percillamus, ad sanctissimum abbatem Cisterciensem Ugonem nomine orationem traducimus, qui cum vivus sanctitatis suæ odore omnes perfudisset, etiam post mortem editis magnis miraculis illustratus est: quamobrem Honorius a Bonævallis religiosus viris rogatus Viennensi archiepiscopo, atque episcopo Gratianopolitano de illius vita patratique ejus opera cœlestibus prodigiis inquirendi partes demandavit (l). [1] [2]

(i) Ep. 593.

Promissum illi Apost. patrocini.

II. Abjecto post consilio in tyrannum desciscit.

(k) Juven. sat. 8.

Ugo abb. Cister. ord. mi. rac. clarus.

De illo in SS. numerum referendo agitur.

(l) Hon. 1. 6. ep. 68.

III. III.

Lan-

NOTÆ [1] Totus iste paragraphus cum sequenti ita adjectus legitur in annalibus contractis: Hoc anno B. Dominicus ordinis prædicatorum conditor Bononiæ vitam sine sanctissimo clausit VIII. augusti idus, cum piam hanc orationem ad circumstantes fratres habuisset: (a) En usque in hanc horam carne incorruptum me Dei misericordia servavit, illibatam virginitatis munditiam & seque custodivit; quæ ut etiam in vobis inviolata permaneat, seminarum omnium suspecta vitæ consortia; ea retenta servus Christi vitæ paupertate gratus Christo, & bonæ famæ odore fructuosus erit proximis. Subdit author nonnullis interjectis pium hoc testamentum ab eo conditum: Hæc sunt fratres & filii charissimi, quæ vobis hereditario jure possidenda relinquo. Charitas sit in vobis, humilitatem sceleremini, paupertati voluntariæ studete &c. Celebrata illius exequia fuere ab Ugolino cardinale apostolica sedis legato, qui in pontificatu Gregorii IX. nomen adeptus est, sacrumque immortalitatis pignus suis manibus, ut qui summam sanctitatis opinionem de eo conceperat, sepultura mandavit, ac deinde sacram actionem de miraculis a viro sancto editis confici jussit. MANSI

[2] Eodem anno Ambrosius infantulus Senensis, cui postea ordinem prædicatorum ingressus Titius, so insignes virtutes, (b) editaque miracula beati nomen pepererunt, cum ab ortu oris deformitate, membrorumque contractione, ac distorsione laboraret, in templo S. Magdalene, cum tabernaculum, in quo sacræ reliquæ conditæ erant, ter Jesu nomen acclamando contigisset, repente magna omnium admiratione venustatem oris & naturalem membrorum symmetriam divinitus est adeptus, ut MS. annales Senenses mihi ab Alexandro VII. communicati pluribus referunt. MANSI

I. Languebant ex accepta superiori in Ægypto clade Christianorum animi, cum ineunte Redemptoris anno vigesimo secundo supra millesimum ducentessimum indictione decima Honorius ad everfas res excitandas, fidelesque recreandos studium pontificium defixit. Alebat eum fallaci spe Fridericus Imp. qui instruendæ novæ expeditionis speciem præ se ferebat, reque diligentius librata solemne cum ipso cæterisque principibus Christianis colloquium celebrare decrevit, ad quod literis suis Pelagium Albanensem episcopum S. A. L. ac Joannem Regem Hierosolymitanum, si tamen Syriacæ res id permetterent, allicere est conatus.

P... Albanensi episcopo A. S. L.

Cœlestis altitudo consilii ex iis, quæ mala videntur, bona novit elicere & adversa feliciter in prospera commutare. Licet igitur gravem jacturam, & grande opprobrium in partibus transmarinis nuper passus fuerit populus Christianus, & inimicis fidei videatur nimis prospere successisse, speramus tamen in eo, in cuius manu cuncta sunt posita; & cujus nemo potest resistere voluntati, quod permisit cadere suum exercitum, ut resurgeret fortior, & passus est infideles erigi, ut gravius allidentur. Cum enim charissimus in Christo filius noster Fridericus Romanorum Imperator semper Augustus, & Rex Sicilia dudum in animo gereret ad liberationem intendere Terræ sanctæ, nunc propter casum, qui accidit, digno dolore permotus, & animatus divinitus ad ulciscendum tantam injuriam Christi, & populi Christiani, tanto ferventius ad id se præparat, & accingit, quanto ipsum prædicti casus adversitas, & indignatio vehementius animavit. Denique nos, & ipse ad id unanimiter intendentes, celebre colloquium nuper habuimus specialiter pro negotio memorato: & post multos tractatus super hoc diligentissime habitos, demum concorditer disposuimus aliud colloquium in Lombardia in civitate Veronæ circa festum B. Martini proximum celebrare, in quo nos, & ipse Imperator personaliter esse decrevimus, Domino annuente, & ad illud Christianos principes tam ecclesiasticos, quam mundanos, ac fideles alios, quos expedire videbimus, convocare, ut prosecutio dicti negotii, quod Christianos tangit communiter universos, cum deliberatione in tanto negotio necessaria ordinetur, & universi, & singuli eo magis proprium ipsum negotium reputantes, quo cum ipsorum consilio & deliberatione ordinatum fuerit, ad illud prosequendum fortius animentur.

III. Cum igitur ad ipsum colloquium, in quo Ann. Eccl. Tom. XX.

tam de ipsius Imperatoris passagio, quam de aliis negotium contingentibus decrevimus plenius ordinare, invitemus charissimum in Christo filium nostrum Joannem Regem Hierosolymitanum illustrem, & in eo propter notam industriam, & probatam prudentiam tuam, habere tuam quoque præsentiam affectemus, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus super hoc habens consilium cum ipso Rege, & patriarcha, & aliis, quos ad hoc videris opportunos, quod sine discrimine terræ, quam Christiani tenent in partibus transmarinis, possis venire ad colloquium sæpe dictum, ad illud personaliter venire cures termino superscripto, quod si venire forte nequiveris, per literas, vel nuncios tuos super jam dicto negotio tua nos fraternitas procuret instruere, de quibus videris expedire. Id autem fraternitati tuæ volumus esse notum, quod ipse Imperator volens propositum, & desiderium suum super dicto Terræ sanctæ negotio facere manifestum, & ad sublimitatis sequelam alios animare, in jam celebrato colloquio publico in conspectu multitudinis prælatorum, principum, & baronum, ac aliorum qui ad colloquium ipsum convenerant, manu propria spontanea voluntate juravit, quod iter transfretandi arripiet termino, quem sibi seu in colloquio apud Veronam, ut dudum celebrando, seu circa tempus, quo colloquium ipsum indictum est, duxerimus præfigendum. Dat. Verulis VII. kal. maii pont. nostri an. VI.

Honorium porro in hujusmodi congressum cum Friderico venisse Verulos, ex eorum epistolis compertum est, adscripta enim ex eo loco est pontificiis literis (a) quintadecima dies kal. maii, in imperatoris vero ad Siculos datis IX. kal. ejusdem mensis Verulis pariter consignata. Postero vero die Honorius diploma ad Germaniæ episcopos eo argumento dedit. His consentit chronicon (b) S. Germani, dum ait Honorium Anagninam profectum Imperatorem excivisse, cum quod diebus quindecim Verulis colloquium celebravit, decretumque ab iis, ut Veronæ Christianorum omnium principum amplissima comitia haberentur, quibus de Terra sancta recuperanda perdomandisque Sarracenis ageretur; demum Imperatorem a Pontifice data illi jurataque fide, quod certo tempore exercitum Syriam duceret, in regnum discessisse, justaque obsidione archiore cingi Mongenul arce, in Siciliam advolasse, ut Mirabeti Sarracenorum ducis insulam infestantis conatus coerceret.

Cæterum quamquam illud colloquium non V. R r r 2 non

Joannes Rex Jero- sol. ad illud evocatur.

IV. Verulis ab Hon. & Frid. conventus habitus. (a) Id. l. 6. ep. 347.

(b) Rich. de S. German. an. 1222.

Mirabetus Sarrac. reprimitur.

non Veronæ, ut affirmat chronicon Elvangelense, celebratum fuit, in Campania tamen anno insequenti habitum est, cui tum patriarcham tum Regem Hierosolymitanum interfuisse, apostolicæ literæ (a) eodem anno afferendæ admonent. Interim Honorius ut Fridericum ad promissa incitaret, illum uxoremque, ac filium una cum Imperio, Siciliæ regno, universisque ejus juribus in Apostolicæ sedis fidem & clientelam recepit; atque ad universos Germaniæ antistites scripsit, (b) caverent ne quisquam Friderici res, dum in expeditione Hierosolymitana versaretur, invaderet, minueret, perturbaret: atque ipsi singuli, si opus foret, iniquorum hominum audaciam censuris ecclesiasticis comprimerent. Ostentabat sane Fridericus ingens instaurandæ rei Christianæ desiderium, sive tum re ipsa divino zelo arderet, qui postmodum in eo refrigerit, sive ut ex hujusmodi inanum promissorum pompa gloriam apud homines colligeret, vel sua etiam commoda, ad quæ festanda artibus valebat, aucuparetur; cujus literæ (c) his temporibus Honorio datæ incensi pietate principis animum ac speciem præferunt: *Tristis & tristitiæ nuncius venerande pater nobis rumor insonuit, & cordi nostro gladium doloris affixit, quia glorificavit Dominus in peccatis nostris vexillum hostium, ut conculcasset exercitum Christi sui. Et quis est jam in populo Christiano, qui ad talem non inhorreat confusus eventum, videns eum, qui crucem persequitur, triumphare de cruce? Quasi non sit otiosum credere, quod in plebe sua Christo displiceat cultus fidei, dum vias ita dirigit perfidorum. Proh pudor filios Ecclesiæ fugant catuli synagogæ, & de bello Domini magnificatur victoria Machometti. Hæc inquam tanti doloris acerbitas inter omnes, quos fidei character insignit, tanto nos vehementius exacerbatur, quantum ad maturum subsidium zelus ferventior accingebat: & quod in iis apud nos pater sanctissime decens sollicitudo non dormiat, nec dormierit usque modo, id quod præcessit insinuant, & apparatus instans manifestat, &c.* addit suos oratores illum certiores facturos, quantum in Sarracenos apparatus instruat. Dat. apud Pan. VIII. kal. nov. ind. x.

VI.

Erectus in spem excitandæ afflictæ rei Christianæ, contundendæque infidelium potentiaæ Honorius, incendebat quoque viros principes ac nobiles, ut se ad delendam acceptam ignominiam compararent; pollicebatur illis apostolicum patrocinium: qua de re comiti Saponio datæ literæ; (d) recusabat eos voti religione solvere, qui se bello sacro devovissent, inter quos Brabantia ducem varias excusationes obtendentem professionem adornare jussit. Tum Guillelmo marchioni

(a) Lib. 7.
ep. 176.
Arripitur
Frid. in
clientel.
Apost.

(b) Lib. 6.
ep. 350.

Præfert
Frid. re-
dinte-
grandi
sacri belli
consili-
um.

(c) Ext. l.
6. Hon.
ep. 81.

(d) Lib. 7.
ep. 49.

Montisferrati, qui crucesignatis aliis sese conjuncturus cum delecta militum manu mare traicere constituerat, quindecim millia marcharum spondit (e). Cumque idem marchio comiti Dalfino Alverniæ centum se milites eo ducturum pollicenti Pontificis nomine mille marchas promississet, Honorius ratum habuit (f).

Quod rursus ad Pelagium episcopum Albanensem attinet; mandavit (g) Pontifex, ut principis Antiochiæ uxori, e jusque liberis præsidio esset, cum Rupinus ejus vir crucesignatus in vinculis versaretur. Præterea pecuniam ab archiepiscopo Senonensi A. S. L. coactam in crucesignatorum stipendia subsidio mitti voluit (h). Interea vero cum accepisset Pontifex Templarios inimicitias in equites Hierosolymitanos nationis Germanicæ suscepisse, quod ex pontificio privilegio pall'o albo uterentur, ipsorum iras permulcere, lenireque animos conatus est: (i) *Moti estis aliquantulum contra eos, quod quantum sit vestra religione indignum, quisquis cogitare voluerit, facile cognoscatur. Si enim vos ab hujusmodi motu nec apostolica, nec imperialis reverentia cohibet, cohibere saltem omnium id audientium subsannatio vos debet, quibus videtur, sicut est revera, ridiculum vos indigne ferre alios a vobis album portare mantellum, præsertim a vestro habitu sic distinctum signaculo speciali, ut timeri non possit, ne quis unius ordinis fratres ordinis esse alterius arbitretur, &c.* Complurum vero singulari benevolentia fuisse Honorium hunc sacrum equestrem ordinem, cujus viri nobiles fratres domus S. Mariæ Theutonicorum vocitabantur, demonstrant ejus literæ anno hujus sæculi vigesimo datæ, quibus novellam plantationem appellat, amplissimisque privilegiis exornat (k):

Hoc anno, ut reliqua ad orientales regiones spectantia prosequamur, Pontifex quorundam Græcorum in Cypro episcoporum audaciam patriarchæ (l) Hierosolymitani, ac Tyrensis & Cæsariensis archiepiscoporum opera reprimentem statuit, qui per summam fraudem, injuriamque metropolitani Latini ac præfulum ipsius suffraganeorum, auctoritate legatorum Apostolicæ sedis institutas, dioceses sibi usurpare conabantur: monstri simillimam rem inquiring, uti synodus œcumenica docet, unam eandemque diocesim unius instar corporis duos, diversosque pontifices proinde ac duo capita habere: quocirca causa diligenter cognita, intrusos illos quamprimum eiciant. Cypri vero Regis, qui ab eo flagitabat, ut concordia alendæ causa eos præfules Græcos Græcis præesse permetteret, preces ipsius repulit, rescripsitque (m): *Cum in prælatorum Latinorum diocesis regni sui*

(e) Lib. ep.
397.

(f) Ep.
141.

VII.

(g) Ep.
303.

Rupinus
princeps
Antioch.
detentus
in vincu-
lis.

(h) Ep.
378.

(i) Ep.
347.

Illius u-
xor ac li-
berti in
patrocin.
Apost.
admissi.

(k) Lib. 5.
ep. 251.

VIII.

(l) Lib. 6.
ep. 127.

Vetiti
Græci e-
piscopi in
Cypro
cum Latinis
eodem
diocesi
præesse.

(m) Ep.
127.

tui quidam Græci Romanæ inobedientes Ecclesiæ, etiam in ecclesiis Latinorum tamquam pontifices commoventur, pro quibus nobis humiliter supplicasti, ut in dictis diocesis prout sunt remanere permitteremus eosdem; nos licet tibi & regno tuo deferre, quantum cum honestate nostra valeamus, & Græcos ad obedientiam sedis Apostolicæ revertentes fovere, ac honorare velimus, mores & ritus Græcorum ipsorum, quantum cum Deo possimus, sustinendo, in iis tamen, quæ periculum generant animarum & ecclesiasticæ derogant honestati, apud nos esse non debet acceptio personarum.

IX.

Quare talia de cætero sustinere nolentes, cum monstrosum esset, sicut in constitutionibus dicitur concilii generalis, unam & eandem diocesim diversos habere pontifices, tanquam diversa capita unum corpus haberet, venerabilibus fratribus nostris patriarchæ Hierosolymitano, & Tyren. & Cæsariensi archiepiscopis nostris damus literis in mandatis ut eos morari de cætero velut præfules in dictis diocesis nullatenus patiantur, sacerdotibus, & diaconibus Græcis prædicti regni nihilominus firmiter injungentes, ut præfatis archiepiscopo, & episcopis Latinorum, prout sunt, & fuerint in eorum diocesis constituti, canonicam obedientiam juxta compositionem faciunt supradictam, se tanquam obedientiæ filii conformantes sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matri suæ, ut sit de cætero unum ovile, ac etiam unus pastor, &c. Dat. Later. III. kal. januar. pontifi. nostri anno 6. [1]

X.

Præterea Surianos (quos vocabant) Jacobitas & Nestorianos in diocesi Nicosiensi commorantes in archiepiscopi il-

lius (a) auctoritate esse jussit. Deinde plurimos episcopatus ab Joanne Card. Columna A. S. L. varias ob causas conjunctos Honorius sua auctoritate firmavit (b). Tum G. e villa Arduina Achajæ principem concordiam inter Ecclesiam atque Imperii principes jam ante initam admittere, eique stare jubet (c), gravissimis ad ipsum exaratis literis, quibus primum ob nefaria scelera Pharaone, quoque esse affirmat: ille enim sacerdotum agros possessionesque non modo immunes liberalesque censuerat, verum quotidianum illis victum publice præberi voluerat; ipse vero damnis maximis atrocissimisque injuriis ecclesiasticos viros affecisset, abbatias, ecclesias, earumque bona ac jura occupasset. Sed hæc ab ipso Pontifice protervum principem ad officium ac divini numinis metum revocare annitente excipere (d) præstat.

Si Dominus, in cujus manu sunt omnium potestates & omnium jura regnorum, a Græcis propter eorum inobedientiam pertinacem Imperium transferens ad Latinos, te magnificavit multipliciter ac ditavit, nimis ei visus es hactenus iniqua vicissitudine respondere, Ecclesiam ejus, immo ipsum in ea impie persequendo, quam etsi non virtutis amore, saltem pœnæ formidine debueras in omnibus honorasse, cum facile sit ei, qui aufert spiritum principum, dignam de suis injuriatoribus sumere ultionem. Sed quod non sine admiratione referimus, & dolore, te Deo, Deumque tibi, quasi serio volens statuere inimicum, longe in hoc quodammodo inhumanius Pharaone, qui nedom teram sacerdotalem esse voluit liberam, & exemptam, verum etiam sacerdotibus faciebat alimenta de publico ministrari, ministros ejus

(a) Lib. ep.
199.

G. Villardum
Achajæ
princeps
ob eccles.

oppressas
increpitu-
sus.

(b) Ep.
240.

277.

(c) Ep.
276.

(d) Ep.
276.

XI.

XI.

NOTÆ [1] **Q**uanquam de Cypriis episcopis Græcis ea statuit Honorius, quæ in ejus epistola a Raynaldo hic allata leguntur; iusta tamen pontificia executioni demandata fuisse vix credo. Collegisse id mihi videor ex epistola I. Germani II. patriarchæ CP. schismatici ad Cypriorum consulta, legenda inter monumenta vulgata a Cotelerio to. II. pag. 473. Ex ea discimus Græcos in Cypro agentes ablegatos suos ad Germanum misisse; a quo in synodum ea de re collectam (Nicææ forte) introducti, exposuerunt Latinos in Cypro dominantes tria exigere a Græcis, I. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum, cogebant sacros Græcorum homines manus inferere manibus sacerdotum (nempe episcoporum Latinorum) II. ne Romanus (Græcus scilicet) ad sacerdotalem honorem promoveretur, sive in episcoporum promoveretur, sive ad aliam ordinationem absque Latini notitia III. ut episcopi ipsi, cæterique sacri ordinis Græci Latino pontifici se submitterent, in cujus subjectionis argumentum,

ejus, in quibus honorari & sperni se asserit gravibus damnis, & atrocibus injuriis affecti, abbatias, ecclesias, & ipsarum possessiones cum pertinentiis earundem, papates & alia jura ecclesiastica, mobilia, & immobilia manu nimis avida occupando, &c.

XII. Desigit Pontifex alia in ipsius oculis scelera, ut post hæc temere tentata, ab Joanne Cardin. legato, de quo paulo ante memoravi, iterum ac sæpius ut ecclesiæ faceret satis admonitus, iustusque, superbia tamen elatus parere recusasset; quam ob causam cum legatus eum anathemate percussisset, ipsiusque ditionem interdicti sententiæ subiecisset, adeo non respuerat, ut gesta aliis majoribus cumulando, præfules & clericis exilio multasset, qui eos hospitio exceperant in vincula conjecisset, sanctuaria violasset, sacras reliquias contemptui habuisset, ecclesiarum agricolas vectigalibus onerasset, quorum facies inultis etiam turpissimis notis fœdasset; demum ubi asperioribus illum verbis perstrinxit, ex apostolica clementia respicienti Ecclesiæ gremium explicat: si vero flectere perveraciam nolit, significat datam (a) Atheniensi ac Thebano archiepiscopis provinciam, ut interdicto ipsius ditionem percillant, ac tum gravem adeo ab ipso vindictam expetiturum, ut illius magnitudo audientes horrore perfundat.

XIII. Fregit superbos spiritus is princeps tum divino terrore tum minis pontificiis correptus, quem rediisse in gratiam cum episcopis atque ad Honorii nutum voluntatemque concordiam firmasse argumento sunt pontificiæ epistolæ ad ipsum (b) alioque (c) anno insequenti exarate, quibus illum beneficiis atque officiis plurimis est complexus (d). Quod vero ad pacis conceptam formulam ab Honorio oratoribus Achajæ principis exhibitam attingit: ea fuit quam anno superiori retulimus a Roberto Imperatore confirmatam, quamque, ut ibi diximus, Pontifex hoc anno ratam firmamque esse constituit (e). Cujus tamen conditiones biennio post est interpretatus, atque ad mitiorem sensum detorsit, ut apostolicæ ostendunt literæ ad Robertum Imperatorem datæ (f).

XIV. Affectus quidem egregie erga ecclesiasticos videbatur Robertus, quorum servandis confirmandisque juribus facile assensit, sed ut mollioris erat ingenii atque in tractandis armis parum peritus, sub ipso Imperium Constantinopolitanum misere a schismaticis lacerari illiusque splendor obsolescere cepit: cui Honorius ut de sancita cum episcopis concordia est gratulatus, ita auxilia flagrantanti opera non defuturum est pollicitus.

Illius principis pertinacia.

(a) Ep. 333.

(b) Hon. l. 8. ep. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. (c) Id. ib. ep. 35. 36. (d) Id. l. 8. ep. 25. 46. 67.

(e) Lib. 6. ep. 285. 295. 299. 300. (f) Lib. 7. ep. 140. XIV.

III. Constantinopolitano Imperatori.

Imperialis celsitudinis literis per dilectum filium H. . dominici sepulcri Constantinopol. priorem nobis humiliter præsentatis, & ipsorum continentia benigne prout decuit intellecta, super eo, quod per ministerium, & sollicitudinem diligentem dilecti filii nostri Joannis tituli sanctæ Praxedis presbyteri Card. inveteratam materiam dissensionis, & scandali, quæ inimico homine superfeminante zizania passa fuerat, pluries recidivam exsufflatam asserens, & extinctam, inter ecclesiam Constantinopolitanam, & Imperium pacem, & concordiam tam admirabili, quam amicabile fœdere stabilitam, per eandem literas astruebas, lætati sumus plurimum, & gavisti, ei a quo omne datum optimum, & omne donum perfectum existit, gratiarum referentes uberes actiones. Super eo vero, quod tam te, quam Imperium prænotatum circumquaque multipliciter ultra solitum deprimi asseris, & affligi per inimicos fidei orthodoxæ, paterno tibi compatientes affectu, ad honorem Dei, & Ecclesiæ ac augmentum Imperii te de ipsis optamus feliciter triumphare.

XV. Ut autem sinceræ dilectionis affectum, quem ad progenitores tuos habuisse dignoscimur in te abundantius derivatum agnoscas, Imperialem volumus celsitudinem non latere, quod nos de tuo, & commissi tibi Imperii statu prospero solliciti existentes, omnes illos, qui contra te, & Constantinopolitanum Imperium Græcis adhaerent, ipsique præstiterint auxilium, & favorem, excommunicationis mucrone percussimus, & mandavimus excommunicatos per civitates maritimas mittari; nobili viro Huberto comiti de Blandraco, & sociis ejus in subsidium Imperii venientibus eandem concedentes indulgentiam, quæ statuta fuit in succursum transfretantibus Terræ sanctæ. Tu igitur de gratiæ nostræ favore securus, tuum jactans in Domino cogitatum, & desigens in eo anchoram spei tue, ad anteriora jugiter te extendas, pro certo sciturus, quod nos personam tuam sincero in Domino zelantes affectu, auxilium & consilium apostolicum, in quibus expedierit, & decuerit, tibi curabimus efficaciter impertiri. Dat. Later. v. kalend. jul. pont. nostri anno vi. Quo etiam die literas eodem argumento ad proceres, magistratus, virosque nobiles Constantinopolitano Imperii scripsit (g) etiam atque etiam eos omnes cohortatus, ut Roberto obsequentes, atque inter sese conjuncti essent: sacro divini timoris jugo subicerent sese, assuescerentque; quem magno sui damno abjecisse viderentur, unde prima illis salutis spes affulgere deberet, hostibus terrori, reipublicæ munimento defensionique essent: ecclesiarum

Hon. lit. ad Rob. Imp. Constantinop.

Intestinis sedition. laborat Imp. orientale.

In factio. fos vibrat. tum ab Hon. a. anathema.

(g) Hon. l. 6. ep. 447.

jura servarent: prompto animo Imperatori parerent, strenueque adessent: cunctos qui adversus illum Imperiumque Constantinopolitanum Græcorum partes sequerentur, iisve opem atque auxilium tulissent, a sede, piorum cœtu, concilioque se abigere.

XVI. Gerebat tum magno terrore bellum adversus Robertum, ac ditionis suæ limitem latius proferebat Theodorus Comnenus, vir lubricæ fidei atque artibus instructissimus, qui ut antea simulata pietate ad avertendum a se ob conjectum in vincula Petrum Imperatorem Latinorum occidentalium imminens grave bellum, supplex in Ecclesiæ obsequium procubuerat, atque ab Honorio fidelium confortio aggregatus tectusque apostolico patrocinio fuerat, ita ubi eam procellam dissipatam vidit ac Latinorum Constantinopolitanorum vires depressas, laceessere ipsos, atque grassari cœpit; quamobrem anathemate defixus contempta religione victorias majori apparatu circumtulit, quem ideo Honorius in literis salute negata, sed meliora consilia precatus ad pacis fœdera cum Roberto Imp. pangenda monere, hortari, ac rogare, simulque laudi tribuere, quod blande humaniterque Joannem Cardinalem habuisset; at hæc ab Pontifice (a) audire præstat. Theodoro Cominiano spiritum consilii sanioris.

XVII. Licet enormiter nos, & Ecclesiam Rom. offenderis dilectum filium nostrum I. . tituli S. Praxedis presbyterum Card. ausu sacrilego capiendo; quia tamen, sicut idem rediens nobis retulit viva voce, ipsum devotè tractasti, & in liberatione honorasti decenter, personam tuam, nisi per te steterit, quantum cum Deo possumus, diligere disponentes, libenter tuis secundum utrumque hominem profutura proventibus cogitamus, & utinam nostris consiliis acquiescas, quia sicut speramus in Domino, nunquam exinde tibi nisi grata poterunt provenire. Sane nobis tacentibus non ignoras, quod res unite concreverunt, & dispereunt disgregatæ; indeque fit ut discordia homines inter se invicem adversantes, nisi aliter sopiatur, tandiu in utriusque partis dispendium militet, donec perdat alteram, vel utramque, sicuti & converso concordia nititur ad conservandam sibi obsequentium, & augmentum.

XVIII. Quare salutem, & quieti tuæ plurimum, sicut nec ipse dubitas, expedire credentes inter charissimum in Christo filium nostrum R. . Imperatorem Constantinopolitanum illustrem stabiliri pacis perpetuæ firmitatem quia tibi plurimum est decens, ut id monitus a nobis efficias, nobilitatem tuam hortamur attente, quatenus provide circumspectans inevitabilia rerum damna, incomparabilia personarum pericula, & a-

Theodorus Comnenus ad pacem cum Roberto invicem sollicitus.

(a) Lib. 7. ep. 140.

Monetur dubios esse bellorum exitus.

XVIII.

nimarum irreparabilia detrimenta, quæ tibi ex discordia poterunt provenire Christianissimo Imperatori prædicto, sicut Christianus es, te studeas pacis termino copulare; ita quod bonam de te de cætero fiduciam obtinentes, magis, ac magis tibi reddamur favorabiles, & benigni, nec si contrarium egeris, cogamur aliud cogitare. Datum Later. vi. kalend. octob. pontificatus nostri anno vii. Hæc Pontifex; sed de Theodoro iterum paulo inferius.

Perfunctum equidem egregie ac pro dignitate Joannem legationis munere, præter ea quæ attulimus suis locis, indicant literæ Francorum cleri Constantinopolitani, qui grati animi causa summo Pontifice sacroque Cardinalium senatus munus quoddam misere cum hujuscemodi literis: (b) Sanctissimo patri ac domino Honorio Dei gratia summo, & universali Pontifici universitatis clericorum Francigenarum partis Francorum Constantinopolitan. salutem, & devotissima pedum oscula. Cum reverendus pater Joannes tituli S. Praxedis presbyter Card. quondam Apostolicæ sedis legatus, tanquam immobilis Ecclesiæ columna, ad honorem Dei, & Ecclesiæ Rom. ecclesiæ nostras fideliter ordinaverit, per dilectum filium procuratorem nostrum, magistrum Glibertum, Latorem præsentium mille perperatas terræ de collata undecima vobis, & sacro cœtui Cardinalium præsentamus, de quibus perperatis magister Alexander decanus Thessalon. subdiaconus vester de mandato domini legati perperata recepit, vobis ea personaliter delaturus. At quoniam Joannis Cardinalis incidit mentio, donationem ab ipso duobus abhinc annis in religiosos S. Praxedis tituli sui viros collatam, & a summo Pontifice, qui eam apostolicis literis intexuit (c), hoc anno confirmatam non præterimus. Per similem donationem ab Joanne de quodam Chalcedonenis diocesis loco canonicis SS. Cosmæ, & Damiani in Silice tum temporis factam iisdemque fere verbis conceptam amplectitur aliud Honorii diploma quo ipsam ratam jubet esse (d); sed rursus ad Honorii gesta redeamus.

XX. Exceptis paternæ benevolentia Roberti Imp. oratoribus, qui ad flagitanda eliciendaque ex occidente auxilia venerant, Honorius datis Roberto literis, quæ secum egissent oratores, significavit, (e) gratum illius ob accepta beneficia animi collaudavit, commendavit pietatem, erexit animos, spemque ex circumfusus periculis ipsum feliciter emerfurum injecit: Licet in regimine Imperii multa tibi obiciantur adversa, nequaquam tamen tua debet magnanimitas perturbari, sed cum quod auro ignis, hoc faciat tentatio viro forti, tua crescat virtus magnifice in adversis,

XIX. Donatio a Gallis Constantin. Honorio facta.

(b) Reg. 2. 6. ep. 466.

(c) lb. ep. 429.

(d) Ep. 462.

XX. (e) Lib. 7. ep. 15.

Excitatur ad meliorem spem Robertus.

ut clarior elucescens, tuæ faciat latius
laudis præconia prædicari, quia etsi mi-
rabiles sint elationes maris, mirabilis
tamen Dominus in excelsis, si perfecte in
Christo confidis, facile convertit procellam
in auram, qui fideles suos tentari non pa-
tiens ultra quam valeant sustinere, facit
etiam cum tentatione proventum.

Nos quoque tibi nequaquam deerimus,
sed in omnibus opportunitatibus assistemus,
sicut Apostolicæ sedis filio speciali. Ideo-
que serenitatem tuam rogamus, & mone-
mus attente, quatenus tuum iactans in Do-
mino cogitatum, qui nunquam in se speran-
tes confundit, nullatenus terrearis, sed te
fortibus adversariis exhibens fortio-
rem, atrium tuum potenter studeas custodire, ut
tandem omnia, quæ possides, sint in pace,
quam cum omnibus hominibus, quantum ex
te est, & præcipue cum Latinis existentibus
in partibus Romanicæ volumus, & con-
sulimus te servare, cum ex dissensione
multa possint imminere pericula, sicut e con-
trario solent de pace commoda multimoda
provenire. Dat. Later. VIII. kal. octobr.
pont. nostri anno VII. Hæc Honorius ad
Robertum quem etiam nonnullis officiis
est profecutus.

XXI.
Promit-
tuntur il-
li auxi-
lia.

XXII.
Matthæus
patr. mu-
nus indi-
gne gerit.

(a) Ep.
734.
Obiurga-
tur ab
Honorio.

XXIII.

Mercenarium te exhibes potius, quam
pastorem, cum lac, & lanam quærens ex
ovibus, vagas non reducas ad caulas, nec
lentas stimules, & languidas non susten-
tes, prædicationi minime insistendo, qua
ipsus arguere, obsecrare, ac increpare de-
beres in omni patientia, & doctrina. Mis-
surum vero solemniter rarissime celebras, &
excommunicatis communicare non metuis,
& cum Venetis, ut haberi ex fama publi-
ca dicitur, iniisti contra nationes alias il-
licitas pactiones, & ut quasi velis ab aquilone
tuum solum collocare, excommunicato-
rum a. legato Apostolicæ sedis passim ab-

Incussæ
illi minæ
Apostoli-
cæ.

solvit, & appellationibus legitime interposi-
tis ad eandem deferre contemnis. Et infra:
Ne igitur tacti dolore cordis inirritus
dicere compellamur, debeamus hominem,
quem creavimus, fraternitatem tuam mo-
nemus & exhortamur in Domino per apo-
stolica tibi scripta mandantes, quatenus in
his, & aliis teipsum taliter corrigas, &
emendes, insistens sollicite officio pastorali,
evangelicæ opus adimplens, ut securim in-
fructuosæ arbori apponere non cogamur.
Utinam autem sic objurgatio hæc circa
infructuosam ficulneam foderit sino corre-
ctionis appposito, quod fructum afferat re-
quisitum, & succidi non debeat in futuram.
Datum Alatri xv. kalen. jul. pont. nostri
anno VI.

Hoc anno, ne Græcorum res prætereaa-
mus, defuncto Theodoro Lascari Joannes
Ducas Batazes sive Vatacius dictus,
apud Græcos in Imperio successit; cum
enim Theodorus Imperium arripuisset an-
no quarto supra millesimum ducenteli-
mum, ut Niceta Choniata testatur, (b) Niceta
Nicephorus vero Gregoras (c) ipsum o-
ctodecim annos in Imperio affirmet exe-
gitte, Joannis ingressus in hunc annum,
coniiciendus videtur: qui Joannes Irene,
Theodori filia in matrimonio ducta, ab
eo successor designatus fuerat, quique
vir magno ingenio, animi constantia &
morum gravitate insignis ab auctore præ-
dicatur. Infixisse ipsum Roberto sub ip-
sis Imperii initiis gravissimam cladem,
scribit Nicephorus Gregoras (d). Alexius
enim & Isaacius, qui Lascaris sanguine
erant conjunctiores, quam Joannes affi-
nitate successor quæsitus, frementes ira
sibi Imperium transmissum non fuisse, se
ad Robertum contulere, promissisque pel-
lexere, ut Joannem ad transfundendum
in ipsos Imperium bello peteret, sed cum
instructa classe exercitus in Asiam tradu-
ctus esset in mediterranea loca, quæ pau-
lo ante Henricus Imperator Latinis sub-
jecerat, progressu Joannes Vatacius flo-
rentissimis cinctus copiis occurrit, inito-
que prælio magna clade Latinos fudit,
ac mox circumjectæ Græcorum urbes oc-
casionem aucupatæ excusso Latinorum
Imperio, ultro in Joannis obsequium se
contulere, atque ex eo Latinorum res ad-
modum fractas debilitatasque Græcorum
vero se extulisse scribit auctor.

Subdit de Theodoro Angelo, qui De-
metrio absente Thessalonicam occupavit,
atque imperialia insignia corripuit; sed de
iis anno sequenti. Regem vero Thessalo-
nicensem per id tempus ad Honorium se
contulisse demonstrant literæ pontificiæ
Tornacensi episc. datæ, (e) quibus sa-
cerdotium Regis Demetrii capellano con-
fert.

XXIV.
Theodo-
rus Lascari
Nicæ-
nus Imp.
moritur.

(b) Nicet.
chr in
Alexio
Angelo l.

(c) Greg.
l. 2.

Joannes
Ducas in
Imperio
succedit.

(d) Ni-
cepht.
Greg. l. 2.
Alexius
& Isaacius
ad Robertum se
conferunt.
Joanni
Duca
bellum
movent.
Profi-
gantur ac
Robertus
plura in
Asia loca
amittit.

XXV.

(e) Lib. 6.
ep. 280.

Honorius, &c.
Cum charissimus in Christo filius noster
Demetrius Rex Thessalonicensis illustris
in nostra constitutus presentia supplicavit
instanter, ut dilecto filio Eustachio capel-
lano suo providere in aliquo beneficio, di-
vino, & suo intuitu dignaremur; nos de-
ferentes Regiæ dignitati, ac sperantes,
quod idem Rex imitari debeat progenitorum
suorum vestigia qui semper devoti Ecclesiæ
Romanæ fuerunt, ejus precibus duximus
annuendum &c. Dat. Anag. 2. id. martii
pont. nostri anno 6. At Theodorus potiun-
di Imperii ambitione æstuans, cum De-
metrius Thessalonicæ Rex ad contrahen-
da auxilia venisset in Italiam, ut Grego-
ras scribit, (a) occasione usus, expugna-
tis pluribus arcibus urbibusque, Thessalo-
nicam regni principem in suam potesta-
tem redegit, ac mox ea victoria elatus
imperialia insignia corripere meditatus
cum Thessalonicensem archiepiscopum,
ut iis ipsum redimeret, adducere non po-
tuit, ea a Bulgaricæ archiepiscopo e-
blanditus, Imperatorem se gessit. Ita qua-
tuor Imperia ex collapsis orientali eru-
pere, Constantinopolitanum Latinorum,
Davidum Comnenorum Trapezuntinum,
Lascarorum Nicænum, Thessalonicum An-
gelorum, quæ denum ob imbecillitatem
funditus conciderunt, brevi autem istud
postremum stetit; hoc vero anno cœpisse
(b) expugnatamque Thessalonicam e pon-
tificiis literis ad Tornacensem episcopum
exaratis, ac paulo ante a nobis allatis,
atque ex Nicephora Gregora colligitur.

Demetri-
us Rex
Thessal.
in Itali-
am venit.

(a) Ni-
cepht.
Greg. l. 2.
Theod.
Comne-
nus illius
regnum
occupat.
Imperia
infi-
gnia cor-
ripit.

(b) Hon. l.
6. ep. 180.

XXVI.
Bertoldus
Spolet.
ducatum
affectat.

Opponit
illi se Ho-
nori-
us.

(c) Reg.
Hon. l. 7.
ep. 42.
(d) Ib. ep.
41.
Facti cul-
pam a se
amovet
Frideric.
XXVII.

Delapsa est ad res Italicas oratio, quas
nonnulli Germani proceres turbare mo-
liti sunt. Tyrannidem enim per id tem-
pus in ducatu Spoletano, Rom. Eccle-
siæ ditioni obnoxio occupare moliebatur
Bertholdus filius Conradi olim ducis, de
quo suo loco memoravi, eique præsto e-
rat Gonzalinus aulæ imperialis dapifer,
quorum iniquis studiis Pontifex ecclesia-
sticæ immunitatis custos & vindex illico
obviam ire, legationem ad Fridericum
decernere, ipsum monere, hortari, etiam
atque etiam rogare, ut nequissimorum
hominum conatus coerceat. Constant hæc
ex ejusdem Friderici literis, quibus tum
Honorio (c) Papæ, tum S. Romanæ Ec-
clesiæ Cardinalibus (d) ostendere niti-
tur, hæc injussu suo ab illis tentata ef-
fate, atque ægerime a se ferri. Sed præ-
stat ipsum Imperatorem in hac sua ad
Cardinales epistola audire.

Fredericus Dei gratia Romanorum Im-
perator semper Augustus, & Rex Sicilia,
dilectis in Christo patribus, & amicis suis,
dominis V. Ostiensi N... Tusculan.
episcopis; S. basilicæ duodecim Apostolo-
rum T... tituli S. Sabine, B. tituli SS.
Joannis, & Pauli presbyteris, & SS. Cof-
mæ, & Damiani, & P. S. Georgii ad
velum aureum diaconibus Cardinalibus sa-
Ann. Eccl. Tom. XX.

lutem, & intime dilectionis affectum.
Alia vice scripsimus fidei nostro G...
imperialis aulæ dapifero, quod injuriam
illatam dilecto in Christo patri, & ami-
co nostro domino R. sanctæ Mariæ in Cos-
medin venerabili diacono Card. rectori du-
catus Spoleti, & juramenta, quæ fuerunt
per eundem dapiferum ad suggestionem
Bertoldi filii quondam ducis Conradi ab
Ecclesiæ Romanæ fidelibus de ducatu rece-
pta, moleste nos plurimum ferebamur, ut-
pote qui eidem G... cum discessisset a nobis,
duximus specialiter inhibendum, ne ali-
quid contra sedem Apostolicam attentaret,
vel quidquam præsumeret, unde inter ip-
sam, & nos scandalum, quod absit, con-
tingeret suboriri.

Ea de re
ad Card.
literæ.

Nunc autem literis vestris, & discreto,
ac prudenti viro magistro R. subdiacono,
ac notario apostolico ad nos nuncio desti-
nato (nimirum ab Honorio Papa, ut Fri-
dericus aliis literis postremaque hac e-
pistola testatur) qua decuit affectione
receptis, factum hujusmodi tanto molestius
tulimus, quanto manifestius nobis innotuit
detestandæ illius dapiferi temeritatis ex-
cessus, & quanto minus credidimus quod
rem tam arduam, quæ adeo nobis displicere
deberet, absque nostra conventia at-
tentaret. Porro cum nonnulla unquam ra-
tione velimus, quod mater nostra Rom. Ec-
clesiæ, cuius tot recolimus beneficia, per
nos, aut nostros leviter se reputet offen-
sam; prænominato dapifero sub pœna gra-
tiæ nostræ districtè præcipiendo mandamus,
quatenus quæcumque in marchia atten-
tata sunt, & ducatu, non differat revoca-
re, ac nequaquam de cætero similia præ-
sumpturus ecclesiæ balivos, suis amotis,
restituatur bannum relaxando, cui omnes sap-
posuit, qui non jurarent eidem, & quæ
recepta sunt ab eorumdem locorum homini-
bus juramenta.

XXVIII.

Jubet ere-
pta resti-
tui Eccle-
siæ.

Præterea super prædictis omnibus con-
tra sedem Apostolicam attentatis, eam sibi
satisfactionem exhibeant, quod liquido co-
gnoscatur hæc nobis nolentibus præsumpta
fuisse, ac nos indignationem, quam ex hoc
adversus ipsum concepimus, mitigemus.
Quocirca paternitatem vestram affectuose
duximus exorandam, quatenus congrue ve-
litis favore prosequi exuberantem ad Rom.
Ecclesiam nostræ devotionis affectum; quo
ita studemus nostrum Imperium sedi Apo-
stolicæ coaptare, ut debeamus semper,
quantum in nobis est, inter Ecclesiæ ube-
ra retineri. Ut autem plenius, & nitidius
exhiberemus quem ad Apostolicam sedem
habemus devotionis ardorem, juxta volun-
tatem præfati nuncii apostolici, in mar-
chia, & ducatu mandavimus negotium exp-
pediri. Dat. apud Joban. xxii. novemb.
XI. indictione. Insertæ sunt pontificio re-
gesto literæ tum ad Gonzalinum (c),
quas Fridericus se scripsisse memorat,
tum ad Bertoldum (f) primum nequi-
tæ

XXIX.

Sua in
Rom. Ec-
clesiam
studia ja-
ctat.

(e) Reg.
lor. 115.
ep. 45.
(f) Ib. ep.
45.

(a) Ep. 47. Spoletani ducatus (a) & marchia (b) populos exarasse.

(b) Ep. 48. XXX. Præterea Fridericus oratores suos ad

(c) Ep. 43. 34. Apostolicam sedem cum aliis literis (c) misit. Verum Gonzalinus nequaquam imperata perfecit, quod locum suspicioni dedit, multisque ansam admonendi Pontificis, Fridericum iussa revocasse. Quod cum accepisset princeps idem a magistro domus S. Mariæ Theutonicorum, quem Honorius ad eum miserat questum vel infidelitatem vel moram, per literas (d)

(d) Ep. 55. apud Apostolicam sedem hac se ratione excusare conatus est, nempe nolle se Ecclesiæ juribus detrimentum ullum inferri, ac Deum testem nihil ab ipso contra ejus literas, ac iussa per dictum supra Roffridum subdiaconum notarium apostolicum transmissa attentatum esse, ut de hac re ne cogitaverit quidem: postremo ut sciat Pontifex, sibi delata a veritate profus abhorre, Gonzalinum ipsum cum paulo ante memorato magistro mitteret, quo apostolica mandata sine mora exequatur. At suspicionem de Friderico postea auxit, Gonzalinum adhuc cunctatum imperia non peregrisse, quocirca merito exandescens Pontifex Theutonicorum fratrum magistrum iterum, cum vehementioribus literis ad Imperatorem misit, qui nuncius insequenti anno ineunte ab ipso id responsi (e) retulit.

(e) Ep. 64. XXXI. Sanctissimo patri domino suo Honorio Dei gratia sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ summo Pontifici, Fridericus eadem gratia Romanorum Imperator semper Augustus, & Rex Sicilia, salutem & reverentiam, tam debitam, quam devotam.

Cum super iis, quæ Gonzalinus dapifer noster, & Bertoldus filius quondam ducis Conradi, ac eorum complices in marchia Anconitana, & ducatu Spoletano fecerunt, ad nos magistrum Roffridum subdiaconum, & notarium vestrum, & literas misissetis, statim dapifero ipsi sub pœna gratiæ nostræ scripsimus, ut quæcumque per ipsum, & quoscumque alios facta essent nomine nostro in partibus supradictis, tanquam nobis nolentibus attentata non postponeret revocare. Quod cum non fecerit, ipso ad nostram præsentiam veniente, nos indignati plurimum & turbati, quia nostris videbatur jussionibus illuisse, ac aliquibus præstitisse materiam suspicandi, quod contra literas de revocatione illorum dapifero memorato directas mandatum aliud fecissemus, quod testis est nobis Deus, in cor nostrum etiam non ascendit. Et infra:

XXXII. Nos enim banna posita, juramenta recepta & quæcumque alia per dapiferum eundem, & alios nomine nostro in marchia & ducatu facta sunt, evacuamus, & relaxamus omnino, & universis de eisdem partibus ea mandavimus non servare. Præ-

Excusat se Frider. iussa operi mandata non fuisse.

terea ut nullus de cætero excusationis sit locus, si quod mandatum, si qua scripta, vel nuncii nostro directi nomine presentibus contrarii apparerent, tam mandatum, quam scripta, & nuncios decernimus non valere. Cum satis jam perpensi valeat, & cognosci, quod factum, vel verius præsumptioni dapiferi supradicti, & complurum suorum nequaquam consensimus, sed illud potius nimis graviter tulimus, & molestè, ac in eodem simus solidati proposito, ut nihil unquam velimus facere contra Rom. Ecclesiam, licet ab ipso etiam provocati, ex quo lædi a nobis se reputet, vel offendi, paternitati vestræ supplicamus attente, quatenus nos tanquam Ecclesiæ Romanæ filium devotissimum, & sincere devotionis alumnum firmissime teneatis: super omnia enim cupimus eos, quæ ante nos fuerunt quantuncunque sedis Apostolicæ devotos non solummodo imitari, sed etiam ampliori Ecclesiæ Romanæ devotione ac honorificentia superare. Datum apud Prechmam I. die Januarii XI. indict. Hactenus Fridericus; leguntur etiam literæ (f) ad populos Spoleti ducatus Marchiæque, quarum hic meminit. Hoc anno injurias suas apud Fridericum cum questi essent ecclesiastici Sicilia viri, ad laicorum tribunalia se trahi, atque a principibus illis regisque ministris, malis multis affici, vestigalibus onerari, acerbissimisque exactionibus vexari opprimique, ipse iniquis illis hominibus imperavit (g) ut ni indignationis suæ vim experiri vellent, ab ejusmodi injuriis abtinerent: velle se tum ecclesiis tum ecclesiasticis regni sui viris jura omnia illibata manere, eaque libertate, & immunitate frui, quæ apud illos Guillelmi secundi Regis religione ac liberalitate vige-

(f) Ep. 66. Benevoluntate se oppressis ecclesiasticis exhibet.

(g) Reg. Hon. 16. ep. 35. Quod ad Raynerium S. R. E. Cardinalem Spoletan. ducatus rectorem attinet: quanta in tuendis ecclesiæ juribus pertulerit, Honorii ad Senenses adversus Parentium, & Andream fratres, cives Romanos ejusdem Cardinalis insectatores literæ (b) docent. Aucti fuerant ii amplissimis a Pontifice honoribus ac muneribus decorati, atque in tantam prorupere audaciam, & tot injuriis clementiam apostolicam laceffivere, ut ecclesiastica fulmina eo pontificis manibus in suum caput extorserint. Ac Parentius quidem alteri Parentio Romano civi, qui Urbevetere dum comprimendis hæreticis incumberet, pro fide sanguinem fuderat, longe dispar non sine gravissima susceptæ hæreseos suspitione ac infamia Lucana urbe, in qua præfecturam gerebat, episcopum & clerum expulerat, baptismique ac pœnitentiæ sacramenta porrigi vetuerat, & virum probum ob expiata sacra confessione crimina multa affe-

XXXIII. Parentius & Andreas ecclesiæ infensissimi.

(b) Ep. 340. Defixi anathemate.

cerat. Alter vero nimirum Andreas R. Cardinali S. Mariæ in Cosmedin ducatus Spoletani præfidi ob administrata defensione Ecclesiæ jura mortis terrorem incusserat, ipsiusque ministros spoliavit, fauciaratque. Nefarios ergo homines, qui nobilitatem fœderant criminibus anathemate percussit, scriptisque Senensibus magistratibus, aliarumque urbium præfectis literis voluit, ne quis illorum commercio se contaminaret.

XXXIV. Lucani ecclesiasticos pellunt. Adversus Lucanos vero, qui una cum Parentio semel iterumque ab ipsis prætoro creato in ecclesiarum bona invaserant, qui ecclesiasticos viros durissime vexaverant, qui episcopum & clerum civitate exegerant, qui in deterius ruentes interditi sententiam in se latam contemnebant, Pontifex ad Januenses scriptis literis hæc decernit (a): Universitati vestræ sub obtentu gratiæ divinæ, ac nostræ, per apostolica scripta firmiter injungendo mandamus, quatenus dictos cives, donec præfatam Parentium a regimine suæ civitatis egerint, & episcopo, & clero Lucan. cum honorificentia debita revocatis, eis de damnis, & injuriis, ac Apostolicæ sedi de contemptu satisfecerint competenter, nullatenus receptatis, nec a vestris permittatis civibus receptari, nullumque cum eis exerceatis, vel a vestris exerceri permittatis commercium, vel contractum, nec eis solvi debita permittatis, nihilominus bona eorum, quæ ad terram vestram evenerint facientes interim detineri. Si qui vero hujusmodi mandatum scientes aliquos de prædictis civibus interim scienter in suis hospitibus receptaverint, vel tenuerint, aut contraxerint cum eisdem, aut debita ipsis persolverint, hoc ipso sunt excommunicationis vinculo innotati.

(a) Lib. 6. ep. 341. Prohibentur Januenses inire cum illis commercio.

XXXV. Infractis pœnis ad officium revocati. Post hæc cum Parentium, & Lucanos admissorum scelerum pœniteret, & misericordiam ab Apostolica sede episcopi, & cleri opera demisso animo postularent, pater optimus ejus in terris vicem gerens, de quo scriptum est (b): Nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reverti, illos ecclesiasticis censuris ab episcopo ipso, & priore S. Fridiani, ac Petro canonico Lucensi solvi iussit; (c) ea tamen lege, ut plebscita omnia, improbasque consuetudines cum Ecclesiæ libertate pugnantibus, & canonicarum imperialiumque sanctionum auctoritati derogantes penitus abolere jurejurando interposito pollicerentur: latas post clericorum discessum contra ipsos eorumque ecclesias sententias revocare, acta rescindere, castra, rura, loca, possessiones, bonaque alia ac jura ecclesiastica ab omni onere, violenta exactione, vestigali, idque genus aliis immunita perpetuo servare, ecclesiarum bona non modo non

(b) 2. Pet. 3. (c) Hap. 1. 7. ep. 30.

Ecclesiastica libertas sancita.

invadere, verum invatores pro viribus arcere, ecclesiasticæque libertatis tum apostolica, tum imperialia privilegia facta tecta habere; denique ecclesias in integrum restituere, ac male percepta ecclesiasticis viris reddere. Per quod etiam tempus resipiscentes cives Fanenses ob eversam Forosemproniensem ecclesiam. Christi fidelium commercio jam ante interditos absolvi imperat (d).

Nec solum adversus Lucenses, sed in alios quoque Romanæ, aliarumve ecclesiarum jura invadentes, Honorius invenit, & animadvertere est compulsus, atque iterum latæ adversus Ubaldum, fratrem, fautoresque, qui Sardiniam infestarent, sibi que per summam tyrannidem vindicarent, anathematis sententia comprehendere (e) Prætores insuper Mediolanenses (f) qui archiepiscopum suum insequerentur, & exulare cogerent, eique necem inferre molirentur, tum Cremoneses, (g) qui monachos S. Savini Placentiæ perquam inhumaniter tractaverant. Adhæc graviter reprehendit, tum Papienses (h) quod nonnulla ecclesiæ bona usurpassent, decretaque libertati ecclesiæ adversantia edidissent, tum Fesulanum episcopum, (i) quod obedientiam a monasterio vallis umbrosæ Apostolicæ tantum sedi obnoxio exegisset. Neque illud hoc loco prætereundum silentio, Pontificem ipsum conatus filiorum * Azolini Opitergium occupantium, a patriarcha Aquilejensi (k) atque aliis (l) comprimendos curasse.

Per idem tempus cum Placentinus episcopus in Urbem ad Apostolorum limina quotannis hyberno tempore non sine maximo incommodo venire teneretur, nuntiumve mittere, atque ab Apostolica sede petisisset, iter hoc in mitius tempus differret, ejus postulatis precibusque morem gessit (m) mense majo ad id constituto.

Cum vero de sacris Apostolorum liminibus perlustrandis inciderit mentio, abs re non erit illud referre, quod de muliere energumena in æde B. Petri a dæmonis vexatione liberata narrat Cæsarius: (n) Mulier quædam in Briseke satis crudeliter hoc anno, nimirum 1222. quo auctor scribebat, ut ex ipso supra (o) indicavimus, vexabatur. Hinc diabolus, cum esset quinquennis hoc ordine intravit, die quodam cum luc manducaret, frater ejus iratus dixit: Diabolus comedit in ventrem tuum; mox puella sensit ejus ingressum, & usque ad maturam ætatem ab illo vexata est; hoc anno primum meritis Apostolorum Petri & Pauli, quorum limina visitavit, liberata est. Hec auctor atque alia ad hoc tempus spectantia, quæ eorum cupidus lector ab ipso petere poterit (p).

(d) Ib. ep. 6. XXXVI. Renovata in Sardinia invatores censuræ.

(e) Ib. ep. 187. (f) Ep. 172. 415. (g) Ep. 396.

(h) Ep. 373.

(i) Ep. 266.

* Ezelini (k) Lib. 7. ep. 193. (l) Ibid. ep. 192.

(m) Lib. 6. ep. 152.

XXXVII. (n) Cas. 1. 5. c. 26.

(o) Lib. 10. c. 48. an. 1221.

Correpta a dæmon. mulier perlustratis liminibus Apostolorum liberatur.

(p) Cas. 1. 7. c. 5. 25.

40. 42. 1. 8. c. 13.

53. 19. c. 9. 28. 1.

10. c. 45. l. 1. c. 29.

37. 1. 12. c. 58.

XXXVII. Sed ad Honorium regrediamur, qui hoc ipso anno indulgentias S. Mariæ Majoris basilicæ statis diebus invisentibus ab se, aliisque Romanis Pontificibus concessas, apostolicis literis confirmavit (a): *Devotio, quam habemus ad gloriosissimam Dei genitricem Mariam semper virginem nos inducit, ut ea quæ ad honorem statuuntur ipsius, totis viribus amplexemur. Unde ne unius anni, & quadraginta dierum a felicis recordationis Xysto III. in die consecrationis basilicæ S. Mariæ Majoris, ac unius anni & quadraginta dierum a Clemente III. in solemnitate consecrationis ejusdem, quando lapidem altari majiori superposuit consecratum ab ipso festo consecrationis, usque ad octavas assumptionis ejusdem beatæ Dei genitricis Mariæ, prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, nec non & unius anni, & quadraginta dierum a nobis, vestigiis inhaerentibus eorundem, ab eodem festo consecrationis usque ad dictas octavas omnibus singulis devote accedentibus ad ecclesiam memoratam concessæ indulgentiæ possint ab aliquibus processu temporis in dubium revocari, easdem indulgentias presenti pagine præcepimus annotari; & eas auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Dat. Liter. XIV. kal. aug. pont. nostri anno VI.* (b) Cæterum de Honorio ipso hæc quoque in pontificio regesto leguntur (c): *Istos dominus Honorius Papa III. consecravit, anno nimirum consecrationis suæ texto, qui ad nonum diem kal. augusti hujus anni extenditur, archiepiscopum Beneventanum, episcop. Norwicensem, episcopum Ortanum, episcopum Belvacensem.*

XXXIX. Hoc anno terra ingenti concussa [1] motu plura Italiæ loca diruta ac solo æquata fuere, quibus de rebus Godefridus (d) hæc annalium monumentis tradidit: *In Longobardia talis terræmotus fuit ipso die natalis Domini per duas hebdomadas quotidie bis perdurans, ut in pluribus locis ædificia & ecclesiæ everteret, hominesque cum sacerdotibus opprimeret, Brixiam quoque civitatem fere totam cum populo obrueret, rupes de montibus evelleret, castra deliceret, & sic inauditas calamitates & miseras perpetraret. Romæ etiam terra mixta sanguine visa est de nubibus pluere. Hactenus ille, qui Coloniæ etiam III. id. januar. magno ter-*

ræmotu quassatam tradit. De terra sanguine mixta cœlo missa adstipulatur Parisius: quamvis pluviam hanc insequenti anno de cœlo delapsam literis commendavit. Quod ad terræmotum pertinet, iis consentanea scribunt alii. Cæsarius vero auctor est, (e) Brixie tum supra duodecim hominum millia interiisse, Mediolanenses vero periculo conterritos, urbeque egressos, octo dies eoque amplius in tentoriis moratos. Quidam vero in Cypro per idem tempus evenerit, hujusmodi verbis enarrat (f): *In anno præsentis, qui est millesimus ducentessimus vigesimus secundus ab incarnatione Domini, sicut narrant quidam de eisdem partibus venientes, duæ civitates in Cypro a terræmotu corruerunt: in una vero illarum, dum episcopus in altari staret, missamque celebraret, ecclesia tremefacta cecidit, & tam ipsum quam reliquum populum extinxit. Hæc porro, quantum ex iisdem auctoribus colligitur, anno superiori extremo inchoata in hunc protracta fuere: quamvis Patavinus monachus (g) ea ad consequentem annum reiiciat. De hujusmodi etiam terræmotu meminit Honorius Papa literis (h) de Guillelmo episcopo Eboracensi inter sanctos referendo proximo anno aprilis mense ineunte in Angliam missis, dum ait: *Nuper namque in pluribus locis Dominus terram tangens & faciens eam tremere multos conterruit ad salutem.**

His expositis restat ut res septentrionales percurrat oratio. Non solum Honorius adversus Sarracenos Hierosolymitana loca occupantes, violentesque, verum adversus alios quoque Christianæ, & catholicæ fidei perduelles cruelignatos hoc anno monitis ac iussis suis impulit. Fideles, qui nuper in Livonia Christianam religionem susceperant, infestabant, atque acriter infestabantur ethnici illarum regionum; quamobrem summus Pontifex Christi fideles Saxones literis suis (i) in impios inflammavit, & in Livoniam adversus illos proficiscentibus, eam peccatorum veniam indulgit, quæ ab œcumenica synodo subsidio Terræ sanctæ euntibus tributa erat. Tum graviter in Templarios invehitur (k) qui Livones recenter ad Christum traductos, de quibus modo memoravi, magna cum eorum offensione vexarent & iniqua alia per-

(e) Cas. l. 10. c. 49.

(f) Id. ib. c. 48. Duæ urbes in Cypro terræ motu delectæ.

(g) Monach. Pat. l. 1. c. 122.

(h) Hon. l. 7. ep. 111.

XL.

Livonia a barbaris infestata.

(i) Lib. 6. ep. 181. In eos fideles excitati.

(k) Ib. ep. 218. & 220.

Judicium candentis ferri periculo exerceci veritum.

(a) Ep. 210. (b) Ep. 221. XLI.

(c) Ep. 224.

(d) Ep. 238.

(e) Ep. 242.

(f) Ep. 262.

XLII. Ungariæ Rex sacramenti extorti religionem solvi postulat. (g) Ep. 204.

perpetrarent. Deinde iudicium, quod ferro candenti cum recens baptizatis in Livonia temere exercebatur, penitus removendum decernit (a). Post Rhutenorum quorundam audaciam cohiberi jubet (b) qui Græcos ritus in eam provinciam inducere conarentur.

Ad excolendos sacrarum literarum scientia ecclesiasticos perpoliendosque Eberhardo Salisburgenfi archiepiscopo cuiusdam monachi assumendi potestatem permisit, (c) qui ex præscripto generalis concilii canonicos ecclesiæ illius theologicis institutis erudiret, quo sacras conciones habere ac partas cœlestis doctrinæ opes postea in populos transfundere possent. Dein archiepiscopum Magdeburgensem, ejusque suffraganeos sacrificiis interdiceret, atque a reliquo fidelium cœtu & communione sejungere jubet (d) nequissimos, ac sævissimos quosdam, qui abbatem Niemburgensem oculis orbarant ac mutilarant: nonnullis vero Colonienfis diœcesis ecclesiasticis viris injunxit, ut Lotharingie ducem (e) percellerent ad fatis præposito S. Mariæ ad gradus faciendum, a quo ad Apostolicam sedem properante, & in vincula a se coniecto ducentas marchas una cum jurejurando eas non repetendi extorserat. Quod rursum attinet ad Magdeburgenses res; construebatur (f) ibi per id tempus magnis sumptibus nobilissimum S. Mauritii templum, cujus fundamenta Ugolinus Ostiensis episc. ac Leo S. Crucis presb. Card. Apost. sedis legari jecerant; cumque ad perficiendum illud opes deessent, Honorius cunctis Christi fidelibus sacra confessione expiatis criminibus eandem ecclesiam festo martyris die, vel etiam infra octavas lastraturis, & pecuniam, & subsidia pro opere perducendo collaturis quadraginta dies ex injuncta ipsi penitencia remisit. Interea Gregorio Crescentio S. R. E. diacono Cardinali & Apostolicæ sedis in Germania legato vetuit, ne Pragensis episcopum Bohemiæ regnum ingredi cogeret, nisi antea episcopi securitati cautum esset.

Eodem anno postularunt ab Andrea Pannoniæ Rege, ut fidem suam, quam multiplici jurisjurandi nexu ad eximendum e vinculis filium improbis hominibus vel invitus obligaverat, solveret, id ei responsum dedit (g) Pontifex: *Nuper ex parte tua fuit propositum coram nobis, quod cum dudum. Regi nato tuo secundo genito ad regnum Galatiæ sibi datum per venerabilem fratrem nostrum Strigoniensem archiepiscopum auctoritate sedis Apostolicæ coronato in Regem... filiam nobilis viri... ducis Poloniæ matrimonialiter copulasses; tam a te, quam ab ipso duce corporali juramento præstito, quod neuter vestrum dissolvi hujusmodi matrimonium pro-*

curaret, quinimmo Regem prædictum in Coloma- obtinendo regnum ipsum defenderetis toto nus cum tempore vitæ vestræ, casu sinistro accidit sponsa ab Regem ipsum cum sponsa sua, & pluribus hostibus alius viris nobilibus a suis hostibus captur- carceri traditus. Quæ lege liberatus. te compulsus, cum ipsos aliter liberare non posses, juramento præstito promissisti, quod &... filio tuo tertio genito concesseris ipsi regnum præfatum... filiam nobilis viri Misozlavi matrimonialiter copulares, super quo utique apostolicæ provisionis suffragium postulasti.

Nos igitur hæc, & aliis petitionibus XLIII. Abiolvitur Andreas a sacramento dato. tuis in præsentia fratrum nostrorum diligenter expositis, de ipsorum consilio juramentum hujusmodi in eo duntaxat, quod regnum prædictum alii Regi auctoritate apostolica coronato primo concessum tetigisse videtur, tanquam illicitum & primo juramento contrarium decrevimus non tenere. In eo vero quod spectat ad aliud matrimonium contrahendum; expedire non videmus, ut absolvaris a nobis. Cum enim, sicut accepimus, præfatus filius tuus, & filia supradicti M. in minori existant constituti ætate, antequam ad nubiles annos perveniant, tibi cautius, & consultius provideri poterit in hoc casu. Super eo autem, quod causam, quæ vertitur inter te, & charissimam in Christo filiam nostram Constantiam Romanorum Imperatricem semper Augustam & Reginam Sicilia, ad nostram petisti audientiam revocari; moveris nos eidem Imperatrici nostras super hoc literas destinasse, credentes, quod & ipsa velit libenter, ut idem negotium ad Apostolicæ sedis remittatur examen, &c. Dat. Lat. VI. kal. febr. pont. nostri anno VI. Quibusdam etiam præsulibus Ungaris de contractis Belam inter ac Græcorum Regis filiam sponsalibus, inquirendi provinciam demandavit, (b) cum iis solvi Ungarus a Pontifice flagitaret: inde vero apostolicis literis ad cunctos Pannoniæ episcopos in Regis gratiam missis, perduellium conatus reprimi jubet (i). Cæterum quamvis Andreas Regis iusti filius regni insignia acceperit, ipsi tamen Regi omnes fidos obsequentesque esse imperavit.

Hoc interim spatium hæretici Albigen- XLIV. Albigen- sium hæ- ses motus in Galliis excire, omnia per- ref. in Galliis recrudescit. turbare, orthodoxos insequi, & vexare, catholicam religionem afficere contumeliis, proterere, sacra denique inquinare, conculcare ac polluere (k); quamobrem Honorius Francorum Regem, principes, populosque adversus illos excitare, inflammare, impellere; ad posteros enim transfusæ sunt apostolicæ literæ (l) ea de re exaratæ, quarum ad Regem datas afferemus: *Nosti fili charissime, quantum his temporibus sancta Ecclesia, pec-*

NOTIÆ [1] Terræmotus, de quo hic Annalista, uno anno citius ab eo consignatur. Non enim exeunte anno præterito coeptum ad exordium usque præsentis anni duravit; sed potius præterito anno coepit, & ineunte sequenti cessavit. Historici enim cepisse illum notant anno 1222. in pervigilio Nativitatis Domini, ut disertè Almericus ad eundem annum. Cum autem usque ad III. Idus Januarii duraverit, teste Godefrido, hinc fit, ut a Monacho Patavino ad annum 1223. referatur; Godefridus vero, qui annum a Martio exorditur, annum 1222. retinet. Si autem hæc adscribantur pervigilio Nativitatis Domini anni 1221. tot eorum scriptorum testimonia componi inter se nequaquam possunt. MANSE

catas nostris exigentibus, graviter sit con-
cussa, maxime circa partes Albigensum,
intra terminos regni tui. Hæretici mani-
feste impugnant Ecclesiam Dei, & aperte
predicant contra fidem nostram, scholas
infidelitatis tenentes, & episcopos suos con-
tra nostros in totius sanctæ Ecclesiæ dede-
cus erigentes. Quantum autem laborave-
rit Romana Ecclesia ad extirpandam de
regno tuo pestem illam, non tantum per
censuras eccles. verum etiam auxilium tem-
porale in personis, & rebus, quod potuit,
impendendo, ad tuam, & omnium fere no-
titiam credimus pervenisse.

XLV. Scire autem debes fili charissime, quod
secularis potestas tenetur rebelles gladio
materiali comprimere, quos spiritualis gla-
dius non potest a sua malitia cohibere; &
quod principes terrarum debent purgare
malis hominibus terras suas, ad quod etiam
si negligentes extiterint a sancta Ecclesia
de jure possunt compelli. Cum igitur aliis
principibus scribamus, ut purgent ab hæ-
reticis terras suas, & pestis illa in regno
tuo solito acrius invalescat, ut jam vi-
deantur inimici fidei, quod dolentes refe-
rimus, prævalere, & infideles de fideli-
bus triumphare, tuam decet excellentiam,
si honori tuo, & saluti animæ tuæ vis, si-
cut teneris, consulere, dictos hæreticos de
regno tuo cum ipsorum fautoribus tam po-
tenter, quam celeriter expugnare; ne si
diutius differas, fides ibi omnino pereat,
illud residuum terræ, quod tenent catholi-
ci, amittatur, & quod timendum est, pe-
stis illa ad loca etiam tibi proxima se-
transfundat; quantum autem Ecclesiæ Dei,
ac toti regno tuo posset inde periculum im-
minere, tuam discretionem non credimus
ignorare.

XLVI. Ne igitur tuo defectui, vel nobis, qui
te ad expellendum dictos hæreticos debui-
mus excitare, sicut multoties impropertatum
est, nobis fidei submersio possit aliquatenus
imputari, excellentiam tuam rogamus
attentius, & exhortamur in Domino, quan-
tumcumque possimus affectu, de communi
fratrum nostrorum consilio requirentes, &
in tuorum remissionem peccaminum injun-
gentis, quatenus terram illam totam, quam
in partibus illis a te in feudum immedia-
te comes tenuit Montisfortis, cum eam
comes ipse non sufficiat defensare, & jam
obulerit eam tibi, sicut per solemnes nun-
tios, & fide dignos. Nemtusen. &...
Bitteren. episcopos, & per literas ipsius
comitis, quas inde consecutas vidimus, nu-
per nobis innotuit, in dominio tuo accipias,
a te, & heredibus tuis libere deinceps &
quiete in perpetuum possidendam, & ad re-
levationem dicti negotii nobiscum cito, &
viriliter, sicut regiam decet magnificen-
tiam, te accingas, ita tamen, quod ter-
re illius dominium extra manum tuam,
aut filiorum tuorum nullatenus alienes.

Almari-
cus Tolof.
comitatus
jura Regi
Gall.
transmit-
tit.

Certe ditionem Raymundi comitis Tolo-
fani, Albigensum patroni, adeptam,
ipsifuisse, & Simoni Montisfortis comiti
catholicarum partium piissimo ac strenuissi-
mo duci adjudicatam a Lateranensi syn-
odo suo loco dictum est ac Papa Hono-
rius testatur; (a) qui pergit:

Pro certo autem scias, quod Raymun-
dum quondam Tolosanum comitem, & fi-
lium ejus cum eorum fautoribus dudum ex-
communicavimus, nec ad emendationem,
licet benigne admoniti, volunt, ut debent,
sed contumaciter in sua malitia perseve-
rant. Ad promotionem vero hujus negotii
tam de vigesima, quæ propter hoc colligi-
tur, & indulgentiis iis, qui contra Al-
bigen. crucem assumpserint, faciendis, quam
de protectione, & defensione terræ tuæ,
si aliqui, quod absit, in te vellet insur-
gere, quam tibi vacaveris huic negotio Je-
su Christi bona fide, consilium quod pote-
rimus, & auxilium impendemus. Dit A-
latræ 11. id. maii pontif. nostri anno VI.
Hactenus ad Regem Pontifex: cujus e-
tiam de vigesima cogenda atque ad bel-
lum adversus hæreticos conferenda plu-
res epistolæ (b) extant.

Quod ad Raymundum seniore pertinet,
cujus in recitatis modo literis memi-
nit Honorius; Tolosam, ut dictum
est, occupaverat, atque hoc eodem an-
no repentina morte augusti mense erep-
tus est, ecclesiastica sepultura privatus,
qua nondum Bernardi tempore donatus
& cohonestatus erat, qui hæc omnia li-
teris consignavit, (c) quique eum Ec-
clesiæ Dei adversarium & satanam ap-
pellat. Eo extincto Raymundus filius de
pace cum comite Montisfortis ineunda
agitare cœpit, de qua scripsit etiam Ho-
norius tum ad Regem, tum ad episco-
pum Portuensem (d). Prætereundum
vero non est hoc anno septembri mense
cometam apparuisse, quem monachus Pa-
tavinus, (e) proximum Philippi Fran-
corum Regis obitum portendisse ait, i-
demque Philippi gestorum scriptores (f)
tradidere. Addit Cesarius (g) ad duas
hebdomadas post occasum solis visum mole
admodum ingenti emicuisse, Judæos
vero Messæ prenuntium esse arbitratos.
Sed ineptiis Judæorum relictis, ad gra-
viora nos conferamus.

Rogatus Romanus Pontifex ab episco-
po Diensi, uti sanctorum catalogo ad-
scriberet Stephanum ejus decessorem, qui
innumeris miraculis coruscaret, & ad cu-
jus tumulum maximi hominum concursus
ex variis Christiani orbis regionibus fie-
rent, episcopum Portuensem legatum,
paulo ante memoratum diligentissime ju-
bet (h) inquirere de servi Dei vita, o-
bitu, rebus admirandis ante & post mor-
tem editis, & circumstantiis aliis; seque
certiorem facere; apposita est apostoli-
cis

(a) Ibid.
ep. 486.
XLVII.

(b) Ep.
378. 382.
383.

XLVIII.

Raym.
senioris
mors in-
fausta.
(c) Bern.
in ebron.
Roman.
Pont. &
Com. To-
lof. ann.
122.

Caret. se-
pultura.

(d) Hon.
l. 7. ep. 23.

(e) Mo-
nach.

Pat. chr.
lib. 1. an.
1222.

(f) Rig.
de gest.
Phil. Aug.

Franc.
Reg.

Guill.

Brit. Phi-
lippid.
l. 12.

(g) Cas.
l. 10. c. 20.

XLIX.

Inquiri-
tur de vi-
ta & mi-
rac. B.
Steph.
Dien. ep.

(h) Ep.
27.

(a) Lib. 6.
ep. 132.
B. Rober-
to sancto-
rum cul-
turi exhi-
beri per-
mittitur.
Tranlla-
tio S. U-
gonis.
(b) Ibid.
ep. 170.
(c) Hon.
l. 6. ep.
257.
Uxorati
sacerdo-
tis amo-
veri jussu.
(d) Ib. ep.
290.
(e) Cap. ex
parte ex
de offic.
Vicar.
(f) Ep.
313.
L.
Pro resti-
tuendo
Brachar.
arch. la-
borat Ho-
nor.

cis literis dies nona kal. novembris. An-
te vero ineunte anno abbati & conventui
Molinsensibus permiserat, (a) ut bea-
tum Robertum, cujus reliquiarum ope-
ra, quæ apud ipsos quiescebant, res mi-
ræ patrabantur, solemni in eadem eccle-
sia ritu cæremonisque colerent. Inde
paucis interjectis diebus, corpus S. Ugo-
nis ab Innocentio secundo inter sanctos
relati, in honorificentiore locum trans-
ferendi potestatem fecit (b). Studuit (c)
etiam hujus sanctissimi episcopi successo-
ris opera ad purioris vitæ sanctitatem,
obsoletos clericorum mores revocare.
Tum uxoratos sacerdotiis omnibus sine
ulla recuperationis spe exui jubet, datis
episcopo Wigorniensis (d) literis, quæ
cum in jure pontificio extant, (e) præ-
termittimus. Stephano vero S. R. E. Car-
dinali archiepiscopo Cantuariensi (f) eos,
qui ad Apostolicam sedem appellassent,
tueri ad defendere jussit.

Nec defuit Bracharensi archiepiscopo
apostolicum patrocinium, quem cum Lu-
sitano Rex hostili furore infectaretur,
Honorius Regis iras emollire atque ad re-
ligionem officii principem ferocientem re-
vocare est conatus.

Honorius episcop. servus servorum Dei...
illustri Regi Portugalsi spiritum consilii
junioris. Et si venerabili fratri nostro...
Bracharensi archiepiscopo persecutionem pro-
pter justitiam patienti, tamquam nobili
Ecclesiæ Dei membro, ex intimo mentis
compartiamur affectu, ex eotamen expectan-
tes consolationis solatium incunctanter, qui
clamantes ad eum in tribulatione justos e-
scaudiens, non solum eos misericorditer li-
berat, verum etiam potenter exultat, no-
bis non indigne blandimur, quod sicut nunc
tribulationis, ita & gloriæ tandem ejus
erimus participes, & consortes: sed tibi
gravius, si tamen ipse doleas, condolemus,
immo dolemus gravissime, quod non doles
te pro manifestis, & enormibus culpis tuis,
Petri gladio medicinali percussus, qui si-
cut humilibus, & devotis revertentibus
ad percutientem se, qui vulnerat, & me-
detur, causa evidens est salutis, ita per-
versis, qui percussi non dolent, & attri-
ti renunt accipere disciplinam, perditio-
nis est occasio manifesta. Utinam autem,
ne fiat incurabilis plaga tua, & eo insta-
nabilis, quo insensibilis habeatur, saltem
amodo te dolens, non hactenus doluisse in-
spicias, nec dispicias quam graviter tuo
displiceas Creatori, qui cum inter alia
gratiæ suæ dona te ad regni solum subli-
navit, ut te, ac subditos tuos ad ejus
regeres famulatum, te sibi sentit publice
rebellantem; dum unicam Christi sponsam,
Ecclesiam scilicet, immaniter persequens,
prædictum archiepiscopum ministrum ipsius,
vel ipsum potius in ministro indefinenter
affligis, & ab ecclesia propria proturba-

tum continuare jam diu exilium compulsi-
sti. Et licet te nostris literis monuerimus
diligenter, & per venerabiles fratres no-
stros Palentinum, Astoricensem, & Tuden-
sem episcopos mandaverimus commoneri,
ut memorato archiepiscopo de illatis damnis,
& irrogatis injuriis satisfacere competen-
ter, tu tamen seductus pravus consilii per-
versorum cor tuum exhibens durius ada-
mante monitis acquiescere contempsisti, e-
ligendo potius excommunicationis in tuam,
& aliorum quorundam, in aliis literis ex-
pressorum personas, ac in terram tuam in-
terdicti sententias per eundem archiepiscopum
promulgatas, & a nobis habitas rati-
tas, & firmas periculosissime sustinere,
quam per satisfactionis compendium redi-
re ad ecclesiasticam unitatem. Quare me-
morati episcopi, prout eis nostris dederam-
us literis in mandatis easdem sententias
solemniter publicantes, & facientes per
partes publicari vicinas, reliquam terram
tuam supposuerunt ecclesiastico interdicto,
licet exceptiones quasdam, quas ipsi re-
putarunt merito frivolas, & inanes coram
eis opponi fecisses, & ad sedem Aposto-
licam appellari. Sed nec sic a tua es du-
ritia emollitus fallaciter suggerentibus si-
cut dicitur, seductoribus tuis tuam tibi du-
ritiam profuturam; qui si te diligerent a-
liquatenus, si non ut animæ, saltem ut
fama consulere, hortarentur, ad gremium
matris Ecclesiæ celeriter te redire, cum cir-
cumscripto timore divino, quem quanto diu-
tius abiicis, tanto damnabilius efficeris a
Domino alienus, ignominiam ex hoc incur-
reris detestando, dum a multis dicitur:
Eccine Rex, qui contra inermes se armans,
gladium, quem ad malefactorum vindictam,
laudem vero honorum suscepit a Domino
hauriendum, acuit in viscera matris suæ,
paratus perire potius, quam Ecclesiæ man-
dato parere?

Ut igitur ex monitis iteratis plenius a-
gnosceas monentis affectam, eis libentius,
& perfectius acquiescas, serenitatem regi-
tam per iterata scripta monemus, & hor-
tamur attente, per eum, qui venturus est
judicare vivos & mortuos, nihilominus ob-
secrantes, quatenus saltem ex hoc nunc
sciens, & videns quia malum, & amarum
est reliquisse te dominum Deum tuum, &
apud te nec ejus esse timorem, converti fe-
stines ad eum, & restitui accelere eccle-
siasticæ unitati, eruensque te de laqueo,
in quem & periculosum & probrosum esse
te non dubitas incurrisse; sepe dictum ar-
chiepiscopum, exhibitas sibi, nec non ca-
thedralibus, & aliis ecclesiis, monasteriis,
hospitalibus, domibus militiae Templi,
& aliis locis religiosis, & clericis, de-
iis, de quibus ante, vel post excommuni-
cationem dignosceris offendisse, satisfactio-
ne condigna, revoces ad sedem propriam
cum honore. Quia quanto sub omnipotentis

Lusitania
interdicto
supposita.

II.
Salubria.
Hon. ad
Regem
monita.

manu Dei humiliaveris te obnoxius, tanto mereberis gloriosus sublimari; certus omnino, quod nunquam alias absolutionis beneficium poteris obtinere. Alioquin patens erit te a Domino, quasi de industria, recessisse, nolleque intelligere vias ejus; dum maledictionem, veluti aquam bibens, facta, etsi non voce, videris asserere: Vanus est, qui servit Deo, & quod emolumentum eius, qui mandata ejus satagunt custodire?

LII. Injunctae illi minae regnum ad exteros derivatum iri. Nos quoque non solum praedictas sententias faciemus frequentius publicari, donec praedicto archiepiscopo, & aliis injuriam passis congrue fuerit satisfactum, verum etiam crescente contumacia tua severius contra te, tam spiritualiter, quam temporaliter procedemus, terram tuam, prout in aliis literis tibi fuimus comminatus, exponendo Regibus, & principibus occupandam, ita quod cedat in jus perpetuum occupantium, & fideles tuos a fidelitatis debito absolvendo, & omnes, qui tibi adhaeserint, excommunicationis vinculo inmodum.

Dat. Alatri XVI. kal. jul. pont. nostri anno VI. Haec porro literae insertae sunt aliis (a) ad nonnullos religiosos viros exaratis, quos Regem adire & coram monere, atque apostolicas minas incutere jubet. Praeterea singulis diebus dominicis, festisque aliis diebus anathematis sententiam in Lusitano regno ac provincia Bracharensi, atque etiam cum Rege coetu fidelium abacto communicantes promulgare. Caeterum quo facilius contumax princeps ad Ecclesiae obedientiam se recipere posset, ipsum ejusque culpae conscios ecclesiasticis censuris ex sacrorum canonum praescripto absolvendi archiepiscopo Bracharensi provinciam commisit (b).

(a) Lib. 6. ep. 439. Religiosi viri a pertinacia monitis abducere jussi.

(b) Ib. ep. 440.

LIII. Ut Lusitanum Regem a Christianae pietatis religione aberrantem in salutis viam revocaturus minis perculit, ita Aragonium a Sarracenis tuturus, qui in ipsius regni limitem incurrebant, officii est profectus, Hispanorumque fideles precibus urgebat, (c) ut cum Jacobo

Rege adversus Mauros arma opesque suas, si res postularet, conjungerent, atque ad id divinis praemiis ipsos allicere studuit: Susceptae servitutis officium, quod nos charissimo in Christo filio nostro Jac. illustri Regi Aragonum, sicut & aliis Christianis principibus constituit debitores, eidem nos obligat vinculo speciali. Cum enim sit Ecclesiae Rom. vassillus, non solum contra inimicos nominis Christiani sibi auxilium tenemur impendere, verum etiam contra Christianos, si quod absit, urgeret necessitas, teneremur eidem favorem & subsidium exhibere. Quia igitur Mauri, quibus terra ipsius noscitur esse contigua, eum adeo crebris laceessere dicuntur injuriis, ut credatur vix posse contingere, quin tandem inter eos guerra manifestior oriatur, vos tanto studiosius contra illos volentes assistere dicto Regi, quanto certius est eos non solum ipsius Regis, sed etiam Christianorum omnium existere inimicos, universitatem vestram rogamus, & obsecramus in domino Jesu Christo, ac in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus si forte ipsi Mauri guerram Regi fecerint saepe dicto, eidem pro reverentia Jesu Christi, & honore nominis Christiani, personarum & verum auxilium viriliter, & efficaciter impendatis, ut ipsorum Maurorum feritas, auctore Domino, per vestrae virtutis auxilium comprimatur, &c. Indulgentiarum praemia iis, qui ipsi in eo bello auxilia tulerint, pollicetur. Dat. Alatri XVII. kal. jul. pont. nostri anno VI. Verum posthaec Regem ipsum reprehendit, (d) ob inducias a se cum Mauris initas nobili viro G... Garzia de Tagra nuncupato ordinis militiae S. Jacobi adversari, ne Christianae religionis hostes lacefferet, adversus quos cum suis toto vitae tempore bellum gerere decreverat, ac vetuisse, ne quis illi in suo regno comectus aliaque bello necessaria venderet: quocirca monet a coeptis desistere, suumque illi potius favorem liberaliter explicare cohortatur.

Bellum paraturus Christianos nos adesse jubet Honorius.

(d) Lib. 7. ep. 35.

I. Celebre in Campania habitum colloquium de re Hier. instauranda. Celebratum est de redintegrandae Hierosolymitanae re anno Christi millesimo ducentesimo vigesimo tertio indicatione undecima militare concilium in Campania, [1] cui Honorius Romanus Pontifex patriarcha Hierosolym. Fridericus Imperator, Joannes Rex Hierosolymorum, ac religiosorum equitum magistri, aliique viri principes interfuerunt. Extant de tanto praclarissimorum virorum conventu, deque ferendo subsidio Honorii ad Philippum Francorum Regem bineliterae, (a) quarum posteriores, cum rei gestae rationem atque ordinem exactius declarent, exscribemus.

Regi Francorum ill.

Justus Dominus in omnibus viis suis, qui unicuique pro meritis condigna retributione respondet, circa negotium Terrae sanctae spem populi Christiani fovit aliquando prosperis, & interdum debilitavit adversis. O quantum Christicolis videbatur arridere prosperitas! O quantum illuxisse credebatur fidelibus felicitum aurora successuum, quando crucesignatorum exercitus Aegyptum aggrediens, post turrim captam, post transitum fluminis, post hostes exterritos, in adversariorum stationibus castra fixit, & Damiatam, quae roborum censebatur Aegypti, duris obsidionis angustiis coarctavit! Res quidem agebatur miraculi, ut Dominus, qui elegit infirma mundi, ut confunderet fortiora, civitatem expugnationi difficilem, eo tempore tradidit gerentibus bellum ejus, quo invaluerat multum partis adverse potentia, & abbreviatus erat non modicum nostrorum numerus bellatorum.

Quid gereretur in eo sit Honor. Philippo Franc. Regi significat.

II. Habebat autem in iis universitas Christiana, unde protenderet, quasi certa spei fiduciam in futurum; verum succedentibus prosperis victores obliti nomen Domini post triumphum, dato virtutibus libello repudii, sic contraxere cum vitiis, quod detrahebatur fidei, ubi convertendi fuerant infideles, & major erat peccatorum commissio, ubi major remissio sperabatur. Quapropter provocatus Dominus dexteram in sinistram, & gratiam mutavit in iram, citharam nobis vertit in luctum, & gaudium transtulit in mœrorem cum nostris in Ann. Eccl. Tom. XX.

manu hostili conclusis, & perdita Damiatam, brevi dierum numero sic exinaniti sunt temporis longi labores, quod non solum blasphemorum injuriis nomen est expositum Christianum, verum etiam quoad aliquos, qui aliquando communicaverant fidei, contemptui datus est ipse Christus; unde facta est durior post prosperitatem adversitas, & eo minus habuerit consolationis afflictio, quo minus argumenta prosperitatis praeterite, subsecuta jactura pati poterat conjecturam. Sed licet iniquitates nostrae quandoque dividerint inter nos, & Dominum nostrum, non est tamen aggravata ejus auris, ut non exaudiat, nec abbreviata manus ejus, ut salutare non possit: misericordiam quippe non continebit in ira, quin saltem propter nomen suum, ne ulterius blasphemetur in gentibus, potenter exurgens, judicet causam suam, & exaltans humilem in salutem, iniquos abigat, & consternat elatos.

Ecce ipsius inspiratione, ut firmiter credimus, charissimus in Christo filius noster Fridericus illustris Romanorum Imperator semper Aug. & Rex Siciliae, omittis multis arduisque negotiis, quorum onus honorem imperialis celsitudinis sequebatur, venit ad nos in Campaniam nobiscum de praedictae terrae subsidio tractaturus, ibique praesentibus venerabili fratre nostro patriarcha, & charissimo in Christo filio nostro Joanne illustri Rege Hierosolymitano, Bethlemitano episcopo, magistro Hospitalis, praepotore Templi, & magistro domus Theutonorum, ac aliis, quos ad tractatus hujusmodi e diversis mundi partibus credidimus adhibendos, singulis, quae natura negotii requirebat, diligenti meditatione pensatis, idem Imperator ad nostrum beneplacitum, & consilium praedictorum transfretandi terminum, in festo B. Joannis Baptistae post biennium proximo secuturo prompta voluntate suscepit, corporale super hoc exhibens spontaneus juramentum.

Denique ut ad id plenius suum manifestaret affectum, & plus fidei daretur negotio, ac omnino suspicionis contrariae scrupulus tolleretur, ad instantiam patriarchae praedicti, & aliorum orientalium in nostra, T t t & fra-

III.

Pollicetur Fridericus in Syriam expeditionem ducturum.

IV.

NOTE [1] Anonymus author chronici Erfordiensis desinentis in annum 1254. vulgati a Schannat. in vindemiis to. 1. pag. 91. Opus suum ita exorditur: Anno Domini MCCXXIII. Sifridus Moguntinus archiepiscopus habuit concilium Erfordia in ecclesia B. Mariae. Hujus concilii quod provinciale facile credimus, ejusque causa ignoratur, nec memoria nulla extat in collectionibus; quin & ab aliis omnibus authoribus filetur, praeterquam forte ab Erphurdiano, qui in suo antiquitatum variloquo vulgato a Menkenio *Res. Germanic. to. II. col. 483.* ad ann. 1224. ita scribit: *Sifridus Moguntinus archiepiscopus habuit concilium Erfurt in ecclesia B. Mariae virginis, & instituit, quod omne festum habens proprias laudes in IX. lectionibus celebraretur.* MANSE

Filiam
Regis
Hierosol.
sibi de-
spondet.

& fratrum nostrorum presentia, & multitudinis hominum, qui ad colloquium venerant, se ducturum in uxorem legitimam filiam Regis ejusdem, jurisjurandi religione firmavit. Sane probabili presumptione tenemus, quod a Domino factum est istud, ut votis fidelium optata rei successus exolvat, quod preconcepta spei praeludia promiserunt ad sui restorationem negotii tuum, & aliorum Regum, ac principum animos ipse Filius summi Regis accendat, qui de secreto Patris, in publicum egressus ad servos, ad ima descendit, ut subditis ad summa pararet ascensum sub testa nostrae mortalitatis, figulus in terris visus, & cum hominibus conversus. Tum procul dubio expetit & expectat auxilium causti Christi, & probatam domus tuae potentiam desiderat Terra sancta. Nunquid non habuerit de juventutis tuae primitiis & de majoris aetatis reliquiis, quasi de vite decima non habebit? O quantum accresceret ejusdem terrae subsidio, si de propagata devotione patris in filios per unum ex ipsis subvenires in tanta necessitatis articulo crucifixo! O quam magnifice ad succursum devota Gallia se pararet, ut mittenti placeret, & misso! Absit, ut post terga remaneat, quae praecedere consuevit. Absit, ut tam salutari Christi servitio gens tam Christiana se subtrahat. Absit ut quae pro Domino haecenus onera multa sustinuit, in peculiari bello Dei Filii solvat militiae cingulum, arma relinquat rubigini, animum neget victoriae, cum corona non desit victoribus per gratiam & meritum in praesenti, per gloriam & praemium in futuro.

V.
Hortatur
Honorius
Reg.
Franc.
jungat
arma cum
Friderico.

Hinc est quod excellentiam tuam affectuose rogamus, serenissime Regum, & a te instanter poscimus Christianissime principum, obsecrantes per Patrem & Filium, & Spiritum sanctum, per sanguinem Jesu Christi, ut exurgas in adiutorium Christi tui, qui quodammodo in se prodigus, & parcus in servis, temporali morti se tradidit, ut te a faucibus mortis eriperet sempiterna. Exurgas, & liberae terram illam, in qua salutem humani generis operatus est personaliter ipse Salvator. Exurgas ad contritionem nationis pravae, atque perversae, quae ubi sit Deus Christianorum improperat, & multis insultat opprobriis nomini Christiano. Et quidem allatus subditis tuis offensus ulcisceris, & Dei tui non vindicabis injurias tam atroces? Ad hereditates tuorum manus invasorum extendi non pateris, & patieris hereditatis Dominicae tanto tempore detentores? Ne igitur in Deo periculose dissimules, quod juste non tolerares in homine; pungat cor tuum tui contumelia Creatoris, accendat te zelus fidei Christianae, ut sic in forti manu, & extento brachio terrae memoratae subvenias, quod insinuat

nobis subventionis tuae proposito, ante faciem aliorum te fructuose ponamus exemplar, in tuis laudibus gloriantes, tibi que accrescat cumulus meritorum non solum ex iis quae feceris per teipsum, sed ex aliis etiam, quae facti tui similitudine subsequantur. Dat. Later. Haecenus Honorii ad Philippum epistola: postquam subditur in pontificio regesto alias eodem exemplo, nonnullis verbis immutatis, Regibus Pannoniae, Angliae atque aliis missas esse. Iis consentanea scribit inter ceteros Richardus (a).

Ceterum prioribus ad Philippum literis ait Pontifex, se in praedicto colloquio, pacem ad paranda ubique subsidia maxime pernecessariam inter principes, ac populos Christianos inviolate servandam statuisse, ipsumque etiam atque etiam rogare, & monere, cum Anglo pacis foedera inerat, vel saltem induciarum tempus protrahat, quas adhuc servarant: moveret ipsum effusus Christi sanguis, quo aeterno Patri reconciliati sumus, secumque volveret, & repeteret mente, cui cum proximo suo pax non est, animi tranquillitatem, sine qua pacis aeternae praemia non feruntur, vix aut nunquam adesse. Denique Norwicensi episcopo, magnae probitatis viro, quem idcirco ad illum legarat (erat is Pandolphus in legationibus Apostolicae sedis obeundis saepius adhibitus ac versatissimus ex subdiacono Rom. Ecclesiae, episcopus creatus) benignas aures daret, ejusque monitis acquiesceret. Philippum porro ex voluntate Pontificis inducias se prorogaturum pollicitum, sed ne perficeret ipsius obitum obtulisse, pontifex literis ad Ludovicum Regem ejus filium, ac successorem insequenti anno datis testatur (b).

Quod attinet ad pactas nuptias inter Fridericum (cujus uxorem Constantiam Aragonum Regis filiam superiori anno postremum diem obiisse indicat Stadenfis affirmatque Richardus c) & Isabelam Joannis Hierosolomitani Regis filiam; ademit Pontifex cognitionis impedimentum, quod inter eosdem intercedebat, dato ad Fridericum hujuscemodi diplomate (d): Cum zelo fidei Christiana succensus, & inspirante Domino aspirans ardentem ad vindicandam injuriam Jesu Christi, & terram ejus de perfidorum manibus vindicandam accepta cruce devoveris transfretare, ac ut exhiberes circa Christi causam ferventioris devotionis affectum, & ad persecutionem ejus te arctius obligans, alios ad id efficacius exhorteris fastigium excellentiae Imperialis decenter humilians, ad consilium nostrum, & fratrum nostrorum nobilem mulierem I... natam charissimi in Christo filii nostri L. illustris Regis Hierosolymitani,

(a) Rich.
de S. Ger.
man. in
chron.
an. 1222,
1223.

VI.
Ipsium
inter &
Angl.
inducias
producit.

(b) Hon. l.
8. ep. 281.
VII.

(c) Rich.
de S. Ger.
man. in
chron.
Constant.
tiaz mors.
(d) Hon. l.
8. ep. 7.

affidaveris publice in uxorem; nos providere attendentes, quod tanta res, quae nofcitur principaliter Dei esse, non erat impedimento aliquo retardanda, sed potius favore benevoloprosequenda, impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis, si quod obfisteret, tunc decrevimus submovendum, & nunc, ut non obstante, quod in quarta consanguinitatis linea eadem I... tibi dicitur attingere, legitime copulemini, auctoritate praesentium dispensamus. Dat. Signiae non. aug. pont. nostr. an. 8. Celebratas vero Brundusii anno MCCXXV. scribit Richardus.

VIII. Porro de Joannis ad Pontificem adventu memorant plures auctores, quos non operae est recensere: illumque non solum ab Honorio benigne exceptum, verum muneribus quoque donatum, & in Angliam dimissum referunt cum aliis novatores (a). Et quidem auctor est Matthaeus Parisius (b) Joannem Brennum Hierosolymitanum Regem, sub octava Apostolorum Petri & Pauli in Angliam subsidia peritum venisse; inde in Gallias regressum solemnem pompae interfuisse, in qua Philippo vita functo, Ludovicus regis insignibus decoratus est, ut anonymus auctor (c), Antoninus (d), & alii affirmant. Atqui non Joannes modo, sed etiam maxime Honorius subsidia bellica pro Hierosolymitano regno comparanda curavit, ut ejus ostendunt literae ad Lantgravium Thuringiae (e), ad ducem (f) & populum Venetum, ad Austriae ducem (g), ad archiepiscopum Pisanum (h) ejusque suffraganeos & Christiani orbis episcopos alios: quibus etiam praecipit, ut expeditionem sacram indicerent, ac pro concionibus promulgarent; & quemadmodum laici pecuniam ad subsidium Terrae sanctae conferre tenebantur (qua de re ad Galliae, caeterosque Reges scripsit i) ita clericos quoque ad idem praestandum impellerent. Praeterea refert Godefridus (k) Pontificem concionatores misisse, ac sparsisse, qui Christi fideles ad sacrae militiae dandum nomen oratione incitarent.

(a) Cent.
13. c. 10.
col. 990.
(b) Paris.
hist. Angl.
an. 1223.

(c) Anony.
in gest.
Lud. 8.
(d) Anton.
3. par.
tit. 19.
c. 3. s. 6.
(e) Hon. l.
7. ep. 178.
(f) Ibid.
ep. 179.
(g) Ep.
181.
(h) Ep.
183. 177.

(i) Ep.
180.
(k) God.
in annal.

IX.
Christiani
in Aegy-
pto a Sar-
racenis
opprimuntur.

(l) Regest.
Hon. l. 8.
ep. 14.

Incendere etiam magis ad coepta consilia urgenda Honorium tristes Alexandrini patriarchae literae, quibus miseram Christianorum in Aegypto commorantium, quos Sarraceni recuperati Pelusii victoria elati intolerabili servitutis jugo atterebant conditionem exprimebat, pontificisque atque occidentalium misericordiam implorabat, tum non contemnenda pro debellanda Aegypto consilia suggererat. Rev. (l) patri, ac domino Honorio Dei gratia S. R. E. summo Pontifici, & universali Papae, Nicolaus eadem gratia Alexandrinae sedis humilis patriarcha, tam promptam, quam debitam reverentiam.

Archiepiscopi, episcopi, presbyteri, clerici, ac omnes Christiani, qui sunt in terra Aegypti, vestrae paternitati, atque sanctitati supplicat, cum suspiriosis, & lacrymosis vocibus. O quanta est tribulatio, & angustia, quae in hac vita nobis data est ad sustinendum, credimus jam vobis clarificatum esse, quamvis ut non fiat, vobis domino nostro, prout possumus, patefacimus; equum in domibus nostris habere non audemus, nec mortuos nostros cum cruce per civitatem portare non sumus ausi. Quod si aliqua ecclesia Christianorum aliquo casu ceciderit, de cetero nullo modo sumas ausi eam reaedificare, & unusquisque Christianus de Aegypto a quatuordecim annis in antea oportet dare geliam, Latine autem dicitur tributum, bizantium unum auri, & quatuordecim karubbas, & si pauper erit, mittitur in carcerem, & non poterit inde exire, nisi reddat totam geliam idest tributum; tot & tanti Christiani sunt in terra Aegypti, quod omni anno oportet reddere curia soldani centum mill. bizant. aureos sarracenos de Babylonia. Quid plura vobis referam? cum ad omnia vituperabilia, & sordida opera, & etiam ad plateas civitatis mundificantes mittantur Christiani; quod est dedecus totius Christianitatis. Hierusalem, quae aedificatur ut civitas, qualiter jacet destructa, in terra & desolata, non oportet vobis scribere. Scitum est per universam orbem de facto Damiatæ, qualiter vituperabiliter factum fuit, non oportet per literas assiguare, quod turpissimum est dicere.

Miserere itaque domine, miserere nostri, veni, & libera nos pater noster spiritalis. Sicuti sancti ante adventum Christi expectabant redemptionem, & liberationem a Christo salvatore, ita expectamus adventum filii vestri Imperatoris, & non solum nos expectamus hanc gratiam, sed etiam renegati plus quam decem millia, qui dispersi sunt per terras Sarracenorum. Hoc non est omittendum, sed semper in corde tenendum, qualiter cum venerit, facere debeat dominus Imperator. Hec est via salvationis, & sanitatis, & sine perditione, annuente Domino; scilicet galeae, & naues, quantaeunque fuerint, per flumen Rascei intrent, & ad villam, quae sita est in insula fluminis, quae vocatur Foha, ibi applicent, & sic Dominus concedente habebunt totam terram Aegypti sine perditione. Flumen Rasceum est profundum, & altum, & latum, & dicta insula plena omnibus bonis, sicut lator praesentium fidelis, & familiaris noster poterit vobis narrare, cognovimus eum prudentem, & discretum super hoc, & ob hanc causam vobis eum misimus. Unum quidem pessimum factum fuit in terra Aegypti ad dedecus Christianorum, scilicet pro facto Damiatæ, quod CXV. ecclesiae factae

X.
Suggerit
consilia
pro inva-
denda
Aegypto.

facta fuerunt destructa. Per viventem in secula non mentior. Valeat manus vestra super inimicos crucis Christi. Sarra- ceni, qui dicuntur molenae, idest domini, qui ante Saladinum regnum Aegypti tenuerunt, vestrae sanctitati supplicant, & ro- gant per Deum, ut festinetis mittere, quem missuri estis, quia tota terra Aegy- pti vestra est. Valete. Quam vero sedulo postulatum praesidium Honorius para- ret, ea quae diximus satis superque ostendunt.

XI. Nec tantum ad repellendam Christianorum illorum sub Sarracenis gementium miseram servitutem, sed ad catholicos etiam Graecorum schismaticorum tyrannide in orientali Imperio liberandos tuen- dosque, ipse occidentalibus in regionibus tanquam classicum cecinit. Invade- bant illi per id tempus Thessalonicense regnum, quocirca Demetrius Rex, uti superiori anno vidimus, ad Romanum Pontificem opem postulatum confugerat, qui Pontifex missis ad universos Chris- ti fideles apostolicis literis (a) ipsos co- hortatus est, in cruce signatorum nume- rum venirent, cum Guillelmo marchio- ne Montisferrati, pulsi Regis fratre, ad recuperandum Thessalonicense regnum, in Graeciam profecturi: atque amplissimam peccatorum veniam a se illis Arelaten- sem episcopum per provinciam suam, (b) aliosque, uti credere dignum est, per alia loca promulgare jubet; de qua etiam peccatorum venia, haec ad virum nobilem V... Cotinacensem scripsit (c):

Imperium
Const.
laceratur
a schis-
maticis.

(a) Hon.
1.7. ep.

147.
Guillelm.
marchio
Montis-
fer. fra-
trem re-
stituere
nititur.
(b) lb. ep.
150.
(c) Ep.
149.

XII. Excitati ad praebenda illi auxilia fi- deles.

XIII. Auxilia Theodoro submitti vetita.

(d) Hon.
ib. ep.
148.

Dilectus filius nobilis vir Vuillel. mar- chio Montisferrati ad defensionem regni Thessalonicensis, quod ad ipsum heredita- rio jure noscitur pertinere, magnanimiter se accingens, proposuit coram nobis, te ad eundem cum ipso promptam gerere vo- luntatem. Nos igitur attendentes, quod ejus accessus ad partes illas toti Constan- tinopolitano Imperio grandem potest utili- tatem afferre, considerantes etiam, quod corroboratio status Imperii multum est utili- lis negotio Terrae sanctae, tibi, & iis, qui tecum transibunt in Graeciam in eju- dem auxilium marchionis, peccatorum, de quibus vere contriti fueritis, & confessi, plenam veniam indulgemus. Dat. Lat. III. id. maii pont. nostri an. VII.

Incubuit etiam Pontifex ad Theodori vires debilitandas subducendaque auxilia, quae illi Latini afferebant, atque adeo fidelium coetu pulsum inustumque anathe- matis nota promulgari iussit, vetuitque ne Latini equos, arma, annonam, mi- lites, idque genus alia in ejusdem Theo- dori loca navibus vel triremibus inve- herent: qua de re pontificiae literae ad canonicorum Brundusienarium collegium, eo anno datae (d).

Per idem tempus Honorius M... Im-

peratricis olim Constantinopolitanae pa- trocinium arripuit. (e) Tum rogatus ab episcopo Nicomediensi, quomodo habendi essent Graecorum monachi, Romanae Ecclesiae fidos obsequentisque se fore polliciti, qui Graeco cuidam patriarchae Niceno appellato obedientiam detulissent: respondit (f) eos censuris ecclesiasticis, atque implorato magistratum auxilio, si res posceret, ad obsequium Ecclesiae adigendos. Denique Athenarum archie- piscopo absolvendi provinciam commisit (g) redeuntes ad Ecclesiam piratas, quibus vulgo Capelletis nomen erat. At de his haec tenus.

Jam ad Fridericum redeamus, qui cer- tiorem in primis Pontificem fecit (h) de pace cum comite Thomasio e Celanen- si, ejusque sociis, cum quibus bellum gesserat, a se inita: cujus etiam con- ditiones ab ipso confirmandas aprilis men- se exeunte misit. Fuisse vero Romanae Ecclesiae opera potissimum compositam, tradit Richardus, (i) iis legibus ut comes cum suis rebus, iisque qui sequi vel- lent, regno abiret, Celano, Binolo, aliis- que, quae teneret, deditis Imperatori; Moliis tamen comitatu ejus uxori refer- vato: tuncque ejus Celanensisque, ur- bi injectas flammis sola ecclesia S. Joan- nis servata, locoque Caesarea nomen impositum; de cujus vastitate elegans poe- ta ita luisse refert auctor:

Vires & nomen Celanum perdit & omen,
Fertur Caesarea, caesaque facta rea.

Deinde oratorem suum ad Apostoli- cam sedem misit postulatum, ut duo ex iis, quos ipse renuntiabat, ecclesiis Capuanae & Aversanae, pastore viduatis e- piscopi praeficerentur: cumque Pontifex in adventum aliquorum Cardinalium rem distulisset, eaque de re ad principem ip- sum scripsisset, praedictus orator non mo- do apostolicas literas insolenter repudia- vit, verum etiam verba ejusdem princi- pis nomine in Apostolicam sedem in sa- cro consistorio temere atque audacter ef- fudit. Quae vero illa fuerint, e Pontifi- cis juste de iis conquerentis, praemonen- tisque Fridericum nisi summo suo malo cum Ecclesia dissenturum, literis (k) ac- cipiamus.

Venientem ad praesentiam nostram dile- ctum filium L... judicem Baren. consueta benignitate recepimus, & ea quae nobis ex parte tua dicere voluit, audivimus dili- genter. Eo autem nominante quasdam in praesentia nostra personas, de quarum ali- quibus Capuanae ac Aversanae petebat ec- clesiis provideri; nos cum propter quorun- dam fratrum nostrorum absentiam super hoc deliberare finaliter non possemus, fe- cimus ad te deferendus fieri literas, qua- les

(e) Ep.
110.

(f) Lib. 4.
ep. 31.
Capelleti
pirata ad
ecclesiam
revocati.
(g) lb. ep.
61.

XIV.
Frideri-
cus cum
Celani
comite
pacem
init.
(h) Lib. 7.
ep. 128.
229. 230.
(i) Rich.
de S. Ger-
man. hoc
ann.

Ingerit
se admo-
vendis
ecclesia-
rum ad-
min. epi-
scopis.

(k) lb. ep.
194.
XV.

Differt
Honor.
illius pre-
ces ad-
mittere.

les tunc vidimus faciendas: sed dictus ju- dex illas ad te deferre recusans, audien- tiam a nobis, & fratribus nostris sibi da- ri petiit: qua ei benigne concessa, verba quaedam proposuit a te sibi, prout dicebat, injuncta, in qua tua non debuisset prorum- pere circumspectio, etiam si gravem a no- bis injuriam pertulisset. Dixit enim nos tibi protectionem dedisse, quae non erat protectio, sed destructio appellanda, ut- pote tendens, prout idem subintulit, ad personam tuae perditionem, & regni: & ad- jecit ut, quandoquidem volebamus a te nominatos recipere, nullos ad praefatas miteremus ecclesias, quia non reciperes ali- quos, nec recipi sustineres a nobis ad ipsas ecclesias destinatos.

Insolenter jacta- ta a Frid. oratore verba.

XVI. Sane non satis sano, ut cum pace tua loquamur, fuisti usus consilio, quando man- disti talia dici nobis, quia sic innuisti te, quod non credimus, esse paratum & prom- ptum ad rumpendum inter nos & te vin- culum charitatis. Desideramus tibi charis- sime, ut omni tempore & maxime nostro sit inter te, ac Ecclesiam Rom. firma, & sin- cera dilectio, quia id & ipsi Ecclesiae, & tibi, & toti Christianitati cognoscimus ex- pedire: nec quicquam amarior facile pos- set nobis accidere, quam si statum tuum, quem multa cura promovere studuimus, cogere aut perturbare, quod absit, aut perturbari ab aliis, illum, si tibi favorem apostolicum deesse cognoscerent, perturbare paratis, committentibus oculis pertransire. Sed si, quod Deus avertat, necesse est, ut veniant scandala, quae causa excogitari potest conflatura tibi plus odii, vel conciliatura Ecclesiae plus favoris, quam si tu per intolerabilem usurpationem attentas ecclesiasticam libertatem evertere; Aposto- lica vero sedes illam secundum divinas, & humanas sanctiones studeat conservare?

XVII. Certe vides, quod qui talia persuadent, aut sua caecati ambitione falluntur, aut malitiose te fallunt, & gressuum tuorum vias fraudulentis dissipare consiliis, & machinationibus pravus subvertere moliantur. Videre potes etiam, quam sincero, quamque paterno te zelemur affectu, qui non solum tuorum verborum injuriam pa- tienter accipimus, verum etiam contra nos ipsos, te quodammodo praemunitus, dum dissuademus, te causam illam assumere, ex qua posses quasi commune incurrere odium, sede Apostolica ex eadem favo- rem publicum assequente. Quid enim? non obtinebimus eam jurisdictionem, vel po- testatem in regno Siciliae, quam in Fran- ciae, Angliae, Hispaniae, ac ceteris Chris- tianorum regnis, & in ipso Imperio noscitur obtinere? Nunquid in regno Sici- liae minus auctoritatis, vel potestatis ha- bebimus, quam in eo tanquam sedis Apo- stolicae patrimonio plus juris, & jurisdi- ctionis habemus?

Quantum vige- bat tunc tem- poris Rom. Pont. au- thoritas.

Quid conaris aggredi, quid meditaris incipere, seductus falsis consiliis, & ani- matus tuae calore, & robore juventutis? An credis esse prudentiam vel consilium, aut potentiam contra Deum; & ejus timo- re postposito speras te posse prevalere ad- versus ejus Ecclesiam, cum qua promisit se usque ad consummationem saeculi perman- surum? Si contemnis nostris acquiescere monitis, domesticis saltem acquiescas exem- plis, tecum ipse recogitans manum Domini abbreviatam non esse, ut non possit eri- gere, ac deprimere, perdere, ac salvare. Haec tibi benigno animo, & sincero affectu princeps inclytissime scribimus, satagentes inconsultos animi tui motus paterna com- monitione, comminatione, redargutione, obsecratione, ac increpatione compescere, teque ad ea, quae terrenum stabiliant ti- bi regnum & aeternum praeparent, infor- mare.

XVIII. Denique ut tibi consulamus, quantum ad praesentem articulum, bona fide con- siliis nostris est, ut literas tuas seorsum nobis, & seorsum fratribus sine dila- tione transmittas, per quas si forte praefatus nuntius tuus de mandato tuo usus non fuit, praedictorum asperitate verbo- rum hujusmodi culpam a te removeas, & restituas in nuntium sepe dictum. Quod si forte ipsam verba eadem dicere inconsul- to motu animi praecipisti, non te pudeat culpam tuam agnoscere & eam reverenter, ut condecet, excusare, certus quod & nos, & fratres nostri te sincera in Domino cha- ritate diligimus, & gerimus firmiter in proposito, quantum cum Deo & honestate possumus, ea semper efficere, quae tuae pla- cere debeant voluntati, & inter te, ac Apostolicam sedem pacem, & charitatem perpetuam conservare. Dat. Signae v. kal. jul. pont. nostri anno VII. Haec tenus Honorius; quidnam vero ad haec Fride- ricus responsi reddiderit, parum explora- tum est: at consentaneis officiis injuriam delevisse inde conicimus, quod similes querelas minime repetitas reperimus; imo extat in libro privilegiorum Rom. Eccles. exemplum jurisjurandi quo Fridericus at- que Henricus Rex ejus filius se in pote- statem sedis Apostolicae futuros hoc an- no polliciti sunt, nihilque mali adversus Rom. Ecclesiam unquam molituros,

XVIII.
Nemo ad-
versus
Ecclesiam
felix.

XIX.
Salubre a
Pontif.
consilium
datum.

Frid. at-
que Hen-
ric. fil.
fidem ec-
clesiae a-
stringunt.

XX.
Insurgit
Hon. in
Ubald.
& Lamb.
Sardin.
tyrannos.
(a) Lib. 8.
ep. 19.
(b) lb. ep.
24.
Increpiti
Pisani ob
praestitum
iis favo-
rem.
(c) Ep.
107.

XXI. Silere vero non possumus nonnulla religiofa facinora, in quibus Honorius pie- tatem suam explicuit. Instituta in pri- mis ab illo est sacra in xenodochio Ro- mano, cui S. Spiritus in Saxia nomen est, celebritas, in qua maximas eleemofynas, in pauperes effundere statuit, iussitque, ut instructo religioso agmine canonici sancti Petri Veronicam dominica, quæ prima post evolutum Epiphaniæ octa- vim diem occurrit, deportarent; qua de re hæc ad præfectum xenodochii datæ literæ (a): Rationabiliter instituimus, ut effigies Jesu Christi a B. Petri basilica, per ejusdem canonicos ad dictum hospitale, ubi memoria beatissimæ Matris ejus recolitur, infra capsum ex auro & argento & lapi- dibus pretiosis ad hoc specialiter fabri- cætam, venerabiliter deportetur fidelibus populis, qui ad has nuptias (de his lo- quitur, quæ olim in Cana Galilææ præ- sentia Christi Domini cohonestatæ fue- runt, de quibus nonnulla mystica inter- pretatione præluserat) celebrandas de- vote convenerint, desiderabiliter ostenden- da. Ut autem nos, qui Domino revelante venerandum aliis aperuimus sacramentum, eo etiam inspirante imitandum aliis præ- beamus exemplum, concedimus, statumus, & jubemus, ut pro mille pauperibus ex- trinsecus adventantibus, & trecentis per- sonis intus degentibus, decem & septem libræ usualis monetæ, ut singuli accipiant tres denarios, unum pro pane, alterum pro vino, aliumque pro carne, ab eleemofyna- rio summi Pontificis annuatim vobis in per- petuum tribuantur; & canonicis prædi- ctis, qui effigiem præscriptam Salvatoris processionaliter deportabunt, singulis duo- decim nummi, & cereus unius libræ, qui deferatur accensus, de oblationibus con- fessionis B. Petri præstentur. Quia vero non in solo pane vivit homo, sed in om- ni verbo, quod procedit ex ore Dei, de- bet huic stationi Rom. Pontifex cum suis Cardinalibus interesse, ut & missarum so- lemnia ibi celebret, & exhortatorium fa- ciat de hac celebritate sermonem, ne fide- lis populus famelicus ab iis nuptiis rever- tatur, præter materialem, & doctrina- lem, spiritualem quoque sibi cibum impen- dat; remissionem unius anni de injunctis sibi pœnitentiis indulgendo, &c. Datum Signiæ III. non. jul. pont. nostri an. VI.

Eleemo- synæ ab Hon. e- rogata.

XXII. Fectus di- ces dedica- tionis ba- sil. S. M. Major. agitari iussus. (b) Ep. 331.

(c) literæ. Nec effulsit minus in servando sacrarum vestium splendore, vaforum ni- tore, ac divini cultus retinenda majestate: perstrinxit enim ea in re negligentia Tuder- tinum (d), Fefulanum, Senensem, Sutri- num, Lucanum, Pistoriensem, Vulter- ran. Messan. Grossetanum, Pifanumque antistites (e): Quia sicut dolentes audi- vimus & referimus, quidam presbyteri, & alii clerici tuæ diocesis Christi corpus irreverenter exponunt, & non solum ec- clesias dimittunt incultas, verum etiam vasa ministerii, vestimenta ministrorum, pallas altaris, & ipsa corporalia tam im- munda relinquunt, quod interdum aliqui- bus sunt horrore; ne alienam culpam facias esse tuam, si tam latam negligentiam ne- glexeris castigare, fraternitatem tuam mo- nemus, per apostolica scripta mandantes, quatenus ecclesias tuæ diocesis visitans di- ligenter, super iis specialiter corrigas quæ fuerint corrigenda, subditis tuis injun- gendo districtè, ut corpus Christi cum om- ni honorificentia studeant custodire, & tam vasa ministerii, quam alia supradicta cu- rent munda, & nitida conservare, moni- ta, & mandata nostra taliter impleturus, quod nullus nobis rumor de tua negligenti- a referatur. Dat. Lat. II. non. decemb. anno VIII.

Hic addenda videntur, quæ in regeſto (f) de consecratis ab Honorio episcopo adjecta sunt: Istos dominus Honorius Papa III. consecravit, archiep. Taranta- siensem, episcopum Nivernensem, episco- pum Aviciensem, episcopum Mutinensem, episcopum Pistoriensem, episcopum Suanen- sem, episcopum Verulanum, episcopum Ra- pollanum. Pontificem etiam hoc anno, martii mense S. Balbinæ templum in ur- be sacrasse argumento est tabula lapidea parieti infixæ. Neque hoc loco silentio prætereunda, quæ Richardus de prodi- giis hystoriæ monumentis consignavit: (g) Mense martio in festo S. Benedicti cælum totum visum est igneum, & pluit eo die terra, & cinis.

Sed ad boreales regiones deflectamus. Præfules principesque Daciæ Henricum comitem de Zwerin apud Apostolicam sedem læsæ majestatis reum detulere, qui per maximam audaciam, sævitiam, at- que impietatem Waldemarum Regem, ac dominum suum vulneratum, captum- que una cum filio in carcerem conjecisset, atque inclusum teneret. Quare jus- tissime commotus Pontifex, præsertim cum Rex Rom. Ecclesiæ vestigialis & ob- sequentissimus effet, omni eum studio a comitis tyrannide vindicandum, pristina- que afferendum dignitati studuit; cui rei argumento sunt plures ejus literæ hoc anno exaratae, præcipue vero ad archi- episcopum Coloniensem (h), quibus etiam exitumque exponit.

(c) Lib. 8. ep. 151. (d) Ep. 113. (e) Reg. post eand. ep. Qui in Ecclesiis nitor & cultus servan- dus. (f) Ib. post ep. 230. (g) Rich. de S. German. in chron. hoc ann. XXIII. Regem Daniæ oppres- sum de- fenden- dum suscipit. (h) Lib. 8. ep. 82.

Colonienſi archiepiscopo.
XXIV. Immanitas detestandi facinoris, quod Henricus comes de Zwerin in charissimum in Christo filium nostrum, . . illustrem Re- gem Daciæ dominum suum, & ejus filium attentavit; Deum procul dubio incitat, & incitare debet homines contra eum, i- psumque reddere odibilem univertis, qui perfidiæ dolositatem oderunt, & diligunt fidei puritatem. Sicut enim ex literis præ- latorum, & principum regni Daciæ nobis innotuit, cum idem Rex in quandam insu- lam ipsius regni, æstivo tempore, ob a- vis clementioris temperiem, cum sua pri- vata familia secessisset, nec aliquas sus- picaretur insidias, utpote qui non molie- batur aduersus aliquem quicumque mali, ecce dictus comes transgressor juramenti fidelitatis, quod ei præstiterat, & multo- rum beneficiorum, quæ ab ipso receperat, immemor & ingratus, nocturno tempore in tentorium ejus irruens cum armatis im- mitis mitem, armatus inermem, vassallus dominum in strato suo dormientem inva- dit; & quod sine dolore, nec audire po- tuimus, nec possumus recitare, ipsum Re- gem impie vulneratum, una cum præfato filio suo in sylvam quamdam adduxit, ac deinde cum illis extra regnum se transfe-rens, eos in districtu Imperii captos deti- nere præsumit.

XXV. Omnes siquidem Reges, & Principes tan- gere debet tam enorme flagitium, eo quod aliis attentandi contra dominos suos simi- lia tribuere potuit incentivum, audenti- bus hoc exemplo præsumere, quæ comitem prædictum audiverint præsumpſisse. Sane licet apostolatus officium vos univertos con- stituat debitores, dicto tamen Regi spe- cialis ratio, non una, sed multiplex nos astringit; ita quod sine læsione famæ nos- træ, ac etiam conscientia, sibi non posse- mus in tam gravis articuli necessitate de- esse. Primo enim regnum Daciæ speciali- ter ad Romanam spectat Ecclesiam, & ad specialis ditionis indicium ei esse noscitur censuale; idemque Rex, sicut & præde- cessoribus sui se Apostolicæ sedi fidelem sem- per exhibuit, & devotum: unde si eadem ipsum in hoc casu, quod absit, desereret, se non solum ingratham, sed indignam quo- que fidelitatis, & devotionis hujusmodi exhiberet. Accedit & alia ratio, non in- valida, sed quæ sufficeret nos ad i- psius Regis subventionem inducere, etiamſi rationes deficerent supradictæ. Idem enim Rex, etsi pro subsidio Terræ sanctæ non bajulat signum crucis in publico, illud ta- men ad nostram exhortationem susceptum bajulat in occulto, certa nobis promissione facta, quod ipse, vel filius ejus, in ipsi- us terræ sanctæ succursum transfretabit in instanti passagio generali. Et si forsitan neu- ter ipsorum personaliter transfretare po- tuerit, illuc centum vel ad minus quinquæ-

Dania fe- dis Ap- stipendia- ria.

ginta milites destinabit; unde patet cui- libet volenti veritatem oculo rationis in- spicere, quod sæpedito Regi tenemus, sal- tem sicut aliis cruceſignatis, adesse.

Gaudentes igitur, & charitatem tuam diguis in Domino laudibus commendantes, quod ad liberationem ipsius Regis, & filii sui hactenus, sicut accepimus, fideliter in- tendisti, fraternitatem tuam rogamus at- tentius & hortamur, ac tibi per apostoli- ca scripta firmiter injungendo mandamus, quatenus quod hactenus fecisti laudabili- ter per teipsum, de cætero studiosius fa- cias, mandato, & precibus apostolicis in- vitatus, ad liberandum eos, modis quibus- cunque potes, incessanter intendas, ita quod studium tuum clareat per effectum, & tu præter sedis Apostolicæ gratiam, quam ex hoc plenius assequeris, crescas & nomine apud homines, & merito apud Deum.

Inter cætera vero dictum comitem ex parte nostra moneas diligenter, ut infra mensem post susceptionem litterarum nostra- rum, quas super hoc sibi dirigimus, præ- fatum Regem, & filium ejus plene liber- tati restituat, & absque difficultate qua- libet liberos abire permittat, nosque ipsi faciemus exhiberi justitia complementum, si adversus eum habet aliquid questionis. Qui si tuis, immo nostris acquiescere mo- nitis non curaverit, ipsum & omnes ejus in hac iniquitate fautores, sublato appel- lationis obstaculo excommunices, faciens excommunicationem ipsam singulis diebus dominicis & festiuis, pulsatis campanis, & candelis accensis solemni- ter publicari per univertsa loca, in quibus videtur expedire &c. Imperat ut provinciam, in qua Rex tentus in vinculis fuerit, interdicto eccle- siastico supponat. Dat. Later. kal. novem. an. VIII.

Excitavit iisdem literis (a) ad feren- dam Regi opem episcopos Lubecensem, Excitatur Imp. ad Werdensem, ac Fridericum Imp. cui præ- ter cætera proposuit imperialem decere providentiam, Regi in ultimo discrimi- ne posito opem auxiliumque liberaliter ex- plicare, dignumque in sceleratum homi- nem talia moliri ausum justitiæ exemplum statuere, quo improbis a scelere submo- vendis timor iniiceretur. Davidem Ama- lecitæ nuntianti Regem Saulem, ipsius infensissimum persecutorem, a se interfe- ctum, atque inde præmia expectanti, re- spondisse (b): Quare non timuisti mitte- re manum tuam, ut occideres Christum Do- mini? illumque statim suis interimendum tradidisse, quo regiam majestatem reve- reri mortales discerent, neque impias suis Regibus manus inferre auderent: non i- deo tamen hæc ipsi suggerere, ut comi- tem morte afficeret, cum illud consilium ab Apostolicæ sedis mansuetudine abhor- reret; verum suadere, uti Rex afflicto

XXVI. Jubetur Colon. arch. li- berando Regi inſi- ſtere. XXVII. Excitatur Imp. ad feren- dam Walde- maro o- pem. (a) Reg. post eand. ep. (b) 2. Reg. 1.

Regi auxilium ferret, sanguini tamen fundendo temperaret: eum itaque monere obtestarique, uti numinis & Apostolicæ sedis proposito ob oculos honore ad Waldemarum Regem ac filium pristinae libertati restituendum incumberet. Hæc Friderico Honorius; qui aliis etiam literis ad comitem eundem datis, adhortationibus, monitis, gravissimisque minis ab incepto avertere conatur, his verbis extremæ epistolæ (a) adjectis:

(a) Ep. 83.
XXIX.

Pro certo autem noveris, quod si contemptis pœnis hujusmodi (ex sunt quæ in aliis ad archiepiscopum Coloniensem datis exponuntur) sæpe dictum Regem, & filium ejus præsumpseris detinere, nos contra te pœnas alias excogitare curabimus, & specialiter imperialem dexteram in tuum exterminium concitare, taliterque super te gravabimus manum nostram, quod te ad ultimum pœnitebit luctamen contra Deum, & Ecclesiam Rom. suscepisse, & erit sera pœnitentia post ruinam. Videas ergo dum potes, ne te illis immergas angustias, de quibus exire desideres, & non possis, cum dignum sit, ut cum velit non valeat, qui noluit cum valebat. Dat. Lazer. II. kalend. novemb. anno VIII. Inde vero IV. nonas novemb. Lubecenses epistola ad eos missa, in Regis fide continere satagit (b), quod etiam par est credere subjectis aliis populis imperasse. Waldemari ab Henrico comite in vincula coniecti mentionem etiam faciunt Albertus Stadenfis (c), Godefridus (d) qui tamen in superiorem annum id facinus coniicit, additque Engilbertum archiepiscopum Coloniensem in Northusiano conventu ab Henrico Rege habito multum pro Daniæ rege pristinae dignitati restituendo elaborasse: quemadmodum vero solutus vinculis fuerit, suo loco dicetur.

(b) Ep. 81.

(c) Stad. in chron. an. 1223.
(d) God. in annal. an. 1222.

XXX.

Interea rogatus Honorius ecclesiam Livoniensem Seloviensi, ac Leolensi, quæ nuper ex ethnicis ad fidem conversis collectæ institutæque fuerant, metropolitana dignitate cohonestatam præficere, rem in opportunius tempus contulit: suas interim partes episcopum Livoniensem ibi agere iussit (e), atque adeo causas ad sedem Apostolicam cæterum deferendas, quavis provocatione remota, cognoscere.

(e) Hon. I. 4. ep. 140.
341.

Hoc anno cum Pannoniæ populi decimas, quas ad eam diem ecclesiis dare consueverant, persolvere abnuerent, Honorius eos scriptis literis (f) arguere, cohortari, atque apostolico pro imperio iussis minisque urgere, uti satis muneris suo faciant: morem majorum sequantur, qui magna animi alacritate summaque pietatis ac religionis laude id præstitissent. Deus enim qui hilarem datorem diligit, sibi tradita fœnore multiplici restituit.

(f) Lib. 7. ep. 106.

Andream vero Regem, ad quem ea de re scripsit (g), monuit, non solum consuetas decimas ecclesiis tribueret, verum animi sui propensione populos ad eas conferendas impelleret; denique contumaces adigeret: quod si renueret, vel illi recusassent, tantam se injuriam non æquo animo laturum.

Iussit Ungari decimas persolvere. (g) Lib. ep. 107.

Post hæc perlatae fuere ad Apostolicam sedem Colocensis atque aliorum Pannoniæ antistitum literæ, quibus Pontificem de dimissa a Bela Andream Regis primogenito uxore certiore fecere (h): Ad hoc divina dispensatione vocati estis in plenitudinem potestatis, ut ea, quæ salutem desiderant animum, nec alias possunt corrigi, per subjectos auctoritate sedis Apostolicæ corrigantur. Inde est quod vestra significandum duximus sanctitati; quod cum dominus noster Rex Ungarorum de partibus ultramarinis rediens, per terram nobilis viri Lascari transivisse faceret, filiam ejusdem filio suo primogenito Bela illustri, jam in Regem coronato, & in regni gubernacula post se, Deo propitio, successuro desponsavit uxorem; præstito ab ipso Rege, & nobilibus suis, qui tunc præsentibus erant, publice juramento, ut ad consummationem matrimonii inter personas memoratas fideliter laborarent. Eandem etiam nobilem, ut nunc decet regiam, secum in suam terram adducens, recepto prius a nobilibus regni, qui tunc in traductione puellæ absentes erant, solemniter sacramento, filio suo memorato tradidit in uxorem, ipsam nihilominus, omni solemnitate adhibita, in Reginam Ungariæ coronari faciens, & inungi. Cui supradictus Bela illustris, cum omni dilectione, & tranquillitate in ætate legitima jam existens cohabitavit per totum biennium, & amplius sicut maritus, nunc autem diabolo seminante zizaniam, & quorundam malevolis suggestionibus perversorum, vir legitimam, cui postquam ad ætatem legitimam, uterque pervenerat, per biennium, & amplius cohabitavit ut diximus, in totius regni scandalum, & subversionem religionis Christianæ dimisit uxorem.

XXXI. Ungarorum præsulum literæ ad Honorium. (h) Lib. 8. ep. 5.

Ut Bela Theod. Lascaris Imp. filiam uxorem duxerit.

Ut celebrate illam dimiserit.

Et licet unacum magistro Acontio subdiacono, & capellano sanctitatis vestrae legato, qui super hoc negotio, sicut vir honestus & prudens, omnem diligentiam quam potuit adhibuit, institissemus attente, propter excellentiam tamen sublimitatis regni, præsertim cum literæ sanctitatis vestrae super hoc ad quosdam, ut dicitur, iudices emanassent, absque communitate vestra minime duximus procedendum. Quapropter sanctitas vestra taliter in hac parte providere dignetur, ne inferiores quique, qui majorum debent informari exemplo, perditione simili corrumpantur; nobis, & legato vestro mandantes, quid super hoc nobis exiterit faciendum: parati enim sumus,

XXXII. Sollicitatur Honorius ut tantum scandalum amoveat.

mus, tanquam obedientiæ filii, in omnibus sacris vestris obedire mandatis. Hactenus episcopi. Ut vero Bela Pontificis dicto audiens repudiatam uxorem receperit, atque Honorius ipsius a patre eam ob causam vexari patrocinium arripuerit, insequenti anno dicitur. Hoc interim spatio Pontifex, cum episcopum Cracoviensem, qui religiosæ servituti addicturum se Deo voverat, episcopatu discedere permisisset, (a) mox ut eam rem in magnum ecclesiæ Cracoviensis damnum redundare accepisset, pristinam illum dignitatem iussit (b) capessere, atque animarum salutem divinæ contemplationis suavitati præferre.

Cracoviensis episcopi discedere manere vetitus. (a) Lib. 7. ep. 125.

(b) Lib. 8. ep. 100.

XXXIII. Philipp. Reg. Gal. mors.

(c) Rig. de gest. Phil. Franc. Reg. Guill. Brit. Phil. l. 12. Anonym. de gest. Lud. God. in annal. Math. Par. hist. Angl. Rich. de S. Germ. in chr. & Jord. MS. Vat. bibl. Præclara illius virtutes.

Jam orationem nostram Gallicæ res ad se revocant, quæ ob interitum Philippi Regis lugubres extiterunt: post diurnam enim ægrotudinem ipsum hoc anno naturæ concessisse, præterquam quod in confesso est apud omnes fere ejus ævi scriptores, (c) supra allatæ ad Philippum Honorii literæ, atque aliæ ad Ludovicum paulo post recitandæ ostendunt. Collegit illius egregias laudes brevi compendio D. Antoninus, dum hæc de Philippo tradit: Vir certe mirabilis fuit & omni memoria dignus, cui post Carolum magnum vix aliquis similis reperiri possit ex Regibus Franciæ. Verum nobis eas paulo diffusius a Rigordo expositas delibare visum est. Probata igitur fidei auctoris postrema verba veluti sepulcrales tanti Regis titulos hoc loco adicimus, cum maxime plura memoria celebranda complectantur: Anno ab incarnatione Domini MCCXIII. pridie id. julii obiit Philippus Rex Francorum illustris apud castrum, quod vocatur Medunta. Qui sensus & industria vir prudentissimus, virtute strenuus, gestis magnificus, fama præclarus, victoriosus in bellis, ac triumphis multis & magnis plurimum gloriosus, jus & potentiam regni Francorum mirabiliter dilatavit, & regalem fiscum ampliavit in multis. Multos etiam præclaros principes terris, militibus, armis, & opibus præpotes regno suo & sibi graviter adversantes debellavit viriliter, & devicit. De adjectis ab illo aulæ Gallicæ provinciis hæc Jordanus (d) habet: Probitate mira regno suo multos adjecerat comitatus, scilicet Viromandensem, Bellomontensem, Pontunensem Alaconensem, Canomanensem, Turonensem, Andegavensem, Pictavensem. Hæc Jordanus. Addit vero Rigordus de ejusdem Regis pietate ac singulari in Ecclesiam studio:

(d) Jord. MS. bibl. Vat. Adjecti ab eo aulæ Gallicæ comitatus.

XXXIV. De illius pietate.

Ecclesiarum quoque defensor maximus, & protector. Ipse præcipue sanctam ecclesiam, sancti videlicet Dionysii speciali favoris gratia, & quasi quodam amoris privilegio fovit propensius & protexit, & quem habebat erga ipsam dilectionis affectum.

Etiam, multotiens effectu operis comprobavit. Porro ipse ab annis teneris zelator fidei Christianæ, vexillo crucis affixo bumeris, in sua juvenili ætate contra Saracenos in manu valida transfretavit, ubi in obsidione Aconitanæ urbis, usque ad ejus consummatam debellationem plenamque recuperationem præclare & efficaciter laboravit: ac postmodum vergens in senium, proprio filio suo primogenito non pepercit, quin eum mitteret bis adversus hæreticos Albigenes cum magnis sumptibus, & expensis. Et alia, tam in vita sua, quam in suo decessu multa largitus est ad eisdem negotii Albigenis subsidium, & juvamen. Præterea dando pauperibus, & dona plurima charitative per loca varia dispergendo, elemosynarum fuit largissimus seminator; sepultus autem est in ecclesia beati Dionysii, &c.

De illius testamento.

Adicit auctor illius exequias celebratas magna pompa a duobus archiepiscopis atque episcopis viginti, qui pro agitando ad redintegrandam contra Albigenes catholicam rem consilio confluerant, quorum nomina ab ipso scripta, præterimus: Qui prælati de mandato domini Papæ, immo de ipsa totius, ut credibile est, ordinatione divina pro negotio Albigeni tunc temporis erant Parisiis congregati. Missam autem exequialem celebrarunt simul Portuensis episcopus, & Rheimensis archiepiscopus, una voce ad duo altaria propinqua, cæteris episcopis cum clericis, & monichis, quorum aderat innumera multitudo, assistentibus & eis respondentibus, sicut uni. Inter quos adfuit & Joannes illustris Rex Hierosolymitanus, qui in Franciam venerat pro negotiis, & necessitatibus Terræ sanctæ; presentibus ad hoc inclitis prædicti Regis Philippi filii, Ludovico primogenito, & Philippo. Sæpeditus autem Rex Philippus tale condidit testamentum. Legavit ad subsidium Terræ sanctæ trecenta millia librarum Parisiensium, videlicet præfata Regi Joanni centum millia, militiæ Templi centum millia, hospitali Hierosolymitano centum millia. Datum est de suo Almarico comiti Montisfortis viginti millia librarum Parisiensium, ad uxorem ejus, & suos de Albigeni terra & manu hostium reducendos. Præterea de lit. quinquaginta millia librarum Parisiensium pauperibus eroganda. Magnam etiam summam pecuniæ dicitur insuper erogasse.

XXXV. De illius exequiis.

Joann. Rex Hierosolym. pompam funebrem cohonestat.

Successit in regno Philippo Ludovicus VIII. ejus filius primogenitus ex Isabel la filia (quod tradit auctor anonymus) (e) Balduini Hannoniæ comitis susceptus de quo hæc Jordanus notat: In hoc reipsum regnum ad stirpem Caroli Imperatoris, de quo originem habuit ex parte matris. Is vero VIII. id. augusti die Rheimis a Guillelmo archiepiscopo cum uxore

XXXVI. Ludovicus filius major natus filius Gall. sceptrum cepit. (e) Anon. de gest. Lud. Jord. MS. bibl. Vat.

Rhemis regia in unione delibutus una cum Regina Blancha. Honor. ad eum lit.

(a) Hon. l. 8. ep. 77.

Adeptum regnum illi gratulatur.

XXXVII De parentis morte condolet.

Ad imitanda illius exempla excitat.

Pontificiam benevolentiam pollicetur.

XXXVII. Coeleste visum de Philipp. animæ statu.

re Blancha in Joannis Regis Hierosolymitani multorumque principum conspectu, qui ad ornandam pompam confluxerant, accepit regie ornamenta dignitatis, cum annos sex & triginta natus esset. Cum novi Regis fama ad Honorium affluxisset, literas ei misit, quibus magnum se ex Philippi obitu dolorem hausisse significavit; regiamque illi dignitatem gratulatus (a) ad sectandas majorum virtutes provocavit.

Honorius, &c.

Ineffabilis providentiæ divina profunditas attingens a fine usque ad finem fortiter omnia, suaviterque disponens, ac secundum suæ dispositionis arcana mutans per successiones labentium temporum Reges terræ, in clytæ recordationis Philippo Rege Francorum patre tuo, post laudabiliter acta regni terreni negotia, sicut firmiter credimus, ad meliora vocato, te in ejus folio feliciter collocavit, ut te regnante, pro ipso, ac ejus pietatem, & justitiam imitante, pater in filio vivere videatur.

Licet igitur ejusdem patris tui obitus nos, qui eum sincera charitate dileximus, secundum hominem contristaverit, accepimus tamen in personæ tuæ sublimitate solatium, ita quod ex hoc orta latitudo dolorem, qui ex morte jam dicti patris tui acciderat, temperavit, ipsa nostra bonitate tui præclari generis plenam nobis tribuente fiduciam, quod progenitorum tuorum vestigia imitanda non deseres; sed sicut in regni sede, sic & in decore virtutum eis, Domino largiente, succedes. Propter quod illam dilectionem sinceram, qua sepeditum patrem tuum fuimus amplexati, in te totaliter transfundentes, firmiter gerimus in proposito honori, & profectui tuæ sublimitatis intendere, & in quibuscunque decuerit, tibi favorem apostolicum exhibere. Rogamus igitur circumspersionem tuam, & hortamur attente, quantum præfatum patrem tuum, tum in cæteris commendandis actibus, tum specialiter in vera devotione, quam ad Apostolicam sedem, & ad totam Dei Ecclesiam habuisse dignoscitur, taliter imiteris, quod sicut ipse apostolicam gratiam, suis eximientibus meritis, inaccessibiliter habuit, sic & tu illam jugiter merearis, &c. Datum Laterani VIII. kalend. novembris anno octavo.

Verum quid est, cur summus Dei Pontifex Philippum ad meliora evocatum firmiter se credere testetur? Indicat fortasse visum, quod de salute Philippi animæ coelitus objectum cecinit Guillel-

mus Brito, qui de loco ac tempore, quibus illud contigit, hæc habet:

Tempore magnanimi, quo Regis humatio facta est,
-- * Signa tunc Papa moram faciebat
in urbe.

* Signa
na.

Signa scilicet notissima Hernicorum, in Latio civitate, ubi tum Honorius agebat, pluresque epistolas (b) a XIII. kalend. jul. ad III. non. sept. dedit. Unde exploditur scholion contra hæc auctoris verba adjectum, quo interpretatur Signiam orbem Tusciæ in valle Spoletana esse. Pergit Guillelmus inculca & agresti quidem musa, sed veritatis amantissima enarrare virum prænobiliem Jacobum nomine pontificii penitentiarum hospitem in ancipiti mortis discrimine extrema facta unione delibutum, cum fugientis vite ultima suspiria pene traheret, objecto cœlesti viso fuisse recreatum; in quo S. Dionysius purpurea veste decorus atque ingenti circumfusus splendore, cui præstant Angeli albo amictu, sequebatur vero Regis Philippi anima veste ignea induta, se obulit: cumque illi significasset se Dionysium esse, illum vero Philippum Regem, qui e vivis discesserat, atque in purgatoris flammis ad crimina expianda versabatur, adjecit, adiret Pontificem, moneretque ut pro Regis anima incruentum missæ sacrificium offerret. Expavescenti ad iussa, respondentique, agere in extremo mortis confinio, vires nec animum suppetere, ut ea Pontifici referret, atque etiam infanum habitum iri; D. Dionysium omnem ex illius animo metum blandis verbis depulisse, ac repente pristinae valetudini restituisse. At ægrum confirmatis viribus, morboque liberum exiliisse e lecto, & Pontifici visa retulisse, fidemque acceptæ divinitus valetudinis argumento fecisse.

Quod ad Synodum, quam Rigordus ab Conrado episcopo Portuensi A. S. L. Parisiis hoc anno in Albigenes habitam testatur; ejus etiam tum Guillelmus modo recensitus, & ex Tilio novatores (c) meminere. Aliud quoque concilium indixit Conradus A. S. L. apud Senonas celebrandum adversus Albigenes, qui in deterius ruentes eo audaciæ ac dementiae erant devoluti, ut quemdam in Slavonia improbissimum hominem antipapam salutarent. Verum præmaturum, sed opportunum impii exitum cœpta insana confudit. [1] At Parisium hæc enarrantem audire

(b) Lib. 7.
ep. 187. &
deinceps.

Æger. in
rei veritatis
argumentum
valetudini
restitutus.

XXXIX.
Conradus
Portuensis
ep. syno-
dum ad-
vers. Al-
big. celebra-
brat.
(c) Cent.
13. c. 9.
col. 854.

(a) Par. hist. Angl. an. 1223. Albigenes hæresis in Dalmatia grassatur.

dire præstabit (a): Circa dies istos hæretici Albigenes constituerunt sibi antipapam in finibus Bulgarorum, Croatiae, & Dalmatiæ, nomine Bartholomæum. In quibus partibus error ille adeo invaluit, ut etiam episcopos & alios multos regionum illarum ad suam allegerit prævitatem. Contra quem. C. Portuensis episcopus & in partibus illis Apostolicæ sedis legatus, Rothomagensis archiepiscopo scripsit in hæc verba: Venerabilibus patribus Dei gratia Rothomagensis archiepiscopo & ejus suffraganeis episcopis salutem in Domino Jesu Christo. Dum pro sponsa veri crucifixi vestrum cogimur auxilium implorare, potius compellimur lacerari singultibus, & plorare. Ecce quod vidimus, loquimur: & quod scimus, testificamur. Ille homo perditus, qui extollitur super omne quod colitur, aut quod dicitur Deus, jam habet perfidiam suæ præambulum hæresiarum, quem hæretici Albigenes papam suam appellant, Ann. Eccl. Tom. XX.

Creatus
ab iis An-
tipapa.

habitantem in finibus Bulgarorum, Croatiae, & Dalmatiæ, juxta Ungarorum nationem. Ad eum confluent hæretici Albigenes, ut ad eorum consulta respondeat. Etenim de Carcaffona oriundus vices illius antipapæ gerens Bartholomæus hæreticorum episcopus funestam ei exhibendo reverentiam, sedem, & locum concessit in villa, quæ Porlos appellatur, & seipsum transtulit in partes Tolosanas.

Ille Bartholomæus in literarum suarum undique discurrentium tenore se in primo salutationis alloquio intulit in hunc modum: Bartholomæus servus servorum sanctæ Fidei tui salutem. Ipse etiam inter alias enormitates creat episcopos, & ecclesias perfide ordinare contendit. Rogamus igitur attentius, & per asperionem sanguinis Jesu Christi, & propensius obsecramus auctoritate domini Papæ, qua fungimur in hac parte, districte præcipientes, quatenus veniat Senonis in octavis Apostolorum

XL.
Indicatur
Senonis
concil. a
legato
adversus
Albig.

V v v 2 Pe-

NOTÆ

dimus in finibus Brunarum (lege Bulgarorum, ut est in fragmento Parisii) Croatia, & Dalmatia juxta Hungariam nationem, ut per antipapam moras anticristi d. cetero breviores esse minime dubitetur, dum novus Lucifer nova arrogantia felibus (lege fallibus) intumescens sedem suam contendit ponere in lateribus aquilonis. . . . Hinc est, quod papa perfidia qui mœviam Domini Sabaoth jam pro magna parte dedit in direptionem & singularis ferus depascitur, & conculeat: ad eum confluent Albigenes, ut ad eorum consulta respondeat, ejus inbianes doctrinis, & ejus damnata secta judicium complectentes. Ille Sathanas quemdam sua pervertitatis hominem usque in Agennum (lege Agensem) diocesim diffamavit nomine Bartholomæum Carcaffonensem (in epistola in collectione Gervasianorum, de qua infra, legitur Cartes). Est enim de Carcaffona oriundus, vices illius (Antipapa additur in collectione Gervasiana) agentem Cui Bartholomæo Vigorofus de Bathona (de Barcellona Gervas.) hæreticorum episcopus funestam exhibendo reverentiam sedem & locum suum concessit in villa, qua dicitur Poyros (Poreus Gervas.) & se ipsam transtulit in partes Tholosanas. Reliqua omitto quippe quæ in fragmento Parisii integra fide expressa sunt. Eadem literas sed multo emendatiores habemus in collectione epistolarum Gervasii Præmonstratensis nuper vulgata a P. Carolo Ludovico Hugene abbate Sivagii, ibidemque impressa an. 1732. Ex his vero variantes dedimus unde genuinus sensus literarum eruatur. Ille igitur cui sedes concessa est in Porlos seu Poreo ipse est Bartholomæus & in Tolosanas partes non Bartholomæus quidem, sed Vigorofus concessit. Vigorofus iste combustus dein fuit Tolosa anno 1223. (Alberic in Chron.) Quæ omnia plane contrarium sensum reddant in fragmento Parisii in Annalibus legendo. Dicimus pariter Bartholomæum non antipapam, sed antipapæ vicarium egisse: Cujus Sathanæ, nempe antipapa, ut legit Parisius in eodem fragmento, vices gerens Bartholomæus. Ex fragmento autem Parisii locus esset suspicandi antipapam e regnis aquilonaribus in Aquitaniam venisse; sed hanc suspicionem tollit locus integer epistolæ, a nobis relatus, perspicue demonstrans non antipapam, sed Bartholomæum in eas partes venisse. Denique nomen loci, unde Conradus epistolam dedit corruptum est in Parisio, apud quem legas *Plan. VI. Non. julii*, quod nullum sensum reddit. Integer vero est in nostra epistola, quæ data legitur: *Provin. VI. nonas junii*. Quis vero fuerit antipapa iste hæreticorum in vicinis Bulgariae, Croatiae &c. agens, ignorare me ingenue profiteor; non tamen a vero abesset, qui suspicaretur Theodori Comneni, qui tunc Latinos bello urgebat, opera hunc quicumque tandem fuerit, Antipapam Pontifici Latinorum adversarium intratum vel saltem ejus favore sussultum id auferre. Nec facile alius erat ab Archiepiscopo Bulgariae, qui usurpatorem illum imperialis coronam ornaverit. Denique prætereundum non est in literis illis Archiepiscopi Rothomagensis in anecdotis Martenii relatis mendum inesse, quo enim loco datae leguntur VI. idus julii, respondendum est forte VI. nonas, vel VI. kal. julii, (VI. non. julii legitur in collectione Gervasiana) alioqui enim literis illis acciri non potuissent episcopi, ut concilio in octava apostolorum Petri & Pauli anno illo celebrando adessent, cum octava illa in diem pridie nonas julias incidat.

Neque hic prætereundum censeo ab his, vel ab aliis horum temporum hæreticis antipapam alium constitutum fuisse, cujus meminit author gestorum Trevirensium archiepiscoporum in Collect. Martenii tom. IV. col. 244. qui hæc scribit: *Eodem tempore (circa annum 1231.) Trevirorum archiepiscopus (Theodoricus) Synodum tenuit (de qua nihil in collectionibus) in qua ipse publice enuntiavit hæreticos in sua diocesi habere episcopum quem cognovissent secundum suum nomen Theodoricus, & idem alibi fecisse de episcopis locorum, itemque habere eos communem papam, quem secundum catholicam ecclesiam episcopum nuncuparent Gregorium ut si interrogarentur de fide, eam fidem se habere dicerent, quam haberet papa Gregorius.* Alium etiam Viterbii antipapam constituisse sibi Hæreticos Viterbienses scribit Author gestorum Gregorii IX. relatus in Annalibus ad A. 1235. qui antipapam hunc Johannem Benvenutum appellat. MANSI

NOTÆ [1] Literas Conradi Portuensis, quas ex Parisii mutilas exhibet annalista, integras in suis literis ad suffraganeos datis inseruit Theodorus Rotomagensis archiepiscopus, easque vulgavit P. Martene Anecd. tom. I. col. 901. Ex his autem plura illustrantur, quæ in fragmento, sive obscura sunt, sive in alium sensum trahuntur. Ita ergo in iis legas; *Ecce quod vidimus*

Petri, & Pauli proximo futuris, ubi & alii prelati Franciæ, favente Domino, congregabuntur, parati consilium dare in negotio predicto, & cum aliis, qui ibidem aderunt, providere super negotio Albigeni. Alioquin inobedientiam vestram domino Papæ curabimus significari. Dat. Plan. VI. non. Julii. Hæc legatus; addit vero Parisius tumultum illum brevi antipapa sublato sopitum fuisse. Conradus vero cum in Albigensum negotio, maxime adversus Raymundum filium alterius Raymundi Tolosani olim comitis tempus terere sibi videretur, missionem reditumque in Urbem ab Pontifice per literas (a) efflagitavit: cujus arbitrio Pontifex rem totam permisit (b). Adicitur dies apostolicis literis iv. id. septemb. Signiæ. Neque ita multo post Conradus ex Galliis excedens Romam se recepit, ut aliæ Honorii ad Ludovicum Regem literæ ostendunt. (c).

Antipapa brevi sublatus.

(a) Ext. in regest. Hon. l. 8 ep. 22. (b) Hon. ib. ep. 23. (c) Ep. 134.

XLI. Expeditionem in Albigenam curat Hon.

(d) Ep. 130. 131. 132. (e) Ep. 133.

(f) Ep. 135. XLII. Excitatur ad eam Lud. Regem.

Verum quamvis Apostolicæ sedis legatus se adversus Albigenes rem feliciter agere posse diffideret, Pontifex tamen Deo fretus nec animo, nec consilio defuit. Quare vigesimam primum in Galliis cogendam, etiam ab exemptis, atque adversus impios in bellicis sumptibus collocandam, consumendamque decrevit. (d) Dein Almaricum militiæ ducem hortatur (e), uti fortes animos induat, se ut ipse per oratores ad Apostolicam sedem missos postulabat, Ludovicum Regem Francorum, Bituricensis, Silvanectensis, & Lingoniensis episcoporum opera, qui Regi Pontificis literas erant reddituri, adducturum, ut ipsi mox subsidio proficiscatur; ac jubere etiam eosdem præfules Regem ipsum ad id compellere; præterea vigesimam ab exemptis quoque colligendam, eique deferendam imperare: denique pro certo sciat se ipsi consilio, studio ac re ipsa non defuturum. Extant hujusmodi literæ, quas Honorius ad Ludovicum scripsisse se affirmat, quasque nos hoc loco potiori ex parte edimus (f).

Honorius, &c. Cum Reges, & principes Christiani propter Ecclesiam matrem suam, ex qua spiritaliter nati sunt, & quam a Christo, ut eam temporibus suis foveant, suscipere tuendam, Deo teneantur reddere rationem, grave nimis debes gerere, ac indignum, quod intra terminos regni tui videlicet in partibus Albigenarum hæretici manifeste, ac intrepide impugnant Ecclesiam, fidem Christianam evacuant, & dilacerant ipsum Christum. Certe Nabuchodonosor Rex decrevit dicens: Quicumque dixerint blasphemiam in Deum Sydrac, Misac, & Abdenago, in interitu erunt, & domus eorum in dispersione. Si ergo taliter fuit Rex alienigena, ne deberet Deus

Israel blasphemari, commotus, tu Regum Christianissime, devotissimorum principum successor & heres, cum quo devotio Christiana coaluit, evacuare fidem nostram, lacerari Christum, & Ecclesiam dissipari a talibus patieris? Denique si potestates sæculi, & rectores raptiores persequuntur, & fures; tu qui regni solum obtines, terram tuam hæreticis, qui animas pretiosiores cunctis substantiis furantur, & rapiunt, non purgabis?

Sane præceptum a Domino legitur: Si audieris in una ex civitatibus, quas dominus Deus tuus dabit tibi inhabitare, illic dicentes: Eamus, & servitamus diis alienis, quos non nostis; pones illos in ore gladii, & igni civitatem incendes. Nimirum, etsi pro imensis susceperis in hoc sæculo beneficiis Deo, a quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, renearis in multis, ad hoc tamen illi reputare te debes fortius obligatum, ut pro ipso in fidei subversores, a quibus blasphematur, animosus insurgas, & pro catholica puritate, quam de partibus illis attendentes demoniorum doctrinis ejecisse noscuntur, viriliter te opponas.

XLIII.

XLIV.

Porro non absque dolore cordis, & gravi mentis amaritudine recolere possumus, quod cum ad extirpandam inde pestem hæreticam multis sit personarum, & rerum dispendiis laboratum, pene omnia in confusionem antiquam populi Christiani, peccatis exigentibus, sunt reducta, & ille, qui felicibus invidet actibus, sic armavit in antichristi præambulos partes suas, ut diffidentibus illis intrepide, ac latius prævi dogmatis sui virus, verendum est plurimum, ne ipsorum veneno regnum tuum in fide, ac devotione præ aliis radicatum, cui Dominus benedixit, inficiant, & ex hoc contra totam Ecclesiam, tanquam in principali parte concussam, nova persecutio exciteatur. Multo ergo desiderio expectantes, ut per te catholicum principem & catholicorum principum successorem impis eorum conatibus celeriter obvietur, ne illud modicum terræ, quod adhuc tenent catholici, amittatur, & pestis hujusmodi regnum Franciæ maculet, cui jam aperte suos expandendo luqueos appropinquat. Excitat Regem ut excindendam illi pesti se accingat: Amalricum comitem quidquid juris in Tolosano comitatu habeat, in illum transfundere paratum: Raymundum jamdiu defixum anathemate, atque in eo contumaciter obfirmatum: mitti ad ipsum Bituricensem archiepisc. ac Lingoniensem, & Silvanectensem episcopos, quorum precibus ne avertas aures præbeat, enixe contendit. Dat. Later. xix. kal. januar. pont. nostri an. viii. Prædie vero ejus diei alias ad ipsum Regem literas dederat, quibus eum laudibus commendat, ipso regni sui

Egregiæ Ludovici Regis vocēs.

fui exordio contestatum, ut Portuenfis episcopus coram se, & Cardinalibus retulerat: malle se rei suæ injuriam inferri, quam pati catholicam religionem ab Albigenibus oppugnatam, suis opem non ferentibus, detrimenti quidquam accipere. Præterea ipsum commendat decem argenti marcharum millia, ex largitionibus Philippi patris sui relicta, catholicis subsidio misisse. [1]

XLV.

(a) Ep. 142. Melgorienses deservunt ad Raymundum.

E contrario nobiles, populumque Melgoriensem vehementer minacique epistola (a) arguit, ab Ecclesia ad perditissimum Raymundum Tolosani olim comitis filium descivisse: eos se iterum monere, & apostolico pro imperio jubere, si quid divini timoris, vel pudoris faltem humani in ipsis inesset, antequam novis pœnis constringerentur, confestim ad obedientiam episc. Magalonenfis justis iurisdictioni sui redire nulla habita iurisdictioni ratione, si quod forte Raymundo præstitissent; cum nefas sit in eo, quod perperam juratum sit, fidem fervare: neque secunda monita expectarent; severius enim in eos animadvertendum, quo placidius ipsos hæcenus tulisset. Hæc Pontifex ad Magalonenfes. Scriptis vero episcopo literis primum confirmat (b) sententias in Raymundum comitem latas, qui Melgorii castrum ad jus Rom. Ecclesiæ pertinens occupaverat: deinde ipse episcopo tribuit, (c) ut ab ecclesiis diocesis suæ moderatam pecuniæ summam, in negotium fidei impendendam, exigere possit; (d) tum etiam cives Melgorienses absolvere, qui ad Ecclesiæ obedientiam se recepissent.

Increpatur ab Honorio.

(b) Ep. 143.

(c) Ep. 145.

(d) Ep. 146.

XLVI. Ferdinandus in Hisp. Albigen. infectatur. (e) Morian. l. 12. de reb. Hisp. c. 11. Arfuris manu propria ignem subicit. Triumphat de Sarraacenis.

Præclaram vero hoc tempore præfocandæ Albigenium pesti, quæ penetrarat in Hispaniam, operam dedisse Ferdinandum Castellæ ac Legionis Regem scribit Mariana; (e) tantoque odio eos infectatum, ut tormentis exagitandos curaret; qui etiam quasi victimarius ignem arsuris regia manu ac ligna subiiceret. Tantum in eo improbitatis odium tantumque tuendi in Hispania religionis splendoris desiderium erat, ex quo & populorum gratiam promeruit, divinumque patrocinium sibi conciliavit, ut hoc ipso anno egregie de Mauris, relatis pluribus spoliis, triumphavit, Regemque Biatix Mahomadem ad sua excipienda imperia compulerit; sed de Ferrando ob ecclesiastica jura oc-

cupata increpito iterum inferius, ut enim principum laudes celebrandæ, ita nec tacenda ab historico vitia videntur.

Jam regnum Angliæ oratione nostra, lustrandum. Auctor est Parisius nuntios Regis ab Urbe reversos, apostolicas literas ab archiepiscopos Angliæ eorumque suffraganeos detulisse, quibus ipse ætatis legitimæ ad regimen requisitæ declarabatur esse; principes vero Angliæ viri cæterique universi regis arcibus præfecti, aliarumque rerum custodes, eas nulla interposita mora Henrico restituere jubebantur. Quod maxima illorum pars iniquius tulit, atque in Regem conspirare ausa, novas res moliri, armaque capessere, quam Regi, quæ tenerent, redde-re maluit. At præcipue Regi infectus Norwalliæ princeps, qui ab eo sæpius defecerat; quocirca Honorius Stephanus Cantuariensi archiepiscopo S. R. E. Cardinali ejusque suffraganeis illius anathemate percellendi provinciam commisit (f). Quæmadmodum etiam clericorum impudentiam insolentiamque infringendam decrevit, (g) qui nuptias contrahebant, regnumque divexabant. Nec Regis solum, verum B. olim Anglorum Regiæ patrocinium sumpsit, (h) adversus episcopum Cœnomanensem, qui eam censuris ecclesiasticis exagitabat; cum iis a nullo nisi ab Rom. Pontifice affici posset. Deinde episcopo Londoniensi præcipit (i) prævios clericorum mores corrigat: Ugonique episcopo Karleolensi, (k) cujus etiam ecclesiæ privilegia firma esse constituit, imperat ab earum ecclesiarum ministerio eos arceat, (l) quorum parentes sacrum aliquod in eis munus exercuissent.

XLVII. Angliæ res. Jubentur præfecti arcium eas Henrico restituere.

Norwalliæ princeps censuris defixus.

(f) Ep. 66.

(g) Ep. 63.

(h) Lib. 7. ep. 78. 79.

(i) Ib. ep. 81.

(k) Ep. 123.

(l) Ep. 142.

XLVIII.

Efflorescebat tum in Anglia magna celestium prodigiorum gloria Gaiellmus archiepiscopus Eboracensis, quorum veritatem diligentius explorari iussit Honorius, ac testium dicta in publicas tabulas referri, ut sanctorum albo annumerari possent: qua de re hæc ad episcopum Elyensem duosque Cisterciensis familiæ abates scripsit: (m) Gaudemus in Domino, & in ejus laudibus delectamur, quod si cut venerabilis frater noster archiepiscopus, & dilecti filii decanus, & capitulum Eborac. nec non quamplures ecclesiarum prelati de partibus illis suis nobis literis pluribus intimarunt felicitis recordationis Gaiellmus quondam Eboracensis archiepiscopus.

NOTÆ [1] Post illa verba: subsidio misisse adde ex annalibus contractis. His addimus extare in veteri MS. (a) insigne pietatis Ludovici VIII. & sacri pro excindenda hæresi ardoris monumentum; nam susceptis post Philippi regis patris obitus regni gubernaculis, datis ad Neumausenfes literis iussit damnatos hæreticos ab Episcopo proscripti, bonisque everti; tum hæreticos proposito capientibus præmio diligentissime inquiri, contemntes anathema bonis exui, ac decimas sine fraude sacerdotibus pendendas imperavit; quod decretum hac temporis nota consignatum est. Actum anno gratiæ MCCXXIII. mense aprili. MANSE

scopus tanta vivens fulsit gratia merito-
rum, quod post felicem ejus obitum, ad o-
stendendam ipsius gloriam sanctitatis Do-
minus ad sepulcrum ejus multa, & magna
miracula operatur. Verum licet opportune
importune nobis totis affectibus supplica-
runt, ut cum lucerna non sit ponenda sub
modio, sed supra candelabrum statuenda,
eum, quem Dominus honorat in Ecclesia
triumphanti, nos in militanti Ecclesia san-
ctorum catalogo ascribere deberemus, nos
tamen providè attendentes, quod in tam
sancto negotio non est nisi cum maturitate
plurima procedendum, ad majorem evi-
dentiam veritatis discretioni vestrae, de
qua plenam in Domino fiduciam obtinemus,
per apostolica scripta mandamus, quatenus
habentes prae oculis solum Deum, qui non
indiget mendacis alicujus, tam de vita,
quam de miraculis sancti praedicti perqui-
rentes solite veritatem, quae inveneritis,
per vestras nobis literas intimetis, ut
ex vestra relatione sufficienter instructi pro-
cedamus exinde, prout secundum Deum vi-
derimus procedendum. Dat. Lat. non. april.
pont. nostri an. VII.

ditam sibi a Domino exerceat potestatem,
cum commissas in regno suo nequitiis non
permittat impunitas. Jam plene cognosci-
mus, quod libertatem ecclesiasticam dili-
gat, cum suae auctores injuriae persequatur.
Jam revera ipsum Dei fatemur athle-
tam, cum ad vindicandum sanguinem Chri-
sti ejus, qui de terra clamat ad ipsum,
regalibus negotiis praetermissis intendat.

Audito quidem ex literis vestris, quam
abhorrendum facinus, quamque detestabile
malum dudum sit in regno suo patratum,
noster expavit animus, cor contremuit, &
aures ex ipsius horribilitate facinoris tin-
nerunt. Sed ex earundem literarum intel-
lecto tenore, quam animose idem Rex in-
surrexerit contra hujus sceleris patratore,
dolorem, quem nobis facti atrocitas intulit,
pro magna parte sensimus ex sua di-
ligentia mitigatum. Eadem sane litera con-
tinebant, quod orta inter recolenda memo-
riae A. Cathenensem episcopum ex parte
una, & parochianos suos ex altera, su-
per decimis, & aliis Cathenensis ecclesiae
juribus quaestione, ipsaque in praesentia Re-
gis ipsius, mediantibus quibusdam perso-
nis ecclesiasticis amicabili compositione so-
pita; redeunte tandem episcopo ipso ad pro-
pria, ipsoque Rege in Angliam pro arduis
regni sui negotiis properante, iidem parro-
chiani, tamquam moti adversus eum, quia
ecclesiae suae causam egerit contra ipsos, in
pastorem lupi rapaces, in patrem de-
generes filii, ac in Christum domini dia-
boli satellites irruentes, eum vestibus pro-
priis spoliatum, caelum, lapidatum, & bi-
penni vulneratum ad mortem, in coquina
propria ejus interitus nimis avidi crema-
verunt. Rex vero praefatus qui profici-
scens in Angliam, jam ad extrema regni
sui pervenerat, hoc audito dolens, & ex
tanta perveritate sceleris conturbatus, ad
vindicandam tam crudelem episcopi dicti
mortem, & ad male perdendum malos, qui
eundem episcopum sic perdididerunt, prorsus
omissis, quae ipsum trahebant, negotiis, se
protinus exercitibus suis collectis accinxit,
aperte insinuans quod eum injuria Christi
angat, & suae zeletur ecclesiae libertatem
pro cuius defensione mortem subiit episco-
pus memoratus.

Nos ergo juxta postulationem vestram,
ipsius Regis super hoc excellentiam com-
mendantes, ac prosequentes actionibus gra-
tiarum, eum per scripta nostra monuimus,
ut assumptum propositum ulciscendi Deo &
Ecclesiae super hoc illatam injuriam, ulci-
scendo taliter prosequatur, quod pro eo ip-
sa teneatur Ecclesia Dei misericordiam
implorare, ut semper sit, ubicunque ambu-
laverit ipse, secum, & in aeternum stabiliat
regnum suum, faciatque sibi nomen
grande, ac ab omnibus inimicis suis ei
requiem largiatur. Addit ut parvicidarum
terras, qui se episcopi caede inquinaverunt,

Commen-
datur ab
Honorio,

LI.

LII.

XLIX.
Agitatur
de Joan.
Vicenti-
no SS. ca-
talogo a-
scriben-
do.
Scelerato-
rum ho-
minum
imposita
ra.

(a) Ib. ep.
209.
Repressae
ab Honorio.

L.
A...
epif. Ca-
thenen-
in Scot-
caesus.
Rex Scot-
torum il-
lius ne-
cem ulci-
scitur.

(b) Hon.
ep. 75.

runt, ecclesiastico interdicto feriant, do-
nec rite ab iis crimen expiatum fuerit.
Dat. Later. idibus februarii pontif. nostri
anno septimo.

LIII.
Hon. Re-
ginald.
Regem
vectiga-
lem eccle-
siae fa-
ctum in
apost.
client.
accipit.
(a) Ep.
164.

Eodem anno Pontifex Reginaldi insu-
lae Man Regis, qui regnum suum Ro-
manae Ecclesiae vectigale fecerat, patro-
cinium hoc exarato diplomate suscepit:
(a) Sicut transmissae nobis tuae literae pro-
testantur, bonorum, quae sunt in Ecclesia
Rom. particeps esse cupiens, ad exhorta-
tionem venerabilis fratris nostri P. Nor-
wicensis episcopi tunc electi, & A. S. L.
ei Ecclesiae Rom. nomine ac nostro, insu-
lam de Man, quae ad te jure hereditario
pertinebat, nullumque de ipsa servitium
facere tenebaris, donasti liberaliter, & ir-
revocabiliter tradidisti, recipiens eandem
insulam ab Ecclesia Rom. in feudum, &
pro ea nobis fidelitatis, & homagii exhi-
bens juramentum. In recognitionem quo-
que domini Ecclesiae Rom. tu & heredes
tui annuatim duodecim marcas sterlingo-
rum in Anglia apud monasterium de fur-
nis in festo purificationis B. Virginis per-
solvetis: quae omnia jurasti te servaturum
fideliter. Nos igitur habentes haec rata,
& grata tuis supplicationibus inclinati,
personam, & terram tuam cum omnibus,
quae in praesentiarum rationabiliter possi-
des, aut in futurum justis modis praesente
Domino, poteris adipisci, sub B. Petri
& nostra protectione suscipimus, & praesentis
scripti patrocinio communitus. Dat.
Lat. x. kal. jun. pont. nostri anno VII. Ita
Christiani olim principes adeo non
audebant ecclesiastica jura invadere usur-
pareque, ut regna summa pietatis laude
Apostolicae sedis dono darent; atque adeo
novam veluti adeptos gloriae majestatem
putabant, si sese demisso animo Ponti-
fici abjecissent, ac sceptrum Apostolorum
principi jam consecrata, Ecclesiaeque ve-
ctigalia gestarent. Necvana illorum o-
pinio, cum ad summum eos splendorem
felicitatemque effloruisse suspiciamus.

LIV.
Ferran-
dus Rex
ob invasa
ecclesia
objurgatus.
(b) Ep.
122.

Sed ad Honorium revertor, qui dum
Reginaldum insularum Regem de Eccle-
sia optime meritum laudibus officisque
exornat, Ferdinandum Castellae Regem
ab officio parumper declinante argue-
re compellitur (b); quod nimirum an-
nuas graveisque a Segobienensis ecclesiae ho-
minibus exactiones contra jus fasque ex-
torqueret: unde annuos eidem ecclesiae
census persolvere nequirent. Tum datis

ad Garziam Gundisalvum magistrum mi-
litarie B. Jacobi, eiusque fratres aposto-
licis literis (c) privilegia & bona ejus-
dem militie rata firmiter esse statuit,
subditque: Sit tamen omnibus praecipua
cura & cautela continuata, ut qui conjuga-
tum sortiti fuerint, continentiam custo-
diant coniugalem, & qui sine conjugio
manere decreverint, involuntam teneant
castitatem, &c. Datum Signie per mi-
nimum magistrum Guidonis D. Papae capella-
ni v. id. aug. indictione XI. incarnationis
Dominicae anno * MCCXXXIV. pontifica-
tus vero domini Honorii Papae III. an. VIII.

Commendata n pariter & corroboratam
apostolica auctoritate ab Honorio conce-
ptam a D. Francisco religiose discipline
formulam notat Baronius (d) ex Mino-
ritarum chronico. In pontificio vero ha-
jus anni regesto est ea de re apostolicum
diploma, ubi Honorius ita loquitur: (e)
Ordinis vestri regulam a bona memoria
Innocentio Papa praedecessore nostro appro-
batam annuatim praesentibus auctoritate
vobis apostolica confirmamus, & praesen-
tis scripti patrocinio communitus. Quae ta-
lis est: In nomine Domini incipit vita mi-
norum fratrum. Regula, & vita mi-
norum fratrum haec est, scilicet Domini no-
stri Jesu Christi sanctum evangelium ob-
servare, vivendo in obedientia sine pro-
prio, & castitate. Frater Franciscus pra-
mittit obedientiam, & reverentiam domi-
no Papae Honorio, ac successoribus ejus ca-
nonice intrantibus, & Ecclesiae Rom. &
alii fratres teneantur fratri Francisco, &
eius successoribus obedire. De iis, qui vo-
lunt vitam istam accipere, & qualiter re-
cipi debeant, &c. Adducit Pontifex insti-
tuta a viro sancto discipline praecipua.
Quemadmodum vero vir divinus Christo
conjunctissimus erat, ita suos praemonuit
ut a Christi vicarii imperiis omnino pen-
derent: At haec per obedientiam injungo
ministeris, ut petant a domino Papa unum
de S. Rom. Ecclesiae Cardinalibus, qui
sit gubernator, protector, & corrector i-
stius fraternitatis, ut semper subditi, &
subiecti pedibus ejusdem sanctae Ecclesiae,
stabiles in fide catholici puritatem, &
humilitatem, & sanctum evangelium Do-
mini nostri Jesu Christi, quod firmiter pro-
missimus, observemus. Nullus ergo nostra
conf. &c. Dat. Lit. III. kal. decemb. an.
VIII. [1] Hoc denique anno Christi fidelibus
cultoribus per Marrochiam dispersis, A-

(c) Lib. 8.
ep. 8.
Instituta
equitum
S. Jacobi
confirma-
ta.

* MCC-
XXXIII.

LV.
Corrobo-
rata ab
Hon. min.
disciplina.
(d) Bar.
in sebedis
qua apud
nos est.
(e) Lib. 8.
ep. 261.

S. Fran-
cisc. Ho-
nor. &
succes-
sorum
obedien-
tiam pol-
licetur.

Marrochii
Rex
Christia-
nis bene-
volus.

NOTAE [1] Post illud: Dat. Laterani III. Kal. decembris anno VIII. additur in annalibus contra-
ctis: Accepisse eam disciplina religiosa formulam post plures divinas illustrationes refert
(a) S. Bonaventura, (a) qui etiam de signatibus illi divini us penultimo vita anno, qui in pro-
naven. in Deum, & compassiva dulcedine in eum transformaretur, qui ex charitate nimia voluit cruci-
Franc. figi, quodam mane, cum esset festum exaltationis S. crucis, dum oraret in latere montis,
c. 4. vidit seraphinum unum sex alas habentem tam ignitas, quam splendidas de caelorum sublimi-
tate

postolica sedi per literas exponentibus, Regem Marrochitanum, dum de hostibus triumphabat, vel quid aliud prospere feliciterque illi successisset, quinque Christianos, religione fama que omnium præstantissimos, ad secum epulandum e-

vocare, eaque occasione quadragesimali etiam tempore, vel feriis sextis ad carnes edendas cogere, ipsisque facti penitentibus veniamque demissa postulantis Honorius errati gratiam fecit (a).

(a) Lib. 9.
ep. 146.

EXO.

NOTÆ tate descendere, cumque volatu celerrimo pervenisset in aeris locum viro Dei propinquum, apparuit inter alas effigies hominis crucifixi in modum crucis manus & pedes extensos habentis, & cruci affixos, quæ alæ super caput ipsius elevabantur, duæ ad volandum extendebantur, duæ vero totum velabant corpus. Hoc videns vehementer obstupuit, mixtumque mœrore gaudium cor ejus incurrit; & paulo post intellexit tandem ex hoc domino revelante, quod ideo hujusmodi visio sic divina providentia suis fuerat præsentata conspectibus, ut amicus Christi prænosceret se non per martyrium carnis, sed per incendium mentis totum in Christi crucifixi similitudinem transformandum. Disparens igitur visio mirabilem in corde ipsius reliquit ardorem, sed & in carne non minus mirabilem signorum impressit effigiem; statim namque in manibus ejus, & pedibus apparere cœperunt signa clavorum, quemadmodum paulo ante in effigie illa viri crucifixi videbantur, clavorum capitibus in interiori parte manuum, & superiori pedum apparentibus, & eorum acuminibus existentibus ex adverso, erantque clavorum capita in manibus, & pedibus rotunda, & nigra, ipsa vero acumina retorta, & quasi repercutta, quæ de ipsa carne surgentia, ipsam carnem excedebant; dextrum quoque latus quasi lancea transfixum rubra cicatrice obductum erat, quod sæpe sanguinem sacrum effundens tunicam, & femoralia respergebat. *Visa sunt a pluribus hac sacra stigmata, quarum fides nemini suspecta esse possit, ut refert S. Bonaventura: qui etiam addit se id ex Alexandri IV. pontificis ore audivisse, restaturque illa ab ipso conspecta fuisse; de iis vero a Gregorio IX. encyclica ad fideles litera scripta sunt: celestis autem visi series ab ipso S. Francisco ad Christi gloriam solentibus relata fuit.* MANSI

I. **E**X oriente anno Domini vigesimo quarto supra millesimum ducentessimum indictione duodecima, Honorius ad transfundendum in principes populosque fideles restituendæ Christiani nominis gloriæ ingentem, quo ardebat zelum, evangelicos præcones in plures occidentis provincias, Germaniamque maxime, ex qua ingentia auxilia elicienda erant, proficisci iussit, ut divini verbi classico magnanimi quique viri excitati sub crucis signis conscriberentur. Ac ne ob acceptam ultimam cladem languerent fidelium animi, datis ad Germaniæ præfules literis, monuit (a) id divine providentiæ factum consilio, quæ ex adversis rebus triumphos novit elicere.

(a) Hon. I.
8. ep. 404.

Honorius, &c.

II. *Ad exercitationem fidelium eam (de Terra sancta barbarorum tyrinnide oppressa loquitur) passus est (nimirum Deus) ab infidelibus detineri, ut videat, si est intelligens aut requirens ipsam, qui ejus ulcisci velit injurias retribuendo Christo aliquid pro omnibus, quæ retribuit ipse sibi. Et quidem infinita exinde ac incomparabilia bona Christi fidelibus provenerunt. Nam, o quot, quot sunt hodie delicati, qui satisfactionem injunctæ sibi, vel injungendæ penitentiae metuentes, tanquam in profundum peccatorum venissent penitus desperabant, & nunc gratia divina præventi, provide cogitantes, quod non sunt condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriæ sibi feliciter revelandam, animas suas, quas interdum pro patria, & nonnunquam pro fratribus & amicis periculose posuerant, pro Christo salubriter ponere statuerunt, qui pro se positam in vitam custodit æternam. O quot, quot, qui se ad mensam illius divitis sedisse, qui est dives super filios hominum recolentes, & cupientes eadem ei apponere, quæ apposuerat idem eis, sumpto salutaris calice passionis, cum palma martyrii ad regna celestia pervenerunt, in perpetuum cum martyribus regnaturi! O quot, quot cupientes visitare terram, in qua pedes Christi steterunt, in corde contrito, & humiliato spiritu, ante, vel post consummationem peregrinationis arreptæ carnis morte præventi ad supernam patriam evolarunt, & gloriantur in ordine confessorum! Et hæc omnia idem Dominus operatur, qui dat virtutem, & præmia elargitur, gratiæ gloriæ superaddens. Quis ergo tam duro corde poterit Christo non compati, qui dat sibi compatiendis conregnare? vel quis ei non militabit ad tempus, qui pro nobis in cruce suis stipendiis militavit? vel quis ei non ministrabit libenter, qui vult ubi est ipse,*
Ann. Eccl. Tom. XX.

sus esse ministros? aut quis se, vel sua illi negabit, sine quo nihil potest existere, vel haberi? absit, ut pretiosorem animam se ipso habeat Christianus, qui jam non tantum sibi vivere debet, sed ei, qui est mortuus & surrexit.

Subdit Fridericum Imperatorem, cuius literas acceperat, ducendæ sacre expeditioni se devovisse, quem in tanto, tamque justo bello deferere turpissimum esset: missos a se sacros concionatores ad proponenda in sacris suggestis indulgentiarum præmia, obeundæque in Germania legationis Portuensis episcopo Cardinali provinciam demandatam, cui meritos honores exhiberi, atque ad promovendam Christi causam præsidio esse jubet. Eodem argumento ad patriarcham Aquilejensem, archiepisc. Maguntinum, Trevirensensem, Coloniensem, Magdeburgensem, Salisburgensem, Bremenensem, ac Bisuntinum, eorumque suffraganeos literæ ab Honorio exaratae. (b) Conradum porro episcopum Portuensem ab Apostolica sede ad expeditionem Hierosol. promovendum consilium in Germaniam missum, Colonie sexta post Pentecosten feria honorifice exceptum esse auctor est Godofridus. (c)

III.
Portuensis episc.
in Germ.
leg. A. S.
missus.(b) Ibid.
ep. 405.(c) Godof.
in annal.
an. 1224.
IV.

Quod ad Friderici literas spectat, quibus Pontifici significarat se toto animo parandæ in orientem profectioi incumbere; eas fuisse arbitramur, quæ de ea re ab Imperatore missæ in regesto pontificio extant. Earum exemplum infra scriptum est: Cum ab eo, per quem Reges regnant, & principes dominantur, id quod sumus, & possumus divino munere cognoscimus assumpti beneficii non ingrati, nescientes quid exolveremus Altissimo pro omnibus, quæ contulit, & retribuit ipse nobis; cum bonis nostris non egeat, a quo procedit honorum omnium plenitudo: in holocaustum tamen gratitudinis obsequio sanctæ Crucis obtulimus nosmetipsos, personam, substantiam, & quas ipse concessit opes, & regna, sibi, & Terræ sanctæ ministerio deputantes. Ad persuasionem quoque vestram, paternæ monitionis instantiam, & mandatum, fratribus etiam vestris venerabilibus Cardinalibus consulentibus, atque rogantibus, per se specialiter singulis, & generaliter universis, filiam illustris Hierosolymitani Regis hereditariam ipsius terræ dominam, pronuba sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ, vobis quoque existentibus paranympho, ducere juravimus in uxorem, ut assumptum Terræ sanctæ negotium videremus, & possemus commodius consummare. In quo sic creditus onus cum vinculo matrimonii oportere transduci, sicut labor & conjugium pro exi-

Significat
sacramen-
to polliciti-
um regni
Hier. her-
redem
uxorem
ducere.
Inde sibi
restituendæ
rei
Christi-ne-
cessitatem
imposi-
tam.

V. Pontificiam in ea re ope- pem flagi- tat.

Apparata ab eo clas- sis.

(a) Godefr. u- bi supr.

VI. Sarraceni Siciliae se- Frid. ar- bitrio permit- tunt.

gentia negotii sunt indissolubiler federa-
rata.

Notes vero ab Ecclesia, vestri videlicet, & fratrum vestrorum continui & indeficientis auxilii super Terrae sanctae negotio coram cunctis astantibus compromissus non duximus omittendas, quas velut necessarias, & opportunas exigimus & vos tanquam actorem, & coadjutorem praecipuum in iis exposcimus confidenter prout ex stipulatione tenemini, & sedis Apostolicae dignitas a vobis postulat & requirit. Nos enim sicut novit inspector cordium Deus, qui mentes & renes hominum perscrutatur, ad illius Terrae sanctae negotium toto mentis affectu jugiter aspiramus. Et ut de apparatu nostro pateat universis, centum galeas in portibus regni nostri, si necesse fuerit, habere confidimus preparatas: quinquaginta vero usseria noviter per regnum nostrum praecipimus fabricari, singula quidem quadraginta milites cum totidem dextrariis portatura, & super insorum opere duos de fratribus domus Theutonicorum, & alios statuimus exercitatos viros de regno, per quorum industriam eadem usseria proximo futura aestate credimus posse compleri, & tam de galeis, quam de usseriis interim usque ad terminum praetaxatum plura fieri poterunt, sicut videbitur expedire, praeter naves, & vasella alia infinita, quae per regnum, & aliunde poterimus sufficienter habere. De quinquaginta hisce navigiis ad excensum exponendaque in terra copias a Friderico comparatis, scribit Godefridus (a) tantae ea fuisse magnitudinis, ut non solum in iis duo equorum equitumque millia, verum insuper aliorum armatorum millia decem transvehi possent. Pergit Fridericus.

de omnibus montanis Sarracenorum Siciliae nuntios, ex parte omnium ad nostram praesentiam destinatos, per quos ceteri omnes exposuerunt se mandata nostra, & beneplacita nostra pronius impleturos. Super quo habita deliberatione cum proceribus curiae nostrae, quid videretur agendum, visum est omnibus consultius expedire, quod * deberemus in hoc articulo praesentiam nostram de Siciliae partibus absentiare, ne pro nostra absentia, vel recessu Sarraceni a devotione proposita declinarent, & facilius possent eorum fata colligere, quibus collectis difficile foret admodum in brevi termino subjugari; sed praemitteremus magistrum ad principes, propositum & voluntatem nostram per eum singulis exponens, nobis ad recipiendum Sarracenos, dum se spontaneos darent, instantem operam impensuris. Propter quod eundem magistrum de tam arduo negotio, utile vidimus overaudum, injungentes ei legationem ad principes faciendam, scribentes & promittentes per eum duci Austriae, Langravio Thuringiae, ac ceteris principibus nominatim, nec non Regi Ungariae, ac suis magnatibus ad Terrae sanctae subsidium transituris, passagium victum, pecuniam, & alia necessaria in regno nostro liberaliter exhibenda, prout idem magister quem ad vestram prius praesentiam destinamus, proponet in conspectu vestro singula singillatim. De Hermanni adventu militaris Theutonicorum ordinis magistri ad Fridericum; de instituto ipsius Friderici, verum intermisso itinere; de legatione in Germaniam eidem Hermanno, aliisque commissa, agit etiam Godefridus, de quo paulo ante memoravimus. Subdit Fridericus:

Per quem etiam, nimirum Hermannum, plenius agnosceatis, quod illustris Hierosolymitanus Rex nuper scripsit nobis, & qualiter in proposito sit ab illis partibus recedendi, pro eo quod parum ibi proficiat pro negotio Terrae sanctae (Contulisse illum se in Germaniam inferius ex Godefrido dicemus) [1]. Nam praedicatores, qui praedicant verbum crucis, in tantum vilipenduntur ab omnibus, tum quod infimae personae videntur, tum quod nullam auctoritatem, vel aliquam, sicut moris est, in talibus habeant praestanda indulgentiae potestatem, quod non est, qui eos audiat, vel intendat. Verum etiam non imus inficias

* non

Mittit Hermann. in Germ. ad confandas copias.

Imperat ut Regi Ung. ac proceribus Ger. bellicos sumptus promittat.

VII. Queritur rem segnius a praconibus evangel. agi.

(a) Id. ib. ep. 317. 338.

(b) Id. ib. ep. 225.

VIII.

Ab improbis alicubi contemptui habitos, non tamen id omnino asserentibus demus: cum praesertim ex pontificiis literis perspicuum sit, tale munus viris probitate, doctrina, atque etiam dignitate praestantibus, Apostolicam sedem injungere consuevisse, eaque ratione Honorius hoc anno, antequam ea scriberet Fridericus (ut remotiora, de quibus suo loco dictum est, praetereamus) hujusmodi provinciam episcopo Roschildensi, nonnullisque abbatibus demandavit (a quos etiam publicas ea de re supplicationes instituire jussit) atque archidiaconum Cenomanensem suum in ea re zelum explicare (b) jusserat. Quod ad indulgentias attinet, eas jam concesserat oecumenica synodus Lateranensis, ipseque Honorius confirmarat. Addit Fridericus: Et sicut a diversis partibus orbis majorum & potentiorum ad nos literae pervenerunt, videtur eis quod remisse ab Ecclesia, & a nobis in tanto negotio procedatur. At si princeps tarditatis negligentiaeque accusari meruit, quo nomine illum Honorius saepius arguit, minisque perculit; certe Pontifex in nullam, vel tenuissimam ejus rei suspicionem incidit, ut inde ob ingentes a se magna cum pietatis, solertiae, prudentiaeque laude impensos labores ac sumptus, quorum suis locis meminimus, summam apud omnes gloriam sit consecutus. Sed ad Friderici orationem, & querimonias regrediamur.

Magnates enim regnorum Francia & Angliae, sicut praedicti Regis insinuatione cognovimus, nullam videntur voluntatem habere de crucis negotio assumenda, nisi prius, ut decuit inter utrumque regnum, ea fuerit in longævum tregua firmata, quo secure ire valeant, & redire. Sane quantum conciliandis Gallum inter & Anglum induciis, studii opereque hoc anno Honorius collocarit, indices sunt gravissimae ad Ludovicum ea de re literae exaratae a nobis inferius adducendae: Plerique vero de potentioribus Angliae, qui proficere possent in servitio Jesu Christi, & olim assumpserant signum crucis, praetendunt se a vobis de crucis ministerio absolutos, & sic pauci, vel nulli sunt, qui per omnes provincias illas, quas dictus Rex dicitur peragrassse, velint se ad crucis ministerium praeparare. Verum haec a Friderico ad segnitiam suam tegendam, per simulationem jactata ex pontificis e-

Ann. Eccl. Tom. XX.

pietatis convincitur: Pontifici enim sole-
mne fuit neminem nisi exorta nova cau-
sa, reque diligentissime cognita proba-
taque, voti vinculo absolvere. Subiicit
Fridericus:

Nos igitur tanti negotii zelo ducti praedicto Regi moram per literas nostras in partibus illis persuasimus longiorem, quem nihilominus per Apostolicas literas de mora in illis partibus faciendi pro crucis negotio promovendo expedit animari. Nam recessus ejus, & praecipue si ad ultramarinis partes futura aestate, sicut habet in proposito, transfretaret, multum diffidentiae, & incommoditatis afferret erga obsequia Crucifixi. Commisimus etiam ei per patentes literas nostras, ut omnes, quos inducere poterit ad Terrae sanctae negotium opportunus, diligenter inducat, & tam crucis signatis quam & signandis ex parte nostra secure promittat passagium, victum, & quaecunque necessaria in regno nostro singulis largisue ministranda.

Porro refert Godefridus (c) Joannem Regem Hierosolymitanum in Galliam hoc anno (Jordanus (d) rem in annum superiore confert) ad sacra B. Jacobi Apostoli limina venisse, redeuntemque duxisse: inde vero ad Henricum Germaniae Regem cum se contulisset, Coloniam una cum illo profectum, ibique ab Engelberto archiepiscopo, hetaque urbe, magnificentissime ipso assumptionis die-
pare pervigilio exceptum esse. At regiam puellam, cui Berengariae nomen erat, ab Joanne ductam, Castellae Regis sororem ac Blanchae Francorum Reginae neptem, anonymus Ludovici Regis actorum scriptor fuisse commemorat. Qui quamvis ea de Joannis in Hispaniam profectio, nuptiisque inter superioris anni res gestas congerit, in hunc tamen conspicienda ibi tradita demonstrant: ait namque Regem iter aggressurum prima quadragesimae dominica baculam peregrinationis Turonis arripuisse, quo sane tempore Joannes non in Gallis sed in Italia agebat, ut ex Honorii epistola ad Philippum Regem eodem anno data, tumque a nobis reddita satis constat. Sed iterum ad Friderici literas.

Ecce quidem, ut oriens totus agnoscat, quod incommutabilem gerimus voluntatem promissum consummandi matrimonium & onus illius terrae sicut recipimus efficaci-

XXX 2

107

IX.

X.

XI.

NOTAE [1] Verba illa ex Epistola Friderici ad Honorium non recte interpretatus Annalista cenferi potest. Scribit enim Fridericus: Illustris Hierosolymitanus rex nuper scripsit nobis qualiter in proposito sit ab illis partibus recedendi &c. Exponit haec Annalista de recessu Joannis a Germania inferiori; sed male; quo enim tempore Fridericus ista scribebat, die scilicet quinta Mali hujus anni, Joannes nondum in Germaniam iverat, quin & vix peregrinationem Hispanicam inceperat. Propositum igitur fuit Joanni non Germaniae tantummodo, sed & transmarinas regiones omnes deserere, cum parum ibi proficere signandorum militum negotium intelligeret. MANSI

NOTAE [1] Peregrinatio Hispanica seu Compostellana Joannis regis Hierosolymae prima Dominica hujus anni cepisse recte in Annalibus adnotatur. Quod vero addit Annalista de aucthorum hac in re dissidio cum alii exordium illud in praesentem, alii in superiorem annum consignent, vanum est. Omnis enim antilogia evanescit, si quis ad variam anni exordiendi rationem animum advertat. Qui enim auctores annum a Natali domini seu a januario incipiunt, illi ad superiorem annum, qui vero principium anni in paschate, seu in die XXV. Martii statuunt, illi cum praesenti anno rem componunt. MANSI

Fallacia
Friderici
promissa.

ter procurandi, Jacobum venerabilem Pictensem episcopum, dilectum fidelemque & familiarem nostrum in passagio proximo futuri martii, apud Accon disposimus destinare, qui consensum filie Regis future, dante Domino consortis nostre juxta ordinationem vestram coram delegatis vestris inquirat & audiat, prout solemnitas exigit conjugalis. Extant de iis Honorii literæ (a) hoc anno kal. martii datæ ad patriarcham Hierosolymitanam, atque ad archiepiscopos Tyrensem, ac Nazza-
(a) Hon. l. 8. ep. 337.

rensem, & Aconensem episcopum, quibus se accepisse ait, Fridericum Imperatorem oratores suos illuc missurum, qui procuratorio nomine significarent, ipsum in Elizabetham, quam Joannes Rex ipse pater sibi uxorem sponderat matrimonium consentire; [1] ac pariter ab Elizabetha matrum consensum verbis expressum exciperent: quare eos presules rei solemniter ac pompa celebrandæ interesse jubet; Aconitanamque episcopum ob Christi hostes crebris excursionibus fideles infestantes, fatigatum atque inde excedere meditantem, hortatur (b) ut generosos spiritus induat, & copias Christianorum quamprimum appulsuras, præstoque futuras pollicetur, ac Fridericum traicere pariter decrevisse. Qui, ut ad coeptam orationem redeamus, epistolæ ad Pontificem scriptæ his verbis finem statuit.

XII.
Rogat Honorium in Gall. & Angl. legatos militat ad conciliandos Reg.

Erit itaque sanctitatis vestræ per Almanniam, Ungariam & regna finitima, nec non in Franciam, Angliam, & ceteras partes orbis, tam sufficientes, & idoneas delegare personas, & illi præstantem remissionis, & indulgentiæ auctoritate munitas, quæ ad crucis negotium promovendum audiri debeant, & timeri. Legatum etiam specialem pro treuga inter Francorum & Anglorum Reges tractandi pariter, & firmanda dignemini destinare, quolite possint & tute strenui prælictorum viri regnorum ad Dei servitium se conferre, taliter super cæteris circumstantiis negotii providere dignantes, quod desidia, vel remissa negligentia qualibet, sicut hætenus non notetur, quia nos quo ad nostram spectat, & Imperii sollicitudinem, per affectum, & effectum offendimus evidenter, qualiter tantum perficere negotium intendamus, cæli, & terræ super hoc te-

stimonium habituri. Cæterum, quæ dictus magister ex parte nostra vestræ sanctitati proponet, firmiter credere debeatis, injungentes nihilominus ei, ut injunctam sibi tanti legationem negotii propensius exequatur. Dat. Cathanæ v. die martii duodecime indict.

Hactenus ad Pontificem Fridericus. Cæterum non sprevit monita filii mitissimus parens, qui Conradum S. R. E. Cardinalem non modo legatum suum, uti vidimus, in Germaniam, verum in Gallias etiam, datis aliis ad Ludovicum Regem una cum scriptis sibi ab Imperatore literis, misit (c) quo ad inducias Anglo dandas adduceret. Rogatus quidem Philippus Rex ab Honorio anno superiore erat pollicitus se instaurandi belli sacri intuitu inducias producturum, divinamque gloriam suæ utilitati ante latæram; sed morte oppreßus rem in exitum perducere non potuerat, quare Honorius Ludovicum ipius filium, quæ u. scriptum Gallorum arripuisse diximus, iterum proposito parentis exemplo ad suas preces adducere est conatus: Clara recordationis Philippum Regem Franciæ patrem tuum, qui nos speciali charitate dilexit, intentione prece rogavimus, ut cum charissimo filio nostro Henrico Rege Anglorum illustri, iniret fœdera firmæ pacis, vel saltem treugas, quæ inter ipsos stabiliri fuerant, prorogaret, qui secundum inani in sibi benignitatem, pietatemque promisit, quod prorogaret treugas ipsius precum nostrarum obtentu, & intuitu Terræ sanctæ; sed promissionem suam morte præventus adimplere nequivit. Preces igitur, quas super hoc eidem patri tuo porreximus, ecce in auribus celsitudinis tuæ cum magna fiducia replicamus, sperantes te illis tanto efficacius impleturum, quanto amplius tuam decet clementiam pia ipsius patris tui adimplere promissa, quatenus eorum salubris impletio, non solum tuæ, sed etiam ejusdem patris tuæ animæ proveniat ad salutem.

At Ludovicus non modo Pontificis petitis de producendis induciis non annuit, verum bellum atrox in Anglum movit, ut Pontifex literis apud ipsum questus (d) est.

Honorius, &c.
Divina procul dubio gratia donum fuit, quod

XIII.
Admissæ ab Honorio illius precibus.

(c) lb. ep. 380.
Conrad. Card. leg. in Gall. mittitur.

Lud. Gall. Rex ad producendas cum Reg. Angl. inducias sollicitatus.

XIV.
Respuit Pontificia monita. (d) Lib. 9. ep. 1.

Graves ea de re Honorii querelæ.

quod recolendæ memoriæ Philippus pater, ac alii progenitores tui Francorum Reges fuere fide, ac devotione præcipui, & hujus doni præmium, præter felicitatem æternam, quam illos divino munere credimus consecutos, fuit etiam temporalis prosperitas, qua sicut jam prænotavimus, antecesserunt omnes fere alios Reges mundi. Et quidem sæpe te, fili charissime, affectu paterno monuimus, ut in iis studeres eorum vestigia imitari, & quibus es dignus successor in regnum, studeres succedere etiam in decore virtutum, idque te facturum spe certa confidimus, & generoso stipiti, a quo ducis originem, futurum etiam fructibus similem credimus, & speramus. Cæterum si preces, immo quasi primitias precum, quas tibi porreximus, pro treugis inter te, ac Henricum illustrem Regem Angliæ prorogandis melius exaudisses, tribuisses huic nostre spei certitudinem plenorem, & ad porrigendum alias, cum res exposcere videretur, ampliorem nobis fiduciam præstitisses.

XV.
Exponit quæ ex eo Terræ sanctæ pericula ingruant.

Ad prorogandum autem treugas ipsas, etsi te nostra reverentia non induxit, induxisse saltem debuit consideratio negotii Terræ sanctæ, propter quod sicut & tunc tibi notificare curavimus, ordinavimus in colloquio inter nos & charissimum in Christo filium nostrum Fridericum illust. Romanorum Imperatorem semper Aug. & Regem Sicilia celebrato, ut pax inter omnes Christianos, ac maxime inter excellentiores principes interim servaretur, quatenus sic ipsi terræ liberius veniret ab omni parte succursus. Sed esto quod de ipsius treugis prorogandis ob certas causas intersit te, ac præfatum Angliæ Regem convenire non potuit, ad movendum arma continuo contra eum, spreto præfato statuto nostro, & cura Terræ sanctæ posthabita, quæ necessitas te coegit? Audivimus enim, quod ad invadendum terram, quam idem Rex adhuc citra mare obtinet, te accingis, & per vassallos, & confederatos tuos fecisti jam illam invadi, & qui in treugarum prorogatione dictarum non curasti obsequium nobis impendere, jam prorumpis etiam ad offensam, dum statuto, quod de pace servanda edidimus, incipis contraire, &c. Dat. Lat. III. non. aug. anno IX.

XVI.

Præbuit aversas aures pontificiis precibus Ludovicus, confiatoque exercitu in Henrici Regis terras Gallicæ aulæ stipendiarias, quarum jure ipsius parentem Joannem, antequam in lucem susceptus esset Henricus, ex Gallorum procerum sententia excidisse contendebat, incurrit, atque e castris Honorio in Pictaviam ad eas Gallico imperio restituendas subiciendasque se contulisse rescripsit (a).

(a) Apud Hon. l. 19. ep. 18.

Reverentia in Christo patri Honorio Dei gratia sanctæ Rom. Ecclesiæ summo Ponti-

fici, Ludovicus eadem gratia Francorum Rex salutem, & devotam in Domino reverentiam.

Paternitati vestræ duximus declarandum, quod cum treuga olim firmata inter piæ recordationis Philippum quondam Regem Francorum illustrem genitorem nostrum & nos ex una parte, & Henricum Regem Angliæ ex altera terminarentur, nos qui nullo modo consilium habuimus a baronibus nostris, ut treugas cum eodem Rege Angliæ firmarem, personaliter accessimus ad feuda nostra Pictaviæ * faciendâ, de quibus & aliis feudalibus de regno Francorum moventibus fuit abjudicatus Joannes quondam Rex Angliæ per judicium parium suorum Francorum baronum nostrorum, antequam iste Rex Henricus Angliæ genitus esset, sive natus; & ex tunc omnia feuda illa, cessaverunt in jus dicti genitoris nostri & regni Franciæ, & nostrorum, qui tanquam verus, ac rectus heres regnum Franciæ per Dei gratiam obtinemus. Iste vero Rex Angliæ Henricus huic facto nostro modis quibuscunque potest se opponens, de regno Angliæ, quod movet de feudo Rom. Ecclesiæ & vestro mittit contra nos, & regnum nostrum milites, & gentes cum armis, ad contratenenda nobis feuda nostra, de quibus Rex Joannes pater istius Regis Angliæ fuit abjudicatus per judicium parium suorum, antequam iste Rex Henricus Angliæ genitus esset, sive natus. Nos igitur, qui non credimus vos velle ut de feudis vestris mala proveniant nobis, vel regno nostro, paternitatem vestram duximus attentius rogandam, & requirendam, ut si dictus Rex Angliæ per vos hoc faciat, vos id ipsum taliter revocari faciatis, quod de regno Angliæ, quod est de feudo vestro, nullum malum proveniat nobis vel regno nostro. Quod si Rex Angliæ hoc faciat auctoritate sua, & consilio suo propria, & non vestro; non miremini, si nos consilium in contrarium habeamus. Dilectum autem vestrum Stephanum clericum latorem presentiam ad vos duximus propter præmissa destinandum. Sane Ludovicum hoc anno cum ingenti exercitu Rupellam Pictaviæ portum Almensium urbem principem, quo Anglorum Reges eorumque copie ad regionem illam propugnandam appellere consueverant, obsidione cinxisse, ac postridie kal. augusti in deductionem accepisse, indeque Pictaviam nullo negotio in suam potestatem redigisse, tradunt ex antiquioribus, ut recentiores prætereamus, Matthæus Parisius, (b) atque anonymus ejusdem Regis gestorum scriptor: (c) qui præterea addit tulisse famam ea ratione ad deductionem compulsam, exorta nimirum inter præsidarios milites seditione, qui cum stipendiis ab Anglorum Rege expectarent, spe sua delusos fuisse indignati sunt, cum

* i. occupanda

Rupellam in suam digigit potestatem.

(b) Par. hist. Angl. hoc ann. (c) Anonym. de gest. Ludov. Reg. ead. ann.

NOTÆ [1] Recte notat Spondanus ad A. 1223. uxorem hanc Friderici filiam Joannis regis Hierosolymæ, non Isabellam seu Elizabetham, sed Jolandam appellandam esse. Elizabetham vero non secundam hanc, sed tertiam uxorem ejusdem Imperatoris extitisse. Errori causam præbuit mos ætate illa familiaris scribendi nomina propria prima tantum litera notata, unde cum Literam I. in monumentis a se consultis nacti Scriptores fuerint, Isabellam reddiderunt, cum Jolandam legere debuissent. In hunc errorem Raynaldus hic incidit, emendandus ex omnibus coævis Scriptoribus, præsertim ex Alberico, qui Jolandam integre descripto nomine appellat. MANSI

Plures alias urbes & provincias Angulo eripit.

vafa quæ submissa erant a Rege, non auro, ut credebatur, sed lapidibus & fursure plena essent; expugnata vero Ruppella Petrachorios, Lemovicos aliasque urbes ac provincias, quæ in Garumnae littus excurrunt antea Anglo obnoxias in Ludovici Regis obsequium procubuisse; refert vero idem auctor Parisiis, dum Ruppella obsideretur, solemnem in festo B. Petri ad vincula supplicationem ab sacro Deipara templo ad ædem D. Antonii habitam, quo Deus incolumem Regem victoremque in patriam reduceret, eique supplicationi tres Reginas Itamburgem, Philippi nuper defuncti uxorem, Blancham Ludovici conjugem, ac Blanchæ neptem Berengariam Hierusalem Reginam interfuisse. Hæc de Ludovico Rege, occasione literarum Friderici dicimus, cætera profecturi, cum de Gallicis rebus agemus.

XVII. Reginæ Georg. ad Hon. officiosæ lit.

Interea accepit Honorius, ut ad res Terræ sanctæ regrediamur, a Georgianorum Regina legationem, literasque omni officio refertas, quibus ipsa pollicebatur se, Tartaris acie jam factis, fugatis, cæsisque, victorem exercitum Hierosolymitanis Christi fidelibus subsidio missuram, qui junctis cum Friderico Imp. illuc profecturo armis, impiam Saracenorum gentem bello peteret, ac sanctissimis locis procul depelleret [1]. At Reginam hæc pollicentem aliaque scitu digna enarrantem operæ pretium est audire.

(a) Apud Hon. l. 8. ep. 432. * Avogonia

Sanctissimo (a) Papæ patri, ac domino omnium Christianorum, tenenti sedem B. Petri; Rusutana humilis Regina de * Anegua devota ancilla & filia sui & inclinato capite ad pedes salutem.

Significat Regis mortem

Spero in Domino, quod sicut estis magnus, & excelsus, ita Dominus adimplebit desiderium, & devotionem vestram, si propter literas tibi missas es dulcis nobis & queris de statu nostro. Significamus sanctitati tuæ, quod frater meus Rex * Urgianorum mortuus est, & regnum ejus remansit mihi. Modo petimus benedictionem vestram super nos, & super Christianos nos nobis subiectos. Pervenit ad nos magnam consilium tuum, & mandatum per le-

* Georgianorum Parantibus auxilia Terræ S. Georgianis Tartaros irrupisse.

gatum, qui erat apud Damiatam, quod frater meus veniret in subsidium Christianorum, & ipse erat in proposito, & apparatu ventendi; & si vos audistis, illi mali homines Tartari intraverunt terram nostram, & multa damna intulerunt genti nostræ, & interfecerunt vi. millia de nostris, & nos non cavebamus ab ipsis, quia credebamus eos Christianos esse: sed postea quam intelleximus eos non esse bonos Christianos collectis viribus insurreximus in eos & interfecimus xxv. millia de illis, & cepimus multos ex illis, & reliquos fugavimus de terra nostrâ, & propter hoc remansit, quod non venimus ad mandatum legati.

Vicisse & nio. Poitea ad 25 mil. Tartar. caesa.

Quia vero modo intelleximus, quod Imperator de mandato tuo nunc debet in Syriam transfretare ad liberationem Terræ sanctæ, plurimum gaudeamus. Unde faciat nos scire, quando transire debuerit Imperator, & nos mittimus Joannem comestabulum nostrum cum toto exercitu nostro in auxilium Christianorum, & liberationem sancti sepulcri, ad locum, quem mandaveritis ei venire. Et facimus vos scire, quod dictus comestabulus noster, & quamplures alii nobiles de regno nostro acceperunt crucem, & expectant passagium. Unde supplicamus tibi, & petimus a sanctitate tua, quatenus tu mittas literas, & benedictionem tuam nobis Christianis, qui sumus in oriente. Latori præsentium dilecto nostro David episcopo de Huni credas, tanquam ab ore nostro audires & habeas nos recommendatos in orationibus tuis sanctis. Joannes porro magister equitum, de quo Regina memorat, literis etiam suas, eandem sententiam complectentes, plenaque humanitatis officio Pontifici misit, (b) in quibus præterea afferit, Tartaros sex illa Georgianorum millia primum interfecisse, quod per speciem religionis prælato crucis vexillo ipsos decipissent: cæterum fraude detecta, ad viginti quinque equitum millia ex illis internecone deleta; ac se qui cruce signatorum militiæ cum plurimis aliis principibus viris antea nomen dederat, quadragin-

XVIII. Pollicetur auxilia contra Sarrac. missuram.

(b) Lib. 8. ep. 433.

XIX.

ginta bellatorum millia adducturum; quamvis vero illius literæ parum ab iis, quas modo attulimus, differant, eas tamen adducendas censuimus, ut agnoscant hæretici, quo honore remotissimæ nationes Romanum Pontificem, a cujus obsequio defecere, olim fuerint profectæ, illiusque imperiis parere consueverint.

lia Domini præliari. Latori præsentium David sancto patri, & episcopo nostro creditis tanquam nobis in iis, quæ ex parte nostra sanctitati vestræ duxerit proponenda. Nepos meus filius fratris mei Sanxa nomine dominus xv. magnarum civitatum inclinato capite ad pedes postulat benedictionem vestram.

Sanctissimo patri, & domino totius Christianitatis, tenenti sedem B. Petri; Joannes vir obediens serviens comestabulus totius Bratiæ sive Armeniæ salutem, capite inclinato usque ad pedes.

His acceptis literis Honorius Reginæ fidem ac studium erga Romanam Ecclesiam sacrosancta Hierosolymitana loca meritis laudibus extulit: magnam sibi dolorem ejus fratris obitum attulisse significat, regnumque pacatum ac tranquillam Reginæ gratulatur: ipsam de proxima Friderici Imp. profectioe, deque amplissimi nam delictorum indulgentia Terræ sanctæ opem ferentibus concessa certiozem facit (a).

Si vos queritis de statu meo, per vestram sanctam benedictionem bonus est status meus, & significo sanctitati vestræ, quod dominus meus Rex est mortuus, & cum sancta gratia, & benedictione vestra nos elegimus alium in Regem. Sanctum & justum mandatum vestrum, quod legatus vester de Damiatâ mandavit nobis, pervenit ad Regem, & ad me; sed cum præpararem nos magnifice in armis & equis, victualibus & personis venire ad succursum Christianorum, & liberationem sepulcri, Tartari, cruce præcedente eos, intraverunt terram nostram, & sic sub specie Christiana religionis deceperunt nos, & usque ad vi. millia interfecerunt de nostris. Hujus Tartarorum excursionis meminisse videtur Jordanus, qui eam ad annum Christi 1220. refert his verbis: Eodem anno Tartari Georgianam vastare cœperunt; demum intraverunt majorem Armeniam, ubi est mons Ararat, ubi requievit arca Noe, in cuius radice est prima civitas, quam edificavit Noe. Pergunt literæ enarrare, ut profligati fuerint Tartari, ac dictis superius consentiunt.

Honorius &c.

XX.

Sed postquam intelleximus eos non esse veros Christianos, nos cum gratia vestra, & auxilio sanctæ crucis insurreximus in eos, & interfecimus de eis usque ad xxv. millia equitum, & quosdam ex ipsis cepimus, aliosque fugavimus de finibus nostris: & ista fuit causa, quare non potuimus adimplere mandatum vestrum, factum per legatum. Verum quia intelleximus, quod mandasti Imperatori, & cæteris Christianis de occidente, ut ad liberationem sancti sepulcri se debeant præparare, gavisi sumus quamplurimum. Et scire vos volumus, quod cum super hoc receperimus vestrum mandatum, parati sumus, cum toto exortio nostro ad Christianorum subsidium proficisci; & ego in propria persona paratus sum in succursum Terræ sanctæ venire cum xl. millibus bellatorum, ubi vobis placuerit: nam noveritis, quod ego & multi barones nobiles de terra nostra suscepimus crucem. De cætero rogamus sanctitatem vestram, quod mittatis benedictionem vestram super nos, & terram nostram, ut cum benedictione vestra & gratia divina secure possimus præ-

Multum gavisi sumus in Domino super devotione, quam habes ad nos, & ad Romanam Ecclesiam, matrem Christianorum omnium, & magistræ: & super pio desiderio, quod habes de liberatione Terræ sanctæ, in qua Dominus Jesus Christus dignatus est hunc generis operari salutem, trahens morti crucis ineffabili pietate seipsum, ut genus humanum a morte perpetua liberaret. Super morte autem claræ memoriæ fratris tui Regis Georgianorum tibi paterne compassi sumus affectu, ac in eo sussequeuter gavisi, quod pacifice obtines regnum ejus, sicut nobis per ipsas literas intimasti, optantes, ut Deus, in cuius manu sunt iura regnorum & regna, te ac tuum regnum in sua fide, ac devotione, atque in bonis omnibus amplifcet, & conservet. Et si enim absentes simus corpore, præsentem tamen spiritu, te ac alios Christianos regni tui cordis oculis intuemur, & delectamur, in fide, quam habetis in domino Jesu Christo, cui eo ipso est acceptior fides vestra, quod eam servatis in medio infidelium nationum inter quas lucetis quasi lucerna in tenebris, & redoletis quasi lili inter spinas, reportaturi fidei vestræ desiderabilem finem, salutem vestrarum videlicet animarum. Propter quod tuam exhortamur in Domino celsitudinem, ut certa de promissione Christi dicentis: Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui est in cælis; in confessione, ac laude sancti nominis ejus firmus stabilisque persistas, & ad persistendum in ea subditos tuos exemplo sanctæ conversationis inducas, ut post hujus transitorie vite inevitabilem exitum, una cum ipsis regnum merearis consequi sempiternum.

Sane super eo quod de passagio charissimi mi in Christo filii nostri Friderici illustris Romanorum Imperatoris semper Augusti, & Regis Siciliae certificari desideras, te ac exortium tuum ad ipsius Terræ sanctæ

XXI. Rescribit Reginæ Georgiæ Honor.

(a) lb. ep. 434.

Faufam illi regni administrationem precatur.

XXII. Pollicetur brevi in Syriam Frid. profecturum.

NOTÆ [1] Cum in Annalibus hic sermo de Tartaris Georgianam invadentibus fiat, pauca quedam de illis ad rei illustrationem ex historiis antiquis decerpenda sunt. Tartari illi, de quibus hic, non ante multos annos imperium suum formarunt. Huius conditor ab Haitonc historia Orientalis scriptore, qui sæculo XIV. incunte scribebat, appellatur Chungius, seu Ginguis Can, idest Chungius seu Ginguis imperator. Ille subditus primum, dein rebellis, ac tandem in vasor regni U73-Can, qui Tarquetin seu Tartariæ Orientali imperabat, legitimo ejus possessore depulso, regnavit. Tum armorum suorum terrorem undique spargens, longe, lateque imperium dilatavit. Salutatus fuisse imperator creditur anno 1202. teste Abulfarajo in histor. Dynasti, sed Haito incertum id esse notat, sibi que, sedulo licet perquirenti, de tempore rei gesta nihil satis explorati occurrisse affirmat; & Marcus Polus Venetus, qui regiones illas anno 1272. excurrere cœpit, epocham imperii Tartarorum ab assumpta a Chungio (Cinchim appellat) corona, constituit anno 1187. Obiisse Chungius creditur anno Egiræ 624. idest Christi 1226. Is ergo novus imperator ditionis suæ ampliandæ cupidus, arma in Georgianos tulit anno 1220. sed exitu infelici, ut ex literis reginæ Georgianorum in Annalibus recitatis discimus. MANSI

succursum magnifice offerendo; fidei tue zelum in Domino commendantes, tibi auctoritate presentium declaramus, quod idem Imperator ad ipsius terræ liberationem magnanimiter, ac magnifice se accingit, a festo S. Joannis Baptistæ proximo ad annum unum, pro liberanda de manibus infidelium terra ipsa, cum innumera fidelium multitudine, & alio apparatu, imperiali magnificentia digno, Christo ductore feliciter transiturus. Monemus igitur serenitatem tuam, & hortamur in domino, quatenus juxta laudabilem promissionem tuam, tuum studeas exortium taliter præparare, quod tunc possis domino Jesu Christo dignum magnitudinem tuam servitium exhibere. Ut autem tu, & subditi tui ad tam sanctum opus vos tanto libentius, & devotius præparetis, quanto ex hoc majora vobis apud Deum præmia comparatis, notificamus devotioni tuæ, quod omnes, qui laborem istum in propriis personis subierint, & expensis; & illi etiam, qui non in personis propriis illuc accesserint, sed in suis expensis juxta facultates suas viros idoneos destinaverint; & illi similiter, qui licet in alienis expensis, in propriis tamen personis accesserint, plenam peccatorum suorum, de quibus vere contriti fuerint, & confessi, veniam dono apostolice indulgentiæ consequantur. Et infra: Tu ergo presentes literas facias tuis subditis Christi fidelibus recitari, quibus juxta postulationem tuam, benedictionem apostolicam elargimur, promittentes tibi & eis in quibuscunque oportuerit, & decuerit, apostolice sedis gratiam, & favorem. Dat. Later. iv. id. maii pontif. nostri anno VIII. Hactenus Honorius, qui eodem etiam argumento epistolam clarissimis amoris ac benevolentie notis aspersam Joanni magistro equitum misit (a) postulatamque ab ejus nepte benedictionem est impertitus.

(a) Ep.

435.

XXIII.

Laborat pro serenitate Imperio Constantinop. auxiliis.

(b) Ep.

442.

Reginam Franc. excitat, ut virum ad ea submittenda urgeat.

Ut vero in comparandis ad restituendum regnum Hierosolymitanum subsidiis adeo sollicitum Pontificem vidimus, non minus ille nervos industriamque ad propugnandas Imperii Constantinopolitani res contulit; eoque maxime conatus suos, operamque explicuit, cum maximi interesset ad restituendas res Syriacas, profligandosque Saracenos, Imperium illud a Latinis obtineri atque in primis Ludovicum Francorum Regem enixe est precatus, uti Roberto Imper. consobrino suo festina opportunaque auxilia submitteret. Indices sunt ad Reginam Blancham ejus uxorem literæ ea de re datæ (b): *Novit regia celsitudo, qualiter Dominus, in cujus manu sunt omnium potestates, & omnium jura regnorum, in Gallicorum manibus tradidit Imperium Romanicæ, quod per eosdem est, quasi principaliter hactenus gubernatum, ibique noviter quasi no-*

va Francia est creata. Nec ignorat, ut credimus, qualiter nunc charissimo in Christo filio nostro... illustri Constantinopolitano Imperatore consobrino charissimi in Christo filii nostri Ludovici illustris Regis Francorum viri tui eidem Imperio præsidente, diminuta est, & diminuitur potentia Gallicorum adversariis invalescentibus contra eos graviter, ita quod, nisi eidem Imperatori celeriter succurratur, timeatur, ne irreparabile Latinis personarum, & rerum detrimentum imminuat, & generaliter genti Gallicæ damnum inestimabile, sicut plenius intelligi potest, quam deceat nos referre. Quia igitur nimis esset non solum impium, sed etiam inhumanum, si dictum Imperatorem, & gentem Gallicam ab inimicis Dei, & Latinorum omnium dictus Rex perire, dum ei potest succurrere, piteretur, &c. Hortatur apud virum precibus insistat Constantinopolitano Imperio fulciendo non desit, non posse sine ipsius ac Gallorum dedecore amitti, quod patris temporibus tanta gloria partum exitisset. Dat. Lat. XIII. Kal. jun. anno VIII.

Præterea cum Theodorus Comnenus, de quo priori anno memoravimus, dominandi cupidine exagitatus, Thessalonicense regnum occupasset, majoraque moliretur, Honorius ad arcendam tyranni audaciam evertendaque consilia, Guillelmum Montisferrati marchionem, Demetrii Thessalonicensis Regis fratrem, virum strenuum, jamque a se ad id, ut vidimus, delectum, amplioribus eum adhuc auxiliis stipari fulsere operam dedit. Atque in primis priores ad varios de pecunia marchioni persolvenda epistolas exaravit (c): tum archiepiscopis, episcopis, clericis ac religiosis viris Constantinopolitani Imperii Grecis, ac Latinis citra Macram hæc literas misit (d). Honorius, &c.

Dilectum filium nobilem virum Guillelmum marchionem Montisferrati ad succursum ipsius Imperii tuum generositate magnanimitatis innata, tum desiderio prosequendi suam, & charissimi in Christo filii nostri Demetrii illustris Regis Thessalonicensis fratris sui justitiam ferventissime aspirantem in hujusmodi proposito, & desiderio studiosissime corroborare curavimus, non solum sibi ministrando in multa quantitate pecuniam, sed & viros strenuos de provinciis circumstantibus ad eundem cum ipso apostolicis indulgentiis excitando. Idemque marchio tum per suam sollicitudinem, tum per nostram tantum ac talem ab æstate præterita congregavit exercitum, quod nisi eum repentina infirmitas, tempore, quo debebat iter arripere, invassisset, nunc sicut verisimile est, & firmiter creditur, esset in Romaniam cum tanto exortio, quod ea, quæ nunc diffi-

XXIV. Marchio Montisfer. in Theod. Comnen. pro recuperando Thess. regno expeditionem urget.

(c) Lib. 2. ep. 238. &c.

(d) Lib. 9. ep. 83.

Instruitur ab Honorio magnis auxiliis.

Morbo à profectio- ne retardatur.

Recapitata valentia priora urget consilia.

ilia videntur & aspera, plana & facilia videntur. Distulit autem hoc infirmitas ipsa, non abstulit, quia idem marchio sanitate recepta, collegit militum, & pedium magnam & strenuam multitudinem, & sicut magnanimiter, ita magnifice propositum iter arripens, moram, quam acerbitas infirmitatis ingesserat, redimere celeritate fategit: quod quia non potuit tum propter instantem hyemem & tempus jam contrarium navigationi, quando pervenit Brundisium, tum propter defectum sumptuum necessariorum tanto negotio, delectam multitudinem ibi retinuit cum ea in instanti martio feliciter, divina favente gratia, transiturus, atque ad id sibi exercitum, & se invicem exercitui juramento constrinxit. Et infra:

XXV. Media pars bono orient. pro sustentando exerc. illi attributa.

Attendentes satius esse ut bona vestra, & ecclesiarum vestrarum pro manutenendo Imperii statu communicetis ad tempus, quam ea omnia perpetuo amittatis; de fratribus nostrorum consilio propter urgentem necessitatem duximus statuendum, ut omnium vestrorum proventuum hujus anni, omniumque aliorum mobilium, quæ nunc habetis in ipso Imperio, exceptis dumtaxat ecclesiarum thesauris divino cultui dedicatis, de quibus aliter procuravimus providere, ac exceptis vestribus, & equis quotidiano usui necessariis, ac utensilibus, in quibus non est aurum, vel argentum aut lapides pretiosi, medietatem marchioni prædicto sub jurisjurandi religione integre conferatis; & infra: Similique auxilium a consistentibus ultra Macram, tam in regia civitate, quam extra charissimo in Christo filio nostro Imperatori Constantinopolitano illustri statuimus conferendum, hoc solo adhibito moderamine, ut videlicet solvant eidem tantum decimum proventuum hujus anni, pro eo quod inter eos multi esse dicuntur, qui omnes redditus suos, utpote consistentes ultra brachium amiserunt, quorum necessitas necesse est per alios relevari, &c. Hortatur, ut necessitate ita cogente æquo animo ferant: invitos atque obstinatos adigi jubet; cæterum pulcherrimam vel ex parte vel majora recuperandi spem afflati, si quæ in commune contulissent; extremaque epistola hæc adiicit: Volumus autem, ut idem marchio, & filius ejus, ac frater cum baronibus suis præsentent in manibus dictorum executorum corporaliter juramentum, & obligent etiam terras suas, quod si Dominus restituerit eis regnum Thessalonicense totum vel majorem partem ipsius, restituent vobis, vel ecclesiis vestris ea quæ nunc marchioni conferetis eidem. Dat. Later. iv. kal. decembr. anno IX.

Idem subsidium ultra Macram Roberto collatum.

XXVI. (a) lb. ep. 85.

Paucis vero post diebus de omnibus certiorem fecit (a) O... e Rocca Athenarum dominum, sibi Latinorum res ad Ann. Eccl. Tom. XX.

Constantinopolitanum Imperium spectantes adeo cordi esse, ut præter collatam a se ingentem pecuniæ vim, ipsius opera Guillelmus Montisferrati marchio subsidio cum lecta ingentique militum manu venturus esset; atque idcirco pecuniam earum regionum ecclesiasticis viris se imperasse: cæterum princeps collecto-ribus auxilium, si eo opus foret præstaret: signa cum schismaticis strenue conferre paratus sit, quo brevi labore diurnam sibi ac reliquis Latinis pacem compararet: se iis qui in prælio adversus ipsos occubissent, amplissimam culpæ veniam attribuisse, modo peccatorum maculas per sacram confessionem expiassent. Adscripta est hujusmodi literis dies non. septemb. eodemque argumento plures aliæ, ut in regesto adjectum est, Achaje principi ac Negrepon- ti dominis scriptæ sunt. Alia vero epistola (b) Constantinopolitani Imperii principis, militumque animos ad pugnam incendit. Decreta etiam in eas regiones legatio est, cujus obeundæ munus Nicolao episcopo Rheginensi injunxit viro clarissima familia fato, notæ pro- bitatis, summo consilio prudentiaque præ- dito, qui memorato Guillelmo marchioni præto esset; illustrant literæ (c) ad patriarcham Constantinopolitanum, atque Imperii & Thessalonicensis regni episcopos datæ. At de legato deque Guillelmo rursus anno insequenti nobis sermo recurret: nunc nonnulla de Ciliciæ rebus addemus.

Expulerant Armeni Tarsensem & Ma- militanum archiepiscopos, cæterosque earum regionum Latinos clericos, ad quos restituendos Honorius pontificium zelum explicuit. Conficiebat Honorium gravissimo dolore iniusta iis præsulibus injuria, cum illius dedecus in omnes Latinos redundaret: cumque de ea re ad Armenorum Catholicum scripsisset, ut suam auctoritatem in iis ad suas ecclesias revocandis adhiberet, pontificis monitis aver- sas aures præbuerat, quare Honorius hæc Hierosolym. patriarchæ sufraganeis, ut vim precibus conjungeret, imperavit: *Cum adhuc Catholico præfate scribamus, ut cum non sit sustinendum, nec ullo modo ulterius dissimulare possimus, quod prædictorum justitia pereat, & ea quæ debetur nobis obedientia, subtrahatur, hæc saltem vice sic fiat, sicut suum, & Armenorum vult periculum evitare, ut eisdem archiepiscopis & capitulis restituantur in integram ecclesiam supradictæ, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus tam eundem Catholicum, quam cæteros, qui dominium tenent Armeniæ ad hoc moneatis sollicite, ac pro posse vestro efficaciter inducatis, quod se monitis vestris acquiescere forte contem-*

Athenar. princeps ad iungenda cum Guill. march. arma excitatur.

(b) Ep. 84.

(c) Ep. 69.

XXVII. Restituen- tibus præsulibus incumbit Honor.

perint, vos eisdem archiepiscopis, & capitulis studeatis, qualiter suas possint recuperare ecclesias, utile consilium, & oportunitum auxilium exhibere, ut ubi non prodest monitio, auxilia suffragentur. Dat. Later. XVI. kal. januar. pontif. nostri anno nono.

XXVIII. Et vindicando in libertatem Waldemaro Regi Dani. Quæ leges pro liberando Rege ab Hermann. proposita.

(a) God. in anal. ann. 1224. Albertus Regis nepos illas respuit.

Bello avunculum liberare parat. Capitur in praelio eodemque carcere eum avunculo includitur.

(b) Crantz. Dan. l. 7. c. 18. & 19.

XXIX. Antea vero Romanus Pontifex archiepiscopum Bremensem graviter perstrinxit, (c) quod cum vetuisset, ne liberando Regi obstarat, neve ipsius regnum infestare auderet, spretis apostolicis imperiis vestigales suos suæque diocesis milites Waldemaro cuidam nefando apostatæ conjunxisset, qui in regnum excursionem facta, ac quadam arce diruta nonnullos occiderat, aliosque in carcerem conjecerat. At quoniam comes Albertus, cujus tutela regnum traditum erat, exemplum in arcibus proditores ediderat, illum archiepi-

scopus vexabat atque e commercio fidelium a se ejectum iri minitabatur, monuit illum pontifex, ac pro apostolica auctoritate præcepit, tum ab infestando regno, atque ab negotio Alberto facessendo sibi temperaret, nec per eam speciem regem ipsum persequeretur: si quid ipsi adversus eos quæstionis & controversiæ intercederet, non vi sed iudicio experiretur; paratum se, ut alias literis suis significarat, jus suum ipsi tribuere: alioqui iudices ab se constitutos sententiam ex canonicarum sanctionum præscripto dicturos certo sciat.

Maximis ea tempestate calamitatibus Dania attrita jacebat, ac Rege capto ingentibus se undique malis cinctam lugebat: illa vero populis spes supererat, B. Guillelmum Roschildensem abbatem in ultimo discrimine positum opem cœlitus laturum, omniaque mala discussurum, cum innumera illius miracula certissimum fidei ac spei pignus viderentur. Quorum pia studia, consiliaque fovens Romanus Pontifex, illi hoc anno SS. honorem cultumque, datis ad universos fideles apostolicis literis, (d) decrevit. Igitur de more nonnulla præfatus hæc subiicit:

Honorius, &c.

De prædicti famuli Dei vita, fama & miraculis per prædictum quondam Lunden. archiepiscopum approbata vita virum, timoratum & justum, cui merito erat super hoc adhibenda fides, ac per venerabilem fratrem nostrum P. Roschildensem episcopum, & dilectum filium abbatem de Ervado Cisterciensis ordinis, inquiri mandavimus diligenter. Qui de vita & fama certis, de ipsis tam per se, quam per alios, & de miraculis tam per eos, in quibus facta fuerant, quam per testes fide dignos juratos, veritate cognita, certos nos reddere curaverunt, eis inter alia exponentibus, quod tanta in Christo gratia divinæ benedictionis effulsit, ut ejus suffragiis leprosi mundentur, sanentur aegroti, liberentur demoniaci, aperiatur lingua mutorum, & quod est mirabilius, jam idem sit plurium mortuorum almificus suscitator.

Gaudeat itaque mater Ecclesia, quod cœlestis edificatur Hierusalem, superni aedificii structura consurgit, nova in templo Dei columna erigitur, novumque produxit misericordia Dei florem, quem cœlesti rore uberius irrigatum mira, & suavi ubertate fructuum fecundavit. Latari quoque patria vestra debet, & cum jucunditate in laudes assurgere creatori, quod tanto

XXX. Guil. Roschild. abb. SS. catalog. ascribitur.

(d) Lib. 3. ep. 208.

Edita ab eo miracula.

XXXI.

est exaltata patrono, talemque apud Deum meruit intercessorem habere, per quem nominis sui fama fit celebris, latiusque diffunditur, & per cujus suffragium quasi vicinius habitatores sui possunt facilius veniam promereri. Cantet præterea novum Domino canticum ecclesia S. Thomæ de Paraclyto, quæ splendore novi luminis confessionis ipsius requiescentis ibidem pulchra facta est, & apparuit speciosa. Decet etiam matrem Ecclesiam ab illius laudibus, quem vitæ beatitudinem, signi que ac miraculis beatificatum a Deo esse constat, in gloria non vacare, sed ei potius debitum honorem exolvere, ac votis impendere sacramenta.

XXXII. Quare nos, quibus, licet immeritis, a Domino est Ecclesia gubernanda commissa, super vita, fama, & miraculis præfati viri Dei, per dilectum filium nostrum G. sancti Theodori diaconum Cardinalem, qui legationis officium in partibus illis exercuit, certiores effecti, ne velle videmur, quod lateret lucerna sub modio, quæ supra candelabrum esse debet, sicque inutiliter Christi essemus vicarii, si non faceremus, ut venerarentur fideles illum, quem sanctorum splendor, Dominus tot, & tantis fulgentiam miraculis ineffabili disposuit providentia venerandum; ipsum de nostrorum fratrum, & multorum prælatorum apud sedem Apostolicam consistentium canonizavimus consilio, & sanctorum statuum catalogo adscribendum &c. Hortatur fideles, ut sanctorum confessorum Christi cultu ac laudibus Guillelmum prosequantur, ejusque preces apud numen implorent. Dat. Lat. duodecimo kalen. februarii pontificatus nostri anno VIII.

XXX. Sed ad Honorii susceptos labores, ac navatam in principibus aliisque tuendis operam revertamur. Exagitabatur ea tempestate Bela Rex Andrea Pannoniæ Regis primogenitus, ab ipsomet parente, quod dimissam, uti anno superiori vidimus, uxorem ex voluntate Pontificis recepit. Quare injuria oppressum filium Pontifex confestim in suam clientelam accipere, Germaniæ principibus ipsique patri commendare, ac ut in pristinam gratiam dignitatemque restitueretur, operam conferre. Confirmant plures hoc anno datæ ea de re pontificiæ literæ, in quibus sibi primum locum hæc vendicant in ejusdem

Ann. Eccl. Tom. XX.

Belæ causâ ad Pannoniæ episcopos exarata (a).

Archiepiscopo Colocen. & suffraganeis ejus.

Cum charissimus in Christo filius noster Rex Bela primogenitus charissimi in Christo filii nostri Andrea Regis Ungariæ illustri gravem pro eo, quod uxorem suam ad mandatum nostrum recepit, persecutionem sustineat, coactus ex hoc in terram nobilis viri ducis Austriæ se transferre, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus prædicto nato Regis ejusdem, cui merito tenemur adesse, vestrum ei exhibendo favorem plenius assistatis, monitis apud patrem ipsum, & exhortationibus insistentes, ac consulentes eundem, ut sibi malitiosum se non exhibeat, vel infestum, nec ad se redire compellat eundem, sed in regno suo, ubi cum ejus uxore, ac suis, sicut regium decet heredem, honeste valeat commorari; redditus ei certos assignet, ipsos etiam, qui cum ipso morantur, nequaquam in personis, vel rebus offendat, mandatum nostrum taliter impleturi, quod vestra cognoscatur diligentia per effectum, & a nobis possitis de circumspecta sollicitudine commendari. Dat. Lat. VIII. kal. martii pontif. nostri anno VIII.

Cæterum Austriæ dux, ad quem Bela confugit, blande ipsum benigneque excepit: quem idcirco Honorius meritis laudibus ornavit (b). Erat is Leopoldus, cujus filiam Agnetem Henricus Rex Friderici Imp. filius, quod Urspergensis (c) aliique tradunt, uxorem duxerat. [I] Deinde ab Rege patre omni studio Pontifex per literas contendit (d) ut eundem Belam in Austriæ ducis ditionem concedere compulsum, quod uxorem apostolico mandato coactus reduisset, omnibus paternæ charitatis significationibus prosequi vellet: ut dignum erat liberaliter tractaret, quo honorifice sibi suisque consulere, ne cui suspicionem iniiceret, moleste ipsum ferre filium suum Apostolicæ sedis imperio paruisse: Præterea Bohemiæ Regem, (e) Charinthiæque ducem Honorius hortari (f) precarique, ut Belam, si ad ipsos se recepisset, omnibus benevolentiae argumentis complectantur, aliosque principes viros laudibus efferre, (g) qui ipsius rebus faverent.

Y yy 2

In-

(a) lb. ep. 294.

Ungar. præfules illi præfatio esse iussi.

XXXIV. Benigne ab Austria duce excipitur. (b) Ep. 298. (c) Urspergensis. (d) Chr. Austr. ann. præced. aliq. Austriaco. & aliis princ. commendatur ab Hon.

(e) Lib. 3. ep. 297. (f) lb. ep. 296. (g) lb. 290.

NOTÆ [1] Waldemaro captivo libertas tandem data est, ut in Annalibus adnotatur, sed non anno isto, immo post biennium. Id enim discimus ex brevi Chronico Danico a Ludewig. Reliquiar. tom. IX. sub num. XII. vulgato, & anno MCCLXXXVII. desinente. Ibi ergo ad A. MCCXXVI. legitur: Rex rediit de captivitate. MANSI

NOTÆ [1] Henrici regis cum Agnete nuptiæ, quo potissimum anno celebratæ sint scriptores dissident. Urspergensis refert illas in annum 1223. Author Chronici Australis annum 1222. notat. A reliquis omnibus dissidet Anonymus author Chronici Erfordiensis, qui ad annum 1226. hæc notat. Hoc etiam anno Norimberg in nuptiis Henrici regis supra crepta (id est sepulchro, ut Cangius interpretatur) XXX. milites, & XX. servi cadentes interierunt. Huic autem inharendum esse ideo censeo, quod Godefridus in chronico testetur novam istam Reginam nonnisi ineunte anno 1227. regali benedictione consecratam, & coronatam fuisse. Hæc autem gesta fuisse notat Author Dominica V. Quadragesimæ. Quis autem credat reginam si anno 1222. seu 1223. nupta fuisset coronationem suam tandiu dilaturam? MANSE

XXXV. Ungari in Andream filium infestantem commoti.

(a) Ep. 344. Nec ipsi unquam defuturum respondet Honorius.

Imminens bellum discutere nititur.

(b) Ep. 345. 346. 147. 148. XXXVI. Boza ab Ung. equitibus relig. Theat. data in client. Ap. accepta ab Hon.

Interea ingens timor Andream incessit, ne per occasionem discessus filii novi in regno motus excitarentur, populique ab se deficerent: quocirca ut rebus suis caveret, legationem literasque ad Rom. Pontificem, ipsius consilia operamque petitum misit, a quo benignum hujusmodi responsum retulit (a): Firmissime teneas, & nullatenus dubites, quod sic nos tui honoris, & exaltationis augmentum, & regni tui tranquillitatem affectamus, & pacem, ut neminem contra hoc supportare velimus, quin potius quibuscunque contra te, aut regnum tuum machinantibus, parati sumus tanquam de nostro agerent dispendio, efficaciter obviare. Unde charissimo in Christo filio nostro Belæ Regi nato tuo scripta nostra dirigimus, ut se tibi devotum filium exhibeat, & in nullo a filiali se reverentia, & devotione subducatur, provisorius attente, ne occasione sua, vel eorum qui cum ipso morantur, regnum contingat Ungariæ perturbari. Scribimus etiam morantibus cum eodem, ut ad devotionem tuam prædicti filii tui animum accendentes, nihil sibi suadeant, nihilque facere ipsi præsumant, unde moveri debeat, & regni tui tranquillitas perturbetur. Quocirca excellentiam regiam monemus, & hortamur attente, quatenus eundem natum tuum, qui ad tempus, non tamen tui dicitur culpa cessisse, sicut tanti Regis decet filium & heredem, benigne, ac honeste studeas pertractare, cum si secus fieret, nonnulli putarent displicuisse tibi, quod idem filius tuus circa uxoris suæ receptionem mandatis apostolicis obedivit. Datum Later. VI. id martii anno VIII. Hactenus Honorius, qui ut Regem ad officium parentis optimi, a quo descivisse videbatur, commodius revocaret, culpam ab eo magna prudentia amovere conatus est. Cæterum extant eius epistolæ (b) quas se ad Belam aliosque dedisse testatur.

Inter hæc cum Religiosi S. Mariæ Theutonicorum milites regionem quandam Bozæ ipsi ab Andrea Rege dono datam jam excolere cœpissent, Rom. Pontificem rogare, illam in Apostolicæ sedis tutelam jusque accipere dignaretur; quorum piis votis precibusque respondit Pontifex, atque in hæc verba rescripsit: Petistis, ut terram Bozæ, & ultra montes nivium, quam propter paganorum insultus vastam usque ad proxima tempora, & desertam, largitione charissimi in Christo filii vestri Andree Ungarorum Regis illustris adepti esse noscimini, & noviter inhabitare cœpistis, ipsorum paganorum impetu non sine multo personarum vestrarum discrimine refranato, in jus, & proprietatem Apostolicæ sedis recipere dignaremur; asserentes, quod fideles libentius transibunt in ejus coloniam, si eam viderint Apo-

stolica sedis esse speciali ditione subjectam, sicque fiet ut terra, quæ lata & spatiosa cultoribus indiget, facile populetur, & numerus habitantium in eadem ad ipsorum paganorum terrorem & securitatem fidelium, atque ad utilitatem non modicam Terræ sanctæ feliciter augetur. Vestris ergo piis precibus benignius annuentes, præfatam terram in jus, & proprietatem B. Petri suscipimus, & eam sub speciali Apostolicæ sedis protectione, ac defensione perpetuis temporibus permanere sancimus. Ad hæc cum eadem terra secundum indulgentias vobis ab Apostolica sede concessas nullum præter Rom. Pontificem habeat episcopum vel prælatum, præmissa auctoritate districtius inbibemus, ne quis archiepiscopus vel episcopus in terram ipsam, vel incolas ejus interditi, vel excommunicationis sententiam sine speciali auctoritate Apostolicæ sedis promulgare præsumat, vel jurisdictionem quamlibet exercere, &c. Dat. Later. II. kal. maii pontif. nostri anno VIII. His præterea de rebus scriptis Pontifex tum Pannoniæ (c) episcopis, tum Bozæ archiepiscopo (d) (de quo in literis modo allatis memorat) cleroque, ac populo. Antea vero superiori anno extremo antistitem Transylvanum graviter arguerat, (e) sacrum in Bozam imperium affectare, presbyteros illos & clericos ad synodos suas evocare, decimas reddituum partes ac jura alia episcopalia ab iisdem laicisque extorquere; denique in eos, qui voluntati suæ non assentirentur, iniquas anathematis, atque ecclesiastici interditi sententias ferre. Quamobrem apostolica auctoritate ipsi imperat, ut ejusmodi sententias, si quas tulisset, revocaret; populum illum vexare desinat, illos injuriis affici non passurum.

Sed ad gesta hoc anno ab Romano ipso Pontifice apud Germaniæ principes regrediamur; namque Bohemiæ Regem monuit precatifque est, uti (f) possessiones, in quibus sunt aurifodinae, Urafilaviensi episcopo restitueret (g), utque rebus humanis erepto Andrea episcopo Pragensi, cum quo diu de libertate ecclesiastica certaverat, canonicorum collegio, cui de successore deligendo apostolica mandata dabat, præsto esset, ne quis electioni faciendæ moras necere moliretur: cæterum sibi exploratum esse, ipsum Regem aliorum potius iniqua suggerentium malitia, quam culpa sua Andree episcopo negotium exhibuisse, cum a pluribus nuntiis ac præsertim a Gregorio Crescentio S. Theodori diacono Cardinali in illo regno legationis munere perfuncto accepisset illum, uti Regem deceret, mansuetum ac benevolam erga ecclesiam animum gerere. Hujusmodi blanditiis Pontifex summa prudentia Christi-

(c) Ep. 412. (d) Ep. 413. 414. Transylv. ep. increpit. Bozam suæ auctoritati subiecit. (e) lb. ep. 137.

XXXVII Bohem Rex ereptas Vvratifl. ep. aurifodinas restituere iussus. (f) Ep. 226. (g) Lib. 9. ep. 25.

Rex Sueciciæ admodum ne ecclesiasticos opprimat. (a) Lib. 9. ep. 308. 309.

XXXVIII. Guillelmus Mutinensis in septentr. plagas pro evangelizandis legendis legatus mittitur. (b) Lib. 9. ep. 129.

Reprimat Honor. arch. Bremenf. Livoniæ ep. sibi subicere meditationem.

fianos principes intra æquitatis fines tenere consuevit. Præterea Honorius Sueciciæ Regem, etiam atque etiam rogat, hortaturque, ne ecclesiasticis viris molestiam creet (a): Significantibus regi tui episcopis, presbyteris, & aliis clericis intelleximus, quod tu eosdem presbyteros, & clericos expeditionum tuarum angariis, & aliis secularibus exactionibus aggravas, & molestas, & contra divina, & humana statuta in seculari compellis judicio respondere. Cum autem hæc salutis tibi pariant detrimentum, & nos quo sincerius te diligimus, eo libentius revocare te ab hujusmodi cupiamus, serenitatem regiam rogamus, monemus, & exhortamur attente, quatenus ne contra te iram ejus qui transfert regna, & spiritum aufert principum, provocari contingat, ab iis taliter conquiescas, quod & divinam exinde evitare possis offensam, & nos contra personam tuam, tanquam velis in ecclesiasticarum personarum delictari gravamine, non possimus quod te gravare debeat, cogitare. Dat. Later. X. kal. mart. anno VIII.

Hoc anno exeunte Honorius Guillelmum episcopum Mutinensem summæ probitatis virum in boreales plagas legati dignitate auctum misit, ut Livoniæ Prusiciæque regiones evangelii iusto semine excoleret: Ecce (b) ad evangelizandum in partibus illis, Livoniæ scilicet ac Prusiciæ, quarum paulo ante Pontifex meminerat, eligimus venerabilem fratrem nostrum Guillelmum Mutinensem episcopum, vel potius nobis quasi dicentibus, quem mittemus, & quis ibit nobis, idem cum Isaia obtulit se mittendum, qui honestate vitæ, conversatione religionis, & eruditione scientiæ præditus, nec ignorans, quod nullum Deo sacrificium sit acceptius, quam lucrum quærerè animarum, totum ad id se totaliter impendit, exemplum bonorum operum ponendo se ipsum, prout non tam argumentis probabilibus, quam experimentis evidentibus clarius luce patet. Quare commisso sibi plene legationis officio, tam in prædictis regionibus, quam in Holzetem, Heslonia, Semigallia, Samblandia, Curlandia, Vvirlandia, & in insulis Gulandæ, Burgundomline, Riva, Gotblandiæ, ipsum ad partes illas providimus destinandum, firmam spem, fiduciamque tenentes, quod tanto quæ Christi sunt, ipso propitio aget feliciter, quanto propria minus quæret; eoque facilius diffusa in labiis suis gratis optatum consequetur effectum, quo solet quod prædicat perfectius opere adimplere, &c. Monet earum regionum præfules ac populos legatum debitis officiis, honore, ac benevolentia prosequantur. Dat. Later. II. kal. januar. pont. nostri anno IX. Antea vero cum Livoniensis episcopus apud Apostolicam

sedem questus esset injurias sibi ab archiepisc. Bremenfi & canonicorum illius ecclesiæ collegio illatas, qui Livoniensem ecclesiam suam metropolitano jure subicere conabatur, Honorius cœptis eos assistere iussit (c).

Cum porro apostolici sit muneris fides non modo apud barbaras nationes nondum Christiana religione imbutas disseminare, verum etiam omni opera & studio incumbere, ne quæ olim evangelica luce collustratæ fuere, hæresibus incendantur, non ad inferendum solum Curlandiæ, Gothlandiæ, aliisque septentrionalibus regionibus & insulis evangelium, sed ad Albigensem quoque impietatem extinguendam, quæ Narbonensem Galliam corruerat, defudavit Honorius, atque adeo Galliarum Regem Ludovicum adversus Raymundum Albigenis hæresis nota deformatum, rei que catholicæ hostem infestissimum concitare, atque ad ipsum armorum terrore ad officium revocandum incendere studuit. In suis enim literis ad eum de Portuensi episcopo mandato legationis munere datis, quibus significabat mitti ad conciliandas ipsum inter & Henricum Angliæ Regem inducias, quas nos supra attulimus, de re Albigenfi, ad quam delendam mittebatur etiam legatus, hæc adiecit (d):

Prædictum legatum ad te cum festinantia dirigentes, tuæ serenitatis devotionem, & magnificentiam rogamus, monemus, & obsecramus per aspersiorem sanguinis Jesu Christi, qui pro te morti crucis tradidit semetipsum, quatenus, cum pro certo credatur, quod nobilis vir R... filius quondam R... comitis Tolosani magnitudinis tue potentiam adeo reformidat, quod si cognoverit te contra eum ex animo velle totis viribus tuis uti, eas expectare aliquatenus non audebit; sed mandatis ecclesiæ, quibus & utinam vera devotione, se offert parebit juxta tuæ beneplacitum voluntatis, ipsum regis ammonitionibus, & comminationibus efficaciter inducere studeas ad pacem cum Deo, & ejus Ecclesia faciendum, ita quod & terra purgetur hæreticis, & ecclesiis ac viris ecclesiasticis congrue satisfiat de damnis & injuriis hactenus irrogatis; & provideatur libertati ecclesiasticæ in futurum, & honori dilecti filii nobilis viri Almarici comitis Tolosani, qui sicut & clara memoria pater ejus pro servitio Dei, & Apostolicæ sedis exposuit semetipsum: propter quod sibi nos possumus aliqua ratione deesse in ipsa pace, quantum fieri poterit, deferatur, quod super hoc inveneris, nobis celeriter rescripturus. Si enim hoc feceris, ut rerum dispendia taceamus, multis eris causa salutis animarum, & corporum; ac removendo impedimentum hujusmodi discordiæ, quod multum potest officere negotio Terræ san-

(c) Lib. 8. ep. 139. XXXIX.

Excitat Reg. Franc. ad Raymund. eccl. sibiiciendum.

(d) Lib. 8. ep. 380. XL.

sanctæ, quasi inestimabiliter ejusdem ter-
ræ subsidio providebis: nec ex hoc mayo-
res potes assequi titulos laudis, & gloriæ,
quam si præfatum nobilem ad viam ab in-
vivo, & ad Apostolicæ sedis mandatum so-
lo potentie tuæ terrore feceris sine bellico
strepitu, & sanguinis effusione redire. Dat.
Lat. II. non. apr. anno VIII.

XLI. Raymundum Ludovici Francorum Re-
gis potentie terrore perculsum ad flagi-
tandam pontificiam clementiam, atque
Ecclesie gratiam ambiendam adductum
fuisse, indicant literæ Magaloniensi epi-
scopo datæ, quibus vetuit ne consortio
fidelium restitueret, nisi ecclesie Maga-
lonensi jura occupata restitisset. Ut ve-
ro archiepiscopus Narbonensis ex Hono-
rii præscripto coacta synodo Raymun-
dum, atque Albigenes alios receperit,
qui jurati Romano Pontifici se dicto au-
dientes fore promiserant, tradit gesto-
rum Ludovici Regis scriptor hisce ver-
bis (a):

(a) Gest.
Lud. an.
1224.

(b) Hon.
l. S. ep.
425.
Quibus
legibus
Raymun-
dus in
gratiam
admissus.

Infra octavas assumptionis B. Ma-
rie apud montem Pessulanum (fuisse istius
urbis cives in Ap. clientelam susceptos
ac Regi Ludovico commendatos ostendunt
literæ (b) Honorii) auctoritate apo-
stolica concilium celebratur. Nam Hono-
rius Papa Narbonensi archiepiscopo dede-
rat in mandatis, quod ibi modum pacis,
quam Raymundus comes Tolosanus & alii
Albigenes sanctæ matri Ecclesie offerre-
bant, audiret, & quod inde fieret, re-
mandaret. Qui convocatis totius provin-
ciæ episcopis & abbatibus, ac clericis uni-
versis, a comite Tolosano aliisque baroni-
bus Juramenta recipit, quod terram secu-
ram, & obedientem Rom. Ecclesie redde-
rent, & clericis redditus suos in integrum
restaurarent, eisque pro damnis quindecim
millia marcharum infra tres annos per-
solverent, & de hæreticis confessis, vel
convictis justitiam facerent indilatam, ac
pro posse suo per universam provinciam
prævitam hæreticam extirparent. Hæc au-
ctor atque ex ipso alii.

XLII. Pro resti-
tuendo
libertati
Flandr.
com. la-
borat.
Hon.
(c) lb. ep.
403.

Ut vero Pontifex Ludovicum Regem
exasperavit ad severitatem, ut Raymun-
dum ad Ecclesie obsequium infringeret,
ita ad clementiam erga Belgii comitem,
quem tenebat in vinculis adducere est co-
natus; qua de re hæc ad ipsum scripsit (c):
Intellecto quondam, quod inter claræ me-
morie Philippum patrem tuum, & nobilem
virum comitem Flandren. convenerat, ut
idem comes pro certa se redimeret pecu-
niæ quantitate, præstanda sibi nihilominus
de terra Flandriæ quæ ad Dominium Re-
gis spectat, ea quam posset impendere cau-
tionem; nos alterius compassi miseriæ, ac
miseratione alterius delectati, eundem Re-
gem nostris literis rogavimus attente, &
monuimus, ut eundem comitem divina pie-
tatis intuitu liberaret. Eas dederat anno
superiori v. id april. ut ex regeſto pon-

tificio constat (d): Volentes quoque in-
demnitati Regie præcavere, ad postulatio-
nem ipsius comitis venerabilibus fratribus
nostris Rhemensis archiepiscopo, & episcopo
Silvanectensi nostris dedimus literis in man-
datis, ut si prænominatus comes in Regem,
vel prolem, seu terram suam, quod absit,
inlurgeret, nisi infra quadraginta dies,
postquam esset monitus in regia curia, sa-
tisfactionem super hoc juxta parium suo-
rum judicium exhiberet, eundem comitem
excommunicationi, ac terram suam inter-
dicto supponerent, donec ipse modo satisfa-
ceret supradicto.

(d) Lib. 7.
ep. 134.

Verum nequitia diaboli bonis actibus in-
vidente, patre tuo sublato de medio, con-
ventio incompleta remansit, & dicti comi-
tis liberatio est hæcenus præpedita: quia
vero nimis inhumanum videtur dictum co-
mitem ulterius captivitatis squalloribus ma-
cerari, celsitudinem tuam rogamus, mone-
mus, & hortatur attente, quatenus pru-
denter attendens, quod misericordibus mise-
ricordiam Dominus pollicetur, & agnoscens,
quod optimum vindictæ genus est, nolle,
punire cum possis, eo quod magnanimitatis
est magnifice parcere, ad liberationem ipsius
comitis cor tuum clementer inspects, & ip-
sum redimi patiaris, &c. Significat Rhe-
mensi arch. & Silv. episc. datam provin-
ciam, ut comitem, si pacta quæ regio,
& comitis sigillis fuerint munita, infra-
gerit, censuris devinciant. Dat. Lat. x.
kal. maii anno VIII. Quæ vero adversus
Anglos hoc anno gesta a Ludovico, ut-
que omnes terræ vestigales, quæ ad Ga-
rumnam excurrunt, in ipsius potestatem
redactæ fuerint, superius a nobis dictum
est; jam Anglicas res percurramus.

XLIII.

Miserat suos Henricus Rex ad Ponti-
ficem oratores, ut nonnulla cum ipso ar-
cana agerent consilia, opemque apo-
stolicam flagitarent, quibus reditum pa-
rantibus Honorius literas (e) Henrico
deferendas dedit, in quibus primum sum-
ma se lætitia perfusum testatur, quod ipse,
ut oratores iidem sibi ac S. R. E.
Cardinalibus retulerant, magna cum vir-
tutis laude vitam duceret, ac veluti in
primo efflorescentis ætatis vere, optimi
principis fructus virili maturitate conditos
polliceretur: populos suos beneficiis pro-
sequatur, corrigat, regatque. Tum sub-
dit Pontifex: Illud autem nominatim tue
suggerimus celsitudini, & consulimus bona
fide, ut cum vassallis tuis non ponas hoc
tempore rationes, nec eos super restitutio-
ne tuorum reddituum scandalizes; sed hæc
& alia, quæ possunt scandalum generare,
prudenter in tempus differas opportunum.
Verum Henricus parentis optimi dicto
minime audiens fuit, qui post hæc arma,
non sine graviore ingrati animi nota, in
Fulchesium Breantem virum nobilem, de
se regnoque suo optime meritum, arma

XLIV. Hen-
ricum
Angl.
Regem
ad sectan-
das vir-
tutes
hortatur.
(e) Lib. 3.
ep. 356.

Monet ut
tempori
serviatur.

Henricus
consilia
Pontificis
respuit.
Fulchesi-
um comi-
tem bello
petit.

ceperat, ejusque castrum obfederat: quo
nomine ipsum Pontifex gravissima oratio-
ne perstringit.

XLV. Belfordi-
um obfi-
det.

Ecce, sicut dolentes audivimus, spretis
monitionibus nostris contra nobilem virum
Fulchesium de Breante, qui pro patre tuo,
ac pro te ipso se, ac sua tempore necessi-
tatis exposuit, arma inconsulte movisti, ca-
strum de Belford, quod ipse pater tuus ei-
dem fidelitatis suæ constantia, & laboribus,
ac expensis, quas subierat pro eodem in-
spectis, sibi sicut dicitur liberalitate regia,
inimò merita retributione donavit, hostili-
ter obsidendo, non advertens, neque con-
siderans, quam indiscreta, ne infida dica-
mus, sunt eorum consilia, qui tibi sugge-
runt & suadent, ut hoc tempore, quo tibi
arma inferuntur externa, tu inferas arma
tuis, qui etiam si te graviter offendissent,
deberes tuas ad præsens dissimulare inju-
rias, & ipsos regis beneficiis reddere in
tua, & regni tui defensione unanimes &
concordes, & non incendere regnum ipsum
intrinsicus, quod jam extrinsecus ardet.
De Gallis loquitur, qui, ut diximus, plu-
res ipsius cismarinas provincias subege-
rant. Monemus igitur serenitatem tuam,
& hortamur attente, &c. inculcat ut fœ-
dus cum illo ineat, ac pontificia consi-
lia præferat. Dat. Lat.

Repre-
henditur
ab Hon.
atque ad
pacem
solicita-
tur.

XLVI. Objurga-
tur Cant.
arch. in
Fulchesi-
um vi-
brasse
anathe-
ma.
(a) Id. ib.
ep. 14. 16.

Nec Regem modo, verum Stephanum
etiam Cantuariensem archiepiscopum ar-
guit (a) Honorius ab Regis causa stare,
atque adeo una cum episcopis aliis Ful-
chesium ejusque partium studiosos coetu
fidelium abegisse & in aciem adversus i-
psum descendentibus peccatorum indul-
gentias largiri tentasse, cum potius Re-
gem ab inferendo suis bello avertere de-
buisset, dum exteri ejus fines invaderent:
det itaque operam, uti Rex ab inceptis
desistat, latamque in memoratum Ful-
chesium (quem Parisius in eum investus,
Fulchasium vocat) censuram ecclesiasti-
cam, abjecta omni cunctatione, rescindat.

(b) lb. ep.
353.
S. Bruni
reliquæ
in loco
honorifi-
centiore
repositæ.

Antea vero Honorius eidem archiepi-
scopo atque archidiacono Cantuariensi-
bus provinciam dedit, (b) ut abbati con-
ventuique de Dorilheccetrie corporis S.
Bruni episcopi in digniorem locum trans-
ferendi potestatem facerent, qui Brunus
ab altero olim Honorio Romano Ponti-
fice in Angliam missus, Regem ab ido-
lorum cultu ad Christi fidem traduxerat,
ac virtutibus miraculisque clarus ibi fe-
licissime quieverat.

XLVII. De Guil-
lelmo SS.
albo ad-
scriben-
dum agi-
tatum.

Illustrabatur etiam Anglia B. Guillelmi
miraculis, ob quorum famam de illis di-
ligentissime inquiri jussum fuerat, perlati-
que ad Apostolicam sedem publicis ta-
bulis, in quas testium dicta de rebus ad-
mirandis B. Guillelmi jussu suo illata fu-

erant, cum nonnulla desiderarentur, no-
vum examen, datis ad episcopum Elyen-
sem, duosque diocesis Eboracensis abba-
tes literis (c), instituendum decrevit Ho-
noriis: Præsentatam nobis per dilectos filios
S... archidiaconum & E. Bernardi ca-
nonicum Eboracensem, & L. & I. pro-
curatores venerabilis fratris nostri archi-
episcopi, & capituli Eboracen. relationem
inquisitionis facta a vobis de mandato no-
stro super miraculis B. Guillelmi, perspe-
ximus diligenter. Sed licet apud vos mul-
ta, & magna miracula sint forte proba-
ta, nequaquam tamen apud nos super iis
plene potuit ex vestra relatione constare,
cum in ea nequaquam dicta testium sint
expressa, per quæ nobis veritatis posset
fieri certitudo, quamvis in relatione con-
tineatur eadem, quod per tales, & tales,
talìa, & talia miracula sint probata. Ut
igitur, quod in hoc negligenter omis-
sum est, per subsequentem diligentiam emende-
tur, discretioni vestræ per apostolica scri-
pta mandamus, quatenus vel dicta testium
receptorum sub vestris sigillis per fideles
nuntios ad nostram præsentiam destinatis,
vel inquisitionem solemnem iterum facien-
tes, nobis plane, ac plenarie, quæ singu-
li testium disposerint, rescribatis. Dat.
Later. III. idus april. pont. nostri anno
VIII. Eademque sententia ad archiepi-
scopum Eboracensem & capitulum apo-
stolicæ literæ exaratae sunt (d). Hæc præ-
terire noluimus, ut videat lector quan-
tam in hujusmodi rebus maturitatem con-
silio Romani Pontifices adhibere consue-
verint. Utque similia adjungamus, Ho-
noriis ejusdem anni non. decembris ar-
chiepiscopum decanum atque ecclesie
Rhotomagensis præfectum ararii de fa-
ctis moribusque viri Dei Laurentii archi-
episcopi Dublinensis publica testimonia
accipere iussit (e).

(c) Ep.
402.

Quanta
pruden-
tia de SS.
miraculis
inquirat
ecclesia.

(d) Reg.
post eand.
ep.
De Lau-
rentio
arch.
Dublin.
sanctis
annume-
rando
quærtio
instituta.
(e) Lib. 9.
ep. 95.

Eodem anno, inquit Parisius, (f) con-
secratur in episcopos magister Alexander
de Stanenesby in Cestrensem Romæ a do-
mino Papa Honorio die paschæ; Vuillel-
mus nepos Vuillelmi Bruere senioris in O-
xoniensem; Radulphus de Newille in Ci-
cestrensem a domino S. Cantuariensi ar-
chiepiscopo. Hæc ille; cum vero tradat
de Cestrensi episcopo sacris pontificalibus
in Urbe ab Rom. Pontifice initiato, il-
lud quandoque animo obversatum est,
num in pontificio regeſto dum ad calcem
oſtavi anni Honorii Papæ episcopi ab ip-
so consecrati recensentur, Conventren-
sis loco Cestrensis legendus, ibi enim
(nisi librarius erraverit) hæc inseruntur:
Iſtas dominus Papa consecravit hoc anno:
Conventrensem episcopum, Viterbientem,
episcopum, Esculanum episcopum, Pari-

(f) Matt.
Par. hist.
Angl. an.
1224.
Episcopi
hoc anno
ab Hon.
sacris
pont. ini-
tiati.

sensem episcopum, Mimatensem episcopum,
Forosemproniensem episcopum, Tridenti-

num episcopum, Firmanum episcopum, Lu-
nensem episcopum. [1]

Per-

NOTÆ [1] In fine anni hujus hanc periocham addunt annales contracti: Hoc anno Benedicta Massa
& Calaris toparchiam in Sardinia beneficentia Romana ecclesia acceptam solemniter ritu re-
tulit, qua de re edita sunt publica tabula. III. nonas decemb. hujus anni consignata (a). MANSI

(a) Ext.
apud
Hon. III.
l. 9. ep.
344.

(a) Hon. I.
9. ep. 370.

Joannes
Rex
Hier. in
Sicil.
traicit.
Mittitur
a Frid.
Imp. ad
Hon.

II.
Legati
Card. ad
Frid.
missi ab
Hon.

Pervenimus ad annum Christi millesi-
mum ducentiesimum vigesimum quin-
tum tertia decima indictione, cum Ho-
norus Papa in rei Hierosolymitanæ in-
staurandæ, depellendæ e tot Christiano-
rum cervicibus Sarracenicæ servitutis, di-
vinique cultus in Asia & Africa restituendi
curis defixus suum in occidentales po-
pulos ac principes pium zelum transfun-
dere, ac magis magisque accendere stu-
duit: plures enim de ea re literas exara-
re, legationes decernere, cruce signato-
rum auxilia undique accersere, ac præ-
sertim Fridericum Imperatorem Syriæ,
subsidio iturum jurejurando, quod vidi-
mus, interposito pollicitum, ad promissa
perficienda hortari & impellere, at-
que adeo duos S. R. E. Cardinales, ni-
mirum Pelagium Albanensem episcopum,
& G. S. Martini presbyterum Cardina-
lem ad ipsum mittere (a). Cujus lega-
tionis causas illustrat Richardus e S. Ger-
mano, Fridericum imminente die, qua
in colloquio cum Pontifice Verulis habito
in orientem expeditionem ducturum
sacramento sponderat, Joannem Re-
gem Hierosolymitanum, qui in Siciliam
ex Syria traiecerat, misisse ad Honorium,
ut ab eo professionis tempus prorogandum
efflagitaret, eorumque precibus Pon-
tificem assensisse; ac duos misisse Cardina-
les, qui nonnullas leges proponerent
Friderico, quas si violari contingeret,
anathemate devinctum iri pronunciarent;
eas vero a Friderico excogitatas oblatas-
que pontifici ostendunt apostolicæ literæ,
quibus postquam suspensam ferendi ab ipso
Terræ sanctæ auxilii omnium expectationem,
delusas spes, jactatas in ipsum, atque
Apostolicam sedem ob graviores moras
voces improbas, exposuit subicit:

Ut ea, quæ in rescripto nobis exhibitio
continentur, efficaciter, si datum fuerit de-
super, compleantur, prout ipse voluntarius
obtulisti, & est a nobis, & nostris fra-
tribus acceptatum, ecce venerabilem fra-
trem P. Albanensem episcopum, & dile-
ctum filium nostrum G. tit. S. Martini
presbyterum Card. viros utique probata vir-
tutis, conspicuæ honestatis, & eminentis
scientiæ, quos velut columnas erectas in
domo Domini, & stellas in firmamento Ec-
clesiæ relucentes, nos & fratres nostri spe-
ciali prærogativa dilectionis, & gratiæ
amplexamur, commisso eis plene legationis
officio providimus ad tuam præsentiam de-
stinandos, &c. Hortatur ut legatos huma-
niter excipiat, imperia iis commissa ca-
peffat, præteritæ negligentia notam ar-
denti conficiendæ tamdiu expectatæ ex-
peditionis studio depellat; tum significat

Ann. Eccl. Tom. XX.

datam Cardinalibus provinciam, ut ipsum
ad ea servanda, quæ in pontificio di-
plomate contenta erant, sacramento a-
stringerent. Datum Reate xv. kalen. aug.
anno IX.

Quod ad leges Friderico impositas at-
tinet, afferuntur eæ a Richardo. Intra
duorum annorum spatium mense augusto
complendum copias in Terram sanctam
ductaret: mille equites biennio in ejus sub-
sidium sustineret: centum navium classem
conflaret, quinquaginta triremes egregie
instruatas in ejus portibus teneret: inter-
ea duobus millibus equitum eorumque
comitatu pro singulis equitibus tribus e-
quis supputatis trajectum daret. Quas le-
ges sibi impositas, atque adstante proce-
rum corona perlectas servaturum se sa-
cramento nuncupato spondit, atque
anathematis pœnas, ni faceret, incursum
admisit, Raynaldusque Spoleti dux
jurejurando sese Friderici nomine devinxit;
ac tunc Cardinales sacramento Verulis
dato Imperatorem liberasse.

Adjectas alias leges fuisse ex Friderici
litteris ad Pontificem exaratis (b) con-
stat, quas ad historiæ illustrandam veri-
tatem afferendas censuimus, cum singula
exactissime attingant.

Fredericus Dei gratia Romanorum Im-
perator semper Augustus, & Rex Sicilia.

Per præsens scriptum notum facimus uni-
versis, quod nos transibimus in subsidium
Terræ sanctæ ab instanti augusto præsen-
tis tertiadecima indictionis ad duos an-
nos, & per biennium tenebimus ibi mille
milites ad numerum; ita quod si aliquis
de ipso numero statuto tempore deesse con-
tigerit, in quinquaginta marchis argenti
per annum defectum militis redimemus, pec-
uniam autem de hujusmodi redemptione
collectam, nos, si ibi fuerimus, ad testi-
monium & consilium Regis & patriarchæ
Hierosolymitanorum ac magistri domus
Theutonicorum, & aliorum proborum homi-
num de terra ibidem ad servitium Jesu Chri-
sti expendemus in usus eosdem vel alios, ubi
eis magis visum fuerit expedire. Quod si ali-
quo casu nos acciderit tunc abesse, memo-
rata pecunia in prædictorum Regis, & pa-
triarchæ, ac magistri domus S. Mariæ
Theutonicorum manibus deponetur per ip-
sos in Terræ S. negotio expendenda. Pas-
sagium dabimus, si venerint in primo pas-
sagio, vel in duobus subsequentibus passag-
iis, duobus millibus militum, & familiis
eorundem, & pro milite tribus equis; du-
cemus nobiscum centum calandras, & te-
nebimus quinquaginta galeas similiter per
totum biennium, si necesse fuerit, bona
fide armatas. Quod si aliquo tempore il-
lius biennii non esset necesse illas teneri,

III.
Quibus
legibus
proroga-
ta profes-
sionis
dies Fri-
derico.

IV.
Friderici
de iis lit.
(b) Ext.
apud Hon.
l. 60. ep. 8.
& in lib.
cens. MS.
Vat.

772

vel

vel si forsan non possent inveniri homines necessarii apparatus earundem, aestimabuntur fideliter sumptus illi, qui in eis tenendis necessarii haberentur, si tenerentur armata eo modo, quo debuissent armari, & tandem in pecunia numerata persolveremus in ipsius terrae negotio expendendam, eo modo per omnia, quo superius de quinquaginta marchis militum est expressum.

V. Præterea deponemus in manibus predictorum Regis, & patriarchæ, ac magistri, & fratrum domus Theutonicorum centum millia unciarum auri, vel æquivalentiam in argento is terminis persolvenda: in instanti passagio augusti huius tertie decime indictionis viginti millia: sequenti passagio subsequenti augusti, eiusdem quarte decime indictionis viginti millia: alia quadraginta millia in duobus subsequenti passagiis martii, & augusti anni secundi, ita quod partes memoratæ pecuniæ persolvat per terminos antedictos ultra mare in singulis passagiis d. portentur. Si vero in aliquo termino plus solverimus, quam superius est expressum tantum minus persolvere tenebimur passagio subsequenti.

VI. Quando autem nos in fine biennii ad passagium assignatum transfretare continget, reddentur nobis dicta centum millia unciarum ad expendendum in servitio Dei, & Terræ sanctæ. Et si nos, quod Deus avertat, in terra illa vel citra ante passagium memoratum obire contigerit, vel alius quacunque de causa forsitan non transferimus, Rex & patriarcha, & magister domus Theutonicorum predicti ad laudem, & consilium magistrorum Hospitalis, & Templi, ac aliorum proborum hominum de terra expendent eandem pecuniam bona fide, sicut melius viderint expedire utilitati Terræ sanctæ, in servitio Jesu Christi, & terræ, pro salute animæ nostræ, & antecessorum nostrorum. Si vero, quod absit, infrascriptum terminum passagio assignatum quidquam humanitas de nobis acciderit, vel si aliquid, vel aliqua sorte defecerint de iis, quæ superius expressi sunt & promissa, regnum nostrum Siciliæ remanebit ad omnia obligatum; ita quod quicumque illud tenebit, ea integre tenebitur adimplere.

VII. Nos autem personaliter juravimus, quod transibimus ultra mare in subsidium Terræ sanctæ in passagio superscripto, & Raynaldum natum quondam ducis Spoleti jurare fecimus in anima nostra, nos firmiter, & fideliter servaturos reliqua omnia sicut superius sunt expressa, & predicta omnia observabimus bona fide, lata ex nunc excommunicationis sententiâ, in quam incidemus, si non transfretaverimus in passagio superscripto, vel non duxerimus, vel tenuerimus nobiscum mille milites, vel non miserimus præscriptam pecuniam, sicut

superius est expressum. Si autem defecerimus in aliquibus, vel in aliquo ceterorum, Ecclesia Rom. sententiabit in nos, & in terram nostram de spontaneo, & jam præstito consensu nostro. Quod si in aliquo termini solutione defecerimus, lata sententiâ teneamur astricti; ita quod, si post terminum elapsum per testimoniales literas illorum, qui pro Rege ac patriarcha, & magistro Hospitalis Theutonicorum ad recipiendum statutis terminis ipsam pecuniam stituerunt, Ecclesiæ Romanæ contiterit, nos de huiusmodi satisfacti defectu, statim super illo articulo absolvemur, nec super aliis occasione illius sententiæ gravamur ullo modo. Ad huius autem rei maiorem evidentiam præsens scriptum fieri fecimus & bulla aurea nostro typario impressa iussimus insigniri. Dat. apud S. Germanum anno dominicæ incarnationis millesimo duce tesimo vigesimo quinto mense julii tertie decime indictionis. Hactenus Fridericus, qui hæc promissa insigni postea perfidia infregit, & quæ devoverat Christo arma non in Sarracenos, sed in Christi vicarium vertit; sed de his suo loco.

Interea Honorius omni opera ac studio contendit, ut occidentis populos ad sequenda Imperatoris signa excitaret. Atque in primis, ut e Gallia atque Anglia auxilia elici possent, nihil prætermisit, quo pacem vel iudicias Henricum inter ac Ludovicum Reges conciliaret, de quibus iterum inferius. Coniunxit etiam suam industriam patriarcha Hierosolymitanus, quem Honorius pluribus commendavit (a) literis, ornavitque prærogativæ illius dignitate, ut in alienis provinciis pallio uteretur; profectusque in Gallias egregium zelum in concitandis ad induenda arma juventutis Gallicæ animis explicuit. Nec ille modo verum alii quoque summam diligentiam adhibuere, ut milites ad sacram expeditionem obeundam compararent, quod inter alios Conradus Card. episcopus Portuensis Apostolicæ sedis in Germania legatus egregie præstitit. De quo hæc apud Henricum Steronem (b): Conradus Card. Portuensis episcopus Romanæ sedis legatus per se & per plures cooperatores verbum crucis per totam Alemanniam prædicavit, & quamplures cruce signati sunt. Quibus adiicit Eluvangensis chronici auctor, sacrum bellum infidelibus inferendum Christianis omnibus pro concione propositum, ac denunciatum innumeraque hominum millia conscripta fuisse.

IX. Non instaurandis modo Syriaci rebus verum etiam fulciendo Constantinopolitano Imperio defudatum ab Honorio est. Guillelmum enim Montisferrati comitem strenuum virum una cum Nicolao episcopo Reginensi A. S. L. cum magna ac delecta

VIII. Patriarch. Hier. ad Gallos proficiscitur, ut ipsos ad sacrum bellum excitet.

(a) Hon. l. 9. ep. 319. 320. 321. 363. Conradus Port. ep. Germanos ad illud inflammat.

(b) Stero in annal. an. 1225. apud Canis. ant. lect. to. 1.

IX. Marchio Montisf. auxilia Imp. Const. adducit.

lecta militum manu Latinis subsidio missa, eaque de re tum ad Robertum Imp. (a) tum ad eius principes (b), quos ad signa cum Græcis schismaticis, ac nostrorum infestissimis hostibus, summa vi conferenda adhortatur; tum etiam ad archiepiscopos (c), cæterosque orientalis Imperii præsules, quos ob amissam Theſsalonicam mœrentes atque afflictos bono animo iubet eise, literas dedit. Verum generosi illius principis consilia mors oppressit, quam Richardus (d) in hunc annum confert: Mense, inquit, septembri marchio Montisferrati in Romania naturali morte defunctus est.

Eodem anno Reginam ac nobiles Cyprios ad servanda pacis fœdera, inter eos & archiepiscopum Nicosiensem ejusque suffraganeos sancita, atque ab Apostolica sede firmata, Honorius (e) cohortatus est atque ad inquisitionem ipsius archiepiscopi rejecit (f) matrimonii causam inter Reginam, & Boemundum comitis Tripolitani filium quarto consanguinitatis gradu conjunctos ineundi.

X. Dum hæc ad orientales regiones pertinentia decernit Pontifex, atrox horrendumque facinus patravit in Germania Fridericus comes Hembergensis, omnium mortalium flagitiosissimus, qui S. Engelbertum archiepiscopum Coloniensem cognatum suum, a quo paterna charitate peramanter corripiebatur, inaudito crudelitatis genere neci tradidit, ut Albertus Stadenſis (g), & Godefridus (h) ejus temporis auctores scriptis commendarunt; cæteris vero fusus Cæsarius hæc est profecutus, qui ea tempestate florebat, quique iussu Henrici archiepiscopi Colonienſis Engelberto suffecti præclaras illius res geſtas (i) literis mandavit. Cæsarius igitur Fridericum ecclesiæ Colonienſis canonicum, ut fratri sine liberis demortuo succederet, canonicatu clericali quoque rejecto habitu militem factum ait: ecclesiæ Essendensis advocacionis, quod dicebant, munere suscepto, adeo ab religione officii discessisse, ut prædatoris, ac tyranni, quam defensoris nomine dignior haberetur: ecclesiæ bonam diripiuisse, subjectos eidem injustis oneribus oppressisse, sanctissimi denique episcopi monita inique ferentem, in necem ejus conspirasse. Engelbertum interea morti proximum, quam Deus compluribus piissimis viris diversis præſagiis significarat, totius antea vitæ noxas per sacram confessionem expiavit. At præstat memoratu digna e Cæsario (k) decerpta in hunc locum referre.

XI. Dominus episcopus literas indices mortis sue accepit, quas cum legisset, in ignem mittens pedibus conculcavit, ne discordiæ seminarium fierent inter ipsum & cognatum suum comitem Fridericum. Resc. Ann. Eccl. Tom. XX.

citavit tamen eas episcopo Mindensi, qui præsens erat, cui cum diceret ille: Cave tibi domine propter Deum non solum tua causa, sed etiam pro utilitate ecclesiæ nostræ, & totius terræ salute; respondit ille: Angustiæ mihi sunt undique, & quid mihi faciendum Dominus novit, prorsus ignoro. Væ mihi si tacuero: si autem eis proposuero, dicent, immo amicis, & cognatis de me conquerebantur, quod parricidii crimen eis impingam. Non solum de Friderico, sed etiam de Godefrido, & Willelmo fratribus ejus suspicio fuit, & adjecit: Ego ab hac hora corpus, & animam meam divinæ committo providentiæ. Subinde vero ad templum quoddam sacrandum cum procederet Engelbertus, amicitiam cum eo simulare Fridericus aliter, atque animo gerebat, parare insidias, itineris socium sese illi addere, postremo ut jam agendæ rei tempus appetere visum est, focus parricidii, atque ministris admonitis, impetum facere in sanctum episcopum, qui adeo ab illis crudeliter est confusus atque laniatus, ut nulla in corpore pars ad excipiendum novum vulnus integra superesset. Hæc pluribus Cæsarius, qui de martyrii tempore subdit: Passus est autem beatus martyr anno gratiæ millesimo ducentesimo vigesimo quinto, mensis novembris die septimo, anno pontificatus sui decimo, sub Honorio Papa III. imperante Friderico II.

XII. Ipsum porro Engelbertum cœlesti gloria potiri, qui pro Ecclesia defendenda sævissime trucidatus fuerat, plura miracula declararunt, quæ ab eodem auctore enarrata, sed in primis præclarum visum, septimo a martyrii die sacerdoti nomine Ludovico canonico regulari, viro probo, rem divinam pro ejus anima facienti objectum, quod auctor memoratus hisce verbis monumentis commendavit (l): Cum dictis secretis post Sanctus, canonem inchoaret, ecce sanctum episcopum pontificalibus indutum vultu hilaris sacro altari adstare videt: & cum crucis signa exprimeret super panem, & calicem, beatus pontifex per totum canonem sacerdoti se conformans eodem modo, & iisdem vicibus sancta consignavit dexteram elevans. Cum autem ventum esset ad eum locum, ubi defuncti nominantur, & eum sacerdos nominasset, expleto sacramento ait illi episcopus: Frater non est necesse, ut inter mortuos me nomines, sum enim cum Deo, & choro martyrum gaudio fruor ineffabili, & adjecit: Noveris pro certo quod omnes illi, qui me occiderunt, vel quorum consilio occisus sum, male peribunt, idque citius quam credi possit. His dictis disparuit. Ludovicus vero missa completa, omnibus quæ viderat, indicavit, testem Deum adhibens ita se habere.

Martyrii illius genus.

(l) Cæs. l. 2. c. 10. Cœleste de illius felicitate objectum visum.

XIII. Interea Henricus (a) Bonnen-
sitis post nonam diem, qua martyr oc-
cubuit, archiepiscopus Coloniensis crea-
tur: quo in episcopali sede, uti mos er-
rat, confidens, Engelberti ministri ejus
interulam respersam sanguine in sinum,
novi episcopi coniecere, domini injurias,
necemque crudelissimam flebilibus voci-
bus questi, Henricum ipsum oravere ne
inultam tanti presulis mortem pateretur:
illum vero mox jurejurando interposito
sefe alligasse ferunt, innoxii sanguinis fu-
si ultorem se futurum: quid vero electus
archiepiscopus sine mora gesserit, ut pri-
mum Henricum Regem, inde vero Con-
radum episcopum Portuensem Apostolicæ
sedis legatum, in Fridericum cædis au-
ctorem, aliosque interfectores incitaret,
quo mortalium flagitiosissimi supplicium
orbi exemplo esset, memoratus auctor
enarrat.

XIV. Ascendens inde, nimirum Coloni-
grippina, ubi archiepiscopus renunciatus
fuerat, (b) Francofurtum ad colloquium Re-
gis electus episcopus corpus martyris duobus
abbatibus ordinis Cisterciensis deferendum,
commisit, puta Godefrido abbati Montensi
& Henrico abbati Vallis S. Petri: cum-
que præsentatum esset corpus Regi, atque
principibus, & cum eo mortis ejus insi-
gnia interula, aplois, & pileus eis, qui
corpus præcedebant, districtis gladiis, ut
habent legum jura, contra Fridericum la-
tronem vociferantibus, turbatus est Rex
& omnes, qui cum illo erant, maxime au-
tem Rex puer, qui perinde, ut lugere so-
let filius patrem, & puer tutorem suum,
extinctum planxit episcopum: proscriptionem
vero Friderici in celebri conventu Norem-
bergenfi factam renovavit, &c. Addit au-
ctor plures poenas in parricidas statutas
fuisse, & Conradum legatum magnam,
presulum multitudinem ad concilium ex-
civisse, Engelbertum ob defensa Eccle-
siæ jura cæsum martyrem prædicasse; Fri-
dericum vero anathemate defixisse: tum
etiam Leodii aliud indixisse concilium,
in quo cum Friderici fratres episcopi in

XV. gravissimam criminis consortii suspicionem
adducti purgare se ex legibus canonicis
non possent, ad Rom. Pontificem a lega-
to missi fuere. [1]

Agunt etiam his de rebus Godefridus
(c) ac recentiores, quos supervacaneum
ducimus singulos recensere. In iis quoque
sunt novatores, (d) qui etiam Engelber-
tum innumeris post obitum miraculis in-
claruisse referunt, qui tamen in eo errant,
dum tradunt Fridericum comitem cædis
architectum, martyris fratris filium fuisse.
Ut vero Fridericus meritis poenas dede-
rit, ejusque fratres episcopi Romam ad
Pontificem, uti diximus, missi honorum
gradu dejecti fuerint, insequenti anno
dicetur. Illud interim non præterimus,
Honorium, quod refert Cæsarius, tristi
nuncio de cæde archiepiscopi accepto val-
de commotum, flentemque afferuisse, il-
lum plures Germaniæ principes Apostoli-
cam sedem incusso metu revereri coegisse,
ac propter reverentiam summi Pon-
tificis interfectum fuisse, quod Rom. Ec-
clesia profitetur, dum anniversariam
martyris memoriam hisce verbis profeca-
ta est, ac veneratur (e): Colonia S. En-
gelberti episcopi, qui pro defensione eccle-
siasticæ libertatis, & Rom. Ecclesiæ obe-
dientiæ martyrismum subire non dubitavit.
Cum vero proposita sint omnibus in Ro-
mano martyrologio, mirum cuiquam vi-
deri posset, Surium martyris gesta ex
Cæsario redditurum, eum necdum inter
sanctos, quod ipse auctor sciat, relatum
esse affirmare.

XVI. Cæterum hoc ipso anno aprilis initio
Honorius Papa literas ad Engelbertum ar-
chiepiscopum (f) miserat ipsi cum præ-
dicto Portuensi A. S. L. communes de e-
lectione magistri Oliverii Padeburnensis e-
piscopi, quem etiam epistolis ad ipsum
(g) aliosque (h) exaratis auctoritate sua
munivit. Præterea ad legatum eundem
scripsit, (i) de nonnullis idolorum cul-
toribus, qui in Magdeburgensi aliisque
provinciis in castra fidei Christianæ se re-
septuri erant, ni avaritia quorundam ec-
cle-

XVII. Per id tempus archiepisc. Lunden-
sis de sacris quibusdam ceremoniis, quarum ma-
jor pars ad missæ augustum sacrificium spe-
ctabat, Rom. Pontificem consuluit, idque
responsi ab eo retulit (d).

Tua nos duxit fraternitas consulendos,
ut cum quidam presbyteri, celebrantes mis-
sarum solemniam, ponant hostiam ante ca-
licem quidam in sinistro latere calicis, &
quidam levant calicem corporali contactum,
deponantque dum signant, & iterum le-
vent tectum; quidam vero discoopertum
levant, & una manu tenentes elevatum al-
tera manu signent, quidamque de tribus
partibus, quæ sunt ex hostia, duas su-
per patenam ponant, & quidam illas te-
nentes in manu communicent, super cali-
cem illas nequaquam in patena ponentes,
quid tibi sit in hujusmodi varietate tenen-
dum. Ad quod potest non incongrue res-
ponderi verbis Nicolai Papæ dicentis: Ni-
hil obsint salutem credentium diversæ pro
loco, & tempore consuetudines, dummodo
illis canonica non obsistat auctoritas, pro
qua eis debeat obviari. Quid autem in
his Romana servet Ecclesiæ, & ipse forsi-
tan recolis, qui eam aliquando adruisti,
& latores presentium, qui nuper ejus con-

XVIII. Duobus, antequam hæc scriberet, die-
bus Pontifex Ericum Sueciæ Regem ob
eximium ipsius in sedem Apostolicam stu-
dium in clientelam acceperat, qua de re
hæc ad Regem ab Honorio exarata (e):
Tuæ sublimitatis devotio promeretur, ut
ad tuam, & regni tui tranquillitatem, &
pacem paternæ sollicitudinis studio inten-
damus. Hinc est, quod personam tuam cum
regno, & omnibus tuis honoribus, & ju-
stitiis sub B. Petri, & nostra protectione
suscepimus, & presentis scripti patrocini-
o communimus, districtius inbibentes, ne
quis honores tuos, ac jura præsumat in-
vadere, aut quomolibet temere pertur-
bare. Hæc Pontifex. Qui ut benevolenti-
am in Sueco Rege suæ fidei committen-
do exhibuit, ita in defendendo finitimo
Danicæ Rege in clientelam apostolicam
accepto, atque e servitute in libertatem
vindicans constantiam explicuit, quem
hoc anno e vinculis emissum fuisse docent
Stadensis (f), & Godefridus (g); tum
sequenti anno scriptæ ab Honorio literæ
indicant, quibus Pontifex obsides rela-
xari, ac pecunias pro eo redimendo da-
tas restitui religiosissime imperavit. Sed
de his iterum anno sequenti.

XIX. Non minus vero operæ ab eodem col-
locatum est, ut equites Theutonicos se-
dis Apostolicæ tutelæ commendatos tue-
retur. Opprimebat ipsos Ungariæ Rex,
atque Bozæ regione, quam antea ipsis
tribuerat armorum potentia exturbare
moliebatur: infestum itaque iis principem
præteritam liberalitatem damnantem a
cœptis hisce literis revocare est conatus:
(b) In tuis privilegiis perspeximus conti-
neri, quod terram Bozæ, ac ultra mon-
tes nivium fratribus domus Theutonicorum
regia liberalitate donasti, unde terram ip-
sam sub Apostolicæ sedis protectione susce-
pimus, & libertate donavimus speciali,
adeo ut apostolico privilegio statuerimus
eam nulli, nisi Pontifici subiacere, qua-
tenuis

XIX. Vvaldem. Rex Daniae liber-
tati resti-
tuitur.

(f) Stad. in chron.
(g) Godef. in annal.

(b) Lib. 9. ep. 358.

NOTÆ [1] C Aufam necis S. Engelberto Coloniensi illatæ geminis in conciliis agitatam merito ag-
noscit hic Annalista, qui & conciliorum certa loca designans alterum Moguntia, aliud vero Leodii coactum definit. Addendum tamen fuerat Leodiense illud concilium in anni sequentis exordium transferendum esse. Quod enim tunc in Germania scribebatur chronicon B. Emonis & Meconis abbatum Verumensium, qui locus est haud procul a Groninga ubi celebris Præmonstratensium abbatia, narrat Leodiense concilium indictum fuisse ad diem festam Purificationis B. M. V. anni, quantum ex ipso deducitur 1226. Plura vero ibi de rebus ibi gestis quoad causam accusationis in episcopos Osnaburgensem & Monasteriensem intentatam occurrunt alio frustra querenda. Addidisse hæc juvabit historiarum conciliorum illorum ab iis qui forte novam conciliorum editionem vel supolementum daturi sunt. Meminisse hic oportet utrumque episcopum mox a concilio Leodiensi damnandum appellationem ad Honorium pontificem interposuisse; a quo ambo ut innotuit rumor ait Chronista depositionis sententiam tulerunt. Verum non diu post Monasteriensis defunctus est, Osnaburgensis gratiam domini papa invenit. Chronicon istud una cum aliis sacra antiquitatis monumentis Strivagii in Lotharingia anno 1725. vulgavit P. Carolus Ludovicus Hugo ordinis Præmonstratensis Strivagii abbas. MANSI

Religio Christi in Livonia effloruit, in quibus Christianæ fidei cultus adeo auctus, & amplificatus est, ut Pontifex de nova ibi metropolitana sede instituenda cogitaret, perque literas egerit, (a) cum Guiljelmo episc. Mutinensi A. S. L. quem id præstare jussit, quod in sacram rem utilius videretur, seque de tota re faceret certiosem. Adscripta est hujusmodi literis dies XIII. kal. decemb. ante vero III. non. febr. cunctos Livones, ac Prutenos ad fidem Christi traductos traducendo se in tutelam sedis Apostolicæ receperat. (b) Cum porro de nova hac erigenda sede mentio inciderit, addendum viderur Eberardum archiepiscopum Salisburgensem postquam episcopatum Chunensem in dioecesi sua condi ab Innocentio III. inde vero Segoviensem ab Honorio impetrasset, tertium adhuc in ecclesia S. Andreae Laventensi adici ab eodem Honorio iterum ac sepius suppliciter postulasse, quod id gregi suo usui esse videretur, præsertim cum ipse vix toti suæ dioecesi obeundæ consulendæque sufficere posset; cujus precibus rationibusque permotus Pontifex ipsi morem gerere decrevit. Verum ne quid aliis ecclesiis detraheretur, rem ad episcopum Frisingensem ac duos abbates rejecit (c).

Religio Christi in Livonia effloruit. (a) Lib. 10. ep. 125.

A. S. L. in ea amplificanda studium.

(b) Lib. 9. ep. 130.

(c) Lib. ep. 382.

XVII. Lund. arch. de nonnullis dubiis sede m Ap. consulit. (d) Lib. 10. ep. 16.

(g) Lib. ep. 249. (h) Ep. 250. (i) Ep. 293.

Data illi ab Hon. responsa.

fuetudinem in hac parte viderunt, & no-
taverunt, ut credimus, diligenter tibi re-
ferre poterunt viva voce. Ad aliam ve-
ro consultationem tuam breviter responde-
mus, quod monachus aliquem sacrum or-
dinem in apostasia recipiens, quantumli-
bet suo fuerit reconciliatus abbati, & re-
ceperit poenitentiam, absque tamen dispen-
satione Rom. Pontificis ministrare non potest
in ordine sic suscepto. Inquisitioni quoque ter-
tiæ respondemus, quod tam in tua, quam in
aliena diocesi potes absque pallio, & san-
daliis celebrare, cum etiam in tua dioe-
cesi non semper debeas celebrare cum pal-
lio, sed diebus illis dumtaxat, qui in
ecclesiæ tuæ privilegiis sunt expressi, sic-
que soluta est quarta etiam questio, qua
questisti, an tibi sit licitum pro defunctis
cum pallio celebrare. Datum Reate III.
id. aug.

Ericus Rex Sueciæ in client. ap. suscep-
tus. (e) Lib. 10. ep. 13.

XIX. A cœptis Andr. abdu-
cere niti-
tar. Ho-
nor.

(b) Lib. 9. ep. 358.

Venus eadem colonis citius impleteretur, tu-
amque meritum eo altius surgeret, quo do-
num tuum Terræ sanctæ uberius proveni-
ret. Et infra, ubi exposuit, quam gra-
ves injurias, ac damna nefariis obrecta-
torum vocibus subornatus infixisset, re-
ligiosis equitibus Theutonicis, atque ab
iis, quæ antea in eos divini amoris in-
tuitu contulerat, extorquere minis ac
terrore esset conatus; adiicit.

XX. Profecto non deberes sic persequi dona
tua, quinimo terram ipsam, quasi plan-
tam tuam beneficiis rigare continuis, &
non hujusmodi oppressionibus, & injuriis
tua liberalitatis meritum apud Deum, &
homines denigrare; quanquam hæc nequa-
quam clementiæ tuæ imputanda credamus,
sed potius pravis suggestionibus maligno-
rum, qui videntes præfatam terram per
immensum fratrum dictorum studium pro-
fecisse, ad ejus cupidinem venenosæ sua-
sionibus te accendunt, non attendentes quod
nihil veraciter retinetur, nisi quod pia
liberalitate donatur. Magna quidem sunt,
quæ dedisti fratribus antedictis, sed cer-
te, si devota meditatione pensaveris quam
multa & magna tibi contulit divine im-
mensitas largitatis, non magna reputabis,
quæ pie pro ejus honore, ac amore dedi-
sti, sed potius cogitabis te nunquam posse
digna Domino retribuere pro omnibus, quæ
retribuit ipse tibi. Cogitabis etiam, quia
cum scriptum sit, quod sua defunctos ope-
ra subsequuntur, ea sola quæ Domino de-
deris, tibi post vitæ presentis exitum re-
manebunt, & sic non studebis, quæ Deo
dedisti, minuire, sed augere, ac sequi
doctrinam evangelicam suadentem, ut stu-
deas in cælo tibi thesaurizare thesauros,
ubi nec erugo, nec tinea demolitur, & u-
bi fures non effodiunt, nec furantur. Ro-
gamus igitur serenitatem tuam, monemus,
& obsecramus in Domino Jesu Christo, qua-
tenus hæc prudenter attendens, & præfa-
tas literas nostras, secundum sanum intel-
lectum superius expressum accipiens, dictos
fratres super terrâ pie a te sibi donata de
cetero non molestes; sed eam pacifice sibi
dimittens, secundum limites in privilegio
tuæ donationis expressos, prædicto castro
eis libere restituto, & satisfaciens, ac sa-
tisferi faciens de damnis, & injuriis per-
te, ac tuos eisdem hactenus irrogatis, sic
eos cum in aliis iustitiis suis, tum specia-
liter in prædicta terra regalis potentiae bra-
chio protegas, & defendas, quod in ter-
ra vivonium gratiam recipere debeas re-
tributionem a Deo, qui nec bonum irremu-
neratum, nec malum aliquod deserit im-
punitum, &c. Significat daturum se im-
peria, ut si quæ ipsi fuerint erepta, re-
stituantur. Dat. Tybure II. id. jun. Præ-
buit averfas aures pontificis precibus An-
dreas, qui Theutonicos equites Boza, & con-
tra partem armis ex infidelium manibus

sibi armis pepererant, expulit: quem Ho-
norus acrius aliis literis (a) urgere, ut ip-
sos restitueret. Quid vero actum, sequen-
ti anno videbimus.

(a) Lib. 10.
ep. 190.

Ut vero cætera ad Pannoniam spectan-
tia prosequamur, taciti non prætermi-
timus, cum Rex idem archiepiscopo Co-
locensi largitus esset Boznæ loca, quæ ab
hæretica pravitate purgasset, rogatum.
Pontificem hujuscemodi regium benefici-
um in suo robore manere decrevisse (b):
archiepiscopum vero ipsum laudibus extu-
lisse, quod catholice fidei studio inflam-
matus ad hæreticos propulsandos sese ac-
cinxisset, rogavitque ipsum, & hortatus
est, uti forem animum gereret; denique
auctoritate nova ad id in opus adducen-
dum ornavit auxilium. At præstat hæc
ab eodem Pontifice excipere: (c) Gra-
tum gerimus & acceptum, quod catholice
fidei ductus amore, ad profligandos hære-
ticos de Bozna, Sov, & Vvossora, ubi tan-
quam lamie nudatis mammis publice ca-
tulos suos lactant, ad exhortationem bo-
næ memoriæ magistri Aconci subdiaconi,
& capellani nostri A. S. L. & aliorum bo-
norum virorum te viriliter accinxisti. Su-
per quo sinceritatis tuæ zelum dignis in
Domino laudibus commendantes, & favo-
re debito prosequentes, fraternitatem tuam
rogamus, & monemus attentius, ac per
apostolica scripta mandamus, quatenus de
gratia nostra confisus, & auctoritate suf-
fultus prosequaris ex animo causam Chri-
sti catholice puritatis, potenter persequeus
subversores, ita quod Deo ad gloriam,
nobis ad gaudium, & tibi ad profectum
proveniat salutarem. Ut autem instructum
tibi negotium perfectius exequi valeas in
partibus illis, prædices verbum Crucis,
fideles contra infideles efficaciter exhortan-
do, &c. Dat. Tybure id. maii an. IX.

XXI.
Tradita
Colocen.
archiep.
loca que
in Bosnia
hæreticis
eriperet.
(b) Lib. 7.
ep. 329.
Excitatur
ab Hon.
arch. ad
delendos
hæret.

(c) Ep.
328.

Quæ porro causa Pontificem Tybur ad-
duxerit, significat Richardus (d) e S.
Germano, nimirum Parentium senatorem
cæteroque Romanos proceres mota re-
bellione Honorium, ut ex urbe abscede-
ret, compulisse: sed pacem urbi eodem
anno restitutam postea addit, Parentio
e magistratu discedente, atque in illius
locum Angelo Benencasa subrogato. Ty-
bure vero Honorium paulo post Reate
se contulisse demonstrant literæ, (e) quas
ad Belam Ungarici scepri designatum,
successorem id. jul. exaravit, quibus ad
vindandum in suum splendorem Un-
garicæ regnum, bona regia ab Andrea ipsius
parente jam ante abalienata apostolica
auctoritate revocavit.

XXII.
(d) Rich.
e S. Germ.
in chron.

(e) Hon. I.
9 ep. 385.
Abalie-
nata ab
Andrea
Rege re-
vocatur.

Illustri viro Belæ juveni Regi.
Intellecto jam dudum, quod charissimus
in Christo filius noster illustris Rex Un-
garicæ pater tuus alienationes quasdam fe-
cerit in præjudicium regni sui, & con-
tra Regis honorem, nos super hoc pater-

Sacra-
mentum
servando-
rum reg-
ni in re-
gia inun-
datione
datum
cæteris
derogat.

in effectione consulere cupientes, eidem
Regi dirigimus scripta nostra, ut aliena-
tiones prædictas, non obstante juramento,
si quod fecit de non revocandis eisdem,
studeat revocare; quia cum teneatur & in
coronatione sua juraverit etiam jura regni
sui, & honorem coronæ illibata servare
illicitum profecto fuit, si præstitit de non
revocandis alienationibus hujusmodi jura-
mentum, & propterea penitus non servan-
dum. Quocirca serenitatem tuam monemus,
& hortamur attente, quatenus in ea regni
parte, quam ex ordinatione patris tui ha-
bes, alienationes easdem revocare procu-
res, juramento de ipsi non revocandis a
patre tuo, vel a te præstito non obsta-
te: quin potius de juratione incursa condi-
gnam penitentiam agere non omittas. Da-
tum Reate id. jul. pontif. nostri an. IX.

XXIII.
S. Elif.
Belæ so-
roris se-
vientis in
German-
sime libe-
ralitas.

Explicabat ea tempestate egregia Chri-
stianæ in proximis charitatis exemplum.
Belæ soror Elisabeth Lantgravii Thuringiæ
uxor, quæ postea sanctorum albo ad-
scripta est. Cum enim fames ingravesce-
ret in Germania, illa præclaram cogita-
tionem in cælo divinarum opum occasione
invenit aucupata, ac pauperis manum Chri-
sti gazophylacium arbitrata, terrenas quas
possidebat opes in egenos effudit. Pro-
sequitur fufus pia hujusmodi illius faci-
noræ vitæ auctor, e quo hæc tanta bre-
vitatis studio decerpimus: (a) Nongenti quo-
tidie mendici sub oculis ejus alebantur, ex-
ceptis, quos per latissimum ditioris sue
provinciam pascebat absens, apud quos
omnes tanta beneficii indefesse humanitati-
tis posuit, ut redditus frugesque locu-
pletissimi principatus vehementer exaulta-
verit, distractis nonnunquam & corpori-
sui ornamentis, atque in pretia
collectis, ne Christi membra fame tabe-
scerent. Nonnullisque interjectis, subdit
idem auctor, Lantgravium sanctissimæ
mulieris virum aliquot post menses ex
Apulia reversum æconomorum quere-
las excepisse, causantium Elisabeth nim-
ium in elemosynas prodigere atque
effundere; quibus ipse respondit, sinerent
uxorem suam largitiones facere, modo
arces sibi salvæ manerent: victum non
defuturum, quandiu ipsa egenorum ino-
piam levasset. Porro dira fame annum
hunc pressum luxisse, frugesque omnes
corrupisse indicat Albertus Stadensis, (b)
cum etiam a S. Engelberto archiepisco-
po Colonienfi frumento in Maguntina
provincia ingenti copia comparato, in-
deque navibus vecto indigentibus subven-
tum, uti Cæsius in ejus gestis pro-
dit (c).

(a) Apud
Sur. to. 6.
die 19.
nov. c. 12.

Probantur
a viro il-
lius elec-
mofynæ.

(b) Stad.
in chron.
hoc ann.

(c) Apud
Sur. to. 6.
die 7. nov.
l. i. c. 8.

XXIV.
Episc.
Glanden-
a sicario
cæsus.

Cæterum quemadmodum Engelbertus
proditorum impiissimorumque parricida-
rum gladiis in Germania occubuit, ita
hoc eodem anno episcopus Glandenten-
sis ab altero Juda per summam sevi-

tiam ac scelus obtruncatus est; quod
cum Honorius accepisset, tanti flagitii
horrore perfructus, ad archiepiscopum E-
bredunensem, latam ab ipso ejusque suf-
fraganeis in auctorem & criminis con-
scios sententiam ratam ac firmam esse
statuit (d). Quæ vero illa fuerit, ex li-
teris pontificis patebit.

(d) Hon. I.
9. ep. 245.

Honorius &c.
Accepimus, quod cum bonæ memoriæ
Glandentensis episc. suffraganeus tuus sum
diocesim vifitaret, quasi sit in affuit inter
alios quidam filius Belial Salvagnus nomi-
ne diocesis memoratæ, qui eum in nullo
culpabilem a diabolo concitatus, impio fu-
rore peremit. Hæc quoque die, quo secum
comederat invitatus ab ipso, ut qui ede-
bat panes suos, ampliaret adversus eum
supplantationem, in cœneterio, & juxta
ostium cujusdam ecclesiæ, ut ibi mortem
reciperet, ubi requiri consueverat auctor
vitæ, pâtre suo & spirituali pâtre ne-
cato, crudelior Cayn fratricida, episcopa-
lem maculavit fuso sanguine dignitatem.

Ad vocem ergo crucis effusi contra scē-
lestum illum & flagitiosum de terra cli-
mantis, tu, & prædicti suffraganei, & ab-
bares in tam sinefesta pontificis pernicie ob-
stupentes, & quasi verturientes inter an-
gustias præ immensitate doloris, rectitu-
dinis zelo succenti excommunicastis sceler-
ratum illum cum omnibus, qui consilium &
auxilium in hoc præbuerunt, sive præbe-
bunt, nisi ad correctionem eidem, vel ip-
sum etiam recertabunt, ita quod tales non
nisi per sedem Apostolicam absolutionis pos-
sint beneficium obtinere, hominibus & ter-
ra homicida prædicti districto suppositis
interdicto; statuentes nihilominus quod ad
quemcumque locorum ejusdem provinciam eadem
malefactor advenit, die quo applicuerit
& sequenti in ecclesiis ipsius loci præter
penitentiam, baptismum, & eucharistiam
in extremis, omnia sacramenta ecclesiastica
denegentur.

XXV.
Vibrata
in eadīs
auctores
censuræ.

Ab instanti præterea mense augusti in
ultionem sanguinis innocentis effusi, nemo
villam inhabitabit, in qua præfatus epi-
scopus est occisus: quod ejus incolæ in de-
testationem sceleris approbarunt. In eccle-
sia insuper ipsius villæ cum pontificis san-
guine maculatus sit locus, & factus quasi
anathema, pro commissi horribilitate pec-
cati, ne ipsum reedificare vel inhabitari
contingeret: nulli erit licitum divina offi-
cia celebrare: quod si quisquam post præ-
dictum mensem inhabitaverit locum eun-
dem, vel destructum reedificare præsum-
pserit, a communione corporis & sangui-
nis Domini, & aliorum sacramentorum per-
ceptione, ac ingressu ecclesiæ, donec reedi-
ficatum destruat, & locum ipsum derelin-
quat, omnino alienus existat. Nos autem
tuum & eorum suffraganeorum ac ab-
batum relictitudinem, ardorem, & zelum in do-

XXVI.
Confir-
mate ab
Honor.
aucta que
pœnæ.

Domino commendantes, processum hujusmodi duximus approbandum, fraternitati tuae auctoritate presentium injungentes, quatenus illum, sublato appellationis impedimento, per censuram ecclesiasticam facias inviolabiliter observari. Datum Later. XIII. Kal. april. Hec Pontifex.

XXVII. Celebratum est a Rhemensis archiep. in Gallis provinciale concilium in prenobili Viromanduorum oppido, cui S. Quintini nomen est, ut de ejusdem martyris, cujus nomine ornabatur, sacris reliquiis in loco honorificentiore reponendis ageretur; que decreverant probavit Honorius, atque ad translationem pompam magna pietate celebrandam fideles propositis quadraginta dierum indulgentiis excitavit (a): Cum pro tam pretioso thesauro, quem in partibus vestris habetis, in multiplices laudes & gratias debitis assurgere creatori, & predictus martyr coronatus a Domino gloria & honore honorificandus sit, praesertim a vobis a quibus eligendo in regione illa passionis suae locum voluit honorari; universitatem vestram monemus, & hortamur attente, quatenus ad elevationis, & translationis suae diem studeritis in spiritu humiliato, & contrito animo convenire; ut & per devotionem vestram appareat quam celebris apud alios etiam esse debeat memoria martyris memorati, &c. Utque similia adjungamus, rogatus Pontifex a priore & collegio canonicorum S. Radegundis Reginae, ut facrum eius corpus et sepulcro quodam sub ara maxima principis ecclesiae sita, erui atque in ara ipsa honorificentiore cultu asservari permetteret, Pontifex eorum petitis, dato de ea re diplomate, indulgentiam (b) & laudabile vestrum propositum attendentes, praesentium vobis auctoritate concedimus, ut easdem reliquias de praefata tumba cum ea, qua convenit, devotione levantes, eas in eodem altari honorifice recondatis, ipsius sanctae patrociniis satagentes pro salute fidelium, & universalis Ecclesiae vestris piis orationibus implorare. Dat. Later. xi. kal. april. Hec ad fidelium excitandam alendamque pietatem: quae vero ad impietatem excindendam gesta, nunc percurramus.

(a) lb. ep. 300.

Idem de S. Radeg. reliquiis factum.

(b) Ep. 279.

XXVIII. Invalefcit Albigen. haereticis.

(c) Ep. 275. Infelix Narbon. Gall. stat.

quod in partibus illis videtur quasi penitus corruisse; & e contrario dubitantes, ne terra illa sic ex toto esset in sulfiginem versa, quod cassus & inanis existeret labor noster, & ne possemus quantacunque culturae adhibita diligentia optatos ex ea manipulos reportare, cum non videatur illi esse similis, de qua legitur: Terra saepe venientem super se bibens imbrem, & herbam generans illis, a quibus colitur, opportunam, accipiet benedictionem a Deo; sed ei potius de qua continuo subinfertur: Proferens autem spinas ac tribulos, reproba est, & proxima maledicto. Hec enim vere est terra deserta, invia, & iniquosa, immo terra ferrea, terra cui caelum aeneum dedisse videtur Deus, & ne super illam pluant, nubibus mandavisse; cum nullo imbri doctrinae, nullo rore gratiae sit ad ferendum fructus debitos emolita. Hae est terra, qua argentum reprobum videtur in rito appellanda, quia etsi multo sudore laboratum sit, & multo labore sudatum ad purgationem ejusdem, frustra tamen conflavit conflator; nec est enim ejus consumpta malitia, & nimia rubigo ejus de ipsi non exiit; nec per ignem, Deo terram cordis incolarum ejus confrictam infidelitatis, & malitiae gelu, occulto sed justo judicio permittente, adeo indurari, ut nec fomentis blandimentorum, nec flagellorum tormentis potuerit hactenus emolliari, eisdem sic suos animos obfirmantibus contra Deum, ut quamlibet multiplicibus attriti flagellis, renuerint accipere disciplinam: quin immo immemores, nihil esse infelicius felicitate peccantium, adversus Dei Ecclesiam gloriantur, & in sui erroris argumentum, & confirmationem assumant, quod eis videtur contra catholicos successisse; non attendentes filios Israel peculiarem populum Domini gentibus, quas ipse Dominus oderat, succubuisse frequenter, ac demum gentes easdem ab ipsis omnino delatas, frustra de habitis victoriis exultasse, &c.

Subdit non abiiciendam tamen spem, de redintegrandam in iis infelicissimis regionibus re catholica, cum Ecclesia, quantumvis quassata, nunquam corruat. Ad excitandam igitur afflictam religionis causam comprimendamque haeresim legati Apostolici munus Romano Card. commississe significat, cui ubi res postularit, praesidio ipsi esse jubet: Ecce dilectum filium nostrum R. sancti Angeli diaconum Card. virum generis & morum nobilitate praecelsum, constantia, industriaeque conspicuum, & nobis inter ceteros fratres nostros merito suae probitatis charum specialiter, & acceptum illuc providimus destinandum, ut praecunte divinae pietatis auxilio, errata corrigat, & deformata reformet, noxia evellat, plantetque salubria, ipsamque terram diu obstatam sentibus vitiorum, & fructus

XXIX. Romanus S. Ang. diac. Card. legatus contra Alb. mittitur.

Etus iniquitatis, & amaritudinis proferentem fructus pietatis, & dulcedinis auctore Deo faciat germinare. Et quoniam auxilium charissimi in Christo filii nostri Ludovici Regis Francorum illustris, & regni ejus est ad haec faciendam modis omnibus necessarium, aliaque negotia in regno ipso habet sedes Apostolica pertractare, eidem Cardinali, tam in eodem regno, quam in Provincia, nec non in Tarentasen. Bisuntina, Ebredunensi, Aquensi, Arclateni, & Viemensi provinciis plene legationis officium duximus committendum, data sibi libera potestate destruendi, & evellendi, aedificandi, atque plantandi, disponendi, ordinandi, statuendi, diffiniendi, & faciendi quaecumque secundum datam sibi a Deo prudentiam viderit faciendam, &c. Datum Later. xv. kal. martii. Hec de legato ab se misso, quem non modo episcopus, (a) sed principibus etiam Galliae viris (b) ac Ludovico Regi (c) plurimum commendavit; tum ad gerendam legationem auctoritate multa instruxit; (d) Ravmundum vero Ecclesiae gratiam affectantem moneri iussit, ab inferendis illi iniuriis abfisteret, alioqui exploratum haberet absolutionis beneficium, quod ab Apostolica sede saepe postularat, minime consecuturum: Almaricum vero legitimum Tolosae comitem de ecclesia benemeritum, officii plurimis profectus, etiam pecuniis ad redintegrandas illius res juvit (e).

(a) Ep. 176.
(b) Ep. 177.
(c) Ep. 178.
(d) Ep. 179. 180.

(e) Ep. 200.

XXX. Studuit praecipue ad opprimendam haeresim districta in Anglos Francorum arma in Albigenes convertere, atque adeo gravissimum aliud munus legato Honorio imposuit, ut Ludovicum Francorum Regem, qui subactis anno superiore provinciis ad Garumnam excurrentibus Anglos tota Aquitania depellere meditabatur, ad inducias Henrico concedendas inflecteret: (f) eaque de re Ludovico binas literas scripsit, in quarum prioribus (g) gravissime queritur repudiatis pontificis precibus Regis Angliae terras armis occupasse; tum ipsum monet, obtestaturque, ut Regi memorato pristinam ditionem restituat optatasque inducias tribuat, ne subsidio Hierosolymitano, quod progenitorum suorum opera, regnique sui pontificum viribus comparari consuevissent, impedimentum moramve afferret. His vero literis alias graviores adjecit, (h) quas hoc loco edere operae pretium duxi.

(h) Ep. 169.

Pontif. ca de re ad Lud. Reg. lit.

Honorius, &c. Utinam filii charissimi nostrum erga te animum plene recognosceres, & cogitationes perspiceres cordis nostri: scires enim, & aperte videres, quod personam tuam sincera charitate diligimus, & ad conservationem tui honoris, ac juris ex animo aspiramus, ac per hoc magis reverenter, & magis efficaciter monita nostra, consiliaque reciperes, teque nobis magis devotus

tum, & magis obsequentem procul dubio exhiberes. Nunc autem tuum animum videris contra nos obfirmasse, & obturasse nostris precibus aures cordis, patientia nostrae longanimitatis abutens, quae cor tuum contra nos elevare non debet, sed ad nos potius humiliter inclinare. Jam siquidem obliti sumus muneri literarum, quas pro charissimo in Christo filio nostro Henrico illustri Rege Anglorum tibi direxinus, rogantes & obsecrantes, ac petentes pro munere speciali, primum ut treugas olim inter clarae memoriae Philippum Regem Franciae patrem tuum, ac patrem ejusdem Regis Angliae initas prorogares; ac deinde illis, te preces nostras obaudiente, finitis, ut non invaderes terram ejus, neve quietem regnorum Franciae, ac Angliae perturbando, Terra sancta subsidium impedires. Tu vero dicti Regis terram nihilominus invasisti, contemptis precibus, obsecrationibus, & petitionibus nostris, & contempto etiam statuto de pace, &c. Et infra:

Sicut autem ex nostrarum dulcedine literarum ad devotionem, & humilitatem profecisse debueras, ita videris in contemptus, & elevationis vitium corruisse; & quantum Rom. Ecclesia mater tua mater nunc affectione te rogat, sic tuus elatus videtur animus contra eam, quasi reputes impossibile, quod & tu necesse aliquando habeas eidem, mutato statu temporum, supplicare. Noli nimis huic tranquillitati confidere, momento mare turbatur, & mutatur tempus a mane ad vesperras, & quid futura dies pariet, ignoratur. Innumera sunt exempla populorum, & Regum, qui in rebus bellicis nunc superiores, nunc inferiores, dispositione divina vices alternante, fuerunt; sed ut de multis unum recens, & celebre proferamus, recolenda memoriae Otho Romanorum Imperator, & viribus corporis & industria militari praecellens Romanum pacifice obtinebat Imperium, & ab aquilone ad austrum erat, sicuti nosti, formidabile nomen ejus. Inflatus ergo spiritu superbiae, ac super seipsum elevans, praedictum Imperatorem (nimirum Fridericum) tunc pupillum exterminare decrevit, jamque fere totum invaserat regnum ejus, jam ipsi pupillo nulla spes esse relicta, nisi dumtaxat in fugae praesidio videbatur, & eam ipsam pracludere feritas moliebatur hostilis. Cui tunc verisimile, immo cui possibile videbatur, quod adolescentulus virum, & virorum, ac opum auxilio destitutus, hosti tam valido, tam feroci esset non solum regnum, quod ut praemisimus occupaverat, verum etiam ipsum Imperium eripiturus? Et tamen faciente illo, qui superbis resistit, & qui posuit mari terminum, ultra quem intumescere non audeant fluctus ejus, ille qui sic potens, sicque terribilis

XXXI. Monet ne felicibus armorum successibus effretur.

Othonis exemplum proponit.

Ut a Friderico quem regno exuerat moliebatur suerit imperio spoliatus.

injuste regnum invaserat sepe dictum, il-
lud trepidante fuga deseruit, & eo, quem
sic immaniter fuerat persecutus, ipsum ju-
sto Dei judicio persequente, Imperium quo-
que, sicut est manifestum, amisit & Apo-
stolica sedi, cujus preces, & communitio-
nes in invasione dicti regni contempserat,
postea frequenter supplicationes, & preces
supplex, humilisque porrexit.

XXXII. Denique, ut de domesticis tibi proponam
Anglo-
rum po-
tentia
quæ in
Rich.
aucta
postea de-
fecit.
tus exemplum, inclytæ recordationis Ri-
chardus Rex Angliæ cujus nunc successorem
persequeris, cepit olim bello laceffere cla-
ræ memoriæ patrem tuum, multoque supe-
rior viribus, & opibus videbatur, adeo quod
ejus prævalente, ac urgente potentia, ipse
pater tuus contra eam Ecclesiæ Rom. præ-
sidium imploravit, quæ semper indigne
oppressis subvenire desiderans, auctoritatis
sue obstaculum interjecit ipsumque Regem
Angliæ vellet nollet treugas cum ipso pa-
tre tuo inire canonica severitate coegit. Ec-
ce regnum Angliæ, quod tunc persequeba-
tur, tuam ab eo persecutionem versu vi-
ce nunc patitur, & ab eo quod tunc tem-
poris infestabat, hoc tempore infestatur.
Sic ludit in humanis divina potentia re-
bus. Sic victorem a victo superari sæpe vi-
demus. Nec ista ideo dicimus, quod ta-
lia tibi esse timenda credamus, sed tamen
quæ acciderunt, accidere adhuc possunt;
quare debes taliter erga Rom. Ecclesiam
in prosperitate te gerere, ut si quid adver-
si, quod Deus avertat, ingruerit, ejus fi-
ducialiter, & sine rubore possis auxilium
implorare.

XXXIII. Nec indignari debet tua sublimitas, vel
Ne gra-
vetur
idem
Henrico
præstari
officium
quod an-
tea Phi-
lippo ex-
hibebatur
est.
moveri, si Apostolica sedes de concessa
sibi a Deo plenitudine potestatis nunc stu-
det te a prædicti Regis infestatione com-
pescere, cum prædecessorem ipsius ab infe-
statione clarissimi genitoris tui, olim sicut
prædicimus, studuerit coercere. Quæ enim
pro sepe dicto patre tuo maturo, & poten-
tissimo Rege canonicam censuram exercuit,
cur non illum pro adolescentulo Rege An-
gliæ in casu omnino simili exercebit? Ne-
mo potentiæ tuæ suadeat, quod non sit no-
strum in hac parte obviare injuriæ dicti
Regis, eo quod res, de quibus agitur,
constat existere feudales; cum Hieremiæ
propheta, qui fuit de sacerdotibus Anathot,
fuerit dictum a Domino: Ecce constitui te
super gentem, & regna, ut evellas & de-
struas, ædifices atque plantes, sicque pa-
teat, quod ad Rom. Pontificem, qui sacer-

dotii obtinet principatum, spectat omne
peccatum mortale evellere, quod interdum
fieri sine coercitione non potest: restat ut
& rebelles debeat coercere.

Cum ergo credaris sepe dictum Regem
Angliæ manifeste peccare, nos ad quos om-
nis censura peccati obtinere dignoscitur,
qua conscientia possumus obturare aures
clamoribus dicti Regis inculcantis nobis
jugiter querimoniam de peccato, quod com-
mittis in ipsum; & officii nostri debitum
assidue implorantis, ac obsecrantis, ut si
nos sua non movet injuria, moveat saltem
statuti sepe dicti contemptus, quod violas,
& infringis in grave dispendium subsidii
Terræ sanctæ? Vides quod coarctamur
graviter e duobus, dum nec sine multa
mentis amaritudine possumus in te dilectis-
simum, ac charissimum filium gladium ca-
nonica severitatis exercere, nec sæpe di-
cti Regis ulterius obaudire clamores, quos
in aures Domini sabaoth credimus introi-
re. Quare licet a te toties jam repulsi,
ad hoc tamen pulsamus ad osium cordis
tui, serenitatem tuam rogantes attentius,
& obnixius obsecrantes, quatenus nos de
hoc articulo quasi cujusdam perplexitatis
eripias, restituendo prædicto Regi terram
ejus, a te vel tuis contra tot preces no-
stras, & contra statutum sepe dictum in-
vasum, & ab ejus injuria quiescendo, jus
quod te habere contra eum proponis, legi-
time profecturus tempore competentis, quo
Terræ sanctæ succursum, qui per Reges,
& regnum Franciæ consuevit promoveri po-
tissimum non disturbes. Alioquin quantum-
cunque tuæ velimus sublimitati deferre, tu-
umque evitare scandalum cupiamus, non
poterimus tamen ulterius Regi deesse præ-
dicto, cum nec deferendum sit homini con-
tra Deum, nec justitia sit propter scanda-
lum deferenda. Cum ergo dilectus filius
noster R... S. Angeli diaconus Card. A.
S. L. ad regnum tuum propter hoc aliaque
negotia destinemus, sic & iis quæ tibi scri-
bimus, & iis quæ tibi viva voce propones,
aures tuas & animum reverenter inclines,
quod nec nos, nec ipse contra te procedere,
quod omnino vitare cupimus, tua facien-
te duritia compellamur.

Fregero Ludovici animum mixtæ impe-
rii Honorii preces, feliciter enim sumpta
in Anglos arma adversus Albigenes hæ-
reticos convertit, ut Richardus (a) te-
statur: [1] Hoc anno Rex Franciæ moni-
tus per dominum Romanum A.S. L. contra
Albi-

XXXIV.
Ex eo
bello
Terræ S.
auxilia
averti.

XXXV.
(a) Rich.
S. Germ.
in chron.
MS.

Lud. Rex in Albigenes cum copioso Francorum exercitu in Provincia vadit. Eam vero industria sua legatum pontificum expeditionem promovisse significat Ludovici Regis gestorum auctor anonymus: Eodem anno in festo Apostolorum Petri, & Pauli Romanus S. Angeli diaconus Card. legationis officio fungens in Francia Turonos venit, & sequenti tertia die cum Rege Franciæ Ludovico Caynonem perrexit; paucisq; interjectis verbis: Circa vero purificationem B. Mariæ Ludovicus Rex & magnates regni Franciæ plurimi, & archiepiscopi, & episcopi & barones Parisiis adunati contra Albigenes hæreticos crucis signum per manum Romani Card. assumpserunt. Eadem fere Bernardus, (a) & alii. Extant Honorii literæ (b) ad Romanum Card. A. S. L. pro Agennensi episcopo, qui egregiam operam ad profligandam hæresim contulerat, multaque-

(a) Bern.
in chr.
Rom.
Pont.
&
Reg.
Frane.
(b) Lib. 10.
ep. 159.

Ann. Eccl. Tom. XX.

ab Raymundo comite Tolosano pertulerat. Addit Bernardus (c) Arnaldum archiepiscopum Narbonensem Cisterciensis ordinis (de quo nos supra) sub id tempus e vita discessisse, Petrumque Amelium ejusdem ecclesiæ archidiaconum illi suffectum; habetur insequentis anni apostolicum diploma (d) in pontificio re- gesto XIV. Kalend. junii ad archiepiscopum Narbonensem, quo ecclesiæ ejus juram in suo robore manere decrevit.

Prodiit in Belgio insignis impostor, qui se Balduinum Constantinopolitanum Imp. simulavit pluresque in fraudem induxit, a quibus honorifice est susceptus; quem ad Ludovicum Francorum Regem adductum fuisse auctor est anonymus scriptor, cujus paulo ante meminimus: verum ipsum multis de rebus in Ludovici legatque Apostolicæ sedis conspectu interrogatum, petitisque respondere dedignatum, irato

(c) Chr.
Pont.
(d) Hon. I.
10. ep.
352.

XXXVI.
Impostor
se pro
Balduin.
Imp. ge-
rit.
Supplicio
afficitur.

A a a a 2 eam

NOTÆ

tis Tolosani transfudit in Ludovicum Galliarum regem. Qui demum Ludovicus feria VI. sequenti (die nempe XXX. januarii) crucem assumpsit. Hæc auctor chronici Turonici, cujus narrationi ex epistola Romani cardinalis legati ad Theobaldum Rothomagensis, vulgata in Anecdotis Martenii tom. I. col. 931. addendum est, Ludovicum spondidisse legato post mensem a festo Resurrectionis affuturum se Bituris cum exercitu in Albigenes ducendo.

Ad duplex illud Gallicanum concilium quod attinet, nonnulla hic afferenda sunt ab aliis prætermissa. Ac de concilio quidem Meldunensi nihil addi potest supra illud, quod legitur in eodem Turonensi chronico, ex quo uno innotescit. Cœpit die octava omnium SS. & causa induciarum cum Anglis, sicut & res Albigenes aliquandiu ibi discussæ, sed non definitæ. Jus pariter sibi asseri postulabat Clerus Gallicanus in cognoscendis causis rerum mobilium, tunc scilicet cum ecclesiasticorum subditi in laicos non subditos litigarent, sed resistente Rege nihil decisum fuit.

Concilium vero aliud in Bituricis die festa S. Andreæ convenit, ibique causa Raymundi Tolosani discussa, sed non decisa. Insuper legatus literis apostolicis exhibitis postulavit reservari pontifici binas præbendas in singulis per Gallias cathedralibus ecclesiis; singulas pariter in singulis abbatibus, ac demum singulas in singulis monachorum conventibus. Sed Episcopis fere omnibus reluctans, nihil actum est. Literæ illæ apostolicæ, a Legato tunc exhibitæ prodierunt non ante multos annos in Anecdotis Martenii tom. I. col. 929. Ex his autem nonnulla ad rei hujus illustrationem eruiunt. Primo igitur literæ illæ datæ sunt Laterani V. Kal. Februarii; ex quo mendacii arguitur Parisius, asserens, legatum in frequenti illo Patrum confesso affirmasse nunquam sibi postulata illa pontificia probata fuisse, quin & literas ea de re pontificis non nisi cum in Gallias jam pervenisset accepisse. In provinciam non prius venisse credibile est, quam pontificiæ literæ in Annalibus num. 29. relatæ darentur. Signantur vero illæ XV. kal. martii; adeoque integro mense postquam literæ de præbendarum reservatione scriptæ fuerint. In quibus si Parisi fides nuter, quanti æstimandus est, cum patres de aula Romana, multa & indigna obloquentes inducit? Secundo, ita rem totam digeri pontifex mandat, ut e singulis cathedralibus, & collegiatis ecclesiis, præbendæ singulæ ad usum superius expressum destinantur. Ex redditibus autem episcoporum, abbatum, & monasteriorum portio aliqua præbendas adæquans in opus idem segregaretur. Denique literas suas pontifex sic concludit. Caterum ut ad relevandæ ecclesiarum onera, & gravamina prælatorum, prout possumus, intendamus, de præbendis clericis Romanis, vel aliis a sede apostolica concessis (lege concessis) auximus providendum, ut postquam fuerint suprascripta completa, cum eas vacare contigerit, ad proprias ecclesias revertantur, ne si successivo conferantur extraneis, sicut aliquando fieri consuevit, filii ecclesiarum, qui continuo resident, redderentur inutiles, & voluntate quodammodo fierent alienæ.

In eodem pariter Bituricensi concilio Legatus de Patrum assensu decimas omnium provinciarum ecclesiasticorum in toto tractu legationis suæ, per quinquennium regi Gallorum spondit, ut Legatus ipse in epistola indicata ad Theobaldum Rothomagensis testatur. Neque tamen fides detrahenda est anonymo scriptori chronici Turonensis, qui decimas regi concessas in Parisiensis Concilio asserit. Hæc forte res in Bituricensi proposita in Parisiensis tandem admissa fuit. Sed & huic rei lux alia accedit ex epistola Gallorum ad Gregorium IX. legenda in Annal. ad An. 1227. 57. Negante enim Ludovico arma in Albigenes movere, nisi decretarum sibi in concilio Bituricensi decimarum subsidium juvaretur, victas manus dederunt ecclesiastici, atque tunc demum in Parisiensis concilio decimæ illæ, vel sponte concessæ, vel de Synodi & Legati mandato solvi ceptæ sunt. Id a se præstitum profiteretur clerus Gallicanus in literis ad Gregorium IX. datis, recitatisque in Annalibus ad A. 1227. 56. Quid deinde in ea controversia actum sit, cum post obitum Ludovici iterum exsuscitata est, ad annum 1227. & adnotabimus. MANSF

NOTÆ

[1] Expeditio Ludovici in Albigenes ad sequentem annum referenda est, ut perspicue docet auctor chronici Turonensis, qui narrat in duplici Gallicano concilio, altero quidem Meloduni, alio vero in Bituricis celebrato actum ea de re fuisse, sed infectum negocium dimissum. Denique tertia die post conversionem S. Pauli (anni succedentis 1226. quamvis ipse annus 1225. adhuc supputat, cum novum annum a die XXV. martii exordiat) feria IV. concilium aliud Parisiis coivit, in quo Raymundo Tolosano & sociis dictum anathema, & Amoricus de Monteforti cum patruo suo Guidone jus suum totum in ditionem comitis

(a) Alb. Stad. in chr. ann. 1224. Godes. in annual. 1225. Mitt. Par. Vestmon. eod. ann. novatores cent. 13. col 179. & alii. XXXVII Saresberien. comes c naufragio ope Virginis eraptus.

eam ob causam Rege Gallis exactum, desertum a suis: tum e mentito mercatoris habitu fugientem captum, in vincula coniectum extremoque affectum supplicio, quæ omnia ab auctore aliisque (a) fusius literis consignata. Sed missis hisce imposturis, ac fraudibus, nonnulla, quæ hoc anno contigere, divina prodigia ex Parisio afferamus. Præclarum edidit beatissima Virgo suæ in eos, qui ipsius cultui addicti sunt, singularis clientelæ miraculum, cum Saresberiensem comitem e mediis maris fluctibus eripuit, quam historiam auctor his verbis prosequitur: *Per idem tempus Vvillhelmus comes Saresberienfis, qui cum comite Richardo militaverat in partibus transmarinis, ad Angliam transiurus nauves intravit. Sed cum longo maris periculo, & ventorum turbinibus per dies plurimos, & noctes in partes diversas jactaretur, cum ijsis nautis, & aliis omnibus, qui in navi erant, de vita desperatus, annulos pretiosos, & quæcunque in auro, vel argento, aut pretiosis vestibus possidebat, fluctibus pelagi commisit, ut sicut ad vitam nudus intravit temporalem, ita ab omni honore terreno spoliatus, ad patriam transiret æternam. Et cum in suprema fuisset desperatione constitutus, visus est cereus ingens & magno splendore coruscans ab omnibus, qui in navi periclitabantur, in summitate mali & juxta cereum stantem viderunt puellam quandam nimia pulchritudine decoratam, quæ lumen cerei, quod nocturnas tenebras illustrabat, a ventorum pluviarumque irruentium robore conservaret præclarum. Ex hac quoque celestis visionis claritatis, tam comes ipse quam nautæ omnes securitate concepta, divinum sibi adesse auxilium confidebant. Et cum universi, qui in navi erant, quid hæc visio portenderet, ignorarent, solus Vvillhelmus comes præfatus hujus benignitatis gratiam B. Mariæ virginis assignavit. Siquidem comes sæpeditus die, qua primo donatus cingulo fuerat militari, cereum unum ante altare beatissimæ Matris Dei assignavit, ut ad missam, quæ diebus singulis in honorem ejusdem Dei genitricis cum horis canonicis devote solet decantari, jugiter arderet ut pro lumine temporali lucem commutaret æternam.*

Ut B. Virgo clientum suorum officia compenlet.

XXXVIII. Religiosa fœmina sola euch. vescitur.

Ingenti etiam admiratione dignum videtur, quod auctor adiicit de virgine quadam religiosa per septennium nullo alio cibo, quam sacratissima vivificaque hostia sustentata: Eodem anno in urbe Le-gre castrensis obiit puella quadam inclusa religiosa, quæ per septennium ante obitum nullum omnino gustavit cibum, nisi quod diebus dominicis corporis & sanguinis Domini communionem accepit. Quod miraculum cum ad audientiam Hugonis Lincol-

niensis episcopi pervenisset, fidem non adhibuit veritati. Sed incredulus plane, fecit per dies quindecim presbyteris & clericis inclusam prædictam arcta nimis observari custodia, quousque compertum fuit illam in toto termino memorato nullo usam fuisse corporis nutrimento. Faciem quoque semper habuit ut lilium candidissimum rosquoque rubore perfusam, ad inditium pudicitie & munditie virginis; hæc Parisius. At non incredulitati, sed prudentie adscribenda est cautela ab Hugone adhibita ad probandum, ut monet B. Joannes Apostolus (b) an spiritus ex Deo esset.

Eodem anno Honorius Laurentio archiepiscopo Dublinensi sanctorum honorem cultumque decrevit (c) dato ad universos Rhodomagenis provincie Christi fideles diplomate, cujus exordium est: *Ineffabilis providentiæ Dei, illius nos præcipuam partem hoc loco edemus: Sanctæ memoriæ Laurentio Dublinen. archiepiscopo, apud ecclesiam sanctæ Mariæ de Augusto Rothomagenis diæcesis, ubi corpus ejus feliciter requiescit, claris divino munere coruscante miraculis venerabilis frater noster archiepiscopus, & dilecti filii capitulum Rothomagense una cum abbate, & conventu ecclesie supradictæ, multiisque aliis archiepiscopis & episcopis, abbatibus & religiosis viris ejus venerabilis vitæ insignia, & coruscantia miracula suis nobis literis intimantes humiliter supplicarunt, ut ipsum sanctorum catalogo adscribere curaremus. Et infra, ubi subjecit Rhodomagen. archiep. decano, atque illius ecclesie ærarii præfecto, ac postea Darenfi episcopo & priori Trinitariorum Dublinensium inquirendæ miraculorum veritatis, sanctitatisque vitæ illius provinciam impositam, addit:*

Collegimus autem ex ipsarum serie literarum, quod sæpe dictus vir Regis, & Regine Hiberniæ filius exiitit, & ab infantia sacris literis eruditus, senilem gestit in juvene gravitatem, & mundanarum illecebras vanitatum a se, ultra quam ætas illa solebat abdicavit. Deinde in archiepiscopum Dublinensem assumptus, sic in virtutem de virtute profecit, ut in oratione assiduus, austerus in maceratione proprii corporis, ac in elemosynarum largitione profusus, se totaliter Domino dedicavit. Per depositiones vero testium prædictorum constat evidenter, sanctam vitam ejusdem esse tot sequentibus miraculis comprobata, quod non parvum texet historiam, qui volet ea singula scribere feriatim. Sed ut prætereamus, quod claudigræssum, cæci visum, surdi auditum, muti loquelam, leprosi mundationem, & variis afflictis languoribus sanitatem ad invocationem ejus nominis receperunt, & ea sola, quæ inter cætera emicuerunt miracula, breviter perstringamus; idem sanctus

(b) 1. Jo. 4. XXXIX. S. Laurent. Dubl. arch. SS. catalogo ascribitur. (c) Hon. l. 10. ep. 23. De his Sur. to. 6. die 14. nov. Saresberien. in not. ead. die & in annual. an. 1181. n. 14.

XL. E regio. Hibern. genere fatus erat.

A pueritia cultui divino se totum addixerat.

Ingentia illius operum patrata miracula.

immo Dominus, ob ipsius merita gloriosa, septem mortuos, quorum unus triduanus erat, mirifice suscitavit. De ipsius igitur sanctitate tantis certificati miraculis, divinumque secuti judicium, per quod ejus glorificatio nobis tam evidentibus innouit argumentis, eundem beatum virum catalogo sanctorum ascripsimus, & annuerandum decrevimus sanctorum collegio confessorum, ac inter eos a Christi fidelibus venerandum, statuentes, ut ejus veneranda festiuitas de cætero annis singulis octavo decimo kal. decembris solemniter celebretur, &c. Dat. Reate III. id. decemb. At de his hætenus; jam Hispanias adeamus.

XLI. Rex Cast. Segobien. electum exagitat.

(a) Lib. 9. ep. 253. 254. Oburgatur ab Honor.

Exagitabat Ferdinandus Castellæ Rex B. Segobiensem electum atque illius ecclesie administratione deturbare nitentur, quod se inconsulto episcopus fuisset designatus; reque ab archiepiscopo Tolitano nonnullisque suffraganeis ejus ad sedem Apostolicam delata, Honorius electum injuria a Rege divexari pronuntiavit, ac suscepta electi causa Rege u ab illo insectando abducere studuit, monuitque non leve in ea re suscipere dedecus, ac divinam in se majestatem, cujus beneficio sceptris potiebatur, asperare. Quo argumento binas ad eum epistolas (a) dedit, ex quarum priori partem decerpimus: *Tu prout libuit asserens, quod cum tuo assensu debuere celebrari, consentire noluisse electioni prædictæ, sed eundem electum post electionem, & confirmationem ipsius coegisti episcopatu Segobien. exire, ac bona ejusdem episcopi, quasi voluntas pro ratione tibi fuerit, occupasti. Sane quantumcumque serenitati tuæ deferre velimus, palpate factum hujusmodi non debemus, quoniam cum animæ nostræ, & tuæ salutis periculo deferremus homini contra Deum. Et quidem licet merito dolere possimus, pro eo quod sic agitur cum electo prædicto, cujus promotionem, cum vir sit, ut intelleximus, vita honestus, ornatus moribus, & literatura præclarus, & suorum meritorum exigentia honorandus, plurimum affectare deberes; multo magis tamen ex hoc angimur, quod in eodem facto, quasi Ecclesia tota concutitur, cujus causam in sinu nostro colligere nos oportet. Porro dignitas Regis non exigit, ut cum fovere debeat libertatem ecclesiarum pariter, & augere, prælatorum electiones libere fieri non permittas, immo potissimum convenit Regis honori, quod facultatem providendi ecclesiis ministris reservet earum, & liberum dimittat electoribus judicium eligendi, &c. Dat. Reate III. non. apr. Eadem de re ad Berengariam Castellæ Reginam scripsit. (b) Ferdinandum porro Pontifici dicto audientem fuisse indicimus, cum nullas de ea querelas repetitas invenerimus.*

Cæterum præclara illum hoc anno adversus Sarracenos Hispaniæ facinora edidisse indicat Richardus (c) iis verbis: *Reges Hispaniæ terram Miramomelini occupant; quos Ferdinandum Castellæ ac Jacobum Aragonum fuisse Mariana ait. Ferdinandum equidem ad prima veris signa in Beticam irruisse, Sodarumque oppido Illiturgi & Tuccis ea expeditione captis exercitum præcipiti æstare gravem spoliis hostium abduxisse: Aragonum vero tanto metu oppressisse Zeitum Valentie Regem, ut ad obtinendam pacem, quintam vestigalium, quæ Valentie & Murcia pendebantur, partem obtulerit, eoque fœdere inito Peninsulæ obidionem solvissit. Cum vero lacessitos a Ferdinando Sarracenos accepisset Honorius ad augendos illius animos continendosque ipsius fide subditos ipsam clientela apostolica communivit, (d) tum ut non excursionibus tantum, sed constanti bello hostem oppugnaret monuit, (e) tum ob rem feliciter coeptam summas Deo gratias egisse significavit.*

Honorius, &c.

Sane, sicut relatum est nobis, accensus zelo fidei per te ipsum crucis inimicos viriliter expugnare cœpisti, & cooperante jam gratia Salvatoris, qui devotum obsequium tuum & pium super hoc propositum ex alto prospexit, in manibus tuis dirigi prospere causa cœpit; super quo in laudes, & gratias assurgimus creatori; & infra, ubi arma sacra correpturis indulgentiarum præmia, & clientelam apostolicam est pollicitus, addit: Quo circa excellentiam tuam monemus, & obsecramus in Domino, quatenus de divina confisus potentia in tam laudabili proposito firmiter perseverans, illud de bono in melius, sicut de tua speratur constantia, prosequaris, negotio Christi spiritualibus & materialibus armis munitus insistendo ex animo, & totis viribus, ut desideratum eventum habeat laborando, ne si, quod non credimus, ab incepto desisteres, non solum Christo, vel Ecclesie Rom. sed & opinioni, quam de te concepimus, illudere videreris, cum credendum sit, quod is, qui per misericordiam suam bonum dedit principium felicem processum, & exitum largietur. Dat. Reate. VI. kal. octob. pont. nost. an. x. Legationis vero in Hispania munus adversus Sarracenos contulit Liddienfi electo, cujus etiam patrociniū admittit, (f) eique archiepiscopos Compostellanum, & Bracarensem socios adjunxit.

Cum vero involutæ superstitionum erroribus nationes non tam Regum ferro, quam evangelicorum præconum divino verbo Christo subici consueverint, non sufficit Honorio Hispanos in Sarracenos ad evertendam eorum tyrannidem concitare, nisi viros pietate insignes ad ipso-

XLII. Sarracenos invadit. (c) Ric. MS. in chron. (d) Marian. de reb. Hisp. l. 12. c. 11. Zeitus Valentie Rex a Jacobo R. Aragon. stipendiarius factus. Urget Honor. Ferdinandum ad profigendos Sarracenos ex Hispania. (e) Lib. 10. ep. 6.

XLIII.

XLIV.

(a) lb. ep.
90. 100.
301.

rum mentes evangelii luce collustrandas mitteret; atque adeo ex Prædicatorum & Minoritarum viris lectissimis propagandæ religionis provincia demandata (a) est, ac Dominico & Martino Prædicatoribus auctoritas collata, ut in Miramomelini terris disseminando evangelio operam navarent: *Attendentes igitur, quod abnegantes vos ipsos, et animas vestras pro Christo ponere cupitis, ut crucifaciat sibi animas aliorum, & quod nullum sacrificium Deo esse constat acceptius, quam lucrum querere animarum, vos in terram Miramomelini juxta vestræ supplicationis instantiam duximus destinandos, ut evangelizantes ibi Dominum Jesum Christum, quantum ipse dederit, convertatis incredulos, erigatis lapsos, sustentetis debiles, pusillanimes consolemini, & fortes nihilominus confortetis. Et infra, ubi ipsos auctoritate amplissima donavit: Præcipimus autem vobis in virtute obedientiæ, ut in nullatenus presumatis abuti, sed tanquam inconfusibiles operarii Jesu Christi, ita irreprehensibiliter vos geratis, quod a summo patrefamilias retributionis denarium mereamini, & nos majora vobis possimus committere confidenter. Dat. Tybure iv. idus junii pont. nost. an. IX.*

XLV.
Præficit
episc.
nonnullis
ecclesiis
in Sicilia

Ceterum, qui novas apud barbaras nationes ecclesias condere ardentissime optabat, institutas inter fideles non neglexit, atque adeo cum lugerent diutius nonnullæ in Sicilia ecclesiæ pastoribus suis orbatae, Pontifex ne qua inde labes, atque animarum pernicies, vel jurium ecclesiasticorum jactura nasceretur, illis episcopos apostolica auctoritate, sive, ut loquitur Richardus (b) e S. Germano, motu propriæ voluntatis, in scio & irrequisito Imperatore præfecit; datis hisce ea de re ad Fridericum literis (c): *Videntes quod diutina Capuanæ, Salernitanæ, Brundusinae, Consinae, ac Averसानæ ecclesiarum vacatio in grave non solum rerum, sed etiam animarum periculum redundabat; & attendentes quod id nobis, & tibi imputaretur publice ab hominibus, ac ne imputaretur adeo anxie metuentes, ipsis ecclesiis, & fame, ac salutis nostræ, tuæque simul curavimus providere, ipsas ecclesias respectu ad solum Deum habito de personis tibi merito acceptandis, utpote scientia, vita, & fama conspicuis, oriundis de regno, & tuæ sublimitati devotis ac fidelibus, ordinando venerabilem fratrem nostrum I... Puctensem, & Salernitanensem venerabilem fratrem nostrum C... Famagustanum episcopos, Brundusinum vero dilectum filium abbatem S. Vincentii de Vulturno, Consanum venerabilem fratrem nostrum quondam priorem S. Mariæ novæ*

(b) Rich.
ubi sup.

(c) Lib. 10.
ep. 55.

de Urbe, ac Averसानum venerabilem fratrem nostrum quondam Analybitanum archidiaconum, sine tuo præjudicio providentes de fratrum nostrorum consilio in pastores. Rogamus igitur serenitatem tuam attentius, & hortamur, quatenus ecclesias ipsas, sicut imperialem clementiam decet, habens pro reverentiæ Dei, & animæ tuæ salute propensius commendatas, eis honores suos, ac jura integra conservando, prænominos earundem pastores, favore imperialis gratiæ prosequaris, &c. Datum Reate vii. kalend. octob. pontificatus nostri anno x.

Tulisse gravissime, quæ gesserat Honorius, Fridericum, nec eos episcopos suarum ecclesiarum gubernacula capeffere aliquanto tempore permisisse, refert Richardus. Ut vero ea de causa magna animorum exulceratio & discordia inter Fridericum ac Pontificem secuta sit, ac demum pervicaciam ab Honorio correptus Imperator fregerit, proximo anno dicitur. Nunc quid de Lucensi designato, cujus electio fortis periculo commissa fuerat, decreverit, adjungamus. Confirmavit sane electum ob præclaras virtutes, quæ in eo emicabant: sed electionis genus damnavit, de quo hæc ad Lucensium canonicorum collegium scripsit (d): *Sicut comperimus, convenientes vos ut de futuri tractaretis electione pontificis, & circa modum electionis diversos incipientes habere tractatus, unum tandem elegistis ex vobis per sortem, qui tres, auctoritate vestra elegit, per quos vice omnium Lucanæ provideatur ecclesiæ de pastore, quorum duo tertium, prædictum magistrum scilicet elegerunt, quod expresse licebat eisdem, secundum traditionem a vobis omnibus potestatem. Procuratoribus igitur vestris super his in presentia nostra constitutis, nos tali examinato processu, licet nota non careat, quinimo multa reprehensione sit dignum, quod fors in talibus intervenit, propter prærogativam tamen morum, & literaturæ memorati magistri, & affectionem, quam ad eandem habemus ecclesiam, electionem celebratam de ipso ad gratiam confirmationis admittimus, sortis usus in talibus perpetua prohibitione damnantes, &c. Adicit imperia, ut tantis virtutibus prædictum virum debitis officiis, atque observantia complectantur: cui etiam, ut Pisanos in Ecclesiæ gratiam, a qua exclusi erant, revocaret, auctoritatem contulit (e).*

Per id tempus hæretici apud Infubres, ac Brixienfes maxime, adeo potentia, opibus, audaciaque creverant, ut orthodoxos gravissimis injuriis afficerent: quorum insolentiam Honorius per Brixia Mu-

XVI.
Fridericus rem gravissime accipit.

Sors in electionibus episcoporum damnata.
(d) Ep. 71.

(e) Ep. 114.
XLVII.
Hæretici in Infubria grafsantur.

(a) Hæc l.
9. ep. 145.
Eulminata in
Brixien.
hæreticos
sententia.

tinæque episcopos comprimendam curavit. [1] Verum cum Mutinensis episcopus, cui Guillelmo nomen impositum erat, vir omni laude præstans, novumque vas electionis, ad nomen domini Jesu Christi coram ducibus genteque Prutenorum circumferendum, a Deo, atque ab sede Apostolica electus esset, Pontifex in ejus locum, ad defendendam fidei in Infubria causam, episcopum Ariminensem subrogavit, data ad ipsum, ac Brixiensem episcopum collegam suum epistola (a), cujus partem subiicio: *Quia in civitate Brixia, quasi quodam hæreticorum domicilio ipsi hæretici, & eorum fautores nuper in tantam vesaniam proruperunt, ut armatis turribus contra catholicos, non solum ecclesias quasdam destruxerint incendiis, & ruinis, verum etiam jactatis fucibus ardentibus ex eisdem ore blasphemolatrare præsumperint, quod excommunicabant Rom. Ecclesiam, & sequentes docterinam ejusdem; volumus & mandamus, ut turris dominorum de Gambarâ, & turris Ugoniam, turris quoque Oranorum, & turris filiorum quondam Botatii, de quibus specialius, & vehementius ad insu-*

NOTÆ
(a) Ext.
apud Innoc. l. 11.
ep. 47. c.
ibid.

Post verba illa: comprimendam curavit; addunt Annales contracti: *Permovit etiam Honorius Fridericum imperatorem, qui tum Patavii principum Italorum solemnem cæsus cogebat, ut sanctissimas leges (a) ad excidendam hæreticam impietatem ferret, qua postea ab Innocentio IV. confirmata fuerunt; quorum præcipua pars hæc est: Horum, inquit imperator, sectæ veteribus, vel ne in publicum prodeant non sunt notatæ nominibus, vel quod est forte nefandus, non contentæ, ut vel ab Arrio Arriani, aut a Nestorio Nestoriani, aut a similibus similes nuncupentur; sed in exemplum martyrum, qui pro fide catholica martyria subierunt, Pateranos se nominat, velat expositos passioni. Hujusmodi miseri Paterani, a quibus abest sancta credulitas divinitatis æternæ, sub uno contextu nequitia simul tres offendunt, Deum videlicet, proximos, & seipsos: Deum dum Dei fidem & Dei filium non agnoscunt; decipiunt proximos dum ipsis sub spe spiritualis alimonie hæreticæ pravitate oblectamenta ministrant; crudeliter etiam sæviunt in se ipsos, dum post animarum dispendium, corpora denique severæ mortis illecebriam, quam per agnitionem veram & veræ fidei possent evadere; vitæ prodigi, & necis improvidæ sectatores involvant; & quod est ipso dictu dirissimum superstitibus etiam non terrentur exemplo. Contra tales sibi, Deo, & hominibus sic infectos continere non possumus motus nostros. Et infra: Statuimus in primis, ut crimen hæreseos & damnatæ sectæ cuiuslibet quocumque nomine censeantur sectatores, prout veteribus legibus est indictum, inter publica crimina numerentur, immo crimine læsæ majestatis nostræ debet horribilius judicari, quod in divinæ majestatis injuriam agitur attentatum; quamvis judicii potestate alterum alteri non excellat: nam sicuti perduellionis crimen personas adimit damnatorum & bona, & damnant post obitum memoriam defunctorum, sic & in prædicto crimine, quo Paterani notantur, per omnia volumus observari &c. Dat. Paduæ XXII. februarii duodecima indictione.*
Hæc annalista, quem tamen ositantiorum chronologum hic egisse non dubito, cum inditio XII. quæ legibus hisce subjungitur, superioriorem annum 1224. signet. Eo proinde conventus iste Patavinus, legesque in eo sancitæ referendæ sunt. Porro Friderici de hæreticis leges in collectione epistolarum Petri de Vineis occurrunt omnino tres, quas resecta temporis quo datæ sunt, adscriptioe ibidem legas. Eas vero ex codice, quantum conjectura assequor, correctiori iterum vulgavit Lunig in Spicileg. ecclesia. pag. 172. apud quem promulgatæ singulæ leguntur Paduæ die XXII. februarii indictione XII qui temporis characteres annum 1224. signant. Hæc igitur est legum a Friderico in hæreticos latorum epocha. Eodem forte anno ipse pariter Fridericus Cathaniæ agens non absumilem aliam constitutionem in hæreticos Longobardiæ promulgavit, quam habes apud Annalistas ad A. 1231. 18. signatam anno 1224. mense martio indit. XI. quæ temporum notæ cum inter se non cohæreant, ideo certus ejus constitutionis annus non facile definiretur. Facilius tamen probari criticis posset annus 1223. ab indictione XI. expressus, cum vix fieri potuerit ut Fridericus qui mense februario anni 1224. leges tulit pro addendis extremo supplicio hæreticis omnibus, iis etiam expressis qui Longobardiæ infestabant, dein altero succedente mense novam aliam constitutionem in hæreticos Longobardiæ ferret. Vero propius censerit posset, imperatorem Cathaniæ agentem mense martio anni 1223. in hæreticos Longobardos constitutione sua animadvertisse; quas dein leges ad omnes per totam imperii ditionem hæreticos sequenti anno 1224. februario mense extenderit. MANSI

XLVIII.

Rayner-Furconen episc. miraculis elarus. (a) Ep. 48.

miraculis illustrabat; quæ ut in publica referri monumenta juberet, rogatus Honorius, provinciam illam episc. Pennensi, & priori S. Mariæ commisit (a); ad quos hæc inter cætera: Gaudemus in Domino, & in ejus laudibus delectamur, quod sicut venerabilis frater noster Furconen. episcopus coram nobis exposuit, felicitis memorie Raynerius prædecessor ipsius, tanta vivens fulsit gratia meritorum, quod Dominus ad ostendendam ejus gloriam sanctitatis ad sepulcrum ejus multa, & magna mirabilia operatur, ut quem virtus morum honestavit in via, miraculorum signa nobis insinuent in patria honorari. Dat. Reate kal. octob. anno x.

XLIX. Agitatum de Mauris abb. Cist. sanctis annuando.

Quantam vero Romani Pontifices maturitatem consilii in hujusmodi exercendis quæstionibus adhibere soliti fuerint, apostolicæ ostendunt literæ hoc eodem anno kal. septembr. ad episcopos Crisopitensem & Threcorensem atque abbatem Remperelensem S. Crucis de perquirendis per testes gestis miraculisque Mauritii Cisterciensis ordinis abbatis datæ: (b) Licet humana devotio prompto affectu debeat honorare, quos dignatio divinæ benignitatis honorat, tutius tamen esse censuimus hoc differre negotium, quam in eo sententiam minus considerate proferre. Nolentes autem deesse supernæ gratiæ muneri, sed adesse, discretionis vestræ præsentium auctoritate mandamus, quatenus testes, quos abbas, & monachi dicti loci super vita, & miraculis dicti viri duxerint producendos, examinare prudenter, ac diligenter, ut moris est, interrogare curetis, & depositiones eorum nobis sub sigillis vestris inclusis fideliter transmittatis, ut in ipso negotio cum diligentia & maturitate debita procedamus. Quod si non omnes, &c. Dat. Reate kal. septemb. anno x.

L. Constitutio Honor. edita in eos qui iniuriis gravioribus Card. afficiunt.

Claudimus hujus anni periodum allata in medium constitutione, quam hoc anno edidit Honorius ad frænum iniicientium temeritati & audaciæ improborum, quæ eo proruperat, ut etiam S. R. E. Cardinales violare injuriis non vereretur, in quos gravissimæ poenæ statuti fuerunt. Universis presentes literas inspecturis. Summi providentia Principis peculiarem populum, quem prætulera aliis, gratiæ privilegio specialis fovebat manna misericordiae, ac rigoris virga regebat, beneficiis affluens, ultionibus non remissus. Amicus etiam Domini Moyses pro eodem populo vitulum obtulit laborum & manuum sacrificium non omisit, post supplicationis hostiam holocausto satisfactionis oblato, causam populi coram Domino precibus, & Dei causam in populo gladiis prosecutus. Sane in maligno positi mundi malitia, dum impunitis excessibus, per campum licentiæ discurrunt effrenis, claustra juris in-

fringit, aditum pandit injuriis, legem damnat honesti, privilegium promittit errori, & dum spem impunitatis ad alios prorogat, ad culpam nonnullos invitat, sicque sit pœnalis impunitas cum pœnis reseruet majoribus puniendos, & per impunitæ transgressionis exemplar blandiatur aliis ad offensam. Unde interdum utcumque tyrannice parcitur, & misericorditer deservitur, cum publicæ utilitatis intersit, ut excessum vindictæ coerceat, & poena sit limes offensæ.

LI.

Hinc est, quod propter præsumptam in quosdam de fratribus nostris temeritatis audaciam nos, ne cœlestis Regis contumeliam, qui honoratur, & spernitur in ministris, dissimulationi relinquere, ac Christianæ religionis opprobrium dum Christi Domini, quos ad Christianorum omnium salubre servitium Apostolica sedes assumit, crudeliter impetuntur, dare negligentia videamur, non tanquam injuriarum ultores nostrarum, sed honoris sponsæ Christi & immunitatis domus Domini zelatores, de communi fratrum nostrorum consilio hac in perpetuum valitura constitutione sancimus, ut si quis in hoc sacrilegii genus irrepserit, quod S. R. E. Cardinalem fuerit hostiliter inscius, vel percusserit, aut ceperit, vel socius fuerit facientis aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, aut consilium dederit vel favorem ad postea receptaverit, vel defuaverit scienter eundem, sicut reus læsæ criminis majestatis perpetuo sit infamis, diffidatus nihilominus, & banditus, sit intestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad alicujus bona ex testamento, vel ab intestato vocetur, quatenus ab omni successione repulsus, publicaque repulsa confusus minus inveniatur suæ malitiæ successorem. Fiant habitationes ejus deserta, & ut non sit qui eas inhabitet, dentur cuncta ipsius ædificia in ruinam, & ut perpetuæ notam infamiae perpetua ruina testetur, nullo tempore reparentur. Nullus ei debita reddere, nullus respondere in judicio teneatur. Quidquid etiam in bonis inveniatur ipsius, fisci vel reipublicæ dominio applicetur, ut ex illis nil transmittat ad posteros, sed potius cum ipso quodammodo damnetur & sua. Si qua vero feuda, locationes, officium, vel beneficium spirituale, vel temporale ab aliquibus ecclesiis obtinet, sit eis ipso jure privatus; quæ sic libera ad ecclesiis revertantur, quod ecclesiarum rectores de ipsis pro sua voluntate disponant. Quod si filium habet clericum, non prælatum, ecclesiasticum beneficium obtinentem, illo privetur spe collationis alterius omnino sublata.

Pœnæ fulminatæ in colodem.

LII. Derivata etiam in posteros.

Nulli præterea talium filiorum, atque nepotum, ex virili sexu descendendum ab eisdem, alicujus aperiatur janua dignitatis aut honoris ecclesiastici, vel mundani

ni. Ad alicujus loci regimen non accedat. Si ei postulandi negata facultas: sit notaria, judicatus, & quodlibet aliud officium, seu ministerium publicum interdictionum. In judiciis ejus assertio contra quemque, nihil fidei, nihil credulitatis inveniatur, ut ad testimonium prorsus reddatur indignus. Sit ei ad ordines ascensus inhibitus: sit ad beneficium, vel officium ecclesiasticum, negatus accessus; & ut magis famosa sit ejus infamia, ad actus legitimos nullus ei pateat aditus, nulla porta pandatur eidem super aliquo præmissorum, omni spe dispensationis adempta. Præsenti nihilominus adicimus sanctioni, ut ex infestatione prædicta, sicut ex injectione manuum violenta ipso facto excommunicationis sententiam quis incurrat, & tam infecutor, quam alii supradicti tanti mali participes, quoadiu in sua contumacia perdurarint, singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis & candelis accensis, per omnes illius loci ecclesias, in quo tantum fuerit facinus attentatum, nec non civitatum, & diocesium vicinarum excommunicati publice nuntientur, nec ab alio, quam a Rom. Pontifice, cum fratrum suorum, & injuriam passi consensu possint absolutionis beneficium obtinere, nisi dumtaxat in mortis articulo constituti.

LIII. Quæ poenitentia cum reipuerint in iunjun-genda.

Cum autem fuerint absolventi, primo sufficienter & idonee caveant, quod inferenda poenæ parebunt, & auxiliante Domino poenitentiam peragent injungendam. Deinde per omnes illius loci ecclesias principales, vicinorumque locorum diebus dominicis, & solemnibus incedant nudi coram populo, femoralia tantum habentes, & virgas ferentes in manibus, cum quibus per easdem ecclesias publice fustigentur, ituri postmodum ultra mare, & ibidem acturi poenitentiam per tres annos ad minus; nec exinde postmodum reversuri absque sedis Apostolicæ licentia speciali. Verum cum tales gratiam reconciliationis meruerint, beneficium absolutionis obtento indulgeatur eis licentia, ut suam, suorumque injuriam prosequantur; & debitorum illorum, quæ contracta fuerint, de postmodum acquisitis repetitio non negetur. Illud autem non duximus omittendum, quod si quis fuerit in præmissis, nudo consilio, vel simplici favore culpabilis, judex in talem poenam metiatur ex culpa, ut secundum quod excessus exegerit, vindicta procedat. Præmissis etiam dignum censuimus annexandum, ut si quisquam aliquo prædictorum excessuum quemquam de clericis vel religiosi nostræ familiæ, vel Cardinalium afficere forte, præsumpserit, proportionetur poena delicto, ita quod vindicta ex æquo excessui respondente ab offensa nostrorum cobibeantur deinceps manus temerariæ formidine ultionis, quos Dei vel nostra, seu fratrum nostrorum revere- Ann. Eccl. Tom. XX.

rentia non coerceat. Si quis vero vel per se, vel per alium, quod absit, occiderit Cardinalem, vel evidentem dederit causam mortis, ultra quam præmissa contingant, sic in eum potestas jurisdictionis insurgat, sic rigor ultionis influat, quod contra vitæ subsidium mortis solacium invocet, vivens poenæ non culpæ, vindictæ speculum non offensæ.

LIV

Per hæc quoque secularibus potestatibus non adimimus facultatem utendi legibus contra tales, quos adversus sacrilegos catholici principes ediderunt. Quis enim locus regiminis poterit esse tutus? Quis rector securitate gaudebit, si Rom. Ecclesia, quæ omnium ecclesiarum, disponente Domino, caput est & magistra, casibus istis subicitur? Si ejus filii speciales hujusmodi periculis exponuntur? Quem ecclesia filium, quem fidei zelatorem contumelia tanta non tangeret, & confusio tam aspera non moveret? Porro qui filius est, dolebit, quæ fidelis matre fidei læsa lædetur. Quapropter si princeps, senator, consul, potestas, vel alius dominus, seu rector, quocumque nomine censatur, contra præsumptos prædictos, præsentis constitutionis tenorem non fecerit observari, tam ipse quam officiales ipsius infra mensem, postquam res ad notitiam eorum pervenerit, excommunicatione notetur. Quod si populus fuerit circa ista remissus, & ad satisfaciendum rectores, & officiales ejus non compulerit Rom. Pontifex cum suis fratribus omnibus infra mensem exeat, si eum ibidem contigerit tunc morari; & antequam plenarie satisfiat minime revertatur, nisi forsitan inevitabilis ecclesiæ necessitas immineret, propter quam exitus ejus, & fratrum periculosus proculdubio redderetur. Præterea si populus rectorem sic excommunicatum tertio monitus, sicut poterit commoneri, a regimine amovere contempserit, subiciatur civitas interdictione usquequo congrue satisfaciatur. Dat. Reate duodecimo kal. decemb. pont. nostri anno x. Exerere postea constitutionis hujus severitatem successores Honorii Romani Pontifices in eos, qui Cardinalibus injurias graviores intulissent: ut Joannes (a) XXII. in nonnullos Anglos, qui Gaucelinum tit. SS. Marcellini & Petri presbyterum, & Lucam S. Mariæ in via Lata diaconum Cardinales Ap. S. legatos ad pacem inter Edwardum Angliæ Regem ac Robertum de Brus, qui sceptrum Scotiæ corripuerat, conciliandam Dunelmum profectos, impedimentis ac sacra suppellectili spoliarent; sed jam indicasse suffecerit, quæ fufus nostrorum annalium tomo tertio insinuavimus.

(a) Jo. XXII. ep. secr. 422. 436. & 437.

LIV.

Ex paulo ante allatis his aliisque Honorii literis constat ipsum hoc anno pluribus mensibus Reate commoratum, ibique cathedralem ecclesiam ritu solemniter

Reatina
ecclesia
ab Hon.
consecra-
ta.

facrasse vetustæ tabulæ exemplum a Bar-
onio relictum his verbis declarat: In nomi-
ne Domini amen. Anno ejusdem MCCXXV.
Indictione XIII. v. id. septemb. tempore Ho-
norii III. PP. pontificatus anno ejus deci-
mo, consecrata est major ecclesia Reatina,
ab ipso domino Honorio cum talibus epi-
scopis, videlicet Ostiensi, Albanensi, Præ-

nesino, Sabinensi & aliis Cardinalibus,
& aliis episcopis partium diverfarum ad
honorem B. M. semper Virginis, &c. In-
de sacre recensentur reliquiæ sub ara
maxima reconditæ; denique peccatorum
indulgentiæ eam ecclesiam adeuntibus a
Pontifice tributæ.

(*) Rich.
de S.
Germ. in
chron.
Frideri-
cus in
Longo-
bardos
inovet.

Clientes
ecclesiæ
incurtis
pœnis ad
sua signa
evocat.
Corripi-
tur ob id
ab Hon.
aliisque
vicissim
litteris re-
pungit
Honorii-
um.

II.
Objecta
ab illo
dissolvit
Pontifex.

Incu-

I. Neunte anno Christi millesimo ducen-
tesimo vigesimo sexto indictione quar-
tadecima Fridericus magno armorum ter-
rore non ad defigenda apud Sarracenos
crucis trophæa, sed ad subiiciendos sibi
Insulares expeditionem comparavit, de
quo hæc Richardus (a): Imperator ipse,
baronibus & militibus infestat, cæteris
mandat, ut omnes se præparent ad eundem
secum in Lombardiam & ut omnes apud
Piscaram, ubi VIII. intrante martii esse
Imperator ipse disponit, debeant conveni-
re. Et infra, ubi subjunxit Joannem Re-
gem Hierosolymitanum ipsius focerum,
averso ab eo animo discessisse, cujus dis-
cordiæ causam opportuniori loco affere-
mus; addit: Imperator de Apulia venit in
terram laboris & relicta apud Salernum
in castello Terracina Imperatrice consorte
sua, ipse in Apuliam redit, ubi Henricum
de Morv, magistrum justiciarum capita-
neum statuit regni sui, & ipse Piscaram
se contulit, ac exinde in ducatum Spole-
ti perveniens, hominibus ducatus ipsius per
sua præcepit literas, ut secum in Lon-
bardiam debeant proficisci. Quod cum fu-
cere ipsi renuerent præter Papæ mandu-
tum, cui tenebantur, Imperator ad eos
litteras iterat graviores, quas illi de du-
catu ad Papam remittunt: quas ipse Papa
molestè ferens, quod homines Ecclesiæ sub
certa pœna vocabat Cæsar ad expeditio-
nem, suas ad eum literas dirigit. Quas
ipse Imperator graves reputans, rescri-
bit ei quasi de pari: & quia in rescripto
ipso suam voluntatem suis Imperator vo-
luit declarare, duxit ipse Papa sibi aspe-
rius rescribendum.

Extant ex in regesto pontificio gra-
vissimæ Honorii literæ, quibus Friderici
clientes Ecclesiæ sibi subicere meditan-
tis suaque in Ecclesiam collata beneficia
efferentis insolentiam fregit. Illud sane
non admirationem modo, sed stuporem
rem suis ponderibus libranzi afferre po-
test, adeo secundarum rerum successus
Imperatoris animum corrupisse perstrin-
xisseque mentis oculos, ut qui regnum
Siciliæ clientelæ apostolicæ beneficio con-
tra hostium potentiam atque improbita-
tem tenuerat, Imperium Romanorum,
Pontificum auctoritate fuerat affectus,
recenter Cardinalium studio dotali Hiero-
solymorum regno auctus esset, tantorum
beneficiorum immemor ob restitu-
tas Apostolicæ sedi nonnullas terras re-
lata Ecclesiæ beneficia jactaret, suamque
munificentiam cum veterum Imperato-
rum liberalitate non æquaret modo, ve-
rum pompaticis etiam verbis efferret; at-
que ob id jus Rom. Ecclesiæ invadere
sibi impune licere putaret. Sed hanc Ho-
Ann. Eccl. Tom. XX.

norii apologiam ab ipso Pontifice audire
præstat, quam si ipsi eam texeremus.

Friderico Romanorum Imperatori semper
Aug. & Regi Sicilia.

Miranda tuis sensibus nostra venit epi-
stola, ut scripsisti, sed mirabilior tua no-
stris. Sane si nostræ pagina verba justo li-
brasses examine, si literam ad rivalem
sensum, postposito conjure, non traxisses
interpretis non suspecti judicio, invenis-
ses in illis, unde spiritali patri teneris
& matri. Tuæ quidem tenor episto-
læ continebat, quod præter omnium opi-
nionem, & consilia principum, ut tuis ver-
bis utamur, te invenimus ad beneplacita
nostra paratum, ita ut nullus prædecesso-
rum tuorum ullis retro temporibus reco-
latur adeo Ecclesiæ retro fuisse devotus. Sed
de principibus non aliter ex his verbis in-
formabimus animum, quam probabilis cre-
dulas habeat facti experimento probata,
de quibus Apostolica sedis constantia re-
tæ opinionis judicium sinistræ suggesti-
onis instantia non mutabit, cum facta
preferenda sint dictis, & certa præjudi-
cent positivis. Ecce de archivio Ecclesiæ
munimenta publica prodeunt, quæ sigillo-
rum pene omnium principum munita signa-
culis opinionem repudiant, quam forte vi-
deris ingerere contra illos, eo quod veri-
similitudo non recipit tantos & tales vi-
ros excellentiæ tuæ dedisse consilium con-
trarium scripto tuo, & ipsorum signato sig-
illis. De prædecessoribus autem tuis, si
aliquid certius major dedisset expressio,
metremur in illis, quid in te sperare
possimus, quoniam, si ad proximos sangui-
nis scribentis referatur intentio, modicum
devotionis sufficet, ut eos comparatione
præcedas: si tamen comparatio gradum in-
veniat, ubi vix pervenit positivus. Quod
si ad illos prædecessores intellectum patri-
ris extendi, qui fide præclari, charitate
ferventes, devotione sinceri, sibi & subdi-
tis proficientes, verbo pariter & exemplo
Ecclesiam multis libertatum privilegiis
munierunt, multarumque largitionum li-
beralitate ditavit, illis si placet in his
se magnificentia tua non præferat, sed con-
sideret potius, si affluentia talium illorum
metas attingas. Discutiat quæsumus viri
prudens ingenium, si merito titulum tibi
multæ devotionis assumis, dum beneficia
matris Ecclesiæ revocare conaris in dubium,
tanquam si unius possint insidiationis celari,
quæ multorum notio publicat, & singula-
ris assertio reddat ambigua, quæ univer-
salis notitia manifestat. Porro illa ingra-
titudinis species, qua beneficia percepta ne-
gantur, aliquid turbationis consuevit af-
ferre; sed illa majoris doloris habet a-
culeos, qua in bono malum præsumitur,
Bbbb 2 & oai-

III.

Inanis
Friderici
jactantia-
de collatis
a se eccl.
benefi-
ciis.

Ut fran-
gatur ab
Honorio.

IV.

& odium in dilectione notatur.

Circa tutelam quoque tui, a claræ memorie Imperatrice Constantia Regina Siciliae Apostolicae sedi relictam, a beneficiorum gratia excipis, si tutelæ sit debito satisfactum, eoquod fas inducebat, ut fieret, & nefas si deficeret, notaretur. Verum cum nullus necessitatis articulus tunc urgeret Ecclesiam, ut in te, qui eras omni suffragio destitutus, onus non leve suscipere tutelæ, susceptio, quæ a gratia sumpsit exordium, habere te debuit de prosecutionis debito non ingratum, salutem ut tutricis notam, non solum suspectæ, sed etiam fraudulentæ administrationis non nitereris impingere, dicens quod Ecclesia nomine defensorum hostes immiserat Apuliae. Habebat præterea diffamationis adjectio, quod quem tutrix Ecclesia debuit promovere, deiecit, erigens in paterna sede hominem alienum, qui non contentus Imperio ad regnum nihilominus aspiravit. Et quidem non id hæcenus habuit tua confessio, non id usque nunc continebat tuarum series literarum quibus post Deum totum ascribebas matris Ecclesiae studio, totum attribuebas ejusdem nutricis laboribus quicquid eras, & etiam quod vivebas (plures hac de re ipsius Friderici literas supra retulimus). Unde igitur istis tam contraria, tam novella processit opinio? Unde præsumptio tam adversa, tam repentina prorupit? Si enim frequens missio literarum comitem conscientiam mittentis habebat, cum nulla subsequuta sit causa novæ scientiæ, neque scientiæ novæ causæ, cur calumniose impingitur, quod evidenter facti repudiat? cur sub quodam involucro duplicitationis infertur, quod veritatis simplicitas non admittit? Quod si scripta præmissa destituta erant credulitate scribentis, tua circumspèctio colligat, quæ de istis illatio subsequatur. Sunt ne ista subsidia, quæ promittebas Ecclesiae, si necessitas immineret? Est hic retributionis affectus, quem offerebas, si gravamen occurreret? Non id mater expectavit a filio, non id nutrix sperare debuit a pupillo. Ha Deus, quæ in tali filio aliis spei reliquæ relinquuntur, si mater tam diligens desperare cogatur? Ha Deus, quæ de tali pupillo fragmenta favoris ceteri colligent, si nutrix tam utilis jaculis detractionis impetitur? Ha Deus, quot & quantos labores amisit Ecclesia, si palmas, quem multo sudore plantavit, & coluit, in amaritudinem vitis convertitur alienæ, cum sit minoris dispendii nullos fructus producere, quam nocivos. Oh, quam uberes lacrymas, quam amarus felicitis recordationis prædecessor noster Innocentius pro te fudit! Oh, quanta sollicitudine laboravit, ut te a nocentium eriperet manibus, insidiantium laqueis liberaret, & quasi de mortis faucibus extorqueret! Ecce quid

Alia Friderici querelæ adversus Innocentium III.

Refutantur cum approbatione justa.

retributionis eidem imperiali liberalitas afferat; ecce quid regalis magnificentia recompenset, dum pupilli vitæ insidiator occultus dicitur, & bonorum tacitus spoliator. Recogita, recogita fili charissime, ac infra claustra pectoris frequenti meditatione revolve, quam parvum, quamque depressum te ille summus Pontifex post obitum matris accepit, & quam grandem, quamque promotum in sua morte reliquit.

Porro, ut credimus, tenellæ infantie nondum finem attigeras, cum impius Mercualdus tui nominis detractor, perfidus, avidusque tuorum invasor regni Siciliae metas aggressus, utraque manus invasionis extendens, montem Casinum obsedit, & insultibus multis impetit, exercens sui robur exercitus ad speratum exterminium, captionis. Sed in hoc Ecclesiae sollicitudo non defuit, quæ per duos Cardinales cum multis militibus, & expensis non modicis, efficacem manum auxilii porrexit obsessis, vires invasoris debilitans, & conatus obsidentis elidens. Cunque obsidionis exitus exultantis non responderet affectui, & rogata spe defensionis ad alios resistendi animum resumerent convicini, se iniquus ille in Siciliam transtulit, ut ibi, si de persona Regis desiderii sui finem attingeret, ad regni fastigium sine difficultatis obstaculo perveniret. Sed nec ibi protectionis solitiæ dexteram subtraxit Ecclesia, mittens illuc bonæ memoriæ C. . . . tit. S. Laurentii presbyterum Card. nobili viro comite Jacobo consobrino prædicti prædecessoris nostri multis associato militibus, in tui subsidium nihilominus destinato. Alius etiam Cardinalis tibi postmodum extitit deputatus, qui tuis utilitatibus non remissus, ibi diem clausit extremum, consequenter alio substituto, ut sollicitudinis debita plenitudo circa tuæ personæ custodiam non deesset.

Interea Diopuldi malitia, longe lateque diffusa, sic se per partes Apuliae, ac terræ laboris extenderat, tantumque receperat incrementi, quod obtenta de P. . . . quondam comite Cel. victoria, pro majori fere parte homines regionis suo applicabat arbitrio, suoque dominio addicebat in aliquos sicut poterant resistentes, eo crudelius debacchando, quo minus de paucorum, & humilium timebat repagulo, qui de multorum, & sublimium viribus triumpharat. Cumque in partibus illis non haberet Ecclesia quem erigeret contra illum, multoque sumptus amiserit in hominibus regionis, quæ pro te jam fecit expensas multorum millium unciarum, recepto ad opus tui a G. . . . comite quondam Brenensi fidelitatis publice juramento, ipsum misit in regnum, ut per eum elati confringeret cornua inimici. Numquid hoc fuit commissum perdere puerum? Numquid hoc fuit creditum spoliare pupillum? De throno Dei sententia

V.

VII.
Friderici querelis de evecto ad Imperium Othone respondeatur.

ria prodeat, & virtus altissimi rectum, iudicium operetur, si adversus Ecclesiam tuam excellentiam decuit talia credere, si debuit ex his concepta credulitas in partum prodire hujusmodi, ut verbis, & scriptis exposita in publico compareret. Sed forsitan hoc divina providentia voluit, ut habeatur in posterum cautela securior ex proviso.

Circa hominem siquidem alienum, quem in sede patris tui, si tamen patris sedes dici debeat, quæ non successionis, sed electionis jure deseritur, erectum fuisse prædixeras, tua prudenter adversus Ecclesiam substitisset invectionio, eo quod veritas negata de publicis minus relinquit fidei de occultis. Nullum enim angulum latet Imperii, quod Imperatore Henrico defuncto, quidam olim Philippo quondam duci Sueviae, ac Othoni postmodum Imperatori divisis voluntatibus adhaeserunt. Et licet idem Philippus nomen tuum primo prætenderit, ad se postea convertit negotium, sic illum succedentibus prosperis suis utilitatibus applicans, quod non jam de jure dubitabat Imperii, sed spem ad occupationem regni Siciliae prorogabat L. . . . quondam Vormaciensem episcopum ad hoc mittens. In his etiam tuo subsidio Apostolicae sedis providentia non defecit, sic illi per memoratum C. . . . Cardinalem & nonnullos vasallos Ecclesiae resistens in Marchia, quod conatus contrivit adversos, & interdixit est hostibus etiam ad primos regni fines accessus. Philippo tandem sublato de medio, Othoni, quem omnium principum roborata consensibus præsentabat electio, nec expedivit, nec licuit diadema Imperii denegari, qui procul dubio, ut scripsisti, subito factus ingratus, tergum non faciem vertit Ecclesiae, immemor receptorum. Sed quamvis eam multis provocavit offensis, dissimulabat illas utcumque misericordis Ecclesiae patientia consueta. Sed postquam ad tuam prorupit injuriam, in te quasi in pupilla oculi tactum contrarium ferre non potuit, multas vias excogitans, quibus pleno remedio suo posset subvenire minori. O quam proximus eras periculis! O quam paratus ad casum! Quapropter invocavit Ecclesia illius auxilium, qui superbis resistit, & dat humilibus gratiam; qui imperat mari & ventis, & cessat tempestas; qui deponit potentes de sede, ac ponit humiles in sublimi. Invocavit etiam principum corda fidelium, pusillos & magnos sollicitans, ut ei ad tui relevationem collapsi manum porrigerent adjutricem. Obstitit tandem divina potentia ingrati conatibus, faciens in te cum Ecclesia signum in bonum, ut elato cadente tu surgeres, & potente debilitato tu posses. Arguit enim illum sua malitia, suaque aversio increpavit, quoniam iusto Dei iudicio propria perdidit, qui stare cupiverat aliena: & tu,

VI.

cui regni tui vix extrema remanserant, illius omnino Imperium obtineres. Hæc utique salutis remedia cum auxilio principum, divinae providentiæ virtute præambula tibi providit mater Ecclesia, talia beneficio puero contulit & adulto. Quid ultra tibi facere potuit, & non fecit, de contingentibus nil omittens, & ea etiam, ad quæ non tenebatur, adiiciens? Miramur autem, quod in his tuos labores commemoras, dicens te dubii casus facta secutum, qui vocatus ad certa, laborantibus aliis, in labores alterius intrasisti, metens quæ non seminasti, & colligens proculdubio quæ non sparsisti.

Denique defuncti fatigata persona nostram tua non præterivit invectionio, minus diligenter considerans, quod nos, qui prædecessori prædicto, quo ad utilitates tuas affectione plenaria succedentes, ad tui summationem honoris patenter asstitimus & potenter, nostro in multis detraximus, ut tuo adiceremus honori, facti quodammodo famæ nostræ prodigi, tuæ parci. Sed proficis, & aliis hac nobis retributione respondes, quia dicis jus Regibus Siciliae in electionibus prælatorum, sicut asseris, debitum ex antiquo nostris constitutionibus minorari. Verum si scripta tua, & genitricis tuæ manu sollicitudinis revolvisses, si sanctorum etiam patrum constitutiones adverteres, non culpares Ecclesiam circa defensionem ecclesiasticæ libertatis, cum non debeat de prosecutione mordere justitiæ, qui contendere nititur de abusu. Asseris insuper nos, præter formam communiter requisitam, te inconsulto, quibusdam ecclesiis regni vacantibus præfecisse personas. Sed quæ sit illa forma nescimus, quæ pro certo nimis esset informis, per quam Apostolicae sedis iudicium ex tuæ voluntatis arbitrio dependeret. Non tamen intendimus promovere suspectos, dummodo non ultra notam suspicionis extendas, quam rationis tramites patiantur. Et infra, ubi objecit ab ipso Tarentinum archiep. Catanensem & Cephalud. episcopos improbe pœnis variis affectos; addit: Quia vero Dei causæ deesse non possumus, nec debemus, super omnibus istis, & aliis contingentibus ecclesiasticam libertatem sic, divina suffulti potentia, debitum nostri prosequemur officii, quod Deus pro posse satisfacientes, & homini, in hoc geremus utiliter negotium nostræ salutis & tuæ, cum deferre homini contra Deum, præsertim in talibus, sit nocere; ac parcere, sit servire; manus enim mulierum misericordiarum filios decoxerunt, sed habeat vera dilectio plagas suas, quæ dulciores fiunt, cum amarior inferuntur.

Adiecisti præterea, quod post reditum tuum in regnum Siciliae, redintegratis viribus tuis pro temporum varietate dispersis, exclusis rebellibus, Ecclesia contra matris

VIII.

IX.

tris officium suspectos filii receperat. Et quidem de virum redintegratione gaudeamus: & utinam redintegrantis affectio sic debitis fuisset contenta limitibus, quod a justitia recuperationis in suis, in alienis ad usurpationis injuriam non transisset, quia præter id quod in die novissimo districti Judicis ultione reddetur, consummari felicibus substantia non consuevit eventibus, augmentis non aggregata legitimis, quinimmo grandis aceruus inficitur partis adjectione corrupta. Super exclusis responso super sedere possemus, nisi alicujus iudicio crederetur retardatum silentium repetitam justificare querelam. Sed ut videmus, quod hæcenus respondentis dissimulatio disfulit, nunc extorquet instantia conquerentis. A memoria quoque tua excidisse non credimus, quod comiti Thomaſio, Raynaldo de Aversa, & fautoribus eorundem, antequam castra, quæ viribus obtinere nequiveras, resignarent, inter alia, quæ publica & autentica sunt conventionione notata, venit expressius personarum securitas in promissum; & ut id robur firmitatis haberet, nos & universos fratres nostros rogasti per nuncios, & litteras speciales, in testimonium reservatas, ut Rom. Ecclesiæ super sedere ac confidenter reciperet, quod inviolabiliter promissa prædictis attenderes, & plenarie conservares: sed utrum verbis facta responderint, fidesque promissis plusquam deceat sedis Apostolicæ, ac excellentiæ Imperialis honorem; afflictionibus publicis, & pœnis manifestis exponunt nonnulli de futuris comitis memorati, quorum multos post speratam de securitate fiduciam dedisti exilio, & quosdam ignominiosa morte damnasti; proinde possumus non immerito formidare, ne nostra patientia, in prædictis veræ patientiæ nomen amiserit, & effectum. Quare non credas id oblivioni esse relictum, licet sit hæcenus dissimulatione suspensum; sed quod in similibus inferiores pro te promittere debeant, de specula poterunt eminenti recipere speculum & ex-

emplar. In quo quantum auctoritati sedis Apostolicæ sit detractum, quæ ipsos ad precum tuarum instantiam sub sua securitate recepit, satis intelligunt qui rem sciunt.

De comite vero Mattheo, quem apud te in subtractione suorum Terræ sanctæ servitium, crucis & Crucifixi reverentia non defendit, comiteque Rogerio quondam capto, ut nosti, & postmodum liberato, ut scimus, nec non & quibusdam aliis, qui ad urbem, & loca consuta a persequentis facie confugerunt, conquiescat de cætero conquestio principis excellentis, ne sicca stipulam persequi, & contra folium, quod a vento rapitur, suam monstrare potentiam videatur. Hæc quippe a Julii Cæsaris gestis non elicis, qui Domitium pœnæ avidum, & veniæ contemptorem vitæ servavit invitum, & Metellum se gladiis offerentem ira tanti principis reputavit indignum. Certe in Israelitico populo civitates erant refugii, & urbem ad refugium Christianus populus non habebit? David recursus erat oppressis, & summus Pontifex David magni vicarius avertet faciem ab afflictis? & utique non, cum nulla molestia tibi per illos inferatur, & tuis nisi velis id duntaxat ferre moleste quod vivunt.

Adhæc de viro egregio socero tuo, si ad nostram pervenisset notitiam, quod de iis, quæ tibi facere debuit, omisisset, nostram non præteriret monitio, quem tibi desideramus acceptum, & te illi potissime gratiosum. In quo movet multorum corda miratio, quod cum consueverint alii crescere ex affinitate majorum, iste non sine multorum scandalo, non sine Terræ sanctæ dispendio, non sine tui nominis læsione decrevisse videtur. [1] Discordiæ inter Joannem Regem Hierosolymitanum ac Fridericum exortæ meminit Richardus, (a) cujus causam Jordanus indicat his verbis: Desponsata puella, Isabella scilicet, Imperator patrem requisivit, ut regna & regalia jura resignet, stupefactus ille obedit; nec mirum, ut qui a genero eam injuriam non expectarat, ac reliqua vita dotali u-

X.

XI.

Exprobratur Fridericus Joanne regno exiisse.

(a) Rich. e S. Germ. in chr. Jord. MS. bibl. Vat.

XO-

xoris regno poriturum sperabat, nec fugæ locus erat, ut ex angustiis, in quas se conjecerat, explicaret: ajunt vero nonnulli vitæ discrimen una cum Gualterio nepote ex altero Gualterio & Tancredi filia prognato adisse, cum Fridericus conflata in se ab iis conjurationem suspicatus esset; addit Jordanus Joannem regno Hierosolymitano exutum in Gallias se contulisse. Indignum hujusmodi in Joannem facinus his verbis Friderico exprobrare pergit Honorius: [1] Et quidem his similia magnificorum principum gesta non continent, sublimium mores ignorant, liberalium largitas non acceptat. Non sic illius Terræ procuratur utilitas,

non sic ad ejus subsidium bellatores strenui advocantur. Super quo tibi onera gravia, & importabilia nos asseris alligare, quæ digito nostro movere nolumus; non attendens quod jam pluribus annis elapsis ultro te istis oneribus subjecisti, spontaneus in Theutonia signum crucis assumens; non attendens, quod Crucifixi gerendo negotium, onus non leve tulit Ecclesiæ in ecclesiasticorum decimatione proventuum; non attendens quod per fratres nostros & alios prædicatores multi potentes & nobiles, magni & parvi se crucis obsequio devoverunt.

Pro mercatoribus autem Romanis excellentiæ tuæ frequenter scripsisse meminimus, sicut dicis: sed cum per hoc jus suum non af-

XII.

NOTÆ

[1] D iſſidii hujus inter Fridericum & Joannem regem originem hanc suppeditat Bernardus thesaurarius, quem ex iis, quæ inferius expendimus, historiam suam de acquisitione Terræ S. usque ad annum 1274. circiter perduxisse suspicor. Historicus iste narrat Fridericum uxorem suam filiam Joannis fastidientem, amorem suum in ejus ancillam collocasse, adeo ut cum illa ne committeri quidem sustinerit. Hinc discordiæ inter Johannem & Fridericum. Joannem vero invifum sibi imperatorem fugisse in Galliam, Jordanus apud Raynaldum hic affirmat. Sed vereor ne author ille nunc tandem e latebris extrusus a Cl. Muratorio in dissert. de antiquit. Italiae mediæ avi to. IV. præpositere hic retrahat iter Johannis in Gallias, quod ante aliquot annos obiverat. Nam Theſaurarius asserit Joannem a Friderico passum Romam prius, dein Bononiam venisse, ibidemque substituisse tandem; donec Fridericus sibi ab illo metuens, pacem obtulit & obtinuit. Tum rex in Apuliam rediit, ubi ad usque obitum Jolandæ imperatricis filix suæ moram traxit. Huic Bernardi narrationi per omnia congruit author continuationis Gallicæ ad historiam Guillelmi Tyrrii, vulgatæ in collectione monument. a Martenio to. V. Verum duo hæc scripta unum idemque esse opus non suspicor tantummodo, sed & evidentibus his argumentis de nitro. Constat equidem Latinum Opus Bernardi Gallicæ primo ab auctore suo scriptum fuisse, ac dein alio quopam interprete in Latinum transisse; nam in exordio codicis Eltenſis, unde historiam hanc Bernardi Muratorius deprompsit, legitur: Incipit historia de Acquisitione Terræ sanctæ, quam author hujus operis tranſtulit ex Gallico in Latinum. Hujus vero Gallici authoris nomen in operis decursu prodit Latinus interpres, læpe Bernardum Theſaurarium illum appellans. Interpretem vero doctissimum Muratorius in præfatione ad illud opus indicat F. Franciscum Pippinum de Bononia Ord. Fratrum Prædicatorum, qui & anno MCCCXX. itinerarium M. Pauli seu Poli Veneti Latine vertit. Cujusmodi interpretis manus ita egit F. Pippinus, ut non verbum verbo reddiderit, sed latius excurrentem Gallicum auctorem per sepe contraxerit, & sensum scriptoris, non verba, frequenter expresserit. Non raro etiam que lam interferit ex aliis authoribus decerpta, ad extremam libri oram adnotans ea quæ Bernardus de historia illa scripsit, & sensit. Hæc si demas, Latina hæc historia adeo cohaeret Gallicæ in collectione Martenii vulgatæ, ut nullas rerum circumstantias, quæ in una leguntur altera omittat; quin & allocutiones ipsæ ducum, regumque iisdem phrasibus utrimque recitantur, ut ex collatione disceptationis habitæ coram rege Americo, cum de obsidione Tabariæ ageretur, perspicue resultat. Insuper eadem interdum epitheta nova & inusitata uni eidemque rei in utroque opere adduntur. Johannes rex Hierosolymæ a Friderico discedens Bononiam pinguem adiit, ut scribit Latinus author; eadem & in Gallico leguntur, in quo Johannes pergit a Boloigne la Craisse. Utrunque pariter animadvertitur urbem Hierosolymam cessisse Saracenis die festâ S. Leodegarii anni 1187. quanquam in Gallico opere mendo forte vel codicis, vel typographi sit 1188 Denique idem utrimque ordo in rebus narrandis servatur, quanquam ex frequentibus Latini interpolationibus hæc minus sentiuntur. Sed age in gratiam eorum, qui alterutro ex his operibus carent, unicam ex utroque periodum afferamus eam, quam diximus, phrasium similitudinem ad oculum exhibentes. Theſaurarius cap. 174. scribit de regina Angliæ in Cyprum transtretantem. Jactis ancoris apud urbem, qua Limecon dicitur, Kivaseus, qui ibi castrametatus erat pro tutela insula contra itinerantium incurſum nem &c. Hæc verba ita recitat Gallicus author: Cil tornerent vers terre, & getter encre devant une cite qui a nom Limecon. En ce point estoit li empereor de chipre a Limecon a tot son ost, porce que se cil qui alvient, & venoient outre-mer vouſſent faire force en l' isle ne rober qu'il fust apaveille du defendre &c. Ex his patere arbitror Gallicum Latinumque scriptum unum, idemque esse opus Bernardo Theſaurario tribuendum, quod a doctissimis Gallici operis editoribus ignoratum fuit. Discimus pariter F. Pippinum mutilum codicem Gallicum natum fuisse, cum Latinam historiam non nisi ad annum 1230. circiter perduxerit. Quam mutilationem ipse pariter interpres subodoratus in calce historiæ suæ hæc adjecit. Hæc de gestis regis Joannis sumpta sunt ex historia Bernardi Theſaurarii. Qualis enim fuerit exitus non inveni, vel quod historia non compleverit, vel quod codex unde sumpsit fuit imperfectus. Continuavit utique Theſaurarius historiam suam usque ad annum 1274. quo Lugdunensæ I. Concilium celebratum fuit; eiusdem enim in fine historiæ suæ meminit. Hinc etiam de atate Bernardi Theſaurarii, quam Muratorius ex conjectura tantummodo subodoratur, argumentum capere licet. MANſI

NOTÆ [1] O uæ hic ab Annalista recitatur epistolam in regeſto Vaticano Honorio tribui ex eo colligo quod Raynaldus, cui illud consulere pronum fuit, Honorio reipsa assignat. Insuper Thomas Capuanus sæculi hujus scriptor, cujus Dictatorem anno 1724. Cl. Hahnus in sua collectione edita Brunſvigæ vulgavit, eandem epistolam integram cum fragmento a Raynaldo hic n. 8. omisso inter Honorianas collocavit. Quare in ejusdem epistolæ versione Itala, quam Cl. Lamyus e codice bibliothecæ Riccardianæ vulgavit in Delicis eruditorum to. I. operum Latinorum pag. 256. emendandus est titulus, nec Gregorio IX. quemadmodum ab auctore ejus versionis præstitum est, sed Honorio III. tribuenda. De suo pariter author ille adjecit correctionem in textu, quam a mente pontificis alienam fuisse mihi exploratum est. Ubi enim epistola genuina apud Raynaldum & Thomam Capuanum fert: Ad hæc de viro egregio socero tuo si ad nostram &c. ita legit Interpres: del Conte I. . . . di Brenna nobile socero tuo &c. Quis interpolationem non agnoscat? Neque enim credibile est pontificem expoliatum regno Hierosolymitano a Friderico Joannem, quasi merito id præstitum fuerit, agnovisse, & approbasse, ut non amplius illum regis titulo donandum censuerit. Cum præfertim in literis anno sequenti 1227. scriptis, a Raynaldo ibidem numer. 5. relatis, consueto regis titulo illum decoraverit. MANſI

Objurgatur Ecclesia jura invadere meditatum.

assequantur, ut asserunt, non debet illis in sua justitia ecclesiastica censura deesse. De vassallis quoque patrimonii, de quibus prout placuit rescripsisti, quod juris imperialis excellentie competat tuorum, & predecessoris tui privilegiorum inspectio protestatur. Quod si praeter debitum a nobis in illis aliud pro Terrae sanctae subsidio petisses, sicut decuerat, formata petitio ad exauditionis gratiam introisset. Provideas tamen, ut advocatiae vocabulum, frequenter tuis literis repetitum, tua, si placet, non protrahat interpretatio in abusum, quoniam cum advocatus Ecclesiae idem intelligi debeat, quod defensor, si defensoris omittis effectum, nomen improprie retines advocati. Quod sitis in Arcuata, & castris aliis quorundam nostrorum fidelium ostendisse videris, quae detines contra justitiam occupata, post illam violentiam, post commodum possessionis adeptum, factus de petitore possessor, offers conquarentibus te jus in tua curia rediturum. Super quo si qua nova jura sint condita, in publicum prodeant, cum id non patiantur antiqua.

XIII. Incusae illi minae.

Quia vero non est abbreviata manus Domini, ut non possit sublimitatem incurvare hominum, & altitudinem humiliare virorum, nunc cum felicitum tuis votis successuum splendor illuxerit, in sereno humilitatem non deserat, quam in nubilo praetendebas. Speramus itaque quod viri tam discreti memoriam, nunquam sic ad examinationem deducet oblivio, ut omnino in vitium ingratitude incidat, quod reprehendit in amulo, & culpam, quam damnat in hoste, committat. Non ergo seducant te prospera, quem instruxisse debuerunt adversa, cum fuerit Pharaonis pincerna notatus, eo quod succedentibus prosperis sui est oblitus interpretis; & lex nobilitatis id habeat, ut nobilium mentes excelsa non elevent, & infima non demittant. Quapropter, fili charissime, probatis Apostolicae sedis affectibus, nullius suggestio te subducat, quae nisi obstaculum nituae indevotionis impediatur, a te dexte-

ram beneficiorum non subtrahet, & dulcedinis ubera non abscondet, cum non sit verisimile, quod animi ferventis affectum ab illo de facili velit avertere, quem multo labore fovit impuberem, multaque sollicitudine promovit adultum. Dat. Lat. [1]

Puduit Fridericum Pontificem optime de se meritum injuste lacezivisse, ac veritus ne, si justas in se Apostolicae sedis iras concitaret, res suas labefactaret, tumida verba in demissi obsequii officiorumque significationem convertit. De alatis enim a nobis literis locutus Richardus, addit: Propter quod Imperator, ut ipsius placaret animum, rescribit humiliter in omni subiectione. At quamvis ab Spoletanis adiecto poenarum terrore tamquam Imperii clientibus ad sua signa evocandis compellendisque destiterit, haesit tamen in animo infixus justae objurgationis dolor eoque non dissentiente ipsius factelles Tancredus de Campelio facinorosorum manu, quam a Bertoldo Friderici duce acceperat, stipatus publicas vias obsedit, plures ex familia Pontificis spoliavit: tum alios ad sedem Apostolicam venientes recedentesque, non sine gravissima Pontificae auctoritatis injuria, cepit, exiit, ac fauciat; quibus permotus Honorius mox Imperatorem literis (a) monuit, facinorosos homines, qui ipsius jussu, ut omnium ferebat fama, latrocinia exercebant, coerceret; non enim levem inde imperiali celsitudini dedecoris labem aspergi.

XIV. Frangit arrogantiam Friderici.

Officio sollicit. mulcere studet Honorium.

Fovet itinerum grassatores. (a) Lib. 10. p. 334.

XV. Querelae Honorii.

Friderico Imperatori. Cum omnibus injuriam patientibus paterno compatiamur affectu, & gravamina singulorum, prout ad nostrum spectat officium, solcite persequamur, molestias & jacturas, quae viatoribus, & praesertim venientibus ad sedem Apostolicam, & redeuntibus inferuntur, tanto accuratius prosequi nos oportet, & stratas publicas debita securitate tueri, quanto id ad majorem utilitatem totius populi Christiani dignoscitur redundare, ac a predecessoribus nostris factum est haecenus, & a nobis sollicit-

XVI.

licitius procuratum. Qui ter in anno [1] videlicet in die caena Domini, festo Ascensionis consecrationis basilicae S. Petri solemniter praesente toto populo, qui de diversis mundi partibus tunc concurrunt, omnibus violatores stratarum cum suis complicibus excommunicationis vinculo innodemus.

Sane filius Belial Tancredus de Campelio, haec sicut convenit non attendens nuper militum Bertoldi multitudine sociatus, multos tam nostrae familiae, quam alios venientes, & redeuntis ab Apostolica sede cepit, quos per devia ducens, & Campelium ire compellens, gravibus affectos injuriis ad Bertoldum media nocte transmissit, qui praesumptione damnabili omnes ipsorum literas impetratas a nobis inspicere faciens, ex eis per officiales suos, non sine gravi sedis Apostolicae injuria & contemptu, fieri fecit coram cunctis astantibus audientiam generalem. Quod vix est qui ambigat sine tua conniventia fieri potuisse, maxime cum idem Bertoldus, qui haec ausu nefario attentare praesumpsit, sit tuus nuntius specialis, & coram astantibus proposuisse dicatur, praedictum Tancredum habere a te contra certas personas violandi stratum licentiam specialem. In quo quantum imperiali celsitudini derogetur, cum inquietos corripere, non fovere, ac maleficos & oppressores innocentium persequi teneris, nec tu ignoras, nec nos atrox injuria in hoc Ecclesiae irrogata patitur ignorare. Cum igitur nihil sit, quo magis tangatur status Ecclesiae, quam si viatoribus, & peregrinis securitas auferatur, & literarum ipsius violari auctoritas attentetur, serenitatem tuam rogandam duximus & monendam, quatenus tam enormem excessum celeri emendatione corrigere studeas, ut peregrini petendi orationum suffragia, & oppressis postulandi justitiam alicujus ausu temerario facultas debita non negetur. Alioquin, cum haec incorrecta relinquere non possimus, cogitabimus qualiter sit ad correctionem tantorum excessuum procedendum. Ann. Eccl. Tom. XX.

Paruisse Honorio videtur Fridericus, XVII. suolque milites repressisse, ne in se pontificias iras asperaret, cum ad perducenda sua consilia ipsius opera egeret. Verfabatur ille anino Longobardos opprimere, quos minus sibi obsequentes experiebatur; cumque Ravennae, (a) ubi dominica resurrectionis festum transegit, cum amicis colloquia habuisset, ut Longobardos blandissimis verbis ad suum obsequium pelliceret, nec res e sententia succederet, ad eos qua vi, qui artibus opprimendos se convertit. Celebranda erant publica comitia, ut in iis de cogendis ad Hierosolymitanam expeditionem, quam promovebat Pontifex viribus stipendiisque, ageretur, pulcherrimaque visa est occasio evocandi ad ea e Germania cum exercitu filii, ut conjunctis viribus ad sua imperia Longobardos adigeret, armique frangeret, si sponte non flecterentur: nec videbatur ipsos ob religionem Hierosolymitanam rei, de qua instauranda delibendum erat, filium aditu prohibuit. Compositis igitur ita rebus suis Ravennam movisse, quo venienti filio in Longobardia occurreret, Richardus (b) ait, ac Friderici iter ita describit:

(a) Monach. Pat. chr. l. 1.

Henricus filium e Germaniam Cremonam evocavit.

(b) Rich. ubi sup. XVIII.

A Ravenna discedens exinde Faventiam, quae sibi adversa erat, iter habens, apud castrum S. Joannis in territorio Bononiensi posuit castra sua, ipsam parte sui exercitus per civitatem Bononiae praevie. Exinde vero se Imolam contulit, ubi tantum moram fecit, donec sicut prius fuerat, eam fecit aggeribus communiri, & procedens inde versus Parmam dirigit iter suum. Sed conceptae subiciendae Longobardiae spes Fridericum fefellerunt, subdit enim auctor Henricum Regem numerofo succinctum exercitu Veronam usque progressum esse: sed Longobardos contractis validissimis copiis obviam factos, iter, ne penetraret Longobardiam, abruptum. Ut elusas artes Fridericus, seque potiundae Longobardiae spe dejectum, vidit in graviss.

Henricus a foederatis Verona propulsatur.

NOTAE

[1] Fridericus Hierosolymitani regis titulum hoc anno ineunte sibi usurpavit, ut ex collatione plurium ejus diplomatum, in quibus epocham illam cum caeteris supputat. Benvenuto de S. Georgio in historia Ferrariensi Rer. Italic. tom. XXIII. recitat ejusdem Friderici diploma datum Cremona anno dominica incarnationis millesimo ducentesimo quadragesimo octavo mense februarii septima indictionis, imperante domino nostro Friderico &c. imperii ejus anno vigesimo nono, regni Hierusalem vigesimo quarto. Indictio & reliquae temporis notae indicant ann. 1249. ac demonstrant Fridericum annum a paschate, vel a martio incipere. Si vero anno 1249. regni Siciliae annum 24. supputabat; regnum illud ab anno 1226. ante diem illam februarii, qua diploma signatur incipisse oportet; Rursum apud Ledewig in Reliquiis to. IV. pag. 254. occurrit ejusdem Friderici diploma signatum anno dominica incarnationis 1236. mense januarii decima indictionis, in quo regni Hierusalem annus undecimus numeratur. Cum igitur anno diplomatis hujus, qui nobis est annus 1237. Fridericus regni Hierosolymitani nondum annum duodecimum inceperat; profecto constat regni illius epocham inter januarium & februarium anni 1226. constituendam esse. MANSE

NOTAE

[1] Ua hic ab annalista recitatur epistola Honorio morem tangit, qui dehinc ad nostra usque tempora perseveravit, anathema scilicet solemniter rito pronuntiandi ter quot annis in grassatores publicarum viarum: qui ter in anno, (scribit) videlicet in die caena domini, festo ascensionis, & consecrationis basilicae S. Petri omnes violatores stratarum cum suis complicibus excommunicationis vinculo innodemus. Cum ritus hujus nullum vetustius testimonium mihi uspiam occurrerit, per haec tempora coepisse suspicor. Ejus autem instituendi causam dedisse credo sacras cruciatorum militum expeditiones. Cum enim circa pascha, tum & circa pentecosten, ac denique octobri, vel novembri mense transfretatio subsidianorum militum quotannis fieret, ut ex Oliverii historia Damiatina demonstrari potest, & militibus istis non semel viatorum grassatores insidiarentur, ut Honorii ea de re literae docent; ad eorum defensionem pontifices ritum hunc instituerunt, ut ter quotannis publico & solemniter anathemate selectos illos punirent. Ideo vero solemniter illa selecta, sunt quod tunc maxime concursus fieret exterorum, ut in eadem epistola Honorio prodit: Praesente toto populo, qui de diversis mundi partibus tunc concurrunt. Scilicet vero aliorum pariter scelerum rei eadem data occasione anathemati devoti sunt; ideoque cessantibus sacris expeditionibus ritus ille perseveravit. Quamquam e ritibus per annum vicibus successu temporis ad anciam tantummodo, nempe in caena Domini ritum illum redigere visum fuit. Quo potissimum tempore, vel anno trina haec denunciatio cessaverit, perquirenti mihi nondum reperire obvenit. MANSE

viffimas adversus perduelles iras prorupit, atque in literis sapius ut gravissimum crimen Longobardis objecit, venientem ad patris amplexus filium arcuisse.

XIX. Propulsato itaque Henrico Verona, cuius tyrannidem, ejecto Richardo comite, arripuisse anno superiore Ecelinum Patavinus monachus scribit, (a) Fridericus Cremonam se contulit, ibique colloquium ad emolliendos blandis pollicitationibus fœderatorum animos habuisse ait idem auctor, (b) Mediolanenses ejus verba aspernatos esse; immo tunc magis exasperatos populos mutuo inter se fœdere ad tuendam libertatem coluisse addit Richardus e S. Germano, iisque Imperatorem bellum indixisse refert: Imperator Cremonam vadit, ibique diebus paucis faciens moram, cum se civitas Veronensis cum Mediolano, & aliis subscriptis civitatibus ipsi Imperatori contrariis confœderasset, ad burgum S. Domnini se contulit; ibique sibi coadjuvantibus quibusdam praelatis & principibus Alemanniæ, ac proceribus regni sui contra civitates istas sibi contrarias, videlicet Mediolanum, Veronam, Placentiam, Vercellum, Laudam, Alexandriam, Tervisum, Paduam, Vicentiam, Tauriam, Novariam, Mantuam, Brixiam, Bononiam, & Faventiam diffidationis evulgavit edictum, quod cæteris sibi faventibus civitatibus præcipit observari. Subjungit auctor ea discordia in bellum apertum versa, Henricum in Germaniam regredi coactum, Tridentinam urbem sibi obstantem flammis delevisse: Fridericum vero ad comparandas majores copias rediisse.

XX. Attulit ejus belli fama gravissimum dolorem Honorio, qui omni opera ac studio contendebat, ut Christianorum arma ad recuperandas Hierosolymas defendendamque religionem contra Machometis superstitionem verterentur: moxque legatorum opera ac literis Longobardos & Fridericum ad conciliandam pacem urgere cœpit, nec se difficilem illi admittendæ Fridericus præbuit: datis enim Fogiæ literis, quibus de accepta a Longobardis injuria, utque illi celebrandum de adornanda Asiatica expeditione convenum discussissent, gravissime conquestus, subjunxit se pro eo, quo teneri se ajebat, solvendi voti ac vindicandarum Christi injuriarum desiderio suas oblivioni tradere, remque totam Pontificis & Cardinalium arbitrio committere.

XXI. Sanctissimo in Christo patri domino Honorio Dei gratia sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ summo Pontifici, Fridericus eadem gratia Romanorum Imperator semper Aug. Hierusalem, & Sicilia Rex, salutem, & reverentiam, tam debitam, quam devotam.

Qualiter nobis pridem euntibus in Lombardiam pro curia celebranda Cremonæ specialiter pro negotio Terræ sanctæ quidam Lombardi conjurationis illicitæ, videlicet Mediolani, Placentiæ, Laudæ, Vercellis, Brixia, Mantuæ, Veronæ, Tervisii, Paduæ, Vicentiæ, Bononiæ, & Faventiæ civitatum, & ii qui tempore illo, quo apud Mercariam per venerabilem patrem Portuen. & S. Rufinæ episcopum, tunc Apostolicæ sedis legatum, Verner. Tyren. & Mediolanen. archiepiscopos, & Brixien. & Mantuan. episcopos, & alios quamplures praelatos H. venerabilem magistrum domus S. Mariæ Theutonicorum in Hierusalem, & Atrinum capellanum vestrum, concordia inter nos, & ipsos fuerat ordinata, & per ipsos unanimiter acceptata, conjuraverint cum eisdem, tam salubri negotio se temere opponentes, nobis & Imperio graves intulerint injurias, & enormes, Regi filio nostro, & principibus aliis ad eandem curiam convocatis, nequiter interdicens accessum beatitudinem vestram credimus bene scire. Scit etiam omnium cognitor secretorum, quod postpositis omnibus ad ejus servitium intendentes ad eam appropinquante termino celebrandam iveramus in spiritu dilectionis & gratiæ circa omnes, nec habebamus animum aliquem offendendi, nec conceperamus aliquod odium contra aliquos, propter quod oporteret de nobis merito dubitare, licet quidam de partibus illis nos, & Imperium graviter offendissent, quorum offensas volebamus taliter vindicare, sicut Imperii nostri dignitas exigebat, & ostendebamus etiam in affectu; immo pro reverentia Salvatoris, cujus negotium intendebamus efficaciter procurare, volebamus inde benigne agere cum eisdem, & talia facere, quæ nullatenus fecissemus, nisi casu tam sancta, immo sanctissima nos urgeret. Sed statim quod roimus, pro pace scandalum, & pro benignitate malitiam adeo in eis invenimus, quod nec quantum niteremur benigne circa ipsos agere, non potuimus eos ab iniquo proposito revocare. Sicque factum est, quod eorum nequitia perdurante, tam celebris curia pro re tam digna, immo dignissima constituta debitum non potuit habere processum. In quo quantum ipse Deus, cujus negotium agebatur, graviter sit offensus, quantum honori S. Romanæ Ecclesiæ, nec non & nostro, & Imperii fuerit derogatum, vestra sanctius advertere poterit diligenter.

Sane, beatissime pater, licet potuissemus hæcenus, & possimus tantas, & tales injurias vindicare, quia tamen negotium redemptionis, quod nostris duximus humeris applicandum, postponere nolumus, nec debemus, & ad executionem ipsius ardentis desiderio aspiramus, ejusdem insu-

XXII. Decidendæ controversiæ arbitrum Honorium constituit.

per

per sequentes exemplum, qui mortem pro nobis recipiens temporalem, suas sustinuit injurias patienter; quia etiam de benignitate vestra plenior fiduciam obtinemus, hujusmodi causam inter nos & Lombardos prædictos ordinationi, dispositioni, & voluntati vestræ ac fratrum vestrorum venerabilium Cardinalium duximus libere committendam, scientes nos ratum habituros, & firmum, quicquid providentia vestra decreverit exinde faciendum. Datum Asculi vigesimo nono augusti quartadecimæ indict.

XXIII. Hæcenus Fridericus, qui Pontificis opera ac religionis metu ad ipsius obsequium Longobardos adductum iri sperabat, quos armorum terrore non percussisset. Verum Honorius, quanquam omnem operam ad concordiam adducendam collocabat, grave tamen onus susceptrum putavit, si arbitri partes ad dirimendam controversiam admitteret: atque etiam verebatur, ne postea Fridericus, quæ ab ipso statuerentur, infringeret temeraretque. Quam justam suspicionem Imperator repetitis literis (a) amovere studuit, precibusque impulit, ut relictam ipsius arbitrio causam decideret.

(a) Ext. in reg. Hon. l. 11. ep. 436. Ea de re posterioribus lit.

Sanctissimo patri domino Honorio &c. Placuit beatitudini vestræ super reconciliatione Lombardorum, mediante vestra providentia, faciendâ per venerabilem Tyren. archiepiscopum regni Hierosolymitani cancellarium, & fratrem Hermannum magistrum domus hospitalis Theutonicorum, dilectos familiares, & fideles nostros noviter respondere nobis, videlicet quod visum erat apostolatu vestro, & vestris fratribus universis imposuisse nos importabile onus vobis, eo quod ita recipiebatis super vos, & sacrosanctam Rom. Ecclesiam specialiter factum istud. Et quoniam dubium videri posset aliquibus, ut quod modo promittimus processu temporis forsitan irritari vellemus, testimonium super hoc invocamus illius, qui rimatur secreta cordium, qui novit omnia, antequam fiant, quod in fidei puritate hoc facimus, & istud vobis commissimus in vera rectitudine cordis nostri. Et cum circa honorem nostrum sancta mater Ecclesia sollicita semper fuerit, sicut novimus, tanto nobis debet esse nunc efficax in hoc facto, quanto specialius videmur id facere propter Deum.

XXIV. Unde sicut jam fecimus, & literæ nostræ protestantur, quas misimus, iterato vobis cum omni fiducia committimus factum istud; beatitudinem vestram, de qua fiduciam specialem habemus, attente rogantes, quatenus super fulto ipso, quod jam utiliter assumpsistis, firmiter & securiter procedentes cum Deo, illud inde facere statueret, ac ordinare velitis, quod ad honorem. Eccl. Tom. XX.

rem Dei, & sanctæ Rom. Ecclesiæ, Imperii, atque nostrum valeat redundare, & servitium Terræ sanctæ, quod teste Deo, ex nimia devotione, & affectione cordis diligenter præponimus omnibus factis nostris, & in injuriam Christi, & Christiani nominis ignominiam, propter hoc nequeat impediri; quoniam, quicquid statueritis de reconciliatione prædicta, ratum & gratum habebimus, & juxta providentiam & ordinationem vestram, confirmationis literas & scripta exinde faciemus; ita ut nunquam pia mater Ecclesia assumpsisse super se peniteat onus istud, sed pro nobis potius, tanquam pro speciali filio, si necesse fuerit, majora facere teneatur. Si vero, ubi humiliando nos propter Deum, arbitrio, & voluntati, ac ordinationi vestræ commissimus factum istud, Lombardi forsitan, quod non credimus, ordinationi vestræ parere noluerint, suppliciter rogamus & petimus, ut Deum, & patientiam nostram habentes præ oculis, quod vestrum est ex inde facere debeatis. Cæterum quicquid super hoc, & aliis prædictis Tyrensis regni Hierosolymitani cancellarius, & L... Reginus archiepiscopus, ac memoratus magister, dilecti familiares, & fideles nostri exponant vobis oremus ex parte nostra, illam fiduciam verbis, & dictis eorum adhibeatis, si placet, ita eis firmiter & secure credatis, tanquam si prolata hæc ab ore nostro personaliter audieritis. Datum Fogiæ XVII. die nov. xv. indict.

Permissere etiam Pontificis arbitrio sua Longobardi jura, atque ob id fœderatæ Confentiant Longobrem ab Ap. sede definiti. (b) lb. ep. 437. 438. 439. Concordia firmata ab Honorio.

XXV. Confentiant Longobrem ab Ap. sede definiti. (b) lb. ep. 437. 438. 439. Concordia firmata ab Honorio.

si face segregaret, nec regum Aragoniæ, & Angliæ, vel Imperatoris in eas, aut quæ ab iis penderent, affectaret: *Quia tunc Deo accepta sunt humana servitia, cum ad ejus honorem, & laudem principaliter referuntur, discretionem tuam sollicitandam duximus & monendam, per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus ipsum Regem, & prælatos, ac magnates alios dicti regni, secundum datam tibi a Deo prudentiam moneas diligenter, ut habentes simplicem oculum in hoc facto, quatenus arbor bona faciat fructus bonos, oblationem obsequii sui non contaminent alicujus admixtione fermenti, sed omni vitio cupiditatis excluso, sic pure intendunt ad extirpationem hæreticæ pravitatis, quod ad occupandum terram catholicorum, ac specialiter ad terram Imperii, vel Regum Angliæ, ac Aragon. sitam in partibus illis manus extendere non præsumant, ne pietatem convertissent videantur in questum, & ad suum retinere compendium quod ob divinum noscuntur obsequium incepisse, &c.*

XXXIV. Ut Lud. Franc. Rex Hon. studio in Albigen. moverit.

Infederat altissime pontificio pectori, ut Albigenium hæresim, quæ Innocentii III. diligentia extincta videbatur, sub ipsius postea pontificatu ita recruderat, ut liberiores furori, atque impietati habenas effudisse videretur, omnino elideret, ut ex dictis annis superioribus illustre, & conspicuum est. Quamvis vero extincto seniori Raymundo ipsius filius ejusdem nominis Francorum Regis potentia metu perfusus ad Ecclesiæ gremium supplex se contulisset, atque amantissime ea lege exceptus fuisset, ut hæreticos insectaretur, suaque ditione depelleret, hæresim tamen impune grassari patiebatur: quare Romani legati opera Ludovico Francorum Rege ad exuendum comitatu Raymundum excitato, Honorius hoc anno Anglorum Regem, quem non levis angebat cura fiduciaris terras, quas Raymundus ab ipso obtinebat, a Francorum Rege ob hæreses labem occupatum iri, atque adeo ad ineundum cum hæreticis foedus imminentemque hostem, a quo jam multis urbibus fuisset spoliatus, laceffendum propendebat, literis gravissimis monuit, ne Francorum Regem in Albigeni bello occupatum lacefferet, Raymundove ulla auxilia submitteret.

Pont. Henrico vetat ne Lud. bello Albig. occupatum laceffat.

XXXV. Arguit inducias cum ipso non contraxisse. Cum sit semper consultius ante occurrere, quam remedium post causam querere vulneratam; si nobis hoc in tuo facto diligentius attendentibus efficacius intendissent nuncii tui, & nostris acquievisset consiliis super treugarum foedere ineundo, a te his temporibus cum Ludovico Rege Francorum, & olim cum claræ memoriæ Philippo patre suo, in difficultatem, quæ tibi nunc imminet, minime devenisses. Denique

diu expectantes expectavimus legatos, & nuncios ad eliminandam hæresim de terra Albigensium destinatos, ut nobilis vir R... filius quondam comitis Tolosani, si vir erat, sicut promittebat, catholicus terram prædictam, quæ spinas & tribulos, tanquam reproba germinabat, mundaret ab hæretica pravitate, cum non solum vicinas partes infecerit, verum etiam iniquitatis suæ virus effuderit ad remotas. Sed in aliquo non proficimus, licet non parvo tempore fuerit laboratum. Quare cum statutum fuerit in generali concilio, ut si dominus temporalis requisitus & monitus ab Ecclesiâ terram suam ab hæresi purgare neglexerit, per metropolitanum & comprovinciales episcopos excommunicationis vinculo innodetur, & si satisfacere contempserit, infra annum ex tunc per summum Pontificem ejus vassalli a fidelitate absolvantur ipsius, & terra exponatur catholicis occupanda, qui eam exterminatis hæreticis absque ulla contradictione possideant, & in fidei puritate conservent, nos coacti ex juris necessitate fuimus, ut Babylone, quam curavimus, non curata, denuo propter hoc assumpto labore, dilectum filium nostrum R... sancti Angeli diaconum Cardin. de nostro latere mitteremus, cum ad Roman. Ecclesiam specialiter pertineat hoc negotium, pro eo quod magistra est ipsa fidei, cujus excidium, tanquam omni rerum dispendio gravius, & periculosius non est aliquatenus sustinendum.

Unde factum est, quod idem Rex zelo, sicut credimus, devotionis accensus, cum omnibus fere prælati, & baronibus regni sui, signum crucis assumpsit, ad hæreticos de illis partibus profligandos. Quia vero utilitati tue libenter propiciamus, & tuis cupimus dispendiis obviare, serenitatem tuam monemus solcite, ac hortamur attente, quatenus nostro acquiescens consilio, & fiducialiter credens nobis, qui te inter alios principes abundantiori affectione diligimus, nullo modo assistas Raymundo prædicto, quia cum ille cum favoribus suis excommunicatus existat, præter id, quod poneres in puritate fidei tue maculam, excommunicationis sententia contingeret te involvi. Advertant hic politici tantam fidei prærogativam esse, ut cum de illius causa agitur, pati potius debeant principes sua jura infringi, quam ad ea tuenda auxilia ferre hæreticis, quibus illi suffulti hæresim alere contingat; nec mirum cum numinis causa cujusvis Regis ac principis causæ, quantumvis justa videri possit, anteferenda sit, sitque tutius terrenis principatus, quam religionem Christianam periclitari. Exutus sane a Ludovico fuerat Henricus Anglorum Rex multis provinciis, ac discrimen grave impendebat, ne si Raymundum comitem, atque Albi-

Significat Raymun. promissa de abolenda hæresi non tenuisse.

Ex Lateranensi conc. exiit sua ditione debere.

XXXVI. In eum Reg. Franc. crucem induisse.

Intendat anathema si Raym. favorit.

gentes ab illo edomari permetteret, non terras modo vestigales, quas ab eo Raymundus acceperat, amitteret, verum eaditione auctus Francorum Rex facile Anglos tota Gallia eiiceret: vicarius tamen Christi intentato anathemate Anglo vultum, ne Francorum Regi ad Raymundum atque Albigenes opprimendos se accingenti adversaretur; subjungit in suis literis Pontifex:

XXXVII. Per teipsum etiam supersedeas literis apostolicis, super facto baronum obtentis, quod ad fidelitatem tuam redeant, ut teneantur. Extant hujusmodi literæ in regesto pontificio sexto idus januarias hujus anni datæ (a) Aquensi & Vafatensi episcopis, nec non archidiacono Vafatensi, quibus dederat provinciam, ut Pictaviâ, Xantonum, Lemovicum, Marchiæ, aliarumque terrarum finitimarum proceres, qui antea ab Henrico ad Ludovicum desciverant, nisi evoluto a receptis literis mense ad officium reverterentur, pœnis ecclesiasticis percellerent. Verum postea Pontifex facta imperia suspendit, ne ea occasione Francorum Rex ab Albigenium bello distraheretur; sanxitque, ut Anglorum Regis causa, quamvis iusta, fidei causæ serviret; cavit tamen, quemadmodum ante in Imperatoris gratiam pro terris Romani Imperii in Provincia vestigalibus egisse vidimus, ne ipsius jura in eas terras stipendiarias, quæ hæresi contaminatæ erant, labefactarentur, qua de re hæc subiicit:

XXXVIII. Nec per te, vel fratrem tuum, aut alios guerram moveas dicto Regi, quandiu institerit negotio fidei, & servitio Jesu Christi, ne te, quod absit, impediens negotium hujusmodi Rex ipse cum prælati & baronibus Franciæ secum accinctis ab hæreticorum exterminio ad aliud se convertat; & nos dum super hoc excusari non posses, & notam exinde indevotionis incurres, paternum tibi favorem, qui alias devotioni tuæ tempore opportuno non deerit, impendere nequeamus. Caterum nos, qui non solum parati sumus tuam conservare justitiam, sed gratiam tibi, quantum cum Deo possumus, exhibere, sic duximus providendum, ut quidquid contingat de hæreticis, & terra ipsorum fieri, saluum sit jus tuum, & aliorum catholicorum, secundum statuta concilii suprascripti. Datum Laterani v. kalendas maii an. decimo.

XXXIX. Henricus Pontificiis iustis obsequitur. Meminisse harum literarum videtur Parisius, dum ait Francorum Regem expeditionem in Albigenes suscipere recufasse, nisi incusso anathematis terrore Pontifex Henrico vetaret, ne bello Gallias appeteret, Regemque Anglorum, qui summa transfretandi ac recuperandi amissa cupiditate tenebatur, acceptis im-

peris apostolicis accipiti fluctuasse animo fuisque in consilium exiit, reque agitata bello absistere reique difficillimæ exitum expectare decrevisse. Prosequitur auctor rei historiam, quam ex innato in Francos odio multis mendaciis inquinat, atque etiam Raymundum tanquam virum catholicum defendere, & in odium Pontificem ejusque legatum adducere non perhorrescit. Præstat ergo veritatem ex Bernardo (b) petere, qui hujus expeditionis historiam exactius describit: *Anno Domini MCCXXVI. tempore verno, quo solent Reges ad bella procedere, benedictus a Deo dominus Ludovicus Rex Franciæ egressus est cum exercitu innumerabili crucis signaculo insignito una cum domino Romano legato sibi assidue adherente, versus Lugdunum dirigit iter suum eligens terræ planitiem quadrigis accommodam, & flumen Rhodani navigio portandis copiis opportunum, quibus venientibus ex villis, & oppidis, quæ erant comitis Tolosani, consules occurrebant & Regi fortalitia tradebant, & ad suam dabant obsequia voluntatem: quos etiam cives Avenionenses datis obsequiis prævenerunt.*

(b) Bern. in chron. Lud. Franc. Regis in Albig. expeditione.

Plures certatim in illius obsequium concurrunt.

Subdit auctor pentecostes pervigilio cum trajecto Rhodano Rex ac legatus immiherent, Avenionenses subito terrore perfusos (augebat (c) metum ipsorum impietas, cum septem annis censuras apostolicas, quibus inulti fuerant, nasarie contempserint) venientibus contra fidem datam portas occlusisse, nec Regi nisi cum paucis ingressum permittere voluisse: his vero Regem indignatum, Avenionem mox obsidione cingere ac muros quater coepisse, & vicissim obsessos pertinacissime se defendere. Pergit Bernardus: *Interim autem præmittitur a legato & a Rege dominus Petrus Anelii archiepiscopus Narbonensis versus partes Tolosanas, ut invitaret ad pacem Ecclesiæ; qui præveniens eos castra & bonas villas & dominos eorum, pacem Ecclesiæ & Regis promittens quoque eis, consuleravit Ecclesiæ atque Regi. Et infra: Claves etiam Carcassonæ Regi a civibus in exercitum deferuntur; comes etiam Fuxi Rogerius Bernardi pacem requisivit. Sed illa vice, qualem voluerat, non invenit. Interea cives Avenionenses, quorum dominus superbiam humiliare decreverat, per hanc viam tribus mensibus expugnati, seque in viribus impares cognoscentes, sub certis conditionibus suam legatos & Regi liberant civitatem pridie idus septembris, quique ruina murorum & pœnis aliis sunt multati. Subiicit epidemiam in exercitu grassatam multos extinxisse ac divinæ fuisse providentiæ, ut deditioem tam cito urbs fecisset, cum elapsis diebus quindecim, Druentia fluvius ita intumuerit, ut effu-*

XL. Obsidetur Avenio & qua de causa. (c) Anon. Lud. vit. auct.

Ad deditioem compellitur ac mœnia solo xquantur

effusis extra ripas aquis planitiem, in qua defixa erant castra, inundavit; subdit auctor:

XLI. Peragrat plures urbes quæ ipsius jugum accipiunt. Fert leges Apamiis in auctoritatis pont. contemptores. In Alverniam recedit. Morte opprimitur.

Capta itaque Avenione, Rex versus Biterram & Carcaffonam dirigit iter suum, legato continue comitante: nec deerat venerabilis Fulco episcopus Tolosanus qui dum essent in exercitu, aut in itinere, nemo pro sua largitate nosse poterat exulasse. Et erat quippe pro sua bonitatis fama, & laboris, quem pro fide sustinerat, omnibus reverendus. Cum autem pervenisset Apamiam Rex, ibi multa consilio Cardinalis legati ad honorem Dei, & libertatis Ecclesie ordinavit, & maxime contra contemptores clavium Ecclesie animadvertens, eo statuto necessario, & salubri, de quo fit mentio in concilio Narbonensi, insequenti mox quadragesima celebrato, quod incipit: Felicis reordinationis. Ubi auctor varia Regis itinera accuratissime descripsit, atque Regem, Gallie Narbonensi aliisque terris, qua vi, qua deditione in suam fidem, acceptis (omnia enim castra ad quatuor a Tolosa leucas subegit) Hymbertum, & Bellojoco cum magnis copiis præfecisse, contendisseque una cum legato in Alvernos exposuit; subdit ut ipsum post tot parta ex hostibus fidei trophæa, majora meditantem mors oppresserit: Præventus autem Rex ægrotudinem apud montem Panfernium præsentis vitæ cursum complevit Domino volente VII. id. novemb. anno Domini prætaxato MCCXXVI. regni vero sui anno tertio, cujus erat propositum reverti ad terras Albigenfes, & Tolosanias in vere, si viveret, subsequenti.

Meminit ejusdem principis Richardus, (a) quem veneno, cum se ad Tolosam expugnandam compararet, necatum increbuisse tradit, cui etiam in eo consentit Parisius, (b) sed errat, dum a Campanie comite illi propinatum fingit, ac Reginae Blancae piissimæ femine adulterii notam aspergit: [1] at vitæ Ludovici auctor anonymus asserit Campanum invito Rege e castris longe ante abscessisse; qui etiam egregium elogium tanto principi adscribit, quod præterire nullatenus possumus: *Vir utique catholicus, & miræ sanctitatis omnibus diebus vitæ se non maculavit, præterquam cum unica uxore sua sibi legitimo matrimonio copulata: ibi dicunt completam fuisse prophetiam Merlini, qua dicitur in ventris monte (id enim Montpanlier sonat) moritur Leo pacificus, qui in loco non est auditum ante ipsum Regem aliquem decessisse. Corpus vero ejus sui ad Ecclesiam B. Dionysii in Francia transferentes, eum juxta patrem suum Philippum Regem augustum honorifice sepelierunt. Quibus verbis auctor historie sine n imponit. [2]*

Eandem etiam singularis continentie laudem attribuit Ludovico Jordanus (c). Adeo divini fuisse consilii videtur, ut ex sanctissimo conjugio filius sanctissimus ejusdem nominis, nimirum D. Ludovicus effloresceret, quem Jordanus dominica prima Adventus hoc anno Rhemis regia inunctione delibutum memorat. Redemptum vero diademate a Jacobo Sueffionensi episc. vacante Rhemensi sede refert (d) Nangius, de cujus egregiis aspiciis hæc auctoris verba delibare visum est: *Summae integritatis, puer, velut surculus*

XLII. (a) Rich. in chr. MS.

(b) Par. hist. Angl. Anonym. vit. Lud. auctor.

Ipsius egregium elogium.

XLIII. (c) Jord. MS. bibl. Vat. Ludovicus IX. major natus filius succedit regno.

(d) Nang. de gest. Lud. Franc. Reg.

NOTÆ [1] **B**asnagius in opere Gallico *Histoire de la Religion des Eglises reformees* to. I. pag. 419. edit. Roterodam anni 1721. ex Parisii fide refert Ludovicum veneno sublatum fuisse prodicione comitis Campanie, quem insanus in Blancam reginam amor in id scelus impulit. In patrocinium opinionis hujus conjecturas nonnullas vocat, quas inter expendit absentiam ejusdem comitis Campanie in solemnibus Regis consecratione. Neque enim, ait, permiffus fuit solemnibus huic ceremonie adesse, adeo commissum ab eo scelus principes detestabantur ut Joinvillæus in vita Gallica S. Ludovici asseruit. Sed nec Joinvillæo, nec Basnagio fidem in ea re præstandam esse satis constat, cum author chronici Turonensis, qui historiam suam cum sequenti anno claudit, ac res singulas annorum istorum diligenter persequitur, asserat: *Campania, & Britannia comites, comes Marchia, & alii Pictavienfes ad coronamentum regum evocati, nec venerunt, nec nisi verborum contumeliis excusaverunt*. Ex his intelligat Basnagius quanta sit conjecturarum suarum autoritas, ad suspensionem in feminam sanctissimam Blancam urgendam. Neque insuper fides Parisii, qui de suspitione illa primus scripsit, pluris habenda est, quam chronica Turonensis, scribentis comitem Campanie ideo conjurasse in regem Ludovicum, quia rex divortio, quod Ferrandus Flandrie comes ab uxore sua meditabatur, assensum non præbuerit, quin & Ferrandum ipsum indicta multa punierit. Hujus rei causa exasperatus Britannia comes, qui Joannæ Flandrensis comitissæ nuptias ambiebat, in regem conjurasse ferebatur, sociosque defectionis suæ comites Campanie, & Marchie adscivit. *Ea res suspectos illos Regi, & omnibus exhibebat*. Habes hic quæ suspitionis hujus vera causa fuerit, & origo. **MANSI**

[2] **P**ost illud: *Quibus verbis auctor historia sua finem imponit; adde ex annalibus contrariis: His addit (a) Guillelmus de Podio Laurentii tanta Ludovicum castitatis laude nitiisse, ut ideo mortuus sit, quod fœdari recusavit: Præventus, inquit, rex ægrotudinem, quam, ut postea dictum fuit, gestabat occultam, apud montem Pancerium præsentis vitæ cursum complevit, domino sic volente, tempore autumnali, cujus erat propositum reverti ad terras illas vere,*

(a) Guill. e Podio Laur. in chr. c. 46.

Egregia illius aspiciis.

culus ex dulciffima absciffis arbore in primo flore radice genens, cepit odoriferos gratiffima pueritie flores emittere, & sub disciplina egregiæ, & venerabilis matris sue Blancae, quæ eum sub protectione curatoria prudenter, & diligenter educabat, liberalem animum ad sapientiam informare. Ab illicitis vero peccatoris sui motus nobili reprimens continentia, spretis imbecillibus atatula discurffibus, sapientium tractatibus corde ultroneo inhærebat: si quid vero probitatis, vel prudentie aure captabat, prout tempus dictabat, sagaci memorie protinus committebat. Unde ab initio regni sui sapientia sibi divinitus inspirata consiliarios, & assessores tam clericos quam laicos electiffimos, tam fidelitate quam vita & sapientia habere voluit, & undecumque poterat, eligi faciebat. Hætenus Nangius, qui subjungit, ut graviffima in eum conjuratio sub ipsis regni initiis eruperit, quæ feliciffime discussa est, de qua nos anno sequenti. Jam e Gallicis rebus ad Anglicanas traducenda est oratio.

XLIV. Angliæ res.

(a) Lib. 10 ep. 178.

(b) lib. ep. 276.

(c) Ep. 157.

Studuit Honor. ante Alb. bellum proceres, qui ad Franc. desciverant ad Henr. traducere. Ea de re ad Marchia comitem lit.

Studuerat Honorius Henrici rebus, ut ereptas a Francis terras recuperaret, antequam Ludovicus VIII. in Albigenfes duceret. Non enim modo Hibernie præfules perpulerat, (a) ut archiepiscopo Dublinensi aliisque viris prudentia conspiciis adhibitis in consilium, de cogendis suppeditandisque Anglorum Regi, ut bellicos sumptus toleraret, pecuniarum subsidiis inter se conferrent, quo argumento Bathoniensi, & Saresberienfi episcopis datæ literæ (b) extant; verum etiam proceres (c), qui Henrici, ut Aquitaniae ducis fiduciarum erant, atque ad Francos defecerant, urgebat, ut datam olim Anglo fidem servarent, nec posterioris sacramenti religione ad infringendum prius teneri posse inculcabat, arguebatque perjuri: denique Henrici imperia detrectantibus anathema intentabat; quo argumento exaratæ Marchie comiti literas afferendas duximus: *Fidelitatis vinculum, quo vassallus tenetur domino, est adeo celebre apud omnes, ut etiam religio ne juramenti, qua vassalli assolent, circumscripta, ipsum per se vinculum, quasi pro sacro ubique terrarum & gentium habeatur*. **Ann. Eccl. Tom. XX.**

tur, nec aestimetur levem notam incurrrere, quicumque illius extiterit violator. Unde qui veteres revolvere vult historias, inveniet multos pro illo servando inhumane cibis urgente obsidionis angustia assatos, & illis quoque deficientebus elegisse potius fame deficere, quam ipsum fidelitatis vinculum violare. Tu vero, si cut chariffimo in Christo filio nostro Henrico illustri Regi Anglorum conserente didicimus, hæc nequaquam, prout te de cuisset, attendens, fidelitatem, qua ipsi Regi tenebaris asstrictus, & adhuc quoque teneris, cum ab ea, ut creditur, te nequaquam absolverit, nulla famis, nullave obsidionis coactus angustia, violasfi contra juramentum, quo te ad illam servandam astrinxeras, famæ ac salutis tuæ prodigus veniendo. Cum igitur toties pegeres, quoties facis contra fidelitatis juramentum præstitum dicto Regi, nos quo ex debito pastoralis officii tenemur Deo de anima tua reddere rationem, tam manifestum ipsius animæ tuæ periculum sine nostro dissimulare periculo non valentes, prudentiam tuam sollicitandam duximus, & monendam, & per apostolica tibi scripta firmiter præcipiendo injungimus mandantes, quatenus famæ tuæ provideas, ac saluti; ad fidelitatem ipsius Regis, occasione ac excusatione cessantibus redeas, ut teneris; servasque inviolabiliter sibi præstitum juramentum, juramento contrario non obstante, si quod forsitan præstitisti, cum illicitum fuerit, & non servandum: salubres monitiones nostras taliter auditurus, quod reconciliatus terreno, caelesti quoque reconciliari Domino merearis, &c. Dat. Romae VI. id. januar. an. x.

Subceperat etiam adversus Francorum Regem Honorius causam Burdegalenfis archiepiscopi, quem Ludovicus in suas terras ingressu interdixerat, tum etiam nonnullis possessionibus exuerat (d); quare Pontifex querelarum plenis literis pristinis bonis restitui læsoque fieri satis iussit; tum rogavit ne ipsum aditu in suas terras prohiberet, cum moris esset, ut viris ecclesiasticis ardente inter Anglos & Francos bello liber in ipsius regnum accessus pateret: *Temporibus inelytæ recordationis progenitorum tuorum in regno*. **Dddd Fran-**

Arguitur perfidia.

Intentatur illi anathema ut ad Henr. recedat.

XLV. Burdegal. arch. causam defendit Pontifex. (d) Ep. 337.

NOTÆ vere, si viveret, subsequenti: erat autem, quod relevari posset, ut dicebatur usu femine ægrotudo, quod sicut auctori viro fide digno referri, sentiens vir nobilis Arcambaldus de Borbonia qui in ejus erat societate, posse juvari regem amplexu femine, quæsitam virginem speciosam ac generosam ac edoctam qualiter regi se offerret, & loqueretur, quod non libidinibus desiderio, sed audite infirmitatis auxilio advenisset, dormiente rege a cubiculariis ejus die fecit in thalamum introduci; quam rex evigilans cum audisset aspirantem, quæsitit quæ esset, & qualiter introisset, quæ, sicut edocta erat, ad quid advenerat referavit: cui gratiatus rex, ait: non ita erit, puella, non enim peccarem mortaliter ullo modo; & convocato dicto viro domino Arcambaldo, mandavit eam honorifice maritali: rex autem iste, & re & nomine dignus alios regere, qui tanta virtute se regebat; qui si possibile esset mortem corporalem per peccatum noluit evitare. **MANSI**

Franciae observatum quasi pro lege fuit ab antiquo, quod licet inter ipsos ex parte una, & Reges ac principes convicinos ex altera dissensionibus, atque guerris instigante humani generis inimico subortis, se se graviter adinvicem infestarent, praelatis tamen, & clericis terrarum ipsorum liberum esset ad regnum illud a Domino benedictum accedere, & in eo licite commorari, &c.

XLVI. Defendit praeterea Fulchesium virum nobilem optime de Joanne Rege meritum, ab ejusque filio Henrico oppressum, & Archiepiscopum Cantuariensem S. R. E. Cardinalem, atque alios, qui Regi a consiliis erant, sollicitavit, ut illi restituendo incurberet: ac vertit Regi gravissimo vitio illius viri nobilis uxorem, detinere, ne ad virum regno exultantem se conferret, atque ob id justissimas minas incuti iussit (a): Nisi nobis acquieverit in hac parte, nos non tantummodo apostolicum favorem sibi subtrahere, quod solum sibi esset praesertim hoc tempore gravis poena, verum etiam contra ipsum procedere compellemur, cum idem nobilis inter caetera etiam bono matrimonio defraudetur, quod primo ab ipso Deo in paradiso extitit institutum, & magnum, teste Apostolo, continet sacramentum. Unde et si dicto Regi hactenus forte plus quam oportuerit deferentes dissimulaverimus illud per apertam injuriam impediri, id tamen dissimulare de caetero non valemus. Fuisse illum Honorii opera restitutum bonis ac patriae scribit Parisius, sed brevi ab inimicis veneno extinctum, mortemque illi impendentem praesagisse Pandulphum episcopum Norwicensis, cum ipsum praemonuisset vidisse in somnis ingentem lapidem e templi D. Albano martyri sacri fornix in ipsius caput magno impetu collapsum, ipsum obruisse, allissequae, proinde caveret, ut si qua in re martyrem laesisset, crimen quanto citius expiaret, Fulchesium vero qui maxima damna ac injurias monasterio S. Albani intulerat, veniam quidem ab abbate flagitasse, illata vero damna nullatenus sarcivisse, atque adeo vindice numine, nullis munitum sacramentis eo genere mortis, quod diximus, brevi occubuisse.

(a) Ep. 37. Veneno interimatur Fulcheseus.

Ut imminens illi calamitas praesagita fuerit. Quam periculotum sit in SS. iras incurere.

XLVII. Divina ultionis exemp. in episc. viros religiofos insectantem.

Is praemonitus non restituitur.

qui familiaris fuerat Regibus Anglorum, tam Regi Richardo, quam huic Joanni. Et infra: Astitit ei Rex praefatus in vestibus regalibus, de panno videlicet, qui imperialis vulgariter appellatur, quem monachus recognoscens, ac memoriter recolens quod mortuus fuisset, sciscitabatur ab eo qualiter se haberet. Cui Rex: Ita me habeo, quod nemo pejus: nam haec mea, quae vides indumenta, adeo ardentia sunt & ponderosa, ut nullus, qui in saeculo vivit, illa tangere sufficeret praere ardore, vel propter ponderositatem portare, quin protinus moreretur. Sed tamen per Dei clementiam spero & gratiam ineffabilem, & filii mei Henrici largam elemosynarum distributionem, nec non servitii divini honorem, quem Domino devotus impendit, me quandoque misericordiam adepturum. Quaesio igitur obnoxius fraternitatem tuam, ut dicas Richardo de Marisco, nunc Dunelmensi episcopo, quod nisi ante mortem suam vitam correxerit flagitiosam, & eam per poenitentiam & satisfactionem condignam emendaverit, sedes ejus, quae in inferno est, eum expectat praeparata.

Feliciori longe exitu, quam Fulchesium Richardumque vitam clausisse Saresberiensem comitem scribit idem auctor, quem singulare poenitentiae Christianae exemplum in extremo mortis discrimine explicuisse, atque omnes spectantes sua pietate ad lacrymas coegisse narrat: In valescente demum aegritudine, cum certissima suae necis indicia cognovisset, fecit episcopum civitatis ad se venire, ut ea quae Christiani sunt, in confessione & viatico susciperet, & legitimum de rebus habitis conficeret testamentum. Intra autem episcopo thalamum, in quo jacebat, comes nudus omnino praeter femoralia contra eum corpus Domini ferentem, ex lecto proficiens, asperillumque laqueum circa collum connectens, cum jugi lacrymarum effusione se prostravit in pavimento, summi Regis se esse proditorem contestans; nec de loco moveri voluit, nisi facta confessione, & vivitici sacramenti percepta communione, ut se sui servum ostenderet creatoris; & sic per dies aliquot in suprema perseverans poenitentia, spiritum suo tradidit Redemptori. Contigit autem quod dum de castello ad novam ecclesiam per unum militare corpus ejus ad tumulandum portaretur, cerei, qui cum cruce & thuribulo de more portabantur accensi, inter pluviarum effusiones, & ventorum turbines lumen continuum in itinere ministrabant, ut aperte ostenderent comitem tam arduae poenitentem ad lucis filios pertinere.

XLVIII. Insignis comitis Saresb. poenitentia.

XLIX. Guill. arch. Eborac. in SS. numerum refertur.

Objectum viro pio vitum de Jo. Regis Ang. anima, quae ignibus purg. torquebatur.

Insignis comitis Saresb. poenitentia.

Guill. arch. Eborac. in SS. numerum refertur.

nosque ex eo suo loco memoravimus; (a) extat de ea re apostolicum diploma (b) ad Anglicanum clerum exaratum, in quo ubi institutum de illius vita ac miraculis quaestionem exposuit, adjicit: Pluries per viros electos tam super vita, quam super miraculis sancti praedicti inquisitionem fieri fecimus diligentem, cum etsi ad sanctitatis existentiam sufficiat perfectio charitatis, ad ostensionem tamen ipsius miraculorum exhibitio exigatur, eo quod & nonnulli justitiam suam faciunt coram hominibus, ut videantur ab eis, & nunquam diabolus se in lucis Angelum transfigurans, illudit hominibus fraudulentus. Unde cum inquisitores praedicti, receptis super his quampluribus testibus fide dignis, & examinatis, sicut oportuit diligenter, nobis ipsius sancti sanctissimae vitae ordinem, & multa, & magna miracula, quibus post decessum ejus ipsum Dominus magnifice illustravit, plene, ac plane fideliter retulissent; nos provide attendentes, quod non erat tanta lucerna ponenda sub modio, sed super candelabrum statuenda, cum praeter alia miracula, quae longum esset per singula enarrari, sepulcrum ejus olei ubertate pinguescat, quo aegri quamplures inuncti a suis infirmitatibus sunt sanati; & quod non est praetereundum silentio, tres mortuos mirifice suscitavit, & quinque caecos illuminans, uni ex eis, qui in duello devictus & undique damnificatus, cum ad sepulcrum ipsius sancti clamaret instanter & peteret confidenter, ut ei oculos restitueret, quibus injuste ipsum sciebat orbatum, alios novos reddidit mirabili novitate; ipsum de communi fratrum nostrorum & aliorum praetorum, qui praesentes erant, consilio, adscriptimus, vel potius adscriptum denunciamus sanctorum catalogo confessorum, statuantes, ut in anniversario ejus annuatim festum solemniter celebretur. Dat. Later. xv. kal. april. pont. nostri anno x.

Quantis miraculis effulserit.

I. Pia & felix S. Franc. mors. (c) Par. hist. Angl. an. 1226.

NOTE [1] S. Francis annus mortualis cum praesenti 1226. conjungit Parisius, S. Bonaventura, quam enim S. Bonaventura obiisse virum sanctum affirmat die sabbati IV. non. octobris, & dies illa anno 1225. non vero sequenti 1226. in sabbatum incidit; adhuc tamen animadvertendum est, obitum illum contigisse, teste S. Bonaventura, in sero sabbati, id est nocte, qua hora jam dominica dies inceperat; ideoque nox quidem Sabbati, sed dies dominica jam agebatur. Dies vero dominica in 15. non. octobris anno 1226. incidit. Immerito ergo Pagius in Breviario communem chronologiam ex hac una ratione convellere nititur in vita Gregorii IX. pag. 149. to. III. Luc. edit. MANSI

vitam & vestigia sequens, ad contemplationem caelestium avolavit: qui posteaquam promeruit gloriam Dei, & remunerationem bonorum operum pro mercede recipiens in dicta civitate sepultus est; haec ipse. Eodem anno sancti viri obitum recenset, (ut alios omittamus d) S. Bonaventura in ejus vita (e) hujuscemodi verbis: Transiit autem venerabilis frater ex hujus mundi naufragio anno dominicae incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo sexto quarto non. octob. die sabbati in sero sepultus in die dominico. Ex quibus corrigas eos, qui mortem sancti viri in aliud tempus reiciunt. Ex pluribus vero quae S. Bonaventura de ipso enarrat, haec nobis pro instituto in medio ponere suffecerit, quibus extremum vitae ipsius sanctissimae finem describit: Ad sanctam Mariam de Portiuncula se portari poposcit, quatenus ubi acceperat spiritum gratiae, ibi redderet spiritum vitae. Quo cum fuisset perductus, ut veritatis exemplo monstraret, quod nihil erat illi commune cum mundo, in illa infirmitate tam gravi, quae omnem languorem conclusit, super nudam humum se totum nudatum in spiritus fervore prostravit, quatenus hora illa extrema, in qua poterat adhuc hostis irasci, nudus luclaretur cum nudo. Decubans sic in terra, succina veste deposita, faciem solito more levavit in caelum & intendens illi gloriae totus, manu sinistra dextri lateris vulnus, ne videretur, obtexit, & ait ad fratres: Ego quod meum est feci, quod vestrum est Christus edoceat. Illacrymantibus autem sociis sancti, qui miro fuerant compassionis telo percussi, unus ex eis, quem vir Dei guardianum suum esse dicebat, votum ipsius divina inspiratione cognoscens, festinus surrexit; & acceptam cum chordula & femoralibus tunicam pauperculo Christi obtulit, dicens: Haec tibi tanquam pauperi commodo, & tu accipias illa obedientiae sanctae mandato. Gaudet ex hoc vir sanctus & jubilat praer latitia cordis, quoniam fidem tenuisse dominicae paupertati usque in finem se vidit: palmasque levans ad caelum Christum suum magnificat, pro eo quod exoneratus ab omnibus liber vadit ad ipsum. Et infra: Circumsedentibus vero omnibus fratribus, extendit super eos manus in modum crucis brachiis cancellatis, pro eo quod

(d) Bern. chr. Rom. Pont. Paul. Lang. chr. Citiz. Trib. chr. Hirsau. Luc. Wadding. cum aliis. (e) Cap. 15. Raphael Volaterr. l. 12. Antrop. Mart. Pol. in chr. & alii.

Quantum in eo sub extremo vitae actu paupertatis studium fuerit.

Dddd 2 hoo

LI.

Sacra ab eo data sodalibus monita. *hoc signum semper amabat; & omnibus fratribus tam presentibus, quam absentibus in crucifixi virtute ac nomine benedixit. Insuper & adjecit: Valete filii omnes in timore Domini, & permanete in eo semper, & quoniam futura tentatio & tribulatio appropinquat, felices qui perseverabunt in his, quae coeperunt. Ego vero ad Deum propero, cujus gratiae vos omnes commendo. Sicuti hujusmodi admonitione completa, jussit Deo vir charissimus evangeliorum sibi codicem apportari, & evangelium secundum Joannem, quod incipit ab eo loco: Ante diem festum paschae, sibi legi poposcit. Ipse vero prout potuit in hujus psalmi vocem erupit: Voce mea ad Dominum clamavi, voce mea ad Dominum deprecatus sum; & ad finem usque complevit: Me, inquit, expectant justi, donec retribuas mihi. Tandem cunctis completis in eum mysteriis anima illa sanctissima carne soluta & in abyssum divinae charitatis absorpta, beatus vir obdormivit in Domino. Haecenus S. Bonaventura (cujus verba exserpsit Jordanus) post haec vero de ipso agit inter sanctos relato (qua de re infra) ac multa egregia miracula subiicit, ex quibus nonnulla novatores, (a) quae more suo in ludibrium trahunt, centuriis suis intexuerunt. Qui plura de S. Francisco, ejusque familia cupiat, Lucam Wadingum, ea latius persecutum consulat.*

Spiritum sanctissimi Deo reddit. *Dum sanctissimi illius confessoris miraculis fulgeret Italia, pluribus etiam Germania sacris Engelberti pro libertate ecclesiastica anno superiore caesi, prodigiis, quae Caesarius (b) percenset, illustrabatur. Illud vero inter caetera non silendum, ipsius viscera quatuordecim ab ejus caede evolutis hebdomadibus e terra refoffa, corruptionis expertia, ac nullo foedo odore imbuta reperta fuisse, adeo ut e corpore recens occiso extracta viderentur; eaque sacra instructa pompa ante aram templi principem condita fuisse prosequitur fusius idem auctor; tum quam gravi supplicio affectus fuerit Fridericus comes Ifemburgensis, qui sanctum archiepiscopum trucidarat, caeterique flagitii illius participes crudeles poenas dederint, in eos enim plus etiam quam humanitas, ne dicam pietas Christiana ferat, saevitum est; meminere expetitae de Friderico comite ultionis Godefridus (c) ac Stadenfis (d) qui in rotam actum comitem Coloniae maximum patris sceleris dolorem praetulisse refert. Friderici vero fratres Theodoricum episcopum Monasteriensis atque Engelbertum electum Ofnaburgensem a Pontifice, cui probare non poterant conspiracy in sanctum crimine se non polluisse, honoribus ecclesiasticis turbatos narrat Caesarius.*

LII. Engelbertus in Germania miraculis coruscatur. *(b) Cas. in ejus vita apud Sur. 16. 6. die 7. novemb. Ejus viscera corruptionis immunita inventa. Necis auctor in rotam agitur.*

(e) Godef. in annal. (d) Stad. in ebrou. *Cum in Germaniam defluerit oratio,*

nonnulla ad Vvaldemarum Regem Danorum spectantia afferenda videntur. Emissus ille e carcere fuerat a comite Henrico Zuverino, a quo magna auri vi se redimere coactus, atque ad iniquiores leges, sacramento etiam interposito confirmatas compulsus fuerat. Verum Honorius iniquissima Waldemarum jurandi per vim & metum extorti religione liberavit (e), Werdensemque episcopum monitis comitem urgere jussit, (f) ut Regi sacramentum remitteret, atque imperia apostolica derectantem provocationis abjecta mora censuris ecclesiasticis percelleret: tum Zuverinum comitem incusso gravissimarum poenarum terrore acceptos a Rege, cujus stipendiarius erat, obsides ac pecuniam reddere imperavit: Olim credidimus, quod grandem, & gravem maculam, quam in tua fama improvide posuisti, charissimum in Christo filium nostrum illustrem Regem Daciae dominum tuum rupto fidelitatis foedere captivando excitatus increpationibus apostolicis recognosceres, & ipsum Regem juxta exhortationes nostras libere dimittendo, eandem maculam per cita satisfactionis remedium aboleres: tu vero cura fame tuae posthabita, & inculcatione precum, ac praceptorum nostrorum penitus obaudita, ab ipso Rege extorsisti per violentiam iuramentum, quod filios suos obsides tibi daret, & quandam tibi solveret pecuniae quantitatem, (quadraginta quinque millia marcharum argenti ab eo extorsisse scribit Crantzius g) ipsum in his, & aliis intolerabiliter aggravando in grave praedictum subsidii Terrae sanctae, ad quod magnifice impendendum ante captionem suam solemnissimis vinculo se astrinxit, nec non in gravem Apostolicae sedis injuriam, & contemptum, cum regnum ejus esse dignoscitur ad specialis dittonis indicium consuale; & quam eidem Regi astrinxit ejus devotio specialis. Quoniam igitur tantum subsidii Terrae sanctae dispendium, tantumque nostrum, & Ecclesiae Romanae contemptum sub dissimulatione transire nec volumus, nec debemus, nobilitatem tuam monemus, rogamus, & sub obtestatione divini judicii obsecramus, per apostolica tibi scripta districte praecipiendo mandamus, quatenus obsides, ut pecuniam, quam a Rege recepisti praedicto, ei sine difficultate restituas. Datum Laterani v. id. junii pontificatus nostri anno decimo.

LIV. Dux Norwegiae crucefignatus in client. ap. adscitus. *Consueverant haec & alia studia Rom. Pontifices iis omnibus impendere, quos ob susceptum Hierosolymitanam expeditionis votum in clientelam apostolicam admiserant, quam propterea principes, ut ab hostibus tuti essent, plus enim saepius in iis coercendis religio quam potentia valebat, expetebant. Inter quos Norwegiae dux, qui hoc anno sacrae pro-*

Vvaldem. Rex Dan. ad iniquas redemptionis leges compellitur. Extorti sacramenti religione liberatur ab Hon. (e) Hon. l. 10. ep. 316. (f) Reg. post eand. ep. ib. ep. 33. Zaver. comes obsides ac pecunias illi restituere jussus.

Recusanti intentatae censurae.

(g) Crantz. Dux Dan. l. 7. c. 18.

(a) Lib. 11. ep. 362.

Lubecen. & Colon. eodem beneficio decorati. (b) Ib. ep. 379. 380. 381. 382.

LV. (c) Jord. MS. bibl. Vat. Rerum Hieros. status. Fridericus regni sacri possessionem init. Germani arcem munitam Sarracenis eripiunt. (d) Rich. MS. in ebrou.

Triopol. comes anathemate defensus. Renuit Hon. iustis de causis absolvere. (e) Lib. 10. ep. 168.

LVI.

fectioni se accingebat, eo beneficio ornatus est, ut ostendunt literae ea de re ad Nidrosensem archiep. datae, in quibus haec addit (a): Cum sicut ex literis tuis accepimus, & utique acceptamus, dilectus filius nobilis vir ... dux Norwegiae crucefignatus ad Terrae sanctae subsidium cum numerosa crucefignatorum multitudine magnifice se accingat, offerens omnibus secum transfretare volentibus gratis navigium sine nautico, ut tuae praedicationis tuba excitatus populus Christianus ad dictae terrae subsidium fortius animetur, fraternitatem tuam monemus atente per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus in provincia tua evangelizares, & evangelizari facias solemniter verbum crucis, commonefaciendo universos & singulos, ut in hoc necessitatis articulo succurrant Christo modis omnibus, quibus possunt. Dat. Later. 11. non. novemb. pontificatus nostri anno decimo. Accepti etiam in fidem ac tutelam Pontificis fuere Lubecenses & Colonenses, qui bello sacro se devovissent, virisque ecclesiasticis ad eam expeditionem profecturis id collatum beneficium est, ut redditus ecclesiarum, ac si praesentes essent, perciperent: (b) tum illos pro acceptis pecuniis obligare creditoribus aut locatoribus possent. Nil denique praetermisit Honorius ad sancta loca ab impiorum servitute vindicanda, populosque, ac Germanos maxime, ad triumphalia crucis signa alliciendos, quae etiam superius a nobis allata, dum de Friderico ac Longobardis conciliandis ageremus, illustrant.

Quo porro statu Syriae res fuerint, significat Jordanus: (c) exuto a Friderico Joanne Rege Brennessi sceptro Hierosolymitano Hugonem e monte Bellart administrandis Terrae sanctae rebus praefectum fuisse: missum etiam Thomam, qui magnam existimationem nominis suo adventu collegit; ac tum a Germanis arcem munitissimam, cui Montisfortis nomen erat, expugnatam fuisse. Meminit etiam Richardus (d) nonnulla auxilia a Friderico submissa. Caeterum Terrae sanctae damnum attulit Christianorum principum orientalium dissensio, inter quos Tripolitanus comes ob immensa flagitia, bellumque in Antiochenos ac Templarios gestum anathemate defensus est. Quem cum Fridericus fidelium communioni restitui posceret, Honorius Papa quamvis Imperatori annuere atque inter se Christianos conjungere percuperet; cum oratores comitis nonnulla, quae ab aequitate penitus abhorrebant, postularent, legesque iustissimas ab Apostolica sede propositas admittere recusarent, Fridericum a fundendis in Tripolitani gratiam precibus abstinere literis monuit (e).

Super absolutione vero praefati comitis,

nimirum Tripolitani, de quo mentionem ediderat, tua noveris celsitudo, quod ipsius comitis nuntii petierunt quaedam juris, & Ecclesiae Rom. consuetudini contraria manifeste. Unde licet preces tuas velimus semper, in quibus secundum Deum possumus, exaudire, nequivimus tamen ipsorum petitionem admittere nuntiorum, idque circumscriptio tua egre ferre non debet cum non velis, ut credimus, quod juris scripti & approbatae consuetudinis ordinem confundamus. Licet autem idem comes etiam ipsa exhibitione iustitiae, propter multa, quae nunc narrari non expedit, reddiderit se indignum, tuarum tamen precum intuitu volumus totum ipsum negotium bonis viris committere sub hac forma, ut videlicet idem comes praestaret in eorum manibus iuramentum de stando mandatis Ecclesiae super iis, pro quibus in eum excommunicationis sententia lata fuit, ac deinde praestaret de manifestis emendam, ac de parendo juri super dubiis exhiberet idoneam cautionem: quo facto absolutiois beneficium impenderetur eidem, & consequenter de dubiis cognitio haberetur, & statueretur, quod posceret ordo juris & haec omnia dictis nuntiis benigne obtulimus per venerabilem fratrem nostrum H. episcopum Ostiensem, ac dilectum filium nostrum G. ... tituli sancti Martini presbyterum, & Gregorium S. Theodori diaconum Cardinales, a quibus eosdem nuntios audiri fecimus diligenter, cum non sit consuetudinis, quod Rom. Pontifex, nisi per interpositam personam, ad colloquium excommunicatos admittat: ipsi autem nuntii praedicta recipere renuerunt, afferentes se ad hoc non habere mandatum, nec nos, ut praediximus, potuimus facere quod petebant, cum ubi agitur de iustitia, gratia in alterius injuriam non sit locus, &c. Dat. Reate ix. kalend. februar. an. x. Cum igitur comes Apostolicae sedis decreto perdifficilem se praerberet, Honorius anathematis sententia contumacem iterum perculit, ejusque terras interdicto subjecit, datis ad archiepiscopos Nicosiensem, & Caesariensem, atque ad abbatem montis Oliveti hujusmodi literis (f).

Honorius, &c. Comes Tripolitanus, qui pro diversis & variis excessibus suis ad illum deberet intuitum erigere, quo respiciente Petrus legitur in amaras lacrymas effluxisse, gravi demersus oblivionis somno, & totus per voraginem desperationis absorptus, nullam recipit, cum percussus non doleat, disciplinam. Idem enim, inter alios ejus divulgatos excessus, Antiochiam & castrum Antiochenum, quod fratribus Hospitalis Hierosolymitani custodiendum dimisit venerabilis frater noster Albanensis episcopus, tunc A. S. L. & domum quandam, quam

Ea de re ad Frid. lit.

LVII. Renovata in contumacem censurae.

(f) Ep. 169.

Antiochia ab eo scelerata.

Ejusdem quam ipsi habent apud Tripolim, capiens
sava crudelitas. *violenter, rabie concitatus diabolica, u-
num ex ipsis excoriari, & alium ut dicitur,
occidi fecit; præter id quod quibusdam eorum
crudeliter & inhoneste tractatis, damna eis
gravia & injurias irrogavit. Unde dictus episcopus
his, aliisque de causis pluribus manifestis in eum,
factores, complices, & participantibus eidem,
protulit excommunicationis sententiam, quæ
auctoritate apostolica extitit postmodum
approbata. Sed ipse tanquam peccator, qui
contemnit postquam in profundum labitur
vitiorum, eandem sententiam penitus vilipendens,
de redeundo ad mandatum Ecclesie, cum
ablata detineat, & de damnis & injuriis
nullam satisfactionem impenderit, non videtur
etiam cogitare. Ut autem de salute sua idem
excitatus a nobis recogitet, qui per septennium
despexit sententiam supradictam; discretioni vestræ
&c. Præcipit, ut ipsum diebus festis solemni
ritu fidelium communionem depellant, ac
principatum sacris interdiciant. Datum Reate
III. kalend. febr. anno x. Hactenus Honorius,
qui etiam magistro fratribusque Hierosolymitani
hospitalis permisit, (a) ut sibi a comite per vim
injuriarum que ablata armis reperere possent.*

(a) Ep.
224.LVIII.
Regina
Cypri ad
incestas
nuptias
cum Trip.
com. filio
convolat.
(b) Ep.
208.Ymbelm
regno
Cypri
admini-
strando
præfici-
tur.
Honorius
Cyprios
illi ob-
tempera-
re præci-
pit.

Ejusdem præterea comitis Tripolitani
meminit Honorius literis suis ad nobiles
Cypri regni viros, ac milites & popu-
lum exaratis, (b) ubi Rege vita fun-
cto, Regnam in Syriam nuper trajecisse,
cumque Bo. comitis Tripolitani filio
incestas nuptias contraxisse ait, seque ab
Rege puero (cui Henrico nomen erat)
suppliciter rogatum, ut eos ad imperia
Ph... Ymbelm ab illo de eorundem af-
fensu in regni moderatorem electi præ-
sto esse præciperet, id se facere Regem-
que & ipsos in suam clientelam susce-
pisse: Rex ipse nobis humiliter supplica-
vit, ut cum curam teneamur gerere pupi-
lorum, personam ipsius qui pupillus exi-
stet, & regnum eidem bajulo committentes,
vobis nostris literis mandarem, ut sicut
hactenus fideliter, si donec idem Rex ad
ætatem pervenerit legitimam, bajulo in-
tendatis eidem. Quare cum de exaltatione,
& commodo vestro debeatis esse soli-
citi per vos ipsos, & nos Regis, & regni

vestri cupientes augmentum, parati sumus,
quantum cum Deo possumus, eidem
Regi, quem sub nostra, & Apostolica se-
dis protectione recepimus, consilium & au-
xilium, cum necesse fuerit, impartiri. U-
niversitatem vestram monemus, &hortamur
attente per Apostolica vobis scripta mandantes,
quatenus sic indefesse, sic fideliter intendatis,
& assistatis Regi, donec idem ad ætatem legitimam
veniat, bajulo supradicto, &c. Dat. Lt. xiv. kal.
martii pont. nostri anno x. Extat etiam
pontificium diploma (c) Henrico Regi datum,
quo Honorius patrocinium apostolicum ipsi
pollicetur: quem insuper commendavit tum
Friderico (d) Imp. tum etiam Templariis (e)
Hospitalariis, tum denique (f) archiepiscopo
Nicosiensi, (f) ac reliquis illius regni
præsulibus atque etiam Phil. moderandis
regni gubernaculis admotum adhortatur,
(g) susceptum munus summa fide diligentiaque
administret.

(c) Ep.
222.(d) Ep.
209.(e) Ep.
208.(f) Ep.
223.(g) Ep.
207.LIX.
Bisuntinus arch.
ad sed.
Constant.
traduci-
tur.
(h) Ep.
356.

Postremo, ut orientalibus rebus finem
imponamus, quas in præficiendis earum
regionum præcipuis ecclesiis pastoribus
curas impenderit Romanus Pontifex,
perstringamus. Cum Antiochenam ecclesiam
patriarcha orbatam accepisset, canonicis
Antiochenis præcepit, (b) ut evolventis se
ab acceptis literis mensis spatium patriarcham
designarent. Ne pariter Constantinopolitana
sedes justo antistite careret, exeunte anno
episcopum Bisuntinum ad illam traduxit, ut
testatur literæ ad ipsum exaratae (i): [1] Cum
nuper nobili ecclesia Constantinopolitana
pastore vacante capitulum, & alii, ad quos
electio pertinet, in substitutione patriarchæ
futuri concordare nequiverunt, aliis
postulantibus venerabilem fratrem nostrum
episcopum Belvacensem, aliis appellanti-
bus contra eos, tandem utriusque partis
procuratoribus in nostra præsentia consti-
tutis, & nolentibus, vel non valentibus in
unam consentire personam, postulationem
non duximus admittendam. Sed nos solici-
te cogitantes, qualiter tam celebri, tam
insigni * possemus de persona idonea pro-
videre, demum post tractatus multiplices,
deliberato fratrum nostrorum consilio, se
ad Constantinopolitanam ecclesiam de Bi-
sunt-

(i) Ep.
428.

* ecclesia

stantina providimus transferendum, non-
tam personæ in ecclesia, quam ecclesie in
persona utiliter nos consulere arbitantes,
&c. Datum Laterani x. kalend. januar.
anno xi.

LX. Submisit etiam in meridionales regio-
nes episcopos, ac religiosos sacerdotes
ad infidelium terras excolendas; Tole-
tanique archiepiscopi zelum commenda-
vit, qui nonnullos Minoritas ad inferendum
Miramomelini terris evangelium proficisci
jusserat, atque ex ipsis unum sacris pontifi-
calibus insignierat; injunxitque, cum e re
Christiana fore putaret, aliquos viros pietate,
& doctrina conspicuos episcopos crearet, ut
amplificandæ fidei operam navarent. Cumque
Prædicatorum, ac Minorum religiosi viri
sedi Apostolicæ significassent, temeranda
sæpius ipsorum instituta esse inter infideles
nationes, quo animarum salutem promovendæ
incumberent, induendum scilicet alienum ab
ipsorum religiosa disciplina cultum, alendam
comam ac barbaram, recipiendas pecunias, ut commo-

dius ingredi carceres, quibus mancipati
erant Christiani, sacramenta administrare,
atque inter barbaros agere possent, ad
justas eorum preces descendit (a): Cum ex
causa David coram Abimelech legatur
habitum commutasse, ac Dominum se
junxisse in speciem peregrini discipulis
euntibus in Emmaus, in fractione panis
postmodum eis revelatum, qui etiam tam
David pueros super eo, quod in necessitate
comederant panes sanctos, quos eos con-
tingere non licebat, quam Apostolos excusavit,
dum ipsos Pharisei arguerent, quod esurientes
alienas non lotis fricantes spicas manibus
comedeant, nos laudabile opus vestrum,
piumque propositum attendentes, vestris
supplicationibus inclinati, super prædictis
vobiscum in illis regionibus, quamdiu
præscripta vos arctat necessitas, & in-
vitat utilitas, misericorditer dispensamus:
dum tamen fraus non interveniat sive dolus,
vel sinceritatem vestram cupiditas non
seducat. Dat. Lat. XVI. kal. apr. an. x.

(a) Ep.
246.

NOTÆ [1] Bisuntinus episcopus accitus quidem fuit ad insulas Constantinopolitanas, sed nunquam
illas obtinuit. Ita enim de illo scribit Albericus in chronico ad annum 1227. Patri-
archa CP. erat hoc anno Matthias, tertius illorum, qui de latinitate in eadem sede assumpti sunt
..... Matthias Venetianus, quo sedente (lege decedente) & lectoribus, (lege electoribus)
per consilium vota sua transferentibus (forte ferentibus) & in magistrum Joannem archiepisco-
pum Bisuntinensem consentientibus, de voluntate domini papa dictus archiepiscopus Romam adiit;
postulatus onus illud subire, non consensit attentare, unde dominus papa cardinalem eum insti-
tuit, dans ei Sabinensem episcopatum. In Constantinopoli vero factus est patriarcha Simon archi-
episcopus de Tyro. Ex his Alberici scriptoris synchroni verbis colligitur Matthias anno 1227.
decessisse; sed hac in re falsi arguitur, cum ex literis Honorii, hoc anno 1226. exeunte da-
tis patriarcham illum jam decessisse constat. MANSI

I. Honorius Joann. Regem priori dignitati restituere nititur.

O Cebuit anno redempti humani generis millesimo ducentesimo vigesimo septimo indictione xv. Honorius III. summus Pontifex, relicto apud cunctos viros probos sui desiderio, ac magno Terræ sanctæ damno, cum florentissimam ad instaurandas in Syria Christianas res expeditionem summo studio urgeret, eoque sublato pia illius consilia, quamvis Gregorius iis perducendis summa contentione incubuerit, Friderici perfidia penitus conciderint. Sed ne immaturum luctum præripiamus, prius ea præclara gesta sunt afferenda, quibus extremum vitæ actum decoravit. Angebat illius animum non levis dolor, Joannem Regem, quem ad collocandam Imperatori in matrimonium filiam impulerat, ut Rom. Imperio Sicilia regnoque Hierosolymitano conjunctis sultani Babylonici potentia paribus Christiani principis viribus frangeretur, contra omnium spes atque expectationem regni Hierosolymitani administratione, qua ad vitam potiri debuerat, a genero improbe fuisse exutum. Quare Fridericum gravissimis literis hortatus est (a) focerum in priorem gratiam admitteret, regni que Hierosolymitani gubernaculis admoveret; a nemine præclarius rem Christianam geri posse: cui tutius fideret non occurrere: exploratam illius peritiam; atque ex illius depreffione susceptam maculam deterfurum.

II. Gravissimas ea de re ad Frid. lit. scribit.

Frederico illustri Romanorum Imperatori semper Augusto, & Regi Siciliae. Non dubitat, sicut credimus, tua serenitas, quin te sincero diligamus affectu, & quin ad incrementum tui honoris, ac nominis aspiremus: unde cum ea tue celsitudini suademus, quæ ad honorem tuum novimus pertinere, debes suaves nostras gratanter accipere, ac eis acquiescere reverenter. Sane charissimo in Christo filio nostro Joanne illustri Rege Hierosolymitano tue sublimitati affinitate conjuncto, communis fuit omnium vox, & opinio, quod quasi in immensum successisset eidem, & quod Deus ipsam sublimitatem ejus per affinitatem tanti principis magnifice sublimasset. Nec mirum si hoc homines crediderunt, considerantes hinc excellentiæ tuæ potentiam, cui esse facile cognoscebant non solum in sua sublimitate, conferre sublimes, sed etiam humiles novis honoribus sublimare; illinc vero strenuitatem, & industriam dicti Regis, non solum dignam, ut ei suum conservares honorem, sed ut illum etiam ampliaret. Et ecce res videtur in contrarium versa esse, cum Rex ipse inde, nisi alio

Exponit quæ voces in ipsum ob exitum factum jaentur.

modo provideris, contra spem nostram, & suam, ac aliorum graviter sit depreffus, unde sperabatur magnifice sublimandus. Omnes qui hæc audiunt, vehementer admirantur, & dicunt: Quæ hæc est imperialis industriæ providentia, alienasse a se tantæ prulentie, tantæ strenuitatis, tantæ industriæ, tanti consilii virum, & tanto sibi vinculo copulatum, de quo poterat, tanquam de semetipso confidere; cujus honorem, & statum deberet proprium reputare? Cui fiducialius poterit regnum Hierosolymitanum committere? Quis fidelibus ibi existentibus gratiosior? Quis terribilior infidelibus? Quis utilior toti negotio Terræ sanctæ? Ecce si nulla sibi esset affinitate conjunctus, deberet tamen propter strenuitatem, & industriam ejus, & propter eam, quam habet gratiam hominum, notitiamque locorum sibi regnum committere supradictum. Sed etsi simplicem militem in focerum assumpsisset, deberet eum decorare regia dignitate. An pulchrius sibi est militis generum esse, quam Regis? an pulchrius erit filiis, quos ex filia dicti Regis suscipiet, avum militem habere, quam Regem? Hæc, & similia parvi loquuntur & magni, admirantes super hujusmodi facto, & illud, ut loquamur verius, detestantes.

Commen-dat Joannis fidem virtutesque.

Nobis quoque, ac fratribus nostris insultatur a multis, eo quod hujus affinitatis mediatores extitimus, ipsique Regis depreffio nobis quodammodo imputatur. Denique per factum inter te, & ipsum Regem dissidium multorum devotio circa Terræ sanctæ subsidium, ut dicitur, refrigerit, quam facies recalescere, si ad ipsum Regem tuum, ut decei, vultum, & animum curaveris serenare. Desiderantes ergo hanc, quasi quandam nebulam, a tui serenitate nominis removere, ac simul pro ipsius Terræ sanctæ subsidio, cui tua, & ejusdem Regis reconciliatio est plurimum necessaria, satagentes; serenitatem tuam monemus, rogamus, & obsecramus in domino Jesu Christo, postulantes pro munere speciali, quatenus tecum ipse recogitans, quam absurdum sit, tantum & talem virum occasione affinitatis tuæ magnificentie deprimi, cum solam familiaritatem tuæ sublimitatis adeptos, per eam deceat exaltari, ac sepe dicta Terræ sanctæ utilitatem attendens, dictum Regem in imperiali gratiæ plenitudinem reassumas, eumque tibi sic efficaciter reconcilies, quod tui serenitatem animi erga eum, ipsi exhibitione operis manifestes: cum si diligenter attendas illud, quo tibi junctus est, vinculum, facile possis advertere neminem esse, persona filii tui dumtaxat excepta, qui

III. Significat necessariam ad Terræ S. res focerii reconciliatorem.

qui te sincerius ipso Rege diligere debeat, vel de quo tua sublimitas fiduciam possit gerere certiorum. Ut autem intelligas plenius, quam intime reconciliationsm hujusmodi affectemus, ecce propter hoc specialius mittimus ad te dilectum filium abbatem S. Martini Viterbien. Cisterciensis ordinis latorem presentium, virum utique prudentem, religiosum & fidum, serenitatem tuam deprecantes attente, quatenus ipsum, immo verius nos in ipso, cures in eis, quæ ad hoc negotium pertinent, & audire clementer, & efficaciter exaudire. Datum Later. vi. kal. febr. pontif. nostri an. undecimo.

IV. Frid. preces Honorii respicit.

Fundebat Honorius cassas apud infidum principem voces, qui nulla Christianæ rei cura movebatur; sed omnia ad sua commoda referebat. Cumque duriorum illius animum emollire non posset, ne Joannem Regem, qui ab ipso excitus in Italiam venerat, perulstrat Hispanias, Angliam peragrarat, percurrerat Gallias, Germaniam obierat, ut occidentales principes ad promovenda Honorii consilia incitaret, ac nulla laborum præmia quam regni jacturam retulerat, destitueret, pontificii principatus partem administrandam ei contulit, ut regium in calamitate decus sustentaret: qua de re ad commissos illius curæ populos has literas exaravit (a). [I]

Joannes Rex ab Honor. ditionis pontificiæ parti præfici-tur. (a) Eod. l. 11. ep. 497. V.

Charissimi in Christo filii nostri Joannis Hierosolymitani Regis illustris strenuitatem, industriamque pensantes, simulque firmam spem, fiduciamque tenentes, quod per ejusdem Regis prudentiam, inter vos poterunt sedari discordiæ, custodiri strata, servari justitia, & alia, quæ ad vestram utilitatem, & tranquillitatem pertinent utiliter provideri; totum patrimonium, quod habet Romana Ecclesia a Radicofano usque Romam, excepta marchia Anconitana, ducatu Spoleti, Reate, ac Sabina, curæ, regimini, & custodiæ ipsius Regis duximus committendum, tenendum, custodiendum, & servandum, quamdiu de nostra, & Ecclesiæ Rom. fuerit voluntate, nominatim Radicofanum, Prece-nam, Aquapendentem, Montenflaconem, Martam, Valentan. Insulam, Martan. cum aliis locis, quæ ab olim consueverunt jurisdictioni castelli Montisflaconis subesse; Verall. Petronian. salvis proventibus dilecto filio nostro R... sanctæ Mariæ in Cosmedin diacono Card. concessis, Orde, Montaltum, Centumcellas, Corne-Am. Eccl. Tom. XX.

tum, Perusium, Urbemvet. Tudertum, Balneoregium, Viterbium, Narniam, sanctum Geminum, Struncon salvis proventibus dilecto filio nobili viro Petro Capucio consanguineo & ostiario nostro concessis: Tuscan. Ortam, Ameliam, Nepe civitatem Castellanam, Gallestum, salvis proventibus concessis dilecto filio nostro Egid. SS. Cosmæ & Damiani diacono Card. Stutrium, & alia, quæ ipsa Ecclesia Rom. habet, vel tenet infra terminos prænotatos, cum pertinentiis suis, & juribus universis. Ideoque universitatem vestram monemus & exhortamur attentius, ac per apostolica vobis scripta sub obtentu gratiæ nostræ, & debito fidelitatis, quo nobis tenemini, firmiter præcipiendo mandamus, quatenus ipsum Regem recipientes hilariter, & dignam ei honorificentiam exhibentes, eidem tanquam vicario & procuratori nostro, & Ecclesiæ Rom. humiliter, & efficaciter intendatis, sibi de juribus curiæ quamdiu Ecclesiæ Rom. placuerit, quod hujusmodi curam gerat, integre respondendo, &c. Dat. Later. vi. kal. febr. an. xi.

Quamvis ea Regis Joannis calamitas res Hierosolymitanas admodum labefactaret, promovendæ indiciæ sacræ expeditioni institit Honor. ac Longobardis incunte anno pacis cum Friderico ineundæ leges dixit, quas anno superiore atulimus. Cumque ii foederatarum civitatum literas de servandis, quæ sibi juncta fuerant, mittere distulissent, acriter ipsos perstrinxit, utque officio diligentissime facerent satis, admonuit (b): Nobis & ipsi Imperatori, omni occasione & excusatione cessantibus, ita celeriter transmittatis, quod non possit ad ipsius Imperatoris venire notitiam, vel vos ipsarum literarum missionem distulisse tamdiu, vel nos vobis super hoc iterato scripsisse: ac interim nihilominus, cum ea sollicitudine, quam angusti temporis exigit, ea quæ pro ipsius Terræ sanctæ succursu facere tenemini, præparetis, ne ipsi Imperatori deferendi ejusdem Terræ sanctæ succursum, occasionem videamini dare, ac per hoc contra vos Deum, & homines provocetis: scientes, quod si vos in tanto facto Dei, & vestri contemptores, illoresque senserimus, nil aliud videmus restare, nisi ut cælum, & terram contra vestram insolentiam invocemus.

VI. Instat Pont. confirmandæ inter Long. & Frid. concordia.

(b) Ib. ep. 580. Percellit Longobardos negligentius in ea re egisse.

Ne vero ob Longobardicos rumores in adornanda Syria profectio Germani teperent, Hermannum Theutonici equitris

VII.

NOTÆ [1] Pacem compositam fuisse Fridericum inter & Joannem regem, antequam Joannes a pontifice accitus pontificiæ ditionis terras administrandas susciperet, affirmat Bernardi thesaurarii utraque historia Gallica, & Latina. Neq. sane id abludit a vero, cum alioqui pontifex rebus suis male consulisset, si pontificiæ ditioni præficeret virum imperatori, cujus ille gratiam promereri studebat, aversantem. MANSI

Urget Germanos crucifigatos parent se Hier. itineri. (a) Ep. 462. (b) Reg. post eand. ep. Ea de re ad Lantgrav. Thur. lit.

Menfis auguft. ad trajectionem. indictus.

VIII. Christiana fides in fept. oris am. plicata. Ruffia Reges illi fe aggregari poffulant. (c) Ep. 483. Hortatorio ad ipfos Pont. lit.

fris ordinis magistrum mifit, literisque significavit fopitos effe Longobardiae tumultus, atque adeo omnes, qui voto Hierofolymitano fe astringerant, itineri fe accingere imperavit (a). Quo argumento ad Andream Ungariae Regem, ac Lantgravium Thuringiae fcriptis (b) quos eodem literarum exemplo ad confcendendas mense augufto naves expeditos, atque in prociectu effe monuit: Te, qui ab olim fufcepto crucis fignaculo illi militare voviffi, qui pro te in crucis patibulo militaviffi, rogamus, monemus, & hortamur attente, ac per afperfonem fanguinis Jefu Chrifti nihilominus exhortantes, quatenus taliter praeparare te ftudeas, quod in instanti augufto, quo generale paffagium effe indictum, valeas, Deo duce, feliciter transfretare, recepturus ex hoc gratiam in praefenti, & gloriam in futuro. Paruit Honorio Lantgravius, de quo, ut vitam in apparatus bellici laboribus pie profuderit, plura dicenda erunt; jam reliqua ad Honorium fpectantia prosequamur.

IX. Monet a fide Ap. legatum fagient.

rente, quatenus fuper hoc voluntatem veftram nobis per literas & fideles nuntios intimetis. Interim autem pacem cum Chriftianis de Livonia, & Eftonia firmam habentes, non impedietis profectum fidei Chriftianae, ne divinam, & Apoftolicae fedis incurratiffi offenfam, quae facile de vobis poteft, quando vult, fumere ultionem, fed potius Domino largiente per veram obedientiam, & gratiae devotionis obfequia, utriusque mereamini gratiam, & favorem. Dat. Later. XVI. kal. febr. pont. noftri anno XI.

Ut paternum finum iis Regibus amaniffime Ecclefiae aggregari flagitantibus explicuit, ita recedentem ab officio Lufitaniae Regem corripuit. Invadebat is princeps ecclefiae Portugalenfis jura, quem ut a coeptis revocaret, epifcopo decano & cantori Zamorenfibus provinciam impofuit, ut haec monita Regi infinuarent, (d) quae ipfi aliis litteris praefcripfit (e): Charififfimus in Chrifto filius nofter illuftris Rex Portugaliae fcire debet, quod quanto Rex regum, & Dominus dominantium Deus majora fibi contuliffi dignofcitur, tanto majorem ab eo devotionem exponit, & tanto contrarium eum, quando ipfum offendet, amplius indignatur. Hoc autem dignum, & iustum effe Rex ipfe fatebitur, fi aequali lance librare voluerit veritatem, & in femetipsum curaverit reflectere oculos fuae mentis. Si enim ab aliquo per ipsum amplius honoribus fublimato fe contemni, atque offendi confpiceret, non indignaretur eo vehementius contra eum, quo ei ampliora beneficia contuliffet? O quantum contra eum indignatione fervesceret! o quomodo totus effet in imagine poenae, quam anxie quam ardentem de vindicanda ea injuria cogitaret! Quare ergo non veretur illum offendere Dominum, a quo fublimatus effe regia dignitate, a quo habet non folum omnia bona fua, fed etiam femetipsum? Quare non metuit illius contra fe provocare potentiam, qui habet in fuis manibus, non folum regnum, fed etiam statum suum, qui poteft & animam suam, & corpus mittere in gebennam? Profecto si eum digne metueret, non offenderet ecclefias & ecclefiafticos viros, fed ejus intuitu ab eorum offensa femetipsum & suos cautius cobiberet. Et infra:

Ad haec cum disponendi de rebus ecclefiafticis laicis nulla fit attributa poteftas, ipfe de ecclefia ad difpofitionem ipfius epifcopi pertinentibus pro fua voluntate difpofuit; & cum praedecefforum fuorum temporibus archiprefbyteri ad vacantes ecclefias accedere confueverint, & factoinventario illas, donec de rectoribus effet provisum, eisdem viris ecclefiafticis commendare, Rex ipse id fieri non permittit; fed statim illis vacantibus irrequisito ipfo epifcopo, ejusque vicariis per nuntios fuos res

X. Regem Lufit. ob invafa ecclef. jura corripit. (d) Ep. 492. (e) Reg. post eand. ep. Monita illi propofita.

XI. Gravia ab eo Rege commiffa fcele- ra.

occupat earundem, & eas facit per laicos custodiri, & jus patronatus in aliquibus earum fibi contra iustitiam vendicare contendens, ad eas, cum vacant, perfonas inutiles, interdum extraneas, & ignotas, interdum de fua familia ipse epifc. praefentat, quae nec volunt in eisdem residentiam facere, nec ad presbyteratus curant ordinem promoveri, &c. Recenset alia graviora Regis facinora, quibus ecclefiafticam libertatem labefactabat, atque epifcopo partes demandat, ut Regem censuris, si emendare commiffa detrectarit, devinciat. Dat. Lat. xv. kal. febr.

XII. Honorii III. mors. Inter haec dum reipublicae Christianae gerendae, contra impios fidei defendendae, gloriae Chrifti Ecclefiaeque late amplificandae vigilantiffimus Pontifex incumberet, majora cogitantem ingentibus fidelium lacrymis, ab universo orbe Chriftiano complorata mors illum abftulit; ipsam enim hoc anno contigiffi, non modo qui ejus aevi hiftoriam literis tradidit, ut Conradus abbas Urspergenfis, (a) Albertus Stadensis, (b) Matthaeus Parisius, (c) caeterique (d) affirmarunt, verum Gregorius quoque Honorii fuffessor testatur, diemque illius, nimirum xv. kal. april. notat, ut ejus docet epifc. ad Galliarum epifc. annalibus noftris paulo post ex parte inferenda, idemque Richardus affirmat; (e) quibus nullo labore refelluntur recentiores illi, qui Honorii obitum in fuperiorem annum rejecerunt. Cum ergo Honorius creatus fuerit Pontifex xv. kalend. aug. uti fuo loco ostendimus, diem vero extremum clauserit xv. kalend. apr. ipsum Petri cathedram annos decem, ac menses octo tenuiffi dicere neceffe est. Ex quibus corrigendus error, qui in epitomen, quae apud nos est (f) gestorum Honorii irrepsit, ipsum supra annos decem menses octo, & viginti duos dies fediffi. De eodem Pontifice fubdunt acta: Hic ecclefiam S. Laurentii extra muros, & basilicam, quae dicitur sancta sanctorum, renovavit, decretales compilavit. [1] Eas S. Antoninus (g) breviter recenset, quae plures juris canonici libros exornant. De hoc etiam Pontifice, praeter ea quae supra in medium attuli indicem Romano- rum Pontificum ab ipso collectum afferit Card. Baronius, (h) quem in pervefto Vaticano codice ego fimiliter in fpe- Ann. Eccl. Tom. XX.

NOTAE [1] IN actis Honorii III. legimus pontificem hunc decretales compilaffe, quae verba annalista explicat de publicatis ab illo constitutionibus, quarum partem maximam in collectione decretalium fuorum Gregorius IX. complexus fuit. Sed anonymi fcriptoris alia est mens, cum Honorii constitutiones reipfa in unum corpus collectae prodierint. Hanc Honorii collectionem Innocentius Cironius Tolofanus publicavit anno 1645. fol. Illam vero Gregorius IX. postquam decretalium libros V. vulgavit una cum caeteris aliis abrogandam censuit, ratus tot decretalium collectiones juris canonici studio minus profuturas. Vide, quae conferemus in nota ad annum 1234. 26. MANSI

xi. De monasterio S. Pauli jam ante conftructo ab Honorio Papa, postea vero, cum dirutum fuiffet, a Ludovico Camerario instauratum, traditur in commentariis (i) Pii Secundi. Postremo Honorium in basilica S. Mariae Majoris fuiffi tumulo conditum docent acta, quae paulo ante memoravi.

XIII. Vita itaque fuffecto Honorio III. Gregorius ejus nominis nonus Cardinalium, omnium voluntate, quamvis invitus, fufficitur; cujus electionem expofituri, illa primum percensenda existimamus, quae de ejus primordiis gestisque ante pontificatum in vitae actis enarrantur. Extant haec ad calcem perantiqui codicis Vaticanum, qui liber censum infcribitur; cujus auditoris verba, prout occasio feriefque temporum dabit, annalibus inferemus; ille vero ita hiftoricae fuae narrationis exordium duxit: Hic natione Campanus de Anagnina, nobiliori ejusdem provinciae civitate, patre de comitibus Signia felicitis memoriae dominum Innocentium Papam III. consanguinitatis tertio gradu attingens, matre vero de potentioribus Anagninis exortus, forma decorus & pervenustus aspectu, perspicacis ingenii, & fidelis memoriae praerogativa dotatus, liberalium * artium * que utriusque juris peritia eminenter instructus, fluvius eloquentiae Tullianae, sacrae paginae diligens observator & doctor, zelator fidei, disciplina virtutis, reftitudo iustitiae, solutium miserorum, religionis plantator & cultor, castitatis amator, & totius sanctitatis exemplar; de capellania domini Innocentii Papae III. in honorando collegio, in Cardinalem S. Eustachii modica interjectione promotus, non multo post in Ostiensem epifcopum ordinatus. Et sane ipsum ex epifcopo Ostiensis creatum Pontificem in comperto est apud omnes tum veteres tum recentiores auctores. Cujus officii tempore poenitentium fratrum, & inclusarum dominarum novos institutos ordines ad summum usque provexit. Extant in Gregorii regestis nonnullae apofc. litterae ad fratres, quos de poenitentia appellat, pertinentes, quarum nos fuis locis mentionem faciemus.

XIV. Minorum etiam ordinem intra initia fub limite incerto vagantem novae regulae traditione direxit, & informavit informem, B. Franciscum eis ministrum praeficiens, E e e e z & re-

In Ecclesia S. Mariae Majoris sepelitur. (i) Comment. Pii II. Pap. l. II. Vita itaque fuffecto Honorio III. Gregorius ejus nominis nonus Cardinalium, omnium voluntate, quamvis invitus, fufficitur; cujus electionem expofituri, illa primum percensenda existimamus, quae de ejus primordiis gestisque ante pontificatum in vitae actis enarrantur. Extant haec ad calcem perantiqui codicis Vaticanum, qui liber censum infcribitur; cujus auditoris verba, prout occasio feriefque temporum dabit, annalibus inferemus; ille vero ita hiftoricae fuae narrationis exordium duxit: Hic natione Campanus de Anagnina, nobiliori ejusdem provinciae civitate, patre de comitibus Signia felicitis memoriae dominum Innocentium Papam III. consanguinitatis tertio gradu attingens, matre vero de potentioribus Anagninis exortus, forma decorus & pervenustus aspectu, perspicacis ingenii, & fidelis memoriae praerogativa dotatus, liberalium * artium * que utriusque juris peritia eminenter instructus, fluvius eloquentiae Tullianae, sacrae paginae diligens observator & doctor, zelator fidei, disciplina virtutis, reftitudo iustitiae, solutium miserorum, religionis plantator & cultor, castitatis amator, & totius sanctitatis exemplar; de capellania domini Innocentii Papae III. in honorando collegio, in Cardinalem S. Eustachii modica interjectione promotus, non multo post in Ostiensem epifcopum ordinatus. Et sane ipsum ex epifcopo Ostiensis creatum Pontificem in comperto est apud omnes tum veteres tum recentiores auctores. Cujus officii tempore poenitentium fratrum, & inclusarum dominarum novos institutos ordines ad summum usque provexit. Extant in Gregorii regestis nonnullae apofc. litterae ad fratres, quos de poenitentia appellat, pertinentes, quarum nos fuis locis mentionem faciemus.

Ejusdem virtutes ac munera.

Optime de B. Francico, & eius familia erat meritus. & rectorem, quorum debilia initia eodem regente ad ea incrementa venerunt, ut per singulos orbis terrarum terminos, eorum venerando consortio, vix viculus repeririatur immunis. Præter illa mira quidem æstimatione notanda, quæ fratrum necessitatibus pia liberalitate concessit, donavit eisdem in urbe monasterium unum, scilicet monasterium S. Cosmæ, in Lombardia in Tuscia expensis innumeris etiam sui ministerii subventionem construxit, providendo postmodum necessitatibus singulorum. In protectorem etiam ordinis adscitus est, qua de re Wadingus

(a) Wading. an. 1217. n. 6.

Quo studio viros religiosos fuerit profecutus.

(a) plura: *Eas etiam que sue prædicationis studio divinitus inspiratæ parentibus dimissis & patria, nec lacrynis emollitæ natorum, mundi superbiam, & divitias temporales commutaverant in paupertatem extremam, & in asperâ luanæ mordentes aculeos vestes pretiosæ contextas, post summi Pontificis solium colligebat ut filias, venerabatur ut matres, ipsarum indigentiam uberius auxiliis profecutus. Apud Anagninam vero, ad gloriosæ Virginis gloriam, in paterno prædio Florentis ordinis dictum de Glorioso monasterium statuit, stipe magnificâ decoratum, & pingui possessione dotatum, ibidem aliud constituens in B. Martini confessoris honorem. In Velitrensi diocesi venerandum monasterium de myrreto: in porta civitatis Anagninæ ad usum pauperum hospitale multarum possessionum largitione dotatum crexit. Graves Romanorum discordias, per quas multorum excidia timebantur, ad insperatæ pacis concordiam futurus pius pater sollicitudine reducebat, civitatem Ostiam turribus munivit, & mutis sumptibus & laboribus magnis, de manibus occupantium potenter ereptam. Insuper dum ipse de beneficiario quodam fundo Manfredorum familie ab ipso postea tributo agit, legationis se in Longobardia munus obisse affirmat (b). Eum porro antequam summus Pontifex salutaretur, Ugonem fuisse nuncuparum Albertus Stadenfis, (c) & Godefridus (d) monachus affirmant: at Conradus Urspergenfis, (e) Richardus notarius, (f) & plerique alii Ugo linu n appellant. Pergit vitæ scriptor de ipso dicere:*

Ug. ante pontificatum dicebatur. (b) Greg. l. i. ep. 157. (c) Sean. in chron. (d) Godef. in annal. (e) Ursperg. in chron. (f) Rich. de S. Ger. in chron.

XV. Ut electus fuerit Rom. Pontifex.

Qui tandem defuncto piæ memoriæ Honorio III. sexta feria, hebdomada vero majoris quadragesimæ quinta de communi, & impræmeditata fratrum concordia, non minus electione canonica, quam divina inspiratione, lacrymabili, & clamorosa contradictione recusans, inter votivos eligentium manus, pia vestium laceratione grassatus, in domo B. Gregorio Gregorius-ejus imitator assumitur apud septem folia. Locus ille septem folia appellatus, uti Baronius (g) docet, erat ex adverso templi S. Gregorii inter montem Palatinum,

(g) Bar. tom. II. an. 1084. n. 5.

& clivum Scauri longo, ac multiplici columnarum ordine exornatus, septem desuper impositis foliis, quibus celsa turris speciebatur. In cuius vertice eminebat ecclesia, quemadmodum in mole Adriana S. Angeli templum olim situm erat, eademque nuncupata S. Lucie ad septem folia inter urbis diaconias numerabatur: Summi Pontificis * solium fratrum instantia devictus ascendens, demum vero Romanis exultantibus populis ac clero jubitante præ gaudio, irruentibus etiam catervatim utriusque sexus hominibus, pontificali decoratus infusa, in Lateranensî palatio magnifice cathedratur. Tum lugubres vestes mutavit ecclesia, & urbis semidiruta mœnia pristinum receperunt fulgorem. Iis de Gregorii electione confensu omnium, nec sine interno auræ celestis afflatu perfecta, ipso summa vi resistente, respondent illa, quæ Pontifex idem in commemoratis literis infra addendis enarrat. Cæterum S. Franciscum, dum in humanis ageret, ipsi sacræ Minorum familie dilatandæ studiosissimo prædixisse, ad summam pontificatus dignitatem evocatum iri, S. Antoninus (h) alii que tradunt.

* pontificis.

Ea dignitas antea a D. Franc. illi prælagita. (h) Anton. 3. part. tit. 19. c. 3.

Sequenti autem dominica die sanctissimi Benedicti, pater benedictus prælatorum comitatus obsequiis, assistente innumerabili multitudine Romanorum in principis Apostolorum basilica venerandus princeps magnifico susceptus tripudio, ex Apostolicæ sedis more, suscepit pallium plenæ potestatis insigne, itaque missarum peractis solemnibus summus Pontifex gemmis circumtectus & auro, ad palatium Lateranensè processit. Die vero resurrectionis dominicæ subsequenti missarum mysteriis in Virginis gloriosæ basilica solemniter celebratis revertitur, cum tripudio coronatus. Feria quidem secunda in albis in prædicta Petri basilica, divinis missarum officii reverenter expletis duplici diademate coronatus, sub fulgoris specie in Cherubini transfiguratus aspectum, inter purpuratam venerabilium Cardinalium, clericorum, & prælatorum comitivam innumeram, insignibus papalibus præcedentibus, equo in phaleris pretiosis evectus, per almæ urbis miranda mœnia, pater urbis & orbis deducitur admirandus. Hinc cantica concrepant, inde præconia populi jubilantis exurgunt, & per vicus singulos clamor resonat: Kyrie eleison. Aureis argeisque platea distinguitur tapetis, pictis in Ægypto constrata, & tinctis India coloribus ordinate composita, diversorum aromatum suavitate fragrabat. Tubarum clangore turba concutitur, se certatim mutuis clamoribus exhortando iudices & tabelliones cappis fulgebant sericis, aureis vestibus legione procerata. Græcorum atque Hebræorum caterva non mo-

XVI. De ejus consecratione.

Ut duplici diademate fuerit redimitus.

Qua pompa Lateranum deducit.

dica, Christi vicario suis * linguis & ritibus laudis munia persolvebant, & puerilis linguæ garrulitas procaci festivitate cantabat; sicque incredibilem multitudinem populi cum palmis & floribus procedente, senatore ac præfecto urbis almificæ non equis evectis, sed pedibus pontificalis equi lora trahentibus, sub arcuatis platearum ordinibus micantium siderum imitantibus speciebus, sanctissimus Pontifex perducitur ad patriarchium Lateranensè. Solemnis hæc pompa, qua Romani novum Pontificem a basilica Principis Apostolorum Lateranum sunt profecuti, celebrata præteritis temporibus in pari casu magnificentia a Cardinale Baronio descriptæ simillima exiit, ut perspicere facile potest, qui ejus annales evolverit.

XVII. De sua promotione encyclicas literas mittit.

Quo die obierit Honorius.

Ut electus fuerit Gregorius.

Cæterum Gregorius, ubi primum pontificatum auspicatus est, Christiani orbis præfules, uti mos erat, de sua electione certiores fecit, & eorum se precibus enixe commendavit; cunctosque monuit atque hortatus est, munus pastorale summa vigilantia obirent.

Gregorius, &c. Sane bonæ memoriæ Honorius Papa prædecessore nostro xv. kal. aprilis soluto debito carnis de præsentis sæculo nequam erepto, & in crastinum iuxta morem celebratis exequiis, & ipsius corpore ad tumulum deportato, una cum fratribus nostris ad eligendum convenimus successorem; & missa, ut moris est, in honorem sancti Spiritus devote, ac solemniter celebrata, post aliquantulum tractatum de substitutione Pontificis omnes pariter ad imbecillitatem nostram, quasi divinitus inspirati, occulos direxerunt, & nobis renitentibus, & invidis cum multa instantia, & etiam violentia conati sunt humeris nostris imponere onus istud; cuius gravitatem pertimescendo non modicum non posse portare, licet suscipere fuerimus plurimum reluctati; metuentes tamen ne videremur inspirationi divinæ resistere, tandem submissimus humeros ad portandum, sperantes in eo, qui jugum suum suavæ misericordia sua facit, & onus leve præ dulci charitate, quod ipse, qui vota fratrum aspirando prævenit, adjuvando etiam prosequetur. Fiduciam enim talem habemus per Christum ad Deum, non quod sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis sed nostra sufficientia est ex Deo, qui nos suos voluit esse ministros. Sollicitudine igitur ecclesiasticæ provisionis suscepta, & de vobis plena concepta fiducia, quos nobis providentia conditoris ad tanti oneris gravitatem facilius perferendam, ad participandam nostræ sollicitudinis evocavit, universitatem vestram rogandam duximus, & monendam, exhortantes in Domino, quatenus insufficientiam nostram, apud Deum, qui dat omnibus affluenter, & non impro-

perat, orationibus adjuvetis, &c. hortatur ipsos, ut gerendis ecclesiis ac saluti animarum procurandæ strenuam operam navent; tum præcipit, ut intentata censurarum religione omnes cruce signatos ad capeffendum iter Hierosolymitanum perpellant. Dat. Later. x. kalend. april. pontif. nostri anno I. Atque ejusdem exempli, quod in regeffo subditur, omnibus archiepiscopis, episcopis, & aliis ecclesiarum præfulibus; præterea religiosis viris atque inter ceteros Camaldulensibus, apud quos autographum extat, epistolam misit.

Ex his constat plane nil altius Gregorii menti impressum, quam bellica undique contracta auxilia, ad loca sancta adversus Mahumeticæ sævitia, impietatisque sectatores submittere. Quod magis etiam aliæ aperiri literæ (a), eodem die ad Fridericum iisdem verbis majori ex parte exarata; post qua ad ipsum spectantia subiungit, quibus ad operam suam in tuenda ecclesia, amplificanda religione, expeditioneque ingenti ad fidei hostes contundenos instruenda collocandam inducere coratur: De honore tuo, ac salute solliciti, qui te dum essemus in minori officio constituti, habuimus in visceribus charitatis, ac tuis profectibus aspiravimus, sublimitati tue primitias literarum nostrarum duximus destinandas, celsitudinem tuam rogantes attentius, & monentes, & exhortantes in Domino, in remissionem tibi peccaminum injungendo, quatenus in devotione sedis Apostolicæ firmiter perseverans, & nobis disponente Domino, ad regimen ejus assumptis, prout decet principem Christianum, assistens humiliter, & devote, sic sollicito, ac efficaci studio peragere satagas negotium Terræ sanctæ, ac te viriliter & potenter in instanti passagio ad ejus succursum accingas, in minu forti, & brachio extento, ad præliandum de corde puro, & fide non ficta prælia Domini, transfretando, quod ab eo consequi merearis immarcessibilis gloriæ diadema, & nos qui te sinceritatis brachiis amplexamur, ad ea que tuum respiciunt commodum, & honorem, ex hoc fortius accendamus. Alioquin quantumcumque te sincera diligamus in Domino charitate, & tibi quantum cum Deo possumus deferre velimus, id dissimulare nulli poterimus ratione. Et infra: Tu ergo, fili charissime, ad illum qui dominatur in regno hominum, qui te sua gratia sublimavit, debitum habens cum devotione respectum, sic precibus & monitis nostris obtempera, quod nequaquam nos & te ipsum in illam necessitatem inducas, de qua forsitan te de facili non poterimus, etiam si voluerimus, expedire. Datum Laterani x. kalend. april. pontific. nostri anno I.

XVIII. Mittende expeditioni ad recuperandam Terram S. incumbit. (a) ib. ep. 2.

Urget Fridericum iteri se comparet.

Necessitatem incussa min.

Ad.

XIX.

(a) Ib. ep. 3.
Submo-
vendis iis
quæ di-
sturbare
facram
expedi-
tionem
possent
incumbit.
(b) Greg.
1. 1. ep.
11.
(c) Ib. ep.
12.
Et com-
ponendæ
Longob.
discor-
diæ.

(d) Ep. 28.

(e) Reg.
Greg. ep.
125.
XX.
Hortatur
Fr. ad
seren-
dum pie
imper-
ium.

(f) Lib. 1.
ep. 142.

Adhortatus etiam est cæteros princi-
pes ac maxime Francorum, Anglorum-
que Reges, ut auxiliares copias submit-
terent (a), atque eam ob causam, ni-
mirum uti omnia sacra expeditionis ad-
ornandæ impedimenta amoveret, ope-
ram industriamque in stabilienda, ac fir-
manda pace defixit, ad quam Frideri-
cus Imp. Longobardique, Honorii præ-
decessoris sui studio diligentique addu-
cti fuerant, quemadmodum anni hujus
exordio vidimus, literæque tum a Frideri-
co (b) Messanæ kal. feb. datæ, tum
ad (c) fœderatarum Longobardiæ civi-
tatum rectores exaratae docent. Quæ li-
teræ etsi ab Honorio scriptæ fuerint,
in Gregorii tamen regesto continentur.
Quamvis porro, ut superius tetigimus,
ab Honorio, in quem ut summum con-
troversia arbitrum compromissum fue-
rat, concordia leges dictæ essent; non
levis tamen metus aberat, ne malum re-
crudesceret. Quare illi confirmandæ sum-
mo studio Gregorius incumbebat, atque
ita cum Longobardi fœderati de admis-
sis concordia legibus literas (d) tran-
smisissent, in quibus nimirum mar-
chio Montisferrati & aliqua civitates sig-
gilla sua non apposuerant, illas penes
se retinuit Pontifex, monuitque Lon-
gobardos alias, in quibus cunctarum ur-
bium sigilla essent affixa, mitterent, ne
subesse aliquid fraudis putaret Fridericus,
atque ab susceptæ expeditionis consilio
retardaretur: se vero ab Imperatore li-
teras omnibus numeris absolutas acce-
pisse, quarum seriem diplomati inseruis-
set, quasque ad eos sit transmissurus,
cum novas ab ipsis exceperit; hortatur eti-
am, ut quamprimum copias instructas, di-
gnasque Imperatore apparet: si qui vero
id præstare detrectarint, archiepisco-
po Mediolanensi se provinciam deman-
dasse, ut ad officium vibratis in eos cen-
suris ecclesiasticis compellat. Apostolicis
acceptis literis Longobardi, maturato
consilio, pacis leges omnium sigillis ap-
positis nunitas corroboratasque misere,
ut eorum epistola declarat (e).
His urgebat Longobardos Pontifex, ne
qua sacra expeditioni impedimenta obii-
cerent, ac vicissim Fridericum, qui non
apparando in hostes Christiani nominis
bello incumbere, sed in delicias se ef-
fundebat, excitare conabatur. Ad quem
Gualonem Prædicatorum familiae religio-
sum virum misit, ut pontificia consilia
exponeret, elegantibusque ac gravissim-
is literis a voluptatum corporearum vin-
culis se expedire, & amorem ad mentis
delicias traducere; tum ad Christiani Im-
peratoris partes egregie obeundas hor-
tatur, (f) ac monebat Imperii digni-
tatem, majestatem sceptri aliorumque
insignium augusta mysteria altissimo pe-

store imprimeret, quo se eorum cogita-
tione ad tuendos populos exercitandam
justitiam, virtutesque standas accen-
deret, ut cum terrenam coronam esset
depositurus, æterna atque immortali re-
dimiri mereretur.

Friderico Imperatori.

Ad ostendendam viam ligni vitæ erran-
tibus in invio mundi hujus posuit te Do-
minus quasi Cherubin, & versatilem gla-
dium. Cum enim diligenti meditatione pen-
satur ratio in te illuminata dono intelligen-
tiae naturalis, & intuitio desecata in
rei comprehensione sensivolis, quæ quasi ver-
satilis una facie respicit rationem, alia
naturam sensivolum intuetur, in te vir-
tus motiva manifeste conspicitur, qua pos-
sis inconveniens a convenienti distingue-
re, & comprehensioni, qui facile valeas
conveniens & licitum obtinere donum. Sa-
ne tibi scientiæ desuper attributæ, & vir-
tus perfectæ imaginationis in manu op-
ificis resultantis, quasi duo luminaria
magna, duo dona caelestia viam ligni,
in qua vita nostra pependit, & terram pro-
missionis ostendunt. Ista duo vexilla, quæ
Dominus erexit in animæ tuæ corporis in-
strumentis, tota sequitur militia Christia-
na; quin potius sequitur totus mundus a
paradiso puræ conscientiae merito suæ præ-
varicationis exclusus. Quod habes commu-
ne cum Angelis, intellectus videlicet &
affectus inclines ad id, quod habet homo
commune cum brutis scilicet & arbutis,
sensum & nutrimentum, quia & amor sen-
sivolum minuit intellectum, & affectum de-
format delicati corporis nutrimentum. Ac
per hoc luminaribus, quod absit, cognitio-
nis & dilectionis extinctis, & in terram
victricibus aquilis sic prostratis, & volu-
ptatibus terrenis implicitis, quomodo po-
teris te sequentibus viam demonstrare sa-
lutis? Absit a te hoc, fili charissime, a
quo videtur modo vita mundi hujus sens-
ibilis dependere. Illius itaque recorderis
historiæ, quod in columna ignis & nubi-
bus de jago Pharaonis populus Hebræorum
eductus in terram promissionis inducitur,
quam in zelo justitiæ, & in nube, quæ
refrigerat, misericordiae coneris, virtute
divina superatis interioribus hostibus, ob-
tinere.

Ut hæc in archivio memoriæ valeas ju-
giter intueri, quinque insignia imperialis
celstitudinis culmini deputata, cum ipsorum
mysteriis cupimus stylo ferreo in cordis tui
ungue adamantino depingere, quod nulla
possit oblivione deleri. Crux ubi est lignum
Domini, & lancea ubi clavus ejus confi-
sit, ante te in processionibus solemnibus
deportantur; coronam auream cum lapidi-
bus pretiosis gestas in capite, sceptrum in
dextera, pomum tenes aureum in sinistra:
ut crux Dominicæ passionis, & memoria
acerbissimi cruciatus sint semper ante ocu-
los

XXI.
Ut men-
tis aciem
acuere
debeat.

Ut ani-
mum ad
caelestia
attollere

Ut se
volupta-
tibus ex-
pedire.

XXII.
Imperta-
lum infi-
gnium
mysteria
explicat.

Quid si-
gnificet
crux.

Quid
lancea.

XXIII.
De tripli-
ci corona
qua ex-
emplo
Christi
fuit redi-
mitus.

Sceptrum
justitiam
denotat.

Pomum
aureum
miseri-
cordiam
designat.

los mentis tuæ in contumeliis verborum,
injuriarum opprobriis, flagellis, & plu-
gis, laceratione spinarum, transfixione cla-
vorum; prudenter attendens in quantis te
oporteat Domino respondere. Lanceam con-
sidera diligenter, cujus acumen latus e-
jus aperuit, de quo Christus largiter Sa-
cramenta tuæ salutis effudit. Ista est por-
ta angusta, quæ te ducit ad vitam, de
qua non substantia solida, sed liquor tan-
tum exivit, ut dolor acutus sit in te, &
veræ contritionis acumen, quod est clavis,
quæ portam tibi aperit paradisi, quam non
potest intrare solidum aliquid, nec anima
indurata, sed liquefacta in fornace amo-
ris, & camino fervidæ charitatis.

Corona autem triplici coronaris, sicut
& Christus extitit triplici diademate coro-
natus, a matre, noverca, & a patre: a
matre corona gratiæ, per quam infirmita-
tem nostræ mortalitatis assumpsit: a nover-
ca corona justitiæ, per quam genus huma-
num sanguinis pretio sui redemit: a patre
corona gloriæ, ad dexteram enim suam
ipsum in regno gloriæ collocavit. Tu au-
tem similiter in Germania coronaris a ma-
tre, cujus lacte nutritus es, & feliciter edu-
catus corona gratiæ, quam non ex debito
justitiæ, sed ex libera electione princi-
pum nosceris assensus: a noverca corona-
tus es in Liguria, quæ solet aliquando in
Imperio novercare, corona justitiæ quæ de-
betur juris necessitate. Tertia coronaris
a patre, scilicet summo Pontifice, quæ est
gloriæ, quæ te omnibus mundi potestatibus
anteponit, ut gloria, & honore super
omnes mundi principes sublimeris. Coronam
igitur gratiæ portas in hoc exilio, ut co-
rona justitiæ tibi in iudicio reponatur, &
exammandus a iudice sermones tuos in præ-
senti disponas, quibus ad arguentem te va-
leas respondere; & tandem corona immar-
cessibilis gloriæ coroneris in regno, quod
nunquam ullo tempore corrumpetur. Sce-
ptrum justitiæ portas in dextera, quæ gra-
vis est ad puniendum iniquos: in sinistra
pomum aureum initio carens & sine, quod
est misericordiae, cui regnum promittitur
sempiternum; quæ extensa debet esse ad
liberandum oppressos, & miseros consolan-
dos; quia iudicium sine misericordia mul-
tum destituitur, si unum sine altero tenea-
tur. Ad hæc de animæ tuæ, quam sincere
& ardenti diligimus charitate, salute
soliciti, universis mundi hujus transitoris
præferenda, ex prerogativa dilectionis,
quæ in minori officio sumus imperialem cel-
stitudinem amplexati, ut nihil de contin-
gentibus omittamus, quæ ad mortis æter-
næ periculum evitandum, & recuperandam
gratiam Crucifixi fuerint opportuna; la-
zorem præsentium fratrem Gualonem de or-
dine Prædicatorum duximus destinandum,
cui tanquam nobis fidem indubitata super
iis, quæ ex parte nostra duxerit pro-
ponenda, velis habere.

Non consignati sunt in his literis dies
ac locus: verum Anagninæ scripras fuisse
conjectura est, cum superiores posterio-
resque in regesto pontificio exaratae in
ea urbe legantur; eo enim ad colligen-
dam salubriorem auram Gregorium se
contulisse ipsius vitæ auctor his verbis te-
statur: Decurso vero ibidem, videlicet La-
terani, temporis spatio, quia Romani æ-
ris suspecta conditio Linguores minabatur
æstivos primo sui præfulatus anno æstate me-
dia venit Anagninam fratrum venerando
collegio comitatus. His Richardus in chro-
nico consentit additque Gregorium a Sicu-
lis debita sedi Apostolicæ stipendia exegisse:
Mense junio Papa urbem exiens venit
Anagninam & suos tunc ad Imperatorem nuntios
dirigit, ut sibi fodrum faciat ab ho-
minibus regni deferri; qui Henrico de
Morro magistro justitiarum hoc faciendum
delegat. Et infra: Tunc in Anagnina du-
centæ ferme domus, Papa ibidem præfente,
combustæ sunt. Fodrum portatur ibidem
jussu imperiali, ad quod recipiendum &
assignandum quidam de S. Germano Guil-
helmus Falloco nomine per Imperatorem con-
stitutus est ibi.

Addit auctor nefarium impostorem Ro-
mæ pontificias vices sibi arrogasse, plu-
resque cruce signatos ad emungendas pec-
cunias professionis Hierosolymitano voto
fiste absoluisse: Eodem, inquit, mense
nimirum augusti, quidam in Urbe vicari-
um Papæ se faciens, Papa inscio & ab-
sente, dum favore fretus Romanorum quo-
rundam, qui hoc fieri tolerabant, gratia
quæstus, stans apud porticum S. Petri &
potestate utens apostolica cruce signatis om-
nibus absolutionis beneficium impendebat,
& per Romanos fautores tanti criminis
crucem ab eis, quam assumpserant, depo-
nebat. Qui a seutore Urbis, post denun-
tiationem sibi a Papa factam, tunc apud
Anagninam existent, captus est & debita
personæ poena multatus. At longe graviori
scelere, quam hic flagitiosus impostor,
se devinxit Fridericus, qui florentissimum
cruce insignitorum exercitum dissolvit,
ne perditissimas delicias, in quas pudori
frænum laxaverat, ad suscipiendos pro
Christo labores bellicos, abicere cogere-
tur.

Pervenerat in Apuliam mense junio,
ut Richardus narrat, Lantgravius Thur-
ringiæ præpotenti succinctus exercitu,
quem e Germania eduxerat, ut Terræ
sanctæ subsidio proficisceretur; conflue-
rat etiam ex aliis regnis ac provinciis
magna militum multitudo; adeo ut ex
Apuliam sola Anglia ad sexaginta millia profectos
dicat Parisius: agebantur enim divino ar-
dore, visis caelestibus prodigiis, de qui-
bus auctor (a): In nocte natiuitatis B.
Jo. Baptistæ ostendit se Dominus in fir-
mamento crucifixum, quod perspicue ap-
paruit in cruce lucidissima corpus domini-
cum

XXIV.
Gregori-
us Ana-
gninam
profici-
scitur.

Stipendia
sibi debita
exigit a
Siculis.

Pars A-
nagninæ
incendit
confla-
grat.

XXV.
Impostor
pontifi-
cis vica-
rium Ro-
mæ agit.

Cruce-
signatos
voto fiste
liberat.

Merita
poena affi-
citur.

XXVI.
Lantgra-
vius
Thur-
cruce in-
dutas co-
pias in
Apuliam
ducit.

Iantum eri
fideles
accingunt
se itineri.

(a) Par-
hist. Angl.

Objecta in caelo Christi e cruce pendens imagine excitantur.

(a) Ursperg. in chr.

(b) Stero & Godesf. in annal.

XXVII. Verfa in contrarium fideli-um spes. Epidemia in exercitu gra-atur.

Fridericus profectionem procrastinat.

Fingit morbum votumque infringit. Lantgravius mors.

XXVIII. Veneno sublatu creditur.

Nefaria. Frid. consilia pro perdendo exercitu.

NOTAE

cum clavis & lancea perforatum, nec non cruce reperiuntur, ut fidelibus suis patenter ostenderet Salvator mundi ex hac popularum devotione se fuisse propitium. Coelestia hujusmodi visa pluribus aliis objecta narrat auctor idem, & consimilia etiam Urspergensis (a) Stero, & Godefridus (b) recensent; ut vero susceptae de recuperanda Terra sancta spes omnium expectationem fefellerint, prosequamur.

Affixit admodum Christianam rem Ludovici Lantgravii eximii ducis mors improvisa, & epidemia, quae exercitum crucesignatorum ex parte depasta est. [1] De qua haec Richardus: Pars crucesignatorum non motica in Apulia, superveniente infirmitate, cecidit per mortis occasum. Imperator tamen cum Lantgravio & reliquis crucesignatis se parat ad transitum, ita quod in die natiuitatis B. Virginis a Brundisio transfretans venit Hydruntum, & spem faciens iis, quos praemiserat, de transitu suo, morari apud Hydruntum causa necessaria voluit. Fuisse has nefarii principis artes constat: qui inani spe suspensa Christiani orbis vota eludebat, atque inferius illustrabitur moras illas funestas duxisse, ut occasione abrumpendae expeditionis aucuparetur, uti contingit. Quam sceleris maculam idem auctor, innato erga suum principem studio detergere, & facinus colorare nititur; subdit enim: Ubi, Hydrunti nimirum, casu accidente dictus Lantgravius obiit, & ipse tunc Imperator, sicut disposuerat, superveniente aegritudine non transiit.

Non fuit vera haec sed simulata Friderici aegritudo; immo tulit fama Fridericum immani flagitio Lantgravium veneno interemisse, atque exercitum crucesignatum, in locis, in quibus insignis erat aeris corruptio, detinuisse eo consilio, ut grassantibus ex intemperie morbis dissolveretur, ipseque perfidiam suam in casum inopinatum derivaret, ut gestorum Gregorii scriptor tradit his verbis: Imperator dicta sententia, & juramenti religione contemptis, Christianum exercitum, quem per longa temporis spatia remissionibus, & sumptibus variis Ecclesia Romana convocaverat, in civitate Brundisii regione pestifera, cujus ardoribus ipsa fere solida metalla liquefcunt, simulata proprii corporis aegritudine illo detinuit tempore, ut major exercitus pars aeris, & aquae intemperie periret. Inter quos dignae memoriae Lantgravius procurata morte opi-

nione publica creditur interisse. Haec ille; cui etiam compilationis Chronologicae auctor consentit, Ludovicum Lantgravium veneno sublatum percubuisse. Ut vero viri mortem B. Elisabeth magno animo tulerit, seque divinae voluntati accommodarit, dicitur inferius, ne series historiae abrumperetur.

Cognita Friderici consuetis artibus, simulatoque morbo Ecclesiae severitatem eludere meditantis perfidia Gregorius perjurum principem anathemate se devinxisse pronuntiavit, non irae ardore, ut subiicit Richardus, sed iustitiae zelo accessus: Quamobrem Papa motus contra eum apud Anagninam penultimo mensis septembris die in festo dedicationis archangeli sine causa cognitione pronuntiavit Imperatorem in latam dudum apud S. Germanum excommunicationis sententiam incidisse. At fallas, ac fraudulentas Friderici querelas pro veris accepisse, hallucinatumque auctorem dicenda inferius demonstrabunt. De die quo fulmen pontificium vibratum est, consentit Richardo Gregorii vitae auctor, qui rem gestam his verbis describit: Festo S. Michaelis archangeli in maiori ecclesia, pontificalibus de more indutus, assistentibus a venerabilibus fratribus Cardinalibus, archiepiscopis, episcopis, & aliarum ecclesiarum praelatis, sermonem exorsus est huiusmodi: Necessesse est, ut veniant scandala. Cum archangelus de dracone triumphans, &c. Fridericum Imperatorem frequenti monitione praemissa votum exequi recusantem excommunicationem publice nunciavit. Qui sententiam excommunicationis a felicitis memoriae Honorio Papa III. latam cui publice se subiecit, incurrebat pro eo quod voluntarie signo crucis assumpto in Terra sanctae subsidium termino, quem sibi praescriberet ante S. Germanum in venerabilium patrum P... Albanensis episcopi, & Gualtuli S. Marci presbyteri Cardinalium manibus proprio juramento firmato, iuxta imperialem, prout tenebatur, magnificentiam non transiit.

De Friderico anathemate ob perjurium insigne irretito agunt hoc anno Conradus Urspergensis, (c) Richardus, (d) Henricus Stero, (e) Godefridus (f) monachus, Bernardus, (g) & alii. Suntque de his apostolicae Gregorii literae ad Marfanum, Theatinum, Pennensem, Aprutinum, aliosque regionum illarum episcopos exaratae (h) quae rerum ordinem ab sede Apostolica haecenus cum-

Friderico anathemate ob perjurium insigne irretito agunt hoc anno Conradus Urspergensis, (c) Richardus, (d) Henricus Stero, (e) Godefridus (f) monachus, Bernardus, (g) & alii. Suntque de his apostolicae Gregorii literae ad Marfanum, Theatinum, Pennensem, Aprutinum, aliosque regionum illarum episcopos exaratae (h) quae rerum ordinem ab sede Apostolica haecenus cum-

Friderico anathemate ob perjurium insigne irretito agunt hoc anno Conradus Urspergensis, (c) Richardus, (d) Henricus Stero, (e) Godefridus (f) monachus, Bernardus, (g) & alii. Suntque de his apostolicae Gregorii literae ad Marfanum, Theatinum, Pennensem, Aprutinum, aliosque regionum illarum episcopos exaratae (h) quae rerum ordinem ab sede Apostolica haecenus cum-

Friderico anathemate ob perjurium insigne irretito agunt hoc anno Conradus Urspergensis, (c) Richardus, (d) Henricus Stero, (e) Godefridus (f) monachus, Bernardus, (g) & alii. Suntque de his apostolicae Gregorii literae ad Marfanum, Theatinum, Pennensem, Aprutinum, aliosque regionum illarum episcopos exaratae (h) quae rerum ordinem ab sede Apostolica haecenus cum-

XXIX. Gregorii in perfidum principem zelus.

Solemni ritu devinctam anathemate pronuntiat.

* sponte * apud Scribit lit. ad episc. cur censuris ipsum defixerit.

XXX. (c) Ursperg. in chron. (d) Rich. de S. Ger. in chr. (e) Stero, in ann. apud Can. antiq. lect. to. 1. p. 250. (f) Godesf. in annal. (g) Bern. chr. Rom. Pont. (h) Lib. 1. cap. 177.

Friderico gestarum exponunt, principisque perfidiam omnibus ostendunt, & patefaciunt. Ubi enim nonnulla de gravissimis Ecclesiae persecutionibus lugubri stylo est praefatus, lacrymis plenas de Friderico querelas adiicit:

Gregorius, &c.

Christi Ecclesia tot angustiis perturbata, dum alere credit filios, nutrit in sinu ignem, serpentes, & regulos, qui flatu, morsu, incendio cuncta vastare nituntur. Hinc est quod ad monstra huiusmodi perimenda, expugnandas acies inimicas, ac tempestatum inquietudines mitigandas Apostolica sedes hic temporibus cum multa diligentia quendam nutrit alumnum, Imperatorem videlicet Fridericum, quem quasi a matris utero excepit genibus, lactavit uberibus, humeris bajulavit, de manibus quarentium animam ejus frequenter eripuit, educare studuit multis laboribus & expensis, usque ad virum perfectum deduxit, ad regiae dignitatis decorem, & tandem ad fastigium culminis imperialis provexit, credens ipsum fore de sensu virgam, & suae baculum senectutis.

Ipse autem, dum in Thutonium se transfudit ad habenas Imperii obtinendas, jucunda quaedam, ut credebatur, auspicia, sed verius spicula matris obtutus inferbat. Nam sponte, non monitus, sede Apostolica ignorante, crucem suis humeris affixit, vovens solemniter se in Terrae sanctae subsidium profecturum. Deinde se ac alios crucesignatos excommunicari obtinuit, nisi certo proficiscerentur tempore: sed incidenter absolutionem petiit, & accepit, de parendo super hoc mandato Ecclesiae prius praestito juramento. Exuberantem autem gratiam super ipsum Apostolica sedes effundens, ut festinantius ad Terrae sanctae transfret subsidium, ipsum contra morem ad coronam vocavit, quae ad hoc non invitare sed invitari multiplicatis intercessionibus per magnificos nuntios consuevit. Sicque idem sub crucis vexillo usque ad haec tempora negotia propria plenius, & perfectius consummavit.

Tandem cum de manibus felicitis recordationis Honorii Papae praedecessoris nostri in B. Petri basilica recepisset Imperii diademata, de manibus nostris tunc in minori officio constituti crucem resumpsit, votum publice innovavit, plures de spe sui subsidii ad crucem suscipiendam induxit, certum recepit terminum transfretandi. Habito quoque postmodum apud Verulas cum Ecclesia Rom. colloquio, juravit publice se in certo termino a Romana sibi Ecclesia praesigendo, tanquam Imperatorem honorifice profecturum. Exinde apud Ferentinum in colloquio simili duorum annorum transfretandi elegit sibi terminum, & praefixit, seque tunc transfreturum, & nobilem mulierem, natam charissimi in Christo f-

lii nostri Joannis Regis Hierosolymitani illustri ipsius regni heredem in conjugem recepturum solemniter praestito juramento spondit, adjungens, quod per hoc ad obsequium Terrae sanctae non ut ceteri peregrini, sed ut Hospitalarius, vel Templarius se in perpetuum obligabat.

Appropinquante itaque termino praelibato, cepit multiplices excusationes praetendere, se ad transitum asserens imparatum & ut denuo duorum annorum sibi daretur terminus, grandia obiulit obsequia Terrae sanctae, cum obligationibus satis magnis. Apostolica vero sedes, ne tantis laboribus exufflatis, & inutiliter sic exausstis, totum dissolveretur negotium, quod humeris huius principis post Rom. Ecclesiam principaliter incumberebat, habito plurimum episcoporum, & aliorum presbyterorum, virorum consilio, de contingentibus nil omitterens, venerabilem fratrem nostrum Petrum Albanensem episcopum, & bonae memoriae I... tituli S. Martini presbyterum Card. ad firmanda ea, quae Imperator pro crucis obsequio spontaneus promittebat, transfudit. Cumque apud S. Germanum cum

pluribus Alemanniae principibus pariter convenissent, Imperator propria manu juravit, quod inde ad biennium, id est in passagio augusti proximo nunc transfreti, omni excusatione ac dilatione cessantibus transfretaret, mille milites ibidem per biennium teneret ad suum in obsequio Terrae sanctae, centum millia unciarum auri in quinque passagis proximo tunc futuris illic destinaret, certis assignanda personis: & tunc Cardinales praedicti de Imperatoris assensu in ejus conspectu, principum, ac populi circumstantis, sententiam excommunicationis publice, auctoritate sedis Apostolicae, protulerunt, in quam incideret Imperator, si forsan in aliquo desiceret praedictorum. Obligavit se insuper Imperator ad centum calendras, & quinquaginta galeas, ducendas & tenendas biennio ultra mare, ac quod insuper duobus milibus militum passagium certis terminis largiretur, in animam suam juratificans, se ista quae praediximus impleturum, & sponte consentiens in ipsum & regnum suum ferri sententiam, si haec non fuerint observata.

Qualiter autem hoc impleverit, advertatis. Nam cum ad ejus frequentem instantiam multa crucesignatorum millia, per excommunicationis sententiam coarctata, in termino destinato ad portum Brundisii properassent, quia gratiam suam Imperator subtraxerat civitatibus fere omnibus in portibus constitutis, & idem a praedecessore nostro, ac nobis frequentius monitus ut diligenter pararet omnia, & fideliter, quae sponderat, adimpleret, ipse omnium promissorum, quae Apostolicae sedi, & crucesignatis per literas suas fecerat de spon-

Nova illius vota nuncupavit.

XXXIII. Distulerit iterum expeditionem.

Quibus legibus ob id se adstringeret.

XXXIV. Ut omnia iacianta ac promissa infregerit.

Exercitum crucesignatum exitio exposuerit.

sione passagii, necessariorum & victus, & sue salutis immemor, tandiu in aestivo fervoris incendio in regione mortis, & aeris corruptela detinuit exercitum Christianum, quod non solum magna pars plebis, verum etiam non modica multitudo nobilium, & magnatum pestilentia, sitis ariditate, ardoris incendio, ac multis incommoditatibus expiravit. Inter quos defecerunt nobilissimus vir * Antegravius, & episcopus Augustensis. Pars vero non minima infirmitate gravata regrediens in vias, & silvis, montibus, planitiis, & speluncis occubuit jam ex parte. De Siffredi Augustensis episcopi atque Ludovici Langravii plurimique cruce signatorum lugubri morte agunt abbas Urspergerensis, (a) atque inter ceteros Theodoricus (b) in vita beatæ Elisabeth, qui omnibus sacramentis a patriarcha Hierosolymitano communitum pie animam efflasse ait, atque ad cœlestis Hierosalem portum cum terrenam contenderet, pervenisse. Pergit Pontifex:

* Langgravius

(a) Ursperger. in chr. (b) Theod. l. 4. apud Sur. 10. 5. die 19. nov.

XXXV. Quisuper fuerant male instructi proficiuntur.

Frid. abjecta Christi causa delitii se dedit.

XXXVI. Pontificia querela de Christiæ rei exitio.

Sane reliqui vix Imperatoris obtemperantia, licet galeæ, calæstræ, ac naves sufficientes ad transiitum victualium, hominum, & equorum, ut promiserat, non adessent, in festo tamen natiuitatis B. Virginis, cum jam temporis instantia immi-neret, ut naves a transmarinis partibus inciperent remeare, sulcare maria inchoarunt, se pro nomine Jesu Christi discrimini committentes, ac credentes Imperatorem cominus eorum vestigium secuturum. Idem vero evacuatis promissionibus, ruptis vinculis, quibus tenebatur astrictus, calcato timore divino, contempta reverentia Jesu Christi, censura ecclesiastica vilipensu, derelicto exercitu Christiano, exposita infidelibus Terra sancta, devotione populi Christiani abjecta, in suam & totius Christianitatis opprobrium, retrorsum abiit attractus, & illectus ad consuetas delicias regni sui, abjectionem corporis sui frivolis excusationibus, ut dicitur, gestiens palliare.

Attendite, & videte, si est dolor, sicut dolor Apostolicæ sedis matris vestræ, sic crudeliter, & toties deceptæ a filio, in quo locaverat in hoc facto fiduciam spei sue, in quem tot beneficiorum abundantiam cumularat, dissimulans interim, ne occasione inventa se averteret a Terræ sanctæ subsidio, exilia præsulum, spoliationes, captivitates, & injurias multiplices, quas ecclesiis, & religiosis, & clericis irrogavit, & obaudiens querelas multiplices pauperum popularium, & nobilium patrimonii Ecclesiæ clamantium contra ipsum, quas in aures Domini Sabaoth credimus introisse. Et quamvis Rom. Ecclesia doleat filium tantæ educationis diligentia, & magnificentia exaltatum, nunc sic viliter sine Marte victum, absque hoste prostratum, in tantæ confusionis opprobrium, tam ignominiosè

dejectum, non minus gemit exterminium exercitus Christiani, qui non inimicorum gladiis, vel virtute defecit, sed calamitate tam miserabili est consumptus. Gemit etiam, quod pars residua bellatorum exposita maris periculis, & fluctibus tempestatum, absque duce, præceptore, vel principe ducitur quo ignorat, modicum profutura utilitatibus Terræ sanctæ, quibus debita consolationis solatium, & opportuna subventionis auxilium, impediens jam maris frementis procellis, temporisque angustia, juxta votum non possumus ministrare.

Plangit insuper excidium Terræ sanctæ, quam nunc eripi de paganorum manibus sperabamus, quam olim, ut asseritur, recuperasset exercitus Christianus per concambium Damiatæ; nisi ei semel & iterum imperialibus fuisset literis interdictum. Qui etiam non fuisset conclusus in manibus paganorum, si galzarum Imperatoris subsidium tunc fuisset ut ex parte sua promissum extiterat & fieri potuit, subsecutum; nec Damiatæ perditæ, quæ, ut asseritur, suo tradita nuntio, & aquilis imperialibus insignita, eadem die crudeliter expoliata per suos deserta viliter ac ignominiosè per ipsos fuit infidelibus restituta. Recurrit etiam ad reditu suspecta, & amissionem præscriptam, recoleus Damiatæ tot laborum angustias, tot expensarum dispendia & tot mortes fidelium, tot excursus temporum, quæ inutiliter effluxerunt, sub mortis lacrymis deslere non cessat, necdum est qui consoletur eam ex omnibus charis ejus, & abstergat lacrymas a maxillis.

Cum ergo vox ejus jam in Rama insonuerit, & Rachel non solum filios, sed hæc omnia irremediabili lamentatione deplorat, quis fidelium se a gemitibus, & suspiriis continebit? Quis filiorum cernens aquarum profluvia matris oculis prodeuntia, lacrymas non effundat? Quis matris non comparietur angustiis, nec immensis ejus doloribus condolebit? Quis fidelium propter hoc non ardentius inflammabitur ad subsidium Terræ sanctæ, ne Christiana juvenus ex insperato casu prostata penitus videatur, & ignominiosè animo consternata? Nonne viri cordati, & filii Jesu Christi debent ad subsidium Terræ sanctæ tanto fortius animari, quanto ignominiam geminatam amplius resultare conspiciunt, ex insperata ruina in patrem, & filios, in Redemptorem atque redemptos; in Christum & populum Christianum? Nos enim istud negotium tanto ardentius assumere affectamus, & profundiori consilio alta intendimus remedia invenire, quanto major incumbit necessitas, & ex multis conflata doloribus nostram grandis angustia mentem premit. Etsi enim Dominus populo suo modicum ostenderit se iratum, de illius manu hoc tempore sacrificium non acceptans, qui

XXXVII. Deplorat Greg. occasione Frid. non receptas antea Hierosolymas.

XXXVIII.

XXXIX. Præcipit episcopis Fridericum ex parte fidelium pulsum, ut perjurum promulgent.

qui præcipientiam non est imitatus illorum, per quos sulus in Israel fieri consuevit; nondum tamen misericordie Domini sunt consumptæ, nec ejus miserationes penitus defecerunt. Speramus namque in misericordia Dei nostri, quod viam nobis ostendet, per quam in hoc negotio prospere gradiamur, & viros secundum cor suum Ecclesiæ designabit, qui præcedant in cordis puritate, ac manuum munditia exercitum Christianum.

Quapropter fraternitatem vestram obsecramus in Domino per apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus hæc clero & populis vobis commissis fideliter exponentes, ac inducentes eosdem, ut ad hæc exequenda studeant suos animos præparare, ipsos ad vindicandam injuriam Jesu Christi sedulis exhortationibus invitetis, ut cum ipsos Apostolica sedes, habito maturiori tractatu, sollicitandos provident, promptos inveniat, & paratos. Porro ne tanquam canes muti non valentes latrare videamur deferre homini contra. Deum, non sumentes ultionem de illo, qui tantam ruinam in Dei populo procuravit, Imperatorem Fridericum, qui nec transfretavit in termino, nec illuc in taxatis passagiis præscriptam pecuniam destinavit, nec duxit mille milites per biennium tenendos ibidem ad suum pro subsidio Terræ sanctæ, sed in his tribus articulis manifeste deficiens, in excommunicationis descriptæ laqueum ultroneus se ingessit, excommunicatum, quanquam invito, publice nuntiavimus, mandamus ab omnibus archiepiscopis, & aliis ecclesiasticis prælatis ipsam excommunicatum præcipientes publice nuntiari, contra ipsum, si contumacia ejus exegerit, gravius processuri. Confidimus tamen adhuc in clementia pii Patris, qui neminem vult perire, quod ejus mentis oculi caligantes, hoc ecclesiastico delibuti collyrio, si non fuerit omnino rebellis, lumine poterunt illustrari, ut suam aspiciant nuditatem, & ignominiam, quam incurrit, advertant; sicque recurrat ad medicum, & ad matrem Ecclesiam revertatur per humilitatem debitam, satisfactionem congruam salutis remedia recepturus. Nos enim ejus salutem in Domino non interitum affectamus, quem ab olim sincere dileximus in minori etiam officio constituti. Datum Anagninæ sexto idus octobris pontificatus nostri anno primo. Hactenus Gregorius, ex cujus oratione constat quam juste Fridericum, rem Christianam foedissime prosternentem, anathemate devinctum promulgavit. Fuere vero ex encyclicæ literæ (a) quas etiam Parisiis historiae suæ anno sequenti insinuat, ac probant aliæ a Pontifice ad Germaniæ principes Anagninæ exarata.

(a) lb. ep. 178.

XL.

His ita gestis summus Pontifex Anagnina movens, ut Romam remigraret, Ann. Eccl. Tom. XX.

Velitris ad Austriæ ducem literas (b) Revertitur Romano expeditionis obeundæ zelum collaudat atque in fidem suam & clientelam admittit: de ejus vero in urbem ingressu hæc gesta: Sub mitiori cælo grata redeunte temperie urbem regreditur venerandus antistes, (in eandem sententiam Pontificem Anagninæ per Velitres in urbem regressum scribit Richardus c) a clero & populo magnifica veneratione susceptus, religiosus, viduus, atque egenus * subventionem largam manum extendens, nec devotione nobilium dimissa irremunerata. Regresso Romam Gregorio Fridericus, ut pontificiam severitatem eluderet ad solitas artes confugit, misitque oratores ad Gregorium, qui factum excusarent: sed illorum facos despexit Pontifex, nulloque Imperialis indignationis ac potentia terrore ad dissimulandam Christi Ecclesiæ, ac fidelium injuriam, frangi se passus est. Nec minus studii diligentiaque adhibuit, ut ipsum paternis monitis ad officium revocaret: extant enim apostolicæ literæ (a) quibus ipsum adhortatur citissime ad Ecclesiæ sinum provolet, tandemque funesta illa vincula abrumpat, quibus non sine incredibile suo dolore teneretur.

(c) Rich. de S. Ger. in chr. MS. * aliis Ipsi liberalitas. Solicitatur ad penitentiam facti.

(d) lb. ep. 165.

Frederico Romanorum Imperatori illustri semper Augusto & Regi Sicilia spiritum consilii sanioris,

XLI. Ea de re lit.

Utinam Imperialem celsitudinem ita affuescisses timori divino, ut illi te tota devotione subiciens, qui tibi subjecit varias nationes, non solum ipsum contra te provocare metueres, ne argueris ingratitude manifestæ, sed pro perceptis beneficiis ad ferendum sibi totis desideris aspirares, qui cum non nisi pro te indigeat bonis tuis, nequaquam affectum nedum effectum irremuneratum relinqueret servientis. Utinam quoque benignitatem, & patientiam Ecclesiæ Rom. humiliter recognoscas, quam cum exasperaveris multipliciter, ultra quam expediat reeferri, ne celsitudinem tuam convitiis vellet laceffere videamur, ipsa erga te semper affluens pietatis maternæ visceribus, tecum nunquam processit, nisi in spiritu lenitatis. Quare arguimur, & forsitan non indigne, quod quasi coquentes hædum in lacte matris te in tuis noxiis voluntatibus fovere videamur in multorum præjudicium, & scandalum Ecclesiæ generalis. Licet enim ex eo quod Christi causam, quam videbaris magnanimitè assumpsisse, sperantibus fere omnibus te illam ad finem deducere gloriosum, ita inerte, ita periculose, ita misere dejecisti, dolor immoderatus, stupor immensus, & enormis horror corpus, & animam nostram undique circumdedere recuperatione Terræ sanctæ pene penitus cæpinus desperare, stentes amarissime ni-

Proponit illi ob oculos commissum flagitium.

bilominus tot, & tantos occasione tua mor-
tuos Christianos, & gementes illorum ex-
xilium, utinam non excidium, qui pro tua
fiducia iter arripuerunt in ejusdem terrae
subsidiis, erga te servavimus mansuetudi-
nis moderamen, illam tantum sententiam
publicando, quam ipse in te voluntarius fe-
ceras promulgari, & retardando illas,
quas consensisti ferendas, nisi conditiones
alias, quas promiseras, adimpleres.

XLII. Ne autem possit quisquam suspicari, quod
sinceritatis affectus, quem erga te geri-
mus, ex hoc vel in aliquo diminutus, cum
dicatur potius quod pater filium, quem
diligat, corripit, & e contrario qui par-
cit virgæ, odit filium; ea quæ ad salutem
animæ tuæ, quam totis visceribus affecta-
mus, pertinere cognoscimus; nec non ea
quæ ad honoris tui augmentum proveniunt,
quem libenter, in quibus convenit, pro-
movemus; serenitati tuæ non desinimus ju-
dere. Ideoque Imperialem mansuetudinem ro-
gamus, monemus & hortamur attente, obse-
crantes per aspersum sanguinis Jesu Chris-
ti, quatenus ne, quod absit, de numero
sis illorum, de quibus Dominus conqueri-
tur per prophetam dicens: Percussisti eos, &
non doluerunt, & attriti renuerunt acci-
pere disciplinam, sed potius correptus in
misericordia correptionem recipias & me-
delam, ad solvenda varia vincula, qui-
bus teneris astrictus, instanter intendas,
& ad gremium matris Ecclesiæ te deside-
rabiliter expectantis, cum omni celeritate
festines satisfaciendo Deo, qui tibi utique
satisfecit, & hominibus justitiam exhiben-
do. Sicut enim scire te credimus, contra
nos murmuratur, inmo clamatur, quod præ-
latorum exilium, ecclesiarum, hospitalium,
orphanorum & viduarum, necnon aliorum
religiosorum spoliaciones, & alias atroces
injurias visi sumus hæcenus sub dissimula-
tione transire.

XLIII. Illud nobis quoque sæpius reprobratur,
quod cum Ecclesia Rom. se ad precum tua-
rum instantiam, prout ex literis tuis ap-
paret, fideiussorie obligavit super servan-
da compositione inter te, ac comites Ce-
lacen. & Raynaldum de Averla solemniter
celebrata, ita tuæ sublimitati detulimus,
quod illorum videmur justitiam sustulisse,
qui nunquam disponimus cuiquam in suo ju-
re deesse. Nec illorum vociferaciones pos-
sumus obaudire, qui clamantes, quod ad
preces piæ recordationis Honorii Pap. præ-
decessoris nostri dilectum filium nobilem vi-
rum comitem Rogerium in tuam recipiens
gratiam & favorem, promiseras quod ip-
sum in nullo minueres, sed potius aug-
mentares, convitiando concludunt, quod ip-
sius exilium, quem ipse cruce signari fe-
cisti, & captivitatem filii, quasi conni-
ventibus oculis transimus, qui afflictis, &
captivis specialiter tenemur adesse. Ad hæc

cum universi cruce signati sub speciali sedis
Apostolicæ protectione consistant, multi sub-
sannant, convitiantes ironice, ac dicen-
tes: Eccine qualiter sunt protecti, qui
cum cruce assumerent potentes & divites,
nunc a te ejeti exulant, & mendicant.

Præterea cum regnum Sicilia pleno pro-
prietatis jure ad Rom. spectet Ecclesiam,
non solum calamitatibus oppressorum compas-
sionis affectu confodimur gementium, quod
illos in eis sustineas impiæ servitutis abu-
sus; quos vix debemus in regnis aliis
comportare; sed confundimur a vocibus ex-
probrantium, & loquentium, quod tales af-
flictiones in iis, quæ ad sedem Apostoli-
cam te mediante pertinent, toleramus, qua-
les ipse in iis, qui ad te spectant, aliquo me-
dio nullatenus tolerares; cum interstet no-
stri potissime beneficio consolationis adesse
quibuslibet tribulatis. Quare nec illorum
pœnas nec tuas culpas possumus ulterius sal-
va conscientia comportare: præsertim cum
super iis jam monitus fueris diligenter.
Ut igitur conscientia ac fama tam tuæ,
quam nostræ propitiari proberis, monemus,
rogamus, & hortamur, & pro dono specia-
li deprecemur, ut memor quod nihil valet
homini, si universum mundum lucratur, a-
nimæ vero suæ sustineat detrimentum, ta-
liter super his provideas, quod solo vir-
tutis amore, quæ debita sunt, videaris
cupere adimplere; nosque facias de tua
conversione, immo profectu letari, scitu-
rus quod parati sumus ad gratiam, ubi ta-
men scimus justitiam non perire. Alioquin
quantumcumque tibi deferre velimus, supra-
dicta nequaquam dissimulare poterimus,
quin secundum Deum, & justitiam proce-
damus. Dat. Lat.

Repulit paterna monita Fridericus (ut
verebatur Gregorius) & in deteriora
prolapsus veteribusque flagitiis novis cum-
mulatis, iras in Pontificem effundere, ar-
dentisque contra eum & aculeatas lite-
ras calumniis contumeliisque refertas spar-
gere ac disseminare cepit, quarum plures
extant apud Petrum de Vineis, qui
Friderico a secretis fuit, ac nonnullæ
a Parisiis afferuntur, de quibus etiam Ri-
chardus meminit: eæ vero apertæ falsi-
tatis coarguuntur, non tantummodo ob
illa, quæ Pontifex certissimis conspicuis-
que argumentis inferius afferendis demon-
strat, verum etiam ob auctorum, qui il-
lis florere temporibus, fide dignissima
testimonia, qui pene omnes Fridericum
vitiis inquinatissimum fuisse literis prodi-
derunt. Jam vero superius a nobis di-
ctis Parisiis cæteroquin Rom. Pontificibus
iniquissimi, testimonium adducere visum,
qui de expeditione sacra a Friderico tur-
piter deserta hæc ait: Quod factum Im-
peratoris damnose nimis redundavit in de-
decus, & præjudicium totius negotii cru-
cifixi. Ob hæc ergo causam juxta multo-
rum

XLIV.
Sicilia
ecclesiis
oppressis-
se.

XLV.
Despicit
pontificia
monita
Frid.

Literas
in Pontif.
menda-
ciis, &
calumniis
refertas
spargit.

Grave Pa-
risi ad-
versus
Frid. te-
stimoni-
um.

Ursper-
genis
Friderici
fautor
confuta-
tur.

(a) Urs-
perg. in
ibid. hoc
ann.

XLVI.
Dejectæ
Syriae res.

Maxima
crucesig-
natorum
pars in
occiden-
tem re-
vertitur.

Alii de
invaden-
dis Sar-
rac. deli-
berant.

(b) Eod.
l. 1. ep. 56.

(c) Extant
apud Par.
bist. Angl.

XLVII.
Pontifex
fideles
excitat ad
redinte-
grandum
sacrum
bellum.

rurum opinionem ostendit se, ut prædictum
est, mundi Salvator in cruce clavos con-
fixum & cruore conspersum populo Christia-
no; quasi singulis & universis super in-
juria sibi ab Imperatore illata quereretur.
Ex his ac superioribus Conradus abbas
Urspergenis (a) Friderici fautour confu-
tatur, qui eo insolentia prorupit, ut Gre-
gorium Papatum elatum arrogantia, levissi-
mimis de causis, nullo judiciorum servato
ordine, Imperatorem sacris movisset, mo-
numentis tradere ausus sit. Nec aliud vir
ineptissimus ad rem gravissimam confir-
mandam argumentum, quam Friderici
adversus Pontificem furore exæstantis
flagitiaque sua omnibus modis colorantis
literas adducit.

Proditâ itaque a Friderico Christi cau-
sa dissolutaque expeditione, orientales
Christiani animis confertati perhorruerunt;
atque ex iis, qui ex diversis par-
tibus concurrerant, adventus Imperatoris
spe defraudati, ultra quadraginta millia
lectissimorum militum in iisdem navibus,
in quibus venerant, recesserunt. Cumque
cæteri ad reditum se compararent, nisi
inducia cum Sarracenis abrumperentur;
habito militari consilio, cum hinc non-
leve periculum, si laceraretur hostis, im-
mineret, inde metus non abesset, ne
redeuntibus cruce signatis barbari in Chri-
stianos incurrerent; tum etiam rei bene-
gerendæ occasionem Sarracenorum discor-
dia præberet Coradino ab Alapia Hama-
ni & Camele sultanis bello appetito,
demum re mature discussa deliberatum
est Hierosolymas tentare: prius vero Cæ-
saream, deinde Joppem magnis operibus
muniendas, ut iis arcibus firmatis, in-
struistiisque omnibus necessariis, ac sequenti
æstate novis ex occidente viribus collectis
in barbaros, ad recuperandas Hierosoly-
mas, crucis signa attollerentur. De qui-
bus omnibus Hierosolymitanus patriarcha,
qui ad eam sedem e Valentina ecclesia
traductus (b) hoc ipso anno fuerat, i-
demque sedis Apostolicæ legatus creatus,
Cæsariensis, Nararenis & Narbonensis
archiepiscopi, Wintoniensis & Exoniensis
episcopi, ac religiosorum equitum ma-
gistri literas ad Gregorium misere, (c)
quas ipse in aliis ad fideles missis inse-
ruit, omnesque ad induendam crucem
suscipiendumque iter his verbis excita-
vit:

Clamat ad singulos Christi sanguis de
terra, supplicat parvus & humilis exer-
citus, sed devotus sibi celeriter subveni-
ri sperans in Domino, & confidens, quod
negotium humiliter inchoatum debeat ipso
concedente feliciter terminari. Universi-
gitur & singuli, qui Christum induistis,
per fidem viriliter accingimini ad Terræ
sanctæ succursum, cum hic causa commu-
nis agatur, vestra scilicet fidei ac totius

rum opinionem ostendit se, ut prædictum
est, mundi Salvator in cruce clavos con-
fixum & cruore conspersum populo Christia-
no; quasi singulis & universis super in-
juria sibi ab Imperatore illata quereretur.
Ex his ac superioribus Conradus abbas
Urspergenis (a) Friderici fautour confu-
tatur, qui eo insolentia prorupit, ut Gre-
gorium Papatum elatum arrogantia, levissi-
mimis de causis, nullo judiciorum servato
ordine, Imperatorem sacris movisset, mo-
numentis tradere ausus sit. Nec aliud vir
ineptissimus ad rem gravissimam confir-
mandam argumentum, quam Friderici
adversus Pontificem furore exæstantis
flagitiaque sua omnibus modis colorantis
literas adducit.

fidei Christianæ. Dat. Lat. x. kal. januar.
pontif. anno 1. Miserat etiam antea alias
ad redintegrandam sacram expeditionem
Germanis principibus literas, quibus pari
zelo ipsos hortatus est, ut eo majoribus
animis ad arma ad fidem defendendam pro-
silirent, quo magis illius causa a Friderico,
in quo Ecclesia spem suam collocarat, de-
serta afflictaque videatur, & crucis hostis
petulantius insolens: æquitati ac rationi
consentaneum esse, ut quam a numine vi-
tam accepere, pro ipsius amore, ampli-
ficandaque ejus gloria generose profun-
dant; Terramque sanctam Christi sangui-
ne imbutam olim, & consecratam, in-
pristinam restituant libertatem.

Cum in Germaniam defluerit oratio, nonnulla nobis de beata Elisabeth, quæ
in iis oris ut pulcherrima sanctitatis gem-
ma emicabat, atque in viri morte ma-
xima virtutis exempla explicuit, dicenda
sunt. Cum nuntii in Thuringiam Ludovici
Lantgravii Thuringiæ ejusdemque,
Hassie & Saxonie principis ac Palatini
comitis mortem attulissent, prudentissi-
me consultum est, ne temere tam acer-
bus casus uxoris aures feriret, quare sa-
tius visum, ad tam grave nuntium oppor-
tuno solatio deliniendum, ut Lantgravii
mater Sophia, quæ filium extinctum lu-
gebat, nuntium afferret. Quæ varia-
ris illam verbis permulcere cepit, bo-
noque animo jussit esse, si quid adversi
viro contigisset. Quæ verba Elisabeth de
viri captivitate interpretata forti animo
subjecit (d): Si captivus detinetur frater
meus (his enim verbis mollioribus eum
compellabat) spero divina ac nostra, &
amicorum opera liberatum iri. Cui Sophia:
Extinctus est. Tunc illa ingenti dolore
percita exclamat: Mortuus, mortuus er-
go mihi pariter mundus, ac perit quid-
quid in mundo mihi adblandiri possit; ac
mox præ dolore, emota mente, ingenti
ululatu lacrymisque effusis, palatium
in quantam excurrerat longitudinem ce-
lerrime emensa, parieti adhaesit, e quo
fecuta eam matronæ madentem lacry-
mis, ac singultibus abscessis tristissimas vo-
ces abrumpentem avulserunt. Nec mul-
to post Henricus defuncti Lantgravii fra-
ter, per summum nefas, non modo prin-
cipatum nepotibus debitum invasit, ve-
rum & Reginam ejectam palatio ad sum-
mam inopiam redegit.

Deturbata ex illo rerum florentissimo
statu in abjectissimum Elisabeth, non ex-
cidit animo: sed prima ipsa nocte, qua
pulta fuerat, se se ad Minorum ecclesiam
contulit, exoravitque, ut illi, Te Deum
laudamus, decantarent, quasi in tam a-
troci rerum conversione triumpharet.
Quæ vero postea acerbissima incommoda,
ac mala perpessa fuerit, utque reversi vi-
ri prænobiles, qui cum Lantgravio sa-
gram

XLVIII.
De B. E-
lisabeth.

(d) Theod.
l. 4. c. 1.
apud
Henr. Ca-
nis. antiq.
lect. to. 5.
pag. 176.
Ut viri
mortem
luxerit.

A leviro
una cum-
filiis tur-
piter ei-
citur.

XLIX.
Mira illi-
us pati-
entia.

Sæculi
pompam
despicit.

In clien-
telam Ap.
sedis su-
scipitur.

L.
Cumani
ad fidem
Christia-
nam con-
versis.

(a) Lib. 1.
ep. 39.
Ea de re
lit. ad
Strig.
arch.

cram expeditionem susceperant, acriter
in Henricum invecti, compulerint, Eli-
sabetham palatio excipere, quæ tandem
spretis mundi opibus sponte iis sese exiit,
ac in pristinam egestatem collapsa mun-
danorum hominum ludibriis fuerit appe-
tita, ejus vitæ auctor Theodoricus est plu-
ribus profecutus, qui subdit: Dominus
Papa Gregorius nonis apostolicis eam scri-
ptis consolans, sanctorum quoque exempla
ei proponens, & vitam eternam pollicens,
ipsam ad castitatis perseverantiam, & pa-
tientiam constantiam benigne ac paterne bor-
tabatur, personam ipsius, & bona sub pro-
tectione sedis Apostolicæ recipiens speciali,
qui etiam magistro Conrado sacerdoti de-
voto, & viro coram Deo & hominibus com-
probato, eam suis literis diligentius recom-
mendans, eundem sibi instituit defen-
sores; ut vero sanctissima Regina iis ad-
versis rebus non dejecta, sed ad celsissi-
mum pietatis Christianæ apicem fuerit ex-
citata, atque ob vitæ merita, & insig-
nia miracula sanctorum catalogo adscri-
pta fuerit, suo loco dicetur.

Cæterum spectat ad Ungariæ gloriam
non modo Beatam Elisabeth tulisse, ve-
rum etiam Cumanos Strigoniensis archie-
piscopi opera ad Christum pellectos esse,
ac luce evangelii collustratos. Ex quo feli-
citer nuntio ingenti gaudio delibutus Pon-
tiffex, gratulatorias Strigoniensi archiepi-
scopo literas dedit (a): Nuper per lite-
ras tuas nobis transmissas accepimus, quod
Jesus Christus Deus, ac dominus noster,
super gentem Cumanorum clementer respi-
ciens, eis salvationis ostium aperuit his
diebus: aliqui enim nobiles gentis illius
per te ad baptismi gratiam pervenerunt,
& quidam princeps Boriz nomine de ter-
ra illorum cum omnibus sibi subditis per
ministerium tuum fidem desiderat suscipere
Christianam; propter quod unicum filium
suum una cum fratribus prædicatoribus,
messis dominicæ operariis in terra prædi-
canda, ad te specialiter destinavit, attentius
obsecrans, ut personaliter accedens ad ipsum
& suos, viam vitæ ostenderes ipsis, per quam
ad veri Dei notitiam valeant pervenire.
Unde quamvis pro executione voti tui, quod
emiseras pro Terræ sanctæ succursu, in-
peregrinationis esses itinere constitutus,
considerans tamen tam magnum animarum
fructum, & augmentum Christianæ fidei
exinde provenire posse, si piis eorum desi-
deriis condescendas, intermissis dictæ pe-
regrinationis itinere, dilectum filium ar-
chiepiscopus de Zala ad nos destinare cu-
raisti, devote ac humiliter supplicans, ut
tibi hoc faciendi, non obstante voto præ-
dicto, licentiam præberemus. Et quia ma-
gis fructificare poteris, si Apostolicæ se-
dis legatione fungaris, cum auctoritas sem-
per consueverit multum favoris habere in
Cumania, & Brodinia terra illi vicina,

de cuius gentis conversione speratur, le-
gationis officium tibi committere dignare-
mur, per quod habeas potestatem in eis-
dem terris vice nostra prædicandi, bap-
tizandi, ædificandi ecclesias, ordinandi cle-
ricos, nec non & creandi episcopos, & ge-
neraliter omnia, quæ ad cultum, & ampli-
tationem fidei pertinent, exercendi. Cum igi-
tur majus bonum minori sit merito præ-
ferendum, & de tue charitatis ardore ge-
ramus fiduciam plenior, accedendi ad di-
ctas provincias licentiam tibi concedimus
postulatam, devotioni tuæ super prædictis
plena legationis officium in eisdem provin-
ciis committentes. Dat. Avignæ II. kal.
aug. pont. nostri anno 1. Hæc Pontifex.
Qui pari studio adducendum ad Chri-
stum septentrionalium infidelium in liti-
ris ad Wratislaviensem episc. datis Swan-
topelkum laudibus commendavit (b) ob
extructas Prædicatorum familiæ religio-
sis viris ædes in urbe, cui Gdank nomen
est, ut in finitimos barbaros ad subiiciendos
illos Christi imperio velut ex arce quadam
excurrere possent. Laudatur etiam Swan-
topelkus ob pium illud facinus a Longi-
no (c): sed pariter ob cruentam ab
eo in suum principem constatam conjura-
tionem, ac scelere partam sibi Pome-
raniam in crimen vocatur.

Luxit sane hoc anno Polonia tristem,
ac funestam Lesconis Albi Cracoviensis,
ac Sandomiriensis ducis necem, quam
Longinus imbuto lacrymis stylo profe-
quitur. Cum enim præfectura Pomerani-
æ, ac rerum gestarum gloria superbens
Swantopelkus, a Lescone albo, ut eam
illi provinciam fiduciario jure, supremo
sibi retento, usumque purpuræ concede-
ret, expetiisset, repulsam passus, militi-
bus in suum nomen jurejurando adactis,
desicere cœpit, ac tributa Lesconi persol-
venda invadere. Quibus auditis Lesco,
indicto Zanzanæ conventu, in speciem
consulendi rebus Polonicis, re ipsa vero,
ut eo rebellem blande alliceret, ac Pome-
rania incruente potiretur. At Swanto-
pelkus artes illius cruentis aliis artibus
eludit: cumque se proxime venturum per
internuntios suos ad explorandum con-
siliis immanibus opportunitum tempus si-
gnificaret, conjuratione conflata cum U-
ladillao Othone duce, dum Lesco, ac
Henricus cum barba appellatus Slesæ &
Wratislaviæ dux ipsi Lesconi familiaritate
amicitiaeque conjunctissimus, balneo
corpus abluerent, Pomeranorum ingenti
succinctus manu irrui, resistentes truci-
dat, fugientemque Lesconem Album im-
maniter obruncat. Tum Henricum in
balneo plurimis vulneribus cædit, in quo
casu militis unius Peregrini nomine, vir-
tus posterorum æterna memoria celebra-
nda enituit: qui objecto corpore, vibratos
in Henricum lethales ictus excepit, ac
de-

Legati
Ap. mu-
nus illi
commis-
sum in
Cuman
& Bro-
din.

(b) Lib. 1.
ep. 75.

(c) Lon-
gin I. 6.
bist. Pol.

LI.
Polonica
res.

Conflata
a Swan-
topelko
in Lesco-
nem Al-
bum con-
juratio.

Lesconis
cædes.

Henricus
cum bar-
ba sauci-
atur. In-
signe
pro eo li-
berando
militis
facinus.

(a) Greg.
1. 1. ep.
43.

Exorta
inter
Wratisl.
& Crac.
ep. de se-
dis dignit.
contro-
versia.

LII.
(b) Nang.
in gestis
S. Lud.
Mota a
nonnullis
proceri-
bus in D.
Lud. re-
bellio.

Illius vir-
tute ac fe-
licitate
compru-
muntur.

LIII.
Anglis
terrori
est.

Abducere
cum niti-
tur a bel-
lo Angl.

(c) Lib. 1.
ep. 86.

LIV.
Insinuat
Greg. sed.
Apostoli-
cæ in Gal-
læ studi-
um.

demum moriturus sese illi injecit: ita-
enim Henricus cum mortuum finisset
sub militis occisi cadavere delitescens, e
præsenti mortis periculo evasit. Adde-
mus Polonicis rebus extare in regesto pon-
tificias literas (a) de controversia Cra-
coviensem inter & Wratislaviensem ar-
chiepiscopos mota, de qua Dlugofcus
memoratus hæc superiori anno scriptis
consignavit: Celebravit & hoc anno Vin-
centius archiepiscopus Gnesnensis synodum
in ecclesia S. Blasii, ubi contentions de pri-
ma sessione inter Ivonem episcopum Craco-
viensem & Laurentium episcopum Vra-
tislaviensem exorta, Ivone episcopo Craco-
viensi jus suum per privilegia apostolica
probante, Laurentio episcopo Vra-
tislaviense nihil opponente, aut producente, de
loco tamen cedere nolente, Ivo ex synodo
recessit. Atque hæc de Polonicis re-
bus.

In Gallis (b) erupit hoc anno scederato-
rum principum, Hugonis nimirum Mar-
chiæ, Theobaldi Campaniæ, ac Petri Bri-
tanniæ comitum adversus Ludovicum Re-
gem conjuratio. Ferebant illi iniquo ani-
mo Regi puero subesse, cujus etiam con-
secrationis regis pompam cohonestare,
fideique sacramento se illi addicere re-
cusarant: tum indignabantur Blancham
Reginam, Hispanam genere, regni ad-
ministrationem gerere. Sed brevi illa prin-
cipum audacia concidit, generoso enim
ardore accensus regius adolescens Ro-
mano legato Apostolico, ac Bologniæ comite
patruo stipatus, antequam factio
coalesceret, in rebelles movit, Campa-
niæ comitem illius adventu territum ad
officium adegit; dein Marchiæ ac Britan-
niæ comitibus, ut juris ordinem serva-
ret, diem indixit; qui cum initio non pa-
ruissent, tertio repetito eodem imperio,
sibi metuentes in illius obsequium procu-
buerunt.

Cum felicibus initiis Regis Ludovici
potentia se efferret, Anglorum Regem,
qui scædus cum iis proceribus coierat,
metus incescit, ne reliquam Aquitaniam
ipsi Gallus eriperet; cum præcipue eo
plurium vergerent, consilia, bellum in
Anglos ad ipsos e tota Gallia deturban-
dos vertendum videri. Quod cum præ-
sensisset Gregorius, qui Anglorum Regem
Ecclesiæ stipendiarium tuebatur, ut amis-
sa recuperaret, Ludovicum ab eo consi-
lio abducere suis literis est conatus, at-
que ad restituendas Anglis provincias,
quæ a patre comparatæ fuerant, solici-
tavit (c).

Illustri Regi Franciæ.

Pro prerogativa devotionis, & fidei
incluse recordationis Regum, & regni Fran-
corum ad Reges ipsos & regnum semper
exuberavit Apostolicæ sedis affectus, &
nos qui eidem sedi, licet immeriti, præsi-
ret,

demum, firmiter proponimus, in hujusmo-
di dilectione imitari prædecessores nostros
Romanos Pontifices, quantum cum nostra
possumus honestate, de conscientia bona,
& corde sincero ad incrementum tuum, & re-
gni ejusdem efficaciter aspirantes. Nimi-
rum ex abundantia, & fervore dilectio-
nis prædictæ, frequentes, & diversis mo-
lestias ab avo, & patre tuo Regibus, &
regno Angliæ irrogatas, Rom. Ecclesiæ non
sine derogatione sustinuit sumæ suæ, cum
regnum Anglicum specialiter ad ipsum
pertineat, & immo in ejus injuriis honor
sedis Apostolicæ læsus fuit. Ex eadem quo-
que affectione processit, quod cum avus tuus
non mediocriter interdum offenderit clara
memoriæ Regem Angliæ cruce signatum sub
protectione sedis Apostolicæ consistentem,
licet fuisset in ejus injuriam id præsum-
ptum, non solum convenientibus oculis per-
transiit, sed eum tunc ex hoc in maguæ ne-
cessitatis articulo constitutum, injuriis dis-
simulatis adiuvit. Contra ipsius etiam in-
hibitionem incluse recordationis patris tuus
regnum Anglicum invadens, totam pe-
ne terram, quam citra mare Reges Angliæ
tenuerunt, occupavit: & tamen ab hoc Ro-
mana Ecclesiæ retrahi a dilectione regni
Francorum non potuit; sed ejus amorem
honori suo præferens, super hoc non pro-
cessit, sicut forte procedere debuisset.

Insuper cum contra barones Regis An-
gliæ quadam apostolicæ literæ, quæ de
jure negari non poterant, emanassent, ea-
dem Ecclesiæ pro illo, quem ad regnum ip-
sum habet affectu, effectum suspendit ca-
rum (quæ ea fuerint supra indicavimus,
nimirum Vasateni episcopo datam provin-
ciam, ut eos qui ad Ludovicum VIII. desce-
derant, censurarum terrore ad Henrici ob-
sequium revocarent) in quo non modicam
notam incurrit, dicentibus aliquibus, quod
contra Deum homini deferebat. Novissime
vero sicut accepimus, aliqui suadere ni-
tuntur, turbandum charissimo in Christo
filio nostro... illustri Regi Anglorum il-
lud modicum, quod ei citra mare reman-
sit. Quia igitur merito de nobis posses dis-
fidere, quod deberemus in tuis necessitati-
bus tibi favere, si aliis propriam justiti-
am sedes Apostolica denegaret; & tunc
tuæ utilitati consulimus, cum animæ tuæ
soliciti providemus, ad quod ex Apostolicæ
servitutis officio, tibi sumus specialiter
obligati, serenitatem tuam rogamus, &
hortamur attente, ac tibi etiam consuli-
mus bona fide, quatenus, cum inter Re-
ges alios locum obtineas celsiorem, dispen-
dium salutis, & famæ devitare procurans,
occupata maxime contra Ecclesiæ interdi-
ctum restituas, & ad aliena jura manus
tuas cum injuria non extendas. Quia cum
Rex a regendo dicatur, non debes suaderi-
tibus talia credere, sed prudenter regere
semetipsum: quod quidem omnino non fio-
ret,

Ut suas
ob id in-
jurias in
Anglo-
rum op-
pressionem
dissimula-
rit.

LV.

Solicitat
ad resti-
tuendas
ereptas
Anglis
terras.

Pet, si non abstineres ab injuriis aliorum, & non restitueres, si qua juris alieni nosceris detinere. Preces itaque ac exhortationes, & consilium nostrum, sic ob reverentiam nostram, & Apostolicæ sedis admittas, quod conscientiam tuam in hujusmodi non offendas, detrimentum enim tuæ salutis eo minus tolerare possemus, quo illam ardentius affeelamus. Dat. Later. VIII. kal. junii pont. nostri an. i. Hæc Pontifex in Henrici gratiam. Qui licet Gallia Regeni in clientelam suam accepisset, Henrico tamen rescripsit non esse pontificii consilii adversus Anglicanam rem ipsius partes sustinere.

LVI. Ad sustinendos ingruentium sub primis regni auspiciis bellorum sumptus firmandumque solium magno ærario opus erat Regi Ludovico: atque adeo a clero exactæ sunt decimæ, quæ Ludovico VIII. Albigenis belli causa decretæ fuerant; cum maxime Narbonensis Gallia hæreticis vires animosque ex præterita clade colligentibus tumultuaretur. Qua in re Cardinalis legatus demandata sibi auctoritate ad tuendam regni dignitatem, in compellendis ad solutionem decimarum viris ecclesiasticis est usus. Tulere gravissime ex iis nonnulli onus sibi impositum, atque literas ad Gregorium querelis acerbioribus referatas misere: indignum videri residuam promissæ in Bituricensi synodo decimæ partem exigi, cum ea lege concessa esset, si Ludovicus VIII. expeditionem in Albigenes persequeretur: nunc vero, eo extincto, mutatas rerum vices, injusteque se a Regina Blanca ac Romano legato opprimi.

Gallicanus clerus se opprimi queritur.

Sanctissimo in Christo patri ac domino Gregorio, miseratione divina summo, & universali Pontifici, devoti & humiles ejus famuli P. . . decanus, totumque capitulum ecclesie Parisiensis subjectionis, devotio- nis, & totius obedientiæ plenitudinem.

Si populo suo reservasset Dominus alterum Jeremiam sanctificatum ab utero, qui sicut ille planxisset legitur, sciret plangere captivitatem populi sui, non tantum quadruplici, sed multiplici, si posset, plangeret alphabeto, & merito juxta novitatem flagitii, novum excogitaret genus lamenti. Ille planxit transmigratorem populi sui ab hostibus factam, meritis peccatorum inflictam: iste plangeret calamitatem non veteris populi, sed inclytæ Sion, de qua dictum est: Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob; calamitatem plangeret, non ab extraneis, & inimicis immixtam, sed ab eis, quorum esset protegere, non opprimere, procuratam. Calamitatem plangeret, quæ non meritis redditur, sed potius ex insolentia dominationis infertur eorum quibus dicitur: Providentes non coacte, sed sponte, neque, ut dominantes in clero,

sed forma facti gregis ex animo.

Veritas quidem ita se habet, quod a domino legato totius legationis suæ concilio Bituricen. convocato, capitulorum ibidem nuntii pro Albigenis negotio conveni- runt, ut ea quæ in eodem concilio tra- ctarentur, seu statuerentur, capitulis suis referrent, ut super eis deliberarent, nulla quidem penitus eis potestate consen- tiendi concessa. Cum igitur de modo sub- ventionis negotii Albigenis eos consuleret, & ipsos ad hoc inducere niteretur, quod decima bonorum ecclesie per quinquennium solveretur; si Rex Ludovicus bonæ memo- riæ negotium assumeret, & ad idem per- sonaliter laboraret; responderunt nuntii, quod nullam habebant super hoc consen- tiendi potestatem, nec quæ sibi limitata fuerant, poterant excedere; unde pro se- ipsis, non pro capitulis responderunt. Et bene videbatur eis, quod utile erat con- silium decimam prætaxatam persolveri, si Rex aliter non vellet dictum negotium as- sumere, & personaliter laborare, sine cu- jus presentia nullatenus, secundum quod videbatur eis, poterat negotium utiliter expediri. Postmodum autem quidquid fe- cerit, quidquid constituerit super hæc ca- pitula, non convenit: sed tractatu cum quibusdam episcopis habito ad Regem ac- cessit, & quod Rex negotium personaliter susciperet, procuravit. Cum igitur vide- rent capitula, quod Dominus Rex Ludo- vicus felicitis memoriæ pro negotio fidei tan- tum onus susciperet, fidei ejus fervori de- votionem suam junxerunt, non quod atten- derent aliquam promissionem, quæ nulla in veritate præcesserat; sed cum gaudio animi de pura liberalitate, ne tanto de- esse negotio viderentur, dimidiam partem decimæ non quidem nomine decimæ, sed obtentu subsidii persolverunt, aliam par- tem, & etiam majorem, si expediret, si Deus eundem Regem reservasset incolu- mem, & in eodem negotio persistentem, li- benter & liberaliter soluturi. Rege au- tem defuncto, quidquid dominus legatus cum Regina fecerit, quidquid constituerit, quidquid promiserit requisita capitulorum voluntate, non est factum: unde conside- rantes, quod non erat, in cujus manu ne- gotium posset proficere sicut prius, nullam visum est eis subesse causam, quare quin- que annorum decima solveretur; maxime cum jam legatus vellet eos, sicut dice- batur, ad solutionem, ut Regina promi- serat, compellere, eo dicente, quod etiam cappas nostras daret ei, nec Regina se vellet ad certum tempus, vel certum nu- merum militum aliquatenus obligare: at- tendentes, quod hoc ipsum, quod de libe- ralitate processerat, convertebatur in obli- gationem, & servitutem sibi timentes in posterum capitula quatuor provinciarum, Rhemense, Senonense, Turonense, & Ro- thomagensis

LVII.

LVIII. Interpe- fivi ob- exactas decimas ecclesia- sticorum luctus.

thomagensis habita deliberatione & tracta- tu pro libertate sua servanda potius, quam pro subventionem vitanda, ne ad onus hu- jusmodi compellerentur, sub hac forma se- dem Apostolicam appellarunt, &c. Sequun- tur cleri earum ecclesiarum literæ, qui- bus ad sedem Apostolicam provocarunt. Adscripta est feria quarta ante penteco- sten hujus anni. Subiciunt mox quæ sibi injuriæ post eam provocationem factam a legato censuras ecclesiasticas incurrien- te, regiisque administris ad decimam il- lam extorquendam ipsorum bona occu- pantibus fuerint illata, quas ad concin- tandum ad misericordiam Pontificem hæc oratione exaggerant:

Quis ista oculis siccis vobis valeat enar- rare? deficit in scribendo manus, & plus fuit oculus, quam calamus: quidquid calamus pin- git incausso, delet oculus lacrymarum profu- sio, ac per talem pingentis & plangentis mixturam litera convertitur in lituram. Utinam vos Dominus pater sanctissime nobis alterum suscitaret Hieremiam, qui nobis com- patiatur, & plangat, & oret pro nobis, sicut dicitur in ultimo Michabæorum: Hic est fratrum amator, & populi Israel, hic est, qui multum orat pro populo, & uni- versa sancta civitate Hieremias Prophe- ta Dei. Ad quem autem recurrere possu- mus, nisi ad vos? ad quem pulsare de- bemus, nisi ad vos? quem prius Ostien- sem Dominus in ostium feliciter commuta- vit, per quod ingrediamur & egrediamur, & passuam vitam invenire possimus: quem Dominus providit hostiam sibi, hostem dia- bolo, ostium gregi suo, qui estis ostiarius simul & ostium; secundum quod ostium vi- carius Jesu Christi, qui dixit: Ego sum ostium; secundum quod ostiarius successor Gregorii, cujus est super gregis dominici custodiam vigilare. Recte enim Ostiensi, & officium ostiarii, & nomen Gregorii mu- ratione facta divinitus debebatur, ad quod ostium pulsamus, & ostiarium imploramus, ac vigilem respicimus, qui est virga vi- giliarum, ut juxta verbum Domini no- bis fiat: Petite, & accipietis, querite, & invenietis, pulsate, & aperietur vo- bis. Petimus igitur ab ostiario, querimus a vigili, pulsamus ad ostium, & aperietur nobis.

LIX. Interpe- turba- tur Gregorius. (a) lb. ep. 130.

(b) Ep. 133. Mulcet illorum dolorem.

Acerbissimo eo luctu emollitus Grego- rius, mox Romanum S. Angeli diaconum Card. A. S. L. gravibus verbis perstrinxit, decreto duriori Gallicanum clerum op- pressisse, præcepitque literis (a) ut im- posito onere illum levaret, ac facta revo- caret. Tum aliis literis ad Rhemense, Parisiense aliaque canonicorum collegia datis ipsorum dolore permulit (b). Præsentatæ pagine Senonensis & Parisien- sis capitulorum tenor exhibitus amarissime myrrha fasciculum vobis de novo in cruce carnis, & patibulo spiritus immolatis exhi- bitus.

Ann. Eccl. Tom. XX.

buit, qui ita paginam cordis nostri inau- dita turbationis calamo, & novæ amari- tudinis atramento conscripsit, quod scri- pturam nec lugubris mentis gemitus, nec lacrymarum fluvius obliterare valeat, quam nostro animo, quasi ungue adamantino no- vo cudendi genere stylus exarati doloris impressit. Quomodo lugens valeat consola- ri merentem, dolensve delinire dolores, cum contraria suis curentur oppositis, non est facile reperire. Nemo querat ab amari- cato quod sapiat, ab exasperato quod mulceat, quia exterminantur in * verba, * amara mellis dulcedinis, ubi totum pectus occu- pat vis doloris.

Principium principis inclyti quondam Regis Ludovici claræ memoriæ negotium pacis, & fidei fideliter promoventis Ec- clesie matri suæ attulit risum, & gaudium: sed emula mortis fato miserando subtra- ctus risum in luctum convertit, gaudium in lumentum, totumque negotium, quod fe- licibus Deo auctore promovebatur auspi- ciis, mortis suæ gladio graviter vulnera- vit. Sed successione proli obducta vulne- ris cicatrice quasi reviguit, & spem fu- turi fructus præteritis laboribus penitus non ademit. Verum quod dolentes referi- mus, dolendum est, ne novum infortunium negotio pacis & fidei sic infortunato succe- dat, ut scintillam spei, quæ in cleri de- votione remanserat, flatus exortæ mali- gnitatis extinguat. Sed absit quod hoc ne- gotium unius culpa perimat, pro quo tot martyrum sanguis sub altare Dei voce in- deserta clamat: præsertim cum potius pro ecclesiastica libertate tuenda, quam pro negotii subventionem vitanda duxeritis ap- pellandum. Recognoscimus siquidem, & fa- temur quod ecclesia Gallicana post Aposto- licam sedem quoddam totius Christianita- tis est speculum, & immoium fidei firma- mentum, utpote quæ in fervore fidei Chri- stianæ, ac devotione Apostolica sedis non sequitur alias, sed, ut cum earum pace dixerimus, antecedit. Cujus devotionem verbis extollere superfluum reputamus, cum sit claris operibus manifesta. Intellectis igitur gravaminibus vobis a dilecto filio no- stro Romano S. Angeli diacono Card. A. S. L. per ordinationem quandam Senonis editam irrogatis, tacti dolore cordis intrinsecus, & gravi admiratione commoti, eundem le- gatam literarum asperitate nostrarum, ut decuit, redarguimus, & ei continuo dedi- mus in virtute obedientiæ firmiter in præ- ceptis, ut ordinationem ipsam, sive quo- cumque alio nomine factum hujusmodi cen- seatur, omnino revocet sine mora, &c.

Dabat hæc imperia Gregorius tristibus Gallicani cleri præter modum sua incom- moda lamentantis querelis ad misericor- diam flexus. Qui postea, cum rem suis ponderibus libasset, fidemque catholi- cam in Tolosana provincia periclitari con- cepit.

G g g g Spi-

LX. Defect immatu- ram Lud. VIII. mortem.

Jubet in clerum tentata revocari.

LXI. Rem ma- turius di- scuit.

Guido e monte forti ab Albig. intermi- tur.

Lud. Regi bellum in Albig. re- dicitur- granti eadem decimas perfolvi jubet.

(a) Ep. 154. Eo argu- mento transmissa ipse litera.

spiceret (receperant enim hæretici ex morte Ludovici VIII. strenuissimi illorum domitoris morte animos, atque hujus anni mense februario Guidonem comitem. Montisfortis, Simonis illius præclarissimi fidei defensoris, cujus tot egregia prælia narravimus suis locis, fratrem illi in caput malleo prope Apamias, ut deplorat Bernardus, interfecerant) cum fatius foret ecclesiasticas opes imminui, quam religionem labefactari, Ludovico Regi piam expeditionem a patre susceptam, ejusteque immatura morte discussam, redintegrare meditati decimas ecclesiasticorum proventuum in concilio Bituricensi decretas concessit: prætermittisque cleri Gallicani lamentis, eas Regi perfolvi imperavit. Qua de re ad sanctum adolescentem hæc litera datæ (a). [I]

Illustri Regi Franciæ.
Cum dilectus filius noster Romanus S. Angeli diaconus Card. tunc A. S. L. in concilio Bituris pro negotio pacis & fidei convocato, consilium accepisset, quod si clara memoria Rex Franciæ pater tuus negotium ipsam sibi assumeret, decimam omnium ecclesiasticorum proventuum sue legationis usque ad quinquennium, si tantum duraret negotium, offerret eidem; & Rex ipse divinitus inspiratus assumpisset negotium supradictum, idem legatus ei obtulit & promissit usque ad prædictum tempus, si negotium tantum duraret, decimam memoratam expendendam pro voluntate sua, quamdiu per se, vel per suos, sicut negotium exigeret, illud curaret prosequi bona fide. Cum autem hujusmodi facti legati quædam capitula trium provinciarum, Rbemensis videlicet, Turonensis & Rothomagensis opposuerint, & ne compelleren-

tur dictam decimam solvere, ad sedem Apostolicam pro se, & sibi adhaerentibus duxerint appellandum; nos auditis super hoc quibusdam capitulorum procuratoribus, & Cardinali prædicto; considerato etenim quod pro tam evidenti necessitate, & tam utili negotio Ecclesiæ Dei, dictus legatus tum jure legationis statuere vel ordinare potuit, quod expedire videbat; tum etiam ex eo quod specialem potestatem ab Ecclesiæ Rom. receperat ordinandi, & statuendi, quæcunque secundum datam sibi a Deo prudentiam videret negotio expedire, ordinationem ipsius ex ordine legitimam, & sanctam ex causa, nec non & promissionem factam Regi de consilio pene totius Bituricensis concilii, de fratrurn nostrorum consilio duximus approbandam, & non solum firmam, sed ratam & gratam habemus eandem; volentes, & statuentes auctoritate præsentium, ut tibi secundum dictam promissionem a memorato legato eidem patri tuo factam, decima integre perfolvatur. Datum Later. id novembr. an. I.

Reservarat numen sancto Regi excindende Albigenis impietatis gloriam, quæ demum ab ipso elisa est, ut suo loco diceretur. Susceptam porro a parente sacre in hæreticos expeditionis provinciam, persecutus, multis secundis præliis Albigenes Hymberti e Bellojoco ducis opera, cui plures prælati se conjungere, fatigavit. Cum vero Hymbertus munitam a Raymundo arcem obsidione cingeret, faceta hæc historia contigit, quam Bernardus narrat his verbis: Erant in exercitu ex parte Regis & Ecclesiæ cum domino Hymberio dominus Petrus Amelii archiepiscopus Narbonensis, & dominus Fulco episcopus Tolosanus, quem quodam die tran-

LXII.
Quæ genæ in Albig.

Hæreticorum in præfules insolentia.

NOTE [I] A Nimadversione dignum judico in literis Gregorii ad regem Galliæ, hic ab Annalistenferi, cum superius num. 57. in literis Cleri Gallicani ad pontificem Metropolitanæ quatuor Remensis, Senonensis, Turonensis, Rothomagensis reclamaverint. Nodum hunc solvit Joannes Iperius in Chronico S. Bertini, vulgato a Martenio in Anecdosis, ubi hæc in rem præsentem leguntur. Legatus in Bituricensi concilio bona ecclesiarum decimari præcepit, invitis & reclamantibus, immo etiam appellantis fere omnibus Galliarum prælati, & specialiter quatuor provinciarum, Rbemensis, Senonensis, Bituricensis, & Turonensis; sed Senonensis, cito ab appellatione sua se recepit; & mortuo rege rediens (Legatus) ad curiam secum ducens Senonensem archiepiscopum qui ab appellatione sua recesserat, ac abbatem Cisterciensem, Clarevallensem, quos ipse creaverat, & quosdam alios, omnibus ecclesiæ Gallicanæ sibi contrariis minas fortes inferens, sed ab hoc nihil desistunt. Vera in his prodidisse Iperium, qui labente hoc sæculo scribebat, ex his, quæ superius animadvertimus, compertum est. Sed errat, dum statuere videtur Senonensem ante regis obitum appellationem dimisisse; nam scriptæ de obitu Ludovici literæ, in Annalibus hic n. 57. recitata, Senonensem inter ceteros appellantes referunt. Extant in collectione Martenii literæ, quibus Senonensis archiepiscopus, & Carnotensis episcopus fidem suam obstringentes, solutionem decimarum illarum in quadriennium singulis annis usque ad quadriennium spondent. Datæ sunt Parisiis anno MCCXXVII. mense augusto. Ex his vero literis intelligimus, regem non residuum tantummodo decimarum usque ad integrum quadriennium exegisse, nam quædam earum portio soluta jam fuerat Ludovico adhuc superstitie, ut ex literis sæpe jam laudatis Gallicanarum Ecclesiarum ad pontificem constat; sed integras, ac si tunc primo quadriennium inciperet poposcisse. Quin & in Anecdosis ejusdem Martenii tom. I. col. 942. leguntur literæ Willelmi Abrincensis episcopi datæ V. Kal. augusti hoc anno, quibus censuris animadverti mandat in eos, qui de patrimonio Jesu Christi partem vel modicam erogare in prosecutionem negotii ipsius Christi, & ipsi quidem recusaverint, & cum aliis ad resistendum exactioni conspiraverint. MANSI

Retorta facete in ipsos verborum contumelia.

(a) Bern. in chron.

Tolosanus ager vastatur a catholicis.

LXIII.
Disciplinam ecclesie restituere nititur Greg.

(b) Lib. I. ep. 129.

Data in ea causa præfibus impetria.

LXIV.

transseuntem cum pluribus circa willam illi de intus clamantes diabolorum episcopum infideliter vocitabant. Dicunt enim hæretici infideles catholicos & ministros Rom. Ecclesiæ esse diabolos, & ipsam Ecclesiam sathana synagogam. Et tunc qui cum ipso erant: Auditis, inquit, quia vos appellat diabolorum episcopum? utique respondit episcopus, & verum dicunt, quoniam ipsi sunt diaboli & ego sum episcopus illorum. Addit auctor, (a) ut catholicorum virtute edomita fuerit obfessorum impudentia, arceque expugnata hæreticorum diaconus ac socii flammis injecti fuerint; deinde instructis agminibus catholici ad Tolosanum agrum vastandum vineasque evertendas fuerint progressi. Quæ clades Tolosanorum animos ac superbiam admodum fregit. Non silenda vero nostrorum pietas, qui singulis diebus summo mane, antequam tractarent arma, pie divinis mysteriis intererant; ac merito, cum sæpius edocuisse experientia precibus magis, quam armis hæreticos debellari.

Superest, ut quemadmodum pontificium zelum in urgendo adversus Albigenes hæreticos bello vidimus, ita quæ ad colapfos Christianorum mores emendandos, arque ad pietatem antiquam traducendos gesserit, afferamus. Insignes sunt eo argumento literæ ad Insubriæ præfules exarata, quibus ipsos hortatus, ut extirpandis populorum vitiiis vacarent, paterne admonet, (b) ut, quo ea præstarent ad dignitatem, primum vitiorum omnium labem a seipsis depellerent: Ad confusionem perpetuam evitandam, & declinandos sempiternos ardores ac cruciatus æternos, oportet omnes, qui assumpti sunt ad agrum dominicum excolendum, granum a palea flagello debita correctionis excutere, & a fruge dominica zizania separare, ne electos contagium tantæ corruptionis inficiat, & filios Dei cum filiis mundi hujus hora repentina calamitatis involvat. Quocirca fraternitati vestræ in virtute obedientiæ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus omni mora, & occasione postposita, primo incipientes a vobis ipsis torporem desidia, & negligentia teporem omnimode deponentes, ne bovis stercore lapidatos incipiat vos Dominus vomere de ore suo, arma spiritualia, gladium & ignem viriliter assumentes, incipiatis parietem fodere, ut appareant geminæ viperarum, & radius lucis vibretur interius, & ad vindictam exigat umbram mortis, moniales, & monachos, & clericos seculares efficaciter corrigentes, tam in capite, quam in membris, &c. Datum Anagninæ II. id. jul. pontif. nostri anno I.

Parem quoque disciplinam ad solutionem monasteriorum disciplinam constringendam restituendamque abhibuit, quod Ann. Eccl. Tom. XX.

munus in nonnullis Italiæ provinciis Joachimo S. Mariæ, Jordano ac Pandulpho ordinis Prædicatorum religiosi viris demandavit (c). Cæterum ut severum se in eos religiosos viros, in quibus antiquæ pietatis flos emarcuerat, exhibuit, ita alios apud quos vigeat disciplina, singulari benevolentia est profecutus. Utenim de Minoritis ac Prædicatoribus mitamandam dicere, ipsius literas ad rem illustrandam abbatissæ ac monialibus S. Mariæ Senensis exaratas (d) afferemus, cum præcipue ostendant, quantum rerum cœlestium contemplatione delectaretur. Ac sane mirum est tantum Pontificem infummæ dignitatis fastigio collocatum, quique Reges ac principes adeo generose percelleret, Christi ancillas humillimis verborum officiis, quæ sequentes continent, fuisse profecutum.

Ancillis mulieribus Benedictæ abbatissæ monasterii S. Mariæ Senens. totique conventui.

Magna, sicut dicitur, vobis nata est in mea promotione jucunditas, quæ si non reciperet a contrariis accidentibus metum perpetuum, vobis dare poterat de audita exaltatione tripudium. Sed inter tot varios mores & animos diversorum, quorum servituti addidit quod præfertur, inter tot fluctus turbineque causarum, quibus mens occupata colliditur, non potestis, quæ nos pietatis intuitu diligitis, non gustare formidinem, quantumcunque hauseritis de injuncto mihi a Domino apostolatus officio voluptatem. Placere vobis debuerat proventus honoris, si obnoxia non esset altitudo periculis: & valde jucundum esset supra undarum vortices cum Petro adventui Redemptoris occurrere, si ventus a latere veniens non terreret. Verumtamen quia prope est Dominus omnibus invocantibus nomen ejus, & maxime vobis in Christo filiabus, quæ ad pedes ejus jugiter lacrymamini & orationis infantia ungitis divina viscera pietatis, & pungitis gemitibus inexhaustis, rogamus & obsecramus in Domino Jesu, ut sit ad Dominum clamor jugiter vestræ mentis, ut servum servorum Christi & specialiter servum vestrum, & ancillarum Christi omnium non absorbeat pelagus tempestatis, adiciatque gratia, quod negligentia subripit, & divina misericordia dulcedinem tranquillitatis amissa redimat, quam subito rapuit repentini casus angustia.

Dum itaque ad amœna solitudinis, beatæ vite præludia, eremitarum cœtum ad donativa currentium cœlestium thesaurorum, dum ad B. Benedicti vestigia præruptis silicibus, & rupibus inaccessis impressa, fratrumque nostrorum pauperum (Minoritarum scilicet quibus addictissimum leret. vidimus) collegia agnum Dei beata emulatione sequentium, inter quos anima mea

Religionum mores solutiores astringit. (c) 16. ep. 152.

Pietatis cultores singularem studio profequitur. (d) Ep. 141.

Elegantes ejus lit. ad moniales Senenses.

LXV. Ut contemplationi reuerum cœlestium vacare so-

Spirituali sapius videbatur languore deficere, oculos mentis erigo, dum singultus & gemitus, & copiam lacrymarum ancillarum virginis gloriosae, quibus cor meum medullitus revirebat, quodam caelesti rore considero, quasi de gravi somno confurgens, gaudia consolationis internae me perdidisse gemo, & lucris praesentibus damna praeterita non evito. (Non fuisse hanc inanem verborum pompam ad iustitiam subornatam ex Honorii III. testimonio vidimus, qui ipsum ob altissimam contemplationem diuinarum rerum cedrum Libani in literis ad Longobardos datis appellabat.) Postius igitur in patibulo crucis frementibus Judaeorum turmis, & crucifixoribus

undique circumfusus, ad vos venire nequeo: sed fellis, & myrrhae proculo inebriatus anxior, & vos juxta Matrem Domini lamentantes, a longe videre compellor: quas filio meo fratri Pacifico commendatas in cruce relinquo, & inclinato capite spiritum patri, qui dedit illum, reddere concupisco. Rogate ut servi victimam dominus non contemnat. Rogate pro servo, pro patre, pro filio. Rogate pro servis Christi, & ancillis obnoxio, qui pro vobis, & aliis otibus quotidie totus immolar, & extensis in cruce manibus, quod reliquum est in manus Patris mei, & Domini animam recommendo. Dat. Anagninae II. idus augusti. pontif. nostri anno I.

I.
Celebrata
a Greg.
synodus.

Frid. anathem.
percellitur.

(a) Greg. I.
I. ep. 180.

II.
Eo argu-
mento
Ap. lit.
promul-
gatae.

Elapsi sumus ad Christi annum millesimum ducentessimum vigesimum octavum indictione prima, cum summus Pontifex animadversa Friderici pertinacia, episcoporum concilio Romae coacto, quo maturius in re tanti momenti deliberaret, adversus ipsum in coena Domini anathema fulminavit. Ut vero certius enarranda veritati insistamus, Gregorii acta in medium producenda censui. Tum praetorum Lombardia, Tusciae, totius patrimonii, ac Apuliae & aliorum, qui pro suarum persecutione causarum ad curiam venerant, convocata ad concilium multitudine, post hujus profundi sermonis decursum: Quis mihi tribuet auditorem, &c. respondentibus singulis vota sua, qualiter contra dictum Imperatorem procederet, ordinavit. At quomodo summus Pontifex Fridericum anathematis sententia in coena Domini perculerit, docent ejus literae ad Apulos praefules missae, quibus inseruit quantam operam diligentiamque sedes Apostolica adhibuisset, ut Fridericum ad officium adduceret, atque impelleret, uti continentibus totius orbis Christiani votis, tandiu expectitam adeo pernecessariam expeditionem conflaret; utque ille juramento, quo se ad eam suscipiendam alligarat, violato, aliisque gravissimis flagitiis cummulatis, ex Ecclesiae piissimis manibus, in suum caput excommunicationis fulmen extorserit, quarum exemplum (a) infra scriptum est.

Universis archiepiscopis, episcopis, &c. per Apuliam constitutis.

Quanto nobilitius membrum in Ecclesiae corpore laeditur, tanto acrioribus doloribus cruciamur; qui Cephae locum, licet insufficientibus meritis, obtinemus. Verum quia tectum vulnus, si dimittatur intactum, solet in scandalum corporis latius evagari, nos olim viso, quod Fredericus Romanorum Imperator salutem propriam negligebat, dum salubre votum, quod Deo voverat additis juramentis, detrectabat exolvere, non sine detrimento fidei, & gravi scandalo totius populi Christiani, quia juxta sapientis edictum: Vulnere dum sanas, dolor est medicina doloris; medicinalem Petri gladium in eum exeruimus, in spiritu lenitatis, excommunicationis sententiam publicando, quam ipse in se voluntarius fecerat promulgari, nisi statuto termino transfretaret in Terrae sanctae subsidium, & alia promissa fideliter adimpleret: sperantes, ut percussus dolens ad patientem se in humilitate rediret, Dominum exercituum requirendo. Sed quod dolentes referimus, inclinato corde medici-

nam exhorrens, & increpationem abominans discipline, immo malleum velut stipulam reputans, non solum nulla poenitudine se correxit, verum etiam adiciens peccata peccatis, contra se Dominum audaciter irritat, ultra quam recensere nos deceat, ne videamur in ejus convitiis delectari, qui conversionem ejus desiderabiliter expectamus. Inter alia namque claves Ecclesiae contemnens, quibus Dominus B. Petro & successoribus ejus ligandi & solvendi contulit potestatem, sibi facit celebrari, vel potius quantum in ipso est, prophanari divina, in enormis animae suae periculum, & enervationem totius ecclesiasticae disciplinae. Unde timentes, ne plaga ejus fieret penitus desperabilis, si male permitteremus obduci neglecti vulneris cicatricem, & eo insanabile, quo insensibile redderetur, malagma studuimus apponere sanativum.

Utinam studium nostrum optatum habuisset effectum. Cum enim pie recordationis Honorius Papa praedecessor noster, per hunc memoriae Tusculanum, & Sabinese episcopos, & dilectum filium magistrum, &c. notarium nostrum, & Roffrium clericum camerae nostrae, & abbatem S. Martini Viterbii. Cisterciensis ordinis eundem Imperatorem diversis temporibus, super diversis articulis, in quibus Deum, & Ecclesiam graviter offendebat, diligenter commoneri fecisset; nos adhuc humiliantes vim auctoritatis Ecclesiae, ad praesentiam ejus dilectos filios... tituli S. Sabinae presbyterum, & O... S. Nicolai in carcere Tulliano diaconum Cardinales curavimus destinare, ut eum super praemissis & subsequentibus vice nostra salubriter commonerent. Qui licet de contingentibus nil omiserint, nequaquam tamen eum potuerunt ad poenitentiam revocare. Utinam ad nequiora nequaquam manus illicitas extendisset. Quare ne videremur d'ferre homini contra Deum, ecce justitiam in iudicium convertentes, in proximo praeterito festo coenae Dominicae, in praedictum Imperatorem excommunicationis sententiam solemniter diximus promulgandam, tum pro eo quod ut praemissum est, non transfretavit in subsidium Terrae sanctae, nec promissum numerum militum in expensis suis tenuit, vel transmisit, nec pecuniam quam promiserat destinavit; tum quia venerabilem fratrem nostrum Tarentinum archiepiscopum ad sedem propriam accedere non permittens, eum populum suum non patitur visitare; tum etiam quia Templarios, Hospitalarios hujusmodi mobilibus & immobilibus, quae habebant in regno, temere spoliavit; & quia compositionem factam inter ipsum, & comitem Celanensem, & Raynaldum de Aver-

Quae fuerit illius pervicacia.

III.
Quo studio ad poenitendum fuerit sollicitus.

Quas ob causas censuris fuerit defixus. Ob non servatum transfratandi sacramentum. Violata promissa quibus in eo casu se adstrinxerat. Tarentinum archieps. sua sede ejectionem.

Spoliatos bonis Templarios. Fractas concordia leges cum Raym. & Cel. cominitas. IV. Rogerium contra fidem oppressum. Interdicto supposita loca in quibus versetur Frid. Intentatae haereticorum poena si facrorum interdictum violarit. V. Juribus regni Siciliae ecclesiae vestigialia exutum iri.

sa, pro cuius observatione Rom. Ecclesia ad precum ejus instantiam fidejussit, servare contemnit; & quia comitem Rogerium cruce signatum sub Apostolica sedis protectione receptum, comitatu, & aliis terris indebite spoliavit, & filium ejus in captivitate detentum ad mandatum apostolicum saepius iteratum reddere denegavit.

Adjectimus quoque, ut loca quaelibet, ad qua ipse pervenerit, ecclesiastico subjaceant interdicto, ut quandiu praesens fuerit, ibidem nulla divina officia celebrentur; officio beneficiorum privantes omnes cujusque professionis vel ordinis, qui ei, postquam denunciatus fuit excommunicatus a nobis, divina sibi ausu temerario celebrarunt; & antequam ad mandatum Ecclesiae redeat, de caetero celebrabunt. Illud etiam non duximus omitendum, quod si de caetero se officii divinis ingesserit, contra eum tanquam contra haereticum, & clavium Ecclesiae contemptorem, severitate debita procedemus. Et si ab ecclesiarum & ecclesiasticarum personarum oppressionibus non destiterit, aut non cessaverit a conculcatione ecclesiasticae libertatis, vel excommunicatione contempta, redire non curaverit ad mandatum Ecclesiae, omnes qui sunt ei fidelitatis juramento astricci, & specialiter homines regni, a juramento, quo sibi tenentur, absolvemus & denuntiabimus absolutos, quia iuxta decretum felicitis recordationis Urbani Papae II. praedecessoris nostri, fidelitatem, quam homines Christiano principi juraverint, Deo ejusque sanctis adversanti, & eorum praecipua calcanti, nulla auctoritate persolvere cohentur. Et si non cessaverit ab oppressionibus pupillarum, orphanorum, & viduarum seu nobilium & aliorum hominum regni vel ejus destructione, quod ad Rom. Ecclesiam specialiter noscitur pertinere, pro quo etiam praedecessoribus nostris & Ecclesiae Rom. juramentum fidelitatis exhibuit, & homagium praestitit; merito poterit formidare, se jure feudi privandum. Ideoque universitatem vestram monemus attente, per apostolica vobis scripta districte praecipiendo mandantes, quatenus singuli praedictam sententiam solemniter publicantes denuntietis eam singulis diebus dominicis, & festivis.

At Fridericus anathemate a summo Pontifice percussus, non est reversus, ut in Isaia (a) legitur, ad percutientem se: immo e contrario in pristino scelere obfirmatus, in majorem pertinaciam obrigit. Cumque piissimi patris dictis legibus subiicere se, ac sacra consilia capessere deberet, adversus eum in iras efferatus constare nova ac moliri in ejus perniciem coepit. Quin etiam in sceleris communionem nonnullos Romanos traxit, qui exuta omni verecundia Christi Domini vicarium, dum in basilica D. Petri

tri sacrum faceret, sibilis appetiere, ac verba insana in eum effuderunt, ut pontificia acta lugent: Imperator ad astutiae solita commenta recurrere, quosdam Romanos precio & mentita possessione corrupit. Qui Dei timore contempto patris bonorum immemores, inter ejusdem Pontificis jam anni secundi primordia feria secunda resurrectionis dominica ad B. Petri basilicam effrenata rabie properantes, dictum patrem & praesulem super corpus Apostoli devotione solita missarum solemnitate celebrantem clamore, vel latratu potius, adjectis comminationibus, impetebant. Et dum per manus innoxias sanctissimi praesulis in altaris ara verus Dei Filius mactaretur, inter sacratissima verba canonis crucifixoribus Christi non dispare sermones dabant mugitibus ad caelum clamantes ore & manibus: Crucifige; demum isdem sathanæ ministri, perditionis heredes, terrenam in eo potius quam divinam potentiam formidantes, ad mandatum sedis Apostolicae satisfactione solemniter, non absque illius injuria, de cuius mandato venerant, redierunt. Quamvis hujuscemodi tumultus paulo post sopitus extinctusque videretur, crescente tamen & ardente Friderici persecutione, novis seditionibus inflammatis, Pontifex ex urbe discedere compulsus est quae ejus temporis scriptor Richardus (b) paucis est complexus. Conradus vero abbas Urspergensis, (c) qui similiter iis temporibus vixit, licet in superiorem annum contulerit, fufius historiae commendavit.

Imperator convocavit ad se de civibus Romanis potentissimos, & nobilissimos de familia eorum, qui dicuntur Frangentes panem, & de aliis, ad quos praecipue respectum habebat populus Romanus: habuitque cum illis tractatum, qualiter eos faceret vassallos Imperii, & ut sibi faciant hominum, & fideliter assistant in omnibus causis. Jussit itaque eosdem sub certa estimatione pretii & census computare, quantum valeant omnes res ipsorum immobiles, quas habebant in civitate, tam in edificiis, quam in agris & vineis, & mancipiis, & aliis rebus. Quo facto, omnes res illas dato pretio comparavit ab eis, & easdem res ipsis in feudum concessit, ratione fidelitatis, quam deberent sibi, & Imperio. Quocirca iidem reversi, cum Papa rursus excommunicaret Imperatorem, fecerunt, ut a populo pelleretur turpiter extra civitatem; unde apud Perusium eo anno & sequenti ibi permansit. Quibus familia de Pontifice urbe pulso ac Perusium se recipiente scribunt Albertus Stadenis, (d) Matthaeus Parisius (e) aliique post eos. Nec reticendum videtur postremas Gregorii epistolas (f) hoc anno in Urbe conscriptas regeoque insertas, apud S. Petrum datas, quo ipsum post tertium

* promissione beneficiorum

In Greg. Romanos concitat.

(b) Rich. de S. Ger. in chron. (c) Ursperg. in chr.

VI.

Qua arte ipsorum praecipuos corrupit.

Ejicitur ex urbe Pontif. (d) Staden. in chr. an. 1229. (e) Par. bist. Angl. an. 1228. (f) Greg. l. 2. ep. 6. &c.

Paschatis diem se contulisse affirmat Richardus (a); quarum altera Sabaudiae comiti missa, (b) ipsius fidem laudibus effert, Aviblanum castrum Romanae Ecclesiae tradere in animum induxisse. Qua vero ratione adductus Pontifex, Perusium potius, quam ad ditionis Ecclesiae locum alium sese contulerit, illustrat ipsius vitae auctor, dum ait crudelissimas discordias in ea civitate emerisse, eamque funeste attrivisse: quas ut compeceret Gregorius, primum eam provinciam Joanni de Columna tit. S. Praxedis presbytero Card. imposuit, ac postea eo ipse profectus, qua solebat charitate divisos cives amplexus, paternoque gremio exceptos conciliavit, cui rei fidei auctor his verbis assert: Perusinos barbaros Ecclesiae filios crudeli seditione commovit, nimirum hostis antiquus, ut divisisset alterutrum populis & nobilibus ex civitate proscripsit, patris manus saeviret in filios, & filius in parentem, furebat vicinis in proximum, & muri sanguine fraterno madebant, ac funditus everfis domibus, & arboribus excisis, premebat intus famis inedia, & foris gladius indefessus; sicque civitas ruinis exposita, ferrum convertens in viscera, suis parabat exitum absque remedio luxuriam ruitura. Occurrit in hoc mater Ecclesia filiae desolata miserata, & Joanni de Columna tituli S. Praxedis venerabili presbytero Card. pro ipsorum subventionem praemissa, tandem circa aestatis initium, quarto (secundo, non quarto reponendum est; cum ex literis pontificiis non Perusii, sed Romae & Anagninae egisse constet) sui pontificatus anno Perusinos personaliter adiit pius pater, qui miserorum miseris angustias, & pia gestans viscera, reduxit exules, confortavit egentes, tristes & mero confectos, consolationis remedio delinovit, omnibus omnia factus, medela & refectio singulorum, quibus ad pacis & concordiae federa cautione intercedente reductis pro temperandis ruinis & subventionem damnorum novem millia librarum paterna liberalitate concessit, tribus millibus mutuatibus ejusdem, & quod citius deserti filii perdita repararent, causam uberioris auxilii clementer adiecit, viginti duorum mensium moram percurrens ibidem, quae solent regionibus beneficia desiderata conferre. Caeterum haec de diuturniori mora ab Rom. Pontifice Perusii ducta, ex regepto epistolarum, quas ibi dedit, satis comprobantur.

Roma egressus Gregorius, ubi Reate pervenit, Fridericum persecutorem suum paternis literis (c) monere hortarique, a suscepiis improbis consiliis discederet, duos se ex religiosa Minorum familia ad eum mittere, qui ipsum sanioribus praecipis imbuerent atque ad mentem Christi-

(a) Rich. de S. German. in chr. (b) lb. ep. 7. VII. Perusium se contulit.

Illius civis inter se dissentientes conciliat.

* secundo

VIII. Missi ad Frid. viri religiosi ut paternis ad officium adducant. (c) lb. ep. 10.

fiano dignam principem induendam incitarent: *Ascendit ad nos clamor, ululatus & stridor miserabilis, validus, & horrendus ecclesiarum & clericorum regni Siciliae & Apuliae, quod in eos quam de facili exprimi valeat, inique deserviens, ipsos ultra affligis cruciatibus infinitis, bona eorum diripiens, & extorquens inmanifestam contumeliam Redemptoris, & atrocem injuriam Ecclesiae generalis, ut taceamus Apostolicae sedis contemptum, inquam cadunt ex hoc approbata exprobrantium. Cum igitur haec nequeamus sine periculo sustinere, qui Christi vicarii, licet immeriti, constituti pro tuenda justitia, & defendenda ecclesiastica libertate tenemur & volumus impendere nosmetipsos, ab eo nobis digna vicissitudine rependenda, qui beatificat tribulationem propter justitiam patientes, imperialem celsitudinem monemus, & hortamur attente, quatenus ecclesiis & personis ecclesiasticis ablata restituens integre universa ab ipsorum molestatione penitus conquiescas, summa tuae consulens & saluti. Alioquin ne contra Deum homini deferamus, super hoc procedemus, dante Domino, sicut fuerit procedendum. Ad hoc autem dilectos filios B. & R. fratres Minores ad te mittimus, si forsitan saltem sero salubriter monitionibus nostris aures aperias, quas habetenus nimium inconsulte clausisti. Dat. Reate non. vii. pontif. nostri anno 2. Reate Pontifex Assisium se contulit, uti apostolicae ejus literae nonis junii exarate patefaciant (d). Aliae vero ostendunt (e) Perusii idibus junii ipsum versatum; verum ad acta regredior.*

Non multo post paucorum comitatus vestigio, voti nihilominus & juramenti transfessor, non Imperator, sed verus pirata transivit; de ejus transmarina profectioe fit mentio in literis tum ab eodem Friderico (f) tum a magistro (g) Hierosolymitanae domus Theutonicorum ad Gregorium missis atque a nobis suo loco citandis, aguntque Conradus abbas Urspergensis (h), Albertus Stadenis (i), Godefridus (k), Matthaeus Parisius (l) & Henricus Stero (m), qui praeter ea tradit Augustam e partus doloribus decessisse et vivis quod Australis chronici auctor etiam atque ante eos Richardus (n) affirmant.

Scribit Richardus Fridericum sese ad expeditionem sacram comparantem apud Barolum sub nudo apertoque caelo ob circumfusi populi immensam multitudinem proceribus convocatis in parato solio confidentem testamenti editi tabulas legi jussisse, quibus si in expeditione mortem oppetere contingeret, de Imperio regnoque in Henricum natu maximum filium transfundendis sanxit: quod si nullis relictis liberis abiret, succederet Con-

Data ad eum lit. querelis refertae.

(d) lb. ep. 13. (e) lb. ep. 12.

IX. (f) In reg. Greg. IX. ep. 21. (g) lb. ep. 23. Anno sequenti. (h) Ursperg. in chron. (i) Staden. in chron. (k) God. in ann. (l) Par. bist. Angl. (m) Stero in annal. & alii. (n) Rich. de S. German. in chron. Comparat se ad transstrand. in orientem. Testamentum condit.

radus: istoque sine prole mascula moriente, filii alii, quos ex legitima uxore suscepit, succederent. Promulgatum pariter ad componendum probeque instituendum regnum, ac testamentum insinuatum est, ut omnes eam pacem eaque jura servarent, quae tempore Guillelmi secundi Regis tenuissent; relictisque iis tabulis Raynaldo Spoleti duci, ac regni administratori, ipsum atque Henricum de Marro summum justitiae praefectum, alioque proceres ad ea servanda sacramento adegit, nisi aliud testamentum ab ipso exaratum produceretur. Vetuit etiam ne ulla pecuniae colligerentur, nisi ita regni utilitatibus rationibusque conduxisset. Pergunt acta: Ubi quibusdam treguis, immo collusionibus initis cum soldano, civitas sancta, quae longius ipsius suspirabat adventum, servit ignominiosius Azarenis, quam prius violentia pullabat consensu crevit & auctoritate Imperatoris, & templo Domini sponte tradito cultoribus Mahometi, pactum inivit cum Assyriis, sancta profuturus cuilibet transeunti. De his anno insequenti ex literis ejusdem anni regesto insertis erit agendum.

Infame cum Saracenis foedus inicit.

X. Pontifici ducum opera bellum infert. * Landum

Immaniter ab eo favitum in sacerdotibus.

Marchia a Bertoldo vastata.

* no

Eodem tempore Conradus Guismardi ejusdem Imperatoris nuncius in manu valida vallem Spoletanam ingressus, intravit sine murte Fulginium, civitatem apostatricam, primordium schismatis, proditionis plantarium, totius infidelitatis detestandam sententiam. Quo tandem per vasallos Ecclesiae, in vitis proditoribus, ignominiose dejecto, corruptibilis populus ad fidelitatem matris Ecclesiae, si fidei titulo sunt digni recidivi, juramento praestito redierunt. Savientem utique Raynaldi, & praconceptam nequitiam gestis durioribus prosequentem, ac iterata comminatione praemissa, marchiam exire nolentem, Ecclesiae princeps, anathematis gladio de Petri auctoritate percussit. Verum quia nec spiritalis animadversio gladii corripuit delinquentem, necessitate devictus temporalem curavit Petri successor gladium exercere, qui a Domino passuro quarente de gladiis recepit utriusque gladii potestatem. Idem autem copiosum exercitum per honorabiles legatos Joannis Hierosolymitani Regis illustris, quem per Imperatoris dicti versutiam contra justitiam publice honestatis, de regno dejectum Apostolica sedes susceperat in suum gratiae confortandum, & Joannis S. Praxedis presbyteri Card. fidele obsequium in marchiam destinavit. Et ut impetitus a pluribus, ad singula debilius redderetur, Pandulphum capellanum ejus ex parte, providum virum, cum militum, & peditum bellatorum subsidio transmisit in regnum, qui causam Ecclesiae favente justitia fideliter prosequeretur.

In hostes ecclesiae ferro & cenfuris ecclesiastici certatur.

Ad distrahendum hostem bellum in Siciliam transfatum.

Primo sui ingressus limine, ipsum per Ceperanum in regnum anno proximo in eunte transiit testatur Richardus e S. Germano, (a) castrum insulae conjunctum, in Campania finibus expugnavit, quo capto praerupta montana munitissimi monasterii Cassinensis ascendens majorem justitiarum, & regni nobiliores in Arabum multitudine grandi, qui potenti manu ad defensionem loci concurrerant, paucis associatus indicibus Dei judicio evidente devicit, castro nihilominus sub eodem manente justitiaro designato. Et quia non est in conspectu Domini differentia in multis pugnare, vel in paucis, paucorum vestigiis inaccessas munitiones expugnans, infra breve tempus usque ad Capuam obtinuit civitates, & castra, propter quod praedictus vicarius de Marchia fugitivus abscessit, aliena relinquens, ut propria custodiret. Haec bellica facinora tanta felicitate explicita confecta a pontificio exercitu, amplissima oratione ad annum sequentem collata, quo gesta fuere, prosequitur, captaque loca, atque ad dedicationem coacta pellestave enumerat. Aditque Pelagium Albanensem episcopum Apostolicae sedis legatum operam in eo suam

XI.

XII.

(a) Rich. in chr. an 1229, Fridericiana a Pandulpho visi.

suam contulisse, ac Franciscanae familiae religiosos viros a Raynaldo regno pulsos, quod literas pontificias ad sollicitandos ad defectionem praefules ipsis attulissent.

XIII. Galli in auxilium Pontificis advolant.

(a) Rich. de S. Germano. hoc anno.

Raynaldus e pontificia ditione abscedere cogitur.

Claves insignis ecclesiae etiam olim praeferi solita. Assuta etiam pro ea pugnantium vestibus.

Advenerunt etiam de remotis Galliae partibus ad matris Ecclesiae repellendam injuriam devoti filii venerabiles Belvacensis, & Claramontensis episcopi cum electa militia bellatorum, quos Papa remisit ad propria, quasi alienis victoriis non egeat, victoriosus cum suis. Idem autem omnium laudum praecentio recolendus antistes, patrum metas liberaliter progressus, prourbationis hujusmodi tempestate tollenda, & libertatis ecclesiasticae prosequenda tutela, praeter illa, quae memoriam estimantis effugiunt, centum viginti millia aureorum per fidele administratorum obsequium tunc expendit, quarum restitutionem praedictus Imperator promiserat stipulatione solemniter, fidem tamen, sicut & ceteris, non servaturus.

His consentanea refert Richardus; (a) Raynaldum Spoleti ducem, imperiali stipatum exercitu, Popliti dominos Capitinnani obsequio ad ditionem computasse; mox dum illius frater Bertoldus, qui in Nursia remansit, Brusam arcem everteret, ac Sarracenorum opera quos ad omne facinus paratissimos ex Apulia duxerat, supplicis immanissimis discrucaret, in marchiam irruisse, partemque illius imperiali jugo obrivisse. Quo viso Pontificem prius admonitum, & contumacem, anathemate defixisse; dein Joannem Hierosolymitanum Regem, & Cardinalem Columnam, ut ex Gregorii actis audivimus, ad eum marchia exturbandum equitatu, ac peditatu numerofo succinctos immisisset. Sed cum ex iis, quas infederat, terris avellere nondum posset, in regnum impetus suos comitibus Thoma Celanensi, ac Rogerio Aquilano cum exercitu, ac Pandulpho legato missis convertisse, ut ad tuenda propria, aliena deferere cogeretur. Quae res e sententia Pontifici successit, Raynaldo (ut postremis verbis a nobis allatis acta indicant) in regnum relicta marchia, uti auctor sequenti anno asserit, ire coacto, quo fluctuantes populos praesentia sua contineret, atque hostiles progressus abrumperet. Ac de pontificio exercitu locutus claves insignis pietas praetulisse ait: Papalis exercitus, qui clavium signa gerebat. E quibus colligitur claves olim in vexillis adumbratas gestari solitas, qui mos ad haec tempora defluxit: qui vero sub signis erant, clavium pariter imagine insigniti fuisse videntur; cum passim Richardus clavesignatos appellet. Quod in eam opinionem adducit, fideles cum adversus haereticos, vel infideles bellum gererant, cruceignatos extitisse, ita cum ad

Ann. Eccl. Tom. XX.

tuendam Romanam Ecclesiam, ejusque ditionem defendendam capefferentur arma, clavis formam vestibus assuisse.

XIV.

(b) Par. hist. Angl. ann. seq.

Quam juste Pontifici ad sua defendenda arma corripere liceat.

XV.

(c) Par. hist. Angl. hoc anno.

Sarraceni Siculi in Christianos grafantur.

Foventur a Frid.

Ex iis atque infra dicendis confutatur Thomas comes Atteranensis, cujus literas ad Fridericum in oriente agentem datas Matthaeus Parisius (b) in historiam suam contulit, qui comes tum malevolentia erga Pontificem suffusus, tum ut Friderici gratiam colligeret, scripsit Gregorium magnificentiae ipsius (ut ille ait) hostem publicum, comparato ingenti exercitu, cui Joannem Brennensem Hierosolymorum olim Regem praefecerat, ipsius ditionem iniquissime invasisse. Quis enim mirari possit, Pontificem ditione ecclesiastica a Raynaldo, Bertoldo, aliisque perfidis Friderici ministris vastata, vim vi propulsare aggressum, ut quem spiritualis gladii acies non terruerat, alterius gladii fulgore perstrictus ab improbitate submoveretur? Ceterum quam inepte Thomas Pontifici carpsit, adjectis his Christi Domini verbis, olim Petro percutere meditati dicitis: Mitte gladium tuum in vaginam: omnis enim qui percusserit in gladio, gladio peribit; perspicue patet, quasi ea male intellecta auctoritate Romanos Pontifices cogere velit, ut tyrannidi impiorum sese subiciant, nec unquam iis liceat vim inferentem hostem, vi contraria a pernicie Ecclesiae arceere atque amovere. Debuerat ipse potius attendere, Petro utriusque gladii concessam potestatem, qua summos Pontifices sanctitate clarissimos praeteritis aetibus justissime usos monumentis fuit propagatum, ut Baronius in annalibus pluribus adductis exemplis egregie demonstrat. Iisdem etiam Parisii impudentia reprimitur, qui captata omni occasione Romanos Pontifices traducere consuevit.

De Thoma comite Atterarum fit etiam mentio apud Parisium (c) in epistola, quam Gregorius Papa ad Romanum Card. quem supra memoravimus in Gallias legatum, illata a principe Ecclesiae damna lugens scripsit; inter quae deplorat, Sarracenos, ruptis induciis, ingentes praedas a Christianis avexisse. Cumque Templarii laceffiti alias similiter ab hostibus abduxissent, Thomam eas ab illis extortas, parte sibi, ut erat fama, servata, Sarracenis restituisse; ex quo factum, ut barbari insolentius efferati, plures clades Christianis impresserint, animique fidelium dejecti depressique fuerint, cum ab eorum vi propulsanda detererentur. Eundem etiam Thomam, Templarios persecutum, multis eos possessionibus bonisque exuifse, privilegiaque a Pontificibus illis indulta conculcasse: centum etiam Sarracena mancipia ad Hospitaliariorum, Templariorumque domos in Sicilia Apuliaque pertinentia eripuisse, ac nulla ad illa

H h h h tura

Præcipui
sunt illius
administri
in exagi-
tanda Ec-
clesia.

Pontifex
adversus
illorum
impetus
fideles
excitat.

XVI.
(a) Id. ib.
ep. 66.

Queritur
apud
Januen-
de inju-
riis sibi
illatis.

Vesania
Friderici
arma po-
tius in
Christi
vicarium
quam
Sarr, ver-
tentis.

tum damnum refarciendum refusa pecunia, in libertatem vindicasse; tum etiam Fridericum quamvis exiguis succinctus copiis mare conscendisset, ingentem tamen Christianorum & Mahometanorum exercitum ad Ecclesiam ditionem invadendam adornasse. Dein subdit Gregorius, quantumcunque superbiat impietas & Ecclesiam concutere atque evertere nitatur, triumphaturam nihilominus religionem, ac victoriam gloriosissimam relaturam. Postremo adiicit: Cum igitur ex officio licet indignis nobis injuncto, providere cogimur, ne minister Mahometi in Christi ministros diutius valeat deservire, sed sapiens potius confundatur, & gloria Christiani nominis exaltetur, dilectioni tue per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus per terram legationis tuæ hæc solemniter prædicans Christi fidelibus, ut pro statu fidei & religionis obsequantia, stent ex animo, tanquam prosequentes singuli proprium interesse, ac salutaribus moniti effectibus eos & exhortationibus inducere non postponas. Datum Later. non. aug. pontif. nostri an. 2. At vice Laterani legendum Perusii, ibi enim summum Pontificem tum temporis verfatum, ex ejus vitæ actis atque regesto compertum est.

Conqueritur Gregorius literis (a) ad Januenses datis de Raynaldo filio Conradi olim ducis Spoletani, iniquissimi principis voluntati obsecutum, S. Petri patrimonio excursionibus factis, Sarracenorum impia succinctum manu, ingentia damna intulisse: Christi sacerdotes aliosque ecclesiasticos viros partim crudelissimis injuriis affectos mutilasse, partim in crucem egisse, partim exquisitis aliis suppliciiis enecasse; quibus tamen flagitiis ut abstineret, paternis antea literis monuerat, Apostolicæ sedis monita aspernantem atque in atrociora ruentem flagitia, ejusque fautores omnes ab fidelium cœtu ritu solemniter jam amovisse: in posterum Rom. Ecclesie injurias armis quoque propulsaturum.

Gregorius, &c.

Fridericus Imp. cor suum elevans contra Deum, spiritu ad superbiam obfirmato, ut taceamus alia fere innumera, quibus Deum provocavit audacter, non contentus, quod negotium Terræ sanctæ dolosa perperitate irreparabiliter, quasi confudit, in atrocissimam contumeliam Jesu Christi, & inextricabile opprobrium populi Christiani, & pro nihilo reputans, quod ecclesias, & personas ecclesiasticas libertatem, nunc faciem euntis in Hierusalem inique præterdens, ubi Christianis potius quam Sarracenis studeat officere; viros sceleratos loco sui dimisit in partibus cisjordanis, qui ut ejus iniquis jussionibus

obsecundent, & timorem divinum & humanum pudorem penitus abjecerunt. Raynaldus enim natus quondam Conradi ducis Spoleti ejus vicarius & minister, exfortio congregato, patrimonium B. Petri, quod idem Fridericus duplici juramento tenetur defendere, violenter invadens, presbyteros & alios clericos, sicut nobis est pro certo relatum, per manus Sarracenorum fecit ausu sterilego mutilari, quibusdam in cruce suspensis, aliis diversis suppliciis cruciatis.

Et quia primis virium suarum conatus non repressimus, cum facile potuerimus, ille de patientia nostra insolentiorum assumens audaciam, marchiam Anconitanam, & ducatum Spoleti aggredi attentavit, quibusdam venalibus ibi corruptis pretio, & quibusdam minis, & terroribus, a fidelitate Apostolicæ sedis aversis. Ubi Sarraceni, qui Christianorum sanguinem insatiabiliter sitiunt, non parcentes sexui vel ætati, impietates abominabiles perpetrarunt, quis horror esset intolerabilis recenseri. Et licet eum super his per dilectum filium Cimbium subdiaconum, & capellanium nostrum, & literis nostras monuerimus diligenter, idem tamen monitis acquiescere aspernatus, quantum potuit ad graviora prorupit. Quare in eundem Raynaldum & complices, ac fautores suos, & in omnes & singulos, cuius vel quorum mandato, auctoritate, consilio, & auxilio talia perpetrantur, excommunicationis sententiam solemniter publicantes, qui ipsam pertinaciter vilipendit, ad defendendam terram Ecclesie, & injuriam, auctore Domino propulsandam, exercere proponimus potentiam temporalem, ne inimici Dei, & Ecclesie in sua prævaleant vanitate, sed in proteritate potius evanescant: quia quantumcunque facinorosa prænotata nos moveant, potissime tamen, nec immerito, exhorremus quam idem Fridericus semper minatur & indefinenter exequitur depressionem ecclesiasticæ libertatis. Cum antea etiam, ubicunque habuit potestatem, ecclesias, & ecclesiasticas personas, nec non viduas, orphanos, & pupillos ex industria conculcarit; quare potestas hujusmodi non dilatarum sed decurtari meretur.

At hæc ne falsis rumoribus vos circumveniri contingat, noverritis quod dictus Fridericus, non sine fraudis excogitata commento, venerabilem fratrem nostrum Barensem archiepiscopum, & Henricum comitem Multensem ad nostram præsentiam destinavit, scribens nobis, ut eis benignam audientiam præberemus, scientes quod ad tractandam concordiam cum Ecclesia præstitutum Raynaldum procuratorem reliquerat, & adhuc volebat per eum haberi tractatum. Et licet certissime crederetur, quod ad deludendam Ecclesiam Rom. patientiam venerunt, nihilominus tamen benigne au-

XVII.

Raynaldus
anathemate
defixus.

XVIII.

Missi a
Frid. ad
Pont. or-
atores
ad ipsum
tractandæ
concordiæ
specie
deluden-
dam.

divinus, quacunque proponere voluerunt. Et quia mandatam aliud non habebant, respondimus, quod dictus Raynaldus non tractator pacis, sed factus erat Ecclesie persecutor; unde tractatus reconciliationis cum eo haberi nec poterat, nec debebat; & his ita dictis protinus abierunt, variis nocendi modis interim ab eodem Raynaldo concinnatis. Hæc autem vobis scribimus, ne falsa pro veris vobis a maliloquis suggestantur. Ut igitur tanquam veri filii matri vestræ fideliter obsequentes, incomparabile vobis meritum apud Deum, & homines comparetis, universitatem vestram affectuose rogamus, & monemus attente, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus nullis suggestionibus patiamini vos seduci, quo minus in Ecclesie Romanæ devotione, in qua radicati, & fundati estis, inflexibiles persistatis, ut qui libenter in vestris laudibus delectamur, in vestrae magnanimitatis constantia gloriantes sinceritatem vestram dignis debeamus prosequi affectionibus gratiarum. Dat. Perusii 2. kal. decembris pont. nostri an. 2. Tertio vero non. ejusdem mensis universos Tusciae episcopos certiores fecit, (a) uti Fridericum sacris eiecisset, Imperioque exiisset, omnibus fidei sacramento olim ipsi præstito absolutis, ac Raynaldum & Bertoldum præcipuos Friderici ministros & satellites, aliosque ejusdem sceleris participes, a fidelium communione removisset, omnibusque eos dignitatibus tam politicis quam sacris ac magistratibus sive præfecturis dejectos, aliis poenis ecclesiasticis affecisset.

(a) Ib. ep.
67.

XIX.

Archiepiscopum etiam Mediolanensem, ejusque suffraganeos monuit, se armis tyrannidem vimque Friderici arcere & comprimere decrevisse, ac sibi opem ferre poposcit. At quoniam de Mediolanensibus mentio incidit, præmittendum non videtur Gregorium Cremonensem ecclesiam Mediolanensi obnoxiam, ut olim extiterat, esse jussisse, (b) a qua Innocentius ad multandos Mediolanenses, qui Othonis ab Ecclesia ejeti partes essent consecrati, distraxerat. Cumque laici eo audacia prorupissent, ut publice concionarentur, ne debitum sacerdotibus munus invaderent, eos ab eodem archiepiscopo coerceri præcepit (c). Tum etiam auxilium a Rege Sueciae infra subjeitis literis flagitavit, (d) ut aliquas pecunias ab eo ad sumptus bellicos tolerandos obtineret, cum adversus Fridericum humana ac divina jura pervertentem tres exercitus conflasset, ad quos omnibus rebus instruendos ecclesiasticæ opes sufficere non possent: Regi regum reges terræ gratissimum exhibent famulatum, qui compatiuntur, & dolent, cum persecutionem patitur sponsa Christi, & tempore persecutionis evidenter ostendunt, quod nul-

(c) Ib. ep.
35.
(d) Ep. 75.
Implora-
ta a Rege
Sueciae
auxilia.

Ann. Eccl. Tom. XX.

lus Deo, sed Deus est omnibus præferendus. Sane si dictus Imperator Deo & hominibus gratis ingratus, Apostolicæ sedi malum pro bono, pro honore injuriam, & odium pro dilectione inique retribuens, non contentus, quod negotium Terræ sanctæ studiosa malignitate pervertit, nunc inbianter aspirat ad conculcandam universalem ecclesiam modis omnibus, quibus potest, & libertatem ecclesiasticam subvertendam, totum sibi quasi reputans deperire quicquid libertatis vel honoris obtinet sponsa Christi; & nequiter cogitans, quod si Rom. Ecclesiam posset opprimere, Reges, alios, & regna sit ei facillimum expugnare, processit ad B. Petri patrimonium hostiliter occupandum, ubi per Raynaldum natum, Conradi quondam ducis Spoletani suum vicarium, & ministrum, quasdam terras Apostolicæ sedis, corruptis earum habitatoribus, fecit invadi, presbyteris, & aliis clericis a Sarracenis impie mutilatis. Unde nos videntes, & dolentes, quod ipse Friderici iniqua superbia semper ascendens non silitur, donec eam justitia superveniat, & conveniat, illius malitiæ cum auxilio divino providemus Apostolicæ sedis dexteram opponendam, tribus ad hoc exercitibus congregatis. Verum quia hæc non possunt sine gravibus sumptibus fieri; ad quos Apostolicæ sedis nequaquam sufficienti facultates, tuæ subventionis auxiliium, tanquam specialis Ecclesie Romanæ filii super his duximus fiducialiter requiringendum, &c. Datum Perusii. Quo vero promptius laboranti Marchiæ succurreret, A... marchionem Estensem ad illam defendendam tuendamque contra irruentem Raynaldum, aliosque Ecclesie

Tres exercitus a Pont. adversus Frid. duces comparati.

(e) Ib. ep.
33.

XX.
Incumbit Greg. Albig. opprimendam hæresi.

D. Lud. ad tam egregium facinus excitat.

Hhhh 2 tera-

(*) Ep. 45. terrarum infra scriptum est (a).

Gregorius, &c.

Negotium, quod agitur adversus Albigenes hereticos, negotium est pacis, & fidei orthodoxæ, pro qua semper stetit regnum Francorum tanquam in ipsius soliditate fundatum; & progenitores tui personas posuerunt & bona, causam ad honorem Dei, ac regni prædicti gloriam prosequentes, ita quod ejus devotio universo mundo specialiter existere nunciatur. Hujusmodi autem devotionis fervore succensus, recordationis inclytæ pater tuus tanquam verus Israelita profectus est negotium memoratum, & illud feliciter profecturus, de terrenis ad superna migravit.

XXI. Pater-num exemplum proponit.

Tu quoque imitator devotionis ejusdem, primitias tuas eidem negotio dicare cœpisti charitatis zelo submitteas viriliter bumeros, ut posses perficere, quod a patre tuo laudabiliter exiit inchoatum. Super quo omnipotentem Dominum collaudamus, qui tibi tam pium inspiravit affectum, & suppliciter deprecamur, ut felicem exitum per suam misericordiam largiatur. Et quidem cum principes terrarum purgare debeant malis omnibus terris suis, magnificentiam * deicit, ut cor, & minium apponeres ad profligandam de partibus Albigenium hereticam pravitate, quæ cum sint intra terminos regni tui, fime tue, ac honori expedit, ut tam potenter, quam celeriter pestem extirpes eandem, ne si diutius differas, fides ibi omnino deperat, & terra quam tenent catholici, amittatur, ac pestis huiusmodi ad loca magis proxima se transfundat. Denique Nabuchodonosor Rex legitur decrevisse, ut periret, quicumque blasphemaret Deum. Sidrac, Misac, & Abdenago & domus ejus etiam interiret. Si ergo Rex alienigena, ne Deus Israel blasphemaretur, deservit, tu princeps Christiane, & Christianissimorum progenitorum successor, & heres, cui forte Dominus alto & secreto suo iudicio consummationem negotii referavavit, contra blasphemos ipsius devoti principis officium non implebis?

XXII. Legatio-nis minus Romano Card. de-mandat.

Licet autem dilectus filius noster R.... sancti Angeli diaconus Card. utpote consilio ac discretione conspicuus, in negotio ipso fervens nobis esset apud sedem Apostolicam pernecessarius, & ejus presentia plurimum opportuna, quia tamen cum instantia postulasti cum ad hoc mitti denuo a latere nostro legatum, te in hac parte, quantumcumque in ejus absentia nobis deperat, curavimus exaudire, ne forte te opinari contingeret, quod non esset cordi nostro jam dictum negotium, si non mitteremus Cardinalem eundem, de quo certum est, quod te, ac domum tuam ac totum regnum Francorum speciali affectu diligit & honoris ac exaltationis tuæ desiderat incrementum, ac ejusdem negotii naturam,

& circumstantias plene novit, &c. Commendat Regi Romanum Cardinalem; nec in Franciæ solum regno, verum in Provincia etiam ac Lugdunensi, Tarantasiensi, Ebredunensi, Viennensi, Aquisensi & Arelaten. diocesisibus, quo majori polleat auctoritate, legati apostolici munus demandat. Eodem etiam argumento, quo ad Regem scripserat, Blanchæ Francorum Reginae literas misit; (b) nec non Ludovico commendavit (c) comitem Montfortium, qui operam suam ad hæresim illam profligandam magna cum pietatis laude conferebat.

(b) Reg. Greg. post eand. ep. (c) Greg. l. 2. ep. 51.

Extant etiam apostolicæ literæ, quibus Pontifex Roman. tit. S. Angeli diacono Cardinali legationis provinciam cum summa auctoritate iterato contulit (d). Eisdem præterea legato potestatem fecit (e) matrimonii impedimentum in quarto consanguinitatis gradu sacris canonibus vetiti removeret, quo nonnulli nobiles viri adversus Albigenes cruce signati impliciti tenebantur. Tum episcopo Aconensi mandavit, (f) ut promulgandæ contra Albigenes sacre expeditionis provinciam susciperet, quotiescumque ab Romano Card. fuisset rogatus. Ad quem etiam legatum scripsit (g) Pontifex, ut clerici, qui sese illi ad Albigenium insanos errores confutandos, animasque e vitiis eripiendas conjunxissent, sacerdotiorum suorum redditibus quamvis absentes potirentur. Præcepit (h) insuper, ut jurisjurandi religione Ludovicum Regem ac Reginam Blancham, quo illi se obstrinxerant, nunquam pacem vel inducias cum Anglo (cujus nuncium hoc anno alacri animo vultuque excepit i) nisi consentiente Marchiæ comite inituros, liberaret; utque ad concordiam inter dictum Regem & archiepiscopum Rhotomagensem enata ex occasione jurisdictionis contentione dissidentes conciliandam operam navaret. Neque silentio involvendum, Gregorium, cum Romanum Cardin. in Gallias legatum suum, uti dictum est, mitteret, datis ad abbatem & comitia Cisterciensis ordinis, apostolicis litteris, commendasse, ut tam ipsi, quam alii ejusdem familiæ in universo orbe sparsi precibus a Deo promereri niterentur, quo legatus res contra Albigenes ex sententia conficeret: Cum igitur (k) dilectum filium nostrum R.... sancti Angeli diaconum Cardinalem denuo mittamus pro eodem negotio de latere nostro legatum, qui de orationibus vestris valde confidit, pro eo quod alis sanctæ contemplationis assumptis, ut Deum in Sion videre possitis, in regionem solitudinis avolastis; charitatem vestram monemus per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus supplices preces effundatis ad Dominum, & per totum ordinem speciales orationes fieri faciatis,

XXIII. (d) lb. ep. 48. (e) lb. ep. 50. Aconensi episc. promulgandæ in Albigen. crucis munus datum. (f) lb. ep. 52. (g) lb. ep. 53. (h) lb. ep. 54. (i) lb. ep. 39. (k) lb. ep. 49.

vis, ut ipse pius, & misericors per gratiam suam in manu legati prædicti salubriter dirigat negotium memoratum, ita quod optatum, & laudabilem finem ad honorem Dei, & Ecclesiæ fortiatur.

XXIV. Ut Albigenis hæresis a S. Lud. fuerit deleta.

Profligata demum est Albigenium hæresis, quæ toties cruce signatorum ferro succisa multiplici sobole fecundior pulularat. Nec vacat res miraculo, Regis pueri terrore sublatam, quæ strenuissimorum ducum bellicam virtutem debilitarat, ut iure inter cæteros clarissimos Reges deleta Albigenis hæresis ac divino cultui restituta Narbonensis Galliar. D. Ludovicum efferat: ut vero felicissime res confecta fuerit, ex Bernardo accipiamus. Miserat Romanus S. A. L. ad Tolosanos Eliam abbatem Grandis Silvæ, ut ipsos ad ineundam cum Ecclesia pacem invitaret: at illi præteritis acceptis cladibus fracti, atque florentissimæ cruce signatorum expeditionis, quæ in eos comparabatur, nisi Ecclesiæ ejurata hæresis imperia acciperent, metu percussis ad paciscendas inducias, ut colloquium de tractanda pace haberetur, descendissent. Inducto igitur Meldis conventu, quo Raymundus ac Tolosanorum oratores se contulere, ac forma pacis cum legato & episcopis agitata conceptaque ad Ludovicum Regem Parisios itum est & coram ipso confirmata. [1] Qua re feliciter confecta Raymundus fidelium cœtui solemniter est aggregatus; de quo hæc memoratus auctor: (a)

Oblata a legato pax Tolosanis.

Pro ea tractanda conventus Meldis habitus. Confirmata coram Rege Lud.

citer confecta Raymundus fidelium cœtui solemniter est aggregatus; de quo hæc memoratus auctor: (a)

Reconciliatus fuit Raymundus ultimus comes & qui cum eo erant excommunicationis sententia innodati, in die parasceves sancta in fine præcedentis anni Domini prætaxati MCCXXVII. inchoante vero anno Domini MCCXXVIII. ab incarnati enim Verbi divini die annos auspiciatur auctor, eratque pietas videre tantum virum, qui tanto tempore tot & tantis nationibus potuerat resistisse, duci nudum in camisia & braccis & nudis pedibus ad altare. Erant autem presentes ad hoc duo Rom. Ecclesiæ Cardinales, unus legatus in regno Franciæ, & alius in regno Angliæ episcopus Portuensis. Persequitur auctor, quibus conditionibus pax Raymundo a Rege concessa fuerit, quæ rei Christianæ maxime utiles ac Regi honorificentissimæ extiteret, cum amplissima provincia Francorum regno postea ea ratione conjuncta fuerit, institutisque sacre fidei censoribus, pœnis gravissimis coercita hæresis sensim fuerit præfocata. [2]

(a) Bern. in cbr. Rom. Pont. XXV. Raymun. in ecclesiastiam admiffus. Quis ritus servatus.

In primis (inquit auctor) juvenis Ludovici Regis auspiciis de tam proluxa guerra comitis Tolosani sic Deus ejus pueritiam honoravit, quod de pluribus conditionibus in prædicta pace obtentis & contentis unaquæque sola per se sufficeret quasi re-

XXVI. Inita cum Raymundo concordia leges.

NOTÆ [1] Post illud: & coram ipso confirmata; adde ex annalibus contractis: ac tum ab eodem

(a) Ext. apud Gregor. IX. l. 12. pag. 90. Extat etiam sim. apud Franc. Duchesne tom. 5. histor. Franc. sanctio (a) in Narbonensi, Arelateni, Ruthenensi, Albien. Caturcensi, Agenen. provinciarum postea promulgata, qua assertum est jus ecclesiasticum, ac prescripti qui hereticis credere, vel quis testis excipere, vel defendere audent; atque hæc pena iis, qui contra tenderent infligenda: Si quis contra prædicta facere præsumpserit, nec ad testimonium, nec ad honorem alicujus de cætero admittatur, nec possit facere testamentum, nec successionem alicujus hæreditatis habere; omnia bona ipsius mobilia & immobilia quæ sunt ipso facto publicata, decernimus ad ipsum vel ad posteriorem ipsius nullatenus reversura. Statuimus etiam & mandamus, ut barones terrarum & ballivi nostri & alii subditi nostri præsentis & futuri solliciti sint & intenti terram purgare hereticis & heretica fœditate, præcipientes quod prædicti diligenter ipsos investigare studeant & fideliter invenire, & cum eos invenerint præsentem sine morâ dispendio perfonis ecclesiasticis superius memoratis, ut eis præsentibus de errore, & hæresi condemnatis, omni odio, prece, pretio, timore, gratia & amore postpositis, de ipsis festinate faciant quæ debentur. In grassatores etiam, qui ruptari dicebantur, tam in censurarum ecclesiasticarum, & anathematis contemptores, & in eos, qui decimas sacerdotibus pendere abnuerent, pena constituta; quæ sanctio hac temporis nota consignata est: actum Parisiis anno gratiæ MCCXXVIII. mense aprili. Utinam pius ille S. Ludovici in delenda hæresi ardor, in ejus posteris ad expurgandas peste heretica Gallias reviviscat, par certe eos manebit gloria, qui sanctissima ejus exempla imitabuntur. Qua re feliciter confecta Raymundus fidelium cœtui solemniter est aggregatus. MANSI

[2] Tota hæc de pace cum Raymundo Tolosano comite tractatio ad annum sequentem revocanda est; neque a vetustis Gallicanarum rerum Scriptoribus in annum præsentem 1228. alia de causa refertur, nisi quod annum a pasche exorsi, quidquid ante pascha anni 1229. gestum est, anno 1228. assignant. Caterum nostram hanc sententiam docent literæ S. Ludovici de reconciliatione Raymundi scriptæ, quæ datæ sunt Parisiis an. MCCXXVIII. mense aprili (ante pascha, quæ anno illo in diem XV. Aprilis incidit) regni vero S. Ludovici anno III. qui anno 1229. non vero anno 1228. mense aprili curabat. Confirmat id pariter auctoritate sua Albericus, qui admiffum in communionem ecclesiæ Raymundum anno 1229. notat. Quin & apud eundem Scriptorum cœvum nonnulla legas frustra alio quærenda: ait enim anno 1229. die Natali Domini (unde annum exorditur) Romanum Cardinalem cancellium tenuisse Senonis pro facto Albigenium. De hoc concilio nihil in collectionibus similiter apud Silvanectum in Purificatione. Hoc pariter concilium omiffum est a collectoribus. Inter hæc Elias abbas Grandis-Silvæ cum Raymundo colloquium habuit, propositisque pacis conditionibus obtinuit tandem, ut illam suo nomine, & tanquam constitutus ab eo procurator componeret; com-

redemptionis pretium, si Rex eundem comitem invenisset adversum se in campestri praelio, & cepisset, ut est quod Tolosam & episcopatum Tolosanum, sibi in vita concessum tantum, nulli posset heredi suo relinquere, nullusque ejus heres, vel filia ullum posset sibi jus reclamare, nisi sola ex ipsa filia unica nomine Joanna, & fratre ejusdem Ludovici Regis domini Alfonsi tantummodo descendentes. Item sufficeret ad poenitentiam eum esse quinquennio ultra mare. Item quod se ad solvendum XXVII. marcharum argenti millia obligavit. Item quod totam aliam terram ultra episcopatum Tolostum versus orientem infra Rhodanum & ultra Regi acquiritavit, & Ecclesiam, ac dimisit; tacendo de ceteris, quorum se supposuit gravitatibus, quibus si captus esset, multatus plurimum videretur, ut quod factum fuit, factum credatur non per homines, sed per Deum. [1]

XXVII. Addit auctor, ut Tolosa Romanae Ecclesiae julio mense conciliata fuerit, templaque in ea aperiiri iussa a Petro e Collemedio, qui legati apostolici vices gerebat, atque interim in Regis potestate & custodia Raymundus haeredit, dum propugnacula Tolosae diruerentur, caeteraque arces praefectis regis dederentur; tum Joanna comitis filia Alphonso Pictaviae

comiti nupsisset: qua re perfecta custodia dimissum Raymundum, ac secutum legatum cum exercitu crucesignato, ut armis pertinaces edomaret, si quis concordiae initae leges temerare auderet. Celebratum postea est a legato Tolosae concilium, cui Narbonensis, Bituricensis, Burdegalenis, Auxitanus archiepiscopi, ac magnus praesulum numerus; tum Tolosanus comes una cum proceribus urbisque illius consulibus interfuerunt, pacisque confectae leges iterum a comite ac suis solemniter confirmatae. [2]

Ut vero ad excindendam haerem instituta fuerit in eos, qui foeda illa labe aspersi erant, quaestio, deque legati diligentia admodum commendanda addit auctor: Mandavit inquisitionem fieri contra suspectos de haeretica pravitate, fuitque in ipso concilio Guillelmus de Solario (fuerat haeticus vestitus, & sponte sua recesserat ab haeticis) restitutus ad famam, ut ejus testimonium valeret contra illos, de quibus noverat veritatem. Quae inquisitio sic fuit ordinata, ut singuli episcopi, qui aderant, testes, quos producebat Tolosanus episcopus examinarent, & eorum dicta in scriptis redacta eidem episcopo redderent conservanda. Et infra: Transivitque legatus inde Rhodanum & apud Aurasiam cum Cisalpinis archiepiscopis,

Synodus Tolosae a legato celebrata.

XXVIII. insignis haeticus ad fidem conversus.

Instituta in suspectos de haeretico quaestio.

NOTAE composuitque re ipsa in eas leges, quas ipse editis literis expressit. Extant illae in Anecdotis Martenii, consignanturque januarii mense anni 1228. juxta veterem Gallorum stilum, juxta novum vero anno 1229. Ad eas dein leges pacem cum eodem Raymundo Ludovicum Galliarum regem composuisse D. Fleury ad hunc annum opinatur. Nec sane illas penitus respuit Ludovicus; sed nonnihil tamen variandum, quaedam etiam adicienda censuit. Ruthenensis episcopatus in literis abbatis cessit in partes Raymundi, qui tamen in literis Ludovici, ubi loca Raymundo concessa percensentur non legitur. Dejectione moenium Tolosae sicut & multa pecuniaria Comiti indicata ex iis sunt, quae Ludovicus adiecit. Reliqua fere omnia utrimque coherent. Has literas abbatis Grandis-silvae e conventu Meldensi datas fuisse vix ambigo; ex quo de mense conventus hujus certo documento, constat. MANSI

[1] Illis verbis: sed per Deum, haec necte ex annalibus contractis: Fusus expressa singula leges continentur in publicis literis a Raymundo comite Tolosano promulgatis, qua ad Gregorium (a) transmissa fuerunt, in quibus obsequium Romanae ecclesiae sanctissime spondunt, seque ad excindendam haerem, colendam publicam pacem, censurarum & anathematum contemptores coercendos, dandam operam, ut decima ecclesiis penderentur, damna clerico & monachis illata resarcienda, triginta urbium munitarum aquandi solo moenia, atque ad plura alia superiora a Bernardo commemorata obstrinxit; in quarum literarum calce haec adjecta sunt: omnia vero supradicta promissimus, & juravimus solemniter ante fores ecclesiae Parisiensis domino Romano Dei gratia S. Angeli diacono cardinale apostolicae sedis legato praedicto nomine ecclesiae Romanae, & rege praefato adstantibus, & venerabilibus patribus domino Odone S. Nicolai in carcere Tulliano diacono cardinale apostolicae sedis legato tunc eunte in Daciam, Senonensi, & Narbonensi archiepiscopis, Parisiensi, Aduensi, Nemausensi, Magalonsensi, & Tolosano episcopis. Adscripta est demum dies XII. aprilis hujus anni. MANSI

[2] Post illud: Solemni sacramento confirmata, adde ex iisdem annalibus: Porro acta ejusdem concilii Tolosani mihi communicati fuere a Francisco Basquetto dignissimo episcopo Montis-pessulani, in quibus acerbissima inquisitio decreta est in haeticos, omniaque eorum latibula lustrari iussa, domus in quibus invenirentur divini imperata, ac fideles ad mutuam opem pro capiendis haeticis ferendam obstricti; si qui vero respicerent haetici, ii duabus crucibus consignari iussi, atque ab eorum filiis damnanda haereos praescripta forma. Praeterea sacra exomologesis ter in anno, ut proprio sacerdoti fieret imperata, libri novi, ac veteris testamenti ob frequentes corruptelas laicis prohibiti: decima sacerdotibus, atque ecclesiis pendi iussa, libertas ecclesiastica asserata, divinatorum officiorum commendata celebritas, ac leges de coercendis seditiosis, & conjurationibus rufficorum comprimendis promulgata, quas mox ad exitum perductas narrat Bernardus hisce verbis. MANSI

(a) Ext. apud Greg. IX. l. 12. pag. 84. ext. etiam alia similia apud Franc. Duchesne to. 5. hist. Franc.

Habitum Aurasiae a legato alio concilium.

XXIX. Corripit Pontifex doctores Parisiensi Philo-soph. nimum se addicere. (a) Greg. l. 2. ep. 20.

Et arguente data lit.

pis, & episcopis, & praelatis suum concilium celebravit, & literas poenitentiarum, quas ordinaverat contra reos de haesi, quos tollere de inquisitione invenerat, transmissit episcopo Tolosano de castro Monarcii, ubi erat IV. kal. jan. quas episcopus Tolosanus reversus vocatis eis in ecclesia S. Jacobi publicavit.

Refloruit itaque religio, ac ne errores ob doctorum virorum inopiam facile gliscerent, de excitanda Tolosae academia actum est, jussusque uti convenerat, Raymundus stipendia magistris attribuire. Quo anno Gregorius ad doctrinae puritatem servandam literis scriptis ad theologiae professores, qui publice Parisiis docebant, in eos acriter invecus est, (a) qui elatiori spiritu ostentandae Philosophiae causa, scripturarum difficultates ex sententis philosophorum inepte enucleare atque illustrare aggressi erant; praecipitque, ut in explicandis aperiendisque scripturarum oraculis, sanctissimorum patrum doctrinam, non illos philosophorum fucos ac lenocinia adhiberent.

Gregorius, &c.

Tacti dolore cordis intrinsecus amaritudine repleti sumus absinthii, quod sicut nostris est auribus intimatum, quidam apud vos spiritu vanitatis, ut uter distenti, positos a patribus terminos prophana transferre satagunt novitate, caelestis paginae intellectum sanctorum patrum studiis certis expositionum terminis limitatae, quos transfredi non solum est temerarium, sed prophanum, ad doctrinam philosophicam naturalium inclinando, ad ostentationem scientiae, non profectum aliquem auditorum, ut sic videantur non theodacti, seu theologo, sed potius theophanti. Cum enim theologiae, secundum approbatas traditiones sanctorum, exponere debeant, & non carnalibus carnis, sed Deo potentibus destruerent omnem altitudinem extollemem se adversus scientiam Dei, & captivum in obsequium Christi omnem reducere intellectum, ipsi doctrinis variis, & peregrinis abducti redigunt caput in caudam, & ancillae cogunt famulari Reginam, videlicet documentis terrenis caeleste, quod est gratia tribuendo naturae. Profecto scientiae naturalium plus debito insistentes, ad infirma, & egena elementa mundi, quibus, dum essent parvuli, servierunt reversi, & eis denuo servientes tanquam imbecilles in Christo lacte, non solido cibo vescuntur, & videntur cor nequaquam gratia stabilisse; propter quod spoliati gratuitis, & in suis naturalibus vulnerati, ad memoriam non reducant illud Apostoli, quod ipsos legisse credimus jam frequenter: Prophanas vocum novitates, & falsi nominis scientiae oppositiones devota, quam quidam appetentes exciderunt a fide.

O improvidi, & tardi corde in omnibus, quae divinae gratiae assertores propbetiae, videlicet Evangelistae, ac Apostoli sunt locuti! cum natura per se quicquam ad salutem non possit, nisi gratia sit adiuta. Dicant praesumptores hujusmodi, qui doctrinam naturalem amplexantes verborum folia & non fructus auditoribus suis apponunt, quorum mentes quasi siliquis pastae vacuae remanent & inanes, & eorum anima non potest in crassitudine delectari, eo quod sitibunda, & arida aquis Syloe currentibus cum silentio non potatur: sed eis potius, quae de torrentibus philosophicis hauriuntur, de quibus dicitur: Quoplus sunt potae, plus sitiuntur aquae; quia satietatem non afferunt, sed anxietatem potius & laborem. Numne dum ad sensum doctrinae philosophorum ignorantium Deum sacra eloquia divinitus inspirata extortis expositionibus, immo distortis inflectunt, juxta Digon arcam foederis collocant & adorandam in templo Domini statuunt imaginem Antiochi? & dum fidem conantur plus debito ratione astruere naturali, non ne illam reddunt quodammodo inutilem, & inanem? quoniam fides non habet meritum, cui humana ratio praebet experimentum. Credit denique intellecta natura, sed fides ex sui virtute gratuita intelligentia credita comprehendit, quae audent, & improbi penetrat, quo naturalis nequit attingere intellectus. Dicant hujusmodi naturalium sectatores, ante quorum oculos gratia videtur proscripta, quod verbum, quod erat in principio apud Deum, factum est caro & habitavit in nobis, est ne gratiae an naturae? Absit de cetero, quod pulcherrima mulierum a praesumptoribus sibi peruncta oculos coloribus adulterinis fucetur, & quae a suo sponso circumamicta varietatibus & ornata monilibus procedit splendida, ut Regina, confutis philosophorum semicinctis veste sordida induatur. Absit ut boves foeda, ac confectae macie, quae nullum dant saturitatis vestigium, speciosus devorent crassisque consumant.

Ne igitur hujusmodi dogma temerarium, & perversum ut cancer serpat, & inficiat plurimos, oporteatque filios perditos plorare Rachelem praesentium vobis auctoritate mandamus, & districte praecipimus, quatenus praedicta vesania penitus abdicata sine fermento mundanae scientiae doceatis theologicam puritatem; non adulerantes verbum Dei philosophorum firmamentis, ne circa altare Dei videamini lucum velle contra praecipuum divinum plantare, & mellis commixtione sacrificium fermentare doctrinae, in sinceritatis & veritatis azymis exhibendum: sed contenti terminis a patribus institutis, mentes auditorum vestrorum fructu caelestis eloquii saginetis, ut foliis verborum semotis, limpidae aquae, & pu-

XXX. Acris in Philos. o-stentatores inve-tio.

XXXI. jubet eos Theologiae puritatem scitari.

& puras tendentes ad hoc principaliter, ut vel fidem astruant, vel mores informant, hauriant de fontibus Salvatoris, quibus refecti interna crassitudine delectentur. Datum Perusii nonas julii pontificatus nostri anno secundo.

XXXII. Terribile obiectum visum Parisien. ep.

Lubet hic attexere, quæ in annalibus Flandriæ, historiæ prodita sunt, Philip-pum academiæ Parisiensis cancellarium vita functum, media nocte tetra ac fœdissima specie, eunti ad ecclesiam Wilhelmo urbis illius episcopo sese objecisse, lugubrique voce exclamasse, æternis se inferorum incendiis damnatum, quod ex sacerdotii sui redditibus egentes non levasset; diuque in cœno libidinis gravi omnium scandalo immerfus jacuisset. Adiecitque aliam causam, cujus & dictorum supra fides penes auctorem sit, nimirum aliquibus theologis opinantibus duo sacerdotia, quorum alterum in annos singulos xv. libras parisiacas valeret, salva conscientia retineri non posse, calculum non adiecit, tulisseque famam ait auctor moribundum monenti, ut eam sententiam revocaret, respondisse, velle se suo periculo experiri, an ejus simoniæ reus damnandus foret. Hæc etiam novatores, (a) qui ad traducendas religionum familias, nullius probati auctoris allato testimonio historiæ injecere, monachos, quos ille vivus infectatus esset, in ipsius odium hæc confinxisse sparsisseque. Philippi lucubrationum super Psalmos, aliarumque meminit Trithemius (b) atque ex eo novatores (c) at ex funesta perditissimi hominis historia ad decretos viro sanctissimo sacros honores, quem beatarum mentium numero exceptum maxima divinitus patrata miracula illustrarunt, orationem traducamus.

(a) Cent. 13. col. 1188.

(b) Trib. de scrip. eccles. (c) Cent. 13. ubi supr.

XXXIII. Tribuit maximæ laudi Gregorio vitæ ipsius auctor hoc anno B. Franciscum vitæ sanctitate toti orbi Christiano illustrat, in numerum sanctorum adscriptis se his verbis: Tunc autem B. Franciscus in civitate Assisii quasi novum sydus in Ecclesiæ firmamento miraculorum claritate fulgebat, quibus per diligentem inquisitionem indaginem ex juridica testium narratione probatis, sanctissimus Papa Gregorius de fratrum consilio perrexit Assisium, ubi quarto kal. * octobris anno sui pontificatus secundo cum venerabilium Cardinalium & prælatorum diverso collegio, pretiosis

* nonas

ornatus vestibus cum palmis & cereis de mundi partibus multitudine populi congregata, post sermonis profundi decursum, cujus tale sumpsit exordium: Quasi stella in medio nebulae, & quasi sol lucens in diebus suis, sic iste fulsit in domo Domini; post miracula recitata & diligenter exposita, beatissimus præsul profusus lacrymis B. Franciscum crucifixi ministrum, cujus corde & corpore stigmata portabat, decrevit in catalogo sanctorum annotandum, ac post triduum Perusiam est reversus.

At notatu digna arbitror, quæ ab Stadenfi ejus ævi Germano scriptore de B. Francisco in SS. ordinem redactæ historiæ suæ tradidit: Papa Gregorius veniens Assisium, canonizavit ibi in conspectu maxima multitudinis, quæ de diversis regionibus confluerat, B. Franciscum, sic dicens alta voce: Ad laudem & ad gloriam omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus sancti; & gloriosæ Virginis Mariæ & beatorum Apostolorum Petri & Pauli; ad honorem Ecclesiæ Rom. beatissimum patrem Franciscum, quem Dominus glorificavit in cælis, venerantes in terris, de consilio fratrum nostrorum & aliorum prælatorum in catalogo decrevimus sanctorum adnotandum, & festum in die obitus sui celebrari. Statim Cardinales, Te Deum laudamus incipiunt, & populi in laudes voces depromunt. Papa de folio descendit & cum cardinalibus sanctum corpus levavit de tumba. [1] Hæc Stadenfis; conveniunt quæ compilationis chronologicæ scriptor (d) in historiam coniecit, Franciscum Assisii a Gregorio Papa in sanctorum catalogo repositum. De B. Francisci solemni consecratione extat in pontificio regesto apostolicum diploma, (e) quod Gregorius ad universos Christi fideles dedit, cujus exordium: Mira circa nos ubi nonnulla præfatus subdit:

XXIV. Quis ritus servatus.

(d) Compil. chr. hoc anno.

(e) Greg. l. 2. ep. 31. ext. 1. etiam in Bullar.

XXXV. Fuerat Gregorio familiaritate conjunctissimus.

Cum gloriosæ vitæ ipsius insignia, ex multa familiaritate, quam nobiscum habuit in minori officio constitutis, plene cognita nobis essent, & de miraculorum coruscatione multiplici per testes idoneos nobis facta fuerit plena fides, confidentes per Dei misericordiam nos, & gregem nobis commissum, ejus suffragiis adjuvari, & quem familiarem habuimus in terris, habere patronum in cælis, habito fratrum nostrorum consilio, & assensu ipsum adscribi decrevimus sanctorum catalogo venerandum, sta-

statuentes ut IV. non. octobris, die videlicet, quo a carnis ergastulo absolutus, ad ætherea regna pervenit, ad universalia Ecclesiæ natalitia ejus devote, ac solemniter celebrentur. Quocirca universitatem vestram rogamus, monemus & exhortamur in Domino, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus die prædicto in commemoratione ipsius divinis laudibus alacriter insistentes, ejusdem patrocinia humiliter imploretis, ut ipsius intercedentibus meritis, ad ejus mereamini consortium pervenire, illo præstante, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen. Dat. Perusii XIV. kal. aug. pontif. nostri an. secundo. Cum Pontifex de adjecto sanctorum catalogo Francisco diploma XIV. kalend. aug. ediderit, ac Richardus, (a) qui eo tempore historiam conscribat, asserat Pontificem mense julio Perusio Assisium se contulit, & cœlitum numero solemni ritu Franciscum ob publice edita miracula appofuisse, dicendum videtur in acta recitata mendum irrepisse: Richardi enim hæc verba sunt: Gregorius Papa mense julio de Perusio vidit Assisium, ubi fratrem Franciscum Minorum fratrum ordinis inventorem propter duo, quæ fecerat, miracula in aperto, in cæco videlicet uno & claudo, quibus visum & gressum reddiderat, canonizavit, & Perusium rediens, ibi anniversarium magnifice celebrat Innocentii Papæ prædecessoris sui. Idemque indicare videntur postrema auctoris verba, Innocentii enim anniversarius dies in decimam sextam julii diem incidit. Postquam D. Franciscum in sanctorum numerum retulit, ad Gallicanam ecclesiam scriptis literis, ut eum cœlitum honoribus prosequerentur, imperavit (b).

(a) Rich. de S. Ger. in ebr.

Miracula D. Franc. opera patrata.

(b) Ib. ep. 21.

XXXVI. De cultu SS. D. Francisci decreto lit. ad Gall. præfules.

Cum de conversatione, vita & meritis B. Francisci institutoris & rectoris ordinis fratrum Minorum, qui juxta consilium Salvatoris, contemptis transitoriis & terrenis, juxta promissionem ejusdem ad cœlestia præmia feliciter, & æterna pervenit; cujus vita, & fama præclara, peccatorum depulsa caligine, ambulantes in regione umbræ mortis, de peccatorum tenebris ad penitentiam viam vocans, quorum tam virorum quam mulierum, ad si- Ann. Eccl. Tom. XX.

dem Ecclesiæ roborandam, & confutandam hæreticam pravitatem, vivit adhuc, & viget non modica multitudo, tam per nos, quam per multos alios fide dignos, qui miracula, quæ Deus per illius sancti viri merita operatur; plenius cognoverunt, certiores effecti: auditis etiam ejus virtutibus, & miraculorum insigniis, & quod inter carnales spiritualiter, & inter homines etiam conversationem angelicam habuisset, ipsum, qui corporaliter dissolutus cum Christo esse meruit in cœlestibus, ne ipsius honori debito, & gloriæ detrabere quodammodo videremur, si glorificatum a Domino permetteremus ulterius humana devotione privari; de fratrum nostrorum consilio, & prælatorum omnium, qui tunc temporis apud sedem Apostolicam consistebant, sanctorum catalogo duximus adscribendum. Cum igitur ejus lucerna sic arserit hactenus in hoc mundo, quod per Dei gratiam jam non sub modio, sed super candelabrum meruerit collocari, universitatem vestram rogamus, & monemus attentius, & hortamur per apostolica scripta mandantes, quatenus devotionem fidelium ad venerationem ipsius salubriter excitantes, festivitatem ejus V. non. octobris annis singulis excolatis, & prouinetis constituto die specialiter excolendam, ut ejus precibus Dominus excitatus, suam vobis gratiam tribuat in præsentibus, & gloriam in futuro. Dat. Perusii VII. id. jul. pontif. nostri anno 2.

XXXVII. SS. Mariæ & Martiæ martyrum in diaconia S. Adriani inventa sunt, eamque ecclesiam Romanus Pontifex ritu solemni consecravit, ad cuius rei memoriam ad posteros transfundendam, inscriptio in apside marmorea incisa est. Neque illud hoc loco reticendum videtur, insertum pontificio hujus anni regesto Gregorii diploma (c) de translatione corporis S. Augustini episcopi & doctoris, quod Ticini in ecclesia S. Petri de cælo aureo nuncupata jacebat, in sacrum Mortariense templum, solemni pompa celebrata. Hæc silentio noluimus obruere, quo veterem ritum illum de sacrarum veneratione reliquiarum præteritis sæculis semper propagatum, hoc etiam viguisse ad amplius novatorum deliria confutanda ostendamus. [1] Iiii Per

(c) Greg. l. 2. ep. 40. Reliquiarum S. Aug. translatio.

NOTÆ

[1] Post hæc verba: Levavit de tumba, addunt annales contracti: Inter alia miracula, quæ Deus implorata servi sui S. Francisci ope edidit, reticendum hoc non est, nimirum civem Alesensem ob hæreseos crimen Roma jussu Gregorii IX. captum, ac traditum episcopo Tyburino custodiendum, cum in carcere a flagitio conversus B. Francisci opem impleraret, die quo illius festum annum agebatur ante crepusculum a S. Francisco disruptis vinculis, & aperto carcere egredi jussus est: sed cum rei novitate stupens clamaret, a custodibus excitatis tentus; reque nuntiata pontifici, & coram eo, & cardinalibus vinculis uti fracta erant allatis, liber dimissus est laudisque Deo persoluta. MANSI

NOTÆ

[1] Toto cælo hic aberrat Raynaldus, cujus Sphalma, quanquam omni tempore corrigere pronum fuit, nunc autem perquam commodum est; cum de translationibus corporis S. Augustini nostro hoc sæculo tam multo a viris doctissimis discussa sint, occasione inventionis corporis, ut vulgo saltem creditum est, S. Augustini factæ Papiæ anno 17. Igitur in bulla Gregorii, quam Raynaldus hic laudat, nihil minus agitur, quam de translatione corporis S. Augustini ad Mortariense canobium. Id mandat pontifex, ut caput seu abbas Mortariensis e canobio illo sedem suam ad monasterium S. Petri in Cælo Aureo Papiæ transferat, videlicet honoris debentur ratum corpori S. Augustini, quod ibidem requiescit. Ut caput Domus vestra ad prædictum monasterium (S. Petri) ubi corpus B. Augustini noscitur quiescere, transferret. Bullam hanc integram recitat Pennotas in Hist. Cong. Lateran. l. 1. cap. 62. num. 3. signaturque anno 1228. die II. Kal. novemb. Quorsum hæc pro translatione corporis S. Augustini Papiæ Mortariam asserenda? MANSI

XXXVIII. Per id tempus Gregorius IX. varia privilegia in plures liberaliter effudit, (a) atque archiepiscopo Auxitano permisit, (b) ut ipsi incedenti crucem præferri liceret; exemplum apostolicarum literarum subiicimus: *Cum crux in Christi corpore dedicata, facta sit mysterium fidei, factus virventium, & redemptio peccatorum, merito vexillum ipsius habetur a Christi fidelibus in reverentia & honore, quod est non solum contra potestates aereas ad munimen, sed etiam Ecclesie ad ornatum. Quare summus Pontifex, & alii quibus a sede Apostolica est indultum, in memoriam Jesu Christi crucifixi crucem coram se faciunt bajulari; ut in illum proicientes fiduciam spei suæ, qui de morte moriens triumphavit, securitati fidelibus, & infidelibus sit terrori. Ea propter venerabilis in Christo frater. A. tuis humilibus supplicationibus annuentes, coram te crucis deferendi vexillum per provinciam Auxitanam tibi & successoribus tuis auctoritate præsentium concedimus facultatem. Dat. Laterani XII. kal. februarii pontificatus nostri anno primo. [1]*

XXXIX. Pontificiis privilegiis Bohemorum Regum Othocari & Wencellai filii ejus regium hoc privilegium (c) jungamus,

quo illi ecclesie Maguntinæ archiepiscopum exornaverunt, ut illi soli consentientibus Pragensi & Olmucensi episcopis, Bohemos Reges inungere & corona redimere liceret: *In nomine Domini amen. Odocharus & Wenzlaus Reges inclyti universis Christi fidelibus præfens scriptum intuentibus, salutem perpetuam. Constatemur & publice protestamur, quod tam nos quam omnes successores nostri consecrationem regalem & diadematis impositionem de sacrosanctæ sedis Moguntinæ archiepiscopo terræ nostræ metropolitanæ, in perpetuum tenemur recipere. Si vero idem archiepiscopus requisitus, se pro motu animi sui subtraxerit, alteri episcopo, quem nos vel successores nostri postulerint, vicem suam ad id exequendum committat. Ut autem hoc ratum & inconvulsam permaneat, hanc paginam de consensu venerabilium Pragensis & Olmucensis episcoporum, sigillorum nostrorum appensione firmavimus. Dat. Pragæ anno Dominicæ incarnationis MCCXXVIII. indictione 1. Hoc anno Imperatorem Robertum Constantiopolitanum e vivis sublatum esse, filiumque parvulum, videlicet Balduinum juniorem nondum ferendo oneri parem, heredem reliquisse scribit Matthæus Parisius (d).*

Maguntini arch. est Bohemos Reges inungere.

Ejus rei ab Othocaro & Wencell. datum privilegium.

Roberti Imper. mors.

(d) Par. hist. Angl.

INDEX

NOTÆ [1] Hunc annum hac periocha addita claudunt annales contracti: *Caterum pro sustinendo imperio Joannem Brenensem olim Jerusalem regem, desponsa Balduino filia creatum imperatorem fuisse pontificia litera testantur. MANSI*

I N D E X

IN TOMUM VIGESIMUM

ANNALIUM ECCLESIASTICORUM.

A

BBAS; usus annuli & mitræ nonnullis abbatibus permixtus, 1199. LXXII. 1205. LXVIII. Abbatissæ quæ monialium confessiones audire, velare, iis benedicere, atque habere conciones præsumebant coercitæ, 1210. XXII.

Absalon Lundenis archiep. 1198. LXXXIV. Ei in Suetiam primatus confirmatus, 1198. LXXXVI.

Absalon Roschildensis episc. S. Willelmum abbatem ad instaurandam religionem disciplinam e Galliis in Daniam evocat, 1202. XXIX.

Absolutio ab hæresi quo ritu data Raymundo seniori, 1208. XXIII. Raymundoque ipsius filio, 1228. XXV.

Absolutio ab anathemate. Vide, Excommunicatio.

Abstinencia admiranda in Gaufrido ep. Meldensi, 1213. LXX. In Maria Oignacensi quæ integro mense sola Eucharistia vescitur, 1213. LXXII. In Anglia puella septennio non alio cibo vescitur, 1225. XXXVIII. Vide, Jejunium.

Academix Bononiensis egregium encomium, 1220. XXVI.

Accursius martyr Minorita, 1219. LVI.

Adam episc. Cathenenis a furenti populo morti traditus, 1223. LI.

Adelbertus e morte ad vitam excitatus asperum vitam genus ducit, 1212. XL.

Ademarus Valentix comes a Montfortio coercitus, 1213. LXIII. Ab eo deficit, 1217. LIII.

Adjutus martyr Minorita, 1219. LVI.

Adolphus Colon. archiep. Othonem Aquisgranini Imperii ornamentis redimit, 1198. LVIII. LIX. Deficit ad Philippum, 1205. XLIII. Consecrat Aquisgranini Philippum, *ibid.* Jubetur ab Innoc. sistere se Apostolicæ sedi, *ibid.* Resistunt illi Colonenses, *ibid.* Corruptus pecunia, 1205. XLIV. Parere Innocentio negligit, *ibid.* Incurrit anathema, 1205. XLV. Delicitur dignitate, *ibid.* In festat Colonenses, 1205. XLVI. Una cum Philippo Othonem fundit, 1206. X. Coloniam recuperat, 1206. XI. Innoc. ad eum increpatorix literæ, 1206. XI. XII. Promittit se pariturum Innocentio, 1206. X. Se intrudit in Colonensem sedem, 1212. IV.

Adrianopolis Latinorum jugum recusat, 1205. XXIV. Dum eam Balduinus obsidet a Bulgaris deletus, *ibid.* XXV.

Adversa ob peccata evenire. Vide, Peccata. Adversitas; egregia ad episcopum Antissiodorensis ad constantiam in adversis exhortatio Innocentii III. 1203. LIII.

Adulator Joannem Regem Anglorum in sec. Ann. Eccl. Tom. XX.

lera præcipitem agit, 1209. XXIX. Divina & humana in adulatorem illum ultio, *ibid.*

Adulterium. Vide, Incestus nuptiæ.

S. Edmundus. Vide, Eadmundus.

Ægyptus a cruce signatis invaditur, 1218. I. & seq. Post varia prælia ea demum pulsus Christiani, 1220. XIV. Vide, Sarraceni.

Africa; S. Franciscus sex Minoritas in Africam mittit, qui martyrio affecti, 1219. LVI.

Aginum, 1212. XII. In Montfortii potestatem venit, *ibid.*

Ailmarus comes Engolismensis, 1200. XV.

Ala Francorum Regina, 1206. XXXII.

Alapianus soldanus Christianis favet, 1211. XXVII. Solicitatur ab Innoc. III. ad amplectendam Christi fidem, *ibid.*

Alatrinus subdiaconus pro reposcendis Ecclesie juribus ad Frid. missus, 1220. I.

Albertus & Albertinus Constantinopolim ab Innoc. III. missi, 1198. LXXXVI. 1199. LIX.

Albertus Livoniensis episc. instituit ordinem militiæ Christi, 1205. LIV.

Albertus comes sacram expeditionem in Livoniam parat, 1217. XLV.

Albertus comes Waldemari Regis Danorum ex sorore nepos propositas iniquas pro liberando avunculo leges respuit, 1224. XXVIII.

Prælio rem decernit; vincitur & eodem cum avunculo carcere includitur, *ibid.*

Albia a Simone Montfortio expugnata, 1210. XI.

Albigenses adversus ab Innocentio missi legati, 1204. LVII. Cur ita dicti & quæ eorum hæresis, 1204. LVIII. Horrendæ ipsorum in visibilibus conditores blasphemix, 1204. LIX. Qui credentes apud eos & qui perfecti, 1204. LXI. Aliqua eorum responsa inepta, *ibid.* Impudica dogmata, 1204. LXIII.

De variis ipsorum sectis, 1204. LXIV. Innocentius III. ad eos evertendos sollicitat Philippum Regem, 1204. LXV. Expeditio cruce signatorum in eos conflata, 1208. XV.

XVI. Cœlestis ostensum Mariæ Oignac. circa id oblatum, 1208. XXIV. Franci in eos movent, 1208. XXI. Bitterram prædictur destructio, *ibid.* Civium scelera, 1208. XXII. Divina in eos ultio, *ibid.* Carcafontæ expugnatio, 1208. XXIII. Prædictio excidii illius, *ibid.* Visus in aere cruce signatus exercitus, 1208. XXVII. Vaurus capta a cruce signatis, 1211. XV. Terrenus heretici sacro sacerdotum cantu, *ibid.*

Hæretici quadringenti ibi exusti, 1211. XVI. Tingunt gladios eorum catholicorum sanguine, 1212. XII. Crux visa in eorum partes cœlo ferri, 1212. X. Illorum impietas, 1212. XI. Crudelitas 1212. XII. & 1213. LXV. Repulsi sacerdotum cantu, *ibid.*

Sacer ritus in pugna æstu fervari solitus contra hæreticos, 1212. XII. Altipulti arx capta divinitus, 1212. XI. Evocant ex Africa

frica Miramolinum, 1212. XXXVII. Innoc. contra eos fideles incitat, 1214. IX. Petrum Beneventanum adversus ipsos legatum creat, *ibid.* X. Reconciliari iussi Tolofates & quibus legibus, *ibid.* XI. Damnatur in conc. Lateranen. 1215. VII. Eorum urbes Ludovici Philippi filii iussu mœnibus exuta, *ibid.* XX. Commissa Montfortio Albigenfium terræ, *ibid.* XXI. Literæ Inn. de ea re, *ibid.* Honorii studium in iis convertendis, 1217. XLIX. Excitantur literis pontificiis doctores Parisienses ad confutandos eorum errores, *ibid.* S. Dominicus cum suis navat egregiam operam in iis instruendis, *ibid.* L. Honorii ad ipsum ea de re hortatoriæ literæ, *ib.* L. LI. Mittitur in eos legatus Bertrandus Card. *ibid.* LII. Portuenfis episc. adversus eos in Galliam Narbonen. missus, 1220. XLIII. Celebrat in Galliis concilium, 1223. XXXIX. Creant in Dalmatia Albigenfes antipapam, *ibid.* XXXIX. XL. Is brevi sublatus, *ibid.* In concilio apud montem Pessulan. celebrato a Narbonensi archiepisc. in gratiam Ecclesiæ, abjurata hæresi, recepti, 1224. IV. Romanus S. Angeli diaconus Card. in Gallias contra Albigenfes hæreticos missus, 1225. XXVIII. XXX. S. Lud. in eos bellum redintegrat, 1227. LXI. Ipsorum in præfules insolentia, *ibid.* LXII. Retorta in eos facete contumelia, *ibid.* Romanus Cardinalis iterum creatur adversus ipsos legatus, 1228. XXII. Ea de re literæ ad S. Ludovicum, 1228. XX. XXI. Crucesignata in ipsos expeditio adornatur, 1228. XXIII. Oblatas a legato pacis leges admittunt, 1228. XXIV. Conciliantur Ecclesiæ respicentes, 1228. XXVII. Instituta in alios sacra inquisitio, 1228. XXVIII. Religio in Narbonensi Gallia hæresi præfocata refloruit, 1228. XXIX.

Alcazar oppidum ab Sarracenis occupatum, obsidetur a Lusitanis, 1217. XXXII. Captum, 1217. XXXV.

Aldebrandinus comes adactus in verba Innocentii, 1207. IV. Forma sacramenti, *ibid.*

Aldrenandinus Azonis marchionis Estensis filius jubetur ab Innoc. III. acceptam jure fiduciario Marchiam Anc. armis recuperare, 1213. XCII. Ab Ezelino & Patavinis invaditur, *ibid.* Gradensis patriarcha illi succurrere jubetur, *ibid.*

Alexander Joannem Anglorum Regem ad sævitiam incendit, 1209. XXIX. Divina & humana in eum ultio *ibid.*

Alexander II. Rex Scotiæ sollicitatur ab Honorio III. ut a Ludovico ad Henrici partes se convertat, 1217. LXXII. LXXIII. Jungit affinitatem cum Henrico Angliæ Rege, 1220. XLVI. Ob sumptum de necis Cathenensis episcopi auctoribus supplicium ab Honorio commendatus, 1223. L. & *seq.*

Alexander III. Papa Alfonso ducem Lusitanæ ob partas de Mauris victorias Regem creavit, 1198. XXXV.

Alexander IV. antea Reginaldus dictus. *Vide,* Reginaldus.

Alexandrini conciliantur Aquensibus ab Innocent. III. Conjunguntur eæ duæ sedes, 1206. XXXIX. Sunt Ecclesiæ Romanæ fiduciarii, 1206. XLI. Abjæctis Frederici partibus pontificias amplectuntur, 1240. XX. Ob eximium in Ecclesiam studium eorum civitas sede episcopali decorata, 1240. XX. XXI.

Alexandrinus patriarcha sollicitat Honorium. ut Aegyptios Christianos e servitute liberet, 1223. IX. Ad Aegyptum expugnandam suggerit consilia, *ibid.*

SS. Alexii & Bonifacii corpora reperta, 1217. I.

Alexius Imp. Græcorum ad Innocentium III. oratores mittit, 1198. LXXXVI. Invitatur ab Innoc. ad Ecclesiæ conjunctionem, *ibid.* Arguitur non tulisse opem Terræ sanctæ, *ibid.* Futile ipsius responsum, 1199. LXII. Repetitæ ad eum Inn. literæ, *ibid.* Dum parat astrologo periclitatur, 1199. LXIII. Resilit a curanda Ecclesiæ conjunctione, 1199. LXIV. Præfert Sacerdotio Imperium, *ibid.* Refutatur ab Innocentio, 1199. XVI. XVII. Contra Alexium minorem profugum scribit ad Innoc. 1202. XXXV. Respondetur illi a Pontifice, 1202. XXXV. XXXVI. Obsidetur Constantinopoli a crucesignatis, 1203. XIV. Fugit noctu, 1203. XV. Ejus virtutes & vitia, 1203. XVI. Ingratus ejus animus erga Isaacium, 1203. XVII.

Alexius junior confugit ad Innocentium III. 1202. XXXV. Ab eo ad Philippum Suevum se confert, 1202. XXXVI. De illius fuga, 1202. XXXVIII. Commendatur a Philippo Bonifacio marchioni, *ibid.* Confert se ad crucesignatos, 1202. XII. Quæ illius promissa, *ibid.* Restituitur Imperio, 1203. XIV. Promissa renovat, *ibid.* Se Pontifici submittit, 1203. XVII. Pollicetur se ad obsequium sedis Apost. Græcos adducendum, 1203. XVIII. Gratulatur illi Innoc. 1204. I. Fidem non servat Latinis, 1204. VI. Seditio a Græcis in eum excitata, *ibid.* A Murfiphilo in carcerem conicitur & necatur, *ibid.*

Alexius & Isaacius post mortem Theodori ad Robertum Imp. se conferunt, 1222. XXIV. Fusi a Vatacio, *ibid.* Alphonfus Portugal. dux quatuor auri uncias census nomine Ecclesiæ promittit, 1198. LXXXIII. Creatur Rex ab Alexandro III. 1198. XXXV.

Alfonfus II. Rex Lusitanæ in clientelam acceptus, 1212. XXXVIII. Regnum illi ab Innoc. confirmatum, *ibid.* Duarum marchiarum auri vectigal in annos singulos spondet, *ibid.* Devinctus anathemate absolvi prohibetur ab Innoc. nisi expiato crimine, 1213. XCI. Appellentibus Olyssipponem Germanis crucesignatis crucem cum Lusitanis in Sarracenos induit, 1217. XXXII. Quatuor Reges Sarracenos fundit parta divinitus victoria, 1217. XXXIII. Donat illi Honorius quæ Sarracenis eripuerit, 1218. LXXI. Reposcit ab ipso vectigal ab avo promissum, *ibid.* Iustus constitutus ab Alfonso duas marchas auri vectigalis nomine Rom. Ecclesiæ persolvere, *ibid.* Gravissime ab Honorio ob ingentia scelera obiurgatur, 1220. L. & *seq.* Bracharensem archiepisc. injuste exagitat, 1222. L. Interdicta ob id sacris Lusitania, *ibid.* Graves ad Lusitanum literæ Honorii, *ibid.* & *seq.* Honorii ad illum monita ut ab ecclesiasticis divexandis abstat, 1222. L. LI.

Alfonfus Rex Legionis incestas nuptias primum cum Therasia Lusitani Regis filia celebrat. Iis dissolutis alias cum Berengaria neptis contrahit, 1198. XXXIII. In eas invehitur Innocentius, *ibid.* Muneribus delinire molientem censuris percellit, *ibid.* Rex Ovetensem episcopum e sua sede depellit, 1198. XXXIV. Jubetur illum restituere, *ibid.* Cum Henrico Rege Castellæ foedus init, 1216. XLIV. Confirmat illud Honorius, *ibid.* Bello petit filium Ferrandum & Castellæ regnum affectat, 1218. LXIV.

Alfonfus Rex Castellæ Berengariam filiam Regi Legionensi collocat, 1198. XXXIII. Incestas eas nuptias dissolvere nititur Innoc. *ibid.* Blancam filiam Ludovico VIII. Gallici sceptri heredi uxorem tradit, 1200. XIV. Objur-

Objurgatur ab Innoc. ob Judæos publicis honoribus admotos, 1205. LXIV. Miramolinum lacesit, 1212. XVII. XVIII. Capit Moya, *ibid.* Amittit Salvam terram, *ibid.* Studium Inn. pro auxiliis e Gallia submitendis, *ib.* XVIII. Et conciliandis ipsis aliis Hisp. Regibus, *ibid.* Ferdinandi ejus filii immatura mors, *ibid.* In octava Pentecostes prælium indicit, *ibid.* Decretæ ab Innoc. III. Solemnes preces, 1212. XIX. Illustris parta ab eo victoria, 1212. XXII. XXIII. Literæ de ea ad Pontificem, *ibid.* Præfert in vexillis Deiparæ & Filii imaginem, 1212. XXIX. Centum octuaginta quinque millia Sarrac. uno prælio delet, 1212. XXX. Tradunt alii ducenta millia, 1212. XXXIV. Missa ab eo Innoc. munera, 1212. XXXIII. Multa ab ipso Sarracenis crepta loca arch. Toletano commissa, 1213. XCI. Alcazaram capit, 1214. XXIX. Ejus mors & regni tempus, *ibid.* Succedit filius Henricus undennis, *ibid.*

Alfonfus Picaviæ comes S. Ludovici frater Joannem Raymondii filiam uxorem ducit, 1228. XXVII. Dolem comitatum Tolosanum accipit, *ibid.*

Alienora Joannis Regis Angl. mater, 1200. LXV. Ab Arthur obfessa liberata a filio, 1202. XXV.

Aliza neptis Regis Armeniæ uxor principis Antiocheni, 1199. LXVII.

Almaricus hæresiarcha, 1209. XXVIII. Ex ira moritur, *ibid.* Ejus sequaces, *ibid.* Cineres ipsius sparsi in ventos, *ibid.* Damnatur in concil. Lateranensi, 1215. IX.

Almaricus filius Montfortii cingulo militari donatur, 1213. LXVI. Sacer ritus in eo servatus, *ibid.* Prima ejus militiæ rudimenta, *ibid.* Succedit Montfortio patri, 1218. LIII. Tolosæ comitatus ab Honorio illi confirmatus, 1218. LIV. Excitati episcopi ad ferendum illi opem, 1218. LV. In Philippum Regem Galliarum jura comitatus Tolosani transmittit, ut illum ab Albigenfibus recuperet, 1222. XLVI.

Almericus sive Americus pater Honorii III. e Sabellorum familia, 1216. XVII.

Alfata a Philippo Suevo vastata, 1200. XXXVIII.

Altaria S. Petri iussu in sua basilica consecrata, 1198. XIX.

Altare in quo excommunicatus celebrat non debet iterum consecrari, 1198. XXVIII. Cum tabula consecrata sublata fuerit vel turpiter diffracta, iterum consecrandum, *ibid.* De unctione altarium, 1204. XLII. De altarium cultu Honorii imperia, 1223. XXII. Altare itinerarium, 1202. XXX.

Altipulli arx cœlesti prodigio a crucesignatis capta, 1212. XI.

Amalaricus sive Americus Rex Hierosolymitanus morte sua res Hierosolymitanas affligit, 1205. XII.

Ambitio Imperia evertit; exemplum in Alexio, qui post obcecatum Isaacium fratrem correpto septro Latinis evertendi Græcorum Imperii occasionem dedit, 1202. XIV. Ambitiosi tyranni supplicium in Murfiphilo e columna deturbato, 1204. XIV. Ambitio fraterno sanguini non parcat; exemplum in Abele fratrem Ericum Regem Daniæ securi feriente, 1205. XXXVIII. Dum aliena affectat sua amittit; exemplum in Othone, qui dum Siciliam occupat, Imperium amittit, 1212. I.

Amicorum morientium angustias viri sancti etiam absentes sentiunt, ut S. Hugo Lincol. in morte Richardi, 1199. LXI.

Amidiensis Rex ad Synodum Lateran. ab In-

noc. III. invitatus, 1213. VIII.

Amoris divini ex impetu eques repente moritur, 1216. XXIV.

Amor in dominos; insigne militis facinus pro domino suo liberando, 1227. LI.

Amor ducis erga militem in Simone Montfortio, 1212. XII.

Amor erga proximum, pauperes, inimicos. *Vide,* Charitas. Eleemosinæ.

Amphibologica sententia, 1220. XX.

Anacletus antipapa, 1199. XXXV.

Anagnia fortuito incendio deformata, 1217. XXIV.

Anathematis forma lati in hæreticos, 1207. I.

Andegavia erepta Joanni Regi Anglorum a Philippo, 1204. LXVII. A Joanne Anglorum Rege expugnata ac vastata, 1206. XXXII.

S. Andreae Apost. reliquiæ Amalphum translata, 1208. XXIX.

Andreas missus ad Theodorum legatus pro liberandis Imperatore Const. & legato Joanne Card. 1217. XIV.

Andreas frater Regis Ungariæ militiæ sacræ jubente patre se devovet, 1198. X. Eo extincto arma in fratrem vertit, *ibid.* Jubetur ab Innoc. III. proficisci in Terram sanctam, *ibid.* Ne fratri bellum moveat, 1198. LXXXVIII. Intentatæ illi censura, *ibid.* Conciliatur fratri, 1199. XXXIX. Suscipit regni administrationem defuncto fratre, 1205. LIV. Ladislao nepoti fidem obstringit, *ibid.* Admonetur ab Inn. ut fidem puero servet, *ibid.* Succedit nepoti defuncto, 1205. LVI. Obtinet a Pontifice ut filio proxime nascituro sacramento Ungari obligentur, 1206. XXVI. Se comparat ad iter Hierosolymitanum, 1214. VIII. Ejus literæ ad Innoc. Papam, *ibid.* Petit ut filius Colomanus inungatur Rex, 1214. IX. Ferantur in perduelles censura, 1214. X. Causa cordis ejus uxoris affecta a Bonifacio confutatur, 1214. XI. Queritur de atrocitio Colocen. episc. 1214. XII. Scribit Pontifici sibi vel socio delatum Constantinopol. Imperium, 1217. I. Petit ab eo, ut crucesignati ad iter maturare jubeantur, *ibid.* Quid ipsi responsum ab Honorio, 1217. II. III. Rogatur ne ob id succurrendæ Terræ sanctæ desit, 1217. III. Illius consilia occupat Petrus Antiss. comes, 1217. IV. Potiora erant Petri jura, *ibid.* Solicitatur ab Honorio ut focerum a Theodoro bello indico repetat, 1217. XV. XVI. Hierosolymam contendit, 1217. XXIII. Constituta ab eo de regno-rum successione ab Honorio confirmantur, *ibid.* Cum Regibus Cypri & Hierusalem Sarracenos invadit, *ibid.* Tentat montem Tabor, *ibid.* Profecturus in Syriam Belæ Ungariam, Colomano Galitiam approbante Pontifice reliquerat, 1217. XXIII. Emiserat votum jejunandi quinta quaque feria pane & aqua, *ibid.* Illius commutandi auctoritas legato apostolico commissa, *ibid.* In Babyloniam ducit, 1217. XXVII. Fugat Coradinum, 1217. XXXIX. Magno rei Christianæ damno intempestive recedit, 1217. XL. Ob id a patriarcha anathemate defigitur, *ibid.* Magnas Hospitalariis donationes confert, 1218. XVI. Spondet Regi Armeniæ filiam uxorem filio traditurum, 1219. XXXIII. Illius filius secundus natu cum sponfa ab hostibus in vincula abreptus, 1222. XLII. Qua lege solutus vinculis, *ibid.* Extorto sacramento ab Honorio liberatus, 1222. XLIII. Dum redit in regnum Theodori Lacaris filiam Belæ filio uxorem accipit, 1223. XXXI. Dimitti postea a Bela jubet, *ibid.* Querulæ de ea re Ung. præsulum literæ ad Honorium Papam, *ibidem.* Belam uxorem re-

recipientem exagitat, 1224. XXIII. Fuger cogit in Austriam, *ibid.* In eum Ungari ob filium exagitatum conspirant, 1224. XXXV. Implorat pontificiam opem, *ibid.* Dissidentes conciliare nititur Honorius, *ibid.* Ad Andream de ea re apostolica litteræ, *ibid.* Bozam equitibus Theutonicis donat, 1224. XXXVI. Ipsos exagitat, 1225. XIX. Arguitur ab Honorio ea de causa, 1225. XIX. XX. Illos Boza depellit, 1225. XX. Tradit Colocensi archiepiscopo loca hæreticis in Bosnia eripuerit, 1225. XXI. Solicitatur ab Honorio, ut se Hierosolym. itineri compareret, 1227. VII.

Andreas Pragensis episcopus ecclesiasticæ disciplinæ zelo Bohemiam interdicto ferit, 1217. XLIII. Arguitur Othach. male se cum ipso gessisse, *ibid.* Andream mors, 1224. XXXVII.

Andreas Parentius Ecclesiæ hostis anathemate damnatus, 1222. XXXIII.

Andria comitatus, 1199. IV. 1203. LXX.

Angeli reliquias venerantur, 1205. XL. Templariis orantibus Sarracenos vincunt, capiuntque, 1205. L. Canunt hymnum Regina cœli letare circa imaginem Virginis a S. Gregor. in solemni supplicatione delatam, 1219. LII.

Angelus Theodorus Comnenus. *Vide*, Theodorus.

Angelus Benincafa, 1225. XXII.

Angli se Regi Gallorum dedunt, 1212. XXXV.

A Joanne Rege fiduciarium apud. constituti, 1213. LXXIX. Præfules efules in Angliam revocati, 1213. LXXXIV. Se ad eorum pedes advolvunt Joannes, *ibid.* Juben- tur conscindere obtentas ab Innocentio III. litteras, 1213. XC. Liberata interdicto Anglia, 1214. XXVII. Repetit ab Anglis Innoc. denarium S. Petri, 1214. XXVIII. Angli Ludovic. VIII. Gallici sceptri heredem Regem Angliæ salutant, 1216. I. In eum postea conjurant & cedere Angliam cogunt, 1216. LXXVIII.

S. Anna; ejus reliquias, 1199. LXX.

Annulus; quatuor annuli Regi Angli. ab Innocentio missi; eorum mystica interpretatio, 1198. LII. Annuli usus abbati Corbeien. concessus, 1199. LXXII. 1205. LXVI. Ejus mysteria aperiuntur, 1198. LII.

Antarados in terræmotu ingenti ob basilicam a S. Petro Virgini sacratam illæsa servata, 1202. XXX.

Antiochia princeps patriarchæ Antiocheni fiduciarium, 1205. XXXVII. Antiochiæ controversia Cremonensi episcopo committitur, 1210. XXXIV. Litteræ Armeniæ Regis, qui felicem de adepta Antiochia successum significat, 1210. XXXVI. Captus a Tripolitano comite, cum Templariis a Pelagio A. S. L. commendata esset, 1226. LVII.

Antiocheno patriarchæ fiduciarium se Rupinus profitetur, 1227. XXXVII. Patriarcha Antiochenus ad salutanda limina Apostolorum obstrictus, 1206. VIII. Ecclesiæ Antiochenæ diu pastore viduata præficitur Petrus Capuanus, 1219. XX. XXI. Ipsi in Cardinalium collegium cooptato sufficitur Raynerius S. R. E. vicecancellarius, *ibid.*

Antipapa ab Albigenibus creatus, 1223. XXXIX. XL. Brevis sublati, *ibid.*

S. Antoninus; Fuxensi comiti reliquias S. Antonini non venerant, prædictum a Cisterciensi abbate dominatu turbatum iri, 1210. XII.

S. Antonius; impostores prophana mortuorum ossa pro S. Antonii reliquiis veneranda exponunt, 1223. XLIX. Repressi ab Honorio III. *ibid.*

Apologia Innocentii III. adversus querelas

Hemenradi, 1204. XLVI. Honorii III. adversus querelas Frederici, 1226. III. IV.

Apostata religionum macerari in carceribus donec resipuerint ab Honorio Papa iussu, 1218. XXI. Nicolaus apostata ad religiosam vitam cœlesti viro revocatus, 1202. XXIX.

Aqua ab Eustachio abbate benedicta pluribus valetudinem restituit, 1200. XXI. Dæmones ex obsessis corporibus pellit, *ibid.*

Aqua vino mixta simul cum ipso in sanguinem transmutatur, 1202. XVII. Opinio probabilior definitur ab Innocentio III. *ibid.*

Aquapendens recuperatur ab Innoc. III. 1198. XXV.

Aquenses Itali, 1206. XXXIX.

Aquila a Frederico II. condita, 1204. LXXXII.

Ornatu sede episcopali ab Alexandro IV. Furconensi in eam translata, *ibid.*

Aquilejensis patriarcha legatus Imperii in Italia, 1209. VII. In sacramento forma in Imperii negotio cæterisque Pontifici pariturum spondere iussus, 1204. L.

Aquigranum; in ea urbe Otho Imper. coronam accipit, 1198. LVIII. & Fredericus, 1214. XXXV.

Aquitania ex parte erepta Joanni Regi Anglorum a Philippo, 1204. LXVII.

Aquitania ultra Garumnam a Ludovico VIII. Anglis erepta, 1225. XXX.

Aragonia; veteres Aragoniæ Reges inunctione regia liniri non soliti, 1204. LXXI. Petrus Rex primus eam ab Innocentio obtinet, *ibid.* Qui ritus servati, *ibid.* Inungitur a Petro Portuensi episcopo a Pontifice corona redimitur, *ibid.* Sacramenti forma ab eo præstiti sedi Apostolicæ, 1204. LXXII.

Aragonum Reges; decretum ab Innocentio III. ut Aragonum Reges & Regiæ a Terraconensi archiepiscopo Casaraugustæ inungantur, 1206. XXXIV.

Arbiter eligitur Honorius III. controversiæ inter Fredericum II. & Mediolanensem, 1226. XXI. XXII. De eo Frederici litteræ, *ibid.* Quid statutum ab Honorio, 1226. XXVI.

Arma stringenda in hostes Numinis ex altari- bus sumpta, 1213. LIII.

Armeniæ Rex Leo a Moguntino archiepiscopo corona redimitur Pontificis & Imperatoris occidentis nomine, 1199. LXV. Pacem inquit cum Antiocheno principe, *ibid.* De ea re litteræ Armenorum præfatis, 1199. LXV. LXVI. Armeniæ Regis, *ibid.* Missa ab iis Innocentio III. munera, *ibid.* Mittit ei idem Innoc. vexillum B. Petri, 1199. LXVIII. Decreta ab illo legatio ad Pontificem, 1202. XXXIX. Ejus litteræ, *ibid.* Rupini causam commendat, *ibid.* Queritur de Templariis, 1202. XL. Petit ne quis præter Rom. Pontificem possit in Armenos sententias anathematis ferre; obtinetque, *ibid.* Armenorum Catholicus Rom. Pontificis primatum agnoscit; ipsius ea de re litteræ, 1202. XLI. XLI. Litteræ Regis Armen. ad Innoc. III. de controversia Antioch. principatus, 1205. XXX. Queritur de Cardin. legato, 1205. XXXVI. Implorat Pontificis auxilium, 1205. XXXVIII. Templariis ob egregia eorum facinora confert bona ingentia, 1210. XXXIV. Ejus litteræ ad Innoc. *ibid.* Templarios persequitur, 1211. XXV.

Armorici. *Vide*, Britanni.

Arnoldus abbas Cistercii duodecim secum alios abbates adducit ad prædicandum in Albigen- ses, 1206. XXVIII. Vita eorum apostolica, *ibid.* Fit archiepiscopus Narbonen. 1212. X. Vetat Petrus Regem Arag. intentato anathemate hæreticos defendere, 1213. XXXIII. Solicitat illum ut pacem cum Montfortio ineat, 1213. LV. Superbe repellitur, *ibid.* Divina in

in Regem ultio, *ibid.* Insignis Ecclesiæ adversus Albigenes pugil fuit; ejus mors, 1225. XXXV. Succedit Petrus Amelius, *ibid.*

Arrogantia. *Vide*, Ambitio. Superbia.

Arthurus comes Britanniarum a cæsaribus salutatur Rex; commendatur Regis Francorum. tutelæ, 1199. XLVIII. Philippo fidem suam obligat, 1202. XXV. Alienoram apud Mirebellum obsidet, *ibid.* A Joanne Anglor. Rege capitur, *ibid.* Audax ipse Joanni datum responsum, *ibid.* Moritur in carcere; uti Angliæ regnum ipsi deberetur ex tractatu concordiæ cum Tancredo, *ibid.* Contendit Ludovicus Francorum Rex Joannem ob illius eadem se regno indignum reddidisse, 1216. IV.

Affinium; ejus arx deleta, 1198. XV. Cur non reddita Innocentio, *ibid.* Ejusdem comitatus revocatur ad Ecclesiam, 1198. XVI. Reconciliantur Affinates ab Innoc. III. 1204. LXXXVII.

Astrologia; Alexius Imper. dum paret astrologo periclitatur, 1199. LXII.

Avaritia; coercita fori pontificii officialium avaritia, 1198. XXVI. Castigata cleri avaritia, *ibid.* Richardus Angliæ Rex, dum thesauri inventi cupiditate æstuat, cæsus, 1199. XLVI. Proprietas religiosi viri interdicta, 1202. VII. Impositores ad corradendas pecunias prophana offa pro sanctorum reliquiis veneranda proponunt, 1223. XLIX. Repressi ab Honorio III. *ibid.* Nonnullorum clericorum avaritia impedimento est, ne idololatram in Magdeburgensi dioecesi se ad Christum convertant, 1225. XVI. Ab Honorio III. coerceri iussa, *ibid.*

Audacia temeraria in dictis in Bertramno de Gurdum ad Richardum, 1199. XLVI. In Arthurum ad Jo. Anglorum Regem, 1200. XXV.

Avenionenses coalitionem ineunt cum finitimis populis in Montfortium, 1217. LV. Abducere eos studet a cœptis Honorius III. 1217. LVIII. Albigenium partibus infecti; bellum ipsi ideo inferunt, 1221. XLII. 1226. XL. Ad deditionem compulsi, *ibid.* XL. Moven- ti in Albigenes Ludovico Regi se submit- tunt, 1226. XXXIX. Resiliunt a promissis, ac premuntur obsidione, 1226. XL. Septem annis interdictum ecclesiasticum spreverant, *ibid.* Compelluntur ad deditionem; moenia eorum urbis solo adæquantur, *ibid.*

Aventinus; ejus in Pontificem dicticia confuta- ta, 1200. XLII.

S. Augustinus; transfatio ipsius reliquiarum Tici- ni celebrata, 1228. XXXVII.

Avognæ Rex sollicitatur ab Innoc. III. ad fe- rendam opem Terræ sanctæ, 1211. XXVI.

Aurascianum concilium, 1228. XXVIII.

Austeritas vitæ; mortuus ad vitam revocatus, visis alterius vitæ suppliciis, asperrimum vitæ genus ducit, 1212. XL. Sanctorum corpora continuis austeritatibus macerata post mortem singulari nitore conspicua; exemplum in S. Hugone, 1200. XX.

Auxitanus archiepiscopus præferendæ crucis a Greg. IX. ei potestas data, 1228. XXXVIII.

Aimericus Rex Cypri electus Rex Hierosol. ducit Regnam Hierosolymitanam, 1198. LXXXIX. Commendatur ab Innoc. III. Tri- politano comiti, *ibid.* A patriarcha Hierosolym. corona redimitur, *ibid.* Accipitur in protectionem sedis Apost. 1198. LXXX. Præ- ceptis informatur ab Innoc. *ibid.* Datæ ad eum litteræ, *ibid.*

Aymericus Narbonæ dominus studet Innoc. il- lum conciliare Montfortio, 1209. XXVII.

Aymericus montis Regalis & Lauriaci domi- nus ob hæresim necatus suspendio, 1211. XVI.

Azo marchio Estensis permittitur ei Ferratiæ arcem extruere, 1211. VIII. Accipit ab In- noc. III. jure fiduciarium Marchiam Ancon. armis ab hoste recuperandam, 1213. XCII. Re imperfecta moritur, *ibid.* Aldrenandinum & Azonem liberos relinquit, *ibid.*

Azo marchio Estensis ad tuendam Marchiam adversus Raynaldum sollicitatus, 1228. XIX.

Azelinus marchio vetitus ab Honorio quippiam novare in Marchia, 1221. XXXV.

B

Babylonii Euphrate exarescente dira fame pressi, 1201. XLIII. Plures ad fidem Sar- raceni conversi adolescentis opera multa miracula patrantis, 1201. XLIII. Innoc. III. ad sultanum Babyloniarum litteræ, ut Terram sanctam restitueret, 1213. III. Offerit ei S. Franciscus in accenso rogo se de fide cum Mahometis sacerdotibus disceptaturum, 1219. LVI.

Baldac Agarenorum caput, 1214. V.

Baldwinus Flandriæ comes; censuris male in eum latis liberatus, 1199. LXVIII. Cru- cem suscipit, 1199. XCV. Creatur Imper. Constantinop. ejus litteræ ad Innocentium III. 1204. V. De illius electione, 1204. XV. Pollicetur Græcos ad obsequium Rom. Ecclesiæ adducere, *ibid.* XVII. Mittit mune- ra ad Pontificem, quæ a Januen. rapiun- tur, *ibid.* XXIII. Perit ab Innoc. confir- met conventiones Venetis inter & Francos initas, 1205. I. Ejus ea de re litteræ, *ibid.* Quæ fuerint eæ conventiones, 1205. IV. VI. VI. Rogat Innocentium ut Latinos ad Con- stantinop. Imper. adeundum invitet, 1205. X. Evocat e Syria apostolicum legatum, 1205. XII. Capitur a Bulgaris in obsidione Adrianopolis, 1205. XVII. Moritur in car- cere, 1205. XXII. De ejus mortis genere au- ctorum diversæ sententiæ, 1205. XXIV. Ejus elogium, *ibid.* Præconis voce bis in hebdomada proclamari jubebat, ne quis cu- baret in palatio, qui mulierem alienam te- tigisset, *ibid.* Bulgarus ex eius capite po- culum conficit, 1205. XXV. Non creatur Imperator quandiu mors illius incerta est, 1206. VI. Succedit illi frater Henricus, *ibid.* Impositor illius personam ementitur, 1225. XXXVI. Extremo supplicio afficitur, *ibid.*

Baldwinus comes frater Raymundi comitis To- losani vir catholicus capitur proditione, 1213. LXIV. Ejus constantia, pietas, ac fides in sacram Eucharistiam, 1213. LXIV. Jussu fratris a Fuxensibus comitibus laqueo præfocatur, 1213. LXV.

Bancbanus interfector Gertrudis Regiæ Ung. 1214. XI. Ficta ea de re a Bonifacio fabula refellit, *ibid.* Jugulatur una cum filiis, *ibid.*

Banus Culinus Bosnia princeps pro reducen- dis schismaticis favet, 1203. XXIII.

Baptismus; diacono quando liceat baptizare, 1200. XVII. Sacram immersionis usus vige- bat in Anglia 1200. XVII.

Barchinonensis comitatus sedis Apost. vesti- galis reposcit Honorius III. pro illo a Ja- cobo Rege censum debitum, 1218. LXXXI.

D. Bartholdus episcopus Livoniensis, prope Ri- gam cæsus, 1205. LIV. Illi Albertus cru- cigerorum institutor succedit, *ibid.*

Basili hæretici, 1198. XLIII.

Basilica Vaticana. *Vide*, Vaticana basilica.

Basilus archiepiscopus Bulgarorum prohibetur a Græcis transitu in Italiam ad Pontif. 1203. XX.

XX. Invitatur Romam ab Innocentio III. 1203. **XXI.** Petit ab eo pallium & spondet obedientiam, 1204. **XXXIII.** Mittuntur illi ab Innocentio insignia pontificalia, 1204. **XXXIX.** Jubetur inungi, 1204. **XL.** Mittitur ei pallium quibus diebus ferre debeat, 1204. **XLIII.** Forma sacramenti ab eo exhibendi, 1204. **XLIV.**

Batatzes. *Vide*, Joannes Ducas.

Beatrice Philippi electi Imp. filia, 1208. **XCV.**

Bela III. Alexandri III. jussu a Colocensi archiep. corona redimitus, 1204. **XLVI.** Moribundus Andream filium, paternæ execrationis intentata religione, ad obeundam Asiaticam expeditionem obstringit, 1208. **X.**

Bela IV. uxorem Theodoram Lascaris filiam dimittit, 1223. **XXXI.** Præfulum Ungar. ea de re ad Honorium III. literæ, 1223. **XXXI.** Recipit uxorem atque ob id a parente exagitatus fugit in Austriam, 1224. **XXXIII.** Pontifex Ungariæ præfules illi præsidio esse jubet, *ibid.* Benigne ab Austriæ duce excipitur, 1224. **XXXIV.** Austriaco & aliis principibus ab Honorio commendatur, *ibid.* Honorii in Andream ob infectum Belam conspirant, 1214. **XXXV.** Permittit illi Honorius ut abalienata a patre regni jura revocet, 1225. **XXII.**

Bellota princeps; ejus erga Pontificem reverentia, 1202. **XXXIV.**

Bellum; Othacherus Rex Bohemiæ bellum infert Othoni Regi, 1199. **XXXVII.** Bellum Siculum inter Innocentium III. & Marculdum, 1199. **I.**

Bellum inter Philippum Francorum Reg. ac Richardum, 1198. **XXXII.** Et Joannem Anglorum Regem, 1202. **XXIII.** 1203. **LIV.** 1204. **LXVII.** Henricus Dandulus dux Venetiarum Jaderinos expugnat, 1203. **IV.** Bellum Latinorum in Alexium, 1203. **XII.** **XIII.** In Murfiphilum, 1204. **XII.** In Vatanium, 1222. **XXIV.** Cum Bulgaris, 1205. **XIX.** 1206. **VIII.** *Vide*, Calojoannes. Afares. Theodori Lascaris cum Turcis, 1209. **XXX.** Miramomelini adversus Alphonsum Castellæ Regem, 1212. **XVII.** Mediolanensium cum Papiensibus, 1212. **III.** 1216. **XXVI.** Cum Cremonensibus, 1213. **XVII.** Inter Leodienses & ducem Brabantiam, 1213. **XIII.** Petri Aragonum Regis in Montfortium, 1213. **LIII.** Theodori Angeli in Bulgaros &c. *Vide*, Theodorus Angelus Comnenus. **Frider. II.** bellum infert Othoni, 1214. **XVI.** Infubribus, 1226. **I.**

Bellum inter Ludovicum VIII. Francorum & Joannem Anglorum Reges, 1216. **I.** Inter Erardum Bremensem & Theobaldum ducem Trecent. 1216. **XLI.**

Bellum gestum ab Alberto Waldemari Danorum Regis nepote, 1223. **XXVIII.** Tartarorum in Georgianos, 1224. **XVII.**

Bellum sacrum in Albigenes aliosque hæreticos, 1208. **XV.** 1226. **XXXIII.** 1228. **XXI.** In Prussos, 1218. **XLIII.** In Saracenos. *Vide*, Damiatina Terra sancta. Alphonfus Rex Castellæ. Alphonfus Rex Legionis. Alphonfus II. Rex Lusitaniæ. Ferdinandus seu Fernandus Rex Castellæ. Jacobus Rex Aragonum.

Bellum sacrum; viri reclamantibus uxoribus bello sacro se possunt devovere, 1213. **II.** Alia, *Vide*, Terra sancta.

Benedictus Card. tit. S. Sufannæ missus Constantinopolim, 1205. **XIV.** Francos clericos patriarchæ conciliat, 1206. **III.**

Beneficia. *Vide*, Sacerdotia.

Benefventani, 1216. **XXVIII.**

Beomundus five Boemundus Rupini avus, 1205. **XXXVII.**

Berengaria Alphonfi Regis Castellæ filia in ætatis nuptiis Alphonso Regi Legionis juncta, 1198. **LXXXII.** In dissolvendis iis laborat Innoc. III. *ibid.* Susceptis liberis a vetito thoro se divellit, solviturque anathemate, 1204. **LXX.** Regni Castellæ administrationem pro Henrico fratre undenni suscipit, 1214. **XXIX.** Inde tumultus excitati, *ibid.* In clientelam Apostolicæ sedis suscipitur, 1216. **XLIV.** Henrico fratri Regi occiso succedit, sceptrumque filio Ferdinando transmittit, 1217. **LXXXIII.** Disceptant auctores an fuerit annis major Blanca sorore, ac proinde cui regnum jure debitum, *ibid.* Graves conjecturæ sunt natu majorem exitisse, *ibid.*

Berengaria Regina Anglorum Richardi Regis vidua defenditur ab Honorio, 1216. **XL.**

Berengaria Ferrandi Castellæ Regis soror Joanni Brennenfi Regi Hieros. matrimonio jungitur, 1224. **X.**

Berengarius Carcaffonensis episc. excidium urbis Carcaffonensibus prædicat, 1209. **XXIII.**

S. Bernardus conditæ ab Innoc. III. orationes in missæ sacrificio, ad imploranda ejus suffragia usurpandæ, 1202. **XIII.**

Bernardus S. Petri ad vincula & B. basilicæ XII. Apost. presbyteri Cardd. in Hetruriam legati, 1198. **XI.** Fœdera ab ipsis inita cum Hetruscis dissolvuntur ab Innoc. III. *ibid.*

Bernardus hæresiarcha cum sociis supplicio Parisiis affectus, 1210. **X.**

Bernardus Primus; religiosa illius instituta ab Innoc. III. confirmata, 1212. **XXXVIII.**

Bernardus e Casvacio hæreticus; uxoris illius crudelitas, 1214. **XVIII.**

Bernardus martyr Minorita, 1219. **LIX.**

Bertoldus dux Zaringiæ eligitur Rom. Rex, 1198. **LXII.** Cedit Imperio Philippo, *ibid.*

Bertoldus Friderici II. dux Spoletanum ducatum invadere meditatur, 1222. **XXVI.** Illi se opponit Honorius III. *ibid.* Bellum Greg. IX. infert, 1228. **X.** Immania in ecclesiasticos patrat scelera, *ibid.* Picenum vastat, *ibid.* Cenfuris defigitur, 1228. **XI.** Ad eum e Piceno divellendum in Siciliam bellum transfertur, 1228. **XII.**

Bertramnus e Gurdun. Richardi Regis Angli. cædis auctor, 1199. **XLVI.** Illius auxilium respondit, *ibid.* Venia donatur a Richardo, sed a Marchadeo supplicio afficitur, *ibid.*

Bertrandus tit. SS. Joannis & Pauli presbyter Card. missus legatus ab Honorio III. contra Albigen. 1217. **LII.** Jubet illum Honorius Jacobum Regem & Aragonum ab inferendo Montfortio bello abducere, 1217. **LV.**

Bertrandus Aniciensis episc. interfector, 1220. **XXVIII.** Urente sceleris conscientia ad sedem Apost. confugit, 1220. **XXIX.** Illi sociisque flagitii pœnæ impositæ, 1220. **XXIX.**

Berythus a cruce signatis Germanis captus, 1198. **LXXXII.**

Biterræ prædicatur urbis destructio, 1209. **XXI.** Scelera civium, 1209. **XXII.** Divina in eos ultio, *ibid.*

Blachi & Cumani Thraciam vastant, 1200. **LI.** A Rossis profligantur, *ibid.* Ad Romanæ Ecclesiæ conjunctionem revocati, 1204. **XXXIII.**

Blanca Alphonfi Reg. Castellæ filia, ac S. Ludovici mater nupta Ludovico VIII. 1200. **XIV.** Disceptant auctores an major natu esset sorore Berengaria, ac proinde an jure dotali ejus viro Castella deberetur, hereditario vero S. Ludovico, 1217. **LXXXIII.** Graves sunt conjecturæ juniorem fuisse, *ibid.* Solicitat illam literis Honorius III. virum urgeat ad submitenda Constantinopolitano Imperio auxilia, 1224. **XXIII.**

Blanca Theobaldi Campaniæ comitis vidua illius

lius ac filii Theobaldi patrocinium susceptum ab Honorio contra Erardum, 1216. **XLI.**

Blasphemia; divina ultio in superbum ac blasphemum doctorem, 1201. **XXXVI.** Vir fanaticissimus in phrenesi blasphemias evomens post mortem miraculis claret, 1221. **XL.** In S. Magdalenam blasphemii festo illius die delicti sæpius, atque in templo eidem sanctæ sacro trucidati, 1209. **XXII.**

Blasphemiarum horrendæ Albigenium. *Vide*, Albigenes.

Boamundus avus Rupini; illi principatum Antiochiæ adscribit, 1199. **XCI.** Elucitur a filio comite Tripol. 1199. **XCIII.**

Bodo Conradi Herbiopol. episc. cædis auctor, 1203. **XLV.**

Bohemiarum dux a Philippo Suevo regio titulo auctus, 1199. **XXXVII.** Multi ante Othacherum ducem Bohemiæ principes regio nomine insigniti, 1204. **LV.** Is primus a federe Apostolica regio titulo decoratus, *ibid.* Vetera Bohemorum principum jura ac privilegia ab Othone & Pontifice confirmata, *ibid.*

Boleslaus dux Wratislaviensis Pontificis opem implorat; jussu in ejus hostes distringi censuræ, 1198. **LXXVII.** A filio ejectus, *ibid.*

Bonifidius; refellitur allata ab eo fabula, qua Andream pronunciafle ait jure Gertrudem a Bankano cæsam, 1214. **XI.**

Bonifacius marchio Montisferrati mortuo Campaniæ comite cruce signatorum dux creatur, 1201. **XLII.** Excusat se ob suppressas latæ in Venetos anathematis sententiæ literas, 1203. **VI.** Convenit cum Philippo Suevo Alexium restituere, 1203. **XII.** Rex Thessaliæ creatus a Balduino, 1205. **V.** Se Cretæ dominum & Thessaloniciæ Regem appellat, 1205. **VIII.** Ducit uxorem Mariam Imp. Ifachii viduam, *ibid.* Ipsius ad Innocentium literæ, 1205. **IX.** Rescribit ei Pontifex, 1206. **VII.**

S. Bonifacii castrum Ecclesiæ Romanæ a Januensibus restitui jussum, 1217. **XCVIII.**

Bononia; arguuntur cives improbas leges contra academicos tulisse, 1220. **XXVI.** Laus Bononiensis academiarum, *ibid.*

Boriz Cumanorum princeps archiepiscopi Strigoniensis opera fidem Christianam suscipit, 1227. **L.**

Bosnia; Bosni schismatici se obligant ad servandas constitutiones Rom. Ecclesiæ, 1203. **XXIII.**

Bosnia hæreticis fœdata, 1225. **XXI.** Loca ex hæreticis in Bosnia comparanda archiepiscopo Colocensi tradita ab Andrea Ungar. Rege, 1225. **XXI.**

Bovinense prælium, 1214. **XXI.**

Boza ab Andr. Ungar. Rege equitibus Theronicis donata; in clientelam apost. accepta ab Honorio III. 1224. **XXXVI.**

Bracharenfis & Compostellanus archiepisc. tam in sua quam alterius provincia crucem præferunt, 1199. **LI.**

Brenensis comes. *Vide*, Gualterius Brenensis. Brenensis vel Brennus. *Vide*, Joannes Brenensis Rex.

Brenensis. *Vide*, Erardus Brenensis.

Britanni Regem sibi & metropolitam præficiunt, 1199. **LII.**

Brixienfes hæresi inquinati pœnis affecti ab Honorio III. 1225. **XLVII.**

Brodinia ad Christum conversa, 1227. **L.** Strigoniensi archiepiscopo in ea legatio apostolica demandata, *ibid.*

Bruno subrogatus Adolpho Colonienfi archiepisc. 1205. **XLVI.** Captus vinculisque oneratus a Philippo, 1206. **X.** Liberatur legatorum opera & quomodo, 1207. **VII.** Restituitur ecclesiæ Colonien. 1208. **I.** Ejus mors, *ibid.* *Ann. Eccl. Tom. XX.*

S. Brunus; illius reliquiæ ab Honorio III. in locum honorificentiorum transferri jussæ, 1224. **XLVI.**

Bulgaria ad Rom. Ecclesiæ obsequium redit, 1204. **XXX.**

Burgundia a Philippo Suevo vastata, 1202. **XXVIII.**

C

Cælestinus III. illius exequiæ, 1198. **V.** Sepultura, 1198. **VII.** Vetuit Philippo Regi Franciæ illicitas nuptias, 1198. **LXIII.** Casareæ nomen Celano inditum, 1223. **XIV.** Elegans de ea re epigramma, *ibid.*

Calamitates ad Deum adducunt, 1217. **XII.** Ob peccata sæpius immisit; exemplum in Germanis in Coruthi obsidione deletis, 1198. **LXXXII.** In Frisiis maris inundatione obrutus, 1218. **XLV.** In Biterrensis trucidatis, 1209. **XI.** *Vide*, Peccata.

Calatravæ ordo ab Innocentio III. confirmatus, 1199. **LXXII.**

Calipius Baidacensis superstitionis Mahumeticæ summus Pontifex, 1214. **IV.** Bis in anno tantum se videndum exhibet, *ibid.* In adorando Mahometo illius superstitio, *ibid.*

Calix de ejus consecratione & unctione, 1204. **XLII.** Ad confandum calicem Regina Gertrudes coronam offert, 1213. **XXII.**

Calojoannes Buigarorum Rex se Ecclesiæ submitit; ejus ad Innocentium III. literæ, 1202. **XXXIII.** Missa illi a Pontifice corona; eaque de re literæ, 1202. **XXXIV.** De eodem ad Innocentium lit. 1203. **XX.** Subditos Pontifici parere jubet, 1204. **XXVIII.** Edictum ejus de sua subjectione Ecclesiæ Romanæ; mittit munera Pontifici, 1204. **XXX.** **XXXI.** Petit ut chrisma fiat Trinovi pro baptismo Christianorum & mittat Card. legatum, 1204. **XXXI.** Innocentius mittit legatum cum insignibus regis, 1204. **XXXIV.** Vexillum cruce & clavibus geminis notatum, 1204. **XXXVI.** Explicantur ejus mysteria, *ibid.* Irruit in Latinos obsidentes Adrianopolim, 1205. **XVII.** Balduinum capit, *ibid.* Cum Turcis fœdera init, 1205. **XIX.** Cur Latinis bellum intulerit, 1205. **XXII.** Ejus literæ ad Innoc. Papam de sua coronatione, 1205. **XXIII.** Rogat Pontificem agat cum Ungaro & Latinis Constantinopolitanis ne eum provocent, *ibid.* Balduini Imp. cranio poculi vice utitur, 1205. **XXV.**

Calvinistæ jactantes sensisse cum ipsis Albigenes ex proposita Albigenium fidei forma confutari, 1204. **LIX.**

Calumniam; S. Chunegundes calumniam sibi objectam calcatis ignitis vomeribus illæsis pedibus vincit, 1200. **XLIV.**

Camaterus patriarcha Constantinopolitanus, 1199. **XXXVII.** Ejus literæ ad Innoc. III. 1199. **LXXV.** Ejus objectiones contra primatum Eccl. Rom. *ibid.* Invitatur ad concilium ab Innocentio Papa, 1199. **LXXX.** Dydimotheco ad Lascarium accedere renuit, 1205. **XXVI.** Michael Antyrrianus in ejus locum subrogatus, *ibid.*

Cameracenses episcop. eiciunt, 1206. **XXVI.** Ob id censuris devincti, *ibid.*

Canabus a plebe salutator Imperator, mox deleritur & a Murfiphilo tollitur, 1204. **VII.** Canonici regulares pro aliis in judicio postulare non possunt, 1206. **XXXV.**

Cantuariensis archiepiscop. ejus electio sine suffraganeis celebrata confirmatur, 1206. **XXXIII.**

Cantus facer; suburbiorum Carcaffonæ expugnatio facta canente clero, 1209. **XXIII.** Sa-
K k k cer-

cerdotum cantu, territi hæretici, 1211. XV. Propulsati, 1212. XII.
Canutus Rex Daniæ injuste cæsus, 1206. XX.
Capelletti piratæ ad officium revocati, 1223. XIII.
Capilli Jesu Christi in Galliam delati, 1205. LX.
Capparonus tyrannus Siciliam turbat, 1203. XXXV. Ex ea depulsus, 1203. LXIX. Ecclesiæ conciliatus, Apost. legatum Panormo excipit, regniq; administrationem illi tradit, 1204. LXXIV. Proditionis accusatus in carcerem conicitur, sed fugit, *ibid.*
Capua Othoni se dedit, 1210. II.
Carcaffona; Suburbiorum ejus expugnatio facta canente clero, 1209. XXIII. Compellitur ad deditionem, *ibid.* Prædictio excidii urbis, *ibid.*
Cardinales; antiquus eorum habitus, 1213. VI. De Cardinalibus quorum muneris erat rem divinam in Lateranensi basilica facere, 1216. XLVII. Constitutio Honorii III. edita in eos qui injuriis gravioribus Cardinales afficiunt, 1215. L. Qui Cardinales assederint Innoc. III. 1204. LXXXII. 1208. XXVII. 1216. XIV. Honorio III. 1222. XXVII.
Cardendus missus ab Innocentio III. pro exarchatu Ravenn. & comitatu Brittenorii recuperandis, 1198. XXXVI.
Casemarii abbas missus legatus ab Innocentio III. pro concilianda pace inter Franc. & Angl. Reges, 1203. LIV. Navata ejus opera, 1204. LXVII.
Casertæ comes capit Diupuldum, 1190. VII.
Cassinum; Cassinenses monachi; Cassinum insigni miraculo ex hostibus liberatum, 1199. IV. V.
Castella invaditur a Sarracenis Afric. 1212. XXVII. Innocentius III. pro submittendis e Gallis auxiliis laborat, *ibid.* Victo hoste amplificatur ab Alfonso, 1212. XXXI. Et a Ferdinando, 1235. XLII.
Castellana civitas restituta Ecclesiæ ab Innoc. III. 1198. XVI.
Cassitas; S. Henric. Imperator una cum S. Chunegunde virginitatem colit, 1200. XLIV. Pro ea probanda ignitos vomeres illa calcata, *ibid.* Balduinus vetat neminem in ipsius palatio degere, qui alienam mulierem tetigisset, 1205. XIII.
Cathenensis episc. 1223. L.
Catholicus Armenorum. Vide, Armenia.
Celanum a Friderico II. excisum, 1223. XIV. Cæsarea appellatur, 1224. XIV. Celani comes cum Friderico pacem init, *ibid.*
Ceneda a Tarvisinis flammis deleta, 1199. XIX.
Censuræ ecclesiasticæ; Gralonensium terræ ob censuras sterilitate damnatæ, 1213. XCIV.
Centius Camerarius Card. auctor libri censuum creatur Pontifex sub Honorii nomine. Vide, Honorius III.
Centuriatores insignis erroris in consignanda Petri Regis Aragonum coronatione arguuntur, 1204. LXXIV. Asserentes confessionem ab Innocentio III. institutam refelluntur, 1215. XI. Arguuntur impietatis, 1226. LI.
Chalutium; in illius obsidione cæsus Richardus Anglorum Rex, 1199. XLVI.
Charitas in proximum; Comitissæ Montisfortis & episc. Carcaffon. 1212. XII. Montfortii, *ibid.*
Charitas erga inimicos; S. Hugo spretis periculis ad mimici corpus sepeliendum advolat, 1200. XX. S. Engelbertus literas mortis suæ indices in ignem conicit, ne discordiæ causam afferrent, 1225. XI. Vide, Clementia in hostes.

Chrisma & oleum catechumenorum & infirmorum, 1204. XXXVIII. XLI.
Christiana religio propagata in Livonia, 1199. XXXVIII. Estonia, 1220. XXXIX. Prussia, 1212. V. In Castellæ regno Alfonso virtute bellica, 1212. XXXI.
Christiani hæretici Christianos se in Bosnia specialiter nuncupantes, 1203. XXIII. Ad obsequium Ecclesiæ redeunt, *ibid.*
Chunegundes Imperatrix ab Innocentio III. sanctorum catalogo apponitur, 1200. XLIV. Ejus virginitas, *ibid.* Pro ea probanda ignitos vomeres illa calcata, *ibid.* Cum Henrico ecclesiæ Bambergensem condit; miracula ab ea edita, 1200. XLV.
Cinis; in eo strati olim emori consuevere sancti, 1200. XIX. 1202. XXIX.
Cinthus Card. tit. S. Laurentii in Lucina missus ab Innocentio III. contra Marcualdum, 1198. XXIX.
Cistercienses duodecim abbates una cum Arnaldo in Albigenses prædicant, 1206. XXVIII. Apostolica eorum vita, *ibid.* Commendat se Innocentius III. Cisterciensium precibus, 1206. XXX. Simon Cisterciensis prophetiæ dono clarus vocatus ab Innocentio, 1215. XIX. Excitantur ab Honorio III. ad evangelii lucem Estoniæ ac Livoniæ inferendam, 1220. XXXVIII.
S. Clara hortatu S. Francisci vitam religiosam sectatur, 1212. XXXIX.
Clarina mater Innoc. III. 1198. II.
Claves in signis Ecclesiæ olim etiam præferri solitæ, 1228. XIII. Item affui vestibus Ecclesiæ militum, *ibid.*
Ciavegnati qui arma pro tuenda ecclesiastica ditione corripiebant eo signo distincti incedebant, 1228. XIII.
Clementia divina delet crimina poenitentis scripto tradita sacerdoti, 1199. XLV. Divina clementia in præmonendis peccatoribus de supplicio imminente; e fegetibus sanguis fluit in Albigensium terris ante ipsorum excidium, 1209. XXI. Biterris fenex prædicat civibus urbem divinitus excisum iri, 1209. XXI. Visus in aere cruce signatus exercitus, 1209. XXVII. Cruces in ecclesia B. Virginis Tolosæ conspectæ, 1210. XIII. Vide, Crux Crucifixus.
Clementia in hostes; exemplum in S. Hugone episc. Lincolnensi, 1200. XX. Vide, Caritas erga inimicos.
Cluniacenses in vita religiosa laxiores oburgati ab Innoc. 1213. XCIII.
Colocensis archiep. donata ei loca, quæ Bosnia hæreticis eriperet, 1225. XXI.
Colomanus Rex Andree Regis Ung. filius cum sponsa abreptus in vincula, 1222. XLII. Qua solutus lege, *ibid.*
Colonia; Colonienfes; obsessa Colonia a Philippo Suevo, 1205. XLIX. Liberata ab Othone, *ibid.* Dedit se Philippo, 1206. X. Colonienfes conflant trecentarum navium classem contra Sarracenos, 1217. XXI. Honorii IX. ipsis ea de causa gratulantis literæ, *ibidem* Pio ardore succenduntur visa in aere Christi e cruce pendentis imagine, 1217. XXII. Illorum virtus bellica egregia in Damiata obsidenda, 1218. VII. VIII.
Columba exercitum Leodiensium circumvolitare visa victoriæ futuræ auspiciam dat, 1213. XIV.
Columbæ versus Cremonensium castra volitantes victoriæ dant signa, 1213. XIX.
Columna ignea in cadavera cruce signatorum cœlitus lapsa, 1211. XVII.
Cometes ingens Philippi Francorum Regis obitum portendere creditus, 1222. XLVIII. Judæi eo viso adventum Messie præfagiri putant, *ibid.* Com-

Communio indicta annis singulis in concil. Lateranen. 1215. XI. Virgo septem annis non alio cibo pascitur, 1225. XXXVIII. B. Maria Oignies pluribus diebus sola communione vitam sustentat, 1213. LXXII. Balduinus comes ab hæreticis ante mortem prohibitus Eucharistiam sumere sibi ostensam piissime adorat, 1213. LXIV. Vide, Eucharistia.
Compendienses abbas mitræ & annuli usu donatus, 1205. LXVIII.
Compostella archiepiscopalis sedes; eo Emerita translata ob S. Jacobi reliquias in ea ecclesia asservatas, confirmatur ab Innoc. 1199. LI. Censuræ Compostellanæ ecclesiæ ab Hispanis Regibus debitas, 1199. LI.

CONCILIA.

S. Ægidii in causa Raymundi, 1210. XIV.
Aurasiacum a Romano Card. A. S. L. habitum, 1228. XXVIII.
Diocliense celebratum a Joanne & Simone legatis Innocentii III. 1199. LVI.
Divionense a Petro Card. legato, 1199. XLIII. XLIV.
Lateranense œcumenicum sub Innoc. III. indicitur, 1213. VII. VIII. Celebratur, 1215. I. Patrum numerus qui illi interfuere, 1215. II. III. Oratio Innocentii Papæ ad patres, 1215. IV. Cur celebratum, *ibid.* Ejus acta non ab Innocentio, sed a concilio in formam, quæ habetur, redacta, *ibid.* VII. In eo stabilita fides catholica contra Albigenses, *ibid.* Damnatus Joachimi error negantis in Trinitate essentiam unitatem, 1215. VIII. Amalrici hæresis proscripta, *ibid.* IX. Lata sententia in Græcos prophanantes Latinarum sacra, *ibid.* Ordo sedium patriarchalium stabilitus, 1215. X. Revocanda disciplina ecclesiastica sancitur, *ibid.* Juste fideles quotannis confiteri & communicare, 1215. XI. Refellitur hæreticorum error jactantium tunc inventam confessionem, *ibid.* Jussi medici monere agrotos ut prius animæ provideatur, 1215. XII. De reliquiis, *ibid.* Jussi Judæi & Sarraceni habitu a Christianis distingui; decreta expeditio pro Terra S. *ibid.* XIII. Agitatum de Friderici & Othonis de Imperio controversia, 1215. XIV. Abrogatur Othoni Imperium & confirmatur Friderico, *ibid.* In eod. concilio Stephanus Cantuariensis archiep. ab Rege Angliæ accusatus, 1215. XXXII.
Londinense, 1200. XVI.
Montilenfe, 1208. XXIII.
Montispeffulani a Petro Beneventano legato celebratum, 1214. XIX. De præficiendo Montfortio terris hæreticorum, quæ se Apostolicis imperiis subdiderant, in eo agitur, 1214. XIX. XX. Missus ab eo archiep. Ebredunensis ad Innocentium III. pro expectando in principem Montfortio, *ibid.* Aliud a Narbonensi archiepiscop. jussu Honorii III. celebratum, in quo Raymundus comes & Albigenses, abjurata hæresi, in gratiam Ecclesiæ recepti, 1224. XLI.
Parisiense adversus Albigenses celebratum, 1223. XXXIX.
Romanum sub Gregorio IX. adversus Fridericum Imp. 1228. I.
Senonense indicitur a legato adversus Albigenses, 1223. XL.
Tolosanum a Romano Card. Apost. S. L. habitum Tolosæ in quo Albigenses conciliati ecclesiæ, 1228. XXVII. Instituta in hæresis suspicione infamatos sacra inquisitio, 1228. XXVIII.
Vaurense, 1213. XXVI. Ejus literæ ad Petrum Aragonum Regem; illius petita de restituen-

dis bonis hæret. non admittit, *ibid.* Quo Raymundo Tolos. objecerit, 1213. XXIX. Item Convenarum comiti, *ibid.* Item Furxeni, *ibid.* Gastoni Benearn. consulit legatis Apostolicis, ne Raymundum admittant ad purgationem, 1213. XXXIX. Ea de re literæ missæ Pontifici, 1213. XXXIX. XL. Mittit oratores ad Innocentium III. & literas eodem argumento, 1213. XXXIX. Monet ne se circumveniri a Rege Arag. permittat, 1213. XLIV. XLV.

Viennense, 1199. XLIV.

Confessio scriptis commendata, traditaque sacerdoti, deleta divinitus, 1199. XLV. In ea satisfactio metienda criminum gravitate, 1200. XVII. Cautela adhibenda, *ibid.* Non injungenda missæ celebratio, *ibid.* Abbatissæ temeritas, quæ monialium suarum confessiones audire præsumebat, 1210. XXII. Indicta annis singulis in concil. Lateranensi, 1215. XI. Refelluntur Novatores, qui effusiunt tunc inventam fuisse, *ibid.* Simon Cisterc. consentienti peccata divinitus aperit si quæ omiserit, 1215. XIX.
Confirmationis sacramentum vetat Innocentius III. a puris sacerdotibus conferri, 1199. LXIII.
Confluentia exusta ab Othone, 1199. XXXVII.
Conradus Musca in cerebro dictus Octavianum Card. episc. Ost. captum castro S. Mariæ includit, 1198. XVI.
Conradus archiepisc. Maguntinus Armeniæ Regem corona cingit, 1198. LXXXVIII. Inn. III. ad eum literæ, 1199. XXVIII. Ejus constantia, *ibid.* Jubetur eum Regem Romanorum agnoscere, quem Papa approbarit; frustra Imperii res pacare nititur, 1199. XXXVII. 1200. XXXVII. Reditus illius in Germaniam, 1199. XXXVII. Emericum Ungariæ Regem cum fratre conciliat, 1199. XXXIX. Illius obitus, 1200. XXXVIII. Mala post ejus mortem Maguntinæ Ecclesiæ illata, 1200. XXXIX.
Conradus Spolei dux Innocentio se submittit arces illi restituit, 1198. XV. Jubetur in Germaniam excedere, *ibid.*
Conradus Hildesemensis episc. sedis Herbipolensis invasor a Pontifice gradu dimotus, 1199. LIII. Crudeliter occisus, 1203. XLV. Lugubres ea de re Innocentii III. literæ, 1203. XLV. XLVI. Vibratæ in auctores censuræ, *ibid.* Poenitentia iis veniam petentibus imposita, 1203. XLVI. Poenæ alia in posteros eorum statutæ, 1203. XLVII. Et in complices, *ibid.* Illius laudes, 1203. XLIX. Epitaphium, *ibid.* Ejus poenitentia, 1200. XL.
Conradus episc. Ratisonensis cum Ludovico duce Bavarie bellum gerit, 1200. XLI.
Conradus Portuenfis episc. adversus Albigenses legatus missus, 1221. XLI. Concedit ei Honorius III. facultatem instituendi adversus Albigenses militaris ordinis, 1221. XLII. Alia ad ipsum spectantia, *ibid.* Raymundum juniorem principatus jure exuit, 1221. XLV. Confirmata ab Honorio Papa illius sententia, *ibid.* Celebrat in Gall. concilium adversus Albigenses, 1223. XXXIX. Mittitur in Germaniam ad expeditionem Hierosolymitanam promovendam, 1224. III. Pro Waldemaro Rege Daniæ restituendo liberati laborat, 1224. XXVIII. Germanos ad religiosam accepto crucis symbolo militiam incitat, 1225. VIII. Celebrat concilium contra auctores cædis S. Engelberti, 1225. XIV. Plures in eos poenas statuit, *ibid.*
Consistorium ter singulis hebdomadibus coactum ab Innocentio III. 1198. XXVII. In eo causæ episcoporum agitata, 1199. LII.

Constantia uxor Henrici Imp. induitur regno Siciliae una cum filio ab Innocentio III. 1198. CXI. Illius mors, 1198. CXVII. Relinquit Siciliae balium Pontificem, & filii tutorem, *ibid.*

Constantia Emerici Ungar. Regis vidua & soror Regis Aragonum, a Friderico II. in uxorem ducitur, 1209. XXX. Deflet mortem fratris Petri Regis Arag. 1213. LXII. Queritur illius corpus jacere insepultum, *ibid.* Ejus literae ad episc. Urgellensem de ea re, 1213. LXII. Rogat & obtinet ab Innocentio III. ut sepulcro donetur, *ibid.* Coronatur Imperatrix una cum Friderico ab Honorio, 1220. XXI. Illius mors, 1223. VII.

Constantia viri pii in arguendis Regibus, 1198. XL. Insignis equitis Christiani constantia in Sarracenorum servitute constituti, 1203. XI. Christiani militis constantis egregium exemplum in Gaufrido, 1211. XIX. Episcopi Tolosani constantia adversus comitis minas, 1211. XIV. Alfonsi Regis Castellae, 1212. XXVII. Montfortii, 1213. LVII. Balduini fratris comitis Tolosani, 1213. LXV.

Constantinopolis obsidetur a cruce signatis pro restituendo Alexio, 1203. XIV. Capitur octavo die, 1203. XV. Illius expugnationis historia ex literis Henrici comitis, 1203. XIV. Munitur a Murisphilo, 1204. VII. Secundo a Latinis obsessa, 1204. VIII. Capitur, 1204. XII.

Constantinopolitanum Imperium quo modo capta urbe inter victores divisum, 1205. V. Scelerata a Latinis tum patrata, 1205. VII. XIII. Ex Imperii Constantinopolitani ruinis plura exorta Imperia, 1218. XXIV. Illi succurrendo incumbit, Innocentius III. 1206. VIII. *Vide*, Imperium orientale.

Constantinopolitanus patriarcha ab Imperatore Graecorum vilissime habitus, 1199. LXIV. Arguitur Alexius illum juxta scabellum pedum in sinistro latere collocare, *ibid.* Patriarcha Constantinopolit. ceteris patriarchis praefertur, 1205. VI. Constantinopolitanus patriarchae electio ex constitutione Innocentii, ab Honorio confirmata in ecclesia S. Sophiae peragenda, 1218. XXVIII. Patriarcha Constantinopol. post acceptum a Romano Pontifice pallium suffraganeis illud tradit, 1218. XXV. Patriarcha Constantinopol. arguitur provocationes ad Rom. Pontificem non audire, 1218. XXVI. XXVII. Concessum ei ut Reges Imperio orientali obnoxios inungat, 1221. XXVII.

Constantinopolitanus patriarcha Latini; Thomas Maurocenus Venetus ab Innoc. III. consecratus, 1205. XVI. Everardus, 1217. XVII. Matthaeus ex episcopo Equilino in eam sedem translatus, 1221. XXVII. Bisuntinus archiepiscopus ab Honorio III. eo traductus, 1226. LIX. Gregorius e Nannetensi episcopatu in eam sedem evehctus, 1226. LIX.

Constantini nomen Balduinus adepto Imperio accipit, 1206. VIII.

Contemptus mundi; rerum terrenarum cura viris sanctis exosa praecleara Innocent. III. de ea re sententia, 1198. XXV. *Vide*, Mundi contemptus.

Contritio eximia, 1198. XLIV. 1199. XLV. Mira Philippi comitis Namurcensis morti proximi, 1218. XXXIX.

Convenarum comes opera Petri Reg. Aragon. restitui terris suis poscit, 1213. XXVII. Belli incensor fuit, 1213. XXXIX. Murelum cum Petro Rege obsidet, 1213. LX. Vincitur divinitus, 1213. LVIII. LIX. LXI.

Conventrensis episcop. admirandum poenitentiae genus edit, 1198. XLIV.

Conversio S. Pauli in Wormatiensi ecclesia Romana exemplo celebrari iussa, 1198. XX. Elegans de eo Innocentii III. epistola, *ibid.*

Conversio animarum; adolescens Sarracenus plures populares ad Christum divinitus convertit, 1201. XLIII. *Vide*, Poenitentia.

Conversio infidelium ad Christum & Romanam Ecclesiam Livonum, 1199. XXXVIII. Estoniorum, 1225. XVI. Prussorum, 1212. V. Cumanorum, 1227. L.

Conversio Albigenum. *Vide*, Albigenes.

Conversio Schismaticorum. *Vide*, Schismatici.

Coradinus filius Saphadini sultani Babyl. in illum praecunte dominica cruce ducunt exercitum Christiani, 1217. XXXIX. Fugit & agros populandos relinquit, *ibid.* Tentat in Christianorum castra irrumpere, 1219. XIII. Strenue propulsatur, *ibid.* Hierosolimam ex rabie evertit, *ibid.* Communatur sepulcrum Domini excindere, *ibid.*

Coraviae Rex ad synodum Lateranen. ab Innocentio III. invitatus, 1213. VIII.

Corbejensis abbas donatur usu annuli, 1199. LXXXII.

Corchajae Rex ad synodum Lateranensem ab Innocentio III. invitatus, 1213. VIII.

Corona; Philippus eam altari imponit in Othonem pugnaturus, ac principes rogat ut alteri, si quem habeant digniorem, tribuant, 1214. XXII. Triplex corona qua Imperatores cinguntur, quid significet, 1227. XXIII.

Coronatio Imperatorum. *Vide*, Imperator.

Corfica; ejus pars qua lege Januensibus data, 1217. C. 1222. XXXVII. 1223. XXII.

Coruthum a Germanis Christianis obsessum, 1198. LXXXII. Turpis illorum fuga, *ibid.*

Coterelli haeretici, 1198. XLII.

Cracovia; dux Cracoviae acceptus in A. S. clientelam ab Innocentio III. 1207. XIV. Privilegia episcopo Cracoviae data, *ibid.* In consecrando Gnesnensi archiepisc. primus manum imponit, *ibid.* Cracovia attributa majori natu Polon. ducum, 1210. XXVII.

Credentes apud haeticos qui fuerint, 1204. LXI.

Cremonenses fundunt Mediolanenses SS. Marcellini & Petri ope caelesti, 1213. XVII. Divina tum edita prodigia, 1213. XVIII. XIX.

Cremonensis ecclesia a Mediolanensis auctoritate subducta, illi iterum a Gregorio obnoxia constituta, 1228. XIX.

Crescentius tit. S. Theodori diac. Card. in Damiata, Bohemiam &c. missus ab Honorio III. legatus, 1220. XXXII. Honorii iussu pro restituendo Pragensi episcopo laborat, 1221. XXXIX.

Creta Venetis data a Balduino, 1205. V. Creta dominum se appellat & Regem Thessaloniae marchio Bonifacius, 1205. XXVIII.

Cruce signati; visus in aere exercitus cruce signatus, 1209. XXVII. Miles sagitta in pectore, ubi crux affixa erat, percussus ea resiliens non accipit vulnus, 1209. XXVI. Pars vestis, cui crux affuta erat, flammis reliqua consumpta non exuritur, 1211. XVI. In cruce signatorum cadavera columna ignis lapsa, 1211. XVII.

Cruce signati generosa vox, 1211. XIX. Viri invitit uxoris possunt cruce signari, 1213. II. Crux in Sarracenos praedicata, 1213. LXVII. Magna multitudo cruce signatur, 1214. I. Ob Christi e cruce pendentis imaginem divinitus visam innumera multitudo cruce signatur in Sarracenos, 1227. XXVI.

Crucigerorum ordo approbatus in concilio Lateranensi, 1215. XIX.

Crucifixus, seu Christi e cruce pendentis imago; ultio divina in ejus contemptorem, 1199. V. Sanguis e percussis Crucifixi imaginibus

emanat, 1204. XXVII. Christi e cruce pendentis imago in caelo a populo conspicitur, 1217. XXII. XXXIII. Simile, 1220. XLIII. 1227. XXVI.

Crudelitas Marquardi, 1199. VI. Calojoannes Balduini Imp. cranio poculi vice utitur, 1205. XXV. Otho Palatinus laqueos cingulo appensos ferebat, 1207. V. Qui immisericos fuerat misericordiam non obtinet, *ibid.* Calojoannes se Romae octennum appellabat, ut Basilius Bulgarotheni antea nomen sibi pepererat, 1229. LI. Divina in Calojoannem ob crudelitatem ultio, *ibid.* Bernardi Casuacii uxoris in feminas catholicas, 1214. XVIII. Prussorum infidelium, 1218. XLIII. *Vide*, Haeretici.

Crucis; pars sacrosancti ligni Constantinopoli Parisios delata, 1205. LX. Pars amissa in praelio contra saladinum, pars a Christianis reservata, 1205. XXXIX. Illa reliqua praecunte in Coradinum copias ducit Andreas Ungar. Rex, *ibid.*

Crux aurea ante pugnatum divinitus ferri visa, 1201. XXXIX. Coeleste ostensum de crucibus, 1208. XXIV. 1210. XIII. Visa divinitus Tolosae, 1210. XIII. Visa crux versus Tolosam ire, 1212. XI. Divina ultio in sacrilegum, qui crucem furatur, 1217. LXXX. LXXXI.

De Cruce, qua Imperatori praefertur, 1227. XXII. Praefertenda crucis Auxitano episc. potestas datur, 1228. XXXVIII. Cur archiepisc. praetere vexillum crucis, *ibid.*

Crucis praefertenda auctoritas data archiepiscopo Gnesnensi, 1207. XXIX. 1238. LXI. Ejus rei mysterium, *ibid.* In bello contra infideles praefertur, 1212. XXIX.

S. Crucis triumphus festum in Hispania, 1212. XXXIV. Victoria insignis ob quam institutum, 1212. XXIX. & seqq.

Cumani ad fidem Christi convertuntur archiepisc. Strigonicensis opera, 1227. L. Demandatum eidem archiepisc. pro instituendis ecclesiis in Cumania & Brodinia legati apostolici munus, *ibid.*

Cupa argentea in investituris tradi solita, 1199. IV. 1206. IV.

Cypri Rex occidentalium Imperii stipendiarius, 1198. LXXXVIII.

D

Dæmon in suis oraculis saepius fallax; exemplum in Fernando Flandriae comite deluso, 1214. XXII.

Dalmatia ad Ecclesiam Rom. conjunctionem redit, 1199. LV.

Damiata, sive Pelusium obsidetur a cruce signatis, 1218. VI. Aegyptii divinitus in fugam acti, 1219. XII. Potiuntur eorum castris Christiani, *ibid.* Coradinus in castra Christianorum tentat irrumpere, 1219. XIII. Propulsatur, *ibid.* Tentant Sarraceni nova subsidia ferre, 1219. XIV. Repressi a Christianis, *ibid.* Nostri temere e castris excurrunt, *ibid.* Partim siti, partim ferro percunt, *ibid.* S. Franciscus eam cladem praefagit, *ibid.* Oblatae Christianis pacis conditiones, ut solvant Pelusiacam obsidionem, 1219. XV. Illius expugnatio, 1219. XVI. Et praefagia, 1219. XVII. Submittendis auxiliis studet Honor. III. 1220. LIII. Sarraceni Christianorum progressus abruptant, 1220. LVIII. Urgente Honorio mittitur a Friderico classis, 40. triremium ad ferendas suppetias, 1221. VI. VII. Rex Hierusalem veniente Bavaris cum legato versus Cairum movet, 1221. IX. X. Progredienti occurrit soldanus ac propul-

Dania; ad sopiendas illius seditiones Crescentius Card. legatus missus ab Honorio III. 1220. XXXII. Incussum ejus invasoribus anathema cum sedis Apostolicae stipendiaria sit, *ibid.* 1223. XXV.

David Comnenus Trapezuntino Imperio datur originem, 1205. XXXVI.

Decretales ab Honorio III. compilantur, 1227. XII.

Demetrius Rex Theffalonicensis Petri Imper. fratris sui opera fiduciarium se proficitur, 1217. V. Accipitur ab Honorio III. in protectionem Apostolicae sedis, 1217. XVII. In Italiam accedit, 1222. XXV. Interim Theodorus Comnenus Theffalonicam occupat, *ibid.* Guillelmus marchio Montisferrati pro restituendo fratre exercitum contrahit, 1222. XI. Excitantur ab Honorio fideles ad sequenda illius signa, 1222. XII.

Denarius S. Petri collectus in Anglia, 1205. LXIII. In Norvegia, 1206. XXVI. In Polonia, 1207. XV. Exactus a Suecis, 1207. XL. *Vide*, Censur.

Diabolus. *Vide*, Dæmon.

Diaconus; increpatur episcopus, qui puerum xiiii. annorum diaconum consecraverat, 1217. LXXXV. Diaconus & subdiaconus anno integro in officio ministrare debent, 1199. LVI.

Diadema; duplici diademate redimitus Gregor. IX. 1227. XVI.

Didacus Oxomensis episcop. Romam proficiscitur, ut praedicandi infidelibus evangelii potestatem obtineat, 1206. XXVII. Salubria illius monita ad legatos apostolicos, *ibid.* In Albigenes magno zelo dimicat, *ibid.* Acutum illius responsum haeresiarum datum, 1206. XXXVIII.

Discordia inter Tripolitan. comitem & Antioch. principem exorta rem Christianam in Syria labefactat, 1226. LV. Inter Templarios & Robertum comitem exercitum in grave periculum adducit, *ibid.*
 Divionense concilium, 1199. XLIII. XLIV.
 Diupuldus proditor capitur a Casertæ comite, 1199. VII. Liberatur; vincitur in Campania a Gualterio, 1201. XXXVII. Capit Gualterium, qui in carcere moritur, 1205. LXIX. Ejus progressus, *ibid.*
 Dolensis episc. Turonensi archiepiscopo subesse jussus, 1199. LII.
 Doloicus comes, 1203. II.
 Dominicus Soacensis episc. deponitur, & cur, 1199. LVII. Ob adulteratas literas pontificias jubetur in monasterium trudi, 1200. XLVII.
 Dominicus archiep. Brundisus in Bulgariam legatus missus, 1203. XXI.
 S. Dominicus adducitur a Didaco Oxom. ep. ad prædicandum in Albigen. 1206. XXVII. Scheda, in qua fidei articulos scripserat, conjecta in ignem illæsa manet, 1206. XXIX. Confert se ad Lateranense concil. cum arch. Tolos. 1215. XVII. Confirmationem ordinis obtinet, *ibid.* Cœlestem visum de ipso objectum Innocentio III. *ibid.* Ejus labores contra Albigenfes, 1215. XVIII. Romam iterum de confert, 1216. XLVIII. Objectum illi cœlestem visum, *ibid.* Hinc jungit artificiam cum S. Francisco amicitiam, 1216. XLIX. Ejus institutum confirmatur ab Honorio III. 1216. XLVIII. XLIX. Cum sociis egregiam in convertendis Albigenfibus operam collocat, 1217. L. Honorio ad ipsum & socios gratulatoriæ literæ, 1217. L. LI. Montfortii in illum studium, 1217. LIV. Mortuum ad vitam Romæ revocat, 1218. XXXV. Hyacinthum in suam curam recipit, *ibid.* Reginaldum B. Virginis ope sanatum in ordinem suum recipit, 1218. XXXVI. Donatur ab Honorio ecclesia S. Nixi, 1219. L. Celebratæ de ipso fociifque a Pontifice laudes, *ibid.* In ejus ecclesiæ possessionem moniales inducit, 1219. LI. Virginis signum humeris eo exportat, *ibid.* Quædam de eo signo admiranda, 1219. LII. Quantum rerum terrenarum amore divulsus esset, 1219. LIII. Arcticissimam paupertatem in suam familiam inducit, 1219. LIV. Ea de re Honorii literæ, *ibid.* Commendatur ecclesiasticorum liberalitati, 1219. LV.
 Dominicus cum Martino e Prædicatorum familia ad evangelium Miramomelini terris inferendum ab Honorio missus, 1225. XLIV.
 Donatio; donationis bonorum Ecclesiæ faciendæ ritus antiquus, 1198. LXXV.
 Ducis Christiani pro suis se periculis exponentis egregia sententia, 1212. XII.
 Durandus de Ofa cum sociis ab hæresi ad catholicam fidem traductus, 1210. XVIII. Ejus sacramentum præstitum Innocentio III. *ibid.* Fidei professio, 1210. XIX. Commendatur a Pontifice episcopis, 1210. XVIII. XXI. 1212. IX. Instituit religiosum ordinem, *ibid.*

E

Eberardus archiepisc. Salisburgensis arguitur contra imperia pontificia Wolcherum abbatem temere creasse, 1217. XLV. Obtinet ab Honorio III. Sechgobenfem sedem erigi, 1217. XLVI. Commendatur ab eodem Pontif. *ibid.* Jubetur facta revocare ob ducissæ Austriæ querelas, 1219. XXVIII. Ecclesia sive templum exusta, stantibus adhuc

parietibus, iterum non consecranda, 1212. XXXVII. Qui in ecclesiis cultus servandus, 1223. XXII. S. Hugo episc. Lincolnienfis in ecclesia Deiparæ construenda corbem gestat, 1200. XX.
 Ecclesiarum prophanatores divinitus pœnis affecti, 1213. XIII. 1217. LXXX. LXXXI. 1226. XLVI. *Vide*, Sacrilegium.
 Ecclesia Romana conversionis infidelium auctrix. *Vide*, Conversio infidelium.
 Ecclesia; Ecclesia Romana; illius unitas & primatus, 1198. LXXXVII. 1212. XLIII. Dioclii, Dalmatæ, Servii ad eam redeunt, 1199. LV. Probatum illius primatus ab Innocentio III. contra objecta a Græcorum patriarcha, 1199. LXI. Hierosolimitanam non habere primatum demonstratur, 1199. LXII. Calojoannes Bulgarorum dux, & Basilius archiepisc. ad Ecclesiam redeunt, 1202. XXXIII. Bulgarorum Rex Roman. Pontificis primatum agnoscit, *ibid.* 1203. XX. Lesko dux Poloniæ proficitur Rom. Ecclesiæ primatum, 1217. XLVIII. Missa ab Ecclesia Romana corona Calojoanni, eaque de re literæ, 1204. XXXIV. Bellotæ principis se Ecclesiæ subdentes humiles literæ, *ibid.* Literæ Catholicæ Armen. agnoscantis primatum Rom. Pontificis, 1202. XLI. XLII. Alexius junior eidem se Pontifici subiicit, 1203. XVII. Bulgaria Ecclesiæ se subiicit, 1203. XX. Calojoannes Bulgaros Rom. Pontifici parere jubet, *ibid.* Ejus edictum de subjectione facta Ecclesiæ Romanæ, 1204. XXX. Romani Pontificis primatus ab archiepisc. Bulgarorum agnitus, 1204. XXXII. Census B. Petri, Eccl. Rom. persolutus in Dania, & Suevia, 1204. LVI. Romana eminet aliis sedibus patriarchalibus, 1212. XLIII. Ecclesiæ unitas mystice adumbrata, 1213. VI. Stephanus Rex Sæviæ Roman. Pont. agnoscit, 1220. XXXVII. Ejus de ea re ad Honorium liter. *ibid.* Germanus Græcor. patriarcha schismaticus agnoscit Rom. Pontificis primatum, 1232. XLVI. S. Engelbertus archiepisc. Colonienfis, 1225. XV. Joannes episcopus Vicentinus, 1223. XLIX. Ecclesiæ immunitas defensa ab Honorio III. 1218. LVIII.
 Ecclesiæ Romanæ ditio; miser illius status sub initiis Innocentii III. 1198. XIII. Picenum recuperatur, 1198. XIV. Item ducatus Spoletii, & comitatus Assisii, 1198. XVI. Perusinum, Eugubium, Tudertum, recepta ejusdem Pontificis opera, *ibid.* Alia loca, 1198. XXV. Reposcit terras comitissæ Mathildis, *ibid.* Lusitania illius stipendiaria, 1198. LXXIII. Item Sicilia data sub censu Constantiæ, & Friderico, 1198. LXVIII. Sardinia ipsi obnoxia, 1200. XLIX. 1204. LXXIX. Loca ditionis Ecclesiæ Romanæ quæ continentur in jurejurando ab Othone Imp. Pontifici præstito, 1201. XV. Item in Friderici II. literis, 1213. XXV. Petrus Rex Aragonum se illis stipendiarius proficitur, 1204. LXXXIII. Alexandrini Ecclesiæ Romanæ stipendiarii, 1205. XLI. Polonia beneficiaria Ecclesiæ, 1207. XV. Literæ Innocentii III. de censu repetito, *ibid.* Sacramentum Othonis præstitum Innocentio, 1209. XI. Confirmatio jurium Ecclesiæ ipsi facta, 1209. XII. Cuilibet domui hæreticis Albigenfibus erepti principatus trium denariorum census Romanæ Ecclesiæ solvendus impositus, 1210. XI. Fundanus comes Ecclesiam Romanam instituit, heredem, 1211. VI. Instrumentum de ea re confectum, *ibid.* Melgorienfis comitatus juris pontificii, 1211. VIII. Traditur jure fiduciario Magalonen. episcopo, 1216. IV. Fun-

Fundanus comitatus confirmatur Ecclesiæ a Friderico, 1222. II. Joannes Angl. Rex transfundit in Rom. Pontificem Angliæ, & Hiberniæ supremum dominium, 1213. LXXVIII. De iis constitutis stipendiariis sedi Apostol. Joannis literæ, 1213. LXXXIX. Vestigal mille march. sterlingorum promissum, 1213. LXXX. Forma sacramenti, quo Joannes se vestigalem constituit, 1213. LXXXI. Sancit regni jura amissum iri cum vestigal solutum non fuerit, 1213. LXXXII. Mons Pessulanus Romanæ Ecclesiæ vestigalis, 1217. LXIII. Corsica sedis Apostolicæ stipendiaria, 1207. C. Barchinonensis comitatus sedis Apostolicæ vestigalis, 1218. LXXI. Reginaldus insulæ Man Rex sedis Apostolicæ vestigalem se constituit, 1219. XLIV. Dania sedis Apost. stipendiaria, 1220. XXXII. XXXIII. 1223. XXV. Ditio Mathildis comitissæ a Friderico Ecclesiæ restitui jussa, 1221. XXIX. Terræ Raymundi Tolosani comitis ultra Rhodanum sitæ Ecclesiæ & Regi Ludovico a comite tractatu pacis dimissæ, 1228. XXVI.
 Ecclesiæ Romanæ ditioni obnoxii populi sua jura ferro dirimere vetiti, 1206. IV. *Vide*, Romanus Pontifex.
 Ecclesiarum bona; de iis S. Hugonis Lincol. episc. sententia, 1200. XIX. Item S. Stephani Diensis ep. 1213. LXXI.
 Ecclesiæ persecutores; demonstrat Innoc. eos succubuisse, 1200. XXXII. Nemo adversus Ecclesiam felix, 1223. XVIII. Episcopo exulanti Romæ telum, quo Richardus Rex transfusus occubuit, divinitus ostensum, 1199. XLVII. Joannes, dum ecclesiasticos persequitur, in periculum regni amittendi adductus, 1213. LXXXIII. Philippus Suevus ob ecclesias tyrannis traditis tyranni gladio cæsus existimatus, 1208. IV. Petrus Rex Aragonum validissimo cinctus exercitu a paucis cæsus obit, 1213. LVIII. Otho Ecclesiæ hostis amittit Imperium, 1214. XXI. 1215. XV. Raymundus Tolosanus comes repentina morte oppressus, 1228. XLVIII.
 Ecclesiastici ob tribunal secularæ aditum increpiti, 1204. LXXIX. Viris ecclesiasticis liber patebat aditus in utriusque principis terras ardente inter Francos & Anglos bello, 1226. XLV. A negotiis abstineri jussi, 1218. LVIII.
 Echebertus Bambergensis ep. proficitur in controversia Imperii teneri se iudicio Romani Pontificis stare, 1206. XIII.
 Electio; Pennensis electus ob munus episcopale ante confirmationem Pontificis præsumptum gradu ab Innoc. III. dejectus, 1199. XIX. De calicibus in eligendo Balduino expositis, in quorum uno sanguis dominicus esset, refellit Nicetas, 1204. XV. Cantuariensis archiepiscopi electionem coram se celebrari præcipit Pont. 1207. XVI. Sors in electionibus episcoporum damnata, 1225. XLVI.
 Electores Imperii Constantinopolitani; electores ad creandum Constantinopoli Latinorum Imperatorem decreti, 1204. XV.
 Eleemofyna; Parentii ab hæreticis cæsi in pauperes amor & liberalitas, 1199. XXII. Eleemofynæ ab Innocentio III. summa magnificentia erogata, 1202. XXXI. XXXII. 1216. XV. Ab Honorio III. 1223. XXI. S. Julianus Conchenfis episcopus, datis pauperibus episcopatus redditibus, labore manuum victum quaerit, 1207. XVIII. Guillelmus episcopus Nivernensis alebat duo milia pauperum, 1217. LXVI. S. Elisabeth fame ingravescente in pauperes eleemofynæ, 1225. XXIII. Mundum muliebrem pro iis

alendis distrahit, exauritque ararium, *ibid.* Egregium ipsius viri responsum querentibus de illius liberalitate æconomis, *ibid.*
 Eleonora Castellæ Regina mater Henrici Regis, 1214. XXIX.
 Elisabeth Regina Hierosolymitana; incestæ illius nuptiæ cum Conrado marchione primum, & postea cum Henrico Campaniæ comite infauæ, 1199. XL.
 S. Elisabeth Andriæ Regis Ungar. filia, ac Langraviæ Thuringiæ uxor opes gemmasque suas famis tempore in alendis pauperibus distrahit, 1225. XXIII. Queruntur de ea re æconomis apud Langravium, *ibid.* Datum illius responsum, *ibid.* Ut viri mortem luserit, 1227. XLVIII. A Leviro una cum filiis turpiter eiicitur, *ibid.* Mira illius patientia, *ibid.* XLIX. Sæculi pompam despiciunt, *ibid.* In clientelam Apost. sedis suscipitur, *ibid.*
 Emericus Ungariæ Rex. *Vide*, Hemenradus. Emerita archiepiscopalis sedes inde Compostellam translata, 1199. LI.
 Engelbertus cæcus vir pius, ducissæ Saxonie Othonem filium imperaturum prædicat, iterumque Othoni, 1199. L.
 S. Engelbertus archiepiscop. Colonienfis; in eum conjurat Fridericus comes ob restituta ecclesiæ Colonienfis jura, 1225. X. Illius mors pluribus ostensa divinitus, *ibid.* Literas, quibus præmonebatur constari ejus vitæ infidas, in ignem concitit, & cur, 1225. XI. Crudelissime caditur, *ibid.* Sacra parenti sacerdoti significat se receptum cælo, 1225. XII. Henricus ex Bonnenfi prapposito illi succedit, 1225. XIII. Ipsi corpus a successore coram Henrico Rege Romanorum eruentum defertur, 1225. XIV. Martyr prædicatur a legato Apost. Statuæ in cædis auctores pœnæ, 1225. XV. Miraculis coruscant, *ibid.* 1226. LII. De illius eleemofynis ingravescente fame, 1225. XXIII. Illius viscera longe postea mortem expertia corruptionis inventa, 1226. LII. Gravissima ultio de illius necis auctoribus expetita, *ibid.*
 Epileptici sacerdotes a sacro celebrando arcedi, 1202. VII.
 Episcopi ab omni criminis suspitione longe abesse debent, 1199. LVII. Sine Pontificis facultate abdicare se episcopatu non possunt, 1199. LII. Sub fin. Episcopus homicidam ordinibus inicianis gradu depellitur, 1199. LVII. Epilepsia laborans munere deturbandus, 1202. XII. Ob linguæ Latinæ incertiam episcopus Calinenfis gradu submotus, 1221. XXXVIII. De eorum comitatu in lustranda diocesi, 1200. XVII. De unctioe episcoporum ejusque mysterio plura differit Innocentius III. 1204. XXXIX. XL. Unctioe episcoporum & principum discrimen, 1204. XLI. Episcopus in creemum relicta ecclesia profectus ad eam redire jussus, 1206. VIII. Germaniæ episcopi Rom. Pontifici sacramento se obligant in Imperii controversiis ipsi ad hæsus, 1206. XIII.
 Episcoporum translatio. *Vide*, Translatio.
 Epistola quæ delapsa e cælo jactatur, fictitia, 1201. XXXIV.
 Epitaphium Richardi Anglorum Regis, 1199. XLVII. Conradi Herbipol. episcopi, 1203. XLIX. Innocentii III. 1216. X.
 Equites; ritus in eis creandis servatus, 1213. LXVI.
 Equitum religiosorum ordines; Livonienses equites, sive militiæ Christi, alias dicti crucigeri ab Alberto episcop. Livonia instituti, 1205. LIV. Confirmati a Synodo Lateranenfi, 1215. XIX. S. Mariæ Theutonico- rum

rum institutio, 1212. XLV. Equitum S. Jacobi institutio, 1210. VI. VII. Illorum privilegia ab Honorio confirmata, 1223. LIV. Equitum Calatravensium ordo ab Innocentio III. confirmatus, 1199. LXXII.
 Equitum creandorum adversus Albigenes potestas Conrado Portuensi episcopo demandata, 1221. XLIII.
 Erardus Bremensis contrahit incestas nuptias cum Hierosolymitani Regis filia, 1216. XLI. Bellum movet Theobaldo duci Trecenti pro invadendo comitatu, *ibid.* Honorius contra illum ad Galliarum episc. scribit, *ibid.* Iterum Campania ab Erardo tentata, 1219. XXXVIII. Comprimitur censuris, *ibid.*
 Ericus S. Pauli comes expeditionis sacre dux, 1203. II.
 Ericus Rex Suecie; ejus mors, 1219. XXIX. Prætermisso ejus filio, Joannes Rex salatur, *ibid.* Waldemarus Rex Daniæ pro nepote se opponit, & provocat ad sedem Apostolicam, *ibid.* Honorius III regie inunctionis auctores citat ad dicendam causam, 1219. XXX. Ab eodem Pontifice in clientelam apost. susceptus, 1225. XVIII.
 Estiensis episcopus evangelium in septentrionalibus terris promulgat, 1213. IX. Romano tantum Pontifici obnoxius, *ibid.*
 Estonia; in eam missi ab Honorio III. evangelici præcones, 1220. XXXVIII.
 Evangelium; eo lecto. liber non est deferendus principibus nisi inuncti sint, 1221. XXVIII.
 Eucharistia; vinum in sanguinem, & panis in carnem divinitus mutata, 1198. XXXIX. Sciditis circa Eucharistiam errores, 1199. XXXVII. In carnem divinitus vertitur; crescit novo miraculo, 1190. XXXVIII. In ea Christus instar pueri visus, *ib.* Alia prodigia edita, *ib.* S. Hugonis Lincolnienfis fides de Eucharistia, 1199. IV. Sanguis ex ea emanat, *ib.* Abnuit Hugo miraculum inspicere, *ib.* Ritus circa eam observandi ex concilio Londinensi, 1200. XVI. Respondet Innocentius III. archiep. Lugdunensi, quæ verborum forma in transubstantiatione, 1202. XIV. Sacramentum altaris, quamvis sit figura, veritatem corporis Christi in eo existentis non excludit, 1202. XV. XVI. Refutatur hæresis Berengarii, 1202. XV. XVI. An aqua cum vino in sanguinem vertatur, 1202. XVII. Quando fiat mutatio, 1202. XVIII. Inductæ piæ a legato Apostolicæ sedis consuetudines in Germania circa cultum Eucharistiæ, 1203. XLII. Tugurium in quo sacrum factum fuerat flammis undique circumdatum illæsum divinitus servatur, 1210. XII. Balduini comitis in Eucharistiam pietas, 1213. LXIV. Insigne Eucharistiæ miraculum, quo Judæi conversi, 1213. LXVIII. LXIX. Innocentii ea de re literæ, *ibid.* Fideles in pasce accedere ad Eucharistiam jussi in concilio Lateranensi, 1215. XI. Frisia ob patratum in Eucharistiam sacrilegium oceani eluvione obruta, 1218. XLV. Ea de re objectum coeleste visum piæ femine, *ibid.* Stellarum instar sacre hostie fulgere visa, *ibid.* Præscribit Honorius, quo decore servanda sit Eucharistia, 1219. XXI. Quo ferenda infirmis, 1219. XXII. Nicolaus presbyter, dum Eucharistiam agroto ferret cæsus, miraculis curatur, 1220. XLII. Vetat Svecis Honor. III. ne plus aquæ, quam par est, vino conferendo affundant, 1220. XLII. Nitor & cultus servandus in illa administranda, 1223. XXII. Religiosa femina in Anglia sola Eucharistia alitur, 1225. XXXVIII. S. Maria Ogniacen. mensem integrum sine cibo alio transigit, 1213. LXXII.

Endoxia filia Alexii senioris a Mursiphilo accepta in conjugem, 1204. XIV. Ob id Mursiphilus obcæcatus, *ibid.*
 Everardus patriarcha Constantinopolitanus, 1217. XVII.
 Eugenius III. ei se submittere Armeni, 1199. LXV.
 Eugubium ab Innocentio III. recuperatur, 1198. XVI.
 Euphrosyna Alexii Imp. uxor una cum viro noctu Constantinopolim deserit, 1203. XV.
 Eustachius Abbas e Flay socius Fulconis, 1198. XXXIX. Benedicit fontem, ubi edita innumera miracula, 1200. XXI. E percussa ab illo rupe scaturit fons, *ibid.* Pias consuetudines inducit in Angliam; ob invidos in Normanniam redire cogitur, *ibid.*
 Excommunicatio; Excommunicati; ab excommunicatis initiati, vel dum e sacris ejecti essent ordinibus insigniti munere deturbandi, 1198. XXVIII. Electio Philippi Suevi minus valet, quod tum temporis anathemate devinctus esset, 1200. XXIII. Assignatus ob Girardum Glibertum anathemate damnatum præfectum Assisio censuris percussus, 1204. LXXVII. Excommunicati ob receptam pontificiam salutationem non absoluti, 1205. LXV. Exemplum in Placentinis, *ibid.* Philippus Rex exclamat, omnia sibi adversa succedere ex quo excommunicato societate junctus esset, 1213. XII. *Vide, Censuræ ecclesiasticæ.*
 Exemplum bonum; vis ejus in convertendis hæreticis, 1206. XXVII. XXVIII.
 Exequiæ. *Vide, Funera.*
 Expeditio bellica. *Vide, Bellum.*
 Ezelinus e Romano adversus marchionem Estensem movet, 1213. LII. Deliberat religiofæ vitæ se addicere, 1221. L. Honorius III. apostolicum illi patrocinium pollicetur, *ibid.* Consilium abiicit, deservitque in tyrannum, 1221. LI. Veronam occupat, 1226. XIX.

F

Faces sponte accensæ ante sepulcrum B. Petri Parentii, 1199. XXVI. Sponte extinctæ reaccensæque cladem, & victoriam significant, 1213. XIX.
 Facetiæ; facetum Corbolii ad Innoc. III. responsum, 1199. XLIX. Faceta Cisterciensis simplicitas, 1203. LXIII. LXIV. Incepta hæreticorum responsa, 1204. LXII. Festivum & acre Didaci episc. ad hæreticum responsum, 1206. XXVIII. Aliud Theodosii ad Raymundum; Montfortii ad Petrum Regem Aragon. 1212. XVII. Item ejusdem cum eodem Rege prælium in inituri, 1213. LVIII. Lepidæ Philip. Francorum Reges ad Henr. Brabantie ducem literæ, 1214. XXIV. Facetum Fulconis episc. Tolet. in Albigenes dictum, 1227. LXII.
 Falisici; Faliscorum oppidum recuperatur ab Innocentio III. 1198. XXV. Novo templo exornatum, *ibid.* Illos hortatur Fridericus ut in Pontificis fide persistant, 1199. XV. Ditioni pontificiæ redditi, *ibid.* Relaxatum iis juramentum a Friderico II. sibi datum, *ibid.*
 Falsarii apostolicarum literarum compressi, 1198. XXVI. 1200. XLVII. 1203. XXV.
 Fames ingens in Galliis, 1198. IX. In Babylonia, 1201. XLIII. Famis angustia, 1202. XI.
 Fanenses recipiuntur ab Innocentio III. in protectionem, 1200. L. Forum Sempronium excindunt, 1218. XXXI. Prohibentur ab Honorio III. ne illud instaurari vetent, *ibid.*
 Feltrum a Tarvisinis flammis deletur, 1199. XIX.
 Ferdinandus Alphonfi Reg. Castellæ filius Christo arma dicat, 1210. IV. Prima tyrocinia in domandis Sarracenis collocat, *ibid.* Illius mors, 1212. XVIII.
 Ferdinandus Petri Regis Aragon. frater de eripiendo nepoti sceptro cum fratre Sancio certat, 1214. XXX.
 Ferdinandus, seu Fernandus Berengariæ filius ex incesto matrimonio natus Henrico succedit in Castellæ regno, 1217. LXXXIII. Disceptant auctores an Berengaria illius mater major natu esset sorore Blanca, ac proinde an jure non ad ipsum, sed ad S. Ludovicum Castellæ pertinerit, *ibid.* A patre Alphonso Legionis Rege Castellam affectante bello appetitur, 1218. XLIV. Suscipitur ab Honorio una cum regno in clientelam apostolicam, 1218. LXV. Cur natalium vitium regnum adipisci non prohibuerit, 1218. LXVI. Sancitum olim fuerat ab utroque regno dum parentum nuptiæ dissolverentur pro legitimo habitum iri, 1218. LXVII. Declaratur ab Honorio regni Legionis heres legitimus, 1218. LXVIII. In eo Legionis & Castellæ regna juncta, *ibid.* Insectatur in Hispania Albigenes, 1223. XLVI. Arsuris ignes, ut victimarius subiicit, *ibid.* Triumphat de Sarracenis, *ibid.* Arguitur ab Honorio ob violatum jus ecclesiasticum, 1223. LIV. Segobientem electum exagitat, atque ab Honorio corripitur, 1225. XLI. Plura Sarracenis loca eripit, 1225. XLII. Honorii Papæ ea de re literæ, 1225. XLIII.
 Ferrandus sive Ferdinandus Flandriæ & Hannoniæ comes a Philippo Gall. Rege ad Angliam deficit, 1213. LXXXII. Capitur & ducitur in triumpho, 1214. XXII. Fallax de eo demonis vaticinium ipsius materteræ datum, *ibid.*
 Ferraria; Ferrarienses; eorum ab Ecclesia defectio, 1206. XXXVIII. Jubentur ab Innocentio redire ad officium, *ibid.* Capitur Ferraria ab Azone marchione Estensi, 1211. VIII. Permittitur ibi arcem extruere, *ibid.* Salinguerra obtento illius dominio fedis Apostolicæ. fiduciarium se proficitur, 1215. XXXIX.
 Ferrum; candentis ferri periculo judicium exerceri vetitum, 1222. XL.
 Festi dies; messæ fegetes die festo sanguine fluant, 1206. XXVIII. Mediolanenses dum superstitionis Cremonenses arguunt ob detrectatum die festo certamen, divinitus ab iis deleti, 1213. XVII.
 Fides; adolescens Sarracenus prædicat Babylonis, & miraculis editis multos convertit, 1201. XLIII. Propagata inter infideles, *ibid.* *Vide, Conversio infidelium.*
 Fides sive fidelitas; egregia peregrini militis in Henricum cum barba ducem, 1227. LI.
 Fiducia in Deo; egregia Montfortii vox de Deo confidentis, 1211. XVIII. Philippus Rex suos ad fiduciam in Deo collocandam hortatur & prælio Othonem vincit, 1214. XXI. *Vide, Constantia.*
 Firmani percutiendæ monetæ jure donati ab Honorio III. 1220. XXXI.
 Florentia; florentini, nil illi a synodo Lateranensi derogatum, quamvis Joachimi hæresis damnata fuerit, 1215. VIII.
 Florentia & Florentini; iniqua ab iis lata in clericis lex, 1218. XXXII.
 Fons ab Eustachio abbate benedictus morbos curat, 1200. XXI. Dæmones ex energumena pellit, *ibid.* Alius fons apud Rumenel mirabilis e rupe emanans, *ibid.* Fons papa-

his Spoleti divinitus in adventu Innocentii III. scaturit, 1198. XXII. Fons divinitus ebulliens cruce signato exercitui aquas uberiores fundit, eoque discedente modicum manat, 1210. XII.
 Fortitudo animi admiranda in Theodoro Lacari, 1209. XXX. In Alfonso Rege Castellæ, 1212. XXVII. In Simone Montfortio 1213. LVII. *Vide, Constantia.*
 S. Fortunatus; ejus altare ab Innocentio Tudenti consecratum, 1198. XXII.
 Forum Sempronii excisum a Fanensibus, 1218. XXXI. Instaurare patriam cupientibus præsidio est Honorius, *ibid.*
 Fracijapani seu Frangipani, 1198. XXV. Præclaram Honorii III. de ipsis testimonium, 1218. XXXI. Eorum turris subito everfa blasphemus obruit, 1219. XXIX. *Vide, Petrus Frangipanus.*
 B. Francha abbatis Placentina miraculis clara, 1218. XXXVI.
 Francia; Franci; regni Francorum erga Ecclesiam studium, 1198. LXII. Ob exceptos exules ecclesiasticos, defensosque commendatum ab Innocentio, 1203. LIII. Eximia Francorum commendatio a Gregorio IX. celebrata, 1219. LIII. Capiunt Constantinopolim octavo obsidionis die, 1203. XIV. Iterum fugato Mursiphilo expugnant, 1204. XII. Othonem eximperatorem prælio vincunt, 1214. XXI. *Vide, Philip. Rex Franc. Lud. & S. Ludov.*
 S. Franciscus mundo nuntium remittit, 1206. XLIII. Jacit ordinis sui fundamenta, 1208. XXIX. Præscribit suis religiofas leges, 1210. XXVIII. Confirmatur ejus ordo in Lateranensi concilio, 1215. XIX. Ut junxerit arctissimam cum S. Dominico amicitiam, 1216. XLIX. Præfigit Christianis foedissimam cladem si in Sarracenos moveant, 1219. XIV. Celebrat prima ordinis comitia, 1219. LVI. Socios ad prædicandam fidem Marrochium mittit, *ibid.* Ipse contendit ad Sarracenos orientales, *ibid.* Urget Soldanum ut ipsum cum sacerdote Mahometi in ardenti rogo disceptantem de religione audiat, *ibid.* Respuit conditionem Sarracenis, *ibid.* Illius pia mors, 1226. L. LI. Prædixit summum pontificatum Gregorio IX. 1227. XV. Ab eodem Gregorio Papa Assisii sanctorum numero adscribitur, 1228. XXXIII. Quis ritus servatus, 1228. XXXIV. Literæ de ea re, 1228. XXXV.
 Fraus; bellica fraude victi a Bulgaris Latini, 1205. XXV.
 Fraus militaris catholicorum, 1211. XIX. Crucesignatus exercitus fraude bellica a Sarracenis interceptus, 1221. XII.
 Fridericus I. schismaticorum fautor, 1199. XXXV. Tyrannicum illius ad Adrianum PP. responsum, 1200. XXXII. Alia ejus scelera, *ibid.*
 Fridericus II. ante mortem patris electus Roman. Rex, 1198. LXI.
 Fridericus II. rejectus postea & cur, *ibid.* Induitur regno Siciliae una cum matre, 1198. LXVII. Ad Fridericum II. literæ Innoc. ea de re, *ibid.* Commendatur a Constantia tutelæ Innocentii III. 1198. LXX.
 Fridericus II. quibus educandus relictus, *ibid.* Pontificis ad eum literæ consolatoriae, 1199. I.
 Fridericus II. accusatur a Marcuale fuisse partem supposititium, 1199. VIII.
 Fridericus II. relaxat Faliscis juramentum sibi datum; jura ipsius ad Imperium ab Innocentio allata, 1200. XXVII. Ab eodem confutatur, 1200. XXVIII. In manus Marcuale cadit, 1202. IV.
 LIII
 Fri-

- Fridericus II. cur non fuerit a Marcuo, *causus*, *ibid.*
 Fridericus II. agitur de fore Regis Aragonie Friderico conjugenda, 1202. VI.
 Fridericus II. iubetur ab Innocentio consuleri in dubiis Gerardum legatum Cardinalem, 1204. LXXV. Pubertatem attingenti Innocentius gratulatur, 1206. XLII. Atque e custodia exeunti, 1207. V.
 Fridericus II. post Philippi cadem Imperium affectat, 1208. VI.
 Fridericus II. creat Richardum Innocentii Patrem fratrem Sorae comitem, 1208. XXVII. Ab Othone invaditur, 1209. XX.
 Fridericus II. ducit uxorem Constantiam sororem Regis Aragonum relictam Emerici Ungariae Regis, 1209. XXX.
 Fridericus II. arguitur ingrati animi ab Innocentio, 1210. III. Pro eo defendendo laborat idem Pontifex, *ibid.* Otho ejus terras occupat, 1211. I.
 Fridericus II. salutatur Imperator a Germanis, 1211. IV.
 Fridericus II. promittit electiones praesulum in Sicilia fore liberam, 1211. V. Eiusdem de ea re instrumentum, *ibid.*
 Fridericus II. se opponit Othoni, 1212. II.
 Fridericus II. in Germaniam proficiscitur, *ibid.*
 Fridericus II. e magno periculo Constantiae evadit, 1212. III. Insequenti Othoni portae urbis clausae, *ibid.*
 Fridericus II. confirmat Ecclesiae Fundanum comitatum, *ibid.* Friderici instrumentum, 1213. XXXIII. XXIV. XXV.
 Fridericus II. Germaniam inferiorem eripit Othoni, 1214. XVI. Ipsum fugat, *ib.* Andernaci colloquium celebrat, 1214. XXXV. Coronatur Aquisgranii, *ibid.*
 Fridericus II. crucem induit cum multis nobilibus, *ibid.*
 Fridericus II. certat in concilio Lateranensi de Imperio cum Othone, 1215. LVI. Quae ab ejus oratore Othonis oratoribus objecta, *ibid.*
 Fridericus II. causam vincit, 1215. XXXVII. Henricum filium Regem Siciliae dicit, 1215. XXXVII. XXXVIII.
 Fridericus II. pollicetur filium e patria potestate emissurum, *ibid.*
 Fridericus II. proficitur Siciliam Romanae Ecclesiae stipendiariam esse, 1215. XXXVIII.
 Fridericus II. comitia Nuringbergae celebrat, 1216. I. Suos ad Honorium pro obtinenda imperiali inunctione oratores mittit, 1217. XLI. Inter illum, & Waldemarum Regem Danorum pax confirmata, *ibid.*
 Fridericum II. urget Honorius, ut Pelusium obsidentibus Christianis auxilium ferat, 1219. V. Fallaces ac plenae officii ad Honorium datae ea de re literae, 1219. V. VI.
 Fridericus II. suscipitur in clientelam apostolicam, 1219. VII.
 Fridericus II. deludit officii Honorium, 1219. VII. VIII. Queritur Honorius ipsum neceste moras, 1219. IX. Pontificia ad illum exhortatio, ut maturet iter, 1219. X.
 Fridericus II. flagitat ab Honorio sibi insignia imperialia restitui, 1219. XXII.
 Fridericus II. obtinet ea ab Henrico duce Saxoniae pontificis beneficio, *ibid.* Invadit jura ecclesiastica, 1219. XXV. Excusat se, *ibid.* Alatrinus subdiaconus ad Fridericum pro reposcendis Ecclesiae juribus missus, 1220. I.
 Fridericus II. obtinet ab Honorio, ut Henrico filio in Sicilia regno sit successurus, 1220. II.
 Friderici II. fallacia Honorio promissa data, 1220. III.
 Fridericus II. petit cruce signatos ante se praemitti, 1220. IV.
 Fridericus II. arguitur ab Honorio tempus spemque omnium fallere, 1220. VI.
 Fridericus II. prorogatur ad kal. maii anni sequentis expeditio Syriaca, *ibid.* Eloquens ad Frideric. exhortatio, ut maturet iter, 1220. VII. Romanorum expectantium ipsius adventum literae, 1220. VIII.
 Fridericus II. arguitur principem praepotentem pro flagitanda corona Imperii non misisse, 1220. XI.
 Fridericus II. filium Henricum Regem Romanum curat eligendum, 1220. XII. Excusat facinus, 1220. XIII.
 Fridericus II. in urbem contendit ad excipiendas imperiales infulas, 1220. XVIII.
 Fridericus II. dum consistit Verona rogat Pontificem, ut eas illi tribuat, *ibid.*
 Fridericus II. iubetur legatus apostolicus instare apud Pontif. ut provideat ne Sicilia connexa Imperio putetur, 1220. XIX. Honorius illi uxori quoque confert imperialia ornamenta, 1220. XXI.
 Fridericus II. e manu Hugolini Card. crucem accipit, 1220. XXII.
 Fridericus II. professionis Hierosolymitanae votum renovat, *ibid.* Fert leges in Basil. S. Petri in haereticos, 1220. XXIV. Se recipit in Sicil. *ibid.* Graves de ipso orientalium querelae, quod expectationem omnium fallat, 1220. LIX.
 Fridericus II. gratulatur Hugolino commissam illi in Italia insigniendi cruce fideles provinciam, 1221. III.
 Fridericus II. Mediolanenses ad bellum sacrum incitat, 1221. IV.
 Friderici II. fucata ea de re oratio, 1221. IV. V. Cur zelum ostentaret, 1221. VI.
 Fridericus II. obiurgatur ab Honorio ipsum rem Christianam negligere, *ibid.*
 Fridericus II. iubetur mittere copias si nolit proficisci, *ibid.*
 Fridericus II. quadraginta triremium classem mittit, 1221. VII.
 Fridericus II. Maltensem comitem, & cancellarium Siciliae praeficit, *ibid.*
 Fridericus II. increpatur ab Honorio debuisse prius haec auxilia mittere si manere decreverat, *ibid.* Illius duces dedendo Peluso consentiunt, 1221. XIII. Maltensis comes conicitur ob id in carcerem, cancellarius fuga se subducit, 1221. XIV.
 Ad Fridericum II. tristis Honorii de amissione Damiatinae literae, 1221. XVIII.
 Fridericus II. alias ex aliis ductas moras obicit Pontif. 1221. XIX. Ob datas ab illo fallaces spes non receptas a soldano oblatas Hierosolymas, *ibid.* Intentatum cunctanti anathema, 1221. XXI.
 Fridericus II. invitatur ad colloquium pro facienda clade, 1221. XXII.
 Fridericus II. jubet restitui Honorio III. ditionem comitissae Mathildis, 1221. XXIX.
 Fridericus II. temere episcopos in Ecclesias intrudit, 1221. XXXII. Graves de ea re Honorii querelae, 1221. XXXII. & seq.
 Fridericus II. Siculos nobiles sibi resistentes opprimit, 1221. XXXIV.
 Fridericus II. colloquium de restituenda re Hierosolymitana Verulis celebrat cum Honorio, 1222. II.
 Fridericus II. Mirabellum ducem Sarracenorum Siciliam infestantem comprimit, 1222. IV.
 Fridericus II. praefert redintegrandi sacri belli consilium, 1222. V.
 Fridericus II. queritur apud illum Honor. Spoletanum ducatum a Bertoldo invadi, 1222. XXVI. Facti a se culpam amovet, 1222. XXVIII.

- XXVIII. Suorum conatus reprimere pollicetur, 1222. XXVIII.
 Fridericus II. facta verbis non aequat, 1222. XXX.
 Fridericus II. excusat se iussa operi non mandasse, 1222. XXXI. Ecclesiasticam libertatem in Sicilia edictis restituit, 1222. XXXII.
 Fridericus II. colloquium in Campania cum Pontifice ac Rege Hierosolymitano de bello in Sarracenis movendo celebrat, 1223. I.
 Fridericus II. pollicetur ducturum in Syriam exercitum, 1223. III. Filium Jo. Regis Hierosolymitani sibi despondet, 1223. IV. Cum Celani comite pacem init, 1223. XIV.
 Fridericus II. Celanum excindit & Caesarem vastat, *ibid.*
 Fridericus II. ingerit se praeficiendis ecclesiis episcopis, 1223. XV. Insolentes ipsius oratoris voces, *ibid.*
 Fridericus II. obiurgatur gravissime ab Honorio, 1223. XVI.
 Fridericus II. fidem una cum filio Pontifici obstringit, 1223. XIX.
 Friderici II. ad Honorium literae, 1224. IV. V.
 Fridericus II. significat se jurejurando pollicitum ducturum uxorem Hierosolymitani regni heredem, *ibid.*
 Fridericus II. inde restituendae rei Hieros. necessitatem imposuit, *ibid.*
 Fridericus II. quantum in eam rem bellicum apparatus instruat, 1224. V.
 Friderici II. Sarraceni Siculi se illius arbitrio permittunt, 1224. VI.
 Fridericus II. mittit Hermannum in Germaniam pro conflandis copiis, *ibid.*
 Fridericus II. Regi Ungariae ac principibus Germaniae sumptus bellicos promittere jubet, *ibid.*
 Fridericus II. queritur a concionatoribus segenus rem agi, 1224. VII. Levia proponi indulgentiarum praemia, *ibid.* Refelluntur illius querelae, *ibid.*
 Fridericus II. expostulat Anglos & Gallos expeditioni non se accingere, cum nondum initae sint inter eos induciae, 1224. VIII.
 Fridericus II. persuadet Jo. Brennenfi Regi Hier. ut longiorem moram in occidentem trahat, 1224. IX. Inania jactat promissa, 1224. XI.
 Fridericus II. rogat Honorium ut Gallos Anglosque conciliet, 1224. XII. Audita Friderici adventus fama Regina Georgia pollicetur Honorio ingentes copias subsidiarias missuram, 1224. XVIII. Bratie comestabilis, promittit ducturum auxiliarem exercitum cruce signatorum, 1224. XX.
 Fridericus II. mittit Regem Hierosol. ad Honorium pro obtinenda expeditionis Syriacae prorogatione, 1225. I. Missi ad ipsum ea de causa duo Cardinales legati, 1225. II. Quibus legibus ea res ipsi concessa, 1225. III. Friderici literae quibus se ad eas servandas astrinxit, 1225. IV.
 Fridericus II. praefectos ab Honorio nonnullis Siculis ecclesiis episcopos non patitur eas administrare, 1225. XLVI.
 Fridericus II. in Insubrensis movet, 1226. I. Spoletanos incussis poenis ad sua signa evocat, *ibid.* Suos clientes tuetur Honorius, ac Fridericum corripit, *ibid.* Aliis ille literis repungit Honorium, *ibid.*
 Ad Fridericum II. rescribit Pontifex elegantem apologiam, atque objecta dissolvit, 1226. III. Defenditur Innocentius III. adversus illius maledicentiam de tutela gesta, 1226. IV. De evecto ad Imperium Othone, 1226. VII.
 Fridericus II. quam ingratus adversus Innocentium extiterit, 1226. IV.
 Fridericus II. obiurgatur ob spoliatum regno Hierosolymitano Joan. Brennensem, 1226. XI. Incussa illi minae, 1226. XIII. Abicit superba verba Frideric. 1226. XIV. Fovet itinerum grassatores; querelae Honorii de ea re, 1226. XV. XVI. Ravennam & inde Cremonam se confert, 1226. XVII. Qua arte Insubres opprimere meditatus sit, *ibid.* Evocat Henricum e Germania cum exercitu, *ib.* Dissipatas artes indignatur, 1226. XVIII. Quae urbes adversus ipsum coerint, 1226. XIX. De repulso filio queritur apud Honorium, 1226. XXI. Controversia arbitrum ipsum eligit, 1226. XXII. Recusantem munus urget admittere, 1226. XXIII. Postiores de ea re litterae, 1226. XXIII. XXIV.
 Fridericus II. quas suae in Longobardiam expeditionis causas praetenderit, 1226. XXVI.
 Fridericus II. conciliatur ab Honorio cum Longobard. *ibid.* Quae leges ipsi & Insubribus datae, 1226. XXVII. Damnati illi ad sustentandos in bello sacro propriis stipendiis toto biennio quadringentos milites, 1226. XXVIII.
 Fridericus II. contendit ab Honorio ne jura Imperii a Ludovico Rege in Provincia & regno Arelatenfi invadantur, 1226. XXX.
 Friderico II. pollicetur Honorius non occupatum iri, 1226. XXXI. XXXII. Data legato Romano ea de causa imperia, 1226. XXXIII.
 Fridericus II. Hugonem a Monte Beliarth ad administrandum regnum Hierosolymit. mittit, 1226. XXXV. Germani arcem, cum Montisfortis nomen est, capiunt, *ibid.*
 Fridericus II. rogat Honorium ut Tripolitanum comitem absolvat, *ibid.* Rejicit illius preces & cur, 1226. XXXV. Gravissimis literis urgetur ab Honorio, ut Joannem pristinae gratiae regnoque Hierosolymitano restituat, 1227. I. II.
 Fridericus II. preces Honorii repellit, 1227. IV. Urgetur a Gregorio IX. ut se itincricomparet, 1227. XVIII. Nescienti moras incussae minae, 1227. XVIII.
 Fridericus II. provocatur ab eodem Pontifice ad gerendum pie Imperium, 1227. XX. XXI. Imperialium insignium mysteria ipsi explicantur, 1227. XXII. De cruce quae ipsi praefertur, *ibid.* De triplici corona qua est redemptus, 1227. XXIII. De sceptro & pomo aureo, *ibid.*
 Fridericus II. petenti Gregorio debita sibi ex Sicilia stipendia exsolvi jubet, 1227. XXIV.
 Fridericus II. professionem procurat, 1227. XLVII. Fingit morbum, votumque infringit, *ibid.* Exercitum cruce signatum pestifero aeri exponit, 1227. XXVIII. In suspicionem necati veneno Lantgravii vocatur, *ibid.* Promulgatur a Gregorio solemniter devotus anathemate, 1227. XXIX. Scriptae ea de re ad episcopos encyclica lit. totius rei gesta, atque ab alto repetitae historiae continentes, 1227. XXIX. Sententiam in eum latam jubentur episcopi promulgare, 1227. XXXIX. Mittit ad Gregorium oratores ad excusandum facinus, 1227. XL. Inanes illorum fuci a Pontifice rejecti, *ibid.* Provocatur ad poenitentiam, 1227. XLI. Commissum flagitium illi obiicitur, *ibid.* Exprobratur inita cum nonnullis proceribus foedera violasse, 1227. XLIII. Oppressisse Siciliae ecclesias, 1227. XLIV. Despicit paterna monita, 1227. XLV. Refertas mendacis literas in Gregorium spargit, *ibid.* Grave Parisi de ipsius ob praetermissam expeditionem nequitia testimonium, *ibid.* Maxima cruce signatorum quos praemiserat multitudo ultra
 L III 2 40.

60. millia ejus adventu defraudati Terra S. abcedunt, 1227. XLVI. Percellitur anathemate die cœnæ Domini a Pontifice, 1228. I. Insignis illius perversitas, 1228. II. Quo studio ad poenitentium fuerit provocatus, 1228. III. Quas ob causas censuris defixus, 1228. IV. Romanos in Gregorium concitat, 1228. V. Qua arte ipsos subornavit, 1228. VI. Monetur a viris religiosis, 1228. VIII. Refertur querelis ad eum Gregorii literæ, *ibid.* Transfertur in Syriam, 1228. IX. Quam indigna Imperatore Rom. ea fuerit expeditio, *ibid.* Pontifici ducum opera bellum infert, 1228. X.

Fridericus comes Isenburgensis conspirat in Engelbertum Colonia archiepisc. 1225. X. Ipsum crudeliter interficit, 1225. XI. Defigitur anathemate, 1225. XIV. Statuta alic in ipsum ac socios poenæ, 1225. XV. Agitur in rotam, 1226. LIII.

Frisia ob sacrilegium in Eucharistia patrum oceano magna ex parte obruta, 1218. XLV.

Frisones conspectis in cælo crucibus, ad sacra arma excitati, 1217. XXII.

Fulchervius comes ab Henrico Rege Angl. exagitatus, 1224. XLV. Studet Honorio III. ipsum in Regis gratiam restituere, *ibid.* 1226. XLVI. Veneno extinguitur, *ibid.* Ea calamitas ipsi ob illata S. Albani abbatiæ damna præfagita, *ibid.*

Fulco sacerdos prædicit Regibus Gallia, & Angliæ alterum intra annum moriturum, ni bello abstineant, 1198. XXXII. Ejus miracula, 1198. XXXVIII. Richardum Regem Ang. reprehendit, 1198. XL. A Lexoviensibus clericis in carcerem conicitur, 1198. XLI. Liberatur divinitus, *ibid.* In vincula rapitur, & liber magno miraculo avolat, *ibid.*

Fulco abbas Corbejenfis usu annuli donatus, 1199. LXXII.

Fulco Tolofanus episcopus eicitur a Raymundo, 1211. XIV. Ejus constantia, *ibid.* Clerum urbe exire jubet, 1211. XVIII. Ejus precibus flexus Jacobus de Vitriaco scribit vitam S. Mariæ Oignacen. 1213. LXXII. Pugnatum Montfortium & milites signo crucis designat, 1213. LVII. Ejus charitas pro eripiendis a morte Tolofanis, 1213. LIX. Flagitat ab Honorio ut abdicandi episcopatus potestatem faciat, aut dividat in plures, 1217. LXII. Neutrum illi Honorius permittit, *ibid.* Albigenfium in eum insolentia, 1227. LXII.

Fulginiæ ab Innoc. III. recuperatum, 1198. XVI.

Fundanus comes Ecclesiam Romanam instituit heredem, 1211. VI. Instrumentum de ea re confectum, *ibid.* Confirmatur a Friderico II. illius donatio, 1212. II.

Funera sanctorum; feretrum S. Hugonis a Regibus gestatum, 1200. XX.

Furconiensis ecclesia; ejus privilegia confirmantur ab Innocentio III. 1204. LXXXII. Furconio diruto, sedes episcopalis ab Alexandro IV. Aquilam translata, *ibid.*

Fures; divina in eos ultio, 1200. XX. *Vide*, Sacriligium.

Fuxum munitur præsidio ab Rege Aragonum, ne quid mali inde in catholicos erumpat, 1210. XIV. Fuxensis comitis scelera, 1210. XVI. Prædicitur ipsi ditionem suam amissurum, *ibid.* Impietas ipsius, 1210. XVII. Tentat Regis Aragon. opera ditionem recuperare, 1213. XXVI. XXVII. Quid in ea causa Vaurenfis synodus responderit Petro, 1213. XXX. Obsidet una cum Petro Murrellum, 1213. LX. Vincitur divinitus, 1213. EVIII. LIX. LXI. Fuxenses comites pater

& filius præfocant laqueo Balduinum comitem, 1213. LXV.

G

Galdanus soldanus Alapia erga Christianos bene affectus, 1211. XXVII. Rogatur ab Innocentio IV. ut patriarcham Antiochen. tueatur, *ibid.*

Gallia; Galli; Gallicanus clerus laudatus ab Innocentio III. 1198. X. Item ab Honorio, 1216. XXXIX. Gallia affliguntur fame & cur, 1200. IX. Gallia ob exceptos, defensorque Rom. Pontifices, aliosque ecclesiasticos commendata, 1203. LIII. Galli ab archiepiscopo Toletano excitati in Miramolinum, 1212. XVIII. Ad sexaginta duo millia & amplius Castellæ Regi suppeditas ferunt, 1212. XXII. Res ab iis ibi gestæ, 1212. XXIII. Dissolvitur eorum exercitus, 1212. XXV. Encomia in Gallos ab Honorio collata, 1216. XXXIX. Gregorio IX. opem ferunt adversus Friderici duces, 1228. XIII. *Vide*, Francia, & Franci. *Vide*, in Philippo. Ludovico VIII. & IX. Francorum Regibus.

Garas Gundifalvus S. Jacobi equitum magister, privilegia ordinis ab Honorio III. confirmari obtinet, 1213. LIV.

Gaisto e Benearno; Petrus Aragon. illum restitui possit a Vaurenfi synodo, 1213. XXVII. Ipsum scelera, 1213. XXXI. Ob ea negat Vaurenfi synodo restituendum videri, *ibid.*

Gaufridus archiepiscopus Eboracensis a Richardo Rege divexatus, 1199. XLVI. Redit in Angliam, 1199. XLIX. Exagitatur a Joanne Rege, 1200. XV. Restituitur bonis, *ibid.* Percellitur ab Innocentio III. ob divexatum archidiacon. in exilio moritur, 1213. LXXXIII.

Gaufridus archidiaconus a Joanne Angl. Rege interfectus, 1209. XXIX.

Gaufridus cruce signatus inclamantibus hæreticis, ut se dederet, respondet se Christo dedidisse, ac strenue moritur, 1211. XIX.

Gaufridus episc. Meldensis religiosum ordinem ingreditur, 1213. LXX. Admiranda ejus abstinentia, *ibid.*

Gaufridus episc. Sylvanestensis, se aggregat Cisterciensibus, 1213. LXX.

Gaufridus princeps Achajæ, ab Honorio cruce signatus commendatus, 1218. XXVIII.

Georgiani hortantur Christianos ad excidendos Sarracenos, 1219. XVIII. Dum parant auxilia, Tartari in eorum terras excurrunt, 1224. XVII. Fraudibus hostium præferentium crucem circumventi ad sex millia delentur, 1224. XIX. Ad XXV. Tartarorum equitum millia postea cædunt, 1224. XX. Russitanæ Regiæ Georgiæ ea de re literæ, 1224. XVII. Ipsa pollicetur, exercitum se transfretanti Friderico auxilio missuram, 1224. XVIII. Legatum ad Honorium mittit, *ibid.* Rescribit Pontifex eidem Regiæ, 1224. XXI. Collaudat ejus in sedem Apoll. studium, *ibid.* Proponit Georgianis crucem induturis indulgentiarum præmia, 1224. XXII.

Gerardus S. Adriani diaconus Card. missus in Siciliam legatus, 1199. III. 1204. LXXIV. LXXV.

Gerardus egesto Waldemaro, Bremensi archiepiscopatui restitutus, 1218. XL. Illius mors, 1219. XXXI. Succedit illi alter ejusdem. nominis, *ibid.*

Gerbertus Leodiensis episcopi vestibus ad ludibrium indutus divinitus percussus, 1213. XIII.

Germania. *Vide*, in Philippo Suevo. Othone Imp. Friderico II. Imp. Henrico & Conrado

do ipsius filiis. Henrico & Willelmo Romanorum Regibus.

Gertrudes uxor Andrea Regis Ungar. interfecta, 1213. XX. Ficta in eam calumnia, 1213. XXI. Refellitur, *ibid.* & 1214. XI. Probabilior cædis causa, 1213. XXII. Coronam in calicem Dominicum vertit, *ibid.* Poena de cædis auctore expetita, *ibid.*

Girolodus abbas Cluniacensis episc. Valentinus creatur, 1220. XLIII. Dein patriarcha Hierosol. *ibid.*

Glandevenfis episc. immaniter cæsus, 1225. XXIV. Latæ in cædis auctores censura, 1225. XXIV. XXV.

Gnesnens archiepisc. concedit Innocentius III. ut contractum ab ipso as alienum successoresolvere teneantur, 1207. XIII.

Goffredus tit. S. Praxedis presbyter Card. in Terram sanctam missus ab Innoc. III. 1205. VII. Eligitur patriarcha Hierosolym. 1205. VIII. Recusat dignitatem, *ibid.* Hortatur illum Innoc. III. ut eam admittat, 1205. X. Evocatur a Balduino Constantinopolim, 1205. XII. Arguitur ab Innoc. III. Terram sanctam deseruisse, *ibid.* Absolvisse temere voto cruce signatos, item restituisse sacris Venetos non data satisfactione jubetur redire in Syriam, *ibid.*

Gonzalvus Bertoldum ad Spoletanum ducatum inadvenum juvat, 1222. XXVI. Reprimitur a Friderico, 1222. XXVIII.

Græci ab Innoc. III. ad conjunctionem cum Romana Ecclesia invitati, 1198. LXXXVI. & seq. Hærent in perfidia, 1198. LXXXVIII. Amittunt Constantinopolim & circumjactas provincias, 1204. XII. Græcorum Imperium retinendum censet Innocentius III. & qua de causa, 1205. X. Extrema potius pati, quam schisma abjurare eligunt, 1213. VI. Profanantes Latinorum sacra damnati in concilio Lateranensi, 1215. IX. *Vide*, Schismatici.

Græcorum patriarchæ; Joannes Camaterus, 1199. XIX. Ejus gesta. *Vide*, Camaterus.

Grandimontenses monachi laici sacerdotes vinculis mancipant, 1219. LVII. Plectuntur ab Honorio III. *ibid.*

Gratiarum actio Simonis Montfortii post victoriam, 1211. XIX.

Gravalonensium terræ ob censuras sterilitate damnata, 1213. XCIV. Petunt ii ab Innocentio III. absolvi obtinentque; pontificiæ ea de re literæ, *ibid.*

Gregorius S. Mariæ in Porticu diaconus Card. in Sicilia legatus, 1199. II. Friderico II. tutela illi commendata, 1199. III.

Gregorius S. Angeli diac. Card. legatus, 1198. XXXIII.

Gregorius S. Mariæ in Aquiro diacon. Card. præficitur Spoletino & Assisino, 1198. XLVI. S. Gregorius Magnus Papa de veneranda imagine Deiparæ, quam ille saviente peste per Urbem ritu solemniter deferri jussit, 1219. LII.

Gregorius IX. Papa ante pontificatum dictus Hugo seu potius Hugolinus S. Eustachii diaconus Card. 1199. IX. Missus ad Marcualdum, *ibid.* Ejus constantia, 1199. X. Creatur ab Innoc. episcopus Ostiensis, 1216. XIV. Missus cum Leone pro concilianda pace, 1206. XVIII. 1209. II. Philippum absolvit, 1207. VII. Ad quæ ipsum adduxerit, *ibid.* Increptus ab Othone & cur, 1207. VIII. Ejus literæ ad Innocentium de morte Philippi Suevi, 1208. I. In Insubriam missus ab Honorio III. 1217. XX. Mittitur legatus ad Pisanos pro iis e Sardinia invasione abduendis, 1217. LXXXVI. Ingentibus ab Honor. laudibus afficitur, 1217. LXXXVIII

1221. II. Revocat ad Pontificis dicta Mediolanenses, 1218. XXXII. Crucem Hierosolymitanæ protectionis signum Friderico II. porrigit, 1220. XXII. Committitur illi in Italia exercenda ad incendendos ad bellum sacrum fideles legationis provincia, 1221. II. Gratulatur Friderico commissum illi hoc munus, 1221. III. Ex episcopo Ostiensis creatus Pontifex, Gregorii IX. indito sibi nomine, succedit Honorio, 1227. XIII. Illius genus, patria, virtutes; munera strenue ab eo gesta, *ibid.* Optime de B. Francisco ejusque familia meritis, 1227. XIV. Quo studio fuerit viros religiosos persecutus, *ibid.* Nonnulla ad eius electionem spectantia, 1227. XV. Ea dignitas ipsi a S. Francisco prænunziata, *ibid.* De eius consecrationis pompa, 1227. XVI. Literas encyclicas de sua promotione mittit, 1227. XVII. Expeditionem sacram in Sarracenos urget, 1227. XVIII. Solicitat Fridericum ad protectionem, *ibid.* Insulbrum paci firmandam incumbit, 1227. XIX. Fridericum ad pie Imperium gerendum excitare nititur, 1227. XX. Ipsum ea de re literæ, 1227. XXI. Quid denotent, ornamenta imperialia explicat, 1227. XXII. & seq. Anagniam proficiscitur, 1227. XXIV. Pars urbis illius conflatur incendio, *ibid.* Exigit stipendia a Siculis recipitque, *ibid.* Impositorem cruce signatos voto fide liberantem punit, 1227. XXV. Fridericum in pugna perierit non transfretantem anathemate irritum teneri pronuntiat, 1227. XXIX. Literas encyclicas ea de re ad universos præfules mittit, 1227. XXX. XXXI. Deplorat cruce signatas copias a Friderico exilio expositas, 1227. XXXIV. Non receptas ob inanes ejusdem spes Hierosolymas, 1227. XXXVII. Fideles ad lugenda secum inficta rei Christianæ mala provocat, 1227. XXXVIII. Præcipit episcopis ut Fridericum anathemate devinctum publicent, 1227. XXXIX. Romam revertitur, 1227. XL. Liberalitatem in Romanos explicat, *ibid.* Fridericus ad eum nuncios pro excusando scelere mittit, *ibid.* Repellit Pontifex inanes eorum fucos, *ibid.* Solicitat Fridericum ad expianda crimina, 1227. XLI. Proponit illi ob oculos commissum flagitium, *ibid.* Exprobrat, inita cum nonnullis proceribus fœdera violasse, 1227. XLIII. Oppressisse Siciliæ ecclesias, 1227. XLV. In eum Fridericus literas mendacis & contumeliosas refertas spargit, 1227. XLV. Redintegrare nititur Gregorius bellum sacrum, 1227. XLVII. Ea de re mittit literas ad fideles, *ibid.* B. Elisabetham ad continentiam perseverantiam provocat, 1227. XLIX. Recipit ipsam in clientelam apostolicam, *ibid.*

Gregorius IX. Cumanos ad fidem Christianam venientes recipit, 1227. L. Strigoniens archiepisc. legati munus in Cumania, & Brodinia mandat, *ibid.* Solicitat Regem Ludov. ad restituendas Anglo ereptas a patre terras, 1227. LIV. LV. Suscipit ipsum in clientelam, sed non adversus Anglum, 1227. LV. Queritur apud ipsum Gallicanus clerus injuste a se decimas exigi, 1227. LVI. Ea de re stibiles ipsorum literæ, 1227. LVI. LVII. Iis per motus Gregorius legati iussa revocat, 1227. LIX. LX. Rem maturius discutit, 1227. LXI. Redintegranti Albigense bellum Ludovico solvi jubet, *ibid.* Disciplinam ecclesiasticam restituere nititur, 1227. LXIII. Et religiosorum mores solutores astringere, 1227. LXIV. Elegantes ipsius ad moniales Senenses literæ, *ibid.* Ut contemplatione delectaretur, 1227. LXV. Synodum celebrat, 1228. I. Fridericum anathemate percillit die cœnæ Domini, *ibid.*

Pontificia litera, *ibid.* Quas ob causas ea poena affecterit, 1228. II. III. Romani a Friderico subornati ipsum contumeliis prosciunt, 1228. V. Ex Urbe eiicitur, 1228.

VI. Perusium se confert, 1228. VII. Dissidentes inter se cives conciliat, *ibid.* Mittit ad Frider. viros religiosos, qui ipsum paterne moneant, 1228. VIII. Bello petitur a ducibus Frideric. 1228. X. In hostes armis cenfurisque certat, 1228. XI. Ad distrahendum hostem in Siciliam transfert, 1228. XII. A Gallis auxilia excipit, 1228. XIII. Quam iuste illi ad sua defendenda arma corripere licuerit, 1228. XIV. Fideles excitat adversus Sarracenos Siculis ecclesiasticam ditionem infestantes, 1228. XV. Literas ad Ianuenses de injuriis sibi illatis scribit, 1228. XVI. Raynaldum anathemate percillit, 1228. XVII. Mediolanensem opem implorat, 1228. XIX. A Rege Sueciae pecuniarum subsidia expetit, 1228. XIX. Tres exercitus adversus Friderici duces immitit, *ibid.* Ad delendos Albigenses S. Ludovicum Regem incitat, 1228. XX. Paternum exemplum proponit ea de re, 1228. XX. XXI. Legatum in Galliis ob id creat Romanum Cardinalem, 1228. XXII. Corripit doctores Parisienses philosophiae inani nimium se addicere, 1228. XXIX. XXX. B. Franciscum catal. sanctorum ascribit, 1228. XXXIII. Fuerat illi familiaritate conjunctissimus, 1228. XXXV. Praefenda crucis Auxitano archiep. potestatem facit, 1228. XXXVIII.

Grimaldus e Monte silice cruceignatus, 1214. I. II. Exhortatio Innocentii III. ad gerendum strenue bellum, *ibid.*

Guano S. Martini presbyter Card. in Angliam legatus missus ab Innocentio III. Ludovicum VIII. anathemate damnat ob occupatam Angliam, 1216. II. In suscepto munere confirmatur ab Honorio, 1216. XXX. Augetur potestate ad Henrici Regis hostes comprimendos, 1217. LXXV. Revocat in partes Henrici Anglos, 1217. LXXVIII. Pacem inter Ludovicum Regis Galliarum primogenitum & Henricum Regem conciliat, *ibid.* Mittitur ad Fridericum II. una cum Pelagio, 1225. II. Quibus legibus ad biennium professionem prorogavit, 1225. III.

Gualterius Siciliae cancellarius remouet officio a Constantia; in gratia ab Innocentio III. cum ea collocatur, 1198. LXIX. Repugnat legato pontificio, 1199. III. Opponit se Innocentii decreto, 1199. XVIII. Panormitanam ecclesiam invadit, 1200. V. Male rempublicam gerit, *ibid.* Foedus init cum Marcualdo, 1200. VII. Ob scelera ejectus sacris a Pontifice, 1201. XXXVIII. Coniungit se Diupuldo, *ibid.* Absolvitur, 1201. XXXIX. Ejus perfidia, *ibid.* Recipitur iterum in Pontificis gratiam, 1203. LXIX.

Gualterius comes Brenensis repetit uxoris suae filiae Tancredi Regis jura, 1199. XVI. Admittitur ab Innocentio 1199. XVII. Pollicetur se contra Marcualdum pugnaturum, *ibid.* In Italiam redit, 1201. XXXVI. Donatur ab Innocentio quingentis auri uncis, 1201. XXXVII. Diupuldum vincit, *ibid.* Parta ab illo loca, *ibid.* Divinitus hostes vincit, 1201. XXXIX. Crux aurea ante pugnantem ferri visa, *ibid.* Multa loca opera Pontificis recipit, 1201. XL. Praestat auxilium Jacobo pro Andriae comitatu obtinendo, *ibid.* Commendatur Siculis ab Innocentio, 1201. I. Eum in Siciliam transire jubet contra Marcualdum, 1202. II. Res illius praclare gestae, 1205. LXIX. Nimium sibi praedens, capitur, *ibid.* Ex vulneribus obit, *ibid.* Laudes ejus; relinquit posthumum; ejus

uxor nubit Tricaciensi comiti, *ibid.*

Gualterius; ipsius filius in suspicione a Friderico adductus, vitae discrimen adit, 1226. XI.

Gualterius diaconus Card. in Gallias adversus Albigenses missus, 1208. XV.

Gualterius episcopus Catanensis Siciliae cancellarius praefectus a Friderico classi in Aegyptum mittendae, 1221. VI. Deditio Pelusii consentit, 1221. XIII. Metuens ea de causa Friderici iras Venetias se subducit, 1221. XIV.

Gualterius comes Reate invadere meditatus ab Honorio reprimitur, 1221. XXXVI.

Guido Card. tit. S. Mariae Transiberim missus ad Marcualdum, ut eum adducat, 1198. XXIX. Ut absolvat, 1199. IX.

Guido Alvernæ comes implorat opem Innocentii, 1198. XLII. Extructum a se castellum Ecclesiae obnoxium constituit, *ibid.* Parentum ipsius in Ecclesiam studium, *ibid.*

Guido Pranestinus episc. Card. missus in Germaniam legatus, 1201. II. Ejus literae de rebus a se gestis pro Othone contra Philippum, 1201. XIII. & seq. Philippum & sequaces Coloniae defigit censuris, 1201. XIV. Trajecti Othonem confirmat, 1201. XVI. Pias in Germania circa cultum Eucharistiae consuetudines inducit, 1203. XLII.

Guido archiepiscopus Rhemenensis privilegium inungendi Regis Francorum illi confirmatum ab Innoc. III. 1205. LIX.

Guido abbas Vallisarnensis ad Albig. conversionem incumbit, 1212. X. Fit episcopus Carcassonensis, *ibid.* Ex equo dehit ut pauperes illi imponat, *ibid.* XII.

Guido Bigerronum comes Simonis Montfortii filius in obsidione Castris novi Arriani caesus, 1219. XXXVI.

Guido e Monteforti comes Simonis frater maleo allisus ab Albigensibus moritur, 1227. LXI.

Guillelmus Rhemenis archiepisc. pronunciat in conciliabulo Philippum Regem inter atque Inseburgum matrimonium non tenere, 1198. XXX. Rescissa a Caesario III. ea sententia; Philippus in eundem Guillelmum acceperunt, 1199. XI.

Guillelmus puer Siciliae Rex acceptus in ditionem ab Henrico, & quibus legibus; raptus in vincula, 1198. LXV. Extectus & orbatus oculis, *ibid.* In carcere moritur, 1198. LXVI.

Guillelmus Casertae comes Diupuldum, ducta in uxorem illius filia, e vinculis emittit, 1199. VII.

S. Guillelmus Bituricensis archiepisc. sacrum crucis signum in Albig. arripit, 1208. XXIV. Inquire jubet Honorius III. de illius miraculis, 1217. LXIV. LXV. Ascribitur sanctorum catalogo ab eodem Honorio, 1218. XXXIII.

Guillelmus Hollandiae comes cruceignatus dux consulit Honorium III. an debeat in Lusitania subsistere ad Sarrac. profligandos, 1217. XXXV. Victoria insignis ab eo relata, *ibid.* Jubetur ab Innoc. in Syriam proficisci cum aliis cruceignatis, 1217. XXXVI. I.

Guillelmus Nivernensis episc. moritur, 1217. LXVI. Alebat duo millia pauperum, *ibid.*

Guillelmus de Faradito vir sanctus; de ejus miraculis inquire jubet Honorius, 1218. XXXIV.

Guillelmus marchio Montisferrati pro restituendo regno fratre Demetrio exercitum comparat, 1223. XI. Excitantur fideles ad sequenda illius signa, 1223. XII. Expeditionem urget in Theod. Comnen. 1224. XXIV. Instruitur ab Honorio III. magnis auxiliis, *ibid.*

ibid. Morbo ab ineunda professione retardatur, *ibid.* Media pars proventuum ecclesiarum cis Macram pro sustinendo exercitu illi attributa, 1224. XXV. De iis literae pontificiae, 1224. XXIV. Ducit exercitum in orientem, 1225. IX. Morbo ibi opprimitur, *ibid.*

B. Guillelmus archiepisc. Eboracensis; de illo sanctorum albo ascribendo instituta quaestio, 1223. XLVIII. 1224. XLVII. Ab Honorio III. in sanctorum numerum relatus, 1226. XLIX. Oleum ex ipsius sepulcro emanans infirmos sanat, *ibid.* Ea de re Pontificis literae, *ibid.*

S. Guillelmus episc. Briocensis. *Vide*, S. Willemus.

Guillelmus episc. Mutinensis ab Honorio III. legatus in septentrionales plagas ad diffeminandum Evangelium missus, 1224. XXXVIII. Ea de re literae apost. *ibid.* Egregiam pro re catholica augenda apud Livones operam navat, 1225. XVI.

Guntherus Constantinop. historiae scriptor quo anno definat, 1205. XLI.

Gymnich mons arce a Philippo Suevo munitus, 1206. X.

H

Hæresis; Hæretici; Waldenses, Cathari, Paternini emergunt; eorum fraudes, 1198. XXXVI. In eos Raynerium & Guidonem mittit Innocentius III. *ibid.* Facta principibus contra hæreticos imperia, 1198. XXXVII. Poena hæreticis inflicta, 1198. LXXXIII. Statuta in eos a Pontifice leges, 1199. *ibid.* 1206. II. In blasphemum divina ultio, 1201. XXXVI. Latæ in Paterinos Viterbienses leges ab Innocentio, 1207. I. Novi hæretici Parisiis detecti, 1209. XXVIII. Eorum errores, *ibid.* Prudentia episcopi Parisiensis in iis detegendis; cremantur, *ibid.* Hæretici tingunt gladios catholicorum caesorum sanguine, 1212. XII. Nova hæresis in Gallia, 1209. XXVIII. Repressa, *ibid.* Hæreticorum errores, 1209. XII. XXVIII. XXIX. Philosophiae fuco instillatae hæreses, 1209. XXVIII. Hæretici Parisiis deprehensi, 1210. X. Flammi hæreticos zelus, 1210. XI. Hæreticorum feritas, 1212. XII. XV. 1214. XVIII. Hæretici Brixienses e turribus faces jaciunt, inclamantes Rom. Ecclesiam percilli anathemate, 1215. XLVII. Quid in eos statutum, *ibid.* Philippus Francorum Rex ob hæreticos infectatos victoribus potitus, 1214. XXI. Ferdinandus Rex Castellae hæreticos flammi dat, 1223. XLVI.

Hauvilita a Joanne Rege Anglorum lege propinquitatis dimissa, 1200. XV.

S. Hedwiges virum Henricum Silesiae & Cracoviae duces ad Trebnicensis monasterium regio sumptu extruendum excitat, 1219. XXIV. Dotalia bona illi addicit, *ibid.*

Helias archiepisc. Burdegalensis Ludovicum VIII. cum Regina Blanca matrimonio jungit, 1200. XIV.

Hemenradus Ungar. Rex cum Andrea fratre dissentit, 1198. X. Conciliatur fratri, 1199. XXXIX. Crucem induit, *ibid.* Ejus facinus atrox; castigatur ab Innocentio III. *ibid.* Vocatus etiam Emericus & Henricus, 1199. XXXIX. Jubetur insurgere in Culinum banum hæreticum; ea de re Innocentii literae, 1200. XLVI. XLVII. Pontifex ejus fratrem cum ipso in concordiam adducit, 1200. LXXVIII. Solicitatur ab Innocentio, ut insurgat in hæreticos, 1200. XLVI. Ejus li-

teræ ad Innoc. de repressis hæreticis, 1202. VIII. Meganipani ditionem sibi subiicit; *ibid.* Jubetur a Pontifice votum Hier. Solvere; ad id se comparat, 1203. XIX. Ladislaum filium coronari curat, *ibid.* Prohibet transitu legatum in Bulgariam, 1204. XLV. Arguitur ab Innocentio, *ibid.* Se apud illum excusat, qui ejus querelas refutat, 1204. XLVI. Ex metu, ne ejus filius coronari non permetteretur, finit legatum abire in Bulgariam, 1204. XLVII. Moritur, 1205. LIV. *Vide*, Emericus.

S. Henricus Imp. moriens uxorem Chunegundem a se non tactam testatus est, 1200. XLIV. Ecclesiam Bambergensem cum uxore condidit, *ibid.* Eo de illius pudicitia ambigente, S. Imperatrix ignitos vomeres illa calcavit, *ibid.* Ille creandi Romani Pontificis libertatem omnimodam restituit, 1201. XXI.

Henricus IV. Imp. Paschalem Papam proditione capit, 1200. XXXII. Extorsit ab eo privilegia iniqua; antipapam creavit, *ibid.*

Henricus V. Imp. invasor patrimonii Ecclesiae, 1198. XIII. Siciliam occupat ac Sibilliam Reginam in ditionem accipit, 1198. LXV. Ejus perfidia, *ibid.* Crudelitas, 1198. LXIV. Ipsius audita morte Germani cruceignati precipites redeunt e Syria soluta Coruthi obsidione, 1198. LXXXII. LXXXIII. Male de Ecclesia meritis, 1200. XXXIII.

Henricus Rex Ungar. *Vide*, Dandulus.

Henricus dux Saxoniae pro defensione Ecclesiae causa principatu a Friderico I. depulsus, 1198. LVIII. Ipsius filius Otho ab Ecclesia ad Imperium erectus, 1198. LXII.

Henricus Rex Hierusalem casu cervices frangit, 1198. LXXXIII. Illius successor Americus Rex Cypri, *ibid.*

Henricus Dandulus. *Vide*, Dandulus.

Henricus Balduini Imp. frater; ejus literae de latinis a Bulgaris profligatis, & capto Balduino, 1205. XV. Postulat auxilium ab Innocentio III. 1205. XX. Conventiones init cum Thoma patriarcha de tradenda decima quinta partarum de hoste rerum, 1206. III. IV. V. Non adipiscitur Imperatoris nomen nisi post exploratam Baldwin morte, 1206. VI. Creatur Imp. *ibid.* Submittere illi auxilia nititur Innoc. 1206. VIII. De Bulgaris plures victorias refert, *ibid.* Arguitur ab Innocent. ecclesiastica bona invasisse, 1210. XXIX. Liberalitas ejus in pauperes, 1210. XXX. Queritur, conferri tantum Venetis sacerdotia, *ibid.* 1210. XXXI. Rebella in eum Michalitus, 1210. XXXII. Vetat Pontifex tyrannum juvari, *ibid.* Urgetur ab Innocentio ecclesiastica bona restituere, 1211. XXIV. Edicta contra libertatem ecclesiasticam fert, 1212. IV. Arguitur a Pontifice, *ibid.* Illius mors, 1216. XXV. Elogia ejusdem e Georgio, *ibid.*

Henricus comes regni Hierosolymitani dominus, 1206. VIII.

Henricus Limburgensis comes prodit Othonem, 1206. X.

Henricus archiepisc. Gnesnensis infestatus ab Vladislavo duce, 1207. XII. Sustinetur ab Innoc. III. *ibid.* Ejus laudes, 1207. XIII. Pontificis ad ipsum literae, *ibid.*

Henricus Philippus Suevi mareschalcus interfectorem ejus occidit, 1208. V.

Henricus Lovanii comes Leodium vastat, 1213. II. Cives in Othonis verba adigit; percuitur anathemate, *ibid.* Ab Othone deficit ducta Franc. Regis filia, 1213. XII. Iterum ad Othonem transit, 1214. XXIV. Lepidæ ad eum Philippus Franc. Regis literae; se submittit Friderico II. *ibid.*

Henricus Alphonfi Regis filius patri undennis succedit, 1214. XXIX. Illius tutela primum matri Eleonoræ, dein forori Berengariæ delata, *ibid.* Dum ludit tegula percussus occiditur, 1217. LXXXIII. Ejus foror Berengaria succedit, filioque Ferdinando sceptrum transmittit, *ibid.* Disceptant auctores an ad Blancam an ad Berengariam regnum pertineret, *ibid.* Graves sunt conjecturæ Berengariam natu majorem fuisse, cum aliquot ante annis quam Blanca nuptui tradita fuerit, *ibid.*

Henricus Friderici II. filius coronatur Rex Sicil. 1215. XXXVIII. Emancipandus promittitur; cur id factum, *ibid.* Eligitur Rex Rom. infcio Pontifice, 1215. XII. Fridericus rem apud Honorium excusat, 1215. XIII. De eo Friderici literæ, *ibid.* Una cum Friderico sacramento fidei se obstringit Honorio III. 1223. IX. Coram ipso cruentum S. Engelberti corpus delatum ad expetendam ultionem, 1225. XIV. In cædis auctores pœnas statuit, 1225. XV. Evocatur a Friderico cum exercitu ad opprimendos Cremenses colloqui prætectu, 1226. XVII. Verona propulatur, *ibid.* Tridentum flammis delet, 1226. XIX.

Henricus Angl. Rex commendatur a patre in extremo mortis discrimine clientelæ sedis Apost. 1216. XXXI. Supplices ea de re Joannis literæ, *ibid.* XXXI. XXXII. Succedit Joanni patri in regn. Angliæ, 1216. XXXIII. Consecratur anno ætatis decimo, *ibid.* Arripitur ejus patrociniū ab Honorio III. 1216. XXXIV. Solatur Pontifex lugentem patris mortem, 1216. XXVII. Clientelam illi apostolicam spondet, 1216. XXVIII. Invitat ad ipsius obsequium rebelles proceres, 1216. XXIX. Aliæ consolatoriæ ad eum Honorii datæ literæ, 1216. LXVII. Erigitur in meliorum spem; Honorii studium pro revocandis ad ejus partes Anglis, repræmendisque hostibus, 1216. LXIX. ad LXXV. Jubetur legatus de quærenda illi uxore cum proceribus consilium inire, 1216. LXXVI. Paternæ aliæ erga ipsum Honorii curæ, 1216. LXXVII. Ad eum pontificia ope Angli revocantur, 1216. LXXVIII. Ludovici copias ad Lincolniam profugit, *ibid.* Maritimam victoriam suorum opera refert; Ludovicum Londini obsidet; ad cedendum regno adigit; pacem cum eo conficit, *ibid.* Illa ab Honorio confirmatur, 1216. LIX. Commendatur illi Berengaria vidua, 1216. LX. Donat Savaricum de Malaleone percutiendæ monetæ jure, 1216. LXI. Præfecti arcium ab Honorio in partes Henrici adducti, 1223. XLIX. Norvwalliæ princeps ob defectionem ab Henrico censuris defixus, *ibid.* In eo optimis præceptis imbuendo Honorii curæ, 1220. XLIV. Defensa illius jura a Pontifice; repositur ab eo denarius S. Petri, *ibid.* Gratulatur ipsi Honorius, junxisse affinitatem cum Alexandro Rege Scotiæ, 1220. XLVI. Bello petitur a Ludovico VIII. Francorum Rege, 1216. XVI. Pro stipendiis saxa mittit militibus præfidiariis Rupellam propugnantis, *ibid.* Non illum modo sed plures alias urbes ac terras, quæ ad Garumnam excurrunt, amittit, *ibid.* Hortatur illum Honorius ad sectandas virtutes, 1224. XLIV. Monet ne subditos in se exasperet, dum externo bello petitur, *ibid.* Consilia Pontificia respuit, & Fulchesium virum nobilem exagitat, 1224. XLV. Belfordium obsidet; obiurgatur consiliis paternis non obsecutum, *ibid.* Data Romano legato imperia ab Honor. ne Henrici terras excindendæ hærefeos specie invadi a Ludovico Rege patiatur,

1226. XXXIII. Vetat illi Honorius, intentato anathemate, ne Raymundo auxilia submittat, 1226. XXXIV. Ea de re ad eum literæ, 1226. XXXV. XXXVI. Paret Honorio, 1226. XXXIX. Honorius proceres, qui ad Regem Francorum defecerant, incussis censuris, ad ipsum revocare studet, 1226. XLIV. Objurgatur ab Honorio Fulchesium insectari, 1226. XLVI. Gregorius in illius gratiam literis Ludovicum Galliæ Regem sollicitat, ut ereptas ipsi terras restituat, 1227. LIII.

Henricus Frangipanū acceptus in clientelam ab Honorio III. 1218. XXXI. Illius nobilitatis commendatio, *ibid.*

Henricus dux Saxonie reddit Othonis insignia imperialia Friderico, 1219. XXIII.

Henricus cum barba dux S. Hedviggis vir, 1219. XXXIV. a Svantopolko prodicione fauciat, 1227. LI. Mortuum fingendo evadit, *ibid.* Ut servatus sit a milite, obsecru corporis lethales ictus excipiente, *ibid.*

Henricus Maltenensis comes quadraginta triremium classi præfectus a Friderico ad ferdas orientalibus suppetias, 1221. VII. Sera fert auxilia, *ibid.* Pelusium dedit Sarracenis, 1221. XIII. A Friderico conicitur in vincula, bonisque exiit, 1221. XXXIV.

Henricus Bonnensis præp. creatur archiepisc. Coloniaensis S. Engelberti successor, 1225. XIII. Defert cruentum illius corpus coram Henrico ad expetendam ultionem, 1225. XIV. Henricus comes e Zuverin urgetur censuris ab Honorio III. ut Waldemaro Regi sacramentum remittat, pecunias obsidesque restituat, 1226. LIII.

Henricus Rex Cypri puer Apostolicæ sedis clientelæ commendatus, 1226. LVIII. Honorius Cyprios hortatur, ut Philippo Ybelino in moderando regno parcant, dum ille adoleverit, *ibid.*

Hermannus equitum Theutonicorum magister pro Waldemaro Daniæ Rege vinculis liberando intercedit, 1224. XXVIII. Quas leges proposuerit, *ibid.* Mittitur a Friderico II. orator tractandæ cum Insulribus pacis gratia, 1226. XXIII.

Hetrusci sacramento se devinciunt, nullum principem, nisi quem Romanus Pontifex probasset, agnituos, 1198. XXIII. Cum Spoletanis admissi in Apost. sedis clientelam, 1198. XLVII.

Hierosolymæ; Hugo e Monte Beliarth regno Hierosolymitano a Friderico præfectus, 1226. LV. Hierosolymam, permutata cum ipsa Damia, Christianis redditam non fuisse deplorat Gregorius ob Fridericum, 1227. XXXVII.

Hierosolymitana ecclesia quomodo mater ecclesiarum dicta, 1199. LXI.

Hierosolymitani patriarchæ; Vercellensis episcopus creatur patriarcha, 1205. XXVI. Giraldus episcopus Valentinus in eam sedem traductus ab Honorio III. 1227. XLVII.

Hispanis decernitur in concilio Lateranensi fore Toletano archiepiscopo subditam, cum cesserit Christianis, 1215. XVII.

Hispania; Hispani. *Vide*, Aragonia. Castella. Lusitania. Legio.

B. Homobonus sanctorum numero adscribitur ab Innocentio III. 1199. XX. Arreptitia ipsius beneficio liberatur, *ibid.* Ejus celebritatis dies, 1199. XXI.

Homocodius barbarus a Tripolitano comite in Armenos sollicitatus, 1202. XXXIX.

Honores virtutem in viris piis interdum extinguunt; exemplum in Theodorico Coloniaensi archiepisc. 1209. VI. In Othone post adeptum Imperium, 1209. XX.

Honorius III. Papa successor Innocent. III. 1216. XVI. Antea Centius dictus, *ibid.* Gestâ ab eo munera; librum censuum composuit, *ibid.* Ex presbytero Card. SS. Joann. & Pauli creatus Pontifex, 1216. X. E Sabellis Romanis oriundus patre Almerico, *ibid.* Literæ de sua promotione, 1216. XVIII. Incumbit restituendæ Terræ sanctæ, 1216. XX. Illius consecratio, 1216. XXI. Romam proficiscitur, 1216. XXI. Urget expeditionem indictam ab Innocentio, 1216. XXII. Providet in eam rem pecuniarum subsidia, 1216. XXIII. Patriarcham Constantinopolit. cum Imperatore conciliat, 1216. XXV. Studet pacandæ Italiæ, 1216. XXVI. Arguit Mediolanenses bellum Papiensibus inferre, *ibid.* Beneventanos conciliat, 1216. XXVIII. Carpi & Montis Baranfonis oppida Mutinensibus dat, *ibid.* Rescindit Patavinorum iniquam legem, 1216. XXIX. Gualonem in legationis Angliæ munere confirmat, 1216. XXX. XXXV. Commendat illi Henrici novi Regis patrociniū, 1216. XXXIV. Rebelles ad officium redire sollicitat, 1216. XXXVI. Ludovicum VIII. a cæptis abducere nititur, 1216. XXXVIII. Excusat se apud Gallicanos patres si Ludovico advesetur, 1216. XXXIX. Encomia ab ipso in Gallos collata, *ibid.* Defendit Berengariam Anglorum Reginam, 1216. XL. Item Blancam & filium Theobaldum, 1216. XLI. Reprimit Erardum Bremensem, 1216. XLI. XLII. XLIII. De ea re ad Galliæ episcopos scribit, *ibid.* Pacem inter Henricum Castellæ, & Alphonsum Legionis Reges confirmat, 1216. XLIV. Henricum Castellæ Regem erepta ecclesiæ Toletanæ restituere jubet, *ibid.* Respondet dubiis Pragensis episc. 1216. XLV. Data ab eo privilegia, 1216. XLVI. Quæ in Lateranensem ecclesiam contulerit, *ibid.* XLVII. Confirmat religiosum ordinem S. Domini, 1216. XLVIII. Certior fit ab Andrea Rege Ungariæ, sibi vel focero Imperium Constantinopolitanum delatum, 1217. I. Quid ipsi responderit, 1217. II. III. Cingit diademate Petrum Antistodorensem in ecclesia S. Laurentii, 1217. IV. Cur extra urbis moenia, 1217. V. De ea coronatione ad patriarcham Constantinopolitanum literæ, 1217. VI. VII. Adjungit Petro Imp. Joannem Card. legatum, 1217. VIII. Qua eum auctoritate instruxerit, 1217. IX. Pro captis Imp. & legato liberandis Theodoro scribit, 1217. XIII. Mittit Andream notarium ad Comnenum, 1217. XIV. Scribit Andream Regi Ungar. ut focerum a Comneno repetat, 1217. XV. Jubet in Galliis crucefignatorum copias colligi, 1217. XVI. Arripit clientelam Regum Theffaloniæ & Cypri, 1217. XVII. Item Rupini Antioch. principis, *ibid.* Philippensem principem, ob cæsum episcopum damnat anathemate, *ibid.* Curæ Honorii in adornanda sacra in Sarracenos expeditione, 1217. XVIII. Cur votis fidelium pares exitus non responderint, *ibid.* Mittit legatum Ostiensē episcopum ad conciliandos Insulres, 1217. XX. Januenses & Pisanos ad pia arma sollicitat, *ibid.* Gratulatur Coloniaensibus accingentibus se Syriacæ profecioni, 1217. XXI.

Honorius III. confirmat, quæ Andreas Rex Ungar. de successione regnorum statuerat, 1217. XXIII. Ostiensē episcopo permutandi Andream voti, quo se ad rigidissimum jejunium adstrinxerat, auctoritatem tribuit, *ibid.* Agit Regi Norvegiæ grates ob submissam in Terram sanctam auxilia, 1217. XXIV. Cur non perrexit Messanam ad fauste præcandum crucefignatis, 1217. XXV. Arch. Cusentino eam provinciam imponit, *ibid.*

Monita crucefignatis inculcari jussa, *ibid.* Jubet crucefignatos Januæ mare confecturos in Cyprum navigare, 1217. XXVI. Indicit solemnnes pro crucefignatis supplicationes, 1217. XXVII. XXVIII. Magistri Templi ad ipsum literæ de rebus Syriæ, 1217. XXX. Lusitanorum præsulum ad Honorium literæ de relata divinitus de quatuor Sarracenis Regibus victoria, 1217. XXXII. Consulit ipsum Guillelm. Holland. comes, an in Lusitania ad profigandos Sarracenos substiturus sit, 1217. XXXV. Præcipit comiti Honorio alisque crucefignatis in Syriam proficisci, 1217. XXXVIII. Frideric. ab eo imperialem inunctionem oratorum opera flagitat, 1217. XLI. Respondet Pontife ad ipsum legatum missurum, *ibid.* Confirmat initam inter Fridericum & Waldemarem Danorum Regem concordiam, *ibid.* Nepotem Regis Bohemiæ rebellantem censuris coercet, 1217. XLII. Arguit Othacherum, clericos ad dicendam causam coram laicis compulisse, 1217. XLIII. Pontificis monitis Othacherus obtemperat, 1217. XLIV. Blande cum ipso agit Honorius, *ibid.* Sechogobensem sedem erigit, 1217. XLVI. Confirmat pacem initam inter Vladislavum ducem Kalcie ejusque patrū, 1217. XLVII. Illius studium in convertendis Albigenibus 1217. XLIX. Parisienses doctores excitat ad navandam in ea re operam, *ibid.* Gratulatur S. Dominico & sociis in ea provincia occupatis, 1217. L. Literæ hortatorie eo argumento datæ, 1217. L. Mittit Bertrandum presbyt. Card. tit. SS. Joan. & Pauli adversus Albig. 1217. LII. Jacobo & Aragoniis vetat Montfortium bello petere, 1217. LV. LVI. Vetat alios federatos Montfortii hostes abducere, 1217. LVIII. Sollicitat Raymundum juniorem ut arma abiciat, 1217. LX. Hortatur Philippum Regem Gall. uti Montfortio opem ferat, 1217. LXII. Rogat ne quid in Jacobi, legitimi montis Pessulani heredis damnum novetur, 1217. LXIII. Pessulanus mons in sedis Apost. clientelam acceptus ab Honorio, *ibid.* Impositum sibi vibus vestigal, *ibid.* Clericorum avaritiam coercet; inquiri jubet de miraculis Guillelmi Bituricens. archiep. 1217. LXIV. LXV. Ejus literæ consolatoriæ ad Henricum III. Joannis Regis successorem, 1217. LXVII. Philippo Ludovicum filium ex Anglia revocare præcipit, 1217. LXIX. Nititur Regem Scotiæ ad Henrici partes traducere, 1217. LXXII. LXXIII. Henrici studiosos in illius fide confirmat, 1217. LXXIV. Damnât anathemate Ludovici partes, 1217. LXXV. Gualoni in Angliâ Dublinensi archiep. in Hibernia distringendi censuras in hostes Henrici dat auctoritatem, *ibid.* Jubet legatum uxorem Henrico quærere, 1217. LXXXVI. Aliæ in Henricum paternæ Honorii curæ, 1217. LXXVII. Confirmat pacem initam inter Henricum Regem & Ludovicum, 1217. LXXIX. Latas in Ludovicum censuras rescindit, *ibid.* Mittit legatum ad Pisanos Hugolinum Ostien. episcopum, 1217. LXXXVI. Ingentibus illum laudibus afficit, 1217. LX-XXVIII. Reginæ Calaritanæ ad Honorium literæ, ejus ut supremi domini contra Pisanos auxilium implorantis, 1217. XC. & seq. Parent Honorio Pisanis, atque in Ecclesiæ gratiam admittuntur, 1217. XCVII. Donat privilegia Januenses, 1217. XCVIII. Episcopi ab illo consecrati, 1217. CI. Confirmat ordinem S. Trinitatis, 1217. CII. Honorius III. Pelagium legatum ad crucefignatos Terræ sanctæ mittit, 1218. I. Ejus literæ ad crucefignatos de ea re, 1218. II. III. Mittit etiam Robertum tit. S. Ste-

phani in Caelio monte presbyterum Card. non ad exercendam legationem, sed ad conciones habendas apud crucefnatos, 1218. V. Crucefnatorum ex Pelusiaca obfidione literæ ad Honorium, 1218. VII. Gallos excitat ad mittenda crucefnatis auxilia, 1218. XIII. Regina Cypri & filiorum clientelam accipit, 1218. XIX. Theodorum schisma abjurantem Ecclesiæ conciliat, 1218. XX. Jubet absolvi ubi Joannem legatum carcere dimiserit, 1218. XX. Revocat crucefnatos ab inferendo illi bello, 1218. XXI. Recipit in clientelam Theodorum Comnenum, 1218. XXI. Hortatur ut captivos liberet, 1218. XXIII. Arguit patriarcham Constantinop. quæ non debeat sibi arrogare, 1218. XXV. Pisano cœtui fidelium alioque restituit, 1218. XXX. Pifano archiepiscopo & successoribus legationem Sardinia confirmat, *ibid.* Pifanos inter & Januenses pacem conciliat, 1218. XXXI. Indulgentias Marianæ reguli signa adversus Ubaldum Lambertumque Sardinia invasores fecuturis proponit, *ibid.* Fori Sempronii civibus ad patriam a Fanensibus excisam instaurandam præsidio est, *ibid.* Henrici Frangip. clientelam accipit, 1218. XXXI. Dignitatem ecclesiasticam tuetur, 1218. XXXII. Quos episcopos hoc anno consecrarit, *ibid.* Sanctorum catalogo Guillelmum Bituricensis archiepiscop. adscribit, 1218. XXXIII. Inquiri jubet de miraculis Joannis eremita, 1218. XXXIV. Item de Guillelmi e Paradiso gestis, *ibid.* Censuras in Waldemaru latas ab Innoc. III. confirmat, 1218. XL. Macerari in carcere apostatas religionum jubet, 1218. XLI. Pragensis episcopi causam adversus Othacherum suscipit, 1218. XLII. Ad Pruthenis auxilia submittenda fideles excitat, 1218. XLIII. Confirmat Tolosanum comitatum Almarico, 1218. LIV. Excitat episcopos, ut incendant fideles ad ferendam illi opem, 1218. LV. Deploreat mortem Montfortii, *ibid.*

Honorius III. concedit vigesimo Philippo Regis certis conditionibus ut moveat in Tolosanum, 1218. LVI. Defendit ecclesiasticam immunitatem, 1218. LVIII. Melgoriensis comitatum dat episcopo fiduciario jure, *ib.* Confirmat pacem inter Henricum & Ludovicum, 1218. LIX. Commendat Berengariam Henrico, 1218. LX. Confirmat Savarico percutienda monetæ jus ab Henrico datum, 1218. LXI. Revocato Gualone Pandolphum in Anglia legatum creat, 1218. LXII. Corroborat privilegia ecclesiæ Toletana, 1218. LXIII. Sufficit Fernandum Castellæ Regem in clientelam apostolicam, 1218. LXV. Declarat illum regni Legionis legitimum heredem, 1218. LXVIII. Creat legatum in Hispania archiepisc. Toletanum, 1218. LXIX. Donat Regi Danorum quæ ex ethnicis armis pepererit, 1218. LXXI. Alphonso Regi Lusitania donat quæ Sarracenis eripuerit, *ibid.* Repetit ab eo vedigal sedi Apost. debitum, *ibid.* Reposcit itidem ab Rege Aragonum pro Barchinensi comitatu, *ibid.* Queritur apud Honorium Pelagius legatus militi in Pelusiaca obfidione stipendia deesse, 1219. II. Amovet a se rei culpam Pontifex, 1219. III. Significat quantas opes in bellum sacrum effuderit, 1219. IV. Pro mittendis supplementis Christiano exercitui laborat, ac Fridericum sollicitat, 1219. V. Fallaces Friderici ad eum literæ plenæ officijs, 1219. V. VI. Fridericum professionem in Ægyptum adornare simulantem in clientelam accipit, 1219. VII. Queritur illum nefare moras alias ex alijs, 1219. IX. Incutit anathema crucef-

gnatis iter differentibus, 1219. X. Jubet eos Damiatam contendere, 1219. XI. Gratulatur Christianis expugnatam Damiatam, 1219. XVII. Pollicetur nova auxilia, *ibid.* Præficit Petrum Capuanum ecclesiæ Antiochenæ, 1219. XX. Jubet servari cum decore Euchariastiam, 1219. XXI. Reddi Friderico insignia imperialia, 1219. XXIII. Alexandrinos parere Friderico, 1219. XXIV. Objurgat Fridericum invadere jura ecclesiastica, 1219. XXV. Intentat censuras Othachero, ni episcopum Pragensem recipiat, 1219. XXVII. Eberardo archiepisc. Salisburgensi male tentata revocare imperat, 1219. XXVIII. Auctores inunctionis Joannis Suecia regni invasores ad dicendam causam citat, 1219. XXX. Nititur dissentientes principes Suecos conciliare, *ibid.* Tuetur Livonensem episcopum, 1219. XXXI.

Honorius III. confirmat initas matrimonij sponiones inter filium Andrea Reg. Ungar. & filiam Regis Armenia, 1219. XXXIII. Permittit pro bono pacis in gradu vetito principibus matrimonia, 1219. XXXV. Erardum invadentem Campaniam censuris comprimit, 1219. XXXVIII.

Honorius III. Gallos inter & Anglos inducias protrahit, 1219. XXXIX. Tuetur Henricum Angl. Regem. 1219. XL. Jubet transferri reliquias S. Thomæ Cantuariensis, 1219. XLI. Ac de vita & miraculis S. Hugonis Lincolnien. inquiri, *ibid.* Reginaldum Insularum Rex Honorio vedigalem se constituat, 1219. XLIV. Ejus de ea re ad Pont. literæ, *ibid.* Hon. Hispanos incitat ad Sarracenos pellendos, 1219. XLV.

Honorius III. Sancti Regis Navar. zelum commendat, *ibid.* Illum arripit in clientelam, *ibid.*

Honorius III. hortatur Miramomelinum Christianos bene tractet, 1219. XLVI. Ea de re ad eum lit. *ibid.* & *seq.* Studet revocandæ paci inter dissentientes, 1219. XLVIII. Collata ab eo hoc anno privilegia, 1219. XLIX. Consecrati ab eo episcopi, *ibid.* Ob Romanorum superbiam Urbe abesse cogitur, *ibid.* S. Dominicum ecclesia Urbana S. Xysti donat; quas laudes illi ac socijs tribuerit, *ibid.* Commendat ipsos liberalitati ecclesiasticorum, 1219. LIV. LV.

Honorius III. Grandimontenses laicos meritis ob infanum facinus pœnis afficit, 1219. LVII. Alatrinum subdiaconum pro reposcendis Ecclesiæ juribus ad Fridericum mittit, 1220. I. Concedit Friderico ut filio in regno Sicilia successor sit, 1220. II. Fallacia a Friderico promissa Honorio data, 1220. III. Arguit Fridericum tempus spemque omnium fallere, 1220. VI. Prorogat ad Kal. maii anni sequentis expeditionem Syriacam, *ib.* Hortatur ut maturet iter, 1220. VII. Arguit Frid. pro Imperii flagitanda corona principem præpotentem veteri more non misisse, 1220. XI. Tuendis Ecclesiæ juribus studet, 1220. XIX. Imperat episcopo Tuscul. agat cum Friderico, ne Sicilia Imperio connexa putetur, *ibid.* Data illi alia jussa, 1220. XX. Cingit ornamentis imperialibus Fridericum & Constantiam in æde S. Petri, 1220. XXI. Hæreticos anathemati, aliisque pœnis addicit, 1220. XXIII. Lamberto invari Sardinia se opponit, 1220. XXV. Abrogat leges latas a Bononiensibus contra academicos, 1220. XXVI. Ecclesiasticam immunitatem defendit, 1220. XXVII. Quam pœnitentiam Aniceni. episcopi interfectoribus injunxerit, 1220. XXIX. Declarat abbatem Joachimum hæresis infamia carere, 1220. XXXI. Percutiendæ monetæ Firmanis jus

tradit, *ibid.* Mittit Gregorium Crescentium Apost. S. L. in Daniam, Sueciam, Bohemiam, & Poloniam, 1220. XXXII. Intentat anathemate vetat Daniam, cum sedis Apost. stipendiaria sit, invadi, 1220. XXXIII. Nititur Pragensem episc. Othachero conciliare, 1220. XXXIV. Jo. Regem Suecia ob bona Ecclesiæ occupata increpat, 1220. XXXVI. Stephanus Servia Rex ab eo flagitat, ut regno fauste precetur, 1220. XXXVII. Mittit in Livoniam & Estoniam evangelicos præcones, 1220. XXXVIII. Confirmat Pruffos in fide, 1220. XL. Apostolica ad eos exhortatio, 1220. XLI. Abrogat nefarias Suecorum consuetudines, 1220. XLII. Vetat ne plus aquæ, quam par est, vino consecrando infundatur, *ibid.* Mittit in Galliam Narbonensem Portuensem episcopum A. S. L. in Albigenes, 1220. XLIII. Reposcit ab Angliæ Rege denarium S. Petri, 1220. XLIV. Assistentibus translationi reliquiarum S. Thomæ archiepisc. Cantuar. indulgentias impertitur, 1220. XLV. Abrogat Dublinensi archiep. A. S. L. in Hiibernia munus, 1220. XLVI. Adscribit sanctorum catalogo Hugonem episcopum Lincolnensem, 1220. XLVII. Huguicionem sibi legati munus arrogantem coercet, 1220. XLVIII. Azachum Judæum suscipit in clientelam apost. *ibid.* Objurgat Regem Hispan. Judæos ad fungendum oratorum munus ad Sarracenos mittere, 1220. XLIX. Arguit Regem Lusitania ecclesiasticos oppressisse, 1220. L. LI. Incusse illi minæ, ni Bracharensem archiepiscopum restituit, 1220. LII. Submittendis in Ægyptum auxilijs studet, 1220. LIII. Spem iniicit Pelagio adventus Friderici Imp. 1220. LIV. Recipientem se in regnum Hierosolym. Jo. Regem hortatur ut cœpta prosequatur, 1220. LV. Monet Pelagio obtemperet, 1220. LVI. Pratenta ab illo in Armeniam jura integra fore decernit, 1220. LVII. Jo. Columnæ tuendi Regis Theffalonicensis munus demandat, 1220. LIX. Conflandis submittendisque novis in Terram sanctam auxilijs incumbit, 1221. I. Exercendæ in Italia ad incendendos fideles legationis provinciam tradit Huguolino, 1221. II. Quibus illum efferat laudibus, *ibid.* Objurgat Fridericum rem Christianam negligere, 1221. VI. Jubet mittere exercitum crucefnatorum, si recusat proficisci, *ibid.* Arguit sero misisse ea auxilia, 1221. VII. Polonos ad bellum sacrum excitat, 1221. VIII. Creat Montisferrati Marchionem vexilliferum Ecclesiæ, jubetque in Ægyptum copias traicere, *ibid.* Lugubres illius de Pelusi amissione lit. 1221. XVIII. Segnes moras Friderico exprobrat, 1221. XIX. Ob datas ab illo spes non receptas fuisse oblatas a soldano Hierosolymas, *ibid.* Intentat anathema cunctanti, 1221. XXI. Invitat ad colloquium pro facienda clade, 1221. XXII. Tradueit Matthæum ab Equiliana sede ad Constantinopolitanam, 1221. XXVII. Confirmat illius privilegia, *ibid.* Probat non excipiendos principes instructo sacro agmine, ni consecrati sint, 1221. XXVIII. Ditis comitis Mathildis illi a Friderico restituta, 1221. XXIX. Arguit Fridericum episcopos ecclesijs intrudere, 1221. XXXII. XXXIII. Vetat Azolinum marchionem quippiam novare in Marchia, 1221. XXXV. Reprimit Gualterium comitem Reate invadere meditantem, 1221. XXXVI. Distringit in Sardinia invasores censuras, *ibid.* Decernit, ut præscriptio centum annorum in occupatis ecclesijs Lateranensis bonis non valeat, 1221. XXXVII.

Ann. Ecl. Tom. XX.

Honorius III. Calinensem episcopum ob infertiam gradu pellit, 1221. XXXVIII. Collapsam religiosam disciplinam restituit; episcopi hoc anno ab illo consecrati, *ibid.* Pro restituendo sedi Pragensi episcopo laborat, 1221. XXXIX. Repetit a Suecis debitum Ecclesiæ vedigal, 1221. XL. Conradum Portuensem episc. adversus Albigenes mittit, 1221. XLI. Potestatem concedit militaris ordinis adversus eos condendi, 1221. XLII. Nititur revocare Fuxensem, & Raymundum comites ad officium, 1221. XLIII. Comminatur Raymundo dejectum iri judicio sedis Apost. adepto principatu, 1221. XLIV. Latam ea de re legato sententiam confirmat, 1221. XLV. Ejus in convertendis infidelibus studium, 1221. XLVI. XLVII. Judæos nota distingui jubet, 1221. XLVIII. Clericos uxoratos sacerdotijs exui, *ibid.* 1222. XLIX. Stephanum Cardinalem in Angliam mittit *ibid.* Vetat Jacobo Apost. sedis legato redimire regni insignibus Alexandrum sine Regis Angli potestate, 1221. XLIX. Ezelino deliberanti vitam religiosam amplecti apostolicum patrocinium pollicetur, 1221. L. De vita & mirac. Hugonis Cisterc. abbatis inquiri jubet 1221. LII. Illius de reintegranda nova expeditione curæ, 1222. I. Colloquium de ea re celebrat cum Friderico, 1222. II. Deliberat aliud Veronæ celebrare, 1222. III. Evocatur ad illud Joan. Rex Hierosolymitan. 1222. III. Rupinum commendat Pelagio, 1222. VII. Repræhendit Templarios, *ibid.* Vetat in eadem diocesi cui Latinus præsit, Gracum præfice, 1222. VIII. IX. Villarduinum Achajæ principem objurgat, 1222. X. Revocat ad officium, 1222. XIII. Rebellantes Roberto Imperatori percellit anathemate, 1222. XV. Theodorum Comnenum ad pacem sollicitat, 1222. XVI. Pollicetur Roberto auxilia, 1222. XXI. Arguit Matthæum patriarcham munus indigne gerere, 1222. XXII. & *seqq.* Bertoldo Spoletanum ducatum invadere nitenti se opponit, 1222. XXVI. Apud Fridericum de illius temeritate queritur, *ibid.* Parentium & Andream hostes Ecclesiæ anathemate percellit, 1222. XXXIII. Vetat Senensibus ne commercium incant cum populis quorum Parentius præfecturam gerat, *ibid.* Et Jaanenibus ne Lucanorum commercio se foedent, 1222. XXXIV. Redeuntes Lucanos ad officium in gratiam cum Ecclesia restituit, 1222. XXXV. Renovat in Sardinia invasores censuras, 1222. XXXVIII. Invitat Saxones ad ferendam Livonibus opem 1222. XL. Vetat judicium candentis ferri periculo exerceri; Ungariæ Regem extorti sacramenti religione liberat, 1222. XLIII. Philippum sollicitat ad comprimentos Albigenes, 1222. XLIV. De vita & miraculis S. Stephani Densis episc. inquiri jubet, 1222. XLIX. B. Roberto sanctorum cultum exhiberi permittit, *ibid.* S. Hugonis translationem celebrari jubet, *ibid.* Pro restituendo Bracharensi arc. laborat, 1222. L. Regem Lusitania ad expiandum crimen urget, *ibid.* Data illi salubria monita, 1222. LI. Incusse minæ, 1222. LII. Hispanos excitat ad ferendam Jacobo Regi Arag. opem contra Mauros, 1222. LIII.

Honorius III. celebrat colloquium in Campania cum Friderico, ac Rege Hierosolymitano de movendo in Sarracenos bello, 1223. I. Invitat, ad sacri belli societatem Regem Gall. 1223. I. Ipsum ad producendas cum Rege Anglo inducias adducit, 1223. VI. Ad

tentandam Ægyptum a patriarcha Alexandrino iterum sollicitatus, 1223. IX. Christianorum miseram conditionem exponit, *ibid.* Suggestit consilia ad redintegrandam rem Christianam, 1223. X. Excitat fideles ad sequenda Guillelmi Montisferrati marchionis signa pro recuperando Thessalonicensi regno, 1223. XI. Vetat auxilia submitti Theodoro Comn. 1223. XIII. Ipsius opera Fridericus cum Cæliani comite pacem inuit, 1223. XIV. Objurgat Fridericum ingerentem se in præficiendis episcopis, 1223. XV. XVI. Suam illi Fridericus & Henricus Friderici filius fidem astringunt, 1223. XIX. Insurgit in Ubaldum & Lambertum tyrannos Sardinie invasores, 1223. XX. Increpat Pisanos ob favorem illis præstitum, *ibid.* In S. Spiritus xenodochio celebratum instituit, 1223. XXI. Eleemosynæ ab eo erogata, *ibid.* Diem dedicationis S. Mariæ majoris festum agitari jubet, 1223. XXII. Indulgentias illi ecclesie concessas confirmat, *ibid.* In ecclesiis elegantem cultum & nitorem in sacris vasis servari jubet, *ibid.* Episcopi hoc anno ab eo consecrati, *ibid.* Regem Daniæ oppressum defendendum suscipit, 1223. XXIII. Ea de re litera, 1223. XXIII. Incussa ab eo ob id Zwërico comiti minæ, 1223. XXIX. Jubet Ungaros decimas persolvere, 1223. XXX. Vetat discedere dignitate episcopum Cracoviensem, 1223. XXXII. Philippi animæ Honorii preces implorat, 1223. XXXVIII. Res confirmata miraculo, *ibid.* Curat consulari expeditionem in Albigenes, 1223. XLI. Excitat ad eam Ludovicum Regem, 1223. XLII. XLIII. Jubet præfectos arcium Angli. Regi Henrico eas dedere, 1223. XLVII. Norvallie principem rebellem censuris percellit, *ibid.* De vita & miraculis Guillelmi archiep. Eboracensis inquiri jubet, 1223. XLVIII. Item de miraculis Joannis Vincentini, 1223. XLIX. Commendat Alexandrum Regem Scotiæ ob sumptum de Cathenenis episcopi cædis auctoribus supplicium, 1223. L. LI. Sceleratorum hominum prophana offa pro reliquiis S. Antonii venerationi exponendum sacrilegum avaritiam reprimit, *ibid.* Commendat Alexandrum Regem Scottorum, eadem episcopi Cathenenis ultum esse, 1223. L.

Honorius III. jubet parricidas censuris comprimi, 1223. LII. De ejus episcopi necesse Hon. lit. 1223. L. Reginaldum Regem insularum Man. vespigalem in clientelam apostolicam suscipit, 1223. LIII. Ea de re Pontificis lit. *ibid.*

Honorius III. objurgat Ferrandum Regem ob invasa Ecclesie jura, 1223. LIV. Confirmat institutam equitum S. Jacobi disciplinam, *ibid.* Item a S. Francisco suis propositam, 1223. LV. D. Franciscus in illius verba sacramento se obligat, *ibid.* Collaudat Regem Marrochi quod benevolens Christianis se impertiret, *ibid.*

Honorius III. mittit præcones evang. ad excitandos in arma sacra Christianos, 1224. I. II. Mittit Conradum Portuensem episc. in Germaniam, 1224. III. Friderici lit. ad Honorium, quibus significat se ad conficiendum apparatus bellicum incumbere, 1224. IV. V.

Honorius III. Ludovicum Regem Gallorum rogat, ut ineam inducias cum Anglo, 1224. XIII. Regina Georgiæ plenam officii literas mittit Honorio, 1224. XVII.

Honorius III. excusat imperata a Pelagio legato auxilia non fuisse ob Tartarorum irruptionem submissa; pollicetur se transfretanti Friderico copias auxiliares daturam, 1224. XVIII. Mittit ad ipsum legatum, *ibid.* Jo-

annis magistri equitum Bratiæ officiosæ ad Honorium lit. de ea re, 1224. XIX. Significat, se cum trajecerit Fridericus, ducturum copias, 1224. XX. Poscit indulgentiarum præmia, *ibid.* Significat Sanxam principem nepotem suum ipsi humillimum obsequium deferre, *ibid.* Rescribit Regiæ Georgiæ, 1224. XXI. Illius in Apost. sedem studium collaudat, *ibid.* Faustam regni administrationem precatur, *ibid.* Pollicetur brevi in Syriam Fridericum profecturum, 1224. XXII. Proposit Georgianis cruce signandis indulgentiarum præmia, *ibid.* Fulciendo Imperio Constantinop. incumbit, 1224. XXIII.

Honorius III. Reginam Francorum excitat, ut virum ad submittenda illi auxilia impellat, *ibid.* Mediam ecclesiast. bonorum cis Macram partem Guillelmo in Theodorum movere paranti attribuit, 1224. XXV. Idem subsidium Roberto Imp. ultra Macram confert, *ibid.* O. de Roccha Athenarum dominum ad jungenda cum marchione Montisferrati arma excitat, ejectionis præfulibus Latinis ex Armenia restituendis incumbit, 1224. XXVII. Et vindicando in libertatem Waldemaro Regi, 1224. XXVIII. Bremensem archiep. Daniæ infestantem increpat, 1224. XXIX. Guillelm. Roschildensem abbatem sanctorum catalogo adscribit, 1224. XXX. De ea re pontificia litera, 1224. XXX. Ungariæ præfules Belæ ob receptam uxorem exagitato præsidio esse jubet, 1224. XXXIII. Illum duci Austriæ, Regi Bohemiæ cæterisque principibus commendat, 1224. XXXIV. Andreas conjurationis in eum erupturæ metu pontificiam opem implorat, 1224. XXXV. Rescribit Honorius nec filio suam operam defuturam; dissentientes conciliari nititur, *ibid.* Bozam a Rege Ungar. equitibus Theutonice donatam in tutelam apostolicam admittit, 1224. XXXVI. Objurgat Transylvaniæ episcopum Bozam sibi in divinis subicere meditantem, *ibid.* Regem Bohemiæ Wratislaviensi episc. ereptas aurifodinas restituere præcipit, *ibid.* Objurgat, Regem Sueciæ ecclesiasticos divexantem, 1224. XXXVII. Guillelmum episc. Mutinensem in septentrionales plagas ad disseminandum evangelium mittit, 1224. XXXVIII. Reprimit Bremensem archiepisc. subicere sibi Livoniæ episcopum meditantem, *ibid.* Excitat Ludovicum VIII. regem Franc. ad subiciendum Raymundum comitem Ecclesie, 1224. XXXIX. XL. Henricum Regem ad sectandas virtutes hortatur, 1224. XLIV. Monet ne subditos in se exasperet, *ibid.* Arguit paterna consilia respuisse, 1224. XLV. Jubet S. Bruni reliquias in loco honorificentiore collocari, 1224. XLVI. De vita & miraculis B. Guillelmi inquiri, 1224. XLVII. Demiraculis S. Laurentii Dublin. archiep. quæstionem novam institui, *ibid.* Episcopi ab Honorio eo anno sacris pontificalibus initiati, 1224. XLVIII. Fridericus pro obtinenda Hierosolymitanæ expeditionis prorogatione ad ipsum Pont. Joan. Regem mittit, 1225. I. Pelagium & Gualonem Cardinales ad Fridericum legat, 1225. II. Quibus legibus ad duos annos professionem distulerit, 1225. III. Frid. lit. de ea re ad Honorium, 1225. IV. Patriarchæ Hieros. opera Gallos, Conradi vero Portuensis Germanos ad bellum sacrum incitat, 1225. VIII. Exclamat Engelbertum ob defensam Ecclesiam occubuisse, 1225. XV. Corripit præfules Magdeburgensis provincie, decimarum nimia exactio- ne idololatras a Christiana fide suscipienda deterrere, 1225. XVI. Consultitur in nonnullis dubiis a Lundensi archiep. 1225. XVII. Illis

Illis respondet, *ibid.* Ericum regem Sueciæ in apost. clientelam suscipit, 1225. XVIII. Equites religiosos Theonicos defendit, 1225. XIX. Arguit Andream Regem ipsos opprimere, 1225. XIX. XX. Excitat Colocensem archiep. ad delendos e Bosnia hereticos, 1225. XXI. Mota a Parentino senatore seditione Tybur. inde Reate se confert, 1225. XXII. Permittit Belæ, ut jura regia abalienata ab Andrea patre revocet, *ibid.* Confirmat censuras in Glandevenfis episcopi necis auctores, 1225. XXV. XXVI. Approbat S. Quintini reliquias in loco honorificentiore reponi, 1225. XXVII. Effert etiam e terra S. Radegundis regiæ ipsana, *ibid.* Mittit Romanum S. Angeli diac. Card. in Gallias contra Albigen. 1225. XXVIII. XXIX. Eidem injungit, ut Ludovicum Galliæ regem ad inducias cum Anglo incundas adducat, 1225. XXX. Sanctorum catalogo adscribit Laurentium Dublin. archiep. 1225. XXXIX. XL. Honorius III. corripit Ferdinandum exagitantem electum Segobiensem, 1225. XLI. Hortatur ipsum constanti bello Sarracenos obruat, 1225. XLIII. Mittit ad Sarracenos Africanos evangelicos concionatores, 1225. XLIV. Præficit episcopos nonnullis in Sicilia ecclesiis, 1225. XLV. Sortem in electionibus præfulum damnat, 1225. XLVI. Damnat Brixienses hæresi inquinatos, 1225. XLVII. De Raynerii vita & miraculis inquiri jubet, 1225. XLVIII. De Mauritio abbate sanctorum catalogo adscribendo agit, 1225. XLIX. Constitutionem in Cardinales lædere præsumptas edit, 1225. LI. Arguit Fridericum, Spoletanos ad sua signa intentato pœnarum metu evocantem, 1226. I. Aliis literis repungitur a Friderico, *ibid.* Apologiam scribit, atque objecta dissolvit, 1226. II. III. Defendit Innoc. III. adversus illius obtreptiones, 1226. IV. V. Objectis de evesio Othone ad Imperium respondet, 1226. VII. Objurgat spoliasse focerum regno Hierosolym. 1226. XI. Minas incutit superbo, 1226. XIII. Frangit hominis arrogantiam, 1226. XIV. Objurgat grassatores itinerum fovere, 1226. XIV. XV. Ad conciliandam Fridericum inter & Longobardos pacem studia convertit, 1226. XX. Querulæ ad ipsum Friderici lit. de injuria ab Insulubris accepta, 1226. XXI. Decidendæ controversiæ arbiter eligitur a Friderico, 1226. XXII. Dum recusat munus oblatum urgetur ab eo Imperialib. literis illud admittere, 1226. XXIII. Permittunt ipsius arbitrio rem totam Insulubris, 1226. XXV. Firmat concordiam, *ibid.* Sententia ab ipso lata, 1226. XXVI. XXVII. Jubet Frid. injurias remittere, 1226. XXVII. Et Insulubris ad sustentandos propriis sumptibus biennio sub signis Imp. ad bellum sacrum profecturos quadringentos milites alere, 1226. XXVIII. Edicit Insulubris ut fervent leges Friderici editas contra hereticos, *ibid.* Aboleant statuta contra libertatem ecclesiasticam; sancita concilii Lateranensis recipiant, *ibid.* Postulanti Friderico, ut jura Imperii in Arelatensi provincia maneret salva annuit, 1226. XXX. XXXI. Rogat ut eorum restitutionem sibi faciendam differri patiatur, 1226. XXXII. Legato præcipit, caveat ne jura catholicorum principum in eas terras hæress infectas occupentur, 1226. XXXIII. Excitat Ludovicum Franc. Regem ad inferendum Albigenibus bellum, 1226. XXXIV. Vetat Henrico Regi ne Raymundo auxilia submittat, 1226. XXXV. Intentat anathema, si secus fecerit, 1226. XXXVI. Prohibet ne

in bello sacro occupatum lacefat, 1226. XXXVII. Promittit integra ipsius jura futura, 1226. XXXVIII. Studuerat ante Albigense bellum proceres, qui ad Francorum Regem defecerant censuris ad Henricum revocare, 1226. XLIV. Burdegalem archiepisc. defendit, 1226. XLV. Pro restituendo Fulchesio laborat, 1226. XLVI. Adscribit sanctorum catalogo Guillelmum Eboracensem archiepisc. 1226. XLIX. Urget censuris Zwëricum comitem, ni Waldemaro Regi carcere liberato obfides & pecuniam restituat, 1226. LIII. Norwegiæ ducem cruce signatum in clientelam apostolicam accipit, 1226. LIV. Lubecenses etiam & Colonienfes, *ibid.* Viris ecclesiasticis profecturis ad sacrum bellum redditus percepturos quamvis absentes permittit, *ibid.* Renuit Tripolitanum comitem æquas condiciones respemere absolvere, 1226. LVI. Renovat in eum censuras ob commissâ flagitia, 1226. LVII. Cyprios hortatur ut Philippo regno administrando præfecto, dum Henricus oer adoleverit, obsequantur, 1226. LVIII. Bysantinum archiepisc. ad sedem Constantinopol. traducit, 1226. LIX. Viros religiosos in Miramomelini terras ad inferendum evangelium mitti jubet, 1226. LX. Illis cultum mutare, pecunias contra religiosa instituta accipere, barbam & comam alere permittit, *ibid.* Restituere nititur Jo. Brennum Regem in gratiam apud generum Fridericum, 1227. I. Lit. ad eum data, ut Hierosolymitani regni administrationem ipsi commendet, 1227. II. *& seq.* Reiciuntur a Friderico pontificiæ preces, 1227. IV. Joannem ecclesiasticæ ditioni præficit, *ibid.* Ea de re lit. 1227. V. *& seq.* Instat pro confirmanda Longobardos inter & Fridericum concordia, 1227. VI. Urget Germanos cruce signatos, ut comparent se Hierosolym. itineri, 1227. VII. Ea de re ad Lantr. Thuring. litera mensum augustum ad traiciendum indicit, *ibid.* Hortatur Russiæ Reges, ut catholicam fidem amplectantur, 1227. IX. Corripit Regem Lusitanie ob jura Ecclesie invasa, 1227. X. Monita illi data, *ibid.* Honorii obitus, 1227. XII. Annos decem & menses octo pontificatus tenuit, *ibid.* Quo die obierit, 1227. XVII. Sepelitur in ecclesia S. Mariæ majoris, *ibid.* Succedit illi in pontificatu Gregorius IX. 1227. XIII.

Hospitalarii; magnæ in eos ab Andrea Rege Ungariæ donationes collata, ac præclaræ de eorum virtute testimonia, 1228. XVI. Hubertus archiepisc. Cantuariensis jubetur ecclesia Lamelich ceptum opus evertere, 1198. LXXXV. LXXXVI. Joannem Regem Anglorum regia inunctione linit, 1190. XLVIII. Regio sigillo ab eo præficitur, 1190. LXII. Regem eundem corona cingit, 1200. XV. Cum monachis Cantuarien. concordiam inuit, 1200. XVI. Londin. concilium celebrat, *ib.* Ejus mors, 1205. LXI.

S. Hugo episc. Lincolnensis Richardi Regis mortem præsentit, 1199. LXI. Quo anno mortuus, 1200. XVIII. Mori expetit, 1200. XIX. Integritas illius; ecclesie bona relinquunt, *ibid.* Præfagit suam mortem & ventura Angliæ mala; pius ejus obitus, *ibid.* Visum ipsius corpus lucidum, 1200. XX. Reges Angli. & Scotiæ feretro colla submittant; fuerat in sepeliendis mortuis diligentissimus; scotorem corporum non sentiebat divino beneficio, *ibid.* Erga inimicum charitatis exemplum; corbem in ecclesia extruenda ferebat; editum ejus opera miraculum, *ibid.* Vir pius ejus beneficio mortem a Deo obtinet; item alius & obiectum visum, *ibid.* Honorius de illius vita & miraculis inquiri jubet, 1219. XLI.

in adulatorem ultio, *ibid.* Magnam pecuniam a religiosis viris extorquet, 1210. VIII. Exagitat fratrem suum archiepiscopum Eboracensem, *ibid.* Percutitur censuris ob Berengaria Reginae retentam dotem, *ibid.* Solicitatur ab Innocentio de pace cum ecclesiasticis in eunda, 1212. X. Ejus subditi sacramento fidei liberati, *ibid.* Petrus eremita praedicat ejus coronam ad alium translatum iri ante Ascensionis festum; conuicitur a Joanne in vincula, 1212. XXXV. Angli salutant Regem Francorum, *ibid.* Exactoratur ab Innocentio, 1212. XXXVI. Sententia in eum a Pontifice lata promulgatur ab Angliae episcopis exulibus, 1213. LXXIII. Excitatur Gallia Rex ad invadendum illius regnum, propositis etiam indulgentiis, *ibid.* Illius metu Joannes ambit Pontificis gratiam, exulesque revocat, *ibid.* Mittit Romam oratores, 1213. LXXIV. Recipitur in gratiam, & quibus legibus; minae illi incussa, ni eas seruet, *ibid.* Illius absolvendi munus Pandulpho committitur, *ibid.* Sacramento se obstringit pariturum Pontifici, 1213. LXXV. Restitutum praelatos, *ibid.* Regium de ea re diploma, *ibid.* Supremum Angliae & aliorum regnorum dominium in Romanum Pontificem transfundit, 1213. LXXVIII. Trahitur in invidiam a Parisio Miramomelino se stipendiarium constituere voluisse, *ibid.* Qua mente id egisse videatur, *ibid.* De constitutis Anglia, & Hibernia, sedis Apost. stipendiariis regiae litterae, 1213. LXXIX. Vestigal mille marcharum pollicetur, 1213. LXXX. Forma sacramenti, quo se stipendiarium Pontificis constituit, 1213. LXXXI. Praedictio Petri eremita Joannem coronam amissurum sensu aliquo vera, 1213. LXXXII. Vatem illum equis in diversum actis discerpi jubet, *ibid.* Flandriae comitem ad suas partes traducit; ob id Philippi in Angliam expeditio dissoluta; mittitur in Angliam legatus, 1213. LXXXIII. Ea de re ad Joannem datae litterae, *ibid.* Parat in Gallias traicere cum exercitu, 1213. LXXXIV. Retardatur expeditio, negantibus Anglis eum fecuturos, ni censuris absolutus sit, *ibid.* Revocati in Angliam exules praelati, 1213. LXXXV. Ad eorum pedes Joannes prostermitur, *ibid.* Ab iis absolvitur, *ibid.* Trajecturus iterum in Gallias a suis deseritur, & cur, *ibid.* Nicolao legato Card. coronam offert, 1213. LXXXVI. Renovat diplomata Pandulpho data, eaque non cera, sed auro obfignata, *ibid.* Excepti ab Innoc. eius oratores, 1213. LXXXVII. Monita ipsi ab Innocentio III. data, *ibid.* Admittitur ejus donatio a Pontifice, 1213. LXXXVIII. *Seq.* Vetat Innocentius, ne quis illum bello petat, *ibid.* Regem Scotiae & proceres Anglos ipsi conciliare nititur, *ibid.* Sublatum a Nicolao legato Card. interdictum, 1214. XXVII. Vincitur in Picavia a Lud. Philippi filio, 1214. XXIII. Pacem a Philippo obtinet, 1214. XXV. Leges concordiae ipsum inter & episcopos confirmatae ab Innoc. 1214. XXVI. Liberata interdicto Anglia, 1214. XXVII. Angli ab eo vetera Regum privilegia reposcunt, 1215. XXV. Repulsam passim rebellant; vi & metu ea extorquent; decernit liberas fore praesulum electiones, *ibidem.* Regium ea de re diploma, 1215. XXVII. XXVIII. Revocare meditatur concessa, 1215. XXIX. Monetur ut fidem seruet, *ibid.* Desceiscunt iterum ab eo proceres; querelas suas Innocentio exponit, 1215. XXX. Pontifex illius causam tuetur, *ibid.* Abrogantur a Pontifice extorta, ab eo privilegia, 1215. XXXI. Perduellionis Stephanum Cantuariensem accusat, qui etiam in judicio succumbit, 1215.

XXXII. Commissa nonnullis abbatibus promulganda in Anglia sententiae provincia, 1215. XXXIII. Spernuntur a Londinensibus censuram; valetantur a Joanne perduellium terrae, 1215. XXXIV. Fugatur Londino a Ludovico VIII. Rege Angliae a proceribus salutato, 1216. I. Erigitur in spem a legato, qui Ludovicum percutit anathemate, 1216. II. Rationes a Ludovico propositae Pontifici, cur jure regno exuatur, 1215. IV. V. Reselluntur ab Innocentio, *ibid.* In extremo mortis discrimine Pontifici Henricum filium heredem sceptri commendat, 1216. XXXI. Supplices ea de re litterae; paulo post moritur, *ibid.* Regni tempus, 1216. XXXII. Ejus anima ignis purgatorii poenis se torqueri significat viro religioso, 1226. XLVII. Joannes capellanus Papae legatus in Dioclia concil. celebrat, 1199. LXX. LXXI. Joannes archiep. Lugdunensis sacrarum literarum studio addictus, de dubiis circa Eucharistiam, & Trinitatem Innocentium III. consulit, 1202. XIV. XV. 1203. LXXI. LXXII. Egregiae de iis ad eum Innocentii litterae, *ibid.* Innocent. de nonnullis dubiis consulit, 1203. CV. Ipsi respondetur, *ibid.* Joannes Ferentinus in Anglia legatus Apost. synodum Rodiagi celebrat, 1206. XXXIII. Joannes abbas Casemarii capellan. ejus litter. ad Innocent. de rebus Bosniae, 1203. XXII. XXIII. Joannes Blachorum & Bulgarorum Rex. *Vide,* Calojoannes. Joannes Brennenfis comes; coronatur Rex Hierusalem, 1210. XXXIII. Praedas de Sarracenis agit, *ibid.* Cum Regibus Ungariae, & Cypri Coradinum fugat, 1217. XXXIX. Prostermit in ascensu montis Thabor barbarorum ducem, *ibid.* Arcem frustra tentat, *ibid.* Castrum Peregrinorum munit, 1217. XL. In jaciendis illius fundamentis thesaurum reperit, *ibid.* Oritur ipsum inter & Pelagium legatum Apost. in Pelusii obsidione controversa, 1217. XI. Pelusio in regnum se recipit, 1220. LV. Excitatur ab Honorio ad coepa prosequenda, *ibid.* Monetur ut Pelagio obtemperet, 1220. LVI. Uxoris nomine Armeniam sibi deberi contendit, 1220. LVII. Evocatur ab Honorio III. in Italiam pro agitando novis de bello sacro consiliis, 1222. III. In Campania colloquium cum Pontifice, & Friderico Imp. habet de movendo in Sarracenos bello, 1223. I. Despondet filiam Friderico, 1223. IV. Conferet se in Angliam ad flagitanda auxilia, 1223. VIII. In Gallias, *ibid.* In Germaniam, 1224. VII. X. Persuadet illi Fridericus, ut longiorem in occidente moram trahat, 1224. IX. Pergit in Hispaniam, 1224. XX. Lustrat limina Sancti Jacobi, *ibid.* Berengariam, Castellae Regis sororem, uxorem ducit, *ibid.* Syria in Siciliam traicit, 1225. I. Mittitur a Friderico ad Honorium pro obtinenda professionis Hierosol. prorogatione, *ibid.* A Friderico genero regno Hierosolymitano exiit, 1226. XI. Proficitur in Gallias; objurgat Honorium Fridericum, male focerum tractasse, *ibid.* Gravissimas Honorium ad Fridericum literas scribit, ut ipsum pristinae gratiae, regnoque Hierosolym. restituat, 1227. I. II. Repulsae Honorii preces, 1227. IV. Praeficitur ab Honorio ditioni ecclesiasticae, 1227. V. VI. Joannes ex capellano Innocentii Card. tit. S. Mariae in Cosmedin, 1216. XIV. Joannes ex capellano Innocentii Card. SS. Cosmae, & Damiani, 1216. XIV. Joannes ex capellano Innocentii diacon. Card. S. Mariae in Via lata, 1216. XIV. S. Joannes Columna Card. tit. S. Praxedis

mif-

missus ab Honor. III. cum Petro Imper. legatus in orient. 1217. VIII. Potestas ipsi commissa, 1217. IX. Coniicitur una cum Petro in carcerem a Theodoro, 1217. X. Pro eo liberando laborat Pontifex, 1217. XIII. Absolvitur ab Honorio Theodorus Comnenus pollicitus, Joannem Columnam liberatum iri, 1218. XX. Dimissus pergit Constantinopolim, 1218. XXVII. Erigitur ab Honorio in patriarcha, & Imperatoris morte, 1220. LIX. Commendatur illius patrocinio Rex Thessalonicensis, *ibid.* In Italiam redit, 1222. XVI. Excipitur humaniter a Theodoro Commeno, *ibid.* Praclarum de eo Constantinopolitani cleri testimonium, 1222. XIX. Donationes ab eo piis locis factae, *ibid.* Joannes Calojoannis filius Phrorilam paterni regni invasorem vincit acie, 1218. XXV. Illum Trinobi septem annis obsidet, & caput. *Vide,* Afanes. Joannes eremita miraculis clarus; de eo catalogo sanctorum apponendo tractatur, 1218. XXXIV. Joannes excluso Erici filio sceptrum Sueciae corripit, 1219. XXIX. Praefules inunctionis illius auctores citantur ad sedem Apost. 1219. XXX. Ob bona Ecclesiae occupata increpitus, 1220. XXXVI. Joannes Ducas, vel Calojoannes, item Vatatfes, five Vatacius dicitur succedit socero Theodoro Lascari in Imp. 1222. XXIV. Alexius, & Isacius Roberti auxiliis fulti in eum copias movent, *ibid.* Profligantur; plura Latinis loca eripit, *ibid.* Joannes episc. Vincentinus, ob defensionem ecclesiasticam libertatem ab impiis caesus, claret miraculis, 1223. XLIX. De iis inquiri ab Honorio iussum, *ibid.* Joannitius. *Vide,* Calojoannes. Jole, alias Jola, & Jolanta, uxor Petri Antiochodorenfis comitis, soror Balduini primi corona Romae redimitur ab Honorio, 1217. IV. Litterae apostolicae de illius coronatione, 1217. V. VI. VII. Mari Constantinopolim salva cum filiis pervenit, viro in terrestri itinere capto, 1217. X. Succedit filius Robertus, 1221. XXIII. Joppe capta a Sarracenis; clades ibi accepta Christianorum temeritate, 1198. LXXXIII. Jordanus historicus, 1198. II. Jordanus tit. S. Pudentianae presb. Card. legatus, 1199. IV. Isabella Balduini Hannoniae comitis filia mater Ludovici VIII. Francorum Regis, 1223. XXXVI. Isabella filia Joannis Regis Hierosol. jungitur thoro Friderico II. Imp. 1225. VII. Isacius regno, & oculis a fratre Alexio orbatus, 1202. XXXVIII. E carcere ad solium rapitur, 1203. XIV. Illius mors, 1204. II. Isacius cum Alexio ad Robertum se conferunt, 1222. XXIV. Bello Joannem Ducam petunt, ac profligantur, *ibid.* Islandia insula; illius incolae ab Innocentio III. increpiti, 1198. LXXXII. Judaei; vetat Innocentius III. ne inviti ad baptismum cogantur, 1199. LIV. Eorum insolentia ab eodem Pontifice in Gallias comprii iussa, 1205. LVII. Ipsorum nonnulli ob miraculum Eucharistiae opera patrum conversi, 1213. LXVIII. LXIX. Ea de re litterae Innocent. III. *ibid.* Jussi in concil. Lateranensi habitu a Christianis distingui, 1215. XII. Ea de re ab Honorio data Tolitano archiepisc. iussa, 1217. LXXXIV. Inviti ad baptismum non trahendi, *ibid.* Judaeus in Apostolicam clientelam susceptus, 1220. XLVIII. Objurgantur Reges, qui Judaeis oratorum munus committebant, 1220. XLIX.

Quantum ex eo discrimen impendat, *ibid.* Nota distingui jussi, 1221. XLVIII. Judicii dies; cum imminere concionatores promulgant, 1201. XXXIII. Judicium candentis ferri periculo exerceri vetitum, 1222. XI. S. Julianus rustico purgatorii, & inferorum poenas ostendit, 1206. XXXIII. S. Julianus episcopus Conchenfis manuum labore victum quaerit; redditus ecclesiae pauperibus erogat, 1207. XVIII. Ivo archiepiscopus Cracoviensis S. Hyacinthum nepotem S. Dominici disciplinae tradit, 1218. XXXV. Juramentum esse licitum negant haeretici nonnulli, 1204. LXI. Reliqua de juramento. *Vide,* Sacramentum. Justitia; justitia & misericordia imperialibus insignibus adumbrata, 1227. XXVII. Otho occisorem amuli in Imperio supplicio afficit, 1208. IV. Justitia divina; Normannos principes ob peccata excisos & Sicilia scribit Innocentius III. 1198. LXIV. Germani ob lasciviam e Coruthi obsidione solo terrore in fugam acti, 1108. LXXXII. Divinae justitiae exemplum insigne in viro nefario, 1208. V. Nil refert munitae arces, ni a numine defendantur; exemplum insigne in Biterrensibus, 1209. XXI. Divinae in S. Engelberti occisores ultionis praedictio, 1225. XII.

K

Kymensis sedes erecta in concilio Lateran. 1215. XVI. Rudgerus primus illius episcopus institutus, *ibid.* Kunegunde. *Vide,* Chunegunde.

L

Ladiflaus puer Emerico succedit in regno Ungariae, 1205. LIV. Administratio regni Andrae patruo permessa, *ibid.* Illius obitus, 1205. LVI. Laici habendis sacris concionibus interdicti, 1228. XIX. S. Lambertus sacrilego sese videndum offerens, illum morte funesta afficit, 1213. XIII. Vocatus precibus ardentissimis in auxilium a Leodiensibus in aciem visus, 1213. XV. Illius nomine invocato, fufus Brabantiae dux, 1213. XVI. Lambertus, & Ubaldus Sardiniae Ecclesiae stipendiariae invasores, 1218. XXXI. Comprimentis illis incumbit Honorius, 1218. XXXI. 1220. XXV. Lando confobrinus Innocentii III. 1199. IV. Lantgravius Thuringiae pium vitae genus amplectitur, 1219. LXV. In clientelam apost. accipitur, *ibid.* Lascaris. *Vide,* Theodorus Lascaris. Lateranensis basilica; ejus dignitas, 1216. XLVI. Collata in canonicos illius ab Honorio III. beneficia, *ibid.* *Seq.* De episc. Cardinalibus, quorum muneris erat rem ibi divinum facere, *ibid.* XLVII. Decernit Honorius 100. annorum tantum praescriptionem in Lateran. ecclesiae occupatis bonis valere, 1221. XXXVII. Lateranense concilium. *Vide,* Concilium. S. Laurentii eccl. extra Urbem; in ea coronatus ab Rom. Pont. Petrus Imp. Constantinop. 1217. V. VI. VII. Laurentius archiep. Dublinensis; de ejus vitae sanctitate, & miraculis ab Honorio institui quaestio iussa, 1224. XLVII. Annnumerat san-

sanctis, 1225. XXXIX. E regio Hiberniæ Regum sanguine erat, 1225. XL. Patrata ab illo ingentia miracula, *ibid.*

Leo Armeniæ princeps Pontificis, & Imperatoris occidentis auctoritate Rex creatus, 1199. LXV. *Vide*, Armenia.

Leo S. R. E. tit. S. Crucis Card. mittitur ab Innocentio III. ad Calojoannem Bulgarorum principem cum regis insignibus, ut coronam illi conferat, 1204. XXXIV. Intercluditur ipsi iter per Pannoniam, 1204. XLV. In Germaniam missus, 1206. XVIII. 1208. II. & *seq.* Absolvit Philippum, 1207. VII. Ad quæ ipsum coegerit, *ibid.* Cur increpitus ab Othone proditoris, 1207. VIII. Ex capellano Innocentii in Cardinalium senatum cooptatus, 1216. XIV.

Leodium & Leodienses; Leodium capitur ab Henrico Brabantie duce, 1213. XII. Sacrilegi in Leodiensem Eccles. grassati, puniti divinitus, 1213. XIII. Leodienses in S. Lamberto spes contra hostem collocant, 1213. XIV. Columba cœlestis lapsa eorum exercitum circumvolat, *ibid.* S. Lambertus præit Leodiensibus, 1213. XV. Victoriâ illis tribuit, 1213. XVI. Henricus comes Leodiens. episc. se submittit, 1214. XXIV. Rursus in Leodienses movet, *ibid.*

Leopoldus episc. Wormatiensis a Philippo Suevo in Maguntinam ecclesiam intrusus, 1203. L. B. Lefmus S. Juliani episcopi Conchenfis famulus, 1207. XVIII.

Lesko albus dux Poloniæ potitur Haliciensi ducatu illumque Romano attribuit, 1198. LXXVII. Eligitur Cracoviæ dux, reiecto Wladislavo, 1207. XIV. Accipitur in clientelam sedis Apost. *ibid.* Illius egregia literæ profitentis Rom. Ecclesiæ primatum, 1217. XLVIII. A Swantopelko prodicione cæsus, 1227. LI.

Liopoldus Wormatiensis episc. in Maguntinam sedem intrusus, 1200. LIX. 1203. LXXXIV. Reddit regalia Philippo, & spiritualia legatis resignat, 1207. VII. Senis molitur in Pontificem bellum, 1207. X.

Livones ad Christum conversi sollicitudine Innocentii III. 1199. XXXVIII. Afflicti a barbaris; eorum auxilio submissi cruce signati, *ibid.* Decernit Pontifex cruce signatorum expeditionem pro iis defendendis, 1204. LVI. Omnes baptismi abluti opera Lundenfis archiepisc. legati, 1207. III. Efficientis episcopi in iis convertendis egregia opera, 1213. IX. Livones tuetur Innocent. *ibid.* Albertus comes in Livoniam expeditionem pro tuenda fide comparat, 1217. XLV. Missus ab Honorio in Livoniam, & Estoniam præcones evangelici, 1220. XXXVIII. Guillelmus Mutinensis episcop. in Livoniam, & alias boreales provincias legatus missus, 1224. XXXVIII. Bremensis archiepiscop. objurgatur, Livoniæ episcopum sibi subicere velle, *ibid.* Efflorescit apud ipsos religio Christiana, 1225. XVI. Guillelmus episcop. Mutinensis A. S. L. egregiam apud ipsos pro re catholica operam navat, *ibid.*

Londonensis antistes; datum ei ab Innocentio privilegium, ut primus inter ceteros episcopos provinciam subscriberet, 1204. LXIX. Longobardi; mittitur ab Honorio III. ad eos conciliandos legatus Offiensis episcopus, 1217. XX.

Lotharius. *Vide*, Innocentius III. Papa.

Lotharius Imper. proavus Othonis Imperatoris geminam expeditionem in Italiam pro Rom. Ecclesiæ obsequio suscepit, 1201. III. Lucani ecclesiasticos pellunt, 1222. XXXIV. Percussi interdicto, *ibid.* Vetiti Januenses, ne cum ipsis commercium ineant, *ibid.* Re-

vocantur ad officium, 1222. XXXV. Ecclesiasticam libertatem pristino splendori restitunt, *ibid.*

Lucenses. *Vide*, Lucani.

Ludovicus dux Bavar. bellum cum Ratisponensi episcopo gerit, 1200. XLI.

Ludovicus VII. Francorum Rex laudatus ab Innocentio III. 1198. XII.

Ludovicus VIII. Philippi filius Blancam ducit, 1200. XIV. Triumphat de Angliæ Rege, 1214. XXIII. In Albigenes proficiscitur, 1215. XX. Eos solo metu subigit, *ibid.* Narbonæ, & Tolosæ aliarumque hæreticarum urbium moenia ejus imperio excisa, 1215. XXIII. Ipsi erga legatum Apost. singularis modestia, 1215. XX. Salutate Anglorum Rex, 1216. I. In Angliam proficiscitur; Joannem Regem fugat; Londino excipitur, *ibid.* A legato anathemate ob id percussitur, 1216. II. Mittit oratores ad Innocentium III. 1216. III. Ut fuerint ab illo excepti, *ibid.* Ea de re literæ, *ibid.* Ejus rationes Pontifici expositæ, 1216. IV. V. Confutatæ ab Innocentio, *ibid.* Honorius III. illum ab Anglia abducere nititur, 1216. XXXVIII. Imposita ob id abbatibus nonnullis legatio, *ibid.* Scribit Honorius Philippo Regi ut ipsum ex Anglia revocet, 1217. LXIX. Ejus partes anathemate damnatæ, 1217. LXXXII. Paschatis tempore ab Anglia abest metu pontificii anathematis, 1217. LXXXVIII. Ejus copia apud Lincolnium prostratæ, *ibid.* Eisdem classis expugnata; obsideret Londini; cedit Anglia, & pacem inicit cum Henrico; comperta Anglorum, a quibus excitus fuerat, conjuratione in Gallias redit, *ibid.* Rescinduntur ab Honorio III. literæ in eum censuræ, 1217. LXXX. Ea de re pontificiæ literæ, *ibid.* Disceptant auctores an ipse uxor Blanca annis major esset sorore Berengaria, proindeque ad ipsam Castellæ dotali jure pertineret, 1217. LXXXIII. Castra movet in Albigenes, 1219. XXXVI. Marmandam capit; Tolosam frustra tentat, *ibid.* Eo abecedente plura loca ad Raymondum deficient, 1219. XXXVII. Philippo patri succedit in regno Francorum, 1223. XXXVI. In eo ad stirpem Caroli magni ex parte matris sceptrum redit, *ibid.* Honorii ad eum literæ de bello Albigenibus inferendo, 1223. XLII. & *seq.* In eum Almari-cus jura Tolosani comitatus transfundit, 1223. XLIV. Egregie illius hæreticos insectantis vocem; rogat ipsum Honorius, ut in eum Henrico Angliæ Rege inducias, quo vires Christianæ vertantur in Sarracenos, 1224. III. Respuit pontificias preces, 1224. XIV. Graves ea de re Honorii querelæ, 1224. XIV. XV. Movet in Pictaviam exercitum, *ibid.* Rupellam in suam potestatem redigit, *ibid.* Petrachorios, Lemovicenses, pluresque urbes ac terras, quæ ad Garunnam excurrunt, sibi subicit, *ibid.* Honorius cum uxoris opera ad sulciendum Imperium Constantinop. sollicitat, 1224. XXIII. Ea de re ad illam literæ, *ibid.* Excitat illum Honorius ad subiciendum Ecclesiæ Raymondum comitem Tolos. 1224. XXXIX. & *seq.* Comes illius potentiam metu gratiam Ecclesiæ ambit atque ad eam admittitur, 1224. XLII. Rogatur ab Honorio ut Flandriæ comitem libertati restituat, 1224. XLII. Mittitur ad ipsum legatus Rom. diac. Cardinalis, 1225. XXX. Urgetur gravissimis literis ab Honorio, ut Anglo inducias concedat, 1225. XXX. XXXI. A legato cruce in Albigenes consignatur, 1225. XLV. Pellit impostorem sibi personam Balduini arrogantem, 1225. XXXVI. Castra movet in Albigenes, 1226.

1226. XXXIII. XXXIV. Honorius legatum monet, ut non ob suam ditacionem amplificandam, sed tuendam fidem sacrum illud bellum suscipiat, *ibid.* Prohibetur Henricus Anglorum Rex ne ipsum bello infestet, dum in Albigenes expeditione versabitur, 1226. XXXV. XXXVI. Lugduno exercitum cum legato Apostolico movet, 1226. XXXIX. Plures urbes certatim ad excipiendam illius imperia concurrunt, *ibid.* Avenionenses promissa infringentes obsidione cingit, 1226. XL. In castris apud Avenionem defixis Carcaffonensis, & Foxensis comes se illi subiciunt; compellit ad deditionem Avenionem ejusque moenia solo adæquat, *ibid.* Inde plures urbes peragræ quæ ejus jugum accipiunt, 1226. IV. Fert leges Apamnis in contemptores pontificiæ auctoritatis; Galliæ Narbonensis Ymbertum de bello joco præficit; fecedit in Arvernos; morte opprimitur, *ibid.* Continentiæ conjugalis laude singulari præditus fuit, 1226. XLII. Jactatum de eo Merlini vaticinium, *ibid.* Ludovicus ipse filius natu maximus in regno succedit, 1226. XLIII.

S. Ludovicus; Ludovico VIII. parenti in Francorum regno succedit, 1226. XLIII. Rhemis a Jacobo Sueffonenfi episcopo inungitur; egregia illius auspicia, *ibid.* Conjunctio in eum erumpit, 1227. LII. Ipsi virtutes comprimuntur, *ibid.* Sollicitatur a Gregorio IX. ut ereptas Angliæ a patre terras restituat, 1227. LIV. LV. In clientelam apostolicam accipitur, sed non contra Anglum defendendus, 1227. LV. Gallicanus clerus ob exactas decimas, quæ in Bituricensi synodo decretæ fuerant, se opprimi ab eo queritur, 1227. LVI. Redintegrantur in Albigenes bellum eæ ab Gregorio ipsi perfolvi jusse, 1227. LXI. Excitatur a Gregorio ad eam expeditionem promovendam, 1228. XX. XXI. Ipsi terrore Raymondus comes ad concordiam adductus, 1228. XXIV. Dictæ ab ipso Raymondus leges, 1228. XXVI. Ludovicus sacerdos pius; illi S. Engelbertus se videndum obiicit, 1225. XII.

Ludovicus Landgravius Thuringiæ S. Elisabeth vir; egregium illius responsum querentibus de uxoris liberalitate in pauperes œconomis datum, 1225. XXIII. Honorii III. ad eum literæ, ut Hierosolymitano itinere se comparat, 1227. VII. Educit e Germania cruce signatum exercitum, 1227. XXVI. Exponitur a Friderico aeri pestifero, 1227. XXVII. Epidemia exercitus consumitur magna ex parte, 1227. XXVII. XXXIV. Veneno sublatu creditur a Friderico, 1227. XXVII. Luget acerbissime illius mortem B. Elisabeth uxor, 1227. L.

Lugdunense concilium. *Vide*, Concilium.

Lupoldus dux Austriæ bello sacro cum Andrea Rege Ung. se devovet, 1217. XXIII. In Babyloniam cum illo incurrit, 1217. XXVII. Crucem Dominicam pie adorat, 1217. XXXIX. Cum Regibus Ungariæ, Cypri, & Hierosol. Coradinum fugat, *ibid.* Instaurat cum Rege Hierosolym. castrum peregrinorum, 1217. XL.

Lumbricenses Rex ad synodum Lateran. invitatus, 1213. VIII.

Luna quinque vixit, 1200. XXI.

Lundenfis archiepisc. confirmatus primas Sueciæ ab Innocent. III. 1198. LXXXVI. Confirmatur etiam ab Honorio, 1217. XLV. Consulit Honorium in nonnullis dubiis, quæ ab eo dirimuntur, 1225. VII.

Lunenfis sedes Sarzanam translata, 1204. LXXXII.

Lupoldus Wormatiensis episc. *Vide*, supra Leopoldus. *Ann. Eccl. Tom. XX.*

Lusitania Sedis Apostolicæ stipendiaria, 1198. XXXV. 1212. XXXVIII. A Romano Pontif. in regnum redacta, *ibid.* Germani cruce signati subsistunt in Lusitania, 1217. XXXII. Ea occasione Lusitani usi Sarracenis bellum indicunt, *ibid.* Quatuor Sarraceni Reges in eos castra movent, 1217. XXXIII. Conspicitur in aere crucis signum, *ibid.* Vixit quoque cœlestes turmæ pugnare pro Christianis, *ibid.* Duo Sarraceni Reges cum infinita multitudinē casti, 1217. XXXIV. Capitur Alcazar, & plures Sarraceni baptismi abluti, 1217. XXXV. Legionis, & Navarra Reges in Sarracenos ad induendam crucem excitati, 1217. XXXVI. Ea de re Ulyssipponensis episc. & Guillelmi Holland. comitis literæ, *ibid.* Honorius gratias Deo agit ob felices successus, 1217. XXXVII. Quid responderit Lusitanis, 1217. XXXVII & *seq.* Lusitania supposita interdicto, 1222. V. *Vide*, In Alfonso I. & II. & Sancto I. & II.

Lutgardes virgo fertur statum animæ Innocentii III. vidisse, 1216. XI. Revocatur in dubium ea res, 1216. XII.

Luxus ut castigatus ab Innocentio III. 1216. XV. Vasa aurea, & argentea in vitrea & lignea commutavit, *ibid.* *Vide*, Modestia.

M

Magadeo Sarracenorū princeps cum Marcialdo Panormum obsidet, 1200. I. Occiditur a pontificiis in acie, 1200. III.

S. Magdalena; Albigenium in eam blasphemiam, 1209. XXII. Divina de iis sumptuultio, *ibid.*

Magdeburgenses centuriatores. *Vide*, Centuriatores.

Magnanimitas. *Vide*, Constantia.

Maguntia Bohemiæ metropolis in divinis, 1204. LIII. Ad Maguntinum archiepiscopum spectat Bohemiæ Reges inungere, 1228. XXXIX. Ea de re Othacheri, & Wentzslai privilegium, *ibid.*

Mahomades Rex Biazæ a Ferdinando Rege Castellæ vestigialis Castellanae aulae effectus, 1223. XLVI.

Mahometus a Sarracenis pro Deo habitus, 1214. IV. Caliphi illum adorantis superstitionis ritus, *ibid.*

Majorica a Marrochitano Rege debellata, 1204. LXXXIV.

Marchia Anconitana data ab Innocent. jure fiduciario marchionibus Estensis, 1213. XCII. Denuntiat Aldrenandino Innocent. niam ab hoste recuperet se rebus suis provisurum, *ibid.*

Marcualdus; illius honorum tituli; fraudes; fallacia promissa; perfidia; Marchia eiicitur, 1198. XIV. Percussus anathemate, *ibid.* literæ Innocentii III. de ea re; vertit in Siciliam vires, 1198. XXXI. Bellum illi a Constantia indicitur, 1198. LXIX. Mortua Constantia administrationem regni affectat, 1198. LXX. Oppidum S. Germani capit, 1199. IV. Cassinum obsidet; repellitur, 1199. V. Marsiam amittit, *ib.* Ejus crudelitas, 1199. V. VI. Tentat promissis Innocentium, 1199. VIII. Petit reconciliari Ecclesiæ, 1199. IX. Legatos circumvenit, 1199. X. XI. Quomodo absolutus, 1199. XII. Ejus perfidia, *ibid.* Irrumpit proditorum opera in Siciliam insulam, 1199. XIII. Panormum obsidet, 1200. I. Sarracenos sibi conjungit, *ibid.* Pacem simulate expetit, 1200. II. Reiectæ illius preces nuntii Apostolici opera, *ibid.* Profigatur a Jacobo marefchallo; discessu Jacobi e Sicilia vires resumit, 1200. IV. Fo-

O

- O**bedientia; ejus ac simplicitatis fructus, 1203. XLIV.
- Octavianus Card. Ostiensis episc. castro S. Mariae a Conrado inclusus, 1198. XVI. Ob id ea arx eversa ab Innocentio III. idem Cardinalis nonnulla altaria ob coeleste quoddam visum a Pontifice consecrare iussus, 1198. XIX. Mittitur in Siciliam legatus ad Imperatricis Constantiae sacramentum recipiendum, 1198. LXVIII. Absolvit Marquardum, 1199. IX. Ab eo circumventus, 1199. X. XI. Missus in Galliam, 1200. XI. Celebrat concilium Sueffionen. 1201. XXX.
- Octavianus ex capellano Innocentii III. Cardinalis SS. Sergii & Bacchi, 1216. XIV.
- Odacherus Rex Bohemiae Regis dignitatem a Philippo electo obtinet, & cum eo in Othonem castra movet, 1190. XXXVII. Uxorem inique repudiat, 1199. XLII. Judices ab Innocentio III. pro cognoscenda causa commissi, 1206. XXIV. Agnoscit se a Deo ob id afflictum, 1205. XXV. Pollicetur se revocaturum uxorem; promissa non implet, *ibid.* Quaestionem Pontifex ad sedem Apost. revocat, *ibid.* De ea re litera Innocentii, 1206. XXIV. Iterum repudiat, 1210. XXIII. Arguitur ab Innocentio III. coronam ab Othone potius non accepisse, 1201. X. De ea re litera Innocent. *ibid.* Ad Othonem deficit, 1201. XVI. Petit a Pontifice ne Maguntia sit Bohemiae metropolis in divinis, 1204. LIII. Rescribitur ab Innocentio, *ibid.* Obtinet regium nomen ab Apostolica sede, 1204. LV. Excipit diadema a Philippo, 1205. LI. Conciliare illum Othoni nititur Innocentius, 1208. VII. Poscit ab Honorio III. ut nepotem crucifigatum tumultuantem comprimat, 1217. XLII. Illum Pontifex censuris percillit, *ibid.* Arguitur ab Honorio male se cum Pragensi episcopo gefisse, 1217. XLIII. Obtemperat ejus monitis, 1217. XLIV. Pontificia ad eum litera hortatoria; promissa eludit, 1219. XXVI. Intentata illi, ni pareat, censura, 1219. XXVII. Ereptas Wratislaviensi episc. aurifodinas restituere jubetur ab Honorio, 1224. XXXVII.
- Odacherus five Othacharus, alias Wenceslaus. *Vide*, Wenceslaus.
- Oddo de Palumbaria, 1198. XXVIII. Missus contra Marquardum, 1199. XIV.
- Oddo de Montecillo jurat fidem Innocentio III. 1198. XXVIII.
- Oddo Burgundiae dux sollicitat Montfortium, ut crucem in Albigenes secum induat, 1209. XXIV. Urget eum flexis genibus, ut terram a crucifigatis comparatam regendam suscipiat, *ibid.*
- Odilia pia femina videt S. Lambertum in Leodiensium auxilium provolare, 1213. XV.
- Odium ferinum; cranio Balduini Imp. poculi vice Calojoannes utitur, 1205. XXV.
- Oleum non consecratum alteri consecrato misceri potest, 1198. XXVIII.
- Oleum catechumenorum, & infirmorum, & chrisma, 1204. XXXVI. *Vide*, Unctio sacra.
- Oleum ex imagine Virginis emanat, 1204. XXVI.
- Oratio; orantibus Templariis, Angeli hostes capiunt, 1205. L. Orante S. Dominico Reginaldus a Virgine sanatur, 1218. XXXVI.
- Oratorium inter flammam illacum, 1210. XII.
- Ordines sacri; initiati a Rom. Pontifice ab alio episcopo sine licentia promoveri non possunt, 1198. XI. De collatione ordinum de-

cretum synodale, 1199. LVI. Solus Rom. Pont. dominicis diebus subdiaconos initiare potest, *ibid.* Nullus promovendus sine certo titulo, 1200. XVII. De sacra unctione, 1204. XXXIX. XL. De testimonio pro consecrandis dando, 1206. XXXVI. Quomodo archidiaconus dicere possit episcopo. Scis hunc esse dignum? *ibid.* Increpitus episcopus, qui puerum XIII. annorum diaconum consecraverat, 1217. LXXXV.

Othacharus five Wenceslaus. *Vide*, Wenceslaus.

Otho Minorita pro fide casus, 1219. LVI.

Otho Imp. commendatur a Richardo Angliae Rege Pontifici, 1198. LIII. LIV. Illius parens de Ecclesia bene meritus, *ibid.* Gratiam Innocentii III. expetit, 1198. LVIII. Eius litera ad Pontificem de sua electione, 1198. LIX. Aquisgranum coronam redimitus, *ibid.* Jurat servaturum se Ecclesiae jura, 1198. LX. Petit ab Innocentio, ut Philippi fautores anathemate feriat, *ibid.* Ducit Brabantiae ducis filiam, 1199. XXXVII. Confluentiam exurit, *ibid.* Respuit Imperio cedere, *ibid.* Morte Richardi res illius inclinata, 1199. XLIX. Submissa ipsius ad Innoc. litera, 1199. L. Accipit a viro sancto se imperaturum, *ibid.* Illius partes tuetur Innocentius, 1200. XXII. Allata pro Othone, 1200. XXIV. Item pro, & contra 1200. XXXV. Concludit Innocentius illum ad Imperii coronam evocandum, 1200. XXXVI. Reposcit a Joanne Angliae Rege sibi a Richardo relicta, *ibid.* Ea ipsi denegantur, *ibid.* Apud Branefawicum Philippum profligat, 1200. XXXVIII. Innocentius regnum ipsi confirmat, 1201. III. Promittitur illi corona, 1201. IV. Cur praefertur Philippo, 1201. IX. A Francestino episcopo denunciatur Rex, *ibid.* Adversarii anathemate percilluntur, 1201. XIII. Coloniae & Traiecti pro ea celebrati a legatis conventus, 1201. XV. Ipsius sacramenti dati legatis forma, *ibid.* Dux Brabantiae arctius illi coniungitur opera legatorum, 1201. XVI. Othonis litera officiosa ad Innocentium, 1201. XVII. Danorum Rex Othoni a legato conciliatus, 1203. XXIV. Pro conciliandis ei Intubribus laborat Innocentius, 1203. XXXII. Et duce Saxonia, 1203. XXXVI. Et Danorum Rege, 1203. XXXVII. A Jappanis Bohemiae defenditur, quibus gratulatur Innoc. 1203. XXXVIII. Ad Othonem traducitur Bohemiae Rex opera Pontificis, 1203. XXXIX. Res illius felicitus eunt, 1204. XLVIII. Eius litera ad Innocentium de gestis a se rebus, 1204. XLIX. Jubetur ab illo esse modestus in prosperis, 1204. L. Coloniam obtinet, 1205. XLII. Juliaci comes ab eo deficit, *ibid.* Et Adolphus archiep. Colonienfis, 1205. XLIII. Liberat Coloniam a Philippo obsessam, 1205. XLIX. Proditur ab Henrico Limburgensi, 1206. X. Fugatur, *ibid.* E. Vassimberch salutis fuga sibi consulit, *ibid.* Colloquium cum Philippo habet, *ibid.* Amittit Coloniam, *ibid.* Fugit in Angliam, *ibid.* Cum magna pecunia vi revertitur, *ibid.* Innocentius pro confirmandis ejus partibus laborat, 1206. XI. Inclinat postea ad Philippum, datque operam ut Othonem eidem Philippo conciliet, 1207. VII. Ingens contra eum exercitus legatorum opera a Philippo dimissus, *ibid.* Inducias ad annum paciscitur, *ibid.* Legatis exprobrat, suam eos causam prodidisse, *ibid.* Monetur ab Innocentio, ut oratores ad sedem Apostolicam mittat, quod defendant ipsius causam contra oratores Philippi, 1207. XI. Proscribit Philippi interfectorem, 1208. V. Ante eam cadentem ab omni-

omnibus erat destitutus, 1208. VI. Laborat pro eo Innocentius, ne alius Philippo subrogetur, 1208. VII. Othonis litera ad Pontificem, 1208. IX. Aucta illius res post Philippi necem, *ibid.* Petit consilium ab Innoc. *ibid.* Pollicetur se Beatricem Philippi filiam ducaturum, 1208. XIV. Data Innocentii ad eum litera pro stabiliendo ejus Imperio, 1208. X. Beatricem Philippi filiam ducit, 1209. II. Queritur apud Pontificem, Fridericum discordiam movere, 1209. VIII. Respondit illi Innocentius, 1209. IX. Ipsius sacramentum sedi Apostolicae datum, 1209. X. Confirmatio jurium Ecclesiae ab ipso facta, 1209. XII. Ejus in Italiam adventus, 1209. XIII. Ipsius litera ea de re, *ibid.* Responsum Innocentii, 1209. XV. Accessus illius in Urbem, 1209. XVI. Coronatur in ecclesia S. Petri, 1209. XVII. Ritus in consecratione servatus, 1209. XVIII. Turbas in Urbe movet, 1209. XX. Ejus post coronationem perfidia, *ibid.* Commendat Mediolanensibus insignia Imperii; Siciliam citeriorem invadit, 1209. XX. Anathemate percillitur, 1210. I. Ecclesiae ditionem occupat, *ibid.* Apuliam sibi subiicit, 1210. II. Ejus progressus, *ibid.* Ipsius subditi sacramento fidei liberati, 1210. II. Deserit a pluribus, *ibid.* Othonis in Sicilia progressus, 1211. I. Renovata in eum censura, 1211. II. Rescinduntur ipsius gesta, 1212. I. Redire in Germaniam cogitur, *ibid.* Insidias fruit Friderico, 1212. III. Repellitur Constantia, *ibid.* Conatus ejus irriti, *ibid.* Fridericus se illi opponit, 1212. II. Thuringia ab Othone vastata, 1213. X. Magno praelio profligatur, 1214. XXI. Germania inferior illi a Friderico eripitur, 1214. XXIV. A Friderico in fugam actus, *ibid.* Pollicetur in concilio Lateranensi facturum satis, 1215. XIV. Marchio Montisferrati se illi opponit, *ibid.* Accusatur, Fridericum, Regem presbyterorum appellasse, *ibid.* Quae alia eius oratori objecta, *ibid.* Repudiatur, & Fridericus confirmatur Imperator, *ibid.* Moritur cum insigni contritione, 1218. XXXVII. Posebat se conculcari, *ibid.* Eius anima expiatorii ignis poenis precibus levare flagitat, 1218. XXXVIII.

Otho Philippi Suevi frater, 1200. XXVIII.

Otho five Bertholphus Palatinus de Wiltibach Philippum Suevum prodicione occidit, 1208. I. Qua de causa, 1208. III. Eius crudelitas, 1208. IV. Proscribitur ab Othone, 1208. V. Divino monitu maleficum plecit; occiditur, *ibid.*

Otho e Roccha Athenarum dominus, leges ecclesiasticas iniquas ab eo latas rescindere, censuris intentatis, iussus, 1210. XXIX. Excitatur ab Honorio III. ad jungendam cum Guillelmo Montisferrati marchione arma, 1213. XXVI.

Otho archiep. Januensis privilegiis auctus ab Honorio III. 1217. XCVIII. XCIX.

P

PAllium; accepto pallio patriarcha Constantinopolitanus ab Rom. Pontifice illud aliis largitur, 1218. XXV.

Pandulphus subdiaconus mittitur in Gallias legatus ab Innocentio III. 1212. XXXVIII. Provincia absolvendi Joannis Anglorum Regis ei datur, 1213. LXXXIV. In ejus manibus ab illo Angliae, & Hiberniae coronae consignatae, 1213. LXXXVIII. Traicit in Gallias ad revocandos exules antistites, 1213. LXXXII. Prohibet Philippo Regi Galliae

Joannem bello petere, *ibid.* Quid a Philippo ipsi responsum, *ibid.*

Pandulphus capellanus immixtus a Gregorio IX. in Neapolitanum regnum cum exercitu pro distrahendo hoste, 1228. XIII. Fridericianos duces fundit, *ibid.*

Pandulphus Norwicense. electus revocato Gualone legati munere in Anglia ornatus, 1218. LXII. E somnio Fulchesio mortem praedicit, 1226. XLVI.

Panormum a Marquardo frustra obsidione tentatum, 1200. II. III.

Papa. *Vide*, Pontifex.

Papientes Fridericum proficiscentem in Germaniam stipant, 1212. III. Mediolanenses ob id iis bellum inferunt censurisque feriuntur ab Honorio, 1216. XXVI.

Parentius. *Vide*, Petrus Parentius.

Parentius & Andreas fratres Ecclesiae infensissimi, 1222. XXXIII. Anathemate devincti, *ibid.* Ad officium revocantur, 1222. XXXV. Parentius senator Honorium Urbe cogit excedere, 1225. II. Eo magistratu abcedente, pax Urbi restituta, *ibid.*

Parisiensis episcopus iussus Philippum a nuptiis illicitis abducere, 1198. XIV.

Parisiensis academia; corripit Gregorius IX. doctores Parisienses, abjecto divinarum literarum studio, inani philosophia se addicere, 1228. XXIX. Acerrime ob id in ipsos invehitur, 1228. XXX. Instauranda illi academia incumbit, 1228. XLVI. Multa pro ea componenda decernit, 1228. XXX. & seq. Ipsius privilegia a Rege Ludovico restitui curat, 1228. XLVIII.

Parisius historiae Anglorum scriptor corruptum a Virgine Innocentium fingens refellitur, 1203. XXXI. Temere scribens, Joannem ab Innocentio III. ad regnum Ecclesiae subiciendum coactum, confutatur, 1213. LXXXVIII.

Paschalis II. post coronatum Henricum IV. Imp. ab eo in vincula conclusus fuit, 1206. XXXII. Extorta a se privilegia concessa Henrico rescidit, *ibid.*

Patarieni haeretici Viterbii, & alibi grassantur, 1207. I. III.

Patavini; iniqua eorum lex rescissa ab Honorio, 1216. XXIX.

Pater noster; eam orationem ad salutem sufficere dicebant Albigenes, 1204. LXI. LXII.

Patientia in laboribus exemplum admirandum; 1203. XI. Ob justitiam pati quam gloriosum; 1203. LIV.

Patriarchales sedes designatae, 1212. XLIII. Egregia de illis Innocentii sententia, 1212. XLV. Patriarchalium sedium ordo ex concilio Lateranensi, 1215. X.

Patrimonium Ecclesiae ab Henrico Imp. occupatum ab Innocentio III. recuperatur, 1198. XIII. *Vide*, Ecclesia ditio.

S. Paulus Apostolus; jubetur festus dies conversionis S. Pauli celebrari, 1198. XX. Jura ac privilegia monasterii S. Pauli corroborata, 1203. LXVII. Sacrum ipsius corpus in eodem monasterio reconditur, *ibid.* Abbatii ipsius monasterii mithrae, annuli, tunicae, sandaliorum, & dalmaticae usus ab Innocentio III. permissus, *ibid.*

Paupertas; amor ejus singularis in S. Franciscum moriente, 1226. L. In S. Dominico, 1219. LIII. LIV.

Pax; pontificii muneris esse pacem inter principes tractare demonstrat Philippo Regi Innocentius, 1203. LV.

Peccata poenas secum trahunt, 1198. IX. Si illi ob peccata a persecutoribus victi, 1198. LXIV. *Vide*, Justitia divina. Blasphemiae. Superbia. Sacrilegium. Ecclesiae persecutores.

Richardus e S. Germano historicus, 1198. CXVII.
 Richardus frater Innocentii III. Papæ Soram Germanis eripit, 1208. XXVII. Creatur Soræ comes, *ibid.* Forma sacramenti ab ipso Pontifici præstiti, *ibid.* Confirmantur ejus jura a Friderico, 1208. XXVIII.
 Richardus de Aquila Fundanus comes Romanam Ecclesiam heredem bonorum instituit, 1211. VI.
 Richardus comes Verona ejectus, 1226. XIX.
 Richardus episcopus Dunelmensis dum viros religiosos insecatur, repentina morte extinguitur, 1226. XLVII. Cœlesti antea viso intentata illi inferni pœnæ, ni respiceret, *ib.*
 Ripampanum e prædonum manibus ab Innocentio III. liberatum, 1198. XXV.
 Robertus tit. S. Stephani in monte Calio presbyter Card. missus in Gallias, 1213. II. LXIII. Ad conciones apud cruce signatos habendas, 1218. V.
 Robertus Petri filius Imperator Constantinopolitanus consecratur, 1221. XXIII. Ecclesiarum jura confirmat, *ibid.* De ea re Honorii Papæ ad eum literæ, 1222. XIV. Bello appetitur, 1222. XV. In factiosos latum ab Honorio anathema, 1222. XV. In eum a Theodoro Commeno copia movetur, 1222. XVI. Ad Pontificem oratores mittit, 1222. XX. Erigitur ad meliorum spem, 1222. XX. XXI. Mediam ecclesiasticorum proventuum partem pro sustinendis belli sumptibus illi Honorio attribuit, 1224. XXV. Roberti mors, 1228. XXXIX. Heredem filium Balduin. II. relinquit, *ibid.*
 B. Robertus fulget miraculis, 1222. XLIX. Permittit Honorius sanctorum cultum illi exhiberi, *ibid.*
 Robertus archiep. Strigoniensis Cumanos ad fidem convertit, 1227. L. Creatur A. S. L. in Cumania & Brodina, *ibid.*
 Roccii comes, 1216. XXXVI.
 Rodericus arch. Toletanus sacram crucis militiam contra Sarracenos divulgat; magna exinde auxilia elicit, 1212. XVIII. Committuntur ab Innocentio III. illius curæ diœceses ab Alphonso Rege Castellæ creptæ Sarracenis, 1213. XCI. Sui admirationem in concilio Lateranensi concitat, 1215. XVI. Intentat litem Compostellano, Tarraconensi, & Narbonensi archiepiscopis; atque expulsat sibi non obsequi; quid gestum, *ibid.* Ornatur pluribus prærogativis, *ibid.* Hispanim ipsi subditan fore decernitur, *ibid.*
 Rodolphus & Petrus e Castro novo in Albigenes missi, 1204. LVII.
 Roffridus tit. SS. Marcellini & Petri presb. Cardinalis, 1202. VI.
 Rogerius avus Tancredi, pater Constantiæ, 1198. LXV.
 Rogerius filius Tancredi Willelmi pater, *ibid.*
 Rogerius præclarus annalium scriptor, quo anno historiæ finem imposuerit, 1201. XLIII.
 Rogerius comitis Fuxi filius; ejus crudelitas in cruce signatos, 1210. XVII. Perfidia ipsius, ac feritas, 1212. XV.
 Rogerius Aquilanus, 1228. XIII.
 Roma; Romani; coercita Romæ fori Pontificii avaritia, 1198. XXVI. Romanus populus in verba Innocentii adactus donaria accipit, 1198. XXVIII. Romani adversus Innocentium concitati, 1203. LXXII. Profitentur creandi Senatoris jus ad Pontificem spectare, 1208. VII. Forma sacramenti quo Imperator coronandus Romanorum securitati cavet, 1209. XVI. Romanorum literæ ad Fridericum II. de illius adventus in Urbem expectatione pro excipiendis Imperii ornamentis, 1220. VIII.

Romanus Pontifex; Pontificatus præfagia, 1198. VI. Invitus ad Pontificatus fastigium evectus Innocentius III. 1198. V. VII. Eligendi Pontificis antiquus ritus, 1198. V. VII. Consecrandi, 1198. XII. Celebritatis pompa ante ejus consecrationem dimidia bulla diplomata consignantur, *ibid.* Eiusdem roboris ab eo ante & post consecrationem gesta, *ibid.* Romanis electus Pontifex consularium tribuit, 1198. XIII. Quantum honores Pontifici deferendus, 1198. XV. Cefiones, depositiones & translationes episcoporum spectant ad Pontificem, 1199. LIII. Armenia Rex ad Pontificem appellat pro Antiocheno principatu, 1199. LXVII. Pontifex vexillum S. Petri ei mittit, 1199. LXVIII. Pontificis officium pacem inter principes conciliare, 1203. LV. Forma sacramenti a Bulgar. primate præstiti Pontifici, 1204. XLIV. Fateetur Philippus Suevus Pontificem a nullo mortali judicari posse, 1206. XVI. Danorum Regis erga Pontificem studium ingens, 1206. XIX. Ritus servari soliti, cum novo Pontifice, &c. 1227. XVI. Pictaviensis episcopus, Papam se esse jactans in sua diœcesi, coercitus, 1213. LXVII. De alijs ad Rom. Pontificem spectantibus, *ibid.*
 Romanus Pontifex Reges creat, corona exornat; Lusitanum Regem creat, 1198. XXXV. Corona a Pontifice & imp. missa Rex Armenia redimitur, 1198. LXV. LXVI. Bulgarorum Rex, 1204. XXXIV. Petrus Aragonum Rex, 1204. LXXI. Quid de ejus successoribus jubeat Pontifex, 1206. XXXIV. Bohemiarum Regem creat, 1206. LXXXV. Petrus Antiochenensis ab Honorio III. imperatorio diademate cingitur, 1217. IV. Reges ab Rom. Pontifice creati corona redimunt. *Vide*, Rom. Pontifex.
 Romanus tit. S. Angeli diaconus Card. ab Honorio in Gallias legatus missus contra Albigen. 1225. XXVIII. De ea re literæ, 1225. XXVIII. XXIX. Jubetur Ludovicum Regem ad inducias Anglo concedendas percellere, 1225. XXX. Illum cruce in Albigenes con-signat, 1225. XXXV. Monetur ab Honorio, ut Ludovicum hortetur, ne pia consilia suorum commodorum fœce inquinari patiar. 1226. XXXIII. Caveat, ne Regum Angliæ & Aragoniæ, vel Imperii jura invadantur, *ibid.* Creatur iterum in Gallias a Gregorio IX. adversus Albigen. legatus, 1228. XXII. Tolosanum pacem offert, 1228. XXIV. Eam cum Raym. firmat, *ib.* Raym. Eccl. conciliat, 1228. XXV. Synodum Tolosa celebrat, 1228. XXVII. Instituit in suspectos de hæresi inquisitores, 1228. XXVIII. Aliam synodum Aurasiæ habet, *ibid.*
 Roncelinus Massiliæ dominus, 1211. XX.
 Rossi infideles Græcos, in servitum crebris excursionibus rapientes, comprimunt, 1200. LI.
 S. Ruffinus episc. martyr; illius reliquiæ translata, 1212. XXXIX. In rapientes pulverem ex ejus sepulcro ultio divina, *ibid.*
 Rupella a Ludov. VIII. Anglo erepta, 1224. X. Versi in furorem præfidiarii milites ob submissa pro stipendiis faxa se Ludovico Regi dedunt, *ibid.*
 Rupinus filius Raymundi nepos Beomundi Antiochiæ principis, 1199. LXVII. Rogante Raymundo patre morituro declarat heres principatus, *ibid.* Eicitur una cum avo a Tripolitano comite, *ibid.* Ejus causa Innoc. III. commendata, 1202. XXXIX. Leonis avunculi Armenia Regis opera principatum obtinet, 1205. XXXVI. XXXVII. Eiusdem Regis de ea re literæ ad Innocentium III. 1205. XXXVI. Detinetur in vinculis, 1222. VII.

VII. Uxoris ac filiorum clientelam suscipit Honorius, *ibid.*
 Ruptarii qui essent, 1204. LXIV. Dicti etiam Rotharii; eorum sacrilegia Oleroni commissa, 1213. XXXI. Divina ultio in quendam, qui partem crucis dominicæ erat furatus, 1217. LXXX. LXXXI.
 Russia & Russi; Russi zelo fidei Cumanos reprimunt, 1200. LI.
 Russia Reges episcopi Mutin. A. S. L. operatores mittunt, quibus exhibent se ad excipiendam fidem paratos, 1227. VIII. Hortatur ipsos Honorius III. ut legatum ea de causa a sede Ap. exposcant, 1227. VIII. IX.

S

S Abellorum familia Romana prænobilis; ex ea oriundus Honorius III. 1216. XVII. Sabinia; ob eam ad Ecclesiam invocatum tumultuantur Romani adversus Innocentium, 1208. VI.
 Sacerdotes; eos qui pugnant munere deturbandos definit Innocentius, 1198. XXVIII. Sacerdos simplex auctoritate Pontificis sacramentum confirmationis impertire potest, 1221. XXX.
 Sacerdotium & Imperium ut mutuo fœdere conjuncta esse debeant, 1199. XXXII.
 Sacerdotium Imperio præcellere ab Innocentio demonstratur, 1199. XXXV. LXIV.
 Sacerdotia seu beneficia in posteros transferri vetita, 1203. LXVI.
 Sacerdotiorum omnia provisio devoluta ad Pontificem, 1204. LXVI. Plura sacerdotia sine Apostolicæ sedis auctoritate ex concilio Lateranensi retineri non possunt, 1218. LXXXI. De retentis duobus sacerdotiis visum terribile Philippi cancellarii damnati, 1228. XXXII.
 Sacramenta ab Albigenibus & Waldensibus hæreticis spreta, 1204. LX. LXIV. Alia. *Vide*, In singulis sacramentis.
 Sacramentum seu juramentum; forma sacramenti Pontifici præstiti ab Othone Rege Romanorum, 1201. XV. Ab eodem Othone Imperatore, 1209. X. XI. XII. Ab archiepiscopo Bulgaria, 1204. XLIV. Petri Regis Aragonum quo regnum sedis Apostolicæ vestigale constituit, 1204. LXXII. LXXIII. Sacramenti forma a Tarracinenibus præstiti sedi Apostolicæ, 1204. LXXXVI.
 Sacramentum in regia inunctione datum cæteris derogat, 1225. XXII.
 Sacrilegium; sacrilegi; militis sacrilegi manus mox atque Deiparæ altari injecta arefacta, 1199. V. Alter in furorem versus, *ibid.*
 Sacrilegium in Heliodoro, Balihafare & Pompejo gravissime vindicatum offendit Hemenrædo Regi Innocentius, 1199. XXXIX. Bavariæ dux, expilata ecclesia Maguntina, misere moritur, 1200. XXXIX. E percusso crucifixo sanguis emanat, 1204. XXVII. Itidem ex alio. *Vide*, Crux Crucifixus. Sacrilegia ingentia perpetrant Latini Constantinopoli, 1205. VII. Dant pœnas in Adriano politana elade, 1213. XIII. Divina in sacrilegos ultio, 1217. LXXX. Frisia ob sacrilegium in Eucharistiam patratum oceani undis obruta, 1218. XLV.
 Sacrilegus inferorum pœnis addictus, *ibid.*
 Salomon Rex minoris Britannicæ, 1199. LII.
 Sanctius I. Rex Lusitanicæ accipitur in clientelam sedis Apostolicæ, 1198. XXXIV. Data de ea re literæ ab Innoc. III. *ibid.* Ecclesiasticos opprimit, 1210. IV. Arguitur ab Innoc. *ibid.* Promittit facere satis morbo

lithali correptus, 1211. XI. Rogat Pontificem, ut ipsius testamentum confirmet, *ibid.* Gratulatur pœnitenti Innoc. *ibid.* Eiusdem mors, *ibid.*
 Sanctius cognomento Fortis Rex Navarræ inducias cum Rege Castellæ initas violat, 1198. LXIX. Ob id anathemate ictus, *ibid.* Cum Rege Castellæ & Aragoniæ Miramolinum vincit, 1212. XXX. Eorum victoria, 1212. XXXV. Bellum in Sarracenos meditatur, 1219. XLV. Illius zelum commendat Honorius III. accipitur in clientelam Apostolicam, *ibid.*
 Sanctius Petri Regis Aragonum frater Jacobi patruus de invadenda Aragonia cum fratre certat, 1214. XXX.
 Saladinus Sephadini frater, 1213. VII.
 Salinguerra fidei sacramentum exhibet Innoc. III. 1215. XXXIX. Quas fiduciario jure terras acceperit, 1215. XL.
 Sancti Joannes Anglorum & Willelmus Scotiæ Reges feretrum S. Hugonis collo gestant, 1200. XX.
 Sanctorum cultum superstitioni tribuentes ab iisdem sanctis profligati, 1213. XVII. XVIII. Sancti a populis in patronos adsciti in extremis angustiis suis non desunt. *Vide*, Intercessio sanctorum.
 Salva terra a Miramolino vastata, 1212. XVIII.
 Sandalia; Waldenses in iis ferendis sanctitatem collocant, 1204. LXIV.
 B. Sano Eboracensis archiepisc. in Dolensi ecclesia cum archiepiscop. insignibus sedit, 1199. LII.
 Sanya Georgianæ Regiæ nepos, 1224. XX.
 Saphadinus. *Vide*, Sephadinus.
 Sardinia Rom. Ecclesiæ obnoxia, 1203. LXVIII. 1200. XLIX. 1204. LXXIX. Missi ad componendas illius turbas legati, 1203. LXVIII. Pisanus archiep. ob invasa illius suprema jura increpatur ab Innocentio III. 1205. LXVI. Pisani instrumenta de Sardinia præfens dominatu laniare jussi 1206. XXXVI. Arcem in Sardinia magnis molibus extruunt, 1217. LXXXVI. Illius imperium affectant, 1217. XC. Ea de re Regiæ Calaritanæ Honorii III. ut supremi domini auxilium implorantis, literæ, 1217. XC. Usurpata dimittunt Pisani, & reconciliantur Ecclesiæ, 1217. XCVII. A Lamberto & Ubaldo invaditur, 1218. XXXI. In eos censuras dirigit Honorius III. 1223. XX.
 Saresberienensis comes ope Virginis e naufragio erutus, 1225. XXXVII.
 Sarlatium; reperti in ea urbe CL. catholici ab Albigenibus membris mutilati, 1213. LXV.
 Sarraceni Marquardo in Sicilia se conjungunt, 1199. XIV. Plura committunt scelera, *ibid.* Tributum Christianis pollicentur, 1214. III. Sarraceni in Lateranensi synodo habitu a Christianis distingui jussi, 1215. XII. Foventur a Friderico, 1228. XV. *Vide*, Ægypti Babylonii. Saphadinus. De bellis Christianorum adversus Sarracenos. *Vide*, Damiatina. Terra sancta. Ferdinandus Rex Castellæ.
 Sarzana Innocentius III. eo Lunensem sedem transfert, 1204. LXXXII.
 Savaricus e Malaleone ab Henrico percutiendæ monetæ jure donatur, 1218. LXI.
 Sceptrum imperiale; ejus significatio, 1222. XXII.
 Schisma; schismatici; schismatis fautores dejecti, 1199. XXXV. Detrectat Alexius a schismate recedere, Imperioque a Latinis exiit, 1199. LXIV. 1203. XV.
 Schismatici ad Romanam Ecclesiam conversi; Armeni, 1199. LXV. Dalmatæ, 1199. LV. Dioclii, *ibid.* Servii, 1203. XIX. Bulgari, 1204.

- Tarracina, 1204. LXXXVI.
 Tarantasiensis archiepisc. ob Philippum Suevum corona redimitum vocatus in iudicium, 1202. XXVIII.
 Tarraconensis arch. potestas ei data Reges Aragon. inungendi, 1206. XXXIV.
 Tartari in Georgiam irrumpunt; dum Georgiani se ad ferendam contra Sarracenos Christianis auxilia comparant, 1224. XVII. XIX. Praerunt crucem, ut Georgianos decipiant, 1224. XIX. Cædunt ad sex millia Christi. *ibid.* In Armeniam majorem excurrunt, 1224. XX. Deprehensis ipsorum fraudibus, ad XXV. millia delentur, *ibid.*
 Tarvisium; Tarvisini; ipsi ob Cenedam deletam censuris defixi, 1199. IX.
 Templum. *Vide*, Ecclesia. Divina in illos ultio, qui sacra loca prophana faciunt, 1199. V. 1200. XXXIX. *Vide*, Sacrilegium.
 Templarii commendantur ab Rege Armeniæ in literis ad Innocentium III. datis, 1210. XXXIV. Magna ab eo possessiones obnavatam in Sarracenos operam tributa, *ibid.*
 Tentatio; vir sanctus, dono prophetiæ clarissimus, acerbissimis carnis tentationibus dive-xatus, 1215. XIX.
 Testamentum comitis Fundani, 1211. VI. VII. Philippi Regis Francorum, 1223. XXXV.
 Testimonium; quo sensu intelligendum testimonium de consecrandi episcopi probitate datum, 1206. XXXVI.
 Terra sancta; Innocentii III. curæ pro recuperandis rebas Terræ sanctæ, 1198. X. Ejus literæ ad episcopos Galliarum pro ornanda expeditione, 1198. LXXXI. Perythus a Germanis capta, 1198. LXXXII. Adventu Saphadini Germani fugiunt, *ibid.*
 Joppe a Sarracenis capta, 1198. LXXXIII. Cædes Christianorum ibi edita, *ibid.* Adhortatio Innocentii pro aduenda Terra sancta, 1198. CXXXVIII. Apostolica literæ ad Siculos pro cruce induenda, 1198. CXL. Miser status Terræ sanctæ, 1198. CXXXIV. *¶ seq.* Parata pro eo subsidia, 1198. CXLII. De ea re literæ Innocentii ad Græcorum Imp. 1199. LXII. Petrus ad Gallos Goffredus ad Venetos, Cardd. missi pro expeditione comparanda, *ibid.* Indicta reddituum quadragesima pro illius subsidio, 1198. LXIX. Innocent. mittit navem onustam frumento, *ibid.* Illius literæ ad excitandos fideles in Sarracenos; preces pro ea re institutæ, 1199. LXI. 1200. L. Expeditio cruce signatorum instructa, 1203. I. II. Eorum consilium, *ibid.* Ipsorum duces, *ibid.* Quæ eorum classis, *ibid.* Romanorum Pontificum studia pro subsidiis Terræ sanctæ comparandis. *Vide*, Innocentius III. Honorius III. Gregorius IX. Eques dum loca sancta lustrat in calvario beatam animam efflat, 1216. XXIV. Joannes comes Brenensis ducit uxorem Reginam Hierosolym. & coronatur, 1210. XXXIII. Excurrit in Sarraceni. *ibid.* Invalescunt Sarraceni, *ibid.* Pueri facto agmine Terram sanctam petunt, 1212. XLV. Innocentii III. de ea re dictum, *ibid.* Dissipantur, *ibid.* Vir pius raptus divinitus in sancta loca, 1213. V. Agit Innocentius in Lateran. concilio de Hierosolymis recuperandis, 1215. V. VI. Decreta expeditio, 1215. XIII. Tres Reges Ungar. Cypr. & Hieros. copias ducunt in Sarracenos, 1216. XL. Curæ Honorii pro incitandis ad bellum sacrum fidelibus, 1217. XVIII. Cur pares exitus non successerint fidelium votis, *ibid.*
 Terræmotus, 1201. XXXIII. 1202. XXX. In-soliti in Italia, 1222. XXXIX. Dux urbes in Cypro terræ hiata absorptæ, *ibid.*
 Terracinenfes, fidem suam Innoc. III. obligant, 1204. LXXVI.
 Terricus hæresiarca in specu hæresim docet; flammis traditur, 1198. XLII.
 Thabor Sarraceni arcem in eo extruunt, 1210. XXXIII. Evertitur a Sarracenis ipsis, ne in Christianorum potestatem, veniret, 1218. XIII.
 Theobaldus Campaniæ comes, præfectus Crucesignati exercitus in apparatu bellico moritur, 1201. XLII. Sufficitur ei Bonifacius marchio Montisferrati, *ibid.*
 Theobaldus comes Trecentis illius filius, suscipitur ejus patrocinium ab Honorio III. 1216. XLI. A Philippo Franc. Rege defenditur, 1216. XLII. Invadere ejus comitatum molitur Erardus Brenensis, 1216. XLII. XLIII. De eo literæ Honorii contra Erardum, *ibid.* Rebellat in S. Ludovicum, 1227. LII. Ejus virtute ad officium adducitur, *ibid.*
 Theodisius A. S. L. celebrat concilium apud S. Ægidium in causa Raymundi, 1210. XIV. Festivum ejus responsum, *ibid.* Raymundum ad purgationem hæresicos admittere negat, & cur, 1213. XXXIV. *¶ seq.* Pontificem rei certiorum facit, 1213. XXXVI. Ejus literæ, ut se in munere gesserit 1213. XXXVI. In non admittendo Raymun. patres Vaurenfes auctiores habet, 1213. XXXIX.
 Theodericus episc. Colonienfis; cœleste visum de ejus creatione, 1209. VI. Et de privatione dignitatis, *ibid.* Fastu adepti honoris virtutes suas corrumpit, *ibid.* Ab Adolpho in odium Othonis eiicitur, 1212. IV.
 Theodericus vinculis ope Virginis solutus, 1219. XXXII.
 Theodorus Lascaris insignem de Turcis victoriam refert, 1209. XXX. Illius mors, 1222. XXIV. Designat successorem generum Joannem Vatacium, *ibid.*
 Theodorus Angelus Comnenus circumvenit Petrum Antiochensem Imper. Constantinop. 1217. X. Una cum legato convivio excipit, conicitque in carcerem, 1217. XI. Honorii III. ad eum pro Imp. & Joanne Cardinale liberandis literæ, 1217. XIII. Missus etiam legatus, 1217. XIV. Solicitatur Andreas Rex ad bellum ipsi inferendum, ni restituitur libertati, 1217. XV. Excitati item in eum. Galli, 1217. XVI. Promittit se Joannem legatum redditurum libertati, 1218. XX. Abjurat schisma, & absolvi jubetur a Crotonensi episcopo, *ibid.* Revocantur cruce signati a bello illi inferendo, 1218. XXI. In clientelam apostolicam accipitur, 1228. XXVI. Honorii ad eum literæ, *ibid.* Bellum movet Roberto Imperatori, 1222. XVI. Monetur a Pontifice, ut pacem cum illo ineat, 1222. XVII. Excipit humaniter Joannem Columnam Cardinalem redeuntem Constantinopoli in Italiam, *ibid.* Absente Demetrio Thessalonicense regnum occupat, 1222. XXV. Insignia imperialia arripit, *ibid.* Archiepiscopum Thessalon. detestantem ipsum inungere pellit in exilium, *ibid.* A Bulgariæ archiepiscopo consecratur, *ibid.* In eum Guillelmus Montisferrati marchio pro restituendo fratre copias movet, 1223. XI. Excitati ad sequenda marchionis signa fideles, 1223. XII. Auxilia Theodoro submitti a Latinis vetat Honorius, ut Willelmus Montisferrati marchio regnum Thessalonicense recuperare possit, 1223. XIII.
 Theologia; ejus puritas servanda, 1228. XXXI.
 Therasia Regina susceptum ab Honorio ejus patrocinium, 1216. XLIV. Civitas Portugalenfis ab eo episcopo donata, 1217. LXXXIV.
 Thefaurus inventus, 1199. XLVI. Regi Richardo illum repetenti mortem parit, *ibid.* Et Widomaro vicecomiti, qui ipsum invenerat, *ibid.* Thef-

- Theffalonica regni Thessalonicensis caput ob-tenta a Bonifacio marchione, 1205. V. Expugnata a Theodoro Comneno, dum Demetrius Rex in Italia veritatur, 1222. XXV.
 Theutonorum equester ordo religiosus Ptolemaide institutus, 1212. XLV. In eos Templarii suscipiunt inimicitias, quod pallio albo utantur, 1222. VII. Cohibet Templarios Honorius III. *ibid.* Privilegiis ab eo decorantur, *ibid.* Boza ab Andrea Rege Ung. Theutonicis donata, 1224. XXXVI.
 3. Thomas archiepiscopus Cantuarien. de translatione ejus reliquiarum, 1219. XLI. 1220. XLV. Data assistentibus celebritati indulgentiæ, *ibid.*
 Thomas Maurocenus Venetus patriarcha Constantinopolitanus ab Innocentio III. consecratus, 1205. XVI. Ab illo extortum juramentum rescinditur a Pontifice, 1206. II. Conventiones inter ipsum & Henricum aliofque proceres initæ, 1206. III. Consultit Pontificem, 1206. VI. Intentat quantonem de Nicosensi archiepisc. sibi subiciendo, *ibid.* Arguitur ab Innocentio III. sacerdotia Venetis tantum conferre, 1206. XXXII. Ejus mors, 1211. XXIV. Pro subrogando patriarcha dissidia, *ibid.*
 Thomas comes Atterarum carpens Gregorium IX. ob sumpta in Fridericum arma confutatur, 1228. XIV. Sarracenis adversus Christianos favet, 1228. XV.
 Thomas Sabaudia comes pontificias copias delet, 1227. XI.
 Thracia a Blachis & Cumanis vastata, 1200. LI.
 Thrasimundus pater Innoc. III. 1198. II.
 Thurcillus rusticus; ostensa ei inferorum & purgatorii pœnæ, 1206. XXXIII.
 Thuringiæ dux cruce signatus; Innocentii III. ad eum literæ, 1198. XIII.
 Timor; scelerati timidi insigne exemplum in Alexio Imp. Constantinopoli noctu profugiente, 1203. XV. XVI.
 Toletum primatus Hisp. confirmatus ab Innocentio III. archiepiscopo Toletano, 1210. V. Ecclesiæ Toletanæ privilegia ab Honorio III. corroborata, 1218. LXIII.
 Tolosa; Tolosani; episcop. Tolosanus a Raymundo cjeftus, 1211. XIV. Clerus nudis pedibus exit, 1211. XVIII. Cruces in ecclesia B. Virg. divinitus pro aërem volitare visæ Tolosæ. *Vide*, Crux. Crux visa versus Tolosam ire, 1212. XI. Petro Regi Aragon. Tolosani fidem per nefas obligant, 1212. XXIV. Petunt episcopi ab Innocentio III. ut Tolosa excindatur, 1213. XLVII.
 Tolosani divinitus fusi in obsidione Murelli a Montfortio, 1213. LIX. Pollicentur se legatis parituros; mox resiliunt, 1213. LXIII. Jubet Innocentius reconciliari Ecclesiæ, 1214. XVI. Montfortio a concilio montis Pessulani attribuitur, 1214. XIX. XX. Munitur præsidio a Tolosano episcopo, 1214. XX. Eorum moenia a Ludovico VIII. dirui jussa, 1214. XXIII. Rebellant in Montfortium, 1216. I. Ab eo compressi, *ibid.* Magna pecuniarum multa affecti, *ibid.* Ob id abalienati a Montfortio novam rebellionem constant, *ibid.* Deficiunt ad Raymundum seniorem, 1217. LIII. Obsidentur a Montfortio, 1217. LIV. Montfortium eruptione facta cædunt, 1218. XLIX. Philippus Rex Galliarum in Tolosanos copias movere cogitat, 1218. LVI. Propulsant mœnibus Ludovicum VIII. 1219. XXXVI.
 Tolosani oblatas a Romano legato leges admittunt, 1228. XXIV. Resipiscentes Ecclesiæ conciliantur, 1228. XXVII. In alios fa-

- cra inquisitio instituta, 1228. XXVIII. Comitatus ad solos ex Joanna Raymundi filia, & Alfonso S. Ludovici fratre suscipiendos devolvendus, 1228. XXVI.
 Translatio episcoporum a solo Romano Pont. peragenda, 1198. XXI. Inflicta episcopis, archiepiscopis, & patriarchis id molientibus pœnæ, *ibid.* Ob eam præsumptam multantur Hildesemen. episc. 1199. LIII. Electus Abricensis; archiepisc. Turonensis patriarcha Antiochenus, 1199. XLV. Salisburgenfis archiepisc. 1200. XLI.
 Transubstantiatio; quæ sit illius forma, 1202. XIV.
 Trapezuntinum Imperium; ejus initia, 1205. XXVI. 1222. XXV.
 Tridentum ab Henrico Rege flammis deletum, 1226. XIX.
 Trinitas; de ea differit pluribus Innocent. in epist. ad Joannem archiepisc. Lugdunensem, 1203. LXXI.
 Trinitas personarum in Deo, *ibid.* Cur collecta ad Spiritum sanctum non dirigatur quem admodum ad Patrem & Filium, 1203. LXXII. Joachimus abbas negans in Trinitate essentia divinæ unitatem damnatus in concilio Lateranensi, 1215. VIII.
 S. Trinitatis redemptionis captivorum ordo, 1198. XLVIII. Ab Honorio III. confirmatus, 1217. CII.
 Tripolitanus comes Antiochiam a Pelagio A. S. L. Templariis commendatam capit, 1226. LVII. Savitiam exercet in Templarios, & alia patrat scelera, *ibid.* Ob id anathemate defixus, ejusque ditio interdicto percussa, *ibid.*
 Truncus in ecclesiis expositus, 1199. LXXI.
 Tucci a Ferdinando Sarracenis erepti, 1225. XLII.
 Tuderta ad ditionem Ecclesiæ redit, 1198. XVI.
 Tudertini, 1207. IV.
 Turcæ divinitus ingenti clade visi a Theodoro Lascari, 1209. XXX.
 Turonensis archiepiscopus adversus Dolensem episcopum causam obtinet, 1199. LII.
 Tuschana ab Innocentio III. ad Ecclesiæ revocata, 1198. XXV.

V

- V Assimberch; ex ea arce obsessa Otho cum tribus sociis fugit, 1206. X.
 Vatacius. *Vide*, Joannes Ducas Vatacius.
 Vaticana basilica; altaria S. Petri jussu in ea sacrata, 1198. XIX. Cathenenfis comes ad perducendum ad culmen illius opus comitatus censum imponit, 1198. XVIII.
 Vaurus capta a cruce signatis, 1211. XV.
 Ubaldesca virgo feliciter moritur Pisis, 1206. XLIII.
 Ubaldus & Lambertus Pisani Sardinia invasores, 1218. XXXI.
 Veneti negant cruce signatis classem, nisi de Jadera insectanda pacifcantur, 1203. III. Cur Jadertinis infensi, *ibid.* Excindunt Jaderam 1203. IV. Ornamenta templi S. Sophiæ translata Venetias, 1205. XLI. Jusjurandum a patriarcha Constantinopol. extorquent, 1206. I. Rescissum a Pontifice; imaginem a S. Luca pictam sibi vendicant, 1207. XIX. XX. Petrus Zianus creatur dux Venetiarum, 1206. XXXVII.
 Vercellenfis episc. ad patriarchatum Hierosolymitanum translatus, 1205. XXVII.
 Verona adversus Fridericum cum Mediolano, aliisque Infubriæ urbibus coalitionem conflatur, 1226. XIX.

- Veronica divinitus inverfa dicitur mortem portendisse Innocentio III. 1216. VII. Imperatum ab Honorio III. ut instructo religioso agmine Veronica fingulis annis deportaretur, &c. 1223. XXI.
- Vexillum S. Petri Regi Armeniæ missum, 1199. LXVIII. Regi etiam Bulgarorum, 1204. XXXVI. Eius mysteria, *ibid.* Alexandrino Italiæ populo, 1206. XLI.
- Vexillum Regis Castellæ præfert imaginem Dei-paræ, 1212. XXIIX.
- Vexillum Miramomelini erectum in ecclesia S. Petri, 1212. XXXIII. Claves in signis ecclesiæ etiam olim præferri solitæ, 1228. XIII.
- Ugo abbas Cistercii miraculis clarus, 1221. nu. ult.
- Ugolinus. *Vide*, Hugolinus.
- Victoria Gualterio Brenenti cœlitus concessa, 1201. XXXIX. Ante pugnantem aurea crux ferri visa, *ibid.* Orantibus Templariis Angeli pugnant, & Sarracenos capiunt, 1205. L. de Turcorum validissimo exercitu modicis copiis relata a Theodoro Laschari, 1209. XXX. Victoria parta de hæreticis, 1211. XIX. Arx divinitus capta, 1212. XI. Sacerdotum cantu propulsati hostes, 1212. XII. De Miramomelino ab Alphonso Rege Castellæ relata, 1212. XXX. Institutus propterea festus dies triumphus S. Crucis, 1212. XXXIV. Parta divinitus a Leodiensibus victoria, 1213. XIV. A Cremonensibus, 1213. XVII. A cruce signatis adversus Albigenfes in Petrum Aragoniæ Regem, 1213. LVII. Adversus quatuor Sarracenos Reges ab Alphonso II. Rege Lusitaniæ, 1217. XXXIII. XXXIV.
- Vigiliæ; de sanctorum vigiliis Eccl. catholicæ ritus, 1206. XXXV.
- Vincentius rerum Polonicarum scriptor Fulconi in sede Cracoviensi succedit, 1207. XIV.
- Vincentius Cracoviensis episcopus Cisterciensis, relicto episcopatu, se addicit, 1218. XXXV.
- Vincentius Gnesnensis archiep. synodum celebrat, 1227. LI.
- Vindicta S. Engelberti ministri, ut successorem ad vindicandam illius cædem concitent, interulam sanguine resperfam in sinum novi archiepiscopi in throno confidentis proiciunt, 1225. XIII. Martyris corpus coram Henrico Rege ad eum commovendum afferunt, 1225. XIV. *Vide*, Clementia.
- Vindicta divina. *Vide*, Justitia Dei.
- B. Virgo. *Vide*, B. Maria.
- Virginitas. *Vide*, Castitas.
- Visiones; visum objectum a S. Petro de consecrandis altaribus, 1198. XIX. Objectum militi, 1198. CL. De Richardi Regis obitu, 1199. XLVII. Plura crucis signa, in hominum multitudinem delabentia, D. Mariæ Oignacensi ostensa, 1208. XXIV. Visus in aere exercitus cruce signatus, 1209. XXVII. Vir pius raptus divinitus in sancta loca, 1213. V. Visum S. Dominico objectum, 1216. XLVIII. XLIX. Christi e cruce pendentis imago in cœlo a populis conspicitur, 1217. XXII. Simile, 1220. XLIII. Conspicuum in aere crucis signum, & visæ cœlestes acies pugnare in Sarracenos, 1220. XXXIII. Visum de animæ Philippi Francorum Regis statu, 1223. XXXVIII. S. Engelbertus post mortem viro pio se videndum obicit, 1225. XII.
- Vitalis archiep. Pisanus; Sardinia legatio ipsi ac successoribus ab Honorio III. confirmata, 1218. XXX.
- Viterbium; Viterbienses foedus ineunt cum Perusinis & Hetruscis, 1198. XXV. Admo-
- vent gerendæ publicæ rei Paterinos, 1205. LXVI. Gradu eos pelli jubet Innocentius III. 1205. LXVII. Viterbium proficiscitur, 1207. I. Extirpat hæreticos, 1207. I. II. Ultio. *Vide*, Vindicta.
- Unctio; de sacra unctio, qua episcopi & sacerdotes initiuntur, 1204. XXXIX. Unctiois sacra mysteria, 1204. XL. Cur ungantur episcopi, *ibid.* Unctiois Regum & Pontificum discrimen, 1204. XLI. Mysteria diversarum unctio, 1204. XLII. Aragonum Rex inungitur Romæ ab episc. Portuensi, 1204. LXXXI.
- Ungaria; potestas coronandi Regis concessa tantum arch. Strigoniensi, 1212. VII. *Vide*, Hemenradus, Andreas, & Bela Ungarorum Reges.
- Universitas. *Vide*, Academia.
- Votum; de illius observatione, 1198. LVIII. Permutari potest a Pontifice, 1198. LX. Liberatur voto Hierosolymitano episcopus Trecentis, *ibid.* Syri voto lustrandi limina Apostolorum solati, 1198. CXXXII.
- Urina. *Vide*, Crux.
- Ursi filii Cælestini III. nepotes tumultuantur adversus Innoc. III. 1208. VI.
- Urspergensis abbas adversus Pontificem Frederici fautor confutatur, 1227. XLV.
- Ufurarii Judæi ex concilio Lateranensi ad restituenda male parta adigi iussi, 1215. XII.
- Utelandia insula; piæ consuetudines in ea renovari iussæ, 1198. LXXXIV.
- Utriculum a Narniensibus eversum; instauratum ab eisdem Innocentio III. imperio, 1198. XXXV.
- W. comes Folcarciensis pro criminum expiatione Terram sanctam petere iussus, 1198. LXXXV.
- W. e Monte Pessulano petit ab Innocentio, ut filios natalium dignitati afferat; repulsam patitur, & cur, 1202. XX.
- Waldemar episcop. Salevicensis Innocentio III. opera e carcere liberatus, 1203. LXV. Danorum Regis officiose ad Innocentium de ea re literæ, 1206. XIX. Mortuo Rege Canuto regnum affert, 1206. XX. Eligitur Bremensis episcopus; Romam se confert, 1208. IX. Non petita a Pontifice venia discedit, *ibid.* Excipitur a Bremensibus; anathemate percussus, *ibid.* Exagitat verum archiepiscop. Bremensem, 1210. XXV. Vibratæ in eum censuræ, 1212. III. Confirmatur ab Honorio III. 1218. XL. Ejecto illo, Gerardus sedi Bremensi imponitur, *ibid.* In agritudine ad Deum convertitur, 1220. XXXVI. Cisterciensibus se aggregat, *ibid.* Ab Honorio commendatur abbati, *ibid.*
- Waldemar Rex Danorum crucem contra barbaros sumit, 1210. XXIV. Gratulatur illi Innocentio III. *ibid.* Init pacem cum Frederico quæ ab Honorio III. confirmatur, 1217. XLI. Pro nepote Regis Sueciæ Erici filio, regno iniuste excluso, provocat ad sedem Apostolicam, 1219. XXIX. Coniicitur in vincula, 1223. XXIII. Illum defendendum suscipit Honorio III. *ibid.* Datque operam ut in libertatem vindicetur, 1223. XXVIII. Quæ leges pro eo liberando a Frederico oratore propositæ, *ibid.* Albertus Waldemari nepos illas respuit; *ibid.* Rem decernit prælio, *ibid.* Capitur, & eodem cum avunculo carcere includitur, *ibid.* Restituitur libertati seque pecuniis redimit, 1225. XVIII.
- Waldenses; eorum hæresis, 1204. LXIV.
- Walterus archiepisc. Rhotomagensis, 1198. LXXXV.
- Wenceslaus idemque Othacherus pollicetur Innocentio III. Othoni adhæsurum, 1203. XXXIX. Illius de ea re lit. *ibid.* Maguntinis

- Apollinæ sedis clientelam accipitur, 1227. XLVII.
- Wicanus Rex Diocliæ & Dalmatiæ ad Ecclesiam redit, 1199. LXIX. Ejus ad Innocentium III. lit. *ibid.*
- Wifanus episcop. Wigorniensis sanctorum catalogo ab Innocent. III. adjectus, 1203. LXII.
- Woffora; ea infecta hæresi, Colocensis archiepiscopus ad eam armis ad fidem revocandam excitatus, 1225. XXI.
- Z**
- Zelus Valentia, & Murcia Rex Jacobo vestigialis factus, 1225. XLII.
- Zelus animarum; Didacus Oxomenis episcopus magnos labores pro convertendis Albigenfibus suscipit, 1206. XXVII. Estiensis episcopus abjecta dignitate se infidelium conversioni addicit, 1213. IX. Willelmus Mutinensis episcopus, dimisso episcopatu, Septentrionalibus barbaris fidem prædicat, 1224. XXXVIII. S. Dominicus in Albigenfibus ab hæresi revocandis strenue defudat, 1217. L. S. Franciscus mittit socios in Africam ad prædicandum evangelium; ipse ad sultanum Damascenum se confert, 1219. XIV. *Vide*, Innocent. III. Honorio III. Gregorius IX.
- Zwerin comes Waldemarum Regem Dania conicit in vincula, 1223. XXIII. Eade re Honorio III. lit. *ibid.* & seq. Incussa ob id Zwerino comiti minæ a Pontifice, 1223. XXIII.
- Zeluz archiepiscop. inungendorum Regum Bohemiæ privilegium confert, 1228. XXIIX.
- Widomarus Lemovicum vicecomes Chaluthesaurum ingentem reperit, 1199. XLVI. Bello a Richardo illud exigente appetitur, *ibid.*
- Willelmus Rex Scotiæ divinitus monitus ne Angliam invadat, 1199. XLIX.
- Willelmus Rex Sicilia filius Tancredi Regis exiit regno ab Henrico Imp. 1198. LXV. Ab eodem exfectus, privatufque est oculis, 1198. LXVI.
- Willelmus Rex Sicilia Rogerii I. filius, frater Constantiæ Imperatricis, 1198. LXVII. Pontificis fiduciarium se professus est, *ibid.*
- S. Willelmus abb. Roschildensis mortem suam divinitus præfagit, 1202. XXIX. Fervor pœnitentiæ illius, *ibid.* Cœlestia visa de ipsius felicitate, *ibid.* Sanctorum catalogo ascribitur, 1224. XXX. XXXI. XXXII. Editæ ab eo miracula, *ibid.* Pontif. de ea re literæ, *ibid.*
- Willelmus Juliaci comes sua ad Philippum defectione res Othonis profernit, 1205. XLII.
- Willelmus e Baucio ab Avenionensibus in frustra concitus, 1218. LV.
- Willelmus comes Saresberiensis, ope Virginis e naufragio ereptus, 1225. XXXVII.
- Willelmus Parisiensis episcopus damnatam animam videt, 1228. XXX.
- S. Willelmus archiepisc. Bituricensis. *Vide*, Guillelmus.
- Wladislaus dux archiepiscopum Gnesnensem vexat, 1207. XII. Comprimitur ab Innocentio III. *ibid.*
- Wladislaus dux Kalicia, ab Honorio III. in

I N D E X

ANIMADVERSIONUM

In quo paginarum numerus indicatur.

A

Acon subdiaconus & Pontificus Capellanus, 495. Apostolica sedis in Dalmatia legatus, *ibid.* Piratas delat, *ibid.* Ad eum confugiunt misericordiam imploraturi, *ibid.* In Bosnam legatus adit, *ibid.*
Alexius coronatur Imper. 147. Eiusdem coronationis mensis ac dies aperitur, *ibid.* Item expugnationis tunc temporis Constantinopolit. urbis, *ibid.* Cretæ insulam, regnumque Thessaliæ Bonifacio Ferrariensi tribuit, 206. Præfocatus interit, 178. Eius successor, *ibid.*
Alienoridis Angliæ Reginæ obitus, 120. Multa de illa forte mendosa referuntur, *ibid.*
Ambrosio Senensi, ter invocato Jesus nomine membrorum conformatio restituta, 498. Prædicatorum ordinem ingreditur, *ibid.* Virtutibus clarus beati nomen obtinet, *ibid.*
Andreas Hungariæ Rex pontificis mandatis morem gerit, 191. Bulgaris Leonem Cardinalem legatum permittit, *ibid.* Hinc summa Bulgarorum cum Rom Ecclesia conjunctio, *ibid.* Eius præclare gesta adversus Sarracenos, 415. Ipsum inter & Lascarem Græcorum Regem summa affinitas, *ibid.* A Bulgarorum Rege detinetur, & quare, *ibid.*
Angliæ Interdictum quo anno contigerit, 274. Quamdiu duraverit, *ibid.* Liberatur, 274. & 370. Eius commotiones quo anno ac ordine excitatæ, 382.
Annonæ caritate totus fere Orbis afflictus, 134.
Antipapæ Hæreticorum insurgit in Bulgariæ partibus, 523. Quis fuerit, *ibid.* Forte Archiepiscop. Bulgariæ, *ibid.*
Antipapæ alii diversis temporibus ab Hæreticis constituti, *ibid.* Quo nomine donati, *ibid.*
S. Augustini corporis translatio ad quem annum pertineat, 517.

B

Bartholomæus antipapæ vices gerit in Croatia & Dalmatia, 523. In Aquitania partes venit, *ibid.*
Balduinus ubi & quando coronam accepit, 178. Eius in Græcos accusationes, *ibid.*
Bertolphus numquam Germaniæ Rex electus, 25. Exercitum cogit sibi electione promissa, *ibid.* Eam renunciandi animo pecuniam accipit, *ibidem.*
Boni homines qui fuerint, 17. Cur ita dicti, *ibid.* Bononii corrupte appellati, *ibid.*
Bonifacius Ferrariensis Cretæ insulam, Thessaliæque ab Alexio Imper. obtinet, 206. Eas Venetis venales facit, *ibid.* Quoad Thessaliæ Regnum interrupta venditio, *ibid.*

C

Cardinales Episcopi plures ab Honorio promoti, 440.
Concilium Senonense sub Innoc. III. quo anno ac mense celebratum, 18. Quis illi præfuerit, *ibid.* Aliud item Sueffionense sub eodem Pont. 110. Quid in eo actum, *ibid.* Perthusanum, 168. Eius acta, *ibid.* Antiochenum Petro Cardinal. legato, 218. Aliud in Gallia Narbonensi adversus Albigenes, 253. Hujus epocha probabiliter assignata, *ibid.* Qui adfuerint, *ibid.* Aliud ab Episcopis Turonensis Provinciæ habitum apud Vallem Guidonis, 258. Eius acta, *ibid.* Montiliense in causa Albigenium, 272. Avenionense sub Innocent. III. 287. A quo inditum, *ibid.* Qui convenerint, *ibid.* Quot canones editi, quidve contineant, *ibid.* Parisiense sub eod. Pont. 289. Quid in eo sancitum de Aristotelis libris, *ibid.* Avenionense alterum, 291. Romanum in causa Othonis, *ibid.* Consultatio potius fuit quam Concilium, *ibid.* Parisiense alterum legato Roberto, 331. Vaurense, 341. Acta in illo causa Tolosani comitis sociorumque, *ibid.* Quamdiu duraverit, *ibid.* Eius præfides, 342. Aliud forte Sueffionense ab Anglicanis nonnullis Episcopis Gallisque celebratum, 356. Rothomagensis legato Roberto, 363. Rhemense aut Parisiense potius probabiliter fuit, *ibid.* Lateranense sub Innocent. III. 373. Quot eius canones editi, *ibid.* Alia eius acta de Tolose principatu, 374. Montfortio asserto, *ibid.* Causa discussa Stephani Cantuariensis Archiepisc. *ibid.* Eius in censura confirmatio incerta, *ibidem.* Angliæ Principes excommunicatione damnati, *ibid.* Agitata causa de primatu Ecclesiæ Tolosana, *ibid.* Nulli tamen assertus, *ibidem.* Duo Patriarchæ Constantinopol. simul electi deponuntur, *ibid.* Suffectus Gervasius aut Everardus, *ibid.* Ecclesiastica disciplina Latinis Græcisque tradita in Cypria insula, 375. De annuo vestigali solvendo Romanæ curiæ constitutio proposita, *ibid.* Abnuat Pontifex, *ibid.* Maronitis ecclesiasticorum officiorum formula tradita, *ibid.* Genuense, 388. Anglicanum legato Gualone, 389. Erfordien- se, 513. A quo coactum, *ibid.* Leodien- se, 548. In eo causa discussa Episcoporum Onaburgensium & Monasteriensium, *ibid.* Ab eo appellatum ad Honorium Pap. *ibid.* Parisiense alterum, 554. Melodunense, 555. Eius acta, *ibid.* Bituricense, *ibid.* In eo causa discussa Raymundi comitis Tolosani, *ibid.* Nihil actum de præbendis pro summo Pont. *ibid.* Decimæ ex bonis ecclesiasticis Gallorum Regi spondentur, *ibid.* In Parisiensi Concilio quare concessæ, *ib.* Aliud Senonense pro facto Albigenium, 613. Silvanectense, *ibid.* In eo pacis conditiones Raymundo oblatæ,

latæ, *ibid.* Tolosanum, 614. Quid actum in illo, *ibid.*
Constantinopolis in manus Latinorum quo anno & die devenerit, 178.
Cretensis insula Bonifacio Ferrariensi asserta ab Alexio Imper. 206. Mox vendita Venetis, *ibid.*
Cruces in prædicatione pro Terra sancta pluries in Cælis visæ diversi coloris, 320. & 409.

D

DAmiata obsessa a Crucesignatis, 455. Expugnatur, 457. Quid de Vaticiniorum libris a Christianis tunc temporis repertis, *ibid.* Quid continerent, *ibid.*
Decimarum solutio a Ludovico VIII. Sacerdotibus decreta, 525.
Didacus Oxonenfis Episcopus socius accedit S. Dominico, 243. Cum Hæreticis disceptatur, 254. Ecclesiæ Romanæ acerrimus propugnator, *ibid.* Eam profidentes confutat, *ibid.* Revertitur in Hispaniam, *ibid.* Infirmatur, *ibid.* Virtutibus miraculisque clarus obit, *ibid.*
S. Dominici cum Didaco in Provinciam adventus, 243. Matronas novem insigni miraculo ad catholicam fidem convertit, 244. Gravissima mala patitur pro Hæreticorum conversione, *ibid.* Concilio adest adversus Albigenes coacto, 253. Martyrio se reputat indignum, 254. Diu pati cupit, *ibid.* Indigentibus laturus opem se venundare disponit, *ibid.* Infectus hæreticis, *ibid.* Ecclesiasticorum defensor mirificus, *ibid.* Hæreticum morti traditum ab incendio liberat, 287. Ad fidem convertit, *ibid.* In suum ordinem adscribit, *ibid.* Petro Aragoniæ Regi interitum prædicat, 321. Peregrinos 40. aquis absorptos eripit, 419. Romæ sacrum faciens in estafum rapitur, *ib.* Adolescentem Neapolitanum ad vitam revocat, *ibid.* Bononiæ vitam sanctissimam claudit, 498. Eius ad Fratres monitum, *ibid.* Testamentum, *ibid.*

E

E Pocha ordinis Minorum, Prædicatorumque firmata, 243.

F

S. Francisco oranti Christus cruci confixus apparet, 251. Ardenti propagandæ studio christiana pietatis incenditur, *ibid.* Christi vocem ter loquentis audit, *ibid.* Templum S. Damiani reparare jussus, *ibid.* Divinum mandatum perficit, *ibid.* Sanctitate ubique celebris, *ibid.* Ab Innocent. III. ignotus repellitur, 302. Ut palma succrescens in somniis visus, *ibid.* Mox humanissime excipitur, *ibid.* Formulæ suæ Religionis confirmationem petit, *ibid.* Renunt Pontifex, *ibid.* S. Viri precibus divinitus monitus annuit, *ibid.* Ad Sultanum aegyptium se confert, 455. Ad Christum traducere tentat, *ibid.* Mansuetus per aliquot dies prædicantem audit Sultanus, 456. De Fidei veritate disceptatur cum Mahometi Sacerdotibus, *ibid.* Ardenti rogo comprobare fidem proponit, *ibid.* Respuitur à Sarracenis conditio, *ibid.* A Sultano dimissum impie verberant, *ibid.* E suis Civitatibus expellunt, *ibid.* In Italiam revertitur, *ibid.* Concionatur Bono-

niæ, *ibid.* Concionis ratio, *ibid.* Summa efficaciam, *ibid.* Inveteratas inimicitias componit, *ibid.* In montem Alverniæ secedit, 527. Seraphinus apparet in forma Crucifixi alis instructus, *ibid.* Sacra stigmata imprimit, *ibid.* Eius felix obitus, 579. Civem quemdam e carceribus divinitus liberat, 616.
Friderici connubium cum Constantia quo anno 290. Eius epocha tum in Regno Siculo, cum in Romano unde ducta, *ibid.* & 307. 340. Eius celebris in Germaniam ingressus, 327. Insignia sacra militiæ quando accepit, 385. Adventus & mora in Urbe, 475. Coronatio, *ibid.* Eius edictum pro revocandis bonis Ecclesiæ Romanæ, 493. Jolandam Joannis Regis filiam in uxorem ducit, 532. Falso Elisabeth appellata, *ibid.* Honorii Pap. suavis in hæreticos leges fert, 559. Morem gerit Pontifici, *ibid.* Illius dissensiones cum Joanne Rege Hierosoly. 567. Ex quo cauta profecta tanti dissidii, *ibid.* Titulum Hierosoly. Regis usurpat, 568. Sese componunt, 585.

G

Galli ab Hispanorum exercitu discedunt in expeditione Sarracenicâ, 326.
Gallicani Metropolitæ reclamant pro decimarum solutione Regi concessa, 602. Cur horum tres ad Pont. appellent, *ibid.*
Georgianorum literæ ad crucefignatos perperam interpretatæ, 458.
Germaniæ principes eligendi causa Bertolphum in Regem ubi & quo tempore convenerint, 25. Varia inde dissidia exorta, *ibid.* Exercitum ipse cogit spe ductus futuræ electionis, *ibid.*
Giroldi translatio ab Episcopatu Valentino ad Hierosolymitanum, 480.
Græci Venetique portiones ecclesiasticas dividere paciscuntur, 211. Innoc. Pap. III. obstitit, *ibid.* Hac de re Balduinum monet, *ibid.*
Græci episcopi a Latinis in Cypria insula tolerati, 501. Ad Patriarcham Constantinop. legatos mittunt, *ibid.* In Synodo ea de re collecta dissensionis capita exponunt, *ibidem.* Quid ipsis a Patriarcha vetitum, *ibid.*
Græcorum schismatica Synodus, 501.
Gualo in Angliam legatus, 388. Concilium celebrasse dicitur, 380.
Gualterius pro Gualo usurpatus, 269.

H

Henrici imperii exordium, 233. Cujus manu coronam accepit, *ibid.* In ejus assumptione repugnant Veneti, *ibid.* Assentiuntur, *ibid.*
Henrici Castellæ Regis obitus, 426. Quot annos regnaverit, *ibid.*
Henrici electio in Regem Germaniæ ad quem annum pertineat, 472. Diversa ejus epocha distinguenda, *ibid.* Cur distulerit coronationem, *ibid.* Eius cum Agnete nuptiæ, 539.
Hæresis Valdensium & Pateranorum in Italia grassatur & quo anno, 251.
Hæretici Almarici sectatores igne perempti, 295. Eorum Princeps Bernardus dictus, *ibid.*
Historia de successione in Antiocheno principatu in multis mendosa corrigitur, 66.
Honorius III. Pap. in Fridericum invehit, & quare, 566. Ab eo forte mos inceptus anathema ter in anno pronuntiandi, 569. Qua de causa quibusve temporibus, *ibid.* Modo ad unicam vicem redactus, *ibid.* Decreta-

